

Biserica Ortodoxă Română

LUMINA DE LA RĂSĂRIT

REVISTA SFÂNTULUI SINOD

CUPRINSUL

Gânduri de anul nou	Pr. MINA GASPAR
Biserica și creștinătatea în 1926	Arhim. SCRIBAN
Cuvântări la Nașterea lui Hristos	† NICODEM
Anul nou (poezie)	SERGIU DANIELESCU
Personalitatea Mântuitorului Hristos	PR. GH. VERȘESCU
Muzica noastră bisericească	DUMITRU ORGHIDAN
Schitul Ciobanul	SIMIONESCU I. DAN
Studii și Comentarii	Pr. POPESCU-MĂLAEȘTI
Literatura pioasă în limba românească	Arhim. SCRIBAN
Psalmul 12 (poezie)	CONST. R. CRIȘAN
Mâna preotului	PR. SERGHIE SAVITKI
Cronica Bisericească	Arhim. SCRIBAN, Pr. VAL. IOR-
	DĂCHESCU, D. GH. CIUHANDU
Cărți, Reviste, Ziare	Arhim. SCRIBAN
Insemnări mărunte, Știri	Arhim. SCRIBAN

APĂRE LUNAR

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din: *P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Iolomeiu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: *Dr. G. Boroianu*, *Dr. C. Chiricescu*, *Dr. V. G. Ispirescu*, *Econ. I. Popescu-Mălăești*, *Pr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Șesan*, *Dr. V. Tarnavschii*, *Dr. N. Cotos*; 3. *Pr. Cicerone Iordăchescu*, Iași, *Romulus Căndea*, Cernăuți. *Dr. Ioan Lupăș*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Gh. Ciuhandu* și *d. St. Berechet*.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redacției în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei; lucrerile și recenziunile 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru amnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa secretarului de redacție *Arhim. Scriban*, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor: *Prof. I. Mihălcescu*, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, *d. D. Sireteanu*, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: *d-lui D. Sireteanu*, București, Sinod, Biserica Antim.

ARTILE APARUTE IN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
Lazăr Diacon de <i>Pr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăiești, de <i>P. S. Nicodem.</i>	Lei 3,50.	0,50
Patimile Mântuitorului, de <i>Pr. Criveanu</i>	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de <i>A. V. P.</i>	" 6.—	1,50
Impotriva beției, de <i>I. P. S. Patriarh</i>	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,—
Două Intâmplări minunate, de <i>Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)</i>	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,50
Durerea Vinerii celei mari, de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—	"	Alcoolismul, de <i>Dr. Nicolau.</i>	" 30.—	
Catehismul creștinismului ortodox, de <i>Pr. I. Mihălcescu.</i>	" 7,50.	"	Bucăți alese din Sf. Atanasie cel mare	" 40.—	
Adventismul dat pe față de un fost adventist, de <i>Arhim. Scriban.</i>	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

În curând va apare: Noul Testament și Psaltirea, traducere nouă.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând la 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele în format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un renumit pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic”, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri:

Icoane mari 62/47 c. m., lei 50 bucata, Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane mici, format c. poștală, lei 5 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. 1 (550).

Ianuarie 1927

Direcțiunea revistei, care și-a dat și-și dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și folos munca preoțimii românești, roagă cu toată căldura râvnei sale pe toți cucernicii ca Preoți să binevoiască a-și achita atât rămășițele din 1923, 1924, 1925, 1926, cât și abonamentul pe întreg anul 1927, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura.

În nădejdea că cucernicii Părinți ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române vor înțelege că un abonament de 100 lei anual pentru o astfel de revistă e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăcinea noastră.

DIRECȚIUNEA

GÂNDURI DE ANUL NOU

Au trecut zilele'n goană, s'au dus anii unul după altul, am pășit pragul unui nou an.

Înainte de a fi făcut cel dintâi pas, am privit, cu luare-aminte, drumul ce voim să l bătătorim.

„E anul nou“, așa zicem cu toții. Gândirea asta însă, pe câți nu-i lasă nepăsători! Puțini adâncesc înțelesul cuvintelor: „Anul Nou“. Unii vor mărturisi că așa este, alții, stăpâniți de mândrie, se vor întreba: „Cum? noi nu știm ce-i Anul Nou? Avem nevoie să ne spună cineva?“ Totuși ne îndoim de astfel de știință plină de înfumurare. Mulți o foarte mulți, nu se gândesc ce însemnează An Nou, pentru un creștin. Anul Nou, e viață nouă. Așa-i că la asta nu te-ai gândit, iubite cititor?

Deplin lămuriți nu suntem nici așa. Cineva ar putea spune: „Eu sunt omul pentru viața asta“, Cum? Anul trecut am făcut păcate și ticăloșii cari s'au învechit, anul acesta voi face altele ca să-mi înoiesc viața“?

Oare acesta să fie înțelesul vieții celei noi? Nu. *An Nou e viață nouă după Domnul, nu după Satana.* La asta, în adevăr, foarte puțini din creștinii de azi se gândesc, și aceea încă din fugă... Să nu luăm în nume de rău toate acestea. Pentru cele bune și de folos sufletelor noastre, nu trebuie să ne supărăm.

Mai mare însă povățuitor și Invățător decât toți e Iisus. Unde mintea noastră nu ne va putea ajuta, va veni (dacă-l vom cere cu credință) ajutorul Domnului care birue toate. „Ajutorul meu de la Domnul, celce a făcut cerul și pământul“.

Un an nou a sosit pe drumul vremii și altul a trecut. Acel nou avem să-l trăim, cel vechiu s'a depănat pe fusul veșniciei, pentru a nu se mai întoarce. Să ne gândim că ce a fost n'are să mai fie. Tinerii vor spune, că numai ceice sunt aproape de pragul mormântului să fie stăpâniți de atare gânduri. Iși, în floarea vârstei și a puterei, n'ar fi o nebunie să-și strice simfonia vieții cu astfel de preocupări bătrânești!

Ce amarnică înșelătorie și ce nesocotită încredere în puterea tinereții! Câți tineri, în anul trecut n'au închis ochii, cu sufletele pline de păcate?.. Ca și tinerii de azi, se vor fi gândit la tinereța și puterea lor. Moartea are însă alte socoteli, alte vederi, cari trec peste puterea și încrederea ce o avem în persoana noastră. Un rege al ferului (care îndoia șini groase numai cu mâinile) moare nu de mult la Berlin, din pricina infecției căpătate la picior, în urma spargerei într'un picior. Va să zică, închide ochii un uriaș în ceia ce privește puterea trupeză... Dar noi cei ce nu ne învrednicim de o așa tărie, ce vom zice? Să ne gândim bine cum este viața noastră, sufletul nostru. Ce am făcut cu păcatele? Suntem împăcați, mulțamiți ori nemulțamiți în adâncul sufletului? Socot că nu! Ce e mai rău e că nu ne-am împăcat nici cu Dumnezeu, întru cât nu suntem cu El, cu adevărul lui. „Cine nu este cu mine împotriva mea este“. Voim să fim vrăjmași ai blândului Iisus? Avem un povățuitor mai bun ca Domnul? Ne înșelăm... Nimeni afară de Hristos nu ne poate povățui și păzi mai bine. „Domnul este luminarea mea și mântuitorul meu, de cine mă voiu teme? Domnul este păzitorul vieții mele, de cine mă voiu înfricoșa?“ Să ne încredem dar în acest „Domn“, al tuturor și vremurilor, să nu uităm că e cu adevărat „Domn“ numai a celor ce-l recunosc din deplină încredințare ca atare și se supun din dragoste și bunăvoință, zicându-ne: „Veniți către Mine cei flămânzi și însetoși...“ Brațele sale părintești sunt întinse tuturor. Glasul cuvintelor Lui să-l auzim, de greșalele noastre să ne îngrozim. E Anul Nou!.. Trăim aceiaș viață plină de răutate și de ticăloșii. Din temelie trebuie prefăcută viața, ca odată cu Anul Nou și ea să fie nouă, după îndemnul neamurilor. „Că precum s'a sculat din morți Hristos prin slava Tatălui, așa și noi întru înnoirea vieții să umblăm.“

Preotul MINA GAȘPAR

Le vom vedea în 1927? Oricum, rămân un lucru de făcut de acum înainte.

VI.

Când s'a făcut o nouă linie de drum de fer, oricât de bine clădită, o bună bucată de vreme, trenurile merg pe ea, nu cu mare iuțeală. Se zice că așezarea de pământ e încă proaspătă, și trebuie lăsată să se întărească. Nu se poate merge pe linia nouă ca pe cea veche.

Așa și noi, care am început a merge în 1926 cu noua lege bisericească, mergem încă nu cu toată sprinteneala. Sunt destule bâjbâieli, e o lipsă de deprindere, poate și legea are în sine încă multe laturi care trebuiesc prefăcute în viitor. Deci traiul nostru bisericesc cu această lege e încă stăpânit de șovăieli. Unele laturi ale ei au rămas pe seama Ministeriului Cultelor și abia din 1927 se aștepta ca toate prevederile ei să treacă asupra Organelor Bisericii.

Deci, din punctul de vedere al nouăi legi, anul 1926 a fost încă un an de pipăire a stării celei noi și de încercare. Preoții noștri iau acum în mână noul fel ne viață și încearcă a lucra cu el. E un răstimp din care încă nu se poate spune dacă se vor mărturisi fericiți cu această experiență ori vor striga că nu pot lucra cu această lege. Privit din laturea aceasta, anul 1926 e o vreme încă nehotărâtă și de trecere.

VII.

Dacă așa stau lucrurile din partea aceasta, le putem privi cu mai multă încredințare de bine, când le cercetăm de aiurea. În anul 1926, a crescut mult năzuința preoților de a păși pe terenul culturii, prin răspândirea ei în popor. Cercurile culturale ale preoților au lucrat fără încetinire în provincie, iar în București preoții au lucrat prin căminuri și prin atenee populare, ba pe multe le-au înființat chiar ei. Străduința aceasta e des pomenită cu amănunte multe în ziare ca *Universul*. Ca să ne spunem adevărul, trebuie să mărturisim că această muncă nu e totdeauna de cea mai bună calitate. În aceste atenee, s'a început a se vorbi mult, dar nu totdeauna cu lucruri bine încheiate și trainice ca gândire, încât să lase urme vii în suflete.¹⁾ Avem a face acum mai mult cu o lucrare în întindere, după care așteptăm să vie și cea în adâncime.

1. Așa numitele concerte și serbări nu se țin totdeauna într'o atmosferă creștinească. Nouă ne-a trimis cineva acum doi ani un afiș despre o astfel de serbare orânduită în orașul Focșani. Și l-am păstrat de atunci până acum și iată că i-a venit rândul să scriem și despre el. E vorba în afiș de „a se mări tondul necesar RIDICĂRII UNUI LOCAL în curtea bisericii Sf. Mina, unde să poată funcționa o ȘCOALĂ BIBLICĂ ORTODOXĂ”. Toate bune, dar vedem că în program este pus a se face și o „Horă creștinească”! Ce-o fi aceia „horă creștinească”? Or putea horele să fie și creștinești? Iar mai la urmă citim că va fi aleasă „Regina horei”, care avea să fie „cea mai ortodoxă

Aceasta a băgat-o-de-seamă însuși Patriarhul nostru, care, în cuvântarea sa la anul nou, răspunzând preoților care au venit să-i ureze an prielnic, a spus că niciodată n'a fost mai fericit ca la această dată a Anului nou, pentru că, după șapte ani de păstorie, constată o vie îndrumare a preoților spre munca culturală prin căminuri, dela care nu mai așteaptă decât ca ea să crească, și în calitate, anume ca vorbitorii să vie cu materii bine pregătite, care să meargă drept la inimă.

Noi deși pomenim de această urzeală nouă a preoților, ca o stare care s'a simțit viu în anul 1926, totuși nu ne ferim a spune că, în această pornire bună, este și o primejdie. Este primejdia pentru unii de a privi de aici înainte numai spre munca culturală și a nu mai privi cu aceiași grijă și laturea liturgică. Vezi că se pune mare temei pe cutare mare întocmire de sărbătoare culturală, de concert, de muzică, de cuvântare; vezi că lumea este poftită, adunată ca să vadă cutare producțiune, dată de corul bisericii; ori să audă pe cutare cuvântător, — dar că nu se face tot atâta vorbă și nu se poartă tot atâta grijă pentru aceștia, de a fi aduși și la slujba Sfintei Liturghii.

Apoi nu. Oricât ne-om învârti noi, cheia și lăcata Bisericii rămâne tot jertfa cea fără de sânge. Invățătura dată publicului trebuie să țintească aci. Deci dacă adăogăm ceva nou la lucrarea Bisericii, aceasta nu trebuie să fie în înțelesul că o mai slăbim cu unele, cu cele vechi, și îndreptăm grija noastră către altele; nu, ferească Dumnezeu! ci, la cele vechi, care nu trebuie să-și peardă de loc farmecul și strălucirea lor, trebuie să mai adăogăm și altele nouă.

Primejdia este de a trece, dela liturgism, la cultură, de a da uneia mai mare însemnătate decât alteia, pe când una trebuie să ajute pe alta. Grijă preotului de a întrebuița mijloace de mai bună înfățișare, mai ademenitoare pentru sufletul omului, trebuie să năzuiască tot spre calea de a face prin acestea să strălucească mai viu puterile noastre liturgice. Biserica nu se poate preface din altar în academie, ci, înainte de toate și peste toate este altarul, dar ea își croiește și academie alături și pentru altar.

VIII.

Dacă acum trecem pentru a ne întreba cum am stat cu Biserica în privința scrisului biseri-

mai bisericească, mai cuminte, mai milostivă, în fine mai frumoasă la suflet tânără creștină ortodoxă”. Foarte bine că vrei, să pui temei pe asemenea însușiri înalte ale unei tinere. Dar cum are să fie aceasta „regina horei”? Ce legătură este între horă și aceste podoabe?

Fără îndoială, acesta este un amestec neserios, care ușor poate degenera și care credem că a și degenerat. Deci în astfel de serbări care se croiesc acum, într'un fel nou, trebuie să ne ferim de a aluneca spre sări păgubitoare și care nu se potrivesc cu ceiace trebuie să căutăm a da din partea Bisericii.

esc, în curgerea anului 1926, vom putea spune că aceasta e partea cea mai strălucită a lui. În adevăr, noi nu știm vreun an în care să se fi tipărit atâtea scrieri bisericești ca în acesta. Avem *Manual de Drept Bisericesc Ortodox Oriental* de Dr. *Nicolae Popovici* (Arad 1926), scriere de mare mărime și bogăție de material. Avem un mare volum de *Predici*, al harnicului episcop al Aradului P. S. Dr. *Grigorie*. Avem mai multe scrieri ale Părintelui Dr. *Gr. Cristescu* dela Sibiu, afară de cea pe care am pomenit-o cu Țara Sfântă; avem traducerea scrierii *Christus* a lui *F. W. Förster*, tipărită pe românește de Profesorul *Nicolae Colan* dela Sibiu, afară de alte scrieri ale sale. În România veche, mai multe scrieri au fost date la lumină de Păr. Protopop *Vintilescu* dela Curtea-de-Argeș; de Păr. *V. Pocitan* din București, care, după o lungă tăcere, scoate scriere după scriere și mai tipărește pe deasupra și altele în ziarul *Crucea*. Tot în anul acesta, a văzut lumina zilei și întâia parte a *Comentariului la evanghelia Sfântului Matei* de învățatul Profesor Dr. *Vasile Gheorghiu* dela Cernăuți, cum și un studiu al său despre calendar. La Mănăstirea Cernica a început a eși de sub teascuri mara lucrare de Istoria Bisericească a răsăritului profesor universitar din Cernăuți *Eusebiu Popovici*, în a II edițiune. Aceasta, de fapt, e nu numai o nouă edițiune, ci o nouă traducere, care acum iese la iveală prin osârdia fostului Primat al României D. D. Dr. *Atanasie*, care și în sihăstria sa dela Mănăstirea Cernica, a rămas tot bărbatul harnic și inimos la lucrul Domnului. Apoi, la Mănăstirea Neamțului, s'a tipărit *Noul Testament* ed. 2-a, tradus de P. S. Episcop *Nicodem*, care face bună treabă între noi, în locul *Noului Testament* al Sfântului Sinod, care nu se mai găsește. Păr. *C. Dron*, fost până deunăzi la Mitropolia Moldovei, a tipărit o dare-de-seamă despre serbările pentru pomenirea Sinodului dela Niceia la Iași în 1925. Noi am scris despre ea. Tot o carte împodobită deosebit a fost a doua edițiune a scrierii *Patriarhia românească*, publicată de P. S. Arhiepiscop *Titu*. Cu mari laude, trebuie să pomenim de cartea *Peatra din capul unghiului* de Păr. *Gala Galacton*. Iusemnam aci și cartea noastră: *4 Evangheliu în una singură*. Și pomenind despre acestea, nu înțelegăm aici decât scrierile mai voluminoase, ca și dacă ar fi să pomenim de cele mai marunte, cum sunt ce se tipărește azi în Arad din inițiativa Episcopului Aradului, pentru stăvilirea necetelor, am înșira un catalog foarte lung. Noi credem a nu greși spunând că, dacă cineva s'ar apuca să citească numai cât s'a scris în curgerea anului trecut, ar avea la îndemână vrafuri de cărți, pentru care iar trebui foarte multă vreme să le străbata cu ochii. Deci material de cultură a eșit la iveală din belșug în curgerea acestui an.

Publicațiunile bisericești periodice de asemenea au eșit tot mai numeroase. În București a eșit revista *Gânduri creștinești* a Părintelui *Marin Ionescu*, în Galați *Foaia parohială* a Părintelui *Beldie*.

Și eparhiile care n'aveau reviste, precum Galațul și Hotinul, au început să-și scoată din anul acesta.

Unele așezăminte însă au slăbit-o cu publicațiunile, față de obiceiul pe care și-l luaseră. Așa a fost Primăria Bucureștiului, care a tipărit mult mai puține broșuri decât în 1925, când scotea la iveală câte ceva la fiecare Paști și Crăciun și încă și la alte dăți. Nu putem semna decât broșurile d-lui *G. Lungulescu* despre Crucea Roșie, care a fost sărbătorită în deosebi în anul acesta în luna Octombrie, când s'a făcut în București, și o mare procesiune cu moaștele Sfântului Dumitru.

În această scurgere de vreme, cu plăcere am băgat-de-seamă că, în unele ziare, a mai crescut grija pe care o arată muncii religioase. Astfel ziarul *Universul*, de o bună bucată de vreme, dă largi înșirări despre munca religioasă care se desfășură în căminurile culturale din București. Ziarul *Cuvântul*, care dela început, prin redactorul său d. *Nichifor Crainic*, a urmărit de aproape faptele vieții religioase, și-a sporit încă această cercetare și cântăreală a lor, prin noul redactor, care a luat locul lui *Nichifor Crainic*, d. *Nae Ionescu*.

Tot în vremea aceasta, din ziua de 1 Iunie 1926, iese la lumină ziarul basarabeian din Chișinău *România Nouă*, care, deși e un ziar de politică și cultură generală, totuși urmărește cu cel mai mare interes faptele vieții religioase și aproape nu e număr să nu găsești în el ceva privitor la Biserică sau religione.¹) Se și află sub cârmuirea d-lui *Onisifor Ghibu*, profesor la universitatea din Cluj, care însă e și preot, hirotonit de fostul arhiepiscop al Basarabiei, Vlădica *Nicodem*, aflător acum la Mănăstirea Neamțului.

În Cluj, cu oarecare îngreuiare de o clipă, n'a încetat a se tipări ziarul cultural săptămânal *Cultura Poporului*, care totdeauna tipărește articole privitoare la religione și în care deseori găsim bucăți și de ale colaboratorului nostru, Păr. *Corneliu Grumăzescu* din Galați.

Tot ziare care în această vreme și-au păstrat obiceiul de a scrie des și în chestiuni privitoare la Biserică, au fost *Galații-Noi* din Galați și *Lumea* din Iași.

Cum vedem, ideia religioasă găsește destule organe în care ea e căutată cu grijă și așezată la loc de cinste. Starea aceasta se găsește în creștere și e un fapt îmbucurător pe care-l găsim în desagii anului 1926.

1. Afară de poezia „Călugărița” din nr. dela 22 Oct. 1926, care, cuprinde lucruri deochiate și nepotrivite pentru obrazul ziarului.

O chestiune pe care Biserica noastră și-a luat-o la inimă de a o duce la bună dezlegare a fost lupta împotriva beției. În această privință, ierarhii noștri au avut o vrednică ținută, grăind în sfatul țării, iar Mitropolitul Moldovei publicând și scrieri de seamă, cu arătarea lucrului săvârșit pentru stăvilirea acestei bântuieli nenorocite. Dacă anul 1925 a fost mai viu în purtarea acestei lupte și în ducerea acestui steag de mare vrednicie, e adevărat că anul 1926 a fost mai tăcut. Totuși, spre sfârșitul lui, în Senat din nou s'au auzit glasuri în această privință, al Înalt Prea Sfințitului Mitropolitului *Pimen* al Moldovei și al Prea Sfințitului Episcop *Vartolomei*, trezind din nou chestiunea aceasta și nelăsând să se stingă grija datoriei care apasă Bisericii în laturea aceasta.

Altă chestiune care ne-a îngrijorat în curgerea anului trecut a fost vestea care s'a adus că, prin noua lege care se pregătește pentru noua întocmire a liceului, se va aduce o știrbire învățământului religios. Și în adevăr că a fost o clipă gândul acesta. Dar datorită Sfântului Sinod care s'a mișcat, datorită Prea Sfințitului Episcop *Lucian* al Romanului, care a scris un frumos articol în această privință în *Universul* și a ajutat și prin cuvântul său mișcarea pornită împotriva, susținută apoi și prin adunări de preoți în București și în Iași, gândul a slăbit, socotelile dela început au dat înapoi, și, în planurile dela urmă, i s'a dat învățământului religios în școale un loc și mai de seamă ca înainte, așezându se studiul ei în mai multe clase decât înainte.

IX.

Anul trecut se înseamnă pentru noi în chip dureros, dacă ne gândim câte ființe de seamă au plecat dintre noi. Pomenim mai întâi de Mitropolitul Bucovinei, răposatul *Vladimir* de Repta, care a trecut către Domnul în luna Aprilie 1926, lăsând atâtea păreri-de-rău în urma sa, până și la Evreii din Bucovina. A murit Păr. Econ. *Constantin Nazarie*, fost profesor la facultatea de teologie din București și preot fruntaș, prea cunoscut în Țara românească. A murit Păr. Dr. *Pantelimon Romanescu*, directorul Seminarului „Central” din București. Au murit Părinții *Pavel Savin* la Iași, fost director al Seminariului „Veniamin” din Iași, și Dr. *Const. Popescu* în București, fost profesor și director al Seminarilor „Central” și „Nifon” din București. A murit Păr. *I. Iordăchescu*, profesor tot la Seminarul „Central” din București. A murit Dr. *Dragomir Demetrescu*, fost profesor la facultatea de teologie din București, bărbat cunoscut și care ne ajuta în legăturile noastre cu Răsăritul ortodox. A murit Arhiereul *Teofil*, bărbat luminat și podoabă a monahismului. A murit *Zoe Râmnicianu*, casiera Societății Ortodoxe, femei de

mare pricepere practică și care a ajutat mult Societatea Ortodoxă a Femeilor Române de a ajunge la înălțimea unde se află azi cu munca ei veche păstrată și cu alte școale ortodoxe nouă adăogate (școala secundară dela Giurgiu) pe lângă cele multe și însemnate pe care le are.

Iată cât de lung este șiragul dureros al celor ce au plecat din mijlocul nostru în așa scurtă bucată de vreme!

X.

Dacă, dela Biserica noastră, purtăm privirile spre alte întocmiri religioase din cuprinsul nostru, trebuie să constatăm că nu găsim îmbunătățite raporturile noastre cu Biserica românească uniată. Din nou au izbucnit mâniile, în amândouă tabelele, cu prilejul trecerii unor comune de peste munți la Biserica Ortodoxă. Lucrurile acestea s'au publicat mai pe larg în preajma noastră astă vară, în ziarul *Cuvântul*. E vorba de cazul dela *Hamba*, cu care prilej presa uniata din nou s'a răscolit și s'a pornit cu mânie asupra noastră, față de care lucru se înțelege că n'a tăcut nici presa ortodoxă de peste munți.

Biserica uniata însă s'a bucurat de a fi luată în seamă în vremea aceasta în alt chip. La 3 Mai 1926, s'a ținut la Blaj o mare adunare și s'au rostit cuvântări în amintirea zilei dela 3 Mai 1848, când s'a făcut adunarea de pe Câmpul Libertății. D. *Nichifor Crainic*, secretarul general al Ministerului Cultelor, a vorbit atunci cu mari laude către Biserica uniata, pomenind de meritele sale pentru neamul românesc. Iar nu târziu după aceea, la sfârșitul lui Iunie, ținându se Congresul Ligii Culturale, tot la Blaj, a vorbit Mitropolitul *Vasile* al Bisericii românești uniate, plângându-se de părăginierea în care sunt lăsate școalele Bisericii sale. Cu acel prilej, d. *N. Iorga* a grăit cuvinte de înaltă cinstire și pentru Mitropolit și pentru Biserica uniata.

Pe urma acestui fapt, au urmat oarecare polemici între presa ortodoxă și uniata, pentru că ortodocșii au arătat că uniata primesc ajutoare cu nimic mai puțin decât ortodocșii, ba încă s'au înșirat cifre doveditoare că ortodocșii sunt cei mai puțin băgați în seamă și că deci uniata nu au pricina a se plânge că nu sunt ajutați. La acestea a sărit ziarul *Cuvântul*, care luase apărarea uniata și, cu cuvinte prea aspre, d. *Nae Ionescu* a tabărat asupra unui ortodox dela un ziar din Brașov.

Lucrul acesta însă, cu privire la cheltuiala mai puțină pentru ortodocși și mai multă pentru uniata, nu e ceva nou. De când îl scrie Păr. Dr. *Gh. Ciuhandu* din Arad în mai multe scrieri ale sale! Numai că abia acum a ajuns el să pătrundă în presa noastră. În *Universul*, de curând s'a arătat, și înspre sfârșitul anului trecut și apoi și

În acest început de an, că, de fapt, cea mai slabă întreținere în noul Stat românesc o are cultul ortodox, așa ca au eșit în totul dovedite arătările de astă vară ale ziarelor ortodoxe, față de cuvintele Mitropolitului dela Blaj și de unele glasuri ale ortodocșilor care l-au sprijinit.

Și în parlamentul nostru, spre sfârșitul anului trecut, au răsunit aceste constatări, prin însuși glasul Ministrului Cultelor, d. V. Goldiș. Din punctul acesta de vedere, Biserica Ortodoxă iese cu un câștig moral, pentruca s'a făcut dovada că, de fapt, noi suțem cei mai puțin îngrijiți în acest Stat cu mare majoritate ortodoxă.

Noi facem constatări, ca cronicari, dar nu suntem bucuroși că trebuie să pomenim de ele, fiindcă la noi se turbură apele legăturilor dintre noi și uniati și mult mai degrabă dorim relațiuni bune și îmbrățisare decât astfel de hărțuiri fără capăt. Acest lucru s'a arătat cu drept cuvânt din partea altora. Astfel s'a scris astă vară despre *Pacea Confesională* (d. Gh. D. Muguș în *Universul*) și noi dorim de ea din toată inima, numai că, firește, trebuie știut adevărul în cutare sau cutare lature de viață bisericească la noi.

Din acest punct de vedere, am simțit și noi toată durerea de inimă pentru jalea Bisericii uniate, al cărei cap a trecut printr'o grea boală și a trebuit să îndure o dureroasă operație medicală. Mitropolitul Vasile al Blajului se arată un bărbat cumpănit, domol, înțelept, blând și bun și de aici din toată inima îi dorim că însănătoșirea sa să fie deplină și Dumnezeu să-i dea puterea de a lucra încă mulți ani în slujba Domnului și în sânul neamului.

Am dorit mai de mult să scriem aceste cuvinte, dar munca istovitoare a acestei reviste nu ne dă de loc răgaz de a așterne într'insa tot ce e după inima noastră și tot ce aflăm bun de scris în ea.

Trebuie să pomenim, pe de altă parte, că și în Biserica uniata par a se simți oarecare semne de deosecare, deși tot mai multă e iuțimea ei. Astfel ne aducem aminte a fi citit în *Telegraful Român* din Sibiu câteva cuvinte citate din revista uniata, *Vestitorul* din Oradea-Mare, prin care se scria cu inimă mai blândă și mai îmbrățisătoare către Biserica noastră. Deși primim și noi *Vestitorul*, mânați însă de goana lucrului de fiecare zi, vremea nu ne-a îngăduit să căutăm și să controlăm această nouă pornire care-și face loc în coloanele *Vestitorului*.

Dar mai mult ne aducem aminte de o broșură primită din cercuri uniate (neoficiale însă), în care un pseudonim scria cu o pornire foarte frățească față de Biserica Ortodoxă. Fără îndoială că cercurile oficiale nu vor fi aprobând-o, căci ea ținea de noi și atitudinea Bisericii uniate către

noi. Nu e mai puțin adevărat însă că o asemenea broșură este un semn.

Fie ca ele să crească și 1927 să vadă întărinându-se buna lor pornire către pace și bună înțelegere.

XI.

Aruncând-ne acum ochii la lumea ortodoxă de peste graniță, nu găsim schimbări mari în cele de mai nainte. Doar că în Alexandria a fost ales un nou Patriarh, în locul răposatului Fotie, care a murit la începutul lui Septembrie 1925 în Zürich, pe drumul de întoarcere dela Congresul din Stockholm. Noul ales a fost I. P. S. Meletie, fostul Patriarh din Constantinopol până în 1923, sub care s'a ținut în Constantinopol Conferența interortodoxă pentru îndreptarea calendarului.

În Rusia lucrurile au rămas nehotărâte, fără a se pute alege un patriarh nou în locul răposatului Tihon, trecut către cele veșnice în 1925.

În Turcia, mai cu seamă în Asia, se află aceeași stare de suferință pentru ortodocși și pentru alți creștini ca și mai nainte. Oameni izgoniți din vechile lor așezări cutreieră prin lume și unii ajung și până la noi, cerând ajutoare pentru cei greu păgubiți din acele locuri. O sfântă faptă de iubire către aproapele îndeplinește față de ei, mai cu seamă față de copiii rămași acolo fără părinți și strămutați în felurite locuri, organizațiunea americană numită „Regula de aur“ (*Golden rule*), înțelegându-se prin această dragostea către aproapele, care este regula de aur a vieții omenești.

XII.

În ce privește chestiunile mai generale ale creștinismului, anul 1926 a trecut fără să se fi înfăptuit într'insul acte de mare răsunset, cum a fost Congresul dela Stockholm în 1925. Numai o urmare a acestui congres a fost adunarea comitetului său la Berna în luna August, pregătind adunarea mai însemnată care se va ține anul acesta la Lausanne. La Berna, Biserica noastră a fost reprezentată prin Mitropolitul Nicolae dela Sibiu. Bulgarii au fost în mai mare număr ca noi și, prin Mitropolitul Ștefan dela Sofia, au atins și chestiuni privitoare la Biserica noastră.

În Biserica Romei, după cum în anul 1925 a fost chestiunea Anului Sfânt, când s'au dus la Roma sute de mii de închinători, în 1926 a fost chestiunea sărbătoririi a 700 de ani dela moartea lui Francisc de Assisi, înființatorul ordinului Franciscanilor. Sărbătorirea lui s'a făcut cu mare răsunset, în toată lumea catolică, și s'a scris mult despre aceasta și la necatolici.

Privirile lumii au fost ațintite în vremea aceasta și spre neînțelegerea stărnită în Mexic între guvernul țării și Biserica Romei. Au fost mișcări

și lupte aprige, ceva care seamănă cu *Kulturkampfi*-ul din Germania în vremea lui Bismark. Lupta nu e isprăvită și nu se știe cum se va isprăvi. În 1927, ea a ajuns a fi și mai înverșunată ca mai înainte. Au venit vești de arestări de episcopi, tocmai cum s'a petrecut și în Germania în vremea pomenită.

Deosebit de acestea, în lumea cărții, ca și în anii trecuți, se vede încă tot crescând silința de a studia religiunea. Ies la iveală multe cărți care tratează despre religii și sunt mulți cititori care urmăresc aceasă materie. Avem biblioteci întregi, înființate după război, cum e cea din Paris: *Christianisme*, sub direcțiunea lui *Couchoud*, în care se studiază cu sete faptele vieții religioase. Cu toate acestea o asemenea pornire nu e tot una cu creșterea religiozității, fiindcă ea nu porcede din interesul viu către religiune, ci numai dintr'o năzuință intelectuală. E o direcțiune numai de studiere, nu de îmbrățișare a religiunii. Și această studiere are în ea o bună parte de diletantism și de prejudecăți. Faptele nu sunt înfățișate în adevărul lor viu, ci cu multe construcțiuni subiective, urzite din prejudecăți le autorilor. Deci, cu tot acest mult material de soi religios, nu putem privi toate aceste înfățișări ca un câștig propriu zis pentru credința religioasă.

Să înțelegem, anul 1926 nu se mărginește numai la scrieri cu cuprins religios lucrat pe această urzeală. Dar scrierile de acest fel, care s'au scris și în anii apropiați de mai înainte, n'au încetat de a eși la iveală și în 1926.

Altă chestiune este curentul care crește în Biserica Romei de a se apropia de ortodocși. În acest scop, ființează în sânul ei *Institutul Oriental*, din anii de după război, care tipărește foarte multe studii privitoare la răsăriteni. Ca și în anii trecuți, el n'a încetat de a publica foarte multe astfel de studii și în 1926. Tot în acest scop, lucrează și revista *Studion* din Roma, care nu și-a încetat lucrul ei nici în 1926, de asemenea revista *l'Union chrétienne* din Paris, amândouă fiind înființate după război, deci o dovadă de creșterea acestei porniri, în urma războiului, de a săvârși o apropiere de ortodocși. O revistă mai veche în acest drum este *l'Echo d'Orient* din Paris, iar în 1926 s'a înființat, anume cu scopul acesta, revista *Irenikon* din Belgia. Ținuta luată față de

ortodocși în această din urmă revistă este plină de îmbrățișare și nu se bagă-de-seamă în ea nimic din acceala cu care suntem obișnuiți noi din partea catolicilor față de ortodocși.

Din punctul de vedere al relațiilor dintre ei și noi, anul 1926 se înfățișează cu o dureroasă pierdere; în Octomvrie 1926, a murit în Roma Părintele *Aurelio Palmieri*, bărbat cu largă cunoștință a Răsăritului și plin de dragoste către noi.

Și în laturea altor relațiuni dintre creștini, putem găsi o grea pierdere în moartea Cardinalului *Mercier*, în Ianuarie 1926, pentru că în palatul său arhiepiscopal din Malines se făceau discuțiuni de apropiere între anglicani și catolici. La ele lua parte, din Franca, abatele *Portal*, care și el a murit tot în curgerea lui 1926.

* * *

Aceasta este privirea scurtă peste cele petrecute în 1926. În ele se cuprind atâtea sămburi și acțiuni care au să se desfășure mai departe în 1927. Fie ca toate să meargă în bună dezvoltare tot înainte și Dumnezeu să ridice oamenii și să trezească gândurile care să întărească buna lucrare și înțelegerea tuturor celor ce se închină Domnului creștinește.

Incheiem acestea spunând că cele înșirate nu cuprind toate câmpurile pe care s'e desfășurat munca creștinătății. N'am atins cu nimic cele petrecute în câmpul misionar, care este cel mai plin de vie și rodnică lucrare. El este însă atât de bogat și de întins, încât nici nu ne încercăm a spune ceva despre el. Ar trebui o dare-de-seamă anume. Spunem numai că, în această lature, cea mai întinsă străduință n'o au catolicii și mai puțin ortodocșii, ci protestanții. Spre sfârșitul anului (și ele dăinuiesc și acum), au izbucnit în China mari turburări împotriva creștinilor și deci și împotriva așezămintelor misionare, cași acum 30 de ani, când cu răscoala boxerilor, împotriva cărora Europeanii au trimes armate, sub comanda mareșalului german *von Waldersee*.

Luptele însă n'au fost numai cu creștinii. Și alte religiuni s'au luat la harță. În tot lungul anului 1926, s'au dezlănțuit lupte între mohamedani și hinduși în India.

E și acesta un lung capitol, dar ne oprim aci.

Arhim. SCRIBAN.

Cultura nu stă în adunările sporadice, în care unul toacă cu talent vrute și nevrute, iar ceilalți i se închină, nici în întreprinderi de automâieri de gust îndoielnic, nici în întemeieri de biblioteci fără cărți citibile, dar cu titluri strălucitoare de reclamă, nici în tipărituri făcute mai mult ca să asvârle pe piață un nume de autor setos de publicitate decât să dea o reală hrană cititorilor.

INOCHENTIE,
ARHIEPISCOPUL ODESEI

CUVÂNTARI LA NAȘTEREA LUI HRISTOS

Cuvântul în ajunul nașterii lui Hristos.

Cu toată dorința noastră de a urma mai departe cu cuvântările noastre, Iubiți Frați, era cât pe ce să rămânem tăcuți tot timpul sărbătorilor ce ne sosesc. Pricina acestui lucru este neputința, nu trupească, ci sufletească; iar pricina neputinței e măreția fapturii, nemărginirea minunilor și semnelor dela Betleem, adâncimea de nepătruns a tainei arătării în trup a Fiului lui Dumnezeu. Cu cât ne-am gândit mai mult la această taină, cu atât am găsit în noi mai puține puteri de a o înfățișa în chip convenit. Mintea ni se lumina de raze strălucitoare; amintirea își înfățișa proorocie după proorocie, fapte după fapte; închipuirea ni se umplea de icoane sfinte; inima se aprindea de iubire către Pruncul cel mai înainte de veci. Dar cuvântul ne-a părăsit și buzele au rămas pecetluite; nu eram în stare de a cuvânta, ci numai de admirare și uimire sfântă. Așa s'a strecurat vremea, și dacă ar fi fost vorba să ne mărginim numai la noi înșine, atunci am fi dorit să rămânem pentru totdeauna în asemenea admirare mută a tainelor și minunilor iubirii celei veșnice.

Dar după aceea ne-am întâlnit cu gândul că, cu toată sărăcia noastră duhovnicească, noi avem datoria sfântă ca, în asemenea împrejurări, să împărțim cu noi și cugetele și simțimintele noastre. Chiar din ieslele Betleemului ni se părea că ieșea un glas de muștrare și ne zicea: Slujitor și vestitor al Evangheliei, de ce întârzi a vesti slava Mântuitorului tău și de ce voești să rămâi fără glas atunci când toate cele vestesc pe Dânsul? Dacă nu te poți înălța până la vestirea a înseși teorii întrupării și să mergi cu magii cei înțelepți după steaua Teologiei celei mai înalte, atunci pășește smerit pe urma păstorilor spre peșteră și acolo; înfățișează ascultătorilor tăi cele ce se întâmplă acolo și se tot spun în auzul lor cele ce se vestesc Evangheliștii. Ajunge și numai atâta, ca tot cel ce va auzi să se umple de respect către Acela, care lăsând slava, pe care din veșnicie o avea la Tatăl, se arată pentru noi cu toate neputințele unui prunc, și ascultătorii tăi, umplându-se de respect, să se învețe să lepede, după pilda Mântuitorului lor, slava cea deșartă a lumii, să iubească smerenia și simplitatea și să-și pună sufletul lor pentru frații lor.

Supunându-ne acestui glas, am ieșit înaintea voastră, fraților, numai cu Sf. Evanghelie: într'însa ne cuprind viitoarele noastre cuvântări;

în ea e toată învățătura noastră și a voastră. Urmând cu smerenie și cu duhul umilit după Evangheliști, să mergem unde ne vor duce ei; să vedem ce ne vor arăta ei; să auzim ce ne vor vesti ei, punând în inima noastră, asemenea Sfintei Fecioare, cele ce vom vedea și vom auzi, adică prefăcându-le cu ajutorul cugetării, în hrană pentru suflet și pentru inimă. Astfel, singură de sine se va alcătui, cum nădăjduim, cu ajutorul harului Dumnezeuesc, o bogată masă duhovnicească în zilele de prăznuire ce urmează.

Duhule al luminii și al adevărului, al puterii și al tăriei, prin a căruia minunată mijlocire *Cuvântul s'a făcut trup*, fă ca acum trupul să se facă pentru noi cuvânt, ca evenimentele Betleemului să se prefacă în învățături vii ale duhului pentru noi, cei ce suntem îmbrăcați în trup; ca înviorați prin credință, să fim în stare a primi în noi, în înseși inimile noastre, pe Cuvântul cel mai înainte de veci, care odihnește în ieslele Betleemului, și să ajungem în stare să primim dela Dânsul acele cuvinte dumnezeiești, pe care El însuși e gata totdeauna să le reverse asupra omului nostru celui din lăuntru.

Iară nașterea lui Hristos a fost așa: după ce Mama Lui, Maria, a fost logodită cu Iosif și înainte de a fi ei împreună, s'a aflat că ea are în pântece din Duhul Sfânt, — așa începe Sfântul Evanghelist Matei vestirea despre nașterea Mântuitorului (Mat. I, 18). Așa dară sfânta Fecioară era logodită în vremea aceea, când Unul-născut, Fiul lui Dumnezeu, a binevoit a se zămislă și a se naște dintr'însa. Pentru ce trebuia să se logodească aceea, care nu știa și nici nu voia să știe niciodată de bărbat? (Luc. I, 4). Pentru aceea, ne răspund Sf. Părinți, că, pentru preaslăvita taină a întrupării Fiului lui Dumnezeu, trebuia deocamdată un acoperământ, o perdea. Căci zămislirea cea fără sămânță, vestită Sfintei Fecioare de Arhanghel și descoperită întrucâtva de Duhul Sfânt dreptei Elisabeta, trebuia să rămâie necunoscută tuturor celorlalți. În cazul acesta, ce-ar fi fost cu Sfânta Fecioară, dacă ea s'ar fi aflat că are în pântece, nefiind logodită cu un bărbat? Cum s'ar fi părut ea Iudeilor, când însuși sfântului ei logodnic, după cum vom vedea, s'a părut ca furată de nuntă? «Dacă aceasta, adică zămislirea fără de sămânță, ar fi fost cunoscută dela început iudeilor, — zice sf. Ioan Gură-de-Aur, — atunci ar fi aruncat cu pietre în Fecioara și ar fi osândit-o ca pe o vinovată».

Așa dară, pentru a făuri o apărare pentru

Sfânta Fecioară, nu numai împotriva iudeilor, ci și fată de lege, care porunca să fie ucisă cu pietre fecioara, care s'ar afla însărcinată fără bărbat legiuit, — înțelepciunea dumnezească a întocmit lucrurile așa, ca Sf. Fecioară, în timpul nașterii dumnezeesului Prunc, să se afle în stare de logodnică. Evangheliștii nu ne spun cum s'a făcut această neobișnuită logodnă; dar sf. Tradiție ne-a păstrat știre despre această împrejurare, atât de însemnată nu numai în viața Maicii Domnului, ci și în lucrarea mântuirii noastre.

Voiți voi oare să ascultați cu evlavie ce spune Tradiția? Vechii Părinți ai Bisericii ne spun că sf. Fecioară după ducerea sa în biserică, când, a împlinit vârsta de a fi măritată, atunci căpeteniile preoților i-au spus că, în această vârstă, nu mai poate rămânea la Biserică, ci, urmând obiceiului obștesc, ea trebuie să-și aleagă un soț. Maria însă a spus cu hotărâre, că ea fiind închinată de părinții ei lui Dumnezeu și întrucât și ea însăși s'a afierosit Domnului, nu poate să fie nici a unui bărbat. Căpeteniile preoților au rămas mirate de o asemenea făgăduință de a rămânea pentru totdeauna fecioară, întrucât o asemenea făgăduință era neobișnuită în V. Testament. Căci în vremile acelea toate fetele din Israil, îndemnate de binecuvântarea ce atrăgea asupra femeii nașterea de copii și de nădejdea că s'ar putea ca vreuna din ele să nască pe pe Mesia, socoteau drept cea mai mare nenorocire să rămână pe totdeauna fecioare. Dar respectând sfânta hotărâre a Fecioarei, a căreia curățenie în viață și în purtările ei le erau cunoscute, n'au îndrăsnit să o silească să-și părăsească hotărârea. Și deoarece sfinții părinți ai Mariei nu mai erau în viață, de aceea, pentru a-i găsi un adăpost după plecarea ei dela biserică, au crezut de bine să găsească un astfel de om, care să se hotărască să se numească soțul ei, fără să se folosească de drepturile de soț. După călduroase rugăciuni către Dumnezeu, ca El singur să arate un astfel de om, preoții, fiind luminați printr'un semn de sus, au încredințat pe Sfânta Fecioară unui cucernic bătrân din neamul lui David, cu numele Iosif, care, logodindu-se cu ea după lege, a luat-o cu el din biserică la Nazaret, unde era locuința sa. Astfel ne lămurește Sf. Tradiție logodirea tainică a Sf. Fecioare.

Judecând numai după astfel de logodire, dreptului Iosif nu-i trecea nici prin gând să vadă însărcinată pe Fecioara cea logodită cu el. Și cu toate acestea, iată, *s'a aflat că ea are în pântec!* Vă puteți închipui ce a trebuit să se petreacă după aceasta în sufletul stântului bătrân! Sf. Biserică nu umflă de loc lucrurile, când zice că el, în acea vreme, *avea înlăuntru vifor de gânduri de îndoială.* Poate de sute de ori nu și-a crezut el ochilor săi. Se apucă să gândească

și nu-i venea să mai cugete. Ruga cerul și pământul să-i arate dezlegarea îndoielii și nu o afla. Însfârșit, cugetul cel turburat își găsi limanul. Dar, Doamne, ce fel de liman? *O socoti furată de nuntă,* cum se exprimă sfânta Biserică. Nimic nu putea fi mai chinător pentru Sf. bătrân, de cât acest gând. Dar altul nu putea să aibă. Ce era de făcut? Cui să ceară socoteală? Putea să întrebe pe însași sf. Fecioară și să-i ceară lămuriri.

Dar ce să întrebe? se gândi blândul bătrân. La ce să chinuiești cu întrebări pe aceea, care, și fără aceasta, trebuie să fi suferit din pricina stării ei? Astfel blândeța și bunătatea lui Iosif îi erau ispită. De asemenea, se putea aștepta, că însăși cea însărcinată să descopere și să-și lămurească starea sa, căci nu se poate ca ea să nu fi zărit turburarea păzitorului fecioarei sale și nu se poate să nu fi suferit în sufletul său, văzându-l pe el suferind. Dar și ea tăcea. Pentru ce? Pentru că ceace se petrecea cu ea era nu atât taina ei, pe cât taina lui Dumnezeu: și cum să descoperi taina Împăratului fără voia împăratului? Tăcea deci, pentru că tăcea Domnul. Lui, cugeta ea, îi e cunoscută starea noastră, turburarea și suferința noastră. Dacă va găsi cu cale, va ridica El însuși perdeaua și va lua de pe umerii noștri crucea cea grea; nu va găsi El cu cale, o vom purta! Tatăl nu va lăsa pe Fiul Său, iar Fiul nu va lăsa pe mama sa.

Dar ce a făcut Providența? Unde-i arhanghelul, care a vestit bucurie? Pentru ce nu se grăbește să îndepărteze o bănuială așa de grea dela Cel Preastânt? Să ne plecăm, trații mei, cu toată smerenia înaintea mării înțelepciunii lui Dumnezeu: aceasta-i una din căile sale cele minunate! Noi am văzut pentru ce trebuia lăsată perdeaua logodnei asupra zămislirii celei fără de sământă a celei neispitite de nuntă: la lumina descoperirii dumnezeiești, de care ne vom folosi acum, nu va fi greu de văzut, pentru ce pe această perdeauă, s'a îngăduit să se arate, pe o vreme, ca o umbră, și această bănuială întunecată, că cea Precurată ar fi fost furată de nuntă. O astfel de înjosire a Fiului și a Mamei nu numai că nu stă în contradicție cu marele scop al arătării în trup a Fiului lui Dumnezeu, dar, putem zice, era foarte firesc acestei arătări și totodată și un început al mării Lui slujiri pentru mântuirea neamului omenesc. Căci pentru ce oare Fiul lui Dumnezeu a părăsit scaunul slavei și, asemenea celui din urmă dintre fiii oamenilor, s'a mutat în pântecul Pururea Fecioarei? Pentru aceea oare, ca, arătându-se pe pământ, să primească dela tot neamul omenesc cinste și închinare cum primea dela cetele îngerilor? Nu! Fiul lui Dumnezeu s'a arătat pe pământ nu ca Domn sau Stăpân, ci ca Răscumpărător și Mij-

locitor; s'a arătat în trup, ca să se facă jertfă pentru păcatele și nedreptățile noastre, să sufere chinurile ce ni se cuveneau nouă, și astfel să ne îndrepteze pe noi și să ne împace cu dreptatea cerească.

Ce-i dăru de mirare, dacă, potrivit cu scopul venirii sale pe pământ, El, încă din pântecul mamei Sale, se face ținta unor bănuieli întunecoase, intrând astfel, încă înainte de naștere, pe scara suferințelor și umilințelor răscumpărătoare, pe care El va păși chiar până la sfârșitul vieții sale? Și pentru slujitorii slăvitei taine — Iosif și Maria, această grea situație a lor a fost negreșit, nu fără însemnate roade duhovnicești. Sfânta Fecioară se face acum maica lui Dumnezeu Cuvântul; Sfântul Iosif va trebui încurând să se numească tatăl Lui. Ce cinste și slavă mare pentru amândoi! Dar totodată și ce primejdie mare pentru smerenie, care este temeliala tuturor virtuților! *Iată, de acum mă vor feriți toate neamurile* (Luc. I, 48), iarăși putea să se privească în mintea Mariei și în închipuirile lui Iosif, și poate nu în acea curățenie, în care s'a înălțat în avântul sfânt dela întâlnirea cu Sf. Elisabeta. Și iată, împotriva acestei primejdii a mândriei, înseși mâna Proniei, care a făcut această *mdritre* (Luc. I, 40), ridică un zid întunecos, dar tare al bănuielii de a fi fost furată de nuntă. Nu de cugetări la vreo slavă pământească îi era acum aceleia, care, pentru o părută nepăzire a curățeniei, nu putea să privească fără turburare nici măcar la păzitorul fecioriei sale și era expusă la primejdia unei aspre pedepse chiar după lege. Nu cu planuri de mărire și slavă se va îndeltnici și sf. bătrân, când, după ce va fi luminat de sus asupra celor întâmplare, își va aduce aminte, cu ce ochi bănuitori a privit pe acela, care a binevoit să primească a se numi fiul său. Pe lângă aceasta, sfânta păreche, suferind din pricina unor astfel de ispите grele, se împărtășe și ea însași prin aceasta din suferințele Răscumpărătorului lumii, și în timp ce El creștea cu trupul în pântecul mamei Sale, aceasta creștea cu duhul, rădicându-se astfel cu lăuntru său până la înălțimea situației sale externe. Afară de aceasta, pentru Sf. bătrân, bănuiala cea grea, după cum vom vedea îndată, a servit de motiv și prilej de a-și arăta înaintea ochilor a toată lumea bunătatea cea nemărginită a sufletului său și blândețea rară a inimii sale.

Doa căi erau acum pentru Iosif de a eși din starea chinuitoare și a pune capăt suferințelor sale sufletesti. El avea mai întâiu tot dreptul să descopere înaintea tuturor pe fecioara cea însărcinată, lăsând să i se aplice prescripțiunile legii lui Moisi, care, în asemenea caz, erau foarte aspre. Dar o asemenea asprime era cu totul potrivnică, atât caracterului blând al bătrânului,

cât și respectului, pe care, cu toate bănuielile ce-l turburau, îl aveau față de Fecioara cea blândă și curată ca un înger. Pe de altă parte, Iosif putea lăsa chestiunea aceasta fără să-i dea vreo atențiune, și să continue în tăcere a purta numele de logodnic al Aceleia, care, după părerea sa, era furată de nuntă. Dar o asemenea purtare era în nepotrivire cu cugetul său, care nu suțerea nicio prefăcătorie necurată și nu se învoia cu nicio nedreptate. Ce trebuia dar să facă acest suflet sfânt și blând? *Iosif însă, zice Evanghelistul, fiind drept, adică tot atât de bun și milostiv, pecăt și de curat și liniștit, ne voind să o vădească, a vrut să o lase pe ascuns; s'a hotărât adică să se despartă de Fecioara pe ascuns, fără a tace cunoscută în public vina ei, fără a-i atinge cinstea și siguranța ei, la care însăși legea îi dădea drept deplin.*

Îți mulțămim, bătrânule sfânt, pentru îndurarea ta! Dar acum nu mai e nevoie de ea. Deși inima ta a fost chinuită atâta vreme, pregătește-te totuși să auzi o veste, care însutit te va răsplăti pentru toate.

Dar pe când cugeta el aceasta, iată, i s'a arătat îngerul Domnului în vis și i-a zis: Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, femeea ta, că ceeace s'a zămislit într'însa este din Duhul Sfânt, și va naște un fiu și-i vei pune numele lui Iisus, că Acela va mântui pe poporul său de păcatele lui. Si toate acestea s'au făcut, ca să se blinească ceeace s'a zis de Domnul, prin proorocul, care zice: Iată, fecioara va lua în pântec și va naște un fiu și i se va pune numele Emanoil, care însemnează: cu noi este Dumnezeu. (Mat. I, 22-23.

Luăți aminte, fraților, tăria cuvântului evanghelic: *cugetând el însă acestea, adică îndată ce gândul să o lase pe ascuns s'a sălășluit în mintea bătrânului. Va să zică Providența, cu toate că era ascunsă de zeci de perdele, urmărea cu multă luare-aminte toate mișcările sufletului lui Iosif. Și iată, îndată ce a sosit clipa să facă un pas, perdelele cad toate odată: dar pecând cugeta el aceasta, iată îngerul Domnului, poate chiar acela care binevestise Mariei că va zămisli fără sămânță, adică Gavriil; căci asemenea taine se încredințează numai la puțini. I s'a arătat în vis: căci sufletul cel bun și supus al bătrânului, cum spune Sf. Gură de-Aur, nu avea nevoie de o arătare mai vădită a îngerului a ceea ce. Pe de altă parte, potrivirea izbitoră a visului cu împrejurările, precum și descoperirea primită în vis dela înger chezașuiau îndeajuns că aceasta e de sus. Căci ce spune îngerul? El vorbește despre lucruri, care nu puteau fi cunoscute nimănui dintre muritori, adică îi vorbea despre niște lucruri tainice, despre cugetele sale lăuntrice: nu te teme a lua pe femeea ta, căci*

ceea ce s'a zămislit într'însa este din Duhul sfânt. Mai departe, îi descopere viitorul, care era cunoscut numai lui Dumnezeu: și va naște un fiu: că acela va mântui pe popor de păcate, și-i vei pune numele Iisus.

Chiar numirea dată lui Iosif de fiu al lui David este întrebuițată cu o deosebită putere. Iosif era un biet teslar, și iată, acum este numit nu numai urmaș, ci chiar fiu al lui David. Pentru ce? Pentru că astfel să-l pună deodată la înălțimea situației lui de astăzi, din care el ar fi căzut așa de jos prin bănuielele sale cele negre. *Iosife, fiul lui David*, — zicere prietenească și în același timp deșteptătoare. Urmașul lui David, — părea că zice îngerul, pentrucă te lași plecat cu atâta micime de suflet sub povara propriei tale mării? Pentrucă nu-ți aduci aminte de vechea slavă nedespărțită de casa ta și te turburi atunci când ar trebui numai să te bucuri? Neamul lui David, de care ții tu, este umilit și cinstit până la rădăcină; dar oare nu din el are să se rădice acel împărat slăvit, care este Mântuitorul a toată lumea? Ajunge de când te lași pradă unor cugete negre; destul de când te chinuiești și suferi! Află ad-vărul și te bucură! *Ce s'a zămislit*, ceea ce te turbură așa de mult, nu e dela om, ci dela *Duhul Sfânt*. Fecioara cu adevărat va naște un fiu, și tu, deși nu ești tatăl lui, vei avea cinstea să-i pui numele, după dreptul de tată, Iisus. Acest nume și nu altul se cuvine celui ce se va naște, pentrucă El va mântui tot neamul omnesc de păcat și de moartea veșnică. Lucruri neobișnuite se săvârșesc în casa ta, și cu toate acestea ele au fost demult prevestite în auzul a tot Israilul de către prooroci. *Și toate acestea s'au făcut, ca să se plinească ceea ce s'a spus de Domnul prin proorocul, care zice: Iată fecioara va lua în pântece și va naște un fiu, și I se va pune numele Emanoil, care însemnează: cu noi este Dumnezeu.*

Această amintire a vechei proorocii, după părerea Sf. Gurădeaur, putea să servească pentru Iosif ca fir călăuzitor, chiar și atunci, când el n'ar fi putut ține minte toate amărănțimile visului său. Dar se putea oare uită un astfel de vis? Și iată Iosif, după mărturia Evanghelistului, *sculându-se din somn, a făcut cum îi poruncise îngerul Domnului, și a luat pe femeea sa*, adică a primit-o iară cu inima și sufletul, pe aceea, pe care se hotărâse mai înainte să o depărteze din casa sa. Că el încă nu o îndepărtase, se vedea din aceea, că îngerul s'a arătat îndată ce s'a ivit în mintea bătrânului gândul să o îndepărteze.

Oare sf. bătrân descoperit-a după aceea Prea Sfintei Fecioare nedumeririle sale chinuitoare de mai înainte? Și descoperirea acestora putea sluji la bucuria și mângâierea obștească pentru

trecerea acelei grele ispite, și nedescoperirea lor nu putea să mai vatăme pacea și liniștea inimii; căci numai singură fața lui Iosif, care strălucea de bucurie și grija îndoită ce arată el acum Fecioarei puteau să-i dea aceștia să înțeleagă, că păzitorul fecioriei ei a aflat taina, care până acum îi fusese necunoscută.

Socot că nici nouă nu ne-ar trebui multe cuvinte pentru a preface în lecție pentru noi ceea ce am văzut. Acelora, cari sunt aleși să slujească în chip deosebit tainelor dumnezeiești și să fie unelte la săvârșirea unor mari hotărâri ale cerului și care în acest scop se învrednicesc de anumite descoperiri și așa zicând și de o împrietenire cu cerul, — li-i firesc să-și închipuiască, că ei se află sub o deosebită îngrijire de sus și de aceea au o deosebită nădejde și îndrăzneală. Deci suflete de Dumnezeu alese, oricine ați fi voi, Providența vă pazește ca lumina ochiului. Dacă e vreun cap, din care să nu piară niciun fir de păr fără voia Tatălui ceresc, apoi acela e al vostru. Dar să nu vă închipuiți că de aceea voi ați fi scutiți de ispite! Dimpotrivă, tocmai pe voi vă așteaptă ele cu cârdul; tocmai pentru voi, că pentru niște vase de aur, se pregătește curățirea înșeptită prin foc. Pilda o aveți în toți împlinitorii mari și de Dumnezeu aleși ai sfaturilor dumnezeiești. Priviți la viața lor! Afară de virtuți de ce mai era ea plină, dacă nu de ispite și de întâmplări din cele mai grele! Tocmai ceea ce vi-s mai scumpe, cinstea și nevinovăția voastră, pot fi supuse la cele mai negre bănuiele, cum ne arată cele petrecute cu Preacurata Maică a Domnului. Voi puteți ajunge să fiți obiectul unor grele îndoieli, chiar și pentru aceia, a căroră stimă o prețuiți mai mult decât orice, cari sunt rudele voastre, binetătorii voștri, prietenii și iubiții sufletului vostru.

Ce sfat să vă dau eu cu acest prilej? Ce e mai potrivit pentru voi în asemenea stare chinuitoare? Tăcerea desăvârșită oare, după pilda Sf. Fecioare și a lui Iosif? Poate fi potrivită și această nepotrivită tăcere, dacă voi ați crescut duhovnicește până la măsura credinței, a devotamentului și nădejdei lor. Oricum, să nu vă grăbiți la lămuriri înainte de vreme și prin tânguiri să aruncați de pe umerii voștri crucea, ce vi e pusă asupra voastră, fără să vă fi sfințit prin ea lăuntru sufletului vostru, fără să o fi sărutat cu toată inima și fără să fi simțit puterea ei cea de viață dătătoare. Fiți pururea băgători-de-seamă, nu atât pentru mica voastră cinste, cât pentru căile Domnului, așteptând în tot cazul mai mult de sus, dela Domnul, care cârmuiește toate împrejurările și privește toate căile noastre, decât de jos, dela voi înșivă, dela chibzuința voastră și dela prevederile voastre. Ce înseamnă toată cinstea și slava pământească pentru

acea, cari au iubit slava lui Dumnezeu, cari au râvnit cinstea chemării de sus! Atât numai că necinstirea și ocara să nu fie meritate de noi, să nu păgubească lucrul Domnului și să nu aducă sminteală aproapelui; încolo lasă să hulească numele nostru ca un rău (Matei V₁₁; Luca VI₂₂). Acesta-i unul din chipurile fericirii, pe care ni-le arată Mântuitorul nostru. Va veni ziua cea mare a descoperirilor, când se vor vădi toate tainele, când, înaintea îngerilor și a toată lumea, se va vedea, cum și cum a fost fiecare din noi. Amin.

Cuvânt la priveghere spre Nașterea lui Hristos.

Cum ar fi fost, fraților, dacă înțelepciunea omenească ar fi avut însărcinarea să alcătuiască planul venirii în lume a marelui Mijlocitor între Cer și pământ? Nu s'ar fi silit ea oare să departeze dela leagănul dumnezeescului prunc orice îndemânare și sărăcie? Nu s'ar fi crezut ea de nevoie să însoțească venirea Lui în lume cu omne și minuni, cu slavă și măreție? Înțelepciunea Dumnezească însă a făcut totul altminterea. Și noi vom vedea semne și minuni, dar numai atâtă, câte erau, așa zicând, de neînălțurat la o făptuire atât de mare, cum e arătarea în trup a Fiului lui Dumnezeu; dar mai înainte de toate vom vedea o peșteră și niște iesle sărăcicioase, pelince și lacrimi; toate celelalte: steaua și înțelepții dela Răsărit cu daruri, și chiar corurile cu cântările de laudă ale îngerilor sunt numai, entezăm a zice, niște colorii de mână a doua, în acest minunat și dumnezeesc tablou. Amintindu-ne de acestă, noi trebuie să căutăm, fraților, în evenimentele de care ni e vorba, mărirea, nu în cele de dinafară, pământești și simțuale, ci lăuntrică, duhovnicească; acea mărire, trebuie să o cântăm, care o alcătuește lepădarea a tot ceea ce este măreț și slăvit după judecata și priceperea lumii celor deșarte. Dumnezească mărirea acesta se desprinde aici cu așa belșug, încât nici închipuirea cea mai aprinsă nu e în stare să o cuprindă în întregime.

De apropiase acum vremea, hotărâtă de legea lui Dumnezeu, în care trebuia să se arate în lume Făcătorul lumii lumii sfânta Păreche locuia în Nazaret, unde și avea locuința Iosif; iar Mântuitorul lumii cel făgăduit trebuia să se nască în Betleem: căci proorocul, cu patru veacuri mai înainte, în auzul a tot poporul Iudeu, zisese: *Și tu Betleeme, casa lui Iuda, cu nimic nu ești mai mic între voivodatele lui Iuda, căci din tine are să iasă Stăpânul, care are să pască pe poporul meu Israil* (Miheia V₂). Accuza minunată proorocie trebuia numaidecât să se împlinească. Dar cum? Să se fi zis lui Iosif, ca el să meargă acum la Betleem împreună cu Sfânta Fecioară? Acesta ar fi fost lucrul cel

mai lesnicios. Dar o astfel de împlinire a proorociei nu ar fi fost chiar o împlinire, ci mai mult o acomodare: așa poate să facă înțelepciunea omenească, iar nu cea Dumnezească. Și Pronia a ales altă cale, mai vrednică de ea. Iudeea avea în vremile acestea și pe regele ei, pe Irod; dar asemenea multor altor țări, atârna de puterea cea mare a Romei. Și iată, Împăratului Romei August fi veni gândul să poruncească ca să se scrie și să se numere toată lumea de sub stăpânirea lui. Fără îndoială, stăpânul Romei avea pentru aceasta motivele și planurile sale, poate foarte întemeiate și înțelepte, poate, foarte neîntemeiate și neînțelepte. Orcum ar fi fost, destul că porunca lui August pentru înscriere procură toată înlesnirea, ca vechea proorocie despre nașterea Izbăvitorului celui făgăduit în Betleem să se poată împlini acum în toată puterea ei, fără cea mai mică atingere a libertății omenești.

Admirând cu toată cucernicia această măsură a înțelepciunii dumnezești, nu vom lăsa, fraților nebăgată în seamă nici altă trăsătură instructivă a smereniei viitorului Răscumpărător al omenirii. Căci ce a trebuit să urmeze pentru El din această înscriere? Numele lui Iisus, numele cel mai dulce și mai vrednic de închinare, înaintea măreției căruia, după mărturia apostolului, se pleacă tot genunchiul *celor cerești și al celor pământești și al celor dedesubt* (Fil, II₁₀) va fi, chiar dela naștere, înscris în numărul supușilor Cesarului, la rând cu numele până și a celui din urmă dintre fiii lui Israil. Stăpânul cel mândru al Romei nu va învrednici, negreșit, nici măcar cu o privire, condicele cu nume, trimise din Iudeea: dar aceia cari au fost puși să facă înscrierea, nu odată au putut să citească în ele, că în Betleem, unul din urmașii lui David, cu numele Iosif, de meserie teslar, are un fiu de opt zile, cu numele Iisus... Să servească aceasta spre mângâiere aceluia, cari toată viața nu au altă muncire, decât numai de slugă și de rob: acestea sunt cele dintâi titluri, pe care le-a primit după naștere însuși Fiul lui Dumnezeu. Iar aceia, cari chiar de la naștere sunt încărcăți de titluri și distincțiuni, să învețe din această pildă a Mântuitorului lor să nu-și caute într'însele mărirea, ci să o caute în slujirea desinteresată lui Dumnezeu și aproapelui.

De oarece la evrei era obiceiul de a face înscrierea poporului după triburi, neamuri și familii, și întrucât fiecare trib neam și familie își avea anumite orașe și localități strămoșești, apoi de aceea porunca Cesarului pentru înscriere a pus în mișcare toată Iudeea. *Si s'au dus toți să se înscrie*, zice sf. Evanghelist Luca, *fiecare în cetatea sa*. Sf. Iosif din această pricină trebuia să meargă la Betleem, orașul de familie al lui David, al căruia urmaș era. Maria se părea că trebuia să

rămână acasă, de oarece femeile nu erau supuse înscrierii; și aceasta o cerea și starea ei. Dar, după mărturia tradiției, ea era cea din urmă în neamul său, neavând nici frați, nici surori, și asemenea femei, ca moștenitoare a numelui a tot neamul părintesc, erau supuse înscrierii, la rând cu bărbații. Astfel și Maria, cu toată starea ei însărcinată, trebui, să părăsească căminul cel liniștit al casei sale și să se ducă la Betleem, ca să-și înscrie numele în cataloagele supușilor Cesarului. *S'a suit deci și Iosif din Galileia, din cetatea Nazaret, în Iudeea, la cetatea lui David, care se chiamă Betleem, pentru că el era din casa și din neamul lui David, ca să se înscrie cu Maria, logodnica sa, care era grea.* (Luca, II, 4-5).

Care era grea, adică evanghelistul ar voi să zică: deși ea era grea și deși, din această pricină, pentru dânsa era mai bine să rămână acasă, de oarece călătoria la Betleem era însoțită pentru ea de mari greutate și ostenele. Poate că bătrânul ei logodnic se mângâia cu nădejdea că șederea sa la Betleem nu va fi, de data asta, de lungă durată, și că el, dând Cesarului cele ale Cesarului, va izbuti să se întoarcă acasă ca să dea și lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu. Dar curând avea oare să vie rândul la înscriere pentru un teslar sărac din Nazaret, care deși se pogoară împreună cu logodnica sa în linie dreaptă din David, nu mai avea astăzi alte discuțiuni, decât doar părul cel alb al capului său și curățenia sufletului și a inimii sale, cunoscute numai unuia Dumnezeu? De aceea, pecând erau ei acolo, *Mariei i-a venit vremea să nască.*

I-a venit vremea. Ca și cum nu s'ar mai fi putut amâna nici cu o zi aceea ce câteodată se amâna nu cu o zi, ci cu multe zile pentru ceilalți fi omenești. Cu așa exactitate începe a executa toate legile firii omenești. Acela, care vine să plătească și să răscumpere cu dreptatea călcarea tuturor legilor săvârșită de către toți oamenii. Legea socială vrea, ca numele Lui, încă înainte de naștere, să fie trecut în condica de înscriere romană; și iată, El în Betleem, împreună cu pretinsul său tată și cu mama sa, care era grea cu El. Legea firii cere, ca copiii, zămislți în pântec, să vină în lume după nouă luni de sarcină; și iată, El iese în lume îndată *ce a venit vremea să se nască.*

Cel puțin Mama Fiului lui Dumnezeu va fi având acum în Betleem toată liniștea și îndemânarea, atât de trebuincioase la timpul, *când i-a venit vremea să nască!* Vreunul din căpeteniile iudeilor se va fi grăbit să pună la îndemână palatul său ca sălaş pentru mama lui Mesia cel făgăduit? Cu atât mai vârtos vreun preot din Betleem se va ruga, ca locuința sa să fie sfințită și slăvită prin nașterea într'însa

a marelui Impărat. Nu. Despre această naștere nu trebuiau să știe nici căpeteniile, nici preoții, nici nimenea, decât numai mama și presupusul tată. Dar va să zică ea va avea loc acolo, unde găzduiesc toți călătorii? Ah, sf. bătrân și Maria ar fi fost bucuroși și de un astfel de adăpost, orcât de sgomotos și de neliniștit era acum; dar Iosif a cutreerat toate locașurile de felul acesta din Betleem și în niciunul din ele n'a găsit găzduire. Toate erau ocupate și pline de lume. Cine deci a primit sub acoperișul său pe Fecioara și pe bătrânul? Cine a dat loc, unde să se nască Fiul lui Dumnezeu? Nimenea! Pentru ei nu s'a găsit un loc în casa de oaspeți. Arătat-u-s'a cel puțin vreun înger să le arate cel puțin calea către peșteră și iesle, căci aceste locuri erau necunoscute pentru aceia, cari nu erau locuitorii Betleemului și care venise aicea din întâmplare? Nu, nici îngerii, deși au venit și au cântat pe cel Născut, dar nu au arătat niciun fel de serviciu la nașterea Aceluia, care venea să slujească tuturor. Se poate oare ca, în asemenea împrejurări neobișnuite, sf. păreche va fi lăsată la voia întâmplării?... Da, fraților, ea a fost lăsată pe seama propriilor puteri, ca să înțelegem, până la ce măsură neobișnuită s'a întins lepădarea de sine a Fiului lui Dumnezeu chiar dela ivirea sa în lume și în sărăcaciul nostru trup și, prin urmare, până unde se poate întinde cercarea acelora, cari doresc să fie asemenea Lui în umilire și suferințe, ca să intre apoi împreună cu Dânsul și întru slava Lui.

Bătrânule stânt și drept, îți rămâne din nou să lucrezi tu singur. Adună-ți dară cele depe urmă puteri ale tale și mai caută un loc potrivit pentru Fecioara, măcar în împrejurimile Betleemului. Printre ființele cugetătoare nu l-ai găsit; se va găsi, poate, printre cele necugetătoare.... În adevăr, nu departe de Betleem, între stâncile ce-l înconjoară, s'a găsit o peșteră, în care păstorii cu turmele lor își gaseau adăpost la vreme rea și la furtuni. Pentru acest scop, înlăuntrul peșterii erau scobite în stâncă niște adâncituri, care serveau ca iesle pentru animale. Anume în această peșteră și după îndelungate căutări ale bătrânului, s'a abătut acum stânta păreche pentru a se adăposti. Anume în aceste iesle a binevoit să se culce Acela Care-și are cerul scaun și pământul așternut picioarelor, și la Care nu pot să privească heruvimii și serafimii.

O, fraților, să curmăm orce cuvânt, să părăsim un timp orce cugetare; să se înfățișăm cu duhul la aceste iesle și să ne aruncăm cu toată ființa noastră înaintea Aceluia, Care este culcat într'însele... Slavă, slavă veșnică negrăitei tale smerenii, Dumnezeule Iubitor de oameni! Scutecele Tale cele sărăcacioase sunt mai prețioase pentru noi decât toate podoabele împărătești ale lui

David și Solomon; ieslele, în care ești Tu culcat, de o sută de ori sunt mai slinte decât templul cel din Ierusalim. Căci ce e acum acolo în acel templu? Numai niște simboluri ale venirii Tale și ale marelui Tule slujiri, simboluri astăzi goale; iară aicea, în această peșteră și în aceste iesle, este mântuirea a toată lumea. Cu cât îți ascunzi Tu mai mult mărirea sub învelișul smereniei, cu atât mai mult simțim noi iubirea Ta neprefăcută către noi și dorința de a-Ți urma Ție și dumnezeului Tule pruncii. Să se stingă dar înaintea noastră toate stelele înșelătoare ale mării pământului celei deșarte! Și să nu mai fie pentru noi lauda mai mare, decât numai de a ne lauda cu toată și cu crucea Ta! Da, să ne facem blânzi, smeriți, săraci cu duhul, nimic având în lume, cum ai fost Tu, dela începutul până la sfârșitul petrecerii Tale printre noi!

Dar privind la toată sărăcia și starea strâmtorată a sf. părechi și a dumnezeescului Prunc în peștera Betleemului, cineva, fraților, s'ar abate dela adevăr, dacă ar crede, că această stare a fost ceva nepotrivit pentru Mântuitorul lumii, în împrejurările de față. Nu, ci judecând tocmai după aceste împrejurări, starea aceasta a fost cea mai potrivită și a arătat, cum Pronia Tatălui ceresc, cu toată tănuirea sa, veghea nevăzut asupra soartei iubitului Fiul. Căci să presupunem că s'ar fi găsit pentru sf. Păreche, înainte de timpul nașterii, un locșor slobod în hanurile Betleemului. În schimbul acestui folos, câte neplăceri ar fi fost din pricina sgomotului mulțimii oamenilor, din pricina curiozității oamenilor fără lucru, din pricina zvonurilor și a răspânditorilor de vești! Aici, dimpotrivă, afară din oraș, în peșteră, sf. Fecioară și sf. bătrân erau singuri, în mijlocul unei depline libertăți, cu desăvârșire departați de *gâlceava omenească*, în prezența nevăzută a Tatălui ceresc. Astfel, perdeaua neștirii, care trebuia să fie trasă asupra leaganului Fiului lui Dumnezeu, va rămănea cu totul neatinsă și va ascunde dumnezeiasca lui persoană, până când El, după o petrecere de treizeci de ani în Nazaret, va ieși la vreme, înmăjurat de semne și minuni, la opera cea mare a mântuirii neamului omenească. De aceea în zadar își va încorda Irod toate puterile și își va secătui toate mijloacele, ca să dea de urmă dumnezeescului Prunc, care odihnește în ieslele din peșteră. Ceice s'au învrednicit să privească pe acest Prunc și să i se închine, păntecii și magii, nu vor vinde taina, iar locuitorii Betleemului, de și s'ar fi aflat printre ei și de cei capabili de a sluji de unelte pentru tiranul cel crud, nu vor fi în stare să arate pe cel căutat.

Pe de altă parte, felul de naștere a Aceleia, care n'a zămislit nu din sămânță bărbătească, ci

dela Duhul sfânt, fără îndoială, n'a fost ca felul nașterii celorlalte mame, care *zămislească întru fărădelege și nasc întru păcate*, adică nașterea Răscumpărătorului n'a fost însoțită de dureri și boale, prin urmare sf. Fecioară n'a avut neapărată nevoie de ajutorul altora, ca de obicei în asemenea cazuri. Evanghelistul nu fără o anumită accentuare și intenție vorbește în cazul acesta despre sf. Fecioară, că ea *a născut pe Fiul său întâiul-născut și înfășindu-l, l-a pus în iesle* (Luc. II, 7). Aceasta însemnează că sf. Fecioară însăși a primit în preacuratele sale mâni pe dumnezeescul Prunc, singură l-a înfășat cu scutece și l-a pus în iesle; și tot singură, fără îndoială, s'a aruncat cea dintâi în genunchi înaintea Aceluia, care o învrednicise de cinstea să-i fie mamă. Astfel că nașterea Mântuitorului nostru, cu toată nemărginita sărăcie, smerenie și simplită, a fost înconjurată de toată curățenia, tăcerea și cuviința, cuvenite arătării în trup a Sfântului Sfinților.

Și cu toate acestea, fraților, cât de vădit se zărește scopul întrupării Fiului lui Dumnezeu în toate celece înconjoară acum nașterea Lui! Fiul lui Dumnezeu, după cum am observat, se îmbracă în firea noastră cea stricăcioasă și se arată ca unul din fiii omenești, mai cu seamă pentru două pricini: pentruca, primind asupra sa păcatele noastre, să satisfacă pentru ele dreptatea dumnezească, și pentruca, în persoana și viața sa, să ne dea pildă de smerenie, curățenie și răbdare. Dar priviți ieslele și peștera cea sărăcăcioasă, priviți la preaveșnicul Prunc, care e înfășat și suferă și plânge! Ce sunt toate acestea, dacă nu jertfă pentru păcatele noastre? Pentruce gura Înțelepciunii și a Minții sunt legate de mușenia prunciei, ca o răscumpărare a mândriei minții noastre, a nebuniei cugetărilor noastre, a neînfrânării și necurăției limbii noastre? Pentruce mâinile Atotputerniciei, — căci Pruncul e în același timp și Dumnezeu preaveșnic, — sunt înfășurate cu scutece, dacă nu ca o pedeapsă pentru samavolnicile noastre, pentru neînfrânarea dorințelor noastre, pentru dușmănia și împotrivirea noastră legilor cerului? Ce însemnează această sărăcie, care înconjoară acum pe Împăratul slavei, aceste suferinți, care-L întâmpină din pântecul mamei, dacă nu o răsplătire pentru pentru acele plăceri simțuale necurate, în care fiii veacului acestuia, sau mai bine noi toți ne afundăm? Pruncul cel dumnezeesc plânge, ca și ceilalți copii, dar lacrămile lui au alt izvor: pe El îl dor ranele păcatelor noastre. Acesta-i începutul rugăciunii lui de mijlocire pentru noi înaintea tronului Dreptății celei veșnice, început foarte firesc pentru El și totodată foarte pilduitor pentru noi, deoarece trebuie să umple pe păcătos de rușine și de

groază, să-i sfarme nesimțirea și împetrirea lui păcătoasă

Să ne pătrundem de nemărgit respect în fața acestor iesle, ca în fața unui neprețuit simbol și amanet al mântuirii noastre; să ne grăbim a ne împărtăși prin duhul credinței din slujba cea preasfântă din Betleem și din jertfa ce s'a adus acolo pentru noi, să ne însușim pentru totdeauna marea pildă de smerenie ce ni s'a dat nouă de acolo! Săraci și schilozi ai lumii, înfățișați-vă fără frică la ieslele din Betleem și primiți dela Celce e culcat într'insele duh de bărbăție și de răbdare! Nu e oare lucru de bucurie că starea voastră e vădită asemenea stării Mântuitorului vostru, că nu aveți nevoie să faceți niciun fel de schimbări într'insa? Căci aceleași zdrențe și aceeași sărăcie, aceleași lacrimi și suferințe, aceeași isgonire din partea lumii. Trebuie numai să vă însușiți de bunăvoie sorțul cel greu al vostru aicea pe pământ, să iubiți sărăcia și schilozenia, să fiți tot așa la suflet, cum sunteți cu trupul, adică smeriți, nelegați de nimic pământesc, dedați în toate voei lui Dumnezeu, tinzând pururea către cinstea chemării celei de sus. Atunci sorțul vostru e cel mai bun din toți sorții din lume: căci voi, după însăși starea voastră, sunteți pe calea cea împărătească, aproape de raiu, la picioarele Mântuitorului și Domnului vostru.

Dar cum să se înfățișeze la ieslele din Betleem puternicii veacului acestuia, bogații în comori pământești, acei oameni, cari sunt osândiți așa zicând, chiar dela nașterea lor să trăiască în belșug și desfătări simțuale? Cum să se înfățișeze, zic, toți aceștia acum înaintea ieslelor din Betleem și să nu simtă rușine și turburare? Căci dacă înaintea unui rege pământesc, când el este îmbrăcat în haine de doliu, a te înfățișa în veștminte strălucite cu podoabe multe, ar fi o îndrăzneală neiertată; apoi s'ar putea oare să privească fără turburare la sărăcia lui Iisus aceea cari, dacă oftează câteodată, apoi numai din pricina nemăsuratei mulțimi a bucuriilor pământești și a îmbuibărilor? Dar, fraților, este și pentru voi chip de împăcare cu ieslele din Betleem și cu sărăcia Mântuitorului vostru. El ni se înfățișează ca nimic având, nu pentru ca să vă desbrace pe voi de câștigurile și comorile voastre, ci dimpotrivă, El e gata ca, pe lângă ce aveți, să vă dea și mai mult: căci pentru toți, și săraci și bogați, aduce o întreagă împărăție cerească. Ce dară voește El dela voi? Voește tocmai ceea ce e de trebuință pentru mântuirea sufletelor voastre: Da, indulcindu-vă din bunătațile pământești, să nu uitați nici pe cele cerești, ci, desfătându-vă cu măsură de cele dintâi și mulțumind pentru ele dătătorului lor, să nu vă lipiți inima de ceva pământesc și, stă-

pânind multe, voi înșivă să nu fiți stăpâniți de nimic; să întrebuințați munca voastră nu numai pentru acoperirea nevoilor și dorințelor voastre, ci și la faptele credinței și iubirii de oameni, pentru ajutorarea fraților voștri suferinzi; să fiți înfârșit, asemenea magilor celor înțelepți, gata la glasul de sus, să părăsiți toate, ca să mergeți la Betleem și să puneți la picioarele Pruncului aurul vostru, tămâia voastră și smirna voastră. Pășind astfel, se poate și în mijlocul slavei pământești să aveți sărăcia duhovnicească și, fără să părăsiți porfira și visonul, să vă înfățișați cu bunătația în suflet la ieslele din Betleem, ca să primiți pace și har dela Acela, Care, bogat fiind, a sărăcit pentru noi, ca noi toți, și săraci și bogați, să ne îmbogățim cu sărăcia Lui. Amin.

Tradus din rusește de
† NICODEM,
fost arhiepiscop al Basarabiei.

ANUL NOU

*An nou, cu bine să sosești,
Și scumpa noastră țară
Acum și pururi s'o ferești
De viața cea amară.*

*De foame, sabie și foc,
De toate cele rele,
Și nu-i aduce nenoroc
Năcaz și zile grele.*

*Să nu mai știe de dureri
Și lacrimi să nu știe,
Tu adă-i dragei mele țări
In toate bucurie.*

*Ca floarea mândră pe pământ
Tu fă-ne-o să'nflorească,
Iar neamul nostru scump și sfânt
Etern s'o stăpânească.*

*Și fă, an nou ce vîi cu drag,
Eterne să ne fie
Un Neam, un Rege și un Steag;
Ș'o Mare Românie!...*

SERGIU DANIELESCU

Personalitatea Mântuitorului Hristos

DUPĂ NATURA SA OMENEASCĂ

Sărbătorile tradiționale ale Nașterii Mântuitorului Hristos ne fac să ne concentrăm gândurile câteva clipe asupra Aceluia, care a frământat așa de mult mințile marilor cugetători și a rânduit viața multor mulțimi anonime, dealungul veacurilor și o va preocupa și statornici în eternitate.

Sărbătorirea unui învățat sau a unui erou nu înseamnă oare amintirea sistemului lui doctrinar sau a faptelor lui vitezești? Ce învățat mai luminos și cunoscut oare omenirea decât pe Acela care nu învățat la nicio școală și n'a scris nimic, după care să fie clasat de posteritate între geniile luminoase ale neamului omenesc, dar care a trecut pe toți în înțelepciune? Ce erou a înscris cu litere de aur, în cartea scumpă a neamului său, fapte mai de vitejie decât Acela, care, prin moartea lui, a zdrobit puterea morții și a liberat întreg neamul omenesc creștin de sub tirania diavolului?

Nașterea sa netrâmbițată de hore și timpane răsunătoare, viața sa simplă și patriarhală un timp, de predicarea adevărului, dreptății, binelui și frumosului moral alt timp, moartea sa cea mai grozavă din toate timpurile, învierea și înălțarea sa, au creat ființei sale pământești aureola divină, tot atât de strălucitoare, cași aureola specifică ființei sale Dumnezești, pentru că toată suflarea creștinească să i se consterneze, ca dela el să primească viață și putere de luptă împotriva întunecului.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos a fost o personalitate mai pre sus de pătrunderea minții omenești, chiar numai după natura sa omenească, fără să mai amintim de necuprinsa sa natură Dumnezească. A desvolta acest subiect, înseamnă a te arunca într'un labirint mitologic, din care numai firul Ariadnei, în cazul de față al credinței, te poate izbăvi. Cu toate acestea, călăuzindu-ne și noi, ca și magii de atunci după lumina stelei strălucitoare dela nașterea sa, iar noi după lumina dragostei pentru Mântuitorul nostru, vom încerca să spicuiem numai câte ceva din înalta lui viață pământească și din sublimitatea învățăturilor sale, spre a-l prezenta în adevărata sa lumină cetitorilor noștri.

1. Toți marii cugetători au dus o viață simplă, retrasă, atât de absorbiți unii în deslegarea marilor probleme ale universului, încât se uitau pe ei însuși, neglijau și cerințele de reprezentare în societate. Pe Arhimede l-au găsit Romanii făcând calcule pe nisip. Diogene umbla îmbrăcat în niște zdrențe și bea apă cu pumnii. Dar nu toți au fost scutiți de îngâmfare și mândrie, slăbiciunile unor oameni mari.

Viața Mântuitorului Hristos, până la timpul predicării, a fost o viață retrasă, de muncă în meseria deprinsă din copilărie, dela teslarul Iosif, apoi o viață de cetirea Bibliei și de meditație în mijlocul câmpiilor, ale satului Nazaret și împrejurimilor lui, fără niciun zgomot în jurul său, iar dela predicare înainte, viață de străbătător al orașelor și satelor Palestinei, Tirului și Sidonului,¹⁾ anunțând popoarelor vestea cea bună a evangheliei sale, învățând, muștrând și biciuind scăderile morale, unde le întâlnea, fără nici o umbră de îngâmfare despre a tot știința sa.

Cu toată sărăcia lucie în care a trăit, modul de prezentare în fața poporului n'a inspirat desgust, ca să eclipseze valoarea doctrinei sale. Simplitatea în vorbă și viață, dar și demnitatea omenească, au fost primele sale trăsături caracteristice, imperios reclamate de calitatea de adevărat învățător al poporului.

2. Cercetătorii științelor și filozofii timpurilor nu s'au crezut toți nici de cum obligați să trăiască ei singuri după principiile enunțate de dânsii în conducerea vieții. Mulți au scris și scriu și azi pentru alții, pun sarcini grele pe umerii altora, cum făceau și fariseii, comparați de Mântuitorul cu mormintele vâruite pe din afară, iar pe din lăuntru pline de tot felul de necurătenii.

Mântuitorul Hristos, el singur, prin viața lui fără greșală, a făcut dovada învățăturilor sale. Consequența între învățătură și faptele sale, în adevăratul înțeles al cuvântului, numai la el o găsim, în gradul cel mai înalt. Fericea pe săraci. A fost el bogat? Predica răbdarea. S'a opus el lui Iuda și armatei de strânsuri, care l-au prins?

3. Oamenii mari, de prea multă ocupație sau cugetare, ajung nervoși și nu pot suferi vuete, întreruperi și alte neplăceri ale mulțimii.

Mântuitorul Hristos este calmul și blândețea întrupată. Ucenicii săi alungau la o parte femeile cu copiii care îl îmbulzeau. El, foarte liniștit, îi oprește și le spune: „Lăsați copiii să vină la mine, căci a unora ca acestora este împărăția cerurilor”. Orbul Vartimeu striga: „Fiul lui David, milu-ește-mă”. Mulțimea îl țâstua să tacă. Iisus o oprește, chiamă orbul și-l vindecă. (Marcu 10₄₇₋₅₂)

4. Orice om din această lume, cât de filozof, cât de stoic, cât de auster ar fi în viață, nu poate

1. Mântuitorul n'a fost însă în Tir, nici în Sidon ci numai în ținuturile lor, o singură dată, puțin deasupra Galileei. — Nota Arhim. SCRIBAN.

disprețui mâncarea. Fără ea nu poate trăi. Ba lucrul mult aduce și crește pofta de mâncare.

Mântuitorul Hristos spune apostolilor săi că Impărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură. Când a fost găsit de ei vorbind cu Samarineanca și l-au îndemnat să mănânce, el le-a răspuns: „*Mâncarea mea este ca să fac voia celui ce m'a trimis pre mine și să săvârșesc lucrul lui*“ (Ioan 4₃₄).

5. Oamenii de știință în multe cazuri sunt ursuji, n'au timp să vadă de alții, nici să se mai gândească la durerile și suferințele altora. Omenirea în genere astfel înțelege viața. Filantropia este o floare gingașă, care crește numai pe locurile mănoase.

Iisus Hristos se bucură sau se întristează, după bucuria nevinovată sau întristarea mulțimei din jurul său. Se bucură cu nuntașii din Cana Galileiei, se întristează cu Marta și Maria la mormântul lui Lazăr, îl cuprinde mila pentru bolnavii nenumărați, pe cari îi vindecă și pentru rudele morților, pe care îi învie și crede gloatei de 5000 de bărbați, afară de femei și copii, pe care o satură cu 5 pâini și 2 pești, după ce o hrănise cu merindea sufletească a învățăturilor sale.

6. În legăturile noastre sociale, fie om învățat, fie un simplu analfabet ura, și invidia nu întârzie să încolțească și să învenineze sufletele omenești. Cele mai dese ori se urăște tocmai ce este de admirat și se admiră ceia ce ieste mai vrednic de disprețuit.

În sufletul Mântuitorului Hristos, senin ca unda apei adânci în care se oglindește cerul, nourii urii sau vântul răzbunării n'au încrețit câtuși de puțin unda cristalină a acestui spirit. Iubirea cea mai curată a fost principiul fundamental al învățăturilor sale: *Poruncă nouă vă dau vouă, ca să vă iubiți unii pe alții, precum și eu v'am iubit pe voi*“ (Ioan 13₃₄).

Nu numai atât. Iubirea lui Hristos merge până la iubirea vrăjmașilor, singurul mijloc prin care se poate rezolva problema violenței, fapt nemai pomenit în toate religiunile și sistemele de filozofie omenească. „*Căci, de iubiți pe cei ce vă iubesc, ce plată veți avea? Au nu și vameșii fac aceasta? Și de veți îmbrățișa cu dragoste numai pe prietenii voștri, ce mai mult faceți? Au nu și vameșii fac așa?*“ (Mat. 5₄₆₋₄₈). *Iar eu zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc pre voi*“.... (Mat. 5₄₄).

Iar dacă Hristos a urât ceva, apoi nicio minte omenească, cât de mărginită, nu poate să aprobe, ceia ce el a condamnat cu înverșunare: hoțiile, fățarniciile, imoralitățile și toate scăderile timpului său, întrecute astăzi de smintelile veacului acestuia.

7. Oamenii cari fac mult răsunet în jurul lor,

cu buretele de oameni de știință necompletă, care creiază curente de idei și imprimă numele lor unor epoci deosebite, uneori încă în viață fiind, li se apreciază meritele, li se oferă situațiile cele mai înalte din stat, li se fac mari avantaje în viață, fie de guvernele respective, fie de inițiativa particulară. Goethe a ajuns ministru în Germania, Molière, Shakespeare erau favoriții curților regale, etc..

Mântuitorul Hristos nu numai că n'a vânat situații înalte, ci a fugit de ele și le-a disprețuit. Ispitit de diavol, pe sprinceană muntelui, unde i-a oferit toate împărățiile lumii și mărirea lor, numai să i se închine lui, i-a răspuns: „*Mergi înapoia mea, Satano, căci scris este: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și lui unuia să-i slujești*“ (Mat. 4₁₀).

Ce situații n'ar fi dobândit el la contemporanii săi și dela stăpânire, numai să fi trecut snb tăcere scăderile timpului! Dar să fi făcut cum obișnuiesc oamenii, care aduc osanale și tămâiază pe puternicii zilei, oricare ar fi activitatea lor, ce situații nu și-ar fi creat! Dar nu pentru aceasta venise el în lume, din cea mai înaltă situație în care se aflase în Ceruri, ci tocmai să doboare situațiile false și să restabilească meritele, după adevăratele criterii morale.

Dacă oamenii mari de caracter și plini de virtute înfierează fărădelegea și scot în relief morala sănătoasă, apoi singurul om fără de păcat cum ar fi putut tăcea acolo unde și pietrele ar fi strigat, sau cum ar fi lăudat relele, cu care se îmbrobodise omenirea, ajunsă la nerecunoscut?

8. Centrul de greutate al învățăturilor și străduințelor oamenilor este pământul, viața pământească, ușurința și înlesnirea omului în luptă cu natura. Centrul de greutate al învățaturii Domnului Hristos este cerul și netezirea drumului pentru înălțarea sufletului acolo, de unde a venit. „*Fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este*“ (Matei 5₄₈). „*Ce ar folosi omului de ar dobândi lumea toată, dar își va perde sufletul său? Sau ce va da omul schimb, pentru sufletul său?*“ (Marcu 8₃₆₋₃₇).

Sufletul este motorul care pune în mișcare viața omenească. De funcționare regulată sau neregulată a acestui motor, Mântuitorul condiționează fericirea omului și în viața de acum și în cea viitoare. „*Au nu sufletul este mai mare decât hrana și trupul decât haina?*“ (Mat. 6₂₅) „*Căutați mai întâi Impărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăoga vouă*“ (Mat. 6₃₃).

9. Credința este puterea de sugestiune, de care se folosesc și ateii cu necredincioșii în acțiunile lor, pentru începutul unei lucrări grele și ducerea ei la bun sfârșit. Totuși ea este un element sufletesc, asupra valorii căreia se trage

când vine vorba de raportul între știință și credință, ba încă i se atribue o acțiune protivnică a tot puternicei false științe.

În ciuda acestei posterități de pitici, Mântuitorul tocmai asupra credinței stăruiește mai mult și tot de aprinderea acestei scânteii în sufletul omului atârână izbânda faptelor lui. Pe bolnavi îi întreabă despre credința lor în puterea sa divină: „Crezi că pot să te tămăduiesc?” „Credința ta te-a mântuit, mergi în pace”. „Amin zic vouă, nici întru Israel nu am aflat atâta credință”. „O femeie, mare este credința ta, fie ție precum voești”, arătând astfel urmările uriașe ale credinței asupra omului. „Dacă ați avea credință măcar cât un grăunte de muștar, ați zice muntelui acestuia, ridică-te și te aruncă în mare”...

Prin aceste cuvinte, Mântuitorul arată rolul covârșitor al credinței în dezvoltarea activității omenești. Tot din ele reiese lăncezirea și părăsirea inițiativelor fără temelia trainică a credinței și șovăirea caracterelor neoțelite la căldura ei dătătoare de viață.

10. Din cercetarea cu atenție a învățăturilor Domnului, se mai desprinde încă o calitate, de care luăm cunoștință ca de parfumul revărsat cu îmbelșugare din potirul florilor pline de rouă ale dimineții, o trăsătură caracteristică a personalității sale: Iisus este poet, unul din cei mai

mari poeți din toate timpurile, cum îl arată Giovanni Papini în „Istoria lui Hristos”: „..... divină și pasionată sa dorință de a lumina pe cel care suferă în întunec, de a izbăvi pe cel care se sfârșește, de a duce fericire nenorociților (căci adevărata poezie nu-și ia avântul la lumina lămpilor, ci a stelelor, nu se găsește în scrierile moștenite dela strămoși, ci în dragostea, în durerea și în adâncimea tremurării sufletului) au făcut din Iisus un poet, un creator de imagini vii și eterne, prin care el îndeplinește această minune.... de a împărtăși cele mai înalte adevăruri prin mijlocul istorisirilor familiare, simple și așa de pline de grație, pe care o răspândesc încă și azi, după douăzeci de secole, din această unică tinereță, care este Eternitatea”.

Acestea sunt numai în treacăt, însușirile esențiale ale personalității sale. Înțelegerea lor înseamnă urmarea lor de către adepții învățăturilor sale. Două mii de ani aproape se împlinesc, dar în unele privințe încă suntem departe de acest postulat al religiei creștine. Totuși el continuă să stăpânească omenirea și va continua în eternitate s'o încălzească și s'o călăuzească cu lumina sublimă a doctrinei și să atragă admirația până și a adepților altor religii.

Preot. GH. VERȘESCU.
Com. Tarcău, jud. Neamțu.

MUZICA NOASTRA BISERICĂSĂ

La începutul erei creștine și mai târziu, când psalmii și laudele ce se aduceau lui Dumnezeu, se cântau de tot poporul, la unison se înțelege că nu putea fi alt soi de cântare, decât genul oriental melodic, care este și cel mai vechiu.

Biserica noastră ortodoxă a primit și socotește un dar al timpurilor străbune, muzica orientală melodică, care se cântă azi prin biserici și care nu-i decât o amestecătură de melodii evreiești, turcești, grecești, etc. și prea puține ale noastre românești.

De fapt noi nu avem o muzică proprie religioasă. În Ehlul al VIII, genul oriental, în imnurile cu fraze muzicale ce isprăvesc în octavă, de asemenea și finitul lor, acelea au ceva din muzica noastră populară; în ehlul al V-lea, se găsesc ceva motive populare.

În istoria muzicii religioase dela noi, se desprind două epoci: întâia până la zaveră și a doua dela zaveră încoace.

Cu venirea domnitorilor fanarioți în principate, aduceau cu ei droaie de călugări greci, printre cari erau vestiți cântăreți de prin Tarigrad. Pe

acea vreme ei fiind singurii artiști, desfătau pe domni și pe ciocii la mesele și petrecerile lor. Încărcați cu onoruri și lefuri mari, sălășluind în anturajul Domnitorului, aceștia au introdus în biserica noastră cântările lor.

Către sfârșitul veacului al VIII-lea, această muzică în biserica noastră a atins cel mai înalt grad de dezvoltare cu putință. Cam de pe la 1848, muzica aceasta a fost lăsată în părăsire, iar cauzele de decădere ale ei sunt multiple.

Tinerii care învățaseră în Apus, aduseră cu ei curente noi de prefaceri și, ca și în alte direcțiuni, se desvolta pe nesimțite în societate gustul muzicii armonice. Marea revoluție desmeticise mințile celor cu carte și ura crescândă împotriva a tot ce era port, limbă, grai și cânt grecesc, psaltichia a fost și ea hulită, părăsită și prigonită, iar cântăreții nu putură face nimic față cu prefacerile vremii. Simțul poporului românesc adormit de veacuri se deșteptă, sufletul românesc cerea aerul lui curat; suflu revoluției nu întârziă să împrăștie miazmele străinismului, în deosebi ale grecismului.

Cuza Vodă a făcut o faptă vrednică de pomenit totdeauna. Suprimând subvențiile și hatârurile de cari profitau acei cântăreți atât greci și *români* însă cu sufletele grecizate, înființează conservatorul de muzică, iar *Kart* corul religios unde năvălește lumea și merge chiar Vodă de-l ascultă.

Evident că pe ruinele vechei muzici melodice trebuia să-și facă loc muzica corală religioasă.

Ce s'a înrâmpat; și se mai vede încă și astăzi la noi în biserică? Psaltichia crezută încă de unii ca fiind un patrimoniu național, un dar al veacurilor străbune și fiind bine stabilit că, corul nu poate cânta decât liturghia care-i comună tuturor sărbătorilor, și iarăși, știut fiindcă un cor cere mari cheltueli; psaltichia și înșiși cântăreții bisericești nu se pot menține și merg pe povârnișul de descompunere; iar muzica corală armonică, nefiind sprijinită și fără mijloace, greu se poate desvolta și generaliza.

Iată unde ne aflăm astăzi!...

Și ne mai mirăm că bisericile sunt goale?...¹⁾

Dacă această muzică melodică orientală din biserică noastră ar fi, cum susțin unii, un patrimoniu național, un dar al veacurilor străbune etc., etc., pentruce, în atâtea sute de ani, n'a intrat în sufletul poporului românesc, nu s'a identificat cu el?... Pentruce n'a pătruns în popor, pentruce creștinii n'au înțeles-o, n'au putut-o iubi și apropia simțirilor lui?²⁾

Dacă ar fi fost dragă mulțimii, dacă ar fi putut-o entuziasma, însăș mulțimea ne-ar fi transmis-o din tată în fiu; dacă acest fel de cântare ar fi putut mișca inimile în decursul veacurilor, ne-ar fi rămas cel puțin cântarea în comun a poporului în biserică.

Dar nul neamului nostru nu i-a plăcut, n'a înțeles-o și muzica aceasta adusă l-a lăsat rece, tocmai ceace ar fi trebuit ca în nevoile lui sufletești și sociale să-l poată încălzi. Adusă de străini, greci, slavi, turci, etc., nu s'a putut planta și s'a veștejit, s'a descompus odată cu plecarea și nimicirea acestor străini. Ieroglificele și cârligile acele vor dispărea, căci lumea cultă o ignorează, o detestă, iar poporul cu fina-i ironie, o ridiculizează și cu drept cuvânt.

Dacă astfel a fost cu cântarea în biserică noastră, este timpul să ne întrebăm, ce aport aduce ea astăzi în biserică și între creștini?

Trebue s'o spun drept și fără înconjur: nici unul și absolut nimic. Mai mult strică, cum bine spunea, Păr. Episcop Visarion în a sa expunere.

Să vină lumea la biserică să asculte, ce? sbieretel, sughițul și icurile³⁾ nazale ale bieților dascăli? sau vorbele unui preot nevoiaș care nici el nu crede și nici credincioșii nu pricep ce

spune? ¹⁾ asta e situația în mod general. Dar credinciosul vine să se ușureze ascultând din toate muzica; care-i o părticică din suflet și din divinitate, și un cuvânt bun și de folos. Dar în locul acestora n'ai decât tabloul ce se vede în biserică noastră și care nu-ți poate inspira decât desgust sau, în cel mai bun caz, toată indiferența. Iată de ce bisericile sunt goale.

Deci, afară cu dânsa! afară cu această muzică barbară! Afară cu această rămășiță incultă și străină care, n'a putut să se adapteze vremurilor și nevoilor noastre. Nu numai atât, dar a îngrădit secole și ținut pe loc simțământul nostru muzical religios și concepția muzicală a poporului nostru. Dăm afară, o scoatem; bine, foarte bine; dar ce punem în loc? se va întreba toată lumea. Aici e aici. Eu îmi permit să expun în rezumat ceace gândesc și cred că trebuie făcut.

1. *Religia să se predea și în școlile primare de către preoți. Incepând din a 5-a complimentară și isprăvind într'a șaptea, să se învețe cu folosință și cu convingere regula liturghiei cu toate răspunsurile, în vederea cântării liturghiei în comun.*

2. *Incepând din clasa 4-a primară și urmând în cursul complimentar, să se predea foarte serios de către învățători muzica vocală tuturor elevilor, învățându-se toate broșurile, cu accidenți la cheie, și cunoașterea gamelor, ajungându-se la o solfegiere bună în ultima clasă. Inspectori specialiști vor trebui să se convingă de progresele făcute la acest obiect.*

Toată osteneala trebuie pusă numai în vederea formării Marelui Cor al Parohiei pentru cântarea rugăciunilor în comun

3. Fiind vorba²⁾ de scoaterea psaltichiei cu desăvârșire din biserică; înțelegem prin aceasta ca și cântările Utreniei să dispară. Dacă am lua Octoihul sau Mineiul și cerceta, am vedea că acele compuneri-stihuri au la început pus când glasul 1, când 4, pe al 8, pe al 2, pe al 3, pe al 5 etc., nu este stih cari să nu aibă glas, pus fără nici o noimă sau rost fără altul decât capriciul unuia sau altuia compozitor de stihuri din vechime. Foarte bine spunea părintele Episcop despre „Lumină lină“ întoarsă și pe o parte și pe alta, tot turcească rămâne, ca și Aghioasele de la liturghia sf. Vasile, curat melodii turcești dela geamii³⁾.

Utrenia fiind rugăciunea de pregătire a credincioșilor în vederea binecuvântării și asistării la liturghie, noi credem că este rânduită de a le înțelege credincioșii și deci mai folositor ar fi dacă aceste compuneri s'ar ceti clar, dacă nu

1. Nu e exact. Nici cealaltă muzică nu prinde rădăcini în popor decât dacă e ușoară.—Nota A. S.

2. „Fiind vorba“..., dar unde-i vorbă? că eu, și mulți ca mine, nu suntem de această părere și nu împărtășim mai nimic din vederile d-lui Orghidan.—Nota A. S.

3. Da muzicile corurilor sunt românești și ortodoxe?—Nota A. S.

1. De asta sunt goale?—Nota A. S.

2. Fiindcă e grea.—Nota A. S.

3. Ce-o fi asta, că așa a scris?—Nota A. S.

se pot înlocui prin frumoasele rugăciuni ale ceasurilor.

Ajungând aici, vine numaidecât desființarea unuia din cântăreții bisericești dela parohie, rămânând numai unul, necesar celorlalte servicii, cari trebuie să cunoască, să poată organiza, să poată conduce marele Cor al parohiei. In părțile unde nu se găsesc astfel de cântăreți, învățătorul este cel mai indicat, după cum crede și d. Mehedinți, până la reorganizarea școalelor de cântăreți de pe la Episcopii; cari trebuie puse pe astfel de temelii de a furniza cântăreți conducători de coruri religioase.

4. Repertoriul este una din părțile cele mai esențiale și mai cu seamă repertoriul religios la marele cor al parohiei trebuie să fie atențiunea de toate zilele a parohului.

Dacă la noi nu a putut pătrunde între creștini muzica religioasă corală și dacă credincioșii noștri n'au prețuit coralul, e că n'au avut încă senzația cântării liturghiei în comun cu întreg poporul, pe o parte, iar pe alta n'am avut bucăți anume pentru treaba asta. Marii noștri compozitori, și societățile noastre muzicale, ajutați și îndemnați, n'ar întârzia a-și depune munca și priceperea în folosul Bisericii și al neamului. Nouă ne trebuie o muzică cultă introdusă în biserică, o muzică ușoară. Noua lucrare a d-lui Kiriac în recitativ este o amestecătură de psaltichie cu profan și nu prinde; ori e una ori e alta. Părintele Kirica din Hilița dela Iași are o colecțiune de imnuri foarte frumoase și care mișcă. Și spunea părintele că în satul său toți copiii, fetele și flăcăii le știu și le cântă la biserică.

Repertoriul lui *Muzicescu*, bucățile lui *Ionel Brătianu*, *Cucu*, etc., sunt mai aproape de sufletul poporului; spun aceasta din experiență; și am ajuns la convingerea că mai degrabă s'ar generaliza, ar intra între credincioși un repertoriu de muzică cultă religioasă, decât psaltichia.

Pela începutul lunii Martie a. c., în săptămâna păresimelor, la bisericile catolicilor și catedrala sf. Iosif (relatau ziarele de informații) bisericile au fost pline până la ultimul loc de credincioși unde erau coruri și cântau renumiți cântăreți.

In Germania, după ce s'a potolit furtuna răs-

boinică, dragostea de muzică s'a trezit din nou; s'au organizat vechile asociațiuni corale, s'au creat altele noi. Peste optzeci de mii de muncitori s'au înscris în aceste asociațiuni pentru *lied*-ul german, pentru corurile de avânt și pentru acele imnuri patriotice și religioase care leagă inimă de inimă și spirit de spirit. Statul le încurajează, le subvenționează pentru că statul n'a uitat lozinca lui Bismark: „Prin muzică la fapte“ (Revista *Lamura*).

In mijlocul a 16 milioane de români, câte organizații corale s'au înjghebat la noi? Iar când se înființează câte un cor, care este jertfa statului pentru trăinicia lui?

Am impresia că toți vedem răul, îl simțim; simțim că trebuie o înnoire și nu ne mișcăm, n'avem curajul pornirii spre lucrul cel bun înnoitor și folositor, — stăm ca de piatră.

Din acest punct de vedere dacă vom dăinui astfel, ne așteaptă în deosebi pentru biserică zile amare.¹⁾ Poporul nu e vinovat; mulțimea te apropie sau te respinge după cum înțelegi să manejezi năzuințele, credințele sau pornirile ei. Dacă școala va începe cu curaj și temeinic treaba, Biserica nu are decât de câștigat și printr'însa și poporul.

Tinerele generații, cunoscând serios cetirea notelor și cunoscând toată regula liturghiei predată în școală, preotul foarte ușor îi va apropia și nu numai atât, dar prin muzică și mai ales prin educația creștinească și-i va apropia de altar solidar și conștienți.

Trebuie ca școala și Biserica să se înfrățească, căci numai atunci rezultatele cele dintâi vor fi evidente când vor fi completate de biserică în mod efectiv. Dacă școala a făcut prea puțin în cuprinsul satelor, dacă sporul caselor de cetire a societăților de cultură, etc., răsărite pe ici pe colo, n'a doborât mediul de primitivă permanență a vieții rurale; muzica va înfrăți poporul, coralul religios va fi un regenerator.

1. Vorbă să fie! Răul, dacă o veni, vine de aiurea, nu dacă o lipsi din biserică muzica Wachmannilor și a altor nemți, care numai printr'o îngăduință de neînțeles se cântă în bisericile ortodoxe. Dacă mai pui și bucățile compozitorilor fără simț religios și inspirație — zic, în deosebire de autor: de ne-ar scăpa Dumnezeu de aceștia! — Nota A. S.

DUMITRU ORGHIDAN
Roznov-Neamț

Mai pentru toți cultura se oprește la zidul școalei, la îmbogățirea intelectului tinerei generații cu toate datele și cuceririle științei, la eforturile oficiale de-a crea ingineri, avocați, profesori sau medici, desigur unelte necesare societății și bunului mers al statului. Grija sufletului, năzuințele firești ale omului către înălțimi care n'au nimic comun cu laboratoarele ori cu sălile de disecție setea aceea a ființei noastre către luminișuri și popasuri de armonie eternă, iată ceiace scapă tuturor reformatorilor sau făuritorilor de «progrese culturale», și fără de care totuși viața sufletească a unui popor se înăbușe.

CORNELIU MOLDOVANU,
în *Viiitorul*, 23 Dec. 1926.

SCHITUL CIOCANUL

(JUD. MUSCELJ)

La o depărtare de vre-o 6—7 km., de orașul Câmpulung, trecând prin Bughea de jos (spre Vest) și apoi prin pietroasa vale a Ciocanului, găsești — ascunsă într'o pădure bătrână de fagi și stejari mari — o bisericuță de curând reparată (1916) și înconjurată de adăposturi, bine rostite, pentru patru călugări bătrâni, ce și-au închinat viața slujbei Domnului Isus Christos.

Atât apropierea de oraș, cât mai ales frumusețile neasămuite ale locului — fac ca acest schit să fie foarte des vizitat de lume. Evlavia și credința călugărilor sunt de mare vază înaintea credincioșilor, cari vin cu zecile, să privegheze la slujba de noapte a călugărilor.

Schitul, deși așezat într'o regiune cultivabilă și păduroasă, este sărăcăcios, pentru că Ocolul silvic local ia în mod treptat din drepturile schitului asupra terenului, care odinioară forma averea neatinsă de cineva a bisericii.

Trecutul schitului este foarte puțin cunoscut. Câteva rânduri despre el a scris *Const. D. Aricescu* în a lui *Istorie a Câmpulungului*, partea II, pag. 100—104, în anul 1856.

Aricescu află din hrisoave (azi ele nu se mai găsesc) că datează dela începutul sec. XVI, fiind făcut de sătenii pioși ai cătunului Malu. La început, hramul era al Sf. Nicolae. Schitul a ars în mai multe rânduri. La anul 1600, s'a reparat și s'a făcut schit *de călugărițe* cu hramul *Intrării în biserică*, hram care a rămas azi.

Curând după aceasta, Ciocanul iar arde, încât la 1610 Aug. 10 îl aflăm reparat a doua oară, și transformat în schit *de călugări*.

Trei hrisoave cunoaște Aricescu dela acest schit:

1. Cel din 20 Martie 7185 (9677) dela Duca Voevod, prin care întărește privilegiile vechi acordate schitului de Matei Basarab și alți domni. Il scutește de oerit, dijmărit, vinărit și altele.

2. Cel din 20 Decembrie 1776, dela Alex. Ipsilante, prin cari se adaugă privilegiile nouă, precum: 30 taliri la ziua prasnului, «după cartea veliților boieri din 1773 Decembrie 31»: scutire de șase scutelnici și un dar de 12 poslușnici.

3. Cel din 24 Februarie 1827, prin care se amintește din nou de privilegiul de șase scutelnici.

Schitul, prin așezarea lui terită și bine adăpostită, a slujit în trecut drept loc de refugiu pentru câmpulungeni și sătenii de prin prejur, oridecâteori aceștia erau amenințați de focuri, de năvăliri de-ale Turcilor sau Nemților (1737), de molime etc.

Biserica, mai solid construită odată, trebuie că a susținut în zidul ei — cum este obiceiul —

și vreo pisanie, azi însă, o mare pisanie — *ne-cunoscută nici lui Aricescu* — zace rezemată de zidul bisericii. Este scrisă în 1865, când probabil, s'a isprăvit reparația schitului, dărâmat în urma cutremurului din 1802. Interesul mare al acestei pisanii este că ea constituie *singurul document*, care afirmă hotarele moșiei Ciocanului. Este scrisă cu litere cirilice mari, dar foarte îndesate și concentrate. Partea superioară a pisaniei păstrează un contur negru pe litere, din care cauză se citește mai ușor; partea inferioară s'a mai stricat și se citește cu greu — Scrierea este continuă.

Iată în întregime cuprinsul pisaniei:

„Cu mila lui D(umne)zeu, scris'am acastă pisanie, în zilele luminatului domn Grigore Ghica „Voevod|la leat 1825, prin strădania cuviosului „monah Neofit, titorul acestui schit Ciocanului, „de|să prăznuiește hranul intrării în biserică și „al d(umnea)lui Kir Mihaiu Radovici titor.

„Spre ștința hota|relor moșioarii schitului ce „s'au dovedit acum prin hrisoave. Adică începe „din vârful ce înalt|ce-i zice Ciocanul, ce este „despre miază-zi unde se hotărăște cu Bere- „voeștii; pe piscul Epîi, la vale p'în Șeșuleț. „Din|poteca după vîrf, trece de-a curmeziși drept „scursul văii Rizișia, luând poteca schitului, merge „tot matca văii în jos până în dreptul curmăturii „ei mari din piscul Rizișoaii și se sucește spre „apus.

„Spre amiazăzi, unde valea ese drept în deal, „în curmătură, la groapă și merge la va|le pe „din jos-a fagului cel mare și pogoară în valea „Dumitrașcului; și din vale ese în sus pe piscul „Egirăi, dreptul în drumul cel mare al carului „și se sucește spre amiazăzi, spre apusul schi- „tului și merge în sus tot pe drumul cel mare „până în vîrf|,până'n hotarul Berevoeștilor și „d'aici se sucește spre răsărit; spre miazăzi a „schitului, apucă pe culme cum se scurge apa „alătura cu Berevoeștii, iară în vârful cel mare „ce să cheamă Ciocanul, la gropi și se închee „hotarul.

„Fiind la această hotărâre noi ajutor atât Dinu „Gojnea pîrgar, cu alți orășeni, cum și d(umnea)lui „Gheorghe Moiceanu din Câmpulung. Iar martor „noi scriitor Vasile Piteșteanu.“

Astăzi, schitul pe cât e de strâmtorat materialicește, pe atât revărsă, din evlavia-i tainică razele luminoase ale credinței, asupra credincioșilor satelor vecine.

STUDII ȘI COMENTARII

PROOROCIA LUI ISAIA

CAP. VI. Vers 5 sq.

Isaia auzise cântarea puterilor cerești, văzuse așa de aproape slava Domnului cum nimeni, dela Moise, nu mai văzuse. Dar văzuse și fumul ce era împrejur și care închipuia mânia Domnului.

Acoasta i-a adus aminte cine era el. Era un om, o făptură a lui Dumnezeu. Și în toate cărțile vechi era scris că nimeni nu poate vedea fața Domnului și să nu moară ¹⁾. De asemenea privind la cetele cerești ce înălțau cântări de slavă Domnului și știind curăția și sfințenia lor, s'a îngrozit gândindu-se că el este om cu păcate și trăește în mijlocul unui neam plin de păcate.

Stăpânit de aceste gânduri strigă: (vers. 5).

*«Vai mie! sunt pierdut,
căci sunt om cu buze necurate,
și în mijlocul unui popor necurat cu buzele locuesc
și pe regele — Domnul oștirilor — au văzut ochii
mei».*

Sfințenia Domnului este pentru un om necurat ce vede slava Domnului ca și un foc curățitor ²⁾. Și dacă serafimii se acopereau cu aripile dinaintea slavei Domnului cu atât mai mult trebuia să se îngrijească Isaia.

Era firesc ca în fața unei asemenea arătări proorocul să-și cunoască păcatele și să mărturisească că-i om, făptură necurată față de Dumnezeu cel atot sfânt.

Atunci — vers. 6.

*«A zburat la mine, — povestește el mai departe —
unul din serafimi
și în mâna lui avea un cărbune aprins
luat cu cleștele de pe altar».*

Și vers. 7.

*«Mi-a atins cu el gura și a zis:
«Iată a atins aceasta buzele tale
și a șters fără de legea ta și păcatul tău a
curățit».*

Deci i spune că i-a curățit păcatele sale.

De la același foc de la care pleca fumul ce umplea locașul unde era Domnul — fum ce închipuia mânia Lui — se ia un cărbune aprins ce curăță necurăția fapturii — curățire ce-i faptă a iubirii. Focul dar este și mijloc de pedeapsă, de nimicire, dar și de curățire, de iubire, de luminare.

Numirea de serafimi chiar — שרפים = a arde, poate că stă în legătură cu aceste fapte.

De asemenea este de luat în seamă că serafimii cu focul de pe altar curăță păcatele proorocului. Aceasta

este o arătare a focului dragostei Domnului pentru făpturile sale. Iar serafimii ar fi purtătorii și mijlocitorii acestui foc al iubirii Domnului (față de făpturile Sale. Și din potrivă vedem că în Ezechiel ³⁾ un heruvim ia de la tronul ceresc focul ⁴⁾ mâinii Domnului. Astfel heruvimii sunt purtătorii focul mâinii lui Dumnezeu și mijlocitori ai pedepselor ce se cuvin celor păcătoși.

Fiind curățit și făcut destoinic să slujească Domnului de aproape la întrebarea Domnului — vers 8.

*«Pe cine voi trimete?
și cine va merge în locul nostru?
a zis: Iată-mă! Trimete-mă!*

răspunzând că este gata.

Domnul nu vrea să silească pe nimeni la slujbă, ci dorește a avea numai pe cei ce vin de bună voe. Și nu numai aci vedem această chemare către cei ce voesc, dar și în I Regi 22₂₀ unde se vede că Domnul caută pe cineva, care de bună voe să scoată din minți pe Ahab și să meargă la luptă ca să cadă la Ramoth din Ghilead.

Aceasta este însă o purtare deosebită de aceia față de Moise, care se opune să îndeplinească sarcina ce-i da Domnul, dar El îl silește. Tot așa Ieremia zicea că este prea tânăr, dar Domnul îl pune la slujba de prooroc. De asemenea Ezechiel pare că în sufletul lui nu prea era bucuros de slujba ce-i dăduse Domnul ⁵⁾. Iar Iona se arată mai îndărătnic de cât toți, împotrivindu-se voei Domnului.

Moise, Ieremia, Ezechiel, Iona au fost siliți să ia sarcina de prooroc. Isaia este însă întrebat dacă voește.

Deci felul de chemare se deosebește după personalitatea fiecăruia. Acolo însă unde El găsește cu cale lasă să se arate pe față și bunăvoința omului la slujba ce i se dă. Întrebarea este deci numai o formă prin care Domnul lasă să se dea la lumină רוח נְבִיָּה = spiritul de bunăvoință ⁶⁾ pe care El îl știe că se află în mintea și inima omului. Sila față de ceilalți este numai părută, căci ei stau la gânduri să primească această sarcină numai pentru că nu se cred în stare. Dar Domnul, care cunoaște launtrul omului le dă puțința să vadă că nu trebuie să se îndoiască de puterile lor. La Isaia mai avem a ține socoteală și de întărirea ce a dat sufletului lui arătarea Domnului în toată slava și puterea Lui. Aceasta l'a încurajat și întărit și de aceia răspunde îndată că este gata. Dar să nu se uite că și el dă răspuns după ce întâiași dată se speriașe și se credea pierdut (vers 5).

3. Cap. 10 v. 6 sq.

4. Pune alături cuvintele lui Plutarch: τὸ πῦρ καθαίρει, τὸ ὄδωρ ἀγνίζει = focul curăță, apa spală (expiează), sau ale lui Ovidiu: Omnia purgat edax ignis, vitiumque metallis excoquit = toate le curăță focul mistuitor și topește părțile rele ale metalului; idei ce se pot alătura și la cele din Numeri 31₂₃ unde vorbește tot de efectul focului.

5. Vezi Ezechiel Cap. 2₃ ca și 2 v. 3.

6. Psalm 51₁₄.

1. Fac 16₁₃; 32₃₁ Exod. 19₂₁; 20₁₉ 33₂₀ Deut. 18₁₆; Jud. 6₂₂ sq. 13₂₂ etc.

2. Isaia 33₁₄.

Dându-i această sarcină Domnul i spune ce trebuie să facă.

Și Isaia se simte în stare să împlinească misiunea ce i se dă, de aceea zice: *Aci sunt, trimete-mă*. Aceste cuvinte nu sunt semn de mândrie, ci el se simte tare văzându-se întărit de Domnul. Toate le poate cel ce se simte sprijinit de Domnul ⁷⁾, căci El dă putere și tărie din belșug celui neputincios și-l face să capete noi puteri. cum vulturului îi dă putere înnoindu-i penele ⁸⁾. Și această îndrăzneală a proorocului se explică foarte ușor când, citind cuprinsul proorociei lui, vedem ce spirit viu și puternic a fost și la ce înălțime de gândire s'a ridicat. A întrecut pe toți ceilalți; este mai presus de ei în cugetări, cum deosebit a fost și în cutezanța și siguranța cu care a primit sarcina ce i s'a dat.

După această frumoasă și aleasă chemare Domnul îi spune în vers 9 și 10 ce are să facă.

Și a răspuns:

*«Du-te și spune poporului meu acestea:
Ascultați într'una dar nu înțelegeți,
și vă uitați necontenit dar nu cunoașteți
Ingrășă inima poporului acestuia!*

Fă-l tare de urechi!

Lipește-i ochii!

*Ca să nu vadă cu ochii lui,
și cu urechile să nu audă,
și inima lui să nu priceapă,
și să se întoarcă și să se vindece.*

Ceea ce găsim în aceste versuri este iarăși ceva deosebit. Când dai cuiva o însărcinare, și mai ales când Domnul cheamă pe prooroci la predică pentru popor le înfățișează misiunea din partea frumoasă, aducătoare de bine pentru cei la care are să se ducă, de pildă la Iona, la Naum trimiși să predice pocăință ca poporul să se mântue, sau la alți prooroci; iar pentru cel care este trimis se scoate la iveală partea mai ușoară a misiunii.

Aci din potrivă. Proorocului i se dă însărcinarea să vestească poporului lucruri grele, primejdioase, și anume că *inima, ochiul și urechea* nu le vor mai putea fi de folos. *Inima* cade în nesimțire, cu *urechea* nu vor mai auzi și cu *ochiul* nu vor mai vedea, deci simțurile lor lăuntrice, spirituale pier. O parte foarte grea a misiunii și pentru prooroc și pentru popor. Cum se unește aceasta cu bunătatea Domnului? Cum se poate ca proorocul să predice poporului idei, cari mai bine se potrivesc cu făptura satanii, de cât a lui Dumnezeu?

Dar dacă gândim adânc aflăm că chiar în aceste vorbe grele, ce par a fi pedepse, se arată dragostea lui Dumnezeu și pentru popor și pentru prooroc.

Dumnezeu voește binele omului. Omul însă se îndărătnicește și nu vrea să asculte. Atunci iubirea Domnului se arată în mânia Lui. El iubește așa de mult făpturile Sale în cât se mânie când vede că ne-

conținut sfaturile Lui sunt nesocotite. De aceea, ca și tatăl, care pedepsește pe copil ca să-l îndrepteze, așa și Dumnezeu pedepsește pe oamenii ca prin pedeapsă, pe cel îndărătnic, să-l aducă la calea cea bună. Așa și aci la Isaia, mânia Domnului este arătarea bunătății și iubirii Lui față de poporul Israel, care nu vrea să se îndrepteze.

De asemenea și față de prooroc aceste vorbe aspre sunt de un mare folos și o întărire în misiunea lui. Ar fi fost foarte dureros pentru prooroc, care zi și noapte predica, să vadă că nu este ascultat. Și Domnul știe că nu va fi ascultată predica lui Isaia. Dar când i se spune de Dumnezeu din nainte la ce să se aștepte de sigur că el nu avea de ce să fie trist. Rezultatul predicii i se spusese mai dinainte de Dumnezeu.

Astfel se arăta și mai bine că o treaptă a mântuirii este judecata, pedeapsa. Și acest popor trebuia pedepsit, căci se arătase prea îndărătnic. De aceea în legătură cu *ingrășarea*, adică *nesimțirea* inimei, asurzirea urechilor și orbirea ochilor era neputința de a se vindeca, adică de a asculta și a se mântui. Domnul *vrea* să pedepsească îndărătnicia acestui neam și de aceea dă această poruncă proorocului

Versurile acestea se găsesc în N. Testament de 5 ori. La evanghelistul Mateiu 13₁₄; Marcu 4₁₂; și Luca 8₁₀ de unde se vede că Domnul nostru Isus Hristos a lăsat să se înțeleagă că aceste cuvinte s'au împlinit prin aceea că El a vorbit poporului Iudeu în parabole. Dacă El n'ar fi vorbit acestui neam în parabole n'ar fi ascultat nici nu cuvânt, ci s'ar fi depărtat de El. Însă vorbind în parabole au ascultat și fără să vrea au prins ceva din învățăturile Lui. Dacă aceste învățături nu s'au lipit de sufletul lor, aceasta este o dovadă că ei sunt stăpâniți de duhul răutății și deci sunt vrednici de pedeapsă.

În Evanghelistul Ioan 12₄₀ cuvintele spuse lui Isaia lămuresc de ce Iudeii, cu toate semnele și minunile făcute de Mântuitorul, n'au crezut în El. Le lipsea cu desăvârșire putința de a-L înțelege. Erau pietrificați în rău.

În faptele Apostolilor 28₂₅ sq. apostolul Pavel întrebuințează aceste cuvinte spuse proorocului spre a dovedi că poporul Iudeu nu poate pricepe nici simți frumusețea și însemnătatea învățăturii Domnului Hristos.

Auzind ce-i spune Domnul, proorocul se sperie și întreabă (ve s 11)

«Până când Doamne?»

Sufletul lui s'a umplut îndată de milă față de neamul său, auzind ce-l așteaptă. De aceea vrea să știe cât va ține această nesimțire a inimii lor, ca și surzenia și orbirea. Nu putea crede că Dumnezeu cel statornic în ceea ce făgăduiește a aruncat pentru vecie neamul său. De asemenea nici credința lui în Dumnezeu cel atot bun și milostiv nu-l lăsă să creadă că pedeapsa va fi vesnică.

Și la întrebare i se răspunde: (vers 12)

*«Până ce se vor pustii cetățile ca să nu fie locuitori
și casele fără oameni,*

7. Filipeni 4₁₃.

8. Isaia 40₂₉ sq.

«și pământul va rămâne pustiu,
«și a depărtat Domnul pe oameni,
«și mare va fi pustiirea în lăuntru țării.

Deci până atunci vor fi ei îndărătnici până ce țara se va pustii, cetățile și casele vor fi fără locuitori, ce sunt duși de Domnul departe și țara întreagă este părăsită, este o pustie.

Dar nu va pieri tot poporul, ci, cum spune în (vers 13)

«Rămâne încă o zecime,
«și tardăși va fi pentru foc,
«ca terebintul și stejarul
«din care la tăcere rămâne un butuc
«Sămânța sfântă este butucul.

Iată în scurte cuvinte întreagă istoria acestui popor și rostul lui în lume. Din neamul acesta odinioară credincios și curat, dar acum depărtat de Dumnezeu, va rămâne un rest. Isaia spune că va rămâne o zecime; Zaharia, proorocul⁹⁾, zice că va rămâne o treime. Adică va rămâne un rest, fără a se spune anume cât va fi de mare acest rest. Fiecare prooroc spune o măsură oarecare, care nu este decât o numire simbolică a restului ce rămâne.

Și ca să se înțeleagă cum rămâne acest rest și care-i rostul lui se servește de comparația cu terebintul sau stejarul. Când tae cineva un arbore mare rămâne o buturugă, nu se scoate pomul cu totul din pământ.

Această buturugă însă mai dă din nou, înverzește și crește iarăși. Așa și cu poporul acesta. Din restul ce rămâne se înmulțește iarăși. Dar ceea ce a rămas este sămânța sfântă, este rest curat. Ce era rău a pierit și a rămas ce este bun.

Și această proorocie s'a împlinit întocmai. Din toate primejdiile prin care a trecut neamul acesta de pe vremea lui Isaia până astăzi, un rest a rămas și din acest rest, ca dintr'o buturugă de copac a dat odrasle și neamul acesta s'a înmulțit iarăși.

Poporul acesta ca neam întreg este expus pieirii. Însă întotdeauna va rămâne un rest și pe acest rest în veacurile viitoare se va bucura, de vor asculta glasul Domnului, de un viitor frumos.

Dar când vor crede în Domnul?

Câte-va idei însemnate din acest capitol

1. Nici un om nu poate vedea fața mea, zice Domnul către Moise (Eșire 39₂₀) și în adevăr nimeni n'a văzut pe Domnul, zice Evanghelistul Ioan (1₂₀). Dar cum a văzut Isaia pe Domnul. Fericitul Ieronim¹⁰⁾, la versul 1, ca și Augustin¹¹⁾ zic că se poate vedea Domnul cu ochii minții cu ochii duhului, căci însuși Domnul zice: ¹²⁾ „Feriți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu“.

2. Cântarea serafimilor „sfânt, sfânt, sfânt“ are de

9. Vezi C. 13, sq. din proorocia lui Zaharia.
10. Vezi Migne Tom. XXIV cl. 93 sq. (în deosebi 95).
11. Epist. 148 ad Fortunatianum. Migne vol. XLII.
12. Mateiu 5₈.

obiect pe cele trei persoane ale trinității. Pe temeiul acesta s'a introdus din vremi vechi în serviciul liturgic unde îl găsim și sub numele de trisaghion „τὸ τρίς ἄγιον“ Se crede a fi introdus de Ignatiu (+ 116). Și chiar într'o epistolă a lui Clement Romanul (+ 100) se găsește aluzie la această cântare în serviciul liturgic. În biserica romano-catolică a fost introdus de Papa Sixtus I (+ 130). La început era cunoscut sub numirea de „ῥυμος ἐπινίκιος“. Mai pe urmă chiar s'a confundat cu trisaghion, deși se deosebește. Trisaghion este „Sfinte Dumnezeule“, iar ἐπινίκιος este „sfânt, sfânt, sfânt, Domnul Sabaoth“ care este format din părți luate de aci din Isaia, apoi din proorocia lui Habacuc (3₃) și dela „Osana“ este din psalmul 117 (118) v. 25 și din Evanghelia lui Mateiu 21₉) alături cu Marcu 11₉ și Ioan 12₁₃). (Vezi explicarea acestui imn și la Sf. I. Chrisostom omilia 18 din epistola II-a către Corinteni).

3. Din cetele cerești unele au misiunea „τὸ ῥυμεῖν“ a cânta imne; altele «τὸ διακονεῖν» a sluji¹³⁾.

PARTEA A DOUA. CAP. 7—12

Raportul dintre Assiria și Israel

Cap. 7. Proorocia despre nașterea Mântuitorului.

Vers. 1.—Și s'a întâmplat că în zilele lui Ahaz, fiul lui Iotam, fiul lui Uzia, rege din Iuda s'a sculat Rezin, regele din Aram și Pecah, fiul lui Remalia, rege în Israel, cu război împotriva Ierusalimului; dar n'a putut să aibă izbândă împotriva lui.

Vers. 2.—Și când s'a dat de știre casii lui David, grăind: «Aram a așezat tabăra în Efraim» tremura inima lui și inima poporului lui cum se clatină copacii pădurii de vânt.

Vers. 3.—Și a zis Domnul către Isaia: «Ieși înaintea lui Ahaz tu și Șear Iașub, fiul tău, la capul canalului de apă al lacului de sus, pe drumul către țarina albitorului,

Vers. 4. și-i vorbește așa:

Păzește-te tu și fii liniștit;

Nu te teme și să nu îți se moaie inima,
din pricina acestor două crâmpee
de tăciuni, ce fumează,

de întărâtarea mâniei lui Rezin
și Aram și a fiului lui Remalia.

Vers. 5. Pentru că a plănuit Aram rău împotriva ta.

ca și Efraim și fiul lui Remalia,
grăind așa:

Vers. 6. «Să ne sculăm asupra Iudeii și să bângăm groază în ea și s'o cucerim pentru noi,

și să punem rege în mijlocul lor
pe fiul lui Tab'al».

Vers. 7. Așa grăește Stăpânul, Domnul:

«Nu va sta și nu se va întâmpla,

13. Teodor. Migne tom 3, ser. greaca, 3.

Vers. 8. *căci capul Arameilor este Damascul și capul Damascului este Rezin și după 65 de ani va fi sfărâmat Efraim ca popor.*

Vers. 9. *Și capul lui Efrain este Samaria, și capul Samariei este fiul lui Remalia.*

Dacă nu credeți, nu vă puteți ține.

Vers. 10. — *Și Domnul a grăit mai departe către Ahaz așa:*

Vers. 11. — *«Cere un semn de la Domnul, Dumnezeul tău! întru adânc sau întru înălțime!»*

Vers. 12. — *Și a răspuns Ahaz: «Nu voi cere și nu voi ispiti pe Domnul».*

Vers. 13. — *Și a zis Isaia: «Ascultă casa a lui David: Au este puțin pentru voi că obosiți pe oameni și obosiți și pe Dumnezeul meu?»*

Vers. 14. — *De aceia Stăpânul va da vouă semn: Iată fecioara, va fi luând în pântece și născând fiu și se va chema numele lui: «Cu noi Dumnezeu=Immanuel».*

Vers. 15. — *Lapte și miere va mânca ștind să nesocotească răul și să aleagă binele.*

Vers. 16. — *Căci înaintea de a ști copilul să nesocotească răul și a alege binele va fi pustiită țara pentru care tu te temi din fața celor doi regi.*

Vers. 17. — *Domnul va aduce peste tine și peste poporul tău și peste casa tatălui tău zile cum n'au mai venit din ziua când Efraim a fost despărțit de Iuda — pe regele Assiriei.*

Vers. 18. — *Și se va întâmpla în ziua aceia: Va șuera Domnul musca, ce se află la capătul râului Egiptului și albinii, care este în pământul Assiriei;*

Vers. 19. — *Și vor veni și se vor așeza toate în văile prăpăstioase și în săpăturile stâncilor, și în toate desișurile de mărăcini și în toate pășunile.*

Vers. 20. — *In ziua aceia va rade Stăpânul cu briciul tocmăit de dincolo de râu,*

cu regele Assiriei, capul și părul picioarelor, și chiar barba o va da jos.

Vers. 21. — *Și se va întâmpla în ziua aceia, fiecare om va hrăni o junice și două oi.*

Vers. 22. — *Și pentru că face lapte mult mănâncă smântână, căci smântână și miere va mânca oricine rămâne în lăuntrul țării.*

Vers. 23. — *Și se va întâmpla în ziua aceia: Ori ce loc unde se află o mie de vițe*

de o mie de sicli de argint, va fi plini de spini și mărăcini.

Vers. 24. — *Cu săgeți și cu arc intră acolo, căci spini și mărăcini va fi țara toată.*

Vers. 25. — *Și pe toți munții cari se săpau cu sapa, nu va mai veni nimeni de frica mărăcinilor și spinilor, și vor fi pentru pășcutul vitelor și bătăturirea oilor.*

* * *

De la capitolul 7—12 proorocul Isaia se ocupă de legătura și raportul dintre Assiria și Israel.

Regele din Israel—Pecah—și Rezin regele sirian din Damasc, voiau să aibă aliat împotriva Assirienilor¹⁴⁾ și regatul Iuda. Însă Ahaz din Iuda nu numai că nu se unește cu ei, dar caută sprijin tocmai la Assirieni.

Isaia vestește pe Ahaz că el n'are să se teamă de Efraim sau Sirieni, ci tocmai de Assirieni. Assirienii îi vor duce robi, și vor avea să treacă prin vremuri grele cum au avut odinioară sub Egipteni. De sub Egipteni i-a liberat Domnul prin Moise. De sub Assirieni un vlăstar din neamul lui David i va libera. Tocmai din această rădăcină a casei lui David, care se pare uscată, va răsări ca fiu al unei fecioare, Acel, Care plin de duh dumnezeesc va pune temelii împărăției păcii.

Acestea le spune, în trăsuri generale, de la capitolul 7 până la capitolul 12 inclusiv.

Însă cercetat mai amănunțit grupul acesta de proorocii cuprinde următoarele părți.

Cap. 7—9, v. 8 Arată că încrederea în Assiria îi amăgește. Efraim și Siria nu sunt dușmanii de la cari va veni primejdia cea mare.

Vremuri grele vor veni, dar acestor vremi grele le vor urma altele bune în care mântuirea va veni dela fiul unei fecioare din neamul lui David, care este cea rădăcină ce părea uscată, dar care va odrăsli.

Cap. 9₇ . 10₄ Se ocupă cu Efraim, regatul celor 10 triburi, cari mândri și îngâmfați nu pot să înțeleagă că nenorocirile ce le-a venit din partea Assirienilor sunt numai începutul primejdii și mai mari, cari se vor sfârși cu robia.

Cap. 10₄—12₈ Se ocupă de Assiria, care a avut de a pedepsi pe Israel, nu de al nimici. De aceea Assiria trecând peste marginile osândeii ce avea de îndeplinit va fi ce însăși dată pieirei. Iar Israel va fi mântuit prin Mesia, principele păcii care va veni la vreme potrivită.

* * *

Cap. 7 v. 1 În acest vers se spune că regele din Israel, Pecah, și cel din Damasc, Rezin, s'au sculat cu război împotriva lui Ahaz rege din Iuda.

De acest războiu se povestește și în II Reg. 15₃₇ sq.

14. Vezi introducerea la acest comentariu pag. 10 sq.

și 16₅ sq. și II Cronica 28₆ sq. Sunt însă oare care contradicții între cele ce se spun în versul nostru și cele din cărțile regilor și Cronică.

În Cronică se spune că regele din Iuda a fost biruit și au fost luați mulți Iudei prizonieri. În versul nostru se spune că regii aliați „n'au avut izbândă împotriva lui” Ahaz. De asemenea din cărțile regilor, la cap. 15₃₀, se pare că Peçah nici nu trăia pe vremea lui Ahaz, căci a fost ucis de un oare care Ela.

Cu con mai mare siguranță că în cele ce spun în cartea II a regilor 15_{v. 30} este o greșală. Chiar în același capitol v. 32 și 33 se pune că Iotam s'a suit pe tron în al 2-lea an al lui Peçah și a domnit 16 ani. Deci Iotam a murit în al 18-lea an al domniei lui Peçah și prin urmare Peçah a trăit mai mult de cât Iotam, nu din potrivă cum se spune în v. 30. Aceasta se întărește și prin II Reg. 16 vers. 1 unde se spune că Ahaz a ajuns pe tron al 17-lea an al lui Peçah. Cum Peçah a domnit (v 37) 20 de ani, Ahaz a fost rege în Iuda cu trei ani mai înainte de moartea lui Peçah.

În acești trei ani s'a întâmplat războiul dintre el cu Arameii de o parte și Ahaz din Iuda de altă parte.

De asemenea nu sunt contradicții în felul cum a mers războiul. Aci în versul nostru se spune că Iuda n'a fost biruit. În cartea II-a a cronicilor 28₅ sq. se spune că Ahaz a fost bătut și au fost luați mulți prizonieri. Dar din cele ce știm asupra acestui război faptele s'au întâmplat astfel: Rezin din Aram și Peçah din Israel au atacat regatul Iuda despărțiți unul de altul. Rezin a luat partea din răsărit și s'a coborât până la portul Elat pe care l'a cucerit. Acest port fusese cucerit de regele Hosea și luat din mâna Sirimilor,¹⁵⁾ de aceia râvna lui Rezin să-l ia înapoi. Peçah a atacat pe Ahaz în partea de mijănoapte și l'a bătut cum spun cărțile cronicilor, dar n'a ajuns până la Ierusalim. După aceia Rezin vine cu armată din soare răsare, unde își ajunsese scopul și s'au unit amândouă armatele și au pornit împotriva Ierusalimului. Ahaz însă mai din nainte ceruse ajutorul Assirienilor. Aceștia sub Tiglatpilesar înaintează tocmai în aceiași vreme spre Damasc. Atunci Rezin și Peçah sunt siliți să părăsească Iudea și să plece să-și apere țările lor. De aceia Isaia spune că n'au cucerit Ierusalimul¹⁶⁾.

«Și când s'a dat de știre—zice versul 2—casii lui David, grăind: «Aram a așezat tabăra în Efraim» tremura inima lui și inima poporului lui cum se clatină copacii pădurii de vânt».

Această frică era foarte naturală. Dacă Ahaz fusese bătut înainte de Peçah singur, acum când amândouă armatele erau unite era și mai mare motiv să le fie frică că Ierusalimul va fi cucerit.

Se zice „Casa lui David” pentru că aliații tocmai

aceasta urmăreau ca să detroneze pe urmașii casii aceștia¹⁷⁾ și să puie pe un oare care Tab'al.

Dar și Isaia și cărțile regilor spun că n'au reușit vrășmașii în planul lor.

În asemenea împrejurări când Ierusalimul avea doi dușmani hotărâți și tari, cari stau gata să-l atace, vers. 3.

«a zis Domnul către Isaia: Ieși înaintea lui Ahaz, tu și Șear Iașub, fiul tău, la capul canalului de apă al lacului de sus, pe drumul către țarina albitorului».

Ahaz de sigur că se îngrijea foarte mult de apărarea orașului și cel mai de seamă lucru ce trebuia să-l facă era să aibă apă din belșug. De aceia se duce la marginea orașului să vadă ce are de făcut.

Isaia primește poruncă dela Domnul ca să iasă cu fiul său întru întâmpinarea regelui și să-i facă cunoscut cuvântul Domnului.

De observat este că atât numele lui Isaia cât și al fiului său sunt pline de înțeles.

Isaia este *ישעיהו* și însemnează: mântuirea Domnului; cum în adevăr tonul principal al proorociilor lui au fost mângâerea poporului prin vestirea trimeterii lui Mesia.

Șear Iașub este numele fiului său. Acest nume se mai întâlnește și are o însemnare profetică. Șear=rest arată că din popor va rămâne ceva, nu va pieri întreg; Iașub=se va întoarce spune că acest rest se va pleca Domnului Dumnezeu¹⁸⁾.

Deci acel rest întorcându-se la Domnul=Șear Iașub. Domnul îl va mântui = Ieșaiahu.

Astfel cele două persoane cari se înfățișau lui Ahaz prin însăși numele ce purtau erau o proorocie pentru rege. De sigur că regele cunoștea și pe Isaia și pe fiul său și ce însemnau numele lor altfel nu ne putem închipui cum ar fi crezut Isaia că regele s'ar fi gândit numai de cât la ceia ce-i spuneau aceste nume.

Locul unde a ieșit Isaia întru întâmpinarea regelui este același ca și cel din capitolul 36 vers 2 unde s'a întâlnit Rabsake, trimisul regelui asirian Sanherib, cu bărbați aleși de Hiskia, regele din Iuda ca să se întâlnească și să chibzuiască asupra celor ce le cereau regele asirian. Deci trebuie să fi fost un loc mare, deschis la marginea orașului potrivit pentru asemenea întâlniri.

Textul zice „la capătul canalului de apă al lacului de sus, pe drumul către țarina albitorului”.

Ierusalimul fiind așezat pe un munte văros, mai toate izvoarele de apă erau la poalele muntelui. Apa de ploae era strânsă în cisterne, lacuri mari, și se întrebuinta la băut. Cisternele acestea erau așa de bine făcute în cât păstrau foarte bine apa. Cea dintâiu grijă în caz de primejdie era a avea apă.

În afară de cisterne pe lângă fiecare casă în afară de cetate erau și lacuri mari din care se aproviziona tot orașul.

15. Vezi II Regi XIV₂₂.

16. Vezi și Migne tom XXIV ser. lat. la fer. Ieronim și tom. 81 ser. graeca la Teodoret.

17. Alăjură cele ce afli și în vers 13; în cap. 22₂₂ ca și I Sam-20₁₆; I Regi 12₁₆, 20₁, 26 etc.

Ahaz a ieșit să îngrijească de provizie de apă la „lacul de sus“. După cercetările cele mai noi „lacul de sus“ este lacul din partea de sus a văii Hinom, care astăzi se numește „Birket-el-Mamilla“ de 89 m. lung și 59 m. lat, dar numai 6 m. de adânc și este așezat în partea din apus spre partea, care duce la drumul spre Iafa. Acest lac este una cu „lacul vechiu“ despre care vorbește Isaia în cap. 22 v. 11. Acolo se spune că Hiskia, rege din Iuda, când a auzit că armata assiriană, sub conducerea vestitului Sancherib, se apropie de oraș¹⁸⁾, a astupat fântânele din afară de oraș și a făcut chiar un canal prin care apa din isvorul Gihon ca și a „lacului de sus“ să fie dusă în oraș într'un nou lac făcut între cele două ziduri ale orașului²⁰⁾. Acest lac făcut de Hiskia între cele două ziduri este „cel nou“²¹⁾ și cel de sus este numit „lacul vechiu“.

Ahaz va fi avut în gând să nu lase provizie de apă pentru dușman. Și este foarte probabil că va fi căutat și el să facă ceea ce a făcut mai târziu Hiskia. Proorocul însă nu spune dacă a și făcut el acest canal sau nu. Poate că numai l'a început. De aceia zice la „capătul canalului“.

Imprejurul acestor lucruri este natural să fie și lucruri unde să se albească, înnâlbească pânzele sau țesăturile de lână. Și prin מְבִיִּים se înțelege acei cari spală și înnâlbesc stofele de lână — sau cum zice poporul nostru „dau la piuă“ țesăturile de lână²²⁾.

Un asemenea câmp pentru albitori găsesc unii în partea de miază-noapte a Ierusalimului. Dar cercetările n'au dat la iveală nici un lac în partea de miază-noapte. Iar trimisul regelui assirian Rabsake când a venit la Hiskia a venit din partea de sudvest. Mai toate atacurile au venit împotriva Ierusalimului din partea de apus.

În partea de nord se află în adevăr un monument așa zis „al albitorului“. Dar nu se știe de ce este și ce însemnează acest monument. — Fapt pozitiv este că în acea parte nu se află nici un lac.

În această parte dinspre apus a poruncit Domnul lui Isaia să iasă într'u întâmpinarea lui Ahaz.

Și i-a zis să-i vorbească așa: — vers. 4.

«Păzește-te tu și fii liniștit:
«Nu te teme și să nu ți se moaie inima,
«din pricina acestor două crâmpee de tăciuni ce
fumează,
«de întărâtarea mâniei lui Rezin și Aram și a
fiului lui Remalia.

Desigur că Ahaz se temea de puterea celor doi vrășmași ai săi, cari veneau împotriva din nou. Isaia însă-

18. Alături și Isaia 1_{8,9}; 4₃; 6₁₈; 10₂₀ sq. ca și Ieremia 3 sq și 31₁₆₋₂₂. Deasemenea cuvintele fericitului Ieronim: „In typum populi Iuda, qui erat de duorum regum manibus iberandus“ Vezi Migne tonul XXIV ser. lat. la comentariul acestui vers.

19. Vezi II Cron. 32₂ sq.

20. Vezi Isaia 22₁₁ alături cu II Regi 20₂₀ și II Cronica 32₃₀.

21. Numit locul lui Hiskia sau „Birket el Hammam“ cum se numește azi.

22. Hebraicul מְבִיִּים este față cu מְבִיִּים ca πλύειν cu λούειν în grecește.

spune să nu se mai măsoare la luptă cu vrășmașii săi Să fie numai cu băgare de seamă. Să nu piardă curajul. și să nu se grăbească la cine știe ce fapte, cum face omul, care și-a pierdut cumpătul. Să stea liniștit, căci n'are de ce se teme. Cei doi vrășmași ai săi sunt pe sfârșite. Sunt ca lemnul, care a ars și acum a rămas numai un tăciune ce fumează. În spatele lor sunt Assirienii, cari-i vor supune și vor pune capăt puterii lor.

De altfel nici nu sunt cine știe ce vrășmași. Este Rezin pe care spre batjocură nici nu-l mai numește rege, ci numește alături cu el numele poporului aramean De asemenea Pecah, al cărui nume nici nu-l mai spune, ci tot spre batjocură îl numește „fiul lui Remalia“ adică al unui necunoscut.²³⁾

Și urmând mai departe—în versurile 5, 6, 7—cuvântul de mângâiere al Domnului zice:

«Pentru că a plănuit Aram rău împotriva ta,
«ca și Efraim și fiul lui Remalia, grăind așa:
«Să ne sculăm asupra Iudeii și să băgăm groază
în ea, și s'o cucerim pentru noi
«și să punem rege în mijlocul lor pe fiul lui Tab'al»
«Așa grăește Stăpânul, Domnul:
«Nu va sta și nu se va întâmpla».

Isaia voește prin aceste cuvinte să facă pe Ahaz să creadă că nu trebuie să se teamă de Aramei și Efraimiți. Planul acestora de a cuceri și stăpâni²⁴⁾ Iudeea nu se va împlini. Ei voesc să gonească de pe tronul

23. Curioasă este traducerea Septuagintei: οταν γαρ οργη τοῦ θυμοῦ μου γένηται, πάλιν ἰάσομαι = căci când va fi întărâtarea mâniei mele, iar voiu tămădui. De altfel în textul ebraic este de ajuns să se schimbe câteva litere ca să ai textul Septuagintei și anume să citești ארפאון în loc de רצין אר = mânia lui Rezin. Dar nu au înțeles aceste cuvinte în contest; prea se frece repede de la o idee la alta. Imi pare mai bun textul așa cum l'am tradus.

24. În textul ebraic avem 2 verbe: וְנִבְקְצָנָה וְנִבְקְצָנָה = και συλλαλήσαντες αὐτοῖς ἀποστρέψομεν αὐτοῦς (traduce Septuaginta) ce însemnează: „și vorbind cu ei să-i întoarcem pre ei (la noi).“ Vulgata are: „suscitemus eum et avellamus eum=să-l atacăm și să-l aducem la noi. Peșito—siriacă—citește וְנִבְקְצָנָה

= să-l iăem, luând verbul de la וְקָצַן = a despica. Comentatorii noi sunt împărșiți în păreri. Dintre toate numai textul Septuagintei este neînțeles. Nu știm ce a avut traducătorii înainte și ce au vrut să înțeleagă prin „vorbind cu ei“. Poate că chiar textul Septuagintei a ajuns până la noi schimbat. Radicalul ebraic וְקָצַן are trei însemnări: 1. timere=a tremura (pe care o găsim chiar în V. 16 din acest capitol); 2. taedere=a avea scârbă (Facerea 27₄₆; Numeri 21₅, etc); și scârba este adese ori urmarea unei prea mari zguduirii; 3. a deștepta (anume în forma verbală hifil), căci și deșteptarea este efectul unei scuturări. Aci în locul nostru ar fi singurul loc unde hifilul acestui verb ar fi întrebuițat și însemnarea de = a face să tremure, a băga groază

De asemenea însemnarea lui וְקָצַן din al doilea cuvânt nu este tocmai împede. וְקָצַן însemnează a despica. Aci ar fi vorba de spărturile ce se fac în armata de luptă sau în cetățile întărite, cum îl și găsim în II Regi 25₄; Ieremia 39₂; 52₇ și Ezechiel 26₁₆. Și mai bine în II cronica 32₁ unde aflăm pe וְקָצַן tocmai în înțelesul în care îl avem aci. Sancherib, zice cronicarul „a asediat cetățile întărite și gândea אֲרִי לְבִקְעָם

să le cucerească pentru sine“ Alături și II cronica 21₁₇ unde este vorba de a cuceri țara și II Regi 3₂₆ unde este întrebuițat pentru a pătrunde printr'o armată de, încercuire, de asediare.

regatului Iudeu casa cunoscută a lui David și să pună rege pe un necunoscut oare care Tab'al²⁵).

Dar stăpânul tuturor, Domnul, zice Isaia a hotărât altfel și aceștia nu vor putea schimba mersul istoriei. Planul lor nu va rămâne în picioare și nu se va împlini — Dece? — Spune în vers 8 și 9:

«Căci capul Arameilor este Damascul,
și capul Damascului este Rezin
și după 65 de ani.
va fi sfârșit Efraim ca popor.
Și capul lui Efraim este Samaria,
și capul Samariei este fiul lui Remalia.
Dacă nu credeți nu vă puteți ține».

Această tovărășie vrășmașă, zice proorocul, nu va dura multă vreme, și nu are nici o putere. Cine sunt cei doi? Proorocul îi pune alături și zice: Sunt

Aram, Damasc, Rezin
Efraim, Samaria, Fiul lui Remalia.

Toți aceștia sunt cunoscuți. Puterea lor pământescă este știută. Nu sunt imperii mari a căror tărie să întrecă pe toate celelalte. De asemenea nici conducătorii acestor state nu sunt cine știe cine pe cari nimeni nu i-ar putea atinge. Toți puși în față lui Iuda nu se pot socoti cu nimic mai pre sus. Iuda are pe tronul regal, conducători din neamul ales al lui David. De asemenea are ca pavăză de apărare pe Domnul, Dumnezeul puterilor.

Deci puși față în față — Iuda și vrășmașii lui — nu are de ce să se teamă.

Vrășmașii aliații sunt puteri omenești. În fața lor stă puterea dumnezeiască, cuvântul Domnului, care nu cade nici odată.

Avem însă în aceste versuri și alte două idei, cari au dat mult de lucru comentatorilor.

În versul 8 se zice:

«Și după 65 de ani
va fi sfârșit Efraim ca popor».

Iar în versul 9 găsim aceste cuvinte adresate lui Iuda:

«Dacă nu credeți, nu vă puteți ține».

Ceea ce spune vrășmașilor aliați este o afirmațiune

25. Tab'al scrie textul ebraic și este de la טוב = bun și לא = nu, adică Tab'al ar însemna = cel ce nu e bun la nimic. Septuaginta au טובא = Dumnezeu este bun. Vezi și טובא din I Regi 15¹⁸. — Mulți critici socotesc bună citirea LXX-ei. Alții din potrivă a textului ebraic. — Poate că acest nume este de origine arameică. Il găsim și în Ezra cap. 4 v. 7. Nu este cu neputință să fie și ebraic, căci טובא =

este dovadă că poate fi. În inscripțiile asiriene din vremea lui Tiglat-Pileșar s'a găsit numele: I-ti-bi-i-lu sau Ti-bi'-i-lu cu adăosul „mat A-ru-mu" = din țara Arameilor. — Assiriologii îl cred a fi același cu Tab-Rimon, fiul lui Hezon, rege al Arameilor; dar nu este o părere întemeiată (Vezi Schirader, Keil-luschiffen u. d. alt. Testament. Fidiia Zimmern pag. 134. Alături și Codanlu „Le livre d'Isaie" pag. 60 notă).

Ori cum l'am citit, Tab'al despre care vorbește Isaia rămâne o persoană fără însemnătate pe vremea aceea.

pozitivă, ce nu suferă alt înțeles, [decât că Efraim va pieri după 65 de ani.

Cuvintele adresate lui Iuda sunt și o mângâiere și o amenințare.

Toți s'au întrebat dacă cei 65 de ani sunt a se înțelege ca ceva determinat sau sunt numai un număr dat ca aproape de adevăr.

Efraimul și întregul pământ al lui Pecah a fost cucerit de armata asiriană condusă de Tiglat Pileșar²⁶), care fusese chemat în ajutor de Ahaz. Dar nu poate fi vorba de această cucerire, căci dela proorocia lui Isaia către Ahaz n'au trecut 65 de ani.

De asemenea nu poate fi vorba nici de cucerirea lui Salmanassar sub Hiskia²⁷). Chiar după 722 poporul mai era în Efraim, de și amestecat cu streini, coloniști. Dar „ca popor" cum zice Isaia a încetat de a exista numai sub Manasse, care a fost pus în lanțuri și dus în Babilon²⁸). Și atunci avem:

14	ani	ai	domniei	lui	Ahaz	²⁹
29	"	"	"	"	Hiskia.	
22	"	"	"	"	Manasse.	
65						ani, cum spune Isaia.

Se înțelege că aceste socoteli nu sunt tocmai sigure, dar dacă Isaia a voit să spună tocmai 65 ani, atunci nu poate fi vorba de alt eveniment de cât de acesta. Astfel proorocia lui s'a împlinit.

Acesta, zice proorocul, este sfârșitul puterii omenești pe care se bizue vrășmașii lui Ahaz. Deci în mod indirect proorocul atrage luarea aminte regelui ca nici el să nu pună temei pe tăria oamenilor, chiar de ar fi aceștia Assirienii cei viteji și temuți.

Dar Domnul zice: Să credeți. În aceste cuvinte se concentrează toată dorința și râvna proorocului. Să facă pe Ahaz să creadă în puterea Domnului. Aram și Efraim sunt tăciuni ce fumegă numai. Sunt conducători de puteri omenești. Ahaz nu trebuie să aibă frică de ei.

Domnul Dumnezeu însă are puterea toată în cer și pe pământ. Dacă Ahaz nu crede, și cu el nu crede tot poporul, nu-i va putea ajuta nici o putere omenească. Vor cădea, nu se vor putea ține pe picioare în fața puterilor vrășmașe.

Deci proorocul Isaia vestea și unora și altora același lucru. La unii însă necondiționat, hotărât și neschimbat. La alții condiționat de credința lui.

«Efraim pierie la sigur. Așa a grăit Domnul. Iuda pierie dacă nu crede³⁰»

26. Vezi II Regi 15²⁹.

27. Vezi II Regi cap. 18.

28. Vezi 2 Cronica 33¹¹.

29. Unii comentatori pun anul întâlnirii cu Isaia la 736.

30. Septuaginta, Itala traduc: Dacă nu credeți nici nu înțelegeți. Fericitul Ieronim (vezi Migne în tomul citat la acest vers) ca și Symmah au textul ebraic. În textul ebraic este de altfel un joc frumos de cuvinte pe care noi nu-l putem reda în nici o limbă (taaminu, teamenu).

Fericitul Augustin (De doctrina cristiana II, Migne) punând alături cele 2 traduceri zice că noi prin credință ajungem să înțelegem puterea lui Dumnezeu, care poate să ne scoată din toate nevoile și să ne putem ține în toate greutățile.

Aceasta ne face să credem că aceste cuvinte cari fac sfârșitul unul al versului 8 și altul al versului 9 nu sunt adaosuri mai târzii, ci au făcut parte din gândirea și din vorbele spuse de Isaia către Ahaz. Altfel cuvântarea n'ar fi avut puterea și înrâurirea pe care o are acum când se sfârșește cu aceste cuvinte.

Isaia isprăvise de vorbit regelui Ahaz și aștepta răspunsul lui. Ahaz însă, departe de credința în Domnul, prin înfățișarea lui și felul cum asculta vorbele proorocului, dăduse să se înțeleagă ce răspuns va da. El nu se gândea la Domnul Dumnezeu, ci la ajutorul assirian, după care trimesese mai dinnainte.

Isaia desigur că numai citind răspunsul pe fața regelui a sfârșit cu acele cuvinte așa de puternice și cuprinzătoare și de amenințare și de mângâiere: „*Dacă nu credeți nu vă puteți ține*“.

Totuș nici cu acestea nu l-a făcut pe rege să se abată dela gândurile și hotărârile lui.

Nașterea lui Immanuel (V. 10—25).

Isaia înțelegea că toate sfaturile lui se isbesc de neîncrederea regelui în puterea Domnului. Totuși îndurarea și milostivirea Domnului era mare și nu voia să lase vre-o cale neîncercată de a îndupleca pe rege să nu se încreadă în puteri omenești, ci în Domnul Dumnezeu. Deaceia urmează proorocul spunând că:

«*Domnul³¹⁾ a grăit mai departe³²⁾ către Ahaz: v. 10. Cere un semn dela Domnul Dumnezeuul tău! într-un adânc sau într-un înălțime*». v. 11.

Isaia se îndreptează către Ahaz și-i aduce acum la cunoștință voea Domnului. Cu toată neîncrederea regelui, El nu-l părăsește. Ar vrea să-l aducă pe calea cea dreaptă. Deaceia voește să-i dea chiar garanție că ceea ce-i vestește proorocul este sigur că se va împlini. El, Domnul are putere să facă ceea ce nu pot oamenii să facă. Ahaz ca om credea că nu este nimănui cu putință să-l scape din mâna vrăjmașilor decât Assiriei. În puterea Domnului el nu mai credea. Dumnezeu însă lasă la libera lui voe să ceară să i se facă înainte ori ce semn ar fi voit ca să dovedească că El are putere să facă minuni. Asemenea semne minunate prin care se vedește puterea Domnului se dau fie de Dum-

El însă nu știe care din amândouă traduceri corespund adevăratului text original. Alături cuvintele fericitului Ieronim: Quia quae Dominus dicit futura non creditis, intelligentiam non habebitis.

31. Proorocul aci se socotește una cu Domnul Dumnezeu. Zicând „Domnul“ arată că ceea ce spune nu este dela el, ci dela Domnul. În Zaharia 2_{13,15} nu este proorocul, care va întinde mâna asupra tiranilor și-i va pedepsi, ci Domnul, dar el se socotește una cu Domnul.

Aci în versul nostru nu Domnul grăește către Ahaz, ci proorocul. Dar nu sunt vorbele lui, ci ale lui Dumnezeu. El lasă aci să vorbească chiar „auctor orationis“, cum se vede chiar de aci din versul 3. El era instrumentul de împlinire al poruncii Domnului. Acesta trebuie să fie în al doilea rând.

Deaceia proorocul vorbește aci zicând: Domnul.

Din verbul מַצְלִיחַ nu putem trage concluziunea că Isaia a adresat aceste cuvinte după ce regele s'a întors în palat. De altfel pentru ideea ce urmărește locul unde a vorbit n'are importanță.

32. I Samuel 2₃₄.

nezeu³³⁾; fie că se cer de oameni³⁴⁾ în anumite ocaziuni sau că se cer de oameni rămânând ca Domnul să găsească bună cererea lor³⁴⁾, ca în cazul de față când se lasă libertate omului să ceară orice semn va voi. Acest din urmă fel de darea unei cheazășii pe care omul s'o aleagă nu-l mai găsim în altă parte, decât la Isaia.

Acest מִצְלָח, semn, se dă sau făcându-se direct o minune³⁵⁾ sau prin anumite simboale arătând viitorul³⁶⁾, sau vestind anumite întâmplări viitoare, cari omenește n'ar fi fost cu putință să fie știute. Și când acestea se împlinesc se recunoaște că în adevăr Dumnezeu a fost Cel care le-a împlinit³⁷⁾ sau se vede credincioșia și puterea Lui de a face ceea ce voește.³⁸⁾

Semnul ce avea să se dea lui Ahaz trebuia să-l întărească în credința că Domnul poate să scape regatul Iuda din primejdia în care se afla.

Ahaz putea să ceară un semn ori de unde voia. Sau din adâncurile pământului³⁹⁾ sau de pe pământ sau chiar din cer, cum cereau fariseii Mântuitorului, ale cărui minuni pentru ei nu erau de ajuns să-i încredințeze că El este dela Dumnezeu.⁴⁰⁾

Dar Ahaz ca și fariseii de mai târziu, era departe de sufletul de credință în Domnul.⁴¹⁾ El nu mai răspunde nici ca un om, care are încă ceva credință, ci ca un necredincios viclean. Profetul dă astfel răspunsul lui: *vers. 12.*

«*Și a răspuns Ahaz: «Nu voiu cere semn și nu voiu ispiți pe Domnul»*

Câtă fățarnicie în acest răspuns! S'ar părea că este un om plin de credință, căci nu vrea să calce porunca Domnului ce zice: „Să nu ispițiți pe Domnul, Dumnezeuul nostru“. ⁴¹⁾ Dar viclenia lui era vădită, căci în vreme ce grăia către prooroc că nu vrea să ispitească pe Domnul, voind să se arate că crede tot ce-i spune, nu se gândea decât la ceea ce hotărâse și pusese în practică, adică să ceară ajutorul Assiriei, depărtându-se de credința în Domnul. A respinge un semn asigurător pe care însuș Domnul voește a-l da, nu însemnează a crede în El, ci dimpotrivă a-l disprețui: Dacă am face noi creștinii de azi ca și Ahaz atunci și am res-

33. Judecători 6₁₇ alături cu Judecători 6₃₀ sq.

34. I. Samuel 14₁₀.

35. Eșire 4₈ sq.

36. Isaia 8₁₈; 20₃.

37. Eșire 3₁₂.

38. Ieremia 44₂₀ sq. Isaia 37₃₀.

39. Vulgata, Aquila, Simmach, Teodotiu, Ieronim în loc de מִצְלָח au מִצְלָחִים = εἰς ἄδην. Dar מִצְלָחִים este o formă pausală.

Așa au citit și LXX-a, Peșito. Este de altfel corespunzător cu מִצְלָח dela sfârșitul versului.

40. Matei 76₁.

41. Desigur că pentru ceice nu cred în puterea dumnezeiască de a face minuni. Ahaz a fost un om foarte isteț și cu minte. Unii comentatori moderni întreabă chiar: Ce s'ar fi făcut Isaia dacă Ahaz ar fi primit să i se dea un semn. Au ar fi fost Dumnezeu la dispoziția cuvintelor lui Isaia? Iși aceștia în necredința lor fac ce a făcut Ahaz cu Isaia. Sub o formă vicleană își ascund batjocura.

Dar Isaia fiind trimisul Domnului el împlinea porunca Lui și astfel semnul cerut era tocmai o dovadă de credință în Domnul, care nu lăsa neajutați pe cei ce cred în El.

pinge „botezul“ sau „sfânta împărtășire“ ascunzându-se necredința sub asigurarea că credem în cuvântul Mântuitorului și nu vrem să ispitim pe Domnul voind să ne dea un semn văzut că ne curățim de păcatul strămoșesc sau că în adevăr primim pe însuș Domnul în noi, n'am fi cu adevărat niște batjocoritori ai lui Dumnezeu? Au nu sunt amândouă — și învățătura și semnul — porunca Domnului?

Dar în Vechiul Testament iată pe Elizer, sluga lui Abraham, care cere semn dela Domnul. Și Domnul îi dă acest semn. ⁴²⁾ Iată pe Ghedeon, care cere semn vădit dela îngorul trimis de Domnul, ca să poată crede că el, cu neamul lui mic la număr, va putea învinge pe magogii. ⁴³⁾ Și i s'a dat semn să creadă cuvântul Domnului.

Cuvântul spus nu trebuie despărțit de semnul vădit. Cuvântul și altul sunt voința Domnului.

Deci răspunsul lui Ahaz era semn vădit al necredinței lui.

Teama dar a înțeles bine din felul de purtare al regelui că el nu are în gură decât cuvinte viclene și gând nelegiuit. ⁴⁵⁾ Și deaceia fără întârziere împlinește bucuria sarcina ce i se dăduse de Domnul când îl chemase la misiunea de proroc, și grăește către Ahaz, țară să înă seamă de răspunsul lui — vers. 13.

42. Deuteronomiu 6₁₆.

43. Iacerea 24₁₄ sq.

44. Judecători cap. 16₁₇sq.

«*Ascultă casă a lui David! Au este puțin pentru voi că obosiți pe oameni și obosiți și pe Dumnezeul meu!*»

Aceste cuvinte nu spune prorocul cine le grăește, ci zice: „și el grăi“. Cine? Desigur numai Isaia. El se socotește una cu Dumnezeu, căci aceste cuvinte nu pot fi decât ale lui, căci zice: „Dumnezeul meu“. Prin „oameni“ și Ieronim și comentatorii vechi și noi înțeleg pe proroci, deci și pe el singur.

Prorocul mustră pe toți cei ce sunt ai curții regale — care sunt urmași ai casii lui David — că nu numai pe ei, pe profeți, îi nesocotesc, și cuvintele lor nu le bagă în seamă, dar chiar de Dumnezeu nu se sinchiesc. Această purtare este o batjocoră. Și această mânie pe proroc, care nu mai zice, ca în versul 10 «Dumnezeul tău», ci „Dumnezeul meu“. Adică dacă Ahaz batjocorește pe Dumnezeul *lui*, prorocul nu poate îngădui ca Dumnezeul *lui*, care ar fi trebuit să fie acelaș cu al prorocului, să fie batjocorit. Necredința, părăsirea credinței în Domnul ca și fățarnicia fără rușine a lui Ahaz trebuie pedepsită.

N'a voitsă-și aleagă el semn, de aceia ca pedeapsă i se va da un semn după care neamul casii lui David să poată judeca puterea Domnului.

Pr. POPESCU MĂLĂEȘTI

45. Non humilitatis sed superbiae est, quod non vult signum a Deo postulare" (Ieronim în Migne tom. citat la versul acesta).

LITERATURA PIOASĂ IN LIMBA ROMÂNEASCĂ ¹⁾

VIII.

VIAȚA REPAUSAȚILOR NOȘTRI.

București, 1890

1. Cartea aceasta nu e numai o însemnată scriere de pietate, ci și o lucrare de filozofie creștinească asupra morții. Pe lângă îmboldirea inimii de a ține seamă de moarte, de judecata de apoi și de viața de veci, ea întrebuițează și tot felul de date științifice, pentru a documenta ceiace spune și cu toate mijloacele datelor și cercetărilor științifice. Ea este deci nu numai o carte pentru inimă, ci și o lucrare prin care mintea se îmbogățește cu tot felul de cunoștințe adânci și doveditoare a învățăturilor creștinești. Ea mulțamește și inima și mintea în acelaș timp. Infățișează și un bogat cuprins pentru cugetare și, în acelaș timp, te și mișcă cu numeroasele ei arătări despre moarte și viața de veci. Până la un grad oarecare, *Viața repausaților noștri* cere și oarecare cultură mai multă din partea cititorului decât celelalte cărți înșirate până acum.

2. Această carte a fost scrisă în rusește de monahul rus Mitrofan din Mănăstirea Konoveț. A fost aprobată și mult prețuită de Sinodul Bisericii rusești, care a recomandat-o ca unealtă însemnată pentru cultivarea inimilor creștinești în poporul rusc. E relativ nouă. S'a tipărit întâia oară în 1881, și, după jumătate an, a apărut și a doua edițiune. E o dovadă de buna primira care i s'a făcut. Apoi s'a tradus în franțuzește și, din această limbă, a tradus-o apoi pe românește fostul Mitropolit Primat al României Iosif Gheorghian, care știm că și-a mai legat numele și de alte scrieri de Pietate (*Urmarea lui Hristos*).

Intâia edițiune românească a eșit la 1890, în București, iar a doua în 1899, din îmboldul și prin îngrijirea d-lui Dr. C. Chiricescu, pe atunci director al Tipografiei Cărților Bisericești. În această calitate, văzând că se simte trebuință de această carte, a solicitat dela Sf. Sinod binecuvântarea pentru a doua tipărire a ei, cu cheltuiala Tipografiei. Mitropolitul Iosif Gheorghian s'a declarat gata să dăruiască traducerea sa Tipografiei Cărților Bisericești, și așa a eșit această carte în a doua edițiune.

1. Vezi numărul pe Decemvrie 1926.

3. E o carte destul de voluminoasă, fiind tot așa de mare, dacă nu și mai mare ceva decât *Mântuirea Păcătoșilor*, chiar în edițiunea deplină a acesteia.

Nu înțelegem de ce nu se vorbește de această carte și de ce nu e prea cunoscută. Căci, dacă e vorba de cuprins, trebuie să mărturisim că e o carte serioasă și care împacă cugetarea chiar și a unui om pretențios în materie de documentare științifică. D. Dr. Chiricescu a avut dreptate să cheme luarea-aminte asupra ei și să ceară a se tipări din nou.

4. Titlul întreg al acestei cărți este:

**VIATA
REPAUSAȚILOR NOȘTRI
și**

Viața noastră după moarte

de

Părintele MITROFAN

Călugăr din Monastirea de Konoveț

Dupre învățământul Bisericii Ortodoxe, presimțământul spiritului uman și deducțiunile științei

In patru părți

Uragiu revăzut, aprobat și admis

de Comitetul de instrucțiune al

Sfântului Sinod din Rusia

a face parte din toate bibliotecile fundamentale ale școalelor eclesiastice și recomandat ca una

din cărțile cele mai folositoare pentru edificarea poporală.

Traducțiune din franțuzește

de

IOSIF MITROPOLIT PRIMAT

A doua edițiune.

BUCUREȘTI

Tipografia Cărților Bisericești

1899

Prefața edițiunii a II-a e scrisă de d. Dr. C. Chiricescu, care arată împrejurările tipăririi ei.

După cum se vede din titlu, cartea cuprinde patru părți, și apoi acestea se împart în multe capitule și paragrafe. Prin toate este presărat atâta material de fapte și cugetări, încât, chiar un om învățat, citindu-le, nu va spune că a citit degeaba.

Cine crede că știe doctrina creștinească, să citească această carte și va vedea că mai are încă multe de învățat. Toate practicele Bisericii noastre ortodoxe, cu privire la moarte și viața de veci și pe care le săvârșim din tradițiune, le găsim aci bine arătate și deslușite. Din această

pricină, în cartea aceasta se găsește și mult material care se poate întrebuința în feluritele ramuri ale învățământului teologic. Studenții ar găsi în ea multe lucruri pe care nu le pot găsi aiurea. Și aceasta, fără ca volumul să-și peardă caracterul lui de scriere de pietate. Căci pietatea e ținta ei neîncetată și caută să impresioneze pe cititor, ca să trăiască o viață vrednică de a pași fără temere spre viața de veci

Prin *Viața repausaților noștri*, taina morții este lămurită, și creștinul este încunjurat cu toate mijloacele, prin care mintea sa să răzbată mai ușor în lumea de dincolo și să trăiască în viața de aici mai familiarizat cu ea și în neîncetată pregătire către ea.

5. Dacă ne întrebăm acum de traducerea Mitropolitului Iosif, trebuie să răspundem că ea are toate lipsurile cunoscute din toate traducerile sale. Mitropolitul Iosif s'a ținut morțiș de textul francez și stâlcește în multe părți limba românească. Nu știe să găsească cuvântul românesc și pune deseori echivalentul franțuzesc: uvrăgiu — lucrare, comandament — poruncă, etc. Prin aceasta, cartea e plină de neologisme, care nu merg într'o lucrare de pietate. Căci, după cum în cartea de rugăciuni, așa și în cărțile de pietate, limba trebuie să fie neaoș românească, ca îmbrăcăminte cea mai potrivită pentru simțirile noastre religioase.

Are însă și greșeli mai mari decât acestea. Ici și colo găsim siluite legile limbii românești, precum; «explicări asupra a doua venire», în loc de «asupra venirii a doua» (pag. 7, ed. 2).

Are și traduceri greșite. Nu izbutește să dea cum se cade pe românește verbul francez *manquer*, precum: «dacă Eva n'ar fi lipsit la unirea cu Dumnezeu» (pag. 16). Fără îndoială, acolo trebuie să fie în franțuzește: «si Eve n'avait pas manqué...» Mai potrivit ar fi fost: «dacă Eva n'ar fi dat greș» sau «nu și-ar fi rupt legătura» sau «nu și-ar fi călcat legătura». Apoi. «Te-ai însărcinat cu păcatele tuturor», în loc de «ai luat asupra ta păcatele tuturor» (38). «A lipsit la făgăduința de interesare», unde iar nu e bine, fiindcă pe verbul *manquer* îl tot traduce cu «a lipsi». Mai bine ar fi fost, dacă ar fi spus: «Nu s'a ținut de făgăduința de a nu se mai lăcomi». Și așa, are multe lipsuri de acestea, care fac citirea supărătoare.

Deci o carte bună ca aceasta ar putea fi supusă unei revizuii adânci și atunci am avea o carte cu adevărat frumoasă, cuprinzând bună învățătură și adâncă pietate. Dintr'o a treia edițiune, ar trebui să piară toate neologismele. Tipărită într'un format mai mic, 12, în loc de octav, ar fi și mai ușoară de mântuit.

Cititorul să-și facă o părere despre ea, din celece publicăm mai la vale:

Să fie în voi același simțământ care a fost în Iisus Hristos (Filip. II, 5; III 8—9), învață Apos. olul Pavel. În ce dar datorim noi a imita pe Iisus Christos pentru fiecare din păcătoși? El este mijlocitorul veșnic pe lângă Părintele pentru floare din păcătoși. Astfel și noi datorim a mijloci în Iisus Christos pentru toți cei de aproape ai noștri, pentru vii, cași pentru morți. Aceasta a zis-o Mântuitorul și o cere de la noi; căci a zis: „Iubiți vă unii pe alții precum și eu v'a iubit pre voi și căutați împărăția lui Dumnezeu, pentru voi și pentru toți oamenii”. Iisus Christos a luat asupra-și sarcina păcatelor noastre, și noi datorim așisderea, după învățătura Apos. otolului purtând sarcina aproapelui nostru, să îndeplinim porunca Mântuitorului. „Ce apasă pre om mai mult de cât păcatul său?” Pentru aceea datori suntem, după poruncă, a lua o parte activă la soarta repausatului, pentru mântuirea căruia Christos El însuși s'a făcut om. — Datori sîntem prin credința noastră sinceră a face ca repausatul să primească pre Christos, după cum nașul face a se primi Christos și harul său de către acela ce primește botezul.

De și timpul semnăturii a trecut pentru repausatul tău, cu toate aceste ca membru al corpului lui Christos, al Bisericii, el este încă accesibil sfintelor influențe venind din parte și prin mijlocirea fiilor Bisericii încă în viață. Cum și prin ce mijloc putem noi deci a da pre Christos repausatului nostru și a face să-i parvină harul mântuirii? O putem face prin același chip, ca și nașul carele, în momentul botezului, răspunde de credința aceluia ce o primește și deschide prin aceasta o liberă apropiere la harul sacramentului (tainei): sau iarăși, încă dupre cum adulții se roagă pentru sănătatea copiilor sau a bolnavilor. În toate cazurile credința acelor ce se roagă face a se scobori harul asupra aceluia, pentru care-l cere de la Dumnezeu. Așa dar fie ca credința noastră, să lucreze în acelaș chip în favoarea repausatului nostru și să atragă asupra-l harul Mântuitorului (pag. 38).

Ce e mai grozav ca viața în iad? Și cu toate aceste după cuvintele Domnului chiar în această situațiune deplorabilă, bogatul cel rău se desola de viața ce duceau frații săi pe pământ. Ceea ce-i pricinuia acea desolațiune era viața cea rea a fraților săi; deci dacă viața lor ar fi fost plăcută lui Dumnezeu, repausatul ar fi suferit mai puțin. Așa dar noi putem prin viața noastră să procurăm repausașilor repausul sau suferința. Viața noastră virtuoasă este desvoltarea spiritului părinților noștri virtuoși, noi împlinim măsura părinților noștri (Mat. XXIII, 32), și ei sînt cu noi în spirit. În schimb viața noastră de păcat este desvoltarea spiritului strămoșilor noștri celor răi și noi împlinim măsura lor (Mat. XXIII, 3). Inșă atunci spiritul părinților buni nu este cu noi, — acest spirit este turburat și îngrijat de păcatele sufletelor ce calcă în picioare principiile cele bune.

Pentru a nu rupe legătura, raportul cu repausașii virtuoși să urmăm în tot exemplul lor. Să lucrăm la desvoltarea idolor lor, sfărâmând tot ce le este în po-

trivă. Astfel vom fi în raport cu ei, în timp ce sfărâmând tot de odată răul, noi facem bine repausașilor cari au lăsat după ei acele rele semințe.

Sfărâmând răul, noi înăbușim vocea blestemului și contribuim la curățirea și la odihna repausașilor cari au fost cauza fără voe a răului lor cari au recunoscut deja greșalele lor. „Cereți și vi se va da, căutați și veți afla”, ne învață Izvorul vieței.

Căci nu în zadar el zice: „Cereți, căutați”, căci singur numai harul Domnului, ori cât de mare, și ori cât de puternic să fie, n'ar face nimic fără noi și fără propriile noastre silințe, nici pentru noi, nici pentru repausașii noștri. Numai celui ce crede, toate îi sunt cu putință; „Fie ție după credința ta”. Dreptii și sufletele virtuozose se bucură de perfecționarea noastră morală. Părinții repausași ce au fost buni sau răi, acei cei viețuiesc încă pe pământ, împlinesc măsura părinților lor (Mat. XXIII, 32) și prin urmare repausașii lucrează încă întru cei vii și fructele spiritului părinților se coc în faptele fiilor lor. (Pag. 44—35).

Viața sufletului este unirea sa cu Dumnezeu; prin urmare, fără Dumnezeu, sufletul în'are viață, el este mort. Corpul este viu când este locuit de suflet, sufletul este viu când este locuit de Dumnezeu... Viitorul nostru atârnă de la present. Credința unind presentul cu viitorul, omenescul cu dumnezeescul, produce pe pământ îngeri pământești și oameni cerești, în timpul ce lipsa credinței, nepietatea produce morți vii. Cel ce a înviat în spirit pe pământ, a înviat pentru vecinicie, în timp ce acel ce a murit în spirit pe pământ, a murit pentru vecinicie (pag. 52—52).

A doua venire a lui Christos, învierea morților, judecata cea de apoi și sfârșitul lumii sînt ascunse conștiinței omenești, pentru ca oamenii să se pregătească la acestea în toată ora, având de obiect al cugetărilor și simțimintelor lor pre Dumnezeu și ceriul (pag. 329).

Sfânta Scriptură ne descopere că moartea sufletului vine de la aceea că el nu cunoaștea pre Dumnezeu, Creatorul său, și prin urmare este depărtat de el. Necunoștința și depărtarea de Dumnezeu încep pentru suflet evident și în timpul vieței pământești. Numai pe pământ se poate cunoaște sau necunoaște pe Dumnezeu. Necunoștința și depărtarea de Dumnezeu, a izvorului, chiar al vieței — este moartea vecinică a sufletului (pag. 409).

IX

IN CER NE RECUNOAȘTEM

Pitești 1913

E un volum în 12 de 164 pagini, tipărit în anul 1913 de P. S. Arhiereu Evghenie Piteșteanu. E o prelucrare după mai multe izvoare, dintre cel care a fost mai mult întrebuintat e volumul unui preot francez F. Blot, cu titlul *Au ciel en se reconnait* (În cer ne recunoaștem) și care s'a publicat în Strassburg în anul 1962. În

1873, ajunsese deja la XXI edițiune, pe care o avem și noi. A apărut apoi și în traducere engleză în America de Nord, la New-York, din care avem și noi o edițiune nouă, fără arătare de an. Titlul ei este: *In Heaven We know our own*. Dintr'însa, aflăm că autorul e un iezuit.

Cartea a fost compusă cu un scop pios, pentru mângâierea unei doamne, căreia i se spusese că oamenii pe lumea cealaltă nu se mai cunosc unii pe alții, și ea a fost tare nemângâiată, fiindcă și pierduse de mult o fiică și se mângâia cu nădejdea de a o vedea în viața viitoare. Iezuitul Blot ținând în Postul Mare din anul 1862, într'un oraș din răsăritul Franciei, o predică despre viața de veci și starea sufletelor după moarte, doamna aceea nu era de față, dar a auzit și și-a arătat dorința de a citi predica îe scris. Plecând dela acest fapt, Predicatorul Blot a scris cartea de care e vorba. Ea chiar și este compusă în formă de scrisori, care sînt în număr de șapte, cuprinzând multe învățături despre starea sufletelor după moarte, culese din Sf. Scriptură, din Sfinții Părinți și alți învățați ai Bisericii creștinești.

Cea mai mare parte din cartea lui Blot se află cuprinsă și în cartea Prea Sfințitului Evghenie. Capitule întregi sînt curat traduse. Cu toate acestea P. S. Evghenie a curățit coloritul prea romano-catolic, din unele pasagii, unde se găsesc citați autori româno-catolici. Traducerea însă are multe greșeli. Sînt nu puține locurile unde în românește înțelesul iese protivnic față de al lui Blot. Astfel la pag. 4, citim: «...cum și aceea, că nici noi nu vom rămâne pentru tot-d'auna pe pământ...», pe când la Blot este «comme si nous devions rester toujours sur la terre — ca și cum ar trebui să rămânem totdeauna pe pământ...» Și încă aceasta nu e pilda cea mai izbitoare. În citire însă, acestea nu se bagăde-seamă, așa că discuțiunea chestiunilor privitoare la viața de veci se poate urmări cu ușurință.

Afară de Blot, autorul intră baintează și alte lucrări, însă în mai mică măsură. Unele capitole sunt neatârinate de Blot.

Celor șapte scrisori ale lui Blot, corespund la P. S. Evghenie șapte «cărți». Așa își împarte lucrarea Prea Sf. Sa, dar printre aceste «Cărți» are și alte materii, cu titluri deosebite, într'o așezare nu prea sistematică.

La sfârșit, are o încheiere despre război și despre ceice cad jertfe în măcel, scrisă în vederea războiului balcanic, când a și eșit cartea, și trei note, în legătură cu materia din carte.

Lucrarea Prea Sfințitului Evghenie, ca și a lui Blot, vrea să fie o lucrare de pietate și, fără îndoială, chiar și este într'o mare măsură. Are însă o ușoară trecere spre cartea de dogmatică, din pricina expunerii mult intelectualiste, după

cum este și *Viața repausaților*. Firește însă, întreaga atmosferă este pentru pietate.

Din punctul de vedere al exactității doctrinei creștinești, cărții prea Sfințitului Evghenie i s'au adus grele atacuri în ziarul *Seara* în 1913. Autorul a răspuns apărându-se cu motivul că tot ce se află în cartea sa a cules din alți autori, bine cunoscuți ca teologi de frunte, așa că atacurile li se aduc lor. Trecând cu vederea chestiunea aceasta însă, noi credem că în această carte se află mult material pios, de bună citire pentru creștini, care ar putea da bună roadă, dacă s'ar cerceta din nou și ar eși într'o edițiune mai sistematizată și din care să fie înlăturate unele înfățișări prea savante cu citațiuni latinești, care, se înțelege, n'au ce căuta într'o carte sortită pentru popor. În acest caz, ea ar răspunde mai bine celui de al doilea titlu al ei și care e: «Mângâierea celor întristați». Din el se și vede că ea e menită să fie carte de pietate.

Câteva citațiuni din această lucrare vor da cititorilor o idee despre telul ei:

Aci jos pe pământ, *nemurirea* nu ne apare, decât printr'un punct isolat, — acela prin ajutorul căruia făptura abia poate fi atinsă de lumina adevărului nemuririi, — este vorba despre *nesățioasa dorință* de a ajunge cât s'ar putea *mai fericiți* pe lumea aceasta, dorință pe care omul nu o câștigă decât dincolo de mormânt. „*Sătura-mă-voi când se va arăta slava ta*“ (zice profetul David). În cer vom cunoaște bine ce este nemurirea; acolo vom vedea noi cum pleacă de pe pământ, ca să se întoarcă la obârșia ei, adică la Vecinicul Dumnezeu. Oh! Impărăția nemuririi, cu toată mângâerea ei. Aceasta va fi *Dumnezeu*, pe care-L dorim și către care năzuim admirându-L în făpturi, ca pe Maestrul cel neîntrecut; *Dumnezeu* pe care-L vom admira întru aleșii Săi, *Dumnezeu* pe care-L vom iubi întru iubiții Săi și tovarăși (sic) noștri! pag. (18—19).

Cea mai mică suferință, din numărul cel mare al suferințelor celor groaznice, îndurate de răscumpărătorul lumii, ar fi fost de ajuns, ca să ne mântuiască pre toți: tăgădui-veți voi, prețul patimelor sale, pentru mântuirea omenirii? Tăgădui-veți cu jidovii moartea lui cea de pre cruce, sau împreună cu raționaliștii moderni alătura de jidovii, învierea Sa cea din morți? (Pag. 21).

Ah! dacă aș avea cuvinte mai gingașe și destul de vii ca să descriu dulceața acestor prietenii caste și duhovnicești care vor avea loc în cer unde nu se va jubi decât cu duhul și să zugrăvesc această dragoste cu totul sfântă pe care cei fericiți o vor avea unii pentru alții. Această duhovnicească legătură nu va fi pătrunsă de aburii cei necurați ai trupului celui stricacios iar simțurile din lumea aceasta acolo își vor curma rolul lor. Acolo sufletele curate cu forma învelișului nestricacios nu vor aspira decât la bucuria afecțiunilor cerești (Pag. 130).

MOMENTE DE ODIHNĂ

București, 1900

1. E o cărticică de 160 de pagini, tocmai în formatul potrivit pentru cărțile de pietate. Nu știm nici cine e autorul, nici traducătorul. Cel dintâi e indicat numai prin inițialele C. M. H., del din urmă nu e numit de loc. Limba în care a fost scrisă e engleza. E bine tipărită, pe o hârtie tare și e simpatică la vedere. E împărțită în 10 capitule, care poartă numele de *cetiri*. Capitolele tratate sînt: *Iubirea Tatălui*; *Rugăciunea* (partea I și II); *Păstorul cel Bun*; *Timpușii posomorâte*; *Imbolditorul trupului*; *Mângăierea în supărări mari*; *Vindecarea părerilor de rău*; *Invățăturile crucei*, *Viața vecinică*. Titlul întreg al cărții este:

MOMENTE de ODIHNĂ în CALEA VIEȚII

sau

Bucăți de cetire neobositoare pentru cei bolnavi și întristați

de

C. M. H.

Tradus din englezește

Tipărit pentru Societatea Creștină Română

BUCUREȘTI

Tipografia Curții Regale, F. Gobl Fii

19. Str. Regală, 19

2. Cuprinsul cărții e o cetire folositoare cugețului și seamănă cu al multor cărți de pietate din limba engleză; nu întru cât privește ideile, ci numai felul de tratare. Englezii au foarte multe cărți cu considerațiuni morale și cucernice despre feluritele texte și subiecte din Biblie. Cartea de față e un exemplar de acest soi. Cași altele de felul ei, are părți lipsite de viață, simplă frazeologie, în care e foarte ușor de căzut cu asemenea subiecte și de care puține cărți sunt scutite, doar prea superioare. Are însă și părți pline de simțire, pentru care citirea ei nu e o ostenență zadarnică. Două din capitulele ei, cetirea VII și VIII au foarte bun material de predică. Ele ne pot întrebuița ca comentariu la evangheliile, chiar așa cum sînt. Și în celelalte capitule, mai cu seamă în cele dela sfârșit, se găsesc idei de toată tăria, care pot mișca sufletul creștinului.

3. Această scriere se poate întebuița ca

unealtă de cultivare a pietății chiar așa cum este, fără nicio rcvizuire. Are o limbă bună și idei simple, care nu cer nicio sforțare pentru a fi înțelese. O socotim un foarte bun tratat, care s'ar putea introduce prin spitale, case de corecțiune, închisori, școale și, în deobște, ca o lucrare care poate sta cu folos în mîna oricui vrea să petreacă serios câteva clipe slobode. Cine vrea să dăruiască vreo carte cuiva, s'o dăruiască pe aceeași. Atîta numai că n'o vedem răspândită și nu știm unde se poate găsi. Dacă nu se mai găsește, fără doar și poate că ar merita tipărită într'o a doua edițiune.

Cititorii s'o judece dupa cele ce cităm mai la vale din ea:

„Destul este ție harul Meu, că puterea Mea întru neputință se face desăvârșit“. Judecând la prima vedere, par-că n'ar fi aici nici un răspuns. Cu toate acestea, să cercetăm înțelesul cuvintelor, și vom vedea că răspunsul era deplin și mulțumitor.

Nu încape îndoeală că Dumnezeu a auzit rugăciunea apostolului Său și a putut s'o îndeplinească. De vreme însă ce n'a îndeplinit-o, trebuie să fi fost o pricină, și suferința lui Sf. Pavel avea un scop oarecare. Ea nu venia așa numai din întâmplare. Acest scop era, ca puterea lui Dumnezeu să se facă desăvârșit în neputința robului Său.

Și în adevăr, să presupunem că Sf. Pavel n'ar fi avut acel „îmbolditor al trupului“ și ar fi fost pe deplin sănătos fără nici o meteahnă, ce ar fi putut zice lumea de el? „Iată un om care face lucruri minunate. Cum? Fiindcă e voinic și ager la minte; *el e așa de puternic*“. Pe când din contră, fiind slăbănog, istovit și cu mintea negreșit adesea obosită din pricina suferințelor, lumea nu putea judeca astfel. Se cunoștea că el însuși de la sine n'avea nici o putere. Așa dar în ce se ascundea meșteșugul puterii lui? Lumea cercetând, trebuie să recunoască că numai puterea lui *Hristos* era care îi învioșa trupul cel uscat. *Ea* era care lucra într'însul, pe când ființa lui se perdeea în Duhul lui *Hristos*. „Nu eu, ci *Hristos* viază în mine“. N apărat că așa fiind, toți trebuia să creadă și să mărturisească că el nu era de cât o unealtă în mâinele Puternicului Lucrător, și un slăbănog întărit prin puterea Dumnezească.

Dar oare în zilele noastre mai sânt „îmbolditori ai trupului“? O! da, și încă foarte mulți, ca să vă încredințați, mergeți de vizitați ori-care spital sau ospiciu și veți vedea sute de cazuri în care tristul cuvânt *Nevindecabil* a fost rostit. Nu este vorbă de boli promedice, ci de acele suferinți cronice care abia se cunosc, dar nici odată pe lumee aceasta nu se vindecă. Ba și în mijlocul vieții muncitoare, putem vedea oameni cari, de și umblă și muncesc ca alții, nu sînt deplin sănătoși. Au și ei un „îmbolditor al trupului“ — *îmbolditor* care ca și acel al Sfântului Pavel, nu se poate smulge nici o dată și-i supără până la moarte.

Întri și tu în vre-una din categoriile acestea? Atunci

negreșit că asemenea Sfântului Pavel, te-ai rugat și tu cu căldură ca să fii vindecat. Și vindecare nu ai. Ah nu te desnădăjdui, căci Dumnezeu îți spune aceleași cuvinte care le-a spus Sfântului Pavel. Aceeași lecțiune ce a dat lui servește și pentru tine. Și ea te învață să împlinești lucrarea lui Dumnezeu *cu toate că* trupul tău este slab și neputincios. Nu te bizui în puterile tale, ci te sprijinește pe Altul mai puternic decât tine, pe acela adică care a zis: „Fără de Mine nu puteți face nimic”. (Pag. 59—62).

Acolo unde este Iisus, nu trebuie să fie teamă. Mâna lui stă întinsă asupra noastră când plutim prin întunecime și prin valuri de supărare, și atunci bine este dacă putem să ne prindem de dânsa.

„Nu te teme, crede numai”. Ah! luați aminte aceste cuvinte, voi toți cari ați avut o durere mare. Amintiți-vă de ele atunci când vă amenință vre-o nenorocire, și chiar când nenorocirea a căzut asupra voastră. Și în acel moment încă vi le spune Iisus. „Nu te teme, crede numai”. Incede-te în Hristos și orice rău se poate întoarce în bine (Pag. 70).

Ai rădicat poate vre-o dată o pietricică de pe malul mării? Și ai văzut eât e de netedă și lustruită, fără nici un colț ascuțit, nici o sgârietură. Cum s'a făcut ea ast-fel? Te asigur, această lucrare nu s'a făcut nici ușor, nici în scurt timp. Hât la început, pietricica aceea a fost sfărâmată de stâncă, aspră și colțurată. Pentru ce acum nu mai este așa? Pentru că asprimea și colțurile au fost toate netezite prin mișcarea valurilor în care se afla și prin frecarea ei de alte pietre ce o încunjurau... Micele încercări și necazuri din viața ta au fost tocmai frecările ce trebuia pentru a îndulci treptat și ușor asprimile și relele de care e învălit caracterul omului (Pag. 80—81).

VITANIA

Solea, 1913

1, Această scriere e un volum și mai mic decât **MOMENTE DE ODIHNA**, foarte îngrijit tipărit și pe hârtie foarte bună. Ca înfățișare, răspunde felului cum trebuie să fie cărțile de pietate, atât numai că nu e legată.

Cartea e tradusă, dar nu se spune din ce limbă. După fizionomia numelui autorului însă, care aici e indicat, *D. R. I. Macduff*, socotim că nu vom greși afirmând că originalul a fost scris în englezește. E probabil însă că traducătorul, care e profesarul bucovinean *Torouțiu*, a tradus-o din nemțește, fiindcă din această limbă a mai tradus domnia sa numeroasele tratate de explicări biblice cu plămădeală pioasă ale autorului *Ryle*.

Titlul întreg al cărții este:

D. I. R. Macduff

VITANIA

Un locaș liniștit. Plin de dragoste și suferință.

Traducere

de

I. E. TOROUTIU

Tipărită pentru Societatea creștină română

«Fericiti cei ce plâng, că aceia se vor mângâia»

Matei 5, 4.

SOLCA

Tipografia Modernă

1913.

2. Cartea cuprinde considerațiuni morale despre casa lui Lazăr din Vitania și despre viața pe care o trăia acolo această familie de prieteni ai lui Iisus. Ea e o zugrăvire pioasă a chipului cum se scurgea această viață, însoțită de cugetări despre ea. E o cercetare cu inima și închipuirea a traiului care se desfășura în acel locaș de odihnă și mângâiere sufletească. Mai mult se stăruiește asupra durerii surorilor lui Lazăr și a desnădejdiilor lor, că fratele lor a murit, fără ca bunul prieten, Iisus, învățătorul din Nazaret, să fi fost acolo. O mulțime de frumoase gândiri religioase sînt țesute, apoi, pe aceasta temă.

3. E împărțită în 17 capitule, care încep cu lămuriri despre Vitania, ca unul din locurile în care petrecea Mântuitorul, în cutreierarea propovăduirilor Sale, și se încheie cu cea din urmă vizită pe care a făcut-o acolo, înainte de a-și face cel din urmă drum spre Ierusalim, unde avea să moară.

După cum am arătat și aiurea¹⁾ despre traducerea d-lui Torouțiu, limba se înfățișează cu graiuri neuzitate, pe unele locuri neînțelese, și cu expresiuni care vădesc bine textul german pe care l-a avut înainte. Expresiunea «se tângue obștit» (pag. 19) nu e uzitată, și un om mai simplu nici nu o înțelege. Înțelesul ei trebuie să fie: «în auzul tuturor». Asemenea: «resvidit» (pag. 45), pe care nici eu n'o pot înțelege. Adjectivul nemțesc *mehr* e tradus pretutindenea cu «mai mult», ceiace nu trebuie totdeauna pe românește. După vorbe, trebuie zis numai «mai», precum: «moartea nu-i mai mult cea mai mare temere», pe când trebuia mai bine: «moartea nu mai este cea mai mare temere».

1. Revista *Cultura Românilor*, București, 1925, p. 15, Nr. 7-8.

E prea vădit că, la d. Torouțiu, avem formele de scriere ale Bucovinenilor și Transilvănenilor.

Acestea însă sînt aici mult mai puține decât în alte lucrări ale sale, așa că ele nu fac nicio piedică citirii. Textul se poate urmări foarte ușor și nu poate simți toată duiosia pe care o cuprinde.

Traducând această carte, d. Torouțiu a făcut un meritu literaturii pioase. Ea se poate întrebuițua cu tot succesul și avem de rost și asupra ei toate recomandările pe care le-am scris pentru MOMENTE DE ODIHNĂ.

Cititorii s'o judece din cele de mai la vale:

Tu poți sluji Domnului în orice stare, în cea mai joasă sau în cea mai înaltă. Cea mai mică frunză și cea mai mică stea vestește tot așa mărirea Ziditorului, precum cel mai înalt munte sau soarele strălucitor. Cea mai neînsemnată dovadă de dragoste, Dumnezeu o primește tot așa ca și jertfa cea mai mare și mai scumpă. Drept aceea aibi așa dar cea mai mare grijă să slujești Domnului în locul acela, în care te-a pus. Ori și cât de mărginit ar fi cercul, în care trebuie să lucrezi, din partea ta totuși poate purcede o înrăurire sfântă, hotărâtoare asupra lumii celei mici, care te încunjoară. Ori și unde ai sta, ori și unde te-ai afla, ori și ce ai trebui să faci, dovedește înainte de toate, că ești slugă credincioasă a Domnului tău, împlinindu-ți datoria pentru care ai fost chemat. Să preamărim pre Dumnezeu în tot locul și în tot chipul, aceasta este sfânta datorie a noastră, a copiilor Celui Prea Înalt (Pag, 15).

Vitania se preface într'un lăcaș de jale. Durerea pleacă frunțile surortlor, căci li s'a luat sprijinul lor — Lazăr a murit! — Să fim liniștiți și să ne gândim că și cele mai mari bucurii ale noastre din lumea aceasta, precum și fericirea cea mai curată — este trecătoare; să ne

gândim că, razele cele mai strălucitoare ale soarelui adeseori sunt semnele unui nour întunecos. În vreme ce noi ne bucurăm de dovleac, poate că un vierme nevăzut acuma chiar îi roade rădăcinile sale. În clipa aceasta corabia alunecă nepăsătoare, ușoară, pe marea liniștită, și în celelalte clipe se sdrobește de stâncile nevăzute (Pag. 17).

Să-l căutăm pe Domnul, când suntem fericiți și sănătoși. Iar de se ivesc norii, atunci putem și noi grăbi la Iisus, ca Marta și Maria, și putem să-I spunem întristarea noastră și apoi putem fi mângâiați de El. Buzele Sale prea sfinte au mângâiat vreme de nouăsprezece veacuri cete nesfârșite de oameni cari jeliau. Iisus este cu noi! Domnul este aici! Infățișarea Lui îndulcește suferința cea mai amară ca și în Vitania, unde jalea a prefăcut-o în bucurie sfântă! (pag. 23).

Iisus îți este încă străin? Au nu cetești încă Cuvântul. Său? Au încă nu cunoști dragostea Sa fără margini? Il respingi tu pe acela Care te-a suferit cu o așa nemărginită răbdare și a făcut toate, pentru ca să te mântuiască? Atunci pentru tine sunt lacrimile Domnului vărsate în Vitania. Mai mult de o mie și nouă sute de ani au trecut de atunci, dar Acela, pentru care o mie de ani sunt ca o zi, a văzut și nepocăința ta și a plâns pentru tine, pentru că tu n'ai voit să răspunzi la dragostea Sa. Să curgă aceste lacrimi în zadar? Nu voești să te lepezi de păcat? Nici odată nu s'a ținut o predică mai pătrunzătoare la inimă, decât lacrimile Domnului în Vitania. Pavel a plâns, când se gândea la dușmanii Crucei lui Hristos, dar ce au fost lacrimile sale în asemănare cu cele ale Mântuitorului? Gândește deci încă odată că pentru tine sunt lacrimile acestea, întru cât tu încă n'ai primit harul, și caută-L așadar din toată inima, ca să te numeri între aceia, cari cred în el și cari vor fi fericiți (Pag. 76).

Arhim. SCRIBAN

PSALM 12

„Veniți să ne judecăm” — zice Domnu.

*Mă chemi să viu la judecată
Și să ne judecăm... O, Tată,
Te văd acum în fața mea,
Să fug de Tine eu aș vrea,—
Ș'aș încerca dac'aș putea,—
Căci geme vipera din mine.
Dar unde să m'ascund de Tine?...*

*(1) Unde-i grotă care-ascunde
Mierla vlefli mele?
În care depărtări din stele,
În care nopți nu pătrunde
Privirea Ta, să mă ascund?
Pământu-l mic și e rotund,
Și Universul mi-i străin...*

*Trăditu-mi suflet de venin
S'aruncă înaintea Ta:
Prins de cutremur și de chin,
De groază mare, Tată, vin
Infricoșat la judecată,
Ascultă-mă!*

*Din neființă, când m'ai zidit, ai vrut a-mi da
Tot ce iubirea Ta de Tată
Pentru copilul Tău din glie
Putea nădăjdui cândva...
— Dar ce Ți-am dat în schimb eu Ție?*

*Tu soarele l-ai rupt din neguri și l-ai legat să
[încălzească*

Țărâna noastră pământească
Din care ne-ai creat pe noi,
Tu Cerul l-ai boltit de-asupra
Și flori ai vrut pe el să crească
În fiecare noapte, — stele —
Eu m'am căznit să fac din ele
Mici jucării catalogate,
Podoabele făpturii mele.
(Mi-ai dat și-această libertate)...

Tu pe pământ ai semănat
Atâta soare și lumină, și-atâta rod îmbelșugat,
Atâta floare și podoabă, —
— Și toate'n dar fiindu-mi roabă
Eu m'am crezut un împărat...
N'aveam nimic. Eram sărac.
Un dăruit din veac în veac,
Trăind din mila Ta mereu,
— Dar am uitat de Tine, eu...

O! Tată, știu că Te-am uitat.
Eu darurile Ți-am furat
Și m'am făcut un împărat
Pe-o'mpărăție trecătoare...
Am pus pământului hotare
Pe frații mei i-am pus în fiare,
Și gliei Tale hrănitore,
Eu i-am cerut prea mult obol.
M'am îmbrăcat — că eram gol —
In haină scumpă de mătăasă,
M'am așezat în cap de masă,
Și-am simțit că nu-mi mai pasă
De jalea celorlalți ai Tăi.
Ziceam că oamenii sunt răi.
Că eu sunt drept, că eu sunt bun,
Că eu nu pentru mine-adun.
Ci sunt reprezentantul Tău.
— Eram mișel, eram netrebnic, — știam, — și
[pentru Dumnezeu
Aveam batjocura pe buze.
Credeam că-s ocrotit de muze

Căutam, filozofam, și'n artă
(Plăcerea mea cea mai deșartă)
Găseam uitare, mângâere.
— Eu n'auzeam pe cel ce cere
Din darul meu, din dreptul lui.
Eu eram al nimănui
Decât al meu, — stăpân pe mine —...
Atuncea am uitat de Tine
Și'n ticălosu-mi suflet rău
Eu mi-eram mie Dumnezeu...

Tu m'ai hrănit, m'ai adăpat,
Dar Ție, Doamne, ce Ți-am dat?

Gândirea mea a fost a Ta?
Și din simțirea mea sbură
Ca să te'ntâmpine cumvâ
Vre-un sentiment de mulțămire?
Când eu eram stăpân pe fire
Știam că's rob, — și-s robul Tău?

O! Tată, sunt așa de rău
Și viața mea destrăbălată
I-așa de uricioasă pată,
Că nu știu cum să-Ți mai răspund
Din negurile fără fund....

Și Tu, — mă chemi la judecată!...

Sa viu?..

...O! Simt că sunt al Tău.
Copilul orb, nebun, și rău,
Perdut pe veșnicii în hău,
— Dar tot mai năzuesc în bine....

Eu, Tată, mă întorc la Tine...

Sunt ticălos, sunt vinovat,
Și pentru-așa de mult păcat
Motiv să caut e'n zadar.

Eu pun o viață de avar
Trăită în blestem și hulă, —

....Dar Tu, pui dragoste destulă!...

CONST. R. CRIȘAN

MÂNA PREOTULUI

În ziua de azi mulți din creștinii ortodocși, dintre cari sunt și oameni cu învățatură, nu știu ce este mâna preotului, și de aceia, la întâlnire cu el, de obicei îi întind lor mâna pentru salut. Aceasta ni dă prilej să vorbim puțin despre mâna preotului.

Mâna preotului preface pâinea și vinul în Trupul și Sângele lui Hristos prin chemarea Sf. Duh; prin mâna preotului se naște copilul spre viața vecinică; mâna preotului, în orșice loc și în orșice timp, aduce binecuvântarea dumnezească asupra acelor ce o primesc cu evlavie; mâna preotului ne dezleagă de păcate la taina pove-

daniei. Deci spuneți-mi: nu e oare criminal să fim cu dispreț față de preot, care are atâta putere pe pământ? Care putere omenească e mai mare ca puterea preotului a dezlega, de exemplu, de păcate? Această putere e mai mare și mai scumpă ca aceia de a vindeca (în chip minunat) boalele trupești și a învia morții. Căci ea vindecă boalele sufletești și reinviază sufletul omorât de păcate. De aceia preoții sunt datori să fie la înălțime morală, ca să nu fie înjosiți, iar creștinii sunt datori să știe, ce putere dela Dumnezeu au preoții, ca la întâlnire să ia binecuvântare dela ei.

În timpurile vechi, după cum se vede din istoria Bisericii, creștinii prețuiau mult mâna preotului. Aduceau copiii la el și ei înșiși luau binecuvântare de la preot, sărutându-i mâna respectuos.

Ne vin în minte cuvintele unui vlădică, care, într-o vizită canonică, vorbea poporului despre însemnătatea binecuvântării preotului în viața fiecărui om. El spunea: Atunci când vedeți pe preot pe Stradă, să vă duceți fuga la el, luând binecuvântare. Prin binecuvântarea preotului, Dumnezeu vă dă nevăzut toate bunătățile acelor ce o privesc cu toată inima. Dar cine, din neștiință, se poartă cu dispreț față de preot, acela s'a lepădat de Hristos, care a pus pe preoți. Și însuș Mântuitorul nostru, pentru întărirea respectului față de preoți și împuternicirii lor, recunoștea

acestea chiar și la vrăjmașii săi, când i-a trimis pe leproși, la acei preoți, care în curând L-au răstignit. Din aceasta se vede, că Dumnezeu trimete binecuvântarea sa chiar și prin preoți nevrednici.

Din toate acestea urmează, ca preoții să nu uite importanța slujirei lor. Să fie întotdeauna la înălțimea chemării lor, iar creștinii, mai ales cei cu învățătură, sunt datori să aibă respect față de slujitorii lui Dumnezeu, având în vedere că, nerespectarea preoților și împuternicirii lor trece la nerespectarea Preotului celui Întâi, a lui Iisus, după cum spune despre aceasta Sf. Ignatie, purtătorul de Dumnezeu.

Pr. SERGHIE SAVIŢKI,
din parohia Câșlița-Prut,
Basarabia

CRONICA BISERICESCA

Pastoralele de Crăciun ale Vlădicilor noștri.

După cum așteptăm cu dor să vedem ce scriu ziarele de Crăciun, tot așa urmărim cu plăcere sfătuirile și urările de sărbători pe care Vlădicii noștri, după vechi datini și datorii creștinești, le trimit de sărbători păstorilor lor. Nici anul 1926 n'a rămas, în privința aceasta, în urma anilor trecuți și de aceia avem plăcerea de a arăta cititorilor noștri ce cuvânt au trimis Vlădicii noștri fiilor lor și de Crăciunul lui 1926.

Începem cu pastorală **Patriarhului**, pe care o găsim în revista *Apostolul* din Decembrie 1926.

Înalt Prea Sf. Sa începe de la Cuvintele „*Hristos pe pământ... ÎNĂLȚAȚI-VĂ*“. Vesteste mai întâi că toate tropele vieții omenești, fie omul îns răzleț, fie în societate, își găsesc «întărire și sprijin puternic numai folosindu-se de îndrumările date omenirii odată cu venirea Domnului». De aici încolo, capul nostru bisericesc scoate la iveală câteva păcate omenești care sunt înfruntate tocmai prin pilda vieții Domnului. Suferim de pofta averii, de setea puterii, fugim de jertfă și împlinirea datoriei. Constatând aceste racile ale vieții de azi, Patriarhul nostru își împarte pastorală în trei bucăți, cercetând unul câte unul aceste trei grele vătămări ale vieții noastre sufletești.

Domnul Hristos s'a născut sărac și a trăit sărac. Sărăcia nu poate fi o piedică pentru suirea omului la cea mai mare înălțime. Căci, dacă nu ai averi, ai la îndemână mijlocul pentru înălțarea ta pe calea podobielor sufletești. Se găsește în grea pagubă societatea care nu bagă-în-seamă acest adevăr, unde săracii să înțeleagă că au deschisă calea unor mărimi mai înalte decât a averilor, iar bogații că averea nu e lucru de cel mai înalt preț al omului,

În partea II, Patriarhul arată marea pacoste a vieții omenești în setea după putere. Pe aceasta o găsim în povestirea nașterii Mântuitorului, izbucnind cu atâta putere în ființa lui Irod. El se oțărăște la venirea magilor, pentru că vede amenințată puterea lui. Înțelege că e vorba să se nască altul, care are să fie un împărat mai mare ca el.

Bine, umblă oamenii după putere, și Mântuitorul a avut putere, căci a zis *Datu-mi-s'a toată puterea în cer și pe pământ*, dar după care putere umblă unii, oameni și după care Mântuitorul? După puterea cea ziditoare, pentru a face bine umblă Mântuitorul, puterea de cârmuire a sufletelor și la care cheamă pe oameni după sloboda hotărâre și înțelegere a lor; după puterea egoistă, ca să poată stăpâni și porunci peste alții umblă oamenii. Deci ce învățătură fără seamăn curge de aci! Societatea omenească va ajunge sus, când fiecare își va îndeplini lucrarea lui „nu din interese mici și patimi ambițioase, ci pentru înfăptuirea binelui obștesc, pentru slăvirea lui Dumnezeu“.

Și acum al treilea învățământ al Nașterii.

Mânia lui Irod a fost potolită numai prin vărsarea de sânge. „Ce învățământ puternic și pentru zilele noastre!“ Relele dintre oameni nu pot fi tămăduite sau amorțite decât numai prin jertfă. Dacă nu se găsesc oameni în stare a face jertfa fără a se gândi la răsplăți, ci numai împinși de iubirea de oameni, nu ne putem aștepta la vremuri bune și potolite.

Prin aceste trei socotințe sănătoase își duce Patriarhul depănarea cugetărilor de bună învățătură pentru păstorii săi la ziua Crăciunului. Toate sunt îndemnuri temeinice, bine chibzuite și dovedite înaintea minții, încât putem fi prea fericiți că le-am avut între materialele noastre de lucru și bună învățătură la vremea mângâietoare a Sfințelor Sărbători ale Domnului nostru Iisus Hristos.

După cuvântul Patriarhului, iată-l pe al Inalt Prea Sfințitului Mitropolit **Nicolae** dela Sibiiu, care se slujește de pastorală sa de Crăciun ca de un bun prilej, pentru a aduce la cunoștința credincioșilor săi un gând pe care vrea să-l vadă împlinit. E vorba de zidirea unei mănăstiri în eparhia sa care nu are nicio mănăstire. Dar aceasta e chestiune deosebită, pe care noi o vom discuta deosebit. Ne oprim aci numai la cugetările de Crăciun, cu care pastorală începe și dela care pastorală ajunge mai apoi și la chestiunea mănăstirii.

Cu dreaptă și temeinică gândire, Mitropolitul spune: „în fața minuneii celei mari și dumnezeiești care s'a întâmplat în noaptea cea sfântă în peștera din Vișlaim, mintea omenească trebuie să se plece cu smerenie și cu sfială să laude măririle lui Dumnezeu. „*Hristos se naște, măriți-l*“. Fiul lui Dumnezeu cel fără de început și de o ființă cu Tatăl, ia chip de rob, se naște cu trupul din Precurata Fecioară, nu în palate, ci în ieslea dobitoacelor, că să aducă lumii lumina cunoștinței de Dumnezeu, să împace pe oameni cu Ziditorul lor dela care s'au înstrăinat prin neascultare, iar prin patimile și prin moartea Sa pe cruce să se aducă pe sine jertfă de izbăvire pentru toți oamenii din lanțurile păcatelor și din osânda morții. O, ce taină a înțelepciunii și iubirii de oameni a milostivului Dumnezeu s'a petrecut în peștera din Vișlaim! „*Hristos din ceriuri, întâmpinați-l*!“

Tot sufletul să se apropie de Cel ce s'a născut în peșteră, să primească solia Lui vestitoare de pace, să închidă darul păcii în inimă și cuvântul păcii să-l vestească de pe buze în toată vremea—a păcii cu Dumnezeu, care să nu mai fie tulburată prin păcat, a păcii cu aproapele, zidită pe iubire, și a păcii cu cele dinlăuntru ale tale pe care să fie stăpân numai Hristos. Pilda Lui, adevărul și iubirea, dreptatea și mila lui Hristos să călăuzească tot gândul și tot pasul celor ce poartă numele Lui și voesc să intre într-o împărăție cea sfântă a Lui. Ceice nu se înalță cu viața lor către Hristos, aceia trăiesc degeaba pe acest pământ. Numai viața cea trăită împreună cu Hristos e vrednică să fie trăită. Traiul fără de Hristos e moarte și osândă și păcat. De aceea praznicul Nașterii Domnului cuprinde chemarea: „Hristos pe pământ înălțați-Vă!“

Băgăm-de-seamă, în cuvintele Mitropolitului, pășirea din treaptă în treaptă pe scara ritmică a stihurilor din catavasia Nașterii și pe toate, ca pe niște semințe cu miez bogat, le dezghioacă, le luminează, aruncă asupra lor lumina cugetării creștinești și dă bună învățătură care culminează în cuvintele: „Ceice nu se înalță cu viața lor către Hristos, aceia trăiesc degeaba pe acest pământ“. E încheierea firească, frumoasă și bine spusă. Preoții cari au citit înaintea credincioșilor cuvintele Mitropolitului au avut ce spune și au putut fi bucuroși că pot ospăta creștinește pe credincioșii lor cu cugetări înalte, sfinte și bine urzite.

Inalt Prea Sfințitul **Gurie**, Arhiepiscopul Basarabiei, n'a dat o pastorală de Crăciun, ci a rostit numai o

urare către credincioșii săi, pe care o găsim în revista eparhială *Luminătorul* din Chișinău dela 15 Decembrie 1926 și din nou așternută în fruntea revistei în nr. pe Ianuarie al ei, ca urare și de Anul Nou. Urarea este ca „sămânța dumnezeiască să aducă rod însutit“ în sufletele credincioșilor și ei să poată petrece anul nou cu sănătate.

Pe patru fețe din *Foaia Diecezană* (26 Decembrie, 1926), foaia eparhiei Caransebeșului, se înșiră și pastorală Prea Sfințitului **Iosif**, Episcopul Caransebeșului. Prea Sf. Sa pleacă nela cuvintele din cântările Nașterii Domnului: „Să dănuiască toată făptura și să sălzeze. că a venit Domnul să o înoiască și să mântuiască sufletele noastre“. De aci, spune că, dacă oamenii serbează ziua nașterii lor sau a scumpilor lor sau faptele însemnate din trecut, cu cât mai mult se cuvine să prăznuim ziua mare a Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, cel așteptat atâta vreme să vie și „care ne-a înnoit și ne-a mântuit de sub povara păcatului“. În acest fapt, privim iubirea lui Dumnezeu către oameni, că le-a trimis pe însuși Fiul Său, și precum păstorii, după ce au văzut pruncul în iesle, s'au întors la lucrul lor, slăvind și laudând pe Dumnezeu, așa și noi, gustând din materia sărbătorii și împropătându-ne toate frumusețile ei, ne vom întoarce la ale noastre ca și păstorii, „mărind și laudând pe Dumnezeu pentru cele am auzit și am văzut“.

Citind mai încolo pastorală Prea Sfințitului Iosif, gustăm adâncimea gândului creștinesc și cucernic de care e străbătută. E presărată cu o mulțime de citate din Isaia, din Sf. Pavel, toate bine alese și bine puse încât cititorul și ascultătorul are într'însa o vrednică alcătuire care dă prea însemnate învățături pentru suflet. Astfel ne spune că, după cum toate împărățiile pământesti au fel de fel de vrăjmași care se avântă asupra lor, chiar și cu război, nu mai puțin și împărăția lui Hristos are vrăjmași în plămădeala lor sufletească. Atâtea învățături greșite care și-au făcut și-și fac drum în lume și abat mințile oamenilor sunt toți atâția vrăjmași care sapă la temelia împărăției lui Hristos și se silesc a fura sufletele câștigate pentru Hristos prin botez. Chiar și cei botezați, ajung a se răci de învățăturile pe care le-au primit, trec în ceata moleșiților, iar uneori în cea a vrăjmașilor. Și pe aceștia trebuie să-i avem înaintea ochilor, drept ceata acelora care ne stau împotriva. Așa fiind starea împărăției lui Hristos în lume, noi, ceice ținem de dânsa, cu atât mai mare datorie avem a o apăra, ținând la învățăturile ei, întărindu-se în ele. Dumnezeu ne-a arătat marea Sa iubire de oameni prin trimeterea Fiului Său în lume. Noi să ne facem părtași acestei iubiri, urmând învățăturile Lui și îndeplinindu-le cu dragoste față de frații noștri.

Iți rămâne un gust de dulceață în inimă, după ce ai citit pastorală Episcopului Caransebeșului și-ți dai seamă că în adevăr o bună hrană sufletească a fost dată prin ea credincioșilor acelei eparhii.

Dela gândiri asemănătoare cu ale Prea Sfințitului

Iosif al Caransebeşului, pleacă și P. S. **Nicolae**, Episcopul Clujului. Pomenește de bucuria care intră în case prin venirea Crăciunului, de înnoirea omenirii ținută prin venirea lui Hristos între noi. Spune că cugetările stârnite de o asemenea măreață sărbătoare ar trebui să cucerească și să stăpânească sufletele noastre. Dar cu toate acestea sunt mulți care se țin departe de ele, deși s-au făcut creștini prin botez. Scrie apoi despre datoria de a urma această lege decât care nu este alta mai curată și mai sfântă pe pământ. De aici încolo, arată că îndreptare se poate face, față de relele în care ne aflăm, pentru că am trecut prin vremuri mai groaznice. Prea Sf. Sa pomenește de stări din vremea plecărilor oștirilor nemțești din țara noastră și a jafurilor făcute atunci de ele. Și cu toate acestea, zice Prea Sf. Sa, acele vremi au trecut, din nou a început lucrarea cea bună în țara noastră, și mărturisește că a văzut sate socotite sărace, care însă se îndestulează acum destul de bine și că legea lui Dumnezeu e cinstită în astfel de așezări sătești. Dar răul cel mare, zice Prea Sf. Sa mai departe, vine nu dela aceștia, ci dela orașenii care pot molipsi și pe cei care altfel își văd de munca lor. De aici mai la vale, ne zugrăvește starea păcătoasă de azi în orașele noastre. În aceasta ne dă o pagină de psihologie socială, privirea unei vieți care se scurge mânată fără nicio cârmă mai înaltă, ci numai de pofta trupești. Din pricina aceasta, lipsesc mijloacele pentru sprijinirea așezămintelor sănătoase și de întărire națională. Trebuie însă să ne gândim la sfârșitul vieții noastre, după cum sună cuvintele din ectenie, căci atunci și sufletul nostru va fi altfel cârmuit. „Ceice nu se pot bucura de nașterea Domnului, sunt ceice „nu se adâncesc în taina venirii lui pe pământ și în misiunea lui dumnezească“. „Aceștia nu vor avea nici sfârșit creștiresc“.

Astfel de cugetări sănătoase și vrednice de luat în seamă dă Episcopul Clujului credincioșilor săi, prin care suntem încredințați că au primit o luminare largă despre primejdiile vieții de azi, despre locul unde trebuie întărită puterea noastră și despre chemarea pe care o avem azi în țara noastră.

P. S. Episcop **Grigorie** al Aradului, în pastorală sa, pe care o citim în revista eparhiei *Biserica și Școala* (19 Dec. 1926), își începe cuvântul său dela Sf. Ioan Botezătorul, care a arătat starea de suflet cu care omenii trebuie să se pregătească pentru a primi pe Mântuitorul. Ca o mare datorie, el a pus pe aceia de a fi foarte săritori pentru cei săraci. Precum se știe, propovăduirea Sfântului Ioan Botezătorul cuprindea în mare măsură această mare veste socială de a ajuta pe cei lipșiți. Prin arătarea acestei cugetări, Prea Sf. Grigorie își deschide drumul pentru a înfățișa marea datorie a iubirii de oameni, dovedită mai întâi prin ajutorarea celor în nevoie. „Prin nimic nu vom putea urma mai mult pe Domnul, zice Prea Sf. Sa, decât prin jertfa ce o vom face pentru săraci și cei asupriți“. Cu multă temeinicie, Prea Sf. Sa arată mai la vale cum multe zbuclumări

și turburări și sămburi de răsturnări din ziua de azi sunt urzite din pricina neurmării poruncilor Mântuitorului de a fi cu inimă largă către cei în nevoie. De aceea Prea Sf. Sa pune multă greutate pe cuvintele Mântuitorului. „Și ce mă chemați Doamne, Doamne și nu faceți cele ce vă zic?“ și stăruiește asupra lor.

Astfel de vii scuturări ale sufletului, Prea Sf. Sa le întărește cu două povestiri frumoase, care fac și mai simțite cuvintele Prea Sf. Sale. Le spune verde credincioșilor: ce au făcut pentru săracii din vecinătatea lor, în această vreme a praznicului Crăciunului? „Arătați-mi haina pe care săracul o poartă azi, cumpărată pe banul nostru“. „Cât a dat fiecare ca și săracul să poată avea fiertură cu carne în ziua marelui Praznic? Cât a dat fiecare om cu stare ca și săracul să aibă un lemn de încălzit cel puțin la Crăciun?“ „Sunt dator, iubiții mei, să știu ce faceți voi mai ales de ziua unui mare praznic ca Nașterea Domnului“.

Cu arătarea celor ce se face în multe parohii ale eparhiei Aradului pentru săraci și prin cuvinte că „prin jertfe pregătim calea către dreptatea desăvârșită, în numele căreia azi la Praznicul Nașterii Domnului așteptăm și pentru cei săraci o soartă mai bună“, P. S. Grigorie își încheie frumoasa sa pastorală.

În pastorală sa, Prea Sf. **Roman**, Episcopul Orăzii-Mari, scrie despre familia creștinească. Își ia urzirea dela Sf. Familie, în care a domnit totdeauna cucernicie adâncă și sfântă înțelegere. Iosif muncește pentru familia sa, duce la Ierusalim pe scumpii săi, pentru a-i hrăni nu numai trupește, ci și sufletește. Maria e totdeauna cu Fiul său, și la Cana Galileei și la crucea de pe Golgota, iar Fiul și de pe Cruce se gândește la mama Sa și ia măsuri pentru sprijinirea ei după acele clipe amare.

În viețuirea acestei familii, noi avem pilda cum trebuie să fie familiile creștinești.

Deci Episcopul Roman și-a luat ca temă de tratat, cu prilejul Crăciunului, frumusețea morală a familiei în care s'a născut și a trăit Domnul Hristos, pentru că, de aci, să se îmboldească și celelalte familii creștinești de a călca pe aceleași urme.

„Familia e temelie societății omenești, zice Prea Sf. Sa. În sânul familiei se zămislește neamul. Sănătatea morală o dă societății și neamului familia. Vatra familiei creștine e un altar, pe care trebuie să se ducă pururea jertfa neprihănită a credinței, a dragostei și a păcii. În aceasta stă plăcerea curată și fericirea vieții familiare și prin ea fericirea omenirii“...

Insemnată temă și bine a ales-o P. S. Roman a o trata cu acest prilej, pentru că, în adevăr, Crăciunul ne aduce înainte și această mișcătoare latură din povestirea evangheliei: armonia vieții din sânul Sfintei Familii. Fiecare e la lucrul său, urmând socotelile lui Dumnezeu și toți călăuziți de gândul sfânt al lucrului de îndeplinit. Intru cât familiile creștinești vor avea înainte această pildă, vor avea cea mai bună pârgie pentru îndeplinirea chemării lor.

Era cel mai bun prilej de a vorbi despre aceste lucruri, și P. S. Roman le-a chibzuit și ales atât de bine.

Prea Sfințitul **Iustinian**, Episcopul Cerății-Albe, ca venit de peste munți, unde acest obicei n'a încetat o clipă, n'a uitat nici de data aceasta a da cuvenita carte pastorală și la Crăciunul din anul acesta, pe care o citim în foaia eparhială, *Buletinul Episcopiei Cetății Albe-Ismail* cu data de 25 Decembrie 1926.

Plecând dela cuvintele din troparul Nașterii Domnului, *Nașterea ta, Hristoase, Dumnezeuul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței*, Prea Sf. Sa arată credincioșilor ce fel de lumină a adus lumii Domnul Hristos. După ce spune că sărbătorile mari trebuie să fie prilej spre gândire cucernică și că deci Crăciunul cu atât mai mult trebuie să fie un asemenea prilej, le arată care sunt bucuriile Sfințelor Sărbători. Le spune că sunt îngăduite ospețele cuviincioase și cumpătate, obișnuite la astfel de zile, de asemenea desfătările cu jocurile și colindele cunoscute care se țin de aceste sărbători. Dar bucuria adâncă ne este adusă mai cu seamă de adâncirea noastră cu mintea în cunoașterea faptelor împreunate cu venirea Domnului. Bune sunt și toate celelalte, care fac bucuria unor sărbători ca ale Crăciunului, dar, pe lângă toate, mai trebuie încă una, după vorba Domnului Hristos către Marta, și aceea încă una este ridicarea sufletelor noastre prin cugetare creștinească și prin buna hrănire a lor, prin cunoașterea tuturor acestor fapte și străbaterea lor în sufletele noastre. Atunci vom cunoaște și lumina pe care a adus-o El și de care ni se vorbește nouă în tropar. Fără îndoială, nu e vorba de lumina trupească. Pe aceasta a mai avut-o lumea și înainte de venirea lui Hristos. E vorba de lărgirea zării cugetului nostru, de ascuțirea simțirii lui, pentru a dori de cele bune. Spre aceasta, în deosebi, a fost îmboldit omul prin vestirea lui Hristos. Deci trebuie să năzuim către lumină, pe care le căpătăm prin Biserică și Școală. Acestea să fie în grija noastră, să căutăm de ele, să umblăm după ele, pentru că ele ne vor ajuta să înțelegem și să prindem lumina cea adevărată.

Calendarul și Crăciunul în Basarabia

După știri primite de ziarul *Viitorul* (1 Ian. c.), populațiunea dela sate în Basarabia n'a prăznuit Crăciunul la data nouă, ci așteaptă să-l ție la cea veche. Poporul dela orașe însă s'a deprins cu aceasta. La Ismail, de pildă, în cele 3 zile ale Crăciunului, a fost mare îngrămădeală de popor la slujbele făcute la catedrală de P. S. Episcop *Iustinian* cu un sobor de preoți.

Ziarul mai spune că „în vederea propagandei calendarului, școlile primare au organizat serbări ale pomului de Crăciun“. După părerea noastră însă, nu este acesta mijlocul de a deprinde lumea cu calendarul, căci dacă acesta e privit ca ceva străin, îi mai adăogăm și altceva străin, care e pomul de Crăciun? În Basarabia de jos sunt nemți, care au pomul de

Crăciun. Când credincioșii noștri vor vedea că am luat obiceiul nemțesc și facem cu el propagandă pentru Calendar, cu atât mai mult au să spue că iată acum vin și obiceiurile șoacăților la noi... Nu se găsea pentru aceasta steaua dela Răsărit, care e așa de intrată în obiceiurile noastre?

Munca unui cerc pastoral din județul Dâmbovița

În unele ținuturi ale țării, viața poporului nostru e supusă la mari prefaceri, mai cu seamă în rău, prin pătrunderea acolo a industriilor cari aduc mulți străini, deci amestec de neamuri cu felurite obiceiuri care înrăuresc obiceiurile din vechi ale noastre. Se spune aceasta, de pildă, despre ținuturile din care se scoate petrolul, cum sunt județele Prahova și Dâmbovița. Deaceea tocmai în astfel de ținuturi e mare nevoie ca să se întărească lucrarea preoților, pentru a feri sufletele neatînse de pătrunderile vătămătoare care vin de afară.

Aflăm cu plăcere că o astfel de lucrare săvârșește cercul pastoral al preoților din comuna *Vârfurile*, Dâmbovița. Această comună e din cele mai mari din județ și cei mai mulți locuitori ai ei sunt muncitori la puțurile de petrol din *Moreni*, *Ochiuri* și *Gura Ocnitei*. În această comună însă, se lucrează de mult și pentru suflet. Astfel, încă din 1912, sub cârmuirea Preotului *Const. Vârfureanu* și a învățătorului tot *Vârfureanu*, comuna este înzestată cu biserică și școală, amândouă clădite din peatră și care pot face fala oricărei comuni. După război, s'au mai clădit încă două școli, în două cătune care țin de comuna *Vârfuri*.

În ziua de 27 Dec. 1926, s'a ținut ședința cercului pastoral. S'a făcut mai întâi slujba bisericească, la care a fost de față toată comuna. A cântat corul preoților, sub cârmuirea Părintelui *N. Popescu*, profesor de muzică la gimnaziul din Pucioasa. Predica a fost ținută de Păr. *Policarp Popescu*, licențiat în teologie dela Cernăuți. A fost o slujbă bisericească mișcătoare, ale cărei revărsări nevăzute au mers drept la inimă.

După aceasta a urmat o masă creștinească, dată fruntașilor satului de către preotul paroh Păr. *Stelian Vârfureanu*, preot tânăr și cu multă inimă la lucrul său.

În timpul mesei, s'au înălțat mișcătoare cântări creștinești, cântate de corpul preoților. Apoi a venit rândul cuvântărilor, la care Păr. *Toma Negoescu* din *Fieni* a rostit cuvânt de mulțămire gazdei pentru buna primire și dărnicia ei și a închinat în sănătatea ei. Păr. *Serghe Constantinescu* din Pucioasa a lăudat dragostea creștinească. Păr. *Isaia Popescu*, tot din Pucioasa, a cerut sprijinul tuturor pentru gimnaziul din Pucioasa, care ființează de doi ani de zile. Apoi s'a ridicat însăși gazda, Păr. *Stelian Vârfureanu*, care a mulțămii tuturor celor ce au luat parte la cerc și mai cu seamă d-lui *Irimescu-Cândești*, vechiul seminarist dela „Nifon“ și fost deputat, care nu se desparte de preoțime, a

fost alătura de ea și în această împrejurare și luptă pentru întărirea credinței creștinești răsăritene. După aceasta a luat cuvântul însuși d. Irimescu-Cândești, care a mulțumit Părintelui Vârfureanu, de care s'a mărturisit legat prin vechi fire de prietenie. Apoi a scos în lumină chipul bătrânului preot Constantin Vârfureanu, pe care-l arată drept întrupare vie a învățăturilor Mântuitorului. A închinat în sănătatea acestui purtător al credinței creștinești în popor.

La ora 11.30 dup amiază, la școala din mijlocul satului, s'a deschis ședința publică a cercului. Un cor de copii, sub cârmuirea învățătorului *Poenaru*, a cântat cântecul de Crăciun, „Serbând pomul de Crăciun“ (iar pomul de Crăciun și la sat!) încărcat cu daruri, care s'au împărțit la copii.

Aici, cel dintâi a luat cuvântul Păr. *Toma Negoescu*, vorbind sătenilor despre păstrarea obiceiurilor strămoșice, învățând de la străini meșteșugul lor, dar fără a primi obiceiurile și credințele lor. 1)

După Păr. Negoescu a luat cuvântul d. *Irimescu-Cândești*, care, într-o cuvântare plină de înflăcărare, a vorbit despre puterea și însemnătatea credinței. A spus că țara are două mari așezăminte care lucrează pentru sădirea și întărirea ei. Acestea sunt Biserica și Școala. Apoi a arătat ce a însemnat credința în trecutul neamului românesc, cum ea ne-a încheiat într'un singur trup ca popor și cum arei care se leapădă de legea noastră, pentru a trece la adventiști sau bapțiști sau la alții, sunt unelte în mâna străinilor, făcând rău poporului românesc. A încheiat îndemnând pe toți să fie strânși uniți în jurul Bisericii și Școalei, care sunt cele două lumini ale unui popor.

Cuvintele d-lui Irimescu au fost urmărite cu multă însuflețire și însoțite cu izbucniri de vie bucurie din partea tuturor celor de față.

Cel din urmă a luat cuvântul Păr. *Stelian Vârfureanu*, care a mulțumit celor veniți din afară, cum și cunoscătorilor Sfinției Sale, care au venit așa de mulți, atât la slujba dela biserică, precum și la școală.

A fost o adunare dela care toți au plecat spre casele lor, cu cele mai vii simțiri și cu frumoase și neuitabile amintiri.

(1) dare de seamă despre acestea s'a scris și în ziarul *Vitorul*, (1 Ian. c.) de care ne-am folosit și noi scriind acestea.

Arhim. SCRIBAN

Cuvântarea Pr. Econom VALERIU IORDĂCHESCU,

în Catedrala Sfintei Mitropolii a Moldovei, la 28 Noembrie 1926, la prilejul deschiderii Congresului general studențesc în Iași.

Domnilor Studenți,

Vași adunat din cele patru laturi ale țării, în cetatea jertfelor și a idealurilor, spre a vă sfătui laolaltă și a pune la cale interesele domniilor voastre studen-

1. Dar atunci de ce faceți pom de Crăciun? — Nota Arhim. Scriban.

țesți. Înainte de a păși la lucru, ați găsit cu cale, să veniți în fața Altarului, spre a invoca binecuvântarea Cerului asupra lucrărilor domniilor voastre.

Bisericii îi place să vadă în acest gest, nu un simplu omagiu exterior, arătat Credinței neamului nostru, ci o stare de conștiință împlântată statornic în sufletele generației tinere de cărturari ai țării.

Bisericii îi place să tâlmăcească acest gest, ca un simptom și un program.

În adevăr, de mai bine de trei pătrare de veac, spirite dușmănoase și neînțelegătoare lucrează de zor spre a descotorosi cultura noastră de nota ei religioasă. Inchipuindu-și, că ideea religioasă, face notă discordantă în concertul culturii generale, s'au socotit luminători adevărați, stingând această făclie.

Dar iată că mult horopsita ideie religioasă, de mulți ani socotită moartă pe vecie, dă semne de viață; ba încă în cultura țărilor apusene își reclamă cu tenacitate acest drept la viață, pe care în bună parte, l-a și redobândit.

Acesta este un simptom, care indică noua direcțiune a culturii omenesti; gestul domniilor voastre de azi, a întregii studențime din țara românească, mărturisește că și cultura românească a primit înrăurirea acestei reacțiuni culturale generale, și Biserica noastră îl aprobă cu bucurie și-l bine-cuvântează.

Pentru nicio categorie de credincioși, Biserica noastră nu are mai vie atenție și o mai delicată sollicitudine, decât pentru studențime; în ea vede nu numai vloga fizică a neamului nostru, ciace este de mare preț, dar pe apărătorii și făptuitorii culturii neamului ciace constituie suprema valoare a unui popor.

Să nu fiți ispitiți a crede, domnilor, că Biserica creștină nu prețuiește după cuviință cultura, acest sublim produs al activității sufletului omenesc.

Impotriva tuturor aparențelor contrarii, provocate de vicisitudinile vieții bisericesti, Biserica a învățat, ea a proclamat urbi et orbi, respectul pentru cultură.

Cuvintele: „Ce ar folosi omului de ar dobândi lumea toată și-și va pierde sufletul său!“ sunt înfruntarea vie și continuă a defăimărilor ei. Vedeți ce preț dă divinul Intemeetor al bisericii sufletului?

Și unde se găsește puterea creatoare a culturii, dacă nu în sufletul omenesc, pe care nimeni nu-l prețuiește mai mult decât biserica creștină? Cine pune preț pe suflet, pune preț pe cultură, care este activitatea lui cea mai înaltă. Și nu se putea altfel, când prin cultură se făurește și se desăvârșește ființa unui neam.

Dar, Domnilor, variatele și necesarele laturi ale culturii unui popor nu trebuie să monopolizeze fiecare în folosul său particular și exclusiv sufletul lui; dar trebuie să formeze și desvolte armonic, așa cum pretinde ființa normală a sufletului omenesc. Dacă fiecare ramură de activitate sufletească este de o necesitate și utilitate incontestabilă, înfățișând diferitele aspecte ale realității, cu care avem de a face în viața și desvoltarea noastră ca individ și neam, privirea realității sub aspectul absolutului, obiectul culturii religioase,

ocupă un loc privilegiat prin înălțimea, ce o caracterizează.

Ceia ce distinge ființa omenească de restul lumii viețuitoare este nu numai capacitatea ei de a-și croi idealuri de viață, dar și puterea sublimă de a le realiza prin ideea de datorie. Ei bine, nicăieri în cultura umană nu veți găsi despre datorie un concept mai în stare să reziste eroziunilor criticii raționale, decât în conceptul despre datorie, așa cum el este elaborat în cultura religioasă. Pentru cultura religioasă, fundamentul datoriei este săpat în voința realității absolute, a lui Dumnezeu.

De pe acest pedestal, nimeni și nimic nu-l poate clăti. Și ideea de datorie este astfel isvorâtă din o concepție culturală, religioasă, care este aceea a Bisericii noastre, fecundează toate idealurile de viață, implicit pe cel național, obiectivul preocupărilor D-vs.

Biserica noastră, Domnilor studenți, prin forma sa de cultură, pe care o imprimă neamului nostru, nu numai că-i arată idealul național, ca ideal de viață, dar, prin ideea de datorie, obligă pe fiii săi, să se silească a-l și îndeplini. Prin aceasta, cultura religioasă devine o necesitate națională, iar Biserica învățătoarea neamului.

De aceea, în gestul D-vs de azi, ea dorește să vadă un program al activității D-vs culturale de viitor; de aceea, domnilor studenți, înainte de a părăsi sfântul Altar, înaintea căruia ați deschis sufletele D-vs fiorului demnității, cea mai pură și mai sublimă emoție a sufletului omenesc, Biserica, binecuvântând din inimă lucrările ce vă așteaptă, cheamă atenția și reflexia D-vs, asupra următoarelor cuvinte din evanghelie: „Eu sunt lumina lumii; cel ce va crede în mine nu va umbla întru întuneric, ci va avea lumina vieții“. Amin.

Iasi, 28 Noembrie 1926.

Pr. VALERIU IORDACHESCU
Profesor

Moartea Arhipresviterului și Rectorului seminarului din Cernăuți Mihail Dracinschi

În ziua de 7 Ianuarie a. c. a încetat subit din viață Arhipresviterul-Mitrofor și Rectorul seminarial din Cernăuți Mihail Dracinschi, în vârstă înaintată de 77 ani.

Răposatul a fost fiul protopresviterului din Rădăuți Dracinschi. S'a născut la anul 1850. După absolvirea liceului din Cernăuți, și-a continuat studiile la institutul teologie din Cernăuți. La anul 1874, s'a preoțit, dară devenind după 1 an văduv, ocupă dela anul 1876 postul de spiritual al seminarului clerical din Cernăuți. În această funcțiune, rămâne până la anul 1893. După moartea fostului rector seminarial Dr. Ironim Topala († 1893), răposatul este înaintat la postul de rector seminarial și-l poartă cu vrednicie până la moarte. Bărbat înzestrat cu înaltă cultură teologică și de o deosebită nobleță de suflet, a știut să colaboreze în mod sincer cu Facultatea de Teologie, la creșterea și formarea unor generații noi de preoți. Având în vedere deosebitele sale merite, Facultatea de

Teologie l-a numit încă anul 1889 membru în Comisiunea, examinatoare pentru candidații de Teologie ș. a. pentru teologia practică și omiletică. Era specialist pe terenul liturgiciei. Numele lui bun este rostit cu respect nu numai de preoțimea din Bucovina, ci și de toți aceia, cari și-au făcut studiile teologice în Cernăuți în cele 3 decenii din urmă. Cei mai mulți dintre foștii săi elevi ocupă aomn funcțiuni înalte nu numai în ierarhia bisericii ortodoxe din România-Mare, ci și în ierarhia bisericii ortodoxe din Bulgaria, Serbia, Croația, Slavonia, Bosnia și îndepărtata Dalmație.

În repetate rânduri rectorul seminarial Dracinschi a fost atras și ca membru referent în consistoriul arhiepiscopesc. Totdeauna s'a distins prin referate lucrate cu multă claritate și temeinicie.

În calitatea sa ca rector seminarial a avut totdeauna și funcțiunea de Vice-protector al Societății teologilor din Cernăuți „Academia ortodoxă“ și a știut să dea acestei societăți scutul și sprijinul, de care avea trebuință pentru a-și putea împlini misiunea, pentru care a fost creată.

Autoritatea bisericească i-a conferit în anul 1896 rangul de Arhipresbiter-stavrofor, iară în anul 1920 rangul de Arhipresbiter-Mitrofor. Guvernul Român i-a conferit ordinul „Coroana României“ în gradul de Comandor și medalia „Răsplata Muncii pentru Biserică“ cl. I.

În timpul din urmă suferia de cord. În ziua de 7 Ianuarie a. c. s'a stins subit acest preot distins, care a fost iubit și venerat de toți pentru calitățile mari sufletești cari îl distingeau și pentru cunoștințele și experiențele sale vaste.

Duminică, în 9 Ianuarie a. c., i-s'au făcut funeraliile. A oficiat însuși I. P. Sf. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Dr. Nectarie Catlarciuc, asistat de 12 preoți. În biserica seminarială a vorbit spiritualul Gavriil Teleaga, în numele instituțiunii, pe oare o conducea; profesorul Dr. Vasile Gheorghiu, în numele Facultății de Teologie; iară teologul Vataman, în numele alumnilor seminariali. La mormânt a vorbit Parohul Tichan, în numele bisericii; Profesorul Berariu, în numele Școlii cantorale, pe care o conducea, și Dr. Procopovici, în numele Asociației clerului ortodox din Bucovina, al cărui vrednic membru a fost răposatul; iară președintele Mercheș, în numele societății academice „Academia ortodoxă“, revelând meritele marelui dispărut. Fie-i memoria eternă!

Dr. V. GHEORGHIU.
prof. univ.

Lucrările pregătitoare pentru zidirea marelui Catedrale dela București

La 30 Dec. trecut, organul central al tuturor primăriilor din București (așa zisa delegațiune permanentă) și-a ținut ședință sub prezidența d-lui dr. Costinescu și a discutat și chestiunea clădirii catedralei Bucureștiului. D. Dr. Costinescu a arătat dorința Prea Fericitului Patriarh, ca să se înceapă lucrările pregătitoare de alegere a locului zidirii și a pregătirii acestui loc. Socotindu-se că un loc potrivit Piața Sf. Gheorghe, de-

legațiunea a hotărât exproprierea străzilor și casele cuprinse între străzile *Lipscani, Colței, Sfinților și Cavafii Vechi*. Cu aceasta se capătă un foarte larg pătrat, pe care să se ridice noua catedrală. Aci însă se află multe case, iar delegațiunea a spus că Statul să ia asupra lui cheltuiala tuturor acestor exproprieri, care vor fi foarte costisitoare și la care orașul nu poate lua parte cu nimic.

Nu s'a spus nimic însă ce se va face cu biserica Sf. Gheorghe-Nou, biserică cu trecut istoric însemnat, monument istoric de care se leagă vechi amintiri, cu monumente de domnitori și care se află tocmai în mijlocul acestui patrat. Va fi mutată din loc? Așa auzim vorbindu-se. Dar noi nu am auzit despre un asemenea lucru că s'ar putea face decât în America. Se va face și la noi?

Abia am însemnat acestea pe hârtie, când iată că discuțiunea aceasta s'a întins foarte mult, peste orice așteptare.

Mai întâi s'a mișcat d. N. Iorga, care, într'un articol din *Neamul Românesc*, s'a arătat foarte nemulțămît de gândul ca marea biserică a Patriarhiei să se cladească pe locul dela Sf. Gheorghe, scriind că un asemenea loc, cu împrejurimi de case negustorești, nu este cel mai potrivit pentru rugăciune și privind cu gând de învinuire pentru un asemenea plan pe I. P. S. Patriarh. Cu toate acestea un asemenea gând nu a fost al Patriarhului, ci al Congresului Național. Noi știm prea bine, din vremea ședințelor Congresului Național că Patriarhul s'a rostit pentru Piața Bibescu-Vodă, cea din vale de Mitropolie. D. N. Iorga n'a fost atunci nici de părerea aceasta, ci de un loc pe undeva mai slobod de strânsoarea unor cladiri, cum ar fi prin Dealul Spirei.

Ziarul *Viitorul* (12 Ian. c.), întemeindu-se pe cele scrise de d. Iorga, a adăugat că nici el n'a fost de părere pentru Sf. Gheorghe, ca fiind loc nepotrivit, ci pentru alt loc mai larg.

După aceasta, s'a ridicat d. Anibal Teodorescu, primarul Bucureștii, care, într'un interview, eșit în mai multe ziare, s'a ridicat împotriva părerii delegațiunii permanente a Primăriei, care voia locul dela Sf. Gheorghe. D-nia Sa a propus locul pe care se afla azi arsenalul armatei și care ar trebui scos din București.

Atunci a sărit cineva dela *Universul* care, într'un articol neisclătit, pe pagina I, a luat în zeflema pe primar, spunând că e foarte bun locul dela Sf. Gheorghe. Ce are a face că acolo se odihnesc oasele lui Constantin Brâncoveanu, lucru arătat de d. Anibal Teodorescu ca o piedecă pentru zidirea unei noi biserici,—a zis protivnicul dela *Universul*. În loc să se odihnească sub biserica de acum, se va odihni sub noua zidire a Patriarhiei. Pasă-mi-te, scriitorul dela *Universul* nu vedea nicio greutate în dărâmarea bisericii de azi a Sfântului Gheorghe, pe când niciodată și nimenea nu s'ar fi învoit cu dărâmarea acestei biserici istorice.

S'a amestecat în discuțiune apoi d. Gr. Urlățeanu, tot dela *Universul*, directorul consiliului de administrație al aceluia ziar. D-nia sa a combătut pe neisclătitul care

scrisesse mai înainte și a propus un loc care se află la șosea, în partea stângă, care e loc larg, și deși mai departe, dar a zis că Bucureștiul crește mai cu seamă în partea aceea și mijlocul orașului se strămută tot cam într'acolo. Deci vom ajunge odată cu inima capitalei mai spre locul unde se va putea clădi catedrala.

După părerea aceasta, pe care iarăși mulți n'o primesc, spunând că oricum, ar fi prea departe, s'a ridicat un arhitect, care a lucrat la planurile orașului și care a propus locul apropiat de grădina Icoanei, unde se află câteva grădini largi slobode.

Apoi, tot *Universul*, s'a ridicat un preot din București, Păr. *Sachelarie*, care a venit cu altă părere, iar în *Neamul Românesc* a mai scris și d. Inginer *Ciohodariu*, fostul ministru.

Aici stau lucrurile până în clipa când scriem aceste rânduri și nu știm ce alte păreri vor mai eși la iveală și care va fi la urma urmei cea biruitoare.

Arhim. I. SCRIBAN

Intru cinstea și pomenirea Sfântului Cuviosului Părintelui nostru și Mărturisitorul Teodor Studitul

Cuvânt la 11 Noemvre 1926, cu prilejul Congresului preoțesc al Asoc. Clerului „A. Șaguna“, ținută în Timișoara 1)

*I. P. Sf. Părinte Mitropolit,
Cucernici Frați Preoți,
Iubiți Frați creștini,*

Gândurile noastre se întorc astăzi, sfoase și pline de cucernicie, către vechiul Răsărit al Dreptei credinți din al cărui mediu duhovnicesc ni-a răsărit Sfântul Cuviosul Părintele nostru și Mărturisitorul *Teodor Studitul*.

Se împlinesc, la 11 Noemvre din acest an, exact unsprezece veacuri dela moartea lui trupească sau dela mutarea sufletului său sfânt la Ceruri.

Cuvine-se dar, ca în această sfântă seară de evlavioasă amintire și de rugăciuni, să ne îndreptăm privirile sufletului către vremea și lumea Sfântului Teodor Studitul și să-i aducem creștineasca noastră cinste.

Sf. Teodor Studitul a trăit între anii 759—826, într'o epocă de glorie a Răsăritului creștin, dar amestecată cu aspre frământări bisericesti-religioase din cauza luptelor de peste un veac împotriva cultului sfintelor Icoane.

Imperiul oriental, numit atunci bizantin, pe vremea aceea în floare, era asaltat de Mohamedani, care, opriți pe loc de forțele armate ale imperiului oriental, începuseră a-și face drumul în Europa peste Spania.

Cultura, așa numită „bizantină“, după numirea de Bizanț a capitalei imperiului, se dezvoltă frumos sub ocrotirea și prin concursul oamenilor bisericii.

1. Cu ziua doua a Congresului nostru preoțesc ținut în Timișoara, cădea deodată împlinirea alor unsprezece veacuri dela moartea Sfântului Teodor Studitul. Deaceia Asoc. „Andrei Șaguna“ a clerului din Ardeal a aflat de cuviincios să comemoreze acest eveniment, prin o denie sau priveghere în seara zilei de 10 Noemvre și prin slujirea în sobor a Sfintei Liturghii din ziua de 11 Noemvre. La Denie, am ținut acest cuvânt, pe care, pe lângă lipsurile lui, cred, totuși, că e mai cuviincios să-l public.

În acea epocă, după cum ne-o spune un învățat apusean, Dr. G. Fr. Hertzberg, învățământul și bibliotecile aparțineau Clerului. Clericii erau păstrătorii comorilor literare și propagatorii lor prin copieri. Clericii erau ceice selecționau clasicii pentru folosința instituțiilor de învățământ. În ce privește cultura și cunoștințele, cei mai culți membri ai clerului reprezentau deosebitele epoci de înflorire a culturii bizantine; — din rândurile lor au ieșit succesiv, autorii cei mai însemnați; — lor li se atașau însemnați bărbați de Stat, cari bucuroși își încheiau viața ca literatori, în liniștea de mânăstire¹⁾

O frumoasă indicație, fraților preoți, după o glorioasă tradiție culturală, pentru a cărei reînviere, măcar în parte, trebuie să ostenim cu toții.

Un alt învățat apusean, Karl Krumbacher, în a sa Istorie a Literaturii bizantine, încă ni-o spune, că întreaga literatură aceasta are un caracter bisericesc teologic, că acest interes teologic care nu era cunoscut în aceeași măsură, în Apusul evului mediu, a adus cu sine, ca literatură teologică bizantină să steie până în veacul XII, mai presus de literatură teologică apuseană, care, în evul mediu, a stat sub influența teologiei bizantine.²⁾

De aci vine, că influența decisivă a filosofiei orientale, reprezentată prin Sf. Ioan Damaschinul, dela începutul veacului VII, se resimte, până departe în vreme și în spațiu, asupra doctorilor bisericii apusene Petrus Lombardus și Toma de Aquino, întocmai după cum și Bizanțul politic a știut să se impună, timp mai lung, nu numai înaintea barbarilor, ca primul imperiu din lume, ci și înaintea Curților din Apus.³⁾

Era deci lucrul cel mai firesc, ca Apusul să facă împrumuturi dela Răsărit, nu numai sub raportul politic, ci și sub cel cultural și bisericesc. După cum odinioară Roma păgână își primea cultura și literatura din Grecia, tot astfel Latini de mai apoi, din epoca creștină, își iau refugiul la poporul, mult mai norocos dotat, al Răsăritului.⁴⁾ De aci vine că, dacă în Catacombele Romane cele mai vechi inscripții erau de origine orientală, grecească,⁵⁾ tot astfel în liturgia apuseană au intrat și se păstrează, până târziu în evul mediu, mai multe texte grecești.⁶⁾ Doxologia „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu...” se cântă în biserica apuseană, deasemenea în text grecesc, până în evul mediu.⁷⁾

Din lumea aceasta, culturală și religioasă, cu atât de puternice sugestii și radieri, răsare marea figură a Studitului, — dintr'o lume, care atinsese în orbita sa popoarele slave aduse la creștinismul răsăritean, — o lume însă, care tocmai în epoca Studitului era asaltată

de două mari și deosebitoare puteri: dela Răsărit, *Mahomedanismul*, iar dela Apus *Papalitatea*, tot mai trufașă și pretentivă, iar din lăuntru, lumea aceasta era frământată de *luptele împotriva cultului Icoanelor*.

Sfântul nostru își alege să lupte împotriva primejdiei care stătea mai aproape de lumea lui sufletească.

*

Sfântul Teodor Studitul s'a născut,¹⁾ se crede, la anul 759, din părinți aleși. Amândoi părinții îi erau ortodocși riguroși. Tatăl său Photinos, un funcționar imperial, a avut asupra dezvoltării micului Teodor mai puțină influență decât mamă-sa Teoctista, care era un model de caracter. Dânsa era o femeie pioasă, predispusă pentru asceză, dar energică, a căreia autoritate se resimțea în familie. Fiul său a moștenit acest fel de a fi al mamei sale. Aceasta, dacă n'a putut să-i deie cultura intelectuală profundă, i-a dat cel puțin un cu atât mai profund și curat sentiment creștinesc, cultură a inimii și ascultare. Tânărul Teodor se dedică studiului și politice, dar în curând ajunge la convingerea, că nu retorica poate conduce la calea virtuții, ci numai etica creștină, viața pioasă. În această concepție rigoristă a sa, a trebuit să se întărească și mai mult atunci, când mamă-sa, dintr'odată, a intrat în o mânăstire din Bithynia, unde a urmat-o în curând întreaga familie.

Tânărul Teodor intră, la 770, în vârstă de 21 ani, în mânăstirea Sakkudion, sub conducerea unchiului său Platon. După o aspră școală calugărească de șapte ani, primește hirotonia, iar după alți șase ani, e așezat de unchiul său bolnav, ca igumen al mânăstirii. Era deci de 35 ani, și încă nu intrase în viața publică. Dar prilejul pașirii publice nu întârzie mult.

Împăratul Constantin VI, care ajunsese de curând să iee carma imperiului și era un fanatic dușman al cultului Icoanelor, se saturase de soția sa legiuită, Maria, și ia pe o damă de curte cu numele Teodota, înrudită de altfel cu mama lui Teodor Studitul. Patriarhul Tarasie nu și-a dat învoirea, deaceia fu înlocuit de împăratul printr'o creatură a sa, Iosif, un șef de spital. Împotrivirea energică în fața fărâdelegilor împăratului, însă, se ridică, de dincolo de Bosfor, din pașnica mânăstire Sakkudion, sub conducerea reînșănătoșatului igumen Platon și a nepotului său Teodor. Dânsul și cu unchiul său îl apostrofara pe împăratul de un „nou Irod“, se desfac de către noul patriarh Iosif, care-l cununase pe împăratul peste voia patriarhului anterior Tarasie, și cer înlăturarea lui.

Împăratul încearcă, prin expedientul unei vilegiaturi de băi calde în apropierea mânăstirii, o întâlnire cu neînduplecării igumeni; dar în zadar. Urmarea fu că împăratul porunci, ca Platon să fie adus la închisoare, în capitală, călugării — bătuți și isgoniți, iar Teodor — deportat la Tesalonic. De aci poartă dânsul o întinsă corespondență, în interesul cauzei pe care o reprezenta.

1. Viața și activitatea Sfântului am arătat-o după K. Dieterich: *Byzantinische Charakterköpfe*.

1. Dr. G. Fr. Hertzberg: *Gesch. der Byzantiner u. des Osmanischen Reiches*, Berlin, 1883, pag. 73-4.

2. K. Krumbacher: *Gesch. der byzant. S. Literatur* (ed. II) p. 37.

3. O cit. (ed. I), pag. 44 și 61.

4. O cit. (ed. I) 326-7.

5. A. Naum: *Istoria Arfel*, 42.

6. Krumbacher: *O. C.* (ed. I), tot acolo.

7. O. C. 310.

„Noi, — așa scrie el unchiului său — noi însă nici decum nu ne vom lăsa capacitați prin amenințări ome-nești, câtă vreme am luat lupta pentru virtute. Chiar dacă ar trebui să ne vărsăm sângele, vom face-o cu bucurie, dacă Dumnezeu ne va da putere prin sfintele tale rugăciuni“.

Tot în acel an (707), împărăteasa Irina izbutește să răstoarne din domnie pe fiul său, spre a-i ocupa tronul, ceea ce aduce cu sine triumful Dreptei-credințe și eliberarea celor doi igumeni, cari acum se puteau întoarce în bătoroște, la mănăstirea lor. Patriarhul Iosif fu alungat, căsătoria împăratului declarată de nevalabilă, — și, cu acest triumf, popularitatea lui Teodor era asigurată.

*

Urmare. În viața acestuia, o epocă de nouă ani de liniște (797—806). La 799 părăsește mănăstirea Bakkudion, amenințată de Arabi, și trece la mănăstirea părăsită, Studion.¹⁾

Mănăstirea Studion se înființase, în Constantinodol, de către Studios, în anul 463. Ea joacă în istoria bisericii ortodoxe un rol foarte însemnat. Iar Teodor Studitul, igumenul ei, are, în istoria monahismului oriental, tocmai rolul ce-l avuse, mai târziu cu patru veacuri, Francisc de Assisi în istoria monahismului apusean.

Teodor Studitul adevărat a dat monahismului oriental organizația de model, care mai trăește și azi la călugării din Muntele Athos, precum și în vestita mănăstire orientală Grotta Ferrata de lângă Roma, organizație, care a fost temelie dezvoltării și a monahismului rusec. Sf. Teodor Studitul și-a umput viața mănăstirii sale cu spiritul mare al Sfântului Vasile cel Mare, primul organizator al monahismului oriental, dar și cu spiritul propriei sale moralități austere. Activitatea sa, deci se extinde asupra organizației exterioare a monahismului, dar și asupra vieții interne monahale.

În orânduirea sa mănăstirească, se înfrățeste severitatea cu blândețea, disciplina cu libertatea. Regulele mănăstirești ale Studiilor, lucrăte de Sfântul Teodor, introduc o ordine și o administrație de model, cu o viață ce stătea departe de asceza prea aspră pentru trup sau de o supraîncordare în cele duhovnicești.

Grija covârșitoare era pusă pe viața obștească a călugărilor și pe o rațională ocupare trupestă și sufletească deopotrivă. Fiecare din călugări avea o îndatorire specială: slujire religioasă, cărturărie, meșteșug, portar, bucătar, îngrijitor de bolnavi, agricultori etc. În mănăstirea sa, care avea ca la o mie de bărbați, ordinea se ținea prin supraveghetori, dar fără de aplicarea mijloacelor de disciplinare corporală. Sfântul igumen introdusese un metod pedagogic foarte original: scrierea epigrame pentru tot felul de ocupații, cuprinzând în ele îndatoririle fiecăruia. Din aceste s'au păstrat până la noi, mulțime bino ca treizeci de epigrame.

Dar pe lângă rugăciunile și pe lângă îndeletnicirea în lucrul mânilor, mănăstirea Studiilor mai cultivă și

științele: gramatica și filosofia, dogmatica și explicarea st. Scripturi; se ocupau de scrierile Sfinților Părinți; își luau parte foarte frumoasă din imnografia religioasă, compunând imnuri religioase, cari au trecut și în cărțile bisericești. Mănăstirea avea la dispoziție o bibliotecă bogată și îi aparținea și o școală de copiiști, cari instituții stăteau sub un sever control de specialiști. Peste tot viața internă a mănăstirii era reglementată până în cele mai mici amănunte, după cum se vede din „canoanele“ sau dispozițiile sfântului Teodor Studitul.

În chipul acesta, mănăstirea Studion devine o instituție de model, vrednic de a sta alături de oricare mănăstire apuseană bine organizată.

Viața din această mănăstire era stăpânită de puternica personalitate a igumenului Teodor, care de altfel ținea în fiecare săptămână de câte trei ori cuvântări și prelegeri scurte și pline de avânt, mai de multe ori numai improvizându-le.

Ținta sfântului igumen, întocmai ca a precursorului său, Sf. Vasile cel Mare, era să realizeze idealul de viață creștină prin asceză și prin viață călugărească, — dar nu asceza posomorâtă, ci aceia care pune în suflet râvna pentru desăvârșirea morală. Călugărilor săi, dânsul se străduia să le inspire, prin cuvântările sale înainte de toate, și mai presus de orice, viață cumpătată petrecută în ascultare și în curăție.

Mai mulți ucenici de-ai Sfântului, înființează mănăstiri după felul acestei organizații¹⁾.

*

Dar d'abia că puse bază acestei noi și rodnice vieți mănăstirești în cei 6—7 ani de viață liniștită și trebuia încurând să iasă din nou pe teren, pentru apărarea Bisericii.

Patriarhul Tarasie murise la 806, iar împăratul ridică în tronul patriarhal iarăși un funcționar de stat, pe Nichifor, șeful unui mare spital din Constantinopol. Sf. Teodor nu putea suferi acest amestec împăresc în treburile Bisericii. Conflictul izbucnește în curând într'un sinod, la care, într'o convorbire cu secretarul de stat, Sf. Teodor face aspre reproșuri puterii de stat. Iar ca urmare, Sf. igumen și cu călugării se lapadă de noul patriarh și rupe legăturile și cu curtea împărătească de oarece-i refuzase o audiență la palat.

Lupta o deschide Sf. Teodor prin aceea, că-i denegă împăratului dreptul de a se amesteca în treburile Bisericii, violând drepturile ei. „...Dacă împăratul nu stă sub lege, zice Sfântul, atunci sunt date numai două posibilități: sau că împăratul este Dumnezeu deoarece numai Divinitatea nu este supusă legilor, sau că stăpânește anarhia și revoluția“.

Împăratul întors dintr'o campanie (808), aude despre aceste categorice opinii ale lui Teodor Studitul, împresoară mănăstirea Studion cu armată și-l provoacă pe igumen, prin doi episcopi, să se supună. Dar înzadar. Atunci când Teodor și cu unchiul său, fură scoși din mănăstire ca prizonieri și siliți să steie de față la un

1. Wetzer-Welte: Kirchenlekon, titlul: Theodor Studites.

1. Wetzer-Welte: l. c.

sinod, care, împotriva protestului lui Teodor, hotărăște că împăratul stă *d'asupra* legilor bisericești, Teodor fu depus din igumenie și trimis acum a doua oară în exil. Mănăstirea Studion fu desființată, călugării trimiși pe la alte mănăstiri, după ce străduințele personale repetate ale împăratului nu-l putură influența pe sfântul igumen.

Exilul Sfântului dură numai doi ani (809—811), pe cari dânsul i-a întrebuițat pentru o zeloasă propagandă. După doi ani, murind patriarhul Nichifor, sfântul Teodor își reorganizează mănăstirea. Dar nu putu fi stăpân pe situație, decât numai după alți doi ani, deoarece, după o nenorocită luptă cu Bulgarii, ajunge împărat Leo V, un dușman al sfintelor Icoane.

Acesta aranjase în Palat o dispută privată asupra cultului Icoanelor sfinte. Atunci s'a petrecut următoarea scenă admirabilă.

Ofițerii, cu spada trasă, și senatori în gală, stăteau la dreapta și la stânga împăratului. În fața lui stăteau episcopii și călugării. Împăratul pretindea dela ei să steie de partea opiniilor lui, ceea ce s'a și întâmplat. Atunci Teodor a luat cuvântul, desfășurându-și motivele cu toată energia. La sfârșit, sfântul a luat o atitudine dramatică chiar, care a fost înlesnită de înfățișarea și de strălucita figură a Studitului.

Împăratul, iritat, îi replică:

— „Știu, că ești un nebun, care totdeauna lucră împotriva dorințelor mele.... nu ca și când ai avea de a face cu împăratul tău, ci cu un oarecare om din plebe.: Prin vorbirile și prin răutatea ta ne silești să te judecăm la moarte și să te facem martir...“.

După aceste cuvinte ale împăratului, în rândurile Clericilor se ridică un tumult puternic, Teodor își adună încă odată, toată energia, și cu glas înalt replică împăratului:

— „De oarece vrei să ai dela noi un răspuns, ascultă! Pavel a zis, că pe unii i-a pus Dumnezeu în biserică de apostoli, pe alții de profeți, iar pe alții ca păstori și învățători, pentru desăvârșirea celor sfinți,— iar despre împăratul nu spune apostolul nimic. Ție, împărate, Ți-s'a încredințat puterea de cărmuire politică și Armată; *de aceste* să porți grije, iar biserica o lasă păstorilor, de oarece așa poruncește apostolul. Dacă nu o vrei aceasta, ci cauți să nimicești viața noastră Ți-o spun: Noi nu-ți vom urma nici dacă înger ni-ar vesti, — cu cât mai puțin însă Tu!„.

— „Așa dar tu, azi, mă scoți din biserică?“, îl întrerupe împăratul, turios.

— „Nu eu, ci apostolul și tu însuși, prin faptele tale, dacă te împotrivesți poruncilor apostolului Pavel“, răspunse Sfântul. „Dar dacă vrei să te întorci iarăși la biserică, treci de partea noastră, cari vestim adevărul și cinștim icoana lui Hristos“.

Împăratul Leo V, nu mai putu răspunde nimic de mâniș ce era, ci numai că i-a trimis pe clerici cu vorba aspră.

— „Plecați d'aici!“.

După această scenă, tratativele de împăcare fură din

nou întrerupte. Taberele de luptă erau formate: de-o parte era Curtea imperială, o mare parte a funcționării și mult popor, iar de cealaltă Clerul, în frunte cu noul patriarh Kassiteras și cu Teodor Studitul. Patriarhul nu cedă voii împăratului, ci mai bucuros dimisionă și se retrase în liniște. Împăratul credea acum că va răzbi, dar neînduplecatul stareț nu cedă întru nimic. Din contră, în Duminica Floriilor din anul 815, a aranjat, cu călugării săi, în chip de demonstrație, o procesiune cu Sfintele Icoane și cu cântări în jurul mănăstirii. Atâta numai îi mai trebui împăratului, pentru ca să adune un nou sinod de unelte de ale sale și exoperă osândirea împotrivorilor săi și izgonirea lor din sinod, iar delegații lui Teodor, cari aduceau o scrisoare a igumenilor din Constantinopol, fură bătuți. În scrisoarea aceasta, se spunea împăratului și sinodului său: „Aceasta este credința noastră, mărturisirea noastră... noi vrem mai bucuros să răbdăm până și moartea decât să devenim trădătorii acestei sincere mărturisiri a noastre“.

Urmarea fu că, în acelaș an 815, sf. Teodor trebui să plece, la vârsta de 56 ani, pentru a treia oră, în exil, în Asia-mică, unde stătu 5 ani de zile, nu numai în închisoare, ci la urmă, în Smyrna, în temniță grea de 20 luni, suferind și bătăi aspre pentru epistolele, pe cari avea curajul să le trimită aderenților săi.

La anul 829, în luna Decemvre, când împăratul Leon fu ucis cu prilejul unui serviciu divin, sună ceasul eliberării sfântului Teodor, care acum era de 60 ani, din cari cam opt ani îi petrecuse în exil și în închisoare. Noul împărat, Mihail II, însă nu era un credincios în înțelesul sfântului Teodor. Cauza credinței nu mergea destul de bine, nici după marile strădanji ale igumenului. Și când, în străduințele sale pentru apărarea prestigiului și libertății bisericii, se văzu zădărnicit de *împăratul care nu avea atribuții eclesiastice*, se îndreptă cu gândul către papa Pascal I al Romei, care, încă pe atunci se bucura, dar numai în Apus, de o suveranitate eclesiastică și de alta politică, fără să aibă temeuri dela Hristos nici pentru una, nici pentru alta din ele.

În cursul frământărilor sale, el scrise și Papei cuvinte cari au fost privite ca recunoaștere a primatului papal *de putere*, și nu numai de *onoare*, pe care l-a recunoscut și e gata Orientul ortodox sa-l recunoască, din clipa în care Papalitatea își va recunoaște greșelile sale din cursul veacurilor.

Nu ne vom opri la această chestiune timp mai lung, ci vom adăoga numai aceea ce spune însuși sf. Teodor Studitul, în una din epistolele sale, tocmai combătând presupunerea papiștilor despre dânsul. Sfântul spune, că puterea legării și a deslegării a fost dată de Domnul Hristos *apostolilor și următorilor acestora* și că puterea aceasta a bisericii culminează în cele *cinci vârfuluri* sau culmi ale Ierarhiei sau în cele cinci patriarhate: *πεντακόρυφον κράτος τῆς Ἐκκλησίας* — quinivertex potestas Ecclesiae¹⁾.

1. Nic. Nilles: Kalendarium manuale nfr. Ecclesiae Orient. ex Occid. Geniponte 1879 vol. I. pag. 322.

Nu pot fi cuvinte mai clare și de un înțeles mai categoric, de câte acestea!

* * *

Un titlu de glorie al „Studitului nostru sfânt a fost și acela, de a fi contribuit, dânsul și cu alți catugări, la îmbogățirea norocului divin al Bisericii Răsăritului.

La sfârșitul veacului VIII și la începutul celui al IX, când a trăit Sfântul nostru, întocmirile noastre rituale-bisericești erau deja stabilizate, aproape în forma lor de azi. În epoca Sfântului nostru, rânduelile bisericesti nu numai nu completează cu mai multe imne sau cântări bisericești.

Dela începutul veacului IX, centrul imnografic sau al poeziei religioase-bisericești fu tocmai mănăstirea Studion, și întâiul poet de seamă a fost tocmai Sf. Teodor Studitul. Aici a trăit, după alungarea din scaunul patriarhal, *Teofan Gropitul* sau Arsul, caruia împăratul Teofil, ca pedeapsă pentru ținuta sa eroică în lupta pentru icoane, i-ar fi ars pe frunte cuvinte împioase, scrise în iambi. Din acest mediu s'a ridicat și imnograful *Iosif*, fratele Studitului, devenit episcop de Tesalonic și mort cu moarte de martir. El a compus Triodul. ¹⁾ — Tot din această mănăstire au ieșit: Gheorghe din Nicomedia, Mitrofan și Teodor din Smirna, studii: Antoniu, Arsenie, Vasilie, Gavriil, Nicolae și alții. Așa, de exemplu, mai sunt vrednici de amintire, ca imografi: St. Nicolae Mărturisitorul și Clemente Studitul, doi igumeni următori lui Teodor, — apoi Ciprian Studitul, ucenic al sfântului Teodor, și monahul Teoctist. ²⁾

Poezia aceasta religioasă, a epocii de care vorbim, e caracterizată în cercurile învățaților apuseni de studii bizantine, ca având o însemnătate importantă istorică-culturală. Ea a pastrat treaz, în țară sentimentul religios și a întărit poporul, strivit de oprimatori de altă credință în cursul îndelungatei și grelei rezistențe; poezia aceasta religioasă, a Orientului, a fructificat Apusul latin și a dat naștere, în mijlocul popoarelor barbare dela Ost și dela Nord, unei culturi religioase, care și-a păstrat, până și azi cu credință, urmele originii sale. ³⁾ — Așa, ca în treacăt, am putea adăoga aci, cu drept cuvânt, că de aceeași origine orientală și bizantină este și arta monumentală, arhitectonică și picturală, pe care bizantinologii din toată lumea, adunați în congresul lor dela București (1924), au admirat-o în vechile biserici românești!

Sf. Teodor Studitul este vrednic să mai spunem câteva cuvinte în special despre activitatea sa literară bisericească.

Dânsul a scris cateheze, cari se mai cetesc prin mănăstirile orientale, începând din Dumineca Vameșului și Parnoului. ⁴⁾ A mai scris: Canonul deplin, cu 9 (și nu cu 8) ode, pentru sâmbăta lăsatului de brânză, întru pomenirea tuturor Sfinților, cari au strălucit întru gân-

direa de Dumnezeu și întru învățătura lucrurilor celor Dumnezești. În acest canon, în pesnele sau odele I-VI, sunt pomeniți și invocați sfinții asceți, în peasna VII, sfințele femei, iar în peasna VIII—IX sfinții Păstori și Doctori sau învățători bisericești, toți înșirați în ordine alfabetică. ¹⁾

Un alt canon complet, compus de Sf. Teodor, este cel pentru Sâmbăta lăsatului de carne. În acest canon, se face, din partea bisericii, „pomenire morților celor din veac, ca să se scutească de focul cel vecinic“. Șirul de idei și chiar formele de exprimarea cererilor din acest canon se găsesc reproduse, într'un întreg unitar, în molitfa dela procosmidie, pentru pomenirea celor morți prin fel și fel de întâmplări neașteptate, cari presupun, că răposății nu ar fi având răgazul de a purta grijă suficientă de curățirea și mântuirea sufletului. De aceea se roagă acum Biserica pentru ei, prin odele Sfântului Teodor.

Alt canon remarcabil al Sfântului este acela din Dumineca III a Postului mare. În acest canon, se îmbină ideea despre înviere, cu doctrina și cultul sfintei Cruci. Se proslăvesc afectele minunate ale sfintei Cruci și opera Mântuitorului coborât la iad după răstignirea pe Cruce.

Tot sfântului Teodor i-se atribue să fie scris și o parte mare din Imnele înmormântării Domnului, precum și canonul reintroducerii cinstirii sfintelor icoane ²⁾.

A scris, mai departe, patru-cântânde din sâmbetele III, IV și V ale Postului mare, întru cinstea Martirilor, precum și cele 35 Trei-cântânde din Postul mare.

În rânduelile liturgice ale Mineiului încă sunt multe cântări, numite *stihiri*, redactate de Sf. Teodor Studitul. Astfel, la 11 Ianuarie, întru cinstirea Cuviosului Teodosie începătorul vieții deobște, sau „dascălul pustiei“. A mai scris stihiri și întru amintirea altor distinse figuri călugărești, ca: Antonie cel mare (17 ianuarie), Daniil Stâlpnicul (11 Decembrie) din vremea împăraților Leon și Zenon, ș. a. O deosebită considerație și cinstire a avut Sfântul pentru martirii credinței. Intre aceștia, se pomenesc: la 13 Ianuarie, Sfinții mucenici Ermil și Stratonic, de pe vremea împăratului Liciniu. Diaconul Ermil muri ca martir, bătut cu toiege de aramă peste fâlci, chinuit și aruncat, cu prietenul său Stratonic, în apa Nistrului, adevă în Dunăre. A mai scris stihiri și pentru zilele de 28 Ianuarie și 20 Decembrie, în cinstea sfântului Ignatie Toforul, cel sfâșiat de animale în circul din Roma, ș. a. Stihiri de felul acesta se pomenesc în Mineie, în vreo 29 de cazuri. ³⁾ Dar multe din stihirile Sfântului nici nu-i poartă numele adevărat, iar altele sunt pierdute, dimpreună cu alte produse literare ale acestui învățat și pios călugăr cu aptitudini extraordinare.

* * *

Pentru atâtea vrednicii, cari au fost întruchipate în sufletul și în viața acestui igumen, Biserica l-a cano-

1. Krumbacher, o. c. (cd. I) 322.
2. Dr. T. Tarnavschi: Liturgica bis. ort. 321.
3. Krumbacher, o. c. 328.
4. Nilles: o. cit II, 11, 12, 37, 35.

1. V. Triodul, și la Nilles, o. c. II. 40. 41.
2. Dr. T. Tarnavschi, o. c.
3. Tarnavschi, o. c.

nizat sau cuprins între sfinți săi și i-a întocmit și un serviciu de pomenire, în ziua trecerii sale la cele cerești.

Sf. Teodor Studitu a fost un învățat revoluționar în slujba binelui moral; un polemist de forță, bărbat cu o voință plină de energică împotriva în vârtejul vieții din afară de mănăstirea sa. În mănăstire însă, ca igumen, s'a afirmat ca un energic organizator și reformator constructiv, ca un păstor și poet de un profund sentiment și pedagog practic. 2) Toate aceste însușiri și aptitudini i-au asigurat nemurirea și sub raportul istoric-omenesc, dând întregii biserici creștine — cum o spuneam adineauri — cu 400 ani mai înainte de Francisc de Assisi — o *dovadă* grăitoare despre nemăsurata energie, ce a trăit în sufletul lui mare și sfânt.

Iar acum, în această sfântă seară de pomenire, când se împlinesc precis unsprezece veacuri dela moartea trupească a sfântului, cuvine-se cu adevărat să ne închinăm amintirii și sufletului său mare, locuitor în ceruri, și să-i cerem ocrotirea.

„Părinte al părinților, Teodore, Tu ai adus lui Hristos mulțime de sihaștri, făcându-te următor lui Hristos, pricinuitor de mântuire, strălucindu-te cu învățătura, și împodobindu-te cu folosințele sufletelor, și arătându-te gura Domnului, ca un prooroc prea înțelept; căruia acum stând înainte, adu-ți aminte de noi“.

„Om de cele cerești gânditor, dela Dumnezeu dăruit fiind nouă celor pământeni, de Dumnezeu purtătorule. Căci cu învățăturile tale, noi cești muritori, de cele cerești gânditori ne aflăm. Pentru aceasta către tine strigăm fiii tăi, cu credință, unele ca acestea:

„Bucură-te prin carele ne închinăm Treimeii!

„Bucură-te prin care Dumnezeu se laudă!

„Bucură-te canonul călugărilor cel drept!

„Bucură-te celace mustri pe cei fărădelege prea tare!

„Bucură-te înălțimea umilinței, cea cu anevoe de suit multora!

„Bucură-te avântul chibzuirii cel cu anevoe de aflat multora!

„Bucură-te, că te-ai făcut al lui Dumnezeu dumnezeiesc jertfitor!

Bucură-te, că aduci la Dumnezeu pe cei ce se mântuesc!

„Bucură-te, cu mucenicii lui Dumnezeu împreună locuitorule!

„Bucură-te, cu cinstiții cuvioși împreună vorbitorule!

„Bucură-te, prin carele cei rău credincioși se perd!

„Bucură-te, prin carele credincioșii se întăresc!

„Bucură-te, părinte Teodore!“

Amin.

Profesor: D. GH. CIUHANDU
consilier eparhial, Arad.

MEMORIUL preoților din Eparhia Mitropoliei Moldovei, privitor la pozițiunea religiei în școli.

Preoțimea din Eparhia Moldovei, fiind informată că noua lege de reformă a învățământului secundar ar cuprinde dispoziția de a reduce învățământul religios numai la cursul inferior, roagă stăruitor să nu se facă această nedreptate Bisericei, ci să se prevadă studiul Religiei în licee până în clasa ultimă, pentru motivele următoare:

1. Învățământul religios în sine, cuprinde o ordine de cunoștinți pe care o necesitate naturală a sufletului omenesc o reclamă. Toată neliniștea metafizică a vremurilor prezente, nu poate fi lăsată pradă monopolului unor concepțiuni negativiste și sceptice, ci, lăsându-se deplină libertate de gândire, să nu se împiedice concepția religioasă a-și spune cuvântul și a-și da tributul său în această gravă problemă.

2. Dintre toate obiectele de studiu, nici unul nu poate aduce un mai bogat sport educativ, decât acela al religiei. Ea singură poate forma conștiința umane și naționale; sub raportul formării caracterului și al inobilării inimii, Religia are mândria să se afirme ca cel întâi obiect de studiu. Starea morală a timpurilor în cari trăim nu lasă nici o îndoială, că asupra acestei laturi educative, școala trebuie să stăruiască, spre a preîntâmpina un cataclism moral al generațiilor tinere ale neamului nostru.

3. Biserica română, educatoare și învățătoarea de veacuri a neamului românesc, are dreptul să ceară școlilor acestui popor, să nu neglijeze sfânta credință, care l-a întărit și mângâiat în vremuri de restriște ale trecutului și care-i va fi de acelaș folos în viitor.

4. O instituție ca Biserica, care-și întinde înrâurirea sa să se contopească desăvârșit cu cele ale fiilor săi; care și-a făcut proba vredniciei și utilității sale și în vremuri bune și în vremuri rele; care se bucură de o situație juridică excepțională, fiind instituție de Stat, are dreptul să ceară ca doctrina ei să fie în mod serios luată în considerație în școlile poporului și statului românesc.

5. Preoțimea, care nu s'a remarcat prin prea mari pretenții sub latnrea materială, se declară excepțional de sensibilă, față de zvonul că Biserica ar fi umilită prin desconsiderarea învățământului religios în școlile secundare.

6. Preoțimea din Eparhia Moldovei intervine stăruitor către Sf. Sinod, Domnul Ministru al Instrucțiunii Publice și Domnul Prim-Ministru și către Onor. Corpuri Legiuitoare, rugându-le să binevoiască a satisface cererea lor dreaptă și făcută în interesul neamului, ca studiul Religiei, prin noua lege a învățământului, să fie prevăzut până în ultima clasă a liceului.

EXTERNĂ

CONȘTIINȚA CREȘTINĂ ȘI RĂZBOIUL *)

II.

Acest adăvăr s'a început mai întâi cu *familia*. Familia de altădată, — când soți capturau pe femeile lor ca pe sclave, lepădându-și copiii atunci când nu le conveneau, folosindu-se la aceasta de puterea de viață și de moarte de care dispuneau — nu merita numele unei familii civilizate.

Familia civilizată de astăzi, cu toate lipsurile ce poate avea la urmă, nu consideră o căsătorie că e normală decât atunci când este încheiată prin consimțământul reciproc și nu socotește ca este înjghebată pe rațiune și nu pe forța pentru a uni între ei pe toți membrii săi, adică pe copii ce sunt considerați ca cetățeni ai democrației familiare.

Deci am isprăvit prin a pricepe că violența nu-i cel mai nimerit lucru cu care să se formeze familia.

Aceiaș descoperire o facem și'n arta *educației*, căci a fost un timp când violența conducea școlile.

Dar acum școalelor noastre le-ar fi rușine să se sprijine pe violență, ¹⁾ de oarece bunul simț și cooperarea nu numai ca sunt mult mai recomandabile, dar deasemeni sunt foarte eficiente.

Și'n domeniul *religiunii*, când se atinge starea de civilizație, înseamnă că se urcă panta care duce dela violența la lucrarea comună. A fost un timp când s'a folosit forța pentru a constrânge credința. Dacă un om voia să fie creștin, fără îndoială, putea să fie; însă dacă nu voia să fie, atunci de nevoie trebuia să devină creștin. În secolele trecute, au avut loc mari orori din partea persecuțiilor religioase ²⁾.

Din fericire, însă, progresul social a lăsat în urma lui acest fanatism, convingându-se, tot mai mult, că forța n'ar avea proprietatea ca să dea naștere adevăratei religii.

Tot așa, stăpânirea conducătoare a popoarelor, năzuește de a pași dela violență la cooperare. Aici evoluția — cu durere — este necompletă, însă, pe cât ea s'a putut face, se poate zice că ea este cuprinsul indispensabil a tot cece avem în ce privește civilizația.

Pe hainele noastre occidentale purtăm încă agrafele, care nu sunt acum decât decorative, și de care era atârnată centura părinților noștri când purtau pumnalele la brâu. Era de necrezut că va veni timpul când nimănui nu-i va fi îngăduit să poarte armă, pentru că acest uz a fost înlocuit cu folos prin cooperare și prin principiile pacifice.

În fiecare din aceste domenii, intuiția Invățătorului a fost dovedită ca adevărată, iar violența a mereu spre propria-i înfrângere. Ea nu-i o temelie solidă pentru viața de familie sau pentru educație sau pentru religie sau pentru o conducere stabilă.

Progresul, întotdeauna, a constat în a schimba violența într'o acțiune comună.

Și acum ajungem la o nouă fază, care-i poate cea mai serioasă din toate în istoria omenirii. Putem să atingem un rezultat la fel în care privesc relațiile internaționale? Putem să le mutăm, — din starea brutală a războiului, adică a măcelului organizat, — în cooperarea dreaptă și rațională?

Tot cece există mai bun, în gândirea contemporană, în credința și în rugăciunile credincioșilor, se privește oarecum în jurul acestei mari speranțe și anume: de a înlocui naționalismul militarizat cu cooperarea internațională, cu războiul dreptății.

Ne găsim în fața unei aparițiuni dintre opozițiile cele mai dramatice, cele mai tragice, pe care oamenii să le fi întâlnit vreodată.

Deoparte, viața noastră este organizată, cum ea n'a fost niciodată, pe o bază naționalistă. De altă parte, singura nădejde, care rămâne omenirii de azi — ca să scape de o ruină întreagă — este puterea de a se ridica deasupra unui astfel de naționalism și de a organiza lumea pentru pace.

Deoparte, avem patriotismul îngust care zice: „Țara mea *contra a ta*“.

De altă parte, există un patriotism mai larg care spune: „Țara mea *cu a ta* să fie pentru pacea comună a omenirii“.

Care-i creștinul, care va îndrăzni, să susțină că nu vede limpede partida pe care trebuie s'o ia Creștinismul într'un astfel de conflict?

Nu-i așa că, înturnând spatele dreptății, Creștinismul s'ar prăbuși în cel mai tragic și colosal faliment din toată istoria sa?

Aș voi să strig foarte tare, așa fel ca toți creștinii să poată s'audă:

„Discipoli ai lui Hristos cari, adesea ați strecurat țânțarul și ați înghițit cămila, cari ați încasat zeciuală pe izmă și chimen, neglijând toate punctele esențiale ale legii, care este însemnătatea tuturor detaliilor din doctrină și ale instituțiilor pe care le distingem în prezența giganticei probleme, care pune în cauză una dintre ambițiile cele mai mari, una dintre intențiile centrale ale lui Hristos cu privire la lume?“

Naționalismul îngust și militarist de astăzi este desmințirea cea mai formală și cea mai radicală a misiunii creștine, a concepției sale despre Dumnezeu și despre dragostea sa pentru omenire.

*) Vezi Nr. de pe Noembrie 1926, la „Cronica externă“.

1. În epoca medievală, mijlocul esențial — pentru formarea caracterului — era bătaia și postul. Deasemeni, bătaia era întrebunțată ca elevii să memorizeze lecțiunile (Nota: Pr. GRUMĂZEȘCU).

2. Socof că e vorba de tribunalele din timpul Inchiziției, cari urmăreau pe erefici (Nota Pr. GRUMĂZEȘCU).

Căutăm să pătrundem destinele lumii de astăzi. Aceste destine se exprimă încă în termeni naționaliști. O națiune stă împotriva alteia și gândirea lor nu se poate ridica mai sus.

America stă în fața Japoniei sau Franța în fața Germaniei și astfel, toate țările dearândul până la nesfârșit.

Că astfel de probleme să aibă astăzi pentru noi o realitate așa de crudă, o știm cu toții. Inșă orice ar fi, prevedem alte destine decât acestea. Convingerea se stabilește, puțin câte puțin, la toți acei cari știu să cugete astăzi că adevăratul conflict de interese, în sânul omenirii, nu există între cutare și cutare națiune. Inșă, deoparte, între toți oamenii dornici de progres, având spiritul deschis și larg, indiferent de ce națiune aparțin, cari au putut să priceapă ceva din acest ideal sublim adică o omenire organizată pentru pace și de altă parte, toate spiriturile înapoiate, reacționare și militariste în toate aceste națiuni.

Deosebirea cea mare, linia cea mare de demarcație nu-i *verticală* între diferitele popoare, ci *orizontală*, dealungul tuturor națiunilor.

Salvarea omenirii, din drumul cel către moarte, atârnă numai de partea care va birui.

Nu-i greu de a pricepe cauzele cari au făcut, din patriotismul local și național, un mijloc cu totul insuficient de a realiza cece avem nevoie acum.

Este un cuvânt care nu se poate uita, cuvântul unei mare patriote Edith Cavell, care a spus: „Patriotismul nu-i deajuns“. Și pentru ce nu-i deajuns? Ei bine! foarte simplu, pentru că condițiile s'au schimbat. Odinioară, patriotismul a putut să entuziazmeze pe oameni să-i subordoneze intereselor mărginite, iar devotamentul lor să-l îngenuchieze unei credințe mai înalte, unei cinste mai superioare. In loc să fie numai cetățenii unui singur canton, patriotismul făcea din ei cetățenii unei țări întregi. Se poate zice că patriotismul la origină a ajuns destul de departe încât era cu puțință câmpul pentru devotamentul ce era deschis oamenilor.

Dragostea exclusivă a unicului colț de țară era surprimpată și deasemeni dragostea mărginită unei singure provincii.

Orizontul inimei omenești era mărit, obligând pe oameni să desfășoare mai multă cunoaștere desăvârșită, mai multă uitare de sine însuș.

Patriotismul cel mare al națiunii îngăduia o credință și un devotament în chip mai larg și mai nobil, și nu putea să fie ca o dragoste josnică pentru coteriile locale, pentru patriotismul locului natal. Inșă lumea noastră s'a mărit, vieța noastră a luat o expausine nouă, ea a devenit internațională și pe acolo patriotismul coboară puțin din înaltul său pedestal. In loc de a chema pe oameni la orizonturi mai mari, el le reține privirile spre orizonturi mai înguste.

Altădată, se vorbea de alegerea dintre patriotism și o largă cunoaștere desăvârșită a omenirii întregi.

Odinioară, patriotismul era marele dușman al cantonalismului. Acum poate să ajungă să se cufunde cu

el, să consacre din numele său respectat o teribilă îngustime de spirit.

Acesta-i conflictul, între diferitele patriotisme, care provoacă probleme așa de delicate pe care d-v., vă dați osteneala de a le rezolva aici la Geneva.

Știți cu toții cât de puternice sunt rădăcinile naționalismului în toate inimile și cât de greu este de a convinge cugetările și afecțiunile oamenilor de a se adapta la noua metodă pentruca să asigure fericirea și pacea lumii.

Inșă acest conflict lăuntric, ce există între două loialisme, pătrunde mai departe de domeniul politic, strecurându-se încet până la fundul sufletului omenesc, acolo unde se înscriu datinele religiei.

Cum ar putea un om să fie un discipol al lui Iisus Hristos și să fie, în acelaș timp, naționalist și militarist, îndată ce nădejdea unei lumi organizate pentru pace s'a ridicat pentru el până la orizontul gândirii sale?

Orice alte credințe, pe care ar putea să le aibă un creștin, trebuie cu tot dinadinsul ca să creadă într'un Dumnezeu Tatăl al tuturor oamenilor. Trebuie să creadă că oamenii — din toate triburile, limbile, rasele și națiile — sunt copiii lui Dumnezeu. Trebuie, deasemeni, să creadă în împărăția lui Dumnezeu de pe pământ.

Adevăratul spirit creștin nu ar fi 'ca să se mărginească la hotarele naționalismului războinic, acesta-i un lucru ce se înțelege ușor. Și, prin urmare, în timp ce societatea omenească pretinde să se organizeze pe baza unui astfel de naționalism sufletul însuș al Evangheliei este acela care e în cauză.

Nu ne ostenim de a tot repeta că suntem chemați ca să alegem între vechiul sistem al războiului, cu monstruoasa activitate care a luat-o astăzi, și între Creștinism — inșă neputând ca să le păstrăm pe amândouă.

Sunt două divinități care nu se pot împăca. N'aș voi ca să urmăresc aici această analiză.

Este mai mult de o jumătate de secol, de când, unul din marii noștri bărbați de stat Charles Sumner, a zis:

„Dacă vin aici ca să pledez cauza unui patriotism mai înalt și mai adevărat, firește că nu am mai puțină dragoste pentru patria mea, dar că am dragoste mai multă pentru omenirea întreagă.

Nu voesc să uit că suntem cu toții oameni, uniți între noi printr'o legătură mai sfântă decât aceia care face din noi cetățeni; că noi suntem copiii aceluiaș părinte și cece e mai mult, că suntem Americani“.

Nu voiți ca fiecare din noi să ceară dela Dumnezeu, pentru propria lui țară, cece-i cer cu ardoare pentru mine, știind că o asemenea stare sufletească se desfășoară la toți oamenii și de care se poate zice că rezultă direct din esența chiar a Creștinismului?

„Biserica primitivă, a celor dintâi creștini, — zice un scriitor contemporan — a fost, într'un cuvânt, prima societate pentru pace“. Și pe urmă, Creștinismul se mărește în ochii lumii, devine o putere pe care a trebuit să se bizue. A venit ziua în care creștinii, cari erau prigonii de toată lumea, deveniră mai puternici ca ad-

versarii lor până în clipa când însăși curtea imperială a lui Constantin-cel-mare primi Creștinismul. Și atunci Creștinismul, unit cu strășnicie cu Statul, uitând experiențele sale și toată atitudinea de mai înainte vreme, se înclină în fața necesităților puterii imperiale venind să consacre războiul, să-l binecuvinteze, să fie însuș cauza lui și numai câteodată luptând împotriva lui.

De atunci, Biserica a mers pe drumul acesta dându-și silința adesea de a purta într-o mână crucea calvarului și în alta sabla înroșită de sânge.

Și venind la timpul de față, — în timp ce noi creștinii avem o privire generală asupra acestui întreg șir de fapte, asupra creștinătății noastre nedemnă de numele său, care este un scandal pentru Evanghelie, care nu-i altceva decât o bătaie-de-joc — atunci se ridică în noi convingerea că am face mai bine de a ne întoarce la cele dintâi tradiții, la curățenia noastră originală și de a ne întreba dacă primii discipoli ai Domnului nu erau mai mult ca noi, mai aproape de adevăr.

Nu putem să împăcăm pe Iisus Hristos cu războiul acest adevăr este un punct esențial, foarte bine stabilit. Această desfidere, ce ne-o aruncă realitatea prezentă ar trebui să ne miște conștiința.

Războiul este păcatul social cel mai mare și cel mai nenorocit, care poate să amărească neamul nostru.

Războiul este absolut — fără doar și poate — anti-creștin, căci, — în întregimea metodelor sale, în întregimea rezultatelor sale, — el ia direcția opusă aceleia pe care Iisus a voit-o și nu poate să ne conducă la ceva din ceea ce El ne-a poruncit. Războiul este o desmințire mai răsunătoare decât chiar o lovitură de tun, peste tot ceea ce învață doctrina creștină despre Dumnezeu și despre om, o desmințire din cele mai izbitoroare pe care și-ar putea-o închipui toți ateii din lumea întreagă.

Ah! ce mare lucru ar fi, nu-i așa, dacă Biserica creștină ar ajunge să înțeleagă că rolul său de căpetenie este să rezolve cea mai mare problemă morală din vremea noastră. Dacă am vedea-o ridicându-și încă, ca în timpurile părinților noștri, drapelul său strălucitor contra păgânismului din inimele noastre, de a refuza să supună conștiința sa cuvântului de ordine al națiunilor în războiu, de a așeza împărăția lui Dumnezeu deasupra naționalismului întreg și de a chema lumea la pacea care trebuie să dăinuiască. Desigur că lucrul acesta nu va fi negațiunea patriotismului, ci mai curând apoteoza sa.

Iată-mă astăzi, eu, cetățean al Americii, sub această boltă impunătoare și ospitalieră. Fără îndoială, că nu am dreptate să vorbesc în numele guvernului meu, dar, în același timp, ca american și ca discipol a lui Iisus Hristos, pot să vă vorbesc în numele milioanei concetățenilor mei, dorindu-vă — pentru marea d-v. operă în care credem și pentru care ne rugăm, însă în care deplângem lipsa țării noastre — tot succesul desăvârșit ce-l merită.

Lucrăm, în tot felul, pentru același scop, pentru a înfăptui o lume în care pacea să fie organizată. N'a

existat niciodată vreun ideal pentru care trebuie să ne consacram așa de mult. Singura alternativă, care se deschide înaintea noastră, este catastrofa cea mai înspăimântătoare pe care omenirea s'o fi întâlnit vreodată în drumul său. Asemenea cu legea gravitațiunii în domeniul fizic; legea Domnului în domeniul moral nu poate să fie violată de niciun om și nici de vreo națiune căci:

„Toți cei ce scot sabie, de sabie vor muri“.

*Traducere din rev. „Foi et Vie“,
din 15 Oct. 1925,*

de Pr. CORNELIU M. GRUMĂZESCU
Consilier-referent al secției Culturale, de pe
lângă Sf. Episcopie a Dunării-de-Jos.

Catedrală creștină între păgâni.

După propunerea viceregelui Indiei, s'a întocmit o listă de subscripție, iscălită de Primatul Angiei, de Primul-ministru englez, Lordul Birkenhead, și alți însemnați bărbați ai Angiei, pentru ridicarea unei mari catedrale în orașul Delhi din India. Atât regele Angiei, cât și regina, apoi Prințul de Walles, moștenitorul tronului englez, ducii de York și Connaught au făcut danii pentru ridicarea unei asemenea catedrale străine între păgâni.

Lordul Yrwin, a adunat cu o listă particulară, suma de 14.000 lire sterline; 11.500 lire sterline au fost subscrise în India. Pentru înălțarea acestei catedrale, sunt de trebuință 34.000 lire sterline.

Cuvântul nunțiului papal înaintea Preșidentului Franciei la Anul Nou.

Ca de obicei, capii Statelor primesc în feluritele țări urările de Anul Nou ale reprezentanților țărilor străine. Și în Franția s'a făcut la fel și, în fruntea tuturor diplomaților și în numele tuturor, urările au fost rostite de nunțiul papal, ca înfățișător al Bisericii, adică al așezământului veșniciei, față de al Statelor, care sunt organisme trecătoare.

Reprezentantul Papii a vorbit laudând Franția pentru silințele întreprinse de ea în anul trecut, ca să întărească pacea între popoare și lucrând astfel pentru apropierea inimilor și răspândirea frăției. Cuvintele acestea au plăcut mult și au avut mare răsunet în Franția. O telegramă a agenției *Rador*, cu data de 4 Ianuarie c., dă păreriile feluritelor tabere și ziare. Ea spune că cercurile politice socotesc cuvântarea nunțiului la Palatul Preșidenților Franciei ca întrecând în însemnătate cuvântările obișnuite la așa prilejuri și că va avea un mare răsunet în lumea catolică. Ziarul *Petit Parisien* spune că nunțiul n'a rostit numai un sentiment personal, ci gândirea intimă a Papei, care aprobă astfel în mod public politica d-lui Briand.

„*Petit Journal*“ arată că nunțiul a subliniat fericita impresie pe care cuvântarea a produs-o în toată lumea politica externă a Franței, așa cum a condus-o Briand. „*Figaro*“ exprimă satisfacția francejilor care, atât de

adese ori rău înțeleși peste hotare, au avut acum prilej să audă dându-se dreptate guvernului lor, în numele națiunilor străine.

Osândirea Ligii «Action Française»

Nunțitul Papal din Paris, Mons. *Maglione*, a răspândit o pastorală către toți catolicii Franciei, în care osândește organizațiunea politică catolică *Action Française*, ca având învățături protivnice Bisericii.

Aceasta este ducerea până la capăt a măsurilor de care am scris și noi în numere trecute despre mișcarea pornită în ierarhia franceză împotriva acelei organizațiuni politice.

Acesta e capătul sgomotoasei mișcări care a făcut să se vorșească mult de ea în vremea din urmă și care era privită cu ochi îmbrățișători și în România.

Măsurile Vaticanului împotriva ziarului „Action Française“

Ziarul *Action Française*, care se dădea drept sprijinitor al lucrării catolice în Franca n'a scăpat de osânda Vaticanului, cu toată râvna catolică pe care o arăta,

Ziarul a fost pus la Index, adică romano-catolicii au fost opriți de a-l citi și, împreună cu el, au fost oprite de a fi citite și câteva scrieri ale lui *Charles Maurras*, redactorul de frunte al aceluia ziar. Papa a trimis o scrisoare Cardinalului *Andrieu*, episcopul orașului *Bordeaux*, arătând greșelile ziarului și ale altor scrieri ale redactorilor săi.

Luptele religioase din Mexic

Mai în toată vremea anului trecut, ziarele au scris despre încordarea care domnește între guvernul din Mexic și Biserica Romei de acolo. Ele n'au încetat nici în anul acesta. O telegramă din Londra a agenției *Rador*, cu data de 11 Ianuarie c., aduce vestea că lucrurile se înăspresc. A fost arestat episcopul *Tavasco*, care îndeplinea slujba de secretar al colegiului episcopal și încă alți cinci episcopi. Despre *Tavasco* se spune că a fost unul din cei mai dârji protivnici ai cărmuirii de azi a Mexicului, ținând aprinse cuvântări în numele Bisericii catolice, încă dela începutul luptei care se desfășură azi între guvern și Biserică.

Arhim. SCRIBAN

CARTI, REVISTE, ZIARE

SCRISUL CRACIUNULUI

I

În fiecare an, înaintea marilor sărbători ale Paștelui și ale Crăciunului, ziarele noastre se simt datorare să închine unul sau mai multe articole faptului însemnat al sărbătorilor. Ele mai lasă subiectele obișnuite, pentru a se îndrepta către subiectul nesecat, care se găsește în învățăturile creștinești.

Așa și la Crăciunul anului din care abia am eșit (1926). Ziarele n'au lipsit dela această frumos obicei, prin care mai pun înaintea cititorilor materii de mare vrednicie și de însemnătate netrecătoare.

Unele din articolele, scrise cu acest prilej, sunt înjghebări de gânduri care merită ținute minte și mult mai departe de ziua pentru care au fost scrise și merită păstrate și să se pomenească de ele. Căci scriitorii se silesc să cuprindă scilipiri vii din vechiul material al creștinismului și unii chiar și izbândesc a ne desfășura câte o icoană viu simțită din temeiurile puternice ale creștinismului. Ele merită luate în seamă, pentru că altfel perdem atâtea lucruri de seamă care se scriu cu prilejul sărbătorilor.

Dacă am făcut lucrul acesta an cu an, de ce nu l-am face și anul acesta? Am trece cu privirea peste silințele ziarelor noastre de a cuprinde în rândurile lor, la come după faptele zilei, și arătări mărețe din trecutul creștinismului.

Deci pășim către priveliștea aceasta, de a îndrepta

ochii noștri către ce au fost ele în stare să scrie și către ce le-a tras inima de a grăi despre petrele nestimate din trecutul vieții creștinești.

II.

Indreptarea.

Oficiosul guvernului, care e ziarul *Indreptarea*, nu are decât două articole pentru zilele Sfințelor Sărbători ale Crăciunului. Pe o $\frac{1}{2}$ de coloană, se arată însemnătatea lor ca „popasuri pentru suflet“, care are nevoie să se mai descătuseze din copleșirea faptelor zilnice. Autorul vede însemnătatea lor în faptul că te oprești din munca zilnică, pentru a mai putea răsufla, deci nu scoate la iveală partea creștinească a sărbătorilor. Nu lipsește însă de a spune că de oarece popasul pe care-l face este popas al sărbătorilor creștinești, ele își vor lăsa urma lor asupra sufletelor noastre.

„Din sfintele sărbători ale Crăciunului vom eși ca dintr'o scăldare mistică, mai curați sufletește, mai buni, mai aproape de învățătura Domnului, căci în aceste zile de răgaz ne-a fost posibil contactul sufletesc cu ființa lui“.

În al doilea art., ni se vorbește de obiceiurile de Crăciun din Basarabia. Autorul arată mai mult cum se ospătează moldovenii noștri în aceste zile, din belșug, iar prea puțin din petrecerea sufletească a sărbătorilor.

Dacă deci partea închinată sărbătorilor e slabă în cele 8 pagini din nr. de Crăciun al *Indreptării*, pe de

altă parte găsim un art. care, deși nu e pentru sărbători, dar e o inimoasă lucrare de cuprins creștinesc și în care cititorul va fi găsit o materie care să slujească și la îmboldirea sa creștinească. E un articol dintr'un șir mai lung, al 12-lea oșit în ziar, sub titlul de „Note și impresii. In jurul lumii“ de Păr. *Grivas D. Cruceanu*, preot cu poftă de cutreierare în lume după treburile creștinești.

În acest art., al 12-lea, găsim o povestire despre care s'a scris cândva, dar care trebuiește tot pomenită, fiindcă e vorba în ea de un fapt care sprijină bine credința sa creștinească. E vorba de icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului din insula *Tinos*, Grecia, pe care a fost vindecat în 1914 regele Constantin al Greciei.

Am scris și noi despre faptul acesta, din 1915, în revista care se tipărea atunci *Cultura Românilor*, făcând recenziia unei cărți a Părintelui *Gh. Vasilache* din Huși (vezi *Cultura Românilor*, Noembrie Decembrie 1925, p. 781). În povestirea Părintelui Cruceanu însă, faptul e dat mai amănunțit. De aceea e bine ca el să fie pomenit din nou, scos înaintea credincioșilor noștri, ca faptă din ziua de azi, prin care se arată puterea lui Dumnezeu. Fiind vorba însă de un șir de articole, socotim că Păr. Cruceanu nu se va mărgini la tipărirea lor în ziar, ci le va scoate în carte. Atunci creștinii le vor avea mai ușor la îndemână pentru a se întări sufletește cu ele.

Mulți își vor fi aducând aminte în ce se cuprinde fapta... Regele Constantin al Greciei, zăcând de boală grea, pui la intestine, s'a ușurat de boala sa îndată ce a sărutat Sfânta Icoană, care i s'a adus cu mare alai din insula *Tinos* la Atena.

Fapta aceasta, povestită amănunțit de Păr. Cruceanu, merită cunoscută de aproape și nouă ne pare bine că am putut-o citi din nou, într'un chip mai larg de cum o știam.

III.

Adevărul.

Sub numele de „*Morala lui Iisus*. Greutatea crucii lui“, găsim în *Adevărul*, la locul cel mai de frunte, pe pag. I, un art., datorit d-lui *I. Teodorescu*, art., care e o însemnată și plină de pătrundere lucrare de condei. Aici se arată mai întâi că pășirea oamenilor spre Dumnezeu a fost o mișcare treptată înainte, curățindu-și tot mai mult socotințele lor despre ființa lui Dumnezeu. Vechiul Testament a fost un pas de mare înălțime și înaintare față de credințele păgânești, iar Noul Testament alt pas, cu mult pe deasupra Vechiului Testament. Dar cu cât s'a curățit cugetarea oamenilor despre Dumnezeu, cu atâta li s'a îngreuiat potrivirea purtării lor cu gândul înalt pe care-l aveau despre El. Așa de anevoie merge omul pe căile moralei lui Hristos!

Autorul dă apoi bucăți din învățătura lui Hristos, pentru a arăta ce mare deosebire este între ce învață Domnul și purtarea societății care-și zice azi „creștină“.

Aci autorul are o arătare care merită luată în seamă. El spune că ceice cer astăzi înlăturarea Vechiului Testament din învățământ, de fapt nu-și dau seama ce cer, pentru că Noul Testament e cu mult mai greu de urmat decât Vechiul Testament. Tânărul din evanghelie, care urmase morala Vechiului Testament, se împăcase ușor cu aceasta, dar nu s'a putut împăca cu cel Nou și s'a depărtat de Mântuitorul.

Se înțelege de ce: Vechiul Testament e mai material decât Noul Testament, e mai în felul omului și deci mai ușor de urmat, pe când Noul Testament e mai spiritual, înseamnă un pas de mai mare lepădare-de-sine însuși și deci o mai mare stăpânire asupra noastră înșine și o înfrânare mai vitejească. Prin aceasta e și mai greu.

Intr'un al doilea art., d-l *B. Brănișteanu* judecă cele mai proaspete tratate de pace între popoare, față de morala evangheliei și arată cât de departe este politica lumii din ziua de azi față de poruncile evangheliei. De aceea încheie scriind:

„Fie ca strigătul care a răsunat acum 1926 de ani din Cer și care de atunci e repetat an cu an, în ziua aniversării nașterii lui Crist, să pătrundă în urechile tuturor celor răătăciți: *Pace pe pământ și între oameni bună voire*“.

Intr'un al treilea art., d. *N. Bațaria* scrie cu multă îmbrățișare față de învățătura creștinească, dar cu puțină cunoaștere a graiurilor evangheliei și ale Bisericii. Sub titlul „Ce ne-a adus „nou“ Iisus“, își începe articolul cu cuvintele din troparul Nașterii, pe care însă le dă greșit: „Nașterea ta Hristoase, răsărit-a lumii o lume nouă“ i iar cuvintele dela Sf. Ioan, fără a le ști din care evanghelist sunt și care sună *Eu sunt calea, adevărul și viața*, le dă cu „Eu sunt drumul adevărului“. Dovadă cât de puțin umblați sunt oamenii de azi cu textele Bisericii, chiar când sunt oameni binevoitori și cu dragoste de ea. Ce deosebire de boierii de până acum 60 de ani, care scriau ei singuri cărți de slujbă pentru Biserică!

Dar să vedem ce spune d. Bațaria?

Aici trebuie să-i fim mulțumitori, fiindcă scrie cu adevărat lucruri de temei și prin care descoase bine chestiunea.

Față de părerea că Iisus a spus ce au mai spus și alți învățători de morală, d. Bațaria spune că aceasta nu e totul, fiindcă nu e vorba de ce ai spus, ci și de ce ai făcut.

Lucrul acesta îl arată și mai limpede Renan în *Viața lui Iisus*, că dacă unele cuvinte ale lui Iisus se mai găsesc și aiurea, de pildă, la unii rabini ai lui Israil, lăsate lucrurile însă pe mâna rabinilor acri, niciodată o asemenea învățătură n'ar fi ajuns să cuprindă lumea. Prin urmare e vorba și de organul care a spus lucrurile și de felul cum le-a întrebuițat. Cugetarea aceasta se află și în tratatul nostru de morală creștină, unde vorbim de morala creștiauă față de cea filozofică.

Intru cât d. Bațaria scoate la lumină o asemenea

vedere față de morala lui Hristos, pune înaintea cititorilor o cugetare dreaptă și bine găsită.

Ca chestiune de noutate, d-nia sa spune că Iisus a adus lumii un altfel de cugetare despre Dumnezeu. Acesta e Tată, e bunătate, e îmbrățișător față de oameni. Printr'o asemenea cugetare, Iisus a săvârșit cea mai mare prefacere a lumii, fără mijoace de răsturnare. Apoi, prin jertfa pe cruce, prin nașterea Sa săracă, Iisus a croit virtuți pe care oamenii nu le vedeau și a deschis omenirii o nouă zare morală.

Cuvintele d-lui Bașaria sunt un art. vrednic și care merită citat ca atare.

Ziarul *Universul* (25 Dec. 1926) are, ca de obicei, mai multe articole în această privință. În cel întâi, intitulat „De Sărbători”, scris de însuși directorul său, d. *Stelian Popescu*, citim cugetări dulci ca următoarele:

„Crăciunul este sărbătoarea copiilor a căror bucurie din aceste zile de sărbătoare sădește în suletele tinere, credința în frumusețea vieții, dragostea pentru tot ce ne înconjoară, speranța în realizarea închipuirilor minții spre veșnica frământare de mai bine.

„De nici o altă împrejurare a vieții nu sunt legate amintirile noastre, că de sărbătoarea Crăciunului, în care se perpetuiază copilăria cu iluziile ei“.

Apoi vorbește de fapta frumoasă a societăților care caută să îndulcească aceste sărbători în familiile celor nevoiași.

„Născute din dragostea creștinească, cea mai sublimă dintre virtuțile religiei noastre, aceste societăți merită încurajarea tuturor, căci sădesc în inimile celor nevoiași bucurii, cari mai târziu se vor transforma în amintiri plăcute, menite să ridice moralul“.

În alt articol, cu titlul „Cultura ortodoxă”, d. *Nichifor Crainic* scrie că poporul românesc s'a născut odată cu credința ortodoxă. El a trăit în mireazma ei, care a intrat în sufletul nostru ca ceva nedezlipit de ființa noastră. Pe temelia durată în sufletele noastre de această credință, noi am și clădit lucrări mari sufletești, în arta religioasă, care fac fala noastră. Clădirile de biserică ridicate la noi sunt o strălucire a întregii credințe ortodoxe. Măreția noastră trecută a fost înfăptuită prin Mitropolitul Petru Movilă al Kievului, prin Constantin Brâncoveanu, Vasile Lupu și alții. Prin ei am savârșit tot lucrări de seamă pentru credința ortodoxă. Noi am cheltuit în trecut pentru aceasta și toate popoarele ortodoxe s'au împărțit din această vrednică făptuire a noastră. Aceia a fost vremea noastră de mărire, când cheltuiam pentru Dumnezeu, iar mai târziu boierii noștri aruncau banii cu patimă „în speluncile elegante ale Nisei și ale Parisului“.

Cultură românească înseamnă cultură ortodoxă. „Ortodoxism înseamnă deci pentru noi creație originală. Aceasta e tradiția noastră și în sânul ei așteaptă posibilități de viitoare dezvoltare a culturii române.“

În *Datinile creștinești*, d. *V. Voiculescu* arată, cu părere de rău, că datinile de Crăciun slăbesc și, în

schimb, și la țară pătrunde pomul de Crăciun. E frumos și aceasta, dar nu poate avea puterea colindului nostru pentru că nu are acțiune. Pomul de Crăciun se sărbătorește în cerc închis, în familie, pe când colindul e cu umblete, cu cutreierare, cu oglindire într'însul a întregii noastre vieți.

„Colindul nostru deschide larg porțile oricui ar zice la poartă cântarea vrăjită — florile dalbe... oricui, fie el copil sau om mare, bogat sau sărac, cunoscut ori străin, de aici sau de peste nouă ape și nouă sate..

„Ca dintr'un pomelnic, copilul trece prin sufletul lui pe toți locuitorii țării și-i vede aeeva când spune colinda de vânător de pe crestele munților, colind de pescar din bălțile Dunării, colind de mocan din șesurile Dobrogei, colind de om bun din văile Transilvaniei“.

Iată deci și alte merite ale datinelor noastre de Crăciun, peste cele pe care le știam până acum, și care trebuie să fie mîntea noastră vie pentru a prețui ce avem din vechi și mai bun decât ce am împrumutat dela alții.

Tot d. Voiculescu pune în frumoasă poezie povestirea Nașterii Domnului Hristos.

Apoi ni se dă un scurt crâmpel despre „Cei trei magi“ din *Giovanni Papini*.

În „Gea mai veche imagine a lui Iisus Christos“, ni se dă descrierea despre descoperirea mai multor obiecte sfinte de metal la Antiohia în 1910 și care de atunci se studiază cu amănunțime. Între ele, mai însemnat se află un potir pe care se află chipul lui Hristos ca bărbat la 30 de ani și ca băiat la 12 sau 15 ani.

Potirul acesta a fost studiat smănunțit de către Dr. *G. A. Eisen*, dela Academia de științe din California și care a publicat în această privință două volume mari și bogate. *Universul* dă datele pe care le are după studiul lui Eisen. Dar în anul trecut a eșit la iveală un studiu nou, *le Calice d'Antioche*, al iezuitului *Guillaume de Jerphanion* (Roma, 1926), care combate pe Eisen. Nu intrăm în chestiunea aceasta însă, fiindcă ne vom întoarce la ea când vom face recenziile cărții lui *de Jerphanion*.

În „Datinile românești și creștinești la Crăciun. Anul nou și Bobotează“ Păr. Iconom *N. Dărăngă* din Târgul-Frumos, Iași arată dulceața obiceiurilor noastre la toate sărbătorile înșirate mai sus, își arată părerea de rău pentru părăsirea sau stălcirea lor și povestește fapta frumoasă a Ateneului din Tătărași, Iași de a le întâiși în toată frumusețea lor și a le înviora

Dr. *Eugeniu Munteanu* din *Orăștie* scrie despre Crăciunul unora cuvinte care ne umplu inima de jale. D-nia sa spune că, după război, mulți nu mai au Crăciunul de mai nainte, pentru că în multe familii lipsesc din iubii căzuți în lupte și locul lor este gol. Acum avem multe văduve și orfani care nu au Crăciun. „Săriți în ajutorul lor, nu numai cu vorba, ci și cu fapta“, încheie Dr. Munteanu, pentru ca să fie îndulcit și Crăciunul acestora.

În *România Nouă* (Chișinău, 18 Dec. 1926), un domn, institutor în com. *Pragila* jud. Soroca, arată cum anumiți călugări, ziși că vin de la Sf. Munte, precum și călugărițe, cutreieră satele, amețind capul oamenilor cu vrajele împotriva calendarului și hrănind neastâmpărul împotriva îndreptării calendarului.

Intr'un art. cu titlul *Biserica și cinematograful*, ziarul *Cuvântul* (2 Ian. c.) scrie despre episcopul ungar *Karacsony* din Oradea Mare, care cere un așezământ care să mărginească întrebuintarea teatrului și cinematografului ca mijloc pentru obște, prin spectacolele pe care le dau. Ziarul ia la vale pe episcop și tovarășii lui.

Am înțeles însă să se scrie așa în *Adevărul*, dar în *Cuvântul*?... Căci episcopul ungar are dreptate. Relele cinematografului, și chiar ale teatrelor, sunt nesfârșite. Pentru cele dintâi, dăm în acest număr cazul cu școlarul din Chișinău care s'a apucat de banditism după boldul cinematografului; pentru cele din urmă, să se cetească amănunțite culegeri făcute de Dr. *Horia Petra Petrescu* din Sibiiu și tipărite din răstimp în răstimp în cărțile Asociației de peste munți *Astra*, despărțimântul Sibiiului, în care se arată că teatrul de azi, după mărturisirile multor învățați, este numai o școală a destrăbălării.

Anuarul franciscanilor din România. — D. *Nae Ionescu* arată în *Cuvântul* (10 Ian. c.) cât de slab se înfățișează ca lucrare tipografică și ca gândire Anuarul franciscan din Hălăucești, Roman. Călugării franciscani dela noi n'au fost în stare să înjghebeze o lucrare de teme, cu materie adânc cercetată și înfățișată într'o vrednică armătură a cugetării.

De ce? Din pricină că, spune d. N. Ionescu, catolicismul e la noi ceva străin. Cu toată tradițiunea de cultură a ordinului franciscanilor, el nu se poate ținea la noi la această înălțime, pentru că nu se găsește în terenul lui. Nu are atmosfera pentru a-i merge bine și, fiind contesiune străină, nu poate decât să tânjească.

Despre *lefurile preoților*, așa cum sunt plănuite ele în proiectul d-lui ministru *Manoilescu*, scrie cuvinte drepte d. *Leontin Iliescu* în *Universul* (10 Ian. c.), arătând cu ce slujbași mărunți și departe de studii universitare a fost pus preotul alături, în ce privește leafa.

Nimenea însă n'a scris până acum despre pozițiunea jignitoare în care au fost puși prin acel proiect chiriarii noștri. Patriarhul României a fost pus după primul-ministru, când el este, în ordinea spirituală, ce este Regele în cea materială...

Scriitor român despre spovedania catolică. — În Insemnările despre călătoria sa în Italia, tipărite în mai multe numere din *Universul*, citim impresiunile d-lui *Radu D. Rosseti*, în marea catedrală din Milano (*Universul*, 10 Ian. 1927), că, pe cât de adânc l-a mișcat slujba unui sobor de 12 preoți, pe atâta l-a făcut să zâmbească priveliștea spovedaniei catolice. „În câteva gherete închise, zice d-nia sa, câțiva călugări îm-

brăcați în veștminte negre așteaptă credincioșii la spovedanie. Când aceștia se apropie, duhovnicul lasă o perdea, dindărătul căreia credinciosul mărturisește tot ce are pe suflet. Pe cât m'a emoționat primul spectacol, cu slujba lui cucernică, pe atât m'a făcut să zâmbesc cel de-al doilea.

„Cum îți apare prin fereastră capul prea sfântului dormitând, sub un bec electric, ai absolut silueta casierului care-și așteaptă spectatori la teatru sau la cinematograf.

„Mai frumoasă spovedanie la ortodocși pe față sub patrafir...”

O știm și noi și o spunem, dar ne bucurăm în deosebi când vedem că tot așa o simte și o spune un luminat și vioi scriitor.

Valul de criminalitate. — Intr'un studiu cu acest titlu, din *Universul* dela 2 Ian. c., d. *E. C. Decusara*, secretar-general al cercului de studii penale, scrie că uciderea copiilor mici a ajuns în Țara românească dela 19 în 1914 la 56 în 1923, iar stârpirea copiilor înainte de naștere a ajuns dela 2 în 1914, la 17 în 1923. Adaogă însă că, de fapt, stârpirea copiilor, chiar din sânul mamei, se săvârșește într'o măsură mult mai mare, dar numai puține din aceste fapte ajung a fi urmărite de oamenii dreptății. „După informațiunile unui medic, zice d-nia sa, care a luat ca criteriu cercetarea femeilor internate în spitale, numărul anual al avorturilor ar trece peste 100.000”.

Acesta însă e un fapt prea cunoscut, pe care l-au mai spus și alți medici, precum Dr. *Lazăr*, acum vreo 3 ani, la un congres medical în Timișoara.

Vorbind despre copiii ucigași, d. Decusara dă aceasta și pe seama cinematografului, iarăș o veche constatare.

Bisericile Maramureșului. — Sub acest titlu, ziarul *Cuvântul* (29 Dec. 1926) scrie despre dărăpănarea în care sunt lăsate foarte multe din bisericile vechi ale Maramureșului, una veche chiar de 600 de ani. Acolo stăpânește năvala străinilor pripășiți din Galiția vecină și nu mai este nicio grijă pentru vechile rămășițe ale vieții românești de altă dată.

Pamfletarii catolicismului. LEON BLOY. — Sub acest titlu, d. *C. Nestor* scrie în *Cuvântul* (28 Dec. 1926) un foileton despre aprigul scriitor francez *Leon Bloy*, bărbat credincios, dar urât de cărmuitoarii bisericii, pentru că nu cruță păcatele lor. Pentru știința cititorilor noștri, luăm din acest foileton următoarele:

„Deși catolic, Bloy este repudiat de catolici. Nu se cunosc motivele acestora, dar știm că pamfletarul a denunțat mizeria morală a preoților catolici. Mercantilismul sacerdotal¹⁾ îl desgustă profund. Uneori crezi că-l paște gândul sinuciderii. Argintul — spune el — e sângele săracului. Nimeni nu se poate îmbogăți decât

1. *Mercantilismul sacerdotal* înseamnă pe românește *negustoria preoților*. Trebuie să traduc, că poate unii cititori să nu înțeleagă aceste cuvinte. — Nota Arhim. *Scriban*.

vânzând corpul și sângele Mântuitorului Christos. Arghirofilia preoțimei catolice vizate de Bloy nesocotea aceste precepte. Mai mult încă, Papa Piu IX-lea a făcut într'o ocazie elogiul bogăției. Motiv puternic pentru Bloy ca să stăruie asupra putreziciunii catolicismului. Căutând pe Dumnezeu, zvârlind anatema contra preoților «vanzători de contra-mărci creștine», face un popas străduindu-se să prindă esența formelor superioare ale vieții».

Cartea și „șantanul”. — Nu e întâia oară când se scrie la noi că milostenia trebuie făcută în înfățișări cuviincioase și nu să scoatem banii sortiți pentru săraci cu mijloace destrăbălate. În chestiunea aceasta, e nevoie acum să scrie și ziarul *Cuvântul* (24 Dec. 1926). Acolo citim despre societatea «Principele Mircea» că „are un scop caritabil, pe care îl îndeplinește cu sfințenie. În fiecare an, micii protejați ai acestei instituții se bucură de roadele unei activități neobosite. Și în luna Decembrie, o expoziție de lucrări ale doamnelor din societatea instalată la Cercul Militar adună venituri importante, atât de necesare în preajma sărbătorilor, pentru sărmanii de ale căror lipsuri și nevoi Societatea se îngrijește».

Până aici toate bune, dar de aici încolo, ziarul începe a vorbi altfel, până la a spune că, la o producțiune dată în preajma sărbătorilor, s'au pus și numere de varietate, la care artistele au dansat dezbrăcate deabinele.

Sunt acestea căi pentru adunarea mijloacelor cu care să faci milă creștinească!

Pr. C. Dron, **AMINTIREA SOBORULUI DELA NICEEA. Serbările dela Iași.** — Tipografia Mănăstirii Neamțului, 1926. Volum pe hârtie velină, format în 8, de 142 de pagini, fără arătare de preț.

Frumoasele serbări de anul trecut dela Iași, pentru pomenirea a 1600 de ani dela ținerea vestitului sinod dela Niceja, sunt povestite în această carte, în care găsim și toate cuvântările ținute cu acest prilej. Este un lucru foarte chibzuit că marile clipe de însuflețire nu sunt lăsate a se mărgini numai la vremea scurtă cât au ținut, ci sunt puse, pe calea scrisului, a mai sta înaintea minții privitorilor și după aceia. În adevăr trecem prin atâtea clipe de vie simțire, dar, cum e omul, e luat la vale și îndată mintea sa e îndreptată aiurea. Frumusețea unei clipe a rămas numai lucru de o clipă.

Chiar până a nu ne veni cartea Părintelui Dron, noi stăteam și ne gândeam: Ce a fost anul trecut pe vremea aceasta! Venirea soliei dela Constantinopol pentru înmânarea tomosului patriarhal; serbările dela Iași și apoi la Mănăstirea Secu; investitura Patriarhului — toți mari acte bisericesti! Și cu toate acestea, dacă vremea a trecut, ce a mai rămas? Oamenii rămân iar la spălăceala treburilor zilnice în care nu se mai simte vioiciunea marilor clipe.

Deaceea chiar ne gândeam să împrăștiăm noi amin-

tirea celor de anul trecut, prin o pagină-două pe care am fi scris-o aci. Și iată, tocmai în această vreme, ne vine cartea Părintelui Dron. Deci zicem că a avut un gând fericit de a strânge într'o carte povestirea tuturor celor săvârșite anul trecut la Iași pentru sărbătorirea Niceei. Cartea se înfățișează foarte bine, ca un volum împodobit, având pe înveliș chipurile Patriarhului și al Mitropolitului Moldovei, în fața catedralei Mitropoliei dela Iași, iar în cuprinsul cărții încă 23 de ilustrațiuni, din care însă unele n'au putut eși bine.

Alături de volumul despre „Patriarhia Românească”, de care am scris în nr. trecut, va putea sta alături cu cinste și această carte privitoare la serbarea Niceei în țara noastră.

ȚARA NOASTRĂ, Cluj 12 Decembrie 1926.

În această revistă săptămânală, care iese în Cluj, de de o bucată de vreme se tot discută chestiuni religioase, mai cu seamă de când discuțiunile privitoare la antisemitism au luat un mers mai viu. Despre ele scrie d. G. M. Ivanov, vechiul seminarist al nostru dela «Central», care a scris protivnic celor scrise de Păr. Petre Chiricuță în *Cuvântul*.

În nr. acesta, găsim un art. cu titlul „Importanța Vechiului Testament, în legătură cu reforma învățământului religios”. Art. e scris de Păr. *Septimiu Popa* din biserica uniata, preot însă în legături mai vii cu ortodoxii decât alți uniați.

Vederile Părintelui Popa sunt cele drepte cu privire la Vechiul Testament, pe care trebuie să le aibă orice preot și teolog, anume că Vechiul Testament face parte vie și nedeslipită din toată învățătura creștinească și deci nici nu ne putem gândi a-l înlătura din învățământul nostru religios. Păr. Popa arată și temeiurile pentru care nu putem să ne lepădăm de Vechiul Testament, temeiuri luate din șirul cercetărilor științifice, care însă puteau fi desfășurate și mai pe larg. Art. e bun și slujește la stăvilirea șivoiului greșit și protivnic față de Vechiul Testament.

Preotul *Ștefan Georgescu*, **MONOGRAFIA BISERICII PAROHIALE SF. DIMITRIE (COLENTINA)**. București, 1924. Broșură în 8 de 22 de pagini preț 10 lei.

Biserica Sf. Dimitrie Colentina este cea de care s'a vorbit deseori ca de o podoabă care se ridică în București. S'a scris despre ea și în *Universul* și în *Crucea*, în care s'a înfățișat și chipul ei falnic, și am scris și noi, deasemenea dând chipul măreț al bisericii.

Tot cu privire la această biserică însă, avem și o scurtă dare de seamă, despre starea de azi a parohiei, cu întinderea, averea, personalul și vecinătățile ei. La început, se face și o scurtă arătare istorică despre începutul ființării ei, care nu e prea de mult. Biserica veche s'a clădit la 1839. Încă o arătare despre trecutul ei se face și la pag. 9.

Nu e întâia oară când se scrie despre această biserică. În anul 1899, a scris despre ea (despre biserica

veche) Păr. *Marin Dumitrescu*. Noua monografie a Părintelui St. Georgescu dă și bucată care s'a scris atunci despre ea, cum și o înșirare a lucrurilor de seamă care se află în stăpânirea bisericii.

Acoastă lucrare e o însăilare scurtă, care s'ar putea dezvolta într-o încheiere mai amănunțită. Poate că noua biserică pe care o vom vedea și sfințită gata în anul viitor, va face să roiască în jurul ei fel de fel de lucrări, între care și o desfășurare mai pe larg a celor scrise acum pe scurt. Noi însă trebuie să pomenim cu drag Părinții St. Georgescu de a înzestra biserică cu o astfel de lucrare, ceace ar trebui să se petreacă și cu oricare biserică, anume să avem despre fiecare din ele o oglindă despre ce au fost în trecut și ce sunt azi.

O nouă revistă bisericească... O! câte mai ies acum! Și voim să scriem despre toate, dar sunt prea multe și nu le putem urmări pe toate. Punem deoparte câte una, ca să scriem despre ea, dar îndată ne îneacă mormanul altora și nu mai putem ști unde e aceia.

Din anul acesta, se tipărește în orașul Buzău revista **BUNA VESTIRE**, nume cu care mai apărea o revistă frumoasă și în Câmpulung, dar nu mai știm dacă se mai tipărește și acum. Buna-Vestire din Buzău este foaia creștinilor din parohia *Banu*. Răsfoim paginile ei și dăm peste multe materii folositoare, scrise vioi și tot scurt, cum e mai bine, pentru a nu cere lumii prea multă osteneală. Chiar dela început băgăm-de-seamă un stil sprinten și viguros. Nu are nimic din moliciunea felului școlăresc de povestire. Revista se arată pe o treaptă mai înaltă din acest punct de vedere. Deși n'au eșit până acum decât 3 fascicule, totuși credem că a folosit cititorilor parohiei. Numărul din Noemvrie e chiar un număr bogat și vrednic de toată luarea aminte. După revista *Ingerul*, eparhia Buzăului se poate lăuda și cu aceasta numită *Buna Vestire*.

Isvorașul. *Revista de muzică; artă națională și folclor*, cârmuită de d-na *Olimpia* și *Gh. Dumitrescu-Bistrița*. Redacția și administrația în *Bistrița*, Mehedinți. Sept.-Oct. 1926.

E o revistă lunară, în format aproape ca al revistei noastre, pe 2 coloane. În numărul dublu pomenit, are o bucată de muzică populară, pentru cor, scrisă pe note de muzică bisericească, apoi o povestire din popor despre *Nașterea Domnului Hristos*, culeasă de învățătorul *Balica* din *Samarinești*, Mehedinți și tipărită mai întâi în revista *Dreptatea* în 1924. Incolo cuprinde numai material de literatură populară.

O nouă experiență despre folosul postului.— Totdeauna am fost de părere că, orice scriere vei citi, tot vei găsi măcar un crâmpel cu care să folosești ceva religiunii. Această veche constatare mi s'a adevărit și mai de curând, apucându-mă să citesc în *România Nouă* din Chișinău (13 Ianuarie c.) unul din foiletoanele pe care le publică în ea scriitorul rus

Alexinski, care a fost și la noi în București și în Basarabia, în Octomvrie trecut. Incepând să citesc fără gând de căutare pentru ceva religios, totuși am găsit ceva și din nou mi-am zis că multe sunt căile în care poți servi religiunea.

Alexinski scrie despre închisoarea pe care a răbdat-o în Rusia și despre greva foamei a care se supusese. Se înțelege că numai omul care suferă un asemenea regim poate încerca prin el însuși cum ești când rabzi de foame zile întregi. Și el a răbdat, până la punctul unde am ajuns cu cititul, mai mult de 17 zile. Iată acum ce spune el despre lucrarea minții în această stare:

«În ce privește creierul meu, el rămânea tot timpul limpede, pot chiar să spun că starea mea morală era mai bună, decât înaintea grevei. Începusem să înțeleg din ce motiv toate religiile adevărate au prescris un post lung credincioșilor, cari doreau să libereze mintea lor de toate preocupările banale ale pământului.

«Când nu mănânci, ai o impresie că sufletul îți e mai ușor».

Un cuvânt despre calendar în Basarabia.—

În același număr al *României Nouă*, găsim articolul plin de duh blând și cuviincios în care Preotul *N. Scirschi* spune că starea de neliniște cu calendarul în Basarabia nici pe departe nu e o stare răspândită. Sf. Sa se află de trei ani în parohia sa și oamenii au primit cu foarte multă liniște și chiar cu mângâiere cuvântul că de acum vom sărbători Sfintele Sărbători la data când le-au ținut și Sfinții Părinții și chiar Sfinții Apostoli; că toate obiceiurile sărbătorilor s'au ținut la datele calendarului îndreptat și că, pe unde a fost neliniște cu calendarul, nu a fost din nepriceperea poporului sau din lipsa sa de învățătură, ci din tratarea anormală și greșită care se aplică poporului, că el ia toate lucrurile cu neîncredere. Nu trebuie deci decât apropiere de popor și toate vor merge bine.

Gustăm cu plăcere articolul Părintelui *Scirschi*, nu numai pentru cugetările pe care le cuprinde, ci și pentru curgătoarea limbă românească în care scrie. Dacă acesta e însuși scrisul său și nu cumva e îndreptat în redacție, trebuie să ne minunăm și să luăm cunoștință cu plăcere cât de iute preoții basarabeni și-au împurit limba noastră românească. Pe toți acești basarabeni îi citesc scriind în *România Nouă* într-o românească mult mai apropiată de graiul din România veche (vechiul regat) decât scriu ziarele de peste munți, care nu și-au schimbat întru nimic scrisul lor.

Antihristul și arhanghelii în Basarabia.— În Basarabia, după cum povestește d. *Vasile D. Moisiu* în *România Nouă* (15 Ian. c.), bieții locuitori lesne-crezători au fost înșelați de oameni vicleni, că a venit Antihristul și va fi vai de acel care va fi găsit fără cruce. Și oamenii de trică au dat năvală ca să cumpere cruci și au dat cât li s'a cerut la negustorii care știuseră ei de undeva că se vor cere atâtea cruci. Acum, după ce s'a făcut

această bună negustorie, alți vicleni au răspândit un zvon nou anume că părintele *Inochentie* (întemeietorul sectei inochentiștilor) s'a suit la ceruri și a trimes de acolo pe Arhangheli, ca să povățuiască lumea și s'o scoată din rătăcirea în care au adus-o „Românții“, prin schimbarea calendarului și sărbătorilor.

Acești „Arhangheli“ se oploșesc tainic prin păduri

ori prin case lăturalnice și slujesc și propoveduiesc din scripturi și viețile sfinților cum au suferit proorocii și mucenicii din trecut.

Și lumea habotnică îi crede orbește, iar unii se leapădă cu totul de biserică și de credință.

Arhim. SCRIBAN

INSEMNARI MARUNTE

Indărăt cu cartea. — Deși la noi se tot lucrează împotriva neștiinței de carte, deși s'au tot înființat școale, ca să alunge întnerecul, cu toate acestea cartea nu e căutată. Una este a învăța să citești și alta este a-ți fi cartea dragă, a o simți ca o trebuință, a dori s'o ai și s'o cauți. Cercetarea celor mai mulți duce la aflarea supărătoare că la noi dorul cititului dă îndărăt. Și doar de asta se învață cartea, ca să aibă omul un mijloc de a se lumina și a se înălța sufletește, nu ca să știe a descurca două buchii pe hârtie ori ca să știe a se iscăli.

Iată, trei zile ună după alta, trei scriitori deosebiți ne spun același lucru.

1. Unul este fostul director general al teatrelor, d. *Corneliu Moldovanu*, care, în *Viitorul* dela 23 Dec. c., scrie sub titlul „Sărăcie culturală“ despre fel de fel de lipsuri sufletești ale noastre, iar despre căutarea cărții spune: „...în vitrinele librăriilor, farfuriile, geamandanele și abajururile au luat locul cărții“.

La întrebarea pe care celce se miră de aceasta, o pune librarului, d. Moldovanu spune că i se dă răspunsul:

„— Cu cărțile dăm faliment. Tot câștigul ni-l dă galanteria!“

Iar dacă la acel librar vine cineva cu un manuscript pentru tipar, capătă răspunsul, zice înainte d. Moldovanu:

— Regret, domnule, poet sau prozator, dar nu mai edităm nimic. Literatura nu se vinde și nu suntem atât de naivi să închidem un capital însemnat într'o afacere condamnată mai dinainte“.

Și acum să ascultăm pe cellalt.

2. E d. *Petronius*, tot în *Viitorul*, (24 Dec. c.), care scrie în cunoscutele sale „Note“, sub titlul „Criza cărții“.

„Intr'un timp în care școlile se înmulțesc, analfabetismul se micșorează și numărul celor ce-ar trebui să prindă gust de cetit se mărește, în aceiași măsură, cartea se citește tot mai puțin“.

După ce arată că în România mică au putut merge unele biblioteci populare, mărturisește cu jale că astăzi, în România Mare, lucrurile merg mai greu. „Comerțul de editură aproape a încetat. Chiar și bogată editură a „Culturii Naționale“ tânjește după ce îmbogățise literatura cu cărți frumoase... De unde se credea că dispariția granițelor va aduce o influență la scrisul românesc, se vede că de bușeul cărții a rămas mai slab decât era în micul vechiu regat“.

Cu dreptate apoi d. *Petronius* scrie mai la vale că nu poate rămânea în picioare cărteala că azi cartea e scumpă și de aceea nu s'ar fi citind. Nu, pentru că și rachiul e scump, dar se cheltuiește pe el cât nu se cheltuia înainte de război.

Și încheie d. *Petronius*: „Criza cărții are obârși adânci și ea este incontenabil dureroasă pentru idealul culturii la care râvnim“.

Va să zică ajunge omul să poată citi, dar tot nu citește. De ce? Nici nu se face mișcare pentru răspândirea cărții, pentru că unde se întâmplă oă omul dă peste o carte cu adevărat frumoasă, nu se leapădă de ea. Dar nu ajunge a o cunoaște. Cărțile de literatură rămân mărginite între puțini. Scriitorul acestor rânduri e totdeauna cu ochii țintă când vede pe un om de rând citind, mai cu seamă la băieții de prăvălie, la calfele dela feluriți meseriași. Trebuie să mărturisesc că niciodată n'am văzut în mâna lor o carte din vreo bibliotecă de seamă, precum vreo *Alexandrie*, sau vreo *Genovevă de Brabant*, cărți care se găsesc ușor, dar am văzut deseori fascicule de-ale lui *Ignaț Hertz*.

Deci capătul este, până acum, că și când poate omul citi și când are dor de citit, tot nu citește ce trebuie.

3. În *Adevărul* de Crăciun, (25 Dec. 1926), sub titlul *Criza cărții*, d. *M. Sevastos*, însiră înaintea noastră aceleași arătări:

„Vitrinele librăriilor sunt invadate de mingi, bocanci și păpuși automate. Cartea, chiar în casa ei, s'a stins parcă, s'a comprimat... și ne face impresia că-l de prisos în bazarul articolelor de toaletă.“

„In ajuunul Sărbătorilor, librăriile ar fi trebuit să expună, obiecte din domeniul lor: niște cărți rare, frumos ilustrate, artistic legate — atâtea sugestii pentru daruri cărturărești. Librarii știu însă că astfel de lucruri n'au acum căutare. De aceea spațiul rezervat în vitrină lui *Anatole France* este perfect cuprins de un bocanc cu ținte rânjite pe demargini..“

«În România Mare nu se citește mai mult decât se citea în România mică; atât cărțile cât și revistele au cam același tiraj. 1)»

«Provinciile alipite aproape nu contează. Cum generațiile nouă din vechiul regat nu mai citesc nimic, iar populația

1. Ba într'un nou art. (foiletonul din 20 Ianuarie c.), d. *Moldovanu* zice că se citește mai puțin.

de peste vechile hotare de-abia acum se deprinde cu slova românească — avem o vagă bănuială: oă au rămas aceiași cititori de dinainte de război.

„Noii îmbogățiți nu citesc (și tocmăi ei ar fi în stare să cumpere cărți). Iși satisfac necesitățile intelectuale la filmele de senzație ale cinematografeilor sau la piesele prompto de teatru.

„De nouă editurile au rămas cu maldăre de volume în bocin. Nu vând puțin nuvelele și romanele, foarte slab poezile și de loc piesele de teatru. Editurile și-au încetinit activitatea, dacă nu și-au suspendat-o ou totul. Volumele tipărite ne fac mai mult impresia unui sacrificiu.

„La noi indiferența față de cărți se observă și din aspectele exterioare ale vieții. Nu vezi oameni cu cartea în mână într'o curte pe o bancă — nici în tren, nici în grădinile publice. Funcționarele de birou, în momentele libere, nu-și aruncă ochii pe o carte — ci aranjează cronica scandalosă a instituției...”

Și așa mai departe. Oameni din felurite laturi ale vieții bagă-de-seamă același lucru. Dacă viața întreagă nu e purtată de ceva mai adânc, cultura întreagă nu are de unde se hrăni. Ea nu se poate sprijini pe ea singură.

Și starea aceasta nu se îndreaptă. Tot așa citeam acum 3 ani de zile, în *Adevărul* dela 29 Noembrie 1923, sub titlul *Ne mor revistele în Ardeal*, despre încetarea tipăririi revistei *Conștiința Românească* din Cluj, la care scriau bărbați de seamă ai culturii românești, precum *Sextil Pușcariu*, *V. Bogrea*, care a murit anul acesta, și alții. *Adevărul* arăta atunci că Clujul are, la o populație de 120.000 de locuitori, 20.000 de intelectuali români. Cu toate acestea, revista n'a putut trăi între atâția români.

Și cum s'a scris despre *Conștiința Românească*, tot așa s'a scris și despre alte ziare peste munți care au perit și au dat prilej să se scrie în felul acesta: „Iar în locurilor, scrie *Adevărul*, au sosit la asalt toate tiparnițele sexuale ale epocii și ale Capitalei”.

„Criza însă e generală. Nu numai la Cluj, ci în toate orașele mari ale Ardealului și Banatului, dispar ziarele românești. În întreg Ardealul, nu mai apar decât două-trei reviste literare românești, și aceasta la mari intervale. Sunt orașe, ca de pildă Aradul, Timișoara și Brașovul, cari toate la un loc nu au decât 5 ziare (reviste) românești — iar în librării stau nedesfăcute și necumpărate sutele de volume de literatură bună românească. În schimb, bodegile de tot soiul, cafenelele tixite. . . Apa de Colonie se vinde cu hectolitru, pudra cu sacii”.

Băgați-de-seamă, rândurile acestea au fost scrise acum trei ani. Cu toate acestea cei trei scriitori, cari și-au așternut pe hârtie constatările lor în preajma Crăciunului din acest an, scriu la fel. Asta arată însă că lucrurile nu s'au îndreptat. Deci avem în aceasta o mare latură, spre care trebuie să îndreptăm lucrul nostru, anume a trezi gustul de citit în românii noștri.

Munca țaranului. — La noi e veche tânguire că în Țara românească nu se muncește destul, iar mai cu seamă acum, după război, neîncetat se spune că viața e scumpă, fiindcă toată lumea consumă, dar nu se muncește în aceiași

măsură. Un studiu eșit în cele din urmă zile ale anului 1926, datorit d-lui deputat *Alexandru Alimăneșteanu*, scoate din nou la iveală această chestiune, cu o mulțime de date pe care acest studiu le aduce.

În țara noastră, zice d-nea sa, azi nu se lucrează la câmp decât 120 de zile pe an. Din pricina iernii, nu se lucrează 115 zile, din pricina ploilor alte 44 de zile, din pricina sărbătorilor alte 86 de zile. Deci se lucrează numai o treime din zilele anului, cu mare pagubă pentru gospodăria țării noastre.

Dar pentru a lucra cele 13,885,705 de hectare ale noastre, trebuiesc 647,100,392 de zile de muncă. Locuitorii însă care se țin de plugărie pot da 1,529,395,200 de zile de muncă. Urmează că rămân neîntrebuințate 882,294,908 zile de muncă în răstimpul dela Aprilie până la Noembrie.

Ce mare pagubă că aceste zile se perd! Pe acestea le fură cărciumile și flecăriile politice care s'au furișat acum și în sate.

Ce e de făcut pentru a aduce îndreptare? *

Răspunsul, ca totdeauna în asemenea împrejurări, este: 1. mai întâi de toate, educația dată țăranului ca să prețuiască timpul; 2. să fie îndrumat pentru a se ținea și de industrie, ca să poată munci când nu are muncă la câmp; 3. să se pornească o îndrumare spre industrii după ramurile industriale mai potrivite cu felurile ținuturi ale țării, și apoi alte măsuri economice.

Noi pomenim de acestea pentru știința preoților, fiindcă studiul pastoral trebuie să bage-de-seamă toate clătinările din viața poporului, ca să ia măsurile cele de trebuință.

Se duc obiceiurile Crăciunului. — Lasă că o știm și o băgăm-de-seamă și noi și o tot citim apoi în fiecare an, dar nici anul acesta n'a lipsit dela aceste constatări. O citim din nou în *Universul* dela 2 Ianuarie c. și în *Viitorul* cu data de 30 Dec. 1926.

În cel dintâi citim:

„Cu regret, putem constata că până și la țară, în popor, au început să se peardă aceste comori neprețuite, cari formează veriga de continuitate a elementelor băștinașe, veriga ce leagă pe străbunii noștri de generațiile ce viu... Cu cât regret trebuie să vedem înlocuirea *urărilor* și a *Plugușorului*, cu alte cântece erotice, lumești și chiar șansonete culese de prin varieturi!

„A pierit și Vicleimul, adevărat teatru popular cu subiect creștinesc și cu melodii biblice. În loc de *Irozi*, vedem colindând pe străzile orașelor tot soiul de inovații lăutărești, țigănești sau cum voiți, dar numai creștinești nu

«În primul rând, aci este greșeala noastră, a orașenilor. Suflul de occidentalism ne-a înstrăinat de sufletul popular. Civilizația a alungat frumoasele și înțeleptele datini strămoșești, după cum spune cu drept cuvânt Eminescu:

„Și cum vin cu drum de fier,

„Toate cântecele pier...”

«E rolul preoților și intelectualilor la orașe, al preoților și învățătorilor la sate, să reînvie aceste datini strămoșești care fac parte din însăși ființa noastră națională».

Tot spre preoți se strigă ca să oprească ei în drum molima cea păcătoasă...

În cel de al doilea art., sub iscălitura scriitorului *Corneliu Moldovanu*, care scrie un întreg foileton despre ce a văzut la Bazarul de Caritate instalat de sărbători la Cercul Militar din București, ni se spune, tot cu mare părere de rău, că datinele noastre străvechi sunt înlocuite cu cântece și înfățișări străine, care n'au nicio legătură cu sufletul nostru.

„Cu prilejul Crăciunului, zice d-nia sa, mi-am dat seamă cu durere că colindele, vicleimul sau Haiducii, aceste ultime vestigii ale spectacolului popular, aceste mistere medievale, și-au pierdut parfumul mistic și strălucirea tradițională.

„Datina moare! În aceste două cuvinte geme o mică tragedie. Cântecele și danțurile românești sunt surpate zi cu zi de invazia plăcilor de gramofon care răspândesc în satele noastre zbănțuilele foxtrottului și bâțâelile charlestonului“.

„Melodiile populare se sting, fără ca un geniu muzical să fi stors din ele esența divină a simfoniei românești. Se pierd atâtea bogății sufletești, fără ca un gând pios să le culeagă. Sau când le culege cineva, trebuie s'o mărturisim că meșterul acela se numește Bella Bartok, un compozitor maghiar. Statul român pretinde că n'are bani ca să ajute pe culegătorii de mărgăritare românești“.

„La Conservatoarele noastre de muzică, nu există catedre pentru muzica populară sau bisericească. Nu avem o academie națională de dans care să studieze sau să reînvie jocurile țărănești, și apoi, prin maeștri pricepuți, să le propage în școlile de învățători și învățătoare. Nu avem măcar un muzeu unde cel puțin vechile moaște ale datinei să doarmă în sicriile bibliotecilor sau ale vitrinelor“.

„Cultura românească se arată și de astă dată nedestoinică sau nepăsătoare, când renunță la legăturile ei cu trecutul. E un fel de „parvenitism etic“ care nu poate face cinste unui popor — îndrăznim s'o spunem pe șleau“.

Ș T I R I

Prefaceri în întocmirea parohiilor.—Prin hotărârea Ministeriului Cultelor, nr. 62.011, din 21 Dec. 1925 și după mijlocirea Prea Sfințitului Episcop al Romanului nr. 2 50 din 1925, satul *Părăul Boghi* se dezlipește dela Parohia *Târgul Trotuș* și se alipește cu biserica sa filială *Sf. Dumitru* la Parohia *Sf. Treime* din Târgu-Ouna, Bacău.

Prin hotărârea Ministeriului Cultelor nr. 62.225, din 1925, în urma mijlocirii Sfintei Episcopii a Dunării-de-jos, prin adresa nr. 1961 din 1925, biserica filială *Nașterea Maicii Domnului* din satul *Donovățul-de-jos* (Tulcea), se ridică la treapta de biserică parohială, iar biserica parohială din satul *Donovățul-de-jos* rămâne ca filială a celei dintâi.

Prin hotărârea Ministeriului Cultelor nr. 62.214, din Dec. 1925, în urma mijlocirii Sfintei Episcopii a Râmnicului, Noul-Severin, prin adresa nr. 10.397 din 12 Dec. 1925, satul *Principele Mircea*, atârnat de comuna *Vișina-Romanași*, se alipește, în ceiace privește slujirea celor

sfinte, de biserica *Sfânta Treime* din *Corabia*, de care este mai în apropiere.

Prin hotărârea Ministeriului Cultelor, nr. 7530, din 13 Februarie 1926, biserica filială *Pielești* din satul *Pielești*, parohia *Grajdurile*, Argeș, va trece la parohia *Lintești*, de care vor ținea și satele: *Lintești*, *Vârloveni* și *Pielești* și având drept parohială biserica *Cuvioasa Paraschiva* din satul *Lintești*, și ca filială, biserica *Sf. Nicolae* din satul *Pielești*.

Bisericile filiale *Intrarea-în-Biserică*, foastă schitul *Bascov*, din satul *Ursoaia*, *Sf. Nicolae* și *Nașterea Maicii Domnului* din satul *Drăgotești*, se dezlipește dela parohia *Lintești* și se trec la parohia *Grajdurile* (Argeș), de care se vor ținea satele: *Ursoaia*, *Negrești*, *Grajdurile*, *Bunești* și *Drăgotești*, având ca parohială biserica *Adormirea Maicii Domnului* și ca filiale cele două biserici sus pomenite.

Prin hotărârea Ministeriului Cultelor nr. 7531, dată în Februarie 1926, se hotărăște că biserica filială *Sfinții 40 de Mucenici* din *Tecuci-Kalenderu* jud. Teleorman, se declară parohială, purtând numele de „*Tecuci-Kalenderu II*“, prin dezlipire dela parohia *Tecuci-Kalenderu*, aceasta în Eparhia Ungro-Vlahiei.

Biserica filială cu hramul *Sf. Nicolaie*, din satul *Georocul-Mare*, comuna tot *Georocul-Mare*, jud. Dolj, se declară parohială, purtând numele de *Georocul-Mare*, prin dezlipire dela parohia *Futuri*, aceasta în eparhia Râmnicului, Noul Severin.

Biserica filială cu hramul *Sfinții Impărați Constantin și Elena*, din satul *Socoalele*, comuna *Dragoș-Vodă*, jud. Ialomița, se declară parohială, purtând numele de *Socoalele*, prin dezlipire dela parohia *Dragoș-Vodă*, aceasta în Eparhia Constanței.

Prin hotărârea Ministeriului Cultelor nr. 7532, dată în Februarie 1926, biserica filială cu hramul *Sf. Gheorghe* din satul *Peatra*, atârnat de parohia *Stoenești*, comuna *Slobozia*, jud. *Mușul*, se dezlipește dela numita parohie și se declară biserică parohială, purtând numele de *Peatra*.

Biserica filială cu hramul *Sf. Ioan Botezătorul* din satul *Dâmbovicioara*, atârnat de parohia *Rucărul-de-Mijloc*, Muscel, se dezlipește dela numita parohie și se declară biserică parohială, purtând numele de *Dâmbovicioara*.

Prin hotărârea Ministeriului Cultelor nr. 7372, dată în Ianuarie 1926, biserica filială *Sfântul Ioan Botezătorul* din satul *Buciumeni*, Dâmbovița, se dezlipește dela parohia *Țâța* (jud. Dâmbovița) și se ridică totodată la treapta de biserică parohială, formând astfel o nouă parohie, sub denumirea de parohia *Buciumeni*, jud. Dâmbovița.

Prin hotărârea Ministeriului Cultelor nr. 1516, din 2

Ianuarie 1926, biserica filială «Sfinții Apostoli» (Vișoi) orașul Câmpulung (Muscel), se ridică la treapta de parohială, prin dezlipirea ei dela parohia „Mucenița Marina”.

Parohie desființată și iar înființată.—Prin hotărârea Ministerului Cultelor nr. 8411 din Februarie 1926, se anulează hotărârea aceluiași Minister nr. 34 613/1925, prin care se desființase parohia *Ciumei*, topindu-se în parohia *Apele-Vii* jud. Romanai și prin care se înființase în locul ei parohia *Sf. Ștefan*, dezlipită tot dela parohia „Apele-Vii”. În viitor, rămâne în picioare tot vechea întocmire, adică: 1. Parohia *Ciumei* și 2. Parohia *Apele-Vii* (Romanai), delimitarea de mai înainte, fără schimbare.

Parohii nouă.—Prin hotărârea Ministerului Cultelor nr. 2522 din anul 1925, s'a înființat, pe ziua de 1 Ianuarie 1926, o parohie nouă, cu numele de *Preasna-Veche* (jud. Ilfov), cu biserica parohială Sf. Ioan Botezătorul, prin dezlipirea satelor *Preasna-Veche* și *Valea Presnei* dela parohia *Gurbănești*, Ilfov.

Prin hotărârea Ministerului Cultelor nr. 2521 din 16 Ianuarie 1926, s'a înființat, pe ziua de 1 Ianuarie 1926, în cătunul *Puțul-lui-Crăciun*, com. *Grivița*, Ilfov, o parohie nouă, numită *N. Podeanu*, cu hramul „Sfinții Impărați Constantin și Elena”.

Protopopi noi.—In locul vechilor protopopi ai Bucureștilor, Părinții *Economi Traian Vintilescu* și *Ioan Georgescu*, au fost numiți protopopi Părinții *Zamfir Popescu* și *Const. Moisiu*. Această schimbare s'a făcut, nu imputându-se ceva celor dintâi, ci socotindu-se că, după noua orânduire a regulamentului Legii Unificării, slujba protopopiei se ține pe un răstimp de cinci ani, vreme care s'a socotit împlinită de cei doi vechi protopopi.

Dărnicie creștinească.—Un profesor din orașul *Mosul* din Mesopotamia, unul din mulții nenorociți ai războiului, umblă prin țara noastră adunând mijloace pentru trații săi, greu loviți de prigonirea mohamedanilor. El se află de o lună de zile în București, umblând din biserică în biserică pentru strângere de ajutoare, fiind întărit cu hârtii oficiale dela Sf. Mitropolie, dela stăpânirea noastră politică și dela consulul englez din Mesopotamia. In ziua de 7 Ianuarie c., a venit la biserica *Sf. Ioan-Moș* care-și sărbătorea hramul slujit de Păr. Arhim. Scriban.

Credincioșii noștri au avut prin aceasta o prilej rară și plină de mângâiere. Căci Păr. Arhimandrit, în curgerea cuvântării sale, a pomenit și de amărâtul profesor a căru

recomandare, făcută de consulul englez din Mosul, a citit-o înaintea credincioșilor. Apoi a poftit pe profesorul asirian să-și povestească singur starea sa înaintea credincioșilor. Și el a început a povesti în limba engleză, pe care, frază cu frază, Păr. Arhimandrit o traducea înaintea credincioșilor. Creștinii au fost mișcați auzind de nenorocirile care au izbit pe creștinii din depărtatele ținuturi ale Tigrului și Eufratului și îndată au strâns peste 5000 de lei, pe care i-au dat celui care avea mare nevoie de ajutor.

Isprăvile cinematografului.—E încă una pe lângă multe cunoscute. E povestită de ziarul *România Nouă* din Chișinău (2 Dec. 1926). Școlarul *Ifrim Nicolae*, privind desfășurarea priveliștilor de pe pânza cinematografului, cuprinse sub numele *Banda care adoarme viii și învie morții*, s'a întovărășit îndată cu alți doi școlari și a trimis o scrisoare de amenințare negustorului *Moșca Becher*, că-i omoară familia, dacă acesta nu așează 10.000 de lei la cutare loc. Negustorul a înștiințat poliția, a pus un plic cu hârtie proastă înăuntru la locul cu pricina, și școlarul a fost prins. La poliție, a mărturisit că a făcut aceasta îndată ce a văzut la cinematograful desfășurarea pomenită.

Ce le pasă negustorilor de cinematografe? Aceștia sunt în stare să dea orice, numai bani să iasă...

Călugăr împotriva îndreptării calendarului.—

In zilele de Bobotează și Sf. Ioan, un călugăr din Sf. Munte, cu numele *Ioan Voinescu*, de baștină din jud. Făgăraș de peste munți, a pătruns în Catedrala Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei, a împrăștiat foi cu cuvinte împotriva calendarului, zise cu neadevăr că ar fi ale Patriarhului Ierusalimului, și s'a suit pe amvon să vorbească credincioșilor. Nu s'a putut face auzit, fiindcă în biserică s'a tot cântat, și a trebuit să plece. Dar a putut face neliniște. Ziarele cu data de 8, 9 și 10 Ianuarie, au scris despre isprava aceasta.

Așa este cu râvna care nu e cărmuită de luminile învățăturii.

Și totuși calendarul se înviește aiurea.—O tele-

gramă din Sofia a agenției *Rador* (*Cuvântul* 10 Ianuarie. c.) spune că guvernul bulgăresc a hotărât să-și schimbe calendarul în felul celui românesc. In scopul acesta, Sf. Sinod bulgăresc a fost convocat pentru a treia zi de Paști, ca să se ocupe de această chestiune. „De altfel aproape întreaga presă bulgară cere să se puie capăt anomaliei de a avea calendarul într'un fel și sărbătorile altfel”.

Sfărâmarea instalației electrice a seminariului din Curtea-de-Argheș.—

Ziarele dela 9 Ianuarie c. au adus o știre nimitoare... că, din porunca primarului orașului Curtea-de-Argheș, oamenii primăriei au trântit cu topoarele la pământ toată instalațiunea electrică a seminariului din Curtea-de-Argheș, care-și înșira stâlpii și sârmele pe șosea, pe mai mult de un kilometru, între clădirea nouă a seminariului, alte clădiri mai vechi, Episcopia și Palatul Regal la care chiar în acele zile era așteptat să sosească Prințul Mihai. După lămuririle foarte amănunțite pe care le dă ziarul *Cuvântul* dela 9 Ianuarie c., seminariul avea toate întăririle pentru așezarea stâlpilor și sârmelor pe șosea, iar acum, prin sfărâmarea lor, i s'au adus pagube de un milion de lei. Atât P. S. Episcop *Nichita*, cât și directorul seminariului, Păr. *Chiriță*, au făcut plângere împotriva acestui fapt la toate autoritățile în drept.

Vrednic protopop trecut din viață.—La *Cordău*

lângă Oradea-Mare, a încetat din viață Protopopul

Augustin Târziu, care a cârmuit 22 de ani protopopiatul *Simandului*. A fost un luptător pentru românism, pentru care Ungurii l-au luat cu ei și l-au închis, când oștirile românești au pătruns peste munți a doua oară și a fost slobozit de ai noștri tocmai din temnițele din Budapesta.

Ajutoarele județului Ilfov pentru biserici.—Dintr'o dare-de-seamă tipărită în ziarul *Dimineața* de sărbători, citim că județul Ilfov, dintr'un buget de 162 milioane de lei, a dat peste 2 milioane pentru biserici.

Astfel, pentru biserica din com. Drăgoești, s'a destinat suma de peste una jumătate milion, pentru biserica din com. Frumușani, suma de 320 mii lei. Pentru bisericile din com. Mironești și Gurbănești sume de câte 175 mii lei. Pentru biserica din com. Slobozia-Clinceni 150 mii lei etc. În total, s'au acordat ajutoare de reparațiuni la 14 biserici din județ.

Prodecanul teologiei dela Chișinău.—La facultatea de teologie din Chișinău, în locul decanului, Păr. Dr. *I. Mihălcescu*, care o parte din timp lucrează la București, funcționează ca pro-decan, pe timpul lipsei decanului, d. Profesor *Constantin Tomescu*.

Societatea teologilor din Chișinău.—Studentii teologi din Chișinău au o societate sub numele de „Petru Movilă“.

Hirotonie.—În ziua I de Crăciun, I. P. S. S. Mitropolitul **Pimen** al Moldovei a hirotonit preot, în catedrala Mitropoliei Moldovei, pe Păr. Ierodiacon *Laurențiu Busuioc*, doctor în teologie și directorul Seminarului Monahal din Mănăstirea Neamțului.

Alegerea de stareț.—La schitul românesc *Prodromul* din Sf. Munte al Atonului, a fost ales stareț Păr. Ieromonah *Ioasaf*, în locul Părintelui *Anichit Dumitriu*. Noul stareț a fost instalat în ziua de 16 Decembrie.

Numiri la seminarii.—Păr. *Isaia Nicolescu* a fost numit director al seminarului din Campulung.

Păr. *Moise Păcescu*, a fost numit spiritual și profesor de practică liturgică la același seminar.

BIBLIOGRAFII.

(Ieromonahul) *Damian Stănoiu*, **Sora Valeria**, povestire din viața călugărească, tipărită în „Biblioteca Bunilor Creștini“, editura ziarului „Glasul Monahilor“, Ed. 2. Cărțică în 16 de 32 de pag. Preț 5 lei.

În zile de sărbători.—Sub acest nume, Păr. *Petru Savin* din *Jorăști*, Covurlui, a scos o carte care cuprinde bucăți corale și recitări potrivite pentru sărbătorile creștinești. Ele s'au și întrebuițat în curgerea sărbătorilor prin care am trecut. Puțin înaintea Crăciunului, au fost întrebuițate la o serbare dată de școlarii Seminarului *Central* din București și la o serbare dată în Chișinău tot înaintea Crăciunului, de studenții teologi din Societatea „Petru Movilă“ și în multe alte părți.

MULȚĂMIRI.

Sf. *Mitropolie a Moldovei* aduce vii mulțămiri enoriașilor bisericii Sf. 40 de *Mucenici* din orașul, Iași care au împodobit cu pervazuri frumoase 5 icoane ale bisericii, pentru care au cheltuit suma de 2000 de lei.

Dumnezeu să-i încarce cu toate bunătățile Sale!

Sf. *Mitropolie a Moldovei* aduce vii mulțămiri creștinilor mai jos însemnați, care au făcut danii Sfintei Mănăstiri a Neamțului, după cum urmează: 1. d-lui *Constantin Păvălucă* din comuna *Breșcu*, jud. Trei-Scaune (Transilvania), care a dăruit Sfintei Mănăstiri 16 oi; 2. asemenea d-lui *Ioan Hoisu*, din *Mărtănuși*, Trei-Scaune, pentru un dar la fel; 3. asemenea d-lui *Gheorghe Bolțu*, din aceeași comună, pentru 15 oi; 4. d-lui *Gheorghe Moraru* din *Covasna*, Trei-Scaune, pentru 11 oi, și 5. d-lui *Dumitru Băjan* din *Mărtănuși*, același județ, pentru 10 oi.

Dumnezeu să-i încarce de toate bunătățile Sale ce rești și pământești.

Sf. *Mitropolie a Moldovei* aduce toate mulțămirile bunului credincios *Ioan Liță* și soției sale *Maria* din Satul *Buda* comuna *Râșca*, jud. Fălticeni, pentru dania lor făcută în 1923 Sfintei Mănăstiri *Râșca*, cuprinsă într'un mascur și 1000 de lei, iar în anul acesta o vacă și 100 de lei.

Dumnezeu să-i răsplătească cu toate darurile Sale!

Epitropia Parohiei „Adormirea“ din *Rotari*, com. *Ceptura*, jud. Prahova aduce vii mulțămiri d-lui *Dimitrie Minculescu*, proprietar în *Ceptura*, pentru că a răspuns chemării făcute și a dăruit suma de 5000 de lei, ca să se repare numita biserică.

Dumnezeu să-i dăruiască din toate bogățiile Sale!

Epitropia bisericii Sf. *Niculae* din com. *Dranovăț*, *Romanați*, mulțamește călduros domnilor *Ioan Gr. Constantin* din *Inoșăști* și *Dumitrache Ionescu* din *Dranovăț*, *Romanați* pentru două sfeșnice dăruite numitei biserici și d-lui *Ioan Stăncescu* care a dăruit 500 de lei pentru dregerea gardului numitei biserici.

Dumnezeu să-i acopere cu toate apărările Sale!

Epitropia bisericii din satul *Titerlești*, comuna *Orzești*, *Mehedinți*, aduce vii mulțămiri doamnei și d-lui *Inginer Victor Tănăsoiu* din București, Str. *Melodiei* 11, pentru dania lor făcută bisericii din numita comună, și anume: 1. un potir; 2. o candelă ar argint, în chip de policandru; 3. o perdea de mătasă pentru ușa altarului și 4. două bidoane de untdelemn pentru candelă.

Dumnezeu să îplinească bunele lor dorințe!

Epitropia Parohiei Sf. *M. M. Gheorghe*, din comuna *Bunești*. Jud. *Argeș*, aduce vii mulțămiri creștinilor mai jos însemnați, pentru daniile făcute acelei biserici și anume:

1. d-nei *Ana Orășcu*, din București, pentru un Octoih Mare, legat în pânză și piele, costând 440 lei și *Dumnezeieștile Liturghii* în preț de 240 lei;

2. soților *Nicolae* și *Aglăia Dibu*, din București, Strada *Paleologul* 5, pentru două sfeșnice mari de alamă, costând 12.000 lei, și o icoană mare aurită, cu chipul *Maicii Domnului*, în preț de 7.000 lei;

3. d-lui *Sevastian Bratu*, din acea Parohie, pentru un Apostol, legat în pânză și piele, în valoare de lei 500.

4. și d-lui *C. I. Rădulescu*, învățător, tot din acea Parohie, pentru o carte de Tedeum, în preț de lei 100.

TABLA CUPRINSULUI

REVISTEI

BISERICA ORTODOXA ROMÂNĂ PE ANUL 1926

ARTICOLE

- P. S. Episcop VARTOLOMEI** | *Cuvântul Episcopului Vartolomei.* (450—451).
- P. S. Episcop VISARION** | *Cântarea din Bisericile noastre.* (439—441).
- P. S. Episcop NICODEM** | *Cuvântări la nașterea lui Hristos.* (561—569).
- P. S. GHERONTIE** | *Lista Mitropoliților Ungro-Vlahiei.* (241—246).
Episcopul Constanței
- P. S. Arhiepiscopul EVGHENIE** | *Despre jurământul cel mincinos.* (313—316).
- Pr. I. Mihălcescu** | *Dogma Soteriologică.* (259 și 267). — *Dogma despre sfințirea omului* (321—328; 452—461; 570—577).
- Arhim. SCRIBAN** | *1. La începutul unui an nou* (1—7).
2. *Vedere de Ingeri* (139—143).
3. *Paștele Învierii* (177—179).
4. *A Inviat* (pag. 210).
5. *Literatura pioasă în limba românească* (524—529; 592—599; 697—702).
6. *Sculați că a venit Hristos* (689—690).
7. *Crăii dela răsărit* (traducere) (719—726).
- Arhim. Filaret Jocu** | *Chestiunea Validității Hirotoniilor Anglicane.* (304—312; 369—372; 433—438; 497—504).
- Econ. I. Popescu-Mălăești** | *Studii și comentarii* (25—32; 54—61; 128—135; 199—206; 273—280; 316—321; 401—404; 529—533; 635—640; 727—730).
- Pr. Valeriu Iordăchescu** | *Cardinalul Mercier.* (284—277). — *Mișcare pentru Unirea Bisericilor Creștine.* 391—393).
- Econ. V. Ursăcescu** | *Aritmetica Vlădicăi Amfilohie din anul 1793* (20—23). — *O carte veche cu profeții istorico-religioase: Agatanghelul* (62—65). — „*Crezul*” din veacul al XVI-lea (pag. 71). — *Cărțile de blăstăm din trecutul nostru* (506—514). — *Insemnări despre cărți vechi bisericești* (588—592; 703—70).
- Preot. I. Criveanu** | *Cum se sfințește un pastor.* (193—199). — *Liturghia în bisericile reformate evanghelice din Franța* (642—647).
- N. I. Buzea** | *Creștinism social* (urmarea dela nr. din August 1925, — dela pag. 7—14; 72—79; 116—121).
- Preot I. Ionescu** | *Creștinism și Darwinism. Cazul American dela Dayton* (15—17) *Repararea Catedralei din Reims* (pag. 181).
- Paraschiv Angheliescu** | *Al. Vlahuță și noua traducere a Bibliei* (17—18).
- Pr. Ioan Mangu** | *Biserica și evanghelia poporului român.* (19—20).
- Icon. M. M. Ionescu** | *O activitate și o răsplată* (23—24).
- Econ. P. Godescu** | *Fărâme din istoria misionarismului argeșan.* (49—53).
- Ștefan Berechet** | *Portrete Teologice* (66—69). *Documente slave privitoare la Basarabia, în tipărituri rusești* (113—115). — *Mănăstirile basarabene* (328—337). — *Influența procedurii romano-bizantine.* (397—400).
- Preot Ioan Răuțescu** | *Două acte privitoare la Mitropolitul Filaret I* (69—71). — *O carte de judecată a Mitropolitului Filaret.* (169—181).
- Preot Dr. Simion Popescu** | *Sf. Apostol Petru n'a fost Episcop în Roma.* (79—82).
- Econ. Gh. Negulescu** | *O pagină din istoria Bucureștilor.* (83—88; 135—149).
- Preot C. Ureche** | *Calvarul.* (poezie pag. 212).
- Teodor M. Popescu** | *Denaturarea istoriei lui Origen* (246—254; 378—383; 580—586; 631—635; 710—718).
- Pr. M. Gaspar** | *Iertarea* (pag. 254). — *Risipa* (pag. 451). — *Isus* (pag. 523). — *Învățătura* (pag. 577). — *Isus pruncul și Irod împăratul* (696—697). — *Noaptea spre Crăciun* (pag. 762).
- Pr. Gh. Verșescu** | *Eroii.* (255—259). — *Indrumarea vieții* (385—390). — *Din aureola misiunii preoțești* (516—518).
- M. Mihăileanu** | *Dreptul de vot al femeilor și Biserica* (pag. 281).
- Pr. Gh. Negură** | *Emanciparea femeii față de creștinism* (122—124). — *Excluderea femeii dela preoție* (144—145).
- Pr. Serghe Savițki** | *După conștiință oare judecă sectanții noștri?* (124—126).
- Preot Petru Chirică** | *Taina Sf. Împărtășiri în Biserica Ortodoxă.* (126—128).
- Protoiereul At. P. Madgearov** | *Shizma Bulgară.* (182—183; 267—272).
- Econ. I. C. Beldie** | *Epistola către Galateni.* (184—191).
- Econ. Leon Stăcescu** | *Problema Omiletică* (192—193).

Pr. C. Bobulescu | *Un caz de arheologie bisericească românească* (207 și 210).—*Odinioara la instalare Patriarhii, Mitropolii și Episcopii erau purtați călare prin capitala țării.*

Laura Scriban | *Picturi religioase de ale maestrilor noștri* (pag. 14). *O viață rodnică* (395—396). *Nu vă temeți!* (505—506). *Prefaceți-vă inimile voastre* (550).

D. Ionescu | *Glasul unui student la moartea profesorului său*, pag. 211.

Pr. C. Gh. Vartoiomei | *Beția și mijloacele de o combate.* (337—341).

Pr. Corneliu M. Grumăzescu | *Comunismul și viața religioasă din Rusia sovietică* (271—274).

Pr. Delarăzvan | *Costumul sau portul nostru preofesc.* (pag. 384).

Gh. I. Popescu | *Indrăzniți* (pag. 390).

Pr. Ilie R. Neagoie | *Presa Bisericească* (392-394).

Econ. I. V. Pascu | *O Biserică măreață.* (pag. 394).

Econ. A. C. Cosma | *Inchinare la luminatul și Sf. mormânt al lui Hristos* (396—397).

Econ. P. Popa | *Două extreme.* (400—401).

Pr. G. I. Beșchea | *Ruga* (pag. 441).—*Semănătorul.* (523).—*Indurare* (pag. 569).—*Când frunzele cad.* (pag. 579). *La nașterea Mântuitorului* (pag. 730).

Econ. Ștefan Arșic | *Studiul religios în proiectul de lege al învățământului secundar.* (442—243; 640—641).

Econ. Alexandru Christea | *Purtarea și viața preotului cu chemare pentru slujbă* (444—447).

Const. R. Crișan | *Psalms* (pag. 447—587).

P. Stănescu | *Politicianismul și Biserica* (448—449).

Pr. G. A. Negreanu | *Doina Vieții* (pag. 449).

Econ. Gr. Costea | *La început.* (pag. 514).

Pr. Ștefan Florescu | *Propaganda sectară pericolic național* (578-422).

Pr. I. Crăciun | *Atitudini împotriva clerului Român* (578—579).—*Preotul trebuie să cerceteze zilnic Sfânta Scriptură* (pag. 709).

Sergiu Danielescu | *Nașterea lui Hristos.* (pag. 690).

Pr. D. C. Vișan | *Iosif și Maria la Betlehem.* (691—695).

CRONICA DINĂUNTRU

OFICIALE

Dezbaterile Sfântului Sinod (33—38, 89-91).—Regulamentul Sfântului Sinod pentru ocuparea locurilor vacante de preoți parohi și ajutori (341—342).—Idem pentru ocuparea locurilor de protopopi și revizori (342—343). Raportul Comisiunii pentru justiția bisericească, referent P. S. Vartolomei (342—343).

Din lucrările Sf. Sinod. (466—47)—Convocarea Congresului Național Bisericesc (533).—Desbaterile Congresului Național Bisericesc (647—671; 731—739)

I. P. S. Patriarh MIRON | Cuvântare la moartea Mitropolitului Vladimir al Bucovinei (405).—Indemnul Patriarhului pentru sprijinirea *Crucii Roșii*. (599).

I. P. S. Mitropolit ATANASIE | Cuvântare la înmormântarea Arhiepiscopului Teofil (352—353)

I. P. S. Mitropolit PIMEN | Act de temelie la clădirea din nou a Schitului „Sf. Ioan Teologul” din Vlădiceni, Iași (353—354).—Idem, Rugăciune (354).

P. S. Episcop VARTOLOMEI | *Chemare către clerul și poporul oltean* (39—39).—*Cuvântare la Palatul Justiției din Cra-*

iova la 18 Oct. 1925 (91—93).—*Apel către credincioșii parohiei „Postelnicul-Tir” din Craiova* (154—155).—Cuvântare la deschiderea Adunării eparhiale a Olteniei (343—347).—*Li se poate suprapune ierarhilor țării altă autoritate administrativă decât a Sf. Sinod?* (607—608).—*Pentru definitivă completare a chestiunii Ierarhiei.* (608—611).

P. S. Episcop IUSTINIAN | Cuvântare la Nașterea Domnului în 1925. (93—95).

Arhiepiscopul GRIGORIE | *Din viața Eparhiilor. Raport către Mitropolitul Moldovei.* (739—741).

Pr. Dr. I. MIHĂLCESCU | Două concerte religioase (39—44).

Arhim. SCRIBAN | *Moartea Economului P. Romanescu* (100—102).—*Cei care au început cu însușețire și merg înainte tot așa* (102).—*Noul Episcop al Constanței* (145—149).—*O biserică monument în București* (149—151).—*Altă biserică monument* (151—153).—*Moartea Economului Const. Nazarie* (160—161).—*Moartea Mitropolitului Vladimir al Bucovinei* (21—214).—*Pastoralele Sfintelor Pasti* (214 și 216).—*Pe drumul Ierusalimului* (216—217).—*Hirotonia*

Arhiereului Titu (227). *Moartea Economului Dr. C. Popescu* (217—218).—Adunarea Generală a *Societății Ortodoxe* (282—287).—Despre Mitropolitul *Vladimir* al Bucovinei (287—288).—Intre General și Episcop (288—290).—Ceasurile vacante la Seminariile din țară (291).—*Moartea Zoi Râmnicianu* (347—349).—*Moartea lui Dragomir Demetrescu* (349—351).—*Moartea Arhiereului Trofil* (351—352).—Ridicarea din nou a Schitulului „St. Ioan Teologul“ din *Vlădiceni*, Iași (353).—Căminul de la Mănăstirea Neamțului (354—355).—Patul lui la Câmpulung (410—411).—Isprăvile propagandei laaste la Cuibu-cu-Barză (411).—Lucrarea misionară de la Mănăstirea Hodoș Bodrog (412—414).—Reprezentanții cultelor străine în Senatul României (414).—Misionarele mirence (414—415).—Urmașul lui *Nichifor Crainic* la „Cuvântul“ (415—416).—Cea mai frumoasă faptă de păstor a Patriarhului (414—418).—Teologii fără teologie (518—421).—Doi ani de muncă pastorală vlădicească (despre Episcopul Iacov al Hușilor, punctele IV, V, VI, VII, VIII și IX [pag. 471—476]—punctele de la I—IV, fiind scrise de pâr. *N. Donose*, Huși).—Ce am făcut mai de seamă la Mănăstirea Neamțului (476).—Conferențele „Solidarității“ la Mănăstirea Neamțului (476—479).—Intărirea Bisericii romano-catolice în România (479—481).—Legea autonomiei în întrebuințarea Bisericii (481—483).—Dârzenia în apărarea Bisericii (483).—Hirotonia Arhiereului *Andrei Crișanul* (483—484).—Inalt oaspete bisericesc în Biserica noastră (484—485).—Vizita canonică a Arhiepiscopului *Gurie* la Tighina (533—534).—Mitropolitul Ascalonului la Rășinari (534—535).—Rărirea stavroforilor (535—536).—Icoana Maicii Domnului de la Mănăstirea Gârbovăț (536—537).—Dacă au murit, au trecut? (547—541).—Nou director de seminar (542).—Din vremea Nemților în București (542—544).—Catedrele de teologie din Chișinău (544—545).—La protoierie prin alegere (545).—*Moartea Părintelui I. Iordăchescu* (545).—O chestiune bine pusă (545—546).—Dezbaterile celui de al doilea Congres național bisericesc (599—606).—Discuțiune în „Cuvântul“ pe chestiunea cârmuirii Bisericii (606).—Sărbătorirea Episcopului Iacov al Hușilor (611).—Sărbătorirea Arhimandritului *Dr. Clement Popovici* (612).—Dreptul tradiției (612—613).—Nu se mai aude nimic cu Concordatul (613—614).—Discuțiune despre facultatea de teologie de la Chișinău (614).—Luptele dintre ortodocși și uniți (651—673).—Deschiderea Sfântului Sinod (673).—Durerile Ortodoxiei peste munți (674).—Suferințele unui preot ortodox (674).—Niciun ortodox în consiliul comunal (647).—Lucrarea misionară de la Mănăstirea Hodoș-Bodrog (674—675).—Puterea slujbelor cu mulți preoți (675—676).—Plângeri ale preoților cu pr vire la pământurile bisericești (676).—Ateul din parohia Dichiu-Tirchilești (740—741).

Arhim. T. SIMEDREA | Raport către Președintele Sfântului Sinod (406—408).

Dr. Teodor M. Popescu | Cuvântare despre Sfinții 3 Ierarhi la hramul Seminarului Central în Ian. 1926. (96—100).

Protoieru Tr. Vintilescu | Raport către Mitropolitul Ungro-Vlaheii (408—410).

Pr. N. Donose | Doi ani de muncă Pastorală Vlădicească (468—471).

Pr. Valeriu Iordăchescu | Lămuriri într'o discuțiune mai

Econ. P. Partenie | Raport ca director al Seminarului din Râmnicul-Vâlcei către Ministerul Cultelor (156—159).

Econ. Gr. Dumitrescu | Raport către Ministerul Cultelor despre aplicarea Legii Autonomiei (153).

Econ. D. Furtună | În amintirea Economului *Pavel Savin* (218—219).

Pr. C. Dron | La moartea unui delegat eparhial: *G. G. Mârzescu*. (290—291).

Pr. Corneliu Grumăzescu | Episcopul *Teofil Mihăilescu* (541).

E. Mateescu | *Încreștinarea orașului Bălți*. (741).

Afrăslnei Dumitru | *Patronul Seminarului din Dorohoi*. (102—103).

CRONICA DINAFARĂ

Chiril, Mitropolitul Ciprului | Epistolă către Primatul României. (421—422).

Mitropolitul Neofit al Vidinului | Investitura Patriarhului României, văzută din Bulgaria (102—106).

Arhim. Scriban | Vestirea Congresului pentru creștinismul practic din Stockholm 19—31 August 1925 (45—46).—Ortodoxia din Europa de Răsărit (219—229).—Osândirea lui *Bunaiuti* (292—293).—Sinodul ecumenic ortodox (293—294).—Alegerea Patriarhului Alexandriei (294—295).—Vaticanul și intrarea în Liga Națiunilor (295).—Urmașul Cardinalului *Mercier* (295).—Noul Patriarh al Alexandriei (359—361).—Comorite muntelui *Atos* (424).—Enciclica despre calendar în Grecia (424—425).—Biserica din Rusia și noile erezii (425).—Amânarea Sinodului Ecumenic Ortodox (425—426).—*Moartea Abatei Portal* (486—487).—Tragedia Bisericii rusești (547).—*Bolta Sfintei Sofii* în primejdie (547—548).—Biserica în timpul grevei minerilor în Anglia (548).—Evreii în Palestina (548—549).—Congresul creștinesc în Berna (549).—Cei ce nu vor să poarte armele în Suedia (617).—Episcopi catolici chinezi (617).—Preot norvegian împotriva unor slujbe de Stat (617).—Adventist osândit în Letonia (617).—Frământare în catolicismul francez (679—680).—*Moartea Părintelui Aurelio Palmieri* (742).—Benefacțiile creștinismului în lume (742).—Apropierea Congresului pentru Credință și Organizare (743).—Pătrunderea Ortodoxiei (743).

Pr. Mihail Bulacu | Catehizarea copiilor în Apus (161—163).—Facultățile de teologie protestanta și catolică la universitatea din Strassburg (355—359).

Pr. At. Magearov | Jubileul unui mitropolit bulgar (422—424).—O însemnată solemnitate bisericească la Vidin (614—617).

Pr. Corneliu Grumăzescu | Conștiința creștină și războiul (676—679).

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Arh. TITU TÂRGOVIȘTEANU | *Den Ruska Kyrkan under Bolsjevikvaldet.* (744—745).

Arhim. SCRIBAN | Prof. Dr. Gr. I. Ghia, „*Impărăția lui Dumnezeu după Noul Testament*” (47).—P. S. Episcop Nicodem, *Cele 4 Evanghelii* (106—107).—Revista *Luminătorul* din Chișinău (107).—*Conférence universelle du christianisme pratique*, Stockholm (108).—*Internationale Kirchliche Zeitschrift* (108—109).—*Lamura*—(164—166). *Pe urmele lui Hristos*, traducere din limba latină de Arh. m. Galaction Cordun (166—167).—Mihail Sadoveanu și D. D. Pătrășcanu, *Sfintele Amintiri*. Din vetele Sfinților (167—169).—*Buletinul Eparhiei Argeșului* (169—171).—*Luminătorul*, revista Bisericii din Basarabia (229—232).—Revista *Studion*, Buletin al Bisericilor de rit bizantin (296—297).—Dr. Leandro Gaio, *Evoluția și Știința*, traducere din italienește de Arhim. Chesarie Păunescu (297—299).—Păr. Ilie R. Neagoe, *Biserica activă*, articol în *Neamul Românesc* (290).—Preot N. V. Hodorobă, *Imnuri, note și impresii* (362—363).—*Irenikon*, Buletin lunar al monahilor Unirii Bisericilor (362—364).—Foaie eparhială nouă (364).—Iconom. Petre Vintilescu, *O propozițiune Liturgică* (365).—Preot Ilie Deleanu, *Mirezme*, poezii religioase (365—366).—*Ecoul Macedoniei și României* (366).—*Mitropolia Moldovei*, revistă (426—427).—Păr. Petre Chiricuță, *Creștinismul d-lui A. C. Cuza* (424—428).—Isaia Tolan, despre cuvântarea ținută la Congresul Ligii Culturale din Blaj de către Mitropolitul Vasile al Blajului (428).—Concordatul cu Vaticanul din ziarul *Cuvântul* (428).—Teologii la alte facultăți (428).—Moțiunea Preoților către Sf. Sinod (429—430).—*Buletinul Episcopiei Hușilor* (488—489).—Moise N. Pacu, *Cuvântări diverse*, (489—490).—*Viața Nouă* 490—491).—*Scrisul Preoților* (401).—Nae Ionescu, *Sinodul ecumenic ortodox* (491—492).—Baron Gustav Bedeus, *Paștele anului 1927* (550—551).—N. Iorga, *Istoria literaturii românești în veacul XVIII* (551).—*Scrisul Preoților noștri* (551—552).—Păr. Alex. Dumitrașcu, *Dragostea creștinească*, articol în ziarul *Galații-Noi*, (552).—Iorgu Tudor, *despre Evanghelie*, poezie (552).—Aurel Savela, *Croquiuri* (552).—Păr. Gh. F. Căușanu, *Epistola către Evrei* (618).—Preot Toma C. Popescu, *Fărintele Ilie Duhovnicul* (618).—Martinius Jugie, *Theologia Dogmatica Christianorum Orientalium* (618 și 619).—Preotul Petre Chiricuță, *Antisemitism „Creștin”?* (619—620).—IRENIKON, revistă (620).—Manuscris găsit, și încă cum! (520).—Arhim. Titu Simedrea,

Patriarhia Românească (680)—Biblioteca creștinului ortodox (680—681).—Serbarea Paștelui în anul 1927, răspuns la art. d-lui Baron Gustav Bedeus, de Dr. C. Chiricescu (681—982).—Calendarele anului 1927 și (682).—Anuarul Arhidiecezei Ortodoxe a Bucovinei pe 1926 (682).—*Studii despre Mitropolitul Dosoftei* de Păr. Dimitrie Dan (682).—Păr. P. Chiricuță în răspăr. Revista *Ecoul Macedoniei* (682).—Nouă revistă pentru popor (682).—I. Ionescu, *Concepția morală*, articol în *Neamul Românesc* (682).—St. Berechet, *Amintiri despre Basarabia*, articol în *Pomânia Nouă* (682).—T. Hotnog, *Graiul Românilor Basarabeni*, articol în *România Nouă* (683).—Nicola Ristici, *Lumina Sufletelor* (745—746).—Calendare Bisericești (746). O mănăstire de maici puțin cunoscută (746).—Mitropolia Basarabiei (746—747).—Serbări dela Sate (747).—Preot Pompei Morușca, *Femenism și Femenitate* (747).—*Zions Freund* (747—740).

H. Rovența

C. T. H. Walker, **Discrimina Peregrinationis.**

Un cititor

Documente Bârlădene.

INSEMNĂRI MĂRUNTE.

Arhim. SCRIBAN

Liga bunătății (236).—Când este bun îndemn (235—237).—Ajutorul mirenilor și în alt chip (237).—Un jubileu scăpat (237—238).—Socoteală uniată (238).—Odihna zilei de Duminică în primejdie (299—300).—Greva în Anglia și Biserica Anglicană (300).—Preot în apărarea cugetării sănătoase (300—302).—O înjghebare bună în Franca (302). Lupta împotriva beției în America (302).—Pășaniile unui călugăr în război (366—367).—Jertfire de sine (367).—De cese ține Primăria Bucureștiului (367 și 368).—Școala de azi (492—493).—Protopop sau Protoiereu? (493—494).—Documente pentru drepturile credinței 552—563).—Duhul urnirii din loc (563—564).—Negustorii de odăjdii și lucruri Sfinte (554).—Un cuvânt drept despre calendar (620).—Paștele sărbătoare mișcătoare (626—621).—Glasul de demult al unui preot (621).—Viața care se duce (683).—Mustrarea conștiinței (683—634).—Prefacerea calendarului e dor vechiu (648).—Alt jubileu scăpat (750).—Cel mai scurt și mai ușor chip de calendar (750).

Pr. I. Mihălcescu

Au uitat că sunt creștini (109—110).—Un congres monstru (110).—Sovietizarea bisericii rusești (110).

De cărțile de ritual, literatură bisericească, icoane și imprimate, ce se află de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, str. Princ. Unite 60, București. Valabil dela 1 Iulie, 1926

	Lei B.		Lei B.
Cărți noi de ritual broșate		48) Calendarul pe toți anii	50,—
1) Acatistul Sf. Haralambie	15,—	49) Comentariile epistolei către Evrei traduse după Sf. Ioan Hrisostom de P. S. Teodosie Atanasiu	70,—
2) Acatistul Sf. Spiridon	5,—	50) Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Mitrop. Primat Dr. Miron Cristea	50,—
3) Apostolul	300,—	51) Evanghelia sau viața și învățătura Dom. Iisus Hristos de Melhisedec	10,—
4) Aghiazmatarul	150,—	52) Istoria Bisericească Universală și Statistica Bisericească de Eusebiu Popovici traducere de Atanasie Mironescu fost Mitropolit Primat volumul I Ediția II-a ^{legată} _{broșată}	150,— 100,—
5) Carte de Tedeum	30,—	53) Istoria Predicii la Români de Episcop. Dr. Gr. Comșa	35,—
6) Catavasierul	50,—	54) Legea Organică a Sf. Sinod	4,—
7) Cartea de rugăciuni pentru toi Românul	15,—	55) Mărturisirea Ortodoxă	40,—
8) Ccașlovul mic	50,—	56) eagoie Basarab și Sf. Nifon	5,—
9) Evanghelia	200,—	57) Schitul Crasna de Al. Ștefulescu	8,—
10) Evhologiu (Molitvenic)	350,—	58) Studiu despre Ierarhie	5,—
11) Liturgia sf. Ioan Gură de Aur	25,—	59) Vrei să fii înțelept?	15,—
12) Mineele Mai, Iunie, Iulie, August, Sept. și Oct. à	100,—	Cărți de muzică bisericească	
13) Mineiul luni Ianuarie	260,—	60) Anastasimatar	25,—
14) Noul Testament ediție nouă portativă	35,—	Imprimate și registre de contabilitate	
15) Noul Testament ediția Sf. Mânăstri Neamț	50,—	61) Un stat parohial	3,—
19) Un volum din Minee	100,—	62) Un stat simplu pentru Mânăstiri	2,—
17) Octoiul Mare	200,—	63) Un stat mijloc pentru Mânăstiri	2,—
18) Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	20,—	64) Un carnet cu 50 certificate de botez	50,—
19) Paraclisul și Acatistul Cuvioasei Paraschiva	20,—	65) Un carnet cu 50 certific. de cununie	50,—
20) Psaltirea	80,—	66) O serie mare registre de contabilitate compusă din: 1 reg. partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borderouri	96,—
21) Penticostarul	240,—	67) Un singur registru mare de partizi	20,—
22) Prohodul Domnului	7,—	68) „ „ „ „ plăți	20,—
23) Panahida	18,—	69) „ „ „ „ încasări	20,—
24) Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20,—	70) O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79,—
25) Rânduiala Ridicării Panaghiei	15,—	71) Un singur registru mic de partizi	15,—
26) Slujba Sfințirii Steagului	5,—	72) „ „ „ „ plăți	15,—
27) Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	8,—	73) „ „ „ „ încasăr.	15,—
28) Slujba Invierii	25,—	74) Un compt.	4,—
39) Tipicul Arhieresc de Ep. Silivestru Bălănescu	6,—	75) Un buget	4,—
30) Triodul	400,—	76) Un borderou	1,—
31) Tipicul Bisericesc	75,—	77) O Copertă (Mapă)	2,—
Cărți vechi de ritual		78) Un reg. pentru înscrierea botezaților	75,—
32) Carte de Tedeum ediția de Buzău	3,50	79) Un registru pentru înscrierea căsătoritorilor	75,—
Cărți de rugăciuni		80) Un registru pentru înscrierea înmormântaților	75,—
33) Pâine Spre Ființă, cal. I broșată	8,—	81) Un registru de intrarea hârțiilor	40,—
34) „ „ „ „ II broșată	4,—	82) Un registru de eșirea hârțiilor	40,—
35) „ „ „ „ III broșată	3,—	83) Condică de expediție	50,—
36) „ „ „ „ I cartonată	12,—		
37) „ „ „ „ II cartonată	8,—		
38) „ „ „ „ III cartonată	6,—		
Cărți de literatură bisericească, broșate			
39) Activitatea preoților în campania 1916-1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15,—		
40) Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic de Pr. D. Georgescu	15,—		
41) Autocefalia Bisericii Române	5,—		
42) Biserica Ort. și cultele străine	30,—		
43) Biserici cu averi proprii	40,—		
44) „ „ „ „ (leg. pânză)	75,—		
45) Biserica Stavropoleos	10,—		
46) Cassa Bisericii	75,—		
47) Contribuții la Istoria Dreptului Bisericesc de D-l Dr. I. Matei	75,—		

Icoane mari foi volante mărimea 28/24

8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos), Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf. Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28

5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Domnului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru, Sfinții Voievozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M. Domnului și Sf. Spiridon.

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 6000.

O singură icoană lei 600.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton

mărimea 15/23

15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții Impărați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voievozi, Sfinții Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton

mărimea 23/35

30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voievozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf. Teodor Strălat, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Ioan Botezătorul, 23) Sf. Voevozi, 24) Sf. Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	330,—	300,—	270,—	14) Octoiul Mare . . .	440,—	400,—	300,—
2) Apostolul . . .	500,—	450,—	420,—	15) Paraclisul sf. D-tru	100,—	90,—	70,—
3) Cartea de Tedeum	125,—	100,—	75,—	16) Penticostarul . . .	460,—	400,—	350,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		60,—	—,—	17) Prohodul Domnului	57,—	47,—	37,—
5) Catavasierul . . .	200,—	170,—	125,—	18) Psaltirea . . .	200,—	180,—	150,—
6) Ceaslovul mic . . .	175,—	145,—	100,—	19) Panihida . . .	90,—	70,—	60,—
7) D-zeștile Liturghii	175,—	150,—	125,—	20) Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	85,—	75,—	65,—
8) Evhologiu . . .	600,—	500,—	450,—	21) Sluj. sf. Steagului	45,—	40,—	33,—
9) Evanghelia I. . .	550,—	22) Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	48,—	40,—	33,—
10) Liturghia sf. Ioan gură de aur . . .	115,—	90,—	70,—	23) Sluj. Sf. Bisericii	100,—	90,—	75,—
11) Mineiul lunii Ianuarie	560,—	510,—	460,—	24) » Invierii . . .	90,—	75,—	65,—
12) Un volum Mineiu	400,—	350,—	300,—	25) Tipicul Bisericesc	200,—	175,—	135,—
13) Noul Testament . . .	95,—	85,—	75,—	26) Triodul . . .	650,—	550,—	500,—

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

Costul cărților, al icoanelor și imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda. Comanda poate fi făcută prin raport, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

Orice comandă de cărți imprimate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise anticipat prin mandat poștal, corespund comenzilor și dacă serviciul poștal funcționează regulat.

S'a pus sub tipar Dumnezeștile Liturghii

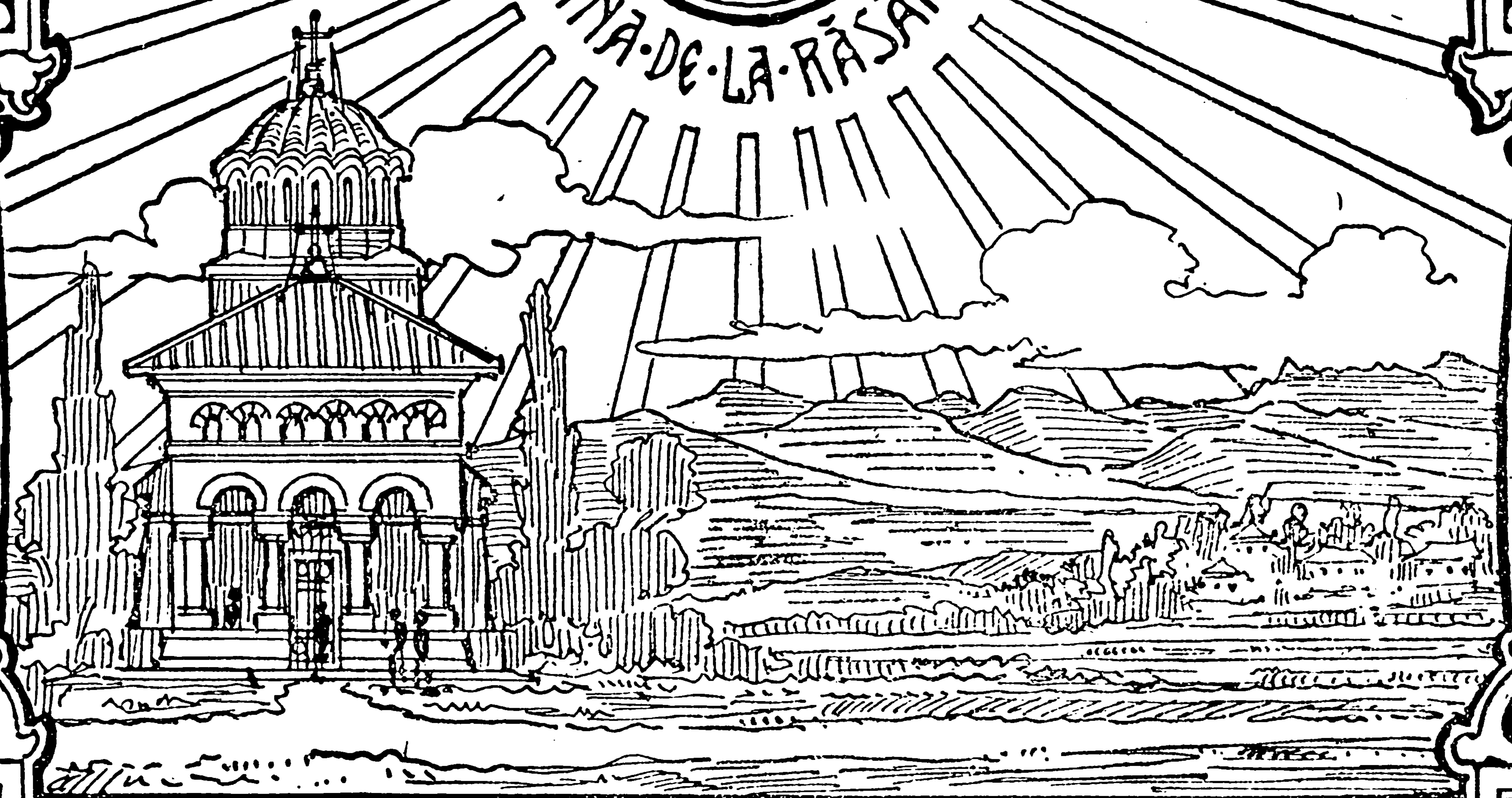
Librării au drept să vândă cărți și icoane cu un profit de cel mult 25% peste costul din acest catalog.

Prețul de vânzare în librării și la colportori este stampilat de Tipografie pe fiecare carte și icoană

Biserica Ortodoxă Română

LUMINA DE LA RĂSĂRIT

REVISTA SFÂNTULUI SÎNOD

CUPRINSUL

Învășământ pentru rugăciune	Arh. EVGHENIE PITEȘTEANU
Rutenii unguri de odinioară și sugrumarea lor de Maghiari prin unirea cu Roma	Protopop Dr. GH. CIUHANDU
Literatura pioasă în limba românească	Arhim. SCRIBAN
Reforma învășământului secundar în licee și studiul religiei	Pr. VALERIU IORDACHESCU
Studii și Comentarii	Pr. POPESCU-MALĂEȘTI
Ierusalim	Pr. A. C. COSMA
Iisuse (poezie)	Pr. NIC. I. IANCU
Moda în lumina evangheliei	Preoteasa ECAT. ȘERPOIANU
Contribuțiunile pentru lămurirea unei expresiuni liturgice	Pr. CONST. M. PETRE
Căutați mai întâi împărășia lui Dumnezeu	Profesor M. MIHAILEANU
Un răspuns la „Apostolatul ortodox”	Preoteasa ECAT. ȘERPOIANU
Cronica Bisericească	Arhim. SCRIBAN
Cărți, Reviste, Ziare	Arhim. SCRIBAN
Insemnări mărunte, Știri	Arhim. SCRIBAN

APĂRE LUNAR

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din: *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomeiu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prin-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: *Dr. D. G. Boroiannu*, *Dr. C. Chiricescu*, *Dr. V. G. Ispir*, *Econ. I. Popescu-Mălăești*, *Pr. Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Șesan*, *Dr. V. Tarnavschi*, *Dr. N. Cotos*; 3. *Pr. Cicerone Iordăchescu*, Iași, *Dr. Romulus Căndea*, Cernăuți. *Dr. Ioan Lușaș*, *Dr. St. Cioroiaru*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* și *d. St. Berechet*.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redactor, în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei, traducerile și recenziunile 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru însemnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa secretarului de redacție *Arhim. Scriban*, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor: *Prof. I. Mihălcescu*, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, *d. D. Sireteanu*, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor voi să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: *d-lui D. Sireteanu*, București, Sf. Sinod, Biserica Antim.

CARȚILE APARUTE ÎN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
1. Lazăr Diacul de <i>Fr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăiești, de <i>P. S. Nicodem.</i>	Lei 3,50.	0,50
2. Patimile Mântuitorului, de <i>Pr. Criveanu</i>	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de <i>A. V. P.</i>	" 6.—	1,50
3. Impotriva beției, de <i>I. P. S. Patriarh</i>	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,—
4. Două întâmplări minunate, de <i>Fr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)</i>	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,50
5. Durerea Vinerii celei mari, de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—	"	Alcoolismul, de <i>Dr. Nicolau.</i>	" 30.—	
6. Catechismul creștinismului ortodox, de <i>Pr. I. Mihălcescu.</i>	" 7,50.	"	Bucăți alese din <i>Sf. Atanasie cel mare</i>	" 40.—	
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist, de <i>Arhim. Scriban.</i>	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

În curând va apare: Noul Testament și Psaltirea, traducere nouă.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând cele mari cu 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic“ de un renumit pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimare la München în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic“, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri:

Icoane mari 62/47 c. m., lei 50 bucata, Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane mici, format c. poștală, lei 5 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. 2 (551).

Februarie 1927

INVĂȚĂMÂNT PENTRU RUGĂCIUNE

După cum pământul are nevoie de ploi binefăcătoare, apoi de căldură ca să încolțească, să crească și să se coacă sămânța, așa inima omului are nevoie de roua darului lui Hristos și de căldura credinței evangheliei, ca să rodească cu folos, cuvântul adevărului. Iată, de pildă, câteva semințe duhovnicești, din grânarul cel mare al verhovnicului Pavel: „Rugați-vă pentru noi, căci suntem încredințați că avem o conștiință bună, întru toate voind a viețui cuviincios” (Evrei 13, 18).

Așa zice marele apostol Pavel, acelora dintre Evrei cari se făcuseră creștini pe vremea apostolatului său: *Rugați-vă pentru noi*. Tot așa ne rostim și noi înaintea acelora cari, prin viața și faptele lor, sunt puternici cu lucrul și cu cuvântul și a căroră rugăciune este aducătoare de roduri duhovnicești. Vom căuta să ne folosim de graiurile laudatului apostol, ca să înțelegem cum trebuie să fie rugăciunea noastră, a unora pentru alții. *Rugați-vă pentru noi!* Să luăm aminte cine este acela care cere rugăciunea altora pentru dânsul! L-am numit chiar dela început; este Pavel apostolul, care, împreună cu tovarășul său de propovăduire Silvan, fiind închiși pentru cuvântul că ar răsvrăti norodul învățându-l credințe nouă, au fost bagați cu picioarele în butuc. Iar la miezul nopții, Pavel și Silvan rugându-se fierbinte, au cântat cântări de laudă lui Dumnezeu. Și fără de veste s'a făcut cutremur mare, încât s'au clătit temeliiile temniței și îndată s'au deschis ușile, și lanțurile tuturoră dezlegându-se, au rămas slobozi (Fapt. 16, 25—26).

Este Pavel, carele, voind altădată să plece din Troada, la miezul nopții, a înviat prin minune pe tânărul Evthie care, fiind cuprins de somn greu pe când graia apostolul, a căzut din foisorul unde erau adunați creștinii și l-au ridicat mort (Fapt. 20, 7—12).

Este Pavel, căruia, pe când plutea cu corabia către Roma, i se arată îngerul Domnului, încredințându-l că va scăpa de înec, împreună cu cei 277 de oameni, cari pluteau împreună cu dânsul (Fapt. 28, 23,—25). Este Pavel, pe care însuși Domnul l-a numit *Vasul alegerii* și care nu se sfiește a se rosti, că el *toate le poate întru Hristos Iisus cel care îl întărește*, și tocmai acest apostol, care poate totul, — să ceară ajutorul rugăciunii altora? Și apoi nu o face el aceasta îndreptându-se

către cei mai de frunte și mai aleși, ci tuturor Evreilor, fără vreo alegere.

Dar cece săvârșește apostolul este vrednic de cea mai mare luare-aminte, căci, dela judecata matură a simțimintelor apostolului, noi, cești de acum, vom putea scoate învățătura ce ne va fi de folos cu privire la rugăciune și în deosebi de rugăciunea făcută în biserică în deobște. Intr'adevăr, pilda apostolului trebuie să ne facă să înțelegem cât este de puternică rugăciunea credincioșilor, a unora pentru alții, mai cu seamă rugăciunea ce se face la oaltă în biserică. Căci dacă acest vultur al creștinismului are nevoie de ajutorul rugăciunilor Bisericii din vremea sa, înțelegem cât ar fi de primejdios, când noi, cei de astăzi, ne-am încrede pe singure puterile noastre. Când vedem că acest apostol, plin de darurile sfântului Duh, care săvârșește minuni uimitoare, cu câtă smerenie se adresează credincioșilor zicând: „*Rugați-vă pentru noi, fraților, ca să fiu redat vouă mai degrabă*”, ne lăsând pe nimeni la o parte, ca să ne dovedească cum că și ceice ni s'ar părea mai slabi și fără trecere în rugăciunile lor, au, ca și vameșul, partea lor cea bună și ca să se adeverească cum „puterea lui Dumnezeu întru neputință se săvârșește”; înțelegem ce mult poate rugăciunea.

Trebuie aci să luăm-aminte cu câtă credincioșie se păstrează până astăzi în biserică acelaș Duh și aceeaș rânduială pe care sfinții apostoli au așezat-o prin însăși pilda lor. Auzim în fiecare zi la sfintele slujbe cum preoții chiamă și îndeamnă pe toți credincioșii la rugăciunea obștească, strigând: „Domnului să ne rugăm pentru pacea de sus, pentru pacea a toată lumea, pentru ajutorul și mântuirea tuturor, Domnului să ne rugăm”. Dar pentru a arăta mai lămurit puterea binefăcătoare a rugăciunii de obște ce o facem unii pentru alții, voi spune încă o întâmplare minunată din Sfânta Scriptură, a altui apostol:

„*Petru era închis în temniță, iară rugăciune se făcea neîncetat către Dumnezeu pentru dânsul. Iar când vrea Irod să-l scoată din temniță la judecată și neapărat ca să-l omoare, lucru minunat! Tocmai într'aceea noapte Petru dormea între doi ostași, legat cu două lanțuri, și păzitorii înaintea ușei păzeau temnița*”. (Fapt. 12, 5, 6—12).

Primejdia era de neînlăturat, era cu neputință

ca să scape. Mai mult încă; apostolul însuși nu mai cugeta cum să scape. *El dormea*. O! minunile tale Hristoase Dumnezeu! Iată, îngerul Domnului a stătut acolo și lumină a strălucit în temniță și lovind în coastă pe Petru, l-a deșteptat zicând: Scoală-te curând! Și au căzut lanțurile din mâinile lui... și l-au scos din mâna lui Irod și din toată așteptarea norodului. Întrebarea noastră va fi cum s'a săvârșit aceasta, întrucât Petru, nu rugându-se ca Pavel și ca Silvan, după cum văzurăm odinioară ci dormind, dobândește slobozirea?

Răspunsul nostru este: Rugăciunile bisericii care se făceau neîncetat către Dumnezeu pentru dânsul, acelea l-au izbăvit. Căci încă nu venise ceasul lui, întru care știm cu ce moarte a slăvit pre Dumnezeu (Ioan 21, 19).

Dar pentru ce oare au trebuință niște astfel de oameni puternici în lucru și în cuvânt, plini de darul facerii de minuni — de rugăciunea obștească a tuturor? La aceasta n'aș putea răspunde decât așa: Pavel a cerut pentru sineși rugăciunile altora, ca să se dea pildă de smerenie, Petru a scăpat din închisoare dându-se purtării de grijă celui ce a făcut lumea, lăsând totul în voia Proniei Dumnezești. (2 Macavei 13, 14). Și amândoi ca să aducă toată lucrarea lor și darul minunilor ce săvârșeau la Dumnezeu care lucra printr'înșii și-i întârea. (Fapt. 14, 8, 18).

Dacă sfinții ar fi fost, în toată curgerea vieții lor pământești, tot așa de minunați față cu ei înșiși, după cum se arătau față cu cei ce cereau ajutorul lor, oamenii cu înlesnire le-ar fi însușit numai lor *puterea* care vine dela Dumnezeu cel ce este minunat întru sfinții săi și care săvârșește singur puteri prin aleșii săi. Dar cum ei într'o împrejurare oarecare săvârșesc fapte minunate Dumnezești, iar în alta se micșorează supunându-se după fire slăbiciunii omenești, iată că noi de aicea am putea înțelege și a trage închiere despre *desăvârșirea* puterii Proniei, care se pogoară de sus, dela Părintele luminilor, și care niciodată nu isvorăște dela om, decât numai prin voință și dorință. Acestea zise, să ne întoarcem acum la cuvintele marelui Pavel, pe care le-am luat ca chip al tâlcuirii noastre. „Rugați-vă pentru noi zice el, căci suntem încredințați că avem conștiință bună, întru toate voind a viețui cuviincios“. Vedem de aici că apostolul nu cere ajutorul rugăciunii obștești a celorlalți credincioși fără cuvânt

întemeiat. El găsește cererea sa îndreptătită când zice: Suntem încredințați că conștiința ne este curată și dorim să viețuim cuviincios“. Iată cam ce vrea să atingă prin aceste cuvinte verhovnicul cel viteaz și fala bisericii. Il aud că zice: Dacă mi-aș ști cugetul pătat de interes; dacă mi-aș cunoaște sufletul încărcat de păcate și necurățit pe cât cu puțință omenește și cu ajutorul Hristosului meu; dacă n'aș avea porniri bune și cuviincioase în viața mea, nici că aș cuteza să cer sfintei biserici rugăciunile ei pentru mine. Dar tocmai pentru că eu așa umblu, *nu cași cum aș bate vâzduhul*, luptându-mă lupta cea bună, păzind credința, silindu-mă în orice împrejurare de a avea cugetul pornit și îndreptat către binele obștesc al credinciosilor; tocmai pentru că am încredere neclintită în darurile sf. Duh care adumbrește biserica lui Iisus Hristos; tocmai pentru că mă tem de cel ce cearcă inimile și răunchii,—de aceea nu numai că cer rugăciunea voastră ca să mă întărească *Dumnezeu* și mai departe tot așa; nu numai că întemeiez cererea mea, dar vă dau învățătură cum să vă rugați și vă arăt, prin înșăș pilda mea, cum se cade să fie întreaga voastră ființă, când veți cere rugăciunile bisericii la o altă cași în deosebi. Intr'adevăr, acel dintre voi care dorește și voește să câștige ajutorul și sprijinul cel puternic moral al rugăciunilor bisericii, trebuie să se cerceteze pre sine. Să caute a avea cuget curat, dorințe drepte și nu în paguba altora, sufletul ușurat de tot noianul vrajbei și al răsplătirilor omenești. Pe lângă toate acestea, se cere creștinului și o încredere nestrămutată în mila și dreptatea lui Dumnezeu. Atunci creștinul poate cere și poate dobândi cu folos ajutorul lui *Dumnezeu* prin mijlocirea sfinților cari, în niște asemenea condițiuni, primesc a se ruga pentru noi.

Acestea sunt încheerile de bună rânduială ale rugăciunii adevărate. Cine nu vrea să se supună și să urmeze povățuirile arătate, acela nu are drept să se vaete că nici rugăciunea lui, nici cea obștească a clericilor din biserică nu i-au adus folosul dorit. Mai degrabă i-aș putea zice să se plângă de neglijența lui sufletească, când a pornit să se roage, și de slăbiciunea lui de credință, căci adăogim: unui suflet drept și unei inimi curate, toate se lucrează spre bine.

Arhiepiscopul EVGHENIE PITEȘTEANU

... Prosperitatea unei țări nu se poate concepe fără prosperitatea celorlalte.

DOUMERGUE,
Prezidentul Franței,

In răspunsul la felicitările Corpului Diplomatic al
Anului Nou 1927.

Rutenii unguri de odinioară și sugrumarea lor de Maghiari prin unirea cu Roma

„Vai celuice este singur
când cade, că nu este altul
care să-l r'dice”.
Eclesiastul IV, 10.

I. Câteva lămuriri introductive

Cuprinsul: *Dela Hajdu-Dorogh la procesul de schismă al Rutenilor. Trifoiul din Europa centrală: Papism, Habsburgi, Maghiarism.— Ortodocșii Italo-greci, înghițiți de Papism.— Maghiarizarea Armenilor din Ungaria de odinioară.— Martirizarea Rutenilor din Polonia, înainte și după unirea lor cu Roma.*

(După autori eterodocși).

Când prin vestita bulă papală de tristă amintire «Christitideles graeci» se înființă episcopia gr.-cat. maghiară, cu învoirea episcopatului uniet, se rupeau din corpul Neamului o seamă de uniți români, chiar sate întregi, și legați fedeleș, erau încorporați la numita episcopie maghiară.

În anul următor, 1913, s'a resimțit în norodul Ungariei de atunci, în ținutul locuit de Rutenii unieți, o mișcare foarte pronunțată, de a se întoarce la ortodoxie. Și atunci statul ungar, oareșicum și ca un revanș față de Papism, care îi făcuse un mare serviciu politic prin înființarea episcopiei maghiare dela Hajdu-Dorogh, li coase Rutenilor în gât un proces religionar de trădare de patrie.

Cele două puteri, asociate, pe tăcute, cari erau Maghiarismul și Papismul, își făceau un serviciu reciproc — totdeauna pe contul celui de al treilea. Hajdu-Doroghul se ridică pe pelea politică a Românilor, iar procesul de schismă ruteană avea drept preț de răscumpărare, înfrângerea celor din urmă energii naționale ale Rutenilor subjugăți și omorâți politicește de unguri prin mijlocirea legăturilor de unire cu biserica papală.

Încă atunci, când era actuală, mi-am făcut niște însemnări, cu scopul de a studia pentru mine stările nenorociților Ruteni. Chiar avusem și gândul, ca studiul meu, nepretențios, să-l dau publicității. La sfatul unor prieteni, însă, am obstat dela acel gând, de teamă ca nucumva, rău fiind înțeles de cei puternici ai zilelor de atunci, să fac, într'un chip absolut de prisos, cunoștință cu vr'o pușcărie ungurească, ca tovarăș de idei cu bieții Ruteni.

Astăzi, între împrejurări schimbate cu desăvârșire, sunt de părerea, că publicarea, chiar și numai în parte, a acelu studiu este necesară, din două motive: unul de a cunoaște o pagină din istoria, plină de sălnicii și de nedreptăți, a fostului stat ungar din zilele sale din urmă. Celălalt motiv, care are și o notă de actualitate,

este: de a pune aceste constatări dureroase din viața nenorociților Ruteni, în fața acelor nesocotiți apologeți de printre noi, ai Romei papale, care se complac în rostul de lămuritori a două lucruri: că unirea cu Roma a adus, pururi, belșug de lumină sufletească și culturală și de fericire politică națională celorce au primit aceea unire, și că din acest motiv și statul național românesc și-ar putea asigura trăinicia și progresul numai prin bune raporturi cu Papismul.

Cele câteva file, pe cari le public, cuprinzând informații istorice din autori catolici și maghiari, precum și informații statistice-geografice, sunt cea mai reală răsturnare a atâtor neavenite și neîntemeiate apologii. Mai mult chiar. Din paginile ce urmează, se vor vedea mai multe dovezi despre contrarul: tragedia națională a unui popor, rupt politicește sub stăpâniri străine (sub Poloni și Unguri), martirizat pentru religia sa ortodoxă și aruncat pradă morții politice tocmai prin unirea în credință (ceea ce înseamnă o subjugare sufletească) în raport cu stăpânii politici; — chipul nerușinat de îndrăsnit și drastic, în care a lucrat însuși ierarhia unietă, dar maghiarizată a Rutenilor pentru îngenunchierea politică și pentru maghiarizarea bieților fii duhovnicești, desrădăcinați și și politicește prin unirea religioasă, care făcea din ei niște captivi politici în mâna ierarhiei catolice-ungurești, — și că, prin urmare, unirea Rutenilor a însemnat, tocmai din contră, uciderea politică și națională a Rutenilor cu ajutorul propriei lor ierarhii uitate de sine.

Așa simțesc că, pentru o mai bună înțelegere a lucrurilor, va trebui ca chestiunea s'o privim în ansamblul ei: deoparte în legătură cu factorii politici și religioși, cari au colaborat la înfăptuirea acestei dureroase tragedii; — pilde din viața altor popoare subjugate bisericăște Romei papale și aruncate în vârtejul peririi naționale, și totodată să aruncăm o scurtă privire și asupra trecutului, religios și politic, al Rutenilor din Polonia, cari au avut o soartă dureroasă nu numai înainte, ci și după faimoasa lor unire cu Roma prin falșuri de acte.

Jumătatea de apus a României întregite, cât aparținea pe vremuri fostului stat ungar, de aproape două mii de ani încoaci, a fost terenul unor specifice sbuciumări și conflicte, cari isvoreau în primul loc din situația sa geografică și culturală aici, la granița ostică a civilizației apusene și la granița vestică a civilizației orientale.

Rivalitatea aceasta, zisă culturală, între două lumi deosebitoare ca tradiții și tendențe, implica

și un conflict de natură *politică*. Ea a mai fost înăspriată și prin împrejurări de ordin *eclesiastic-religios*, tot mai mult, în măsura în care se săpa tot mai adânc abizul — atât de dureros și fatal în urmări — între Biserica Ortodoxă orientală și între cea papală din Apus.

În chipul acesta, vechea noastră moștenire daco-romană ajunge a fi — începând dela invazia oardelor barbare din veacul al III-lea — un teren de *întreit litigiu*: cultural, politic și bisericesc.

Litigiul acesta, prin războiul mondial, a fost deslegat din punct de vedere politic, prin înlăturarea ultimelor resturi de putere ale vechilor usurpatori, cari, în cursul istoriei de o mie de ani, au creat referințe culturale și bisericești, *prielnice lor și stricătioase nouă*.

În cursul acestui îndelungat proces, s'au afirmat mai ales *trei factori*, cari aveau un interes de putere, de a sprijini civilizația apuseană și pornirile de supremație ierarhică ale Romei papale față de Românii și Slavii, situați în centrul Europei, care se treziseră la conștiința de popoară în raza de acțiune a vechei civilizații orientale și în legăturile ierarhice ale Răsăritului ortodox. Acești factori, în ordinea vechimei și a puterii lor deopotrivă, sunt: **Papismul**, cu tendința sa universalistă, construit pe un fond eclesiastic și urmărind și cazuri politice bine definite; — **Habsburgii**, cu toată ființa lor puși în slujba lătirii, în Orient, a puterii celesiastice papale, pentruca, pe urma acestei puteri spirituale, să se furișeze, încetinel dar sigur, dominația politică a Habsburgilor, — și, la urmă, **Maghiarismul**, la început în ipostasul de argat al politicei papale, după aceea ca factor de distrugere politică națională a popoarelor cari au avut nenorocul s'ajungă în zodia politică a statului ungar din ultimul veac încheiat.

Din acest trifoiu de asociați, care se înțelegeau de minune, *Papalitatea*, ca cea mai veche, își are originea în ideia de Cezarism Roman politic, opus în veacul V, ridicându-se, trufașe și pretenzivă, pe ruinile Cezarismului Romei politice și având pretenția de a și subjuga întreaga Biserică lui Hristos și de a stăpâni peste toate popoarele lumii.

Cu această tendență se aranjază Roma, cu pretenții la stăpânire prin drept *divin*, încă înainte de anul 1000, pe pământul de veche controversă din ținuturile de odinioară ale Austriei și Ungariei.

Austria din vremile vechi, «fie misionară, fie francă; fie slavă, era creațiunea și domeniul ei». a Papalității, ¹⁾ iar regalitatea ungară și statul ungar nu erau decât «un fidel îndeplinitor al ordinilor scaunului Roman» ²⁾.

Prin această prismă istorică trebuie privit întreg rostul trecutului nostru, după ce am ajuns sub Habsburgi.

Habsburgii, la rândul lor, făceau din «catolicismul» lor nu numai un act de devoțiune spirituală, ci și un instrument politic pentru lărgirea și consolidarea puterii lor de Stat.

Papismul și Habsburgii aveau, prin urmare, un scop comun, de putere, și numai mijloacele de acaparare erau deosebitoare. Romei îi trebuia jurisdicția *eclesiastică* peste «schismaticii» Orientului și lucra spre acest scop prin Habsburgii pururi gata de a-și pune puterea politică în slujba Papismului, când și lor li stătea în prospect un beneficiu politic. *Dominațiunea politică însă era realizabilă și durabilitatea ei putea fi asigurată, însă, numai scoțându-i pe acei «schismatici» din vechile lor legături sufletești cu neamul și cu coreligionarii lor și prin înjugarea lor spirituală la carul monarhiei papale și, prin aceasta, și la carul politicei de Stat a Habsburgilor.*

Astfel, Papi și Habsburgi, mai ales de pe la sfârșitul veacului XVI, își mână reciproc apa, unii pe moara celorlalți. Iar mijlocul de operațiune — în locul prigonirilor de odinioară, cari nu aduseseră întreg rezultatul ce se aștepta — era acum altul: *în locul brutalelor prigoniri din trecut, s'a ales expedientul unirii cu Roma.*

Și este foarte caracteristic, că acest nou mijloc eclesiastic de cucerire politică a fost pus în practică cu cea mai mare râvnă tocmai de către Habsburgi și tocmai în vremea, când era actuală chestiunea de suprimare succesivă a puterii semilunii, și ca, astfel, prin atari «uniuni» făcute în favorul Papismului și pe urma lor, să înainteze și puterea politică a acelorași Habsburgi, spre Rutenii poloni și cei ungari, spre Românii ardeleni și ungureni, spre ținutul dintre Drava și Sava și, mai apoi, peste Banatul cucerit ceva mai târziu, în spre Balcani.

Cine nu vede aci tendința de cucerire politică a Habsburgilor prin Papalitate și din partea Palității prin Habsburgi? Căci, exact în această succesiune de timp și geografică, se încheie acele «uniri» cu Roma, cari — începute la Rutenii din Polonia (1595) — aveau să folosească Habsburgilor, încheiate fiind, pe rând, mai întâi la Rutenii din Ungaria (1648), la Sârbii din Croația (1678), la Românii din Ardeal și părțile ungurene (1698-1700) și mai apoi la cei din Banat.

Austria de odinioară, până bine decurând, își făcea — sub Casa de Habsburg — o problemă de preocupare capitală din sprijinirea tendenței papale «de a latiniza Orientul», prin «cele mai chemate organe» spre acest scop, cari erau uniții și nu latinii ¹⁾.

1. N. Iorga: Orig. și dev. Statului austriac, p. 14.
2. O. C. pag. 21.

1. Dr. Alb. Ehrhard: *Die orient. Kirchenfrage und Österreichs Beruf in ihrer Lösung*, pag. 31, 46 și 42.

Pentru realizarea acestui proces de latinizare, s'au înfăptuit, ca situații provizore și de tranziție numai, acele acte de unire cu Roma, cari toate porneau din interese străine și nu din cele ale celor ce se uniau cu Roma. Asemenea acte, cu aspect religios la aparență, erau în fruntea lor, și vor rămânea pururea, tot atâtea **acte politice**. Aceste acte porniau din gândul de a amăgi sau cel mult de a cumpăra suflete prin mari făgăduinți de bunătăți lumești mai cu seamă. Ele se manifestau ca transacțiuni religioase, în forma lor; — dar în fondul lor și 'n ultimele lor consecințe, toate actele de unire cu Roma însemnau o **lepădare de idealul politic-național al poporului respectiv, ideal care, atunci, trăia, deocamdată o viață națională**, improprie și nu destul de conștientă, sub formele vieții religioase orientale.

În această renunțare și în această lepădare, își găsește explicație tragedia politică a tuturor acelor popoare sau fragmente de neamuri, cari au căzut victimă politice Papismului și politice religioase a Habsburgilor, până la jumătatea veacului XIX, când își face apariția pe scena istoriei Europei centrale, cu scopuri «naționale».

Maghiarismul. Opera de distincție religioasă cu tendență politică din partea maghiarismului, e adevărat că începe încă din vremea principilor ardeleni. Aceștia însă lucrau în interesul lățirii calvinismului, până la vremea când politica de calvinizare este întocmită cu politică unionistă din partea Papismului.

D'abia după intrarea d'abinele în veacul XIX, încep maghiarii, vecinic sgomotoși și grandomani, să-și creieze o politică «mare», de cucerirea «naționalităților» de mai apoi. Mai la început, înainte de încheierea dualismului dela 1867 prin care s'a cristalizat situația de drept politic a monarhiei Austro-ungare, ei erau buni-bucuroși să lucreze cu puterea statului lor pentru promovarea «Catholicismului» papal. Dar, nu mult după scăpările lor de maghiarizare, încă de mai înainte de anul 1848, obsedați de utopia unui stat politic național unitar maghiar, se gândesc ei și la aceea: cum ar putea ca ei, *Maghiarii, să înlocuiască, în Orieni, în forme și după interese pur maghiare, politica unionistă a Austriei de odinioară?*

Sbătându-se Ungaria oficială în căutarea soluțiilor pentru realizarea unui atare ideal, a mers ea oblu în brațele Nemesei, care a dismembrat-o în zilele noastre.

Dintre acești trei factori asociați, pe cari i-am numit, cei doi din urmă: Habsburgii și Maghiarii au fost desființați. A rămas, însă, dintre ei în picioare cel mai vechiu și mai de seamă: Papismul, care nu va renunța nici odată la planurile sale de cucerire reli-

gioasă universală și care, în mod fatal, este avizat acum, la schimbarea vremurilor, să ne facă ochi dulci pentru a ne face să ne identificăm cu scopurile sale, ori, la dincontră, a-și căuta alți asociați gata de a-l urma și ajuta la desființarea nouilor stări politice și de drept, create în centrul Europei pe ruina tovarășilor săi seculari.

Își dă, oare, lumea românească seama din destul de această situație nouă, ce n'a mai existat pentru noi vr'odată, ca dintre cele trei puteri, antagoniste nouă, să avem în față numai pe una din ele?

Am teama, că conducătorii țării n'au, destul de clară, intuiția datoriei de acum. Această convingere ni-o determină cochetarea atâtor bărbați politici români cu Vaticanul, care niciodată nu-și va schimba rosturile politice sale, de dragul unei Români schismatice, și insensibilitatea căpeteniilor bisericești, cari, văzând de pildă în încheierea unui eventual concordat cu Roma, numai forma exterioară diplomatică a unui legământ, și nu înțeleg că, sub forma acelu legământ diplomatic, se ascund scopuri de răsturnarea religioasă mai întâi, a României ortodoxe.

* * *

Pentru a ne face o idee asupra efectelor supremației papale sub unghiul bisericesc și politic al chestiunii ce tratăm, gândul nostru sboară la **comunitățile orientale ortodoxe grecești din Italia**, ajunse sub stăpânirea eclesiastică a Romei.

Istoricul bisericesc al grecilor Diomede *Kiriakos*, în istoria sa bisericească¹⁾, are interesante epistole în această privință.

Din ele rezultă că, în Sudul Italiei: în Calabria și Sicilia, și chiar în Corsica, apoi în cuprinsul republicei de odinioară a Veneției, trăiau greci destui, cari însă au fost constrânși să recunoască supremația eclesiastică a Papei. Li-se asigurau, uneori, și anumite drepturi speciale, ca de pildă: uzul limbei liturgice grecești, căsătoria preoților și săvârșirea sfintei eucharistii sub chipul pâinei și al vinului. Dar îndată ce se ivea prilejul bine venit, de slăbiciune din partea acestor uniți, drepturile speciale li-se casau, iar credincioșii greci uniți erau puși sub păstoria ierarhiei latine și, cu mici excepții, erau îndrumați spre contopire etnică în masa mare a credincioșilor latini de altă limbă.

O măsură specială pentru cucerirea lor desăvârșită pentru Latinism era aceea — mai ales din veacul XIX încoace — de a trimite preoți, ca de pildă din Corsica, la studii teologice în Roma. Acolo, ei au fost crescuți din adins în

1. Tradusă partea a doua, în limbă germană de Lic. Dr. E. Rausch, sub titlul: *Gesch. der orientalischen Kirchen von 1453—1898.*

se întind peste întreaga Galiția orientală, Bucovina și peste o parte a imperiului rusesc¹⁾ de odinioară.

Rutenii au orimit, către sfârșitul veacului X, credința creștină din Orient; își aveau serviciul divin în limba slavă și atârnuau de ierarhia dela Constantinopol²⁾.

Biserica ruteană, fără considerare la «sciziunea» (1054) lui Mihail Cerulariu patriarhul Constantinopolei, primește și pe mai departe pe mitropolitul obișnuit a fi trimis din Constantinopol și astfel, per natural, «veninul schismei avea să pătrundă tot mai adânc în această biserică, spre stricarea clerului și a poporului»³⁾ rutean.

Clerul polon, secondat de puterea de Stat — ca și cel unguresc, — urmăria mereu scopul, de a desființa ortodoxia Rutenilor. Și mai mult chiar: voiau să slăbească ritul oriental prin atragerea Rutenilor la ritul latin⁴⁾.

Nobilimea ruteană de rit oriental era izgonită din Senat și dela dignitățile superioare ale voivodatului, castelanatului s. a.⁵⁾; și totuși unul din epistații catolicismului polon face imputare clerului rutean, că nu și-a știut păstra și atașa nobilimea sa națională ortodoxă⁶⁾.

Poporul rutean însuși era cu atât mai nenorocit, cu cât era încălecat: «despuiat și înjugat» de nobilimea polonă, încă mai înainte de an. 1573⁷⁾ și de jidănimie, prin robia alcoolului⁸⁾, iar credința Rutenilor era considerată drept credința de proști (ruthenischer Glaube, Bauernglaube)⁹⁾.

Pe scaunele episcopesci rutene erau ridicați de mulțori oameni laici și, uneori, bătrâni slăbi bănoși, cari își doriau la sfârșitul vieții un trahnit¹⁰⁾.

Devastarea bisericii noastre ortodoxe era promovată chiar de cei mai înalți factori de stat și nu odată cu cele mai imorale mijloace.

Astfel uneori chiar înainte de a fi urmat o sedisvacanță episcopescă, candidații se anunțau în grațiile — cancelariei regale¹¹⁾.

Ba la jumătatea veacului XVI, demnitatea episcopală din Vladimir fu vândută formal, pe bani, la doi atari «candidați», și tocmai în cancelaria regală¹²⁾.

Intre atari împrejurări ale poporului rutean, nu e de mirat, dacă biserica acestuia a ajuns pâl-

muită peste obraz, de către poloni¹⁾ cu crasa neștiință a clerului și a poporului rutean, și cu aceea, că n'avea nici o școală mai înaltă pela jumătatea veacului XVI²⁾.

Insuși polonul nostru concede, că d'abia se poate să fi fost în întreaga istoria bisericii universale vr'o epocă care să ne presinte un episcopat moralmente atât de stricat (și o biserică mai devastată de stat: adăugem noi) ca episcopatul bisericii rutene din veacul XVI-lea³⁾.

Dupăce acest popor a fost astfel desorganizat politicește, bisericește și din punct de vedere cultural aruncat în noaptea celei mai negre neștiințe, era tocmai vremea să se arunce asupra lui mreșile unioniste ale Papei.

Unirea care se săvârși la ei prin sinodul dela Brest (1596), s'a pregătit prin bine cunoscutele mijloace de teroare politică, fraudă și făgăduințe mari neîmplinite mai apoi.

În loc de a ne extinde asupra acestor mijloace, ne mulțămim să cităm următoarele.

Dupăce unirea devenise lege, preoții, cari se împotriveau, fură depuși și aruncați în temniță, iar în conra poporului se luau măsuri violente. În unele biserici, soldații poloni siliau pe popor să rostească Crezul cu filioque, în altele năvăliră cu armele; studenții desfrânați poloni profanară tot ce era sfânt, batjocurind pe preoți și pe credincioși, făcând tot felul de disordini. Unde numai o parte din comunitate primise unirea, se dedea părții acesteia biserica întreagă, unde nu se introdusese unirea, se dedea biserica în arendă jidanilor, iar ortodoxia trebuia să plătească o taxă de câte ori voiau să li se deschidă biserica⁴⁾.

Față cu asigurarea — în caz de unire — de egala îndreptățire a clerului rutean cu clerul polon, clerul rutean a primit d'abia rămășițele căzute de pe masă drepturilor și privilegiilor, de cari se bucurau latinii. Ba în sinodul provincial din Varșovia (1643), episcopatul latin a emis o ordinațiune, prin care vrea să-și aroge sieși dreptul de dispoziție și asupra bisericii unite rutene și să-i înlăture dela favorurile, în al cărora preț se uniseră. «Monitos (eppos et clericos ruthenos) esse vult monetque et synodus, ne prae-rogativa et jura episcoporum clerique romani sibi usurpent»⁵⁾.

Nu e, deci, nici o mirare, dacă — în butul⁶⁾ marilor făgăduințe de mai nainte de unire — episcopi uniți ai Rutenilor n'aveau nici ei scaun în senat, și că, nmai mai târziu, d'abia în timpul

1. H. I. Biderman: *Die ungarischen Ruthenen*. I. pag. 1.

2. Dr. Ed. Likowski: *Die ruthenisch-römische Kirchenvereinigung*, Freiburg i. Br. 1904. pag. 9.

3. O. cit. 10. — Autorul e prelat polon.

4. Dr. I. Pelesz: *Gesch. d. Union der ruth. Kirche mit Rom*. II. 302.

5. E. Likowzki: *Gesch. des allgem. Verfalls des unirten ruth. Kirche* I. 295.

6. E. Likowski: O. C. I. 296.

7. Dr. I. Pelesz: O. C. II. 446-7.

8. Dr. I. Pelesz: O. C. II. 447.

9. E. Likowski: O. C. I. 296.

10. Dr. E. Likowski o. c. 31.

11. O. c. 31.

12. O. c. 32.

1. Autorul acestor reproșuri e polon.

2. O. c. 37.

3. O. c. 30.

4. Eus. Popovici: *Istoria bis. univ.* II. 446.

5. E. Likowski: *Verfall des unirten ruth. Kirche* I. 297.

6. „În butul” este rostire ardelenescă, care, pe graiul nostru, înseamnă: în ciuda. — Nota Arhim. *Scriban*.

din urmă al existenței Poloniei, s'a încuviințat mitropolitului rutean unit să ocupe în senatul polon scaunul episcopesc cel mai din urmă¹⁾.

Încătușați de moarte, prin legăturile «unirii» cu Roma, în brațele regatului catolic polon, Rutenii aveau soarta cea mai tristă ce putea exista pentru dânșii.

Deja dieta — festivă, pentru că era împreună cu festivitatea încoronării noului rege—dela 1676, supune la pedepse grele orice legături viitoare ale Rutenilor cu Orientul²⁾ sau cu alte cuvinte Constituția dela 1676 interzice schismaticilor orice contact cu țările din afară³⁾.

Oprimarea își face cursul în așa proporții, încât exista de mai nainte un proiect, care a fost dus înainte dietei dela 1717 din Varșovia, în sensul exterminării totale a Rutenilor⁴⁾.

Preoții ruteni, pentru a cărora dimpreună cu a poporului — neștiință de mai nainte de unire se pune vina pe «veninul schismei»⁵⁾, zac și acum, sub stăpânirea dogmatică a Romei și politică a Romei, totuși, în cea mai neagră mizerie și neștiință.

În acest restimp, de asemenea cea mai neagră umbră a bisericii rutene unite, era totala lipsă a unui cler mirean cu creștere și cu cultură⁶⁾; cu puține excepții, clerul acesta nu știa nimic mai mult de cât a ceti, a scrie și a săvârși ceremoniile bisericesti⁷⁾; preoțimea ruteană unită d'abia că știa ceti psaltirea și liturgia; nu știa însă nici morală, nici peste tot adevărurile credinței și era plină de superstiții⁸⁾, după mai bine de o sută de ani dela «unire»! Chiar și ultima împărțire a Poloniei încă l-a ajuns pe clerul rutean unit tot pe aceeași treaptă a neștiinței pe care se afla ea de mai nainte⁹⁾.

Nu e mirare, deci, de loc, dacă acei slujitori ai altarelor rutene unite trăiau legați de țarina dela care se susțineau, întocmai așa ca țărani ruteni¹⁰⁾.

Clerul latin polon — celibatar! — lua zeciuală dela parohiile unite și dela preoții lor¹¹⁾ — cu familii!

Iar regimul politic polon trecea cu vederea despoierea preoților ruteni prin arendașii jidani și prin preoții latini, precum și prin înșiși episcopii lor uniți¹²⁾. Preoții ruteni ajunseseră până acolo că, cu știrea și învoirea guvernului regal, nu li-era permis, ca anumiți articoli de menaj

să-i procure de alt undeva, decât numai dela jidan, cu prețuri mari; jidanul controla casa preotului și confisca ce nu era procurat dela dânsul și, pe d'asupra, îl și pedepsia pe preot¹⁾. Și nu mai afund în vreme, decât chiar prin dieta polonă dela 1764 s'a orânduit ca fiii preoților ruteni uniți să fie restituiți, în sclavie, nobililor poloni²⁾.

Înșiși episcopii ruteni uniți erau în așa strâmtorare sufletească, încât le trebuia un eroic sentiment de abnegație, spre a se simți cu adevărat cetățeni poloni și spre a lucra în spiritul patriotic polon³⁾.

În decursul veacului XVIII, polonii au dus-o la atâta silnicie, încât episcopii romano-catolici ai polonilor se gândiau — și chiar interveniseră la Roma, — ca pe episcopii ruteni uniți să și-i subordoneze lor înșiși⁴⁾. Dar nu ajunseră la mai mult, de cât că, la finea veacului XVIII, ridicară într'un scaun episcopal rutean unit, pe un fost canonic latin Mihail Stadnicki⁵⁾.

După cele de până aci ne putem face ușor ideie despre starea — socială, culturală și politică, — în care se găsea marea masă a poporului robit polonilor prin unirea cu Roma.

De aceea e de înțeles, din toate punctele de vedere, de ce clerul, care a suferit atâtea nedreptăți dela poloni, era înclinat a-și pleca urechia spre agenții «schismatici» ai Rusiei.

«So hat also Polen selbstdem schismatischen Russland den Boden vorbereitet»,⁶⁾ exclamă — ca un fel de mea culpa, în numele polonilor — polonul Ed. Likowski.

Pe lângă toată teroarea politică și ecleziastică,⁷⁾ au mai rămas în Polonia pe acelea vremuri ruteni ortodocși, figurând sub numirea, ce ni-s'a aplicat oarecând va și nouă, românilor rămași în ortodoxie, — de «disuniți» sau «neuniți».

Neuniții, zice nunțul apostolic *de Torres*, sunt convinși, că religia lor e cea mai bună din lume⁸⁾ și că ei atârnă de preoțimea lor, cărora dânșii îi sînt cu totul devotați⁹⁾.

Stăruințele Rusiei ortodoxe, cari au pus-o în conflict — chiar și de arme — cu Polonia, nu s'au întemeiat într'atâta doar pe interese de expansiune politică, cât pe interesul de a salva ortodoxia Rutenilor... Acesta a fost cel mai

1. E. Likowski o. c. I. 298.

2. Dr. I. Pelesz o. c. II. 283.

3. O. c. II. 300.

4. O. c. II. 302.

5. Dr. Ed. Likowski op. cit. pag. 10.

6. E. Likowski: *Verfall der unirt. ruth. Kirche* I. 284.

7. O. c. I. 285.

8. O. c. I. 285.

9. O. c. I. 290.

10. O. c. I. 301.

11. O. c. I. 301.

12. O. c. I. 301.

1. O. c. I. 301.

2. O. c. tot acolo.

3. O. c. I. 300.

4. E. Likowski: O. C. I. 298.

5. Dr. I. Pelesz: *Gsch. der union* II. 580.

6. E. Likowski: O. C. I. 303.

7. Cine vrea să afle mai deaproape, într'o formă concisă, persecuțiile suferite de Ruteni din partea Polonilor și a bisericii latine, se poate informa d. ex. din „*Ukrainische Rundschau*”, an. XI. (1913), Nr. 10/11, pag. 244 și urm.

8. Dr. I. Pelesz. O. c. II. 448.

9. l. c.

puternic motiv, care a conlucrat din partea Rusiei la — desființarea Poloniei.

...Oare va fi cine să înțeleagă la noi acest advertisement al istoriei...?

Acum, după desființarea Poloniei, se pot tot căi ceice, ca ruteanul unit I. Pelesz, spun pe față vina polonilor, că au greșit, când n'au încuviințat episcopilor ruteni uniți dignitatea de senatori și au promovat trecerea nobilimei rutene dela ritul oriental la cel latin¹⁾.

Așa încheiam, la 1913, capitolul despre soarta bisericii Rutenilor din Polonia.

În trecutul dureros al Rutenilor acestora, vedeam atunci și vedeam și azi o icoană cât se poate de fidelă a sorții Românilor ardeleni din veacurile trecute, aflători sub stăpânia politică străină, atât în epoca anteunionistă, cât și după

1. Dr. I. Pelesz O. c. II. 547.

fatala desbinare religioasă dintre Români (1698—1700). Și Rutenii, ca și Români, erau tiranizați pentru religia lor, de către niște satrapi politici, cari, în cele duhovnicești, stăteau sub ascultarea Papei.

Martirizarea religioasă, culturală și politică a Rutenilor ungari se va face și mai evidentă în capitolele ce vor urma, începând cu însemnări mai vechi despre trecutul lor în fosta Țară-ungurească. Și astfel, în ciuda apologiilor făcute printre noi de agenții Papalității, se va vedea: cât de departe stătea «Sfântul Părinte» al lor dela Roma de mizeriile multiple ale aceluia biet popor, căzut victimă a unirei și, prin aceasta, pradă politică unei puteri de stat cu tradiție de asociat Romei.

Protopop Dr. GH. CIUHANDU,
Consilier eparhial în Arad

LITERATURA PIOASĂ ÎN LIMBA ROMÂNEASCĂ¹⁾

XII

DRUMUL CRUCII

București 1916

E o cărticică de 76 de pagini, bine tipărită și simpatică, îndeplinind condițiunile din afară ale unei cărți de pietate. O frumoasă ilustrațiune, înfățișând pe Mântuitorul, căzut sub greutatea crucii, împodobește învelișul.

A fost publicată de Părintele *N. Runceanu*, parohul bisericii Sf. Vineri-Herasca din București, și a avut până acum două edițiuni; ceiace e un semn îmbucurător. A avut o bună primire, care a fost și foarte meritată.

A apărut în editura d-lui *Constantin Adorian*, căpetenia comunității baptiste din București, dovadă că această carte corespunde sentimentului creștinesc general.

Păr. Runceanu a scris cartea după mai multe izvoare. Aceste izvoare, între care o carte franțuzească (*les Sept Vendredis*, Lyon 1867, și o traducere mai veche românească) trebuie să fie din multele lucrări de pietate întrebuintate în Apus și care au materie comună cu alte cărți asemănătoare. Se găsesc unele puncte asemănătoare între *Drumul Crucii* și *das Heilige Kreuz* (Ingenbohl, Elveția 1906), de care am vorbit în secțiunea I. Probabil, există părți comune între aceasta și izvoarele Părintelui Runceanu.

Drumul Crucii e povestirea Patimilor Mântui-

torului, dar cu multe desvoltări, pe care le-a adaos cugetarea pioasă. E o citire care te face să urmărești Patima Domnului cu toată strângerea inimii. Fără îndoială că face mare întipărire asupra inimilor creștinești. De aceia cartea a fost bine primită și s'a răspândit mult.

Cartea nu cuprinde decât un singur capitol, care e însăși povestirea Patimei Mântuitorului, și merge până la pag. 58. De acolo, urmează un adaos care cuprinde învățături în legătură cu ea și scoase din suferința Domnului nostru pe cruce.

Drumul Crucii e o foarte bună citire creștinească și e o datorie a o recomanda ca atare și a o răspândi. O nouă edițiune ar putea fi încă crescută. S'ar putea adăuga mult material nou dintr'o carte cum este *das Heilige Kreuz* sau *les Saintes Voies de la Croix* (Paris, 1856). O îndreptare care ar trebui făcută la o nouă edițiune, ar fi să se scoată din ea toate neologismele care mai mult strică frumusețea cărții.

Să se citească mai la vale câteva părți din cuprinsul ei:

Exemplul Mântuitorului purtând crucea, murind pe cruce, luat de pe cruce și pus în mormânt, înviind apoi din morți, plin de viață și de nemurire, iată cartea pentru lumea întreagă, iată cartea pe care o poate înțelege oricine: simplul ca și învățatul, săracul ca și bogatul. Drumul crucii Mântuitorului este școala cea mare a vieții creștine. La această școală, creștinul poate să învețe ce trebuie să creadă și ce trebuie să facă.

Cărticica de față cuprinde tocmai Drumul crucii Mân-

1. Vezi numărul pe Ianuarie 1927.

tuitorului dela Cina cea de Taină, din Ierusalim, până pe vârful muntelui Golgota, din apropiere.

Care sunt lecțiunile ce rezultă pentru noi, din citirea „Drumului Crucii“?

Ceiace trebuie să intereseze pe om, mai întâiu și mai pre sus de toate, este sufletul și mântuirea lui. Omul, nu știe să prețuiască valoarea sufletului său. Această valoare este atât de mare, încât, după cum ne spune Mântuitorul, nu se poate plăti cu toată lumea aceasta. „*Ce va folosi omul, sunt cuvintele Mântuitorului, de ar dobândi lumea toată și-și va pierde sufletul său?*“ Valoarea sufletului nostru e atât de mare, încât, pentru răscumpărarea lor, a trebuit ca însuși Fiul lui Dumnezeu să se pogoare pe pământ să sufere moartea pe cruce...

O oameni, cari nu vă interesați de viața veșnică lasați un moment grijile lumii acesteia și toate plăcerile ei și, citind „Drumul Crucii“, întrebați-vă: pentru ce Domnul Hristos, s'a coborât din cer și au suferit atât că n'au fost, nu sunt și nu vor fi dureri ca durerile Lui? Nu oare pentru sufletul vostru? Nu mărturisim noi prin „Crezul“ nostru: „*Carele, pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, s'a pogorât din cer?*“...

O, voi, cari citiți „Drumul Crucii“ Mântuitorului, înțelegeți că păcatul este cel mai mare rău și că, dacă Dumnezeu l-a urmărit cu atâta asprime asupra Fiului Său, cu atâta asprime îl va urmări asupra noastră celor greșiți și păcătoși!?... (Pag. 59—61).

XIII.

GÂNDEȘTE-TE BINE

București, 1914

E un volumaș de 142 de pagini, cu tipar des și în cel mai mic format din toate cărțile de care ne-am ocupat până acum. E tradus din franțuzește de Monahia *Olga Gologan*, iar apoi revăzut și însoțit cu o prefață de d. Dim. I. Cornilescu.

E una din cele mai izbutite din cărțile de pietate, atât ca fond, cât și ca formă.

Concepțiunea pe baza căreia e alcătuită e frumoasă și originală. Are câte o bucată de teorie creștinească, precum: Judecata viitoare, numărul mic al celor aleși, după care urmează apoi una sau mai multe povestiri. Aceste povestiri sînt foarte bine alese, fiind mai toate fapte istorice, și fac cea mai mare impresiune.

Autorul cărții, care în traducerea românească nu e arătat, e iezuitul *Paul de Barry*. În franțuzește, cartea sa are mai multe edițiuni.

Traducerea românească e mai scurtă decât ed. franțuzească. Aceasta din urmă cuprinde 10 capitule și alte adaose, trad. românească numai nouă capitule. În materialul lăsat la o parte, sînt multe lucruri potrivite numai pentru Biserica Romei, așa că trecerea peste ele este îndreptățită.

Traducerea e foarte bine făcută. Cine a lucrat-o pe aceasta este indicat să mai lucreze astfel de traduceri, atât de trebuincioase publicului nostru creștinesc.

Cuprinsul cărții e foarte potrivit cu trebuințele religioase dela noi, așa că noi socotim acest volumaș drept unul din acelea care se pot folosi cu cea mai mare izbândă. Eu însumi am încercat puterea lui, citind de multe ori bolnavilor ostași în spital, în timpul stăpânirii germane din 1916—1918. Povestirile sunt foarte proprii a trezi interesul.

La o nouă edițiune, s'ar mai putea adăuga material, pentruca să formeze un cuprins și mai bogat. Fiind atât de interesantă, citirea ei se isprăvește iute.

Câteva bucăți din ea vor arăta mai bine care cuprinsul ei:

Despre judecata viitoare. Te-ai gândit vreodată bine. Nu numai că trebuie să mori, dar că, după aceasta trebuie să fii și judecat? Din clipa în care sufletul se desparte de trup, se înfățișează înaintea scaunului lui Dumnezeu, pentru ca să-și dea socoteală de toată viața lui și pentru ca să fie judecat fără drept de apel. Cât de înfricoșat este acest adevăr, când te gândești la el cu toată luarea aminte. *Gândește-te bine.*

Dar, ca să pricepi mai bine, cât de grozavă e această judecată, trebuie să cercetezi toate împrejurările în care va fi făcută. Cel dintâi lucru la care ar trebui să te gândești, e singurătatea sufletului, în clipa în care se înfățișează înaintea divanului judecății dumnezeiești. El se vede singur, numai cu Dumnezeu, judecătorul lui trebuind să rabde toată asprimea judecății sale, toată pătrunderea înțelepciunii lui, în cercetarea cea mai aspră care a fost vreodată și în așteptarea grozavă a sentinței hotărâtoare pentru viața lui vecinică, neavând pe nimeni lângă el, care să-i poată lua apărarea. Ce lucru neașteptat pentru păcătosul, care nu s'a gândit decât cum să-și mulțumească patimile, să se vadă deodată chemat înaintea lui Dumnezeu la care s'a gândit cel mai puțin. Și totdeodată să se vadă despuiat de toate bunurile, lipsit de toate plăcerile și de toate bunătățile pe care le avea pe pământ, fără să-i fi rămas nici cel mai mic semn din mărirea lui din trecut.

După cum și-a schimbat starea, își schimbă și simțirile. El judecă cu totul altfel de cum făcea odinioară și vede într'o clipă toată desfășurarea vieții lui, dela naștere și până la moarte. Fără să mai aștepte judecata lui Dumnezeu, se osândește singur pentru toată purtarea lui. Aceasta ar trebui s'o faci tu, chiar de acum. *Gândește-te bine.*

În al doilea rând e o cercetare aspră și amănunțită pe care Dumnezeu o va face asupra tuturor faptelor tale. El va cerceta toate relele pe care le-ai săvârșit față de alții, prin vorbe și pildele tale rele, sau prin faptul că n'ai veghiat tu cu băgare de seamă asupra celor cari au fost în mâna ta.

Va cerceta binele pe care n'ai vrut să-l faci și reaua întrebuințare a harului lui Dumnezeu, pe care nu l-ai băgat în seamă. Până și binele pe care-l vei fi făcut, va fi cercetat. Toate faptele bune, vor fi cercetate, punându-le alături de sfințenie, și ceea ce tu vei fi socotit drept virtute poate că nu va fi virtute. Pentru aceasta dreptul lov tremura când se gândea la faptele lui cele mai bune, fiindcă judecătorul lor avea să fie Dumnezeu. So tomea ca nu cumva Dumnezeu să găsească ceva spre osânda lui, chiar în lucrurile pe care le făcea pentru mântuire. Dacă ești înțelept, silește-te să înlături asprimea acestei cercetări, cercetându-te însuși cu mai multă grije, și judecându-te cu mai multă asprime. *Gândește-te bine.*

Povestire. Convingerea nestrămutată, pe care fericitul Augustin o avea despre acest adevăr, i-a adus îndreptarea.

„Doamne, zicea el, vorbind lui Dumnezeu, nimic n'a „lucrat mai mult, ca să mă tragă din prăpastia adâncă, „în care mă atundaseră desfătărilor, ca teama de jude- „cățile tale cele veșnice. Căci, deși o dorință primej- „dioasă de a ști totul, mă făcuse să rătăcesc și să trec „prin teluritele cete de filozofi și de eretici, n'am putut „niciodată să-mi alung din suflet credința pentru ju- decată viitoare.

„Lucrul acesta mi se părea lămurit și prea dovedit „ca să mă mai îndoesc de el. In ce stare, îmi ziceam „eu, am să mă înfățișez, la eșirea din viața aceasta, „înaintea lui Dumnezeu? Ce-i voi spune? Voi aduce ca „desvinovățire neștiința mea în fața unui fapt care-mi „pare atât de învederat? Dar voi putea spune eu oare „că am fost credincios, după ce am trăit într'un des- „frâu atât de cunoscut, de par'că aș fi crezut că toate „păcatele mele vor rămânea nepedepsite? Fi-voi iertat „crezând ceea ce cred și trăind cum trăesc?”

Iată ceea ce zicea fericitul Augustin, înainte de îndrep- tarea lui. Nu poți și tu să zici tot așa? *Gândește-te bine!*

După o cercetare atât de amănunțită, și atât de aspră, Dumnezeu va rosti sentința hotărâtoare pentru viața ta vecinică și ea va fi îndeplinită numai decât.

Dacă ești atât de nenorocit, încât să nu vezi încă grozăvia în care te-aruncă păcatul, fii încredințat că vei fi osândit pe veci la munca iadului. *Gândește-te bine.*

Fericitul Ieronim, cu toate că era istovit de post și de asprimile vieții pustnicești, nu se niciodată la ziua judecății de apoi, fără să tremure de groază; și orice ar fi tăcut, oriunde ar fi mers, i se părea totdeauna că aude trâmbița, care va chema pe toți oamenii la ju- decată.

Roagă-te lui Dumnezeu, ca să fii pătruns de această frică, prin care poți câștiga mântuirea. *Gândește-te bine!*

După această neorânduială și turburare a firii, vom vedea ivindu-se steagul Crucii și pe Mântuitorul lumii, cu toată strălucirea măririi Lui. Atunci îngerii vor des- părți pe cei buni de cei răi, și acești din urmă, cu- prinși de o vie dar nefolositoare căință, vor zice în

amărăciunea lor: „O nebunii de noi! Ne-am rătăcit din calea adevărului! Am umblat pe drumuri aspre și grele, ne-am ostenit în fără de legi! La ce ne slujesc acum toate bunurile pe care le-am avut și toate plăcerile pe care le căutam cu atâta zor? Toate au pierit ca un gând, și nu ne-au rămas din ele decât muncile vecinice în care vom fi aruncați pe când aceia a căror viață regulată noi o defăimăm, uite-i acum în numărul fiilor lui Dumnezeu, bucurându-se de o fericire care nu se va sfârși niciodată.

Tu din numărul cărora vrei să fii? soarta îți este în mâinile tale. *Gândește-te bine!*

XIV.

ARĂTAREA GLORIOASĂ A LUI CHRISTOS

Hamburg, 1902

E un volum de 80 de pagini, în formatul căr- ților de școală, bine tipărit și pe hârtie bună. Traducerea lui pe românește este datorită, prob- abil, societăților de propagandă creștinească, cu care se îndeletnicesc unele societăți în Apus, fără gând numai decât de propagandă confesio- nală, ci numai de răspândire a ideilor creștinești în genere. După cum există Societatea Biblică Bri- tanică pentru răspândirea Bibliei, tot așa există societăți pentru răspândirea de tratate creștinești. Aceasta trebuie să fie și origina acestei cărți, fiindcă e apărută în Hamburg.

Nu știm în ce limbă a fost scrisă, pentru că nu se spune nici în traducerea românească, nici într'o edițiune germană pe care o posedăm. E cu puțință să fi fost scrisă în nemțește, totuș, știm că astfel de scrieri apar mai cu seamă în englezește, și apoi sînt traduse și în nemțește.

E foarte răspândită. Acum zece ani, ajunsese în Germania la 450,000 de exemplare.

Obiectul acestei cărți e apocaliptic. E o în- cercare de a aplica cap. 24 al evanghelistului Matei, unde e vorba de venirea Mântuitorului, de sfârșitul lumii și de arătarea semnelor pe cer. Fel de fel de întâmplări din natură sînt expli- cate ca semne ale Domnului sau ca pilde pentru felul cum vor fi semnele Domnului. Are și ilus- trațiuni în sensul acesta, și trebuie să mărturisim că, atât ele, cât și povestirile, au darul de a scu- tura întru câtva toropeala în care trăiesc oa- menii. Din acest punct de vedere, cartea își ajunge scopul; impresionează pe oameni și-i face să se gândească la sfârșitul lumii, la venirea Domnului și deci și la seama pe care avem s'o dăm. Prin aceasta, volumul în chestiune e o carte pioasă, fiindcă scopul ei principal este de a im- presiona sufletul și a determina voința spre ac- țiunea mântuirii. În multe locuri ale ei, e un adevărat fior care te cuprinde. Așa e ilustrațiunea despre căderea Ierusalimului sub Romani și unele

povestiri. Simțirea religioasă fără doar și poate câștigă, dacă citește cineva această carte. De aceia noi socotim citirea și răspândirea ei de folos, deși se pot găsi în ea exagerări în ce privește interpretarea evenimentelor și aplicarea lor morală la stările oamenilor.

Are trei capitole și o încheiere, iar capitolele sînt împărțite în mai multe paragrafe.

Câteva citațiuni vor lămuri caracterul acestei cărți:

Aurora este un potrivit tablou, ca anunțătoare a apropierei zilei Domnului. Mai întâi apare luceatărul, începe a se lumina slab, încetul cu încetul cerul se roșește la răsărit, până apare soarele în toată splendoarea lui. Prin această creștere treptată a luminei zilei, ochii se obicinuesc cu dânsa; dacă însă lumina soarelui ar inunda pământul în mod brusc la mijlocul nopții, ochiul omenesc n'ar putea suferi strălucirea ei.

În acelaș chip și poporul lui Dumnezeu este pregătit pentru a vedea lumina lumii, în toată splendoarea sa. Oglinda neînșelătoare a lui Dumnezeu pentru cunoștința păcatului, nestrămutatele sale zece porunci, îi sunt aduse clar înaintea ochilor prin întreitul mesagiu, dar și deplina putere a evangheliei eterne, spre a merge într'însa prin credința vie în Iisus. Văzând apropierea venirii Domnului, ei vor fi zeloși în a cunoaște pe Domnul, în a i se consacra pe deplin, și, întocmai ca pământul uscat, care e însetat după o ploaie târzie, ei vor dori revărsarea sfântului Spirit. Acesta le va veni în întregime, «ca o ploaie târzie, care udă pământul», și va umple spicul pentru recoltă. Luceafărul va răsări cu o lumină splendidă în inimile lor. 2. Petru 1,19. Și toți cei aleși, cari în vegherile lor din nopțile întunecoase au observat singurul cuvânt profetic, vor ridica atunci triumfători capul. Mărirea domnului a răsărit deasupra lor, ei sunt plini de duhul sfânt și gata a privi pe Christos și pe sfinții săi îngeri.

Atunci apare soarele dreptății. Omul suferind din Golgota, vine acum ca rege al tuturor regilor și ca Domn al tuturor Domnilor! El trimite pe îngerii săi cu trâmbița sunătoare în toate direcțiunile vântului. Glasul său deșteaptă din somnul lor lin pe sfinții tuturor timpurilor. Imbrăcați cu nemurirea și cu mărirea lui Dumnezeu dânsii apar ca învingători ai morții și ai regatului și ei sunt primiți de către puternicii îngeri ai lui Dumnezeu, cari ca secerători aduc acești snopi falnici înaintea stăpânului recoltei. Sfinții ce vor trăi atunci, vor fi tranșormați într'o clipă și vor fi conduși către Domnul în nori, spre 'a fi astfel cu dânsul în veci. Ochii nimănuși n'a mai văzut asemenea mărire, nici o ureche n'a mai auzit asemenea strigăte de bucurie și nici o inimă n'a mai simțit asemenea deliciu al revăderii eterne...

După ce Domnul a arătat diferitele semne ale apropierei venirii sale, el mai arată cât de ușor, prin ajutorul unui indiciu sigur și la îndemâna fiecăruia, ori și ce suflet care dorește aceasta, se poate convinge despre

aproprierea venirii sale. Când arborii încolțesc, fie-care își dă seama în mod clar că se apropie vara. Smochinul este luat ca exemplu... După cum frunzele smochinului o indică fiecăruia, că vara se apropie, tot astfel și semnele arătate de Mântuitor sunt niște anunțatori siguri ai apropiatului seceriș al lumii. Fiindcă toate aceste semne s'au împlinit deja, de aceea noi știm astăzi că sfârșitul tuturor lucrurilor este aproape... Când vreun amic al nostru din depărtare vrea să ne viziteze și când știm, după timpul anunțat, că el se găsește pe drumul spre locuința noastră, cu câtă încordare așteptăm venirea lui! Acum însă se atlează la ușă cel mai bun dintre amici, care și-a dat viața pentru noi și care voește să ne ia la dânsul. Ne bucurăm noi oare de venirea lui, băgăm noi în seamă semnele apropierei sale, pe cari el ni le-a arătat, știm noi că el e aproape, înaintea ușei noastre, și pregătit-am totul pentru primirea lui? (Pag. 57—59).

XV.

CALEA CĂTRE CHRISTOS

Hamburg, 1896.

E un volum legat de 165 de pagini, ceva mai mic decât în formatul cărților de școală. Trebuie să aibă aceiași obârșie, cași cartea de mai sus, fiindcă e tipărită de o editură străină.

Tipărirea s'a făcut în Budapesta. Originalul a fost scris în englezește și are ca titlu: *Steps to Christ* (Pași către Hristos). Tipărirea în românește e făcută cu multă îngrijire, așa că se prezintă simpatic.

Afară de românește, e tradusă în limbile: germană, franceză, italiană, spaniolă, portugeză, daneză, suedeză, olandază, finlandeză, polonă, ungurească și boemă. Aceasta în 1896; cine știe în câte se va fi tradus încă de atunci încoace!

Autorul este o femeie (adventistă): *E. G. White*, care are însă însemnate lucrări religioase, pentru propagandă, precum: *Coming King*, (Regele care va să vie), apoi un mare și frumos tratat despre *Parabolele Domnului*, cu ilustrațiuni, și altele.

Calea către Christos cuprinde 13 capitole: *Iubirea lui Dumnezeu către noi oamenii; Păcatosul are nevoie de un mântuitor; Pocăinta; Mărturisirea păcatelor; Predarea noastră lui Dumnezeu; Credința și primirea; Când devenim fii ai lui Dumnezeu; Creșterea în Christos; Viața și faptele noastre; Cunoștința lui Dumnezeu; Înaltul privilegiu al rugăciunii; Ce e de făcut cu îndoiala? Bucuria în Domnul.*

În aceste capitole se cuprind o mulțime de idei înălțătoare, lămurite prin fel de fel de citate din Sf. Scriptură. Sînt considerațiuni morale și religioase, în genul celor din cărțile numite *Vitania* și *Momente de odihnă*, de care am vorbit mai înainte.

Pentru aceste motive, cartea se recomandă drept o bună citire pentru societatea noastră. Ea pune înaintea creștinilor chestiuni pe care la noi lumea nu e deprinsă să le cugete și cu care nu se ocupă, care însă sînt de așa mare interes și alcătuiesc florile de învățătură care trebuie să crească acolo unde trăiește suflare creștinească. Nu e o carte savantă pentru teologi, dar e carte în care și teologii pot citi cu folos și în care se găsesc ideile care trebuie să trăiască în mintea fiecărui creștin.

Citațiunile de mai la vale vor lămuri mai bine aceasta:

Iisus căuta întotdeauna să scoată la iveală adevărul, însă cuvintele sale erau pline de iubire. În contactul său zilnic cu poporul, el păstra întotdeauna buna cuviință, era mereu cu băgare de seamă, și plin de grije și iubire. Nici odată nu era nepoliticos sau neamical, nici odată nu pronunța fără cauză câte un cuvânt mai tare, nici odată nu ofensa el simțirea unei inimi. El nu condamna slăbiciunea omenească, blama însă și condamna cât se poate de tare lingușirea, necredința și nedreptatea; însă în totdeauna făcea aceasta numai cu lacrimi în ochii săi și cu o voce mișcată. El deplângea Ierusalimul, orașul pe care l-a iubit atât de mult, și care a refuzat să-l primească în zidurile sale, pe El, care este calea, adevărul și viața. Deși locuitorii Ierusalimului l'au respins, pe el, mântuitorul, el totuși privia spre dânșii cu o iubire plină de milă. Viața sa a fost o viață plină de abnegațiune personală și de iubire și grije pentru alții. În ochii săi, ori-ce sulet era prețios. Păstrând în totdeauna o demnitate și superioritate divină, el arăta totuși cea mai mare compatimire față de fiecare membru al familiei divine. În toți oamenii, el vedea suflete căzute, a căror scăpare de moartea eternă constituia misiunea sa. (Pag. 6).

În zadar visează omenirea despre un așa numit progres, zadarnice sunt toate stăruințele pentru o perfecționare a oamenilor, dacă se neglijează unicul izvor al ori-cărei speranțe și al oricărui ajutor, pentru o generațiune cazută. »Tot darul bun și tot darul desăvârșit vine de sus, pogorându-se de la Părintele luminilor« (Iac. 1,17). Fără Dumnezeu nu există un caracter desăvârșit, și singura cale către Dumnezeu este Christos. «Eu sunt calea, adevărul și viața; nimeni nu vine la Părintele decât numai prin mine»¹⁾ (Pag. 18—19).

Chiar făcând cele mai mici păcate, suntem expuși la primejdia de a pierde fericirea eternă. Ceea ce noi nu învingem, ne va învinge *pe noi*, și va aduce moartea noastră eternă. (Pag. 36).

Omul, care arată o opunere necredincioasă, o nepăsare încăpățanată pentru adevărul lui Dumnezeu, nu culege de cât ceea ce singur a semănat. În toată biblia nu găsim nici-o prevenire mai serioasă în contra glume;

și a jocului cu păcatul, decât aceasta: „Și în înseși unghiile păcatelor sale se prinde“¹⁾ (Pag. 39—40).

I N C H E I E R E.

Incheind acest studiu aci, o fac cu mulțămirea că am trezit luarea-aminte spre o ramură de de scrieri religioase care n'a fost prea băgată în seamă. Străbătându-le cu ochii pentruca să scriem de ele, de multe ori a trebuit să ne mărturisim că tocmai acestea sînt uneltele care trebuie să continue acțiunea Bisericii în casa creștinului. În adevăr, el chiar dacă cercează regulat slujba Bisericii Duminica și sărbătoarea, nu putea perde din vedere că zilele săptămânii sînt mai multe ca cele închinat Domnului și că, firește, omul se află mai mult timp sub influența lumii decât a lui Dumnezeu. Care e atunci mijlocul prin care cugetările Bisericii să se înfățișeze înaintea creștinului și în alte zile decât în cele de cercetare a Bisericii? Fără îndoială, scrierile de pietate trebuie să îndeplinească o parte din acest rol. Un om care se deprinde a citi *Urmarea lui Hristos* sau *Mântuirea Păcătoșilor*, de pildă, va fi o persoană a cărui minte va fi străbătută mai des de gânduri creștinești. Ele îl vor îndemna la bine și-l vor feri de rău.

Ei bine, acesta e unul din lucrurile cele mai de seamă spre care trebuie să tindem în lucrarea noastră bisericească. De aceea trebuie să întoarcem luarea noastră aminte către acest necăutat rîm de literatură creștinească. Să întrebuițăm pe cele bune, să îndrepte pe cele cu lipsuri, să înmulțim pe cele puțin, să facem din nou pe cele care nu mai sînt.

Faptul că în casele creștinilor nu întâlnești de loc astfel de cărți nu e un semn bun. În alte Biserici, scrierile de acest soi sînt foarte mult întrebuițate. Și fiindcă mintea omului nu stă în nelucrare, urmează că, în lipsa unor astfel de scrieri, ea se îndeletnicește cu cugetări străine de cele creștinești.

Nu mă amăgesc a crede că acest studiu va avea el singur puterea să îndrepte această stare de lucruri. Nădăjduiesc însă că, cel puțin în taberele teologice, va trezi puțin interes către aceste cărți puțin cercetate și, dela o vreme, chiar uitate. Prin aceasta, poate se vor găsi și alții care să-și îndrepte luarea-aminte către această ramură de literatură bisericească, care este și cel mai în legătură cu însăși viața de toate zilele a societății creștinești.

S F Â R Ș I T

Arhim. SCRIBAN

11. Ioan 14,6.

1. Proverbe 5,22.

Reforma învățământului secundar în licee și studiul religiei.

Precum se știe, ne aflăm în ajunul reformei învățământului secundar în licee, reformă proiectată de către d. Ministru al Instrucțiunii și studiată de către o comisiune specială care a și lucrat sub președinția Domniei Sale.

Ceeace se cunoaște în mod vag de către marele public despre această reformă, este că se urmărește prin ea să se dea învățământului secundar un caracter unitar, desființându-se bifurcarea și trifurcarea liceului, concentrându-se toate materiile de studiu în jurul învățământului filosofic.

În principiu, concentrarea învățământului, organizarea lui în jurul unui obiect ales ca punct de convergență al cunoștințelor, poate fi utilă, dacă nu neglijează niciuna din materiile de studiu, care în mod necesar, reclamă locul său în formarea unui minim de cultură generală și dacă locul acordat în programa fiecărui obiect în parte nu exagerează în plus ori în minus valoarea unui ori altuia din aceste obiecte.

Nu intră în intențiunea noastră, să analizăm amănunțit aci motivele, care au determinat pe factorii în drept să procedă la această reformă. Destul să constatăm, că rezultatele date de liceele noastre cu organizarea de azi, sunt socotite insuficiente, atât din punct de vedere educativ, cât și cel instructiv, și de aci nevoia reformei.

Intru cât intențiunea inițiatorului acestei reforme, care este d. Ministru al Instrucțiunii publice, va găsi o realizare fericită, se va constata după ce se va cunoaște distribuția pe ore a materiilor din programa de studii și se va verifica în fapte, prin experiență, ce se va face, când legea se va pune în aplicare. Ceiace ne preocupă pe noi în mod special în rândurile de față este locul ce se acordă prin noua reformă a învățământului religiei în licee.

Din cele ce s'au scris prin presă, ar rezulta că acestui obiect de învățământ — religia — i s'au rezervat numai câte o singură oră pe săptămână în cele 4 clase ale cursului inferior și că în urmă i s'au mai acordat o oră în clasa a V-a.

Va să zică, prin noua reformă școlară, învățământul religios este retrogradat față de legea actuală după care se propune acest învățământ până în cl. IV-a inclusiv. Mărturisim, că nu putem înțelege, pentru ce se aplică acestui obiect de studiu un tratament atât de vitreg și că Biserica în nici un caz nu-l va putea accepta.

Subsemnatul a avut cinstea să facă parte la început din comisia de reformă a învățământului, în care am și făcut o expunere generală asupra învățământului religios, cerând în mod expres predarea lui în cursul superior până în clasa

ultimă, expunere care atunci n'a găsit contradicții, ci dimpotrivă.

Ne mai putând participa în urmă la ședințele acestei onorate comisiuni, nu cunosc motivele, pentru care învățământul religios a fost redus numai la cursul inferior și deci nu le pot discuta.

Voi încerca însă să expun pe scurt motivele pentru care Biserica cere, să se acorde acestei materii de învățământ toată importanța recunoscându-i locul cuvenit până la ultima clasă a liceului.

Obiectivul principal al studiului religiei în școală este cultivarea sentimentului religios, expresiunea curentă sub care se înțelege în general un complex sufletesc în care intră într'o sinteză naturală elemente ale celor trei funcțiuni sufletești fundamentale: inteligență, afectivitate și voință.

Inteligența apare în acest complex psihic sub formă de credință în una sau mai multe puteri supraomenești; afectivitatea intră în funcție prin tendința de unire a omului cu această ori aceste puteri, iar prin voință supunem ființa noastră puterii acesteia supraomenești.

În starea normală religiunea trebuie negreșit nu numai să cuprindă aceste trei elemente, dar să le echilibreze, întrucât preponderența ori lipsa uneia din ele, provoacă o stare maladivă a religiei.

Preponderența intelectuală transformă religia în doctrină rece; predominarea afectivă, face religia vaporosă și neconsistentă, ea duce la agnosticism și subiectivism religios, marea maladie intelectuală modernă; predominarea voinții în religie o face oarbă și brutală.

Foarte rar într'o religie aceste elemente se găsesc perfect echilibrate dar oricum, existența lor necontestată în orice religie dovedește, că acest fenomen sufletesc, angajază pe om în întregimea ființei lui sufletești.

Mergând mai departe cu analiza și căutând a explica, ce face pe om să caute cu mintea o ființă supraumană, să se lipească cu inima de om și să i se supună prin nesfârșite acte de cult, adică care e cauza ultimă a sentimentului religios, vom găsi că e sentimentul slăbiciunii sale și nevoia de perfecțiune, tendința către mai bine, care logic ajunge la infinit. *Este murmurul Infinitului, sau în orice caz nevoia de ceva mai mare ca noi, care să împlinească lipsurile ființei noastre mărginite.*

Este sentimentul dependenței de o ființă supremă, dorința de a intra în relații cu ea spre a împlini golul, lipsa între ceiace suntem și ceace am voi să fim.

Omul este limitat, cu ideea sa își dă seama de această limitațiune, el găsește principiul cauza-

lității și-l aplică la origina sa la care asociază acțiunea Divinității.

Natura sa este finită, dar din adâncimile ființei lui, străbate strigătul că el nu-i propria regulă nici a cugetării lui, nici a activității lui libere; din adâncimile acestei naturi, se rădică nevoi și dorințe nelimitate. Între ceiace este el și aspirațiile lui, este o dinstanță infinită. Cu gândul, cu dorințele, cu voința, prin toată activitatea sa, tinde către infinit.

Sentimentul religios este nevoia de infinit, de perfect, de progres, care ne asaltează din toate părțile, pe calea ideii, pe cea a inimii și pe cea a voinței. *Și acest infinit nu-l concepem ca un gol imens, ci ca pe un infinit real și viu de care simțim nevoia de a fi pătrunși.*

Numai prin religie omul restabilește armonia între ceiace este și ceia ce aspiră să fie; *el are infinitul în sine.*

Dar dorul, suspinul de mai bine îl găsim în toate sferile de acțiune omenească: Filosofie, Știință, Morala, Artă și Poezie. Prin ce se deosebește religia de aceste?

Filosofia caută infinitul cu mintea, numai spre a-l cunoaște, fără să năzuiască propriu vorbind a se uni cu el.

Morala îl studiază spre a găsi în el regula, legea voinței omenești,

Stabilind legi, știința deschide luminișuri către infinitul legislator suprem; dar obiectul propriu și prim al cercetărilor ei, este lumea materială și finită, care cade sub simțuri.

În artă, infinitul este numai un izvor de emoție și atât.

Ceiace distinge și constituie faptul religios este nevoia de a intra în relație cu infinitul, sau cel puțin cu o putere supraumană reală și conștientă, nevoia de a se simți sub influența ei și a i-se suprapune.

Prin aceasta, nu numai scrutăm profunzimea naturii spre a-i descifra tainele și a-i gusta frumusețile sensibile și morale, ci dobândim o emoție particulară de dependență plăcută și confiență față de această putere, și această dependență vie constituie nota specifică a sentimentului religios.

Această putere, aduce minții fermitate și avânt; inimii hrana aspirațiilor ei nepotolite iar voinței o regulă morală!

Filosofiei și științei, religia îi aduce elementul inimii, oncțiunea mistică; moralei un colorit cald și filial; poeziei, căldură și măreție!

Fără îndoială în compoziția sentimentului religios poate intra uneori și sentimentul de frică ca și o anumită ignoranță, dar frica în religie este o notă derivată, care poate fi redusă la proporții și roluri normale prin dezvoltarea și cultivarea lui; cât pentru ignoranța care-l poate însoți, ea nu este esențială lui, ci o greșită aplicație a necesității de a cunoaște, care, pusă în

funcțiune, poate devia și în domeniul religios ca și în alte domenii.

Produs natural și spontan al sufletului omenească, răsărind din adâncimile lui cu o necesitate ineluctabilă; el este, susceptibil de a fi cultivat și dirijat, într-o direcție sau alta, bună sau rea. În nici un caz, tendința de a-l extirpa, nu poate fi recomandabilă, întrucât, ca orice putere naturală, el nu poate suferi comprimarea distrugătoare, fără să reacționeze prin exploziuni, care poartă în ele puterea nimicitoare a elementelor naturii.

Și în definitiv, care poate fi rațiunea mărturisită ori nu a acestei tentative, de a se înăbuși această neprețuită bogăție sufletească, pe care natura a așezat-o în straturile cele mai profunde ale sufletului omenească? De unde dorința de a secătui acest nesfârșit tezaur de energie sufletească, pus cu atâta dărnicie de către providență în sufletele noastre, ca o compensație pentru toată nimicnicia și mărginirea plăpândeii noastre naturi omenești?

Nu se poate da altă explicație pornirii aceștia de cât dorința de a se imprima sufletelor o formațiune determinată de o concepție despre lume și viață, care nu se armonizează cu sugestiunile sentimentului religios.

Nu contest că o concepțiune elaborată prin reflexie, n'ar avea dreptul să prelucreze și să fasoneze în mod critic, materialul brut pe care ni-l înfățișează, psihologia sentimentului religios.

Dar în acest caz, să avem ertare, noi n'avem nici un motiv să ne nclinăm fără rezerve în fața unei anumite concepțiuni, care pare dominantă în cultura noastră și care, în construcția sa, ori face abstracție total de realitatea și valoarea acestui sentiment, ori îl mutilează pur și simplu.

Să ni se îngăduie această rezervă, cu atât mai mult, cu cât această modă culturală a început de mult să fie părăsită de o bună parte din lumea gânditoare a țărilor apusene.

Și dacă e vorba de o concepție, apoi și religia în sine oricare ar fi ea sub anumită latură privită, nu este de cât o concepție, o încercare de explicare a lumii și a vieții, având însă nediscutată superioritate că, chiar în forma ei cea mai rudimentară, ține samă de datoriile sentimentului religios.

Diferențele dintre religii, privite ca fenomen sufletesc natural, provin din diferențele de concepțiuni făurite din materialul psihologic al sentimentului religios prin ajutorul elementului intelectual, rațional.

Așa se explică, că nu există religii fără o doctrină cât de rudimentară.

Doctrina în religie, concepția despre viață și lume, este rezultatul acțiunii exercitate de ele-

mentul intelectual asupra întregului complex psihic religios.

Recunoscând deci dreptul unei concepții de a controla critic și de a aprecia materialul brut înfățișat nouă de sentimentul religios, n'avem nicio rațiune să preferim pe aceia, care ignorează ori mutilează acest material, ci pe aceia, care se inspiră dela această incontestabilă realitate psihică.

Ori tocmai această operație o îndeplinește în genere religia. Ea elaborează reflexiv, ceiace sentimentul religios produce în mod spontan.

În această operă de elaborare a doctrinilor, a concepției lor, religiile pot greși, evident; dar în acest caz *erorile* pot fi *indicate și criticate*, dar nu tendința naturală a fenomenului religios de a se desvolta în o doctrină.

Religia creștină în doctrina sa, în concepția sa despre lume și viață, oferă în plus cea mai puternică garanție în faptul revelațiunii.

Dar și independent de această garanție, care nu este pe placul multora, concepția creștină, evident, bine cunoscută și bine înțeleasă, poate răspunde cu succes nu numai nevoilor naturale ale inimii omenești; nu numai a nevoilor imperioase ale vieții sociale, dar și celor mai pretențioase necesități critice ale minții cultivate și gânditoare.

În orice caz, unei concepțiuni, care ar tinde la nimicirea sentimentului religios, biserica creștină are dreptul să opue concepția și doctrina sa, care este o prelungire naturală a acestui sentiment. Biserica zic, are acest drept și ține cu ultima tărie ca el să fie respectat în școală. Pentru ce?

Pentru că, în concepția sa, prin doctrina sa, Biserica afirmă un adevăr metafizic; prin acest adevăr satisface o trebuință a sufletelor, aducând o ancorare puternică de liniște și încredere în sbuciumul chinător al sufletului omenească bătuit de patima scepticismului în gândire, a pesimismului în simțire și a nihilismului în acțiune.

Pentru că ea este perfect conștientă, că sentimentul religios nu numai că este un fenomen natural, dar că cultivat prin religie el este de o necontestată utilitate individului și societății; că nimicirea ori neglijarea acestei bogății sufletești pe lângă că însemnează o mutilare a sufletului omenească, pe care nimeni n'are dreptul s'o săvârșească, dar ar provoca o reacțiune anormală a acestei puteri, printr'o revărsare torențială de superstiții, care în mod fatal vor invada sufletele, primejduindu-le sănătatea morală, amenințând ordinea socială; pentru că ea este depozitara unei doctrine, pe care are dreptul și datoria să o predice oriunde și deci și în școală; pentru că ea având răspunderea educației poporului românesc, nu poate fi împedecată de a-și îndeplini această datorie, în locul și timpul cel mai indicat, în

școală; pentru că ea apreciază, că cel mai bun remediu al crizei morale care ne bântue, este împlântarea în conștiința a concepției creștine; pentru că ea are conștiința că crescând la sânul ei acest popor mai bine de 1000 de ani și ferindu-l cu învățătura ei de toate primejdiile, îl poate și de acum înainte salva, de toate ispitele și mai primejdioase, care-l pândesc în atmosfera areligioasă și amorală a timpurilor noastre; pentru că disciplina religioasă și morală pe care învățământul religiei o impune generațiilor tinere ale neamului nostru, pe lângă că nu contrastează întru nimic cu cultura modernă, pe care Biserica o apreciază și stimează, dar garantează în suflete respectul sentimentului național, temelia Statului român.

Biserica reclamă acest drept dându-și sama, că ea reprezintă 14.000.000 de români creștini, care înțeleg să rămâie creștini ei și copii lor; cari n'ar putea accepta ofensa ce s'ar aduce conștiinței lor religioase, dându-se în învățământul lical studiului credinței creștine, un loc de mântuială în cursul inferior.

Nu ignorăm, că sunt țări, care au scos din școlile publice învățământul religios; dar să nu se uite, că pricina n'a fost de cât neînțelegeri de ordin politic, între stat și Biserică, care la noi n'au existat și nu există; să nu se uite deasemenea, că în acele țări Biserica prin școlile sale proprii atrăgând o foarte mare parte din populația școlară și exercitând prin elemente perfect pregătite o înrâurire în familii, rezultatul dezastruos din punct de vedere moral, care ar fi trebuit să urmeze, a fost înlăturat.

Și venind vorba de țări streine, care au scos din școlile publice învățământul religiei să nu uităm două lucruri:

1) Toată această politică școlară a fost înfăptuită de partidele politice de extremă stângă, și numai cine vede în politica această extremistă, evoluția fatală a societăților omenești, poate subscrie la toate metodele ei. Pentru cine admite însă, că evoluția se realizează și în zigzag, exemplele acestea nu sunt hotărâtoare.

2) Că experiența recentă a două țări: Italia și Germania poate să ne slujască de învățământ în această materie, dacă condițiile noastre proprii de viață nu sunt suficiente, ca să ne inspire soluții la nevoile noastre sufletești.

Germania prin constituția dela Weimar, alcătuită sub presiunea forțelor revoluționar-comuniste, a înființat pentru întreg imperiul un învățământ unitar și laic cu excluderea învățământului religios. Care-i rezultatul? Această dispoziție, deși constituțională a provocat o reacțiune atât de puternică din partea bisericilor și a părinților, încât articolul respectiv din constituția germană a rămas literă moartă, iar școala germană a redevenit

școală confesională cu respectarea completă a învățământului religios (Vezi: *La Religion dans L'Allemagne d'aujourd'hui* de Raoul Patry).

În Italia, Ministrul Instrucției publice „Gentile” prin o circulară a sa din 1923 asupra învățământului religios scrie: Pentru noi învățământul religios este principalul fundament al sistemului de educație publică și a întregii restaurări a spiritului italian. Religiunea are o importanță formativă de primul ordin în spiritul copiilor“.

Prin decretul regal din 1 Octombrie 1923, religia devine învățământ obligatoriu în toate școlile primare, iar prin un decret din 30 Aprilie 1924 s'a acordat dreptul religiei în toate liceile de Stat (Vezi „*Nouvelles religieuses*” No. 9 din 1 Mai 1926).

Poate nu-i fără interes a adăoga, declarația făcută de Mussolini la Vicenția în 24 Septembrie 1924 după eșirea din biserică pentru a caracteriza spiritul ce domină în Italia în privința religioasă.

„Am intrat în biserică — zice Mussolini — și am îngenunchiat la altar, nu pentru a aduce un omagiu exterior religiunii statului, ci din convingere intimă, căci eu cred că un popor nu poate ajunge mare, puternic și conștient de destinul său dacă nu practică religia, dacă nu consideră religia, ca un element esențial al vieții sale private și publice” (Ibidem).

Iată limbaj ținut într'o țară, în care Biserica nu este instituție de Stat¹⁾; iată dispoziții școlare în țări unde e o cultură mai veche decât a noastră. Cum să nu rămâi cel puțin nedumerit, când, printr'o lege de stat, se garantează Bisericii învățământul religios obligator în toate școlile publice și particulare și prin o altă lege se face acest învățământ iluzoriu, aruncându-l cu dispreț în cursul inferior?

Am sentimentul, că creându-se acestui învățământ o situație precară, nu se face aceasta din considerația că natura lui extrem de delicată, reclamă puteri serios selecționate, care în parte lipsesc, ci că mare parte din lumea noastră intelectuală este stăpânită de prejudecata, că religia în sine n'are ce oferi unei conștiinți cultivate. Așa se și explică, pentruce în proiectul de lege

1. Concluziunile acestui articol rămân tot în picioare, dacă noi, pentru chestiune de exactitate, vom spune că Biserica totuși este în Italia instituție de Stat, prevăzută de constituția italiană. Statul dă mijloace de întreținere Bisericii. Despărțirea e de Vatican, nu de Biserică. — Nota Arhim. SCRIBAN.

actual religia este prevăzută ca obiect de studiu numai în cursul inferior, când copilul are în școală un rol mai mult receptiv. Biserica însă, apreciază că studiul religiei, implicând cele mai profunde și mai delicate probleme ale culturii și conștiinții omenești, nu poate fi făcut serios și temeinic de cât în cursul superior, când dezvoltarea mintală a elevilor permite pătrunderea acestor probleme. Chiar dacă în religie cineva n'ar vedea de cât o simplă concepție despre lume, ca oricare alta, ea totuși are dreptul să se afirme și să se propuie elevilor în cursul superior. Studiul ei are și o latură pur instructivă. Ea pregătește generațiile tinere pentru mediul social real format din 14 milioane de credincioși ortodoxi, mediu în care actualii și viitorii elevi își vor duce viața și desvolta activitatea și pe care deci trebuie să-l cunoască suficient. Dacă cunoașterea istoriei religiilor este necesară, ce să mai zicem de cunoașterea religiei noastre?

Să nu se răpească Bisericii umilind-o, dreptul de a-și afirma doctrina, în care ea crede și pe care o ia în serios și să nu se lipsească generațiile tinere de acest gen de cunoștinți, care alimentează necurmat cele mai înalte idealuri; să nu se răpească generațiilor tinere această incomparabilă putere educativă care dă fermitate gândirii, ferind-o de boala paralizantă a scepticismului, dă directivă voinții, diriguind o spre virtute și inspiră inimii cele mai nobile simțiri.

Avem o supremă datorie umanitară, creștină și națională, să scăpăm generația de azi și pe cele viitoare de contagiunea crizei morale de azi. Biserica își are partea sa în această nobilă întreprindere și reclamă stăruitor, să nu fie oprită de a lucra cu mijloacele sale cele mai nimerite, între care este și învățământul religios în toate școlile și în toate clasele¹⁾.

Preot VALERIU IORDĂCHESCU
Profesor, Iași

1. Acest articol dovedește foarte bine tema pe care și-a luat-o: trebuința de a avea religia între obiectele de învățământ. Din fericire, primejdia pe care o avea în vedere autorul, când a scris articolul, a trecut Ministrul Instrucțiunii, d. *Petrovici*, a declarat că, din pricina mișcării organelor Bisericii, nu-și poate împlini vederile sale cu privire la studiul religiunii în școli. Deci nu numai că n'o mărginește la cursul inferior, cât hotărâse la început, dar îi deschide intrarea și în cl. VII a liceelor, când înainte se oprea la a VI tot e un câștig, la care au contribuit joși cei ce s'au mișcat, între care și Păr. V. Iordăchescu. E o frumoasă dovadă de ce face mișcarea unitară. Sf. Sinod, P. S. Episcop *Lucian* al Romanului, preoții din București, cei din Iași pot avea mulțămirea unui frumos rezultat. — Nota A. S.

STUDII ȘI COMENTARIU

PROOROCIA LUI ISAIA

Nașterea lui Immanuel

(Urmare).

Vers. 14-15.—«De aceea Stăpânul va da vouă semn: «Iată fecioara va fi având în pântece și născând fiu și se va chema numele lui «Immanuel». Lapte și miere va mânca știind să nescotească răul și să aleagă binele».

Vers. 16.— Căci înaintea ca copilul să știe a nescoti răul și a alege binele va fi pustită țara pentru care tu te temi, din fața celor doi regi.

Vers. 17.— Domnul va aduce peste tine și peste poporul tău și peste casa tatălui tău, zile cum n'au mai venit — din ziua când Efraim a fost despărțit de Iuda — pe regele Assiriei.

Felul de vorbire al proorociei se apropie foarte mult de cel din Facere 16₁₁ când se vestește Sarii nașterea lui Ismael. Aci însă nu se adresează direct celei ce va naște. Evanghelistul Mateiu, cum vom vedea îi dă această interpretare ⁴⁶).

Semnul acesta pe care proorocul voește să-l dea regelui nu este de aceeași natură cu cel din versul 11. Acolo i se dedea lui Ahaz puțința să se întărească în adevărul celor spuse lui de Domnul prin proorocul Isaia, așa cum i se dăduse lui Eliezer, și mai potrivit lui Ghe-deon (vezi mai sus).

Semnul ce i se oferea în vers 11 era una cu cuvântul Domnului, era semnul dragostei Domnului către regele lui Iuda. Proorocul voea să-l asigure că el era în siguranță față de cei 2 vrășmași ai săi.

Semnul ce i se dă aci în versul nostru, prin felul cum este vestit, în legătura în care este pus, vestește lui Ahaz o pedeapsă pentru necredința lui. Și aceasta pedeapsă se întinde și asupra familiei lui.

„De aceea” — așa începe vestirea semnului — este o particulă, care în legătură cu cele spuse în vers. 13, arată ca cele ce urmează sunt socotite ca pedeapsă a unei asemenea purtări. De altfel și versul 9. „Dacă nu credeți nu vă puteți ține” arată că acele ce spune proorocul sunt socotite ca pedeapsă pentru Ahaz.

Dar în ce sta această pedeapsă pentru Ahaz și neamul lui? Din vers. 14 singur nu se vede că ar fi pedeapsă, ci din potrivă reese ideea de mântuire. De asemenea din cele ce se spun în versul 16 sau chiar 17 nu poate fi pedeapsă numai pentru Ahaz. Vestirea semnului pentru Ahaz s'ar părea că se sfârșește cu vers. 15.

De sigur că pedeapsă pentru Ahaz — cum se vestește în vers. 14 — sta în aceia că el și familia lui nu se vor învrednici să trăiască vremile de fericire pentru Iuda. Dinpotrivă „o fecioară” oarecare — cine nu spune — se va face vrednică de cinstea de a da naștere celui ce va mântui neamul lui. Din casa lui — respectiv a

lui David — nu va rămâne decât un ciot, o buturugă din care va ieși odraslă mântuitoare. Toți ceilalți vor pieri ⁴⁷). Aceasta este pedeapsa mare ce se dă de Domnul lui Ahaz și familiei lui pentru necredința lui.

Dar când i se dă această pedeapsă? Sau mai bine zis: semnul ce i se dă ține de viitor sau de vremea de față?

Din text cu greu se poate spune. $\eta\eta$ cu care începe vestirea semnului este o particulă ce în sine nu arată nici prezentul, nici viitorul, dar legată cu participiul arată prezentul. Inșă în scrierile proorocilor prezentul nu este ceva real, ci ideal, cum se găsește foarte deseori la Isaia.

Multă discuție s'au făcut însă în jurul cuvântului $\eta\eta$ ('Almah) ⁴⁸).

A) $\eta\eta$ în ebraică, după locurile, cari le găsim în literatura veche însemnează o femeie tânără, în toată vigoarea ei, dar nemăritată.

În cartea facerii cap. 24 v. 43 și Eșire cap. 2 v. 8 este de sigur vorba de o fecioară. LXX-a are în Facere $\mu\alpha\rho\theta\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$; In Exod $\nu\epsilon\acute{\alpha}\nu\iota\varsigma$, unde Vulgata traduce cu „puella”!

De asemenea Facere 24₁₆ și Psalm 68₂₆ unde se vorbește de âlamath, cari erau în serviciu la templu nu se poate înțelege decât de fecioare, căci acestea erau întrebuințate în serviciul religios.

47) Când vom veni la explicarea versului 15, 16, 17 vom vedea că ele vestesc pedeapsă, dar nu atât pentru Ahaz, ci pentru tot poporul, care se va încredința de adevărul cuvintelor Domnului.

48. Derivarea etimologică a cuvântului este în discuție. Fericitul Ieronim derivă acest cuvânt de la $\eta\eta$ a ascunde, căci la Lbrii, cum spun rabinii, fecioarele erau ținute la o parte de privirile oamenilor (Vezi Migne tom 24 col. 108 și pune alături și II Macabei 3₁₉ și III Macabei 1₁₈).

Gesenius (Thesaurus linguae hebraicae p. 1037), și după el alții, crede că rădăcina acestui cuvânt este cuvântul arab $\eta\eta$ a fi tare, în vârsta de căsătorie. Dovadă ar fi „elem” oim tânăr cărui i da barba; $\acute{\alpha}\mu\alpha\mu\alpha\eta$ tânără în varstă de măritat; $\acute{\alpha}\mu\alpha\mu$ fată de măritat. Și ebraicul $\eta\eta$, $\eta\eta$, $\eta\eta$ cum găsim în Isaia 64₄; și în Psalm 89₁₆; Iob 20₁₁; 33₁₆ se întrebuințează despre femeile și bărbații, cari sunt în vârsta tinereții — aetas juvenilis.

De aceia și Delitsch găsește că este mai bine tradus cuvântul $\acute{\alpha}\mu\alpha\eta$ din textul nostru cu $\eta\eta$ $\nu\epsilon\acute{\alpha}\nu\iota\varsigma$ cum găsim la Aquila, Simmach și Teodoșiu, decât cum găsim în S. ptuaginta și Peșito cu $\mu\alpha\rho\theta\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$, sau în siriacă cu $\beta\eta\tau\eta\lambda\alpha$ (Betula'h),

$\nu\epsilon\acute{\alpha}\nu\iota\varsigma$ este femeia tânără, fără să țină sau nu seamă de legătura cu bărbat.

$\mu\alpha\rho\theta\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ ca și $\beta\eta\tau\eta\lambda\alpha$ sunt fecioarele în sensul strict al cuvântului ce n'au avut legătură cu bărbat și fără să țină de-tânără sau bătrână.

Nici chiar după etimologia lui Gesenius nu se poate înțelege că $\acute{\alpha}\mu\alpha\eta$ nu se poate numi o fecioară. 'Almah este fecioara tânără nemăritată. O femeie măritată, chiar tânără, nu se numește $\acute{\alpha}\mu\alpha\eta$.

Orice fecioară (betulah) se poate numi $\acute{\alpha}\mu\alpha\eta$, dar nu orice $\acute{\alpha}\mu\alpha\eta$ se poate numi betulah.

46. Vezi Fericitul Ieronim în epistola ad Pammachiam.

Foarte probabil că și prin *álamo*th din Cântarea Cântărilor cap. 1 v. 2 ca și c. 6 v. 7 și 8 nu avem a înțelege decât fecioare, cari erau în vârstade măritat, dar nemăritate, căci după contetst, sunt deosebite de soțiiși concubine. Indoială poate fi numai asupra locului din proverbi 30₁₉ dacă prin *álma'h* este a se înțelege o fecioară curată sau nu ⁴⁹).

Prin urmăre în cartea sfântă prin *álma'h* se înțelege o tânără femeie, în anii de măritat, dar nemăritată ⁵⁰),

Cuvântul întrebuițat exclusiv în ebraică pentru a nrăta starea de virginitate este *בתולה*. Dar o *betula'h* poate să fie sau tânără sau bătrână. Inșă *álma'h* este numai o femeie tânără nemăritată. Așa se întrebuițază cuvântul în limbă și întrebuițarea în vorbire este mai de seamă decât chiar derivarea filologică. Și cum vom vedea și din alte pricini, credem că proorocul tocmai o asemenea femeie o are în minte.

Dar cine este acea *álma'h* despre care vorbește proorocul? Părerile comentatorilor judei și raționaliști sunt foarte împărțite. Unii ca Eichhorn, Michaels, Staehlin cred că prin *álma'h* avem a înțelege o ființă ce a existat numai în gândul proorocului, căci el a făcut următoarea ipoteză: Dacă o femeie tânără ar rămâne acum însărcinată, ar putea numi, la naștere, copilul său Immanuel, căci în scurtul timp de când ea a s mțit că va avea copil până la nașterea lui, acei, cari primjduiau vieța neamului ei, au pierdut orice putere de a mai face rău.

Alți socotesc că *álma'h* ar fi numai o persoană ideală fie că proorocul și-a reprezentat-o în vremea când a trăit el sau mai târziu în viitor, sau că *álma'h* simbolizează pe acele femei din cari se naște acel mic rest din popor, care, după ce, prin suferință, învața să deosebească binele de rău, se face vrednic de mântuire; sau ar fi simbol al cetăți Ierusalim, sau o femeie din neamul lui David, căci „casa lui David“ nu piere, mai înainte de a răsări din el acel mântuitor făgăduit. Trebuie deci ca să se arate întâiu *mama*, care-l va naște. Și aceasta ar fi aceea de care vorbește cuvântul proorocului“ (cum zice Engelhardt); sau *álma'h* ar fi reprezentanta acelor tăcuți și necunoscuți din țară, cari stau departe de rege și de faptele lui.

Dar Isaia nu vorbește nici ipotetic, nici simbolic, ci

49 Textul din proverbi spune că precum este cu neputință a cunoaște că vulturul urcându-se spre cer a străbătut aerul, sau că o țărătoare s'a urcat pe stâncă, sau că o corabie a trecut pe mare, tot așa este de greu a cunoaște dacă un om a siluit o fecioară sau a fost o femeie adulteră, căci acestea își ascund fapta lor (vers. 30). S'ar părea însă că autorul s'a gândit la o fecioară, sau cel puțin la una, care era socotită ca fecioară.

50) Fericitul Ieronim explicând textul nostru zice că nu-și aduce aminte să fi găsit undeva *álma'h* în înțelesul de femeie măritată, ci peste tot locul în înțelesul de fecioară, și anume fecioară tânără.

Și el merge mai departe și cere Iudeilor să-i arate un loc în care *álma'h* ar însemna femeie măritată, nu o fecioară virgină, ținută în casă, departe de privirile oamenilor, și atunci înțelege și el în Isaia prin *álma'h* o femeie măritată. (Vezi „Contra Iovian“ în Migne tom. XXIII col. 254-255).

foarte categoric, ca și cum ar avea copilul ce s'a născut în față. Afară de aceasta dacă el ar vorbi numai de un semn posibil, ce fel de semn cu caracter de pedeapsă pentru Ahaz ar fi acesta? Nici n'ar mai putea fi luat ca semn. Și dacă ar fi să simbolizeze casa lui David, care nu piere mai înainte, unde se află ceva în text despre peirea casei lui David? Dacă ar fi fost *álma'h* numai un cuvânt tip reprezentând fie acel rest din poporul Israel, care se va învrednici de mântuire, fie Ierusalimul, fie acei puțini din vremea lui Ahaz, cari credeau în puterea Domnului, cum se poate explica că *álma'h* a devenit un nume, recunoscut aproape de toți, ce se da numai mamei lui Mesia, sau cum am zice noi creștinii Maicii Domnului?

Sau dacă este vorba de persoană tip sau simbol, de ce se întrebuițază cuvântul *álma'h* cu articol, adică arătând o anume persoană? Sau dacă ar fi fost vorba de comunitatea poporului Israel, de ce n'a zis proorocul. *בֵּית-יְהוּדָה* = fca Sionului, cum se obișnuia în limbă? Căci *álma'h* pentru comunitate nu se găsește niciodată.

Susținerea altora că Rosenmüller, Ewald, Bertheau etc., că în adevăr Isaia a văzut în *álma'h* pe mama lui Mesia a cărui venire este apropiată, dar proorocia lui nu s'a adevărit stă în l gătură pe deoparte cu necredința acestora în inspirațunea proorocilor, asupra căreia nu putem să ne oprim aci, pe de alta cu faptul dacă este adevărat că Isaia aștepta așa de curând venirea lui Mesia, despre care ne vom ocupa mai la urmă.

Mulți comentatori judei cred că *álma'h* este însăși femeia lui Ahaz — mama lui Hiskia — Abi după nume, fca lui Iacharia ⁵¹). Această părere însă chiar din vremea fericitului Ieronim nu mai este susținută de nimeni, căci cum foarte bine zice Ieronim ⁵²) în vremea când Isaia a vesfit nașterea lui Immanuel, Hiskia avea 9 ani: Și astfel nu se putea zice *álma'h* în înțelesul adevărat al cuvântului. De asemenea Hiskia de și rege și coborător din neamul lui David, nu a avut nici una din însușirile lui Immanuel cum foarte bine scoate la iveală Sfântul Iustin martirul ⁵³). Și nu trebuie să trecem cu vederea nici faptul că dacă ar fi fost vorba de soția regelui, proorocul ar fi zis: „regina“, sau „doamna“ așa cum era obiceiul și pe vremea aceea ⁵⁴).

O altă părere judaică, pe care au primit-o mai târziu și Sociniani și alți comentatori ca Gesenius, Hitzig, Knobel și alții, susține că *álma'h* este însăși femeia proorocului Isaia, mama lui Șeariașub sau alta mai tânără cu care proorocul era logodit. Unii comentatori zic că fiul lui Isaia, Maherșalal și Immanuel sunt una și aceeași persoană.

Dar, în acest caz, nu putem înțelege de ce Isaia nu a numit pe mama lui Immanuel „hanebiah“ — proorocita, (nu „álma'h“) cum zice în alte locuri, când este vorba de soția sa. — De asemenea nu ne putem explica

51. Vezi II Regi 18, II Cronica 29.

52. Migne tom. 24 col 109.

53. Dialogul cu Trifon. Migne tom. 6 col. 567-570.

54. Vezi Rosenmüller. Isaia cap. 7.

cum a ajuns familia proorocului ca din neamul lor să se nască Immanuel. Au trecut toate făgăduelile făcute lui David, asupra lui Isaia?

Kimchi și Abarbanel — explicatori judei — cred că se referă la o soție mai tânără a lui Ahaz. Dar atunci proorocul îi vestește regelui ceva îmbucurător, nu ceva rău, care să-i fie pedeapsă pentru necredința lui.

Alții cred că Isaia ar fi făcut aluzie la o fecioară oare care, ce se afla față și pe care proorocul ar fi arătat-o chiar cu degetul; sau ar fi o fecioară din împrejurimi la care se gândea proorocul; sau, cum zice Schultz, o femeie din popor, care se învrednicește a naște un fiu al cărui nume vestește neamului său că după aceste vremuri grele vor veni și altele mai bune.

Dar cum bine răspunde chiar protestantul Meinhold De ce proorocul nu a întrebuințat cuvântul ebraic פִּתְּוּהָ = femeie? Și ce fel de semn amenințător ar fi acesta pentru Ahaz? Apoi cum de la neamul lui David au trecut toate făgăduelile făcute la o femeie sau fecioară oare care? Și cum poate numi proorocul, pământul lui Iuda, pământul fiului său, sau al unei femei; sau fecioare oare care, căci în cap. 8 vers 8 pământul Iudeii este „pământul tău, o Immanuel“? Și nici nu este de înțeles de ce Isaia nu a determinat mai de aproape cine ar fi fost acea femeie, sau fecioară?

Nägelsbach crede că *alma'h* ar fi o fiică a regelui Ahaz pe care tatal său o socotea nepătată și acum proorocul desvăluind secretul în fața tuturor au dat regelui o veste foarte rea și foarte rușinoasă tot odată fiind că erau și alții de față.

Dar dacă proorocul a făcut această proorocie pe când se afla la capul canalului de apă de sigur că regele nu luase cu el, mai ales pe acele vremi razboinice, nici femeile sale, nici copiii săi. Tot așa nu ne putem închipui că chiar în palatul său, ceva mai târziu de i-ar fi vorbit nu erau în tot deauna sfetnicii regelui la un loc cu femeile și copiii sai.

Dacă asemenea situații; mai ales pe vreme de războiu nu se pot înțelege pe vremea noastră, cu atât mai puțin sunt posibile pe vremea aceea, când situația femeii, chiar a unei regine, sau fiică de rege, era cu totul alta de cât cea de azi.

Așa dar: 1) după însemnarea cuvântului *alma'h*, aceea de care vorbește proorocul că are să nască pe Immanuel nu poate fi de cât „fecioară“.

2) Traducerile vechi LXX-a ca și Peșito, au tradus cuvântul cu *παρθένος* care însemnează fecioară în sensul strict al cuvântului și nu cu *νεάνις*. Targumul lui Ionatan ben Uziel traduce pe *alma'h* printr'un cuvânt asemenea: *ullemeta*. Numai Aquila, Symmach, Teodotiu au tradus aci cu *νεάνις*, prin care se desemnează o fiică tânără indiferent de-i fecioară sau nu.

3) Numeroase locuri din scrierile rabinilor și câteva aluziuni ale lui Filo ne fac să credem că Iudeii credeau în venirea unui Mesia, care se va naște în mod miraculos.⁵⁵⁾

55. Mi pare rău că mi-am pierdut foile în care aveam notate locurile acestea de pe vremea când aveam la îndemână biblio-

4) Iudeii de mai târziu însă din împotrivire față de creștini au luat ca mai bună traducerea făcută de Aquila Symmach și Teodotiu căutând să slăbească prin aceasta ideea de feciorie care este legată de *alma'h*⁵⁶⁾.

5) Și astfel ne este îngăduit să credem că evanghelistul Matheu⁵⁷⁾ a cunoscut adevărata tradițiune iudaică când redă pe *alma'h* din locul nostru cu *παρθένος* = fecioară. De asemenea nu trebuie să uităm, ceea ce este destul de cunoscut, că în întreg orientul este tradițiunea unei fecioare cerești, care se arată la răsărit cu un copil pe brațe și este urmărită de un șarpe, o dihanie urâtă.⁵⁸⁾

Deci dacă însemnarea cuvântului nu era o garanție sigură că Isaia prin *alma'h* a înțeles o fecioară, tradițiunea veche întărește această însemnare.

6) Această veste trebuia să fie un semn pentru toți. Dacă ar fi rămas însărcinată o fecioară, pe căile naturale⁵⁹⁾ și ar fi născut, ce semn ar fi acesta? întrebă cu multă dreptate fericitul Ieronim⁶⁰⁾. Trebuie dar ca în mintea proorocului să fi fost ideea de o fecioară deosebită de celelalte și de o naștere în afară de legile omenești, cari nu cunosc maternitatea în virginitate⁶¹⁾

Și la această idee se unesc și comentatorii noi — și nu tocmai din cei ortodocși — recunoscând că aci proorocul a dat un semn, care trebuia să aibă și ceva miraculos. Și acest semn miraculos era o mama fecioară⁶²⁾

7) Ceea ce mai întărește această convingere este și textul. Avem în textul original ebraic două participii: *יוֹלְדָתָהּ* = care naște și *הַרְרָהּ* = care (este) însărcinată. Amândouă aceste participii nu arată ceva determinat,

fecile streine. Pentru cine vrea să le găsească — dacă nu voi da eu peste ele — să citească pe F. P. Badham în „The Academy“ din 1895 pag. 465-487 citat și de Codamin. Isaie pag. 68.

56. Vezi Sf. Iustin Martirul. Dialogus cum Tryphone. Migne tom. VI col. 64 și 73. Irineu în „Adversus haereses“ Migne tom. VII col. 950. Sf. Ioan Chrisostom. Homilia in Mathaeum. Migne tom. LVII col. 56, 57.

57. Cap. I v. 22.

58. Vezi mai pe larg în „Das alte Test. in Lichte des alt. Orients“ de Ieremias pag. 108 și 566. De asemenea „Babylonsches in N. Testament“ tot de Ieremias pag. 35 sq.

Au nu sunt acestea dovezi că ceea ce ne spune cartea sfântă cu privire la făgăduirea unui Mântuitor chiar la începutul omnitarii este adevărul? În cursul vremii însă s'a deosebit tradiția La păgâni a luat caracter politeist. La Ebrei însă a fost păstrată cu înțelesul ei vechiu, cum a fost la început.

59. Căci să se la seama că aci nu se spune decât că are să fie însărcinată și va naște. Pe ce cale, nu spune.

60. Vezi Migne tom citat col 108.

61. Vezi Testuhan „Adversus Iudaeos. Migne tom. II col. 618 sq. Irineu „Adversus haereses“ tom. VII col. 953. Ieronim tom. citat col. 108 Teodoret. In Isaiam tom LXXII col. 275. Sf. Ioan Chrisostom tom. LVI col. 84.

62. Rosenmüller în commentarul său la Isaia pag. 306 zici: „Intellexisse autem Isaiam, cum haec loqueretur, *Virginem parituram* (= o virgină care va naște), verba ejus ipsa demonstrant“.

Iar un altul mai nou (Driver Isaia pag. 41) zice că Isaia vedea în nașterea lui Immanuel ceva deosebit și se poate susține până la proba contrară că proorocul întrebuințând cuvântul *alma'h* ne-a pus în minte presupunerea („though not a proof“ zice el) că el a gândit pe mama acestui copil ca nemăritată.

ci ceva deos bit de care proorocul nu poate spune ceva hotărât. Dacă ar fi zis: „care va lua în pântec și va naște“, nu spunea nimic deosebit, ci ceea ce era natural ca o femeie să rămână însărcinată și să nască.

Eu găsesc nepotrivită traducerea acestui loc cu; „va lua în pântec și va naște“, ci dând înțelesul adevărat al textului traducem: „având în pântec și născând“. Adică proorocul avea înaintea ochilor minții lui o fecioară, care era însărcinată și naștea. De unde? Când? Nu spun.

La aceasta mă îndeamnă și faptul că în Facere 16₁₁; 38₂₄; Judecători 13₅ și 7, unde găsim participiul הַרְרָה = care este însărcinată, nu mai vine un alt participiu, ca aci în textul nostru, ci o formă a perfectului וַיִּלְרֶה = și va naște, căci acolo era vorba de sarcina și nașterea pe căile naturale. Isaia, care — cum recunosc toți cercetătorii — este așa de precis la vorbă și are cel mai îngrijit și mai frumos stil, putea el să pună aci această formă participială fără nici un rost? De aceea mă unesc cu părerea acelor, cari traduc: având în pântec și născând“. ⁶³⁾

8) Numele și însușirile fiului fecioarei arată că aci este vorba de ceva deosebit. Se va chema ⁶⁴⁾ **Immanuel**.

B. Insemnarea cuvântului Immanuel nu are nici o greutate filologică. Este foarte limpede. Insemnează „Cu noi Dumnezeu“. Isaia vestește, prin acest nume, că Dumnezeu apără și se îngrijește de poporul său.

Asupra persoanei lui Immanuel, adică pe cine a înțeles proorocul prin Immanuel părerile sunt iarăși împărțite.

Unii (Reuss, Kuenen; W. R. Smith, Duhm, și alții) zic: Immanuel nu este, în mintea proorocului, o persoană anume, ci ca probă că poporul va fi scăpat de vrăjmașii ce-l apasă acum, este că toate femeile, cari vor naște peste câteva luni vor putea numi copilul, ce vor avea! Immanuel; Dumnezeu cu noi. Prilej pentru a numi astfel copii va fi retragerea armatelor vrăjmașe. Toți acești copii, cu acest nume, vor aminti necredința lui Ahaz și adevărul cuvintelor lui Isaia.

Alții (War, Hofmann, etc.) zic: Immanuel înfățișează generațiunea cea nouă, poporul renăscut, care va striga Immanuel = Dumnezeu cu noi.

63. Vezi Drach: Harmonie entre l'Église et la Synagogue" tomul II pag. 16 nota a; și Mangenot în „Dictionnaire de la bible“ tom I col 392.

64 Textul ebraic este în unele manuscrise הַרְרָה în altele הַרְרָה . Deci în unele, persoana a 2-a, altele a 3-a. Septuaginta în codex Vaticanus și Alexandrinus are ca și Aquila, Symmach și Teodotiu καλέσεις (pers. 2-a); în codex Sinaiticus este καλέσι (pers. 3-a). În Septuaginta, codex Marchalianus — și anume scriera întâia — ca și în Itala este „vocabilis“ (pers 2-a) În Vulgata este „vocabitur“. Deci unii au înțeles manuscrisele ebraice ca având pers. 2-a; alți a 3-a. Este mai mult ca sigur că este o formă veche a persoanei a 3-a. Și pe vremea lui Isaia era obiceiul ca mama să dea nume copilului. Astfel aci subiectul este fecioara, care va naște atunci, ea-i va da și numele.

Alții (Gesenius, Hitzig, Riehm, Meinhold — care în urmă și-a schimbat părerea — și alții) cred că Immanuel este fiul lui Isaia.

Alții (Iudeii dinainte și azi Curdy, Maspero) socotesc că este Hiskia, fiul lui Ahaz.

Trecem peste părerea lui Hofmann și a altora puțini de tot ca el căci după expresiunea unui alt critic protestant, Skinner, este „curată închipuire“ și nu are nici un temei nici în textul nostru și nici în istorie.

În afară de cele ce am spus când am arătat că *alma'h* nu poate fi nici o femeie oare care, nici femeia lui Isaia, nici a lui Ahaz, ci numai o *fecioară tânără*, nu bătrână, mai avem de adăugat următoarele spre a dovedi că Immanuel nu este nici una din persoanele, cari cred cei ce nu vor să admită inspirația proorocilor.

1. Nu poate fi Hiskia, căci cum se poate vorbi de zămisirea și nașterea lui când el, la urcarea pe tron a lui Ahaz, avea 9 ani ⁶⁵⁾.

2. De asemenea nu poate fi nici fiul lui Isaia pentru că însuși Isaia spune mai departe cine este Immanuel. Dacă în versul 16 este הַנְּצַר — copilul, nu se înțelege, tocmai pentru că are articol, copilul lui, care era cu el, ci acel copil de care vorbise în versul 14, adică Immanuel.

În capitolul 8 vorbind de șuvoiul armatelor asiriene, cari pustiesc țara zice: „Și întinderea aripilor lui umple lărgimea țării tale, o Immanuel!“, adică armatele asiriene vor năpusti țara lui Immanuel în lung și în larg.

Și acest nume — Immanuel — inspiră, cum foarte bine zice Driver, pe prooroc să vestească, plin de foc, mântuirea neamului său, grăind așa către celelalte popoare:

«*Înțelegeți neamuri și vă cutremurați!*»
 «*Luăți în urechi voi toți ce locuiți departe pe pământ!*»
 «*Pregătiți-vă și vă spăimântați!*»
 «*Gătiți-vă și vă îngrijiți!*»
 «*Faceți plan, dar se va sfărâma,*»
 «*Hotărâți ceva dar nu va ține.*»
 «*căci (Immanuel) cu noi este Dumnezeu*» ⁶⁶⁾.

Iar pe acest Immanuel — mântuitorul neamului lui din mâna altor popoare — îl înfățișează el ceva mai departe ca:

«*Un copil (ce) ni s'a născut*»
 «*Un fiu (ce) ni s'a dat*»
 «*Pe al cărui umăr va fi stăpânirea*»
 «*și (căruia) i se dă nume*»:
 «*Minunat sfetnic,*»
 «*Dumnezeu tare*»
 «*Iată veșnic*»
 «*Principe al păcii*» ⁶⁷⁾

65. Quomodo... de Ezechiae conceptu dicitur et nativitate, cum eo tempore quo regnare coepit Achaz, jam novem Ezechias esset aunorum? zice Ieronicus la versul acesta în Migne tonul citat.

66. Isaia 8, 11.

67. Isaia 9, 6.

Acest copil născut, acest fiu ce s'a născut, ce poartă așa frumoase nume, și despre care n'a fost altfel vorba până acum nu poate fi altul de cât Immanuel din capitolul acesta — El va avea stăpânirea pe „tronul lui David, și în împărăția sa“⁶⁸).

Dacă dar proorocul ne lămurește ce a înțeles că va fi *Immanuel*, mai putem noi zice că s'a gândit la fiul său, sau la fiul lui Ahaz? Putea fiul său să fie mântuitorul neamului israelit din mâna celorlalte neamuri? Putea fiul lui Ahaz să fie numit „sfetnic minunat“, „Dumnezeu tare“, „Tată veșnic“, „Principe al păcii“, care va mări „stăpânirea și pacea fără sfârșit pe tronul lui David și în împărăția sa“?

Și cine urmărește mai departe cugetarea proorocului Isaia va vedea că cele din capitolul 11 v. 1 sq nu se pot reduce de cât tot la Immanuel. In capitolul nostru —7—în vers. 13 proorocul se adresează *casii lui David*. Semnul ce se dă privește în deosebi această casă. Și nici „copilul ce s'a născut“ din capitolul 9⁵, care poartă așa frumoase și mari nume nu poate fi după felul cum vorbește Isaia de cât tot din casa lui David.

Din această casă;

«*Din tulpina lui Isai o Odraslă va ieși*»
«*și din rădăcinile lui un Vlăstar va înflori*».
«*Și va odihni peste El Duhul Domnului*»,
«*Duhul înțelepciunii și al înțelegerii*»,
«*Duhul sfatului și al puterii*»,
«*Duhul conștiinței și al temerii de Dumnezeu*»⁶⁹).

Acest Vlăstar, Odraslă, care se bucură de așa mare cinste înaintea Domnului, nu poate fi o altă ființă de cât tot Immanuel din capitolul nostru, căci iese din casa lui David, cu acelaș scop, cu acelaș gând, cu aceleași însușiri, și cu aceiași putere.

Și se vede că pe atunci foarte grele trebuie să fi fost vremile pentru Israel, multă descurajare și amărăciune trebuie să fi fost în sufletele tuturor, mai multă de cât putem noi înțelege din cele ce citim, căci nu numai la Isaia găsim făgăduirea unor vremi mai bune, și vestirea venirii unui Mântuitor, dar și la un alt prooroc din aceiași vreme, la Micha.

Acesta în capitolul 5 versul 1—5 Micha grăește așa:

«*Și tu, Beteem — Efrata*»
«*care ești mic între satele din Iuda*»;
«*Din tine va ieși*»
«*Acel, care va stăpâni în Israel,*»
«*a cărui obârșie de la început,*»
«*din zilele cele de demult.*»
«*De aceia El îi dă pe ei,*»
«*până la vremea când aceia, care naște, naște;*»
«*iar restul fraților Lui se întorc*»
«*la fiii lui Israel.*»
«*Și va sta și va paște,*»
«*cu puterea Domnului,*»

68. Isaia 9.

69. Vezi Isaia 11^{1,2}.

«*întru slava numelui Domnului, Dumnezeului lui.*»
«*Și vor sta, căci acum se va mări*»
«*până la marginile pământului.*»
«*Și aceasta va fi pace...*»

Cine este „*Acel, care va stăpâni în Israel*“? dacă nu Fiul hotărât să pască, să conducă cu puterea Domnului, întru slava numelui Domnului Dumnezeului lui pe acei pe cari Domnul „*îi dă în mâna streinilor până la vremea când aceia, care naște, naște*“. Și aceia, care naște nu poate fi de cât *alma'h* din Isaia 7¹⁴. Iar acel, care paște, conduce cu puterea Domnului, nu poate fi de cât Immanuel, care se naște din fecioară.

Tradițiunea aceasta veche păstrată veacuri întregi în sufletul poporului israelit, de și a fost amestecată și întunecată de judeii ce nu voiau să cunoască venirea lui Mesia, de cât ca un mare împărat lumesc, a fost împospătată și precizată de Evanghelistul Mateiu, care recunoaște în Iisus, fiul fecioarei Maria, pe Immanuel, prezis de proorocul Isaia.

Această explicațiune are aprobarea aproape a întregii tradițiuni creștine — afară de câteva glasuri răslețe, cari au fost combătute.

* * *

Acest copil — Immanuel — *mânca lapte și miere până la vremea când va ști să nesocotească răul și să aleagă binele*, vers. 15.

Laptele de care se vorbește aci este laptele bun, natural, cu smântână. Mierea era desigur mierea naturală, de care se găsea foarte multă în Palestina. Laptele untos și mierea nu era o mâncare rea nici pe vremea aceea⁷⁰, ci din potrivă o mâncare aleasă ce se dedea regilor și mai marilor la masă⁷¹). Dar nu aflui nici un loc unde să se spună că era hrană pentru copii. Din versul 21 din acest capitol se vede că Isaia vorbește aci de lapte și miere ca de hrana naturală deosebită de hrana pregătită de oameni. Și laptele și mierea se pot mânca fără vre-o pregătire deosebită. Și mai cu osebire atunci când nu are cineva puțință să pregătească altă mâncare, laptele și mierea sunt mâncarea cea mai bună.

Această mâncare va fi hrana acestui copil până când va putea să nesocotească răul și să aleagă binele.

De sigur că proorocul n'a voit să spună că Immanuel a mâncat lapte și miere de când era copil până la vârsta când a știut să nesocotească răul.

Aci cum ne arată cele ce spune mai departe Isaia este vorba de pustiirea țării. Jaful și distrugerea au făcut din țara, odinioară îmbelșugată, o pustie în care nu se poate găsi de cât lapte din belșug, căci este loc mult de pășune pentru vite, și miere căci scorburi de copaci unde să-și depună albinele mierea erau multe.

Ceea ce prezintă însă oare care greutate este deter-

70. Vezi Deuteronomiu 32^{13, 14}, Iob 20¹⁷. Lagrange în „Juges“ cap. 5 v. 25 pap. 100, ca cel ce cunoaște bine orientul, zice că *חמץ* este crema de lapte.

71. Vezi II Samuel 17²⁹.

minarea, timpul când acest copil va nesocoti răul și va alege binele.

În textul ebraic avem לְרַעְיָהוּ = până la cunoștința lui, de când va putea să cunoască. Deci לְ este despre timp.⁷²⁾ Unii îl traduc „când” alții „cam pe vremea” În tot cazul este vorba de timp. Nu este un scop. Nu putem traduce: ca să poată cunoaște....

Dar care timp? Deosebirea între bine și rău nu poate fi luată în înțeles fizic, căci la mâncare și un copil deosebito ce este bun de ce este rău. Trebuie luat în înțeles moral. Un copil nu poate deosebi binele de rău.⁷³⁾ Și de multe ori și bătrânii cad în asemenea stare.⁷⁴⁾ Deci aci nu poate fi vorba de altă vârstă de cât vârsta când omul este în putere. Dar dacă Immanuel este Mesia, atunci El n'a avut puterea divină a deosebi între bine și rău? A trebuit s'o învețe? Unii au tradus chiar: *ca să poată învăța....* adică să *pună în practică....* întemeindu-se chiar pe Ehrei cap. 5 v. 8.⁷⁵⁾ Dar în Ebrei avem לָמַד = έμαθεν, didicit care poate însemna a învăța, a pune în practică. Aci avem numai לָמַד care n'are acest înțeles.

Însă în înțelesul în care vorbește Apostolul Pavel în Ebrei despre Fiul lui Dumnezeu, despre Mesia, că a învățat *ascultarea* din cele ce a pățimit, în acest înțeles avem să luăm și noi „a putut să nesocotească răul și să aleagă binele” nu însă să practice adică cu privire la trupul, la natura sa omenească. Dar nu înțelegem nici de cum că mai înainte nu alesese neconținut numai binele. În persoana lui omenească a trebuit să fie toate cele omenești prin care să se facă pildă tuturor oamenilor. Au n'a zis El rugându-se Tatălui ceresc „De este cu puțință trecă paharu acesta dela mine”⁷⁶⁾ adică paharul patimilor? Acea învățătură de a pătimi însă nu i-a micșorat cu nimic dumnezeirea, cum nici aci prin cuvintele lui Isaia nic nu se înlătură, nici nu se nesocotește înțelepciunea sa divină.⁷⁷⁾

Dar am putea să credem cu tot așa de tari temeiuri că proorocul prin cuvintele „*știind să nesocotească răul și să aleagă binele*” a înțeles că copilul *era în stare* să judece nu numai pentru el însuși ce este bine și rău, dar și pentru alții, adică *era în stare să îndeplinească sarcina ce i se dăduse prin însemnarea numelui ce avea* de Immanuel, adică Dumnezeu cu noi.⁷⁸⁾

Versurile 16—17.— *«Căci înainte ca copilul să știe a nesocoti răul și a alege binele»⁷⁹⁾ va*

72. bis. Vezi și Facerea 24₃₃; II Sam. 18₃₀.

73. Vezi Deuteronomiu 1₃₉ și alte locuri.

74. Vezi II Samuel 19₃₆.

75. „Măcar că era fiu, a învățat ascultarea dela cele ce a pățimit”.

76. Marcu 14₃₆.

77. Fericitul Ieronim zice: „Per haec verba noscamus infantiam humani corporis non praejudicasse divinae sapientiae”. Vezi Migne I-c.

78. Vezi Hoonacher. Revue biblique. 1904 pag 219.

79. Septuaginta, și deci și traducerea românească, are un adaos aci: „ἀπειθεὶ πονηρίᾳ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν” va lepăda

fi pustiit pământul pentru care tu te temi din fața celor doi regi.

Domnul va aduce peste tine și peste poporul tău și peste casa tatălui tău, zile cum n'au mai venit — din ziua când Efraim a fost despărțit de Iuda pe regele Assiriei».

sunt o determinare mai de aproape a timpului când acest copil va judeca la alții binele și răul și o motivare pentru ce va mânca numai lapte și miere.

Atunci când acest copil, care este semn pentru Ahaz, va fi în vârstă, pământul va fi pustiit.

Așa cum am tradus eu textul ebraic nu putem scoate alt înțeles decât că pământul, care va fi pustiit — atât după vers 16 cât și 17 — nu poate fi de cât regatul Iuda. Eu însă, întemeiat pe Septuaginta am făcut o mică schimbare în textul ebraic.

Textul ebraic așa cum îl au cele mai multe manuscrise și cum îl traduc mulți comentatori este: «Căci înainte ca copilul să știe a nesocoti răul și a alege binele, va fi pustiit pământul *de ai cărui doi regi* — מְלָכָיָהוּ — *tu te temi*». Adică «țara» ce, după vers-

16, se va pustii este Siria cu Rezin și Pecah cu regatul lui Israel, dușmanii de atunci ai regelui Ahaz. Iar țara care se va pustii — după vers 17 — este regatul Iuda.

Mi s'a părut însă foarte întemeiată părerea lui Hoonacher, sprijinită și de Codamin⁸⁰⁾, cari cred, cu bună dreptate, că textul pe care l'a avut înainte Septuaginta a fost un text bun. Septuaginta are în loc de מְלָכָיָהוּ, מְלָכָיָהוּ.⁸¹⁾

Hoonacher aduce trei temeiuri puternice pentru a sprijini părerea lui, de a primi textul Septuagintei.

1) Versul 17 este o urmare la versul 16 fără nici o altă arătare în text. Dacă proorocul ar fi înțeles în vers 16 pământul lui Rezin și al lui Pecah, iar în vers 17 regatul Iuda, ar fi arătat acest lucru. Lipsa aceasta de legătură a făcut pe mulți cercetători să tae versul 16 întreg. Alții tae numai cuvintele, cari urmează în textul ebraic după «אשר» până la sfârșitul versului, adică partea ce vorbește de cei 2 regi.

Și sfântul Efrem Sirul esplicând locul acesta înțelege în vers 16 prin „pământ” tot regatul Iuda.

2) În versul 16 avem cuvântul «pământ» la singular ca numire pentru cele două regate, aceea ce pare iarăși cam bănuitor la Isaia al cărui stil este îngrijit.

3) După arătarea din versul nostru ca și după celelalte versuri Isaia socotește pe Immanuel ca făcând parte din regatul lui Iuda. Acolo nu va mânca de cât lapte și miere. Dacă însă înțelegem că «pământul» din vers 16 se reduce la «Siria și Israel» atunci Immanuel nu mai ține de regatul Iuda.

răul ca să aleagă binele. Este însă mai mult ca sigur că este un adaos al unui copiator, care a crezut că face bine adăugând o explicare.

80. Vezi Hoonacher în Revue biblique I. citat; și Codamin în Isaia pag. 50 sq.

81. σὺ φοβῆ ἄπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων = tu te temi din fața celor 2 regi.

Acest înțeles mi se pare că se unește foarte bine cu înțelesul acestor versuri și cu cea ce înseamnă Immanuel pentru neamul lui Ahaz și cu caracterul *semnului* ce i se da lui Ahaz.

Cum am spus mai sus semnul ce se da lui Ahaz era cu caracter de pedeapsă. Prin Immanuel i se lua ori ce nădejde că familia lui se va mai bucura de ajutorul Domnului în fața celor doi regi, ce-i puneau viața în primejdie. Ahaz se întemeia pe puterea Assiriei nu a Domnului. Daaceia toată nădejdea poporului nu mai trebuie să fie în Ahaz, ci în 'fiul unei fecioare, care nu era din familia lui. Această fecioară însă ca dovadă că Domnul nu a părăsit neamul lui David va fi tot din acest neam. Deci alături cu semnul de pedeapsă era și un semn de nădejde. Și acela în care trebuie să-și pună nădejdea este *Immanuel*, adică Dumnezeu, care este cu ei.

Dar acest semn nu se putea vedea de cei de atunci. Și era nevoe să aibă toți un semn, care *să-i facă să creadă* în spusele proorocului și iată au un semn, ca acel cu Immanuel, care este însuși *obiect al credinții*, în care ei trebuie să creadă.

Deci trebuia un semn vădit apropiat, care să facă pe toți să cunoască că ceea ce grăește Domnul este adevărul. Și acest semn se dă lui Ahaz în versul 17 unde i se spune că țara lui va fi prădată, pustiită tocmai de acei la cari el alergase după ajutor. Mântuitorul lui și al neamului lui este Dumnezeu. Iată față în față și Mântuitorul și vrăjmașul lui Ahaz.

Ahaz credea că mântuirea este la Assirieni. Domnul îi este vrăjmaș că l'a părăsit de mult.

Proorocul spune: cel ce te pierde este Assiria. Cel ce te mântue este Immanuel, adică Dumnezeu, care este cu noi.

Acest Immanuel va veni în vremurile când țara va fi pustiită și nu se va găsi altă mâncare de cât miere și lapte.

Așa dar cred că versul 17 este semnul cu caracter vădit de pedeapsă dat lui Ahaz și poporului pentru necredința în ajutorul Domnului. Aceasta este semnul a cărui împlinire slujeste și ca temei pentru a crede în semnul dat prin nașterea lui Immanuel.

Cuvintele din vers 17: „Zile cum n'au mai venit, din ziua când Efraim a fost despărțit de Iuda” se referă la pustiirea regatului celor 10 triburi întâmplată și sub Tiglat Pilezar pe vremea lui Pecah⁸²) și apoi sub Sargon când regatul Israel încetează a mai trăi⁸³).

Dacă prin Immanuel proorocul a înțeles pe Mesia trebuie, zic unii, să răspundem la două întrebări. 1) De ce I s'a dat numele de Isus și nu a rămas cel de Immanuel? 2) Ce fel de semn a fost pentru Ahaz, căci Mesia s'a născut cu atâtea veacuri mai târziu?

Numele. — Diferitele nume, cari se dau de prooroci unei persoane nu înseamnă că acea persoană trebuia să aibă acel nume, dar că acel nume se potrivește bine cu însușirile ce avea și faptele ce făcea acel căruia i se da acel nume.

Trecând peste numele altor persoane din Vechiul Testament — chiar peste numele fiilor lui Isaia, de cari vom vorbi mai în urmă — găsim că însuși Mântuitorului făgăduit i s'a dat diferite nume. Iată câteva. In Isaia 95: אֲבִי-עַד = πατηρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος = pater futuri saeculi = Tatăl vremilor viitoare; Tatăl veșniciei. In Psalm 110 אֲדֹנָי = κύριος = dominus = stăpân. In Isaia 42₁: עֶבֶד = δούλος = servus = slugă, după natura sa omenească, a lui Dumnezeu. In Isaia 95: אֱלֹהִים = θεὸς = Deus; גִּבּוֹר = ἰσχυρὸς = fortis = tare. In Isaia 51₅, Ieremia 23₆ eto: צַדִּיק = δίκαιος = justus. Tot în Isaia 9₅: שַׁר שְׁלוֹמִים = ἀρχὼν εἰρήνης = princeps pacis = principele păcii. Și chiar מְשִׁיחַ = σωτήριον = salvator = mântuire din Isaia 12₈ ca și 35₈ este un nume al Mântuitorului arătând și misiunea Lui în lume. Iar *Isus* nu este de cât o schimbare a numelui vechiu יְהוֹשֻׁעַ = Domnul este mântuirea, care în grecește s'a făcut, prin lepădarea guturalei η, Ἰησοῦς.

Și alte numiri mai găsim în Vechiul Testament că s'au dat Mântuitorului. Trecem peste ele, căci nu-i locul aci să le cercetăm.

Acestea ne arată că numele *Immanuel* a fost spus de prooroc ca să arate că Dumnezeu nu lasă să piară poporul său. „Immanuel”, adică „Dumnezeu este cu noi” zice proorocul, și aci și în alte locuri, deci El mântue poporul și regele trebuie să aibă credință. Așa dar numele de Immanuel este un nume dat de prooroc Mântuitorului în legătură cu felul cum atunci Domnul își va arăta puterea și voea lui de a scăpa poporul său, prin nașterea Fiului său divin din o fecioară⁸⁴).

Timpul împlinirii proorociei. Semnul apropiat pe care poporul trebuia să-l vadă, să-l simtă, ca să creadă în spusele proorocului, era pustiirea țării de vrășmași. Și nu de acei pe cari Ahaz îi credea vrășmași, ci de aceia pe cari el îi credea prieteni, de Assirieni. Regatul Iude în adevăr a fost distrus mai târziu, după moartea lui Ahaz, dar este foarte probabil că chiar Ahaz, în afară de plata tributului a suferit mai mult dela Assirieni, cum ne spun destul de limpede cărțile Cronicilor⁸⁵). Deci, ceea ce regele nu credea, i spusese mai înainte proorocul. Și spusele proorocului s'au împlinit. Vremile pustiirii definitive de Assirieni nu le-a trăit Ahaz, dar fapta lui de a se încrede și a cere ajutorul Assirienilor a deschis și calea și pofta acestui popor războinic de a pune stăpânire pe Palestina.

In această stare rea Dumnezeu nu lasă poporul să-și piardă nădejdea și să fie pradă desnădăjdii. El îi arată viitorul. Ii spune că este cu ei. Le va trimete chiar un

84. „Propheta declaravit hoc nomine Immanuelis, quod Deus ad homines in carne venturus esset Immanuel enim significat nobiscum Deus, scilicet quia illis per virginem nato confiteri hominae oportebat Deum secum esse in terra et carne martali”. cum zice Lanctanșlu. (Vezi Isaie Trochon).

85. II Cronica 18₂₀₋₂₂ unde găsim spunându-se că Assirienii au apăsât pe Ahaz în loc să-l sprijinească.

82. II Regi 15₂₉.

83. II Reg. 17₂₄ sq.

ajutor dela El, care, pentru ca și ei toți să înțeleagă că vine dela El, va veni în chip minunat, nu după legile naturii. Vor vedea, zice El prin gura lui Isaia, *o fecioară având în pântec și născând pe „Immanuel” „Dumnezeu cu noi”.*

Când se va întâmpla aceasta? Proorocul nu spune. Ahaz, prin faptul că n'a crezut în Domnul nu mai era vrednic, să vadă împlinirea acestui semn. De ar fi crezut i s'ar li dat altul, care să-l poată vedea și el. Și constă oate și pedeapsa pentru necredința lui, pe lângă faptul că prin acest semn familia lui este lepădată de Domnul.

În Vechiul Testament găsim că și altă dată s'au dat de Dumnezeu semne, cari se îplineau mai târziu. De pildă în Eșire cap. 3 vers 12 când Dumnezeu dă lui Moise ca semn că se va împlini ce-i spune, vestea că acolo — pe muntele Horeb — vor sluji Lui. Faptul se îplinește mai târziu când în adevăr pe Horeb sau Sinai li s'a dat legea. Tot asemenea semne, ce se împlinesc mai târziu găsim în I Samuel Cap. 10 vers 1, ca și II Regi cap. 19 vers 29 sq.

Și aci aflăm că însuși Isaia nu a putut gândi că semnul acesta al nașterii lui Immanuel se va împlini curând. În capitolul 6 Domnul îi vestește că inima poporului acestuia va fi împietrită să nu mai priceapă, să nu mai simtă nimic. Și Isaia îngrozit întreabă: până când?, la care capătă răspunsul că până ce țara va fi pustie, iar din locuitori nu vor rămâne decât un rest, care va fi sfânt Domnului.

Când s'a dus la Ahaz, Isaia era însoțit de fiul său *Șeariașub*, care însemna: „Un rest se întoarce”, adică întărește ceea ce i se spusese în capitolul din nainte.

Deci trebuia ca mai întâiu să rămână numai un rest din popor și țara să fie pustie ca să nu aibă a se hrăni decât cu lapte și miere. Țara a fost pustie și pe vremea năvălirilor assiriene. Și este foarte posibil că mulți vor fi legat și atunci mântuirea prin Mesia, de liberarea din anume nenorociri vremelnice ale neamului lor, cum au făcut mai târziu. Dar nimeni nu putea spune dacă în gândul proorocului i s'a insuflat de Domnul vreun timp. „Când avea să fie plinirea vremii” nu se știa. Este însă un fapt pozitiv că venirea Mântuitorului s'a întâmplat în vremi de felul celor prezise de Isaia. Din poporul Ebreu rămăsese numai *un rest*, care se întorsese din robie și gema sub stăpânirea romană. Țara era pustie și numai era nici plină de belșug, nici de oameni.

Pedeapsa începută prin Assirieni s'a ținut lanț, în decursul vremii până a ajuns la distrugerea veșnică a acestui neam sub Romani.

În prooroci, armatele assiriene sunt reprezentantele instrumentelor dumnezeiești ce pedepsește necredința poporului.

Immanuel este încorporarea voei Domnului de a mântui poporul său, mântuire ce nu a început decât atunci când Domnul a voit.

Dumnezeu, credincios căilor ce urmasse de a da semne mai apropiate sau mai depărtate, că nu lasă pradă

peirii pe poporul său, le-a vestit și acum prin gura lui Isaia că El va face minuni pentru ca să scape Iuda.

Dela versul 18 înainte proorocul, lăsând la o parte semnul dat lui Ahaz, desvoltă mai departe cele spuse în versul 17.

V. 18 și 19.— „*Și se va întâmpla în ziua aceea, va șuera Domnul musca, ce se află la capătul râului Egiptului și albinii, care este în pământul Assiriei; Și vor veni și se vor așeza toate, în văile prăpăstioase și în spărturile stâncilor, și în toate desișurile de mărăcini și în toate pășunile.*

Ceeace vestise și în capitolul 5 versul 26 repetă și acum. Dumnezeu cel a-tot-puternic la vreme potrivită șuera — cum se șuera la roiul de albine ca să intre în stup — popoarele cele puternice ce sunt sortite să pedepsească neamul necredincios.

El chiamă pe Egipteni ce locuesc la Nil. Pe aceștia îi compară cu *muștele* pentru că numeroasele revărsări ale Nilului dau naștere la mlaștini ce sunt foarte bune locuri pentru înmulțirea muștelor, din cari unele foarte rele ⁸⁶).

Cuvântul נִיִּים este de origină egipteană, dar s'a împământat și în limbile semite. În unele locuri însemnează canale, râuri ⁸⁷) sau morminte, gropi ⁸⁸) sau este ca aci nume proprii și însemnează Nilul.

Assirienii sunt comparați cu albinele căci natura Assiriei bogată în dealuri și văi păduroase era foarte potrivită pentru creșterea albinelor. Iar Assirienii, popor războinic se putea compara cu albina gata întotdeauna de atac și apărare.

Compararea năvălirii armatelor cu muștele și albinele este foarte cunoscută. O găsim și la Homer în Iliada ⁸⁹).

Aceste toate vor veni peste Palestina și se vor așeza în locurile ce le priește. În văi prăpăstioase, în spărturile stâncilor, în desișuri de mărăcini ca și pe pășuni, acoperind, cu mulțimea lor toată întinderea țării. Nici un locșor nu va rămâne neocupat.

Acest eveniment nu s'a întâmplat pe vremea aceea, ci mai târziu când armatele assiriene s'au întâlnit cu

86. Aceste muște sunt foarte supărătoare pentru locuitorii din acele părți. Vezi Hartmann. „Naturgeschlich medicinische Skizze der Nilländer“. În ieroglife se găsește o vespă ca emblema a Egiptului de jos. Vezi Ebers Aegypten und die Bücher Moses. pag 73 sq.

87. Vezi Nahum 3, Daniel 6, 12.

88. Exod 8, Isaia 33.

89. Cântul 2 vers. 85 și 469 în traducere la Murnu pag. 27 și 37.

„Crati cu foși, purtători de schiptre urmând pe păstorul, Gloatelor s'au ridicat și venea cu grăbire poporul, Tocmai cum roiuri de albine ce zboară îmbulzite cu vuet”.

Și în versul 469 gloatele stau

„Tocmai ca roiuri nespuse de muște îmbulzite cu vuet”.

cele egiptene și în urma bătăliei dela Karkemisch, Necho al Egiptului fost bătut de Nebucadnezar. Unii cred că în adevăr proorocia s'a împlinit chiar atunci, căci Ahaz scriind lui Tiglatbilesar că este robul lui, să vină să-l scape din mâna vrășmașilor, însemnează că i-a dat tot. Inșă versul 20-25 nu ne dă temeieri să credem aceasta. Versul 20 zice:

*„In ziua aceea va rade Stăpânul,
cu briciul tocmit de dincolo de râu,
cu regele Assiriei,
capul și părul picioarelor
și chiar barba o va da jos“.*

Deci este vorba aci de o pustiire desăvârșită a țării. Părul de pe picioare, cap și barba erau o podoabă pentru om. Atât în Orient la Arabi, Perși, Turci, ca și la noi creșterea, mulțimea, bogăția părului era și este comparată cu creșterea foilor, a ramurilor, a copacilor chiar. In limbile clasice aceste alăturări sunt obișnuite. De pildă: κόμη = coma însemnează și păr, barbă dar și iarbă, frunziș. In limba românească este o zicere: Are părul—sau barba— ca o pădure.

Raderea părului — mai cu osebite silit — a fost și este o mare batjocoră și rușine ⁹⁰).

Deci raderea părului însemna distrugerea totală a podoabelor țării, pustiirea ei. Briciul, care făcea aceasta era de „dincolo de râu“, era regele Assiriei, ce fusese „tocmit“ pentru aceasta. Cuvântul «râu» a dat prilej de multă discuție. Prin „râu“ se înțelege de obicei Nilul. Acolo nu erau stăpâni Assirienii, ci Egiptenii. De aceia unii au zis că avem a înțelege și Nilul și Eufratul. Este însă știut că Assirienii mai ales după bătălia dela Karkemis erau stăpâni aproape peste tot Orientul. Și aci avem a înțelege în adevăr pe Assirieni, cari erau briciul ce avea să radă țara de podoabele ei. La aceasta ne duce și cuvântul „tocmit“, adică închirieat. Achaz rugase pe Assirieni să-l scape. Isaia ia în răs pe Ahaz spuindu-i că tocmai briciul pe care el îl tocmise să-i fie ajutor, acela îl va pierde, îl va rade pe el chiar.

Cât de mare va fi pustiirea se vede din versurile următoare:

Versul 21-25. *Și se va întâmpla în ziua aceea,
fie care om va hrăni o junice
și două oi.
Și pentrucă face lapte mult,
mănâncă smântână,
căci smântână și miere va
mânca,
ori cine rămâne în lăuntrul
țării.*

Bogăția și belșugul de odinioară au pierit. Numai au oamenii pe lângă casă de cât o vițelușe mică și

două oi, cel mult. Tot ce a fost mare, frumos, au luat vrășmașii.

Locuitorii sunt puțini Țara pustie. Aceștia se hrănesc numai cu ceea ce le dă acea junice și oile — cu lapte și smântână. Acestea sunt din belșug pentrucă sunt câmpii întinse pline cu iarbă și astfel au mâncare din belșug.

Neavând cine să mai lucreze pământul nu mai au altfel de hrană. Unde erau semănături odinioară, astăzi sunt spini și mărăcini.

Vers. 23 25. *Și se va întâmpla în ziua aceea
Ori ce loc unde se află o mie
de vițe,
de o mie de sicli de argint,
va fi plin de spini și mărăcini
Cu săgeți și cu arc intră acolo,
căci spini și mărăcini va fi
țara toată.
Și pe toți munții care se săpau
cu safa,
nu va mai veni nimeni de frica
mărăcinilor și spinilor;
Și vor fi pentru păscutul vitelor
și bătătorirea oilor.*

Pustiirea țării aduce scăderea prețului pământului. In Siria și în Palestina, ca și azi în Occident, prețul viilor se socotea după rădăcinile de vițe și calitatea lor. La noi fiind pământ bogat și mult se socotește după întindere.

Felurile cele mai bune de vițe, cari înainte aveau mare preț vor fi atunci de vânzare pe nimic, căci neavând cine să le lucreze peste ele cresc spinii, mărăcinii și tot felul de bătării. Nimeni nu mai are îndrăzneală să intre acolo de cât înarmat, căci în asemenea desigur își fac loc în totdeauna tot felul de sălbătăciuni.

Tot așa vor fi și munții, altădată plini de livezi de pomi sau alte sădiri frumoase și folositoare acum sunt plini de spini și mărăcini slujind vitelor și oilor de păscut și de umblat.

Câteva idei mai însemnate din aceste versuri

1. Fățarnicii se arată necontenti plini de respect față tocmai de ceea ce în sufletul lor desprețuiesc. Ahaz în v. 12 nu voia să încerce pe Domnul, de aceia nu primea semnul. Inșă era numai o minciună acest respect prefăcut.

Creștinul credincios să asculte și să îplinească pururea voea Domnului.

2. Versul 13 ne spune că cine nu ascultă pe trimesul Domnului, desprețuiește pe însuși Dumnezeu.

Creștine! ascultă pe slujitorii Domnului.

3. Mântuitorul nostru, Isus Hristos, s'a născut dintr'o fecioară, din casa lui David, așa cum a fost orânduie de Domnul din vremile de demult. El „Mântuitorul“ =

90. Vezi II Samuel 104,8.

Ieșua, ne-a arătat că „*Dumnezeu este cu noi* = Immanuel. ⁹¹⁾ Acest nume exprimă întreaga operă de mântuire a omenirii și arată și calea pe care se face.

91. „*Primaria significatis — (Immanuelis) — est : Deus nobiscum, Secundariae vero esse possunt : Pro nobis Deus, in nobis Deus, apud nos Deus*” (Förster).

3. Israel — poporul ales — piere pentru îndărătnicia și neascultarea lui (versurile 15-17)

4. Pustiirea este pedeapsa Domnului. Belșugul este binecuvântarea Lui.

5. Ceea ce zice Domnul se împlinește.

Pr. POPESCU MALAEȘTI

I E R U S A L E M .

Oraș, ale cărui rădăcini se pierd în negura veacurilor. Fericitul Ieronim, neobosit cercetător al locurilor sfinte, spune că toți scriitorii vechi au înțeles că vechiul Salem este același cu orașul Ierusalem.

Numele de *Salem* ne iese înainte întâia oară pe paginile Bibliei, când ni se povestește (Fac. 14₁₈) că Melchisedec, regele Salemului, aduse lui Abraam «*pâne și vin*», ca daruri de întărire după lupta cu Kedorlaomer (14₁₄₋₁₇). Și astăzi, pentru creștin, «*pânea și vinul*» împărtășaniei sunt elemente de împuternicire trupească. Câți bolnavi nu se fac sănătoși, îndată ce primesc sfânta împărtășanie!

La vechea numire de *Salem*, s'a adăugat cu vremea cuvântul «*Ieru*» care — spune Maunoury — înseamnă casă, așezare și oraș. Acum Ierusalemul trece ca oraș de frunte în țara Canaaneilor, (Iosua 10 1) și-și va păstra numele acesta până la sfârșitul veacurilor. În înțelesul acesta, Ierusalemul înseamnă «*casa păcii*». Până azi, în Ierusalem, n'au putut să se gămboșească cinematografele și localurile de petrecere de noapte. Cele trei religii, care locuiesc azi orașul, măcar că se ceartă pentru prozești, totuși, trăesc — prin voia Domnului — în bună alianță, atunci când inconștient păstrează vechiului *Salem* pacea nopților sfinte.

Devenit capitala țării, sub regele David, Ierusalimul — și anume muntele Sion, — devine cetate, căreia regele «*îi făcu zid de jur împrejur*» cu 10 porți și 160 de turnuri puternice, care se ridicau deasupra zidului gros de 20 picioare și înalt de 40 picioare. (II Samuil V. 9).

Din măreția acelor clădiri, au mai rămas astăzi două ziduri uriașe, alcătuite din blocuri mari de piatră, legate cu o tencuială pe care vremea cu unghiile ei n'o pot măcina. O poartă cu cooperiș în semicerc, permite intrarea în interior. Acesta e mărețul «*castel al lui David*». Acolo desigur a fost sediul cancelariei regale, al cărei șef era Ahilub (II Samoil 8. 16). Lui David dar trebuie să-i mulțămim pentru organizația serioasă pe care a dat-o cancelariei, pentruca din ea istoriografia lumii să tragă atâtea foloase.

Priviți Ierusalimul — Orașul Păcii — în zilele lui Solomon. Ce templu măreț! Ce odoare pre-

țioase! Ce ziduri solide! Câtă pompă la curte! Câtă înțelepciune într'un cap de om!

Dar.....

Solomon fusese omul lui Dumnezeu, dar a avut iar timp când a fost numai robul culturii intelectuale, a înțelepciunii pe care o ceruse (I Regi 3, 9 și 12), și cu care Dumnezeu îl dăruise, de care el însă n'a știut cum să se folosească până în sfârșit.

«*Cartea Regilor* istorisește toată frumuseța, avuția, mărimea, comerțul și faima tuturor deșertăciunilor lui Solomon, iscodite de neastâmpărul minții.

Însă, toate aceste iscodiri îmbrăcate în mătasa păcatului, l-au amăgit; pietrele nestimate ale tronului împărătesc l-au orbit, limpezimea gândurilor, miresmele amețitoare ale altarelor închinete voluptății femeilor: moabite, amonite, edomite, sidoniene și hetite (I Regi 11 2) i-au îmbătat sfiala simțurilor curate și, toată cultura lui mondială nu l-a putut mântui de rugina oboselii de viață; toată înțelepciunea lui luminează, n'a putut pune stavilă ruinei lui personale și al împărăției stăpânite de dânsul».

Ce groaznic sună azi în urechile istoriei amenințările Domnului: «*De vă meți abate de la Mine, voi stârpi pe Israel de pe pământul ce l-am dat lor*». (I Regi 9, 6-7).

Și astfel Ierusalimul care trebuia, prin stăpânitorii săi regali, să simbolizeze casa păcii duhovnicești, ajunge, prin urmașii lui Solomon, să însemne un simplu an de ridicare pe tron și de pogorâre de pe tron, fiindcă altceva nu caracterizează viața lor.

Și ia'tă pe ultimul stăpânitor, pe Sedechia, orbit de Nabucodonosor (588 a. Hr.) și Ierusalemul dărâmat și poporul luat în robie cu toate vasele sfinte ale templului! (II Regi 25).

Mare e puterea pedepsei Domnului!

Dumnezeu, umilea prin sluga sa Nabucodonosor, un popor care-L uitase pe El!

Prosperarea lui Israel fusese rezultatul unei vieți petrecute în frica Domnului.

Nevoile și greutățile robiei arătau lipsa folosului personal a celor ce-și uitaseră de Dumnezeu. De aceea, ori de trăiești îndestulat, ori de trăiești în sărăcie, dator ești să preamărești pe Domnul.

Intorși în țara de bastină în zilele lui Cir, împăratul Perșilor (658—509 a. H.), Evreii, sub Ezra și Neemia, rezidesc Ierusalimul și templul.

Cetatea lui David însă era menită să-și încresteze numele său pe răbojul veacurilor.

Dintre iudeii întorși în Palestina, Ptolomeu Lagu a luat 100.000 robi, pe care i-a răspândit în Egipt, Libia și Geta (Iosif Flaviu), iar sub Pompei cel Mare, Evreii sunt ridicați din Ierusalimul cucerit, și duși în Roma.

Ierusalimul vede intrând noaptea pe străzile sale înguste, legiunile romane ale lui Pilat, purtând stindarde.

Totuși spiritul cazuistic farisaic nu înțelege certările lui Dumnezeu și se concentrează în cele 420 de sinagoge pe care le avea Ierusalimul în timpul lui Claudiu, care încorporează Palestina și Ierusalimul la imperiul roman.

Soarta Ierusalimului ca centru politic și național evreesc, era pecetluită prin profeția Domnului.

La anul 70, procurator roman pentru Palestina, era Florus. Niște tineri romani, făcură în fața templului niște baratce. Evreii se opuseră. În timp ce masele populare erau frământate, procuratorul pleacă din oraș. Evreii, de frica grecilor și a romanilor din cetate, ies afară din oraș cu cărțile sfinte și trimit 12 delegați, să se plângă procuratorului, care se găsea în Samaria. Florus, puse delegația la închisoare și porni cu trupele spre Ierusalem. După câteva încăerări cu răsvrățiții, într'o singură zi, mai mult de 6000 de Evrei fură trecuți prin sabie. Trupele, îndată după înăbușirea răscoalei, s'au retras.

Între răsvrățiți, se formară două partide: una pentru pace, având în frunte pe Anania și pe Agripa al II-lea; alta pentru război, având în frunte pe Eleazar, fiul lui Anania. Partida aceasta, găsi cu cale să plătească romanilor măcelul celor 6000 de evrei și, pătrunzând în fortul Antonia, trecu sub ascuțișul săbiei, întreaga garnizoană romană.

Atunci, din nord, din Siria, pleacă în fruntea unei armate puternice Cestius, proconsulul Siriei. El face o spărtură în zidurile Ierusalimului și se retrage. Entuziasmul evreilor atinge delirul, atunci când se vestește moartea lui Cestius.

Împăratul Neronin, informat de mersul lucrurilor în Răsărit, numește comandant pe Vespasian. Vespasian, ales repede împărat, trimite pe Tit împotriva Ierusalimului care, număra vreo 600.000 băstinași afară de cei veniți din alte orașe. Tit, pe lângă cei 80.000 ostași, mai avea și trei trădători dintre evrei, pe Agripa al II-lea, pe Iosif și pe Tiberiu Alexandru. Pentru a nu-și pierde armata, Tit, înconjură Ierusalimul la Paștele anului 70 (Aprilie). Pentru înspăimântarea celor din cetate, pe dealurile dimprejur, erau răstigniți spintecați ceice fugiseră din cetate, pentru că se credea că, de foame, au mâncat aur.

Din Iunie, pe altarul tămâerei și al sacrificiilor, nu s'a mai adus nici un prinos sau olocaust lui Iehova.

În August, anul 70, trupele romane pătrund în oraș și dau foc Sanctuarului, fără voia lui Tit.

Ultimii apărători ai independenței iudaice, Ioan de Ghișala și Simon, rezistau viteaz până la 7 Septembrie, când sunt distruși.

Tradiția spune că un ostaș de-ai lui Tit, a tras cu plugul pe locul unde a fost templul.

Ierusalimul a cunoscut dar o viață independentă de capitală între anii 1000 și 588 a. Hr.

A cunoscut sărăcia și lacrimile lui Ieremia, timpul celor 72 de ani de robie babilonică.

A căzut sub privegherea Perșilor 200 de ani și a privit oștile Macedonenilor 150 ani. Sub stăpânirea romană, ajunge să-și vadă stârșitul. Căci Ierusalimul a însemnat orașul păcii pentru Evrei, atâta timp cât jertfele expiatoare își înălțau fumul lor spre Dumnezeu, pe sacru altar al templului.

Când îndărătnicia evreiască pecetluiește pe cel Nevinovat, Ierusalimul devine locul de idealizată frumuseță morală pentru creștinătate.

El devine «Ierusalimul Ceresc», sub pana în-suflată de Dumnezeu a Sf. Evanghelist Ioan, și în ochii tuturor creștinilor care și-au fixat limită perfecțiunii, jertfa de pe Golgota. Pr. A. C. COSMA

Bălca, Putna

IISUSE!

*Iisuse, Bunule Împărat!
Pentru-al nostru greu păcat,
Tu din ceruri, de departe,
Ai venit cu bunătate;*

*Între noi, aici pe lume,
Să ridici al nostru nume.
Eram pierduți prin păcat,
Tu la cer ne-ai ridicat!*

*Sus, p'o cruce pironit,
Jidovii Te-au răstignit:
Cu piroane, cu dureri.
Au voit ca Tu să pieri!*

*Unde 'n lume s'a aflat,
Ca vreun mare împărat,
Să ierte pe cin' l-a dat,
Pierzării nevinovat?*

*Sus pe cruce în dureri,
Tu isvor de mângâieri,
Ai iertat pe hulitori,
Pe ai Tăi răstignitori!*

*E mult de-atunci, nu Te-am uitat.
Când Tu, Bunule 'mpărat,
Pentru noi ai suferit.
Te iubim, în veci slăvit!*

Pr. NIC. I. IANCU
Bunești - Argeș

MODA ÎN LUMINA EVANGHELIEI

«Ascultați pe învățătorii voștri și să supuneți, căci ei priveghează pentru sufletele voastre, știind că nu să-și dea seama pentru voi». — Evrei-XVI-17.

Trebue să ne înțelegem dintru început, că pe întreg pământul, oamenii sunt împărți în grupări de diferite credințe și că fiecare grupare se conduce după anume reguli. Omenirea care se găsește sub păstoria creștină, trebue să se conducă după prevederile moralei creștine.

Cel mai îndreptățit — pentru creștini — să pună la punct toate discuțiile și comentariile asupra tuturor ușurințelor cu care se rostogolește valul modernismului, nu este altul decât păstorul bisericii creștine, ca unul, care-și va da seama înaintea lui Dumnezeu; iar credincioșii creștini, prin faptul că au primit botezul Domnului Nostru Iisus Hristos, nu au alt drum de urmat decât cel arătat de Sf. Scriptură și trebue „să asculte pe cei ce priveghează pentru sufletele lor”.

Astfel, cu privire la lupta ce se dă între cele două opinii, a purta și a nu purta părul tuns „à la garçonne”, preotul nu poate și nici nu trebue să înconjure sau să părtinească, ci sigur, deschizând Sf. Scriptură, va arăta: „Iisus învăța ca Unul care avea putere” (Mat. 7, 21). „Eu sunt Lumina lumii; cine urmează Mie, va avea lumina vieții” (Ioan 8, 12). Ferice de acela pentru care Eu nu voi fi un prilej de poticnire (Mat. 11, 6). Indrăznește fică, credința ta te a mântuit (Mat. 9, 22). Iată, împărăția lui Dumnezeu este în voi (Luca 17, 21). Da, Tată, te laud pentru că așa ai găsit Tu cu cale.¹⁾ (Mat. 11—26). Și ce ar folosi omul dacă câștigă toată lumea și și-a pierdut sufletul? (Mat. 16, 26). Vă rătăciți neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu (Mat. 22, 29). Voi curățiți paharul pe dinafară și nlauntru este plin de necumpătate (Mat. 23, 25). Dar voi pentruce călcați porunca lui Dumnezeu în folosul deșertăciunilor voastre? (Mat. 5, 3). In ziua judecării, oamenii vor da socoteală de orice faptă nefolositoare ce-au săvârșit (Mat. 12, 36). Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece (Mat. 24, 35).

Ascultând toate acestea, femeia conștient creștină va mai găsi îndrumarea vieții pe larg explicată, astfel ca să fie plăcută și lui Dumnezeu și oamenilor, în Epistolele Apostolilor și-n deosebi în cele către Romani și Corinteni. Mai mult ca probabil că și-n Corint, pe vremuri, se petrecuse

în portul femeii unele forme revoltătoare și Sf. Apostoli, ca „cei ce aveau să-și dea seama înaintea lui Dumnezeu”, au căutat să arate femeilor din Corint că „părul le-a fost dat ca învelitoare a capului”, căci femeia creștină trebue să se roage cu capul acoperit; iar ținuta ei să fie cuviincioasă în biserică și-n casă.

În fața femeii creștine, toate argumentele modei cad, căci femeia cu adevărat creștină găsește toate regulele de igienă, de estetică, de morală în Sf. Scriptură și aceasta o pot dovedi oricând femeile cari au aprofundat învățătura creștină și cei cari au avut prilejul să cunoască femei creștine desăvârșite, au avut și prilejul să recunoască nobleța fizicului și a sufletului într-o desăvârșită armonie.

Femeia creștină va spune hotărât că părul tuns „à la garçonne” face parte din categoria modei ușurate și niciun argument nu o poate îndepărta de a crede și a înțelege voința lui Dumnezeu, care zice: „Ce folos frații mei că va zice cineva am credință, iar fapte nu are? Au poate o astfel de credință să mântuiască? Căci precum trupul este mort fără suflet, așa și credința fără fapte este moartă” (Evrei 14, 26).

Femeia creștină înțelege că civilizația este opera creștinismului, dar tot atât de bine înțelege că moda este expresia influențelor străine de creștinism, că moda este opera speculatorilor de îndemnuri trupești, că moda este o boală, un accident al adevăratei civilizații, că moda, în țara noastră, este o epidemie care atinge întâi sufletele necreștine.

„Mare este secerișul, dar puțini secerătorii”; să rugăm pe Domnul secerișului să scoată lucrători la seceriș” (Mat. 9, 37).

Așa că azi mai mult decât oricând preotul trebue „să vegheze pentru credincioși” și să spună tuturor că țărișoara noastră, care prin credința creștină s'a înjghebat și s'a întărit, trebue să contribuie la civilizația mondială cu o viață creștină și românească; iar femeilor, în mâna cărora stă creșterea tineretului și viitorul țării, trebue să li se spună hotărât, că este o strânsă legătură între cuget și fapte, că trebue să se conducă numai după morala creștină, oricât de constrângătoare ar părea; iar femeile numai cu numele creștine să ia aminte că vor veni timpuri când se vor rușina de imoralitatea lor.

1. Cicoană Preoteasă, nu mai cita Biblia după Cornilescu. — Nota Arhim. SCRIBAN.

CONTRIBUȚIUNI PENTRU LĂMURIREA UNEI EXPRESIUNI LITURGICE

În desfășurarea serviciilor divine din Biserica ortodoxă, avem unele momente, în care preotul pronunță către poporul credincios cuvintele: «Înțelepciune» sau «cu înțelepciune» iar altele, în care pronunță: «înțelepciune drepti» sau «cu înțelepciune drepti» adăugând deci, la cuvântul «înțelepciune», și cuvântul «drepti».

Sunt apoi unele biserici, în care se aude și expresiunea: «*înțelepciune dreaptă*».

Această variațiune de întrebuintare face să te întrebi, cum trebuie spus corect: «înțelepciune» sau «cu înțelepciune»; «drepti» sau «dreaptă»?; drepti în sens material, de a sta drepti creștinii din biserică, referindu-se deci la pozițiunea fizică, sau drepti în sens moral, fiind un calificativ dat creștinilor aflători în biserică. Răspunsul lămuritor nu va fi greu de dat, urmărind aceste expresiuni în limba originală și ținând seamă de momentele, împrejurările și scopul cu care se pronunță.

În grecește, limba în care au fost întrebuintate întâiu, avem: σοφία și σοφία, ὀρθοί. Avem întrebuintată expresiunea σοφία în următoarele momente: În timpul vecerniei, la vohod, la paremii și la otpust. În timpul utreniei, la prohimen și la otpust; apoi oridecâteori se citește apostolul și de două ori la liturghie, înaintea heruvicului. Expresiunea σοφία, ὀρθοί, o avem la vohodul dela vecernie și la cel dela liturghie; la citirea sf. evanghelii, fie la utrenie, fie la liturghie, fie la diferite ierurgii; la liturghia mai înainte sfântită, în afară de momentele comune și celorlalte două liturghii, o mai avem întrebuintată înainte de cuvintele: «Lumina lui Hristos luminează tuturor».

Ținând seamă de aceste momente și apoi și de faptul că, pentru a reda adevăratul sens al unor cuvinte dintr'o limbă străină, în limba ta, trebuie să ții seamă și de forma gramaticală și de sens, să căutăm să înaintăm spre deslegarea chestiunii.

Să ne ocupăm mai întâiu de expresiunea σοφία. Am enumerat mai sus împrejurările și momentele în care se întrebuintează. Să arătăm acum și scopul întrebuintării, ca apoi, ținând seamă de scop și de forma gramaticală, să dăm peste adevărata traducere.

Se pronunță înainte de prochimien, pentru a atrage luarea aminte a credincioșilor asupra conținutului dogmatic și profetic, întrucât acest imn cuprinde în rezumat rostul serbării. Acelaș scop îl urmărește, când e întrebuintat înainte de citirea paremiilor și a apostolului, întrucât acum cetindu-se învățături din V. Testament și din N. Testament, cu conținut instructiv și edu-

cativ, creștinii trebuie să fie cu toată luarea aminte, ca să-și întipărească bine cele ce aud, căci acum vorbesc profeții, vorbesc apostolii, vorbește însuși Dumnezeu prin gura acestor persoane inspirate de Duhul Sfânt și așa fiind, trebuie să prindă și să pună în inima lor cuvintele auzite, să și le facă dreptare de viață, modelându-și viața prin ele și cu ele.

Prin plecarea catehumenilor la auzul cuvintelor: «Câți sunteți chemați ieșiți...», de bună seamă că se producea oarecare neliniște; credincioșii erau derutați din meditațiunea lor și sufletele lor întrerupeau poate sușurile mistice spre dumnezeire și atunci erau rechemati la meditațiunea lor, rostindu-se din altar: σοφία. Și cum poate nu reveniseră toți și cum trebuiau să se pregătească sufletește pentru primirea Împăratului tuturor, prin prezența sa în sfintele daruri, fiind nevoie pentru aceasta de o complectă spirituaizare, în așa fel ca fiecare să fie un heruvim în mod tainic, sfinții liturghisți au trebuit să atragă pentru a doua oară atenția credincioșilor, rostindu-se încă odată cuvântul σοφία.

Când este aproape de sfârșitul serviciilor divine și se zice iarăși σοφία, deasemenea se fac atenți credincioșii că serviciul se sfârșește și să fie cu luare aminte asupra conținutului otpustului care cuprinde ideia de mântuire, pe care o căpătau dela Hristos, prin rugăciunile Prea curatei Maicei Sale, ale sfinților și puterea cinstitiei și de viață făcătoarei cruci.

Dacă acesta este rostul întrebuintării cuvântului σοφία, ușor se poate vedea în ce caz este acest substantiv și cum trebuie tradus, fără să mai fie nevoie să bănuim, că a fost cândva, când ar fi avut și iota scris, semnul caracteristic al dativului, făcându-ne să bănuim această formă nimic altceva, decât numai traducerea românească: cu înțelepciune.

Rostul dativului nu-și are loc. Ca să avem un dativ, după regulile sintactice și etimologice trebuie să fie cerut de un verb, sau de o prepoziție. În cazul nostru, σοφία ar fi trebuit să fie în cazul dativ, numai dacă ar fi avut înainte prepoziția ἐν și aceasta se confirmă prin fericita împrejurare, care ne scutește de orice altă argumentare, că îl avem chiar sub această formă, în expresiunea liturgică: «Ușile, ușile, cu înțelepciune, să luăm aminte» (τὰς θύρας, τὰς θύρας ἐν σοφία προσχωμεν).

Neputând fi deci un dativ, rămâne posibilitatea nominativului sau vocativului singular. Iar dacă ținem seamă de cele spuse mai sus în legătură cu scopul întrebuintării acestui cuvânt, și posibilitatea nominativului cade.

Deci rămâne singur cazul vocativ, în care pozițiunea cuvântului σοφία apare ca o necesitate a gândirii.

Situațiunea, în care se găsește liturghisitorul pronunțând cuvântul σοφία, este absolut identică cu situațiunea profesorului sau învățatorului, care de pe catedră se adresează școlărilor săi: «atenție, liniște, ordine, tăcere, copii! Azi vom învăța o lecție nouă...» Rostește aceste vocative pentru a provoca în sufletele elevilor săi mai multă atenție, mai mult interes, pentru primirea învățăturilor, ce are de predat. Imprejurarea aceasta ne folosește și pentru a arata că sunt situațiuni în care poți să începi vorbirea, adresându-te cu persoana a doua și să treci imediat la persoana a treia, dându-ne posibilitatea și nouă să ne explicăm rostul cugetării în pronunțarea cuvintelor: «Înțelepciune, drepti, să ascultăm sfânta evanghelie, pace tuturor unde avem întrebuintă și persoana a doua și persoana a treia, situațiune, ce a încurcat pe unii în lămurirea cuvintelor σοφία, ὁρθοί. Ca și învățatorul, sfântul liturghisitor se adresează credincioșilor în anumite momente ale cultului cu σοφία, pentru a le deștepta luarea-aminte asupra conținutului și importanței actului din cult ce se săvârșește sau care urmează a se săvârși. Dar dacă prin aceasta s'a explicat traducerea vocativului σοφία prin «înțelepciune», cum se explică, că avem și expresia «cu înțelepciune»? Traducătorul, având în vedere și scopul întrebuintării și apoi și faptul că o traducere e mai bună de multe ori, atunci când e făcută *ad sensum*, nu *ad litteram*, a putut să redea acest vocativ, din grecește printr'un caz prepozițional, în românește. A păcătuit e drept în privința formei gramaticale, a răscumparat însă acest păcat, prin faptul că prin cazul prepozițional s'a dat mai multă tărie situațiunii. *Așa că, în cazul nostru, poți să zici: Înțelepciune, ținându-te strict de observarea formei gramaticale după cum iarăși să zici foarte bine: cu înțelepciune, gândindu-te la sens și la puterea de expresivitate mai accentuată, ce o dă această traducere față de prima.*

Drepti sau dreaptă — ὁρθοί sau ὁρθή?

Să venim acum la a doua parte a expresiunii σοφία, ὁρθοί. Aci chestiunea pare încurcată mai mult din cauza relei înțelegeri, în care a fost luat și cuvântul ὁρθοί (ὁρθή) și cuvântul σοφία.

În original, după cum ne încredințează Tez. liturgic tom III al Dr. B. Cireșeanu la pag 129 nota 3 și cum însumi am văzut în Goar — un autor destul de autorizat — nu se află σοφία ὁρθή, ci σοφία, ὁρθοί. După această constatare, întrebuintarea acestei expresiuni în forma «înțelepciune dreaptă» e greșită, și deci discuția pe această chestie e zadarnică. Cu toate acestea

spune mai departe nota «În cărțile noastre liturgice imprimare în românește, s'a strecurat greșala în traducerea după cele rusești, zicându-se «Înțelepciune dreaptă» în loc de înțelepciune, drepti». Se pare că traducătorul acela, deși a avut sub ochi originalul grecesc cu σοφία, ὁρθοί, totuși, nelămurit la ce se referă cuvântul ὁρθοί și convins fiind, că cuvântul σοφία se referă la sf. evanghelie, care se arată, sau se cetia credincioșilor, considerată ca înțelepciunea lui Dumnezeu» (θεοῦ σοφία) I Corint. II, 7,—a socotit că s'a făcut greșala când s'a scris ὁρθοί și a socotit că trebuia să fie ὁρθή, punând deci adjectivul în acelaș gen număr și caz cu substantivul și a tradus «înțelepciune dreaptă», căci numai așa se putea înțelege înțelepciunea dumnezească în raport cu «înțelepciunea menească» (ἀνθρωπίνῃ σοφία) I Corint II 13.

Cele spuse însă mai sus, despre rostul întrebuintării cuvântului σοφία în împrejurările arătate și care sunt identice ca scop și cu acelea în care se rostește și alături de cuvântul ὁρθοί (ὁρθή) înlăturând ideea, că se referă la sf. evanghelie — Înțelepciunea dumnezească — se lămurește și greșala făcută, denaturându-se textul.

Deci «înțelepciune» sau «cu înțelepciune dreaptă» nu se poate zice, ci numai «înțelepciune, drepti» sau «cu înțelepciune, drepti»,

Pentru lămurirea completă a acestei expresiuni trebuie insistat și asupra cuvântului *drepti* — ὁρθοί, mai ales că toată încurcătura provine mai mult din cauza înțeleșului lui. După Tez. liturgic Tom. III pag. 129 nota 3 și 5 și după citațiunile din Simion Tesalonicul, din Nicolae Cavașila și din Sf. Gherman, făcute de Pr. Vintilescu în broșura sa: «O propozițiune liturgică» pag. 12—17, cuvântul ὁρθοί se referă la pozițiunea fizică a credincioșilor, cari trebuie să *stea drepti* în anumite momente ale serviciului divin, cărei pozițiuni trebuie să-i corespundă și o stare de dreptate sufletească. Deci i să dă și un sens moral (Sf. Gherman).

Autorul broșurii concludde apoi, că «în biserica veche cuvintele: «înțelepciune drepti erau un îndemn, în primul rând, ca creștinii să se ridice de pe locurile lor, să stea drepti, în toată reculegerea și trezia «Și la aceasta concluzie ajunge întemeindu-se pe citate din scrutoarii bisericesti, cari afirmă, că sf. evanghelie se asculta de credincioșii din primele timpuri, *în picioare, stând drepti*. Admit și eu în totul această părere, că primii creștini ascultau sf. evanghelie în picioare, stând drepti, dar cred, că această pozițiune fizică nu o determina cuvântul ὁρθοί.

Ce este cu acest cuvânt? După cum se vede, forma gramaticală îl arată a fi nominativul sau vocativul plural dela adjectivul ὁρθός, -ὁρθή, -ὁρθόν. Senul îl arată însă a fi vocativul. În românește,

înseamnă *drept*. Ūrmăbind în N. Testament, am găsit cuvântul ὀρθός-ἡ-όν întrebuințat de două ori, însă sub formă de adverb. Odată în Ev. Luca X. 28, când Mântuitorul zice legiuitorului, care venise să-l ispitească «ὀρθῶς ἀπεκρίθης — drept ai răspuns — auzind că știe, care poruncă e mai mare în lege. Altădată îl avem tot în Ev. Luca XX, 20, când cei trimiși să-l ispitească pe Mântuitorul, dacă trebuie să dea dajdie Cesarului sau nu, li zic: διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις — Învațatorule, știm că drept vorbești și înveți».

În ambele împrejurări însă, nu are înțelesul nici material, nici moral așa cum s'a amintit mai sus, ci un înțeles cu totul nou: drept, în sensul că învățăturile mărturisite sau propovăduite sunt adevărate. În acest sens și poate plecând tocmai dela aceste împrejurări blice, cuvântul ὀρθός-ἡ-όν a fost folosit în denumirile: ortodoxie, ortodocși, ortografie, credință dreaptă, adevărată, drept-credincioși, scriere corectă, dreaptă.

În felul acesta, ne apropiem de sensul adevărat al cuvântului nostru ὀρθοί, care ne va da dreptul să-l socotim un substantiv adjectival în cazul vocativ.

Ideea de a sta drept, de a se ridica, o avem în N. Testament dată în foarte multe locuri prin verbele ἐγείρω și ἀνίστιμι. «Și Saul se sculă de jos — ἠγέρθη δε παῦλος ἀπὸ τῆς γῆς. (Fapt. IX. 8). Și se sculă și servi Lui — καὶ ἠγέρθη καὶ διακόψει αὐτῶ. (Mat VIII. 15). Sculați va, să mergem — ἐγείρεσθε, ἄγωμεν (Mat. XXVI. 46). Petre, sculându-t, tae și mânâncă — ἀναστὰς, Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε. (Fapt. X. 13). Și sculându-se unul dintre ei — ἀναστὰς δέ εἰς ἐξ αὐτῶν (Fapt. XI. 28).» Nu am găsit însă nici într'un loc verbul ὀρθῶ, care mai ales cu verbul ἀνίστημι, are aprape același însemnări.

Chiar dacă s'ar zice, că verbul ἐγείρω și ἀνίστιμι înseamnă altceva decât situația ce ne preocupă, se naște întrebarea, de ce ideea aceasta sub formă imperativă — de a sta drepti creștinii — nu e redată prin verbul ὀρθῶ, care și-ar fi avut aci adevăratul rost, întrebuințându-se persoana a doua plurală dela imperativ, ceea ce ar fi fost mult mai firesc și mai hotărâtor, dacă s'ar fi avut în vedere pozițiunea fizică, și de ce să se ia forma ὀρθοί, formă adjectivală?

În Tezaurul liturgic Tom. III, pag. 43 nota 3, găsim următoarea mențiune: «Chrysostom. Homil. II în a II Corint. Στῶμεν καλῶς, δεηθῶμεν. Hrisostom însă întrebuințează ca și în formularele liturgice cuvântul καλῶς în loc de ὀρθός». Și dacă această lămurire e dată tocmai în paragraful, care tratează despre starea dreaptă a corpului la rugăciune, este pentru noi un argument, că Sf. Hrisostom, când a întrebuințat cuvântul ὀρθοί în liturgia sa, nu s'a gândit la

pozițiunea fizică a creștinilor din biserică, căci, în acest caz, conform notei de mai sus, ar fi trebuit să avem cuvântul καλῶς, nu ὀρθοί, care, fiind întrebuințat, desigur că trebuie să însemne altceva.

Și lucrul se limpește în sensul vederilor noastre cu cele 4 momente hotărâtoare, în care se întrebuințează cuvintele σοφία, ὀρθοί.

Primul moment este la ieșirea cu St. Evanghelie, la Sf. liturghie, când, pronunțându-se cuvintele: «Înțelepciune, drepti» imediat strana, în loc să întărească ideea de a sta drepti, care s'ar părea, că e redată prin cuvântul ὀρθοί, din contra, începe să îndemne pe creștini contrariul: «Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos», și în această stare — căzând la picioarele Mântuitorului — să zică: «Mântuește-ne pre noi Fiul lui Dumnezeu, cel ce ai înviat din morți...» Se poate admite această contrazicere strigătoare? Pe cine să asculte credincioșii, pe preot, care li îndeamnă să stea drepti, sau strana, care li îndeamnă să vină să se închine și să cadă la Hristos? Sigur că o contrazicere nu poate fi și atunci e foarte clar, că altul e sensul cuvântului ὀρθοί.

Al doilea moment e în genucherea la cetirea St. Evanghelii. Preotul pronunță «cu înțelepciune, drepti» și credincioșii deodată cad în genuchi, Deși această genuchere este pusă de unii numai pe seama pietății creștine, este greu de admis să se fi generalizat în așa măsură și să se fi strecurat neîmpedecat de nimeni acest obicei, mai ales, că ori cât ar fi fost un act de pietate să în genuchi, ar fi fost un act de neascultare, de nesupunere să nu fi ascultat de porunca de a sta drept și să faci tocmai contrariul. Când se cetește sf. evanghelie, toți creștinii știu că vorbește însuși Mântuitorul Hristos și atunci nu fac altceva, decât să cadă și ei, ca oarecând Maria la picioarele Mântuitorului și ca și ea să soarbă cu mult nesaț și cu multă înțelepciune aceste cuvinte sfinte și dătătoare de viață.

Cuvintele Fericitului Augustin din Tez. liturgic Tom. II, pag. 247 «că atunci când se cetea sf. evanghelie, toți se sculau și-și făceau semnul sf. cruci», deși pare a ne da impresia, că se sculau la cetirea sf. evanghelii mai mult pentru a-și face semnul sfinte cruci, decât pentru ascultarea sf. evanghelii, — căci dacă obiectivul ar fi fost ascultarea, ar fi trebuit să avem: Când se cetea sf. evanghelie, toți se sculau și ascultau... și deci neavând această expunere nu ne oprește nimic să credem, că creștinii după ce se sculau din locurile lor — de jos sau din străini — și își făceau semnul sf. cruci, nu ar fi căzut în genuchi, și așa ar fi ascultat sf. evanghelie, precum fac și azi, totuși au determinat pe unii partizani ai sensului material al cuvântului ὀρθοί, ca spri-

jiniți fiind și pe «Constituțiunile apostolice» să afirme, că primii creștini ascultau evanghelia în picioare. Nimic de zis. Ascultau evanghelia în picioare, dar această pozițiune o aveau creștinii ca regulă generală și ca atare, nu la cuvântul ὀρθοὶ se ridicau. Că nu acest cuvânt era hotărâtor pentru pozițiunea fizică, e și faptul că la «Lumină lină...» nu mai avem cetirea evangheliei și totuși avem cuvintele σοφία, ὀρθοὶ. Deci și în această împrejurare cuvântul ὀρθοὶ trebuie luat în alt sens decât cel material.

Al treilea moment în care găsim expresiunea σοφία, ὀρθοὶ e la liturghia mai înainte sfințită, rostindu-se aceste cuvinte de către preot, având în mâini sfeșnicul cu lumini aprinse și căutând spre răsărit, iar apoi se întoarce spre apus și zice: Lumina lui Hristos, luminează tuturor», după care se cântă stihul 2 al psalmului 140: «Să se îndrepteze rugăciunea mea, ca tămâia înaintea ta...» Tezaurul liturgic Tom. III, pag. 231, ne dă cu această ocaziune o foarte prețioasă lămurire în sprijinul părerilor noastre. Iată lămurirea: «După cum vedem de 7 ori se repețește această duioasă și prea frumoasă cântare: să se îndrepteze rugăciunea mea. Ea e atât de pătrunzătoare în cuprinsul și melodia ei, încât ne poartă cu cea mai deplină înlesnire în timpurile vechi creștine, când pioșii o ascultau în genunchi la apusul soarelui. Pare că îi vedem pe acei sfinți evlavioși, stând sfioși, dar cu mulțumire sufletească în casa lui Dumnezeu și închinându-se lui fără încetare. Pentru aceea și credincioșii din zilele noastre stau în genunchi în timpul acestei cântări și se roagă lui Dumnezeu, imitând pietatea fraților lor din timpurile începătoare ale bisericii».

Dacă ingenunchere s'a petrecut în timpurile începătoare ale bisericii, deși se zicea σοφία, ὀρθοὶ, se vede bine că nu nesupunerea de a sta drepti la auzul orânduitului și poruncitorului cuvânt ὀρθοὶ îi făcea să ingenunche, ci iarăși destul de vădit că ὀρθοὶ se raporta la altceva, decât la pozițiunea fizică. Avea deci alt rost, altă însemnare.

Avem în sfânta liturghie un singur moment în care cuvântul ὀρθοὶ e întrebuințat singur și anume în expresiunea: «ὀρθοὶ μεταλαμβάντες τῶν θείων ἁγίων... Dreptii primind dumnezeieștile... prea curatele, nemuritoarele, de viață făcătoare ale lui Hristos taine, să mulțumim Domnului». Acest moment lămurește toată încurcătura. Însemnarea cuvântului ὀρθοὶ se clarifică și cu această clarificare toate aparențele de contrazicere între ὀρθοὶ și diferitele cântări și mișcări din timpul sf. liturghii, dispar, rămânând un tot armonios dela început până la sfârșit. Aci avem cuvântul drepti în adevărata lui traducere, arătându-ne precis, că se referă la dreptii din biserică, cari primind sfintele, dumnezeieștile, taine ale lui Hristos, împărtaşindu-se, se cuvine să mulțumim Domnului. Cum? Aci îmi aduc aminte, că la Seminariul Central, ca elevi, după ce ne împărtaş-

șiam, la auzul acestor cuvinte, cădeam toți în genunchi și cetiam rugăciunea de mulțămire a sf. Marelui Vasile: «Mulțumescu-ți ție, Doamne Dumnezeul meu, că nu m'ai lepădat pe mine, ci părtaș a fi sfintelor tale m'ai învrednicit....» În privința aceasta, ne lămurește și Tezaurul liturgic Tom. III, pag. 216, căci zice: «Acum diaconul iese pe ușa dela miază-noapte în mijlocul bisericii și zice ectenia: **Dreptii primind dumnezeieștile, preacuratele....** lui Hristos taine să mulțumim Domnului, *prin care deșteaptă pe pioși la mulțămire* pentru dobândirea sfintei euharistii».

Prin urmare iată ce însemnează ὀρθοὶ: Pioșii, dreptii din biserică. Și pentru că nu toți dreptii din biserică se împărtaşeau, ci numai unii, pentru aceea în această împrejurare nu avem, oī ὀρθοὶ, adică articulat, ci ὀρθοὶ nearticulat. Așa că traducerea exactă ar fi: cei drepti, unii dreptii. De altfel la această însemnare a cuvântului ὀρθοὶ ne aduce și lămurirea dată mai sus, că *pioșii din timpurile începătoare ale bisericii stăteau în genunchi când se cânta «Să se îndrepteze rugăciunea mea...»* în timpul liturghiei mai înainte sfințită, pioșii nefiind alții decât acei ὀρθοὶ cărora li se recomandase înțelepciune — σοφία.

Ar putea surveni acum obiecțiunea, că termenul scripturistic pentru denumirea de *drept* e δίκαιος. Întru totul obiecțiunea e adevărată.

Acest termen îl găsim în toate locurile unde e vorba de drepti. «N'am venit să chem pe cei drepti, ci pe cei păcătoși.... ὁ γὰρ ἡλθὼν καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς. (Mat. IX. 13). Atunci vor răspunde dreptii, zicând — τότε ἀποκριθίσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες. (Mat. XXV. 37) «apoi în Fapte III. 14; Iacob V. 16; Rom. I. 17; Rom. III. 10 și în alte locuri unde e vorba de drepti. Despre care drepti este însă vorba în aceste locuri și ce se înțelege prin δίκαιος? Aci avem cuvântul plin de autoritate și de erudiție al P. S. Vartolomeu, găsit în prelegerile în care tratează genealogia Mântuitorului în cuprinderea următoare: «Prin δίκαιος înțelegem pe acela, care s'a ridicat la cea mai înaltă treaptă a desăvârșirii morale, care posedă prin urmare cea mai înaltă stare de virtute». Nu însă la acești drepti se referă cuvântul ὀρθοὶ. Sensul biblic al întrebuințării cuvântului ὀρθῶς în cele două locuri din N. Testament, care au fost citate și mai sus: «drept ai răspuns — ὀρθῶς ἀπεκρίθης (Luca X. 28) și «Invățătoruleștim, că drept vorbești și înveți — διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις (Luca XX. 20)» ne îndreptățește să spunem, că e vorba de dreptii, cari cred și mărturisesc adevărata credință, și nu de dreptii de cari vorbește Scriptura.

În rezumat deci această expresiune liturgică poate fi întrebuințată în românește, fie tradusă ad litteram: «înțelepciune, și înțelepciune, drepti», fie tradusă ad sensum: «cu înțelepciune și cu înțelepciune, drepti».

Preot CONST. M. PETRE, Ploestii.

CĂUTAȚI MAI ÎNTÂI ÎMPĂRĂȚIA LUI DUMNEZEU

Intr'un referat al unui cucernic asesor eparhial, citesc că doi preoți au fost dovediți că într'o Duminică, în vremea când trebuiau să officieze Sf. Liturghie, au plecat la Craiova pentru o adunare cooperatistă.

Negreșit că tare m'a durut în suflet, aflând despre acest lucru, dar mărturisesc că și mai mare mi-a fost durerea, când un prieten, cu care vorbiam de isprava de mai sus, îmi răspunse: Și ce rău vezi tu în faptul că acești doi preoți în loc să se tot roage în biserică au dat fuga la oraș pentru a pune umărul la ușurarea traiului celor mulți? Nu ai văzut oare că într'o publicație religioasă un preot a susținut, că și cooperația este un altar, unde ca și într'o biserică se poate sluji spre împlinirea poruncii: Iubește pe aproapele tău ca însuși pe tine?

Eu, răspuns nu am dat acestor neîntemeiate întâmpinări, dar în taină am recunoscut, că în mare parte vinovați de o atât de mare rătăcire erau alții, iar nu prietenul meu. Căci din ce în ce mai mult se vede vânturându-se și de către preoți părerea, că, dacă nu și preoții, cel puțin dreptcredincioșii pot fi la urma urmelor scutiți de slujbele officiate în biserici. Așa, de pildă, iată ce scria mai deunăzi un preot într'o publicație religioasă:

«Noi am moștenit suflete creștine, formate de cei dinaintea noastră. Pe atunci, alte vremuri, biserica era plină de lume, care sta cu răbdare și sorbea din dulceața învățaturii Domnului. Școala era sub strașina bisericii. Astăzi lumea nerăbdătoare nu mai stă ceasuri întregi în picioare; ea trebuie căutată, — predicatorul ei trebuie să umble după ea să-i ație calea. — Pentru astfel de lucru e chemat scrisul și mai ales ziarul».

Nu mi trece negreșit prin gând să susțin că preotul, care scria cele de mai sus, ar propune să se renunțe la propagarea învățaturii creștine prin viu grai în biserici, pentru a se recurge numai la propaganda prin scrisul din ziare. Cred însă, că și preotul, care își puna aproape toată nădejdea în propaganda prin ziare, — este greu influențat de modernistul curent, potrivit căruia cultul și ceremonialul ar trebui să cedeze pasul predicii orale ca și propagandei prin scris. — În orice caz, mi se pare că nu greșesc dacă afirm, că din ce în ce sporește numărul preoților, cari socotind că ritualismul nu prea le dă pas să-și pună în valoare personalitatea, se arată tot mai mult dornici să-și pună la vedere individualitatea prin predici rostite în biserici sau tipărite în reviste și ziare. De aceea se și observă la mulți din preoții de astăzi acea crescândă pornire de a pune tot mai puțin preț pe ritualul și ceremonialul nostru strămoșesc.

Oare, influențat fiind de acest modernist curent, — preotul nu se simte ispitit să lase în părăsire altarul din biserică pentru a putea sluji într'un alt altar, în acela al cooperației? Oare, chiar și când nu aleargă în slujba cooperației, preotul, stând sub stăpânirea gândului, că lumii celei «nerăbdătoare» de astăzi trebuie «să i se ație calea», nu se simte el oarecum îndemnat și scuzat să-și țină închisă biserica, sub cuvânt, că umblă întru căutarea oilor pierdute? Oare este de crezut că *ortodoxia*, prea repede desnădăjduind de a-și mai vedea casele de rugăciune pline, se mai putea menține, chiar și dacă preotul ar consimți — după cum i se recomandă — «să meargă el după credincioși (?) fie în ateliere, fie în piață, fie în tramvaie, fie în teatre, fie în restaurante, fie în localuri de cinematograf»? În sfârșit, este oare de crezut, că prin scrisul de prin ziare și s'ar putea stârni în suflet măcar cât de puțin din înfiorarea ce te cuprinde, pășind pragul unui stânt locaș?

«Când intrăm într'o biserică — ne spune un P. S. Arhieru — despărțindu-ne de sgomotul și de sbuciumul vieții de rând, simțim cu puterea tainică, ce ne înconjoară, ne poartă fără să voim gândurile în spre slava cea necuprinsă a lui Dumnezeu. Precum trupul este razimul și simțirile sunt organele sufletului, așa Biserica și ceremoniile sunt stâlpii religiunii».

Negreșit că spunând acestea nu pierd din vedere, că împotriva sectanților altă propovăduire nu este cu putință, de cât cea întreprinsă în afară din biserică, fie prin grai, fie prin scris. Dar în cele mai sus citate, nici vorbă nu e de acești puțin numeroși sectanți, cari stăpâniți fiind de puternice porniri mistice și spiritualiste, nu și-au pierdut încă credința religioasă. În cele de mai sus este vorba de mulțimea nespusă a atâtor «credincioși», cari numai cu numele se mai pot socoti ca creștini ortodoksi. Oare asupra puzderiei acestor ființe, cu totul nepăsătoare față de cele religioase, — crede cineva, că va avea presa înrăurirea, ce i se atribue? — Nu ar fi oare mai cuminte și mai de folos, ca mai înainte de a se hotărî să ia și să stea afară din biserică întru căutarea și luminarea creștinilor nepăsători, preotul să se străduiască îndelung întru ai pofti și a-i aduce iarăși în biserică?

* * *

Și pun această întrebare, mai ales pentru că mi se pare, că în mare parte preoțimea, deznădăjduită de nepăsarea norodului și înrăurită de îndemnurile celor ce și-au pierdut credința în puterea rugăciunilor, ar fi oarecum pornită

să se încarce mai degrabă cu alte însărcinări, decât cu acelea, ce li sunt impuse de taina preoției. Vreau adică să spun, că la mijloc ar fi un fel de abdicare dela spiritualele îndatoriri impuse celor ce s'au legat să slujască mai întâi și mai întâi altarului.

Așa de pildă, nu odată mi-a fost dat să aud vorbindu-se de *preotul-medic*. S'a și tipărit, mi se pare, o carte sub acest titlu.

Ce vreau eu să spun, făcând această constatare? că preotul n'ar trebui la nevoie, la mare nevoie, să caute să vindece boalele trupesti și prin medicamente? Nu, — bineînțeles că nu. Cred însă că întâia datorie a preotului, chemat la căpătâiul unui bolnav, este să cerce a-i alina durerile prin rugăciuni. Numai cu acest înțeles sunt rostite cuvintele din Evanghelie: *Pe cei bolnavi vindecați, pe cei leproși curățiți și pe cei morți înviați*. Este oare cineva în stare să tâlmăcească într'altfel aceste sfinte îndemnuri, — referitoare numai la puterea tainică a harului și a rugăciunilor? Eu, unul nu cred.

De aceea, eu îmi închipui că de dorit ar fi, ca preotul o clipă să nu piarză din vedere, că el în ochii bolnavului trebuie să se înfățișeze mai întâi și mai întâi ca rugător către vistierul bunătaților și Dătătorul de viață. Cu alte cuvinte, eu socotesc că preotul nu trebuie să uite, că în lume el este rânduit să poarte epitrahilul, iar nu sorțul infirmierului, — că bolnavilor este dator să le dea lor întărirea mai întâi prin rugăciune, iar numai după aceea prin medicamente. În orice caz, — fapt neîndoios este că nu stă înăuntrul învățaturii sfinte preotul, care se apropie de paturile de suferință, arătându-se mai cu credință în meșteșugul medicinei, decât în taina preoției.

Prin aceasta, vreau eu să spun că preotul nu are ce căuta pe tărâmul igienei? Nu, nicidecum.

Dar igiena este una, și medicina este alta. Căci, pe când igiena are numai un rol preventiv, medicina, orice s'ar zice, are numai un rol pur curativ. Cu alte cuvinte, igiena preîntâmpină boalele, ținându-le departe de om, — iar medicina le caută și le tămăduiește mai ales atunci când ele s'au și încuibat în om.

De aceea, cred că aci foarte nemerită este următoarea întrebare: Este oare de închipuit, că nu intră în voia igienei, acel care, bătând calea bisericii, păzește cu sfințenie și posturile și toate rânduelile, cele referitoare la creștinăscă înfrânare? Cine, trăind sub ascultarea poruncilor Domnului, nu-și vede îndată înflorind și sufletul, și trupul și gospodăria?

Căci, sigur este că nici unei stricăciuni nu i se poate ține piept, de cât pe acolo pe undă în sufletul oamenilor și-a făcut cuib frica de Dumnezeu. Și aceasta, pentru că mântuitoarea frică de Dumnezeu este, nu numai începutul înțelepciunii, dar încă și izvorul a tot ceace este de folos și sufletelor și trupurilor noastre.

«In țări ca a noastră — scria dl. profesor Mehedinți — nu numai pentru partea morală, ci și pentru îmbunătățirea părții materiale, tot biserica rămâne școala cea mare a națiunii. Prin urmare, dacă dorim în adevăr ridicarea poporului nostru, să dăm bisericii vechea ei însemnătate».

De aceea, eu îmi iau voia să pun sub ochii celor în drept cuvintele atât de cuprinzătoare ale Mântuitorului: Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu! Adică: Fiți mai întâi neosteniți slujitori ai altarului, și străduiți-vă să umpleți din nou bisericile cu drept credincioși, — și îndată veți vedea părăsindu-se nevinovăția în suflete, sănătatea în trupuri și belșugul în gospodării.

M. MIHAILEANU
Profesor, Pitești

UN RĂSPUNS LA „APOSTOLATUL ORTODOX“

În *Universul* din 14 Oct. 1926, a apărut un articol, sub titlul «Apostolatul Ortodox», semnat de d-na *A. Cantacuzino*, în care se poate vedea propunerea D-sale cu privire la reorganizarea învățământului teologic, sub trei puncte esențiale:

1. Seminariile să fie sub directa supraveghere a Înălților Preoți și a St. Sinod.

2. Facultatea de teologie să rămână la Universitate.

3. După terminarea seminarului sau a facultății, tânărul să facă o pregătire sufletească, într'o casă de reculegere, în timp de 2 ani, și-apoi să se procedeze la hirotonirea preotului. «După doi ani ar fi preoți și'n urmă s'ar căsători în liniște, căutând tovarășe demne». Căci d-na Cantacuzino

argumentează astfel: «Ce fel își întemeiază familia? La 20 ani, în pripă, silit de cariera sa, el caută o tovarășe, care de multe ori aparține unui mediu fără legătură cu preocupările sale și iată-l târât de vârtejul nevoilor, de tot felul de treburi, cari nu-i dau răgaz să vegheze sufletul altora».

Apoi d-na Cantacuzino, propunând căsătoria după preoție, găsește de cuviință: «Preotului vădov chiar, tânăr, îi este îngăduit a-și îndeplini menirea; iar preoții tineri necăsătoriți ar intra în această categorie». Cu alte cuvinte, în legătură cu reorganizarea învățământului teologic, se ivește și problema căsătoriei preoților.

De observat că d-na Cantacuzino propune

căsătoria după preoție din două motive: 1. Pentru că teologul, grăbit de cariera sa, n'are timp să-și caute *tovarășe demnă*, și 2. Pentru că recăsătorirea preoților să aibă puțința înfăptuirii.

Acest articol a fost discutat pe toate părțile; dar pentru că problema căsătoriei preoților cuprinde în ea și persoana preotesei, cuvântul meu de preoteasă va fi numai în această privință.

Din argumentele d-nei Cantacuzino, oricine poate înțelege ecoul aprecierilor generale cu privire la preoteasă în viața preotului. Dealtfel, în în loc să ne supere aluziunile, ar trebui să ne fie imbold de muncă și de înțelegere a rostului rostru de preotese și am convingerea că oricare dintre preotese, care a citit articolul d-nei Cantacuzino, a fost adânc determinată să facă toate eforturile să-și afirme personalitatea de tovarășe demnă a preotului.

În această direcție, încă de anul trecut, la sfârșitul sedințelor conferinței generale a preoților am încercat să atrag atențiunea prea cucernicilor preoți asupra lipsei de personalitate creștină a preotesei. Recunosc, era greu să fiu aprobată imediat, căci chestiunea prezintă o cercetare a cauzelor și o parte se răsfrângea asupra preotului ca soț.

Mă rog, nu o căutase el printre fetele cele mai bogate ale satelor, deci răsfățate în avere și dorinți? Nu-i ceruse el să fie femeia de alcov și administratoarea bunurilor materiale? Oare nu-i lăsase el libertatea de acțiune în societate fără a fi pregătit-o și fără a-i fi cerut să fie întâiu preoteasă?

Ei bine, s'au mulțumit să pună starea preotesei în afară de viața lor misionară. Și iat-o pe preoteasă în situația de a fi considerată ca ceva care încurcă calea misionarului; iată gândul ce frământă mintea multora de a găsi soluția prin care preotul, deși căsătorit, totuși să nu fie împiedicat în misionarismul său de prezența preotesei și se credă a fi o soluție căsătoria după hirotonie!

Dar să răspundă preoții celibatari din Ardeal, cari cu toate casele parohiale confortabile, întâmpină comentariile satelor și lipsa de ordine și economie domestică; și mai cu tărie poate să răspundă preoții tineri din vechiul regat, cari n'au case parohiale și cari știu câte gropi de șobolani astupă, câți pereți crăpați cârpsc, câte ferestre cu hârtie lipesc biete preotese tinere. Căci, de obicei, cea mai ruinată casă din sat este pusă la dispoziția preotului împreună cu «promisiunile» că «te vom mai ajuta părinte»!

Și când astfel stau lucrurile, cine îndrăznește să trimită pe preot la postul său, fără aceea care trebuie să se ocupe de cele pământești ale preotului?

Greutățile de traiu, pe cari le întâmpină preotul în primii ani ai preoției, determină, pe cei cari

cunosc situația reală, să admită căsătoria înaintea preoției și mai mult chiar sunt determinați să înțeleagă că rolul preotesei se contopește cu misionarismul preotului; căci rolul preotesei este cu mult mai greu decât al oricărei femei; ea trebuie să dea acțiune soțului nu numai în calitate de conviețuitor, ci și ca administrator al Sf. Taine, asigurându-i viața de sfințenie.

Astfel înțelegând rolul preotesei în viața de apostolat a preotului, n'am stat nepăsătoare și trebuie să spunem că încă de anul trecut am hotărât consacrarea preotesei alături de misionarismul preotului și'n această privință am cercetat cari ar fi mijloacele cele mai sigure prin care putem deveni adevărate creștine și preotese.

La suprafață privind situația preotesei, ea nu numai că trebuie să arate parohiei un model de gospodărie și de viață familiară de un creștinism desăvârșit; dar trebuie să fie și cel dintâiu exemplu al iubirii de aproapele, care cuprinde în sine atâtea acte de milă creștină.

În fond privind situația, preoteasa este cel dintâiu exemplar creștin modelat în piatra culturii profane și prezintă proba cu care se poate controla puterea de muncă și sfințenia vieții unui preot.

Căci, pe cât de ușor este a recomanda preceptele evanghelice celor cari n'au prilejul a controla dacă-ți contormezi evangheliei viața ta de preot, pe atât de greu este a recomanda preotesei, care-ți cunoaște zilnic viața! Deci o preoteasă demnă este dovada unei vieți desăvârșite din partea preotului și nimeni nu poate pregăti pe preoteasă decât preotul ca soț.

Raul nu stă în faptul căsătoriei pripite înaintea hirotoniei, ci în lipsa de înțelegere a datoriilor de preot și de preoteasă, precum și'n graba cu care se săvârșește Sf. Taină a preoției.

În vederea săvârșirii Sfintei Taine a preoției, Sfinții Părinți au hotărât, între altele, canonul de a fi «bărbatul unei singure femei»¹⁾, absolut indispensabil vieții de sfințenie obligatorie preotului, și s'a canonizat întâiu căsătoria și-apoi preoția, având în vedere apropierea sufletescă între soț și mai ales pregătirea femeii pentru viața de preoteasă. Astfel că nu trebuie decât să revenim la adevărata înțelegere a convingerii și la adevărata legătură dintre canonul căsătoriei și al preoției și vom înțelege ca Sf. Taină a preoției să se facă cu multă atențiune, precum ne recomandă și Sf. Scriptură.

Și-atunci iată-l pe viitorul preot impus în situația de a pregăti pe soție ca pe viitoarea maică sufletescă a parohiei, începând cu o amănunțită cercetare a lipsurilor ei, pe cari, cu dragoste și

1. Aceasta o spune însăși Sf. Scriptură—Sf. Apostol Pavel către Timotei. Notă *Arhim. SCRIBAN*.

și răbdare de duhovnic, să le vindece, întrebându-i și arătându-i acele precepte evanghelice ce i se potrivesc, căutând să o facă a înțelege viața misionară a preotului în care își are și ea partea de muncă, demonstrându-i că preoteasa trebuie să fie cea dintâiu între creștinele parohiei și că oriunde trebuie să hotărască o atmosferă creștină prin puterea ei.

Așa dar preoteasa trebuie formată și încă prin preotul și soțul său, ca cel dintâiu examen al forței lui apostolice. Prin urmare căsătoria se impune înaintea hirotonirii preotului și atrage următoarele condițiuni:

1. Viitorul preot să aibă timp a face primii pași către apostolat, experimentând în mic, asupra viitoarei preotese, soția lui, începând cu citirea Sf. Scripturi, adică arătându-i constituția așezământului creștin, din cadrul căreia nu trebuie să iasă nici odată preotul și preoteasa, punându-i la îndemână mijloacele cu care să înțeleagă Sf. Scriptură și astfel să o poată aplica la viață și terminând prin a o face să înțeleagă rolul de preoteasă aducând-o la conferințe cu caracter religios, ce s'ar putea organiza special pentru pregătirea preoteselor și cari ar fi de un real folos și pentru actualele preotese.

2. Pe lângă starea materială, care se urmărește azi în vederea căsătoriei preotului, să se ceară viitoarei preotese un anumit grad de cultură și dovada unei înclinări spre a deveni o bună preoteasă și cred că s'ar pregăti astfel fetele de preot, cari deși n'ar avea zestre mare, ar avea totuși mediul necesar unei viitoare preotese.

Cu convingerea că servesc pe surorile mele cari și-au înțeles rolul și cari, alături de preoții, soții lor, servesc biserica și neamul, caut să atrag atențiunea, că, dacă o parte dintre preotese au înțeles să fie întâiu femeii, apoi suntem o majoritate cari înțelegem să fim și preotese demne și-am primi cu bucurie orice obligațiuni, cari ne-ar întări prestigiul de preotese ale bisericii ortodoxe române.

Rog cu căldura dragostei de soră întru Domnul nostru Iisus Hristos pe toate doamnele preotese din întreaga țară, cari simt la fel cu noi, cele din micul comitet din București, să ne comunice orice gânduri și propuneri ar dori să ne facă în vederea unei apropieri sufletești ce trebuie să ne ție strâns unite spre a ne afirma personalitatea de preoteasă alături de preotul bisericii noastre strămoșești.

Preoteasa ECAT. ȘERPOIANU,
Parohia Pozeanu-Grivița București.

CRONICA BISERICESCA

Moartea Episcopului TEODOSIE, fost al Romanului

Duminică, 7 Februarie c., a încetat din viață, în singurătatea sa din Mănăstirea Neamțului, Episcopul Teodosie, care de trei ani de zile trăia în tihna acelei mănăstiri, după ce se lăsase de slujba eparhiei Romanului, pe care o păstora din 1912. Știrile din ziare despre trecerea sa din viață au fost foarte scurte. Pe altă cale am aflat că a fost găsit mort în pat, în dimineața zilei de Duminică 7 Februarie c.

Răposatul slăbise mult cu sănătatea. Deși se mai iveau din când în când în București, cu toate acestea era văzut mișcându-se greu pe stradă. Nici nu-l mai ajutau ochii. Niște ochelari mari negri se adăogau la starea sa generală de vădită suferință și arătau organe istovite.

Nu mai era Vlădica Teodosie cel din 1909, care venise vicar la Mitropolia din București, adus de Mitropolitul Atanasie, și care pășea țăntos și dârț, plin de energie și hotărâre, cum îi era firea.

Cu toate acestea, deși bolnav și deși chiar sufletește era mai muiat, tot își păstra din vechea sa dârzenie. Indată ce începeai vorba cu el, numaidecât îl vedeai că iese la iveală în ființa sa vechiul său fel, omul căruia nu-i sufla nimenea în borș. Privea faptele zilei și se apuca să le judece tot cu felul său aprig și nedomolit, cum l-am cunoscut totdeauna.

Cea din urmă dată am stat de vorbă astă vară la Mănăstirea Neamțului. Nu te prindea gândul că peste câteva luni n'are să mai fie în viață. E adevărat că era slăbit. Dar era de câțiva ani așa, încă de pe când era episcop la Roman, și tot o ducea. Deci puteai crede că era s'o mai ducă. Ne-am despărțit cu rămas bun și cu așteptarea că ne-om mai vedea și la alt an.

Credeam că l-oi putea hotărî să-mi dea un manuscris al său, pe care știam că-l are de multă vreme și care stătea de prea mult timp netipărit. Socoteam că așa putea face ceva cu el la București, să vadă lumina tiparului. Răposatul însă nu s'a putut hotărî. Ținea la el cu mare scumpătate. Era traducerea unei Introduceri în Noul Testament, traducere din grecește, după teologul grec *Damalas*, lucrare mare și care ar fi de folos, dacă ar eși pe românește. Deși e o scriere mai veche, dar cu adaos de note pe ici și colo, scrierea ar putea fi folositoare.

Răposatul vorbește despre ea în tipăritura sa cea mai din urmă: Tâlcuirea Sfântului Ioan Gură de Aur la Epistola către Evrei. Ea rămâne acum netipărită și cine știe când o mai fi chip să iasă la lumină.

Cu aceasta, avem acum a doua lucrare a unui răposat la Neamțu, care intră în odihna rafturilor, pentru că să zacă acolo neștiută și necăutată. Alta mai veche este traducerea scrierilor lui *Iosif Flaviu*, făcută de răposatul Arhimandrit *Grigorie Ștefănescu* și care

zace tot prin rafturile bibliotecii Neamțului. Dacă la aceasta mai adăogăm ce a mai rămas dela alt răposat de treaptă înaltă, Arhiereul *Narcis Crețulescu*, înseamnă că se îngrămădesc acolo multe lucrări care ar putea vedea lumina tiparului.

Vlădică Teodosie murind, lasă despre sine amintiri amestecate. Tuturor le vine în mintea asprimea firii sale și făptura sa bățoasă, cu care nu te puteai înțelege ușor. Ințepenit într'o hotărâre, nu-l puteai scoate din ea și ți-o impunea cu măsuri necruțătoare. Așa a fost și ca vicar al Mitropoliei din București și mai mult încă apoi, ca episcop al Romanului. Din această pricină, mulți au despre el amintiri cu fiori. Tot așa povestesc alții din vremuri mai vechi, când răposatul a fost protopop al Bacăului.

Cu toate acestea ar fi greșit să cuprindem ființa sa numai în această lature de atingere cu Prea Sf. Sa prin unele fapte de cărmuire vlădicească. Răposatul a fost un chip despre care mai degrabă trebuie să ne amintim cu respect și vrednică prețuire, pentru că a fost un bărbat înzestrat cu daruri sufletești despre care nu trebuie tăcut cu niciun chip. Căci dacă scoți această bățoșenie a caracterului său, încolo nu mai ai de povestit despre chipul său decât fapte care trebuiesc pomenite cu pietate.

Putem grăi astfel cu atât mai multă dreptate, cu cât asprimea răposatului vlădică s'a revărsat necruțătoare și asupra noastră. Cu toate acestea, când stăm și privim peste îngustimile în care ne strâng ciocnirile cu oamenii, putem oare să zicem cuvânt rău despre Vlădica Teodosie? Chiar dacă neîngăduința sa firească îl împingea la aprecieri nedrepte, totuși vremea lucra și asupra sa și venea uneori la altfel de vederi.

Oricum ar fi cu aceasta, nu se poate mărgini ce a fost omul numai la atâta, ci trebuie judecat în toată lărgimea făpturii sale. Vlădica Teodosie a avut atâtea laturi luminoase, despre care este o datorie a grăi.

Rămas văduv de tânăr, răposatul și-a luat calea muncii, pe care a păstrat-o cu vrednicie până la moarte. Chiar când trupul i se șubreziise, el păstra aceasta deprindere. Apoi tot omul muncitor este o ființă care umblă pe calea virtuții, o ființă care merită respect, și nu se poate tăcea acea când vorbești despre el. Ar trebui să avem ca o axiomă că omul muncitor nu poate fi un om fără vrednicie.

Fost slujitor, ca protopop, sub bărbatul de măreață amintire Episcopul Melchisedec al Romanului, răposatul Episcop Teodosie a moștenit și primit o vrednică și scumpă tradițiune, cea a vieții închinată Domnului în slujirea harnică a Bisericii. Și dacă n'a fost de măsura maestrului său (la urma urmei câți au fost ca vrednicul Melchisedec!), cu toate acestea a pășit în viață cu tradițiunea aceluia și a slujit Domnului muncind fără încetare.

Vlădica Teodosie a luat din nou drumul cărții după văduvia sa. S'a dus de a învățat la Atena, de unde a venit cu licența în teologie. Se pare că a învățat destul de bine, în tot cazul mai bine de cât cumnatul

său Arhimandritul *Chesarie Stefano*, care a murit în vremea războiului celui mare, ca superior al bisericii românești dela Paris. Căci traduceri Vlădicăi Teodosie sunt cărți cu care poți lucra, pe când singura traducere a Arhimandritului Chesarie Stefano, *Principiile filosofiei și raporturile acesteia către teologie* (Roman 1900) după Damala, e o traducere încâlcită, din care nu poți alege nimic. Dovadă că mai bine învățase grecește Vlădica Teodosie decât cumnatul său.

Bărbați de compunere proprie n'au fost niciunul. Totuși, în ce învățaseră, mai temeinic era Vlădica Teodosie și a adus prin aceasta servicii netăgăduite învățaturii noastre teologice. Cellalt strălucea mai mult în măestria neasemănată a slujirii la altar.

Intors din Atena cu o nouă vrednicie de școală, a ajuns mai târziu arhimandrit și egumen la biserica Sf. *Spiridon* din Iași, slujbă de cinste, în care a fost așezat de răposatul Mitropolit *Iosif Naniescu*. În anul 1900, când s'a sărbătorit jubileul de 25 de ani de slujire ca mitropolit a răposatului Iosif, a fost ridicat la rangul de mitrofor, ca o deosebită prețuire din partea răposatului mitropolit. Dar în anul 1902, murind Mitropolitul Iosif și venind în locul său Mitropolitul Partenie, acesta avea nevoie de locul dela Sf. Spiridon, ca să puie în el pe vicarul său, Vlădica *Ghenadie Georgescu*. De aceia Vlădica Teodosie a fost trecut, tot ca egumen, la biserica aceluiași așezământ *Precista-Mare* din orașul Roman. Vlădica Teodosie a fost amărât de mutarea aceasta, pe care a privit-o ca un fapt de puțină prețuire care-i venea din partea noului mitropolit. Apucase a se pune în lumină în Iași, prin traducerea scrierilor Sfântului Ioan Gură de Aur, care acolo au început a eși la lumină întâia oară, pășise în mijlocul societății de cultură religioasă *Viitorul*, înființată și cărmuită de d. Dr. *D. G. Boroianu*, care a fost o bucată de vreme profesor la Seminariul „Veniamin“ din Iași, și deci mutarea aceasta îi vătămă temelia pe care și-o clădise și legăturile de cultură pe care le prinsese.

Totuși a înghițit necazul acesta, care nu avea să dăinuiască prea mult. S'a dus la Roman și, în viața și mai tăcută decât în Iași, și-a depănat înainte firul vrednic al muncii sale de traducător al Sfântului Ioan Gură de Aur. Tocmai această parte de vreme a fost și cea mai rodnică. An după an, eșeau pe românește volumele cu sfintele învățături ale marelui cuvântător bisericesc care fusese Sf. Ioan. Nesupărat de nimenea la Roman, în orașul în care se simția străbătut de vile amintiri ale Episcopului Melchisedec, a stat acolo șapte ani de viață harnică și închinată cu vrednicie Domnului.

Avea să vie cine să-l prețuiască și să-l scoată la iveală. Era bărbatul care, dela alt colț de țară, ducea o lucrare vrednică de cărturărie bisericească: Episcopul *Atanasie* al Râmnicului, căruia nu putea să-i treacă neștiută și nebăgată-în-seamă munca arhimandritului dela Roman.

Ajuns în 1909 Mitropolit Primat al României, I. P. S. Atanasie s'a gândit la un bărbat vrednic care să-l ajute ca vicar. Alegerea i s'a oprit la Arhimandritul

Teodosie. De atunci, răposatul a început a păși în largul cercurilor bisericești și a fi cunoscut mai de aproape, deși ceice urmărirea viața de carte îl știau bine mai de mult.

În primăvara aceluiaș an, în sesiunea de atunci a Sfântului Sinod, Arhimandritul Teodosie a fost ales arhieru și apoi a fost și hirotonit curând după aceea, luând în primire și postul de vicar al Mitropoliei cum și de egumen al bisericii Domnița Bălașa.

Avea pe atunci 58 de ani. Era bărbat vioi, cu mersul sprinten, în plină putere și fără semne de bătrânețe.

Aproape trei ani a stat în această slujbă. În acest timp, a fost cunoscut ca un bărbat foarte cucernic. Slujba lui la biserică era lucru închinat Domnului. Stătea adâncit în farmecul rugăciunii, în fapta vie a sufletului, care trebuie săvârșită cu gândurile lepădate de lume. Slujirea sa în altar impunea tăcece și cufundare cu gândurile către cele sfinte.

Toată această mișcare launtrică a sufletului era însoțită însă și de împodobita înfățișare în afară. Vlădica Teodosie era un bun slujitor bisericesc. Ii plăcea ca slujba Domnului să se facă cu strălucire, cu toate mijloacele de înfățișare măreață a ei. Era părtașul vechei, sfinte și curate tradițiuni de a săvârși lucrul slujirii cu toate frumusețile care vrăjesc sufletul creștinului și-l suie până la Dumnezeu.

Și în ce privește alte laturi ale vieții bisericești, îi plăcea ca toate să fie înfățișate cu mare strălucire și podoabă, chibzuindu-se că acestea au și ele putere de educațiune asupra credincioșilor.

În aceasta, nu se potrivea în vederi cu mai-marele său, Mitropolitul Atanasie, care pleca vara din București, călăuzit la gară de câțiva însoțitori, și tot așa venea înapoi toamna, fără vestire mai largă și fără alai. Vlădicăi Teodosie nu-i plăcea aceasta și voia fast și podoabă.

Era și aceasta o tradițiune, pe care și noi o prețuim, Căci ne aducem prea bine aminte de când Mitropolitul Iosif al Moldovei, la sosirea sa din București la Iași, era primit la gară de o escortă de jandarmi călări și așa era însoțit, în careta sa, până la palatul din curtea Mitropoliei. De! marile dregătorii ale țării trebuiesc și ele însoțite de chipurile acestea care lucrează sufletește asupra mulțimii norodului.

În vremea aceea, din îmboldurile frământărilor de atunci, s'a înființat în București Societatea Ortodoxă a Femeilor Române. Vlădica Teodosie a fost dintre întemeietorii ei și a rămas până la moarte credincios părtaș al acestei societăți, pe care a iubit-o și căreia i-a și dăruit averea sa. Înaltele doamne din societate au prețuit totdeauna prea mult pe Vlădica Teodosie și au rămas cu vie amintire dela Prea Sf. Sa, căruia îi păstrează o amintire din cele mai vrednice.

O trăsătură a Prea Sfințitului Teodosie a fost înfățișarea totdeauna cu chipuri largi, boerești a persoanei și a casei sale. Nu tremura la întrebuintarea mijloacelor în care trebuia să iasă la iveală vrednicia sa de vlădică. Era om de rânduială, de curățenie de înfrumu-

șare a locului unde trăia. Ii plăcea să fie la cât mai înaltă cinste înălțimea treptei de vlădică. În această privință, poate fi luat ca pildă, și oricine s'a apropiat de Prea Sf. Sa a putut vedea în el, pe omul care nu economisea lucrul pentru a împodobi duhul. Bine făcea, și aceasta poate fi pomenită ca o notă vrednică a ființei sale. Avea deplină conștiință a demnității sale și simțea datoria de a o ținea cât de sus. Judecat din partea aceasta, putem spune că avea o cugetare de prinț, care nu trebuie să i se socotească drept trufie, ci era însemnata prețuire pe care o avea despre înălțimea și vrednicia slujbei bisericești. Călcătura sa, umbletul său, haina sa, masa sa, chipul cum primea lumea — aveau ceva din nobleța omului sus pus, care înțelege că înălțimea sa trebuie să fie înălțime nu numai a treptei în care se află, ci și a manierei cu care trebuie s'o însoiească. Da, Vlădica Teodosie era om nobil și manierat. Știa cum să umble cu lumea și s'o primească, știa să fie vlădică și să se înfățișeze, el, omul aspru, cu atâtea generozități de vlădică.

Așa trebuie să vorbim despre om, când facem tabloul întreg al chipului său.

Și totuși n'am spus partea cea mai înaltă a sa. Ceiace Vlădica Teodosie lasă mai de seamă, ceiace rămâne afară de intipăririle lăsate în suflete și care se pot uita, este munca sa de traducător. În aceasta, el ne lasă o lucrare întinsă: nouă volume mari care rămân. Prin el, îl avem pe Sf. Ioan Gură de Aur, tradus în întregime. Mai are și alte traduceri, un tratat despre albine, dar cele nouă volume sunt numai lucrările Sf. Ioan.

De când am avut pe marii traducători din trecut, ca Grigorie Miculescu și Veniamin Costache, de când se tăceau în Mănăstirile noastre traduceri ca ale marilor scrieri eșite din teascurile Neamțului, de atunci nu s'au mai făcut astfel de lucrări ca acestea de acum ale Prea Sfințitului Teodosie. Cultura bisericască românească a căpătat prin aceasta un monument care trebuie pomenit cu cinste și prin care datori suntem să să păstrăm o amintire cucernică răposatului, trecut acum la odihnă prea meritată la Neamțu, după o viață vrednică și atât de harnică.

Când avem o revărsare atât de largă a vredniciei sale, să mai pomenim de micile amănunte cu care se poate plânge cineva: că mi-a rostit cutare judecată nedreaptă, că a fost aspru în cutare împrejurare, că n'a vrut să înțeleagă, că n'a vrut să asculte, că a luat strâmb cutare chestiune — lucruri care se pot spune de oricare om și cu care bagi pe oricare în iad, dacă l-ai luat după acestea! De! se înțetege, se pot povesti și de acesta despre Vlădica Teodosie. Nu ne-a urgisit și pe noi? pe Vlădica Nicodim și pe mine, cu *Mica Biblie* în Sinod, cu chestiuni pe care nu le înțelegea deplin și se oțara dârz! Dar oare aceasta e calea în care faci darea-de-seamă despre viața unui om, amănuntele de ici și de colo? ori revărsarea largă și înche-gată a ființei sale?..

Iată de ce noi scriem aici despre Vlădica Teodosie cum scriem și-i păstrăm o pioasă amintire, ca unui

chip vrednic al Bisericii noastre, și ne pare rău că, după o viață atât de harnică, închinată slujirii Bisericii, s'au putut auzi glasuri de ocară la moartea sa. Ne-am și mirat foarte mult când le-am citit și nu le putem înțelege.

P. S. Lucian, episcopul Romanului, urmașul răposatului Episcop Teodosie, primind vestea încetării din viață a înaintașului său, a dat poruncă pentru încetarea cursurilor seminarului din acel oraș, pe timp de două zile. Iată însă un profesor care nu se supune. În condica de prezență a seminarului, profesorul *Alexandru Dăscălescu* (vezi *Cuvântul*, 14 Februarie 1927), scrie: „A murit un om de prisos pentru România. Nu-i pot acorda suspendarea orelor de clasă—în semn de doliu“. Isprava aceasta o află d. *Nae Ionescu*, specialistul bisericesc dela *Cuvântul*, și găsește cu cale că trebuie lăudată, pentru că, așa după cum răposatul Alexandru Constantinescu, fostul ministru liberal, a fost judecat cu cuvinte tari la moartea sa, de redactorul d. *Pamfil Șeicaru*, trebuie să ne dezbărăm de obiceiul de a acoperi pe morți cu osanele, ci să spunem despre păcatele lor tot adevărul. Deci într-un câț, după cuvintele scrise pentru Alexandru Constantinescu, vine acum altul și pecetluiește cu negru numele răposatului Episcop Teodosie, d. *Nae Ionescu* zice că obiceiul inaugurat de d. *Șeicaru* face școală și se laudă cu aceasta. Zice că avem a face cu un progres, pentru că se face o judecată a morților. Nu trebuie să tăcem adevărul nici în fața mormântului. Trebuie să spui despre un om ceiace el însuși a fost.

Fie. Dar cu o condițiune. Adevărul acela să fie adevăr. Să nu fie el însuși minciună. Să nu fie izvorât el însuși dintr'o necunoaștere a stării adevărate, să nu plece din necazuri pe care le-ai avut cu un, om, să fie rostirea cinstită a sufletului ridicat el însuși la treapta de judecător și care grăiește din setea pentru adevăr și dreptate. Nouă însă, pe de altă parte, ni se spune că nu e cazul acesta și că rostirea d-lui Dăscălescu nu e atât de obiectivă și că pornește din mărunișuri care-și amestecă și ele fumul lor în munca „cercetătorului științific de o largă cultură, recunoscut ca atare și de Academia Română, care i-a premiat lucrările“. De! e îndoielnic, dacă Academia Română ar premia și fapta aceasta, privită nu din punctul de vedere al pietății către un mort, ci chiar ca chestiune de curat adevăr. Căci noi ne întrebăm: Cum poate fi de prisos un om care, câtă vreme l-au ajutat ochii, a stat neîncetat cu condeiul în mână, traducând în nouă mari volume, scrierile celui mai mare cuvântător al Bisericii Răsăritului și care, cu ochii bolnavi, a putut tipări și pe cel din urmă, acum doi ani, chinându-se din greu cu corectura, la care ochii săi nu-l mai ajutau și când nici noi, din pricina treburilor noastre, nu-i puteau da ajutorul pe care ni-l cerea?

Să-i judecăm pe morți, dar judecătorul să se suie mai pre sus de el, să se zmulgă din ceiace este trecător, pentru a rosti cuvânt care să fie drept și adevărat și în veșnicie.

Dacă Episcopul Teodosie a fost un om de prisos,

urmează că ce am scris noi aici, ca aprecieri despre persoana sa, nu e adevărat. Ei bine, să ni se facă dovadă că nu sunt așa, câte lucruri bune am spus noi despre Episcopul Teodosie. Dovada nu se va putea face, și atunci urmează că răposatul n'a fost un om de prisos, a lăsat urme care merită pomenite cu cinste, iar fapta profesorului Dăscălescu rămâne cu adevărat o impietate, cu atât mai urâtă, cu cât se petrece într'un seminar și va sluji de urâtă pildă seminariștilor.

Dacă starea de fapt e așa, atunci cum d. *Nae Ionescu* o poate pune în atâta lumină și pilduire?

Alt lucru de neînțeles. Dar nu singurul: Căci d-nia sa își dă seama că fapta e de osândit din punctul de vedere al disciplinei școlare și a Bisericii și zice că trebuie pedepsită. Dacă însă e bună, de ce trebuie pedepsită? Dacă ce a făcut profesorul dela Roman e ce trebuie să fie, ceva ce nu a intrat în codurile noastre de morală, dar trebuie să intre pe viitor, de ce să nu regreți înapoierea noastră, că pedepsim astfel de fapte, și să nu ceri ca însăși disciplina să se suie până la a înțelege că acestea nu sunt fapte de pedepsit, ci cinstire vrednică a adevărului?

Dar nu, d. *N. Ionescu* zice: „Bine ai făcut, trebuia să faci“. Pe de altă parte însă zice: „Dar tot așa trebuie să fii pedepsit“.

Atunci urmează că Biserica va pedepsi un act de virtute. Iată deci virtuți care încă n'au intrat în codul Bisericii și care stau nedreptățite la o parte și nebăgată în seamă de cadrul neîndestulător al moralei creștine.

Dacă nu în înseși învățămintele Bisericii, care cercetează toate adâncurile sufletului și nu poate numi rău ce e bine, dar e foarte cu puțință că unele vederi cinstite și morale n'au pătruns încă în socotințele oamenilor și ea te oșândește, când tu te-ai supus unui scrupul superior pe care ei încă n'au ajuns să-l prețuiască.

Dar în cazul nostru chestiunea stă la: Care e adevărul despre cel răposat?

Noi socotim că a fost judecat nedrept *pe temei de fapte*, și de aceia din toată inima îi strigăm; Dumnezeu să-l odihnească în pace cu dreptii!

Cercetarea neînțelegerii dintre Primăria și Seminarul din Curtea-de-Argeș.

Ziarele au răsunat îndelung și am pomenit și noi aici despre fapta petrecută acum două luni de zile, când Primăria orașului Curtea-de-Argeș a sfârșit cu topoarele instalația de lumină electrică a seminarului din Curtea-de-Argeș. Isprava a stârnit o uimire neînchipuită și lumea nu știa ce să creadă, deși, din capul locului, și ziarele și oamenii tâlcuiau cele săvârșite împotriva Primăriei. D. *Leontin Iliescu*, în trei articole din *Universul*, a constatat și d-nia sa vinovăția organelor Primăriei, dar nu scutea de oarecare vină nici pe directorul seminarului. Organele Primăriei deschiseseră și ele gura în public, pentru a-și sprijini fapta, așa că, până la urmă, în public se urzise oarecare nedumerire, dacă nu cumva și seminarul își are vina lui, neținând

seamă de drepturile Primăriei și așezându-și stâlpii instalației ei pe stradă, fără să aibă voie. Prin urmare nu era alt chip decât să grăiască ancheta. Citim însă că ancheta s'a lăcut în ziua de două Fevruarie (altă zi n'a găsit decât cea de sărbătoare!) de o comisiune alcătuită din d-nii *Al. Ștefănescu*, inspector general administrativ, și *Chiru Costescu*, inspector general în Ministerul Cultelor. Știrile din ziare spun acum însă că ancheta a stabilit deplina vinovăție a Primăriei și că comisiunea numai în duh de pace, a rânduit următorul chip de împăcare, ca să nu se mai facă procesul pe care seminariul îl pornise împotriva Primăriei:

1. Primăria să dea seminariului autorizarea de a-și avea instalația sa pe bulevardul unde a fost sfărâmată, fără vreo îndatorire a seminarului către ea; 2. Primăria să facă la loc și pe socoteala ei instalația sfărâmată; 3. Dacă Primăria dorește să aibă lumină pe bulevardul cu pricina, să plătească seminariului ce cere acesta sau, dacă nu, prețul să fie hotărât de o comisiune de specialiști, numită și de unii și de alții; 4. Implinindu-se toate cele de mai sus, seminariul să-și retragă plângerea făcută înaintea justiției.

Seminariul s'a învoit cu aceste condițiuni. Rămâne să vedem ce va face Primăria. Orice va fi, s'a făcut dovada că dreptatea n'a fost de partea Primăriei.

Moartea unui vrednic slujitor al altarului.

La noi, unde acum se face vorbă mai mult despre preotul cult și unde toată grija și strădania se dă pentru cultura preotului și unde în văzul lumii iese mai mult acel care pășește înaintea ei cu uneltele culturii, trece nebăgat-în-seamă slujitorul Domnului care și-a văzut numai de altar și aci și-a cheltuit toată râvna ființei sale. Așa se face că, în această lună, a trecut din viață în Iași un preot cu o viață sfântă, despre care se puteau sune cuvintele psalmului: „Toată ziua legea ta cugătarea mea este”, fără ca să se vorbească despre el aiurea decât în localitatea în care și-a dat sufletul către Domnul. Cu toate acestea, despre un chip ca al lui, trebuie să se vorbească mai pe larg pentru a ne da seamă de contribuțiunea pe care un preot de felul lui o dă vieții religioase și pentru a privi problema vieții de cultură, de o parte, și de cucernicie, de altă parte, și a se fixa locul lor în mișcarea vieții bisericești față cu cumpăna nedreaptă, când preotul cucernic este mult mai mult lăsat în umbră decât cel cu zbucium cultural.

Cu toate acestea, dacă însăși obștea vieții preoțești nu prea dă multă băgare-de-seamă unui preot în chipul răposatului *Constantin Găucă* (acesta e numele preotului), obștea creștinilor însă se mișcă de parcă ar învia atunci din nesimțire, când se ivește înaintea ei un astfel de chip de preot. În adevăr, înmormântarea Preotului Găucă a fost o mare dovadă despre ce a simțit această mulțime a credincioșilor despre păstorul dus din sânul ei. A fost de față o mulțime ne mai văzută. S'a făcut dovada că, în culmea îmbrățișării poporului, niciun preot nu stă mai pre sus decât preotul cucernic. Înmormân-

tarea, care s'a săvârșit de un sobor de preoți, în frunte cu Păr. Protoiereu *I. Niculea* din Iași, a fost manifestarea celei mai vii iubiri pe care poporul credincios al Capitalei Moldovei a arătat-o bunului preot, la care atâția s'au dus să-și ușureze sau să-și întărească sufletul în timpul vieții răposatului în biserica sa *Sf. Vasile* din mahalaua Tătărași.

Zlarele Iașului au scris mult cu prilejul morții sale. Noi luăm ziarul *Opinia* cu data de 8 Fevruarie c., în care aflăm un articol cu titlul „Preotul Const. Găucă”, scris de Păr. *N. Hodoroabă*, cunoscut cititorilor noștri, și găsim de bine să-l reproducem aici, pentruca, și dincolo de ținutul Iașului, să fie cunoscut vrednicul răposat care a fost un atât de credincios slujitor al Domnului. Urmează articolul:

† Preotul Constantin Găucă

Un moșneguț eu ghebul în spate, cu potcapul în cap și ou bățul cât el de mare, cu cartea subțioară, cu pas îngăduit, străbătea până ieri tăcutele străzi ale Tătărașului.

În anii din urmă, el nu știa alt drum decât cel care ducea din modestul său salaș peste drum, la biserica *Sf. Vasile*, unde slujia. Bătrânețele nu-i îngăduiau să alerge prea mult prin parohie. N'avea prestață fizică, care să atragă atenția; avea însă, ceia ce n'au mulți preoți și chiar monahi — înfățișare pustnicească, de schimnic cuvios și auster, care impunea respect chiar și celor mai puțin înclinați să respecte astăzi haina preoțească. Avea sinceritate și dulceață în glas, iar ochii lui mici cu priviri duioase și ertătoare, nu răspândeau în juru-i decât bunătate.

Ostaș care nu se înspăimântă de datorie; santinelă care stă și în vreme cumplită de iarnă pe poziție, până la schimb; ostaș care își ține jurământul și care își iubește oazarma ca și casa părintească; magistrat, împărțitor de dreptate, care stă până târziu la tribunal, cu ochii pironiți în cărțile de legi; plugar harnic, înopțat pe ogorul stropit cu sudoare și care trage spre casă abia în miez de noapte, încălzit de răsuflarea plăvanilor care parcă îi înțeleg strădania cinstită și grea...

Așa era părintele Găucă. Stăruitor și cu râvnă pentru casa Domnului. El a înțeles atât de bine și a aplicat zisa Psalmistului: „*Râvna casei tale m'a mâncat pe mine*”.

El nu știa ce-i graba: mai ales, când era vorba de slujbă și de rugăciune. De aceia, sărbătoarea stătea în biserică până la ceasul unu după amiază; iar la denii, acatiste, spovadă, stătea până în miez de noapte. Îngăduitor și bun, el se ruga pentru ori și cine venia la dânsul, la ori și ce oră din zi și din noapte. Casa și biserica sa n'aveau ore anumite pentru intrare. Gardian de serviciu, care stă neadormit și așteaptă să conducă pe patul de alinare al spitalului și să ajute pe orice suferind care îi bate la ușă. Așa era păr. Găucă.

De ce se ruga mai mult, de ce se întăria; slab fiind biruia orice osteneală și se ușura pe sine și pe acei pentru care se ruga, cu căldura pustnicului retras de lume...

Numai așa se explică, de ce era pelerinaj la biserica sa, la care veniau și creștini de la mari depărtări și de ce, în nopțile de post, s'opreau trăsuri elegante la ușa sa, din

care scoborau persoane din elita oraşului pentru a-şi pleca capul sub epitrahirul duhovnicului încercat, spovăduindu-se.

A slujit Domnului cu frică 53 de ani şi s'a bucurat pentru El cu cutremur...

La conferinţele preoţeşti venia şi el şi, când intra în sală, preoţii îl primeau cu aplauze. Impărţia la toţi pomelnicul familiei sale — foile le scotia din potcap — şi făcea întotdeauna danii societăţii clerului din eparhie: *Ocrotirea*. Ne-a rugat, ca la moarte, să-i slujim prohodul toţi preoţii din Iaşi, membrii ai societăţii şi, să nu i-l preseurtăm...

A iubit mult slujbele lungi, lung să-i fie şi prohodul de pe urmă...

Prin fum de tămâie şi prin lumină de candelă, după un asfinţit de soare, sufletul său l-a părăsit, înălţându-se spre culmi neshuciumate. Tătărăşenii şi acei cari l-au cunoscut şi în sufletele cărora ruga sa fierbinte a coborât alinare, îl vor plânge ca pe un adevărat părinte.

La intrarea în cimitir, lângă mormântul Locot. aviator Caranda s'a înfipt de mult steagul eredinţii, crucea, cu litere cioplite. Cu ţărâna de acolo se va înfrăţi trupul său obosit de cale, vrednic octogenar.

Trecătorii pioşi îşi vor aminti, că acolo odihnese rămăşiţele unui preot cuvios şi în a cărui viaţă preoţească, datinele şi credinţa strămoşească au grăit, cu pildă, destul de frumos, atât pentru mireni cât şi pentru preoţi.

Răsplătească-l Domnul, cu răsplata aleşilor săi!

Infiinţarea unei noi mănăstiri peste munţi

Biserica noastră românească ortodoxă de peste munţi nu are decât o singură mănăstire, în eparhia Aradului, şi poartă numele, ciudat pentru urechile noastre, de *Hodoş-Bodrog*. E o mănăstire mică şi nu poate îndeplini chemarea pe care o mănăstire trebuie s'o împlinească în viaţa bisericească, deşi ea lucrează cu râvnă, în măsura mijloacelor sale, fiind cu pricepere cârmuită de Păr. Arhimandrit *Policarp Moruşca*, stareţul ei. Am scris în numerele de astă vară despre frumoasa lucrare misionară săvârşită acolo, în luna August trecut, de Prea Cuvioşia Sa. Eparhia Arhiepiscopiei Sibiiului însă, oricât e de mare, nu are nicio mănăstire, şi cu toate că I. P. S. Mitropolit Nicolae ne spunea nouă odinioară că Biserica de peste munţi a dus greul vieţii şi fără a avea mănăstiri, totuşi se vede că însuşi Inalt Prea Sf. Sa simte nevoia de a avea şi mănăstiri în viaţa eparhiei, fiindcă şi dacă trăieşti cu lipsa unor organe o bucată de vreme, nu poate şi nu trebuie să fie aceasta starea de totdeauna. De aceia la încheierea anului trecut, în Pastorală sa de Crăciun, Inalt Prea Sf. Sa şi-a ridicat glasul arhipăstoresc, cu cuvânt de veste mare, pentruca să se audă în toată românia, că vrea să ridice din nou mănăstirea lui Constantin Vodă Brâncoveanu care a fost în *Sâmbăta-de-sus*, jud. Făgăraş şi care zace acum în ruină. Deci şi Biserica de peste munţi a avut mănăstiri şi a fost datorită numai vitregiei vremurilor şi vrăjmăşiei celor ce ne-au urât pe noi că aceste locaşuri n'au mai putut fiinţa. Biserica de peste munţi însă, ca cea care sufleteşte n'a fost despărţită

de noi, tot s'a folosit de mănăstirile noastre, dovadă ajutoarele de cărţi şi slove de tipar pe care stareţul *Neonil* dela Neamţu le trimetea nemuritorului Mitropolit *Andrei Şaguna*, după cum se văd acestea arătate amănunţit într'o cărticică eşită câţiva ani înaintea războiului, cuprinzând corespondenţa urmată între aceşti doi bărbaţi şi dată la lumină de d. *N. Bănescu*, azi profesor la universitatea din Cluj.

Aastă vară, la Mănăstirea Neamţului, I. P. S. Patriarh D. D. Dr. *Miron* ne povestea despre înrăurirea lungă şi puternică pe care această sfântă mănăstire a avut-o peste toată laturea Carpaţilor, din partea cealaltă a Mănăstirii Neamţului, în Transilvania, şi că Ungurii s'au silit să așeze o fâşie de neamuri străine între mănăstirea Neamţului şi Români noştri de dincolo, pentruca aceştia să nu mai poată primi înrăurirea mănăstirii.

Se înţelege, mănăstirile au fost mari arsenale de viaţă creştinească, adevărate cetăţi ale credinţei şi de aceia împotriva lor a bătut cu urgie mâna străină pentru a le desfiinţa şi, după cum se vede, a şi izbândit.

Cine citeşte povestirile istorice ale răposatului profesor *Em. Grigoroviţă*, despre viaţa noastră de odinioară prin Maramureş şi prin susul Bucovinei, află despre mănăstiri ortodoxe care erau posturi înaintate ale noastre şi duceau o luptă vie pentru slujirea şi apărarea ortodoxiei.

Se pomeneşte acolo de „Schitul Cerebucului“... Ce o fi fost acela? Cine ştie câtă tărie de viaţă ortodoxă va fi fost acolo, pe care vrăjmaşii au stârpit-o! E chemarea istoricilor noştri de a scoate din nou la lumină adevărului despre ce au fost acele sfinte aşezări care nu mai sunt.

Şi Păr. *Simeon Reli*, preot tânăr din Bucovina, într'o carte a sa *Castelul dela Nistru* din 1922, pomeneşte despre astfel de aşezări călugăreşti. Oare nu e nevoie de lumini mai largi care să ne spuie ce au fost acestea?

Şi în *Istoria Bisericii Româneşti* de d. N. Iorga găsim arătări despre vechi mănăstiri de odinioară, în care se aflau stareţi de treaptă arhierescă şi care îndrumau viaţa religioasă la noi încă înainte de înfiinţarea eparhiilor.

Deci este vorba de învierea unui trecut care a fost, de scularea la lumină a unor puteri nouă în Biserica de peste munţi, şi glasul Mitropolitului Nicolae trebuie auzit cu largime de suflet şi privit ca o zvâcnire nouă şi plină de făgăduinţe pentru viitorul Bisericii noastre de peste munţi. Inalt Prea Sf. Sa a avut un gând fericit, pentru care merită laudat şi ajutat.

Dar să păşim la amănuntele acestei chestiuni.

În Pastorală sa de Crăciun (în 1926), precum am spus, Inalt Prea Sf. Sa şi-a dat pe faţă un gând despre care ne-a destăinuit că-l frământă de când a putut să vadă Locurile sfinte cu mormântul Domnului la Ierusalim.

„De când m'a învrednicit Dumnezeu, zice Inalt Prea Sf. Sa, să văd locurile sfinte pe unde a trăit şi a propovedit Mântuitorul cuvântul evangheliei... de atunci m'am tot frământat în cugetul meu să găsesc şi în păr-

țile ardelene ale țării noastre un loc sfințit prin rugăciune, un lăcaș de cucernicie și de închinare a sufletelor către Dumnezeu.. din care să nu se mai curme rugăciunea sfântă și cântarea evlavioasă.. și din care să se răspândească lumina lui Hristos pentru întreg poporul nostru românesc“.

Gând cucernic și măreț, care a frământat mintea Inaltului Ierarh mai bine de un an de zile, de când s'a întors dela Ierusalim și pe care-l strigă acum înaintea obștii tuturor credincioșilor, gând pe care, fără îndoială, va face Dumnezeu ca să-l vadă și înfăptuit. Căci vestirea lui a stârnit mare mișcare și însuflețire între preoții și credincioșii de peste munți, care au început a păși cu daruri pentru ridicarea Sfântului Locaș.

Cel întâi însuși Inalt Prea Sf. Sa a pus bună temelie de danii cu suma de 100.000 de lei. Apoi preoții administrațiunii mitropoliei Sibiiului și alți preoți din eparhie s'au înscris cu sume mari, precum unii cu câte 5000 de lei, iar alții cu și mai mult. Astfel Preotul *Pasile Pașcău* paroh în *Rapoțel* a dat 10.000 de lei. Nu mai puțin și mirenii s'au înscris cu sume destul de mari, *D. I. D. Simian*, mare industriaș din Sibiiu, s'a înscris tot cu 10.000 de lei.

Dania cea mai mare a acestora însă, însoțită de o frumoasă scrisoare, a fost a urmașului întemeietorului mănăstirii, Principele *Basarab Brâncoveanu* din București, care a dăruit suma de 100.000 de lei. Cu aceasta, până la 25 Ianuarie trecut, suma strânsă pentru ridicarea din nou a mănăstirii, se suise la suma de 427,784 de lei.

În cele de mai la vale, noi dăm însăși scrisoarea Principelui *Basarab Brâncoveanu*, ca un frumos document despre simțirile către Biserică pe care urmașii credinciosului domn *Constantin Brâncoveanu* le păstrează cu sfințenie:

Inalt Prea Sfințite,

Intorcându-mă dela Cezieni unde am petrecut sfințele sărbători cu familia mea, primesc înălțătoarea și prea frumoasa scrisoare pe care Inalt Prea Sfinția Voastră ați binevoit să mi-o adresați, însoțită de documentele privitoare la opera măreață pe care o proiectați, de a reclădi Biserica, precum și Mănăstirea, înființate de Constantin Brâncoveanu la Sâmbăta de sus, spre a face din ele un sfânt locaș de înaltă cultură umană și creștină.

Ideea așa de frumoasă, născută din cugetările Inalt Prea Sfinției Voastre și chemată să dea poporului nostru roade așa de binefăcătoare, îmi umple inima de bucurie, și va fi pentru mine o dulce misiune de a da operei întreprinse de Inalt Prea Sfinția Voastră întregul meu concurs moral și material.

Mai mult ca ori când, după reîntregirea neamului românesc, și după ce s'au dăruit poporului nostru drepturile cetățenești cele mai largi, prin care i se încredințează lui destinele unui neam astăzi liber și de sine stătător, după atâtea veacuri petrecute în du-

rerile iobăgiei, se impune datoria de a lumina spiritele prin cultură și de a înălța sufletele ridicându-le până la sferele superioare unde strălucește sfânta morală creștină propovăduită pentru mântuirea omenirii de Domnul nostru Iisus Hristos.

Mă voi ocupa fără întârziere cu adunarea subscrierilor, și nu mă îndoiesc că, fiind dată însemnătatea operei al cărei Inițiator Inalt Prea Sfinția Voastră sînteți, rezultatul demersurilor mele va fi pe deplin satisfăcător.

Personal mă voi înscrie în capul listei, pe care mi-o încredințați, cu suma de Lei 100.000...

Nu vreau să închei această scrisoare fără a mulțumi Inalt Prea Sfinției Voastre, în numele meu și al întregii mele Familii, pentru prețioasele urări ce binevoiti a mi le face cu prilejul sfințelor sărbători, și rog pe Inalt Prea Sfinția Voastră să primiți expresiunea sentimentelor mele cele mai respectoase și cele mai devotate.

(ss) BASARAB BRÂNCOVEANU

Baptismul în România

Prin trei articole din *Universul*, d. Șoldan, tânăr cu studii teologice și redactor la acel ziar, a dat pe față o mulțime de amănunte din întocmirea baptismului dela noi și despre chipurile locului său. Pentru publicul nostru, au fost destăinuirii de preț, pentru că a putut vedea că preoții baptismului sunt bieți oameni fără pic de învățătură, care merg ca oile după ceiașe alții mai vicleni ca ei au știut să le furișeze în suflet.

După d. Șoldan, altcineva care iscălește numai cu o inițială, Z. tot în *Universul* (25 Fevr. c.) scria alt articol, în care dă o mulțime de date statistice despre numărul bapțiștilor dela noi. Din acestea aflăm că bapțiștii sunt mai cu seamă în ținuturile nou alipite la România, pe când în România veche aproape nu se simt.

Astfel în Transilvania citim că baptismul a pătruns în 212 localități din jud. Bihor, în 163 din jud. Arad, 129 din jud. Alba, 111 din jud. Severin, 69 din jud. Caraș, 60 din jud. Timiș-Torontal, 78 din jud. Hunedoara și în 55 din jud. Cluj. În alte ținuturi din Transilvania, pătrunderea e mai slabă.

Nu în aceiași măsură mare, dar a străbătut destul și în Basarabia, precum: în 15 localități din jud. Lăpușna, în 18 din jud. Tighina, în 16 din jud. Cahul, în 26 din jud. Ismail, în 38 din jud. Cetatea Albă, în 19 din Bălți, în 18 din Hotin.

Pătrunderea baptismului între Români e foarte puternică. El n'a putut străbate tot așa de mult și la alte neamuri din țara noastră. Astfel în jud. Ciuc, unde locuitorii sunt mai mult Unguri, 78% bapțiștii n'au putut pătrunde decât în două localități, dar și acestea românești, Bicz și Cirleu, având 2 predicatori români. În jud. Trei-scaune cu popor 79% Unguri, bapțiștii au pătruns în 10 localități. În jud. Odorhei, cu 93% Ungurii bapțiștii au răzbătut în 21 de localități.

Câți sunt acești bapțiști, au o puzderie de predicatori, nu mai puțin de 909, din care 890 țărani și muncitori fără nicio învățătură, dar care umblă și prostesc biata lume cu simple bâiguieri. Acești oameni nu pornesc o propagandă religioasă, ci săvârșesc o faptă de ură și înverșunare asupra ortodocșilor. Așa, de pildă, spune *Universul*, că s'au văzut țărani români ațâțați spre atâta înverșunare față de Biserica noastră, încât, ca batjocură, au îngropat un hoit de câne în cimitir ortodox, ca să batjocorească simțurile noastre de pietate către locurile de odihnă ale morților noștri, în care doar erau îngropați înșiși moșii și strămoșii lor. Tot acești țărani își bat joc de cruci și de icoane, lepădându-se astfel de tot trecutul strămoșilor lor.

La atâta înăsprire de inimă a dus propaganda aceasta în țara noastră, și atunci te întrebi dacă mai este aceasta o propagandă creștinească, care trebuie să aducă îndulcire, ori este numai sălbătăcie de inimă?

Fără îndoială, este aceasta din urmă. Aduce vrăjă și un duh de ceartă care este tot felul de a fi al acestor secte proaspete. Caută pricină cu lumânarea și vor numai decât să izbească în felul de închinare al altora.

Până una alta, de pe urmele lor avem ură și vrăjmășie, deci o lucrare necreștinească și vătămătoare. Acesta este bilanțul lor. N'au făcut și nu pot face bine dar rău fac din destul.

Patronul Seminariului din Chișinău.

Ca și alte seminarii („Central”—București, „Veniamin”—Iași), care au ziua de 30 Ianuarie ca patron, și Seminariul „Gavriil Bănulescu” din Chișinău își are ziua Sfinților Trei-Ierarhi ca hram al său. În această zi, care a căzut într-o Duminică, s'a săvârșit mai întâi Sf. Liturghie în paraclisul seminariului de către însuși Inalt Prea Sf. Sa Arhiepiscopul *Gurie*, fiind încunjurat de Păr. *Popovici*, rectorul școlii, cum și de alți preoți.

Au fost de față P. S. Arhieru *Dionisie Tighineanul*, vicarul arhiepiscopiei, d-nul General *Rășcanu*, comisarul superior al Basarabiei și Bucovinei; profesorii seminariului, apoi înfățișătorii feluritelor autorități din Chișinău și, în sfârșit, toți școlarii seminariului.

La sfârșitul Liturghiei, a ținut predică Păr. *Timuș*, vorbind despre patronul școlii, iar după ce s'au isprăvit toate acestea în biserică, toți cei de față au trecut în sala de primire, unde Părintele rector *Popovici* a ținut o conferință în care a tratat tema „Biserica și clerul în timpul sfinților Trei-Ierarhi”. Afară de acea conferință, școlarii seminariului au cântat felurite bucăți de muzică și au recitat bucăți literare.

După această desfășurare culturală și literară, persoanele poftite au trecut în sala pregătită cu o masă bogată, în timpul căreia a domnit cea mai mare veselie. La sfârșitul ei, I. P. S. Arhiepiscop *Gurie* a ridicat cuvânt pentru M. S. Regele, pentru familia regală și pentru d-nul General *Rășcanu*. Apoi luând cuvântul d-nul General *Rășcanu*, a vorbit despre chemarea însemnată pe care o are Biserica în viața Statului și a

neamului. A arătat însemnătatea pe care a avut-o și o are seminariul din Chișinău în viața culturală și bisericească a Basarabiei și a închinat urând ca el să-și păstreze rostul său și în viitor, încă întărindu-l și peste ce a fost. La urmă, a luat cuvântul Sf. Sa Păr. Rector *Popovici*, mulțămind d-lui General *Rășcanu* pentru luarea-în-seamă a Sfinției Sale și a școlii, arătată prin venirea sa la serbare.

Serbarea patronului Seminariului din Edineți.

Și Seminariul din Edineți, din eparhia Hotinului în Basarabia, își serbează patronul tot la 30 Ianuarie, dar aci serbarea a fost mai neliniștită, din pricina neînțelegerii care domnește cu privire la acel așezământ bisericesc între director și Sf. Episcopie a Hotinului, neînțelegeri de care ziarele tot scriu de două luni de zile. După cum citim în ziarul *România Nouă* din Chișinău (2 Februarie c.), anul acesta a venit la acea serbare une mai multă ca oricând, dar slujba nu s'a putut săvârși în însăși biserica școlii, fiindcă Episcopia ridicase Sf. Antimis, fără de care nu se poate face liturghie, și au slujit numai un Te-Deum în sufrageria școlii. Cu acest prilej și pomenind și de acest fapt, s'au trimes mai multe telegrame M. S. Regelui, Inalt Prea Sfințitului Patriarh și d-lui Ministru al Cultelor.

În sprijinul tinerii calendarului îndreptat în Basarabia.

În ziarul *România Nouă* din Chișinău (2 Februarie 1927) citim că mai mulți preoți din *jud. Lăpușna* au cerut companiei de jandarmi ajutorul ei pentru ținerea calendarului îndreptat. Comandantul jandarmilor a luat măsuri în această privință și a trimes preoților următorul răspuns:

Prea Cucernice Părinte,

Pentru că problema social-religioasă, creiată în special în Basarabia, prin introducerea calendarului îndreptat, încă nu a căpătat soluțiunea cea mai perfectă, pentru împăcarea spiritelor și a celor drept-credincioși rămași în întuneric din cauza vitregiei timpurilor ce au trecut peste Basarabia sub fosta dominațiune rusească;

Imi permit pe această cale a vă încunoștiința cu tot respectul, că fiind solicitat de câțiva prea cucernici părinți din județul Lăpușna, pentru a le sta în ajutor cu tot concursul ce le pot da în propagarea și rezolvirea cât mai curând a introducerii calendarului îndreptat, am ordonat șefilor de posturi și de secții din județul Lăpușna, al căror comandant sunt, cele ce urmează:

1. Cu începere dela 1 Ianuarie fiecare șef de post și de secție împreună cu toți jandarmii să ia parte în mod *obligatoriu* la serviciul religios în biserică, atât duminicile, cât și în zilele de sărbători prevăzute după calendarul îndreptat.

2. Șeful de post sau de secție din comună să se prezinte *personal* Sfinției-Voastre și să ia relațiuni în ce mod vă poate ajuta pentru a putea concura prin acțiunea sa, la

luminarea celor ce-i păstoriți, pentru respectarea calendarului îndreptat.

3. Am ordonat șefului de post să dea concurs necondiționat Sfinției-Voastre, aretând pe toți acei cari ar încerca să turbure prin acte nedemne și pedepsite de legi, și să împiedice propaganda pentru introducerea calendarului îndreptat, de asemenea să aresteze imediat pe cei cari ar încerca să îndrepte contra persoanei Sfinției-Voastre vre-o acțiune, care ar periclita avutul sau chiar viața.

4. Am dispus ca șeful de post să oprească orice petrecere care ar avea loc în comună în zilele când cad sărbători după vechiul calendar, iar dacă au aprobarea vre-unei autorități superioare, să semnaleze cazul subsemnatului, pentru a interveni la timp să anuleze aprobarea acea autoritate.

În acest sens am făcut intervenție și la autoritățile respective.

5. În fine am ordonat șefului de post și de secție ca în toate acțiunile sale extra-profesionale să se călăuzească de prețioasele sfaturi ale Sfinției Voastre ce i le dați, convins fiind că sunteți cel mai de seamă intelectual din comună ajutat de învățător, chemat să îndrumați pe calea cea mai bună pe acei ce-i păstoriți.

Incredințat, prea cucernice părinte, că prin măsurile ordonate de mine șefilor de posturi și de secție din județul Lăpușna, satisfac dorința expresă a Sfinției-Voastre, cât și a tuturor oamenilor de bine care stăruiesc prin munca neobosită să dea îndrumarea cea dreaptă și bună fiilor țării noastre,

Imi permit cu cel mai profund respect a vă asigura de tot concursul meu ori-de-câte-ori veți crede că prin modestele mijloace ce-mi stau la dispoziție aș putea concura la ridicarea prestigiului demnității bisericii noastre ortodoxe.

Maior, MIȘU MARINESCU

Comandantul Comp. jandarmi Lăpușna

Conferențele Societății „Solidaritatea” a preoților din Galați.

În fiecare an, societatea culturală a preoților din Galați „Solidaritatea” întocmește să se ție un șir de conferențe, mărind cu aceasta șirul conferențelor altor așezăminte (Liga Culturală, Căminul Sf. Impărați, Universitatea Populară și altele) care mai sunt în Galați. Anul acesta însă așezămintele mirenești au fost mai slabe, fiindcă nici n'au mai început conferențele, pe când cele bisericesti se țin strună. Lucrează căminul dela biserica *Sfinții Impărați*, cârmuit, ca și până acum, de Păr. *Indovic Cozma*, care a fost sărbătorit în Ianuarie pentru lunga sa activitate la acel cămin; lucrează întocmirea mai nouă, numită „Ateneul Sf. Vineri” de pe lângă biserica *Sf. Vineri* cârmuit cu vioiciune de Păr. *Econ. David Popescu*, și lucrează încă și societatea preoților „Solidaritatea”.

Conferențele „Solidarității” s'au început în ziua de 2 Ianuarie, fiind deschise de scriitorul acestor rânduri, iar apoi au urmat în fiecare săptămână, fiind ținute pe rând de Păr. *C. Andrei*, consilier referent în admini-

strația eparhială a Dunării-de-Jos; de Păr. *Corneliu Grumăzescu*, consilier referent cultural în aceiași administrație, și apoi alții.

Subsemnatul a vorbit despre *Starea religiunii în lume în ziua de azi*, după care s'a găsit un domn care n'a fost de față, dar a auzit ce am vorbit și a scris în ziarul *Vremea* din Galați că l-am copiat.

Eu, la conferența lui, ținută în 1925, nu fusesem, nici nu și-a scris-o ca s'o pot citi, nici dumnealui n'a fost de față ca să știe ce-am vorbit eu, dar tot s'a plâns că l-am copiat. Dovadă de felul cum merg judecățile oamenilor în ziua de azi.

Păr. *C. Andrei* a vorbit despre *Creștinism și Cooperație*, subiect pentru care Sf. Sa era deosebit de pregătit, ca vechiu cooperatist ce este. Sf. Sa a pus mai întâi în paralelă ideia despre cooperație cu învățătura creștinească, arătând legătura care se află între ele și înfățișând lepădarea de interesele materiale care domnea la vechii creștini. Moleșirea sufletului creștinesc în societatea de mai târziu a făcut că închinătorii n'au purtat grijă de chestiunea ajutorii aproapelui, nici n'au mai lucrat pentru o mai bună și mai dreaptă împărțire a bunurilor. De aceia mai târziu socialismul s'a apucat să dezlege el starea de mizerie materială a societății. Dar a pornit-o numai pe laturea materială și, când a fost la punerea în lucru a vederilor lui, carul nouăi societăți plăsmuite după socotelile socialiste n'a mers de loc. Încercarea aceasta nenorocită s'a făcut în Rusia și s'a văzut la ce prăpăd a ajuns.

Cooperația vine ca o înfăptuire nouă. Ea e tot o interesare de partea materială, dar din îmbolduri înalte și curate morale. În ea avem a face cu o înjghebare materială, pentru a veni în ajutorul aproapelui. Această nouă întocmire a pornit dela bieți 28 de oameni, care au îndrăznit să se întovărășească pentru a se ajuta și a ajuta și pe alții, și de aici a eșit marea întocmire a cooperației care se simte azi în lume și care poate da altă îndrumare stării economice a lumii.

Această nouă punere la cale a fost cârmuită de iubire și de simțul legăturii care se află între om și om. Fiind iubire, este ceva mai mult decât numai întocmire materială, este faptă care trebuie prețuită creștinește și deci să se bucure de ocrotirea și binecuvântarea Bisericii.

La noi, în România, cea întâi întocmire cooperatistă au fost băncile populare. A doua a fost înființarea obștiilor de arendare și cumpărare, prin care s'a căutat a se da dezlegare lipsei de pământ.

Din acestea, a urmat un folos material, dar a urmat și cel moral. Căci ceice lucrau în sânul acestor întocmiri au căutat să lumineze mintea oamenilor prin școli, au căutat să facă pe oameni să înțeleagă de ce e vorba, să le deschidă capul și să-și vadă și ei puțința lor de a se ajuta singuri sau prin tovarăși cu inimă dreaptă. Aceste întocmiri nu s'au mărginit apoi a împlini nevoile celor care s'au întovărășit, ci au făcut mai mult, au venit cu danii pentru așezămintele iubirii de frați, cum sunt bisericile, spitalurile, azilurile.

Prin cooperație, s'a luptat împotriva sărăciei, caer

este o stare de amortire pentru puterile omului și mai degrabă îl îndeamnă la rău decât la bine. Cooperația a mers cu pași buni înainte, dar socialiștii n'o priveau bine. Se vede pentru că vedeau în ea o cale de stăpânire a materiei, cu alte mijloace însă decât ale lor. De pildă răposatul *Dobrogeanu-Gherea*, într'o scriere a sa, a lua în răs cooperația.

În viața economică în de obște. este o mare pacoste faptul cu marfa urzită de producător nu trece ușor în mâna consumatorului. Dela unul până la altul, intră la mijloc o mulțime de mijlocitori, care caută să câștige și ei, și atunci marfa se scumpește. Cooperația caută să vie în ajutor tocmai astîmpărînd scumpirea care se face pe calea aceasta.

În Belgia, preoții catolici au văzut acest rău și s'au pus pe lucru pentru a scoate lumea din suferință pe calea cooperației. De aci a luat ființă întocmirea politică clericală, la care s'au alăturat toți ceice au fost ajutați prin cooperația urzită în chipul acesta. Așa s'a născut partidul catolic belgian. Oamenii bântuiți de sărăcie și care, din cauza aceasta, puteau asculta șoaptele socialiștilor și să cadă pe mâna lor, scăpați însă pe calea cooperației, au văzut unde e mântuirea lor și au stat și politicește alătura de preoții care i-au cărmuit în felul acesta.

Acestea au fost desvoltările Părintelui *C. Andrei* Sf. Sa a încheiat spunând că și preoții noștri s'au amestecat în cooperație, dar fără a căuta o întocmire politicească a obștei, cum au făcut preoții belgieni, ci numai din dorința de a îmbunătăți starea materială a credincioșilor lor și, prin aoeasta, și pe cea morală.

În ziua de 17 Februarie c., a vorbit Păr *Corneliu Grumăzescu* despre «Acțiunea Comunismului și a Internaționalei III în lume». Sf. Sa a spus că bolșevismul a străbătut în Rusia, nu pătrunzând pe încetul în sufletul poporului, ci folosindu-se de starea de ațătare a oștirii din război. Față de toate lipsurile și suferințele pe care războiul le aduce, capii bolșevicilor au făgăduit tericirea păcii, și vorba aceasta a prins. Odată la putere, ei n'au mai lăsat să poată străbate alte gânduri. N'au mai fost învoite alte ziare decât ale lor, de peste graniță nu putea veni nimenea să aducă alte gânduri decât ai lor, nici să plece alții de cât ai lor și să povestească despre raiul din Rusia. Numai târziu au putut veni unii străini în Rusia, precum a fost *Charles Sarolea*, care, întors în țara lui, Anglia, a arătat câta pagube au căzut asupra foastei împărății țariste de pe urma bolșevicilor.

Guvernul lor e alcătuit din vreo 400 de inși, care țin în mâinile lor toată stăpânirea. Toată ceata bolșevică sunt vreo 625,000 de inși, care sug din gros din mijloacele de trai ale țării. Mijlocul lor de propagandă și înăuntru și în afară este Internaționala III-a.

Cărmuitoarii bolșevici și-au dat seama că și-au întins domnia lor și s'au pus la adăpost de orice primejdie de răsturnare, îngrozind pe toți prin mijloace înfricoșate. Dar și-au dat seama că n'o să poată merge înainte

așa, dacă întocmirea lor bolșevică nu este și întocmirea altor popoare. Atunci s'au pus pe propagandă în străinătate, ca bolșevismul să se întindă și la alte țări, la cele mai potrivite pentru aceasta, cum ar fi țările industriale, care au lucrători mulți. Au putut face oare care rău în Anglia, stârnind greva minerilor, dar fără izbândă definitivă. În Franța, de asemenea, s'au pus pe lucru. D-rul *Rakovski*, a putut înjgheba oarecare tabără comunistă, având astăzi peste 800,000 de părtași. Au avut oarecare izbânzi în alegerile din urmă, dar fără ca politica generală a Franței să fie întoarsă din făgașele ei.

Bolșevicii și-au îndreptat privirile și spre Răsărit. Au lucrat în China și India și au putut face oarecare rău. Dar orice propagandă ar face, bolșevismul aduce cu el o dovadă împotriva lui. Aduce starea de nenorocire pe care a revărsat-o asupra poporului rusesc. Aceasta e cea mai mare dovadă despre făptura sa ucigașă. Din pricina aceasta, în vremea din urmă, chiar în sânul bolșevismului s'a început o mișcare împotriva lui. E mișcarea pantofarului *Boghian*, fost comisar al poporului, care a câștigat aproape 25% din populațiunea Rusiei împotriva bolșevismului.

Tipărindu-se tot mai multe scrieri cu destăinuiri despre ce este în Rusia, lumea întreagă a ajuns să cunoască iadul în care trăiește poporul rusesc, prin mărturisirea însăși a celor ce au fost acolo și au văzut ce prăpăd e la fața locului. Din pricina aceasta, lumea de azi nu mai poate fi înșelată cu fericirea bolșevică.

În Elveția s'a înființat o nouă Internațională, împotriva bolșevismului. Ea s'a urzit îndată după atentatul lui *Konrad* împotriva atașatului comercial *Vorovski*, săvârșit la *Lausanne*. Această internațională se răspândește foarte iute și are ca mijloace de propagandă: conferențe, cărțile, reviste și ziare, prin care se dezvăluiește toată nenorocirea căzută asupra Rusiei.

Incheind, Păr. *Grumăzescu* pomenește și de încercările de propagandă făcute și la noi în folosul bolșevismului și spunând că lumea ar trebui luminată despre iadul în care trăiesc azi bieții locuitori ai Rusiei. Ca cele mai bune mijloace de luptă peniru a înarma sufletele împotriva bolșevismului, Sf. Sa numește răspândirea credinței în Dumnezeu și înrădăcinarea ei în suflete, iar, pe de altă parte, pășirea prin cooperație la ajutarea celor lipsiți, pentru ca starea lor de suferință să nu-i ducă a asculta de șoaptele celor șireți.

Preoții din București despre proiectul salarizării

Clerul Bisericii Ortodoxe, întrunit în sala Societății Ajutorul din București, în mai multe ședințe, a discutat modul cum este tratat prin ante-proiectul pentru legea generală a salarizării funcționarilor și, în ședința dela 16 Decembrie trecut, a votat un memoriu din care se vede nemulțumirea generală, alegând și o Comisiune spre a face toate demersurile.

Acest memoriu a fost prezentat I. P. S. Patriarh, care a mijlocit către d. Ministru *Manoilescu* spre a-l avea în vedere.

În ziua de 23 Decembrie 1926, Comisiunea a fost primită de d. Ministru Manoilescu și, în urma discuțiilor, d-sa s'a arătat binevoitor față de dreptele cereri ale clerului. Iată cuprinsul memoriului:

Prin noua lege de armonizarea salariilor funcționarilor Statului, clerul din nou a fost nedreptățit. Biserica ortodoxă, cea mai veche Instituție a neamului românesc, prin reprezentanții săi, a luat parte la puținele bucurii cum și la durerile poporului, identificându-se cu aspirațiunile și idealul pe care îl urmărea.

Din trecutul nostru se vede, că clerul a fost inițiatorul și conducătorul poporului și, atunci când Statul a avut nevoie a luat în a sa stăpânire averile bisericesti, formate din donațiunile pioșilor creștini, ce s'au gândit ca numele lor să fie pomenite veci de veci, Biserica, deși rămânea săracă, totuși a avut marea mulțumire, că a ajutat țara atunci când avea trebuință.

În urma secularizării dela 1864, clerul ortodox a rămas la mila poporului și abia la 1893, s'a făcut o lege a clerului, căruia pe lângă datorii, i s'a recunoscut și dreptul de a fi salarizat după o anumită normă.

Cum corpul Didactic se aseamănă cu corpul preoțesc, s'au prevăzut salarii egale la studii egale cu acel corp.

Dela 1893 până la 1919, nimeni nu s'a mai ocupat de cler în ceia ce privește salariile și deci a rămas în aceeași stare. Corpului Didactic i s'a dat o mică atenție și de aci s'a început diferențierea de salarii între aceste două corpuri deopotrivă necesare țării și neamului.

Dacă aceste corpuri formează ochii trupului, dacă sunt lumina lumii și sarea pământului, trebuie să li se dea cuvenita atenție și prin urmare să li se dea puțința de a lucra pentru popor, iar nu alergând să-și câștige hrana.

Poate va zice: Sunteți mulți și nu putem da atât cât trebuie. Ce suntem noi de vină, dacă suntem necesari?

Să fie atâți câți trebuie, dar să li se dea puțința de a lucra numai în biserică și prin biserică pentru popor: căci altfel mulți vor trece în alte direcțiuni și ocupațiuni pentru a-și scoate existența și când se va vedea greșala, poate va fi prea târziu.

În noua lege de armonizarea salariilor se face mare deosebire între corpul didactic și cel preoțesc, deși se cer aceleași studii, ba încă pentru preoții dela țară chiar mai mult.

În art. 21 al. 2 și 3 pag. 9 din antreproiect, se spune:

a) Titlul de Doctor sau equivalentul său în funcțiunile administrative, ca și în celelalte funcțiuni intră, în tipul 6 de salarizare.

b) Titlul de licențiat sau equivalentul său în tipul 8 de salarizare.

c) Titlul de bacalaureat sau equivalentul său în tipul 2 de salarizare.

La pagina 44, unde se vorbește de cler, preoții licențiați sau doctori în teologie sunt trecuți la tipul 6 de salarizare. Suntem prin urmare nedreptățiți chiar în principiu stabilit în art. 21.

Dacă se observă anexa 12 pag. 44, se vede că preoții licențiați sau Doctori în teologie sunt puși în același rang

cu : sub-șefii de biuron cl. II, perceptorul rural I, (clase primare sau cel mult câteva secundare), cu administratoru agronom (șc. inferioară de agricultură), se spune și cu învățătorul înaintat gr. I rural sau urban pe când anexa 6 pag. 46 se arată că e la tipul 7 cu ajutorul de grefier, cu conductorul cl. II, cu impieg. inferior P. T. T., cu magazionerul P. T. T. cu comisarul cl. II, cu taxatorul cl. II cu dactilografa principală cl. III, cu notarul cu șoferul cl. I etc. Nu credem că vre-unul din aceștia enumerați să aibă studii Universitare. Și atunci, care e prestigiul preotului licențiat sau Dr. în teologie?

Deasemenea, în ce privește cota de 12 la gradații, este inferioară corpului didactic. Nu pricepem de ce această deosebire? Poate se va zice că preotul mai are venitul epitrabilului.... Care sunt acele venituri?... La ce slujbaș al Statului pentru o muncă deosebită ce face, i se contează, în leafă aceea ce produce această muncă? (Doctor, Inginer, Arhitect etc).

În ceia ce privește preoții cu 8 clase de seminar, sunt puși la tip 3 de salarizare (150 lei aur), sunt deci în aceeași categorie: agent de urmărire, învățător, impiegat de grefă cl. III, preparator, calculator ajutor, III, mecanic ajutor, plutonier major, picier principal II, supraveghetor II, prim gardian II, prim punător de hârtie, factor rural II, vizitiu II, manipulant II, custode, portar I, supraveghetor de școli și internat etc.

Preoți bătrâni cu 4 clase de seminar, căci dela 1893 nu s'au mai hirotonisit cu 4 clase, legea prevăzând să aibă cel puțin 8 clase, sunt puși în categoria: ajutor de învățător, agent I, picier ordinar II, rotar, pilitor, distribuitor de hârtie, factor rural III, sergent de oraș II, gardian II, bucatar, copist II, camerist II, grădinar II, ajutor tipograf, vizitiu II, infirmieră brevetată etc.

Dacă e vorba de personalul celălalt bisericesc, apoi se vede că sunt cei din urmă: ei încep seria salarizării: cântăreții dela țară fără școală și paracliserii 15 lei aur pe lună, cântăreții dela orași 60 lei aur pe lună.

Sărmană artă bisericască, cum ești răsplătită!... să ai școală specială de cântăreți bisericesti, să știi muzică bisericască, să ți se pretindă artă muzicală și să fii plătit cu 60 lei aur pe lună?

Un autopsier cl. II dela morga e trecut la tip. 7 de salarizare 300 lei aur, deci superior unui preot licențiat Doctor în teologie.

Clerul cere să i se dea puțința de a trăi și a fi considerat așa cum merită, conform studiilor și răspunderii pe care o are, îmbrățișând această misiune ca astfel toată viigoarea și priceperea sa să și'o puie în moralizarea poporului.

Cere, să fie în totul armonizat cu corpul didactic, deoarece și la unul și la altul se pretind aceleași studii și au aceeași răspundere pentru propășirea neamului.

Lucrarea Crucii Roșii românești

Anul trecut, în luna Octomvrie, s'au făcut la noi mari serbări, în cinstea Crucii Roșii, pentru a o face mai cunoscută în țara noastră și a se pomeni cu cinste despre cele câteva zeci de ani, de când ea lucrează în România sub numele de *Crucea Roșie a României*.

Cu acest prilej, cărmuirea Societății a tipărit un număr jubilar al buletinului său, din care aflăm ce a făcut și ce mijloace a avut de întrebuințat, pentru a-și urmări și împlini țințele sale. Astfel aflăm că ea are echipe medicale care umblă de colo colo și lucrează în felurite laturi ale țării. Ele au fost urzite în 1918, sub direcțiunea d-lui Dr. *Costinescu*, membru în comitetul de direcțiune. Intre anii 1921-1926, aceste echipe au îngrijit de 4790 de bolnavi de friguri, 13,418 de bolnavi de sifilis și a dat 41,372 de consultațiuni gratuite la dispensarii. Cu aceste echipe, Crucea Roșie a cheltuit în acești șase ani suma de 3,000,000 de lei. adică $\frac{1}{2}$ de milion pe an. Este ceva, dar nu e prea mult. În 1925, a ajutat pe păgubiții dela *Lupeni*, cu 10.000 de lei, ceiace e fără îndoială, o sumă mică, dar a dat direcțiunii sanitare albituri pentru stăvilirea boalelor molipsitoare dela Nistru, apoi a ajutat societățile *Ocro-tirea orfanilor de război*, dispensariul societății *Principale Mircea* din Tarcău, societatea „Vatra Luminoasă” și alte așezăminte, cu lucruri de îmbrăcăminte, toate acestea costând peste 500,000 de lei. Apoi a ajutat Eforia Spitalelor Civile din București, Spiridonia dela Iași și alte așezăminte medicale, cu mănuși cu cauciuc pentru operații; a venit în ajutorul fugarilor ruși și a familiilor lor din țara noastră (la Chișinău și în câmpul de concentrare dela Făgăraș) — toate acestea costând iarăși peste 400,000 de lei. Sume foarte mici însă a dat Crucii Roșii Internaționale: 50,000 de lei pentru ajutarea populațiunii tlămânde din Rusia în 1922; 20.000 de lei Crucii Roșii din Geneva, prin Crucea Roșie grecească din Atena, pentru ajutarea populațiunii greu păgubite prin război în Asia Mică, și alți 20,000 de lei prin Semiluna Roșie din Constantinopol, în acelaș scop; 15,000 de lei Crucii Roșii japoneze, pentru ajutarea populațiunii lovite prin cutremurile de pământ de acolo; 10,000 de lei Crucii Roșii germane, pentru

copiii tlămânzi; 10,000 de lei Crucii Roșii albaneze pentru populațiunea flămândă din Albania de sus. În anul 1925, a ajutat cu 570.000 de lei pe cei păgubiți prin înecurile de peste munți și aiurea în țară, cum și cu albituri și îmbrăcăminte în preț de alți 250,000 de lei. În 1926, a ajutat pe cei păgubiți prin marele prăpăd al iocului din Bacău, cu suma de 40.000 de lei, iar Crucii Roșii armenești, pentru ajutorarea celor păgubiți acolo prin cutremur, cu suma de 15.000 de lei. Afară de acestea, Crucea Roșie a mai întreținut colonii în vacanță pentru copii la Tekirghiol, îngrijind cam de 300 de copii; în 1924, a ținut o colonie de fete la *Uioara* peste munți, în jud. Alba-de-jos, îngrijind de 110 școlărițe. În 1923, a îngrijit cu materiale și hrană coloniile de vacanță ale altora, precum coloniile liceilor „Lazăr” și „Cantemir” din București. Cu aceste colonii, Crucea Roșie a cheltuit până în 1926 suma de 1,167,376 de lei, din care o parte de bani sunt dați de copiii îngrijiți acolo.

În 1922, s'a înființat o ramură a Crucii Roșii zisă *Crucea Roșie a tinerimii*, pentru a îngriji în deosebi de viața școlarilor. În 1926, erau 84 de școale în care se afla câte o întocmire după programa de lucru a acestei ramuri a Crucii Roșii. În 1924, această ramură a înființat un dispensariu medical pe lângă școala primară „Ferdinand” din București. Un medic și o infermieră au ajutat aci 239 de copii, între altele, dând untură de pește în timpul iernei celor plăpânzi. Această ramură a Crucii Roșii a întemeiat în 1923 și o revistă, care azi a ajuns a se tipări în 5000 de exemplare.

În toată această activitate a ei, Crucea Roșie românească a fost ajutată și cu o sumă de bani care i-a venit din partea Crucii Roșii americane.

E o frumoasă și vrednică activitate, care merită pomenită cu cinste.

Arhim. SCRIBAN

EXTERNĂ

Cei fără Dumnezeu și fără suflet

Foarte multe state au recunoscut Republica Sovietelor ca un guvernământ *de drept*.

În timpurile de față, se fac cele mai mari eforturi pentru ca sovietele să consimtă de a lua parte la Conferința de dezarmare. Și, la ultima alegere legislativă dela Paris, s'au văzut oameni politici, ca d. X. și d. Z., cari îndemnau pe prietenii lor să voteze pe candidații Internaționalei III-a.

Să vedem, deci, ce sunt Sovietele și Internaționala III-a?

I.

Inceputuri și amănunțimi

În luna lui Septembrie, din anul 1915, din inițiativa lui Lenin, se adună — la *Zimmerwald* în Elveția — o

conferință a socialiștilor din țările Aliate, din Imperiile centrale și din țările neutre. Cu acest prilej, a fost votată o rezoluție prin care se cerea sabotajul, greva generala, revoltele cu armele prin care să se provoace revoluția socială-universală.

Astfel, s'a născut Internaționala III-a bolșevică, numită: comunistă-internațională, denumire care vine dela cuvântul *Kominteru* (*Kom*, primele litere din cuv: *comunist* și *intern*, primele litere din cuv: *internațional*).

Pentru a se cunoaște puțin din expresiile încurcate, de care Revoluția rusească se folosește și abuzează, este de ajuns să știm aceasta:

În Rusia sunt trei puteri: 1) Guvernul Republicii Sovietelor; 2) Partidul comunist; și 3) Internaționala III-a (sau *Kominteru*).

Primele două puteri lucrează numai în Rusia.

Internaționala III-a își exercită acțiunea sa în lumea întreagă. Inșă toate aceste trei organizații nu se deosebesc decât numai în teorie. În realitate, însă, ele întrebunțează aceleași mijloace, năzuiesc la aceiași țintă și au în fruntea lor pe aceiași oameni.

Pretinsa deosebire nu poate să servească decât amăgirilor diplomatice.

În sfârșit, Internaționala III-a este condusă de un comitet a cărui putere este absolută. Cuvintele „ascultare absolută“, „disciplină de fier“, rămân deapăruri în statute. Un partid comunist, alăturat la Internaționala III-a, n'are individualitate, nici libertate; el își pierde până și numele. El este orbul de folos, care ține și strânge mâna Moscovei.

II.

Internaționala III-a și Religionea

Intr'o lucrare *) alcătuită de *Bucharin* și *Preobrajenski*, se spune: „Religiunea și Comunismul sunt nepotrivite atât în teorie cât și în practică“.

Notăm că acest *Preobrajenski* a fost trimis în Franța, în 1925, pentru a conduce tratativele referitoare la vechea datorie rusească.

În acelaș timp, el primise și însărcinarea de a controla aplicarea operei sale A. B. C., de către partidul comunist francez.

Lunacearski, comisarul departamentului Instrucțiunii publice din guvernul Sovietelor, pentruca să explice „de ce nu trebuie să credem în Dumnezeu“ a zis următoarele la Moscova:

„Noi urâm Creștinismul și pe creștini; chiar cei mai buni dintre ei trebuie să fie considerați ca dușmanii noștri cei mai periculoși. Ei predică iubirea aproapelui și mila, ceace este împotriva principiilor noastre. Iubirea creștină este o piedică pentru întinderea revoluției“.

Alte declarații:

„Jos dragostea de aproapele; ceiace ne trebuie este ura. Noi trebuie să știm să urâm; numai cu acest lucru vom întrece pe toată lumea“.

„Toate religiunile sunt o otravă și înăbușă spiritul, voința și conștiința.“

O luptă fără cruțare trebuie să le fie declarată“.

Una din căpeteniile acestei lupte religioase din Rusia, anume *Stepanov*, a zis:

„Lucrul nostru nu este ca să reformăm, ci să distrugem tot felul de religiune și morală“.

III.

Fără Dumnezeu

Pentruca să ducă războiul fără încetare împotriva religiunii, bolșevicii au scos un ziar oficial: „Fără Dumnezeu“.

În unul din primele numere, Comisarul Instruc-

țiunii publice, *Lunacearski*, a publicat un manifest în care se poate citi:

„În sfârșit, am isprăvit cu regii pământești! să ne ocupăm acum de regii cerului..... Doresc, din toată inima mea, ziarului „Fără Dumnezeu“ cel mai deplin succes în lupta contra vedeniei desgustătoare a lui Dumnezeu, care a cauzat un rău așa de diabolic întregei omeniri“.

Ziarul este ilustrat cu caricaturi ca acestea:

Un țaran rus se leapădă de sf. Treime printr'un simplu strănut și se pregătește să-și șteargă nasul cu o cârpă pe care este scris *Crezul*.

Hristos, cu aureola Sa, stând pe un scaun, vorbește cu un mare industriaș și-i caută un motiv, în cartea Sf. Scripturi, în virtutea căruia să poată împușca pe muncitorii greviști.

În Nr. 7, al aceluiaș ziar, apărut în 1924, se cuprinde un comentariu al predicii duminicale. Iată câteva mostre:

„*Facă-se voia Ta*“. O! nenorocire! Tu vorbești când de împărăție, când de voință! Noi ți-am zis, cu toate acestea, că Sovietelor le aparține împărăția“.

„*Pe pământ, ca și'n ceruri*“. Nu mai vorbiți lucruri de aceste poporului...! Noi am măturat pe toți regii de pe pământ.

„*Iartă-ne greșalele noastre*“. Nu mai vorbiți.. Nu-ți datorăm nimic. Fii liniștit sau, dacă ții la lucrul acesta, vino de ia socoteala și vei fi mulțămît.

„*După cum iertăm celor ce ne-au greșit*“. Nu dăm nimic pe degeaba. Nu uităm nimic și nu iertăm nimic.

Iată, prin urmare, ce este publicat în ziarul oficial „Fără Dumnezeu“, care este tipărit în 210 mii de exemplare.

* * *

S'a întemeiat și *Asociația celor fără Dumnezeu*. O „expoziție anti-religioasă“ și un „Congres al celor fără Dumnezeu“ a fost organizat la Moscova. Și gazeta „Fără Dumnezeu“, din 23 Martie 1925, reproduce următorul apel:

„Ziua Paștelor, când vor suna clopotele preoților și când toți credincioșii vor juca comedia și vor căuta pe acest Hristos pretins mort și apoi înviat, se va întruni la Moscova—cel dintâi congres al corespondenților ziarului „Fără Dumnezeu“, din toată Uniunea sovietică. Se vor întâlni două lumi cari își vor măsura puterile. Vom vedea cari anume, din cele două tabere, se va bucura de victoria definitivă.“

IV.

Biserica vie

Lucrul acesta este groaznic și hidos. Internaționala III-a a încercat să întemeieze o Biserică și această nouă instituție se numește „Biserica vie“.

Toată lumea a așteptat să se vorbească de lupta nesfârșită, care a pus în ceartă pe *Patriarhul Tihon* cu guvernul sovietelor. Cu prilejul arestării sale, un

*) A. B. C. a Comunismului.

mitropolit convoacă un Sinod și se pune în capul așa numitei „Biserici vii“. Era vorba — se spune, — de a se reforma unele abuzuri.

Poate că la început, tot nu era ceva rău în această mișcare. Credincioșii sinceri au crezut că pot lua parte acolo. Însă, la urmă, s'a sfârșit prin a se înțelege că șefii „Bisericii celei vii“ lucrau după directivele C. P. U., agenția de contrabandă polițienească și de spionaj.

Mitropolitul fusese omul de pae al guvernului și „Biserica vie“ nu era decât „celula“ instalată în Biserica ortodoxă.

Internaționala III-a și Familia.

După făgăduirea lui Dumnezeu din cer, a urmat desființarea familiei pe pământ.

„Toată încercarea revoluționară este sortită către o înfrângere sigură, dacă nu-i susținută de femei“. (Ziarul *Humanité*, din 16 Noem. 1924).

„Nicio revoluție nu va fi cu putință atâta timp cât familia și spiritul familiar vor dăinui“. (Congresul din 16 Noem. 1924).

Jos mama!

„Femeia să fie liberată de căminul său, spre a nu mai fi supusă jugului maternității“. (*Humanité*, din 16 Noem. 1924).

Jos căsătoria!

Căsătoria (ca și divorțul) se face printr'o simplă înregistrare de declarații a doi interesați, fără nicio publicație.

Așa dar, poligamia și poliandria sunt frecventate. S'a văzut cazuri când acelaș rus să se căsătorească și să divorțeze de zece ori pe lună.

Decretele sovietice îngăduie avortul, dacă sarcina pricinuește vre'un rău femeii la lucru. În deosebi, s'a căutat să se reformeze legea asupra căsătoriei. Un proiect a fost votat de comisariatele justiției și Internelor și de Comitetul executiv central al Uniunii. Există încă o discuție. Acest proiect urmărește să desființeze căsătoria ca instituție codificată. El păstrează înregistrarea actului de căsătorie, însă acordă protecția legii căsătoriilor neînregistrate.

Doamna *Hollontal*, ambasadoarea Sovietelor în Norvegia, a ținut o conferință asupra acestui proiect, în casa Sindicatelor din Moscova. Ea nu găsește proiectul destul de liberal. El a creiat trei categorii de soți: a) *cei înregistrați*, b) *cei neînregistrați* și c) *cei ocazionali*.

Proiectul are cusurul de a pune pe aceștia în stare de inferioritate.

Ea citează cazul următor: patru cereri alimentare au fost făcute, cu stăruință într'o singură lună, de către un muncitor, și de femei cari locuiau în diferite orașe. Ar trebui să se creieze un fond de asigurări cu care să se îngrijească de educația unui milion de copii părăsiți.

Însă acest lucru nu va fi deajuns.

Doamna Ambasadoară a sovietelor se exprimă mai limpede când spune:

„Unii se tem că o astfel de reformă nu desleagă definitiv pe oameni și nu distruge în deajuns familia..

Și ce-i familia? Este unirea bărbatului cu femeia în paguba colectivității de cari ei se separă. Avem nevoie de aceasta? Evident că nu!“ *).

Jos căminul!

Căminul este înlocuit prin restaurante, prin aziluri de copii găsiți, prin case de educație, etc. Femeile și copiii vor petrece tot timpul liber la club. Nu vă mai există viața de familie.

Câteva rezultate.

Cât privește rezultatele, iată ce scrie o institutoare comunistă în ziarul rusesc „Pravda“] din 24 Martie 1925:

„Morală sexuală, a tineretului nostru, este înspăimântătoare. Tot acela, care nu răspunde la realizarea imediată a actelor mârșave și a instinctelor celor mai primitive, este considerat că e stăpânit de prejudecăți burgheze“.

Doamna *Himiski* scrie, în gazeta sovietică „Dreptul și vieța“, următoarele: „Noua ordine a favorizat pe amatorii de aventuri, însă a înapoiat grozav de rău soarta femeii“.

După recesământul sovietic, sunt astăzi peste 50 de mii de copii criminali pe străzile Moscovei.

După statisticele oficiale, numărul copiilor părăsiți ar fi de 7 milioane, din cari numai 800 de mii ar găsi adăpost în anumite instituții de ajutor.

Copiii rătăcesc pe străzi, pe drumuri, fiind lipsiți de toate, în prada tuturor vițiilor și a tuturor bolilor.

Criminalitatea infantilă este de zece ori mai mare decât înainte de războiu. Banditismul infantil înfloarește tot așa de repede ca și bolile cele mai grozave.

Prostituția este calea principală de câștig a copiilor de 12 și chiar 10 ani.

În ce privește instituțiile de ajutor, dela întemeierea lor, au fost prost organizate. Iată cum le descriă, în 1921, organul oficial al partidului comunist „Pravda“ din 27 Februarie :

Copiii sunt adăpostiți în condițiuni foarte rele. Copiii sufer de foame, de boli și de frig. Mortalitatea crește printre dânșii în chip spăimântător“. În 1922, raportul oficial de anchetă, făcut asupra caselor de copii, constată cele ce urmează :

„Atmosfera morală, în aceste case, este înspăimântătoare și copiii se găsesc într'o stare complectă de desfrâu și de sleire fizică“.

Abia îndrăznim să cităm două documente prezentate de un vechi deputat al Dumei, la ultimul congres al societății de economie socială la Paris. **)

*) Buletinul periodic al Presei rusești, 152 din 27 Ian. — 28 Fevr. 1926.

**) Vezi: „Reforma socială“ din Iulie 1925 și „Ridicarea socială“ din Aprilie 1925.

1. Extractul unui articol al tovarășului *Smidevici*, comisarul-comunist, apărut în „Pravda” cu data de 25 Martie 1925.

„Fiecare membru, din tineretul comunist, fiecare elev al Facultăților muncitorești, fiecare tânăr... crede că poate și trebuie să trăiască o viață sexuală din cele mai destrăbălate...”

Orice cumpătare, orice castitate este considerată ca un prejudiciu burghez.

„Fiecare fată, care face parte din tinerețea comunistă..., fiecare copilă, asupra căreia a căzut alegerea din partea unui băiat..., trebuie să i se dea lui.

Altfel este tratată ca o burgheză...”

„Acest sistem presupune prezența unui medic care să se ocupe cu avorturile...”

2. Al doilea document este o corespondență din Petrograd, publicată în 1925 de ziarul „*Socialistul revoluționar*”, alt organ oficial al partidului socialist revoluționar rus.

„Comisarul Higienii de curând a declarat, la o consfătuire de medici, că spitalele din Moscova primesc zilnic ca la 50 de fete, de la 12 până la 15 ani, cari sunt gata să nască. „Sunt trei luni de când medicii din Moscova, au recunoscut că Directoarea — unui din cele mai mari aziluri din Moscova — este cu totul anormală...”

Ea pretindea că pentru a se spori cadrele comunistilor, trebuie să favorizeze fetelor de a rămâne gravide. Ea a practicat așa de bine această teorie, încât nicio copilă din azilul său n'a fost găsită virgină (fecioară).

Cu toate protestările medicilor, în loc de a fi înlocuită, dimpotrivă, i s'a încredințat un Azil și mai mare, situat în împrejurimile Moscovei...

„La Kiel, medicii s'au adresat Doamnei *Krupskala* soția lui Lenin, care se află în fruntea tuturor azilelor de copii din Rusia sovietică... Azilul numără 5.000 de copii... Printre copilele de la etatea de 6 ani în sus, niciuna nu era virgină, iar cele de la 12 ani în sus, aproape toate erau gravide. Soția lui Lenin telegrafia în toate părțile țării: „Să nu se îngăduie nicio operație în vederea avortului. Să nu se închidă azilul și în același timp transmiteți felicitări tinerelor mame...”

„La Moscova, în 1924, Președintele Republicii Sovietelor, aflând — din întâmplare — că fiica unui funcționar care era în etate de 12 ani era gravidă, îi trimise imediat o cutie mare cu ciocolată purtând această inscripție: „Felicitări tinerei mame...”

* * *

Fără Dumnezeu, fără inimă și fără conștiință morală! Așa sunt oamenii, așa le sunt ideile și sentimentele acelora cari sunt recunoscuți ca autorități naționale *de drept*, care sunt rugați să facă parte din conferința pentru dezarmare,*) și pe cari d-l X. și d-l Z. îl ajută — prin prietenii lor — să pătrundă în Parlamentul Franței...

Din: „*Foi et Vie*”,
de Preotul C. GRUMĂZESCU
Fisier la Episcopia din Galați.

Galați, 20 Ian. 1927.

*) Sovietele au refuzat să ia parte la această conferință sub un pretext foarte șubred.

ȘTIRI DELA IERUSALIM

Părintele *Alexandru Cozma*, paroh în *Bâlca*, Putna, care a toșt la Ierusalim acum un an $\frac{1}{2}$, în călătoria de închinare cu I. P. S. Mitropolit Nicolae dela Sibiu, a rămas împătimit de acele sfinte locuri, nu se mai poate despărți sufletește de ele și își ține neîncetat legătura cu slujitorii creștinătății noastre, care sălășluiesc pe acolo. Primind o scrisoare dela secretarul Patriarhiei din Ierusalim, d. *Mihail Caralli*, creștin de neam grecesc și care a trăit mult în România și scrie românește, găsește de bine să ne împărtășască și nouă cuprinsul scrisorii, pentru că, de vom găsi cu cale, să-l împărtășim și noi cetitorilor noștri. Iar noi găsim nu numai cu cale, ci lucru de înaltă datorie de a da toate știrile privitoare la Ierusalim și a interesa pe creștinii noștri pentru soarta Sfintelor Locuri. Scrisoarea e cu data de 10 Dec. 1926, deci pomenește în ea despre lucrurile anului trecut, și acum, iată ce citim în ea:

Scrisoarea Sfinției Voastre am primit-o la timp, dar nu am răspuns, deoarece chiar în aceeași zi am plecat cu Mitropolitul *Constantin* (din Sudan, Africa) la Cairo. Impreună cu un arhimandrit, l-am petrecut până la *Vadi-Halfa*. Apoi ne-am întors iar și am mai stat la Cairo 12 zile, tot în interesul Sfântului Mormânt.

Sunt 4 zile de când m'am întors. Sunt bine, slavă Domnului! Ceeace dorește și pentru Sf. Voastră și întreaga familie.

Aci timpul e cum nu se poate mai frumos, dar seceta a fost cumplită, precum în toată Asia Mică, Siria, Grecia și Bulgaria și am aflat că asemenea a fost și în România și mai tot Orientul. Sunt 2 zile de când a început a da ploaie și acum plouă într'una.

Inchinătorii străini vin mereu. Aceștia nu încetează niciodată. Dar cei mai mulți sunt catolici, care acum încep a sosi cu caravane mari, deoarece este sezonul. Apoi vin și Greci, puțini, dar vin regulat, în tot cursul anului. De Crăciun așteptăm 207, iar de Paști vin mulți, 1600, în două convoiuri.

Pentru moment, avem 3 maice dela Mănăstirea Neamțului și un călugăr tot dela Neamțu. Vor sta aici să facă Crăciunul, Sf. Paște și apoi pleacă. Nu știm dacă vor mai veni și alți închinători din România. Peste 2 zile au să vie 138 de Bulgari.

Mitropolitul *Vasile*, care a fost la Sibiu, a venit încântat. Nu știe ce să mai spue. I-a plăcut toată Transilvania. Zice că este un rai. Poporul foarte bun, evlavios cum nu se mai poate, milostiv etc. etc. De I. P. S. Mitropolit al Sibiului, D. D. *Nicolae*, spune că este un bărbat de mare valoare, capabil, generos, bun în toată puterea ouvântului. Înalt Prea Sf. Sa adună fonduri și pentru ajutorul Sfântului Mormânt a și trimis câteva Patriarhului; adună alimente multe pentru hrană, veșminte, strae etc. etc. Apoi cel mai interesant lucru e că adună fonduri pentru reconstruirea bisericii celei mari dela Puțul lui Iacov, unde a stat Domnul cu Samarineanca. Cred că și Sf. Ta ai fost acolo.

Scrisoarea Sfinției Tale pe care ai trimis-o Înalt Prea

Sfințitului Mitropolit al Ascalonului, D. D. Vasile, am citit-o și i-am tradus-o

După câteva știri de ordin mai personal, scrisoarea se încheie cu urări de bine, iar noi mulțămim Părintelui Cozma că ne-a împărtășit-o și nouă, pentru că ne-a adus la cunoștință lucruri așa de scumpe și care credem că au făcut plăcere și cititorilor, aflându-le.

Danie pentru tinerii creștini. — Bogatul evreu *Iulius Rosenwald* din America a dat de veste că dăruiește 75.000 de lire engleze (75 de milioane de lei) pentru casele tinerilor creștini din feluritele orașe ale acelei țări (Statele-Unite).

Calendarul nou în Bulgaria. — În Bulgaria, Statul a introdus în administrațiunea sa calendarul îndreptat încă înainte de război. Biserica însă a rămas tot la calendarul vechiu, ținându-și toate sărbătorile și socotelile ei după calendarul iulian. Acum vine știrea însă că, și în calendarul bisericesc, Bulgarii primesc îndreptarea pe care am făcut-o și noi și deci vor trece cu 13 zile mai la vale și vor avea sărbătorile după această dată.

Ciocniri religioase în India. — Luptele între hinduși și mahomedani în India, despre care s'au adus vești prin ziare în tot cursul anului trecut, n'au încetat nici acum. O telegramă din Londra a agenției *Rador*, cu data de 17 Februarie c. (aflată în ziarele noastre dela 19) aduce știri din *Bombai*, India, de ciocniri nouă între mahomedani și hinduși. 50 de oameni au fost răniți greu, iar 22 uciși. Numai cu mare greutate poliția a putut împrăștia taberele încăierate. Chestiunea religioasă se înfățișază acum mai înferbântată ca altădată.

Iar prigonire împotriva preoților din Rusia —

O telegramă din *Bălți* cu data de 20 februarie c., vestește că, după știri sosite de peste Nistru, în Ucraina din nou au fost întemnițați preoți în mai multe localități. Pricina ar fi propaganda pe care aceștia ar fi făcând-o împotriva stăpânirii sovietice.

Generalul Feng. — Generalul chinez creștin *Feng* comandă una din armatele chinezești care luptă acum în China.

Impotriva negustoriei de carne vie. — De mult se strigă și se lucrează împotriva negustoriei cu ființele omenești vii, rânduite ca marfă pentru desfrâu. De data aceasta, lupta de stârpire a unui asemenea negoț a luat și o întocmire internațională. După cum s'a înjghebat la Liga Națiunilor lupta împotriva scrierilor imorale, tot așa s'a pus la cale și cea împotriva negoțului pomenit mai sus. În această privință, o telegramă din Geneva a agenției telegrafice *Rador*, cu data din ziarele noastre dela 28 Februarie c., spune că „Comitetul special instituit de Consiliul Ligii Națiunilor spre a porni la o cercetare privitoare la condițiunile în care se săvârșește traficul de femei și copii și la măsurile pentru stârpirea acestui negoț rușinos, s'a întrunit la Geneva dela 7 la 18 Februarie. Au luat parte la lucrările comitetului, ale cărui ședințe au fost strict secrete, personalitățile următoare: *Donna Christiana Bandini* (Italia), d. *Isidor Maus* (Belgia), d. *de Meuron* (Elveția) colonelul *Snow* (America), *S. W. Harris* (Anglia), *Leluc* (Franța), *Sufuki* (Japonia).

Comitetul a elaborat un raport asupra rezultatelor anchetei, care va fi examinat de Consiliu în viitoarea sa sesiune. Biuroul american de igienă socială a participat cu 75.000 de dolari la cheltuelile anchetei.

Arhim. SCRIBAN

CARTI, REVISTE, ZIARE

E. Jacquier. LES ACTES DES APÔTRES. — In-8, CCCVIII+823 p. Fr. 100. Colectiunea *Etudes bibliques*. Paris, Gabalda, 1926.

„Mai acum douăzeci-treizeci de ani, — scria Mgr. *Batiffol* vorbind de progresele săvârșite de Biserica catolică a Franței pe tărâmul intelectual, — când un îndrăsneț editor interpretă, la Toulouse, refacerea acelei *Histoire du Languedoc*, pe care o scrisese Benedictinii de altădată, niciun membru al clerului nu figurează printre colaboratorii cei noi, în vreme ce astăzi am putea să încercăm noi înșine refacerea scrierii Benedictinilor: „*Gallia Christiana*“.

În timp de o sută de ani de existență a statului concordatar, sfârșit definitiv odată cu legea din 1905, nu se făcuse aproape nimic, în tot cazul prea puțin lucru, pentru învățământul înalt bisericesc catolic francez. Facultățile de teologie, suprimate de altfel în 1885, nu fuseseră în stare să devină laboratoare de știință

sfințită, oricât de distinși se întâmplaseră să fie câte unul din profesorii lor.

O renaștere a acțiunii intelectuale catolice franceze începe să se infiripeze abia în ultimii douăzeci și cinci de ani ai veacului al XIX-lea, prin inițiativa Mgr. *d'Hulst*, dar în afară de stat și de bugetul lui. „Biserica cugetătoare și savantă, de fapt, era despărțită stat, cu mult înainte ca Biserica slujitoare și rugătoare să fie despărțită, de drept“.

Renașterea intelectuală a catolismului francez, în cei șaptesprezece ani, câți au trecut dela legea separațiunii, nu numai că nu fu primejduită din această pricină, ba încă văzu întemeindu-se, la Institutul catolic din Paris, mai multe catedre noi; iar cea mai mare parte dintre cursurile publice ce se fac aci în fiecare an, au fost inaugurate chiar în acești ani de după separație. Aceste fundațiuni însemnă o etapă hotărâtoare în evoluțiunea, care, împinse Facultățile catolice să devină centre de

inițiativă științifică, laboratoare de cercetări. Mândriei catolice nu-i fu d'ajuns călăuzirea studenților spre examene strălucite. Când, în 1910, Institutul catolic din Paris, cree învățământul metodic al istoriei religiunilor nici măcar nu și-a pus problema să știe: ce anume diplome oficiale vor răsplăti strădania studenților. Spiritul de desinteresare practică și dragostea de cercetări egalează în Biserica catolică a Franței ziua aceasta, cu acele vremuri din care a ieșit Colegiul Franței.

Natural din acest efort și paralel cu el, librăria catolică e în plină prosperitate. Chiar a doua zi după separație încep să apară noi revizite bisericesti, publicațiuni relativ foarte scumpe, parcă înadins făcute să-și bată joc de sărăcia clerului. Dar, ele fură întâmpinate nu numai cu simpatie, ci avură chiar mare succes. Apăru, în 1906, *Revue Pratique d'Apologétique*; în 1909, *Romans Revue*, prefăcută mai apoi în *Revue des Lectures*; în 1910, *Recherches de Science Religieuse*; în 1911, *La Revue d'histoire de l'Eglise de France*; la *Revue de la jeunesse*, mai apoi prefăcută în puternica *Revue des Jeunes*; și *La Revue des sciences Philosophiques et Théologiques*.

Vremea ar fi putut să fie socotită ca nepriincioasă pentru făurirea instrumentelor de cugetare catolică, de informațiune teologică. Inșă ideia catolică nu se dădu bătută; și în dosul revistelor, într'o întâișare mult mai masivă, se văzură succedându-se fasciculele lui *Dictionnaire de Theologie Catholique*, *Dictionnaire de Liturgie Chrétienne et d'Archéologie*, *Dictionnaire Apologétique de la Foi Catholique*, *Dictionnaire d'histoire ecclésiastique*, *Dictionnaire de droit canon*, *Dictionnaire pratique des connaissances religieuses* etc., repertorii cu aspect monumental, pe îndelete și cu multă cheltuială făurite, cari mărturisesc, prin răspândirea lor chiar, puterea de muncă a catolismului contemporan francez.

Nimic n'a putut împedica această forță: nici separația, nici sărăcia Bisericii și a clerului.

Pe tărâmul științific, publicațiunile Benedictinilor francezi asupra istoriei medievale și monografiile biblice ale Dominicanilor dela Ierusalim, fac dovadă strălucită de puterea intelectuală nebănuită de care dă probă Biserica catolică din Franța.

* * *

Les Actes des Apôtres, apărută de curând în colecțiunea Dominicanilor din Ierusalim, *Etudes Bibliques*, se înșirue la rând cu cele două Epistole: către Romani și Galateni, și cu cele patru Evanghelii, în cap cu cea dela Marcu, scrise de R. P. Lagrange în aceiaș colecție.

Un examen critic, amănunțit al monumentalei lucrări a d-lui E. Jacquier nu este cu puțință, nici chiar într'o recenzie mai dezvoltată. Lucrul afirmat, de altfel, de însuși unul din directorii celebrei publicațiuni „*Revue d'histoire ecclésiastique*” din Louvain, d-l E. Tobac.

În vremea din urmă studiile îndreptate asupra cărții *Faptele Apostolilor* — din ce în ce mai numeroase — denotă atențiunea pe care istoricii și criticii o arată acestei prime istorii a creștinismului. Prin ea luăm

cunoștință direct despre nașterea creștinismului și despre răspândirea lui peste toată lumea cunoscută p'atunci. Datorită Faptelor vedem trecând pe sub privirile noastre prima generație de creștini; învățăm care este starea învățături asupra lui Dumnezeu, asupra lui Isus Hristos, asupra Duhului Sfânt precum și asupra multor altora adevăruri religioase pe care mai apoi Simbolul Apostolilor le-a rezumat.

Folosindu-se de aceste date, exegeții și criticii au cercetat Faptele din toate punctele de vedere: autorul cărții, scopul și intenția autorului, data compunerii, textul, izvoarele, limba Faptelor, învățăturile dogmatice, valoarea istorică. Nici una din chestiunile care ar putea aduce vre-o lumină asupra datelor acestei cărți, n'au fost nebăgate în seamă.

Cu zecimile se numără, și la catolici și la protestanți, autorii cari au făcut cercetări serioase și temeinice asupra Faptelor. Inșă trebuie să recunoaștem că aproape toți, în cercetările lor, au pornit din puncte de vedere preconceptuate — *à thèse*. Pe când autorul cărții ce recenzăm, pornește, precum singur mărturisește, dintr'un punct de vedere cu totul obiectiv; el nu se căsnește să dovedească o ipoteză și nici nu pretinde să rezolve chestiunile dificile pe care le stârnesc Faptele. Opera sa este mai mult o lucrare de consultare, nu o carte „à these”. Scriind în deosebi pentru studenți autorul, — profesor la Facultatea de teologie catolică din Lyon —, înainte de orice s'a străduit să le înlesnească cercetările și să-i învețe. Acest scop explică metoda adoptată și întinderea dată problemelor filologice, critice și istorice ce se întâlnesc în studiul Faptelor Apostolilor. Afară de textul grec — autorul nu indică versiunea preferită de care s'a servit — lucrarea prezintă traducerea franceză, cometarii și note. Comentariul deși literal, nu neglijează să scoată în relief concluziunile doctrinale care se desprind din text. Totuși, cu toată apărarea de obiectivitate ce-și face, autorul nu pierde din vedere calitatea lui de exeget catolic și misiunea lui de a stabili și susține teza tradițională. El pune mare temeii pe indicațiunile Părinților bisericesti și îndeosebi pe ale Sf. Ioan Chisostomul. Chiar dela primele pagini ale Introducerii îl găsim în compania tuturor exegeților tradițiunei, am putea adaoge ortodoxi: „Luca, doftorul și tovarășul lui Pavel, este autorul jurnalului de călătorie, adică al paginelor în care scriitorul vorbește la persoana întâia plural, pasagiile cu „noi”, ca martor al întâmplărilor pe care le povestește; cât pentru celelalte părți ale cărții sale, el a folosit învățăturile orale sau scrise pe care le-a primit dela martorii întâmplărilor. Luca este deci autorul cărții Faptele. Totul în această scriere, povestiri și discursuri, sunt de o întreagă valoare istorică. Autorul a expus faptele așa cum s'au petrecut, așa precum martori autorizați i le-au spus, iar cartea lui este un raport adevărat al nașterii și dezvoltării comunității creștine din Ierusalim, al întinderii creștinismului peste lumea păgână prin predica apostolilor, reprezentată în deosebi prin apostolii Petru și Pavel. Faptele n'au fost desfigurate, nici în substanța lor, nici în amănunțimi pentru a

demonstra o teză oarecare, pentru a face să apară o anumită stare de lucruri; Luca este un istoric cinstit și nepărtinitor“.

Înainte de a trece la traducerea și exegeza textului autorul, în mai mult de 300 pagini format 8, în *Introducere*, tratează cu o uimitoare erudiție, fruct al unei vieți întregi de studiu și lectură, despre istoria criticii, despre autorul Faptelor, biografia Sântului Luca, scopul, planul, data, locul compunerii și destinarii, textul, izvoarele, limba și stilul Faptelor Apostolilor, istoria lor literară, admiterea lor în canon, învățăturile lor dogmatice, valoarea lor și cronologia lor. Drept este că pentru acest monument de erudiție d-l. E. Jacquier era destul de pregătit prin lucrările date la iveală de el și în deosebi prin a sa *Histoire des livres du Nouveau Testament*, dar în desfășurarea monotonă, pe un întins de peste 300 pagini, puțini, s'or, fi găsind să le înfrunte până la capăt, fără să-i apuce durerea de cap.

Totuși, cu toate criticile ce i-se pot aduce, lucrarea e carte de mare valoare și un îndrumător nu numai pentru studenți, ci chiar și pentru profesori, și încă un călăuzitor care te scoate la capăt. Dar, precum zice d-l E. Tobac, nu este un călăuzitor grăbit, care întotdeauna taș pe drumul cel mai drept; ci ține să te plimbe prin toate făgașurile și nu evită nici un înconjur; e un călăuzitor cam pretențios, care pretinde dela cei ce-l urmează multă rezistență, curaj și perseverență.

Cartea este de asemenea extrem de bogată în indicațiuni bibliografice foarte amănunțite asupra textelor și comentariilor Faptelor, asupra introducerilor, lucrărilor istorice și literare ce s'au făcut asupra lor, asupra studiilor filologice și dicționarelor relativ la N. T., un index alfabetic al numelor de persoane și de locuri, o tabelă a cuvintelor grecești studiate: o întreagă bibliotecă, un repertoriu indispensabil, un rezumat a tot ce s'a spus asupra Faptelor Apostolilor în cursul veacurilor.

Deosebit la sfârșit autorul completează lucrarea cu nouă mici „*excursuri*“ asupra diferitelor probleme de o deosebită însemnătate din Faptele Apostolilor ca: Sectele evreești în timpul apostolilor, Cărturarii, Sinedriul, Sinagoga, Glosolalia sau grăirea în limbi etc., foarte instructive și foarte interesante.

Noi o recomandăm ca un excelent comentariu tuturor celor ce vor să întreprindă o călătorie rodnică în labirintul numeroaselor și complicatelor probleme ce se desprind din Faptele Apostolilor.

† TITU SIMEDREA

O carte de literatură. — Institutul de Editură al Sfintei Episcopii a Râmnicului, Noul-Severin, de sub directa conducere a Prea Sfințitului Episcop Vartolomeu, a dat la lumină al 6-lea număr din publicațiile sale: *Manual de practică liturgică* de Pr. D. Lungulescu din Craiova.

Preocupările Părintelui Lungulescu în această direcție s'au arătat cu prilejul tipăririi și a altui manual de practică

liturgică, care, deși în proporții mult mai reduse, din pricina materialului mai restrâns, s'a epuizat totuși pe dată.

De data aceasta însă, datorită îndrumărilor și concursului material al Prea Sfințitului Episcop Vartolomeu, care a binevoit a trece costisitoarele cheltueli de tipărire asupra Institutului de tipărire ce conduce, „manualul“ a luat ființă în toată dezvoltarea ce i se cuveneă și pe care nu putea să i-o dea decât numai un cunoscător desăvârșit al cultului ortodox, ca Păr. Lungulescu, ca unul care, pe lângă întinse cercetări personale în direcția aceasta, păstrează o bogată moștenire a practicii liturgice, dintr'o îndelungată servire ca diacon, ou Ierarhi dintre cei mai riguroși în îndeplinirea serviciului divin.

Metoda întrebuițată de Păr. Lungulescu în tratarea materiei este nu numai expozitivă, ci și istorico-critică, privind diferitele practici liturgice, după timp și loc, lucrarea căpătând astfel caracterul cel mai strict științific.

Cartea e de un folos neprețuit pentru elevii seminariilor și ai școalelor de cântăreți, fiind tot așa de necesară cucernicilor preoți, cari nu odată au prilejul să-și lămurească diferite practici în care confuzia ori nesiguranța îi face neîndemânatici, atunci când mișcările personalului liturghisilor trebuie executate nu numai corect, ci încă și cu artă pentru formarea sufletească și prin cult a credincioșilor.

La munca Păr. D. Lungulescu, de a fi alcătuit această lucrare se adaogă în egală măsură meritul Institutului de Editură al Sf. Episcopii a Râmnicului, Noul-Severin, care a isbutit să unească și în această lucrare utilul cu frumosul, prin condițiile de tipărire ou frumoasa copertă în colorii, coperta tuturor publicațiilor editurii, reprezentând răstignirea Domnului.

Recomandăm cu căldură Cucernicilor Preoți, fraților cântăreți, elevilor seminariști și ai școalelor de cântăreți această lucrare unică la noi și venită la timp.

Cartea, de 208 pagini, costă 65 lei și se află de vânzare la depozitul central de colportaj al Sf. Episcopii a Râmnicului, Noul-Severin, care expediază prin poștă numărul de exemplare cerute în urma unui mandat poștal reprezentând costul lor.

Păr. F. M.

Inima e cârmaciul minții — de Pr. Dr. *Marin C Ionescu*.

Iată o lucrare nouă care umple un gol simțitor în literatura noastră teologică, așa de săracă în lucrări originale. Deși autorul se adresează ou lucrarea de față mai mult profesorilor de religie, totuși pentru utilitatea și importanța ei nu avem cuvinte îndestule spre a fi recomandată oricărui preot român care ține la demnitatea și succesul misiunii sale sacerdotale.

Ideile clare și stilul energic te captivează de la primele faze ale fiecărui capitol și te ține în aceiași încordare până la sfârșitul lui, reușind să producă, în sufletul cititorului, o puternică emoțiune și atracțiune către descoperirea adevărului, căci iscusitul autor nu expune teorii sau principii imprumutate de aiurea, ci aceste rezultate strălucitoare de pedagogie religioasă le-a obținut după o practică îndelungată la seminarul Pedagogic universitar din Capitală, unde

a reușit să infiltreze în inima elevilor aceeași iubire de Dumnezeu și dragoste de profesorul lor, după cum le arată în această lucrare.

Prin experiențele făcute, prin metodele arătate, fericitul autor reușește să producă o sănătoasă revoluție în domeniul pedagogiei noastre religioase.

Cunoștința perfectă și mânuirea dibace a limbii germane îi ajută să îndeplinească măiestrit citatele scripturistice cu ideile marilor cugetători și pedagogi străini, pentru documentarea susținerii tezelor ce voiește să demonstreze.

Capitule ca: „Este religia o necesitate sau o piedecă în viața omului?” „Cine, cui și ce să catehizăm?”; „Se poate învăța religia?”. «Educația în familie în sens modern și bisericesc», „Religia față în față cu filozofia”, precum și celelalte tot așa de importante, ne probează îndestul că nicio preot nu trebuie să ignoreze această lucrare, căci ea ne dă suficiente îndrumări și pentru apologie, omiletică, pe lângă cele de pedagogie religioasă, căci fie-care preot este părinte de familie, învățător de copii, de adulți și în fine învățător al tuturor vârstelor și al tuturor stărilor sociale, după cum cu dreptate arată autorul în capitolul „Rugăciunea în școală”, la pag. 178, că multiplă este sarcina preotului de a fi: „învățător, părinte, judecător, doctor dar mai ales prieten și călăuzitor”, și deci el trebuie să fie înarmat cu armele răbdării evanghelice și ale științei moderne, spre a putea combate și convinge despre adevărul divin pe toți necredincioșii, cu care vine în contact.

Lucrarea de față întrunește condițiunile necesare spre a răspunde tuturor celor ce se îndoiesc despre însemnătatea învăț. religios în școală, cum și celor ce neagă cum că ar fi indispensabilă credința creștină pentru îndrumarea vieții omenești pe căile idealului suprem.

Recomand deci cu toată căldura această interesantă lucrare confrăților preoți, atât pentru interesul lor propriu, cât și pentru a da posibilitatea autorului, să ne prezinte într'un volum mai complet, o serie de lecțiuni practice de religie și planuri de lecțiuni practice, pentru desăvârșirea lucrării începute, așa după cum promite în prefața opului. Nu trebuie perdut din vedere că activul autor, deși tânăr, înregistrează cu aceasta a 14 lucrare a sa și deci merită toată încurajarea noastră.

Cartea se găsește la autor, Str. Știrbei Vodă No. 99, biserica Sf. Ștefan, Cuibu cu Barză și la librăria Pavel Suru, Calea Victoriei, București. Costă 70 lei.

Păr. ILIE R. NEAGOE

În ziarul *Viitorul* dela 9 Ianuarie a. c., d. I. Simionescu are un foileton închinat **Părintelui C. DRON**. Învățătorul profesor dela Universitatea din Iași, în străduința de a pune în lumină bogățiile țării noastre, n'are odihnă. În anii din urmă, a înjghebat o frumoasă literatură de popularizare, în care descrie comorile naturale cu cari Dumnezeu ne-a blagoslovit țara; într'un minunat volum înșiră pe bărbații cu cari Creatorul a cinstit neamul românesc. Mai nu este publicațiune serioasă în care scrisul domnului Simionescu să nu ajute la răspândirea cunoștințelor folositoare

și a gândurilor bune. Tot ce scrie acest om are mi-reazma iubirii de patrie și îndemnul de a răspândi lumina cât mai departe.

În foiletonul pomenit mai sus, fostul secretar general al Cultelor și Instrucțiunii cinstește cinul nostru cu fiecare rând închinat confratelui nostru, părintelui Dron. După ce pomenește activitatea publicistică a Sfinției Sale, spune: «a scrie e una, a înfăptui e alta» și arată ce a înfăptuit părintele pe tărâmul cooperatist, atât la țară, cât și după mutarea în Iași, unde «a salvat de pieire Federala... gata să-și dea duhul...» a pus-o pe picioare, dându-i tărie de viață, oricare ar fi vicisitudinile viitoare». Remarcă cinstea exemplară pe care părintele Dron a avut-o în toată viața: «sărac a plecat din Todireni la Iași, sărac pleacă dela Iași la București».

Chipul în care vrednicia Părintelui Dron e adusă la cunoștința obștească ne umple inima de bucurie; vedem și noi bine că în vâltoarea luptelor, care e viața de astăzi, slujitorii cari își macină viața pentru binele altora sunt băgați-în-seamă, prețuiți, deci încurajați. Părintele Dron are «capitalul» moral sporit, — ne împrumutăm și noi dela dânsul.

La sărbătorirea sa, Părintele Dron a spus că «propovăduirea lui Hristos în pustiu, în fața mulțimii înfometate și însetate i-a deșteptat energia pentru a ajuta pe semenii săi». De aci trebuie să pricepem de ce dânsul a ajuns la rezultate atât de bune.

La rândul nostru, rugăm pe Dumnezeu să învrednicească și mai departe pe părintele Dron ca și în noua și greaua însărcinare la care e ridicat să albească parte de prețuire tot așa de dreaptă și înaltă cum i-o arată astăzi glasul puternic și cinstit al învățatului gazetar dela Iași.

Pr. GHICĂ C. DICULESCU

RENAȘTEREA. Revistă lunară de cultură religioasă. Decembrie 1926. Craiova.

În această revistă, frumos împodobită cu chipul Domnului și cu chenar românesc, găsim, în fiecare număr, bogat material de citire și largi comunicări din viața administrativă a eparhiei Râmnicului. Totdeauna ai de aflat din ea multe lucruri de preț despre bogatul duh de urzire și despre apriga lucrare pe care o vedem săvârșindu-se în acea eparhie, și de sus și de jos.

În nr. din Decembrie 1926, avem un art. despre *Nașterea Domnului*, de Pr. *M. Pretorian*; o bucată tradusă din *Istoria lui Iisus* a lui *Giovanni Papini* de *D. Teodorescu-Craiova*; altă bucată „Intruparea”, din *Sundar Sing*, tradusă de Pr. *Mihail Gregorian*, nume care des se întâlnește pe paginile *Renășterii*; *Vicleimul*, de Pr. *G. Marinescu*; *Apărarea contra atacurilor aduse Bisericii prin presă*, de Pr. *Gr. Prejbeanu*, articol cu multe informațiuni din țară și străinătate și care arată ce trebuie făcut pentru a ne apăra ca așezământ și oameni împotriva bârfelii; *De ziua Sfântului Ștefan*, de Păr. *A. C. Cozma* din Putna, cunoscutul preot care scrie mai în toate revistele, doar de-o

stârni lumea la mai multă simțire. Apoi avem culegeri de prin cărți și știri despre ele, adunate de Pr. *Prejbeanu* și *Gregorian*, doveditoare că acești preoți urmăresc de aproape mișcarea de cugetare din lume. Pe urmă avem *Cronica externă*, despre *Congresul Federațiunii franceze a creștinismului social* și despre *Congresul Euharistic din Chicago*, ținut la 20 Iunie anul trecut, cronică întocmită de Păr. *Ion F. Popescu*. După aceasta avem, la *Cronica internă*, comunicare de acte oficiale ale Episcopiei, și anume o adresă a Prea Sfințitului Episcop *Vartolomei* către Ministerului Cultelor, întrebând dacă autoritățile civile mai dau sprijin Bisericii în lupta împotriva sectanților, față de o hotărâre în această privință a Ministerului Cultelor, pe care alte autorități n'o bagă-de-seauă și nu dau ajutorul trebuincios pentru înfrânarea sectanților. Tot acolo avem și răspunsul Ministerului, că acea hotărâre este încă în putere și că ea a fost adusă și la cunoștința prefecților, comandanților jandarmeriei, Ministerelor de Război și de Finanțe. Apoi avem o largă comunicare din viața de organizare a eparhiei, și anume ordinul circular al Prea Sfințitului *Vartolomei*, întins pe aproape șase pagini dese, în care lămurește pe preoți despre înțelesul și funcționarea feluritelor întocmiri culturale care sunt încă în ființă în acea eparhie. După acestea avem un „chestionar” după care să se facă darea-de-seamă despre activitatea centrelor parohiale; pe urmă raportul inspectorului misionar Păr. Econ. *I. N. Dărvărescu*; un tablou despre activitatea centrelor parohiale; darea-de-seamă a Comitetului cultural și a sfatului moralizator din parohia *Cărbunești-Gorj*; asemenea a celui din parohia *Romanești-Vâlcea* pentru toată vremea anului 1915; asemenea a celui din parohia *Cracul Muntelui-Mehedinți*. Apoi o dare-de-seamă despre sărbătorirea hramului Sfintei Episcopii a Râmnicului în ziua Sfantului *Nicolae*; un necrolog despre † *Preotul Ion Moreanu* și, în sfârșit, „informațiuni și comunicări”. Cu adevărat, avem în acest număr, ca și în multe altele, un material destul de bogat, cu multe știri de aproape și de departe, de folos netăgăduit și celor cărora e destinat în cuprinsul eparhiei Râmnicului, dar de interes și celor din alte eparhii, prin multul său cuprins de informațiuni și dări-de-seamă.

INTRE APOLLO ȘI IISUS, articol de *Nichifor Crainic* în *Gândirea* din Ianuarie 1927. E un articol plin de o pătrunzătoare gândire, în care arată cum creștinismul a înlăturat cultura păgânească și desfășurările artistice ale ei. De aici, învinuirea unora adusă creștinismului că acesta a urât frumosul și a urîțit lumea. D. Crainic însă răspunde biruitor în această chestiune, apărând creștinismul și spunând că el nu a urîțit arta și nu a îngustat zarea lumii pentru simțirea frumosului, ci numai a schimbat axa acestei simțiri. Frumosul se simțe aiurea, în domeniul moral, pe care ni-l scoate la iveală arta plăsmuitorilor creștini. Urîtul nostru estetic este un frumos moral. Dar chiar și ca frumos material, avem o întreagă artă creștină a cate-

dralelor, a poemelor creștinătății, a muzicii creștinești, care toate sunt rezultate ale celuilalt frumos, mai adânc, care este frumosul moral.

În art. d-lui Crainic, avem o compunere foarte temeinică. În care găsim lucrurile puse la locul și în adevărul lor.

BISERICA ȘI ȘCOALA, 9 Ianuarie 1927. Arad Nr. 1—2.

Vechea revistă eparhială a Aradului a ajuns cu acest nr. în al 51-lea an de viață. El e un număr dublu și de sărbătoare, pentru a cinsti o asemenea clipă însemnată în viața presei noastre bisericești și a eparhiei Aradului. Avem în el un volum foarte împodobit, cu multe ilustrațiuni, în frunte cu chipul Prea Sfințitului Episcop *Grigorie* al Aradului care scrie și întâiul articol, „Adevărata aniversare”, și apoi alte 7 chipuri. Avem înăuntru un foarte interesant articol al Prea Sfințitului *Roman*, episcopul *Orășii-Mari*, despre care vom mai vorbi noi; un cuvânt al d-lui Ministru *Goldiș*, „Muncă binecuvântată jumătate de veac. În slujba bisericii și a școlii”; un art. al d-lui *N. Iorga*, tot pentru prilejul acesta; alt articol al Părintelui *I. Lupas*, ministrul sănătății; o „Solie” a Prea Sfințitului Episcop *Nicolae* dela Cluj; un art. al fostului ministru d. *Aurel Cosma*; „În trecut și în viitor”, de d. *Iosif Moldovan*, inspector școlar; „Revistele bisericești și intelectualii noștri mirenii” de Păr. Dr. *Gh. Ciuhandu*; „Biserica și Administrația civilă” de d. *Mihail Păcățianu*, consilier referent; „O datorie” de Păr. Dr. *Teodor Botiș*, director seminarial, cu chipul autorului în mijlocul articolului; „Mergi de te arată” de Păr. Arhim. *Policarp Morușca*, starețul mănăstirii *Hodoș-Bodrog*; o *Odă* a Părintelui Protopop *Al. Munteanu*; *Presa în slujba bisericii* de Păr. Dr. *St. Cioroianu* și încă multe alte articole („Preotul în comuna politică” de Pr. *D. Voniga*) — un număr cu adevărat bogat și impunător.

Profesorul **Claudiu Isopescu** a publicat de curând în ziarul *Piccolo* din Roma un frumos și interesant articol despre câteva datini religioase ale noastre, și anume despre «Ajunul și sărbătorile Crăciunului în România». În vremea din urmă, d-nia sa a mai publicat și alte articole despre monumentele noastre religioase, precum: «În vechea capitală a Moldovei» (cu fotografiile bisericilor din *Mirăuți* și *Sf. Gheorghe* din *Suceava*): «Vechi biserici românești din *Bucovina*» (cu fotografiile bisericii lui *Ștefan cel Mare* din *Pătrăuți* și a bisericii *Sf. Nicolae* din *Suceava*).

În însemnata revistă din Cluj **Societatea de mâine** (27 Fevr. c.), d. *Gavril Todica* scrie un articol cu titlul *Progres și mizerie*, din care scoatem următoarea cugetare pentru cititorii noștri: «Țăranul, care în regimul lui alimentar abia cunoaște friptura și prăjitura — dar cu atât mai bine mămăliguța și borșul — o scoate cu sănătatea lui la sută de ani». Iată cum iese dreptatea Bisericii ca sprijinitoare a postului.

D. **Tafra**li, profesor de arheologie la universitatea din Iași, scoate de sub tipar acum la Paris o mare lucrare a sa în 2 volume *Monuments byzantins de Curtea d'Argesh*. Un crâmpel din ce va cuprinde această carte a dat într'un foileton din *Vitorul*.

D. Avocat **Periețeanu** din București, bărbat care, afară de munca de avocat, pe care o îndeplinește cu măiestrie, mai găsește vreme de a intra și în sfera senină a muncii literare, a tradus de curând din franțuzește scrierea cunoscutului poet francez *Edmond Rostand* «la Samaritaine». A dat-o pe românește sub numele de *Samarineanca* și urmează să fie înfățișată pe scena teatrului Național din București. Este discuțiune acum însă, în legătură cu Patriarhia, dacă este învoit ca Mântuitorul Hristos să fie înfățișat pe scenă. Noi ne aducem aminte însă că aceasta s'a mai făcut cu *Miriam din Magdala* a răposatului *Spiru Prassin* la Iași, când rolul Mântuitorului a fost ținut de artistul *State Dragomir*.

„**Plevna internă**“ In *Pagina culturală a Universului* (31 Ian. a. c.), d. I. Gr. *Oprîșan*, care urmărește de aproape problemele creștinești în țara noastră, se ocupă de piedicile care stau în calea culturii în această țară. Zice că este de dărâmat o „Plevna internă“. Se întreabă singur de unde e vorba aceasta de „Plevna internă“ pe care o găsea mai înainte de război în toate discursurile dela „Dacia“.

Să-i spuем noi; E eșită din parlament, pe vremea când *D. A. Sturza* era cărmuitorul partidului liberal. Atunci s'a izbit el de opoziție în parlament, de care n'am putea preciza, dacă era a înseși partidelor de opoziție; ori cea din propriul său partid. Fiind însă un lucru al vieții noastre interne, i s'a zis „Plevna internă“, care trebuie dată la pământ, așa cum a fost cucerită și cea de peste Dunăre din Bulgaria.

Acuma, dacă am venit cu lamurirea aceasta, să trecem la celelalte lucruri pe care le înșiră d. *Oprîșan*

D-nia sa spune cu dreptate că multe puteri ale noastre se irosesc în zadar, din pricina puterilor stricătoare care zădărnicesc binele pe care-l fac oamenii de bine. Oamenii strânși în jurul „Ligii“, a „Fundăției“, a «Caselor Naționale», a „Astrei“, sau și dincolo de cuprinsul acestora, varsă mereu în sânul țării o muncă pe care alții o fac fără roadă.

Dar mai vine altă pagubă: răul pe care-l fac chiar oamenii de bine, din pricina lipsei de disciplină a vieții noastre. Astfel este punerea de concerte și conferințe sârbătoarea, ia vremea ceasului de mers la biserică.

E foarte drept, de câte ori nu pomenim și noi de acestea! Iată, primim o poftire a unei organizări pentru ocrotirea fetelor, sub patronajul Prințesei Elena, cu nume de chemare ca a d-nelor *Alexandrina Cantacuzino*, *Calipso Botez*, *V. Hurmuzescu*, pentru ca să ne adunăm la Primăria Capitalei în strada Colței, Duminică la 13 Fevr. c., la ceasurile 10 1/2 dimineața, adică *tocmai la ceasul liturghiei!*

D. *Oprîșan* mai pomenește de un popor de proeți care se ridică „împotriva unuia dintre ei, care înțelege să ducă duh creștinesc activ într'un ateneu popular“.

Nu știm care e acela și n'am auzit vorbindu-se de așa ceva. Iar dacă alții categorisesc de „protestantism, catolicism, adventism etc., faptul că preotul X chiamă pe credincioșii săi la Biserică și peste săptămână“, pare că aci ar fi vorba de Păr. *Toma Chiricuță* dela biserica *Zlătari*. Atacuri de acest fel, de care însă noi mărturisim ca n'am auzit, fără îndoială, nu pot fi îndreptățite, pentru că adunarea lumii la biserică și peste săptămână nu poate fi decât curat creștinism și nu numai un soi de creștinism. Oare la bisericile noastre Sf. *Vineri-Herasca*, *Olari*, *Stejar*, Sf. *Nicolae-Șelari*, Sf. *Spiridon*(str. Apolodol) și atâtea altele nu se adună lumea și peste săptămână?

În tot cazul, piedeci împotriva lucrului bun sunt și trebuie să ne silim a le înlătura.

Frumoasă izbândă a unei scrieri teologice românești.— Se știu ostenele d-lui Profesor Dr.

C. Chiricescu pe terenul calendarului la noi, pentru a da o îndrumare în cunoașterea lui și o teorie mai adâncită, pentru a introduce pe cititor în toate amănuntele, nu ușoare de pătruns, ale acestei chestiuni cu multe laturi. După un studiu mai voluminos, *Calendarul Bisericesc Ortodox* (București 1923), d-nia sa a mai tipărit un volum, cuprinzând o potrivire a pascalii noastre ortodoxe la calendarul îndreptat. Scrierea aceasta a eșit și în franțuzește, putându-se răspândi și pătrunde astfel și peste graniță și a ajunge la cunoștința tuturor Bisericilor Ortodoxe. Acum aflăm, cu mare părere-de-bine, că această scriere a avut o frumoasă izbândă, căci Mitropolitul rus ortodox din Finlanda, aflând de această carte și înțelegând însemnătatea ei, a pus să se traducă în rusește și a apărut, cu voia autorului în traducere rusească în localitatea *Sordovol* (pe finlandezește *Sor-tavala*) din Finlanda. Am văzut și noi frumosul volum, apărut în rusește, și ne-am bucurat de acest fapt ca pentru un lucru care este o izbândă și o laudă pentru întreaga noastră Biserică.

Arhim. SCRIBAN

Din vârtejul svârcolirilor intelectuale și economice eșim complet dessoriențați și scârbiți. Nu ne putem însenina sufletul decât refugiindu-ne în templul culturii lui Christos, lepădând dela noi „toată grija cea lumească“.

GAVRIL TODICA,

în revista „Societatea de mâine“ din Cluj.
27 Februarie 1927.

INSEMNARI MARUNTE

Populațiunea României de azi. — Ministeriul de Interne a publicat de curând o statistică a populațiunii noastre din anul 1925, față cu anii 1922—1923 și 1924. Sunt vrednice de știut datele cuprinse în acea statistică, pentru că, din unele ca acestea, se pot trage încheieri și pentru viața morală.

În 1925, au fost în toată România 605,655 de nașteri, dintre care 532,275 la sate, iar 73,370 la orașe. Aceste nașteri însă sunt mai puține decât în cei 3 ani de mai nainte, pentru că în 1922 am avut 613,726 de nașteri; în 1923, am avut 608,763 de nașteri; iar în 1924 am avut 622,580 de nașteri. Deci, față cu anul 1924, am avut în 1925 mai puține nașteri cu 16,925. Nașterile sunt însă totdeauna semn bun, semn de viață, scăderea este semn rău, semn de sărăcie, de rea îngrijire, de boale și de viții.

Semnul acesta rău însă e și mai rău, când ne gândim că nașterile și așa câte au fost le-au avut mai numeroase străinii decât Români. Față de populațiunea lor proporțiunea nașterilor a fost mai bună la ei ca la noi în 1925.

Dacă trecem la morți, găsim că în anul 1925 au murit 361,995 de persoane, din care 306,258 la sate, iar 55,737 la orașe, iără a socoti în aceste numere pe cei născuți morți. În 1922, au murit 376,236 de persoane; în 1923: 372,480; în 1924: 382,915. Dar și în această lature, străinii stau mai bine. Proporțional, ei au mai puțini morți decât noi, ceea ce înseamnă că trăiesc mai bine, se hrănesc mai bine, se îngrijesc mai bine.

Copii născuți morți au fost de 8478 la sate și 3243 la orașe, în totul: 11,721 în anul 1925. În 1922 am avut 12,159; în 1923: 11,915, iar în 1924: 11,856.

În 1925 s'au împușinat căsătoriile. S'au încheiat 153,678 din care 129,145 la sate, iar 24,553 la orașe. În 1922 am avut 169,797; în 1923: 165,216; în 1924: 154,175. Precum vedem, căsătoriile merg tot descrescând — alt semn rău.

Dar s'au înmulțit divorțurile. În 1925, am avut 5388 la sate și 2647 la orașe, adică un total de 8033. E adevărat că fuseseră și mai multe în 1922, când am avut 8549, iar în 1923: 8241. Dar în 1924 am avut numai 7307.

În toată România, am avut în 1925 un spor de nașteri de 243,660, și anume 226,927 la sate și 17,643 la orașe, ceiace arată cât de puțin se înmulțește populațiunea la orașe prin nașteri, iar dacă se zice că populațiunea cutărui oraș a crescut cu atâta, nu este cu sporul sănătos al nașterilor, ci cu năvala de locuitori de aiurea. În 1922, sporul de nașteri peste morți a fost 237,400; în 1923, de 236,283; în 1924, de 239,665. Va să zică cu atâta crește România pe fiecare an, cam un sfert de milion, iar dela unire încoace fiind 9 ani, urmează că sporul ar trebui să fie de vreo 2,000,000.

Dar străinii se înmulțesc mai mult ca noi și aici tre-

buie adusă îndreptarea, care este să avem mai multă grijă de sănătate morală și materială a acestui popor. Trebuie dusă înainte cu tărie lupta împotriva beției, a boalelor lumești, a ofitei și a avorturilor, care împedecă populațiunea orașelor mai cu seamă de a se înmulți. De ce adică sporul de nașteri la orașe e așa de mic? Fără îndoială, și din această pricină.

Să luăm aminte și să lucrăm cuminte!

O taină a sufletului. — Nu e o noutate că sufletul omenesc e înzestrat cu puteri pe care nu le poate lămuri cunoștința lumii numai după legile materiei. Așa este faptul telepatiei care înseamnă simțirea dela mare depărtare a stărilor pe care nu le poți prinde cu simțurile din apropierea nemijlocită. Un caz nou vine să îmbogățească cele știute de mai nainte. El e povestit în ziarul *Galații-Noi* din Galați (2 Ian. c.), dar despre persoane care se află în București. A fost adus la cunoștința ziarului de d. Avocat *Radovici* din București, care e avocatul librarului *Ignatz Hertz* tot din București. Puterea de vedere la mari depărtări o are soția unui ceferist din București, despre care avocatul *Radovici* a povestit librarului *Hertz*. Acesta din urmă, mirat de așa povestire, a cerut să se ducă s'o vadă. Deci s'au dus amândoi. Ajunși la locuința ei, librarul a întrebat-o ce face în clipa aceia fratele său, *Iulius Hertz* din Viena, *Verighenstrasse 3*? După puțină gândire, femeia a răspuns:

— În *Verighenstrasse*, spiritul meu vede în fața locuinței fratelui o biserică mare din care iese lume multă. *Iulius Hertz* nu este acasă. În odaie se află un pat, un dulap, o masă, scaune, un pian și un cufăr.

Apoi librarul a întrebat:

— Bine, dar unde este acum *Iulius*?

După puțină vreme, femeia iar a răspuns:

— Spiritul meu îl vede în casa unui medic care e chirurg, fiindcă în casa lui se văd o mulțime de unelte de chirurgie.

— Și ce face el acum? a întrebat-o librarul.

— Cântă la pian, a răspuns.

— E singur?

— Nu, îi ține tovărășie un violoncelist.

La acestea, librarul *Hertz* i-a răspuns:

— Nu e toamai așa, fiindcă fratele meu a plecat ieri seara din Viena spre București... Uite telegrama.

A doua zi însă, librarul *Hertz* primește telegrama din Viena că fratele său încă n'a plecat, iar ceva mai târziu, când a sosit în București și i-a povestit cele spuse de femeie, *Iulius Hertz* a mărturisit că toate au fost așa cum le-a spus femeia. Biserica de care pomenise ea era cunoscuta biserică din Viena *Votivkirche*.

Iulius Hertz a cerut să vadă și el pe femeie și când a întrebat-o, ce face sora lui din Elveția, *Sonia Socker*, femeia i-a răspuns:

— Se vede un loc frumos. Intr'o odaie din catul II, ea stă culcată pe o dormeoază și citește.

Și aceste arătări s'au dovedit apoi cu totul adevărate.

Tot atunci a fost întrebată și despre o rudă din Chicago, America, cu care Hertz nu mai avusese legături de 20 de ani. Femeia a descoperit-o în Chicago. Ea a lămurit apoi că duhul ei umblă și, când a fost întrebată, el s'a dus prin Viena, Elveția, Chicago și acolo a aflat cele întrebate.

Iată taine la care știința materialistă nu poate da niciun răspuns, oeiace arată că lumea nu este numai materie.

Plimbarea mortului. — In *Cuvântul* dela 15 Noemvrie 1926, se găsește o plângere împotriva preotului *Const. Ionescu* dela biserica *Delea-Veche* din București oă Sf. Sa a refuzat să ducă mortul pe străzile indicate de familie. Aceasta e pricină de plângere, pe care ziarul pare că o împărtășește. Totuși, dacă lucrurile sunt așa, dreptatea e de partea preotului, pentrucă, oh! tare mai suntem înădușiți noi cu deșărtăciunea oamenilor eare, zor nevoie, vor numai decât să-și „plimbe“ mortul degeaba pe o mulțime de străzi în loc de a lua drumul cel mai scurt spre cimitir. In privința aceasta, după cum îmi spunea dricarul *Linzer* din București, tot cu prilejul unei înmormântări cu astfel de entreierări fără folos, preoții catolici nu dau voie să se hoinărească degeaba pe străzi, oi mortul este dus pe drumul arătat de mai nainte de ei. Și la noi supărare și plângere că un preot a îndrăznit să ceară regulă și a vrut s'o impuie?

Cine se plânge n'are dreptate...

Limbă de șofeuri. — E bună rostirea aceasta, pentru a înfiera cu ea limba pe care o întrebuițăm noi azi. Ea e a d-lui *Emanoil Bucuță* și o găsim în *Pagina culturală a Universului* (31 Ianuarie a. c.). Tratatând despre scrierile lui *Vlăhuță*, spune că găsim în ele „un scris în care n'avem nevoie să ne mișcăm pe pietrele de vad ale neologismelor de modă“. Termenii din psihanaliză, plastică și știință socială, însușiți cu cochetărie bătoasă de psalmul sensual sau de schița estetică, ne amenință cu o limbă de șofeuri. Automobilul l-am împrumutat cel puțin întreg din Franța și tot vocabularul lui tehnic se va prăbuși, odată cu mașina, într'un muzău filologic. Ce e de vină însă tocmai literatura să se deschidă fără apărare acestei desmățate năvăliri de Sciți?”

Așa e. Avem a face cu o limbă de șofeuri și cu o năvală ca a sălbateilor. Ni se terfelește graiul și sunt prea puține împotrivrile. Bine cel puțin că se găsesc unii care se plâng și protestează. Deocamdată e bună caracterizarea aceasta, că au ajuns șofeurii să ne fie învățători în limbă, dacă vorbim ca ei.

ȘTIRI

Direcțiunea revistei, care și-a dat și-si dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și folos munca preoțimii românești, roagă cu toată căldura râvnei sale pe toți cucernicii Preoți, să binevoiască a-și achita atât rămășițele din 1923, 1924, 1925, 1926, cât și abonamentul pe întreg anul 1927, ca să nu li se mai eeară suma de plată prin rambursul aprobat de

Sf. Sinod. *Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura.*

In nădejdea că cucernicii Părinți ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române vor înțelege că un abonament de 100 lei anual pentru o astfel de revistă e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA

Un creștin mănios pe calendar închis. — Locuitorul *Gheorghe Mihai Cojocaru*, fost epitrop al bisericii din comuna *Tămădău*, Ilfov, amețit de vorbele altora împotriva calendarului îndreptat, a început a face tărăboi împotriva lui. Astfel a pătruns cu mare zarvă și necuviință în biserica din sat în ziua de Sf. Nicolae, a turburat slujba și a lovit pe preot. Numai cu mare greutate a putut fi scos din biserică. Nu s'a mulțămît cu atâta, ci a început să răspândească foi tipărite cu ocări împotriva calendarului, ațâțând lumea împotriva lui. Pentru toate acestea a fost închis, supus la cercetarea judecătorului de instrucție și acum așteaptă judecarea lui.

In suplimentul literar al revistei franceze. *Foi et Vie* din Paris (16 Decemvrie 1926), Păr. **Criveanu**, directorul Seminarului „Nifon“, publică mai multe pagini despre chestiunea minorităților creștine din Transilvania. Sf. Sa pune chestiunea foarte bine, apărând Statul românesc și arătând că Bisericile minoritare stau mai bine materialicește decât Biserica Ortodoxă, contrar de ce ele se plâng pretutindenea.

Un congres preoțesc. — *Asociațiunea generală a preoților* din România, vestește preoțimea că, în zilele de 21 și 22 Iunie a. c., se va ține în București un congres general preoțesc.

Doritorii de a lua parte la acel congres se vor îndrepta cu înștiințările lor către Păr. Econ. *Gheorghe Crețu*, București, str. Traian 230.

Nou episcop luteran la noi. — La Timișoara a fost ales ca episcop luteran al Ungurilor d. *Ludovic Frint*, protopop luteran al Ungurilor în Arad.

Burse pentru studii ortodoxe in Polonia. — Cu mare bucurie aflăm că Sf. Mitropolie a Ungrovlahiei are la îndemână două burse pentru studiul teologiei la facultatea de teologie rusească din Varșovia. Bine măcar că pe această cale putem prinde iar legătura cu însemnata teologie rusească.

Catedra de seminar vacantă. — La Seminarul din Câmpulung este vacantă catedra de muzică bisericească.

Linia ferată Pașcani-Târgul Neamțului. — Despre linia ferată Pașcani-Târgul-Neamțului, pe care am putea-o numi linia mănăstirilor, fiindcă ne-ar pune în legătură cu însemnatele mănăstiri din jud. Neamțului Văratec, Agapia, Mănăstirea-Neamțului și altele, am citit o știre amănunțită în ziarul *Lumea* din Iași, că din primăvară se va începe construcțiunea ei și că s'a hotărât pentru cheltuelile de începere să se dea suma de 20 milioane de lei. Acum citim însă în *Universul* (27 Februarie c.) că la subsecretariatul C. F. R., nu se știe nimic despre construirea acestei linii. Ne pare rău, pentru că noi dorim această linie tocmai pentru legătura ușoară cu mănăstirile. Dela Pașcani, într'un ceas ai fi la Târgul-Neamțului.

Sectanții o pățesc și aiurea. — O știre din Budapesta spune că tribunalul de acolo a judecat pe propagandistul milenist Kiss György. acuzat de ațâțări împotriva religiei de stat și vânzare de cărți cu batjocuri pentru preoțime și pentru religiunea oficială, Kiss a mărturisit faptele, încercând să se apere prin cuvinte înflăcărare despre noua doctrină milenistă, — încercând deasemenea să dovedească fără greș că broșurile pe care le vindea publicului — și primite dela „Societatea internațională pentru interpretarea Bibliei“, nu cuprind nici idei și nici ocări împotriva preoțimei.

Totuși tribunalul a găsit învinuirile procesului întemeiate și a osândit pe propagandistul milenist la o lună de zile închisoare.

Convocare de societate bisericească. — La 14 Fevr. a. c., se va întruni în Palatul Arhiepiscopal din Chișinău Adunarea Generală a asociațiunii de editură *Uniunea Culturală Bisericească* din Chișinău, societate care urmărește ținta de a tipări scrieri bisericești. La ordinea zilei sunt: 1. activitatea comitetului; 2. situația casleriei; 3. situația depozitului de cărți; 4. alegerea comisiunii de cenzori; 5. propuneri de activitate.

Medalieri. — Prin Inaltul Decret Regal nr. 1156 din București, 20 Martie 1926, M. S. Regele, în urma mijlocirii d-lui Ministru al Cultelor, a cinstit cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I. pe următoarele persoane:

D. Dr. *I. Matei*, deputat și soția sa d-na *Sanda Matei*; d-nii *M. C. Babic*, sculptor; *Becker V. Emil*, sculptor; inginer *N. Costișor*, directorul fabricii *Haug*, și d-na *Maria* Colonel *Fărcășanu*, directoarea școlii de artă românească.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 1151, din 20 Martie 1926, M. S. Regele, în urma mijlocirii d-lui Ministru al Cultelor, a cinstit cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I. pe următoarele persoane pentru serviciile aduse Bisericii:

D. *Mihail Mihăileanu*, profesor în Pitești și înemnat publicist bisericesc; d. *Ștefan Steriade*, eno-

riaș al bisericii catedrale „St. Gheorghe“ din Pitești; d. inginer *Scarlat Greceanu* din comuna *Topliceni*, jud. Râmnicul-Sărat și d-na *Cornelia Neculache Andriano* din orașul Râmnicul-Sărat.

Idem, prin Decretul Regal nr. 1000 din București, 12 Martie 1926, d-nii funcționari din Departamentul Cultelor și Artelor mai jos arătați:

Prea Cucernicul Econom Stavrofor *Petre Partenie*, inspector general cl. I.; d-nii: *Ioan Minulescu*, director general cl. I.; *Alexandru Referendaru*, arhitect cl. I.; *Petre Demetrescu*, arhitect șef cl. I.; *Constantin Comăneanu*, inginer silvic cl. I.; *Stoian Popescu*, inspector general cl. II.; *Anton Stambulescu*, avocat șef; *Stelian Voinescu*, avocat cl. I.; *Ioan Dumitrescu*, subdirector general cl. I.; *Constantin Negoescu*, *Ioan T. Marinescu* și *Ulise Velcescu*, toți trei directori cl. I.; *Anton Pepa* și *Atanasie Popescu*, subdirectori cl. III și *Stoica Nicolaescu*, cercetător de documente.

Idem, prin Inaltul Decret Regal nr. 997, din București, 12 Martie 1926, persoanele mai jos însemnate, cu slujba în Catedrala Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei sau în cancelaria aceleiași Sfinte Mitropolii, după cum mai jos se arată:

Clasa I. Prea Sfințitul Arhiepiscop *Titu Târgovișteanu*, Vicar al Sfintei Mitropolii; Prea Cuvioșii Arhimandriți *Filaret Jocu* și *Galaction Cordun*; Prea Cucernicul Părinte *Eugen Bărbulescu*, consilier referent; Cuviosul arhidiacon *Antonie Năescu*; Cuvioșii Ierodiaconi *Evghenie Orghidan*, *Firmilian Marin* și *Nicolae Devan*.

Clasa II. Prea Cuviosul Arhimandrit *Atanasie Dincă*; Cuviosul Ieromonah *Teofil Ionescu*; d-nii *Ilie Stănciulescu*, șef de serviciu; *Gh. Brumă*, șef de birou; *Constantin Popescu*, sub-șef de birou cl. II; Cuvioșii Ieromonahi *Ipolit Ioan*; *Chiril Arvinte*, *Mardarie Ghica*; Cuviosul Monah *Iason Lupășcu*; *Nicolae Popescu*, impiegat; *Constantin Bărbulescu*, veșmântar; *Gheorghe Brăiloiu*, agent de pază al palatului mitropolitan, și *Petre Bobeș* om de serviciu al Inalt Prea Sfințitului Patriarh.

S'a conferit medalia „Răsplata Muncii“ pentru biserică, clasa I. d-lor: General *Nicolae Uică*, din orașul *Constanța* pentru înființarea în orașul Bazargic a unui cimitir al eroilor, împreună cu o frumoasă biserică, și *Dimitrie Stratulat*, din orașul *Odobesti*, pentru ajutorul dat la repararea și pictarea bisericii *Vovidenia* din acea localitate.

Nouă catedrală episcopală. — Prea Sf. Sa Episcopul *Roman* al Orăzii-Mari a făcut cerere consiliului comunal al aceluia oraș ca să aleagă un loc pentru viitoarea catedrală ortodoxă, întru cât cea din Piața Unirii e veche și neîncăpătoare. Delegațiunea permanentă a hotărât ca noua catedrală să se ridice pe un loc din Parcul Ștefan cel Mare, dinaintea tribunalului Bihor. Episcopul *Roman* de mult urmărește ideia zidirii unei noi catedrale, pe care-i urăm s'o vadă ridicată cât de curând.

Iar concordatul. — Pentru a nu știm câtea oară, deși poate că mâne se va dezminți din nou, citim în *Cuvântul* (5 Ianuarie c.) că „în cercurile politice... se dă ca sigură apropiata semnare a Concordatului cu Vaticanul“, Ziarul mai spune că d. Penescu, reprezentantul României la Sf. Scaun, a primit ordin să pună la punct ultimele formalități.

«Aceasta ar corespunde, încheie *Cuvântul*, dorinței d-lui General Averescu, cu toată împotrivirea d-lui V. Goldiș ministrul Cultelor și Artelor».

Așternem știrea cum o găsim, dar măsturisim că suntem departe de a o crede.

Slujbă pentru Anul Nou noaptea. — Dintr'o corespondență a ziarului *Viitorul* (5 Ianuarie c.), aflăm că o parte din cetățenii orașului *Bălți* din Basarabia au trecut la casele lor să sărbătorească noaptea Anului Nou (Revelionul), după ce mai întâi au fost la biserică, luând parte la slujba săvârșită de P. S. Episcop *Visarion*. Urmează că pentru aceasta s'a făcut o slujbă seara.

Ne aducem aminte că P. S. Visarion a luat odată măsura ca să nu se lase fără slujbă această clipă mișcată din viața oamenilor și se vede că aceasta n'a încetat de a ființa în acea eparhie.

Darurile pentru Spitalul Militar. — La apelul făcut de Principesa Ileana astă toamnă, de a i se trimitte daruri ca să poată ajuta Spitalul Militar din București, au răspuns mai întâi ofițerii și marinarii de pe vasul regal de călătorie pe Dunăre *Ștefan cel Mare*. Azi această sumă e de 2.849.660 de lei, din care Mitropolitul *Nectarie* al Bucovinei a dat singur un milion, alături de Banca Națională, care a dat 50.000 și de suma de 200.000 strânsă de Principesa Ileana în America.

Așa citim în *Viitorul* dela 5 Iannarie c.

Dania Episcopului Nicolae al Clujului. — Cu prilejul împlinirii a o sută de ani dela născocirea scrisului pentru orbi, Prea Sf. Sa Episcopul *Nicolae* al Clujului a trimes 10.000 de lei directorului Institutului orbilor din acel oraș, ca un prim-ajutor pentru orbii care ies din Institut. După cum Prea Sf. Sa spune în scrisoarea trimisă directorului, 80% se vor da orbilor care ies din Institut și îmbrățișază o meserie, iar 20% se vor capitaliza.

Uneltitori de peste graniță în Basarabia împotriva calendarului îndreptat. — O știre eșită în ziarul *România Nouă* din Chișinău și tipărită apoi și în *Cuvântul* (24 Dec. 1926) spune că în Basarabia ar fi umblând niște uneltitori care spun că ei lucrează pentru calendarul vechiu, fiindcă ar fi fost însărcinați cu aceasta de către Arhiepiscopul *Anastasiu*, fostul chiriarh al Basarabiei (până în 1918) și care acum ar fi locuind la Ierusalim. Demisionatul arhiepiscop s'ar fi socotind până acum cârmuitorul canonic al Basarabiei și care dă porunci în această însușire.

Această pretențiune a arhiepiscopului e adevărată, întrucât noi l-am cunoscut în 1923 la Constantinopol și a

susținut în fața noastră că este arhiepiscop al Basarabiei. Noi i-au spus însă că a demisionat de voie și că deci o asemenea pretențiune nu mai poate sta în picioare,

Conferențiar nou la teologia din București. — D. Dr. *Șerban Ionescu* a fost numit conferențiar definitiv la facultatea de teologie din București pentru materia teologiei morale.

Hramul unei facultăți de teologie. — Facultatea de teologie din Chișinău își prăznuiește hramul în ziua de Sf. Anastasiu, la 18 Ianuarie c. Sa vor face mari serbări cu acest prilej. Cuvântarea zilei va fi ținută de d. Dr. *Teodor Popescu*, nou profesor al acelei nouă facultăți, iar predica la liturghie de p. *Gala Galaction*.

Papa și Liga Națiunilor. — O telegramă din Roma a Agenției *Rador*, cu data de 16 Dec. 1926, dă știrea care a mai fost dată odată în curgerea anului 1926, că Vaticanul nu voiește să intre în Liga Națiunilor. De data aceasta, telegrama spune că presa catolică italiană aduce vestea că Vaticanul nu are de gând să trimeată vreun delegat la Geneva ca să ia parte la discutarea unor chestiuni care aveau a fi cercetate la Liga Națiunilor.

Ziarele spun că Vaticanul nu se gândește nici să facă pasul de a intra în Liga Națiunilor din pricină că acesta e un așezământ politic, prin care autoritatea morală și spirituală a Papii ar putea fi primejduită.

Bal și ortodox. — În *România Nouă* (17 Ian. c.) din Chișinău citim că Societatea Ortodoxă a dat în Tighina o serbare urmată de bal.

Rău a făcut. Balurile fiind școală de desfrâu (și nouă ni se spune foarte mult rău mai cu seamă de cele din Basarabia), o societate creștină nu poate întrebuința astfel de mijloace în lucrările sale.

Aceasta o spune însuși un membru al comitetului central al Societății și dorim ca aceste cuvinte să se citească și în Basarabia.

Preot profesor de gimnastică. — *Universul* (19 Fevr. 1927) aduce știrea că, la gimnaziul din *Fucioasa*, din lipsă de profesori, funcționează acolo ca maestru de gimnastică pentru cl. I și a II, Preotul *Nicolae I. Popescu*. Se cere alt profesor, ca lucru nepotrivit pentru un preot de a preda gimnastica.

Săteni împotriva ereticilor. — Inșiși locuitorii satelor au ajuns azi să se neliniștească de atâția uneltitori care cutreieră satele și caută să le ațâțe împotriva așezămintelor noastre bisericesti. Astfel ziarul *Lumea* din Iași (14 Februarie c.), ne aduce vestea că locuitorii din comuna *Răucești*, județul Neamțului au făcut plângere la I. P. S. Mitropolit al Moldovei, cerând să se ia măsuri împotriva unei cete de eretici care ațâță lumea să nu ție seamă de calendarul cel îndreptat și binecuvântat de Sf. Sinod. Credincioșii spun că oamenii din toate satele comunei sunt foarte îndârjiți împotriva tuturor acestor ațâțatori. Ei cer pedepsirea lor și spun că, dacă aceasta nu se face, locuitorii vor sări singuri asupra lor.

Bănuiala este că astfel de ațâțări ar fi pornite dela un comitet tainic care ar lucra dela Sf. Munte. Despre lucrarea unui asemenea comitet, parchetul tribunalului Neamțu ar avea numeroase dovezi.

Mitropolia Moldovei a hotărât să trimeată în sat un delegat care să stea de vorbă cu locuitorii și să ia știri mai amănunțite.

Așezământ creștinesc. — S'a înființat o frumoasă înjghebare creștinească numită „Așezământul creștin studentesc oltean“, din imboldul d-lui *Tilică Ioanid*, deputat al Mehedințului, și cu sprijinul d-nei *Mihaila Cartargiu* și al tuturor parlamentarilor olteni. În fruntea membrilor fondatori, se găsește P. S. Episcopul *Vartolomei* al Râmnicului. În acest așezământ, se vor întreține la studii mulți studenți olteni. Deocamdată se va închiria o clădire în București pentru instalarea a cel puțin 100 de studenți.

Schimbare de director la un seminar. — La seminarul *Sf. Gheorghe* din Roman, a fost numit un director nou, Păr. *Gh. Vlad* profesor la acea școală, în locul Părintelui *I. Vornicel* care a funcționat până acum.

Religia la Congresul antropologic. — În Septembrie viitor, se va ține un Congres al Institutului internațional de antropologie din Paris, la care sunt membru și mai mulți învățați de ai noștri. Intre temele de tratat, va fi și: *Studiul inconștientului în Simbolica socială și religioasă.*

Premiile Academiei Române. — În sesiunea de Mai și Iunie o Academiei Române, se va face împărțire de premii pentru lucrările prezentate la premiare. Intre ele găsim una sigură religioasă: Cartea de *Morală Creștină* pentru învățământul secundar de Economul *Coman Vasilescu* din Huși odinioară, iar de curând ca pensionar în București.

Casația bisericească. — După noua lege a unificării, va funcționa în sânul Bisericii românești ortodoxe și o curte de judecată centrală. Ea a fost întocmită zilele acestea și are următoarea compunere:

Membrii ordinari: Păr. Dr. *Vasile Gheorgiu*, președinte, profesor universitar, Cernăuți; Păr. Ec. Stavrotor *Serghie Bejan*, directorul școlii spirituale din Chișinău; Păr. *Ilie Beleană*, profesor la Academia teologică, Sibiu; Păr. *Vasile Pocitan*, parohul bisericii *S-ții Voievozi*, București; Păr. *V. Constantinescu*, parohul parohiei «Mărăței», P.-Neamț.

Membrii supleanți: Păr. *Ilie Tocan*, profesor la facultatea de teologie, Chișinău; Păr. *Niculescu*, profesor, Cluj; Păr. Arhipresviter Stavrotor *Mihail Bendescu*, Crasna; Păr. *Constantin Dinescu*, preotul bisericii «Nicoarița» Iași; și Păr. *I. Pretorian* din Craiova.

Pozițiunea funcționarilor din Eforia bisericească. — Consiliul Central Bisericesc, în ședința sa dela 21 Ianuarie a. c., a hotărât ca funcționarii Eforiei Bisericii

să fie socotiți ca funcționari ai Bisericii. Funcționarii din Ministerul Cultelor însă, care au fost mutați la Eforia Bisericii, nu se învoiesc cu această mutare, pentru că, după Legea și Statutul Bisericii, ei nu sunt socotiți ca funcționari publici și deci nu se pot bucura de foloasele stabilite prin Statutul funcționarilor publici.

Numire de subprotoiereu. — I. P. S. Mitropolit al Moldovei a numit pe Păr. *Dinulescu*, parohul bisericii din comuna *Doamna*, jud. Neamțu, subprotoiereu al județului Neamțu, în locul Părintelui *I. Chirică*, demisionat,

Plata preoților din America. — Ministerul Cultelor a înștiințat Mitropolia Moldovei că prin noul buget. s'au șters sumele menite pentru plata preoților noștri din America. Acei preoți vor fi plătiți, cum se făcea și până acuma, de obștea oamenilor pe care-i slujesc.

Conferențele Societății Ortodoxe. — Societatea Ortodoxă a orânduit să ție un șir de conferențe religioase în București la Fundațiunea „Carol“. Ele au și început. Cea întâi a fost ținută de Păr. Arhim. *Scriban* la 22 Ianuarie c., tratând despre *Ideia creștină în cugetarea de azi*, în fața unei săli foarte pline. Vor mai vorbi, în fiecare Sâmbătă seara la 5, d-nii Profesor *G. Caracostea*, Prof. *Taşcă*, avocat *Popescu Tudor*, Principesa *Alexandrina Cantacuzino* și alții.

Regulamente bisericești nouă. — S'au aprobat și publicat în «Monitorul Oficial» următoarele regulamente: 1. Pentru administrarea afacerilor epitropești în parohii și eparhii; 2. Pentru organizarea și funcționarea Eforiei Bisericii Ortodoxe române; 3. Regulamentul interior pentru Congresul Național Bisericesc al Bisericii Ortodoxe române.

Patronul Seminariului „Sf. Grigorie Decapolitul“ din Craiova. — În ziua de 30 Ianuarie a. c., Seminariul «Sf. Grigorie Decapolitul» din Craiova și-a serbat patronul său, cu multă vioiciune și părtașie sufletească. Mai întâi s'a făcut slujbă la biserica *Sf. Ilie*, la care au fost de față toți profesorii seminariului, cum și multe persoane de seamă care au fost poftite. La sfârșitul slujbei, școlarul *Băjeu C. Cozma* a rostit o predică pregătită cu multă grijă. Dela biserică, toți cei care au luat parte la serbare s'au dus la seminar, unde au ascultat o producțiune școlară. Aci, Păr. Econ. Stavrotor *Gr. Popescu-Breasta*, directorul seminariului, a rostit o cuvântare de deschidere, în care a vorbit despre criza morală care s'a stârnit în societatea noastră dela război în coace și despre mijloacele de a o stârpi. Sf. Sa a arătat însemnătatea Bisericii în lupta pornită împotriva stricăciunii și chemarea pe care o au pentru educațiunea cetățenească școlarii pe care seminariul îi pregătește. După Sf. Sa, a vorbit Păr. Profesor *Marin Pretorian*, iar apoi școlarii au rostit poezii și au întonat felurite cântece naționale. Serbarea s'a încheiat cu cuvântul Părintelui *Tomescu* din Râmnicul-Vâlcoii, reprezentantul Prea Sfințitului Episcop *Vartolomei*

al Râmnicului și consilier în administrațiunea eparhiei Râmnicului. Sf. Sa a mulțămît Părintelui director *Gr. Popescu-Breasta* pentru munca întreprinsă în cârmuirea seminariului din Craiova.

Membrii Consistoriului apelativ al Mitropoliei Ungrovlahiei. — După noua lege a autonomiei, iar s'au înființat în biserică, pe lângă fiecare Mitropolie, câte o curte de judecată bisericească, zisă *Consistoriu Apelativ* cum am avut și prin legea Ministrului M. Vlădescu din 1907. Iată acum compunerea noului Consistoriu Apelativ al Mitropoliei Ungrovlahiei (cuprinzând eparhiile: a Bucureștilor, Râmnicului-Noul Severin, Argeș, Buzău și Constanța), ai cărui membri au fost întărțiți de curând: Părecon. *T. Georgescu*, București, președinte: Preoții *I. Scărădeanu*, Gorj; *N. Ionescu*, Slatina; *N. Popescu*, Buzău; *G. Rădulescu*, Constanța, — membri ordinari.

Membrii supleanți: Pr. *Gh. Gheorghiu*, Dobroteasa, București; Pr. *Marin Popescu*, Pitești; Pr. *C. Dobrescu*, Buzău; Pr. *Gh. Ionescu*, Călărași.

Plata lefilor preoților. — Intr'o ședință a Consiliului Central Bisericesc din luna aceasta, s'a discutat felul cum să se facă plata salariilor preoților. S'a hotărât ca, pentru moment, să se păstreze normele din trecut. Adică: în vechiul regat prin administrațiile financiare și percepții; iar în Ardeal prin chiriarhiile respective.

Slujbă pentru Sf. Dumitru Basarabov. — Implinindu-se 9 ani dela furarea moaștelor Sfântului *Dumitru Basarabov* de către Bulgari din Catedrala Mitropoliei din București, în Fevruarie 1918, o slujbă măreață de mulțămire și laudă lui Dumnezeu s'a făcut în catedrala Mitropoliei în ziua de Vineri, 18 Fevruarie seara, și Sâmbătă la 19 dimineața.

Improprietărire de biserici și mănăstiri în Basarabia. — O solie de preoți, în frunte cu I. P. S. Arhiepiscop *Gurie* al Basarabiei, s'a înfățișat înaintea d-lui Dr. *Busuiocescu*, sub-secretar de stat al Ministeriului agriculturii, cerând improprietărirea mai multor biserici, cum și a mănăstirilor *Tipova* și *Condrița*. D. *Busuiocescu* a primit solia cu multă dragoste și a încredințat-o de tot sprijinul său.

Nici nu ne așteptam altfel, întru cât d. *Busuiocescu* e vechiu seminarist de ai noștri, licențiat în teologie și fost pe vremuri, prezident al societății studenților în teologie din București.

Concursul pentru catedrele de muzică bisericească. — Urma să se ție luna aceasta concurs pentru ocuparea catedrelor vacante de muzică bisericească dela seminariile teologice din țară. Dar a fost amânat pentru o dată care se va hotărî în urmă.

Preot prefect. — Din ziarul *Viitorul* (22 Fevr. 1927), aflăm că d. *Nicodim Cristea*, prefectul județului Sălaj, e preot.

Adunarea generală a „Uniunii Culturale Bisericești” din Basarabia. — Asociațiunea de editură „Uniunea Culturală Bisericească” din Chișinău urma să-și ție Adunarea ei generală la 14 Fevr. Neputându-se întruni, fiindcă n'au venit destui membri (*quorumul legal* scrie Prezidentul Comitetului Păr. Econ. Stavr. *S. Bejan*, dovadă că a izbutit să-și pocească graiul cași cei din regat), o nouă adunare urma să se ție, la 24 Fevr., cu oricâți membri.

Conferență creștinească. — La 30 Decemvrie trecut, Arhim. *Scriban* a ținut o conferență în Tecuci pentru Societatea Ortodoxă, vorbind în sala teatrului orășănesc despre *Creștinismul în ziua de azi*

Pentru stingherirea balurilor. — În Buourești, Prefectura Poliției a înștiințat localurile de baluri că s'au hotărât anumite taxe pentruca să se poată da baluri. Taxele acestea sunt foarte mari și ele încă au fost mărite, dacă balul înaintează târziu în noapte. Scumpetea așa de mare pentru o asemenea desfătare fără îndoială că va face ca balurile să se împruțineze așa că avem a face cu o măsură care va stânjeni întocmirea lor. E o faptă bună, pentru a stâmpăra setea nebună după această desfătare, care duce la destrăbălare. Noi o aprobăm din toată inima.

Monah neastâmpărat. — Intre călugării Mănăstirii Neamțului, se afla, până mai anul trecut, un călugăr mai luminat care învățase oarecare carte și putea fi de folos în treburile mănăstirii. Ba încă, atunci când a fost vorba să se înființeze seminariul monahal din acea mănăstire, avea săi fie întreprins și el în treburile cărțurărești ale acelu seminar. Dar ce i-a abătut acelu călugăr, că odată s'a agățat de chestiunea calendarului și a început a se mișca împotriva calendarului îndreptat. Odată ne-am trezit dela el cu scrisori muștrătoare în această chestiune și cu niște coale tipărite, pe care ni le trimetea din Iași. Era un studiu despre calendar al fostului Episcop *Melchisedec* al Romanului, pe care-l tipărea din nou în Iași. Deși acum doi ani ne-a întregat el însuși în Mănăstirea Neamțului despre chestiunea calendarului și i-am dat toate lămuririle și am căutat să-l liniștim; deși ne spunea bazaconii pe care unii le luau în serios, că a stat cu ceasul în mână și a controlat dacă timpul, cu mișcarea lunii, se potrivește și merge după noul calendar sau după cel vechiu și deși ne povestea că pândirea cu ceasul în mână seara i-a dovedit că mișcarea cerului merge după calendarul vechiu, nu după cel nou, — cu toate acestea noi i-am arătat lipsa de temei a arătărilor lui, că n'or fi mai sigure cercetările lui cu ceasul decât ce publică studiul astronomic dela Paris *la Connaissance des temps*. Dar n'a vrut să înțeleagă. Acum iată că citim în ziarul *Lumea* din Iași că monahul *Vasile Dăscălescu* a fost înlăturat din monahism pentru propagandă împotriva calendarului. Se înțelege, ce era să-i mai facă, după tot neastâmpărul lui!

Localuri de școli pentru propaganda culturală în Oltenia. — Aflăm că Ministerul Instrucțiunii a aprobat cererea făcută de Prea Sf. Sa Episcopul *Varto-*

lomei al Râmnicului de a se putea folosi de localurile de școli din eparhia Olteniei pentru propaganda sa religioasă culturală.

Mișcare în personalul monahal. — Ministerul Cultelor a întărit pe Păr. Ieromonah *Iosif Anisie* ca preot la biserica mare a Sfintei Mânăstiri *Slatina* din jud. Fălticeni.

Păr. Arhim. *Calistrat Dima* din Mânăstirea *Gorovei*, Dorohoi, a fost numit suplinitor al parohiei *Dobronăuți-Vârful Câmpului*, Dorohoi, în locul rămas văduv prin încetarea din viață a Preotului *I. Lefter*.

Ieromonahul *Eliodor Albiteanu* a fost numit preot suplinitor la parohia *Epureni*, Iași.

Mitropolia Moldovei față de atârările împotriva calendarului. — Înștiințată că mulți foști călugări, alungați din mânăstiri pentru purtări rele, atâră pe săteni împotriva calendarului îndreptat. Sf. Mitropolie a Moldovei a trimis poruncă tuturor protopopilor eparhiei să privegheze de aproape umbletele acestor cutreierători și să cerceteze pe călugării care umblă afară de mânăstiri, dacă au pentru aceasta învoirea trebuincioasă din partea stareților lor.

MULȚAMIRI

Consiliul și Epitropia bisericii din comuna *Crovu*, Vlașca aduc viile or mulțămiri enoriașilor din zisa comună, pentru că, din îndemnul Preotului *Alexandru Dumitrescu*, au dat din obolul lor și au înouit biserica, făcând-o de zid, din biserică de lemn, cum era, și împodobind-o cu pictură, după felul lui *Tătărăscu*, cel care a zugrăvit marea catedrală a Mitropoliei dela Iași.

Biserica s'a început în luna Iunie 1926 și s'a isprăvit și dezlegat în Noemvrie 1926. În tot răstimpul acesta, s'au strâns și mijloacele de înouire.

Mulțămind tuturor enoriașilor, pentru dania de 1000 de lei făcută spre acest scop, se aduc mulțămiri deosebite enoriașilor mai jos însemnați, care, peste mia dată de fiecare din ei, au mai dat pe deasupra:

1. d. *Tănase Carapaceanu*, suma de 3500 de lei, pentru cumpărarea unei dvere; 2. d. *Anghel St. Ionescu*, care a dat 2500 de lei pentru cumpărarea a 5 sfeșnice; 3. d. *M. Vlădescu*, care a dat 500 de lei, pentru cumpărarea unei candelă argintate; 4. *Stelian Boșneag*, care a dăruit 1500 de lei, pentru zugrăvirea icoanei Sfântului Nicolae; 5. d. *Badea Bănuțu*, care a dăruit 750 de lei pentru zugrăvirea icoanei Sfântului Ioan Botezătorul; 6. d. *Marin T. Ionescu*, asemenea, pentru zugrăvirea icoanei Maicei Domnului; d. *Milan T. Ciobanu*, asemenea, pentru zugrăoirea Domnului Hristos; 8. d. *Ștefan I. Maria*, asemenea, pentru a se cumpăra ceva de trebuință în Biserică și, în sfârșit, 9. d. *Lazăr F. Boșneag*, asemenea, 400 de lei, ca să se cumpere cu ei ce va fi de trebuință.

Pe toți să-i răsplătească Dumnezeu din toate darurile Sale și să-i aibă în sfânta Sa pază!

Se aduc calde mulțămiri locuitorilor din satele *Pa-trașcani* și *Pleşești* și la parte din Com. *Buda*, cât și zeloșilor Epitropi și părintelui paroh actual, și sfântă pomenire răposatului preot *Gr. Pogocianu*, care cu toții au lucrat cu mult drag pentru biserica din *Pătrășcani-Buda*, *Tutova*; la a cărei sfințire a binevoit a lua parte și Prea Sf. Episcop *Iacov* al Hușilor, în ziua de 28 Noemvrie 1926.

Tuturor viilor să le dea Dumnezeu sănătate și bnnă sporire, iar răposatului fericită odihnire!

Epitropia bisericii *Izvorul Tămăduirii* din Galați aduce vii mulțămiri creștinilor mai jos însemnați, care au ascultat cererea ei, ca să se cumpere un rând de odăjdii în sumă de 20.000 de lei pentru nu nita biserică și la care, până la 19 Februarie c. ei s'au înscris cu sumele însemnate la numele fiecăruia, precum aici se arată:

Onor Direcțiune a Fabricii de caiele „*Mustadt Fii*“ a dăruit 5000 lei; d. *Macarie*, casier clasa I. la C. F. R. gara Galați 300; d. *Vasile Ionescu* și soția sa *Zoița*, comersant 200; d. *Ioan Huială* și soția sa *Maria*, proprietar 200; d-na *Maria* și *Nicuț Popescu*, funcționar, 200; d. *Paul Radovici* și soția sa *Eliza*, funcționari 200; d-na *Anica Geol*, văduvă, proprietară 100; d-na *Ioana Coman*, proprietară, 100; d-na *Elena Săpunaru*, proprietară, 100; d-na *Maria C. Caramfil*, proprietară, 100; d. *Ivanciu Cristea*, proprietar 100 d-na *Maria Ionescu*, 100; d-na *Cristina Atanasoaei* proprietară, 100; d. *Costică Carp* și soția sa *Veta*, proprietar, 100. Total 9600 lei.

Dumnezeu să răsplătească din darurile Sale pe toți darnicii către casa Sa!

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui **T. Tomaziu Păltiniș**, Dorohoi. — Am primit articolul Sfinției Voastre despre alcoolism și l-am dat în tipar pe Martie a. c.

Părintelui **C. Călinescu**. *Coșula*, Botoșani.

Am primit ziarul *Lumea* cu povestea manuscriptului din India, dar lucrul nu mi se pare atât de interesant. Mai întâi, ziarul dă știrea foarte șters, așa că nu știi ce să alegi. În astfel de lucruri, trebuie venit cu preciziuni. Dar așa cum este știrea, seamănă foarte mult cu una de care am mai scris eu, la un Paște, prin *Universul*: povestea evreului *N. Notovici*, care a pretins că a descoperit un manuscript într'o mânăstire din India, în limba *pali*, și că în el s'ar găsi dovada că Hristos a studiat în India. Deși *Notovici* a publicat despre aceasta o carte ajunsă la mai multe edițiuni în Franța, totuși antropologul englez *Max Müller* a dovedit că la mijloc nu e decât o înșelăciune.

Chestiunea aceasta e povestită mai pe larg în cartea *das Geheimnis der Person Jesu* (Taima persoanei lui Iisus) de *Simsa*.

Arhim. **SCRIBAN**

De cărțile de ritual, literatură bisericească, icoane și imprimate. ce se află de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, str. Princ. Unite 60, București. Valabil dela 1 Iulie, 1926

	Lei B.		Lei B.
Cărți noi de ritual broșate			
1) Acatistul Sf. Haralambie	15,—	46) Calendarul pe toți anii	50,—
2) Acatistul Sf. Spiridon	5,—	47) Comentariile epistolei către Evrei traduse după Sf. Ioan Hrisostom de P. S. Teodosie Atanasiu	70,—
3) Apostolul	300,—	48) Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Mitrop. Primat Dr. Miron Cristea	50,—
4) Aghiazmatarul	150,—	49) Evanghelia sau viața și învățătura Dom. Iisus Hristos de Melhisedec	25,—
5) Carte de Tedeum	30,—	50) Istoria Bisericească Universală și Statistica Bisericească de Eusebiu Popovici traducere de Atanasie Mironescu fost Mitropolit Primat volumul I Ediția II-a ^{legată} _{broșată}	180,— 100,—
6) Catavasierul	50,—	51) Istoria Predicii la Români de Episcop. Dr. Gr. Comșa	50,—
7) Cartea de rugăciuni pentru toi Românul	15,—	52) Legea Organică a Sf. Sinod	4,—
8) Ceaslovul mic	50,—	53) Mărturisirea Ortodoxă	40,—
9) Evanghelia	200,—	54) eagoie Basarab și Sf. Nifon	5,—
10) Evhologiu (Molitvenic)	350,—	55) Schitul Crasna de Al. Ștefulescu	20,—
11) Liturgia sf. Ioan Gură de Aur	25,—	56) Studiu despre Ierarhie	5,—
12) Mineele Mai, Iunie, Iulie, August, Sept. și Oct. a	100,—	57) Vrei să fii înțelept ?	20,—
13) Mineiul luni Ianuarie	260,—	Cărți de muzică bisericească	
14) Noul Testament ediție nouă portativă	35,—	58) Anastasimatar	25,—
15) Noul Testament ediția Sf. Mânăstri Neamț	50,—	Imprimate și registre de contabilitate	
16) Un volum din Minee	100,—	59) Un stat parohial	3,—
17) Octoihul Mare	200,—	60) Un stat simplu pentru Mânăstiri	2,—
18) Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	20,—	61) Un stat mijloc pentru Mânăstiri	2,—
19) Paraclisul și Acatistul Cuvioasei Paraschiva	20,—	62) Un carnet cu 50 certificate de botez	50,—
20) Psaltirea	80,—	63) Un carnet cu 50 certific. de cununie	50,—
21) Penticostarul	240,—	64) O serie mare registre de contabilitate compusă din: 1 reg. partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borderouri	96,—
22) Prohodul Domnului	7,—	65) Un singur registru mare de partizi	20,—
23) Panahida	18,—	66) „ „ „ „ plăți	20,—
24) Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20,—	67) „ „ „ „ încasări	20,—
25) Rânduiala Ridicării Panaghiei	15,—	68) O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79,—
26) Slujba Sfințirii Steagului	5,—	69) Un singur registru mic de partizi	15,—
27) Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	8,—	70) „ „ „ „ plăți	15,—
28) Slujba Invierii	25,—	71) „ „ „ „ încasăr.	15,—
29) Tipicul Arhieresc de Ep. Silivestru Bălănescu	6,—	72) Un compt	4,—
30) Triodul	400,—	73) Un buget	4,—
31) Tipicul Bisericesc	75,—	74) Un borderou	1,—
Cărți vechi de ritual		75) O Copertă (Mapă)	2,—
32) Carte de Tedeum ediția de Buzău	3,50	76) Un reg. pentru înscrierea botezaților	75,—
Cărți de rugăciuni		77) Un registru pentru înscrierea căsătoritilor	75,—
33) „ „ „ „ II broșată	7,—	78) Un registru pentru înscrierea înmormântaților	75,—
34) „ „ „ „ III broșată	5,—	79) Un registru de intrarea hârtiilor	40,—
35) „ „ „ „ II cartonată	12,—	80) Un registru de eșirea hârtiilor	40,—
36) „ „ „ „ III cartonată	10,—	81) Condică de expediție	50,—
Cărți de literatură bisericească, broșate			
37) Activitatea preoților în campania 1916-1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15,—		
38) Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic de Pr. D. Georgescu	25,—		
39) Autocefalia Bisericii Române	5,—		
40) Biserica Ort. și cultele străine	30,—		
41) Biserici cu averi proprii	40,—		
42) „ „ „ „ (leg. pânză)	75,—		
43) Biserica Stavropoleos	10,—		
44) Cassa Bisericii	75,—		
45) Contribuții la Istoria Dreptului Bisericesc de D-l Dr. I. Matei	75,—		

Icoane mari foi volante mărimea 28/24

8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos), Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf. Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28

5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Domnului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru, Sfinții Voievozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M. Domnului și Sf. Spiridon.

o serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 6000.
o singură icoană lei 600.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton

mărimea 15/23

15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții Impărați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voievozi, Sfinții Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton

mărimea 23/35

30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voievozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Ioan Botezătorul, 23) Sf. Voevozi, 24) Sf. Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	330,—	300,—	270,—	14) Octoiul Mare . . .	440,—	400,—	300,—
2) Apostolul . . .	500,—	450,—	420,—	15) Paraclisul sf. D-tru	100,—	90,—	70,—
3) Cartea de Tedeum	125,—	100,—	75,—	16) Penticostarul . . .	460,—	400,—	350,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		60,—	—,—	17) Prohodul Domnului	57,—	47,—	37,—
5) Catavasierul . . .	200,—	170,—	125,—	18) Psaltirea . . .	200,—	180,—	150,—
6) Ceaslovul mic . . .	175,—	145,—	100,—	19) Panhida . . .	90,—	70,—	60,—
7) D-zeeștile Liturghii	175,—	150,—	125,—	20) Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	85,—	75,—	65,—
8) Evhologiu . . .	600,—	500,—	450,—	21) Sluj. sf. Steagului	45,—	40,—	33,—
9) Evanghelia I. . .	550,—			22) Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	48,—	40,—	33,—
10) Liturghia sf. Ioan gură de aur . . .	115,—	90,—	70,—	23) Sluj. Sf. Bisericii	100,—	90,—	75,—
11) Mineiul Inei Ianuarie	560,—	510,—	460,—	24) » Invierii . . .	90,—	75,—	65,—
12) Un volum Mineiu	400,—	350,—	300,—	25) Tipicul Bisericesc	200,—	175,—	135,—
13) Noul Testament . . .	95,—	85,—	75,—	26) Triodul . . .	650,—	550,—	500,—

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

Costul cărților, al icoanelor și imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda. Comanda poate fi făcută prin raport, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

Orice comandă de cărți imprimate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise anticipat prin mandat poștal, corespund comenzilor și dacă serviciul poștal funcționează regulat.

S'a pus sub tipar Dumnezeștile Liturghii

Librării au drept să vândă cărți și icoane cu un profit de cel mult 25% peste costul din acest catalog.

Prețul de vânzare în librării și la colportori este stampilat de Tipografie pe fiecare carte și icoană

PORTRETUL I. P. S. SALE MIRON, PATRIARHUL ROMÂNIEI, Lei 20

Biserica Ortodoxă Română

LUMINA DE LA RĂSĂRIT

REVISTA SFÂNTULUI SÎNOD

CUPRINSUL

L'eglise et la chrétienté en 1926	Arhim. SCRIBAN
Cuvântări la nașterea lui Hristos	† NICODEM
Rutenii unguri de odinioară și sugrumarea lor de Ma-	
ghiari prin unirea cu Roma	Protopop Dr. GH. CIUHANDU
Studii și Comentarii	Pr. POPESCU-MALĂEȘTI
Impozitul pe epitrahil	Pr. V. GH. BĂLAN
Dor (poezie)	Pr. G. A. NEGUREANU
Dogma despre sfințirea omului	Pr. I. MIHĂLCESCU
Sub salcie (poezie)	Pr. G. A. NEGUREANU
În jurul Facultății de teologie din Chișinău	Econom C. ȘTIUBEIU
Cronica Bisericească	† MIRON, Patriarhul, Ec. MIHAIL
	Pr. PESCU, Arhim. SCRIBAN
Cărți, Reviste, Ziare	Arhim. SCRIBAN
Insemnări mărunte, Știri	Arhim. SCRIBAN

APĂRE LUNAR

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din: *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomeiu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: *Dr. D. G. Boroianu*, *Dr. C. Chiricescu*, *Dr. V. G. Ispir*, *Econ. I. Popescu-Mălăești*, *Pr. Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Șesan*, *Dr. V. Tarnavschii*, *Dr. N. Cotos*; 3. *Pr. Cicerone Iordăchescu*, Iași, *Dr. Romulus Căndea*, Cernăuți. *Dr. Ioan Lușaș*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* și *d. St. Berechet*.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redactor, în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei, traducerile și recenziunile 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru însemnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa secretarului de redacție *Arhim. Scriban*, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor: *Prof. I. Mihălcescu*, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, *d. D. Sireteanu*, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor voi să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: d-lui *D. Sireteanu*, București, Sf. Sinod, Biserica Antim.

CARȚILE APARUTE IN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
1. Lazăr Diacul de <i>Fr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăești, de <i>P. S. Nicodem.</i>	Lei 3,50.	0,50
2. Patimile Mântuitorului de <i>Pr. Criveanu</i>	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de <i>A. V. P.</i>	" 6.—	1,50
3. Impotriva beției, de <i>I. P. S. Patriarh</i>	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,—
4. Două Intâmplări minunate, de <i>Fr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)</i>	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,50
5. Durerea Vinerii celei mari, de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—	"	Alcoolismul, de <i>Dr. Nicolau.</i>	" 30.—	
6. Catehismul creștinismului ortodox, de <i>Pr. I. Mihălcescu.</i>	" 7,50.	"	Bucăți alese din Sf. Atanasie cel mare	" 40.—	
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist, de <i>Arhim. Scriban.</i>	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

În curând va apare: Noul Testament și Psaltirea, traducere nouă.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând cele mari cu 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un renum pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic”, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri:

Icoane mari 62/47 c. m., lei 50 bucata, Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane mici format c. poștală, lei 5 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. 3 (552).

Martie 1927

L'ÉGLISE ET LA CHRÉTIENTÉ EN 1926¹⁾

I.

Au bout d'une année, et à la veille d'une nouvelle étape de travail, il est utile de jeter un coup d'oeil rétrospectif sur les événements qui se sont succédés depuis le 1-er janvier 1926, afin d'examiner l'apport laissé par l'année écoulée en ce qui concerne les questions ecclésiastiques, chrétiennes et religieuses en général. Bien que chacun de nous croit savoir les faits enregistrés l'année dernière, vu qu'ils sont si proches et que même si ces faits ne nous ont pas intéressés directement, nous en avons été témoins, néanmoins on sera étonné du nombre des événements qui sont passés inaperçus. Nous parcourons les journaux parus l'année dernière, nous passons en revue des articles lus, commentant des faits qui ont été vivants à leur époque et cependant il nous semble que nous en prenons connaissance pour la première fois. La mémoire se réveille, de temps à autre nous nous souvenons avoir déjà lu tel ou tel fait, mais combien vite ils se sont effacés ! Voilà pourquoi il est utile de rappeler les événements, de les examiner à nouveau.

Même en admettant qu'ils nous soient encore connus, peut-on les avoir tous présents au même moment ? Tantôt on se rappelle un fait, tantôt l'autre, parce que l'homme est impuissant à les grouper en un seul tout à un seul et même moment.

En les groupant, nous faisons oeuvre de synthèse, nous les groupons en une seule gerbe qui nous en facilite la compréhension à un moment donné.

De cette manière nous pourrions avoir une vue d'ensemble de ce qui a été, une concentration de toutes les étapes et nous sauverons l'ensemble du morcellement qu'engendre notre souvenir par trop analytique.

En examinant à ce point de vue par conséquent l'année 1926, et en cherchant une définition qui la différencie des autres années, nous dirons donc que, pour notre Eglise orthodoxe roumaine, l'année écoulée a été plus calme que l'année de 1925 et que les années précédentes.

L'an 1926 a été une année de consolidation

sur les fondations fixées précédemment, un an sans grandes perspectives, mais de continuation d'un travail discipliné et non tapageur. A certains points de vue il a été moins vigoureux que l'an 1925 ; il n'a pas poursuivi résolument ce qui avait été commencé sous cet aspect. Nous examinerons un peu plus loin quels furent les travaux réalisés.

II.

L'année 1925 a été marquée par un acte de grande nouveauté, qui a profondément remué les âmes, ce fut l'élévation au rang de Patriarche de notre premier hiérarque de l'Eglise roumaine. Ce fait a eu une grande répercussion dans notre vie d'Etat, pendant tout le courant de 1925, par suite du vote du Synode, du Sénat et de la Chambre, par suite des discussions qui ont eu lieu, et enfin, comme point culminant, par les imposantes processions, les grandes festivités et les discours inoubliables prononcés à l'occasion de l'investiture du Patriarche, en novembre 1925. Les hôtes étrangers venus pour participer à cette fête de notre Eglise, y ont ajouté un faste et un charme que notre Eglise n'avait plus connus de longue date. Leur présence a servi d'occasion pour examiner diverses questions intéressant l'Eglise orthodoxe dans son entier, de sorte que les fêtes de l'investiture ont eu une répercussion aussi dans d'autres domaines de l'Eglise.

Peu de temps avant l'investiture, notre attention a été captivée par un autre fait : la mission de la Patriarchie de Constantinople, en route pour la Pologne, où elle allait remettre le tomos d'autocéphalie, acte auquel, comme on le sait, notre Eglise a également participé, représentée par S. S. le Métropolitain Nectarie de Cernăuți et feu le professeur Dr. Dragomir Demetrescu. Et antérieurement encore, un autre fait de grande répercussion a eu lieu au sein de notre Eglise : la commémoration, à Iassy, du synode de Nycée, à laquelle on a rattaché la commémoration du Métropolitain Varlaam au monastère de Secou et l'inauguration du séminaire monacal au monastère de Neamțu.

1. Acest articol a apărut pe românește în nr. pe Ianuarie 1927 al acestei reviste. Aici el se tipărește din nou în traducere franceză, pentru a pune străinătatea și mai cu seamă bisericile surori din Răsărit în curent cu ce se petrece în România din punct de vedere religios.

1. Cet article a paru en roumain dans le numéro de Janvier 1927 de cette revue. Ici il reparait en traduction française, pour mettre les lecteurs étrangers et surtout les églises soeurs d'Orient au courant de ce qui se passe en Roumanie au point de vue religieux.

III.

Rien de pareil à ces événements en 1926, c'est donc une année beaucoup plus calme.

Toutefois ce fut l'année où entra en vigueur la loi ecclésiastique dite de l'autonomie et d'unification de l'Eglise. Son application fut commencée en 1925, quand diverses assemblées furent élues. L'année 1926 a donc été en mesure de permettre à notre Eglise de se diriger suivant la nouvelle loi.

Ce fut aussi l'année quand le congrès national ecclésiastique, étendu par la nouvelle loi sur toute la Roumanie, se réunit pour la première fois à Bucarest, alors que par le passé il ne se réunissait qu'en Transylvanie. Ce fut l'année quand pour la première fois un évêque fut élu d'après cette loi. L'élection du deuxième évêque de Constanța s'est faite avec application de la nouvelle loi par nos éparchiotes. En automne, le deuxième congrès national de l'église orthodoxe roumaine s'est tenu.

IV.

Un apport de cette année a été la création d'une faculté de théologie à Chișinău. Elle a donné lieu à de nombreuses discussions déprimantes. Si pendant tout le cours de cette année il y a eu un fait ecclésiastique qui ait concentré les regards, c'est certainement cette question de la création d'une faculté de théologie à Chișinău qui l'a provoquée. On a discuté pendant des mois sur ce point, partagé en deux camps. Le résultat, malgré les critiques blessantes, qui ont résonné même dans le congrès national ecclésiastique de cet automne, ¹⁾ a été que la faculté n'en a pas moins été créée et nous sommes donc tenus à considérer ce fait comme un gain réalisé pendant l'année 1926.

V.

Un fait qui n'a pas été réalisé en 1926, ce que nous regrettons, car il nous met en infériorité par rapport à 1925, qui, à ce point de vue, a été plus favorable à la nation roumaine, c'est qu'aucun pèlerinage aux Lieux Saints ne s'est fait cette année. L'initiative, inaugurée avec tant de succès en 1925, en automne, par le voyage entrepris par S. S. le Métropolitain *Nicolas* de Sibiu, et qui a eu un écho si retentissant, réveillant tant d'espoirs chez nos frères orthodoxes des Lieux Saints et qui a noué des relations si pleines d'heureuses perspectives, n'a pas eu de suites en 1926. A l'exemple du Métropolitain *Nicolas*, la Princesse *Alexandrine Cantacuzène*

est allée aux Lieux Saints. Puis ce furent le R. P. *Gala Galaction-Pișculescu* et le R. P. *V. Pocitan* qui s'y sont rendus.

On mettait de grands espoirs dans ces voyages en Orient et cependant l'an 1926 est resté bien en arrière à ce point de vue. Alors que nous nous attendions à ce que le courant, si heureusement tracé par le Métropolitain *Nicolas* et la princesse *Cantacuzène* aille en grandissant, il s'est immobilisé. Nous avons dû nous contenter des projets du R. P. *Grivas D. Cruceanu*. Comme un écho du voyage du Métropolitain *Nicolas*, il nous est venu un hôte des Lieux Saints, en la personne du Métropolitain *Vasile* d'Ascalon, qui a été l'hôte de notre Métropolitain, à Sibiu, puis est venu aussi à Bucarest, cet automne et à cette occasion j'ai pu le voir aussi.

Nous aurions désiré que l'on fit quelque chose pour Jérusalem, au cours de l'année écoulée, mais rien n'a été entrepris. Il y a là une lacune qui doit être comblée dans un très prochain avenir.

Un résultat aurait pourtant été malgré tout obtenu si ceux qui ont visité les Lieux Saints avaient cherché à inspirer le désir de visiter Jérusalem en décrivant ce qu'ils y ont vu et senti. Ceci n'a pourtant été réalisé que par le R. P. *Grégoire Cristesco*, qui avait accompagné le Métropolitain *Nicolas* dans son voyage et qui a publié un livre «Plus près de toi, Seigneur» où il dépeint les paysages et faits qui l'ont ému dans le Pays du Seigneur, et par la Princesse *Cantacuzène* qui a donné une conférence à la *Fondation «Charles I-er»* de Bucarest, dans laquelle la princesse a raconté ses impressions de voyage. La conférence a été publiée. ¹⁾ De même le R. P. *Pocitan* a décrit son voyage dans une série d'articles dans le journal ecclésiastique «*Crucea*» de Bucarest. Toutefois ces descriptions sont restées confinées dans un cercle trop étroit. Ceux qui auraient pu faire connaître dans des cercles aussi larges que possible les Lieux Saints, ne se sont pas faits remarquer.

Celui qui a le plus fait à ce sujet, pendant la dernière année, a été le R. P. *A. C. Cozma* de Bâlca, district de Putna, qui avait également accompagné dans son voyage le Métropolitain *Nicolas*. Le révérend Père s'est efforcé d'intéresser le plus grand nombre possible aux Lieux Saints par la description de ce voyage. Il a écrit d'innombrables articles, plus étendus ou plus succincts, dans toutes sortes de revues, il a tenu des conférences en diverses localités, de sorte que, sans avoir écrit un volume illustré

1. Par le discours de Mgr. *Visarion*, évêque de Hotin, et la réponse du Révérend Père Dr. *I. Lupas*, ministre de la santé publique).

1. La Princesse *Cantacuzène* a donné une conférence sur le même sujet aussi au Foyer culturel de l'Eglise *Cărămidarii-de-jos* de Bucarest, où l'auteur de ces lignes a également parlé sur Jérusalem et la Terre Sainte.

comme le R. P. Cristesco, il a le plus contribué à susciter de l'intérêt pour les Terre Sainte.

Si nous sommes bien informés, le R. P. Cristesco, outre son livre, a donné aussi des conférences avec projections à Sibiu. Ce qui a fait défaut c'est la diffusion des récits de ces voyages dans les grands centres de population. Nos importants organes de publicité n'ont fait paraître dans leurs colonnes que quelques récits sur le voyage de 1925, mais très succincts. Des fragments ont également parus dans certains organes littéraires.

Celui, sur lequel nous comptons le plus pour combler cette lacune, est le R. P. Gala Galaction, cependant nous sommes toujours dans l'attente et nous espérons qu'il nous donnera un récit de son voyage cette année, dans un livre qui doit paraître, comme on l'affirme. Nous nous en réjouissons, mais nous aurions désiré que ce récit fut également publié dans un grand organe de publicité, vu que, par cette voie, il aurait mieux pénétré dans les masses qui restent plus ou moins étrangères au monde des livres.

Ces récits auraient été d'autant plus nécessaires que les voyages en Lieux Saints n'ont pu se faire.

On s'attendait à beaucoup plus: on affirmait que tous les pèlerinages culmineraient dans celui qu'accomplirait S. S. le Patriarche de Roumanie, accompagné d'une suite de prélats. La réalisation de ce projet aurait donné un immense essor aux voyages en Lieux Saints, mais les événements n'ont pas été favorables à la réalisation de ce projet.

Il a été question que le Synode oecuménique siège à Jérusalem, ou tout au moins qu'une assemblée préparatoire s'y réunisse. L'instabilité des affaires d'Orient ont empêché la réalisation de ce plan qui se réalisera peut-être prochainement.

Sera-ce en 1927? Ces projets n'en constituent pas moins un programme d'avenir.

VI.

Lorsqu'une nouvelle voie ferrée est construite, les trains ne circulent, pendant un certain temps qu'à vitesse ralentie, aussi parfaitement exécutée qu'elle soit. On dit que le tassement ne pouvant être parfait il faut laisser un certain temps pour sa consolidation. On ne peut donc s'élancer sur une voie nouvelle comme on le ferait sur une ancienne.

Il en est de même pour nous: engagés en 1926 sur une nouvelle voie, la récente loi ecclésiastique, nous ne pouvons encore être sûrs du terrain sur lequel nous marchons. Il y a donc de nombreuses hésitations, de nombreux tâtonnements et la loi elle-même présente peut-être

certaines côtés qui doivent être amendés. Donc l'application de cette loi se fait d'une façon hésitante. Certaines attributions sont encore restées du domaine du Ministère des Cultes et ce n'est qu'en 1927 qu'elles passeront dans celui des organes ecclésiastiques.

Donc, au point de vue de la nouvelle loi, l'année 1926 a été une époque de tâtonnements et d'essais. Nos prêtres se familiarisent avec la nouvelle loi et s'efforcent de bien l'appliquer. C'est une époque de transition et on ne peut encore dire si l'expérience leur donnera satisfaction ou bien leur fera affirmer ne pouvoir agir avec l'application de cette loi. Envisagée à ce point de vue, l'année 1926 est une époque d'indécision et de transition.

VII.

Si telle est la situation à ce point de vue, nous pouvons l'envisager avec plus d'optimisme si nous l'examinons sous un autre aspect. Un fait caractéristique pour 1926 c'est la tendance du clergé de s'engager sur le terrain de la culture intellectuelle et de sa propagation dans les masses. Les cercles culturels des prêtres ont travaillé sans trêve en province à ce but, et à Bucarest même, le clergé a actionné par les foyers et les athénées populaires dont plusieurs ont été créés par eux. Cet effort est souvent mentionné avec détails par les journaux et notamment par, «l'Universul» et «Dimineața». Pour être francs, nous devons dire que cette action n'est pas toujours de toute première qualité. On donne dans ces athénées de nombreuses conférences, mais pas toujours bien fixées comme plan et élévation de pensée qui puisse tracer un sillon profond dans les âmes¹).

Nous sommes pour le moment en présence d'une oeuvre d'étendue, après laquelle viendra, comme nous l'espérons, celle de profondeur.

Ce fait a été remarqué par S. S. le Patriarche qui, dans son allocution de nouvel an, répon-

1. Ce que l'on dénomme par „concerts et fêtes“ ne se tient pas toujours dans une atmosphère chrétienne. On nous a remis, il y a deux ans, une annonce d'une telle fête organisée à Focșani. Nous l'avons conservée et le moment est venu d'en parler. On y parle de la „création d'un fond qui puisse servir à élever un nouveau local, dans la cour de l'église Sainte Mine, où puisse fonctionner une Ecole Biblique Orthodoxe“. Le but serait très beau, mais le programme prévoit „une hora chrétienne“ ! Qu'est-ce que cela peut bien signifier une „hora chrétienne“ ? Une danse peut-elle être chrétienne ? Le programme précise ensuite que l'on élira une „Reine de la hora“ qui devra être „la plus orthodoxe, la plus praticante, la plus sage, la plus charitable“. C'est très joli de vouloir trouver de si hautes qualités chez une jeune fille, mais comment cette jeune fille-là pourra-t-elle être la „reine de la danse“ ? Quel rapport peut-il y avoir entre la danse ces qualités ?

Incontestablement il y a là une confusion peu sérieuse qui peut trop aisément dégénérer, et nous croyons que cela a déjà eu lieu. Il faut donc, dans ce nouveau genre de fêtes qui s'inaugurent actuellement, éviter de glisser vers un état de chose incompatible avec l'apport que l'Eglise peut donner,

dant aux souhaits des ecclésiastiques venus le féliciter, a dit n'avoir jamais été si heureux qu'à cette occasion du Nouvel An, parce que, après sept ans de pontificat, il constate que le clergé s'est acheminé activement dans la voie de la propagande culturelle par les foyer créés, et il s'attend à ce que cette activité gagne aussi en qualité, c'est-à-dire que les conférenciers se présentent bien préparés et avec des sujets qui sachent toucher les âmes.

En ce qui nous concerne, tout en mentionnant cette initiative des prêtres si vivement manifestée dans le courant de 1926, nous n'hésitons pas à affirmer qu'il y a, dans cette heureuse initiative, aussi un danger. Il est dangereux, pour beaucoup, de ne considérer dorénavant que l'activité par la culture et de négliger le côté liturgique. On déploie une grande activité pour organiser telle fête culturelle, concert, conférence; on invite le public à venir assister à tel concert donné par le chœur de telle église, ou bien à écouter tel conférencier, mais on est loin de déployer la même activité pour que ce même public soit amené à venir aux offices de l'Église.

Nous sommes en pleine erreur. Malgré tout ce que nous pourrions faire, la clef de voûte de l'Église continuera à être le sacrifice eucharistique de Notre Seigneur. L'enseignement donné au grand public doit tendre vers ce but. Donc si nous apportons une activité nouvelle à celle de l'Église, ceci ne doit pas être compris dans le sens que nous renonçons à ce qui a été et que nous envisageons du nouveau. Non! Dieu nous en préserve! Il s'agit seulement de rattacher aux activités religieuses anciennes, et qui ne doivent rien perdre de leur charme et de leur éclat, des activités nouvelles.

Le danger réside à passer du liturgisme à la culture, de donner à l'une plus d'importance qu'à l'autre, alors que cette dernière ne doit que seconder la première. Le souci du prêtre de recourir à des moyens de nature à mieux capter les âmes, doit se préoccuper surtout du moyen de faire resplendir toujours davantage les forces liturgiques. L'église ne peut se transformer d'autel en académie, vu que avant tout et par dessus tout il y a l'autel, mais elle peut créer aussi des académies, parallèlement à l'autel et pour le renforcer.

VIII.

Si nous examinons maintenant la littérature ecclésiastique en 1926, nous serons à même d'affirmer que ce fut un point culminant de l'activité de l'église. En effet, nous ne pourrions citer une année plus riche à ce point de vue que l'année 1926. Nous avons eu un «Manuel de Droit ecclésiastique orthodoxe oriental», du Dr.

Nicolas Popovici (Arad 1926), ouvrage de grand envergure, donnant un très riche matériel. Nous avons un fort volume de «Sermons» de l'infatigable évêque d'Arad, Mgr. *Grégoire*. Nous avons plusieurs écrits du R. P. Dr. *Gr. Cristesco* de Sibiu, outre le livre mentionné sur les Lieux Saints; nous avons la traduction de l'ouvrage de Fr. W. Förster, «Christus» du professeur *Nicolas Colan* de Sibiu, sans mentionner d'autres ouvrages de cet auteur. Dans L'ancienne Roumanie, plusieurs ouvrages ont été publiés par le R. P. *Vintilescu*, doyen de Curtea de Argeș; par le R. P. *V. Pocitan* de Bucarest, lequel, après un long silence, imprime successivement plusieurs ouvrages, tout en donnant sa collaboration active au journal «Crucea» (*La Croix*). Cette même année a vu paraître la première partie du *Commentaire sur l'évangile de St. Mathieu*, du savant professeur Dr. *Vasile Gheorghiu* de Cernăuți, ainsi que son étude sur le calendrier. Au monastère de Cernica, se trouve sous presse le grand ouvrage sur *l'Histoire de l'Église*, deuxième édition, de feu *Eusebiu Popovici*, ancien professeur à l'université de Cernăuți. C'est de fait non seulement une nouvelle édition, mais une traduction refondue, due aux soins de l'ancien Primat de Roumanie le Dr. Athanase, lequel, dans son hermitage du monastère de Cernica, est resté le même travailleur infatigable et dévoué à l'oeuvre du Seigneur. Il a été publié ensuite, au monastère de Neamțou, la IIe édition du *Nouveau Testament*, traduit par Mgr. *Nicodème*, ancien évêque de Houchi, qui fait ainsi oeuvre très utile, vu que le Nouveau Testament, qui avait été publié par le Saint Synode, est épuisé. Le R. P. *C. Dron*, qui a été jusqu'à tout dernièrement auprès de la Métropole de Moldavie, a imprimé un compte-rendu des fêtes de la commémoration du Synode de Nicée à Iassy en 1925, et dont nous avons également parlé. Un livre, richement orné, a été la deuxième édition de l'ouvrage *La Patriarchie Roumaine*, publié par Mgr. Titu. Nous devons mentionner avec louanges toutes spéciales le livre. «*La Pierre principale de l'angle*», du R. P. *Gala Galaction*. Nous mentionnons aussi notre prdore ouvrage: *les 4 Evangiles en un seul*.

En faisant ces citations, nous ne mentionnons que les écrits plus volumineux, car s'il fallait citer tout ce qui a été publié, et notamment les brochures parues à Arad, par l'initiative de l'évêque de ce diocèse contre les diverses sectes religieuses, il nous faudrait enregistrer tout un catalogue. Nous pensons ne pas nous tromper en affirmant que si quelqu'un ne voulait lire que ce qui a été publié pendant l'année dernière, il aurait devant lui des piles de livres qui demanderaient un temps énorme seulement pour être

parcourues. Donc il y a eu abondance de matériel de culture pendant l'année écoulée.

Les publications ecclésiastiques périodiques ont également été de plus en plus nombreuses. Citons la revue «Pensées chrétiennes» du R. P. *Marin Ionesco*, de Bucarest et *Solia* parue à Galați.

Même des diocèses qui n'avaient pas leur revue jusqu'ici, tel que Galați et Hotin, en ont eues cette année.

D'autre part des institutions qui avaient leurs publications, en ont diminué leur nombre, par exemple la Mairie de Bucarest, a fait paraître un nombre bien plus réduit de brochures qu'en 1925, quand elle en publiait à Pâques à, Noël et à d'autres occasions. Nous ne pouvons, dans cette direction, signaler que les brochures de M. G. *Lungulesco* sur la *Croix Rouge*, dont l'anniversaire a été fêtée avec grande solennité cette année en octobre. A cette occasion il y a eu à Bucarest une grande procession avec les reliques de Saint Démètre de Bassarabovo.

Dans ce même intervalle de temps nous avons remarqué avec plaisir que certains journaux ont montré un intérêt beaucoup plus grand pour les questions de religion. C'est ainsi que le grand quotidien *Universul*, rend compte avec détails de l'activité religieuse déployée par les foyers de culture de Bucarest. Le journal *Cuvântul*, qui, dès son apparition, par son rédacteur M. *Nikiphore Crainic*, a suivi de près l'activité religieuse du pays, a donné une extension encore plus grande à ces questions par son nouveau rédacteur M. *Nae Ionesco*, qui a succédé à M. Crainic.

Un nouveau journal, paru le 1-er juin 1926, à Chișinău, en Bassarabie, «*La Roumanie Nouvelle*», bien que journal de politique et de culture générale, suit de près et avec le plus grand intérêt l'activité religieuse et il n'y a presque pas de numéro qui ne contienne un article consacré à l'église ou à la religion¹).

D'ailleurs ce journal se trouve sous la direction de M. *Onisifor Ghibu*, professeur à l'Université de Cluj, et qui a été oint prêtre par l'ancien archevêque de Bassarabie, Mgr. Nicodème, actuellement au monastère de Neamțou.

A Cluj, bien qu'avec une courte interruption, le journal culturel, hebdomadaire «*La Culture du Peuple*» a continué de paraître. Il publie régulièrement des articles sur la religion et nous y trouvons souvent des articles dus à notre collaborateur le R. P. *Cornelius Grumăzescu*, de Galați.

D'autres journaux qui ont conseré l'habitude de traiter des questions concernant l'église, fu-

rent «*Galații-Noi*» de Galați et «*Lumea*» de Iassy.

Comme on le voit, l'idée religieuse trouve assez d'organes de publicité qui s'en préoccupent attentivement et lui donnent une place d'honneur. Cet état de choses est en continuel essor et constitue un phénomène heureux en 1926.

Une question que notre église a pris à coeur de mener à bien c'est la lutte contre l'alcoolisme. Dans cette question nos hauts prélats ont eu une attitude digne d'être remarquée par leurs discours au Parlement et le Métropolitain de Moldavie a publié des ouvrages notoires pour indiquer l'oeuvre accomplie pour combattre le fléau de l'alcoolisme. Si l'année 1925 a été plus active dans cette campagne, l'année 1926 a été un peu plus calme à ce point de vue. Toutefois, vers la fin de l'année, on a de nouveau entendu la parole de S. S. le Métropolitain *Pimen* de Moldavie et de Mgr. *Bartholomé*, évêque de Râmnic, qui ont de nouveau soulevé la question et n'ont pas laissé éteindre le devoir qui incombe à l'Eglise dans cette direction.

Une autre question qui nous a préoccupé l'année dernière a été la nouvelle répandue que par la réorganisation du lycée, la nouvelle loi portera atteinte à l'enseignement religieux. Et en effet ce danger a existé pendant un moment. Mais grâce à l'action du Saint Synode, grâce à Mgr. *Lucien* de Roman, qui a écrit un bel article à ce sujet dans le journal „Universul“ et par la parole a donné sa contribution au mouvement suscité contre ce projet, grâce aux discussions du clergé de Bucarest et Iassy, on a renoncé au projet primitif et on a même donné une place plus importante qu'autrefois à l'enseignement religieux dans les lycées, avec plusieurs années d'enseignement religieux que par le passé.

IX.

L'année écoulée marque aussi une page de deuil si nous songeons à tant de personnalités qui ont cessé d'être parmi nous. Commémorons tout d'abord le feu métropolitain de Bucovine, *Vladimir de Repta*, qui a été rappelé par le Seigneur en Avril 1926 et a laissé d'unanimes regrets, voire même parmi les juifs de Bucovine. Nous mentionnons la mort du R. P. *Constantin Nazarie*, ancien professeur de la faculté de théologie de Bucarest et qui fut un ecclésiastique de marque, connu dans tout le pays roumain; la mort du R. P. Dr. *Pantelimon Romanesco*, directeur du séminaire Central de Bucarest; la mort des R. P. *Paul Savin*, à Iassy, ancien directeur du séminaire „Veniamin“ de Iassy, et du Dr. *Constantin Popesco* de Bucarest, ancien professeur et directeur des séminaires „Central“

1. Il faut excepter la poésie „*Le religieuse*“ parue dans le numéro du 22 oct. 1925, et qui contient des passages trop osés et ne cadrant pas avec l'importance du journal.

et „Nifon“, de Bucarest; la mort du R. P. *I. Iordăchescu*, professeur au même séminaire „Central“ de Bucarest; la mort du Dr. *Dragomir Demetresco*, ancien professeur à la faculté de théologie de Bucarest, personnalité bien connue et qui nous prêtait son appui autorisé dans nos relations avec l'Orient orthodoxe; la mort de l'évêque coadjuteur *Théophile*, homme très instruit, ornement du monachisme; la mort de *Zoe Romniceanu*, trésorière de la Société Orthodoxe, douée d'aptitudes de réalisation pratiques et qui a été un auxiliaire précieux pour la Société Orthodoxe des Femmes Roumaines, contribuant en grande mesure à l'essor de cette Société, dont l'activité, si féconde par le passé, l'est devenue encore davantage par les nouvelles écoles orthodoxes créées (l'école secondaire de Giurgiu notamment) s'ajoutant aux si nombreuses écoles déjà fondées.

On voit combien grand est le douloureux cortège de ceux qui nous ont quitté pour toujours et en si peu de temps!

X.

Si nous jetons maintenant nos regards vers les autres organisations religieuses de notre pays, nous devons constater que nos rapports avec l'église roumaine uniate ne se sont pas améliorés. De nouveaux froissements ont eu lieu dans les deux camps du fait que certaines communes d'au delà les monts ont passé à l'église orthodoxe. On a écrit longuement à ce sujet, l'été dernier, dans le journal *Cuvântul*. Il s'agit du cas de *Hamba*, et à cette occasion la presse des uniates s'est agitée à nouveau et nous a attaqués avec violence. Il va de soi que ni la presse orthodoxe d'au delà les monts ne s'est laissée intimider.

L'Eglise uniate s'est réjouie d'autre part de l'importance qui lui a été accordée à une autre occasion. Le 3 mai 1926 une grande assemblée s'est tenue à Blaj et des discours ont été prononcés pour commémorer l'anniversaire du 3 mai 1848, de la grande assemblée du Champ de la Liberté. M. Nikipore Crainic, secrétaire général du Ministère des Cultes, a eu à cette occasion des paroles de louanges chaleureuses pour l'église uniate, rappelant les services rendus à la nation roumaine. Peu après, vers la fin de juin, lors du congrès de la Ligue Culturelle, tenu également à Blaj, le métropolitain de l'église roumaine uniate, S. S. *Basile*, s'est plaint dans un discours de l'abandon dans lequel sont laissées les écoles de son Eglise. A cette occasion, M. N. *Iorga* a prononcé un discours de louanges pour le Métropolitain et pour l'Eglise uniate.

Comme une conséquence de ces événements,

des polémiques ont eu lieu entre la presse uniate et celle orthodoxe, vu que les orthodoxes ont démontré que les uniates recevaient des subsides en rien inférieurs à ceux accordés aux orthodoxes, et on a même prouvé avec chiffres à l'appui que les orthodoxes sont même moins favorisés que les uniates et que par conséquent ils n'ont aucune raison de se plaindre. Le journal *Cuvântul*, venant à la rescousse, a pris la défense des uniates, et en termes trop sévères, M. *Nae Ionescu* a invectivé un orthodoxe qui avait écrit dans un journal de Braşov.

Ces affirmations, concernant les subsides inférieurs reçus par les orthodoxes, et supérieurs pour les uniates, ne sont pas chose nouvelle. Il y a déjà bon temps que le R. P. Dr. *Gh. Ciuhandu* d'Arad l'a démontré dans plusieurs écrits! Mais ce n'est que tout dernièrement que ces faits ont été consignés dans la grande presse. Le journal *Universul* a démontré, vers la fin de l'année qui vient de s'écouler, puis au commencement de cette année-ci, que c'est le culte orthodoxe qui de fait reçoit les subsides les plus modestes dans le nouvel Etat roumain.

Le bienfondé des allégations faites, a donc été entièrement prouvé l'été dernier, par les journaux orthodoxes, contrairement aux affirmations du Métropolitain de Blaj et des quelques orthodoxes qui l'ont secondé.

Ces mêmes constatations ont été faites aussi au Parlement, par la voix autorisée du ministre des cultes, M. *V. Goldiş*. L'église orthodoxe a donc obtenu à ce point de vue, un succès moral, vu que la preuve a été faite que c'est nous qui sommes les moins favorisés dans cet Etat à si grande majorité orthodoxe.

Nous faisons ces constatations en simples chroniqueurs, mais ne sommes nullement heureux d'être obligés de les mentionner, vu qu'elles sont de nature à troubler les rapports entre nous et les uniates et nous désirerons au contraire de bonnes relations entre nous et un rapprochement au lieu des frictions sans fin. Ce même désir a été manifesté à juste titre par différentes personnes. Nous citons notamment l'article sur la „Paix confessionnelle“ (paru dans *l'Universul*, et dû à la plume de M. *G. D. Mugur*.) Nous la désirons également de tout notre coeur, mais c'est justement pourquoi il est nécessaire que la vérité soit exactement connue.

A ce point de vue, nous avons ressenti aussi une profonde douleur pour l'épreuve subie par l'Eglise uniate roumaine, dont le chef a été très gravement malade et a dû se soumettre à une sérieuse opération médicale. Le métropolitain *Basile* de Blaj, a prouvé être un homme pondéré, sage, doux et bon et par ces lignes nous lui

souhaitons de tout coeur un complet rétablissement et prions Dieu de lui accorder la force de consacrer de longues années encore au service du Seigneur au milieu de notre nation.

Il y a longtemps que nous aurions désiré écrire ces paroles, mais le travail accablant qu'exige la publication de cette Revue, ne nous permet pas d'y écrire tout ce que nous jugerions utile de mettre par écrit.

Nous devons mentionner d'autre part que dans l'église uniate il semble y avoir certains signes de détente, malgré son impétuosité. C'est ainsi que nous nous souvenons avoir lu dans le «*Telegraful Român*» de Sibiu quelques passages extraits de la revue des uniates «*Vestitorul*» d'Oradea-Mare et où on parlait en termes moins accerbés et plus cordiaux de notre église. Bien que nous recevions le «*Vestitorul*», entraînés par la hâte de notre labeur quotidien, nous n'avons pas eu le temps de contrôler cette nouvelle tendance manifestée dans les colonnes de cette publication.

Mais nous nous souvenons davantage encore d'une brochure reçue, émanant des cercles des uniates (non officiels portant) où, sous un pseudonyme, nous avons lu des paroles toutes fraternelles pour l'église orthodoxe. Il est hors de doute que cette brochure n'a pas eu l'approbation des cercles officiels, vu qu'elle condamnait l'attitude de l'église uniate envers nous. Il n'en est pas moins vrai qu'une telle brochure est une indication.

Nous souhaitons que cette tendance aille en augmentant et que l'année 1927 voie se réaliser cet effort vers la paix et la bonne entente.

XI.

Si nous jetons maintenant un coup d'oeil sur le monde orthodoxe d'au delà de nos frontières, nous ne constatons aucun changement important, si ce n'est l'élection d'un nouveau patriarche d'Alexandrie à la place du regretté Fotios, mort au début de septembre 1925, à Zürich, à son retour du congrès de Stockholm. Le nouvel élu a été S. S. Mélétiós, ancien patriarche de Constantinople jusqu'en 1923 qui présida à Constantinople la conférence interorthodoxe pour la modification du calendrier.

En Russie l'état d'indécision continue et on n'a pas encore pu élire un nouveau patriarche comme successeur de feu Tihon, mort en 1925.

En Turquie et plus encore en Asie, le même état de souffrances pour les orthodoxes et les autres chrétiens continue à sévir. Des malheureux chassés de leurs anciennes demeures, èrent à travers le monde demandant aide pour ceux plus grièvement frappés restés dans leur patrie. Plusieurs d'entr'eux sont arrivés jusque chez nous. Une noble action de fraternité est accom-

plie envers eux, et surtout envers les enfants restés dans ces régions sans l'appui de leurs parents, chassés de tous côtés, par l'organisation américaine dénommée «Golden Rule» (La règle d'or) qui pratique la règle d'or de la vie humaine, soit l'amour du prochain.

XII.

En ce qui concerne les questions d'ordre général de la chrétienté, l'année 1926 n'a été marquée par aucun événement saillant comme l'a été par exemple le Congrès de Stockholm, en 1925. Une conséquence de ce congrès a été la réunion de son comité à Berne, au courant du mois d'août, afin de préparer l'assemblée plus importante qui doit se réunir cette année à Lausanne. A Berne, notre église a été représentée par le Métropolitain Nicolas de Sibiu. Les Bulgares y ont été représentés en grand nombre, supérieur au nôtre, et par le Métropolitain Etienne de Sofia, ils ont traité aussi des questions touchant notre église.

De même que la question importante pour l'église de Rome a été en 1925 celle de l'Année Sainte, quand des centaines de millé de croyants se sont rendus dans la ville éternelle, on a eu en 1926 la question de la commémoration de 700 ans depuis la mort de Saint François d'Assises, fondateur de l'ordre des Franciscains. Cette commémoration a eu un grand éclat dans tout le monde catholique et on en a beaucoup parlé même chez les noncatholiques.

L'attention du monde a été attirée vers la même époque sur le conflit qui a éclaté au Mexique entre le gouvernement et l'église de Rome. Il y a eu des mouvements populaires et des combats opiniâtres, qui ont rappelé en quelque sorte le Kultur-Kampf d'Allemagne sous Bismarck. Le combat n'a pas encore pris fin et on n'en prévoit pas la solution. En 1927 ce combat a été plus accerbé que jamais. Les télégrammes ont annoncé l'arrestation d'évêques, tout comme cela s'est passé en Allemagne à l'époque mentionnée.

D'autre part dans le domaine des lettres, on constate cette année encore une tendance toujours plus marquée pour l'étude de la religion. Nombreux sont les livres traitant de religion qui ont paru, et plus nombreux encore les lecteurs qui s'intéressent à ces questions. Il y a même des bibliothèques spéciales, qui ont été créées après la guerre, comme l'est par exemple à Paris «*le Christianisme*», sous la direction de Mr. Couchoud, où on étudie avec ardeur les faits de la vie religieuse. Toutefois cette tendance ne signifie nullement un accroissement de la religiosité, vu qu'elle n'émane pas d'un vif intérêt pour la religion, mais seulement d'une tendance

intellectuelle. Ce n'est qu'une branche d'études, et non pas une conquête de la religion. Cette étude, ainsi menée, contient en bonne partie une nuance de dillettantisme et de préjugés. Les faits ne sont pas présentés dans leur vérité pure, mais avec de compliquées constructions subjectives, échaffaudées par les préjugés des auteurs. Par conséquent malgré tout ce matériel d'ordre religieux, nous ne pouvons considérer tous ces faits comme un gain proprement dit de la croyance religieuse.

Il va de soi que l'année 1926 ne se limite pas uniquement aux écrits traitant de la religion ayant comme fond cette seule base. Toutefois, les écrits de cette nature qui ont paru avant cette date ont continué à paraître aussi en 1926.

Une autre question à l'ordre du jour est le courant toujours croissant qui se manifeste dans l'église de Rome envers un rapprochement des orthodoxes. C'est dans ce but que l'on a fondé *l'Institut Oriental*, après la guerre, et qui imprime de nombreuses études concernant l'église d'Orient. Il a continué à publier en 1926, comme pendant les années précédentes, de nombreuses études du même genre. La revue *Studion* de Rome travaille également vers ce but et son activité s'est continuée en 1926. Il en est de même pour la revue *l'Union chrétienne* de Paris. Ces deux revues ont été fondées après la guerre, c'est donc une nouvelle preuve de cette tendance de rapprochement des orthodoxes. Une revue qui travaille de plus longue date dans cette direction c'est *L'Echo d'Orient* de Paris, et en 1926 on a créé spécialement dans ce but, la revue *Irenikon*, paraissant en Belgique. L'attitude à l'égard des orthodoxes de cette revue est toute fraternelle et on n'y remarque rien de l'aigreur des catholiques envers les orthodoxes, à laquelle nous étions accoutumés.

Au point de vue des relations entre les catholiques et nous, l'année 1926 marque une douloureuse perte par la mort à Rome, en octobre 1926, du R. P. *Aurelio Palmieri*, profond connaisseur de l'Orient et rempli d'affection envers nous.

Une perte unanimement ressentie par la chré-

tienté a été celle du cardinal *Mercier*, en janvier 1926. Dans son palais archiépiscopal de Malines on discuta les possibilités de rapprochement entre anglicains et catholiques. L'abbé *Portal*, de France, qui y participait, a également décédé au courant de 1926.

* * *

Tel est le rapide examen des faits qui ont eu lieu en 1926. Ces faits contiennent en germe ceux qui auront à se développer en 1927. Souhaitons qu'ils prennent tous un heureux développement, que Dieu élève les pensées des hommes et que puissent naître les initiatives qui rapprochent pour un labeur commun tous ceux qui se consacrent chrétiennement au Seigneur.

Nous concluons en précisant que les faits exposés plus haut n'embrassent pas tous les champs d'activité chrétienne. Je n'ai pas mentionné par exemple l'activité déployée dans le champ missionnaire qui est le plus rempli d'activité productrice. Ce champ est tellement riche et tellement vaste que nous n'essayons même pas d'en parler. Il faudrait pour cela tout un article. Nous devons dire seulement, à ce sujet, que la principale activité et la plus opiniâtre n'appartient ni aux catholiques et ni aux orthodoxes, mais aux protestants.

Vers la fin de l'année écoulée de grands mouvements, qui durent encore, ont éclaté en Chine contre les chrétiens et donc contre les établissements missionnaires, pareils à la révolte d'il y a 30 ans des boxers, quand les Européens ont envoyé contre eux des armées mises sous le commandement du maréchal allemand *von Waldersee*.

Ces combats n'ont pas été menés uniquement contre les chrétiens; d'autres religions ont également été attaquées. Pendant tout le cours de 1926, des combats ont été livrés entre mahomédans et hindous aux Indes.

Ces faits constituent également un très long chapitre, c'est pourquoi nous devons nous borner à ce que nous avons exposé jusqu'ici.

Archimandrite SCRIBAN

Este o jale să vezi țărănimea când se întoarce dela târguri. Fețele sunt aprinse, ochii au sclipiri bolnave, fiindcă toți țărani au trecut prin cârciumile, mai toate ținute de străini, undă au băut rachiurile amestecate cu eter...

In toate Vinerile — zi de târg — când țărani se înapoiază dela Rădăuți, dela Câmpulung ori dela Vatra-Dornei, Suceava, etc., acelaș spectacol întristător.

C. BACALBAȘA

în art. *Jalea Bucovinei, Universul*. 6 Ian. 1927.

I N O C H E N T I E,
ARHIEPISCOPUL ODESEI

CUVÂNTARI LA NAȘTEREA LUI HRISTOS¹⁾

Veniți să ne bucurăm de
Domnul, taina aceasta de
acum vestindu-o! (Stihira
I dela Vecerné).

Cuvânt la Pavcerință în ajunul Nașterii Domnului.

Prin acest îndemn sărbătoresc, s'au început astăzi cântările cele pline de bucurie în cinstea și slava acestei sărbători. Sf. Biserică își aduce bine aminte spusa dedemult a îngerului, că *taina regelui e bine să o păzești, iar lucrurile lui Dumnezeu a le descoperi e lucru slăvit* (Tob. XII, 7); și întru cât taina întrupării, pe care o pomenim astăzi, este cel mai mare dintre lucrurile lui Dumnezeu, de aceea fiecare în parte și toți laolaltă sunt îndemnați să o mărturisească făgăduindu ni-se în schimb pentru aceasta, ca un fel de răsplată, îndoirea bucuriei duhovnicești: *veniți să ne bucurăm de Domnul, taina aceasta de acum vestindu-o!*

Și cine nu va vrea să se bucure? Dar cum să spunem taina? Acea taină, care, după cum zice Apostolul, a fost *din veci ascunsă în însuși Dumnezeu, și astăzi, deși s'a descoperit*, dar numai *sfinților Lui* (I Corint. II, 7), cari și înșiși sunt taină pentru noi păcătoși. Cum să grăim acea taină, pe care doreau cândva îngerii să o vadă, numai să o vadă, (I Petr. I, 12), și pe care, poate, și astăzi, ca și noi, doresc mai degrabă să o audă unu' dela altul, decât să o mărturisească tuturor și fiecăruia?

Cu adevărat, fraților, dacă ne vom uita în cazul acesta la neputința noastră, la slăbiciunea minții noastre, la gângăvia limbii noastre, atunci *mai bine, mult mai bine e să iubim tăcerea*. Dar din fericire, noi suntem chemați să vestim astăzi o taină, care, cu toată măreția ei, a mai fost vestită de multe ori și în multe feluri de prooroci, spusă și propovăduită de Apostoli, lămurită și tâlcuită de Părinții și învățătorii Bisericii și, putem zice, neconținut și de felurite glasuri și în felurite chipuri se vestește și astăzi de înseși sfânta Biserică. În urma uor astfel de călăuze, pot merge cu încredere și ceice nu știu bine calea; în urma corului unor astfel de glasuri pot să cânte întru slava lui Dumnezeu și ceice nu sunt tocmai iscusiți în ale cântării.

Așa dară, fraților, *veniți să ne bucurăm de Domnul, această taină de acum vestindu-o!* Să o vestim împotriva minții celei mincinoase, care se ridică împotriva minții lui Dumnezeu, să o vestim împotriva trupului fățarnic, care se în-

grozește chiar și numai de îndurarea cătră om a iubirii dumnezeesti, să o vestim împotriva lumei celei iubitoare de păcat, care înseși tainele lui Dumnezeu caută stricăciunea sa!

Mintea cea mincinoasă zice că arătarea în trup a lui Dumnezeu este un fapt care trece peste toate marginile judecății care nu se împacă cu temeiurile ei și de aceea poate mai mult să înmulțească, iar nu se deslêge nedumeririle; noi însă vom spune, că această taină, deși e mare și nepătrunsă, dar totodată e și luminoasă și luminătoare, și deci poate să călăuzească mintea noastră cea săracă până și în cele mai întunecate și grele căi ale cercetării.

Trupul cel pururea plecat spre pământ și lumea cea iubitoare de păcat sunt gata până și pogorârea Fiului lui Dumnezeu să o prefacă în învâliș ai necurăției sale, în prilej și motiv de nepocăință și stăruire în păcat; noi însă vom spune și vom vesti, că în acest eveniment se cuprinde tot ce trebuie pentru deșteptarea simțului de pocăință, pentru întărirea credinței și evlaviei și că această taină este sfântă și atot sfințitoare.

Cele dintâi le vom arăta astăzi, iar cele de aldoilea le vom grăi mâne, de ne va îngădui Domnul.

Împotriva minții cele mincinoase, care socote că în taina întrupării Fiului lui Dumnezeu e nu întunec nepătruns, voim să arătăm, că această taină este luminoasă și atot luminătoare. Cu toate acestea noi, fraților, suntem foarte departe de a nu recunoaște în această taină, și unele întunecimi și de-a ne sili, deci, să o prefacem, din obiect al credinței, în obiect al deplinei cunoștințe. Chiar dacă omul ajunge cândva la un grad de desăvârșită cunoaștere a tainelor dumnezeesti, apoi aceasta va trebui să se întâmple nu aici, unde noi, după vorba Apostolului, umblăm prin credință, iar nu prin știință (II Corint. V, 7), ci acolo unde, după spusa aceluiași Apostol, *vom cunoaște pe Dumnezeu așa cum acum înșine suntem cunoscuți de Dumnezeu* (I Corint XIII, 12). În această viață, tainele mântuirii noastre prin frica lucrurilor întrec priceperea noastră, după cum adevărurile cele înalte întrec priceperea copiilor, de și li se predau și se primesc de ei prin credință. Alergarea atotștiută, în cazul dat, pe lângă că nu ne va da ceeace ne făgăduște și cătră ce tindem, dar e și vătămătoare pentru credință, mai întâiu prin aceea, că slăbesc tainele mântuirii, prefăcându-le prin tâlcuiri superficiale din evenimente vii și

1. Vezi nr. din Ianuarie.

mărețe în închipiri reci și moarte. Anume această boală a curiozității de știință a și avut-o în vedere Sf. Pavel, când a lepădat *măestria cuvântului, ca să nu se zădărnicească*, prin ea *crucea lui Hristos* (I Corint I, 17). Anume această extremitate trebuie să o ocolim acum și noi, ca să nu zădărnim ieslele lui Hristos și să nu le lipsim de acea umbră divină care le osebêște sau le separă de pământ. Pentru aceasta trebuie să ne aducem bine aminte că întruparea Fiului lui Dumnezeu este, după cuvântul Apostolului, *taină mare* (I Tim. III, 16), mare după nemărginirea Ființei, care cu acest prilej s'a unit pentru totdeauna cu omenirea, — mare după chipul acestei uniri, pe care nicio minte nu-l poate pătrunde în totul, — mare după urmările sale care s'au întins asupra întregii omeniri, asupra întregii lumi și a întregii veșnicii; — mare, în sfârșit, după acele minuni, care s'au săvârșit înainte de acest eveniment, l-au pregătit, l-au însoțit și i-au urmat.

Dar, dând astfel cinstea cuvenită mării taine a întrupării Fiului lui Dumnezeu, noi, tot întru slava ei și împotriva minții celei mincinoase, adevărim că taina aceasta, cu toată măreția și adâncimea sa, este o taină nu numai luminoasă pentru mintea curată, ci și luminătoare pentru înțelepciunea omenească și pentru toate căile ei.

În adevăr, fraților, ce numim noi de obicei limpede și lămurit? Oare nu ceeace totdeauna și cu înlesnire putem deosebi de toate celelalte? Oare nu ceeace fiecare poate ușor să-și închipue cu mintea sa și să împărtășească altuia? Însfârșit, nu ceeace cu ușurință poate să între în cercul cunoștințelor celor mai simpli oameni și ceeace se poate spune chiar cu limba copiilor? Rădicați-vă dară acum ochii minții voastre asupra tainei întrupării Fiului lui Dumnezeu; cu toată măreția ei, nu e oare această slăvită taină tocmai așa? Cine nu e în stare să o deosebească îndată de toate celelalte taine? Cine nu poate să priceapă numaidecât despre ce e vorba? Cine nu-i în stare să spună altuia, în care Mântuitor crede el? De aceea dară, deși cei dintâi vestitori ai tainei întrupării, în lipsa oamenilor, au fost îngeri; dar îndată după îngeri, au vestit-o lumii păstorii din Betleem (Luc. II, 17), oamenii cari, după starea lor, erau străini de orice cultură și învățătură. Și după aceea lumea a ascultat cuvânt despre taina întrupării multă vreme din gura unor oameni în cea mai mare parte dintre cei mai simpli, pe care această taină i-a făcut înțelepți și capabili să înțeleptească sau să rușineze înțelepciunea cea nebună a lumii acesteia. Dacă această înțelepciune n'ar fi pătruns mai târziu cu sofismele sale în ograda Bisericii și nu s'ar fi apucat să deslege tainele mântuirii, sprinându-se nu pe ale lor, ci pe ale sale temeieri,

și în locul lui Hristos al ieslelor și Crucii, să făurească un Betleem al său și o Golgotă a sa, atunci sfânta taină a întrupării ar fi rămas până astăzi pentru toți cei ce mărturisesc pe Hristos în simplitatea, limpezimea și măreția sa de altădată. Martori și garanți ai acestei spuse sunt copiii, fiind crescuți și învățați în simplitatea evanghelică. Nu spun ei oare învățătura despre întruparea Fiului lui Dumnezeu cu o mai mare îndămânare, decât cum ne vorbește înțelepciunea pământească până și despre lucrurile cele mai obișnuite? Ascultând răspunsurile lor simple, dar lămurite și exacte la întrebările despre cele mai înalte taine ale mântuirii, fără să vrei îți aduci aminte de cuvintele Psalmului care zice: *arătarea cuvintelor Tale înțelepțește pruncii* (Psal. CXVIII, 130), și fără voie ajungi să-ți pui întrebarea: Pentru ce înțelepciunea lumească, în loc să se împotrivescă înțelepciunii cerești, nu începe și ea însăși să urmeze mai bine acestei din urmă, nu numai în ce privește alegerea adevărilor, ci și vestirea lor să o facă în acea limpezime și îndămânare, cu care ni le înfățișează Sf. Evanghelie?

Ce preț mai au după acestea reproșurile, ce se aduc tainei întrupării că ea ar fi greu de înțeles? Acela doară, că ceice le fac nu înțeleg ce vreau. Ei vreau să știe nu numai acel adevăr simplu și sfânt, că în Iisus Hristos Dumnezeirea s'a unit cu omenirea așa, încât alcătuesc o singură persoană, cum învață Scriptura și Biserica șe ceeace e priceput de fiecare, ci ei vor să ști și aceea, cum anume s'a făcut această dumnezească unire, adevărată nu vreau să aibă cunoștință despre taina întrupării, ci să o și pătrundă. Dar a pătrunde o taină, înseamnă a o desființa. Și după care drept se atentează astfel asupra tainelor dumnezeiești? Pătruns-a oare mintea omenească până acuma în tainele naturii ce ne înconjoară? Sau măcar în tainele ființei noastre? Dinpotrivă, toate acestea până acum, cu toate neconținutele efortări ale minții omenești, se află pecetluite cu șapte peceti. De pildă, toți știm, că stelele cerului sunt susținute de puterea gravitațiunii, dar nimenea nu poate să spună, ce-i această putere și în ce constă ea. Fiecare vede, că pe pământ toate trăiesc cu lumina soarelui, dar nimeni nu știe, de unde e această lumină în soare și ce este ea? În toți sufletul e unit cu trupul; dar întrebați pe orice filosof, veți vrea de modul acestei uniri, și niciunul nu vă va spune această taină. După toate acestea, cum veți îndrăzni măcar numai să vă gândiți a pătrunde tainele dumnezeiești, și cu atât mai vârtos pe cea mai mare din ele, cum e taina arătării în trup a Fiului lui Dumnezeu? Destul că această taină se alcătuește din elementele cele mai cunoscute, că fiecare vede temeiul ei, ținta și duhul

ei, că cei mai simplii oameni și copii o pot împărtăși ușor unii altora. După aceasta, a nu admite această taină, înseamnă a căuta întunec și acolo unde nu-i.

Dar această taină, după cum am spus, nu e numai luminoasă, ci și revarsă lumină asupra tuturor lucrurilor supuse cugetării omenești.

Astfel, fraților, nu mă tem a adevări aceasta și aș dori, ca toți iubitorii de înțelepciune să audă aceasta și să-și întoarcă din această parte luarea-aminte asupra marei taine a întrupării, pe care o propoveduește creștinismul: căci în ea se găsește cheia pentru deslegarea celor mai înalte întrebări ale filosofiei, pe care au căutat-o toți filozofii necreștini, dar niciunul din ei n'au găsit-o. Pentru a dovedi acest însemnat adevăr, eu, fraților, nu vă voi pune înainte niște idei prea abstracte, voi da la o parte părerile și discuțiile școlărești și voi opri luarea-aminte a voastră numai asupra acelor lucruri, care singure trebuie să atragă luarea-aminte a fiecăruia și a tuturor. Acestea sunt: Dumnezeu și legătura lui cu noi; omul și menirea lui; lumea și soarta ei. Adevăresc că toate acestea sunt lămurite și ușor de priceput numai sub razele stelei din Betleem.

Și mai întâiu ființa lui Dumnezeu și legătura lui cu noi. De oarece Făcătorul cel preaînțelept ni s'a descoperit foarte mult prin facerea lumii și a omului, și încă și mai mult ni se descopere în ocârmuirea lumii și a omului, de aceea nu e de mirare, fraților, ca mintea nepărtinitoare, pe temeiul acestor descoperiri în curgere de veacuri, a izbutit să înjghebeze destule învățături despre Dumnezeu și desăvârșirile Lui, despre ființa și lucrările Lui în lume. Dar până unde au ajuns, în această privință, cele mai extreme păreri ale minții? Până acolo că ea, răsturnând credința în mai mulți Dumnezei, a statornicit, odată pentru totdeauna, ideea despre un singur Dumnezeu ca ființă duhovnicească și desăvârșită. Mai departe nu și-a îngăduit înseși mintea să meargă cu învățătura sa despre unitatea lui Dumnezeu. Și cu toate acestea un simț nelămurit îndemnă a merge mai departe. Căci unitatea ființei lui Dumnezeu, atât de superioară față de învățătura despre mai mulți Dumnezei, luată singură aparte, nu ne înfățișează încă privirilor minții niciun chip definit al ființei Lui. În adevăr, își zicea biata minte, Dumnezeu este minte desăvârșită; dar ce-a cunoscut această minte atunci, când nu mai era nimic alta afară de Dumnezeu? Dumnezeu este iubirea cea mai curată; dar ce-a fost obiectul acestei iubiri înainte de a se ivi în lume făpturile? Dumnezeu este ființa cea mai deplină și atotputernică; dar prin ce s'a manifestat și una și alta din veșnicie? A spune, cugetau filozofii, că s'a cunoscut din

veșnicie și s'a iubit pe sine însuși, înseamnă nu a dezlega, ci numai a înlătura întrebarea. Și cum s'au gândit să o dezlege la urma urmelor? Așa, că însași unitatea lui Dumnezeu, pentru care mintea se luptase cândva atât de lăudabil împotriva politeismului, s'au gândit unii să o sfarme în chip nelegiuit și să o desfacă în felurite înfățișări ale pluralității și a contrastelor, ca să se dobândească astfel măcar o cât de slabă icoană a Dumnezeirei. Pentru dobândirea acestei icoane nefirești, au luat lumea, au lipsit-o de începutul ei, și apoi s'au apucat să o vâre prin diferite mijloace în cuprinsul naturii dumnezeiești, să o închidă în însași conștiința lui Dumnezeu, ca o condiție neapărată a Lui, socotind să-și lămurească prin aceasta felul de viață dumnezească. Dar întunecată și jalnică lămurire! Căci ce reiese dintr'însa? Lumea e îndumnezeită, iar Dumnezeu e pogorât în rândul făpturilor; în loc de o viață dumnezească nepătrunsă, dar deplină, ni se înfățișează arătarea schimonosită a unui semizeu. Făcătorul ajunge să atârne de orice făptură, ca neapărată pentru deplinătatea ființei Lui. Cel nemărginit începe să fie, împreună cu lumea, supus desvoltării, treptalității și chiar desăvârșirii. Dară ceace e și mai rău și protivnic lui Dumnezeu e că, de oarece lumea acum e stăpânită de nedeșăvârșiri și materiale și morale, trebuie ca și aceste neajunsuri să le cuprindem cumva în telul de existență a lui Dumnezeu. Și ele au și fost cuprinse, ca condiție inevitabilă a vieții și desăvârșirilor dumnezeiești, al căreia temei s'ar fi ascunzând în înseși adâncurile firii lui Dumnezeu.

În asemenea întunec de nepătruns și la astfel de idei cu totul protivnice și nevrednice de Dumnezeu, se abate, fraților, înțelepciunea omenească, când se apucă să judece despre Dumnezeu și despre ființa Lui. Și toate acestea pentru că și acum voește ca mai degrabă să filosofizeze după stihiiile lumii, decât după Hristos (Colos. II, 8); căci în creștinism, în taina întrupării Fiului lui Dumnezeu, propoveduită de el, se coprinde tocmai ceace lipsește minții și ceace caută el pentru complectarea ideilor sale despre Dumnezeu. În adevăr, dacă pentru deplinătatea ființei, a puterii și a desăvârșirilor dumnezeiești e de neapărată trebuință o manifestare neconținută și întregă a lor prin ceva, atunci la ce trebuie o manifestare mai bună decât aceea, prin care Dumnezeu Tatăl s'a manifestat întreg din veșnicie prin nașterea lui Dumnezeu Fiul și purcederea lui Dumnezeu Duhul Sfânt? Și se poate oare asemena cu acestea presupusa manifestare a ființei lui Dumnezeu prin emanațiunea din veșnicie a lumii, care manifestare, sub anumite raporturi, e mărginită, nedeplină, neîntregă și nedeopotrivă cu Ființa cea desăvâr-

șită, care se manifestă? Dacă, pentru fericirea vieții Dumnezești, se presupune că Dumnezeu are neapărată trebuință să împărtășască cu cineva lumina, iubirea, libertatea și lucrarea, atunci ce împărtășire poate fi mai deplină și mai fericită decât aceea, care există din eternitate între cele trei persoane ale Sf. Treimi, dintre care fiecare posedă minte, libertate și acțiune, și toate la un loc alcătuiesc o singură viață pre-fericită și o singură lucrare preacurată? Astfel, prin taina întrupării Fiului lui Dumnezeu, se desleagă de la sine cele mai mari nedumeriri ale minții în ce privește felul de existență a lui Dumnezeu. Pe lângă aceasta, și unitatea ființei lui Dumnezeu se păstrează în toată puterea; și singurătatea sa se înlătură cu totul; și închiderea în sine însuși a libertății și iubirii creatoare dispăre; și supunerea ei ființei fapturilor se înlătură; chipul existenței lui Dumnezeu iese din întineric și se arată în trăsături distincte, dar fără a se confunda cu chipul lumii, fără a vâra într'însul trăsături de ale ființelor, care-l desfigurează. O astfel de dezvoltare a cunoștințelor noastre despre Dumnezeu a și trebuit să fie o urmare neapărată a întrupării Fiului lui Dumnezeu: căci venirea lui în lume n'a putut să se săvârșească, fără ca, odată cu aceasta, să nu se deschidă, așa zicând, însuși sanctuarul lăuntric al Dumnezeii și să nu se arate chipul ascuns de viață dumnezească. De aceea oare nu cătră această taină atotluminatoare trebuie să fie îndreptate privirile tuturor iubitorilor de înțelepciune, care se sileau să cunoască ființa lui Dumnezeu? În persoana Fiului lui Dumnezeu, putem vedea pe Dumnezeu așa, cum El nu se vede nicăierea în toată lumea (Ioan XIV, 9).

Tot așa trebuie să se spună și despre raportul în care se afla Dumnezeu, ca Făcător, cu făptura sa, și mai ales cu ființele înzestrate cu minte: prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, această chestiune prea grea a filosofiei se lămurește în cel mai înalt grad. Și mai întâiu, cel ce crede în această taină nu mai poată întreba: se îngrijește oare Dumnezeu de făpturile sale? Nu poate de asemenea să se îndoiască nici de aceea, că Pronia Dumnezească se întinde asupra tuturor celor din lume, nemărginindu-se numai la o grijă generală, și că ei îi sunt supuse și toate actele libere ale omului. Dimpotrivă, creștinul vede chiar și hotarul, până la care se poate întinde apropierea Făcătorului de făptură, și mai cu samă de om; taina întrupării îi dă putința să înțeleagă că, cu toată distanța nemăsurată dintre noi și Dumnezeu, Făcătorul nostru a binevoit să se pogoare până la micimea noastră, să intre cu noi în legăturile cele mai nemijlocite și mai reale, și nu numai să ne împărtășească din viața sa dumnezească, ci să

ne și împărtășească din chipul ființei noastre. Câte cugetări înalte nu se nasc în cazul acesta în mintea noastră despre menirea omului! Și iarăș, cât de fericit se înlătură nedumeririle minții cu privire la raporturile fapturilor înțelegătoare cu Făcătorul lor! Căci, aduceți-vă aminte, la ce mărginea mintea aceste raporturi? Sau porunca omului să se mulțamească numai cu asemănarea sa morală cu Dumnezen, fără să mai nădăjduiască la o unire reală cu Prototipul său; sau îl îndemna să tindă spre a-și pierde în sfârșit cu totul ființa sa personală, contopindu-se cu Nemărginitul. Două extreme deopotrivă de jalnice, între care întruparea Fiului lui Dumnezeu, ne arată calea mijlocie de aur. Căci din această învățătură se vede lămurit, că ființele înzestrate cu minte nu pot numai să se asemene Făcătorului lor, ci în adevăr să se și unească cu El; dar se mai vede totodată și aceea, că ele trebuie să ajungă la această unire, fără să-și piardă chipul personal al ființei lor, fără să înceteze de a fi ceea ce sunt după natura lor. Dar ceea ce e și mai însemnat, e că, prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, s'a descoperit înaintea a toată lumea, și mai ales înaintea oamenilor, așa zicând, însuși inima lui Dumnezeu. Pentru noi acum nu mai e nevoie să întrebăm, ce cugetă despre noi Dumnezeul și Domnul nostru și în ce dispoziție se află El față de noi, care vădit ne-am abătut de la ținta existenței noastre și de la sfintele lui legi? Mai primi-ne-va El oare iarăși în vreo *împărtășire* nemijlocită cu Dânsul (I Ioan. I, 6) și mai ajutănă-va în sărăcia noastră, sau ne va lăsa pe seama puterilor noastre? Fi-va el față de noi vraciu plin de iubire, sau numai Stăpân pe-depsitoriu? Când s'a arătat pentru mântuirea noastră, în trupul nostru, însuși Fiul lui Dumnezeu, însuși arătarea Lui ne răspunde la toate. Privind ieslele și crucea, nu mai e cu putință să te îndoști, că *Dumnezeul nostru este iubirea* (I Ioan IV, 8), că el este judecător drept, dar încă și mai milostiv, că nu suntem pierduți, că despre noi e mare purtare de grijă. După acestea nu mai trebuie niciun fel de filosofie și teodicee: Fiul e în locul Tatălui! *Cel ce L-a văzut pe El* (Ioan XIV, 9) a văzut toată pronia, toată dreptatea și mai ales toată iubirea dumnezească. De aceea nu ne rămâne decât numai să strigăm cu recunoștință: *Slavă fie celui ce ne-ai arătat nouă lumina!*

Din cele ce am spus despre înrăurirea binefăcătoare a tainei întrupării asupra limpezirii ideilor noastre despre Dumnezeu și raporturile Lui cu lumea și omul, putem să tragem încheiere, fraților, cât de binefăcătoare trebuie să fie lumina acestei taine și asupra chipului de a înțelege propria noastră natură sau fire; căci omul, ca

chipul lui Dumnezeu, neapărat ni se înfățișează cu atât mai limpede și mai înțeles, cu cât cunoaștem și pricepem mai mult marele lui Original. Dar pentru sporirea bucuriei noastre duhovnicești, sub lumina stelei din Betleem, vom vedea mai lămurit, cum se împrăștie înaintea ei întunerecul, care acoperea natura noastră cea căzută.

Ce e cu deosebire întunecat pentru biata noastră minte în biata noastră natură? Aceea, că ea nu samănă cu sine însăși și se află într'un fel de înfățișare nenorocită cu toată lumea și cu sine; aceea, că natura noastră nu ne înfățișează un întreg hotărât și bine încheiat, ci numai niște membre răzlețe, niște sfărâmături jalnice și resturi în neorânduială a unui trecut mare; aceea, că în ea domnește un amestec statornic, dar nefiresc de rău și de bine, de mărire și cădere, de boli și de sănătate, de asemănare cu Dumnezeu și lepădare. Când s'a început această stare nenorocită, și mai trece-va ea cândva? Ce însemnează în această stare viața de aici, și ce va fi dincolo de mormânt? Ce se cere dela omul de acum, cel bolnav din toate punctele de vedere, și ce are el de nădăjduit după împlinirea acelor cerințe? Toate chestiunile acestea, de o extraordinară însemnătate, fără voe se înfățișază minții fiecărui om cugetător, dar mințile tuturor cugetătorilor împreună n'au fost în stare să dea răspuns la niciuna din ele. Insuși Socrate, care a murit din respect cătră vrednicia morală a naturii sale, în ajunul morții sale nu știa ce să spue de urmările ei. Dar, prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, singure de sine s'au luminat toate părțile întunecoase din natura noastră și omul a cunoscut cine a fost el, ce este, și ce trebuie să fie.

Ca să vedem aceasta, fraților, nu e nevoie să alergăm la filosofări greoaie; ajung și numai niște cugetări simple. Luați aminte! Dacă însuși Fiul lui Dumnezeu părăsește tronul Tatălui, se poartă pe pământ și primește chipul nostru, ca să ne ridice la vrednicia cea dintâiu, atunci înseamnă, întâiu, că noi cu toții ne aflăm în cea mai mare nenorocire; almintrelea la ce s'ar fi ales pentru rădicarea noastră un mijloc așa de neobișnuit? De bună seamă, nenorocirii noastre nu-i puteau ajuta nici puterile noastre, nici puterile cele mai presus de noi, nimenea, decât numai singur Dumnezeu; almintrelea de ce nu s'ar fi ales alt mijlocitor mai mic? Acum e limpede de ce noi vedem atâta rău și ticăloșie în neamul omenesc și pentru ce ceace e mai bun în noi se înfățișază ca un rest al trecutului. Almintrelea nici nu putea fi cu aceia, cari și-au pierdut locul lor în rândul făpturii, au căzut dela Dumnezeu și din viața veșnică și s'au dat pe seama stricăciunii și deșertăciunii. Mai departe,

dacă pentru a ne izbăvi din nenorociri, Fiul lui Dumnezeu n'a ales alt mijloc, ci pe acela, de a lua asupra Sa trupul nostru și a se face întru toate asemenea nouă oamenilor, atunci înseamnă că, în firea noastră, cu toată vătămarea ei prin păcat, este puțința de a fi iarăși lecuită și înnoită; însemnează, că însuși trupul nostru poate să se îmbrace din nou cu podoabă și nestricăciune: almintrelea la ce Izbăvitorul nostru s'ar fi împreunat cu ceva nevindecabil, pentru ce ar fi primit asupra sa aceeace trebuia lăsat descompunerii desăvârșite? Insfârșit, dacă Fiul lui Dumnezeu, arătându-se pentru mântuirea noastră în trup, vine să săvârșască această mântuire nu prin altă ceva, ci prin smerenie, prin răbdare și prin moarte de cruce; apoi după acestea nu mai e nevoie să mai întrebăm prin ce am căzut noi și cum trebuie să ne sculăm? Privind ieslele și crucea, și cel mai scurt la vedere va simți, că cerul a fost pierdut de noi prin neascultare și mândrie, și nu almintrelea se poate dobândi iarăși, decât prin smerenie, răbdare și lepădare de sine.

Încă și mai multă lumină se revarsă asupra firii omenești, dacă începem să cercetăm înseși viața și faptele Domnului celui ce S'a întrupat. Omenirea lui cea preasfântă este icoana întregii omeniri și, în chipul cum s'au descoperit desăvârșirile ei, cum ea a înrâurit asupra lumii, ce atotputernicie avea ea asupra tuturor stihilor, asupra puterilor văzute și nevăzute, — în toate acestea, pentru celce are ochi să vadă, se preînchipuește soarta și slava ce așteaptă pe toți fiii lui Dumnezeu. Dar acesta e un lucru, care trece peste hotarele priceperii obișnuite și ajunge numai să amintim de el celor capabili de a pricepe.

E timpul să atingem acum, măcar cât de ușor, partea a treia a cuvântării noastre și să spunem ceva și despre aceea, cum lumina stelei din Betleem luminează toată lumea.

Nu-i treaba noastră, fraților, să vă înșirăm aici toate rătăcirile în care a căzut mintea omului și în care cade și până astăzi, când se încearcă să hotărască singură ființa lucrurilor lumii văzute și scopul existenței lor; ci treaba noastră e să spunem și să vestim în auzul tuturor că, în tainele mărturisite de credința creștină, se cuprinde destulă lumină pentru terminarea acelui întunerec, care, după căderea omului, regele pământului, s'a întins asupra întregului pământ. Taina întrupării și în această privință e cea mai luminoasă, căci Fiul lui Dumnezeu a venit să mântuiască nu numai neamul omenesc, ci împreună cu el, după cuvântul apostolului, *să unească, sub un singur cap, toate câte sunt în ceruri și câte sunt pe pământ* (Efes. I, 10). Fără nicio exagerare, putem zice, dară, că numai în

spusa aceasta: *să unească sub un singur cap toate*, se cuprinde mai multă lumină pentru înțelegerea soartei trecute și viitoare a lumii văzute, ce ne înconjoară, decât în toate filosofările și așa numitele teodiceii despre Providență. Căci ce servește mai mult ca piatră de poticnire pentru filosofie, când e vorba de lume? Tot aceea ce servește ca piatră de poticnire și când e vorba de om: amestecul vădit al desordinei cu desăvârșirea, al deșertăciunii și nimicniciei cu măreția și viața. Dar credința în reînnoirea a toată lumea de către Fiul lui Dumnezeu ne arată, că izvorul acestei stări nenorocite a fapturilor e același, ca și al nenorocirilor noastre: căderea omului dela Dumnezeu, și în persoana lui și a întregii lumi, supuse lui. Tot prin această credință se presupune, că și soarta viitoare a fapturilor va atârna de scularea omului prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, când cu omul, ca rege al fapturii, *se va izbăvi și toată făptura*, după cum zice Apostolul *din robia stricăciunii, ca să guste din libertatea cea slăvită a copiilor lui Dumnezeu* (Rom. VIII, 22). Astfel, la lumina învățaturii despre întruparea Fiului lui Dumnezeu, soarta lumii, cea atât de întunecată în sine, ni se înfățișează lămurită și vedem limpede ce trebuie să fie lumea, pentrucă nu este așa cum trebuie să fie și în ce chip se va face ceea ce trebuie să fie, judecând după ideile ce le avem despre Făcătorul ei.

De asemenea va găsi, cine va vrea, în taina întrupării, deslegare și a însemnatelor chestiuni despre însăși ființa și menirea fapturilor văzute. Din taina aceasta se vede că ființa fapturilor văzute, cu toată grosietatea sa părută, nu cuprinde singură în sine nimic necurat și nevrednic de Dumnezeu; altmintrelea Fiul lui Dumnezeu nu s'ar fi unit ipostatic cu firea omenească, căreia aparține mai ales ființa trupească. Tot așa, credința în taina întrupării înlătură hotărât și pe totdeauna nedumerirea: nu va înceta oare cândva existența lumii văzute și nu va lăsa ea oare locul numai lumii duhovnicești! Nu va conțeni și nu poate să contenească de îndată ce trupul omenesc a fost primit pe totdeauna de Fiul lui Dumnezeu.

Dar lăsându-se pe cursul unor asemenea cugetări, noi, fraților, putem ușor să trecem peste hotarele unei cuvântări populare. Să lăsăm dară acestea catedrelor înalte ale școalei, iară din acest loc sfânt, să mai spunem, ca încheiere a propoveduirii noastre, încă câteva cuvinte împotriva minții trufașe.

Ce nu fac oare oamenii iubitori de filosofie lumească pentru ca să-și închege închipuirile lor despre Dumnezeu, despre om și despre lume? Incotro nu aleargă ei ca să-și adune material și mijloace pentru aceasta? În ce nu se încearcă ei să descopere semne pentru a da de normele tainei existenței? Munca aceasta nu-i de osândit, deși în cea mai mare parte, după cum ne arată experiența, e zadarnică. De ce oare în aceste încercări și experiențe, să se uite tocmai ceea ce trebuie mai cu seamă avut în vedere; învățătura credinței creștine, tainele și făgăduințele ei cele vrednice de tot respectul? Ce-ar perde oare filosofia, dacă ar merge pe urmele credinței? Dimpotrivă, tot ceea ce filosofia are până acum mai bun, nu e împrumutat oare direct sau indirect din Evanghelie? Precum și tot ceea ce este într'însa mai rău, nu e aceea oare, cu ce ea a îndrăsnit să se împotrivescă Evangheliei? Și dacă e așa, atunci aceasta nu e oare un semn vădit, că și ajungerea la adevărul deplin trebuie urmărită nu altmintrelea, ci tot cu ajutorul credinței?

Dar sfatul acesta e pentru cei puțin credincioși; pentru noi însă, ceice din tinerețe umblăm în lumina credinței și cari suntem sădiți și întăriți lângă izvorul cuvântului lui Dumnezeu; pentru noi însă, ceice nu cunoaștem și nu auzim în acest locaș sfânt al științei¹⁾ altă filosofie afară de cea creștină, *care filosofează nu după stihiiile lumii, ci după Hristos* (Colos. II, 8); pentru noi, zic, astăzi e numai bucurie. *Veniți să ne bucurăm de Domnul!* Să ne bucurăm de aceea, că El s'a pogorât la noi și nu s'a rușinat să primească asupra sa sărăcia noastră, să ne bucurăm de aceea, că prin această pogorâre s'a luminat pentru noi toată lumea, că în lumina Lui, noi putem vedea deosută de ori mal limpede pe Făcătorul, legătura lui cu noi, firea noastră și soarta ei vremelnică și veșnică; să ne bucurăm, însfârșit, de aceea, că însăși bucuria, vestită de îngeri la nașterea Mântuitorului lumii, este numai începutul bunurilor celor nesfârșite și negrăite.

Amin.

Tradus din rusește de
✠ **NICODEM**,
fost arhiepiscop al Basarabiei

1. Cuvântarea e ținută la Academia din Kiev.

Orice neam care-și nesocotește firea sa adevărată și care încearcă să se guverneze împotriva propriei sale istorii, este un neam de sinucigași.

I. I. DIMITRESCU
despre *Renan* în *Cuvântul* dela 23 Sept. 1926.

RUTENII UNGURI DE ODINIOARA ȘI SUGRUMAREA LOR DE MAGHIARI PRIN UNIREA CU ROMA *)

II. Rutenii din fosta Ungarie

A. Din trecutul lor bisericesc.

Cuprinsul: *Imigrarea Rutenilor în Ungaria.*— *Inceputuri de Ierarhie ruteană subordonată Latinilor,*— *Episcopul Petru Partenie și unirea.*— *Amăgirea Rutenilor prin făgăduințe neîmplinite; șicane latine.*— *Maria Terezia vrea să ajute Rutenilor, împotriva ierarhiei catolice maghiare.*— *Canonizarea episcopiei unite de Muncaciu, cu dependență de ierarhia catolică maghiară.*— *Rutenii din Zips: sub ierarhia cat. maghiară, apoi sub Muncaciu.*— *Înființarea episcopiei unite din Eperjes.*

Rutenii din fostul regat ungar au trecut Carpații în deosebite vremi și-au ocupat un însemnat teritor: între Carpații nordici și Tisa și dela ramificațiile răsăritene ale Carpaților, spre vest, până la atingerea teritorului ocupat de slovaci,¹⁾ Rutenii se aflau în această țară încă de mai înainte de venirea ungarilor — așa susțin slavii și slavo-filii. Când au intrat ungarii în țară, în cetatea Ung. domnia principele rusesc Laborcz, despre care spune notarul anonim al regelui Béla că se numia «rusește» Duka²⁾.

Numărul Rutenilor a crescut și mai mult, când ungarii au intrat Panonia, de oarece pe «rușii» ce i-au adus cu sine, i-au așezat la hotarele de răsărit-miază noapte ale țării³⁾. Deja din veacul XI se află urme sigure despre Rutenii din comitatul Sáros⁴⁾.

Foarte mulți «ruși» (rutenii de mai apoi) au venit în țară pe vremea regilor unguri Andrei I. (1046—1061) și Coloman (1095—1114), precum și mai apoi, pe vremea regilor Andrei II (1205—1235), Bela IV (1235—1270) și Ladislau IV, (1272—1290). Toți acești «ruși» erau creștini și țineau ritul grecesc⁵⁾.

La aceștia se referă observarea, făcută și mai deaproape, că în comitatele Zemplin, Ung., Bereg și Sabolci, încă de prin veacul al XIII-lea, e bine dovedită existența Rutenilor⁶⁾.

Cea mai importantă imigrare a rutenilor a fost cea de sub regele Ludovic cel mare (1352—1382), sub conducerea principelui Teodor Korjatovicz, căruia regele i-a dăruit stăpânia peste Muncaci și Makovica⁷⁾.

Principele Korjatovicz s'a îngrijit de trebuințele sufletești ale supușilor săi, făcând fundațiuni, între cari cea mai de frunte e fundațiunea mănăstirii basilitană de lângă Muncaci, apoi mănăstirea de călugărițe, pe care a înființat-o soția principelui¹⁾.

Korjatovicz, nemulțămît numai cu stăpânia Muncaciului, ocupă în mod volnic mai multe teritorii din comitatele Maramurăș și Ugea²⁾, locuite și de Români.

Nu mult după aceasta apar, în legătură cu mănăstirea basilitană menționată, cei dintâi episcopi în părțile acelea³⁾.

Rutenii din Ungaria erau, de altmintea, subordonați episcopilor latini⁴⁾, cari aveau jurisdicție peste latinii din acele părți.

Cel dintâi episcop „rutean” de Muncaci e Ioan, cel amintit în documentul dela 1491, al regelui Vladislav II⁵⁾.

În documentul de sub întrebare se vorbește despre supunerea preoților ruteni față cu episcopul, «juxta antiquam consuetudinem», de unde urmează, că acest Ioan nu era primul episcop rutean aici, și că, înainte de dânsul, au fost și alți episcopi, poate chiar pela 1360⁶⁾.

Se poate, deci, presupune, cu drept cuvânt, că Rutenii ungari și-au avut, încă de mai de multă vreme, ierarhia lor proprie, mult-puțin națională, care a fost cea dintâi, pe care, în veacul XVII — veacul unirii cu Roma, din Austria — a călcat-o în picioare Austria Catolică.

La jumătatea veacului XVII, care era și res-timpul desrobirii regatului ungar și a altor creștini de tub jugul turcesc, clerul rutean își alege la 1649 episcop pe Petru Partheniu, care se sfințește la mitropolia ortodoxă română din Ardeal de episcop al Muncaciului. Tot atunci, s'a hotărât o parte a clerului rutean pentru unire.

Astfel ajunge la un important rol mitropolitul primat latin și cardinal Kollonich din Strigoni. Este interesant a se ști, că cardinalul se pregătise în tinerețe pentru cariera de arme, iar împăratul Leopold I se pregătise de carieră bisericească. Așa este evident, de ce aceste 2 individualități s'au înțeles și completat reciproc atât de perfect, mai ales când a fost vorba de a mîna apă pe moară intereselor politice prin biserică și viceversa. Primatul Kollonich, în aceste vremi de grea turbureală politică din jumătatea a

*) Vezi nr. pe Februarie al acestei reviste.

1. Biderman, o. c. 15.
2. Dr. Iulian Pelesz: *Die Ghesch. der Union*. I. 409; Biderman o. c. I. 6).
3. Dr. I. Pelesz: o. c. I. 409.
4. Bidermann: o. c. I. 7.
5. Dr. I. Pelesz. o. c. I. 410.
6. Biderman: o. c. I. 7.
7. Dr. I. Pelesz. o. c. I. 411.

1. I. c.
2. Bidermann, o. c. I. 8.
3. Pelesz, I. c.
4. L. c.
5. O. c. II. 353.
6. O. c. II. 354.

două a veacului XVII, era înzestrat de împărat cu autorizații speciale: «*facultatibus extraordinariis*» în ce privește controversias (ecclesiasticas) in partibus neo-acquisitis... judicialiter examinandas et definiendas». Astfel ajunge Kollonich să facă la Roma o «relațiune» despre Ruteni și despre episcopul Petru Partheniu.

Noi vom reda, mai întâi, unele informații după raportul cardinalului Kollonich¹⁾.

Rutenii din Ungaria numărau pe vremea lui Kollonich mai mult de 300.000 suflete. Preoții lor de rit grecesc nu știu latinește; săvârșesc cele sfinte în limba lor și sunt cam 600 de inși.

Anumit: în domeniul de Muncaciu sunt 150 preoți; în domeniul Homonnai 170; în domeniul Berekóczy 30; în al lui Ladislau Rakoczy, nepotul principelui, 70; în Szarednye 37, în Varanó 35, în Peto 30; de tot 529 preoți, cari toți se află pe teritoriul episcopiei latine din Agria.

Dincolo de Tisa, parte în dieceza latină a Orăzii-mari, parte în cea din Agria, sunt 24 preoți ruteni, iar în Szepes (diecesa Strigoniului) 45 preoși ruteni.

Sumizându-i, avem în total 598 preoți ruteni la jumătatea veacului al XVII-lea.

Rutenii «schismatici», dimpreună cu preoții și cu episcopul lor, sunt prezentați, de către cardinalul Kollonich, înaintea Romei, în cele mai negre culori²⁾.

Pregătirile de convertirea Rutenilor la unire le începuse arhiepiscopul latin din Agria.

Când la 23 April 1649 s'a întrunit un sinod rutean pentru a primi unirea, îndemnul a pornit de la acelaș episcop latin. De aceea, la alegerea lui Petru Parteniu de episcop, i s'au atașat acestuia d'abia 370 preoți, iar când a fost vorba de unire, au primit-o d'abia 63 preoți din cei 598, pe cari îi aveau Rutenii! Impărăteasa Maria Terezia, în adresa dela 30 April 1766 către papa Climente XIII, încă spune, că la 1649 s'au unit. deodată cu episcopul Petru Partenie, numai 6 arhidiaconi sau protopopi și 63 preoți³⁾. Până la anul 1660 unirea nu pătrunsese în popor, ci se uniseră numai vr'o 400 preoți ruteni⁴⁾. Poporul însuși se împotriva unirii în așa fel că, în unele locuri expuse, însăși autoritatea politică era constrânsă să pună preoți ortodocși⁵⁾.

Puse odată temeliile unirii, ea urma să fie dusă la capăt de clerul latin, de puterea de stat și de stăpânii feudali, sub cari își duceau Rutenii amara lor viață.

Nu ne vom opri la felul de capacitarea Rutenilor de a se lăsa cu toții convertiți la unire, ci ne mărginim a spune, că „actul festiv” al unirii, care a avut loc la 1643 în Ungvar, încă a fost împreunat — ca în cazul unirii Rutenilor din Polonia și ca în cel al unirii parțiale a Românilor la 1698 (1700) cu mari făgăduințe. — Li s'a garantat adică: a) păstrarea ritului oriental, b) dreptul rezervat clerului, de a-și alege pe episcopul, c) clerului rutean i s'au garantat imunitățile și privilegiile clerului latin¹⁾.

Totuși, când, la 4 Ianuarie 1660, se încuviințează pentru Ruteni limba liturgică slavonă, ce o aveau de mai înainte în biserică, încuviințarea se motivează cu necunoașterea limbei latine din partea preoților ca și din a episcopului: «*quoniam tum ipse Rev. Petrus Parthenius episcopus, tum alii plerique ejusdem ritus sacerdotes, latinum idioma non didicerunt*»²⁾.

Dreptul clerului de a-și alege episcopul, cu vremea a dispărut, și a rămas ca instituirea episcopilor ruteni s'o facă regele ungar în înțelegere cu papa, ca și în cazul de instituire a oricărui episcop latin.

În locul imunităților sperate, clerul rutean a dat față cu cea mai neagră mizerie și asuprire.

Aceste lucruri se petreceau în veacul al XVIII-lea, când se credea că prefacerile politice din statul ungar se vor putea realiza mai ușor suprimând schisma «orientală prin atragerea schismaticilor» în legăturile Romei.

Episcopii de Muncaci erau confirmați de către scaunul Roman numai ca *vicari apostolici*, iar din partea arhiepiscopilor latini din Agria erau considerați și tratați numai ca vicari generali ai lor pentru trebuințele credincioșilor uniți.³⁾ Se dusesse deci pe copcă, — ca'n Polonia și ca'n Ardeal — și autoritatea episcopală a episcopului unit din Muncaci, iar împărăteștile făgăduinți de mai bine — cine se mai gândia la ele?

Ba în veacul XVIII, episcopului Manuil al Muncaciului (1753—67) nu-i era permis nici să hirotonească preoți și să sfințească biserici, să orânduiască parohi ș. a. fără de prealabila învoire a arhiepiscopului latin din Agria. Parohii latini își întindeau jurisdicția și asupra rutenilor aflători pe teritoriul parohiilor lor latine și-i priveau și ei pe preoții ruteni uniți numai ca *vicari* ai lor pentru cei de ritul grecesc⁴⁾. Tot astfel arhiepiscopul conte Carol de Eszterházy împedecă pe episcopul Olsawski de a săvârși pontificaliile și alte funcții episcopicești, și dispusesse: ca parohienii gr. catolici să plătească dăjdiile parohiale preoților latini; ca la cununii să

1. Vezi N. Nilles: *Symbolae*, pag. 829—838.

2. *Sacerdotes isti una cum populo tenebant quidem ritum graecum, sed alias ignarissimi, rudes, indocti, primum ipse episcopus, poslea sacerdotes; et populos more brutorum sceleribus immensis ac ignorantiae rerum divinarum immersi jacebant.* Nilles: *Symbolae* pag. 831.

3. Nilles, o. c. 902.

4. Aradi Victor: *A ruthén szkizmapör*, pag. 8.

5. O. c. 9.

1. Dr. I. Pelesz: O. C. II, 259.

2. Nilles: *Symbolae*, pag. 842.

3. Dr. Pelesz: O. C. II, 1034.

4. Dr. I. Pelesz: O. C. II, 1034.

asiste totdeauna parohul latin, care apoi să-și primească stola¹⁾.

La a. 1748 se întâmplă ceva și mai mult: arhiepiscopul latin Barkóczy din Agria merge să viziteze parohia *latină* din Muncaci. Tot atunci voia să viziteze și parohia de rit grecesc, ceea ce nu se mai făcuse până atunci. Atunci arhiepiscopul latin a chemat la sine pe «vicarul general», arhidiaconul (protopresviterul) locului, și pe niște preoți gr. catolici, să le iee jurământul de supunere²⁾.

Nu mai specificăm suferințele clerului și poporului rutean ajuns sub ascultarea eclesiastică a arhiepiscopiei latine din Agria; ci ne restrângem a arăta contrazicerea afirmată de apologetii unirii Rutenilor, că prin unirea acestora cu Roma „s'a început o nouă și strălucită perioadă a bisericii rutene”³⁾.

Suferințele bisericii și ale poporului rutean au trebuit să ajungă necondițional și la urechile împărătesei Maria Terezia. Numai așa înțelegem, că aceasta, în adresa sa dela 30 April 1766 către papa Climente al XIII-lea, cere ca episcopul Muncaciului să fie „canonizat”, adică recunoscut ca episcop de sine stătător: pleno jure dioeclesano praeesse possit⁴⁾.

Arhiepiscopul latin Eszterházy din Agria se împotrivesc, producând contra proiectului regal 113 puncte,⁵⁾ între cari și unele aproape ridicole sub raportul ecleziasc și istoric, afirmând, în ultima rațiune, că încuviințarea proiectului regal ar fi spre marea pagubă a unirii.

Papa Clemente al XIII-lea se și pronunță în contra canonizării⁶⁾.

Pentru oarecari motive de ale catolicismului, căruia-i era împărăteasa adictă până dincolo,—dânsa încuviințează, la 1770, ca episcopul unit de Muncaci să fie supus, de acum primatului din Strigoni, care hotărâre a sa o aduce cu emfază și la cunoștința papei⁷⁾.

Fiind vorba pe atunci și de deplinirea acelu scaun episcopesc, papa cere dela regină, prin breva dela 12 Noembre 1770, să-i anumească un preot rutean, vrednic de a fi episcop la Muncaci, pretindea însă papa, fiitorul episcop să mărturisească solemn, de câte două ori la an, credința unui episcop latin⁸⁾.

Prin bulla dela 19 Septemvre 1781 apoi se și «canoniză» episcopia de Muncaci⁹⁾. Și astfel fosta episcopie «schismatică», despoiată prin unire de atribuțiile chiriarchice, revine d'abia numai

parțial și numai după mai mult ca o sută de ani, spre stârșitul veacului XVIII, numai la acele atribuții, dar fără recunoașterea independenței bisericești, pe care și-o perduse prin sugrumarea către arhiepiscopul latin.

Intre aceste condiții își continuă episcopia de Muncaci activitatea sa mântuitoare (?) de suflete și omorătoare de neam.

Rutenii dela unirea lor încoaci, au mai câștigat un scaun episcopal, la Ezerjes. Precedentele înființării acestei episcopii încă sunt vrednice de luarea aminte a noastră.

Rutenii se aflau în nordul Ungariei, între altele, și în comitetul Zips (Szizes).

Până la an. 1663, va să zică: până îndată după unire, acești Ruteni aparțineau episcopului de Muncaci. La acel an au fost ei atrași la episcopia latină din Zips, stând sub jurisdicția aceleia până la an. 1787¹⁾.

Pe acești ruteni îi văzurăm mai sus, având 45 preoți de ai lor, cari dimpreună cu chiriarchul de silă latin al lor stăteau sub ascultarea arhiepiscopului latin din Strigoni²⁾.

La an. 1787, când rutenii din Zips — cari deja de pe la începutul veacului XV, se întind până la Maramurăș³⁾, — revin sub episcopul Muncaciului, sunt puși și sub conducerea unui vicariu special (dela 1790 încoaci)⁴⁾.

Din vicariatul acesta, care își avea sediul mai întâi în Cașovia apoi în Ezerjes, s'a format, d'abia la 1816, episcopia unită din Ezerjes⁵⁾.

B. Inceputuri mai vechi de maghiarizarea Rutenilor uniți.

Cuprins: *Episcopiile unite rutene, pepiniere de maghiarizare. — Demoralizarea clerului rutean și inceputurile Hajdu-Dorogh-ului. — Unirea, cheia maghiarizării.*

Ținerea celor două episcopii unite rutene în atârănarea ierarhică de biserica latină a Maghiarilor încă din vechime și până și după ce biserica unită română fu scoasă de sub jurisdicția primatului latin, a trebuit să-și deie necondiționat roadele politice, care era maghiarizarea Rutenilor. Și tocmai aceste două episcopii unite s'au dovedit a fi, încă din veacul XVIII încoaci, cele mai potrivite pepiniere pentru — maghiarizarea uniților.

Deja episcopul unit de Muncaci, Iosif de Camilis (mort la 1706), dimpreună cu fratele său,

1. Dr. I. Pelesz: O. c. II. 1035.

2. Tot acolo.

3. Dr. I. Pelesz: O. C. II. 1.

4. Nilles: Symbolae: 902.

5. Dr. I. Pelesz: O. c. II. 1037.

6. Tot acolo.

7. Tot acolo.

8. Dr; I. Pelepsz: O. C. II, 1038.

9. Dr. I. Pelesz: o. c. II, 1038. Bulla — în Symbolae pag. 906.

1. O. C. II. 1049.

2. Vezi informațiunea citată a cardinalului Kollonich dată Romei, Nilles: o. c. 829—838.

3. Bidermann: o. c. 19.

Pe atunci (1787) era bine frământat și Maramurășul românesc de către Austria, în interesul catolicizării, iar Românii uniți au fost înglobați la țerarchia unită ruteană.

4. Dr. I. Pelesz: o. c. II 1049.

5. O. C. II, 1049—1050.

călugărul Isaia, spre a-i păstră pe «unguri» (?) pentru unire, le făgăduiește exagerarea liturghiei maghiare ¹⁾).

Mai târziu, episcopul tot de acolo, Andrei Bacsinszki (1772—1809), traduce el însuși, pe ungurește, mai multe cântări liturgice, iar la anul 1785, Kricsfalusi György, profesor în Ungvar, surprinde pe episcopul său, de ziua numelui, cu traducerea în ungurește a liturghierului oriental ²⁾. De atunci încoadi traducerile urmează neîntrerupt, iar pe la bisericile mai nouă nu se mai aude altă cântare, decât cea ungurească ³⁾.

Și mai mult: De un veac încoadi toți episcopii de Muncaci și Ezerjes au privit cu indulgență binevoitoare, ba în mod mijlocit au și sprijinit frazei liturgice maghiare ⁴⁾. Iar când Roma, la 1896, a oprit liturghia maghiară și a ordonat arderea cărților liturgice maghiare, episcopii din Ezerjes și Muncaci... nu au stăruit a se executa acest ordin ⁵⁾.

Demoralizarea clerului rutean unit a ajuns până acolo, că acesta, nu odată, a făcut speculă «patriotică» din uzul limbii maghiare în biserică. Astfel, când unii preoți, care țineau de altfel serviciul divin în limba slavonă, aflătoare în uzul canonic al bisericii rutene, contau la oaspeți străini, țineau serviciul în ungurește, sau: dacă oaspeții veneau pe neașteptate, încă în decursul liturghiei treceau dela slavonă, continuând în limba maghiară ⁶⁾.

Va să zică: sămânța episcopiei maghiare gr. cat., de Hajdu-Dorogh a răsărit din practica, ivită pe teritoriul celor două episcopii rutene unite, de a se folosi de limba maghiară, și încă în mod ilicit, ca limba liturgică. Și — totuși, Hajdu-Dozogh-ul, înființat la 1912, s'a constituit în partea sa covârșitoare, nu din parohii din episcopii unite ale rutenilor, ci din ale românilor uniți!

Să vorbim în cifre.

La acțiunea pentru a exopera dela Roma recunoașterea limbii maghiare, ca limbă liturgică, au aderat la anul 1900: din episcopia ruteană de Muncaci 35 comune: din cea de Ezerjes 16 comune; din episcopia unită română de Oradea-mare 2, iar din arhiepiscopia Blajului — nicio comună. Totuși la episcopia maghiară gr. cat., de Hajdu-Dorogh s'au încorporat dela Muncaci: numai 8 comune din cele ce aderaseră la 1900 și alte 14 cari nu aderaseră la 1900, — deci cu 5 mai puține decât câte aderaseră la 1900.

Dela episcopia din Ezerjes, nu s'a luat nici una

din cele 16 localități «aderente», ci d'abia 3 localități nouă, deci dela Ezerjes s'a luat cu 13 comune mai puțin.

Dela episcopia unită română din Gherla, unde nu se aflaseră «aderenți» la 1900, s'au luat 2 localități.

Dela episcopia unită română din Oradea-mare, în schimbul celor 2 comune aderente ce i s'au lăsat și pe mai departe, i s'au luat 34 alte localități.

Din arhiepiscopia unită română, în care nu s'au găsit «aderenți» la 1900, s'au luat la 1912, de tot 35 localități.

De sigur, motivul procedurii guvernului unguresc, acoperit de dispozițiile Papei, era acesta: *localitățile de pe teritoriul celor 2 episcopii rutene unite, maghiarizate în parte, ce senz era să fie atrase la Hajdu-Dorogh-ul cel cu limbă liturgică-grecească?* Iar parohiile române n'au fost atrase acolo pentru a le împrieteni cu Kyrieieleison, ci cu limba maghiară!

Evident, deci, că «unirea», pe teritoriul regatului ungar era — prin firea sa hibridă sub raportul dogmatic și istoric — numai un mijloc de amăgire a conștiințelor, iar în practică era un instrument politic din cele mai sigure în mâna guvernăntilor politici, la adresa schismaticilor, pentru a-i smulge din legăturile lor sufletești și de sânge, și de a-i mâna, prin strunga unirii cu Papa, în staulul maghiarismului.

În statul ungar, după cum o mărturiseau înseși cercurile catolice maghiare, unirea a fost privită ca și «cheia cheștiunei de naționalități», pentru că «prietenia maghiarilor e «imposibilă cu românii neuniți», din contra cu românii uniți «este posibilă», deoarece aceștia au gravitat «cătră Ungaria catolică mai mult decât cătră România schismatică» ¹⁾.

Și mai mult: la maghiari era tot mai pe față mărturisită tendința ca politica unionistă de odinioară a Austriei să se continue în regatul ungar «în spirit maghiar», în deosebi față de ruteni, ²⁾ pe cari, pentru mai bună prelucrare politică, i-a lăsat statul și pe mai departe în atârnare ecleziastică de mitropolitul latino-maghiar din Strigoni, până la 1853.

Situația ecleziastică stălcită din adins a Rutenilor, pe care am arătat-o în cele de până aci, era creată și susținută în vederea scopului distrugerii lor politice. Prin prisma aceasta putem înțelege bine relațiile etnice și culturale naționale absolut deranjate ale acestui nefericit popor ce a poticnit în mrejele papale.

Protopop Dr. GH. CIUHANDU,
Consilier eparhial în Brad

1. Budapești Szemle, 1900, pag. 75.

2. Kricsfalusi era prof. de limba maghiară la liceul din Ungvár. Liturghia Sf. Ioan Gură-de-Aur, tradusă de dânsul, e publicată de Dr. Sztripszky Hador: Iegyzetek a Görög Kultura árpádkori nyomairól, Bpest 1913, pag. 131-175.

3. Bud. Szemle, 1900, pag. 75—76.

4. Bp. Szemle, 1901, pag. 133.

5. Bp. Szemle, 1900, pag. 76.

6. Bp. Szemle, 1901 pag. 125

1. Bp. Szemle 1901, pag. 143.

2. Bp. Szemle 1901, pag. 146.

STUDII ȘI COMENTARII

PROOROCIA LUI ISAIA

CAP. 8—9₇

Vers. 1. — *Și a zis Domnul către mine: «Ia o tablă mare și scrie pe ea cu condeiu omenesc: Degrab la pradă, iute la jaf».*

Vers. 2. — *Și ia-mi martori credincioși: pe Urie preotul și pe Zacharia, fiul lui Ieberechia».*

Vers. 3. — *Și m'am apropiat de proorocia și a luat în pântece și a născut fiu. Și zice Domnul către mine: «Dă-i nume: «Maher, Șalal, Haș, Han».*

Vers. 4. — *«Căci mai înainte de a ști copilul să strige: «tatăl meu; «mama mea» va aduce bogățiile Damascului și prada Samariei înaintea împăratului Assiriei».*

Vers. 5. — *Și Domnul mai vorbește către mine, zicând:*

Vers. 6. — *«Pentru că a disprețuit poporul acesta, apele Siloamului, ce curg lin și se bucură cu Rezin și fiul lui Remalia;*

Vers. 7. — *«De aceia iată! Stăpânul aduce peste ei apele râului — cele puternice și multe — pe regele Assiriei și toată slava lui, și se sue peste albia lor și trece peste malurile lor.*

Vers. 8. — *Și pătrund în Iudeea, dau peste maluri și îneacă; până la gât ajung.*

Și întinderea aripilor lui umple lărgimea țării tale, Immanuel;

Vers. 9. — *«Înțelegeți neamuri și vă cutremurați! și luați în urechi voi toți ce locuiți departe pe pământ!*

*Pregătiți-vă și vă spăimântați!
Gătiți-vă și vă îngroziți!*

Vers. 10. — *«Intocmiți un plan, dar el se va sfărâma.*

Hotărâți un lucru, dar el nu va ține, căci «Cu noi este Dumnezeu».

Vers. 11. — *Da! Așa a vorbit Domnul cu mine, când m'a apucat cu mâna și m'a învățat să nu merg pe calea neamului acestuia, grăind:*

Vers. 12. — *«Nu ziceți «uneltire» la tot ce poporul acesta zice «uneltire»!*

și de ceea ce ei se tem

nu vă temeți și nu vă speriați!

Vers. 13. — *Pe Domnul oștirilor, pe El sfințiți! și el să fie teama voastră! și El să fie spaima voastră!*

Vers. 14. — *Și va fi un locaș sfânt, dar o piatră de împiedecare și stâncă de ciocnire,*

pentru amândouă casele lui Israel; un laț și o cursă

pentru cel ce locuiește în Ierusalim.

Vers. 16. — *Și mulți dintre ei se vor clătina, și vor cădea și se vor sfărâma și se vor încurca și vor fi prinși».*

Vers. 16. — *Leagă această mărturie! pecetluiește legea în școlarii mei.*

Vers. 17. — *Și eu nădăjduesc în Domnul, care a ascuns fața Lui dela casa lui Iacob și mi pun încrederea în El.*

Vers. 18. — *Iată! eu și copiii, cari mi i-a dat Domnul, semne și minuni suntem în Israel, de la Domnul oștirilor cel ce locuiește în muntele Sion.*

Vers. 19. — *Și dacă ei zic vouă: «Intrebați pe vrăjitori și pe ghicitori, cari tâțâesc și mormăe»; Să nu întrebe un popor pe Dumnezeuul său; pe cei morți în loc de cei vii?»*

Vers. 20. — *«La lege și mărturie!» Dacă nu vor zice așa cei ce nu au aurora dimineții».*

Vers. 21. — *Pribegește în ea încovoiat și flămând. Și se întâmplă că dacă vine foametea, și hulește pe împăratul sau și pe Dumnezeuul său*

și întoarce fața în sus;

Vers. 22. — *Și apoi privește pe pământ, și iată strimtorare și întunec, negură apăsătoare și în beznă aruncat.*

Vers. 23. — *Dar nu va mai fi întunec unde este strimtorare. În vremea din nainte a necinstii pământul Zebulonului și pământul Neftalimului, dar în viitor va pune în cinste calea mării, partea de dincolo de Iordan, Galileea neamurilor.*

* * *

Trecuse puțină vreme de la cele povestite de prooroc în capitolul 7. Războiul siro-efraimit nu se sfârșise. Ahaz mergea pe calea ce-și croise așteptând mântuirea de la Assirieni.

Intr'una din zile, proorocul Isaia primește poruncă de la Domnul să ia „o tablă mare“, de scris. Probabil o tablă de lemn ceruită sau poate numai bine lustruită. Trebuia să fie mare ca să atragă luarea aminte a tuturor.

Pe această tablă să scrie cu „condeiu omenesc“, adică așa în cât să înțeleagă poporul ceea ce scrie; să fie literile ușor de citit.

Unii susțin că chiar înainte de robia babilonică ar fi fost la Ebrei 2 feluri de scriere: una populară și alta mai aleasă, pentru cancelarii, cum era în Egipt. Nici din proorocia lui Habacuc 2₂, sau din Psalm 45₂, sau din proorocia lui Daniel 5₅ sq. nu-mi vine să cred că au fost 2 feluri de scrieri. De altfel nici n'avem vre-o dovadă despre existența unei asemenea deosebiri în scriere din inscripții sau din altă parte.

De asemenea nu socotesc întemeiată nici părerea altora, cari cred că Dumnezeu se descoperea proorocilor în scriere deosebită, supraomenească. Deosebirea ce face apostolul Pavel în I Cor. 13₁ unde vorbește de limbi omenești și îngerești nu îndreptățește această deosebire. Acolo este altă idee. Nici scrierea de o mână nevăzută a cuvintelor de pe peretele camerei unde chefua Belșatzar¹¹⁷) nu este un temei pentru această părere. Mâna era nevăzută, dar cuvintele erau citite de toți. Nu erau însă înțelese, căci erau prea scurte. Așa și aci. Tot poporul trebuia să poată citi pe acea tablă mare acele cuvinte:

«*Maher, șalal, has, baz*»
(«*De grab, la pradă, iute, la jaf*»)

Dar ce însemnează, de sigur că nu vor fi înțelese.

Unii iau aceste cuvinte ca nume de persoană. Dar aci în versul 1 n'au acest rost. Abia în vers. 3 îl găsim nume de persoană. Aci erau numai cuvinte ce aveau rostul a atrage poporului luarea aminte; era o veste neplăcută în care se vorbește de pradă, de jaf. Dar cine pradă și cine este cel jefuit, nu spunea nici proorocul, nici numai din acele cuvinte, nu se înțelegea.

Isaia nu era introdus în socotelile și ițele politice ale lui Ahaz. Dar el inspirat de Domnul știa ce se va întâmpla.

Poporul însă nu era nevoe să știe aceasta acum. Trebuia numai să știe că proorocul a vestit viitorul, mai dinnainte. Astfel se puteau toți încredința că ceea ce Domnul Dumnezeu mai dinnainte vestește, se împlinește.

De aceia — vers. 2 — spune că proorocul are poruncă să ia și „martori credincioși“¹¹⁸), adică persoane de acelea, al căror cuvânt avea crezământ în fața poporului. Acestea aveau să mărturisească că ceea ce el a vestit din nainte, s'a întâmplat mai târziu întocmai.

Martorii aceștia erau: *Urie* — marele preot — care, fiind slugă plecată a lui Ahaz, avea crezământ, căci nu era bănuț că acopere pe prooroc. *Urie* a fost acela care pentru gustul lui Ahaz, a așezat în templul Domnului un altar pentru zeii păgâni¹¹⁹) Iar *Zacharia* cel de al doilea martor este poate același cu *Zaharia* din neamul lui *Asaf*¹²⁰).

Dar scrierea de pe tablă se putea șterge și uita, cu toată mărturia celor doi. De aceia trebuia să aibă mărturie vie, ce nu se poate șterge — vers. 3.

Și Dumnezeu face ca femeia lui *Isaia* să rămână însărcinată, în urma legăturii ce a avut cu proorocul, chiar în vremea aceia. Și mai târziu a născut un fiu.

La naștere proorocul primește poruncă să dea fiului său numele de:

«*Maher șalal, haș, baz*».

Și ca nu cumva poporul să fie în nedomirire ce însemnează cuvintele acestea, pe cari proorocul le-a spus cu aproape un an înainte, acum Domnul le și explică, adăogând: vers. 4:

„Căci mai înainte de a ști copilul să strige: „tatăl meu, mama mea“ va aduce bogățiile Damascului și prada Samariei înaintea regelui Assiriei“.

Adică cei jefuiți și prădați vor fi tocmai vrăjmașii lui Iuda, pe cari îi credeau tari și puternici și de cari se temea Ahaz.

Netăgăduit că nici acest nume nu era o mângâere pentru Iuda pentru că proorocul spusese mai înainte că și Iuda va fi prădat de regele Assiriei. Dar era o dovadă că Ahaz a făcut o greșală când n'a ascultat porunca Domnului ce-i a fost spusă cu mult înainte.

Unii comentatori zic că proorocia s'a împlinit numai pentru Damasc nu și pentru Efraim. În adevăr în II Regi 15₂₀ citim că Samaria n'a fost atunci prădată de Tiglat Pilezar, ci numai o margine din regatul lui Efraim a fost jefuită. Dar aci este zis „Samaria“ pentru tot regatul. Și știm că Tiglat Pilezar a luat cu el multă pradă din regatul lui Pechah, al Samariei. Deci proorocia s'a împlinit.

Pentru ca Efraim și Iuda să vadă și mai bine greșala lor le spune încă odată pentru ce vor fi pedepsiți în v. 5—6. Și anume în vers. 6:

Vers. 6. — «*Pentru că a desprețuit poporul acesta*»

«*apele Siloamului, ce curg lin*
«*și se bucură cu Rezin și fiul lui Remalia*»

Adică Efraim și Iuda la un loc au nesocotit pe Domnul Efraim prin aceia că unindu-se cu Rezin a voit să sfărâme casa lui David, adică regatul Iuda. Acesta însă — Iuda — prin aceea a desprețuit pe Domnul că n'a ascultat de glasul Lui vestit prin prooroc și a căutat ajutor la Assirieni.

Nesocotirea Domnului este scoasă în evidență prin o trumoasă alăturare ce face aci proorocul cu apele Siloamului¹²¹).

„Apele Siloamului“ sunt cele ce isvoresc din așa numitul: „isvor al Mariei“. De acolo printr'un canal curgea apa spre valea Tiropeon și Kidron și uda partea din soare apune a orașului Ierusalim. Canalul nu avea o înclinare mare încât apele curgeau lin și cum canalul tăia drumul de la miază noapte și răsărit spre miază zi și apus, ieșind din valea ce desparte muntele Sion de Moria, părea că venea chiar din muntele Sion. *Sionul* era tot una cu „*Muntele templului*“ unde locuște Domnul. De aceia fericitul Ieronim „fântâna Siloc“ o pune când „ad radices montis Sion“, când „in radicibus montis Moria“.

Această apă ce curge lin și nu este băgată în seamă înfățișază imperiul ceresc în vremea când abia începea

117. Daniel 5, sq.

118. În textul ebraic este: cohortativul. LXX-a. Peșito și Targumi au citit imperativul. Cred că nu-i nevoe de această schimbare.

119. II Regi 16, sq.

120. Vezi II Cronică 29, 11.

121. La Luca 13, Ioan 9, Siloam. Așa și în LXX-a. În Vulgata avem Siloe. La Aquila, Teodotiu, Symmach găsim Σιλώ,

să se întemeeze pe pământ. Și sub această formă neînsemnată s'a arătat în toate vremile.

Israel — poporul cel mic și neînsemnat — a fost ales să fie purtătorul și răspânditorul credinței în Domnul ¹²²).

Bethlehem — locul unde s'a născut Domnul — era cel mai mic și mai neînsemnat din orașele Iudeii ¹²³).

David era cel mai mic dintre frații săi încât tată său credea că nici nu poate fi vorba de el la alegerea celui ce va fi rege ¹²⁴).

Mântuitorul nostru — Iisus Hristos — n'avea unde să-și ploreze capul și era blând și smerit cu inima ¹²⁵).

Așa și pe vremea lui Isaia, casa lui David ce stăpânea în Iuda era neînsemnată. Mândrul regat Efraim nu uita la ea cu dispreț. Și îngâmfat de prietenia și legătura cu puternicul regat arameu n'a luat în seamă acest mic regat cum nu iei în seamă un izvorăș ce curge lin și peste care treci și cu piciorul. Iar regatul Iuda — în frunte cu regele Ahaz — nu socotea că puterea Dumnezeului nevăzut este mai mare de cât a puternicului rege Tiglat Pilezar al Assiriei.

De aceia și Efraim și Iuda au desprețuit pe Domnul a cărui putere părea mică și neînsemnată ca apa Siloamului, ce nu se poate alătura cu apele Eufratului sau altui râu mare și puternic.

Aci în versul nostru 6 prin „poporul acesta“ avem de înțeles și Efraim și Iuda cum se va vedea și din cele ce urmează, ca și din *עליהם* din versul 7.

Bucuria ¹²⁶) lor că sunt împreună va fi de scurtă durată. Disprețul lor va fi pedepsit, căci din această pricină, zice proorocul, *vers 7*:

Vers. 7. — *Iată! Stăpânul aduce peste ei* (עליהם)
«apele râului — cele puternice și multe —
«pe regele Assiriei și toată slava lui
«și se suită peste albia lor și trece peste malurile lor,

Vers. 8. — «Și pătrund în Iudeea, dau peste maluri și înneacă;
până la gât ajung.
Și întinderea aripilor lui
umple lărgimea țării tale, Immanuel

Puternica armată assiriană este comparată aci cu apa Eufratului, aceluia râu mare, ce are ape multe și puternice, cari umflându-se dau peste maluri, ieșind din albia lor și înneacă tot ce întâmpină în cale.

Așa și armata assiriană, mare și puternică, când năvălește cuprinde tot și supune sub puterea ei toate popoarele ce-i stau în cale.

Această armată numeroasă și puternică (*כבוד* întrebunțat pentru puterea armatei) o trimete Dumnezeu peste Siria și Efraim și le pustiește, le înneacă.

Dar cum apele mari nu se opresc așa ușor, ci rup maluri și fac spărturi unde dau de piedici, așa și armata assiriană nu se oprește la Efraim, ci pătrunde în Iudeea, se lățește peste toată țara, cuprinde și supune sub puterea ei pe toate popoarele, punând în primejdie chiar viața locuitorilor. Țara întreagă este în mare strimtorare cum este omul ce l'a cuprins apa mare, ce-i ajunge până la gât și nu știe de va mai crește sau va scădea și dacă el găsește chip de scăpare.

Dar Iuda nu este țara dată peirii. Stăpânului acestei țări i se aduce această veste tristă. Este Immanuel, de la care proorocul așteaptă mântuirea.

Immanuel este aci nume propriu „non interpretatum“ cum zice fericitul Ieronim. Este numele ce-l dă Mântuitorului așteptat ¹²⁷).

Așa dar tocmai aceia de la care Ahaz aștepta ajutor și scăpare vor pune în primejdie viața neamului, a țării și a familiei lui. Mântuirea însă va veni de la acela de care ei nu vor să asculte, de la Domnul.

Și această veste de mântuire, ce se cuprinde în chemarea numelui lui Immanuel, trebuie să întărească și mai mult credința celor curați în Domnul Dumnezeu, în numele căruia vorbește proorocul: Ei trebuie să știe că *dacă vor crede se vor putea ține* ¹²⁸) vor trăi.

Nu tot așa însă grăește către cei necredincioși, ori cari ar fi ei — păgâni sau Ebrei. Către aceștia se întoarce proorocul acum. Acestora le Zice:

Vers. 9 și 10: — «*Înțelegeți* ¹²⁹) *neamuri și vă cutremurați!*
«și luați în urechi voi toți ce locuiți departe pe pământ.
«Pregătiți-vă și vă spăimântați!
«Gătiți-vă și vă îngroziți!
«Intocmiți un plan, dar el se va sfărâma!
«Hotărâți un lucru, dar el nu va ține»
«căci «cu noi este Dumnezeu».

În versul 6 proorocul se adresase neamului său — *העם הזה* — Acum, în versul 9, se îndreptează către celelalte neamuri. Acestea s'au adunat la sfat și făuresc

127. Unii cred că „Immanuel — Cu noi este Dumnezeu“ n'ar fi aci nume, ci numai strigarea poporului: „cu noi este Dumnezeu“ prin care spune că nu se tem de cele ce vor veni. Părere subiectivă, fără temelie, cum se poate vedea din cele ce am spus în cap. 7 despre Immanuel.

128. Vezi capitolul 7 versul 9,

129. Textul ebraic are verbul — *יעו* de la *עו* sau *עו* = malum esse = a fi rău. Dar *יעו* mai însemnează și a sparge, a se repezi.

După text ar trebui să traducem: Fiți rele, mâniați-vă popoare. Targumii și Vulgata traduc: congregamini = adunați-vă, Peșito -- versiunea siriacă — a citit *יעו* = tremurați. Septuaginta a citit *יעו* = *γνώσατε* = înțelegeți, cunoașteți. Potrivit ideilor din text traducerea septuagintei este mai bună și de aceia am adoptat-o.

122. Deuteronomiu 7,7.

123. Micha 5,1.

124. I. Samuel 16,11 sq.

125. Matei 11,20.

126. Unii comentatori nu citesc *משוש* = și se bucură cu; *הן* nu ca nota acusativă. Ei citesc *מסום מפני* = tremură din năpasta. Dar n'avem nevoie să schimbăm textul, căci *הן* se poate traduce: cu.

planuri împotriva țării lui Immanuel. Și acestea sunt cele 2 neamuri — Aram și Efraim —, cari s'au legat între ele împotriva lui Iuda.

Dar nu numai acestea, ci și alte popoare de departe, cari fac tot felul de planuri împotriva țării lui Immanuel, să ia seama că toată străduința lor cea spre rău le este zadarnică. Toate planurile lor se vor sfărâma. Cum planurile pe cari le-au făcut Arameii și Efraim ¹³⁰⁾ se sfărâmă, tot așa nu se vor putea împlini nici planurile celorlalte popoare, căci Dumnezeu este cu cei cei ce cred în cuvintele lui Isaia, pentru că el nu le vestește de cât ceea ce i s'a poruncit — vers. 11 — de Domnul;

„Da! Așa a vorbit Domnul cu mine, când m'a apucat cu mâna ¹³¹⁾ și m'a învățat să nu merg pe calea neamului acestuia grăind:

Vers. 12. — Nu ziceți: «Uneltire»
la tot ce poporul acesta numește
«uneltire»!;
Și de ceea ce se tem ei
nu vă temeți și nu vă speriați!

Adică ei să nu se teamă de uneltirea lui Pecah din Israel cu Rezin din Siria. Aceea este în adevăr o uneltire, o conspirațiune, o învoire spre rău, dar poporul său cel credincios nu trebuie să se teamă de ori ce uneltire. Nu în ori ce clipă din viața lor ori de câte ori voesc să facă ceva să zică: „iată uneltirea aceloră ne pândește“. Să nu poarte în gură, la ori ce vorbă, cuvântul acesta „uneltire“ ca și cum ar fi singura lor frică.

Voi — zice el — **Vers. 13.**

«Pe Domnul oștirilor, pe El sfințiți!
«și el să fie teama voastră,
«și El să fie spaima voastră»;

Numai singur Domnul Dumnezeu este de temut. Și pentru acești, cari se tem de Domnul El—vers. 14—

«va fi un locaș sfânt»

adică un loc de scăpare în nevoi, un loc de mântuire ¹³²⁾, care sfințește și aduce pace în lume. Dar pentru cei ce nu se tem de Domnul, necrezând în El va fi

«o piatră de împiedecare»
«și stâncă de ciocnire»,
«pentru amândouă casele lui Israel;
«Un laț și o cursă
«pentru celce locuiește în Ierusalim».

Vers. 15. — «Și mulți dintre ei se vor clătina,
«și vor cădea și se vor sfărâma,
«și se vor încurca și vor fi prinși».

130. Vezi cap. 7 și 5 și 7

131. Adică atunci când Domnul i-a poruncit — vezi cap. 6 — să ia asupra sa sarcina de prooroc. „A apuca cu mâna“ este tot una cu a zice: „a pus stăpânire pe simțirea, gândirea și toată ființa mea“.

132. Vezi I. Regi 1₃₀ sg. 2₂₈; comparat cu psalm 15₁, 18₃; 23₆, 27₆; 31₂₁ etc.

Și aceștia vor fi și din neamul lui Efraim și din Iuda. Necredința și lipsa de respect pentru Domnul va fi piatra de care se împiedică, se poticnesc și cad. Se prind în faptele lor rele ca într'o cursă în care se încurcă și nu mai pot scăpa ¹³³⁾.

Acestea vestește Isaia poporului său, în numele Domnului. Ei n'au să se teamă de acei regi ce s'au unit să-i prade și să-i supună; n'au să se bizue nici pe puterea celor ce le-au făgăduit ajutor.

Toți aceștia nu însemnează nimic în fața lui Dumnezeu. Aceștia — cu toată puterea lor — pier. Numai la El, la Domnul este ajutor și mântuire în orice clipă grea a vieții.

În versul 13 proorocul îndemnează poporul să aibă teamă numai de Domnul. Pe El trebuie să-l sfințească prin faptele lor și la El să se îndrepte după ajutor.

Acum în **vers 16** prin cuvintele:

„Leagă această mărturie,
«pecetluiește legea în școlarii mei»

proorocul îndreaptă rugă către Domnul ¹³⁴⁾ ca să facă să se prindă și să se întărească în inimile ascultătorilor săi mărturia și legea Domnului.

El zice „leagă“ și „pecetluiește“, căci după sistemul oriental — ce se mai vede și azi — o scriere, o scrisoare, se înfășură în ceva și apoi se pecetluiește.

„Legea“ = תורה și „mărturia“ = עדות sunt „legea mozaică“ și „învățătura proorocilor“.

Tora este legea pe care proorocii în orice vreme o propoveduiau și cereau să o împlinească poporul.

עדות însemnează și „mărturie“ și „ceace este mărturisit, spus“ și se mai găsește numai aci în versul 20 și la Rut cap. 4 vers 7. Deci se poate să se ia în mai multe înțelesuri. Însă de oarece Isaia o pune alături cu «legea» cred că prin „mărturie“ avem a înțelege „învățătura proorocilor“, care nu este altceva decât ceea ce ei mărturisesc, spun că au primit dela Domnul. Și anume nu poate fi decât învățătura ce privește viitorul.

Această lege și mărturie numai Domnul are putere s'o întipărească și pecetluiască în inimile oamenilor ascultători, adică în școlarii lui Isaia.

Prin școlari nu avem a înțelege elevii școlii lui, ci acei oameni din popor, cari ascultau și credeau în cuvintele lui. Aceștia formau acel rest mic de credincioși, de care era legat viitorul neamului său, sâmburele comunității mesianice în viitor.

După această rugăciune a proorocului către Dum-

133. Vezi și Isaia 28₁₃ și Evangelistul Mateu 21₄₄, Luca 2₃₄, Apostolul Pavel în Romani 9₃₃, ca și Petru în întâia epistolă cap. 2 v. 8, unde se citează liber acest loc.

134. Unii comentatori cred că vers 16 cuprinde cuvintele Domnului către Isaia, Nu cred. Nu Isaia are puterea de a întări legea, în inimile oamenilor. Iar vers 17 începe cu „eu“, care este chiar el, Isaia.

De altfel se pare că după vers 16 lipsește ceva. Poate că a mai fost vre-un vers sau două, dar la copiat s'au lăsat din nebagare de seamă.

nezeu el trece de îndată la sine însuși, la familia lui. El și familia lui sunt credincioși Domnului. În Domnul zice în *vers 17*, își pune toată nădejdea.

„Cei din casa lui Iacob“ n'au avut încredere în puterea Domnului, deoarece au pierdut sprijinul Lui, căci El și-a întors fața de la ei, nu-i mai privește ca la vreme grea să le dea ajutor.

El însă, proorocul, își pune toată încrederea în Domnul

Dar nu numai el singur, ci și toți ai casii lui. „Copii pe care mi i-a dat Dumnezeu“ zice el în *vers 18*, sunt omne și minuni puse de Dumnezeu oștirilor pentru cei cu locuiesc în Israel¹³⁵).

„Semn“ **תּוֹטָה** sunt copiii lui: *Maher-șalal-haș-baz*. (Degrabă la pradă, iute la jaf) și *Șear-iașub* (un rest se întoarce) ale căror nume arată viitorul și amintesc tuturor că trebuie să creadă ce li se spune de Domnul.

„Minune“ **מוֹפֵת**, *τέρας* sau *τόπος*, care spune că cele ce se vor întâmpla în viitor sunt ascunse minții ome-nești. Așa sunt copiii lui.

Și aceasta este fapta Domnului, căci El i-a dat acești copii. Și El, Domnul oștirilor, este zălog că cele ce se arată, pentru viitor, prin copiii săi, se vor întâmpla.

Foarte degrab neamul acesta, pentru necredința lui, va fi prădat (*Maher-șalal*) va fi jefuit (*Haș-baz*). Dar un rest va rămâne (*Șear-iașub*), căci acesta este format din cei credincioși Domnului.

Pedeapsa este aci unită cu grația dumnezeiască. Mânia cu mila Lui cea mare.

Dar și el — proorocul — este semn dela Domnul cel ce locuiește în mijlocul lor, în Sion. Inșă el este semn prevestitor de îndurare, căci sfârșitul cel mai de pe urmă al ocârmuirii dumnezeiești este *mântuirea*, de aceia și numele lui este *Ieșaiah*¹³⁶) (Domnul este mântuire).

Dar acestea sunt povețele, sunt spusele lui Isaia. Inșă în popor, spune *versul 19* — erau multe credințe păgâne. Vrăjitori, ghicitori și alte soiuri de superstiții se încuibaseră în credințele neamului său. Și în clipe grele ale vieții aceștii Iudei, păgâni în credință, alergau la vrăjitori, căci dela ei așteptau răspuns.

Și Isaia zice școlarilor, adică credincioșilor săi: „Dacă ei, adică Iudeii aceia necredincioși, zic vouă: „*Intrebați pe vrăjitori*¹³⁷), și pe ghicitori¹³⁸), cari

135. Vezi Ebrei 2₁₃. Vezi și fericitul Ieronim la acest vers.

136. Vezi asupra însemnării numelui Ieșaiah la Delitzsch Commentar pag. 39 sq.

137. Din cap. II₆ și III₂ sq., știm că neamul acesta, în acea vreme, era foarte superstițios și luase multe obiceiuri și credințe păgâne, cari în lege (Levitic 19₃₁, 20₆ etc; Deuter, 18₁₀₋₁₁) erau cu totul oprite.

Am tradus **וֹרָא** cu vrăjitori. **וֹרָא** însemnează burduf umflat; apoi pântecul ventrilocului sau chiar ventrilocul (cel ce vorbește din pântec) I Sam. 28₃₀; II Regi 23₂₄; Isaia 19₃) s'au chiar spiritul „πύθων sau πνεῦμα τοῦ πύθωνος“ celui ce vorbește prin ventriloc (I Sam. 28_{7,8}; Isaia 29₄). În alte locuri însemnează chiar arta aceasta = νεαρομαντεία, (II Regi 21₆; II Cr. 33₆ p2 care poate femeile o practicau mai mult, căci găsim pluralul **וֹרָאִים**).

138. **וְדַעְנִים** am tradus cu ghicitori. În texte îl găsim întot-

țârâesc și mormăe“¹³⁹), să le răspundeți: „Să nu întrebe un popor pe Dumnezeul său“ și să întrebe „pe cei morți¹⁴⁰) în loc pe cei vii“? Cei morți nu pot ști viitorul celor vii. Deci nu pe ei trebuie să-i întrebe.

Nu trebuie, zice în *versul 20*, să se îndrepteze în vremuri grele de cât la Dumnezeu cel viu, „la lege și la mărturie¹⁴¹)“

„Dacă vor zice așa cei ce nu au aurora dimineții¹⁴²)“, adică *acei pentru cari este în viață numai o noapte neagră, întunecoasă, din pricina necredinței lor*, atunci — **versul 21** — „în ea¹⁴³)“, adică în această stare de întunec și fără nădejde de a vedea aurora

deuna împreună cu **וֹרָא** și însemnează: *cel ce știe* (poate δαίμων după Plati; δαήμων) fie persoana, fie spiritul ce vorbește prin om.

LXX-a traduce cu ἐγγαστρούμοι = ventriloci, vorbitori din pântec. Am putea traduce cu „pricepușii în vrăji“ adică cu cei ce ghicesc.

139. **וְיָרְאֵהָ** = a țării este ciripitul, țârâeala pasărilor. Dar în

Vechiul Testament se întrebuințează și pentru glasul ce vine din adâncime, din pământ, (vezi cap. 29₁), credință ce se află și în păgânism, (vezi Eneida lui Virgiliu în cântul 6 vers., 492 sg. și mai bine Iliada cântul 23 vers. 101: „căci sufletul lui Patrocles tocmai ca fumul sub țărână, s'a risipit țârâind“ și Odiseea 24 5-6 unde găsim că sufletele tinerilor morți și liliicii ce sunt în infern „țârâe“ = θρίξιν = stridere; ca și în credințele Assirienilor unde citim că Istar luând chip de pasăre s'a coborât în infern țârâind (un nume arab pentru vrăjitor este zamazimu = șoptitor, țârâitor, sâsâitor).

וְיָרְאֵהָ este tot un cuvânt onomatopeic. Se întrebuințează de „mugetul“ leului (Is. 31₄) de „duruiatul“ tunetului (Iob 37₂) ca și de „qungunitul“ porumbeilor (Is. 38₁₄, 59₁₁). LXX-a traduce aci: οἱ ἀπὸ τῆς κοιλίας φωνοῦσιν = cei ce grăesc din pântec.

Țârâitul și mormăitul se înțelege aci, în textul nostru, de felul cum vrăjitorii imitează glasul morșilor când zic că vorbesc cu ei și comunică viitorul celor vii.

140. Credința că cei morți pot spune cele viitoare celor vii era foarte lășită în Orient, și la păgâni și la Iudei. (Vezi Isaia 14₉, sg., 38₁₈ sg.; Ezechiel 26₂₀ sg.; 31₁₄ sg.; 32₁₇; Iob 14₁₀ sg.; Psalm 6₆; 88₄ sg. etc.).

Era o greșală a crede, zice aci Isaia, că cei morți pot spune ceva despre cei vii; cei ce s'au coborât în adâncime despre cei ce stau sus, pe pământ. Numai Dumnezeu cel viu poate spune omului viitorul. Nici vrăjitorii, nici ghicitorul, fie că întreabă morșii, fie că ascultă țârâitul sufletelor, șușuitul pasărilor sau mormăitul animalelor, nu pot da răspuns asupra viitorului.

141. Ca și mai sus, în vers 16, prin „lege“ este a se înțelege legea mosaică; iar prin „mărturie“ sunt a se înțelege învățăturile proorocilor.

142. Versul 19 și 20 a fost obiect de multă discuție. (Vezi comentariile de Delitzsch, Negälsbach, Duhm, Codamin). Nici până azi nu se înțeleg comentarii asupra înțelesului lor. Am lăsat la o parte toate părerile diferite și am dat textului înțelesul ce mi s'a părut mai aproape de ideile proorocului Isaia și de aceea ce este admis că a putut el vorbi atunci ascultătorilor.

Am luat cuvântul ebraic **וְיָרְאֵהָ** = aurora, (LXX-a și Peșito citește **וְיָרְאֵהָ** = dar) ca o vorbire figurată pentru ziua mântuirii. așa cum mi se pare că-l aflăm în cap. 47 v. 11 și 58₈. Cei necredincioși nu așteaptă nicio zi de mântuire, deci nu vor vedea nici o auroră a dimineții zilei de mântuire sufletească.

143. Alții comentarii înțeleg prin **וְיָרְאֵהָ** = în țară. Mi s'a părut mai potrivit înțelesului de a reduce pe **וְיָרְאֵהָ** la starea în care umblă prin țară.

dimineții mântuirii lor „*pribegeste încovoiat* ¹⁴⁴⁾ și *flămând*“ ori și care crede ca ei.

Și într'o asemenea stare grea simțind că trăiește vremuri grele de lipsă și foamete, omul *se mânie*. În mânia lui făcea atunci ceea ce face și azi „*hulește*“ ¹⁴⁵⁾, înjură.

Și nu poate huli de cât pe împăratul său. Acela era care a vârat țara lui într'un războiu pustiitor, când Assirienii au ras toate de pe fața pământului. Dar nu nu numai pe rege hulește ci și pe Dumnezeu său care, zice el, nu ajută neamului său să scape din asemenea necazuri mari și grele ¹⁴⁶⁾.

Necăjit peste măsură ocărând pe Dumnezeu *se uită în sus*, ca și cum ar aștepta de acolo ajutor. Dar în zadar. Necredința poporului a făcut pe Dumnezeu să-și întoarcă fața dela ei.

Apoi — *vers. 22* — *se uită pe pământ* să vadă dacă nu cumva undeva pe pământ află mângăerea suferinții sale. Dar pe pământ vede:

«*strâmtorare și întunecare*»,
«*negură apăsătoare și în benză aruncat* ¹⁴⁷⁾»

Poporul Iuda fiind într'o asemenea situație grea Isaia nu voește să-l lase desnădăjduit, de aceea îi vestește că vor veni alte vremuri mai bune chiar pentru acele părți desprețuite și acum așa de tare lovite. Și în *versul 23* le vestește că nu va mai fi întunecare unde este strimtorare ¹⁴⁸⁾ ci părțile Zebulomului și ale Nefta-

144. *נִקְשָׁה* este un *ἄπαρ λεγόμενοι*. Dacă *נִקְשָׁה* însemnează: țare atunci *נִקְשָׁה* însemnează: îngreuiat, apăsător, încovoiat, slăbit tocmai din pricina foamei.

145. *קָלַל* este construit aci cu *קָלַל* deși de obicei se construiește cu acusativul.

146. Poate că nu este așa de obișnuită înjurătura celor de pe pământ, cât a puterilor cerești, a lui Dumnezeu. Cu dreptate în Apocalips 16, 1₁, 21 hulirea divinității este un semn al vremilor lui Antichrist. Unii cred că „*împăratul*“ și „*Dumnezeul*“ lor sunt una și aceeași persoană. Nu cred. De asemenea nu cred că prin „*Dumnezeul său*“ ar fi vorba numai de „zeii“. Poate fi și un închinător la Domnul, care înjura și ocăra.

147. *מַעֲרִיף* învelire și întunecare (?) un *ἄπαρ λεγόμενον*, poate de la *עֲרִיף*.

צִיָּקָה se mai află în cap. 30₆ și proverbi 1₂₇. (strimtorare)

Foarte mult a dat prilej de discuții *מִנְתָּה*, care nu se mai întâlnește nici odată la participiu pual.

Însă participiul pasiv fără *נִקְשָׁה* se mai întâlnește și în alte locuri Ieremia are în 23₁₃ tot pasivul cu *בִּנְתָּה*. Mi se pare că așa-cum am tradus, ideea se sfârșește foarte bine.

Unii comentatorii însă unesc aceste două cuvinte cu versul 23 și traduc: „Dar înfunerecul (noaptea) va fi alungat“ legându-le cu făgăduiala ce vine în versul 23. Nu-mi pare exact.

Nu este însă de făgăduit că aceste versuri, în decursul vremii prin numeroasele copieri au suferit schimbări.

Vulgata a și înlăturat sfârșitul versului 22 ca și începutul versului 23. Și versul 23 îl dă la capitol 9 — cu care în adevăr au legătură — dar de care ca stil se deosebește.

148. Începutul versului 23 a dat naștere la multă discuție. Ului îl leapădă ca adaos. LXX-a ca și Vulgata pare a fi avut alt text înainte.

limului, „*calea mării*“ „*partea de dincolo de Iordan*“, „*Galilea neamurilor*“ ¹⁴⁹⁾ în vremurile ce vor veni se vor învrednici de altă soartă mai bună.

Și această proorocie s'a împlinit întocmai, așa cum ne spune Evanghelistul Matei în capitolul 4 vers. 13 urmare, căci în adevăr Mântuitorul a venit din părțile Galileii.

CAP. IX.

Vers. 1. — *Poporul ce umbla în întunecare,*
a văzut lumină mare;

Peste cei ce locuiesc în țara umbrelor morții

a strălucit lumină.

Vers. 2. — *Tu ai înmulțit poporul,*
i-ai mărit bucuria;

S'au bucurat înaintea Ta, cum se bucură la seceriș;

cum se veselesc când împart prada.

Vers. 3. — *Căci jugul ce-i era povară*
și toiagul ce-i era pe ceață,
bățul asupritorului său,

tu le-ai sfărâmat ca în ziua Madianiților.

Vers. 4. — *Căci ori ce încălțăminte ce se poartă*
în vâlmășagul luptei

și ori ce haină tăvălită în sânge
va fi pentru ars, pentru mistuirea focului.

Vers. 5. — *Căci un copil ni s'a născut,*
un fiu ni s'a dat.

Și va fi pe umărul lui stăpânirea
și i s'a dat nume:

Minune; Sfetnic; Dumnezeu tare;
Tată veșnic; Principe al păcii

149. Zebulon este pământul ce a făcut mai târziu partea de jos a provinciei numită Galilea.

Neftalim este partea de sus a Galileii.

„*Calea mării*“ nu este partea dela Marea Mediterană ci cea dela *ים כנרת* = marea Galileii sau a Tiberiadei. Calea mării nu poate fi coasta mării Mediterane, căci era locuită de popoare păgâne. Și nu acestora le vestește Isaia vremile mesianice.

„*Partea de dincolo de Iordan*“ este pământul din răsăritul Iordanului.

„*Galileia neamurilor*“ — sau mai exact: *cercul neamurilor* — este partea numită odinioară *הַגְּלִיל* (circule, annule, cercul)

În I Regii 9₁₁ găsim *אֶרֶץ הַגְּלִיל* = pământul Galilei și în II Regi 15₂₀ aflăm *הַגְּלִיל*.

Numirea de *גְּלִיל הַגּוֹיִם* se găsește numai aci.

Și se numește așa pentru că această parte a țării fiind mai departe de centrul cultului Domnului, de templul din Ierusalim și mai mult, decât alte părți, în legătură cu păgânii, și ca număr poate și ca tel de credință, erau ca locuitori mai mulți păgâni, mai multe neamuri străine, decât Ebreii. De asemenea aceste părți au fost mai deseori năvălite și pustiite de streini, cum se întâmpla chiar pe vremea lui Isaia. De aceia și mai târziu Iudeii din celelalte părți vorbeau cu dispreț de cei din Galileia. Iar pe vremea Mântuitorului nu numai că-i disprețuiau (Ioan 1₄₆; 7_{41,52}; Fapt. Apost. 2₇), dar nici nu voiau să creadă că Mesia va veni din Galilea (Ioan 7_{41,52}).

Vers. 6. — *Pentru a mări stăpânirea,
și pacea fără sfârșit,
pe tronul lui David
și în împărăția sa,
spre a o întări și a o sprijini
cu judecată și dreptate;
De acum și până în veac
râvna Domnului oștirilor face
aceasta.*

* * *

Poporul acesta fusese — după cap. 8_{22, 23} — pedepsit pentru fără de legile lui. Pierise aproape tot până la un mic rest. Acest rest — după cap. 9 vers. 1 — „*umbla în întunec*” adică nu știa cei mai așteaptă, se mișca și trăia într-o țară a umbrelor morții¹⁵⁰). În tot locul cei rămași par’că vedeau umbrele celor ce pieriseră în timpul grozav al războiului.

Dar acest rest va trăi alte vremuri mai bune. Va ieși din întunec, căci „*a văznt lumină mare*”, ce „*a strălucit*” în acest grozav întunec.

Insă dacă nenorocirile, cari au venit asupra acestui neam, ca pedeapsă, l’au împușinat până la un rest mic, acest rest ca semn de binecuvântare de la Dumnezeu se va mări, se va înmulți — „Tu ai înmulțit poporul¹⁵¹”, zice Isaia — *vers. 2.* — „i-ai mărit bucuria”¹⁵².

Odată cu ieșirea din starea de întunec, vine ca bine cuvântare a Domnului și înmulțirea poporului.

Venirea unor vremuri mai bune, înmulțirea lor le produc tot așa de mare bucurie, cum o au când se adună la seceriș și văd că Dumnezeu le-a dat rod îmbelșugat¹⁵³).

Această bucurie este plină de cuviință și cinste față de Domnul, cum o au când aduc jertfă la locașul Lui cel sfânt¹⁵⁴), de aceea zice proorocul că ei s’au bucurat „înnaintea Ta”, adică înnaintea Domnului. Este o bucurie pe care o putem numi sfântă.

Această veselie o mai seamănă Isaia cu aceia pe

150. צלמוֹת este de la צלם = a fi întunecat — care se află și în arabă — și este o expresiune poetică mai tare ca שֶׁחֵשֶׁךְ = întunec.

151. Prin אֱמִתּוֹ se înțelege Israel, nu păgânii. Aceasta se vede destul de clar din context. N’are nici un înțeles să ne gândim că Isaia vestește aci vremuri de mângâere și de bucurie pentru păgâni și nu pentru neamul său. De altfel să se observe că pentru păgâni are termenul אֱמִתּוֹ adică pluralul: popoare; iar pentru Israel אֱמִתּוֹ = popor, adică un anume neam.

152. Textul este după unele manuscrise אֲנִי = nu și atunci traducerea ar fi:

Tu ai înmulțit poporul

Căruia nu i-ai dat bucurte.

Această traducere este forțată.

Feticitul Ieronim și Symmach au citit אֲנִי.

Dar este mai bine să citim אֲנִי cum am citit și tradus aci sus. Așa au tradus Peșito, Targumii și Ionatam. Chiar în traducerea Septuagintei se vede că nu au citit în text o negașune: ci au avut, poate chiar în textul ce l’au tradus, אֲנִי.

153. Vezi Psalm 4₈ și 12₆, 6₆.

154. Deuteronomiu 12₇; 16₁₁ etc. Vezi și Psalm 42₃; 95₂; 100, etc.

care o au cei victorioși, cei ce au câștigat izbândă împotriva dușmanului, când împart prada ce au luat¹⁵⁵). În adevăr acest mic rest, care s’a învrednicit de binecuvântarea Domnului a ținut o mare luptă. Și în această luptă nu și-a părăsit credința că cu ajutorul Domnului dușmanul va fi biruit.

Și în **versurile 3 și 4** spune proorocul, cari au fost dușmanii cu cari ei au luptat. Au fost streinii, cari i-au apăsă și al căror jug¹⁵⁶) era povară¹⁵⁷), căci toiagul și bățul¹⁵⁸) asupritorului păgân¹⁵⁹) le era pe grumaz.

Acestea le-a sfârșit Domnul, nu ei, cari erau prea puțini. Căci puțini erau și pe vremea când Ghedeon a bătut pe Madianiți, dar *Domnul i-a ajutat* lui Ghedeon¹⁶⁰) să învingă pe dușmanii mai mulți și mai tare ca ei. Așa și acum El le-a ajutat de a bătut pe dușmani.

Dar nu numai că i-a scăpat de asupritori, ci le-a ajutat să trăiască și zile mai bune, mai tericite, zile pline de pace, căci proorocul vestește în **vers. 4.** că tot ce era semn al războiului va fi ars. Și încălțăminte¹⁶¹)

155. Vezi și Psalm 119₁₆₂.

156. Acest י = lui (fi — era povară) ne arată că în versul 2 trebuie să citim לוֹ nu לוֹ וְיָ וְיָ și că אֱמִתּוֹ este poporul Israel, nu păgâni.

157. Probabil מִכָּל este substantivul. În literatura ce avem nu întâlnim cuvântul de cât cu sufis și numai în Isaia aci și la 10₂₇ și 14₃₅.

158. מִטֶּבֶל וְשִׁבְטוֹ se întâlnesc dese ori împreună. Aci se aseamănă împilarea de străini cu boldul cu care se mână animalele, cu osebite azi, pe alocurea bivoli.

159. אֱמִתּוֹ נֹו este de sigur o aluziune la cele din Eșire 2₁₁, 5, unde se spune că supraveghetorii egipteni îi îmboldeau pe Ebrei la muncă grea cum se îmboldesc vitele.

160. Vezi judecatori 7. Isaia vorbește aci de o „zi a Midianiților”, pe care îi pomenește și în cap. 10₂₆. Pare a fi fost o zicere proverbială de care noi nu știm.

161. Cuvântul ebraic אֱמִתּוֹ a dat naștere la multă discuție. Vechile traduceri se deosebesc una de alta.

LXX-a: πασαν στολην επισουνημενην δολω = toată haina luată cu viclesug.

Vulgata însă: «omnis violenta praedatis cum tumultu = toată prada luată cu sgomot.

Unii comentatori iau cuvântul cu însemnarea arameicului אֱמִתּוֹ יִי în arabă zâna, și traduc: armă, armătură. Dar nici

schimbarea consonantei מ în י nu se poate dovedi nici nu se potrivește cu sfârșitul versului după care toate acestea sunt pradă focului.

Mai aproape de adevăr este părerea ce începe cu Kimch care crede că este cuvântul siriac: אֱמִתּוֹ care se găsește și în targumii și însemnează: încălțăminte; (ghete, cisme). Dacă proorocul are cuvântul שֶׁעָרָה = sgomot (pe care targumii îi schimbă în שֶׁעָרָה = neleguire), pe care eu l’am dat cu «văl-mășag» întru cât în vâlmășag este și sgomot, se explică prin faptul că atunci ca și azi încălțăminte soldaților cei pușin ne spune Pliniu în „Historia naturalis” (IX₁₈ și Iosef a să fină mai mult era cu tălpile pline de ținte, de cue. Așa Flaviu în „De bello judaico” (VI₁₈ unde se vorbește de un centuriu că avea încălțăminte cu cuie dese și ascușite (πυρροισ ηαι ὀξέσις ἦλοις), ca și Juvenal în satirele lui (III 247 sq.) care povestind ce-i spunea altul că-i s’a întâmplat în învâlmășală

soldatului și ori ce saină¹⁶²⁾ plină de sânge vor fi pradă focului¹⁶³⁾.

Cu *versul 5* proorocul arată izvorul binecuvântărilor de care se va învrednici restul credincios din poporul Domnului.

Isbânda lor începe prin liberarea de sub jugul apărător al biruitorului—*versul 3*—. Libertatea nu va veni însă decât odată cu zdrobirea vrășmașului, și domniea păcii ce se va arăta prin distrugerea tuturor uneltelor de războiu—*versul 4*—. Și izvorul acestor binecuvântări este un copil ce s'a născut și care are însușiri minunate. Este un băiat¹⁶⁴⁾ ce li s'a dat. Acesta este cârmuitor, stăpânitor, căci pe umerii Lui este stăpânirea¹⁶⁵⁾ ce o are asupra întregii lumi, cum se poate vedea și din numele deosebite ce s'au dat, și anume de „Minune“ „Sfetnic“, „Dumnezeu tare“, „Tată veșnic“, „Principe al păcii“¹⁶⁶⁾. Numai un asemenea stăpânitor poate fi iz-

zice: „Din toate părțile sunt călcat de câte o talpă și, într'un deget, mi s'a înfipt jinta dela încălțămîntea unui soldat“. (Vezi Safirile lui Iuv. traducere de Anghel Marinescu pag. 44).

Și mersul ei și lupta produceau sgomof.

162. Haină tăvălită în sânge este semnul războiului sălbatic grozav.

163. Pe monede din vremea împăraților Vespasian și Domițian „Pacea“ ține în mână o făclie cu care dă foc unei grămezi de tot felul de unelte de războiu. (Compară și Deuteronomiu 13₁₇; Ezechiel 39_{9, 10}, Zacharia 9₁₀, Psalm 46_{9, 10} etc).

164. יְהוָה este copil în general, fie că este atunci născut, fie că este mai mare. Proorocul însă determină de aproape genul zicând că este de sex masculin. De aceia zice יְהוָה.

165. Cuvântul acesta (misra) se întâlnește numai aci și în versul 6 și însemnează *suveranitatea*, puterea de conducător. LXX-a are αρχη. Radicalul este un verb sarah – sarar – surcare nu se găsește în întrebuintare ebraică.

Expresiunea: *pe umerii lui* era și atunci ca și azi la noi, cunoscută. Unii zic că ar fi fost pe mantaua regală un semn ce arăta demnitatea. Dar este o expresiune figurată pe care o găsim în toate limbele. Cicero în pro Flaceo § 95 zice: „republicam vos universam in hoc iudicis vestris humeris vestris inquam, *humeris sustinetis*“ Iar Pliniu cel tânăr despre Traian zice: „cum abunde expertus pater, quam bene tuis humeris sederet imperium“ (Pavegirie 10).

În vremile mai noi avem cuvintele: *Vizir*, mare demnitate în stat la Turci, ce însemnează: purtător de povară. Sau în limba germană, franceză, italiană, miniștrii trimiși în țările străine se numesc: Geschäftsträger, chargé d'affaires, însărcinat de afaceri, pe românește, până în ziua de azi. (Vezi Nägelsbach). În cât cu dreptate zice Tertulian: „Cristus Iesus, novam gloriam, potestatem et sublimitatem suam in humero extulit, crucem scilicet, ut secundum Davidis prophetiam exinde regnaret“ (Vezi Trochon).

166. Expresiunea „I s'a dat nume“ – יְהוָה – este a se lua în înțeles nepersonal. Nu este cineva care l-a dat acest nume, ci acestea sunt un fel de a caracteriza copilul acesta. Se găsesc în adevăr nume proprii compuse, cum au fost fiii lui Isaia dar nu așa de lungi. Fie care din aceste numiri trebuiesc luate deosebit, cum bine zice fericitul Ieronim, la comentariul acestui vers, Rabini Judei mai vechi și în urmă Judeul Luzatto, cred că toate acestea sunt numiri ce se dau lui Dumnezeu, nu copilului ce s'a născut. Adică aci sunt numirile celui ce dă nume copilului, nu ale copilului ce s'a născut. Dar cum foarte bine spun comentatorii creștini, acest fel de a înțelege acest loc îl găsim pentru întâiași dată în targumul lui Ionatam și nu are alt scop de cât a răpi ideii creștine despre Mântuitorul, temelia

vorul vremilor binecuvântate pe cari le vestește Isaia neamului său.

Și aceste vremi mult așteptate vor aduce slava neamului său și pacea veșnică. Așa ne spune *versul 6*, următor: Acest copil li s'a dat:

«Pentru a mări stăpânirea
«și pacea fără sfârșit,
«pe tronul lui David
«și în împărăția sa,
«spre a o întări și a o sprijini
«cu judecată și dreptate ;

Acest copil este dar urmașul făgăduit (II Sanmal 7) lui David pe al cărui scaun el va ședea (Vezi Luca 1₃₂) fiind împărat veșnic, (Vezi Luca 1₃₃) — semper Augustus, cum îl numesc unii comentatori.

Însă el nu va întemeia împărăția sa de cât pe dreptate și judecată adevărată (Vezi și Isaia 1₂₁). Acestea vor fi atât la temelia acestei împărății, cum și puterile pe cari se va sprijini ori când în tot timpul cât va fi. Alte arme și mijloace nu are, căci el voește să mărească stăpânirea împărăției sale, dar în același timp vrea să troneze și *pacea* între toți oamenii. Și nu numai o pace pentru câtă va vreme, ci o „pace“ care având la temelia „judecata și dreptatea“ va fi „fără sfârșit“.

Va fi deci un împărat în a cărui împărăție nu mâncarea și băutura era totul ci sfințenia și bucuria în Duhul Sfânt (Romani 14₁₇).

ei veche din proorocii. care nu convenea de loc felului cum Iudei înțelegeau pe Mesia. Și totuși chiar targumul lui Ionatam socotește ca nume al acestui copil pe acela de „Principe al păcii“, fiind că aceasta se potrivea cu ideea lor despre Mesia. De altfel chiar textul nu ne lasă să înțelegem acestea decât ca nume al copilului, căci după cuvântul יְהוָה (numele Lui) nu poate urma în partea a doua a versului de cât numele celui despre care este vorba, adică al copilului.

În diferite manuscrise ale Septuagintei mai sunt adăugate și alte numiri ca „Înger de mare stat“ și altele.

Am luat aci cel dintâi nume „Minune“ deosebit de cealaltă numire: „Sfetnic“, de și mulți zic că este a se înțelege ca o singură numire „sfetnic minunat“. Zămisirea acestui copil, chiar după cele ce ne spune Isaia, apoi nașterea lui, vieața, învățătura sa, patimile, moartea sa, nu pot fi caracterizate cu alt cuvânt de cât „minune“ căci au fost deosebite de tot ce a fost și va fi în lume adevărate minuni.

Al doilea nume este „sfetnic“, căci fără să aibă nevoie de sfătuitor, povășuește pe toți (compară și Mich cap. 4 v. 2), și asupra lui odihnește „Duhul Domnului, Duhul înțelepciunii și al priceperii“ (Isaia 11 2)

Al treilea nume este „Dumnezeu tare“, adică Dumnezeu cel tare și puternic, în înțelesul că El însuși este Dumnezeu. Numele יְהוָה pentru Dumnezeu îl găsim dese ori și în V. Testament (vezi Deut. 10₁₇; Ieremia 32₁₈; Nehemia 9₃₂) în cât traduceriile: „Un Dumnezeu viteaz“ tare cum le găsim la protestanți nu corespund adevăratului înțeles al textului. Chiar Iudeii recunosc că Mesia trebuie să fie chipul lui Dumnezeu, cc nici un alt om (Vezi Delitzsch, Nägelsbach și Codamin la acestei locuri).

Alt nume este „Tată veșnic“ adică acel, care ca un tată bun îngrijește în tot deauna de oameni.

Și în fine „Principe al păcii“. pentru că după cele ce spune mai departe în proorocie (vers 6) el va sta în fruntea unei împărății în care domnește pacea.

Se înțelege că toate acestea ce le spune Isaia neamului său sunt lucruri de viitor. Dar împlinirea lor este sigură, căci.

«De acum și până în veac
»râvna Domnului oștirilor face aceasta»

Deci nu poate fi îndoială că nu se vor împlini, căci înfăptuitorul lor este Dumnezeu, stăpânul tuturor puterilor.

Proorocul anume cred că a ales aici cuvântul קנא care în Vechiul Testament are o mare însemnătate și un îndoit înțeles. Am tradus cu „râvnă“, căci nu mi s'a părut altul mai potrivit.

קנא cuprinde în sine și ideea de iubire și de ură, și de răsplată și de pedeapsă. Unii traduc cuvântul cu „patimă“ Nu mi se pare potrivit.

Dumnezeu iubește pe om așa de mult în cât ca să-l

îndrumeze pe calea cea adevărată întrebuițează și iubirea, răsplata pentru faptele bune, dar se și mânie și pedepsește când vede că cu toate semnele de iubire omul nu merge pe calea cea dreaptă. El nu vrea ca omul să piară. Vrea să-l îndrepteze. Aceasta este »râvna“ Domnului. Și în acest înțeles auzim de „mânia Domnului“. Se înțelege că în această mânie a Lui nu se găsește — ca la oameni — sentimentul de ură, răutate, ci numai iubire. Din voința de bine El pedepsește.

Când Dumnezeu la care se închină proorocul are o asemenea râvnă, el este sigur că ceea ce vestește neamului său se va împlini. De aceea ca întărire, ca dovadă de siguranță că se vor înfăptui cele spuse isprăvește această vestire cu vorbele: „Râvna Domnului oștirilor face aceasta“.

Pr. POPESCU MĂLĂEȘTI

IMPOZITUL PE EPITRAHIL

Înainte vreme, preotul era plătit de sat. Când a început să-i dea leafă, statul s'a gândit că preotul are venit din sat (din popor) și i-a dat și-i da mai puțină leafă.

Istoria cu asinul cu trei stăpâni a devenit asinul cu doi stăpâni. Statul plătește preotului puțin, căci are plată și din sat. Statul plătește puțin sau deloc, căci preotul are «leafă dela sat».

Ca să vedem fericirea preotului, să-l comparăm cu colegul său de muncă, cu învățătorul. Acesta primește aproape 4000 lei lunar, iar preotul 2600 lei lunar. Învățătorul are 4 luni vacanță anuală și lsărbătorile, preotul deloc. Învățătorul poate face agricultură, căci este liber când se strânge recolta (și la însămânțare îi este ușor, întrucât se poate duce într'o zi sau în mai puțin să vadă numai semănatul), preotul deloc, afară de cazul când nu vrea să-și facă datoria de strajă.

În schimb, preotul trebuie să poarte haine de aproximativ 10.000 mii lei sau mai mult; iar învățătorul, cu haine civile este avantajat.

Învățătorul primește leafa întregă dela stat, iar preotul primește leafa fărâmițată: parte dela stat și aproape nimica dela sat (ca un cerșetor). Învățătorului i se oprește din leafă 4⁰/₀ impozit. Preotului tot așa la leafa dela stat; iar la leafa ei din sat se oprește 12⁰/₀ «impozit pe Epitrahil». Și nimeni din preoți nu strigă. Mie mi-a pus fiscalul 10.000 lei venit anual dela epitrahil și mi-a luat 1200 lei impozit.

Învățătorul, liniștit în școală, rupe haine și ghete puține și viață regulată. Preotul însă umblă toată ziua, haine și ghete rupte mereu, când ospătat la timp, când nu, ba expus și la tot felul de boale, sau vorbe de ale derbedeilor;

iar la venitul dela Epitrahil 12⁰/₀ impozit. Dar acest venit nu este tot leafă? Nu tot 4⁰/₀ trebuie impozit? Dacă vocea mea este slabă să se ridice glasuri puternice ale clericilor, ca să susțină acest drept al lor și să dărâme această nedreptate strigătoare la cer.

Preotul V. Gh. BĂLAN

DOR...

*Dor de viață, mai curată,
A purces, azi, să mă fure
În teișul plin de taină,
Mai la vale, spre pădure...*

Să-i pun stavilă, se poate?!

*Iată-mă ajuns... Fierbinte,
Imi e sufletul, — în care, —
Zac „aducerile-aminte“...*

*...„Doamne, ale lumii, toate,
Sunt neagră „Deșertăciune“...
Toate-s fum, toate cenușă,
Toate-s vis și'n tinăciune“...*

*Florile, cad câte una...
Pe covor cu flori de aur,
Să citesc, — să simt, — Scriptura,
Făurindu-mi demn Tezaur!...*

Preot, G. A. NEGUREANU
Dângeni-Botoșani

DOGMA DESPRE SFINȚIREA OMULUI

SFANTUL BOTEZ

Noțiunea și instituirea sfântului botez. — Botezul este cea dintâi sfântă taină, este — ca să zicem așa — ușa sau poarta prin care se intră în biserică și condițiunea *sine qua non* pentru primirea celorlalte sfinte taine. Prin el, omul se împărtășește cu harul dumnezeesc sfințitor și se face membru al bisericii lui Cristos.

Cuvântul «botez» vine dela verbul grecesc βάπτω sau βαπτίζω, care însemnează «cufund, scald, spăl, și este în creștinism acea cufundare, scaldare sau spălare tainică cu apă, prin care omul păcătos, dar inițiat în cunoașterea învățaturii creștine și doritor de mântuire, se curăță de păcate, se naște din nou către o viață duhovnicească și devine fiu și membru al bisericii.

Potrivit acestei însemnări, sfântul botez a primit diferite numiri, din care unele se referă la partea văzută, iar altele la partea nevăzută sau la efectele lui. Așa i s'a zis: *bae* (λουτρόν, lavacrum) de sfântul Justin Martirul, de Clement Alexandrinul, de sfântul Ioan Gurădeaur și de Tertulian; *izvor sfânt* (fons sacer) de fericitul Augustin; *apă*, de sfinții Barnaba, Ciprian ș. a.; *lumină* (φῶς) sau *luminare* (φωτισμός, φῶτισμα) de sfântul Justin Martirul, de Clement Alexandrinul, de sfântul Grigore de Nisa, și de fericitul Teodoret ș. a.; *renaștere sau naștere din nou* (ἀναγέννησις, παλιγγενεσία) de sfântul Justin, de sfântul Grigore de Nisa, de Tertulian ș. a.; *sfințire*, de Grigorie de Nisa, Teodoret ș. a.; *pecetea lui Cristos. pecetea creștinismului sau pecetea credinței* de sfinții Epifanie, Efrem Sirul, Evloghie Alexandrinul ș. a.; Avându-se în vedere ambele părți deodată, i s'a mai zis și: *bae tainică*, de sfântul Grigore de Nisa; *bae mântuitoare*, de sfântul Ambroziu; *baia pocăinței și a cunoștinței*, de sfântul Justin; *baia sau botezul renașterii*, de sfinții Teofil al Antiohiei și Ioan Gurădeaur; *baia vieții*, de Constituțiunile apostolice; *apa vieții veșnice*, de sfinții Justin și Ciprian, *taina apei*, de Tertulian, cum și în diferite alte feluri.

Botezul a fost instituit sau așezat de Mântuitorul Cristos. Asupra momentului și a împrejurării, când însă l-a instituit, teologii nu sunt toți de acord, ci părerile sunt împărțite. Astfel, unii zic că a fost instituit când Mântuitorul a avut convorbirea cu Nicodim și a rostit cuvintele: «De nu se va naște cineva din apă și din Duh nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu» (Ioan 3, 5). Alții susțin, că atunci când Domnul Cristos a fost botezat în Iordan de către sfântul Ioan Botezătorul; în fine alții, că după învierea Sa din morți, atunci când a zis sfinților apostoli:

«Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh....» (Matei 28, 19). Vezi V. Suci, Teologia dogmatică specială, vol. II, pag. 109 și nom).

Din aceste păreri, cea dintâi nu poate sta în picioare, pentru că, lui Nicodim, Mântuitorul îi vorbește de botez ca de condițiunea absolut necesară pentru intrarea în împărăția cerului, dar nu dă poruncă să se facă, nici nu spune cum trebuie făcut.

A doua părere se poate susține cu oare cari sorți de izbândă, pentru că sunt și unii dintre părinții bisericești cu multă autoritate, ca d. p. sfântul Ioan Gurădeaur, cari o patronază și ea are de partea sa imnele și rugăciunile dela praznicul Botezului Domnului, (Vezi Suci, lucrarea și locul citat).

Totuș nici această părere nu corespunde adevărului, pentru că botezul lui Ioan, deși din cer (Marcu 11, 30), dar era numai pentru iudei (Matei 3, 2; Luca 1, 16; 3, 8); era numai o pregătire către botezul lui Cristos (Matei 3, 11; Marcu 1, 8; Luca 3, 16); era un simplu botez spre pocăință (Marcu 1, 4; Acta 19, 4) și nu renaștea prin harul Sfântului Duh, din care cauză cei ce primiau botezul lui, trebuiau să-l primească și pe al Mântuitorului (Acta 19, 2-6).

Acestea le spun lămurit și sfinții părinți. Așa sfântul *Ciril Alexandrinul* zice: «Precum legea lui Moise a fost o oarecare pregătire către bunurile viitoare și către închinarea spirituală a lui Dumnezeu, cuprinzând un adevăr tainic, așa și botezul lui Ioan față de botezul lui Cristos cuprinde o putere pregătitoare» (Comentar la Evanghelia lui Ioan, cartea II, 57). «Ioan predica botezul pocăinței — zice sfântul *Vasile cel Mare* — Domnul botezul înșterii. Botezul celui dintâi era numai pregătirea, al celui de al doilea este înfăptuirea botezului. Acela era depărtarea de păcat, aceasta este chiar apropierea de Dumnezeu» (Omilia despre botez). Asemeni și sfântul *Ioan Gurădeaur* zice: *Vedeți cât de lămurit spune aceasta și Evanghelistul, căci, după ce zice: «Ioan veni în pustia Iudeei, propoveduind botezul pocăinței», adaogă: «spre iertarea păcatelor», ca și cum ar fi zis, că-i îndeamnă să-și recunoască păcatele și să se pocăiască, nu ca să primiască pedeapsa, ci ca să capete mai ușor iertarea, care trebuia să vie mai târziu; căci, dacă ei nu s'ar fi osândit singuri pe sine, n'ar fi cerut iertarea și dacă n'ar fi cerut iertarea păcatelor lor, n'ar fi meritat-o. Astfel botezul lui Ioan pregătia calea către un alt botez» (Omilia 10 asupra lui Matei).*

Nici prin primirea botezului Său dela Ioan, Mântuitorul n'a instituit taina sfântului botez, cu toate că prin el s'a deschis ușa botezului Noului Testament — cum zice sfântul Ioan Gurădeaur —; s'a binecuvântat firea apelor — cum cântă biserica — și s'a dat prilej Tatălui să adevieriască, prin glas din cer și Sfântului Duh, prin arătare în chip de porumbel, că Isus este Dumnezeu și astfel s'a făcut cunoscută întreagă Sfânta Treime, în numele căreia avea să se săvârșiască botezul creștin. Prin botezul Său, Mântuitorul a arătat cum trebuie să se facă și ce este botezul practicat de biserica Sa.

La fel cu botezul sfântului Ioan Botezătorul era și botezul ucenicilor Mântuitorului, înainte de învierea și înălțarea Sa la cer (Ioan 4, 1, 2; 2, 22, 23). Și aceasta o spun limpede sfinții părinți. «*Veți întreba — zice sfântul Ioan Gurădeaur — de ce n'a botezat Mântuitorul Cristos? A spus-o mai nainte sfântul Ioan (Botezătorul), când a zis: «Acela va boteza cu Duhul Sfânt și cu foc». Dar Duhul Sfânt încă nu fusese dat. Iată pentru ce nu boteza Isus Cristos; iar ucenicii Săi botezau numai ca să atragă mulțimea la învățătura mântuirii. Și dacă ar întreba cineva, în ce era superior botezul ucenicilor lui Isus botezului lui Ioan, vom răspunde: Întru nimic, căci și unul și altul erau fără harul Sfântului Duh și se făcea cu scopul de a aduce la Cristos pe ceie se botezau» (Omilia 19 asupra Evangheliei lui Ioan). Tot așa zice și Tertulian: «Ucenicii lui Isus Cristos botezau ca slugi, ca și Ioan Botezătorul și cu același botez ca el, iar nu cu altul, că altul nu mai era de cât cel care fu instituit mai târziu de Isus Cristos și care nu putea fi administrat atunci de ucenici, pentru că slava Domnului nu se arătase încă deplin și eficacitatea botezului nu era încă așezată prin patimă și înviere» (De baptismo 10, 11).*

Rămâne dar că botezul a fost așezat ca taină de Mântuitorul numai după învierea Sa din morți, după ce adică săvârșise răscumpărarea noastră din păcat cu sfântul și scumpul Său sânge, după ce primise dreptul de a împărtăși oamenilor darurile Sfântului Duh, atunci când zice solemn ucenicilor Săi: «*Datu-Mi-s'a toată puterea în cer și pe pământ. Deci mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păziască toate câte am poruncit vouă. Și iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului» (Matei 28, 19). «Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi» (Marcu 16, 16).* Aci avem toate elementele trebuitoare așezării sfântului botez ca taină, căci el nu mai e numai pentru iudei, ci pentru toate popoarele, nu mai e ceva pregătitor sau provizoriu, ci e pentru totdeauna și

se spune categoric că trebuie tradus în faptă, ceea ce și vedem pe sfântul Petru în ziua Cincizecimii, și după aceea pe toți sfinții apostoli făcând cu cei cari dau semne de pocăință și-și exprimau dorința de a îmbrățișa credința creștină.

Așa au privit așezarea sfântului botez ca taină cei mai mulți și mai cu vază din sfinții părinți. Să ascultăm d. p. pe sfântul Ioan Gurădeaur zicând: «*Sfântul apostol Pavel zice: «Ioan a botezat cu botezul pocăinței (nu se vorbește de iertarea păcatelor), zicând poporului să creadă în cel ce avea să vină după el. Și cum s'ar fi putut dobândi iertarea păcatelor, când jertfa (de pe cruce) încă nu se adusese, când Duhul Sfânt nu se pogorâse, iar păcatele nu se șterseseră, ura nu se îmblânzise și blestemul nu încetase?» (Omilia 10 asupra lui Matei). Înainte de patima și învierea Domnului — zice Tertulian — nu era de cât credința singură spre mântuire. Dar când la aceasta s'a adăugat credința deplină în nașterea, patima și învierea Sa (a Domnului), de atunci taina și-a avut toată deplinătatea și botezul pecetea sa. Mai nainte era ca o haină a credinței, ca ceva gol și slab și fără lege, acum însă legea botezului s'a făcut, forma s'a hotărât: „Mergând, zice Domnul, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh“. Acum, scopul acestei legi se știe: „De nu se va naște cineva din apă și din Duhul Sfânt nu va intra în împărăția lui Dumnezeu“. Ea a supus credința necesității botezului. De atunci toți cât cred se botează“ (De baptismo, 13) La fel învață și alți părinți și scriitori bisericești, ca d. p. sfinții Atanasie cel Mare, Ciril al Ierusalimului și Ioan Damaschin și tericiții Augustin și Ieronim.*

Romano-catolicii susțin că îndărătnicie că Mântuitorul a așezat taina sfântului botez la botezul Său și că botezul săvârșit de ucenicii Săi înainte de învierea Sa, a fost asemeni sfântă taină (Vezi Suci, op. cit. 109-111 și Simar, Lehrbuch der Dogmatik, vol. II, 807-809).

Materia botezului. Materia tainei sfântului botez este apa naturală. «*Trebuie să se ia aminte la botez — zice Mărturisirea ortodoxă — ca apa să fie curată, neamestecată cu vre o altă materie, neprefăcută prin vre un meșteșug, nici să se întrebuințeze în locul ei alt lichid» (Răspunsul la întrebarea 103). Că apa și nu alt element este materia acestei sfinte taine, rezultă limpede din cuvintele Mântuitorului: «De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu» (Ioan 3, 5). Cu apă boteza și sfântul Ioan Botezătorul, cu apă a fost botezat Mântuitorul, cu apă au botezat și sfinții apostoli. De aceea a rămas tradiția în biserica creștină, ca botezul să se facă numai cu apă.*

Au fost însă și sunt eretici, cari nu admit

botezul cu apă. Așa de pildă, paulicienii, socinienii și quakerii nu recunosc o materie specială a botezului, Luther și Calvin au susținut că orice lichid poate fi materie a botezului; maniheii și gnosticii, în vechime, și catarii, în evul mediu, săvârșiau botezul prin atingerea de foc, iar lipovenii din zilele noastre socotesc castrarea de botez cu foc. În evul mediu de asemeni, flagelanții se biciuiau până se sângerau și pretindeau că în acest fel primesc botezul sângelui, iar unii dintre armeni se botezau cu lapte sau cu vin.

Botezul cu apă este apoi respins și de unii sectanți de astăzi. Astfel socinienii, duhoborții și molocanii învață, că prin botez se înțelege în Noul Testament învățătura Mântuitorului, credința în El sau patimile Sale și că deci nu este nevoie pentru mântuire de botezul cu apă sau cu vre o altă materie, ci de un botez duhovnicesc, care este lepădarea de păcat. Aceasta, dimpreună cu ascultarea și împlinirea cuvântului lui Dumnezeu și cu curățirea prin sângele lui Cristos, mijlocesc mântuirea. Asemenea și hlăștii înțeleg prin botez harul Sfântului Duh.

Învățătura rătăcită și practica inovatoare a sectanților nu pot rezista în fața unui examen critic. Să luăm, de pildă, susținerea, că botez însemnează învățătura Mântuitorului sau credința în El. De ce atunci Mântuitorul poruncește sfinților apostoli să învețe și să boteze, când le zice: «*Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.*» (Matei 28, 19). Sau în cuvintele: «*Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui, iar cel ce nu va crede, se va osândi.*», (Matei 16, 16) ce rost ar mai avea să se pomenească de botez, dacă el ar fi tot una cu credința? «Ce ar trebui să înțelegem apoi prin botezul Domnului de către Ioan Botezătorul? Nu cumva că Mântuitorul a primit învățatură dela Înainte-mergătorul Său și că prin apele Iordanului cată să înțelegem credința Domnului în Sine însuși? Dar cu deosebirea hotărâtă pe care o face sfântul apostol Pavel între învățatură și botez, când zice: «*Nu m'a trimis pe mine Cristos să botez, ci să binevestesc.*» (II Corinteni, 1, 17), cum rămâne?

Asemeni, dacă am concede, că botezul însemnează, pretutindeni unde se vorbește de el, patimă, cum însemnează într'adevăr la Matei 20, 22, 23, ar urma, că sfântul Ioan Botezătorul nu boteza, ci tortura pe oameni, și că Mântuitorul, când a trimis pe sfinții apostoli să boteze neamurile, le-a poruncit să chinuiască lumea, ceea ce este culmea absurdității.

În sfârșit, ascultarea și împlinirea cuvântului lui Dumnezeu și curățirea cu sângele Domnului mântuesc într'adevăr pe om, dar cum numai una nu poate face aceasta, tot astfel și amândouă nu sunt în stare să ne mântuiască fără de

sfântul botez, căci zice Mântuitorul: «*De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu.*» (Ioan 3, 5. — Vezi M. A. Calnev, Combaterea sectelor raționaliste, fascicola V).

Biserica noastră ortodoxă și cea romano-catolică — deși se deosebesc în privința felului cum săvârșesc sfântul botez — totuși nu s'au abătut niciodată dela practica bisericii ecumenice vechi, de a boteza cu apă și au desaprobat formal și chiar au condamnat părerile și practicile protivnice.

Părinții bisericești sunt martori nemincinoși ai practicii bisericii adevărate. Astfel sfântul Iustin zice: «*Dacă cineva crede cu tărie și este convins că învățăturile și cuvintele noastre sunt însuși adevărul și se obligă să-și conformeze viața cu el, îl învățăm să ceară dela Dumnezeu, prin rugăciune și ajunare, iertarea păcatelor sale de mai nainte și ajunăm și ne rugăm și noi împreună cu el. După aceea îl ducem într'un loc unde e apă și acolo se renaște ca și noi, adică se cufundă în apă și se spală în numele Părintelui tuturor și al Domnului Dumnezeu și al Mântuitorului nostru Isus Cristos și al Duhului Sfânt», căci Cristos a zis: «*De nu vă veți renaște, nu veți intra în împărăția lui Dumnezeu.*» (Apologia I. V. 9). Sfântul Ciril al Ierusalimului asemeni zice: «*Precum omul este alcătuit din două părți, din suflet și din trup, așa și curățirea este de două feluri: nematerială pentru suflet și materială pentru trup, adică, apa curățește trupul, iar Duhul Sfânt pecetluște sufletul, ca să putem merge la Dumnezeu cu inima sădărită și cu sufletul spălat cu apă curată.*» (Cateheza III). Aceeași idee cu aproape aceleași cuvinte, exprimă și sfântul Grigore de Nazianz într'un cuvânt la botez și foarte asemănător și sfântul Ioan Damaschinul (în Expunerea credinței ortodoxe, cartea IV), iar sfântul Vasile cel Mare zice: «*Botezul își propune un îndoit scop: de a nimici trupul păcatului, ca să nu mai dea roadele morții și de a-l face să viețuiască prin Duhul Sfânt și să aducă roadele sfințeniei. Apa închipuește dar moartea, pentru că primește trupul în ea ca într'un mormânt, iar Duhul împărtășește puterea de viață, reînnoindu-ne sufletele și făcându-le să treacă dela paliditatea de moarte a păcatului la viața din început.*» (Despre Sfântul Duh, 15).*

Rațiunea pentru care Mântuitorul a ales apa ca materie a sfântului botez este, desigur, mai întâi că se găsește mai în toată lumea mai cu înlesnire decât alte elemente și cum ori cine voește să se mântuiască, trebuie să se boteze, urmează în mod necesar, că materia botezului să fie la îndemâna tuturor. Apoi, apa, curățind murdăria fizică, a fost privită și în alte religii ca curățitoare și a sufletului.

Această din urmă idee o expune și Tertulian care zice: «Dacă apa, prin firea sa, ca materie care se întrebuințează la spălat, ne duce cu gândul la presupunerea unei curățiri ispășitoare, cu atât mai vădit va avea această însușire prin autoritatea dumnezească, dela care a primit toată puterea etc. (De baptismo, 5); iar fericitul Ieronim, privind efectul botezului, zice: «Precum apa răcoresce figurile trupului, tot astfel și botezul răcoresce poftelor» (Epistola 83).

Chipul în care se folosește apa la botez este cufundarea în ea de trei ori a celui ce se botează.

Botezul trebuie să se săvârșiască prin cufundare mai întâi, pentru că aceasta o impune însăși însemnarea în grecește a cuvântului botez. Apoi, pentru că așa a fost botezat Mântuitorul și așa au botezat și sfinții apostoli. După aceea, botezul este asemănat de sfântul apostol Pavel, cu o baie (Efeseni 5, 26; Titu 3, 5) și cu mormântul Domnului, în care cel ce se botează se îngroapă împreună cu El, ca să se scoale împreună cu El la viață nouă (Coloseni 2, 13; Romani 6, 4), iar sfântul Petru îl aseamănă cu potopul, (I Petru, 3, 19-21). Toate aceste numiri și asemănări nu s'ar potrivi pentru botez, dacă el nu s'ar face prin cufundare.

Cufundarea trebuie să se facă de trei ori, pentru că botezul se săvârșește în numele persoanelor Sfintei Treimi, și pentru că el închipuește moartea, înmormântarea și învierea Domnului, precum și șederea Lui de trei zile în mormânt. „Nu odată — zice Tertulian — ci de trei ori ne cufundăm: câte odată în numele fiecăreia din persoanele Sfintei Treimi” (Adversus Praxeam, 26). „Prin botez — zice sfântul Ioan Damaschin — ne îngropăm împreună cu Domnul, cum zice dumnezeescul Apostol..... de aceea cufundarea de trei ori însemnează șederea Domnului în mormânt timp de trei zile” (Expunerea credinței ortodoxe 4₉). La fel se rostesc și mai mulți părinți bisericești. De aceea, adevărata practică apostolică a sfântului botez este cea prin întrăita cufundare, cum o ține biserica noastră ortodoxă.

Turnarea sau numai stropirea cu apă a celui ce se boteza au fost admise în biserica veche numai ca excepție și mai cu osebire în cazuri de boală. Botezul săvârșit în acest chip a dat naștere la discuțiuni pe timpul sfântului Ciprian și cei botezați astfel nu erau admiși să intre în ierarhie. Totuși, în biserica de apus se întâlnește și una și alta, pe ici și colea și din ce în ce mai des din veacul VIII, iar din veacul XIII se generalizează, cu toate că Toma de Aquino zicea, că cel ce nu botează prin întrăita afundare greșește, pentru că nu ține ritul bisericii. *Catehismul tridentin* zice în această privință: «Biserica admite trei feluri de a împărtăși botezul în chip

valabil și anume: prin cufundarea în apă a celui ce se botează, prin turnare de apă asupra lui și prin stropirea trupului lui cu apă. E sigur, că botezul e valid într'unul din aceste trei feluri..., căci tot spălare este, fie că cineva este cufundat în apă, cum a practicat biserica multă vreme, fie că se toarnă apa, cum se face azi peste tot, fie că, în sfârșit numai se stropeste, cum se crede că a fost nevoit să facă sfântul Petru, când a convertit și botezat într'o singură zi trei mii de oameni”. (Partea II, despre botez).

Protestanții pactică botezul numai prin stropire, cum l'au moștenit dela catolici. Numai bapțiștii, pocăiții și nazarenii săvârșesc botezul prin cufundare, dar nu de trei ori, ci numai odată.

Practica romano-catolică și protestantă de a administra botezul prin turnare sau stropire, ridică acestei sfinte taine puțința ca ea să însemneze îngroparea, șederea în mormânt și învierea Domnului, însemnare pe care nici catolicii nici protestanții nu i-o tăgăduesc teoretic și face regulă din ceea ce biserica veche și biserica noastră ortodoxă admit numai ca excepție.

Forma botezului sunt cuvintele: «Se botează robul lui Dumnezeu (cutare) în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin», căci așa a poruncit Mântuitorul apostolilor săi, când i-a trimis la predică, să săvârșiască botezul (Matei 28, 19). În acest fel a și procedat biserica întotdeauna, cum mărturisesc părinții și scriitorii bisericești. «Isus Cristos a poruncit ucenicilor săi — zice Tertulian — să boteze în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, iar nu numai în numele unuia. De aceea și suntem cufundați nu odată, ci de trei ori în numele celor trei persoane» (Adversus Praxeam, 26). «Botezul izbăvitor nu se poate face — zice Origen — decât în numele Prea Sfintei Treimi, adică prin chemarea Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh» (De Principiis 1, 3, 2). «Ori cine ar lăsa ceva din Sfânta Treime — zice sfântul Atanasie cel Mare — și s'ar boteza numai în numele Tatălui, sau numai în numele Fiului, sau în numele Tatălui și al Fiului, fără Sfântul Duh, acela nu primește nimic,... căci desăvârșirea și mântuirea sunt în Sfânta Treime» (Epistola I către Serapion). La fel au învățat și alți părinți și scriitori bisericești, iar canonul 49 apostolic hotărăște: «să fie caterisit episcopul sau preotul, care — după rânduiala Domnului — n'ar boteza în Tatăl și în Fiul și în Sfântul Duh, ci în trei Fărădeinceput, sa în trei Fii, sau în trei Mângâitori».

Expresiunile «a fi botezat în Cristos», sau «a fi botezat în numele lui Isus Cristos», care se întâlnesc de câteva ori în Faptele Apostolilor și în epistolele sfântului apostol Pavel, nu contrazic botezul în numele Sfintei Treimi, ci, cum zice

sfântul *Evloghie Alexandrinul*; «*A se boteza în Isus Cristos este a fi botezat după rânduiala și tradițiunea lui Isus Cristos, adică în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh*». Sfinții apostoli numiau botezul creștin «botez în Cristos» sau «în numele lui Cristos», spre a-l deosebi de botezul sfântului Ioan Botezătorul, dar nu-l săvârșiau altfel de cât în numele Sfintei Treimi, cum primiseră poruncă de la dumnezeescul lor Invățător.

Formula de botez a romano-catolicilor se deosebește într-o câtva de a noastră a ortodocșilor, prin aceea că sună: «*Eu te botez în numele Tatălui....*», ceea ce dă naștere la înțelegerea greșită, că preotul, iar nu Dumnezeu, ar fi cel ce botează. Apa cu care botează catolicii se sfințește în ajunul Paștelui sau al Rusalțiilor, iar nu la fiecare săvârșire de botez.

Forma botezului au denaturat-o unii eretici din vechime, cum au fost, de pildă, eunomienii, cari botezau în numele Făcătorului sau al nefăcutului Dumnezeu și al Fiului făcut și al Duhului sfinților, creat prin mijlocirea Fiului; unii dintre eunomieni și gnostici, cari botezau în moartea lui Cristos: marcosienii, cari botezau în numele necunoscutului Tată a toate și al Adevărului, mama a tot ce există și a lui Cristos, care s'a pogorât asupra lui Isus, spre a se uni cu El și a lucra minuni și răscumpărarea oamenilor; montaniștii, cari botezau în numele Tatălui și al Fiului și al lui Montan și al Priscilei; ș. a. În timpurile mai nouă, Luther a susținut că nu este nevoie de rostirea unei anumite formule la botez, ci e destul să se facă în numele lui Cristos, iar Zwingli leapădă orice formă.

Efectele sfântului botez sau partea lui internă constau: în împărțirea harului dumnezeesc, care curăță pe om de păcatul său strămoșesc și de toate păcatele făcute înainte de primirea botezului, îl îndreptează, îl sfințește, îl renaște către o nouă viață și-l face membru al bisericii lui Cristos. Mărturisirea ortodoxă se rostește asupra acestui punct astfel: «*Intâi, această taină șterge toate păcatele și anume: în prunci șterge păcatul strămoșesc, iar în cei în vârstă și pe cel de voie. Al doilea, zidește pe om și-i întoarce acea dreptate, pe care a avut-o în starea nevinovăției și a nepăcătuirii. În sfârșit, după botez, noi ne facem membrii ai trupului lui Isus Cristos, și ne îmbrăcăm în Domnul nostru*» (Răspunsul la întrebarea 103).

Împărțirea omului de harul dumnezeesc prin botez ne o arată sfântul Apostol Pavel prin cuvintele: «*Dumnezeu ne-a mântuit prin apa reînnoirii Duhului Sfânt, pe care l-a vărsat peste noi cu prisosință prin Domnul nostru Isus Cristos*». (Titu 3, 5,6).

Că prin botez se curăță într'adevăr păcatele, se vede din cuvintele sfântului apostol Petru,

adresate ca răspuns celor ce-l întrebau în ziua Cincizecimii, ce să facă ei ca să se mântuiască: «*Pocăiți-vă și să se boteze fiecare din voi în numele lui Isus Cristos, spre iertarea păcatelor*». (Faptele Apostolilor 2, 38). Îndreptarea și sfințirea omului prin botez reiese din cuvintele sfântului apostol Pavel, care zice celor ce fuseseră întinați de multe păcate înainte de botez: «*V'ați spălat, v'ați sfințit, v'ați îndreptat în numele Domnului Isus și în Duhul Dumnezeului nostru*». (I Corinteni 6, 11). Renașterea către o nouă viață rezultă din cuvintele Mântuitorului: «*De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu ea putea să intre în împărăția lui Dumnezeu*» (Ioan 3, 6). În sfârșit, că cel botezat se face membru al bisericii sau ale trupului lui Isus Cristos se învederează din cuvintele sfântului apostol Pavel: «*Câți în Cristos v'ați botezat, în Cristos v'ați și îmbrăcat*» (Galateni 3, 27).

Același lucru îl spun și părinții și învățătorii bisericești. Astfel, sfântul *Ion Gurădeaur* zice: «*Botezul harului curățește pe toți, fie închinător la idoli, fie desfrânat sau adulter sau vinovat de orice alt mare păcat. De ar avea cineva în sine tot răul din lume, dacă se cufundă în apele botezului, ese din aceste dumnezești ape mai curat ca razele soarelui. Celce ese din baia aceasta nu numai că e curat, ci și sfânt și drept, căci Apostolul n'a zis numai «V'ați spălat», ci și «V'ați sfințit, v'ați îndreptat». Botezul nu ne iartă numai păcatele, ci ne curățește și fărâdelegile. După botez suntem oare cum născuți din nou, căci el ne crează și ne formează din nou*» (Pentru lumina catehumenilor, 3). «*Botezul — zice fericitul Augustin — șterge absolut toate păcatele: păcatul original și păcatule actuale, păcatele cu gândul, cu cuvântul și cu fapta, păcatele cu știință și fără știință... Dacă cineva trece din această viață îndată după primirea botezului, nu-i rămâne nimic de ispășit, căci i s'a iertat tot*» (Cuvântare asupra simbolului sfinților apostoli).

Totuș unele urmări ale păcatului original, ca: neștiința, pofta, amărăciunile vieții și moartea nu se înlătură prin botez, ci ele rămân și după botez, ca să aducă aminte omului de căderea sa și să-i constitue un merit, când le va învinge în luptă dreaptă, fiind ajutat de harul dumnezeesc. Aceste urmări ale păcatului original, necurățite prin botez, sunt, ca să le zicem așa, rădăcinile păcatelor personale, dar nu păcatul original însuș, care n'ar fi distrus, ci numai acoperit, cum învață protestanții. (Vezi I. Mihălcescu, Compendiu de Teologie Simbolică, pag. 275—280).

Cu privire la efectele botezului protestanții mai cad și în altă rătăcire. Astfel Calvin susține, că credința primită la botez nu se mai poate pierde, iar Luther învață că grația primită la botez se poate pierde numai prin totală necredință.

Având efectele pe care le-am văzut, botezul nu poate fi de cât unul, adică fiecare om îl poate primi numai odată și numai în cazul când n'a fost săvârșit în numele Sfintei Treimi, se poate face din nou, pentru că cel dintâi e socotit ca inexistent.

Botezul este unul și nu se repetă și din cauză că el imprimă celui botezat un caracter care nu se șterge s'au pierde niciodată, chiar dacă creștinul ar săvârși după primirea lui orice păcat și chiar dacă s'ar lepăda de credință (Mărturisirea patriarhului Dositei, decretul 16). De aceea, după rânduiala bisericească, renegații, dacă se întorc în sânul bisericii, nu se botează a doua oară, ci numai se ung cu sfântul mir.

Unitatea și nerepetirea sfântului botez este accentuată în chip unanim de părinții bisericești. Să ascultăm numai pe câțiva din ei. «*Prin botez — zice sfântul Ioan Gurădeaur — ne-am îngropat împreună cu Cristos, în moartea lui. Deci, precum este cu puțință ca Cristos să se mai răstigniască a doua oară, tot așa nu e cu puțință să ne botezăm a doua oară*» (Omilia X asupra epistolei către Evrei). Asemeni și fericitul Teodoret zice: «*Este cu neputință, spune Apostolul celor ce vin la botez, celor ce se împărtășesc de darul Duhului lui Dumnezeu, celor ce primesc chipul darurilor veșnice, să se apropie din nou și să se învredniciască de un al doilea botez, căci aceasta ar însemna să se pironiască din nou pe cruce și să se batjocoriască din nou Fiul lui Dumnezeu. Căci, precum El a suferit patimi o singură dată, tot așa și nouă ni se cuvine a ne împărtăși cu El în patimi și îngropându-ne cu El, să ne și sculăm cu El prin botez. De aceea, nu se poate să ne folosim a doua oară de darul sfântului botez*» (Comentarii la epistola către Evrei 6, 6). Acelaș lucru, cu aproape aceleași cuvinte spune și sfântul Ioan Damaschin: «*Noi mărturisim numai un botez spre iertarea păcatelor și viața veșnică, căci botezul închipuiește moartea Mântuitorului și prin botez suntem înmormântați împreună cu El, cum zice sfântul apostol Pavel. Și fiindcă Domnul odată a murit, o singură dată trebuie să ne și botezăm și aceasta, după cuvântul Mântuitorului, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățând astfel a mărturisi pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh. Toți câți se botează a doua oară după ce au fost botezați odată în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și învățați să mărturisiască o fire dumnezească în trei persoane, răstignesc pe Domnul Isus, după cuvintele aceluiaș apostol*» (Despre credința ortodoxă, IV, 9).

Precum din efectele sfântului botez decurge unitatea și nerepetirea lui, tot așa decurge și obligativitatea sau **necesitatea** lui pentru ori cine vrea să se mântuiască. Aceasta a spus-o Mân-

tutorul în convorbirea cu Nicodim, prin cuvintele: *De nu se va naște cineva din apă și din Duh...* și pentru aceasta a poruncit sfinților Săi apostoli să boteze toate neamurile. Sfinții apostoli au socotit botezul absolut necesar pentru mântuire, din care pricină au botezat chiar și pe cei cari primiseră Duhul Sfânt, cum a fost cazul cu sutașul Corneliu și cu cei din casa lui (Faptele Apostolilor 10, 47, 48). Acesta este înțelesul aforismului dogmatic: «*Extra ecclesiam nulla salus*», pe care biserica noastră l'a tâlmăcit întotdeauna în înțelesul «*Extra baptismum nulla salus*». Sfinții părinți, la rândul lor, au învățat la fel. Să ascultăm numai pe câțiva dintre ei. «*Când te pogori în apă — zice sfântul Ciril al Ierusalimului — nu-ți închipui că e o apă de rând ci așteaptă mântuirea prin lucrarea Sfântului Duh, căci fără una și fără alta nu poți dobândi desăvârșirea. Nu eu zic aceasta, ci Domnul Isus, care are autoritate deplină întru aceasta. El a zis: «De nu se va naște cineva de sus», după care a adăugat: «din apă și din Duhul Sfânt, nu va intra în împărăția lui Dumnezeu». Nici cel care a fost botezat cu apă, dacă nu s'a învrednicit de Duh, n'are harul deplin, nici cel care este bun prin faptele sale, dar n'a primit pecetea apei, nu va intra în împărăția cerurilor. Cuvântul este îndrăzneț, dar nu este d la mine, ci așa a hotărât Domnul Isus. Iată șe dovada în Sfânta Scriptură. Corneliu era un iom drept și se învrednicise să vadă un inger. Rugăciunile și milosteniile lui se înălțaseră, ca o coloană puternică, la cer, către Dumnezeu. Petru veni la el și Duhul Sfânt se revărsă asupra celor plini de credință și ei începură a grăi în limbi streine și a prooroci. Totuș, Scriptura spune, că și după revărsarea acestui dar duhovnicesc «Petru i-a botezat în numele lui Isus Cristos», pentru ca, sufletul fiind renăscut prin credință, să primiască și trupul har prin apă» (Cateheza III). Catehumenul crede în crucea Domnului Isus — zice sfântul Ambrozie — își face chiar semnul crucii dar, dacă nu este botezat în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, nu va putea nici să primiască iertarea păcatelor nici să merite darul harului duhovnicesc» (Despre taine 4). Tot sfântul Ambrozie zice: «*Nimeni nu intră în împărăția cerurilor decât prin botez*».*

Fiindcă botezul este de absolută trebuință pentru oricine, ca să se mântuiască, este de sine înțeles că el trebuie să se aplice și copiilor: 1. pentru că copiii nu sunt streini de păcatul original (Romani 5, 12, 18); 2. pentru că în Vechiul Testament, pruncii erau tăiați împrejur, ca semn al legăturii lor cu Dumnezeu, iar tăierea împrejur preînchipuia botezul (Coloseni 2, 11, 12); 3. pentru că Mântuitorul însuși zice: «Lăsați pruncii să vie la mine....»; 4. pentru că sfinții apostoli

au botezat și pe copii, cum reiese din relatările despre botezul unor întregi familii, în care nu se poate să nu fi fost și copii (Faptele Apostolilor 16, 14-15, 30-34, I Corinteni 1, 16).

Părinții și scriitorii bisericești au privit botezul ca absolut necesar și pentru prunci și au socotit ca o practică de proveniență apostolică. „Biserica a primit dela apostoli tradițiunea de a boteza și pe prunci”, zice Origen (Comentariu la epistola către Romani). „Botezul pruncilor — zice fericitul Augustin — l-a avut și l-a ținut biserica întotdeauna. Ea l-a primit din credința strămoșilor. De aceea ține statornic la el și va ține până la sfârșit (Cuvântarea 176). Sfântul Ciprian scria către un prieten al său: „...De aceea, iubitul meu frate, sinodul nostru a hotărât următoarele: Nu trebuie să îndepărtăm pe nimeni dela botez și dela harul lui Dumnezeu, care este bun și îndurat către toți. Ceeace trebuie să se observe către toți este, după mine, mai ales față de pruncii de curând născuți, cari merită deosebita noastră atențiune și bunăvoința Dumnezeului nostru” (Epistola 59, ad Fidum). Sinodul din Cartagena osândește pe cei ce n'ar boteza pe prunci și arată și temeiul dogmatic pentru care trebuie botezați pruncii, în următorii termeni: „Ori cine tăgăduiește necesitatea botezului pentru pruncii de curând eșiți din pântecele mamei lor sau zice că, deși sunt botezați ca să li se ierte păcatele, n'au totuș nimic din păcatul original, care trebuie să fie spălat prin botezul renașterii, acela să fie anatema; săci cuvintele Apostolului: „Precum printr'un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea și astfel moartea a trecut în toți oamenii printr'un singur om, în care toți au păcătuit”, nu trebuie să fie înțelese într'alt chip de cât cum au fost explicate, în toate timpurile de adevărata biserică ecumenică. Căci, după această hotărâre de credință chiar și pruncii, cari nu pot săvârși nici un păcat, se botează spre iertarea păcatelor, ca să fie curățiți prin renaștere, de ceeace au moștenit din vechea naștere” (Canonul 124).

Valdenzii în evul mediu, anabapțiștii, la începutul timpului modern, socinienii, arminenii, bapțiștii și pocăiții, în zilele noastre, susțin dimpotrivă că copiii nu trebuie botezați.

Cele mai însemnate din argumentele, pe care sectanții le invoacă pentru rătăcirea lor sunt următoarele:

1. Potrivit cuvintelor sfântului apostol Petru: „Pocăiți-vă și să se boteze fiecare din voi. în numele lui Isus Cristos, spre iertarea păcatelor și veți lua darul Sfântului Duh” (Fapt. Apost. 2, 38), trebuie ca cel ce se botează să se pocăiască mai întâi de păcate, ceeace copiii nu pot să facă. La aceasta noi răspundem: Copiii, neavând păcate personale, n'au de ce să se pocăiască.

2. Trebuie mai întâi să crezi și apoi să te botezi, căci Mântuitorul zice: «Celce va crede și se va

boteza se va mântui, iar celce nu va crede se va osândi» (Marcu 16, 16). La aceasta noi răspundem: Copiii, în vârsta lor fragedă, nu pot să arate nici credință nici necredință, dar de botezat trebuie să se boteze, ca să se mântuiască, de oarece Mântuitorul zice: «Cine nu se va naște din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu».

3. Mântuitorul zice, în cuvintele: «Lăsați copiii să vină la Mine, căci a unora ca acestora este împărăția cerurilor», că copiii intră deadreptul în împărăția cerurilor și nu mai au nevoie de botez. «Nu, răspundem noi. Mântuitorul vorbește în aceste cuvinte despre una din condițiunile pe care trebuie s'o îndepliniască ceice vor să intre în împărăția cerurilor și anume, despre simplitate sau nevinovăție. Cei ce sunt simpli sau nevinovați ca pruncii, aceia pot intra în împărăția lui Dumnezeu. Dar această simplitate nu se poate dobândi de cei în vârstă fără primirea sfântului botez, iar pruncii iudei, pe care Mântuitorul îi da ca pildă, o dobândiseră prin tăierea împrejur, care — cum am văzut mai sus — preînchipuește sfântul botez. Deci, fără botez nici pruncii nu sunt cu totul nevinovați și nu pot intra în împărăția lui Dumnezeu.

4. Sfântul apostol Pavel numește pe copii «sfinți», în următorul text: «Bărbatul necredincios se sfințește prin jemea credincioasă, iar femeia necredincioasă prin bărbatul credincios, căci altfel copiii voștri vor fi necurați, iar acum sunt sfințiți» (I Corinteni 7, 14). Deci dar, copiii creștinilor sunt sfințiți și nu mai trebuie botezați. — Răspundem: Cuvântul sfânt are aci, ca și aproape peste tot în scrierile sfinților apostoli și în limbajul primelor veacuri creștine, înțelesul de «creștin» sau «botezat», iar nicidecum de «om fără păcat» sau «sfânt» cum îl înțelegem noi astăzi. O dovadă despre aceasta este că, de pildă, sfântul apostol Pavel, în epistola sa întâi către Corinteni (5, 6; 6, 4-8) impută o mulțime de păcate creștinilor corinteni, pe cari (în capitolul I, versetul 2,) îi numește «sfinți».

Textele din Sfânta Scriptură, pe care le-am invocat mai sus pentru necesitatea botezării copiilor, precum și practica unanimă a bisericii ecumenice, sprijinită și de argumentele dogmatice ale sfinților părinți și de ale scriitorilor bisericești, dovedesc cu prisosință netemeinicia susținerilor și practicii sectanților.

Aceeaș valoare, ca botezul cu apă, au și botezul zis al sângelui și botezul dorinței.

Prin botezul sângelui înțelegem îndurarea de chinuri și moarte pentru credința creștină de cineva care n'a primit încă sfântul botez, dar ar fi voit să-l primiască și, din diferite împrejurări, n'a putut. Un asemenea botez spală păcatele, ca și botezul cu apă. Despre acest fel

de botez zice Mântuitorul: «Pe ori cine mă va mărturisi și mă va recunoaște înaintea oamenilor, îl voi mărturisi și Eu înaintea Tatălui Meu care este în ceruri» (Matei 10, 32) și «Ori cine va voi să-și scape viața, o va pierde, dar cine își va pierde viața pentru Mine și pentru Evanghelia Mea, o va câștiga» (Ibidem 8, 10); sau: «Fericiti sunt cei prigoniți pentru dreptate, că a acestora este împărăția cerurilor» (Ibidem 5, 10). Sfânta Tradițiune dă aceeași valoare botezului sângelui. «Să se știe... sfântul Ciprian — că acei catehumeni, cari se supun muceniei, nu sunt lipsiți de botez, căci sunt botezați cu botezul cel mai mare și mai glorios, cu botezul sângelui, despre care a vorbit Mântuitorul însuși, când a zis că El are să se boteze cu un alt botez (Matei 20, 22). Și iarăși, Domnul asigură în Evanghelie, că cei ce au fost botezați din propriul lor sânge și s'au sfârșit prin suferințe, ajung la desăvârșire și primesc harul jăgăduielii divine» (Epistola 78 către Iubaian). «Cunosc și un al patrulea botez — zice sfântul Grigore Teologul — botezul muceniei sau al sângelui, cu care s'a botezat însuși Isus Cristos, botez mai vrednic de luare aminte de cât toate celelalte, de oare ce necurățiile de toate zilele nu-l mai întinează» (Cuvânt la arătarea Domnului). «Cei ce nu primesc botezul nu se mântuesc — zice sfântul Ciril — excepție fac numai mucenicii. Chiar și țără apă, ei primesc împărăția lui Dumnezeu, căci Mântuitorul, răscumpărând toată lumea prin cruce, când I s'a străpuns coasta, a curs sânge și apă, pentru ca unii — în timp de pace — să fie botezați cu apă, iar alții — în vreme de prigonire — cu propriul lor sânge. Mântuitorul însuși a numit mucenia botez, când a zis: «Puteți să beți paharul pe care-l voi bea Eu și să vă botezați cu botezul cu care Eu mă voi boteza?» (Cateheza III). «Cel ce s'a învrednicit de mucenie — se zice în Constituțiunile apostolice — să se bucure în Domnul, că a câștigat o astfel de cunună și s'a mutat din viață la credință. Chiar dacă a fost el numai catehumen, să se mute fără întristare, căci pătimirea pentru Cristos îi va fi botez desăvârșit, ca unuia ce moare cu adevărat în Cristos, pe când cei ce se botează cu apă mor numai în închipuire» (V, 6); etc. etc.

Prin botezul dorinței se înțelege iubirea deplină de Dumnezeu, împlinirea voei sale și așteptarea realizării făgăduelii sale de către cei dinaintea de venirea Mântuitorului în lume și dorința arzătoare de a primi sfântul botez de către cei după venirea Sa, dar cari din cauze mai tari decât voința lor nu l-au putut primi. De un astfel de botez s'au învrednicit de pildă toți sfinții Vechiului Testament și tâlharul răstignit de dreapta Mântuitorului. Acest botez se subînțelege în cuvintele Mântuitorului: «Celce are poruncile Mele și le păzește, acela Mă iubește. Și celce Mă iubește pe Mine, va fi iubit de Tatăl

Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui» și «De Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu și-l va iubi pe acesta și Tatăl Meu și vom veni la el și vom sălășlui în el» (Ioan 14, 21, 23). Nu numai suferința pentru numele lui Cristos — zice fericitul Augustin — ci și credința și întoarcerea inimii pot să înlocuiască ceea ce lipsește din botez, dacă nu se poate face prin botez, din pricina strîmtorării vremii». Și dând ca pildă pe tâlharul din dreapta Mântuitorului, continuă: «In tâlharul acela se vede cât adevăr cuprind cuvintele Apostolului: «Cu inima se crede spre dreptate și cu gura se mărturisește spre mântuire», chiar dacă nu s'a primit taina văzută a sfântului botez» (Despre botez, IV, 22). «Aud că vă întristați» — zicea sfântul Ambrozie la moartea împăratului Valentinian II — că n'a primit taina botezului. Dar, spuneți-mi: Ce mai stă în puterea noastră, afară de voință și rugăciune? Totuș de mult el a avut dorința să se boteze înainte de a veni în Italia și mi-a spus, că vrea să-l boteze eu în curând. Pentru care lucru a și venit la mine. Nu are dar harul pe care l-a dorit? N'a dobândit ceea ce a cerut? De bună seamă, că ceea ce a cerut a și dobândit... căci, dacă martirii se spală cu propriul lor sânge, pe acesta l-a spălat pietatea și credința sa».

Săvârșitorul sfântului botez este episcopul, ca urmaș al sfinților apostoli și administrator al tuturor darurilor de care dispune biserica, și preotul, ca delegat al său. Ei singuri au dreptul și îndatorirea de a săvârși celelalte sfinte taine și deci și pe aceasta.

Totuș, pentru marea însemnătate a acestei sfinte taine și pentru că prin ea se nasc bisericicii fii, pot să boteze și diaconii. Exemplul pentru aceasta îl avem în Faptele Apostolilor (6, 15), unde vedem pe diaconul Filip botezând. Aceasta se îngăduie însă numai în cazuri de nevoie, adică atunci când nu e de față un episcop sau un preot, căci «după ritualul bisericii — zice sfântul Epifaniu — diaconii n'au dreptul să săvârșiască vre-o sfântă taină, ci numai să ajute, când se săvârșesc» (Impotriva tuturor ereziilor 89, 4). În sfârșit, în caz de absolută nevoie, pot săvârși botezul și laicii, atât bărbații cât și femeile. «Nu trebuie nimeni altui să săvârșiască botezul, de cât preotul legiuit — zice Mărturisirea ortodoxă — totuș, la vreo întâmplare de nevoie poate săvârși această taină și vreo față mirenească, parte bărbătească sau femească, întrebuintând apă curată și firească și rostind pomentele cuvinte: In numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și săvârșind cufundarea de trei ori (Răspuns la întrebarea 103). După mărturia lui Tertulian și a fericitului Ieronim, aceasta se practica și pe vremea lor și de sigur că ea provine dela sfinții apostoli. Dacă copilul bo-

tezat de laic trăește, preotul trebuie să împliniască cerimonialul botezului ce urmează după cufundare (canonul 51 al lui Nichifor Mărturisitorul).

Subiectul sau primitorul botezului este ori ce om nebotezat, fie el major sau copil, pentru că fără această sfântă taină nu se poate dobândi mântuirea.

Dacă cel ce vine către sfântul botez este major, se cere ca *conditio sine qua non*, pentru ca botezul să fie eficace, ca cel ce se botează să aibă credință tare și să se pocăiască de păcatele făcute.

Necesitatea credinței pentru cel ce se botează decurge din cuvintele Mântuitorului: «*Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui, iar cel ce nu va crede, se va osândi*» Marcu 16,16. Pentru aceasta a și poruncit Mântuitorul sfinților săi apostoli, ca mai întâi să învețe pe oameni adevărurile de credință și după aceea să-i boteze: «*Mergând — zice El — învățați toate neamurile, botezându-le...*» (Matei 28,19). Potrivit acestei porunci, sfinții apostoli n'au botezat decât pe ceice au primit cuvântul Evangheliei, propoveduit de ei. Așa a făcut sfântul Petru în ziua Cincizecimii (Acta 2,41) și cu sutașul Corneliu (Ibidem 10,44,48) și Pavel cu Lidia și cu temnicerul din Filipi (Ibidem 16,14,15 și 30-34) și cu Crisp (Ibidem 18,8), etc. Tot astfel și conducătorii bisericii din cele dintâi veacuri mai întâi învățau pe cei ce voiau să se boteze și numai după aceea îi botezau. Cu vremea se înființă chiar o categorie aparte din cei ce se pregăteau pentru primirea sfântului botez, sub numele de catehumeni.

Necesitatea pocăinței pentru cel ce se botează se vede din cuvintele sfântului Petru adresate iudeilor în ziua Cincizecimii: «*Pocăiți-vă și să se boteze fiecare din voi în numele lui Isus Cristos, spre ertarea păcatelor voastre și veți primi harul Sfântului Duh*» (Fapte 2,38). Biserica, următoare practicii apostolice, a cerut întotdeauna și cere dela cei ce se botează, ca să se lepede public de diavolul și de toate lucrurile lui, adică de orice fel de păcate de care a fost stăpânit până atunci.

Copiii, cari n'au încă credință și n'o pot mărturisi, nici nu pot face pocăință, se botează pe temeiul credinței părinților și a nașilor, cari se leapădă de diavolul și rostesc simbolul credinței în locul copiilor și-și iau totodată îndatorirea față de biserică de a-i crește în credință și pietate. De aceea, nașii trebuie să fie ortodocși, iar copiii celor de altă credință să nu fie cumva botezați fără consimțământul părinților lor, pentru că aceștia ar putea influența mai târziu asupra copiilor lor, ca să se lepede de credința creștină.

Ceremoniile bogate și variate de care este însoțită săvârșirea botezului au toate o adâncă și instructivă semnificare. Astfel, exorcismele sau lepădările ce se citesc de preot, însemnează îndepărtarea puterii diavolului dela cel ce se bo-

tează și hotărârea acestuia de a fugi de păcat. Suflarea de trei ori peste fața acestuia însemnează renașterea lui prin harul lui Dumnezeu celui în Treime slăvit. Însemnarea lui cu semnul sfintei cruci însemnează, că el trebuie să devină proprietatea lui Isus Cristos, pe care trebuie să-L mărturisiască înaintea oamenilor. Ungerea cu untdelemn aduce aminte, că creștinul își trage numele dela Cristos care însemnează uns. Cufundarea de trei ori în apă închipuește înmormântarea, șederea în mormânt trei zile și învierea Mântuitorului. Veșmântul alb, în care se îmbracă după ce este scos din apă, închipuește viața curată și nepătată, pe care el trebuie s'o ducă, iar lumânarea ce o primește în mână este semnul văzut al îndatoririi ce-și ia de a lumina în lume, prin faptele sale bune, cum luminează lumina în întunec.

Toate aceste ceremonii, care se păstrează și de biserica romano-catolică, sunt în cea mai mare parte de origine apostolică, pentru că existau deja în biserica primelor veacuri, cum ne dovedesc numeroase atestațiuni ale părinților și scriitorilor bisericești din acele veacuri. Astfel, exorcismele sunt amintite de Tertulian, de sfântul Ciprian, de Augustin, Ieronim, de sfinții: Ioan Gurădeaur, Vasile cel Mare, Grigore Teologul, Ambrozie și de alții. De ungerea cu untdelemn pomenesc sfinții: Ambrozie, Ioan Gurădeaur, Ciril al Ierusalimului. Cufundarea de trei ori este amintită absolut de toți părinții bisericești cari au vorbit despre botez. De veșmântul alb menționează fericitul Augustin și sfinții Ambrozie, Paulin de Nola, Gurădeaur și alții. De lumânare vorbesc fericitul Augustin, sfântul Grigore Teologul și alții. Tot asemeni și datina de a se lua nași, ca garanți, o aflăm pomenită de Tertulian, Augustin, Constituțiunile apostolice, sfântul Vasile, Ioan Gurădeaur și alții.

Preotul I. MIHĂLCESCU

SUB SALCIE...

*Sub salcia din cimitir,
E umbră și tăcere...
Mi-i sufletul prea sbuciumat
Și-acestea, doar, le cere..*

*Sub ea, adese-ori mă duc,
— Ca să-mi mai vin în fire... —
— «O, salcie, acum, de vrei,
Mă ia — cu drag — de «mire!»...*

*— «Ești călător, ca toți ceilalți,
Cari zac de mult sub mine...
Fii răbdător!... Ești pregătit?!...
Am loc și pentru tine!»...*

Preot, G. A. NEGUREANU
Dăngeni-Botoșani

IN JURUL FACULTĂȚII DE TEOLOGIE DIN CHIȘINAU ¹⁾

Urmărind din când în când, câte puțin, discuțiile ce s'au făcut prin unele ziare și reviste despre înființarea Facultății de Teologie din Chișinău, discuții uneori unele mai aprinse decât altele, acum, după ce atmosfera acestor discuții pare că s'a mai liniștit, îndrăznesc și eu să aduc câteva lamuriri, după care voiu veni și la Iași, în legătură cu aceeași Facultate.

Dacă ne vom ridica ceva mai sus și vom privi chestiunea aceasta dintr'un punct de vedere mai înalt, sînt sigur că vom ajunge cu toții la un rezultat cu totul împăciuitoare.

Cercetând în statisticele culturale-intelectuale ale statelor din Europa, România noastră, cu mulțimea analfabeților ei, mi se pare că nu stă printre statele de frunte, ci mai aproape de cele din coadă, ș'atunci, oricâtă silință ne-am da pentru înmulțirea instituțiilor de cultură intelectuală în Țara noastră, niciodată această silință, cred eu, nu va fi prea mare, și așa, cei carii s'au împotrivit la înființarea Facultății de Teologie la Chișinău, fac efectul și dovada că s'ar fi spăriet că acolo ar fi prea multă cultură românească, și un bun român n'o poate crede nici a spune una ca aceasta — Doamne ferește! — pentru că, din momentul unirii Basarabiei cu Patria mamă, Chișinăul, acest însemnat centru, față cu grelele și multele suferințe ale lui și ale întregii Basarabii din trecutul țarismului timp de peste o sută de ani (1812-1918), — trebuia cât mai repede răsplătit și înzestrat cu cele mai înalte și mai puternice așezăminte de cultură intelectuală-națională. Căci oricât s'ar fi făcut și s'ar face, nu ar fi fost și nu ar fi nici astăzi prea mult, pentru că trebuințele lui culturale, cum și ale întregii Basarabii, luați bine seama, erau și sînt foarte mari, după atâtea grele și lungi suferințe din epoca sus amintită.

Ca să se vadă și mai bine cât de mare este și astăzi bezna întunerecului antinațional ce stăpânește în cuprinsul Basarabiei, amintesc aici un caz publicat de ziarul «Universul» din

6 Ianuarie curent, 1927, (și câte cazuri de aceste vor mai fi, care nu se cunosc), și anume cazul de la Edineți — asemănător cu cel dela Tătar-Bunar și dela Țelenești. Faptul culminează la Consiliul Comunal de acolo, unde «în una din ședințele consiliului, localnicii au susținut ca discuțiile să se facă numai în rusește». „Cuvintele de protestare ale preotului Georgescu (Directorul Seminarului din Edineți, fiind și el ales în Consiliul Comunal) au căzut ca un trăsnet asupra capului lor. De aici toată intriga meschină ca să compromită și să scoată din viața publică a Statului pe acest preot...”

„Nu se cruță niciun mijloc. Au fost aliați preoți basarabeni și autorități contra preotului Georgescu și se afirmă că se risipesc și bani mulți, numai gândul veneticilor să reușească, etc....“

În fața acestora, dela sine vine întrebarea: Câtă lumină trebuie în partea locului pentru a alunga atîta întunec?!

Cât despre Iași, dreptul său la o Facultate de Teologie era demult recunoscut, câștigat și imprescriptibil: Eram de 21 de ani, când sub Cuza-Vodă, în anul 1860, buna Octomvre și în prezența Măriei Sale, s'a inaugurat, cu mare solemnitate înființarea și deschiderea, Universității din Iași, cu mai multe Facultăți, între care și cea de Teologie, (al cărei Drapel se păstrează și astăzi în Biblioteca Seminarului Veniamin), dar care Facultate a funcționat nu prea mult timp, din cauza lipsei de profesori.

Dintre cei întâi profesori, cităm pe mult veneratul Arhiepiscop Filaret Scriban, carele era și Decan al Facultății, apoi pe Arhiepiscopul Vladimir Suhopan, Arhimandritul Ieronim Buțureanu și încă vr'o doi (?), și fiindcă și între acești puțin profesori câți mai erau, lipsia buna înțelegere între ei, apoi Facultatea, nu de mult înființată, încet-încet s'a închis, așa, ca dela sine, și deatunci, timp de șasezeci și șase de ani, pare că n'a mai fost cine să o ceară cu stăruință, căci așa, din Paști în Crăciun, tot se mai ivea câte cineva care să amintească de existența ei de odinioară. Deci întrebarea vine de la sine: Cum și pentru ce Iașul nu are până astăzi Facultate de Teologie?! el care a avut-o încă din 1860, odată cu înființarea Universității lui!? A cui e vina?.. Lăsăm vremii să răspundă.... Până atunci, să mai amintim câte ceva din ale trecutului, după vreme, și tot în legătură cu această chestiune:

În timpul arhipăstoriei Mitropolitului Calinic Miculescu la București, timp de 11 ani (1875-1886), negreșit prin alui stăruință s'a înființat acolo, între altele, și Facultatea de Te-

1. În orașul Iași trăiește un vrednic și prea venerabil preot, Păr. Econom C. Știubei, care a ocupat pe vremuri înalte dregătorii în cârmuirea Mitropoliei Moldovei, fiind director al Cancelariei Mitropoliei, sub arhipăstoria răposatului Mitropolit Iosif Naniescu. Deși azi în vârstă de 87 de ani, Păr. Știubei este nu numai sănătos și-și poartă drept și viu trupul lungii sale viețuri, dar e și cu mintea tot așa de vie și nestrăbătută de obocină. Urmărește cu sete toate cele câte se petrec în Biserică și simte încă și imboldul de a-și spune cuvântul său. Noi, primind la redacție articolul său despre Facultatea de teologie dela Chișinău, socotim o datorie să publicăm acest articol plin de vechi amintiri din trecut, ale acestui vrednic de toată stima slujitor al altarului și cu plăcere îi facem loc în coloanele acestei reviste.

ologie, datorită negreșit și împrejurărilor favorabile, cum și mediului prielnic de pe atunci. Lucrul s'a făcut; pe când la Iași, tot în timpul arhipăstoriei aceluiaș Mitropolit Calinic și într'o arhipăstorie tot de 11 ani (1864-1875), cum și a altor arhipăstori cu o durată mai scurtă sau mai lungă, nu s'a putut reînființa Facultatea de Teologie ce existase odinioară cu toate formele legale. Și acum iarăși nu vine oare de la sine întrebarea: asupra cui cade răspunderea că nu s'a reînființat Facultatea de Teologie la Iași, aici, unde fusese altă dată?!

Negreșit, tot timpul va rămure și această răspundere..., cu adăogire până atunci, că la Iași se vede că nici mediul, nici împrejurările n'au ajutat la înlăptuirea dorită de atâta timp, cum a ajutat la București. Și totuși sînt încredințat că, dacă toți cei chemați a ajuta cu ceva la readucerea în ființă a aceștei Facultăți în Iași, dacă cu toții, zic, ar fi pus mîna cu tot dinadinsul, fără îndoială lucrul s'ar fi făcut demult, după cum s'a îndeplinit de pildă cu restaurarea bisericii Mitropoliei din Iași, care a stat în ruină 50 de ani. Tot așa cu cazarma de la Copou, asemenea cu Școala Militară¹⁾ Unde a fost unitate de acțiune (ca-și în războiul mondial), izbînda a fost asigurată.

1. E vorba de așezăminte din Iași. — Nota A. S.

Intr'aceștea însă vremea ne dă zor, ne împinge mereu înainte, pentrucă, după spusa bătrînească: «Vremea face și desfăce și ce vrei și ce nu-ți place», spre adevierirea și a celor scrise de către unul din vestiții cronicari ai Țării Moldovii.

În sfârșit, cei cari au tăcut timp de 66 de ani pentru Facultatea Teologică de la Iași¹⁾ sînt mult mai datori să stăruie pentru reînființarea aceștei Facultăți, decât să se lupte contra înființării unei asemenea Facultăți la Chișinău, care, după cum am arătat mai sus, are și el multe și mari drepturi la asemenea înaltă instituție culturală, față de marile suferinți seculare prin care a trecut, și în fine pentrucă și aceasta — de la Chișinău — trebuia făcută, și cealaltă — de la Iași — nu trebuia lăsată.

Econom C. ȘTIUBEIU

1. Apoi ni se pare că singurul dintre aceștia mai este numai Părintele Econ. Știubei, căci cine oare a mai trăit de atunci 66 de ani, fiind în acea vreme de 20 de ani!

Fericit cine a văzut acea vreme și poate striga acum pentru împlinirea trebuințelor simțite de atunci! În pozițiunea asemănătoare mai este d. M. N. Pacu din Galați, bătrîn vloi, tot așa de venerabil ca Păr. Știubei, care a fost profesor la Seminariul din Ismail, până ce Rușii ne-au răpit și ce ne mai rămăsese din Basarabia, iar apoi, după război, a putut fi de față la deschiderea din nou a aceștei școale, după mai mult de 40 ani.

Nota A. S.

CRONICA BISERICESCA

Cuvântul Patriarhului la Postul Mare

Credincios obiceiului de a da învățătură creștinească la însemnatul prilej al Sfântului și Marelui Post, Prea Fericirea Sa Patriarhul D. D. Dr. **MIRON** a dat anul acesta următoarele sfaturi și învățături fiilor săi duhovnicești.

Desigur, omul, în nizuințele lui spre satisfacerea nevoilor individuale ori familiare, precum și în dorința de a fi de folos intereselor obștești, trebuie să parcurgă căi anevoioase, pline de osteneală, de mizerii, de muncă, uneori istovitoare, care ne face viața foarte serioasă. De aceea, toate popoarele au simțit și simțesc lipsa unor ocazii de descrețire a frunții, de înșeninare a vieții. Astfel, la toate popoarele așlăm timpuri de distracții nevinovate, care variază după starea lor culturală și după firea lor etnică. În ele așlăm momente apte a deslepta în toți o bună dispoziție sufletească, ce le lungeste zilele.

Biserica nu este împotriva unor asemenea nevinovate mijloace și clipe de hrană sufletească, ce alimentează buna dispoziție a sufletului. Chiar Sf. Scriptură

spune: „Veselia întărește trupul, iar supărarea îți usucă oasele“.

Dar apoi, dela 1 Ianuarie și până la 31 Decembrie, a alerga mereu după serate și ceaiuri dansante și dansate și a nu te mai deslepta din brațele danțurilor împrumutate dela sălbateci, este de-adreptul condamabil. Cu regret cetim atât de des în ziarele noastre despre asemenea danțuri, chiar și în timpul postului Sfintelor Paști.

Posturile sunt așezate cu multă prudență de biserică, pentru îndeletniciri de liniștire sufletească, pentru ocultura veșnicilor distracții de nedormire, de enervare atât de păgubitoare sănătății, și pentru cumpăt— precum în toate — așa și în mîncări, și pentru ducerea unui trai frugal în curs de mai multe săptămâni, care să mai scape organismul de veninoasele toxine ale îmbuibărilor zilnice cu consumul somptuanelor menu-uri.

Folosesc prilejul acestor zile de post spre a atrage luarea-aminte a tuturor fiilor mei sufletești asupra

acestei degenerări a vieții; și a ruga mai ales pe părinții și capii de familie să sfătuiască și insiste asupra celor veșnic dornici de viața zburdalnică, a se mai astâmpăra, a se mai liniști sufletește și trupește, a se mai gândi și la cumpăt în interesul bine priceput al lor, căci — vorba Sf. Scripturi: „Pentru nesațiu mulți au pierit, iar cel înfrânat își va lungi viața”. Iară autoritățile încă să binevoiască a sfătui pe cel care mereu solicită permisiuni pentru dansuri și distracții neadmise în posturi de simțul creștin al educației sociale, ce ar trebui s'o aibă toți, să-și domolească nesațiul după asemenea plăceri nepotrivite cu demnitatea și cu tradiția unui popor, pe care l-au salvat prin vicisitudine celor două milenii viața cumpătată și creștineștile datini ale înaintașilor săi.

Sfintele posturi sunt așezate de biserică pentru cumpăt, pentru înfrânare, pentru recreare sufletească, pentru fapte creștinești, pentru ispășirea păcatelor inerente firii omenești, pentru curățirea sufletului, ca să ne facem vrednici de jertfa adusă de Iisus Domnul pentru mântuirea noastră.

București, în zilele postului Sf. Paști.

Cu arhiereshi binecuvântări,

† MIRON, Patriarhul

„O PREDICĂ CU TÂLC“

Așa a numit ziarul *Opinia* din Iași o cuvântare a Prea Sfințitului Arhieru Grigorie L. Botoșăneanu, vicarul Mitropoliei Moldovei, ținută în ziua de 7 Noembrie trecut la Iași, când s'a inaugurat căminul Liceului Național și s'a sfințit steagul școalei. Serbarea s'a dat fiind de față d. Ministru I. Petrovici, împreună cu mare parte din personalul cel mai înalt al Ministerului Instrucțiunii, în cap cu secretarul general d. E. Oteteleşanu, afară de ministru. Fiind atunci tocmai vremea când se discuta despre prefacerea învățământului din licee și împușinarea învățământului religios, Prea Sf. Sa Arhieru Grigorie, care a săvârșit Sf. Slujbă a sfințirii, a rostit cu acel prilej cuvântarea care a avut un mare răsunset între cei de față și mai ales în sutletul d-lui Ministru Petrovici. A fost un fapt fericit că d. ministru a putut auzi și acest cuvânt, pentru că d-nia sa, care deși prețuia religia, dar voia să dea altă alcătuire învățământului religios în licee și să-l mai împușineze, pe urmă s'a întors cu gândurile și i-a dat un loc și mai larg decât înainte. Va fi avut și graiul Vlădicăi Vicar dela Iași vreo urmare în schimbarea acestui gând al d-lui Ministru. Căci d-nia sa a vorbit cu prilejul pomenit dela Iași și, față de cuvintele Arhierului, a rostit cuvinte de caldă îmbrățișare a religiunii și de înaltă prețuire a învățământului religios. După cum citim în *Metropolia Moldovei* din Noembrie, organul lunar al Sfintei Mitropolii a Moldovei, d. Ministru Petrovici a declarat atunci „că este pe deplin convins de importanța religiunii în educațiunea tineretului școlar, că, în prelegerile d-sale universitare, a accentuat totdeauna filosofia teistă și că numără mulți preoți printre ucenicii

și ascultătorii săi. Dacă acestea îi sunt convingerile, nu în timpul cât va fi d-sa Ministru al Instrucțiunii Publice, se va ignora învățământul religios în programa școalelor secundare“.

Tot în aceiași zi, vorbind și la universitatea din Iași, d. Petrovici a vorbit acolo la fel despre puterea și însemnătatea religiunii, liniștind cugetele pentru alărmările care se răspândiseră. Iată, deci că cuvântul Prea Sfințitului Grigorie a fost un fericit prilej și îmbold de mărturisire a Ministrului Instrucțiunii și e bine să poi menim de acest fapt. Acum, când se știu împrejurările în care Prea Sf. Sa a vorbit și urmările pe care cuvântarea sa le-a avut, o dăm și pe aceasta, pentru că și cititorii noștri să cunoască cuvântul vlădicesc cel „cu tâlc“ și care a putut trezi luare-aminte și a avea un frumos răsunset. Deci urmează acum graiul Prea Sfințitului:

Domnule Ministru,

Domnule Președinte al Comitetului Școlar,

Domnule Director, Doamnelor și Domnilor,

Din vremuri Biblice (turnul lui Babel), omenirea împărțin lu-se în grupe, după regiuni, grai și deprinderi, s'a îngrijit de progresul generațiilor viitoare. Cu cât aceste grupe de națiuni s'au înmulțit și s'au ciocnit, cu atât au căutat să se întreacă prin pregătirea viitorului.

Cel întâi mijloc de întărire și pregătire a urmașilor a fost înfrânarea vitalității fizice prin cultura teocratică. Creșterea religioasă a fost mijlocul cel mai propriu de a rându; pe individ, a-l face sociabil și capabil de progres, prin inobilarea sentimentelor. Religiunea însă care direcționează adevăratul progres omeneșc este creștinismul. El stabilește principiul unitar al acțiunii omenești. Intru atât omul progresează, cât tinde către originea sa Dumnezeu și ține legătura cu El. *Eu sunt buciumul viței, voi vițele, zice Mântuitorul Hristos. Cea ce rămâne întru mine și Eu întru el, acela aduce roadă multă*. (Ioan XV, 5).

Deci numai atât cât vom trăi în frica de Dumnezeu cu dragostea respectuoasă de fii, vom avea pacea și liniștea, chezașia progresului. Atât... pentru că, fiind frați — ca fii ai aceluiaș părinte ceresc, — trăim în dragoste, muncind pentru a ne ajuta unii pe alții. Iar munca, desvoltată prin știință, nu-i decât pătrunderea tainelor creatoare pentru ușurarea traiului nostru... Deci munca științifică ne întoarce iarăși la Divinitatea de unde avem începutul.

Tot acelaș principiu unitar de progres ni-l stabilește creștinismul, prin binecuvântarea autorităților, ca rânduite dela Dumnezeu. *Tot sufletul să se supună stăpânirilor celor mai înalte*... zice Sf. Apost. Pavel către Romani. Fiecare șef de autoritate, în ierarhia lui, întru atât reprezintă un progres real, cât formează veriga unității sfinte — în sus prin supunere și ascultare față de superiori, până la Atotputernicia creatoare; în jos prin conducerea cu dragoste părintească, până la cel din urmă slujitor și elev. Acest principiu de progres real al omenirii s'a desvoltat prin Biserică și școală. Biserica îl cultivă pe cale mistică. Școala prin învățatură...

Aceste două instituții însă se completează una pe alta,

Nici Biserica nu poate neglija învățătura și nici școala nu poate ignora misticismul — pietatea religioasă. Niciodată n'a fost o anarhie mai mare decât în acele epoci și în acele țări, unde s'au încordat și s'au rupt legăturile dintre Biserică și școală, prin imprudența reprezentanților respectivi.

Exemplul cel mai tipic ne isbește în Rusia Sovietică... Și ce să ne mai uităm peste Nistru — când nici noi nu stăm pe roze educative!?

Ce mai sunt acele focuri în depozite, acele falimente, acele fraude?... Ce însemnează acele falsificări de acte, certificate și diplome, plus mulțimea proletarilor intelectuali cerșetori de slujbe și venituri fără merite și fără muncă, dacă nu rezultatul unei școli fără Dumnezeu, unei școli ce ignorează Biserica și Religia ei, *cum, din nenorocire se tinde și astăzi?* Ce însemnează încordarea socială de astăzi și vrăjmășia dela om la om și dela o clasă socială la alta, dacă nu rezultatul școalei filosofice ateiste de altă dată, în care principiul educativ al dragostei creștine, cu jertfa pentru binele aproapelui, fusese înlocuit prin cultura clasică, cu principiul păgân al luptei pentru existența pe moarte și pe viață, căci *Homo homini lupus est?*

Domnilor, Dacă Biserica, care a complinit și școala în în începuturile ei și apoi a născut-o, nu poate neglija pe fiica ei, cu atât mai mult școala, amarnic mai rătăcește generațiile viitoare, când ignorează Biserica cu forța ei religioasă. Să nu se uite apoi un lucru — că dacă au fost vremuri când indivizi și popoare au putut trăi fără știința școalei, niciodată n'a putut viețni un popor fără îmblânzirea, inobilarea educativă religioasă a unei Biserici...

Acesta fiind adevărul sfânt și inatacabil, se naște întrebarea: ce sărbătorim noi astăzi cu atâta căldură?!

Domnilor, sărbătorim tocmai un progres al Moldovei, în special al Iașului, în pregătirea generațiilor viitoare. Biserica, cu misticismul ei educativ, sfințește reînnoirea steagului simbolic al celei mai vechi conlucrătoare din Moldova. Sfințește steagul reînnoit al fostei Academii Mihăilene — astăzi Liceul Național, și binecuvintează dezvoltarea lui, cu căminul ajutor în creșterea fiilor Moldovei...

Odată cu partea mistică sfințitoare și binecuvântătoare, Biserica nu perde din vedere să trâmbeze și principiul unitar al progresului cu forma potrivită în împrejurări.

În pericopa biblică citită la apostol, ați auzit accentuarea plină de învățământ, a Sf. Ap. Pavel: *Noi n'am umblat fără rânduială între voi, nici n'am mâncat dela cineva pâine în dar.* (2 Tesal. 3, 7-8).

Niciunul dintre noi, îndrumătorii sociali și învățătorii școlari, nu putem rămâne reci la răsunetul acestor vorbe. Ceva mai mult, față de vremurile în care trăim, ni se impune să ni le însușim și să le rostim cu toată căldura adevărului.

Unitatea principiului de progres se dezvoltă apoi așa de frumos și pătrunzător în pericopa evanghelică cu acea formă, arhaică de parabolă, unde se împart talanți după puterea fiecăruia: „unuia cinci, altuia doi și altuia unu“, cerându-se fiecăruia înmulțirea prin acea muncă sfântă dătătoare de viață și noroc. Ce poate fi mai educativ pentru elevi, la o sărbătoare așa de măreață?

Profesorii, rostind cu însuflețire cuvintele Sf. Ap. Pavel,

enunțate mai sus, sunt oameni care-și împart în tot timpul avuția lor intelectuală elevilor după puterea fiecăruia...

În vremea examenelor, și mai apoi în diferitele cerinți ale vieții sociale, se fac socotelile. Mare este bucuria profesorului și înălțătoare răsplata elevului, care prin muncă, și-a îndoit talanții științei.

După ce se arată în această formă religioasă conlucrarea armonică pentru pregătirea de mâne, tot în slujba de astăzi Sf. Ap. Pavel stabilește definitiv și punctul culminant al progresului... *Dacă cineva nu vroește să lucreze, nici să nu mănânce*. (2 Tesal 3₁₀).

Domnilor, sărbătorind sfințirea steagului refăcut și a căminului ocrotitor, în realitate nu sărbătorim altceva decât munca depusă de generațiile de profesori și elevi, simbolizată în steagul ce se reînnoiește, și apoi slăvim substratul moral creștinesc și românesc al comitetului școlar care s'a străduit a clădi căminul alăturat pentru a ușura și grăbi pregătirea și progresul neamului.

Ca slujitor al Bisericii, care am fericitul prilej să officiez la o așa sărbătoare, accentuez cu putere, binecuvântând acest punct culminant de progres, *munca*. Numai învățați cu ea din școală, numai însuflețiți cu ea în ajutorarea aproapelui prin Biserică, ne putem urca cu pași gigantiști plini de belșug, pace și fericire, către Înălțimea cerească, către Atotputernicul Creator, singurul izvor de adevăr pentru D-Voastră, oamenii de știință, singurul izvor de bine, pentru noi oamenii religiei, singurul izvor de frumos moral pentru artiștii omenirii.

Să dea Dumnezeu ca ecoul acestor adevăruri sfinte, să aibă răsunet puternic în viața fiecăruia din noi, dar mai ales în viața acestei vechi școli moldovenești, pe care o sărbătorim astăzi, cu o sfințire de steag și o inaugurare de cămin...

Domnul Președinte al Comitetului ca și Domnul Director al școalei, împreună cu întreg Comitetul și Consiliul școlar, să aibă mulțumirea sufletească, că această sărbătoare este o etapă de odihnă în viața de progres al școalei. Ca niște călători osârduitori pe un drum de stepă, au ajuns la o oază, care, prin izvorul răcoritor și umbra ocrotitoare, le permite a se bucura de calea făcută și a se reconforta pentru înaintare.

Dumnezeu să binecuvinteze această pepinieră de progres, iar pe conducătorii și muncitorii ei, să-i încarce de toată mulțămirea sufletească cu belșugul cerut de vremurile în care trăim.

Cât privește pentru chezașia viitorului, să se desfășoare noul steag, ca prin oficiul nostru să-i dăm însuflețirea mistică, de a aminti totdeauna celor ce-l vor urma îndatoririle ce au. Amin!

JUBILEUL UNUI PREOT

În comuna *Pătrocia*, Dâmbovița, trăiește un vrednic preot, care a împlinit 50 de ani de preoție cu cucernică slujire înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Tot ținutul dimprejur l-a cunoscut ca pe un patriarh al slujirii duhovnicești și a ținut să cinstească împlinirea a 50 de ani de slujbă nepătată.

Tată a mulți copii, care se află și ei în slujbe de cinste, iar cel mai mic rămas preot în locul său, Păr. Econom *Gheorghe Ionescu*, căci acesta îi e numele, a fost sărbătorit cu multă podoabă în ziua de Duminică 20 Martie. Tot pe aceeași zi, se pusese și adunarea cercului proțesc cultural din com. *Valea-Mare* Dâmbovița, de sub proistoșia Părintelui Econ. *Mihail Popescu*, pentruca și preoții din jur să ia parte în număr mare la sărbătorirea Părintelui Econ. Gh. Ionescu.

Sorbaron s'a făcut mai întâi cu slujba liturghiei la biserică din Pătroaia, săvârșită de scriitorul acestor rânduri, încunjurat de 4 preoți și un diacon. Apoi s'a slujit tedeum de mulțămire. În curgerea slujbei, au ținut cuvântări mai jos iscălitul, apoi Colonelul Pătroianu, fiul sărbătoritului; prefectul județului d. *Anastasescu*, care a ținut să cinstească și prin venirea sa această serbare, și Părintele Econ. *Mihail Popescu*. Cuvântarea Părintelui M. Popescu fiind scrisă și foarte frumoasă, i-am cerut-o pentru a o tipări aci. Mai cu seamă din aceasta se vede cine a fost și ce a însemnat Păr. Econ. Gh. Ionescu. De aceia am socotit de folos s'o dăm aci pentru cunoștința cititorilor.

După slujbă, s'a făcut un trisaghion afară pentru oștenii din comună căzuți în război. Aci au vorbit: Colonelul Pătroianu și revizorul județului.

După toate acestea, s'a dat un ospăț bogat în casele Părintelui Gh. Ionescu, la care au rostit cuvântări: Arhim. Scriban, Prefectul *Anastasescu*, Păr. *Popescu-Aninoasa*, protoiereul județului, revizorul școlar, Păr. *Mihail Popescu* și Păr. *Marin Popescu*.

După amezii, la 3, a urmat la școală o serbare pentru Păr. Gh. Ionescu și lucrările cercului proțesc. Au vorbit Păr. *Mihail Popescu*, Arhim. Scriban și Păr. *Marin Popescu*. Au fost de tață mulți săteni.

În cele ce urmează, dăm cuvântarea pomenită a Părintelui *Mihail Popescu*, rostită în biserică:

Cuvântare ținută cu prilejul serbării de 50 ani de preoție a Părintelui Econom GHEORGHE IONESCU din com. Pătroaia, jud. Dâmbovița, în ziua de 20 Martie 1927

(a II-a Duminică a Postului Mare)

*Prea Cuvioase Părinte,
Prea Cucernici Părinți,
Iubiți creștini,*

Blândul Mântuitor al lumii Domnul Christos a zis, în vremea viețuirii sale pe pământ: «Unde sînt 2 sau 3 adunați întru numele meu, acolo sînt și eu în mijlocul lor» (Mt. 18₂₀). Și iarăși: „Amin, grăiesc vouă, că dacă doi din noi se vor uni pe pământ, pentru tot lucrul ce vor cere, va fi lor de la Tatăl meu, carele este în ceruri” (Mat. XVIII. 10).

Și noi sîntem adunați aici nici doi, nici trei, ci o întreagă circumscripție de reprezentanți ai Sfintei Cruci și ai Sfintei Evanghelii a Domnului Dumnezeu, care știe lucrul bun și cererea noastră dreaptă pe care o facem acum.

Steagul sub care stăm acum, la această înălțătoare serbare, este steagul patriarhal al scumpului și veneratului nostru Șef suprem, Inalt Prea Sfințitul Patriarh, cu a cărui bine-cuvântare ne-am adunat și pe cârja și mantia căruia stau săpate: legea darului și a adevărului. În această lege sfântă și dumnezeiască, găsim scris: „Întru aceasta va cunoștea lumea, că sunteți ucenici ai mei, de veți avea dragostea întru voi” (Ioan 13, 35).

Călăuziți dar, de aceste sublime cuvinte, ne-am adunat aici, în acest Sf. Locaș, și am venit să ne rugăm cu tot focul dragostei, pentru sănătatea, înmulțirea anilor și fericirea prea iubitului și stimatului frate întru Christos și păstor al D-voastră, Părintele *Gheorghe Ionescu*.

Frați creștini,

Mântuitorul Christos zice: „Așa să lumineze lumina voastră, înaintea oamenilor, ca văzând faptele voastre cele bune, să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri” (Mt. 5, 16).

Această poruncă a Mântuitorului ne privește pe toți creștinii și în deosebi, păstorii cei duhovnicești sînt datori a practica după puterea lor și în cercul activității lor această poruncă mântuitoare.

„Așa să lumineze lumina voastră“... Cum? Și în ce chip? Răspunsul ni-l dă prea dulcele Isus: „ca văzând *faptele voastre cele bune*, să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri“.

Iată taina! Iată înțelesul luminii despre care vorbește Mântuitorul: „faptele cele bune“. Iată dar avevărata lumină prin care oricine poate să devie strălucitor și luminos și să poată și altora a o împărtăși. Dar pentru a propaga lumina printre alții, noi știm că sînt necesare oarecari mijloace cari sînt cuvântul, autoritatea și pilda. Dar nu toți au darul frumos al vorbirii; nu toți au puterea sau autoritatea. Prin faptă bună însă, prin pildă bună, oricine, poate învăța pe alții. De aci maxima latină: „longum est iter per praecepta, breve et efficax per exempla“—lung este drumul prin sfaturi, scurt și eficace prin exemple. Pilda dar, trebuie pusă înaintea cuvântului și a autorității, căci tot Mântuitorul zice: „Cel ce *va face* și *va învăța*, acela mare se va chema în împărăția cerurilor“ (Mat. V, 19).

Lumina cuvântului fără pildă este o flacără fără viață, palidă, care se stinge degrab, pe când lumina faptelor bune, continuă a străluci, chiar și după ce cuvântul gurii cuiva, s'a stins.

Fericiți păstorii cari, în râvna lor ca păstoriții lor să producă roadele duhului cari sînt: dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea-de-bine, credința, blândețele, înfrînarea postelor, etc., se îngrijesc udându-le cu *apa faptelor bune*, ca să crească, să înflorească și să producă roade.

Și acum, să ne întoarcem privirile la sărbătoritul frate al nostru întru Christos, Părintele *Gheorghe* și să ne întrebăm: Strălucit a el înaintea tuturor? Imprăștiat-a el lumina așa cum cere Mântuitorul?

Cred că fiecare dintre D-voastră, păstoriții lui, sînteți

gata să-mi dați răspunsul afirmativ, căci cine n'a cunoscut pe vrednicul păstor Gheorghe Ionescu? Cine n'a cunoscut pe inimosul Proistos de la Pătroaia? Ce serviciu pompos s'a întâmplat nu numai în parohia lui, dar chiar și prin împrejurimi, la care el să nu ia parte? Ce opere s'au săvârșit în comuna D-voastră, iar el să nu fie în frunte?

Da! Iubiți creștini, și eu zic împreună cu D-v că ați fost fericiți de un asemenea conducător.

Născut în comuna vecină Crângurile, studiile seminariale și le-a făcut în seminarul Buzău, terminând 4 clase în anul 1876, și chiar în acel an seminaristul Gheorghe Ionescu se căsătorește cu fiica Protopopului Nicolae Ionescu din această comună Pătroaia, Paraschiva, iar în 1877 este hirotonit de arhiepiscopul Calist. Astfel dar Părintele Gheorghe Ionescu împlinește 1/2 de veac de rodnică muncă pastorală. De atunci, neîntrerupt v'a servit ziua și noaptea, v'a sfătuit cu timp și fără timp; v'a dat concursul său pentru ridicarea școlii de care ați avut nevoie; v'a fost conducătorul băncii D-v; împreună cu dânsul ați constituit cooperativa de exploatare de păduri, care v'a dat roade frumoase; v'a fost nu numai D-voastră, ci chiar și nouă, colegilor din jurul său, pildă de gospodar neîntrecut, muncitor fără preget în toate direcțiunile.

Și ce să vorbesc de activitatea sa ca părinte de copii? Sobru, cumpătat, aspru în cuvânt, autoritar și doritor de a avea moștenitori cinstiți și cu frica lui D-zeu, oameni plăcuți și lui D-zeu și oamenilor, ceia ce a și dobândit; căci odraslele cari-l înconjură azi la această serbare îi fac destulă cinste, și dânsului și instituțiilor pe unde se găesc. Grijă cea mare ce a dus-o întotdeauna turmei sale, a voit s'o ducă până la capăt, schimbând cariera de învățător a fiului său Traian, pe care, ducându-l la seminar, astăzi este preotul d-v., în urma demisiei Sale, preot în care cu toții ne punem speranțele că va fi întocmai ca tatăl său.

În cursul lungii sale păstorii, n'a lipsit de a fi consilierul autorităților noastre bisericesti, ocupând, până anii trecuți, demnitatea de proistos, în care calitate s'a purtat conștiincios și demn, iubind pe frații săi întru Christos. Pentru aceste calități distinse, i s'a oferit rangul de econom și înaintarea pe loc.

Dar, Iubiți creștini, aș putea și aș avea timp eu să enumăr acum toate faptele Sale, prin care Păr. Econ. Gheorghe a devenit atât de stimat? Aș putea să expun eu greutățile ce a avut de întâmpinat el, conducătorul băncii sale, pe marea furtunoasă a acestei vieți pământești?

Numai el singur știe, cum va fi condus o gospodărie și familie de 6 băieți și 6 tete! Numai el și cu venerata sa soție Paraschiva preoteasa, neîntrecuta gospodină care n'a avut fericirea să trăiască aceste clipe, spre a fi sărbătorită împreună cu scumpul ei soț.

Iubite frate întru Christos, Părinte Gheorghe,

Dumnezeu cel Atot puternic, ți-a dăruit zile ca să ajungi să fii serbat în această zi. El te-a înzestrat cu calități superioare, ți-a dăruit cinci talanți, cu cari ai

făcut zece; ai ajuns în vârful piramidei și pe culmea dealului, de unde privești operele în dreapta și în stânga.

Nevoile și necazurile ce ai întâmpinat, ni le spun căruntețea părului și barba cea albă ca ninsoarea; privește dar cu mândrie, seninătate și mulțămire suțlească! Uită toate necazurile și ispitele, căci „aceasta este ziua care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într'înșă“, și azi poți zice cu Marele Pavel, apostolul neamurilor; „Lupta cea bună m'am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit; de acum mi s'a gătit mie cununa dreptății, pe care mi-o va da Domnul judecător cel drept în ziua aceia; și nu numai mie, ci și tuturor, celor ce au iubit arătarea Lui“ (II Timotei IV. 7 8).

Iar noi, toți, cari te înconjurăm cu toată dragostea de frați întru Christos, am rugat, rugăm și vom ruga pe Bunul și Milostivul Dumnezeu, pe de o parte, să-ți mai dăruiască încă ani mulți și zile fericite, spre a putea să vezi și ultima odraslă așa cum dorești; iar pe de altă parte, ne vom ruga ca Dumnezeu și pe noi să ne învrednicească, dându-ne puterea și voința de a lucra în via Domnului 1/2 veac, spre a putea fi și noi sărbătoriți la fel; și ast-fel, înfățișându-ne înaintea Judecătorului Prea Înalt, să auzim adresându-ni-se cuvintele cele pline de mângâiere: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost pus, peste multe te voiu pune; intră întru bucuria Domnului tău!“ (Mt. 25, 21). Amin.

Econ. MIHAIL POPESCU,
Proistos. Parohul parohiei Valea-Mare
Județul Dâmbovița

Baptiștii dela noi se clatină.

În țara noastră, baptiștii au lucrat prin unelte viclene, ca și adventiștii, care au venit înaintea oamenilor cu fel de fel de făgăduieli mincinoase, doar de-or face pe creștinii noștri să treacă la ei. Nu numai mijloacele religioase au fost puse în lucru, ci foarte mult și mijloacele materiale, pentru a ademeni pe oamenii ciuruți de poftetele pământului.

În această privință, ziarul *Viitorul* dela 17 Martie c. ne face destăinuirii care merită să nu fie trecute cu vederea. Astfel, sub titlul de „Baptiștii trec la ortodoxism“, citim mai întâi cine sunt predicatorii baptiști. Ni se spune că aceștia sunt „oameni cu desăvârșire reduși din punct de vedere intelectual, deprinși ca, în loc să muncească, să predice și să exploateze pe naivi“. Zice că, în vremea din urmă, ei „împănaseră satele bănațene, dela Gura-Văii, până în spre Jimbolia“, adică de lângă Turnul-Severin, până aproape de granița sârbească. Apoi ziarul arată de ce fel de mijloace s'au slujit baptiștii. „La Sacosul Turcesc, de pildă, o comună românească, dar sărăcită în urma războiului, predicatorii baptiști au spus că toți acei cari vor îmbrățișa și răspândi credința lor, vor primi ajutoare și bani dela predicatorii centralei București, care au legături cu cea mai puternică bancă din America condusă și ea de baptiști.

Deși însă de atunci și până acum este o bună bu-

cată de vreme, făgăduiele nu s'a împlinit. Niciun om n'a primit bani așteptați. Atunci locuitorii înșelați, care, pe de o parte, s'au văzut înstrăinați de rudeniile, prietenii și cunoștii lor, fiindcă se lepădaseră de credința ortodoxă, iar pe altă parte, văzându-se trași pe sfoară și de nouii lor tovarăși de credință, — au pus mâna pe predicatorii bapțiști *Ilie Diaconu* și *Vasile Varlam* și s'au dus cu ei la jandarmi, plângându-se că au fost înșelați de aceștia, care i-au ademenit luându-le bani și lucruri.

De aci a urmat o ruptură în tabăra bapțiștilor. Căci cei păcăliți, în număr de 10, au trecut din nou la Biserica Ortodoxă, iar „la granița țării din Jimbolia, alți 20 de bapțiști s'au lepădat de „Satana“ după expresia țăranilor bănațeni“.

Tot asemenea lucruri povestește ziarul *Viitorul* s'au petrecut și în localitatea *Sinnicolaul Mare*. Câțiva soldați din compania 8 de grăniceri au fost ademeniți aci să treacă la bapțiști. Dar și-au dat seama de greșala făcută. și-au mărturisit păcatul lor și au trecut din nou la Biserica noastră.

Iată isprăvile bapțiștilor!

Călcarea odihnei din ziua Duminicii înaintea Senatului.

De mai multă vreme ziarele dau știrea neliniștitoare că legea odihnei din ziua Duminicii în multe locuri nu se mai ține în seamă. Mai cu seamă s'au scris că în orașul Roman se face această călcare, unde cântecele de petrecere ale cârciumilor se resfață în chiote neoprite, până în poarta episcopiei. Singurii paznici ai acestei legi au rămas membrii din societatea *Uniunea Funcționarilor Comerciali* din România, care aleargă și ei în toate părțile cerând ajutor, dar nefind prea ascultați. Astfel citim că o delegație a numitei societăți s'a prezentat înaintea d-lui ministru de interne Octavian Goga, în ziua de Sâmbătă, la 26 Martie c., înmânându-i un memoriu privitor la călcarea odihnei de Duminică în provincie. Delegațiunea a semnalat mai cu seamă faptul că la Roman magazinele sunt deschise toată ziua, iar cârciumile sunt chiar ocrotite.

D. Goga a încredințat pe delegați că va da porunci numai-decât ca, atât la Roman, cât și pretutindenea în țară, să se urmeze fără nicio știrbire urmarea, hotărâtă a odihnei de Duminică. Domnia sa și-a arătat și dorința vie ca slujbașii comerciali să folosească cum se cade timpul care li se lasă la sloboda lor întrebuintare în zilele de odihnă.

Noi vom vedea ce va urma, dar deocamdată trebuie să pomenim că și în Senat s'a auzit un glas de protest împotriva călcării care se face în această privință. Glasul s'a auzit în ședința de la 12 Martie a Senatului și a fost al d-lui senator *Purcăreanu*, care a făcut, în această privință, mai multe întrebări d-lui ministru de interne, și anume:

1. De ce se îngăduie călcarea neîncetată a legii repausului duminical, în toată țara și mai cu seamă în Moldova, unde se petrec lucruri mai grave decât înainte

de votarea legii? Dacă domnia sa are cunoștința că scopul acestei legi a fost pe deoparte acordarea unui repaos săptămânal muncitorilor și în special celor din comerț și, pe de altă parte, închiderea cârciumilor în ziua de Duminică, pentru a se opri, într-o oarecare măsură, prăpădul produs de alcoolism la sate și orașe, și mai ales în Moldova și Basarabia.

2. Dacă această lege a fost făcută în vederea salvării sănătății publice și pentru ocrotirea muncitorilor, de ce nu se respectă? Dacă d. prim-ministru și d. ministru de interne știu că, mai în toate orașele țării și mai cu deosebire în Moldova și Basarabia, cârciumile și prăvăliile sunt deschise Duminică toată ziua și că organele administrative și polițienești, deși sunt obligate a aplica legea sub sancțiunile art. 29, stau în pasivitate?

3. De ce nu se iau măsuri pentru închiderea magazinelor și a cârciumilor în orașul Roman, în zilele de Duminică, unde se ține mai cu multă evlavie ziua de Sâmbătă?

Pentru ce nu se mai iau măsuri contra d-lui Chef-neux, prefectul de Roman care, deși a primit ordine din partea d-lui Bucșan, subsecretar de stat dela interne, pentru stricta aplicare a legii rep. duminical, nu voește să respecte decât cererile câtorva negustori și nu ale legii, provocând agitații inutile?

4. Mai întreb pe d. ministru de interne, care este urmarea stăruitoarelor intervențiuni ale Asociației „Uniunea funcționarilor din comerț, industrie, bănci și birouri, care, în mod permanent, a cerut de la d-sa intrarea în legalitate a prefectului de Roman, precum și aplicarea legii repausului duminical pe tot cuprinsul țării?

Adresându-mă d-lui prim-ministru am făcut-o pentru că sunt încredințat că domniei-sale nu i s'a adus la cunoștință starea de lucruri provocată mai cu seamă în Moldova din cauza nerespectării legii repausului duminical și că d-sa, fiind încunoștințat, cel puțin de data aceasta va interveni cu autoritatea d-sale pentru aplicarea strictă a legii repausului duminical.

De măsurile ce se vor lua și de răspunsul ce-l voi primi, a zis d. Purcăreanu, atârnă dacă nu voi fi nevoit a adresa o interpelare.

Propaganda religioasă ortodoxă în provincie

Nu numai în București se întreprinde mișcarea religioasă culturală de care se tot citește prin ziare. Nu mai puțin aceasta se face și se întinde și în județe. Afară de faptul că preoții au cercuri culturale și că adunarea lor este totdeauna prilej de a face propagandă religioasă printre locuitori, dar se fac lucruri de acestea și deosebit. Astfel citim în ziarul *Cuvântul* (17 Martie 1927) că în județul Muscel, de pildă, sub cârmuirea Părintelui Protopop *N. Proca*, s'a început o vie mișcare în această privință. Preoții din protopopiatul său s'au pus harnic pe lucru. Intocmiți în cercuri pastorale, în care intră câte 7-8 preoți, sub cârmuirea preoților celor mai de seamă, ei străbat satele, propove-

duind cu cuvântul, făcând slujbe mărețe, dând cărțile fără plată, ajutând pe săraci și pe școlarii fără mijloace.

În această lucrare, ei urmăresc de aproape mișcarea sectanților, care urmărește pretutindenea, n'au mai putut înainta, au încremănit și n'au mai rămas decât 38 de rătăciți în tot județul.

Cum lucrează la țară, tot așa și la oraș. În Câmpulung, de pildă, se zidește un *Cămin Cultural* al Mânăstirii Negru-Vodă, ridicat prin stăruința Preotului *Gh. Stroian*, prin dania de 300.000 de lei făcută pentru aceasta de Banca „Sf. Gheorghe” și de persoane inimoase.

De două ori pe săptămână apoi, în fiecare Joie și Vineri, preoții țin conferențe, predici, împart ajutoare, cărți cu citiri cuviincioase și fac muzică religioasă. La toate aceste adunări, vine foarte multă lume.

Preoții umblă prin spitale și închisori, ducând ajutoare celor copleșiți de suferință și dând bune învățături.

În zilele Crăciunului, s'au împărțit daruri prin bisericile din județ și oraș în sumă de peste 200.000 de lei, din fondul milei creștinești. Aceste ajutoare au fost cuprinse în lucruri de mâncare, lemne și bani.

Cu plăcere luăm însemnare despre aceste frumoase lucruri de care citim, despre munca creștinească a preoților din Muscel și le urăm spor și împrejurări prielnice pentru a merge înainte tot mai bine.

Conferențele preoților în țară

Între întocmirile preoțești pentru ținerea de conferențe, una din cele mai de seamă este a societății „Solidaritatea” din Galați de care am mai scris. Ea își duce lucrul dârz înainte. În multe numere din ziarul „Galații Noi” din Galați, citim dările de seamă ale Părintelui *C. Andrei*, referent la Episcopia din Galați despre conferențele ținute. În nr. din 24 Martie c., citim despre a 7-a conferință, ținută de Păr. *Petre Gh. Savin*, sub titlul: *Evangelia, călăuză vieții*.

Sf. Sa a făcut mai întâi o introducere, vorbind despre starea morală a lumii de azi. A arătat cum toate nenorocirile vin asupra lumii numai din pricina imoralității în care trăește și care e urmarea necredinței. A spus că lumea nu poate fi tare în credință, dacă nu cunoaște evangelia cum trebuie. Nu toate păturile sociale văd evangelia la fel. Țăranul vede în ea o carte sfântă, în care e cuprinsă voia lui Dumnezeu. El e deprins a o vedea frumos legată, împodobită uneori cu argint și chiar cu aur; dar cam atât cunoaște el din această sfântă carte. În clipele lui de necaz, de multe ori o amestecă chiar în înjurăturile sale. Nici orășanul n'a pătruns mai mult în slova și duhul ei. În ce-i privește pe cei de sus, aceștia o socotesc ca o carte bună pentru prostime. Ei rostesc pe ea jurăminte pe care înțeleg să nu le ție. Câte odată găsești și oameni, care au o sf. evanghelie, o cetesc și încă mult, dar din nenorocire, și aceștia îi dau tâlcuiri unele mai deosebite ca altele. Aceștia sunt, de obicei, sectanții.

După cum vedem, spune Sf. Sa, cuvântul lui Dumnezeu, cuprins în Sf. Evanghelie, e străin sufletelor și el n'a pătruns așa cum trebuie spre a rodi adevărata viață creștină. Și totuși acesta e mijlocul de a face viața mai bună și aici vine datoria slujitorilor bisericii, de a deschide evangelia și inima celor ce-i ascultă și a face să pătrundă în suflete toată dragostea revărsată de Mântuitorul nostru Iisus Hristos; căci spune Sf. Sa, «Veniți la mine cei osteniți și însărcinați și Eu vă voi odihni pe voi». Așa a grăit Domnul nostru Iisus Hristos întregele omeniri. Cum pierе întunericul la arătarea razelor soarelui, cum se încălzesc toate de dulcea căldură a soarelui, așa, la cunoașterea sfintelor învățături cuprinse în evanghelie, va peri și ghiata urii dintre oameni și întunericul superstițiilor și a relelor deprinderi, atunci când cuvântul evangheliei va pune stăpânire pe suflete. Numai să fie păstorii harnici sămănători, iar poporul să fie ca pământul cel roditor de care vorbește parabola Domnului!..

Publicul numeros a răsplătit cu ropote din palme pe Păr. *P. Savin*, care a încălzit sufletele dornice de învățătură creștină.

A 8-a conferință urma să se ție Joi, 24 Martie la ceasurile 5 după masă, în sala Căminului Preoțesc din Galați, str. Sf. Nicolae Nr. 4.

Moartea Arhiepiscopului CONSTANTIN MORARIU.

Numai cu puține zile înainte, primisem cartea Părintelui *C. Morariu* din Bucovina, „Citiți, Citiți ce poate *Credința în Dumnezeu*” (Cernăuți 1927), eșită în a doua edițiune, prin care povestea despre minunile săvârșite la moaștele Sfântului Ioan cel nou dela Suceava, și nu avusesem când tipări cuvintele noastre de bucurie pentru eșirea din nou la lumina acestei cărți, — și iată că acum ne ajunse trista veste că Păr. Morariu nu mai este în viață..

Oh! ce preot a rost răposatul! Într'o vreme când se vorbea că avântul românesc ar mai fi slăbit în Bucovina, că puterile noastre nu mai sunt acolo dârze precum ar fi trebuit, în apărarea neamului și a credinței noastre răsăritene, Păr. Morariu stătea ca un stâlp al vremurilor de înaltă simțire. Pe dânsul nu-l ajunsese nicio moleșire, el știa să fie preot după duhul adevăratei preoții, pe dânsul nu-l amorțise niciuna din molipsirile cari scot pe oameni din via arătare a ceiace a fost neamul lor din vechi străvechi.

A fost preot ajuns la cele mai înalte dregătorii ale clerului de mir, făcând parte din înalta cârmuire consistorială a Mitropoliei Cernăuțului, a fost investit cu toate podoabele liturgice ale slujbelor noastre sfinte, dar cu toate acestea nimic nu l-a suit în amețelile prin care unii oameni își perd capul. El a fost un preot ca vechii sfetnici și duhovnici, înțelegând ca, dincolo de granița slujbelor oficiale și a scaunelor de sus, e mai frumos să rămâie totdeauna cu năzuința de a se apropia de pâlpăirea vie a sufletului și a vorbi acestuia

față către față. Mai mult decât om de cărmuire a treburilor, i-a plăcut să fie cărmaciul al sufletelor. N'a iubit forfoteala hârtiilor de cancelarie, ci mănuierea foilor de învățătură către sulele. Nu cancelaria și biroul, ci altarul și patralinul au fost dorurile lui. A fost adevărat preot după rânduiala lui Melchisedec, pentru care și-a și căpătat în Cernăuți o cinste și o venerațiune pe care nu mulți le pot dobândi.

Din pricina că inima sa îl îndruma mai mult către cărmuirea sufletelor prin preoție, în aceasta și-a turnat și el mai multă râvnă a lucrului său. Il ademenea partea practică a vieții bisericești, cea prin care nu privești teoriile cărților și încrucișările gândurilor, ci trăirea vie a sufletului care trebuie mânat părintește către limanurile credinței.

În multă vreme de când Păr. Morariu s'a făcut cunoscut în cercurile noastre bisericești din România veche, prin scrisul său în această revistă. Un tratat mai mare despre *Virtute*, tradus din nemțește, eșit mai târziu în volum, a fost tipărit, bucată cu bucată, mai întâi în această revistă. După război, nu mai puțin ne-am învrednicit de colaborarea sa, așa că trebuie să jălim pentru el ca pentru unul din ai noștri, care ne-a părăsit în mijlocul lucrului. Noi îl vedeam tot tipărind ba una ba alta și ne așteptam să mai primim ceva. Cu plăcere ne gândeam la clipa când va fi să citească rândurile noastre de dragoste și prețuire către vrednicia sa, pentru cartea eșită în a doua edițiune de care am pomenit. Voiam să ne arătăm în aceasta tot ce simțim noi și cum știm să îmbrățișăm pe acest vrednic patriarh al preoției bucovinene, când iată că plecă atât de iute din mijlocul nostru! Dar dacă așa a fost, că a trecut în lumea dreptilor, după ce de curând își tipărise din nou cartea sa, înseamnă că a fost lucrătorul care a stat la coarnele lucrului duhovnicesc până în clipa cea din urmă a vieții. Cinste lui că a murit muncind până la urmă, că a udat pământul ostenețelor duhovnicești cu sudoarea scumpă a muncii oboșite bătrânești până la pragul celor 73 de ani! Câtă pildă nu e în aceasta pentru alții care oboșesc curând sau care uită că munca trebuie să fie viața omului pe pământ!

Dar nu numai laturea duhovnicească a fost cea în care a strălucit Constantin Morariu. El a fost stejar vânos și pe teren național, în cea Bucovină în care nu era așa de ușor să fii bun și dârz român. Și pentru aceasta el a stat în toată cinstea înaintea fraților săi români și ci au trebuit să simtă o vie jale în Cernăuți că bătrânul preot a plecat pe meleagurile veșniciei. Cu dreptate scrie d. *Barbu Lăzăreanu* în *Adevărul* (23 Martie 1927) că „Trei zile de-arândul (dela 16 până la 18 Martie) tlamuri îndoliate au fâlfăit pe edificiile cari adăpostesc societățile culturale românești din Cernăuți“. Aceste așezăminte au pus pe ele haina jalei, pentru că Părintele Morariu a fost un mare suflet de român, care toată viața sa a fost simțit ca atare între ai săi. El a făcut literatură patriotică, scriind poezii pentru împrejurările naționale turburi de atunci din Bucovina. Multe

din stările românești de pe atunci se pot cunoaște din citirea poeziilor sale. El scria în laturea acestea încă la anul 1877. D. Lăzăreanu, în articolul din ziarul pomenit, spune că Păr. Morariu își va avea locul său de seamă în istoria culturală a țării prin zecile sale de broșuri, eșite mai întâi, bucată cu bucată, în ziare și care erau toate scrise în grai ușor de înțeles de toți.

O idee care s'a împlinit pe o scară mai largă mai târziu a fost de fapt a Părintelui Morariu. E vorba de *Institutul Biblic*, așezământul alipit pe lângă Sf. Sinod pentru tipărirea de cărți religioase. Ideia aceasta a fost însă a Părintelui Morariu. El a scris despre trebuința care se simte despre un așa așezământ și a și tipărit o traducere a sa „Cel mai mare bun din lume“, scrierea mișcătoare a englezului *Drummond*, carte care a eșit pe românește, prin 1911, prin osârdia Părintelui Morariu și care tot pe atunci a fost scoasă și de răposatul Arhiepiscop *Antim* dela Iași. Păr. Morariu a scris-o ca tipăritură a Institutului Biblic al său. De aici ideia de Institut Biblic a mers mai departe.

Toate ziarele au semnalat cu vie durere moartea Părintelui Morariu, înfățișând-o ca o vie pagubă pentru sufletul românesc din Bucovina. Așa, de pildă, *Viitorul* dela 21 Martie c., scria:

„*Glasul Bucovinei*“ spune că *Mercurea* trecută a încetat din viață, după o scurtă suferință, părintele consilier Constantin Morariu din Cernăuți.

„Cu părintele Morariu Bucovina și patria română mărită, pe care a slujit-o cu condeii săi până în clipa morții și pe care a dorit-o și a întrezărit-o, în arzătoarea sa iubire de neam, pierde pe un scump și rar fiu al ei. Preot după rânduiala lui Melchisedec, creștin cu sufletul curat și cu inima caldă, luptător național neînfrânt, om cinstit și bun fără seamă, preotul Constantin Morariu și-a împlinit viața și nemărginit de bogata sa activitate pastorală și literară cu viața românească a Bucovinei timp de aproape o jumătate de secol.

„Cuvântul său cald și sincer, creștineștile sale îndemnuri de iubitor păstor sufletec, scrisul său de o uimitoare bogăție și iubire de oameni, îi asigură în amintirea Românilor din tote colțurile patriei noastre mărite cea mai pioasă și nesfârșită recunoștință. Ziarul „*Glasul Bucovinei*“, pierde prin părintele Morariu pe unul din distinșii, credincioșii și statornicii săi cititori sufletești și pe cel mai bun chip de colaborator al său“.

Moartea sa s'a petrecut *Mercuri*, la 16 Martie c., și a fost înmormântat *Vineri*, la 18. În mormântarea a fost un viu prilej de arătare a dragostei vii și a venerațiunii adânci de care se bucura în sânul poporului său. Cu acel prilej, au vorbit I. P. S. Mitropolit *Nectarie*, d. *I. Nistor*, fost ministru, Păr. *V. Gheorghiu* profesor universitar în Cernăuți și mulți reprezentanți ai așezămintelor și societăților în sânul cărora răposatul a muncit. El lasă un nume de toată vrednicia și noi trimitem în tristatei sale famili mărturisirea viei dureri pe care o simțim alături de ea, iar pe urmele răposatului strigăm:

Dumnezeu să-l odihnească în pace în sânurile dreptilor!

IAR DESPRE VLĂDICA TEODOSIE.

Am scris, în nr. trecut, despre Vlădică *Teodosie*, fost al Romanului, care a murit în luna trecută la Mănăstirea Neamțului. Inima ne îmboldește să mai scriem din nou despre răposatul, pentru că revista *Luminătorul* dela Chișinău (15 Fevr. — 1 Martie) ne-a venit în această privință cu un document care aruncă o nouă lumină asupra răposatului.

Mai întâi, noi am scris că Vlădică *Teodosie* a murit la 7 Februarie. Nouă așa ne-a venit știrea. În ziare citisem mai nainte că a murit *Duminică* la 6. Acum *Luminătorul* spune că a murit în ziua de 4 Februarie. Ne oprim la aceasta însă numai ca amănunt, pentru fixarea unei date. Acum însă voim să vorbim despre altceva.

Vlădică *Teodosie* a murit bolnav. Se făcuse mai bine, dar de sănătate deplină nu se putea vorbi. El era ruinat. Cu toate acestea urmărea tot ce se petrece în Biserică, cu multă sete și interes, mai mult decât te-ai fi așteptat, după cum dovedește o scrisoare scrisă cu 4 zile înainte de moarte, în care cere lămuriri d-lui *Tomescu*, profesor la teologie și secretar-general al arhiepiscopiei din Chișinău, despre fapte de amănunt din Biserica noastră. El citea tot ce se petrece și-l interesa să știe și multe pe care nu le putea afla dela Neamțu. Citea tot ce i se trimetea și, credincios vechiului sau obicei de om bine crescut și cunoscător al vieții civilizate, îi răspundea numai-decât la tot ce-i scriai sau trimeteai. Iată, așa a fost până la moarte. Pe ziua de 31 Ianuarie, se simte ceva mai bine cu sănătatea după boală, și scrie d-lui *Tomescu* la Chișinău, mulțămindu-i de trimeterea calendarului Arhiepiscopiei Basarabiei și de primirea gazetei *România Nouă* din Chișinău, la care se și abonează. Spune că a citit toate cele trimese, dar cere lămurirea unei nedumeriri: Cine este d. *Teodor Popescu* dela Chișinău, care a învățat la Atena și la Berlin și la Paris? Să fie tot una cu avocatul *Popescu Tudor* din Societatea Ortodoxă?

Vedeți cum bătrânul Vlădică era cu mintea vie și limpede! El stătea cu trupul bolnav, cu ochii abia mai putând descurca ceva, dar încolo mintea fiindu-i limpede și sufletul viu și plin de sete a afla ce se petrece în Biserică.

Luminătorul reproduce toată scrisoarea către d. *Tomescu*. Ea este un frumos document despre răposatul și noi am crezut că este o faptă bună să pomenim și acest amănunt despre cel de care am scris în nr. trecut.

PENTRU D. IORGA ȘI ÎMPOTRIVA ALCOOLISMULUI

D. N. Iorga a avut anul trecut și anul acesta două amărăciuni de ordin material, care însă trebuie să fie amărăciuni ale întregii suflări românești. Mai întâi, ziarul său mare și întins, care eșea pe patru pagini logate, a trebuit să-și înceteze aparițiunea și să iasă într'o măsură mai mică, în chipul unei reviste. Se în-

țelege, pentru o activitate ca a d-lui Iorga, cheltuită în țara aceasta ca a niciunui altul, publicul românesc ar fi trebuit să vie cu alt sprijin și să nu lase această foaie să slăbească. E adevărat că s'a întors acum la chipul de foaie zilnică, dar cu toate acestea *Neamul Românesc* tot nu poate eși în patru pagini. Greu se va plăti acest public de tot ce d. Iorga face pentru dânsul cu atâtea jertfe și lipsuri. Al doilea, nu e multă vreme de când focul a mistuit așezămintele culturale ale d-lui Iorga la Vălenii-de-Munte. Nu cu prea mare mișcare, publicul nostru a ascultat glasul ziarului *Cuvântul* și a început a scoate din pungă câteva parale pentru ridicarea din nou a acelor așezăminte. Noi urmărim mersul acestei liste număr cu număr în *Cuvântul* și vedem că nu merge cu prea multă putere, deși, oricum, trebuie să fie o mângâiere și o încurajare pentru apostolul dela Văleni, care de atâtea ori a trebuit să fie amărât. Poate că suma se va sui la câteva milioane și va ajunge pentru clădirea din nou.

Dar ceiace ne-a plăcut mai mult în cele făcute până acum pentru această subscriere, a fost scrisoarea Inalt Prea Sfințitului Mitropolit *Pimen* al Moldovei către ziarul *Cuvântul*. Căci Inalt Prea Sf. Sa, trimețând suma de 1000 de lei, pentru a contribui la lucrarea de ridicare din nou a așezămintelor d-lui Iorga, găsește prilej să arunce o săgeată împotriva alcoolismului, luptă pe care Inalt Prea Sf. Sa o poartă de multă vreme cu vrednicie împotriva acestei nenorociri naționale. Deci Inalt Prea Sf. Sa scrie către ziarul *Cuvântul*: *De ce n'a dat Dumnezeu ca, acel năpraznic foc, să fi distrus din temelie una din multele fabrici de spirt, care au umplut țara noastră mărită și mai ales Moldova întregită și o parte din Ardeal?*

Spirtul blestemat, care e produsul acestor fabrici, otrăvește bietul nostru popor și-l ucide înainte de vreme, spre paguba și degenerarea neamului.

Ceeace nu face focul, trebuie să facă conducători poporului, oprind prin legi această primejdie națională

Necazurile Bisericii Ortodoxe Românești peste munți între minoritari.

Orașul *Mercurea Ciucului* de peste munți nu e departe de granița României Vechi. E mai sus de Brașov, dar nu prea departe de granița Moldovei spre Oituz. Totuși frații noștri ortodocși de acolo n'au biserică. Ei își săvârșesc slujba lor într'o încăpere a prefecturii. Preotul *Iancu C. Bărbat* și-a dat toate silințele, stăruind la prefectură și în consiliul comunal, ca să se clădească o biserică românească ortodoxă. Până acum însă nu s'a ajuns la niciun capăt, pentru că consiliul comunal, alcătuit în cea mai mare parte din străini, nu vrea să dea un teren pe care să se zidească biserica noastră.

Prin hărnicia râvnitorului preot și prin dragostea bunilor credincioși ortodocși, s'au strâns până acum 600.000 de lei pentru zidirea bisericii. Se înțelege că atâta sumă nu ajunge, dar cu dorul de a avea biserica

lor, credincioșii care au adunat atâta, vor mai aduna încă și vor putea ajunge la un capăt în ce privește banii de cheltuit.

Dar silințele lor au fost zădărnice până acum de împotrivirea consiliului comunal care, cu niciun preț, nu vrea să vadă ridicându-se în Mercurea Ciucului, adică într-o Unguri îndârjiți, un locaș de închinare românească. Este bine de știut aici că, pe când acel consiliu comunal, cu 11 voturi din 15, n'a încuviințat cererea Românilor de a căpăta un loc pentru zidirea bisericii, orașul însă a fost împroprietărit de Stat cu 2100 de jugăre, care prețuiesc peste 80.000.000 de lei. Deci pe când orașul capătă așa de mult, același oraș, prin părinții săi din fruntea comunei, nu vrea să dea o bucățică de loc pentru zidirea unei biserici!

Întă cum trăiesc Românii între cei de altă credință!

OSANDIREA UNUI ADVENTIST

După dezbateri care au durat trei zile înaintea Consiliului de război al Corpului 2 de Armată din București, predicatorul adventist Iohan Bauer a fost osândit la un an închisoare și 50.000 de lei amendă. Incepută judecata de Sâmbătă, la 19 Martie, ea s'a încheiat Marți, la 22. Avocații învinutului au fost d-nii *Dem. Dobrescu*, fostul decan al baroului avocaților și prezidentul Uniunii avocaților din România; *Pompiliu Ioanițescu*; *Cezar Partenie*, profesor la Universitatea din București, și alții. Acuzator a fost d. Locot-Colonel *Titus Carapancea*, care a vorbit ca un apostol pentru apărarea credinței noastre. La proces a luat parte multă lume. Au fost de față și mulți preoți, care au luat cuvântul în proces: Păr. *Petre Chiricuță*, care a luat parte dela întâia ședință și care s'a ciocnit cu avocații; Păr. *Marin Ionescu*, despre care ni s'a spus că a vorbit foarte viu și convingător; Păr. *Inocențiu Ștefănescu*, fost protoiereu și azi preot militar; Păr. *Georgescu-Silvestru* și Păr. *Alexandrescu* dela biserica *Floreasca* din București. Amestec viu în acest proces a avut și cântărețul *Teșilă* dela biserica *Floreasca*, care a și dat pe față cele văzute la adventiști, cu batjocurile lor împotriva preoților ortodocși. Au fost de față la proces și mulți marturi, care au avut de spus câte ceva împotriva adventiștilor.

Comisarul regal d. *Carapancea* a spus, în rostirea învinuirii aduse lui Iohan Bauer, că nu face proces conducătorului adventist, ci predicatorului Iohan Bauer, care s'a făcut vinovat de faptul că, în seara zilei de 13 Februarie, a. c. în urma unei predici, a desfășurat înaintea celor de față, care erau ca la 200 de oameni, scene batjocoritoare pentru Biserica Ortodoxă, care este Biserica dominantă a Statului român. A arătat apoi că de primejdioasă este credința adventistă care propovăduiește învățături protivnice alcătuirii Statului nostru. Cu s'ar întâmpla, a zis d-nea sa, dacă la vreme de război, am avea în armată 10% adventiști care vor spune că nu pot să ridice arma împotriva vrăjmașului și ar dezerta dela datoria lor? A adus apoi laude Bi-

sericii Ortodoxe care a pregătit sufletul național, în așa fel, încât am fost în stare a face marea opintire dela Mărășești.

Domnia sa a răsturnat apoi clenciul cu care se apăra Bauer, că el a înfățișat în proiecțiuni chipuri de preoți beți, ca să combată alcoolismul! Toți suntem una, a zis comisarul regal, în a osândi vițiul beției, dar oare pentru aceasta trebuie batjocorită religiunea țării, aducând ca privesc de beție tocmai un preot? Deci suntem batjocoriți în însăși casa noastră în ce avem noi mai sfânt. Și cine face aceasta? Un venetic, pripășit la noi de ieri-alaltăeri, care vine să ne batjocorească pe noi, în tața unor oamei fără învățătură, care dau apoi altă proporție faptelor și sunt astfel ațâțați împotriva noastră. Deci a cerut consiliului o pedeapsă exemplară, care, cu toată vorba multor avocați, n'a putut fi încredințat despre nevinovăția lui Bauer și a dat cunoscuta hotărâre de osândă.

Și acum să arătăm și noi în ce se cuprinde în proiecțiunea dată de Bauer, în care erau înfățișați preoți ruși beți.

Dacă pe pânza proiecțiunilor s'au arătat preoții în odăjdii și diaconi beți, înconjurați de femei, urmează că în adevăr au fost văzuți undeva preoți beți îmbrăcați în odăjdii și tăvălindu-se în fapte urâte? Așa ar zice cineva. De oarece aceste chipuri se văd pe pânză, urmează că ele au fost fotografiate undeva, după cum ele s'au înfățișat, și apoi, pe temeiul fotografiilor, s'au făcut prelucrări mai departe pentru proiecțiuni.

Așa ar crede cineva. Ar zice că acestea nu se pot născoci, pentru că au fost prinse la fotografie, și fotografia nu cuprinde ce nu este. Și e adevăr că fotografia nu înșală. Pe placa ei se așterne ce i s'a înfățișat.

Dar ce i s'a înfățișat?

Imbraci niște oameni ca preoți, îi potrivești cu bărbi și păr lung, cum ai face pentru teatru, îi înveți să se arate beți, pui și femei în jurul lor, dedându-se la fapte rușinoase sau la bătăi de joc pe socoteala preoților beți, și pe urmă îi fotografiezi.

Urmează că aceia au fost preoți?

Așa s'a tăcut și în cazul acesta. Plăcile acelea pentru proiecțiuni, pe care le-a folosit Bauer, au venit din Rusia. Acolo, unde se duce luptă aprigă împotriva religiunii, preoții sunt înadevăr înfățișați așa înaintea poporului, prin fotografii mincinoase, pentru ca lumea să creadă că are înaintea preoți beți. Dar este minciună... minciună croită de propaganda protivnică religiunii și preoților.

Acesta e adevărul și cu proiecțiunea lui Bauer. Deci să vii în țara mea și să mă batjocorești cu lucruri făcute anume pentru a stârni lumea împotriva preoților? Se poate învoi una ca asta?

Este o faptă care merita pedepsită și noi zicem că cu dreptul a fost pedepsită. A fost numai o batjocură. A fost o viclenie și o înșelare a poporului, lucruri cu totul nevrednice de o propagandă care zice că răspândește adevărul.

D. C. G. *Costaforu*, discutând osândirea lui Bauer,

în *Adevărul* de la 26 Martie c., ia de adevărată ticluirea proiecțiunii și spune că, deși adventiștii n'au făcut bine, înfățișând o astfel de proiecțiune, dar cazuri de acestea sunt și se găsesc și la noi.

D-nia sa mai ia de bună arătarea adventistului că nu se făcea decât propagandă împotriva beției și de aceea a arătat chipuri de oameni beți, ca să se vadă ce rău le stă. Mai întâi, lucrul e cusut cu ață albă, fiindcă de ce e nevoie să înfățișezi preoți pentru a biciui beția? Al doilea, după cum spune și d. Costaforu, preotul beat eșea dela o pomană. Dar arătările de mai nainte din alte ziare spun că era vorba de preot și diacon îmbrăcați în odăjdii. Aici se vede însă minciuna: dela pomană nu se iese în odăjdii. Căci ai avut patrafirul pe tine până ai isprăvit slujba, dar apoi la masă nu mai ai odăjdii. Dacă însă preoții sunt arătați eșind dela pomană în odăjdi, înseamnă că e lucru ticluit cu oameni îmbrăcați ca preoți.

Iată fapte pe care d. Costaforu nu le bănuiește și care dau altă îngreuiare vinei lui Bauer. Deci ce să-l mai acoperi cu poala luptei împotriva beției? Aceasta e o curată scornitură. Așa se face astfel de luptă? De ce neamțul Bauer nu și-a luat Nemți de ai lui, cu ochii sticloși și nasul roșu, care umplu și berăriile lor, pentru a se lega de beție?

Oricât înfățișează d. Costaforu chestiunea pe tema aceasta, e văzut că lucrurile nu stau așa. Deci trebuie să cunoști mai întâi fapta, pentruca să-ți poți rosti o judecată adevărată.

Osândirea unui preot pentru neastâmpăr împotriva calendarului

În ziua de Marți, la 22 Martie c., s'a judecat înaintea Consiliului de Război al Corpului 3 de Armată din Chișinău procesul pornit împotriva preotului *Vladimir Poliacov*, pentru nesupunere către legi și stăpânire.

Acest preot este fugar din Rusia și s'a adăpostit în Basarabia de prin 1923. El a fost îngăduit de arhiepiscopie să se așeze la mănăstirea de maici *Răciula* și să slujească acolo ca preot.

Venind la noi, acest preot a găsit în vigoare calendarul îndreptat. El însă îndată s'a zbârlit împotriva și a pornit să răsvrătească și maicile și pe oamenii din împrejurimi. Aceștia, ațâțați astfel, s'au pornit la fapte de vrăjmășie împotriva arhiepiscopului și a preoților. Maicile au ajuns până acolo încât au sărit la bătaie și împotriva Preotului *Vasilescu* dela catedrala din Chișinău, care cu mare greu a putut scăpa din mâna maicilor.

Înțelegându-se că toate acestea vin dela fugarul Poliacov, el a fost înlăturat dela Mănăstirea Răciula și numit preot ajutor în Chișinău. Dar nici aici nu s'a astâmpărat.

Fiind înlăturat și de aci, Poliacov s'a dus în Serbia, unde se află episcopii ruși fugari și care sunt foarte oțărâți împotriva noului calendar. Dela aceștia, Poliacov a căpătat și o scrisoare către suflarea creștinească din Basarabia. Indreptarea calendarului este blăstămată, iar

organele bisericesti sunt îndemnate să nu urmeze noului calendar.

Intors în Basarabia și având acea scrisoare, Poliacov s'a pus pe treabă și mai viu, făcând încă și propagandă rusofilă. De data aceasta, el n'a putut scăpa numai cu îndepărtările și a căzut pe mâna puterii militare.

Consiliul de războiu a fost prezidat de d. Colonel *Corijescu*, comandantul regimentului 10 vânători. Acuzarea a fost rostită de d. căpitan *Tomita*, comisar regal. Preotul s'a înfățișat liber la judecată. El a mărturisit că este în adevăr părtașul vechiului calendar, însă a tăgăduit că ar fi făcut ațâțări.

Comisarul regal a cerut osândirea lui pentru uneltire.

Locotenentul *Mocanu*, apărător din oficiu, a cerut judecătorilor blândețe.

Consiliul, intrând în deliberare, după câteva minute, a osândit pe Preotul Poliacov la o lună închisoare, 5000 lei amendă și 500 lei despăgubiri către stat. Preotul a fost întemnițat chiar atunci la închisoarea militară.

Arhim. SCRIBAN

† Iconomul Ioan Săndulescu

Este adevărat oare că viața noastră, trăind-o în lume, este o suferință? Glasul poezilor o afirmă, morala spune că este pregătirea pentru o nouă viață „viață vecinică”; poporul simplu, dotat dela D-zeu cu forțe superioare de obiceiuri trăite, a scos concluzii practice: „creința și munca este viața noastră”. — Din această lume a poporului simplu, dar dotat, s'a născut fostul predicator al moralei creștine în anul 1881 luna Martie ziua 22, Preotul *Ioan M. Săndulescu* din Comuna Căciulata-Dolj.

Terminându-și cursurile seminariale, s'a preoțit pe seama parohiei comunei lui natale la anul 1902, — chemându-l aci interesele familiare. Sărac, sat mic și rău, l-a mai dăruit D-zeu și cu șapte copii. Ș'atunci: Doamne ajută-mi, la muncă! În apropierea parohiei vacante, chemat de cineva, imediat pleca, fie zi, fie noapte, mâncat sau nemâncat. Cui nu-i este cunoscută oare munca titanică a Părintelui Ioniță dela Căciulatu și slujba lui conștiincioasă? Toate le făcea spre mulțumirea lui D-zeu și a sătenilor.

În sat iubit ca un părinte model, între preoți respectat pentru purtarea bună și priceperea lui, el era convins de „labor improbus omnia vincit”

Organele bisericesti superioare deaceea l-au onorat cu rangul de iconom, iar noi preoții centrului „Terpezița”, Dolj l-am ales Înainte-Stătător. Aci disciplină, muncă și ordine. În toamna anului trecut, cade bolnav de o boală contractată din cauza prea multei munci și greutateți, care, în noaptea zilei de 1 Martie a. c., îi curmă firul vieții, fiind atât de necesară în primul rând familiei lui, cât și nouă preoților și sătenilor.

Mergi iubite Părinte, în lumea duhurilor! Te plângem noi, preoții, te plâng sătenii, te plâng soția și copiii tăi. Tu, cel care ai semănat numai pace, ordine și muncă, ne lași nouă o cale demnă de urmat.

Iar tu, Doamne, din înălțimea slavei tale, caută spre trupul cel neînsuflăit al robului tău, Preotul Ioan și

așează sufletul lui în loc luminat, în loc de verdeață, în împărăția cerurilor. Caută Doamne și spre nefericita lui soție și copii, lăsați de bărbatul și părintele lor de prea devreme, arătându-le tu lor calea adevărului tău!

Dumnezeu să l odihnească în lumea dreptilor! Amin.

Pr. I. CALAF. VELA.

Conferențele celor două „Solidarități“. — Noi azi avem în țara românească două societăți creștinești care poartă numele de „Solidaritatea“. Una este a prooșilor din Galați, și alta este cea din București, cercul social-creștin, cârmuit de d. Dr. *Șt. Bogdan*, și la care lucrează cu râvnă d. Dr. *V. G. Ispir*, profesor la facultatea de teologie din București, și alții.

Amândoi aceste două societăți întreprind o activitate culturală. Despre cea din Galați, am scris și în nr. trecut al acestei reviste, arătând că și-a deschis seria conferențelor, prin cuvântul scriitorului acestor rânduri, în ziua de 2 Fevruarie a. c., în Galați și că a continuat prin glasul părinților *C. Andrei* și *C. Grumăzescu*, amândoi din Galați. Despre ea, putem continua acum spunând că șirul lucrărilor a continuat prin alte două conferențe, ținute, una la sfârșitul lui Fevruarie, și alta la începutul lui Martie, de Părinții *Șt. Arșic* și *I. Beldie*, amândoi profesori în Galați.

Păr. Arșic a vorbit despre *Fericire*, Păr. Beldie despre *Nefericire*. Sf. Sa a făcut mai întâi un mic rezumat al conferenței înainte-vorbitorului său, iar apoi a desfășurat subiectul său spunând că, dacă pe pământ fericirea e mai mult o dorință, nefericirea e o dureroasă stare de fapt. Spune că nefericirea este o stare de nemulțămire pentru toate suferințele și nedreptățile încercate pe pământ de toată lumea. Pentru dovedirea acestor spuse, Sf. Sa a adus citate din Vechiul Testament, precum din cărțile *Eclesiastului* și din *Proorocii Isaia*, *Ieremia* și *Ezechiel*. Dă apoi pilde din viața trăită și citate din Noul Testament, prin care arată că Domnul Hristos a avut în vedere mai cu seamă pe cei nenorociți, nefericiți și nedreptățiți.

Singurul chip de a birui nefericirea, care este nedespărțită din viața omului pe pământ, zice Sf. Sa este de a ne înarma cu pavăza credinței și cu virtutea răbdării, pentru că Domnul Hristos a spus că „Celce va răbda până în sfârșit acela se va mântui“.

Joi, la 10 Martie, urma să se ție a șasea conferință a „Solidarității“ gălățene de către Păr. Diacon *I. Georgescu*, profesor în Galați.

„Solidaritatea“ din București a dat în știre acum că a orânduit să ție un șir de conferențe de o măsură mai largă, anume să-și trimeată misionarii ei în toată țara, mai cu seamă în ținuturile nou alipite la Țara românească. Astfel citim că:

d. Prof. Dr. *V. G. Ispir* va vorbi la Cluj despre *Alianța mondială pentru înfrățirea popoarelor prin biserică*;

d. Prof. Dr. *Ștefan Bogdan*, va vorbi la Arad despre *Știință și credință*;

d. Prof. Dr. *Șerban Ionescu*, la Oradea Mare despre *Morala creștină ca bază a păcii mondiale*;

d. Prof. *M. Berceann* va vorbi la Chișinău despre *Propaganda cultural-religioasă*;

D. Prof. Dr. *I. Matei* la Sibiu despre *Ordinea socială*.

D. *N. Rusu-Ardeleanu* va vorbi la Sighișoara despre *Mișcarea social-creștină*.

Ce socotește despre Biserică noul partid țărănesc. — Partidul țărănesc înființat după război, rupându-se în două, noua tabără de sub cârmuirea d-lui Dr. *N. Lupu*, făcându-și o programă proprie, citim în ea despre Biserică următoarea mărturisire.

„Biserică ortodoxă creștină a fost în cursul vremurilor nu numai pavăza morală a sufletului românesc, dar și scutul său național. Toată grija va fi dată pentru întărirea credinței, și, printre cele dintâi, vor fi: Publicarea Bibliei în ediții populare ieftine și răspândirea ei, completarea și mai ales perfecționarea personalului cultului; dezvoltarea predicii religioase, și, prin opera de fapte vii, iubirea de aproapele. Nu vom neglija nici celelalte culturi, cărora o deplină libertate le va fi acordată. Orice religie monoteistă e un factor de disciplină morală a individului și deci de progres al Statului și societății.

Ce făceau adventiștii în țara noastră. — In curgerea lunii Martie c., poliția din București a făcut mai multe cercetări la casele de rugăciune ale sectanților. La casa de rugăciune a adventiștilor din strada Popa Tatu 38 din București, comisarul regal *Dan Pascu*, și cu inspectorul de poliție d. *Dașchievici*, au găsit pe predicatorul advenist *Iohan Bauer*, despre care au aflat că, în predicile lui, se servea de fotografii prin care batjocorea pe preoții ortodocși. S'a făcut dovada că acest predicator întrebuința o lanternă magică, prin care înfățișa tovarășilor de credință scene cu batjocuri la adresa preoților. Lucrul acesta a fost văzut mai întâi de d. *Teșilă*, cântăreț la biserica *Floreasca*, din București, care a denunțat cele văzute. Autoritățile au descoperit fotografiile și clișeele de care se slujea Bauer. Ele a fost confiscate.

D. comisar regal Pascu a pus apoi peceți pe casa de rugăciuni din strada Popa Tatu, oprind cu aceasta folosirea acelei case de rugăciuni, iar predicatorul a fost arestat și dat în judecată pentru batjocorirea Bisericii dominante.

În legătură cu faptul acesta, Consiliul de războiu a luat măsuri ca să se cerceteze amănunțit chipul cum se face propaganda la casele de rugăciuni ale cultelor nerecunoscute de Stat.

Procesul lui Bauer, care se află arestat la Jilava, urmează să se judece la 19 Martie c.

Adăogăm după ce am scris acestea că a fost judecat și osândit la un an închisoare și 50.000 de lei amendă.

Activitatea bisericească culturală

Este azi o mare întrecere pentru a face această muncă pe cât se poate mai vie. Preoții, studenții în teologie, chiar și seminariile și cântăreții s'au pus cu

EXTERNĂ

INSEMNAȚII DESPRE CONFERINȚA MONDIALĂ PENTRU UNIREA BISERICILOR (WORLD CONFERENCE ON FAITH AND ORDER)

Am citit, la vremea sa, în revista „Biserica Ortodoxă Română” la nr. 7 din luna April a. 1923 pag. 54 la titlul „Știri”, ca cine ar dori să se puie la curent cu pregătirea conferinței mondiale pentru unirea Bisericilor ortodoxe și organizare, n'are decât să ceară tipăriturile acestei organizări dela secretarul general al organizării de pe atunci, *Robert H. Gardiner*, orașul *Gardiner*, *Malmo*, *Walter Street 174*, Statele Unite. De acolo, le va primi gratuit în limba englezească, franțuzească și nemțească. Având și eu interes de a cunoaște pregătirile pentru conferința mondială pentru credință și organizare a Bisericilor creștinești, ce avea să se ție în luna Mai a. 1925 în orașul Washington, m'am îndreptat în scris la adresa recomandată. După oarecare vreme, am primit un pachet cu mai multe broșuri în limba nemțească cu informațiunile dorite, și mai târziu o scrisoare în limba englezească. Precum eu nu cunosc această limbă, căutam pe cineva care o cunoaște. Și iacă, l-am găsit tocmai în comuna mea *Bilca*, județul *Rădăuți*, în persoana unui evreu, care a petrecut înainte de război mai mulți ani în America și cunoaște limba englezească în grai și în scris. Acesta, la rugămintea mea, mi-a tradus scrisoarea primită. Ea sună astfel: «*World Conference on Faith and Order*. Oficiul Secretariatului, Iulie 26, 1923. Parohului *I. Bucevschi*, *Bilca* lângă *Rădăuți*, *Bucovina*.—Dragă Domnule, acum câteva zile, V'am trimis publicațiunile noastre despre Conferința mondială pentru apropierea bisericilor în credință și organizare, în limba germană, și m'aș bucura, dacă mi-ați trimite și alte adrese, cărora să le pot trimite aceste publicațiuni.—Ne-ar bucura foarte mult, dacă și în România am dobândi prieteni, ca și'n toată lumea, cari s'ar ocupa cu întrebările răscolite de noi, spre a ajunge la rezultatul dorit. Salutări sincere. *Robert H. Gardiner*».

La această prietenească scrisoare, i-am răspuns în limba nemțească cam astfel: «*Bilca*, județul *Rădăuți*, *Bucovina*, România la 22 August 1923. „Dragă D-le *Gardiner*, am primit publicațiunile, ce mi le-ai trimis, precum și amabila scrisoare. Îți mulțămesc din inimă pentru toate. Mă grăbesc să vă împlinesc dorința, trimițându-vă unele adrese de ale colegilor și cunoscuților mei, pe cari, de bună seamă, că-i interesează întrebarea vajnică despre apropierea Bisericilor creștinești”. După ce i-am adăogat mai multe adrese de ale unor prieteni dela Facultatea de teologie și consilieri consistoriali din *Cernăuți*, precum și de ale unor colegi preoți din *Bucovina*, i-am mai scris: „Apropierea diferitelor Biserici creștine ne preocupă și pe noi iști din România. Invățatul teolog *Iulius Scriban*, arhimandrit în *București*, a publicat în revista teologică „Biserica Orto-

doxă Română” din *București* tratate însemnate privitoare la întrebarea despre unirea Bisericilor creștine. Tot așa și conferințele preoțești din această parte a României se ocupă cu această întrebare, pe cât de interesantă, pe atât de dorită. Noi toți cei cunoscători de cauză așteptăm cu nerăbdare rezultatul conferinței dela *Washington*. Cu salutări sincere, Pr. *Ioan Bucevschi*”.

De atunci și până astăzi, primesc din America tratate periodice și foi volante în limba nemțească în chestia pregătirilor pentru conferința mondială pentru apropierea Bisericilor în credință și organizare. În aceste tratate, cetim lucruri de foarte mare interes pentru noi ortodoxii. Așa cetim, că delegația americană, compusă din episcopul *Lord Peter Anderson* din *Chicago*; episcop *Boyd Vincent* din *Southern Ohio*; episcop *Reginald Weller* din *Fond du Lac*; arhidiacon *Dr. Talbot Rogers* și preotul *Dr. Eduard Parson*, și însărcinată cu misiunea de a intra în contact cu Bisericile creștine din Europa, a vizitat în anul 1918 orașele, *Atena*, *Smirna*, *Constantinopol*, *Sofia*, *București*, *Belgrad* și *Roma*. În *Roma*, delegația s'a despărțit. Episcopul *Reginald Weller* din *Fond du Lac* și arhidiacon *Dr. Talbot Rogers* au plecat la *Alexandria*, *Cairo* și *Ierusalim*, iar ceilalți tovarăși din delegație au plecat la *Paris*, *Londra*, *Norvegia* și *Svedia*. Din cauze politice: delegația n'a atins *Rusia* și *Germania*.

Despre cele isprăvite la noi în țară, delegația spune următoarele: „În România am venit în contact cu mult mai puțini oameni, de cât în alte țări. Aceasta, nu din cauză de neprevenire sau lipsă de interes din partea Bisericii române, ci din cauză, că telegrama, ce am expediat-o după îndemnul Ministrului român la *Atena*, cu care ne-am anunțat vizita la *București*, a ajuns acolo abia în noaptea înainte de sosirea noastră. Episcopul *Nifon Ploșteanul*, vicarul Mitropoliei,¹⁾ era tocmai absent din capitală, și de aceea sosirea noastră a fost neașteptată și neanunțată. Indată însă, ce-a auzit de sosirea noastră, s'a reîntors și ne-a primit cu multă bunăvoință. Ni-a pus unele întrebări despre conferință, planul, scopul și membrii ei și despre timpul și locul întrunirii ei. Preasfinția Sa mi-a comunicat, că scaunul mitropolitan și unele scaune de episcopi sînt vacante, din care pricină nu se poate întruni Sfântul Sinod. A luat însă asupra sa, că îndată ce scaunele chiriarhale vacante se vor ocupa, și sinodul se va putea convoca, să aducă la cunoștința lui și misiunea noastră. Ni-a spus și aceasta, că acuma după război se va rețere

1. Vicar al Mitropoliei însă nu era Episcopul *Nifon*, care pe atunci era episcopul *Dunării-de-jos* din 1909, ci *P. S. Arhieru Platon*. — Nota *Arhim. Scriban*.

cam mult timp până ce se va așeza ordine în țară și se vor putea ocupa și scaunele episcopale. Totuși crede Preaștințitul, că Biserica română se va decide repede și favorabil în materia conferinței. Ne-am prezentat și Ministrului pentru instrucțiunea publică, Dr. *Anghelescu*, care ne-a asigurat, că Sfântul Sinod român va trimite delegați la conferința mondială, și-și va ține de o deosebită cinste, de-a putea face aceasta. Domnul *Vopicka*, Ministrul american la București, ni-a acordat ospitalitate generoasă și servicii deosebite“.

Delegația americană, în călătoriile sale, a ajuns și la Stockholm. Aici i-a invitat la dânsul în mod deosebit de cordial arhiepiscopul Dr. *Söderblom* dn Upsala. Arhiepiscopul, cu consistoriul său, i-a primit într'o formă simplă, dară demnă. După binețele¹⁾ date și primite, la propunerea arhiepiscopului, s'au dus cu toții, la biserica catedrală, spre a cere, în rugăciune liniștită, călăuza lui Dumnezeu în convorbirile lor. Acolo au îngenunchiat cu toții și s'au rugat. După ce s'au ridicat, și stând în semicerc în fața altarului, și-au dat cu toții mâinile după datina suedeză. — «A fost un început fericit și serbătoresc al pertractărilor noastre, zice delegația, și a creat o plăcută atmosferă, în care, dacă am și fi fost de socotinți divergente, totuși n'ar fi provenit între noi frecături și sfezi. Convorbirile noastre, ce-au urmat, au dovedit aceasta, pentru că despre importanța conferinței mondiale am fost cu toții de una și același părere“.

Ca și în România și Suedia, așa și în toate celelalte țări vizitate, delegația a fost primită cu deosebită prezenire și dragoste creștinească. Bisericele respective au promis concursul lor; numai la Roma i s'a refuzat aceasta. Drept că papa Benedict al XV-lea i-a acordat audiența solicitată și a primit-o foarte cordial, dară când delegații au părăsit sala de audiență, li s'a înmănat, prin arhiepiscopul Cerretti, următorul răspuns oficios, formulat sigur încă înainte de primire: „După ce Sfântul Părinte V'a mulțumit pentru vizită, declară, că dânsul ca urmaș al sfântului Petru și ca locoșitorul lui Hristos, n'are o mai mare dorință, de cât aceea a unei turme, și a unui păstor. Sanctitatea Sa a mai adaus, că doctrina și praxa bisericii romano-catolice privitoare la unirea bisericii vizibile a lui Hristos e binecunoscută fiecărui, de aceea nu-i cu putință bisericii catolice, de a participa la un astfel de congres, ce i s'a propus. Sanctitatea Sa nu dorește însă nici decum, de a desaproba pregătirea unui astfel de congres pentru acei, cari nu se află în comunitate cu scaunul lui Petru; din contră, dânsul dorește sincer și se roagă, ca dacă congresul va dăinui, participanții să se lumineze cu harul lui Dumnezeu, și să se împreune cu capul vizibil al bisericii, de care vor fi primiți cu brațele deschise“.

Nici că s'a putut aștepta delegația la un altfel de răspuns, decât acesta, că Papa dorește reunirea tuturor

bisericilor creștine cu condiția, că vor recunoaște și primatul papal!

Această delegație americană și-a așternut pe hârtie și următoarele impresii, ce le-a câștigat în călătoria sa:

1. Prima impresie sigură, zice delegația, este aceasta, că pentru acele Biserici, ale căror simbol de credință și organizare sînt asemănătoare, a sosit timpul, ca să pertracteze într'olaltă scris spre o apropiere și comunicare reciprocă. Biserica anglicană, bisericile ortodox-orientale, bisericile scandinave, biserica scotică, și alte biserici și-au exprimat de mult dorința, de a se reuni și comunica într'olaltă. Tărăgănarea cu ajungerea acestei dorinți le cauzează dureri; dară dragostea reciprocă va delătura din ce în ce mai mult toate stavilele ridicate de polemica nefastă prin secole. Ortodoxia conservativă din Orient pare să fie gata, de a întreprinde pașii pentru reunire. Chiar și papismul, cu timpul înaintând democrația creștină, nu va mai putea răspunde la apropierea prietenească a altor comunități istorice cu fraza „non possumus“. E sigur că, dela un capăt la celălalt, lumea e în plină mișcare, și sînt deja biserici, cari au început a statori hotărârea, că nu pot sta locului, când lumea pășește înainte. Numai o Biserică universală reunită va fi în stare, de a plămădi întreaga masă a viitoarei civilizații.

2. Bisericele ortodoxe din Orient vor ocupa la conferința mondială *un loc de frunte*, numai dacă se vor îngriji, de a promova relațiunile deja stabilite față de aceasta. Vechimea cea mare a Bisericii orientale, respectarea ei loială a hotărârilor luate în sinoadele ecumenice, ortodoxia ei neschimbată, mărturisirea ei statornică a credinței universale prin veacurile de grea persecuțiune, talentul ei, de a produce mucenici și teologi, — toate aceste prerogative îndreptățesc și autorizează Bisericele orientale, de a mărturisi cu teme despre valoarea originală a creștinismului, vieța sacramentală a bisericii, doctrina binecuvântătoare despre comunicarea cu sfinții. Participarea reprezentanților Bisericii Orientului la conferința mondială e o *recerintă esențială*, dacă e ca conferința să-și împlinească problema. Occidentul s'a deprins, de a împărți creștinătatea în papism și protestantism; el uită însă că în Orient trăiesc milioane de creștini, cari nu sînt nici romano-catolici, nici protestanți, dar cu mult mai originali și mai vechi de cât aceștia.

3. Bisericele ortodoxe din Orient vor fi acelea care se vor alege cu cel mai mare profit din conferința mondială. Ele vor primi și vor și da ceva dela sine (*numai din dogme nu*), ca și celelalte comunități creștine. Orientul își exprimă din ce în ce mai mult dorința, de a veni în atingere cu creștinismul occidental. Studenții în teologie și-i animează, să plece la Londra și America, ca să-și perfecționeze studiile la facultățile de acolo. În multe locuri s'a luat în considerare un schimb de profesori pentru dreptul bisericesc și studiul dogmatic. O râvnă nouă de activitate misionară a cuprins bisericile orientale, privind astfel spre o perioadă de liniște politică și libertate religioasă, de care nu s'a

1. Suntem nevoiți să lămurim această rostire pentru cititorii din România veche, care n'au s'o înțelege. „A da binețe“ înseamnă peste munți „a da bună dimineața“ sau în deobște, a spune cuvinte de bună înfălnire. — Nota A. S.

bucurat timp de mai multe secole. In privința aceasta, Occidentul iubitor de reforme îi poate ajuta foarte mult Orientului conservativ. In multe privinți, se poate cu drept cuvânt afirma, că co-i lipsește Occidentului posedă Orientul, și tot așa co n'are Orientul, are Occidentul. Numai în uniro vom afla deplina realitate și frumusețe.

4. Creștinătatea așteaptă de la noi, ca să aducem la capăt pregătirile îndrumate pentru conferința mondială. Aceasta problemă importantă cere însă dela noi putere, studiu și multă iscusință.

5. Unele dintre Bisericele europene și orientale ne-au rugat, că adevărata oficioasă despre primirea invitațiilor la conferință și declarația că vor lua parte la aceasta va urma imediat, ce se vor întruni sinoadele respective, corporațiunile lor de conducere. Până în ziua de 17 Iulie 1919, următoarele Biserici autocefale, respective reprezentanții lor au anunțat, că a primit invitația și vor și participa la conferința mondială pentru credință și organizare:

I. Anglicanii:

1. Biserica protestanță — episcopală. în Statele-Unite din America,
2. Biserica anglicană din Canada,
3. Biserica anglicană din Argentina,
4. Biserica din Anglia,
5. Biserica din Irlanda,
6. Biserica episcopală din Scoția,
7. Nippon Sei Kokwai (biserica sfântă catolică din Japonia),
8. Chung Hua Sheng Kung Hui (biserica sfântă catolică din China),
9. Biserica anglicană din India,
10. Biserica provinciei din Africa de sud,
11. Biserica anglicană din Australia și Tasmania.

II. Bapțiștii:

1. Convențiunea 1) baptistă din Nord,
2. Convențiunea baptistă din Sud,
3. Conferința generală a Bapțiștilor de ziua a șaptea,
4. Conferința liberă a Bapțiștilor (reprezentată prin comisiunea baptistă din Nord),
5. Uniunea baptistă din Marea-Britanie și Irlanda.

III. Congregaționaliștii:

1. Conciliul național al bisericilor congregaționaliste din Statele-Unite,
2. Uniunea congregaționaliștilor din Canada,
3. Uniunea congregaționaliștilor din Anglia și Wales,
4. Uniunea congregaționaliștilor din Australia și Newzeelanda,
5. Uniunea congregaționaliștilor din Australia sudică.

IV. Discipulii:

1. Discipulii lui Hristos, America de nord,
2. Bisericele lui Hristos din Marea-Britanie,

3. Discipulii lui Hristos din Marea-Britanie,
4. Bisericele lui Hristos din Neu-Sud-Wales,
5. Bisericele lui Hristos din Victoria.

V. Bisericele orientale:

1. Patriarhatul ecumenic, Constantinopole,
2. Patriarhatul ecumenic din Antiohia,
3. Patriarhatul ecumenic din Alexandria,
4. Patriarhatul ecumenic din Ierusalim,
5. Biserica din Grecia,
6. Biserica din Cipru,
7. Biserica din Bulgaria,
8. Biserica din România,
9. Biserica din Serbia,
10. Biserica din America,
11. Biserica coptică.

VI. Amicii:

1. Societatea amicilor din America,
2. Societatea amicilor din Marea-Britanie.

VII. Luteranii:

1. Biserica din Suedia,
2. Biserica din Norvegia.

VIII. Metodiștii:

1. Biserica metodistă episcopală,
2. Biserica metodistă episcopală din Sud,
3. Biserica metodistă din Canada,
4. Conferința metodistă wesleyanică din Anglia, Scolia și Wales,
5. Biserica metodistă primitivă din Anglia,
6. Biserica metodistă din Australasia,
7. Conferința Victoriană și Tasmaniană a bisericilor metodiste din Australasia,
8. Conferința neu-sud-waliană a bisericilor metodiste din Australasia,
9. Conferința sudaustriacă a bisericilor metodiste din Australasia,
10. Conferința cveenslandică a bisericilor metodiste din Australasia.

IX. Moravii:

1. Biserica moravă din America, provincia nordică,
2. Biserica moravă din America, provincia sudică,
2. Biserica moravă din Marea-Britanie și Irlanda.

X. Catolicii Vechi:

1. Bisericele vechi-catolice din Europa.

XI. Presbyterianii și Reformații:

1. Biserica presbyteriană din Statele-Unite, America,
2. Biserica presbyteriană-unită din America de nord,
3. Biserica presbyteriană-reformată în America de nord,
4. Biserica reformată în Statele-Unite,
5. Biserica reformată în America,
6. Comitetul executiv al Comisiunii executive de alianță al bisericilor reformate, cari țin la sistemul presbyterian, secția vestică sau americană,

1. Cuvântul englezesc *convention* nu trebuie tradus în românește prin *convențiune*, ci prin *comunitate*, fiindcă la noi, prin *convențiune* se înțelege *învoială*. — Nota A. S.

7. Biserica scotică,
8. Biserica liberă din Scoția,
9. Biserica presbyteriană din Anglia,
10. Biserica presbyteriană din Irlanda,
11. Biserica presbyteriană din Africa de sud,
12. Biserica presbyteriană din India,
13. Biserica presbyteriană din Australia în Australia de Sud.

XII. Unioniștii:

1. Biserica unită din India de sud.

Pentru ca această conferință, la care ar avea să participe toate confesiunile creștine sub conducerea lui Dumnezeu, să devie realitate, comisiunea însărcinată cu lucrările pregătitoare apelează la rugăciunea sinceră și evlavioasă a tuturor creștinilor. Și aceasta, pentru ca Dumnezeu sfântul să binecuvinteze munca și eforturile ce se fac pentru unirea creștinătății. Săptămâna înainte de sărbătoarea „Duminica Mare“ să se jertfească pentru aceste rugăciuni, rugând pe milostivul Dumnezeu, să binevoască a le auzi și împlini.

Comitetul de proumărire a lucrărilor pentru conferința mondială a compus și o broșurică de rugăciuni cu titlul: „Rugăciuni pentru unirea Bisericilor“, care conține 16 rugăciuni scurte. Dăm aici în românește două din aceste rugăciuni.

I. Dumnezeu dragostei, Tu, care prin unul-născut Fiul Tău, ni-ai dat poruncă nouă, ca să ne iubim unul pe altul, precum tu ne-ai iubit pe noi nevrednicii, fiii Tăi, și ni l-ai dat pe Fiul Tău iubit spre viața și mântuirea noastră, Te rugăm Doamne, dăruiește-ne nouă, robilor Tăi, în toată vremea vieții noastre pământești, un gând, care uită reauavoința din trecut, un cuget curat, un gând drept și o inimă bună spre iubire de frați, amin.

(Din liturghia coptică a sf. Chiril).

II. Dumnezeule Atotputernice, Părinte ceresc, Tu, carele cu scumpul sânge al Fiului Tău Ți-ai răscum-părat soborniceasca Biserieă, Iți mulțămim, că ne-ai chemat și pe noi într'insa și ai binevoit a ne face mădulari ai lui Hristos, fii lui Dumnezeu și moșteni împărăției cerești. Caută cu milostivire asupra Bisericii Tale, depărtează dela dânsa desbinarea, cearta și totul, ce turbură pacea și buna înțelegere. Uplete-ne de dragostea Ta și ne cârmuește cu Duhul Tău cel sfânt, ca să ajungem să fim una, precum s'a rugat, în noaptea în care a fost vândut, Fiul Tău, Domnul nostru Iisus Hristos, carele cu tine și cu Duhul sfânt trăește și ocârmuește în vecii vecilor, amin.

(Dela Conferința generală a Misionarilor în Japonia a. 1900).

P. S. Fostul secretar general al organizării: „World Conference on Faith and Order“, Robert H. Gardiner, a murit în a. 1924 și a lăsat un gol simțit în această organizare. Adresa Secretariatului de astăzi este: Box 226, Boston, Mass., U. S. A. ¹⁾ Dela această adresă se

1. Da de ce nu dai bine adresa, Părinte Bucevski? Ce e aia U. S. A. Pune pe românește: Statele-Unite din America de Nord. Americanul știe ce e U. S. A. Dar Românul de unde să știe?—Nota A. S.

pot cere informațiunile dorite despre conferința mondială pentru unirea bisericilor.

Referitor la pregătirile pentru apropierea bisericilor, a publicat Protopr. Dr. Orest Tarangul, inspector misionar în Suceava, o lucrare însemnată cu titlul „Comunicări“ în revista teologică și bisericească „Candela“ din Cernăuți Nr. 3-4 a. 1924, pe care am consultat-o la lucrarea de față ¹⁾.

Pr. IOAN BUCEVSKI
Com. Bilca (Bucovina)

Rânduielei pentru Postul Mare în Statele-Unite.

O telegramă din Washington, pe care o găsim în ziarul catolic *Osservatore Romano* (26 Martie a. c.), organul Vaticanului în Roma, scrie despre îndrumările date de episcopul catolic al orașului Pittsburgh din Statele-Unite ale Americii de Nord pentru ținerea Postului Mare. El a oprit Comitetele parohiale și Asociațiunile catolice de a se deda la orice fel de petreceri, în vremea Postului Mare, precum: seratele cu dănțuielei, organizarea de vânzări pentru operele de binefacere, producțiunile teatrale și altele. Această măsură a fost bine primită de toți, nu numai de clerul eparhiei, ci încă și de ziarele protestante. Mulți pastori protestanți au îndemnat și ei pe păstoriții lor să ție această înfrânare duhovnicească în vremea Postului Mare.

Teatru creștin în Irlanda.

Ziarul *Osservatore Romano* (14-15 Martie c.) publică o telegramă din Dublin, capitala Irlandei, în care citim că, „după o întrerupere de mai mult de două veacuri, „Teatrul Regal“ din Dublin, a început iar să dea pe scena sa bucăți religioase.

Cea din urmă dată când o lucrare religioasă s' înfățișat într'un teatru public irlandez a fost în anul 1670. Din vremea aceia, astfel de lucrări nu s'au mai văzut pe scenele publice.

În vremea din urmă, bucățile de teatru cu cuprins religios se mai înfățișau numai în școale, în casele închinate treburilor religiunii sau în alte locuri private.

De curând, însă, „Teatrul Regal“ din Dublin a dat în zilele de Duminici, timp de mai multe luni, dramele scrise de un călugăr catolic, Părintele *Gaffney*, între acestea, o dramă care tratează despre istoria Sfântului Tarcisus și alta cu titlul „Steaua lui Hristos“.

Foarte multă lume a venit să le vadă. Izbânda aceasta a dat îndrăzneală urzitorilor să meargă înainte cu înfățișarea subiectelor religioase pe această scenă.

Morala din ziua de azi la tribunale.

Ziarul austriac *Wiener Allgemeine Zeitung* scrie despre un caz petrecut de curând la un tribunal vienez. Impiegatul *Rudolf Adler* a spus, în cursul unui proces, că a trăit în concubinagiu cu o tânără numită *Selma R.* Tânăra însă era acum logodită cu altul și de aceia

2. Dar am scris și eu în această revistă în 1924.—Nota A. S.

ea a făcut îndată proces de calomnie. Dar la proces Adler a spus că lucrurile sunt așa și că el n'are nimic de retras. Avocațul tinerei însă susține că a Adler a necinstit numele fetei, care acum e logodită.

Tribunalul a găsit altă cale de dezlegare a chestiunii. În hotărârea lui, a spus că, deși s'a dovedit că spusa lui Adler nu e adevărată, aceasta însă nu jignește cinstea tinerei, pentru că legăturile libere ale unei tinere nu lovesc onorabilitatea ei. „Astăzi, zice hotărârea, imputarea de legături cu cineva, făcută cuiva în vârsta căsătoriei, nu are nimic imoral sau necinstit“.

Iată morală din ziua de azi!

Recunoașterea creștinismului în Japonia.

Printr'o telegramă din Paris, cu data de 20 Martie c., *Asociațiunea Prietenii Misiunilor* aduce la cunoștință știrea următoare:

Guvernul din Tokio a prezentat celor două Camere un proiect de lege care dă ființă legală tuturor ramu-

rilor Bisericii creștine din Japonia, fără nicio excepțiune. Până acum, afară de budism și de cultul împăratului, toate religiunile erau oprite prin lege, deși îngăduite în practică. Proiectul nu numai recunoaște creștinismul ca asociațiune legală, care se poate bucura de toate drepturile conferite prin lege, dar îi dă încă și dreptul de a-și dobândi imobile și a dispune de orice fel de bunuri, fără temere de a fi depozat de Stat. Ba încă Statul acordă și scutire de impozite. Cu un cuvânt, avem așezarea creștinismului pe aceeași treaptă cu religiunile naționale.

Proiectul a fost alcătuit de o comisiune în care au intrat reprezentanți ai tuturor religiunilor și în care catolicii și protestanții își aveau fiecare reprezentanții lor

Centenarul unei universități catolice.—Universitatea catolică din *Lille* își va serba cu mare solemnitate centenarul său în zilele de 26-28 Martie c.

Arhim. SCRIBAN

CARTI, REVISTE, ZIARE

Un studiu asupra originii Sf. Evanghelii. (Recenzie)

Studiul asupra originii, datei și autenticității Sf. Evanghelii, precum și asupra raportului între ele, continuă să atragă mereu preocuparea de căpetenie a criticilor. În deslegarea acestor probleme critice, cartea profesorului dela Oxford, *B. H. Streeter*,¹⁾ este cel mai de seamă studiu publicat în ultimele decenii, atât în cece privește metoda urmată, cât și soluțiile date.

Prin metodă, St. este primul care unește criticismul textual în sprijinul soluțiilor la cari vrea să ajungă prin critică literară. Oricine știe importanța textului ca bază pentru critica literară și Streeter nu-i singurul, nici cel mai renumit, care se ocupă cu critica textuală. În acest domeniu, dela începutul veacului trecut, a fost atâta dezvoltare, încât se poate spune că s'a realizat o întreagă revoluție critică. O mie și mai bine de ani, textul Sf. Evanghelii era așa numitul *Textus Receptus*. Edițiile critice însă ale veacului trecut reușiră să detroneze autoritatea acestui text (astfel ediț. Lachmann, 1831, 1849—50; Tregelles, 1857—72; Tischendorf ed. octava maior, 1869—72; Westcott-Hort, 1891). Dela ultimul apărător al textului vechi, Burgon, mort în 1888, nimeni nu mai ridică vocea în apărarea lui.²⁾ După înlocuirea textului *Receptus* cu textul oferit de marile Manuscrise (Mss.) unciale; Sinaiticus și Vaticanus în special, problema textului părea rezolvată. Totuși, descoperirea a noi Mss., între cari W și Θ, precum și curiozitatea științifică de a ne apropia cât mai mult de

forma cea mai pură a textului primitiv, pare a relua din nou în desbatere, prin unii specialiști, principiile din critica textuală.

Dr. Streeter este unul din aceștia și teoriile lui sunt în această privință de-o extremă originalitate. Critica textuală îi servește însă numai ca o pregătire în studiul sinoptic, în care direcțiune contribuția lui St. este un câmp lucrat de autor de-aproape un sfert de veac și ca atare destăinuie o competență nediscutabilă, indiferent dacă unele din soluțiile lui pot sau nu fi acceptate. Deaceia, nu este revistă serioasă de studii biblice din lume, care să nu fi remarcat cu o deosebită admirațiune aparițiunea acestei cărți¹⁾.

Intr'o recenzie ca aceasta ar fi imposibil de urmat în detalii și argumente o carte atât de voluminoasă. Voi încerca însă să redau în special părțile în cari opiniunile exprimate sunt într'o mare măsură originale. Cartea conține 18 capitole anexe, precum și tabele de indicii: pentru subiecte, Manuscrise și numele proprii menționate de autor²⁾.

1. Iată cele mai importante recenzii, în reviste din diferite țări:

I. *The Journal of Theological Studies*, vol. XXVI/925, p. 278—291. de F. C. Burkitt.

II. *The Expositor*, No. 5 May 1925 p. 387—91, de C. J. Cadoux.

III. *Theology*, April 1925, p. 217—233 de C. H. Turner.

IV. *Revue biblique*, vol. 34/925 p. 454—58 de Lagrange.

V. *Ricerche religiose*, Roma No. 1/926 p. 61—73 de Alb. Pincherle.

VI. *Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft*, 1925 p. 312—13.

VII. *Theologische Literaturzeitung*, Febr. 1926 p. 74—77 de M. Dibelius.

2. Între numele proprii, figurează și ilustrul nostru istoric V. Pârvan, a cărui lucrare „Die Nationalität der Kaufleute im römischen Kaiserreiche, Breslau 1919“ este citată de Streeter la p. 72 a cărții sale.

1. *Burnett Hilmann Streeter: The four Gospels, a study of origins*. London, ed. II. 1926; 620 pagini, Preț circa 1000 lei 21 sh).

2. cf. Turner; *Theology*, April 1925 p. 222 și urm.

Formarea Canonului Noului Testament este subiectul introductiv al cărții. Ideea unui astfel de Canon nu s'a realizat dintr'odată. Biserica creștină a fost forțată la aceasta și de unele împrejurări: ivirea Gnosticului, înmulțirea cărților și Evangeliilor apocrife, precum și necesitatea de-a lupta contra semi-gnosticului Marcion, care se încercase să-și răspândească secta prin alcătuirea unei colecțiuni arbitrară din Evangeliile și Epistolele pe cari le considera ca singure inspirate. Astfel, Biserica a trebuit să ia o atitudine și tot ce putem ști, este că, pe la jumătatea veacului al II-lea, cele patru Evangelii erau recunoscute canonice în toată creștinătatea¹⁾.

Acesta n'a fost un lucru ușor, dacă avem în vedere că erau atâtea cărți apocrife în circulație precum și faptul că fiecare din Evangeliile canonice fuseseră scrise în localități diferite și depărtate. După dărâmarea Ierusalimului în 70 d. Hr., Creștinătatea pierdu centrul ei vital de dezvoltare, care se strămută la Antiohia, Efes și Roma. Fiecare din aceste centre avea, într'o bună măsură, o dezvoltare aparte, locală și independentă. Tradițiunea ne indică că Ev. după Sf. Marcu a fost scrisă în Roma, cea după Sf. Matei în Palestina, cea după Sf. Ioan în Efes și cea după Sf. Luca în Grecia. Canonicizarea și recunoașterea lor așa de repede ar fi un fapt greu de explicat, dacă n'ar fi existat un principiu serios de selecțiune. Principiul acesta era acceptarea lor pe baza originii apostolice sau sub-apostolice. Era firesc însă ca o Evangelie să fie copiată mai mult în ținutul de origină și să dea naștere la o mulțime de Mss. locale.

Când însă Canonul fu un fapt îndeplinit, preocuparea Bisericilor și scribilor era de-a uniformiza textul pentru a-l face general acceptat în toate Bisericile. De-acii, importanța de-a studia origina textului, când e vorba de-a hotărî asupra locului, autorului și valorii istorice a unei Evangelii.

I. Principii de critică textuală. Clasificarea Mss

După capitolul introductiv, partea întâi a cărții (p. 24—148) este dedicată criticii textuale. Intrucât nicio operă antică nu posedă atâtea manuscrise ca Noul Testament, studiul textual este foarte dezvoltat spre a decide principiul de urmat în redarea unei ediții cât mai apropiată de originalul grec. Textul *Tischendorf* dă preferință lui Codex Sinaiticus (N), fiind de altfel descoperirea autorului, în vreme ce ediția engleză *Westcott-Hort* preferă Codex Vaticanus (B) în locurile unde aceste diferă de N. Alte ediții urmează un compromis între aceste tendințe. Toți însă au desconsiderat valoarea textului dat de D (Codex Bezae), cât și versiunile vechi siriace sau alte Mss. grecești posterioare, pe motiv că ar fi numai niște texte cari circulau doar în părți locale și ca atare ar putea să fie neglijate. H *von Soden* a fost cel dintâi care, în formarea edițiunii N. T., a împărțit

Mss., nu după importanța lor generală, ci după caracterul lor local de origină. El indică textul bizantin sub litera K (=καλλι), cel alexandrin H (=Hesychian) iar toate celelalte I (=Ierusalim) text.

Această împărțire însă a Mss. este atât de arbitrară, încât n'a fost acceptată nici chiar în Germania, ca fiind cu totul greșită. Aci vine tocmai principiul nou al lui Streeter: pentru formarea unui text mai apropiat de original, trebuie să se dea o mai mare importanță textelor locale în criticismul textual și iată de ce: În primele secole, copierea Mss. da loc la inevitabile variante provocate de scribi. Copiile pentru fiecare Biserică, erau luate după textul Bisericii metropolitane din apropiere. Astfel se formară diferite tipuri de texte, după originalul principal care era luat ca model: textul constantinopolitan, antiohian, alexandrin, Roma etc. Însă cu cât copiile se înmulțiau, cu atât și variantele în text se accentuau, așa că pe la 209 d. Hr., textele evangelice prezentau maximum de deosebiri, după teoria lui Streeter. Acest fapt însă nu putea dura fără urmări neplăcute, Deaceia, de pe la 300 d. Hr., începu o reacțiune de *uniformizare*, care duse la crearea unui tip uniform de text, așa că peste 1200 Mss. ale sf. Evangelii în grecește, începând din veac. 8-lea și notate de obicei sub litera E., prezintă un text foarte uniform. Acesta a fost textul tipic al imperiului bizantin, care a fost adoptat pretutindeni în Evul Mediu, numit de Griesbach „textul bizantin“. Până a se ajunge însă la această uniformizare, a trebuit timp, deoarece, între textele locale și cel tipic, s'au perindat texte *mixte*, adică de acelea cari, deși corectate după textul tipic, lăsau totuși să rămână anumite variante fără mare însemnătate.

De-acii, Streeter deduce un sănătos principiu: „Din Mss. mai târzii decât sec. V-lea, fie grecești sau latine, numai acele pasagii e nevoie să fie menționate cari diferă de textul tipic (p. 44). Un alt principiu extrem de important este că „superioritatea unui Ms. depinde nu de vechimea, ci de filiațiunea lui“ (p. 50). În adevăr, Streeter vrea să spulbere iluzia care domină în criticismul textual, anume că cele mai prețioase Mss. sunt cele unciale. Desigur, intrucât câteva sunt cele mai vechi pe cari le posedăm (N, B, D), au firește cea mai mare importanță. Dar și alte Mss., între cari multe cursive, deși mai târzii, pot să fi fost copiate după altele mai vechi decât originalul unui uncial. Pe de altă parte, timpul nu mai decide de valoarea unui Ms. după sec VI-lea, deoarece la această dată textul bizantin era absolut pretutindeni acceptat. Deaceia Mss. cursive numerotate 1, 9, 28, 33, 565, 579, 700 etc. cași cele unciale mai târzii ca A. c. W. Θ sunt de-o egală valoare cu primele trei unciale.

Consecvent teoriei sale, Streeter caută să deosebească, diferitele texte după localitatea de origină.

Ca text al *Alexandriei*, Streeter caută să arate că B și N reprezintă, nu ceace Hort numia un text „neutral, ci tipul cel mai curat al textului alexandrin“ (p. 51 și urm.). Acestea sunt conform cu textele întrebuintate de Origen în Comentariul său asupra Sf. Ioan

1. 8. Ireneu, Adv. Haer. 11. 8.

început la Alexandria înainte de 230 d. Hr. Prin urmare, aceste texte fiind locale și de aceeași familie, deși foarte importante, nu pot fi singure consultate pentru formarea unui text adevărat, mai ales că ambele Mss. au fost corectate după textul Bizantin. Numai Ev. după sf. Marcu a rămas cea mai puțin corectată, ca fiind mai puțin folosită în Biserica primitivă și ca atare, orice studii, în ceea ce privește textul primordial din Alexandria, trebuie să înceapă în aceste două Mss. cu studiul textului din Evangelia a doua.

Textul *apusean* poate fi deosebit în două ramuri: 1) cel din vechile Mss. latine (între care codicele K (Bobiensis) și 2) codicele b (Veronenis). Primul reprezintă textul african folosit de Ciprian; celălalt, reprezintă tipul italic. Cât despre codex D (Bezae), acesta reprezintă echivalentul grecesc al textului primitiv întrebuițat în latinește și în citările sf. Ireneu.¹⁾

Textul din *Efes* era apropiat de cel redat de codex D, care ar fi de proveniență din Efes, deși întrebuițat de Ireneu la Lugdunum (Lyon de azi).

Textul *Antiohian* reprezintă vechiul text siriac, iar ca tip al textului din *Cesarea*, Streeter socotește textul redat de codicele Θ cu aliații lui 1, 28, 565, 700 etc.²⁾ Această familie de texte se apropie cel mai mult de vechiul siriac, fără a fi identic cu acesta. Este de asemenea cu puțin mai aproape de textul apusean decât de cel alexandrin. Acesta e textul folosit de Origen în comentariul său asupra Sf. Matei și în *Exortare către Martiri*, opere începute în adevăr la Alexandria, însă isprăvite la Cesarea.

Următoarele două concluzii trebuie trase pentru critica textuală, din această teorie a lui Streeter:

1. Spre a decide asupra unui verset nesigur, criticul trebuie să aibă mai întâi în vedere nu atât numărul de Mss. care îl suporta, cât numărul și distribuția geografică a vechilor texte locale în care acel verset poate fi găsit.

2. Un Mss. trebuie citat, nu în ordine alfabetică sau numerică, ci în grupul corespunzător textelor locale pe cari le reprezintă. A cita deci un număr mare de Mss. din aceeași familie, nu mărește întru nimic valoarea argumentației în susținerea unui text biblic.

Următoarea tabelă poate arăta clasificarea Mss., atât după origina locală, cât și după importanța lor:

Alexandria: B; N L; C, 33, W (Lc., Ioan); 579, 892, 1241 etc.; patristic: Origen (230 d. Hr.)

Antiohia: Syr. S; Syr. C; Syr. Peșito (arm.);

Cesarea: Θ; 1 &co, 13 &co, 28, 565, 700; 1424 &co, 544, N—Σ—O—Φ; U 1071, 1604; patristic Origen (240 d. Hr.).

Italia și Galia: D; b, a; patristic: Ireneu (185 d. Hr.)

Cartagina; R; e; m; patristic: Ciprian (250 d. Hr.)

Cât privește textul bizantin despre care am vorbit

mai sus ca fiind textul tipic de mai târziu, el își are origina în recenziile făcute de Lucian al Antiohiei (pela 300 d. Hr.) și adoptată de Biserica din Constantinopol. Textului Bizantin aparțin următoarele Mss.: E, F, G, H; S, V etc. precum și codex A (Alexandrinus) care de fapt nu reprezenta tipul alexandrin, ci pe cel bizantin, fiind mult corectat după acesta. Nimeni nu contestă originalitatea și seriozitatea argumentației lui Streeter. Singurul punct slab al teoriei lui este că-i imposibil de distins între textul de Cesarea și Antiohia.

II. Problema sinoptică.

Teoria unui Proto-Luca și a patru documente. În problema sinoptică (p. 149—360), Streeter are multe sugestii originale, totuși în fond nu se schimbă mare lucru din principiile generale ale criticii actuale. Teoria unui Proto-Luca și a patru documente, folosite ca izvoare de sf. Evangheliști sinoptici, este partea originală a lui Streeter în această direcțiune.

Ca toată lumea critică de azi, adoptă și el în chip hotărât teoria priorității Evangheliei după Sf. Marcu, pentru motive convingătoare, expuse cu o extremă claritate. Respinge însă hotărât teoria unui Proto-Marcus,¹⁾ care nu poate fi acceptată, deși e adevărat că Sf. Luca omite toată secțiunea din Mc. VI⁴⁵—VII²⁶. Pentru explicarea acestui fapt, Streeter emite o teorie proprie: existența unui Proto-Luca²⁾. După el, Sf. Luca alcătuiască deja Evangelia sa, înainte de-a fi cunoscut Evangelia a doua. În această Evanghelie, Sf. Luca a introdus din Mc. numai părțile cari nu se cuprindeau în Evangelia sa primă și deoarece sulul său de scris era limitat, Lc. a omis pe Mc. VI⁴⁵—VIII²⁶, ca o secțiune care conținea o materie asemănătoare cu cea cuprinsă în Proto-Luca. Streeter recunoaște ca autor al Evangheliei a treia pe Sf. Luca, însoțitorul Sf. Ap. Pavel, mai ales că această Evanghelie are o strânsă legătură cu Faptele Apostolilor. Teoria lui Streeter folosește în a întări valoarea istorică a surselor întrebuițate de Sf. Luca la alcătuirea Evangheliei (vezi mai ales p. 222 a cărții). Totuși, teoria unui Proto-Luca pare a avea aceeași soartă cași vechea teorie despre un Proto-Marcus. Metoda disecțiilor în Evangelii era la modă până de curând (la Wellhausen mai ales); în prezent însă o teorie care sdruncină unitatea unei cărți din N. T. este privită cu mai multă rezervă. Ca atare, toată argumentarea lui St. în favoarea teoriei sale rămâne ca o interesantă sugestie, este greu însă să poată fi acceptată.

Cât privește izvoarele folosite de Sf. Evangheliști

1. Proto-Marc, sau Ur-Marcus, este o teorie veche, adoptată de mai mulți critici din trecut, după care se presupune că au existat două recenzii în evangelia a doua, una mult mai primitivă, care nu conținea Mc. VI⁴⁵—VIII²⁶ și nici cap. XIII etc. și că în această formă ar fi fost folosit de Mt. și Lc. la alcătuirea Evangeliiilor lor. În timpuri mai noi, această teorie este părăsită; Streeter, Lagrange, Burkitt ș. a. se pronunță categoric împotriva ei.

2) Proto-Luca ar fi conținut: Lc. VII²⁰—VIII³ și mai ales IX⁵¹—XVIII¹⁴, ca și V^{1—11}, VI^{14—16}, XIX^{37—44}.

1. Cât privește *Vulgata*, ea a avut în apus același rol de unificare a textelor, ca și textul bizantin în Răsărit.

2. Trebuie menționat că, în acest punct, teoria lui St., care încearcă să deosebească două tipuri de text, în cel din Antiohia și Cesarea, este mai puțin documentată și este aspru criticată de alții (în special Lagrange, Turner, Burkitt etc.)

sinoptici, St. crede că patru documente principale sunt înglobate în Evanghelii. Iată cum distinge el, după această teorie, cele patru documente: 1. *Mc.* (Evangelia a doua în forma ei actuală); 2. *Q* (= *Quelle*, nume dat unui presupus document, consistând mai ales din zicerile Mântuitorului. cf. Logia după Papia); 3. *L* (document denumit de Streeter, consistând din material strâns de Sf. Luca pe la 56 d. Hr. în timpul stării lui la Cezareea.) și 4. *M* (denumire tot a lui Streeter, pentru o colecțiune de ziceri de origină din Ierusalim și cu tendința iudaizantă, înglobată mai ales în Evangelia după St. Matei).¹⁾

Acestea fiind după Streeter documentele principale folosite, schema Sf. Evanghelii s'ar prezenta după el în chipul următor:

Mc., scrisă la Roma pe la 60 d. Hr., autor fiind Sf. Marcu, compusă după predica orală a Sf. Petru, conform tradițiunei.

Mt., compusă la Antiohia pe la 85 d. Hr. având ca izvoare: *Mc.* + *Q* + *M* + cap. I—II cari sunt tot din tradiția antiohiană.

Lc = *Q* + *L* = Proto-Luca (circa 700 versete): Proto-Luca + *Mc* + o sursă specială pentru cap. I—II = Evanghelia după Sf. Luca.

Reconstrucția lui Q. Aceasta fiind documentul principal folosit de *Mt* și *Lc*, pe lângă Evangelia Sf. Marcu (*Mc*), Streeter se încearcă să reconstruiască conținutul original al acestui document. Reconstrucția lui *Q* este o muncă grea și delicată, încercată numai de anumite somități critice (Harnack etc.) Acest document nu conținea nimic despre răstignirea și patimile Mântuitorului. Explicația după St. este că acest document era scris ca un supliment la tradiția orală și întrucât istoria răstignirii era vie în memorie în prima generațiune creștină, descrierea ei nu era necesară, ca imposibil de uitat. Dar *Q* conținea în special cuvântările Mântuitorului cari trebuiau cât mai corect păstrate în memorie.

Partea generală din problema sinoptică fiind străbătută, Streeter se ocupă cu alte chestiuni de amănunt (p. 293—360). Menționez numai capitolul referitor la sfârșitul Evang. după Sf. Marcu (secțiunea *Mc.* XVI 9—61), care, deși omisă din multe Mss. grecești, siriace și armenian, reprezenta totuși o tradițiune autentică, scrisă probabil tot de Sf. Marcu și destul de cunoscută în creștinismul primitiv.

III. *Evangelia a patra și izvoarele ei.*

Evangelia aceasta prezintă poate cea mai grea problemă pentru critica actuală. Chestiunea autenticității și valorii ei istorice formează punctele fundamentale

1. Asupra originii Sf. Evanghelii există mai multe ipoteze: a tradiției orale, a două documente (*Mc.* + *Q*), sau a unui singur document aramaic ori hebraic etc. După cum se poate vedea, Streeter este partizanul ipotezei a doua, numai că substituie 4 documente ca izvoare la formarea Sf. Evanghelii. Data atribuită de Streeter apariției Sf. Evanghelii Sinoptice este cam fârzie și deci ar putea fi ușor criticată.

ale problemei, în jurul cărora se învârtesc toate celelalte opinii de critică, doctrină etc. Criticii pot fi împărțiți în trei categorii:

1. Unii, conform Sf. Tradițiuni și argumentelor solide interne, susțin atât autenticitatea cât și valoarea ei istorică.

2. Alții, ultra-liberali, îi neagă cu desăvârșire orice adevăr istoric, socotind-o un tratat simbolic sau apologetic, datând de prin sec. II.

3. Infine, liberali mai moderați, se apropie mai mult de categoria întâia, însă atribue ca autor pe un oarecare Ioan, discipol al Sf. Ioan Apostol și Evanghelist.

Prin concluziile sale, Streeter aparține acestei din urmă categorii. Totuși, întreaga lui argumentare pare îndreptată mai degrabă contra școlii liberale, decât contra datelor Sf. Tradițiuni. Analiza lui profundă și documentată dă o nouă întărire punctului de vedere tradițional. El caută să pătrundă mai întâi personalitatea Sf. Evanghelist, pe care îl consideră ca pe un „mistic și profet” (p. 365 și urm.) în care sunt combinate experiența religioasă a profeților ebraici, cu misticismul filozofic al școlii lui Plato. În el lucrează o memorie creativă, care interpretează faptele într'un sens mai înalt și simbolic. Fapt și simbol, sunt pentru scriitorul Evangheliei a patra două elemente cari se unesc în persoana Mântuitorului. Atât curentul docetic care spiritualiza prea mult persoana lui Iisus, cât și cel iudaic care îl cobora prea mult socotindu-l un simplu om, sunt strașnic combătute în această Evanghelie. Sf. Ioan accentuează foarte mult realitatea vieții Mântuitorului, însă din toate faptele și cuvântările, el formează un sens superior, profund spiritual. Pentru el, un fapt are valoarea lui istorică netăgăduită, însă trebuie căutat și un sens de valoare spirituală eternă. Aceasta nu însemnează că Sf. Ioan inventează cuvântările Mântuitorului în sensul vederilor sale — manieră comună la scriitorii greci¹⁾, — ci el le privește printr'o prismă spirituală.

S'a folosit Sf. Ioan de Sinoptici? Streeter răspunde afirmativ (pag. 393), deoarece Evanghelia după Sf. Ioan presupune o largă folosire a Evang. după Sf. Marcu și într'o scară mai puțin a celorlalte două. Dar tocmai faptul că și-a îngăduit a compune o Evanghelie într'o mare măsură independentă, deși cunoștea pe celelalte, arată covârșitoarea autoritate a autorului ei, care nu poate fi decât un apostol, mai ales că datele lui sunt extrem de exacte. Astfel cronologia misiunii Mântuitorului este mult superioară în Sf. Ioan față de Sinoptici.

Este de regretat că Streeter a sacrificat autenticitatea acestei Evanghelii, deoarece numai Sf. Apostol Ioan putea să îndeplinească o sinteză atât de genială, plină de sursul inspirației divine, cum este Evanghelia a patra. Aceasta a asigurat triumful creștinismului în lumea păgână și a înrânt rezistența iudaică ori gnostică din sânul comunității primitive. Tot ea a spiritualizat ideile prea apocaliptice ale primei generații creștine, dând cu-

1. La istoricii greci, discursurile și dialogurile erau adesea inventate. Ca exemplu clasic, vezi *Tucidide* I₂₂.

vintelor lui Iisus perspectiva eternă a viitorului și siguranța în triumful sigur al Creștinismului, ca singura religie care posedă adevărul, viața și mântuirea.

* * *

Partea ultimă a cărții cuprinde noi capitole de studii migăloase asupra Sinopticilor în sprijinul schemei generale care am indicat-o mai sus. Ca atare, n'ar fi de remarcat decât tenacitatea argumentelor prin care Streeter apără autenticitatea Evangheliei a treia și a Faptelor Apostolilor. Infine, câteva, capitole anexe contribuie a da și mai multă lumină studiului.

După citirea acestei cărți, oricine poate remarca marile spirit de analiză și sinteză al autorului, bazat pe claritate și o judecată concisă. S'ar putea vedea de asemenea cât de deosebit este Streeter, atât de critica germană, admirabilă în detalii și în material științific, dar lipsită de sinteză și prea înclinată spre un raționalism destructiv — cât și de critica liberală franceză adăpată dela subiectivitatea romantică a lui Renan sau dela tendința mistică a lui Loisy..

H. ROVENȚA

Facultatea de teologie din Chișinău, articol de **Ștefan C. Ioan**, profesor secundar, membru în Consiliul permanent al Ministerului Instrucțiunii, fost deputat, în *Revista Generală a învățământului* pe Ianuarie 1927.

Autorul, în 4 pagini, spune că astă vară s'a discutat mai mult despre locul unde să se înființeze facultatea de teologie a universității Iașului, și anume dacă la Iași, care avea drepturi netăgăduite, sau la Chișinău. D-nia sa este de părere că, mai înainte de a se discuta despre loc, trebuia „să se stabilească în chip neîndoios *necesitatea și oportunitatea de a se crea încă o facultate de teologie la noi*“.

O atare facultate, zice d-nia sa, ar fi trebuit să se înființeze numai dacă 1. ar fi fost prea mulți studenți la facultățile câte le avem și 2. dacă se pot găsi profesori pregătiți pentru o nouă facultate, când se știe că noi nu aveam profesori destui nici pentru teologia dela București. Cu atât mai mult, n'au fost profesori pentru Chișinău. Greutatea s'a vazut la alcătuirea listei de profesori. A trebuit să se recurgă la profesorii ambulanti, care să stea cu alte slujbe la București și să facă cursuri la Chișinău. Din această pricină, înființarea unei asemenea facultăți ar fi trebuit amânată. Nu se poate lua în seamă zvonul, zice autorul, că un înalt obraz bisericesc ar fi spus că dorește și teologiei din București profesori ca cei din Chișinău, deci că aceștia ar fi foarte buni. D. Ștefan Ioan însă spune că lista personalului didactic al teologiei dela Chișinău e de față pentru a ne dovedi că avem de a face cu profesori fără pregătire.

De unde știe? îl întrebăm noi.

De aici încolo, autorul trece pentru arăta că nu se găsesc studenți destui pentru Chișinău. Dacă s'au înscris preoți de câte 50 și 60 de ani, ca să-și capete

drepturi, înseamnă că avem studenți care nu mai încap aiurea?

Mai departe autorul cercetează dacă programa de azi și organizarea seminariilor pregătește pe seminariști sufletește pentru studii înalte de teologia. Dar zădarnic căutăm în articol o asemenea cercetare, căci autorul n'o face nicăieri. D-niei sale îi stă la inimă altceva: a spune că seminaristul nu iese din seminar cu înclinarea către ținta pentru care trebuia să iasă pregătit, adică pentru preoție. De aceia pomenește de seminariștii fugari, care caută toate tertipurile, doar de-or putea trece aiurea, la alte studii, și să nu se facă preoți.

Acesta e un capitol vechiu, despre care d. Ștefan Ioan a mai scris, lucruri pe care și atunci noi le-am cercetat. Încheierile sale însă n'au toată tăria pe care d-nia și-o închipuie. De pildă, spune că cutare seminarist a făcut cerere că nu e pregătit sufletește pentru preoție, că seminariul nu i-a dat o asemenea înălțare sufletească și deci să i se dea dreptul de a fugi aiurea.. O asemenea mărturisire e a aceia a tânărului O. V. I. din care autorul reproduce o parte în art. pomenit. Dar cuvintele acestui tânăr trebuiesc luate cu altă tălcuire. Căci noi îl cunoaștem prea bine, ca un foarte bun școlar al nostru și care și acum vrea să se facă preot. El e studentul *Oprea V. Ioan*, care, dacă face o cerere ca cea pe care se întemeiază d. Ștefan C. Ioan ca să arăte că seminariștii vor să fugă de preoție, este nu cu acest gând, ci ca o stratagemă, pentru a căpăta dreptul de a studia și altceva decât teologia. De oarece ei nu capătă acest drept decât numai fac declarațiuni că, dintr'o pricină sau alta, n'au să se facă preoți, — încep și ei a turna tot felul de clenciuri și a spune multe și mărunte pe socoteala seminariului. Cu toate acestea ei rămân bine hotărâți de a se face preoți. Așa e cazul cu acest tânăr Oprea, care în curând va trece spre a primi taina preoției. Prin urmare arătările autorului nu sunt adevărate. De aici urmează că nu e adevărată nici cealaltă încheiere: anume că sunt prea puțini studenți în teologie, fiindcă seminariștii fug de preoție, și atunci pentru cine se face teologia dela Chișinău. De oarece nu fug atâți seminariști câți se crede, urmează că studenți sunt și este pentru ce să lucreze o facultate ca cea dela Chișinău.

Aceasta e starea adevărată, iar arătarea d-lui Ștefan Ioan e întemeiată pe o neîndestulătoare cunoaștere a faptelor și a stărilor dintre noi. Așa se cunosc lucrurile din hârtii...

Euseviu Popovici, **ISTORIA BISERICESCĂ UNIVERSALĂ și Statistica bisericească**, traducere de *Atanasie Mironescu*, fost Mitropolit Primat al României, volumul 2, edițiunea 2. Mănăstirea Cernica 1926. Volum în format mare în 8 de 436 de pagini, fără arătare de preț.

Mare binefacere științifică este când marile scrieri, cele de multe volume și pe care de atâtea ori ai nevoie să le consulți, se înoiesc din timp în timp. Căci studiile merg înainte, se aduc lumini nouă, se

prefac unele vederi, se adaugă rezultate din cercetări mai proaspete, așa că multe din marile scrieri nu mai stau la rând cu mersul vremii. De aceia o istorie bisericească de 50 de ani, de pildă, deși poate rămânea o carte bună, dar treptat e întrecută de altele și ai nevoie să recurgi și la materiale mai proaspete, care vin cu cercetări făcute mai în urmă.

În țara noastră, nici nu ne-am prea învrednicit de a avea prea multe lucrări de multe volume, iar ramurile de studiu care s'au învrednicit de aceasta au fost mai mult altele de cât teologia. Știința dreptului, de pildă, numără în sânul ei un număr destul de însemnat de lucrări mari. Una este, de pildă *Comentariul Codului Civil* de răposatul profesor de drept dela universitatea din Iași *Dimitrie Alexandrescu*. Cu atât mai prețioase trebuia să fie, în ramura noastră teologică, puținele lucrări pe care le avem, ca tratări pe larg ale unei materii oarecare.

Dar aici e alt necaz, care atinge, rând pe rând, toate aceste lucrări: La 20 de ani de vreme, ele trebuiesc înnoite, Oh! și cât de greu este să înnoiești lucrările de mare proporțiune! Dacă scrierile mai mici pot ajunge mai ușor la mai multe edițiuni, la cele cu volume multe și mari este, fără îndoială, mult mai anevoios. De aceia cu atât mai mare este meritul când, cu toate acestea, poți vedea că și astfel de lucrări pășesc din nou înaintea publicului, în haina înnoită și îmbunătățită. Se înțelege, nu este aceasta puțința oricui, dar fericite de celce o poate face!

Acum 20 și mai bine de ani, noi ne-am învrednicit în Biserica noastră de a vedea eșind la lumină o mare lucrare de teologie. Era cursul de istoria bisericească universală a fostului profesor de această materie la facultatea de teologie din Cernăuți *Eusebiu Popovici*. Datorită hărniciei a doi vrednici ucenici ai săi, care apoi au ajuns bărbați de seamă în sânul Bisericii noastre și care au făcut cinste scaunelor episcopale dela Argeș și Râmnicul-Vâlcei, ca episcopi titulari ai acelor scaune vlădicești, — acel curs, ținut la universitatea din Cernăuți în limba nemțească, a putut eși în limba românească, în două mari și frumoase volume. A fost ca un dar făcut Bisericii noastre. Literatura ei s'a îmbogățit cu o tratare pe larg lucrată încetul cu încetul, dealungul multor ani de, muncă migăloasă, în care teologul ortodox putea găsi o desfășurare a materiei dusă de o minte puternică înarmată științificește și însoțită de firul simțirii și cântării ortodoxe a faptelor.

Acea lucrare s'a învrednicit de a fi tradusă și în sârbește. Ucenici de ai lui *Eusebiu Popovici*, care veneau tocmai din Serbia să asculte curs creștinesc din gura unui învățat ortodox, au găsit cu cale că e de folos să-l aibă și în limba lor sârbească, așa că scrierea teologului român a văzut lumina zilei și în sârbește, într'o tipărire foarte frumoasă și în volume mari, impunătoare.

Volumele românești însă, pe de o parte s'au desfăcut iute, așa că cine dorea să le aibă, la câțiva ani

după tipărirea lor, nu le mai găsea; iar pe de altă parte, după trecerea a 20 și mai bine de ani, scrierea începea să sufere din pricina împrejurărilor de mai sus. De! cartea trebuia să se ție la șir cu atâta material nou cât a mai apărut. Altfel, scrierile acestea sunt întrecute de altele. Nu este așa și cu alte soiuri de scrieri istorice! Marile tratate cu numeroase volume, în toate limbile însemnate ale apusului, precum ale lui *Cesare Cantù*, a lui *Mommsen*, a lui *Lavisse et Rambaud*, nu sunt acum întrecute de altele!

Deci trebuie înnoire. Dar e de așteptat să poți face aceasta când volumele multe se tipăresc așa de greu!

Și iată totuși, lucrarea lui *Eusebiu Popovici* și în a doua edițiune. Nu toată, dar e pe cale de a eși treptat-treptat.

Dar în aceasta avem o adevărată înnoire. Autorul și-a cercetat din nou tot materialul vechiu, și nu odată, ci de mai multe ori. L-a adus până la zi, l-a îmbogățit cu tot ce trebuia adăugat. Prin aceasta scrierea a crescut foarte mult, așa că acum avem a face nu numai cu o nouă edițiune, ci chiar, într'o mare măsură, și cu o carte nouă.

În întâia tipăritură, cartea avea două volume. Acum ea nu e isprăvită de tipărit, merge numai până la jumătatea materiei și are deja 2 volume. Deci mai sunt de așteptat încă două.

Dar acest lucru mergă, deși în viață a mai rămas numai unul din cei 3 care au pus mâna la săvârșirea lui. Autorul și-a cercetat toată materia, dar nu mai trăiește, nu el duce înaintea tiparului. Pe lângă aceasta, traducerea pe românește n'a fost făcută de el nici acum, la a doua tipărire. Traducerea cea dintâi a fost săvârșită de cei doi ucenici: *Prea Sfințitul Episcop Gherasim* al Argeșului și *Atanasie* al Râmnicului. Cei dintâi însă se odihnește în somnul de veci din Decembrie 1911, așa că acum toată munca nouă a traducerii, cum și cea de sub ochii noștri cu tiparul, o dăce singur tovarășul răposatului Episcop *Gherasim*, *Inalt Prea Sfințitul Atanasie*, care în anul 1909 a fost ridicat pe scanul de *Primat* al României, din care s'a retras în anul 1911, vara, și petrece acum în viață duhovnicească și studiu la Mănăstirea Cernica. *Inalt Prea Sfințitul Sale* trebuie să-i mulțămim pentru toată această muncă de mult preț și pentru toată lunga osteneală cari i-a umplut ani de zile din viața sa pustnicească la Cernica. A dus singur această muncă grea și a înzestrat Biserica cu această înnoită unealtă de lucru, prin care din nou înlesnește și ajută munca studioasă a atâtor cercetători în câmpul teologiei.

Când vom avea în mână toate cele 4 volume, vom putea spune că avem înaintea o frumoasă zidire de arhitectură a minții, rodul unor ani lungi de cercetări și de turnare a lor în haina limbii românești, celace se face mai greu din limba germană decât din alte limbi. Ni se ridică un frumos monument, prin care celce a fost harnic ca profesor, harnic ca episcop, harnic ca *primat*, cu tot zbulciumul acelor vremi, nu se arată mai pre jos nici în vârsta mai înaintată pe

care o petrece în Sf. Mânăstire a lui Cernica Vornicul, cum o numește Inalt Prea Sf. Sa la sfârșitul volumului 2.

Acum, cine citește acest volum, vede în el darurile sale cărturărești. Căci ai înainte o citire ușoară, în care nu bagi-de-seamă că dedesuptul ei se află limba greoaie germană. Dimpotrivă, ai o scriere într'o haină românească, ceiace înseamnă că traducătorul a trebuit să lucreze îndelung și statornic, pentru a da o lucrare în care să poți urmări șirul istoric al povestirii, furat de interesul și dulceața ei. Deși rămas singur la lucru, vrednicul ostenitor și-a îndoit puterile, s'a încordat și mai mult la plămădirea lucrului său în pustnicia unde mintea zboară mai ușor și lucrează mai temeinic, și ne-a dat acest al doilea volum, care merită primit cu toată închinarea și mulțămirea.

Inalt Prea Sfințitul Traducător n'a făcut numai atâta. Nu numai a cinstit munca fostului său profesor dând-o frumos pe românește, ci a adăugat multe note, în care împlinește, prin amănunte de preț, unele goluri care pot rămânea în mintea cititorului sau care nu sunt umpleri de goluri, ci înveșmântări mai bogate ale povestirii autorului. Aceste note însă dovedesc nespuse de largă citire a traducătorului. E o întinsă informațiune pe care o capeți numai din citirea acestor note.

Noi totdeauna am cunoscut pe Inalt Prea Sf. Atanasie ca bărbat de studiu. Dacă e vorba de starea în care cineva l-a putut vedea mai des, fără îndoială că starea aceasta a fost cea de a-l vedea cu cartea în mână.

Dar starea aceasta nu e numai cea care a fost, ci cea care este până în ziua de azi. De când a eșit din slujba Mitropoliei până acum, o! câte vrafuri de materie cărturărească n'au străbătut ochii profesorului de teologie de odinioară! Cine l-a putut întâlni din când în când și a stat de vorbă cu Inalt Prea Sf. Sa; cine a citit scrisori ale Inalt Prea Sfinției Sale; cine citește acum notele adăogate la această nouă tipăritură a istoriei bisericești, — își dă seamă că nu e nicio umflare în aceste spuse ale noastre. I. P. S. Atanasie e vrednic de admirat din laturea aceasta, pentru că a citit nespuse de mult și, pe lângă traducere, ne-a dat și o parte din lucrul său propriu. În aceasta se aseamănă cu alt mare ierarh, cu Episcopul *Geremia Bonomelli* al Cremoniei, care, traducând în limba italiană conferențele dogmatice ale predicatorului francez *Monsabré*, i-a adăogat atâtea note, că ești mai bucuros să ai în mână traducerea decât originalul.

La sfârșitul acestui volum, I. P. S. Atanasie ne dă și trei pagini de tipar des, în care își zugrăvește munca sa cărturărească, cum s'a înșiruit pas cu pas în sânul Bisericii dealungul vremii. O citim și pe aceasta în zbor, trăind toate clipele care au fost, clipe duiioase clipe dulci din viața unei albine harnice, clipe care ne toarnă în suflet un val de melancolie, fiindcă gustăm în amintire binele și mărirea care au fost și s'au dus...

Dacă unele s'au dus, altele, și hărnicia și mintea ageră și sufletul îndreptat către Domnul au rămas. Dumnezeu să ni le ție mulți și mulți ani, pentruca să gustăm încă vreme lungă în Biserică roada celui ce, cu înaltă vrednicie, poartă numele de Atanasie Mironescu și care rămâne pentru ea o măreață] amintire.

Sub titlul de *Fanatisme*, revista protestantă franceză **Le Christianisme au XX-e Siècle** (Martie 1927) scrie că în Biserica Romei și până acum se mai găsesc teologi care susțin ideia că Biserica are dreptul să omoare pe eretici, prin urmare încuviințează inchiziția. Lucrurile acestea le-a mai arătat la noi și revista noastră din Sibiu *Revista Teologică*, acum vreo câțiva ani de zile. Iată acum ce scrie revista franceză pomenită:

Ziarele politice din Turin dăduseră de știre de câțiva vreme, cu multă silință de reclamă, oă Părintele iezuit Antonio Oldrà va ținea o conferență în biserica *dei Santi Martiri*. Această conferență s'a ținut la 23 Ianuarie, în fața a mii de ascultători. Păr. Oldrà nu numai a justificat pedeapsa cu moarte aplicată ereticilor în vremurile trecute, ci a cerut cu stăruire și restabilirea ei pentru ereticii din vremea noastră. Noi dăm aici câteva extrase a locurilor mai însemnate din acest discours, pe care-l luăm din publicațiunea *Echo des Vallées*:

«...Când Biserica a isprăvit toate mijloacele răbdării creștinești, când orice încercare de a îndupleca, orice îndemnare spirituală, orice îmboldire materială rămân fără urmare și când vinovatul, atins în bunurile sale și depărtat din societatea pe care vrea s'o otrăvească cu molima de care e atins, se îndărătnicește în rău și-și continuă propaganda sa eretică și se îndârjește a voi să compromită rânduiala obștească și pacea conștiințelor creștinești, nu mai rămâne Bisericii altceva, pentru a se apăra și pentru a-și apăra supușii și a împinge pe eretic la adevărata interpretare și supunere către credința catolică,—decât de a recurge la exemplul extrem al pedepsei cu moarte».

«...Aduceți-vă aminte, Domnilor, a spus el, încheind, că ereticii au fost totdeauna buruiana cea mai blăstămată care s'a aruncat vreodată asupra credinței catolice, oameni rău-făcători, imorali, scârboși, plini de răutate, nerușinați, nepatrioți, împotriva societății. Aduceți-vă aminte de ereziile Catarilor care-și ziceau puturoși, tocmai pentru că ei nu erau decât o singură murdărie. Aduceți-vă aminte de ereziile Valdenjilor, Albigenjilor, Anglicanilor, Luteranilor și a tuturor acestor pustiitori lacomi de sânge creștinesc.

„... Aduceți-vă aminte, Domnilor, că un eretic e mai rău decât celce mai rău criminal, și atunci cugetul vostru nu va mai fi turburat înaintea unei pedepse trebuincioase, pentru a scoate din lume toate semințele rele ale molimei morale și materiale“.

(*Semaine Religieuse de Genève*).

Arhim. SCRIBAN

INSEMNARI MARUNTE

Bernard Shaw despre Beethoven.— Astăzi toată lumea răsună de pomenirea a o sută de ani dela moartea compozitorului Beethoven. După cum s'a sărbătorit Pestalozzi, așa acum, și la noi și în streinătate, în toate publicațiunile, citești numele lui Beethoven. Este o închinare pe care întreaga lume o aduce marelui muzicant.

Dar pe noi ne interesează să știm cum a fost Beethoven și din punct de vedere religios. *Bernard Shaw*, scriitorul englez, într'un foileton pe care-l citim tradus în *Universul* (28 Martie c.), spune că „acum o sută de ani, un bătrân și morocănos celibatar (Beethoven)... ridică pentru ultima oară pumnul spre cer și muri după cum trăise înfruntând pe Dumnezeu și sfidând universul“.

Ce urmează de aici? Că Beethoven nici n'a vrut să știe de Dumnezeu și s'a țăntoșit înaintea ființei Lui, „înfruntând pe Dumnezeu“. Deci Beethoven n'a avut simțirea de pietate către Dumnezeu.

Cu toate acestea cât de puțin trebuie să te iei după astfel de spuse fără control! Căci noi iată ce citim, din însuși condeiul lui Beethoven, în citațiunile pe care le face revista *Le Christianisme du XX-e Siècle* (17 Martie c.):

O Providență, fă-mă să mai văd măcar odată o zi de bucurie. De atâta vreme răsunetul tainic al adevăratei bucurii îmi este străin, Oh când, Oh! când, o Dumnezeire, voi putea să-l simt din nou în timpul Naturii și al oamenilor? Niciodată? Nu, Oh! Ar fi prea greu.

Apoi se vede în astfel de cuvinte vreo ținută de împotrivire față de Dumnezeu, de înfruntare, cum zice Bernard Shaw? Uite cum scriu oamenii și cum afirmă!

Iar mai la vale, citim ce spune revista despre credința religioasă a lui Beethoven:

Crescut în credința catolică, cu toate că de tânăr nu s'a mai ținut de practicele religiunii, totuși nu s'a îndoit niciodată de existența lui Dumnezeu. Pe biroul său, el așezase, sub sticlă, trei maxime, descifrate de Champollion pe un templu egiptean:

Eu sunt ceiace este. Eu sunt tot ce este, ce a fost, ce va fi. Nicio mână muritoare n'a ridicat invelișul meu. El este prin el însuși și lui își datorește ființa tot ce se află.

Și iarăși, în același număr al revistei, în alt articol, citim tot cuvintele lui Beethoven:

O Doamne, tăria ma, apărarea mea, singurul meu liman... tu știi durerile pe care le încerc când trebuie să fac să sufere pe acei care vor să-mi răpească pe Carol al meu,¹⁾ comoara mea. Ascultă-mă, Ființă pe care eu nu știu cum s'o numesc, ascultă rugăciunea arzătoare a celui mai nenorocit din toți muritorii, a celei mai nenorocite din toate făpturile.

Iată, deci, din nou glasul celui de care s'a scris că

înfrunta pe Dumnezeu! Și pe când cuvintele care spun aceasta au ajuns într'un ziar răspândit ca *Universul*, cuvintele pioase ale lui Beethoven n'au ajuns!

Și mai găsim ceva: Găsim în *Osservatore Romano* (Roma, 27 Martie c.) un lung articol, cu titlul: *Beethoven: arta și Credința sa*. Dar articolul e foarte lung, așa că nu ne mai încercăm să-l traducem, fiindcă nu mai avem loc aici. El însă cuprinde o mulțime de fapte, pentru a arăta că Beethoven era bărbat cu credință religioasă, de altfel după cum s'a văzut și din citațiunile mai sus.

Acesta a fost adevărul despre atitudinea lui Beethoven față de religie și trebuia să scriem acestea, pentru a nu se răspândi o părere greșită, care poate prinde mai cu seamă când e plecată din condeiul unui cunoscut scriitor.

Grijiți de cărțile voastre! — Cu câtă dragoste își vor fi îngrijind unii oameni de cărțile lor și cine știe unde ajung! Ești stăpân pe ele 10, 20, 30 de ani și pe urmă? Oare moștenitorii au atâta grijă să nu le risipească? Iată ca nu toți au grija asta, și de aceea e mult mai bine să îngrijești din viață cui le dai sau unde le lași.

Când scriem acestea, avem în vedere ceiace privim de ani de zile. Cărțile Mitropolitului *Calinic* le găsim din când în când la anticari și am cumpărat și noi din ele. Nu e păcat că umblă așa cărțile unui mitropolit? Dar cărțile unor preoți care au murit anul trecut!.. N'au trecut 2 luni dela moartea lor și îndată am găsit cărțile lor la anticari. Și la ce anticari? În calea Văcărești, unde cărțile se vând cu kilogramul! Acolo am găsit cărțile Părintelui *Romanescu*, răposatului director al Seminarului Central; acolo ale Părintelui Dr. *C. Popescu*, „Părintele Costică“, cum îi ziceam noi, acolo ale Părintelui *Iordăchescu* dela biserica *Lucaci* și fost profesor la „Central“.

Dar noi avem o carte și mai de seamă decât ce a ajuns la anticari dela preoții numiți. Avem cartea *Souvenirs*, scriere însemnată a fostului preot catolic trecut la ortodoxism, *Vladimir Guettée*, de care am scris anul trecut în această revistă și de care acum scrie Părintele *Beleuță*, de peste munți în *Revista Teologică* din Sibiu. Ei bine, cartea aceasta a noastră are pe ea un autograf și două inițiale. Autograful este al fostului Primat al României Inalt Prea Sfințitul *Atanasie* către Episcopul *Gherasim* al Argeșului, prin care dăruiește cartea, la anul nou din 1911, anul în care Inalt Prea Sf. Sa a demisionat. Iar inițialele sunt *A. P.*, pe care eu le cunosc prea bine. Sunt inițialele *Alexandru Plagino*, un boier de seamă din Râmnicul-Sărat, care a avut totdeauna o vie stimă către I. P. S. *Atanasie* și i-a dăruit multe cărți. Deci și cartea aceasta a fost dăruită Mitropolitului *Atanasie* de *Alexandru Plagino*, căruia Inalt Prea Sf. Sa i-a și dedicat al doilea volum

1. Un nepot al său.— Nota *A. S.*

al istoriei bisericeşti de care scriem în acest număr, iar apoi şi Inalt Prea Sf. Sa a dăruit-o răposatului Episcop Timuş, în însuşi anul în care episcopul a murit. Iată şi cuvintele autografului:

«Dăruită mie de venarabilul şi piosul boier Alexandru Plagino, iar eu o dăruiesc iubitului meu trate în Domnul Prea Sfinţitului Gherasim Episcop al Argheşului de anul nou 1911.

«MITROPOLIT ATHANASIE»

Iată ce cărţi ajung la anticari!

Cum aceasta?

Moştenitorii nu le îngrijesc destul de bine. De aceia grijiţi-le din viaţă, că altfel ajung rău.

Unde duc balurile.

Deseori, când vorbeşti împotriva dansurilor din ziua de azi, şi se spune ca acestea sunt o petrecere nevino-vată, că fac bine prin mişcarea la care se dedă trupul moleşit şi că deci avem a face cu o gimnastică. De fapt, dacă n'ar fi pornirea omului spre poftele simţurilor, el nu s'ar mai gândi la baluri, că doar de aceasta e vorba la bal, şi fără asta şi-ar căuta el mişcarea trupului în alte chipuri. Acum însă iată că la baluri se mai petrec şi alte pozne şi despre unele ca acestea venim să pomenim aci, fiindcă ziarele germane au scris despre un fapt deosebit petrecut la un bal din *Posen*, Germania, şi face să aflăm şi noi ce a fost. Dela un bal, la care lumea s'a dus să petreacă, au eşit nu mai puţin de 16 dueluri!

Un tânăr pofteste pe o tânără la o învăţitură de charleston, adică jocul la modă în ziua de azi. Tânăra îşi cere iertare, spunând că nu joacă. Dar după aceea vine altul şi o pofteste şi cu acela se avântă la învăţ-teala jocului. Atunci tânărul cel dintâi vine şi-i spune: „Domnişoară, eşti rău crescută!” Aici însă sare tânărul al doilea, care provoacă la duel pe cel dintâi. Cel dintâi spune însă că nu se bate. De aici discuţiune lungă, la care iau parte cu toţii cei din bal, unii declarându-se pentru o tabără, alţii pentru alta.

Din această discuţiune, au eşit nu mai puţin de 16 dueluri. Iată, prin urmare, la ce distracţiune au ajuns toţi aceşti păţimaş ai zbunguielii dănuitoare!

Ziarul catolic din Colonia *Kölnische Volkszeitung* scriind despre faptul acesta, spune că pe toţi aceşti 32, ar fi bine să-i închizi într'o sală de bal şi să verşi asupra lor un roi de albine, ca să-i faci să joace charlestonul fără şcoală, în chip natural, de focul împunsăturilor.

ŞTIRI

Direcţiunea revistei, care şi-a dat şi-şi dă toate silinţele pentru a ajuta cu cinste şi folos munca preoţilor româneşti, roagă cu toată căldura râvnei sale pe toţi cucernicii Preoţi, să binevolnscă a-şi achita atât rămăşiţele din 1923, 1924, 1925, 1926, cât şi abonamentul pe întreg

anul 1927, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plăţii măreşte suma de plată şi e păcat ca cucernicii Părinţi să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura.

În nădejdea că cucernicii Părinţi ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române vor înţelege că un abonament de 100 lei anual pentru o astfel de revistă e o sumă prea neînsemnată şi că ne vor asculta, cum şi că amânarea trimerii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câştig, aşteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECŢIUNEA

Chinez din România trecut la creştinism. — Păr. Econ. *Ilie Lungu*, din Galaţi şi-a luat o chemare deosebită, de a aduce la creştinism chinezii cari se abat prin România. Noi am mai semnalat anul trecut cazuri de acestea. Acum pomenim din nou că Duminică, la 23 Martie c., s'a săvârşit de Sf. Sa, la biserica Sf. Dumitru din mahalaua *Bădălan* din Galaţi, botezul muncitorului *Cuci Hsih Hang*, chinez de neam şi budist de religiune. Păr. Lungu i-a făcut de mai nainte catehizarea, i-a dat învăţătura creştinească, iar Duminică, la 23 ale lunii, curgătoare, l-a primit şi în sânul Bisericii, prin săvârşirea tainei Sfântului Botez. Naş a fost d. *Vasile Sindin*, şi domnia sa unul din trecuţii la creştinism tot prin străduinţa Părintelui *Ilie Lungu*.

Şezătorile religioase ale Ligii Culturale. — Liga Culturală, secţiunea Bucureşti, a întocmit un şir de 7 şezători religioase, care s'au ținut la biserica *Curtea-Veche* din Bucureşti, în curgerea lunii Martie c. La ele au vorbit Părinţii *P. Partenie*, directorul Seminarului Central din Bucureşti, Păr. *Gr. Criveanu*, directorul Seminarului „Nifon” din Bucureşti, Părinţii *Toma* şi *Petre Chiricuţă* şi alţii. Afară de vorbiri, au fost şi cântări corale, săvârşite de şcolarii seminariilor din Bucureşti.

Dezminţirea Episcopului Majlath. — După ce s'a vorbit şi s'a scris mult că Episcopul româno-catolic ungar *Majlath* din Cluj umblă să ajungă cardinal şi să lase episcop în locul său pe Mons. *M. Hirschler* ca episcop diecezan, şi apoi acesta să ajungă mai-marele tuturor catolicilor din România şi membru de drept în Senatul României, — acum vine dezminţirea tuturor acestor zvonuri. Căci Prea Sf. Sa Episcopul *Majlath* a fost în străinătate. În toată vremea cât s'au vorbit acestea, iar acum întorcându-se, a slujit la catedrala sa din Cluj Duminică, la 13 Martie, când a ținut o cuvântare, în care a dezminţit toate zvonurile care umblau pe socoteala sa. Deci nici nu lasă pe altul în locul său, iar, pe de altă parte, guvernul românesc a numit cap al catolicilor din România şi reprezentant al lor în Senatul ţării pe Mons. *Cizar*, arhiepiscopul catolic din Bucureşti.

O conferinţă cu urmări pentru istoria bisericească. — Se aduce la cunoştinţă că d. *Iorga* are să vorbească la Academia Comercială Sâmbătă, la 19 Martie

c. despre „Formarea politică a Statelor românești o consecință a transitului pe la Dunărea de jos!“ Noi am învățat până acum că principatele românești s'au înființat prin descălecarea voevozilor *Negru Vodă* și *Bogdan Dragoș*, din pricina prigonirilor religioase pe care neamul nostru avea a le suferi peste munți și că s'au scoborât mai în josul țării, ca să rămâie slobozi de urgie. Să se ducă acum vreo schimbare în acest fel de vedere și să nu mai fie prigonirea religioasă pricina pentru care voevozii au lăsat o parte din țară și au venit la alta? Inființarea politică a țărilor noastre să aibă o pricină comercială?

Vom vedea ce va spune d. N. Iorga.

Eforia spitalelor civile și plata preoților. —

Eforia spitalelor civile din București și alte așezăminte spitalicești din Țară (*Spiridonia* dela Iași, *Brâncoveneasa* din București, *Madona-Dudu* din Craiova) au în grija lor întreținerea mai multor biserici și mănăstiri cu personalul lor. Acum Eforia, *Spiridonia* și Așezămintele Brâncovenești fac cunoscut Ministerului Cultelor că, în urma exproprierii, ele nu mai au mijloacele de trebuință ca să poată plăti pe preoți ca pe cei dela Stat. Ministerul a hotărât ca administrațiunile acestor așezăminte să-i verse lui sumele pe care le pot plăti, urmând ca Statul să plătească ceiace nu ajunge.

Credem nevoia așezămintelor și știm de mult de ea. Dar ne gândim și noi la întorsătura lucrurilor și strâmbarea vremurilor, că aceste așezăminte sunt rod și copil al Bisericii. Vechii întemeitori le-au înființat fiindcă erau creștini și, din acest simț, voiau să se facă milostenie și să dea ajutor oamenilor bolnavi. În mijlocul întregii așezări, ei puneau biserica, ca un sâmbure din care izvorăște mlădița faptei. De aceia toate aceste așezăminte au lungile și înaltele lor clădiri de jur împrejurul unor curți, în care în mijloc vezi biserica. Și acum ce auzim? Cei întâi care nu mai pot fi plătiți sunt preoții!

Patronul Societății Ortodoxe. — Duminică, la 13 Martie c., Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române și-a sărbătorit în București patronul ei, care este Duminica Ortodoxiei. S'a făcut slujbă măreață la biserica Sf. Spiridon, fiind săvârșită de Prea Sf. Sa Arhiepiscopul *Titu*, vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștiului, iar cuvântarea a fost rostită de d. Avocat *Popescu Tudor*, membru în comitetul central.

Conferența Principesei Alex. Cantacuzino la Chișinău. — Duminică, la 13 Martie c., Principesa *Alexandrina Cantacuzino*, prezidenta Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române, a ținut la Chișinău o conferență cu titlul „Puterea nebiruită a ortodoxiei, înfățișată prin călătoria la Ierusalim.“ I. P. S. Arhiepiscop Gurie a luat mai întâi cuvântul pentru a înfățișa pe conferențiară înainte ascultătorilor conferenței, arătând meritele vrednicei doamne în sânul Bisericii Ortodoxe, prin propaganda pe care o face pentru ideea ortodoxă. Luând apoi cuvântul conferențiară, a arătat în chip amănunțit care este chemarea Bisericii în apărarea tradițiunilor și cum, prin păstrarea acestora, se întărește ființa neamului nostru. Tre-

când la descrierea Locurilor Sfinte, astăzi în mânilor străinilor, care locuri sunt leagănul Bisericii ortodoxe, conferențiară arată că ortodoxismul este amenințat acolo din toate părțile. Ca încheiere, D-na Cantacuzino a arătat că este de trebuință o înțelegere între State, pentru ca Sf. Mormânt să fie păstrat de ortodocși.

Conferențiară a fost ascultată cu multă însuflețire și cuvintele ei a avut mare răsunet.

Inchinători suedezi în drum spre Ierusalim, la

București. — Duminică, la 16 Martie c., au fost în București un număr de 24 de închinători suedezi, care s'au oprit două zile în capitala noastră, urmând să plece mai departe spre Ierusalim prin Constanța. Ei au vizitat mai multe biserici în București. Au fost la slujbă la biserica Sf. Ilie Hanul-Colței (Kalinderu), unde slujea Arhim. *Scriban*. Erau sub conducerea pastorului Dr. *Joel Thulin* din *Urtofta Lund*, Suedia. Acesta a vizitat pe Arhim. *Scriban*, pe care-l cunoștea dela Congresul din Stockholm din August 1925.

Viața culturală în București. Al 42-lea ateneu popular.

— Din fiecare număr al ziarului *Universul*, se poate lua cunoștință, de o bucată de vreme, despre larga revărsare culturală care se săvârșește în București, din anul trecut, prin ateneele populare și care este și mai largă decât ce vedem la ziar, fiindcă nu se scrie chiar tot. Acum aflăm că Duminică, 20 Fevr. c., s'a deschis al 42-lea ateneu popular, sub presidența d-lui *Radu Dobrescu*, fost profesor la Seminariul Central din București și deputat în parlamentul trecut. Acest ateneu se numește „Alexandru Ioan Cuza“ și s'a deschis în Șoseaua Viilor 127, la școala primară de fete. Prea Sf. Sa Arhiepiscopul *Titu*, vicar al Sfintei Mitropolii, a adus binecuvântarea Prea Fericirii Sale Patriarhului României, iar d. *M. Berceanu* a ținut o conferență, vorbind de însemnătatea ateneelor populare, care trebuie să cultive sufletele.

Este ceva să ai 42 centre în care se lucrează neîncetat asupra sufletului, dar credem că nu e de stat în loc aci, fiindcă cinematografele și cârciumele sunt și mai multe.

BIBLIOGRAFII

Teodor Popescu, **SFÂNȚUL ATANASIE**, Patriarhul Alexandriei. Conferență rostită cu prilejul serbării patronului Facultății de teologie din Chișinău la 18 Ianuarie 1926. Broșură în format mare, în 8, de 17 pagini, Chișinău, la „Cartea Românească“ 1927, fără arătare de preț.

Preotul *Constantin Morariu*, *Citiți, Citiți ce poate* **CREDINȚA IN DUMNEZEU**. Scriere populară, edițiunea a doua, tipărită cu cheltuiala Părintelui Arhimandrit *Pancratie Sidorovici*. Cernăuți 1927. Volum de 92 de pagini în formatul cărților de școală. De cerut la Păr. Arhim. *P. Sidorovici*, la Mănăstirea Sfântului Ioan cel Nou în Suceava, Bucovina. Prețul 35 de lei.

De cărțile de ritual, literatură bisericească, icoane și imprimate, ce se află de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, str. Princ. Unite 60, București. Valabil dela 15 Aprilie 1927

Lei B

Cărți noi de ritual broșate		Lei B.		Lei B.	
1)	Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15,—	44)	Calendarul pe toți anii	50,—
2)	Acatistul Sf. Spiridon	5,—	45)	Comentariile epistolei către Evrei traduse după Sf. Ioan Hrisostom de P. S. Teodosie Atanasiu	70,—
3)	Apostolul	500,—	46)	Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Mitrop. Primat Dr. Miron Cristea	50,—
4)	Aghiazmatarul	200,—	47)	Evanghelia sau viața și învățătura Dom. Iisus Hristos de Melhisedec	25,—
5)	Carte de Tedeum	40,—	48)	Istoria Bisericească Universală și Statistica Bisericească de Eusebiu Popovici traducere de Atanasie Mironescu fost Mitropolit Primat volumul I Ediția II-a ^{legată} _{broșată}	225,— 125,—
6)	Catavasierul	70,—		volumul II " " ^{broșată}	150,—
7)	Cartea de rugăciuni pentru toi Românul	20,—	49)	Istoria Predicii la Români de Episcop. Dr. Gr. Comșa	50,—
8)	Ceaslovul mic	100,—	50)	Legea Organică a Sf. Sinod	4,—
9)	Evanghelia	350,—	51)	Mărturisirea Ortodoxă	40,—
10)	Evhologiu (Molitvenic)	450,—	52)	Legăe Basarab și Sf. Nifon	5,—
11)	Liturghia sf. Ioan Gură de Aur	35,—	53)	Schitul Crasna de Al. Ștefulescu	20,—
12)	Mineiul lunei Ianuarie	350,—	54)	Studiu despre Ierarhie	5,—
13)	Noul Testament ediția Sf. Mânăstiri Neamț	50,—	55)	Vrei să fii înțelept?	20,—
14)	Arhieraticonul	150,—	56)	Viața lui Constantin-Vodă Cantemir de N. Iorga	60,—
15)	Octoihul Mare	500,—	Cărți de muzică bisericească		
16)	Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25,—	57)	Anastasimatar	25,—
17)	Paraclisul și Acatistul Cuvioasei Paraschiva	20,—	Imprimate și registre de contabilitate		
18)	Psaltirea	100,—	58)	Un stat parohial	3,—
19)	Penticostarul	350,—	59)	Un stat simplu pentru Mânăstiri	2,—
20)	Prohodul Domnului	7,—	60)	Un stat mijloc pentru Mânăstiri	2,—
21)	Panahida	25,—	61)	Un carnet cu 50 certificate de botez	50,—
22)	Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20,—	62)	Un carnet cu 50 certific. de cununie	50,—
23)	Rânduiala Ridicării Panaghiei	20,—	63)	O serie mare registre de contabilitate compusă din: 1 reg. partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borderouri	96,—
24)	Slujba Sfințirii Steagului	10,—	64)	Un singur registru mare de partizi	20,—
25)	Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10,—	65)	" " " " plăți	20,—
26)	Slujba Invierii	40,—	66)	" " " " încasări	20,—
27)	Tipicul Arhieresc de Ep. Silivestru Bălănescu	15,—	67)	O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79,—
28)	Triodul	500,—	68)	Un singur registru mic de partizi	15,—
29)	Tipicul Bisericesc	100,—	69)	" " " " plăți	15,—
Cărți vechi de ritual			70)	" " " " încasăr.	15,—
30)	Carte de Tedeum ediția de Buzău	3,50	71)	Un compt.	4,—
Cărți de rugăciuni			72)	Un buget	4,—
31)	" " " " II broșată	7,—	73)	Un borderou	1,—
32)	" " " " III broșată	5,—	74)	O Copertă (Mapă)	2,—
33)	" " " " II cartonată	12,—	75)	Un reg. pentru înscrierea botezaților	80,—
34)	" " " " III cartonată	10,—	76)	Un registru pentru înscrierea căsătoriților	80,—
Cărți de literatură bisericească, broșate			77)	Un registru pentru înscrierea înmormântaților	80,—
35)	Activitatea preoților în campania 1916-1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15,—	78)	Un registru de intrarea hârtiilor	75,—
36)	Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic de Pr. D. Georgescu	25,—	79)	Un registru de eșirea hârtiilor	75,—
37)	Autocefalia Bisericii Române	5,—	80)	Condică de expediție	50,—
38)	Biserica Ort. și cultele străine	30,—			
39)	Biserici cu averi proprii	40,—			
40)	" " " " (leg. pânză)	75,—			
41)	Biserica Stavropoleos	10,—			
42)	Cassa Bisericii	75,—			
43)	Contribuții la Istoria Dreptului Bisericesc de D-l Dr. I. Matei	75,—			

Icoane mari foi volante mărimea 28/24

8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos), Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, St. Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28

5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Domnului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru, Sfinții Voievozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M. Domnului și Sf. Spiridon.

● serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.

● singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton

mărimea 15/23

15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții Impărați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voievozi, Sfinții Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton

mărimea 23/35

30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voievozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Ioan Botezătorul, 23) Sf. Voevozi, 24) Sf. Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	13) Paraclisul sf. D-tru	138,—	100,—	80,—
2) Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	14) Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—
3) Cartea de Tedeum	153,—	115,—	100,—	15) Prohodul Domnului	138,—	100,—	80,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		80,—	—,—	16) Psaltirea . . .	250,—	220,—	
5) Catavasierul . . .	200,—	175,—	150,—	17) Panihida . . .	138,—	100,—	80,—
6) Ceaslovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	18) Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,—	100,—	80,—
7) Evhologiu . . .	710,—	650,—	590,—	19) Sluj. sf. Steagului	90,—	80,—	66,—
8) Evanghelia I. . .	770,—			20) Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—	80,—	66,—
9) Liturghia sf. Ioan gură de aur . . .	165,—	140,—	110,—	21) Sluj. Sf. Bisericii	150,—	135,—	115,—
10) Mineiul lunii Ianuarie	560,—	510,—	460,—	22) > Invierii . . .	190,—	160,—	130,—
11) Un volum Mineiu	"	"	"	23) Tipicul Bisericesc	250,—	200,—	150,—
12) Octoihul Mare . . .	770,—	680,—	650,—	24) Triodul . . .	770,—	680,—	650,—

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

Costul cărților, al icoanelor și imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda. Comanda poate fi făcută prin raport, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

Orice comandă de cărți imprimate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise anticipat prin mandat poștal, corespund comenzilor și dacă serviciul poștal funcționează regulat.

S'a pus sub tipar Dumnezeștile Liturghii

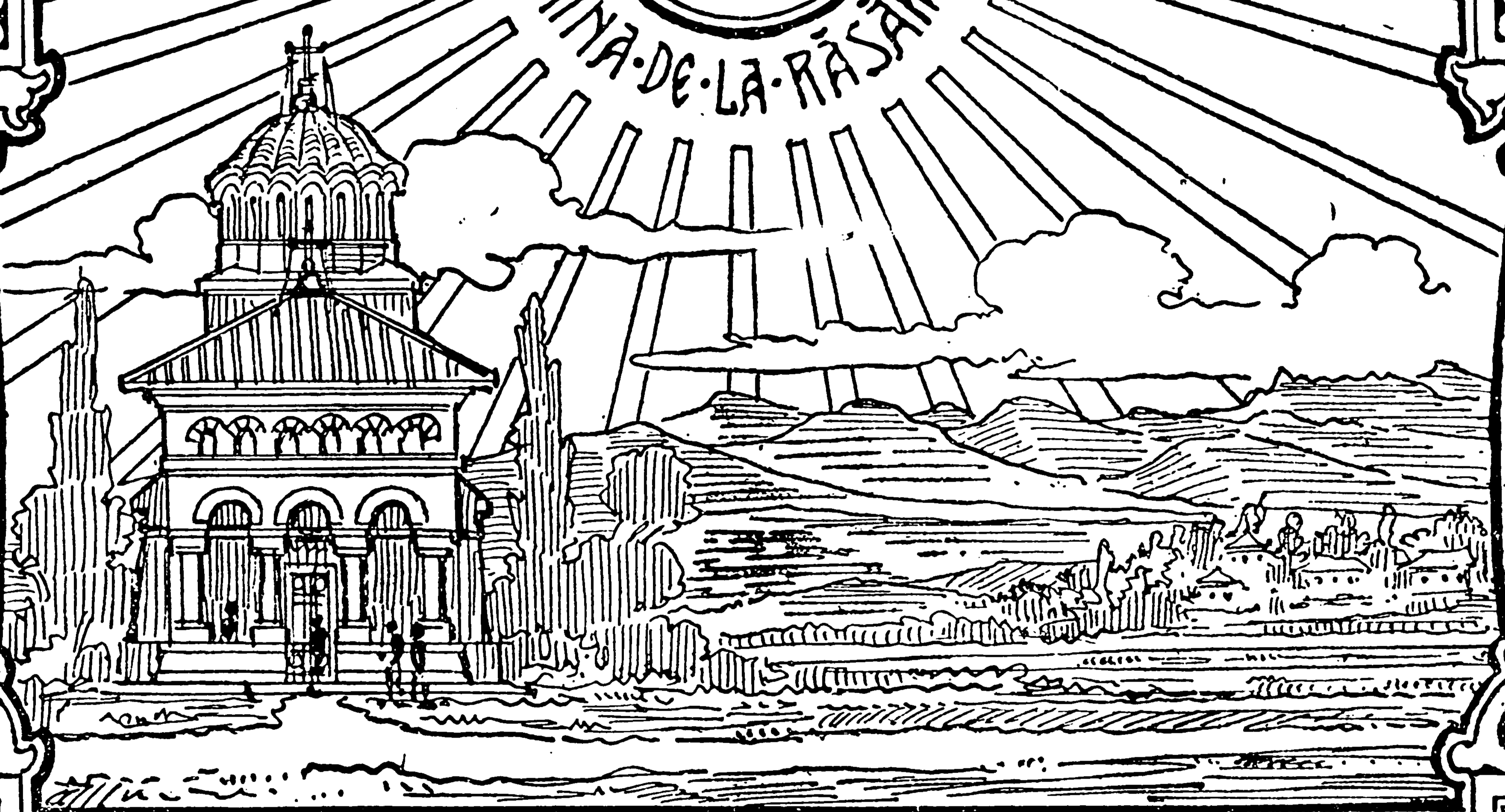
Librarii au drept să vândă cărți și icoane cu un profit de cel mult 25% peste costul din acest catalog.

Prețul de vânzare în librării și la colportori este stampilat de Tipografie pe fiecare carte și icoană

BISERICA-ORTODOXĂ-ROMÂNĂ

LUMINA-DE-LĂ-RĂSĂRIȚ

REVISTA-SFÂNTULUI-SINOD

CUPRINSUL

Invierea Domnului	Arhim. SCRIBAN
Cuvânt despre evanghelia învierii	† NICODEM
Indrumarea tineretului	Arhim. P. MORUSCA
Creștinism mîrginii	Pr. GH. VERȘESCU
Explicarea unei atitudini din viața Domnului și Mîntuitorului Nostru Iisus Hristos	Pr. MINA GASPAR
Hristos din morți a înviat, Invierea, Maica îndurerată, Hristos a înviat, Tîrguire, Stol pribeag (potzii)	Icon. GR. COSTEA, Pr. NIC. I. IANCU, Pr. LEONIDA MOISESCU-VELLEA, Pr. GR. I. BEȘCHEA, Pr. G. A. NEGUREANU
Studii și Comentarii	Pr. POPESCU-MALAEȘTI
Dogma despre sfînțirea omului	Pr. I. MIHĂLCESCU
Intrarea cu slavă a lui Iisus în Ierusalim	Arhim. SCRIBAN
Un vechi schit căruia i s'a pierdut urma	Pr. Econ. TEODOR BĂLAȘEL
Binefacerea morții lui Hristos	Arhim. SCRIBAN
Cronica Bisericească, Cărți, Reviste, Ziare, Insemnări mărunte, Știri	Arhim. SCRIBAN

APĂRE-LUNĂR

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din: *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomeiu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: *Dr. D. G. Boroianu*, *Dr. C. Chiricescu*, *Dr. V. G. Ispir*, *Econ. I. Popescu-Mălăești*, *Pr. Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Șesan*, *Dr. V. Tarnavschii*, *Dr. N. Cotos*; 3. *Pr. Cicerone Iordăchescu*, Iași, *Dr. Romulus Căndea*, Cernăuți. *Dr. Ioan Lupăș*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* și *d. St. Berechet*.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redactor, în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei, traducerile și recenziunile 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru însemnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa secretarului de redacție *Arhim. Scriban*, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor: *Prof. I. Mihălcescu*, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, *d. D. Sireteanu*, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor voi să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: d-lui *D. Sireteanu*, București, Sf. Sinod, Biserica Antim.

CARȚILE APARUTE ÎN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
1. Lazăr Diacul de <i>Fr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăiești, de <i>P. S. Nicodem.</i>	Lei 3,50.	0,50
2. Patimile Mântuitorului, de <i>Pr. Criveanu</i>	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de <i>A. V. P.</i>	" 6.—	1,50
3. Impotriva beției, de <i>I. P. S. Patriarh</i>	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,—
4. Două întâmplări minunate, de <i>Fr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)</i>	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,50
5. Durerea Vinerii celei mari, de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—	"	Alcoolismul, de <i>Dr. Nicolau.</i>	" 30.—	
6. Catechismul creștinismului ortodox, de <i>Pr. I. Mihălcescu.</i>	" 7,50.	"	Bucăți alese din Sf. Atanasie cel mare	" 40.—	
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist, de <i>Arhim. Scriban.</i>	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

În curând va apare: Noul Testament și Psaltirea, traducere nouă.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând cele mari cu 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un renumit pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimare la München în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic”, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri:

Icoane mari 62/47 c. m., lei 50 bucata, Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane mici, format c. poștală, lei 5 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. 4 (553).

Aprilie 1927

Direcțiunea revistei, care și-a dat și-si dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și folos munca preoțimii românești, roagă cu toată căldura râvnei sale pe toți cucernicii Preoți, să binevoiască a-și achita atât rămășițele din 1923, 1924, 1925, 1926, cât și abonamentul pe întreg anul 1928, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura.

In nădejdea că cucernicii Părinți ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române vor înțelege că un abonament de 100 lei anual pentru o astfel de revistă e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum și că amânarea trimeterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA

INVIEREA DOMNULUI

Veniți să bem băutura nouă!
Canonul Invierii.

I

Nu este mai mare vrăjmaș al vieții și al tuturor înjghebărilor și al urzirilor omenești, care și-au căpătat o ființă pe lumea aceasta, decât legea neabătută a morții. Ajunge bietul om de se lustruiește prin muncă și învățatură, până să se suie la înălțimi de care se minunează semenii săi; ajung unele așezăminte în stări înfloritoare, încât pot revărsa înrăurire măreață asupra oamenilor care se sălășluiesc în sânul lor; ajung popoarele de se întocmesc în viața lor așa de minunat, încât stărnesc uimirea privitorilor. Și cu toate acestea pe toate le pândește un vrăjmaș neînfrânt: moartea. Capătul tuturor lucrurilor este sfărâmarea lor. Se învârtesc toate roțile lor, zbârnâie puternic, în plinul muncii pe care-l săvârșesc, și totuși! cine poate opri în loc legea aceasta, nerăpusă de nimenea, că toate trebuie să înceteze odată și să plătească bir morții!

Cât ar vrea bietul om să oprească în loc această lege nemiloasă! Dar cu toate acestea el, care biruie peste atâtea piedici, el care urzește atâtea minunății, el care are atâtea pricini să se minuneze de puterea cu care l-a înzestrat Dumnezeu, trebuie să guste paharul amar că înaintarea sa odată se poticnește și apoi altul trebuie să ia dela capăt drumul greu al aceleiași munci, pentru a se lustrui și el foarte anevoios și să ducă un pas mai înainte moștenirea de lucru și învățatură a altuia și care nu trebuie lăsată să piară.

Aceasta e marea tragedie a tuturor oamenilor și a tuturor lucrurilor lui, că trebuie să se suie pe o potecă anevoioasă, pentruca apoi să știe că, vrând-nevrând, se va rostogoli odată la vale, fără ca nimenea să-l poată opri. Și tot ce a adunat el, tot ce mâna sa a căpătat ca deprin-

dere în meșteșugul mănuirii lucrurilor, tot ce ochiul său a dobândit ca ascuțime de pătrundere, tot ce mintea sa a câștigat ca putere de răzbatere acolo unde ochiul poate sfredeli pânza necunoscutului, — toate acestea odată pier cu el și altul după dânsul trebuie să ia acelaș drum greu ca să se poată sui la înălțimea înaintașului său și să ducă înainte lucrul său.

Și la urma urmei, toată silința aceasta dela unul la altul și toate așezămintele care trec peste viața omului și răzlesc prin veacuri, nu pățesc și ele la fel, cu toată grija omului de a primi moștenirea înaintașului său și a nu lăsa să piară ceiace a lăsat unul la moartea sa? N'au fost orașe înfloritoare, împărății mărețe, cu civilizațiunea strălucitoare, în care vor fi lucrat oameni pricepuți! Și cu toate acestea au murit nu numai oamenii, dar a venit și o moarte obștească, pe lângă moartea insului. Sfărâmarea tuturor lucrurilor a cuprins nu numai pe oameni, ci și întreaga lor întocmire de veacuri. S'au risipit orașe mărețe, pe care acum trebuie să le răscoiești în ruine, ca să le vezi că au fost. Ce forfoteală va fi fost în sânul lor, și acum abia dacă vechi hrisoave pot să-ți mai povestească că au fost și ce au fost ele! Și câte împărății, de asemenea, care au lăsat urme, dar care nu se mai văd!

Oh! ce rămâne în picioare din viața oamenilor și întocmirile lor! Ce poate face omul ca, dacă piere ca ins, să nu piară lucrul său?

Aici însă nu mai este stăpân. Ce-o vrea Dumnezeu.

De aceia uneori trebuie să i se moaie mâinile încordate și să privească cu întristare în zare la căile viitorului. Că poate avea mângâierea de a lăsa un lucru în mâni bune, poate fi o mângâiere. Dar ceiace poate s'o ducă o bucată, o va duce totdeauna!

Cu atâta greu se înjghebează o țară, se dă atâta învățatură ca să fim patrioți, să ne iubim

țara noastră, să murim cu gândul liniștit că nepoții noștri vor duce mai departe frânele ei !... Și cu toate acestea țările au și ele vreo ființare mai deosebită? Se isprăvesc și ele dela o vreme și toată silința patrioților a fost lucru vremelnic, care te-a putut mângâia pentru un timp, dar cu încredințarea, cea știută atât de bine, că nici aici nu poți izbândi nimic împotriva vrăjmașului neadormit care este moartea.

Iată ceiace poate umplea pe om de jale adâncă, iară ce poate dezarma pe unii care s'ar gândi că toate silințele sunt în zadar. Deci să ne aciuiăm, ca să putem trece ca oameni greul vieții, dar ca să mai durăm lucruri pentru viitor — ce folos? N'o să le cuprindă moartea pe toate?

În adevăr, gândul acesta e un gând al dezarmării, pe care, dacă îl putem cirui noi prin alte socoteli, o facem numai ștergându-l din mintea noastră pentru o vreme, dar care nu se poate destiiința, fiindcă e adevărul care ne izbește în față la fiecare pas.

Oare nu așa cugeta Eminescu al nostru când spunea că «peste toate o lopată de țărână se depune»? Oare nu-l cuprindea amarul descurajării când spunea că «Decât un vis searbăd, mai bine nimic»? În adevăr, faptul că toate trec, că peste toate vine coasa moșii, îl facem să gândească ceiace și nouă ne vine în minte când și când, că toată frământarea e zadarnică.

II

Oh! dacă ar fi lucrurile numai aici! Dar ce abatere covârșitoare peste toate acestea este faptul care nu vrea să supue acestei legi!

Unul singur, pe pământul nostru, a venit să înfrângă această lege și să ne dea și nouă încredințarea că este leac și împotriva acestei sfârâmași și să trecem și noi dincolo de pragul pustirii. Este Iisus Hristos. Cine a mai putut spune ca el: *Celce crede întru mine, de va și muri, viu va fi?* (Ioan 11, 26). Și în adevăr, printr'însul omenirea capătă o nouă încredințare, încredințarea vieții peste a morții. De unde până la el oamenii știau că moartea prăbușește totul dela Dânsul încoace ceice cred știu că da, se prăbușește ceva, ceiace este întemeiat cu lutul pământului și chiar ceiace oamenii clădesc frumos pe pământul acesta; dar nu se poate prăbuși ceiace se clădește «în Domnul.» De aici înainte, ceice vor să creadă știu că marele vrăjmaș al omului, moartea a pierit, fiindcă și ea poate lucra numai într'o măsură mărginită.

Și pentru a-i încredința pe oameni că așa este, Iisus Hristos nu numai le-a spus, ci le-a și arătat, în mijlocul unei încercări obștești, că totul se pustiește, în mijlocul întristării ucenicilor că și pe Hristos l-a ajuns soarta tuturor lucrurilor de a intra în moarte și a încheia cu aceasta,

Hristos nu. El frânge pânza neputinței. El se ridică biruitor peste moarte și pășește înainte tuturor ca cel înviat.

Deci Hristos este singura mângâiere în trage dia universală, singura ancoră și liman de adăpost și pentru viața pe care nimic n'o poate adăposti. El trece peste toate și ne sue cu El în nemurire.

O mângâietor neprăbușit! o singurul nostru reazăm! o biruitor al neputinței, celce scoli fața noastră din praf și ne duci la pajiștea cea nevestejită!

De aceia învierea Domnului este singura hrană adevărată, mana din cer în mijlocul lumii, care nu are altă încredințare. Hristos înviind, ne-a dat dovada că și moartea are leac și, *când Dumnezeu este cu noi, nimenea, nici moartea, nu poate fi împotriva noastră,*

Să cinstim deci învierea ca învăși învierea noastră și să strigăm cu Biserica: «Veniți să bem băntură nouă!» Cu adevărat, nou și biruitor fapt, avem prin învierea Domnului nostru, leacul cel adevărat și fără de preț.

Arhim. SCRIBAN

HRISTOS DIN MORȚI A INVIAT

*Hristos din morți a înviat
Cu moartea pre moarte călcând
Și celor morți întru păcat
Viață nouă izvorând.*

*E bucurie 'n cerul sfânt
Și sărbătoare-i pe pământ,
Iar iadul zace sfărâmat:
Hristos din Morți a înviat!*

*El mântuire ne-a adus
Și calea către cei de sus:
Păcatul strămoșesc spălând
Și moartea cu moartea călcând.*

*Pre cei săraci, pre cei robiți,
Pre cei de suferinți zdrobiți
I-a mângâiat... și-a ridicat
Și pre cei morți întru păcat.*

*E primăvară.... cer senin....
De bun miros văzduhu-i plin,
Iar sufletul simțim arzând
Și viață nouă izvorând.*

*Viață nouă izvorând
Chiar eelor morți întru păcat,
Cu moarte pre moarte călcând,
Hristos din morți a înviat!*

Econ. GR. COSTEA

I N O C H E N T I E,
ARHIEPISCOPUL ODESEI

CUVÂNT DESPRE EVANGHELIA INVIERII ¹⁾

Cuvântul trup s'a făcut
(Ioan 1, 14).

În aceste cuvinte scurte, fraților, se cuprinde toată înălțimea și adâncimea preamăritei taine, pe care o sărbătorește astăzi Sf. Biserică: *Cuvântul s'a făcut trup*. A doua persoană a Sfintei Treimi, Cuvântul cel Dumnezeesc, care s'a născut mai înainte de veci din ființa lui Dumnezeu Tatăl, s'a împreunat astăzi cu firea omenească în persoana Mântuitorului nostru și s'a unit, cum învață sf. Biserică, *nedespărțibil, neamestecat și neprefăcut*. *Nedespărțibil*: întrucât Dumnezeirea și omenirea, unindu-se în Iisus Hristos, niciodată nu vor înceta a alcătui o singură persoană; El veșnic va rămâne ceea ce s'a făcut astăzi: Dumnezeu-Om. *Neamestecat*: întrucât Dumnezeirea și omenirea la această unire nu s'a topit așa, încât să alcătuiască o fire nouă, ci continuă să alcătuiască două firi deosebite, dar numai unite într'o singură persoană, și anume în persoana Dumnezeu-Omului. *Neprefăcut*: căci nici omenirea nu s'a prefăcut în Dumnezeire, nici Dumnezeirea nu s'a prefăcut în omenire, ci și o fire și alta și-au păstrat toate însușirile, fără de care nu poate fi. În puterea acestei uniri strânse și minunate a Dumnezeirii cu omenirea, Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat, întru totul deopotrivă cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, și om adevărat, întru toate asemenea nouă, afară de păcat. *Cuvântul s'a făcut trup*.

A ne adânci în taina aceasta cu mintea noastră capricioasă, a urmări în ce chip Dumnezeirea cea nămărginită a putut primi pentru totdeauna chipul omenirii celei stricăcioase, ar însemna, fraților, a pogori cea mai înaltă taină și a însuși minții omenești așa capacitate și putere, pe care ea niciodată nu le-a avut. Încă apostolul Pavel numea arătarea lui Dumnezeu în trup taină, care întrece toată priceperea noastră. *Mare este taina creștinătății: Dumnezeu s'a arătat în trup* (I Tim. III, 16). Dacă însă pentru Sf. Pavel, care a fost răpit până la al treilea cer și a auzit cuvinte care nu se pot rosti cu limba omenească (II Corint. XII, 4), arătarea lui Dumnezeu în trup era taină mare, apoi cu cât mai vărtos pentru noi, ceice suntem, poate,

tot atât de departe de credința lui Pavel, pe cât suntem și de al treilea cer, întruparea Fiului lui Dumnezeu trebuie să fie pururea una din cele mai mari taine.

Dar, fraților, noi nu trebuie să ne întoarcem privirile dela taina întrupării, pentru că ea este nepătrunsă. Credința că Dumnezeirea s'a unit cu omenirea în persoana Mântuitorului nostru este temelia mântuirii noastre; cu ea sunt strâns unite toate tainele creștine; dela ea trebuie să capete putere și viață datoriile noastre; ea este izvorul nădejdelor celor mai mângâioase; și de aceea creștinul nu numai că poate, dar e și dator, pentru binele sufletului său, să păstreze neconținut în mintea sa acel mare adevăr, că Mântuitorul său este Dumnezeu și în același timp și om. Cuvântul lui Dumnezeu cere numai, ca noi să cugetăm asupra acestei taine cum trebuie, cere să nu ne lăsăm târați de avânturile cele nebunești ale minții și să nu o facem pe aceasta măsură pentru înțelepciunea dumnezească.

Potrivit cu aceste povețe, vom cuteza, fraților, și noi să ne ridicăm cu respect ochii minții noastre asupra preamăritei taine a întrupării Fiului lui Dumnezeu, ca să vedem ce ni se dăruiește nouă prin ea și ce cere ea dela noi.

Proorocul David, contemplând cândva cu duhul viitoare a Fiului lui Dumnezeu în trup, a chemat toate popoarele să-i slujască Lui, dar să-i slujască cu frică și să se bucure înaintea Lui, dar să se bucure cu smerenie: *Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați înaintea Lui cu smerenie* (Ps. II, 11). Cu cât te gândești mai mult la acest îndemn al lui David, cu atât vezi mai bine, că el parcă a fost zugrăvit de pe evenimentul pe care-l prăznuim noi astăzi. Taina întrupării în adevăr cuprinde într'una tot ceea ce poate să ne însușească și să ne nutrească nădejdea noastră; dar în același timp în ea se cuprinde și tot ceea ce poate deșteptă pe cei nepăsători și înspăimânta pe cei nevrednici.

Răscumpărătorul nostru este Dumnezeu atotputernic: deci, creștine, tu nu trebuie să te temi de dușmanii mântuirii tale, de dușmanii adevărului și ai virtuții. Chiar dacă toți tiranii lumii, toate puterile iadului s'ar ridica asupra ta, tu, câtă vreme nu te abați de la Mântuitorul tău, ești în afară de orice primejdie: căci nimeni nu te poate răpi din mâna Lui cea atotputernică; El, dacă va trebui, *va zguduți nu numai pământul, ci și cerul* (Evr. XII, 26), dar nu va lăsa sufletul tău în iad, *nu va da celui cuvios al său să vadă stricăciunea* (Ps. XV, 10). Răscumpă-

1. Acest cuvânt al Arhiepiscopului Inochentie este alcătuit pentru ziua Nașterii Domnului. Dar fiindcă la liturghia din noaptea Invierii se citește tocmai evanghelia dela Sf. Ioan în care e vorba de întrupare, fiind vorba în acest cuvânt despre „Cuvântul trup s'a făcut“, am găsit de bine să punem această cuvântare în nr. de Paști. — Nota A. S.

rătorul nostru este Dumnezeu Preaînțelept: deci, creștine, tu ești cu totul scutit de primejdie desnădăjduitoare, că regulile de credință și viață, care ți le-a dat Evanghelia, nu Ți-ar putea aduce viața veșnică; tu ești mai presus de acele îndoieli chinuitoare, cărora au fost supuși cei mai buni din oamenii, cari au ajuns la cunoștința de Dumnezeu numai cu ajutorul minții lor. Insuși Fiul cel unul născut, *care este în sânurile Tatălui* (Ioan I, 18), ți-a mărturisit pe Dumnezeu: în această mărturisire, fără îndoială totul e adevăr, totul e lumină și viață. Răscumpărătorul nostru este Dumnezeu credincios în toate cuvintele sale; deci, creștine, crede, crede cu tărie în făgăduințele Lui cele slăvite și preamărite, orcât ți s'ar părea că covârșesc sărăciata cea de acum și chiar priceperea ta: mai curând vor trece cerul și pământul, decât să rămână neimplinite măcar unele din cuvintele Lui. El a făgăduit, ca pe biruitor să-l pună cu sine pe tronul slavei; și tu, *dacă vei pătimi ca un bun ostaș al lui Hristos, pentru dreptate* (II Tim. II, 3), vei șede, neapărat vei șede cândva cu dânsul pe acest tron, chiar dacă, în toată viața ta, nu vei avea unde să-ți pleci capul, chiar dacă toți te vor socoti ca o lepădătură a lumii.

Ce a îndemnat pe apostoli să sufere toate ostenele și primejdiile, cea mai mare sărăcie și disprețul lumii, ba chiar munci și moarte? Acea, răspunde pentru toți sf. apostol Pavel, că *eu știu în cine cred, și sunt încredințat, că El, Mântuitorul meu, fiind Dumnezeu, este puternic să păstreze amanetul meu până la slăvita Lui venire* (II Tim. I, 12). Ce-a făcut pe mucenici să disprețuiască toată puternicia împăraților și stăpânilor pământești, toată cruzimea chinuitorilor, fără să ocolească, ci căutând moartea? Acea, că Mântuitorul, pentru care ei se aduceau pe sine jertfă, nu e om slab, a căruia stăpânire nu poate trece peste hotarele acestei vieți, ci Dumnezeu dreptjudecător și atotputernic, care *nu poate să uite jertfa iubirii, săvârșită în numele Lui* (Evr. VI, 10), care nu poate să lase pe biruitori fără cununa biruinței. Ce îndulcește, fraților, și astăzi viața plină de suferințe a celor, cari, căutând patria cea cerească, rătăcesc prin pustietăți, prin munți, prin peștere și prin crăpăturite pământului? Acea, că ei, asemenea lui Moisi, *văd cele nevăzute* (Evr. XI, 27) pentru sângele și trupul Mântuitorului, și sunt încredințați, că El, ca celce vede inimile, vede toate lacrimile lor, aude toate suspinele lor și, ca Un atotputernic, pregătește pentru ei lăcaș în casa cea luminoasă a Tatălui ceresc. «Inlăturați adevărul dumnezeirii lui Iisus Hristos, — zice sf. Atanasie cel Mare, — și va cădea apostolia, mucenicia și pustnicia». Cu adevărat așa este, căci și apostolii și mucenicii și pustnicii au curs și curg

nu în urma omului, ci în urma Dumnezeului Iisus Hristos. Cu adevărat este, căci toți râvniții de viață cucernică și-au scos și-și scot mângâierea din acel adevăr, că Mântuitorul, în care ei cred, este Dumnezeu adevărat, care totdeauna poate să *mântuiască pe ceice vin prin El la Dumnezeu* (Evr. VII, 25).

Mângâios adevăr! Dar, fraților, cât de puțin și cât de puțini din noi mângâie el! De intră cineva în legături de rudenie cu puternicii pământului, de izbutește cineva să capete bunăvoința celor mai sus decât el: câtă bucurie și câtă slavă pe dânsul după această!

Toată lumea i se pare mai prejos de el! Iar vestea cea mai îmbucurătoare, că Dumnezeu, însuși Dumnezeu a binevoit astăzi să intre cu noi cu toți în legăturile de înrudire cele mai strânse, vestea aceasta nu mișcă inimile acelora cari se încovoie până la pământ la cele mai mici adieri ale cinstei pământești! În adevăr, să ne amintim, fraților, de cazurile nenorocite, întâmplare cu noi pe calea cea colțuroasă a vieții: mângâiatu-s'a oare măcar câtuși de puțin inima noastră de acea idee, că *Celce a venit să ne răscumpere* e pururelnic (Iov. XIX, 25)? Vai! Te miră dacă cei mai mulți din noi n'au mers în vremea aceasta, ca israeliții, după mângâere la alți dumnezei; iar singurul Dumnezeu adevărat, iar Mântuitorul nostru, care pentru aceasta s'a și arătat în trup, ca să vindece pe toți cei zdrobiți la inimă și să aducă odihnă tuturor celor osteniți și împovărați, la Acesta nici nu ne-am gândit! Așa de puțin ne bucură pe noi, Doamne, venirea ta la noi! Noi credem, că Dumnezeirea ta nu s'a schimbat prin unirea cu omenirea: în ceruri vederea ei servește ca izvor nesecat de bucurie pentru miile de mii de îngeri, iar pe pământ ea nu poate să bucure numărul mic de oameni!... Unde e pricina acestei nenorocite răceli? Nicăiri aiurea, fraților, decât numai în păcatele noastre. Demult s'a spus și s'a vestit, că *pentru necredincioși nu este bucurie* (Is. XLVIII, 22), nu este și nici nu va fi niciodată! De aceea, până nu vom curăți inima noastră de întinăciunile păcatului, până nu ne vom întoarce cu toată inima la Mântuitorul nostru și până nu vom începe a trăi viața Lui, până atunci desăvârșirile dumnezeiești ale Lui nu pot să răsără bucurie în noi: căci, în cazul acesta, noi nu suntem al Lui și El nu e al nostru. Și ce tolos ar fi în cazul acesta de bucurie? Ea nu ar mai îndoii sărăcia noastră duhovnicească. În această stare a noastră de îndepărtare de Mântuitorul nostru, e de trebuință nu bucuria, ci frica. Deci să se vestească aceasta din partea Domnului, celui ce s'a întrupat, acelora, care de bună voe se lipsesc pe sine de bucurie!

Apostolul Pavel, descriind cândva, spre mân-

gâierea necăjiților evrei, desăvârșirile strălucite ale lui Mesia, în care ei credeau, și arătând că El este Făcătorul celor văzute și al celor nevăzute, *care ține toate cu cuvântul puterii sale* (Evr. I, 3), a adăugat apoi, ca să-i ferească de nepăsare și nădejde deșartă, următoarele cuvinte: *căci dacă cuvântul cel vestit prin îngeri (adică legea lui Moisi) a fost tare și orce neascultare și călcare a lui a primit dreaptă răsplătire: apoi cum vom scăpa de pedeapsă noi, dacă nu vom purta grijă de o mântuire așa de mare, care, fiind la început propovăduită de Domnul, a fost adevărită în noi de ceice au auzit-o dela El!* (Evr. II, 2-3).

Să ne oprim și noi, fraților, luarea-aminte a noastră asupra acestor cugetări ale Apostolului, căci în ele se cuprinde tot ceea ce ne poate deștepta să lucrăm mântuirea noastră cu frică. Răscumpărătorul nostru este Dumnezeu *cel bine-cuvântat în veci* (Rom. IX, 5): așa dar câtă supunere poruncilor lui și ce credincioșie cuvântului Lui nu se cere din partea celor răscumpărați de Dânsul! Ca Dumnezeu atotputernic, El ne-a dăruit, *prin dumnezeiasca sa putere, tot ce este de trebuință pentru viață și evlavie* (2 Petru I, 3). Ca Dumnezeu într-un tot bun, El a trimis în inimile noastre Duhul Sfânt cu toate darurile harului. Ca Dumnezeu Preaînțelept, El a dat, pentru zidirea noastră, apostoli, învățători și păstori. Cât de băgători-de-samă, credincioși și harnici trebuie să fim noi, ca să ne arătăm vrednici de o așa purtare de grijă a lui Dumnezeu pentru noi! Pentru noi nu este așa faptă înaltă, nu este luptă așa de grea creștinească, la săvârșirea căreia să nu fim obligați. Nu este pentru noi nici ispită așa de primejdioasă, așa de îndărătnică deprindere la rele, care să nu ne fie cu puțință a le învinge. Cu noi este Dumnezeu, și de aceea noi și trebuie să fim totdeauna cu Dumnezeu. Cu noi este Dumnezeu, și de aceea noi trebuie să fim cucernici și buni, cum este El bun și drept. Ce va fi cu noi, dacă vom face mereu, cum și facem, cele protivnice? Ce va fi cu noi, dacă, prin o viață nelegiuită, vom face, ca întruparea lui Dumnezeu să fie pentru noi stearpă; dacă, prin faptele noastre cele rele, vom răstigni din nou pe Fiul lui Dumnezeu? «Munci veșnice, — strigă, la gândul acesta, un scriitor evlavios, — voi îmi păreți strașnice, când mă uit la slăbiciunea firii omenești celei păcătoase; dar tare mici îmi păreți, când îmi aduc aminte, că păcătosul, osândit la muncile veșnice, a călcat în picioare pe Fiul cel drept al lui Dumnezeu».

Așa-i fraților! Iadul, cu toate grozăviile lui, e nimica în fața nelegiuirii creștinului, care, prin taptele sale, a jignit pe Fiul lui Dumnezeu, cel ce s'a întrupat pentru mântuirea lui. *Cui i s'a dat mult, mult i se va cere*; ce nu se va cere oare

de la noi, dacă vom pierde acest dar? Dacă glasul sângelui lui Avel a fost așa de puternic, încât a chemat îndată pe Dumnezeu la răzbunare: atunci ce fel de răzbunare trebuie să atragă asupra capului păcătoșilor strigătul sângelui Fiului lui Dumnezeu? Cumplite au fost pedepsele acelor, cari n'au arătat cinstea cuvenită feței lui Moisi: Datan și Aviron au fost mistuiți de foc: pe neamul lui Core l-a înghițit pământul; Mariam a fost lovit de lepră. Moisi însă, după învățătura sf. apostol Pavel, a tot numai *slugă în casa lui Dumnezeu*, (Evr. III, 5). Mii de mii de Moisi sunt nimica față cu unicul Fiul al lui Dumnezeu. Dacă însă, zice aiurea apostolul Pavel, *celce se leapădă de legea lui Moisi era fără cruțare pedepsit cu moartea, apoi socotiți, cu cât mai grea va fi pedeapsa la care se va supune acela, care, prin păcatele sale, calcă pe Fiul lui Dumnezeu și jignește Duhul harului* (Evr. X, 28—29).

O, frați sfinți, — îndrăznim a vă spune și noi cuvintele sf. apostol Pavel: întoarceți-vă toată luarea-aminte asupra Mântuitorului vostru! El e Mântuitorul, dar totodată e și judecătorul vostru; Răscumpărătorul credincioșilor, dar în același timp și Răzbunătorul împotriva necredincioșilor. Așa dar, privind cu ochii sufletului Dumnezeirea Lui, trebuie să-I și slujim, dar să-I slujim cu frică; trebuie să ne bucurăm înaintea Lui, dar să ne bucurăm cu smerenie. *Dacă Dumnezeu nici pe Fiul său nu L-a cruțat pentru noi, cum nu ne va dăruia împreună cu El toate* (Rom. VIII, 32)? Afară de Fiul, Dumnezeu nu mai are alte daruri mai mari, și câte le are, toate sunt ale noastre. De aceea *bucurați-vă*, zice apostolul, și *iarăși zic: bucurati-vă*, (Filip. IV, 4). Dar *bucurați-vă cu smerenie! Să cinstim pe Fiul* (Ps. II 12) care ni s'a dăruit acum, să-L cinstim și să-L sărutăm prin împlinirea întocmai a poruncilor Lui, prin urmarea plină de râvnă a pildei Lui. Să-L cinstim, ca să nu se mânie El asupra desprețuitorilor slavei Lui și să nu perim în calea noastră. *Ferice de toți ceice nădăjduesc într'însul!* (Ps. II, 12). Dar de două ori vai celorce-L mânie pe El prin păcatele lor!

Răscumpărătorul, care a venit să ne mântuiască, fiind Dumnezeu, e în același timp și om, în toate asemenea nouă, însă fără păcat. *Cuvântul trup s'a făcut*. Fraților, iarăși bucurie și frică!

Mai întâiu, bucurie. *Mic eram între frații mei și cel mai tânăr în casa tatălui meu. Frații mei erau frumoși și mari, dar Domnul nu i-a ales pe ei* (Ps. 151, 1-7). Așa cânta când-va David, asemănând starea sa umilită și sărăcicioasă de altă dată cu slava regească, la care-l rădicase Domnul peste poporul lui Israel. Această căutare îmbucurătoare, fraților, trebuie să fie astăzi o cântare de laudă a omenirii întregi. Omul este

cel mai mic între frații săi, între ființele înzestrate cu minte, care stau împrejurul scaunului lui Dumnezeu; el este cel mai tânăr față de ele în casa Tatălui ceresc, după timpul când a fost el făcut; și încă și mai tânăr după desăvârșire. Frații lui sunt făpturi fără de trup — *frumoși și mari*, minunați și puternici. Cu ce colori minunate nu ne zugrăvește nouă Cuvântul lui Dumnezeu pe acești înfricoșați frați ai noștri? Ei sunt fără trup, nemuritori, fără de păcat, pururea tari, pururea ușori și sprinteni la împlinirea voinței lui Dumnezeu. Iar omul, deși *a fost la început numai cu ceva mai mic decât îngerii* (Ps. VIII, 6), dar, prin păcatele sale, s'a micșorat așa de mult față de ei, încât îngerii, cu toată iubirea ce o au cătră el, nu mai pot recunoaște în el pe fratele lor. Și cu toate acestea, ce vedem astăzi? Frații noștri sunt ființe fără trup, *frumoși și mari*: *Dar Domnul nu i-a ales pe ei!* El n'a binevoit să se îmbrace nici în fire de arhanghel, nici în fire de înger, ci a primit firea omului celui slab, păcătos și muritor! Cine ar fi putut crede una ca asta?

În fața unui astfel de fapt, se poate oare să nu ne umplem de bucurie, văzând că firea noastră cea sărăcăcioasă s'a învrednicit de cinstea de a se împreuna, în persoana Răscumpărătorului nostru, cu însuși Dumnezeirea, așa încât într'insul locuiește acum *trupește toată deplinătatea Dumnezeirii* (Colos. II, 9)? Cum să nu ne bucurăm noi, văzând că pe tronul cel slăvit și preamărit al lui Dumnezeu, asupra căruia noi păcătoșii nu îndrăsnim nici ochii a ni-i ridica fără teamă, șade acum Unul în totul asemenea vouă, afară de păcat? Trup sărăcăcios, locuința păcatului și a morții, cu toată slăbiciunea ta și cu toată aplecarea ta spre păcat, nu pot să mă mai uit la tine cu desgustul de care tu singur de sineți ai fi vrednic. Nu. Tu te-ai sfințit, când cel mai sfânt decât sfinții s'a unit cu tine. În Adam firea mea a căzut; în Răscumpărătorul s'a preînălțat. În omenirea proslăvită a Domnului meu am amanetul neîndoelnic, că și omenirea mea cea sărăcăcioasă se va proslăvi cândva, că și muritorul meu se va îmbrăca în nemurire. Unde e Capul, acolo vor fi și celelalte membre; unde-i Întâinăscutul, acolo vor fi și frații cei ici; unde e Înaintemergătorul Iisus, acolo se vor aduna și următorii Lui. *Locuința noastră*, scria cândva apostolul Pavel cătră Filipeni, *este în ceruri, de unde așteptăm și pe Mântuitorul nostru* (Filip. III, 20). De ce se zicea că e în cer locuința aceluia, care erau încă pe pământ? De aceea, zice același apostol în alt loc, că acolo, în cer, locuiește Domnul Iisus și în El viețuim și noi toți. Așa dară, dumnezeescale apostol, care va fi urmarea acestei împreună-viețuiri a noastre cu Hristos? Aceea,

ne răspunde el, că Domnul nu numai că *va schimba trupul vostru cel înjosit, ca el să fie asemenea trupului Său cel proslăvit* (Filip. III, 21), dar încă ne va și așeza pe noi, toți pe același tron, pe care El însuși șade acum (Apoc. III, 21).

Astfel de vederi mărețe nu se deschid înaintea noastră, fraților, în viitor din aceea, că Dumnezeescul nostru Răscumpărător e om asemenea nouă? Dar în același timp, omenirea Lui cuprinde în sine și toate cele de trebuință pentru a ne îmbărbăta pe noi în mijlocul necazurilor de acum. Ca să vedem aceasta mai lămurit și mai bine, să ne aducem aminte de unul din scopurile, pentru care Dumnezeu Tatăl, după învățătura sf. apostol Pavel, a binevoit, ca unicul său Fiu să se facă om asemenea nouă. El a trebuit întru toate a se asemăna *fraților*, adică tuturor nouă, între altele și pentru aceea, *ca să fie înaintea lui Dumnezeu arhiereu milostiv și credincios, pentru curățirea păcatelor poporului; căci întru cât El însuși a pățimit și a fost ispitit, poate să ajute celor ce se ispitesc* (Evr. II, 17, 18). Adică înțelepciunea și iubirea dumnezească ca și cum s'ar fi îngrijit, ca Mijlocitorul nostru să nu fie nemilostiv cătră noi, dacă El n'ar fi cercat ispitele noastre, de aceea a rânduit, ca El să primească trupul nostru... Se putea oare încuraja și mângâia mai mult și mai tare slăbiciunea noastră decât așa? O, acum fiecare din noi poate cu îndrăsneală striga cătră Mântuitorul său pentru ajutor. El însuși *e ispitit în toate* (Evr. IV, 15), cunoaște toate neputințele firii noastre; știe cât de greu este duhului celui slab să se ridice deasupra trupului: cât de greu e pentru firea cea căzută a noastră să se lupte cu păcatul. El însuși a fost jignit, prigonit, neavând unde să-și plece capul; El însuși a cerut ajutor, când a fost părăsit de Tatăl pe cruce. După toate acestea e cu putință oare să nu audă și să nu trimită ajutor aceluia, cari vor striga cătră Dânsul? Să poate oare să uite așa zicând scopul venirii și suferințelor sale, scopul ispitelor sale? Și îngerii, cari niciodată n'au suferit, sunt milostivi: El trebuie să fie încă și mai milostiv. După toate acestea, n'avem nici un motiv să cărtim asupra neputințelor noastre și să ne spăriem de ispitire: noi suntem slabi, dar Mântuitorul nostru este Dumnezeu tare; și noi avem în persoana Lui nu un așa arhiereu, care să nu poată pătimi cu noi întru neputințele noastre, ci unul Care, ca și noi, a cercat toată, afară de păcate. De aceea, încheie apostolul, și trebuie să ne apropiem cu îndrăsneală la tronul harului, *ca să primim milă și să aflăm har ordecâteori vom avea nevoie de ajutor* (Evr. 14, 16).

Numai într'un singur caz, fraților, această binecuvântată îndrăsneală și nădejde nu pot

nicidecum să fie în noi: adică atunci, când faptele și viața noastră nu se vor fi potrivit cu rânduielile sf. Evanghelii. În cazul acesta, chiar Trupul cel Preasfânt al Domnului și însuși sângele Lui cel prea curat, pe care le primim cu taina sf. împărtășiri, vor fi pentru fiecare din noi, nu vindecare a trupului și a sufletului, ci judecată și osândă, cu atât mai grea, cu cât e mai înaltă jertfa, ce s'a adus pentru răscumpărare.

În adevăr, nepocăitul păcătos, ce vei zice tu la judecata viitoare spre apărarea ta? Dacă te-ar judeca Dumnezeu, iar nu Dumnezeu-Omul, tu ai putea, deși fără temei legal, să arăți slăbiciunile trupului, să zici că legea Domnului e sfântă și neînduplecată, iar tu *ești trupesc, vândut sub păcat* (Rom. VII, 14). Dar tu ai să fii judecat de Celce are o fire ca și a ta; ai ce da răspuns înaintea Dumnezeu-omului. Și ce vei spune spre îndreptățirea ta? „Eu, îți va zice El, am biruit lumea și ispitele ei, singur; toți au îngreuiat și nimenea nu mi-a ușurat crucea. Eu am biruit lumea, nu pentru mântuirea mea, ci a ta, și am biruit-o cu trupul tău, am osândit păcatul în trup (Rom. VIII, 1, 4) și am biruit-o nu într'o luptă ușoară, ci pe cruce, fiind părăsit de Tatăl Meu. Iată ce am săvârșit Eu pentru tine în trup fiind! Dar tu ce ai făcut? N'ai știut să biruești lumea, care era biruită de mine; n'ai știut să o biruești, nu pentru mântuirea mea, ci pentru a ta, să o biruești cu ajutorul harului Meu. Iată urmele cununei de spini pe capul Meu, care, ca și al Tău, a fost simțitor; iată locul, unde m'au împuns cu sulița; iată ranele cuielor pe mânilor și picioarele mele, care, ca și ale tale, nu se putea să nu simtă durere. Dar tu ce ai făcut? Arată-mi măcar o rană, pe care să o fi suferit tu pentru dreptate; arată-mi măcar un păr de care să te fi lipsit tu pentru mine! Dar pe tine nu numai că nu te-au prigonit pentru dreptate, ci încă ai fost ferit de rău și ai fost îndemnat la bine cu sfaturi, cu porunci, cu răsplăți și cu frică. Dar tu, atras spre cer și de oameni asemenea ție și de harul meu, ai îngăduit vrășmașului să te târască în iad. Slugă leneșă și vicleană, *peirea ta e prin tine!*“

«Dacă e așa, — poate să cugete cineva în sine, — dacă creștinul nepocăit are să fie judecat mult mai aspru decât un păgân și supus la o pedeapsă mai grea, pentru că a înjosit meritele Fiului lui Dumnezeu: atunci venirea Mântuitorului în lume va servi spre mai mare osândă a celei mai mari părți din oameni; căci se știe că mulți sunt chemați, dar puțini aleși». Așa-i, fraților, acest adevăr e neconținut vestit de cuvântul lui Dumnezeu; și poate — până unde

nu se poate întinde nebunia păcătosului? — poate unii, cugetând la acest adevăr grozav pentru păcătoși, vor ajunge până la acea groznică dorință, ca Fiul lui Dumnezeu să nu se fi arătat în trup pentru mântuirea lor, ca ei să nu mai fie supuși la o pedeapsă mai grea pentru păcatele lor, pe care ei nu se îndură să le părăsească. Dar ce-i cu aceasta? Precum noi n'am putut pogorâ pe Hristos Mântuitorul din ceruri; tot așa nici nu-l putem înălța de la noi la cer. Dumnezeu Tatăl odată și pentru totdeauna a trimis pe Fiul Său la noi — și nu se va căi (Ps. CIX, 4)! El pururea va fi Mântuitorul celor ce se pocăesc și pedepsitorul celor nepocăiți: veșnic va fi spre scăderea și sculara multora (Luc. II, 34). Cădeți, dacă vreți, poticniți-vă de dânsul: dar aceia, cari cu credință urmează glasul Lui, pururea vor găsi în El pe *Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu* (I Cor. I, 24).

De ce dară, frați apăsați de păcate, să nu găsiți și voi acesă în Mântuitorul? Voi v'ați depărtat de Dânsul prin nedreptățile neconținut tăptuite de voi împotriva legii Lui celei sfinte, dar el totdeauna e aproape de voi cu mila Sa. Iată că a lăsat pe cele nouăzeci și nouă de oi, și a venit să vă caute și să vă mântuiască pe voi, ceice v'ați rătăcit! Voi zăceți jos, aruncați de poște: dar El e oare pe tron? Nu e în iesle oare, pentru că pretutindenea și orcând să vă puteți apropia de El? O, fraților, în loc de îndoială, de cărtire și de îndărătnicie, înțelegeți mai bine pe Trimisul și Chizeșul credinței noastre, înțelegeți vol iubirea Lui cătră voi, blândeța Lui, mila Lui cătră toți păcătoșii, și singuri veți zice: așa Mântuitor *ni se cuvenea nouă* (Evr. VII, 26); singuri veți mulțami Domnului pentru că v'a cercetat acum, pe voi ceice ședeți în întunerecul și în umbra morții.

Dar, Doamne, Doamne, de bună seamă, noi avem nevoie nu numai de lumină, ci și de vindecarea ochilor, ne trebuie nu numai doftorie, ci și deschiderea gurei, ca să o primim. Pentru Tine e cu puțință și aceasta, pentru că la Tine toate sunt cu puțință. Unge dar cu *Colirul* vindecător al Tău ochii noștri cei bolnavi și astupați de colbul deșertăciunilor, ca să vedem lumina Ta, care a răsărit astăzi în Betleem. Deschide buzele noastre, ca să primim pâinea vieții, care s'a pogorât astăzi din cer. Altmintrelea, fără ajutorul harului Tău, noi, și lângă izvorul vieții, nu vom conține a ne istovi de sete, și în casa pâinii vom muri de foame. Amin.

Traducere din rusește de
✠ NICODEM,
fost Arhiepiscop al Basarabiei.

INDRUMAREA TINERETULUI

Grija de buna îndrumare a vieții tineretului neamului nostru trebuie să stea în centrul preocupărilor noastre pastorale. Problema aceasta mare trebuie să strângă într'o acțiune unitară însuflețirea tuturor factorilor cu răspundere pentru educația generației de mâine.

Sunt ele multe și arzătoare chemările noastre, ca ostași ai lui Hristos și slujitori devotați ai sufletului omenesc. Aspectul vieții publice; felul de viață desordonată a societății; principiile de viață eronate, de cari se călăuzește marea majoritate a fiilor neamului nostru; necredința vremii; slăbirea moralității; păcătoșenia cumplită a oamenilor de azi, bărbați ca și femei, bătrâni și tineri, până la cea mai fragedă vârstă; delapaturile sociale cele mai înalte și până la cele mai de jos straturi ale poporului, —sunt marile îngrijorări, ce apasă greu conștiința noastră de păstori și îndrumători de suflete. În multe părți, o fi ea o stăruitoare chemare la lupta dârză pentru recâștigarea atâtor suflete, răslățite din staulul lui Hristos, prin ademeniri și ispite sectare. Dar mie mi se pare totuși, față de toate așteptările vremilor noastre, cea care strigă mai tare, este aceasta: Orânduirea vieții tinerești și îndrumarea ei spre Hristos.

Ni-e scumpă viața generației tinere, căci cine are cu sine, pentru Hristos, generația tânără, are cu sine neamul, pornit pe drumul înălțării, al biruinții și al măririi lui.

Oamenii în vârstă sunt greu de refăcut. Pe cei de azi i-a descumpănit războiul. Bărbații s'au ales cu dârzenia de-a nu mai prețui nimic, ce nu slujește interesul lor personal; femeile s'au dat la o viață prea de capul lor. De aici neajunsurile și răul vieții sociale, din care a pierit credința, a lăncizat sentimentul religios și moravuri rătăcite i-au zdruncinat moralitatea. Tineretul însă, este aluatul bun, din care se poate dospa frământătură nouă.

Dar tocmai fiindcă este aluat, ușor de frământat, la vârsta cea mai impresionabilă, tineretul, pe cât de accesibil unei îndrumări bune, pe atât este de expus influențelor rele.

Mediul destrămat, cu barometrul religios atât de scăzut, cu laxitatea moravurilor publice, cu absența unei conștiințe treze; strada cu ademeniri și înșelăciunile ei, locurile de distracție, cu ispitele lor; sunt tot atâția demoni, cari pândesc mințea neînvățată, inima fragedă, sufletul plâpând și trupul aprins de svâcnirea sângelui. Prinși odată robi, în mrejele relelor dedări, tinerii sunt tot atâția fii ai pierzării, cari duc cu ei în prăpastie și nădejtile de mai bine ale neamului întregit.

Oricât s'ar căuta de unii, în altă parte, salvarea nu este aiurea, decât în preajma celui care ne-a încredințat pe deplin că este: *calea, adevărul și viața*, (Ioan 14. 6). Conducător, învățător și pildă de viață ni s'a dat pe sine Hristos. Așa L-au înțeles ucenicii Săi și așa a rămas pentru toate veacurile. Acelaș este Hristos mai ales pentru noi, cei puși, după cuvântul Apostolului (Efes. 4, 11—15), păstori și dascăli, spre desăvârșirea stinților, adică a creștinilor, spre zidirea trupului lui Hristos; până ce vor ajunge toți la unirea credinții și a cunoștinții Fiului lui Dumnezeu, la starea de *oamrni maturi*, ca să nu mai fie prunci, învăluindu-se și purtându-se de tot vântul învățăturii întru amăgirea oamenilor, întru vicleșug și meșteșugirea înșelăciunii, ci credincioși fiind întru dragoste, să crească toți întru El, care este capul, Hristos...

Aceasta este ținta misiunii, a apostolatului nostru în mijlocul tinerimii. Urmând pilda slăvitului Pavel, să putem spune cu el: «Fiii mei, pe cari iarăși cu durere vă nasc până ce se va închipi Hristos întru voi» (Gal. 4, 19).

Renașterea tineretului, pentru a trăi în Hristos și Hristos întru ei, acesta este idealul care trebuie să călăuzească ostenele noastre pastorale, ca și strădania părinților, năzuințele școlii și acțiunea tuturor factorilor cu răspundere pentru educația publică. Cu cât acest ideal va trăi mai luminos și mai desăvârșit în concepția de viață a educatorilor, cu atât va fi mai ușor și mai sigur mijlocul de a-l transpune în viața altora; cu atât va fi mai sigură izbânda și mai bogată în rezultate educația, de care îi vom împărtăși.

Hristos nu este pentru noi numai un ajutor în misiune, după făgăduința, pe care ne-a dat-o: «Iată cu voi sunt până în sfârșit.» El este însuși educatorul, al cărui loc îl ținem. De aceea tu însuși trebuie să porți viu chipul lui Hristos, ca să-l poți înfățișa cu puterea de a pătrunde în inima tinerimii, să-L împregnezi în sufletul lor, ca să nu L mai uite. Cine a privit vreodată pe Hristos în față, nu-L mai uită. Cine îl privește cu credință, este atras cu putere irezistibilă. Pe celce se îndreaptă spre El în rugăciune, îl preface pe încetul, dar sigur.

Cum să le arăți pe Hristos? Ca *Dumnezeu adevărat și om desăvârșit*.

Nu din meticuloase formule dogmatice răsare puternică și luminoasă dumnezeirea Lui; nu prin stăruitoare întrebări de catehism vom putea face să înțeleagă tineretul taina mărețiilor divine. Nici nu vom căuta, cine știe unde, ca să împrumutăm o zugrăvire a chipului lui Hristos. Ci vom duce mințea și inima tineretului la

Hristos cel viu, al sfințelor Evanghelii. Din partea noastră vom adăoga vioiciunea inspirată a lecturii, ca din fiecare frază să strălucească dumnezeirea Lui.

Ce prilej bogat pentru educație îmbie o lectură. Să pomenim, la întâmplare, despre vindecarea orbului din naștere (Io, 9). E acolo un proces verbal, un rechizitoriu juridic pentru verificarea unei minuni, în fața căruia nu poți rămâne rece și indiferent. Dimpotrivă, întrece orice predică despre posibilitatea unei minuni. Lectura despre instituirea sf. Cuminecături, poate fi mai eficace decât un șir de predici. Și iarăși, rapoartele evanghelice despre înviere, constrâng la credință în adevărul ei.

Dialectica scolastică, obicinuită în școală și în mare măsură și de pe amvon, care prinde necredința între roțile aparatului său și o ia cu deamănuntul în desbatere, pentruca, apoi să-și plaseze iscusința de a o combate, pentru tineret—e o strădanie instructuoasă.

Infățișarea simplă, dar în deplina măreție dumnezeiască a lui Hristos, care în Evanghelii are mărturia puternică a dumnezeirii Lui, așa cum s'a vădit dela arătarea în lume la naștere și până la învirea și înălțarea Sa la cer, are mai multă putere de impresionare și sugestie. Majestos, măreț și totuși smerit, liniștit și desinteresat cu totul, altfel decât noi oamenii, trăiește Hristos sub ochii noștri, în sf. Evanghelii.

Iar citirea Faptelor și a Scrisorilor apostolilor e o visterie de învățătură. Organizația bisericească, cu episcopi, preoți și credincioși, viața în comunitatea creștină, raporturile dintre stăpânire și supuși, viața socială, viața în familie și petrecerea în feciorie, toate își au pusă temelia de granit, ce nu suferă schimbare fără să se producă o zdruncinare și prăbușire. Prin această lectură, se îmbie prilej de adâncire a sfințelor taine și a întregului cuprins de învățătură religioasă și morală, după cum s'a precizat în decursul veacurilor prin sf. tradiție și din cari tineretul mai păstrează reminiscențe din anii de școală.

Și Testamentul vechiu, în părțile lui cu deosebit ascendent asupra vieții tinerești, trebuie să fie cunoscute, mai ales cărțile istorice și profetii.

O pildă să analizăm: Tânărul David în luptă cu uriașul Goliat. Biruința e de partea tânărului, cu toată inegalitatea de vârstă și de armatură.

Pornind la luptă, fiecare își asumă răspunderea pentru neamul său. Unul răzimat pe puterea și îngâmfarea lui, iară David întru numele Domnului Dumnezeuului Savaot (I Imp. 17, 46). El simte ceasul hotărâtor pentru neamul său, pentru familia sa. Aceasta îi trezește răspunderea pentru sine și pentru ai săi. Curajul lui se ridică la eroism. Lucră bărbătește, fără să se lase in-

fluențat de neîncrederea împăratului, pentru tinerețea lui. Izvorul puterii, cu care pleacă la luptă e conștiința că lucrează în numele Domnului.

Această conștiință trebuie trezită în tineret. Să simtă că e ceasul hotărâtor și pentru ei. Vremea copilăriei a trecut. Și ei o spun adeseori „nu mai sunt copii!“ Trebuie însă să știe a-și da seamă de conținutul acestor vorbe. Ele să fie afirmarea răspunderii pentru tinerețea lor, pentru familia lor, pentru neamul întreg, pentru biserica și țara aceasta, cari așteaptă să le ajute prin eroismul lor moral, ca să se ridice și să birue. În mâna tineretului de azi stă soarta de mâine a țării și a bisericii.

Aceasta e vârsta, în care trebuie să intre în luptă, să se asvârle în luptă cruntă împotriva uriașului Goliat, care se conturează în slăbirea credinței și a moralei vremilor noastre și își bate joc de tinerețea lor și de Dumnezeuul nostru. Un uriaș batjocoritor sunt relele dedări, patimile tirane ale sângei tineresc. Răul vieții le vine împotriva ca și Goliat lui David.

Un necredincios năvălește asupra tinerilor cu batjocora: „proștilor ce vă mai închinați la icoane și sărutați un chip cioplit de mână omenească; doar scris este: să nu-ți faci ție chip cioplit, nici altă asemănare a vreunui lucru și să nu te închini lor“.. Și tineretul trebuie să-și cunoască armele și să știe lua lupta cu voinicie, ca David. Să-i știe arunca adevărul în față, ca să-i ardă îndrăzneala. Apoi cu „sabia duhului care este cuvântul lui Dumnezeu“ să-l de-a gata, zdrobit moralicește, la picioarele sale. Să cunoască oare mai bine învățătura cea adevărată un rătăcit, decât el, care este credincios, a învățat-o bine și își potrivește viața după învățătură?

Ce cinste aleasă să fie luptători pentru Hristos și pentru Evanghelia Sa! În frontul acestei lupte sunt chemați de-o potrivă feciori sau fete fecioare, bărbați ori femei; mai ales femeile cu simț mai delicat, cu dragoste mai aprinsă, cu credința vie și mai adâncă. Conștiința că sunt ostași gata de luptă întotdeauna pentru Hristos, trebuie să le determine atitudinea de viață pretutindenea: acasă la părinți, la joc și petrecere, în ceasuri de înălțare și în clipe de restrîște. Să simtă răspunderea pentru sufletul lor, pentru viața sufletului familiei lor și prin ea, a neamului nostru întreg.

Iată ce poate învăța pe tineri o pildă biblică. Da, Biblia este izvorul nesecat de apă vie, din care se poate hrăni sufletul tineresc spre întărire în luptă cu ispitele vieții și pentru biruința lui Hristos în lume.

Pentru aceea întâiul cuvânt de ordine: *Biblia* pusă în mâna tineretului, în mâna fiecăruia. Din cuprinsul ei răsare cea una care trebuie

pentru izbăvire. Și nu numai să le-o dai. Cu atât n'ai făcut mult, n'ai făcut destul. Trebuie să citești împreună cu ei și tu, cel cu sarcina de de educator și îndrumător. Trebuie să-i instruești pentru citirea cea dreaptă. Altfel ușor se ivește poticnirea, se naște rătăcire.

Biblia — dacă este îngăduită o asemănare — e ca o farmacie, din rafturile căreia cel nepriceput și necunoscător, lăsat de capul lui să-și ia leac pentru boala ce-l chinuie, poate nemeri otravă în loc de medicină. Nu ne dau oare o dureros de isbitoare verificare pentru aceasta, mulțimea sectelor, cu rătăcirile lor, tot atâtea pricini de moarte sufletească, pe urma lecturii biblice, fără fără un îndrumător sigur, care nu poate fi altul decât biserica lui Hristos, cea drept slăvitoare, îmbrăcată de El cu toată autoritatea de a interpreta Sf. Scriptură, fără sminteală!

Din lectura cu dreaptă înțelegere, a Sf. Scripturi alături de dumnezeiasca figură a Mântuitorului, bun, blând, binefăcător, mângâietor și tămăduitor, răsar figurile evanghelice, pline de credință, de devotament, de iubire, de încredere și alipire, însoțită de nădejde. Vameșii lasă teigheaua și pescarii mrejele, făcându-se ucenicii Lui. Zile întregi mulțimea aleargă după El, îl ascultă flămândă și setoasă. Nenorociții cu încredere și căință îi strigă: „Iisuse, învățătorule, miluește-ne pe noi.“ (Lc. 17, 13). Adâncind Scripturile, vor înțelege pe sutașul din Capermaum, pe mai marele sinagogii, pe orbi, pe schiopi, pe tâlharii de pe cruce; se vor simți îndemnați și ei, tinerii, să cadă îngenunchi la poalele crucii, să se căiască, să ceară ajutor și mângâiere. Vor căuta și ei, la același Hristos, tămăduirea ranelor, primite în lupta vieții, în lupta cu slăbiciunile firii și ale vârstei, în lupta cu ispitele și ademenirile, cărora le calcă pe urmă desamăgirea cumplită. Prin căință și pocăință, își vor putea reface puterile slăbite și, prin împărtășirea cu trupul și sângele Domnului, își vor asigura nouă întărire.

Toată puterea de sugestiune și de însuflețire a Evangheliei, trebuie să culmineze în determinarea sufletului tineresc pentru primirea acestor două taine a *pocăinței* și *cuminecatului*.

Biserica noastră până acum n'a exploatat în deajuns aceste mijloace harice de reîncreștinare a sufletelor. Nu le-a îmbiat ea, în deplină conștiință a misiunii Sale, ci a așteptat să fie cerute de creștini. Și nici când s'a văzut lăncezind dragostea lor de cele sfinte, n'a căutat să pornească un curent, de pe urma căruia să se înfiripeze un *cult deosebit*, pentru împărtășirea cu aceste sf. taine. Vremea este să le punem în frontul acțiunii noastre de evanghelizare a multimei; nu prin cuvinte de aspră mustrare, care descurajează, nici pentru cele mai grele păcate,

ci cu chemare plină de dragoste iertătoare, îi vom atrage pe tineri făcându-i să simtă că, prin graiul nostru Hristos, îi zice fiecăruia: „Îndrăznește, fiule, iartă-ți-se ție păcatele tale“ (Mat. 9, 3).

Mărturisirea trebuie utilizată ca cel mai puternic mijloc de educație. Duhovnicul va inspira și celui mai decăzut încrederea că poate fi mântuit; că este sortit chiar să poarte pe frunte cununa virtuților mari. Ii trebuie numai reculegere și hotărâre tare și statornică. (Fiul pierdut. Maria Magdalena).

Tânărul, căruia i-s'a inspirat încredere în forțele lui morale recules, devine un ostaș luptător în oastea lui Hristos, nu numai pentru înălțarea sa, ci și pentru câștigarea altora. Și cât de larg este câmpul, unde cel recâștigat pentru Hristos își poate desvălui apostolatul! În familie, când tatăl a uitat drumul bisericii și mama s'a dat altor îndeletniciri în timpul serviciului divin, tânărul fiu, sau fetița cuminte, întorcându-se acasă dela slujba religioasă, nu va face imputări părinților săi, căci nu se cuvine. Dar va povesti cu sfială și cu însuflețire despre înălțarea sufletească, de care a avut parte, va remarca învățătura ce a desprins-o din cântările, rugăciunile și cuvântarea preotului, va stăruia asupra mișcătoarelor cântări corale, a ansamblului răsărit din înfrățirea tuturor, într'o melodie, care a umplut întreaga biserică de sfințenie. Conștiința trezită a părinților nu se poate să nu-i determine a-și însoți copilul la slujba din sărbătoarea proximă. Cât ajutor și îndrumare bună nu pot da tinerii mai răsăriți fraților mai mici? Ce nu poate face un suflet creștin acasă, pe stradă, între prieteni, cu o vorbă de chemare și de îndemn, când e conștient de răspunderea pentru familia sa, pentru prietenii și tovarășii de împreună viațuire! Cei mai greu încercați de păcat, izbutind să se scuture de tirănia lui, adeseori devin cei mai vajnici luptători pentru Hristos. Pilde ne îmbie din belșug Evanghelia ca și viața, pilde de bărbați, și de femei, de tineri și de fecioare.

Iar adus odată tânărul prin pocăință în fața ușilor împărătești pentru împărtășire, el a fost adus aproape de Hristos. Legătura se încheie de acum în taină. Până aci a trebuit călăuzit, de acum nu mai e nevoie de noi. Hristos îl conduce mai departe. Intervenția educatorului nu poate lipsi, însă în caz de recidivă. Iar celor mai slabi de înger nu trebuie să le refuzăm sprijinul pentru refacerea legăturii și întărirea ei.

Păstrarea unei legături simțite cu Hristos trebuie să fie cultivată individual de tânăr. Iar aceasta se îndeplinește prin rugăciune, Să-i învățăm a se ruga. În rugăciune privesc pe Hristos în față, îl cunosc și-L înțeleg. Dar nu trebuie să

uităm o clipă, că rugăciunile învățate pe din afară, ori citite din carte sunt *forme, cari ne învață* a ne ruga. Tinerii trebuie dedați la *rugăciune pastorală*. Un oltat, un Doamne ajută, smuls din inimă, o scurtă meditație, câteva clipe de contemplație religioasă, — acestea dau puterea și cimentează legătura sufletului cu Hristos.

Tânărul trebuie să se simtă de-sine-stătător, în cugetarea ca și în religiozitatea sa. Conștiința că singur poate sta de vorbă cu Mântuitorul său, că nu are totdeauna lipsă de vorbe și de ajutorul altora... îi mărește ambiția nobilă și-l împintenează spre tot mai multă desăvârșire. Această încredere trebuie inspirată tineretului, că și tânăr fiind, poate să ajungă la desăvârșire. Nu numai bătrânii sunt chieși spre aceasta. Cuvântul Domnului se adresează tuturor deopotrivă: «Fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru din ceruri desăvârșit este». (Mt. 5. 48).

Așa se apropie tineretul de *Hristos-Dumnezeu*.

Dar el trebuie să cunoască și pe *Iisus-Omul*. Prietenos și atrăgător trebuie să apară chipul lui Iisus, prin trăsăturile sale omenești. O prietenie ideală trebuie să se creieze între sufletul tineresc și Iisus Domnul. O apropiere sinceră, nesilită, vie și personală. Să cadă la picioarele Lui, cu tot ce frământă viața tinerească, cu doririle și voile lor, cu nădejile și grijile lor, cu izbânzile și poticnirile lor. Impreună să se bucure de sporul vieții duhovnicești și, plini de căință, dar cu încredere, să se apropie de El, când i-a mușcat din nou păcatul. Să nu fie taină ascunsă pe care lui Iisus să nu i-o desvălească.

Nu este tânăr să nu caute o prietenie, să nu râvnească după un ideal de viață. Ferice de el și de noi, de-i vom putea face să le găsească în Iisus. În fața sfințeniei Lui, vor sta uimiți, vor fi răpiți de curățenia vieții sale. Mare este Hristos Dumnezeu prin doctrina, minunile și făptuirile Sale! Unora le ve apare și mai măreț prin sfințenia vieții Lui. El a văzut la alții și umbra păcatului. Despre Sine însă zicea: «Cine mă va învinui de păcat?» (Ioan. 8, 16).

Vom zugrăvi, deci, în fața tinerimii, icoana omului-Iisus, care suferă, flămânzește, însetează, plânge și se bucură; se alipește de cei dragi și se desparte cu greu de prietenii scumpi, ucenicii săi; se tulbură de nerecunoștința oamenilor și de ura lor. Dar nu fuge de legătura cu vrășmașii săi. Cu bolnavii, cu săracii, cu păcătoșii petrecea împreună, căci milă li era de ei (Mc. 8, 2): «Nu sănătoșilor le trebuia doctor, ci celor bolnavi».

Tinerii trebuie să vadă pe Iisus în atelierul de tâmplar. După moartea protectorului său, Iosif, El câștigă pâinea pentru casă, și pentru Maica sa. Să cunoască ce nu se mai văzuse în lume: Fiul lui Dumnezeu, lucrând ca orice muncitor

lemnar, clădind case consătenilor, dregându-le plugurile... în deplină *răspundere pentru bunăstarea și onoarea familiei*.

Viața în familia din Nazaret, trebuie să se înfățișeze cât mai plastic. Viața familiară, — fiind în vremile noastre așa de zdruncinată — să stea mereu la suprafață. Să strălucească dragostea lui Iisus către Maica Sa, până în clipa, când și de pe cruce i-a purtat grijă, încredințând-o ucenicului Său iubit. Ascultător și supus către Iosif, părintele său îngrijitor; să-L vadă pe drumul la biserică; în singurătatea nopții rugându-se; neatins de ispită în mijlocul mulțimilor, cari vor să-L proclame împărat. Să-L vadă viu pe omul coborât din cer, ca să ne învețe, că în trup fiind, se poate trăi o viață cerească.

Dar pas de pas, alături de Iisus omul neconținut trebuie să apară Hristos Dumnezeu. Atotputernic mare, cu totul altfel de mărime, de cât pot fi puternicii lumii. Să se simtă mereu că *El a venit ca viață să avem și mai mult să avem*. (Ioan 10, 10). Iar celor ce îl primesc și cred întru numele lui, le dă putere să se facă fii ai lui Dumnezeu și moștenitori ai împărăției Sale.

Icoana Impărăției lui Hristos pe pământ e *biserica*. A-i introduce pe tineri în minunata ei viață de veacuri, cu toate comorile ce și le-a strâns, însemnează a-i conduce către Hristos. Când vor pătrunde în taina sf. liturghii, vor înțelege că Hristos trăește în biserica Lui, până la sfârșitul veacurilor, și Duhul sf. lucrează în ea. Când vor simți că sf. liturghie le dă ceva și sf. Taine sunt tot atâtea izvoare de viață în Domnul, participarea lor la slujbe și primirea sf. taine va deveni pentru ei o trebuință.

În afară de cadrele strict bisericesti, orânduirea vieții tinerești în societate se poate realiza cu bun succes în *Cercul Tinerimii adulte «Sfântul Gheorghe»*, organizație introdusă pe teritoriul mitropoliei ardeleni, prin Statute tip, răspândite de «Asociația clerului Andrei Șaguna». Această societate de educație, de îndrumare religioasă și culturală, trebuie să-și întindă raza de înfrățire în largul cuprins al sufletelor tinerești, în școlile secundare, în școlile de meserii și de ucenici și mai ales în păturile largi ale tinerimii dela sate, și oriunde s'ar găsi câteva suflete, cari pot alcătui o armată trimisă în slujba lui Hristos, în slujba idealului neamului și a culturii sale naționale.

Luptătorul pentru Hristos trebuie să se pregătească. Soldatul, înainte de a pleca la război, se pregătește în cazarmă; pe câmpul de exercițiu, înainte de a pleca pe câmpul de luptă. Mai întâiu se deprinde cu arma și cu tainele ei. Învață să asculte și să fie gata de a înfrunta orice împotrivire. Acest câmp de împotrivire pentru a deveni bun luptător pentru Hristos, pentru mântuirea sufletului și pentru izbânda

idealului neamului e Societatea, sau „Cercul Tinerimii“.

Singuraticul nu birue cu armate întregi de vrăjmași, pe care le trimite lumea împotriva curățeniei vieții tinerești. Mai mulți înfrățiți, stau mai cu putere împotriva, sprijinindu-se. «Cercul» învață tinerimea cum se poartă în tovarășie lupta vieții, pentru a deveni eroi ai credinței și ai faptei bune. Aici îți câștigă armele duhovnicești cu cari se cucerește Impărăția cerurilor și fericirea netrecătoare. Acesta e prețul luptei și răsplata biruinței, spre care trebuie să tindă.

Opera de reconvertire a sufletelor la Hristos e desigur mare și grea. Stavilele ce ni se pun în cale, cu împotrivirile lor de tot felul, par adeseori să treacă peste puterile noastre. Dar răbdare. Insuccesele nu trebuie să ne stânjenească avântul. Hristos n'a ținut seamă de succese sau nesuccese, ci a mers înainte în opera Sa. Pe câți i-a dobândit, s'au mântuit; ceilalți L-au răstignit....

Pastorația noastră, a clerului, educația în familie, și concursul factorilor cu răspundere pentru îndrumarea vieții obștești e mai mult o artă. Personalitatea educatorului e hotărâtoare. Grija pentru alții trebuie să ne trezească mai întâiu grija pentru noi înși-ne, pentru sufletul nostru.

Când vom putea spune celor ce ne privesc și ne ascultă, vrând să ia pildă dela noi, când le vom putea spune, cu marele apostol al neamurilor, Pavel: «Următori fiți mie, precum și eu lui Hristos», (I Cor. 11, 1) atunci ascendentul asupra tinerilor, asupra fiilor noștri spirituali, de sunt tineri ori de sunt înaintați în vârstă, va covârși împotrivirile zburdăniciei tinerești și va frânge puterile stihilor lumii acesteia, pentru a ne croi drum sigur spre Acela, care împărățește în veac într-o mărire, chemându-ne cu putere: «*Veniți la mine... Eu sunt calea, adevărul și viața*».

Arhim. P. MORUȘCA,
Starețul Mănăstirii Hodoș-Bodrog
din jud. Aradului.

INVIEREA!

*Frumos este în natură!
Verdele inima-ți fură,
Sus albastru este cerul,
Jos, în toate, e misterul
Invierea!*

*Lunci, poene, câmpuri toate
Până eri erau uscate!
Azi verdeața le-a'nviat,
Peste tot, e-adevărat
Invierea!*

*Mielușei și vitișoare,
Fluturași, din floare'n floare,
Păsări dulce ciripesc,
Tuturor acum vestesc
Invierea!*

*Pomii, cu-alor mii de flori,
Mișcă mult adeseori;
Și ei încă preamăresc,
Tuturor binevestesc,
Invierea!*

*Peste tot, făptura'ntreagă
Vrea ca lumea să'nțeleagă,
Că Iisus a înviat;
Puterea morții a tăiat
Invierea!*

*A'nviat Iisus, creștine,
Să faci și tu numai bine;
Curățește-al tău păcat
Și primește adevărat
Invierea!*

Pr. NIC. I. IANCU
Bunești-Argeș.

MAICA INDURERATĂ

*Lângă crucea lui Hristos,
Suspînând cu ochii 'n sus,
Stă Maria 'ndurerată,
Fecioara Maica Preacurată:
Vărsă lacrimi de durere,
Pentru Fiul care pier!*

*Sus pe cruce pironit,
Fiul Său sta răstignit:
Cu ochii sus la Ziditorul,
Pătimită Mântuitorul;
Din răni sângele-i curgea
Maica Lui mereu oftă;*

*Făr' de haine, desbrăcat
Și cu spini încununat:
E scuiat și palmuit,
Peste trup e biciuit,
Pătimit-a peste fire,
Pentru a-noastră mântuire!*

*O! Prea Dulce, Fiul meu!
Strigă Maica Lui mereu.
Venind ceasul așteptat,
Șă-și dea Duhul împăcat;
O dădă pe Maică-Sa,
Lui Ioan ce îl iubiă.*

*El de Maică S'a 'ngrijit,
Până ce a adormit.
Apoi, la locul de odihnă,
A 'ngropat-o în grădină;
Fiul său Cel bun o-a luat
Sus, în Cerul Său Curat!*

Pr. NIC. I. IANCU
Bunești-Argeș

CREȘTINISM MARGINIT

Oamenii care trăesc departe de sufletul poporului și nu-i înțeleg procesul sufletesc în latura lui religioasă, fac unele afirmații despre substanța credinței lui creștinești, care nu se potrivesc cu realitatea faptelor, cu toată întinsa cultură, de la înălțimea căreia vorbesc. Una este a trăi în orașe mari, a cunoaște pe țaran, numai după necazurile care-l poartă, cu nepus în masă, pe ulițele târgului, în care el se simte atât de stingher și străin, sau vara în excursiile prin văile muntoase sau pe malurile mării la horă ori la lucru, a schimba câteva vorbe cu el sau a angaja chiar o discuție cu el, a fi de față la o slujbă religioasă o Duminică, două, pe an la țară, — și alta este a trăi statornic în mijlocul poporului țărănesc, a avea legături cu țaranii, în toate manifestările vieții lor. Cine îi va cunoaște mai bine, ca să se pronunțe mai sigur asupra lor? Orășanul sau tot cel de la țară? Și, dintre conducătorii lor dela țară, cui își desvăluiesc ei mai sincer sufletul, dacă nu preotului, singurul care poate să se rostească mai exact despre adevărata lor stare sufletească în legătură cu religia.

De ce dar să punem la îndoială spusele Bisericii și să susținem că: „Creștinismul atât a schimbat, că oamenii își fac cruce, fără să poată îndruga adesea o rugăciune“, cum a arătat d. I. Simionescu, profesor universitar, la deschiderea universității din Iași în toamna anului trecut 1926?

Cine este vizat în această afirmație? Pătura cultă sau orășănească? Aceștia au înțeles din creștinism mai mult decât atâta, ar fi părerea tainică a numitului profesor. Cei vizați însă aici sunt țaranii, pătura incultă, a cărei religiozitate se zice și se și crede, de neștiutori, că este atât de mărginită, încât ei nici nu-și pot da seama de nimic ce cred și fac totul în mod mecanic. Creștinismul, deci, la poporul rural, se mărginește doar la o cruce și la o frântură de rugăciune! Adevărată și faimoasă constatare, de trâmbițat la zile mari și de pe catedra celei mai înalte instituții de cultură! Să cercetăm însă adevărul acestei afirmații la lumina clară a realității, ca să vedem întru cât este de justificată.

1. Familia, temelia societății, numai după principiul creștin trăește și se continuă de a lungul veacurilor. Dela biserică știe țaranul să-și ocrotească femeia, tovarășa lui de viață, ridicată de Mântuitorul la o treaptă egală cu el. Dela biserică el a învățat să-și iubească copiii și să-i crească în frica lui Dumnezeu, copiii binecuvântați de Iisus Hristos și dați ca exemple de nevinovăție, nu ca la Romani, unde „Pater familias“ dispunea de viața matroanei și a copiilor săi.

2. Pe ce ideie se reazămă armonia socială? Pe ideia de frăție între indivizii răsleți și clasele sociale. Această ideie numai creștinismul a elaborat-o, a cultivat-o și a înălțat-o la treapta de dogmă socială. Armonia socială însemnează respectul vieții, avutului și cinstei aproapelui, prin care se înțelege tot omul din lume, numai după creștinism prin pilda samariteanului milostiv. Fără înțăptuirea și urmarea acestei învățături, cine ar mai putea fi sigur de viața, averea și onoarea familiei? Aceste concepțiuni, cioplită la pătura cultă, le trăiesc și țaranii, cu mai multă frică de Dumnezeu și de pedeapsa ce va să vie. Excepțiile nenorocite ivite pe alocurea, nu alcătuesc o regulă, după zicătoarea românească: „Nu se poate pădure fără uscături“, iar după zicătoarea latină: «Nulla regula sine exceptione».

3. Cui se datorește respectul de autorități de cât tot Creștinismului, care, prin învățăturile Mântuitorului: «Dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului, iar lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu» și ale Sf. Apostol Pavel: „Tot sufletul să se supună stăpânilor celor mai înalte, căci nu este stăpânire decât dela Dumnezeu rânduită“ — a învățat pe adepții săi să se supună autorităților, să le asculte și să le urmeze. Fără acest respect, s'ar putea oare ținea în frâu pornirea animalică de răsvrătire a popoarelor înfometate și sălbătăcite de mizerie și scumpetea traiului de astăzi mereu în creștere, cu toată forța armată ce s'ar desfășura eventual, spre a stăvili puhoiul infuriat?

4. Operele de binefacere pentru întreținerea tuberculoșilor, infirmilor, invalizilor și orfanilor de război; pentru Crucea Roșie; pentru ajutoarea atâtor instituții cu caracter filantropic, din ce învățături își trag origina, dacă nu din învățăturile creștine, de milă pentru suferințele aproapelui și din mulțămirea sufletească de a-l ajuta să scape de dureri! La aceste opere de binefacere, țaranii au o mare parte de contribuție.

Să vorbim numai de chetele făcute de preoți în biserică în scopul acesta, după ordinele primite dela Înălții Chiriarii respectivi, și va fi de ajuns de făcut o ideie de creștinismul acestor fapte. Ce să mai amintim de actele de milostenie între țărani în satul lor, printre bătrâne, infirmi, cerșitori, atât de numeroase și tainice, după porunca Domnului? Cea mai curată jertfă creștinească, adusă de inimile milostive, neștiută, netrâmbițată și de aceia nebăgată-în-seamă ca neexistentă. Dar preoții le știu. Ei le pun la cale, iar glasul lor este ascultat în această privință.

5. Operele naționale n'au la temelie un bogat fond de creștinism? Când s'au dat cele mai

victorioase lupte de către voevozii noștri? Când credința creștină a încălzit mai puternic inimele luptătorilor și a înălțat avântul lor? Cuvântările însuflețite ale preoților militari în timpul ultimului război, cași mai înainte, precum și activitatea preoților rămași la vatră, în liniștirea spiritelor și încurajarea celor rămași în sate fără ajutor, au adus servicii mari cauzei naționale.

Grosul armatei l-au format țărani. Sufletul lor cinstit și credincios patriei, în biserică a fost făurit, și dacă ei nu au trădat-o, învățăturilor creștine se datorește, care i-au încredințat de răsplata eroismului lor, prin iertarea păcatelor, pentru jertfa vieții lor în mântuirea patriei.

În timp de pace, monumentele eroilor, care împodobesc văile și câmpiile mănoase ale frumosei noastre țări, cine le-a ridicat, dacă nu tot țărani, prin modestul lor obol, după îndemnul bisericii, de a cultiva memoria aleșilor națiunii noastre, într'un mod cu totul demn de jertfa lor, cât timp creștinii cultivă în eternitate memoria celor mai scumpi ai lor, plecați într'o altă lume, mai bună ca aceasta.

6. Bisericile monumentale istorice din îndepărtatul trecut al neamului nostru și până în timpurile din urmă, nu până azi, din ce îndemnuri au fost ridicate de voevozii și boerii noștri, dacă nu din cea mai adâncă evlavie creștinească și din cea mai curată credință a lor în Dumnezeu ocrotitorul și susținătorul mult zbuciumatului nostru neam românesc în mijlocul dușmanilor și păgânilor, care voiau să-l șteargă de pe fața pământului.

Bogatele averi și întinsele moșii lăsate cu afurisenie pentru întreținerea lor, dovedesc dragostea nemărginită pentru religia creștină, credința în nemurirea sufletului și în efectul rugăciunilor de-alungul timpurilor, pentru iertarea păcatelor, lucruri atât de discutabile astăzi de pionerii științelor pozitivistice sau celor naturale, care nu admit existențe supranaturale.

Bisericile de astăzi, de după secularizarea averilor mănăstirești, din ce fonduri s'au ridicat, dacă nu din contribuțiile binevoitoare ale pravoslavnicilor creștini, care, cu toate scăderile lor morale, au înțeles mai bine de cât mulți dintre conducătorii lor și de cât alții dintre oamenii de știință materialistă, rolul credinței creștine în mișcarea socială a unui popor.

7. În lupta aprigă pentru existență a slujitorilor bisericești, cu leafa atât de mică, în comparație cu a altor categorii de slujbași, egali în titluri cu ei, ce s'ar face, dacă nu tot poporul, din dragoste pentru biserică și respect pentru demnitatea preotului, nu le-ar veni în ajutor, prin servicii în natură de bună voia lor, prin plățile serviciilor bisericești și prin oficierea di-teritelor ierurgii la casele lor sau în bisericile

satelor lor? Lucrurile nesocotite sau luate în bătae de joc de necredincioși, poporul le cultivă și le respectă, continuând astfel o religie folosită omenirii, o credință și o tradiție, care au la temelia lor, în sufletul omenesc, mai mult decât o biată cruce și o frântură de rugăciune.

8. Școlile, cu care guvernele din ultimul timp se laudă atât de mult, nu s'au ridicat tot de popor, de țărani mărginiți, prin concursul lor, din convingerea rolului lor în luminarea vâstarilor lor de azi, cetățenii de mânie ai Statului român? Dacă au dat bani sau material, sau au ajutat, lucrând ei singuri sub conducerea antreprenorilor, ori prin serbările școlare sau balurile date în scopul construirii acestor localuri, nu înseamnă că tot prin obolul lor s'au ridicat? Acestor contribuții cine ar îndrăzni să le tăgăduiască origina lor creștină de ajutorarea aproapelui? Pomana, în esența ei, este curat creștină.

Comitetele școlare de administrație și de construcție, în majoritatea cazurilor, sunt sub conducerea preoților. Dacă Statul și poporul s'au folosit de pe urma construcțiilor școlare, cui revine meritul, în primul rând, decât conducătorilor acestor comitete, care au dat tot concursul lor necondiționat pentru triumful culturei?

Numai aceste fapte înșirate până aici ar fi de ajuns pentru a găsi neîntemeiată afirmația mărginirii creștinismului la o cruce și la un crâmpel de rugăciune. Această mărginire arată că lucrarea religiei creștine s'a oprit numai la suprafața individului și n'a pătruns până în adâncul sufletului lui. Religiozitatea creștinilor, în special a țăranilor, ar fi numai o formă, iar sufletul lor ar fi rămas străin de adevăratul înțeles al doctrinei creștine. Vina acestei stări de lucruri implicit se deduce că o poartă preoții, prin neactivitatea lor. Iată dar, dintr'o afirmație, izvorâte două acuzații: popor cu spoială de creștinism și preoți fără nicio activitate misionară asupra păstorilor lor.

A. I. Să examinăm întâi prima acuzație. Toată religiozitatea țăranilor noștri creștini se rezumă numai într'o cruce și o frântură de rugăciune? Atunci dar ce mai caută ei la biserică, când crucea și rugăciunea pot foarte bine să și-o facă în casă, fără să se mai obosească până la sfântul locaș și să înfrunte toate asprimele și toanele vremii, cum fac mulți orașeni, care nu numai că stau acasă în Duminici și sărbători, dar nici măcar cruce nu-și fac, necum să se mai gândească la rugăciune.

Dacă religiozitatea țăranului nostru ar fi numai de formă, cel mai șubred motiv de acțiune în orice latură a vieții, ar putea să-l abată de a veni la biserică Duminica și sărbătorile, câte 4-5 km., când știm cât sunt de împrăștiate casele prin văgăunile munților, ba încă să-și ia

și copiii de câte 4-5-6 ani. Forma poate să-l îndemne să-și facă haine la fel cu vecinul, case la tel sau mai frumoase ca ale megieșului, să-și țină vitele mai frumoase, să se întrecă cu alții la diterite lucrări; dar să bătătorească distanțe îndepărtate, pe gerurile cele mai strașnice, cum au fost și iarna aceasta, să stea în picioare în biserică, în frig, ceasuri întregi și să nu mănânce nimic de cu seară până a doua zi la amiază sau după amiază, trebuie să fie un motiv mult mai puternic decât forma, care să-l hotărască să îndure de bună voe, nesilit de nimenea, toate aceste privațiuni.

Acel motiv este ideea adâncă a religiei creștine, înrădăcinată puternic în sufletul său, că participarea la serviciile religioase, ca ascultător, revărsă asupra lui harul divin, pentru întărirea creștinului, în lupta contra vrășmașului și îi aduce iertarea păcatelor mai ușoare care *«într'un mod tatal legate-s de o mână de pământ»* (Eminescu).

În fața acestor dovezi, destul de vorbitoare despre credința creștină, nu mai poate fi vorba de forme și de cuvinte goale.

II. Ce-l îndeamnă pe țăran să cultive amintirea celor morți, prin pomenirile după datina strămoșească, cu colaci, lumânări, rugăciunile preoților, praznice, când sunt atâția creștini luminați care n'au făcut asemenea lucruri nici odată în viața lor, iar alții care iau în batjocură aceste practici creștinești, învățând pe țărani să nu le săvârșească? Numai o simplă obișnuință, numai continuarea unei tradiții oarbe? Credința creștină în nemurirea sufletului și curățirea acestuia de păcate, prin pomenirile celor vii, acestea sunt motivele care înduplecă pe țărani la folosirea acestor frumoase mijloace de cultivarea amintirii celor dispăruți și mângâerea, că și lor li se va face de către urmași aceiași pomenire, îndeplinită și de ei pentru înaintașii lor.

III. Săvârșirea tainelor bisericii asupra credinșilor, cerute de ei, oare se reclamă numai de formă? De ce se trece așa de ușor peste cerințele cele mai tainice și mai sublimе ale sufletului creștinesc, care însetează după binecuvântarea bisericii, ca pământul uscat de secetă după ploaia răcoritoare? Neliniștea și zbuclimarea sufletului sunt oare numai forme și se pot astâmpăra, în cazuri grele, numai cu o cruce, în mod mecanic și cu un crâmpei de rugăciune?

Motivul rugăciunilor bisericii își are obârșia în straturile cele mai adânci ale sufletului omnesc. A-l socoti numai la suprafață, înseamnă a-l nega cu desăvârșire.

Dacă în cuprinsul unor articole scrise chiar tot de preoți sau al unor cuvântări ale lor, se înfierează și de ei accentuarea formalismului, în viețuirea creștinismului, apoi aceasta se face din

râvna lor de a vedea cât mai adânc pătrunde principiile religiei noastre în sufletele păstorilor și a da roade mai simțite și de necredincioși, cu aceiași tactică cu care părinții dojănesc pe copiii lor, pentru câștigarea unui mai mare procent de activitate și purtare frumoasă, spre satisfacerea nu numai a lor, ci și a societății.

B. Să trecem acum la a doua acuzație. Preoții poartă vina că religia creștină a rămas la suprafață și deci n'a pătruns sufletul omnesc, din cauza neactivității lor pastorale.

Din cele spuse până aici, s'a văzut partea de contribuție a preotului la mișcările sociale și în sfera pur bisericească a sacerdoțiului său. Asemenea preoți numai de pasivitate nu pot fi acuzați. Dar activitatea lor asupra sufletului păstorilor lor nu s'a mărginit nu mai la cele amintite până aici.

I. Mișcările economice și cooperatiste, întemeiate pe principiile creștine de prevedere în viitor, pe ideea de frăție și reciprocitate, preoții le-au pus în funcțiune, ca unii care, în colaborare cu învățătorii, au fost promotorii și susținătorii lor, iar înflorirea lor de astăzi activității inițiatorilor și urmașilor lor li se datorește. Acest aport al preoțimii nu poate fi trecut cu vederea, nici calificat de neactivitate. De la creștinismul teoretic de pe amvon și din ușa pridvorului bisericeii, preoții au pășit cu vrednicie pe terenul practic, dând pildă de cinste, de devotament și de sacrificiu, în favoarea comunității creștine.

II. Căminurile culturale, casele de sfat și cetire, cu ședințele și șezătorile lor, sunt o altă treaptă a creștinismului cultural și social, datorit muncii și zelului depus de preoți în alcătuirea lor. Dacă, dela mișcările economice, au avut oarecare avantaje modeste materiale, după spusele Sf. Apostol Pavel: «Vrednic este lucrătorul de plată», și apoi, la aceste instituții culturale, devotamentul lor neprecupețit nu poate fi pus la îndoială, că slujește în vederea intereselor materiale. Aici idealismul cel mai nobil și desinteresat determină pe preoți să activeze lucrarea acestor tocare de cultură și să le dea un colorit cât mai creștinesc și cât mai folositor societății. Poate fi taxată această activitate de indolență?

III. Cele peste 30 de reviste bisericești din toată țara, care angajează condeiul și preocuparea atâtor elemente vrednice dintre preoții cu dor de lumină, oare nu înseamnă nimic în mișcarea culturală a preoților? Scrisul lor oare este numai un diletantism, o beletristică de trecere de vreme și de urât în viața plictisitoare și izolată de țară, o deșărtăciune de a-și afișa numele în revistă, sau o frământare a lor adevărată după soluțiile cele mai potrivite vremii în conducerea pastorală a enoriașilor lor pe calea proprie a creștinismului?

IV. Inmulțirea sectelor, îndrăzneala sectanților și toleranța statului au îndemnat pe mulți preoți să țină cursuri biblice, școli duminicale cu enoriașii, să le explice adevăratul înțeles al doctrinei creștine, până în cele mai mici amănunte, căutate cu lumânarea de eretici.

De ce toate aceste semne de îngrijorare a preoților, traduse în mișcări religioase și culturale, de pe urma cărora n'au nicio recompensă materială, decât doar mulțămirea unei activități rodnice, primită și îmbrățișată și de popor cu mulțămire? Pentruca să fie acuzați de pasivitate? Asemenea acuzați indirecte învenineză sufletul luptătorilor, fără însă să-i descurajeze.

Nu cu noroi trebuie aruncat în obrazul unor muncitori zeloși în ogorul conștiințelor creștine.

V. Să întoarcem acum foaia acuzațiilor și să vedem pe contra-pagina ei, ce a făcut întâi Statul, pentruca preoții să-și poată îndeplini cu succes misiunea lor? A luat averile nenumărate ale bisericii, căreia îi dă acum ca ursului pe diblă, nici măcar cele strict trebuitoare viețuirii ei organice, necum cele trebuitoare dezvoltării ei normale.

Ce elemente luminate puteau da seminariile cu 4 clase, pentruca absolvenții lor, plătiți ca servitorii, să poată croi drumuri netede în conștiințele creștine ale credincioșilor?

Ce autoritate puteau să exercite preoții chiar cu seminarul complet sau cu licența în teologie asupra poporului, când episcopii și mitropoliții nu erau ascultați în formularea cerințelor pentru bisericile lor, de către oamenii guvernelor respective, biserica tratată ca o instituție care și-a trăit traiul, iar preotul ca un rău necesar în mijlocul țărănilor? Ecoul unor asemenea concepții și purtări se repercutează și asupra poporului de jos. Invățământul religiei tot mai redus în școlile secundare, disprețul de haina preoțească, de religie tot mai pronunțat, cu birurile și straja până și pe preoți — lucru ne mai auzit până acum la toate religiile — iar preotului să-i se ceară maximum de energie în predicarea virtuților evanghelice, în privința asistenței sociale și totuși să fie acuzat de pasivitate?!

Este aceasta logică consecventă între conducătorii noștri pe deoparte și acuzatorii noștri pe de altă parte?

Clerul nostru a dat dovezi de cele mai înalte abnegațiuni și privațiuni de tot felul, ca nicio altă categorie de organe conducătoare din suveranitatea națională și merită pentru aceasta cu totul altă atenție ca cea acordată până acum și de cei de sus și de cei pe jos.

Până atunci, cruțați zelul lor apostolic de amărăciunile unor afirmații pe socoteala lor, pe cât de nedrepte, pe atât și de usturătoare pentru prestigiul lor și vătămătoare activității lor pastorale.

Pr. GH. VERȘESCU, Com. Tarcău jud. Neamț.

CHRISTOS A INVIAT!

*Te-ai coborât din cer, Prea Sfinte,
Ca să 'ntronzi dreptatea'n omenire;
Să faci și pe pământ să fie
Cum este'n cer: și pace și iubire!*

*Și ca A toate țiitoare,
Iisuse scump, ai mângâiat — în toate —
Cu fapte și cu vorbe blânde
Pe toți însetoșaii de dreptate!*

*Și morți ai înviat din groapă...
Și surzi... și orbi... și'ntreaga Ta zidire
Tu ai privit-o — ca un Tată —
Extlziat de plină Fericire!*

*Chiar copilașii cei din fașă,
Cu părul ca mătasea... aurie,
Blagoslovindu-i părintește...
La sânul Tău, Tu i-ai chemat să vie!*

*Și dacă opera-Ți sublimă,
Iisuse blând, Ți-a fost atunci călcată
Și tu ai fost jertfit pe cruce
De Farisei,... își vor luă răsplată!*

*În fiecare an, cu toții,
Cu ochii stinși... cu brațe'n crucișate....
Rugăm ca mila Ta să vie
Și peste noi..... „Setoșii de dreptate!“*

*Căci suferim,... atât,... O, Doamne...
Și îndurăm atâtea'n omenire,...
Încât nădejdea cea mântuitoare
O punem toți, în noua Ta venire!*

*Întoarceți, dar, privirea iarăși,
Ca'n sfânta Noapte-a învierii
Să faci să piară Fariseii...
Cătușele și urmele durerii!*

*Ne-ajunge-atâta suferință
Ce-am îndurat; Tu știi, Prea scump Părinte,
Că fariseii cei de astăzi
Ce sunt cu noi,... îs răi; nu ca'nainte!*

*O!... scapă-ne de ei,... ca astăzi
Când Tu cobori din bolta cea albastră...
Și noi să zicem... Fără lacrimi:
„Christos a înviat!“ — E ziua noastră! —*

Preotul LEONIDA MOISESCU-VILLEA
Com. Cuiungiuc, jud. Durostor

Explicarea unei atitudini din viața Domnului și Mântuitorului Nostru Iisus Hristos

Fără îndoială că sf. Scriptură a Vechiului și Noului Așezământ are adâncuri grele de pătruns, în înțelesul lor adevărat. Sunt locuri, cari, dintr'o cercetare ușoară, pot să te ducă la încheieri primejdioase. În Noul Testament mai ales, citind Evangheliile, vom găsi un caz unic, anevoie de înțeles pentru noi.

De care caz e vorba? De izgonirea vânzătorilor din templu și de bătaia lor cu biciul, de către Mântuitorul. Nu e așa că prezintă interes nu numai faptul în sine, ci și întrebările neliniștitoare ce se nasc de aici? Întrebările se ivesc când judeci faptul în toată adâncimea lui. Pe acest fapt, mulți se bazează și-și justifică violențele. La această justificare, vom fi alergat și noi poate, ori-de-câte-ori, din cine știe ce pricini, ne vom fi eșit din fire. Din pricina asta, se impune o lămurire, fie că va fi aceia ce încercăm s'o facem acum, fie că va fi alta mai aproape de adevăr.

Să purcedem la cercetarea faptului în amănunțime. Nu vom putea face asta, fără relatarea lui. „Iisus s'a suit în Ierusalim. În templu a găsit pe ceice vindeau boi, oi și porumbei, pe schimbătorii de bani șezând jos. A făcut bici de streanguri și i-a scos pe toți afară din templu împreună cu oile și boii; a vărsat banii schimbătorilor și le-a răsturnat mesele. Și a zis celor ce vindeau porumbei: „Ridicați acestea de aici, și nu faceți din casa Tatălui meu o casă de negustorie“ (Ioan 2, 14-17). La ceilalți Evangheliști se vorbește de gonirea vânzătorilor, de răsturnarea meselor schimbătorilor de bani, dar nu se pomenește nimic de biciul făcut din ștreanguri. (Vezi Marcu 2, 15-18; Matei 21, 10-16; Luca 19, 45-47).¹⁾

Asta nu înseamnă, că au știut numai atât cât istorisesc. Ceia ce nu se găsește redat în amănunțime la cei trei Evangheliști, completează sf. Evanghelist Ioan.²⁾ Nu încapă îndoială, că Domnul s'a folosit de biciu în această împrejurare. Ne-am fixat înadins atențiunea asupra obiectului, de care s'a slujit, în această eșire violentă, pentrucă ne va ajuta în mare măsură la explicația ce vom face-o. Ceia ce nu trebuie să ne scape din vedere este faptul, că Mântuitorul nu-și mai păstrează calmul, în fața privilegiului grozave ce i se înfățișa. Nu mai cunoaștem și alte întâmplări din viața blândului Iisus, când rosteste vorbe aspre fariseilor și cărturarilor. (Vezi Luca 2, 87-52; Marcu 7, 1-16; Matei 23, 1-36).

La Evanghelistul Matei, mustrarea își atinge culmea în vorbele: «Șerpi, pui de năpârci! Cum veți scăpa de pedeapsa Gheenei?». Ori cum, nu

se folosește în toate cazurile citate, de cât de vorbe aspre, nu și de lovire. Ce să mai vorbim de patimile Domnului și de răbdarea sa minunată?!... Cum se explică atunci faptul acesta? De ce în celelalte împrejurări, și-a stăpânit firea și de ce în împrejurarea de față nu?

Atitudinea aceasta e unică, în viața Mântuitorului, dar și cazul istorisit de Evangheliști e fără precedent. Asta nu e de puțină importanță.

Iisus spune: „Cine mă va vădi pe mine de păcat?“ iar în alt loc: «Eu și Tatăl una sîntem; cel ce m'a văzut pe mine a văzut și pe Tatăl» (Ioan 10, 30; Ioan 14, 9).

A tâlcui violența Mântuitorului în sensul că nu și-a putut stăpâni mânia, e o greșală mare, un păcat de moarte și o contradicție dureroasă cu cele spuse acum. Cum ne vom lămuri atunci? Luând iarăși în cercetare împrejurările, în care faptul s'a petrecut.

E vorba de venirea Fiului în locașul Tatălui. Templul însă nu era o casă oarecare, ci locul de închinare al celor ce credeau într'un singur Dumnezeu. Ca atare, credincioșii din acea vreme, trebuiau să aibă o curioasă nețărmită față de El. Iisus, în calitate nu numai de izbăvitor al omnirii, ci și de Fiul, se găsește într'o situațiune foarte grea și delicată. Pe de o parte era faptul profanării templului ridicat pentru rugăciune și spre slava Părintelui său, iar pe de altă parte erau oamenii ce au săvârșit această neleguire. Trei moduri de procedare erau în împrejurarea de față și anume: 1. De a-i înfrunța cu vorbe cum nu se poate mai aspre; 2. De a răbda și a plânge în inima sa și, 3. de a face uz de violență ca și cum n'ar fi avut în față sa oameni, ci adevărate dobitoace. Din aceste trei feluri de a reacționa împotriva acestui rău netăgăduit, care ar fi fost mai nimerit? Cu vorbe aspre numai n'ar fi ajuns la rezultatul dorit (de a-i da afară din templu). Cu răbdare și tolerare, i-ar fi încurajat chiar în drumul ticăloșiei lor. Asta firește că nu putea fi dorința Mântuitorului. Dacă noi ca trăitori pe acest pământ privim cu drag, la casele părinților noștri și le-am feri (pe cât puterile ne slujesc) de ori-ce batjocorire din partea cuiva, cu atât mai mult Domnul trebuia să iubească și să ferească de pângărire, casa veșnică și sfântă a Părintelui Său. De-aceia nu rămâne indiferent și alege, din cele trei căi de procedare, mai mult pe cea de a treia și foarte puțin pe cea dintâi. Că așa era mai nimerit, poate să judece orice om cu judecata sănătoasă. Numai niște oameni cu totul îndobitociți de patimi, pot să facă ce au făcut ei cu locașul lor

1. Dar nu e acelaș fapt.—Nota Arhim. SCRIBAN.

2. Nu e așa. Un fapt e la începutul propovedirii Domnului; altul la sfârșit. Sunt 2 alungări, nu una.—Nota A. S.

de închinare !... De-aceia Iisus Hristos face biciu gros de ștreang ca pentru adevărate animale. Pe animalul înrăvit nu-l pot scoate din nărav numai strigând la dânsul, ci și lovindu-l ca să simtă, să prindă frica. «Nu se spune că biciul este pentru spinarea asinilor?» Din cele de până acum, nu scoatem nici-decum concluzia că Mântuitorul, n'a fost violent cu profanatorii. Vrem să arătăm numai, că această violență era necesară, se impunea, ea nu izvora de loc dintr'o slăbiciune a firii Domnului. In alte împrejurări de altă natură, ce e drept oprește violența. E cazul apostolului Petru care a tăiat urechea slugii arhierelui, Malhu: «Bagă sabia ta în teacă, că tot celce scoate sabia, de sabie va muri!»

Dar celor ce l-au batjocorit și l-au răstignit, nu le zicea: «Tată iartă-le lor, că nu știu ce fac?» S'ar putea, ridica obiecțiunea că și în aceste cazuri, erau destule temeieri, să se folosească de biciu. N'a folosit biciul, ci iertarea din mai multe motive și anume: I. Potrivit planului divin, trebuia să supere pentru răscumpărarea noastră. II. Toată prigoana și ura împotriva Sa veneau de acolo că-L socoeau nu ca pe Mesia cel adevărat, ci ca pe un înșelător. Vorbele spuse de Fariseii, lui Pilat, ca să poată căpăta încuviințarea pentru străjuirea și pecetluirea mormântului, sunt dovada cea mai vie că așa este. „Doamne ne-am adus aminte că înșelătorul acela... (Matei 27, 63). Afară de asta, ei nici nu concepeau pe Mesia, ca pe un împărat ceresc, care să-i izbăvească de vrăjmașii sufletului.

Mesia, așa cum îl doriau trebuia să fie războinic, să-i scoată din jugul robiei. Când Iisus spunea clar: «Impărăția mea nu este din lumea aceasta», ei rămâneau uimiți și mereu neînțelegători. Cu vânzătorii din templu, situația e cu totul alta. Lor nu li se poate scuza fapta prin neștiință. Nu putem admite că nu știau ce-i templu și ce-i unul Dumnezeu... N'aveau oare cele zece porunci?!... Dacă au voit să se îndobitocescă în așa hal, cu toată cunoștința legii, vina e a lor și iertarea nu puteau să aibă loc, sub niciun motiv.

Preotul M. NA GASPAR
Costești-Botoșani

DE PAȘTI

*De Paști e veselie'n sat
E pace-adâncă peste Fire...
E sufletul mai mulțumit...
... Plutește'n lume azi iubire...*

*În pâlcuri Tineri și bătrâni
Dela altar se'ntorc spre casă
Și li se pare cum că azi
E lumea toată mai frumoasă...*

*Și'n pacea ce s'a coborât
Din cer să'n vâalue pământul,
Cântări în taină se aud,
Mărind în suflete avântul:*

*„Hristos a înviat din morți,
„Cum a fost scris în scrieri sfinte,
„Prin moarte moartea biruind,
„Dând viață celor din morminte“.*

Pr. G. I. BEȘCHEA,
Mărăcineni-Buzău.

TANGUIRE

*S'a grămădit pe nesimțite'n lume
Belșug de vrășmășie și de ură...
....Ce mare-i ceata slugilor Satanii
Ce clevetesc pe Domnul și-l înjură...!!*

*In căile desfrâului sălbatec
Ironic tot tresaltă păcătoșii,
Nesocotind credinți și datini sfinte
Ce-atât de mult le-au venerat strămoșii!...*

*Prea multe sunt plăcerile deșarte
Și prea sunt mulți cei cari lor se'nchină!
Prea sunt puțini cei cari'n viața asta
Pe căile virtuții vor ca să mai vină...*

*Ci'n sufletele noastre, Tu, Părinte,
Sădește astăzi dorul de „mai bine“
Să năzuim spre țeluri luminoase
Și mântuiți să fim cu toți prin Tine!*

Preotul G. I. BEȘCHEA
Mărăcineni-Buzău

STOL PRIBEAG...

*Dau drumul stolului de gânduri...
Ca ostenit, — eu, — poposisem
Pe țărml unei mări senine...
Și'n miez de noapte, glăsuiseam:
...De nu s'ar supăra Stăpânul,
In vișor crud să'mbrace marea...
Atunci, tot țărml valuri ți-va
Și, unde voiu găsi „Scăparea?!“...*

*S'apropie un val năprasnic...
Intr'o clipită mă va strânge,..
„Stăpâne, iartă, fii cu mine!“...
Ș'am început, curat, a plânge...*

*Isvorul lacrimilor mele,
A dus răsboiu cu valul mării...
Iar brațul părintesc, mă da-se,
— Cu drag, — în brațele Iertării...*

*Indemn lăuntric, tu, făcusei,
Să pribegesc în miez de noapte...
„Căința, nu ți-a fost târzie“,
—Mi-a spus, Stăpânul, prin dulci șoapte!...—*

Preot, G. A. NEGUREANU,
Dăngeni-Botoșani

STUDII ȘI COMENTARIU

PROOROCIA LUI ISAIA

Alte pedepse trimise asupra celor răi

(IX₇-X₄)

- V. 7. *O vorbă a trimis Stăpânul la Iacob și a căzut în Israel.*
- V. 8. *Și-l va cunoaște tot poporul; Efraim și cel ce locuiește în Samaria, eăci, în îngâmfare și în trufia inimii, zic:*
- V. 9. *«Au căzut cărămizi, dar noi vom clădi cu piatră cioplită, «Sicomori s'au tăiat dar noi vom sădi cedrii».*
- V. 10. *Și va ridica Domnul dușmanii lui Rezin împotriva lui. și pe vrăjmașii săi îmboldește.*
- V. 11. *Aram dela soare răsare și Filistienii de la soare apune, mănâncă pe Israel cu gura plină. In toate acestea nu se întoarce mânia Lui și mâna Lui stă încă întinsă.*
- V. 12. *Totuși poporul nu s'a întors la cel ce l'a lovit. și pe Domnul oștirilor nu l'a căutat.*
- V. 13. *Și va tăia Domnul din Israel capul și coada, ramura de finic și trestia, într'o zi.*
- V. 14. *Cel bătrân și cel bine văzut este capul, și proorocul care învață minciuni este coada.*
- V. 15. *Și cei ce cârmuesc poporul acesta îl rățăcesc și cei ce sunt cârmuiți sunt înghițiți.*
- V. 16. *De aceia nu se bucură Stăpânul de tinerii lor, și de orfani și văduvele lor n'are milă, că toți sunt fără de lege și răi, și gura ori căruia grăește nebunii In toate acestea mâna Lui nu s'a întors, și mâna Lui stă încă întinsă.*
- V. 17. *Căci jără de legea mistue ca focul, spini și mărăcini mănâncă, și aprinde deșeurile pădurii și se ridică slâlpi groși de fum.*
- V. 18. *In aprinderea mâinii Domnului oștirilor țara este în flăcări. și poporul pradă focului; un om de altul nu mai are milă.*
- V. 19. *Și unul sfășie la dreapta, dar este flămând, și altul mănâncă la stânga și nu se satură, mănâncă fiecare carnea fratelui său;*
- V. 20. *Manasse pe Efraim și Efraim pe Manasse, și ei împreună sunt împotriva lui Iuda, In toate acestea nu s'a întors mânia Lui și mâna Lui stă încă întinsă.*

* *

In mijlocul veștilor rele ce le veneau de înaintarea și jatuul dușmanilor, sădirea nădejdi de alte vremuri mai bune, înviora sufletul poporului credincios. Auzind de acel copil minunat, a cărui naștere o vestea proorocul, le venea în minte cele spuse de bătrâni de de mult despre venirea unui liberator, a unui mântuitor din nevoi.

Dar când va veni? Ei ar fi voit să vină îndată Isaia — luminat de Dumnezeu — le spune că va mai trece vreme multă până la venirea acelui mântuitor.

Toți cei mândrii, necredincioși trebuie să-și ia pedepsele ce merită.

Și cel dintâiu, care trebuie pedepsit este Efraim cel ce locuiește în Samaria, adică regatul celor 10 triburi,

«cari în îngâmfare și în trufia inimii zic:

- V. 9. *«Au căzut cărămizi, dar noi vom clădi cu piatră cioplită, «Sicomori s'au tăiat, dar noi vom sădi cedrii».*

Adică dacă dușmanii au dărâmat casele și toate clădirile făcute din sicomari și cărămizi¹⁶⁷) vor fi din nou ridicate cu material mai bun, mai tare.

Aceasta era un semn de mândrie și dispreț al Domnului. De aceia.

- V. 7. *«O vorbă a trimis Stăpânul la Iacob și a căzut în Israel.*

- V. 8. *și-l va cunoaște tot poporul,*

Față cu această îngâmfare, Dumnezeu spune numai un cuvânt. Acest cuvânt este vestitorul voinții Lui.

El vine repede pe pământ trimes de Domnul la oameni spre a pedepsi sau a vindeca¹⁶⁸). Și acest cuvânt al Domnului nu se întoarce fără să fi isprăvit lucrul său¹⁶⁹).

Așa și acum. Cuvântul Domnului se sălășluiește în inima poporului și-i luminează mintea ca să vadă ceea ce poporul, orbit de mândrie, nu vede, și-i desleagă limba, dându-i curaj să le vestească pedepsele ce vor veni peste ei, tocmai de unde ei nu se așteaptă căci zice:

167. Sicomorii cresc mai mult la șes, în câmpie și nu este un lemn destul de tare pentru clădiri. Inșă neavând cu ce să clădească se slujesc și de acest lemn.

Cărămizile, pe vremea aceea, se uscau la soare, nu se ardeau. Era pământ frământat, câte odată cu iarbă uscată sau pae, ne ars. Cine a fost prin Basarabia, mai ales în părțile locuite de Bulgari, vor vedea și azi nu numai cărămizi, dar peretele întreg al casii este pământ frământat cu pae, pus drept ca un perete și lăsat să se usuce. Se înțelege că lemnul de cedru era mult mai bun și piatra cioplită mai tare. (Vezi și explicarea fer. Ieronim la acest vers).

168. Vezi și Iob 4₁₂; 35₄. Psalm 62₁₂; 147_{15, 18}; 106₂₀.

169. Vezi Psaim 55₁₀ sq. observă v, 22.

V. 10. *Și va ridica Domnul dușmanii¹⁷⁰) lui
Rezin împotriva lui,
și pe vrăjmașii săi îmboldește¹⁷¹).*

Dușmanii lui Rezin nu sunt altcineva de cât Assirienii, pe cari Ahaz îi chemase în ajutor.

Proorocul le dă acum vești tocmai protivnice de ce se așteptau Iudeii. Acei de la cari voi — cei din Efraim Samaria și Iuda — ați cerut ajutor, vor fi biciul cu care Domnul vă lovește, „briciul tocmit“ cu care El vă rade.

Comentatorii au schimbat textul prin aceia că, la fel cu Septuaginta, șterg numele lui Rezin din versul 10 pentru că în *versul 11* se zice:

*„Aram de la soare răsare și Filistenii de la
soare apune,
mănâncă pe Israel cu gura blindă.*

N'am găsit bună ștergerea numelui lui Rezin pentru că mi se pare că schimbă ideea proorocului și-i slăbește puterea.

Isaia vrea să spună celor din Iuda că tocmai acei pe cari ei îi socotesc prieteni, vor veni peste ei și vor face să sufere. Aceia sunt „dușmani lui Rezin“, adică Asirienii.

Dacă ștergem numele lui Rezin și traducem „dușmanii lui“, adică ai lui Efraim, atunci proorocul nu spune nimic deosebit, căci Assirienii erau dușmani lor. Și în acelaș timp se pierde și cealaltă idee însemnată pe care proorocul voiește s'o scoată la lumină cu deosebită putere, adică: nu încrederea în puteri lumești, cum este aici în Assirienii, va scăpa neamul său, ci încrederea în Domnul.

Proorocul vrea să arate cât de sigur este ajutorul ce vine de la Domnul celor ce El îl dă, căci cred în El și cât de mult se înșală cei ce-și pun nădejdea în streini.

Atunci de ce zice în versul 11 că Aram, adică poporul al cărui cap era Rezin, prietenul celor din Efraim și Filistenii nu îi vor umili, le vor face mare rău?

Unii cercetători cred că în versul 11 se vorbește de dușmanii lui Iuda și Israel împreună. Este cu puțință, de și nu găsim nici un punct de sprijin,

De altfel nu găsim nici un loc din care am afla căi regatul Israel a avut să sufere de pe urma Filistenilor. Pentru regatul Iuda găsim în II Cronica 28¹⁶⁻¹⁹ vorbindu-se de o năvălire filisteană în Iuda.

170. Comentatorii se deosebesc unii de alții în traducere. Am păstrat textul vechi și care se află în mai multe manuscrise. 48 manuscrise au רָזַן căpetenii. Chiar LXX-a schimbă textul traducând: și va sfărâma Domnul pe cei ce se scoală împotriva muntelui Sionului, înțelegând deci pe Rezin și cei cu el. În versul 10 însă nu este vorba de Rezin.

171. Verbul acesta דָּכָה îl întâlnim numai aci și în cap. 19. Însemnează „a acoperi“. Dar aci nu poate avea această însemnare, ci este de la radical דָּכָה spini, cu schimbarea lui דָּכָה în דָּכָה (vezi Numeri 33⁶⁵; Iob 40³¹ și alături cu Exod. 33²² și însemnează: a întărâta, a îmboldi. Și această însemnare o dau acestui cuvânt traducerea siriacă — Peșito — ca și Targumii, și Septuaginta în cap. 19 v., din această proorocie.

Este însă foarte cu puțință că în vremile de mai târziu. Arameii și Filistenii supuși de armatele assiriene, au unit armata lor cu cea assiriană și au năvălit în regatul lui Israel și Iuda mergând în jos spre Egipt. ¹⁷²).

Aceștia năvălind în pământul lor au prădat și jefuit totul „au mănâcat pe Israel cu gura plină“, cum zice Isaia, asemănând pe năvălitori cu fiarele sălbatece, cari, când prind prada, mănâncă pe repezeală cu gura plină.

Dar această strimtoare din partea dușmanilor nu este cea din urmă nevoie ce vine peste ei.

Proorocul îi vestește că vor mai veni și altele, căci zice: „*In toate acestea nu se întoarce mânia Lui, și mâna Lui stă încă întinsă*“, adică Domnul Dumnezeu nu se uită cu milă la nevoile poporului său, ci, ca pedeapsă, ține încă mâna Lui întinsă de asupra lor ca pedepsele să nu înceteze, căci este încă mâniat pe ei.

Și nu sunt vrednici de milostivirea Domnului, căci —

V. 12. *«Poporul nu s'a întors la cel ce l'a lovit
și pe Domnul oștirilor nu l'a căutat.*

De și au fost pedepsiți de Dumnezeu, totuși ei nu s'au pocăit și n'au ascultat poruncile Lui.

De aceia — *vers. 13.* —

*«Va tăia Domnul din Israel capul și coada,
ramura de finic și trestia, într'o zi».*

Aceasta va fi pedeapsa ce le va da.

Și cum aceste cuvinte n'ar fi fost înțelese de toți ei le și explică, zicând: *vers. 14.*

*«Cel bătrân și cel bine văzut este capul.
și proorocul, care învață minciuni este coada».*

Prin aceste cuvinte, pe cari le mai găsim în cap. 19 v. 15, se înțeleg conducătorii poporului — fie că fac parte dintre bătrânii poporului, fie că sunt dintre cei ce s'au ridicat la rangul de conducători. Printre aceștia sunt și proorocii mincinoși pe cari proorocul Isaia îi pune alături cu coada, căci prin faptele lor ei nu sunt vrednici a fi socotiți printre conducători, ci printre cei sunt pe la coadă. Faptele lor îi înjosec. Capul lor este mai bine să fie socotit ca fiind la coadă. Celelalte două expresiuni: ramura de finic și trestia, nu le mai explică proorocul, socotindu-le destul de lesne de înțeles. Ramura de finic, adică un pom ce crește înalt și-și formează o frumoasă coroană, însemnează cei ce conduc poporul, cei mari; iar trestia ce crește mai mult în mlaștină, sunt cei de jos, cei conduși.

Răutatea este încă mai mare de cât se pare, căci — *vers. 15.* —

*«Cei ce cărmuesc poporul acesta îl rătăcesc,
și cei ce sunt cărmuiți sunt înghițiți».*

172. Vezi oare care temelii pentru această părere în Isala 14²⁸ sq., alături cu 20.

Și nu poate fi stare mai rea pentru un popor de cât aceia când acei, cari aveau datoria să-l conducă și îndrumeze pe căile cele bune îl rătăcesc.

Poporul, care urmează pe asemenea conducători este lezne și repede înghițit, acoperit de potopul apelor răutății, cum este înghițită sau acoperită trestia de apele mocirlei unde crește.

Dar va întreba cineva: În masa cea mare a poporului toți sunt răi? Tinerii, văduvele, orfanii sunt ei vinovați dacă se iau după cei bătrâni?

La acestea răspunde proorocul în *versul 16* așa:

«Nu se bucură Stăpânul de tinerii lor,
«și de orfanii și văduvele lor n'are milă,
«câți toți sunt fără de lege și răi,
«și gura ori căruia grăește nebunii».

Deci tinerii, văduvele, orfanii sunt și ei răi. Nu numai că se iau după alții mai de seamă ca ei, dar ei înșiși se dau la rele, la fără de legi, arătând această răutate a sufletului lor prin vorbele ce grăesc, pe cari proorocul nu le poate numi de cât nebunii.

Astfel fiind nu sunt vrednici de cât de pedeapsă. De aceia zice proorocul:

«In toate acestea mânia Lui nu s'a întors
«și mâna Lui stă încă întinsă».

Domnul nu vede în sufletul lor gânduri spre bine ci spre rău, de aceia le va trimite și alte pedepse. Și această pedeapsă este din cele mai grele. Este neînțelegerea, cearta, ura dintre frați, ce izvorăște din fără de lege, din răutate sufletească.

Și — *vers. 17.* —

«fără de legea mistue ca focul,
«spini și mărăcini mănâncă,
«și aprinde desișurile pădurii,
«și se ridică astfel stâlpi groși de frunze».

בערה ce am tradus aci cu fără de lege este acea răutate lăuntrică, sufletească ce arde ca focul în ascuns și arde încet, mistuind mai întâiu pe fie care obiect, în parte, unde se aprinde, cum mistue focul material spinii și mărăcinii, și apoi se întinde și izbucnește în afară arzând păduri dese, adică masa cea mare a poporului. Când răutatea a cuprins mulțimea nimic nu-i mai poate sta în cale, căci mistue totul. Cum fumul gros de la focul ce arde o pădure se ridică în sus în coloane¹⁷³⁾ groase ce întunecă cerul, așa se arată în afară răutatea ce cuprinde și ametește mulțimea poporului.

Și această furie nelegiuită a mulțimii ce o mistue ca un foc, este pedeapsa Domnului, căci — *vers 18* —

173. În text avem *והאככו* un cuvânt *ἀπαξ λεγόμενον*. Poate sinonim cu *וַיִּרְחַקוּ* din *Jud. 7₁₃* = a se rostogoli.

«In aprinderea mâniei Domnului oștirilor
«șara este în flăcări¹⁷⁴⁾
«și poporul pradă focului;
un om de altul nu mai are milă».

Focul dar este lăuntric. Este focul păcatului, al fără de legii, care se arată într'un chip foarte primejdios și urât, neomenesc, că „un om nu mai are milă de altul“. Și atunci se sălășluște în mijlocul fraților acel îngrozitor păcat al urei de frate pe frate. Și — *vers. 19* — atunci:

«Unul sfâșie la dreapta, dar este flămând,
«și altul mănâncă la stânga și nu se satură;
«Carnea fratelui său mănâncă fiecare».

O pedeapsă mai îngrozitoare nu se poate. Ura este așa de mare că ori cât rău face unul altuia, tot este ilămând în a mai face rău, nu s'a saturat de răutate. Foamea, setea trupească se isprăvește, dar foamea răutății. n'are margini. Și această răutate este cu atât mai grozavă cu cât frate pe frate se mănâncă.

V. 20. «Manasse pe Efraim și Efraim pe Manasse,
«și ei împreună sunt împotriva lui Iuda».

Toți sunt frați. Manasse cu Efraim și Iuda. Întâiu Manasse se mănâncă cu Efraim, unul pe altul și apoi fie care cu Iuda.

Aceste certuri și fără de legi au ros și slăbit neconținut regatul de nord — al celor 10 triburi, sau Efraim — până ce slăbit cu totul de certurile dintre ei au căzut, foarte ușor, pradă streinilor¹⁷⁵⁾.

Dar cu aceasta nu s'au sfârșit pedepsele. Dumnezeu cunoaște mai bine răutatea oamenilor. O știe cât este de mare. După ea măsoară și pedeapsa. De aceea zice proorocul:

«In toate acestea nu s'a întors mânia Lui,
«și mâna Lui stă încă întinsă».

Alte pedepse vor veni asupra celor ce sunt vrednici de a fi pedepsiți. Și în cap. X v. 1, 2, 3 și 4 le și rostește grăind așa:

V. 1. *Vai celor ce dau hotărâri nedrepte
și scriu neconținut porunci apăsătoare,*
V. 2. *Spre a depărta de judecată pe cei slabi,
și a lipsi de dreptate pe cei smeriți*

174. Iarăși un cuvânt *אֵשׁ* un *ἀπαξ λεγόμενον*, pe care vechile traduceri îl au: LXX-a și Targumi cu *συγκέκαυται*, iar alte manuscripte cu *συγκουθήσεται* = este ars. Peșito — syriacă — a tradus cu *tremură*. Vulgata: *conturbata est*. Pentru înțeles LXX-a este mai bine. Alții traduc: *șara este neagră, făcută cărbune*, punând cuvântul în legătură cu arabil „afama“ noaptea târziu.

175. Să se observe că proorocul vorbește numai de răutatea și neînțelegerile și certurile din regatul de nord. De regatul Iuda nu vorbește. Proorocia este deci împotriva aceluia regat.

- din poporul meu,
ca să fie văduvele prada lor,
și pe cei orfani să-i jefuiască.*
- V. 3. *Ce veți face în ziua cercetării,
când din depărtare pustiirea năvălește?
La cine veți alerga după ajutor
și unde veți lăsa slava voastră?*
- V. 4. *De cât numai să te umilești între robi,
și să cadă între cei morți.
In toate acestea nu s'a întors mânia
Domnului,
și mâna Lui stă încă întinsă».*

Nici o ramură de activitate din viața unui stat sau instituțiuni nu vedește o stare mai rea și aproape de pieire ca nedreptatea. Impotriva acestei stări se ridică acum proorocul și-i vestește sfârșitul.

Era în adevăr o mare nelegiuire fapta ocârmuitorilor și judecătorilor, cari apăsau și storceau pe cei slabi, pe văduve, pe orfani în folosul lor.—Aceia nu aveau cum să se apere, căci cei nelegiuiți aveau toată puterea.

Nespus de mare rău și fără de lege vrednică de cea mai grea pedeapsă este fapta judecătorilor, cari dau hotărâri nedrepte și necurmat iau măsuri apăsătoare.

Față cu asemenea fapte proorocul îi întreabă cu groază: Ce veți răspunde și ce veți face în ziua de judecată?. Când vrșmașii din depărtare vor năvăli și vor pustii totul unde veți alerga după ajutor? Dar cu averile voastre strânse pe nedrept ce veți face? Ele făceau slava și mândria voastră. unde le veți ascunde, undé le veți lăsa?

La aceste întrebări nu se poate da de cât un singur răspuns. — Sau vor fi uciși, sau vor fi printre robi. —

O mai mare umilire nu se putea. — Acei, cari cârmuiau și se purtau aspru cu cei slabi și fără putere, acum sunt ei înșiși umiliți și stând în robie, alături cu cei pe cari ei altădată îi nesocoteau și-i nedreptățeau. Moartea de sigur că le-ar fi plăcut mai mult de cât o asemenea stare. —

Și totuși:

*«In toate acestea nu s'a întors mânia Domnului,
și mâna Lui stă încă întinsă».*

Dar impotriva cui mai ține Domnul întinsă mâna Sa? Până acum toți au auzit cum Assiria în care ei nădăjduiau și de la care așteptau ajutor va fi cea putere din partea căreia vor avea să sufere mai mult. Assiria îi va robi, jefui și săraci.

Acum Domnul le va spune cu totul altceva, la care ei nu se așteptau; poate că nici nu se gândeau. Poate că doreau, dar nu puteau să creadă că dorința lor ar fi cu putință de îndeplinit.

Mâna Domnului stă întinsă ca să pedepsească Assiria, pentru că a trecut peste marginile îngăduirii Domnului. Această putere lumească a avut îngăduirea numai de a pedepsi pe Iuda și Israel. Dar în loc de a se mărgini la aceasta au jefuit și zdrobit neamul ales,

Assiria deci va fi pedepsită. S'a îngâmfat peste măsură.

Aci Assiria este reprezentanta întregii puteri lumești, ce luptă împotriva poporului Domnului.

După zdrobirea Assiriei poporul Domnului va fi mântuit. Din acest popor nu rămăsese în adevăr de cât o rădăcină ce părea uscată. Dar această rădăcină va odrăsli. Și această odraslă va aduce vremile de pace atât de mult dorite.

* * *

Incepând cu versul 5 cap. 10 proorocul se ocupă numai de Assiria; ce întruchipa întregă puterea lumească.

Și iată ce zice proorocul:

- V. 5. *Vai Assiriei toiagul mâinii sale!
și băț este în mâna lor urgia mea.*
- V. 6. *Il trimet la un popor fără Dumnezeu,
și împotriva unui neam ce-i ținta
mâniei mele îi poruncesc,
ca să zmulgă pradă și să facă jaf,
și să-i calce cum calcă noroiul de pe
ulițe*
- V. 7. *Dar el n'a gândit așa
și inima lui n'a socotit așa,
ci gând de pustiire este în inima lui,
și să prăpădească neamuri multe.*
- V. 8. *Căci zice:
«Au frunțașii mei nu sunt toți regi»*
- V. 9. *«Au n'a fost la Kalno ca și la Kar-
kemiș?
«N'a fost la Hamat ca și la Arpad?
N'a fost la Samaria ca și la Damasc?»*
- V. 10. *Cum a aflat mâna mea domniile idolilor,
unde chipurile cioplite erau mai multe
de cât în Ierusalim și Samaria,*
- V. 11. *Au cum am făcut Samariei și idolilor ei,
nu voi face tot așa Ierusalimului și
chipurilor lor idolești, cioplite?*
- V. 12. *Și va fi: Dacă va isprăvi Stăpânul
tot lucrul său în muntele Sionului
și în Ierusalim va cerceta pe regele
Assiriei pentru rodul inimii lui în-
gâmfate și pentru trufia semeață a
ochilor săi.*
- V. 13. *Căci el zice:
«Cu puterea mâinii mele am făcut,
și cu înțelepciunea mea, căci suut
iscusit,
«Și am șters hotarele dintre popoare,
și comorile lor le-am jefuit,
și ca un viteaz am prăbușit pe cei
ce stau pe tronuri,*
- V. 14. *și mâna mea a găsit, ca într'un cuib
bogățiile popoarelor,
și cum adună cineva sculele părăsite,
așa strâng pentru mine tot pământul,*

«și nu este cine să dea din aripi,
și deschizând gura să ciripească».

V. 15. *Se poate îngâmfa securea peste cel ce
tae cu ea?*

*sau se face mai mare fierăstrăul
peste cel ce-l trage?*

*Ca și cum bățul mișcă pe cel ce-l
ridică!*

*și nuiava ridică pe cel ce nu este de
lemn.*

V. 16 *De aceia Stăpânul, Domnul oștirilor,
trimite istovire printre cei
grași ai lui,*

*și sub slava lui un foc se va aprinde,
ca un pârjol de toc.*

V. 17. *Și va fi Lumina lui Israel foc și
Sfântul său flacăre,*

*și arde și mistue spinii și mărăcinii
săi într'o singură zi.*

V. 18. *Și pădurea sa slăvită și grădina sa
le va prăpădi de la suflet*

până la trup,

șt va fi ca un bolnav ce se stinge.

V. 19. *Și ceea ce rămâne din pădurea lui
puțini vor fi la număr,
un copil îi poate scri.*

* * *

În versul 5 proorocul vestind cuvintele Domnului spune ce este Assiria. Este toiagul, bățul cu care Domnul bate pe cei necredincioși.

Dar versul începe cu un „vai“, arătând prin aceasta ce va veni. Assiria n'a lucrat după ordinul Domnului; n'a corespuns așteptărilor; a greșit cu ceva, căci va lua pedeapsă¹⁷⁶).

Rolul ce a avut să îndeplinească Assiria a fost însemnat. Primise poruncă — cum spune vers 6 — să meargă împotriva unui popor fără Dumnezeu; unui popor, care era ținta mâniei Domnului. Pe acest popor putea să-l prade, să-l jejuiască și să-l calce în picioare cum calci noroiul de pe ulițe.

Dar Assiria n'a gândit așa. N'a socotit pe Dumnezeu și Israel și Iuda de cât la fel cu toți ceilalți zei. Nu l'au cunoscut altfel. De aceia văzând izbânda ce avea s'a lăsat condusă de pofta de stăpânire și cucerire. Așa ne spune proorocul în versul 7. Nu s'a mulțămît să stăpânească numai Palestina cu Iuda și Israel, ci a voit «să prăpădească neamuri multe» spre ași întinde stăpânirea până departe.

176. Am tradus: băț în mâna lor este urgia mea. Adică „bățul“ sau luptele, năvălirile armatelor assiriene sunt „urgiea Domnului“. În textul ebraic cuvintele „care este în mâna lor“ unii comentatori le șterg, socotindu-le cu un adaos. Mi se pare însă că nu pot fi șterse căci ar rămâne propozițiunea nelămurită. Cine este subiectul?: urzirea sau bățul. Fără acest adaos nu s'ar putea vedea ca „urgiea“ este subiectul, iar „bățul“ predicat. Foarte probabil că ideea acestei alăturări i-a fost dată proorocului de toiagul pe care Moise îl ținea în mână și cu care s'a slujit la facerea a multe minuni și aplicarea multor pedepse.

La aceste gânduri a dus poporul assirian numai mândria. El nu s'a socotit numai o uneltă în mâna lui Dumnezeu, ci a socotit că este el însuși un puternic. De aceia în versul 8-11 începe să-și numere unele din faptele slăvite ale lui ca să arate că toate le-a făcut prin propria lui putere.

În versul 8 zice că toți conducătorii armatei lui, truntașii lui, sunt chiar regi¹⁷⁷). Deci cum se poate pune alături Iuda sau Israel cu acel, care are regi chiar ca supușii de a dreptul ordinilor sale? Având asemenea fruntași a putut să facă fără vre un alt ajutor, fapte mari.

În versul 9 începe să-și povestească isprăvile glorioase și anume: A biruit pe vrășmași și a robii orașe multe. Și pomenește trei perechi de orașe: Kalno și Kar Kemiș, Hamat și Arpad¹⁷⁸) Samaria și Damasc¹⁷⁹).

177. Așa găsim chiar în cărțile regilor II Regi. cap. 25 v. 28. Și după cele ce ni se spun în istorie „Satrapii“, cari comandau armatele erau slăviți și aveau o curte ca și regi. Σατραπῆς este cuvânt de origină persană și însemnează: Pazitorul stăpânirii.

178. Kalno al cărui nume este dat deosebit de Septuaginta și Vulgata îl găsim, ca nume apropiat, și în facerea cap. 10. v. 10 și Amos 6, Kalneh. Unii cred că este unul și același oraș Kalno și Kalneh.

După unii Kalno ar fi Kalneh din Amos sau Kullanu — azi Kullanh — odinioară Kallani sau Kulnia în Siria, care se găsește în listele orașelor cucerite de Tiglatpileșsar al III-lea în anul 738. Ruinele lui ar fi cam la 10 Kil. de Arpad.

Alții zic: Kalno este Kalne din cartea faceri și acesta ar fi orașul de miazăzi al Mesopotamiei, în pământul Sinear — unde după Septuaginta s'a zidit turnul Babilonului — οὗ ὁ πύργος φηροδομήθη — Și de această părere sunt și sf. Vasile cel mare. (Migne 30 col. 529.) Ciril (Mign. 70 col. 281); sf. Grigore de Narzianz (Migne 36 col. 586).

Targumii și unii comentatori mai noi cred a fi Ctesifon cam 20 de ore de Babilon, pe malul de răsărit al Tigrului (vezi și Pliniu H. N. VI 26). De această părere suni și fericitul Ieronim (Migne 25 col. 1059), Efrem și alții.

Nu este de asemenea de nesocotit că în inscripții se găsește un nume sumeric: *Kul-unu*, care n'ar fi de cât Calne din cartea facerii, și anume în Chaldea.

Acest *Kul-unu* cred că este Kalno din Isaia și Asirienii l'au cucerit după Ur și Arah. Și la aceasta sau gândit și sf. Vasile Grigore și ceilalți.

Karkemiș este *Gar-ga-mis* sau *Kar-ga-mis* din inscripțiile assiriene oraș foarte vechiu așezat pe malul drept al Eufratului. Acest oraș cu toate că a fost dese ori jefuit a rămas multă vreme centrul comerțului dintre Mesopotamia, Babilonia, Asimică, Fenicia și Egipt. A fost unit cu Assiria la 717, când Assirienii au și pus sfârșit imperiului hefit.

Azi are numele de Djirbas, sau Djerabis, probabil din numele grec *Ωρωπός* sau *Εδρωπός*. După ruinele de azi cetatea nu era așa mare.

A nu se confunda cu Circesium de pe malul stând al Eufratului la îmbucătura cu râul Habar, unde nu s'au găsit ruine hefite. Acestui oraș textele assiriene îi dau numirea de Sirhi.

Hamath este un oraș foarte cunoscut și de foarte multe ori amintit în Vechiul Testament. Este unul din cele mai de seamă orașe ale Siriei, așezat pe râul Oronte. Assirienii îl numeau Amātu. Sub Selencizi se unii *ἐπιφάνεια* în cinstea lui Antioch IV Epifaniu. Talmudul îl numește Pafunia. A fost unit cu Assiria la 720 sub Sargon.

Arpad este un oraș al Siriei, cunoscut în inscripțiile cuneiforme sub numele de Arpadu. Azi se văd ruinele acestui vechiu oraș la 20 Kilometri de Alepo, și sunt cunoscute sub numele de *Arfad* sau *Tell-Erfad*. A fost cucerit de Tiglatpilesar pe la 740

179. *Damascul* este capitala regatului sirian. Cucerit de Assirieni la 732.

Samaria capitala regatului celor 10 Triburi. Cucerit de Assirieni la 722.

Amândouă sunt orașe destul de cunoscute în istoria orientului și a poporului ebru.

Și ceea ce este de luat în seama cu osebite este cugetarea din *versul 10 și 11*. Pentru Assiria chipurile idolești erau zeii ce întruchipau puterea tuturor acelor regate. Și acei zeii erau mulți. Și totuși, zice regele assirian, mâna mea a aflat domniile acelor zeii și le-a sfărâmat. Și așa cum el a zdrobit puterea acestor idoli, așa va nimici și puterea zeilor Samariei și Ierusalimului.

Deci regele assirian nu face nici o deosebire între Dumnezeu cel nevăzut al lui Israel și idolii celorlalte popoare. Și se uită numai la chipurile cioplite de idoli păgâni pe cari îi luaseră ca zeii și cei din Samaria și Ierusalim. De Domnul Dumnezeu nevăzut, unul și singur stăpânitor, el nici nu știa. Acesta era păcatul cel mare al Assirienilor.

Cele ce spunea acum proorocul Israelitilor erau o mângâiere pentru credincioșii Domnului. Erau siguri că asemenea batjocoră, un așa mare păcat Domnul nu-l putea lăsa nepedepsit. Și acum iată că credința lor se întărește. Assirienii necredincioși și barbari vor fi pedepsiți.

Assirienii erau numai bățul cu care Domnul vrea să pedepsească pe Israeliti. Au trecut măsura de aceia vor fi și ei pedepsiți din pricină că s'au mândrit.

Și aceasta o spune în *versul 12*. Assirienii s'au îngâmfat în inima lor și s'au uitat semeți, trufași la toți ceilalți.

În trufia lor, gândeau, — *vers 13* — că tot au făcut cu puterea lor; iscusința și înțelepciunea lor a fost mare că au putut să ștergă ușor hotarele dintre popoare, să le jefuiască și cu multă ușurință să dea jos pe cei ce stau pe tronurile regale ale popoarelor peste care năvăleau ei.

Au fost așa de iscușiți în cât — *vers 14* — au prins toate bogățiile popoarelor găsindu-le grămadă cum se află oule într'un cuib părăsit, de unde plini de groază au fugit toți și nu mai sunt nici chiar puii, cari măcar, dând din aripi sau ciripind, să arate că mai este acolo o viețuitoare.

O mai mare trufie ca aceasta nu se poate. De aceea va fi pedepsită Assiria.

Nu este de crezut zice proorocul în — *vers 15* — că securea se poate împotrivi celui, care taie cu ea; sau ferăstrăul împotriva celui, care trage de el ca să taie; sau bățul împotriva celui ce-l ridică; sau nuiua de lemn ar putea ridica pe cel ce nu este de lemn.

Adică *securea, ferăstrăul, bățul, nuiua* sunt Assiria. Cum acestea sunt scule fără viață în mâna omului, așa Assiria era uneltă în mâna Domnului. Acelea nu pot să facă mai mult de cât voește omul ce le mănue. Deci Assiria, de și putere cu viață, trebuia să înțeleagă că nu trebuie să facă mai mult decât voește Domnul.

A făcut însă ceea ce nu trebuia să facă și va lua pedeapsă.

Și pedeapsa va fi acesta: Mai întâi *istovire*, — *vers 16* — va cuprinde pe toți cei plini de grăsime dintre Assirieni. Unul câte unul vor pieri de boală, de oftică (vezi Levitic 26₁₆; Deut. 28₂₂).

Apoi un foc grozav, un pârjol de foc, se va aprinde sub slava, sub puterea Assiriei și o va mistui.

Acest toc este mânia Domnului — *vers 17* — El poate fi foc ca ori care altul, dar cel ce l'a aprins este Domnul, este „Lumina“; este „Sfântul“ lui Israel; este „Stăpânul, Domnul oștirilor“.

Domnul Dumnezeu, este „Lumină“; este „Sfânt“; este „Stăpân al marilor puteri cerești“, dar El este și stăpân al mâniei, care o întrebuințează pentru binele, curățirea relelor din lume.

Acum Assiria este obiectul mâniei Lui. Cum arde de ușor pârâind și fășând spinii și măcăcinii, cari abin s'au aprins și focul nu se mai stinge cât mai are ce arde, așa vor arde toți oamenii și toate averile Assirienilor, într'o singură zi, adică cu o repeziciune uimitoare.

Și cum într'o pădure, când se aprind măcăcinii sau spinii repede se aprind și lemnele cele mai frumoase, așa și în această țară, în Assiria. Ea avea o armată slăvită, avea o țară ca o grădină, în cât nu se părea ca un pâlcc de măcăcini, ci ca o pădure frumoasă ca o grădină plăcută. Nimic nu va rămâne. Totul arde. Se sting, se pierd sub flacăra mistuitoare a boalei¹⁷⁹⁾ și a focului mâniei Domnului toți până la unul, și trupește și sufletește.

Expresiunea „de la suflet până la trup“ se află numai aci și însemnat că organismul întreg se distruge.

Și din acea țară mare, cu atâtea popoare sub mâna ei, ca dintr'o pădure frumoasă, nu rămână de cât câți-va. Așa de puțin în cât chiar un copil îi poate scri — *vers 18* — care de sigur nu avea mult să scrie, rămânând prea puțini, cum în adevăr din armata lui Sancherib pornită împotriva Iudeii prea puțini au rămas.¹⁸⁰⁾

Pr. POPESCU I. MALAEȘTI

180. Partea din urmă a versului 18 este și azi obiect de discuție, DDJ fiind un cuvânt cu însemnare nesigură. Fericitul

ieronim îl derivă de la DJ fugi. Ni s'a părut mai potrivită derivarea de la DDJ cu însemnarea de a se topi de boală

181. În tot cazul au rămas mai mult de 10 soldați ca susțin comentarii talmudiști. Și de sigur că un copil pe vremii aceia era mai iscusit în scriere de cât cei de pe vremea judecătorilor, cu atâția ani mai înainte (Vezi Judec. 8₁₄).

DOGMA DESPRE SFINȚIREA OMULUI

Sfânta taină a ungerii cu sfântul mir

Definițiunea și numele. — Precum în viața fizică noul născut are trebuință de aer, de lumină, de hrană, etc., ca să poată crește și să se întărească, tot astfel și în viața duhovnicească cel renăscut prin taina sfântului botez are trebuință de harul Sfântului Duh, ca să întrețină, să desvolte și să întărească noua sa viață.

Acest har al Sfântului Duh și puterile supranaturale nedespărțite de el se împărtășesc neofitului prin sfânta taină a ungerii cu Sfântul Mir.

Ungerea cu sfântul mir este dar acea sfântă taină în care, prin ungeria cu Sfântul Mir și prin rugăciunea preotului se comunică celui botezat harul Sfântului Duh și puterea de creștere și întărire în viața duhovnicească,

Această sfântă taină mai poartă și numele de: *punerea mâinilor* (Faptele Apostolilor 8, 14-16; Evrei 6, 2); *ungere* $\chi\rho\rho\mu\alpha$, unctio, (Tertulian, De baptismo 8; Ciprian, epistola 70; Ciril al Ierusalimului, Cateheza XIII, 1) *ungere tainică* (Eusebiu, Istoria bisericească XXV, 7 și Demonstratio evangelica 1, 10); *ungerea mântuirii* (Leon cel Mare, Cuvântarea 24, 6); *taina ungerii* (Ciril Alexandreanu, Comentariu la Isaia XXV, 6; Augustin ș. a.). Toare aceste numiri i s'au dat avându-se în vedere partea văzută a tainei sau materia ei. Cu privire la partea nevăzută sau la efectele ei, ea mai poartă numele de: *Taina Duhului* (Tertulian, De prescriptionibus haereticorum, 35; Ilarie, Comentar la Matei, 4, 7); *darul sau împărtășirea Duhului* (Isidor Peluziotul, Cartea I, epistola 450); *simbolul Duhului* (Ciril al Ierusalimului, Cateheza III mitsagogică, 1); *Intărire* (Constituțiunile apostolice III, 7; Ambrozie, De Institutionibus); *desăvârșire* (II Corinteni 1, 21; Coloseni 1, 28; 4, 12. Clement Alexandreanu, Pedagogul, 1, 6. Ciprian epistola 73) Avându-se în vedere ambele părți deodată, i s'au dat și numele de: *pecete* (Clement Alexandreanu, Stromata II, 3; Ciril al Ierusalimului, Cateheza XVIII, 33); *pecetea Domnului* (Ciprian, Epistola 73); *pecetea vieții de veci* (Leon cel Mare, Cuvântarea 24, 6), și altele.

Instituirea. Așezarea acestei sfinte taine de către Mântuitorul n'o găsim atestată direct nici în Evanghelii nici în Faptele și Epistolele Apostolilor, deși ea provine, ca și celelalte sfinte taine, dela Mântuitorul.

Deja profeții Vechiului Testament preziseseră o nouă și bogată revărsare a Sfântului Duh în împărăția Legii nouă (Ezechiel 35, 25 urm.; Ioel 2, 28 urm.), iar Mântuitorul însuși făgăduiește în mai multe rânduri sfinților apostoli, că le va trimite pe Sfântul Duh (Ioan 14, 16, 17, 26;

15, 18-15; Matei 10, 20; Luca 12, 12; 24, 49; Fapte 1, 8), pe care-L și trimite la zece zile după înălțarea Sa la cer, adică în ziua Cincizecimii. Sfântul apostol Petru declară, în această zi mare, iudeilor din toate părțile lumii, că Sfântul Duh nu s'a revărsat numai asupra sfinților apostoli, ci asupra tuturor celor ce vor crede, precum prezisesse proorocul Ioil.

Din faptele Apostolilor se vede, că Sfinții Apostoli împărtășiau pe Sfântul Duh celor botezați prin punerea mâinilor, ceea ce în curând s'a înlocuit prin ungeria cu Sfântul Mir. Așa este cazul cu creștinii din Samaria, botezați de diaconul Filip, despre cari citim că sfinții apostoli Petru și Ioan „*și puneau mâinile peste ei și luau Duh Sfânt*” (Fapte 8, 15-17), precum și cu ceice primiseră botezul lui Ioan în Etes, cari au fost botezați de sfântul Pavel în numele Domnului Isus și peste cari „*punându-și Pavel mâinile, a venit asupra lor Duhul Sfânt*”. (Fapte 19, 6).

Punerea mâinilor de către sfinții apostoli asupra celor botezați, spre a le împărtăși pe Sfântul Duh, este un act deosebit de sfântul botez și constituie o taină aparte, taina ungerii cu sfântul mir.

Alături de punerea mâinilor găsim chiar la sfinți apostoli și practica ungerii cu sfântul mir. Astfel, sfântul Pavel scrie corintenilor: „*Iar celce ne adeverește pe noi împreună cu voi în Cristos și ne-a uns pe noi este Dumnezeu, care ne-a și pecetluit și ne-a dat arvuna Duhului în mâinile noastre*”. (II Corinteni 1, 21, 22). Tot astfel și sfântul evaghelist Ioan scrie cititorilor săi: „*Și voi ungere aveți dela cel Sfânt și știți toate... Și ungeria care ați luat-o dela Dânsul să rămână în voi și n'aveți trebuință să vă învețe cineva, ci precum vă învață acea ungere toate și este adevărată și nu mincinoasă și precum v'a învățat, așa rămâneți în ea*” (I Ioan 2, 20, 27).

Din amândouă citatele rezultă că ungeria de care vorbesc cei doi sfinți apostoli este o lucrare harică, pentru că are efecte supranaturale și ca atare nu poate fi de cât o sfântă taină.

Dacă sfinții apostoli au practicat această sfântă taină atât prin punerea mâinilor cât și prin ungere în unul și același timp, sau mai întâi au practicat-o sub forma punerii mâinilor, iar după aceea sub forma ungerii — ceea ce pare mai probabil — este indiferent, căci amândouă practicile sunt necontestat apostolice.

Origina dumnezească a acestei sfinte taine ne o dovedesc mai departe numeroasele mărturii ale părinților și scriitorilor bisericești. Astfel

Herma, după ce numește botezul pecetea Fiului lui Dumnezeu sau primirea numelui Lui, înfățișează ungerea cu sfântul mir sub chipul îmbrăcării fecioarelor botezate, cu puteri duhovnicești, care sunt darurile Sfântului Duh (Păstorul, Asemănarea IX, 17 și 13). *Teofil al Antiohiei* zice: «Numele *Cristos* însemnează uns, nume cuviincios, plin de atragere și vrednic de cel mai mare respect... Tu nu voesti să te ungi cu untdelemn dumnezeesc? Noi de aceea ne și numim creștini, pentru că am fost unși cu dumnezeescul mir» (Către Autolic 1, 12). «După ce am eșit din baea botezului — zice *Tertulian* — ne ungem cu ungera Sfântă, după ritualul vechiu, precum și la preoție se ungeau cu untdelemn din corn. Ungerea ni se face material, dar ea poartă roade duhovnicești, după cum și la botez cutundarea este un act material, dar roadele sunt duhovnicești, că suntem curățiți de păcate.... Apoi vine punerea mâinilor, cu care unindu-se binecuvântarea, se cheamă și se pogoară Sfântul Duh» (De baptismo 7, 8). «Cel botezat — zice *Ciprian* — trebuie să fie și uns, spre a putea deveni prin mir, adică prin ungeră, unsul lui Dumnezeu și a dobândi harul lui *Cristos*» (Epistola 70) și adaugă că, cineva nu se poate sfinți decât primind atât botezul cât și ungera cu sfântul mir și le numește pe amândouă sfinte taine (si utroque sacramento nascantur). Zice și sfântul *Grigore Teologul*: «Dacă vă asigurați prin pecete, vă asigurați viitorul prin cel mai bun, cel mai sigur ajutor, însemnându-vă sufletul și trupul cu pecetea ungerii și a Duhului, cum făcu odinioară *Israel* cu ungera cu acel sânge, care păzea noaptea pe cei întâi născuți, atunci ce ar putea să vi se întâmple?» (Cuvânt la botez). Mai pe larg și în mai multe rânduri vorbește despre această sfântă taină *Ciril al Ierusalimului*. «In acelaș chip — zice el — (ca lui *Isus* la botezul în *Iordan*) vi s'a dat și vouă ungera când ați eșit din apa băii sfinte, închipuirea acelora cu care a fost uns *Cristos*, adică *Duhul Sfânt*» (Catehesa III mistagogică 1); sau: «Păziți-vă de a socoti mirul acesta ca untdelemn de rând, căci precum pâinea euharistiei, după chemarea Sfântului Duh, nu mai este pâinea obicinuită, ci trupul lui *Isus Cristos*, așa, după chemare, acest sfânt mir nu mai este un lucru de rând, ci un dar al lui *Isus Cristos* și al *Duhului Sfânt*, un dar care, prin starea de față a dumnezeirii sale, devine real și eficace. De el ne slujim, ca să ungem simbolic fruntea și organele simțurilor și în clipa când trupul vostru este uns în chip văzut, sufletul vă este sfințit prin sfântul și de viață făcătorul Duh» (Ibidem 3) și continuă: «Precum *Cristos* a eșit afară după botez și după pogoarea Sfântului Duh și a învins pe diavolul, așa și voi, după botez și după ungera tainică, fiind întrarmați cu toate

armele Sfântului Duh, vă împotriviți puterile dușmane și o învingeți, zicând: Pot toate prin *Cristos*, care mă mântuește» (Ibidem 4).

Părinții adunați la *sinodul din Laodiceea* (366 sdu 367) au hotărât: «Se cade ca cei ce au fost luminați, să se ungă după botez cu ungera cerească și să fie părtași ai împărăției lui *Cristos*» (canonul 48) și: «Oricine se va întoarce dela erezie... după ce a învățat simbolul Credinței, se unge cu sfântul mir și după aceea se împărtășește cu sfânta euharistie». (Canonul 7).

La fel au învățat și: *Ambrozie*, *Augustin*, *Ioan Gurădeaur*, *Efrem Sirul*, *Teodoret* și alții.

Fericitul Ieronim arată de asemeni origina apostolică a acestei sfinte taine prin următoarele cuvinte: «Nu știi oare, că este practica bisericii, ca să se pună mâinile peste cei botezați și să se cheme astfel Sfântul Duh asupra lor? Intrebi, unde stă scris aceasta? Îți răspund: în *Faptele Apostolilor*. Și chiar dacă n'am avea autoritatea Sfintei Scripturi, ar ține loc consensul întregii biserici» (Dialogul împotriva *Luciferienilor*). Ultimele cuvinte ne arată că pe vremea lui *Ieronim*, ungera cu sfântul mir era în uz în întreaga biserică.

Origina dumnezească a acestei sfinte taine se dovedește și din faptul că ea este primită și primită ca atare nu numai de biserică romano-catolică, ci și de bisericile eterodoxe care s'au despărțit de trupul bisericii ecumenice în cele dintâi veacuri ale existenței ei, cum sunt: biserică armeană, iacobită, nestoriană, etc. Singuri protestanții și toate sectele protestante nu recunosc ungerii cu sfântul mir caracterul de sfântă taină. Ei pretind că punerea mâinilor sfinților apostoli asupra celor de curând botezați avea de scop împărțirea de daruri speciale sau harisme, ca d. e. vorbirea în limbi, facerea de minuni ș. a. și că deci nu era o sfântă taină, merită să rămână deapururi în biserică. Faptul că biserică veche a socotit, cum am văzut, ungera cu sfântul mir ca taină, răstoarnă susținerea protestantă.

De altfel mulți dintre protestanți practică ungera cu mir, pe care o aplică copiilor la confirmare, dar o privesc ca o simplă ceremonie.

Materia acestei sfinte taine este mirul, care ține și locul punerii mâinilor. sfântul mir care se întrebuințează la această sfântă taină se prepară din untdelemn, vin și din treizci și cinci de feluri de arome și potrivit hotărârii sinodului cartaginez din anul 418 (canonul 6), se sfințește numai de episcopi. Aceasta se face, când este trebuință, Joi în săptămâna patimilor, după ce trei zile înainte s'a fiert în altar, în timp ce se citește neconținut sfânta Evanghelie. Amestecul de untdelemn, de vin și de atât de multe arome închipuește bogăția și diversitatea darurilor Sfântului Duh, care se împărtășesc prin sfântă taină a mirungerii.

Romano-catolicii prepară sfântul mir numai din undelemn și din balsam și sunt împărțiți pe chestiunea, dacă ungerea cu sfântul mir sau punerea mâinilor este materia tainei.

Forma acestei sfinte taine este ungerea, în chipul crucii, cu sfântul mir, a frunții, a ochilor, nasului, gurii, urechilor, pieptului, spatelui, mâinilor și picioarelor, adică a organelor simțurilor și a părților mai însemnate ale trupului celui botezat și rostirea cuvintelor: «*Pecetea darului Duhului Sfânt*».

Ungerea aceasta, în chipul crucii, cu sfânt mir, este pomenită de *sfântul Ambrozie* (de Sacramentis 6, 2) și de *fericitul Augustin* (In Iohannem 118). Ungerea la frunte, nări și piept o găsim la *sfântul Ciril al Ierusalimului*, care se adresează neofitilor astfel: «*Vi se miruește mai întâi fruntea, pentru ca să vă izbăviți de rușinea pe care a răspândit-o pretutindeni cel dintâi om, prin călcarea legii, și pentru ca să priviți cu fruntea senină slava Domnului. După aceea vi se miruiesc urechile, pentru ca să dobândiți urechi, care să poată înțelege tainele dumnezeiești. Vi se miruiesc apoi nările, pentru ca, primind dumnezeescul mir, să puteți zice: A lui Cristos bună mireasmă suntem lui Dumnezeu între cei ce se mântuiesc. În sfârșit, vi se miruește pieptul, pentru ca, îmbrăcați fiind cu platoșa dreptății, să stați împotriva săgeților diavolului. Căci precum Cristos, după ce s'a botezat și s'a umplut de Duhul Sfânt, a învins pe protivnic, tot așa și voi după ce ați primit sfântul botez și ungerea tainică, să vă îmbrăcați cu toate armele Duhului Sfânt, să țineți piept puterii protivnicului și biruind-o, să ziceți: Toate le putem prin Cristos celce ne întărește*» (Cateheza II mistagogică). Ungerea frunții, a ochilor, urechilor, nărilor și a gurei o atestă și *sinodul II* (canonul 7) și *IV ecumenic* (canonul 95) iar ungerea organelor simțurilor și a părților trupului se amintește de *sfântul Efrem Sirul*. Asemeni și întrebuițarea cuvintelor sacramentale: „*Pecetea darurilor Duhului Sfânt*“ este amintită de *sfântul Ciril al Ierusalimului* și de un alt sfânt părinte din veacul IV, de *Asterie, episcopul Amasiei*, iar *sinodul II ecumenic*, hotărând felul cum trebuie primiți ereticii, cari se întorc în sânul bisericii, zice: «*...Pe aceștia noi îi primim însemnându-i, adică ungându-i cu sfântul mir mai întâi la frunte, apoi la ochi, nări, gură și urechi și când îi însemnăm, zicem: Pecetea darului Duhului Sfânt*» (canonul 7). Acelaș lucru se repetă și în canonul 95 al *sinodului VI ecumenic*, amintit mai sus.

Ungerea organelor simțurilor și a părților mai însemnate ale trupului cu sfânt mir la săvârșirea acestei sfinte taine se face și de armeni, iacobiți, nestorienii și copti, dovadă netăgăduită că ea

era în uz în biserica veche înainte de despărțirea acestor creștini de biserica ecumenică.

Biserica romano-catolică s'a abătut dela această practică a bisericii ecumenice, căci unge cu sfânt mir numai fruntea.

De asemeni, teologii catolici au discutat multă vreme și discută încă, dacă forma acestei sfinte taine este ungerea cu sfântul mir sau punerea mâinilor, de oarece în biserica lor se practică și una și alta. Mărturiile sinoadelor II și VI ecumenice, cum și ale multor părinți din primele patru veacuri, sunt însă dovadă indiscutabilă, că punerea mâinilor a fost înlocuită de timpuriu prin ungerea cu sfântul mir și că deci nu se cade să se practice și cu atât mai puțin să se ia refugiul la susținerea că, rugăciunea care se citește înainte de ungerea cu sfântul mir, ar ține locul punerii mâinilor, ceea ce ar însemna că și noi, ortodocșii, am avea punerea mâinilor, cum le place teologilor uniți să învețe, (Vezi V. Suci, Teologia dogmatică specială, vol. II, pag. 153-156).

Biserica romană n'a pastrat nici cuvintele sacramentale: «*Pecetea darului Duhului Sfânt*», care — după toată probabilitatea își ridică originea până la sfinții apostoli, pentru că se găsesc în practica bisericii din cele mai vechi timpuri și nici un părinte bisericesc și sinod ecumenic și local, care le amintește, nu spune că ar fi așezate de altcineva de mai târziu. În locul lor, biserica papală a introdus formula: «*Signo te signo crucis et confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti*», și a adăugat și practica de a lovi ușor cu palma fața celui miruit, rostindu-se cuvintele: «*Pax tecum*». Noima acestei practici este: «*de a aminti (celui miruit), că este întărit și că este dator să sufere cu răbdare orice bătătură pentru numele lui Hristos*», (Vezi Catechismul catolic de I. Deharbe, tradus în românește de Iosif M. Malinowski, pag. 154)

Efectul tainei ungerii cu sfântul mir este împărțirea Sfântului Duh celui botezat. Prin botez ne curățim de păcate și ne renaștem duhovnicește, iar prin ungerea cu sfântul mir primim în noi darurile Sfântului Duh, fără de care nu este cu putință viața duhovnicească și ne facem templele sale. Aceasta se spune lămurit în Faptele Apostolilor: «*Apostolii cari erau în Ierusalim, auzind că cei din Samaria au primit cuvântul lui Dumnezeu, le-au trimis pe Petru și pe Ioan, cari, venind, făcură rugăciuni pentru ei, ca să primiască Duhul Sfânt, care nu se pogorâse asupra nici unuia din ei, ci numai fuseseră botezați în numele Domnului Isus. Atunci își puseră mâinile peste ei și primiră Duhul Sfânt*» (18, 14-17). Cum darurile Sfântului Duh sunt în număr de șapte, și prin cele dintâi trei din ele, anume: prin darul înțelepciunii, al înțelegerii și

al saftului se luminează mintea, iar prin celelalte patru și anume: prin darul puterii, al științei, al cucerniciei și al temerii, se întărește voința, se poate zice că prin ungerea cu sfântul mir se luminează mintea și se întărește voința creștinului.

În acest înțeles se rostesc și aproape toți părinții și scriitorii bisericești.

Este de ajuns să cităm doi apusei. «*Dumnezeu Tatăl — zice sfântul Ambrozie — te-a însemnat cu un semn, Cristos Mântuitorul nostru te-a confirmat și ți-a dat ca cheazășie pe Sfântul Duh în inimă, cum ai auzit din citirea Apostolului*» (De Mysteriis VII). Tertulian aseamănă semnul ungerii cu sfântul mir cu semnul care deosebește pe ostaș de simplul cetățean și adaogă: «*Această ungere atinge numai trupul, dar are efect spiritual, ca și botezul, care, spălând trupul curăță sufletul de păcate*», (De Baptismo VII). Și în altă parte tot el zice: «*Trupul se spală pentru ca să se curețe sufletul. Trupul primește ungere, pentru ca să se sfințiască sufletul. Trupul se înseamnă cu un semn, pentru ca să se întăriască sufletul. Trupul se umbrește prin punerea mâinilor, pentru ca să se lumineze sufletul cu lumina Sfântului Duh*», (Despre învierea trupului VIII). După părerea sfinților părinți, cel botezat se face dar, prin ungerea cu sfântul mir, creștin desăvârșit.

Fiindcă prin ungerea cu sfântul mir se întipărește în sufletul nostru pecetea darului Duhului Sfânt, această sfântă taină principial nu se repetă, în practică însă se repetă și anume acelora cari s'au lepădat de dreapta credință și se întorc din nou în sânul bisericii adevărate, (Vezi Mărturisirea ortodoxă, partea I, răspunsul la întrebarea 105).

Ungerea cu sfânt mir ce se aplică unor monarhi creștini, cum erau de pildă țarii Rusiei, la încoronare, nu se socotește ca o repetire a acestei sfinte taine, ci numai ca o ungere specială, în scopul de a dobândi dela Dumnezeu darul de a conduce poporul peste care domnește cu dreptate și cu înțelepciune.

Săvârșitorul acestei sfinte taine este atât episcopul cât și preotul. Acesta din urmă nu poate numai să sfințiască sfântul mir, care este rezervat în mod special episcopului, cum a hotărât sinodul cartaginez din anul 318, care zice: «*Preotul să nu sfințiască mirul*». Și alte sinoade au statornicit la fel.

Dreptul preotului de a săvârși această taină decurge din puterea ce el primește la hirotonie de a săvârși toate sfintele taine, afară de hirotonie. Această idee o exprimă aproape cu aceleași cuvinte Sfântului Ioan Gurădeaur și fericitul Ieronim, care zice: «*Ce alt, afară de hirotonie, face episcopul pe care să n'o facă și preotul?*» (Epistola 145).

Practica bisericii a fost asemeni din cele mai vechi timpuri ca și preotul, iar nu numai episcopul, să săvârșiască această sfântă taină. Astfel citim în Așezemintele apostolice: «*In privința botezului, episcoape și preote, am zis mai înainte și repetim și acum...: mai întâi să ungi cu untdelemn, după aceea să botezi și în urmă să pecetluești cu sfântul mir*» (Cartea VII, 22).

Această practică se observă și azi nu numai de biserica noastră ortodoxă, ci și de bisericile eterodoxe din răsărit: armeană, iacobită, coptică, etc.

Singură biserica papală nu mai ține această practică, ci rezervă numai episcopului dreptul de a săvârși ungerea cu sfântul mir. De când a introdus la această inovație nu se poate preciza, o practică însă în veacul IX, căci a aplicat-o bulgarilor trecuți la catolicism, lucru pentru care a fost aspru muștrată de patriarhul Fotie, în enciclica sa.

Temeiurile pe care le invoacă biserica romană în sprijinul practicii sale sunt:

1. Că diaconul Filip, care a botezat pe samarineni, nu și-a pus mâinile peste ei, ca să le împărtășiască Duhul Sfânt, ci aceasta au făcut-o mai pe urmă sfinții apostoli Petru și Ioan (Faptele Apostolilor 8, 14-16). Dar Filip nu putea să-și pună mâinile peste samarinenii botezați de el, pentru că era simplu diacon și diaconii n'au avut niciodată și n'au nici azi în nici o biserică dreptul de a conferi această sfântă taină. Aceasta o spune sfântul Ioan Gurădeaur, în comentarul său asupra acestui loc din Faptele Apostolilor: «*Pentru ce samarinenii botezându-se n'au primit Duhul Sfânt? Ori pentru că Filip nu li-l a împărtășit din considerațiune față de sfinții apostoli, ori pentru că el însuși n'avea acest dar, fiind din numărul celor șapte diaconi. Aceasta din urmă pare mai adevărat*».

2. Pe cuvintele Sfântului Ioan Gurădeaur, care urmează imediat după cele citate mai sus și pe un text din Sfântul Ciprian, din care ar rezulta că ungerea cu sfântul mir s'ar fi administrat numai de episcopi. Aceste cuvinte sună astfel: «*(Filip n'a împărtășit Sfântul Duh apostolilor), căci acesta era un privilegiu al apostolilor. De aceea și acum, precum vedem, taina aceasta se administrează numai de prepoziți (χορηγοί)*». Prin prepoziți sau corifei nu se pot înțelege însă numi episcopii, ci și preoții, cari sunt prepoziți în parohia lor, așa cum episcopii sunt în eparhie. Sfântul Ioan Gurădeaur îndeosebi n'a putut afirma prin aceste cuvinte că preoții n'ar avea dreptul să săvârșiască taina ungerii cu sfântul mir, pentru că el se exprimă într'alt loc foarte precis, că episcopul întrece pe preot numai prin darul de a putea săvârși hirotonia (Omilia asupra cap. X al epistolei I către Timotei).

3. Pe mărturia fericitului Ieronim, care spune

unde va (Dialogul împotriva luciferienilor 9), *că episcopii obicinuesc să meargă din sat în sat, prin diecesele lor, ca să împărtășiască darurile Sfântului Duh celor cari au fost botezați de preoți și de diaconi*. Ieronim adaugă însă îndată că aceasta se face «mai mult pentru cinstitirea (ridicarea prestigiului) preoției decât pentru că ar fi impus de lege, căci—continuă el—dacă Duhul Sfânt s'ar pogorâ numai la rugăciunea episcopului, ar fi de plâns toți cari, fiind botezați de preoți și de diaconi, în închisori și în locuri de părtate, ar muri înainte de a fi vizitați de episcop». Tot el se exprimă, aproape cu aceleași cuvinte ca și sfântul Ioan Gurădeaur, că deosebirea dintre episcop și preot stă numai în aceea, că episcopul poate hirotoni (Epistola 145).

De altfel, în veacurile primare, când în fruntea fiecărei comunități mai mari era câte un episcop, sfintele taine în genere se săvârșiau mai mult de episcopi decât de preoți, dar de aci nu urmează că preoții n'ar fi avut atunci dreptul să săvârșiască sfintele taine. De ce nu se provoacă papistașii la acest fapt și de ce nu tăgăduesc preotului dreptul de a săvârși orice sfântă taină, ci numai pe a ungerii cu sfântul și a hirotoniei, pe care i-l tăgăduim și noi, de acord cu ei, dar pentru temeieri indiscutabile?

De fapt și în biserica romană preoții pot conferi această sfântă taină, dar numai cu învoirea specială a papii, ceea ce însemnează, că mirungerea nu este ca hirotonia, o sfântă taină care nicidecum nu se poate săvârși de preot. Deosebirea adevărată între noi și catolici, în această privință, se reduce deci în fond la aceea, că la noi preotul primește acest drept prin hirotonie, pe când la ei se dă mai târziu și numai unora din preoți și în anumite împrejurări. Inșiși teologii lor nu sunt de acord, dacă dreptul episcopilor de a săvârși numai ei această sfântă taină este de origine divină sau umană și specificarea lor, că episcopul este săvârșitorul ordinar al ungerii cu sfântul mir, iar preotul este săvârșitorul extraordinar, este un sofism la care recur, pentru a eși din impas și care convine mai ales uniților, cari altfel n'ar ști cum să împace practica lor, rămasă moștenire dela noi ortodocșii, cu teoria catolică, pe care și-au înșușit-o pe deantregul.

Primitorii acestei sfinte taine sunt toți câți s'au botezat în numele Sfintei Treimi. În privința timpului când trebuie să se administreze ungera cu sfântul mir este iarăși deosebire între noi și romano-catolici. La noi se administrează îndată după sfântul botez, iar la ei abia după ce copiii ating vârsta de 7 ani. Practica bisericii noastre este aceeași cu cea din biserica veche, pe când cea romană este o inovație, care datează abia din veacul XIII. Motivul invocat de teologii catolici pentru practica bisericii lor este, că cei ce primesc această sfântă taină să-și poată da cât de cât seama de adevărurile fundamentale ale credinței creștine. Această motivare este însă nesperioasă, pentru că, dacă ar lua-o ei înșiși în serios, ar trebui să amâne conferirea acestei sfinte taine până la majorat sau până la terminarea studiilor, când tinerii își pot da într'adevăr seama de adevărurile de credință. Ar mai trebui asemenea să amâne până la aceeași dată și botezul. Totuși, biserica papală botează pe prunci pe garanția ce dau pentru ei nașii și părinții că vor fi crescuți și învățați în principiile religiei creștine. Ba încă ea cere nași și la confirmare și pune condițiunea să fie alții decât cei dela botez și să aibă vârsta potrivită pentru a putea fi călăuze sufletești finilor lor, ceea ce este o contradicție flagrantă, căci, sau copiii la 7 ani pot să-și dea seama — după motivul invocat — de adevărurile de credință și atunci nu mai e nevoie de nași, sau nu știu și au nevoie de nași și atunci nu este nevoie să se mai amâne ungera cu sfântul mir până împlinesc 7 ani, ci să se săvârșiască îndată după botez, cum s'a săvârșit în întreaga biserică timp de douăsprezece veacuri.

Protestanții în genere socotesc ungera cu sfântul mir ca o simplă ceremonie și-i dau un caracter pur pedagogic. Ei administrează ceremonia la vârsta de 14 ani, după ce copiii învăță catehismul și cântările religioase și depun cu succes examen din ele. Odată cu confirmarea ei se și împărtășesc pentru prima oară. Cum învățământul pentru confirmanți se face de către păstori primăvara, confirmarea și prima împărtășire au loc de obicei în întâia zi de Paști.

INTRAREA CU SLAVA A LUI IISUS IN IERUSALIM

În desfășurarea intrării lui Iisus în Ierusalim, în ziua Floriilor, Domnul este miezul mișcării. Mulțimea care-l însoțește cu urări și fariseii care strigă împotriva sunt chenarul desfășurării. Și așa trebuia să fie, pentru că însuși Domnul voise acea intrare măreață și învoise strigătele de «Osana» ale mulțimii. În ziua Paștilor, o mulțime de închinători se revărsau din toate părțile la Ierusalim și Iisus voia să folosească acest prilej și a se arăta lumii, pentru a îndrepta către ea cea din urmă chemare largă și s'o pregătească a cunoaște într'Insul pe adevăratul «Miel care ridică păcatele lumii». Iisus nu se încânta cu ce-o să fie, pentru că, după cum spune povestirea, în timp ce mulțimea urla în însuflețirea sa trecătoare, el plângea pentru învârtosarea inimii aceluia oraș de frunte și a poporului său. Și în adevăr, unde pierise mulțimea câteva zile după aceea, când Iisus își dădea duhul cu totul singur pe cruce? Toată însuflețirea se risipise. Toți cei care, în ziua Floriilor, îl strigau cu însuflețire ca «Fiul lui David», Mesia, se risipiseră și nu se mai găseau niciunul pe urmele sale în ziua Vinerii celei Mari!

De ce aceasta?

Pentru că aveau păreri strâmbe despre ce trebuia să fie Mesia.

Mulți din acea mulțime crezuseră că, intrând în Ierusalim, Iisus avea să-și lepede haina sa umilită, pentru a o îmbrăca pe cea împărătească a lui David și a înălța o domnie mărită. Ei socoteau că, prin înălțarea apropiată a împăratului, o parte din mărirea, din cinstirea și din binefacerile acelei vremi, se va revărsa și peste acei care strigaseră cu urări împăratului, în clipa intrării sale în Sfânta Cetate. Și poate că înșiși ucenicii se mângâiau cu astfel de socoteli greșite.

Nu oare în vremea aceea Iacov și Ioan au cerut lui Iisus: *Dă-ne nouă ca să ședem unul de-a dreapta ta și altul de-a stânga ta într-una slava ta?* (Marcu 10, 37).

Fără îndoială, ei socoteau că Iisus e pe calea suirii spre slavă. Și dacă niște ucenici umblau cu asemenea închipuiri, ușor ne putem închipui ce visuri trebuiau să nutrească alții, care nu fuseseră cu Iisus în vremea propoveduirii sale!

Mersul faptelor însă îi dezamăgi numai-decât. Iisus n'a ajuns la măririle pe care ei le nădăduiau. Ba încă stăpânirea a hotărât să-l dea morții. De aici răceala grabnică a oricărei însuflețiri, părăsirea care a urmat și încă, ce e mai rău, încrederea chiar a mulțimii aceleia care, după ce a strigat «Osana!», cu tot atâta aprindere, dacă nu și cu mai mare, a strigat: «Răstignește-l! Răstignește-l!»

Să nu aruncăm prea ușor peatra de osândă asupra acelei mulțimi fără de minte. A făcut și ea ceiace, cași dânsa, fac atâția până în ziua de azi.

Aceștia au fost toți ceice, câștigați în vremea dela început de farmecul lui Hristos și mărturisindu-se urmași ai lui, n'au avut apoi satornicie. Viața, cu grijile ei, neizbânzile, boalele și durerile ei i-a dezamăgit îndată și i-a îndepărtat dela Hristos, pe care totuși într'o vreme îl mărturisiseră și-l slăviseră. Să privim împrejur și oh, Doamne! vom vedea mulți din această liotă de nestatornici. Priviseră religiunea ca un soi de «Bancă de asigurare împotriva nenorocirilor». Nădăduiseră că, mărturisindu-se creștini, n'ar fi trebuit să mai aibă niciodată încercări și dureri în viață. Ba cine știe? poate că mulți socotiseră să se slujească într'un chip oarecare de ceata de creștini în care intraseră... Nu cumpăniseră răspunsul pe care Domnul îl dăduse fiilor lui Zevedei, care-i făcuseră cererea pomenită mai înainte: «Nu știți ce cereți. Puteți bea paharul pe care eu îl voi bea?...» Așa le-a răspuns Iisus (Marcu 10, 38).

Nu se înțelege ușor că, făcându-ne creștini, nu înseamnă a intra pe un drum ușor și semănat cu roze, după socotelile lumii; ci dimpotrivă, înseamnă a îmbrățișa o cale de supunere, stăpânire, luptă sfântă, jertfă...; înseamnă a lucra așa ca să micșorăm tot mai mult micimea noastră egoistă și trupească, pentru a urma pe Iisus în suișul său aspru pentru răspândirea împărăției sale sufletești. Când ai înțeles aceasta, găsești cea mai adevărată și mai frumoasă bucurie urmând pe Iisus, care, prin încercări și lupte ale vieții, ne aduce într'o zare tot mai înaltă de gânduri și de viață, față de care plăcerile și ușurințele vieții de față rămân ca o nimică, după cum a spus-o unul care se pricepea ceva în aceasta, Apostolul Pavel, care a scris-o: *Cele ce-mi erau dobânzi, acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă. Iar mai vârtos le și socotesc toate pagubă a fi pentru covârșirea cunoștinței lui Hristos Iisus Domnul meu, pentru carele de toate m'am păgubit și le socotesc gunoate a fi, ca pe Hristos să dobândesc* (Filipeni 3, 7-8).

Când ai înțeles aceasta, și suferințele răbdate în numele lui Hristos ajung a fi izvor de bucurie mai înaltă. Așa s'a adevărit lucrul acesta cu Petru și Ioan care, supuși la bătăi pentru că au propoveduit pe Hristos, au eșit «dela fața soborului bucurându-se, căci pentru numele lui s'au învrednicit a se necinsti (Faptele Apostolilor 5, 41).

Dar nu toți au părăsit pe Iisus. O ceată din

cei ce strigau «Osana»! i-a rămas credincioasă. Au răbdat furtuna din ziua de vinerea Patimilor, au fost zdrobiți puțină vreme; dar îndată inima lor i-a dus la Iisus iarăși și au avut bucuria cea mai înaltă de a-l vedea din nou proslăvit după înviere. Apostolul Pavel, care știa bine toate amănuntele privitoare la moartea și învierea lui Iisus, ne-a lăsat scris un amănunt de mare însemnătate. El înșiră toate feluritele arătări ale lui Iisus înviat și, între altele, amintește pe acea «către mai mult de 500 de frați deodată, din care cei mai mulți sunt până acum» (I Corinteni 15, 6).

Cine sunt acești «500 de frați» cari trăiau încă mai înainte ca lumea să vie cu grămada la creștinism în ziua Cinzecimii și mai înainte de nașterea Bisericii? Fără îndoială, trebuiau să fie oameni care făcuseră parte din mulțimea care strigase «Osana!» și care, după furtuna care a ajuns la culme pe Golgota, s'au găsit împreună, strânși de legătura iubirii către Hristos, care i-a răsplătit arătându-se lor ca înviat.

De aceea data Floriilor nu ne amintește numai

însulețirea trecătoare a unei mulțimi fără înțelegere și dusă de căpetenii rele, ci încă și sărbătoarea credinței simple și curate, care poate fi sfărâmată de împrejurări pe o scurtă bucată de vreme și poate părea chiar și stinsă, dar se și întoarce și se scoală în picioare, nemuritoare și biruitoare ca Iisus, din care trage puteri totdeauna nouă.

Dacă este o mulțime ca a oilor, cari azi strigă «trăiască» și mâne «jos», slavă Domnului! mai este și un sâmbure tare și credincioși care înalță lui Iisus «Osanele» din adâncul inimii în orice ceas al vieții.

Creștinii să-și amintească de acele cete în care au intrat cei dintâi credincioși ai lui Iisus, care nu și-au schimbat niciodată strigătul de slăvire pentru Hristos, și să facem să răsune cuvintele din nou văjăitoare :

Osana întru cei de sus!

Binecuvântat celce vine întru numele Domnului!

din limba italiană, de

Arhim. SCRIBAN

UN VECHIU SCHIT CĂRUIA I S'A PIERDUT URMA

CĂTĂLUIUL

(Documente și note referitoare la trecutul nostru)

Intre hâriile vechi, ce mi-au rămas dela so-crul meu *Matei Papa*, fecior lui «Papa sin Popa Ciura Bobeș», din satul *Dobrușa*, comuna Ște-fănești, județul Vâlcea, am găsit acte referitoare la moșia *Petrești* din Vlașca, azi proprietatea d-lui *Emil Petrescu*, fostul primar al Capitalei.¹⁾ Intr'unul din aceste acte se vorbește și despre «*Sfânta mânăstire Cătăluil*, care este zidită din temelie de dumnealor Corbenii». Primul act este un zăpis, prin care Mătei Căpitan[ul] din Ungurei, zet (= ginere) Neagul Leurdeanul, vinde dum[nealui] Negoit[ă] Comisul Rătescul» o parte de moșăe, în hotarul ce se cheamă *Petreștii*, sud Vlașca, pe apa Neajlovului». Actul are data: 7246 (= 1738), Mai 18. Al doilea act este o jalbă, ce o dau călugării dela mânăstirea Cotrocenii, către Costandin Nicolae voevod», prin care se plâng că un «Costandin Corbeanu»

1. *Petrești* este un sat, care, împreună cu satul *Moara din groapă*, formează comuna *Petreștii* din județul Vlașca și luată pe partea dreaptă a Neajlovului. Satul *Petreștii* s'a mai numit și *Patruzeii de cruci*, dela cele 40 de cruci puse la intrarea în sat, în cinstea celor 40 Sf. Mucenici. Se compune din *Petreștii de sus*, proprietatea d-lui *Petrescu*, și *Petreștii de jos*, proprietatea d-nei *Predescu*. În acest sat, în localitatea numită *Anafteamă*, s'a descoperit o stațiune preistorică. (Vezi *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. IV p. p. 641 și 689-90.)

le-ar fi luat moșia «*Petreștii sud Vlașca*». Actul are data 7245 (= 1746), Iulie 23. Cel de al treilea act este un răvaș, ce-l dau niște săteni din *Petrești* «*Dumnealui Coconului Iordache Mavrodin*», tot în pricina moșiei *Petreștii*. Actul are data: 1811, Iulie 6.

Aceste documente mi-se par a fi de interes atât pentru istoricu mânăstirilor noastre — în deosebi a dispărutei mânăstiri Cătăluil — dar chiar și pentru istoria noastră națională, întrucât în ele este vorba și de unele familii vechi boierești, ce au jucat roluri însemnate în trecutul neamului nostru. De aceea le transcria aici în întregime.

I

«Adecă eu Matei Căpit[anul] din Ungurei,¹⁾ zet Neagul Leurdeanul,²⁾ dat-tam acest al meu adevărat zăpis la mâna dum[nealui] Negoit[ă] Comisul Rătescu,³⁾ ca să-[i] fie de bună credință precum să să știe că având eu o parte de moșăe de zestre, în hotar[ul] ce să chiam[ă] *Petreștii* sud Vlașca, pe apa Neajlovului, și din bună voia mea m-am tocmit cu dumnealui, de i-am vândut ac[i]ast[ă] parte de moșăe, însă stă[ă]j[eni] 200 stânj[eni] pe bani 30,

1. Relativ la *Ungurei*, vezi *Nota 9* dela sfârșit.

2. Relativ la *Boierii Leurdeni*, vezi *Nota 8* dela fine.

3. Relativ la *Boierii Rătești*, vezi mai jos *Nota 7*.

care fac t[a]l[eri] 50, șã mi-au dat acești bani toț[i] gata în mâna mea. Drept aceia dar am dat acest al meu bun zăpis, ca de acum înainte să aibă a ținea și a stăpâni ac[i]ast[ă] parte de moșăe cu bună pace și coconilor dum[nealui] să le fie stătătoare moștenire în veci, de vream[e] că altuia nu s-au căzut a vinde, căc[i] ac[i]ast[ă] parte au fost luat răposat[ul] socrumeu iar zeastre del[a] Neagoe Pit[ar] Rătescu șã fiind tot neam dum[nealui] șã având Negoit[ă] Comisul moșăe alătura cu ac[i]asta. Și la ac[i]ast[ă] tocmială au fost și alți boiari mărturie, care mai jos se vor iscăli. Și eu pentru bună credință mi i-am pus iscălitura și peceat[ea] ca [se] crează.»

«Mai 18 din 7246 (= 1738)».

Pecetea cu fum. Și iscăliturile:

«Matei Căp[i]t[anul] din Ungurei vânzător.»
 «Costan[din] Corbean[ul] vel șăt[rar] martor.»
 «Costandin Postelnicul Știrbei martor.»
 «Toma Leurdeanul mart[or].»
 «Mihai vel Comis martor.»
 «Cărstian. . . . 1) mart[or].» 2)

II

«Prea înălțate și prea Luminate Doamne».

Cu plecăc[i]une înștiințăm pe Măria Ta pentru sfânt[a] mân[ă]stire Cătăluil, care iaste zidit[ă] din temelie de dumnealor Corben[i], 3) apoi când au fost s-au sculat Costandin Corbean[ul] de au luat o moșie Luica sud Ill[ov] dela mânăstirea Cătăluil, ce era dată danie, și a făcut schimb cu mânăstirea Cotroceni de a luat o moșie Petreștii sud Vlașca, în vremea când era egumen Daniil. Apoi puindu-să episcop Zaharia la mân[ă]stirea Cotroceni și, știind că ac[i]ast[ă] moșie este dată danie la mânăstirea Cătăluil, n-a fost găsit cu cale ca [să] o stăpânească mânăstirea Cotroceni, ci au apucat pă dum[nealui] Corbean[ul] ca să ias[ă] la divan pentru acest schimb, că nu iaste cu cale. Apoi dum[nealui] au dat zăpis cum [că] acel să fie stricat și să-ș[i] stăpânească fieștecare mân[ă]stire moșia ei. Iar acum dum[nealui] nu să las[ă] pă acel așezământ: ci încă au și vândut moșia mân[ă]stirii Cotroceni la dum[nealui] Negoit[ă] Rătescu[u] și mân[ă]stirea Cătăluil își stăpânește moșia iar mân[ă]stirea Cotroceni iaste păgubită. Ce va fi mila Mării Tale».

iscăliți:

«Dionisie Episcop.»
 «G. Arh. Episcop.»
 «Elarion Episcop.»

1. Nu se poate citi.

2. Despre acest act, vezi Nota 1 dela sfârșit.

3. Vezi Nota 6 dela sfârșit cu privire la Boierii Corbeni.

Pe dosul acestei jalbe este scrisă această hotărâre Domnească:

«Io Cos[tan]din Nic[olae] V[oe]v[od].».

«Să aibă volnicie fieștecare mânăstire să-ș[i] stăp[ă]nească moșia sa ca și mai înainte și să-ș[i] ia venitu pân[ă] la una, iar aceia ce stăp[ă]nesc acum, de vor avea a răspunde, vor eșă la Divan șã-ș[i] vor căuta judecată».

«Iulie 23, 7344 (1736)». 1)

Pecetea Domnească cu roșu.

III

«Incredințăm noi cei mai jos iscăliți cu zăpisul nostru la mâna dumnealui Coconului Iordache Mavrodin, prin vechilu dumnealui, că după jalba ce au dat slăvitului Divan, dumnealui făcând arătare că i-am împresurat noi capul moșii dumnealui Petrești [i] dă jos, am fost aduși în judecata dumnealor boerilor Ispravnici unde neavând sineturile la noi fiind date dumnealui Iancului Pal²), celui care i-am vândut moșia, ne am pus soroc pânăla 8 ale viitorului Octomvr[e] să ne aducem sineturile, să intrăm în judecată, iar ne fiind următori până la acest soroc să aducem sineturile, oricâtă cheltuială să va face din pricina zăbăvii noastre peste soroc, să o răspundem dăla noi. Și pentru credință ne am pus degetele alături cu numele noastre».

«1811, Iulie 6».

Iscăliți:

Eu Oprea Burlan Petrești[i] de jos adeverez».
 Eu Radu Burlan ot tam adeverez»³).

Nota 1. Documentul dela Nr. I este scris cu litere chirilice, citește, de însăși mâna vânzătorului, pe o coală întreagă de hârtie albă, liniată și groasă. Intreg actul și iscăliturile sunt scrise pe prima pagină, restul de trei pagini este rămas alb. Pe pagina a patra însă, posesorul actului și al moșiei a scris aceste cuvinte: «Zăpisul Căpit[anului] Matei din Ungurei pentru Petrești» și l-a numerotat cu Nr. 4.

Nota 2. Documentul Nr. II este scris cu litere chirilice, citește, de mâna celui ce iscălește în el: «G. Arh. Episcop», pe o jumătate coală de hârtie, îndoită în două în lungul ei, așa că închipuie o coală întreagă. Hârtia e albă, liniată și groasă. Cuprinderea jalbei e scrisă pe p. p. 1 și 2, iar restul p. p. 3 și 4 e alb. Însă pe pag. 4 e scris cu slovă mărunță și chirilică: «Petreștii Vlașca» și numerotat cu Nr. 9.

Nota 3. Documentul dela Nr. III este scris cu litere chirilice, fine și încurcate, pe un sfert

1. Despre acest act, vezi Nota 2 dela fine.

2. In Magazin Istoric I p. 313 găsim un boier: Beldi Pal.

3. Despre acest document și despre Burlani, vezi Nota 3 dela sfârșit.

de coală, de mărimea coalelor ce sunt azi în uz, albă și liniată. Cuprinsul e scris pe pagina întâia, iar pe pagina a doua este pus Nr. 13.

Nota 4. Numele de «Sfânta mănăstire Cătăluilul» mi-a atras în deosebi luarea-aminte, cetind aceste acte, de oarece am crezut că este vorba de Mănăstirea Căluilul din Romanați. Dar cercetând toate izvoarele ce mi-au stat la îndemână, m'am încredințat, până la evidență, că una e «Sfânta mănăstire Cătăluilul» și alta este «Căluilul» din Romanați. Intr'adevăr. Mănăstirea Căluilul din Romanați este ctitoria marilor și vestiților boieri Buzești. Începută clădirea ei în vremea lui Neagoe Basarab, prin 1512—1520, de către Vlad Banul și frații lui Dumitru Pârcălab și Bălica Spătarul, a fost terminată de către cei trei frați Buzești: Radul Armaș, Preda Spătarul și Stroe Postelnicul, feciorii lui Radu Buzea, fost mare Armaș, în luna Iulie 8 zile, anul 7097 (= 1588). Pe câtă vreme Cătăluilul a fost zidită de către boierii Corbeni, cu mult mai târziu, poate spre finele veacului al 17-lea, de oarece boierii Corbeni încep a juca un rol mai însemnat abia prin vremea lui Matei Basarab Voevod, după cum vom vedea mai la vale. *Asta e una. A două probă* ar fi că boierii Corbeni, de și originari poate din Oltenia, totuși ei și-au avut averile lor în Muntenia și și-au dezvoltat activitatea lor publică și socială mai mult prin București și Târgoviște, unde unii din ei s'au și înmormântat. Ca probă, moșia Luica din Ilfov, dată daniel Cătăluilului de această familie, căci altfel nu se poate explica cum Constantin Corbeanul s'a amestecat în averea acestei mănăstiri, luându-i moșia aceasta și dându-o în schimb Cotrocenilor, pentru moșia Petreștii din Vlașca. *A treia probă* că mănăstirea Cătăluilul este alta decât Căluilul din Romanați, ar fi și aceea că, în Dicționarul Topografic și Statistic, alcătuit și tipărit în 1872 de Dimitrie Frunzescu, se găsește intercalat la pag. 91 și «Căluilul schit în jud. Romanați» și «Căluilul schit în jud. Ilfov». În loc de «Cătăluilul», Frunzescu i-a zis tot «Căluilul». De și e o greșală, totuși e o indicație că mănăstirea Cătăluilul trebuie căutată aiurea, nu în Romanați, și anume prin Ilfov. În fine *a patra probă* că mănăstirea Cătăluilul este alta decât Căluilul și că trebuie căutată în partea din stânga Oltului, este și faptul că «Popa Giura Bobeș» este venit despre Olt, împreună cu alți mici boierăși, cari s'au așezat aici, cum au fost: Boier Mitrahe, Boier Ioniță, Boier Pleșan, Boier Panait, ai căror urmași trăiesc și azi prin Ștefănești.

De asemenea, și familia Burlăneștilor este venită în comuna Zlătărei, vecină cu Ștefănești, tot de peste Olt. Și nu e de necrezut ca Popa Giura Bobeș, cel care a lăsat fiului său Papa actele de mai sus, să fi venit cu el tocmai din «Petreștii de pe apa Neajlovului» odată cu Bur-

lăneștii. Căci altfel nu-mi pot explica aflarea acestor acte în mâinile acestui «Popa Giura». Așa că, dacă și actele și moșiile vorbite în ele, ca foste ale mănăstirii Cătăluilul și ale boierilor Corbeni, sunt din stânga Oltului, și mănăstirea Cătăluilul trebuie căutată tot aci.

Nota 5. Am pus la început ca titlu acestui articol: *Un vechiu schit căruia i-s'a pierdut urma: Cătăluilul.* Intr'adevăr, cercetând tot ce s'a scris relativ la mănăstirile și schiturile noastre, de specialiștii cari s'au ocupat de ele, cum: Cezar Boliac, Bolintineanu, Preotul Grigore Mușceleanu, Odobescu, Hasdeu, Tocilescu, Slavici, Iorga, Dobrescu și alții, n'am găsit nicio vorbă despre acest schit. Ceva mai mult: Am cercetat și marele Dicționar Geografic al României, alcătuit de Societatea Regală Română de Geografie și nu am găsit nimic despre vre-un schit, sat sau localitate cu numele de «Cătăluilul». Aceasta mă face să cred că schitul Cătăluilul s'a distrus încă de prin veacul al 18-lea. Și bănuiesc că chiar înșiși urmașii ctitorilor să fi fost cauza distrugerii lui, luându-i poate unica ei moșie, Luica, singurul mijloc de existență, pentru că, din documentele arătate mai sus și din faptul că moșia Petreștii e moșie particulară — nu a Statului, deci nu a fost mănăstirească la secularizare — se poate deduce că, cu toată porunca lui Constantin Nicolae Voevod, Corbeanul, boier influent la Curtea Domnească, n'a luat în seamă porunca domnească, de a lăsa moșia mănăstirii, iar cumpărătorul ei, Negoia Rătescu, tot boier mare și cu vază la Curte, a continuat mai departe să-și stăpânească moșia cumpărată, silind astfel mănăstirea Cotroceni să-și stăpânească schimbul. Așa că Negoia Rătescu a făcut un singur trup din cele două moșii «Petreștii», cea cumpărată dela Corbeanul și dela Matei Căpitanul din Ungurei, iar Cătăluilul în cele din urmă trebuie să fi rămas păgubașă și să fi perit din lipsă de fonduri.

Nota 6. *Boierii Corbeni* au fost o veche și însemnată familie de boieri de Divan, rude prin alianță cu familiile domnitoare, Brâncovenii și Cantacuzineștii, și cu cele mai de frunte familii boierești: Filipescu, Știrbei, Leurdeanu, etc. S'a pretins chiar că ar fi din aceeași familie cu Matei și Ioan Corvin, Regii Ungariei, și că ultimul vlăstar al acestei familii, Stroe Corbeanul, ar fi comandat lupta dela Cozia, a lui Nicolae Mavrogheni, împotriva Nemților, comandați de Prințul de Hohenlohe¹⁾.

Cei mai vechi dintre boierii Corbeni, îi găsim prin județul Gorj, încă de pe timpul lui Radu cel Mare, căci prin hrisovul din 21 Iunie, 7013 (= 1505), numitul Voevod întărește lui Radu

1. Alexandru Lăzărescu (Laerțu); *Stroe Corbeanul*.

Comisul Corbeanul și fratelui său Petru Spătarul, stăpânirea peste a 4-a parte din moșia din Corbi a lui Mușat și peste $\frac{1}{2}$ a lui Balica¹⁾, Acești Corbeni aveau moșie și în Polovragi, încă din anul 1502. Din această moșie, un „Dumitru Corbeanul și tiii săi“ vând partea lor — împreună cu rumâni — boierilor Pârâieni: Stanciul Postelnic, Danciul Logofăt și Calotă Postelnicul²⁾. Nu putem preciza însă dacă familia Corbenilor din Oltenia e una și aceeași cu a Corbenilor din Muntenia, ctitorii schitului Cătăluil, de care ne e vorba.

Vintilă Corbeanul marele Ban al Craiovei, din toate documentele cunoscute, pare a fi cel mai de seamă vlăstar al familiei Corbenilor. El este cunoscut de Cronici sub numele de «Vintilă Banul ot Corbi³⁾. Se știe că el a avut de soție pe Ilinca, una din cele șase fete ale Postelnicului Costandin Cantacuzino — din care se trage întreg neamul Cantacuzineștilor de la noi — ginere lui lui Radu Vodă Șerban și cumnat cu Nicolae Vodă Pătrașcu, fiul lui Mihai Viteazu⁴⁾. Prin această alianță, Vintilă Corbeanul deveni foarte bogat și foarte influent, căci se înrudi cu cele mai mari familii boierești: Filipescu, Știrbei, Brâncoveanu, etc., și cu cele două familii domnitoare, Brâncoveanu și Cantacuzino. Era cumnat cu Papa Postelnicul Brâncoveanu și cu Șerban Vodă Cantacuzino, fratele soției sale⁵⁾. Între altele a avut ca zestre dela soacră sa Elena Postelniceasa și un loc în București, locul pe care este clădit azi «Grand Hôtel du Boulevard», până în Dâmboviță⁶⁾. În 1685, Iulie 1, el a fost trimes la Principele Mihail Appafi, într'o misiune importantă, de către Șerban Vodă Cantacuzino, cumnatul său, împreună cu Barbul Milescu și cu Matei Cantacuzino, fratele Domnitorului⁷⁾. Mai târziu fu trimes sol la Curtea lui Constantin Vodă Cantemir, spre a-i face propuneri de căsătoria fiului său Dimitrie cu una din ficele lui Constantin Vodă Brâncoveanu, dar nu isbuti, ba chiar fu socotit ca spion⁸⁾.

Vintilă Corbeanu a avut de fiu pe «Costandin Corbeanul vel P[i]t[ar]» și poate și pe «Mihai vt[ori] (al doilea) Post[elnic] Corbeanul», despre cari se va vorbi mai jos. S'a bucurat de mare cinste și de multă vază la curțile domnești a

lui Șerban Vodă Cantacuzino și a lui Costandin Vodă Brâncoveanu, «să-l vază în boala lui ca pro un unchiu și boiarin bătrân de cinste»¹⁾.

Este înmormântat în biserica Mitropoliei din București²⁾. Când va fi murit, nu știm, știm însă că trăia la 2 Aprilie 1691, căci este pomenit, la data aceasta, într'un hrisov, scris în nemțește, al lui Constantin Vodă Brâncoveanu: «Vintilla der grosse Ban Kraiava»³⁾, împreună cu alți veliți boieri.

Barbul Corbeanul vataf de aprozi, este pomenit pe o piatră mormântală, aflată la Mitropolia din Târgoviște, unde se spune numai că a murit tânăr «lăsând femea-i tinără și toate, ticăitul»⁴⁾. Trebuie să fi fost sau fecior sau frate Banului Vintilă Corbeanul⁵⁾.

Mihai vt[ori] Post[elnic] Corbeanul, îl aflăm ca ispravnic al clădirii unor case ale lui «Io Costandin Basarab Voevod» pentru «fiul său Costandin Brâncoveanu» în anul 7206 (=1697-8)⁶⁾. În unire cu Dumitrașco Paharnicul Corbeanul, ar fi luat și el, împreună și cu alți boieri, parte la complotul urzit împotriva lui Costandin Vodă Brâncoveanu pentru a-l detrona⁷⁾. Se crede a fi fecior Marelui Ban Vintilă Corbeanul și botezat de Mihai Cantacuzino Spătar, fratele mamei lui, dela care ar fi primit și numele. Trăia în 1710, căci e pomenit de Matei Crețulescu, care îi zicea «neanea»⁸⁾. Este înmormântat în biserica Mitropoliei din București⁹⁾.

Dumitrașco Corbeanu Paharnic, fratele Banului Vintilă Corbeanu, a fost cel mai însemnat personaj în complotul pentru detronarea lui Constantin Vodă Brâncoveanu. Descoperindu-se acest complot, fu osândit la moarte și cu foarte mare greutate a scăpat de execuție, grație stăruinței fratelui său Vintilă Banul, «care ținea o sor a mamei Domnului»¹⁰⁾.

Costandin Corbeanul vel Pitar, este fecior Marelui Ban Vintilă Corbeanul. Nu știm despre el decât că a murit în 7219 (=1710), luna Septembrie 19 zile, și că a fost înmormântat în Mitropolia din Târgoviște¹¹⁾.

Costandin Corbeanul Slugerul, a fost ultimul vlăstar, în linie bărbătească, cu care s'a stins familia Corbenilor. El trebuie să fie acel «Costandin Corbeanu» împotriva căruia se plâng călugării dela Cotroceni, că le-a luat moșia Petreștii, cum văzurăm mai sus. Și tot el trebuie

1. Al. Ștefulescu: *Gorjul Istoric și Piloiresc* p. 286. Ibid. *Polovragii* p. 23.

2. Ștefulescu: *Polovragii* p. 39.

3. Satul Corbii, din Mușcel, trebuie să fie leagănul familiei Boierilor Corbeni, fiind cea mai de seamă și bogată comună din Țară cu acest nume. (Vezi *Marele Dicț. Geogr. al Rom.* p. 636.

4. *Ist. Liter. Rom. în sec. XVIII-lea* I. p. 814 Cf. Gion: *Ist. Bucureștilor* p. 406.

5. Ionescu-Gion, op. cit. p. 406. Cf. Iorga op. cit. p. 614.

6. Gion op. c. p. 408.

7. Ștefulescu, *Polovragii* p. 83.

8. Iorga op. cit p. 317.

1. *Magazin Istoric* I. p. 128.

2. *Bis. Ort. Rom.* XIV, 1, p. 66.

3. Const. Giurescu și N. Dobrescu: *Doc. și reg. privitoare la Const. Brânc.* p. 54.

4. Iorga: *Inscripții din bis. României* I. p. 119.

5. Ibid. op. c. p. 120.

6. Ibid. *Stud. și Doc.* XVI p. 253.

7. Ibid. *Ist. Lit. Rom. sec. XVIII, I.* p. 343.

8. Ibid. *Stud. și Doc.* XVI p. 253.

9. *Bis. Ort. Rom.* XIV, 1, p. 66.

10. *Magazin Ist.* V. p. 128.

11. Iorga, *Inscripții*, I. p. 120-1.

să fie acel «Costan[din] Corbean[ul] vel Șătr[ar], care iscălește ca martor zapisul ce-l dă «Matei Căpit[anul] din Ungurei» la mâna lui «Negoiț[ă] Comisul Rătescu», de care vorbirăm mai sus. El a murit în 1748¹⁾. Corbenii, cari apar în urma acestui an, nu sunt Corbeni adevărați. Ei se trag din Maria, soția acestuia, care, rămânând văduvă, s'a căsătorit în urmă cu un grec fără nume de familie și i-a dat ea numele de Corbean²⁾.

Nota 7. *Boierii Rătești* apar prin jumătatea a doua a veacului al 17-lea. Așa găsim pe un «Neagoie Pitar Rătescu», care, împreună cu Ștefan Clucerul Dobriceanu și cu Ștefan Vornicul, în anul 7201 (= 1693) Ma 18, este însărcinat de către Constantin Vodă Brâncoveanu să facă)

1. O foaie de împărțeală a averii răposatului Goran Logofătul între cei trei fii ai lui, anume Radul, Matei și Pătru; 2. Socoteala văduvei lui Goran Logofătul cu «fiastrul» ei și 3. Socoteala Vladului Logofăt, pentru cheltuiala ce au arătat că au cheltuit cât au șezut în casele lui Goran Logofătul³⁾. În 7204 (1695), tot acest «Neagoie Pitar Rătescu» scrie și semnează din partea Domnului o poruncă, către 48 boieri hotarnici, cari să aleagă Moșiile din «Foltești și Izvearna» ale lui «Vergo vel Păharnic și ale Părintelui Popii Ion din Reacea»⁴⁾.

Acest «Neagoie Pitar Rătescu» este socrul lui «Neagul Leurdeanu», socrul lui «Matei Căpitanul din Ungurei» și «neam» lui Negoiță Comisul Rătescu⁵⁾.

Din familia Răteștilor am avut și un Episcop la Buzău, pe «Gherasim Rătescu», Bălăcean după mamă, cu care Alexandru Vodă Șușu a înlocuit pe Episcopul Costandie, nepotul lui Dosoșteiu⁶⁾.

Nota 8. *Boierii Leurdeni* apar tot în jumătatea a doua a veacului al 17-lea. Într'o veche casă a acestor boieri, d. N. Crețulescu a găsit o colecție de vechi desemne și acuarele, făcute de un zugrav înainte de anul 1650 — se crede pentru biserica din Leurdeni. Intre alte portrete, se află și al lui Stroe vel Vistier Leurdeanu și al soției lui Vișa⁷⁾. Din documentele ce cunoaștem, boierii Leurdeni apar ca mari intriganți și incorecți în mânuirea banilor publici, după cum se va vedea mai jos.

Pelângă «Neagul Leurdeanu», socrul lui Matei Căpitanul din Ungurei, și «Toma Leurdeanu», care iscălește ca martor zapisul lui Matei Căpitanul, mai cunoaștem încă trei boieri Leurdeni: «Stroe vel Vistier Leurdeanu», «Stroe

vel Vornic Leurdeanu» și «State vtori Spătar Leurdeanu».

Stroe Leurdeanu, îl găsim ca vel Vistier făcând parte din Divanul lui Matei Basarab. În această calitate, în 7145 (= 1647) April 25, iscălește hrisovul prin care se întărește Sf. Episcopii a Râmnicului «mila de vinerici» din dealul Muereasca. Tot cu vel Vistier iscălește și alt hrisov, dat de Matei Basarab, în 7155 (1147) Dec. 12, lui «Nicolae Logofătul of Sărăcinești și jupaniții lui», prin care i-se întărește stăpânirea asupra satului Gușoenii¹⁾. În «Ghenar 18 Vleat 7160 (= 1652)», Matei Basarab convocă un sobor mare, sub prezidența Mitropolitului Ștefan, la care iau parte amândoi Episcopii: «Chir Ignatie Râmnicescii i chir Serafim Buzăvscoiu» cu toți egumenii și cu toți cei «de bună rudă boieri». Adunați în Sobor, arhierii și ceilalți clerici, «în sfinte odăjdii îmbrăcați și cu făcliile aprinse în mână», rostiră un blestem «înfricoșat și groaznic» și, blestemând, «stinsu-s'au făcliile cum iaste leagea blestemului» în potriua aceluia Domn, Mitropolit, Episcop și orice Boier Mare, care va boieri, va milui «sau va umbla pe niscaiva minciuni ale lor», pe cei trei Boieri: «Stroe Vistier mare», «Radul din Farcaș Vistier al doilea» și pre «Tudor Cămărașu», cari furaseră din Vistieria Țării 85 pungi, a câte 500 taleré fiecare pungă²⁾. Însă urmașul lui Matei Basarab nu ținu seamă de acel blestem. De aceea Constandin Basarab Vodă Cârnu, alegându-se Domn în 1654, menține pe Stroe Leurdeanu în boieria de Vel Vistier și îl trimete, împreună cu alți boieri, în solie la Sultanul Mehmed și la Derviș Pașa, vizirul lui, ca să-i scoată beratul împărătesc și steag de Domnie³⁾. În 29 August anul 7162 (= 1654), îl găsim avansat la boieria de «Vel Logofăt», în care calitate iscălește ca martor pentru o vie dela Ostra³⁾. La începutul domniei lui Constantin Vodă Cârnu, răsculându-se seimenii pe mulți boieri, i-au omorât, iar alții au scăpat cu fuga, «care pe unde au putut», între cei scăpați cu fuga găsim «în cetatea Brașovului» pe: Vlădică Ignatie, Stolnicul Dumitrașco Filipescu și pe Stroe Logofătul «cu coconii dumnealui» și cu jupâneasa Iliana, a doua lui soție. În 1655, el plecă împreună cu alți boieri și cu Racoți Craiul Ardealului și cu oaste în Țară, ca să potolească răscoala seimenilor⁴⁾. Tot în 7164 (= 1655 Dec. 15, Calea și Stanca, surorile «Jup[ă]nesei Elenii

1. *Magazin Istoric*, I. p. 381.

2. *Ibid.* p. 382.

3. Iorga: *Hărții din arhiva m-rii Hurezului*, p. 246.

4. *Ibid.* Op. cit. p. p. 248-253.

5. Vezi actul I. de mai sus.

6. Iorga: *Ist. Liter. Rom. în sec. XVIII-lea II.* p. 379.

7. Ionescu-Gion: *Ist. Bucureștilor* p. p. 57, 66, 367, 374, 679 și 688.

1. Cond. Episc. filele 236-236.

2. *Mag. Ist.* I p. F26-9. Cf. *Ist. Ep. Râm.* p. 44-4.

3. Vechile boerii aveau următoarele grade, începând de sus în jos: Ban, Vornic, Logofăt, Vistier, Spătar, Păharnic, Clucer, Comis, Stolnic, Pitar, Medelnicer, Sluger, Ștergar și Sărdar. Aceștia erau „Boieri Veliși”, cari aveau dreptul a ședeia în Divan. De aceea se și numeau „Boieri divaniși” (vezi, *Mag. Ist.* V p. 33-4. Cf. Iorga: *Stud. Doc.* V p. 549.

4. Iorga: *Stud. Dec.* V p. 549-550.

Log[o]feteasei», dau zapis lui Stroe Logofăt, cumnatul lor, pentru moștenirea Ilinii¹⁾. În 7168 (= 1660) Mart 30, Stroe vel Logofătul iscălește ca martor un zapis, ce Barbul Cupariul, «din sat din Bârza din județul Romanai», îl dă la mâna lui Mareș Logofăt, prin care îi vinde jumătate din satul Comanca de munte din Vâlcea²⁾. În 1663, porni diferite intrigi și răvașe, Stroe Vornicul Leurdeanul, mare dușman al Contacuzineștilor, provocă moartea Postelnicului Constantin Cantacuzino, ginerile lui Radu Vodă Șerban și cumnatul lui Nicolae Pătrașcu Vodă, fiind sugrumat în trapeza mănăstirii Snagovului din ordinul lui Grigorie Vodă³⁾. În 7174 (= 1666) April 14, iscăli singur «Cartea Obștei Aduării a Țării, vestind tuturor că moartea Postelnicului Constantin Cantacuzino a fost nedreaptă», osândindu-se astfel singur pre sine însuși de crima ce comisese⁴⁾. Pentru această crimă, Stroe fu osândit la moarte, sub domnia lui Antonie Vodă, dar fu iertat chiar de soția și feciorii ucisului, transformându-i-se osânda în a fi călugărit cu sila tot la Snagov—punându-i-se în călugărie⁵⁾ numele Silvestru. Se zice că, rostindu-i-se numele de Silvestru, el ar fi strigat cu furie: ba mai bine Mahomed!⁶⁾ În 13 Ghenar 7172 (=1664), ca «Vel Vornic», iscălește hrisovul lui Grigorie Vodă, prin care se întărește Episcopiei Râmnicului de sus și Părintelui Episcopului Ignatie Grecul slobozenia din Muereasca, ca să fie în pace de dijma de stupi, rămători, oerie, etc.⁷⁾ Stroe vel Vornic ia parte, în 18 April, 7172 (= 1664), în soborul convocat de Grigorie Vodă, în care se ticluiește un hrisov pentru regula alegerii egumenilor din mănăstiri și alte reguli călugărești.⁸⁾ În 13 Noemvrie 7173 (=1664), Stroe Vornicul se afla pribeag în Ardeal, de unde scrie lui „Jupan Harjăl Lucaci” ca «bun priiatenși de bine voitor»⁹⁾. În 1665 Mart 29, Stroe vel vornic ia parte în Divanul lui Radu Leon Vodă, iscăbind hrisovul acestuia, prin care se întărește Episcopiei de Râmnic și Părintelui Episcopului Ignatie Grecul, privilegiul dat de Grigorie Vodă prin hrisovul din 13 Ghenar 1964.¹⁰⁾ În 20 Mart 7180 (=1672), Grigorie Vodă vine pentru a două oară Domn.¹¹⁾

Stroe Leurdeanul se leapădă de călugărie și intră din nou în serviciul acestui domn, din care cauză i-se zice câte odată «Stroe că-

lugăr răsopit».¹⁾ Spre sfârșitul anului 1673, după lupta dela Hotin, atât Domnul Moldovei, Petriceicu Vodă, cât și al Munteniei, Grigore Vodă, din cauză că se arătaseră mai prielnici Polonilor de cât Turcilor, fură înlocuiți. Grigore Vodă fu înlocuit cu Duca Vodă, de trica căruia o parte din boieri luară drumul pribegiei în Ardeal, la Prințul Apaffy. Intre aceștia, fu și Stroe Leurdeanul.²⁾ Prin Ianuar 1674, Stroe veni în Țară să se închine noului Vodă. Cu această ocazie, el ar fi adus într'un băț găunos «sfredelit» scrisori către boierii din Țară, în care nu se vorbea «cu prea multă evlavie» de Măria Sa, din care pricină fu pus la opreală³⁾.

Despre Stroe Leurdeanul Vornicul, mai știm că a avut ca primă soție pe Vișa Golescu, înfiată de Matei Basarab, fca lui Ivașco Golescu.⁴⁾ Cu această primă soție, a avut mai mulți copii, căci documentele ne vorbesc de «coconii dumealului».⁵⁾ Cronica lui Constandin Căpitanul ne vorbește despre un «Matei fiisău».⁶⁾, iar N. Bălcescu ne spune că „din Vornicul Stroe a rămas numai un singur fiu ce s'a numit Spătarul Radu Golescu, ajuns mai pe urmă o persoană istorică.⁷⁾ D. Iorga mai numește încă pe un al trei-lea fiu al lui Stroe Vornicul Leurdeanul, pe „Stroe marele Vornic al lui Const. Brâncoveanu dela 1699, tatăl lui „State Leurdeanul vtori Spătar”⁸⁾ Adoua soție a lui a fost „Ilina”, fosta soție a unui Dragomir,⁹⁾ cu care n'a avut copii. Ea a murit în Brașov, pe când pribegea în timpul răscoalei seimenilor, din vremea lui Const. Vodă Cârnu.¹⁰⁾ Stroe Leurdeanul a avut și un frate „Matei”, care a perit neînsurat în luptele dela Hotin, la Cameniță.¹¹⁾

Statie Leurdeanul vtori Spătar, fecior lui Stroe Leurdeanul, marele vornic al lui Constantin Vodă Brâncoveanu și nepot lui Stroe Vornicul Leurdeanul, în 25 Ianuarie 1701, luă în căsătorie pe Ilinca, fata cea mai mică a Stolnicului Costandin Cantacuzino, nepoata lui Costandin Postelnicul Cantacuzioo, care perise prin intrigile lui Stroe Vornicul Leurdeanul, moșul ginereului. El luă ca zestre satele: Crângul și Șulești și o vie la Loloști; plus multe juvaere de artă, „zgriptori”, „lești de aur”, dintre care unul lucrat la Veneția.¹²⁾ Constantin Vodă Brâncoveanu, „la nunta

1. Ibid. op. cit. p. 550.
2. Cond. Episc. R. fila 260—1.
3. Mag. Ist. I p. 347. Cf. Iorga: Ist. Rom. Sec. XVIII-lea I p. E11 și II p. 615.
4. Ibid. I p. 398—401.
5. Mag. Ist. I p. 358 Ibid. V p. 5.
6. Mag. Ist. I p. 493.
7. Cond. Episc. R. fila 237.
8. Ibid. fila 1-3.
9. Iorga: Stud. Doc. X p. 294-5.
10. Cond. Ep. R. fila 38.
11. Mag. Ist. V p. 7.

1. Iorga: St. Doc. IX p. 22.
2. Iorga: Stud. Doc. IX p. 20-1.
3. Ibid. op. cit. p. 22-24.
4. Mag. Ist. I p. 389.
5. Iorga: Stud. Doc. V p. 549.
6. Mag. Ist. I p. 367.
7. Mag. Ist. I p. 389.
8. Iorga: Ist. Liter. Rom. sec. XVIII p. 211.
9. Ibid. Stud. Doc. XVI p. 1 4. Cf. Ist. Eparh. Râm. p.p. 222—6
10. Iorga: St. Doc. V p. 549.
11. Mag. Ist. I p. 389.
12. Iorga: Ist. Liter. Rom. sec. XVIII, I p. 211.

lui State vtori Spătar sin Stroe vel vornic“, avu mari cheltueli cu darurile. Se împărțiră „lastre“, „atlaze“, „Covoare“, „hataiele cu flori de fir“, etc. „Ișlicul ginereului“ costă 40 de lei.¹⁾

În domnia cumnatului său Ștefan Cantacuzino, el era «vel Paharnic». În această calitate, fu trimis ambasador la Țarigrad în 1714.²⁾ În 31 Mai 1714, iscălește ca «Vel Paharnic» hrisovul lui Ștefan Cantacuzino, prin care se dă Sfintei Episcopii a Râmnicului, mila de vinărici dela 11 oameni din dealul Râmnicului.³⁾ La 10 Iunie 1714, iscălește alt hrisov, al aceluiaș Domn, prin care se întărește Episcopiei Râmnicului stăpânirea asupra moșiei Prundenii.⁴⁾ Iar în 1715, Statie Leordeanu Vel Paharnic, iscălește hrisovul iar al aceluiaș Domn către Mănăstirea Polovragi⁵⁾.

Nota 9. *Satul Ungurei*, sat atârnat de comuna Titulești, jud. Olt.⁶⁾ Aci pare a fi fost în vechime un fel de garnizoană militară, de oarece, încă de pe la 1661, se găsesc «Căpitani dela Ungurei».⁷⁾ Un «Dobre Căpitan ot Ungurei» iscălește, în 6 Februar 1666, un zăpis de vânzare.⁸⁾ La 1663 Septemvre 2, «Dobrin Căpitanul» dă un zăpis «la mâna dumnealui tatei Marin» pentru niște sălașe de țigani și «moșai dela Ungurei», ce le pune zălog.⁹⁾ La 1679 Ghenar 20, Costandin Logofăt Brâncoveanu dă un zăpis la mâna lui «Dobrin Căpitanul» pentru schimbul unor țigănci.¹⁰⁾ Într'o poruncă a lui Șerban Voevod, din 18 Martie 1680, se pomeneste «Badio Fec[i]orul lui Dobrin Căpitan of. Ungurei» și Gheorghe i Danc[i]ul și de «Duminică Căpitan» socrul tatălui lor.¹¹⁾ Într' altă poruncă, fără dată, a lui Costandin Vodă Brâncoveanu, către egumenul Ghenadie dela Sf. mănăstire Argeș și către alți doi Căpitani, se cere să se facă o împărțea de avere între Marin neguțator of Argeș și frații lui, «Papa și Dobrin dela Ungurei, snă Dobrin Căpitanul».¹²⁾ În 25 Dechemvre 1746, «Popa Matei ot. Ungurei» scrie o diată «Jupânesei Costandina, ce au fost soție Papei Căpitanul ot. Ungurei».¹³⁾ În sfârșit, în mai multe acte cu datele: 10 Noemvrie 1753,

8 Noemvre 1754, 2 August 1759 și 23 Mai 1783, se pomenesc «moșie ce-i zice Ungurei», «Matei Ungurelu biv vtori vistier», «Matei Paharnicul den Ungurei», «Matei Ungurelu și fiușău Răducanu», «Boierii Ungurei», etc.¹⁾

Cu acestea încheie cele scrise mai sus despre mănăstirea Cătăluul și familiile boierilor, de care se vorbește în actele ce posed referitoare la moșia Petreștii, dată în schimb numitei mănăstiri. Cine cunoaște ceva mai mult, ar fi bine să dea la iveală.

Preotul Econom TEODOR BALĂȘEL,
Paroh în Ștefănești-Vâlcea

1. Iorga : Stud. Doc. XVI. p. 147—151.

INVIEREA...

*După multe nopți apuse
Și cu candele ne-aprinse,
Se aprinde-un Policandru
Pentru-atâtea inimi stinse...*

E CHRISTOS, Mângâietorul...
*Morții din a lor morminte
Îl aud-și-audă astăzi,
Toți, — blajinile-I cuvinte :*

*.... Flămând am fost, mult însetat
Și, unde-i grija voastră'acum ?!...
În temniță... stingher am fost
Ș'am pribegit pe-al lumii drum...*

*Mai multă dragoste aș vrea,
Să văd pe șubredul pământ...
Cătușa grea, a nepăsării,
S'o frângeți dând-o în mormânt!...*

*După multe nopți, apuse
Și, cu candele ne-aprinse,
Să se-aprindă POLICANDRUL,
Intr'atâtea inimi... stinse !...*

Preot, G. A. NEGUREANU
Dângeni-Botoșani

1. Ibid. op. cit. p. 211.

2. Ibid. op. cit. p. 211.

3. Cond. Episc. fila 5.

4. Cond. Episc. Râm. fila 540—1.

5. Ștefulescu : *Polovragii* p. 116.

6. *Marele Dicționar Geografic al Rom.* V. p. 689.

7. Mag. Ist. I. p. 347.

8. General P. V. Năsturel : *Stavropoleos* p. 26.

9. Iorga : Stud. Doc. XVI p. 141—2.

10. Iorga : Stud. Doc. XVI p. 142.

11. Ibid. op. cit. p. 142—3.

12. Ibid. op. cit. p. 143—4.

13. Ibid. op. cit. p. 145—7.

BINEFACEREA MORȚII LUI HRISTOS

Sf. Scriptură, dela cea dintâi, până la cea din urmă pagină, mărturisește despre starea de păcat a omenirii și despre trebuința unui Rescumpărător care s'o împace cu Dumnezeu. Cele dintâi trei capitule ale epistolei către Romani spun și descoasă starea naturală a păcatului în om. Dar toată Biblia, după cum și toate documentele religioase ale oricărui popor — legi, literatură, slujbe sfinte — dovedesc așteptarea și trebuința unei rescumpărări. La Romani 3, 23-26, Apostolul Pavel scrie că rescumpărarea e împlinită prin Hristos: *pentru că toți au păcătuit și se lipsesc de slava lui Dumnezeu; cari (însă) se îndreptează în dar, cu harul lui, prin rescumpărarea cea întru Hristos Iisus; pe care l-a rânduit Dumnezeu curățire prin credință, întru sângele lui, spre arătarea dreptății lui, pentru arătarea păcatelor cel mai înainte făcute, întru multa răbdarea lui Dumnezeu, spre arătarea dreptății lui în vremea de acum; ca să fie el drept și îndreptând pe celce este din credința lui Iisus.*

Dreptatea și iubirea sunt amândouă însușiri ale ființei lui Dumnezeu și de aceia dreptatea trebuie împlinită mai nainte ca iubirea să-și dea iertarea sa.

În moartea lui Hristos, se dezvăluie tocmai dreptatea lui Dumnezeu, care așterne asupra lui Hristos vina omenirii, și de asemenea și iubirea lui Dumnezeu, care dă iertare și mântuire fapturilor, prin jertfa Fiului. Aceasta e învățătura Sfintei Scripturi, chiar dacă noi nu înțelegem deplin în ce chip moartea lui Hristos a împăcat dreptatea lui Dumnezeu. Apostolul, în bucata pomenită, zice că Dumnezeu e «drept și îndreptător» în Hristos, adică în moartea lui Hristos trebuie să vedem o faptă a dreptății (nevoia ca păcatul să fie pedepsit) și o faptă de îndreptare (ștergerea păcatului, împărtășită tuturor celor ce prin credință rodnică se împărtășesc din meritele lui Iisus Hristos. Această învățătură înfățișată atât de verde, se poate să nu fie înțeleasă. Dar e neîndoelnic că e învățătura Scripturii și de aceia e adânc religioasă și-și găsește temelia în înseși cuvintele lui Iisus, care a învățat limpede că era de trebuință ca el «să pătimească multe» și «să fie omorât» (Matei 16, 21; Marcu 8, 31; Luca 9, 22; Ioan 6, 51).

Nevoia jertfei ispășitoare a lui Iisus, mai mult decât s'o dovedești se simte. E experiență religioasă, nu străbateră cu mintea cercetătoare. E neîndoelnic că, dacă ar fi fost cu puțință alt mijloc de răscumpărare, Dumnezeu l-ar fi întrebuițat. Și e de asemenea neîndoelnic că fapta

întoarcerii către Hristos în orice vreme și la orice popor, se adeverește prin contemplarea lui Hristos pe cruce. Nu numai morala cea înaltă e cea care atinge inimile și mâna spre credință, ci mai cu seamă încredințarea adâncă și vie că Hristos e cel care a plătit «prețul răscumpărării pentru noi» (Matei 20, 28; 10, 45).

Să se cerceteze viața tuturor marilor convertiți la Hristos, dela Apostolul Pavel până în zilele noastre, și se va găsi totdeauna aceeași cutremurare ascunsă: Hristos cunoscut și primit ca Rescumpărător, ca acel care a pățimit și a murit pentru noi. Și aceeași experiență e aceea a milioane și milioane de modești convertiți din orice timp și orice țară. E însăși experiența noastră. O învățătură care găsește părășia obștească a tuturor sufletelor, care dă pace și bucurie inimii, care urzește și cele mai frumoase și mai statornice fapte de dragoste, e o învățătură care trebuie să fie adevărată, chiar și dacă noi nu înțelegem tot «sfatul lui Dumnezeu». Nici Iov nu înțelegea deplin și spunea cu umilință: «Cine-mi va spune mie cele ce n'am știut, lucruri mari și minunate care n'am cunoscut?» (Iov 42, 3). Să ne mulțămim deci de a primi binefacerea morții lui Hristos ca un adevăr descoperit de sus; celelalte vin ele dela sine, cu ajutorul Sfântului Duh, care ne va ajuta să umblăm din credință în credință și din cunoștință în cunoștință.

Sf. Scriptură și, în deosebi, Noul Testament, învață că Hristos trebuia să pătimească pentru a rescumpăra suletele din păcat. Noul Testament aplică lui Hristos figurile vechilor jertfe evreești și ale Paștelui evreiesc. Ioan (1, 23) numește pe Hristos «Mielul lui Dumnezeu care se aduce ca jertfă în închinarea evreiască. Epistola către Efeseni (5, 2) amintetește că Hristos «s'a dat pe sine însuși pentru noi, aducere și jertfă lui Dumnezeu».

În prorociile despre Mesia, moartea lui Mesia e arătată ca o jertfă pentru păcatele tuturor. Capitulum 53 din Isaia e cu totul limpede și tâlcuirea adevărată a lui ne e dată de însuși Domnul nostru, când a aplicat la sine cuvintele lui Isaia: «Că zic că încă aceasta ce este scrisă se cade să se plinească întru mine, care zice: *Și cu c-i fără-de-lege s'a socotit, pentru că cele pentru mine stârșit (împlinire) au* (Luca 32, 37; Isaia 35, 12).

Așa tâlcuia jertfa lui Hristos însăși propoveduirea veche a creștinilor. Să se vadă cuvântarea lui Filip către Etiopian (Faptele Apost. 8, 27-35) și locul din epistola I a lui Petru 2, 22-25.

În evangheliile sinoptice, această socotință despre moartea lui Hristos, pentru ștergerea păcatului omenirii e de mai multe ori arătată de însuși Domnul nostru (Matei 16,21; 17, 22-23; 20, 17-19 și 28; să se vadă încă și locurile paralele din Marcu).

În așezarea Sfintei Euharistii, Iisus se folosește de cuvinte, pe cât de limpezi, pe atât de vestitoare ale morții sale, pe care și-o lua asupra, în locul păcătoșilor (Matei 26, 28; Marcu 14, 24; Luca 22, 40). În evanghelia Sfântului Ioan, ne sunt amintite multe prilejuri în care Domnul a întărit această învățătură privitoare la înțelesul și însemnătatea morții sale ispășitoare (Ioan 3, 14-16; 12,22-23). În cuvântarea despre Bunul păstor, Iisus de mai multe ori spune că el își dă viața pentru oile sale (Ioan 10, 11-18).

În cuvântările și epistolele apostolilor, același adevăr e arătat de mai multe ori: Hristos a murit pentru păcatele noastre după Scripturi (Romani 5, 6-8; 2 Cor. 5, 14-15; 1 Tesal. 5, 9-10; Evrei 9, 28; 1 Petru 3, 18).

Jertfa lui Hristos e arătată ca mijloc de rescumpărare, potolire și împăcare cu Dumnezeu (1 Ioan 2, 2; 4, 10; Evrei 2, 17; Romani 3, 25; Efeseni 1, 7; Apocalipsa 5, 9 și alte locuri). Și multe alte lucruri ar putea fi amintite, care stabilesc o legătură între sângele mielului pascal evreesc, care mântuia de moarte casele peste care era împrăștiat, și sângele lui Iisus Hristos care te face, drept înaintea lui Dumnezeu, te răscumpără te apropie de Dumnezeu și sfințește pe cei credincioși.

Pentru a împlini lucrarea rescumpărării sale, Domnul și-a părăsit scaunul său de mărire și a luat trup omenesc, primind toate însușirile firii, afară de păcat, care nu-l putea mânji. El a fost «al doilea Adam», al doilea orânduitor duhovnicesc al neamului omenesc. De aceea numai El putea să-l îmbrățișeze în întregime și a luat asupra sa păcatul lumii, înlocuind pe cei păcătoși în toată patima sa, care și-a ajuns culmea pe Golgota, unde a suferit sfâșiere grozavă.

Pentru dragostea de oameni, El și-a părăsit tronul Său cel prea înalt, pe îngerii Săi slujitori, mărirea Sa și s'a supus celei mai împovărate vieți omenesti. Pentru dragostea de oameni, El și-a ales o viață de chinuri și lipsuri; din dragoste de oameni, și-a dat fața sa, pentru a fi lovită și mânjită de scuipat, spatele său pentru a fi biciuit, capul său pentru a fi încununat de spini, trupul său pentru a fi sfâșiat, sufletul pentru a pătumi o agonie nespusă.

Aceasta e săvârșirea măreață și orbitoare a Rescumpărării omenesti, după lumina Noului

Téstament! Orice credincios trebuie s'o privească în această lumină, pentru a simți și a-și însuși cuvintele Sfântului Apostol Pavel: «El m'a iubit și s'a dat pe sine pentru mine» (Galateni 2,20).

Prin suferința sa, Iisus a îmbogățit voința noastră, și zarea noastră morală, prin pilda sa. Ne-a învățat că niciun lucru cu adevărat bun, în nicio ramură a muncii omenesti, nu se poate îndeplini decât numai prin legea jertfei. El a statornicit pe totdeauna, pecetluindu-l cu sângele său, adevărul pe care l-a vestit fără încetare: «eu pentru aceasta am venit, ca să mărturisesc adevărul» (Ioan 18,37). De bună voie s'a suit pe Golgota, știind că aceia era singura cale pentru răscumpărarea sufletelor: «Nimeni nu-l ia pre el (sufletul, viața mea), ci eu îl pun pe el de sinemi» (Ioan 10,18). Ar fi putut să se dea la o parte, să nu se supuie pedepsei umilitoare. Ar fi fost destul să fi rămas tăcut în Galileia. Dar n'a voit. Din bună chibzuiala sa, s'a dus la Ierusalim, pentru a îndeplini cea din urmă jertfă și pentru a desvălui, în același timp, țintele înalte la care poate ajunge firea omenescă, cea primită de dânsul, când această fire e îmbogățită cu cunoștința despre voința lui Dumnezeu.

Ce-ar fi biata omenire, dacă n'ar fi luminată și cărmuită de nemărginita lumină dumnezească, pe care o vedem scoborându-se de pe Golgota? Unde am găsit noi cuvântul nădejdiei? cuvântul iertării? cuvântul îndreptării?

Să pășim către picioarele Crucii lui Hristos, frați cititori, în acest răstimp, care ne amintește mai viu Patima Domnului nostru. Vom auzi glasul său dulce, vom înțelege mai bine dragostea sa fără de margini, ne vom aplica nouă înșine cuvintele pe care el le-a rostit...

Atunci jertfa lui Hristos va căpăta pentru noi adevăratul său preț religios. Nu vom privi spre Golgota numai ca la un fapt sângeros de cruzime omenescă, pe care lumea l-a privit odată ci vom înțelege că Hristos, celce moare pe cruce este însuși Mântuitorul nostru, acel care a primit să fie făcut păcat, pentruca și noi să fim făcuți dreptatea lui Dumnezeu într'însul; adică să fie acel care a purtat păcatele noastre, acoperindu-ne cu dreptatea sa.

Numai atunci vom înțelege deplin taina morții lui Hristos, care va fi pentru noi o taină descoperită și vom primi în sufletele noastre cuvintele marelui Apostol: „Eu trăiesc în credința Fiului lui Dumnezeu, care ma iubit și s'a dat pe sine pentru mine“.

Din limba Italiană, de

Arhim. SCRIBAN

CRONICA BISERICESCA

O expoziție de veșminte bisericești

În clădirea înaltă și lărgită a Mitropoliei din București, în care se află și se află școala de cântăreți, dar acum și în alte încăperi, s'a deschis de curând o expoziție de veșminte bisericești, lucrute de soția Părintelui Dr. N. Popescu, profesorul de istoria Bisericii românești la facultatea noastră de teologie din București. Veșmintele sunt lucrute de doamna preoteasă sau de alte persoane sub cârmuirea domniei sale.

O asemenea expoziție este o inițiativă frumoasă și face cinste celei care s'a gândit la un asemenea fapt. Este un lucru de seamă și pentru arta noastră bisericească. Se întrebuițează în lucrarea veșmintelor motive bizantine, adică altceva decât ce trece uneori prin capul unora dela noi, de a voi să facă veșmintele bisericești în felul țesăturilor noastre naționale. Acestea, fără îndoială, își pot avea însemnătatea lor aiurea, dar în biserică ar avea un efect păgubitor. De aceia bine spune cineva (sub inițialele *v. g. b.*), care scrie în *Viitorul* (13 Aprilie c.) despre această expoziție: „Veșmintele bisericești nu au pe ele desemnuri bizare, ci motive orientale trecute prin viața religioasă a Bizanțului. Dacă cuiva i-ar veni în minte să modernizeze într'o bună zi și desemnurile veșmintelor, se poate ușor închipui efectul ce l'ar avea acest fapt asupra atitudinii religioase a maselor“.

Și iarăși, tot cu dreptate adaogă scriitorul din *Viitorul*: „Inițiativa de a se lucra veșminte la noi e lăudabilă, cu condiția însă, ca fondul pe care se fac cusăturile, cât și acestea, să nu se asemene cu acelea ale portului național, fiindcă s'ar banaliza unul din mijloacele ce dă mai mare importanță slujbelor religioase. Greșeala aceasta, e pe cale de a o săvârși și tehnica modernă în confecționarea veșmintelor bisericești“.

Sunt cuvinte pe care le împărtășim în întregime.

Moartea Protoiereului ANDREI MURAFĂ

După cum Bucovinenii au avut un chip de preot inimos, săritor și pentru neam și pentru lege, cum a fost Păr. Arhipresviter *Constantin Morariu*, care a murit la 16 Martie a. c. în Cernăuți¹⁾, asemenea și Basarabenii au avut un preot plin de inimă și gata la treabă pentru nevoile neamului său și slujba Bisericii Ortodoxe. Cași acela, și acesta, a lucrat mult cu condeiu, scriind cu simț viu și cuvânt tare acolo unde trebuia.

Iată însă că, la 3 săptămâni după preotul bucovinean, a trecut și acesta în împărăția dreptilor, dar mult mai tânăr decât răposatul arhipresviter bucovinean. Acela trecuse de 70 de ani, (avea 73) pe când acesta ne părăsi în vârstă abia de 53 de ani.

A murit năprasnic, în ziua de 7 Aprilie c., la ceasurile 4 dimineața, pe când se pregătea să scrie un articol pentru ziarul *România Nouă* din Chișinău, la care era redactor, după cum scrie d. *Vasile Cijeuschi* în acel ziar cu data de 9 Aprilie. Pricina a fost că suferea de inimă.

În lumea vechiului regat, răposatul Andrei Murafa nu era cunoscut. Totuși, când citești scrisul ziarelor basarabene, vezi că acest preot era un român vânos

și dintr'o bucată. Ziarul *România Nouă* îl numește «unul din cei mai prețioși și mai inimoși colaboratori ai ei» și-i închină o pagină întreagă de articole care-l jălesc.

«Preotul Andrei Murafa, zice încă *România Nouă*, a stat la locul lui de datorie, făcând parte din redacția ziarului nostru încă din primele zile ale apariției lui în anul 1917 și până'n momentul tristului desnodământ care l-a găsit tot la locul de datorie, pregătind un articol pentru numărul de azi.

«Preotul Murafa a fost unul din cei mai aprigi luptători pentru cauza națională în Basarabia.

«În momentele grele prin care a trecut Basarabia în anii 1917—1918, a fost unul din stâlpii naționalismului românesc, stând dârz și hotărât în fața dușmanilor neamului, cari căutau să sugrume tânăra mișcare românească, născută ca un Phoenix din scrumul uriașei revoluții, ce a zdruncinat și a distrus marele imperiu rus.

«În curând după Unire, preotul Andrei Murafa s'a retras din viața politică și a închinat toate puterile lui propagării cuvântului scris românesc. Nu-l revendicăm pe mult regretatul dispărut numai pentru ziarul nostru: preotul Andrei Murafa a fost la locul lui de datorie în toate ziarele românești, ce au apărut în Basarabia pentru apărarea cauzei naționale în această provincie românească pe care străinii de un secol au căutat să o înstrăineze.

«Pierderea ce am suferit-o nu este numai o pierdere mare a ziarului nostru, care nu va mai publica articolele pline de o iubire caldă a neamului, articole care sunau ca o alarmă pentru cei cărora li sunt scumpe interesele superioare ale neamului, articole scrise cu atâta suflet românesc de cel ce dispăre dintre noi.

«Este o pierdere mare a întregului nostru neam. Căci puțini naționaliști avem noi în Basarabia de talia celui dispărut. Și pierderea fiecăruia din ei e adânc simțită.

«Astăzi alături de noi îl deplânge pe cel dispărut întreaga Basarabie românească.

«Și la mormântul nou deschis, la care îl vom duce mâine pe mult regretatul nostru coleg, sufletește va fi întreaga Basarabie, care va înălța rugăciunea ei pentru veșnica pomenire a celui ce a trăit și a luptat pentru ea».

În acelaș număr, d. *Anibal Gheorghiu*, primarul Chișinăului, spune că «Basarabia poate fi mândră că a născut un asemenea fiu... În Basarabia s'a stins o stea».

Iar despre scrisul lui iată ce spune:

«Câți sunt dintre ai noștri de aci cari au scris așa cum a scris Andrei Murafa?»

«Câți sunt acei cari se pot lăuda că n'au șovăit nici o clipă în credința pe care, încă înainte de Unire, la 10 Martie 1918, Andrei Murafa și-o mărturisea — în articolul pe care-l reproducem — cu acea îndrăzneală pe care n'o au și n'au avut-o nimeni aproape, dintre cei cari i-au fost tovarăși în clipele de grea luptă.

Va să zică «Părintele Andrei» a scris dârz pentru drepturile românești încă din vremea de nehotărâre

1. Am scris de el în nr. pe Martie c.

înainte de unirea Basarabiei cu noi. De aceia spune d. Anibal Gheorghiu despre naționalismul lui Murafa:

«In ce privește naționalismul lui intransigent și mândria pe care o avea că poate liber să scrie pentru toți și să strige în auzul tuturor, că este român, Andrei Murafa era neînduplecat dintru început, în credința pe care o avea că Țara lui, — pe care odinioară o privea de departe, iar azi o îmbrățișa cu credință oarbă, — va deveni puternicul stâlp al latinității la porțile Orientului....»

Acum, dacă umblăm să găsim articolul său, acel despre care pomenește d. Gheorghiu, îl găsim chiar în fruntea ziarului *România Nouă*, reprodus după nr. dela 10 Martie 1918 și în care cu adevărat zvâcnește un suflet de o mare bărbăție și aprindere pentru neamul său. Sunt niște cuvinte ca acele din *Cântarea României* și care, după Prețul *Mateevici*, mort și acela prea-prea curând, ne arată ce material de vâjnoșie românească găsim în acești neștiuți preoți basarabeni.

Cine a știut de Murafa? Il descoperim abia acum după ce a murit!

Noi deocamdată tăiem acest articol din ziar și-l punem deoparte, iar de om avea loc, îl punem în acest nr., de nu, în cel viitor. Aici urmărim numai a da câteva date despre viața celui răposat:

Preotul Andrei Murafa s'a născut în comuna *Cotiu-ienii Mari* din jud. Soroca, în anul 1874.

Studiile și le-a făcut în școala duhovnicească și apoi în Seminarul teologic din Chișinău, pe care l-a absolvit în anul 1898.

După absolvirea Seminariului, a fost hirotonisit preot și numit paroh al bisericii din com. *Radova*, jud. Bălți, unde a păstorit până la anul 1907, când a fost mutat ca preot al ospiciului *Cotiujeni*. În anul 1912, a fost numit ajutor de misionar al protopopiei cercului jud. Chișinău.

În anul 1919, a fost mutat preot la Catedrala din Chișinău și totdeodată numit revizor eparhial. În același an a fost ridicat la rangul de iconom stavrofor.

În anii din urmă, suferind de inimă, boală care s'a accentuat mai puternic ultimele luni, a fost nevoit să se retragă din viața bisericească.

În anul 1917, la auzul goarnelor mării revoluții rusești, preotul Murafa a fost unul din primii cari s'au înregimentat în rândurile luptătorilor pentru desrobirea Basarabiei.

A fost unul din cei dintâi Basarabeni cari, alături de reprezentanții celorlalte provincii românești, au ridicat, în coloanele „*Ardealului*” și apoi ale „*României Nouă*”, steagul unirii tuturor Românilor.

A colaborat deasemenea la „*Sfatul Țării*,” »*Dreptatea*” și alte publicațiuni românești din Basarabia.

În anul 1918, a publicat un volum de articole sub titlul „*Daruri Sfinte*”, care constituie cel mai frumos omagiu pe care l-a putut aduce un basaraben României.

După unire, un timp oarecare, a luat parte și la viața pur politică, fiind membru marcant al organizației partidului național liberal din Basarabia. Fiind nu-

mit membru al comisiunii interimare a județului Chișinău, a fost delegat în mai multe rânduri în comisiunea de examinare a funcționarilor și a contribuit într-o măsură mare la romanizarea instituțiilor de Chișinău.

Politică militantă de partid n'a făcut mult timp, fiind foarte desgustat, zice ziarul *România Nouă*, de procedurile puțin morale ale politicianilor noștri.

Retrăgându-se din viața politică, a închinat toate puterile sale propagării scrisului românesc.

Ne-am simțit datorii a aduna și a scrie toate acestea, pentru a arăta cititorilor noștri un chip de preot care a făcut cinste neamului său.

Un răzvrățitor împotriva calendarului ajuns la judecată.

— Am scris despre un creștin năbădăios dintr'un sat din Ilfov, care, fiind împotriva calendarului îndreptat, s'a apucat să tacă turburări în biserică. Am scris atunci că el a căzut pe mâna stăpânirii. Acum aflăm că judecătorul de instrucție din București d. *Minculescu* a cercetat cazul acestui turburător, care se numește *Gheorghe Mihail Cojocăru* și locuiește în Tămădău, Ilfov. Vina lui este că făcea turburare chiar în biserică și că ațâța poporul, ba se mai spune că se dădea drept însărcinat al Patriarhiei Ierusalimului să stârnească lumea împotriva calendarului. Se spune, de asemenea, că împărțea manifeste ațâțătoare în popor.

Se vede că învinuirile acestea s'au găsit întemeiate, căci, dela judecătorul de instrucție, dosarul a fost trimis parchetului de Ilfov ca să puie concluziuni.

La parchet, d. procuror *Alevra* a trimis în judecată pe ațâțător, prin rechisitor definitiv de urmărire, pentru faptul prevăzut și osândit în art. 181 și 210 din codul penal.

Preot cuvântător la un cerc militar.

E un lucru îmbucurător când preoții pătrund cât de departe cu puterea cuvântului lor. Cel mai puțin cred însă că au avut prilejul să pătrundă prin cercurile militare. Preotul s'a sfiit până acum de a pătrunde printre cei cu fireturi multe, și deși acum avem o preoțime militară, aceasta însă e înțeleasă mai mult în chemarea de a lucra pe lângă trupă.

Dar în locurile unde se țin conferințe pentru ofițeri?

Despre aceasta până azi n'am auzit. În această categorie, până acum mă priveau numai pe mine, căci eu am vorbit odată la cercul militar din Giurgiu.

Acum citim însă că a mai îndrăznit și alt preot să calce pragul acesta. E vorba de Păr. *C. Todicescu*, directorul Seminariului „Sf. Andrei” din Galați, care a vorbit la cercul militar din acel oraș, în ziua de 1 Aprilie c. despre *Război și Creștinism*, în fața d-lui General de divizie *Marin Ionescu*, comandantul Corpului 3 de armată teritorial și a multor ofițeri.

Iată, în rezumat ce a spus Sf. Sa, după cum citim în ziarul *Galații Noi* din Galați 10 (Aprilie c.) prin condeiul d-lui *M. Pacu*:

Lupta este caracteristica tuturor ființelor vii, chiar și

a celor mai de jos. Unde este viață, este și luptă, Deci ea nu putea lipsi nici dintre oameni, care sunt vietatea cea mai de sus.

Totul este ca lupta sau războiul să aibă o țință binefăcătoare, să aibă loc cât mai rar, să fie spre apărarea individului, dar mai ales a societății, contra celor ce le voiesc distrugerea sau subjugarea.

În ce privește creștinismul, Părintele Todicescu a citat numeroase exemple și stihuri din Vechiul și Noul Testament, prin cari a dovedit că, deși pacea este idealul suprem al religiei noastre, nu-i mai puțin adevărat însă că *apărarea Legii și a Moșiei*, adică a *credinței* și a *Patriei*, trebuie să se facă chiar și pe calea armelor sau a războiului.

Cuvintele Mântuitorului: „Dați Cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu” acest înțeles au. Iar când a spus că „cine scoate sabia de sabie pierde”, s'a referit numai la lupta fără nevoie și rânduială, la lupta fără ordinul de sus.

Biserica creștină se roagă lui Dumnezeu continuu pentru pace și unirea tuturor oamenilor, dar și pentru biruința asupra protivnicilor. Ea binecuvintează pe ostași și mai marii ostașilor; ea încununează pe vitejii în războaie. Ajutorul ei este de mare folos luptătorilor, ca și familiilor lor rămase acasă. Ranele soldaților de pe câmpul de luptă sunt vindecate de „Crucea Roșie”, care este tot o instituție creștină. Cele mai multe din monumentele religioase, presărate în toate părțile Țării, sunt ridicate după războaie și spre mulțămire Atot-Ți-itorului, care a ajutat pe strămoși în biruințele contra vrăjmașilor.

Conferențiarul și-a încheiat cuvântarea sa învederând însemnatul rol al oștirii românești, care este brațul cel mai puternic de apărare și de răzîmire a României Mari și întregite.

A fost răsplătit cu vii aplause.

Prețuirea muncii altui preot.

În două numere din ziarul *Viitorul* (sfârșitul lui Martie și 2 Aprilie a. c.) doi scriitori deosebiți dela acel ziar scriu cuvinte de mare laudă a muncii Părintelui *Toma Chiricuță*, parohul bisericii *Zlătari* din București. Unul din ei este d. *Aurel Savela*, scriitor de seamă, cu miez bogat al scrisului său, cu fraza lină și aromată, care, într'un foileton din această lună, scrie cuvinte de vie laudă pentru Păr. *Toma Chiricuță*, pe temeiul lucrării pe care acesta o desfășoară, de câteva luni de zile, la biserica „Zlătari” din București și pentru Părintele Ieromonah *Damian Stănoiu* din București, cleric de mare înzestrare în meșteșugul condeiului și care va ajunge departe pe câmpul scrisului românesc. D. *Savela* își ia pricină de a vorbi despre acesta dela o lucrare a sa, care s'a tipărit de curând în revista *Viața Românească*. Ne oprim însă de a scrie aici mai mult despre Sf. Sa, pentru că, chiar în acest număr, scriem și noi despre lucrarea sa din *Viața Românească* și avem prilej să scriem acolo ce simțim noi, la ru-

brica despre *cărți și reviste*. Deci ne întoarcem la Păr. *Toma Chiricuță*.

Despre Sf. Sa, mai scrie în *Viitorul* și d. *Petronius* (Gr. Tăușan), sub titlul „Rugăciune”. Noi găsim de bine să dăm aici însăși întreaga bucată scrisă de d. *Petronius*, pentru că altfel cititorii nu vor avea de unde să știe de ea, întru cât *Viitorul*, deși un ziar care e din ce în ce mai bun, cu tot mai puțină politică și mai multă cultură, nu e prea răspândit între preoți. Deci urmează rândurile d-lui *Petronius*:

Un fapt simptomatic al vremii noastre și în țara noastră este religiozitatea care se trezește eu un elan și cu o notă mistică ce nu a cunoscut-o poporul român în trecut. În capitală mai ales, unde amestecul atâtor elemente străine, ar fi putut altera vechile credințe, se vede o renaștere a sentimentului creștin ortodox, sub forma nu a unei cucernice aparențe protocolare și de cult extern, ci sub forma desigur mult mai interesantă a *rugăciunii*.

În plină Cale a Victoriei, unde atâtea viții și poște trec și mișcă sufletele, în Biserica *Zlătari*, în colțul negustoresc și lumesc al Capitalei, rugăciuni în ceasuri de seară se fac în biserică. Acolo nu e slujbă canonică la acele ore. Dar sunt oameni ce se roagă pironiți de dureri, de nădejdi, de avânturi sufletești spre Domnul Țăriilor veșnice.

La Patriarhie, mii de oameni înghenuche și se roagă și cântă cântece religioase în fața icoanelor. Biserica se populează cu credincioși și în afară de slujba reglementară, și în apusul soarelui suflete curate se ridică pe scări de gânduri la Palatul celui prea curat, atot-știutorului și atot-puternicului...

Cu modul acesta Biserica noastră a intrat în faza în care mai de mult a cunoscut-o puternica Biserică romană. Acolo toată ziua Bisericele sunt deschise, pentru că în ori-ce oră sunt suflete ce au nevoie de mângâierea credinței de reconfortanta sentimentalitate legată de Cerul cel etern.

Câte vieți ajunse la răscruce nu ar fi găsit calea cea dreaptă, dacă ar fi găsit în clipa hotărâtoare gândul cel cucernic, cugetul cel inspirat de Icoane, și de mireasma bisericii?

Poporul nostru, fără să fie un indiferent în religie, nu a fost totuși un practicant, cum au fost popoarele catolice din occident. Pentru el, Biserica a fost un locaș sfânt, în care se stă de datorie o parte din ceasurile libere. Aceasta a fost o concepție și-o tendință sufletească greșită. Religiozitatea, ca orice sentiment profund, este o formă a sufletului, o atitudine în viață. Rugăciunea făcută cu smerenie și făcută în ceasuri altele de cât ale slujbei, este astfel un mod excelent de înălțare și de purificare a sufletelor. Asistăm la o renaștere religioasă ce ne încântă și ne dă nădejdi mari.

CONFERENCE RELIGIOASE

Sub titlu (și sub acel de „Conferențe religioase pentru muncitori”), în ziarul *Viitorul* dela 30 Martie și 6 Aprilie a. c., s'au tipărit următoarele înștiințări despre un șir de conferențe religioase, orânduite a se ținea de către Universitatea Populară din București, organizare culturală sprijinită de Primăria Capitalei:

«Mercuri, 30 Martie cor., ora 8 seara, P. C. Arhimandrit Iuliu Scriban, inaugurează — în vederea apropiatelor sărbători ale Sf. Paști — o serie de conferențe religioase pentru cetățenii cartierului Grivița și împrejurimi.

«Conferențele fac parte din ciclul celor organizate de Universitatea Populară din București și se țin în sala „Locomotiva“ din Calea Griviței 233, după următorul program:

«Mercuri 30 Martie ora 8 seara, *Temelia Vieții*; Miercuri 6 Aprilie, ora 8 seara, *Chezășuirea vieții*; Miercuri 13 Aprilie ora 8 seara, *Sfintele Paști*.

«Ele vor fi repetate și în sala atelierelor centrale C. F. R., pentru muncitorii acestor fabrici.

«Conferențele vor fi însoțite de proiecțiuni luminoase și coruri religioase, de grupările culturale *Tinerimea*, ale Universității Populare.

«Miercuri 6 Aprilie, are loc în sala „Locomotiva“ din Calea Griviței Nr. 213, a doua conferință de educația poporului prin religia creștină ortodoxă, — ținută de Arhimandritul Iuliu Scriban.

«Subiectul conferinței este: „Chezășuirea Vieții“.

«Acele conferențe sunt organizate de Universitatea Populară din București și au fost ținute până acum, atât în Cartierul Grivița (Sala „Locomotiva“ Miercuri, 30 Martie), cât și la Depoul Ștefan cel Mare al Tramvaielor Comunale (Vineri, 1 Aprilie a. c.).

«Joi, 7 Aprilie, ora 3 jum., P. C. Arhimandrit Iuliu Scriban va repeta pentru muncitorii C. F. R., în Sala de Adăpost a Atelierelor Centrale C. F. R., subiectul: „Temelia și chezășuirea vieții“.

„Intrarea liberă la orice conferință“.

Până în clipa când scriem acestea, aceste conferențe s'au ținut, dar cu deosebire că, în fiecare din locurile pomenite pentru ținerea lor, nu s'a repetat nicio conferință, ci, chiar sub același titlu, a fost un material nou. Dar au fost și alte subiecte. La Tramvaie, conferențiarul a vorbit despre „om și slujbaş“, întâia oară, iar a doua oară despre chipul cum omul își poate desăvârși ființa sa, arătând că marele meșter care, ca niciunul altul și mai pre sus de orice alte mijloace, poartă și ridică la cea mai mare înălțime ființa omului, este Domnul nostru Iisus Hristos.

Noua luptă pentru odihna duminicală. — În mai multe ziare se găsesc dese știri despre odihna din ziua Duminicii, pentru că iar s'a început călcarea ei. *Viitorul* dela 7 Aprilie c. scrie: „La Roman legea repausului duminical e călcată chiar de autoritățile locale sub ochii d-lui Trancu-Iași, ministrul muncii, dator să o păzească.

„Cu toate intervențiile ministerului de interne, comercianții din Roman nu respectă legea repausului și, din această cauză, funcționarii comerciali din toată țara se agită“.

De asemenea, în *Universul* dela 7 Aprilie c., citim: „După o stăruitoare campanie și după multe inter-

vențiuni făcute în mod permanent de „Asociația Uniunea funcționarilor din comerț, industrie, bănci și birouri“, pe lângă toate autoritățile în drept, d. prefect de Roman a fost nevoit să se supună în parte ordinilor primite și în consecință, d-sa a redactat o ordonanță de un metru lungime, care n'a fost afișată de cât în dosul poliției orașului, tocmai ca negustorii și cârciumarii să nu cunoască noile „dispoziții“ cu privire la aplicarea repausului duminical.

«Această ordonanță a fost redactată numai pentru că d. Chefneux, prefectul de Roman, a fost chemat telegrafic pentru Miercuri, 6 Aprilie, cu scopul ca d-sa să dea lămuriri d-lui Octavian Goga, ministru de interne, cu privire la nerespectarea legii repausului duminical și desconsiderarea ordinilor primite dela centru în această privință.

„Se înțelege că ordonanța a rămas un simplu metru de hârtie, întrucât Duminică, 3 Aprilie, atât cârciumile, cât și mai ales magazinele, au fost completamente deschise toată ziua.

„Din aceste motive, funcționarii comerciali sunt agitați și indignați mai ales de felul cum d. Chefneux, prefect de Roman, înțelege să aplice legea repausului și să nesocotească ordinele ministeriale date, și ca urmare, Vineri, 8 Aprilie, o mare întrunire se va ține la sediul „Asociației Uniunea“, Blănari 14, la care vor participa și delegați din toată țara“.

Nouă ne pare bine de această mișcare a funcționarilor comerciali, fiindcă se pune din nou la priveală chestiunea odihnei duminicale, care rămăsese în umbră, iar călcările asupra ei mergeau neoprite. Ei însă nu se lasă, ci mijlocesc la toți ceice pot ceva în această materie. Înainte de toate, s'au dus la I. P. S. Patriarh, care a luptat în Senat și în trecut în această privință și pe care l-au înștiințat de ce se petrece acum în această privință. Iată ce citim despre aceste mișcări ale funcționarilor comerciali și despre mijlocirea lor la Patriarh, în *Universul* dela 1 Aprilie c.:

„Lupta funcționarilor comerciali pentru respectarea repausului duminical, continuă cu multă îndârjire.

„Zilnic se țin întruniri de protestare și totodată se fac stăruitoare intervențiuni pe lângă toate forurile competente, ca repausul duminical să fie aplicat și în provincie, și mai cu deosebire în Moldova, unde magazinele, precum și cârciumile sunt deschise Duminică.

„În cursul acestei săptămâni, s'au făcut intervențiuni de către asociația „Uniunea“ funcționarilor din comerț, industrie, bănci și birouri, atât la consiliul de miniștri, cât și la ministerul de interne, iar ieri, la ora 3 d. a., o delegațiune a asociației „Uniunea“, s'a prezentat la Sf. Sinod, I. P. S. Sale Patriarhului Miron, căruia i s'a înmănat un memoriu detaliat, cu privire la felul cum se aplică repausul duminical în provincie,

«Delegațiunea a insistat în special asupra celor ce se petrec la Roman, unde cârciumile, așezate peste drum de episcopie, batjocoresc credința creștină, prin faptul că, în timp ce se slujește în biserică, lăutarii și chiotele dezesperează pe credincioși.

„I. P. S. Patriarh a declarat delegațiunii că Sinodul în mod permanent a intervenit pentru respectarea acestei legi, iar de data aceasta va stăruii personal ca încălcarea legii repausului duminical să înceteze“.

Prigonirea Bisericii Ortodoxe peste munți.—

Deși trăind în țara noastră, Biserica Ortodoxă e supusă la grele încercări în ținuturile unde cei străini de legea noastră mai pot face ceva de capul lor.

În localitatea *Mercurea-Ciucului*, frații noștri români ortodocși n'au biserică. Ei își țin slujba într'o încăpere a prefecturii. Cu toate acestea, de oarece o asemenea stare nu este cea care trebuie să fie, parohul bisericii, Părintele *C. Bărbat*, își dă toate silințele ca să poată zidi o adevărată biserică. Până acum însă n'a putut ajunge la vreun capăt, din pricina consiliului comunal, care, fiind alcătuit, în cea mai mare parte, din oameni străini de legea noastră și vrăjmași nouă, nu vrea să dea terenul de trebuință pentru zidirea bisericii. Cu 2 voturi din 15, consiliul comunal a votat neîmplinirea cererii pentru biserică românească ortodoxă. Și aceasta când? Când, pe de altă parte, aceiași comună a primit dela Stat 2100 de jugăre de teren, care prețuiesc peste 80 de milioane de lei. Iată cum tratează Statul comuna cu mulți străini și iată cum străinii tratează Biserica Statului!

Fără îndoială, merită pomenite însă silințele preotului, care, ajutat de enoriașii săi, a adunat până acum 600.000 lei pentru biserică. Suma nu ajunge, dar cu dragoste și cu inimă creștinească și românească se va mai putea aduna atâta cât ar trebui pentru zidirea bisericii.

Aceste fapte sunt destăinuite de ziarul *Viitorul* din 20 Martie a. c.

Cercurile culturale preoțești la lucru.

Tot mai multe sunt știrile care arată că preoții, din ce în ce mai mult, se scoală la muncă pentru răspândirea bunei învățături creștinești, prin cercurile culturale preoțești. Pe lângă mișcarea din București, mișcarea aceasta se întinde foarte mult și în provincie, fie la oraș, fie la țară. Astfel, din Câmpulung, vine știrea că acolo preoții țin conferințe în fiecare Joie și Vineri. La biserică *Negru-Vodă* și *Sf. Nicolae*, am citit că, la sfârșitul lunii Martie, au ținut conferințe preoții *M. Păcescu*, subproteierul județului, și *N. Bănățeanu*. Cel dintâi a vorbit la biserică *Negru-Vodă*, despre „călăuzirea vieții creștinului prin evanghelie“, iar cellalt despre cuvintele din pilda Mântuitorului „Scula-mă-voi și mă voi duce la Tatăl meu“. Despre amândouă cuvântările s'a spus că și le-au împodobit cu telurite „istorioare și pilde din viața de toate zilele, ceiace a mișcat viu pe ascultători“. (*Universul*, 25 Martie a. c.).

Această mișcare s'a pornit în Câmpulung de 2 luni de zile și merge înainte tot mai viu.

Duminică, la 3 Aprilie, cercul pastoral „Telega“ din Prahova și-a ținut conferința sa lunară în comuna *Buștenari*. Și acolo a fost o frumoasă desfășurare cul-

turală preoțească. S'a făcut mai întâi slujbă la biserică, pe care au săvârșit-o 5 preoți. După liturghie, a urmat o slujbă de pomenire pentru locuitorii din *Buștenari* căzuți în război. După amiază, s'a ținut ședință publică la școală. Au ținut cuvântări părinții *D. Săvulescu*, parohul *Buștenarilor*, și *I. Zinculescu*, paroh în *Telega*.

Atât la slujba dela biserică, precum și la școală a cântat corul societății „Armonia“, care a cântat mângâietor, fiind cârmuit cu meșteșug de d. *I. Mihăilescu*. Școlarii din cl. III și IV, călăuziți de învățătoarea *Maria Cârliș* și de învățătorul *C. Ioniță Căișeanu*, au rostit bucăți de literatură, au cântat în cor și au săvârșit jocuri care au împodobit serbarea.

Intinderea atmosferei culturale.

Fără îndoială că toată această mișcare culturală, care se revarsă de o bucată de vreme pentru luminarea poporului, este în mare măsură lucrarea preoților. De cultură se vorbește mult la noi, dar oricât s'a făcut, până nu au intrat și preoții în lucru, ea nu s'a simțit. Au fost multe discuțiuni între căpeteniile cari voiau să întreprindă așa ceva, dar ca împliniri în fapt, au fost puține și nici nu se poate spune că atâta cât s'a făcut a avut vreun răsunet în sufletul marelui public. Cât de mare a fost mișcarea răposatului Haret prin învățătorii săi, mișcare vrednică și idealistă, dar ea n'a avut ca răsplată însăși izbânda de partea sa. A fost numai lucru mărginit între cârmuitorul Ministerului Instrucțiunii și care, dacă la măsurile sale, găsea răspunsul săritor al celor cârmuiți de el, putea avea înfățișarea părută că se și face lucru mare și se ajunge la izbândă. Aceasta însă a fost departe de adevăr. A fost numai o frământare în treburile unor slujbași ai țării, dar nu și câștigul unui mănos seceriș. Școala, prin ea singură, chiar și când a lucrat afară de școală, n'a putut răzbi în popor, n'a putut întreprinde o mișcare culturală.

Altfel se petrece acum, de când e Biserica în lucru. De loc nu e gândul nostru de a scădea însemnătatea învățătorilor ce organe închinat lucrului lor. Dar aici nu e vorba de oamenii care lucrează, ci de câmpul în care lucrează. Biserica poate avea mai mare seceriș, din pricină că e organ cu puteri mistice, care răzbate mult mai adânc în sufletul omului, așa cum nu pot face alte așezăminte. Asta e taina pentru care acum se simte mult mai mult mișcarea culturală, anume pentru că au intrat în lucru organele Bisericii. Școala, ca organ care lucrează mai mult pe calea rațională, e, se înțelege, mai neputincioasă de a cuprinde pe om în măsura în care îl cuprinde Biserica.

Ceiace e acum vrednic de însemnat e că tocmai acum, după ce mișcarea culturală a intrat pe mâna preoților, ea a început să fie luată în seamă. Căci, iată, Duminică, la 20 Martie, când s'a dat în București un mare ospăț în sala Eforiei, în cinstea d-lui *I. I. C. Brătianu*, capul partidului liberal, acel ospăț a ajuns a fi o mare manifestare culturală. De unde partidele politice își vedeau

numai de treburile lor politice și nu luau chestiunea culturală ca un lucru de care să poarte grijă în deosebi, de data aceasta însuși marele partid liberal a ajuns la punctul de a vesti că are o deosebită grijă de chestiunea aceasta și că ea intră ca un gând însemnat în programul său.

Fără îndoială, aceasta nu s'a putut face fără ca să fie o atmosferă urzită, care a ajuns a fi atât de vie, încât a mișcat și pe însuși partidul liberal. Iată, acesta e acum faptul îmbucurător, că această atmosferă n'a ajuns să se impuie decât după ce mișcarea a intrat pe mâna preoților. E un semn din multe care se pot pomeni, că Biserica poate răzbi mai ușor decât alte așezăminte, în munca de călăuzire a sufletelor, și deaceia ea trebuie luată în seamă și ajutată. Așa e în chestiunea aceasta, așa în chestiunea luptei contra beției, așa în a luptei pentru răspândirea cetitului, în care, după cum se vede la rubrica numită „cărți, reviste“ din acest număr, dăm înapoi.

D. I. I. C. Brătianu a spus, cu prilejul numitului ospăț, cuvinte de care trebuie să pomenim, fiindcă ele întâmpină în chip așa de îmbucurător mișcarea noastră bisericească din vremea din urmă. „Astăzi opera culturală, a spus domnia sa, trebuie să fie pusă în capul programului său politic“ (adică a programului partidului liberal)... „In toiul luptelor pentru clădirea întregului aparat de stat“, partidul liberal „nu și-a putut îndrepta întru atât puterile în direcția culturală, cât ni se arată că trebuie astăzi să fie concentrate“.

„La această operă de cultură, ne invită, în România Mare, cu deosebită stăruință, și nevoia trainică a consolidării interne, căci de dânsa depinde soluțiunea deplină și definitivă a chestiunii minorităților“.

E un mare adevăr, și acesta din spusele d-lui Brătianu, pentru că multe din populațiunile neromânești din România de azi privesc de sus la noi, ca neamuri care stau mai bine ca noi pe scara culturală. Deci trebuie să stăm și noi sus în aceasta, pentru că noi să putem stăpâni țara aceasta nu numai cu organele de cârmuire materială, ci și cu acele de cârmuire sufletească, precum este învățătura înaltă, turnată în sufletul poporului nostru.

Noi trebuie să fim fericiți că această vestire a capului partidului liberal ne găsește prinși tocmai în munca aceasta, pe care o ducem cu mari sorți de izbândă, pe care alții n'au putut să-i aibă înaintea noastră, deși au avut toată bunăvoința la lucrul lor. Deci acum, când nu numai silințe răzlețe, când nu numai inimi mari, dar fără putere de cârmuire alături de noi, ci când vedem că însuși capul celui mai puternic partid din România ia asupra sa problema culturală, trebuie să privim munca aceasta a noastră ca o recunoaștere că ne aflăm pe drumul cel bun și de aceia încă mai mult să întărim silințele noastre.

D. I. I. C. Brătianu a arătat că astăzi chemarea noastră este chemarea spre cultură și că numai prin aceasta ne putem impune și a lăsa întipărire statornică a tinerii noastre în mijlocul popoarelor. Domnia sa a

apăsător pe chemarea școalei și a frunțașilor culturii noastre românești de a îndeplini cu mai mari puteri ca înainte chemarea ceasului de față de a întări România pe calea culturală.

La acel ospăț al culturii, au și luat parte foarte mulți înfățișători ai culturii: 160 de profesori universitari, peste 700 de profesori secundari și ca la 1600 de învățători și institutori. Dintre persoanele bisericești, au luptat parte: Păr. Arhimandrit *Vasile Stan*, directorul Școlii Normale din Sibiu, Părinții Dr. *I. Mihălcescu* și *I. Popescu-Malăești*, profesori la teologia noastră din București; Păr. *D. Popescu-Moșoaia*, fost director al seminariilor *Central* și *Nifon* din București, care a binecuvântat masa; Păr. *Petre Partenie*, directorul seminarului *Central* și alții.

Ateneu popular înființat de un protopop.

În legătură cu toată această roire pentru sporirea și sădirea învățaturii, pomenim cu plăcere de un fapt de care aflăm din ziarul *Opinia* din Iași (1 Martie a. c.) anume că parohul bisericii *Sf. Haralambie* din acel oraș, care e Părintele *I. Niculea*, protopopul orașului Iași, ajutat de comitetul său parohial, a urzit un ateneu popular în mahalua *Sărării* și a *Țicăului* din capitala Moldovei, adică tocmai în laturea în care s'a aflat locuința („bojdeuca“) scriitorului Creangă.

Iașul avea un ateneu, cel din Tătărași, căruia i-a mers numele până departe-depart, pentru lucrarea sa culturală răspândită și aiurea, nu numai în orașul de locuință. Acum Iașul va avea și al doilea ateneu, care, dacă va face măcar pe $\frac{1}{2}$ ce a făcut cel din Tătărași, încă va fi săvârșit o faptă însemnată. Pentru noi însă fapta îmbucurătoare este că aici avem a face cu o urzire bisericească, în frunte cu un preot. Să lăsăm însă să vorbească însuși ziarul din care luăm acestea:

„Inițiativa clădirii acestui ateneu se datorește vrednicului *Protoieru Niculea*, parohul Bisericii „Sf. Haralambie“ din acest cartier, care, secondat de comitetul parohial și Epitropii bisericii: *I. Tufescu*, *Th. Motăș*, și *Căpitan Dumbrăvescu*, a reușit, prin o stăruință lăudabilă, să obțină de la toți oamenii de bine, fără deosebire de partide, concursul moral și material al poporânilor din acest cartier și al autorităților din localitate. Părintele Niculea a reușit în acest an să adune pentru această operă culturală, frumoase fonduri cu care să înceapă în primăvară clădirea ateneului.

„În acest scop, d. *Ministru I. Petrovici* a dat un ajutor de 150.000 lei; d. *Trancu-Iași* 100.000 lei; d. *Goga* 80.000 lei; d. *Lupaș* 50.000 lei; *Banca Națională* 60.000 lei; d. *Meissner* 15.000 lei, mărindu-se astfel considerabil fondul construcției.

„Ateneul preconizat de Păr. Niculea se va clădi în curtea bisericii „Sf. Haralambie“, după un plan frumos alcătuit de arhitectul comunei d. *Grumăzescu*, având în față o *monumentală clopotniță*, de care biserica „Sf. Haralambie“ are absolută necesitate“.

INTRU CINSTIREA MUZICEI BISERICESTI

Un concert întru pomenirea lui ANTON PANN

În mijlocul tuturor înjghebărilor pentru sărbătorirea maestrului muzical, care a fost *Beethoven*, dela moartea căruia s'au împlinit anul acesta 100 de ani, s'a ridicat un gând care a spus: să sărbătorim și noi, după puterile noastre modeste, și pe un bărbat care a fost lucrător de seamă pe ogorul muzicii noastre bisericești. Gândul acesta a fost al d-lui *I. Popescu-Pasărea*, cunoscutul profesor de muzică bisericească la seminariile noastre din București și bărbat în vie mișcare pentru apărarea și slujirea muzicii mângâietoare a Bisericii noastre. Împlinindu-se 100 de ani de când Anton Pann, compozitor de seamă în câmpul muzicii noastre bisericești, a pășit în societatea sa cu noile sale lucrări muzicale, d. Pasărea a întocmit o sărbătorire a sa. Ea s'a săvârșit la *Teatrul Liric* din București Joi, la 31 Martie, cuprinzând o conferință a d-lui Pasărea despre Anton Pann și opera lui și un concert cu bucăți din compozițiunile maestrului de odinioară. Despre felul vrednic cum s'a înfățișat acea sărbătorire, lăsăm să vorbească pe un bărbat din însăși tabăra culturii muzicale, care este d. *G. Breazul*, profesor de muzică la Seminarul „Central” din București. Iată ce scrie domnia sa în *Cuvântul* dela 4 Aprilie a. c.:

„Joi după prânz, sala Liricului căpătase un aspect neobișnuit. Un public rar întâlnit în sălile de concerte sau operă, cuvioase culioane, numeroase chelii și mulți tinerei, se îmbulzise la „Opera română”. Profesorul *Ion Popescu-Pasărea*, cel mai temeinic cunoscător al muzicii noastre bisericești și cel mai autentic descendent al vechilor și înțelepților dascăli de giubea, găsisse momentul nimerit, pentru a atrage luarea aminte asupra problemelor specialității sale și a folklorului muzical, în comemorarea a o sută de ani dela începerea activității de propagandă muzicală, de naționalizare a cântărilor bisericești și de strângere și tipărire a melodiilor religioase și profane desfășurată de *Anton Pann*. Pe lângă o minuțioasă și substanțială biografie a lui Anton Pann,

profesorul Popescu-Pasărea a ținut să demonstreze importanța capitală reprezentată în patrimoniul nostru cultural de disciplina pe care de 35 ani o profesează la cele două seminarii din București, și o slujește apoi, prin grai și scris, în toată întinderea românească. Esto incontestabil că, din figura impunătoare a lui Anton Pann, abia de s'a putut până azi înfățișa o fațetă, o latură numai, aceia a poetului popular. Pasărea este cel dintâi care schițează liniile amplei personalități artistice a lui Anton Pann, în care noi am fi ispitiți să cercetăm specifice trăsături de romantism în muzica noastră bisericească. Dar desigur, problema de căpetenie pe care o pune în discuție profesorul nostru, este acea a muzicii bisericești, a notațiunii ei și înrâurilor muzicii populare asupra celei bisericești și vice-versa. În definitiv, este problema cea mai actuală a muzicii noastre românești, văzută cu o neașteptată claritate de spiritul lui Anton Pann acum o sută de ani. Soluția dată de el, nu l'a legat decât pe el. Abia acum prindem de veste cât de imperative sunt pentru tendințele noastre de cultură, postulatele lui. Pentru satisfacerea lor însă, nu este de ajuns să fim inițiați sumar în metoda lui de lucru. Ci va trebui să cuprindem cât mai temeinic opera lui. Dar întreaga lui operă ca și monumentele noastre de muzică bisericească, absolut toate, nu cunosc altă posibilitate de semiografie de cât notațiunea bizantină. Și, de fapt, nu sunt fixate în scris de cât în semnele acestei semiografii, *neumele bizantine*. Iată, într'adevăr, o terra incognita, a cărei exploatare reclamă încordate străduinți din partea muzicologiei românești. Iar care, din punct de vedere practic, va trebui să creieze mijloace pentru pregătirea unui larg contingent de cunoscători și practicieni ai muzicii bisericești pentru necesitățile bisericilor, școlilor de specialitate, seminariile și școlile normale. Problema este așadar cu mult mai importantă de cât s'ar părea la prima vedere. Să mulțumim specialistului în materie, profesorului Ion Popescu-Pasărea, că sezisează autoritățile competente și pe învățații noștri pentru a se lua măsuri convenite în interesul intensificării și afirmării vieții noastre muzicale.

Numai o cultruă românească, numai o dezvoltare a sufletului național poate azvârli în imensa uzină a civilizației mondiale valori fecunde și unelte de progres. Nu putem aspira la universalitate, de cât străbătând căile românismului. Imitația sau copierea occidentului, nu va desvolta în noi spiritul creator adormit, nu vom descoperi și scoate la lumină geniul rasei, nu vom pune în valoare imensele tezaure morale care așteaptă de mii de ani revărsarea strălucirii lor, nu vom izbuti să sondăm adâncimi misterioase, să ne ridicăm pe culmi de cugetare, să cizelăm, să rafinăm și să smulgem armonii și nuanțe noi gamei atât de reduse a vieții.

Scriitorul **CORNELIU MOLDOVANU,**

în *Viitorul*, 14 Aprilie 1927.

EXTERNĂ

Congresul de Bizantinologie din Belgrad

Între 11 și 16 Aprilie c., se ține la Belgrad congresul de bizantinologie. Din România s'a dus acolo o delegațiune destul de numeroasă, compusă din d. *N. Iorga*, care este capul delegațiunii, însoțit de doamna Iorga și de fiica sa, apoi arhitectul *Sterie Becu*, profesorii *Constantinescu*, *D. Demetrescu*, Păr. Dr. *N. Popescu* al nostru, dela teologia noastră din București, *Suciu*, *Drăghiceanu*, secretarul Comisiunii Monumentelor istorice, și 18 tinere din școala de misionare a d-lui Iorga.

Aceștia au sosit în Belgrad Sâmbătă seara, 9 Aprilie c., la ceasurile 6, cu un vapor special. Ei au fost întâmpinați la scoborârea din vapor de d. Vulici, prezidentul Congresului, de personalul legațiunii române din Belgrad în frunte cu d-nași d. ministru *Emandi*, și de reprezentanții Universității din Belgrad, cari organizează acest congres. Seara au mai sosit din București cu trenul și alți membri ai delegațiunii românești.

În programul de primire al delegațiunii românești, este rânduită și o audiență la regele Alexandru, care a fost hotărâtă pentru ziua de 12 Aprilie la ceasurile 5 după amiază.

Afară de solia românească, a sosit nu mai puțin și solii străini. O telegramă cu data de 11 Aprilie c., a agenției *Rador*, care a eșit în toate ziarele noastre, spune că au mai sosit acolo profesorii francezi *Hau-mant*, *Millet*, *Breilles*, *Derbigny* directorul Institutului de studii Orientale din Roma, care e preot catolic. Ziarele îl scriu așa cum îi dăm numele mai sus după ele, deși noi îl știm că se scrie *d'Herbigny*.

Luni, în ziua de 11 Aprilie c., congresul s'a deschis fiind de față M. S. Regele Alexandru al Serbiei, Patriarhul Dimitrie, întregul guvern, membrii corpului diplomatic și înalți dregători din Biserică, oaste și ocârmuire.

Deschiderea congresului s'a făcut prin cuvântarea profesorului universitar din Belgrad d. *Radonjici*. După acesta, a luat cuvântul d. *N. Iorga*. Domnia sa a arătat însemnătatea culturii bizantine pentru tot ținutul Balcanilor și pentru Europa întreagă.

După d. Iorga, au vorbit, rând pe rând, înfățișătorii celorlalte State, care trimeseseră invitații lor la acest congres. A vorbit, de asemenea, Monseniorul *Darbius*, care a rostit cuvinte de mare laudă pentru Regele Alexandru. Maiestatea Sa a fost primit cu urale și încurajat cu multă dragoste și respect.

În ziua de 12, s'a dat la Palatul Regal un mare banchet în cinstea congresiștilor.

D. Iorga a fost în audiență la Rege.

Ce va mai urma pomenim în nr. viitor.

PORUNCĂ RIGUROASĂ PENTRU SĂPTĂMÂNA PATIMILOR ÎN GERMANIA

Ziarul *Osservatore Romano* din Roma, cu data de 10 Aprilie c., ne aduce știrea, după o telegramă din Berlin, cu data de 7 Aprilie c.

„Prezidentul poliției din Berlin, folosindu-se de dreptul său de a porunci pentru ținerea sărbătorilor, a luat măsurile următoare:

Joi, la 14 Aprilie, și Sâmbătă la 16¹⁾, nu sunt învoite în teatre, cinematografe, săli de concerte și în alte locuri de desfătare, decât numai reprezentanțiuni serioase.

Vineri, la 5 Aprilie, trebuie să se închidă, cu toată strășnicia toate localurile de acest fel.

Se vor putea învoi abateri numai pentru reprezentațiunile religioase de natură mistică în teatre, cum și pentru concertele numai de muzică religioasă, în institutele de artă, cari de obicei dau numai producțiuni de înaltă valoare artistică.

În cinematografe se vor putea da reprezentațiuni religioase sau mistice, dar numai după ceasurile 6 seara.

În birturi, cafenele și în toate celelalte locuri unde se vând băuturi spirtoase, e oprită orice fel de muzică, chiar și muzica serioasă. Sunt de asemenea oprite alergările, întrecerile în lupte, cum și toate înjghebările de acest soi.

Aceste porunci sunt obligatoare pentru teatre, concerte și alte adăposturi private și privesc în ele și reprezentațiunile de orice soi.

Balurile publice sunt cu totul oprite, dela 10 ceasuri seara 14 Aprilie, până la Duminica din 17 Aprilie. În ziua de Vinerea patimilor, sunt oprite și balurile private.

La acestea, ziarul *Osservatore Romano*, care e organul Vaticanului în Roma, adaogă tânguiri care arată că, în însăși capitala catolicismului, lucrurile stau cu mult mai rău decât în Germania, unde stăpânirea ia asemenea măsuri:

„Nu putem decât să ne bucurăm în chipul cel mai viu pentru astfel de măsuri. Ar trebui ca folosul lor să fie recunoscut pretutindenea.

Cu toate acestea sunt încă mentalități cu adevărat ciudate, în necredința lor, față de măreția austeră pe care o ouprinde în sine vremea Patimei.

Și iată o pildă de ce ne e dat să citim într'un ziar din Roma de Mercuria trecută:

„Ziarul *Excelsior* va continua să ție în toate zilele, în ougerea acestei luni Aprilie, obișnuitele ceaiuri dansante și baluri de seară, care adună pe cel mai bun public din Roma. Cu deosebire sunt îmbrățișate seratele de gală de Vinerea, la care statornic vin organe ale autorității, doamne și tot ce Cetatea Eternă cuprinde mai boieresc. Serata din Vinerea viitoare (adică Vinerea Patimilor. — Nota traducătorului) se vestește că va fi mai atrăgătoare decât oricând, prin îngrămădirea unui public cu deosebire elegant.

„La toate acestea cântă Janz-Bandul *Excelsiorului*.

„Dar nu se cugetă că Cetatea Eternă, care adăpostește „tot ce este mai boieresc etc. etc“, este centrul religiunii aceluia întemeietor al ei, ale cărui nespuse pătimiri și moarte pe cruce se pomenesc în însăși aceste zile?“

Așa se plânge *Osservatore Romano*. Așa de puțin s'a putut creștina Cetatea Eternă, chiar la ea acasă, încât e dată ca pildă Germania!

1. Fiindcă acolo Săptămâna patimilor e anul acesta de la 10 la 17 Aprilie.

Stări și oamenii de azi din Biserica rusească

1. Mult am dorit să știm dacă oameni din Biserica rusească, pe care i-am cunoscut sau cu care am avut legături, mai sunt în viață. Dela preotul dela biserica rusească din București, care e rus de neam, am aflat, de pildă, despre Arhiepiscopul *Arsenie Stadnițki* al Novgorodului, că trăiește și se află în Siberia, trimes în surghiun de bolșevici.

Acest arhiepiscop a fost strâns legat de Biserica românească și a urmărit toate cele petrecute în sânul ei. E basarabean de obârșie și citea în limba românească. Dorea să aibă cărți în limba noastră. Se spunea că e din mamă româncă. Preoții basarabeni știu bine despre el. Nouă ne vorbea amănunțit despre el răposatul *Gheorghe Samureanu*, fost traducător din limbile slave la Ministeriul de Externe din București, care avea apropiate legături cu multe persoane din Biserica rusească.

Arsenie Stadnițki se ocupa de studii istorice. A scris despre istoria bisericească a României, cu care și-a și luat titlul de doctor în istoria bisericească.

Scritorul acestor rânduri a avut schimb de scrisori cu el, pe când era preot la Baden-Baden. Ne cerea să-i trimitem cărți de predici în limba nemțească, pe care arhiepiscopul o citea.

Legătura am început-o dela un articol al său din revista *Țercovndi Viestnic*, despre răposatul *Gheorghe Samureanu*, la moartea sa, pe care noi l-am tipărit apoi pe românește în *Viitorul* d-lui *Dr. D. Boroianu* prin 1905. Dela acest articol, am început legătura cu arhiepiscopul pe care am ținut-o prin scrisori multă vreme.

Prinsese legături și cu Mitropolitul *Atanasie* și unele scrisori le alcătuiam eu, în numele Mitropolitului, ca să țin legătura între amândoi. Aceasta era pe când Mitropolitul *Atanasie* se suise pe scaunul Mitropoliei din București și mă însărcinase pe mine să-i țin unele legături cu lumea de peste graniță.

Intr'o vreme am găsit la anticari un Nou Testament rusec cu câteva rânduri scrise de mână de Arhiepiscopul *Arsenie* către *Gh. Samureanu*. Cartea era, fără îndoială, din biblioteca lui *Samureanu* și ajunsese la anticari, cum am arătat în numărul trecut al acestei reviste, că multe cărți din biblioteci bisericești ajung la anticari. Am încă acest Nou Testament undeva prin cărțile mele.

În 1917, în timpul războiului, când o solie românească s'a dus la Moscva, la marele Sinod al Bisericii rusești după căderea țarului, la care Sinod s'a ales Patriarhul *Tihon*, *Arsenie Stadnițki* era acolo și a salutată într'un discurs solia românească înaintea Sinodului. I-a răspuns capul soliei noastre, care era Prea Sf. *Nicodem*, petrecător azi la Mănăstirea Neamțului. Era chiar între cei cu sorți de a fi ales patriarh, după cum ne spunea *P. S. Nicodem*. Aceasta era cu puțină vreme înainte de a izbucni revoluțiunea. Solia românească a plecat chiar când începuseră oarecare semne de neliniște și, dacă mai întârzia, cine știe cum se mai putea întoarce în țară!

Acestea erau știrile noastre despre *Arsenie Stadnițki*, până în clipa de azi, iar acum preotul rus pomenit ne spune ca arhiepiscopul trăiește. Dumnezeu să-l ție sănătos până la vremuri mai bune și să-l păstreze pentru Sfânta Sa Biserică, mântuit și din ghiarele călailor de azi ai bolșevismului.

2. Altă persoană de care doream să știm ceva era Arhiepiscopul *Evdochim*, care a fost în București în 1915. A venit în casa mea, a vizitat Seminariul Central. Era un bărbat înalt și înfățișător, care vorbea frumos franțuzește și englezește. Era trimis ca arhiepiscop rus în America. Luase drumul Salonicului fiindcă atunci era război și a trecut prin București. Bulgaria nu intrase încă în foc și era chip de trecut pe acel drum. A fost câțva vreme în America, în fruntea Bisericii rusești de acolo. Când a plecat din București, eu i-am eșit înainte la gara Filaret și l-am salutată.

Acum ce ne spune preotul rus din București? Că acel Arhiepiscop *Evdochim* este capul Bisericii din Rusia zise „Biserica vie“. Mare mirare pe noi, căci de așa zisa „Biserica vie“ știam prea bine și citeam despre un *Evdochim* care se află în sânul ei, dar de unde să știm că e însuși acela care a fost în București și pe care l-am cunoscut noi! Nu ne pare bine că aflăm aceasta, fiindcă Biserica vie e acum în Rusia Biserica duhonică, care e protivnică Bisericii cărmuite de răposatul Patriarh *Tihon* și care înfățișă șirul cel sănătos și cel mai mare al Bisericii rusești.

3. Mai știm pe un arhieru rus: pe *Vladimir Puteata*, care a fost în București la sfințirea bisericii rusești în 1909. Am slujit atunci împreună cu el și cu răposatul *Păr. C. Nazarie* la sfințirea acelei biserici. Fusese ofițer de cavalerie. Era din societatea înaltă din Rusia. A fost însă în audiență la Regele *Carol* și, cu prilejul unei serbări, când Regele *Carol* a fost la Mitropolie, a spus în palatul Mitropolitan, în fața Mitropolitului *Atanasie*, că a primit vizita Arhierelui *Vladimir*, care a fost ofițer de cavalerie.

Unde e acum acel arhieru?

Noi auzisem că a fost împușcat de bolșevici, după ce acest *Vladimir* trecuse de partea lor. Preotul rus ne întărește și el ce auzisem de aiurea că, în adevăr, a fost împușcat și că de asemenea a fost împușcat fostul diacon al bisericii rusești, un bărbat gros, pe care l-am cunoscut și care minuna auzul Românilor, la tedeumurile dela biserica rusească, cu glasul lui de uimitor bas.

Acestea le spunem după arătările preotului rus, iar acum, după alte izvoare venim cu alte știri. Ele se află cuprinse în organul bisericesc al Mitropoliei rusești a Varșoviei, *Voscresnoie Citenie*, care este în măsură de a ști mai mult ca noi despre ce se petrece în Rusia și care scrie de curând lucruri foarte dureroase. Iată, de pildă, știri despre stările neliniștitoare de acolo:

Cu toții știm că, în vremea alegerii patriarhului bisericii rusești, în 1917, cele mai multe voturi au fost dobândite, nu de *Tihon*, ci de prezidentul de azi al Soborului arhieresc din străinătate, Mitropolitul *Antonie*.

„Noi nu știm din ce pricină Soborul dela Moscova din 1917 a primit tragerea la sorți, neprevăzută de canoane și necunoscută în practica bisericească.

După convingerea noastră tare, Mitropolitul Antonie este singurul Patriarh încă din 1917.

Astăzi, având în vedere starea catastrofală a bisericii rusești, greșala canonică trebniește reparată, recunoscând dreptul de patriarh aceluia, căruia aceste drepturi i se cuvin, pe temelul alegerii canonice, adică mitropolitului Antonie, care a fost legal ales.

După cum organul Bisericii rusești din Polonia crede, nu ar fi chip să vedem liniște în Biserica rusească decât numai prin recunoașterea Mitropolitului Antonie în scaunul de Patriarh. Prin această recunoaștere, s'ar desființa pricinile dezbinării, care a fost stârnită tocmai de neorânduiala alegerii Patriarhului rus.

Mitropolitul Antonie trăiește acum la Carlovăț, în Serbia, și a fost în București la investitura Patriarhului nostru.

Osândirea înjghebării „Action Francaise” din Paris

Rând pe rând, atâtea întocmiri, care se ivesc în sânul Bisericii catolice, cu gândul de a sluji scopurile Bisericii și mărturisindu-se zgomotos ca atare, dela o vreme cad totuși sub osânda cârmuirii dela Vatican. Se vede că oamenii, simțind cu timpul că puterea lor crește, că în sânul întocmirii lor se dezvoltă o viață proprie, care-și are însemnătate și în ea însăși; de aici urmând apoi că orice viață proprie are în sine și năzuința după mișcare mai slobodă și hotărâre de sine, poate că din pricina aceasta, asemenea întocmiri sunt, de multe ori, o amenințare viitoare și o primejdie și, de aceia, bine primite la început, încep a se ridica bănuiele asupra lor și, dela o vreme, trebuiesc mărginite în puțința lor de a ajunge prea neatârdate.

Așa se vede că stă lucrul și cu organizarea numită *Action Francaise* din Paris, căci se întâmplă și cu ea ce s'a mai întâmplat cu altele, precum cu mișcarea „Sillon”-ului, de acum vreo 20 de ani, când, cu toată ținuta deplin catolică și inimoasă a cârmuitorilor *sillonisti*, fruntaș fiind *Marc Sanguier*, mișcarea lui tot a fost osândită.

Tot așa acum a fost osândită în Roma mișcarea catolică franceză *Action Francaise*. La sfârșitul anului trecut, Papa a venit cu această osândire, iar de atunci până acum, ziarele și revistele catolice tot discută această chestiune. Osânda a stârnit vâlvă și amărăciune, care nu s'au potolit nici până azi.

Și de o parte și de alta, fiecare caută să-și dea îndreptățire pentru partea lui. Cei dela *Action Francaise* spun că, făcând aceasta, Papa își urmărește treburile lui politice în Europa, că, de fapt, el se arată priincios intereselor Germaniei împotriva Franciei. De oarece *Action Francaise* înfățișează o mișcare patriotică franceză, care stă împotriva încovoierii Franciei față de Germania, trebuia osândită mișcarea franceză, pentruca ea nu mai aibă autoritate și guvernul francez de azi

să fie ușurat în acțiunea lui de apropiere față de Germania, ceiace de fapt însă este o scoborâre a Franciei în fața Germaniei. Prin urmare *Action Francaise* era organul care ținea steagul demnității franceze și trâmbița de strigare a drepturilor ei, și de aceia ea e osândită, pentruca ea să nu mai poată avea răsunet și să nu poată împedea politica de îngenunchiare a Franciei împotriva Germaniei. Dacă nunțiul papal din Paris, Mons. *Maglione*, a adus așa de mari laude actualei politici franceze în cuvântarea sa de Anul Nou înaintea Preșidentului Franciei în Paris, a fost numai chestiunea politică de a favoriza politica de plecare în fața Germaniei, pe care o întocmire ca *Action Francaise* n'o admitea.

Aceasta e teza celor dela *Action Française*. Așa o înfățișează și la noi un admirator al acelei mișcări, redactorul *Pamfil Șeicaru*, într'un lung articol despre această chestiune în ziarul *Cuvântul* diu 17 Ianuarie a. c.

Totuși e greu de crezut că lucrurile pot fi așa. Mai întâi, mișcarea începe a stârni împotriva ei pe înșiși episcopii franceji, despre care greu se poate spune că vor să ajute interesele nemțești sau politica guvernului de a-și mai slăbi dârjenia sa față de Nemți. Adevărul este că Papa nu s'a mișcat și nu a venit cu cuvânt de osândă, până ce nu a fost stârnit de scrisorile mai multor episcopi, care s'au plâns de atitudinea tot mai neatârdată a celor dela *Action Francaise* și care voiau să cârmuiască interesele catolice din punctul lor de vedere. Mișcarea prinsese în cercurile mirenilor și atunci episcopii începeau să se vadă amenințați de a-și perde din puterea lor cârmuitoare.

Noi credem că mai de grabă aici este cheia osândeii. Biserica Romei nu poate suferi nicio mișcare cu năzuința de a însemna ceva prin propria ei cârmuire, ci căutând totdeauna să-și ia porunca dela organele clerului.

Cei dela *Action Francaise* ziceau, ce e drept, că ei vor să slujească Francia prin Biserica Romei, că ei nu înțeleg o Francie fără disciplina sufletească prin catolicism, că sufletul francez nu poate fi cârmuit decât de credința catolică și că politica țării trebuie să se orienteze după aceasta; dar o astfel de cârmuire și infiltrațiune catolică ei vroiau s'o facă după chibzuiala lor. Cum s'ar zice: Papa la biserică, noi la politică. În politică ținem seamă de Biserică, dar o ducem noi Nouă ne trebuie Biserica, dar în politică nu voim să fim organele administrațiunii catolice, ci numai ale doctrinei și disciplinei sociale a catolicismului.

Al doilea, abia osândită mișcarea, o mulțime de societăți catolice s'au declarat de partea Papii. Bărbați de seamă în sânul catolicismului francez, cum e de pildă Generalul *Castelnau*, cu societatea cârmuită de el *Fédération Nationale Catholique*, s'au rostit de partea Papii. Societăți de mari doamne franceze, de asemenea. Se poate admite că aceștia ar face-o pentru a favoriza o politică de încovoierie față de Germania?

Deci nu credem că poate fi pricina arătată de d. Șeicaru, ci mai degrabă ceiace a fost totdeauna în

sânul catolicismului: Nicio organizare prea slobodă și prea de capul ei, care să socotească, dela o vreme, că poate cârmui pe bani proprii. Nu; puterea de stăpânire a Bisericii și năzuința ei de centralizare nu poate îngădui puteri care să ia numai o latură a Bisericii, iar pentru rest să se scutească de ea.

Credem că e o afirmare de autoritate a Romei față de un organ care vrea și el să aibă autoritatea lui. Mai întâi episcopii au început să se simtă stingheriți de cineva care vrea să poruncească și el, iar împreună cu episcopii, și Papa.

Dar Papa ce spune în osânda sa?

Firește că nu spune ce spunem noi aici. El zice că cei dela *Action Francaise* au spus totdeauna că nu are însemnătate ce cred ei în materie de dogmă religioasă, că *Charles Maurras*, care e cârmuitorul organizării dela *Action Francaise* a spus totdeauna că el nu crede în dogme, dar prețuiește Biserica Romei pentru însemnătatea ei socială, fiindcă această aduce o disciplină și o cuviință în viață, pe care o politică înțeleaptă trebuie s'o prețuiască și s'o folosească. Deci sprijină catolicismul în politică din pricina aceasta, nu împărțind crezul lui religios.

Papa vine și spune însă: Nu te primesc cu această mărturisire. E mai întâi credința și apoi politica. Eu nu vreau să mă prețuiești pentru folosul pe care îl ai dela mine, ci pentru adevărul care e în mine. Politica e răsunetul practic al credinței. Deci trebuie să mărturisești crezul meu, pentruca să poți apoi duce politica

mea. Cerul cârmuiește pământul, nu dimpotrivă. Do aceia eu te osândesc, fiindcă dumneata ai politica drept nerv principal de lucrare, iar religiunea îți este numai unealtă spre politică.

Așa îndreptățește fapta Papii revista iezuită din Roma *la Civiltà Cattolica* în numărul ei dela 5 Martie c.

Să zicem că e așa. Ca îndreptățire, e bună. Dar vezi că aici vine o parte din dreptatea d-lui Șeicaru. Cârmuirea Vaticanului s'a învoit foarte bine o bucată de vreme cu *Action Francaise*. De ce nu i-a pus mâna în gât dela început?

D. Șeicaru arată o mulțime de documente în lungul său articol despre simpatia organelor catolicismului față de *Action Francaise*. De ce atunci nu se gândeau la osândă?

Răspundem noi: Pe atunci era mai la început și mai puțin primejdioasă. Puterea ei a crescut. Episcopatul și Papa nu puteau suferi o putere nouă pe lângă a lor, putere care ar fi putut zice altfel decât ei.

Asta credem noi, că e pricina osândeii. E alergarea după putere.

Revistă creștinească pentru Evrei. — Revista *Zions Freund* (Prietenul Sionului), care propagă creștinismul printre Evrei în Germania, se tipărește în 40.000 de exemplare, afară alte numere care se tipăresc în limba daneză și tornează o edițiune aparte.

Arhim. SCRIBAN

CARTI, REVISTE, ZIARE

PRINCIPII ȘI INFĂPTUIRI din Eparhia Râmnicului - Noului - Severin; și lucrările din două sesiuni ale Adunării Eparhiale, lucrare întocmită de Episcopul Vartolomei al Râmnicului, Pr. I. Tomescu, Pr. F. Mihăescu și d. N. Cernăianu. Volum în 8, de 186 pagini, cu copertă îmbodobită, tipărit de *Institutul de editură creștină al Sfintei Episcopii a Râmnicului*, ca nr. 7 al tipăriturilor sale. București 1927. Prețul 40 de lei.

În biserică noastră, este cineva căruia i se zice «Neodihnitul». Este I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu, căruia, aruncându-i aceasta ca o ocară, așa îi zic uniații dela Blaj, că nu ar mai avea astâmpăr în lupta împotriva lor. În chip întors, cu gând de bucurie și de vie cunoaștere a muncii Episcopului Vartolomei, socotim și noi că putem pecetlui cu acest cuvânt ființa Prea Sfinției Sale: «Neodihnitul».

În adevăr, nu e prea mult de când Prea Sfințitul a tipărit un impunător volum, gros de patru degete, în care ne destăinuia munca de organizare și de semănare dusă în eparhia Râmnicului timp de patru ani de zile. Noi am vorbit la vreme de acea lucrare, fără încă a fi putut scrie despre ea și pentru străinătate,

cum ne era gândul și cum tot nădăjduim că vom putea face.

Iată că acum ne trezim cu un volum, care vine și ne arate ce s'a lucrat de acolo înainte. Oh! Episcopul Vartolomei nu s'a culcat pe un rod frumos ci pe un pat de trandafiri, cu care să poată spună oricui ce a lucrat și să socotească de acolo înainte că ar pe ce se sprijini și să se măgulească cu gândul tăcu că nu mai are nevoie de a se strădui pe viitor. Dimpotrivă, tot trecutul toată munca e cu atât mai mul bold de a o duce înainte. Căci dacă o iubești, ea n poate avea margini.

Așa și Vlădica Vartolomei, nu stă pe loc, ci ca u *neodihnit*, a venit acum cu acest al doilea volum, când mulți nu-l vor fi citit nici pe cel dintâi.

Cu Prea Sf. Vartolomei se întâmplă lucrurile de douădoazele de cum se întâmplă cu mulți oameni care ajur într'o treaptă înaltă. Se face de atâtea ori constatar că, de pildă, cutare a fost de deosebită hărnic până într'o vreme, până a ajuns, iar după aceea s lăsat pe tânjală și nu s'a mai străduit. Iată că nu es așa cu Vlădica Râmnicului Vartolomei. De ce merge de ce își ia vânt mai aprig și se revarsă într'o mun

pe care o privim ca o noutate și ca o mare chezășie de întărire și viață pentru Biserica noastră. Organizarea așa de originală, pe care a dat-o eparhiei, merge înainte, în toate lucrările ei, împărțite pe atâtea ramuri. În cartea pe care ne-o înfățișează, noi suntem marturi la înaintarea fără oprire a acestei munci, pentru că, în felurite rapoarte și procese-verbale, vedem înșirată povestirea despre atâtea și atâtea laturi ale vieții eparhiale, care și-au desfășurat viața lor sub cârmuirea organelor puse în chemări croite de gândirea spornică a Vlădicăi Vartolomei. Toate cele 3 ramuri din întocmirea dată eparhiei de Prea Sf. Vartolomei: culturală, economică și administrativă își arată, prin referenții lor, ce au lucrat în curgerea anului 1925. Prin urmare avem a face cu activitatea eparhială dintr'un an de zile. Cine citește cele trei rapoarte, își poate face o părere cât de adânc a răzbătut această hărnicie și până la ce amănunte a ajuns să se întocmească această muncă de cârmuire. Sunt foarte multe lucruri care se află din citirea lor.

Mai înainte de acestea însă, se pot citi cuvântări de seamă ale Prea Sfințitului Vartolomei, rostite, una în Senat, la discuțiunea mesagiului din 1926, iar altele două la deschiderea celor două adunări eparhiale din Oltenia, în 1925 și 1926.

Acestea, împreună cu rapoartele care le urmează, alcătuiesc două capitule ale cărții. În al III-lea cap., se cuprind procesele-verbale ale adunărilor eparhiale și ale consiliului eparhial. În cap. IV, avem partea executivă, adică ce s'a făcut pentru aducerea la îndeplinire a hotărârilor luate în adunarea eparhială. În cap. V, avem o latură care este prin ea însăși o operă de creațiune: lucrul pornit în eparhie pentru ridicarea mănăstirilor și care merită o tratare deosebită. Iar în cap. VI, avem din nou o parte din lucrarea parlamentară a Prea Sfințitului Vartolomei. Abia deschizi pagina să urmărești de ce e vorba, și așa te fură, că nu mai lași cartea din mână — atât de însemnate sunt chestiunile pe care Prea Sf. Sa le-a adus în Senat. Și cartea pe care o cercetăm zice că aceia e „anunțarea“ interpelării Prea Sfințitului în Senatul țării, pe când ea e o deplină și temeinică interpelare, care arată câte chestiuni se pot aduce în acest înalt corp și cum P. S. Vartolomei le-a pus cu bărbăție, cu logică tare, cu documentare serioasă înaintea Senatului.

Dela început până la sfârșit luată cartea, ea e o frumoasă dovadă de ce se poate lucra în Biserică, de câte probleme se ridică și cum Prea Sfințitul Vartolomei le-a pus dârș și de multe le-a deslegat fericit sau cel puțin le-a îndrumat pe calea sănătoasă și bine chezășuită în viitor.

Citirea cărții te poartă în largul muncii duhovnicești și, urmărind-o astfel, te câștigă, te îmbărbătează, te simți mai legat de ea, o prețuiești mai viu și urezi în gând Vlădicăi să-l fie Dumnezeu mulți ani sănătos, pentruca să stea la postul său de muncă și îmbărbătare pentru ceice-l văd muncind.

Și acum, încheind, un cuvânt și pentru alții:

Prea Sf. Vartolomei și-a publicat volumul acesta încunjurat de prețioși și inimoși ajutători din cârmuirea eparhiei. Ce fericită înfățișare, când vezi pășind în largul lumii, cu dovada lucrului lor, pe părinte cu fiii, pe cârmuitor cu vâslași. E o pășire fericită, pe care eparhia Râmnicului a mai cunoscut-o prin alt vrednic ierarh, care a păstorit pe acel scaun dus de sfinți și de învățați.

Când cu expoziția din 1906, eparhia s'a mai înfățișat cu o mare lucrare: *Istoricul eparhiei Râmnicului*. Pe atunci păstorea alt neodihnit, Prea Sfințitul *Atanasie*, fostul Primat, care nici acum nu se odihnește la mănăstirea Cernica. Tot printr'un cârmuitor cu vâslași vrednici în jur, *) a eșit și acel volum de seamă, și noi, când vedem lucrarea încordată care se duce acum, ne aducem aminte de ce a fost mai înainte și zicem: fericită administrație, când firul muncii merge depănat înainte de mâni vânjoase.

Aceasta e partea neodihniților, și ei, făcând așa, duc bine înainte corabia țării și a Bisericii și noi nu putem decât să ne simțim fericiți că Dumnezeu ne-a dăruit cu astfel de neodihniți, care sunt pavăza în fața furtunilor și neclintirea din drumul sigur în zările viitorului.

Deci nu va mai trece multă vreme și iar ne vom trezi cu alte roade ale Vlădicăi Vartolomei. Așa e cu neamul neodihniților și fericită Biserica noastră, dacă-i are..

A. S.

P. Nilkes, CATECHISMUL NECREDINCIOSULUI, Traducere și complectare de Arhim. GALACȚION CORDUN și Econom stravrofor I. ȚINCOCA.—Tânăra noastră literatură bisericească se simte de un gol: scrierile apologetice. Autorii cărților didactice religioase, părinții și scriitorii bisericești români, au dezvoltat diferite genuri de știință teologică: exegetică, istorică, dogmatică și practică, între care aceasta din urmă, că cea mai ușoară, ocupă locul cel mai însemnat. Cărți de predici, broșuri cu conținut pastoral, istorisiri morale apar mereu și, spre necazul autorilor, nu se desfac cu aceiași ușurintă cu care se alcătuiesc. (În treacăt fie zis, nu-i tocmai ușor să înjghebezi o carte, dar tot mai lesne, e astăzi o lucrare cu conținut practic, decât una dintre celelalte disciplini teologice¹).

Genul apologetic însă este puțin cultivat. Broșuri mici pentru vânzarea lor repede s'au tipărit. Dar câte chestiuni se pot discuta în ele? Controversele de credință cer desbateri amănunțite și argumentări documentate, sprijinite pe idei și pe fapte. Cu tot avântul luat de preoți în apărarea ortodoxismului contra atacurilor sectelor

*) Unul a fost Păr. Econ. T. Bălășel, acel care are un art. în acest număr.

1. Ba e tot așa de grea o omiletică, precum e și o apologetică.
Nota A. S.

eretice, apărarea Divinității și a Creștinismului contra ateilor și necredincioșilor are nevoie încă de mulți luptători, aprigi și dibaci în arta scrișului și a cuvântului.

Scrierea de față îndeplinește acest scop. Cu ea se contribuie la micșorarea acestui gol, în domeniul traducerilor. Ea este o armă puternică în mâna oricărui preot, în apărarea religiei sale, a poporului său și în justificarea rolului său în societate.

Timpul de față, cu spoiala culturii multor neisprăviți, reclamă deprinderea preoților în mânăuirea mijloacelor apologetice. Prezența unui preot într'un cerc de laici, cu pretenții de cultură și, cele mai adesea ori, cu ură contra bisericeii, aduce întotdeauna în discuții chestii apologetice. Cunoașterea acestei cărți va folosi foarte mult pentru înfruntarea semi-doctorilor. Poporul de la țară, adânc credincios al bisericeii noastre, nici măcar nu se gândește să-și pună asemenea întrebări îndoielnice, socotite ca o blasfemie împotriva lui Dumnezeu. Păstorii noștri numai la auzul vreunei asemenea întrebări se cutremură, dar de cum să mai îndrăznească să discute chestiuni hotărâte și verificate. Nu tot așa cugetă și cei care au trecut ca frunza pe apă prin școlile secundare, deseori și prin universități.

Cartea de față răspunde cu convingere acestor nedumeriți, nu luând în răs știința, nici batjocorind pe capii ei, ci arătând părerile lor greșite în domenii care nu le aparțin, cum și contrazicerile între scrierile aceluiași autori sau între afirmațiile și faptele lor.

Atacurile, combătute în această scriere, nu sunt nouă pentru noi. Prin revistele bisericești, prin cursurile teologice, prin scrierile religioase și filozofice cetite de preoții cu conștiința misiunii lor, numele lui Haeckel, Renan, Strauss, Hartmann, Spinoza, Fichte, Kant și alții sunt cunoscute, aproape popularizate în mediul preoțesc cult. De ei s'a luat cunoștință în felurite ordine de idei, fie la ființa religiei, fie la teoriile despre Dumnezeirea lui Iisus Hristos, și ipotezele învierii, fie la autenticitatea evanghelilor. Sub forma dialogală în care se prezintă aici, sunt cel mai nimerit mod de expunere, mai plăcut de citit și mai ușor de reținut în memorie.

Problemele filozofice, ca doctrină metafizică, sunt grele de citit și mai grele de ținut minte. Iuțeala și nervozitatea se poticnesc de asemenea scrieri, ca necredincioșii de piatra din capul unghiului. Aici se cere răbdare, cugetare, seninătate sufletească și liniște, ca să profiți de pe urma muncii altora. Cei deprinși cu scrieri ușoare, cu răsfoiri de cărți, cu cetiri printre rânduri, cu ziare de informații, de critici personale și de uri ale unora contra altora, greu se vor împăca cu cetirea scrierilor apologetice.

Dar când aceste scrieri au rolul nodului gordian în activitatea noastră, trebuie să înfrângem cerbicia nerăbdărei și să plecăm grumazul la obișnuința cu cetirile de acest gen, pentru întărirea noastră în lupta contra neștiinței, a îndărătniciei și a răutății sufletului omenesc.

Cuprinsul ei.

Opera aceasta este împărțită în două părți: întâia tratează despre «Teism sau Ateism», iar a doua «Pentru Hristos sau împotriva lui Hristos».

Partea întâia împărțită în 6 sub-împărțiri, vorbește despre: religie, Dumnezeu și lumea, Ateismul, Materialismul, Pantéismul, însușirile și activitatea lui Dumnezeu, sufletul omenesc și un adaos. A doua parte, împărțită în 8 sub-împărțiri, tratează despre: religia revelației, taine, minuni, conceperea minunilor, principiile creștinismului, Divinitatea lui Hristos, creștinism și un adaos.

La sub-împărțirea religiei, combate părerile protivnice adevăratului ei înțeles și rol social. Asemenea și la a II și la III sub-împărțire. La a IV-a tratează, mai pe larg liberul arbitru și predestinația. La a V-a despre nemurire și voia liberă, la a VI-a șubrezenia științelor exacte, a scepticismului și liniștea necredincioșilor.

În partea a II, la sub-împărțirea I, se dovedește necesitatea religiei revelate. La a II se tratează coordonanța dogmelor cu legile gândirii omenești. La a III, îndărătnicia și reaua voință a oamenilor de știință de a crede în minuni, dovedite cu martori și fapte. La IV, se arată cum naturaliștii explică minunile prin magnetism, hipnotism, halucinație și nervozitate. La a V, se tratează despre autenticitatea evangheliilor. La a VI, se arată realitatea ființei pământești a lui Hristos și a Dumnezeirii Lui. Sub-împărțirea a VII arată superioritatea Creștinismului asupra celorlalte religii, iar în Adaos explicația naturală a minunilor și osândirea afirmațiilor greșite ale lui Renan, privitoare la Iisus și minunile Sale.

Chestiunile puse în discuție de autor, deși străin de țara noastră, sunt acele auzite și de noi, trâmbițate de neisprăviți pe la toate răspântiile. Religia este bună numai pentru poporul incult, datele religiei nu se împacă cu ale științei fiindcă ale religiei sunt false, științele naturale nu recunosc cauze supranaturale, omul se trage din maimuță, voia liberă e înșelare de sine, Hristos n'a trăit în realitate ca Dumnezeu pe pământ, ci ca om, dogmele sunt contra judecăței omului, minunile sunt scorniri grosolane, evangheliile sunt povești, creștinismul este un mozaic de credințe iudaice și păgâne, precum și alte rătăcirii ale minții omenești îngâmfate.

Din demonstrarea credințelor adevărate, se constată îndărătnicia, încăpățânarea acelor neisprăviți de a crede în adevărul revelat, cu toată

argumentarea științifică și cu realitatea faptelor, lucru atât de bine evidențiat de autor și atât de asemănător cu fanatismul sectanților, cărora, orice argument le-ai aduce, ei nu se leapădă de părerile lor, pentru nimic în lume. Dacă la aceștia din urmă fanatismul, o stare bolnăvicioasă a spiritelor, îi împiedecă să vadă lumina adevărului, apoi tot așa la atei și necredincioși, îngâmfarea și mândria a-tot-știutoarei lor culturi le întuneca mintea, ca să înțeleagă lucrurile cele mai ușoare de priceput, ale căror adevăruri au fost întărite de martori prezenți și aprobate de concluziile unei rațiuni sănătoase.

Adevărații oameni de știință și geniile omenirii nu s'au îndoit o clipă de adevărul descoperirilor divine, pe când aceștia nu pot da crezare niciunei afirmațiuni religioase, din mândrie uneori și din calcule de viață imorală.

Observații

Citarea feluriților autori străini dovedește cultura adâncă a autorului și familiarizarea lui cu scrierile lor. Sprijinirea argumentării cu datele istorice asupra unor personaje mari din omenire ușurează înțelesul și dă o notă plăcută cititului, întocmai ca ilustrațiile în învățământ.

Deși sunt capitole care se repetă, aceasta nu împușinează valoarea operei. Repetirea se face pentru lămurirea înțelesului, cum sunt învățăturile creștine ortodoxe despre predestinația și liberul arbitru, grele de înțeles prin însăși natura lor filozofică, care și într'un curs de morală ocupă un loc deosebit de întins.

Stilul este sombru, tonul autoritar. Nimic de prisos, nimic care să îngreuiască înțelesul expunerii. Stilul laconic ar spune prea puțin și ar da mai mult de gândit și aflat înțelesul. Fraza bombastică ar îngreui și șirul urmăririi ideilor. Mai puțin rol ar avea aici stilul înflorit; adevărurile religioase se impun prin tăria lor, nu prin podoabele de din afară. Rolul figurilor literare, atât de gustate, are mai multă căutare în toate celelalte genuri de scrieri. Aici comparațiile sunt cele mai bine venite și de aceasta s'a și servit autorul.

O lipsă care s'ar putea obiecta autorului, ar fi că el nu citează mai de loc scrierile din care aduce în discuție principiile de credință ale ateiilor, ci numai autorii. Un tratat științific nu se poate concepe fără observarea acestei regule de o importanță deosebită. Nu numai scrierea, ci și pagina, anul și locul tipăritului obișnuiesc alți autori să arate în operele lor, pentru urmărirea mai cu înlesnire a celor ce ar vroi să se convingă de adevărul afirmațiilor, după cum se manevrează de teologi citatele scripturistice.

N'ar fi fost lipsit de interes pentru biserică ca autorul să se fi scoborât din înălțimea dis-

cuțiilor «ex cathedra» și la formele cultului creștin ortodox, destul de criticate și atacate, cu scopul de a fi desființate, iar religia creștină redusă la o simplă palidă mângâiere la căpătâiul muribunzilor sau la o veștedă încurajare a nenorociților. Podoabele cultului religios creștin ortodox, cu mult superioare celorlalte confesiuni, ar fi meritat această atenție a autorului, pentru mai multa lor strălucire cum și pentru întărirea conștiinței religioase a celor slabi de îngeri, în această discuție. Combaterea adventismului a pricinuit și această desvoltare apologetică, justificate însă tot prin citate și fapte scripturistice, cum pretind sectanții. Purtătorii faclelor științelor pozitive nu se mulțămesc cu Scriptura în care nu cred, ci cu argumente raționale, științifice și fapte precise. De aceea răutatea omenească trebuie stânjenită pe toate cărările, ca să-i slăbească puterea ei distrugătoare a societății.

Traducătorilor nu putem să le aducem decât cuvinte de laudă, pentru ideia traducerei unei scrieri de o importanță așa de mare în misiunea preoțească și în literatura teologică, cum și pentru munca depusă la o asemenea lucrare. Limba curat românească întrebuițată dovedește silințele lor de a fi cât mai folositori cititorilor. Intregirile din comparații, cu exemple din istoria noastră, dau o notă originală lucrării, deși nu se obișnuiesc în traduceri, ci numai în adaptări sau în prelucrări. Subtitlul cărții «Traducere și complectare» se apropie de prelucrare, deși nu este una și aceeași.

Sunt autori cari, din ambiția păstrării neatînse a expunerii gândirii lor, ar socoti și lua drept o profanare a muncii și personalității lor, orice adăogire sau lăsare la o parte din opera lor de către traducători. Observațiile și părerile traducătorilor pot fi adăugate în josul paginei, cum le întâlnim și în lucrarea de față, afară de complectările din corpul lucrării, întrezărite și justificate după subiectul de pe coperta cărții.

Cetirea unei traduceri te face să te duci cu gândul la autor și la biografia lui. Cele mai multe traduceri au la început, în prefață, câteva date, fie cât de reduse, despre autor. Acestea sunt cartea lui de recomandare. Cetind scrierea, te gândești la persoana autorului, la mediul în care a trăit el, compari mediul lui cu al nostru și deduci unele concluzii privitoare la susținerile lui. Cine ascultă pe un autor nu se întreabă întâi cine vorbește?

Aici nu găsim nicio urmă de natura aceasta. La altă ediție, cred că se va ținea seama de acest amănunt psihologic și se va împlini lipsa.

Citirea acestei scrieri va folosi mult preoților, seminariștilor și studenților teologi și nu mă îndoiesc că o vor folosi cu mulți sorți de izbândă în greua lor misiune.

Pr. GH. VERȘESCU
Com. Tarcău, jud. Neamțu

Preotul *Iosif Trifa*, **INTRAȚI IN OASTEA DOMNULUI ISUS ! Chemări de luptă și de mântuire sufletească.** Sibiu 1927. Volum în format mare, 25 1/2 pe 18 1/2, 164 de pagini, cu foarte multe ilustrațiuni. Prețul 40 de lei.

De mult scrie Părintele Iosif Trifa din Sibiu. De mult prețuiesc scrierile sale, toate croite pe dâra practică a vieții, îndrumătoare pentru bunul trai al omului. A scris mai multe cărți cu bune culegeri din Sf. Scriptură, împodobite cu chipuri frumoase, așa de potrivite pentru vremea de azi, când suntem bântuiți de secte, care dau lupta cu noi tocmai pe terenul Scripturii; a scris cărți cu bune culegeri și povestiri; — dar niciodată nu mi s'a părut munca sa mai bună și mai prețioasă, ca prin cartea aceasta care se numește **INTRAȚI IN OASTEA DOMNULUI ISUS!** și prin cea de care vorbim mai la vale. Ele sunt unelte așa de priincioase pentru lucrul nostru cel creștinesc, așa de bune de folosit și pentru cei de sus și pentru cei de jos, încât trebuie făcută pentru ele o întinsă propagandă. Noi ne și apucăm de scris aici, după ce cu vorba am împânzit multă lume cu știrea despre ele până acum.

De cum am pus mâna pe aceste cărți, ni s'a părut ca un dar din cer. Nu putem mulțami în de ajuns Părintelui Trifa că ni le-a pus la îndemână. In vremea aceasta a Sfintelor Paști, ele sunt cea mai potrivită citire.

De cinci ani muncește Păr. Trifa la buna foaie săptămânală din Sibiu, care se numește **LUMINA SA-TELOR.** Prin ea mai întâi, și-a dus munca sa creștinească pe teren practic în acești câțiva ani, iar apoi a început, pe lângă foaie, și cu cărțile. Noi găsim că prin aceste două cărți din urmă, Sf. Sa și-a ajuns un punct de o înălțime care-l ridică la o mare vrednicie pe chestiunea îndrumărilor practice.

Cartea *Intrați în oastea Domnului Iisus!* e o adevărată descoperire. E o minune de ce poate face omul care se apucă de lucrul cel creștinesc.

Auzi! de când e atâta străduință în țara aceasta pentru a se stăvili beția, și nu s'a putut [dobândi nimic! Au fost discuțiuni, s'au ținut ședințe, congrese, comunicări, s'au scris cărți foarte însemnate, dar niciun bețiv nu s'a lăsat de beție pentru aceasta. Păr. Trifa însă a avut un duh atât de născocitor, încât a izdovit singur o întocmire care înseamnă, pentru stăvilirea beției, mai mult decât ce au făcut toți medicii în țara aceasta. E o mare dovadă de ce poate Biserica, și Păr. Trifa ridică cinstea noastră și drepturile noastre prin înjghebarea sa.

Noi am spus aceasta în conferință publică, la 2 Martie trecut, chiar medicilor în Cluj, care ne-au chemat la societatea *Astra* (secțiunea medicală) să ținem conferință despre *Religiunea și capitalul biologic național*, adică, mai pe românește, ce poate religiunea pentru apărarea sănătății Românului. Și am arătat atunci că preoții pot face, în unele chestiuni, mai mult decât medicii și, între altele, m'am slujit de munca Părintelui Trifa pentru a o pomeni și lauda înaintea celor de

față. Așa au luat cunoștință de aceste lucrări ale Sfinției Sale, căci eu am fost cel dintâi în Cluj care am cumpărat din cărțile sale acolo. Atunci s'au desfășurat pachetele sosite de la Sibiu. Deși eu le aveam la București, în Cluj însă nu apucaseră încă să fie înfățișate în librărie.

Dar ce este cartea aceasta?

Este mai întâi o carte de pietate. In aproape 50 de pagini dela început, se dau felurite învățături creștinești pentru sufletul omului, cu un simț de culegere a lor foarte vrednic de prețuit. E o carte în felul celei numite *Oglinda inimii omului*, de care am scris noi în tratatul publicat anul trecut în această revistă sub numele: *Literatura de pietate în limba românească*, dar mai împodobită, mai frumoasă și mai îmbolditoare pentru inima omului decât aceia. Cred că e înrăuită de acel fel de tipărituri, de care noi avem multă nevoie, și trebuie pomenită la catalogul lor, pentru această parte a sa. Dacă o aveam în mână când am scris tratatul acela, fără îndoială că o pomeneam și pe ea. Iar de va fi să scot tratatul și în carte deosebită, atunci nici vorbă că voi trece această carte a Părintelui Trifa între acele ale literaturii pioase, ca ținând un loc foarte de cinste între ele. Deci, din punctul acesta de vedere, când o asemenea literatură este de cea mai mare nevoie între noi, când inima se câștigă mai mult prin calea aceasta a cucerniciei decât prin cea a lucrării cu dovedirile reci ale minții, — ea este venită foarte la timp și e de strigat foarte viu în urechile preoților să se folosească de ea.

Dar ea nu e numai atâta. E mai mult de cât atâta. E tot ce s'a scris mai de folos în lupta împotriva beției. Medicii pot scrie lucruri mai cu temeuri științifice, dar nici pe departe nu pot înrâna beția cum e în stare mișcarea stărnită de Păr. Trifa. După foarte vrednicele cărțile ale Vlădicăi Nicodem în această privință (eșite din tipar 2—3 ani în urmă la Mănăstirea Neamțului, minunat de frumoasă în deosebi cea cu lupta împotriva beției în Suedia), Păr. Trifa duce mai departe acest fir în această carte. Vlădica Nicodem a arătat ce s'a putut și ce se poate face în România.

Cititorii să afle că Păr. Trifa a înființat o mare tovărășie, numită *Oastea Domnului*, în care până acum au intrat foarte mulți oameni. In fiecare județ se găsesc părtași de ai ei. Aceștia sunt oameni care s'au legat să nu se mai suduie (înjure), să nu mai fumeze, să nu mai bea.

Cartea aceasta este, în a doua parte a ei, tocmai o dare-de-seamă despre ce s'a putut face în țara românească cu această *Oaste a Domnului*. Este o mare și plină de nădejdi întocmire de luptă împotriva beției și cu bune urmări, pe care până acum n'a putut-o face niciun medic, n'au putut-o face ministerele, dar a putut-o face un preot! Nu li se dau preoților lefuri ca lumea, sunt puși în rândul celor mai de jos slujbași, și uite ce a fost în stare a face unul din ei în această țară!

In carte se găsesc scrisori de ale oamenilor care s'au lăsat de beție, mărturisiri mișcătoare, hotărâri

vitejești de a face altfel pe viitor, și nu numai făcute, ci și împlinite. Vezi pe oameni că li s'a limpezit mintea, că au pus și ei mâna pe condei, i-a prins iubirea de oameni, dorul de a lucra pentru alții, i-a năpădit simțul jertfei, plăcerea de a scăpa și pe alții de nenorocirea beției în care căzuseră ei. Vezi trecându-ți pe dinaintea chipuri de oameni care, dacă au scăpat de afumătura beției, mintea lor lucrează mai sprinten și mai voios. Punând mâna pe condei, nu sunt numai în stare să scrie Părintelui Trifa cuvinte de mulțămire pentru izbăvirea la care au ajuns, ci și a-și revărsa bucuria lor în stihuri bine alcătuite, prin care propoveduiesc și pentru alții această *Oaste a Domnului*. Guști ca o minune aceasta, cum mintea omului se înalță în cugețări vrednice, cum se face în stare a cuprinde probleme mărețe, numai prin faptul acesta, că a fost curățită prin pătrunderea aierului creștinesc.

O mare binefacere a săvârșit Păr. Trifa cu această carte. Ea este de încununat nu mai ca o carte bună din punctul de vedere al literaturii, ci ca o carte mântuitoare din vițiu, ca un arsenal împotriva păcatului. Eu cinstesc în ea și faptul acesta, pe care îl prețuiesc așa de mult, adică al rodului de literatură pioasă, în care aproape nu se mai scrie la noi. Păr. Trija scoate din nou la lumină un lucru uitat, dovadă cât de mult am sărăcit cu duhul.

Preoții, aflând de această carte, să știe că n'au mai bună unealtă de a-și apropria lumea de biserică, de a înfrânge pe mincinoșii de sectanți și de a stăvili beția. Când noi suntem chemați să lucrăm pe cât se poate mai mult în ramurile acestea, iată o armă de mână întâia, pe care trebuie s'o întrebuițăm în cea mai mare întindere. Nu se poate ca prin ea să nu se simtă în curând urmarea ei fericită în poporul nostru.

Felicităm pe Păr. Trifa pentru gândul frumos pe care l-a avut și-i urăm să ajungă foarte curând a fi încununat de Academia Română și de alte organe de prețuire publică, fiindcă o merită fără doar și poate.

Se poate cere la foaia *Lumina Satelor* în Sibiiu, strada Mitropoliei 30.

Pr. *Iosif Trija*, **PE URMELE MANTUITORULUI. Insemnări din călătoria la Ierusalim.** Sibiiu 1927. Volum de 240 de pagini, în format tot așa de mare ca cea de mai sus, tot cu multe chipuri. Prețul 70 de lei. Se poate găsi tot la *Lumina Stelelor* în Sibiiu.

Cartea aceasta cuprinde povestirea călătoriei Mitropolitului *Nicolae* din Sibiiu la Locurile Sfinte, în toamna anului 1925. Despre aceasta s'a mai scris, cărți vrednice și acelea, precum a Părintelui Dr. *Gr. Cristescu* din Sibiiu, cu podoabele de scris proprii autprului, cu graiul lui bogat; dar aceasta a Părintelui Trifa e scrisă cu meșteșugul său, cu mireazma pietății și răzbaterii în inima celor mărunți. Deci fiecare din aceste cărți e cu originalitatea ei.

Cine citește cartea aceasta simte inima topindu-i-se de dor către lucrurile Domnului. Dela sine i se desprind de pe buze cuvintele: *Cât sunt de iubite loca-*

șurile tale Doamne, dorește și se sfârșește sufletul meu spre curțile tale! Acum, la vremea Paștilor, e clipa de a fi îmbrățișată și gustată. Te simți în ea ca într'o grădină. Îți vine în față vântul răcirilor din plaiurile unde inima ta se întâlnește cu Dumnezeu.

Câtă înțelegere bogată capeți pentru viața creștină prin ea, cum simți că se topesc toate despărțirile care te țineau departe de Dumnezeu, câtă deschidere largă capeți înspre pajiștile Cărților sfinte, care-ți sunt povestite aci cu meșteșug, bucată cu bucată, puse în legătura cu locurile țării unde s'au petrecut, însoțite de zugrăviturile care ți le fac mai vii și mai gustate.

Deci, iubii cititori, nu treceți reci nici pe lângă această carte! E ce aveți mai bun de făcut în această vreme a sărbătorilor Domnului, a vă ținea de ea și a fi astfel mai în stare a lua parte la slujba Domnului și a o gusta mai bine.

Pentru aceia noi încheiem aici puținul din multul care se poate scrie despre ea și lăsăm mai bine ca fiecare să caute să adeverească prin el însuși că mare dreptate am avut când am scris acestea.

Față cu desesele încălcări asupra **odihnei duminicale**, ziarul **Viitorul** din 20 Martie a. c. publică hotărârea Conferenței internaționale a muncii, ținută la Geneva la 21 Octomvrie 1911. Ea sună astfel:

„Conferința generală recomandă, ca fiecare membru al organizației internaționale a muncii, să ia măsuri ca, în stabilimentele comerciale publice sau private, ori în dependențele lor, personalul să se poată bucura, în cursul fiecărei perioade de 7 zile, de un repaus cuprinzând cel puțin 24 de ore consecutive“.

„Conferința recomandă ca acest repaus să se acorde, pe cât posibil, în același timp, întregului personal al fiecărui stabiliment, și să fie fixat în zilele consacrate de tradiție sau de obiceiurile țării ori ale regiunii“

Criza librăriei. — Despre chestiunea care urmează noi am mai scris în numerele dela începutul acestui an, după datele pe care le-am găsit prin ziare și în care ni se destăinuiește că dorul de cultură nu stă prea bine în țara românească, anume că se citește puțin, mai puțin ca înainte de război; că librării nu pot vinde cărțile și că, dacă se caută ceva de citit, acestea sunt mai mult tipăriturile proaste, fără însemnătate culturală. Acum citim, în aceeași chestiune, un toileton cu aceleași constatări în ziarul **Viitorul** (20 Martie a. c.), iscălit de d. *Ion Zimbru*. Din condeiul său, citim numai rânduri care nu ne pot umplea de bucurie. Astfel ne spune:

„Adeseori citim în presă articole având ca titlu: „Ofensivă culturală“ sau „front cultural“. Toata bătălia însă se mărginește pe frontul alb al hârtiei impetrișate cu slove. În deosebi cartea, această unealtă vie a unității sufletești, elementul cel mai rapid și mai pătrunzător al propagandei românești până în cele mai depărtate colțuri ale patriei celei noi, *cartea românească* solie de erii dintre frați și frați, este cea mai osândită din stările actuale“.

Mai încolo, d. Zimbru ne destăinuiește că librăriile editoare nu se mai prind la tipărire de cărți literare, ci se țin mai mult cu tipări de lucrări oficiale. Deși populațiunea țării s'a îndoit, totuși nu vezi această creștere și în numărul cărților nouă care ies la iveală. Intr'un an de zile, se tipăresc mai puține volume decât în anii de înaintea lui 1914.

În România Veche, casa de editură „Minerva“ desfăcea cam 5000 de bucăți din scrierea unui autor. Mai mult de jumate din acestea treceau peste munți și se citeau acolo. „Negoțul de cărți literare căpătase atâta avânt, încât unii dintre scriitorii tineri ajunseseră să trăiască numai din venitul muncii lor, din atâta la sută pe care-l plătea editorul“.

Despre librăria Alcalay, ne spune că tipărea în fiecare săptămână câte 2—3 numere din „Biblioteca pentru toți“, iar fiecare număr în câte 20.000—30.000 de bucăți. Tot așa și casele de editură *Steinberg* și *Socec*, fără a mai pomeni de cele din provincie.

Dar acum? *Cultura Națională*, editură vrednică, în felul celor din apus și care a vărsat pe piața scrisului românesc mai multe sute de scrieri, acum stă și ea pe loc și nu mai tipărește. De ce?... Pentru că îți trebuie să bagi 1/2 de milion de lei ca să poți tipări o carte. Aceasta însă nu se poate desface în mai puțin de doi ani. Dar numai dobânda banilor închiși astfel se ridică la 200,000 de lei de volum. Atunci ce preț trebuie să pui, ca să poți stinge banii băgați astfel și să acoperi dobânzile, să câștige și editura și să poată plăti și pe autor?

De aceia, zic editorii, tipărim mai bine „liste de bucate și circulări oficiale, decât nuvele și poezii“.

Aceasta stare însă ar fi mai bună în cazul când vânzarea s'ar putea face mai iute, adică dacă vânzarea s'ar putea face mai ușor. Dar aceasta nu se întâmplă, din pricină că nu citește lumea. „Nu e o taină pentru nimeni, spune d. Zimbru, că în țara românească se citește din ce în ce mai puțin. Numărul ziarelor cotidiene și al cititorilor lor e mai mic astăzi decât era în România de dinainte de război“. Multe din ziarele de azi se tipăresc în mai puține foi decât înainte de război. Foile din provincie pier una câte una, iar dacă unele mai trăiesc, este numai prin sprijinul politic de care se folosesc.

Cu totul altfel la populațiunea neromânească. Trupele de teatru unguresc se înmulțesc an cu an. Ziarele sunt citite tot mai mult. Revistele literare și artistice sporesc, iar la ferestrele librăriilor vezi maldăre de cărți nouă. „Ofensiva lor culturală, de sigur însuflețită dela Budapesta, este o realitate, pe când sforțările noastre se mărginesc numai la enunțarea programelor de activitate și la unele campanii de presă“.

Din care pricină e așa?

Din pricină că, mai înainte de România Mare, Românii n'aveau loc în treburile Statului unguresc și se puteau ține de cultură și de negoțul cu materialul de cultură. Acum însă pe Români îi mănâncă politica. Au găsit loc de ocupațiune aci, iar Ungurii au rămas ei

slobozi să se ție de cultură. Noi nu mai avem vreme de citit, pe când ei sunt slobozi să citească.

Aceste dezvoltări și destăinuiri, d. Zimbru le încheie cu gânduri amărâte pentru noi, care sunt următoarele:

«Iată de ce vitrinele librăriilor maghiare gem de cărți, pe când ale noastre nu expun decât volume cu coșuri și site de soare, de acum patru sau cinci ani.

«Criza librăriei românești și criza cititorilor, sunt două simptome destul de îngrijitoare pentru viitorul culturii naționale. Problema este cu atât mai gravă, cu cât în lupta de consolidare internă ne găsim pe o treaptă vădită de inferioritate.

«În războiul tacit și pașnic dintre noi și minorități, suntem din ce în ce mai dezarmați, mai săraci în muniție sufletească. Nu vom isbuti să imprimăm culturii noastre o prioritate legitimă, câtă vreme nu vom ști să alimentăm eforturile și să aerisim atmosfera îmbăcsită de preocupările meschine ale unei vieți mediocre.

Datoria oficialității este să sară cât mai neîntârziat în sprijinul cărții și librăriei românești, acordându-i mijloace suficiente pentru a o salva dela pieire.

«Socot că trebuie instituită o casă specială de credit și importante capitaluri îndrumate prin făgașuri directe, pentru ajutorarea cărții și a scrisului românesc.

«De altminteri aiurea s'a înțeles necesitatea grabnică a rezolvirii crizei morale de după război, iar la Liga Națiunilor funcționează o secțiune pentru acordarea de credite muncii intelectuale și culturii oșebitelor state.»

Ce loc este în aceasta pentru oamenii Bisericii, de a-și pune silințele lor în lucru și a întrebuița scrisul bisericesc pentru propagandă! Căci, pe de altă parte, dacă alte scrieri sunt mai puțin căutate, poporul mai degrabă citește scrisul creștinesc.

Mireni despre ziarul unui preot. — Este la noi o revistă frumos tipărită, cu numele *Pagini agrare și sociale*, în care se tratează chestiuni de lucrarea pământului și ce facem să crească în el. Pe lângă aceasta, mai scrie câte ceva și în laturea socială.

În nr. din Ianuarie a. c., scrie câteva aprecieri despre ziarul *Libertatea* din Orăștie al Părintelui *Moța* și despre alte foi care se țin de ea. Iată cum revista numită apreciază foile Părintelui *Moța*:

„*Libertatea*“, bătrâna foaie a părintelui Ioan Moța, care a intrat în anul al XXV-lea, al ființei sale, continuă să apară, veșnic tânără, la Orăștie, în aprigă luptă de naționalism integral, mergând mână în mână cu cele două anexe ale ei: „*Foaia Interesantă*“ și *Plugarul luminat*“, adevărate tribune, dela înălțimea cărora se răspândește în popor o lumină caldă, părintească și apropiată de sufletul tuturor. Urându-le și mai departe viață lungă, simțim o adevărată mulțumire răsfoindu-le, atât pentru impetuoșitatea tonului cu care vorbesc, cât și pentru variația subiectelor pe cari le îmbrățișează.

Arhim. SCRIBAN

INSEMNA RI MARUNTE

Cât li se mai cer preoților! — Anul trecut am primit la redacție o poftire, ca să aducem la cunoștința preoților despre o nonă osteneală pe care, cine ar vrea, și-ar puteau-o lua asupra sa. E vorba de cultivarea plantelor medicinale, de care e plină țara noastră, care însă nu sunt încunjurate de oameni cu o deosebită grijă de a le avea, ci sunt culese la întâmplare, de unde le-a pus Dumnezeu să crească. De pildă mușețelul sau, cum îi zic Moldovenii: *romanța*, o caută omul pentru a o fierbe și a bea zebma, dar nimenea nu seamănă mușețel. Cu toate acestea sunt și ele o bogăție a noastră și cine s'ar ținea de ele, n'ar face un lucru zădarnic. Este bine să facem deprinderea publicului de a privi cu mai mare interes plantele tămăduitoare, a umbla să le căpătăm, nu numai la întâmplare, de pe câmpuri, ci a ne sili să le avem prin cultura noastră.

Dar cine să facă aceasta, când lumea nu e deprinsă? Să croiești un obicei nou?

N'ar fi rău. Dar tine s'o înceapă întâi?

Mai întâi, se înțelege, aceasta a fost o îndeletnicire pentru viața dela țară. Dar chiar și între cei dela țară, cine mai întâi să se apuce de un astfel de lucru? Oamenii an să-l privească drept ceva prea mărunț, care nu e pentru ei. Când au ei de făcut marea plugărie a câmpului, n'au să se ție ei de niște buruieni!

Mai degrabă parcă ar fi să ai trecere pe lângă gospodine și să le îndupleci a da o întindere oarecare buruienilor de leac. Dar până să le îndupleci pe ele, trebuie altcineva să se apuce de aceasta, sub ochii lor, ca să vadă și ele.

Cu aceasta vii la oamenii de cultură ai satului, care sunt preotul și învățătorul. Iată deci că, fiind vorba de o asemenea trebuință culturală, fiindcă se înțelege, numai un gând al culturii te poate îndrepta spre o asemenea năzuință cineva s'a gândit să îndrepte către preoți glasul său, pentru a le cere să se înhame și la această muncă. Și fiindcă nu putea vorbi fiecărui preot în parte, s'a îndreptat către noi, ca să aducem la cunoștința preoților această chestiune.

Deci este vorba de o nouă muncă, pe care preoții trebuie să și-o ia asupra lor, după atâtea altele care li se cer. Din acest punct de vedere, ar fi să spunem: Bine ar fi, dar oare o mai putem lua și pe aceasta asupra noastră? Frumos este ca și preoții să se apuce de o astfel de osteneală și e o măgulire că, oridecâteori e vorba de o astfel de trebuințe culturale, gândul se îndreaptă către preot. Iar noi zicem: Bine,... ar fi o faptă care l-ar cinști mult pe preot, să se apuce de această osteneală de însemnătate doftoricească și apărătoare pentru sănătatea noastră. Deci noi ne-am bucura dacă preotul, sau măcar unii din ei, care pot, s'ar gândi și la acest lucru sau dacă măcar ar putea face ca familia lor să se ție și de aceasta. Ce bine i-ar sta cucoanei preotesei, dacă, în grădina ei, ar avea și astfel de saduri și dacă, în cămara ei, s'ar găsi și snopi și legături și semințe de buruieni de leac! Și ce vrednicie ar fi pentru casa preotului, dacă la dânsul ar veni oamenii să caute buruieni de leac ca la o farmacie! Și ce înrâurire frumoasă a preotului asupra satului ar fi, dacă acest obicei ar trece,

dela dânsul, și la oamenii din sat și dacă, dela o vreme, înseși farmaciile ar căuta la oameni astfel de leacuri și nu le-ar mai aduce pe multe din străinătate!

Pe lângă tămăduitor al sufletului, preotul ar păși și cu chestiunea de tămăduitor al trupului. Fără îndoială, aceasta, nu e o noutate. S'a mai spus aceasta, se spune seminariștilor și în studiile de pastorală la școală, s'a scris de atâtea ori și despre farmaciile parohiale. Dar până acum n'a fost vorba și de laturea aceasta, a buruienilor, și de trezirea interesului și pentru această nouă îndeletnicire, prin care ar putea începe preotul, ca de aicea să se întindă și asupra satului întreg.

Avem a face aci și cu o chestiune de economie națională și cu una de cultură în genere și cu una pastorală pentru preot.

Noi deși știm că aceasta e o muncă nouă pentru preotul nostru, privim însă chestiunea cu plăcere și zicem că cine poate și are vreme s'o facă, el sau casa lui, s'o facă, fiindcă lucrul e vrednic în sine și aduce cinste Bisericii în care se vor găsi preoți care să se ție și de astfel de muncă.

Cel căruia i-a venit în minte să se îndrepte cu o asemenea poftire și către preoți este un agronom din *Soroca*, d. I. S. *Flexor*, bărbat cu publicațiuni și în limba franceză în astfel de chestiuni, alipit, prin specialitatea aceasta și pe lângă Ministerul Domeniilor și Agriculturii și căruia s' se pot cere în Basarabia tot felul de lămuriri. În Chișinău se tipărește o revistă cu numele de *Buletinul Agricol*, la care scrie d. Flexor. Aci se găsesc multe îndrumări și pe cine îl interesează chestiunea aceasta, în care noi ne-am simțit datori să scriem, se poate îndrepta fie către specialistul în asemenea materie, d. Flexor, fie către organul tipărit care e revista pomenită.

Iată acum și cuvintele d-lui Flexor, primite de noi anul trecut:

Despre foloasele cultivării și culesul plantelor medicinale.

Leagănul medicinei, din timpurile cele mai vechi, pe când încă nu existau nici medici, nici farmacii, erau numai mânăstirile, cu deosebire cele benedictine, în persoana pioșilor călugări (Alfano, Const. Africanus, Hildegarda, Albertus Magnes etc.), cari primii au cunoscut însușirile vindecătoare de boli a plantelor, mulțămită minții lor agere și cercetătoare în aflarea tainelor naturii, cercetându-le și utilizându-le pentru alinarea suferințelor omenești.

Amintirea acestor mari oameni a rămas vie până în zilele noastre, iar numele lor s'a întipărit în analele istoriei ca părinți ai medicinei contemporane.

Pe măsura dezvoltării culturii și a progresului, când știința cu pași gigantici a mers înainte spre propășire cucerind tot mai multe ramuri de dezvoltare, medicina populară, care era susținută numai de mijloace naturale, întrebuițând plantele pentru tratamente medicale, tot așa și ea a cedat prioritatea ei diferitelor invențiuni de natură chimică pentru extragerea medicamentelor și treptat a fost

inlocuită cu aceasta din urmă. Multe rețete vechi au fost date uitării, cu timpul au dispărut cunoșcătorii de ierburi și chiar denumirea însăși a lor.

Însă, în timpul marelui război sângeros, care a cuprins întreaga lume, când țările erau izolate una de alta și importul de medicamente a devenit imposibil, s'a produs un curent puternic pentru reîntoarcere la forțele naturale ale naturii și în toate țările acestea, ca după indemnul unei baghete magice, interesul pentru plantele medicinale deodată s'a renăscut și se menține și ține și până în prezent. La aceasta mai contribuie și scumpirea tot mai exclusivă a prețurilor medicamentelor.

Numai în țara noastră bogată în diferite plante medicinale ce cresc sub fombra salbatecă și, afară de aceasta, bucurându-se de condițiuni prielnice, pentru cultivarea multor din ele aproape nimic nu se face. Deabia în timpul din urmă am reușit să se ridice interesul pentru această nouă ramură a gospodăriei rurale din partea Ministerului Agriculturii și Domeniilor. Fiind o ramură absolut nouă, ea merge foarte încet și trebuie să fie susținută de inițiativa și întreprinderea particulară.

Având în vedere cele arătate mai sus, îmi permit a mă adresa cu cea mai călduroasă rugămintă către prea cucernicii părinți, care să facă mici loturi experimentale pe lângă fiecare mănăstire, contribuind prin aceasta la ridicarea acestei industrii naționale, căreia se acordă prea puțină atențiune.

Trebue să mai observ tot aci că, aproape toate plantele care sunt medicinale, în același timp sunt și melifere *), fiind prin aceasta folositoare și pentru propășirea agriculturii, care mai are și cea mare importanță, ca din ceara produsă de albine, se fac lumânările pentru trebuințele bisericii.

Pentru orice fel de informațiuni, vă rog a vă adresa la I. S. Flexor, Agronom-Specialist în plante medicinale Sorocea, Basarabia.

Statistica mâncării și băuturii în România.—

Mai firese și mai folositor ar fi ca mai mult să se mănânce decât să se bea, fiindcă mâncarea hrănește, pe când băutura (bine înțeles, băuturile spirtoase, că de ele e vorba) strică. Iată însă ce aflăm în această privință:

Ministerul plugăriei din țara românească a făcut socoteala câte vite s'au tăiat la noi în 1926 și s'a aflat că au fost tăiate 1.150.000 de vite mari. Apoi iar s'a socotit că aceste vite au trebuit să dea cam 200 de milioane de kilograme de carne. Împărțind acum carnea aceasta pe numărul locuitorilor, ar veni cam 13 Kilog. de carne de cap de locuitor pe an.

În aceeași vreme, însă s'a făcut socoteală cât spirt dau fabricile noastre și s'a aflat că noi fabricăm atâta, că ar veni cam 29 Kilog. de spirt pe an pentru fiecare locuitor.

Vă să zică vedeți unde suntem: Băutura înghițită și de multe ori și otrăvită întrece mâncarea cu mai mult de două ori atâta.

*) Producătoare de miere.— Nota Arhim. Scriban.

Față de aceasta, bine spune foaia *Plugarul Luminat* (7 Aprilie c.) de peste munți (Orăștie):

„Deci și aci se adevărește vorba veche, că la noi: *mân-carea e fudulie* (fală goală), *băutura e fruntea*“.

„Aliluia“ în Biserica noastră și la catolici.—

În ședința Camerei Deputaților de Duminică 10 Aprilie c., s'au certat doi deputați: d. n. *Magearu* și *Varlam*. Cel din urmă a strigat celui dintâi (după cum citim în *Adevărul* dela 12 Aprilie c.): „Vă vom cânta Aliluia“.

Ce înseamnă acest „aliluia“? E cântecul de moarte, fiindcă noi întuebuințăm mult cuvântul „aliluia“ la slujba morților, deși el e cuvânt de laudă pentru Dumnezeu. Pe de altă parte, în slujbele noastre, slujba lui „aliluia“ înseamnă slujba Postului celui Mare, adică tot a vremii de jale, față de slujba cu „Dumnezeu este Domnul“, care e slujba obișnuită de peste an.

Cu toate acestea însemnarea aceasta a lui „aliluia“ e cu totul dimpotrivă în Biserica Romei. Slujitorii ei pomenesc de „aliluia“ și-l întrebuițează tocmai în împrejurările mărețe, de tresăltare a inimii. Cântarea cu „aliluia“ înseamnă cântarea măreață din vremea marilor serbări. În predicile lor dela Pești te întâlnești cu o întrebuițare largă și de sărbătoare a cuvântului acesta, pe care-l pun ca o strigare măreață la așa prilejuri.

Cât de deosebit se croiesc obiceiurile la unii și la alții!

Se poate ca lovit să nu lovești?—

Ziarele ne aduc știrea că un profesor dela universitatea din Iași, d. *N. Șerban*, a lovit pe stradă pe un coleg al său, d. *G. Pascu*. Știrea spune, mai departe, că cel lovit n'a căutat să lovească și el, cum se întâmplă în astfel pe împrejurări, ci s'a mulțămît a biciui cu cuvântul pe celce l-a lovit.

Mulți spun că cuvintele Mântuitorului că *de te lovește cineva întoarce-i și cellalt obraz* nu se pot urma, ci, la lovitură, lovești și că deci creștinismul cere ceva cu neputință.

Dar ce este acest „a nu lovi“? Este tocmai stăpânirea mâniei, ferirea de a cădea din cârmuirea sufletului într'a trupului. Deci e mai vrednic ce spune și ce îndeamnă Mântuitorul. Iar dacă e vorba că aceasta nu ar fi cu putință, uite că se poate, cum am văzut în împrejurarea cu lovirea dela Iași. E mai bine să întrebuițezi arma sufletului față de vrăjmași, decât arma de o calitate mult mai slabă a pumnului.

Obârșia basmelor.—

E mult de când am scris noi în revista *Viitorul* a d-lui Dr. *Boroianu*, după izvoare italiene, despre studiul lui *Trombetti*, profesor la universitatea din Bolonia, Italia, ou privire la unitatea neamului omenesc pe temei de studii a limbilor omenirii. Acela a ajuns la încheierea ca toate limbile au o obârșie comună. Aceasta dă dreptate arătarilor Bibliei că toți oamenii sunt dintr'o singură păreche.

Dovedirea aceasta o găsim acum întărită și pe altă cale. Aceasta ne-o arată d. *N. Cartoian*, conferențiar universitar la facultatea de litere din București și fost profesor de limba română la Seminariul Central din București. Nu că d. Cartoian se ocupă de origina omului, ci domnia sa serie

despre obârşia basmelor şi arătând că toate au o obârşie comună. C'or fi ele din Australia, din Asia, din Europa, toate arată că pornesc din aceeaşi tulpină. Ce a dovedit Trombetti prin limbi, se dovedeşte la fel prin basme. Deci oamenii sunt fraţi şi pe calea aceasta. Toţi au acelaşi izvor. Asta e încheierea noastră din spusele d-lui Cartoian şi credem că nici d. Cartoian n'ar lepăda-o, fiindcă aici vin lucrurile. Deci, după ce-am spus acestea ca tâlcuire a noastră, să dăm acum desfăşurarea arătărilor d-lui Cârtoian despre basme.

Domnia sa a vorbit Duminică, la 3 Aprilie c., la liceul „Mihai-Viteazul” din Bucureşti, unde se ţin un şir de conferenţe. Sub titlul de „Păreri despre originea basmelor”, domnia sa a spus că cei dintâi oameni de ştiinţă cari au pus problema originii basmelor au fost fraţii *Grimm*. Surprinşi de asemănarea basmelor germane cu a celorlalte popoare europene, ei au emis teoria că basmele sunt sfărâmatuiri din vechile mitologii arice, care au fost apoi culese şi întreşesute cu concepţii nouă de închipuirile populare. Către jumătatea veacului trecut, descoperirea de basme dincolo de graniţa popoarelor arice, precum şi publicarea vechilor colecţii de basme indiene, înlesnesc teoria lui *Benfey*, după care basmele vin dintr'un centru comun: din vechea Indie budistă. Dar nici teoria lui *Benfey* nu durează mult, fiindcă s'au descoperit pe valea Nilului basme cu mult mai vechi decât cele din vechile colecţii de basme indiene, cum este de pildă basmul celor doi fraţi, scrise cu 1500 ani înainte de era creştină de scribul *Enana* pentru prinţul *Seti Mineftah*, nepotul lui Ramses II. De altă parte, cercetările etnografice, întreprinse asupra triburilor primitive din Australia şi Africa, scot la lumină credinţi şi concepţii asemănătoare cu acelea care se găsesc la baza elementelor fantastice din basmele popoarelor europene. Intemeindu-se pe aceste constatări în Anglia, *Tylor* şi mai ales *Andrew Lang* consideră basmele popoarelor europene ca fiind plămuite în timpuri preistorice, când strămoşii popoarelor europene se aflau şi ei pe aceeaşi treaptă de cultură primitivă. Elementele fantastice din basmele noastre sunt dar fosile, rămăşiţe, supravieţuiri din acea epocă de cultură primitivă. Cercetarea basmelor ne duce dar, după aceşti cercetători, în epoca naivă a copilăriei omenirii.

Din activitatea eparhială în Oltenia. [Pentru cântăreţii bisericeşti.

Prea Cucernice Părinte,

Pentru a promova starea de cultură, atât muzicală, cât şi religioasă şi de cunoştinţe generale a cantorilor bisericeşti, în aşa fel ca ei să poată deveni nu numai buni slujitori în Biserică, ci şi ajutători efectivi ai Preotului în opera culturală şi misionară din parohie, *potrivit hotărârilor luate unanim în consfătuirile celor 79 Prea-Cucernici Intâi-Stătători din Eparhie*, am dispus următoarele măsuri, care vor intra imediat în aplicare :

1. Se menţine dispoziţiunea, prin care toate centrele parohiale sunt obligate a da însărcinare unuia dintre Cucernicii Preoţi sau unuia dintre cantori, dotaţi cu talent şi

cunoştinţe muzicale, care să se ocupe cu organizarea corului centrului parohial respectiv. În acest scop, *stabilim obligaţiunea pentru toţi cantorii centrului*, de a se aduna, pentru repetiţii, regulat, în fiecare lună, în ajunul zilei de şedinţă a centrului respectiv, la ora 2 p. m., **cel mai târziu**, în chiar parohia unde urmează a se ţine a doua zi şedinţa centrului; cantorii locali, având îndatorirea să dea ospitalitate şi să îngrijească de găzduirea colegilor lor peste noapte.

2. În ziua fixată pentru repetiţie, în afară de diferitele exerciţii muzicale, Cucernicul Preot Dirijor sau şi un alt Cucernic Preot, delegat anume pentru aceasta de către Centrul parohial respectiv, pe termen de cel puţin doi ani, se va ocupa şi de instrucţiunea religioasă a cantorilor, predându-le cunoştinţele religioase elementare. În acest scop, Cucernicul preot-delegat va preda cantorilor, dând explicaţiunile necesare, rând pe rând, toate lecţiunile şi capitolele din catehismul ortodox, utilizând fie „*Catehismul prescurtat al Păr. Prof. Dr. I. Mihălcescu*, din editura „*Ia şi citeşte*”, fie alt catehism mai dezvoltat. În urmă se va trece la „*Explicarea Evangheliilor duminicale*”, la „*Explicarea Sfintei Liturghii*”, la predarea cunoştinţelor elementare de morală creştină şi în deosebi la predarea elementelor necesare, prin care cantorii să poată deosebi pe diferenţii sectanţi religioşi şi să poată să le opună, *în chip sumar, dar temeinic*, învăţătura cea adevărată a Bisericii, sprijinită pe locurile cele mai principale din Sfânta Scriptură. În acest scop, Cucernicul Preot-Delegat va folosi, pe lângă broşurile de popularizare ale Păr. *Chirica*, şi alte scrieri mai dezvoltate, ca de pildă: ale P. S. Episcop *Gri-gorie Comşa* al Aradului, Păr. C. Nazarie, Păr. Ene Dumitrescu-Ploeşti, etc.

În acelaş timp cu predarea acestor cunoştinţe religioase, Cucernicul Preot-Delegat va preda cantorilor şi cunoştinţe de Geografia şi Istoria Românilor, după manualele care sunt în uz pentru cursurile complementare dela sate; iar la oraşe pentru cursul de gimnaziu.

În fiecare zi de repetiţie, Cucernicul Preot-Delegat, mai înainte de a proceda la predarea unei lecţiuni nouă, va face examinarea lecţiunii anterioare, notând într'un carnet anume, vizat pe Prea Cucernicul Intâiu-Stătător, felul răspunsurilor primite dela cantorii examinaţi.

Fiecare cantor este obligat a avea, atât Biblia, cum şi cartea sau broşura, după care se face predarea diferitelor cunoştinţe religioase şi de ordin general, în care scop Cucernicul Preot-Delegat, va cere Prea Cucernicului Intâiu-Stătător să comande numărul de exemplare necesare la Depozitul de cărţi al Sfintei Episcopii.

După fiecare repetiţie, Cucernicul Preot-Dirijor sau Cucernicul Preot-Delegat va înainta Intâiului-Stătător un tablou atât de absenţi, cât şi de acei cari vor arăta rea voinţă şi neascultare; acest tablou urmând a fi trimis de îndată Sfintei Episcopii.

3. În afară de Cucernicii Preoţi-Dirijori, însărcinaţi anume de centrele respective, Prea Cucernicii Protoerei ne vor recomanda pentru fiecare Protoierat, pe acei cucernici Preoţi dotaţi cu talent şi cunoştinţe muzicale, cari s'ar putea ocupa cu organizarea şi buna îndrumare a corurilor din Protoierat

sau din diferitele regiuni ale Protoieratului, cuprinzând fiecare regiune, unde va fi cu putință chiar dela 3 centre parohiale în sus. Acești cucernici preoți urmând a avea rolul de inspectori, pentru partea muzicală din activitatea centrelor parohiale.

4. La inspectarea centrelor parohiale, organele noastre de control vor cerceta, dacă și în ce măsură, dispozițiunile cuprinse în prezentul ordin au fost puse în aplicare. In consecință Prea Cucernicii Intâi-Stătători sunt obligați a lua toate măsurile cerute de aplicarea acestor dispozițiuni, inspectând, la rândul-le, cât mai adesea ședințele de repetiții ale cantorilor din centrul respectiv și raportând Sfintei Episcopii cele constatate. In felul acesta, Prea Cucerniciile Lor vor îndeplini rolul de Directori ai școlii ce se face în centrul respectiv, pentru instrucțiunea și cultura cantorilor bisericești, *având, împreună cu C. Preoți Dirijori și delegați, toată răspunderea bunului mers al acestei școli.*

5. In fiecare an, *în prima jumătate a lunii Septembrie*, se va face, la reședința fiecărei Protoierii, examinarea tuturor cantorilor din Protoierat, nu numai asupra cunoștințelor de psaltichie și de tipic bisericesc, ci și asupra executării corurilor cântate la ședințele publice ale centrului și asupra cunoștințelor religioase și de ordin general, ce li s'au predat în centrul parohial respectiv.

Examinarea tuturor cantorilor din Protoierat se va face într-una sau două zile, însă pe centre parohiale, executându-și fiecare cantor partea sa din cor și în urmă toți cantorii din centru cântând în ansamblu.

La examinarea cantorilor sunt obligați a ji de față toți Cucernicii Preoți-Dirijori și Cucernicii Preoți-Delegați cu instrucțiunea cântăreților din centrele respective.

Notarea răspunsurilor se va da de comisiune, atât pentru fiecare cantor, în parte, cât și pentru întreg centrul, în general; aceasta pentru a se acorda, premii în bani sau distincțiuni de merit acelor Cucernici Preoți Dirijori și Delegați, cari se vor fi ostenit cu mai mult succes pentru instruirea muzicală și culturală a cantorilor din centru. Premiile în bani, ce urmează a se acorda, în urma unui concurs special, vor fi dela 1000—3000 lei, luându-se din Fondul cultural și din Fondul colportajului dela Sfânta Episcopie. In același timp, și după aceleași norme, se va acorda, ca distincțiune, cantorilor meritoși, o medalie, oare va avea trei clase și pe care vor avea dreptul să o poarte la Sărbătorile și oficiile religioase.

Comisiunea de examinare, compusă din trei membri, va lucra sub presidenția Prea Cucernicului Protoieru, care o va alcătui după găsirea sa cu cale, dar întodeanna dintre Cucernicii Preoți cei mai competenți în muzică și în oficiile religioase.

6. Toți acei cantori cari, la examinarea pe Protoierate, vor da răspunsuri insuficiente, vor fi trimiși *la cursurile de repetiție, a căror neîntârziată organizare intră în răspunderea Prea Cucernicilor Protoierei din capitalele de județe și a Directorilor de școli de cântăreți din Eparhie.* Cursurile de repetiție vor trebui să înceapă în mod excepțional, pentru această primă dată, neapărat pe ziua de 20 Februarie 1927 și se vor ține, după impre-

jurări și posibilități, într-una sau două serii; pentru fiecare serie de cântăreți cursul având o durată de 21 zile. In anii următori, cursurile de repetiție cu cantori vor începe *în ziua de 20 Octombrie și vor dura până în ziua de 10 Noembrie inclusiv.*

In acest scop, toți Prea Cucernicii Protoierei sunt obligați a înainta Sfintei Episcopii procesele-verbale cu lucrările de examinare a cantorilor din Protoierat, de astă dată *cel mai târziu până la 1 Ianuarie 1927*, spre a se putea ști numărul cantorilor ce urmează a fi trimiși la cursurile de repetiție.

7. In ultimele zile ale cursurilor de repetiție, se va face, o ultimă examinare a cantorilor cursiști, de către o comisiune compusă din Prea Cucernicul Protoieru de Reședință Directorul școlii și Președintele comitetului soc. „Renașterea“, secția respectivă județeană, la nevoie asociindu-și și alți Preoți de competență, după găsirea cu cale a Prea Cucernicului Protoieru, Președinte al acestei comisiuni.

Acei cantori, cari la trei examinări anuale consecutive făcute după sfârșitul cursurilor de repetiție, vor obține notări insuficiente, *vor fi destituiți din oficiu, fără posibilitate de a mai fi reprimiți vreodată în postul de cantor, cu unii care s'au dovedit în neputință să-și însușească competența trebuitoare.*

Dispozițiunile acestui ordin, corespunzând la necesități peste care nu se putea trece, a fost totuș trebuință până acum de pregătire, spre a fi înțelese în toată importanța lor Astăzi, când Dumnezeu a făcut să apară în chipul cel mai vădit semnele reînvierii în Biserica și în poporul oltenesc, avem toată încrederea în vigoarea, în credința și avântul sufletesc al cantorilor noștri bisericești, că, fără certările noastre, vor înțelege că sunt bunuri ale sufletului lor, pe care sunt datori să le îngrijească, pentru înfrumusețarea misiunii dumnezeiești pe care o au și pentru înobilarea și sporirea demnității lor personale, de care poporul a început să ia cunoștință cu deosebită încredere și respect.

Prezentul ordin va fi adus la cunoștința cantorilor, în prima ședință intimă a centrelor parohiale.

Primiți arhieresti binecuvântări.

Episcop † VARTOLOMEIU,

Assesor, Pr. ION TOMESCU

ȘTIRI

Un concurs al Societății Ortodoxe. — Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române a orânduit să se ție, în zilele dela 21—23 Mai c., un concurs între toate școlărițele din școlile ei. Ca atare, vor lua parte școlărițele din institutele dela Craiova, Giurgiu, București (internat și externat), Galați, Vaslui, Iași și Chișinău. Ministerul Instrucțiunii va fi înfățișat prin d. inspector *Marinescu.* Cu acest prilej, Duminică, la 3 Aprilie c., avea să se dea o mare serbare la Teatrul Național din Iași, când aveau să se împartă și răs-¹ăți în sumă de 20.000 de lei.

Numărătoarea poporului. — În țara noastră, s'a luat de curând măsura ca să se facă o nouă numărătoare a poporului. Măsurile pentru săvârșirea acestui fapt încep a intra în lucru în ziua de Paști.

Se mai poate una ca asta? De ce această nevoie, că doar nu dau Turcii?

Numire de secretar la facultatea de teologie din București. — D. *Florea Gâldău*, absolvent în teologie, a fost numit secretar la facultatea de teologie din București.

Întrebare pentru concordat. — D. *Ionaș Grădișteanu*, senator, a întrebat guvernul că, dacă știrile sunt adevărate, de ce se pune atâta grabă pentru încheierea concordatului, când nu s'a votat încă întâi legea cultelor?

Călugărițe împotriva calendarului. — O telegramă din Chișinău, cu data de 9 Aprilie c., primită de ziarul *Universul* (11 Aprilie), spune că la mânăstirea de maici din comuna *Tabăra*, jud. Orhei, s'a petrecut oarecare turburare împotriva calendarului, cu prilejul înscăunării unui nou preot. Maicile fiind părtașe ale calendarului neîndreptat, n'au voit să deschidă biserica. Organele stăpânirii au pornit cercetare.

E vorba ca unele din maici să fie mutate în mânăstirile din vechiul Regat și astfel să se pună capăt veșnicelor turburări dela mân. Tabăra pe chestiunea calendarului.

Preot director de școală secundară. — Păr. *Ioan Gh. Popa*, profesor la școala normală de băieți din Caracal, a fost numit și director la acea școală.

Prejați bulgari decorați de M. S. Regele Ferdinand al României. — O telegramă din Sofia a agenției *Rador*, care a eșit în ziarele noastre dela 3 Aprilie c., spune că M. S. Regele Ferdinand al României a decorat cu marele cordon al Coroanei României pe Mitropolitii *Ștefan* al Sofiei și *Maxim* al Filipopolului. Cu predarea acestor decorațiuni, a fost însărcinat Prea Cucernicia Sa Păr. Iconom Stavrofor *Atanasie Magiarov*, superiorul Bisericii bulgărești, care, odată cu aceasta, a dus ca dar, din partea Bisericii românești, o cantitate de 10 kilograme din Sf. Mir. Ziarele bulgărești scriu cu mulțămire despre faptele acestea.

Tipărituri nouă ale Institutului Biblic. — În editura Institutului Biblic, a eșit ed. III din „Catechismul creștinului ortodox“ de Pr. Dr. *I. Mihălcescu*. Prețul de vânzare este de lei 10 exemplarul, cu un scăzământ de 2 lei la bucată la comenzile ce trec de 25 exemplare.

De asemenea, a eșit broșura «Ce să crezi și cum să trăiești» de P. S. *Nicodim*, tipărită acum a doua oară de Institutul Biblic. Se vinde cu lei 4 exemplarul, făcându-se scăzământ de un leu la bucată.

Concurs pentru locuri de preoți militari. — La 1 Iunie a. c., se va ține concurs, la Școala Militară de infanterie Nr. 1 din București, pentru ocuparea a 6 locuri

vacante de preoți asimilați căpitanilor. Comisiunea examinatoare va fi presidată de P. S. Episcop militar Dr. *Ioan*.

Cererile se vor înainta la inspectoratul clerului militar Alba-Iulia, cu 15 zile înainte de începerea concursului.

Mânăstire prădată. — După prădăciunea săvârșită la Mânăstirea Căldărușani în anul trecut, acum ne vine vestea de prădarea altei mânăstiri. Joi, la 7 Aprilie a. c., hoți nesimțiți de nimenea au pătruns noaptea în curtea Mânăstirii *Ghigiu* de lângă Ploești și au furat toate vitele ei. După urmele lăsate de vite, s'au putut vedea că hoții au luat drumul spre gara Ploești-Triaș.

Prețuirea străduinței Mitropolitului Moldovei împotriva beției. — Asociațiunea „Independent Templers“, ramura din Timișoara, care face propagandă pentru înfrâuarea dela băuturile spirtoase, a trimes o adresă de felicitări Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Pimen al Moldovei, pentru lupta sa împotriva beției în România. Prin acea adresă, se rostesc vii omagii Inalt Prea Sfinției Sale și se aduc laude clerului din Moldova pentru ducerea acestei lupte.

Unde duce credința deșartă. — Ziarele (cu data de 20 Martie a. c.), au adus știrea că, în comuna *Fânețe* din jud. *Satu-Mare* de peste munți, femeia *Constanța Mureșanu* a născut un copil mort pe care l-a îngropat. Peste noapte, fetele *Vasiac Lațica* și *Sabău Zorila* au desgropat hoitul copilului și i-au tăiat un deget, pentru a se folosi de el să poată ferma pe tineri. Fapta s'a aflat și fetele au fost date pe mâna stăpânirii.

Deschiderea sesiunii Sfântului Sinod — La 11 Mai a. c., se va deschide Sf. Sinod în sesiune anuală

În apărarea odihnei duminicale. — Aflăm că Ministerul Muncii a mijlocit la cel de justiție pentruca, pe viitor, procesele de încălcare a legii care orânduiește ziua Duminicii și unele sărbători ca zile de odihnă, să fie judecate grabnic și înaintea altora. Aceasta, fără îndoială, e o urmare a plângerilor care s'au auzit și în sfatul țării și prin societatea „Uniunea funcționarilor comerciali“, pentru călcarea tot mai deasă a aeelei legi.

Parastas pentru un vlădică. — Implinindu-se 7 ani dela moartea fostului Episcop *Antim* al Râmnicului un parastas a fost slujit la Mânăstirea *Frăsinei* din jud. Vâlcea.

Rezultatul examenului de capacitate pentru catedrele religioase dela seminarii. — Din 13 candidați prezentați la examenul de capacitate pentru catedrele de teologie dela seminarii, au izbutit 5, care sunt următorii, după șirul slovelor: 1. Diaconul *Bratu* din Buzău; 2. Ieromonahul Dr. *Laurențiu Busuioc*, directorul seminarului din Mânăstirea Neamțului; 3. Preotul *C. Diaconescu*, parohul bisericii *Delea-Veche* din București; 4. D. *Ilie Gheorghiuță*, profesor la seminariul din Mânăstirea Neamțului și 5. Păr. *C. Grumăzescu*, referent episcopal în Galați și colaborator al nostru.

Conferențe creștinești ținute. — Duminică, la 3 Aprilie o., Păr. Arhim. Scriban a ținut o conferență în biserica închisorii Văcărești, înaintea celor întemnițați, despre chipul îndreptării vieții omului și cum el se poate înălța peste viața păcatului. Au fost de față și toți funcționarii închisorii și directorul general al închisorilor cu soția. A vorbit mai întâi preotul închisorii, Păr. Băjenaru, iar corul Seminariului Central din București a cântat.

Sâmbătă, la 9 Aprilie o., Păr. Arhim. Scriban a vorbit înaintea funcționarilor dela Primăria sectorului de albastru despre „Adevăratul slujbaş”.

Conferențe creștine în România. — Biurul internațional al muncii dela Geneva a făcut cunoscut ministerului de culte că *Federația universală a asociațiilor studențești creștine*, având de gând să țină în luna Aprilie, o serie de conferențe religioase în România, cere guvernului român ușurarea posibilităților de a duce la bun sfârșit această inițiativă.

Seminar mutat. — Se aduce știrea că seminariul teologic din Edineți va fi mutat la Bălți, unde e și reședința Episcopiei.

Conferențele Ligii Culturale. — Urmărind conferențele religioase întocmite de secțiunea București a Ligii Culturale la biserica *Curtea Veche* din București, după cum am pomenit și altă dată de ele, pomenim și acum, spunând că au mers înainte în Martie a. o., și în această lună Aprilie și că, pe ziua de 15 Aprilie, au ajuns la a 11-cea conferență. Ea a fost ținută de Păr. Petre Chiricuță, care a vorbit despre *Tradiția Bisericii călăuză spre mântuire*.

Teologii la alte facultăți. — După măsuri mai mult protivnice teologilor, de a nu se putea înscrie la alte facultăți, acum se vestește că totuși s'ar da această învoire, în înțelesul că licențiații în teologie ar putea fi primiți să se înscrie la drept și la litere. S'a numit o comisiune, din partea Ministeriului Instrucțiunii, care să studieze această chestiune și să-și dea păreri hotărâte despre chipul cum s'ar putea face aceasta.

Reprezentant român la congresul bizantinologilor din Belgrad oprit la graniță. — Cu mirare citim știrea în *Viitorul* dela 15 Aprilie o., că d. O. Tafrali, profesor la universitatea din Iași, delegat al României la congresul de bizantinologie din Belgrad, a fost oprit la granița sârbească de a eși din țară, pe motivul că e „vagabond”.

Lucrare despre Iisus la Teatrul Național din București. — De sărbătorile Paștelui, se va înfățișa din nou pe scena Teatrului Național din București scrierea teatrală a d-lui N. Iorga, cu numele „Iisus”.

Și în Basarabia rău cu odihna Duminicii. — Știri din Chișinău trimese ziarului *Viitorul* (15 Aprilie o.) spun că „aproape în toată Basarabia legea repausului du-

minieal nu este respectată, iar autoritățile respective nu iau nicio măsură serioasă pentru a face ca această lege să fie în sfârșit aplicată”. Față de această stare, d. General *Rășcanu*, comisarul general al Basarabiei și Bucovinei, a trimis poruncă telegrafică tuturor prefecturilor de județ și de poliție ca să privegheze cât mai viu pentru aplicarea legii repausului duminical.

Tablouri de mare însemnătate în casa unui preot. — Din Iași vine știrea că, în casa Părintelui *Cezar Vuza* dela biserica *Mitoc*, se află 17 tablouri ale lui *Gheorghe Asachi*. Pe lângă însemnătatea lor ca lucruri de artă, ele își au un preț deosebit, întru cât toate sunt lucrate de însăși mâna lui *Gheorghe Asachi*, în colori și în sepia, purtând chiar și iscălitura lui. Aceste tablouri înfățișează chipuri de persoane, priveliști din natură, compoziții și copii după tablouri însemnate. El au fost lucrate de Gh. Asachi, pe când era la studii în Italia. Păr. Vuza a adus la cunoștința tuturor că ele pot fi văzute și studiate acasă la Sf. Sa.

Medalieri — Prin Inaltul Decret Regal, Nr. 859, dat în București, la 5 Martie 1926, au fost cinstite cu Medalia *răsplata Muncii pentru Biserică* preoții și credincioșii mai jos însemnați.

Clasa I: Cucernicii preoți *Economi*; *Pavel Rotaru*, paroh în comuna *Peștera* Jud. Constanța; *Stan Chirulescu*, comuna *Țândărei*; *Mihail Brăcăcescu*, comuna *Cocora*; *Gheorghe D. Sachelarie*, comuna *Slobozia*; *Dumitru Popescu*, comuna *Moldoveni*; *Alexandru Alexandrescu*, comuna *Perieți*; *Gh. T. Vasilescu*, comuna *Malu*; *Ștefan Stoenescu*, comuna *Grivița*; *Mihail Marinescu*, comuna *Manasia*; — apoi d-nii: *Miltiade Teodoru*, comuna *Urziceni* — toți aceștia din Jud. **Ialomița**; *Petre St. Stănescu*, profesor în orașul *Călărași* și membru al Adunării Eparhiale; d-na *Aurelia St. Popescu*, *Călărași*.

Clasa II. — Părintele *Constantin Giorgian* din *Esechioi*, Constanța; d-nii: *Neicu C. Dumitru*, primar în *Esechioi*, Constanța; *Petrică C. Dumitru*, Comuna *Gârlita*, Constanța; *Aron Valeriu*, din *Urziceni*, *Alexandru Vintilescu*, din *Urziceni*, *Albu Damian*, din *Cocora*, *Ghiță St. Ghinea*, *Cocora*, *Pintilie Bălan*, *Țândărei* și *Ion Vraciu Crivita*, — toți din Jud. **Ialomița**.

Prin Inaltul Decret Regal Nr. 861, din 5 Martie 1926, au fost cinstite cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică*, pentru serviciile aduse în felurite împrejurări sfintei Biserici, următoarele persoane:

cl. I: d-nii *Gh. Onosă*, prefectul județului *Covurlui*; *Ștefan H. Ștefan*, Președintele Comisiunii Interimare a orașului *Galați*; *Ioan C. Roșu*, antreprenor de construcții, în județul *Vlașca*; d-nele *Elisabeta Atanasiu* din *Paris*; *Maria H. Bradea* din *Galați*, d-nii *Maior Ștefan St. Borșaru* din *Batalionul 2 Pionieri de Munte-Ciuc*; *I. Mateescu*, membru în comisiunea Interimară a județului *Dolj*; Părinții *Econom Ion Z. Doniga* și *Econom Nicolae Costăchescu*, amândoi

din Brăila; d-nii *Gh. Cimpoescu*; *Th. N. Ciuntu*; *Petre Crăciunescu*; *Dionisie Violatos*; *Răducan Ionescu*, proprietari din Brăila; **cl. II.** Părintelui *Alex. Ghiță*, din comuna *Sălcuța*. Dolj.

Prin Inaltul Decret Regal Nr. 299, dat în București la 23 Ianuarie 1926, a fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică*, credincioșii mai jos însemnați și anume:

Clasa I: d-nii *Temistocle Alxandrescu* și *Pompiliu Filipescu* din București; Părinții *Ilie Popescu*, parohul bisericii *Bărbătescu-Nou*, Filaret; *Radu Budescu*, parohul parohiei *Maica Precista* din Pitești; d. *Ghiță Dumitrescu* și Păr. *D. Măndreanu*, amândoi din *Crevedia-Mare*, Vlașca; d-nii *Atanasie Georgescu*, *Ștefan Ionescu* și d-na *Elena Nicolau*, enoriași ai bisericii *Silvestru* din București; Părinții Econom *Stavrofor Alex. Romanescu*, paroh al parohiei *Grințieș* (Neamțu); Econ. *C. Păun*, fost parohul bisericii *Barnovski* din Iași; Prea Cuviosul Arhimandrit *Eugeniu Lain*, vicar al Episcopiei Hotinului; Prea Cuviosul Arhimandrit *Melhisedec Dimitriu*, exarh mănăstiresc și director al Cancelariei Hotinului; Prea Cuviosul Arhimandrit *Gherasim Grecu*, econom și preot la catedrala Episcopală din Hotin; Prea Cuviosul Arhimandrit *Gherasim Agapie*, fost mare eclesiarh și duhovnic pe lângă Episcopia de Hotin, azi spiritual la Seminariul *Central* din Bucurști; Părinții Econom *Stavrofor Gh. Gheorghian*, *Mihail Madan* și *Ioan Cerneavski*, toți trei membrii ai Spiritualului Consistoriu depe lângă Eparhia Hotinului.

Clasa II: d-nii *Vasile Gh. Mihăilescu*, maestru de muzică și secretar al Seminariului teologic „Pimen Mitropolitul” din Dorohoi și *Mircea Velescu*, învățător în comuna *Gostinari* (Ilfov).

Prin Inaltul Decret Regal Nr. 1626, dat în București la 27 Martie 1926, au fost cinstite cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică*, următoarele persoane, și anume:

Clasa I: d-nii *Const. I. G. Brătianu*, proprietar, Casa Veche; *Al. Alimănișteanu*, deputat, Alimănești; *V. Alimănișteanu*, prefect, Alimănești; *N. Răducan-Popescu*, director de bancă, Slatina; *Eugen Colibășeanu*, proprietar în Văleni; *L. Lekman*, proprietar, Văleni; Păr. Econom *N. Ionescu*, proprietar, Slatina; Păr. Econom *Stavrofor G. Dumitrescu*, Protoiereu, Slatina; d-nii *N. M. Predescu*, subprefect Slatina; *I. A. Tomescu*, avocat, Slatina; *Ilie I. Popescu*, proprietar, Cirașov; *Costică I. Popescu*, proprietar, Cirașov; *Dinu Isvoranu*, proprietar, Isvoarele; *D. Protopopescu*, proprietar com. Prisaca; d-na *Dumitra Trandafirescu*, proprietară Poboru; Păr. Econom. *Gr. Stoichicescu*, sub-protoiereu, Coteana; d-nii *Mihail H. Comăneanu*, proprietar, Gostavăț — toți din Olt; *N. Marinescu-Bircii*, proprietar, Slatina.

Clasa II: Cucernicii Preoți: *I. Barbelian*, Alimănești; *N. St. Ionescu*, Bălțați; d-nii *C. Dobreanu*, proprietar, Slatina; Cucernicii Preoți *M. Popescu*, Bărcănești; *Tiberiu Pretorian*, Comani; *Panaitescu*, Cră-

ciuneii-de-jos; *C. I. Popescu*, Crâmpoia; *Ion V. Leulescu*, Dienci; d. *G. Marinescu*, proprietar, Isvoarele; Cucernicii preoți: *R. Predeal*, Isvoarele; *St. Simionescu*, Leleasca; *St. Sălceanu*, Mih.-de-jos; *I. Băldescu*, Mih.-de-Sus; *Ilie Corilă*, Negreni; *A. Marinescu*, Potcoava; *N. Cioriceanu*, Profa; *D. Popescu*, Valea Ungureni; *G. M. Șeiculescu*, Seaca; *Const. Ionescu*, Siberia; *I. Anghelescu*, Șerbănești; *Pavel Efrimescu*, Teslui; *I. Stănescu*, Urluiasca; *V. Pârvulescu*, Urluiasca; *I. C. Venescu*, Vlaici; *St. Ionescu*, Vulturești; *Gh. Roșulescu*, Slatina; *E. Șovărescu*, Spineni; d-nii *I. Ioaniu*, Pretor, Potcoava; *D. Gârbea*, Pretor, Drăgănești; *M. Hociung*, Pretor, Dumitrești; Cucernicii Preoți: *I. Teodorian*, Rădești; *C. Ionescu*, Soticănești; *C. Păunescu*, Mărunței.

Clasa III: Cucernicii preoți: *Ilie Popescu*, Cireașov; *Matei Popescu*, Poiana; *I. Turie*, Valea-Mare-Nouă; d-nii *St. Chirițescu*, proprietar Mih.-de-Jos; *Năstase Petrescu*, proprietar Mih.-de-Jos; *A. Nițulescu*, proprietar, Șerbănești; *C. Pârvulescu*, proprietar, Șerbănești și *Ilie Chiovhianu* proprietar Șerbănești, tcți din județul Olt.

Hotărârea Ministeriului Cultelor privitoare la înființare de parohii,

Nr. 49838 din 15 Noemvrie 1926

DECIZIUNE

Noi, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Cultelor și Artelor;

DECIDEM:

Art. 1. — În conformitate cu art. 29 și 30 din statutul pentru organizarea Bisericii ortodoxe române, nu se va mai înființa pe viitor nicio parohie ortodoxă, pentru care se cere ajutorul Statului, decât acolo unde există un număr de cel puțin 400 familii la orașe, și 200 familii la sate.

Pentru cazuri bine motivate, și în mod excepțional, Ministerul poate înființa parohii și sub numărul arătat de familii.

Art. 2. — Se vor revizui toate parohiile existente spre a li se aplica dispozițiunile art. 29 și 30.

În acest scop, Prea Sfințiții Chiriari vor fi rugați, să ne înainteze, în termen de, cel mult o lună și jumătate, un tablou amănunțit de toate parohiile existente în eparhiile respective, arătându-se de cine sunt ocupate în prezent și anume dela ce dată. Se va arăta, pentru fiecare parohie în parte, numărul și numele tuturor familiilor ce o compun, iar la fiecare familie se va indica numărul sufletelor ce o compun. Tablourile cu numele familiilor din fiecare parohie și cu numărul respectiv de suflete vor fi verificate și certificate de autoritatea comunală.

Art. 3. — Nu se vor primi cereri de înființare de parohii, de cât după ce se va fi asigurat în prealabil casă parohială.

Art. 4. — Dispozițiunile din art. 1, 2 și 3 se vor aplica tuturor Cultelor.

Art. 5 și cel din urmă. — Domnii Directori Generali ai Cultelor Naționale și ai Cultelor Minoritare sunt însărcinați cu aducerea la îndeplinire a prezentei Deciziuni.

Data astăzi 15 Noembrie 1926.

MINISTRU,
(ss) V. GOLDIȘ.

BIBLIOGRAFII

Dr. *Grigorie Gh. Comșa*. Episcopul Aradului, **DELA LEAGĂN PÂNĂ LA MORMÂNT** (Predici la Sf. Botez, Sf. Mărturisire, Sf. Impărtășire, Sf. Maslu, la Cununij, la Sfințiri de biserică, la Instalare în parohie și la Inmormântări). Volum de 225 pagini, în format mare în 8, Arad 1927. Prețul de 80 lei.

Acest volum e continuarea dovezii despre munca fără răgaz care se întreprinde în eparhia Aradului pentru propoveduirea ortodoxă, de către tânărul episcop al Aradului. De multe ori în an, vedem eșind de sub tipar, în acea eparhie, felurite lucrări teologice, unele lucrate de episcopul însuși, altele de multele persoane capabile pe care le are în jurul său (precum Dr. *N. Popovici*, profesor la Inst. Teol. din Arad, cu însemnata sa carte de anul trecut: *Manual de Drept Bisericesc*; Dr. *Gh. Ciuhandu*, cu multe publicațiuni și studii ale sale; Dr. *Teodor Botiș*, directorul seminarului în Arad, cu un însemnat studiu al său despre *Institutul Teol. și Șc. Normală* din Arad, și alții), așa că putem spune că eparhia Aradului roiește acum de o vie și frumoasă activitate. Manualul de față, cu atâtea predici pe care le cuprinde, este darul care ni se face la acest început de an. Noi vom vorbi despre el mai amănunțit, cași despre cellalt volum de predici, eșit anul trecut: „*Veniți la Hristos*“.

A. F. Maunoury, **COMENTARIUL ASUPRA EPISTOLEI SF. APOSTOL PAVEL CĂTRE EVREI**. Prelucrare de Pr. *G. F. Ciușanu*, profesor de seminaru. Craiova, fără arătare de an, dar eșită din tipar la sfârșitul anului trecut.

Volum de 216 pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 50 de lei.

O scriere frumos tipărită, cum nu e obiceiul a se tipări la noi, cum însă, de o bună bucată de vreme se tipărește în Craiova. Autorul e un cunoscut scriitor bisericesc din Oltenia, care a mai publicat anul trecut o carte cu titlul *Inmuguriri*. Vom avea prilejul a scrie mai pe larg de amândouă.

CITIȚI, CITIȚI CE POATE CREDINȚA ÎN DUMNEZEU. Cernăuți 1927.

E o carte care vine la vreme bună, căci se simte o mare nevoie de una ca aceasta. Ajută mult la întâ-

rirea cucerniciei în popor. Trebuie răspândită pretutindeni, ca o unealtă de bun lucru pentru treburile noastre creștinești, fiindcă dă fapte adevărate despre vindecări prin credință, sub ochii noștri. Trebuie să mulțămim pentru ea din nou și prea vrednicului de stimă Părintelui *C. Morariu*,¹⁾ și cunoscutului călugăr-medic Părintelui Arhimandrit Pancratie care a cheltuit cu tiparul. Sfințiile lor înmulțesc mijloacele binelui nostru.

T. G. Bulat, doctor în teologie și litere, **DIN CO-RESPONDENȚA EPISCOPULUI CALINIC AL RÂMNICULUI** (1850-1868). Volum în 8 de 56 de pagini. Râmnicul-Vâlci 1927. Prețul 60 de lei. De căutat la autor în Râmnicul-Vâlci.

E o scrisoare plină de farmec, în care și se destăinuiește, prin multe acte, personalitatea mângâietoare a fostului Episcop Calinic al Râmnicului, bărbat de mare sfințenie și de vrednică pomenire. Mai cunoști din citirea acestei cărți și multe persoane din acea vreme, legăturile pe care le-au avut cu episcopul Calinic, chipul vieții din vremea aceia. Trăiești împreună cu vremea care a fost pe la 1850 și afundarea în privirea chipurilor de atunci îți face bine.

Hiéromoine Lev. **LES ORIENTATIONS DE LA PENSÉE RELIGIEUSE RUSSE CONTEMPORAINE** (Orientările cugetării religioase rusești din vremea de azi). Cărticică de 32 de pagini, cu tipar des, în formatul cărților de școală, făcând parte din colecțiunea catolică din Belgia *Irénikon*, scoasă de călugării din mănăstirea dela *Amay (Amay sur Meuse)* Belgia.

Anul trecut călugării își scoteau o revistă cu numele de *Irénikon*. Pentru anul acesta, au socotit că e mai bine să-și tipărească studiile în cărticele. Acesta e Nr. 1 din colecțiune. Urmează apoi Nr. 2, cu un nume de autor care sună rusește: *Sipiaguine*, care este arătat ca „director al internatului rusesc *Sf. Gheorghe* din Namur“, Belgia. Trebuie să fie vreun rus care a găsit cu cale să treacă la catolicism, ca arhimandritul acela rus din Polonia, care, după ce s'a făcut catolic, a trecut iar la ortodoxie, iar acum foile catolice îl ocărăsc, scriind că n'au pierdut nimic. Dar când l-au luat era bun! Această cărticică, a doua din colecțiune, poartă numele de **AUX SOURCES DE LA PIÉTÉ RUSSE** (*La izvoarele piețății rusești*) și e vorba în ea de marea lavră *Pecersca* dela Kiev.

Al treilea număr e mai mare: are 63 de pagini și poartă numele de **P'UNITÉ CHRÉTIENNE** (*Unitatea Creștină*). E dat ca lucrare a Cardinalului *Mercler*, care a murit anul trecut, dar cuprinde discuțiuni urmate între mai mulți, și anume tratările urmate la Mâlines pentru unirea Bisericilor, corespondențe cu Rușii, cu Primatul Angliei. Va veni prilejul să scriem despre aceasta mai amănunțit.

1. O, bietul Părintele Morariu! Așa am scris, iar el până să lasă acestea de sub tipar, a trecut în lumea drepților!... Dumnezeu să-l odihnească în pace!., **A. S.**

De cărțile de ritual, literatură bisericească, icoane și imprimate, ce se află de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, str. Princ. Unite 60, București. Valabil dela 15 Aprilie 1927

Lei B.

Cărți noi de ritual broșate		Lei B.		Lei B.	
1)	Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15,—	44)	Calendarul pe toți anii	50,—
2)	Acatistul Sf. Spiridon	5,—	45)	Comentariile epistolei către Evrei traduse după Sf. Ioan Hrisostom de P. S. Teodosie Atanasiu	70,—
3)	Apostolul	500,—	46)	Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Mitrop. Primat Dr. Miron Cristea	50,—
4)	Aghiazmatarul	200,—	47)	Evangelhia sau viața și învățătura Dom. Iisus Hristos de Melhisedec	25,—
5)	Carte de Tedeum	40,—	48)	Istoria Bisericească Universală și Statistica Bisericească de Eusebiu Popovici traducere de Atanasie Mironescu fost Mitropolit Primat volumul I Ediția II-a ^{legată} broșată	225,— 125,—
6)	Catavasierul	70,—		volumul II " " ^{broșată}	150,—
7)	Cartea de rugăciuni pentru toi Românul	20,—	49)	Istoria Predicii la Români de Episcop. Dr. Gr. Comșa	50,—
8)	Ceaslovul mic	100,—	50)	Legea Organică a Sf. Sinod	4,—
9)	Evangelhia	350,—	51)	Mărturisirea Ortodoxă	40,—
10)	Evhologiu (Molitvenic)	450,—	52)	Neagoie Basarab și Sf. Nifon	5,—
11)	Liturghia sf. Ioan Gură de Aur	35,—	53)	Schitul Crasna de Al. Ștefulescu	20,—
12)	Mineiul luni Ianuarie	350,—	54)	Studiu despre Ierarhie	5,—
13)	Noul Testament ediția Sf. Mânăstri Neamț	50,—	55)	Vrei să fii înțelept?	20,—
14)	Arhieraticonul	150,—	56)	Viața lui Constantin-Vodă Cantemir de N. Iorga	60,—
15)	Octoihul Mare	500,—	Cărți de muzică bisericească		
16)	Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25,—	57)	Anastasimatar	25,—
17)	Paraclisul și Acatistul Cuvioasei Paraschiva	20,—	Imprimate și registre de contabilitate		
18)	Psaltirea	100,—	58)	Un stat parohial	3,—
19)	Penticostarul	350,—	59)	Un stat simplu pentru Mânăstiri	2,—
20)	Prohodul Domnului	7,—	60)	Un stat mijloc pentru Mânăstiri	2,—
21)	Panahida	25,—	61)	Un carnet cu 50 certificate de botez	50,—
22)	Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20,—	62)	Un carnet cu 50 certific. de cununie	50,—
23)	Rânduiala Ridicării Panaghiei	20,—	63)	O serie mare registre de contabilitate compusă din: 1 reg. partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borderouri	96,—
24)	Slujba Sfințirii Steagului	10,—	64)	Un singur registru mare de partizi	20,—
25)	Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10,—	65)	" " " " plăți	20,—
26)	Slujba Invierii	40,—	66)	" " " " încasări	20,—
27)	Tipicul Arhieresc de Ep. Silivestru Bălănescu	15,—	67)	O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79,—
28)	Triodul	500,—	68)	Un singur registru mic de partizi	15,—
29)	Tipicul Bisericesc	100,—	69)	" " " " plăți	15,—
Cărți vechi de ritual			70)	" " " " încasăr.	15,—
30)	Carte de Tedeum ediția de Buzău	3,50	71)	Un compt.	4,—
Cărți de rugăciuni			72)	Un buget	4,—
31)	" " " " II broșată	7,—	73)	Un borderou	1,—
32)	" " " " III broșată	5,—	74)	O Copertă (Mapă)	2,—
33)	" " " " II cartonată	12,—	75)	Un reg. pentru înscrierea botezaților	80,—
34)	" " " " III cartonată	10,—	76)	Un registru pentru înscrierea căsătoriților	80,—
Cărți de literatură bisericească, broșate			77)	Un registru pentru înscrierea înmormântaților	80,—
35)	Activitatea preoților în campania 1916-1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15,—	78)	Un registru de intrarea hârtiilor	75,—
36)	Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic de Pr. D. Georgescu	25,—	79)	Un registru de eșirea hârtiilor	75,—
37)	Autocefalia Bisericii Române	5,—	80)	Condică de expeditie	50,—
38)	Biserica Ort. și cultele străine	30,—			
39)	Biserici cu averi proprii	40,—			
40)	" " " " (leg. pânză)	75,—			
41)	Biserica Stavropoleos	10,—			
42)	Cassa Bisericii	75,—			
43)	Contribuții la Istoria Dreptului Bisericesc de D-l Dr. I. Matei	75,—			

Icoane mari foi volante mărimea 28/24
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos), Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf. Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Domnului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru, Sfinții Voievozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M. Domnului și Sf. Spiridon.

• serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.
• singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton
mărimea 15/23
15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții Impărați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voievozi, Sfinții Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton
mărimea 23/35
30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voievozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf. Teodor Sirațilă, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Ioan Botezătorul, 23) Sf. Voevozi, 24) Sf. Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	13) Paraclisul sf. D-tru	138,—	100,—	80,—
2) Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	14) Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—
3) Cartea de Tedeum	153,—	115,—	100,—	15) Prohodul Domnului	138,—	100,—	80,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		80,—	—,—	16) Psaltirea . . .	250,—	220,—	
5) Catavasierul . . .	200,—	175,—	150,—	17) Panhida . . .	138,—	100,—	80,—
6) Ceaslovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	18) Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,—	100,—	80,—
7) Evhologiu . . .	710,—	650,—	590,—	19) Sluj. sf. Steagului	90,—	80,—	66,—
8) Evanghelia I. . .	770,—			20) Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—	80,—	66,—
9) Liturgia sf. Ioan gură de aur . . .	165,—	140,—	110,—	21) Sluj. Sf. Bisericii	150,—	135,—	115,—
10) Mineiul lunii Ianuarie	560,—	510,—	460,—	22) „ Invierii . . .	190,—	160,—	130,—
11) Un volum Mineiu	„	„	„	23) Tipicul Bisericesc	250,—	200,—	150,—
12) Octoihul Mare . . .	770,—	680,—	650,—	24) Triodul . . .	770,—	680,—	650,—

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

Costul cărților, al icoanelor și imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda. Comanda poate fi făcută prin raport, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

Orice comandă de cărți imprimate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise anticipat prin mandat poștal, corespund comenzilor și dacă serviciul poștal funcționează regulat.

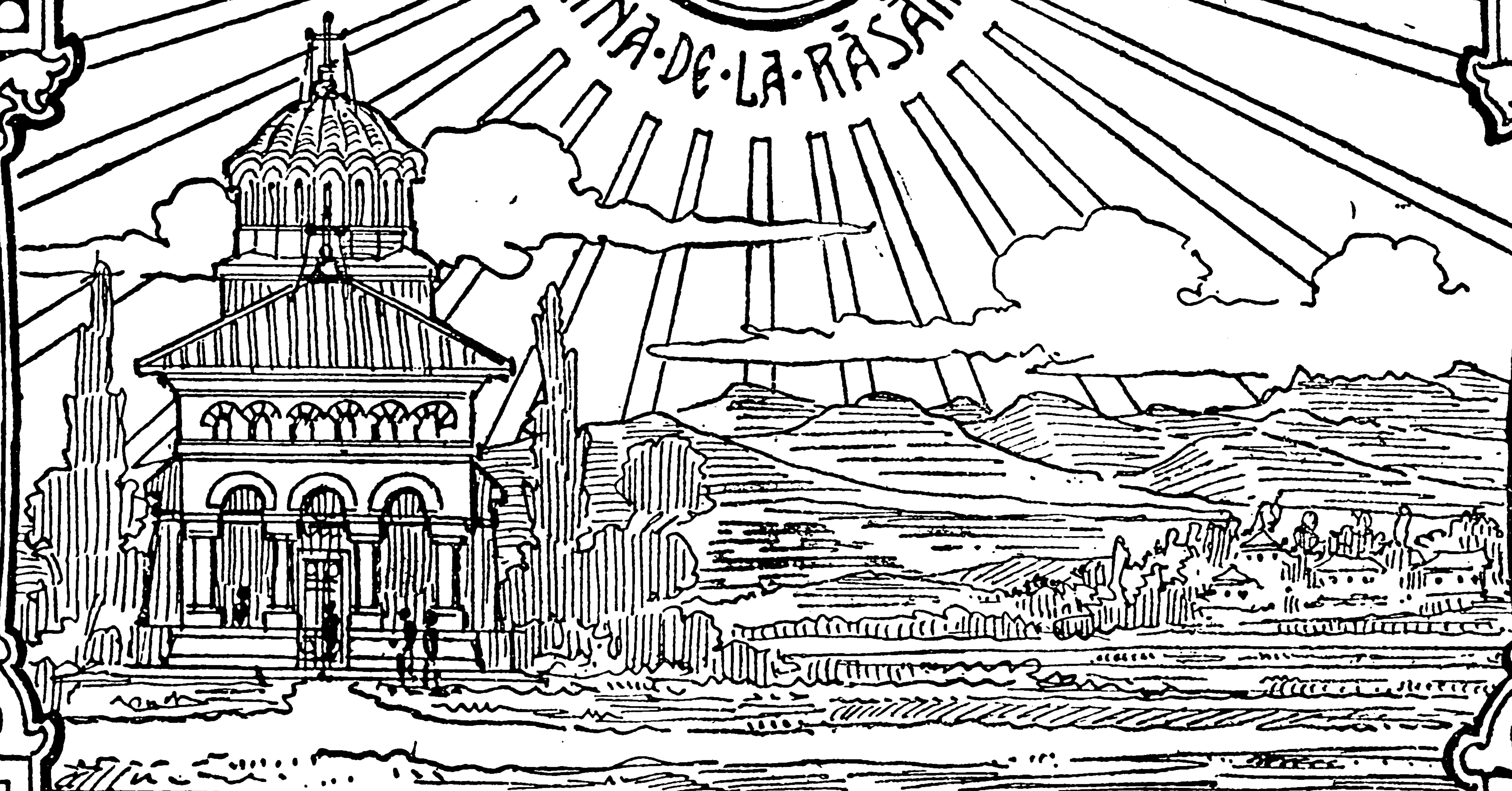
S'a pus sub tipar Dumnezeștile Liturghii

Librării au drept să vândă cărți și icoane cu un profit de cel mult 25% peste costul din acest catalog.

Prețul de vânzare în librării și la colportori este stampilat de Tipografie pe fiecare carte și icoană

BISERICA ANTICĂ ROMÂNĂ

LUMINA DE LA RĂSĂRIT

REVISTA SFÂNTULUI SÎNOD

CUPRINSUL

Bazele moralei	Pr. VALERIU IORDĂCHESCU
Rutenii unguri de odinioară și sugrumarea lor de Maghiari prin unirea cu Roma	Prof. Dr. GH. CIUHANDU
Martirul (poezie)	Pr. MINA GASPĂR
În viața noastră părintească (poezie)	Pr. MINA GASPĂR
Obiceiul ca mitropoliții să fie îngropați stînd în scaun	C. BOBULESCU
Studii și Comentarii	Pr. POPESCU-MĂLAEȘTI
Dogma despre sfințirea omului	Pr. I. MIHĂLCESCU
Cronica Bisericească	Arhim. SCRIBAN, Econ. A. G. COSMA, Arhim. EFREM ENACHESCU, Pr. N. HODOROABA
Cărți, Reviste, Ziare	Arhim. SCRIBAN
Insemnări mărunte, Știri	Arhim. SCRIBAN

ĂPĂRE LUNĂRĂ

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din: I. P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA, Președinte de onoare; P. S. Episcop Vartolomeiu, director; Prof. Dr. Ioan Mihălcescu, prim-redactor; Arhim. Scriban, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: Dr. D. G. Boroiannu, Dr. C. Chiricescu, Dr. V. G. Ispir, Econ. I. Popescu-Mălăești, Pr. Dr. Nicolae Popescu; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: Dr. V. Gheorghiu, Dr. V. Șesan, Dr. V. Tarnavschii, Dr. N. Cotos; 3. Pr. Cicerone Iordăchescu, Iași, Dr. Romulus Căndea, Cernăuți. Dr. Ioan Lupaș, Dr. St. Cioroianu, Iconom Serghie Bejan, Dr. Gh. Ciuhandu și d. St. Berechet.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redactor, în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei, traducerile și recenziunile 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru însemnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa secretarului de redacție Arhim. Scriban, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor: Prof. I. Mihălcescu, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, d. D. Sireteanu, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor voi să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: d-lui D. Sireteanu, București, Sf. Sinod, Biserica Antim.

CARȚILE APARUTE IN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
1. Lazăr Diacul de Pr. Sebastian Stanca	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăești, de P. S. Nicodem.	Lei 3,50.	0,50
2. Patimile Mântuitorului de Pr. Criveanu	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de A. V. P.	" 6.—	1,50
3. Impotriva beției, de I. P. S. Patriarh	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,—
4. Două întâmplări minunate, de Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,50
5. Durerea Vinerii celei mari, de Arhim. I. Scriban	" 5.—	"	Alcoolismul, de Dr. Nicolau.	" 30.—	
6. Catechismul creștinismului ortodox, de Pr. I. Mihălcescu.	" 7,50.	"	Bucăți alese din Sf. Atanasie cel mare	" 40.—	
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist, de Arhim. Scriban.	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

În curând va apare: Noul Testament și Psaltirea, traducere nouă.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând cele mari cu 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — Maica Domnului și Domnul Hristos — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un renume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimare la München în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic”, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri:

Icoane mari 62/47 c. m., lei 50 bucata, Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. 5 (554).

Mai 1927

Direcțiunea revistei, care și-a dat și-și dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și folos munca preoțimii românești, roagă cu toată căldura râvnei sale pe toți cucernicii Preoți, să binevoiască a-și achita, atât rămășițele din 1923, 1924, 1925, 1926, cât și abonamentul pe întreg anul 1928, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura.

In nădejdea că cucernicii Părinți ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române vor înțelege că un abonament de 100 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA

BAZELE MORALEI

CONSIDERAȚIUNI ASUPRA MORALEI INDIVIDUALE ȘI SOCIALE

Raporturile între Morala individuală și socială au preocupat și au deconcertat totdeauna pe gânditori. S'au propus felurite soluțiuni, fără a se ajunge la un acord.

Acei cari pun norma activității omului în plăcere, sentiment sau interes personal, sacrifică morala socială unui individualism anarhic. Prin exces, sociologii pozitiviști suprimă total sau în parte morala individuală. Alții, însă socotind nejustificată soluția, care ignorează și alterează unii din factori — individul sau societatea — în favoarea celuilalt, se mulțimesc cu postularea unei armonii vagi, a cărei necesitate mai mult o constată, decât o explică. De obicei, problema se pune în termenii următori: Morala este individuală în întregime ori socială? Dacă se admite că aceste două părți ale moralei sunt deosebite, cum putem înțelege raportul dintre ele? Morala își are origina și principiul de obligație în morala individuală, față de care n'ar fi decât o consecință? Adică datoriile noastre față de semenii noștri, n'ar fi decât o consecință a datoriilor față de noi înșine, în înțelesul că, lucrând în folosul nostru, prin aceasta fatal lucrăm pentru binele social? Sau, morala socială este baza moralei individuale, așa că datoriile individului față de sine nu este decât un mijloc de a promova binele societății?

Astfel pusă chestiunea, nu găsește o soluție satisfăcătoare. Din fericire pentru soluție, se găsește o altă cale. Rămâne să ne întrebăm: dacă morala individuală și socială, păstrându-și caracterele lor esențiale și ireductibile, nu și-ar putea găsi acordul într'o unitate superioară, dacă nu derivă paralel dintr'un principiu superior și individului și societății.

Intre gânditorii contemporani, Malapert¹⁾ a

1) „Leçons de philosophie” — Tom. II, pag. 119 și urm.

înțeles că este singura cale de deslegare a conflictului în cauză. Mai greu este însă a determina acest principiu superior de unitate și greutatea devine de neînvinc, fără să recurgă la noțiuni metafizice, pe care în zadar se încearcă unii gânditori să le escludă din morală. Înainte însă de a păși la analiza problemei, să precizăm termenii cu care vom avea a face în discuția de față.

Noi înțelegem prin morală individuală pe aceea care are drept subiect și obiect pe individ; adică drepturile și datoriile care se impun lui, ca personalitate.

Morala socială, în concepția noastră, cuprinde nu numai drepturile și datoriile, care au ca subiect societatea, ci și toate obligațiile individului față de aproapele, fie aproapele considerat aparte, ca membru al umanității (datorii de dragoste, caritate) fie ca membru al societății familiare (morala familiară) ori a societății civile (justiție legală, patriotism).

Unii moraliști, socotind prin natura ei rea, înlătură morala socială, în folosul celei a individului. La Nietzsche, individualismul ajunge la idolatria supraomului. Supraomul, poate jertfi în interesul său societatea întreagă; în restul lumii, supraomul nu vede decât ființi inferioare, obiecte de răs, de rușine și durere; pentru supraom, sentimentele altruiste sunt semnele omului mediocru; pentru el, egoismul, are drept la cultul suprem; el neagă nu numai orice morală socială, ci societatea însăși, întrucât ea constituie un obstacol pentru expansiunea vieții, adică a libertății și a voinții de dominație.

Același individualism exclusiv se găsește în teoriile lui Rousseau asupra omului, și numai datorită unei inconsecvențe față de principiile sale, ajunge a diviniza statul și a proclama alie-

narea complectă a drepturilor individului în favoarea statului, pe care totuși nu-l concepe, de cât ca o simplă colecție de indivizi¹⁾.

Morala lui Nietzsche exaltea orgoliul și instinctele individului și lovește brutal în sentimentele altruiste. Rousseau, ignorează faptul că sociabilitatea este o necesitate naturală a omului, nu o convenție, un contract. Singuri anarhiștii își mai alimentează teoriile din aceste doctrine.

Morala interesului individual este mai atenuată, întrucât ea impune individului datorii sociale; dar acordă acestor datorii sociale alt motiv și alt fundament, decât interesul individului.

Fără să examinăm în detalii pretențiile moralei utilitariste, ineficacitatea sa se evidențiază prin contradicția pe care o implică — jertfa — ca datorie socială și interesul individual, ca motiv al acestei datorii.

A propune sentimentul drept principiu al acțiunilor noastre, înseamnă a cădea în același individualism, întrucât nimic nu este mai personal, mai mobil, mai variabil în om decât sentimentul.

Dacă însă azi individualismul teoretic, nu se prea afirmă, în schimb individualismul practic domnește în mai toate manifestările societății contemporane, poate mai mult decât în oricare timp.

Recunoaștem că individualismul în morală este un sistem inadmisibil, numai întrucât el exagerează un principiu adevărat. Căci în ultima analiză pe perfecționarea caracterului individului, se întemeiază perfecțiunea unei societăți. Din punctul de vedere moral, o societate valorează cât indivizii care o compun: „Orice s'ar spune, zice M. Deblos²⁾, tot omul interior rămâne în centrul societății și către el trebuie să se îndrepte silințele educației“. Același principiu îl afirmă și Bureau³⁾ prin cuvintele: «Pentru că viața privată și familiară este marea morală în care fiecare individ trebuie să-și tacă ucenicia virtuții și abnegației, este fatal ca dezordinele care o turbură să aibă răsunetul lor în viața colectivă și să manifeste în ea influența lor turburătoare».

Foarte adevărat. Totuși, a încerca să faci din datoriile individuale, rădăcina și principiul datoriilor sociale, este o întreprindere imposibilă.

Identificarea interesului public cu cel colectiv poate fi o imaginație de proiect, ea nu există în realitate. Ni se raționează astfel: omul este o parte din omenire; deci binele ei va fi binele lui și răul ei va fi răul lui. Omenirea înfloritoare este raiul omului și omenirea în suferință va fi iadul lui.

Dar cine nu constată și nu experimentează

pe compt propriu, că proprietatea societății nu este identică cu proprietatea noastră imediată, ci în multe împrejurări ele se opun categoric? De cele mai multe ori armonia este ruptă și de aici provin greutățile noastre în îndeplinirea datoriei. Cum poți convinge pe un speculant care se îmbogățește, că dăunând societății, el își face rău sieși? Cum își servește interesul personal, doctorul care se expune îngrijind pe contagioși ori soldatul murind pentru patrie? Mai poate fi aici vorba de armonia între interesele individului și cele ale colectivității?

Dacă toată morala decurge numai din interesul individului, devotamentul dispare. Și totuși, ce mai rămâne din morală, când faci abstracție de sacrificiu și eroism?

«O morală, zice Emile Faguet¹⁾ trebuie să conțină eroism în partea ei cea mai înaltă; eroismul trebuie să intre în ea, să depindă de ea, să fie indicat de ea, nu numai ca ceea ce ea admite, ci, la urma-urmei, ca ceea ce ea tinde». Dealtfel, în timpul de față, mai toți moraliștii condamnă morala individuală, întru cât ea sacrifică datoriile individuale.

Dacă prin inconsecvența cu principiile sale păstrează aceste datorii, ea nu-i în stare să le explice origina, nici să stabilească caracterul lor obligatoriu, pentru că un principiu individual, nu-i capabil să explice caracterul absolut al imperativului moral. Individul singur, este judecătorul propriu al plăcerilor și intereselor sale; el se leagă și tot el se poate deslega de aceste plăceri și interese. Dar atunci, de unde vine, obligația morală, sentimentul datoriei? Trebuie căutată origina datoriei, baza moralei, într'un principiu superior utilității și sentimentului, care sunt ale individului și legate de individ.

Baza, fundamentul moralei, a datoriei, a obligației, trebuie deci căutată într'un principiu superior individului.

În această privință, sociologii moderni, au văzut just. Cel dintâi, care a proclamat, că morala nu-i decât un capitol al sociologiei este Auguste Comte, idee care a fost îmbrățișată și dezvoltată de către Durkheim și școala sa. Nu-i moral decât ceea ce este social; morala începe odată cu societatea și datoriile morale sunt datorii către societate.

În concluzia lucrării sale: «*La Division du travail social*», Durkheim zice: «Este moral tot ceea ce este isvor de solidaritate, tot ceea ce face pe om să ție seamă de altul, să-și reguleze mișcările sale după alt lucru decât impulsunile egoismului său. Morala are drept funcțiune esențială să facă din individ, partea integrantă a unui tot. Societatea deci este condiția necesară

1) M. Deploige. „Conflit de la Morale et de la Sociologie“ (Louvain 1911) pag. 215 nota.

2) Thomas: Morale et Education (pag. 148).

3) Bureau: Crise morale des temps présents (pag. 61).

1) E. Faguet. La Démission de la Morale, pag. 125.

a moralei. Ea (societatea) nu este o simplă juxtapoziție a indivizilor cari aduc intrând în ea, o morală intrinsecă ; ci omul nu-i ființă morală, decât datorită faptului că trăiește în societate, fiindcă morala constă în faptul de a fi solidar cu un grup. Faceți să dispară orice viață socială, și viața morală dispore odată cu ea, nemai având unde se prinde. Cât pentru ceea ce privește morala individuală, dacă prin aceasta se înțelege, datorii față de care individul ar fi, în acelaș timp subiect și obiect, care nu l-ar lega decât de sine însuși, și care prin urmare ar subsista chiar și atunci când el ar fi singur, aceasta este o concepțiune abstractă, care nu corespunde la nimic în realitate.

Datoriile individului față de sine, sunt în realitate, datorii față de societate ; ele corespund anumitor sentimente colective, care nu mai este permis a le ofensa când ofensatul și ofensatorul sunt o singură persoană, ca și atunci când ei sunt două ființe deosebite».

În raportul său asupra : «Détermination du fait moral» făcut în 1906 la societatea franceză de filosofie, repetă aceleași idei : «Intrebând conștiința morală contemporană, ne putem pune de acord asupra faptelor următoare :

1. Niciodată calificația de moral n'a fost aplicată unui act, care să nu aibă drept obiect decât interesul individului.

2. Dacă eu, ca individ ce sunt, nu constitui un scop, care să aibă prin sine un caracter moral, este necesar la fel cu ceilalți indivizi, care-mi seamănă.

3. De unde vom trage concluzia, că dacă este o morală, ea nu poate avea ca obiectiv decât grupul format din mulțimea indivizilor asociați ; adică societatea, sub condiția ca societatea să poată fi considerată, ca o personalitate calitativ deosebită de indivizii care o compun. Morala începe acolo unde începe legătura cu un grup social».

Prin urmare, după Durkheim, societatea produce morala. Ea este ținta și obiectul tuturor datoriilor morale, care se impun omului ; ea este chiar singura temelie a obligației morale. Un om, care n'ar trăi în societate, n'ar avea nici un fel de datorie. Către Dumnezeu nu, fiindcă ideea de Dumnezeu este o simplă ipoteză : el n'ar avea datorii către sine, fiindcă datorii al căror obiectiv este propria noastră personalitate, nu pot exista. Cel mult acordă Durkheim moralei individuale, sensul de un mod personal de a-ți îndeplini datoriile individuale.

Discipolul și cel mai autentic reprezentant al lui Durkheim, Lévy Brüll, este de acord cu maestrul său. În lucrarea sa : «La Morale et la Science des moeurs» pag. 101 numește morala : «Ansamblu concepțiilor, judecăților, sentimentelor, obiceiurilor privitoare la drepturile și dato-

riile respective ale oamenilor între dânșii, recunoscute și în general primite la o perioadă și într'o civilizație dată».

Cum s'a putut ajunge la această concepție despre morală ? Din dorința de a face din morală o știință în înțelesul pozitivist al cuvântului, adică să constate ceea ce există, nu ceea ce ar trebui să existe.

Ori, conștiința individului, nefiind cu puțință de pătruns de către savant, faptul moral nu poate fi observat obiectiv decât în obiceiuri și instituțiuni sociale. Numai așa înțeles faptul moral, poate fi văzut din afară, obiectiv, științific. Consecvent cu aceasta, Durkheim definește astfel faptul moral prin cel social. Fapt social este după el, un fenomen care are drept substrat conștiința colectivă și se impune prin constrângere conștiințelor individuale.

În aceste fapte sociale intră deci și faptul moral, ca o specie înlăuntrul unui gen, de care se deosebește doar prin maniera după care este exercitată constrângerea, sancțiunea și anume în faptul moral violarea unui percept este legată de o sancțiune represivă, difuză, blamul opiniei publice.

Aici este locul să observăm, că dacă de obicei, actele morale sunt în general obligatorii, există și acte bune, care sunt strict obligatorii. Noi avem datoria absolută de a evita tot ce este rău ; aici obligația este coextensivă oricărei fapte rele ; dar sunt și acte bune, care fără a fi strict obligatorii, se prezintă conștiințelor nobile, ca un ideal mai înalt.

În acest caz, actul moral nu-i extensiv sancțiunii, constrângerii, și aici stă eroarea lui Kant și a sociologilor moderni, cari identifică actul moral cu datoria, cel dintâi concepând-o ca un imperativ categoric al rațiunii, cel din urmă ca o constrângere colectivă asupra conștiinței individuale, ca un reflex al celei dintâi în aceasta din urmă.

Constrângerea din afară care se exercită de către societate asupra conștiinței individuale, constituie deci după Durkheim, obligația morală, care nouă ne apare ca o poruncă și un îndemn intern venit din regiuni superioare.

Un alt caracter al faptelor morale este că ele sunt dorite și prețuite ca bune. Ori, și acest caracter le vine tot dela societate, întrucât individul nu poate să nu dorească societatea, fără a se nega și desființa pe sine.

În această concepție morală, nu mai poate fi vorba despre datoriile către Dumnezeu, nici despre datoriile individului către sine însuși ori către alt individ, prin care sunt legați indivizii între ei, nu ca membri ai unei societăți oarecare, ci ca membri ai omenirii.

Am vrea să marcăm bine pozițiunea noastră asu-

pra problemei moralei sociale, recunoscând și afirmând expres și neted, influența pe care o exercită asupra vieții noastre morale individuale. În lucrarea sa: «Morale du Bonheur» (pag. 124), scriitorul *Piat* condensează această idee în mod fericit prin rândurile următoare: «Viața socială exercită o influență adâncă asupra vieții individului. Regimul politic, instituțiile, legile, sistemul de educație și opinia publică, care este ca un rezultat al acestor factori: atâtea principii de acțiune, care tind a crea un fel comun de a simți, a vedea, a judeca și prin aceasta de a lucra. Suntem totdeauna ai țării noastre, precum suntem ai timpului nostru. Există un fel de dressaj al individului, prin societate».

Desigur că datorim societății o cunoștință mai repede, mai sigură și mai deplină a moralității.

Dar când sociologii, plecând de aceste observații, conchid că toate perceptele moralei vin dela societate, și că tot de acolo exclusiv primesc caracterul lor obligator, ei neglijează experiența și se opun propriei lor metode de cercetare. A tăgădui existența datorii individuale înseamnă a întoarce spatele uneia din datele esențiale ale problemei morale. Există datorii ale individului față de sine însuși, ca onoarea și demnitatea socială, și ale individului față de alt individ, socotiți ca membri ai omenirii, nu ai unei societăți oarecare, ca amiciția și iubirea, datorii a căror obligație este extrasocială. Aceste datorii ar subsista în afară de orice societate constituită. S'ar putea concepe până la un punct, că datorii individului, derivă din cele sociale, întrucât progresul societății este condițional de cel al individului. Deci, fiecare individ spre a contribui la progresul social, trebuie să lucreze la progresul său propriu în primul loc.

Dar astfel concepute datorii individului, ca avându-și unicul scop și unica normă în societate, ele sunt diminuate și viciate. Persoana omului în această concepție solidaristă, devine un simplu instrument, un simplu mijloc de realizare ale scopurilor sociale. Negreșit este util și eficace pentru conduita privată să cunoască răsunetul actelor sale în mediu social, dar să pretinzi a face din solidaritate singurul fundament al moralei, este să cazi în același exces ca și individualismul solidarist.

Obligația, primul caracter al perceptului moral, nu este și nu poate fi opera individului; noi nu ne putem obliga pe noi înșine; obligația ne depășește, cum recunoaște și Durckheim.

Dar el greșește când afirmă că d'asupra individului, nu mai este decât societatea. «Societatea, zice în¹⁾, are într'însa tot ce e necesar

pentru a comunica anumitor regule de conduită, caracterul imperativ distinct al obligației morale. Ea ne comandă pentru că ea este exterioară și superioară nouă; distanța morală care este între ea și noi, face dintr'însa o autoritate înaintea căreia voința noastră se închină».

Dar ne este imposibil să admitem, că orice act poruncit de legile statului sau de moravurile unui timp determinat, este prin aceasta moralmente bun. Legislațiile pot fi și sunt adesea contrare echității și justiției. Obiceiurile unei țări pot cuprinde cele mai absurde nedreptăți.

Durkheim recunoaște că conștiința morală a societăților se poate înșela, ea sancționează regule de conduită care nu trebuiesc și lasă în afară pe altele, care ar merita sancționare. Atunci cum să te orientezi, ceiace trebuie făcut.

Cum va putea în acest caz arta morală rațională, ameliora realitatea? Spre a înlocui ideile învechite de bine și rău moral, care n'au drept de cetățenie în știința sociologică, ca fiind concepute abstracte. Durkheim a recurs la ideile de normal și patologic. Pentru ameliorarea realității morale, vom realiza tot ce este normal și vom elimina patologicul.

Dar normalul în ce constă? Este normal ceea ce se găsește într'un mijlociu la societățile care se găsesc în același stadiu al dezvoltării lor. Patologic, tot ce nu îndeplinește aceste condiții.

Așadar, trebuie să așteptăm până când un studiu științific suficient, va fixa definitiv diferitele faze de dezvoltare ale societății omenesti, ca să putem ști ce-i normal. Până atunci Lévy Brühl ne îndeamnă să alegem ceea ce-i preferabil. Dar să admitem că am putut determina tipul normal, mijlociu al conștiinței morale sociale. Ce urmează? A-l impune indivizilor, ca regulă de purtare, nu înseamnă a le impune o mediocritate de viață morală? Orice inovație va fi criminală, orice reformator va fi condamnat, pentru motivul, că se abate dela vulgara mediocritate a tipului mijlociu?

În acest caz virtutea și eroismul, ce soartă ar avea? Și încă odată, ce înseamnă morala fără ele?

Dealtfel Durkheim singur bate'n retragere, în fața acestor concluziuni, dar aceasta datorită unei inconsecvențe, nu faptului că ele nu s'ar desprinde în mod fatal de premisele adoptate de dânsul. Dealtfel această concepție de normal implică în sine ideia unității funciare a naturii umane, esențial aceiași, care rezistă la excesele depravațiunii?

Se recunoaște, prin aceasta, fără voie, nu principiu superior societății, adică unitatea funciară și specifică a omului.

Dar întrucât omul are o natură specifică, realizarea acestei naturi specifice a sa, constituie

1) Détermination du Fait morale (Société française de philosophie 1906).

scopul suprem al existenței sale. Ori, determinarea acestui scop, nu poate cădea în competența moralei sociologice pozitive, căci, ca orice idee de scop, ea scapă investigațiilor experimentale și pozitive. Ea face obiectul unei speculațiuni și prin aceasta morala se bazează pe metafizică.

Dacă omul are o natură specifică, pe care trebuie să o realizeze ca scop suprem al său în viață prin actele sale, atunci este evident, că regula acțiunii lui nu se poate deriva decât din acest scop, și orice altă normă este admisibilă numai întrucât ea se armonizează cu cea dintâiu.

Societatea, la lumina acestui principiu, nu este nici principiul, nici fundamentul actelor morale ale omului, decât în măsura în care nu contrazice normele, pe care i-le indică natura lui specifică. Societatea este o unitate, însă o unitate de organizațiune, care nu absoarbe elementele sale componente; ea are o activitate «sui generis» care nu se confundă cu cea ale părților sale, ci părțile totul social, conservă intacte scopul lor și activitatea lor specială.

Corpul social are analogii cu corpul organic și viu; dar nu trebuie forțată analogia dincolo de limitele permise, căci realitatea nu cunoaște o identitate între corpul social și corpul organic viu.

În cel dintâi, părțile sunt ființe inteligente, libere, autonome, deci cu scopul lor propriu, pe când în ființele organice și vii, părțile nefiind personalități, depind în totul de organism.

Pentru că nu s'a luat suficient în seamă acest adevăr, școala sociologică a văzut în societate scopul suprem și regula absolută a perceptelor morale.

Presiunea exercitată din afară de colectivitate asupra conștiințelor individuale, nu seamănă cu imperativul datoriei morale. Obligația poate fi impusă prin o forță exterioară cea socială să zicem, dar pentru ca această obligație să devie morală, ea trebuie să-și facă simțită acțiunea sa înlăuntru; ea trebuie să constrângă în același timp și inteligența, și voința, ea trebuie să-și arate titlurile, să fie rațională.

Presiunea socială se aplică deasemenea și legilor etichetei; o sancțiune represivă este legată de violațiunea lor: totuși, cine-ar putea susține că observarea regulilor de etichetă este o obligație morală absolută. Aceasta probează că nu se poate confunda obligația morală cu presiunea socială.

Obligația morală constrânge în interior în conștiință, care este deschisă numai autorului naturii, în afară de individ.

1. Realitatea superioară transcendentă, este necesară pentru a explica suficient caracterul absolut al obligației morale. Ea nu poate fi societatea, care dacă e superioară individului, nu

este nici ea absolută liberă de orice dependență. Ea însăși are datorii față de individ și față de Dumnezeu. Aceste datorii ale societății nu împrumută forța lor constrângătoare dela ea însăși, întrucât aceasta nu se exercită decât asupra inferiorilor, a indivizilor.

Legile societății pot obliga moralment pe indivizi; societatea are puterea de a determina în detaliu principiile generale ale moralei naturale, adică ale perceptelor morale, care derivă din considerarea esenței specifice a omului ca om, prin legi, obiceiuri și opiniune, care obligă și în forul conștiinței. Dar această obligație nu vine dela societate; societatea nu provine din libera voință a indivizilor; ea se naște dintr'o necesitate naturală, care necesitate a fost rânduită în fondul lucrurilor de autorul lor. Societatea deci, necreându-se singură prin simpla voință a elementelor componente, n'are în sine rațiunea de a fi. Ea există ca o necesitate care se impune ei, de un factor exterior și superior ei. Deci numai acest factor exterior și superior și individului ca și societății care cuprinde în prima sa esență rațiunea de a fi necesitatea absolută, a existenței lui, poate propune societății odată cu scopul ei și obligația ei, norma ei de acțiune.

Nu-i suficient să constați că există o morală individuală și una socială și că între ele trebuie să existe o armonie perfectă. Trebuie căutată explicația, posibilitatea acestei armonizări. În lucrarea sa: «La Morale de l'Honneur» din 1911, d. Jeudin, a propus ca mijloc de armonizare, morala onoarei. În argumentarea sa, pretinde că în morala individuală, conștiința joacă rolul principal și opinia altora este un element secundar, pe când în morala socială opiniunea altora devine principală și domină conștiința noastră. Dar și conștiința și opiniunea sunt dominate de sentimentele datoriei.

Remarcăm, că onoarea este un factor important în morală, ea este un derivat al datoriei, care ne slujește admirabil a ne face să discernem mai limpede datoria, dar nu poate constitui fundamentul său.

După Malapert¹⁾ soluția conflictului între scopurile personale și cele sociale trebuie căutată, într'o unitate superioară, în scopurile umane. Scopurile oménirii sunt supra individuale și supra sociale, ele sunt omenești. Foarte drept; decât trebuiesc determinate aceste scopuri omenești arătate care sunt și în ce constau ele. Aceasta nu se poate face decât pe terenul metafizicei; ele nu se pot stabili numai pe terenul psihologiei. Nu se poate vorbi de scopuri umane, fără a vorbi despre identitatea esențială a naturei

1. Leçons de philosophie Tom. II pa. 124.

omenești, și prin aceasta, invadăm vrând ne vrând pe terenul metafizicii. Morala are ca acțiune de a pune ordine în acțiunile omenești diverse și multiple, de a supune acțiunile inferioare celor superioare. Ori pentru a putea determina, care sunt inferioare și care sunt superioare, întâlnește în cale problema valorilor, care nu se poate descifra prin observații experimentale.

Vrând ne vrând, morala începe și termină în metafizică. Sociologii înșiși, n'au scăpat de această necesitate. Pentru Durkheim, societatea este scopul moralității și fundamentul obligației morale, ori aceste sunt chestiuni metafizice. Levy Brühl, după ce a conchis din morală studiul scopurilor, este nevoit să adauge: «Facem rezervă, bine înțeles de scopurile care sunt atât de universale și instructive, că fără ele n'ar putea fi vorba nici de o realitate morală, nici de o știință a acestei realități, nici de aplicația acestei științe». Deci se vede, că chiar excluzând din morală realitatea Divinității personale și a-i substitui societatea divinizată, tot metafizică este destructivă și negativă.

Pentru a putea explica, obligația morală, trebuie să revenim la metafizica pozitivă a sensului comun. Numai în acest chip se rezolvă antinomia între morala individuală și cea socială. Numai această metafizică afirmativă, conferă un fundament datoriiilor individuale și sociale, fără a descalta¹⁾ pe unele în detrimentul altora. Dar o astfel de morală rațională, a fost acuzată în timpul din urmă și mai ales de către școala sociologică, că este antiștiințifică. Negreșit, dacă se rezervă numele de științific metodelor de observație experimentală, cercetarea bazelor moralei nu este o cercetare științifică. Dar știința înțeleasă astfel nu îmbrățișează decât o parte a realității. Există și o realitate extra experimentală, care este conchisă cu necesitate strictă și certitudine, din datele experimentale și fără care, realitatea experimentală nici nu s'ar putea explica și nici n'ar putea exista. A constata că există o realitate dincolo de datele experienței, este a afirma un postulat arbitrar, pe care nimic nu-l justifică. Morala rațională, singură capabilă încă odată să ne dezberă contradicția dintre morala individuală și cea socială; întemeiată pe metafizica sensului comun, verificată în conștiința generală religioasă a omenirii, nu este apriori, adică nu pleacă de la o afirmație arbitrară a minții, fără să aibă un fundament în experiența noastră: Ea nu născocesc un ideal, după capriciu și fantezia sa. Ea pleacă de la un fapt de conștiință tot atât de real ca și faptele biologice și sociologice, numai că este un fapt de ordin rațional. Ea nu construiește o morală; ea există ca realitate care nu se impune. Noi nu

construim bazele moralei; suntem mai modești; ele există și pe ele se sprijină întregul edificiu de drepturi și datorii, noi nu facem decât să le descoperim.

Judecățile conștiinței sunt un fapt; noi le cercetăm numai valoarea, origina și temelia lor ultimă. Deci punctul de plecare al nostru este un real și punctul de sosire. Adevărata moralitate, constă în a ne confirma realității obiective. Toți filosofi, cari au dat moralei o bază metafizică au înțeles că sursa binelui și a obligației morale trebuie să fie superioară, individului și societății. Rațiunea lui Kant nu este nici individuală nici socială, ci universală.

Atunci urmează, că eu trebuie să-mi îndeplinesc datoriiile către mine însumi pentru că rațiunea mă obligă; să îndeplinesc pe cele către societate, pentru că rațiunea mă obligă. Acțiunile care sunt conforme deci cu rațiunea, fie sociale fie individuale, sunt morale, în caz contrar, ele sunt imorale fie ele individuale, fie sociale.

Totul pare limpede, dar fundamentul ultim încă nu apare. Porunca rațiunii; imperativul categoric, așa absolut cum este, trebuie să-și arate titlurile sale, dreptul său la creditul nostru necondiționat. În această privință Kant, nu a conferit suficient caracter rațional obligației sale morale. Rațiunea, care prin obligație mă constrânge să fac binele moral, nu creiază ea, acest bine, ci ea îl ia din realitatea obiectivă, precum rațiunea omenească, nu creiază obiectul, ci îl constată: Binele moral, nu este un produs al rațiunii, ci se impune ei; ca realitate exterioară.

Se poate deci zice, că datoria, binele moral, este ceiace este conform cu rațiunea dreaptă și că rațiunea dreaptă este ceiace este conform în judecățile sale, cu ordinea reală și esențială a lucrurilor.

Această ordine a lucrurilor, în natura lor atârnă de constituția lor esențială, de perfecțiunea lor, dar în ordinea morală, adică a conformării acțiunea noastră cu ea, atârnă de relația lor cu scopul. Problema scopurilor, și mai ales al scopului ultim al lucrurilor este de o importanță capitală, pentru a putea înțelege raporturile dintre lucruri și acest scop, și prin aceasta raportul dintre noi și acțiunile noastre cu acest scop ultim.

Actele bune sunt acele care se potrivesc cu scopurile vieții umane și sociale. Actele, ale căror conexiune cu aceste scopuri este mai puternică, cuprind o moralitate mai mare.

Primele judecăți morale ale conștiinței noastre se manifestă odată cu trezirea rațiunii; ele cer subordonarea facultăților inferioare celor superioare. Dar aceste prime noțiuni de moralitate, nu sunt suficiente cât timp nu apare conexiunea lor cu scopul ultim, cu Dumnezeu.

Numai în această noțiune, omul găsește de-

1) Așa e în manuscris. Noi nu pricepem cuvântul. Nota A.S.

plină dezvoltare esențială a ființei sale, deci perfecțiunea sa.

Obligațiunea morală, în sensul ei strict, nu poate exista fără o relație cu Dumnezeu, legislatorul. Imperativul absolut, caracteristica acestei obligațiuni, cuprinde noțiunea de bine, și aceasta, cel puțin confuz, pe cea de Dumnezeu.

Astfel Dumnezeu apare, și ca regulă a binelui și ca fundament suficient al obligației morale.

Comandamentul lui Dumnezeu nu se exercită asupra omului numai în chip exterior; el nu constituie exclusiv, o eteronomie; el se impune omului prin rațiunea sa, adică prin ceea ce omul are mai interior și mai propriu; din acest punct de vedere obligația morală, respectă autonomia persoanei omenești.

La lumina acestor principii, soluția problemei se lămurește. Morala individuală și socială păstrează integritatea lor întreagă, căci așa cere ordinea lucrurilor, pe care o comandă Dumnezeu, autorul lor.

Ordinea cere, ca omul să tindă către scopul său, supunând, prin rațiunea sa, actele interioare

celor superioare, care-l perfecționează, deci îl face să-și realizeze scopul. Ordinea cere familia, deci datori către familie; ordinea cere societatea, deci datori către societate. Ordinea cere în sfârșit, ca individul și societatea, să recunoască suveranul domeniu al lui Dumnezeu.

Astfel morala individuală și socială, din acelaș izvor, se dezvoltă paralel din acelaș principiu, care depășește și pe individ și se impune irezistibil și unuia și altuia ca rațiunea absolută și legislatorul suprem.

Excluzând cu dispreț din problema morală orice idee metafizică, precum am văzut, ajungem la antinomia, care ne înconjoară din toate părțile. Din cercul de fer în care aceste antinomiile strâng fragila noastră minte, în căutarea soluției, bazelor morale, nu putem eși decât făcând apel tot la metafizică și anume la acea metafizică rațională a sensului comun, afirmativa constructivă și reclamată cu toată puterea prin glasul sentimentului religios, de genul uman în întregimea lui.

Preot Valeriu Iordăchescu

RUTENII UNGURI DE ODINIOARĂ ȘI SUGRUMAREA LOR DE MAGHIARI PRIN UNIREA CU ROMA*)

C. Relațiuni statistice mai nouă despre Ruteni.

I. Etnica Rutenilor ungari de odinioară

Cuprinsul: Cifra populațiunii rutene, în trecut și la 1890.— O statistică grăitoare.— Fluctuația etnică la Ruteni în veac. XVIII.— Spor și scădere de Ruteni prin comitetele lor.— Scăderea lor etnică la periferii.— Comitete cu oarecare spor de ruteni.— Rezultatul: maghiarizarea Rutenilor.

Văzurăm mai sus, că Kollonich știa, în veacul XVII despre 300 mii de Ruteni în Ungaria; și totuși, poporul acesta vestit de prolifer, care e așezat de-alungul graniței galițene cam 40 mile, variind în lățime între 2—8 mile¹⁾ are, după conscripția dela 1857, d'abia 423.713 suflete²⁾ Autorul nostru crede de altfel, că la 1857 trebuie să fi fost cel puțin 450 mii de ruteni.

Ar rezultă deci, că în 200 ani (dela anul informației lui Kollonich: 1654—1857), rutenii ar fi sporit abia cu 123,000 și câteva sute de suflete.

Trebuie ca inomis să ținem — după cele de mai sus — că poporul rutean a avut mari pierderi etnice, cari pot fi explicate mai bine prin situația sa eclesiastică în care residă începutul

tuturor relelor ce l-a făcut de peste două veacuri și mai bine.

Statistica ungurească dela 1890 a găsit în Ungaria de abia 429,000 și câteva sute de suflete rutene. Statistica le grupează, după confesiune astfel:

Ruteni r.-catolici.	18.546
„ gr. „ „	358.885
„ de rit armean	1
„ gr. or.	411
„ luterani	1.571
„ reformați	2.760
„ unitari.	1
„ de alte confesii	26
„ izraeliți (?)	47.137
De toți	429.341

Dacă cifra sumară a Rutenilor din 1890 o vom scădea numai cu cifra rutenilor mozaici, cari, de sigur, nu-s ruteni, ci jidovi, Rutenii ar fi sporit dela 1857, în curs de 33 ani, numai cu 5628 suflete, ceea ce, iarăși, e o adevărată imposibilitate fizică și morală.

Cu alte cuvinte: Dela Kollonich și până la 1890, aproape în 250 ani, rutenii, așa dar, ar fi sporit numai cu 82.204, ceea ce de asemenea e imposibil a se admite.

Din aceste se vede limpede, că pierderile etnice cele mai de seamă ale rutenilor uniți au avut loc tocmai în veacul XIX, în care biserica lor

*) Vezi Nr. din Martie, 1927.

¹⁾ H. I. Bidermann. O. c. I. 5.

²⁾ O. C. pag. 4.

unită căzuse în cel mai înspăimântător păcat împotriva poporului: de a fi pactat, prin ierarhia sa pe toată linia, cu puterea de Stat, pentru desnaționalizarea sistematică și conștientă a propriilor săi fi.

Cum s'a săvârșit acest proces, distinctiv sub toate raporturile, al Rutenilor, se va vedea din statistica ce urmează. Aceasta urmărește intenția de a da de gol mijloacele și metodele de operație ale Maghiarismului printre Ruteni, după ce Catholicismul reușise mai întâi a face să amuțească vechea conștiință religioasă a poporului rutean și să-l deie pe acesta, legat gata, pe mâna Maghiarismului.

Înainte de a intra în comentarea acestui tablou statistic, prețim, relativ la fluctuația poporului rutean, că, deja de mai înainte, Rutenii au cucerit și ocupat cele zece sate românești din Bereg.

Se mai pomenește și de o colonie de români, cari, la sfârșitul veacului XVIII, se aflau în Valea Vișnița de lângă Muncaciu; aceștia încă sunt acum total rutenizați ¹⁾

Dela germani încă au avut rutenii câștig, prin asimilarea mai multor comune germane, ceea ce s'a putut ajunge, până în pragul anului 1857, prin aceea că respectivele comune primiseră, mai întâi, ritul oriental ²⁾.

De o asimilare a maghiarilor prin ruteni se vorbește mai puțin deslușit ³⁾. De așa ceva să fi fost vorba numai cu privire la Comitatele Ung, Ugocea, și Saros, în care să se fi întărit rutenismul pe contul maghiarilor, în veacul XVIII ⁴⁾.

Din contra, mai încurând se poate vorbi, și mai cu temei, despre maghiarizarea Rutenilor, — încă de mai înainte de jumătatea veacului al XIX-lea, — în comitatele Bereg, Zempliu, Abauj și Szabolcs. În comitetul Zempliu începuse maghiarizarea cam în aceeași vreme să spargă rândurile Rutenilor, când aceștia la rândul lor, își deschid drumul, prin comitatul Abauj, spre sud ⁵⁾.

Ne referim acum la tabloul nostru statistic.

În părțile nord-estice ale țostei Ungarii pe unde locuiesc Ruteni, s'au găsit la sfârșitul veacului trecut — la a. 1900 — ruteni în următoarele comitate: *Borsod*: 16 suflete (0.0% din locuitorii comitatului), deci (0.0%) mai puțini decât în trecut; — *Szepes* 13.913 (8.2% din locuitorii comitatului) mai puțini decât în trecut — în *Sáros* 33.937 (19.7%) adecă mai puțini decât în trecut; — în *Zempliu* 34.816 (10.6%) aici s'a sporit cifra lor față de trecut; — în

Ung 55.556, (36.6%) spor față de trecut; — în *Bereg* 95.084 (45.8%), și aici spor; — în *Ugocea* 32.707 (39.3%) spor față de trecut; — în *Maramurăș*: 143.379 (46.4%) cu spor; — în *Sătmar* 230 (0.1%) mai puțini ca în trecut; în *Abauj-Torna*: 208 (0.1%) mai puțini; în *Gömör* 8 (0.0%) mai puțini decât în trecut.

Va să zică pe acest teritor, numărul Rutenilor a crescut numai în comitatele: Zempliu, Ung, Bereg, Ugocea, și Maramurăș, și s'a redus în: Borsod, Szepes, Sáros, Sătmar, Abauj-Torna și în Gömör și anume în comitatele dela periferia teritoriilor rutene; ¹⁾ — pe când, de altă parte, sporul lor în celelalte comitate încă nu este prea esențial și nici decât adecvat raportului prolifer al Rutenilor.

Să privim mai întâi periferiile rutene, anumit în comitatele în cari populația ruteană s'a redus. Să vedem, adecă, ce e pricina reducerii.

In comitatul Borsod: greco-catolicii din acest comitat îl dau mai peste tot *rutenii maghiarizați*, iar partea mai unică *rutenii slovacizați* ²⁾.

Hökeresztür din acelaș comitat e un sat maghiar de «rit rutean» ³⁾, deci un sat rutean maghiarizat.

În Sajószöged, Sajó-Petie, Felsőszolcva, Görömböly erau odinioară ruteni curați; acum sunt maghiarizați ⁴⁾. În deosebi pe teritoriul ungușilor numiți «palócz»-i, se pierd și azi au ei pe teritoriul comitatului Borsod numai o insulă, — „și această peri” ⁵⁾ În acelaș comitat sunt 9 comune maghiare gr.-catolice, cari vor fi fost comune rutene ⁶⁾.

In comitatul Zigs (Szepes): În acest comitat (dimpună cu comitatul Sáros și Zempliu) erau la 1890 vreo 20.000 maghiari gr.-catolici, cari sunt ruteni maghiarizați ⁷⁾.

Alsó-Rézás și Lázonpatak din acelaș comitat se văd a fi fost odinioară și ele sate rutene, dar acum sunt slovacizate ⁸⁾.

In comitatul Sáros: Aflarăm deja mai sus Ruteni maghiarizați ⁹⁾, deoarece aceia, dimpună cu alții din comitatele Ung, Zempliu — și chiar Zigs — au avut puțină forță de rezistență ¹⁰⁾.

În altă parte a comitatului, Rutenii au avut pierderi prin slovacizare ¹¹⁾.

1. Nu ne-am extins dinadins la sporele rutenilor: 39 la număr aflătoare în spre apus, printre slovaci, nici la cele 13 spore dinspre răsărit, și nici la celelalte de prin alte părți, mai de jos, ale Ungariei de odinioară.

2. Balogh: A népajok Magyarországon 113.

3. O. c. 498.

4. O. c. 500.

5. O. c. 530.

6. O. c. 503.

7. O. c. 110.

8. O. c. 538.

9. O. c. 110.

10. O. c. 605.

11. O. c. 150.

1. Bidermann: O. C. I. pag. 13, nota.

2. O. C. I. 11-12.

3. O. C. I. 13.

4. O. C. I. 11.

5. O. C. I. 12.

COMITATE CU RUTENI	DENZITATEA POPORAȚIEI		Denzitatea confesiei greco-catolice	COMUNE		COMUNE RUTENE pierdute de ruteni			COMUNE CUCERITE DE RUTENI		COMUNE RUTENE		NUMĂRUL ȘCOLILOR			PE UNA ȘCOALA		Procentul ru- tenilor cari vorbesc un- gurește la conscripția din		Comune maghlare greco- catolice					
	Maghiare în ‰	Rutene în ‰ și în cifre		RUTENE DE TOT	CURAT RUTENE	prin	Maghiarizare	Germanizare	Slovacizare	în total cifră ‰	dela	de tot cifră ‰	Nr. lor	ruteno-catolice	curat rutene	Nr. lor	curat rutene	Greco-catolice	Cu limbă ruteană		Cu limbă maghiară	Maghiari	Ruteni	1880	1900
Borsod	+94.7‰	-16 (0.0‰)	+12.312 (4.8‰)	1	-	7	-	2	9	-	-	-	-	1	-	5.2‰ 15	-	100‰ 291	830	-	78.2‰	+87.5‰	9		
Szepes	+6.2‰	-13.913 (8.2‰)	-23.375 (12.5‰)	17	-	-	-	2	2	-	-	-	-	17	-	6.2‰ 15	4.9‰ 12	65.5‰ 158	(ⁱ) 37	1.155	1.5‰	+2.1‰	-		
Sáros	+6.1‰	-33.937 (19.7‰)	+53.145 (30.8‰)	119	11	-	-	30	30	-	1	1	1	118	(⁹⁰ ‰) 11	30.5‰ 74	15.3‰ 37	73.9‰ 179	(ⁱ) 59	917	1.1‰	+1.2‰	-		
Zemplin	+5.3.1‰	+34.816 (10.6‰)	+100.989 (30.8‰)	95	2	2	-	96	98	-	-	-	94	94	(²⁰ ‰) 2	31.6‰ 139	5.4‰ 24	93.6‰ 411	423	1450	1.7‰	+11.4‰	17		
Ung	+3.0‰	+55.556 (36.6‰)	+83.430 (55.9‰)	85	3	6	-	41	47	-	1	1	1	84	(^{3.5} ‰) 3	40.7‰ 99	1.2‰ 3	98.7‰ 240	190	(ⁱ) 18.518	2.9‰	+8‰	9		
Bereg	+4.4.6‰	+95.084 (45.8‰)	+102.933 (49.6‰)	162	4	2	-	-	2	-	-	-	158	(^{2.5} ‰) 4	39.2‰ 102	4.2‰ 11	95.7‰ 249	372	(ⁱ) 8.644	5.2‰	+15.1‰	4			
Úgocsa	+4.2.9‰	+32.707 (39.3‰)	+52.396 (63‰)	33	1	5	-	-	5	2	2	2	33	(³ ‰) 1	20.5‰ 53	0.7‰ 2	34.2‰ 89	400	(ⁱ) 16.353	19‰	+18.7‰	13			
Maramurás	+13.7‰	+143.379 (46.4‰)	+220.303 (71.4‰)	97	2	4	2	-	6	-	-	-	97	(²⁰ ‰) 2	149	6‰ 15	78.5‰ 194	217	(ⁱ) 9.585	3.3‰	+4.7‰	-			
Sátmar	+61.6‰	-230 (0.1‰)	+151.056 (44.4‰)	1	-	3	-	-	3	-	-	-	1	-	84.6‰ 168	-	68.1‰ 285	735	-	79.6‰	-	nu-s între ruteni			
Abauj-Torna	+7.3‰	-208 (0.1‰)	+16.309 (10.4‰)	-	-	11	-	11	22	-	-	-	-	-	70.2‰ 22	-	100‰ 276	412	-	51.1‰	+60.1‰	15			
Gönc	+56.4‰	-8 (0.0‰)	+4.325	-	-	1	-	3	4	-	-	-	-	-	7.9‰ 3	-	96.6‰ 298	347	-	-	-	-	-		
Baci-Bodrog		(1.6‰)	(2.4‰)	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.9‰ 1	0.3‰ 1	75.5‰ 263	931	975	5.2‰	+12.1‰	-			
Suma:				612	23	41	2	185	228	2	2	4	6	605	23	840	105	2933						67	
Procent:					3.8‰	4.9‰	0.6‰	22‰	27‰				0.9‰	98.7‰	3.8‰	24.7‰	3‰	85.9‰							

In comitatul Sătmar: Era prea mare lucru, dacă neînsemnatul element rutean s'ar fi putut conserva.

In Abauj-Torna: Văzurăm mai sus, cum gr.-catolicii din acest comitat, cu cei din Borsod, sunt în partea covârșitoare Ruteni maghiarizați¹.

În același comitat, Rutenii s'au împușinat așa de tare, încât d'abia se mai găsesc în împrejurimea de Szendrő (1⁰/₀) și în părțile de cătră Szikszò (1¹/₂ ⁰/₀)².

Statistica veche a dat de Ruteni pe întreg teritoriul cercurilor Kassa, Cserhát, Torna, Bikszo³), dar s'a împușinat prea simțitor, după cum văzurăm. Ba a fost și caz de acela, că 2 sate rutene, după ce s'au slovacizat, s'au lepădat și de confesiunea gr.-catolică⁴).

In comitatul Gömör: În cercul Noar-Röcze din acest comitat, sunt 11 ¹/₄ ⁰/₀ gr.-catolici, cari sunt ruteni slovacizați⁵), deoarece n'au putut rezista Slovacilor, cari le sunt aproape.

Trecem acum la comitatele, în cari elementul rutean a progresat, măcar în câtva, ca cifră etnică.

In comitatul Zempliu: cum văzurăm mai sus, o parte din cei 20.000 maghiari greco-catolici — cari sunt *Ruteni maghiarizați* — se găsesc tocmai în acest comitat⁶). Tot așa găsim pe teritoriul acestuia și comune de mai înainte rutene, dar *slovacizate* cu duumul cătră sfârșitul veacului XIX⁷).

Numărul acelor sate rutene slovacizate e fixat, numai în acel comitat la 26, cari toate și-au păstrat ritul rutean, rămânând și cu acela în minoritate în Gálszécs și Kozma⁸) ceea ce înseamnă, că Rutenii încep a părăsi acolo și ritul oriental. Și astfel se poate spune, cu drept cuvânt, că, pe Rutenii din comitatul acesta, cea mai grea lovitură, ce li-a venit, a fost cea dela Slovaci de oarece de pe la începutul veacului trecut, Rutenii din alt comitat au pierdut în favorul slovacilor 41 din 66 comune⁹).

Probabil, influinței slovacilor romano catolici din acelea părți este a se atribui și aceea că se găsește și sat rutean r.-catolic: Rokítócz¹⁰), pentru că Rutenii din acest comitat încă sunt puși în rândul Rutenilor mai puțin rezistenți¹¹).

În același comitat, în valea Latorcza se găsesc 6 comune rutene, dar maghiarizate, având însă «ritul rutean», adică limba liturgică ru-

teană. Mai departe sunt, tot acolo, 33 comune maghiare, cu minorități de gr.-catolici, maghiare. Aceștia să fi fost odinioară, probabil, deasemenea Ruteni¹).

In comitatul Ung: Rutenii, pe lângă tot sporul numeric, au avut însemnate pierderi. Astfel între apele Latorcza și Laborcz s'au slovacizat 39 comune rutene²).

Cazul orașului Ungvar e și mai elocvent; acesta mai fusese rutean mai înainte vreme, dar de câteva decenii s'a maghiarizat³).

S'a maghiarizat și localitatea Radváncz dela spatele Ungvar-ului⁴).

In comitatul Bereg: În partea sudică a acestui comitat nu mai sunt Ruteni, deoarece elementul rutean s'a maghiarizat cu desăvârșire⁵). Și e de observat, că, afirmativ⁶), Rutenii din Bereg ar fi dintre cei dintâi Ruteni veniți în Ungaria. Acești Ruteni să fi fost în stare a rezista slovacilor — până să ajungă a se maghiariza — iar pe Românii din Bereg⁷) să-i fi împins (?), peste Tisa, în Ugocea și Sătmar⁸).

In comitatul Ugocea: E de remarcat, că acest comitat are d'abea 71 comune dintre acestea 5 comune, rutene dela începutul veacului trecut, cari și-au schimbat caracterul etnic, toate s'au maghiarizat. Aceste sunt: în valea Tisei; Varacsonyfalva, Farkasfalva, iar în restul comitatului: Batár, Kökémjesd și Csedreg⁹). Elementul rutean în acest comitat e situat mai ales spre miază-noapte-răsărit¹⁰).

In comitatul Maramurăș: Încă putem remarca 2 comune rutene maghiarizate: Veresmart, și Rónaszék¹¹).

Va să zică: *Chiar și pe teritoriile, unde Rutenii ca și contingent etnic au sporit, și acolo avem de remarcat — sub presiunea catolicismului maghiar — însemnate pierderi naționale:* în favorul Slovacilor și al Maghiarilor mai ales, ba chiar și conversiunea la romano-catolici și la confesiunile protestante: luterană și calvină.

După celea expuse putem face deci o rezumare cu privire la starea elementului etnic rutean dela începutul și dela sfârșitul veacului XXI:

1) Nu avem caz să fi sporit Rutenii și ca în aceeași vreme să fi scăzut Maghiarii pe teritoriul locuit de Ruteni.

1. O. c. 113.
2. O. c. 113.
3. O. c. 521.
4. O. c. 527.
5. O. c. 112.
6. O. c. 100.
7. O. c. 150.
8. O. c. 569.
9. O. c. 572.
10. O. c. 581.
11. O. c. 605.

1. O. c. 565.
2. O. c. 585.
3. O. c. 588.
4. O. c. 588.
5. O. c. 111.
6. O. c. 605.

7. E vorba de cele 10 sate românești din Bereg, din cari au rămas numai, de tot: 72 români la 1900. Vezi: *I. Russu Șirianu, Românii din regatul ungar. București. 1904. pag. 179.*

8. O. c. 605.
9. O. c. 607 și 609.
10. O. c. 611.
11. O. c. 613.

2) Din contra, *au sporit Maghiarii și au scăzut Rutenii* în: Borsod, Szepes, Sáros, Sătmar, Abauj-Torna și'n Gömör.

3) *Au sporit greco-catolicii* în Borsod, Sáros, Zempliu, Ung, Bereg, Ugocea, Maramurăș, Sătmar, Abauj-Torna, și'n Gömör.

4) *Au scăzut gr.-catolicii* numai în Szepes.

5) *Au sporit* deopotrivă și Maghiarii și Rutenii în: Zempliu, Ung, Bereg, Ugocea, Maramurăș.

6) *Au sporit greco-catolicii și au scăzut Rutenii* în: Borsod, Sáros, Sătmar, Abauj-Torna și Gömör.

7) *Au sporit Maghiarii și Greco-catolicii* în: Borsod, Sáros, Zempliu, Ung, Bereg, Ugocea, Maramurăș, Sătmar, Abauj-Torna și Gömör.

Va să zică:

ad. 1. Rutenii nicăiri nu au sporit în detrimentul maghiarilor; deci Rutenii, înjugați de aproape, prin Catholicism la carul Maghiarismului, sunt a se considera sub raportul etnic numai ca o victimă față de Maghiari.

ad. 2. În 6 comitate cu Ruteni s'a sporit numai elementul maghiar, nu însă și cel rutean; ceea ce înseamnă că în aceste 6 comitate *Rutenii gr.-catolici au avut pierderi sigure în favorul Maghiarismului catolic.*

ad. 3. Dintre cele 11 comitate, confesiunii greco-catolice i-a fost prielnic terenul în 10 comitate, deoarece în toate s'a sporit numărul greco-catolicilor;

ad. 4. D'abia în comitatul Zips nu li-a priit greco-catolicilor, ca confesiune, deoarece numai aici nu a dat înainte, ci înapoi.

ad. 5 și ad. 6. Deși au sporit deopotrivă Maghiarii și Rutenii în 5 comitate, totuși se remarcă *pentru Ruteni o pierdere în cele 5 comitate* (de sub pct. 6), deoarece — deși *au sporit gr.-catolicii* —, *au scăpat însă Rutenii* în acele 5 comitate, pe cari pe toate le văzurăm (sub punct. 2) ca teren prielnic pentru sporirea Maghiarilor și pentru scăpătarea Rutenilor, — va să zică: câștigul este iarăși al Maghiarilor.

ad. 7. Cum că *pierderea Rutenilor gr.-catolici înseamnă câștigul Maghiarilor gr.-catolici*, este prin urmare un lucru limpede. *Această operațiune politică a Maghiarismului s'a făcut prin arma religioasă a unirii Rutenilor, unire prin care li s'a luat cu desăvârșire orice posibilitate morală și politică de apărare națională.*

Quod erat demonstrandum!

2). *Viața comunală a Rutenilor.*

Cuprins: *Cifra comunelor rutene, la 1818 și la 1890. — Comune pierdute în favorul slovacilor și Maghiarilor. — Comune curate rutene. — Comunele rutene, sub raportul confesional. — Un nou asalt maghiar.*

Urmează: în comitatul Bereg¹⁾ 103; Sáros 155; Zempliu 149; Ung 89; Maramurăș 88; Ugocea 45; Zips 14; Sătmar 10, și în Szaboles 9; — deci, de tot: 662 comune, parte curate rutene, parte cu majorități rutene²⁾.

După statistica ungurească din 1890, Rutenii aveau, în comitatele nord-estice ale Ungariei, de odinioară, numai 612 comune, parte curate rutene, parte cu majorități rutene. Deci, între anii 1818 și 1890, Rutenii au pierdut o considerabilă cifră de 50 comune, în cari aveau cel puțin majoritatea, iar în alte 228 comune au ajuns în minoritate față cu alte popoare: Slovaci și maghiari.

De remarcat este și împrejurarea, că Rutenimea aceasta stă între două focuri: de o parte Maghiarismul r.-catolic și protestant, deocamdată mai mult sporadic, iar de altă parte Slovacii latini, cari mai ales în 3 comitate (Sáros, Zempliu și Ung), au ajuns să deie majoritatea într'un mare număr de comune, rutene mai nainte.

Cucerirea de comune, a Maghiarismului, printre Ruteni e deci mai puțin remarcabilă, decât a Slovacilor. Totuși avem de a face cu o pierdere națională a acestui popor amărât, ce a fost desrădăcinat și sufletește cu desăvârșire prin «unirea» sa cu Rusia și a servit Maghiarilor și Slovacilor.

Dacă luăm de bază, fie și numai cifra de 789 a comunelor cu Ruteni³⁾ la 1890, — aflăm: I. că *în 51 localități (dela 789 până la 840), Rutenii ar fi dispărut total*; II. că, din 840 localități cu Ruteni, aceștia au pierdut, în mai puțin de un veac, 27%, din cari: 22% în favorul Slovacilor, iar în al Maghiarilor d'abia 49%.

Vedem, deci, că *poporul rutean — care în biserica sa unită nu are nici un razim național, ci numai o pierdere națională, — a suferit, în ultimul veac trecut, un dezastru colosal și din punctul de vedere al vieții sale comunale.*

Aceasta se vede și de acolo, că — cu abateri dela stările românilor și Slovacilor chiar —, din cele 612, comune, ce li-au rămas la finea veacului al XIX-lea (1890), Rutenii au d'abia 23 comune curate rutene, ceea ce corespunde d'abia la 3.8%.

Cele mai multe din comunele curate rutene — privite în raport cu numărul comunelor rutene din singuraticile comitate — sunt în comitatele Șaroș: 11 la număr (= 9% din totalul comunelor rutene); în Ung: 3 (= 3.5%); în Ugo-

1. La anul 1496 se aflau, în comitatul Bereg, zece sate românești — villae olachales. H. I. Bidermann: O. c. I pag. 9, notă

2. O. c. I. 5.

3. După Balogh P., O. c. (pag. 151) sunt 23 comune curate rutene; 589 comune cu majorități rutene; 127 comune cu minorități rutene = 789 comune cu Ruteni.

cea: 1 (3⁰/₀); în Bereg 4 (= 2.5⁰/₀); în Zemplin 2 (= 2⁰/₀); în Maramurăș 2 (2⁰/₀).

Sub raportul confesional, Rutenii aveau la 1890 de tot 6 comune cu majorități r.-catolice (3 în Bereg și câte una în Saros, Zemliu și Ung) și 605 comune cu majorități gr.-catolice.

Intră comunele rutene r.-catolice nu e nici una curat ruteană, toate comunele curat rutene au majorități gr.-catolice, drept dovadă, că conservarea națională a Rutenilor a fost mai prielnică acolo, unde li-a rămas cel puțin ritul oriental. Puțina forță etnică ce li-a mai rămas Rutenilor zace d'abia în cele 487 mici comune rutene, între cari sunt și cele 23 comune curat rutene ¹⁾.

Rutenii erau, așadar, din toate părțile și din toate privințele, cuprinși în mreșile Catholicismului cotropitor și sub raportul politic. Și le rămănea Rutenilor d'abia un mic luminiș de nădejde într'o mântuire națională, numai comunele lor mici rutene din comitatele, în cari era mai mare și procentul școalelor populare cu limbă ruteană.

Catholicismul, asociat cu politicianismul maghiar, a observat și acest unic mijloc de salvare națională a Rutenilor încrucișati bisericește și politicește cu Maghiarii. Printre Maghiari chiar se ivise cătră sfârșitul veacului XIX ideia de a ridica și mai mult la importanță maghiarismul în biserica unită, dându-li-se Maghiarilor liturghie Maghiară nelimitată. Dar îi muncea teama că, liturghia maghiară pentru unguri «ar putea avea de urmare desfacerea elementului maghiar de cătră elementul rutean și astfel în mod mijlocit ar putea urma constituirea (politică a) națiunii rutene» ²⁾.

Astfel a rămas și pe mai departe comuniunea bisericească ruteană-maghiară. *Maghiarismul catholic însă și continuat operațiile politice prin politica scolară dintre Ruteni.*

3) Școalele populare de printre Ruteni.

Cuprins: *Biserica unită ruteană și școala națională ruteană. — Rutenii uniți, cu școale maghiare. — Disproporția dintre școalele rutene și populația ruteană. — Rutenii încep a vorbi ungu-rește. — Ivirea de comune maghiare printre Rutenii uniți. — Prospecte de alte pierderi pentru Ruteni,*

Nu știm pozitiv: ce școale populare vor fi avut — mai bine zis: li-se va fi îngăduit să aibă — Rutenii înainte de legea ungară 38 dela 1868, care creiase învățământul primar din fosta Ungarie. Poporul de iobagi, cari erau Rutenii, nu au fost în stare, în lipsă de pământ, să-și ridice școale. Domnii de pământ nu le dădeau nimic

spre acest scop ¹⁾. Nici mai de demult, ca și în vremurile apropiate de noi, — după cum avem indicii sigure, *școalele populare cu limbă de propunere ruteană nu sunt fructul bisericii rutene gr.-catolice.*

Adică iată cum :

Cele 12 școale populare rutene din comitatul Zips nu sunt gr.-catolice, nici măcar una, ci toate-s comunale. Desigur, pentrucă, pe urma acestui caracter politic, ele să poată sta în o mai strânsă legătură cu organele politice administrative ungurești.

Incolo avem semnificativul fenomen că, d. ex. în comitatul Maramurăș — unde era și un element românesc care, în ogașile vieții politice comunale și libere de presiunea ierarhică catolică, ușor ar fi putut să reclame școli comunale cu limbă românească (ca de pildă școlile comunale din confiniile militare românești din Ardeal și Banat) — tocmai din contra lipsesc școlile comunale. Și chiar trebuiau să existe numai școli confesionale gr.-catolice, cari stăteau sub conducerea religioasă și sub teroarea politică a ierarhiei pornite spre maghiarizare ²⁾.

În celelalte comitate (Sáros, Zemliu, Ung, Bereg și Ugocea) încă sunt, ce e drept, școale greco-catolice, dar de limbă ruteană d'abia sunt câteva. Deși d. ex. în unele dintre aceste comitate denzitatea etnică a Rutenilor atinge cifre însemnate, totuși procentul școalelor cu limbă ruteană corespunde d'abia la jumătate — chiar și la mai puțin — din procentul denzității etnice. Aceasta, natural, este o nedreptate culturală, activată Rutenilor prin biserica lor unită, care numai atunci îmbracă pavăza națională, când vrea să ridice prestigiul catholicismului și să lovească în biserica ortodoxă.

Comitate de acestea, cu Ruteni neglijați absolut din punctul de vedere cultural-național de cătră biserica g.-catholică, mai sunt și comitatele Ung, Ugocea, Bereg, în mai mică măsură și celelalte comitate cu Ruteni.

Sub acest raport, hotărât anticultural, al bisericii unite între Ruteni, avem să mai remarcăm isbitoarea disproporție între numărul sufletelor (la Maghiari și la Ruteni) în raport cu numărul sufletelor (la Maghiari și la Ruteni) în raport cu numărul școalelor și respectiv cu limba de predare în școalele pentru aceste popoare.

Așa de ex., — spre a nu analiza toate cifrele

1. Hochnika A.: Munkácsi pus podrég iöténete. 785-6.

2. Despre acest fenomen antinațional al bisericii unite române din Maramurăș — mai mult cu alt prilej. Până atunci sunt a se consulta paginile sincere și obiective ale fostului prof. de teol. gr.-catholic din Gherla, Dr. Vasile Moldovan: *O vizitație canonică în Maramurăș.*

1. Balogh, O. c. 160.

2. Revista catolică *Budapesti Szemle* 1901. pag. 126 și 141.

din tabloul nostru de mai sus, ne restrângem numai la câteva comitate rutene.

În comitatul Ung cu peste 55 mii Ruteni (= 36% a populației din comitat) sunt *d'abia* 3 școli cu limbă ruteană, pe când pentru mai puțini Maghiari (peste 45 mii = numai 30% a populației din comitat) sunt 240 școli populare cu limbă maghiară. În chipul acesta, câte-o școală maghiară cade pe câte 190 suflete maghiare din comitat, și câte-o școală ruteană la câte 18.518 Ruteni.

În comitetul Ugocea, cum vedem tot din tabloul de mai sus, vin de o școală maghiară câte 400 suflete maghiare, pe când de câte-o școală ruteană se vin peste 16 mii de Ruteni.

Aceste disproporții, pe cari am socotit că trebuie să le înfățișăm, își au tâlcul lor specific: *Biserica g. cat. ruteană nu s'a gândit nici odată să deie nenorocitului popor rutean lumina culturală a unei școli pe limba poporului. Unirea exclude cu desăvârșire acest interes. Iar politica ungurească, profitând de această organică boală a unirii printre Ruteni, i-a îndopat pe acești nenorociți cu școală maghiară, atât de bucuros văzută de cercurile unite rutene, cari de mult își perduseră buzola morală a vieții naționale! Și astfel, prin unire, Rutenii căzură în mai negru obscurantism național, în brațele celui mai cras. analfabetism dintre toate popoarele fostului stat ungar!*

Că opera aceasta de distrucțiune politică națională prin mijloace religioase încotro duce poporul rutean, o spun statisticile despre procentul *Rutenilor cari vorbesc limba maghiară.*

Din punctul de vedere național rutean, situația cea mai favorabilă o au comitetele: Szepez, Saros, Zempliu, chiar și Ung, în cari procentul știutorilor ungurește pela anul 1880 eră încă neînsemnat. Dar de atunci încoace, procentul acelora s'a urcat și în aceste comitate în mod destul de simțitor.

Dar și în celelalte comitate, —dintre cari numai în Ugocea și Sătmar nu s'a ridicat procentul știutorilor de ungurește,—se arată un spor de limbă maghiară, care te surprinde și chiar înspăimântă.

Procentul Rutenilor cunoscători de limba maghiară a crescut între anul 1880 și 1900 mai ales în acele părți, în cari Rutenii erau mai puțini. În Borsod, Rutenii vorbitori ungurește s'au sporit cu 9.3%; în Abauj-Torna cu 10%, va să zică în atari regiuni, pe unde Rutenii, neavând nici un sprijin etnic sau cultural-național, se sbat de moarte la picioarele Maghiarilor.

Tot astfel a crescut în mod însemnat procentul știutorilor ungurește în comitatele rutene cu aproape o sută procente de școli populare maghiare.

Lățirea limbei maghiare își are o explicație

foarte ușoară de găsit: Pelângă biserica unită a Rutenilor, care prin ierarhia sa a intrat în legături de tot intime cu elementul maghiar, îi mai despoaie de limba lor pe Ruteni și școala poporală de limbă maghiară.

Astfel în Zempliu sporul Rutenilor vorbitori ungurește, în 20 ani, a crescut cu 9.7%, în Bereg cu 9.9%, în Ungaria cu 5.1%.

Sporirea comunelor maghiare printre ruteni. După premisele de până aci, n'avein dreptul să ne lăsăm surprinși de existența *comunelor maghiare greco-catolice* printre Ruteni.

Din tabloul nostru statistic vedem, în genere, că numărul atâtor comune este de 67, pe teritoriul comitatelor locuite și de Ruteni, la anul 1890, — pe când, după informațiile noastre din isvor statistic verificat oficial, pe întreg restul Ungariei, d'abia se mai aflau, la acelaș an 80 comune maghiare cu majorități gr.-catolice¹).

Prin urmare este numai un mare și crud adevăr statistic că, dintre câte elemente etnice «unite» cu Roma erau în Ungaria veche, Rutenii erau terenul cel mai prielnic pentru maghiarizare, deoarece prin unirea cu Roma, căreia-i trebuiau numai sufletele Rutenilor nenorociți și care-i aservise Maghiarismului, li se luase orice posibilitate morală pentru o viață culturală și politică în sens național rutean.

E de interes, credem, să mai înfățișem o dovadă plausibilă despre distrucția națională-politică a Rutenilor la adăpostul unirii lor cu Roma. Și anume: atunci, când s'o spunem în deceniul ultim al veacului trecut, a pornit acțiunea pentru exoperarea limbii liturgice maghiare, cei mai mulți aderenți pentru aceasta s'au declarat prin părțile — respective comunele — greco-catolice cu Ruteni, purtând încă și atunci evidente nume slave.

Astfel din dieceza de Muncaciu au aderat 84 parohii matre și 287 filii, cu 8169 iscălituri, reprezentând cam 100-300 suflete; din cea de Eperjes au aderat 21 parohii matre și 279 filii, cu 2326 iscălituri, reprezentând 24,141 suflete; pe când din episcopia unită româna a Orăzii-mari au aderat numai 6 parohii matre și 2 filii, prin 577 iscălituri, reprezentând 5725 suflete, iar din cea de Gherla o parohie matră, prin 49 iscălituri, reprezentând 1033 suflete. Evident: *diecezele unite cu Ruteni stau în fruntea acestei dezertțiuni naționale.*

Despre aceasta cetitorul se va încredința, căutând cât contingent dau episcopiile rutene din cifrele următoare — în cari se cuprind toți ade-

1. Comune maghiare cu majorități ortodoxe, la acelaș an 1890, d'abia sunt, de tot, 15—16 în întreagă Ungaria. Este deci de înțeles pentru ce eră așa de rău văzută, în Ungaria, biserica ortodoxă, ca fiind mai rezistentă sub raportul național.

renții din întreaga țara ungurească de până ca ieri: 113 parohii matre, 568 filii, prin 11,357 iscălituri, în numele celor 134,527 suflete¹⁾.

Oarecari reflexiuni relative la raportul nenorocitului popor „unit“ rutean față de celelalte popoare (Slovacii, Maghiarii și Românii) cu cari a venit el în contact credem că nu vor fi de prisos.

Unde Rutenii au trecut pe teren slovac, sau slovacii au ajuns pe teren rutean, Rutenii s'au slovacizat²⁾. Din comunele cu Ruteni, în 160 din ele, se găesc și Slovaci; pe când din comunele slovace, se mai află Ruteni numai în 54 comune. Rutenii au deci 214 puncte de întâlnire cu Slovacia³⁾, vasăzică în atâtea locuri sunt prospecte de perderi etnice din partea Rutenilor în favorul Slovacilor.

În raport cu Maghiarii, în favorul acestora au perdut deja Rutenii 37 comune⁴⁾, în comitatele nordice, în veacul trecut, până la 1880. Câștigul etnic cel mai mare îl au deci, dela Ruteni, Slovacii, care au cucerit 176 comune rutene⁵⁾.

Dar, din punctul de vedere confesional, perderile naționale ale Rutenilor merg în favorul confesiunii romane-catolice și al celei luterane, la cari aparțin Slovacii, pentrucă în unele cazuri de slovacizarea Rutenilor, ei își părăsesc și ritul oriental. Deci putem remarca, prin cazul Rutenilor, și o perdere a orientalismului ecleziastic din Ungaria.

Cât privește raportul Rutenilor față de Români, remarcăm, cum că aceste 2 popoare au, la 1890, d'abia 33 puncte de întâlnire, dintre cari 15 sunt comune rutene, în cari se găesc și Români, iar 18 comune sunt românești și au în sânul lor și Ruteni⁶⁾.

Se vede așadar, că în comitatele nordice, în cari există în trecut un destul de însemnat *contingent românesc*, acesta a fost înghițit de slavismul greco-catolic, spre a-l transmite cu vremea în marea *Maghiarismului*⁷⁾... și au mai rămas între aceste două neamuri, al Rutenilor și al Românilor, numai 33 puncte de litigiu⁸⁾.

Prof. Dr. GH. CIUHANDU
Referent episcopesc în Arad.

1. *Emlékömju a g. kath. magyarok romai zarandoklatáról.* pag. 206. Totuși episcopul Dr. Vályi János, în orașia gătită de a o roști înaintea papei Leon XIII, cu ocazia pelerinajului din 1900, spune, —spre a face efect,— că maghiarii greco-catolici sunt aproape 200.000 suflete.

2. Balogh P. o. c. 152.

3. O. c. 152.

4. O. c. b. 34.

5. O. C. 634.

6. O. c. 152.

7. Maramureșul românesc odinioară, dela supunerea lui ierarhică sub episcopia unită ruteană a Muncaciului, s'a slavizat în mare parte, iar mai apoi a început a se maghiariza sub ierarhia unită românească, aservită de unguri. Dar considerațiile de acest fel aparțin cadrelor altui studiu, ce e în pregătire.

8. După același izvor de statistică ungurească.

MARTIRUL

*Poți să'nmulțești muncirea... vei suferi înfrângeri...
Hainule tirane, plinește-a-tale doruri.
Fă voia celui rău, căci cetele de îngeri,
Slăvesc pe cei ce sufăr prin laude și coruri.*

*De-odată împăratul, în jețu-i se frământă...
Pe cel sortit la moarte, cu ochiu'l săgetează.
Martirul blând privește, cântări de slavă cântă...
Întreaga lui ființă mai mult se luminează.*

*În unul crește ura, cum crește valu'n mare,
Când vântul e puternic, iar țarmu-i depărtat.
În celălalt iubirea, e singura scăpare
Ce Domnul Nostru'n lume ca armă ne-a lăsat.*

*Pe viață și pe moarte, se'ncepe-acum o luptă.
Ai crede că puterea,—iubirea o va'nfrânge...
A diavolului mreajă, în mici bucăți e ruptă
Vicleanu 'ndurerat, rușinea lui își plânge.*

*Pătruns fiind martirul de sfintele-adevăruri,
Cu mâna sa cea dreaptă, al crucei semn își face
Apoi cu bărbăție privind în sus spre ceruri...
De lumea pământească, el par'că se desface.*

*Mânia'n împăratul, crescută-i pân'ta clocot...
El nu-și mai ține firea.. ordonă să-l omoare!
Păgânii bat din palme; bătaia-i ca un ropot.
Când munca s'aprigește și când martirul moare.*

*Tiranu-i o furtună aproape de sfârșit!..
Martirul zace'n sânge cu trupul rupt bucăți,
Crezând în rătăcirea-i că Christ e biruit,
Nu vede că tu soare, iarăși pe cer te-arăți.*

*O! pagini sfinte scrise, cu sânge de martiri...
Cuprinsul vostru face, mai mult ca un tezaur.
Cu cât le-ascuți voroava, cu-atât mai mult admirii...
Acele vremi creștine, epoca lor de aur.*

Preot MINA GASPAR
Costești-Botoșani

În viața noastră pământească

*În viața noastră pământească
Atâtea gânduri se întrefese
Cărări ce par'că curg alene,
Vor sufletul să-l prăpădească,
Potop de glasuri ne'nțelese,
Atinge-a-inimilor gene.*

*Dintre mulțimile aceste,
De căraruși întretăiate
Ce fac vieței țesătură,
O singură cărare este,
Nedând în marea de păcate...
E glăsuirea din Scriptură.*

Preot MINA GASPAR
Costești-Botoșani

OBICEIUL CA MITROPOLIȚII SĂ FIE ÎNGROPAȚI STÎND ÎN SCAUN

Această tradiție în biserica noastră este veche, poate prea veche, însă fără a putea găsi în sprinjinul ipotezei noastre vreun document pentru a ne-o evidenția sau măcar vreo aluzie, cât de neînsemnată pentru a trage concluziile trebuitoare.

Însemnările sau dările de samă făcute asupra înmormintărilor unor mitropoliți și pe care le vom vedea desfășurându-se mai la vale—nescăpându-ne în asemenia cazuri aproape nici un amănunt, adecă de a cunoaște procedeul în care tradiția negreșit că are un mare rol—nu-ncep de cât abea din secolul al XIX-lea.

Avem atâtea șiruri de mitropoliți și episcopi, care au răposat în scaunul lor, atîția călători streini, care ne-au vizitat țara, ne-au descris în-deaproape obiceiurile; avem pe Cantemir, care a scris tocmai pentru a desvălui însușirile firei noastre etnice, totuș această tradiție scapă de supt condeiul atîtora. Poate fiindcă un asemenea obicei pentru a fi descris, aceasta nu s'ar fi datorat de cât mai mult unei fericite întîmplări. Iar ceea ce cunoaștem stă ca o barieră greu de învins prin urmare în imposibilitate de a putea trece mai departe de cazurile citate mai la vale. Deci, n'avem la îndămină descrierea îngropării vreunui mitropolit, întîmplată într'un timp mai îndepărtat, pentru a face măcar legătura dintre acel caz izolat și între aceea ce se practică în epoca apropiată de noi, și nici de a putea stabili paternitatea acestei tradiții, adecă dacă ea face parte exclusiv din ritualul creștinismului sau este un produs al solului, al popoarelor de odinioară, care au stăpînit de mult de tot pămîntul țării noastre, altoită cu noua religie a lui Hristos.

Cînd Teodosie, mitropolitul Ungrovlahiei — deci predecesorul lui Antim Ivireanul — închide ochii, citim în cronica vremii: «După ce, deci au răposat, gătind toate cele ce au trebuit ale pogribanii, au mers a doua zi Măria Sa prea luminatul Domn chemînd și pre amîndoi patriarșii: cel de Alexandria și cel de la Ierusalim de au fost la slujba pogribanii și toți arhieriei cîți s'au aflat aici, preoți, egumeni și altă mulțime de norod atît bisericesc cît și mirenesc, l-au slujit în sfînta mitropolie cu cinste mare, luîndu-și toți creștinii iertăciune cu sărutarea sfîntei lui mîini»¹⁾.

Din ce ne dă aici cronicarul se'nțelege că cu greu putem întrezări aceea ce noi căutăm.

Această formulă tipică «a sărutatului mîinei» o găsim și la Cantemir, atunci cînd vorbește

despre îngroparea Domnilor, cînd mor în scaunul lor.

El zice: «după săvîrșirea cuvîntului, se apropie de năsălie toți arhieriei, egumenii, boierii cei mari și cei mai mici și toți aceia carii au fost în slujbile lui și îi sărută mîna dreaptă și crucea care este în mîna aceea»¹⁾.

Prin urmare nici Cantemir, nu ne deslușește mai mult, de cât tradiția străveche, care și astăzi se practică mai ales în clasele de jos cînd toate, rudele prietenii și cunoscuții, nu pot să-și arate într'un chip mai deosebit durerea și iubirea față de cel dispărut, de cât sărutîndu-i mîna, însă el — mortul — stînd întins în sicriu.

Cu moartea mitropolitului Grigore al IV-lea²⁾ al Ungrovlahiei întîmplată la 22 Iunie 1834 „Vineri spre Sîmbătă pe la orele 6 după amiază»³⁾ putem intra în cunoștința deplină a telului cum se îngropa un mitropolit, cînd murea stăpînind încă, în scaunul său mitropolitan⁴⁾.

În ajutorul acestei tradiții, ne vin două însemnări făcute pe cărți; contemporane cu însuș factul petrecut. Una începe așa:

«Prea sfîntia sa mitropolit Grigorie ș'au dat obștescul sfîrșit la leatul 1834 Iunie 22 de zile, Joi noaptea spre Vineri. Și l-au îmbrăcat cu arhieraticao și cu mitră în cap, l'au pus în scaun în tinda bisericeii pe prag și l'au ținut Vineri, Sîmbătă pînă Duminică la 9 ceasuri și i-au sărutat toți Bucureștii blagoslovitoarea dreaptă. Apoi l-au scos din mitropolie afară și l-au pogorît pe la casele brîncovenești și au ieșit la pod pe la sf, Ilie pînă la st. Niculae și au intrat pe poarta despre livele innăuntru și-l duceau patru preoți așa pe scaun. Apoi era lume de pe lume, nu mai încăpea, frumusețe nespusă. Și așa s'au și îngropat tot pe scaun la Iunie 24, leat 1834»⁵⁾.

1. D. Cantemir „Descriptio Moldaviae“ cap. X.

2. Constantin N. Tomescu „Mitropolitul Grigore IV al Ungrovlahiei“ Chișinău 1927 p. 17.

3. Ibid o. c.

4. Mitropolitul Veniamin Costache, fiindcă a murit, ca retras din scaunul mitropolitan, a fost îngropat în chip obișnuit după cum ne poate lămuri o pînză de la mănăstirea Neamțului pe care este zugrăvit, întins în sicriu și îmbrăcat simplu călugărește, arzînd împreajmă-i patru lumînări. Desigur că după această pînză s'a scos și stampla litografiată pe hîrtie și așa de răspîndită prin casele credincioșilor din Moldova. Tabloul zugrăvit are următoarea însemnare: Veniamin Costachi mitropolit Moldoviei, roagă pe cei ce vor privi la ac[i]astă închipuire, să-l ierte și să-l pomeniască la rugăc[i]unile lor“.

„Pomeniște preasfîntite stăpîne la sfintele șt de D[u]mnezeu în blînzitoarele a voastre rugăc[i]uni pe duhovnicescul tău fiu și slugă pre mult păcătoșul Gheorghie 1847 Maiu 16 I. Varlaam“.

5. Revista „Biserica ortodoxă română“ an XXIX (1905) no. 3 p. 251.

1. Ștefan D. Grecianu „Viața lui Constandin Vodă Brâncoveanu“, București 1906 p. 181.

Grigorie al Caldărușan

Fotografia lui ca mitropolit, înveșmîntat în odăjdii, cu cirja, cu mîinile suprapuse pe [Evanghelie și așezat decedat pe tron, este executată în hromolitografie de Walbaum în Berlin. Un exemplar se află la mănăstirea Căldărușani; iar copii sunt și azi la mănăstirea Neamțului după care s'a dat clișeu de față la internatul Teologic și la mitropolia din București. (Vezi lucrarea „Mitropolitul Grigorie IV al Ungro-vlahiei“ a lui Const. N. Tomescu Chișinău 1927 p. 1 nr. 1, uzînd de acelaș clișeu comunicat de d-sa.

A doua însemnare, care vorbește despre îngroparea mitropolitului Grigore, a fost făcută pe un Mineiu de Iunie, care se afla la biserica Măntuleasa din București, iar acum se păstrează într'o copie. Pentru că această însemnare vine cu nouă elemente, care luminează subiectul, ce ne preocupă, o redăm în întregime.

„La această sf. biserică — Măntuleasa — s'au găsit în mineiu lui Iunie; 22 Vineri spre Sîmbătă pe la orele 6 după amiază ș'au dat sfîrșitul prea sfinția sa părintele mitropo[lit] Grigorie al prințipatului și Sîmbătă după ce l-au împodobit cu toate veșmintele l-au așezatu în jețu pus într'o odae spre sărutarea mîiniloru și Duminică luîndu-l l-au pus în tinda biserici, l-au ținut de dimineață pînă la toacă. Adunîndu-se toți boeri cei mari l-au scosu preoți și toți arhieriei supt un cortu ce era întinsu înaintea biserici și slujindu-l l-au luatu preoți pre scaun cum era arhieriei și toți boeri și norodulu ce era scoțindu-lu pre poarta despre răsăritu l-au dus pe podulu Caliți, băgîndu-l pe poarta din fața biserici l-au îngropatu în sf. mitro[polie] la picătura streșini făcîndu-i mormîntul voltitu 24 Iuniu“¹⁾.

Către 11 April din anul 1868, Calinic fostul episcop de Rîmnic, retras la mănăstirea Cernica își profetiza singur moartea, lîngă ucenicii săi frații Baldovini. El le zicea: „Voi frații Baldovini aveți să-mi închideți ochii și să mă duceți la groapă, așa că acum mai am 14 zile și mă duc din această lume. Să ai grijă — tu Anastasie — să mă îmbraci la moarte cu veșmintele ce ți-am spus, că sunt trimise de călugărița Brîncoveanca“ „Cînd s'au împlinit cele 14 zile ce mi le spusese mai 'nainte, s'a făcut sănătos definitiv și s'a sculat și s'a îmbrăcat cu hainele de îngropare pentru că toate celelalte le dăduse toate de pomană, s'a spălat singur pe față, s'a pieptănat și ne-a binecuvîntat pe toți cîți eram în casă. Și cum sta pe picioare s'a rezimat pe pieptul călugărului Ghermano, zicînd: „Să ne vedem în fericirea după cealaltă lume“, suflînd de trei ori din sîntele sale buze a rămas rezimat pe pieptul părintelui Ghermano. Și după ce l-am îmbrăcat cu veșmintele ce-mi ordonase și l-am pus pe scaun cu cîrja și cu evanghelia pe braț și astfel a stat mai multe zile pînă a venit mitropolitul, episcopii și mai mulți arhieriei și egumeni de la mai multe mănăstiri. În acest timp trăsurile de la București nu încetau ziua și noaptea pline de boeri și cocoane de-i sărutau mîinele“²⁾.

Cînd în 1875 moare mitropolitul Nifon aflăm

1. Acad. rom. ms. 2409 f. 192. Copia este din 1880 trimeasă de preotul bisericii, după un ordin al mitropolii dat către toate bisericile eparhiei, cu intenția de a se cunoaște trecutul lor și ce nu mai de preț prin ele.

2. Rev. „Bis. ort. rom.“ an. XXII (1899) no. 10 pp. 1032-1033.

că: «moartea i-a fost foarte ușoară, după o scurtă bolire mai mult pe picioare.

Indată după încetarea din viață, — întîmplată în ziua de 5 Mai, într'o Luni — venerabilile rămășițe, împodobite cu veșmintele arhieresti s'au așezat pe un tron și s'au transportat în biserică pe mîinile preoților precedate de trei arhieriei.

Sunetul clopotelor catedralei în mai puțin de o oră a umplut curtea mitropoliei de cler și de popor, deși înserase.

Marti de cum s'a făcut ziua și pînă seara tîrziu, amîndouă curțile și tot dealul mitropoliei a fost neînterupt înțesat de popor din toate stările și etățile, care venia cu evlavie să sărute pentru ultima oară mîna arhipăstorului lor. Miercuri, cînd avea a se face ceremonia înmormîntării, poporul foarte de dimineață a acoperit tot dealul mitropoliei.

Cîte trei episcopii și patru arhieriei cei de dincoace de Milcovu înveșmîntați, așteptau în biserică venirea Mării Sale Domnitorului, care a și venit la nouă oare, precedat de d-nii miniștri, și a asistat la oficiul funebru, care s'a cîntat pe scurt, după care prea sfințitul Iosif episcopul Argeșului a rostit un discurs funebru bine scris și bine potrivit cu ocazia“.

«Măria Sa Domnitorul s'a înturnat la palat iar d-nii miniștrii au rămas, să însoțească rămășițele Primatului bisericei romîne pînă la bariera Mogoșoaie.

Cortegiul mortuar la zece ore s'a pus în mișcare în ordinea următoare: elevii seminarului Nifon mitropolitul cu profesorii lor de muzică mergea în frunte cîntînd, după sistema muzicii bisericești; după dîșii urmau preoții; după aceștia diaconii. În urma diaconilor veneau arhieriei, iar după aceștia corurile de muzica vocală dela mai multe biserici, întrunite în unul singur. După coruri urmau cavaleriile reposatului, purtate de persoane bisericești cu ranguri în ierarhie.

In fine venia dricul, unde pre un jeț era așezat corpul reposatului și sprijinit de patru preoți. Dricul era tras de șeșe cai, îmbrăcați în doliu; panglicele cele dinnainte erau ținute în dreapta de d. ministru al Cultelor și în stînga de unul dintre vicepreședinții Senatului, iar panglicele de dinapoi erau ținute de doi arhieriei; după dric urmau domnii miniștrii; după dîșii corul ceremonial întrunit cu tot seminarul Central și cu profesorii lor; după aceștia urma careta reposatului îmbrăcată în doliu și o caretă de onoare; apoi venea oștirea de toate armele pentru că reposatul era cavaler al mai multor ordine împărătești. De la barieră în colo cortegiul s'a pus pe drum și multă lume a mers cu dînsul pînă la Cernica.

Acolo ajuns tronul cu rămășițele s'a depus afară înaintea bisericii sf. Nicolae, unde s'a cîntat tot oficiul înmormîntărei cuvenit și dîndu-se mortului sărutarea cea mai după urmă, s'a ridicat iar de mîinile preoților și s'a transportat la cimitir și s'a depus în mormînt, acolo unde însuși repositatul și-a fost ales locul mai denainte¹⁾.

Către sara zilei de 14 August anul 1886 — într'o Joi — trece spre viața veșnică Calinic Miclescu fostul mitropolit al Ungrovlahiei.

Sîmbătă 16 August, în biserica sf. mitropolii s'a săvîrșit de către un arhieru sf. liturghie — și desigur că în prezența celui repausat așezat după datină în jîlt deși informatorului îi scapă aceasta a ne-o spune — iar la ora 12 sosind și Regele, după terminarea slujbii înmormîntării cîntîndu-se «Prohodul preoților», s'a rostit un discurs.

„Terminîndu-se discursul, Majestatea Sa s'a retras; iar clerul, ce a oficiat cu P. P. S. S. Arhieriei precum și persoanele asistente, au luat binecuvîntarea cea mai de pe urmă, sărutînd mîna Înalt P. S. Calinic Primatul Romîniei.

Apoi pompa funebră s'a pus în mișcare spre gara de Nord, în ordinea următoare:

Vădulele din azilul Domnița Balașa, școalele cu steagurile respective, clerul și decorațiile I. P. S. Sale, rămășițele mortuale etc.

Corpul I. P. S. S. așezat pe un scaun arhipăstoresc, cu crucea într'o mîină și cu cîrja în cealaltă fu scos din biserică pe mîini de către 4 preoți și dus astfel pînă în strada Bibescu-Vodă, unde fu depus pe un car funebru, tras de 8 cai.

La fiecare colț al scaunului arhipăstoral, stăteau în genunchi cei patru preoți, care scoaseră corpul din biserică.

Cînd corpul I. P. S. S. Mitropolitului Primat fu scos din biserică, garda de onoare din curtea mitropoliei presintă arma și musica întonă marșul funebru; iar cînd corpul fu depus pe car, d. general Radovici care a comandat trupele de paradă, comandă prezentarea armelor și musica iarăși cîntă marșul funebru.

Dela mitropolie pînă în strada Bibescu-Vodă, corpul I. P. S. S. precedat de elevii școalelor publice, de corurile din capitală și din cler. Era urmat de membrii familiei de d-nii miniștri, de casa civilă și militară a M. S. Regelui, de corpul diplomatic, de persoanele oficiale, care au asistat la serviciul funebru și de o mulțime de lume.

La trecerea corpului mulțimea de pe dealul mitropoliei se descoperea și saluta cu respect rămășițele I. P. S. S. Sale.

Din momentul ce corpul fu scos din biserică,

clopotele tuturor bisericilor din capitală începură să se tragă».

«La ora 1 p. m. cortegiul porni din strada Șerban-Vodă» în ordinea stabilită după program.

Clerul era în număr de vreo 206, urmat de doi episcopi «ambii pe jos și îmbrăcați în veșminte».

Carul funebru înainta «tras de 8 cai, ducînd rămășițele I. P. S. S. Părintelui Calinic pe jețul arhipăstoral sprijinit de patru preoți în genunchi».

Panglicile erau ținute numai de miniștri,

El «străbătu strădele Bibescu-Vodă, Muncipală, cheiul Dîmboviței, calea Rahovei, strada Carol, calea Victoriei și calea Griviței pînă la gara de Nord» unde ajunse la ora trei.

Aci «corpul fu luat de pe carul funebru de către patru preoți și urmat de d-nii miniștrii, de casa civilă și militară a M. S. Regelui și de înalții demnitari ai statului civil și militar, fu dus pe peron, unde garda de onoare prezentă arma și musica întonă marșul funebru.

Apoi după ce se făcu un trisaghiu de I. P. S. S. Episcopul Ghenadie, corpul astfel, cum era așezat pe scaunul arhipăstoral, fu introdus într'o ladă în forma unei piramide dețunghiulară, de zinc și căptușită cu lemn pe dinafară și fu închis ermetic întrînsa. Această ladă era îmbrăcată în postav negru cu ornamente de fir alb și avînd pe ambele laturi marca țării, cu coroana mitropolitană deasupra. Lada fu așezată apoi în mijlocul unui vagon al cărui interior era îmbrăcat în postav negru și pe laturile sale exterioare se afla cîte o marcă, ca și acelea de pe lada de zinc. Acest vagon era atașat la un tren special, compus din vreo patru vagoane, în care se suia d-nul ministru Sturza, d-nul M. Cantacuzino directorul general al căilor ferate, familia I. P. S. S. compusă din d-nii colonel Obedeanu d. Tolemac cu familiile lor, d-nul Miclescu, subdirector al căilor ferate, frații Miclescu» doi arhieriei, doi arhimandriți, doi arhidiaconi, o parte din cler, și mai mulți funcționari ai mitropoliei. Pe tot drumul parcurs pe calea ferată și de la Pașcani pînă la mănăstirea Neamțului, atît persoanele oficiale, cît și lumea, au eșit înaintea rămășițelor pentru a da «cinstea cuvenită Primatului țării». La mănăstire cortegiul a fost întâmpinat printre alții de mitropolitul Moldovei, Iosif, de arhierul Narcis Crețulescu și de d. Dimitrie Suceveanu protopsaltul sf. mitropoliei și de mulțimea monarhilor.

«Rămășițele au fost depuse în curtea mănăstirii între biserica mare și a sf. Gheorghe».

Prohodul aici s'a făcut cel călugăresc, la podoba căruia a contribuit și «o parte din corul mitropoliei Ungrovlahiei venit înadins din București. La ora 3¹/₂ p. m. s'a terminat prohodul,

1) Revista „Biserica ortodoxă română“ an. I (1875) no. VIII Maiu p. 605 și urm.

după care a urmat așezarea rămășițelor mortuale în mormîntul mitropolitului Moldovei, Sofronie, unchiul I. P. S. M. Calinic, însoțite de rugăciunile de ertăciune și de cîntarea bisericească: «Vesnica pomenire» apoi a urmat pecetluirea creștinească».

Abea la ora cinci s'a terminat totul ¹⁾.

În ziua de 26 Ianuar, într'o Sîmbătă a anului 1902 încetînd din viață Mitropolitul Moldovei Iosif Naniescu, aflăm cum că mai întai i s'a făcut «spălarea corpului, îmbrăcarea cu veșmintele arhieresti și așezarea pe scaun».

«Corpul a stat expus cîtva timp în salonul mitropolitan, cînd s'a cetit de preoți rugăciunile obicinuite — adecă stîlpii cuveniți —; iar pe la ora 4 a fost transportat în biserică și expus pe un catafalc fără baldachin precum se cade lețelor bisericești» glăsuește «darea de seamă» a unui martor ocular și un de aproape cunoșcător al vieții fostului mitropolit ²⁾.

Cu toate acestea dintr'un ziar local «*Evenimentul*» aflăm cu mult mai multe amănunte pri-vitoare la acest moment.

«I. P. S. S. e instalat în salonul său pe un jîlț de fer îmbrăcat în odăjdii și cu mitra mitropolitană în cap.

În mîna dreaptă ținea crucea; iar cea stîngă se odihnește pe o perinuță».

Acolo în salon «în jurul jîlțului stau călugării și citesc sf. molifte de iertarea păcatelor (sic)».

«Corpul a stat expus pînă la ora 5, cînd a fost coborît pe umere de preoții mitropoliei și așezat în mijlocul bisericii mitropoliei în fața altarului înaintea dverelor împărătești.

Această transportare a fost făcută în chipul următor:

Preoții și călugării dela mitropolie coboară jîlțul pe umere în cîntecele preoților, psalților și îmbrăcați în odăjdii scumpe» ³⁾.

În prezența mortului, Duminică 27 Ianuar «s'a efectuat sf. liturghie de către P. S. Arhieru Conon Băcăuanul înconjurat de clerul mitropolitan în asistența prea sfințitorilor episcopi», care veniseră să ia parte la înmormîntare.

«La sfîrșitul liturghiei s'a făcut trisaghion, apoi toată ziua și noaptea a urmat un adevărat pelerinaj din partea populațiunii, nu numai a orașului, ci și din alte părți ale țării» ⁴⁾.

«Astă noapte — adaugă ziarul local — trupul era așezat în stînga, la picioarele stranei mitropolitane între patru făclii groase de ceară, cari picurau fumegînd. Patru sergenți de noapte

îl păzeau. Mitropolitul ținea în mîna dreaptă o cruce, pe care publicul o săruta defilînd pe dinaintea mortului, ceea ce dădea mînei drepte o curioasă mișcare de viață.

Lîngă mort un preot cetea.

Tabloul era de o majestate aspră» ¹⁾

«A treia zi Luni 28 Ianuarie, ziua înmormîntării» de dimineață s'a săvîrșit sfînta liturghie» de trei episcopi «înconjurați de preoți și patru diaconi ²⁾ stînd așezat «în fața dverilor împărătești» «pe un catafalc înalt, jelțul pe care odihnește preasfințitul repausat» ³⁾.

Biserica era arhiplină ⁴⁾.

«Preasfîntul e înveșmintat în bogate odăjdii arhieresti de mătăasă albă și albăstrie, cusută'n aur și argint, în cap cu mitra de fir de argint în mîna cu sfînta cruce și evanghelia; iar alătura sprijinită de speteaza jelțului stă cîrja arhipăstorească.

Prin fumul albăstriu de tămîie, în lumina dulce care luneca prin cuprinsul ferestrelor smălțuite, întreaga făptură a bunului preasfînt se desvăluiește și răsare ca a unui sfînt frumos pogorît pe catiféaua moale a nourilor, — așa vedeam sfîntul în lumea senină a visurilor copilăriei neprihănite.

E atîta duiosie, blîndețe și bunătate pe figura lui modelată în ceară și atîta liniște pe pleoapele lui ostenite...

De ce-l privești și-l îmbrățișezi cu privirea mai îndelung, îți e parcă și mai drag și gîndul, că s'a stîns parcă te birue și îndurerează fără voe cu toate că poate nu l-ai cunoscut de aproape niciodată și n'ai schimbat măcar o vorbă.

O melancolie nelămurită soarbe și fără să ti bănuie vreodată simți caldul unei lacrimi umezîndu-ți geana».

«Cîntecul corului, tremură, liniștit, mîngietor de dulce, în cuprinsul catedralei. Prea sfîntul parcă, fermecat, desmerdat a adormit cu un surîs fin zugrăvit pe buze» ⁵⁾.

«După dorința răposatului mitropolit» se face «rînduiala prohodului călugăresc, după terminarea căruia s'a ținut mai multe discursuri în biserică ⁶⁾ «Odată discursurile sfîrșite preoții ridică jîlțul. În acest moment se produce o dezordine completă. Publicul dă năvală; iar cordoanele jandarmilor sunt rupte».

«Cortegiul ajunge în pridvorul de la ușa principală, armatele prezintă arma și muzica întonează, «*Pentru onor*».

Cortegiul de astădată se formează din nou în ordine și pornește spre stînga.

1. Revista „Biserica ortodoxă romînă“ an. X (1886) no. 8 August p. 581 și urm.

2. Ibid. an. XXV 1902 no. 11 p. 1143 și urm.

3. Ziarul „Evenimentul“ de la Iași ser. II an. IX no. 298 Duminică 27 Ianuar 1902.

4. Rev. „Bis. ort. rom.“

1. „Evenimentul“ de Luni 28 Ianuarie 1902.

2. Bis. ort. rom.

3. Evenimentul din 29 Ianuar, Marți no. 229.

4. Ibid.

5. Ib.

6. Rev. Bis. ort. rom.

Prapurile sunt purtate de bătrâni credincioși în special de ruși. Apoi sunt duse coroanele, preoții, care oficiază, corul mitropolitan, jîlțul purtat de preoți și în urmă cortegiul format de autorități și marele public. «Astfel format cortegiul»¹⁾ «s'a făcut tradiționala procesiune în jurul bisericii catedrale cu cele patru stări»²⁾ «pentru a reveni apoi în dreptul cavoului, unde corpul înalt prea sfinției sale este coborât cu jîlțul». Deci în locul pe care singur îl indicase și-l doriase, încă fiind în viață, adevărată lângă perețele de meazăzi al mitropoliei, cam spre altar.

«Înainte de a se pogori jîlțul cu repausatul arhipăstor în cavou i s'a scos din cap mitra înlocuindu-se cu potcapul și camelauca obișnuită. În mână i s'a dat în loc de frumoasa evanghelie legată în argint o altă evanghelie fără legătură de argint.

La piept i s'a așezat în locul crucei de aur bătută cu diamante o cruce gălbue și un mic engolpion, ambele săpate cu o deosebită artă în lemn de chiparos.

În loc de cîrja arhierescă i s'a așezat alături simpla lui cîrjă de lemn de corn³⁾.

Repausatul prea sfînt de multe ori a povestit că avea această cîrjă, încă de pe cînd era egumen la Șerbănești-Morunglavu de pe la 1856.

Cîrja a fost tăiată dintr'o pădurice din apropierea schitului și cu propria lui mîna a fost cioplită și încrestată la capătul de sus.

Ținea bătrînul mult la această cîrjă, care îi reamintea multe zile frumoase din tinerețea lui liniștită și senină.

Îndată după punerea în cavou publicul începu a se retrage»⁴⁾.

Trecînd la o altă înmormîntare, la aceea a mitropolitului Primat Iosif Gheorghian întîmplată în anul 1909 «în noaptea de 23 spre 24 Ianuarie la ora 12^{1/2}, după o suferință numai de 10 minute» «s'a stîns, pronunțînd dureroasele cuvinte: Mor! Mor!» Deci pe cînd a doua zi — într'o Sîmbătă «la ora 10^{1/2} se făcea în biserica catedrală un »*Te-Deum*» pentru 50 de ani de la unirea Principatelor» «trupul — fostului mitropolit — îmbrăcat în haine arhieresti a fost pus în jîlț și așezat în paraclisul mitropolitan», scria pe atunci un martor ocular, avînd toate podoabele arhieresti pe dînsul, cîrja

1. *Evenimentul*.

2. „*Bis. ort. rom.*»

3. Această înlocuire a produs multă indignare printre unii din asistenți; iar ziarele locale comentînd cu înverșunare faptul, îl atribuiau unor anumite persoane bine cunoscute și care au jucat cu adevărat un atît de trist și destabilizant rol în viața noastră bisericească din ultimile decenii. Acesta era semnalul de începerea celor mai nerușinate traficuri în eparhia Moldovei cu hirotoniile bieților seminariști și altele...

4. Revista „*Biserica ort. rom.*» an. XXXII (1909) no 11 p. 1203 și urm.

la mîna dreaptă, fără însă evanghelie și cruce în mîni, după cum îl arată o fotografie din clipa aceea și după cum am văzut că le avusesese Iosif Naniescu.

«La ora 11^{1/2} trupul I. P. S. Sale — continuă același — a fost transportat cu toată pompa cuvenită și așezat în biserica catedrală¹⁾.

Ziarul «*Viitorul*» prevedea, anunțînd pe cititorii săi că «în mormîntarea mitropolitului, se va face dar după rînduiala tradițiilor în mormîntării episcopilor, care și-au dat obștescul sfîrșit în eparhia lor. *De aceea se și zice, că se va face în mormîntare pe scaun*»²⁾.

«Timp de trei zile a fost un adevărat pelerinaj spre dealul mitropoliei. Tineri și bătrîni, bărbați și femei au venit, să vadă pe înaltul ierarh și să-i dea ultima sărutare de mîna. Și au venit după spusa multora, nu numai tîni și suflați, ci și străini de legea și limba noastră».

Înmormîntarea s'a făcut Marți 27 Ianuarie. După slujba prohodului și obișnuitele cuvîntări «corul cîntă «*Veșnica pomenire*»; iar afară sună jalnic clopotele mitropoliei și ale bisericilor din București» continuă același martor³⁾.

«În cîntările de cor ale celor două seminarii și în cîntările religioase ale preoților corpul I. P. S. S. Mitropolitul Primat a fost luat pe braț cu scaun de preoții mitropoliei și așezat pe cușca mortuară⁴⁾ — «acoperit numai cu flori naturale»⁵⁾ —, «tras de șese cai»⁶⁾.

În acel moment trupele din curtea mitropoliei dau onorurile cuvenite; iar muzica întonează rugăciunea. «Cu cucernicie lumea se descoperă și împreună ruga cu a preoților pentru odihna sufletului aceluia, care timp îndelungat a pătoralit cu evlavie și bunătate poporul creștin».

«Scaunul pe care se odihnea înaltul ierarh era ținut de arhimandriții Teodosie și Evghen Humulescu și de preoții Take Popescu și Zamfirescu.

Cu conducerea acestei ceremonii a fost însărcinat economul Protopopescu protoiereul capitalei.

Cortegiul a pornit de la mitropolie în ordine prevăzută în program».

«Pe dealul mitropoliei și-n piața Bibescu o lume imensă, care se descoperă cu evlavie trecerea cortegiului.

Venise lume din cele mai îndepărtate colțuri ale capitalei, să vadă pentru ultima dată a figură de sfînt al cărui suflet, s'a înălțat în ceruri, să se închine pentru ultima c

1. *Ibidem*.

2. Ziarul „*Viitorul*» an. III (1909) Marți 26 Ianuarie.

3. *Bis. ort. rom.* cit.

4. *Viitorul*.

5. „*Bis. ort. rom.*»

6. *Viitorul*.

în fața corpului neînsuflețit al mitropolitului¹, celui mai iubit și venerat de poporul creștin»¹).

Ieșise atîta lume, să vadă acest cortegiu, cum numai rar se vede în București. Nu cred să fi rămas vreo colibă din cîl mai depărtat colț al Bucureștiului, de unde să nu fi ieșit cineva întru întîmpinarea acestui cortegiu.

La ferestrele palatului regal, s'a văzut M. S. Regele, Regina, A. S. R. Principele Ferdinand, Principesa Maria cu copiii»²).

La ora unu și ceva, cortegiul era în piața Victoriei, unde «I. P. S. Părinte fu acoperit cu o cutie de lemn»³) iar armata, școalele și o parte din public s'au întors. «Carul funebru însoțit de un mare număr de preoți de P. P. S. S. Episcopi și Arhierei, de neamuri și alte persoane, a pornit pe șoseaua Bonaparte spre mînăstirea Cernica»⁴).

În dreptul barierei Moșilor publicul din ce în ce se aglomerează.

Întreaga șosea București—Brăila până la Pantelimon e o mare de capete.

Pornind încet cortegiul, înaintează spre Cernica» însoțit de locuitorii din satele din apropiere «îmbrăcați în haine de sărbătoare».

Ajunși «la poarta mănăstirii — în dangătul clopotelor — întregul sobor al mănăstirii în frunte cu părintele Visarion starețul mănăstirii Cernica, primește cortegiul și ia în primire corpul neînsuflețit al sf. părinte, care avea de acum a odihni în sf. locaș, unde sosise».

«Luat pe brațe de preoții mănăstirii fericitul întru pomenire mitropolit, e dus până în pridvorul bisericii sf. Gheorghe, unde se oficiază o scurtă și pioasă rugăciune de către P. S. S. Nifon vicarul sf. Mitropolii».

După alte cuvîntări «publicul numeros este lăsat să defileze prin fața defunctului mitropolit.

Toți trec cu evlavie cea mai desăvîrșită prin luța aceluia a cărui vieață a fost ca și cea a unui adevărat sfînt.

Trista ceremonie a luat sfîrșit la orele 5 și jumătate p. m.»

«După aceasta în localul stăreții s'a dat o mică gustare persoanelor de distincțiune, care au luat parte»⁵).

În numitul ziar, se dau și mai multe fotografii în care două reprezintă pe răposatul mitropolit așezat în jîlț și suit pe carul funebru; iar pe celelalte preoții, care-l țin îndeaproape.

Cel dintăi pe care-l atîm, că vorbește despre îngroparea episcopului în scaun este Simeon

arhiepiscopul Tesalonicului († 1429). Ba în rîndurile lui parcă surprindem și regretul, că obiceiul acesta pe vremea cînd vorbește el, începuse, să fie părăsit. Deci, să nu fie o surpriză pentru cineva, că'n ritualul nostru dacă până și'n lucrurile de cea mai mică însemnătate, cei ai trecutului au urmat întocmai celor prescrise de el; ușor se'nțelege că nu puteau trece peste această orînduială, care cerea — și pe dreptate — un deosebit fast, pentru persoana, care venea imediat după Domn.

El zice în capitolul: «*Pentru dumnezeestii și mari arhierei Petru al Alexandriei și Ioan Zlatoust cum că i-au pus pre dînșii în scaun și după moarte. Pentru cea de sus pace.*

Care și după junghiiare la dumnezeescul acela Petru s'au făcut în Alexandrie și întru iubitoarea de Hristos cetate cea împărțitoare adecă în Tarigrad, la sfîntul Ioan Zlatoust pre care și mort fiind de mult, l-au pus în scaun carele și zic, că cu dumnezeescul dar au deschis buzele și au zis: «Pace voao». Iar acum nu știu cum nu să bagă în seamă aceasta, măcar că și acum scaun este și de acolo din scaun dă arhiereul blagoslovenie și să face sfînta ședere și de la arhiereu să zice pace tuturor»¹).

Totuș tradiția aceasta era cu mult mai veche. Și dacă perzista se'nțelege, că se datorea întăi faptului, că de acolo de unde ar fi venit ea, trebuia îndeplinită, ca un ritual statornicit pentru cei ce stăpîneau, pentru nobilime; iar al doilea dacă se impuse creștinismului, dîndu-i-se o notă de acomodare, motivul este, tocmai pentru că se aplica cu o deosebită atenție aceleiași pături de sus, episcopilor.

Și cu atît mai interesant este procesul acesta de asimilare a unor forme vechi în sînul creștinismului cu cît el se petrece fie în apropierea confiniilor unde se plămădea poporul românesc sau chiar în încercitura hotarelor lui.

Exact cu două sute de ani înainte de cele spuse de Simeon arhiepiscopul Tesalonicului pentru toți creștinii din părțile orientului, un cavaler francez trecînd chear prin părțile noastre, pe cînd pămîntul acesta era supt învăluirea Cumanilor, istorisește despre aceștia următoarele: că pe cînd se afla în armata Cumanilor, un bogat cavaler de ai lor fiind mort, ei săpară o largă groapă în care l-au așezat cu multă pompă și scump îmbrăcat pe un scaun»²) și apoi au dat pămînt deasupra-i. Totuși obiceiul acesta

1. Simeon Arhiepiscopul Tesalonicului București 7273 cap. 231.

2. „... trandisque il estoit enleur ost que un riche chevalier, estoit mort, et li avoit l'en fet une grant fosse large en terre et l'avoit l'en assis moult noblement et paré en une chaere...” Joinville „Mémoires ou histoire et chronique du très chfétien roi Saint Louis” publées par M. Francisque Michel Paris ed. 1858 et 1859 pp. 150-152.

1. Viitorul.

2. Ibid. ori. rom.

3. Viitorul.

4. Ibid. ori. rom.

5. Viitorul.

era cu mult mai vechiu. Despre el vorbește Herodot, când voește să arate câteva din năravurile Sciților.

El zice: «Aci când moare regele lor. (Sciții) îi ridică o mare movilă pătrată. Indată ce mormîntul este gata, ei spintecă cadavru, îl curăță îl umplu cu cipru tăiat mărunt, cu tămîie, cu sămînță de pătrunjel și de anason, cos pielea la loc și după ce înfășură corpul în ceară, îl aridică și îl duc în căruță la un alt popor (de neam scitic). Acești din urmă, luînd mortul în primire, urmează exemplul dat de Sciții regali». «Ei duc cu carul corpul regelui (până ajung) la alt popor supt stăpînirea lor; ei sunt urmați de acei la care (cortegiul) a fost întăiu; după

ce ocolesc toate popoarele petrecînd pe mort, ajung (în fine) în părțile Gherilor, cei mai extremi din popoarele de sub stăpînirea lor și la mormintele regilor. Pe urmă, după ce așează mortul în mormînt pe un așternut de ierburi, înfig sulile într'o parte și într'alta a cadavrului»¹⁾.

«Cît pentru ceilalți Sciți, cînd ei mor, rudel lor cele mai de aproape pun corpul lor într'o căruță și colindează cu el pe la prieteni, fiecare din acești prieteni ospătează cortegiul cînd sosește la el și oferă mortului o porție din cîte se pun înaintea celorlalți: astfel în general (morții) din popor sunt primblați patruzeci de zile și după aceasta se îngroapă»²⁾.

C. Bobulescu

STUDII ȘI COMENTARI

PROOROCIA LUI ISAIA

Mântuirea lui Israel

CAP. 10 v. 20-12⁶

- V. 20. Și se va întîmpla în ziua aceia:
Cei ce au rămas din Israel și ceice au scăpat din casa lui Iacob nu vor mai urma a se sprijini pe cel ce l'a lovit, ci se vor sprijini cu credință pe Domnul, Sfântul lui Israel.
- V. 21. O rămășiță se va întoarce, rămășița lui Iacob, la Dumnezeu cel tare.
- V. 22. Căci de ar fi poporul tău, Israel, ca nisipul mării, un rest se va întoarce din el. «Peirea este hotărâtă, inundând cu dreptate».
- V. 23. Căci nimicirea hotărâtă, Stăpânul, Domnul oștirilor, o aduce la îndeplinire în tot pămîntul.
- V. 24. De aceia așa zice, Stăpânul, Domnul oștirilor: „Nu te teme poporul meu, ce locuiești în Sion, de Assiria, care te bate cu bățul și ridică toiagul împotriva ta ca și Egiptul!
- V. 25. Căci încă puțin și trece urgia și mânia mea spre peirea lor.
- V. 26. Și Domnul Dumnezeu oștirilor învârtește biciul peste el cum a lovit pe Midian la stîncă Oreb și ca toiagul său peste mare, îl ridică ca odinioară în Egipt.
- V. 27. Și se va întîmpla în ziua aceia:
Se va lua povara lui de pe umărul tău, și jugul lui de pe gâtul tău,
și se strică jugul din pricina grăsimii.
- V. 28. El vine la Ajat, trece prin Migron, în Micmaș lasă sculele lui,

V. 29. Se scurg prin trecătoarea, în Gheba stau noaptea,

tremură Rama, Ghibea lui Saul fuge.

V. 30. Ridică glasul tău, fca lui Galim!
ia seama Laișa, sărace Anatot!

V. 31. Fuge Madmena, locuitorii din Gebim
caută să scape.

V. 32. Astăzi încă în Nob, ca să răsufle, ridică mîna sa împotriva muntelui, fca Sionului,
împotriva înălțimii Ierusalimului.

V. 33. Iată! Stăpânul, Domnul oștirilor,
smulge crăcile cu putere,
și cei semeți crescuți în sus, sunt tăiați
și cei făloși sunt doborâți.

V. 34. Și se taie desișul pădurii cu fierul
și Libanul se prăbușește prin un a tot puternic.

* * *

Proorocul Isaia împărțise neamului său hotărârea Domnului cu privire la Assiria, care trecînd peste murginile însărcinării ce i se dase urma a fi pedepsită.

Și după ce a vestit pedeapsa ce avea să primească Assiria trece — de la versul 20 înainte — la poporul Israel vestindu-i viitorul ce-l așteaptă.

În ziua aceia, adică după pedepsirea Assiriei—se va întîmpla ceea ce proorocul a vestit dinnainte—Un rest —vers 20 și 21— din neamul său va recunoaște cum ce-i slujește spre bine. Acest rest nu se va mai sprijini pe Assiria, căci aceasta este, care a jefuit și lovit neamul său. Și se va sprijini pe Dumnezeu — pe Sfântul lui Israel. Iar de acum înainte semnul că ține de acest „rest“ din Israel, din casa lui Iacob, nu va mai fi numai faptul că se trage trupește din acest neam, ci că se sprijine „cu credință“ în Domnul. Credința în Dom

1. Dimitrie Ion Ghica M. A. „Istoriile lui Erodot“ București 1902 vol IV 71.

2. Ibid. O. c. 73.

nul oștirilor, acesta este semnul caracteristic al restului, că s'a întors la Domnul și anume la „Dumnezeu cel tare“, Cel ce singur poate să sprijine și să ajute cu adevărat.

Este cu puțință că proorocul arătând ca semn caracteristic al acelu „rest“ credința în Dumnezeu cel tare, a înțeles că nu toți, cari au rămas după pustiirea țării, țin de acel rest, care este sâmburele ce se mai păstrează din poporul ales al Domnului. Și după cele ce găsim la Apost. Pavel în epistola către Romani c. 9 v. 6. în care se zice: „Nu toți cari sunt din Israel aceștia sunt din Israel „și în c. 9, v. 27 citează tocmai versul 21 din acest capitol, credem că și Isaia a voit să scoată la iveală tocmai această însușire a restului lui Israel.

Dar masa cea mare a poporului—*vers 22*—piere căci este hotărâtă pieirea lor, chiar de ar fi așa de mulți ca și nisipul mării. Această piere este un act de dreptate al Domnului,¹⁸²) Prin צדקה nu înțelegem starea în care ajungea restul ce rămânea după pedeapsa Domnului, ci pedeapsa era un act de dreptate al Domnului, care se vedea acum peste tot locul.

Înțelesul acesta ni-l dă versul următor—23—prin care se vedește ideea proorocului. Prin această nimicire, definitiv hotărâtă, și care la vreme se aduce de Domnul oștirilor la îndeplinire în tot pământul—LXX-o ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὅλην se vedește tocmai spiritul de dreptate al Domnului. Nimicirea totală este tocmai un act de dreptate pe care-l face Domnul.

Ceea ce proorocul spunea până acum poporului, părea a nu fi o mângâiere, ci o amenințare. Dacă rămânea, în vremile bune ce vor veni, numai un rest din popor însemna că acei, cărora le vorbea proorocul erau în mare primejdie, fiind osândiți. De aceia el se întoarce acum în *vers. 24—27* la timpurile în care trăia și către cei cărora le vorbea. Acum el nu mai vestea primejdie, ci vremi bune. Stăpânul, Domnul oștirilor, zice celor ce locuiesc în Sion, să nu le mai fie frică.

Cei ce locuiesc în Sion sunt nu numai preoți sau alții, cari erau în serviciul templului, care era casa unde Domnul Dumnezeu era de față, ci toți cei ce sufletește sunt legați, sunt aproape de Domnul, adică cei ce formează poporul ales.

Aceștia nu trebuie să mai aibă trică de Assiria. Poporul assirian a fost bățul cu care Domnul a pedepsit poporul său ales pentru greșalele lui. Odată în Egipt, au mai suferit ei loviri din partea Egiptenilor, când erau puși la munci grele și înjositoare. Acelea au încetat când Domnul a voit. Așa vor înceta și acum lovirile Assiriei.

182. Cuvântul כליון din vers 22 este rar întrebuințat. În Deut. 28⁶⁶ și în ps. 69⁴, 119^{82, 123}. plângeri 2¹¹ se află radicalul acestui cuvânt. Din aceste locuri găsim că însemnează *pieire, pustiire, mistuire*.

צדקה este iarăși rar întrebuințat. Din Isaia cap. 41¹⁶, ca și 28²⁷, aflăm însemnarea lui de ceva *mărginit, stabilit, hotărât în anume termen*.

În שטף pare a fi tocmai ideea protivnică din צדקה de ceva ce se risipește, se împrăștie din belșug. Aceea ce este mărginit este pieirea. Cea ce se risipește din belșug este צדקה.

Și nu după multă vreme. „*Incă puțin*¹⁸³) și *trece urgia*“ Assirienilor, căci „*trece urgia și mânia*“ Domnului împotriva poporului său ales, și se pornește împotriva vrășmașilor spre peirea lor¹⁸⁴).

Ei să creadă cu tărie în cuvintele și făgăduiala Domnului, căci știu, de sigur, din istoria neamului lor cum la trecerea prin marea roșie, în care îi împinsese frica de Egipteni, Moise, din porunca Domnului, a ținut bățul de asupra mării până au trecut toți Israelii; iar Egiptenii au pierit în mare. Intr'o mare de suferințe și necazuri i-au împins acum Assirienii. Domnul, zice proorocul, va ridica acum toiagul ca odinioară peste marea roșie și suferințele lor vor înceta.

Dar și mai târziu au ei dovadă de ajutorul Domnului. Când erau apăsați de Midianiți (cam între 1025—1080 a. Chr.) Dumnezeu le trimite pe Ghedeon, care cu 300 de oameni, bine aleși, bate pe vrășmași și la stânca Oreb (corb) ucide pe Oreb (corb) și pe Zeeb (lup), doi cârmuitori ai Midianiților.¹⁸⁵)

De sigur că 300 de oameni cu toată viclenia și curajul lor, fără ajutorul Domnului n'ar fi bătut și pus pe goană un trib întreg cu o armată tot așa de îndrăzneată ca și a lor. Proorocul le spune acum, că aceasta s'a făcut cu voea și ajutorul Domnului.

De aceia să fie siguri că povara ce au pe gât se va lua, și *jugul* ce-i apasă se va strica¹⁸⁶ din pricina grăsimii.

183. Cuvântul מועץ este o formă deosebită pentru מצער = parvitas, paucitas.

184. În text avem חבליתם de la בלה = consumtum esse. Cuvânt a cărui esplicare, până azi, nu este definitivă. Cu însemnarea aceasta face legătură cu versul 26 următor.

185. Vezi judecători cap. 6 și 7 (în deosebi 7²⁵).

186. Să se observe cugetarea proorocului, *Bățul* este în mâna Assirienilor mijloc de pedeapsă hotărâtă de Domnul. El ia acest toiag din mâna Assiriei. În mâna Lui bățul nu mai este semn de lovire, ci de sprijin. Așa a fost și în Egipt. Bățul Domnului a fost și semn de sprijin ca și de pedeapsă.

עורר din vers 26 cu însemnare de învârtirea biciului numai aci. În II Sam. 23¹⁸ și I Cronica 11^{11,20} cu însemnarea de a ridica și clătina ameninșător sulfa.

שוט = biciu la Isaia îl mai găsim numai cap. 28¹⁵. Și acolo nu în textul prim, ci în Kere, citirea Masoreților.

În vers 27 Israelii sunt alăturați cu animalele ce duc povară pe spinarea lor și cu cele ce frag la jug.

A lua povara de pe spinarea unui animal este o zicere figurată în loc de „a ușura un animal“ sau pentru oameni a-i scăpa de greutate.

Cam neînțeles și greu de lămurite ste partea a doua a versului 27: „și se strică jugul din pricina grăsimii“

Cuvântul ebraic חבל ca verb, nu se întâlnește în ebraică. Numai în arameică. În LXX-a este tradus prin καταρξισω = a strica. Dar în ebraică avem substantivul חבל = funie, sfoară

Poate că aci stă în legătura cu însemnarea acestui substantiv. Și atunci am avea a traduce: și se desleagă, se desface. Deci *dirumpi*. Iar noi traducem *corrumpi*. Radicalele se aseamănă și ca idee. Dar cum să se strice un jug? Cum să se desfacă? Un exeget german Schegg spune că a văzut în Palestina jugul de lemn legat pe dedesupt cu o sfoară, sau o curea. Și crede că această sfoară sau curea când animalul se îngrășe prea mult se rupe. Unii traduc: se desleagă. De aci ar fi luată această expresie figurată a proorocului. În tot cazul textul pare nesigur. Mulți comentatori esplică versul în sens alegoric: Domnul ia greutatea de pe gâtul poporului său.

Cu alte cuvinte Dumnezeu ajută acest popor în două chipuri: în afară scăpându-l de vrășmași; în lăuntru sprijinindu-l să ajungă la o stare mai bună materială în cât să arunce cu ușurință toate greutatea ce vin peste el.

De la versul 28 până la 33 proorocul se întoarce iarăși la Assiria descriind năvala năprasnică a Assirienilor asupra Ierusalimului. Felul însă cum Isaia zugrăvește această năvălire nu corespunde realității istorice. După II Regi 19₈ Sanherib a venit dinspre miază-zi, din spre Egipt, asupra Ierusalimului. A cucerit Lachis și a așezat tabăra înaintea localității Libna. Iar Isaia aci îl pune ca venind din spre miază noapte și pe un drum foarte greu, dar foarte scurt. Este dar această descriere o simplă închipuire a proorocului, care nu s'a împlinit nici odată cum spun unii comentatori?

Nu. Assirienii au venit în adevăr din miază noapte și au trecut în spre miază zi. Proorocul voește aci să spună că ei vin asupra Ierusalimului. El nu povestește trecutul istoric, ci el se duce cu mintea în viitor. Realitatea este în aceasta atacul asupra Ierusalimului. Dacă până în cele mai mici amănunte nu corespunde cu realitatea istorică, nu însemnează că ce spune Isaia a fost o închipuire. Assirienii au năvălit asupra orașului. Au băgat groaza în toate localitățile prin care au trecut. Au așezat tabăra nu departe de Ierusalim. Acestea sunt realități istorice, cari nu pot face din povestirea lui Isaia o simplă închipuire. Mi se pare însă că Isaia a amintit aceste orașe tocmai pentru că sunt drumul cel mai scurt spre Ierusalim. Aș înclina să cred că cugetarea lui Isaia ar fi fost poate aceasta: Assirienii cu toată voința lor de a lua Ierusalimul nu l'au cucerit sub Sancherib, când venind din miază noapte a trebuit să treacă spre miază zi și să se lupte cu Egiptenii și apoi să se întoarcă împotriva Iudeilor, deci ocolind mult. Dar chiar de ar veni de a dreptul trecând prin Ai, Michmaș, Gheba, Anatot, adică pe drumul cel mai scurt tot nu-l vor stăpâni, căci Domnul nu voește, nu le mai îngăduie să se îngâmfe.

Ajat este cel dintâiu oraș prin care trece. În I. Cron. 7₂₈ este *Aiah*. În Nehemia 11₃₁ este *Aia*. De obicei este numit *Hai* sau *Ai*. Numele însemnează—grămadă de piatră. Acest nume—Tell-el-hagar—se dă azi unei localități așezată cam 45 minute spre miază-zi de Betel, care nu este de cât vechiul orașel canaanit ce a fost cucerit de Iosua, la intrarea în Palestina (Iosua 7₂ sq; 8₁ sq).

După alți comentatori însă — Delitzsch și Schegg¹⁸⁷) acest *Ajat* despre care vorbește Isaia ar fi localitatea numită azi *Tejiba*, la 6 ceasuri spre miază-noapte de Ierusalim pe o înălțime singuratică, de unde se deschide înaintea ochilor o priveliște pe cât de întinsă pe atât de frumoasă. De acolo se poate vedea până aproape de Iafa, zărindu-se și albastrul apelor mării, cum și toată întinderea în spre miază-zi până la marea moartă. Acolo, pe acea înălțime singuratică, se văd azi urme de ruine

ale unor întărituri și clădiri vechi. Este locuită de vro o mie de creștini. În apropiere se află un sătuleț numit: *Chirbet Ai*. Poate că Schegg să aibă dreptate și acesta să fie orașul de care vorbește Isaia.

De aci, din Ajat, după ce și-a aruncat privirea până la Ierusalim, în loc să ia drumul obișnuit, merge de a dreptul prin *Migron*.

Această localitate nu este sigur cunoscută. După Delitzsch ar fi *Makrun*, cam 8 minute de Betel. Dar atunci Assirienii s'ar fi întors înapoi! Mai sigur este că era o localitate spre miază-zi de Ajat.

De acolo trec spre *Micmaș*, care există până azi. Aci voiau să-și mai lase din scule, de sigur pentru că nu puteau merge ușor mai departe cu tot ce aveau cu ei. *Micmaș*, azi *Macmaș*, este așezat pe o limbă de pământ între 2 văi. În spre soare apune o vale și în spre miază-zi alta. În spre miază-zi se atla *Gheba*.

Prin valea aceasta putem merge spre Ierichon. Dar de și nu este îngustă, dar este adâncă și nu are locuri potrivite pentru trecere. Pe aci și-a făcut un râu drum și mergând pe alocurea din stâncă în stâncă, a produs prăpăstii și rupturi de stânci ce fac trecătoarea foarte grea. Schegg spune că chiar în muntele Liban, destul de bogat în văi prăpăstioase, nu a văzut o asemenea trecătoare primejdioasă. Pe stâncile acestea s'a suit Ionatan în lagărul Filistenilor. Aceștia speriați căci nu credeau că cineva se poate sui pe acolo, au luat-o la fugă și Filistenii au fost bătuți (I Samuel 14₉ sq).

Assirienii după ce au lăsat bagaj mult în *Micmaș* au trecut prin trecătoare, adică prin valea numită azi „Wadi es Suveinit“. Dar n'au mers în lungul ei, căci ajungeau la Ierihon, ci au tăiat drumul de a curmezișul văii și au eșit la *Gheba*¹⁸⁸), ca să rămâe în tabără acolo pe timpul nopții.

Acolo se află o întindere frumoasă, un platou roditor, pe care până azi se află satul cu acelaș nume.

Cei din prejur auzind de venirea Assirienilor tremură de trică. Locuitorii din *Rama* sunt cuprinși de spaimă. Azi se numește *Er-Ram*. Orașel din tribul Beneamin, vestit pe vremea lui Saul (vezi I Sam. 1¹⁰; 2¹¹ etc). Iar cei din *Ghibea lui Saul*, fiind și ei aproape, fug de spaimă.

Mergând înainte se apropiu de Ierusalim. În drum treceau și prin *Gallim*. Acest nume îl mai găsim în I Samuel 25₄₄, dar nu știm nimic despre această localitate.

Nu-i departe nici *Laișa* căci proorocul îi spuné să ia seama. Acest *Laișa* probabil că nu este tot una cu *Laiș* din Judecători 18²⁹. După unii ar fi sătulețul Isavie foarte aproape de Ierusalim. În tot cazul a fost în apropiere de *Anatot*, pe care de sigur îl așteaptă zile grele, deoarece proorocul îi amintește să ia seama la ce vine cu cuvintele: „sărmane¹⁸⁹) Anatot“. Această localitate poartă azi numele de *Anata*, cam 45 minute departe de Ierusalim. Este patria proorocului Ieremia (vezi Ieremia 1₁).

188. Acest sătuleț nu este același cu Ghibea lui Saul (I Sam 10₅). Chiar în Iosua 18₂₁₋₂₈ se deosebește Gheba de Ghibeah

189. Septuaginta traduce: răspunde-i; adică în loc de עֲנִיָּהּ = sārman a cîfîf עֲנִיָּהּ = răspunde-i, ce nu prea se potrivește.

187. Acesta a călătorit anume prin aceste locuri.

Mergând mai departe Assirienii dau de *Madmena*, ai cărui locuitori fug. Aproape este și *Gebim* de unde de asemenea oamenii caută să scape ¹⁹⁰⁾ atât ei cât și avutul lor.

De nici una din aceste două localități nu știm nimic căci nu s'au descoperit urme.

Dé acolo armata pleacă cu iuțeală să ajungă în *Nob*, despre care se vorbește și în istoria faptelor lui Saul și David (I Sam. 21₁, 22₉). Dar de asemenea nu știm unde a fost. Unii cred a fi sătulețul numit azi Isaviia la 55 minute de Ierusalim. Dar acest sat, după constatarea lui Schegg, este într'o vale, ce merge spre marea moartă și nu se poate să fie *Nob*.

Acî în *Nob* s'au oprit numai să se odihnească puțin și să orânduiască repede atacul asupra Ierusalimului. Acest atac repede proorocul îl redă prin cuvintele „ridică mâna sa ¹⁹¹⁾ împotriva muntelui, ficii ¹⁹²⁾ Sionului“, deci pare că *Nob* a fost pe o înălțime de unde se vedea întreg orașul. Și în adevăr în partea de miază-noapte de Ierusalim este o înălțime, numită azi de Arabi *sadr*. Va fi fost poate acolo *Nob* (?!). De acolo în adevăr, prin valea *Kidron*, drumul merge drept spre Ierusalim.

Cu versul 32 isprăvește proorocul descrierea înaintării armatei assiriene.

Era mare și puternică această armată. Viteji voinici și înalți ca arborii Libanului, munte vestit prin pădurile sale de arbori frumoși. Ce va face Ierusalimul în fața unei asemenea puteri? Ce va face Stăpânul, Domnul care locuiește în Sion? Va fi El ca și zeii din *Kalno*, din *Karkemis*, sau din atâtea alte localități?!

Proorocul răspunde în versurile ce urmează — 33 și 34—. Toți voinicii vor cădea. Cum zmulge omul puternic crăcile ¹⁹³⁾ de pe pomi, de pe arbori, așa zmulge Domnul și prăbușește mulțimea de oameni ai armatei assiriene.

Cum taie omul, cu fierul, arborii deși și frumoși ai pădurii, doborând pe toți ori cât de semeți ar fi crescut în sus și ori cât de făloși ar fi, așa culcă Domnul la pământ pe mai marii și vitejii armatei assiriene.

Din armata aceia frumoasă și făloasă ca și minunatele păduri ale muntelui *Liban* nu se știe ce mai rămâne. „Cel puternic“, „Cel a tot puternic“ ca un vârtej năprasnic a prăbușit, cu putere ¹⁹⁴⁾ pe cel fălos, ce se semețea. Acesta este „a tot puternic“. Nu este ca zeii din *Kalno*, *Karchemiș*, *Arpad*. etc.

190. In versul 31 este *וַיִּעַיֵן* este de la *וַיַּעַן* pe care în Exod 9₁₆ îl aflăm cu însemnarea de; aduce în siguranță. Iar în Ieremia 4₆, 6₁ este în însemnarea lui *וַיִּפְגַּע* a fugi.

191. A ridicat mâna—*וַיִּרְאֵהוּ* de la *וַיִּרְאֵהוּ* numai aci—este semn de amenințare (vezi și II Regi 5₁₁ etc).

192. Unele manuscripte au *בֵּית* = casa. Traducerile au citit *בֵּית* = fică. Și este mai drept căci expresia: casa Sionului nu se află nicăieri. Avem: muntele casii Domnului, cea ce este altceva. De aceia am luat și eu cifirea traducerilor vechi.

193. In textul ebraic avem *וַיִּזְרַח*, care până azi nu este bine explicat. 50 manuscripte au *וַיִּזְרַח*. De sigur că sta în legătură cu *וַיִּזְרַח* a împodobi. Crăcile sunt o mare podoabă pentru arbori.

194. *וַיִּזְרַח* din versul 33, iarăși cu însemnare nu tocmai clară.

Cine este acest a tot puternic, proorocul nu-l numește. Dar se înțelege că nu poate fi de cât „Domnul, Stăpânul oștirilor“.

Mântuirea lui Israel prin Mesia

CAP. 11₁—12₆.

- V. 1. *Și va ieși din tulpina lui Ișai o odraslă și din rădăcinile lui un vlăstar se va ridica.*
- V. 2. *Și va odihni peste el Duhul Domnului, Duhul înțelepciunii și al înțelegerii, Duhul sfaturilor și al puterii, Duhul cunoștinței și al temerii de Domnul.*
- V. 3. *Și plăcerea Lui va fi temerea de Domnul, și nu va judeca după ce văd ochii Lui, și nu după ce aud urechile Lui va hotărî.*
- V. 4. *Ci va judeca pe cei slabi cu dreptate, și pentru sărmanii din țară va hotărî cu nepărtinire, și va bate pământul cu graiul gurii Sale și cu duhul buzelor Sale va omori pe cel nelegiuit.*
- V. 5. *Și dreptatea va fi cingătoarea coapselor Lui, și credința brâul șalelor Sale.*
- V. 6. *Și atunci va fi la un loc lupul cu mielul, și pardosul cu iedul va odihni, și vițelul și puiul de leu și vita de îngrășat împreună, și un copilaș le va mâna.*
- V. 7. *Și vaca și ursul pasc la un loc, împreună se odihnesc puii lor, și leul ca boul pae mănâncă.*
- V. 8. *Și pruncul ce sugă se joacă la vizuina viperei, și la ochii sticloși ai basiliscului, cel întărcat întinde mâna sa.*
- V. 9. *Nu vor mai face rău, nici vor strica, pe tot muntele cel sfânt al meu, căci plin este pământul de cunoștința Domnului, cum sunt apele ce acoper marea.*
- V. 10. *Și va fi în ziua aceia: Rădăcina lui Ișai stă ca un steag între popoare; Neamurile pe El îl vor căuta și locul său de odihnă va fi slavă.*
- V. 11. *Și se va întâmpla în ziua aceia: Va întinde iarăși Stăpânul a doua oară mâna Sa ca să răscumpere rămășița poporului Său, ce l-a rămas de la Assiria și de la Egipt, și de la Patros, și de la Cuș și de la Elam, și de la Sinear și de la Hamath, și din insulele mării.*

- V. 12. *Și va ridica steag pentru neamuri
și va strânge pe cei risipiți ai lui Israel
și pe cei împrăștiați din Iuda îi va aduna
din cele patru colțuri ale pământului.*
- V. 13. *Și se șterge pisma lui Efraim,
și dușmanii lui Iuda pier;
Efraim nu va mai pizmui pe Iuda
și Iuda nu va mai dușmăni pe Efraim.*
- V. 14. *Și vor zbura pe umărul Filistenilor
spre soare apune;
Impreună vor jefui pe fii săi din soare
răsare;
Pe Edom și Moab își întind mâna lor,
și fii lui Amon, sunt sub ascultarea lor.*
- V. 15. *Și Domnul pustiește limba de mare a
Egiptului,
și amenință cu mâna Sa peste Eufurat
— în aprinderea duhului său —
și-l despică în șapte pârae,
de le poate trece încălțat.*
- V. 16. *Și va fi drum pentru rămășița popo-
rului Său,
care rămâne din Assiria,
cum ea a fost pentru Israel
în ziua când el s'a suit din Egipt.*

CAPITOLUL XII

- V. 1. *Și tu vei grăi, în ziua aceia:
Te slăvesc Doamne!
căci mâniat împotriva mea,
s'a întors supărarea Ta
și m'ai mângâiat.*
- V. 2. *Iată! Dumnezeuul mântuirii mele!
mă incred în Tine, și nu mă tem,
căci puterea mea și cântarea mea este
Iah-Domnul,
și el mi-a fost ajutor.*
- V. 3. *Si voi scoateți cu veselie apă din is-
voarele mântuirii.*
- V. 4. *Si ziceți, în ziua aceia:
Lăudați pe Domnul, chemați numele Lui!
Faceți cunoscute, între popoare, faptele
Lui!
Aduceți-vă aminte cât de slăvit este
Numele Lui!*
- V. 5. *Cântați Domnului că lucruri mari a
făcut El;
Să fie cunoscut aceasta întot pământul.*
- V. 6. *Bucură-te și te veselește locuitoare a Sio-
nului,
căci mare este, în mijlocul tău, Sfântul
lui Israel.*

* * *

De la Assiria proorocul se întoarce din nou la po-
porul său. Assiria era ca o pădure frumoasă, cu arbori
făloși și tari. Poporul Domnului era distrus, prăpădit.
Slujindu-se tot de alăturarea cu arborii spune că din

neamul său nu rămăsese de cât o buturugă, o rădăcină
ce abia se zărea din pământ.

Pădurea assiriană însă a fost distrusă. N'a mai ră-
mas nimic din ea. Assirienii, cari desprețuiseră puterea
Domnului s'au izbit de ea și în mândria lor, nesoco-
tind'o au fost zdrobiți. Și nu se vor mai ridica, cum
nici cedrii frumoși ai Libanului, odată tăiați, nu mai
odraslesc¹⁹⁵). Dar neamul său este asemenea arborilor
despre care Pliniu zice că se usucă, dar din nou întineresc,
îmbătrânesc chiar, dar dau vlăstare din rădăcină¹⁹⁶).

Deci pe când Assiria se prăbușește din înălțimea la care
seridicase „*vaieși din tulpinalui Ișai o odraslă* (o mlădiță)
și din rădăcinile lui un vlăstar se va ridica“.

Adică din neamul său o casă a unui cetățean, pe
atunci necunoscut, a rămas cu viață scăpând din toate
nevoile. Acesta este Ișai (I Regi 16₁₋₃) El este יִשָּׂי =
truncus¹⁹⁷) ce stă încă rămas în pământ. El este
«coliba păraginită a lui David» de care vorbește Amos
proorocul¹⁹⁸). Din el, din trunchiul acesta, iese o mlă-
diță¹⁹⁹), ce dă nădejde să crească și să facă ramuri. Și
din rădăcină, din aceea, care abea se vede din pământ
și care mai păstrează puterea de viață se ridică²⁰⁰) un
vlăstar²⁰¹), care cu vremea se face pom mare.

Vlăstarul acesta nu poate fi de cât Mesia, care mai
este numit de Isaia și „Ṭemah“²⁰²), care în adevăr s'a
ridicat din „pământ uscat“, din familie necunoscută,
din stare de jos și care n'a fost de cât un copil născut
în sărăcie și dintr'o familie săracă din micul locșor din
Palestina, din Nazaret, împlinindu-se astfel, cum zice
evangelistul Mateiu (C. 2, v. 23). cele zise dinainte, de pro-
oroci. El este „vlăstarul“ de care vorbește și Ezechiel
că Domnul îl pune pe un vârful de munte unde crește
și se face mare ca să-l vadă toate neamurile și să se
plece Lui, cunoscând că el este Domnul, care frânge
și prăbușește la pământ arborii verzi și falnici, pe cei
uscați îi face să înverzească și să înflorească²⁰³).

Cum că proorocul nu a înțeles aci decât pe Mesia²⁰⁴)

195. Vezi Delitzsch. Isaia pag. 191 notă.

196. Vezi Pliniu. H. N. XVI 44.

197. Radicalul este יִשָּׂי, dar nu se întrebunțează. În ase-
mănare este egal cu יִשָּׂי = a făia. Ca substantiv se găsește
numai în trei locuri.

198. Cap. 9 versul 11.

199. Aceasta este יִשָּׂי în textul ebraic = ῥαβδος din LXX-a.

200. Este ebraicul יִצְיָר pe care LXX-a ca și pe יִצְיָר îl redă

tot cu ῥίζα. „Traducerea cu „floare“ nu corespunde nici în-
semnării filologiei, nici înțelesului textului.201. În textul ebraic este פְּרִי = a înflori. Traducerile vechi
ca LXX-a, Peșito, Vulgata au citit פְּרִי în înțelesul de a se
înnălța, a se ridica. Și este mai bine de cât a înflori, căci nici
un vlăstar nu iese odată înflorit.202. Vezi Isaia 4₂ și 45₈; alături cu 53₂; și cu Ieremia 23₈,
33₁₅; Zaharia 3₈, 6₁₂ etc.203. Vezi Ezechiel 17₂₃ sq.204. Sfântul Vasile cel mare (Migne ser. greaca Tom. 30 col.
533 sq.). Ciril de Alexandria (Mig. ser. gr. Tom. 70 col. 309 sq.
și Ilariu înțeleg de asemenea pe Mântuitorul.Dar Ambrosiu de Milan, Tertulian și fericitul Augustin ca și
fericitul Ieronim (Mig. Tom. 24 col. 117 sq) înțeleg prin יִצְיָר= radix pe sfânta fecioară Maria; iar prin יִצְיָר = (flor?) floare
pe Mântuitorul.Cred corespunzătoare ideii proorocului numai pe cea dintâi
a sf. Vasile c. Mare și ceilalți.

înțelegem bine din *versul 2*, ce urmează, în care se zice că peste acest vlăstar se vor coborî șapte duhuri.

Duhul Domnului mai întâiu, ca acela care este izvorul tuturor celorlalte.

După aceea se numără celelalte duhuri în trei perechi: cea dintâiu privește partea intelectuală; a doua cea practică și a treia legătura cu Dumnezeu. *Cea dintâiu* cuprinde: înțelepciunea și înțelegerea, priceperea. *Hochma* și *Binah* în Vechiul Testament nu se pot deosebi cu ușurință. Adeseori le întâlnim puse paralel²⁰⁵). Se observă însă că este o deosebire. Înțelepciunea (*hochma*) este socotită că cuprinde înțelegerea și este chiar personificată (vezi Prov. 8₃₂ sq.), este ca nume propriu. Înțelepciunea este σοφία, puterea de a pătrunde însăși ființa lucrurilor, deci pentru Mântuitorul puterea de a ști scopul și rostul misiunii Sale. Înțelegerea priceperea, בינה, este puterea de a deosebi lucrurile, este διακρίσις, sau σύνεσις, deci a pricepe îndată legăturile, împrejurrările în cari cineva vine și are să lucreze, cunoscând ce este bine de făcut și ce trebuie lăsat.

A doua pereche cuprinde וְצַדִּיקָהּ și גְּבוּרָהּ. Duhul sfatului este darul de a lua îndată foarte repede hotărâri practice; iar duhul puterii este darul de a le pune în practică, a le aduce la îndeplinire.

A treia pereche cuprinde duhul cunoștinții și al temerii de Dumnezeu. La această pereche obiectul este însuși Dumnezeu. Este cunoștința și temerea de Dumnezeu.

În proverbi²⁰⁶) temeiul înțelepciunii este frica de Domnul. Deci aci Isaia numără duhurile de jos în sus. Toate își au izvorul în Domnul, deci la om în frica de Domnul, căci numai cel ce cunoaște și se teme de Domnul poate lua în el Duhul Domnului, care este izvorul tuturor darurilor²⁰⁷).

Acel peste care va odihni acest Duh al Domnului va avea plăcere²⁰⁸) numai de temerea de Domnul, *vers 3*. Adică El are Duhul Domnului în toată deplinătatea lui. Și omul a primit la creațiune prin suflare Duhul Domnului, dar în om acest Duh este adesea ori întristat de viața de păcate pe care o duce omul. În acest Vlăstar însă Duhul Domnului trăește într'o atmosferă prielnică lui, în frica de Domnul, deci într'o atmosferă la fel cu cea de unde a plecat.

Iar lăuntru său fiind plin de frica de Domnul, fap-

205. Vezi Proverbi 2₂ sq, 4_{5,7}; 9₁₀ Iob 28_{13, 20, 28}. II Cron. 2₁₈ etc.

206. Vezi cap. 1_{7, 9, 10}. Compară și ps. 111₁₀. Iob. 28₂₈.

207. De sigur că aceste 7 duhuri sunt cele „7 duhuri cari sunt înaintea tronului Lui“ (Apocalips 1₄, 3₁, 4₅, 5₆), ce sunt simbolizate prin cele 7 ramuri ale candelabrului din templu cu trei perechi de lumini.

Acest Duh al Domnului se va lăsa peste Unsul Domnului, peste acest Vlăstar, făcându-L vrednic de slujba Domnului (vezi Isaia cap. 42; 61₁. Compară Numerii 11₂₅; II Regi 2₁₅ și Mateiu 12₁₈; Luca 4₁₈; Ioan 3₃₄).

208. Comentatorii se deosebesc în ce privește traducerea cuvântului ebraic הַרְרִיחַ din vers. 3. L'am tradus cu plăcere. Alții traduc: Miros plăcut în înțelesul din Geneza 8₂₁. Din punct de vedere gramatical versul prezintă greutăți, peste care sunt silite să trec fiind seamă de înțeles.

tele Sale din afară vor răstrânge, vor oglindi aceste daruri dumnezeiești. De aceea El nu va judeca ca ceilalți oameni după cele ce se văd în afară, ci El pătrunde în lăuntru omului și după aceasta judecă. Ceea ce văd ochii Lui, sau aud urechile Lui, nu este tocmai ceea ce se află în lăuntru omului. Și nu după acestea va judeca El.

Ci — *vers 4* — pe cei slabi îi va judeca cu dreptate. Adică numai ce este în adevăr drept, va socoti drept, nu ceea ce se pare că este drept fără ca să fie cu adevărat. Pentru El persoana nu este de nici o valoare. Fie slab, fie tare, fie bogat, fie sărman, ori și cine va fi cu nepărtinire va fi judecat.

Tot pe acest drum mergând va lovi pe cei răi. „Pământul“ care este locul unde sălășluiește cei răi, cei depărtați de Dumnezeu, va fi bătut, ca cu un băț, cu graiul buzelor Sale. Acest băț sfărâmă, zdrobește²⁰⁹) cum duhul gurii Sale omoară²¹⁰). De altfel „graiul gurii Sale“ și „duhul gurii Sale“ sunt numai două expresiuni pentru același lucru.

Ceea ce făcea tăria Domnului este tocmai dreptatea Lui. Cu această dreptate — zice proorocul în *versul 5* — El se încinge în jurul coapselor Sale. Cingătoarea este simbol al puterii și gătirii de luptă²¹¹). La acest Vlăstar cingătoarea, adică aceea ce-l face să se simță cu putere, este dreptatea și credința, (adevărul, credințioșia) adică alte arme deosebite de ale lumii.

Cu acest vers proorocul isprăvește cele ce găsise cu cale să spună despre odrasla, care va ieși din tulpina lui Ișai.

De la *versul 6—10* își aruncă ochii minții lui, luminate de Duhul cel Dumnezeesc, spre viitorul depărtat. Cât de departe l'a gândit el nu putem ști. Acest viitor este, cu vorbele sfântului Pavel, dorința înfocată, nădejdea zidirii, adică a omenirii. Și proorocul îl zugrăvește cu cele mai frumoase și atrăgătoare trăsături.

Lupul va fi la loc cu mielul,
Pardosul cu iedul,
Vițelul și puiul de leu,
Vaca și ursul,
Leul cu bou,
Pruncul cu vipera²¹²).

209. Vezi Psalm 2₉ și Apocalips 1₁₈.

210. II Tesaloniceni 2₈.

211. Cei vechi se simțeau numai atunci gata de luptă când aveau hainele strânse cu cingătoarea, în jurul coapselor (Iob. 18; 38₃; 40₃ Ieremia 1₁₇. Efeseni 6₁₄ etc).

212. În textul original ebraic sunt câteva cuvinte ce trebuiesc lămurite. În versul 6 se deosebește puțin textul ebraic de cel a Septuagintei. LXX-a în loc „vita de îngrășat“ (meri) este ταῦρος = taurul. Poate că au citit traducătorii consunantele greșit, sau s'au ținut de faptul că mai în toate locurile unde este vorba de vită grasă stă — mai ales la jerfă — taurul. De asemenea și urmarea cuvintelor se deosebește. Înțelesul însă este același.

În versul 8 am tradus הַרְרִיחַ cu ochii sticloși (ai aspidiei) Mi s'a părut mai potrivită această traducere, de și nu este sigură. Așa l'au tradus rabinii cei mai vechi ca: Aben Esra, Kimechi și alții; de asemenea Targumii. Alții însă (Peșito; Ieronim; LXX-a) îl traduc: vizunie. Este greu de hotărât care părere este mai bună. Pe mine m'a făcut să traduc cu „ochi stii-

Și nici unul nu face rău altuia. Ce frumos și ispititor vii'or! Cine nu-l vrea?

Pe cât este însă de frumos și atrăgător, pe atât se pare oamenilor cu neputință de îndeplinit.

Protestanții raționaliști slăvesc frumusețea literară a descrierii acestui viitor și cred că proorocul zugrăvește aci un ideal, care este, zic ei, de neîndeplinit, cum de altfel socotesc toate proorociile.

Rabinii iudei, necrezând în venirea Mântuitorului, zic că atunci se va împlini *intocmai* proorocia lui Isaia, când va veni Mântuitorul, și fac din acest loc un argument împotriva creștinismului.

Dintre scriitorii vechi singur Lactanțiu ²¹³) explică aceste versuri literal și zice că această proorocie se va împlini în vremea realizării imperiului de 1000 de ani. Dar cum „Mileniul“ este dovedit de Biserică ca neîntemeiat, nici părerea lui Lactanțiu cu privire la interpretarea acestor versuri nu este cea adevărată.

Părerea generală a părinților și scriitorilor bisericești este că în aceste versuri este o metatoră. Clement de Alexandria ²¹⁴) crede că aci trebuie să înțelegem unirea în Christos Domnul a Iudeilor cu păgânii.

Socotesc că cea mai bună interpretare, care redă gândul proorocului, este cea pe care ni se pare că ne o arată Isaia însuși în cap. 65 v. 17 când zice, vorbind tot de vremile ce vor veni, că alt cer și alt pământ va fi și nu-și vor mai aminti, nici nu vor mai gândi oamenii le cele ce au fost mai înainte (alături și Isaia cap. 35 și 43₁₈ sq.),

Toate vor fi nouă (vezi Apocalips 21₃); cele vechi sunt trecute, căci este o nouă făptură (vezi II Corinteni 5₁₇) ²¹⁵).

Acestea însă nu se vor întâmpla de cât atunci când tot pământul va fi plin de cunoștința Domnului. Dar nu o cunoștință numai la față, fără rădăcini adânci în sufletul oamenilor. Ci cunoștința lui Dumnezeu trebuie să cuprindă întreagă ființa omului, cum apele umplu până în adânc și acoper marea. Numai așa sufletele tuturor se vor preface, se vor schimba și va fi cu totul o altă viață, la care nimeni nu se putea aștepta.

cloși“ faptul că în vers se zice că „cel înfărcat *în* mîna lui“. Și mi s'a părut mai probabil că copilul înfînde mîna după ceva ce sticlește, decât la o mică gaură în pământ.

Tot așa de nesigur ca derivare este verbul הָרַחֵק . Probabil că este același rădăcină cu arabul „hada“ ce însemnează dirijere, tendar, pe care LXX-a îl dă ca $\epsilon\pi\theta\alpha\lambda\epsilon\iota$.

Am tradus de asemenea אֲשֵׁרֵי cu aspidă. Din Ieremia 8₁₇ putem înțelege că este un soi de șarpe. Poate că este $\epsilon\alpha\sigma\iota\lambda\iota\sigma\chi\omicron\varsigma$ serpens regulus (vezi traducerea lui Aquila și Ieronim la acest loc) care avea ochii scânteetori. Mulți însă declară acest basilisc cu un șarpe ce a existat numai în închipuirea fabuliștilor. Septuaginta a tradus cu „aspidă“ ce este numele unui soi de viperă.

Prin „muntele cel sfînt al meu“ nu se înțelege numai muntele Sion, pe care nu se știe să fi fost vreodată fiare sălbatică, ci întreagă țara, toată Palestina — așa cum găsim și în cap. 57₁₃ ca și Eșire 15₁₇ și Psalm 78₆₄ etc.

213. Scriitor latin și apologet. Mort. la 325.

214. În Stromata VI.

215. Vezi și Psalm 102₂₆ sq.; II Petru 3₁₃; I Ioan 3₃; etc.

Această cunoștință adâncă a Domnului face pe toți buni. Nimeni nu va mai face rău, nici va strica, altuia, căci același duh va cărmui pe toți, duhul cunoștinții Domnului păcii.

Acest duh al păcii înrăurește, pătrunde întreaga făptură, de la animal până la om, și o schimbă cu totul așa încât obiceiurile din nainte nici nu și le mai amintesc. Firea se schimbă cu desăvârșire. Această schimbare dă naștere la acea viață frumoasă zugrăvită, cu atâta măiestrie de prooroc în versurile acestea.

* * *

Proorocul stînd cu ochii minții pironiți în viitor vede și pe cei de la care pleca puterea ce schimba inimile tuturor și prefăcea viața. El vede acum acea rădăcină a lui Ișai — *versul 10* —, care odinioară abea se vedea din pământ, ca un steag ridicată. Popoarele văzînd steagul acesta aleargă la el și se strîng în jurul lui, căci locul unde stă steagul acela este plin de slavă.

Se înțelege că această rădăcină a lui Ișai, care se ridică acum ca un steag între popoare nu este de cât Mesia.

Rădăcina, ciotul înfipt și acoperit în pământ ce rămăsese din neamul ales nu era un lemn uscat, ci purta în el ascunsă ²¹⁶) puterea dumnezeiască de a odrăsli, a se ridica. Altfel ar fi fost o rădăcină ca toate celelalte, care ar fi pierit ușor. Din acea rădăcină mică nevăzută în seamă se ridică frumosul arbore care ca un steag arată *tuturor neamurilor* locul unde trebuie să se adune, de voesc să culeagă fructe ce pot să le dea putere de a trăi în viață.

Prin „neamuri“ nu se înțelege aci poporul Israil, care neconținut este numit יִשְׂרָאֵל ci popoarele păgâne.

Deci la Mesia vor alergeră întâiu păgânii și apoi Iudeii. Este aceeași cugetare pe care apostolul Pavel în Romani 10₂₀ și ₂₁ scoate la iveală, folosind și amintind cuvintele proorocului Isaia din capitolul 65 vers. 1 și 2, ca și în Romani 11₂₅ unde numește „orbire“ îndărătnicirea Iudeilor de a nu primi pe Mântuitorul.

Privind însă la poporul din care face parte rădăcina lui Ișai, proorocul îl vede risipit în toată lumea.

Aceasta era pedeapsa pentru îndărătnicia lui stăruință în necredința în Domnul.

Deci când vor vedea că toate neamurile au venit la Domnul și ei se vor hotărî să se pocăiască și să recunoască puterea Domnului, atunci — *vers 11* — Domnul va întinde *a doua oară* ²¹⁷) mîna asupra poporului Său și cei ce au mai rămas vor fi adunați de prin Assiria, de prin Egipt, de pe la Patros, de la Cuș, din Elam, din Sinear, Hamath și din insulele ²¹⁸) mării; vor fi

216. Vezi Ebrei 7₁₀ și Romani 15₁₂.

217. Pentru înfăia oară ei au fost robi când au fost jiniți în Egipt 400 ani și scăpați de Domnul prin Moise. A doua robie, spune Isaia celor din urma lui, va veni. Această robie o vesfise el și în cap. 6₁₁ sq. și 10₆ sq.

218. Assiria și Egiptul stau alături ca cele două mari ce reprezintă puterea lumească, care a jucat mare rol în vieța poporului Israelit.

Patros este înlocuit de Septuaginta prin „Babilonia“. Unii

răscumpărați²¹⁹) și strânși la un loc din cele patru colțuri ale pământului — *vers 12* — atât cei din Israel cât și cei din Iudă.

După descrierea adunării poporului său s'ar crede că proorocul va începe să zugrăvească întoarcerea în țară. Dar ideea adunării i-a pus înaintea pe aceea a unirii.

Vremile ce le trăia Isaia erau pecetluite prin certurile și ura dintre frați. Când Domnul îi va aduna și duhul păcii va pătrunde inimile lor atunci cea ură va înceta. Aceasta o vestește acum Isaia în *vers 13* unde spune că dușmanii lui Iuda ca și pisma lui Efraim și amândoi vor trăi frățește.

Dar nu era de ajuns spre a zugrăvi desăvârșit starea viitoare. Trebuieau determinate și raporturile cu celelalte popoare cu cari se învecinau și cu cari necurmat au avut în trecut dese certuri.

În *versul 14* spune ce va fi atunci și cu aceste popoare. Toți se vor supune poporului Domnului: Filistenii ca și Edom, Moab și Amon²²⁰).

În *versul 15 și 16* arată cum Domnul ajută pe poporul Său. El pustiește²²¹) „limba mării Egiptului“ adică marea roșie (Eșire 10₁₉ etc.). לְשׁוֹן = limbă în înțelesul de trecătoare, de partea mai strimțată a mării (vezi Iosua 15_{2, 5}; 18₁₉ etc.), deci sinus Heroopolitanus sau canalul Suez²²²).

cred a fi Egiptul de sus; *Mifraim* ar fi Egiptul de jos (Ieremia 44₁₅).

Cuș este partea ce se întinde din India de răsărit până în lăuntru Africa în direcția de miază zi de amândouă părțile golfului arabic.

Elam este vechiul Eran, în asiriacă elamu, la răsărit de Tigru *Sinear* este vechiul Sumer, de unde vechii regi se numeau regi de Sumer și Akad, adică Babilonia de miază noapte și miază zi.

Hamath este același despre care s'a scris la cap. 10 vers. 9. *Insulele mării* sunt toate insulele din jurul mării Mediterane cu părțile locuite de pe coastă.

219. Se zice: să răscumpere pentru că Domnul a avut multă trudă ca să socotească și să facă din neamul acesta proprietatea Sa adică הַגִּלְגָּל (Eșire 195 etc.) Termenul de הַגִּלְגָּל în înțelesul de a cumpăra, a răscumpăra, este întrebuințat și Eșire 15₁₆. Septuaginta traduce cu: „ $\tau\omicron\upsilon\delta\ \zeta\eta\gamma\omega\sigma\alpha\iota$ “. Dar $\zeta\eta\lambda\omicron\omega$ luat în înțelesul din II Corinteni 11, unde însemnează a râvni cu mare dar. Totuși nici în acest înțeles nu se află întrebuințat הַגִּלְגָּל .

220. Expresiunea: „zbura pe umărul Filistenilor“, nu trebuie a se lua în înțelesul obișnuit. הַגִּלְגָּל este nume pentru coasta mării, ce aparținea Filistenilor. Poporul ales, întors la Domnul, va zbura din muntele cel sfânt spre soare apune (Num. 34₁₁; Ivs. 15₈; 18₁₈ etc.) trecând peste coasta mării unde locuiau Filistenii.

De asemenna „ași întinde mâna“ este tot semnul luării în stăpânire.

Dar cum se împacă aceste expresiuni cu spiritul de pace ce domnește în cele spuse mai înainte? Cred că nu sunt de cât tablouri luate din viața războinică și legăturile de atunci dintre popoare spre a arăta stăpânirea viitoare a poporului ales, strâns legat prin duhul păcii, asupra celorlalte neamuri.

221. Aci am schimbat textul ebraic citind הַגִּלְגָּל de la הַגִּלְגָּל = a pustii ca și Septuaginta ($\epsilon\pi\tau\eta\omega\sigma\epsilon\iota$) Peșito și Targumii.

222. Alții cred că ar fi vorba aci de fluviul Nil din Egipt. Puțin probabil.

Aceasta ca și Eufratul vor fi împărțite în râulețe²²³) în care rămâne așa de puțină apă că le pot trece încălțați.

Toate acestea le face în puterea duhului său²²⁴) și numai — *vers 16* — pentru a face drum — un הַגִּלְגָּל — poporului Său ce vine din Assiria. Il ajută și acum cum l'a ajutat odinioară când l'a scos din robia egipteană.

Și cum odinioară la eșirea din Egipt, după trecerea minunată prin marea roșie a cântat imn de slavă Domnului, tot asemenea și după această liberare înalță rugăciune către cel ce i-a ajutat și în *capitolul 12* slăvesc numele lui Iah-Domnul, arătând și de ce i se cuvine multă slavă.

A fost mâniat Domnul — spune *vers. 1* — împotriva lui Israel, dar la vreme potrivită a lăsat mânia, a întins supărarea și l-a mângăiat. De aceia — *vers. — 2* și poporul se încrede acum în Domnul²²⁵), căci toată puterea lui stă în Dumnezeu, care i-a dat ajutor.

În *vers. 3* Domnul este socotit ca izvor al mântuirii. Cum în pustie Dumnezeu i adăpa cu apă în chip minunat așa și mai târziu le va da să bea din izvorul cel neseecat al apei Sale. La sărbătoarea corturilor, pe vremea când era templu în Ierusalim, la jertfa de turnare se aducea apă din izvorul Siloe. Apa o aducea un preot. Când venea un alt preot o lua zicând cuvintele acestea ce le găsim aci în *versul nostru trei*.

Să se observe că de trei ori se repetă cuvântul: „mântuire“. Aceasta este cea dintâi și cea depe urmă dorință a oamenilor. Cel ce se află stăpânit de simțul puterii ce-i dă gândul că are mântuirea voește să aducă și pe alții la această stare fericită și de aceia, plin de mulțămire, slăvește pe cel de la care vine mântuirea. Așa și Israel.

De aceia în *vers 4-6* Proorocul îndeamnă să slăvească pe Dumnezeu cu glas de bucurie.

Poporul știe că Domnul a făcut lucruri mari. Să le facă cunoscute în lumea întreagă ca să vadă toți puterea Lui.

Iar cei ce locuiesc în Sion să se bucure căci s'au făcut vrednici de o mare cinste având în mijloc pe Sfântul lui Israel.

Cântul acesta din *capitolul 12* este compus din 2 părți sau putem zice din 2 psalmi.

Un psalm ține dela *vers 1-3*; celalalt de la *vers 4-6*. *Versul 3* pare ca introducere la psalmul al doilea.

223. Istoricii povestesc că Cirus spre a ajunge în Babilonia la împărțit râul Gyndes din Assiria în 360 canale în cât femelle le puteau trece fără cea mai mică greutate.

224. Septuaginta zice: „ $\pi\nu\epsilon\nu\mu\alpha\tau\iota\ \beta\iota\alpha\iota\phi$ “ cu vânt duh iute, înrăurire netăgăduita a celor din Eșire 14₂₁ când se povestește trecerea prin marea roșie.

Cuvântul ebraic בְּיָד ca etimologie este nesigur. Însă ca însemnare este aproape de toți tradus la fel; aprindere, iuțime.

225. Forma יְהוָה este poetică în loc de Iahve. Se află numai în Eșire 15₂, 17₁₆, în Isaia de câte va ori, în psalm și în Cântarea cântărilor (8₆).

Psalmul întâiu este o mărturisire a credinței și încrederii în Domnul, de aceea și vorbirea este în singular.

Psalmul al doilea este o chemare a celorlalte popoare la Domnul. Aceasta ne explică de ce toate verbele ce sunt în psalmul al doilea sunt la plural și la imperativ. Cei convinși de puterea, sfințenia și credin-

cioșia lui Dumnezeu cer cu hotărâre tuturor celorlalte neamuri să vină la Domnul²²⁶).

Pr. POPESCU-MĂLĂEȘTI

226. Cu acest capitol, 12 s'a sfârșit un ciclu din proorociile lui Isaia. De la capitolul 13 înainte încep proorociile împotriva popoarelor păgâne, și fin până la capitolul 23.

De o cam dată mă opresc aci cu explicarea proorociilor lui Isaia. Dacă Dumnezeu îmi va îngădui voiu urma, în scurtă vreme, să public și comentarul celorlalte părți.

DOGMA DESPRE SFINȚIREA OMULUI

SFÂNTA TAINĂ A POCĂINȚEI

Definițiunea și numirea. — Prin botez, omul se spală de păcatul original și de orice păcat ar fi săvârșit înainte de primirea acestei sfinte și dumnezeesti taine, dar urmările păcatului original rămân și după aceea, așa că el — omul — poate încă să păcătuiască chiar mult și greu. Pentru curățirea de păcatele săvârșite după botez, Dumnezeu a binevoit, în nemărginita sa dragoste către făptura cea mai aleasă de pe pământ, să rânduiască sfânta taină a pocăinței.

Pocăința este dar acea sfântă taină, în care creștinul care se căește de păcatele sale și le mărturisește înaintea duhovnicului, dobândește dela Dumnezeu iertarea păcatelor și se face din nou curat și drept, cum a fost când a eșit din apa sfântului botez.

Mărturisirea ortodoxă definește astfel această sfântă taină: «*Pocăința este părerea de rău pentru păcatele săvârșite, pe care omul le descopere înaintea preotului cu hotărârea tare de a-și îndrepta viața, fiind gata să îndeplinească tot ce preotul duhovnic îi dă ca epitimie*», (Răspuns la întrebarea 112 a părții I).

Insuș numele grecesc al acestei sfinte taine, cuvântul *μετάνοια*, exprimă atât noțiunea părerii de rău pentru păcatele făcute (Evrei 12₁₇), cât și hotărârea de îndreptare (Luca 3₈; 5₃₂; Romani 2₄; Evrei 6₁₁; etc.), adică cele două elemente din care constă pocăința, după definiția mărturisirii ortodoxe.

Numirile ce s'au dat sfintei taine a pocăinței sau penitenței sunt: *al doilea botez* (canonul 11 al sinodului din Cartagena), *mărturisire* = *ἐξομολόγησις* (Irineu, *Adversus Haereses* I, 13), *deslegare* (Tertulian, *De poenitentia* 4), *împăcare* (Augustin, *De Civitate Dei* XX, 19), *a doua punte de scăpare după naufragiu* (Tertulian, *ibidem*), etc.

Instituirea. Părerea de rău pentru păcatele sau greșelile făcute, unită chiar cu hotărârea de a nu mai greși, adică semne sau urme de pocăință găsim și în afară de creștinism. Astfel în Vechiul Testament se vorbește de pocăința pe care a făcut-o regele-psalmist David și atâția alți sfinți

și drepti, de pocăința ninevitenilor, care i-a scăpat de pedeapsa dumnezească, prezisă lor de proorocul Ionă, și aproape toți proorocii îndeamnă pe fiii lui Israel, abătuți dela legea lui Iehova, să se pocăiască. Astfel, *proorocul Ezechiel* pune în gura lui Dumnezeu cuvintele: «*Întoarceți-vă și vă pocăiți de toate nedreptățile voastre și nedreptatea nu vă va duce la pierdere*», (8₃₀) iar *Eclesiastul* îndeamnă: «*Nu întârziati să vă întoarceți către Domnul și nu amânați aceasta dintr'o zi într'alta, căci mânia Domnului va izbucni pe neașteptate și vă va pierde în ziua răzbunării lui*» (5_{8,9}), etc. etc. Iar la poarta Noului Testament, sfântul Ioan Botezătorul propoveduia de asemeni pocăința tuturor celor ce se duceau să fie botezați de el.

Practicarea pocăinței în afară de creștinism a avut și are ca roade iertarea păcatelor, dar ea nu este taină, ci o virtute morală, care împodobește sufletul. La treapta de sfântă taină, adică de mijloc prin care se comunică harul dumnezeesc, pocăința a fost ridicată de Mântuitorul. Ea a fost așezată de El ca atare în ziua slăvitei Sale învieri, când a intrat la sfinții apostoli prin ușile încuiate și le-a zis: «*Pace vouă. Precum M'a trimis pe Mine. Tatăl, Vă trimit și Eu pe voi*», după care a suflat asupra lor și le-a zis: «*Luati Duh Sfânt, celor ce le veți ierta păcatele, vor fi iertate și celor ce le veți ținea, vor fi ținute*» (Ioan 20_{22,20}). Prin aceste cuvinte, Mântuitorul dă mai întâi sfinților apostoli deplina putere de a exercita întreita chemare pe care a îndeplinit-o El în lume și după aceea le împărtășește puterea Sfântului Duh, cu care, înarmați, să fie în stare a pătrunde în sufletele celor ce se pocăesc și a rosti sentința iertării sau a ținerii păcatelor.

Așezarea pocăinței de către Mântuitorul ca sfântă taină și deci și privirea ei ca atare este respinsă numai de protestanți și în deosebi de Calvin și de sectele eșite din protestantism, căci Luther însuș aci o numără între sfintele taine, aci nu. După Calvin, pocăința n'ar fi ceva deosebit de botez, ci numai aducerea aminte de

credința mărturisită la botez, ceea ce ar avea darul de a ierta păcatele (Institutio, cartea IV, 19₁₄₋₁₇). Rătăcirea aceasta izvorăște din rătăcirea generală a protestanților cu privire la îndreptarea omului înaintea lui Dumnezeu și la efectele sfântului botez și ale sfintelor taine în genere, care constau numai în acoperirea sau neștergerea în seamă a păcatelor, în virtutea meritelor lui Isus Cristos, iar nu în curățirea sau ștergerea ori nimicirea lor și deci și în renașterea sau îndreptarea și sfințirea de fapt a omului. De vreme ce prin botez se acoper păcatele sau nu se mai țin în seamă, nu mai este nevoie — după această teorie — de o altă sfântă taină specială pentru iertarea păcatelor săvârșite după botez, ci e de ajuns ca omul să-și amintiască de credința mărturisită la primirea botezului și i se iartă orice păcat.

Pentru combaterea acestei rătăciri este de ajuns să ne amintim de adevărata învățătură despre justificare și despre efectele sfintelor taine, profesată de sfânta noastră biserică, cum și că pocăința a fost așezată ca taină de însuș Mântuitorul.

O altă tâlmăcire greșită a cuvintelor prin care Mântuitorul institue această sfântă taină și pe temeiul căreia se refuză a se recunoaște pocăinței caracterul de taină sfântă, este că prin ele sfinții apostoli ar fi primit numai puterea de a vesti oamenilor că păcatele se iartă, sau mai exact, s'au iertat celorce au credință și au mărturisit-o la botez. Falsitatea acestei tâlmăciri este evidentă, pentru că Mântuitorul spune lămurit ucenicilor Săi, că le dă puterea atât de a ierta cât și de a ține păcatele oamenilor, iar ținerea n'ar avea nici un rost și n'ar fi trebuit pomenită de Mântuitorul, dacă cuvintele Sale ar putea fi înțelese așa cum le înțeleg protestanții.

Impotriva rătăcirii protestante se poate invoca în fine cu deosebit succes mărturia bisericii ecumenice vechi, care a socotit și a ținut pocăința ca o sfântă taină. Astfel, găsim deja la sfântul Ioan Evanghelistul aceste memorabile cuvinte: „De vom mărturisi păcatele noastre, credincios este (Isus Cristos) și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățiască de toată nedreptatea“ (epistola I, 1, 9). Părintele apostolic Herma vorbește mult, în scrierea sa «Păstorul», despre pocăință și-i pune obârșia în descoperirea dumnezească, (Viziunea 2, 2; Porunca 4, 3; 4). Sfântul Irineu spune, că două categorii de creștini se mântuesc: Cei drepti și sfinți, cari țin poruncile lui Dumnezeu și petrec neclintiți în dragostea lui și cei cari viețuiesc în dreptate și sfințenie după ce s'au pocăit (Adversus Haereses I, 10, 1).

Tertulian are un întreg tratat despre pocăință, în care dovedește — între altele — că pocăința

este așezată de Dumnezeu (De Poenitentia 7). Sfântul Ciprian, vorbind de cei ce caută liniștea sufletescă în pocăință și mărturisire, zice: „Sunt mai mari prin credință și mai buni prin frică păcătoșii cari, nesăvârșind vre-o greșală mare, se întorc îndată ce gândesc la ea, o mărturisesc cu zdrobirea și în simplitatea inimii, își desvelesc cugetul înaintea preoților Domnului, pun la picioarele acestora sarcina sufletului lor și caută leacul de vindecare al ranelor lor, deși sunt ușoare și neprimejdioase“, și continuă: «Vă rog fraților, ca fiecare să-și mărturisiască păcatele cât timp este încă în această viață, când mărturisirea sa poate fi primită, când canonul dat și iertarea împărtășită de preoți sunt plăcute Domnului“ (De lapsis 28, 29). Origen, după ce vorbește despre diferitele mijloace prin care se poate dobândi iertarea păcatelor, precum: botezul, rugăciunea, chinurile mucenicești și altele, adaugă: „Este încă și un al șaptelea mijloc pentru dobândirea iertării păcatelor, deși aspru și greu. Acest mijloc este pocăința, când adică păcătosul își spală cu lacrimi patul și lacrămile îi sunt bae ziua și noaptea, când el nu se rușinează a-și descoperi păcatele înaintea preotului Domnului și a cere dela el leacul“ (Omilia 17 asupra Evangheliei dela Luca). «Precum celce este botezat de om (de preot) se luminează prin harul Sfântului Duh — zice sfântul Atanasie — tot astfel și cel care-și mărturisește păcatele, în pocăință, primește dela preot iertare prin harul lui Isus Cristos, (Adversus Novatianos). Asemeni și sfântul Vasile zice: «Este de trebuință a mărturisi păcatele înaintea acelorora cărora li s'a incredințat administrarea sfintelor taine» (Răspunsul la întrebarea 288 din Expunerea pe scurt a regulilor monahale), iar sfântul Ioan Gurădeaur zice cu verva-i caracteristică: «Preoții locuiesc pe pământ, dar dispun de cer, căci au primit o putere pe care Dumnezeu n'a dat-o nici îngerilor, nici arhanghelilor, căci n'a zis acestora: «Ori câte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer și ori câte veți deslega pe pământ, vor fi deslegate și în cer». Au, e drept, și stăpânitorii pământului puterea de a lega, dar numai trupurile, pe când legătura acestora se întinde asupra sufletului și se înalță până la cer, căci ceea ce hotărăsc preoții aci pe pământ întărește Dumnezeu în cer, Stăpânul primește socotința slugilor sale, căci ce a dat acelorora, dacă nu întreagă puterea celor cerești? Deoarece zice: «Celorce le veți ierta păcatele, vor fi iertate și celor ce le veți ține, vor fi ținute». Ce putere este mai mare decât aceasta? Este adevărată nebunie a nesocoti o putere așa de mare, fără de care nu ne putem mântui nici dobândi bunurile făgăduite... Pentru că ei ne pot ierta păcatele nu numai când ne renasc (la botez), ci ne iartă și păcatele ce am săvârșit

după renaștere» (Tratatul despre preoție III₅₋₆). La fel cugetă toți părinții bisericești fără excepție.

Din măsurile disciplinare luate de biserică în curgerea vremii se vede iarăși că pocăința a fost privită ca sfântă taină din cele mai vechi timpuri. Pentru aceasta este de ajuns să cităm *canonul 52 zis apostolic*, care rânduește, că «*dacă vreun episcop sau preot n'ar primi pe cel ce se întoarce dela păcat, ci l-ar lepăda, să fie ceterisit, pentru că măhnește pe Cristos, care a zis: «Bucurie se face în cer pentru un păcătos care se pocăește»*».

Materia pocăinței nu este ceva sensibil, ceva văzut și pipăit, ca la taina sfântului botez și a ungerii cu sfântul mir, din care cauză teologii romano-catolici o numesc *quasi-materie*. Ea constă din mărturisirea păcatelor de către penitent înaintea duhovnicului.

Mărturisirea păcatelor implică în sine mai multe momente și anume: părerea de rău pentru păcatele săvârșite, hotărârea de a nu mai păcătui pe viitor, actul mărturisirii însăși și îndeplinirea canonului sau a epitimiei date de duhovnic.

1. *Părerea de rău sau căința* este durerea sufletească ce simte penitentul pentru păcatele săvârșite. Pentru ca taina pocăinței să-și poată atinge scopul, care este dobândirea iertării păcatului, trebuie neapărat ca penitentul să arate căință pentru păcatele făcute, să-și recunoască adică înaintea lui Dumnezeu vinovăția sa și să-și dea lămurit seama de urmările funeste ce are păcatul pentru suflet. În Sfânta Scriptură găsim numeroase și mișcătoare îndemnuri la căință. Astfel, în Vechiul Testament, proorocii *Isaia*, *Eremia* și *Zaharia* strigă într'un glas: «*Spălați-vă, curățiți-vă, ștergeți răutățile din sufletele voastre, dinaintea ochilor mei, părăsiți-vă de răutăți*» (Isaia 1₁₆; Eremia 25₅; Zaharia 1₄), iar *Ioel* și *Psalmistul* zic: «*Întoarceți-vă la mine din toată inima, cu post, cu plângere și cu tănguire. Sfâșiati-vă inimile, iar nu veșmintele și vă întoarceți la Domnul Dumnezeu vostru*» (Ioel 2₁₂₋₁₃; Psalmul 50₁₈). În Noul Testament, Mântuitorul ne îndeamnă «*să iertăm chiar și de șapte ori pe zi fratelui nostru care se căește de greșala lui*» (Luca 17₁) și zice că chiar «*în cer va fi mai mare bucurie de un păcătos, care se pocăește, decât de nouăzeci și nouă de drepti, cari n'au nevoie de pocăință*» (Luca 15₇). Sfinții părinți și învățătorii bisericești recunosc asemeni căința ca o parte esențială a tainei pocăinței. «*Căiți-vă, scumpii mei frați — zice sfântul Ciprian — și cercetați-vă păcatele cu inimă înfrântă, recunoașteți greșala cea mare a cugetului vostru, deschideți-vă ochii inimii, spre a pricepe crima voastră și nici nu desnădăjduiți de milostivirea lui Dumnezeu nici nu așteptați grabnica lui iertare. Pe cât de îndurat și bun e Dumnezeu în iubirea sa părin-*

tească, pe atât de temut este în majestatea sa de judecător. Pe cât de grele ne-au fost păcatele, pe atât de mult cată să le deplângem. Rana adâncă are trebuință de tratare cu îngrijire și îndelungată. Căința să nu fie mai mică decât crima» (De lapsis, 35). «*Cei ce se căesc — zice sfântul Vasile — trebuie să plângă amar și să exprime din fundul inimii tot ce este propriu căinței*», (Regule morale I₃). «*Cine va da capului și pleoapelor mele un izvor nesecat — zice sfântul Grigore Teologul — ca să pot spăla în mine, prin șiroaie de lacrimi tot felul de întinăciune și să plâng păcatele mele pe cât se cuvine? Căci pentru muritori și pentru sufletele întinate leacul cel mai bun sunt lacrimile, cenușa și sacul pocăinței*» (Versuri despre sine însuși). «*Dacă lacrimile lui Petru — zice sfântul Ioan Gurădeaur — au putut șterge un păcat așa de mare (al întreitei lepădări de Domnul), cum să nu le ștergeți și voi pe ale voastre, prin lacrimile voastre? Căci lepădarea de Domnul nu este ceva neînsemnat, ci dimpotrivă foarte însemnat, și totuși lacrimile l-au șters. Plângeți dar și voi pentru păcatele voastre, dar nu faceți aceasta numai de ochii lumii. Plângeți amar, cum a făcut Petru. Vărsați și roaie de lacrimi din adâncul inimii, ca Domnul să se milostiviască spre voi și să vă dea iertare*» (Omilia III despre pocăință, 13). «*Să nu crezi — zice fericitul Augustin — că se poate întoarce cineva fără căință dela rătăcire la adevăr sau dela un păcat, mare sau mic, la calea cea dreaptă*» (Epistola 93).

Pentru ca să poată produce efectul dorit, căința trebuie să fie: *sinceră*, adică nu numai din gură sau din buze, ci din toată inima, căci «*jertfa lui Dumnezeu este duhul umilit, iar inima înfrântă și smerită Dumnezeu n'o va urgisi*» (Psalmul 50₁₉); *generală*, adică să cuprindă toate păcatele, îndeosebi pe cele de moarte, căci dacă nu se curăță din suflet toate buruenile păcatului, acesta îl va năpădi din nou; *hotărâtă*, adică penitentul să urască păcatul cu toată puterea sufletului său și să fie ferm decis să nu mai păcătuiască; *să izvorască din credința, nădejdea și dragostea lui Dumnezeu*. Dacă celce se căește ar face aceasta numai din calcul de a nu-și vătăma sănătatea trupească, ori de a nu pierda stima oamenilor, sau chiar de frica de pedeapsa lui Dumnezeu în viața aceasta sau și în cea viitoare, iar nu din încrederea absolută în cuvântul lui Dumnezeu că păcatul este însuși răul, din nădejdea sigură în împlinirea tuturor făgăduelilor sale și din dragoste desăvârșită către El, ca Făcătorul și Pronietorul nostru, căința n'ar fi adevărată nici deplină. «*Dacă păcătuești — zice sfântul Ioan Gurădeaur — plângi și suspini, nu pentru că vei fi pedepsit, căci aceasta nu însemnează nimic, ci pentru că ai supărat pe*

Domnul tău, care este așa de blând, care te iubeste atâta și se îngrijește de mântuirea ta așa de mulți, încât a dat pentru tine pe însuși Fiul său. Iată de ce trebuie să plângi și să suspini totdeauna, căci într'aceasta stă pocăința» (Omilia IV la epistola II către Corinteni).

Teologii romano-catolici numesc felul acesta de căință adevărată «căință supranaturală» sau *contritio*, spre deosebire de căința naturală și nedeplină sau imperfectă, căreia îi zic «*atritio*».

2. *Hotărârea de a nu mai păcătui* este al doilea moment al tainei pocăinței. Fără ea, căința n'ar avea nici o valoare. Cel ce se hotărăște să nu mai păcătuiască arată aceasta prin ferirea de orice păcat, prin evitarea oricărui prilej către păcat și prin îndreptarea sa sau prin practicarea faptelor bune ori aducerea de roade ale pocăinței. «*Pui de viperă — zicea sfântul Ioan Botezătorul tariseilor și saduceilor cari veneau să se boteze de el — cine v'a învățat să fugiți de mânia ce va să fie? Deci, faceți roade vrednice de pocăință» (Matei 3, 7). «Spre a se mântui — zice sfântul Vasile — nu este de ajuns celorce se pocăesc, îndepărtarea de păcat, ci trebuie să aducă și roade adevărate de pocăință» (Regule morale, 4). «Celce se căește — zice sfântul Ambrozie — trebuie nu numai să-și spele păcatul cu lacrimi, ci și să-și acopere abaterile din trecut cu fapte mai bune, pentru ca să nu i se impute păcatul» (De poenitentia, 2).*

3. *Mărturisirea păcatelor înaintea duhovnicului* este un moment așa de însemnat al acestei sfinte taine, că taina însăși poartă și numele de «mărturisire». Actul mărturisirii este necesar întâi, pentru că duhovnicul n'ar putea da deslegare fără mărturisire, fiindcă n'ar ști ce are de deslegat și n'ar putea stabili nici canonul sau epitimia ce crede necesară pentru îndreptarea penitentului, și al doilea, pentru că penitentul nu și-ar putea redobândi liniștea conștiinței, turburată de păcat și trezită și întărită de căință, dacă nu și-ar mărturisi păcatele înaintea duhovnicului, căci sutlețul omenesc este așa făcut că simte ușurare când împărtășește și altuia ceea ce-l apasă. Despre trebuința de a ne mărturisi zice sfântul Ioan Evangelistul: «*De vom zice că n'avem păcat, ne înșelăm pe noi înșine și adevărul nu este în noi. De vom mărturisi păcatele noastre, credincios este (Isus Cristos) și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățiască de toată nedreptatea» (Epistola I, 1, 8, 10), iar în Faptele Apostolilor se istorisește, că pe când sfântul Pavel se afla în Efes veniau la el mulți de-și mărturisiau păcatele, iar vrăjitorii își ardeau și cărțile în public (19, 18-19). Părinții bisericești ne dau mărturie elocventă și despre existența mărturisirii pe vremea lor și despre necesitatea și foloasele ei și despre chipul cum trebuie făcută. Să ascultăm pe câțiva din*

ei. «Mai bine este ca omul să-și mărturiască păcatele — zice sfântul Clement Romanul — decât să-și împietriască inima» (I Corinteni 51). «Este ceva foarte tainic — zice Origen — în porunca ce Dumnezeu ne dă ca să ne mărturisim păcatele, căci este de trebuință să mărturisim și să declarăm în public tot ce facem. Orice facem tainic, orice săvârșim în ascuns, fie cu cuvântul sau chiar numai cu gândul, trebuie să mărturisim și să scoatem cu totul afară dela celce este pârâșul nostru pentru păcate și îndemnător spre ele (diavolul). Dacă ne mărturisim păcatele, merităm iertarea lor» (Omilia III la Levitic). Acelaș dascăl alexandrin zice: «Vezi dar ce ne învață Scriptura: Să nu ne ascundem păcatul în inimă, căci precum se ușurează ceice dau afară din stomac mâncarea nemistuită, tot așa se ușurează cei ce se învinuesc singuri și-și mărturisesc păcatul, pe care, dacă-l țin ascuns în inimă, se neliniștesc și aproape că se înneacă de mirosul lui greu. Caută însă mai întâi doctorul căruia să-i spui pricina boalei și care să știe să fie neputincios cu cei neputincioși, să plângă cu celce plânge și căruia să-i pară rău și să sufere împreună cu tine, așa că, de va zice ceva — celce s'a dovedit doctor învățat și milos — și-ți va da vreun sfat, să-l faci și să-l urmezi; iar de va găsi cu cale că boala ta e de așa fel, că trebuie declarată și vindecată în adunarea întregii biserici — prin care se vor întări, poate, și ceilalți, iar tu te vei vindeca ușor — să se facă aceasta, dar cu multă judecată și după sfatul acelui doctor priceput» (Omilia II la Levitic). «Vărsați înaintea mea lacrimi amare și multe — zice sfântul Grigore de Nisa — și voi vărsa și eu cu voi. Alipiți-vă cu tristețe de un slujitor al bisericii și încredeți-vă în el ca într'un drinte.... Preotul se întristează de păcatul fiului său duhovnicesc, cum s'a întristat Iacov la vederea hainei iubitelui său Iosif. Trebuie să vă încredeți în Celce v'a născut în Dumnezeu mai mult decât în ceice v'au născut trupește. Descoperiți-i cu îndrăzneală secretele cele mai mari, descoperiți-i tainele sufletului vostru, precum se descopere doctorului ranele cele mai secrete. El va purta grijă de sănătatea ta» (Omilia despre ceice judecă pe alții cu asprime). «Să nu ne rușinăm de a ne mărturisi păcatele — zice sfântul Ioan Gurădeaur — căci mare este puterea mărturisirii și mult poate ea» (Omilia despre cruce și tâlhar). «Mulți înconjură și amână mărturisirea de pe o zi pe alta — zice Tertulian — ca să nu tacă cunoscută și altuia starea lor sufletească. Te temi dar mai mult de rușine decât că n'ai să fii mântuit, ca și cei cari, având boli rușinoase, le este rușine să se arate doctorilor și așa pier din cauza rușinei. Intr'adevăr mare răsplată se dă rușinării, dacă se promite ascunderea fărădelegii. Dar oare dacă ascundem ceva

de oameni, putem ascunde și de Dumnezeu? Mai bine este a și necunoscut și osândit decât cunoscut și neosândit?» (De poenitentia, 10). Sinoadele ecumenice și locale s'au ocupat asemenea de multe amănunte cu privire la această sfântă taină.

Cum reese chiar dintr'unele din textele până aci citate ale sfinților părinți, mărturisirea se făcea în primele veacuri înaintea bisericii ca comunitate, adică în public. Abia către sfârșitul veacului IV, pe timpul patriarhului din Constantinopole Nectarie, succesorul sfântului Grigore Teologul, s'a desființat acest fel de mărturisire, din cauza unui scandal ce s'a produs în urma mărturisirii unei femei, care păcătuisese cu un diacon. Și atunci însă deslegarea se da tot de preot. De atunci a rămas obiceiul ca mărturisirea să se facă înaintea preotului.

Mărturisirea auriculară, cum se face la romano-catolici, adică obiceiul ca preotul să stea ascuns într'o gheretă, numită confesional, așa ca să nu fie văzut de celce se mărturisește, este o inovație, dictată poate și de lipsa de încredere ce credincioșii aveau în părinții lor sufletești, care se depărtează cu totul de practica bisericii vechi și este totodată lipsită de putere educativă, întrucât duhovnicul nu poate influența așa de bine asupra penitentului ca atunci când stă în fața lui.

Protestanții, deși nu socotesc pocăința ca sfântă taină, totuși practică mărturisirea într'o formă care nu e nici publică, nici particulară sau înaintea păstorului, ci — cum îi zic ei — înaintea lui Dumnezeu, adică creștinul își mărturisește în gând păcatele, iar păstorul se roagă împreună cu el pentru iertarea păcatelor. Ceva asemănător este și la armeni, la cari preotul desleagă pe penitent de păcatele pe care acesta și-le mărturisește în gând.

4. Ultimul moment al pocăinței ca sfântă taină este *canonul, certarea sau epitimia*. Cum arată însuși înțelesul, cuvintelor «canon», „certare” și „epitimie”, ele nu sunt altceva decât o măsură terapeutică, care are de scop curarisirea sau vindecarea boalei sufletești de care suferă penitentul căruia i se aplică. Duhovnicul, ca un înțelept doctor sufletesc, ascultând mărturisirea fiilor săi sufletești, prescrie — ca și doctorul trupesc — leacuri care variază după felul și gravitatea boalei. Astfel, celui care suferă de boala lăcomiei, a avariției sau a furțișagului, îi va da, ca epitimie, să facă acte de caritate sau de folos obștesc, ca d. p., înălțarea sau ajutorarea unei biserici, facerea unei fântâni, ridicarea unei troițe, etc., pentru ca să se desbere de vițiul de care este stăpânit și să-și cheltuiască banul cu folos atât pentru sufletul său cât și pentru aproapele. La fel va proceda și cu cel risipitor. Celui destrăbălat, mândăcios sau bețiv îi va impune să postiască cu asprime

toate posturile rânduite de biserică și chiar peste acestea în plus, să ia parte cât de des la dilerite slujbe bisericesti, să se roage cât de mult, să viziteze localități sfinte, etc., pentru ca astfel să se îndrumeze pe calea cumpătării, și așa mai departe cu tot felul de boale sufletești, viții sau păcate.

Mărturisirea ortodoxă zice în această privință: «De pocăință ține și epitimia sau canonul, pe care-l hotărăște și-l pune duhovnicul, precum: rugăciuni, milostenii, post, călătorii la locurile sfinte, mătănii și altele asemenea, cum va găsi duhovnicul cu cale» (Răspuns la întrebarea 113, partea I).

Dreptul păstorilor sufletești de a impune epitimii decurge din însăș chemarea lor și din scopul tainei pocăinței, care fiind de a abate pe creștini dela orice păcat și a-i îndrepta pe calea binelui, urmează că se pot folosi și de mijloace disciplinare, cum sunt epitimiile, pentru a-și atinge ținta. Acest drept decurge apoi din împuternicirea pe care Mântuitorul a dat-o preoților de a lega și deslega păcatele. Un exemplu de folosirea acestui drept ne oferă sfânta scriptură în epitimia pe care sfântul apostol Pavel a impus-o incestuosului din Corint, epitimie care a și dat roadele așteptate (I Corinteni 5, 1-5 și II Corinteni 2, 6-8).

Biserica s'a folosit asemenea dela început și întotdeauna de acest drept, cum ne arată mai întâi epitimiile diferite ce se impuneau penitenților din primele veacuri, împărțiți în patru clase sau trepte, apoi mărturiile părinților și scriitorilor bisericesti cari au tratat despre penitență și în fine hotărârile sinoadelor ecumenice și locale.

Din toate acestea reese limpede, că epitimiile sunt pedepse — dacă pot fi numite astfel — corecționale, mijloace pedagogice, remedii sufletești pentru vindecarea păcătoșilor, pedepse, mijloace și remedii care variază după felul și gravitatea păcatelor și se scurtează sau ridică cu totul, dacă își ating scopul. Cu alte cuvinte, ele nu sunt pedepse propriu zise (τιμωρία) pe care le îndură penitentul un timp oare care, pentru a satisface dreptatea dumnezească, jignită prin păcat, cum învață teologia romano-catolică.

Pentru a ne convinge pe deplin de aceasta, să cităm cuvintele câtorva sfinți părinți și hotărârile unora din sinoadele ecumenice și locale.

» *Precum în tratamentul trupului — zice stântul Grigore de Nisa — știința medicală are numai scopul de a însănătoși pe bolnav prin diferite mijloace, pentru că diversitatea boalelor impune diversitatea tratamentelor, tot așa și în boalele sufletului, numărul și diversitatea patimilor reclamă îngrijiri medicale diferite, care să corespundă răului și să aducă vindecare... De aceea, cel ce voește să aplice*

un remediu potrivit unei părți a sufletului ce suferă, trebuie să examineze mai întâi care este partea sufletului acinsă de boală și după aceea s'o supune tratamentului potrivit, așa ca nu cumva, prin necunoașterea științei de vindecare, să trateze o parte, iar boala să fie într'alta" (canonul 1). „Ceice au dela Dumnezeu dreptul de a lega și a deslega, trebuie să examineze mai întâi felul păcatului savârșit — zice sinodul VI ecumenic prin canonul 102 — precum și dispoziția păcătosului ce se căește și astfel să întrebuițeze remediu potrivit cu răul, ca nu cumva să se compromită vindecarea bolnavului, din cauza lipsei de metodă, căci răul păcatului nu este uniform, ci e diferit și variază la nesfârșit și produce ramuri vătămătoare de unde se răspândește cu prisosință și înaintează, dacă nu este oprit de puterea remediiului" (vezi canonul 12 al sinodului ecumenic, can. 5 al sinodului din Ancira și can. 52 al sinodului din Cartagena). *Ceice au păcătuit în felurite chipuri, dar petrec în rugăciunea mărturisirii și a pocăinței și se întorc cu totul dela răutăți, după măsura greșelii, unora ca aceștia dându-li-se vreme de pocăință, pentru milostivirea și bunătatea lui Dumnezeu, să fie primiți la împărțășire*", zice canonul 2 al sinodului din Laodicea.

Din toate aceste locuri — ca și din multe altele ce s'ar mai putea cita — reese numai că epitiimiile sunt mijloace de îndreptare a penitenților, iar nici decum pedepse vremelnice prin care se dă satisfacție lui Dumnezeu pentru păcat.

Invățătura romano-catolicilor despre caracterul de pedepse vremelnice al epitiimiilor se întemeiază mai întâi pe interpretarea greșită a unor locuri din Sfânta Scriptură, în care se vorbește de pedepse pe care Dumnezeu le-a dat unor oameni după ce s'au pocăit și au fost iertați. Așa ar fi, de pildă, cazul cu Adam, care a fost alungat din raiu și supus morții, cu toate că-și recunoscuse greșala, cu Moise, care a fost oprit de a intra în pământul făgăduit, deși se pocăise de păcatul ce făcuse îndoindu-se că ar putea eși apă din stâncă numai lovind-o cu toiagul, cu David, al cărui fiu cu Betșeba i-a murit, deși se pocăise de păcatul adulterului savârșit, și altele. De unde și cu ce drept scot catolicii că aceste suferințe, fie chiar și pedepse, aplicate de Dumnezeu, sunt o satisfacere a dreptății sau majestății sale jignite prin păcat, iar nu suferințe sau pedepse cu caracter educativ, adică având de scop de a feri de cădere din nou în păcat pe cei cărora li s'au aplicat? Luate în acest din urmă înțeles, cum o face biserica noastră ortodoxă, se potrivesc mai bine cu însușirea lui Dumnezeu de tată al oamenilor și cu neslărita lui înțelpciune și bunătate, în virtutea cărora nu voește moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă și să fie viu. Luate în înțelesul romano-

catolic, Dumnezeu ni se înfățișează ca un stăpân aspru, care nu e dispus să ierte, ca un creditor neîmblânzit, care-și reclamă cu orice preț, și încă cu procente grele, capitalul împrumutat. O asemenea înfățișare a lui Dumnezeu nu e însă nicidecum creștină.

Interpretarea romano-catolică se sprijine și pe păreriile câtorva părinți și scriitori bisericești și în deosebi pe Ciprian, Tertulian, Augustin și Ambrozie, cari văd în penitențe și pedepse vremelnice. Toți acești părinți și scriitori sunt însă apuseni și dela ei pornește curentul acesta de interpretare greșită, care nu se întâlnește în răsărit și n'a fost admis și recunoscut niciodată nici de biserica ecumenică, nici de biserica ortodoxă, după ce s'a rupt de ea cea de apus, ci a fost admis și formulat precis numai de aceasta din urmă în curgerea vremii.

Interpretarea romano-catolică face în fine de prisos jertfa Mântuitorului, care a satisfăcut dreptatea dumnezească în locul oamenilor și contrazice dreptatea lui Dumnezeu, care în acest caz, nu se mulțumește cu satisfacția dată de Isus Cristos, ci mai cere una și dela fiecare păcătos, și aplică pentru păcate o îndoită pedeapsă: una veșnică și alta vremelnică.

Invățând contrariul, noi nu susținem că nu e drept ca omul să fie pedepsit de Dumnezeu pentru păcatele lui personale, sau că Dumnezeu n'ar da astfel de pedepse, ci zicem numai că aceste pedepse au caracter educativ, iar nu vindicativ, au de scop îndreptarea omului, iar nu satisfacerea dreptății dumnezeiești, care a fost dată de Isus Cristos odată pentru totdeauna și nu numai pentru păcatul original, ci și pentru toate celelalte păcate, cum învață însăși biserica papală. (Vezi Catechismul catolic al lui I. Deharbe, tradus de Iosif Malinovschi, răspunsul la întrebarea 222).

Forma sfinteii taină a pocăinței este rugăciunea de deslegare pe care o citește preotul după ce a ascultat mărturisirea penitentului. După ritualul bisericii noastre, această rugăciune sună astfel: *«Domnul și Dumnezeul nostru Isus Cristos, cu darul și cu îndurările iubirii sale de oameni să te ierte pe tine, fiule, (sau fică Cutare) și să-ți lase toate păcatele. Și eu, nevrednicul preot și duhovnic, cu puterea ce-mi este dată mie, te iert și te desleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin»*.

Efectele pocăinței sunt: Ertarea păcatelor, împăcarea omului cu Dumnezeu, scăparea de pedeapsa pentru păcat și nădejdea mântuirii și a fericirii veșnice. *Mărturisirea ortodoxă* expune astfel efectele acestei sfinte taine sau foloasele ce avem dela ea: *«Cel dintâi folos este acesta, că, precum prin păcat pierdem nevinovăția pe care am câpătat-o prin sfântul botez, tot astfel*

prin pocăință o căpătăm din nou; precum apoi prin păcat ne lipsim de harul dumnezeesc, tot astfel prin pocăință îl căpătăm din nou; și iarăș, precum prin păcat cădem în robia diavolului, tot astfel prin pocăință ne izbăvim de ea; în sfârșit, precum prin păcat intră în cugetul nostru rușinea și frica, tot astfel prin pocăință se întoarce în noi pacea și o îndrăzneală la fel cu aceea pe care o au copiii către părinții lor» (Răspunsul la întrebarea 114, partea I).

Că acestea sunt efectele pocăinței ca sfântă taină rezultă din cuvintele sfinților părinți, din care unele le-am văzut deja și din cele ce urmează. Astfel sfântul Vasile zice: «*Cel ce s'a întinat de vre un păcat, deși își pierde curăția, totuș nu este lipsit de nădejdea de a se curăți prin căință*» (Comentar la capitoul XIX din Isaia). Asemeni și sfântul Ioan Gurădeaur zice: «*Părinții după trup nu pot folosi nimic copiilor lor, dacă ar insulta o persoană însemnată și puternică, dar preoții împacă pe tiii lor duhovnițești, nu cu vreun domn mare sau rege, ci cu însuș Dumnezeu mâniat*» (Despre preoție III, 5). Altădată tot el zice: «*Ai păcătuit? Intră în biserică și-ți șterge păcatul. Ori de câte ori cazii în piață, te scoli, tot astfel de câte ori păcătuești, căește-te. Nu desnădăjdui. De ai mai păcătuit odată, căește-te iarăș, ca nu cumva prin nebagare de seamă să pierzi cu totul nădejdea bunurilor făgăduite. Ai ajuns la adânci bătrânețe și ai păcătuit? Intră în biserică și te căește, căci aici este loc de vindecare, iar nu tribunal, locul unde nu se torturează, ci se dă iertare de greșale*» (Omilie despre căință).

Prin pocăință se iartă orice păcat, dacă omul se căește sincer și crede cu tărie în Domnul Cristos și în ajutorul harului Său. Deja în Vechiul Testament, proorocul Ezechiel pune în gura lui Dumnezeu cuvintele: «*De se va pocăi cel nelegiuit de toate păcatele ce a făcut, de va păzi poruncile mele și va lucra după dreptate și adevăr, va trăi și nu va muri și nu-mi voi mai aduce aminte de toate fărădelegile câte a făcut. Au doară vreau moartea celui nelegiuit și nu întoarcerea lui dela căile sale, ca să trăiască?*» (18,21-28). În Noul Testament, Mântuitorul dă sfinților apostoli și urmașilor lor puterea ca **ori ce vor lega pe pământ, să fie legat și în cer, și ori ce vor deslega pe pământ să fie deslegat și în cer**. Prin urmare, nu este păcat, nu este crimă, nu este vină, care să nu se ierte prin taina pocăinței, dacă penitentul o primește cu vrednicie și îndeplinește tot ce rânduește biserică, pentru ca această sfântă taină să fie cu adevărat valabilă.

Aceasta a învățat și a susținut biserică noastră întotdeauna și așa a învățat și practicat biserică ecumenică. E drept că Mântuitorul a zis:

«Tot păcatul și hula se va ierta oamenilor, dar hula împotriva Duhului nu se va ierta. Deci, oricine va zice cuvânt împotriva Fiului Omului i se va ierta, dar cui va zice împotriva Duhului Sfânt nu i se va ierta nici în veacul de acum nici în cel ce va să fie» (Matei 12,31-32). Aceste cuvinte ale Domnului au fost tălmăcite de biserică în sensul, că păcatul împotriva Sfântului Duh constă într'un fel de împietrire sufletească, presupune o stare morală din cele mai rele, așa că în cele mai multe cazuri este cu neputință o îndreptare sau pocăința celui stăpânit de un asemenea păcat. Cu privire dar la om, pentru că se produce așa de rar pocăință în asemenea cazuri, zice Mântuitorul că nu se iartă nici în veacul acesta nici în cel ce va să fie, iar nu cu privire la Dumnezeu, că adică Dumnezeu n'ar ierta pe un asemenea păcătos care s'ar pocăi. Ori cât de rare sunt cazurile de pocăință ale unor asemenea păcătoși, ele sunt totuș, de aceea sfântul Ioan Gurădeaur zice: «*Și această vină, adică hula împotriva Duhului Sfânt s'a iertat celor ce s'au pocăit, căci mulți din aceia cari au hulit împotriva Duhului Sfânt au crezut mai pe urmă și li s'au iertat toate*» (Omilia 41 asupra Evangheliei dela Matei). Asemeni și sfântul Ambrozio afirmă, că «*se pot spăla prin harul cereștii taine chiar cele mai grele păcate, numai dacă cei vinovați se pocăesc și se mărturisesc din toată inima*», (De poenitentia). Dar fericitul Augustin zice: «*Nimeni din cei ce se pocăesc nu trebuie să desnădăjduiască de milostivirea lui Dumnezeu, ori cât de mare ar fi păcatul lor*», (Enhyridion ad Laurentium, 45), iar într'alt loc zice categoric: «*Chiar hula împotriva Duhului Sfânt, care nu se iartă celui vinovat nici în viața aceasta nici în cea viitoare, dacă moare ca vinovat de această hulă, se iartă în viața aceasta, dacă vinovatul se pocăește*» (Epistola 185).

Părinții sinodului VII ecumenic se exprimă: «*Păcat de moarte este atunci când, cineva se împotrivește a se căi*» (canonul 5), ceea ce însemnează că păcatele mortale se iartă prin pocăință, sau cu alte cuvinte, că nu este păcat care să nu se ierte prin pocăință.

Aceasta a învățat-o și statornicit-o biserică și împotriva rigorismului montanist și novațian, care susținea că păcatele mari, ca: idolatria, uciderea, necurăția trupească, apostasia și păcatele de moarte în genere nu se pot ierta.

Biserică romano-catolică s'a abătut grav dela învățătura bisericii ecumenice vechi, păstrată neatinsă de sfânta noastră biserică ortodoxă de răsărit, privitor la efectele pocăinței ca taină. În decursul vremii, ea a formulat învățătura bizară, că pentru ispășirea ori cărui păcat, în deosebi a celor mari, Dumnezeu impune două feluri

de pedepse sau osânde: una veșnică și alta vremelnică și că prin taina pocăinței se iartă penitentului numai osânda veșnică, pe când cea vremelnică trebuie ispășită neapărat în viața aceasta, iar dacă nu se face aci, se va ispăși în focul purgator sau curățitor.

Din această învățătură greșită — pentru care nu se găsește nici un temei în învățătura bisericii celor dintâi opt veacuri și a sfinților părinți — a dedus ea apoi alte două învățături și mai greșite și anume: *învățătura despre indulgențe* și *cea despre focul purgator sau curățitor*.

Cea dintâi pretinde, că osânda vremelnică pentru păcate se poate șterge printr'o deslegare specială a papii numită indulgență, iar cea de a doua susține că există un foc material, în care își ispășesc această osândă sufletele care nu și-au ispășit-o în viața lor pământească.

Învățătura despre indulgențe s'a încetățenit în biserica papală în evul mediu, sub influența ideii păgâne, germane, că păcatele se pot ispăși prin bani. În schimbul achitării unei sume de bani, sau al împărțirii de bani în scopuri de binefacere, sau al călătoriilor la Roma sau alte locuri sfinte, al posturilor și altor fapte bune, biserica romană a început să dea indulgențe, adică iertare de osânda vremelnică pentru păcat. Cu vremea, obiceiul acesta s'a generalizat.

Motivarea dogmatică a indulgențelor se pune în tezaurul meritelor prisositoare ale Mântuitorului și ale sfinților, în susținerea că adică meritele prisositoare ale Mântuitorului și ale sfinților ar forma o vistierie sau o comoară, pusă la dispoziția bisericii și din care papa și episcopii pot lua cât și când vor, ca să acopere deficitul de merite al credincioșilor și să-i scutiască astfel de osânda vremelnică pentru păcat.

Aci ne aflăm iarăși în fața altei învățături greșite, a învățăturii că sfinții ar avea merite de prisos.

Biserica noastră, de acord cu învățătura bisericii din cele dintâi opt veacuri, învață că numai Mântuitorul are merite de prisos, adică a dus în viața sa pământească un traiu așa de curat și sfânt și mai cu osebire a pățimit așa de mult și greu, că n'a făcut numai cât era necesar înaintea lui Dumnezeu, ca să-și mântuiască sufletul Său, ci cu mult mai mult. Dar Mântuitorul și numai El singur a putut face aceasta, pentru că nu era simplu om — deși om desăvârșit, ideal, fără de păcat — ci și Dumnezeu în unul și același timp, în una și aceeași persoană, pe când oamenii, ori cât de sfinți ar fi, nu pot decât cel mult să-și acopere vina tuturor păcatelor lor, iar nu să dobândească și merite de prisos.

Teologii romano-catolici recur, pentru justi-

ficarea indulgențelor, la dreptul ierarhiei de a lega și deslega păcatele și la practica bisericii vechi și a bisericii noastre de a reduce sau îndulci epitiimiile, dar cu aceasta ei fac o confuziune știută și voită, numai ca să pară că au găsit o bază dogmatică pentru indulgențe și să înșele pe cei neștiutori sau lesne crezători, ca să-i facă să ia de bune spusele lor.

Dreptul ierarhiei de a lega și deslega păcatele a fost și este necontestat, dar aceasta se face în taina sfântă a pocăinței. Tot astfel este necontestat dreptul bisericii, de a reduce sau îndulci epitiimiile când penitentul a dat semne serioase de îndreptare, pentru că scopul lor este numai îndreptarea păcătosului. Teologii papistași susțin însă că prin indulgențe se iartă osânda vremelnică a păcatelor, că această se face în baza meritelor prisositoare și ale sfinților, iar nu numai ale Mântuitorului și că, afară de raiu și iad, lăcașurile de fericire și nefericire veșnică, mai este și un loc mijlociu, un foc curățitor, în care se ispășește osânda vremelnică pentru păcat, neispășită pe pământ. Toate acestea sunt inovațiuni făurite pentru justificarea indulgențelor, pe care biserica noastră le-a combătut întotdeauna și nu le poate admite nici decum.

Nu mai vorbim de abuzurile care s'au făcut cu indulgențele, datorită cărora s'a produs, în prima linie, reforma lui Luther, abuzuri pe care le osândesc și teologii romani de azi, dar este destul să știm că indulgențele nu se dau fără o despăgubire materială, căci ar fi — se zice — o ofensă a dreptății dumnezeiești, și să cunoaștem câteva feluri de indulgențe, pentru ca să căpătăm convingerea deplină, că învățătura despre indulgențe — care sunt o simplă afacere de tarabă — este o învățătură care n'are nimic sfânt în ea, care nu este creștină, ci păgână și imorală.

Iată într'adevăr câteva feluri de indulgențe, cum le găsim la un însemnat teolog papistaș contemporan, *Joseph Pohle*, profesor la Universitatea din Breslau, în lucrarea sa: *Lehrbuch der Dogmatik für akademische Vorlesungen* (Paderborn 1922), vol. III, pag. 449:

Universale și locale, după cum se dau pentru tot pământul sau numai pentru anumită localitate (Roma, Ierusalim, Compostella, etc);

Veșnice sau perpetui și temporale sau vremelnice, după cum se dau pentru un an întreg, sau numai pentru un anumit timp, de pildă pentru anume zile ale săptămânei.

Reale și personale, după cum darea lor este legată de folosirea unui anumit obiect, ca de pildă, mătâniei, medalii, crucifix, sau independent de orice obiect, fie că se acordă unor categorii de persoane sau ordine privilegiate, ca

de pildă ordinelor călugărești, fraților, etc., sau oricui fără restricție;

Solemne sau sărbătorești și nesolemne, după cum se dau la anumite prilejuri sărbătorești, de pildă, după o rugăciune de 40 de ceasuri, de 3 sau de nouă zile;

Plenare și parțiale, după cum șterg toate osânde vremelnice pentru păcat, așa că nu mai rămâne nimic de expiat în focul curățitor, sau numai o parte mai mare sau mai mică din aceste osânde.

Idealul indulgențelor plenare este indulgența jubilară, care mai nainte se da (pentru toată lumea catolică) din 100 în 100 de ani (după aceea din 50 în 50), iar acum din 25 în 25 de ani, cum și la ocaziuni solemne, ca, de pildă, la urcarea pe scaun a unui nou papă.

Pentru vii și pentru morți, după cum se dau pentru vii sau pentru morții din focul curățitor. Un alt autor, (I. Deharbe, Catehismul catolic, tradus în românește de Iosif Malinovski) lămu-rește mai bine înțelesul și scopul indulgențelor temporale. «Printr'o indulgență de patruzeci de zile sau de șapte ani, etc., noi înțelegem iertarea atâtor pedepse vremelnice câte am dobândi, dacă am face pocăință patruzeci de zile sau șapte ani etc. după vechile canoane bisericești», (pagina 191). E limpede dar că nu mai este nevoie de pocăință de luni și ani întregi, ci este de ajuns o indulgență. Și cine n'are să prefere să dea ceva bani, sau să facă — dacă-i dă mâna — o călătorie la Roma, Ierusalim sau alt oraș, și să obțină o indulgență, decât să se canonească ani de zile?

Este drept că se cere, în teorie, dela cel ce vrea să obțină o indulgență, ca să fi primit mai întâi iertarea de pedeapsa veșnică pentru păcat sau de vina păcatului, dar aceasta este un nonsens, pentru că obiectul indulgenței este altul decât al pocăinței și însemnează că indulgențele n'au putere deosebită de taina pocăinței — ceea ce teologii romano-catolici nu pot admite — iar în practică nu se poate pune în toate cazurile, în deosebi în cazul indulgențelor jubilară, care se dau pentru toată lumea, fără să se mai țină seamă, că nu e cu putință ca toată lumea să fi primit deslegarea de păcate ce se dă prin taina pocăinței, și în cazul morților din focul curățitor.

Față de toate aceste aberațiuni, biserică ortodoxă are atitudinea pe care a exprimat-o patriarhul Ieremia, în corespondența sa cu teologii protestanți: «Ce privește pedepsele stabilite de canoane pe care voi le respingeți cu desăvârșire, noi gândim: dacă ele se dau de slujitorii bisericii ca remedii, de pildă asupra celor trulași, lacomi, necumpătați și desfrânați, asupra celor invidioși și disprețuitori, asupra leneșilor sau asupra celor ce sufer de alte asemenea păcate, ele sunt foarte folositoare și ajută mult la îndreptarea penitentului. Pentru aceasta și sfinții părinți au stabilit să se aplice celor ce se

căesc, dar dacă se dau în interesul celor ce le conferă, iar nu spre vindecarea sufletului, dacă nu se aplică cum au stabilit sfinții părinți și cum le-au folosit ei, le respingem și noi și le socotim nefolositoare și necinstite și susținem că, fără îndoială, trebuie a le privi ca atare», căci zice acest mare patriarh tot acolo: «Iertarea păcatelor noi o însoțim cu penitențe din mai multe cauze foarte însemnate. Mai întâi, pentru ca păcătosul să scape de pedeapsa involuntară și grea, ce-l așteaptă în lumea cealaltă, printr'o suferință voluntară, căci nimic alt decât o suferință de bunăvoie nu poate îmblânzi pe Domnul» (Răspunsul 12 din epistola I).

Săvârșitorul tainei pocăinței este episcopul și preotul, căci Mântuitorul a dat sfinților apostoli puterea de a ierta și a ținea păcatele, iar următorii lor sunt episcopii și preoții, cari au dreptul și puterea de a săvârși stintele taine rânduite de Domnul. Aceasta a învățat-o biserică totdeauna și o mărturisesc sfinții părinți, dintre cari este de ajuns să cităm doi. «Cine poate ierta păcatele decât numai unul Dumnezeu, care le iartă prin aceia cărora le-a dat puterea aceasta?» zice sfântul Ambrozie (Comentariu la Evanghelia dela Luca). «Acest drept — zice el într'altă parte — s'a dat numai preoților» (De poenitentia I, 2,7) «dar preoții ca oameni săvârșesc numai slujba iertării păcatelor, fără a folosi puterea lor proprie, căci ei nu iartă păcatele în numele lor, ci în numele Tatălui și al Fiului și al sfântului Duh. Ei cer și Dumnezeu dă» (De Spiritu Sancto III, 8). «Tatăl a dat Fiului — zice sfântul Ioan Gură-deaur — toată puterea să judece. Acum văd că Fiul a dat preoților toată această putere... Preoții iudeilor aveau puterea de a curăți trupul de lepră, sau mai bine, nu de a curăți, ci numai de a constata curățirea,... dar preoții legii noi au primit puterea nu de a fi martori ai curățirii, ci de a curăți, și nu de lepra trupului, ci de întinăciunea sufletului» (Despre preoție III, 5,6).

Primitorul acestei sfinte taine este ori ce creștin, care și simte cugetul încărcat de păcat și vrea să obțină ușurare prin mărturisire înaintea duhovnicului și prin împlinirea canonului dat de acesta. «In două feluri — zice Clement Alexandrianul — iartă sau țin păcatele, după părerea mea, oamenii îmbrăcați cu Sfântul Duh: primind la sfântul botez pe cei pe cari-i socotesc vrednici și după felul viețuirii lor și după credința lor și nevrând a primi și a face astfel părtași harului dumnezeesc pe cei nevrednici și deslegând sau nedeslegând păcatele, supuind pe păcătoși epitiimiilor bisericii și iertând pe cei ce se căesc» (Comentar asupra cap. 20 al Evangheliiei dela Ioan). «Păcatul săvârșit de un catehumen — zice Augustin — se spală prin botez, iar dacă este săvârșit de un om botezat se lecuește prin pocăință» (De adulterinis conjugis, 11,16). Pr. I. MIHALCESCU

GANDURI NEVINOVATE DE MAI

Filosoful și pedagogul Rousseau a lăsat moștenire, tuturor necredincioșilor, rânduiala aceasta: Lui Emil, nu i se va vorbi de Dumnezeu și religie, decât atunci când va pricepe Divinitatea“.

Dar poate fi pricepută Divinitatea în toată măreția ei? Toate definițiile sunt incomplete:

- „Dumnezeu, este o ființă necesară“.
- „Dumnezeu, este Tatăl Veșniciei“.
- „Dumnezeu, este Stăpânul Naturii“.
- „Dumnezeu este Ochiul Dreptății“.
- „Dumnezeu este Ceasornicul Universului“.
- „Dumnezeu este Sufletul Lumii“.

Cine cunoaște barierele necesarului? Cine stăpânește toate tainele naturii? Cine-și poate imagina criteriul dreptății divine? Care astronom a cunoscut marele Ceasornic după care se mișcă Universul?

Toți cei care au voit să cunoască pe Dumnezeu, s'au mulțămît numai să-L simtă. Unde?

„In desfășurarea vieții pământești, în mijlocul naturii strălucitoare, în lumina soarelui, pe țărmul mărilor vijelioase, sau în marginea apelor limpezi, în frumoasele priveliști de toamnă sau în grădini de primăvară, pretutindeni am căutat pe Dumnezeu“ — spune Camille Flammarion († 1925). „Firea toată, la lumina științei, mi l-a arătat în mod deosebit. L-am recunoscut pretutindeni în chip vădit, ca însăși puterea lăuntrică a oricărui lucru, a tot ce există“.

Dacă, pe baza curcubeului — spune Charles Wagner, — s'a dedus ce substanțe sunt în soare; dacă, pe baza razei calde de soare, deducem văpaia nestinsă, care îmbracă astrul; dacă, pe baza sufletului nostru, scânteie din isvorul cei neseceat al Dumnezeirii, încercăm să pricepem Dumnezeirea, — Atunci și Emil poate pricepe tainele care stau în preajma fiecărui pas al omenirii.

Creația de Mai vorbește despre Dumnezeu. Apa de ploae este numai de un singur fel. Apa de ploae, lucrează asupra florilor în chip deosebit. Pe unele le colorează în alb, pe altele în roș, pe altele în galben de șofran pe altele în albastru azuriu! Ce minunate variații, ce colori odihnitoare! Ce rosturi superioare pentru grija viitorului! Uite păpădia, cum își trimite „în pribegie copilașii“. Cine i-a atârnat de pufii aceia zburători? Tot pământul „este al Domnului, și fiecare floare, mică sau mare, se simte obligată să însămânțeze lumea cu semințele sale! Incearcă să schimbi mijlocul acesta de însămânțare. Păpădia va suferi, păpădia va muri. Poți s'o faci mai bogată și mai productivă, mai timpurie sau mai târzie în înflorire, prin cultură, dar nu-i poți ridica dreptul de a-și asigura moștenitorii folosindu-se de vântul primăverii!

Toată frumusețea lunii Mai, este rezultatul providenței conservatoare, care, după credința scolasticilor, este o „creațiune continuă“,

Cum? se întrebau vechii filosofi ai lumii antice: Creațiunea nu este o istovire sau o sforțare a principiului divin? Cum? Creația este o activitate, care decurge normal și firesc din chiar natura divină? Cum? Dumnezeu trebuie să creeze discontinuu? De ce Dumnezeu n'a umplut tot pământul cu trandafiri de Rumelia odată și pentru totdeauna? De ce Dumnezeu a creat și crează ceva inferior — roza sălbatecă — când poate umplea pământul numai cu lucruri perfecte?

Răspuns, acestor întrebări, a dat Plotin, ultimul filosof al lumii grecești. Plotin, trăind în vremurile când temelile culturii și filosofiei clasice, se clătinau în fața siguranței filosofiei creștine, a căutat „să lege manifestările cele mai înalte ale culturii grecești, cu manifestările alese, ale culturilor străine“. El a adunat într'o „sinteză superioară ultimele rezultate la care au ajuns spiritele cele mai adânci ale Greciei, cu ceea ce a produs civilizația orientului“.

Tema demonstrației lui Plotin, este aceasta: *Dumnezeu trebuia să creeze altă ceva decât ceea ce exista.*

„Exista Perfecția? Da. El singur era Perfecția. El trebuia să creeze altă ceva — lumea mai puțin perfectă — fiindcă perfecția este întrupată în El însuși. Obiectul creației — lumea florilor în cazul nostru — trebuia să fie inferior subiectului creator — lui Dumnezeu. Ceea ce se naște — făptura — prin faptul că se naște din altul, e mai mic decât celce l-a născut“.

Luna Mai este, în fiecare an, luna de îmbălsămarea mirosului, prin parfumul florilor, și de îmbălsămarea sufletului, prin reîmprospătarea credinței în providența conservatoare și creatoare a lumii. Parfumul florilor și înfrăgezirea sufletului, nu se pot cumpăra nici cu bani, nici cu tunuri, nici cu filosofie, ci numai cu dragoste pentru făpturile lui Dumnezeu și pentru Dumnezeu însuși.

„La Japoneji, este o regulă de politeță, ca să oferi o floare vie (în glastră), nu una tăiată, căci concepția budistă, spune că și sufletul tău a fost cândva într'o corală parfumată. Florile se oferă în boboci, ca o delicată atenție, ca persoana s'o vadă deschizându-se“.

Dacă nu putem împărtăși concepția budistă că sufletul nostru a putut sălășlui cândva într'o „corală parfumată“, putem însă admira obiceiul dăruirii florilor îmbobocite, pe cale a se deschide, ca pe o dulce amintire a clipei în care Dumnezeu a urzit din nimic — după legile sale — pe tine, cu sufletul și trupul tău, ca și pe primul om. De aceia, precum florile, zi și noapte pompează oxigenul și apa din atmosferă, așa trebuie și omul, din toate tăpturile lumii, să-și potolească setea lui nestinsă de cunoașterea Dumnezeirii.

Econom A. C. COSMA

Bălca-Putna

CRONICA BISERICESCA INTERNĂ

MULTĂMIREA SFANTULUI SINOD BULGARESC CĂTRE PATRIARHUL ROMANIEI

Fericirii Sale

**D-lui D. Miron, Arhiepiscop al Bucureștiului,
Mitropolit ai Ungro-Vlahiei și Patriarh al Sf.
Biserici Române, la București.**

*Fericirea Voastră,
Prea iubite în Domnul Frate!*

Sfântul Mir, ce ni s'a trimis ca dar, semn, care exprimă foarte mult bunătatea Sfintei Biserici Românești și dragostea, cum și atențiunea ei către Stânta noastră Biserică, l-am primit la timp și, în urma hotărârii Sf. Sinod al Bisericii Bulgare, ne grăbim a aduce Fericirii Voastre, Inaltstimatul și Preaiubitul întru Domnul Frate al nostru, și preastimaților Arhieriei, membri ai sfântului Sinod al Sf. Biserici Ortodoxe Române, cele mai sincere sentimente de mulțămire cordială din partea Bisericii Ortodoxe Bulgare.

Ne recomandăm sfințelor Voastre rugăciuni Arhipăstorești și cu sărutare sfântă rămânem al Fericirii Voastre frate în Hristos, Locțiitor de Președinte al Sfântului Sinod,

(ss) † MAXIM al Filipopolului

Pentru conformitate
D. CALOIANU

Chestiunea Concordatului

Chestiunea Concordatului se înfățișează acum mai încălțită decât altădată. Aceasta, pentru că odată, când era ministru d. *Banu*, în guvernul liberal trecut, se știa că ministrul Cultelor e pentru Concordat, și aveam prin aceasta o stare limpede. Când apoi domnia sa a eșit din minister și a primit însărcinarea anumită de a trata la Roma această chestiune, pozițiunea sa era și mai limpede. Mai înainte, când ministru al Cultelor era d. *O. Goga*, în întâia guvernare averescană, lucrurile erau deasemenea, limpezi. Știam că în guvern părerile sunt pentru Concordat.

De data aceasta, când s'a dat zvoană că, în sfârșit, Concordatul se va încheia, aveam totuși o tărie mai mult ca înainte. Se știa că actualul ministru al Cultelor, d. *V. Goldiș*, e protivnic Concordatului și că, prin urmare, din partea ministerului Cultelor, putem sta liniștiți.

Totuși zvonurile s'au întărit tot mai mult. S'a spus tot mai apăsător că Concordatul e foarte aproape de încheierea lui. Impotrivire de nicăieri. Ba era foarte de mirare că, de unde mai înainte chestiunea Concordatului stărnise vâlvă în sânul Bisericii noastre numai decăt, anul acesta s'a tot vorbit de Concordat ca de ceva foarte sigur, și totuși nimenea nu se mișca.

Dar numai până la o vreme. Cași dățile trecute, Societatea Ortodoxă s'a alarmat și, într'o adunare de preoți, în casa d-lui *M. Berceanu* (în seara zilei de 13

Aprilie a. c.) d-na *Alexandrina Cantacuzino*, prezidenta Societății Ortodoxe, a pus din nou chestiunea Concordatului și a întrebat ce să facem. Din discuția care s'a făcut pe loc, a eșit că s'a numit o comisiune, care să redacteze o moțiune, și s'a convocat o adunare de preoți la Societatea Clerului Român «Ajutorul» din București, pe ziua de Marți din Săptămâna Patimilor, fiindcă mișcarea trebuia făcută grabnic.

S'a făcut și una și alta. Marți, la 19 Aprilie a. c., preoții erau adunați la „Ajutorul”. A prezidat Păr. *D. Georgescu*, prezidentul Societății Clerului, care a deschis adunarea și a vorbit cel dintâi în chestiunea Concordatului. Apoi au vorbit Păr. *I. Popescu-Mălăești*, profesorul nostru de ebraică dela teologia din București; d-na *Maria Bradea*; d. avocat *Popescu Tudor*; studentul *Popescu-Mozăceni*, din partea soc. studenților teologi; Preoții *Toma* și *Petre Chiricuță*; studentul *Delateșani*, din partea soc. studenților în drept și Pr. *Gh. Comana*, toți arătând pericolul pentru religia de Stat și pentru neam, prin încheierea Concordatului.

Preoții au hotărât ca, la sărbătoarea Pogorării Sf. Duh, să ție cu toții predici în biserici, despre greșala ce se face. La sfârșit, d. avocat *Popescu Tudor* a citit o moțiune.

A doua zi, toate ziarele publicau știrea despre adunarea preoților în chestiunea Concordatului și reproduceau moțiunea. A fost cea dintâi împotrivire adusă la cunoștința publicului, față de tăcerea neînțeleasă a tuturor, când s'a dat vestea încheerii definitive a Concordatului. Glasul preoților însă a venit la timp și parcă era așteptat. Ziarele numaidecăt l-au cuprins în rândurile lor și l-au tălcut.

E foarte adevărat că, în această chestiune, mai vorbiseră d. Senator *Ionaș Grădișteanu* în Senat, care însă a pus guvernului numai o întrebare: pentru ce graba cu concordatul? și apoi fostul ministru al Cultelor în guvernul liberal, d. *Al. Lepădatu*, care, într'un articol din *Viitorul*, a spus că nu înțelege să se facă un regim special pentru Biserica Romei prin încheierea Concordatului. Trebuie mai întâi fixat prin lege regimul general al tuturor Cultelor și apoi, pe temeiul lui, după principii care să fie deopotrivă pentru toți, să se facă și Concordatul.

Impotrivirea d-lui Lepădatu însă era numai în înțelesul acesta, nu împotriva Concordatului din principiu. Un asemenea glas a fost numai al preoților, căci, după cum se știe, ideia de încheiere a unui Concordat cu Roma fusese primită și de guvernul din care făcu parte d. Al. Lepădatu.

Glasul preoților însă, glas protivnic în orice împrejurări, a fost strigătul cel nou, strigătul hotărât care se rostește împotriva Concordatului oricum ar fi el. Do aceia acest glas a și fost băgat-în-seamă și ministrul Cultelor a ținut să răspundă.

Intr'un lung interviu din *Universul* d. V. Goldiș s'a arătat mirat de mișcarea preoților și a spus că nu avem nicio pricină să ne ferim a avea un Concordat cu Roma. Preoții auzeau acum respicat că și d. Goldiș e pentru Concordat, cași ceilalți miniștri de culte, și nu se mai puteau aștepta să găsească împotrivire la domnia sa. Ba încă, odată cu această, s'a dus vestea că d. Goldiș și pleacă la Roma pentru încheierea Concordatului, cum a și plecat.

Deci ne așteptăm dela o zi la alta să auzim vestea dela Roma că, în sfârșit, Concordatul a fost iscălit. Dar se vede că lucrurile nu s'au putut isprăvi prea ușor, căci numai la puține zile după aceia ziarul *Cuvântul* scria că iscălirea iar s'a oprit în loc și că ea nu mai este atât de sigură, ba poate chiar Concordatul să rămâie pe la toamnă.

Aici stau lucrurile în clipa de față. Se pare că toată vâlva care se făcuse se potolește și că iar putem rămânea liniștiți din partea Concordatului. Un articol din *Cuvântul* (1 Mai a. c.) spune că acum însuși d. Goldiș nu este prea grăbit a iscăli Concordatul și că lucrurile intră iar în faza așteptării.

Mai bine. La aceasta credem că a contribuit și mișcarea preoților, care, deși în proporție mult mai mică decât cea de acum câțiva ani, totuși n'a trecut nebagată în strună.

Dar așa se schimbă știrile dela o zi la alta, că iată, abia am scris cele de mai sus și alte știri vin să ațâțe lumea din nou. Iar se zice că Concordatul se încheie, ba încă, paralel cu aceasta, a început și o luptă de ziar împotriva celor ce strigă împotriva Concordatului. Prin două articole din *Cuvântul*, unul al d-lui *Pamfil Șeicaru* și altul d-lui *Nae Ionescu* din ziarul *Cuvântul*, sunt luați foarte rău la socoteală preoții care nu se învoesc cu Concordatul și e aspru judecată moțiunea din Marțea Patimilor. D. N. Ionescu a continuat apoi și cu alte articole pe aceiași stimă.

Cel din urmă spune, între altele, că preoții nu pot pretinde să monopolizeze pentru ei autoritatea Statului și că acesta trebuie să facă orice se cere în numele Bisericii Ortodoxe. Biserica românească ortodoxă e una, iar ce cer preoții în numele ei e alta.

Cu alte cuvinte, se stabilește ideea despre un Stat care stă ca o ființă aparte între feluritele Biserici, dar nu se arată că Statul nostru, fiind alcătuit, în cea mai mare parte, din cetățeni ortodocși, nu e probabil că aceștia ar spune altceva decât ce spun și preoții în chestiunea aceasta. Căci vorba despre Concordat a mai tost și acum 4 ani și atunci au fost mari întruniri publice și cetățenii au zis ce zic și preoții. Ba noi am putea fi și siguri, după ce vedem că cugetă lumea, că poporul românesc, dacă i-ai pune chestiunea, ar fi împotriva Concordatului. Impotriva preoților și pentru concordat sunt numai o seamă de oameni care stau amestecați în treburile politice, câțiva purtători de condei care stau mai slobozi față de chestiunea religioasă, chiar dacă scriu articole despre ea, așa că, dacă noi, preoții nu suntem Statul, am putea întreba și noi, la rândul

nostru, oare Statul sunt ei? Și fără îndoială, dacă nu sunt nici ei, nici noi, atunci trebuie să fie mulțimea mare a norodului. Apoi dacă om vorbi poporului și noi și ceice sunt pentru Concordat, tare mi se pare că mulțimea va zice ca noi, cum am mai spus. Și această mulțime nu va mai fi numai mulțimea celor neștiutori, ci și a oelor mai luminați, fiindcă, cu toată umflarea domnilor dela *Cuvântul* împotriva noastră, biciuindu-ne că noi am avea numai temeuri naive și răsuflăte, de fapt dumnealor n'au niciun argument. Eu până acum nici n'am citit un argument sănătos, ca să înțeleg pentru ce să se încheie Concordatul. De ar fi o discuțiune publică contradictorie între ei și noi, nu cred de loc că noi, cei cu argumentele slabe, am fi cei care am rămânea rușinați, pentrucă, de fapt, temeurile noastre nu sunt atât de slabe precum se crede, căci numai foarte puține s'au scos la iveală până acum.

Noi nu credem că lucrurile se vor opri aici și că nu se vor arăta și aceste temeuri. Dar până atunci constatăm ciudata atitudine a ziarului *Cuvântul*, care nu contenește cu declarațiunile sale de dragoste pentru ortodoxie și care odată o ia razna și se leagă de ceice se mișcă pentru treburile ortodoxiei. Căci și mișcarea împotriva Concordatului e pentru ortodoxie. Concordatul e o băgare-în-seamă a catolicismului, și o Biserică ortodoxă nu poate lăsa să se ridice tocmai vaza unei Biserici vrăjmașe, cum totdeauna a fost catolicismul față de Biserica Ortodoxă.

Preoții însă nu se vor lăsa înfricoșați de aceste pășiri împotriva lor. Duhurile sunt mult aprinse împotriva Concordatului, și nu numai între preoți. Credem că se va ajunge la o mișcare mai vie, în care se vor arăta temeuri mai luminoase și mai tari și că Concordatul tot nu va ajunge să se înfăptuiască.

Deocamdată noi socotim de bine să înfățișăm aici moțiunea adunării dela Societatea clerului „Ajutorul“ din ziua de Marțea Patimilor, pentrucă să se vadă dacă ea este așa de șubredă cum o ocărăște d. Nae Ionescu la *Cuvântul*. Deci urmează mai la vale textul acestei moțiuni, de care putem spune că s'a tipărit în 50.000 de exemplare și că s'a trimes în toată țara. Iată cuprinsul ei:

MOȚIUNE:

Astăzi 19 Aprilie 1927,

În momentul în care Regele nostru iubit zace pe patul de suferință, și când noi toți românii ne rugăm lui Dumnezeu să-L facă sănătos cât mai repede;

Noi, preoții și românii creștini ortodocși din Capitală, vedem cu durere că Onor. Guvern anunță încheierea Concordatului cu Papa de la Roma.

În numele bisericii noastre creștine ortodoxe, care a creat neamul și statul nostru, protestăm cu toată puterea contra încheierii Concordatului, pentrucă, el constituie cea mai mare primejdie națională pentru neamul nostru.

Cași în trecut, noi suntem principial contra concordatului

cu Roma, pentru că Constituția noastră prevede în art. 22 că „Raportul dintre diferitele culte și stat se va stabili prin lege“.

Nicinn motiv nu există ea statul nostru să stabilească, *contra Constituției*, un regim deosebit numai în favoarea unei singure confesiuni.

Suntem *contra* Concordatului, pentru că în momentul acesta, când toți trebuie să muncim și să jertfim pentru realizarea unificării noastre sufletești, Concordatul, rupând oficial din neamul nostru, pe frații noștri români uniți va provoca o tulburare periculoasă ale cărei margini nu le putem prevedea.

Suntem *contra* Concordatului, pentru că prin el Papa urmărește catolicizarea noastră prin școlile pe care le va înființa și prin prozelitism confesional.

Suntem *contra* Concordatului, pentru că el va înlesni catolicismului să se amestece în politica țării noastre. Ca exemplu, reamintim amestecul Papei în politica Belgiei și a Germaniei, unde catolicismul are partidul său politic, care lucrează, firește după directivele Romei; amestecul Romei în politica Ceho-Slovaciei, prin pretenția sa de a nu se sărbători reformatorul lor Ioan Huss; amestecul Papei în politica de astăzi a Franței, unde blestemă pe Francezii cari fac politica grupului dela «Action Française».

Suntem *contra* Concordatului, pentru că, prin recunoașterea ce-i va da acest tratat, Papa se va amesteca în politica țării noastre, transformând actuala societate a catolicilor din România, în partid politic, unind pe toți catolicii minoritari în *contra* statului nostru.

Suntem *contra* Concordatului, înstârșit, pentru că încheierea lui în acest moment al boalei Regelui nostru, ar fi dovada favoarei de care se bucură, și ar ridica întreaga țară *contra* lor.

Dacă totuși, onor. guvern va încheia acest Concordat în *contra* voinței neamului nostru creștin ortodox, declarăm că nu-l vom recunoaște niciodată și vom lupta din toate puterile noastre, până ce îl vom desființa.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Această moțiune se va tipări și se va presenta de delegații noștri Onor. guvern, presei noastre și se va trimite tuturilor românilor de pretutindeni.

Președinte, ECONOM D. GEORGESCU.

Secretar, POPESCU TUDOR.

LUPTA PENTRU ODIHNA DUMINICALĂ

După oprire mai de un an întreg, din luna trecută și luna aceasta (Aprilie), iar a început mișcarea pentru apărarea odihnii duminicale, care este tot mai puțin băgată-în-seamă. Funcționarii comerciali din societatea lor numită „Uniunea“, de care am mai scris noi aici, după ce au umblat înapoi și încolo, cerând aplicarea legii, după ce s'au dus la Patriarhul, dela care au luat frumoase asigurări, pentru sprijinirea drepturilor lor, au ajuns până la M. S. Regina. Astfel citim că Duminică, la 17 Aprilie, ceasurile 10 dimineața, o solie a lor, alcătuită din d-nii Grigorie Ariton, președintele „Uniunii“, Mihail Alfandari și Ioan I. Eftimescu, reprezentând

„Uniunea“, au fost primiți în audiență la Palatul Cotroceni de către M. S. Regina, care s'a interesat foarte mult de mișcarea lor și a putut afla cât de puțin este băgat-în-seamă repaosul duminical. A putut auzi și despre fapta prefectului de Roman, despre care neîn-cetat s'a scris și se scrie în ziare că nu ține în seamă odihna duminicală.

Un ceas a durat audiența la M. S. Regina. Maiestatea Sa a păstrat memoriul soliei și a făgăduit că va mijloci personal ca odihna hotărâtă pentru ziua de Duminică să fie ținută în seamă în toată țara.

Acum ceiace e interesant de știut e că cel mai aprig în toată chestiunea aceasta și care dă mult de lucru negustorilor călcători ai odihnii duminicale, e d. Alfandri, care e evreu. Și totuși trebuie să mărturisim că mai mult face acesta pentru odihna din ziua Duminicii decât mulți români, care-și pun adunările lor tocmai Duminică, la ziua liturghiei, după cum se poate vedea în dările-de-seamă ale ziarelor despre cutare sau cutare adunare ținută în ziua de duminică, drept la ceasul când lumea se adună la biserică. Așa a fost, de pildă, tocmai în ziua aceasta de audiență la Regina, când s'a ținut adunarea generală a societății *Caselor Naționale*, societatea cărmuită de oameni de ispravă, dar care totuși au pus această adunare Duminică, la ceasurile 9 dimineața, în loc de a o pune după amiază.

Nouă ne pare bine că găsim pe un bărbat așa de râvnitor pentru odihna duminicală, ca d. Alfandari și-l dăm ca pildă celor care se mișcă mai puțin ca domnia sa în această chestiune. Iar de ceilalți ne bucurăm nu mai puțin, dar zicem că trebuie să scoatem la iveală și ne minunăm mai cu seamă de faptul că un evreu face lucrurile pe care ar trebui să le facă întâi ai noștri. Pe d-nii Ariton și Eftimescu îi pomenim spunând că aceștia sunt vechii noștri tovarăși, împreună cu d. Alfandari, cu care luptam acum 2 ani de zile, pentru odihna duminicală și împotriva beției, în întrunirile ținute la „Dacia“ împreună cu *Societatea Ortodoxă* și cu *Societatea Clerului „Ajutorul“*. Eram atunci alături, împreună cu „Uniunea funcționarilor comerciali“.

ADUNAREA GENERALĂ A SOCIETĂȚII ORTODOXE

Intotdeauna, Congresele sau Adunările Generale ale Societății Ortodoxe au fost mari prilejuri de răvârsare a puterilor Bisericii noastre și imbold de mare însuflețire pentru pornirea la lucrul cel viitor. Și anul acesta urma să fie ca și în alți ani. Adunarea Generală se hotărâse să se ție la Chișinău în zilele de 7—8 Mai c. Dar pentru că numele Societății e în o neîncetată sporire de cinste și vrednicie, însăși Înălțimea Sa Regească, Prințesa *Elena* a României, mama Principelui nostru Moștenitor, și-a arătat dorința de a lua parte la Congres. Pentru că să poată însă face aceasta, a cerut o mică schimbare a datei. În loc de 7—8, a cerut ca Adunarea să se ție peste o săptămână, între 14—15 ale lunii. Dorința Prințesei-Mame a fost primită cu

bucurie. Data s'a schimbat și așa Adunarea s'a deschis în ziua de 14 Mai, Sâmbătă la Chișinău.

Societatea totdeauna leagă asemenea clipe mari de alte lucrări ale ei. Deci și în ziua de 14 Mai, înainte de însăși deschiderea Adunării, Societatea a inaugurat o școală primară a ei în Chișinău. Fiind de față Principesa Elena, după ce s'a săvârșit sfânta slujbă, a luat cuvântul I. P. S. Arhiepiscop *Gurie*, care a spus că, deși deschiderea unei școli primare cu grădina ei de copii poate părea un lucru de mică însemnătate, pentru Basarabia însă e un lucru însemnat, fiindcă „prin această așezare a Societății Femeilor Române nu numai cultura românească creștină câștigă un nou focar, ci se exercită în realitate și se întărește temeinic dreptul de stăpânire al românilor în provincia, care până mai ieri era sub o stăpânire străină“.

Și apoi, îndreptând cuvântul către însăși Principesa, a spus :

„Mândră Domniță, Basarabia ortodoxă este adânc mișcată, văzându-Vă că V'ați pogorît în mijlocul nostru, arătându-ne că interesele ortodoxiei naționale sunt scumpe sufletului Alteței Voastre și încurajarea societății Femeilor ortodoxe, sprijinirea bisericii noastre pravoslavnice o socotiți ca o plăcută datorie a sufletului nostru ortodox“.

După aceasta a luat cuvântul Păr. *Vasilescu*, protopopul catedralei arhiepiscopale, apoi d-na Principesă *Alexandrina Cantacuzino*, prezidenta Societății Ortodoxe, și d-na *Bușilă*, care, în numele Societății Ortodoxe din Basarabia, a arătat ce a făcut această Societate pentru ținutul nostru de peste Prut, că are acum acolo 3 școli.

La ceasurile 1 jum. după amiază, s'a dat un prânz îmbelșugat la Palatul Arhiepiscopiei, la care a luat parte și Înălțimea Sa Regească Principesa Elena și toți dregătorii noștri înalți din acel ținut și toate membrele Adunării Societății venite cu acel prilej. I. P. S. Arhiepiscop *Gurie* a închinat pentru Principesă și i-a dăruit o icoană frumoasă.

După masă, toți cei de față au trecut în sala episcopală, unde s'a deschis Adunarea.

La ceasurile 3 jum., la masa prezidențială se aflau d-na Președintă Principesa *Alexandrina Cantacuzino*, apoi d-na General *Florescu*, d-na *Glogoveanu*, d-na General *Perticari*; d. *Petrovici*, ministrul Instrucțiunii ; d. General *Rășcanu*, comisarul general al Basarabiei; d-ra *Elena Odobescu*, din comitetul central al Societății, și alții. Principesa Elena a fost de față și a cinstit întreaga ședință cu șederea sa în sală, la loc de cinste.

Cel întâi a luat cuvântul aci I. P. S. Arhiepiscop *Gurie*, care a cerut ca lucrarea Societății Ortodoxe să nu se cuprindă numai în înființare de școli, ci și în alte ramuri, precum în combaterea sectelor religioase care păgubesc Biserica și neamul. Spune că, pentru aceasta, e de trebuință să se înființeze un corp de misionare române ortodoxe. Ca președinte al Adunării, declară Adunarea deschisă.

După I. P. S. Arhiepiscop, a luat cuvântul d. *Seba-*

stian Teodorescu, primarul orașului Chișinău, care a spus că congresele ce s'au ținut acum în Chișinău au dat roade bune. Chează cea mai sigură că actualul congres va excela în rezultate fericite este prezența Înălțimii Sale Regale Principesa Elena a României, președinta de onoare a Societății, pe care Basarabia o primește cu brațele deschise și căreia sufletul basarabean, i se deschide așa cum florile își deschid petalele la adierea razelor de soare. Vede în Înălțimea Sa Regală simbolul zilei de mâne.

Apoi a luat cuvântul d-na Principesă *Alexandrina Cantacuzino*, care a spus că sunt 10 ani de când Societatea Ortodoxă a descălicat în Chișinău, înființând aci o filială a ei. Era firesc ca o asemenea adunare a acestei Societăți să se ție în Chișinău, în însăși Basarabia cucernică, cea întâi întoarsă la sânul Patriei.

Salută pe Principesa Elena ca pe o vrednică urmașă a Doamnei Oltea, și ca mamă a Principelui Moștenitor Mihai, care va fi vrednic urmaș a lui Mihai Viteazul și al Regelui Ferdinand.

D-nii Miniștri *Petrovici* și *Rășcanu*, prezenți la Adunarea aceasta, vor putea constata însemnătatea luptei ce o duce societatea pe teren cultural, național și religios, vor pricepe rostul, năzuințele și puterile de realizare ale societății Femeilor.

Societatea a lucrat până acum mai mult pe teren național și cultural, și a izbândit mai mult ca în oricare altă parte a Europei, din care cauză societatea a și fost citată de trei ori la ordinea de zi. Face apoi o scurtă dare-de-seamă despre lucrările societății.

Societatea nu se teme de judecata viitorimei, fiindcă a făcut opere constructive, cari au dat roadele așteptate. Asociația fostelor școlărițe ale societății, cu activitatea ei, este o dovadă.

Societatea a primit o groaznică lovitură prin moartea valoroasei ei membre, d-na *Zoe Râmnicănu*.

(Toți cei de față, seridică în picioare în semn de pioasă amintire, stând într'o respectuoasă tăcere timp de o minută).

După președintă, a luat cuvântul d. Prof. *I. Petrovici*, ministrul instrucțiunii publice, care a pus în lumină izbânda splendidă la care a ajuns societatea, formată din inițiativă privată. Țara noastră, a zis d-nea sa, a fost până acum neprielnică pentru inițiativele private, din cauza vestitei nepăsări de care se loveau aceste inițiative. Toată lumea aștepta ca Statul să dea inițiativele, ținându-se după gluma lui Caragiale: „treaba Statului, că d'aia-i stat“. Societatea Femeilor ortodoxe însă a rupt ghiața neprielnică inițiativelor și a restabilit un echilibru moral în țară. Inițiativa Societății Ortodoxe o privește cu toată dragostea. Statul nu e în stare să realizeze și să satisfacă toate nevoile școlare. Deaceia Statul privește Societatea Femeilor Ortodoxe ca pe un bun tovarăș, în lupta aprigă a dușmanului, căci a împânzit țara cu școli.

Cere Societății să facă școli și în provincie, unde rostul școlii este să corecteze educația primită de aiurea, să restabilească tradițiile vechi naționale uitate, și

să doboare tradițiile mistificante mai proaspete, cari n'au a face nimic cu sufletul nostru.

În trecutul țării noastre, sunt două nume proeminente: voivodul Mihai și Ștefan cel Mare. Urează țării să prospere și să fie fericită sub Mihai al II-lea, care, azi crește sub dragostea Principesei-Mame, Înălțimea Sa Regală Elena a României.

Urează Societății Femeilor ortodoxe spor la muncă.

Apoi a urmat la cuvânt d. *Ioan Gh. Savin*, inspector general al Ministerului Cultelor, care, în numele d-lui *V. Goldiș*, ministrul Cultelor, aflător în călătorie peste graniță cu chestiunea Concordatului în Roma, a spus că națiunea română se confundă în totul cu ortodoxia, prin care ne-am încheiat ca neam și sub influența căreia am creiat arte, poezie, cultură națională.

Latinitatea, dacoromanitatea și ortodoxia sunt cele trei pârghii ale existenței noastre, și ele trebuie să fie la baza activității Societății Femeilor Ortodoxe naționale române.

Nu trebuie uitat simbolismul ce se degajează din faptul că, în fața crucii Mântuitorului, când toți erau departe, femeile singure au fost acolo, lor li s'a arătat mai întâi Hristos după înviere. Femeile ortodoxe n'au scris cărți de ortodoxie, dar și-au dat sângele și trup din trupul lor pe altarul ortodoxiei. Urează apoi spor la muncă.

După d. Savin, d-na Dr. *Siminel*, prezidenta filialei Societății Ortodoxe din Chișinău, și d-na *Ivănuș*, casiera filialei, au citit dările-de-seamă despre lucrările acestei filiale, arătând starea ei înfloritoare. Prezidenta Alexandrina Cantacuzino a mărturisit, în cuvinte vii, toată mulțămirea simțită pentru această înflorire.

Apoi s'a ridicat pentru a vorbi Păr. *Coriolan Buracu*, directorul marelui așezământ care e *Palatul Cultural* din Turnul-Severin. Sf. Sa a rostit mai întâi cuvinte de adâncă cinstire pentru familia noastră domnitoare, și, în deosebi, pentru Înălțimea Sa Regească Principesa Elena, despre care a spus că a venit în țara noastră de pe meleagurile Eladei, pentru a fi mama viitorului nostru rege. „Fericită ești Tu între femei, i-a strigat, care ai născut pe viitorul Rege al tuturor românilor. Te vor feriți pe Tine din neam în neam generațiile viitoare!

„Alături de mine, se închină cu smerenie în fața Voastră și umbrele marilor figuri legendare cari, azi, 15 Mai 1848, adunați pe Câmpia Libertății dela Blaj, au hotărât într'un elan, desrobirea culturală și națională a poporului românesc din Ardeal și Banat de sub sclavia poporului maghiar. Cei mai mulți vorbitori au devenit tribuni și prefecți de legiuni, jertfindu-și viața de martiri spre a răsări mai târziu înfăptuirea idealului nostru național, mergând la moarte cu imnul național. „Preoți cu crucea 'n frunte, căci oastea e creștină“.

„De oarece pentru prima dată am fericirea de a vorbi în capitala Basarabiei, care a primit consfințirea alipirei pe vecie la Patria Mamă și de către țara soră Italia, permiteți-mi a aminti de felul cum am cunoscut eu Basarabia.

„În frageda copilărie, am învățat dela mama cântecul „România mamă dulce, eu te las cu Dumnezeu“ — cântecul plin de jale al provinciei care era dusă în sclavia rusului — și „Prutule, râu blestemat“. De blăstămul rostit de 11 decenii, l-a deslegat Sanctitatea Sa primul Patriarh al României, care, în anul 1919, venind la Chișinău, a oprit trenul deasupra Prutului, deslegându-l de greul blăstăm și împărțind binecuvântarea unui neam întreg.

Am pătruns durerea Basarabiei în anul 1912, când, cu drapele negre cari fâlfâiau pe bisericile noastre, plângeam 100 de ani dela răpirea Basarabiei.

Și am cunoscut Basarabia și în timpul războiului. Eu, cel aruncat în temniță grea, *acuzat pentru spionaj și agitație pentru România*, după 6 săptămâni de grele suferințe, am fost trimis pe frontul sârbesc, pe urmă pe cel rusesc — cu scopul de a muri. Dumnezeu m'a ferit și am ajuns duhovnicul ortodox al orașului Dobrițin.

(*Mai departe păr. Buracu citește câteva bucăți din amintirile sale, după care continuă:*

„Aduc și salutul Societății Culturale, al Teatrului și al Bibliotecii *I. G. Bibicescu* din orașul T.-Severin, unde, pe malurile Dunării albastre, pe locul unde divul Traian primea defilarea legiunilor cari aveau să dea naștere unui nou popor latin, aci, la răsărit, a ridicat un mare palat cultural, închinat artei și culturii naționale.

„De acolo, prin graiul meu, la adunarea „Astrei“ din Zălău, în anul trecut, s'au încredințat Inalt Prea Sfinției Sale Arhiepiscopului Gurie și celor 40 de delegați basarabeni, cele 10 biblioteci donate „Astrei“ basarabene de către Biblioteca „I. G. Bibicescu“, ca lumina să se reverse cu îmbelșugare din lumina celuia care, din dragostea față de neam, din truda unei vieți întregi, a înființat societatea al cărui nume îl poartă.

„Doamnă președintă, vă felicit din suflet pentru succesul obținut în cursul celor 17 ani de activitate a Soc. Ortodoxe. Ca cea mai înaltă recunoștință pentru opera săvârșită, priviți gestul Dinastiei, care a ținut să trimită aci pe Mama Moștenitorului de Tron pe care să-L povățuiască de mic în a cunoaște truda ce se depune pentru ridicarea poporului pe care cu binecuvântarea lui D-zeu îl va ocărui.

„Guvernul Țării a trimis pe luminatul ministru al instrucțiunii publice, pe d. ministru *Petrovici*, un bun prieten al instituțiilor noastre din Severin, spre a recunoaște în mod autorizat succesele atinse de D-v., ilustră d-nă președintă, de comitetul central și de membrele devotate. „Inchei cuvântarea mea cu versurile unui bard național:

Țara care naște astfel de femei

Merită și viața și mărirea ei.

Căci să știți cu toții că o țară se face

Mare, sau piere, cum femeii — îi place“.

După aceasta a luat cuvântul Păr. Dr. *Vasca* din Cluj, care a salutat Adunarea în numele Prea Sfințitului Episcop Nicolae al Clujului. Apoi d-na General *Florescu*, casiera societății, a citit darea-de-seamă finan-

ciară, iar d. Dr. V. Ispir cetește raportul censorilor care se aprobă, după care ședința s'a ridicat.

După încheierea ședinței din ziua I a Adunării, a urmat o serbare la Teatrul Național, în cinstea Principesei Elena. Aci au cântat corul Școalei Eparhiale și al Seminarului Teologic, sub cârmuirea Părintelui *Cristea*. După serbare, d-na *Alistar*, directoarea Școalei Eparhiale, a ținut o cuvântare, în care, între altele, a spus că „Un Congres al Societății Ortodoxe a Femeilor Române, adunat în cea mai religioasă provincie, dovedește că femeia română veghează... Dar când acest congres este prezidat de un membru al Familiei Regale, însemnătatea lui este covârșitoare în scopul urmărit. „Basarabia ortodoxă n'a uitat că Ministrul Petrovici, marele nostru filozof, înțelegând particularitățile sufletești ale poporului basarabean, a înființat Facultatea de Teologie. „Atenția și dragostea, care ni se arată trezesc și în sufletele noastre sentimentele cele mai nobile de recunoștință, dragoste și devotament.

„Alteță, în Basarabia, între cele 75% români ortodocși, mai sunt și alte neamuri de diferite confesiuni, cărora le este sortit să conviețuiască cu noi pe pământul Moldovei vechi... „Mi-aduc aminte de cuvintele scrise de I. P. S. *Miron*, Patriarhul României, în cartea de aur a Școalei Eparhiale de Fete din Chișinău: „Poporul românesc va deveni aceea ce va ști femeia română să facă din el“.

„Consiliul Național a F. R. respectă cultura și religia tuturor, dar, în același timp, el impune ca și cultura și religia neamului nostru să fie respectate.

Scopul nu este ușor de atins... Se cere multă muncă, tact, răbdare și perseverență... Dar când avem o președintă ca d-na Cantacuzino, care ne dă exemplu de energie deosebită, de muncă fără preget și abnegație — sperăm că vom reuși și noi să ne atingem scopul urmărit.

După aceasta a urmat o producțiune artistică, cu cântece și jocuri și cu un instrument de muzică, necunoscut la noi, dar obișnuit la Ruși, așa zisa *balalaica*. La 9 seara, Principesa Elena a părăsit Teatrul, în mijlocul strigătelor de veselie ale poporului. Ele nu se mai sfârșeau.

La 10 seara, s'a dat o recepțiune măreață la Cercul Militar din Chișinău. Aci, Generalul Rășcanu a rostit cuvinte de bună urare către Principesa Elena și pentru întreaga familie domnitoare, iar după aceasta a urmat un ospăț bogat, la care s'au ținut multe toasturi.

Cu aceasta s'a încheiat ziua I a Adunării, urmând ca lucrările să urmeze în ziua a doua.

În această zi, fiind Duminică, s'a slujit slujbă mare la catedrală, de către însuși I. P. S. S. Arhiepiscopul *Gurie*, înconjurat de mulți preoți. La această slujbă, a venit și Principesa Elena. După sfârșitul ei, Înălțimea Sa Regească s'a dus la biserica grecească, unde Păr. *C. Moraitakis* a făcut o mică slujbă. Principesa a mulțumit pentru primirea care i s'a făcut.

De aici, Înălțimea Sa Regească a trecut la Școala de Țesătorie a Societății Ortodoxe, care urma să fie inau-

gurată. La această școală s'a cântat o slujbă de sfințire, și apoi au vorbit d-na *A. Cantacuzino* și Generalul *Rășcanu*.

Dela Școala de Țesătorie, cei de față s'au îndreptat spre restaurantul „Londra“, unde era pregătit un mare ospăț. La ceasurile 2, a sosit acolo și Înălțimea Sa Regească Principesa Elena, cu care prilej toți cei de față peste 300 de persoane, au făcut o frumoasă manifestație Principesei-Mame. La această masă, au rostit cuvântări d-nele: *Alexandrina Cantacuzino*, d-na General *Firu*, Păr. *Buracu* din Turnu-Severin, d-na General *Scarlat Panaitescu*, d. Prof. Dr. *V. Ispir* și I. P. S. Arhiepiscop *Gurie*.

Tot atunci, d-na *Suflețel* a înmănat Principesei o pernă frumos brodată, făcând apoi tot astfel de daruri și Principesei *Alexandrina Cantacuzino*, și d-lui ministru *Petrovici* și d-lui General *Rășcanu*.

În cuvântarea sa, d-na General *Firu*, a spus către Principesa Elena, din partea Societății Ortodoxe din Chișinău:

Ortodoxismul, pentru poporul nostru, a fost în timpul veacurilor trecute, alături de vitejia brațelor fiilor ei, pavăza și scutul care i-au păstrat și apărât ființa etnică, împotriva vitregiei vremurilor și a vicisitudinilor vieții de stat. De aceea, pentru noi, ortodoxismul, se cufundă cu naționalismul.

În numele populației feminine a Municipiului Chișinăului, vă aduc, Mărită Doamnă, prinosul nostru de admirațiune, pentru dragostea ferbinte cu care ocrotiți Societățile de binefacere, ajutând prin ele multiplele nevoi și dureri, ale celor umili și săraci, iar în numele Societății Ortodoxe locale, exprimându-Vă sentimentele noastre de profund devotament, rugăm pe Dumnezeu să Vă dea ani mulți și buni, Slăvita Noastră Doamnă!

Înălțimea Sa Regească asculta cu mare plăcere această cuvântare și în tot timpul rostirii ei făcea semne de mulțămire.

După acest ospăț, au urmat, la sala Eparhială, continuarea dezbaterilor Adunării. S'au citit mai întâi dările-de-seamă și rapoartele filialelor din țară și anume din: Tighina, Cluj, Arad, Buzău, Volintir, Tecuci, Craiova, Turnul-Severin și altele. După aceia s'a dat cuvântul d-lui V. Gh. Ispir, profesor la facultatea de teologie din București, pentru a-și desvolta conferința sa despre Sectele religioase din România. D-sa a arătat cum s'a născut această pacoste în țara românească și relele pe care le face, iar apoi a cerut întărirea propagandei împotriva acestor secte, propagandă care să se facă și în orașe și la sate. Apoi a citit o moțiune în această privință, din partea Societății Ortodoxe.

După citirea acestei moțiuni, a luat cuvântul I. P. S. Arhiepiscop *Gurie*, care a cerut Societății Ortodoxe să înființeze așezăminte pentru pregătirea de misionare creștine ortodoxe.

În urma celor propuse de d. Ispir și a discuțiilor care au urmat, adunarea a votat o moțiune mai scurtă împotriva sectanților, în cuprinderea următoare:

Adunarea Generală a Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române, în sesiunea sa din Mai 1927, dela Chișinău, își exprimă dreapta îngrijire față de propaganda în creștere a sectelor în România.

Cu tot simțul de înaltă toleranță al poporului român, nu se poate îngădui să se aducă între noi o sămânță de vrajbă și de destrămare a sufletului nostru românesc și creștinesc, care trebuie să stea unit și întreg, neștirbit și neabătut în jurul aceluiaș crez. Deaceia Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, în Adunarea sa generală dela 14 — 15 Mai 1927, vine și cere cărmuitorilor noștri bisericești și politicești ca :

1. Pe deoparte să întărească lucrarea Bisericii noastre ortodoxe, prin care să se arate însemnătatea Bisericii naționale și datoria noastră către ea, pentruca dezvoltarea propagandelor străine să ne facă mai veghetori și mai cu-noscători ai valorilor noastre religioase și morale iar,

2. Pe de altă parte, organele Statului să privegheze cu grijă uneltirile sectanților, din propriul interes către unitatea sufletească a Românilor, pentruca legile țării să se aplice fără nepăsare și să nu fim jigniți în însăși casa noastră.

După acestea a luat cuvântul Păr. Gr. Pișculescu, (Gala Galaction), profesor la facultatea de teologie din Chișinău, care, din însărcinarea Prea Fericirii Sale Patriarhului Miron al României, cum și în numele facultății de teologie din Chișinău, a salutată Adunarea prin cuvinte mișcate, și apoi a făcut o paralelă între ortodoxia din țările vecine nouă (Bulgaria, Iugoslavia, Rusia), scoțând în lumină tăria ortodoxismului românesc. Trece apoi la chestiunea încheierii Concordatului și apasă cuvântul cu privire la marea adunare creștinească din vara aceasta, care urmează să se ție la Lausanne și la care trebuie să ia parte și România și apoi, îndreptându-și cuvântul către Principesa Elena, îi spune :

„Alteță Regală, ne este drag că sunteți aci de față, patroana și martora lucrărilor, discuțiunilor, aspirațiunilor și proiectelor noastre. Ce potrivire minunată? Pe cine am fi putut să ne dorim patroană, mai nimerit, mai fericit decât pe strănepoata împărăteselor ortodoxe Irina și Teodora!

„Ne este drag să cugetăm că Dumnezeu v'a chemat, în țara noastră din țara dafinului și a marmorei pen-teleice, din țara gloriei lui Praxiteles.

„Ne este atât de drag să Vă știm, înțeleaptă și cu-cernică, ducându-vă în fiecare Duminică să ascultați sf. liturghie ortodoxă în paraclisul sf. Patriarhii.

„Ne este drag să Vă privim Principesa ortodoxă și mama ortodoxului nostru Principe moștenitor, A. S. R. Mihai, și privind-Vă, să ne aducem aminte de trecutul elin, atât de legat, aici la Dunăre cu trecutul neamului nostru românesc.

„O, prea înaltă Doamnă, Dumnezeu să Vă păstreze, cum zice Psalmistul, ca pe lumina ochilor, pe Alteță Voastră și pe Augustul Vostru copil, A. S. R. Principele Mihai. „Să Vă păstreze Neamului Românesc, să Vă păs-

treze Tronului României, să Vă păstreze Sfintei Biserici ortodoxe“.

După Păr. Galaction, a luat cuvântul I. P. S. Arhiepiscop Gurie, care a salutată Adunarea în numele Societății culturale „Astra“ de peste munți, ramura din Basarabia. Înalt Prea Sf. Să a arătat activitatea acestei asociații ni pe teren cultural, național și religios, spunând că activitatea acesteia merge aproape pe aceleași căi și se desfășură cu aceleași mijloace pe care le folosește și Societatea Ortodoxă. Ele se întregesc una pe alta. Ureează Societății Ortodoxe înflorire și izbândă în munca ei.

Apoi au vorbit reprezentanții episcopilor din Constanța, Hotin, a Mitropolitului din Sibiu, ai filialelor Letea și Bacău, al Eparhiei Chișinăului și al Societății „Frățimea Nașterii lui Hristos“ din Chișinău.

Pe urmă s'a citit o moțiune prin care s'a arătat greșala încheierii concordatului.

Cu aceasta isprăvindu-se discuțiunile, prezidenta, d-na Alexandrina Cantacuzino, a luat cuvântul și a mulțămît pentru frumoasa primire făcută Adunării și pentru ajutorul primit din partea cărmuitorilor stăpânirii și a creștinilor din Chișinău. Cu aceasta a declarat Adunarea închisă la ceasurile 8 seara.

La ceasurile 9, a urmat un banchet în sala Teatrului Național, dat de primăria Chișinăului, în cinstea Principesei Elena. Aci a vorbit, salutând pe Principesa Elena, d. Sebastian Teodorescu, primarul Chișinăului.

Despre Expoziția de anul trecut din Mănăstirea Cozia

PROCES-VERBAL

Astăzi, 20 August 1926, Subsemnații : Arhim. *Efrem Enăcescu*, Președintele Eforiei Mănăstirilor din Oltenia, și membrii Comitetului expoziției din Sf. Mănăstire Cozia : Arhim. *Sebastian Ostășescu* ; Ierom. *Ieronim Balintoni* ; Ierod. *Miron Rotaru* și Monahia *Fevronia Miclăuș*, ne-am întrunit în sala expoziției, conform regulilor stabilite, pentru a constata rezultatul obținut la închiderea ei pe anul în curs.

* * *

Au expus lucrări următoarele Mănăstiri: Hurezi, Sărăcinești, Dintr'un Lemn, Cozia, Frăsinei și Govora.

Dela Sf. Mănăstire Hurezi, s'au primit: covoare și țesături, în valoare de 50.180 lei, din care s'au vândut pentru suma de 14.400 lei.

Dela Sf. Mănăstire Sărăcinești, s'au primit: covoare, țesături, cusături și tricotaj, în valoare de 172.330 lei, din care s'au vândut pentru suma de lei 104.060 lei.

Dela Sf. Mănăstire Cozia, s'au primit: sculpturi în lemn, obiecte de dogărie și pictură (icoane), în valoare de 118.970 lei, din care s'au vândut pentru suma de 89.420 lei.

Dela Sf. Mănăstire Frăsinei, s'au primit: sculptură în lemn (icoane și cruci), lucruri de strung, icoane montate și culioane în valoare de 28.250 lei, din care s'au vândut pentru suma de 13.310 lei.

Dela Sf. Mănăstire *Govora*, s'au primit: picturi, în valoare de 3.800 lei, din care s'au vândut pentru suma de 1.300 lei.

Obiectele prezentate s'au ridicat la valoare de 408.960 lei, din care s'au vândut pentru suma de 244.190 lei.

Potrivit înțelegerii stabilite la deschiderea expoziției s'a reținut din toate vânzările 5% pentru facerea cheltuelilor necesare. Astfel, din suma de 12.209,50 lei, care reprezintă 5% din totalul sumelor încasate, s'au dat Monahiei *Fevronia Miclăuș* și d-lui *Ioan Popescu* 4.000 lei, ca salariu pentru serviciul de îngrijitori și vânzători în sala de expoziție; iar restul de 8209,50 lei s'au rezervat pentru înzestrarea sălilor de expoziție cu cele necesare, precum și pentru plata afișelor tipărite.

Această sumă s'a încredințat Cuv. Ierom. Ieronim Balintoni, pentru a executa cele ce va hotărâ comitetul expoziției pentru anul viitor.

Drept care s'a dresat prezentul Proces-Verbal, în dublu exemplar, din care unul se va reține la dosarul Eforiei, iar altul se va înainta Sf. Episcopii.

(ss) Arhim. EFREM ENACESCU,
Președintele Eforiei

Membrii comitetului expoziției

}	(ss) Arhim. SEBASTIAN OSTĂȘESCU
	(ss) Ierom. IERONIM BALINTONI
	(ss) MIRON ROTARU
	(ss) FEVRONIA MICLĂUȘ

p. conformitate, CONST. IONESCU.

Decanul Raoul Allier în București. — D. *Raoul Allier*, decanul facultății de teologie protestantă din Paris, cunoscut publicului bucureștean prin mai multe venituri în țara noastră în trecut (1911, 1914 și 1924), a sosit din nou în România (cu doamna, o fiică și o nepoată) în ziua de Vineri, 13 Mai c., venind din Atena și Constantinopol și urmând ca, dela noi, să se ducă la Cluj, Budapesta și Viena.

În București a stat 4 zile, în care timp a ținut 2 conferințe: una pentru Societatea Ortodoxă, la Fundațiunea „Carol” din București, în ziua de 16 Mai, despre *Sufletul omenesc și viața superioară*, și alta pentru Societatea de filozofie, tot acolo, la 17 Mai, despre *le Non-civilisé et Nous* (Omul necivilizat și Noi).

I. P. S. S. Patriarh D. D. Dr. *Miron* a dat un prânz în Palatul Patriarhal, Sâmbătă, la 14 Mai, în cinstea decanului teologiei din Paris, cu care prilej s'au rostit inimoase toasturi.

Decanul dela Paris a avut întrevederi în Grecia cu Mitropolitul Atenei și cu profesorii facultății de teologie din capitala Greciei, iar în Constantinopol a vizitat pe Patriarhul Ecumenic *Vasile III*, cu care a avut discuțiuni amănunțite.

În București, pe lângă multe persoane pe care le-a vizitat, d. Allier a ținut să vadă și pe d. Petrovici, ministrul instrucțiunii publice, pe care l-a vizitat la ministrul Instrucțiunii și i-a adus știri despre chipul minunat cum studenții noștri în teologie studiază acolo. În același timp, l-a poftit la serbarea care se va da în

Paris, la 9 Noemvrie 1927, pentru împlinirea a 50 de ani, dela înființarea facultății de teologie protestante din Paris, în urma ocupării Strassburgului de Germani, unde se afla atunci facultatea de teologie protestantă. De asemenea, a pus la curent pe ministru despre lucrarea pentru colaborarea universitară, care s'a pornit din Paris.

D. Allier a voit să vadă și pe ministrul Cultelor d. *V. Goldiș*, dar d-nea sa neaflându-se la minister, decanul dela Paris a vorbit cu secretarul-general d. *Nichifor Crainic*, căruia i-a adus știri bune despre studiile studenților teologi români la facultatea de teologie protestantă din Paris.

Studenții Teologi și Concordatul.

Societatea Studenților în Teologie a discutat chestiunea Concordatului în adunarea generală ținută în sala Societății Clerului „Ajutorul” la 11 Mai c., ceasurile 8 seara.

D. *Gh. D. Cioran*, președintele Societății, deschizând ședința, a arătat că problema concordatului este un act de natură spirituală, cu caracter religios-bisericesc și nu numai un act politic. Prin Concordat, Statul încurajează tendințele de influență catolică, împotriva cărora atâția Voevozi români au rezistat. Poporul român fiind tolerant, iar Statul garantând libertatea cultului încă prin Constituția dela 1866 (art. 21), Concordatul este de prisos.

Păr. Arhim. *Scriban* arată că cele mai răsunătoare Concordate sunt de dată nouă și s'au încheiat cu statele catolice, și nu cu cele ortodoxe. Dacă unele State, (Anglia, deși are 6,000,000 catolici) trăiesc fără Concordate, oare Statul nostru nu se poate îngriji de catolici fără înțelegere cu Papa? După această concepție, ar putea cere concordat și celelalte culte, al căror centru religios este peste graniță, cum ar fi: Mahomedanii, Lipovenii, Armenii etc. Concordatul presupune interese catolice la noi, căci aceasta se urmărește. Pe vremea Mitropolitului Venianim Costache, era numai o bisericuță catolică, astăzi o arhiepiscopie. Noi nu putem admite acum prin tăcere un regim de favoare catolicilor.

D. *G. Cronț* spune că, din luptele pentru stăpânirea politică dintre Papi și puterea civilă, au rezultat acele tratate de pace cunoscute în istorie sub numele de concordate.

Catolicismul este imperialist. Sub-stratul concordatului este asigurarea unui post de stăpânire la noi.

Fiindcă nici uniții nu-l doresc, nici Statul n'are de câștigat din amestecul Papii în chestiunile interne. Fiindcă nu s'a legiferat regimul cultelor, — concordatul este inutil.

După această discuție, Societatea Studenților în Teologie, asociindu-se mișcării publice, aderă întru totul la atitudinea ce a luat Societatea Clerului „Ajutorul” și la părerile ce nutrește în această privință Societatea Femeilor Ortodoxe Române din București, în frunte cu D-na Alexandrina Cantacuzino, Președinta Societății. Roagă autoritățile în drept să dea o cât mai largă publicitate condițiilor concordatului.

Catedre vacante în învățământul seminarial

Următoarele ceasuri de predare sunt slobode în învățământul seminariilor:

La Seminarul Central din București: Limba română 12; științele agricole 8; fizico-chimice 5; instrucție civilă 1.

La Seminarul din Iași: Lucru manual 8.

La Seminarul Vâlcea: Practica liturgică 15; germana 15; fizico-chimice 5; științe naturale 6; matematica 12; medicina 2; muzica vocală 11; geografia 7; gimnastica 8; lucru manual 8; desen și caligrafie 10.

La Seminarul din Buzău: Practica liturgică 15; franceza 16; fizico-chimice 5; geografia 3; matematica 4; desen și caligrafie 10; gimnastica 10.

La Seminarul din Galați: Româna 6; latina 3; franceza 16; matematica 12; practica liturgică 15; lucru manual 11.

La Seminarul din Huși: Practica liturgică 15; latina 17; franceza 16; științe naturale 6; fizico-chimice 5; geografia 7; matematica 12; desen și caligrafie 10; muzica bisericească 14; științe agronomice 7; istoria, 11; filosofia 12; gimnastica 10.

La Seminarul din Craiova: Practica liturgică 15; franceza 14; agronomie 18; elina 3; latina 1; instrucția civică 2; filosofia 8; matematica 2; contabilitatea 4; muzica vocală 5; desen 2; lucru manual 4; gimnastica 8.

La Seminarul din Roman: Practica liturgică 15; româna 17; franceza 16; latina 17; elina 15; geografia 3; instrucția civică 1; filozofia 12; matematica 12; științe naturale 6; științe agricole 7; caligrafia și desenul 10; muzica bisericească 15; gimnastica 8.

La Seminarul din Edineți: Practica liturgică 15; româna 18; franceza 15; elina 15; istoria 11; geografia 7; instrucția civică 1; filozofie, sociologie 13; matematica 12; științe naturale 6; fizico-chimice 5; științe agricole 7; medicina 2; muzica bisericească 15; caligrafia și desenul 10; lucru manual 8; gimnastica 8.

La Seminarul din Constanța: Practica liturgică 15; germana 15; franceza 15; elina 14; geografia 7; matematica 10; instrucție civică 1; științe agricole 4; caligrafia și desenul 10; muzica bisericească 15; lucru manual 7; gimnastica 7.

La Seminarul din Dorohoi: Practica liturgică 15; limba română 17; limba franceză 16; limba germană 16; limba latină 17; limba elină 15; geografia 7; istoria 11; științe naturale 6; fizico-chimice 5; matematica 12; caligrafia și desenul 10; muzica bisericească 14; muzica vocală 12; științe agricole 7; lucru manual 8; gimnastica 8.

La Seminarul din Ismail: Practica liturgică 15; franceza 16; latina 17; elina 15; istoria 11; geografia 7; instrucție civică 1; filozofia 12; matematica 12; științe naturale 6; fizico-chimice 5; agronomia 7; muzica bisericească 15; muzică vocală 11; desen și caligrafie 10; lucru manual 8; gimnastica 10.

La Seminarul din Câmpulung: Româna 14; franceza

13; latina 14; elina 12; istorie 9; geografie 7; filozofia 3; matematica 10; științe naturale 6; fizico-chimice 5; științe agricole 2; caligrafia și desenul 10; muzica vocală 4; lucru manual 7; gimnastica 6; germana 6; practica liturgică 6.

La Seminarul din Chișinău: germana 20; științele naturale 8; fizico-chimice-7; elina 18; instrucția civică 1; gimnastica 10; desenul și caligrafia 12; lucru manual 10.

La Seminarul din Mănăstirea Neamțului: Științe religioase 9; româna 7; franceza 6; latina 4; greaca 2; matematica 6; istoria 6; geografia 5; științe naturale 6; Practica liturgică 3; caligrafia și desenul 9; muzica bisericească 6; muzica vocală 2.

La Seminarul din Argeș: Practica liturgică 15; franceza 16; matematica 12; lucru manual 8; gimnastica 8; științe agricole 7.

Doritorii de a le ocupa prin mutare sau numire cu titlul provizoriu, vor face cerere ministerului cultelor.

Moartea Arhimandritului SILVESTRU MORĂRAȘU

Pe când scriitorul acestor rânduri, era directorul Seminariului Central din București, m'am trezit odată, în sufrageria pedagogilor, cu un preot cărunt, cam adus de spate, cu o înfățișare de preot vechi. Chipul lui nu-ți spunea mult decât doar că era mai degrabă sfios și de loc obișnuit a-și deschide drum printre alții. Numai doctoratul în teologie, luat de curând la Cernăuți, la vreme de bătrânețe, îi mai dase puțin bold să iasă în lume, să vie la București, să-l cunoască lumea. Atunci l-am cunoscut și eu, iar până atunci nimeni nu auzise de el. Era om blajin și modest. Văduvia sa îl împinsese la studii și cu aceasta la deschiderea altui drum în viață, spre înălțimile ierarhiei bisericești. Dar ce socotește omul și ce iese! S'a călugărit, a eșit din orașul său, a ajuns arhimandrit la Mitropolia din Iași, dar mai înainte n'a putut trece. După 4 ani de ședere în Iași, în care vreme l'am mai văzut (nu prea încântat de pasul făcut), mai curând decât ne-am fi așteptat, am aflat că a trecut în lumea veșnică, la sfârșitul lui Aprilie a. c. Am simțit milă și strângere de inimă, ca pentru tot omul care nu și-a putut îndeplini planul vieții lui. Din viața lui tăcută și modestă în Botoșani, a făcut un pas mai sus, dar iute s'a poticnit și moartea l-a cuprins atât de curând.

Un neîmplinit care s'a dus, un preot bun și blând care nu mai este, care n'a făcut zgomot în jurul său. Il jălim din toată inima și-i strigăm pe drumul călătoriei țără capăt: Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Reproducem aci mai jos art. scris despre răposatul, de Păr. N. Hodoroabă din Iași, în ziarul *Opinia* (3 Mai c.) din acel oraș:

† Arhimandritul Silvestru Morărașu

Un om da statură mijlocie, cu barba rară și sură, puțin pleșuv, ou privirea liniștită, aproape sfioasă.

Botoșănean prin naștere, el a iubit mult acest oraș ou trai patriarhal, cu clădiri solide și grădini frumoase... Acolo,

el avea parohia cu poporâni care îl apreciau și îl stimau. Era hotărât să nu se despartă de cuibul său drag, din care a văzut sburând, ca pe niște pui, pe cei trei copii ai săi, ajunși azi în situații frumoase: doi ofițeri și unul profesor. N'a râvnit alt oraș, și ca dovadă e faptul c'a trăit acolo până la al 57-lea an al vieții.

În 1923, e îndemnat să se strămute din cuibul său, la Iași, făgăduindu-i-se că va fi ridicat la treapta arhieriei și că va fi astfel numit în postul de vicar al Mitropoliei din Iași. Face imprudența — de care s'a căit tot restul zilelor — și se strămută; a fost tuns în monahism în vederea arhieriei, dar cu care treaptă nu s'a mai întâlnit, căci decretul regal a fost semnat pentru un alt candidat.

La bătrânețe, el s'a încrezut în oameni cu o sinceritate de copil... I s'a proiectat o clipă dinainte mitra arhierescă, a pășit demn și statornic spre ea, dar împrejurările i-au fost potrivnice. A înțeles desigur atunci mai bine ca alții, rostul cuvintelor Ecclesiastului: *Deșărtăciunea deșărtăciunilor, toate sunt deșărtăciuni! Ce folos are omul din toată truda sa cu care se ostenește sub soare?* (2,3).

Arhimandritul Morărașu era un iubitor al cărții. După multă muncă și în vârstă fiind — își luase doctoratul în teologie la Facultatea din Cernăuți.

De acest titlu însă, el n'a făcut caz în viață. A fost un tată model, căci de tânăr rămânând văduv, a crescut singur copiii, sporind cu grijile și cu dragostea către dânsii, pentruca ei să nu simtă din cale afară de mult lipsa inimei de mamă.

Era un om modest, răbdător, iertător, bun și blând. El n'a pătruns de cuvintele Mântuitorului: *Învățați-vă de la mine, că sunt blând și smerit cu inima.* Cu aceste calități fiind înzestrat, el nu putea să aibă dușmani. În chilia modestă încinsă de brazi din dosul Mitropoliei, adesea îl găsiam meditănd ca un pustnic între cărțile lui dragi, la care el ținea ca la niște prieteni...

Ros de un cancer nemilos, el se stingea la vârsta de 61 de ani.

Cu arhimandritul Morărașu biserica pierde pe un slujitor devotat al ei, iar noi preoții, pe un coleg sincer în care era întrupață bunătatea și cuvioșia.

Și când, în mijlocul unei mari mulțimi, trupul său neînșuflețit a fost pogorât în groapă — de față fiind și I. P. S. Mitropolitul Pimen — într'un aer cald de primăvară, sub un cer albastru, cu pomii din cimitir înfloriți, am văzut pe atâția cu ochii înlăcrămați în fața mormântului său. Facă-l Domnul părtaș de bucuria aleșilor săi...

Pr. N. HODOROABĂ, Iași.

CONGRESUL FRUNTAȘILOR CLERULUI DIN OLTENIA

În eparhia Olteniei, munca de organizare a preoțimii merge fără încetare. Nu sunt numai statute frumos lucrate despre ce trebuie să se facă și care nu se face niciodată. Se fac câteodată și de astea în Oltenia, dar nu de clerul Olteniei. Căci poate vă aduceți-aminte de o întocmire a teologilor, înjghebată acum 2 ani, de către răposatul Profesor Dr. *Dragomir Demetrescu*, cu Profesorul Dr. *V. Gheorghiu* dela Cernăuți, la mânăstirea Cozia, ca să pornească nu știu ce mișcare între teologii ortodocși; de care însă după aceea nu s'a mai auzit nimic. Nu așa este însă cu ce s'a alcătuit pentru

preoții Olteniei. Acolo lucrul, odată început, merge înainte și, pe lângă organizare, este și munca din sânul ei. Deaceia citim că, la atâta vreme după ce clerul acelei eparhii a fost organizat într'o largă activitate culturală și misionară, frunțașii lui se tot adună, constată ce au făcut și se sfătuiesc despre ce au să mai facă pe viitor.

Și în anul acesta s'a făcut o astfel de sfătuire, de o măsură însemnată, în zilele de 16 și 17 Mai c. în Craiova. S'a ținut acolo, în acele zile, așa zisul *Congres al întâilor-stătători și misionari din eparhia Râmnicului-Noului Severin*.

Congresul s'a început printr'un tedeum, slujit de 12 preoți, în biserica Sf. Ilie din Craiova, la care a fost de față și Prea Sf. Sa Episcopul *Vartolomei* al Râmnicului și mulți înfățișători ai autorităților civile și militare. Congresiștii au trecut apoi în sala Teatrului Național, unde s'a ținut o ședință sărbătorească.

La teatru, pe scena lui, se aflau P. S. Episcop *Vartolomei*, având în dreapta sa pe d. Colonel *Milcoveanu*, prefectul județului Dolj, iar în stânga pe d. *N. Iliescu*, ajutor de primar.

Cel întâi a luat cuvântul Păr. *Gh. Pascu* din comuna Șegarcea, care a arătat munca desfășurată în eparhie pentru stăvilirea propagandei sectelor.

Apoi Păr. *Ioan F. Popescu* din Craiova a făcut o povestire despre lucrarea cercurilor parohiale în eparhia Râmnicului.

Păr. *Pantelimon Barbu* a făcut o dare-de-seamă despre lupta pentru stârpirea sectelor furișate între noi.

Păr. *V. Marghescu* din Craiova examinează situația în care se află astăzi creștinismul și cere sprijinul factorilor răspunzători și al poporului.

Preotul *Radu Grămescu*, protopopul din Băilești, arată rolul creștinismului în trecutul popoarelor.

Păr. *Tomescu*, referent episcopal în Râmnicul-Vâlci, arată însemnătatea societății preoțești *Renașterea* din eparhia Olteniei și despre roadele frumoase căpătate de cercurile culturale ale preoților.

D. *Nae Iliescu*, ajutor de primar, a vorbit în numele orașului și a salutat venirea Prea Sfințitului Episcop *Vartolomei* în cetatea banilor.

D. Dr. *Langier*, președintele societății „Prietenii Științei”, pune în lumină legătura care este între Religie și Medicină.

D. *I. Dongorozi*, directorul Teatrului Național din Craiova, a spus că Biserica noastră a fost totdeauna la datorie și deasemenea și azi muncește pentru aceiași țintă.

D. *D. I. Atanasiu*, ziarist, încredințează pe P. S. *Vartolomei* că mișcarea socială a Bisericii va fi sprijinită de presă cu toată puterea.

D. *Petrescu-Zoița*, inspector școlar, arată strânsa legătură care există între munca Bisericii și a Școlii.

D. Colonel *Vieșanu* a salutat pe congresiști în numele oștirii.

D. Colonel *Milcoveanu*, prefectul județului, cinstește munca Prea Sfințitului Episcop *Vartolomei* și pomeneste cu mari laude despre meritele sale.

După aceștia, a luat cuvântul însuși P. S. Episcop *Vartolomei*, care a spus că „toți reprezentanții culturii s'au adunat azi, pentru că sufletul românesc e dat pe mâna Bisericii, care îi dă izvorul de energie. Preoțimea,

cu Evanghelia în mână și mai ales cu ea în suflet, s'a mișcat, și după câțiva ani, vedem ce a eșit și cât s'a făptuit, „Ea, împreună cu mine, a zis Prea Sf. Sa, are învățătura de cum se poate sfărâma și dregé sufletul omenesc.

«Noi suntem pregătiți pentru aceasta, pentru că, de cum se naște copilul, până dincolo de mormânt, omul este legat de Biserică. „Luptăm pentru adevăr, milă dreptate și înfrățire, căci aceste sunt cele patru puteri, cele patru virtuți care trebuie să ne călăuzească“.

Prea Sf. Sa arată apoi grelele suferințe îndurate de popoarele care n'au ținut seamă de aceste patru învățături ale Evangheliei. Indeamnă preoțimea să se străduiască pentru înălțarea poporului și apărarea învățăturii creștine.

„In Oltenia, zice Prea Sf. Sa, am găsit un suflet ce are în adânc toate virtuțile străbune. Olteanul, mai bine moare, decât să lase neisprăvit, lucrul cel bun început.

„Să reînviem aceia ce și noi perdusem. Am încredere în Olteni, încheie Înaltul Prelat, pentru că ei nu știu să se oprească în drum, ci la capătul lui“.

Intr'o revărsare a sufletului său, P. S. Episcop Varolomei a spus că, încă din vremuri cu mult trecute, l-a muncit gândul ridicării poporului românesc, peșor înzestrat cu mari însușiri, dar slăbit azi cu trupul, cu gospodăria și cu armătura minții, din lipsa de învățatură.

Socotind că numai viața dusă după învățătura evangheliei și după îndemnul Bisericii poate plămădi pe omul care-și înțelege rostul său pe lume, a luat sarcina de a cârmui o eparhie cu un vechi trecut istoric. De aceia s'a așternut la lucrul de a îndemna pe preoți să lucreze cu ardoare în ogrorul sufletelor, pentru a alunga întunericul și a statornici din nou Biserica în starea pe care a avut-o odată, adică aceia de a fi învățătoarea poporului nostru în ramurile sale de viață: socială, culturală, morală și economică.

Incheindu-se ședința, toți cei de față s'au ridicat în picioare și au început a cânta „Tatăl Nostru“. Au fost clipe mișcătoare, care au revărsat fiori de simțire sfântă peste toți.

La ceasurile 1 d. a., s'a dat un ospăț bogat din partea prefecturii, în încăperile largi și împodobite ale restaurantului „Minerva“. Au fost de față fruntașii orașului și 150 de preoți. Aci s'au rostit multe cuvântări și s'au trimis telegrame Maiestății Sale Regelui, Înalt Prea Sfinției Sale Patriarhului, Primului Ministru și Ministrului Cultelor.

Congresul propriu zis, cu dezbaterile lui, a început după amiază la ceasurile 4. Ședința s'a deschis în sala „Ramuri“. D. Colonel Milcoveanu a adus la cunoștință că dăruiește suma de 50.000 de lei pentru cinematograful tăețicosii preoțești „Renașterea“. Apoi au urmat discuțiunile despre următoarele chestiuni: 1. Activitatea centrelor parohiale; 2. Munca de propovăduire în parohie; 3. Munca misionară pentru a combate pe sectanți și a-i întoarce iar în sânul Bisericii.

După îndelungate discuțiuni, s'a ajuns la următoarele hotărâri:

1. Conferințele să se ție cași până acum; 2. Corurile cercurilor să fie cât mai bine îngrijite și întocmite,

iar cârmuirea s'o aibă întâii-stătători; 3. Să se facă serbări culturale pentru sporirea fondului de propagandă; 4. Să se îmboldească pornirea obștei spre milostenie, iar Biserica să ia o parte cât mai vie la această trudă; 5. Administrarea fondurilor să se facă închip cât se poate mai chibzuit, pentru ca să fie ajutați cei nevoiași.

Păr. Econ. Gr. Popescu Breasta, directorul seminariului „Sfântul Grigorie Decapolitul“ din Craiova, a dat o masă congresiștilor în ziua I a Congresului.

În ziua II, ședința s'a deschis la 9 dimineața, sub prezidenția Părintelui Tomescu, referent în Sf. Episcopie a Râmnicului. În această ședință, s'a tratat chestiunea „Instrucțiunii religioase a cântăreșilor“ și s'a hotărît ca Păr. Mărghescu-Craiova să întocmească o programă analitică.

A urmat apoi chestiunea „Organizării sfatului moralizator al centrului“.

În ceea ce privește chestiunea „Activității centrelor parohiale“, s'a hotărît să se alcătuiască programul ședințelor și să fie adus la cunoștința învățătorilor, pentru ca ședințele să nu se ție odată cu cele ale cercurilor, culturale învățătoarești.

S'a mai hotărît ca acolo unde se calcă repaosul duminical, să se mijlocească pe lângă autorități, pentru a se intra în legalitate.

La ceasurile 1, s'a dat, tot la restaurantul „Minerva“ o masă oferită congresiștilor de Primăria orașului și la care au luat parte 250 de persoane.

La ora 3 d. a., Părintele Tomescu a deschis ședința următoare.

După discuțiunile ce s'au desfășurat, s'a hotărît:

1. Ședințele comitetului cultural să se țină Duminică și sârbătoarea, dându-se o grijă deosebită sfaturilor moralizatoare; 2. Să se sporească numărul misionarilor; 3. Să se supravegheze sectanții; 4. Preoții să poarte rasa, și să nu poștească haina civilă; 5. Să se facă o cât mai largă răspândire a Bibliei, urmărindu-se cu luare aminte rezultatele căpătate.

Păr. Tomescu a făcut cunoscut congresiștilor propunerea unui centru ca preoțimea să se folosească de un ziar răspândit, pentru a se face cunoscut țării opera preoțimii. Congresul aprobă, urmând să se aleagă ziarul căruia să i se ceară ospitalitate.

Mulțamește preoților pentru ajutorul dat și declară congresul închis.

S'a decis ca preoții olteni să ia parte în număr cât mai mare la congresul Societății „Renașterea“ ce se va ține la Calafat la începutul lunii Iunie.

NĂZUINTE PROTIVNICE LA CATOLICII DIN ROMÂNIA

Catolicii dela noi sunt foarte pofticioși să-și încheie Concordatul între noi și Biserica lor. Dar poftele lor nu sunt la fel. Căci și la catolici, cu toată închegarea mai unitară a Bisericii lor, interesele nu merg toate pe aceeași strună. În sânul catolicismului fiind atâtea neamuri deosebite și aceste neamuri având interese pe care uneori vor să și le slujească prin Biserică, firește că neam catolic cu alt neam catolic nu se potrivește.

Lucrul acesta se simte acum și în sânul României. Intre catolicii pe care îi avem noi, mulți sunt Unguri, dar nu sunt toți Unguri. Oricât vor fi înfățișați ca aceiași ceată catolică, între dânșii însă sunt năzuințe felurite și fiecare neam vrea să-și tragă cea mai mare parte de folos prin Concordatul plănit.

E vorba mai întâi : Cine va fi reprezentant al tuturor catolicilor? In Senatul nostru va fi cineva care să înfățișeze pe toți catolicii, afară de ierarhii Bisericii uniate românești? Ungurii ar vrea foarte mult să fie unul din ai lor. Cum s'au folosit de Biserica Romei în fostul regat unguresc, așa ar voi să facă și de acum înainte. Ei ar avea, în privința aceasta, pe omul lor, pe episcopul conte *Majlath* de peste munți sau, dacă nu pe acesta, pe un urmaș al său, pe un om al său. Un asemenea episcop ar duce politica ungurească în Senatul românesc și, în același timp, ar fi și reprezentant al catolicismului. Ce potrivire fericită, dacă s'ar putea ajunge la un asemenea capăt prin Concordat !

Pe de altă parte, catolicii dela noi au în sânul lor pe un bărbat, care, deși nu român de baștină, dar trăit în România veche și nefiind legat de mersul vieții politice din Ungaria și deci și de șovinismul stăpânitor acolo, nu e în starea de spirit ungurească și nu e privit ca omul care ar fi pornit să facă din Biserica sa catolică unealtă de sprijinire a politiceii ungurești. Acesta e arhiepiscopul catolic *Cizar* din București, care e privit cu părere de bine și între noi Români și în cercurile noastre ortodoxe și pare persoana cea mai potrivită pentru a fi un om de pace și de înțelegere în sânul Statului românesc.

Pe cât se văd lucrurile de dincoace de Carpați, Inalt Prea Sf. Sa ar fi bărbatul pe plac cârmuirii noastre și care ar avea sorți de izbândă pentru a fi luat drept reprezentant al catolicismului la noi.

Se pare că o asemenea ținută a cârmuirii noastre față de Arhiepiscopul Cizar de fapt nu este contrazisă nici la Roma. Inalt Prea Sf. Sa este omul potrivit clipeilor de acum, nu numai din punctul nostru de vedere, ci și din punctul de vedere al cârmuitorilor catolicismului. Ziarul *Națiunea* din Cluj, cu data de 1 Mai c., scria :

«Un corespondent minoritar din București, care, după cum am anunțat, însoțește în capitala italiană pe ministrul cultelor, dă următoarele amănunte importante :

«Se dă ca fapt pozitiv, că odată cu semnarea Concordatului, arhiepiscopul onorific Cizar, episcopul catolicilor din vechiul regat, care a plecat la Roma în tovarășia ministrului de culte Goldiș, va fi numit mitropolit-primat al tuturor catolicilor din România. De asemenea se dă ca sigur la București, că biserica romano-catolică va fi reprezentată în Senat prin P. S. Sa Cizar».

Dar interesele Ungurilor sunt altele. Ei ar dori ca maimarele catolicilor din România să fie cineva dintre ai lor, cineva care a fost amestecat în adâncul vieții lor, care trăiește între ei și are deselegături cu Budapesta, cum e Episcopul *Majlath*. Pe cât se vede însă, aceasta nu se poate și iată deci năzuințe protivnice în sânul acestui catolicism.

De aceia în ziarele noastre au și eșit la iveală păreri

din tabăra ungurească, împotriva unei asemenea potriviri de lucruri și pricinile pentru care, după socotința lor, Arhiepiscopul Cizar n'ar putea fi reprezentantul lor.

Mai sunt și alte interese catolice, care intră în Chestiunea Concordatului și a năzuințelor ungurești. Este chestiunea episcopiiilor lor de peste munți.

Sistemul catolicilor a fost totdeauna de a avea mulți episcopi, oriunde, pentru că un episcopat e o cetățuie de unde se sprijină interesele catolicismului. Oricât de puțină populațiune catolică ar fi undeva, dacă este chip, ei înființează un episcopat. Altfel cum s'ar putea ca în Italia să fie așa de mulți episcopi, peste 200 ! Cum s'ar putea ca în Franca să fie așa de mulți : aproape 100 !

Cu situațiunea aceasta, catolicii au intrat și în Statul românesc mărit, urmărind ca să aibă, de se poate, încă și mai mulți episcopi. Unde noi avem un protopop, ei poftesc să aibă un episcop.

Dar un episcop este și un dregător în sânul Statului, plătit de Stat. Se învoiește Statul românesc să plătească leafă de episcop și cancelarie episcopală acolo undel după stările dela noi, ar fi plătit numai un protopop ?

Iată iarăși o chestiune care se află în poftetele catolicilor și încă și în ale catolicilor uniați. Intr'un articol dela 28 Martie a. c. al d-lui *Nae Ionescu* în *Cuvântul*, găsim o polemică pe această temă cu ziarul *Unirea* din Blaj, împotriva redactorului *Rusu*. D. Ionescu spune, cu dreptate, față de sprijinitorii intereselor catolice, că noi nu putem plăti pentru catolici mai mulți episcop, decât plătim pentru un număr deopotrivă de populațiune la noi.

Năzuințele însă sunt năzuințe și catolicii potesc asemenea lucruri. Se pare, iarăși, că ei nu vor mai putea avea un episcop la Oradea-Mare și altul la Satu-Mare și că amândouă aceste episcopii vor fi unificate. In fruntea episcopiiilor pe cale de a ajunge a fi una singură, va fi numit consilierul papal Dr. *Ladislau Zombory*, inspectorul general al asociațiunilor minoritare de binefacere din România. Se va întrebuița un chip deosebit de numire. Consilierul Zombory va fi numit episcop al Orăzii-Mari, care azi e cârmuită de un delegat. La episcopia din Satu-Mare, episcopul catolic e șubred ca sănătate. Deci noului episcop catolic ai Orădiei i se va da și dreptul de urmaș la Satu-Mare. Cu chipul acesta, când acea episcopie va fi văduvă, va intra de drept cârmuitor episcopul dela Oradea și așa va fi o singură persoană episcop acolo unde înainte erau doi.

Ungurii au voit să chibzuiască altfel. Ei au dorit să aibă ca drept urmaș la Satu-Mare pe viceprezidentul organizațiunii partidului unguresc din Brașov. De un an de zile luptă pentru aceasta, dar până acum nu se vede izbânda.

Așa se frământă interesele și între catolicii dela noi Politică și naționalism și la ei.

Arhim. SCRIBAN

EXTERNĂ

Congresul de bizantinologie din Belgrad

După cum am arătat în nr. trecut la „știri“, în Belgrad s'a ținut un congres pentru știința bizantinologiei, între 11 și 16 Aprilie a. c., adică cu puțin înaintea Paștelui. Dela noi, au luat parte mai mulți învățați, în frunte cu d. *N. Iorga*, precum d-nii *O. Tafrali*, profesor la Univesitatea din Iași, *D. Bănescu*, profesor la univesitatea din Cluj, Păr. Dr. *N. Popescu*, profesorul nostru dela Facultatea de teologie din București, d. *Mihail Șuțu*, d. arhitect *Balș*, Prof. *Marinescu*, Cluj, d. *Drăghiceanu*, secretarul Comisiunii Monumentelor istorice, și alții.

Un astfel de congres este de tot interesul pentru Biserica Ortodoxă, fiindcă viața bizantină a fost toată străbătută de înrâurirea bisericească, așa că, a studia această viață, înseamnă, în mare măsură, a studia însăși Biserica.

Lucrările Congresului au fost împărțite în șase secțiuni. Pentru noi, slujitorii Bisericii, nu sunt toate de un interes la fel, ci mai cu seamă ne interesează ce s'a lucrat în secțiunile dela a III-a înainte, fiindcă mai cu seamă în acelea a fost vorba de chestiunile bisericești. Aceasta lămurește pentru ceice au luat parte la congres au și fost în mare măsură preoți. Biserica Romei a fost destul de bine reprezentată.

Din lucrările secțiunii I, pe noi ne interesează comunicarea lui *Kretschmer* despre trebuința alcătuirii unui dicționar pentru limba grecească bizantină și apoi a Profesorului *Pernot* dela Paris, care a vorbit despre elementele din limba evangheliilor care se află în limba grecească de azi. Părerile lui *Pernot* în această privință se știu de mai nainte de congres, căci el a scris că limba grecească a evangheliilor e foarte apropiată de limba grecească de azi și că cea întâi carte de grecească actuală ar fi înseși evangheliile. În secțiunea II, n'au fost chestiuni de interes pentru laturea bisericească.

În secțiunea III, d-ra *Rouillard* a vorbit despre *Arhivele mănăstirii Lavra din Sf. Munte Atos*. Preotul catolic *Jerphanion* despre *Potirul din Antiohia*, de care am scris și noi, făcând recenzia cărții lui *Jerphanion* cu această chestiune. Atâta ca chestiuni bisericești în această secțiune.

În a IV, s'au tratat chestiuni de arheologie. *Bréhier* a vorbit despre *Temele apocaliptice în arta bizantină*. *Keramopulos*, profesor la univesitatea din Atena, despre *câteva Morminte vechi creștine din Teba* (Beoția). *Okunev*, profesor rus din Praga, a spus lucruri de mare interes despre *Unele biserici din Armenia*, „la care se pot vedea origina arhitecturii romano-gotice și chiar a cupolei Moldovenești“, după cum scrie în *Viitorul* (29 Aprilie 1927) d. *Tafrali*, care a luat cuvântul la comunicare.

„Sotiriu-Atena a vorbit despre săpăturile sale din Grecia, cu care prilej a descoperit *basilici din veacu-*

rile V-VI, și despre unele probleme ale stilului jrescelor bizantine din secolul al XIV-lea.

„*Perdrizet*, profesor la facultatea de Litere din Strassburg, a arătat *importanța mistică a mărgăritarului în ornamentația veșmintelor bizantine.*

„*Petcovici*, directorul muzeului național din Belgrad, a tratat despre o *școală picturală sârbă din veacul al XIV-lea*, iar *Okuner* ne-a vorbit despre *stilurile picturii murale sârbe din secolul al XIII-lea.*

„*Balș*, membru al Academiei române, a arătat *influența planului sârbesc asupra planului bisericilor românești*, iar d. *Drăghiceanu* a vorbit despre *descoperirea unei biserici vechi la Câmpulung.*

„*Filov*, *Ivanov* și *Protici*, profesori la univesitatea din Sofia, au tratat câteva chestiuni privitoare la miniaturi, la picturi și costumul bulgăresc vechiu.

„În aceiași ședință d. *Tatrali* și-a dezvoltat comunicarea despre monumentele bizantine dela Curtea-de-Argeș, Săn-Nicoară, Biserica Domnească, care fac parte din seria bisericilor din Tracia și Bulgaria, mai ales de cele din Trapezița și Târnova, ridicate în secolul al XIII-lea de *Asan II*. Ele sunt străine stilului treflat sârbesc care se întâlnește peste tot în Muntenia în secolul al XIV-lea, ca de pildă la *Cozia*, *Cotmeana*, *Tismana*, etc.

„*D. Paul Henry*, din misiunea univesitară franceză din București, a vorbit despre *principiile arhitecturii religioase sârbești în școala moldovenească*. *Karman-Spalato* a vorbit despre unele picturi din Dalmația.“

În secția V, s'au discutat chestiuni fără legături mai strânse cu biserica.

În sfârșit, secțiunea VI a discutat relațiunile între Bizanț și Occident. Intre altele, pomenim de comunicările Părintelui *Jugie*, Roma, despre *Demetrios Cydonis și teologia latină la Bizanț în veacurile XIV și XV*. *Puy de Cadafalck*, Barcelona, a tratat despre *Perioadele succesive ale influenței bizantine dintre secolele IX și XV*. *Prima artă romană: arhitectura mudejar spaniolă: arhitectura moldovenească*. *Brătianu* profesor la univesitatea din Iași, a vorbit despre *comerțul Genovei în imperiul bizantin și a adus câteva note privitoare la istoria Cetății Albe din veacurile XIII XIV*.

D. Marinescu-Cluj a vorbit de *Relațiunile dintre Alfons V din Aragonia, regele Neapolului, și Ioan VIII Paleologul*. În sfârșit, *Nicolau d'Olwer* din Barcelona a vorbit despre *O știre catalană relativă la asediul insulei Rodos, în 1444*.

Pe lângă aceste comunicări, s'au făcut și altele, în secțiunile unite, Miercuri 13 și Sâmbătă 16 Aprilie.

În aceste ședințe, au vorbit: Păr. *Ehrhard* profesor univesitar de teologie catolică în Germania, despre *Manuscrisele hagiografiei bizantine*; d. *Iorga*, despre chestiunea dacă putem vorbi despre *evul mediu în*

împărăția bizantină; apoi monseniorul catolic *d'Herbigny* despre *Primele slujbe în limba slavă, făcute la Vatican*.

În această ședință, dându-se cuvântul unui membru al congresului înaintea celebrului bizantinist Strzygovski, acesta a refuzat să mai facă comunicarea și a părăsit congresul.

D. Réau-Paris a vorbit despre *Arta bizantină la Kiev și Cernikov*, iar d. Millet despre *Originile Renașterii bizantine*, cu specială privire asupra picturilor din Mileșevo și Sopociani.

În discuțiune, a luat cuvântul d. Tafrali, arătând însemnătatea Italiei Meridionale și a Salonicului în mișcarea Renașterii, atât în ceea ce privește ideile, literale, științele, cât și în artă.

Toate comunicările au interesat foarte mult pe specialiști. Din nenorocire, discuțiuni largi cum era de dorit, zice d. Tafrali, dela care luăm aceste date, nu s'au putut face din lipsă de timp. Este însă mai regretabilă lipsa unei discuțiuni serioase și adânci în ceea ce privește interesele comune ale bizantiniștilor și anume: *Publicarea unui dicționar bizantin*, a unui *Corpus inscriptionum christianarum*, precum și a unui *corpus de istorici bizantini*. Să nădăjduim însă că aceste importante chestiuni se vor înscrie din oficiu pentru a fi discutate în al treilea congres, care se va ține la Atena în 1930.

Dăm aceste lămuriri scurte așa cum le-am găsit, cu mici adaosuri, lăsări sau îndreptări ale noastre ici și colo (*d'Herbigny*, în loc de «*D. Erbigny*»), dar cu nădejdea că vom putea veni cu lămuriri mai multe, când vor apărea dări-de-seamă mai largi, prin reviste, despre congres.

Călătoria Mitropolitului rus Dionisie din Polonia.

Înalt Prea Sf. Sa Mitropolitul rus *Dionisie* din Polonia, capul Bisericii rusești din republica cu care ne învecinăm la mează-noapte, a întreprins anul acesta o călătorie prin centrele ortodoxe din răsărit. În drumul său de întoarcere, a fost și la noi, a doua oară, după ce Înalt Prea Sf. Sa mai fusese în București și cu prilejul investiturii Patriarhului nostru. Ziarele au scris despre această nouă venire a sa la noi, când ziarul *Universul* a dat și chipul său pe pagina I, la începutul acestei luni de Mai.

Despre noua sa cutreierare prin răsărit, găsim un mic articol în revista *l'Illustration* din Paris din 23 Aprilie a. c., împreună cu o frumoasă ilustrațiune, în care se vede primirea Mitropolitului *Dionisie* la Patriarhia din Constantinopol. Pe un jilț, în fund, se vede Patriarhul *Vasilie III*, la dreapta sa Mitropolitul *Dionisie*, un arhieru rus, și apoi membrii Sinodului patriarhal din Constantinopol, din care unii chipuri cunoscute, care au fost la noi cu prilejul investiturii Patriarhului.

Iată acum articolul care însoțește ilustrațiunea:

I. P. S. Dionisie, arhiepiscop mitropolit al întregii Polonii, întovărășit de episcopul *Alexie* și de d-nii *Grodov* și *Ioan de Strzmbosz*, consilier la ministerul de externe din Varșovia, a fost de curând la Constantinopol, ca să-și prezinte omagiile sale Patriarhului ecumenic *I. P. S. Vasilie*. I s'a făcut o primire măreață. După săvârșirea unei slujbe bisericești în biserica patriarhală, mitropolitul Poloniei a fost primit cu mare strălucire în sala tronului, unde venerabilul patriarh ecumenic i-a conferit titlul de de „Eminentă”.

Ne aducem aminte câte certuri a stârnit între Turcia și Grecia afacerea patriarhatului, în urma expluzării Înalt Prea Sfințitului *Constantin*, la sfârșitul anului 1924. Acesta, primind în sfârșit să-și dea demisiunea, lucrurile s'au putut orându-i pentru alegerea unui titular. Din trei candidați, a fost ales *I. P. S. Vasilie*, mitropolitul Niceei, care a fost ales de Sf. Sinod cu 14 voturi din 15, în luna Iulie 1925. De atunci, el și-a împlinit înaltele sale funcțiuni în deplină înțelegere cu autoritățile turcești. Născut la Scutari în 1849, *Vasilie III* a studiat în Germania, apoi a cărmuit școala de teologie din Balat. Numit mitropolit al Anhiului, s'a făcut, cu împrejurarea aceea, supus bulgar, dar nevoit să-și părăsească slujba, s'a dus la Atena și a fost numit mitropolit al Monastirului, apoi al Niceei. În timpul războiului greco-turcesc, el a stat pe torpilorul grecesc *Pantera*, cu care el a fost la *Kemlik*, la *Izmit*, la *Niceia* și la *Karamursal*.

Intre protestanți și catolici.

Mișcarea de apropiere între Biserici, pornită după război din cercuri protestante, anglicane și, în parte, și ortodoxe face din ea un subiect care nu încetează de a fi actual. Catolicii nu iau parte la această mișcare, se zbârlesc împotriva ei, dar nu se sasă totuși a vorbi de ea sau a veni cu măsuri ca să se apere de ea. Căci oricât pare de ciudat, când este vorba de creștinismul ortodox, ar trebui ca tocmai catolicii să arate interes. Doar programa creștinismului este universală. Cu toate acestea ceice se scutură de ea sunt tocmai catolicii. A avea o astfel de lucrare comună înseamnă a avea legătură și cu creștinii din alte confesiuni, a lucra cu dânsii în unele domenii comune. Aceasta însă catolicii n'o vor de loc, fiindcă li se pare că s'ar slăbi frontul lor catolic. Ei nu vor a avea ceva decât numai în formă catolică.

O nouă manifestare în această privință este înștiințarea Cardinalului *Bertram*, arhiepiscopul german catolic din Breslau, care îndrumază pe credincioșii săi să se ierească de protestanți. Buletinul său eparhial publică înștiințarea pentru ferirea de năzuința protestanților de a se uni cu alte Biserici. El vede o primejdie în așa zisa „Hochkirche” (Biserica Înaltă, care urmărește, în sânul protestantismului german, o direcțiune mai tradiționalistă și mai apropiată de celelalte confesiuni creștinești).

Catolicii au toată dreptatea să se ferească, fiindcă orice încercare a unor creștini de alt soi de a se apropia

de una din vechile confesiuni creștine este de fapt ruina sistemului papal. După cum am mai scris-o noi și altă dată, oridecâteori creștinii despărțiți de trunchiul vechii tradițiuni creștinești caută din nou venirea la matcă, ei se apropie de ortodocși, dar nu de catolici. Căci iată ce se întâmplă:

De câte ori o confesiune creștină vine la gândul de a se întoarce la starea vechei credințe, ea se întâlnește cu Biserica Ortodoxă. După alte pilde vechi, iată acum o pildă nouă:

În Germania ființează acum o revistă cu numele *Una sancta*, prin care ea mărturisește dorința de a se ajunge să fie o singură Biserică. Acesta e un semn al vremii, care s'a ivit în sânul protestantismului german.

Înfățișătorii lui caută legătură mai vie cu înfățișătorii altor Biserici, precum cu catolicii și cu ortodocșii. Ei caută acum așezarea pe vechea temelie a Bisericii și, pentru aceasta, legătura în care vor să intre cu vechile Biserici este pe temeiul credinței din cele dintâi cinci veacuri ale Bisericii, fără primatul papal.

Dar aceasta nu înseamnă venirea tocmai la Biserica Ortodoxă? Fără doar și poate. Se înțelege, nu o Biserică Ortodoxă chiar în forma de acum, cu același cult dezvoltat ca în ziua de azi și cu aceleași obiceiuri bisericești, dar în fond cu aceiași Biserică. Pe când nu este tot așa cazul cu catolicii. Dacă protestanții zic: „credința din cele 5 veacuri“, dar nu vor să audă de primatul papal, se înțelege că nu poate fi vorba la catolici să privească de bine asemenea năzuințe. De aceea Cardinalul Bertram sfătuiește pe credincioșii lui să se ferească de noile năzuințe care-și fac drum între protestanți. El sfătuiește pe ai săi să nu se amestece cu cei dela *Una sancta*, să nu scrie la revista lor, ca să nu se urzească nedumerire cu privire la credință și să fie păgubiți.

Dar atunci ce să facă romano-catolicii? Să stea cu totul străini de mișcarea ivită între protestanți?

Aceasta e o temă pe care și-o ia la tratat tot un catolic, iezuitul *Pribilla*, în numărul pe Mai al revistei *Stimmen der Zeit*. El scrie în această privință: „Tot mai numeroși sunt azi protestanții care arată interes pentru catolicism. E bine să umblăm cu cea mai mare chibzuială față de ei, ferindu-ne însă de o ținută extremă. Nu e de loc bine să stăm cu ochii închiși față de noua năzuință, cu pretextul că nu folosește fiindcă n'ar fi nicio probabilitate ca protestanții să treacă la catolicism. O asemenea ținută din partea catolicilor, zice iezuitul *Pribilla*, ar fi foarte lămurită și ușoară, dar nu mai încapă nicio îndoială că, prin metoda aceasta, neînțelegerea dintre unii și alții n'ar putea fi înfrântă niciodată. Catolicii ar ține-o înainte a-și lăuda învățătura lor, iar protestanții, de asemenea, ar tot repeta învățăturile protivnice. Un schimb de vederi din care ar putea să urmeze o apropiere de învățătura noastră ar fi cu totul înlăturat. Ar urma o pagubă pentru cei despărțiți, printre care suntem datorii de a face să pătrundă lumina adevărurilor noastre; și ar fi o pagubă încă și pentru catolici, fiindcă, dacă împotri-

virea dârză dintre unii și alții dănuiește încă, mulți catolici sunt ispitiți să cadă în primejdia ucigătoare a învățăturilor protestante și experiența ne arată că nu puțini cad victime. Cealaltă extremă ar fi aceia de a saluta ca prieten pe oricine spune un cuvânt de simpatie pentru credința noastră.

„Primejdia și ispita de a avea o asemenea atitudine sunt astăzi cu atât mai mari, cu cât mulți protestanți din ziua de azi se slujesc de fraze și formule care sună asemănătoare cu cele ale catolicismului, încât catolicii necunoscători pot fi înșelați.

„Această ținută n'ar fi demnă, ci ne-ar aduce grele dezamăgiri și ar da altora impresiunea că ne lipsește vederea limpede a problemelor jufletești și că, simțindu-ne mai pre jos, dorim după lauda altuia.

„Paguba ar fi și mai mare, dacă schimbul de vederi ar fi făcut din partea noastră de persoane puțin înormate și fără temeinicie în cunoștințele dogmatice, care sunt indispensabile, când e vorba de apărare învățăturile noastre.

„Pe de altă parte, trebuie să recunoaștem că, pentru a apropia pe cei despărțiți de învățăturile noastre, nu ajunge buna cunoaștere a dogmaticii catolice, ci mai trebuie și o gingașă simțire psihologică pentru deprinderea mentală și pentru punctele slabe ale altora. O frază nepotrivită poate pricinui sufletelor necăjite mai multă pagubă decât ar putea îndrepta volume întregi de apologetică. De asemenea, ar fi nepotrivit să te slujești de logică în chip așa de înțepător, încât să-l faci pe cel protivnic să-și peardă orice încredere în folosul discuțiunilor noastre. Oricât e de prețuit faptul și oricât de prețuită logica strânsă, puțini sunt oamenii care se lasă încredințați și care se întorc la credință prin logică. E rostul apostolului de a trage sufletele la sine, nu de a le îndepărta, și de aceea el totdeauna trebuie să aibă în minte deosebirea esențială de metodă pe care trebuie s'o întrebuințezi în tratarea oamenilor și a silogismelor. În această privință, va fi totdeauna de folos și rodnică regula de aur formulată de Sf. Petru Canisius, tocmai pentru stările grele ale Germaniei: precizie și hotărâre în substanță, simplitate și îmbrățișare în formă“.

Vedeți care e punctul de vedere al iezuitului: El nu zice cum zice d. *Nae Ionescu* dela *Cuvântul* (30 Mai 1927) la noi, că, de oarece au eșit pe lume catolicism și protestantism și ortodoxism, acestea sunt rezultate ale cursului istoriei, în care se revarsă sufletele omenești, cu lucrarea lor, și că noi nu le putem preface după socoteli voite. Dacă credința creștinească a ajuns, fără căutarea oamenilor, a se turna în aceste chipuri de viață, așa au să și rămâie și deci e de prisos să te mai ocupi de interconfesionalism, fiindcă fiecare are să rămâie pe pozițiunile lui și nu se poate ajunge la unificarea în credință.

Dacă ar fi fost așa, biserica ar fi trebuit să-și încruceze mâinile în fața marilor erezii și să zică, cum zice d. *Ionescu* acum, că așa le-a croit istoria, că lucrurile se diferențiază după felul făpturii omenești de a vedea

unu! într'un fel altul în alt fel, și așa nu se poate păstra o unitate veșnică.

Nu. Biserica a avut a face cu gnosticismul, care a fost erezie de lungă dăinuire, de sute de ani, a avut de a face cu arianismul, care a fost foarte răspândit și a ținut foarte mult și totuși au fost înfrânte și unificarea s'a săvârșit. Apoi catolicismul a fost la început mult mai răfuit de protestantism, dar pe urmă, după ce și-a mai venit în fire și a văzut paguba suferită, după ce și-a înființat ordinul iezuiților, s'a pus din nou pe treabă și a mai câștigat ceva din pozițiunile pierdute. Fatalismul acesta, la care ne osândește d. Ionescu nici n'a fost practicat, se găsește contrazis chiar în sânul istoriei și nu poate fi înțeles de omul de puternică credință și alipire către Biserică.

Cu atât mai mult nu ne putem resemna la acest fatalism al istoriei, cu cât istoria se schimbă chiar fără voia noastră și de multe ori în favoarea noastră. Așa este clipa de acum. Protestanții șovăiesc în pozițiunile lor și caută reazăm la noi sau la catolici. Să-i înlăturăm dela noi? să fugim de a șede de vorbă cu ei, tocmai când ei vin și afirmă dorul de a se învoi cu credința noastră, credința din cele 5 veacuri?

Iezuitul nu spune așa, deși pozițiunea lor e mai grea ca a noastră, fiindcă protestanții nu vor să audă de primat papal. Și totuși zice: cum au să tie frânte vreodată barierele de despărțire, dacă refuzăm de a sta

de vorbă cu oamenii? Prin urmare nu trebuie să ne lepădăm de a sta de vorbă și a trata, când nici vorbă nu e de a ne câștiga pe noi pentru ei, ci ei sunt slăbiți și caută orientare și fixare la noi.

Dar până la iezuit, este cineva mai mare care spune un cuvânt pe care nu-l putem trece cu vederea. Este Domnul Hristos care zice: *Pe acela ce vine către mine nu-l voi scoate afară* (Ioan 6, 37).

Așa se înfățișează azi chestiunea intercontesională. Nu poate fi închiderea între ziduri chinezești, ci dimpotrivă, legătură de aproape cu oamenii.

Dacă ne-am apuca să arătăm semnele acestei legături, am vedea lucruri foarte frumoase. Căci, din felurte laturi, oamenii vin și primesc învățăturile noastre și formele noastre, fără a-i fi învățat noi. Așa a fost de curând cu revizuirea cărții de rugăciuni din Biserica Anglicană, în care unii anglicani au primit foarte multe lucruri din ale noastre. Și când sunt așa semne, noi să stăm cu mâinile încrucișate, înghețați în ce face cursul istoriei? Dar atunci unde mai este inițiativa omului și puterea lui de a îndruma lucrurile?

Nici din partea catolicilor, nici din partea ortodocșilor, nu se poate răspunde cum a răspuns d. Ionescu. Suntem într'o vreme nu numai de despărțiri, ci și de închegări, și trebuie să deschidem ochii largi spre ele.

Arhim. SCRIBAN

CARTI, REVISTE, ZIARE

Un scriitor bisericesc în cinstea lumii.

Toți cititorii noștri și, credem, toți preoții, cunosc numele Părintelui Ieromonah *Damian Stănoiu*, care de multă vreme poartă cu măiestrie condeiul său prin foile bisericești și a scos la iveală și scrieri deosebite. Fără a fi trecut prin multe școli, dar înzestrat de Dumnezeu cu un dar pe care școlile nu-l pot da și cu care te sui peste ce dau ele, Sf. Sa are un chip strălucit de a-și pune gândurile pe hârtie, chip pe care nu e întâia oară când noi, cu mare mulțămire, îl arătăm în obștea cititorilor.

Dacă acum facem aceasta din nou, este pentru că vine un fapt deosebit care ne aduce o nouă bucurie și pe care n'o putem păstra numai pentru noi: Părintele Damian a izbutit a trece dincolo de granița tipăriturilor noastre bisericești. A ajuns a fi cunoscut în lumea mironilor și aceștia, cu multă mirare, descopăr acum ce scriitor de seamă se află în lumea noastră bisericească. Ba încă, de oarece scrisul Părintelui Damian poartă încălțitura sa de om al Bisericii, nici nu le vine a crede că ar fi vorba de un slujitor al Bisericii în carne și oase, ci au crezut că la mijloc ar fi cineva care se ascunde sub titulatură bisericească.

Dar să arătăm mai întâi de ce e vorba.

Vă aduceți aminte, cum am scris noi în această revistă, că în *Noua Revistă Bisericească* i se aducea

Părintelui *Gala Galaction* învinuirea că a pierdut un manuscript al Părintelui Damian. Manuscriptul însă nu se pierduse, ci se găsea trimes la redacția revistei *Viața Românească* din Iași. Acolo scrisul Părintelui Damian a fost primit cu mare plăcere și i s'a dat și loc în revistă, în două numere dela începutul acestui an. Este un subiect bisericesc, cu titlul în „*în căutarea unei parohii*” și e vorba în el de doi călugări dela Căldărușani, din care pe unul Sf. Mitropolie voia să-l trimeată la o parohie de țară. Cutreierarea călugărului prin multe meleaguri, fără a se fi putut așeza undeva, mai cu seamă umblarea prin Maramureș, care e punctul culminant, e înșirată cu peripeții zugrăvite măestrit, cu multă așternere de adevăr, încât scrierea e de prețuit din mai multe puncte de vedere: ca icoană a unei laturi din viața de azi a Bisericii noastre; iar, pe de altă parte, din laturea curat literară. Din amândouă punctele de vedere, e mult de vorbit despre ea. Revistele literare au și început discuțiunea, arătându-se uimite de siguranța scrisului Părintelui Damian, de desăvârșirea condeiului său, încât foarte multe din ele au strigat vesele, ca de eșirea la iveală a unei mari și necunoscute puteri pe ogorul literelor românești. Toate îl înfățișează pe Păr. Damian, nu ca pe un începător, ci ca pe un bărbat care pășește deodată cu călcătura sigură și cu toate vredniciile.

Revistele bisericești i-au publicat rândurile mai de mult, dar fără a se fi apucat să stea la vorbă despre făptura scriitorului pe care îl avem între noi, iar între călugări se pot auzi pe socoteala lui și unele bârfeli. Adevărul este că mai bucuroși de Sf. Sa se arată acum scriitorii, care abia l-au aflat și îi cântă osanele, decât preoții sau călugării, care îl au de mult în sânul lor, fără însă a-l fi prețuit deosebit, fără a se sinchisi că au între ei un bărbat frumos înzestrat și care ne face cinste și fără a-i arăta vreo luare-aminte care să-l bucure. Și iată, acum au venit străinii și-l prețuiesc și-l scot la iveală.

Că să fim dreți însă, trebuie să spunem că, dacă a fost cineva până acum care l-a ocrotit și l-a avut în dragoste, a fost stăpânirea bisericească. Poate că, datorită plăcerii sale către studiile literare, felul deosebit al Părintelui Damian n'a scăpat înalt Prea Sfințitului Patriarh D. D. Dr. **MIRON**, care i-a dat unele însărcinări doveditoare de cunoaștere a vredniciei sale și de care poate că Păr. Damian se învrednicea și de mai mult, dacă era mai căutător pentru astfel de sarcini, Dar înzestrarea de scriitor îl face să aibă și unele apucături de scriitor, adică oarecare parte de nepăsare către lucruri concrete ale vieții.

Dacă e vorba de noi, noi totdeauna am arătat mare îmbrățișare către Părintele Damian și am prețuit viu puterea scrisului său. Izbânzile sale ne-au umplut de veselie, iar cea mai mare de acum o numim cinste care ni se aduce nouă tuturor, fiindcă Sf. Sa e de ai noștri și meritele care i se vestesc acum trebuie să le vestim și noi între cititorii noștri, pentruca preoții să știe mai bine cine a stat între noi, nu prea deplin cunoscut, și să se bucure când lumea mirenească vine și cinstește cu atâtea osanale pe unul din ai noștri.

Și acum, fiind vorba de acestea, să dăm rând de vorbă înseși revistelor care scriu despre Păr. Damian, ca să se vadă ce minunare este între ele pentru această eșire la iveală a unei noi stele de scriitor, pus alături de marii scriitori ai noștri.

Iată, de pildă, ce scrie în privința aceasta revista *Gândirea*, nr. 2 din anul acesta :

În întâiul său număr de anul acesta, „*Viața Românească*” dăruiește literaturii un nou nume de scriitor: *Ieromonahul Damian Stănoiu*. Inceputul de mare nuvelă intitulată „*În căutarea unei parohii*”, este cu adevărat o revelație.

Ieromonahul Damian Stănoiu pășește atât de definitiv, încât siguranța frezei și construcției sala literare, ne mai fac încă să bănuim că semnătura sa este, pur și simplu, rasa călugărească a unui pseudonim, îmbrăcată de unul dintre scriitorii noștri formați. Mai ales că și acum mai stă trează în mintea lectorului amintirea „*Oamenilor din lună*”, când d. Mihail Sadoveanu, tot în paginile „*Vieții Românești*”, dăvenise Silviu Deleanu. Da aceea bănuelile noastre, călătorind alături de minunatele întâmplări ale celor doi monahi Averchie și Artemie, aruncă și acum pe furis priviri spre D. D. Pătrășcanu, Galaction și chiar Sadoveanu.

Dacă însă lucrurile stau altfel, gândurile acestea sunt natural cel mai înalt elogiu pe care îl puteam adresa veritabilului ieromonah Damian Stănoiu : unul dintre cele mai mature debuturi în proza românească și într'un gen unde are ca înaintași vrednici pe Slavici, pe Galaction și pe Agârbioeanu.

Acesta e graiul revistei *Gândirea*, și acum facem loc rândurilor pe care le găsim în *Universul Literar* din 1 Mai a. c.

«În vreme ce Patriarhia obținea dela Direcția Teatrului Național pentru motive de profilaxie religioasă scoateron de pe afiș a lui „Păcală”, inocenta snoavă a d-lui Horia Furtună, — în două numere consecutive (XIX 1 și 2) din „*Viața Românească*” și sub titlul de mai sus, ieromonahul *Damian Stănoiu*, publica un rechizitoriu la adresa întocmirilor bisericești, a cărui autenticitate chiar dacă n'ar fi întru totul adevărată, ar trebui considerată ca atare, atât de vioaie și de savuroase sunt naraturile și metehnele pe care paginile acestui surprinzător debut în lumea literelor, le dă la iveală.

«Numind aceste însemnări, această nuvelă de extinsă proporții rechizitoriu, de bună seamă, păcătuim întrucâtva. Căci nu e vorba să recunoaștem în părintele Artemie și în tovarășul său, călugărul Averchie, două nume proprii din lumea monahilor, nici satele și județele pe unde își plimbă Artemie sărăcia în căutarea unei parohii, nu le vom urmări pe hartă, ca să știm de există.

«E vorba de realitatea lor artistică, care e mai de preț decât cea pământească. De aceea, dacă într'un fel am păcătuim, într'altul, nu suntem tocmai departe de adevăr. Moravurile desvelite de autor sunt un rechizitoriu cu atât mai sever cu cât artistul e mai perfect. Dacă pentru anecdotele lui Speranția nimeni nu avea de co să se sinchisească, nu ne-ar surprinde instituirea unui index patriarhicesc, care să excomunică operele de artă sacrilege.

«Și „în căutarea unei parohii” ar fi printre primole țintuite.

«Dar să nu exagerăm.

«Toată povestea celor doi călugări, porniți dela Mănăstire în căutarea unor vieți mai comode, și întorși după peripeții comice, la mănăstire ca'n sânul cel mai comod, se ridică la înălțimea unei adevărate creații de artă, nu atât prin prețiosul material de observație, cât prin atitudinea scriitorului, un umor monahicesc — dacă există — o filosofie resignată și înduioșătoare, ceva din duhul apostolilor, care multe văd și multe iartă. Și zicând acestea, ne sințim, ispitiți să cităm câte ceva din peregrinările lui Artemie fie pe la Codirla, pe la Gâtița, fie la Podarii din Maramureș — scene de un comic reținut, care vădesc în Ieromonahul Damian Stănoiu un scriitor cu vocație.

«Dar greutatea alegerii și proza noastră aspră nu opresc deopotrivă».

De asemenea, despre Păr. Damian a mai scris revista *Ramuri* din Craiova, nr. pe Ian.-Fevr a. c. Iată ce citim acolo:

„Povestirea „In căutarea unei parohii“, publicată în n-rile 1 și 2 din „Viața Românească“ și remarcată elogios de toate revistele este întradevăr a unui mare scriitor care nu poate fi însă, cum bănuiește „Gândirea“, nici d-l Galaction, nici d-l Sadoveanu și nici d-l Pătrășcanu.

Autorul ei, care iscălește Ieromonahul Damian Stănoiu, este un scriitor nou al cărui talent respinge orice asemănare cu oricare din scriitorii noștri cunoscuți. Stilul d-lui Galaction este un stil intelectualizat, iar stilul lui Damian Stănoiu e însăși vorba noastră de toate zilele. D. Sadoveanu nu se simte în larg decât atunci când scrie despre oameni și fapte din trecut, pe când Damian Stăndiu își plimbă prodigioasa-i putere de observație în viața actuală. Umorul d-lui Pătrășcanu e făcut și aranjat iar umorul ieromonahului e firesc și spontan.

„Deci un scriitor nou și de mare talent avem în acest călugăr care, dacă n'a putut să-și găsească o parohie, și-a găsit în schimb un loc în literatură“.

Noi cu plăcere cuprindem aci aceste rânduri despre un frate al nostru. Il dorim să-l vedem ținând condeiul în mână încă și mai meșteșugit și suntem încredințați că, pornit la un asemenea drum, va avea de câștigat, și mai mari izbânzi.

Inainte, Părinte Damiene, și ne vei aduce și mai multă cinste!

Scrisul preoților.—In Brașov iese din nou la iveală după o zăticnire de câțeva vreme, ziarul săptămânal *Ardealul*, care nu e prea bine redactat. In nr. său dela 8 Aprilie c., scrie Păr. Gh. Preșmereanu din Codlea de lângă Brașov, sub titlul „Ce trebuie să cetească omul din popor?“. In rânduri cam destrămate, Sf. Sa se plânge de presa care face rău poporului, prin prea multă politică și cere „să ajutăm puținele ziare, cari și-au înscris în programul lor idealul, de a face, să lumineze calea vieții neamului, prin propagarea iubirii de neam, iar nu prin sămănarea de neîncredere în destinele lui“.

Gândul de urzeală al articolului bun, dar tors fără multă rânduială și limpezeală.

In acelaș nr., un articolaș al Părintelui *Grivas D. Cruceanu* din *Bălanul*, Vlașca pe care, de data aceasta, îl vedem iscăind „G. V. Dimitriu“, de lângă care nu lipsește nici cuvântul „hagiu“. Sf. Sa, sub titlul ciudat de „Targa căsătoriilor și targa înmormântării“, scrie cum se face căsătoria și înmormântarea la Chi-neji, că mireasa e pusă într'o cutie roșie și dusă la casa bărbatului și că aceia e „targa“.

Academia Română, Memoriile Secțiunii Istorice, DELEGAȚII DIN ȚARA NOASTRĂ LA CONCI-LIUL DIN CONSTANȚA (IN BADEN) IN ANUL 1415 de Constantin I. Karadja. Cultura Națională,

București 1927. Volum în format mare în 8, de 33 de pag., cu 9 reproduceri pe hârtie cromo la sfârșitul cărții. Fără arătare de preț.

In această carte, 21 pagini de text, iar restul, până la 33, citațiuni de documente, se găsesc date însemnate despre partea luată de ortodocși și de români, la sinodul din Constanța, cum și amănunte despre persoana Mitropolitului Grigorie Țamblac, care a luat parte cu mai multe persoane bisericești la acel sinod. Sunt de interes datele despre slujbele săvârșite de Țamblac în Constanța, cum și planșele care arată acele slujbe. Dar e îndoelnic dacă Țamblac era îmbrăcat cum se arată în reproduceri, fiindcă el este în fâțișat acolo ca având pe cap mitra episcopilor catolici.

Liberii cugetători, articol în *Adevărul*, 5 Mai 1927, de *Victor Valentin*, avocat.

De mult nu se mai aude de liber-cugetători în țara românească. Nu că nu mai sunt, dar nu mai fac gură ca odinioară. D-rul *Tiron* a murit. El era cel care se zbătea mai mult în privința aceasta. D-rul *Zosin* trăiește la Iași, dar nici el nu mai zice o vorbă acum.

O! odată era mare tărăboi! Să fi fost prin 1912, nu știu cu prilejul cărei mari adunări în Galați, se știa că avea să vie Dr. *Tiron* dela Iași să strige iar ceva împotriva religiei. Preoții își luaseră măsuri să aibă organe de graire protivnică. Păr Prof. *I. Țincoca* dela Iași ne rugase stăruitor pe Vlădică *Vartolomei* și pe scriitorul acestor rânduri, să venim. Eu nu m'am putut duce, dar P. S. *Vartolomei* da. A cuvântat acolo, au mers lucrurile bine, Dr. *Tiron* n'a putut face ce plănuia, fiindă preoții s'au ținut bineși nu i-au dat pace.

Altădată, cu prilejul congresului preoțesc din Iași (parcă în 1922), Dr. *I. Tiron* din nou voise să-și facă damblaua să grăiască împotriva religiei în plin congres preoțesc. Dar nici aici preoții nu l-au lăsat.

De atunci n'am mai auzit vorbindu-se de liberă-cugetare. Și iată acum din nou un articol pe această temă, scris de un avocat cu prilejul numărării poporului, care s'a făcut în această lună Mai. Pe avocat îl doare inima că, dacă se face numărătoarea poporului și se trece în dreptul fiecăruia de ce religie este, de ce nu s'a trecut o rubrică și pentru cultul liber-cugetătorilor, care s'ar sprijini pe o credință superioară și al căror număr de închinători ar fi în creștere?

Și d. avocat Valentin vrea să fie luat în serios... Dar nu pentru întâia oară auzim vorbindu-se de un cult al liberei-cugetări. Căci știm că libera-cugetare poate fi o atitudine a cugetării, dar că ar fi un cult, n'a spus nimenea până acum și nici nu se vede.

Ce înseamnă a avea un cult?

Inseamnă a avea o comunitate constituită, cu un crez. Liber-cugetării însă nu sunt decât negativiști față de crezurile altora. Ei spun în ce nu cred, nu în ce cred. Ei nu sunt oameni de afirmațiune, ci oameni care nu se învoiesc cu credințele altora.

Apoi un cult nu se poate întemeia pe negațiune, ci

pe ceva real și pozitiv, pe idei și înjghebări bine afirmate și cuprinse într'o ființare vie.

A văzut cineva asta la liber-cugetători? Nu. Atunci de ce se plâng?

Să-și croiască ființa lor, să-i vedem cu crezul lor, cu cultul lor, și atunci, dacă Statul nu i-o băga-în-seamă, s'or putea plânge. Altfel, este cum însuși d. Valentin spune: nu sunt luați în serios.

Noi știm prea bine însă că și mai puțin au să poată fi luați în serios, când au să încerce aceasta. Căci un cult nu e ceva care se poate porni cum ai croi niște statute de societate, prin care se ia măsura de a se face cutare lucru. Un cult isvorăște din credințele unei comunități. Liber-cugetătorii însă n'au credință, ci numai atitudine negativă și din negațiune nu poți avea cult. Din momentul ce tu te fixezi în ceva, ai o stare afirmativă, și atunci câți din cei care-și zic liber-cugetători se vor mai învoi cu formele constituite? Căci pot fi liber-cugetători care să nu se învoiască cu ele. Din momentul ce vii cu afirmațiuni, poate veni altul care, tot liber-cugetător, să se declare că nu e solidar cu ele, că se simt constrâns de ele.

Deci liber-cugetătorii nu pot avea cu ei chiagul constitutiv. Eșiți din negațiune, deegaba vor să treacă acum

la starea pozitivă. Cum vor face aceasta, vor fi combătuți de înșiși liber-cugetătorii lor.

Sub numele de „liber-cugetători“ se ascund oameni care nu au acelaș crez decât în latura negațiunii. Dacă îi vei lua în latura afirmativă, vei vedea că se deosebesc foarte mult unii de alții. Atunci cum vor putea alcătui o înjghebare unitară? Câte direcțiuni sunt în istoria cugetării, atâtea soiuri de liber-cugetători pot fi. Un liber-cugetător poate fi materialist, iar altul poate fi filozof.

Liber-cugetătorii să vadă mai întâi dacă pot alcătui o unitate, pe care noi o tăgăduim, și apoi să vie să ceară Statului să-i recunoască. Până atunci, e de prisos a se plânge.

Mai știm noi de un liber-cugetător, care tot așa scria odinioară și tot în *Adevărul*, ca d. Valentin, și se lega tot de căsătoria religioasă, căreia s'ar fi supunând degeaba și liber-cugetătorii, din sila obiceiurilor sociale, și care a scris și cuvinte aspre împotriva religiunii. E vorba de răposatul *C. Mille*. Și cu toate aceasta nu mai târziu decât anul acesta, când a murit, a cerut preot la căpătâiul său. Și a venit Păr. *Mateescu* dela biserica *Icoanei*, care l-a împărtășit.

Și mai vor acum recunoaștere de cult?

Arhim. SCRIBAN

Ș T I R I

Preoți decorați. — Intr'un lung șir de parlamentari decorați cu puțin înaintea Sfințelor Paști, descoperim și mai mulți preoți deputați sau senatori și anume: 1. **Steaua României** în gradul de ofițer Părinților *Andrei Horvat*, senator și protopop ortodox al Orăzii-Mari, și *Alex. Nicoreanu*, deputat; 2. **Coroana României**, în gradul de mare ofițer, Părinților *Ipolit Tarnavski*, protopop ortodox în Cernăuți, și *Ilie Dăianu*, protopopul uniat al Clujului, amândoi senatori; 3. în gradul de comandor Părintelui *Pavel Gucișna*, deputat; 4. în gradul de ofițer Păr. *Sava Popovici*, deputat.

O nouă mănăstire peste munți. — După lucrarea pornită, la începutul acestui an, de I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu, de a se ridica din nou mănăstirea în Brâncoveanu, din Sâmbăta-de-sus, jud. Făgăraș, lucrare despre care noi am scris, ne vine acum vestea îmbucurătoare despre o nouă mănăstire, care se urzește să se ridice peste munți. E vorba de mănăstirea dela Bucium, tot jud. Făgăraș, dărâmată pe vremuri de unguri. Acum s'a înjghebat un comitet, pus sub ocrotirea Maiestății Sale Reginei Maria, care să se apuce de ridicarea din nou a acestei mănăstiri, care va urta numele de „Mănăstirea Intregirii Neamului“. Se plănuiește ca, împrejurul ei, să se ridice mai multe așezăminte, prin care să se dea monahismului un zbor nou. Deocamdată s'au luat măsuri pentru strângerea mijloacelor de trebuință. În curând se vor publica concursurile pentru plaurile de zidire și împodobire, hotărându-se pentru aceasta răsplăți însemnate.

Preot la congresul de bizantinologie. — Păr. Dr. *Nicolae Popescu*, Profesor de istorie bisericească românească la facultatea de teologie din București, a luat parte la congresul de bizantinologie care s'a ținut între 11—16 Aprilie în Belgrad. Sf. Sa a suferit o nenorocire cu automobilul, lovindu-se la cap, care însă n'a avut urmări.

Nou agregat la facultatea de teologie din București. — D. *Teodor Popescu*, doctor în teologie din Atena, a fost numit profesor-agregat de istoria bisericească universală la facultatea de teologie din București. Cu chipul acesta, s'a ocupat catedra văduvită prin moartea profesorului *Dragomir Demetrescu* în Iunie trecut.

Duhuri împăcate. — Păr. *Petre Chiricuță*, a scris de mult în ziarul *Cuvântul*, împotriva ziarului *Glasul Monahilor* și s'a plâns deseori de el. În nr. dela 10 Aprilie însă al *Glasului Monahilor*, găsim art. din frunte, despre „Procesul Adventismului în România“, scris tocmă de Sf. Sa. Aceasta înseamnă că vrăjmașiile între Sf. Sa și cârmuitorii acelu ziar au încetat și acum s'au pus pe lucru frățesc. E mai bine așa, cu împăcaciunea decât cu ațâțarea, pentru că prin vrajbă ne oheluim zădarnic silințe care trebuie întrebuințate aiurea și apoi avem acum în România Mare atâția vrăjmași ai Bisericii Ortodoxe, încât nu e o bună politică bisericească a ne arunca unii asupra altora. Sunt prea mulți ochi străini care se uită la noi și nici vorbă că se bucură când ne văd împungându-ne.

Impărțirea unei catedre la facultatea de teologie din București.

— Catedra de teologie practică dela facultatea de teologie din București, care se găsea scoasă la concurs și la care începuse examinarea, a fost împărțită în două: *liturgica* și *pastorală* vor forma o catedră, iar *omiletica* și *catehetica* o nouă catedră. La examenul care va urma, Păr. Dr. I. Vintilescu din Pitești va candida la cea dintâi, iar d. Dr. C. Teodorescu și Pr. Dr. Marin Ionescu la a doua. Examenul se va ține în toamnă.

Adunare împotriva Concordatului.

— Joi seara, la 12 Mai c., Societatea Studenților în teologie din București, a ținut o adunare, la Societatea Clerului „Ajutorul” din București, în care, între alte chestiuni, locul cel mai larg s’a dat discuțiilor despre Concordat. Adunarea a fost deschisă de d. Cioran, prezidentul Societății Studenților în teologie, după care a luat cuvântul Păr. Arhim. Scriban, care fusese poțtit de studenți pentru a le vorbi de chestiunea aceasta. După o expunere lungă a Prea Cuviosiei Sale, a luat cuvântul d. Cronț, student în teologie, venind cu alte lămuriri, scoase din cartea Părintelui Econ. I. Gotcu din Iași, tipărită acum cinci ani, tot cu privire la Concordat. Prezidentul a mulțămît Părintelui Arhimandrit Scriban pentru lămuririle aduse și adunarea a urmat discutând alte chestiuni interne ale societății teologilor.

Profesor de seminar bolnav.

— Știri din Iași ne spun că Păr. Econ. I. Gotcu, profesor la Seminarul „Veniamin” din Iași preot fruntaș în acel oraș și bărbat inimos în viața publică bisericească, a căzut greu bolnav de un atac de dambla. Noi, care tocmai acum avem nevoie de Păr. Gotcu, pentruca să-l mai vedem eșind la iveală cu chestiunea Concordatului, cum a făcut-o cu vrednicie acum 5 ani, suntem adânc întristați de vestea aceasta și ne mângâiem numai cu adaosul, care ni s’a făcut, că totuși azi e mai bine. Il dorim iute în picioare, pentrucă este nevoie de un bărbat ca Sf. Sa.

O faptă vrednică a studenților.

— Intre atâtea fapte ale studenților, de care așa de mult s’a vorbit în vremea din urmă, găsim una care trebuie scoasă la iveală în deosebi: Este că, dându-se la Teatrul Național din București o lucrare deochiată din punct de vedere moral, „Păcală” a d-lui Horia Furtună, studenții n’au lăsat-o să se poată desfășura, iar studentul Cioran, prezidentul societății studenților în teologie, a lămurit publicul pentru care pricină fac aceasta.

Era în adevăr de mirat că studenții, care se mișcă pentru atâtea chestiuni, nu se mișcau pentru chestiunea moralei publice terfelite de înseși așezămintele întreținute de Stat ca să cultive sufletul național. Acest suflet se înțelege că nu se putea cultiva cu spurcăciuni, iar Teatrul Național este abătut din menirea sa când, pe scena lui, se încearcă a se da astfel de lucrări.

De câte ori nu s’a păcătuțit până acum în privința aceasta! Dacă studenții s’au mișcat împotriva celor ce se

faceau la Teatrul Național în 1906, pentrucă pe scena lui se juca în franțuzește, și se știe ce turburări de stradă au fost atunci și ce urmări strașnice au curs, cu atât mai mult trebuie să se miște oridecâteori scena Teatrului Național e terfelită cu lucrări vătămătoare pentru sufletul neamului.

E foarte târzie această trezire, dar e bună și acum și noi felicităm pe studenți; numai să nu se lase pe tânjală mai târziu, căci cei mai neadormiți oameni sunt slujitorii diavolului. Vor pândi și vor căuta chipuri să facă mai târziu ce n’au putut face acum.

Numiri de profesori la teologia din Chișinău.

— D. Chiriac Dimancea a fost numit profesor suplinitor de patrologie la facultatea de teologie din Chișinău, iar Pr. M. Timuș, conferințiar de ermineutică, enciclopedie și metodologie teologică, la aceeaș facultate.

Înființare de parohii.

— Prin hotărârea Ministerului Cultelor, nr. 15370 din 2 Aprilie 1927, s’au înființat, în eparhia ortodoxă a Aradului, parohiile *Arad-Șega* și *Micălaca-Nouă*.

Asemenea, prin hotărârea nr. 1465, din 29 Martie 1927, s’a înființat, în eparhia Orăzii-Mari, o parohie ortodoxă românească, cu numele „Urmașii lui Iancu”, în jud. Sălaj. Se stabilește venitul curat al parohiei la suma de 1552 de lei.

Asemenea, prin hotărârea nr. 14945, din 21 Martie 1927, s’a înființat parohia *Orbicul-de-jos*, jud. Neamțului, alcătuită din satele: *Orbicul-de-jos*, *Vierești*, *Ciolpani* și *Mocani*, prin deslăpire dela parohia *Siliștea*, acelaș județ.

Asemenea, prin hotărârea nr. 10360, din 4 Martie 1927, se înființează, în eparhia Orăzii-Mari, cu începere dela 1 Ianuarie 1927, o nouă parohie ortodoxă românească, cu numele *Sălard*, în jud. Bihor. Se stabilește venitul curat al parohiei la suma de lei 7400 lei.

Asemenea, prin hotărârea nr. 11278, din 10 Martie 1927, s’au înființat, în eparhia Aradului, următoarele parohii nouă ortodoxe române: *Principele Carol-Timișoara*, jud. Timiș; *Aradul-Nou*, jud. Arad și *Coșteiu II*, jud. Timiș.

Asemenea, prin hotărârea nr. 10359 din 4 Martie 1927, s’a înființat, în eparhia Caransebeșului, dela 1 Ianuarie 1927, o nouă parohie ortodoxă română, *Jamul-Mare* în jud. Timiș.

Asemenea prin hotărârea nr. 8974 din 26 Fevruarie 1927, s’a înființat în jud. Dâmbovița, o parohie nouă, cu numele *Drăgoești-Pământeni*, prin ridicarea la treapta de parohială a bisericii filiale *Sfinții Voevozi* din satul *Drăgoești-Pământeni*, comuna Ungureni, prin deslăpire dela parohia *Mănești*.

Asemenea, prin hotărârea nr. 8973, din 26 Fevruarie 1927, s’a înființat, în eparhia ortodoxă română din Arad, dela 1 Ianuarie 1927, parohia *Mocrăa* din jud. Arad. Se stabilește venitul curat al parohiei la suma de 1200 de lei anual.

Asemenea, prin hotărârea nr. 11276, din 10 Martie 1927, s’a înființat, în eparhia Clujului, dela 1 Ianuarie 1927, o nouă parohie ortodoxă română, cu numele de *Gherla*, în jud. Solnoc-Dobâca.

Biserici filiale ajunse parohiale. — Prin hotărârea ministerială nr. 17,030, din 12 Aprilie 1927, biserica filială *Antim* din București, atârnatore de parohia *Albă-Postăvari* din București, se declară biserică parohială.

Asemenea, prin hotărârea nr. 17,029, din 12 Aprilie 1927, biserica filială *Sf. Nicolae* din satul Ciocănăi, com. Moșoaia jud. Argeș, se dezlipsește dela parohia *Curăturile*, acelaș județ și se ridică la treapta de parohială, purtând numele de *Ciocănăi*, și va ouprinde satul Beleiu și o parte din satul *Piscul Moșului*.

Prefaceri în întocmirea parohiilor. — Prin hotărârea ministerială nr. 15818, din 5 Aprilie 1927, satul *Hanul lui Pală*, cu biserica filială *Sfinții Voevozi*, se dezlipsește dela parohia *Vișina*, jud. Dâmbovița, și se alipește la parohia *Petrești* din acelaș județ.

Satul *Pipera*, cu biserica filială *Sf. Ilie*, se dezlipsește dela parohia *Băneasa* din jud. Ilfov și se alipește la parohia *Herăstrău* din acelaș județ.

Tipografie bisericească nouă. — Cu bucurie primim știrea că Prea Sf. Sa Episcopul Ghenadie al Buzăului a luat hotărârea să puie din nou în ființă tipografia Episcopiei care lucra pe vremea răposatului de bună amintire Episcopul Chesarie.

Monument pentru un episcop. — Preoții din Eparhia Buzăului s'au rânduit într'un comitet pentru a ridica un monument răposatului Episcop *Dionisie Climescu*, care a păstorit timp de 25 ani eparhia Buzăului și a murit în anul 1922.

Congresul general al preoților. — Se dă de veste că un congres general al preoților urmează să se ție în zilele de 21 și 22 Iunie în București. El a fost chemat de către Asociațiunea generală a clerului. Programa dezbatelilor cuprinde: 1. Alegerea comitetului; 2. Discuțiuni despre greutățile care se întâmpină la aplicarea nouăi legi de întocmire bisericească. Vestirea spune că darea-de-seamă a asociațiunii se poate ridica dela protopopiat.

Alt congres preoțesc. — Afară de congresul Asociațiunii Generale a clerului, care se va ținea la București la 21—22 Iunie a. c., se aduce la cunoștință că membrii societății preoțești „Renașterea” din Oltenia își vor ținea congresul lor anual la începutul lui Iunie a. c. în Calafat.

Sărbătorirea a doi preoți. — Sătenii din comunele *Poiana* și *Enăchești*, jud. Neamțului au sărbătorit pe păstorii lor sufletești *Ioan Crăciun* din Poiana și *Ioan Ionescu* din Enăchești, care au împlinit, cel dintii 50 de ani de viață pastorală, iar al doilea 40 de ani. Sătenii s'au strâns în bisericuța din Poiana, și acolo, la sfânta slujbă, au ținut să-și arate mulțămirea lor către cei doi preoți. La acea slujbă au venit și preoții din jur: Păr. *Ioan Goagă*, prezidentul cercului preoțesc din Valea-Rea; *Nicolae Ionescu* din Orsa; *Mârza* din Nadișa; *Dimitrie Ionescu* din Verșești; *Ionescu-Helegiu* și *Matei* din Deleni.

De asemenea au luat parte la serbare și d-nii *Eduard Racoviță*, *Grigore Mârza*, foști deputați, *Radu Barză* și *Ionel Georgescu*, ridicând mai mult strălucirea acestor serbări. A urmat o masă prietenească, la care s'au ținut mult cuvântări inimoase, care au zugrăvit chipul păstoresc al celor doi preoți.

Ștudenții în teologie și studiarea la alte facultăți. — În deosebite rânduri, studenții în teologie au cerut dreptul de a putea studia și la alte facultăți decît la cea de teologie. Acest drept li s'a tăgăduit de multe ori, dar nici ei n'au încetat de a-l cere. De data aceasta, aflăm că, față de o nouă cerere a studenților teologi, Consiliul Permanent de pe lângă Ministerul Instrucțiunii și-a dat avizul cu nr. 988, ca să se ceară, în această privință părerea Sfântului Sinod și a facultăților de teologie din țară.

Preoții răzbat în învățământ. — Este îmbucurător a vedea cum preoții își dovedesc vrednicia lor, pătrunzând la locuri de cinste în învățământ. Noi am mai pomenit de capitulul aceasta. Pentru acum, putem da pilde proaspete: 1. la liceul din Târgoviște, director este un cleric, Păr. Diacon *Alexandru Stănescu*, care în curând va fi preot; 2. la liceul din Găești director este tot un preot, Păr. *Ștefan Popescu*; în jud. Dâmbovița, revizor școlar este Păr. *Marin Popescu* din Conțești.

Pe toți îi felicităm și urăm ca această tabără să crească.

Consiliu comunal în sprijinul bisericii. — Consiliul comunal din *Conțești*, Dâmbovița, prin îmboldirea Părintelui *Marin Popescu*, a dat bisericii din acea comună un ajutor de 9500 de lei în 1925, 8000 de lei în 1926, iar anul acesta, tot prin stăruințele Părintelui *Marin Popescu*, suma de 12000 de lei.

Medalieri. — Prin Inaltul Decret Regal Nr. 768, dat în București la 15 Martie 1927, au fost cinstite cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* persoanele mai jos însemnate și anume:

Clasa I: Prea Cucernicii preoți *Hristofor Manoi-lescu*, parohul bisericii *Sf-ții Voevozi* din Botoșani, și Economul stavrofor *Evdochim Dumitriu*, parohul Parohiei *Tăcuta* din județul Vaslui; d-nii: *D. Niculescu-Ritz*, fost ajutor de primar în Capitală; *Alexandru Ionescu*, inspector la Centrala Băncilor Populare; *Ioan Zelea Codreanu*; *Ioan David*; *Mihai N. Darie* și *Vasile Gheorghiu* din Huși.

Clasa II: d-nii: *D. R. Duțulescu-Capra*; *D. N. Ștefănescu*, enoriași ai bisericii *Sf. Gheorghe-Capra*; *Ioan Balaiș*, pictor în Murgeni (Tutova), și meșterul lemnar *Constantin Bejan* din eparhia Hușilor, pentru activitatea desfășurată pe teren bisericesc.

Asemenea, prin Inaltul Decret Regal Nr. 1500, dat în București la 27 Martie 1926, au fost cinstite cu medalia *Răsplata muncii pentru Biserică* următoarele persoane și anume:

Clasa I, d-nii: *Ioan B. Munteanu*, Prefectul Județului

Ialomița, Călărași; Cucernicii Părinți Economi: *Iorgu Mateescu*; *Vasile Nanculescu*, amândoi din Călărași, și *Vasile Popescu*, Chioara; Cucernicii preoți *Constantin Bobârnac*, Jegălia; *Vasile Popescu*, Socariciu; *Constantin Negulescu*, Săpunari; *Radu Nicolescu*, Corgaeaua; *Marinache Haralambie*, Slobozia; *Andrei Negulescu*, Alexenii; *N. Sacerdoțeanu*, Vlad Țepeș; *Gh. N. Ionescu*, Călărași și *Virgil Andreescu*, Făcăeni; domnii *Nic. Popescu-Băleni*, avocat, Călărași; *Ștefan Țuțuiianu*, administrator financiar, Călărași; *Lascăr Banu*, proprietar Rassa; *Gheorghe Panghe*, proprietar Făcăeni, *Al. Vintilescu*, inspector școlar, Urziceni; *Ilie Lupu*, Revizor școlar cl. I., Slobozia; *Ion M. Pelian*, inginerul județului, Călărași; *Nic. Stoicescu*, *Paul Teodoru*, *Ioan N. Ionescu* și *Ștefan D. Popescu*, proprietari în Urziceni, tot din județul Ialomița; d-na *Eugenia General N. Popescu*, comuna Dioști, județul Romanați; Domnii *Alexandru, Minculescu-Vlaşca*, mare industriaș și *Vasile Nanculescu*; Cucernicul Preot *D. Popescu* și d-na *Sofia Vasilescu* din București.

Clasa II, Cucernicii preoți: *Ștefan Dumitrescu*, Bordușani; *Gh. Popescu*, Corgaeaua; *C. Nițulescu*, Gâldău, *Ioan Nicolescu*, Dragoș-Vodă și *Vola Marinescu*, Murgeanca; d-nii *Florea Stănescu*, Călărași; *Vasile Ghiulea*, Socariciu; *Vasile Martin*; *Ivanciu I. Năstase*, amândoi din Jegălia, toți patru cântăreți bisericești; *Tănase M. Radu*, paracliser, Jegălia; *Alexandru N. Marin*, plugar, Nucetu; *Iancu Stoican* plugar și *Constantin V. Niță* plugar, amândoi din Domnița Maria, și *Vasile Ștefan*, plugar, Horia, toți din județul Ialomița.

MULȚĂMIRI

Sf. Episcopie a Râmnicului, Noului Severin, aduce vii mulțămiri bunilor creștini mai jos însemnați, pentru daniile lor, făcute bisericii Sf. Ioan Botezătorul din Caracăl, precum mai jos se arată:

1. domnilor: *Nichita Bicescu* și *Const. Marinescu*, care au dăruit 2 sfeșnice împărătești de alamă, în preț de lei 15.000; 2. d-nelor *Florica N. Bicescu* și *Maria Celăreanu*, pentru o sfântă Evanghelie îmbrăcată în metal argintat și aurit, în preț de lei 5000; 3. d-nei *Florica I. Oroveanu*, pentru o icoană de argint și pentru că a aurit și argintat icoana Maicii Domnului, pentru care a cheltuit lei 5000; 4. d-nei *Maior T. Căpitanescu*, pentru icoana Cuvioasei Paraschiva, îmbrăcată în metal alb, în preț de lei 800; 5. d-nei *Paula I. Țărțăleanu*, pentru că a dăruit 2 acopereminte de rips cu galon de fir pentru Sfânta masă și Proscomidie, precum și un rând întreg de perdele, în preț de 2000 lei, pentru toate Icoanele; 6. d-lui *Ștefan Malciu*, pentru 2 sfeșnice de lemn strungit, în preț de 600 lei; 7. d-lor *Octavian Stroescu* și *Mih. Custurea*, cântăreții aceste biserici, care și-au făcut pe cheltuiala lor stranele artistice lucrate, cheltuind câte 2.500 lei fiecare; 8. d-lui *Radu Drosu*, paracliserul bisericii, pentru iconostasul dăruit,

în preț de lei 2.500, și o candelă în preț de lei 400; 9. d-nei *Maria F. Dumitrescu* pentru o candelă în preț de lei 400.

Dumnezeu să-i îngrădească cu toate apărările Sale!

Epitropia Parohiei *Bradu-de-Sus* din jud. Argeș aduce vii mulțămiri enoriașului *Badea Petre* din com. *Geamăna*, acelaș județ, pentru că a dăruit bisericii filiale din acea comună un epitrahil și un felon.

Dumnezeu să răsplătească însutit râvna inimii sale!

Epitropia și Consiliul parohial al bisericii *Floreasca* din București aduc vii mulțămiri obștești d-lui *Ioan Blăniță*, ctitor la această biserică, pentru următoarele daniile făcute de curând: 1. o evanghelie ferecată cu argint, proba 18 carate, aurită în foc, lucrată cu măestrie și prețuind 40.000 de lei; 2. o linguriță și un pahar pentru dat vin la cununii, amândouă de argint și prețuind 3000 de lei; 3. o candelă, de argint marcat, prețuind 4500 de lei; 4. o canapea în curtea bisericii, prețuind 3500 de lei și ajutor la așezarea luminii electrice în biserică, în sumă de 1600 de lei.

Dumnezeu să-l răsplătească din darurile Sale cele bogate și să-l aibă în sfânta Sa pază!

Stânta Episcopie a Eparhiei „Dunării de Jos” aduce mulțămiri persoanelor mai jos însemnate cari, prin daniile de lucruri sfinte, au ajutat la infrumusețarea Sfântului locaș Dumnezeesc din Com *Oancea* Jud. Covurlui.

2. d-lor: *Gh. A. Chemali*, cu soția sa *Savanta*, pentru un Sf. Epitaf în preț de 15.000 lei; 2. *Gh. Ichim*, cu soția sa *Marghioala*, pentru două Trioade scortâte cu piele, în preț de 1000 lei; 4. *Haralambie Teohar*, pentru o icoană (prăznicar), *Sf. Haralambie*, în preț de 600 lei.

Deasemenea, aduce mulțămiri persoanelor următoare care, prin obolul lor, au ajutat la isprăvirea reparațiilor bisericii parohiale *Sf. Nicolae* din orașul Galați, și anume: *C. Gârbea*, lei 10.000; *Ana* și *Alex. Teodoru* 1000; *M. Cupșa* 200; *P. Călughierovici* 500; *M. Metaxa* 1000; *Virginia Cumbari* 50; *Fam. Carusso* 60; *Hristophe I.* 200; *I. Jarnea* 200; *Un ofițer* 20; *Un funcționar* 20; *Idem* 20; *N. Canellos* 100, *Filimon* 100; *Un cetățean* 20; *C. Lazarovici* 60; *Tuluca Rucăreanu* 100; *Baloc* 50; *D. Grossu* 100; *D. Mircan* 1000; *Bronea* 200; *I. G. Munteanu* 500; *M. C. Dușescul* 100; *Hașiganu* 200; *Eufrosina Tăcheanu* 200; *H. Papadopol* 200; *Suzana Atanasuli* 200; *V. Dimian* 100; *Iani Linos* 500; *A. N. Ștefănescu* 200; *Carolina Nițescu* 20; *I. Nühel* 500; *Ion Prodrom* 1300; *Dr. Ceapârul* 1000; *G. Stoenescu* 500; *Păr. Chiril*, starețul Mănăstirii *Ciolanu*, Buzău 300; *Păr. Arhim. Visarion Nicolau* 100; *I. Danielescu* 20; d-na *Barlas* 1000; *Suré Fii* 300; *Iulian* 200; *G. Panu* 500; *P. G. Cutava* 300; *G. Florea* 500; *Apostol Popa* 200; *Sindic. Bursa* Galați 100; *C. Iliescu* 200; *N. Drăgoi* 500; *M. Asnavorian* 1000; *A. Scurtu* 40; *G. Dumitriu* 200; *A. Grozea* 100; *G. Niculescu* 100; *Zoea* 40; *N. Șerban* 100; *I. Cherner* 100; *Simion Gheorghiu-Portului* 100; *T. Marinescu*

100; G. Niculescu 20; Săftica Grigoriu 40; Gh. Marinescu 300; Irina Mavrodin 2000; Cleopatra Antoniadă 1000; Alex. Zaharia 1000; Uniunea Pescarilor. Galați-Brăila 500; M. Tanoviceanu 200; Ionică Zane 200; T. Munteanu 100; Gh. Ștefănescu 300; Alex. Tenea 500; Cercul Intim-Club 500; Spiridon Gheorghiu 200; Anonim 100; Toma Popescu 200; Vlad Ștefan 60; A. Tănculescu 40; Stela Bojanski 100; Nucă Antonescu 100; Polixenia C. Angreli 200; Didina Teodoru 40; Leon Climis 1000; Frații D. și I. Galii 1000; Eufr. C. Popovici 100; Banca Agricolă 500; Banca Generală a Țării Românești 500; Branch Office Galați 150; I. Panaitescu 400; Zaharia Ionescu 100; Banca Noastră 1000; Banca Gr. Manițiu & Comp. 300; Gh. Bogza 500; Banca Creditului Gălățean 1000.

Total: Lei Patruzeci mii opt sute șapte zeci (40.870)
Dumnezeu să aibă pe toți darnicii în sfânta Sa pază

Epitropia Parohiei Conțești, Dâmbovița, aduce viile sale mulțămiri persoanelor mai jos însemnate:

1. D-nei Adina Bolintineanu, proprietară, care a dăruit bisericii filiale: a) un rând de veșminte bisericesti, de mătase; b) acopereminte de mătase pentru Sf. Vase; c) acopereminte pentru iconostas și pentru măsuța de colivă, tot de mătase, toate în preț de 25000 lei.

2. D-nei și D-lui Alexandru Iuca, consilier la Inalta Curte de Casație, pentru un rând de veșminte dăruite bisericii parohiale, în sumă de lei 8000; pentru o icoană de argint a Sf. Nicolae, cu rame, în sumă de 12000 lei; pentru o candelă de argint, în sumă de 3000 lei; pentru că întotdeauna aduc untdelemn și lumânări de ceară curată la sfintele biserici;

3. D-nei Ioana Giurcan, soția șefului de gară Bolovani, pentru două fețe de olandă la Sf. Prostof, brodate cu multă râvnă și pricepere; pentru dregerea policandrului, la biserica parohială, cu care a cheltuit 3000 lei; pentru o candelă suflată cu argint și pentru alte ajutoare date bisericii parohiale.

4. D-lui Nicolae C. Nae, pentru că, pe a sa cheltuială, a învelit paraclisul dela cimitirul satului Conțeștii-de-Sus, ca care a cheltuit 5000 lei;

5. Enoriașilor satului Conțeștii-de-Sus și familiei Pake Protopopescu, dela cari s'au strâns aproape 30.000 lei, bani trebuincioși pentru învelitul bisericii parohiale;

6. Băncii Populare „Plugarul“, care a dăruit 2000 lei, tot pentru învelitul bisericii parohiale. Acest înveliș costă aproape 70.000 lei.

Dumnezeu să-i ferească și păzească de toată reaua întâmplare!

BIBLIOGRAFIE

Teodor M. Popescu, **ISTORIA CREȘTINISMULUI CA ISTORIE A CULTURII**. București, la „Cartea Românească“ 1927. Volum de 48 pagini, în format mare în 8, cu tipar des, fără arătare de preț.

Cuprinsul acestei cărți e lecțiunea cu care d. Teodor

Popescu și-a deschis cursul său de istorie bisericească la Chișinău. E o tratare de o mare frumusețe. Găsoști în ea un material de o rară bogăție. O mulțime de autoi au fost întrebuițați în lucrarea ei. Cine citește cartea are ce învăța și bagă-de-seamă că are înaintea un bărbat cu adevărat meșter în ale învățaturii.

T. G. Bulat, doctor în litere, **PERSONALITATEA RELIGIOASĂ A VOEVODULUI NEAGOE BASARAB AL IV-lea**. Volum în 8 de 75 de pagini. Craiova, fără punere de an. Prețul 80 de lei. De cerut la autor, în Râmnicul-Vâlci.

Acelaș, **Din istoricul Protestantismului în Țara Românească**. Sunt trei pagini extrase din revista craioveană *Arhivele Olteniei*. Este vorba în ele de timpurile din veacul 19, când protestanții au început a se așeza în Oltenia.

Vasile Loichiță, **NUMIRILE BIBLICE ALE LUI DUMNEZEU ȘI VALOAREA LOR DOGMATICĂ**. Volum format mare în 8, de 75 de pagini. Cernăuți. 1927. Prețul 50 de lei, de căutat la librăria Pavel Suru București, Calea Victoriei 75 sau la *Librăria Diecezană* din Caransebeș.

Dan Simionescu, profesor, **INCERCĂRI ISTORICO-LITERARE**, 1. *Cântarea României* de Alecu Russo și 2. *Redacțiunea românească a „Vieții Sfinților Varlaam și Ioasaf“*. Volum de 58 de pagini în formatul cărților de școală. Câmpulung, 1926. Prețul 25 de lei.

Econom A. C. Cosma, **VOLUNTARIII MORȚII**. Cărticică de 81 pagini, în format mic, 16, eșită în Tipografia Mănăstirii Neamțului, 1927. Fără punere de preț. Autorul poate fi întreat în Bâlca, Putna.

P. S. Episcop Iacov al Hușilor, **ÎN SLUJBA BISERICII ȘI A ȘCOALEI**. Volum în format mare, de 340 de pagini, în foarte bun tipar, făcut în Huși la Zanet Corlăteanu, 1926. Fără arătare de preț.

Cuprinde pe larg povestirea vieții și a tuturor lucrărilor Prea Sfințitului Episcop Iacov al Hușilor, lucrare tipărită anul trecut, cu prilejul jubileului pentru 50 de ani de preoție a Prea Sfinției Sale. Cine citește această carte, vede o pildă de viață harnică, închinată cu dragoste faptei bune. În acelaș timp, îți împrespătezi cu drag atâtea lucruri ale trecutului apropiat și vezi aievea chipuri care au fost și nu mai sunt. E o citire pe care o străbați numai cu tolos.

Iconom Dr. Petre Vintilescu, **SACRIFICIUL SÂNGEROS CA PRINCIPIU AL LITURGHIEI**. Studiu dogmatico-liturgic. București 1927. Volum de 78 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 40 de lei.

Preotul Gheorghe Maior, **PENTRU ZIDIREA ÎMPĂRĂȚIEI LUI DUMNEZEU**. Predici. Sibiu. Volum de 82 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 40 de lei.

Sal. Segall, **CREDINȚE, DATINI ȘI SUPERSTIȚII ale poporului evreu.** București 1927. Volum de 229 pagini, în formatul cărților de școală, cu o prefață de Păr. *Gala Galactionn.* Fără arătare de preț.

Herman Strack & Paul Billerbeck, **KOMMENTAR ZUM NEUEN TESTAMENT aus Talmud und Midrasch.** (Tâlcuire la Noul Testament după Talmud și Midraș). München 1926. Vol. 3, format în 8 de 857 pagini, fără arătare de preț.

Acest volum e continuarea marelui lucrări a lui Strack de tâlcuire a Noului Testament în paralel cu felul de vorbire din Talmud și Midraș. De oarece scriitorii Noului Testament sunt mai toți Evrei. În scrisul lor grecesc fără îndoială că se oglindește felul de gândire și vorbire evreiesc. Din pricina aceasta, feluri de vorbire care ni se par mai grele de înțeles în Noul Testament ni se pot lumina prin vorbirea evreiască pe care o găsim în Talmud. Această operă de luminare a Noului Testament din laturea aceasta a întreprins-o Strack, care a murit anul trecut și pe care acum o continuă Billerbeck. E o lucrare măreață, cu un material nemăsurat, fiindcă, după ce că sunt așa de multe pagini, mai sunt tipărite și cu litera foarte mică. După acest al treilea volum, mai urmează al IV-lea, care va încheia opera.

ECHOS D'ORIENT, Aprilie-Iunie 1927. Paris.

Această revistă, care studiază trecutul, teologia și lucrurile Bisericilor din Răsărit are, în acest număr, foarte însemnate articole despre Sf. Treime în arta bizantină, un articol despre secta Mariaviților din Polonia, cu date foarte prețioase, din care vom da în numărul nostru viitor, apoi foarte multe știri și o bogată bibliografie despre lucrurile Răsăritului.

Generalul *Scarlat Panaitescu*, **BASARABIA.** Chișinău 1927. Volum de 205 pagini, în formatul cărților de școală, cuprinzând descrierea ținutului nostru de peste Prut, din punct de vedere economic și social. E împodobit cu hărți, planuri și multe vederi (3 din ele vederi de biserici). Fără arătare de preț.

THE BIBLE IN THE WORLD. Iunie 1927. Londra.

Revista aceasta e organul Societății Biblice Britanice din Londra. Numărul pe Iunie cuprinde darea-de-seamă despre Congresul anual al Societății, care se ține totdeauna în luna Mai. Despre aceasta vom scrie ceva mai pe larg. Pentru acuma spunem că, în curgerea anului trecut, traduceri ale Bibliei, săvârșite de Societate, s'au înmulțit cu încă 14 și anume: 9 pentru dialecte din Africa, 1 pentru China, 1 pentru America de Sud și 3 pentru Oceania. În total, numărul acestor traduceri făcute de această Societate se suie 593. Dar mai sunt altele făcute de alte Societăți.

IRENIKON, Mai 1927. Aceasta e revista monahilor din mănăstirea *Amay* din Belgia, care lucrează pentru unirea Bisericilor. Numărul e bogat în studii și în știri privitoare la Bisericile Răsăritului.

ȚARA DE JOS. Aprilie-Mai 1927. Aceasta e o simpatică revistă de cultură și literatură, studiind mai mult lucrurile și stările din Moldova de jos. În fiecare număr are materii însemnate, pe care am dori să le putem pomeni mai des și la noi, dacă timpul și spațiul ne-ar îngădui.

VESTEA BUNA. Aprilie 1927, București. Această plăcută revistă parohială își duce înainte firul lucrului său, eșind tot mai îmbunătățită. A ajuns cu bine la anul III, cu materii de pietate bine lucrate.

RĂZBUNAREA CREȘTINĂ, traducere după St. Ioan Crisostom (se zice *Hrisostom*, nu *Crisostom*). Broșură de 20 de pag., în format mare, în 8, Buzău 1927.

În eparhia Buzăului, se tipărește revista eparhială *Ingerul*. Pe lângă ea, se tipărește și o bibliotecă, numită tot *Ingerul*, cu materii religioase. Până acum au eșit mai multe numere. Acesta e unul din ele.

Cuprinsul acestui număr este omilia Sfântului Ioan Gură-de-Aur despre cuvintele din Vechiul Testament. *Ochiu pentru ochiu și dinte pentru dinte*, prefăcute apoi altfel de Domnul Hristos în morala Sa. Traducerea dă ușor șirul cugetărilor desfășurate de Sf. Ioan. Ea e făcută după franțuzește, ceiace se vede din multele cuvinte prea nouă, care puteau fi date ceva mai românește. Nu se arată cine a făcut traducerea.

Dela pag. 15 înainte, se găsește în această broșură o tratare scurtă, iscălită *Gh.*, despre cuvintele din evanghelie „Nu dați cele sfinte câinilor...”

Dela pag. 18 înainte, găsim un ordin al Prea Sfințitului Episcop al Buzăului, către preoții săi, în legătură cu publicațiunile vrăjmașeșite de cătăva vreme împotriva Prea Sfinției Sale. Câteva note cu lămuriri însoțesc acest ordin. Într'însul se dau îndrumări de slujbele care trebuiesc făcute pentru potolirea și vindecarea vrăjmașilor de reaua pornire.

REVISTA TEOLOGICĂ, Martie 1927, Sibiu.

Între revistele bisericesti regionale, *Revista Teologică* fără îndoială că ține un loc de frunte. De când a ieșit și până acum, totdeauna s'a ținut la un înalt nivel intelectual și a mers tot mai mult îmbunătățindu-se. Din anul acesta iese într'o înfățișare și mai simpatică decât înainte, având un înveliș mai înveselitor. Când ne gândim că e în al 17-lea an de viață, ne facem socoteală de câtă vreme lucrează ea și cât este de când își răspândește cuprinsul ei bogat și la înălțimea trebuințelor vremii.

În nr. pomenit, avem un însemnat art. al profesorului de teologie *N. Colan*, dela Academia Teologică din Sibiu despre *Reorganizarea învățământului teologic*, în care arată lipsurile din cultura teologică de azi în țara noastră și datorită de a ne pregăti mai temeinic față de mulții vrășmași pe care îi avem. Găsim apoi un art. de înaltă gândire, care a fost subiectul unei conferințe al Părintelui Dr. *Gr. Cristescu*, Profesor la academia Teologică din Sibiu, despre caracterul etic al

culturii, în care arată că străduința de a întemeia o cultură și cultura însăși au un preț însemnat în împărțirea sufletului, ca o suire dela cele materiale spre cele sufletești. În al treilea rând, dăm de o materie cu care de mulți ani se silește un vrednic preot din Sibiu, Păr. *I. Belență*, în mijlocul nebăgării de seamă a tuturor. E vorba de scoaterea din nou înaintea generațiunii de azi a chipului lui *Vladimir Guettée*, fostul preot catolic trecut la Biserica Ortodoxă, al cărui centenar l-am trecut, fără să se pomenească de el ceva deosebit, afară de ce am pomenit noi în această revistă. Singurul preot care a scris și scrie de el este Păr. Belență. Vladimir Guettée este însă un subiect de seamă despre care s'ar putea scrie și o teză de licență. Despre Sf. Fecioară Maria scrie apoi cu tonul său cucernic păr. Arhim. *Policarp Morușca* (cuvinte care au fost spuse către școlărițele internatului diecezan din Arad) și care prind bine în laturea bunei creșteri creștinești. Urmează apoi un art. mai scurt despre peirea Babilonului al Părintelui *A. C. Cosma* din Bâlca, Putna, care scrie și în acest număr la noi, St. Sa arată cum pier mărețiile omenești în care nu se află sâmburi dumnezeiești. Urmează un art. despre *Reforma cultului catolic*, tradus din nemțește de Dr. *Nicolae Perchilă*. Acesta e un articol foarte însemnat pe care noi l-am citit cu mare interes.

Iată 5 articole tot unul și unul cu atât material bogat și prețios pentru cultura teologică. Dar după aceasta urmează încă și altă materie de interes despre cărțile nouă eșite din tipar, despre felurite fapte din lumea creștină și știri despre lucruri mai apropiate de noi.

GÂNDURI CREȘTINEȘTI. 1 Aprilie 1927, București.

Aceasta e foaia parohială a parohiei *Cuibu-cu-Barză* din București. Are mult material, pentru partea culturală și pioasă, în articole lungi și mai scurte. Din când în când, la această foaie și inimosul creștin și meșter scriitor care e d. Profesor *M. Mihăileanu* din Pitești.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui **Grigore Ionescu**, paroh în *Domnești* Muscel.

Noi avem regulă la această revistă de a nu tipări predicile care ni se trimit. Aceasta nu din vreo socoteală împotriva predicilor, ci pentru că, dacă am începe cu unele, ni s'ar tot trimite predici și n'am mai prididi cu tipăritul lor. Fără îndoială că am tipări și predici, dar cu un clenciu: să fie prea strălucite. Așa însă, numai pentru că un preot, la 2 luni de hirotonie, a ținut câteva predici și vrea să le vadă în tipar, nu putem. Să se învețe mai întâi a fi stăpân pe cuvânt, a gândi temeinic, a cunoaște pe marii purtători ai cuvântului creștinesc, și când, după o astfel de pregătire, ne va trimite ceva care se ridică peste starea mijlocie, tipărim.

Noi nu avem încă traduse predicile lui Bossuet, și să tipărim însăși proaspete ale unui preot inimos,

e prea mult. Nici vorbă, îl felicităm că s'a pus pe lucru dar să mai lucreze, și apoi vom vedea.

Nu mi-a încăput în acest număr o predică de Paști a lui Bossuet, pe care voiam s'o traduc¹⁾. Dorința noastră este să dăm preoților materiale bune, pilde mărețe despre lucrul celor vestiți în cuvânt, să se îmboldească din acestea, să se învețe a gândi rodnic, că nu e ușor, și apoi cuvântare.

Prin urmare, deocamdată sfatul meu este, acum la începutul slujbei Sfinției Tale: Muncește și te pregătește! De vrei să-ți tipărim, trimete-ne lucruri de cronică: povestiri din viața religioasă a ținutului, ce se lucrează pe acolo, cercuri bisericești culturale, despre raitele sectanților, ce se face pentru stârpirea lor... De astea tipărim bucuros, ba și mulțămim.

D-lui **Băjeu O. Cozmă**, școlar în cl. VIII la Sămăniariul „Sf. Grigorie Decapolitul“ din Craiova.

Am primit predica pentru învierea Domnului și deși o găsesc o lucrare cum se cade, nu am loc pentru ea. Dar chiar să am loc, să-l prind cu scrisul unui școlar? Un școlar este un tânăr care se pregătește. Deci mai întâi pregătește-te. Nu te apuca de scris până ce mai întâi n'ai 10 ani de citire personală îndărătul dumatiale. Înțelegeți ce e „citire personală“: muncă cu cartea peste ce ai făcut din boldul școlii. Este o ispită și aceia de a-ți vedea numele la revistă, care uneori te urmărește toată viața. Din ce ai lucrat, cred că dumneata ai să poți lucra bine. Lucrul de până acum merge. E așa însă cum fac mulți. Când m'ei da un scris care să fie peste ce poate ceata celor mulți, atunci ți-l tipăresc, chiar și sub sorocul celor 10 ani de citire.

Fiindcă d-ta ești orfan de război însă și vorbești nu numai fraze, ci și din amarul inimii dumatiale, iată, iau bucățica în care vorbești lumii de orfani, cu prilejul învierii Domnului, fiindcă simt durerea dumatiale și mă mișcă și pe mine. O iau și o pun aici, ca s'o citească și alții: „... acum, când mii de orfani se sbat în lipsuri, copii ai României întregite și fii ai celor ce, cu sfântul lor sânge, au plătit lărgirea granițelor noastre, se cade să le spulberăm noianul de lacrimi, de pe obrajii lor palizi (nu mai scrie „palizi“, ci galbeni ca ceara“, pe românește!), îndeplinind astfel prin aceasta o sfântă datorie față de sufletele părinților...“ E o duioasă chemare către cei înstăriți pentru ceata copiilor fără părinți, să se împărtășească și ei din bucuria pe care învierea o aduce în familii. *)

Și-ți mai iau iarăși o rostire frumoasă din predică: „Să ne luăm la întrecere cu florile câmpului în nevinovăție, cu apostolii Domnului în credință, cu mucenicii credinței în jertfe“. E frumos spus și iată că n'am trecut peste ce ai mai deosebit în lucrul dumatiale de școlar. Cred că te-am împăcat și te las cu bune urări de Sf. Inviere.

Arhim. SCRIBAN

1. Acestea au fost scrise pentru nr. de Paști, dar n'au mai avut loc.

2. Și aceste rânduri le-am scris pentru nr. de Paști și n'au încăput.

Icoane mari foi volante mărimea 28/24

8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos), Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf. Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28

5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Domnului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru, Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M. Domnului și Sf. Spiridon.

● serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe carton, mărimea 35/24, lei 7000.

● singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton

mărimea 15/23

15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții Impărați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voevozi, Sfinții Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton

mărimea 23/35

30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voevozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți postale cu iconițe în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Ioan Botezătorul, 23) Sf. Voevozi, 24) Sf. Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	13) Paraclisul sf. D-tru	138,—	100,—	80,—
2) Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	14) Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—
3) Cartea de Tedeum	153,—	115,—	100,—	15) Prohodul Domnului	138,—	100,—	80,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		80,—	—,—	16) Psaltirea . . .	250,—	220,—	
5) Catavasierul . . .	200,—	175,—	150,—	17) Panihida . . .	138,—	100,—	80,—
6) Ceaslovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	18) Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,—	100,—	80,—
7) Evhologiu . . .	710,—	650,—	590,—	19) Sluj. sf. Steagului	90,—	80,—	66,—
8) Evanghelia I. . .	770,—			20) Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—	80,—	66,—
9) Evanghelia II. . .				21) Sluj. Sf. Bisericii	150,—	135,—	115,—
10) Evanghelia III. . .				22) „ Invierii . . .	190,—	160,—	130,—
11) Evanghelia IV. . .				23) Tipicul Bisericesc	250,—	200,—	150,—
12) Evanghelia V. . .				24) Triodul . . .	770,—	680,—	650,—

muscel.
Noi avem regulă
predicile care ni se trimit.
teală împotriva predicilor, ci
cu unele, ni s'ar tot trimite pre
cu tipăritul lor. Fără îndoială că
dar cu un clenciu: să fie prea stra
numai pentru că un preot, la 2 luni c
ținut câteva predici și vrea să le vac
putem. Să se învețe mai întâi a fi stăp
a gândi temeinic, a cunoaște pe marii p
vântului creștinesc, și când, după o ast
ne va trimite ceva care se ridică peste s
tipărim.

Noi nu avem încă traduse predicile
să tipărim însășiile proaspete ale unu

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda.
port, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

imate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise
espond comenzilor și dacă serviciul poștal funcționează regulat.

cărți și icoane cu un profit de cel mult 25% peste costul din

și la colportori este stampilat de Tipografie pe fiecare carte și icoană

PORTRETUL I.P.S. SAIE MIRON, PATRIARHUL ROMÂNIEI, LEI 20

BISERICA-ARTADUNA-ROMANA

LUMINA-DE-LA-RĂSĂRIT.

REVISTA-SFANTULUI-SINOD

CUPRINSUL

Rolul istoriei în înțelegerea creștinismului
Hristos pre sufletul cel păcătos îl cheamă către Sine-și
Textul evangheliilor
Un paraclis românesc la Ierusalim
Iov, Te chem părinte, Poemul biruinței, Părăsit, Irodiada,
La credință, Neghinele

Orientarea între manuscrisele bibliei
În pragul apostolatului pentru Hristos
Cum se duc vechile și înălțătoarele rândueli și obiceiuri
religioase creștinești

Alcoolismul
Izvoarele istoriei bisericești
Cronica Bisericească
Cărți, Reviste, Ziare
Insemnări mărunte, Știri

TEODOR M. POPESCU
Pr. ALEXANDRU STAMATI
Arhim. SCRIBAN
Pr. V. POCIFAN

Pr. MINA GASPAR, DAVID C. POPESCU
LAURA SCRIBAN, Pr. NIC. J. IANCU, G. I.
IORDĂCHESCU, Pr. G. I. BEȘCHIA
Econ. I. C. BĂLDIE
ARISIIDE N. GEAMANU

Econ. C. ȘTIUBEIU
Pr. T. TOMAZIU
ȘTEFAN GR. BERECHET
Pr. ILIE R. NEAGOE, Arhim. SCRIBAN
Arhim. SCRIBAN
Arhim. SCRIBAN

APĂRE-LUNAR

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din: *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomeiu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: *Dr. D. G. Boroiannu*, *Dr. C. Chiricescu*, *Dr. V. G. Ispir*, *Econ. I. Popescu-Mălăești*, *Pr. Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Șesan*, *Dr. V. Tarnavschi*, *Dr. N. Cotos*; 3. *Pr. Cicerone Iordăchescu*, Iași, *Dr. Romulus Căndea*, Cernăuți. *Dr. Ioan Lușaș*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* și *d. St. Berechet*.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redactor, în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei, traducerile și recenziunile 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru însemnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa secretarului de redacție *Arhim. Scriban*, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor: *Prof. I. Mihălcescu*, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, *d. D. Sireteanu*, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor voi să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: *d-lui D. Sireteanu*, București, Sf. Sinod, Biserica Antim.

CARȚILE APARUTE ÎN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
1. Lazăr Diacul de <i>Fr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăiești, de <i>P. S. Nicodem.</i>	Lei 3,50.	0,50
2. Patimile Mântuitorului de <i>Pr. Criveanu</i>	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de <i>A. V. P.</i>	" 6.—	1,50
3. Impotriva beției, de <i>I. P. S. Patriarh</i>	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,—
4. Două întâmplări minunate, de <i>Fr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)</i>	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,50
5. Durerea Vinerii celei mari, de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—	"	Alcoolismul, de <i>Dr. Nicolau.</i>	" 30.—	
6. Catehismul creștinismului ortodox, de <i>Pr. I. Mihălcescu.</i>	" 7,50.	"	Bucăți alese din <i>Sf. Atanasie cel mare</i>	" 40.—	
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist, de <i>Arhim. Scriban.</i>	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând cele mari cu 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Aristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un renume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimare la München în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic”, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri: Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. 6 (555).

Iunie 1927

Direcțiunea revistei, care și-a dat și-și dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și folos munca preoțimii românești, roagă cu toată căldura râvnei sale pe toți cucernicii Preoți, să binevoiască a-și achita, atât rămășițele din 1923, 1924, 1925, 1926, cât și abonamentul pe întreg anul 1927, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura.

In nădejdea că cucernicii Părinți ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române vor înțelege că un abonament de 100 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA

ROLUL ISTORIEI ÎN ÎNȚELEGEREA CREȘTINISMULUI

(Prelegere de deschidere a cursurilor de Istorie bisericească universală la Facultatea de Teologie din București, în ziua de 4 Mai 1927).

Leçon d'ouverture du cours d'Histoire Ecclésiastique Universelle à la Faculté de Théologie de Bucarest, par le Professeur récemment nommé, Mr. THÉODORE POPESCO.

Tradiția universitară cere unui începător ca mine o probă de erudiție, și e posibil de aceea ca mulți dintre onorații mei auditori să fi venit aici pentru acest singur lucru.

În materie de *istorie*, o probă de pură erudiție e o întreprindere relativ comodă și de obicei convenabilă, erudiția fiind mai ales una din calitățile și obligațiile istoricului. Erudiția singură însă, erudiția pentru erudiție și mai ales pentru demonstrație, devine unul din defectele lui. Oricât ar fi ispitit de specialitatea sa la exhibiții de forță, încercări de a impresiona prin mulțimea cunoștințelor scoase din noianul documentelor, ce nu sunt la îndemâna și în preocupările oricui, e bine totuși să nu se facă din ele scop și e bine, poate, ca tocmai un începător să nu plece dela o probă demonstrativă de erudiție. Erudiția e suportabilă, cu condiția să nu se afișeze și, cât mă privește, găsesc mai prudent de lăsat proba ei ca atare în grija timpului ce va să fie.

Aș crede, din contra, că scop ultim și suprem al misiunii ce purtăm aici nu e erudiția pură, cunoștința pentru cunoștință. Studenților noștri li se cuvine aici o pregătire *pentru viață*, și pentru una grea: Nu doar teoretică ideală, așa cum e posibilă aiurea, ci și practică-reală, indispensabilă misiunii lor de viitor, în viața cu atâtea realități și aspecte extrașcolare.

Istoria nu poate fi desigur ținută pentru aceasta la rolul de «*magistra vitae*», un rol de sclav antic; ea nu se învață de dragul folosului imediat. Ea nu e pusă direct în slujba vieții, ci în a cunoștinței, dar cunoștințele istorice pot juca, prin natura lor, un rol educator. Istoria instruește și edifică prin însaș calitatea sa de *știință a așteptării*, așa că, deși domeniu special al erudiției,

ea nu e lipsită de eminenta însușire a utilității practice. Ea e cartea vieții larg deschisă ochilor noștri, pentru a vedea în ea ce am fost, ce suntem: pentru a înțelege prezentul din trecut și trecutul prin prezent. E orizontul vieții omenești desfășurat privirii în toate sensurile și e totodată lumina aprinsă în el, pentru a ne vedea și recunoaște, în imensitatea de timp și spațiu ce ne înconjură. Istoria ne ajută astfel să *înțelegem* viața, s'o înțelegem *cunoscând-o*.

Dacă am ținut deci, în loc de altceva, să vorbesc despre *rolul istoriei în înțelegerea creștinismului*, e desigur întâi pentru a face cuvenita profesiune de vederi a începătorului, dar și pentru a aprecia această funcțiune practică a istoriei, chiar în fața celui mai înalt și greu dintre obiectele ei, în fața unei *religii* și încă a religiei prin excelență, recunoscând totuși, că chestiunea pusă, deși atinge idei pe cari le-am mai exprimat nu e tocmai ușoară¹⁾, și rugându-Vă să nu așteptați mai mult decât se poate face în graba unei prelegeri.

* * *

Căci, mai întâi, între creștinism și istorie există principial o *antinomie*. Ea există între creștinism ca *religie*, fenomen de revelație, și între istorie ca știință a realităților omenești: naturale, condiționate, schimbătoare, trecătoare. Sunt două domenii diferite și fiecare afirmă un adevăr de altă natură: Adevăr religios-absolut de o parte, adevăr-istoric relativ de alta. Cel religios aparține unei sfere, în care istoria nu poate să pă-

1. Dintr'o latură ea a fost atinsă puțin și în prelegerea dela Chisinau: „Istoria creștinismului ca istorie a culturii”, București, 1927.

trundă: E sfera lumii supranaturale și totodată supraistorice, către care omul se ridică prin credință și care nu cade sub niciunul din simțuri. E deci dincolo de limita observației și a experienței propriu zise, dincolo de posibilitatea constatărilor istorice¹⁾.

Religia e un mister din punctul de vedere al cunoștinței²⁾ și aceasta pentru că ea nu e din ordinea fenomenelor pur naturale³⁾, pentru că depășește fenomenele. Prin afirmarea unei realități transcendente, mai presus de toată natura, religia aduce acestea o mărginire și o subordonare, care însemnează până-la un punct o negare. Religia se ridică adecă peste natură, caută să o învingă, să se libereze de «realitatea oribilă a naturii»⁴⁾. Ea e numită de aceea un adversar neîmpăcat al naturalismului și tot astfel natura un adversar al religiei⁵⁾. Intre realitate — înțelegând realitatea obișnuită, naturală — și conștiința religioasă, există deci în acest sens raporturi dușmănoase⁶⁾.

Din natură, ele se prelungesc în istorie. Așa cum e contra naturalismului, care reduce totul la natură și explică totul prin natură, religia e și contra istorismului⁷⁾, care reduce totul la istorie și explică totul prin istorie, și cași natura, istoria e în principiu un adversar al religiei⁸⁾. Pentru că istoria se desfășură în cadrul și condițiile naturii, pe când religia nu se poate concepe și nu are sens fără admiterea supranaturalului, domeniu suprapus naturii și istoriei.

De aceea, din acest punct de vedere, religia e ceva «irațional»⁹⁾, cu atât mai mult, cu cât e mai înaltă și mai pură, cu cât afirmă adecă mai mult divinul, infinitul și eternul — noțiuni neistorice —, cu cât e mai mult religie.

Creștinismul e astfel cea mai irațională dintre religii¹⁰⁾, ceea ce însemnează cea mai bogată și mai adâncă¹¹⁾. Așa deci cum religia e supranaturală și antinaturală, pentru că depășește cadrul naturii, așa e supraistorică și antiistorică, pentru că depășește cadrul istoriei. Și devine irațională¹²⁾, pentru că în esența sa pură și intimă,

scapă mijloacelor de cunoaștere și înțelegere naturală și istorică. E rațiunea vașnicului conflict între credință și știință.

El trece, am zis, și în domeniul istoriei, sub forma de opoziție între credință și istorie¹⁾, opoziție de care atât caz s'a făcut și se mai face pe socoteala creștinismului și înlăturarea căreia e o preocupare principală a modernismului occidental, care, căutând să pună de acord credința și știința²⁾, vrea să împace și religia cu istoria.

Interprindere utilă și onorabilă, dar deosebit de grea și în plus ingrată, pentru că în firea lucrurilor stau, cum am spus, obstacole, cari nu se pot înlătura definitiv cu simpla bunăvoință și poate cu nicio sfortare. Religia afirmă adevăruri transcendente și absolute, istoria, adevăruri contingente și relative³⁾. Tot ce e istoric e relativ⁴⁾ iată mai ales punctul, în care acordul pare cu totul exclus. Religia pretinde lucruri *date*, dela divinitate și eternitate pentru divinitate și eternitate, istoria pretinde lucrurile *devenite*, în timp și spațiu, și ca atare supuse tuturor condițiilor de timp și spațiu, în natura în care ne aflăm.

Cu aceasta, repet, religia se sustrage cauzalității naturale și se închide într'o sferă proprie, unde controlul istoric devine imposibil, pe când istoria crede, sau în tot cazul încearcă să dețină rațiunea naturală a lucrurilor omenești, să reducă toate fenomenele vieții omenești la constatări, cari tind să nege, sau cari, în tot cazul nu pot să confirme existența și intervenția oricărui factor nenatural și neuman în sfera acțiunilor istorice. Pe când adecă istoria naturalizează și relativizează, religia privește lucrurile sub aspectul supranaturalului și absolutului, și însemnează prin aceasta o liberare de istorie⁵⁾, așa cum e și o liberare de natură. Cu aceasta pare exclusă istoricitatea religiei și mai ales a creștinismului, care întrece în spiritualitate și transcendență orice religie, și exclusă apropierea cuvintelor: istorie și religie, istorie și creștinism. Iată în scurt marea antinomie principială⁶⁾.

* * *

Ea a fost dintru început observată și încercarea de a o desființa s'a făcut de o parte și de

1. Comp. Samuel Eck, *Religion und Geschichte*, Tübingen 1907, p. 7.

2. Charles Hauter, *Religion et réalité* (în *Études d'histoire et de philosophie religieuses publiées par la Faculté de Théologie protestante de l'université de Strasbourg*), Strasbourg și Paris 1922, p. 134.

3. Ibidem, p. 129.

4. Marie-Louise Enkendorff, la *Charles Hauter*, op. cit., p. 105.

5. Rudolf Eucken, *Der Wahrheitsgehalt der Religion*, ed 4, Berlin și Leipzig 1930, pp. 169 și 19.

6. Georg Mehlis, *Lehrbuch der Geschichtsphilosophie*, Berlin 1915, p. 169.

7. Rudolf Eucken, op. cit., p. 169.

8. Ibidem, p. 19.

9. Georg Mehlis, op. cit. p. 52.

10. Rudolf Eucken, op. cit. p. 13.

11. Ibidem, p. 391.

12. Despre irațional ca antifirealistic, vezi Friedrich Brunstäd, *Die Idee der Religion*, Halle a. d. S. 1922, p. 163.

4. Ernst Troeltsch, *Die Absolutheit des Christentums und die Religionsgeschichte*, ed. 2, Tübingen 1912, p. 23.

5. Vezi Tyrell, *Le Christianisme à la croisée des chemins*, p. 37 la Henri Delacroix, *La Religion et la foi* (Bibliothèque de philosophie contemporaine). Paris 1922, p. 197. nota 2.

6. Comp. Rudolf Eucken, op. cit., pp. 21-22.

7. Ernst Troeltsch, op. cit. p. 52. *L'abbé L. Laberthonière, Le réalisme chrétien et l'idéalisme grec*, ed. 4, Paris pp. 188-190.

8. Rudolf Eucken, op. cit. p. 409. Comp. Samuel Eck, op. cit. p. 35 (Istoria ca istorie a păcatului, la Augustin, *De civitate Dei*).

9. Samuel Eck, op. cit. p. 38: „Religion und Geschichte sind unausgleichliche Gegensätze“.

alta printr'un fel de aducere forțată la acelaș numitor: În creștinism s'a încercat acordul religios istoric prin absorbirea istoriei în religie, prin încorporarea și subordonarea complectă a istoriei vederilor și convingerilor religioase, prin ridicarea istoriei pe planul *sub specie aeternitatis*. Fie amintite două nume: *Augustin*¹⁾ și *Bossuet*.

De cealaltă parte s'a încercat acelaș lucru, în sens contrariu: Prin absorbirea religiei și creștinismului în istorie, prin încorporarea și subordonarea lor complectă condițiilor istorice, prin asimilarea lor cu orice fapt istoric, prin coborârea lor, de putem zice, pe planul *sub specie temporis*. E opera raționalismului, cu evoluționismul și istorismul lui, de actualitate încă.

Creștinismul a încercat adecă șaptesprezece secole să divinizeze și eternizeze istoria; istoria încearcă mai ales de două secole să naturalizeze și umanizeze creștinismul. Conflictul durează încă și într'o formă el va dura poate totdeauna, dar soluții mediatore nu lipsesc și ele merită să rețină aci toată atenția noastră.

E deci o religie susceptibilă de istorie și inteligibilă prin istorie?

Dacă religia presupune supranaturalul și supraistoricul, adecă o altă lume decât a noastră, și dacă ea nu e posibilă fără acea lume²⁾, ea nu e mai întâi posibilă fără lumea noastră. Religia pierde sensul, zice *Troeltsch*, dacă adevărul și conținutul ei le concepem alungate într'o îndepărtată regiune a necunoscutului³⁾. Ea nu are deci sens, decât întrucât servește ca *legătură* între cele două lumi, a omenirii și a Dumnezeuirii, întrucât leagă timpul și natura cu eternitatea și supranatura. Un capăt al acestui fir de legătură se află aici pe pământul nostru, în om, intră cu el în domeniul istoriei și aparține întru atât istoriei.

Religia e o *realitate* a vieții, e un fenomen normal al conștiinței umane⁴⁾ și face parte din istorie cu viața omenească însaș, căreia ea singură îi dă un sens⁵⁾. Ea nu poate și nu trebuie să se izoleze de restul vieții⁶⁾, nu rămâne un domeniu separat⁷⁾; ar fi o imposibilitate și ar fi un pericol. Ea trebuie din contra adusă și lăsată în strânsă legătură cu totalul vieții, cum zice *Eucken*⁸⁾, iar totalul vieții e însuș domeniul istoriei. Prin urmare, chiar dacă nu vine din istorie, religia e *în istorie*⁹⁾ și ca atare stă sub influența istoriei, depinde de istorie, nu se poate

dispensă de ea și deaceea nici înțelege fără ea. Pe de altă parte, istoria nu e numai proces natural¹⁾. Ea exclude mecanismul și legile²⁾. A vedea în istorie numai natură, însemnează a nu o înțelege³⁾. Până la un punct se poate zice chiar, că istoria, cași religia, nu vine direct dela natură și nu aparține naturii⁴⁾. Istoria e oarecum o anti-natură, o rupere și o îndepărtare dela natură⁵⁾, pentru că ea e operă de modificare, de transformare și stăpânire a naturii, prin *cultură*. Natura ca atare nu are istorie în sensul științific al cuvântului. Dacă istoria se desfășură în ea, se desfășură ca activitate omenească, prin acțiunea liberă, conștientă, spirituală a omului. Spiritualitatea e o calitate a istoriei. Antispiritualul, zice *Croce*, e antiistoric⁶⁾.

În complexul acțiunilor omenești, cari formează domeniul istoriei, religia e unul din cei dintâi și mai puternici factori, ea stă chiar în fruntea lor⁷⁾. Dacă istoria ar renunța cumva să conteze cu religia, pentru a înțelege acest complex al vieții spirituale, ea ar renunța la a înțelege viața omenească însaș⁸⁾. Fără cunoașterea și înțelegerea religiei, nu se poate cunoaște și înțelege trecutul, zice acelaș *Croce*⁹⁾ — care de altfel nu e un om religios — ceea ce însemnează a mărturisi imposibilă istoria fără religie.

Prin rolul său social în viața omenească, religia e în adevăr atât de legată de istorie, încât s'a recunoscut că ea creează istorie și în'noește istoria¹⁰⁾. Religia îmbogățește în adevăr istoria pentru că produce în ea realități cu mari consecințe istorice. Religia ridică astfel considerabil importanța istoriei și abia ea face posibilă istoria în plin sens¹¹⁾. Căci pentru a spune totul, istoria Universală n'a fost posibilă de conceput fără apariția și vederile unei religii, care și formal a dat universului sens de istorie, scoțând lumea veche din neistoricitatea ei, prin ideea de omenire, de continuitate, de solidaritate, de scop, de progres, și material a creat atât istorie,

1. Ibidem p. 37.

2. Rudolf Eucken op. cit. p. 130.

3. Op. cit. IX.

4. Charles Hauter, op. și cit. p. 11.

5. Adolf von Gernak, *Das Wesn des Cherrstentums* 1920, 188.

6. Charles Hauter, op. cit. p. 61.

7. Comp. Rudolf Eucken, op. cit. pp. 30 și 168.

8. Op. cit. p. 425.

9. Ibidem p. 361.

1. Comp. W. Lütgert. *Geschichtlicher Sinn und Kirchlichkeit in ihrem Zusammenhang* (în *Beiträge zur Förderung christlicher Theologie*, 4. Heft), Gütersloh 1899, p. 86.

2. Vezi Schelling, la Otto Braun. *Geschichtsphilosophie. Eine Einführung*, Leipzig 1921, pp. 87—88 Fritz Neef, *Gesetz und Geschichte*. Tübingen 1917 și mai ales W. Windelband în celebra-i „*Strassburger Rektoratsrede*“.

3. W. Lütgert, op. cit. p. 106.

4. Ibidem, p. 111.

5. Comp. G. Mehlis, op. cit. pp. 438,445.

6. Comp. *Zur Theorie und Geschichte der Historiographie*, în traduc. germ. a lui Enrico Pizzo, Tübingen 1915, p. 149.

7. Vezi Theodor Lindner, *Geschichtsphilosophie. Das Wesen der geschichtlichen Entwicklung*, ed. 3—4, Stuttgart și Berlin 1921, p. 115.

8. Rudolf Eucken, op. cit., pp. 177—178, 194.

9. Comp. op. cit., p. 214.

10. Rudolf Eucken, op. cit., p. 364.

11. Ibidem, pp. 360, 409. Comp. G. Mehlis, op. cit. p. 112.

încât de nouăsprezece secole istoria omenirii e strâns legată și condiționată de istoria unei religii, a *creștinismului*. a cărei operă, s'a zis, «umple istoria»¹⁾.

* * *

Timpul nu permite să ne oprim aci mai mult, dar constatarea aceasta ne apropie de miezul chestiunii: De raportul dintre creștinism și istorie, cu sensul și consecințele lui.

Pentru că, așa cum religia ajută istoriei, creând istorie, îmbogățind-o și explicând-o, așa istoria ajută religiei. Din împletirea religiei cu realitățile omenești, cu istoria, rezultă și pentru religie o îmbogățire, o acomodare, uneori o transformare, o concretizare și o relativizare, cari fac din ea un complex ce n'a fost dintru început și nu e în principiu. O religie nu trebuie căutată și văzută adecă numai în catehismul său. Ea e mai mult și mai puțin decât atât, și pentru a o găsi mai complectă, a o înțelege și aprecia cum se cuvine, trebuie căutată și văzută nu doar în carte, ci în viață, adecă în istorie. Acolo se face legătura lor și ea e indispensabilă și indestructibilă.

Nu e de aceea posibilă nici din partea istoriei nici din a religiei o despărțire a lor, o renunțare a uneia la cealaltă, o înțelegere a uneia fără cealaltă. Religia e un prim și mare factor istoric, iar istoria e domeniul unde se manifestă religia. Ele se întâlnesc în complexul vieții omenești, se întregesc și întru atât se condiționează.

Văzută în acest complex, religia — în principiu antiistorică — capătă calitatea de a fi istorică. Și dacă astfel înțeleasă, aceasta e o calitate generală a oricărei religii, sunt religii cari au calitatea specială de a fi istorice: Sunt «*religii istorice*» propriu zise, și sunt cu atât mai mari forțe în viața omenească. Ele au dat istoriei mai mult conținut, contrast și mișcare, au intrupat-o — s'a zis, — în carne și oase²⁾, Sunt religii legate la origine și în cursul lor de mari evenimente istorice, producătoare de evenimente istorice, religii cari țin seamă de ele și profită de ele, le înscriu în cărțile lor sfinte și le transmit posterității, se pun adecă de acord cu istoria și o servesc, se privesc și în istorie, nu numai peste istorie. Religiile anticității în general n'au parte istorică, nici interese istorice, nu se bazează pe istorie, nu pleacă dela evenimente istorice; în textele lor sfinte înscriu cosmogonii și mituri fantastice, nu istorie. Budismul și mahomedanismul sunt deasemenea, în acest sens, religii neistorice, adecă fără preocupări istorice, cum sunt fără preocupări culturale. Mozaismul a

fost din contra o religie istorică¹⁾: El a contat cu istoria, a scris-o și a interpretat-o.

Creștinismul e în acest sens o religie prin excelență *istorică*. El apare în istorie, pregătit în istorie și desfășurându-se în strânsă legătură cu ea, înscrie istorie și-i dă sens. În plus, creștinismul creează istorie, proprie și universală, atâta încât s'a zis că el «umple istoria», de nouăsprezece secole istoria omenirii fiind în mare parte istoria creștinismului. De aceea nicio religie nu e mai strâns împletită cu istoria, decât creștinismul.

Condiționarea e însă reciprocă. Și prin urmare, dacă creștinismul are un drept în istorie și asupra istoriei, istoria are la rândul ei un drept în creștinism și asupra creștinismului, ca «religie istorică». Iată de ce mai ales creștinismul trebuie privit în istorie și pe cât se poate înțeles prin istorie.

* * *

Sunt, am spus, două tendințe contrarii, de a pune creștinismul de acord cu istoria: Acea de a diviniza cu totul istoria²⁾ și aceea de a umaniza cu totul creștinismul, una însemnând a înțelege istoria numai prin religie, cealaltă a înțelege religia numai prin istorie.

Concluziile celei din urmă inspiră până azi oroare de o anumită *metodă istorică*, pretinsă «critică» și dovedită cu prisosință distructivă. Când au apărut, în adevăr, voltairismul, tûbingenismul, renanismul cu instrumentele lor de lucru în domeniul istoriei creștine și cu pretenția sentențios declamată, că vor descoperi toate rațiunile istorice ale creștinismului și vor lumina toate colțurile-i tainice, cu ajutorul documentelor și al rațiunii, și când s'a văzut pustiul hunic rămas pe urma lor în această împărăție a lui Dumnezeu, bunii creștini s'au refugiat tot mai adânc în credința lor și istoria a fost privită ca un instrument diabolic, ca un asalt nepios contra marilor și sfintelor mistere. Căci ce mai rămâne în adevăr dintr'un creștinism, în care operația raționalistă-critică nu descoperiă nimic străin sau mai presus de om și de natură: Un fapt istoric, ca oricare altul, produs de timp și de împrejurări, un fapt pur istoric și perfect inteligibil ca fapt istoric?

Inercarea evoluționismului și istorismului eră în adevăr catastrofală pentru creștinism și — în așa condițiuni — teama de istorie cu totul îndreptățită. Dar încercarea aceasta eră, nu trebuie uitat, o reacțiune. Eră un exces îndreptat împotriva altui exces, un monopol asupra altui monopol.

1. Comp. Rudolf Eucken, op. cit., pp. 268—269.

2. L. Laberthonnière, op. cit., p. 127.

1. A. Cournot, *Traité de l'enchaînement des idées fondamentales dans les sciences et dans l'histoire*. Nouvelle édition publiée par L. Lévy-Bruhl, Paris 1911, p. 655.

2. Comp. Benedetto Croce, op. cit., p. 167.

Supraistorismul creștin asimilă adecă istoria unui proces divino-diabolic suprauman, unei lupte între doi factori, ce nu sunt din lumea noastră empirică și în care omul rămâne un simplu instrument, lipsit de inițiativă, de merite și de răspunderi. Acest supraistorism desființă istoria, ridicând-o peste limita posibilităților și înțelegerii omenești, făcând-o un spectacol supranatural pus în scenă de factori nevăzuți și la care omul asistă doar pasiv. El eră astfel deposedat de titlul său de factor istoric capital și specific, rolul lui rămânând cu totul secundar și întru nimic hotărâtor. Totul venia de aiurea și mergea fără voia lui aiurea. Istoria nu eră a lui și i se da de crezut, nu de înțeles.

Istorismul și evoluționismul concentrau creștinismul numai în om, și cu aceasta el rămâne un biet eveniment de ocazie, care, prin faptul că încăpea într'un colț de istorie și cu ea cu tot în capul oricărui critic, devenia atât de sărac și de micuț, încât se și rușină să stea alături de alte fapte istorice, găsite de critici mai respectabile și tratate cu mai multă bunăvoință.

A rămâne în oricare din aceste două concepții exclusiviste, însemnează a renunța de mai înainte la a găsi un raport convenabil și logic între creștinism și istorie și la a putea vedea și înțelege fără prejudecăți creștinismul în istorie. Cu aceasta e dela sine indicat terenul, pe care se poate încerca și reuși acest lucru, respectând și drepturile creștinismului și pe ale istoriei. El nu e, cum ar părea, al compromisului, ci doar al concesiunilor reciproce, ce stau de o parte și de alta în firea lucrurilor, al unor vederi mai sincere, mai juste și mai largi, posibile și necesare.

* * *

O religie, am zis, nu e toată în catehismul său. Acolo e religia dogmatică, abstractă, teoretică, *religia-doctrină*, nu religia toată, religia istorică, *religia-fapt*. Această constatare e valabilă și pentru creștinism și mai ales pentru creștinism. Pentru că creștinismul nu e o simplă doctrină, acronică și aterestră, o teorie căreia i-ar fi indiferent timpul și spațiul. Ca religie istorică, el e și o realitate de fapt, de eveniment, legat și de acest pământ ca orice fapt istoric. Il privim aci ca atare, ca *fapt istoric* total, ca doctrină în acțiune, nu numai ca doctrină pură — căci atunci ce l-ar deosebi atât de un sistem filozofic sau de o religie neistorică? — ci ca faptul numit cel mai puternic eveniment istoric¹⁾, ca realitatea uimitor de complexă²⁾, adânc înră-

dăcinată în trecutul omenirii și cu încă nebănuite perspective de viitor.

Strânsa împletire a creștinismului cu istoria, din care-i revine creștinismului onoarea de a fi format și condus istoria acestor nouăsprezece secole, presupune în mod necesar calitatea creștinismului de a se adapta istoriei, de a se acomoda cu ea, de a pătrunde în ea prin a se lăsa pătruns de ea.

Religia cea mai pură și deci mai supranaturală, creștinismul nu e prin urmare străin de condițiile istorice. El a apărut, se știe, când a venit «*plinirea vremii*»¹⁾ și e legat de vreme prin mai mult decât atât. El a crescut cu vremea, adecă în istorie, s'a dezvoltat în ea, s'a afirmat în ea, a trăit și a lucrat în ea și s'a conformat cu ea. El vine desigur dela Dumnezeu prin *Isus Hristos* și dela *Isus Hristos* prin evanghelie, dar evanghelia nu e încă creștinismul tot, creștinismul format. Acesta e produsul ei în omenire, recolta ei în istorie, e evanghelia aplicată și realizată pe acest pământ, între oameni, și ca realizare e legată de condițiile pământești și omenești din parabola semănătorului, cari sunt condiții istorice. Ca evanghelia aplicată în istorie, creștinismul devine inteligibil prin istorie.

În istorie, el a căpătat, cum zice, *Eucken*, prezență vizibilă în *Biserica*²⁾. Creștinismul adecă s'a organizat ca Biserica și deaceia istoria lui se face ca istorie a Bisericii. Ca organizație, Biserica nu poate fi concepută fără un element omenesc și temporal³⁾. E drept că Biserica și religie nu sunt realități cu totul echivalente⁴⁾, dar sunt noțiuni nedespărțite: Biserica e organizația religiei⁵⁾, e apariția socială a divinității⁶⁾, e religia istoric îndrumată, zice *Mehlis*⁷⁾. Biserica e astfel o bucată de istorie: E creștinismul în istorie și istoria în creștinism. Aceasta însemnează că o religie nu e numai cecece a primit dela întemeietorul său, ci și din istorie⁸⁾.

Ideea nu e străină de vederile evangheliei, pentru că Hristos ne-a arătat în ea împărăția lui Dumnezeu crescând ca pomul dintr'o sămânță de muștar, crescând în timp și în spațiu istoric, din cuvântul Lui. Biserica nu e decât laturea istorică a împărăției lui Dumnezeu. Și pentru că ea nu se poate concepe în afară de istorie, ea nu se poate nici înțelege fără istorie.

Așa cum creștinismul nu e pură doctrină, pentru a fi privit și înțeles numai ca doctrină, așa nu e un fapt de azi, pentru a-l înțelege cu atât, cu

1. Ernst Troeltsch, op. cit., p. 102.

2. Acelaș la E. Vermeil, *La pensée religieuse de Troeltsch (in Études d'histoire et de philosophie religieuses publiées par la Faculté de Théologie protestante de l'Université de Strasbourg)*, Strasbourg și Paris 1922, p. 23.

1. *Galateni* IV, 4.

2. Op. cit., p. 258.

3. Ibidem, p. 258-266.

4. Com. E. Vermeil, op. cit., p. 54.

5. Com. G. Mehlis, op. cit., p. 277.

6. Ibidem, p. 253.

7. Ibidem, p. 253-254.

8. Theodor Lindner, op. cit., p. 135.

ceeace e azi, și nici numai un fapt de eri, pentru a-l înțelege numai cu mărturia de eri. Creștinismul nu e un corp mort, obiect de muzeu arheologic; el e un organism viu și activ, care s'a integrat în viața omenească și a devenit un element constitutiv al ei. Viața omenească îi servește de cadru, iar icoana ei e istoria.

Dacă omului simplu îi pare de ajuns puținul ce-i dăm prin mijloacele utilizate, cum pot fi utilizate, de Biserică, pentru a-i satisface nevoia elementară de a cunoaște și practica creștinismul, intelectul și inima câtor avem fie norocul, fie nenorocul, de a deschide cărțile, cere o mai profundă și mai adecvată cunoaștere și înțelegere a creștinismului și cheea acestei înțelegeri e istoria, așa cum e și cheea atâtor alte înțelegeri.

Ce am înțelege, de pildă, din piedecile și succesele misiunii creștine în lumea greco-romană, dacă n'am cunoaște mai întâi situația și condițiile acestei lumi? Ce am înțelege din babiloniile apocaliptice ale gnosticismului, dacă n'am face o excursiune istorică în labirintul credințelor orientale și al filozofiei religioase respective? Ce am înțelege din termenii simboalelor de credință, puși alături de evanghelie, dacă n'am cunoaște procesul intra-și extrabisericesc de lămurire și formulare a dogmei în sensul ortodoxiei cu ajutorul filozofiei? Ce am înțelege din doctrinele ereziarhilor, dacă le-am pune, cum făceau străbunii, pe seama demonilor? Ce am înțelege din tot creștinismul de azi, privit în diferitele lui forme și comparat cu simpla și pura învățătură evanghelică, dacă n'am ști și ține seamă în explicarea realităților actuale de realitățile trecute, de contactul în care creștinismul a stat cu restul vieții omenești, de influențarea lor reciprocă, de condiționarea creștinismului istoric de către situația, în care în diferite locuri și timpuri s'a găsit, dacă adecă n'am ține seamă de trecerea creștinismului evanghelic prin laboratorul istoriei și de prelucrarea lui în acest laborator, prin acomodarea lui cu stările în cari s'a găsit în acest laborator?

Credința, formulată și depusă de Biserică în simboale, noi o citim și recităm azi comod și superficial pe dogme și articole, mulțumindu-ne să știm și credem, câți mai credem, că e opera Duhului sfânt. Șie desigur, dar cât sbucium omenesc închide totuș în sine cutare formulă dogmatică, cutare singur cuvânt, câtă luptă, suferințe, entuziasm, pasiuni, martiriu, pânăla victoria finală și indiscutabilă a sfântului Duh prin oameni!

Creștinismul n'a fost niciodată o simplă înmânare omenirii de către Dumnezeu a bunurilor cerești, spirituale și eterne, pe singură calea grației dogmatizate. Creștinismul a fost și e interes și luptă, a lui Dumnezeu pentru oameni și a oamenilor pentru Dumnezeu. Trecutul lui,

chiar cel mai glorios, nu e solemnitatea senină și fastuoasă a unei împărțiri de premii și daruri divine, cu spectacolul gratuit și de mii de ori repetat al minunii cerești, pentru fericiți asistenți pasivi, cărora acelaș Dumnezeu le arată — se pare — mai multă bunăvoință decât nouă. Ci e sbuciumul continuu, în care omenirea luptă și sângerează, cu căderi și cu ridicări succesive, să prindă, să dețină și să-și facă util adevărul dat ei de Dumnezeu prin Iisus Hristos. Acest sbucium bimilenar îl luminează istoria. Și ne amintește cu aceasta un lucru de mare și permanentă importanță.

Sub impresia concepției străvechi, că în creștinism a făcut Dumnezeu singur totul și omul nimic, sau prea puțin, părem a uită deabinelea, că omenirea a adus istoriei în creștinism o contribuție neprețuită, cea mai eroică și onorabilă, din câte a putut aduce până acum. Că adecă, în creștinism, omenirea s'a învrednicit de cinstea reală de a colabora cu Dumnezeirea la o operă universală, cu consecințe istorice incalculabile. Și părem a presupune vag în semnele vremii noastre indiciul unei îndepărtări și dezinteresări a lui Dumnezeu de creștinism și de istorie, pentrucă nu mai vedem minunile, reale sau imaginate, cari umplu primele secole creștine și prin cari Dumnezeu intervenia direct în istorie, neobservând că a generaliză astfel activitatea lui Dumnezeu însemnează a o banaliză și uitând că El a lucrat totdeauna prin oameni, în însuș Fiul Său, și că depinde și azi și oricând de noi, de oameni, ca să interesăm pe Dumnezeu la istorie, să colaborăm cu El, să facem să lucreze în ea *prin noi*. El e continuu prezent și activ în istorie, dar nu trebuie lăsată Lui singur grija ei, socotind că ceeace a făcut și poate să tacă Dumnezeu ne dispensează, pentru singur meritul credinței în providență, de ceeace poate și trebuie să facă omul.

Amintindu-ne acestea, istoria ne ajută să înțelegem nu numai creștinismul, ci și drepturile și datoriile noastre de creștini, prin ceeace ne arată ca contribuție omenească la opera dumnezească a creștinismului. Creștinismul nu trebuie deci izolat și îndepărtat cu frică de istorie, ci adus în fața ei și privit la lumina ei.

Vor fi amenințate desigur unele concepții neistorice consacrate, dar va câștiga adevărul și va câștiga cu el creștinismul, religia Celuice S'a numit «adevărul». Dacă istoria va găsi că unele amănunte de sinaxar sunt de prisos; că persecutorii erau răi și că ereticii erau greșiți, fără să fi fost în mod necesar posedați de demoni; că cutare scriere creștină nu aparține autorului căruia i s'a atribuit prin tradiție; că a putut fi câte un sinod asistat de alt duh, decât cel sfânt; că marele Constantin a lucrat poate uneori și din alte

convingeri, decât cele pur evanghelice; că Iulian Apostatul a putut să moară fără să fi strigat «ai biruit, Galileene», — dacă acestea și altele vor fi altfel arătate de istorie, nu e nicidecum motiv să credem pentru atât, că se va clinti depe temelii Biserica lui Hristos, cum nu se va primejdi ortodoxia, dacă vom recunoaște, că Marcion avea unele idei interesante, sau că Luther n'a fost un simplu și biet «eretic».

Prin afirmarea adevărului, istoria vindecă de credulitate, dar curățește, înalță și întărește cu atât mai mult credința care rămâne. Iar prin căutarea tuturor rațiunilor și aprecierea tuturor aparițiilor istorice, ea explică fenomenele, și explicându-le le face nu numai inteligibile, ci și suportabile. Sunt în viața omenirii întâmplări și stări de natură să îngrijoreze și să justifice pesimismul. Explicându-le, istoria le reduce grozăvia și le arată provizoratul și relativismul. Ea arată că niciun cataclism n'a putut compromite viața omenirii sau drepturile creștinismului și ne dă încrederea că niciunul nu va putea să le compromită vreodată. Iar dacă ea cunoaște atâtea aparițiuni laterale, păgubitoare sau dușmănoase Bisericii, ea ni le face inteligibile și suportabile tot prin faptul explicării lor. Le arată ca fenomene, a căror ivire, în condițiile date, a fost ceva natural și normal.

Istoria ne obișnuiește astfel cu variația de curenți, cu mulțimea de direcții și tendințe, cu confesiunile și sectele, arătând variația ca un proces istoric firesc și necesar. Istoria ne învață astfel toleranță și totuși siguranță, siguranța că, repet, cu tot sbuciumul și cu tot ce a produs timpul în creștinism, adevărul lui pur se menține pe deasupra contingențelor și eventualităților și nu poate fi amenințat de nicio apariție istorică dstavorabilă.

Vor dispărea cu aceasta resturi de concepții neistorice, cari au reușit să se mențină în imaginația noastră și să împiedece uneori cercetarea și înțelegerea profundă și serioasă a atâtor chestiuni. Se va curăți și lămurii terenul în sensul adevărului și se va da astfel lui Dumnezeu ce e al lui Dumnezeu și Cezarului ce e al Cezarului. Istoria nu e grădină de flori, ca să căutăm în ea numai plante de ornament sau cu bun miros, amănunte pioase rupte toate din paradis, pentru a delecta ochiul și satisface pietatea în dorința-i de edificare, ci e arătarea faptelor așa cum au fost, cum trebuie să fi fost, fără preocupări de natură estetică, mistică sau în general sentimentală. Funcțiunea ei e căutarea adevărului și adevărul pur e datorie de conștiință pentru cercetătorul istoric, mai ales când el e creștin. Iar dacă e vorba de adevăr, creștinismul nu are să se teamă de istorie.

* * *

Acestea toate nu însemnează, că faptul creștinismului e redus la istorie și subordonat întru totul istoriei, că adecă istoria a făcut totul și ne explică totul în creștinism. Adevărul creștinismului nu se poate asimila cu un adevăr pur istoric și numai istoric¹⁾. Critica istorică lucrează, e drept, cu simțul relativului și pare distructivă, dar e distructivă de idoli²⁾ și legende; de legende creștinismul n'are nevoie, iar idoli a distrus el însuși. Concepția istorică nu duce la nihilism³⁾ și nu exclude recunoașterea creștinismului ca cea mai înaltă religie și ca supremă revelație divină⁴⁾. Credința n'are să se teamă deci de rezultatele relativismului istoric⁵⁾, pentru că Dumnezeu e și rămâne izvorul întregii vieți istorice⁶⁾.

Căci istoria nu e ceea ce o făceau distrugătorii creștinismului, când Renanii erau «teologi falși», înainte de a-și fi format punctul de vedere istoric, care le e propriu⁷⁾. Din fericire pentru adevăr și creștinism, ea nu e foarfeca, cu care Tübingenii și alți teribili tăiau orice fir de legătură cu supranatura și închideau cu forța toate faptele istorice în țarcul criticii lor pretențioase. Și creștinismul și istoria au trecut cu bine peste această criză de raporturi și se pot apropia fără teamă. În istoria serioasă a timpului, nu în cea fantezistă a publicațiilor patronate de diletantul *Pierre Couchoud*⁸⁾, creștinismul se poate privi fără frica de a se vedea desfigurată și redus, ca de o oglindă ce micșorează, la ultima expresie istorică.

Deși metoda istorică e mai sigură ca altădată, istoria e mai modestă, fiindcă e mai conștientă de sine, ca altădată și nu mai pretinde că poate ști și explica totul.

Istoria recunoaște «mistere» — cuvântul scapă lui *Jacob Burckhardt*, un istoric care nu tratează religia cu simpatii preconceptuate⁹⁾. Se admite că «iraționalul» face parte esențială și integrantă din evenimentul istoric, care în parte, zice *Otto Braun*, e incalculabil și inexplicabil¹⁰⁾. Se recunoaște chiar că măreția și distincția istoriei stă în a nu putea fi fărâmițată până la capăt în factori raționali și se mărturisește, că ar fi prea mică lumea aceasta, dacă mintea noastră ar putea-o cuprinde toată. Și se recomandă, în consecință, de acord cu *Goethe*, să se respecte cu

1. Comp. L. Laberthonnière, op. cit., pp. 119, 125.

2. Ibidem, pp. 188—189.

3. Ernst Troeltsch, op. cit., p. 63.

4. Ibidem, p. 98.

5. Ibidem, p. 64.

6. Ibidem, p. 98.

7. Ibidem, pp. 57, 67, 104.

8. Coll. „Christianisme“, Paris.

9. *Weltgeschichtliche Betrachtungen*, ed. 2, Berlin și Stuttgart 1910, p. 212.

10. Op. cit., p. 95.

pietate inexplicabilul: «das Unerklärliche ehrfurchtsvoll verehren»¹⁾).

Cu toată erudiția consumată în jurul originilor creștinismului și cu tot cazul sgomotos ce au făcut de ipotezele lor diferiți cercetători, *Karl Sell*, un protestant, mărturisește că aceasta este o problemă încă nerezolvată de istorie²⁾. Mărturia aceasta nu e singura și ea însemnează în istorie reintegrarea misterului în drepturile lui din însăș tabăra unde s'a urmărit cu mai mult zel alungarea lui din domeniul Istoriei.

Un istoric ca *Ranke* zice că ideea în istorie e o minune ca steaua dela Betleem³⁾, iar despre creștinism că e o apariție dumnezească subită, «eine plötzliche göttliche Erscheinung»⁴⁾, iar când un istoric nu vrea să mărturisească lucrul în aceleași cuvinte, el zice ca *Theodor Lindner*, că ideea creștină s'a ridicat încet din haos, până a ajuns să creeze cultură⁵⁾, de acord în parte cu faimosul conte *Gobineau*, care vede creștinismul născut tot din haos⁶⁾. E însăș mărturia imposibilității, în care se găsește istoria, de a rupe toate vălurile și de a pătrunde triumfătoare în toate sanctuarele. Iată constatări de natură să liniștească pe cei cari ar crede, că a aplică creștinismului metoda istorică însemnează a-l reduce neapărat la proporțiile modeste ale oricărui fapt istoric. Mărturisindu-și insuficiența, istoria duce, cu ocol și întâzieri desigur, dar duce în cele din urmă tot spre absolut⁷⁾, cași credința. Ea nu se poate concepe fără raportarea la o ordine veșnică⁸⁾. Zice *Rickert*: Numai prin istorie duce drumul la supraistorie⁹⁾.

* * *

Credem astfel apropiate pentru o înțelegere creștinismul și istoria: Recunoscând pe de o parte, că creștinismul e un fapt nu numai divin și supraistoric, ci și omenesc și istoric, și recunoscând pe de alta, că istoria nu are nici mijlocul, nici calitatea de a-l depoză de ceea ce are ireductibil divin, pentru a-l arăta numai omenesc. Putem de aceea și chiar trebuie să înțelegem creștinismul prin istorie, în măsura în care istoria poate ajunge ca să înțelegem un fapt de complexitatea creștinismului. Ea poate fi, cum se tot zice, insuficientă pentru aceasta,

1. Ibidem, p. 96.

2. *Katholizismus und Protestantismus in Geschichte. Religion, Politik, Kultur*, Leipzig 1908, p. 7.

3. La Paul Barth, *Die Philosophie der Geschichte als Soziologie*, ed. 3-4, Leipzig 1922, p. 775.

4. Ibidem, p. 773.

5. Op. cit., p. 35.

6. La Henri-F. Secretan, *La propagande chrétienne et les persécutions*, ed. 2, Paris 1915, p. 115 nota.

7. Ernst Troeltsch, op. cit., p. 98.

8. Rudolf Eucken, op. cit., p. 360. Comp. Samuel Eck, op. cit. p. 68: „Es gibt keine Geschichte, in der dies Suchen nach ihrem ewigen Grunde nicht lebendig gewesen wäre“.

9. La Otto Braun, op. cit., p. 13.

dar e o primă și indispensabilă condiție și trebuie să-și facă, în măsura puterilor și mijloacelor de cercetare, toată datoria, pentru a nu lăsa nimic necunoscut și neînțeles din ceea ce pe cale istorică poate fi cunoscut și înțeles.

S'au făcut în cursul timpului două mari încercări diferite de a ignora istoria în creștinism: Una a fost *gnosticismul*, care, alegorizând faptele istorice, le negă realitatea și pune în locul lor cele mai bizare cosmogonii și soteriologii, cari făceau din creștinism un complicat capitol de misteriosofie orientală. Cealaltă a fost în parte *reforma*, cu disprețul adus de ea pentru *tradiție*, capitalul istoric al Bisericii, și a însemnat ca atare o sărăcire regretabilă în fondul și forma creștinismului. Această îndoită experiență instructivă ne arată cum se diformează chipul creștinismului, dacă-l scoatem din istorie și ne obligă să dăm acesteea rolul care i se cuvine în înțelegerea creștinismului. Și nu numai pentru considerațiunile de ordin principial și metodic văzute, ci și pentru unele de ordin practic, cu cari și termin.

* * *

Concepută și scrisă din punctul de vedere antic și medieval, al supranaturalismului și supraistorismului exclusiv, istoria bisericească riscă să izoleze creștinismul și să-l închidă ermetic în sine însuș, făcând ca cei dinăuntru să nu mai poată ieși, cei dinafară să nu vrea să intre, împiedcând astfel comunicația creștinismului cu istoria din juru-i. Și nu acesta e interecul creștinismului. Va trebui din contra să recunoaștem ceea ce e istoric în creștinism, pentru a putea revendică ceea ce e creștin în istorie; să admitem ceea ce e omenesc în el, pentru a putea afirma ceea ce e dumnezeesc în rosturile omenirii. E o chestiune care privește de aproape ființa și viitorul creștinismului acest raport strâns și condiționarea reciprocă între creștinism și istorie, raportul dintre creștinism și istorie fiind raport între creștinism și cultură, ca obiect propriu zis al istoriei. A sustrage creștinismul istoriei e a-l sustrage culturii, și a-l izola de ea însemnează și a ignora ce a făcut el până acum pentru omenire, din punct de vedere cultural și a justifică deconsiderarea ce-i rezervă cei cari cred, că omenirea se poate dispensa pe viitor de creștinism și de religie, cari văd adecă opoziție între creștinism și cultură.

Impletirea creștinismului cu istoria și cu cultura are consecințe și răsunet pe un câmp de activitate teologică de continuă actualitate și de primă urgență și importanță, în *apologetică*. Apologia rațională nu e nimic mai mult decât o ficțiune, zice *Laberthonnière*¹⁾ și-l aprobă *Dela-*

1) *Annales* 1908-1909, p. 411, la Henri Delacroix, op. cit., p. 112, nota 3.

croix, și în sensul lor se poate adăoga, că pânăla un punct e chiar un pericol, pentrucă a apăra credința pe teren pur rațional, adecă numai rațional, e a o coborî la nivelul rațiunii, a o crede bazată pe rațiune și susținută prin rațiune, a raționaliză deci credința, când ea e în fond «irațională», pentrucă e supranaturală.

Cum în istorie supranaturalul se întâlnește și se îmbină cu raționalul, ea oferă apologeticii o bază mult mai largă și mai solidă, decât cea pe care i-o dă rațiunea pură. Apologetica rațională nu poate fi decât defensivă, cu rezultate discutabile, apologetica istorică e ofensivă și e constrângătoare, pentrucă istoria e apologie concretă și categorică, e argument de fapt ¹⁾.

Aceasta nu însemnează, că istoria are scop sau caracter apologetic, cum nu are polemic sau didactic. Dar așa cum e instructivă în mod indirect, prin calitatea sa de știință a vieții, e apologetică prin aceeaș calitate și funcțiune și prin experiențele nenumărate și utile ce însușmează. Și e un lucru, care trebuie apreciat după cuviință.

Ca atâtea altele în această prelegere, chestiunea rămâne atinsă doar în treacăt, dar simplă enunțarea ei e încă o privire deschisă asupra rolului istoriei în înțelegerea creștinismului.

* * *

Cele câteva considerații teoretice și practice date asupra acestui rol nu sunt tot ceea ce se putea spune, dar nu vor fi, cred, inutile pentru studenții noștri, chemați aci să cunoască și înțeleagă creștinismul, pentru a-l putea practica și servi în deplină cunoștință de cauză.

Istoria nu va putea răspunde singură la toate întrebările ce-și pun și nu poate fi singura lor armă culturală și misionară. Dar ea ajută în mod considerabil și poate mai mult ca orice disciplină, la lărgirea orizontului spiritual, la fortificarea intelectului, la educarea și îmbogățirea sufletească a fiecăruia cu un nesecat tezaur de cunoștințe și experiențe din trecut utile și prețioase în prezent.

Biserica e prin fire conservatoare și e ținută ca atare să-și cunoască și aprecieze *trecutul*. Altfel, ca nu și-ar găsi locul și pricepe rostul, în lumea în care trăește. E ținută deci să-și cunoască *istoria*. A vedea în ea ce a fost, e a înțelege ce este și a ști pânăla un punct ce poate să mai fie.

Teodor M. Popescu.

Profesor-agregat la Facultatea de Teologie din București.

1. A. Cournot, op. cit., pp. 660-663.

I O V

*Ne spune Sfânta Carte că, de demult, a fost
Un om, cu gând cucernic, plăcut Lui Dumnezeu.
Trăia în rugăciuni, se înfrâna prin post;
El nu voia să fie unealta celui rău.*

*Feciori frumoși, slugi multe și mândre fete-aveă.
Averea ca o apă curgea în casa lui.
Nici unu'n acea vreme, ca dânsul nu eră..
Ai săi ochi pradă încă nu-i dase plânsului...*

*Răufăcătorul diavol, privea la el cu jind,
Cercând să-l ispitească cu gânduri fel de fel..
Dar Iov, cel drept, în paza Stăpânului fiind,
Povața nu-i ascultă, nu merse după El.*

*Atunci izvorătorul mulțimilor de rele,
La Tatăl cel din ceruri în grab 'a alergat,
Să capete 'nvoire de încercări mai grele..
Voirea mult dorită, îndat 'a-căpătat.*

*Punând în aplicare drăceștile lui planuri,
Omoară toți păstorii... întregi turme de vite;
Dă foc la acarete, la 'ntinsele lui lanuri..
Lui Iov veștile acestea zorit i le trimite...*

*De loc nu scoate dreptul din sufletul său geamăt..
Nu curg din gura sa, hulirile demente..
E-adâncă pace 'ntr'insul, în sufletu-i nu-i freamăt..
Cu toată lovitura cumplitelor torente...*

*Nu e aici sfârșitul grozavului prăpăd..
Copiii lui cei dragi uciși îs pân 'la unul..
Pe panta deznădejdei lovirile'l răpăd;
Spre povârniș nu-l lasă să poticnească, Bunul...*

*Prea dreptul Iov îndură dureri fără de număr,
Vicleanu-și mișcă prada mai rău ca o năpârcă..
Povara suferinței l'apasă greu pe umăr;
El poartă pe tot trupul înlănțuirii de vârcă...*

*„Averea și copiii, Tu, mi-ai luat Stăpune..
Sunt toate ale Tale, cu ele fă ce vrei!
Tu poți ce-ai luat azi, să dai din belșug mâne..
Pe calea Ta, cea Sfântă, îndreaptă pașii mei“...*

*O teamă îi cuprinde, o negrăită groază,
Pe-a lui femeie scumpă, pe bunii săi amici..
Ei nu văd ca și dânsul îndepărtata oază;
Sunt pradă deznădejdei, că 's suflete prea mici...*

*Amară-i suferința lui Iov, — cum e pelinul;—
Tăria sa, frumseța, acum n'o poți cunoaște..
Lovindu-l întruuna, bolirea și cu chinul,
Din trupul de-altă dată, mai sunt doar niște moaște..*

*Se zguduie pământul, se minunează cerul,
Văzând că Iov în toate-i atâta de statornic;
Mai tare-a-fost ca moartea, mai tare-a-fost ca ferul!
L'ai ocrotit, o, Doamne, fiind de Tine dornic...*

*I-a 'napoiat cu milă Stăpânul Tutoresa,
Averi cu mult mai multe, copii și mai frumoși..
Pe cerul vieții sale s'arată aurora;
S'a limpezit văzduhul, nu's nouri fioroși!...*

Preot MINA GASPAR
Costești-Botoșani

TEXTUL EVANGHELIILOR

TĂLCUIRE LA SFÂNTA EVANGHELIE DELA MATEI

CAP. I.

1. Șirul neamului lui Iisus Hristos, cu care începe întâia evanghelie, alcătuiește inelul de legătură între Vechiul și Noul Testament. Evreii puneau mare preț pe tabelele în care se afla așternut șirul neamului lor și le păstrau cu grijă. Astfel știm, de pildă, că Elisaveta se trăgea din Aron (Luca 1,₅), Ana din Așer (Luca 2,₃₆), Pavel din Veniamin (Filipeni 3,₅). Cu atât mai multă grijă trebuiau să aibă de șirul neamului lui David, pentru că din tulpina lui așteptau pe Mesia (Mântuitorul).

Sf. Matei încă dela început numește pe Iisus fiu al lui David și al lui Avraam și, prin aceasta, îl arată ca Mesia. Intr'adevăr, lui David i-se făgăduise o împărăție veșnică (2 Impărați 7,₁₄; Ps. 8.) și proorocii îl numiseră pe Mesia sămânța lui David (Ieremia 33,₆), iar la Evrei cuvintele *Mesia* și *fiul lui David* ajunseseră a fi întrebuite cu acelaș înțeles (Matei 9,₂₇). Lui Avraam apoi i se făgăduise: „In seminția ta se vor bucura toate neamurile pământului“ (Facerea 22,₁₈) și Mesia trebuia să fie moștenitorul acestei făgăduințe, pentru că răscumpărarea săvârșită de El se întinde peste toate popoarele.

2. *Iuda și frații săi...* Iuda nu era întâiul-născut al lui Iacov, ci este numit aici cel dintâi, pentru că lui i se făgăduise vrednicia regească (Facerea 49,₁₀) și dintr'insul trebuia să se nască Mesia (Evrei 7,₁₄). Sunt pomeniți și frații săi care au fost capi ai celor 12 seminții ale lui Israel.

3. *Tamar.* Cu toate că în genealogii nu se ține socoteală de femei, găsim pomenite 4 din ele: 2 evreice (Tamar și Betsabeia) și 2 păgâne (Rahab și Rut). Se mai bagă-de-seamă că Tamar, Rahab și Betsabeia au fost păcătoase. Sf. Părinți socotesc că Sf. Matei ar fi voit să pomenească de aceste 4 pentru a da să se înțeleagă îndată că Iisus a venit să mântuie pe toți, drepti și păcătoși, Evrei și păgâni.

3-4. *Esron-Naason.* Intre Esron și Naason este un răstimp de aproape 400 ani, vremea cât Evreii au locuit în Egipt (Facerea 46,₁₂ și următoarele; Numerii 1,₇₁ Fapte Ap. 7,₆).

De oarece pentru toată vremea aceasta nu avem decât trei spițe genealogice, trebuie să spunem că din genealogia lui Iisus au fost înlăturate unele nume cari intrau aci. Tot acelaș fapt s'a dovedit și între Salmon și David (stih. 5), unde, pentru un răstimp de 350 ani, nu sunt puse decât trei spițe genealogice.

6. *Soția lui Urie* e Betsabeia.

8. *Intre Ioram și Osie,* au fost lăsați afară Ohozia, Ioas și Amasia. Se socotește în deobște că Sf. Matei într'adins a făcut această tăiere, pentru că să-i iasă numărul de 14 spițe mai înainte de robia Babilonului.

Răsăritenii ușor lasă la o parte unele nume din genealogiile lor, fie pentru a ajuta ținerea-de-minte printr'o mai bună rânduire, fie pentru că țința lor,

nu e atât de a face cunoscuți pe toți strămoșii la rând, cât mai degrabă, de a arăta obârșia din unii bărbați însemnați și vestiți.

Sf. Matei a lăsat afară pe acești 3 regi, mai degrabă decât pe alții, pentru că ei au fost nelegiuiți și se trăgeau din Atalia, fiica nelegiuitului Ahab și soția lui Ioram. Dumnezeu, prin proorocul Ilie, blestemase pe toți urmașii lui Ahab (3 Impărați 21-21), spunând: „eu sunt Domnul cel ce răsplătesc păcatele părinților fiilor, până la al treilea și al patrulea neam“ (Eșirea 20,₅).

11. *Iosia a născut pe Iehonia și pe frații săi etc.* Și între Iosia și Ehonia a fost lăsat afară regele Ioachim. În adevăr, Iehonia era fiul lui Ioachim, fiul lui Iosia. Această înlăturare a fost făcută din pricină că Ioachim a fost pus rege nu de popor, ci de Necao, faraonul Egiptului. Afară de aceasta, Iehonia n'a avut frați propriu ziși și deaceia cuvintele: *și frații săi* însemnează rudele sau unchii lui, dintre cari unii în adevăr au domnit.

Ducerea Evreilor în Babilon s'a încēput la anul 606 și s'a încheiat la 585 înainte de Hristos. Evreii au rămas robi aproape 70 de ani, adică până la 536 înainte de Hristos.

12. *Salatiil a născut pe Zorobabel.* După cartea I a Cronicelor (3,₁₉), Zorobabel ar fi fost fiul lui Padaia și nepot al lui Salatiil. Pentru a lămuri această deosebire, se socotește că avem aici ori greșală de copiere în cartea Cronicelor, ori că ar fi vorba de legea leviratului.

13. *Abiud.* Cele 10 nume care urmează nu se mai găsesc în cărțile Vechiului Testament, ci a trebuit să fie scoase din arhivele publice. Familia lui David căzuse din marea sa de odinioară și trăia săracă și neștiută.

16. *Iosif bărbatul Mariei.* Dându-ne genealogia lui Iosif, evanghelistul urmează de a nu ținea seamă de femei în tabelele genealogice. Totuși, în acelaș timp, ne dă genealogia lui Iisus, fiindcă e nelndoielnic că Sf. Fecioară Maria se trăgea și ea din David, după cum citim limpede din cuvintele Sfântului Pavel (Romani 1,₃ și Evrei 7,₁₄) și din mărturiile vechilor scriitori (Tertulian, *De carne Christi* 22).

Maria nu avea frați și, ca atare, trebuia să ia în căsătorie pe o rudă, care printr'nsa să aibă moștenirea după lege.

Iosif, ca tatăl legal al lui Iisus, a dat Mântuitorului starea legală de scoborător din David.

Maria, pe evreiește *Miriam*, se pare că însemna „Doamna“ sau „frumoasa“.

Din care s'a născut Iisus. Iisus a fost zămislit prin singura lucrare a Sfântului Duh. Deaceia sf. evanghelist nu zice ca Iosif a născut pe Iisus. Iosif nu a fost tatăl după trup al lui Iisus, ci numai tată după lege, întrucât el a fost soț adevărat și legitim al Mariei.

Manuscriptul siriac Lewis-sinaiticul are următoarea variantă: „*Iosif, cu care era logodită Maria fecioara, a născut pe Iisus*. Totuși această variantă este o greșală vădită, pentru că se lovește de stihurile 18-20.

Ce se zice Hristos. Hristos (pe evreiește Mașiah, de unde, pe românește, Mesia) înseamnă Uns. În vechime, regii și preoții erau unși, iar din vremurile lui Daniil, numele de Mesia a fost dat Regelui și Preotului desăvârșit vestit de prooroci și așteptat de tot Israelul.

17. Pentru a avea numărul de 14 spițe genealogice, trebuie să socotim de 2 ori pe Iehonia, odată cu regii din Iuda, mai înainte de mutarea în Babilon, a două oară cu umiliții scoborători din David, după mutare.

Numărul 14 e un multiplu al lui 7, număr sfânt la Evrei.

Sf. Matei a împărțit istoria Israelului în trei răs timpuri de câte 14 spițe genealogice fiecare: Acel al Patriarhilor, acel al Regilor și acel al Preoților. În fiecare răs timp, s'a dat câte o făgăduință solemnă despre Mesia. În cel dintâi, lui Avraam, în al doilea, lui David, în al treilea, lui Zorobabel, prin proorcii Agheu și Zaharia. Cu Mesia-Iisus începe o nouă stare de lucruri.

18. Era obiceiul la Evrei ca noua soție să rămâie a trăi încă la părinții ei și numai mai târziu să prăznuiască sărbătoarea nunței și mireasa să fie dusă la soțul ei.

În timp ce locuia în casa părintească, soțul putea umbla slobod cu ea, și, pentru a dezlega legătura care îi unea, era nevoie de o carte de despărțenie.

Această era starea Sfintei Fecioare. Logodită cu Iosif, ea nu fusese dusă încă cu sărbătoare în casa lui, când s'a băgat-de-seamă că e însărcinată. Aceasta era prin lucrarea Duhului Sfânt. Nimeni nu se mira de aceasta, fiindcă ea era căsătorită. Singurul care rămânea mirat era Iosif.

19. *Iosif... fiind drept...* adică râvnitor pentru ținerea legii, nu putea să primească de soție pe o femeie în starea Mariei. Dar, pe de altă parte, neavând temeiuri ca să se îndoiască de credința ei, nu voia să o lase pradă necinstei, dându-i o scrisoare publică de despărțire sau târând-o înaintea judecării, unde ar fi fost osândită să fie omorâtă cu petre. Iată pentru ce el se gândea la chipul pentru a se desface de ea într-un ascuns.

Iată îngerul Domnului. Adeseori în V. Test. Dumnezeu și-a arătat oamenilor voința sa prin îngeri și prin visuri (Facerea 20₃₁; 28₁₂ și altele). Ingerul numește pe Iosif fiu al lui David, pentru că, în puterea căsătoriei sale cu Maria, el trebuia să dea stare legală rudeniei lui Iisus din David. Îi spune lui Iosif să ia pe Maria ca soție, adică să prăznuiască nunta cu dânsa cu toată podoaba, s'o ducă în casa lui și-l încredințează că taina îndeplinită este lucrarea Sfântului Duh.

Iisus (dela evreiescul *Iehoșua*, scurtat în *Ieșua*) înseamnă Dumnezeu e mântuire. Iisus a fost Dumnezeu mântuitor, pentru că s'a făcut om ca să ne rescumpe din robia Satanei. Evanghelistul arată îndată

felul lucrării Mesianice a lui Iisus. El n'a venit ca să slobozească poporul lui din robia Romanilor, cum greșit socoteau Evreii că trebuie să facă Mesia, ci a venit ca să sfărâme păcatul și să întemeieze o împărăție nu politică și vremelnică, ci duhovnicească și veșnică.

22. Sf. Matei, scriind pentru Evreii creștini, se străduiește, în evanghelia sa, să arate că în Iisus Hristos, s'au împlinit proorociile Vechiului Test. privitoare la Mesia. Tot așa dovedește că zămislirea mai pre sus de fire a lui Iisus a fost vestită mai înainte de proorocul Isaia.

23. Proorocia lui Isaia (7₁₄) este dată de Sf. Matei după Septuaginta, cu o ușoară deosebire. Maria e Fecioara (*ἡ παρθένα* pe evreiește *Haalma*) prezisă; fiul său Iisus este Emanuel sau Dumnezeu cu noi, adică Dumnezeu întrupat și făcut om.

Aproape toți catolicii și mulți protestanți (Delitzsch, Weiss, Zahn ș. a.) recunosc în cuvintele lui Isaia un loc deplin mesianic.

Proorocul vestește un semn extraordinar lui Ahaz: Fecioara va lua în pântec și va naște fiu. Dar n'ar fi fost nicio minune dacă fecioara ar fi dat naștere unui fiu perzând și fecioria ei. Deaceia trebuie înlăturată părerea acelor puțini care ar voi să aplice cuvintele proorocului la soția aceluiaș Isaia sau la oricare altă femeie, afară de Maria Fecioara, cu atât mai mult cu cât caracterele lui Emanuel (Isaia 8-9-11) nu se pot potrivi la niciun om, ci numai lui Iisus Hristos.

Și a luat pe femeia sa, adică a dus-o la casa sa, prăznuind cu dânsa nunta cu toată podoaba. Fapta s'a petrecut după ce Maria s'a întors dela șederea în casa Elisavetei.

24. Evanghelistul stăruiește din nou asupra nașterii fecioreștii a lui Iisus. De aceia el arată că nicio legătură casnică n'a fost mai înainte de naștere. Că apoi fecioara Maria a rămas fecioară și după naștere, e un adevăr pe care-l avem din tradițiunea Părinților (Ignatie, către Efeseni 19; către Traleni 9; Iustin. Dialog 85; Apologia 31, 46; Irineu, Adversus Haereses cartea I cap. 10, 1, ș. a.) și din autoritatea Bisericii. Evanghelistul nu scrie viața Mariei, ci cea a lui Iisus. De aceia îi ajunge să afirme lămurit nașterea mai pre sus de fire a Mântuitorului.

Întâi-născut, se numea, la Evrei cel întâi născut chiar când el era singurul fiu. Aceasta se petrecea, pentru că legea poruncea, ca întâiul-născut să fie rescumpărat (Eșire 34₁₉₋₂₀; Numeri 18₁₅). Sf. Matei numește pe Iisus întâi-născut, pentru a da să se înțeleagă că fiului Mariei i se cuveneau toate drepturile lui David. Să se bage-de-seamă însă că codicii Vatican, Sinaitic și câțiva alții nu au aceste cuvinte: „*cel întâi născut*“.

CAP. II.

1. *Betleem* (casa pâinii) în vechime numită Efrata (roditorea) era un mic oraș care ținea de tribul lui Iuda.

așezat la mează-zi de Ierusalim, la aproape 2 ceasuri de drum de acest oraș. Este numit *al Iudei* sau, cum avem în textul grecesc, *al Iudeii*, pentru a-l deosebi de un sat cu acelaș nume care ținea de tribul lui Zavulon.

In zilele lui Irod Impăratul. Irod cel Mare, de neam din Idumeia, era fiul lui Antipatru, care, sub arhieratul lui Hircan al II-lea (47 în. Hristos), a fost numit de Iuliu Cezar procurator al Iudeii. Slujindu-se de uneltiri, Irod a căpătat dela Senatul Roman titlul de rege și a domnit până în primăvara anului 750 dela zidirea Romei, când a și murit.

Om crud și sângheros, nu și-a căpătat titlul de cel Mare, decât prin strălucirea lucrărilor publice săvârșite de el cum a fost, de pildă, restaurarea templului din Ierusalim.

E o greșală vădită a lui Dionisie cel mic faptul că a pus nașterea Domnului în anul 754 dela zidirea Romei și că dela acest an a început număratoarea anilor dela Hristos.

Iată Magii. . . La Medo-Perși și la Haldei, magii erau o tagmă de preoți care se țineau de ocultism, astrologie, medicină și adeseori erau sfetnicii regilor (Herodot I, 132; Xenofont, Ciropedia VIII, 3-6; Ieremia 39, 3; Daniil 1, 20; 2, 2-48 etc.). Mai târziu, numele de mag s'a generalizat și a fost dat tuturor preoților Perși și tuturor înțelepților cari studiau științele tainice. În acest înțeles din urmă, s'a întrebuințat și de Sf. Matei.

E lucru nehotărât câți au fost magii veniți la Betleem. Tradițiunea poporului pomenește de trei, și acest număr se găsește în Origen (Omilie la cartea Facerii 14, 3); în Sf. Maxim (Omilia 17 la arătarea Domnului 1); în Sf. Leon (Sermo 31, etc.), și în unele monumente vechi.

Dar alți scriitori vechi pomenesc unii de doi magi, alții de patru, alții de șase și chiar de doisprezece. Numele lor de *Bitisareia*, *Melchior* și *Gataspa* se găsesc întâia oară într'un manuscris din biblioteca din Paris (veacul XVII sau XVIII), pe când numele de Melchior, Gaspar și Balthazar se găsesc întâia oară în scrierile îndoielnice ale lui Beda Venerabilis.

O aplicare prea riguroasă a psalmului 71, 10 și a lui Isaia (49, 1 și urm.) a atribuit magilor vrednicia de regi, și într'adevăr așa e și tradiția populară. Dar evanghelistul nu-i numește regi, nici Irod nu-i tratează ca atare, nici părinții cei vechi nu le dau acest titlu.

Dela Răsărit. Acest nume poate să însemne fie Arabia, fie Persia și Haldeia. Prin urmare rămâne nehotărât care să fi fost țara magilor, deși numele și ținuta lor, cu care sunt zugrăviți în monumentele vechi, ne dau mai degrabă impresia că erau din Persia.

Au sosit la Ierusalim probabil la un an după nașterea lui Iisus, pentru că într'adevăr a poruncit ca pruncii să fie uciși dela vârsta de doi ani în jos. Mai înainte de uciderea pruncilor, a trebuit să se petreacă înfățișarea la templu, călătoria la Nazaret și întoarcerea Sfintei Familii la Betleem.

2. *Unde este Impăratul.* Poporul evreesc, împrăștiat peste tot pământul, dusese cu el pretutindenea, traduse în grecește, cărțile lui sfinte, cu proorociile lor și cu nădejdea tare că din Iudeia se va ridica un rege care să pue stăpânire peste lume.

În timpurile cele din urmă, această așteptare era foarte vie, după cum se poate vedea, de pildă, în cartea lui Enoch și în psalmii lui Solomon. Insași Roma a fost mișcată de faptul acesta (vezi Tacit, Historia V. 13; Suetoniu, Vespasian 4).

Totuși e probabil că magii au aflat de această așteptare și, la vederea stelei, până atunci necunoscută, (ca un meteor luminos foarte apropiat de pământ), iluminați de Dumnezeu, au cunoscut că s'a născut cel despre care prezisese Valaam (Numerii 24, 17) că trebuie să se înalțe ca o stea.

Am văzut steaua lui la Răsărit E greu de spus ce fel era steaua aceia, anume dacă ea a fost o adevărată stea sau numai un meteor luminos, urzit pentru împrejurarea aceia, asemenea stâlpului de foc care călăuzea pe Evrei în pustie. E cunoscută ipoteza lui Kepler, care a socotit că steaua magilor a fost o conjucțiune a planetelor Jupiter, Saturn și Marte, petrecută în anul 747—748 dela zidirea Romei și întovărășită de ivirea unei comete. Totuși ni se pare mai ușor de crezut că acea stea a fost un meteor luminos, foarte apropiat de pământ, pentru că, la stihul 9, se spune că s'a oprit deasupra locului unde se afla pruncul. Cum ar fi putut arăta ea o casă anume, dacă și-ar fi ținut mersul celorlalte stele?

Evanghelistul nu spune că steaua i-a călăuzit în călătoria până la Ierusalim, ci că li s'a arătat în Răsărit și ei au venit în capitala Iudeii. Invățații evrei trebuiau să le arate locul anume unde s'a născut Iisus. Dar aceștia, arătându-se nepăsători și nevoind să-i însoțească până la Betleem, steaua li s'a arătat din nou și i-a călăuzit până la Mesia.

3. *Irod Impăratul s'a turburat* temându-se că va fi răsturnat de pe tron. Împreună cu el, frica i-a cuprins și pe toți părtașii lui.

4. *Arhieriei* sunt căpeteniile celor 24 de familii preoțești. *Cărturarii* sau învățați ai legii erau numiți acei care studiau legea lui Moisi și aplicările ei practice la împrejurările din viață. Arhieriei, cărturarii de seamă și capii poporului alcătuiau sinedriul, care se aduna să hotărască în chestiunile cele mai însemnate.

6. Citațiunea deși exactă în ce privește înțelesul, nu e literală și se depărtează ușor atât de Septuaginta, cât și de textul masoretic. După masoreți, proorocul Miheia scrie: „Și tu, Betleeme Efrata, mic ești între satele miilor de locuitori ale Iudeii, cu toate acestea din tine va ieși cărmuitorul lui Israil“.

7. *Chemând într'ascuns.* Irod se teme că se va întrebuința împotriva lui nașterea regelui Iudeilor și, ticluind în mintea sa urziri viclene, caută sa le ascundă, ca să nu trezească bănueli.

11. *Și intrând în casă.* Când au sosit Magii, Sf. Familie părăsise peștera în care se născuse pruncul

İsus. Magii s'au închinat (προοσεχόνησαν) lui İsus, adică s'au aruncat la pământ, după cum era obiceiul la Rasăriteni, și l-au mărturisit ca Impăratul și Mântuitorul lor. In Răsărit, nimeni nu se înfățișa înaintea regelui fără a aduce daruri. Magii au adus lui İsus darurile cele mai bune din Răsărit: aurul ca unui împărat, tămâie ca unui Dumnezeu, și smirnă ca unui om muritor.

In magi avem pe cei dintâi înfățișători din păgâni cari se întorc la İsus. In aurul lor, Sf. Părinți au văzut credința și strălucirea faptelor bune; în tămâie, cernicie sau rugăciune; în smirnă, înfrânarea sau mortificarea.

13. Nu se putea ca, dela o vreme, Irod să nu afe despre plecarea Magilor și despre cassa în care intraseră. Deaceia, abia plecați magii, Sf. Familie îndată a trebuit să pornească la drum spre Egipt.

Egiptul nu e prea departe de Palestina. Drumurile care duceau într'acolo erau neprimejdioase, fiindcă erau străbătute de multe caravane. Afară de aceasta, Sf. Familie ușor putea găsi de mâncare în mijlocul înfloritoarelor așezări pe cari Evreii le aveau acolo.

15. Proorocul citat e Osie (11,1) și citațiunea e făcută după textul evreiesc. In înțeles literal, aceste cuvinte au în vedere pe poporul lui İsrail slobozit de Dumnezeu din robia Egiptului; iar în înțeles duhovnicesc, au în vedere pe İsus Hristos.

16. Felul de a lucra al lui Irod e după obiceiul pornirilor sale crude și netrebnice. Ajunge să spunem că el a pus să fie ucisă soția sa, trei fii și un frate al său. Pentru mici bănueli, dădea morții pe cei mai buni prieteni ai lui (İosif Flaviu, Antichitățile Evreești 18,15).

Dacă avem în vedere că Betleemul e un orășel, iar ținutul dimprejurul lui mărginit, se va înțelege că numărul pruncilor uciși nu a putut fi prea mare. Knabenbauer spune că cel mult au putut fi 20 de prunci iar Vigouroux treizeci.

18. Citațiunea e liberă și e făcută după textul evreesc. Rama se găsește la două ceasuri spre miază-noapte de Ierusalim, în tribul lui Veniamin, unde acesta se mărginește cu tribul lui Efraim. In Rama au fost adunați prinșii Evrei pe care Nabucodonosor i-a dus în Babilon, după dărâmarea Ierusalimului. Pentru a zugrăvi cu colori vii jalea poporului, proorocul ticluește închipuirea că Rahila, mama lui Venianim, se scoală din mormântul ei de lângă Betleem și vine să plângă nerocirea care a izbit pe fiii ei, umplând văzduhul, cu tânguirile sale. Dar durerea Rahilei era o închipuire a durerii mamelor din Betleem. Rahila plânge acum încă odată soarta fiilor ei.

19. Irod a murit de o moarte ticăloasă, în luna lui Aprilie din anul Romei 750, în vârstă de 70 ani (İosif Flaviu, Antichitățile Evreești 17,6,15). Sf. Familie s'a întors în Palestina îndată după moartea lui Irod. Deaceia n'a avut a se opri în Egipt decât numai scurtă vreme.

22. Arhelau era fiul lui Irod și al soției acestuia

Maltace. Chemat de tatăl său ca să-i urmeze in domnia Iudeii, n'a voit să ia titlul de rege, ci mai întâi s'a dus la August, ca să capete împuternicire. S'a întors dela Roma în calitate de Etnarh și a domnit timp de 9 ani (750—759) peste Iudeia, Samaria și Idumeia. A fost om atât de crud, încât August a trebuit să-l scoată din domnie și să-l exileze la Viena în Gallia (İosif Flaviu, Antichitățile Evreești 17,1,3 11,2 etc.). Cruzimea lui Arhelau putea fi primejdioasă pentru pruncul İsus. Deaceia îngerul a poruncit lui İosif să fugă în Galileia, care era cărmuită de Antipa, alt fiu al lui Irod, om de fire molatică și pașnică.

23. *Nararetul* e un orășel din Galileia de Jos, așezat într'un ținut foarte plăcut, spre Apus de lacul Tiberiadei, la hotarele tribului lui Zavulon. Se află la trei zile de drum pe jos dela Ierusalim. Niciodată nu e pomenit în V. Test, și atât el, cât și locuitorii săi, erau disprețuiți de Evrei (İoan 1,46). Cu toate acestea İsus de obicei era chemat Nazarineanul (Marcu 1,24; 10,47 și altele; Luca 4,34; 18,37 ș. a.; İoan, 18,5-7; Fapte Ap. 2,22; 3,6; 4,10 ș. a.).

Deaceia evanghelistul, voind să cinstească acest nume, arată cum el a fost dat mai nainte de proorocii lui Mesia. Cu toate că profeția dată nu se găsește în V. Test., totuși İsaia (11,1) numise pe Hristos *Nețer*, mlădiță, mugure; İeremia (23,5; 30,15); Zaharia (3,8; 6,12) îl numiseră *Temach*, germene. Cu toate acestea a fost o trăsătură deosebită a proniei dumnezeiești că İsus s'a dus să locuiască în Nazaret, care tocmai înseamnă; mugure, mlădița germene, floare și altele.

din limba Italiană, de
Arhim. SCRIBAN

TE CHEM, PĂRINTE!

*Cu ochii duși în zare, în sferile cerești,
Te chem, divin Părinte, al vieții pământești.
Primește jertfa sfântă a sufletului meu,
In liniștea naturii, Hristoase Dumnezeu!*

*Tu verși în suflet pacea, în inimi fericirea,
Tu ești limanul vieții, în Tine-i mântuirea.
Pe Tine toată firea, în veci te preamărește.
Tu ești stăpânul lumii, tot glasul o vestește.*

*Spre Tine ciocârliă și'naltă cântul său,
In trilul său cel tainic e scris numele Tău.
Privighetoarea-Ți cântă psalmodieri cerești.
Căci farmecului vieții tu singur tată ești.*

*Pe albele petale, sub vișinu 'nflorit,
Imi plec genunchii 'n pace și sufletu-mi trudit,
Și-ascult eternu-Ți cântec în murmur de isvoare.
In tremurul de frunze și 'n tot ce e sub soare.*

*Prinos de umilință înalt acum la Tine;
Trimite'n inimi suflul de adieri divine
Căci Tu ne dai viață și Tu ne ești stăpânul,
Eu ție mă rog, Doamne, de Tine-mi leg destinul.*

DAVID C. POPESCU
Seminarist absolvent al Seminarului «Central»
din București

20 Aprilie 1927

Frățila-Vâlcea

UN PARACLIS ROMÂNESC LA IERUSALIM

Intre mănăstirile cari se află în sfânta Cetate a Ierusalimului, împrejurul sfântului Mormânt, este una, în chiliile căreia, din vremuri uitate și până astăzi, s'au adăpostit mulți români. Veniți aci pentru închinare, se adunau la un loc, împrejurul acestui sfânt Locaș, care devine cu timpul *cuibul românilor*. Adăpostindu-se prin chiliile din jurul său, au făcut multe daruri, în bani și lucruri sfinte, cari se mai găsesc și astăzi. Această mănăstire se numește pe scurt: **Arhangheli**, având hramul sfinților voievozi „*Mihail și Gavriil*“. Egumenul actual, arhimandritul *Teofilact*, cu metania din sf. Munte al Atonului, îmi arăta iscălituri de români, pe pietrele din curtea mănăstirii, cu data depe la mijlocul secolului trecut. Aci am găsit adăpostite în primăvara anului trecut (1926), 2 maici dela mănăstirea Țigănești, cari veniseră la Ierusalim dinainte de Crăciun și cari, din evlavie creștină și din felurite împrejurări, nu putuseră să se întoarcă în țară. Tot aci era preoteasa răposatului preot *Foti* (din Dobrovia), care a rămas acolo pentru totdeauna, și alți români, cari veniseră ca închinători de sf. sărbători ale Invierii Domnului. Aci am dobândit și eu o cameră, pentru timpul cât am stat în Ierusalim. La început, luasem cameră la Hotel. Imi spune însă părintele Sinesie dela patriarhie că, la această mănăstire, se mai găsesc și alți români și numai așa am putut da de cuibul vechiu al românilor.

Maica Porfirie. Aceia însă care întreține firul tradiției și păzește cuibul românilor, este *Maica Porfirie*. Născută la Rășinari, în Ardeal, a fost căsătorită prin jud. Ialomița, unde mai are o soră, *Dobrița*, care și ea a fost pela Ierusalim. *Maica Porfirie*, după moartea soțului său, și-a adunat tot ce avea și s'a dus la Ierusalim, unde se află de peste 16 ani. Trăiește în rugăciuni și ajunare, în toate zilele zăbovindu-se la sf. Mormânt al Domnului Hristos și al Maicii Domnului, dela Ghetsimani. Pentru întreținere, o mai ajută sora sa și alte neamuri și cunoscuți din țară, ducând o viață modestă, călugărească. S'a deprins acolo, legându-și inima de frumusețea sfintelor Locuri, unde dorește a rămâne pentru totdeauna. Cât am stat la Ierusalim, nu știa ce să-mi mai facă de bucurie. Mi-a văruiț odaia, mi-a curățit-o, mi-a mobilat-o cu mobilă nouă și mă îngrijea ca o mamă. Plângea de bucurie că mai vede un preot român pe la sf. Locuri, căci numărul Românilor, după războiu, s'a rărit de tot. Când am plecat, a mers cu mine până afară din Cetate și, împreună cu d. *Mihail Caralli*, interpretul Patriarhiei pentru Români, m'a petrecut până la mașina, cu care am plecat spre Iaffa. De atunci nu încetează de

a-mi scrie, trimițându-mi sf. odăjdii, cărți, iconițe cruciulițe și flori dela sf. Mormânt, mult folosite pentru multe suferințe și amărăciuni, sufletești și trupești.

Mănăstirea Sf. Arhangheli este a patriarhiei Ierusalimului. Egumenul actual, arhimandritul *Teofilact*, este bărbat în putere. Să aibă la 50 de ani. Înalt, chipeș, brunet, ca mai toți grecii, este un vrednic gospodar, harnic și bun chivernisitor al lucrurilor. Plătește patriarhiei o chirie de 80 lire englezești anual; iar el subînchiriază chiliile pela închinători, cum poate, scoțându-și chiria, precum și întreținerea sa și a mănăstirii. Sunt peste 30 camere, de diferite mărimi, grămădite una peste alta, în jurul mănăstirii. În dosul sfântului Altar se află și o grădiniță, aproximativ ca de 7-800 de metri patrați. Aci egumenul își cultivă zarzavaturi, flori și o parte este plantată cu pomi roditori: Lămâi, portocali, smochini, migdali, măslini etc. Din faptul însă că mănăstirea se închiriază pe un peregod de 5 ani la câte un egumen, care la termen poate fi concurat de un altul, atât imobilele cât și grădina, nu pot fi bine întreținute... ca casa cu chirie. În curtea strâmtă a mănăstirii, locuiesc o mulțime de chiriași, de felurite stări sociale și de felurite ocupațiuni, cu copii și oameni de serviciu. Trăesc toți, în deplină armonie între dânsii, grație tactului și buneii rândueli, păzite de părintele egumen.

Mănăstirea este încunjurată de toate părțile cu ziduri înalte de piatră, ca o cetate. Din ulicioara înclinată în care este așezată, intri pe o porțiță, fixată în zidul de piatră, gros de un metru și, scoborând câteva trepte, dai mai întâi într'un vestibul, având în stânga o cameră mare, ca pentru portar. Acum locuia, vremelnicește, o familie de arabi, cu copii și cu toată băjenia, jos pe piatră, în cea mai neagră mizerie. De aci urci vreo 10-12 trepte și dai în curtea mănăstirii. Ai biserica în față și din toate părțile case de piatră, chilii mici, unele în rând cu mănăstirea, altele deasupra lor, pe terase de piatră. Biserica mănăstirii este micuță și joasă, zidită în piatră. Potrivit obiceiului locului, are 3 altare. Unul principal la mijloc și altele 2, la dreapta și la stânga. Cel din stânga, cum intri în biserică, este închinat *sfântului Sava cel Sfințit*. Stătea închis de multă vreme, poate de peste 100 de ani. Fiind separat de corpul bisericii din mijloc printr'un zid aparte de zeci de ani, slujea ca un fel de magazie, unde se păstrau obiectele vechi ale bisericii, ieșite din uz. Nimeni nu se mai gândea la dânsul.

Restaurarea și Sfințirea lui.—În primăvara anului trecut (1926), i-a sosit ceasul ca să fie din nou

restaurat și sfințit. Maica Porfirie, care locuște de aproape 10 ani în curtea mănăstirii, s'a gândit să-l restaureze și să-l împodobească din nou. Adunând ban cu ban, depe la Români, tocmai când a unsesem eu la Ierusalim, era în fierbere, silindu-se ca să-l isprăvească de Sf. Paști. Nu l-a lăsat însă simplu altariu, cum fusese el dintru început, ci l-a închis cu geamlâc, punându-i ușă separată și transformându-l în *paraclis* sau, cum îi place a l numi ea: **Paraclis românesc**.

Nu mai știa ce să mai facă de bucurie, când m'a văzut. Avea o mulțămire ne mai pomenită, că de Sf. Paști va avea parte să mă audă slujind într'însul, în *limba românească*. L-am văzut. Era reînnoit și împodobit, totul din nou. Ii făcuse icoane, candelă, sfeșnice, străni, sf. vase, acoperimente, odăjdii și tot ce trebuie unui sfânt locaș. Cu multă bucurie duhovnicească, îmi arăta brațul de veșminte, poale de iconostas, procovețe și toate odoarele trebuitoare unui sf. locaș, făcute din nou, prin râvna și osteneala sa. Nu mai înceta din închinăciuni și mulțămiri către Dumnezeu, că s'a învrednicit ca să deschidă măcar un *paraclis românesc*, în sfânta cetate a Ierusalimului.

Cu tot zorul însă, paraclisul nu a putut fi gata, înainte de Sf. Paști. Era tare mâhnită, biata maică. Ar fi ținut mult ca să slujesc eu, măcar câteva leturghii, în românește. Mâhnirea ei mai provenia și din alte împrejurări. Când s'a dus cu brațul plin de veșminte și odoare scumpe la Egumen și i le-a arătat, el, în loc de un cuvânt de mângâiere, le găsea la fiecare câte un cusur. Se vedea că, nu-i părea așa bine. L-a domolit însă, angajându-l să facă cele 40 leturghii, după sfințire, cu 6 lire englezești. Sfințirea acestui paraclis s'a făcut, cu deosebită ceremonie, după Paști, în vinerea izvorului tămăduirii. Chipul în care s'a făcut și împrejurările, le descrie maica Porfirie, într'o scrisoare amănunțită, pe care mi-a adresat-o și pe care o reproduc întocmai, avându-și însemnătatea sa, pentru noi Români, mai ales că, — după cât am fost informat — mănăstirea aceasta a „Sf. Arhangheli“, se gândea patriarhul Ierusalimului, Prea Fericitul *Damianos*, ca să o dăruiască Românilor, pentru totdeauna.

Iată scrisoarea maicii Porfirie:

Sfânta Cetate a Ierusalimului, 1926.

Mai întâiu de toate, Prea cinstite, părinte Vasilie, priimiți, împreună cu întreaga familie a sfinției Voastre, multe blagoslovenii, de pe la sfintele morminte: De la Sf. Mormânt al Domnului și Mântuitorului nostru, Iisus Hristos, de la al Maicii Domnului și de pe la toate sfintele mănăstiri și închinăciuni, de prin aceste sfinte locuri, pe unde v'au făcut, burul și prea milostivul Dumnezeu parte, ca să le vizitați și să vă închinați, pe unde a umblat Domnul nostru Iisus Hristos, cu sfânta Lui Maică, unde s'a arătat Sfânta Treime și toți sfinții

și toate sfintele; iar acum ne-au învrednicit, bunul și prea milostivul Dumnezeu și pre noi păcătoșii, ca să umblăm. Amin.

Primește și din partea mea, Prea cinstite părinte Vasilie, mii și milioane de închinăciuni și sărutări de mâini, cu mare dragoste frățescă și cu plecaciune până la pământ. Amin.

Cinstite Părinte Vasilie! Află și despre mine păcătoasa și nemernica că, din mila și darul bunului Dumnezeu, mă aflu sănătoasă trupește, dar nu știu cum mă voi învrednici în fața dreptului judecător, sufletește. Cinstite părinte Vasilie! *Mare bucurie ne-ai jăcut nouă Românilor, puțini câți ne aflam la Ierusalim*, de sfânta Inviere a Mântuitorului, în acest an al mântuirii 1926, când te-am văzut, luând parte la toate sfintele slujbe ale patimilor Domnului dela sâmbăta lui Lazăr, când ai slujit la Vitania, mergând în litanie până la mormântul lui Lazăr, împreună cu I. P. S. Mitropolit *Grigorie al Viteemului*; pe muntele Eleonului apoi, cu I. P. S. *Anastasia* și până după sfânta Inviere, în catedrala patriarhiei dela Sf. Mormânt, împreună cu toți preoții, arhimandriții, arhieriei și în frunte cu prea fericitul nostru arhiepiscop și patriarh al sfintei Cetăți a Ierusalimului și păzitor al Sf. Mormânt *D. D. Damianos*. Mă tot uit întruna, cinstite părinte Vasilie, când se îmbracă preoți mulți la Sf. Mormânt și caut să te mai văz și pe sfinția Ta îmbrăcat. Dar nu te mai văz de loc. O Doamne! Dar ce drag îmi mai era când te vedeam și pe sfinția ta, ca preot de al nostru, printre preoții cei de aici, îmbrăcat în sfintele odăjdii. Dar, rog pe bunul Dumnezeu și pe Maica Domnului cea milostivă, ca să te mai aducă odată aici, la sfânta cetate a Ierusalimului până oi mai fi și eu în viață.

Prea cinstite părinte! Află că, cu ajutorul lui Dumnezeu, ți-am trimis sfântul patrafir, cel făgăduit, care nu era gata când ai plecat sfinția sa de aicea. L'am pus într'o cutioară de lemn și l'am trimis pe pictorul care era aicea, cu nevasta. Și mă rog la bunul Dumnezeu și la maica Domnului, ca să facă minuni printre-însul. Cui vei ceti, vre o sfântă rugăciune cu acel patrafir, pe grumaz, să-i îplinească Dumnezeu toate dorințele și să-i curățe păcatele. Și de va fi bolnav, să-l facă bunul Dumnezeu sănătos, de ori și ce boală ar fi fost cuprins. Amin.

Să știi, prea cinstite părinte, că întâi l-am sfințit, ținându-l 3 zile pe sfântul Mormânt al Domnului și pe urmă ți l-am trimis.

Cinstite Părinte! Află și despre Sf. Altar al Sfântului Sava cel Sfințit că vineri după plecarea Sfinției Sale, în ziua de sf. Izvor al Maicii Domnului, am adus pe arhierul *Anastasia*, cu 2 arhimandriți și cu 2 diaconi și împreună cu egumenul nostru și cu cântăreții dela sf. Mormânt, l'au sfințit. Și au început imediat, chiar din ziua aceea, 40 sfinte leturghii, pentru toate sufletele cari mi-au dat ajutoriu, la acel sf. Altariu. Numai viii s'au pomenit la acestea sfinte 40 de leturghii,

neîntrerupt. S'a pomenit și pomelnicul sfinției tale într-o zi, la acele 40 de sf. leturghii. În ziua în care s'a sfințit sf. paraclis, s'au brodit sf. Sava Stratiotul; iar în ziua în care s'au terminat cele 40 leturghii, Sf. Ioan cel nou dela Suceava noastră și sf. Nichifor, la 2 Iunie st. vechiu.... Află, cinstite părinte, că de când ați plecat sfinția Voastră, cu ajutorul bunului Dumnezeu, am cumpărat 2 feșnice mari împărătești și 4 sfinte candelă în sf. Altariu: Una pentru Domnul Hristos, una pentru Maica Domnului, una pentru sfânta Treime și una pentru sf. Sava cel sfințit. Acum, rog pe bunul Dumnezeu și pe Maica Domnului, să-mi ajute să-l văz dat și cu vopsea, bine lustruit peste tot, cu strănile și cu geamlăcu, cu totul, și să mai fac și 4 sfinte icoane mari împărătești, pictate frumos pe lemn de chiparos: Domnul Hristos, Maica Domnului, sfânta Treime și sf. Sava cel sfințit, ținând în mâini sfânta Mănăstire...

Apoi, pociu muri că moriu cu hazină¹⁾, c'am văzut sf. Altariu al lui sf. Sava cel sfințit, deschis, după mai mult timp de 100 de ani, fiind ruinat de nici nu se mai cunoștea c'a fost vreodată acolo sf. Altariu. Și s'a deschis, prin stăruința mea. Numai cu ajutorul dela Dumnezeu, dela Maica Domnului și dela Români noștri; că la care am căscat gura, nu m'au refuzat. M'au ajutat, care cu cât au putut și cu cât l-a lăsat inima. Că de nu-mi sufla mie, bunul Dumnezeu, în inima mea cea plină de păcate, ca să fac așa, cum am făcut, vă asigur că așa era să rămâie până la sfârșit. Dar bunul Dumnezeu și Maica Domnului au stat în ajutoriu, ca **barim atâta să avem și noi Rumâni, la sfântul Ierusalim**: Un sfânt altariu, părăsit de toți, de mulți ani și reînviat ca și când a fost nou. Ba, poate și mai bine ceva, căci atuncea n'a avut geamlăc, cum are acuma, reparat de noi Români. **Slavă lui Dumnezeu, că l-am văzut scos la lumină, de se poate jertfi Domnul iarăș în El, la sfintele leturghii. Amin.**

Te rog, iubite părinte și frate în Domnul, să nu mă uși dela sfintele sfinției Voastre rugăciuni, că și eu, cât oi trăi, cu nevrednicia mea, n'am să vă uit, până m'oi duce către Domnul la viața cea pentru veci. Amin. Vă sărut mâinile. Maica Porfiria.

Cinstite Părinte! Vă trimit un mic săculeț, cusut cu mâna mea, în care vei găsi flori sfințite pe sfântul Mormânt al Domnului (Hristos). Câte nișele fierțe și făcute ca un fel de ceai, fără zahar, sunt foarte bune la caz de boală. Să bea câte puținel pe nemâncate, ori și cine ar suferi de ori și ce boală și, cu credința în bunul Dumnezeu și Maica Domnului cea milostivă, care și-a

jertfit pe unicul ei Fiu, pentru mântuirea lumii, se va tămădui.

Căutați bine, prin floricelele ce vă trimit și veți găsi și vre o câteva cruciuliți mici, de sidex și dacă le aduce Dumnezeu apoi am să vă mai trimit și altă dată.

Maica Porfiria monahia.

Am dat această scrisoare, în întregime, pentruca să se vadă câtă dragoste și ce râvnă duhovnicească au românii pentru a avea și ei un sfânt locaș, în sfânta Cetate a Ierusalimului, în apropierea Sf. Mormânt. Anul trecut, din diferite împrejurări, nu s'a putut înfăptuit această mare dorință, izvorâtă din evlavie străbună. Să sperăm că se va înfăptui anul acesta, cu prilejul călătoriei P. Fericitului nostru patriarh, care se anunță că va avea loc, după sfintele sărbători ale Paștilor.

Profesor Pr. V. Pocitan
București

POEMUL BIRUINȚEI

*Vieți pustii și goale, care-și aștern iubirea pe gama
[dezolării,*

*Vieți sterpe de forță cu sufletul pustiu;
Vai! nu aceasta-i lumea, nici haosul uitării,
Ci munca strălucită, ca soarele-auriu.*

*Voi suflete golite de seva învierii,
Care trăiți aicea, fără a da vre-un dar,
Care-ați cerut trufia și fala desmierdării,
Vai drumul vostru tragic, e veșnic plin de-amar.*

*Voi fără bunătate, care-ați privit durerea,
Ați triumfat atunci când fratele-a căzut,
Nu veți putea cânta mărirea, învierea,
Fiindcă răutatea v'a plămădit din lut.*

*— O suflete setoase de har și de iertare,
Ce stăpâniți trufia și nu voiți a da,
Veni-va ziua sfântă și judecata mare,
Ce va slăvi virtutea, acelu ce răbdă.*

*Sculați-vă la bine, deșteaptă-te la viață,
Nu moartea rușinoasă, robit de egoism,
Deșteaptă-te și cântă, cu mintea cea isteasă,
Care ne'nvață pacea, curaj și eroism.*

*— Cu sufletul secăt visând numai plăcere,
Voi credeți că viața e numai din pământ;
O clipă cugetați în pace, în tăcere,
Și veți vedea ce viu, ce falnic e-al ei cânt.*

Laura Scriban

1. Ce-o fi hazina aceea, că noi nu înțelegem?—Nota A. S.

ORIENTAREA ÎNTRE MANUSCRIPTELE BIBLIEI

Studiul Bibliei, pentru a se face în mod științific, primește ajutor, între altele, și dela Introducere, care se ocupă cu istoria și caracterul Bibliei, fie luată ca întreg, fie considerată în părțile ei.

Introducerea, când are a se ocupa de întregul cuprins al Bibliei, luată ca un tot, are în ținta sa două chestiuni: 1) *canonul*, în care se văd părțile recunoscute ca bază a credinței, și *istoria textului*, la început în formă de manuscris, apoi ca *text original* și, în sfârșit, ca *traducere*.

Ne vom ocupa, în scurt, *despre manuscrisurile Bibliei și mai ales despre orientarea între ele, după ultimele consensuri ale exegeților*, adică vom ataca¹⁾ o chestiune de critica textului.

Stima și autoritatea de care se bucura Biblia în ochii evreilor și apoi a creștinilor, a făcut pe aceștia ca să fie zeloși pentru a asculta cuvântul ei și, mai ales, a-l avea. De aceea mai mult de cât adevărată este vorba că nu există pe lume vreo carte care să fi fost scrisă și copiată mai mult ca ea. Numai dacă se aduce scuza că în contra Bibliei și a cărților ei au fost organizate persecuțiuni speciale, numai așa ne explicăm cum de nu avem autografele sau manuscrise contemporane cu acestea și încă, dacă la acestea adăogăm că sărmanii profeți sau apostoli nu puteau scrie pe materialul cel mai fin și mai scump, ci pe ușoare pergamente de felul celor pe care le întrebuița Paul (II Timotei 4,13).

1. — Manuscrisele cele mai vechi pe care le avem la Testamentul Vechi, sunt din veacul IX-lea. Din anul 843 exista un manuscris nepunctat la Pentateuh.

Manuscrisele acestea cuprind textul masoretic și sunt sau *publice*, care se întrebuițau la templu, sau *private*, aparținând particularilor. Manuscrisele publice am putea să le numim și *liturgice* pentru că se întrebuițau la cult în deosebi. Aici vom pune *Haftarele*, care cuprindeau pericope, extrase din profeți și lege, părți care se citeau în sinagogă (Acta 15,21; 15,15; Luca 4,16—17); — iar cartea care se chema *Meghilah* cuprindea cinci cărți ale Testamentului Vechi, și anume: *Cântarea Cântărilor*, care se citea la Paște, *Rut* la Rusalii, *Plângerile lui Ieremia* la ziua surpării templului, *Eclesiastul* la sărbătoarea corturilor, și *Estir* la Purim.

Manuscrisele private sunt scrise cele mai multe pe pergament, altele pe hârtie de bumbac, sau de cea de rând, în format de: *folio*, *quart*,

octav, sau *duodeț*. Cerneala textului este neagră, de aceea chiar ea se numește cu acest nume. (2 Corint. 3,3; Ioan 13). Cele la Testamentul Vechi se scriau cu mai multe colori. Consoanele se scriau cu negru, iar vocalele se scriau pe urmă cu altă culoare. Acest *pe urmă* poate să însemne și după ani întregi, deoarece ce se știe, că, în masora, s'au tot adăogat la semne și despre camețcatuf și chibuț se știe că s'au adăogat tocmai în sec. XII-lea — la 300 de ani după celelalte masore.

Textul volumelor liturgice sau a manuscriselor private se scriau în coloane. Părțile poetice se scriau câte odată în versuri. Coloanele și marginile sunt observate cu atenție. Scrierea este cea pătrată. Inițialele care sunt la stare și adesea și cele din mijlocul rândului sunt frumos ornate în colori aurii. Tot astfel de ornamente se fac și cuvintelor însemnate din text.

Manuscrisele acestora li se adăoga textul ebraic, de pildă, și o traducere în aramaică, arabă sau și altă limbă, o traducere întrețesută în text sau pusă pe margine cu o literă mai mică. La marginea de sus sau cea de jos, se mai găseau comentări rabinice spontane, psalmi, rugăciuni, variante, sholii, corecturi etc. Astfel de manuscrise așa de încărcate, nici nu ar fi putut să cuprindă toată Biblia, pentru că ar fi devenit un volum insuportabil ca mărime și greutate — la purtat și la întrebuițat.

Dacă știm exact sau aproape exact, prin indicație textuală sau conjecturală, *de cine, unde, prin cine și cum* s'au scris diversele cărți ale Bibliei, apoi până astăzi nu s'a ajuns să se poată stabili patria și data exactă a vreunui manuscris. Nu știm acest lucru, pentru că știm că manuscrisele scoase din uz se îngropau, supunându-se legilor fizice pentru cei îngropați, sau se ardeau. În cazul întâi, nu era exclusă puțința ca să poată fi găsite și încă găsite în stare de a mai fi întrebuițate.

Exista o modă, probabil, și în scrierea acestora. — Așa, ele se aseamănă în cuvinte; ca material de scriere — pergament și cerneala —; se aseamănă ca liniatură pentru coloane și rânduri, se aseamănă ca număr de rânduri pe coloane și de cuvinte în rânduri. Din scrisoarea patrată în care sunt scrise aceste manuscrise, s'a dezvoltat scrierea cursivă zisă ebraică. Ea se întrebuița la scris pe hârtie de bumbac sau de rând, fără puncte și masora, cu multe scurtări în scriere, însoțite uneori de o traducere arabă. Ele nu sunt mai vechi de 600 de ani.

2. — Manuscrisele pe cari le avem la Testamentul Nou nu cuprind toate cărțile la un loc,

1. *Vom ataca ori vom trata?* căci doar nu lovești pe nimenea ca să spui că-l ataci!... — Nota A. S.

ci numai părți. Cele mai multe cuprind Evan-gheliile, apoi epistolele pauline. Mai puține sunt care cuprind Faptele Apostolilor și epistolele catolice și cele mai puține cuprind apocalipsa. Unele manuscrise cuprind părți strânse pentru nevoi culturale, de oare ce, din veacul al X-lea, începuse să prindă obiceiul de a se citi în biserică anumite părți din Testamentul Nou. Sărbătorile se împodobeau sigur cu o bucată din evanghelie sau epistole. Sărbătorile se înmulțesc și atunci a fost nevoie să se facă o nouă împărțire a Testamentului Nou pentru nevoile cultului. Această împărțire, cel puțin în biserica greacă, era aproape gata în sec. al VIII-lea. Împărțirea aceasta a dat loc la manuscrise numite *lectionarium* — ἐκλογάδιον și anume cele care cuprindeau evangheliile se numeau εὐαγγελιστάρια, iar cele care cuprindeau restul Testamentului Nou, afară de apocalipsa, se numeau πραξαπόστολος.

În aceste *lectionarii*, se împărțeau Matei în 116 pericope, Marcu în 71, Luca în 114 și Ioan în 67, iar lecțiunile din Praxapostol se împărțeau în 335 citiri. *Andrei dela Cezareea* împărțise și apocalipsa în 24 de cuvinte și 72 de capitole, dar probabil că numai pentru citirea particularilor. O astfel de împărțire avea ființă în epoca manuscriselor de care ne ocupăm, căci actuala împărțire în capitole și versuri este mult mai nouă. Ea a fost aplicată pentru întâia dată de cardinalul *Hugo a Santo-Caro* († 1262) la Vulgata și anume cu ocazia facerii unei concordante biblice la 1240. El împarte cărțile biblice în capitole, semnate cu număr. Parându-i-se că aceste capitole sunt prea lungi, le subdiviza în câte 7 părți mai mici, semnate cu primele 7 litere ale alfabetului latin: A, B, C, D, E, F, G. — Împărțirea lui *Hugo a Santo-Caro* este adoptată de rabinul *Isaac Nathan* în concordanța ebraică din 1448 și tipărită la 1514. În ediție tipărită, Biblia lui *Daniil Bomberg* dela 1529 în Veneția are împărțirea în capitole.

Actuala împărțire în capitole și versete este și mai nouă. Ea este opera editorului *Robert Ștefan*, care a întrebuițat-o în N. Test. grec-latin din 1551 și în Biblia din 1555.

Codicii manuscrisi care au numai textul grecesc se numesc *codices puri*, iar acei la care nu amestecă diverse comentarii, scoli sau traduceri se numesc *codices mixti*, cei cu traduceri se numesc *codices bilingues*. Traducerea este de obicei în limba latină, și, de aceea, astfel de codici se numesc *codices graeco-latini*. O astfel de traducere se scria sau în coloană separată, sau la margine, sau între șiruri — *cum versione interlinearis*. Din cauză că materialul de scris era rar și scump se obișnuia ca să se răzuiască porțiunea veche a unui pergament pentru a se

scrie pe ea din nou. Un astfel de manuscris se chema *palimpsest*.

Manuscrisele la Testamentul Nou sunt în fascicol sau folio mic, quart sau chiar și mai mic și, după vechime, sunt scrise pe pergament, hârtie de bumbac, de mătase sau de in.

Aceste manuscrise se numesc *unciale*, când sunt scrise cu litere mari latine, grecești sau ebraice de mărimea unei uncii —, o măsură grecească, și minusculi, când sunt scriși cu scrierea cursivă a literelor mici.

Manuscrisele cele mai însemnate sunt numite după locul unde s'au găsit sau unde se află, sau a proprietarului actual. În cazul acesta, este ușor a te orienta printre ele. Așa, dacă cineva zice:

Codex Sinaiticus (A), știe că e vorba de manuscrisul găsit de Tischendorf la 4 Februarie 1852 în Mănăstirea Sft. Ecaterina depe muntele Sinai. Înainte de războiu, se afla la Petrograd de aceea se mai numea el și *Petersburgensis*. Este un uncial scris pe pergament cu scriere continuă, fără accente și spirite, fără inițiale. El este din veacul al IV-lea și e datorit la cel puțin patru scriitori. Are vreo patru mii de corecturi postume. O pagină are patru coloane.

Codex Vaticanus (B) e tot din veacul al IV-lea sau începutul celui de al 5-lea și cuprinde întreaga biblie grecească. Este scris pe pergament, pe trei coloane cu scriptio continua și abreviațiuni. Pericopele se despart prin mici locuri goale. O înoire a suferit prin veacul al X-lea, când i s'a pus și punctuațiile, litere inițiale, accente și spirite.

Codex Alexandrinus este compus în Egipt, probabil că după jumătatea I-a a sec. al V-lea. El conține N. T. — E un uncial scris pe pergament, în două coloane, fără accente și spirite, cu scriere continuă. El a fost adus de *Ciril Lucaris* din Alexandria la Constantinopol. La 1628 l-a dăruit Regelui Carol I al Angliei și, dela 1753, se afla în British Museum. *Ciril* credea că a fost scris de o nobilă egipteancă, *Tecla*, în sec. al IV-lea.

Codex Ephraemi rescriptus (C) conține întreaga Biblie. E din veacul al V-lea din Egipt — probabil mai vechi ca *Alexandrinus*. Se află la Paris — *parisiensis*. Textul e continuu, fără coloane pe pagină. Corectorii postumi au adăugat mereu punctuații. Se numește *Ephraemi rescriptus*, pentru că deasupra rândurilor s'au scris în grecește oarecari cuvinte ale lui *Efrem Sirul*.

Ca codici greco-latini, semnalăm:

Codex Contabrigensis (D), care datează din sec. V sau IV și descoperit de *Teodor Beza*. De aici: numit *codex Bezae*. A fost descoperit la 1562 în mănăstirea Sft. Irineu din Lyon și dăruit Universității din Cambridge. Textul grecesc e pe o pagină iar cel

latin pe cealaltă. E scris cu unciale de un singur caligraf, fără accente și spirite. Conține evanghelia și Acta.

Codex Laudianus (E) conține Acta și datează dela începutul sec. VI. E dăruit de către William Laud, arhiepiscop de Canterbury, bibliotecii Bodleiane din Oxford. E scris pe două coloane: în dreapta textul grec și în stânga cei latin.

Codex Claramontanus (D) e din sec. VI și conține epistolele pauline. Beza zice că l-a găsit la Clermont. Acum e la Paris. Pe pagina din stânga e textul grec, iar pe cea din dreapta cel latin.

În sfârșit, ca alte manuscrise mai semnălam: *codex Augiensis* (F), *codex Bernerianus* (G), *Sangallensis*, *Chyprius* (K), *Basilensis* (E), *Regius* sau *Stephani* (L), *Coistinanos* (H), *Borgianus* (T), *Regius Parisiensis* (M) *Vindobonensis* (N), etc.

Dacă cu acești mai puțin de 20 de codici s'ar sfârși numărul manuscriselor, apoi ar fi ușoară treabă orientarea printre ele. Dacă le-am numerota cu literele alfabetului ebraic, ar rămânea numai de aici restul până la 22. Asemenea dacă le-am semna cu ale alfabetului grec și latin.

Numărul manuscriselor însă este mult mai mare. Este așa de mare, că teologii exegeți, pornind dela nevoia de a se orienta printre aceste manuscrise, au fost nevoiți să nascocască diverse sisteme.

La critica textului, aveau nevoie de citarea unei forme dintr'un codice oarecare, care nu se numea cu numirile de mai sus. De exemplu: se știe că epistola către Efeseni în unii codici apare cu expresia ἐν Ἐφέσω, iar în altele fără ea. Exegetul putea scrie așa: ἐν Ἐφέσω. Dar lipsește în *codex Vaticanus*, *codex Sinaiticus*, etc. și este un *marginalis* în *codex Vaticanus*, iar în *Sinaiticus* este adăugat postum. Numirile lungi strică și deaceia s'a adoptat, în locul acestora, numiri mai scurte sau simple semne convenționale.

Pentru studierea multelor manuscrise, ar fi fost nevoie ca neobișnuit de răbdătorul exeget să le aibă pe toate la îndemână. Dar ele sunt împărțite. O numărătoare mai veche arată că s'ar afla 44 de manuscrise în fosta Austrie (mai toate în Viena), 79 în Germania (24 în Berlin), 116 în Rusia (24 în Petrograd), 244 în Franța (mai toate în Paris), 309 în Anglia (din care 130 în Londra, 40 în mâinile particularilor), 424 în Italia (din care 214 în Roma), 559 la Sft. Munte, 11 în America și unul tocmai în localitatea Aucland din Noua Zeelanda.

Și dacă în aceste 1797 de manuscrise s'ar încheia toată suma, orientarea nu ar fi complet grea. Numărul manuscriselor este însă mult mai mare și el promite să se mărească prin nouăle descoperiri și săpături ce se fac în locuri cu urme crestine.

Gaspar René Gregory, urmașul lui *Const. de Tischendorf* la catedra criticii textului cărților N. T. la Universitatea din Lipsca, iar acum în America, socotește, în 1908, la 4012 numărul manuscriselor grecești și anume: 161 majuscule, 14 papirusuri, 2292 minuscule, 1540 lecționuri și încă alte 5.

În timpurile mai vechi, numărul manuscriselor aflate fiind mult mai mic, era ușor a le caracteriza pe fiecare și, deci, a le deosebi. Li se dădeau nume după locul unde se aflau sau proprietarul care le aveau, sau după alte semne particulare, sau se însemnau cu semne deosebitoare.

Robert Stephanus, în ediția numită *Regia* din *Τῆς καινῆς διαθήκης ἀπαντα*, Paris 1550, semnează codicii cu literele numerice ale alfabetului grec.

Fell, în ediția de Oxford 1675, numește codicii cu litere de ale alfabetului latin.

La fel procedează *Mill* în *Noul Testament Graecum cum lectionibus etc.* Oxford, 1707, când înșiră codicii alfabetului pe alfabetul latin, adăugând literei alfabetice semnele ce ar lămurii de exemplu: A(lex. pentru codicele A), B(aroc. pentru comentariu lui Oecumeniu la Acta), C(ant. pentru codicele Cantabrigensis), E(ph. pentru Ephraemi rescriptus) etc.

Cam la fel întrebuițează *Sigle* și *Bengel* în ediția Testamentului Nou tipărită la Tuebingen în 1734.

Chr. Fr. Matthaei înseamnă în N. T. grec latin din 1782 și 1788 codicii cu literele mici ale alfabetului latin.

A. Birch, în ediția sa *Quattuor Evangelia graece etc.* Kopenhagen, 1788 și în alte cărți ale sale semnează codicii folosiți de el după numele și numărul bibliotecii unde se păstrează.

Această înșirare a felului cum se însemnau diverși codici de către editorii textului grec al T. N. până la sfârșitul veacului al XVIII-lea ne arată lipsa de unitate și greutatele celor care întreprindeau editura unei astfel de opere.

I. Profesorul *J. Wettstein* (1754) din *Basel* face un pas înainte în ce privește orientarea teologului printre manuscriptele unciale și cele minuscule. Pe cele dintâi le însemnează cu literele mari ale alfabetului latin grec și ebraic și pe cele minuscule le însemnează cu cifrele arabe, care, la rândul lor, se întrebuițează pentru diverse părți ale T. N.: a) Evanghelii, b) Acta și Epistolele catolice, c) cele pauline, și d) Apocalipsa.

Această împărțire în patru clase a scrierilor din T. N. o face el nu numai la codicii minuscule, ci și la cei unciale: ia literile sau cifrele dela început pentru fiecare clasă în parte.

Sistemul lui *Wettstein* era criticabil.

Codicii unciali puteau fi împărțiți în patru clase, pentru că toate literele inițiale ale alfabetului latin, grec și ebraic, care se deosebesc una de alta, dau un număr foarte restrâns. Dar pentru manuscrisele minuscule, la care se întrebunțau cifrele arabe, împărțirea era nefolositoare, deoarece numerarea putea merge la infinit pentru toate manuscrisele ce se găseau atunci și se vor mai găsi și de acum înainte.

Sistemul lui Wettstein, totuși, a fost îmbrățișat de toți teologii. Mai ales faptul că orice codice nou, care s'ar fi descoperit, se putea plasa în una din cele patru clase, dându-i-se literă sau număr, — nu făcea necesar alt sistem.

Sistemul lui Wettstein la început întrebunțea numai literele alfabetului latin, dar curând recurse la ale celui grec, câte diferea de cel latin, și chiar la ale celui ebraic.

Dar codicii se înmulțeau și trebuiau botezați și catalogați. Pentru aceia s'a adăugat literei un semn pus la dreapta sus și care era o cifră arabă, sau o literă latină mică.

Semnele întrebunțate de Wettstein și de ceice au întrebunțat sistemul său sunt următoarele :

A) Pentru *codicii unciali* :

a) Codicii evanghelici : \aleph , A, B, C, D, E, F, $^{\circ}F^b$, O $^{\circ}$, Γ , Δ , Θ^a , Υ etc.

b) Codicii cari cuprind Faptele Apostolilor și epistolele catolice : \aleph , A, Θ , Υ ,...

c) Codici cari cuprind epistolele pauline : \aleph , A, B, Θ .

d) Codici cari cuprind apocalipsa : \aleph , A, B, Θ , Υ ,...

B) *Codicii minuscule* se însemnează astfel :

a) Cei evanghelici cu 1—1420.

b) Cei cari cuprind Faptele apostolilor și epistolele catolice cu 1—1405.

c) Cei cari cuprind epistolele pauline cu 1—1405.

d) Cei cari cuprind apocalipsa cu 1—1384.

La înșirarea acestor manuscrise, adeseori s'a trecut peste o serie de numere, pe când alte numere sunt reprezentate de mai multe ori. Spre a le deosebi, li s'a adăugat câte un semn sau literă.

Sistemul Wettstein suferă de mai multe scăderi :

a) Manuscrisele biblice nefind complete, acelaș semn se întrebunțea pentru mai multe manuscrise de deosebită vechime și valoare. Așa, cu B s'a însemnat un manuscris care pentru Evangheliile, Faptele Apostolilor și epistole era din sec. IV-lea, iar pentru apocalipsă din sec. 8-lea.

Cu H s'a însemnat un manuscris evanghelic de puțin preț, de pe la anul 800, pe când Acta era din sec. 9, epistolele pauline un codice foarte bun de pe la 500. Și mai rău stăm cu codicii minuscule : așa cu Nr. 22 manuscripte diverse

pentru evanghelie, Acta, epistole și apocalipsă, pe când, pe de altă parte, unul și acelaș manuscris poartă diverse numiri pentru diversele lui părți componente. Așa, *codex florentinus* poartă pentru evangheliile numărul 367, pentru Acta și epistolele catolice Nr. 147, pentru epistolele pauline 182 și pentru apocalipsa 23.

b) Din cauză că un manuscris corectat se obișnuia a se însemna cu o adăogare de cifre sau litere la dreapta sus, apoi se năștea o altă confuzie. De exemplu : O³ nu pot să știu dacă este vorba de III manuscris la lit. O sau de manuscrisul O corectat de 3 ori.

c) De sigur că cel mai mare viciu al sistemului lui Wettstein era din cauza numărului insuficient al literelor pentru semnarea uncialelor, care, înmulțindu-se, au epuizat și cele trei alfabete și a adus confuzie cu adăogarea de semne la litere.

II. Viciile sistemului Wettstein a căutat să le înlăture profesorul *Hermann Freiherr von Soden din Berlin*, care a încercat să facă o nouă inventariere a manuscriptelor biblice.

a) Mai întâi, el face deosebire între manuscrisele care cuprind numai textul Testamentului Nou și cele care, pe lângă text, mai dau și un comentariu, lucru ce se ignora în sistemul Wettstein.

b) Apoi el nu mai face deosebire între un uncial și un minuscul, pentru că de multe ori, zicea el, un minuscul ar putea conține un text mai bun ca un uncial.

c) El împărțea manuscrisele T. N. în codici δ ($\alpha\theta\eta\kappa\eta$ care cuprind întregul N. T.), ϵ ($\beta\alpha\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\iota\omicron\nu$, care cuprind numai evangheliile) și α ($\pi\acute{o}\sigma\tau\omicron\lambda\omicron\varsigma$, care cuprind a doua parte a T. N., fie întreagă, fie în parte). Manuscrisele din fiecare despărțitură le însemnează cu o cifră arabă, așa că cifra ne arată și vechimea codicelui.

Iată cum semnează el :

1. Cu ζ 1— ζ 49 însemnează el codicii din sec. 4-9 care cuprind N. T.
 δ 50— δ 99 codicii din sec. X-lea.
 δ 100— δ 149 codicii din sec. XI-lea etc.
2. Cu ϵ 1— ϵ 76 a însemnat codici evanghelici din sec. 4-9.
 ϵ 1000— ϵ 1009 codici evanghelici din sec. X.
 ϵ 100— ϵ 199, ϵ 1100— ϵ 1199 codici evanghelici din sec. VI-lea și merge el așa până la 5000 Sec. XV-lea.
3. Cu α 1— α 49 codici apostolici din sec. 4-9;
 α 50— α 99 codici apostolici din sec. X;
 α 100— α 149 codici apostolici cu apocalipse din sec. XI; α 150— α 199 codici apostolici fără apocalipse din sec. XI-lea.
4. Cu α 1000— α 1019, α 1100— α 1119, α 1200— α 1219, α 1300— α 1319, α 1400— α 1419, etc., codici din sec. IV—X-lea, 11, 12, 16, etc., care conțin numai Acta și catolicele.

α 1020— α 1069, α 1120— α 1169 etc., codici din sec. 4-40, 11 etc. care conțin numai epistolele pauline.

α 1070— α 1099, α 1170— α 1199 etc., codici cari conțin numai apocalipsa.

Sistemul lui *von Soden* avea bunul că dădea fiecărui manuscris, indiferent că-i majuscul sau minuscul, un număr care era al său și numai al său. Acesta dealtfel, era singurul bun al sistemului *von Soden*, căci celălalt, ca după numere să cunoști, vârsta manuscrisului, era o simplă iluzie, căci niciun teolog nu se putea folosi de el până a avea schema dinainte, căci doar a o ști pe derost era o muncă fără rezultat.

Avea și un viciu, însă, acest sistem, pe lângă acela pe care îl credem destul de important, al ne-deosebirii codicilor unciali de cei minusculi. Dacă, lucru posibil, s'ar descoperi un număr de manuscrise dintr'un secol oarecare, care număr ar trece de cutia numerică în care *von Soden* a închis manuscrisele sec. aceluia, se întreabă: unde se vor plasa în schema arătată? Să le trec în alt secol, nu mă 'ndur și nu mă lasă adevărul, să-l las acolo nu are loc.

Deci un motiv foarte puternic de a se scoate în discuție iarăși chestiunea aceasta.

Sistemul lui *von Soden* a ajuns public prin opera sa: *Die Schriften des Neuen Testaments in ihrer ältesten erreichbaren Textgestalt hergestellt auf Grund ihrer Textgeschichte*. Berlin 1902.

III. Lumea învățată a stat cam rezervată față de acest sistem. Prea transforma chestiunea în o tablă logaritmică. Și apoi era un alt învățat în Apus, care putea să aibă cuvântul ultim în această chestiune. Acesta era *Gaspar René Gregory*, urmașul lui *Tischendorf* la Catedra dela universitatea din Lipsca.

Acesta, pentru a-și forma părerea sa, a cerut și părerea a peste 90 de profesori de exegeza N. T. din toată lumea, un fel de *consensus totius ecclesiae dispersae*.

Reforma sa a devenit publică prin: *Die griechischen Handschriften des Neuen Testaments*, Leipzig 1909.

1. Cu sistemul său el înlătura aproape complet sistemul lui *von Soden*.

2. Ține seama de codicii unciali și de cei minusculi, pentru că, deși poate fi adevărat ca un text minuscul să aibă un text mai bun, totuși aceasta este o excepție.

3. Atât codicii unciali, cât și cei minusculi sunt însemnați cu cifre arabe și

4. Atât unii, cât și ceilalți, stau în o singură listă mare, având fiecare numărul lor.

Apoi cifrele arabe pentru unciale sunt scrise cu cifra aldină și un zero înainte, iar pentru minuscule cifră obișnuită.

Ca o continuitate dela *Wettstein*, întrebunțează *Gregory* și literile alfabetului grec, latin sau ebraic și însemnează el de exemplu:

Ⲁ (01) codicele Sinaitic, A (02) codicele Alexandrin, B (02) codicele Vatican, etc.

Aceasta ar fi ultima și se pare că și cea mai bună reformă în orientarea manuscriselor biblice și în special a celor ale T. N.

Cu respectul ce datorim cu toții oamenilor care au sacrificat atâta pe un teren așa de arid, închei micile mele lămuriri ¹⁾.

Econ. I. C. BELDIE.

Galați

PĂRĂSIT!

Vântul suflă rece-afară,
Norii cern o ploaie rară,
Noaptea mă pândește foarte
Și eu în singurătate,
Părăsit!

Sunt departe aruncat,
De străini înconjurat!
N'am părinți, nu am nici rude!
Când eu plâng, nimeni n'aude;
Părăsit!

Depărtat de satul meu,
Unde vrut a Dumnezeu:
Să văd rază de lumină
Și să 'ncep o viață bună;
Părăsit!

N'am pe nimeni să m'ajute,
La nevoi să mă 'mprumute!
N'am pe nimeni, sunt departe;
Urgisit, fără dreptate,
Părăsit!

Toți hulesc, batjocoresc,
Toți cu totul mă 'negresc;
Socotesc să-mi pue capul,
După cum le este placul:
Părăsit!

Deși, în singurătate,
In cer am o bună parte:
Dumnezeu, Sfânta Dreptate;
Nu mă lasă nici la moarte,
Părăsit!

Preotul NIC. I. IANCU
Bunești-Argeș

1. Bibliografie: *Dr. I. Olaru*: Introducere în cărțile Sfinte ale Testamentului Vechi și Nou, ediția III-a Caransebeș 1912; *Archim I. Scriban*: Curs de Introducere în noul Testament, București 1924; *Dr. V. Gheorghiu*: Reformele recente pe terenul criticii textului cărților N. T. Cernăuși 1909.

IN PRAGUL APOSTOLATULUI PENTRU HRISTOS

«Apoi L-a dus pe Dânsul diavolul într'un munte înalt foarte, și I-a arătat Lui toate împărățiile lumii și slava lor; și I-a zis Lui: acestea toate le voi da Ție, dacă, căzând, te vei închina mie. Atunci i-a zis Iisus lui: Mergi înapoia mea, Satano, că scris este: «Domnului Dumnezeului tău să te închini și lui unuia să-I slujești» (Matei 8-10).

Pentru toate misiunile divine, este o clipă hotărâtoare, când cugetul lipicios și josnic al lumii acesteia se frământă și se luptă cu cugetul înalt curat și dumnezeesc; când slăbiciunea omenească pare că se înspăimântă în fața greutății apostolatului. Alcătuirile firii totdeauna au fost de așa fel că înseși marile vocații ale omenirii, care au simțit îmboldirea cerească, au avut și ele o clipă de nedumerire, au început și ele prin turburări, sficiune și ispită.

Moisi, de pildă, când văzu prima dată pe Dumnezeu la Horeb, bâjbâi codindu-se și singur își născoci greutăți de neînving.

Ioana d'Arc, cât n'a drămăluit, cât nu s'a frământat până a ascultat vocea cerului!..

Sakya-Muni-Buda, spune legenda indică, când zămislă planul de mântuirea făpturilor, trebui să învingă toate puterile firei, unite să-l împiedice.

Mohamet se munci mult în văile pietroase din vecinătatea Mecăi și de multe ori, fiind descurajat, avea nevoie de încurajarea Kadigei. Și câți alții cari simțiseră chemarea cerului, au pierit pradă ispitelor și s'au lăsat duși de vorba Satanei: «Toate acestea le voi da Ție, dacă te vei închina mie!»).

Ci unul singur birui tot duhul lumii acesteia, Unul singur, deși din lumea aceasta, fu totuși deasupra ei, lăsându-ne nouă o înfricoșată pildă de biruință și de apostolat. Și dac'au mai fost în urmă și alți biruitori și apostoli, El totuși a fost și rămâne singur Biruitorul, Apostolul și de aceia: Mântuitorul!

Pe Acela lumea, uluită de puterea Lui mântuitoare, L-a crezut un Mântuitor prin sabie, întemeetorul unei împărății pământești prin violență; răscumpărătorul prin sabie, în locul răscumpărătorului prin credință sau prin curățirea sufletului. Cunoscă și El întrebarea, care totuși n'a fost niciun motiv de cumpănă în judecata divină: prin forța dumnezească a cuvântului sau prin cucerire se va câștiga lumea? Prin convingerea rodnică sau prin forța brută?

Aci, El, Fiul cel Dumnezeesc, avea să dea mare probă și pildă de Biruință, care-L pregătea și-I deschidea porțile sublimului său Apostolat.

Dualitatea aceasta a lumescului și divinului, a pământescului și cerescului, — a binelui și răului, formează cei doi poli în jurul cărora se fră-

mântă întreaga existență omenească, și era în iconomia divină ca Mântuitorul Iisus să rezolve această problemă, ca să ajute neputințelor noastre.

Iar misterul luptei supreme prin care Mântuitorul a înfrânat puterile ispititorului, s'a petrecut, ne sf. Scriptură — pe un vârf de munte. Pe un vârf de munte, ale cărui colțuri zgrunțuroase se prelungeau spre adânc, pe un vârf atârând deasupra golului, care ne dă ideea înălțimilor amețitoare, aci se câștigă de partea binelui lumea întreagă, odată cu isbânda răului, una în fața alteia, în regiunea norilor. Satana voia să i se închine binele, spre a-l avea ca trofeu de mare preț în fruntea tuturor împărățiilor cari ar fi fost trecute astfel, definitiv în patrimoniul său.

— Mergi înapoia mea, Satano, a răspuns însă, Domnul nostru Iisus Hristos, spulberând pentru totdeauna posibilitățile Satanei, de a mai stăpâni lumea.

Iisus flămânzise, dar El n'a vrut să trăiască numai cu pâne, ci și cu tot graiul ce iese din gura lui Dumnezeu (Matei IV, 4); lui Iisus I s'a oferit de atâtea ori de către mulțimea uluită de faptele sale dumnezești, gloria unei împărății pământești (Ion VI₁₅). El însă venise nu ca să întemeeze o împărăție lumească (Ion XVIII, 36), ci o împărăție a sufletelor, nestricăcioasă (Luca XVII₂₁), pentru care a fost gata și de suferință (Matei XX, 28).

Biruința supremă fu săvârșită, binele învinse răul, cele lumești sunt disprețuite, ele nu merită nici măcar a sta în fața celor cerești și Iisus păși neturburat, măreț și sublim spre apostolatul său mântuitor!

Și noi, o frații mei întru Domnul, avem nevoie de o mare Biruință în fața porții apostolatului nostru pentru Hristos! Sufletul nostru e prins din două părți într'o răspântie și după cum întârziem să-l pornim în partea cerescului, suntem tot atât de întârziți în drumul apostolatului și va fi amar nouă (Luca VI, 49).

Da, suntem mulți îmbătrâniți, întârziind în drum spre apostolatul pentru Hristos, tocmai pentru că n'am raportat suprema Biruință a învingerii de sine. Dacă sațiul și gloriile lumești atârnă mai greu în cântarul vrerilor noastre decât foamea după cuvântul lui Dumnezeu și de cât umilința și chiar sacrificiul de sine, conștiința noastră n'a avut momente de frământări decisive pentru apostolatul lui Hristos. Nu pentru îndestularea cu ale hranei trupului, pentru confort și pentru așa zisul traiu bun, ci pentru bănuirea zilnică a sufletului cu pâinea vieții (Ioan VI, 35), cu cuvântul lui Dumnezeu (Ioan V, 39), cetind și adân-

cind zilnic o pagină biblică și înbărbătându-ne pentru a împărtăși și altora desfătările noastre spirituale (Faptele apost. XIII, 15) prin cuvânt viu grăit și scris, — deci pentru aceștea și pentru multe să ne decidem a intra întru apostolul Domnului Hristos!

Atunci și noi am biruit poftetele lumii acesteia și putem bate în chip real, la poarta apostolatului nostru pentru Hristos!

ARISTIDE N. GEAMANU,
Student teolog an, IV, Com. Iași-Gorj

IRODIADA

Irod stă în fruntea mesei,
Eră ziua nașterii;
Bucuros sărbătoreă,
La pahare închină.

Rău la față s'a schimbat.
Mintea și-a 'ntunecat;
Dă poruncă, 'ncepe jocul,
Salomeia își ia locul!

O idee-i vine 'n minte,
Mamei sale rău pornite:
„Acum este bun sorocul,
„Să ucidem pe Prorocul!”

De jocul ei încântat.
Irod cu glas s'a jurat:
„Din împărăție poate,
„Să-ți dau pân 'la jumătate!”

Indată fiica, ce durere!
Capul lui Ioan îl cere;
Mama sa așa o 'ndeamnă,
De Ioan îi eră teamă!

Atunci, Irod a oftat.
Totuși zice c'a jurat!
Dă poruncă: „In tipesie,
„Capul lui Ioan să vie!”

Deodată, prin mulțime
Călăul cu capul vine,
Salomeei-l dăruiește.
Ea la mamă se oprește!

Astă mamă blestemată
Făcù o urâtă faptă.
Pentru mult lucru drăcesc
Și azi câte nu greșesc!!

Pr. NIC. I. IANCU
Bunești-Argeș.

LA CREDINȚA

*Privirea se afundă în tainica natură
Și tot ce mă'nconjoară, îmi spune, îmi murmură:
Misterios și mare în totul necuprins
E-acest ocean de forțe, din veșnicie 'ntins.¹⁾
Conștiința, rațiunea se 'ntunecă nu pot
Să judece menirea, acestui mistic tot.
Din câte se arată, în spațiul infinit
Tu nu 'nțelegi nimica; ți-e cadrul mărginit.
Căci ce ești tu ca om?... Nalt tip d'inteligență?
Ori ești un nimic poate, nimic prin excelență?
Te întrebi și să răspunzi, nu-ți este cu puțință
La tainele naturii, nici chiar l'a ta ființă.*

*Cum astrele imense, în vastul univers
Plutesc fără 'ncetare cu-așa de sigur mers?
De ce, nu se întâmplă odat 'să se lovească
Să se sfărâme 'n haos și calea să-și oprească?
De unde-i adevărul, iubirea, armonia,
De unde-i frumusețea, viața și tăria?...
Aci rămâne 'nvinsă, umila noastră minte,
De n'ar veni credința, senină înainte.
Ea-i far ce dă tărie, putere, îndreptare
Acelor ce învață, cu chin în lumea mare;
Și spune, că ce miră adânc sufletul meu
Sunt taine, ce ascunde slăvitul Dumnezeu.*

*Eu nu pun origina, vieții 'ntr'o moneră
Și că ea progresat-a, încet din eră 'n eră
Sau că tot ce există-i urzeala întâmplării,
Ca să rămân departe, de cauza mișcării.
Ori să mă pierd pe câmpul cel vag de ipoteze
Și negăsind nimica, mai mult să mă 'ntristeze.
Ci fără a mă 'ncrede, prea mult în creerul meu
Eu le dezleg pe toate, crezând în Dumnezeu.
Căci dacă 'ncerci cu știința să afli vreun mister
Și nu te temi de-Acela, ce este sus în cer,
Ești rob al nebuniei, cu-al ei haotic sân,
Ce face-apoiu din tine, un vameș, un păgân.
Intoarce-te cu știința, tu cel ce teamă n'ai,
De Tatăl ce-a 'ntins cerul și-a pus pe om în rai.
Ești dus de vre-o părere sau poate de un vis,
Deșteaptă-te, sărmane, te-apropii de abis!...*

G. I. IORDACHESCU,
Seminarist Clasa VII-a
Sem. «Neagoe Vodă» din Curtea-de-Argeș.

1. Ideia aceasta nu e după dogma creștinească, fiindcă lumea nu e din veșnicie, ci din timp. De aceea eu aș preface stihul. Seminaristule dela „Neagoe”, și aș zice, în loc de „din veșnicie atins”: „din vremuri vechi întins” sau: „din vreme adâncă 'ntins” sau: „din străvechi clipe 'ntins”. — Nota ARHIM. SCRIBAN.

Cum se duc vechile și înălțătoarele rânduieli și obiceiuri religioase creștinești !

Mișcarea, în genere, este, desigur, un semn și o dovadă de viață. Se mișcă oamenii, cum și toate ființele viețuitoare; se mișcă pământul cu miriadele și uriașele clădiri și cu tot ce este în și pe el; se mișcă cerul cu miriadele de corpuri luminoase ce-l împodobesc; apa curge în pâraie, râuri și fluvii; însăși apa mărilor și a oceanelor este într-o necontenită mișcare prin fluxul și refluxul lor și prin deosebiții curenți maritimi, etc. Mai sînt apoi mișcări în aer după vremi și anotimpuri; afară de vânturi, toamna pleacă rândunelele, cucoarele, cocostârcii (berzele) și altele; iar primăvara se întorc iarăși pe la locurile de pe unde au plecat. Dar despre mișcarea în viața intelectuală și morală ce voi mai zice? Putea-voi spune eu oare ceeace se petrece, nu în lumea mare și largă, dar măcar în mica noastră țărișoară — România Mare?... O! nu; fiindcă eu nu mă simt în stare să fac aceasta; cîl mult ce aș putea face, este să frunzăresc pe ici pe colea, așa, în zbor de pasere, de vreme ce vârsta mă grăbește și nu-mi dă răgaz. Din sumedenia de idei de care geme lumea, mă grăbesc să aleg și să culeg pe acele ce, oricât le-ai cerne, ele rămân ca temelie neclintită a vieții noastre intelectuale și morale, cum sînt principiile, ideile, învățăturile și faptele întemeiate pe Adevăr, pe Bine, pe Credință dreaptă, pe Dragoste nefățarnică, pe Dreptate, etc., care trebuie să împodobească viața intelectuală și morală a fiecărui om, a fiecărui creștin, din a fiecărui popor, prin cultura înaltelor virtuți, a frumoaselor deprinderi și obiceiuri, care toate aceste au la baza lor înaltele principii și idei morale de mai sus, fiindcă așa s'a păstrat și s'a întărit viața religioasă, morală și națională în poporul nostru român. Dar atunci cum se face și cum se întâmplă că unele vechi rânduieli și înălțătoare obiceiuri religioase-creștinești pleacă văzând cu ochii? Și, pe cât se vede, par a nu se mai întoarce, cum e, spre pildă, *Rânduiala spălării picioarelor în Joia mare* din săptămâna Patimilor Domnului Nostru Iisus Hristos, una din vechile și înălțătoarele rânduieli creștinești pe care ni le-a păstrat Sfințita Tradiție și prevăzută la Triod în ziua de Joia mare, care anul acesta a fost la 21 April. În Triod, la ziua amintită, se prevede pe larg rânduiala cum trebuie să se facă slujba spălării picioarelor și de către cine anume trebuie să se facă; iar slujba aceasta, după cum ne arată St. Evanghelie, se face în amintirea faptului săvârșit de însuși Mântuitorul Hristos, după ce a stat la Cină cu ucenicii săi, ca să li se dea pildă vie de smerenie și de dragostea de a se sluji unii pre alții, după cum El

însuși a zis: «Cel ce vrea să fie mai mare între voi, să fie tuturor slugă, și cel ce vrea să fie întâi între voi, să fie tuturor slugă» (Mat. 20, 26-27). De-atunci, cu siguranță că această slujbă s'a păstrat în Biserica Creștină Ortodoxă până în zilele noastre, dovadă fiindărea acestei rânduieli din Triod despre vechimea tradițiunii cu rânduiala spălării picioarelor în țările creștine Ortodoxe.¹⁾

Sînt 62 de ani trecuți, decînd aici, în Iași, la stînta Mitropolie a Moldovii, s'a săvârșit această înălțătoare slujbă bisericească, la care a luat parte și celce scrie aceste linii. Pe atunci, scaunul sf. Mitropolii a Moldovii eră ocupat de către fostul Mitropolit Calinic Miclescu, ajuns atunci de curînd Mitropolit la Iași, în urma moșului său Mitropolitul Sofronie Miclescu, de pioasă amintire, și cu metania din sf. Monastire Secu (Jud. Neamț), fiindcă cu 100 de ani în urmă, sfintele noastre monastiri erau așezămintele care pregăteau și formau pe viitorii Ierarhi ai Bisericii Române. E recunoscut de toată lumea că numai sf. Monastiri pot să insufle din vreme și cât mai temeinic înaltele sentimente de religiozitate, de credință religioasă, de evlavie și pietate creștină. Așa se citează sfintele Monastiri: Neamț, Râșca, Agapia Veche, Putna, Voroneț, Sucevița, Slatina, Secu, Probota și Agapia. Astfel de mînastiri au pregătit, au format și au dat aproape pe toți Mitropoliții Moldovii, până la Mitropolitul Sofronie Miclescu, venit dela sf. Monastire Secu și care, în anul 1826, a fost ales Episcop de Huși, păstorind 25 de ani, până la 1851, cînd a fost ales Mitropolit al Moldovei direct, fără să mai treacă pe la Episcopia de Roman, după cum eră tradiția țării până atunci, anume, că episcopii de Huși treceau de drept, fără alegere, la Episcopia de Roman, în caz de vacanță, după cum și Episcopul de Roman trecea de drept, fără alegere, la Mitropolia Moldovii, în caz de vacanță, încît alegere propriu-zisă nu se făcea decît la vacanța de Huși. După cum am arătat mai sus, Sofronie Miclescu a trecut în 1851 deadreptul, însă prin alegere, dela Huși la Iași, unde a păstorit până la 1860, cînd l-a cunoscut și scriitorul acestor linii. Acest Mitropolit Sofronie de evlavie recunoscută de contemporanii săi, cu ocazia Divanului Ad-hoc dela 1857, la care între altele se tractă și arzătoarea chestiune despre *Unirea Țărilor surori Moldova și Valahia*, întrebat fiind de către fruntașii luptători pentru «Unire», Mitropolitul Sofronie a răspuns cu

1. Se făcea și la romano-catolici la curtea din Viena și la cea din Turin, pe vremea regatului Piemontului. — Nota A. S.

memorabilele cuvinte lapidare pe care le-a rostit el atunci: că «Unde-i turma și Păstorul».

Mitropolitul Calinic Miclescu, demn urmaș al moșului său — Mitropolitul Sofronie, — în toate chestiunile, atât religioase, cât și naționale, dar mai ales în cele religioase, a căutat să cultive din ce în ce și să redeștepte tot mai mult sentimentele religioase-creștinești. De aceea s'a și hotărât ca, în anul 1865, în ziua de Joia Mare, să săvârșască «*Sfânta slujbă a Spălării picioarelor*», așa cum se prevede la tipicul din Triod. Această sf. slujbă s'a săvârșit în biserica veche a Sf. Gheorghe din curtea Mitropoliei, singura biserică în care se făceau toate sfintele slujbe bisericești.

Știindu-se de mai nainte că sf. slujbă a Spălării o va face însuși Mitropolitul Calinic, biserica, în ziua de Joia mare, era tixită de credincioși. În această zi, îndată după rugăciunea Amvonului, cum prevede tipicul, s'a început slujba spălării. La timpul convenit, Arhidiaconul de atunci Calinic Dima (mai în urmă fost Episcop de Huși), suindu-se în Amvon, a început a ceti sf. Evanghelie de la Ioan (13,4). Mitropolitul Calinic, aflându-se în sf. Altar, și-a depus sf. Vestimente și, luând o fotă, s'a încins cu ea. După aceea a turnat apă în spălătoare și, îngenunchind, a eșit așa pe ușile împărătești, înaintând încet spre mijlocul bisericii unde, pe 12 scaune, stăteau 12 preoți înveștmântați cu epitrahire și feloane. Și ajungând la ei, a început a li spăla căputa piciorului drept a fiecărui din cei 12 preoți, apoi le ștergea cu fota cu care era încins și în urmă le săruta, iar cel spălat pe picior, săruta și el pe mitropolit pe cap. Așa a mers în genunchi cât timp a spălat picioarele celor 12 preoți! În aceste momente, pe care eu nu mă simt în stare a le descrie, văzduhul bisericii răsuna de suspinele credincioșilor, iar din ochii tuturor curgeau șiroaie de lacrimi. Acestea le-am văzut eu cu ochii mei și le-am simțit și eu în sufletul meu, ca unul ce am luat și eu parte între cei 12 preoți, căroră răposatul Mitropolit Calinic Miclescu le-a spălat picioarele.

Și acum mă întreb eu însu-mi: Cine ar putea să descrie mișcarea sufletească și puterea de căldură a sentimentelor de pietate și religiozitate de care erau cuprinși credincioșii carii umpleau biserica Mitropoliei și carii izbucnau în suspine și cu ochii plini de lacrimi, văzând pe Mitropolitul Calinic spălând picioarele celor 12 preoți și ștergându-le cu fota cu care era încins, apoi le săruta, iar el — Mitropolitul — era

sărutat pe cap! Se poate spune oare câtă sufletească zidire s'a făcut atunci printre cei de față? Câtă unire sufletească s'a încheiat între ei? Cât de mare a fost dragostea evanghelică ce a încălzit inimile și sufletele lor? Iată cum înțelegeau înaintașii noștri să lucreze pentru dezvălire, întărire, propășire și ridicarea sentimentului religios, nu numai cu cuvântul, ci și cu lucrul și cu fapta, pentru că, drept vorbind, aceasta este adevărata cale pe care ni-o arată și însuși Mântuitorul prin sf. Evanghelie, când zice: *Celce va face și va învăța, acela mare se va chema întru împărăția cerurilor* (Matei 5,19), și tot calea aceasta au întrezărit-o și înțelepții profani ai lumii, bună oară ca Seneca, spuind acestea: «Calea virtuții e lungă prin învățături, dar scurtă prin exemple (Via virtutis longa per praecepta, brevis per exempla).

Și acum, spre încheiere, aruncând o rapidă privire îndărăt, vedem că, dela 1865 și până astăzi, nu s'a mai făcut sf. slujbă a Spălării picioarelor. De ce oare nu s'a mai făcut? Oare nu mai era nevoie? Nu se mai simțea oare trebuința unei înălțătoare mișcări sufletești? Oare sufletul poporului creștin-românesc nu mai avea nevoie de o mai mare câtime de *apa cea vie*, de hrana cea duhovnicească, care dau viață sufletului necăjit și dosădit? O! Doamne! Când vedem cum căldura credinții, odinioară atât de vie și puternică la poporul nostru românesc, dela o vreme încoace, treptat-treptat, s'a tot răcit din ce în ce mai mult, încât lipsa ei a dat loc până astăzi la cele mai mari și mai multe crime și nelegiuiri, care nu numai nu se împuținează, ba încă tot mereu sporesc, ne dăm seama că nu stăm bine.

Cei care au grija, datoria și dorința îmbunătățirii stării noastre morale în prezent și viitor, își pun multă nădejde pe îndoita cultură intelectuală și morală a individului. Dar și cu această cultură primejdia cea mare ce ne amenință într'un viitor nu prea îndepărtat și de care multă lume se teme, acea mare primejdie pare că nu este înlăturată, dacă ne amintim zisele poetului latin: «Postquam docti prodierunt, boni desunt», adică: după ce s'au înmulțit cei învățați, au lipsit cei buni; fiindcă a fost și este o mare dezbinare între învățătura teoretică și cea practică a faptelor bune. Când se va introduce și se va păstra unitatea de acțiune între aceste două mari puteri — teoria și practica, numai atunci biruința va fi câștigată.

Iași, 4 Maiu 1927.

Econom. C. ȘTIUBEIU

Pasărea care-și caută ramura, alina care-și caută floarea, fluviul care-și caută marea, zbor, aleargă până la odihnă. Tot așa și sufletul meu, mintea mea, până ce-și vor fi găsit floarea, ramura, îmbucătura lui.

EUGÉNIE DE GUERIN

în „Journal et Lettres“, Paris, 1864, p. 254.

ALCOOLISMUL

Durerea și grija care stăpânesc azi și muncesc atâtea minți este alcoolismul. Se bea după război de miliarde. Și cu cât se cere mai multă băutură, cu cât, după război, s'au înmulțit cârciumile, cu atât băutura e mai vătămătoare.

În Bucovina și Nordul Moldovei, cârciumile, în majoritatea lor, sunt exploatare de evrei, dușmani ai neamului, cari cu tact și cu multă stăruință, otrăvesc poporul, fără ca mulți din noi să-și dea seamă.

Țăranii se hrănesc prost. Ouăle și pasărele le vând pentru mici târgueli. Din pricina scumpetei din ultimii ani, cât și a scăderii prețului pe cereale, săteanul nu mai taie porcul, ci-l vinde spre a-și împlini nevoi urgente. Rămâne deci ca țăranul să se hrănească mai mult cu legume, hrană pe care o servește și copiilor, cari au nevoie de o hrană substanțială, în perioada lor de creștere. Aceasta face ca copiii să iasă din ce în ce mai piperniciți, iar populația descrește.

Din diferite statistici ce se publică și din comparația cu alte neamuri, cari trăesc în mijlocul nostru, se poate vedea cum acestea cresc în număr mai repede ca noi, tocmai din pricina hranei mai substanțiale la unele și a neîntrebuințării alcoolului la altele.

Cu banii ce se cheltuesc anual pe alcool, s'ar putea schimba cu totul fața țării noastre. Am putea avea un sătean sănătos și cu putere, copii bine dezvoltati, puține neorândueli prin sate, mai puține procese; săteanul s'ar putea procura ușor cele necesare gospodăriei lui, s'ar îmbunătăți și înmulți uneltele agricole, atât de trebuitoare azi pentru lucrarea pământului în chip sistematic, și astfel ar crește bogăția țării.

Vina pentru tot răul ce aduce la noi alcoolismul o poartă numai conducătorii. Când atâta lume pricepe răul, de ce conducătorii nu reacționează, ci de multe ori se mulțimesc să iee jumătăți de măsuri?

Știm cu toții că alcoolul aduce bun venit Statului și mai bun venit și îmbogățire cârciumarului. O măsură mare și folositoare ar scădea din venitul Statului și ar produce o nemulțămire generală între cârciumari, de care lucru caută a se ține seamă. Paguba, ce unele măsuri eficace ar aduce Statului și cârciumarului, ar fi neasemănat mai mică, față cu folosul ce-ar aduce mulțimii în toate privințele!

Pentru temperarea alcoolismului, s'au luat până acuma două feluri de măsuri: s'au împușinat în parte cârciumile, și s'au pus taxe mari pe alcool. Ambele aceste măsuri nu că nu-s îndestulătoare, dar n'au produs aproape niciun efect.

Prima măsură nu s'a atins scopul. Ea a fost cu-

prinsă în aceia că acele cârciumi, cărora le expira termenul de arendare, să nu mai fie scoase în licitație. Cu toate acestea acelor cârciumi li se prelungea necontenit existența prin ordine separate primite de cârciumari de la Ministerul de Finanțe.

Această măsură n'ar fi putut aduce vreun folos, chiar dacă s'ar fi aplicat. Dacă într'un sat, din 2 sau 3 cârciumi, ar fi rămas numai una, aceeași cantitate de rachiu s'ar fi consumat și chiar mai mult. Când sunt mai multe cârciumi, băutorii se împart la toate, iar îndemnul către băutură nu e atât de mare ca atunci când toți cei care cercetează cârciumile se adună numai la una. În cazul acesta, aglomerația fiind mare, îndemnul de a bea vine dela unul la altul, iar scandalurile sunt mai multe când există în sat numai o cârciumă. Cu cele de mai sus zise, nu sunt pentru înmulțirea cârciumilor din sat, căci alta-mi este părerea.

A doua măsură, de mai bună credință, luată de conducători, a fost aceia de a se urca taxele pe alcool.

La prima experiență, s'a observat că măsura caută să-și producă efectul. N'a trecut multă vreme și poporul s'a deprins cu ideia că băutura e scumpă și acuma se bea tot ca înainte. Bietul sătean, deprins cu obiceiul de a se duce la cârciumă, de multe ori numai pentru a se informa sau a-și petrece parte din timp, pe care nu-i deprins a și-l petrece în alt chip, este atras la băutură de unul sau de altul, și-i deajuns a bea câteva pahare, pentru a nu-și da seamă că alcoolul e scump.

Iată ce-a rămas din cele două măsuri, luate cu credința'n parte, că ele ar produce vreun efect spre îndreptare!

Măsura de mai sus spune că așează taxe mai mari pe alcool și scade pe cele de pe vin. Rezultatul este și a fost, că la sate se bea tot rachiu, căci cu acesta e deprins poporul, iar vinul, în regiunile unde nu sunt vii, este de proastă calitate și falsificat, producând aproape aceleași rele.

În tendința de a se lupta împotriva alcoolismului, nu de multe ori bărbați cu multă vază în societate și cu trecere mare între conducători, au acuzat pe factorii culturali și morali ai poporului — preot și învățător —, făcându-i responsabili de existența acestui viciu în popor.

Iată altă măsură cu care se crede că s'ar putea tempera dorința de alcool din mijlocul poporului.

Conștientă de cât rău aduce alcoolul și de câte piedici pune el înaintea menirii sale în lume, Biserica noastră ortodoxă-națională s'a pus în fruntea mișcării. În Senatul țării, Înalții noștri conducători bisericești au arătat îndestul puterea

răului, luând, la rândul lor, măsuri prin preoți de a se începe o luptă aprigă împotriva acestui dușman. Ceeace Biserica a găsit că poate ajuta în lupta deschisă împotriva alcoolului, a făcut până acuma. Preoții, în predica din Biserică, cât și în mijlocul poporului, arată răul și-l combat; vițiul însă este atât de stăpân, că nu se arată a se supune! Ce să facă preotul în fața vântului de imoralitate, pe care-l simțim cu toții, neajutat de nimeni? Preotul în luptă întrebuițează arma cuvântului, iar alcoolul luptă cu arme de mai mare forță, cari sunt mrejele ispitei întinse poporului cu atâta de puțină cultură. Că știut este: patima își găsește cel mai bun adăpost în ignoranță.

Statele-Unite ale Americii luând, seama că alcoolul ar putea cu timpul să stea în calea dezvoltării atât de înaintate pe toate terenurile a poporului american, a luat cea mai drastică măsură și a scos alcoolul cu totul din consumație. Și astăzi gazetele aduc știri despre încercări, pe care le fac unele vapoare de a aduce pe ascuns alcool în America. Conducătorii de acolo pun însă stăruinți înverșunate de a descoperi ori și-ce contrabande de alcool, făcând perchezițiunile cele mai minuțioase vaselor înainte de a se apropia de coastele americane. Măsura aceasta atât, de forte, caracterizează așa de bine voința poporului american de a sta în fruntea popoarelor lumii prin regula vieții sale.

La o asemenea măsură, din atâtea puncte de vedere, noi n'am putea tinde; la o măsură însă, în urma cărei aplicări s'ar putea vedea imediat rezultat de îndreptare, deși nu suntem americani, ar trebui să se gândească conducătorii noștri.

Este foarte adevărat că țara noastră se găsește în clima temperată, însă asprimea vremii e resimțită jumătate de an. O asemenea climă favorizează consumarea alcoolului, probă mai evidentă dându-ne Rusia, cu o climă și mai aspră.

O altă împrejurare încă ar pleda pentru consumarea băuturilor spirtoase. Poporul nostru e ospitalier prin natura lui. Deaceea: nunțile, cumeetriile, hiritismoasele, nimeni n'ar voi să le facă fără băutură. Toate zicalele dela nunți au avut loc, în trecut mai ales, sub domeniul păhăruțului jucat și închinat cu atâta măestrie.

Cine a asistat la puținele petreceri din timpul războiului fără băutură, a putut vedea atunci petrecere fără suflet. Jucau tinerii din silă, iar bătrânii tânjau la gândul că nu-i cel ce-i poate înveseli!

Din pricină deci, că la conducătorii noștri încă n'a răsărit gândul de a desființa cu totul alcoolul, iar pe de altă parte, aceasta făcând parte din rostul vieții noastre de popor, vin a face următoarea propunere: Pentru că alcoolul încă trebuie să existe în țara noastră, propun ca, *în fiecare*

oraș de reședință de județ și de plasă să fie îngăduit numai câte un depozit de spirt, dela care să se poată aproviziona ori și cine cu alcool, iar pentru aceasta să se desființeze toate cârciumile de prin sate și orașe.

Această măsură ce o propun, voi căuta în cele mai de jos, să o dovedesc a fi cea mai potrivită pentru temperarea alcoolismului.

Am spus-o și mai sus și o știe toată lumea, că poporul e sociabil, are nevoie a se întâlni unul cu altul, de a-si schimba părerile și de a afla diferite vesti. Neavând alt loc de întâlnire, poporul poate avea toate acestea la cârciumă. Aci mulți vin numai cu acest gând, dar întâlnindu-se cu prieteni, transformă gândul inițial în băutură de rachiu.

Lipsind cârciuma din sat, această cerință naturală a poporului de a veni în contact unul cu altul s'ar putea-o satisface așa de bine la casa de cetire.

Deși într'atâtea sate există cămin cultural, cârciuma îi face concurență și oricât ar îndemna preotul și învățătorul pe sătean a părăsi drumul cârciumii și a veni ca să afle cunoștinți folositoare din cărți, nu vor reuși.

Cu menținerea depozitelor de spirt în orașe, săteanul s'ar satisface nevoia de alcool numai la anumite trebuinți. De aici el s'ar cumpăra băutură pentru o petrecere oare-care și alții ar lua spirt, ca să aibă în casă. Cine trăiește în mijlocul poporului și-l cercetează, stie că săteanul *nu bea singur*. El are în casă rachiu, dar se duce să bea la cârciumă.

Cu rachiul, cu care țăranul s'ar aproviziona dela depozit, l-ar întrebuița rar, și puțini ar fi aceia cari să bea la masă. Săteanul bea în casă la sărbători mari. Incolo mulți ar ținea și țin șiip cu rachiu în casă fără să bea. Unde mai punem faptul că, dacă s'ar găsi unii să bea în casă, ceeace iarăși adaug, că țăranul nu bea singur, din acest obicei al unora, n'ar ieși niciun rău pentru alții. Cel ce-ar bea în casă, n'ar mai avea ocazie să îndemne și să facă poftă altuia. De multe ori s'ar întâmpla ca săteanul să termine rachiul din casă, iar cârciuma ne mai existând în sat și la târg neputându-se duce în toată ziua, câtă economie de alcool și bani nu s'ar face și într'acest caz.

Desființându-se cârciuma comunală și îngăduindu-se depozite de spirt în orașe, alcoolismul s'ar tempera cu cel puțin 70% din puterea lui.

Pentru menținerea acestei măsuri, grija conducătorilor ar fi în aceia că alcoolul luat de la depozit să fie consumat în târg, transformându-se astfel depozitul în cârciumă ordinară. Paza unui singur depozit s'ar putea face tare ușor.

Atunci am ajunge să nu mai vedem pe la barierile orașelor acel spectacol degradator cu

țărani beți și hărtăgoși! Atunci fiecare ar veni la târg numai pentru interese și nu ca astăzi, de a veni în târg pentru a face variații cu alcoolul dela oraș. Aceasta ar putea fi măsura care ar înfățișa pe conducători că ar gândi serios la temperarea alcoolismului la noi.

Măsura ca alcoolul să se monopolizeze de către stat, iar cârciuma comunală să fie numai depozitară de alcool, cu acele sticle împachetate, nu o cred destul de bună. Poliția la sate nu se poate face ca la orașe și de aceia s'ar vedea în cârciume sătenii consumând alcool din sticle împachetate, urmând mai departe tot acelaș cortegiu de neorândueli de pe la cârciumile sătești.

De pe urma unei asemenea măsuri propusă de mine, statul ar încasa mai puțini bani, ș'ar compensa însă această scădere a veniturilor sale prin o mai bună stare materială a poporului, prin sănătatea lui trupească și mai presus, prin buna lui stare morală, nemai având nevoie să susțină atâtea judecătorii, închisori și sanatorii.

Destințarea cârciumii din sate și orașe ar aduce în țara noastră izvor de bogăție.

Nu s'ar putea obiecta că s'ar putea păgubi mulțimea cârciumarilor. Aceștia, cu averea adunată până acuma de pe urma patimei alcoolului, ar putea exercita ori ce comerț, având și bani și experiență, iar poporul cu mintea limpede ar putea fi ușor îndrumat pe căile de îndreptare.

Preoful T. TOMAZIU
Păltiniș-Dorohoi

Preoful G. I. BEȘCHEA
Mărăcineni Buzău

IZVOARELE ISTORIEI BISERICEȘTI

Ala Patriarhatului de Constantinopole, dela căderea Imperiului Bizantin până astăzi. Critica lor 1)

Ctitorii acestui prim așezământ de cultură spirituală, pentru provincia care, timp de mai bine de un secol, a fost lipsită de școală, care trebuie să corespundă nevoilor timpului, au creat catedra a doua pentru partea după căderea Constantinopolului până astăzi, cu titulatura de «*Istoria Bisericii noi, cu privire specială asupra Bisericilor ortodoxe*».

Până acum, profesorul se mărginea numai la trecerea în revistă a vieții bisericești din Apus, lăsând cu totul în părăsire viața Bisericească cu toate evenimentele ei din sânul bisericilor ortodoxe. Trebuie să recunoaștem greutatea ce se ridică în fața aceluia, care îndrăznește să înfrunte călătoria pe drumul plin de asperități al încheșării unei istorii a vieții bisericești din tot orientul ortodox. În primul rând, din partea

acestui istoric, se cere osârdie, știință de atâtea limbi, izvoarele lângă sine și vremea așa de trebuitoare pentru clădirea unei asemenea clădiri. Cu puțini oameni, cari grăbiți în căutarea pâinei zilnice, nu mai au timp să se ocupe de știința istorică, cu lipsa totală de lucrări ajutătoare, cu ura neîndreptățită față de cunoașterea vecinilor ortodoxi, pe care prevedința divină i-a așezat lângă hotarele noastre; nu se poate zidi la asemenea lucrare așa de necesară. Drept vorbind, nu a fost niciun motiv îndrituitor până acum ca să ne gândim la lucru în această direcțiune. Puținele noastre articole privitoare la legăturile dintre biserică greacă-bizantină și cea rusă, precum și altele cu privire la viața bisericești sârbești din fostele hotare ale Austriei, publicate în «*Revista Biserica ortodoxă română*» sunt o picătură în mare.

O lucrare de sinteză, în care să se oglindească, în scurt, dezvoltarea acestei vieți, s'a încercat

Prima lecție, făcută la facultatea de teologie din Chișinău în 15. XI, ce se dedică Prea Cucerniciei Sale Păr. Dr. Ioan Mihăilescu, decanul ei.

NEGHINELE

(Matei XIII 24-30).

*Dece atâția oameni buni
In lume sufăr nedreptăți?
Dece atâția lași și hoți
Au parte tot de bunătăți?*

*Și laolaltă viețuiesc
Alături de cei buni, cei răi;
O! cum de rabdă Dumnezeu
Să sufere aleșii săi?*

*Și 'n grâul verde și frumos
Neghina o vedem crescând,
Iar al ogorului stăpân
N'o smulge din pământ curând!*

*Ci-așteaptă pân'la seceriș
Ș'atunci alege adunând
In jitniți grâul, bob cu bob,
Neghina'n lături aruncând...*

*. . . . L'al veacului sfârșit cei buni
S'or bucură de mângâeri
Și aruncați vor fi cei răi
In loc de veșnice dureri.*

la Ruși, încă din anul 1871 de către E. Golubinskii, sub titlul atrăgător: «Kratkii ocerk pravoslavnaĥ ţerkvei: bolgarskoi, serbskoi i rumânskoi ili moldovahahșkoi», adică: «*Scurtă schiță a bisericilor ortodoxe: bulgară, sârbă și românească sau moldovalahă*, tipărită la Moscova, din care un avocat român, Caraciveanu, a tradus partea privitoare la biserica noastră. Dar și aceasta, pe lângă că este învechită, nu vorbește decât despre bisericile arătate în titlul ei. Știrile sunt date în ea după acele sărace informațiuni, cari se puteau avea atunci, atât la biserica română, cât și la cele două din sudul Dunării. De la această dată, s'au scris numeroase monografii, teze de licență și doctorat în domeniul acesta. Dar o lucrare succintă nu s'a încercat. Atât literaturile bisericilor în cauză, cât și cele din apus, sunt îmbogățite cu tot felul de lucrări prețioase, cari numai pentru a fi citite cer vreme îndelungată.

Sarcina fiindu-ne așezată pe umerii noștri destul de slabi, trebuie să ne silim a o purta cu sârguința aceia cu care ni s'a pus de către întemeietorii acestei instituții. Vom expune cursul nostru după planul următor: vom lămuri, în tablouri caracterizatoare, fiecare Biserică, începând cu cea greacă și trecând după aceia la fiecare biserică în ordinea încreștinării poporului ei. Prin urmare anul acesta vom începe cu cea mai veche biserică, care este cea greacă, păstrătoarea învățaturii Mântuitorului dealungul veacurilor, trecând prin grozave chinuri și dureri ca să ne lase nouă moștenirea scumpă. Munca depusă cu toată sârguința aici va fi singurul prinos de recunoștință din partea noastră pentru ostenitorii acestei fundații bisericesti și naționale.

O singură greutate întâmpinăm în drumul nostru: lipsa de cărți în limbile respective, căci și cele ce mai erau în bibliotecile noastre au dispărut, spre a deveni posesiunea celor ce știu să le citească coprinul. Din nenorocire, sunt lucrări puține la număr, pe cari le trimit autorii lor slavi sau greci Academiei noastre de științe, dar negăsind cititori, ele rămân cu foile netăiate zeci de ani. Academia noastră, în această privință, stă foarte rău: nu comandă nicio carte privitoare la viața vecinilor, ne având îndemnul din nicio parte. Legăturile noastre comerciale de librărie sunt așa de grele, încât, fără să vrei, trebuie să găsești mijlocul de a le comanda, care adesea ori este mai greu chiar decât a le cumpăra. Din presa bulgară, sârbă și greacă, află că apar lucrări destul de interesante, cu privire la obiectul nostru, și mă trudesă cum aș găsi mijlocul să înavușim măcar biblioteca din seminar a acestei catedre, căci una din datoriile mari ale acestei noi facultăți este de a aduce un nou prinos de cunoștințe în domeniul istoric, teologic

și filosofic creștin. Suntem datori, și cei cari stau cu gândul la noi, au dreptul să ne ceară a pune în valoare tot materialul acesta pe care-l posedă teologia veche rusă. Până acum nu aveau dreptul să ne ceară uceastă muncă, ne având cuptorul prin care trebuie să treacă aceste cunoștințe bisericesti-istorice. Acest lucru se cere în deosebi dela noi, ca unora a căror biserică, din mila Domnului puterilor, stă în fruntea ortodoxiei, care trece astăzi prin grele clipe. Dărnicia materială a vechilor domni români de odinioară, să se schimbe astăzi în dărnicie de cultură și știință teologică!

În literatura noastră istorico-teologică, a apărut, în limba română, cursul preotului Eusevie Popovici, fost profesor la Facultatea de teologie din Cernăuți, intitulată „ISTORIA BISERICI-CEASCĂ” în două volume, editată în 1901 și începută a se reedita anul trecut, cu gândul de a apărea patru volume.¹⁾ Până în prezent a apărut primul volum.²⁾ În acest curs cititorul va găsi cunoștințe foarte reduse cu privire la mersul bisericilor ortodoxe, fiindcă autorul le-a cedat numai partea proporțională în comparație cu restul materialului istoric de la începuturile creștinismului până astăzi. Astăzi, când acest material a ieșit la lumina zilei de prin arhivele și bibliotecile orientului, istoria acestor biserici a devenit considerabil.

Spațiul de timp coprins de obiectul nostru se întinde de la căderea Constantinopolului prin Turci și până astăzi, adică de la 1453 și până astăzi.

Muncitorul pe terenul istoriei bisericesti universale este mult mai fericit decât cel care se ocupă cu istoria bisericilor ortodoxe orientale. Cel dintâi are la îndemână o neasemănat de mare cantitate de material în original și traduceri. Este ceasul să ne gândim la numeroasa colecție a Patrologiei lui Migne, unde se găsesc tipărite operele tuturor sfinților părinți și scriitori ai bisericeii, în original și traducere latină. Apoi vin o mulțime de edituri ale aceluiașcrieri, tipărite cu aparatul critic necesar: Actele soboarelor ecumenice ale lui Mansi, închegările istorice ale lui Eusebiu, Sozomen, Socrat, Teodoret și alții, la cari se adaogă munca necontenită a atâtor savanți răsăriteni și apuseni, cari pe temelia noilor descoperiri, au creat adevărate biblioteci din lucrările lor. De aceia munca alcătuitorului acestei istorii, din acest punct de vedere, este mult mai ușurată.

Dacă pentru perioada până la 1453 lucrul este ușor, nu tot astfel stau lucrurile cu privire la restul timpului până în prezent. Stăpânirea

1. E vorba de traducerea făcută de I. P. S. Mitropolit Atanasie dela Mănăstirea Cernica. — Nota A. S.

2. A apărut și al doilea. — Nota A. S.

turcească asupra creștinilor din Peninsula Balcanică a adus după sine oprirea penelor scriitorilor, făcând să tacă glasul vremii. Dacă epoca bizantină este bogată în scriitori, fie chiar și profani, în schimb suntem siliți, pentru chestiunile privitoare la mersul bisericii, pentru epoca de după cucerirea Constantinopolului, să băjbâim într'un întunec beznă. Dacă găsim o operă istorică pentru aceste vremuri, este prea mult. Pentru o mai ușoară ținere-de-minte, trebuie să amintim pe fiecare după secole, cu care împrejurare ne vom sili să facem și o rezumare a fiecărei opere, supunând-o unui ușor aparat critic.

Ultimii scriitori bizantini din timpul căderii Constantinopolului. Dintre aceștia, avem numai trei. În Patrologia lui Migne, vol. 157, găsim «*Historia Byzantina*» scrisă de un oarecare Duca după familie, cu nume necunoscut. El ajunge cu descrierea evenimentelor până la anul 1462, dar nefiind martor ocular la căderea marelui oraș, nu poate avea mare importanță pentru noi.

Laonic Halcocondil a scris «*De rebus Turcicis*» care se termină cu anul 1463, editată la Bon în 1843. Nici el nu a fost de față la prăbușirea vieții bizantine prin căderea Romei noi.

În vol. 156 din patrologia lui Migne, găsim «*Chronicon*» a lui Gheorghe Franți, care a dus evenimentele până la 1477. El este cel mai de seamă scriitor bizantin. Fiind rudă cu ultimul împărat bizantin și având funcțiunea de protovestiar, a avut prilejul să descrie amănunțit căderea Constantinopolului. Ceiace este și mai interesant pentru noi este faptul că el descrie evenimentele bisericești¹⁾.

Este cel dintâi scriitor, care povestește despre alegerea primului patriarh, Ghenadie, sub Mahomed al II-lea. Nu credem că acest patriarh a fost ales a treia zi după căderea Constantinopolului, după dorința sultanului cuceritor. Deși toți istoricii se grăbesc să admită această dată ca sigură, totuși noi o supunem îndoelii, pentru că logica refuză să creadă că se putea ca într'o vreme așa de scurtă; când populația și slujbașii apucaseră drumul pribegiei, sultanul să dea două poranci: una ca lumea să se întoarcă la căminul ei și a doua ca arhieriei să aleagă pe noul patriarh. Alegerea patriarhului a trebuit să aibă loc cu mult mai târziu. Franți mai a-

daugă că sultanul a dat ordin ca patriarhul să fie ales ca în timpul împăraților bizantini. Cine era să țină loc de împărat? Sultanul? Nu putem crede. Aici se vorbește scurt, dar luminos, despre drepturile date de sultan patriarhului (vezi pp. 893-896 vol. 159 Migne). Tonul scriitorului este melancolic, ca al unui om căruia sufletul nu-i ușor. După cum vedem, acești istorici, nu pot ajuta mult istoria bisericii grecești.

Adevăratele izvoare pentru istoria bisericească din perioada turcească începe de abia din sec. XVI-lea, când îndemnul vine din afară, dela protestanți.

Istoricii din sec. XV-lea și XVI-lea. În decursul acestei vremi, Apusul uitase despre existența credinței creștine. Martin Kraus, unul din profesorii universității din Tübingen, un cunoscut elenist, aflând că poporul grecesc nu a dispărut cu limba și religia sa, doria din tot sufletul să-l cunoască mai de aproape. Ocaziunea nu întârzie. Împăratul austriac trimise în 1573 o solie la Constantinopol, în frunte cu baronul protestant Ungnad, care luă ca pastor pe magistrul Ștefan Gerlach, prin ajutorul căruia, Martin Kraus intră în legătură cu cei mai luminați greci de pe acea vreme. Voia să știe cum au trăit Grecii dela venirea Turcilor în peninsulă, ce limbă vorbesc și altele. A început prin trimiterea unei scrisori prin Gerlach către patriarhul Ieremia II-lea, al cărui nume nici nu-l cunoștea. În ea, mai mult recomandă pe Gerlach, și foarte puțin amintește despre dorința sa. Această scrisoare nu și-a avut efectul, fiindcă patriarhul Constantinopolitan se vede că era împovărat cu alte afaceri decât să intre în legături cu un necunoscut neamț. Norocul lui Martin a constat în faptul că Gerlach i-a comunicat că în Constantinopol trăesc doi oameni învățați: Ioan Zigomală, ritorul mării biserici și comentatorul Sf. Scripturi, și fiul său Teodosie Zigomală, — protonotarul patriarhului. Începând din Ianuarie 1573, nu a mai conținut corespondența dintre Kraus și Zigomală, care ținut zeci de ani. În curând, pe masa cabinetului de lucru a profesorului din Tübingen apărură un manuscris grec, care mai apoi primi și un titlu latin de: *Patriarchica Constantinopoleos Historia*, în care se coprindea descrierea tuturor patriarhilor de la Ghenadie Școlarul până la Ieremia al II-lea, a cărui viață a descris-o numai în parte, adică de la 1453-1578. Aceasta este prima istorie bisericească a patriarhatului de Constantinopol sub stăpânirea turcească. Această istorie, împreună cu alta, despre care vom vorbi mai pe urmă, creată tot pe calea aceasta, cu o sumă de documente, formate din corespondența lui Martin Kraus cu Grecii și alte fragmente din diferite opere, alcătuiesc prețioasa lucrare, tipărită în Basel la

1. Pentru a se cunoaște coprinsul lucrărilor acestor scriitori bizantini trebuie să se citească lucrarea lui Vasilevskii: „*Obzrenie trudov po vizantiiskoi istorii — (Analiza lucrărilor privitoare la istoria bizantină)*“ Petersburg, 1890, și articolul lui P. Pogodin: „*Obzor istocnikov po istorii padenieia Vizantii-Cercetarea izvoarelor privitoare la căderea Bizanțului*“, publicat în „*revista Ministerului de Instrucție publică*“ 1889 pe l. Aug., pp. 205-258; iar biografia lui Gheorghe Franți, scrisă de Destunis, o găsim tot în același revistă pe l. Iunie, pp. 427-497.

1584, în foliant mare, sub titlul de «*Turco-Graecia*»¹⁾). Documentele grecești sunt tipărite aici în traducere latină. Ea este unica operă în care se coprinde viața bisericeii, poporului și limbei grecești până la sfârșitul secolului al XVI-lea. Astăzi a devenit o raritate, fiind nevoie să se retipărească. Cartea este plină de notele informative și explicative ale lui Kraus. Cine a scris această operă coprinsă în 78 de coloane în folio (107-184), unde se descriu ceasurile cele grele ale unei biserici creștine sub cârmuirea turcească? Multă vreme s'a bănuit că este Manualul Malaxă. Astăzi, când s'a comparat nota lui, pusă chiar la începutul cărții: „*Aceasta s'a tradus de mine, Manualul Malaxă, în limba greacă nouă, pentru domnul Martin Kraus*“, astăzi, când cunoaștem biografia lui Malaxă în toate amănunțimile și când le comparăm cu informațiunile din *Turco-Graecia*, nu putem crede că unui simplu învățător al copiilor greci, sărac și bătrân, care se hrănea numai cu pește uscat prin atârănare pe pereții odăii de clasă, pe care singur și-l fierbea, care se ocupa cu copierea de manuscrise și care-și da banii căpătați pe vin, — să-i mai dăm și cinstea de a fi autorul unei astfel de serioase opere, cum este cartea despre care vorbim. Dacă el este numai copietorul de pe original, cine este atunci autorul originalului? În corespondența lui Teodosie Zigomală și Kraus, găsim un asemenea pasagiu: «*Ți-aș fi descris și vremea patriarhilor când a ocupat fiecare scaunul patriarhal, cum ai dorit tu, dacă nu aș ști, că poți să cunoști acestea din cartea lui Malaxă, scrisă în limba nouă greacă și care este la Gerlach*»²⁾). De aici reese, că Zigomală numește pe Malaxă autorul istoriei patriarhale. Care este adevărul? Mirarea noastră crește și mai mult, când citim, mai departe, în aceiași scrisoare: «*Despre Malaxă trebuie să spunem, că în ceia ce a scris el, a adunat din multe cărți, nu pretutindenea găsim adevăru. În unele cazuri el scrie cu patimă și în altele cu simpatie, după dispoziție. Ca pildă poate sluji povestirea despre patriarhul Ioasaf al II-lea, un bărbat admirabil, iubitor al elinismului, lipsit de scaun din zavistie*» De aici reese, iarăși, că Malaxă este autorul istoriei patriarhale și că a scris nu fără patimă. Punând față în față cuvintele lui Teodosie Zigomală și ale lui Malaxă, nici nu mai începe îndoiala, că dreptatea este de partea lui Malaxă! iar nici de cum de partea lui Teodosie Zigomală, care era un om lăaturalnic și în calitatea lui de protonatar nu putea să știe adevărul mai bine de cât cel în chestiune.

1) Titlul original este acesta: *Turco-Graeciae libri octo, a Martino Crusio edita, Basiliae, 1584*“.

2) „*Turco-Graecia*“ pp. 95-96, scrisoarea lui Teodosie Zigomală din 1581, April.

Multă vreme autorul acestei cărți a rămas necunoscut, până când învățatul grec Constantin Satas a descoperit în Biblioteca Sf. Mormânt din Constantinopole un manuscris sub Nr. 569, care coprinde acelaș material cași Istoria patriarhală din *Turco-Graecia*, având ca autor pe mitropolitul de Naupacta și Arta, Damaschin Studitul. Titlul ei este: «*περὶ τῶν ὄσολ) ἑπαρχίας ἑσσαν εἰς Κωνσταντινούπολιν*» = «*Despre patriarhii constantinopolitani*»³⁾ din vremea lui Constantin cel mare până în vremea morții autorului. Lucrarea se termină cu anul 1572. Pentru a dovedi că Malaxă a copiat după originalul necunoscutului, până acum, Damaschin Studitul, Constantin Satas pune față în față două fragmente din cele două opere, deducând că autorul este Damaschin.

Informațiile pe cari ni le dă Istoria patriarhală nu pot fi verificate în ceia ce privește veracitatea sâmburelui de adevăr, din lipsa de alte elemente. În ea se descrie viața și activitatea a 50 de mitropoliți și episcopi.

Martin Cruzius nu se mulțumi numai cu Istoria patriarhatului și rugă să i se trimită și o istorie civilă. Prietenii lui din Constantinopol îl mulțumiră și, de astă dată, și îi trimiseră opera care fu tipărită cu titlul latin «*historia politica Constantinopoleos*» care conține evenimentele de la 1391—1578. După coprins, ea este mai mică de două ori de cât Historia patriarchica și este publicată tot în *Turco-Graecia*.³⁾ Această istorie este mai puțin însemnată de cât cea a patriarhiei. Totuși datele ei servesc pentru comparația faptelor din istoria civilă cu cea bisericească. Cine este autorul acestei opere? Multă vreme nu s'a știut persoana care a scris-o. La finele manuscrisului trimis lui Martin Cruzius, se găsește o însemnare cu coprinsul următor: «*Slavă Domnului. Cum am găsit, așa am copiat pentru Martin Cruzius, corectând în măsura posibilității*» Din aceste cuvinte, se vede că acest manuscris, trimis lui Martin de Teodosie Zigomală, a fost copiat după un original anumit. Pentru dezlegarea acestei chestiuni, ne ajută tot Constantin Satas, care ne spune că autorul acestei istorii politice este tot mitropolitul Damaschin Studitul și că copistul, care este în cazul nostru Teodosie Zigomală, la copiere a prefăcut limba, deoarece era scrisă într'o limbă prea populară. Și acest manuscris s'a găsit, împreună cu cel al istoriei patriarhale, în biblioteca Sf. Mormânt din Constantinopole.

1. Așa e în manuscris; dar noi credem că trebuie să fie ὄσολ, și atunci titlul cărții, pe românește, este: *Despre căși un păstorit ca patriarhi în Constantinopol*. — Nota A. S.

2. „*Historia patriarchica Constantinopoleos*“ este tipărită în „*Corpus scriptorum historiae byzantinae*“ vol. XVII, Bon. 1840, lipsită însă de explicațiunile lui M. Cruzius.

3. pp. 1 - 14 cu noiele lui Cruzius, înserate la finele istoriei

dar nu înțelegem de ce Satas dă așa de sărace informațiuni despre acest manuscris. Nu face nicio comparație între ediția tipărită și manuscrisul găsit. În Istoria politică, se dau informațiuni despre toți patriarhii constantinopolitani, dar scurte, cași cum ele sunt rezumate din Istoria patriarhală, de unde se deduce că este o operă ieșită din voluminoasa istorie a patriarhilor. Comparând vremea alegerii lui Ghenadie Scolarul, după informația lui Gheorghe Franți, cu aceia pe care o dă Istoria politică, a trecut multă vreme între căderea orașului și alegerea lui, exact cum am arătat-o la început.

Intre timp, Cruzius și cu alți reprezentanți ai protestantismului au trimis *Confesiunea de credință* dela Augsburg patriarhului de Constantinopol, anume Ieremia II, tradusă de un grec, Dimitrie Moisos. Ieremia răspunde în 1576, condamnând luteranismul. *Răspunsul acesta fu numit cenzură*. Teologii din Tübingen nu se lăsară și mai trimiseră încă trei scrisori. În 1581, fură rugați să înceteze cu astfel de încercări și, dacă voesc să scrie, să scrie numai ca prieteni.

Catolici, se temură ca nu cumva să le ia înainte protestanții în legăturile lor cu biserica ortodoxă și de aceia rugară pe predicatorul curții regelui polon, Stanislav Socolovius, să scrie o lucrare în care să dea de gol pe protestanții desfăcuți de biserica romano-catolică, arătând învățătura lor în colori negre. Alt scriitor papal, Wilhelm Lindau, episcop de Genua, atacă pe protestanți. Siliți pe această cale, teologii din Tübingen publicară toate documentele privitoare la relațiunile dintre cele două confesiuni, sub numele de **«Actele din Wurtemberg»**.¹⁾ Ele copriind scurtele scrisori ale celor din Tübingen către Ieremia II-a și răspunsurile acestuia către cei dintâi. Confesiunea de Augsburg fu tradusă în grecește și trimisă lui Ieremia și răspunsul lui Ieremia către Tübingen.

Pentru a le studia cu toată critica, este de nevoie ca să se citească și materialul din Turco-Graecia dela pp. 410 — 483, unde se vor găsi și alte documente netipărite în Actele Würtembergene. Invățatul francez Legrand, în lucrarea sa²⁾, socotește aceste documente o comoară prețioasă și o descrie pe pagini. Singura editură a lor este unica cea din 1574.

Istoria lui Doroftei de Mombazia, intitulată: **«βιβλίον ιστορικόν»** (=Cartea istorică), vorbește despre evenimentele de la facerea lumii și până la căderea Constantinopolului și mai departe. Este alcătuită pe baza diferitelor date istorice

exacte și este scrisă în greaca nouă. Istoria discuțiunii despre autorul acestei cărți este foarte curioasă. Ea a fost cea mai populară carte în Grecia, s'a tipărit, începând cu anul 1630, în mai multe rânduri. I s'au făcut și biografii pline de curiozități, l-au făcut și mitropolit, ca apoi, la urma urmelor, să se dovedească că nici nu a existat.

Critica a stabilit însă că adevăratul autor al lucrării este Ierotei, mitropolit de Monembazia, apropiatul patriarhului Ieremia al II-lea, care l-a însoțit în călătoria făcută în Rusia în anii 1588-1591. Satas explică înlocuirea lui Ierotei cu Doroftei ca o simplă greșală de tipar în ediția din Veneția.

Ziarul de zi al lui Ștefan Gerlach. Numele acestui capelan al baronului Ungnad ne este cunoscut. A stat în Constantinopol dela 1573-1578, adică cinci ani. Nu a pierdut timpul în zadar. Ca un om plin de dorința de a cunoaște totul și plin de curiozitate, și-a notat tot ce a văzut în jurul său. Lumea grecească, cu toate trăsăturile ei caracteristice, nu l-a lăsat indiferent. Și-a fixat regulat, cu o exactitate adevărat nemțească, tot felul de informațiuni, până și cu privire la persoanele cu care a venit în atingere. Notele acestea au crescut până au ajuns o carte, care fu tipărită sub titlul: **«Ștefan Gerlachs Tagebuch»** în foliant. Ziarul acesta este o adevărată comoară pentru informațiile bogate pe cari le dă. În el se vorbește despre patriarh, despre curtea lui, despre apropiații lui, despre școli, despre bărbații cei mai culți ai Bisericii grecești din vremea aceia, cum, de ex., despre Ioan Zigomala și toată familia sa, unde descrie toate obiceiurile lor, și mai cu seamă despre fiul său Teodosie. Notele cu privire la această familie sunt așa de bine scoase în relief, în cât s'ar putea face portretul fiecărui membru din această familie. Se vor găsi aci multe informațiuni despre starea culturală și a predicării. Se vede starea materială a clerului grecesc, despre felurite rânduieli bisericesti, cum este, de ex., despre nuntă, despre felurite superstiții grecești și despre feluritele lor lipsuri. Nu trebuie să uităm că autorul, fiind protestant, trece toate aceste știri prin prisma credinței sale, dar în acelaș timp, nu trebuiesc înlăturate justele observațiuni ale autorului. Cartea lui este citată de nemți cum este Heineccius, Zinkeisen și Pichler. Numai Grecii și Rușii nu au întrebuițat acest ziar de zi după cum ar trebui. Cu aceste cuvinte, terminăm cu grupul tübinghenian, căruia așa de mult este datoare istoria bisericască din acest period.

„Documentele Venețiene“ din sec. al XV și XVI. Acestea sunt o carte a învățatului rus Vladimir Lamanskii, editată în Petersburg la 1884. Cartea aceasta are un titlu destul de pretențios: **«Secrets d'état de Venise»** cu un adaos mai lung:

1. Vezi la Heiele: *„Beiträge zur Kirchengeschichte“* vol. I pp. 461-462, Tübingen, 1864. Deasemenea Heineccius: *„Abbildung der Griechischen Kirche“* p. I, pp. 191-192. Leipzig. 1711.

2. *„Bibliographie Hellénique“* (XV et XVI siècles, t. II, pp. 41-44, Paris, 1885).

«*Documents, extraits, notices et études servant à éclaircir les rapports de la seigneurie avec les Grecs, les Slaves et la Porte Ottomane à la fin du XV et au XVI siècle*». Tainele Veneției nu ne interesează, afară de relațiunile Porței Otomane cu Grecia în veacurile XV și XVI. Cartea este alcătuită numai din documente scoase din arhivele venețiene și din ele află cum au trăit Grecia sub Turci și Venețieni. Nu înțelegem de ce republica venețiană privia mai rău pe patriarhul de Constantinopol decât îl priviau Turcii! Limba latină și italiană a documentelor a fost păstrată și în ediție. Pentru cei cari nu știu limba latină și cea italiană, există la finele ei un registru în limba accesibilă tuturor, l. franceză, în care se arată cuprinsul documentelor. Nu se cunoaște dacă s'a folosit vreun istoric de aceste documente afară de însuși Lamanskii. În orice caz, cel care se ocupă de acest period din istoria Constantinopolului este obligat să răscumpere munca în praful arhivelor venețiene, săvârșită de acest învățat rus.

Izvoarele istorice pentru sec. al XVII-lea.

Monumentele lui Aymon, întitulate: *Monuments authentiques de la religion des Grecs et de la fausseté de plusieurs confessions de foi des chrétiens orientaux* par Aymon, ministre du St. Evangile, Haga 1708. Ele privesc personalitatea lui Kiril Lucaris, care a făcut atâta zgomot în jurul său și asupra căreia biserica creștină, afară de cea grecească nu este încă fixată. Aceste acte îl dau ca partizan al ideilor protestante. Aici sunt publicate 27 scrisori, semnate de el. Ele sunt tipărite în limbile: grecească, latină, italiană, limbi pe cari le posedă. Tot aci se află și Confesiunea de credință a lui, învinuită de protestantism. Cu privire la credința lui Kiril Lucaris, care după moarte a fost învinuit de idei protestante și chiar calvine, s'a scris foarte mult, atât în literatura istorică grecească, cât și rusească, publicându-se mult mai multe scrisori de cât sunt la Aymon.

Actele sinodului din Ierusalim din 1672. Din partea bisericii ierusalimitene, a urmat răspunsul prin tipărirea în limba grecească și latină a hotărârilor sinodului adunat de patriarhul Dosoftei din Ierusalim. Cea mai veche ediție este cea din 1676 făcută în Paris. Prin aceste hotărâri, se caută a se șterge învinuirea adusă lui Kiril Lucaris că avea idei protestante. Aceste hotărâri au fost determinate după apariția Confesiunii de credință, apărută sub numele lui Kiril. Aceste acte au mai apărut și sub altă denumire și anume: Ἐπίσις ὀρθοδοξίας, (*Scutul ortodoxiei*). Altă ediție este aceea a lui Harduin în vol. XI al lucrării «*Acta conciliorum*». Insuși Dosoftei,

patriarhul Ierusalimului, le-a publicat la București în 1690, sub titlul de: Ἐγχειρίδιον ἑλέγχου, (*Sabia convingerii*). Cea mai bună ediție este aceea a lui Kimmel, care a apărut sub denumirea de: «*Monumenta fidei ecclesiae orientalis*» Paris I, Jena, 1850, pp. XCXCI. În anul 1723, s'a publicat și în rusește sub denumirea de: «*Gramatâ vselenskiih patriarhov s izlojeniem pravoslavnağo ispoviedanieiia vostočinâia katoliceskieia ţerkve* (=Gramatele patriarhilor ecumenici cu expunerea mărturisirii de credință a bisericii catolice de răsărit). Prin vremea aceasta, biserica anglicană vroia o apropiere de cea grecească. Aceasta, din ură, ca nu cumva făcându-se vreo încercare similară și cu biserica rusă, trimite aceste hotărâri, mai mult cu caracter dogmatic, pentru a nu se lăsa târâtă în greșală.

Istoria patriarhilor de Ierusalim (Ἱστορία περι ὧν ἐν Ἱερουσαλύμοις πατριαρχεύσαντων) tipărită de acelaș Dosoftei, patriarh de Ierusalim, la 1715, în București. Ea a apărut și cu un titlu slav foarte lung, dedicată mitrop. Ștefan Iavorschii. Dosoftei era născut în 1641 și a murit în 1707. Este o operă foarte voluminoasă cu 1240 pagini de foliant. Grecia o numesc «*Biblioteca*». Despre patriarhii de Constantinopol, scrie în amintirile și fragmentele altor autori. Editarea acestei cărți s'a făcut de Hrisant, nepotul lui Dosoftei. S'a împărțit ca dar la creștini. Altă ediție nu a mai apărut, cu toată nevoia de ea.

Istoria bisericească = (Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία) a mitropolitului Meletie de Atena. El s'a născut în Ianina la 1667. În locul său natal, a primit instrucțiunea necesară și s'a hirotonit preot, apoi s'a dus în Veneția și Padua pentru desăvârșirea culturii sale, studiind medicina și filosofia, însușindu-și și limba latină. Devine mitropolit de Naupacta și Arta, primind în urmă catedra ateniană. A murit la 1714, deși nu era așa de bătrân. Până în anul 1766, lucrarea lui nu era cunoscută, când a fost descoperită de un concetățean al său din Ianina, anume Lampanikiotis, în biblioteca Sf. Mormânt din Constantinopole. Odată descoperită, el o dă protoa-postolarului Ioan Paleologul ca să o traducă din vechea greacă în cea nouă. Acesta și-a luat sarcina de a o traduce, în schimbul onorariului, dar nu a făcut treabă bună. Atunci cartea s'a dat lui Gheorghe Vendotis, care trebuia să o revadă și să o corecteze, pregătind-o pentru tipărire. Istoria aceasta fu, în sfârșit, tipărită tocmai în 1783—1784 la Viena în 3 volume. Prin mijlocul jumătății întâia a secolului trecut, s'a mai tipărit un volum. Și pe când editorul voia să apropie limba nouă de cea veche, a închis ochii, rămânând opera neterminată. Această istorie s'a răspândit și în numeroase manuscrise

Astfel Eugeniu Bulgaris o poseda în manuscris, pe când se afla în serviciul Rusiei. Aici se vorbește de patriarhii Constantinopolului. El nu a cunoscut lucrarea lui Damaschin Studitul și de aceea a adunat știrile din opera lui Cruzius și a altor scriitori mai mărunți. Este însemnat prin aceea că ne dă informații cu totul noi despre timpul de la Timotei II până la Calinic (1614—1702. Are un păcat pentru nevoile noastre: Vorbește prea mult despre evenimentele din lumea apuseană și prea puțin despre cea răsăriteană.

Relațiunile Rusiei cu Răsăritul în chestiunile bisericești = *Sno șentia Rossii s Vostcom po dielam țercovnâm*) scrisă de A. N. Muraviev, publicată în 2 părți, între anii 1858—1860. Acesta este primul învățat rus, care s'a ocupat de chestiunile vieții bisericești, din veacul XVI—XVII-lea. Această lucrare nu este o operă de sinteză, ci mai mult o colecție de documente scoase din Arhiva Ministerului de externe din Moscova, privitoare la relațiunile Rusiei în aceste vremuri în chestiunile bisericești. Documentele acestea sunt traduceri din greceasca de atunci. A fost nevoie pe ici pe colea de a fi îndreptate, deoarece ar fi cu totul imposibil ca să se poată înțelege. În prefața părții II, ne comunică că a mai adunat documente pentru încă trei părți, privind vremea mai târzie, dar cari nu au mai apărut. Documentele privitoare la 1627—1645 ale patriarhilor și poporului, care-și trimetă diferiți soli în Rusia, nu vorbesc decât de sărăcie și de mila pe care o cere poporului rus. Comparația cuprinsului acestor documente cu faptele istorice expuse de istoriografia greacă, ne dovedesc justetea lor.

Hronografia = (Χρονόγραφος) lui Chesane Da-

ponte. Cine era el? Satas i-a făcut o întinsă biografie. El s'a născut la începutul veacului al XVIII-lea pe insula Scopela. Nu era mare cărturar. A dus viața mai mult prin călătorii. A fost prin Constantinople, București și Iași, ba chiar și în Crimeia. În cele din urmă, s'a odihnit într'o închisoare din Constantinopol, de unde scapă prin aur. De amar, a plecat la Atos, unde s'a făcut monah. A murit în 1789. Se vede că aici, în liniștea chiliei, și-a conceput lucrările sale. Satas, (în *Bibliotheca graeca III* pp. 3-70) i-a tipărit lucrarea, fiind repetată la 1890 de Erbiceanu, probabil pentru că în ea se vorbește foarte mult despre domni români, fanarioți de origine. În Cronografia sa, el cuprinde timpul de la 1648-1704. Daponte vorbește mai mult de evenimente civile, iar despre cele bisericești aproape nimic. El notează numai schimbarea unui patriarh cu altul. Vorbește despre spânzurarea de către Turci a patriarhului Partenie. Ca curiozitate, vorbește despre trecerea a doi turci la creștinism. Ce importanță poate avea aceasta pentru istorie? Cronografia lui Daponte se citește cu greutate din pricina multelor cuvinte turcești.

«*De statu hodiernorum Graecorum!*» a lui Hristofor Anghel. Acesta era din Peloponez. Ne mai putând suferi despotismul turcesc, a fugit în Anglia, unde a învățat la Cambridge și Oxford. La finele vieții, s'a făcut calvin. El a scris opera sa pentru streinii, cari nu cunoșteau istoria bisericii orientale. Nouă ne trebuie, pentru a citi amănunte despre asprimea postului grecesc și despre starea grea materială a clerului grec. Nimic mai mult.

(Dar mai sunt și alți izvoare).

CRONICA BISERICESCĂ INTERNĂ

PATRIARHUL LA LOCURILE SFINTE

Scriind darea-de-seamă despre mersul treburilor creștinești și bisericești în anul trecut, noi, cu părere de-rău, însemnam că acel an a fost mai slab ca 1925, în dăra începută în țara noastră pentru mergerea la Ierusalim. După călătoria Mitropolitului Nicolae la Locurile Sfinte, în 1925, spuneam că încununarea acestei noi îndrumări în viața noastră bisericească ar fi fost mergerea Patriarhului la Ierusalim.

Acest lucru însă nu se vedea. După oarecare vestiri, că Patriarhul va merge într'acolo, nu se arătau semne de apropiată împlinire a acestei hotărâri. Dar tocmai când noi mai puțin auzeam vorbindu-se de aceasta, odată veni vestea neașteptată că Patriarhul se va duce să se închine la mormântul Domnului în luna Mai.

Pentru pricina aceasta, cu însași adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Bucureștilor, care, după lege, trebuia să se ție în Duminica Samarinencii, s'a făcut excepțiunea ca ea să se ție mai nainte, în Duminica Tomei, în anul acesta, pentruca Patriarhul să nu fie oprit de lucrări și să poată pleca la Ierusalim.

Toate pregătirile s'au făcut pentru aceasta și ziua de 22 Mai a. c. a fost cea hotărâtă pentru plecare. În drumul său, I. P. S. Patriarh avea a fi însoțit de puține persoane bisericești, numai două: P. S. Arhiepiscopul Titu, vicar al Sfintei Arhiepiscopii, a Bucureștilor, și Arhimandritul Timotei Evangelinidis, superiorul bisericii grecești din București, iar apoi, dintre mireni, ministrul Cozma, d. Ignat Mircea, d. Stancu Brădășteanu,

director general în Ministerul Cultelor, și d. *Antal*, secretarul Patriarhului.

În ziua de 22 Mai a. c., locuitorii Bucureștilor au auzit sunând după amiază clopotul cel mare al Mitropoliei. Lumea nu știa ce e, la un ceas așa de curând (era 2 după amiază), când încă nu se putea aștepta să fie sunet pentru vreo slujbă oarecare. Era vestirea însă pentru plecarea Patriarhului. Înalt Prea Sf. Sa își părăsea reședința, pentru a lua calea spre drumul de fer.

Trenul pleca la ceasurile 2,55. La gară mare mulțime de preoți, creștini și școlarii seminariști, din cele două seminarii ale Bucureștiului, așteptau pe Ierarhul de frunte al României, care pășea spre cel mai sfânt drum care poate fi făcut pe lume.

Când Patriarhul a pășit în preajma trenului, mulțimea i-a ieșit înainte cu flori, cu urări, neoprită de paznici armați, ca la plecările ori sosirile oficiale, ci în revărsarea dragostei căreia nimic nu-i stă în cale. Seminariștii au cântat „Pr. Stăpânul și Patriarhul nostru“.

Insuflețire mare între cei de față. Fiecare înțelegea că o asemenea călătorie nu este numai o faptă pentru sufletul unui om care se duce să se închine; că este croirea unui drum pentru închegarea unei legături mai trainice cu Răsăritul Ortodox; că este o simțire mai vie pentru Bisericile Ortodoxe; că ele ies din răzlețirea lor. În adevăr, Patriarhul, pornind la acest drum, avea a se opri și la toate centrele însemnate ale Bisericii Ortodoxe: la Constantinopol, Atena, Alexandria, și numai după aceasta să ajungă la Ierusalim.

Așa a și fost. Urările preoților și ale credincioșilor îl însoțeau, ca toate să-i iasă din plin și cu bună izbândă în această călătorie pentru înflorirea Bisericii Ortodoxe.

Trenul s'a desprins dela peron. Cu capetele plecate, cei de față primeau binecuvântarea Patriarhului și apoi își ridicau brațele, parcă întinzând cu ele cele mai sfinte doruri ale lor, ca această călătorie să fie o faptă binecuvântată și de mari urmări pentru întregul Răsărit ortodox. În strigăte de bună umblare și rodnică împlinire și sănătoasă întoarcere, trenul și-a iuțit mersul său, luând drumul șesului spre Răsărit.

Au trecut zile după zile și creștinii se întrebau: oare unde o fi Patriarhul acum?

Așteptarea însă n'a fost lungă. După vestea ziarelor că Înalt Prea Sf. Sa a sosit cu bine în Constanța și s'a suit pe puntea vasului românesc „Dacia“, care avea a-l duce la ținta sfântă a călătoriei, câteva zile mai târziu, ele ne-au adus vestea (prea scurtă pentru setea creștinilor, care doreau să afle mai mult) că Patriarhul a sosit la Constantinopol, că acolo era așteptat de ministrul României și de înalți dregători bisericești, unde i s'a făcut o primire măreață la Palatul Patriarhiei din Constantinopol, în Fanar, și că, în stârșit, Înalt Prea Sf. Sa s'a putut îmbrățișa frățeste cu Patriarhul Ecumenic-Vasilie III.

Acum aceste și ni s'au scurte le putem întregi astăzi cu altele mai depline, care au venit mai pe urmă.

Patriarhul a fost primit la scoborârea din vas de

Marele Protosinghel al Patriarhiei și de primul secretar al ei și de alți slujbași. Cu toți însoțitorii săi, Patriarhul s'a dus în automobile la localul Patriarhiei, trecând marele pod *Karakeoi* și apoi pe țărnușul Cornului de Aur, până în Fanar, unde se află Patriarhia.

Ajuns acolo, Patriarhul, a fost primit la intrare de tot clerul orașului și de numeroși credincioși. În mijlocul cântărilor, Înalt Prea Sf. Sa a fost condus în biserica Patriarhiei din partea stângă a intrării, unde Patriarhul s'a închinat, și s'a slujit un polihroniu. După aceasta, Patriarhul, cu toți însoțitorii săi, a pășit spre sala tronului patriarhal, unde aștepta I. P. S. Patriarh Vasilie III, cu tot Sinodul și dregătorii Patriarhiei.

Aci, Patriarhul Ecumenic a luat cuvântul și a salutată, în cuvinte calde, pe Patriarhul nostru. S'a mărturisit fericit că poporul românesc a ajuns a se întregi, a crește în puterea sa și că aceasta a dus și la ridicarea Bisericii, la înalta cinste de a avea un patriarh. Patriarhul Vasilie care, ca Mitropolit al Niceei, a vorbit mișcător la 5 Octomvrie 1914, în biserica Sfintei Treimi din Constantinopol, la moartea Regelui Carol, a încheiat cuvântarea sa binecuvântând poporul românesc și pe familia noastră regală.

Apoi a luat cuvântul Patriarhul nostru și a mărturisit venerațiunea cu care poporul românesc privește Sfântul Scaun Ecumenic al Constantinopolului și și-a arătat mulțămirea pentru îmbrățișarea cu care Patriarhul Ecumenic a primit și a recunoscut noua treaptă de patriarh din sânul Bisericii românești.

La ceasurile 2, s'a dat un prânz în cinstea noilor oaspeți, cu care prilej s'au rostit numeroase și inimioase toasturi.

După aceea Patriarhul nostru a mers de a vizita biserica Sfintei Sofii și alte clădiri de seamă ale orașului.

În aceeași zi, seara, ministrul României a dat o cină de gală în încăperile legațiunii românești.

A doua zi, un vapor se găsea pus la dispozițiunea Patriarhului, care, împreună cu suita sa, s'a dus de a vizita Institutul Teologic din insula Halki, la 2000 metri pe apă departe de Constantinopol. Aci Patriarhul nostru a fost primit oficial, iar după amiază s'a suit din nou pe vaporul „Dacia“ și a luat drumul mai departe spre Atena, fără a mai zăbovi mult în Constantinopol.

La Constantinopol, Patriarhul a fost în ziua de 23 și a stat în această zi și la 24, plecând în aceeași zi, seara, spre Atena.

A doua zi, în după amiaza zilei de 25, a sosit în portul Pireu, de unde se poate ajunge la Atena cu trenul sau trăsura.

Încă pe vapor, Patriarhul a fost salutată de Mitropolitul *Damaschin* al Cefaloniei, în numele Bisericii grecești; de către profesorul de teologie *Papamihail*, în numele Ministerului Cultelor, de d. *Saltafera*, șeful protocolului din Ministerul de externe, și de d. *Lunga Răscanu*, ministrul României cu personalul legăției. La scoborârea din vapor, o companie de soldați cu onorurile militare. Apoi Patriarhul și însoțitorii săi au

fost duși la automobile și cu aceste mijloace de transport au luat drumul Atenei. Ajunși aci, au tras drept la catedrală. La intrare, Patriarhul nostru a fost salutat I. P. S. *Hrisostom*, Mitropolitul Atenei, încunjurat de Sf. Sinod și de clerul orașului. Mitropolitul a urat bună venire Patriarhului și l-a salutat în numele Bisericii și a poporului grecesc. Și-a arătat marea mulțămire că poate primi aci pe Patriarhul Bisericii românești, a lăudat pe poporul românesc și pe Patriarh și a făcut urări ca Biserica românească să înainteze cât mai trainic sub noua ei cârmuire și să ajungă a fi stâlp neclintit al întregii Biserici ortodoxe.

Incheind cu acestea, a luat cuvântul Patriarhul nostru, care a spus că e adânc mișcat în clipa când se găsește pe pământul Greciei cel bogat în fapte mari ale culturii vechi și ale creștinismului. Acesta este pământul în care a propovedit însuși apostolul Pavel, aruncând cel dintâi sămânță creștinismului în aceste latitudini, de unde apoi s'a răspândit în toată lumea. Dar dacă văd toate strălucirile Greciei vechi, a zis Patriarhul, n'o văd mai prejos pe a Greciei de azi. Dacă împrejurările Răsăritului au fost mai grele, el are într'însul comori care înviază și prin care lumina urmează să se ridice tot dela Răsărit. Este de datoria noastră să grăbim aceste vremi, printr'o concentrare ortodoxă, strângându-ne în jurul Patriarhatului Ecumenic, pentru a întări prin aceasta întreaga Biserică Ortodoxă.

S'a slujit și un Te-Deum, iar apoi oaspeții au trecut în Palatul mitropolitan, unde Românii au făcut cunoștința persoanelor oficiale grecești. După aceasta a urmat o recepție la Legațiunea românească. Aci au venit membrii guvernului, căpeteniile taberelor politice, foștii miniștri, Sf. Sinod, în frunte cu Arhiepiscopul Atenei, cum și alte persoane de vază. Seara, ministrul de externe a dat o cină strălucită în cinstea Patriarhului la *Petit Palais*.

Așa s'a întrebuințat ziua întâia. În ziua a doua, Patriarhul a vizitat ruinele Acropolei, muzeele de artă veche și de obiecte arheologice. La ceasurile 11, a fost primit de amiralul *Conduriotis*, prezidentul republicii grecești, care, îndată după aceea, a vizitat și Domnia Sa pe Patriarhul nostru, la locuința Mitropolitului Atenei.

La ceasul 1, s'a dat un ospăț bogat la Mitropolie. Aci au luat parte toți mitropoliții, precum și ministrul cultelor, d. *Arghiros*.

La ceasurile 3, avea să urmeze plecarea. Patriarhul a fost condus la vapor de Arhiepiscopul Atenei, reprezentanții ministerelor de externe și culte și de ministrul României. La vapor, o companie de infanterie a prezentat arma pentru onor. Patriarhul a mulțămît de primire, spunând că a fost într'adevăr o primire regească. Apoi și-a luat rămas bun și s'a suit pe vas.

Noi ne punem întrebarea însă ce a trebuit să fie când Patriarhul nostru s'a văzut, după plecarea din Atena, cu Patriarhul Alexandriei în Alexandria, Înalt Prea Sfințitul *Meletie*, fostul Patriarh al Constantinopolului și de puțină vreme Patriarh al Alexandriei? În adevăr, fără a se fi cunoscut până acum, Înalt Prea Sfinții

Lor au fost colaboratori de departe în treburile grele ale Bisericii Ortodoxe. Chestiunea calendarului și alte chestiuni, care s'au discutat în 1923 la conferința interortodoxă din Constantinopol, unde I. P. S. Meletie era pe atunci Patriarh, a fost lucru săvârșit prin înțelegerea acestor doi ierarhi. I. P. S. Patriarh (pe atunci Primat) Miron a intrat în legătură cu Constantinopolul și a pus chestiunea unor tratative care ar fi fost să urmeze între reprezentanții ai feluritelor Biserici ortodoxe pentru dezlegarea unor stări nouă ivite în sânul Bisericii. Și acum, după 4 ani, cei care au s'au împărțit și au stat de vorbă de departe, s'au văzut, s'au cunoscut și au stat de vorbă, în ținuturi așa de pline de amintiri istorice. Fără îndoială că au trebuit să fie clipe emoționante.

Dela Atena, străbătând Mediterana în tot largul ei, Patriarhul a ajuns la Alexandria. Aci a fost primit de reprezentanți, Patriarhului Meletie. Apoi alaiul a venit la catedrală, unde a fost salutat cu mare însuflețire de Patriarhul Meletie. A răspuns Patriarhul nostru vorbind despre marea nevoe ca Bisericile să stea strâns legate una de alta și să lucreze cu puteri unite.

A doua zi Patriarhul a luat parte la slujba Sfintei Liturghii săvârșite în Biserica Patriarhiei. Peste 15 000 de oameni, toți greci ortodocși au primit cu urale pe Patriarhul nostru la venirea sa la Biserică.

Așa după cum am cunoscut noi pe Patriarhul Meletie: curajos, vânos, plin de inițiativă și de inteligență, așa l-a cunoscut și Patriarhul nostru, care a apreciat, înalte însușiri ale fratelui său în Hristos. Nu numai atât, dar și Biserica din Alexandria a găsit-o bine organizată din punct de vedere cultural. După situațiuni mai grele pe care Patriarhul nostru le-a găsit în celelalte ținuturi ortodoxe, la care a ajuns pe drumul mării s'a putut mângâia cu stările bune pe care le-a găsit în Alexandria. Căci în Constantinopol dăinuește încă ura pe care Turcii o au asupra creștinilor și care face mari greutăți Patriarhului Ecumenic. A fost o fericire că Patriarhul nostru a călcat în acele ținuturi, că a rostit, în auzul larg al tuturor, că Patriarhul Constantinopolului este fruntea întregii Biserici Ortodoxe. Când Patriarhul unei mari țări, cum e azi România, calcă într'un ținut cu ochi răi asupra creștinilor și rostește asemenea cuvinte, se înțelege că ridică vaza celui la care Turcii se uită cu încruntare. Din acest punct de vedere, Patriarhul nostru a făcut un adevărat serviciu întregii ortodoxii, pentru că a sprijinit, cu vaza și cu puterea de înfățișător religios a unui mare Stat, pe tratele cel care, deși cu mari tradițiuni, dar e lovit greu de împrejurările și schimbările de azi ale vremurilor. Patriarhul a încurajat pe frații ortodocși, iar vrăjmașilor le-a arătat că ortodocșii noștri de acolo *nu sunt singuri*. Deci a mai putut muia pe vrăjmași și a întări pe frați.

Iată marele efect al călătoriei la Constantinopol.

Turcii erau cam încurcați de venirea Patriarhului nostru, căci, pe de o parte, trebuiau să-l încunjure cu toată paza, iar pe de altă parte, nu puteau suferi să-l vadă călcând în țara lor în palatele unui vrăjmaș. Și

atunci ei s'au dat la o parte. Nu s'au arătat, dar dela depărtare erau luate toate măsurile ca Patriarhului nostru să nu i se întâmple vre-o greutate oarecare.

În această pozițiune suntem acum noi Români, de a ajuta pe frații noștri, și Patriarhul și-a îndeplinit cu înălțime această chemare.

La Atena, în țară ortodoxă, se înțelege că nu erau aceleași greutăți. Dar acolo sunt greutăți de alt soi. Clerul stă sub bănuiala că ar avea simțiri monarhisre și deci nu e bine văzută de un regim republican. Venirea Patriarhului nostru a pus însă în mai mare apropiere pe ministrul cultelor din Grecia cu capii Bisericii grecești. Și unii și alții au putut auzi din gura Patriarhului nostru cuvinte prin care s'a săvârșit o mai mare apropiere. Clerul și aci a fost ajutat prin cele grăite de Patriarhul nostru și care a spus, în auzul ministrului cultelor, cuvinte care au putut înfățișa mai după dreptate starea și nevoile clerului.

După aceste greutăți și lipsuri pe care le-a găsit Patriarhul nostru la frați greu încercați prin evenimentele războiului, cum am arătat mai sus, privirea i s'a înseminat prin stările fericitoare pe care le-a găsit în Biserica Patriarhatului Alexandriei.

Dela Alexandria, Patriarhul nostru plecat la Cairo, de unde cu trenul și-a urmat mai departe drumul spre Ierusalim.

La Ierusalim Patriarhul a ajuns a doua zi de la plecarea din Cairo la ceasul 9 dimineața.

Cu un ceas înainte de a intra în Sfânta Cetate, în gara Lida, au ieșit întru întâmpinarea Patriarhului nostru reprezentanții Patriarhului Ierusalimului. În gara Ierusalimului, Patriarhul a fost întâmpinat de guvernatorul, Palestinei, de autoritățile politice și religioase (de felurite confesiuni), cum și de primarul orașului și de consuli străini.

Primirea dela Ierusalim însă a întrecut pe toate cele făcute până acum, în curgerea acestei călătorii. Dela Lida, drumul până la Ierusalim a fost un adevărat triumf. Aci au colaborat și autoritățile bisericești și stăpânirea politică englezească. Mai mult de 100 de automobile alcătuiau alaiul Patriarhului. Ajuns la biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim, Patriarhul nostru a fost întâmpinat de Patriarhul Damianos al Ierusalimului, cu care s'a îmbrățișat viu. Apoi Patriarhul nostru a fost îmbrăcat în mantie, dus la strana de cinste și s'a făcut o slujbă. Patriarhul nostru a făcut rugăciuni pentru sănătatea Regelui nostru.

Cei care au fost de față spun ca nici pentru un rege nu s'ar fi făcut mai mult decât s'a făcut pentru buna primire a Patriarhului.

În timpul șederii la Ierusalim, Patriarhul a vizitat toate localitățile însemnate istorice ale Locurilor Sfinte, văzând și apele Iordanului și pe ceice se botezau. A vizitat și colonia evreiască dela *Tel-Aviv*, unde a fost salutat de Evrei care-i vorbeau românește, și a primit pe Inaltul comisar al Angliei și toate autoritățile orașului.

Din această călătorie, care își va arăta roadele încă și mai târziu, Patriarhul nostru s'a întors în ziua de

Rusalii, fiind primit la Gara de Nord cu acelaș alai cu care a fost însoțit la plecare.

Înceind cele povestite despre călătoria Patriarhului, trebuie să spunem că aceasta e cea dintâi călătorie a vreunui cap al Bisericii noastre care s'a dus la Locurile Sfinte. Am avut episcopi care s'au dus la Locurile Sfinte, dar mitropoliții încă nu. Călătorie la Locurile Sfinte au săvârșit Episcopii *Gherasim* al Argeșului și *Calist* tot al Argeșului, fiecare scriind câte o carte despre mersul călătoriei. Mai înainte de ei a călătorit la Locurile Sfinte *Arhierarul Neofit Scriban*, care și el a scris o carte, la 1875, dar mai mult de treapta lor nu s'a dus nimenea. Ducerea Patriarhului este un eveniment care trebuie să dea un nou zbor acestor călătorii de închinare. După ce ele au stat în loc o bucată de vreme, să nădăjduim că și alte persoane își vor lua îndemnul și vor călca pe urmele Patriarhului.

Călătoria aceasta a fost ca o străbateră de aer proaspăt și sănătos în atmosfera grea a creștinilor necăjiți de multe amaruri. Cercetarea lor din partea unui cap religios dintr'o mare țară slobodă le mai dă inimă și le înzdrăvenește membrele. Le dă încrederea că au frați care se interesează de ei, și așa roadele sfintecălătorii se simt și au să se simtă și de acum înainte. De acum și alții pe acelaș drum, pentru a se închina și a vedea ce urme frumoase a lăsat Patriarhul.

Seminariile la treabă

Cam în aceeași vreme, găsim vorbă în ziare despre mai multe seminarii: despre cel din Galați, cel din Dorohoi și cel din Chișinău. A pătruns în ele setea pentru pregătirea socială. Școlarii nu mai sunt ținuti numai la lucrul din școală, ci sunt scoși la lumină, ca să se deprindă a străbate în mijlocul credincioșilor pentru care au a lucra. Ei trebuiesc căliți în însuși vârtejul luptei, ca să se poată măsura mai târziu cu sectanții, și să poată evangheliza lumea când vor fi preoți. Este o pregătire pentru creștinismul social, pe care scriitorul acestor rânduri o făcea ca director de seminar acum aproape 20 de ani și se bucură văzând că și alții o fac acum.

Am mai pomenit despre astfel de lucruri săvârșite de cărmuitorii seminariilor din Galați și Dorohoi, și acum trebuie să pomenim din nou.

1. Despre cel dintâi, găsim pomenit în 2 numere din ziarul *Galații-Noi* din Galați (15 și 16 Iunie c.), sub titlul de „Inceputuri frumoase la sate“. În ziua de Duminică, 8 Mai a. c., corul seminarului din Galați a venit în marele sat *Cudalbi* din jud. Covurlui, pentru a lua parte la săvârșirea unei slujbe mărețe. Sf. liturghie avea a fi săvârșită de Păr. *C. Todicescu*, directorul seminarului din Galați, ajutat de preoții locului. Predica zilei a fost rostită de școlarul *Iov Carp* din cl. VIII, care a vorbit despre «starea femeii în Biserica creștină». Vorbitorul a arătat cum era privită femeia mai nainte de Hristos, că era socotită drept roabă a bărbatului, nebăgată în seamă, prețuind mai puțin ca un dobitoc, dar că, după Hristos, chemarea ei a ajuns

a fi cu totul alta. A fost pusă pe aceeași treaptă cu bărbatul, iar căsătoria a fost ridicată la treapta de taină. Ca mamă, ea ajunge a fi plină de răspundere înaintea lui Dumnezeu, pentru creșterea copiilor, așa că femeia ajunge a fi fără asemănare mai sus ca mai nainte.

Vorbitorul spune, mai încolo că, ajunsă la această treaptă, femeia și-a ținut înălțimea ei. A adus ca pildă pe Sfintele Elena, Irina, Teodora, femei care au ajutat la răspândirea creștinismului. Din Biserica noastră românească, a pomenit pe Despina Doamna și a spus ce mult au făcut la noi femeile pentru păstrarea credinței și a neamului nostru. Așa a fost de pildă mama lui Ștefan cel Mare. A încheiat cu îndemnul pentru mame ca să-și crească copiii în învățătura creștinească și așa să se păstreze în copii zborul spre lucrurile credinței.

După școlar, a luat cuvântul Păr. *Miloin*, preotul din Cudalbi, care a mulțămît școalei și directorului ei pentru osteneala luată de a veni la Cudalbi să semene sămânță de bună învățatură. Atunci a luat cuvântul însuși Păr. Director Todicescu, care a spus că două pricini îl îmboldesc să răspundă: 1. datoria de cârmuitor al seminariului și 2. faptul că și Sf. Sa a fost mai nainte păstor al credincioșilor din parohia Sf. *Dumitru* din acelaș sat Cudalbi, unde a păstorit 8 ani de zile. Ca fost păstor, îi îndeamnă să dea și noului preot ascultarea de care s'a bucurat Sf. Sa și să-l înconjure cu aceeași dragoste. Deși a stat puțină vreme între cudălbeni, totuși a stat cu folos, fiindcă ei în totdeauna l-au ascultat.

În acelaș nr., Sf. Sa mulțamește preoților, învățătorilor, primarilor și capilor de jandarmi din satele Cuza-Vodă și Lascar Catargiu „pentru prețiosul sprijin ce l-au dat echipei de propagandă misionară, formată din câțiva profesori și elevii clasei VIII a Seminarului“.

Din aceasta înțelegem că Seminarul din Galați a lucrat prin echipe misionare nu numai la Cudalbi, ci și în alte sate din jud. Covurlui, sub călăuzirea profesorilor lor. Din mulțămirea Părintelui director Todicescu, mai aflăm că școlarii seminariști au fost puși în pozițiunea de a încinge discuțiunea deadreptul cu sec-tanții și să le arate că nu știu Scriptura cum trebuie și cât trebuie, iar dacă o știu, o știu numai în cuvinte, în lărgime, dar nu sunt în stare să pătrundă în adâncime. «Sătenilor li s'a dat prilejul să vadă că credința noastră creștină ortodoxă își are înfipte adânc rădăcinile ei în Sf. Scriptură și Sf. Tradițiune din care-și trage în permanență seva binofăcătoare».

Părintele Todicescu adaogă că, în anul viitor, această activitate se va duce și mai viu.

2. Să trecem acum la Seminarul „Mitropolitul Pimen“ din Dorohoi.

Sub cârmuirea Părintelui director *D. Furtună*, școlarii seminarului au dat o serbare măreață în satul *Hănești* din jud. Dorohoi.

După cum ne spune o corespondență din ziarul *Viitorul* (București 18 Iunie c.), slujba religioasă, în

biserică, a fost săvârșită de Sf. Sa Preotul *Nicolau*, iar răspunsurile au fost date de minunatul cor al seminarului, cârmuit de școlarul *C. Popescu* din clasa VIII.

A predicat școlarul *N. Gavriluță* din clasa VIII, iar Păr. Econom *D. Furtună*, directorul Seminarului, a vorbit sătenilor în grai popular, sfătuindu-i ca să-și ferească sufletul de învățături greșite.

Intr'un măreț alai, toți cei de față au plecat la cimitir, unde s'a făcut pomenirea eroilor neamului. Cu acel prilej, a vorbit seminaristul *M. Ioniță* din cl. VIII.

Frumoasa serbare s'a încheiat după amiază, prin niște producții foarte reușite și desfășurarea filmului „Viața lui Iisus“.

Absolvenții din anul acesta al seminariului „Pimen Mitropolitul“ din orașul Dorohoi au ales un chip deosebit de a sărbători isprăvirea învățaturii lor la acea școală, fiind de față d. Dr. *D. G. Boroianu*, decanul facultății de teologie din București și inspector general al seminariilor, care a prezidat și examenul lor de absolvire. Era cea dintâi serie de absolvenți pe care o dădea seminariul din Dorohoi.

Ei au sădit, în grădina seminarului, doi stejari: unu în amintirea d-lui Boroianu, și altul în amintirea primei serii de absolvenți. Inspirațiunea a plecat însă dela d-l *Burghilea*, prezidentul comitetului școlar al seminariului.

A cântat corul condus de școlarul *C. Popescu*, iar d. *G. G. Burghilea*, evocat trecutul glorios al Dorohoiului, înzestrat azi cu atâtea instituțiuni de cultură.

Părintele director Econ. *D. Furtună*, mulțămind d-lui Boroianu, pentru cinstea făcută seminariului dorohoiian, a spus că stejarii sădiți vor păstra amintirea veșnică a acestei clipe strălucite.

D. Boroianu a exprimat satisfacția ce o simte văzând roadele Seminarului dorohoiian, care-și trimite absolvenții în toate unghiurile țării pentru a-și îndeplin, vrednica lor chemare.

Frumoasă serbare pentru creștinarea unor Evrei.

Duminică, 29 Mai a. c., s'a săvârșit, în orașul *Călărași* de pe malul brațului dunărean al Borcei, ceremonia trecerii la creștinism a unei familii de Evrei, d-na și d. *Boni*, fotograf în *Călărași*. Trecerea lor la legea noastră are în ea ceva deosebit. În urma unui vis, ei au venit la gândul de a trece la creștinism. În scopul acesta, s'au dus la Preotul *Gh. Ionescu*, pentru a-i cere sfaturi și îndrumare.

După ce ei au fost îndrumați și învățați în legea noastră și după ce s'au făcut toate formele care se cer în astfel de cazuri, pentru ziua de Duminică, la 29 Mai, se pregătiseră toate, spre a se face zi botezul. Ceremonia s'a îndeplinit în pavilionul prefecturii, de către însuși Prea Sf. Episcop *Gherontie* al Constanței, încunjurat de mai mulți preoți.

Noii botezeți au primit numele de Constantin și Elena, iar ca nași au avut pe d-nii Colonel *Prusan*, *S. F. Buricescu*, prefectul județului, și *Aurel Ionescu Isac*, prezidentul Camerei de comerț.

După aceea, Prea Sf. Episcop Gherontie a slujit și cununia acestor soți în catedrala orașului, iar apoi a ținut o predică, arătând însemnătatea tainelor săvârșite cu acel prilej.

Preectura a oferit Prea Sfinției Sale un banchet, la care au luat parte toți capii autorităților cu d-nele și invitați. P. S. Sa. Episcopul *Gherontie* a închinat pentru sănătatea M. S. Regelui și Reginei, simbolul unității naționale, sub care s'au îndeplinit aspirațiunile neamului.

D. I. F. *Buricescu*, prefectul județului, face elogii Episcopului *Gherontie*, care propagă religia creștină cu convingere și tărie și este un demn reprezentant al Bisericii noastre naționale.

Păr. *Gh. Ionescu*, revizor eclesiastic, urează noilor adepți viață lungă și fericită.

D. *Șt. Matache*, student, în numele asociației creștine «Patriarhul Miron» și al societății Studenților Ialomițeni, urează adepților o viață lungă și fericită.

D. *Constantin Boni* a mulțămît Prea Sfinției Sale că a primit să officieze botezul și cununia. Botezându-ne eu și soția mea atât de târziu, a zis, credeam că vom fi primiți în mijlocul dv. ca cei din urmă umili credincioși, dar văd că m'am înșelat, căci iață că suntem primiți nu ca cei din urmă, ci cu atâta strălucire. Azi sărbătorim cea mai mare zi din viața noastră.

MOARTEA UNUI VREDNIC PROTOPOP

La sfârșitul lunii Mai a. c., s'a stins din viață peste munți protopopul *Ioan Pepa* din Mehadia. Ce a însemnat el în grea slujbă pe care a avut-o, o spune, prin următoarele cuvinte mișcate, d. *Șt. Vlădescu*, în ziarul *Viitorul* (4 Iunie c.):

«Pe tot cuprinsul Banatului românesc, între Oravița, Valea Almajului și până dincoace de Porțile de fier la Orșova, românii bănățeni plâng moartea neașteptată a părintelui lor sufletesc, bun prieten și sfătuitor, a protopopului *Ioan Pepa* din Mehadia.

„Cu acest vrednic sțujitor al credințelor noastre strămoșești, se stinge una din cele mai puternice personalități politice, ce au jucat un mare rol în luptele de afirmare pe care le-au dat românii de sub vechea stăpânire, de tristă memorie a Austro-Ungariei“.

Inceputurile slujbei sale, răposatul le-a făcut ca preot de sat în Banat, unde a fost așezat după frumoase studii în seminar și la universitate. Datorită muncii sale ca preot, episcopul Aradului l-a ridicat la treapta de protopop al tractului *Buziaș*. Aci a lucrat el, ca păstör și cărmuitor național, mai mult de 20 de ani, dovădindu-se ca un adevărat fruntaș al neamului său, în toate ramurile de seamă ale vieții noastre naționale, în cea politică, în cea bisericească și în cea culturală! Aici și-a făcut el nume însemnat, iar *Buziașul* a ajuns, prin persoana sa, a fi un centru de lucru românesc. De aici și marea sa popularitate, pe care și-a dobândit-o ca om politic, orator și sprijinitor al țărânimii noastre românești.

„De aici, dela *Buziaș*, protopopul *Ion Pepa*, în numele

credincioșilor săi, nu s'a sfiit să protesteze, cu toată energia, printr'o scrisoare împotriva încălcărilor criminale ale guvernului dela Pesta, care, nesocotind orice simț românesc, a închis școalele românești din Ardeal și Banat“.

„Noi bănățenii, cărturari și țărani, a zis el, vom încresta adânc în sufletele noastre îndurerate, ca zi de doliu pentru desvoltarea culturii noastre, nefericita zi când *Contele Apony*, ministrul de culte și instrucție publică, a hotărât, prin guvernul său, închiderea școlilor românești“.

„Deschideți școala, pentru că în ea credem ca și în biserica noastră“.

Fapta aceasta îndrăzneală l-a pus rău cu guvernul unguresc, care a început a supraveghea și chiar cenzura toate actele sale oficiale. De o suspendare din protopopiatul său nu putea fi vorba, fiindcă Episcopia eparhiei ortodoxe din Banat, în referatul ei către guvernul din Budapesta, a spus că protopresviterului *Ioan Pepa* nu i se poate imputa decât că simte curat românește și aceasta nu o poate pedepsi biserica ortodoxă care ține și este unită sufletește de școala românească oriunde s'ar afla ea.

„Departate de a fi înfricoșat, protopopul *Ion Pepa* și-a îndreptat toată activitatea sa pentru cultivarea și educarea tineretului bănățean. Și fiindcă știa că numai prin școală se pot ridica buni și vrednici români, n'a pregetat o clipă de a da sprijinul său, moral și material, multora din fiii și ficele românilor bănățeni.

„Și astăzi câți din cei ajutați de el nu-i poartă recunoștința!

„Prins în luptele politice și luând parte la toate manifestările românilor, în anul 1919—20 a candidat ca deputat al cercului electoral *Buziaș*, unde popularitatea sa îi asigurase izbânda.

„Ungurii însă au lucrat și aici, cu toate sistemele, până ce s'a hotărât respingerea candidaturii sale.

„Până la războiul unității tuturor românilor, protopopul *Ion Pepa*, a fost un neînfricoșat luptător al drepturilor românilor, în adevăratul înțeles al cuvântului. Despre această mare figură, se poate spune, cu drept cuvânt, că nu s'a încovoiat în fața urgiei și amenințărilor stăpânitorilor de ieri“.

După război, Păr. *Ioan Pepa* s'a mutat în Mehadia și a fost ales senator de către populația acestui ținut, pe care a slujit-o, fiind în cea mai bună frăție cu ea.

Iar „astăzi, spune d. *Vlădescu*, când sub lepedea de piatră din *Caransebeș*, odihnește, după o muncă de lupte și de jertfe, protopopul *Ion Pepa*, noi care i-am urmărit activitatea și am preamărit opera sa cultural-românească, plini de smerenie, descoperindu-ne, îi spunem, din adâncul sufletului nostru: odihnește în pace, bun și mare român bănățean.

68 de turci botezați în București.

Mai mulți preoți din București s'au luat la întrecerea, vrednică de pomenire, de a aduce la credința ortodoxă pe cât mai mulți inși născuți în alte credințe. Deseori

citim despre Păr. *Celus Grigoriu*, dela biserica *Sf. Constantin* din București, că aduce la credința ortodoxă când pe cutare evreică, când pe cutare catolică. Asemenea despre botezarea în legea noastră a turcului *Abedin Mehmet* la biserica *Foișor* din București.

Mai minunată decât toate este însă este fapta unui tânăr și inimos preot din București, Păr. *D. Micșunescu*, parohul bisericii *Târca* din șoseaua Vitanului, care a putut câștiga 68 de turci pentru credința ortodoxă. Ceremonia botezării lor s'a făcut în biserica *Târca*, Duminică, la 10 Iunie, cu mare strălucire, ca pe vremea când Mitropolitul Ghenadie boteza sute de țigani.

Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh D. D. Dr. **Miron**, însoțit de vicarul Patriarhiei P. S. Arhieru *Titu* și de mulți preoți din București, a botezat pe cei 68 de mohamedani (turci), cari au trecut la credința noastră creștinească.

A venit la această sărbătoare o mulțime de lume.

După săvârșirea sfântului botez, Păr. *D. Micșunescu*, a povestit cum a adus pe acești 68 de turci la credința adevărată. Înalt Prea Sfințitul Patriarh a ținut, după aceasta, o frumoasă cuvântare, binecuvântând pe toți acei cari se străduiesc să îmbunătățească, prin credința creștină, viața țării noastre.

Ne bucurăm și noi, alături de capii Bisericii noastre, de această frumoasă izbândă a credinței creștinești.

Cuvânt creștinesc la inaugurarea Centralei Telefonice automate din București

În ziua de 1 Mai a. c., s'a săvârșit în București sfințirea celei dintâi *Centrale Telefonice Automate* din România, care s'a deschis în București. Această deschidere s'a săvârșit cu ceremonie, la care au luat parte d-nii miniștri *C. Meissner* și *Gh. Văleanu*, d. *Culbertson*, ministrul Americii, d. *P. Papacostea*, directorul general al Poștelor, și multe persoane de seamă din serviciile ministerelor și poștei. Slujba sfințirii a fost săvârșită de Păr. Arhim. *Scriban* și de Păr. *Mateescu* dela biserica Icoanei. După slujbă, Păr. Arhimandrit a rostit următoarea cuvântare:

*Domnilor Miniștri,
Înalți Dregători ai Țării,
Domnilor,*

Dacă cineva ar căuta să arate în ce se cuprinde ceiace noi numim *civilizațiune*, între alte semne ale ei, ar găsi și pe acela al unei mai bune întrebuințări a timpului, o prețuire a lui, ca a însuși terenului de lucru în care are a se împlini munca noastră. În adevăr, dacă vorbim astăzi așa de des de organizare, ca de o trebuință a vremurilor nouă, din aceasta nu poate lipsi nici întrebuințarea timpului. A nu ne păsa de el, a-l risipi fără socoteală, este a trăi în trecut, când viața era mai ușoară, mai patriarhală, când răspunderile erau mai puține. Dar viața de azi, care e mult mai încordată ca altădată, când îngrămădirea în mari cete de oameni, ne silește să ne îmbinăm mai bine silințele noastre ca să nu ne ciocnim unii cu alții,— ne îndatorează să punem rânduială în buna întrebuințare

a vremii, care nu trebuie lăsată să se scurgă fără folos. Și cu toate acestea, pentru câți nu se scurge ea fără nicio socoteală! Pe lângă aceasta, de câte ori chiar cel care o prețuiește și este foarte econom față de clipele pe oare le cheltuiește pentru lucrul său, nu trebuie să suspine văzând cum totuși ele se risipesc, din reaua întocmire a lucrurilor!

În viața civilizată însă, când ai multe de făcut, trebuie să ai chipul de a putea umbla iute, a lucra iute, a pune mașina în slujba ta, ca să nu fi nevoit a alerga pentru toate, la slabele puteri ale umbletului și brațelor tale. Ceiace în țările fără civilizațiune merge, fiindcă omul nu are multe de făcut și cerințele sociale nu sunt numeroase și nu are nevoie să se grăbească,— nu mai poate fi pentru noi. E un semn pentru noi, dacă suntem civilizați sau nu, după cum prețuim timpul nostru și dacă ne silim a-l întrebuința, cum se cade. Oh! și cum totuși se risipește! cum, cu cea mai mare bună-voință, nu poți avea dese legături cu semenul tău, din pricină că nu ai la îndemână uneltele care să te ajute.

Iată că această trebuință a fost simțită și în domeniul telefonului. Dacă vorbirea la depărtare este un mare ajutor pentru munca omului, dacă ea înseamnă o mare economie de timp, pe de altă parte simțim totuși cât de mult se irosește însuși acest timp, când întrebuințarea telefonului nu ne pune în grabnică legătură unul cu altul.

Pășind astăzi la sărbătorirea unei noi îmbunătățiri în câmpul întrebuințării telefonului, prin sfințirea întocmirii care se numește *automatul telefonic*, se îndeplinește o faptă de adevărată civilizațiune, pentru că ne pune în măsură de a birui mai grabnic împotrivrile spațiului și ale timpului, cu care avem de luptat noi, oamenii. Ne suim peste spațiu și timp și putem da mai multă slobozenie puterii noastre de a lucra cu mintea, care stăpânește lucrurile. O asemenea întocmire este o faptă de stăpânire ou sufletul peste piedica lucrurilor, este o eliberare din strânsoarea elementelor materiale, pentru a prinde acele legături cu semenii noștri, prin care îndeplinim mai bine, mai iute și mai ușor munca noastră.

Iată pentru ce, printr'o asemenea întocmire, am făcut un pas mai mult spre lumea celor ce prețuiesc timpul și prin aceasta au cu dânsii podoaba oivilizațiunii. Iar Biserica, stând și privind această înaintare în plămădirea vieții noastre, cu adâncă bucurie rostește asupra ei binecuvântarea sa, pentru că buna întocmire a muncii este și o mai bună îndrumare către viața rânduită și binecuvântată, harnică și setoasă de a se ridica, dela apăsarea celor materiale către stăpânirea și folosirea lumii prin puterile sufletului. Iar pe acei fii ai ei, care s'au străduit în calea aceasta, pentru a pune la îndemâna cetățenilor, o mai bună unealtă de stăpânire a timpului, îi binecuvântează și-i laudă, urându-le să aibă îndelunga fericire de a vedea cum buna rânduială a vieții șporește și este viu ajutată și prin această nouă întocmire și așezare a automatului telefonic. Amin.

Dela adunarea unui cerc protopopesc.

În ziua de Luni, 13 Iunie c., s'a ținut la Protopopia din *Vălenii-de-Munte*, Prahova, adunarea tuturor preoților din acea protopopie, pentru a se înțelege asupra

unui chip de lucru pe teren religios cultural. A fost poftit la acea adunare și reprezentantul Ateneului popular „Prahova” și a venit, pentru a lua parte la ea, și Păr. *Manea Popescu*, referentul cultural al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Ședința s'a deschis la ceasurile 4 după amiazi, sub prezidența Părintelui *Manea Popescu*. Cel întâi a luat cuvântul Sfinția Sa, care a arătat, în însăilări largi, care poate fi programa unui cerc cultural. A spus că, mai întâi, trebuie făcută dimineața slujbă la biserică, de către toți preoții cercului. Toți trebuie să ia parte și niciodată nu trebuie să lipsească predica dela o asemenea slujbă.

După amiazi, se va ținea ședința publică, la care un preot va vorbi despre o materie religioasă, iar altul despre o chestiune locală. Acestei părți i se va anina și o parte cu bucăți de muzică, de literatură, pentruca ședința să aibă înfățișarea unei șezători.

Sf. Sa a adăugat că, dela 1 Sept. a. c., toate protopopiile vor trebui să-și formeze tablouri de cercurile pastorale pe care le au în cârmuirea lor. Aceste cercuri sunt îndatorite a-și îndeplini fără întârziere lucrările lor. Toți preoții din cerc trebuie să ia parte la ele, sub pedeapsa amenzii, la caz de lipsă fără pricină temeinică.

După Păr. *Manea Popescu*, a luat cuvântul Părintele *Stănculescu* din *Cerași*, care a spus că cercurile pastorale trebuie să lucreze mână în mână cu cele culturale ale învățătorilor. Păr. *Niculescu* din *Scăișori*, însă spune că pe unele locuri domnește încordare între preoți și învățători.

Păr. *Ilie Dumitrescu* din *Slănic* aduce în discuțiune altă chestiune, anume se plânge de urmărute nenorocite pe care le are la sate neaplicarea legii cărciumilor. La Slănic se ține târg și Duminica și deci toată lumea, în loc să vie la biserică, umple cărciumile, care stau deschise, deși e împotriva legii. S'au făcut fel de fel de mijlociri în privința aceasta, pentru a se ținea în seamă legea, dar degeaba. Politicianii sprijină pe cei cari le aduc voturile. Deci Sf. Sa cere Sfintei Patriarhii să mijlocească în privința aceasta.

Păr. *Manea Popescu* își arată părerea că aceste cazuri trebuiesc cercetate cu starea deosebită a fiecăruia și dezlegate după cum sunt împrejurările locale. Cere ca, până la mijlociri mai de departe, să se întrebuițeze mijloacele locale. Preotul să-și întrebuițeze toată înrâurirea sa pe lângă credincioși, pentruca legea să fie ținută în seamă. Centrul să porunci, dar ele nu sunt ascultate.

Sf. Sa Păr. *Vasilescu* din com. *Slon* cere ca adunările cercurilor pastorale să fie prilejuri când se întrebuițează portul național și arată că urmări bune s'au căpătat pe urma concursului de port-național care s'a ținut la Slon. Păr. *Manea Popescu* a adăugat că a aflat din ziarul *Propășirea* toată silința cheltuită în această privință de către parohul din comuna Slon și-l încarcă de laude pentru această faptă a sa.

Apoi a luat cuvântul d. Dr. *P. Tomoșoiu*, prezidentul Ateneului Popular „Prahova” și directorul ziarului

„*Propășirea*”. Domnia sa începe aducând laude Părintelui *Ștefănescu*, protopopul Vălenilor, pentrucă l-a poftit și pe d-nia sa la aceste tratări pline de interes. Scoate la iveală însemnătatea împreunării silințelor tuturor în munca de ridicare culturală și de întărire a simțului religios în popor. Spune că preoții și învățătorii sunt cei dintâi chemați să lumineze satele și face rugăciunea ca, față de o așa însemnată faptă, încordările să piară și ceice sunt certați să-și dea mâna. Adaogă că Ateneul Popular „Prahova” e foarte bucuros când poate sprijini cercurile pastorale și culturale prin corul său și prin conferențiarilor pe care-i pune la îndemână. Zice că singura greutate sunt mijloacele de transport de ici colo. În schimb însă, ziarul *Propășirea*, care e închinat muncii de răspândire a învățaturii și de întărire a credinței creștinești, a dat și va da tot ajutorul acestor cercuri, publicând largi dări-de-seamă despre jucrările lor. Se mărturisește măgulit că acest organ poate fi informatorul Sfintei Patriarhii pentru jud. Prahova și aduce la cunoștința adunării că în curând va eși la lumină o revistă sătească lunară, *Brazda*,¹⁾ care va cuprinde numai articole care să intereseze pe țărani și în care chestiunile de educație și religie vor avea o largă dezvoltare.

Păr. *Manea Popescu*, mulțamește d-lui Dr. *P. Tomoșoiu* pentru sprijinul pe care Ateneul popular „Prahova” îl dă Bisericii și roagă pe toți Cucernicii Părinți să dea un sprijin cât mai larg răspândirii în păturile poporului a revistei sătești *Brazda*.

Păr. *D. Ștefănescu*, protopopul Vălenilor, arată roadele bune pe care le-au dat până acum cercurilor pastorale și asigură pe Păr. Referent de îndeplinirea întocmai a indicațiilor primite dela Sf. Patriarhie. Vorbește apoi despre localul protopopiei, spune că s'au strâns 40 000 lei, pe lângă cei 60.000 făgăduiți de autorități. Locul va fi dat de Primărie. Face apel la cucernica adunare ca să contribue cu ce poate la mărirea fondului. Se hotărăște, pentru strângerea banilor, tipărirea și vânzarea de către fiecare preot de cărămizi (bilete) a 2 lei bucata. Se deschide o listă de subscripție, pe care se înscriu: *Pr. Vasile Ghica*, Matia cu 1000 lei și 2 grinzi; *Pr. At. Petrescu*, Prăjani și *I. D. Mihai*, Cărbunești cu câte 500 lei. Cântăreții bisericești *C. P. Nila*, Strâmbeni și *Vasile Gr. Filip*, Alunești câte 100 lei.

I. P. S. Mitropolit Nectarie al Bucovinei la Viena.

Noi, Românii, avem în Viena două biserici ortodoxe, care țin de Mitropolia Bucovinei. Rupându-se acum Bucovina de Austria și ajungând iar a fi pământ românesc, au rămas de dezlegat unele chestiuni între noi și Austriaci, privitoare la aceste biserici. Ele acum se află în țară străină, ceiace nu era când Bucovina era țară austriacă, și de aceia trebuia lămurit dreptul nostru de proprietate asupra acestor biserici.

În scopul acesta, I. P. S. Mitropolit *Nectarie* al

1. D'apoi eu știu că lese una cu titlu ăsta în Călărași, la care și eu am scris de Paști. — Nota A. S.

Bucovinei a plecat la Viena, însoțit de consilierii eparhiali Dr. *Ipolit Tarnavschi* și Dr. *Aurel Morariu*, unde a sosit în ziua de 7 Iunie c. La gară, a fost întâmpinat de d-nii: Dr. *Marius Sturza*, prezidentul comitetului bisericii românești ortodoxe, și *C. Flondor*, secretar de legație, reprezentând pe ministrul României.

Indată după sosire, Inalt Prea Sf. Sa s'a pus în legătură cu reprezentanții și cârmuitorii bisericilor românești ortodoxe din Viena, cerând știri despre starea credincioșilor ortodocși și despre cele două biserici românești ortodoxe, *Sf. Gheorghe* și *Sf. Treime*, care sunt proprietate îndreptățită a Românilor, pe temeiul hrisoavelor de întemeiere și a trecerii lor în condicile de proprietate care ființează în Austria, după legile ei.

La 8 Iunie c., înainte de ameazi J. P. S. Mitropolit Nectarie a primit vizita d-lui *Mitilineu*, ministrul plenipotențiar al României, iar după ameazi, Inalt Prea Sf. Sa a priimit în audiență pe preoții bisericilor ortodoxe din Viena. Seara, s'a dus de a vizitat paraclisul românesc din Löwelstrasse 8.

La 9 Iunie, Inalt Prea Sf. Sa, după poftirea d-nei *Mitilineu*, s'a dus de a vizitat cimitirul celor căzuți în război, unde se găsește o frumoasă cruce, așezată de d-na *Mitilineu*, întru pomenirea celor câteva mii de soldați români înmormântați aci. Inalt Prea Sf. Sa a așternut un frumos mănunchi de flori la piciorul acestei cruci, care străjuiește odihna fraților noștri căzuți pentru patrie.

Tot în acea zi, consilierii eparhiali Dr. *Ipolit Tarnavschi* și Dr. *Aurel Morariu*, însoțiți de d. Dr. *Marius Sturza*, au lucrat cu organele autorității austro-germane, pentru a limpezi starea bisericilor ortodoxe din Viena și în deosebi dreptul Românilor de a le stăpâni.

Pățania preotului catolic Blascovici în Banat

Acesta e un preot care face politică în Banatul românesc, ca reprezentant al minorităților și care a fost senator în parlamentul nostru sub trecutul guvern Averescu. El a avut un trecut politic și mai înainte de domnia Românilor în acele laturi. În 1918, sub Unguri, se mișca pentru întemeierea unei republici a Banatului, umblând să stârnească lumea în acest scop în regiunea satului Vinga, unde locuitorii sunt Bulgari.

În vremea de acum, când iar se fac mișcări politice în vederea apropiatelor alegeri, Păr. Blascovici s'a dus iar la Vinga pentru propagandă. Dar Bulgarii au pus mâna pe el și l-au legat, fiindcă li s'a părut că iar vine cu chestiunea propagandei pentru republică.

Dus în fața organelor autorității, a spus că în adevăr a făcut propagandă, dar nu pentru republică, ci pentru interesele minoritarilor, ca să se alcătuiască într'un bloc. A rostit cuvântul de «autonomie» și de aici a fost înțeles greșit că se gândește la republică.

Autoritatea, negăsindu-i nicio vină, i-a dat drumul. Ziarele minoritare însă scriu că oamenii s'au repezit la Păr. Blascovici și au pus mâna pe el, fiind supărați și pentru altă pricină: Pentru că pe vremea trecutei pro-

pagande pentru alegeri, a făgăduit Bulgarilor că va face să se scadă taxa exportului pe vite, taxele însă a rostit întreite după aceia, iar noii aleși n'au mai dat prin Vinga să se lămurească cu Bulgarii.

Are și politica primejdiile ei, mai cu seamă când te amesteci cu Bulgarii care sunt oameni cu înțelegere grea și numaidecât purced la faptă.

Păr. Blascovici e om cu titluri mari în biserica Romei fiind prelat papal. Dar tot a pățit-o și a șters-o iute dela Bulgari care sunt oameni răi și ursuji.

Jăfulrea sălbatecă a unui schit nou înființat

Mai multe ziare au scris despre sfințirea măreață ce urma să se facă schitului nou înființat de lângă stația *Cornești* din eparhia Hotinului, Basarabia. Se vestea că, la această solemnitate, vor lua parte d. General *Răscanu*, comisarul Basarabiei, și prefectii din Iași. Bălți și Lăpușna. Această știre am dat-o și noi, în nr trecut al acestei reviste.

Sfințirea s'a și făcut, în ziua de Duminică, 5 Iunie c. Dar la așa scurtă vreme după acea solemnitate, vine acum o veste înfricoșată: Sâmbătă, la 19 ale lunii, au năvălit hoții în mănăstire, au deschis porțile încuiate, au bătut pe călugări, pe unul l-au omorât, iar apoi au făcut un jaf îngrozitor.

Iată acum știri mai amănunțite în această privință:

Numele noului schit este *Cornești*. El se află așezat aproape de linia ferată Iași-Chișinău, cam la 40 de kilometri departe de stația *Cornești*.

Cu prilejul sfințirii dela 5 Iunie, acest schit a primit multe daruri, precum odoare de aur și argint, lucruri trebuincioase slujbelor, cum și mulți bani. Hoții știind de toate acestea, au plănuț să puie mâna pe ele.

S'a pornit un adevărat atac. Hoții au venit la schit călări, în număr de 10, pe la ceasurile 6 seara. Călugării, în număr de 34, se aflau adunați la slujba vecherniciei, care la Ruși se făcea ceva mai târziu ca la noi împreunându-se cu utrenia.

Pe când slujba urma astfel în biserică, deodată s'au auzit bătăi și strigăte de „deschideți repede!” Erau hoți, care băteau să li se deschidă, fiindcă porțile fuseseră încuiate.

Câțiva călugări au eșit din biserică să vadă ce e și, printre deschizăturile porții, au văzut 10 hoți călări înarmați cu puști, ciomege și topoare. Fără multă așteptare, unul din hoți s'a apropiat cu calul de poartă, a sărit în curte, a deschis porțile și a dat drumul tuturor.

Trei hoți au rămas de pază afară, iar ceilalți au început a răscoli prin chilii. În una din acestea, au găsit pe negustorul *Averbuch*, care venise la schit cu treburi, și i-au luat 30,000 de lei. Apoi l-au legat și l-au încuiat înăuntru. După aceia s'au îndreptat spre biserică, unde se aflau călugări înarmați cu ciomege, cu turci și cu greble.

Unul din hoți a scos revorverul, l-a pus la tâmpla starețului *Ghenadie* și i-a cerut să-i predea toți banii schitului. Starețul n'a voit. Atunci hoții s'au dat

îndărăt și au început să se așeze ca pentru a trage în călugări. Călugării însă s'au tras iute în biserică și au închis ușile. Hoții au tras, au ciuruit ușa, gloanțele s'au înfipt în pereți, în altar și în icoane. Alte gloanțe au fost trase apoi pe ferestre. În curând, nici ușa n'a putut să mai fie față de loviturile hoților și a căzut la pământ. Atunci au năvălit în biserică.

Un călugăr însă, cu numele *Mitrofan*, afându-se lângă ușă, a tras cu o ghioagă în capul unui hoț. Idată călugărul a fost omorât, cu două împușcături. Aceasta a speriat pe toți ceilalți călugări, care au căzut cu fețele la pământ.

Hoții, rămași fără împotrivire, au pus mâna pe starețul Ghenadie și l-au bătut groaznic. Bietul stareț a fost nevoit să spuie unde erau banii schitului. Ii avea într'o lădiță de brad, din care hoții au luat 90,000 de lei.

Hoților li s'a părut că nu e destul. Unul din ei, care a stat de pândă în ziua sfințirii și a făcut socoteală de cât trebuie să se fi primit, a spus că s'au strâns aproape 150,000 de lei. De aceia ei s'au pus pe cercetat pretutindenea și au furat tot ce li se părea că vreun preț pentru ei.

Două ceasuri a ținut prădăciunea schitului. La ceasurile 9, hoții au încărcat pe cai tot ce-au furat și s'au gătit să plece. Călugării au fost amenințați să nu miște timp de trei ceasuri, că altfel au să fie omorâți. Hoții au pornit în goană, unul a rămas ceva mai în urmă pentru a închide porțile mănăstirii pe dinafară, iar călugării, de frică, au stat tăcuți și numai a doua zi au venit de au făcut plângere la postul de jandarmi din Cornești.

Când s'a făcut cercetare la mănăstire, acolo era o jale. Parcă era după război. De fapt fusese ca și un război. Toate lucrurile bisericii răsturnate, pereții ciuruiți de gloanțe, icoane sparte, strănile răsturnate. Călugărul omorât a fost lăsat pe loc, nemișcat, în locul unde căzuse fulgerat de gloanțe, până la venirea autorităților. Starețul Ghenadie, care a fost greu rănit la cap, a fost dus la spitalul din Cornești.

Nu e întâia oară când mănăstirile sunt lovite în felul acesta. De aceia pe viitor trebuie gândit și la apărarea lor. Inșiși călugării trebuie să se învețe a se apăra și singuri.

Altă pagină de luptă împotriva beției.

Alătura de alte așezăminte pentru cultivarea sufletească, țara românească se poate bucura că, după război, a luat naștere și așezământul numit „Casele naționale”, cârmuit de d. General *I. Manolescu*, bărbat inimos pentru lucrarea sufletească. Cu mult amestec în lucrarea acestei tinere, dar vâjnoase societăți, este și d. Profesor *Țiteica* dela universitatea din București.

Casele naționale au intrat și ele în lupta împotriva beției. Pentru aceasta, au pus la îndemâna *Ligii antialcoolice*, care ființează de o bucată de vreme în țara noastră, localul Caselor Naționale, pentruca să-și fie o ședință a ei, iar această ședință a fost o ade-

vărată întrunire la care au luat parte și toți membrii de frunte din așezământul Caselor Naționale. Am putea spune că această întrunire a fost un adevărat congres, la care au venit delegați din toată țara, toți oameni îndârjiți în lupta împotriva beției, iar ca oaspete de preț la această întrunire a fost și un străin de seamă, d. *Hercant*, directorul Institutului Internațional antialcoolic.

Intrunirea s'a deschis Joi, la 2 Iunie c., la ceasurile 10 dim., de către d. Profesor *Țiteica*, prezidentul Ligii antialcoolice dela noi. După câteva cuvinte de introducere, domnia sa a urat bună venire delegaților din țară, iar apoi a dat cuvântul delegatului regionalei din Timișoara d. *Rufu*.

Domnia sa, luând cuvântul, a povestit, mai întâi, pe scurt, lupta care s'a dus în Timișoara împotriva beției. A spus că acolo, încă de pe timpul Ungurilor, ființa o organizație împotriva beției, zisă *a Bunilor Templieri*. Centrul ei era la Budapesta. După aceia arată nevoia unei lucrări cât mai vii în Banat, printre muncitorii acelu mare centru de industrie. În vremea de față, lucrarea merge anevoios, pe de o parte din lipsa mijloacelor, iar pe de alta din nepăsarea autorităților.

D. inginer *Aurelian Ionescu*, nume cunoscut în lupta împotriva beției și bărbat care a scris și cărțile în această chestiune, vorbește, din partea organizațiilor de peste munți, și spune că mișcarea împotriva beției a început în America, unde se află sediul internațional al așezământului Bunilor Templieri și care acum cuprinde peste 2.000.000 de membri. La temelia acestui ordin se aială propaganda religioasă, pentru a putea câștiga mulțimea mai ușor. Peste munți, lucrarea împotriva beției e puțin dezvoltată nefiind o organizație solidă.

Propune o întinsă propagandă prin broșuri și conferințe, urmate de filme care să arate pustiriile alcoolului, propagandă ce ar avea ca scop ridicarea poporului prin înfrânare dela băuturi spirtoase și prin moralitate.

D-na *Sanda Matei*, din partea asociației femeilor române, arată că temelia propagandei trebuie să fie spiritul religios, singurul în stare a converti pătura de jos.

D-na *Isabela Sadoveanu*, din partea Ligii culturale, arată cum Liga Culturală și-a înscris în programul ei propaganda antialcoolică. Cere însă unirea tuturor societăților culturale, pentru a se duce lupta cu izbândă împotriva acestei plăgi sociale.

D. Dr. *Comoroșanu*, din partea organizațiilor din Bucovina, arată starea de acolo. O singură societate antialcoolică, „Trezvia”, a dus lupta împotriva beției, dar fără o izbândă simțită.

Citește anumite lucrări ale Patriarhului D. D. MIRON, ale d-nei Meissner, ale I. P. S. Mitropolit *Pimen* și D-rului *Nicolau* etc., cărți ce ar trebui împrăștiate la sate, în vederea propagandei.

Arată cum guvernul, deși a hotărât să se fie repaosul duminical, totuși dă brevete de funcționare la jumătate milion de cârciumi și duce o politică de încurajare a viilor și podgoriilor. Protestează împotriva medicilor cari dau alcool în medicamentele lor.

D. dr. *Țețu* propune o luptă înverșunată pe toate

cărările și cu toate mijloacele pentru combaterea alcoolismului. Trebuie ca interesele statului să se împace cu interesele societății. Propune o propagandă în organizațiile muncitorești și înființarea de cantine antialcoolice, atât în armată, cât și în centrele industriale.

D. *Palade*, student, din partea societății studenților în medicină, arată cum societatea, al cărei reprezentant este, a organizat echipe de studenți, care studiază starea alcoolismului, în felurite părți ale țării, în vederea unei viitoare campanii pentru combaterea lui.

D. președinte *Țițeica* recomandă publicului asistent pe d. *Hercand*, directorul Institutului Internațional Antialcoolic.

Intr'o interesantă cuvântare, d. *Hercand*, mulțamește poporul românesc pentru primirea ce i s'a făcut.

Face un istoric al luptei antialcoolice, care a început în Suedia la anul 1850, sub regele Oscar. Arată cum la Geneva, Societatea Națiunilor a format o secție anti-alcoolică și speră că și România se va alipi la această mișcare.

Arată care sunt mijloacele de combatere: propagandă în popor; educație în școli și instituții, legiferare de către guvernanți. Propune apoi ca Statul să rânduiască un control energetic asupra producătorilor de alcool, să perceapă taxe mari asupra alcoolului, din cari apoi să înființeze localuri de distracție pentru muncitori, spre a-i scoate din cârciumi.

Felicită pe cei de față pentru însuflețirea lor și-i îndeamnă să împrăștie cuvântul lor cât mai temeinic spre a forma cât mai mulți aderenți.

D. Col. *Haralambie* vorbește în numele societății „Cul-tul Patriei“, al cărei președinte e d. general *Presan*. Arată cum această instituție de educare a neamului va duce lupta cot la cot cu Liga antialcoolică și va înființa în fiecare regiment cantine anti-alcoolice.

Cere o colaborare a tuturor societăților de cultură din țară pentru acest scop.

D. prof. Dr. *Obreja*, președintele onorific al Ligei Antialcoolice, face un impresionant tablou al alcoolismului. Declară că nu ajung vorbele pentru un rezultat eficace. Trebuie o energetică acțiune pentru a determina pe guvernanți să ia măsuri represive împotriva alcoolului și o întinsă propagandă în popor pentru a-l încredința că alcoolul e un mare rău față de organismul lor.

D. prof. *Țițeica* arată că, îndată trebuie să se înceapă o operă pozitivă pentru ca să fie ajuns scopul urmărit.

D. general *Manolescu*, președintele „Caselor naționale“, dă cetire unor telegrame de adeziune la această mișcare antialcoolică a d-lor Prof. dr. *Mina Minovici*, *Ilie Imbrescu*, președintele societății teologilor, prof. Slobozeanu Bârlad, etc.

D-nii *Grigore Alexandrescu* și *Mociorniță* oferă fondurile necesare înființării a două cantine antialcoolice în două centre industriale din București.

Sedința se încheie la ora 1 d. a., după care a urmat, la Terasa Otetelișanu, un banchet „fără alcool“.

Sedința se deschide din nou, la orele 5, sub prezența d-lui general *Manolescu*.

D-nul S. *Bidrei*, președintele societății «Trezvia» din Bucovina, expune activitatea acestei societăți, care a înflințat peste 40 de filiale în Bucovina.

D. Dr. *Scarlat*, tot din partea societății „Trezvia“, cere ca Statul să ia asupra sa tipărirea publicațiilor de propagandă. Cere, de asemenea, ca presa de mare tiraj să ofere acestei mișcări tot sprijinul.

D. căp. N. *Dumitriu* arată cum s'ar putea organiza propaganda antialcoolică în armată.

D-na *Simionescu* cere o intervenție pe lângă ministerul de Finanțe să desființeze cârcimile.

D. institutor *Șerban Poșa* arată influența bună pe care ateneele populare o au în educațiunea mulțimii.

Mai vorbesc d-nii *Mociorniță*, *Rusu*, *Scarlat* etc.

D. prof. univ. *Hercand* mulțamește adunării pentru munca pe care o depune în combaterea alcoolismului și termină dorind poporului român să scape cât mai curând de acest rău.

D. general *Manolescu* arată cum vor ști Casele Naționale să-și facă datoria în această problemă și termină anunțând pentru la toamnă cele două congrese: în Septembrie cel al Caselor Naționale, iar în Octomvrie congresul Ligii Antialcoolice.

Arhim. SCRIBAN

Congresul misionar din Craiova¹⁾

SURSUM CORDA! ARMATA MISIONARĂ LA LUCRU

Nu putem zice că Providența divină n'a vegheat la destinele poporului român, dela zămislirea și închegarea lui ca națiune, ca stat, pe pământul scump al Daciei Traiane. Și chiar astăzi, după împlinirea idealului național dorit de veacuri, când nu e suficientă integritatea teritorială pentru garantarea trainiciei în viitor și când dușmanii neamului caută, prin felurite mijloace, să ne zdruncine unitatea sufletească, sub masca propagandei religioase sectare, tot Providența a trimis în fruntea celei mai însemnate și celei mai vechi Eparhii din Biserica Română, pe un erudit și neobosit ierarh, care, cu puterea lui de muncă și de însuflețire, să trezească energiile amorțite, să înflăcăreze pe slujitorii altarului la împlinirea misiunii lor sfinte și naționale.

Zilele de 16 și 17 Maiu, anul acesta, au fost adevărate sărbători pentru vechea Capitală a Banatului Olteniei. Căci, după încordată muncă și stăruință, după șase ani de experiențe, abia acum, pentru prima dată, se ține, în cetatea Banilor, un imponent congres al Intâilor-Stătători și al Misionarilor din întreaga Eparhie, întrunit, nu pentru paradă de vorbă, nici pentru afirmarea drepturilor lor, ci pentru consfătuire, pentru jalonarea celor mai reușite metode de lucru în viitor, făcând apel la toți bunii români să-i sprijine, să le stea alături în opera lor sfântă pentru ridicarea neamului.

N'a fost impunător congresul acesta prin număr, ci prin ținută, prin eleganță, prin capacitatea valorilor, și

1. Deși noi am tipărit pe Mai o dare-de-seamă despre congresul preșidenților de cercuri pastorale din Oltenia, totuși tipărim și rândurile acestea mai dezvoltate și deci cu materie nouă.

mai ales prin entuziasmul cuvântărilor reprezentanților autorității laice.

Statul major al bisericii Oltene, compus din 25 protopopi, 20 misionari și cei 75 Intâi-Stătători sau președinți ai centrelor parohiale, sub conducerea vrednicului lor comandant, P. S. Episcop *Vartolomei*, au venit să spună în public ce au făcut până în prezent, să se sfătuiască pentru găsirea celor mai nimerite mijloace de reușită în lupta lor pentru stăvilirea și nimicirea propagandei sectare de destrămarea sufletului și credinței poporului român.

Și bucuria ne-a fost mare, că, de rândul acesta, n'am fost singuri în storțările noastre; chemarea ne-a fost ascultată și intenținea ne-a fost înțeleasă, căci, alături de noi, au venit reprezentanții tuturor instituțiilor de stat: administrație, justiție, armată, școală, medicină, presă, etc. cari, cu cuvântările lor pline de entuziasm și de încurajare a străduințelor preoțimeii oltene, au dovedit că suntem nu numai buni români, ci și adevărați creștini, mânuind așa de bine și la locul potrivit citatele scripturistice, întocmai ca niște versați teologi.

Mă voi sili, în cele ce urmează, să dau o schiță a tuturor cuvântărilor rostite la deschiderea congresului, regretând că n'am putut prinde mai cu deamănuntul ideile clare și expresiunile oratorice ale tuturor vorbitorilor.

În ziua I s'a oficiat serviciul divin, urmat de Tedeum în biserica *Sf. Ilie*, Deschiderea congresului s'a făcut la ora 10^{1/2}, în sala Teatrului Național din Craiova, cu *Hristos a înviat*, cântat de toți, conform programului stabilit dinainte. Vorbesc întâi delegații preoțimii, luând cel dintâi cuvântul *Pr. Gh. Pascu*, întâiul-stătător al centrului parohial, *Șegarcea Dolj*.

Sf. Sa, referindu-se la marele eveniment al creștinismului, la minunea Invierii Domnului, serbată de curând, cu care ocazie Biserica, prin glasul preotului, chiamă pe credincioși: *Veniți de primiți lumină*, tot astfel și azi, când înțeleptul nostru ierarh ne chiamă pe noi, slujitorii altarului: „Veniți de primiți lumină”, putem zice și noi cu psalmistul: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într'însa”.

Fii morali, fii onești, strigă morala, pedagogia — știința educației. Lumină și educație, morală și virtute, aceasta este lucrarea preoțimii Oltene, la care ne chiamă vrednicul ierarh.

Comitet cultural, sfat moralizator, colportaj, patronaj, sunt desfășurările programului de activitate al preotului în afară de biserică, de cult. Apoi mergerea, odată pe lună, la distanțe mari, la conferința centrului, contribuind, fiecare cu partea sa, la mărirea programului ședinței.

Luminarea Poporului, forța neamului, durabilitatea statului, acesta urmărește activitatea preoțimii noastre.

Toate acestea se datoresc priceperii și energiei P. S. nostru Episcop.

Apelăm la conducătorii destinelor neamului să ne cerceteze, să ne sprijine în acțiunea noastră, căci nu trebuie să perdem din vedere maxima strămoșilor noștri români: „Salus patriae, suprema lex”.

După aceste cuvinte ale Părintelui Pascu, vorbește *Pr. Ioan F. Popescu*, întâiul stătător al centrului urban Craiova. Acum șase ani, ne strângeam într'o cameră din mahalaua orașului, neștiuți de nimeni, spre a ne orânduia lucrul nostru de făcut. Acum lucrurile s'au schimbat, nu mai suntem singuri și nu mai suntem sfoși. Acum am prins curaj, căci urmăm poruncii Mântuitorului: „Mergând învățați toate neamurile...”

Înainte vreme, preoțimea se mărginea la ritualism, la oficierea serviciului divin și a actelor cultului. Datorită inițiativei P. S. nostru Episcop, preoțimea înțelege că, față de pericolul propagandei sectelor, trebuie să ieșim din cadrul ritualismului.¹⁾ Activitatea centrelor parohiale se adresează tuturor facultăților sufletești, așa că prin cuvântări, coruri, poezii, danii de cărți, icoane și ajutoare la săraci, să determine pe creștini la părăsirea faptelor rele, la întărirea credinței ortodoxe și la hotărârea spre virtuți.

Această minunată organizație a centrelor parohiale este o lucrare nouă, care promite să dea roade frumoase în biserica ortodoxă. Istoria patriei va înscrie în rândul ctitorilor mari ai bis. române pe fericitul lor inițiator și organizator

Pr. Pantelimon Barbu, misionar la sate în Jud. Dolj, aduce omagiile poporului dela sate, al cărui misionar este.

Înainte vreme, biserica era unitară, astăzi însă pericolul a devenit amenințător prin respândirea sectelor și tindea să ia proporții, dacă nu intervenea acțiunea energică a Prea Sf. Episcop pentru împiedicarea lui prin chemarea preoțimii oltene la muncă intensă în ogorul sacru al neamului.

Preoțimea asigură pe prea Sf. Episcop, prin reprezentanții ei adunați în congres, că s'a angajat prin jurământul hirotoniei de a lupta până la sfârșit, mergând pe două drumuri: Cultural și misionar și nu se poate să nu izbutească în silințele ei nobile și sfinte.

Pr. Victor Marghescu, misionarul orașului Craiova.

Două căi duc la izbânda ortodoxismului: cultura și misionarismul, Misionarismul este lupta pentru stăvilirea sectelor, luptă pornită sub îndboldul P. S. Episcop, la care statul n'a venit în ajutor cu nimic până în prezent. Confesiunile: catolică, ortodoxă și protestantă sunt cele dominante în Europa, dar ortodoxismul este religiunea poporului român, dela zămislirea lui. Cine atacă ortodoxia, atacă sufletul neamului nostru.

Scopul misionarismului este combaterea și stăvilirea sectelor. De aceea, noi, fără ajutorul politicianismului, conform poruncii Mântuitorului, luptăm pentru apărarea ortodoxiei.

Dar mai este ceva care ne obligă la această luptă. Căci noi suntem fiii acestui popor, suntem os din oasele lui și de aceea avem datoria și legământul sacru de a-i păzi sufletul lui curat, să nu i se strice credința.

Acesta este rolul misionarului, și nu numai noi, preoții,

1. Da, dar ritualismul nu trebuie lăsat în paragină, ci făcut cu toată strălucirea, fiindcă și în el se află mari puteri de impresionare. Când lângă el vine și partea culturală, cu atât mai bine.—
Nota A. S.

ci și D-voastră, ca români, sunteți datori să ne sprijiniți în acțiunea noastră alături de P. S. Episcop, și Biserica se va înscrie iarăși în istorie ca ctitoră a poporului român.

Pr. Radu Grămescu, Protoiereul circumscriptiei *Băilești-Dolj* spune că, din cele mai vechi timpuri, școala laică păgână n'a propovăduit iubirea aproapelui. Dela biserica creștină a început omenirea să învețe iubirea de adevăr, de aproapele. Prin nimic omul nu învață a se ridica dela cele pământești la Dumnezeu, decât prin Biserică.

Măinile plâpânde ale pescarilor din Galileia au dus la marginile pământului sublima învățătură a Mântuitorului, nimicind filosofia searbădă a păgânismului. Și astăzi avem multă păgânătate în sufletele și în faptele contemporanilor. De aceia se cere ca Biserica să-și reia rolul din trecut, de a mântui și îndruma lumea pe calea adevărului. A vrut Dumnezeu că, în aceste vremi, să fie la cârma eparhiei noastre bărbatul de cultură, adăpat din școalele Apusului, care să mobilizeze forțele preoțimii la lupta pentru apostolatul ortodox.

Asigur pe P. S. Episcop că lumea privește și primește cu largă inimă învățătura pe care i-o servim din porunca Mântuitorului și din îndemnul Prea Sf. Voastre.

Pr. Ioan Tomescu, Asesor cultural la Sf. Episcopie spune că reprezentanții de față ai autorităților laice văd în noi nu numai pe slujitorii Bisericii, ci și pe luminătorii poporului român.

În 1921, P. S. Voastră ați înființat Societatea „Renașterea”, cu următorul program: organizarea centrului parohial cu modalitățile lui, sf. liturghie în sobor, cor, parastas pentru eroi, masă comună, conferință publică, ajutoare săracilor, danie de iconițe și cărți la credincioșii meritoși. Arată darea-de-seamă cu totalul lucrărilor centrelor pe anul 1926, câte ședințe s'au ținut, câte predici, câte conferințe, câte cărți, câte ajutoare bănești s'au distribuit în toată Eparhia.

Din toate acestea, rezultă un însemnat sacrificiu pentru fiecare preot, față cu slabele lui mijloace. Pe lângă statistica cifrelor dela cele 79 centre parohiale, înseși rezultatele vădesc succesul lucrărilor, căci au fost locuri unde sălile au devenit neîncăpătoare pentru auditori, fiind nevoie să se despartă în două săli. Oricât de frumoase ar fi fost rezultatele centrelor, a fost nevoie de încă două organe ale parohiei: Comitetul cultural și sfatul moralizator cu anexele lor: colportaj, patronaj, catehizare sau evangelizare și misionarism.

În sf. evangelist Luca, VII, 19-23, se spune că Sf. Ioan Botezătorul a trimes pe ucenicii săi la Iisus să-l întrebe: „Tu ești Acela care are să vină sau să așteptăm pe altul?” Drept răspuns, Mântuitorul, după ce vindecase pe mulți de boale chiar în fața lor, le-a zis: „Duceți-vă de spuneți lui Ioan ce-ați văzut și auzit: orbii văd, schiopii umblă, leproșii sunt curățiți, surzii aud, morții înviază și săracilor li se propovăduște Evanghelia”.

P. S. Voastră ați văzut durerile neamului, fiind rupt din sutletul lui și pentru aceia ați îmbrăcat haina mo-

horâtă a misionarului. Ați făcut apel la preoți, ei sunt plini de entusiasm și poporul plin de încredere. Puteți deci să spuneți celorce vă ispitesc ce voiți să faceți: „Duceți-vă și spuneți acestora ce ați văzut și auzit...”

După terminarea conferențiarilor preoți, corul cântăreților cântă bucățile: „Iisuse vino!” și „S'apropie Iisus”, ar corul seminarului din localitate execută imnul: „Cerurile spun”. Din partea autorităților, vorbește cel dintâi d. *N. Iliescu*, ajutor de primar.

Acum 20 de veacuri, Acel ce era Fiul lui Dumnezeu și nu-și zicea decât Fiul Omului, umbla pe pământ să ridice omenirea din decădere. Deși Renan spune că Mântuitorul a trăit liniștit pe plaiurile Galileei, cele patru evanghelii ne spun că El a mers din suferință în suferință. Adresându-mă cucernicilor Preoți, le spun: Urmați pe P. S. Episcop, cel mai demn reprezentat al bisericii noastre și nu veți greși. Orașul Craiova se simte mândru că ați aruncat mreaja la noi, ca Mântuitorul la lacul Genisaretului.

D-nul *Dr. Langier*, delegatul Societății «Prietenii Științelor», spune: Mă simt bine în această societate culturală și sufletească. Când eram medic de plasă, primul la care mă adresam în sat pentru sprijin și consfătuire era preotul. S'a pus întrebarea: Nu vine în contradicție știința cu religia? Rezultatul cercetărilor serioase a fost că nu. Ceva mai mult, la vechile religii, medicina era apanagiul preoților și azi din nou medicina aleargă la sprijinul religiei prin credință, cum e sistemul *Dr. Curie*, care a dat rezultate strălucite în America și Anglia. Dacă apelul la credință din partea unui laic, are puterea de a sugestia, ce efecte minunate ar produce acest apel, când ar fi eșit din gura preotului! Preotul este dator să dea sprijin și salvării trupului, nu numai sufletului. Mă bucur că Prea Sf. Episcop vorbește să angajeze preoțimea la o activitate pe un teren cât mai larg, spre ușurarea tuturor nevoilor poporului.

D-nul *Ioan Dongorozi*, Directorul teatrului Național din Craiova, spune: Azi, când valurile se sbat puternice, când corupția se manifestă în toate direcțiile, ne întrebăm dacă se gândește cineva a o înfrâna. Ne bucurăm că sunt speranțe de bine, că elementul religios și curentul universitar dau semne de însănătoșire morală. Biserica, ce a fost tovarășa și alinătoarea suferințelor poporului în trecut, tot ea da semnalul de trezire.

Ne pândesc pericolele și înăuntrul și înafara hotarelor, dar ofensiva culturală-națională, nutrită în spiritul neamului, va fi singura scăpare de orice amenințare

În cultură și educație, nu în civilizație stearpă stă sprijinul și viitorul neamului. Nicăiri în cuprinsul țării, preoții nu se străduiesc pentru înțelegerea misiunii lor ca în Eparhia P. S. Episcop Vartolomei, care n'are altă căpetenie și deviză decât sus pe Dumnezeu, iar jos pe preoți la muncă.

D-nul *Atanasie*, din partea presei, spune: Opera căreia v'ați dedicat, o compar cu aceia a Mântuitorului și a Apostolilor din primele timpuri ale creștinismului. Păgânismul de atunci parcă încearcă să pună stăpânire și

azi pe suflete. Epoca de după război este o epocă turbure. Opera ce ați întreprins are o tradiție. Apostolul Petru, în apropiere de Roma, întreabă pe Isus: *Quo Vadis, Domine?* Astfel trebuie să întrebe și preoții pe vrednicul lor Episcop și răspunsul este acesta: La Vâlcea, apostoli ai neamului, căci dela Vâlcea se revarșă duhul înviorător peste plaiurile oltenice.

D-nul *Petrescu-Zoița*, Inspector școlar, spune: Vrednicia unui popor se cunoaște după cultura lui. Pe paginile istoriei sunt scrise luptele pentru cultura și datina străbună. Biserica și Școala au luptat alături pentru conservarea neamului cu toate însușirile lui etnice. Biserica încălzea surletele greu încercate. S'au pus încercări de prăpădire a credinței, dar n'au reușit, căci poporul a ținut la legea creștină, numită de el legea românească.

Să fim sporitori și apărători ai credinței și ai nădejzii pentru salvarea neamului românesc.

Și în viitor, Biserica și Școala vor fi alături pentru binele poporului. Preotul este în contact mai des, atât la bucurie, cât și la necaz, și poate înrâuri mai mult asupra sufletului poporului, iar învățătorul are rolul de a infiltra în tinerele odrasle iubirea de patrie și de legea străbună.

Sunt prea frumoase obiceiurile noastre ca să fie înlocuite cu cele împrumutate dela streini. Pentru aceia noi, învățătorii, vom fi alături de preoți, jertfindu-ne pentru apărarea culturii și credinței strămoșești.

D-l Maior de stat major *Săndulescu*, spune: Religia creștină de la început a atras prin frumoasa ei învățătură pe mulți ostași păgâni, dintre cari unii au primit și martiriul. Istoria neamului ne arată cum în timp de război Mitropolitul, cu crucea în mână, alături de Domn, îmbărbăta poporul, iar după război, tot împreună cu Domnitorul, înălța locașuri divine, drept mulțămire lui Dumnezeu pentru izbândă. În războiul pentru independență și pentru întregirea neamului, preoții au stat alături de soldați în tranșee. Cel mai vădit exemplu este mâna preotului de la Mărășești, pe care Dumnezeu a însemnat-o cu neputrezirea, fiindcă a binecuvântat dreptatea îngenunchiată de cei mândri.

Drumul pe care ați apucat, P. S. Stăpâne, este așa precum dorim noi să fie: să ne dea soldați destoinici, buni ostași ai lui Christos și ai neamului.

D-l Colonel *Milcoveanu*, Prefectul Județului, spune: Craiova și tot Doljul, este onorat de data aceasta, după vizita anterioară a doi miniștri, cu vizita P. S. Episcop, vrednicul nostru ierarh, care vine să facă o examinare a sufletelor noastre. S'a zis că credința a slăbit în popor dar mișcarea probează că credința a fost numai amorțită, până ce să vină energia, care s'o trezească, s'o deștepte la acțiune, la viață ¹⁾.

Pr. Ilie R. Neagoe.

1. Această dare-de-seamă privește numai sedința I. Pentru ce a mai urmat, să se caute ce am scris noi în nr. trecut,—
Nota A. S.

Moartea profesorului Vasile Pârvan

Cu adâncă părere-de-rău am aflat moartea profesorului *Vasile Pârvan*, întâmplată Duminică, la 26 Iunie c., pentru prin scrisul său, deși a lucrat în alt teren de lucru decât al nostru, a fost un slujitor al sufletului și un locuitor în sferele senine și curate ale vieții.

Am putea numi pe Vasile Pârvan unul din cei mai înalți înfățișători ai cugetării păgânești în țara noastră. În adevăr, el deși a fost propus de un preot al nostru în 1919, bun de a fi ales mitropolit la București, totuși cugetarea lui nu era cugetarea dogmaticii noastre, ci cugetarea idealistă a unora din păgânii vremurilor străvechi, desprinși și ei de lumea zeilor populari.

Dar când zicem că Pârvan era un păgân, n'o zicem în înțelesul cel rău, ci în cel mai curat al păgânismului. Căci a avut și acesta suflete vrednice, năzuitori spre înălțimi, cum a fost de pildă Platon, cum a fost Seneca.

Acest fel de a vedea lumea se vede, de pildă, în scrierea lui Pârvan, *Cugetări despre viață și moarte la Grecii din Pontul-Euxin*, cugetări senine și nobile, dar străbătute de pesimismul oricărei cugetări care nu mai este susținută de credința în nemurire, cum este în creștinismul nostru.

În tot cazul, scrisul său servește mult și teologului, pentru că găsești în el curgerea sucului viu al sufletului, trăirea omului, nu în laturea de jos a materiei, ci în sușurile minții și în fâlțuirea aripilor pentru a zbura tot mai sus. Cine a citit scrisul său nu mai judecă viața din această mocirlă, în care lumea se bălăcește zi de zi, ci din plutirea în păturile albastre ale nemărginirii. Fără îndoială, un asemenea păgânism nu e prea departe de creștinism, ci e drumul într'acolo. De aceia se vede că Sfinții părinți n'au privit cu ochi răi pe Platon, ba a fost privit ca înainte-mergător al creștinismului în lumea păgânească, încât o biserică din București are pe un părete din afară (biserică cu sfinți) însuși chipul său.

Una din scrierile lui Vasile Pârvan a fost închinată și creștinismului, anume cartea intitulată *«Studii epigrafice despre creștinismul daco-roman»*, scriere dintre cele dela început ale răposatului și la care poate mai avea de adăugat și de prefăcut, dacă se mai întorcea la ele.

La moartea sa, a vorbit și un preot, Păr. *I. D. Petrescu* dela biserică *Sf. Visarion* din București, care totdeauna s'a simțit adânc atras către ființa curată și vrednică a răposatului.

Simțind și noi toată durerea familiei, prietenilor și cunoscuților, ca o pierdere care este nu numai a câtorva, ci a țării întregi, din adâncul sufletului strigăm, pe urma călătoriei lui celei de veci: Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Arhim. SCRIBAN

Societatea clerului dela Iași

Dintre societățile preoțești, afară de „Ajutorul“ dela București, cea mai luptătoare este „Ocrotirea“ dela Iași. În latura culturală mai mult se străduiesc „Solidaritatea“ dela Galați sau „Renașterea“ dela Craiova, fiindcă în sânul lor se țin multe conferințe. Dar pe terenul luptelor, când e vorba de o mișcare în vreo chestiune în care se simte nevoia ca preoții să iasă pe teren, „Ocrotirea“ este foarte săritoare. Așa a fost cu chestiunea Concordatului, cu a învățământului religios și, în de obște, în orice chestiune care stârnește pe preoți.

Se înțelege că este un fapt foarte îmbucurător să ai o societate de preoți gata la treabă când este ceva în primejdie. Lucrurile nu se pot face numai dela București și altfel sunt îmboldiți cărmuitorii când văd că, nu numai preoțimea dela centru se mișcă, ci și cea din multe alte centre. Din acest punct de vedere, societatea „Ocrotirea“ dela Iași este un ajutor și o nădejde.

Dar societatea dela București are local, cea dela Iași nu. Ea numai năzuiește acum să-și clădească, cu care se înțelege că va da și înfățișare concretă ființării ei. În această privință, găsim în ziarul *Lumea* din Iași (10 Aprilie a. c.) un articol scris de Păr. *F. Bodnărescu* din Iași, în care se vede țința largă pe care o urmărește și societatea „Ocrotirea“ prin zidirea localului ei. Sf. Sa spune acolo că societatea urmărește să ajute familiile scăpătate ale preoților, dar, afară de aceasta, dacă-și clădește localul (un „cămin“, cum zice Sf. Sa), să poată dezvolta prin el și o activitate culturală. Să aibă într'însul sală de conferințe, bibliotecă, atelier și magazin pentru obiecte bisericesti, cum și un adăpost pentru preoții care ar veni de aiurea, așa cum este la Chișinău.

Prezidentul societății este părintele Econ. *I. Gotcu*, profesor la seminariul „Veniamin“ din Iași, iar locul unde se va clădi căminul este lângă biserica *Sf. Ilie*, care e vorba să iie reparată.

Noi ne bucurăm că vedem lucrurile înaintând în calea aceasta și urăm ca să vedem înfiripându-se toate mijloacele pentru ca societatea să-și poată vedea împlinit planul său cât mai curând.

Și Concordatul?

După ce că se vorbea de el cu atâta stăruință, acum nu se mai aude nimic. Pricina e, fără îndoială, schimbarea guvernului.

Dar să nu ne lăsăm pe nădejdea că nu se mai vorbește. Va veni iar.

Deocamdată, făcând socoteala mișcării de acum, găsim că, deși n'a fost ca cea de acum 4 ani, dar tot a fost oarecare mișcare. Societatea Ortodoxă a fost la postul ei. A lucrat foarte mult prin corespondență, pentru îmboldirea filialelor, care au trimis foarte multe proteste Ministerului de Externe, încât fostul ministru, d. *Mitilineu*, se mira de atâtea vrafuri de proteste care-i soseau.

Au fost și oarecare mișcări de preoți la București și Iași. La București s'au mișcat și studenții teologi. S'a mișcat și autoritatea bisericească, prin unele adunări eparhiale, precum cea dela Constanța, dela Cluj și altele. Partea negativă a fost atitudinea protivnică nouă dela ziarul *Cuvântul* prin d-nii *Nae Ionescu* și *Pamfil Șeicaru*.

Adunarea eparhială dela Cluj și-a numit o comisiune compusă din preoții Dr. *Sebastian Stanca*, asesor consistorial, Protopopul *Vasiu* și d. *G. Bogdan-Duică*, rectorul universității din Cluj, pentru a alcătui un protest împotriva încheierii Concordatului. Protestul a fost trimis Patriarhului și Ministrului Cultelor.

În el se spune că nu avem știri multe despre ce va fi Concordatul, dar știut fiind ce au fost concordatele în de obște, Concordatul nostru fără îndoială că va căuta să slăbească situațiunea Bisericii dominante, pe de o parte, iar, pe de alta, să izbească în conștiința religioasă a Românilor ortodocși. Adunarea eparhială însă se declară hotărâtă a lupta bărbătește împotriva lui. Ea își înșiră părerile împotriva Concordatului prin următoarele puncte:

1. Mai nainte de orice Concordat, să se voteze Legea Cultelor. Numai parlamentul se poate rosti aci. Adunarea eparhială nu poate avea liniște fără o stare creată de votul parlamentului.

2. Numai după aceasta putem sta de vorbă și lua toate măsurile noastre.

3. Concordatul a fost declarat de multe ori, chiar de reprezentanți ai Bisericii unite, drept mijloc de a face politică națională. Dar politică națională este formulată prin punctele 1 și 2. Prin urmare acolo trebuie pusă țaria.

Noi găsim că această formulare nu e destul de tare și limpede. Atitudinea Adunării e bună ca fapt, dar noi credem că mai hotărâte și mai categorice au fost graiurile dela București.

Arhim. SCRIBAN

Pozitivismul e îngust, e iluzoriu, dezarticulat. Elimină din unitatea lumii — Spiritul, întunecând astfel și destrămând posibilitățile lăuntrice. Pozitiviști, puri nu pot înțelege integral nici omul nici lumea. Conștiința lor se structurează meschin, înlăturând orice forță sufletească în afară de rațiune și voință. Sunt incapabili să diferențieze planurile spiritului, să accepte valabilitatea experienței mistice, să pătrundă straniul fapt al simpatiei cu lumea exterioară, să-și completeze viziunea fenomenelor cu realități ce nu pot pătrunde prin cele cinci simțuri. Pozitivismul nu poate fi îmbrățișat de cât de oamenii lipsiți de o viață lăuntrică puternică, de cei cu preocupări imediate sau obsedați de o patimă unică: laboratorul, muzeul, Haeckel.

MIRCEA ELIAD

în foiletonul „Rudolf Steiner“ din *Cuvântul*, 13 Aprilie 1927.

EXTERNĂ

Moartea Patriarhului Cehoslovac.

Când am fost, acum 2 ani, la congresul creștinesc dela Stockholm, am cunoscut pe Patriarhul Dr. *Farsky* al Bisericii cehoslovace, înființate după război prin ruperea sa de Roma. Era un bărbat tânăr, înalt, blând și slab, purtând părul mare. Ziarele ne-au adus acum știrea că el a încetat din viață Duminică, la 12 Iunie în Praga, în urma unei lungi suferințe. Karol Farsky era numele lui întreg. Nu mult înaintea independenței statului cehoslovac, Dr. Karel Farsky a fost prezidentul clubului reformist al clerului catolic care s'a străduit pentru realizarea unor reforme în biserica Romei. Respingerea acestor tendințe, manifestate timp de mai mulți ani de către o parte a clerului ceh, de către cercurile hotărâtoare din Roma, a dus la înființarea unei noi biserici creștine — biserica cehoslovacă, la a cărei formare Dr. Farsky a contribuit în cea mai largă măsură. A lucrat cu ardoare la organizarea acestei noi biserici, iar în 6 Ianuarie 1924 s'a suit la cea mai înaltă dregătorie, ajungând patriarhul ei.

Dr. Farsky a fost un bărbat de o cultură foarte întinsă, iar prin viața sa morală și meritele sale, s'a bucurat în cercurile bisericesti cehoslovace de cea mai sinceră stimă.

Un nou proces pentru darvinism.

Ziarele ne-au adus știrea că în Silezia superioară se va desfășura zilele acestea un senzațional proces înaintea tribunalului din Piștin. Acest proces formează un caz analog cu cel care s'a petrecut la *Dayton* în America acum 2 ani, când un institutor a ținut să spuie școlărilor săi că omul se trage din maimuță. Copiii, au povestit la părinți cele auzite la școală, iar aceștia, socotind faptul ca o atingere a religiei, au dat în judecată pe învățător, nu numai înaintea tribunalului, aducându-i vina că, prin prelegerile sale, demoralizează copiii.

Când vor veni știri despre dezbateri, iar vor sări unele ziare dela noi să sprijine darvinismul, ca și acum 2 ani, iar scriitorii bisericesti iar vor tăcea.

Episcopul din Lemberg împotriva modei de azi.

În *Viitorul* dela 22 Aprilie a. c., citim că, acum câteva luni, un deputat din *Sejmul* polonez, a cerut primului ministru ca să oprească studenți și școlărițe de a purta rochii scurte. Interpelarea a rămas, se pare, fără urmare. Dar zilele acestea s'a amestecat în această chestiune episcopul din Lwow *Twardowski*, care a dat credincioșilor săi o poruncă prin care oprește pe femei de a purta rochii scurte sau haine transparente. După dispozițiunea bisericască, rochiile trebuie să acopere genunchii, iar mânecile până peste coate. Deschiderea hainei la gât trebuie să fie foarte mică. Arhiepiscopul osândește aspru și dansurile moderne.

Polonia capătă un cardinal.

Arhiepiscopul *Hlond*, Primatul Poloniei, a fost ridicat de Papa Piu XI la treapta de cardinal. Pentru aceasta, s'a făcut în Varșovia mare serbare la 29 Iunie c., când nunțiul *Calori di Vignali*, care a adus insemnele de cardinal, a fost primit în audiență solemnă de președintele republicii, căruia i-a prezentat scrisorile sale de acreditare. Cu acest prilej, nunțiul papal a ținut un discurs, arătând că a fost trimis să decoreze cu purpura cardinalilor pe arhiepiscopul *Hlond*, care a meritat în totul această favoare a Sfântului Scaun. Nunțiul a accentuat bunăvoința deosebită a Papii Pius al XI-lea pentru națiunea polonă, de care îl leagă scumpe amintiri, căci și el a fost înainte în rangul de episcop, când se afla nunțiu în Polonia.

În răspunsul său, președintele republicii a exprimat recunoștința pentru această nouă mărturie a sentimentelor părintești arătate de Roma.

După ședință, s'a format un cortegiu, care s'a îndreptat spre paraclisul Palatului Regal, unde s'au întrunit reprezentanții guvernului, corpul diplomatic, autoritățile, precum și arhiepiscopii și episcopii Poloniei. După slujba solemnă săvârșită de episcopul *Gall*, nunțiul papal a citit în latinește bula papală și a predat noului cardinal *Hlond* pergamentul care cuprindea numirea sa. Totodată, președintele republicii, primind din mâna nunțiului papal insemnele de cardinal, le-a predat Primatului *Hlond*. Noul cardinal a rostit binecuvântarea sa, apoi s'a intonat Imnul Național.

După terminarea solemnității, s'a dat o masă, oferită de președintele republicii, la care au luat parte cardinalul *Hlond*, cardinalul *Kiakovski*, nunțiul papal *Calori*, însărcinatul de afaceri al Vaticanului, mareșalul *Pilsudski*, ministrul de externe *Zaleski*, ministrul cultelor *Dobruki* și numeroși reprezentanți ai clerului și cercurilor diplomatice.

Ierusalimul e mai mult mohamedan. — Cu toate că stăpâni Țării Sfinte nu mai sunt Turcii, mohamedanii sunt tot puternici acolo, fiindcă sunt numeroși. În adevăr, primarul Ierusalimului e mohamedan. În consiliul comunal al orașului, sunt 5 mohamedani, 4 evrei și 3 creștini. Cei 14.000 mahomedani cântăresc mai mult în viața politică decât cei 42.000 de evrei. Englezii, deși sunt unul din cele mai democratice popoare, înțeleg să nu acorde drept de vot tuturor evreilor băstinași. Fac îngărdiri multe în ce privește acordarea dreptului de vot pentru aceștia. Votează numai cei cari plătesc biruri, începând dela o sumă anumită. Muncitorul care locuiește numai o cameră n'are drepturi electorale. În acelaș timp, mohamedanilor din Ierusalim li se respectă privilegiul, acordat pe vremuri de către sultan de a nu plăti nicio dare. Astfel sultanul acorda

o favoare materială supușilor săi, dar în același timp și una politică, creându-le o supremație în ce privește conducerea treburilor politice. Prin aceasta, numărul alegătorilor mohamedani se ridică la 1500 din 40.000 suflete. Cu toate aceste privilegii, majoritatea rămânea tot evreilor. Englezii s'au gândit atunci la o abilitate: au încorporat vechei cetăți alte cartiere moderne cu mulți mohamedani, așa că evreii au fost puși în minoritate. S'a izbutit astfel a se păstra Ierusalimul în situația califatelor de pe vremuri — oraș mohamedan.

Un fost ministru de finanțe ajuns predicator protestant. — Fostul ministru de finanțe ungar *Hegedus*, care, după neizbânda planului său financiar și după prăbușirea valutei ungurești, a petrecut o bucată de vreme într'un sanatoriu pentru boli nervoase, ia de câteva luni, o parte activă la viața religioasă a credincioșilor reformați. Cu ocazia congresului bisericii reformate, el a ținut o mare cuvântare și acum cutreieră țara, ținând peste tot cuvântări și predici. Zilele acestea el va face o excursiune în munții din apropierea Budei, cu 800 copii de școală și le va ceti acolo predica depe munte. După aceea se vor face rugăciuni sub cerul liber și se vor cânta psalmi.

Serbările din Vilna pentru o icoană a Maicii Domnului. — O telegramă a agenției *Ceps* ne aduce știrea că orașul *Vilna* din Polonia a primit dela Roma învoirea ca icoana Maicii Domnului din *Ostrobram* să fie încoronată în mod solemn. Cu acest prilej, se vor săvârși la Vilna mari festivități, la care vor lua parte președintele republicii și guvernul, în frunte cu primul ministru Mareșalul *Pilsudski*.

Icoana dela *Ostrobram* a fost restaurată nu de mult de pictorul *Rudkowski*, conservatorul colecțiilor de stat. La această restaurare, s'au limpezit deosebirile de vederi în ce privește timpul din care datează tabloul Maicii Domnului. S'a stabilit că tabloul a apărut în veacul al 16-lea, este zugrăvit cu ulei pe lemn de tei. Direcțiunea căilor ferate din Varșovia va pregăti pentru serbări un mare număr de trenuri speciale, deoarece se presupune că vor sosi la Vilna, din alte orașe și regiuni poloneze, 100 mii de persoane.

Săptămâna muzicii religioase. — În Polonia, Săptămâna Patimilor e închinată muzicii religioase. Și anul acesta s'a făcut cași în alți ani. Opera din Varșovia a cântat *Parsifal* de *Wagner*. Filarmonica din același oraș, împreună cu corurile Operei, au cântat *Stabat mater* de *Rossini*. Lucrarea cu același nume a lui *Pergolesi* a fost dată cântată de coruri mixte și orchestră. Alte cântări au fost tot producții religioase.

E, fără îndoială, un lucru potrivit ca lumea setoasă de artă să aibă în timpul Săptămânii Patimilor numai bucăți religioase. Dacă unii se plâng că în această săptămână se opresc reprezentațiunile publice, iată un chip de a-i împăca, anume a le da numai bucăți religioase. E împăcată și trebuința Bisericii și gustul artei.

Biserica ortodoxă din America. — După revista „*The Orthodox Catholic Review*”, de care vorbim la cărți, reviste, aflăm date foarte îmbucurătoare despre întinderea Bisericii Ortodoxe din America. Despre o biserică care ar avea 12 episcopi, ai spune că este o biserică destul de întinsă. Ei bine, revista pomenită spune că credincioșii ortodocși din America au 12 episcopi. Numărul tuturor ortodocșilor e de 3 milioane jumătate, adică o biserică tot așa de mare ca cea ortodoxă rusească din Polonia, sau o biserică mare aproape cât cea bulgărească.

Iată date care nu se știau și care trebuie să ne bucure.

MARIAVITISMUL

E mult de atunci, era înaintea marelui război, când am scris noi întâia oară despre mariavitism. Lucrarea tipărită mai întâi în *Revista Teologică* din Sibiu, am scos-o mai apoi, împreună cu alte studii, în carte aparte, în 1912, și se găsește sub titlul *Evenimente actuale din Biserica Romei*.

Mariavitismul era o mișcare de desfacere de Biserica Romei și care, în alcătuirea ei și în mărturisirea credinței ei, se apropia foarte mult de Biserica Ortodoxă. Ne era și acesta un temei pentru a spune că toți cei care se leapădă de Biserica Romei și vor să rămâie pe terenul tradițiunii bisericești, fără doar și poate caută drumul către Biserica Ortodoxă. Așa cu vechii-catolici, așa și cu mariaviții.

Dar ne-am întrebat deseori: ce-o mai fi oare acum cu mariaviții? Nu aveam știri despre starea lor după marele război. Iată însă că găsim un articol care vine să ne lămurească în chestiunea aceasta și pe care ne grăbim să-l împărtășim cititorilor noștri. El se află în revista romano-catolică *Echos d'Orient* pe Aprilie-Iunie 1927, revistă care scrie numai despre lucrurile Bisericii Ortodoxe. Sub titlul de *Mariaviții și Ortodoxia*, purtând iscălitura autorului *R. Janin*, citim următoarele, pe care le dăm aci în traducere:

«Biserica mariavită s'a născut dintr'o shizmă printre catolicii din Polonia. Sunt vreo 30 de ani de când o femeie cu numele Maria Francisca Kozslovska a eșit odată la iveală cu pretențiunea că i s'au făcut descoperiri de sus, după care trebuia să se înființeze o asociațiune de preoți și credincioși, însărcinată să răspândească cultul Sfintei Euharistii și al Sfintei Fecioare, neîncetata ajutorătoare a creștinilor. S'au găsit tineri preoți care s'au făcut îndată propagandiști arzători ai acestei învățături și au intrat cu totul sub cârmuirea vizionarei. Ei umblau totuși cu oarecare măsură, pentru că poliția rusească nu era blândă pentru înoiri, de orice soi ar fi fost ele. Ei își luau numele de preoți mistici sau de mariaviți, prin care se însemna că ei trebuiau să înfățișeze în viața lor viața și virtuțile Sfintei Fecioare (*Mariae vita*). Episcopii au combătut cu vioiciune aceste înoiri periculoase și au cerut mijlocirea Papii. Printr'un decret dela 4 Iulie 1904, Papa Piu X a declarat desființată această întovărășire bisericască și a oprit pe preoți de a avea orice legătură cu Maria

Francisca Kozslovska. Preoții mariaviți au iscălit un act de supunere, dar ei nu și-au ținut legămintele lor, ci și-au început lupta din nou, mai cu seamă după ucazul de toleranță al Țarului Nicolae II, pe care acesta a trebuit să-l dea în 1905, sub presiunea mișcării revoluționare. Doi din acești preoți, Ioan Kovalski și Roman Pruchnevski au îndrăznit chiar să înainteze Papii o cerere, în care ei cereau Sfântului Scaun să declare pe acea femeie vizionară ca „Mamă a milosteniei dată tuturor oamenilor chemați de Dumnezeu și aleși de El în aceste vremuri din urmă ale lumii“. Piu X a încercat să lumineze pe acești bieți rătăciți și socoti că a izbândit. La 20 Fevruarie 1906, ei au dat în mâinile lui o declarațiune de întregă supunere și s'au întors în Polonia. Din nenorocire, ei iar au început îndată cu uneltirile lor. Atunci Papa a trimes Arhiepiscopului Varșoviei și episcopilor din Ploțk și Lublin, la 5 Aprilie următor, Enciclica *Tribus circiter*, pentru a osândi definitiv asociațiunea mariavită¹⁾. În Decembrie din acelaș an, el a trebuit să arunce asupra preoților mariaviți excomunicarea majoră asupra preoților răzvrățiți și a ucenicilor lor. Măsurile Papii au făcut o impresiune adâncă asupra credincioșilor și numărul mariaviților a scăzut dela 100,000 la 30,000. Împărăția rusească aprobă secta cea nouă, la 28 Noembrie 1906, nu atât din spirit de toleranță, cât pentru a crea încurcături Bisericii catolice și naționalismului polonez²⁾. El a înoit iarăși această recunoaștere oficială în 1912. Mariaviții au izbutit să se facă primiți de guvernul din Varșovia ca minoritate religioasă prevăzută de tratatul din Versailles. Centrul lor se găsește la Ploțk³⁾.

Cu toată situațiunea regulată din punct de vedere civil, ei au suferit totuși primejdia izolării lor printre compatrioții lor catolici. Deci ei au hotărât să se sprijine pe o Biserică mai tare ca a lor. De aici încercările de a se apropia de ortodocși. De altfel ei aveau sub ochi pilda „Bisericii naționale catolice poloneze“, care numără abia 2000 sau 3000 de credincioși cu trei preoți, care s'a unit cu Biserica Ortodoxă din Polonia în Iulie 1926⁴⁾. De aceia ei s'au hotărât să pornească într'o călătorie în Răsărit, spre a câștiga, pentru chestiunea lor, feluritele Biserici naționale din Balcani și din vechea împărăție otomană. Intărită cu o scrisoare de recomandățiune din partea arhiepiscopului ortodox din Varșovia I. P. S. Dionisie, solia lor s'a oprit rând pe rând la Belgrad, Sofia, Constantinopol, Ierusalim, Alexandria și Atena, pentru a se întoarce în Polonia prin București. Această solie cuprindea pe episcopi, trei preoți și cinci călugărițe mariavite. Ea a fost primită pretutindenea cu oarecare rezervă, dar e foarte probabil că ea va dobândi câștig în cererea ei. Pilda dată de Bisericele din Belgrad și din Varșovia, care au primit în

sânul lor una pe husiții din Boemia, iar cealaltă pe Biserica națională catolică poloneză, ne îngăduie să presupunem că nu vor fi greutăți de nebiruit. Ortodoxia va ținea ea să se îmbogățească cu toate lepădăturile catolicismului?¹⁾

La Constantinopol, solia a înmănat Patriarhului Vasilie III un memoriu în care se cuprind credințele și practicile Bisericii mariavite. Tot asemenea a făcut și în celelalte orașe în care s'a pus în legătură cu autoritățile religioase. Noi publicăm traducerea acestui document dezvăluit, așa cum s'a publicat el în revista *Opodoștia* din Constantinopol²⁾. Se vor vedea într'însul alătura de practice cu totul recomandabile, precum închinarea dată Sfintei Euharistii, închinări și practice care n'au putut veni decât dela niște duhuri rătăcite. Se va vedea în aceasta, de asemenea, o grijă vădită de a măguli pe ortodocși prin alegere de expresiuni și chiar prin împrumuturi vădite din învățământul religios al disidenților răsăriteni.³⁾

Constantinopol, 27 Octomvrie 1926,

Intru tot Prea Sfințitului Patriarh Ecumenic.

Crezând adânc în cuvintele pe care ni le-a lăsat dumnezeescul Mântuitor: „și va fi o turmă și un păstor“ (Ioan 10, 10) și nădăjduind cu tărie neclintită în împlinirea rugăciunii lui Hristos „ca toți să fie una“ (Ioan 17, 21) episcopii Bisericii vechi-catolice a mariaviților din Polonia, adică arhiepiscopul Mihail Kovalski, episcopii Iacov Pruchnevski, Andrei Goliemvioski, Françoise Rozstorovski și candidații la episcopat Filip Feldmann și Vartolomei Preszețki, veniți la scaunul patriarhului ecumenic ortodox, roagă pe Înalt Prea Sfinția Voastră să-i primească în împărțășirea bisericăscă a Bisericii ortodoxe, pe temeiul principiilor pe care se sprijinea comuniunea vechilor Biserici creștine până la despărțirea lor. Biserica mariavită mărturisește toate dogmele Bisericii romano-catolice, afară de primatul Papii și de infalibilitatea lui, pe oare ea le privește, pe cea dintâi ca eroare, pe cea de a doua ca hulă.

Biserica mariavită leapădă învățătura despre indulgențe, crezând că Hristos împărțășește El însuși meritele sale și pe acele ale sfinților săi mucenici:

Biserica mariavită mărturisește ca izvoare ale credinței Sfânta Scriptură, scrierile Sfinților Părinți și cele șapte sinoade ecumenice dintâi.

Biserica mariavită recunoaște ca obligatoare interpretarea Sfintei Scripturi numai în conformitate cu acea a Sfinților Părinți.

Biserica mariavită se slujește în rugăciunile obișnuite de *Crezul* apostolilor, iar în liturghie de cel Niceo-Constantinopolitan, având în el cuvintele „și dela Fiul“ (*Filioque*),

1. Dar de ce catolicii n'au zis așa când au primit în sânul lor pe arhimandritul rus din Varșovia, venit apoi iar la ortodoxie? — Nota Traducătorului.

2. *Opodoștia* din 31 Octomvrie 1926, pag. 266-270.

3. Disidenți sunt cei ce se rup de trunchiul original. Pe acesta însă stăm noi, ortodocșii. căci noi nu ne-am depărtat de ale noastre din vechi. Deci disidenți sunt numai romano-catolicii, fiindcă numai ei s'au depărtat de trunchiul original. — Nota A. S.

1. Publicațiunea *les Questions actuelles*, tomul 87 din 1906, pag. 178-187 a publicat textul latin și traducerea franceză a acestui document.

2. Vezi *Echos d'Orient*, tom. X. 1907, p. 310.

3. Dăci și Polonii au făcut ca Rușii. Atunei de ce Rușii ocărăși? — Nota Traducătorului.

4. *Echos d'Orient*, tomul 26, 1927, p. 114-115.

privind acest adaos nu oa o dogmă de credință, ci numai ca o opiniune teologică. Ea lasă aceste cuvinte în rostirea simbolului, pentru a nu turbura deprinderile credincioșilor.

Biserica mariavită recunoaște cele șapte taine: Botezul, Mir-Ungerea, taina Trupului și Sângelui, Pocăința, Preoția, Căsătoria și Maslul.

1. Cu privire la Mir-Ungere, o împărtășește îndată după botez;

2. Sf. Liturghie e prăznuită la mariaviți cu azime și împărtășirea e dată sub amândouă chipurile;

3. Biserica mariavită recunoaște liturghia ca jertfa cea fără de sânge a lui Hristos pentru cei vii și pentru cei morți, în care, prin puterea Sfântului Duh, pe care preotul îl invoacă asupra sfințelor Elemente, pâinea și vinul se schimbă de fapt (*vere, realiter et substantialiter*) în trupul și sângele Domnului;

4. Biserica mariavită recunoaște trei trepte ale hirotonei: diaconia, preoția și arhieria. Ea a primit succesiunea apostolică atunci când arhiepiscopul mariaviților, Mihail Kovalski, a fost sfințit episcop, la 5. August 1909, la Utrecht în Olanda, de către arhiepiscopul Gérard Gould, luând parte la aceasta și patru episcopi vechi-catolici;

5. Biserica mariavită își îndatorează clerul și pe credincioșii ei de a se spovedi la preot față către față;

6. Potrivit învățaturii Bisericii universale, Biserica mariavită recunoaște că Sf. Maslu nu numai șterge păcatele, ci ajută și trupul;

7. În liturghie, la slujirea tuturor tainelor și la săvârșirea tuturor slujbelor religioase, Biserica mariavită se slujește de limba populară (de poloneză pentru Poloni și de lituană pentru Lituanieni). Toate cărțile bisericești, Litarghierul, Pontificalul și Ritualul Bisericii mariavite au fost traduse din latinește (*Missale romanum; Pontificale romanum; Rituale romanum*) în polonește, fără nicio schimbare;

Cu privire la viața viitoare a morților și la starea sufletelor lor după moarte, Biserica mariavită are învățătura Bisericii universale.

Clerul mariavit leapădă celibatul elerului și după îndrumarea arhiepiscopului său, încheie căsătorie cu femei cu-cernice; scopul principal al acestor uniri este încurajarea soției la ajutorul pe care să-l dea soțului său preot, în lucrările sale și în faptele de iubire și învățatură săvârșite în parohie. Copiii născuți din aceste căsătorii sunt crescuți în aziluri pe care le cărmuiesc călugărițele mariavite.

Biserica mariavită cuprinde:

1. Clerul care urmează cea dintâi regulă a Sfântului, Francisc din Assisi, potrivit lucrării pastorale în parohie și emite patru voturi: al supunerii, al sărăciei, al curăției traiului și răspândirea închinării tainei prea stinte Euharistii. În capul Bisericii se află arhiepiscopul ales de cler. Ceilalți episcopi, preoții și Frăția monastică a Maicilor îi datoresc supunere, potrivit rânduielii monastice;

2. Frăția monastică a Maicilor, având în fruntea sa o stareță care datorește supunere arhiepiscopului mariaviților. Maicile fac patru voturi: supunerea, sărăcia, înfrânarea și închinarea lui Hristos în taina Euharistiei. Maicile se împart în trei categorii: a) unele, contemplative, au drept

scop principal rugăciunea continuă, ziua și noaptea, către Hristos Mântuitorul, care e de față sub chipul pâinii și vinului, spre dobândirea harului pentru lumea cea îngropată în păcate; b) altele care se consacră treburilor învățământului și ale dragostei creștinești; c) și altele care se aplică la munca din ateliere, ferme și fabrici parohiale;

3. Frații converși și surorile converse, care trăiesc după a treia regulă a Sfântului Francisc și care ajută pretntin-denea pe frați și surori;

4. Frăția și închinarea neîncetat rugătoare a tainei Sfintei Euharistii, de care țin toți mireni, fiind supuși îndatoririi de a ruga cel puțin odată pe an, în timp de un ceas, pe Mântuitorul celce e de față în sfintele Chipuri euharistice, pentruca el să împărtășească lumii întregi mila sa. Dar după obișnuința intrată în fiecare parohie, se face odată pe lună o rugăciune obștească de un ceas.

Biserica mariavită are un arhiepiscop, 3 episcopi, 30 de de preoți, 7 diaconi, peste 500 de Maici, peste 200 de Frați și Surori converse, peste 100,000 de mireni, 68 de parohii, 30 de sub-parohii, 77 de biserici, 7 mănăstiri de femei, 72 de case parohiale, 80 de școale parohiale, 12 orfelinate, 60 de ateliere pentru copii, un adăpost pentru bătrâni în fiecare parohie și, în mai mare număr, așezăminte plugărești și industriale care sunt izvorul cel mai de seamă de venituri pentru clerul mariavit, pentru Surorile și faptele de dragoste și învățământul mariaviților.

Clerul mariavit nu primește plată dela ocârmuire și-și îndeplinește fără plată îndatoririle sfinte. Totuși el poate primi daruri de bună voie. Centrul principal al Bisericii mariavite se află în Polonia, în orașul Ploțk, la mănăstirea Maicilor mariavite, lângă biserica Milei și a Dragostei,

Biserica mariavită a fost aprobată în 1912 de guvernul rusesc și, în puterea tratatului din Versailles, ea a fost recunoscut de guvernul polonez.

Rezemată pe învățătura Mântuitorului și a sfinților apostoli cu privire la taina prea sfintei Euharistii și pe tâlcuirea prin Sfinții Părinți și, mai mult încă, înteuindu-și credința prin descoperire primită dela Dumnezeu acum mai mult de 30 de ani, prin întemeietoarea Frăției Surorilor mariavite și a preoților mariaviți,—Biserica mariavită privește ca scopul său cel mai de seamă răspândirea închinării către taina prea sfintei Euharistii. Biserica mariavită crede că restaurarea duhului creștinesc și unirea tuturor Bisericilor creștine nu se poate împlini decât în Iisus Hristos, care ființează sub sfintele Chipuri euharistice, singurul Păstor, Capul și Pânea vieții, care dă viață dumnezească oamenilor. Mariaviții cred că Mielul de care vorbește cartea Apocalipsei Sfântului Ioan este Hristosul celce e de față sub sfintele Chipuri, cărmuind Biserica sa și lumea întreagă de pe tronul pe care și l-a întemeiat pe pământ și pe care l-a sfințit prin cuvântul său dumnezeesc. Biserica mariavită crede că Mântuitorul, care sălășluiește sub sfintele Chipuri euharistice, dă acelora care i se închină în această taină pe Sfântul Duh care îi va înoui în Hristos și va face dintr'înșii membri ai împărăției viitoare a lui Dumnezeu pe pământ. De aceia clerul mariavit, împlinindu-și făgăduința și conformându-se cererii sale, pofteste lumea întreagă la închinarea lui Hristos cel de față sub sfintele

Chipuri și care e așezet pe tronul său în taira milei și a dragostei, pentruca să se împlinescă cuvintele Psalmistului: *Tot pământul să se închine și să cânte ție* (Ps. 65,3) și *Trimite-vei Duhul tău și se vor zidi și vei înnoi fața pământului* (Ps. 103,30).

† *Mihail Kovalski*, arhiepiscopul mariaviților,

† *Iacov Pruchnevski*, episcop,
† *Andrei Goliemvioski*, episcop,
† *Francisc Rozstorovschi*, episcop,
Pr. monah *Filip Feldmann*,
Pr. monah *Vartolomei Preszecki*.

Arhim. SCRIBAN

CARTI, REVISTE, ZIARE

Viața și activitatea Mitropolitului Grigorie IV al Ungrovlahiei de Constantin N. Tomescu, prodecan al Facultății Teologice din Chișinău și profesor de Istoria Bisericii Române. Chișinău 1927.

Acesta este titlul acestei însemnate lucrări apărute de curând.

Alături de marile vieți arhieresti și de personalitatea viguroasă a Mitropolitului *Andrei Șaguna*, care a luminat Ardealul prin forța, patriotismul și tăria de caracter, lângă Marele Mitropolit al Moldovei *Veniamin*, blânda figură bisericească, care a strălucit ca o candelă de pildă vie a credinței strămoșești pe pământul moldovenesc, ale căror biografii au fost scrise până acum,—d. *Constantin Tomescu, profesor de Istoria Bisericii Române, la Facultatea Teologică din Chișinău* relevază printr-o lucrare bogată, viața rodnică și strălucită a Marelui Ierarh al Bisericii Ungrovlahiei, „*Viața Mitropolitului Grigorie IV*”.

Această însemnată lucrare trebuie citită cu luare-aminte și ne bucurăm pentru menționarea și darea la iveală a unei vieți larg trăite sub cârma credinței neștirbite, viață rodnică de muncă duhovnicească, culturală și națională.

Citind prețiosul text, vedem cum autorul, cu greu și cu multă osteneală, s'a putut folosi de documente autentice și de date precise, pe care prin muncă stăruitoare și le-a putut însuși.

D-sa arată pe larg activitatea acestui Mare Ierarh al Bisericii ortodoxe, descriind dela început viața, intrarea în monahism, hirotonia și întreaga activitate literară, în slujba ce-a dus-o în sânul țării, care vor rămânea ca pildă vie de exemplu nebiruit pentru viitor și pentru acei ce se vor ocupa cu viețile acelor răposați ierarhi care au fost lumini de jertfă, puteri nesecate de lucru și dragoste neclintită, pentru sfânta noastră Biserică.

Minuțioasa lucrare este venită la timp, pentrucă pornește cercetarea și pomenirea acelor personalități mari, care au fost „*zid nemișcat*”, după spusa însăși a autorului.

Puteri de pildă vie, pe care numai credința adevărată le poate da, și care s'au manifestat puternic și neîntricate în fața prigonirilor, pe care Marele Ierarh le-a suferit după cum vedem citind opera, viața și mișcarea religioasă, pe care a dus-o.

Lucrarea de față e un dar care aduce lumină, peste timpuri în care credința trebuie apărată și repre-

zentată în larg, prin susținătorii ei, care au format stâlpii de piatră, prin care Biserica noastră se poate mândri, forțe pe care ne sprijinim.

Precum Moldova numără pe marele *Veniamin Costache*, Ardealul având activitatea rodnică a marelui apostol *Andrei Șaguna*, Ungrovlahia se mândrește cu viața nu mai puțin strălucită și curată a Marelui Mitropolit Grigorie IV.

Textul d-lui Tomescu dezvăluie, afară de sfera literară, tot acel suflet pătruns de chemarea Sa apostolică, precum și opera de naționalizare a acestui mare și modest patriot. Pentru viața monahicească, cât și pentru Istoria neamului, este o laudă a se da la iveală rodnică activitate care a iluminat pământul țării Românești în anul 1765-1823.

Acei dornici de-a cerceta această descriere, marea suflare trăită cu prisosință, pentru slava Bisericii noastre o pot găsi la autorul cărții, d. *C. N. Tomescu*, la Arhiepiscopia Chișinăului.

Bogata lucrare este o cinste de-a fi arătată, cercetată și citită, pentru îmbogățirea cunoștințelor noastre în domeniul cultural, religios și național.

L. S.

Prof. Chișinău.

Cultura Poporului. — București, 29 Mai 1927.

E al șaptelea an de când se tipărește această întinsă foaie culturală săptămânală. Dar din anul acesta s'a mutat la București, din Cluj, unde a eșit la lumină întâia oară. Ea a fost urzită și dusă înainte de o mână de oameni inimoși, în frunte cu d. General *N. Petala*, comandantul corpului 7 de armată din Cluj. Domnia Sa însă se află de mult în București, fiind înălțat la treapta de comandant de armată. Foaia a rămas o bucată de vreme în Cluj, dar mutându-se cârmuitorul ei în București, dela o vreme a trecut și foaia aici. Această mutare însă nu s'a făcut fără oarecare ceartă, fiindcă redactorul de frunte al foii, d. *Cehan-Racoviță*, n'a voit să vadă în d. General Petala pe bărbatul cu drept de stăpânire asupra foii. Urmarea a fost că foaia se tipărește acum și colo și colo. *Cultura Poporului* iese în București, iar în Cluj iese o foaie asemănătoare, cu numele de *Cultura Neamului*.

Că s'au certat, îi privește. Noi nu ne amestecăm, ci zicem numai: să facă treabă bună fiecare pe unde se află, că lucru de făcut este pretutindenea.

Deocamdată, *Cultura Poporului*, venită la București, lucrează ca și la Cluj. Nu lipsește niciodată nici latura bisericească. În numerele din Cluj, această parte era lucrată de Păr. *Septimiu Popa* din Biserica românească uniată, preot inimos, fără fanatism confesional și care a putut lucra împreună cu ortodocșii la această foaie în Cluj. Din vremea acestor osteneli ale Sfinției Sale, avem și cartea sa *Mângâierea Bunului Creștin* (Cluj, 1925, volum de 224 de pagini, cu tâlcuiri largi despre duminicile și sărbătorile anului bisericesc, prețul 60 de lei).

Ca urmaș al Sfinției Sale acum la mutarea foii în București, vedem pe d. *Em. C. Păsculescu-Orlea*. În nr. pomenit, d-nea sa scrie despre Duminica Samari-nencii. Nu limpezește însă punctele cele mai grele, așa că avem a face numai cu o parafrizare nedeplină a evangheliei din acea Duminică.

Al. Marghiloman despre Arhiereul Teofil. —

În cele cinci volume ale lui Marghiloman, de care s'a vorbit atât de mult în vremea din urmă și pentru care mulți, duși de numele însemnat al autorului și de nădejdea de a găsi în ele date însemnate, au cheltuit 2000 lei ca să le cumpere, găsim însemnări și despre obraze bisericești. Astfel, la pag. 440 a volumului 2, fiind vorba de începutul anului 1917, citim:

«3 Martie. — Viscolul a încoetat. Străzile sunt îngro-zitoare. În unele locuri trotuarul a rămas cu 2,50 m. sub nivelul străzii. Cu toate acestea multă lume a venit la Doamna Bălașa pentru parastasul Reginei. Numeroase doamne au înfruntat cu curaj drumul pe jos. Slujba foarte demnă: Vicarul și Scriban. Vicarul Teofil a ținut o alocuțiune foarte corectă ca formă și foarte bună ca fond, cu mult superioară celor auzite până astăzi din partea unui membru al clerului...»

La 22 Iunie a. c., s'a slujit la Mânăstirea Cernica, pentru Arhiereul Teofil, un parastas de către I. P. S. Mitropolit *Atanasie*. Am fost de față și am vorbit. Dar nu știam pe atunci și aceste cuvinte ale lui Marghiloman, căci le-aș fi pomenit. Mai pe larg despre parastas în nr. viitor.

RELIGIA ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SECUNDAR, articol de d. *Ioan G. Savin*, inspector general în Ministeriul Cultelor, în *Revista Generală a Învățământului*, pe Mai 1927.

Noi avem mulți teologi mireni și împotriva multora s'au ridicat cârteli, că umblă să aibă situațiuni în Biserică, dar ocolind slujirea preoției. Fără îndoială, astfel de cârteli, dacă se vor fi potrivit față de unii, nu se potrivesc față de toți.

D. Savin e unul din aceștia. Căci, departe de a se fi mărginit numai la slujba sa, de multă vreme dă dovada râvnii sale de a sluji Biserica pe calea culturii și a îndrăznelii pentru credință.

Amestecat între mulți bărbați din tabără culturală și stând cu hărnicie în mijlocul unor așezăminte culturale, d. Savin înfățișează acolo și între aceia latura credinței, pe care totdeauna o spune verde și frumos.

Din această cărare a sufletului său, face parte și

acest articol din *Revista Generală a Învățământului*. D. Savin se aruncă la luptă pentru religie, într'o clipă când scaunul ei din școală e sgâlțâit din nou.

Ce ne trebuie nouă, față de multe priviri chiorășe către învățătura religiunii în școală? Ne trebuiesc graiuri temeinice, puternic gândite, bine spuse, pornite dela oameni cu prestigiu, care mai moaie îndârjirea celor care nu încap de religie. Noi perdem situațiunile de multe ori prin tăcere, prin absență, prin lipsă de îndrăzneală de a grăi cuvântul credinței, de a mărturisi pentru ea. Dacă Biserica are între sfinți tagma mărturisitorilor, adică a acelor care n'au încetat de a-și mărturisi credința în fața primejdiilor și a prigonirilor, se simte nevoie de acești mărturisitori neînfricați și când nu e primejdie de prigoniri. De fapt, oamenii se sfiesc și când nu e prigonire. Se sfiesc și se moaie în fața prestigiului, a autorității.

Iată pentru ce, în mijlocul îndoielilor, al nebăgării în-seamă a religiunii, când mulți se lasă de ea, nu pentru că au temeuri puternice împotriva ei, ci pentru că așa s'a pornit dâra și trebuie să fii cu lumea și nu poți îndrăzni să ai înțelegeri și stăpâniri proprii,— iată de ce, zic, în mijlocul acestora, e trebuință să ai oameni care vin din tabăra culturală, a prestigiului gândirii, și-și spun cuvântul lor. În genere, când religiunea a fost luată la socoteală în congrese didactice și i s'a tăgăduit dreptul de a mai ținea un loc în cuprinsul învățământului, — din partea Bisericii a lipsit glasul temeinic al gânditorului, care să arate îndreptățirile credinței și vrednicia religiunii ca ramură de învățătură în școală.

D-lui Savin trebuie să-i mulțămim că nu și-a economisit niciodată cuvântul său, când s'a întâlnit cu astfel de prilejuri în lumea școlară mirenească în care pătrunde deseori. În această privință, în domnia sa avem un bun apărător al credinței.

Cât de lovită a fost și este, în felurite prilejuri muzica noastră bisericească! Și cât de puțini sunt acei care ridică cuvânt pentru ea! Ba încă, potrivit psihologiei șivoiului pornit, cine se mai apucă să vorbească despre această chestiune, înțelege că muzica bisericească trebuie poezită și acoperită cu ocări. În asemenea împrejurări, este mai greu și trebuie îndrăzneală și advărata convingere ca să vii și să pui cuvânt pentru ce este ocărat fără cruțare.

Și iată, trebuie să mulțămim d-lui Ioan Gh. Savin că, împotriva atâtor, unul ca domnia sa, cu viața învățată mai mult între mireni, nu s'a simțit de loc luat la val de șivoiul lor, ci a scris pentru muzica noastră bisericească cuvinte și îndreptățiri și i-a găsit merite pe care nici unul nu le-a găsit și nu le-a spus până acum.

Intr'o «pagină culturală» a *Universului* de acum câteva luni, d. Savin are un frumos foileton despre muzica noastră bisericească, în care arată că, de fapt, aceasta e muzica pe care țaranul nostru a prins-o mai ușor, care a răzbătut mai degrabă în inima lui și care se simte în unele cântări ale lui. Din atâtea des-

fășurări muzicale, câte vin între țărani noștri cu nume de șezători culturale sau altele de acest soi, nimic nu se prinde de inima lui, ca să lase urme într'insul, cum s'a întâmplat cu muzica noastră bisericească. Pentru sufletul popular, ea e mai familiară decât țesătura altor cântece și deci hrănește mai ușor dorul de cânte al neamului nostru.

Cine a mai spus aceasta până acum? Nimenea. Dar odată spusă, rămâne și mai greu se vor ridica alții a începe iar cu cântirile, fiindcă se vor simți mai sfioși față de un glas care a îndrăznit să vorbească, nu din și după dâra altora, ci după observarea și cugetarea proprie.

Noi, băgând-de-seamă aceasta și multe alte mărturisiri și slujiri ale d-lui Savin, putem spune fără a umfla lucrurile și cu mângâiere, când privim puterile noastre bisericești, că, în domnia sa, avem un bun slujitor al credinței, și să ne pară bine că-l avem. E bărbatul săritor și pe care ne putem bizui, bărbatul care nu se ia după orice învoire și al cărui fond sufletec este prins mai mult de așezările din vechi ale Bisericii noastre.

Constatarea aceasta a noastră din altele o băgăm-de-seamă și în articolul numit mai sus. D. Savin, prin acest articol, se amestecă în discuțiunile pornite din nou cu privire la locul religiei în școală, ca ramură de învățământ, și o susține cu temeuri de cea mai mare vrednicie. Și aceasta când? Când din nou este nevoie de glasuri documentate științifice și cu îndrăzneala convingerilor lor.

D. Savin ține fruntea în fața acestor trebuințe. Fiind vorba de o nouă reformă a învățământului, ceea a fostului ministru *Petrovici*¹⁾, prin care să se dea filozofiei un loc de frunte și să se mai scadă din ceasurile de predare ale altor obiecte, tot biata religie trebuia să cadă jertfă. Să mai dea din ceasurile ei puține, pentru ca să iasă ceasurile pentru filozofie. Dar până să se ajungă la aceasta, trebuia pornit din nou șiragul de graiuri prin care să se arate că ne putem lipsi de religie în școală. Bazăiala aceasta nu a încetat și nu încetează. D. Savin a arătat, în articolul său, că ea bântuie fără slăbire în cercurile învățătorilor și mai cu seamă în a celor dela orașe. Dovadă revista lor, *Învățătorul Român*. Acum, cu prilejul reformei învățământului secundar, ea începe din nou și în ce privește învățământul secundar. Pentru multe pricini, odată ce ai filozofia în școală, zic unii, nu mai ai nevoie de religie. Aceasta va face ce țintește să facă religie și, pentru acest ajutor care i se dă, religia poate pleca de tot sau poate rămânea la mai puține clase, fiindcă o parte din treaba ei o face filozofia.

Față de o asemenea stare și față de dovediri care pot prinde, trebuia un glas care vede problema cu înșiși ochii lui, care vede situațiunea limpede și are îndrăzneala de a spune ce gândește.

1, D. Savin și-a scris articolul pe când d. Petrovici era încă ministru și când discuțiunile erau în toi.

Aceasta o face d. Savin, în art. pomenit. El ia la depănat, una câte una, toate vorbele care năzuiesc la descotorosirea de religie în școală și le arată toată slăbiciunea și dovedește că religie nu poate fi înlocuită cu nimic. Ea are o chemare proprie a ei, care nu poate fi schimbată cu a altuia. Față de vremea șovăitoare în convingeri a vremii tinerești, când totul se clatină și nimic nu rămâne statornic în jurul ei, când mintea nu e oprită la nimic, când filozofia îi poate da puncte de gândire și de fermentare, dar nu-i dă liman de ajungere la statornicie, religie stă înaintea omului, care deschide drumul să iasă din acest păpuriș, pentru a-l lua de mână și a-l așeza la țarm liniștit. Ea îl rescumpără din neșovăială și nesiguranță, îl înrădăcește în realitatea veșnică a dumnezeirii și, prin aceasta, dă omului o tărie care nu se mai clintește toată viața.

Noi am arătat foarte pe scurt aci țesătura doveditoare a d-lui Savin. Ea este mult mai lungă și mai miezoasă, cea mai miezoasă din câte s'au scris până acum, în această nouă pornire a discuțiunilor pe chestiunea religiei în școală. Deși în chestiunea aceasta a mai fost vorbă și mișcare și mijlociri, ele n'au găsit însă atâtea temeuri adânci și frumos spuse ca ale d-lui Savin, deși au fost și acelea cercetări vrednice.

Nouă ne pare prea bine că putem semnala acest lucru și cu aceasta recomandăm acest articol, lung de peste 16 pagini, a fi citit cu toată luarea-aminte și interesul, pe care le merită din plin.

Luminătorul, revista Bisericii românești din Basarabia, eparhia Chișinăului, apare de două ori pe lună, în 4 coale, formatul ca cel vechi al revistei *Biserica Ortodoxă Română*, nr. pe 1 Iulie 1927.

Această revistă are o parte oficială și una neoficială. În acest nr., cea oficială cuprinde 46 de pagini, de obicei însă, mai mare e partea neoficială.

În partea neoficială, găsim darea-de-seamă despre mersul seminariului din Ismail. Aci avem numai urmarea, iar începutul a fost în nr. dela 15 Iunie. Aflăm, de pildă, că seminarul din Ismail are 227 școlari. Uitându-ne în nr. trecut al revistei la numele școlariilor, am găsit cele mai multe nume românești. În nr. acesta, privim cu mirare cât de multe excursiuni au putut face școlarii seminariului din Ismail, în scurgere de 2 ani: la Chișinău, la Chilia, Dumitrești și Cișmea; la București anul trecut la mănăstirea Cocoș și comuna Niculițel din Jud. Tulcea tot anul trecut; la Chilia Vâlcov și Jibrieni-Vâlcoc tot anul trecut.

După aceasta urmează o dare-de-seamă despre adunarea generală a comitetului școlar al seminariului pe anul trecut. Toate acestea încheie partea oficială a revistei până la pag. 46.

Trecând la partea neoficială, găsim un articol de 4 foi, scris de Păr. *I. Tocan*, cu arătarea că încă urmează. Titlul acestui articol este „Influența religioasă a mozaismului asupra lumii păgâne”. În el găsim ideile cunoscute despre chemarea poporului evreesc în lume, dar întărite îndată cu arătări din autori însemnați, pre-

cum Keil, pe care autorul îl folosește în traducere rusească. Chemarea poporului evreesc este arătată în legătură cu așezarea sa geografică. Fiind așezați în mijlocul altor popoare mai mari, evreii puteau înrâuri asupra altora. Ei însă nu s'au folosit de situațiunea aceasta. Marea lor chemare, de a câștiga alte popoare, ei n'au folosit-o. Ei s'au oferit de a lua ceva dela păgâni, dar nici n'au umblat să câștige pe păgâni. Deci poporului evreesc i s'a dat o chemare misionară, pe care el însă n'a putut-o împlini. Marii cârmuitori, politici și religioși, ai evreilor au întrezărit acest rol misionar, care însă în practică n'a putut lua ființă.

În al II-a articol, cu titlul «Un preot și o comună vrednică de toată lauda Basarabiei», Păr. *Vladimir Popovici* din Glingeni, Jud. Orhei, scrie despre plecarea din acea comună, după 15 ani de slujbă, a fostului ei paroh, Păr. *Ioan de Stahovski*. Acesta mutându-se la Șipoteni, toți parohienii săi, împreună cu toți preoții vecini, au ținut să-l sărbătorească și să-și arate părerea de rău pentru acea despărțire. După o slujbă măreață, cu cuvântări care au stors lacrimi, a urmat serbarea și afară de biserică și masă bogată la casa parohială. În ogradă, tineretul a jucat jocuri moldovenești. Păr. *Stahovski* își înfipse rădăcini adânci în inimile păstorilor săi.

Serbarea aceasta a fost Duminică, 15 Maiu.

Urmează un proces-verbal al Cercului pastoral VI din Jud. Soroca; apoi o dare-de-seamă despre conferența pastorală din parohia Lencăuți-Hotin, scrisă de Păr. *E. Baconski*. Sub titlul „O rară solemnitate religioasă”, urmează tot o dare-de-seamă, despre o conferență religioasă a Sub-Cercului religios misionar religios Comrad din Jud. Tighina, scrisă de *Maxim Odnostralco*. Două tablouri a casei pensiilor preoților din Basarabia încheie revista.

Preotul Petre Chiricuță, **CREȘTINUL ÎN BISERICĂ**, nr. I din „Biblioteca Ortodoxă”. București 1927, broșură de 40 de pagini în formatul cărților de școală. Prețul 10 lei.

Venit la București. Păr. Petre Chiricuță se ține de aceeași muncă culturală pe care a întreprins-o fără economie și în Galați. Năzuința ființei sale este câștigarea poporului pentru biserică, deci chemarea misionară este cea care-l îmboldește.

Acestei năzuinți slujește și broșura de față, prin care autorul vrea să întemeieze o nouă bibliotecă religioasă. În acest I-ii nr. al ei, avem mai întâi o scurtă învățătură despre Sfânta Euharistie, lucrată de Păr. *Manea Popescu*, după François de Salles. După această introducere, Păr. P. Chiricuță arată că poporul nostru nu este îndrumat să înțeleagă slujba. „La noi, zice Sf. sa, poporul este, în cea mai mare parte, ca și străin de slujba din biserică. Nu prea o ascultă cu credință și nu o prea înțelege. El ia parte la slujbele religioase numai ca un privitor, fără prea multă împărtășire duhovnicească cu sfințenia slujbei”. Neînțelegând slujba, iar cântarea neînduioșându-l, el stă fără interes și s'apucă de vorbă.

Văzând aceasta, și față cu încercările de cântare populară în biserică, Păr. Chiricuță adună temeuriile din Scriptură și din Istoria Bisericească pentru care poporul trebuie să cânte în biserică.

Sf. Sa spune că, până la Sf. Ioan Damaschin, cântarea bisericească era ușoară. De acolo înainte însă, ea a început a se dezvolta și a se îngreua. Nu mai putea cânta oricine, ci numai ceice învățaseră spre a se face cântăreți.

Aceasta e și starea de azi în biserică. Păr. Chiricuță cere să ne întoarcem la vremurile vechi și deci însuși poporul să cânte, măcar Sfânta Liturghie.

De aici la vale, Păr. Chiricuță ne dă cuvintele Sfintei Liturghii, alternând între ce zice preotul și ce răspunde poporul. Într-o notă, Sf. sa spune că a făcut aceasta, punând răspunsul poporului pe stihuri, pentru ca poporul să poată ținea minte cuvintele mai ușor. Noi însă, privind textul, vedem că sunt tot cuvintele Liturghiei, fără nicio întocmire în stih. Căci stih înseamnă potrivirea de silabe pentru auz, nu așezarea de rânduri unul după altul pentru vedere pe hârtie. Așa este, de pildă, cântarea *Unule născut*. Altfel este heruvicul. Cuvintele lui sunt prefăcute, nu în stihuri nici acestea, dar tot cu repețiri, ca la cântarea corurilor. Cuvintele heruvicului «întreit sfântă cântare», Sf. sa le dă cu «trei sfântă cântare», rostire foarte ciudată și pe care noi o socotim grea de primit.

Tot așa este și cu axionul. Cuprinde întocmai cuvintele cântării, puse în stihuri închipuite, fiindcă sunt numai pe hârtie, nu pentru ureche. Tot așa și „Tatăl nostru”.

După același principiu sunt alcătuite și alte cântări care urmează.

Noi socotim vrednică de laudă încercarea Păr. Chiricuță pentru râvna sa, dar neducând la rezultat. Ea are încă nevoie de prefaceri și îndreptări.

O revistă ortodoxă internațională.

E multă vreme de când Biserica noastră ortodoxă nu mai are o revistă internațională, adică o revistă în care ortodocșii să poată comunica între ei într-o limbă mai răsândită și înțeleasă de mai mulți; iar pe de altă parte, și alți creștini, din alte tabere, să poată avea în mână un organ de publicațiune al Bisericii Ortodoxe. Cât este de când apărea la Paris *l'Union Chrétienne*, la care scriau Rușii, Românii! Găseai în ea articole temeinice, scrise de răposatul și vestitul preot francez, trecut la credința ortodoxă, *Vladimir Guettée*. Aceasta e acum o revistă uitată, deși ar face să se mai vorbească despre ea. Numai Păr. *Beleuță* din Sibiu scria despre ea acum câțiva ani în *Revista Teologică*.

De atunci încoace, până azi n'a mai apărut o revistă de soiul acesta. E adevărat că a început să apară în 1913 o revistă ortodoxă în Berlin, cu titlul de *Терцовніа Правда* (Dreptul bisericesc), scoasă de răposatul preot rus Protoiereul *Malțev*, superiorul bisericii rusești din Berlin. Era o bună revistă, de cuprins cu adevărat internațional, și noi am dat știre despre

ea în publicațiunile bisericești de atunci, pe cât ne aducem aminte, în *Viitorul* d-lui Dr. D. G. Boroianu, decanul de azi al facultății de teologie din București. Și a apărut până la izbucnirea războiului popoarelor, când a trebuit să înceteze. Dar era scrisă în rusește și cu aceasta caracterul internațional al revistei era mărginit, fiindcă limba rusească nu era o unealtă de circulațiune, cum era limba franceză.

De asemenea, în America apărea mai încoace o revistă ortodoxă rusească, purtând și titlu englezesc: *Russian Orthodox American Messenger* (Vestitorul Rusesc Ortodox American), dar scrisă în rusește. Totuși ea publica și suplimente în englezește, așa că, prin aceasta, lua și un caracter internațional concret. Aceste publicațiuni însă nu mai apar acum, așa că lumea ortodoxă, împrăștiată azi pe întregul glob, nu are un organ de largă circulațiune între toți ortodocșii.

În țara noastră, s'a dat de veste de anul trecut că va apărea o revistă ortodoxă scrisă într'o limbă străină, *Logos*, de care tot pomenea d. Nae Ionescu în *Cuvântul* ca de ceva de apropiată eșire la iveală. Dar d:și a trecut mai mult de un an de atunci, totuși revista nu se vede.

Când însă ne așteptam mai puțin să vedem o astfel de tipăritură, iată că ne sosi una din America. E o simpatică și serioasă revistă lunară, cu titlul *The Orthodox Catholic Review* (Revista ortodoxă Catolică), iar ca subtitlu având cuvintele: „Revistă lunară de informațiune și critică despre treburile bisericești, publicată pentru Sfânta Biserică Ortodoxă Răsăriteană Catolică și Apostolică”.

A început să apară dela 1 Ianuarie 1927, și acum avem în mână 3 numere ale ei. Este publicată de preoți ortodocși, sub privegherea Inalt Prea Sfințitului Aftimos, arhiepiscop ortodox în *Brooklyn*, capul Bisericii Ortodoxe siriene din America de Nord.

Revista apare cu trei binecuvântări arhieresti. Cea dintâi este a Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Platon, arhiepiscopul insulelor aleutice¹⁾ și al Americii de Nord, pentru ramura rusească. În răspunsul său către directorul revistei, care-i cere ajutorul, Mitropolitul Platon scrie că însuși a simțit [trebuința ca să ființeze un asemenea organ, și-l încredințează de tot ajutorul și-i alătură pe Păr. Turkevici, ca să-i fie de folos în tot ce-i va fi de trebuință. Asemenea scrie și Arhiepiscopul Aftimos, căruia, ca supraveghetor al revistei, i s'au supus și manuscrisele care aveau să apară. El se mărturisește foarte încântat de ele, pentru însemnătatea cuprinsului lor. A treia aprobare și binecuvântare este a episcopului sârb Mardarie, din care înțelegem că și Sâribii au un episcop al lor în America.

În întâiul articol, din partea direcțiunii revistei, se arată nevoia unei astfel de reviste. Această nevoie este arătată foarte viu printr'un fapt din tramvai. Celce a

scris articolul povestește că s'a întâlnit, în vagonul înțesat, cu un băiat care a început să-i vorbească. Acesta era băiatul care, cu câțiva ani mai înainte, îi dădea ajutor la slujba altarului dar acum urma la școala duminicală a Bapțiștilor, iar la biserică nu se mai ducea. Părinții însă urmau a se duce la biserică lor ortodoxă. Băiatul fusese furat de sectanți. Generațiunea nouă, scrie autorul, nu mai bate căile celei vechi. Ea a fost adusă la slujba ortodoxă, dar n'a înțeles ceva din ea. Băiatul mărturisea că nu știa ce e aceea. Și atunci scrie autorul că oare nu e nevoie de arătat în ce se cuprinde credința noastră, trecutul ei, frumusețea și însemnătatea ei, tocmai pentru a spune celor primejduiți de a fugi, ce frumoase comori părăsesc?

Prin urmare se vede încotro vrea să țintească revista. Nu vrea să fie ceva special, pentru preoți sau teologi, ci o revistă în care să înfățișeze credința ortodoxă pentru toți credincioșii.

Din această revistă, noi avem mult de tradus, pentru că nu se poate înțelege deplin ce este și cum se înfățișează și ce cuprinde ea, numai după aceste arătări pe deasupra ale noastre. Găsim în ea graiuri puternice și înfățișări vii, care trebuiesc date pe grai românesc, pentru a vedea că avem în această revistă un frumos organ, și de trebuință locală, pentru ortodocșii din America, dar și de circulațiune generală între ortodocșii de aiurea.

Iată acum titlurile întâiului număr, ca să se vadă cam ce fel de materie se tratează în revistă:

Biserica ortodoxă în America. Privire istorică și starea de azi. Partea I.

Forma rusească a Crucii. Origina și simbolismul ramurii diagonale dela piciorul crucii rusești.

Starea de azi a Bisericii în Rusia, de mitropolitul Ghermanos, reprezentantul Patriarhiei din Constantinopol în Europa.

Știri note, tâlcuiri.

Pastorală de Crăciun a Mitropolitului rus din America.

Calendarul ortodox pe Ianuarie și Februarie, cu discuțiune despre el și cu o foarte plăcută înfățișare a tabelelor de calendar.

Intruparea și arătarea lui Dumnezeu.

Sfinții Vasile cel Mare și Grigorie de Nisa.

Sfinții Atanasie și Chiril, arhiepiscopii Alexandriei.

Moaștele sfinților și Biserica rusească, de Leonida Turkevivi, doctor în teologie, parohul bisericii Sf. Nicolae din New-York.

Revista are vechiul format al revistei *Biserica Ortodoxă Română* și cuprinse 3 coale de tipar. Abonamentul pe an este de 5 dolari, adică mai puțin de 1000 de lei în bani românești. Ea se îndreaptă către cititori ca să se aboneze la ea.

Pe noi ne bucură foarte mult aparițiunea acestei reviste și de acum înainte avem de vorbit mult despre ea. Pentru cine vrea să corespundă direct cu ea, îi dăm aici adresa: *The Orthodox Catholic Review*, Brooklyn, New-York, State Street 345.

1. Unde se află ortodocși, aduși la credință, dela păgânism, de fostul misionar, apoi mitropolit al Moscvei Inochentie. Vezi în această privință, cartea mea *Studiul Pastoralăi în Biserica românească*, Sibiu 1924.

Tiberiu Crudu, **ȘAPTE ANI DIN VIAȚA UNEI ȘCOLI NORMALE, 1919-1926**, volum de 626 de pagini în format mare în 8, Botoșani 1927. Prețul 180 de lei.

Cu toate jăluirile noastre, că nu avem așezăminte ca cele de apus, că nu se face în ele treabă rânduită, că nu căpătăm roadele acelora, — totuși ne întâlnim, în această țară, cu chipuri de oameni care, pe de o parte, ne despăgubesc de ceiace lipsește altora, iar, pe de alta, ne mângâie prin întâlnirea cu înfățișări așa de vrednice. Noi avem, în felurite așezăminte ale noastre, adevărați apostoli, bărbați care, mai presus de orice, își pun tot sufletul pentru a face lucrul cât mai vrednic și chiar mai mult decât ni se cere în chemarea în care sunt puși.

La noi nu se socotește ca o mare dregătorie slujba de director a unei școli secundare, mai cu seamă acum, după ce vântul politiceii vlăguiește și astfel de slujbe și înlocuiește ușor, de azi pe mâine, pe cei care se află în fruntea lor.

Cu toate acestea, sunt bărbați cu suflet de apostol care, prin râvna lor, ridică astfel de slujbe la o înălțime de care se va vorbi multă vreme, dacă nu în toată țara, dar, fără îndoială, în ținuturi largi ale ei.

Un astfel de bărbat este d. *Tiberiu Crudu*, directorul Școlii Normale de învățători „Mihail Eminescu” din Botoșani. Domnia sa este autorul cărții cu titlul de mai sus, lucrare impunătoare prin mărimea ei și prin cuprinsul care destăinuiește largă muncă cheltuită în cuprinsul acestei școli.

D-nul Crudu înșiră, an cu an, care a fost mersul școlii sale, dela 1919 până azi, ce a putut duce cu bine până la capăt în fiecare din ei, ce au putut împlini fiecare din cei cu care se ajută la treabă. Aci este arătată munca unui stup de albine, în care vezi că nu numai unul muncește, ci, sub cârma unuia, toți se străduiesc cu folos.

Încă nu avem azi întreaga destăinuire a tuturor silințelor, pentrucă, după cum autorul spune în prefață, el ne înfățișează numai silințele încununuate de izbândă nu și pe acelea care s'au scurs fără roadă.

Școala normală din Botoșani a fost izvodită proaspăt după războiu. Ca să faci din nimic un viu așezământ de cultură, mai cu seamă după împrejurări ca cele ale marelui războiu, înțelegem că nu putea fi lucru ușor. Și dacă totuși, despre o școală care nu avea nimic, nici local, nici material didactic, s'a putut ajunge, în șapte ani, ca ea să aibă îndărătul său o activitate ca cea care este destăinuită în scrierea de care vorbim, ne dăm seamă ce opintiri fără seamăn au trebuit să se desfășoare.

Lucrarea aceasta nu este o singură carte, ci e un șir de mai multe. Ea cuprinde mai multe monografii, dări-de-seamă, memorii, conferențe, toate lucrări așezate pe ani, săvârșite fie de director, fie de profesori. Ar trebui o dare-de-seamă largă și amănunțită ca să poți desfășura tot cuprinsul ei. Găsești aci și lucrări ale școlariilor, vezi lărgirea orizontului lor, înodarea de

corespondență cu școlari din străinătăți depărtate, îți dai seamă că înalt trebuie să fie nivelul de cultură a unor școlari cârmuiți de un așa director.

Găsim vorbindu-se frumos aci și despre doi preoți, Păr. *Toma Chiricuță*, fostul profesor de pedagogie la acea școală, și Păr. *Simionescu*, profesorul de religie.

Școlile au obiceiul că-și publică, la capătul unui an, un așa zis anuar, în care se cuprinde arătarea mersului școlii pe un an. Dar acestea sunt mai mult înfățișări reci, cu nume, rubrici și cifre. Sunt puține acele care se abat dela acest soi de anuare.

Și lucrarea d-lui Crudu ar fi să fie un anuar, pus pe șapte ani. Dar ce deosebit este de obișnuitele anuare. Fără îndoială, este un tip strălucit, în care tabelele cu nume și cifre sunt puține, dar paginile miezoase sunt multe.

Arhim. SCRIBAN

O nouă lucrare de dogmatică. — Eminentul profesor de Teologie Dogmatică dela facultatea noastră de Teologie din București, Păr. Dr. *I. Mihălcescu*, a luat laudabila inițiativă de a edita, în broșuri, cursul de Teologie, pe care-l predă de 20 de ani la facultate. Așa, anul trecut a apărut prima broșură din cursul de *Teologie Fundamentală*, intitulată „Ființa și Origina Religiei” partea I, și apoi a doua broșură din acelaș curs, intitulată *Istoria Religiei*, partea II.

Anul acesta ne dă la lumină și din cursul de Dogmatică specială, deocamdată numai Dogma soteriologică, împărțită în șapte fascicole, însumând toate 200 pagini.

Fascicula I cuprinde „Actul Răscumpărării și persoana Răscumpărătorului”; Fascicola II cuprinde „Condițiunile sfințirii”; Fascicola III tratează despre organul sau mijlocitorul sfințirii; Fascicola IV despre Sf. Taine; Fascicola V despre Sf. Botez; Fascicola VI despre sf. taină a ungerii cu Sf. Mir și Fascicola VII despre sf. taină a Pocăinței.

La fiecare sf. taină se face definiția, istoricul și se expune doctrina ortodoxă, în comparație cu celelalte confesiuni, documentându-se fie-care punct al doctrinei cu citate din Sf. Scriptură a Vechiului și Noului Testament, cum și din scrierile Sf. Părinți.

Lucrarea de față este de o netăgăduită valoare și umple un gol simțit în literatura noastră bisericească.

Expunerea clară, ideile limpezi, stilul curgător, ca în toate lucrările didactice ale Păr. Dr. Mihălcescu, fac ca studiul Teologiei Dogmatice să fie accesibil și înțeles și de cel mai neformat teolog. Căci pentru mulți, studiul dogmaticeii s'a părut a fi așa de arid, — și poate cu drept cuvânt — din cauza expunerilor prea reci și greoaie din manualele de învățământ.

Dacă toți scriitorii noștri bisericești și autori de cărți didactice însă ar proceda la fel cu Păr. Dr. Mihălcescu și cu cellalt valoros teolog, Păr. Arhim. Scriban, de a expune metodic materia de învățământ și într'o limbă nu tocmai pretențios de literară, vor face ca manualele și cărțile religioase să fie gustate de cât mai mulți intelectuali și profani, nu numai de elevi sau clerici.

Este știut că dogma Sf. Treimi este cea mai grea

de înțeles din tot studiul dogmatic, nu numai de către un mirean, ci chiar de către un cleric. Există totuși în cursul de Dogmatică al Părintelui Mihălcescu un capitol intitulat „Dogma despre Sf. Treime în fața rațiunii“, pe care, citindu-l, și un elev de curs secundar, nu va putea spune că nu s'a luminat pe deplin asupra celor mai fundamentale dogme ale creștinismului. Ar fi fost păcat, deci, ca un asemenea studiu să nu vadă lumina tiparului.

Este trist și regretabil, că astăzi, când problema cultivării preotului în fața propagandei subversive a sec-tanților este așa de imperios propusă, preoțimea noastră nu se solidarizează, spre a da posibilitate valoroșilor noștri profesori dela Facultatea de Teologie, ca să tipărească toate cursurile, atât pentru înarmarea misi-onarilor cu cunoștințele trebuitoare, cât și pentru îndestularea sufletească a oricărui credincios, dornic de a cunoaște și pricepe în amănunțime tainele evan-ghelice, așa cum le-a explicat și cum le conservă curata noastră ortodoxie.

Pr. ILIE R. NEAGOE.

BULETINUL EPARHIEI ARGEȘULUI, 15 Mai 1927.

În această revistă, în care întâlnim deseori articole de cea mai vrednică îndrumare creștinească a d-lui Profesor *Mihăileanu* din Pitești, după cum și în acest număr are unul de care vom vorbi, găsim acum și un articol al Părintelui Iconom *Petre Godescu*, misionarul Eparhiei Argeșului. Sub titlul de „Pe ce temelii se vor zidi cărămizile Culturii Naționale?“ Sf. Sa scrie că, în mișcarea culturală pornită în ziua de azi și căreia i se aduc atâtea laude și în care se pun atâtea nădejdi și care a fost vestită ca un însemnat punct de programă politică prin însuși glasul capului puternicului partid liberal, — de fapt nu se va ajunge la mari rezultate, dacă întreagă această mișcare va lucra numai cu puterile învățaturii omenești. În toată această pornire, trebuie folosită învățătura religioasă creștină, fiindcă ea singură e în stare a face din om făptură cu adevărat luminată și înfrântă. Cu toată dreptatea, Păr. Godescu spune:

«Direcțiunile materialiste, ca și toate civilizațiunile streine de religie și de Christos, guvernele și tot ce a fost vrăjmaș și neprieten credinței, numai de aceea s'au clătinat și chiar au pierit, numai de aceea au mânat omenirea către egoismul, imoralitatea și brutalitatea, care au culminat în cumplitul război mondial din zilele noastre, fiindcă au uitat pe Dumnezeu, nădăjduind totul dela lumea pământească.»

De aceea Sf. Sa spune că, și în ceiace s'a făcut și se face acum la noi, nu trebuie scăpat din vedere acest adevăr și nu trebuie să se facă greșală de a merge la acest lucru pe o cale străină de religie. Sf. Sa se socotește cu atât mai îndreptățit să spuie aceasta, cu cât zice că bagă-de-seamă o stare de răcire sau chiar «de neprietenie, se sapă neconținut, cu știință sau fără știință, între statul și biserică românească, care departe

de a fi bănuită măcar că ar urmări privilegiul, ca biserică papală de pildă, a fost *creatoarea și strejarul* ne-adormit care a vegheat și a garantat dealungul veacurilor vijelioase închegarea și păstrarea unității sufletești a neamului românesc!

Ca urmare, Sfinția Sa cere să se fie seamă de ce a făcut Biserica până acum și ce este în stare a face pe viitor, pentru că, dacă nu este Dumnezeu cel ce zidește, în zadar sunt toate încercările.

Bine a făcut Păr. Godescu că a sunat din trâmbiță în chestiunea aceasta. Noi însă venim și spunem că toate alarmele acestea nu vor duce la rezultat, dacă preoții nu se vor amesteca ei înșiși pentru a cârmui această mișcare sau măcar pentru a-și așterne într'însa înrăurirea lor. Căci dela sine oamenii nu se vor apuca să facă propagandă religioasă. Vor fi unii care să facă și aceasta, după cum se spune de pildă despre propagandele așezământului de cultură «Principele Carol». Astfel, despre toate vorbirile d-lui Nedelcu, unul dintre ostenitorii acestui așezământ, ni se spune că sunt curate predici de cea mai mare însuflețire. Dar nu vor fi toți așa. De aceia preoții trebuie să intre în mișcarea culturală și să-i dea înfățișarea religioasă, prin aflarea lor în sânul ei.

De fapt, nouă ni se pare că lucrurile sunt foarte bine îndrumate în calea aceasta. În adevăr, preoții se și află în această mișcare și nu avem a le cere decât să lucreze în sânul ei cât mai viu. Când se va face așa, dorurile părintelui Godescu vor fi împlinite din belșug și nu vom avea a ne teme că mișcarea de azi ar putea o porni razna.

O pildă că preoții se află din plin în această mișcare e tot ce citim ca dări-de-seamă despre șezători culturale, muncă prin căminuri culturale, atenee populare, conferențe și altele. Oriunde citești de ele, întâlnești nume de preoți. Iată, luăm în mână ziarul *Propășirea* din Ploești (20 Iunie c.). În acest ziar, la care scrie des Păr. *Petre Constantin*, din Ploești, sub rubrica specială de „Pastorale“ și pe care o găsim în fiecare număr, în acest ziar, găsim o lungă dare-de-seamă despre ședințe de cercuri culturale, ținute în felurite locuri din jud. Prahova. În mai toate găsești nume de preoți care au ținut cuvântări. Dacă este vorba de comuna *Tinosul*, găsim că aci au vorbit preoții *Șova* din *Hăbud* și *Demetrescu* din *Poenarii-Burchi*. Aceasta a fost la 5 Iunie. În ziua Înălțării, Păr. Demetrescu a vorbit în comuna sa, la *Poenarii-Burchii*, la o șezătoare despre care ziarul scrie cu laude pentru Păr. Demetrescu, pentru silința sa ca ea să izbândească pe cât s'a putut mai bine. În ziua de 2 Iunie c., s'a făcut serbare pentru dezvelirea unui monument în comuna *Făcureți*. Au luat parte la ea Preoții *D. M. Popescu* și *Ioan Dinulescu*, care au făcut sfânta slujbă. A urmat serbare la școală, dar nu se spune că preoții au vorbit. La altă serbare, în ziua de 5 Iunie c., în comuna *Dumbrava*, a fost și mai și. S'a ținut șezătoare urzită de ateneul cultural „Prahova“. A vorbit Păr. *Gruescu*, prezidentul cercului pastoral, care s'a ținut atunci în acea comună.

De asemenea, au vorbit preoţii Demetrescu, de care am mai pomenit, şi Păr. *Ionescu*, parohul din Dumbrava.

Nu pomenim de căminul cultural din *Hăbud*, de care pomeneşte darea-de-seamă, pentru că nu vedem pomenit că la a 16-a şezătoare a sa ar fi vorbit vreun preot. Poate va fi vorbit la vreuna din cele de mai înainte.

Iată deci atâtea lucrări culturale la care vedem pe preoţi muncind cu râvnă, chiar când nu e vorba de cercuri curat preoţeşti, la care fireşte că au să vorbească ei. Chiar însă şi cercurile curat preoţeşti sunt o unealtă prin care se îndeplineşte trebuinţa ca preoţii să ducă ei mişcarea culturală în mijlocul societăţii.

Mai departe vedem că lucrurile se aştern pe viitor şi mai viu ca până acum. Căci în acelaş număr al *Propăşirii*, citim o dare-de-seamă despre o şedinţă a

preoţilor din protopia Vălenilor-de-Munte, împreună cu Păr. *Manea Popescu* din Bucureşti, reprezentantul Arhiepiscopiei Bucureştilor pentru mişcarea culturală, şi cu d. Dr. *P. Tomoşoiu*, prezidentul ateneului popular „Prahova”. Aci este vorba de un foarte bărbătesc plan de lucru şi care arată ce viu înţeleg preoţii să se arunce cu trup şi suflet în toată această mişcare culturală. Cele ce citim acolo sunt atât de frumoase, încât le dăm mai pe larg în rubrica cronicei bisericeşti. Deci cititorii să le caute acolo.

Iată deci cum se înfăţişează la noi starea de fapt faţă de cererea Părintelui Godescu. Ceiace e în Prahova e şi în alte judeţe şi așa trebuie să se lucreze pretutindeni. Chiar ceice nu ne vor, vor trebui atunci să şie seamă de noi.

Arhim. SCRIBAN

INSEMNAŢI MARUNTE

Cât se citeşte la noi.—Mult nu prea. După însemnări pe care le găsim în *Libertatea* (12 Mai 1927) din Orăştie, în Germania se tipăresc în fiecare zi 9 milioane numere de gazete. Greutatea lor e de 200 mii kgr. Pentru fabricarea acestei hârtii, se întrebuintează în fiecare zi zeci de mii de kilograme de lemn. Pe an le trebuie o pădure de 500 kilometri pătraţi. S'a făcut socoteala că, de fiecare neamţ, vin pe an doi copaci, pentru fabricarea hârtiei de gazete ce ceteşte el.

În ţara noastră, se tipăresc cu totul 230 feluri de gazete, dintre care nici jumătate nu-s româneşti. Pe când noi avem numai 26 de gazete zilnice, străinii au 34. Deşi străinii sunt mai puţini la număr ca noi, totuşi, au mai multe gazete, fiindcă la ei deprinderea de a ceti e foarte mare, iar la noi nu e încă dezvoltată în deajuns.

De aci se vede cât este de făcut în ţara noastră pentru răspândirea gustului de cetit.

„Pentruca să”.— Iată un an trecut de când s'au dus din viaţă Arhiepiscopul *Teofil* şi Economul *Const. Nazarie*. Ce ne face pe noi să pomenim din nou acum despre ei? O! de pomenit ar fi multe, fiindcă, avându-şi fiecare activitatea lui, au lăsat urme de care merită încă să se pomenească şi care pot fi prilej de vorbire la vreo nouă pomenire a lor. Ce se scrie cu prilejul morţii nu e tot ce a făcut cineva. Noi deseori ne întâlnim prin bibliotecă cu cutare scriere ba a unuia, ba altuia, şi toate îţi dau nou prilej de gândire şi de vorbă.

Dar de ce am pornit vorba acum?

Din pricină că amândoi aveau o particularitate hazlie, care merită pomenită. În vorba lor, întrebuişau deseori, în chip greşit, rostirea „pentruca să”. De pildă, în loc de spune: „Domnilor, gândul meu nu este să mă măşor cu Sf. Ioan Gură de Aur”, ziceau: „gândul meu nu este pentruca să mă măşor...” Sau, în loc de a spune: „vreau să-ţi spun”, odată îi auzeai zicând: „vreau pentruca să-ţi spun”.

Eu deseori i-am săcâit cu vorba pentru acest fel de vorbire şi făceau haz şi ei.

Dar să se ştie că, în lumea noastră bisericească, este intrată această particularitate în oarecare măsură. Dacă aici pomeneşti numai de cei morţi, care nu se mai pot supăra că-i dau în ştiree lumii, în schimb ştin şi de cei vii, pe care nu-i mai numesc, ca să nu le pară rău.

Dar mi-aduc aminte mai de mult, de câte ori profesorul nostru de română dela Seminarul „Veniamin” din Iaşi, d. *Vasile Cireş*, oprea în loc pe câte un şcolar, pentru a-i spune: „nu pentruca să!” căci mulţi şcolari lungeau vorba degeaba cu „pentruca să”.

Dar parcă *Dragomir Demetrescu*, cel răposat tot anul trecut, nu avea şi el bucăţile lui în vorbire! De unde toată lumea zice „relativ la”, el zicea şi scria „relativ de”, rostire care a pătruns şi la unii şcolari ai lui. Tot așa zicea şi scria „privitor pe”, pe când toată lumea zice „privitor la”.

Iată lucruri mărunte, care rămân în mintea noastră, legate de fiinţa morţilor, care au trăit cu felul lor şi cu deprinderile care-i leagă mai bine de amintirea noastră.

A. S.

ŞTIRI

Medalleri.— Prin Inaltul Decret Regal nr. 640 din 4 Martie 1927, au fost cinstiţi cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. II următoarele persoane: d-nii *Costică Antohi*, cântăreţ bisericesc; *Constantin Tomescu*, proprietar; d-nele *Maria C. Tomescu* şi *Tinca N. Stoica*; toţi din Comuna *Crucea-de-Sus*, jud. Putna, pentru ajutorul dat la zidirea bisericii din acea localitate.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 850 din 23 Martie 1927, au fost cinstiţi cu Medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I Păr. *T. Leontescu*, parohul bisericii *Mavrogheni*

din București, și d-nii *Al. Țigara-Samurcaș*, episcop; *I. Traianescu*, arhitect; *I. Vasilescu* și Colonel *D. Ciovică*, pentru silința pe care și-au dat-o cu reparatul pomnitului sfânt locaș.

Prin Decretul Regal nr. 851 din București, 23 Martie 1927, au fost cinstiți cu Medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I Păr. *Alexandru Apostol*, parohul bisericii Sfinții Impărați, și d. *Ioan Preda*, legistul Consiliului arhiepiscopal ortodox român din Sibiu, pentru serviciile aduse Bisericii.

Prin Decretul Regal nr. 437 din București, 21 Februarie 1927, a fost cinstit cu Medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I d. *Vasile Boneu*, prefectul județului Arad, pentru munca s'a în folosul Bisericii.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 642 din București, 4 Martie 1927, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I Păr. *Iconom Marin Popescu*; d-na *Alexandrina N. Dumitrescu* și d. *Ioan Bainulescu*, profesor de filozofie, pentru sprijinul moral și material dat la restaurarea bisericii parohiale *Sf. Ilie* din Pitești.

Colecta pentru mânăstirea Brâncoveanului în Făgăraș. — Strângerea de ajutoare pentru ridicarea mânăstirii lui Constantin Brâncoveanu în *Sâmbăta-de-Sus* din Jud. Făgăraș, lucrare urzită la începutul acestui an de I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu, s'a suit la suma de 1,815,030 de lei și merge înainte.

Danie pentru Biserică. — Biserica Adormirea Maici Domnului din Giurgiu a fost autorizată să primească locul viran din strada Heliade Rădulescu 8, lăsat de răposata *Elena Dolles*.

Jubileul unei episcopii românești uniate. — Episcopia greco-catolică de Oradea-Mare împlinind 150 de ani de existență, acest eveniment a fost sărbătorit cu mare fast în ziua de 16 Iunie.

Preot neastâmpărat. — Citim în ziarul *Viitorul* dela 7 Aprilie a. c. că stăpânirea din Basarabia a fost înștiințată despre isprava Preotului (după nume rutean) *Serghie Romanciuc* din *Nisporeni*, Soroca. Știrea spune că, pe când slujea un Te-deum, pentru ratificarea tratatului Basarabiei de către Italia, odată s'a oprit din slujbă, a eșit din altar, a luat un steag tricolor din mâna unui școlar și, aruncându-l într'un coridor al lăcașului, a început a striga că stema țării românești nu merită să stea în fața acestei biserici.

Fapta a stârnit o adevărată mâhnire printre poporenii din partea locului. Ziarul spune că preotul acesta e cunoscut ca un protivnic înverșunat al noului calendar și al românismului.

Acest caz, fiind adus la cunoștința autorităților superioare bisericești, s'a deschis o anchetă asupra lui.

Studentime teologică în lupta împotriva beției. — Cu plăcere aflăm știrea că societatea studenților

teologi din Cernăuți, „Academia Ortodoxă“, și-a înființat o secțiune pentru ferirea cu totul de orice băutură spirtoasă. Ținta ei este lupta împotriva beției prin toate mijloacele legitime în țară și biserică.

Ziar bun încetat. — După un an de regulată aparițiune și de rodnică lucrare, ziarul *România Nouă* din Chișinău, care apărea dela 1 Iunie 1926, a încetat de a mai eși la lumină, pe data de 1 Iunie 1927. E adevărat că zice că e numai o încetare de o clipă și că se întocmește din nou pentru a apărea mai bine mai târziu, iar până atunci trimete în loc *Cuvântul Moldovenesc*, care se tipărea și mai înainte.

Dea Dumnezeu să fie așa! Ziarul *România Nouă* era o foaie simpatică, în care chestiunile și știrile bisericești găseau o largă primire. E de dorit s'o vedem din nou la lumină.

Amânarea Congresului Preoțesc. — Congresul Asociațiunii Generale a clerului, care fusese dat în știre că avea să se ție la 21 și 22 Iunie, s'a amânat din pricina se zice, a alegerilor și se va ținea în luna Octomvrie.

Preoți în alegeri. — Privind listele de alegeri ale fe-luritelor partide, găsim o mulțime de nume de preoți candidați. Astfel, în Jud. Ilfov, din partea partidului liberal, candidează Păr. *Popescu G. Ioan*. În Jud. Brașov, tot pe lista liberală, Păr. Dr. *N. Stinghe*.

Foarte mulți preoți găsim pe lista partidului d-lui Iorga. Astfel, privind în listele sale, citim următoarele nume de preoți, care încă nu sunt toate.

La Ilfov: Păr. *N. Stoicescu*.

La Dolj: Păr. Dr. *Gr. Cristescu* (Sibiu).

La Tecuci: Păr. *Grigore Tudose*.

La Satu-Mare: Părinții *Ioan Pușcașu*; *Ioan Clintoc*; *Patriciu Mureșanu*; *Vasile Baști*; *Alex. Brâncovean*;

La Putna: Păr. *A. C. Cosma* (Bălca);

La Chișinău: Păr. *Ioan Trofimov*, profesor;

La Dâmbovița: Păr. *Toma Georgescu*;

La Brăila: Păr. *Radu Stanciu*;

La Mehedinți: Păr. *N. Niculescu*;

La Teleorman: Păr. *Gheorghe M. Popescu*, (com. Bucova-Adunați).

La Botoșani: Păr. *G. Barliba*; Păr. *A. Dolinescu*, profesor.

Nou director la Internatul Teologic din București. — D. Dr. *I. Mateiu*, membru în Consiliul Bisericesc Central, a fost numit director al Internatului Teologic din București.

Al treilea protopop al Iașului. — În cinstea însuririi sale de foastă capitală a Moldovei, Iașul avea odată, cași Bucureștiul, doi protopopi: unul al orașului și altul al județului. Deosebirea era că Bucureștiul pentru oraș avea doi. Dela o vreme însă, pentru economii, când cu criza cea mare din 1900, a ajuns și Iașul să aibă numai un protopop. Acuma însă, cu înmulțirea protopopiilor, Iașul

a ajuns din nou să aibă mai mulți protopopi. Din doi, câți avea odată, acum are trei. Aflăm acum că acest al treilea protopop este Păr. *Leon Stăcescu*, parohul comunei *Prisăcani*, din jud. Iași, care a scris odată și în această revistă.

Vrednică faptă pastorală. — Cu plăcere aflăm că, prin silința preoților dela biserica *Sf. Dumitru Colentina* din București, se vor săvârși Duminică, la 3 Iulie, ceasurile 5 1/2, căsătoriile religioase a 30 de părechi care trăiau în concubinagiu. Nași vor fi d-nii *Mihail Berceanu* și Generalul *Nicoleanu*.

Păr. Gala Galaction (Pișonlescu) medaliat. — La 29 și 30 Mai, a fost la Iași A. S. R. Prințesa Ileana, care a luat parte la o serbare a Asociației Creștine a Femeilor. La acea serbare, fiind de față și I. P. S. Mitropolit Pimen al Moldovei, a vorbit Păr. Gala Galaction despre roadele pe care le dă acea asociație. Cu acel prilej, Prințesa Ileana a înmănat Părintelui G. Galaction și altor persoane însemnele distinctive ale Asociației pentru munca pe care o cheltuiesc în sânul acestei societăți.

Studentii teologi la alte facultăți. — Se știe că ministrul instrucțiunii publice, fiind sollicitat de nenele cereri ale studenților în teologie, de a se putea înscrie și la alte Facultăți, a cerut părerea Consiliului permanent de pe lângă acel departament.

Consiliul, printr'o hotărâre, a cerut, în această privință, părerile facultăților de teologie din țară și a Sfântului Sinod. Consiliile profesionale ale Facultăților au răspuns la adresa ministerului, făcând cunoscut că au formulat părerea motivată ca studenții în teologie să poată urma și la alte facultăți.

Această hotărâre a fost luată în vederea unei mai bune pregătiri culturale a preoților și pentru faptul că viitorii profesori de Seminar să fie recrutați din licențiații cari au urmat și alte facultăți.

Record de concerte. — Oricât se țin acum în biserici conferințe, se dau concerte și se țin sedințe de evanghelizare ortodoxă, acestea nu se pot ține prea multe într'un an, fiindcă cer și ele oarecare pregătire. Ai spune oă s'a făcut bună treabă la o biserică, dacă s'ar fi ținut 10 într'un an; ai spune că a fost o râvnă deosebită, dacă se vor fi ținut 20; dar nu te-ai putea gândi să se ție cu sutele. Totuși citim despre o biserică din București că în ziua de Sf. Petru din acest an s'a dat în ea al 109-lea concert religios, dat de corul acelei biserici. E vorba de biserica *Amza*, cu corul condus de maestrul său, d. *St. Stoicescu*. Oricât această biserică e biserică de frunte, cu un preot de mână întâia ca Păr. Dr. *I. Mihălcescu* care e parohul ei; oricât d. Stoicescu e un distins șef de cor, totuși acesta e un record cu care nu se poate lăuda nicio altă biserică. Nu știu în cât timp s'au dat aceste 109 concerte, dar tot sunt de laudă, iar faptul merită semnalat. Cu prilejul concertelor, se ține și conferință. Cea dela Sf. Petru a fost ținută de Păr. *Mihălcescu*.

Procesul directorului seminariului din Edineți. — În tot timpul anului acestuia, s'a vorbit și s'a scris despre neînțelegerea dintre Episcopul Hotinului și directorul seminariului din Edineți, Păr. Econ. *N. Georgescu*. Lucrurile au ajuns până acolo, că tribunalul birericesc al eparhiei Hotinului a caterisit pe Păr. Georgescu. Acesta, făcând apel împotriva acestei hotărâri, la tribunalul Știntei Mitropolii a Moldovei, procesul s'a judecat la 22 Iunie c., prefăcând hotărârea dela Episcopia Hotinului, în dojana care urmă să fie dată directorului seminariului. Știri din Iași spun oă Păr. Georgescu a declarat că face recurs și împotriva acestei osânde.

Inspecțiunile Episcopului oștirii. — Prea Sf. Sa Episcopul *Ioan* al oștirii a făcut inspecțiune la cazăr-mile, spitalele și închisorile din Iași, în curgerea acestei luni, Iunie, iar după aceasta a chemat pe toți ofițerii din garnizoană Marți, la 21 Iunie, la Cercul Militar din acel oraș. Prea Sf. Sa a vorbit ofițerilor despre raporturile dintre preoți și militari. A stărunit asupra foloaselor disciplinei, datoria de a iubi dinastia și a ține jurământul ostășesc.

Înaltul Ierarh a fost ascultat cu o evlavioasă atențiune, scrie ziarul *Lumea* din Iași (23 Iunie c.), din care luăm această știre, iar la plecarea a fost salutat cu multe mărturisiri de simpatie.

Un preot de seamă făcut călugăr. — În ziua de 15 Mai a. c., a fost călugărit, în Sf. Mănăstire Cernica, Păr. *Grigorie Criveanu*, directorul seminariului „Nifon”. Mișcătoarea slujbă a fost săvârșită de însuși I. P. S. Patriarh D. D. Dr. **MIRON**, dus acolo cu prilejul parastasului făcut în acea zi pentru răposatul Mitropolit Nifon, care e înmormântat la Mănăstirea Cernica. Păr. Criveanu a primit numele de Nifon, în amintirea întemeietorului seminariului, al cărui director este.

Urăm cale spornică noului monah.

Colonia de vară pentru seminariști la Neamțu. — Și anul acesta funcționează o colonie de vacanță la Mănăstirea Neamțului, orânduită de onor. Ministeriu al Cultelor pentru școlarii seminariști. Școlarii se vor duce în două serii: dela 5 Iulie—1 August, întâia; dela 1—25 August, a doua.

Cazul preotului Sava Popovici. — De când cu căderea guvernului Averescu și pregătirea pentru alegeri nouă, iar a început alegătura și fertura și mare vrajbă și tot felul de mâni între oameni. Ele dau și peste unii preoți. În trecutul parlament, se afla în sânul lui senator și Păr. *Sava Popovici* din jud. Iași. Membrii clubului de acolo însă, acum, după ce partidul a căzut dela putere, l-au exclus din club. Nu se vede limpede însă pentru ce au făcut această faptă, fiindcă până acum nu s'a vorbit nimic rău despre Sf. Sa, iar din ceiace am citit în ziarul *Lumea* din Iași, despre dezbaterile dela clubul care a rostit excluderea, nu am putut culege nimic precis.

Acelaș ziar (24 Iunie) spune că preoții din Iași au fost

scârbiți de fapta aceasta, care izbește într'un coleg al lor, și că însuși Inalt Prea Sf. Sa Mitropolitul Pimen s'a interesat de acel caz, și-a arătat mâhnirea pentru o faptă a clubului care jignește toată tagma preoțească și a spus că nu se poate imputa nimic acelui preot.

MULȚĂMIRI

Sfânta Episcopie a „Dunării de Jos“, aduce vii mulțămiri d-lui *Ioan Caraman*, din parohia *Oancea* Jud. Covurlui, care a dăruit bisericii din numita parohie două steaguri, prețluite la 11.000 de lei, unul pentru pomenirea numelui său, și al doilea pentru pomenirea neamului răposatei sale soții *Zoița*.

Dumnezeu să-l aibă în sfânta Sa pază!

Sf. Episcopie a *Râmnicului* aduce viile sale mulțămiri d-lui *Nicolae Davițoiu*, negustor în *Târgul-Jiu*, și soției sale *Speranța*, care au dăruit bisericii parohiale din *Stroiești*, Gorj, un clopot care a costat 54.000 de lei. Asemenea, Cucernicului Preot *Ioan Davițoiu*, dela parohia *Stroiești*, care a clădit, pe a sa cheltuială, o clopotniță care a costat 39.913 de lei, atară de lemnăria, dată din pădurea sa, și de hrana lucrătorilor.

Dumnezeu să-i aibă în sfânta Sa pază!

Protopopia județului Ilfov, circumscripția *II Budești*, aduce vii mulțămiri d-lui *I. Minescu* din *București*, *Calea Griviței 172*, pentru dania sa făcută bisericii parohiale din *Preasna-Nouă*, Ilfov, cuprinsă într'un rând de veșminte pentru slujbă, o evanghelie, o cruce, o linguriță și o icoană, îmbrăcate în metal argintat.

Dumnezeu să le stea totdeauna în ajutor și să-i dăruiască cu toate bogățiile Sale!

Aceiași Protopopie își rostește mulțămirile sale cucernicului bătrân *Ioan Petre Sârbu* din Parohia *Câmpurelu*, Ilfov, pentru ajutorul său la înfrumusețarea bisericii din *Câmpurelu*, pe lângă altele, și pentru dania unui antimis care a costat 800 lei.

Dumnezeu să-l ție întru mulți și sănătoși ani!

BIBLIOGRAFIE

DUMINICA ORTODOXĂ, București, 27 și 3 Aprilie; 10 și 17 Aprilie.

Cu multă regularitate, această revistă iese acum în al 9-lea an, lucrând cu inimă și tot mai bine pentru cultura pietății. Ea îndeplinește o însemnată chemare. Are un material bogat la care mulți preoți se întrec a lucra.

OPAIȚUL SATELOR, Bistrița-Mehedinți, Aprilie, 1927.

Aceasta e o foaie parohială nouă, scoasă de Păr. Gh. N. Dumitrescu, Bistrița, pentru cultura religioasă

și profană, ca organ al centrelor parohiale *Bistrița* și *Traian* și al cercului învățătoresc *Broscari* din Mehedinți.

Dr. Simeon Șiclovan, **DESPRE BISERICĂ**.—Nr. 24 din „Biblioteca Creștinului Ortodox“, Arad 1926, prețul 3 lei.

După o prefață scrisă de P. S. Grigorie Episcopul Aradului, avem, pe 24 de pagini, expunerea Părintelui *Dr. Șiclovan* „Despre Biserică“. Sf. Sa descoase înțelesul acestui cuvânt, pe temeiul Sfintei Scripturi a Vechiului și Noului Testament. Dela pag. 17 înainte, Sf. Sa duce înainte această expunere, având în vedere neîncetat învățăturile greșite ale sectanților, pe care le urmărește și le răstoarnă. Desfășurarea Părintelui Șiclovan este bine încheșată și ușoară de înțeles.

Episcopul *Dr. Grigorie Comșa* al Aradului, **EȘTI SIGUR DE MÂNTUIRE?** nr. 30 din «Biblioteca Creștinului ortodox», Arad 1927, prețul 3 lei.

Pe 21 de pagini, se înșiră frumos însemnată învățătură despre nădejdea noastră în mântuire. Avem aci limpede arătată învățătura noastră ortodoxă în chestiunea aceasta, împotriva baptiștilor, care spun că ei sunt siguri de mântuire. La sfârșitul cărțiței se află o tabelă de baptiști întorși la ortodoxie.

Cu aceasta, „Biblioteca Creștinului Ortodox“ a ajuns la nr. 30. Putem spune că a plouat cu aceste numere; așa de iute au eșit. Aceasta însă este dovada de munca vie care s'a cheltuit împotriva sectanților în eparhia Aradului. De aci această înaintare atât de iute și vie, —chezășie de ce se va face în viitor.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui **Galaction Ciobanu**, paroh în parohia *Peleticu*, com. *Dealul-Lung*, jud. Râmnicul-Sărat.

Am primit jăluiala Sfinției Voastre pentru chitanțele pe 1925-1926 și am dat-o d-lui *Sireteanu*, pe care-l privesc aceste treburi, ca să vi le trimeată.

Părintelui *I. Petru*, paroh în *Pleșea*, Tutova.

Am primit plângerea Sfinției Voastre că n'ați primit revista pe Martie și Aprilie și am împărțit-o d-lui *Sireteanu*, ca să vă împace.

Părintelui *Iconom Stavrofor I. Crăciun*, paroh în *Poiana*, com. *Târgu-Valea-Rea*, Bacău.

N'am primit dela nimenea știrea despre sărbătorirea care vi s'a făcut, ci am cules-o din ziarul *Viitorul*. Indreptăm acuma ce n'a fost adevărat în știrea din nr. trecut. De! preoții de ce nu ne trimet știri despre ce se petrece în județe? Primesc articole berechet, poezii, și mai berechet, dar știri ioc.

Arhim. SCRIBAN

Icoane mari foi volante mărimea 28/24

8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos), Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf. Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28

5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Domnului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru, Sfinții Voievozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M. Domnului și Sf. Spiridon.

● serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.

● singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton

mărimea 15/23

15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții Impărați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voievozi, Sfinții Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton

mărimea 23/35

30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voievozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți postale cu iconițe în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Ioan Botezătorul, 23) Sf. Voevozi, 24) Sf. Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	13) Paraclisul sf. D-tru	138,—	100,—	80,—
2) Apostolul	770,—	680,—	650,—	14) Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—
3) Cartea de Tedeum . . .	153,—	115,—	100,—	15) Prohodul Domnului	138,—	100,—	80,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		80,—	—,—	16) Psaltirea	250,—	220,—	
5) Catavasierul	200,—	175,—	150,—	17) Panihida	138,—	100,—	80,—
6) Ceaslovul mic	250,—	220,—	200,—	18) Rânduiala Ridicării Panighiei	138,—	100,—	80,—
7) Evhologiu	710,—	650,—	590,—	19) Sluj. sf. Steagului	90,—	80,—	66,—
8) Evanghelia I.	770,—			20) Rând. Sf. Steagului unei școli	90,—	80,—	66,—
9) Liturghia sf. Ioan gură de aur	165,—	140,—	110,—	21) Sluj. Sf. Bisericii	150,—	135,—	115,—
10) Mineiul lunii Ianuarie	560,—	510,—	460,—	22) » Invierii	90,—	160,—	130,—
11) Un volum Mineiu . . .	„	„	„	23) Tipicul Bisericesc	200,—	200,—	150,—
12) Octoihul Mare	770,—	680,—	650,—	24) Triodul	770,—	680,—	650,—

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

Costul cărților, al icoanelor și imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda. Comanda poate fi făcută prin raport, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

Orice comandă de cărți imprimate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise anticipat prin mandat poștal, corespund comenzilor și dacă serviciul poștal funcționează regulat.

Librării au drept să vândă cărți și icoane cu un profit de cel mult 25% peste costul din acest catalog.

Prețul de vânzare în librării și la colportori este stampilat de Tipografie pe fiecare carte și icoană

Biserica Ortodoxă Română

REVISTA SFÂNTULUI SINCOD

CUPRINSUL

România cufundată în jale	REDACTIA
Referatul Înalt Prea Sfințitului Patriarh D. D. Dr. Miron	† MIRON
Dogma despre sfințirea omului	Pr. I. MIHĂLCESCU
Congresele de Bizantinologie	Arhim. SCRIBAN
Sărindarul	Pr. I. RAUȚESCU
În apărarea ortodoxiei	Pr. GH. JEMANEAN
Un răspuns d-nei Ecaterina Șerpoianu	Preoteasa EC. DRAGOMIRESCU
„Puternic“... „Puternice“... „Putere“... „Puterilor“, „Puterile“...	Pr. CONST. M. PETRE
Pe urmele Episcopului Melchisedec	ILIE GHEORGHÎȚĂ
Capela Românească din Lipsca	Pr. V. POCITAN
Tălcuire la Evanghelia Sfântului Sincod	Arhim. SCRIBAN
Cronica Bisericească	Arhim. SCRIBAN, Pr. CHIRIAC
	G. BIDOIANU
Cărți, Reviste, Ziare	Arhim. SCRIBAN
Insemnări mărunte, Știri	Arhim. SCRIBAN

APĂRE LUNAR

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din: *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomeiu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: *Dr. D. G. Boroianu*, *Dr. C. Chiricescu*, *Dr. V. G. Ispir*, *Econ. I. Popescu-Mălăești*, *Pr. Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Șesan*, *Dr. V. Tarnavschi*, *Dr. N. Cotos*; 3. *Pr. Cicerone Iordăchescu*, Iași, *Dr. Romulus Căndea*, Cernăuți, *Dr. Ioan Lupaș*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* și *d. St. Berechet*.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redactor, în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei, traducerile și recenziunile 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru însemnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa secretarului de redacție *Arhim. Scriban*, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor *Prof. I. Mihălcescu*, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, *d. D. Sireteanu*, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor voi să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: *d-lui D. Sireteanu*, București, Sf. Sinod, Biserica Antim.

CARȚILE APARUTE ÎN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
1. Lazăr Diacul de <i>Pr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăiești, de <i>P. S. Nicodem.</i>	Lei 3,50.	0,00
2. Patimile Mântuitorului, de <i>Pr. Criveanu</i>	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de <i>A. V. P.</i>	" 6.—	1,00
3. Impotriva beției, de <i>I. P. S. Patriarh</i>	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,00
4. Două întâmplări minunate, de <i>Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)</i>	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,00
5. Durerea Vinerii celei mari, de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—	"	Alcoolismul, de <i>Dr. Nicolau.</i>	" 30.—	
6. Catechismul creștinismului ortodox, de <i>Pr. I. Mihălcescu.</i>	" 7,50.	"	Bucăți alese din Sf. Atanasie cel mare	" 40.—	
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist, de <i>Arhim. Scriban.</i>	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând cele mari cu 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un renumit pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic”, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri:

Icoane mari 62/47 c. m., lei 50 bucata, Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane mici, format c. poștală, lei 5 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. 7 (556).

Iulie 1927

România cufundată în jale

Tocmai în anul acesta, al măreței pomeniri pentru împlinirea a 50 de ani dela proclamarea României ca țară neatârnată, avem de însemnat în scrisul nostru pagina de durere că Regele României, M. S. **FERDINAND I** nu mai este între cei vii!... În dimineața zilei de 20 Iulie, ziua Sfântului Prooroc Ilie, ca un fulger a străbătut peste tot întinsul țării vestea că Regele ei a plecat spre ținuturile veșniciei. În acea zi, nu vedeai chip de Român iubitor de țara lui, care să nu se arate adânc copleșit de această amară veste. Toți erau cu capetele plecate și apăsate ca de o greutate. Vii păreri-de-rău se slobozeau de pe buzele tuturor.

Deși de câteva zile mai înainte, vești neliniștitoare începuseră a se răspândi, totuși, întru cât astfel vești mai fuseseră și iar apoi se întinsese nădejdea, se credea că tot așa va fi și de data aceasta. Frații noștri Români aflau și nădăjduiau. Pri-meau cu plăcere știrea că, dela Sinaia, Regele se va duce la mare.

Altfel a fost voința lui Dumnezeu, și această liniștită lună de vară, în care oamenii își caută de călătorii și sănătate, a venit cu turburarea celei mai cumplite vești care putea turbura sufletele noastre în aceste clipe.

Dar este luna în care poporul românesc a mai încercat o pierdere, ziua în care marele domnitor Ștefan cel Mare a trecut și el către Domnul. Căci tot în această lună de Iulie, în ziua de 2 ale ei, a trecut către cele veșnice și neuitatul voevod Ștefan cel Mare. 2 Iulie stilul vechiu, față de 20 Iulie al stilului îndreptat înseamnă o depărtare a datelor una de alta numai de 5 zile. Deci poporul românesc va avea de acum înainte două date jalnice în această lună de Iulie. Dure-rea de acum îl face să-și aducă aminte de durerile care au mai fost.

Dar durerea noastră e mare pentru că răposatului Rege Ferdinand nu i-au fost îngăduiți mai mulți ani de domnie, pentru a se bucura de roadele frumoase al cărmuirii, el, cel dintâi căruia i se cuvenea să se bucure de noia stare a lucrurilor, de înfăptuirea României întregite, care a fost săvârșită cu sabia în mână în curgerea domniei lui. Ștefan cel Mare a domnit aproape o jumătate de veac, pe când Regele Ferdinand numai 12 ani! Și toți Românii îi doreau mulți, mulți și fericiți ani, pentru ca Regele lor să se bucure de această fericită prefacere a lucrurilor, săvârșită sub cărmuirea sa.

La așa scurtă vreme, țara noastră trece prin durerea de a vedea iar că-și pierde pe regele ei! Erau clipe grele când a murit răposatul Rege Carol I, cărmuitor de mare măestrie și îndemânare. Singurul care, cași Ștefan cel Mare, avu-sese hărăzit dela Dumnezeu să domnească mai o jumătate de veac. Și acum,

când nu este mult de atunci, când țara a încercat ce mare jale este aceasta de a-ți pierde pe regele tău, iată-ne cu această nouă durere, când noi ne ziceam că, după rodnică domnie a Regelui Carol, va îngădui Dumnezeu țării acesteia să aibă o nouă domnie lungă și liniștită!

Dar cine poate ști hotărârile nepătrunse al lui Dumnezeu! Trebuie să bem și acest pahar al durerii, de a vedea că Regele nostru pleacă dintre noi așa de curând!

O! e fără margini jalea țării, pentru că ea se vede acum lipsită de Acel care a cărmuit-o în ceasurile cele mai grele ale istoriei și din care ea a eșit cu fruntea sus, nevătămată și mărită. El, care a ocrotit-o atunci, era omul convenit să o cărmuiască și de acum înainte.

Tot Românul simte așa. Fiecare se bucură de sănătatea Regelui său. Fiecare primise cu mare mulțămire vestea de acum doi ani, că Regele Ferdinand a urmat cu bine îngrijirea sănătății sale la Vichy, în Franța, și că s'a întors sănătos și voios. Ne și aducem aminte povestirea ziarelor din vremea aceea, despre sprinteneala și împospătarea de sănătate cu care Regele s'a scoborât din vagon la venirea sa din nou în țară.

Biata țară se bucura și nădăjduia. Nici nu bănuia ce aproape este ea de această mare nenorocire. Atât de mult sunt întrețesute în viață cele bune cu cele rele! Atât de puțin trebuie să-ți îngădui a te lăsa pradă în mâna marilor bucurii, pentru că nu știi cât de aproape stă sămânța peirii!

Ce învățătură pentru viață este această plecare dintre noi a Regelui Ferdinand! Când mai mult nădăjduiești, nu știi cât de mult stă deschisă lângă tine primejdia, la care nici gândești! De unde să știm noi, bieții, că Regele nostru prea iubit, e atât de aproape de călătoria cea fără de întoarcere!

De aceia, în toate acestea, gândul către Dumnezeu trebuie să ne fie călăuzită de sprijinire și mângâiere. Ce putem noi cu mijloacele noastre omenești neputincioase, în fața unei asemenea întâmplări, care ne uluiește prin grozăvia ei! Nu ne rămâne decât să ne plecăm frunțile plecați. Să înțelegem încă odată că nimic nu e statornic pe pământ și că înseși cele mai curate bucurii și iubiri își au vrăjmașul lor. Ci una singură este tămăduirea cea care te suie la biruință peste toate: Este credința că Dumnezeu este cărmăitorul a toate, că este Domnul Nemuririi și că, înarmat cu Dânsul, nici moartea nu poate nimic.

Deci și noi înarmându-ne cu arma credinței, în aceste ceasuri, în care, ca oameni, cu dorurile acestea ale pământului, nu ne gândeam că Regele nostru iubit ne poate părăsi așa de curând, să pășim întăriți cu ea peste ceasul acesta greu și să strigăm din adâncul sufletelor către Celce este învierea și viața, ca să adăpostească în locașurile dreptilor pe celce a fost Regele Ferdinand I al României și să ocrotească mai departe țara aceasta, care cu înflăcărat doar a fost slujită și cărmuită de răposatul și în veci pomenitul nostru Rege.

Binecuvântată să-i fie amintirea! Amin.

REDAȚIA

Patriarhul Ecumenic VASILIE III și Patriarhul MIRON I al României

REFERATUL

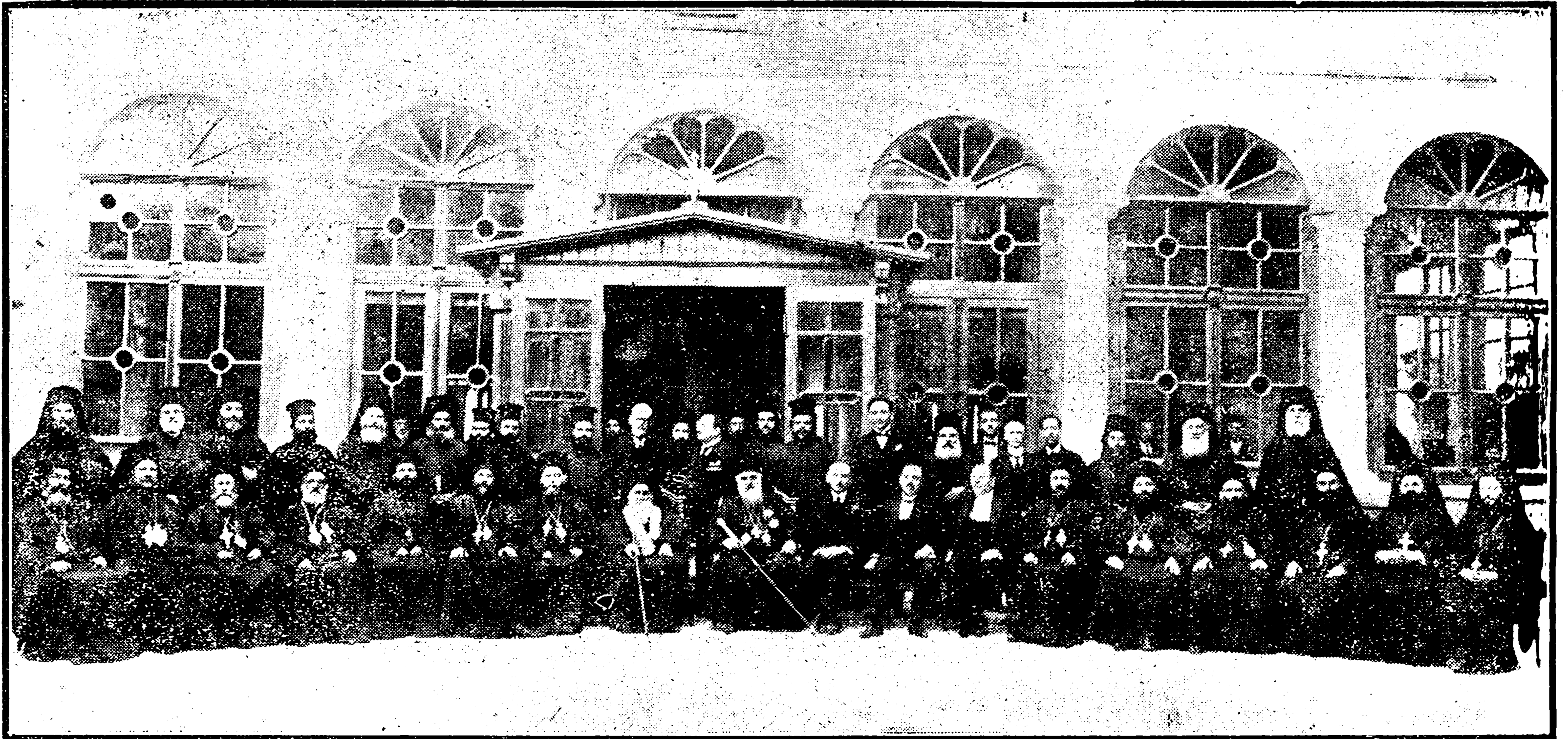
INALT PREA SFINȚITULUI PATRIARH D. D. Dr. MIRON CĂTRE SFANTUL SINOD AL ROMANIEI, DESPRE CĂLĂTORIA SA LA LOCURILE SFINTE.

Prea Sfințit Sinod,

Este îndeobște cunoscută bunăvoința și dragostea, cu care Sf. Patriarhie a Constantinopolului a răspuns la cererea Bisericii noastre de a consimți să se ridice la rangul de Patriarhie. De asemenea cunoaștem cu toții, cum toate Bisericile ortodoxe surori nu numai au luat act cu plăcere de această înălțare, ci s'au grăbit a participa, cele mai însemnate direct prin delegați, iar unele prin scrisori, la bucuria sărbătoririi investiturii noastre ca cel dintâi Patriarh al Sf. Biserici ortodoxe române. Această investitură a devenit ocazie de întâlnire a atâtor ierarhi ortodocși, cum de multe veacuri nu s'a mai văzut.

Afară de aceasta în vara anului 1924, Prea Feri-

ților ortodocși cu aceleași sentimente, ce ei au binevoit să ne arate. Iar pe deasupra tuturor acestor considerațiuni protocolare și de politeță, era datoria Noastră, ca cel dintâi Patriarh al României și întâiul între slujitorii Sf. Biserici ortodoxe române, să mergem acolo unde Dumnezeu s'a descoperit oamenilor în chip văzut pentru a lor mântuire, să înălțăm rugăciuni de umilință și să mulțămim lui Dumnezeu pentru toate binefacerile pe care le-a revărsat asupra neamului nostru și asupra Sfintei Sale Biserici și să ridicăm rugăciuni fierbinți îndeosebi și pentru sănătatea și îndelunga viață a M. S. Regelui și a Dinastiei române, precum și pentru odihna în pace acelor cari s'au jertfit în cursul veacurilor pentru neam și pentru legea lui.

Inalt Prea Sfințitii Patriarhi VASILIE al Constantinopolului și MIRON al României în mijlocul Sfântului Sinod și al clerului din Constantinopol

itul Patriarh al Sfintei Cetăți a Ierusalimului, Damianos, a făcut deosebită onoare Bisericii noastre, venind cu mare asistență aici, la București, să ne cerceteze și să ne împărtășească personal sentimentele, pe care Prea Fericirea Sa le are pentru Biserica și țara noastră și, alături de Majestățile Lor Regele și Regina, să ne distingă și pe Noi cu același înalt ordin al Sfântului Mormânt.

Toate aceste semne de binevoitoare atenție și toate aceste manifestări de sentimente față de Biserica și țara noastră, cum și față de Noi personal, ne obligă să răspundem dragostei fra-

I. Precum am avut cinstea să vă împărtășesc, în ședințele trecute ale Sf. Sinod, hotărârea mea de călătorie în Orient, la Sfintele Locuri, așa am pornit din București, după ce mai întâi am făcut rugăciuni pentru călătorie, Duminică 22 Mai, la orele 14; iar în seara aceleiași zile, m'am înbarcat la Constanța pe vaporul «Dacia», care pornea în cursă spre Constantinopol-Pireu-Alexandria.

Programul meu de călătorie era ca -- în drumul spre Sf. Mormânt — să fac vizite: 1. S. S. Patriarhului Vasile din Constantinopol; 2. I. P. S.

Mitropolit Hrisostomos al Atenei și 3. Prea Fericitului Patriarh Meletios al Alexandriei. Fidel acestui plan, m'am oprit la Constantinopol 24 ore (23-24 Mai). La debarcaderul din Constantinopol, ne aștepta delegația S.S. Patriarhului Vasile, în frunte cu Mitropoliții Fotie și Ghermanos, ambii cunoscuți nouă dela București; apoi d. Filaliti, ministrul României, cu întreg personalul Legației. Am mers direct la catedrala Patriarhiei din Constantinopol, unde am fost întâmpinat cu multă căldură de Sf. Sinod, clerul și poporul ortodox din Constantinopol și de stareții numeroaselor monastiri. După săvârșirea cuvenitei doxologii pontificate de mine, am urcat sus în sala de festivități a Sf. Patriarhii, unde eram așteptat de S. S. Patriarhul Vasile, de mare mulțime de clerici și mai mulți intelectuali. Aci ne-am dat sărutarea frățescă și, în auzul tuturor, ne-am exprimat bucuria acestei revederi, după atâtea veacuri, simbol al unui început de mai mare apropiere între Bisericele ortodoxe surori. Mulțumind Patriarhului și Sfântului Său Sinod pentru Tomosul de recunoaștere al Patriarhiei române, am exprimat ideia încercării de a întări autoritatea ecumenică a Patriarhiei din Constantinopol, ceea ce cred posibil numai prin crearea unui consiliu cu reprezentanți ai tuturor Bisericilor autocefale ortodoxe, care să se întrunească periodic și să pregătească proiectele de chestiuni cu caracter general pentru întregul ortodoxism, pe care ar fi apoi să le rezolve sinoadele panortodoxe. Dacă aceasta se făcea de mult, Patriarhia n'ar fi azi amenințată a deveni un simplu episcopat în Turcia.

După masă, am prins prilej de discuție asupra problemelor importante la ordinea zilei în sânul ortodoxiei: conferința interortodoxă, schisma bulgară etc., și am bucuria să Vă împărtășesc excelentele bune dispozițiuni, pe care S. S. Patriarhul Ecumenic le-a manifestat față de toate problemele discutate. Luându-ne rămas bun de la Sanctitatea Sa, am mers de am văzut biserica Sf. Sofii și alte câteva parohii ortodoxe pe malul european al Bosforului. A doua zi, până la plecarea vaporului, am cercetat școala teologică dela Halchi, cea odinioară atât de bună, dar desorganizată în cursul războiului și acum în curs de refacere. Am vorbit elevilor despre frumoasele pilde de muncă și de ortodoxie ce transpira în aceste părți din fiecare loc. Acestea să le urmeze în viața lor de apostoli ai altarului.

Înainte de a purcede mai departe, vă comunic tristă impresie, cu care am rămas în fața tendințelor Turciei de a săraci, persecuta și umili Patriarhia din Constantinopol în care guvernul turcesc vede o reprezentanță a intereselor exclusiv grecești. Patriarhia și Biserica ortodoxă din Turcia trec zile foarte grele, și dacă Pa-

triarhia ecumenică în primul rând și în al doilea rând toate celelalte Biserici ortodoxe, nu vor aviza la mijloacele și metode noi, pe care de altfel am avut prilejul să le arăt care ar fi, numai bunul Dumnezeu știe ce se va alege din Sfânta și Marea Biserică a Constantinopolului, mama noastră a tuturor Bisericilor ortodoxe din Europa. De sigur, și greșelile exclusivismului grecesc încă au contribuit la această îngrijitoare situație.

Observ că vizita și prezența mea a mângâiat și încurajat foarte mult pe toți membrii patriarhiei și ai Bisericii de acolo, convingându-se, cum Biserica română dorește a-i ridica prestigiul.

II. Sosirea noastră la Pireu, în ziua de 25

I. P. S. Patriarh MIRON pe stânca Aeropagului dela Atena, unde Apostolul Pavel a predicat Atenienilor. Păr. Arhimandrit Timotei, superiorul bisericii grecești din București, citește cuvântarea Apostolului din Faptele Apostolilor (vezi pag. 391).

Mai orele 16, este întâmpinată de delegațiunea Sf. Sinod al Bisericii grecești, reprezentații guvernului grecesc și de d. Langa Rășcanu, ministrul României la Atena, cu întreg personalul Legației, iar o companie de infanterie a dat onorurile. În catedrala mitropoliei din Atena, am fost întâmpinat de I. P. S. Mitropolit Hrisostom al Atenei, d. ministru al Cultelor, PP. SS. Membri ai Sf. Sinod și de imensă mulțime de cler și popor. După cântarea doxologiei, pontificată și aci, ca în tot locul, de mine, s'au făcut cuvintele prezentări. După cuvântul de binecuvântare al Mitropolitului Hrisostomos, am ținut în biserică, din tronul arhieresc, o cuvântare mai lungă, în care am arătat mai întâi scopul călătoriei Noastre

În Orient; apoi am accentuat necesitatea, ca toate Bisericile ortodoxe surori să contribuie la întărirea Patriarhiei din Constantinopol, dându-i un Consiliu cu reprezentanți din toate Bisericile autocefale ortodoxe. Acest punct de vedere l-am împărtășit tuturor fruntașilor Bisericilor ortodoxe, cu care am avut prilej să vorbesc și, cu mulțămire, am constatat unanimitatea de aprobări. Apoi am scos în relief necesitatea neamănaveră a tuturor Bisericilor ortodoxe, de a începe o activitate de misiuni interne mai intensivă, ridicând în scopul acesta nivelul cultural al clerului, înțetind zelul lor apostolic. După *autori catolici*, am scos apoi la iveală strălucirea de odinioară a Bisericii din Orient, «mama și fala întregului creștinism», apoi am schițat situația îngrijitoare de astăzi, determinând pe toți spre hotărârea de a tinde din nou spre vechea strălucire. La fine, am accentuat, că Biserica din Grecia are, în această privință, mai mari îndatoriri, de a scoate din clasică literatură a Bisericii, din epoca de înflorire, scrisă în limba ei greacă, «apa vie», din care să ne adăpăm și noi și toți ortodocșii. Cuvântarea a făcut bune impresii, atât asupra clerului, cât și a poporului.

În timpul de 24 ore — cât am rămas în Atena, — am avut prilejul să am diferite schimburi de păreri asupra problemelor ce se pun azi în ortodoxie, atât cu fruntașii Bisericii, cât și cu personalități politice și diplomatice din Atena, cu prilejul recepțiunii dela Legația română, a dineului dat de guvernul Elen, cât și la masa dată de Sf. Sinod al Bisericii Elene. Domnul Președinte al Republicei a binevoit să ne primească în audiență și a arătat un deosebit interes Țării și Bisericii noastre; Ministrul Cultelor ne-a făcut măgulitoare elogii. Între timp, am putut să văd câteva locuri istorice și arheologice din Atena, cum și două muzee, dintre care muzeul de artă bizantină, organizat și condus de d. profesor Sotiriu, ne-a dat măsura muncii făcute cu dragoste și cu pricepere de acest dinstins cunoscător al artei bizantine.

Specială emoție am simțit pe stânca areopagului unde am cetit și ascultat cu capetele descoperite cuvântarea rostită acolo de apostolul Pavel către Atenieni.

Președintele Republicei a distins întreaga suită cu Ordul Mântuitorului și Phönix, iar eu aveam deja acel ord. dela Regele Gheorghe.

Desigur, din cele expuse, se poate deduce cordiala primire ce ni s'a făcut la Atena, atât de guvern, cât și de Biserică. Totuși avem datoria să vă comunicăm, că Biserica ortodoxă din Grecia n'are o situație de invidiat. Guvernele revoluționare care s'au succedat, rând pe rând, dela detronarea dinastiei până azi, n'au

arătat Bisericii ortodoxe o față prietenoasă, probabil văzând în Biserică o instituție cu simpatii monarhice. Din această pricină, Biserica ortodoxă din Grecia întâmpină multe greutăți în împlinirea misiunii sale divine și patriotice. Față de această stare de lucruri, n'am pierdut prilejul de-a reaminti reprezentanților guvernului grec sacrificile imense pe care statul român le face pentru Biserica noastră, afirmând că, fără Biserică și fără credință, nu se poate governa cu succes un popor, și nu i se poate asigura un viitor de prielnică desvoltare. Iar Biserica am îndemnat-o să se organizeze în asociații de femei din elita societății și din toate clasele, cari să-i vie în ajutor; să continue a introduce duhul Evangheliei în popor tot mai mult și, făcând prin aceasta mari servicii statului, acesta se va simți dator a-i da tot sprijinul și material.

III. După o călătorie de două nopți și o zi, printre insulele grecești și apele albastre ale Mediteranei, vaporul „Dacia“ își face apariția în portul *Alexandriei Egiptului*, Sâmbătă 28 Mai, la orele 8 dimineața. Și aci suntem întâmpinați de delegații Prea Fericitului Patriarh Meletios, mitropoliții Nicolae al Nubiei și alții, de Consulul român, d. Aslan, din Alexandria, și autoritățile egiptene. După debarcare, am purces direct la marea biserică catedrală, unde ne așteptă P. F. Patriarh Meletios al Alexandriei, înconjurat de cler și numeros popor ortodox. În biserică s'a cântat doxologia; apoi, după binecuvântarea Patriarhului Meletie, am ținut obicnuitul cuvânt de bună sosire, în care am scos la iveală trecutul glorios al vieții bisericesti de aci, pildele strălucite ale marelui ierarh Atanasie și a marilor învățați teologi din școala Alexandrineană; am accentuat nevoia ce se simte, mai mult ca oricând, de strângerea laolaltă a tuturor forțelor ortodoxiei, inspirându-ne din viața și faptele marilor lor ierarhi de odinioară de aci și de aiurea, pentru o nouă muncă de reînviere a ortodoxiei.

După terminarea recepțiunii dela biserică, am vizitat mai multe instituțiuni școlare și filantropice ale Bisericii și Coloniei grecești din Alexandria, de model întocmite și susținute în spirit bisericesc de dărnicia bogaților neguțători, iar după prânz am cercetat Școala teologică dela Ramleh, a Patriarhiei, care este în curs de organizare, și unde am găsit elevi și din Siria.

A doua zi, Duminică, am luat parte la slujba Sf. Liturghii, dela vechea biserică Sf. Sava, unde am ținut poporului, adunat în mare număr, o predică de mângâiere și de sărbătoare, îndemnându-i să țină la Biserică și la neamul lor.

Facem aci constatarea că, în Patriarhia Alexandriei, Biserica, deși mică ca număr, dar sub oblăduirea actualului Patriarh, se prezintă chiar

foarte vioaie și mai bine organizată ca oriunde. Instituțiile culturale sunt pe cale de înflorire.

IV. La ora 12, am plecat cu trenul spre Cairo, și d'acolo, peste canalul de Suez, prin Cantara, spre Ierusalim, unde am ajuns Luni 30 Mai, la ora 9 dimineața.

În gara Ierusalimului, suntem întâmpinați de delegații P. F. Patriarh, de Consulii tuturor ță-

rilor, de delegații tuturor confesiunilor, de reprezentanții guvernatorului Palestinei și ai guvernatorului Ierusalimului și de numeros popor. Dela gară și până la Poarta lui David, străbatem drumul în automobile. Aci tot clerul și demnitarii Patriarhiei ne întâmpină cu salutare fiască. Mi se pune Mantia aurie pe umăr și cărja în mână și cu preoți și diaconi în odăjdii, străbatem

I. P. S. Patriarh MELETIOS al Alexandriei cu o dedicare de mână sa către I. P. S. Patriarh MIRON (vezi pag. 391)

I. P. S. Patriarh MIRON și însoțitorii în Egipt, înaintea piramidelor.

tează cu trătești îmbrățișări și sărutări. În cuvinte alese, am răspuns Noi, primul suprem ierarh român, care cercetează St. Locuri, arătând cum am venit să luăm duh nou din tradițiile sante ale acestor locuri, unde a trăit Hristos Domnul și pe care larga dărmicie a poporului și Voevozilor Români atât de mult le-a ajutat, ca să poată fi salvate pentru creștinism și ortodoxie; multămind tuturor pentru strălucita primire. Momentul este înfiorător de impresionant și emoționant, că am venit să mulțămim lui Dumnezeu și să-i ridicăm rugăciuni pentru toate binefacerile revărsate asupra Patriei și Bisericii Noastre, și pentru sănătatea și îndelunga înzire a M. S. Regelui, aci la locul unde Domnul a petrecut viața omenească, a învățat pe oameni calea mântuirii, a suferit și a murit pentru răscumpărarea noastră și apoi a înviat și întru slavă s'a înălțat

drumul pe jos, până la biserica Sf. Mormânt, într'un cortegiu imens și foarte pompos, în sunetul clopotelor tuturor bisericilor și în tactul ciocnirilor produse de cărjele numeroșilor cavași, în costum pitoresc turcesc, un fel de gardă a Patriarhiei.

La portalul bisericii Sf. Mormânt, suntem întâmpinați de S. S. Patriarhul Damianos și condus la Piatra Sf. Ungeri, unde facem prima rugăciune și metanie, cu sărutarea locului. Apoi trecem în procesiune la capela Sf. Mormânt, în care rostim noi rugăciuni; după care, în genuunghi, intrăm pe mica ușă, în altarul Sf. Mormânt, stând în adânci meditații câteva clipe copleșiți de forii evlaviei și ai emoției, pe care o simțești la locul acestui mormânt, din care a izvorât viața creștinismului. Eșind dela Sf. Mormânt, S. S. Patriarhul Damianos, în cuvinte elogioase pentru poporul român și Biserica română și pentru Noi, ne bine-cuvin-

la ceruri,—răsună în interiorul bisericii Sfântului Mormânt, în dulcele grai românesc, rostit de Patriarhul României, așa cum niciodată nu s'a mai auzit până acum în acest sfânt loc.

În cântece de clerici, intrăm apoi în sânul cel mare al bisericii, unde luând, epitrahil și omofor din tronul patriarhal, am condus doxologia de mulțămită în fața bisericii pline, punând la urmă rugăciuni de îngenunchiere pentru în-sănătoșarea M. Sale Regelui nostru Ferdinand I, însoțite de suspinele doritoare de îndreptare spre bine ale asistenților de toate confesiunile și neamurile, vădit impresionați.

În ziua de 2 Iunie, la miezul nopții, Prea Sfințitul Arhiepiscop Titu a oficiat sf. liturghie la Mormântul Domnului; iar la orele 7 am slujit noi cu asistență mare sf. liturghie în capela dela Golgota, cu parastas pentru eroii Români, fiind tocmai ziua Eroilor, la noi în țară. La fine, am arătat, într'o scurtă predică, cum pilda Celui aci răstignit a învățat omenirea să sufere, să se jertfească, ba chiar să și moară pentru mântuirea altora. Poporul român, ca bun creștin, veacuri întregi s'a jertfit nu numai pentru țara sa, ci și pentru crucea creștină, aducând mari jertfe pentru creștinism; de aceea creștinii de pretutindenea au cuvânt a se ruga și ei pentru odihna și mântuirea sufletelor lor. În urmă am sfințit cu aghiasmă din Iordan cinci icoane pentru schitul meu dela Toplița și alte obiecte.

Am rămas la Ierusalim până Sâmbătă dimineața, 4 Iunie. În acest timp, am cercetat cele mai principale locuri din Ierusalim și împrejurimi, și în Palestina: Locul nașterii din Betleemul cu Mormântul Maicei Domnului și al lui Iosif; Vitanian; Muntele Olivilor; mănăstirile d'acolo; Iordanul: locul botezului; Marea Moartă; Ierihonul cu izvorul lui Eliseu și dealături, în stânci, mănăstirea, pe locul unde a stat Iisus 40 zile de post în pustie; Iafa; Nazaretul cu biserica pe locul unde a anunțat Arhanghelul Gavriil Mariei că va naște pe Iisus. Am slujit și vorbit poporului cu conștiința arabă desvoltată. De aceea cerea traducerea și în arăbește a cuvintelor mele.

Am suit în patru automobile drumul greu și cu zeci de serpentine, pe vârful muntelui Tabor, unde Hristos s'a schimbat la față. La 3 Iunie, am trecut prin Cana Galileii, pe lângă Muntele Fericirilor și locul unde a săturat pe cei cinci mii de oameni, spre lacul Ghenizaretului, azi Tiberiada, de unde se vede Magdala, Capernaum și Genezaretul.

Apoi am vizitat colonia evreească «Transilvania», unde Evrei din Ardeal ne-au întâmpinat cu pâine și cu sare și cu vorbiri în limba curat românească.

De aci am trecut și pe la puțul lui Iacov,

unde am făcut noi rugăciuni și am băut apă, pentru care Iisus a promis Samarineancei «apă vie» a învățăturilor sale.

Am dat vizită Guvernatorului Palestinei și guvernatorului Ierusalimului și am primit vizitele Reprezentanților Puterilor străine din Ierusalim, afară de Turci, ale Căpeteniilor tuturor cultelor, a guvernatorului Ierusalimului, a delegaților și clerului ortodox, armean, copt, abisinian, luteran, anglican, etc.

Pe lângă toate acestea, am căutat să mă interesez personal și cât mai nemijlocit de situația reală, în care se găsește acum Patriarhia din Ierusalim și de posibilitățile și interesele pe care ortodoxia le poate avea la Sfintele Locuri și în special de ce am putea face acolo pentru Biserica Noastră.

Din cele ce am putut cunoaște, am rămas cu mângâerea că Frații ortodoksi dețin cele mai principale locuri Sfinte, nu însă fără mari greutate și mai ales fără mari primejdii. Bani Românilor din cursul veacurilor le-au fost de mare ajutor întru a câștiga și păstra aceste Sfinte Locuri; ceea ce au recunoscut și accentuat toți factorii competenți. Patriarhia merită pentru aceasta toată recunoștința creștinătății și a ortodoxiei. Toate cultele celelalte râvnesc însă azi să le ia din mână pozițiile, și în special catolicismul, în frunte cu Franciscanii, foarte bine organizat și susținut. Ierusalimul și Palestina e țară de religie și spiritualitate prin excelență și aci se încrucișează interesele și năzuințele tuturor cultelor, tuturor religiunilor. Așa încât o datorie morală obligă pe toate Bisericile ortodoxe să-și îndrepte atenția cu toată seriozitatea și spre aceste laturi.

Neplăcut impresionați am rămas văzând, că noi — Români, cari am jertfit atât de mult pentru aceste locuri, nu avem niciun adăpost propriu. De aceea ne-am interesat de aproape de posibilitățile creării unui cămin românesc în Sfânta Cetate și trebuie să mărturisesc, că nu este lucru lesne de realizat. În trecut, Țările Românești au revărsat bogăție cu mână largă peste tot Orientul, fără preocupare de a-și rezerva vreun drept, vreun locșor. Iar azi, când conștiința națională și demnitatea sporită a Bisericii românești pretinde să beneficieze de imensele sacrificii făcute în trecut, găsește locul ocupat. Locurile sunt puține și foarte scumpe la Ierusalim; iar cele ce au importanță istorică sunt de multă vreme ocupate. Așa încât, fără noi sacrificii, nu putem năzui să ne așezăm la Ierusalim. Noi am văzut mănăstirea Sf. Arhangheli, și ne-am înțeles cu Patriarhia să facem adresa cuvenită, care va fi examinată de comisie. Aceasta va aviza dacă acel loc poate fi cedat Românilor și în ce condiții. Noi așteptăm cu drept cuvânt bunăvoința

I. P. S. Patriarh MIRON iese din biserica Sfântului Mormânt însoțit de clerul din Sf. Cetate, în frunte cu I. P. S. DAMIANOS, Iunie 1927.

factorilor competenți față de Biserica română, care i-a ajutat în zile grele.

Locul nostru cumpărat de mai înainte de fericitul Teodor Burada și transcris pe numele unui Arab, nici nu are o situație clarificată. Am inițiat pașii de clarificare a dreptului nostru. Locul e în cartierul evreesc. Arabul s'a declarat

gata a da declarație de transcriere, cu condiția de a achita un rest de plată și impozitele pe mai mulți ani.

În ceea ce privește situația Patriarhiei din Ierusalim, avem de adăugat următoarele:

Constituită într-o comunitate călugărească, pur grecească, în jurul Sf. Mormânt și organizată

mânăstirește, Patriarhia ortodoxă din Ierusalim, va trebui pe viitor să deie mai multă atenție trebuințelor religioase ale populației ortodoxe băștinașe Arabe. Dacă în trecut oarecare desinteresare nu prezenta niciun inconvenient pentru Patriarhia de aici, azi lucrurile sunt cu totul schimbate. Populația băștinașă ortodoxă se deșteaptă și ridică pretenții, dealtfel foarte justificate. Ca creștini de baștină și ei, trebuie primiți în comunitatea mânăstirească a Sf. Mormânt și în viața bisericească din toată Palestina. Nimic mai natural și mai firesc decât aceasta; altcum vedem primejduit ortodoxismul din Palestina. Toate bisericile și locurile mai însemnate și din provincie sunt în mâna călugărilor greci.

Celelalte confesiuni, în frunte cu catolicismul organizat, cuceresc terenul și simpatia Arabilor zi de zi tot mai mult. Iar guvernul încă deșteaptă conștiința arabă spre a se sprijini și pe acest element și popor indigen. Dacă Ortodoxia nu deschide Arabilor porțile, se poate întâmpla ca într'o zi să ajungă la un conflict acut cu acest popor, din care Ortodoxia să piardă.

Noi ne-am luat curajul și am atras atenția celor în drept asupra acestei primejdii și am consiliat pentru îngrijirea cu toată bunăvoința a poporului băștinaș. Temerea noastră am exprimat-o și către alți fruntași greci ai Bisericii ortodoxe, cari ni-a confirmat-o. În deosebi trebuie înființat un seminar teologic cu elevi Arabi, cari să devie preoți de mir bine pregătiți.

Deosebit de aceasta, am mai constatat că, din punct de vedere material, Patriarhia Ierusalimului nu stă tocmai așa rău cum fusesem informați. Ba aș putea să afirm că, din contră, stă chiar mult mai bine decât însăși Patriarhia Noastră. Patriarhia Ierusalimului posedă numeroase averi imobiliare în Ierusalim și în Palestina, case de închiriat, magazine în stradele principale, hale de târg, locuri virane, de parcelat, etc. Și dacă azi se găsește într'o stare precară și cu datorii de 600 milioane lei, aceasta se datorește nu atât lipsei de avere și greutăților vremii, ci lipsei de prevedere, că veniturile pelerinăgiilor pot scădea odată sau chiar înceta; parte și unei administrații puțin stricte. Englezii,

I. P. S. Patriarh MIRON la Vifleem, locul nașterii Domnului Hristos

cari azi exercită mandatul asupra Palestinei, au instituit o Eforie de administrarea acestor averi; le-au dat un mare împrumut pe care îl plătesc din parcelări și cruțări; și sunt speranțe că se va pune rânduială în curs de 10 ani, ceea ce e de dorit, ca Patriarhia pe viitor să nu sufere în independența sa, și din experiențele noi e bine să scoată învățătura cruțării și a celui mai strict control în administrarea averii.

În general vorbind, Patriarhia din Ierusalim, dacă ar urma aceste frățești sfaturi, fără greș putem să afirmăm că, în scurt timp, ar deveni una din cele mai vii și mai prospere Biserici ortodoxe. Biserica ortodoxă peste tot și Patriarhia aceasta în deosebi trebuie să împrumute metodele practice de lucru ale altor confesiuni prospere. Am insistat mult asupra absolutei necesități de a înființa un seminar teologic, care să se ocupe de-o creștere superioară a clerului pentru popor. Cei câțiva clerici de mir ce i-am văzut erau puțin instruiți,

Fiind avizați, ne-am întâlnit în drum la Atena cu I. P. S. Arhiepiscop al Ciprului și la Cairo cu Arhiepiscopul Muntelui Sinai, care are la Cairo școală bine organizată, ca și cele din Alexandria. Sub această formă trecătoare, am avut prilejul să împărtășim sentimentele noastre de mulțămire și dragoste frățească și acestor două Biserici autocefale din adâncă vechime.

Cu aceasta, călătoria noastră oficială a luat sfârșit și la înapoiere am străbătut acelaș drum pe care ne-am dus.

Din tot Orientul, a rămas de vizitat numai P. F. Patriarh al Antiohiei. Situația specială și depărtarea făcea imposibil, în scurtul timp ce l-am avut la dispoziție, ca să mergem la Damasc și să-i facem vizită.

Cu aceasta însă nu socotim încă încheiată călătoria noastră, căci proiectăm, ca în toamna viitoare să mergem și la Belgrad și la Sofia.

Până atunci, vă rog să-mi îngăduiți să exprim aci mulțămirea tuturor căpeteniilor Bisericii, pe care le-am vizitat cum și autorităților civile și militare ale Greciei, Egiptului și Palestinei, pentru cordiala și buna primire cu care ne-au întâmpinat.

Iar ca încheiere, țin să exprim satisfacția, că Biserica și poporul român se bucură în tot Orientul de multă considerație. Jerttele lui trecute,

înțelepciunea și cumințenia de care a dat și (dă dovadă în vremurile acestea de prefaceri, i-au atras stima și simpatia tuturor popoarelor orientale. Și nu voi exagera, dacă voi afirma că azi ochii tuturor creștinilor ortodoxi sunt îndreptați cu atenție asupra Bisericii noastre, care are cele mai multe instituții. Desigur, o legitimă mândrie ne cuprinde constatând acestea; dar și datorii mari și răspundere îndoită cad în sarcina noastră, de a desvolta aceste instituții, de a crește un cler tot mai vrednic și bine pregătit pentru misiunea sa pastorală și îngrijirea poporului credincios, ca el să poată înălța nu numai Biserica sa și poporul român, ci să poată contribui și la progresul ortodoxiei de pretutindeni. Depinde dela noi, dela clerul și poporul nostru drept credincios, să realizăm aceste gânduri și să facem cât mai durabile și mai profunde bunele sentimente pe care Orientul creștin ni le arată.

În acelaș timp, țin să vă împărtășesc că, fără excepție, la toate căpeteniile Bisericii ortodoxe am constatat arzătoarea dorință ca Bisericele surori să stea în cât mai strânsă legătură, să se iubească, să se susțină și să se ajute în toate împrejurările. În scopul acesta, trebuie să stăruim să se întâlnească reprezentanții lor în Constantinopol, sau — dacă nu se poate — aiurea, fie și numai cu asistența delegaților Patriarhului ecumenic din Constantinopol, dacă împrejurările nu i-ar permite a merge personal.

Călătoria noastră a deșteptat multe speranțe, că aceste dorinți nu vor întârzia multă vreme până să se prefacă în realități. Dealtfel credem că este singura cale reală de urmat pentru apropierea Bisericii și cred că Sf. Sinod al Bisericii noastre va pune mai mult interes în urmărirea acestui scop decât în urmărirea legăturilor numai cu occidentul protestant, unde participarea noastră desigur e bună, dacă își va înțelege rostul de a le arăta mereu, cum — abandonând punctul fix al dogmaticii — se firimițează în fracțiuni infinite; și deci li-se impune necesitatea a-și revizui temelia credinței și a se reîntoarce la credința ortodoxă.

Primiți, Vă rog, Prea Sfințit Sinod, ale Noastre întru Hristos frățești îmbrățișări.

✠ **MIRON,**

Președinte
PATRIARH

Dacă tu te miri cum Hristos, cu toate că l-ai primit în Sf. Impărtășanie, nu se micșorează, ci rămâne mai departe întreg și acelaș, minunează-te și că lumina unei făclii rămâne tot aceeași, deși dela ea ai mai aprins pe alta.

Sf. Dimitrie al Rostovului,

după *The Orthodox Catholic Review*, Martie 1927

DOGMA DESPRE SFINȚIREA OMULUI

SFÂNȚA TAINĂ A SFINTEI ÎMPĂRTĂȘIRI

Definițiunea și numele. Prin toate sfintele taine se împărtășește credincioșilor harul dumnezeesc sfințitor. Mântuitorul Christos a binevoit însă a da bisericii Sale o sfântă taină, în care, pe lângă împărtășirea harului sfințitor, ca în celelalte sfinte taine, El însuș totdeauna de față în chip a avea, sălășluște în trupul nostru și se unește cu sufletul nostru. Această sfântă și prea slăvită taină este taina sfintei împărtășiri.

Sfânta împărtășire este dar taina sfântă în care creștinul mănâncă trupul Domnului și bea sângele lui, sub forma pâinii și a vinului.

Avându-se în vedere ființa, materia, administrarea, scopul și efectele acestei sfinte taine, i s'a dat din vechime diferite numiri. Astfel i se mai zice *euharistie*, dela cuvântul grecesc εὐχαριστία, care însemnează mulțămire, pentru că la Cina cea de taină, când Mântuitorul a așezat sfânta împărtășire ca taină, a mulțumit lui Dumnezeu, înainte de a frânge pâinea și a o da sfinților apostoli și pentru că ea este totodată și jertfă de mulțămire a bisericii, cum zice *Sfântul Ioan Gurădeaur* (Omilia 27 asupra lui Matei); *binecuvântare*, pentru că la Cina cea de taină, Domnul a binecuvântat pâinea și vinul ce a dat sfinților apostoli (Matei, 26₂₇); *cina Domnului* (I Corinteni 10₁₇₋₂₁); *Cina cea de taină și dumnezească* (Ipolit, Despre providență 9₁); *masa Domnului* (I Corinteni 11₂₀); *masa lui Christos* (Eusebiu, Demonstratio evangelica 1₁₀); *masa sfântă* (Gurădeaur, De David et Saulo, Omilia III); *taina altarului* (Augustin, De Civitate Dei X₆); *pâinea Domnului* (Teofil, epistola pascală, 1); *pâinea lui Dumnezeu* (sf. Ignatie), *pâinea cerească* (Ciril al Ierusalimului), *pâinea spre ființă* (Acelaș); *paharul binecuvântării* (sfântul Vasile cel Mare, Despre sfântul Duh, 27); *paharul vieții* (Constituțiunile apostolice VIII₁₅); *paharul mântuirii* (Ciril al Ierusalimului); *trupul lui Christos* (Acelaș, cateheza 5); *trupul Domnului* (Constituțiunile apostolice); *trupul sfânt* (Ciprian, epistola 10); *sângele lui Christos* (Constituțiunile apostolice VIII₁₃); *sânge prețios* (Ipolit, Despre providență 9₁); *sfintele, dumnezeieștile, înfricoșatele taine* (Constituțiunile apostolice, Teodoret, Gurădeaur); *jertfă sfântă, tainică, înțelegătoare* (Eusebiu, Teodoret), etc., etc.

Insemnătatea. Această sfântă taină covârșește, cum am spus și la început pe toate celelalte sfinte taine, dintr'un întreit punct de vedere:

1. Pentru că trece cu mult mai mult de cât celelalte sfinte taine peste puterea noastră de pricepere. Nici în celelalte sfinte nu poate pricepe mintea omenească cum lucrează în chip nevăzut harul lui Dumnezeu printr'o materie

oare care, ca d. p. apa la botez, sfântul mir la mirungere etc., dar cel puțin acolo materia rămâne neschimbată, pe când aici se schimbă și materia, cu toate că ochii trupești nu observă nici o schimbare, căci pâinea se preface în însuș trupul și vinul în însuș sângele Domnului;

2. pentru că prin ea nu ni se oferă numai harul dumnezeesc, ca în celelalte sfinte taine, ci însuș Celce este izvorul harului, însuș Domnul și Mântuitorul Christos, cu care ne unim în chip mistic prin primirea acestei sfinte și dumnezeiești taine;

3. pentru că ea nu este numai o slântă taină, ci este totdeodată și o jertfă reală ce se aduce lui Dumnezeu, jertfa cea nesângerată care închipuiește jertfa de pe crucea Mântuitorului.

Sfânta Treime, întruparea Domnului și sfânta euharistie sunt cele trei mari mistere de nepătruns ale credinței creștine și câte treile stau în strânsă legătură, căci Sfânta Treime se face cunoscută lumii prin întruparea lui Dumnezeu Fiul, iar sfânta euharistie repetă și continuă până la slârșitul veacurilor actul final și încoronarea scopului întrupării Domnului și unește pe oameni cu Dumnezeu întrupat, îndumnezeindu-i ca urmare a întrupării Sale.

Instituirea. Sfânta împărtășire nu numai că a fost așezată de Mântuitorul ca taină, ci El a binevoit să-și pregătească pe oameni pentru primirea ei. Astfel, Domnul, după ce săturase în pustie, în chip minunat, 5000 de oameni cu 5 pâini și 2 pești și după ce mulțimea voise să-L facă rege, ținu o cuvântare despre pâinea cerească, în care zice: „*Eu sunt pâinea vieții. Celce vine la Mine nu va flămânzi și celce Crede în mine nu va înseta niciodată..... Amin, Amin grăesc vouă, celce crede în mine are viață veșnică. Părinții voștri au mâncat mană în pustie și au murit. Așa este pâinea care s'a pogorât din cer. De va mânca cineva din pâinea aceasta, va fi viu în veci și pâinea pe care voi da-o Eu este trupul meu, pe care-l voi da pentru viața lumii..... Amin, Amin grăesc vouă: De nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi. Celce mănâncă trupul meu și bea sângele meu are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi, că trupul meu este într'adevăr mâncare și sângele meu într'adevăr băutură. Celce mănâncă trupul meu și bea sângele meu, petrece în mine și Eu în el* (Ioan 6_{54, 47-51, 53-56}).

În aceste cuvinte, Mântuitorul exprimă destul de lămurit trebuința pentru oameni de a se împărtăși cu trupul și cu sângele Său, ca să poată moșteni viața de veci.

La Cina cea de taină, adică cu o zi înainte de Paștele iudaic, și chiar în noaptea în care avea să fie prins și târât la patimi, Mântuitorul a așezat înfricoșata taină a sfintei împărțării. După istorisirea sfântului Matei, lucrurile s'au petrecut astfel: „Pe când ucenicii mâncau, a luat Iisus pâinea și binecuvântând-o, a frânt-o și a dat-o ucenicilor Săi, zicând: *Luăți, mâncați, acesta este trupul Meu. Și luând și paharul și binecuvântându-l, la dat lor, zicând: Beți dintr'acesta toți. Acesta este sângele Meu al legii cei nouă, care se varsă pentru mulți spre iertarea păcatelor*“ (26, 26-28) Aproape cu aceleași cuvinte povestesc faptele și ceilalți doi sinoptici.

Despre aceasta scriind sfântul apostol Pavel corintenilor, zice: «*Eu dela Domnul am primit ceea ce am dat vouă, că adică Domnul Iisus în noaptea în care a fost prins, a luat pâine și după ce a mulțumit, a frânt-o și a zis: Acesta este trupul meu, care se frânge pentru voi. Aceasta s'o faceți spre pomenirea mea. Asemenea și paharul după cină, zicând: Acest pahar este legea cea nouă întru sângele meu. Aceasta s'o faceți de câte ori veți bea spre pomenirea mea*» (I Corinteni 11, 23-25).

Și continuând, arată ce însemnează această sfântă taină: «*Că de câte ori veți mânca pâinea aceasta și veți bea paharul acesta moartea Domnului vestiți până când va veni*», adică până la judecata de apoi sau la sfârșitul lumii.

Materia acestei sfinte taine este pâinea și vinul.

După învățătura sfintei noastre biserici, pâinea trebuie să fie de grâu curat și dospită, iar vinul să fie de struguri, curat și amestecat cu puțină apă (Márt. ort. partea I. răspunsul 107).

Romano-catolicii întrebunțează azimă, în loc de pâine dospită. Practica lor este însă o inovațiune, căci chiar după mărturiile teologilor apuseni, ea s'a introdus abia în veacul VII în Spania, într'al VIII în Anglia, într'al IX în Germania și abia în veacul XI s'a generalizat în tot apusul. Răsăritenii nu știau în veacul IX, căci Fotie n'o numără între abaterile bisericii papale dela adevărata învățatură a bisericii ecumenice, ci abia Mihail Cerulariu o cunoaște și face din ea un cap de acuzație împotriva apusenilor. Sinodul unionist dela Florența a admis și o practică și alta.

Temeiul dogmatic al ambelor practici este felul în care a serbat Mântuitorul paștile, când a așezat taina sfintei euharistii. Noi, ortodocșii, susținem că Mântuitorul n'a serbat paștile iudaic, care încă nu sosise, ci ca atare pâinea euharistică n'a fost azimă, ci pâine dospită, pe când romano-catolicii pretind că Mântuitorul a serbat paștile iudaic, în timpul căruia se mânca numai azimă și deci pâinea euharistică a fost azimă.

Deosebire între interpretarea și practica ortodoxă de o parte și cea romano-catolică de altă parte se sprijină pe contrazicerea ce pare că există între sinoptici, după cari la prima vedere s'ar părea că Mântuitorul a serbat la Cina cea de taină paștile iudaic, și între sfântul evanghelist Ioan, care spune că Domnul a fost judecat, chinuit și răstignit înainte de paște.

Intr'adevăr, sfântul Matei zice: *Iar în ziua cea dintâi a azimelor au venit ucenicii la Iisus și i-au zis: Unde vrei să-ți gătim să mănânci paștile? Iar el le-a zis: Mergeți în cetate, la cutare, și spuneți-i: Invățătorul zice: Vremea mea este aproape. La tine vreau să iau paștile cu ucenicii mei. Și au făcut ucenicii precum le-a poruncit Iisus și au gătit peștile...*» (26, 17-19).

«*Iar în ziua cea dintâi a azimelor — zice sfântul Marcu — când jertfiau paștile, au zis către El ucenicii lui: Unde voști să ne ducem să-ți gătim paștile? Și El a trimis doi din ucenici și le-a zis: Mergeți în cetate și vă va întâmpina un om ducând apă într'un vas de lut. Mergeți după el și oriunde va intra, ziceți stăpânului casei, că Invățătorul întreabă: Unde e locul în care să mănânc paștile cu ucenicii mei? Și el vă va arăta un foisor mare, așternut gata. Acolo gătiți-ne. Și au plecat ucenicii și au intrat în cetate și au aflat precum le spusese și au gătit paștile....*» (14, 12-16).

«*Și a venit ziua azimelor — zice sfântul Luca — în care se cădea să se jertfiască paștele. Și a trimis Iisus pe Petru și pe Ioan, zicându-le: Mergeți, de ne gătiți paștile, să mănâcăm. Dar ei i-au zis: Unde voești să-l gătim? Zis-a lor: Iată, cum veți intra în cetate, vă va întâmpina un om ducând un vas de lut cu apă. Mergeți după el, în casa în care va intra și ziceți stăpânului casei: Invățătorul zice: Unde să mănânc paștile cu ucenicii mei? Și vă va arăta un foisor mare așternut. Acolo să gătiți. Și mergând ei, au aflat precum le-a zis și au gătit paștile*» (22, 7-13).

Mai întâi este de observat, că tustrei sinopticii pun paștile în întâia zi a azimelor, ceace nu corespunde întocmai ca obiceiul vechiu al evreilor de a serba paștile, căci (după Esire 12, 5 sq. Levitic 23, 5 sq. Numeri 9, 1 sq. și Deuteronom 16, 1 sq.) paștile, adică solemnitatea înjunghierii mielului pascal se făcea în seara zilei de 14 spre 15 Nisan, iar zilele azimelor începeau de-a doua zi, adică dela 15 Nisan și țineau până la 21 ale aceleș luni, sau în total 7 zile, pe când sinopticii numără între zilele azimelor și pe 14 Nisan, adică admit în toate 8 zilele de azime și socotesc astfel ziua de 14 Nisan, în seara căreia se serba paștile, ca zi de azime. Felul sinopticilor de a număra 8 zile de azime este confirmat și de Iosif Flaviu, (vezi Anul și ziua morții Domnului

nostru Iisus Hristos, de prof Dr. Vasile Gheorghiu, pag. 56 sq. pe care se întemeiază cele afirmate aci).

Ziua întâi a azimelor, după această socoteală, fiind dar ziua de 14 Nisan, iar ziua începând la cvrei din seara zilei precedente, însemnează că ea începea dela 13 seara, iar paștile serbându-se în seara zilei de 14 spre 15 Nisan, nu coincidea cu începutul zilelor de azime, ci era în cursul lor. Așa că ziua dintâi a azimelor, în care spune sinopticii că a avut loc Cina cea de taină, nu este ziua de paști, ci ziua dinaintea paștilor.

Acesta este și înțelesul expresiei «o zi înainte de Paști» din Evanghelia lui Ioan (13,1). Prin urmare chiar și după sinoptici, seara zilei de 13 spre 14 Nisan, în care s'a ținut Cina cea de taină, deși era începutul zilei azimelor, nu era însă ziua de paști și deci Mântuitorul n'a prăznuit atunci paștele iudaic și — cum vom vedea — n'a mâncat azimă.

Așa înțelegi sinopticii, se împacă în totul cu ceea ce spune sfântul evanghelist Ioan, că a două zi după ce a fost prins, Iisus a fost dus de dimineață, dela arhiereul Caiafa, în divan, iar iudeii «n'au intrat în divan, ca să nu se spurce» (căci divanul sau pretoriul era instituție romană și deci păgână), «ci să poată mânca paștile», (18,28) și cu ceea ce spune mai departe (19,18-14) că Pilat a judecat pe Iisus în «Vineria paștilor» la ceasul 6 (12). Că seara de 13 spre 14 Nisan a fost aceea în care a avut loc Cina cea de taină, reiese și dintr'o mulțime de alte considerațiuni.

Sfântul evanghelist Ioan (12,1) spune că Iisus se afla cu 6 zile înainte de paști, în Betania, aproape de Ierusalim, în casa lui Simon Leprosul, unde Maria, sora lui Lazăr, i-a uns picioarele cu mir de mult preț.

Calculând acum ziua sosirii Domnului în Betania și zilele următoare, ajungem să stabilim că Cina cea de taină s'a ținut în seara zilei de 13 spre 14 Nisan, într'o Joi.

Din relatările tuturor sfinților evangheliști, se știe că Mântuitorul a intrat triumfal în Ierusalim a doua zi după sosirea sa în Betania, iar după o veche tradiție bisericească, această zi a fost Duminica. Cu o zi înainte de aceasta, adică Vineri, Domnul fusese în Ierihon și ospătase în casa lui Zaheu, iar după amiază plecase, însoțit de mulțime multă spre Betania, și ajunsese acolo seara, sau după cum socotiau iudeii, Sâmbătă. Această zi fiind a șasea înainte de paști, urmează că ea a fost la 8 Nisan.

A doua zi, Duminica, 9 Nisan, a intrat Mântuitorul triumfal în Ierusalim.

A treia zi, Luni, 10 Nisan, a alungat Mântu-

itorul a doua oară pe schimbătorii de bani din templu.

A treia zi, Marți, 11 Nisan, Domnul blestemă smochinul în drumul din Betania, unde petrecuse noaptea, spre Ierusalim.

A patra zi, Miercuri, 12 Nisan, fariseii vrând să prindă pe Domnul în cuvânt, îl întreabă, dacă se cade a da tribut Cezarului, saduceii îl întreabă dacă există o înviere a morților, un cărturar li puse întrebarea, care este cea mai mare poruncă din lege, iar Mântuitorul întreabă pe farisei, pentruc David numește pe Mesia Domn? Tot în această zi, Mântuitorul muștră cu asprime pe cărturari și pe farisei, prezice dărâmarea Ierusalimului și a doua a sa venire și zice ucenicilor: «Știți că peste două zile vor fi paștele și Fiul Omului va fi dat să se răstignească».

Fiind peste 2 zile paștile, urmează că el a fost Sâmbătă, sau mai exact Vineri seara. În acea zi de Vineri, deci în ajunul paștelui, Mântuitorul a fost osândit și răstignit, iar ziua dinaintea în care a serbat Cina cea de taină a fost dar Joi.

Aceasta reiese și din spusele sfinților evangheliști. Sinopticii zic că apostolii Petru și Ioan au fost trimiși numai «să pregătească paștile», ceea ce însemnează, că ei n'au junghiat mielul pascal la templu, ceea ce ar fi fost însăș prăznuirea paștilor, căci dacă ar fi făcut asta, sinopticii ar fi spus-o, ci pregătirea a constat desigur, cum prescria Legea (Eșire 12,15, 13,87) în depărtarea din casă a orice prisos de pâine dospită, afară de aceea care trebuia să fie mâncată în seara aceea și a doua zi la prânz. Mișna spune că mai târziu capii de familie căutau în acea seară de 13 spre 14 Nisan cu lumânarea aprinsă prin toate unghiurile casei, ca să nu fi rămas ceva dospit. Prin urmare e vorba de pregătirea numai în acest sens al paștelui și în acea seară se mănâncă pâine dospită, iar nu azimă care se mânca numai după ce se frângea mielul pascal și nici într'un caz mai înainte, căci aceasta ar fi fost un mare păcat.

Că cina cea de taină n'a fost paștile iudaic, reiese și din mai multe alte amănunte istorisite de sfinții evangheliști. Între acestea se numără mai întâi spălarea picioarelor ucenicilor de către Mântuitorul la cină. Aceasta nu s'ar fi putut face, dacă s'ar fi serbat paștile, pentrucă nu era acest obicei de paște, ci din potrivă, toți trebuiau să-și țină încălțămintele în picioare, să-și aibă mijlocul încins și toiag în mână, ca cum ar fi fost gata de călătorie.

Ospățul acesta este apoi numit cu numele de cină = δείπνον, iar nu paște = πάσχα, și pâinea e pâine dospită = ἄρτος, iar nu azimă = ἄζυμον.

După aceea Iuda Iscariotul întinde odată cu Mântuitorul mâna în blid, ceea ce însemnează că

pe masă era și o mâncare lichidă, atară de miel fript, azimă și burueni amare, lucru care nu era îngăduit la Paște. Numai mai târziu s'a introdus obiceiul ca la paște să se mănânce și alte bucate.

Îmbucătura pe care Mântuitorul o oferă la cină lui Iuda nu este de asemeni o dovadă, cum pretind unii, că ospățul acesta era pascal, căci la orice masă se putea ca cineva să ofere unui comesean o îmbucătură, în semn de dragoste și Mântuitorul a arătat prin aceasta lui Iuda dragostea sa sinceră până la urmă, deși știa că-l vânduse.

Plecarea lui Iuda dela masă în puterea nopții dovedește asemenea că nu era paștele în acea seară; pentru că, după legea și datina iudaică, nimeni nu putea părăsi încăperea în care mâncase paștele până a doua zi dimineța, iar credința apostolilor că «*Iuda se duce să cumpere cele ce ar fi mai fost de trebuință pentru sărbătoarea*» (Ioan 13, 27-29) dovedește cu prisosință că sărbătoarea, adică paștele, nu sosise încă.

Eșirea Domnului cu ucenicii dela cină, în aceeași noapte și ducerea lor în grădina Gethsemani, ca și venirea mulțimii — printre care se numărau și membri ai sinodului, preoți și servitori ai templului — în grădină, ca să prindă pe Iisus, sunt o altă dovadă, că în acea noapte nu era paștele.

Inarmarea iudeilor, cari însoțesc pe ostași, și prind pe Iisus arată de asemeni că nu era atunci Paștele, căci în zilele de Sâmbătă și de sărbători iudeii n'aveau voie să poarte arme decât ca să se apere, dacă ar fi fost atacați de cineva, ceea ce nu era cazul cu Mântuitorul.

Domnul Christos nu putea fi nici judecat, nici răstignit în ziua de Paști, pentru că în zilele de sărbătoare nu se putea intenta cuiva proces, nici să se continue cele începute.

Punerea în libertate a lui Varava, potrivit obiceiului iudaic de a se libera un deținut de Paște, ca amintire a liberării lui Israel din robia Egiptului, dovedește de asemeni că Paștele nu venise încă.

Venirea dela câmp, adică dela lucrul câmpului a lui Simon Cirineanul, care a fost silit de ostași să ducă crucea Domnului spre Golgota, este altă dovadă că răstignirea Mântuitorul nu s'a făcut în ziua de Paște, ci într'o zi de lucru, în ajunul Paștelui.

Pregătirea de aromate de către femeile mirnosite în seara zilei în care a fost răstignit și înmormântat Domnul și abținerea lor de a se duce la mormânt a doua zi, Sâmbătă, înseamnă iarăși că Vineri a fost zi de lucru.

În sfârșit, toți sfinții evangheliști numesc ziua de Vineri, în care a fost răstignit Domnul, «zi de pregătire», subînțelegând sau adăogând «de paște» sau «pentru paște».

Ca încheiere rezultă din toate acestea, că la Cina cea de taină, Joi seara, Mântuitorul n'a sărbătorit paștele iudaic, ci un paște special, paștele creștin și deci, instituind atunci sfânta euharistie nu s'a servit de azimă, ci de pâine dospită și ca atare practica bisericii noastre ortodoxe este cea adevărată, iar practica bisericii romano-catolice este o inovație ca multe altele. (Vezi documentarea în amănunt a acestei chestiuni la profesorul Dr. V. Gheorghiu, opera mai sus citată).

Practica noastră ortodoxă a fost iarăși practica bisericii primare. În Faptele Apostolilor (2, 42-46 și 20, 7), ca și în epistola întâi a sfântului apostol Pavel către Corinteni (10, 16, 11, 21), unde se vorbește despre sfânta împărtășire, se dă pâinei euharistice numele ἄρτος = pâine dospită, iar nu de ἄζυμον = azimă și n'ar fi fost cu putință să se săvârșească sfânta împărtășire cu azimă, pentru că la început numărul cel mai mare de creștini îl formau iudeii convertiți, cari fiind deprinși să mănânce azime numai șapte zile pe an, n'ar fi primit să se împărtășească cu azime în fiecare zi; iar dacă în legea veche paștele se săvârșesc cu azimă și ar pretinde cineva că, prin analogie, și paștele legii nouă ar trebui să se săvârșească tot cu azimă, îi amintim că sfinții apostoli și bătrânii bisericii din Ierusalim hotărând, în sinodul apostolic, ce anume este obligator pentru creștinii din legea lui Moise și ce nu, nu numără între obligațiuni și păstrarea azimelor la sfânta împărtășire. Putem deci socoti desființarea folosirii azimelor ca hotărâre a sinodului apostolic.

Pâinea euharistică s'a luat apoi întotdeauna și în deosebi în veacurile primare din prinoasele ce se aduceau de credincioși la biserică și cum pâinea obicinuită pentru mâncare a fost și este cea dospită, firește că și la altar se aducea tot pâine dospită și tot aceasta se întrebuințează și la sfânta împărtășire.

Vechii scriitorii bisericești nu numesc niciodată azimă pâinea euharistică ci-i zic pâinea obicinuită sau chiar specific «pâinea dospită». Aci am putea cita pe sfântul Justin Martirul, pe Irineu, Ambroziu, Ciril al Ierusalimului ș. a.

Se găsesc chiar desaprobări ale practicilor contrarii din veacurile primare. Astfel, sfântul Epifanie relatează că ebioniții săvârșeau sfânta euharistie cu azimă și cu apă și adaogă că nu aceasta este practica bisericii ecumenice.

Chiar și păreri teologice romano-catolice sunt împărțite: unii (ca Mabillon † 1707) susțin că în apus s'a întrebuințat întotdeauna numai azimă, iar alții (cum sunt cardinalul Bona († 1674) și mitropolitul Suciul al Blajului) zic, că în vechime s'a întrebuințat fără deosebire, atât pâine dospită, cât și azime, fără să poată argumenta va-

labil, pentruce atunci s'a părăsit practica de a se întrebuița și pâine dospită și s'a generalizat întrebuițarea numai a azimei.

Faptele desmint însă și pe unii și pe alții, căci pe deoparte găsim papi cari poruncesc să se săvârșească sfânta euharistie cu pâine dospită și papi cărora li se atribue ca un mare merit, că au căutat să stârpiască această datină. Dintre cei dintâi e de amintit papa Inocențiu I († 417), socotit de apuseni ca sfânt. Acesta scria într'o epistolă a sa: «*Presbyteri fermentum a nobis confectum per acolythos, accipiunt, ut se a nostra communione, maximo illo die, non indigent separatos, quod per parochias fieri debere non puto, quia non longe portande sunt sacramenta*» (epistola 25 către Decențiu). Dintre cei de al doilea pomenim pe papa Siriciu († 398) în a cărui viață se citește: «*Hic constituit ut nullus presbyter missas celebraret... quod nominatur fermentum*».

Nu era va să zică nici numai practica întrebuițării azimelor, nici nu se putea întrebuița azima ori pâinea după alegere, căci vedem papii cari încearcă să impună azima, iar istoria ne e martoră că această luptă a dăinuit până în veacul XI, când abia s'a generalizat întrebuițarea azimelor. De abia de atunci inovația aceasta a primit pecetea oficialității.

Sunt în sfârșit și scriitori vechi și noi, din rândurile papistașilor, cari afirmă că întrebuițarea azimelor a fost necunoscută până în veacul X sau chiar al XI.

Din toate reiese dar încă odată limpede și indiscutabil, că practica bisericii noastre este cea instituită de Mântuitorul și păstrată de biserica adevărată fără știrbire.

E de notat, că și teologii protestanți, sunt în cea mai mare parte de părere, că Mântuitorul n'a serbat paștele iudaic, ci un paște special, Joi seara, la 13 spre 14 Nisan și că deci pâinea cu care a instituit sfânta euharistie a fost dospită, iar nu azimă (vezi lucrarea lui Maurice Goguel, intitulată: «*L'Eucharistie des origines à Justin Martyr*». Paris, Fischbacher, 1910).

Ce privește practica armenilor de a săvârși sfânta euharistie cu azimă, (practica pe care o invoacă teologul unit Dr. V. Suci, actualul mitropolit al Blajului, ca argument în sprijinul practicii romano-catolice), ea nu dovedește nimic, căci a fost introdusă de armeni numai după despărțirea lor de biserica ecumenică, ca o urmare logică a rătăcirii lor dogmatice, că în persoana Mântuitorului ar fi o singură fire. Consecvenți ereziei monofizite, ei nu amestecă vinul euharistic cu apă, nici frământătura pentru pâinea euharistică cu aluat, ca să nu simbolizeze prin aceasta cele două firi din persoana Mântuitorului.

Cât despre maroniți (citați de acelaș autor), ei nu sunt categorici, căci mărturisesc prin pa-

triarhul lor Ioan Maron († 707), că și o practică și alta este îndreptățită, cece i-a și dus în brațele papistașismului.

Despre vin, amestecat cu apă, ca a doua materie a acestei sfinte taine, au, în zilele noastre păreri diferite — cum văzurăm — armenii, care nu amestecă vinul cu apă și protestanții cari susțin, că este indiferent, dacă se amestecă cu apă sau nu, iar în vechime ebioniții și după aceea encrațiții, cari, pentru motive de abstenență exagerată, neîngăduind adică să nu se bea vin în nicio împrejurare, săvârșiau sfânta euharistie numai cu apă, pentru care s'au și numit hidroparastați.

Practica bisericii noastre și a celei romano-catolice de a întrebuița la sfânta împărtășire vin amestecat cu apă datează din veacurile primare și vine desigur dela sfinții apostoli, căci avem mărturii foarte vechi despre ea. Astfel, Sfântul Irineu zice: «*Atunci când paharul amestecat și pâinea frântă primesc cuvântul lui Dumnezeu, se face euharistia trupului și a sângelui lui Christos*», (Adversus Haereses, II), iar Sfântul Ambrozie adaugă: «*Înainte de sfințire potirul este plin cu vin și cu apă, dar după ce lucrează cuvintele lui Christos, se face sângele lui Christos, prin care s'a răscumpărat lumea*». (De Sacramentis I, 4, 5). Sfântul Ciprian zice că amestecarea vinului cu apă însemnează unirea poporului cu Christos (epistola 63 către Ceciliu). Sinodul trulan deduce deadreptul această practică dela Mântuitorul zicând: «*...Și el (sf. Ioan Gurădeaur) a transmis bisericii încredințate conducerii sale pastorale datina de a adăoga apă la vin pentru aducerea jertfei cei fără de sânge, ca aducere aminte de sângele amestecat cu apă care a curs din coasta Răscumpărătorului și Mântuitorului nostru Iisus Christos Dumnezeu, pentru reînvierea lumii și răscumpărarea păcatelor. Și în toate bisericile în care au strălucit luminători duhovnicești, s'a păstrat rânduiala aceasta predată de Dumnezeu însuș, căci și sfântul Iacov, fratele după trup al lui Christos Dumnezeu, care a stat cel dintâi pe scaunul bisericii din Ierusalim și Vasile, arhiepiscopul bisericii din Cezareea, al cărui renume s'a răspândit peste tot pământul, dându-ne în scris tainica și sfințita lucrare, puseră în dumnezeiasca liturghie, ca vinul să se amestece în potir cu apă...» (canonul 32).*

Forma tainei sfinte împărtășiri sunt cuvintele sau, mai bine zis, rugăciunea pe care o citește preotul în timpul liturghiei credincioșilor, când sfințește sfintele daruri și care sună: «*Încă aducem ție această slujbă cuvântătoare și fără de sânge și cerem și ne rugăm și ne cucerim: Trimite Duhul tău cel sfânt peste noi și peste aceste daruri ce sunt puse înainte și fă adecă pâinea aceasta cinstit trupul Christosului tău, iar ce este*

în potirul acesta cinstit sângele Christosului tău, prefăcându-le cu Duhul tău cel sfânt». «După cuvintele acestea îndată — zice Mărturisirea Ortodoxă — se săvârşeşte prefacerea și pâinea se prefăce în adevăratul trup al lui Christos, iar vinul în adevăratul lui sânge, rămânând înaintea ochilor noștri numai chipurile lor», (răspunsul la întrebarea 107).

Rugăciunea aceasta de chemare (ἐπίκλησις) a Sfântului Duh pentru sfințirea elementelor euharistice a fost compusă și rânduită de biserica primară ca formă a săvârșirii de viață făcătoarei taine a sfintei euharistii, după pilda dată de Mântuitorul, care, la Cina cea de taină, mai întâi a binecuvântat pâinea (cum zic sfinții evangheliști Matei și Marcu) sau a mulțumit (cum zice sfântul Luca), ceea ce însemnează că a sfințit-o și numai după aceea a dat-o ucenicilor s'o mănânce.

Ceea ce a făcut Mântuitorul la Cina cea de taină și cum a făcut El, așa a poruncit să se facă și de urmașii lui, zicând: «Aceasta s'o faceți spre pomenirea mea», Luca 22,19).

Credincioasă acestei porunci, biserica veche a săvârșit sfânta euharistie, sfințind pâinea și vinul prin rugăciunea de chemare a Sfântului Duh. Aceasta ne-o arată mai întâi vechile liturghii creștine. «Pentru aceasta (urmând poruncii lui Christos) — se zice în liturghia sfântului Iacov — și noi, păcătoșii, aducându-ne aminte de făcătoarele lui de viață pașimi, de crucea lui cea mântuitoare... Ție îți aducem, Doamne, această jertfă înfricoșată și fără de sânge, rugându-Te... îndură-Te de noi, Dumnezeule, după mare mila ta le trimite peste noi și peste aceste daruri ce sunt puse înainte pe Sfântul tău Duh.. ca pogorându-se peste pâinea și peste paharul acesta, să le sfințească prin sfânta, slăvita și atotîndurata sa revărsare. Să facă pâinea aceasta sfânt trupul Christosului tău și paharul acesta scump sângele Christosului tău».

În liturghia din cartea VIII a Constituțiilor apostolice, se zice asemeni: „Pentru aceasta (potrivit poruncii Domnului), aducându-ne aminte de patimile, moartea și învierea Lui... aducem Ție, Doamne și Dumnezeule, după pomenirea Lui, pâinea aceasta și paharul acesta, mulțumindu-Ți că ne-ai îngăduit a-Ți sta înainte și a-Ți sluji. Și ne rugăm Ție, Dumnezeul bunătății, caută cu milostivire asupra acestor daruri ce sunt puse înaintea Ta și le primește în cinstea Christosului tău. Trimite peste jertfa aceasta pe sfântul tău Duh, martor al patimilor Domnului nostru Iisus, pentru ca să facă pâinea aceasta trupul Christosului tău, și ce este în paharul acesta sângele Christosului tău...»

În sfârșit, în liturghia sfântului Vasile, după ce preotul a rostit cuvintele: „...«Luați, mâncați...

și... Beți dintr'acesta toți...» preotul se roagă.... și punând înainte cele ce închipuesc sfântul trup și sânge al Christosului tău, Ție ne rugăm și dela Tine cerem, sfinte al Sfinților: cu bunăvoința bunătății tale să vie Duhul tău cel Sfânt peste noi și peste darurile acestea ce sunt puse înainte și să le binecuvinteze pe dânsule și să le sfințească și să le arate».

La fel glăsuesc și sfinții părinți. «Precum pâinea pământească, prin chemarea lui Dumnezeu asupra ei, încetează de a mai fi pâine de rând și devine euharistie, așa și trupurile noastre, după ce primesc sfânta împărtășire, nu mai sunt stricăcioase și pieritoare, ci au nădejdea învierii, zice sfântul Irineu (Adversus Haereses IV, 34).

«Făcând cele plăcute Ziditorului a toate — zice Origen — mâncăm cu mulțumire, pentru binefacerile primite și cu rugăciune, pâinile aducerii, prefăcute prin rugăciune în sfântul trup și stințind pe cei ce le primesc cu bună cuviință» (Contra lui Cels VIII). Și altă dată zice: *Se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune*» (comentar la Evanghelia lui Matei XV).

«Ceiace numim trup și sânge al lui Christos — zice fericitul Augustin — este o substanță, care împrumutată din roadele pământului, dar sfințită prin rugăciunea tainică, este primită de noi cu jrica lui Dumnezeu, pentru mântuirea sufletelor noastre și spre aducerea aminte de patimile Mântuitorului, care a suferit pentru noi, și care, din partea văzută fiind lucru de mâini omenești, se sfințește ca o taină mare numai prin lucrarea nevăzută a Sfântului Duh,» (De Trinitate III).

«Pâinea și vinul euharistiei — zice sfântul Ciril al Ierusalimului — nu erau altceva decât pâine și vin înainte de chemarea întru tot sfintei și închinății Treimi, dar după chemare, cel dintâi se preface în trupul lui Christos, iar cel de al doilea în sângele lui Christos» (Cateheza III mistagogică).

„După înălțarea la cer a Mântuitorului — zice sfântul Proclu — apostolii, înainte de a se împrăștia peste tot pământul, adunându-se într'un cuget, se rugau în toate zilele și, aflând mângâerea lor în trupul Domnului, săvârșiau sfânta liturghie cu cântări prelungite.... Prin rugăciunile acestea, cereau pogorârea sfântului Duh peste pâinea și vinul amestecat cu apă, care erau puse înainte, pentruca lucrarea sa dumnezească să le descopere ochilor ca adevăratul trup și adevăratul sânge al Mântuitorului nostru Iisus Christos, ceea ce se face și astăzi și se va face până la sfârșitul veacului» (Despre tradiția sfintei liturghii).

«Precum în chip firesc — zice sfântul Ioan Damasceanu — pâinea ce se mănâncă și vinul și apa ce se beau se prefac în trupul și sângele celui ce le mănâncă și le bea și nu fac un trup deosebit de cel de mai înainte, tot așa, prin che-

marea și pogorârea Duhului Sfânt, pâinea produsă, împreună cu vinul și apa se prefac, în chip suprafiresc, în trupul și sângele lui Iisus Christos și nu fac două trupuri deosebite, ci unul și acelaș trup (Despre credința ortodoxă IV, 13).

Ar fi de prisos să mai lungim șirul și să înmulțim numărul citațiilor din operele sfinților părinți, căci biserica ecumenică veche a învățat, ceea ce ținem și mărturisim și noi azi, că adică elementele euharistice se sfințesc prin rugăciunea de chemare a Sfântului Duh (epicleza).

Biserica romano-catolică, confundând cuvintele prin care Mântuitorul a așezat această sfântă taină cu forma tainei, susține că sfințirea pâinii și a vinului euharistic se face prin rostirea de către preot a cuvintelor Mântuitorului: «*Luăți mâncăți, acesta este trupul meu...*» și «*Beți dintr'acesta toți, acesta este sângele meu...*»

Că punctul de vedere al romano-catolicilor este greșit, se învederează din destul din observarea, că la nici o sfântă taină cuvintele de instituire nu sunt și forma sfințelor taine, ci forma este cu totul deosebită de ele.

Cuvintele Mântuitorului: «*Luăți mâncăți...*» și «*Beți dintr'acesta toți...*» n'au fost rostite de Mântuitorul ca rugăciune și nu li se poate deci da acest caracter, ci ele au slujit numai de invitare sfinților apostoli, ca să mănunce și să bea și de atragere aminte că ceea ce vor mânca și bea nu mai este pâine și vin, ci trupul și sângele său, în care ele se prefăcuseră prin binecuvântarea ce rostise mai înainte.

Atât de adevărat este aceasta, că românii uniți, cari — deși au păstrat epicleză în Liturghierul lor, dar nu-i dau importanța cuvenită, ci susțin, de perfect acord cu papistașii, că sfințirea sfințelor daruri se face prin rostirea cuvintelor de instituire — s'au văzut siliți să introducă, sub formă de notă lămuritoare, îndatorirea pentru preot de a binecuvânta mai întâi pâinea și vinul și numai după aceea zice: «*luați, mâncăți...*» (Vezi Liturghierul de Blaj, ediția 1870, pag. 90).

Inercarea de a aduce în sprijinul părerii lor și o dovadă istorică, cum că adică așa s'ar fi practicat cândva în biserică sau aceasta ar învăța cel puțin unii din sfinții părinți, îndeosebi cum o face Mitropolitul Blajului, în nu mai puțin de 30 de pagini (217—247) din manualul său (Teologia dogmatică specială, vol. II), este o lamentabilă sofisticărie, că nici o minte întregă nu va putea atribui vreodată cuvintelor Mântuitorului: «*Luăți mâncăți...*» și «*Beți dintr'acesta toți...*» caracterul de rugăciune. Nimeni și niciodată nu va putea tăgădui cu cuget curat că chemarea Sfântului Duh asupra elementelor euharistice de care vorbesc atâți sfinți părinți, nu s'ar referi la sfințirea sfințelor daruri însăși, ci numai la aceea că sfințele daruri nu se sfințesc

prin puterea preotului, ci printr'a sfântului Duh, sau că ea are de scop sfințirea preotului liturgisitor. Nimeni nu va putea aproba stâlcirile de înțeles care se aplică unor locuri foarte limpezi din liturghia sântului Vasile cel Mare și a sfântului Ioan Gurădeaur. Cât despre dovada ce caută să se aducă din înșuș sfântul Ioan Gurădeaur, că el ar fi învățat contrariul de ceea ce stă scris negru pe alb în liturghia sa, este cu totul lipsită de serioșitate. Așa de slabă este și de nimic nu spune nici dovada adusă din hotărârea sinodului tridentin, că ea se poate întoarce cu ușurință împotriva legii catolice și catolicizante.

Incâlcita împletitură dogmatică a teologilor romano-catolici asupra acestui punct ar merita o scărmanătură meticuloasă, pentru care însă nu e locul și nici timpul potrivit, căci primejdii comune amenință și biserica lor și pe a noastră și o apropiere a unora de alții ar fi mai de folos decât înăsprirea spiritelor.

Pr. I. Mihălcescu

TOVARĂȘ VECHI DE PREOȚIE

*Tovarăș vechi de preoție am un vestmânt alb de beteală,
Uitat și colbăit de vreme într'un ungher, pe-o policioară;
Când iau din preajma lui vre-o altă podoabă nouă
[de serbare,
El, prieten bun din tinerețe mai rupt și destrămat
[îmi pare.*

*Mult ai pierdut din anii tineri, — văd — când mă uit
[astăzi la tine,
Când scrie să te-asvârl în foc — legea — cu litere latine.
Cenușa care-o să rămâe din sfințele zdrențele tale,
Mă 'ndeamnă legea „s'o împrăștii“ pe râu cu apă
[curgatoare.*

*Vestmânt bătrân, icoană vie și grăitoare-a suferinței,
Mi-e teamă râul să nu-ți ducă Cenușa 'n apa necredinței.
Căci prietene! Păcatul ăsta ce mai de mult avea hotară,
Azi le-a pierdut și curge râul necredincios din țară
[în țară.*

*Te las așa uitat mai bine, în colț ascuns de policioară
Și-or ști cei tineri: prietenul cel vechi al tău când o
[să moară
In loc de aur și podoabe, în loc de alt vestmânt de fală
Să 'ngroape „mâna lui de țarnă“ cu bătrâneasca ta
[beteală.*

*Deabia atunci vom sta în tihnă să sfătuim din vremur
[bune
Și să-ți aduci și tu aminte de câte ai mai tras în lume
Și-om plânge amândoi uitarea; singura noastră
[mângâiere
A fi un dangăt lin de clopot, măcar la sfânta Inviere.*

Preot CLAUDIUS PETROVICI
Fălticeni-Moldova

CONGRESELE DE BIZANTINOLOGIE

Între 11 și 16 Aprilie a. c., s'a ținut în Belgrad al doilea congres internațional de bizantinologie. Cel dintâi s'a ținut la București în Aprilie 1924.

Deși aceste congrese ar putea fi privite numai ca chestiune de specialiști, totuși ele trebuiesc privite de aproape de toți oamenii Bisericii, fiindcă cercetările acestor specialiști privesc mai cu seamă mersul vieții bisericești din Bizant. După cum se știe, viața bizantină era adânc străbătută de înrăurirea Bisericii, așa că, cercetând această viață, la fiecare pas te întâlnești cu Biserica. Din pricina aceasta, trebuie să urmărim aceste congrese, fiindcă studiem însași Biserica.

De mirare este că la aceste congrese nu prea vin mulți teologi. Lăsate aceste studii numai pe seama unor specialiști, care nu au în ochii lor Biserica așa cum o avem noi, ei pot ajunge la vederi care nu ne sunt pe plac. Firește, n'am avea nimic de zis, chiar când nu ne plac, dacă ar fi vorba de dovediri care-ți stau înainte cu tărie nezdruncinată. Dar nu e totdeauna așa. Istoricul e și el om, e ființă subiectivă, pune închipuirea în locul faptelor, și așa îți înfățișează stări care nu rostesc adevărul.

Dar de unde, în cazul nostru, știm că în cutare treburi bizantine adevărul o fi altfel?

Noi, teologii, firește, nu ne putea lăuda că știm mai mult ca istoricii bizantini, nici nu putem pretinde să-i corectăm pe ei. Avem însă ceva ce nu au ei: Trăim concret în această Biserică Ortodoxă, care nu e altceva decât însăși Biserica bizantină în șirul ei netăiat de foarfece. Ceiace Istoricul vede ca lucru care a fost, noi vedem ca lucru care este și deci judecăm cu o unealtă pe care ei nu o au. Noi vedem lucru în ființa lui vie, ei trebuie să-l scoată din cenușă, să-l reconstituie.

Se înțelege, nu este așa cu toate laturile și amănuntele vieții bizantine, dar e așa cu multe.

Răposatul preot Dr. C. Proviau, fostul director al seminariului din Buzău, îmi spunea că, înscriindu-se la seminariul universitar de bizantinologie al lui *Krumbacher*, la München, acesta s'a bucurat mult auzind că e teolog, fiindcă, zicea, niciunul nu e mai potrivit și mai înarmat a studia viața Bizanțului, ca teologul, iar noi zicem: ca teologul *ortodox*.

D. Breazu, profesor de muzică la Seminariul «Central» din București, care a studiat la Academia de muzică din Berlin, îmi spunea că un profesor de acolo se căznea să reconstituie vechea muzică bizantină, cu semnele pe care noi le cunoaștem; *Kendimă*, *omalon*, *antihenomă* și

altele. Când d. Breazu a spus neamțului că acestea sunt lucruri obișnuite la noi în Biserică și când a început a-i cânta după aceste note, pe care el se încerca cu greu să le descurce, neamțul a holbat ochii cu uimire și n'a mai încetat cu întrebările.

Vedeți că altfel era pregătit să înțeleagă acestea omul din Biserica noastră, seminaristul și teologul Breazu, decât acela care răscolea aceste lucruri, nu ca cel care le cunoștea și se folosea de ele, ci ca unul care le scotea din petrișul trecutului.

Astea sunt titlurile noastre, fiindcă noi continuăm pe preoții și călugării bizantini, trăim mentalitatea lor, slujim în biserici ca ei. Deci noi suntem vechii bizantini.

Dela întâiul congres bizantin din București, știm ce a vorbit d. Iorga despre iconoclastism. S'a întrebat de unde a izvorât această mișcare? de ce Statul bizantin s'a pornit împotriva cultului icoanelor?

În lipsă de material pentru aflarea adevărului, d. Iorga zice că ne rămâne ori calea închipuirii ori cea a paralelismului istoric, adică dacă găsim fapte asemănătoare, cunoscute mai bine, prin care putem lămuri pe cele necunoscute: calea analogiei.

Intemeiat pe aceasta, d. Iorga a spus că iconoclastismul, de fapt, n'a fost o mișcare împotriva icoanelor, ci împotriva călugărilor, cari ajunseră atotputernici și tirani. A fost o mișcare în care măsura Statului era sprijinită de popor, ca celce era scârbit de apăsarea călugărilor. Această mișcare d. Iorga o aseamănă cu cea dela noi împotriva călugărilor greci, cu care găsește paralelismul, sau cu altă mișcare din China.

Demonstrarea aceasta, fără a fi istoric, pe mine nu mă împacă de loc. Despre o mișcare a poporului la noi împotriva călugărilor greci, nu credem că se poate vorbi. Scârba împotriva lor au început a o simți organele mai răsărite, organele Statului care priveau Biserica cu alți ochi decât oamenii trecutului.

Asta e una. Dar dacă lucrurile sunt așa cum le pune d. Iorga, este oare o paralelă cu ce a fost în Bizanț? Căci acolo nu se vede că prigonirea icoanelor merge mână în mână cu ura împotriva călugărilor. De-ar fi fost așa, călugării ar fi rămas scăzuți din luptă.

Dar așa e? Apărarea icoanelor a mers biruitoare prin călugări, iar călugării au eșit de aci cu o mult mai mare vază.

Așa ar fi fost când mișcarea împotriva icoanelor ar fi fost sprijinită de popor. Cum so

poate atunci că tocmai cei urâți de popor au eșit cu o și mai mare cinste?

Numai d. *Bréhier* s'a împotrivit părerilor d-lui Iorga în 1924, nu cu temeiurile arătate de noi aici. Dar dacă era acolo un teolog, oare nu era ușor de răspuns?

Iată deci că, în astfel de congrese, e vorba de noi fără noi și iată ce folos este să urmărim aceste congrese, pentru a veni și cu părerile noastre de oameni care vedem Biserica, nu de la 3 și 400 de ani departe, ci ca cei care trăim în mireazma ei și ne simțim în ea.

Ca să scriem acestea, ne-am uitat prin ziarele din vremea congresului bizantin în 1924. Și am găsit nr. din 24 Aprilie al *Neamului Românesc*, cu mult material despre congresul de atunci.

Pentruca să nu stăm departe de acele cugețări și să ne împărtășim din ele, reproducem mai la vale tot ce se spune despre părerile pomenite mai sus ale d-lui N. Iorga, cum și sfârșitul unui articol, tot despre congres al d-lui *Nichifor Crainic*. Trebuie să urmărim aceste lucruri, fiindcă ele privesc de aproape însuși așezământul în care lucrăm.

Iată, mai întâi rezumatul spuselor d-lui Iorga, cum e dat în *Neamul Românesc*:

Punctul de plecare al comunicării mele, spune d. prof. Iorga, este o chestiune de sistem de lucru. Există în istorie epoci asupra cărora informația lipsește sau e insuficientă. Cum trebuie să procedăm în acest caz: să lăsăm acele epoci în obscuritate, să facem apel, pentru lămurirea lor la imaginație, — sau să recurgem la paralelismul istoric? În ce mă privește, mă pronunț pentru paralelism, care duce aproape totdeauna la foarte bune rezultate.

Vă voi prezenta un caz foarte interesant de paralelism istoric, pe care mi l-a oferit o simplă întâmplare.

E vorba de chestiunea iconoclasmului care a rămas destul de obscură.

Există, în această materie, două teorii: una în care se susține că iconoclaștii aveau opinia lor religioasă, că erau călăuziți în acțiunea lor de un sentiment mistic; alta, care o înlătura pe aceasta, susținând că nu e vorba decât de un suflet de Stat, de un suflet politic.

Un prim argument în sprijinul acestei ultime ipoteze l-am găsi dacă am raționa astfel: Toate mișcările mari religioase au purtat peetea personalității celor ce le-au creat sau le-au condus; mișcarea iconoclastă rămâne aceeași ori care ar fi împăratul ce se găsește, la un moment dat, la conducerea ei¹⁾.

Unii au spus că iconoclasmul pleacă dela Evrei, alții că pleacă dela Arabi; dar ar fi trebuit atunci să se nască un curent împotriva profanatorilor. Acest curent nu s'a produs. Și atunci trebuie să căutăm în altă parte explicația iconoclasmului.

Dela început trebuie să admitem că în iconoclasme era fără îndoială, un curent popular; toți disidenții doctrinei religioase care predomina la Constantinopol au primit cu aclamații pe împărații iconoclaști, cari erau pentru ei niște adevărați liberatori din tirania ecleziastică²⁾.

Și acum iată analogia. În Bizanț trebuie să se fi petrecut ce s'a petrecut la noi cu călugării greci; ajunși puternici, bogați și stăpâni pe pământuri, călugării aceștia au devenit un element disolvant. Pe lângă apăsarea pe care, în mod natural, trebuiau s'o exercite asupra țeranilor de pe moșiile lor, mai era și faptul că ei se eschivau de la îndatoririle militare, care făcea ca antipatia cu care erau priviți să crească, așa încât mișcarea iconoclastă nu trebuie considerată ca o luptă în contra călugărilor a căror putere crescîndă putea să neliniștească și pe împărat?³⁾

Un exemplu foarte asemănător s'a produs în aceeași epocă în China, Stat de asemenea imperial și năvălit de călugării budiști. Documentele pe care le avem la dispoziție ni arată că și acolo, la un moment dat, icoanele au fost aruncate în foc, templele distruse, minunile interzise. Analogia este interesantă mai ales în rezultate, care corespund în amândouă părțile.

În ce privește Bizanțul, aceste rezultate se pot rezuma așa: Prin iconoclasme și datorită iconoclasmului s'au pus pentru întâia oară bazele Statului laic în Bizanț.

* * *

La o observație a d-lui *Bréhier*, care crede că la originea mișcării a fost totuși un sentiment religios, d. Iorga răspunde:

— Pentru a fi de acord cu d. *Bréhier*, voi adăugi următoarele: Se întâmplă adesea ca o mișcare pornită din interes și sprijinită numai pe elemente materiale să devie, la generația următoare, o convingere întemeiată pe considerații morale. Așa trebuie să se fi petrecut și aici: la elementele materiale furnizate la început de împărat, care urmăria laicizarea Statului bizantin, s'au adăugat progresiv elemente de ordin moral, care încet-încet se poate să fi dat naștere unei convingeri religioase.

Comunicarea d-lui prof. Iorga a fost ascultată cu o deosebită atenție și primită de congres cu vii aplause.

Iată și cuvintele d-lui *Nichifor Crainic*:

Tradiția noastră culturală e colorată de ortodoxism. Ar fi pur și simplu hazliu să încercăm a demonstra că ortodoxismul nu e un articol de import. Ne-am născut odată cu el. Poporul nostru a trăit ca parte integrantă în unitatea religioasă a credinței răsăritene. Ce s'a creat din inspirația acestei credințe a fost socotit totdeauna ca un bun comun, al tuturor drept-credincioșilor. Și nu s'a creat numai de un grup etnic pentru toate celelalte grupări etnice. Fiecare și-a avut partea de contribuție; și această contribuție de cele mai multe ori nici n'a ținut socoteală de gra-

1. Dar n'a fost același, căci lupta a izbucnit sau a încetat după împărași. — *Nota Arhim. Scriban.*

2. Atunci de ce au biruit icoanele? — *Nota A. S.*

3. Când și unde s'au plâns credincioșii că preoții și călugării nu fac armată? — *Nota A. S.*

nițe etnice sau politice. Cultura ortodoxă e născută din această solidaritate a popoarelor ortodoxe. Și dacă ea alcătuiește un moment de strălucire în istoria omenirii, aceasta se datorește în bună măsură participării active a geniului românesc. Ortodoxism nu înseamnă pentru noi epigonism, ci creație originală. Această e tradiția noastră și în sânul ei așteaptă posibilități de viitoare dezvoltare a culturii românești.

Am socotit că nu e bine să vie și al doilea congres bizantin, fără ca noi, preoții și teologii ortodocși, să nu vorbim despre el și să mai luăm cunoștință de cele trecute.

Atâția preoți catolici au fost la congresul dela Belgrad. Mult mai puțini dintre noi, când doar era vorba de treburile noastre...

Arhim. SCRIBAN

SĂRINDARUL

Strămoșii noștri, când își simțeau sfârșitul vieții apropiat, rânduiau ei înșiși, cum să li se împartă agonisita și cine să o stăpânească. Pentru aceasta lăsuau *diate* sau *adiate*, la mâna urmașilor cari se bucurau mai mult de încrederea lor. Termenul vechiu de *diată* sau *adiată*, nu se mai păstrează astăzi, deoarece a fost înlocuit cu cuvântul *testament*, provenit din limba latină.

Cel care cercetează actele vechi, scrise cu litere chirilice, în deosebi cele din veacul al XVIII-lea și cele din întâia jumătate a veacului al XIX-lea, întâlnește de foarte multe ori *diate*, scrise mai ales de preoți. Aceștia se bucurau de încredere deplină în fața poporului și de aceea erau chemați de credincioșii, care-și simțeau apropiat sfârșitul vieții, pe deoparte, pentru a primi din mâna lor sfintele taine, iar, pe de altă parte, pentru a scrie diatele aceluia, până erau «*cu mintea întreagă și limba slobodă*».

Orice diată trebuia așa dar făcută din vreme, când mintea omului eră limpede și întreagă și când el putea să vorbească lămurit, arătând cui lasă agonisita și ce parte dintr'însa urmează să stăpânească. Cel care făcea diată, arăta apoi îndatoririle ce trebuiau să îndeplinească moștenitorii săi. Acele îndatoriri erau întărite prin semnăturile celor ce erau de față, atunci când se scria diata. Pe vremea aceea erau la fiecare biserică mai mulți preoți. Unul din ei scria diata, iar ceilalți iscăleau ca martori. Prin diate, urmașii erau îndatorați să facă anumite slujbe bisericești, pentru pomenirea părinților, sau a rudeniilor lor. Se treceau în diate adeseori și blesteme înfricoșate, pentru ceice ar fi cutezat să nu îndeplinească în totul îndatoririle puse, în deosebi cele privitoare la rugăciunile de pomenire.

Unii pretindeau dela urmași «să le facă toate soroacele până la anul, precum se cade mortului», alții până la 3 ani, iar cei mai mulți până la 7 ani.

În foarte multe adiate, se vede pusă îndatorire urmașilor, de a plăti la una sau mai multe biserici, *sărindare*. Termenul acesta vechiu bisericesc se întrebuințează des și'n vorbirea de astăzi. El e de origină grecească. Se întâlnește

mai ales în diatele din veacul al XVIII-lea când influența acestei limbi, în timpul domniei fanarioților, a fost așa de mare în ambele principate.

Prin *sărindar*, se înțeleg rugăciunile de pomenire, ce se fac timp de 40 de zile, pentru odihna sufletelor celor răposați. Cu timpul, s'a obicinuit a se plăti sărindar și pentru cei vii. În București a fost până acum câteva decenii biserică «Sărindar», dela care a rămas numele unei străzi. Tâmpla acelei biserici, foarte frumos sculptată, se găsește astăzi, parte la biserică din Dragoslavele, parte la cea din Rucăr, jud. Muscel.

Cuvântul *Sărindar* vine în limba noastră, din limba greacă modernă. La numărul 40, în limba de astăzi a poporului grec, se zice *σαράντα*; *σαραντάριον* ar însemna astfel «de 40 (de zile)». Vine dela *τεσσαράκοντα*, cu o prescurtare pe care a impus-o limba populară și uzul vorbirii. Postul mare se zice *τεσσαρακοστή* și *σαρακοστή*. Postul Crăciunului se numește *σαρανταήμερον*.

La noi, «*sărindarul*» este pomenirea care durează 40 de zile, fie în cele 2 posturi amintite mai sus, fie în cellalt timp al anului. De obicei, sărindarul începea în ziua înmormântării și se sfârșia la 6 săptămâni, când se făcea pomenirea de 40 de zile.

Cei cu dare de mână plăteau sărindare la mai multe biserici. Cei mai puțin avuți plăteau și numai câte o jumătate de sărindar. Preoții aveau venituri destul de însemnate de pe urma sărindarelor.

Din diatele cercetate de mine în satele din partea de nord-est a județului Muscel, unde locuitorii au fost în trecut moșneni sau răzeși, trăind astfel mai înlesniți ca'n alte părți, am putut afla costul unui sărindar în intervalul 1700—1850. De bună seamă că și'n alte părți ale țării, unde locuitorii trăiau în aceleași condițiuni, costul unui sărindar va fi fost aproape la fel sau cu o mică diferență în plus sau în minus. În rândurile de mai jos, voi da părți din felurite acte sau diate, unde se vorbește despre sărindar, sau voi reproduce în întregime unele dintr'însele. Ele ne înfățișează gândurile stră-

moșilor noștri în fața morții și ne descopăr și multe taine din veacurile trecute.

Intr'un act scris de preotul Vălcu din Rucăr, jud. Muscel, în luna Decembrie 1733, se găsesc următoarele cuvinte:

....«având noi o datorie sufletească să ne «facem un *sărindar* și neavând altă putere, cu «ce plăti, iată că ne rugăm de părintele Vasilie, «de-i dăm moșia din Vârtopiale pentru plata «*Sărindarului*, drept lei 8. Să o ție cu bună «pace, pentrucă iaste a noastră moșie direaptă. «Iar cine va zice că are și el parte în moșie, «acela să-și caute cu mine, iar popa să-și ție «moșia cu pace. Și tocmeala ne ieste cu popa: «de va putea fecioru nostru să dea banii, să-și «slobozească moșia....»

Astfel dar, acum aproape 200 de ani, un sărindar se plătiă, în partea de nord-est a jud. Muscel, cu 8 lei. Cu acești bani, în acea vreme se putea cumpăra sau un cal, sau un petec bun de moșie, sau 3 rămători, căci, în alt act din acel timp, se spune că niște locuitori din țara Bârsei, au cumpărat un rămător cu 3 lei¹⁾.

Cu 9 ani mai târziu, în 1742, acelaș preot Vasilie primește drept sărindar, alt petec de pământ.

....«întâmplându-se de muri fiu-mieu Coman «și după moarte, având ca să i să facă un «*sărindar*, iată că ne-am tocmit cu *sărindariu* «cu popa Vasilie și i-am dat o moșie, livadie de «fân, care moșie se chiamă dân Vârtopiele»....

În 1752, Ion sin pârçalab Răuță din Dragoslavele vinde moșia numită în „Poiana Șerbii“ cu 9 taleri și acești bani îi dă lui popa Ion sin popa Răuță, ca să-i slujească un sărindar.

Între 1755—1758, Coman Grecu, aflător în satul Dragoslavele ca strângător de bir, face o diată prin care îndatorează pe mama sa, Stana, să-i dea de pomană un *sărindar*. Nu arată nici cui să-l dea nici suma de bani.

În 1791, Jinga prostul lasă fratelui său Stanciu o adiată. În această diată, arată amănunțit toate moșiile și sumele de bani ce lasă ca moștenire fratelui său și nepoților săi, pe care-i îndatorează însă să-i facă un *sărindar* și toate soroacele până la anul.

La 10 Aprilie 1793, Marina, fata lui Istrate Măra din satul Rucăru, face o frumoasă adiată pe care o reproducem în întregime:

«Adecă eu Marina, fata lui Istrate Măra din satul Rucăru, lăsat-am eu Marina cu sufletul meu, adiată mea la vremea sfârșitului meu, la

mâna Radului, feciorului meu, până fiind cu gura bună și limba slobodă.

«Am lăsat moșia din Rucăr, din Siliște și moșia de casă, că nu sunt datoare nimului, nici un ban. Să aibă a moșteni cu pace și moșia din muntele Măra, dacă să va plăti dela jupân Gheorghe; să o stăpânească fără de pricină despre Rucărenii, cari sunttovarăși cu el la acel munte. Nici să arate vreo datorie sau pricină după sfârșitul vieții mele, că este a mea bună curată dela părinții mei. Și moșia dela Vârtop, iară să o stăpânească cu bună pace.

«Aceasta las cu sufletul meu, la vreme de slăbiciune. Iar la gineri-mieu Aldea am o vacă fătată cu vițel mic și o junice cu ițal (sic) în pânțece; să le ia fiindcă sânt ale mele bune curate și n'are treabă gineri-mieu cu ele. Dar junicea, să mi-o dea fiu meu Radu să-mi facă un *sărindar* și cealaltă vacă să-mi facă toate soroacele până la anul precum să cade mortului. Și când s'au făcut această adiată, au fost mulți oameni și prioți, care să vor iscăli mai jos, ca să crează.

10 Apr. 1793.

Eu Marina, așa las cu sufletul meu.

Eu popa Coman martor
Eu diaconu Vlad martor
Eu popa Savu duhovnicu
Eu popa Neculae
Eu pârçalabul Nițu

Și am scris eu popa Simion, cu fisa ei și martor¹⁾.

Din această diată, se poate vedea că, în 1793, costul unui *sărindar* era egal cu al unei junici fătătoare, sau, în mijlociu, 10 lei. Trebuie avut în vedere că atunci banii erau foarte scumpi. Comparativ cu trecutul, ar trebui dar ca un sărindar să fie plătit astăzi, cam cu 4000 lei, căci cu această sumă se vinde o junice fătătoare. Socotesc însă că'n nicio parte o țării nu se mai plătește astăzi această sumă. Iată de ce, în trecut, preoții din satele moșnenești aveau cea mai frumoasă situațiune.

* * *

Intr'o însemnare cu data de 3 Oct. 1815, făcută de niște săteni cu prilejul morții tatălui lor, e trecut și un sărindar, plătit cu 14 lei. Din acea însemnare, se mai poate vedea că înmormântarea a costat 18 lei. Preotului la parastas i se plăteau 30 parale.

Unul dintre cei mai înstăriți locuitori din Dragoslavele își face adiată la 11 Ianuarie 1818, care începe astfel:

1. În „Revista Istorică“ a d-lui N. Iorga (An. XII nr. 3-6 pe April-Iunie 1926), e publicată, tot de subsemnatul, la pag. 108, o adiată a preotului Vasilie, în care se cuprind și următoarele cuvinte: „...am la popa Răuță un rămătoriu, care l-au vândut la niște Bârseani drept fl. 3“. Iată dar cum, din această diată, putem între altele cunoaște și prețul acestui soi de animale, acum aproape 200 de ani.

1. Dragoslavele 146.

«De vreme ce întâmplarea cea viitoare este nevăzută și de îngeri necunoscută, iar la Dumnezeu toate sunt știute și cunoscute. Deci și eu «Neculae sin Coman Balintu, fiind slab și temându-mă de moarte, dar fiind cu mințile întregi și cu limba slobodă, am socotit să fac această mărturisită adiată, pentru cele ce rămân pe urma mea, după moartea mea, cum mai jos să «va arăta»:

După ce înșiră obiectele casei, vitele și părțile de moșie lăsate rudelor, încheie astfel: «Las cu blestem ce să-mi facă toate soroacele până la anul și să-mi facă și 3 (trei) sărindare, iar pentru partea de moșie din Muscel, să-mi facă pe tot anul un sărindar cu capetele.

«Și cine va stăpâni cele de mai sus arătate și nu-mi va face cele ce las cu sufletul meu, să fie blăstemat de Domnul nostru Iisus Hristos și de preacurata sa maică și dă cei 318 sfinți «părinți dăla Nicheia și să lăcuiască cu Arie la un loc și cu Iuda, care să spânzurară și cu dâșii să aibă a se judeca la înfricoșatul județ».

De bună seamă că și în 1818, când s'a făcut adiată de mai sus, se plătia pentru un sărindar cam 14 lei. Cu această sumă se putea cumpăra pe acea vreme un bou de jug.

În 1828, cu puțin timp înainte de moartea sa, călugărița Marta, de feldin comuna Dragoslavele, îndatorează pe sora sa Stanca, să plătească, pentru sufletul ei, 2 sărindare, după cum se poate vedea din actul de mai jos:

«Adică eu Stanca, soția lui Bădic Puică ot Dragoslavele, încredințez cu acest zapis al meu «la mâna Dumnealui Gheorghe Vorovenci ot Rucăr, precum să se știe că, având noi un petec de moșie la Pietre, adică la Vârtopiele, anume Padina, cu hotarul ei, rămasă dela moștrămoșii noștri, care până acum o au ținut tot numitul Gheorghe cu arândă, dela Soru-meă, călugărița Marta, și acum întâmplându-se de au murit soru-meă călugărița, m'au îndatorat pe mine la vremea morții numitei, ca «să-i dau două sărindare pentru sufletul ei și al morților. Eu, nevând alt mijloc, am mers la casa numitului Gheorghe și mi-au dat taleri 24 (douăzeci și patru), iar pentru acești bani, i-am dat toată acea Padină cu hotarul ei, în scurtare, în trei ani, să o stăpânească în bună pace și nesupărat de nimeni, însă după cum s'au stăpânit până acum, cu tot hotaru ei. Și, împlinindu-se acești trei ani, să-mi rămăe moșia «slobodă. Și, pentru mai bună încredințare, i-am dat acest zapis iscălit de mine, puindu-mi numele și degetul mai jos în loc de pecetie, ca să să crează.

1828 Aug. 16.

Eu Stanca soția lui Bădic Puică ot Dragoslavele».

Urmează iscăliturile preotului Coman din Dragoslavele și ale preoților Ion sin popa Bucur și Ion Vorovenci din Rucăr.

Scriitorul, proestosul Ion din com. Rucăr, adaogă apoi cuvintele: «au dat aceste 2 sărindare, unul la biserica din Rucăr de din jos și unul la bisericile amândouă din Dragoslavele, ca să se pomenească sufletele răposaiților, după pomelnicu ce au dat».

După 1833, se găsesc acte din care se vede că o jumătate de sărindar s'a plătit cu 9 lei, preotului Bucur din Valea-Mare, iar către 1850 sărindarul ajunge să se plătească cu 20 lei.

Cu 5-6 sărindare din cursul unui an, un preot putea foarte bine să-și îdestuleze aproape toate nevoile. Cetitorii preoți, pot acum compara starea din timpurile de față, cu cea din trecut, după cele ce am arătat mai sus.

Preot I. RĂUȚESCU.
Dragoslavele Muscel.

UITARE

*Sub trei salcâmi, ostași de veghe,
Tăcut, păzește un mormânt
Isus, sculptat în cruce veche
Și 'ngenunchiată la pământ.*

*Din ochii Lui lacrimi coboară...
Ne muștră parcă de uitare:
„De ce la cruce n'am" — întreabă —
„Măcar un ciob c'o lumânare" ?
.....*

*Cerându-Ți bucurii și bine,
Cu-atâta dacă Te iubim;
Mai mult îmi pare țin la Tine
Salcâmi Tăi din țintirim!*

*Căci ei își pleacă albe ramuri:
Și mii și sute de petale
Iși scutură salcâmi, valuri,
Spre Tine'n semn de închinare.*

*Cu flori ei picură cărarea
Imprăștiind o albă pată...
Noi, Ție 'ți închinăm uitarea
Și am cere și uitare plată.
.....*

*Târziu... Când stinși de zile-apunem
Spre-al morței asfințit etern,
Deabia atunci iertare-'Ți cerem,
In graiul crucilor de lemn...*

Preot CLAUDIU PETROVICI
Fălțiceni-Moldova

IN APARAREA ORTODOXIEI

În nr. 11 din 1926 al «Bisericii Ortodoxe Române», S. S. Păr. Criveanu face o expunere vioaie a serviciului divin din biserica protestantă. Arătând că predica este partea de seamă a slujbei, autorul se silește să descrie pietatea, care domnește în Biserica protestantă și disciplina credincioșilor în ce privește exactitatea orelor de începere și ținerea lor în vremea slujbelor dumnezeiești. Slujbele Ortodoxiei însă, cele lungi și solemne, cu numeros cler, autorul le condamnă «ca un prilej de gălăgie în altar și de șoapte în biserică». Nu voim să criticăm pe autor, nu dorim nici a polemiza cu Sf. Sa, ci am vrea numai să ne dăm umila noastră părere asupra lucrurilor cu care se ocupă autorul în articolul său.

E obișnuit lucru la noi a generaliza neajunsurile noastre și a le prezenta în defavoarea Bisericii Ortodoxe. Observațiile Părintelui Criveanu, relativ la sgomotul credincioșilor ortodocși și a cântăreților, sunt juste, dar numai în parte. Sunt mai multe biserici și la noi ortodocșii, unde, în timpul slujbelor dumnezeiești, se menține o disciplină bună și domnește o pietate religioasă, ce cuprinde pe fiecare creștin. Personal am asistat la slujbele Dumnezeiești în biserici din orașe și am văzut în biserici cea mai perfectă ordine.

La sate se observă mai puțină disciplină în biserici, însă aici trebuie să fim consecvenți; puțin dăm țăranului (din cele ale culturai), puțin și trebuie să cerem dela el. Totuși nu putem tăgădui credința și pietatea creștinilor ortodocși.

Acest spirit pios tocmai depinde de slujitorii altarului și a corului bisericesc. Unde ascultătorii sunt obișnuiți cu slujbele solemne, cu numeros cler, acolo nu se produce sgomot la acea slujbă, ci se aprinde în inima ascultătorilor acel foc sacru, pe care noi, slujitorii bisericii, suntem datori să-l menținem în credincioșii noștri. Cu astfel de slujbe putem sădi dragostea în inima credincioșilor către slujbele dumnezeiești. Iar slujba săvârșită cu evlavie de cler numeros și executată de un cor frumos se ascultă de credincioși cu cea mai mare dragoste, orcât de lungă ar fi ea. Dar și mai mult. La așa slujbe, cu deosebită râvnă stau cei mai bătrâni creștini, fără să se plângă de oboseală, și ies din sf. locașuri cu o mare satisfacere sufletească. Totul atârnă de preot și de felul cum își face datoria.

Nu, și în Biserica noastră Ortodoxă sunt toate bune și frumoase. Ne rămâne, ca noi să îndeplinim datoria noastră cu deplină conștiință față de acest lucru sfânt. Și dacă, pe ici-colea, se ivesc neajunsuri în sânul Bisericii noastre, apoi cauza nu trebuie căutată în organizația slujbelor creștinești, ci în noi înșine, în slăbiciunile clerului.

În biserica protestantă, bunul mers al vieții religioase se datorește nu numai predicii, ci și stării morale și materiale a clerului.

Acest cler, mai întâi, este bine pregătit pentru misiunea sa, fiind cu studii superioare. Pe lângă diplome obținute dela Colegii și Universitate, pastorii mai au pregătire specială sub conducerea celor mai bătrâni. Apoi pastorul este plătit și bine plătit de Stat. Situația lui este asigurată nu numai cu salar bun, ci și locuință.

Niciun serviciu divin, nicio trebuință religioasă nu e plătită din partea parohienilor. Pastorul și parohienii sunt legați cu interese numai pur spirituale, și de aceea acest cler se bucură de dragoste și încredere mare la enoriașii săi.

Și iată, tocmai această iubire și încredere îi lipsește clerului ortodox. Să fim sinceri. Noi aproape am pierdut pe parohienii noștri. Nu mai avem la dâșii nici încredere, nici iubire frățească. Și această dragoste nu poate să fie acolo, unde interesele noastre comune-religioase sunt strâns imbinat cu cele materiale. Preotul ortodox niciun pas nu face pentru parohienii săi, fără ca să nu fie plătit. Precum cultul, așa și trebuințele religioase preotul le săvârșește pentru plată. Aici este cauza prăpăstiei, ce s'a creat între preot și credincioși, aici este cauza dezastrului moral din Biserica noastră Ortodoxă. Noi atât ne-am obișnuit cu plata trebuințelor religioase, că ne pare că așa și trebuie să fie, pe când, în realitate, acest lucru e un pericol fatal pentru Ortodoxism. Acest pericol trebuie înlăturat din viața bisericească, ca el roade temelia Bisericii noastre. ¹⁾

Astfel, un păstor duhovnicesc stă vecinic în contradicție cu învățătura sa despre abnegație, dragoste și căutarea Impărăției lui Dumnezeu. Orcât de bine ar predică preotul și cât de înălțătoare ar fi învățătura lui, ea nu va aduce roduri dorite, atât timp, cât ascultătorii răscumpără cu lei tot ce au primit dela păstorul, inclusiv și predica.

Au fost timpuri când acest mod de întreținere a clerului poate era potrivit. El imita vremurile apostolice, când clerul se nutria «dela altar». Acele vremuri au fost prielnice pentru biserică. Păstorii și păstoriții era legați cu un duh și credință.

Istoria ne-a arătat că, în trecut, clerul a avut un rol însemnat și încredere mult mai mare decât are azi în viața popoarelor, și nutrirea «dela

1. Oare acesta să fie răul, că Preotul e plătit de parohieni? Dar câți preoți plătiți și totuși în toată cinstea!

Alte scăzăminte să nu fie, că acesta nu e păcat... — Nota Arhim. Scriban.

altar» nu era piedica pentru bună înțelegere între păstori și păstoriți.

Dar astăzi, când omenirea progresează, când toate se refac, e lucru natural, că nu pot să rămâie și formele învechite prin care se întreține clerul ortodox. Ele sunt prea vulgare pentru vremurile noastre. Trebuie se isprăvim cu venitul patrahirului. El este un lucru josnic pentru păstor. Este o anomalie! Apostolul spiritului lui Hristos și în acelaș timp încasator de bani pentru apostolatul său!

E drept că preotul are familie, are copii și deci este dator a se îngriji de toate cele necesare pentru ei. Dar părerea noastră este că grija familiilor clericale trebuie să preocupe mai mult pe autoritățile noastre superioare, *) care foarte bine știu că preoțimea ortodoxă nu este celibatară. Această autoritate trebuie să ne scutească de necesitatea de a pune lucruri sfinte în jocul intereselor materiale.

Și va fi într'adevăr o turmă și un păstor numai atunci, când clerul va fi plătit de Stat cu salariu

suficient pentru viață și nu va mai încasa niciun leu pe la parohieni pentru munca sa.

(Nu-i vorbă de salariul actual, căci el este prea miserabil și îl considerăm numai ca un spor sau ajutor).

În al doilea rând, problema care trebuie să preocupe toate năzuințele clerului trebuie să fie însănătoșirea ideologiei religioase a creștinului-ortodox, mai cu seamă a poporului dela sate, în concepțiile căruia s'au strecurat multe superstiții. E drept că acest lucru este mare și cere timp lung, dar numai astfel vom ridica prestigiul clerului și al Bisericii noastre Ortodoxe.

Rezumând cele expuse, am vrea să credem, că toate se vor face spre binele și mărirea Bisericii noastre strămoșești.

Țara noastră are destui fii luminați, care vor observa aceste lucruri și le vor reface.

Și cel mai înțelept vindecător este vremea. Deci, în așteptarea zărilor mai frumoase ale ortodoxiei, să pășim fiecare la datoria noastră.

Preot. GH. JEMANEAN
Com. Cobâlnea-Soroca
(Basarabia)

UN RASPUNS

Doamnei Preotese Ecaterina Șerpoianu, la articolul publicat în „Biserica Ortodoxă“ din Februarie 1927.

Doamnă și Soră Preoteasă,

Cu multă plăcere am citit articolele d-voastră, publicate în revista «Biserica Ortodoxă Română» și l-am citit și pe al d-nei Cantacuzino din *Universul*. Imi permit a veni și eu a destrăma multe din starea de lăncezeală în care zăcem noi, preotesele. Mă întreb și eu: Oare noi preotesele avem vreun rost în misionarismul soțului? Practica mă face să răspund că da. Imi tresaltă inima că, în centrul capitalei, s'a născut de curând micul prunc: «Comitetul Doamnelor Preotese», de unde să dirijeze linia de conduită pentru toate preotesele. Eu, dragă soro, nu mă bucur de multă cultură științifică, dar scumpul meu părinte, care a fost tot preot, și scumpa mea mamă, m'au crescut, pe cât a fost posibil, în principiile evanghelice, mi-au deșteptat în mine vocea lui Dumnezeu, adică conștiința curată, cultura inimii, care întrece cultura științifică; pe de altă parte, am avut fericirea să am ca soț tot un fiu de preot și legăturile familiare s'au cimentat prin aceleași sentimente de credință, prin aceleași norme de viață.

Dacă preotesele au fericirea de a câștiga un soț demn de misiunea lui, atunci acesta poate face din soția sa tovarășul de muncă misionară; dacă,

din nefericire, soțul este nedemn de misiunea sa, atunci, vai de preoteasa lui, vai de cultura inimii! Intunerec au fost, în întunerec vor zăcea. Mântuitorul s'a exprimat cu mult foc, cunoscând inimile tuturor: «Feriți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu».

Doamna Cantacuzino, propune o pregătire sufletească a tânărului seminarist sau teologului. Eu mă asociez la propunerea d-nei Cantacuzino, dar numai pentru seminaristi. Căci seminaristul, abia eșit din seminar, unde, nu a fost în contact cu școala lumii, iată-l pus în fruntea satelor. Dar din lipsă de experiență, ajunge de multe ori caraghiosul satului. Am auzit, că unii din preoții tineri se pretează la exemple grozave. Unul a intrat cu calul în cârciumă... alții iau pușca și pleacă la vânatoare etc. Am văzut tineri seminaristi, actualmente în clasa VIII, jucând la cârciumi, ca niște desperați, strigând cu cuvinte nepotrivite, fără nici un pic de rușine. După terminarea jocului, crezând, că au dreptate, se exprimau: «că anul acesta mai este fericirea lor, că la toamnă îmbracă haina preotească, haina de doliu». Cunosc preoți, care înjură urât, nu numai pe preoteasă, dar pe toți ce le stau înainte. Și atunci, dragă soro, are dreptate d-na Cantacuzino și vezi, dragă, ogorul este plin de ciulini și n'are cine-l plivi, și sectantul găsește terenul de seceriș.

*) Prelații Bisericii Ortodoxe și Inaltul Guvern.

Este adevărat, că seminaristul caută soție printre fetele cele mai bogate ale satelor și răsfățate în averi și dorinți. Dar aceasta o face de nevoie, că n'are cu ce trăi. Leafa, pe care o primesc preoții e o leafă de ajutor, nu de a susține cheltuelile casei.

Atunci îl vezi pe preot la coarnele plugului, la seceratul grâului, iar ogorul misiunii rămâne înțelenit.

Dacă casa preotului este sărăcăcioasă, el nu poate ajuta pe nimeni și tot cerșind, cerșind dela enoriași, ajunge ca sperietoarea de uli, ajunge de hula satului. Ce să mai zic de hainele zdrențuite, de ghetetele petecite!

Dacă preotul este demn, nu mai puțin și preoteasa. Dacă, casa preotului este deschisă, îl ajută în misiunea sa și soția. Ea se cultivă intrând în contact cu lume bună.

Nu voesc a mai reflecta asupra celor scrise, că merită să fie citite de toate surorile, dar mă opresc la finele lui, unde văd, că faceți apel la toate preteșele, să comunice orice gânduri și propuneri, în vederea unei apropieri sufletești și a ne afirma personalitatea etc.

Doamnă preteasă, noi, care trăim la țară, trăim într'un mediu cu totul deosebit de cele care trăesc la orașe. Poporul dela țară nu este așa de cult, ca cel dela oraș, dar se bucură de o credință mai tenace.

Să nu creadă cineva că prin ceiace voesc a scrie de aci înainte, voesc să-mi fac vreo eșire, ci înboldul de muncă și de înțelegere a rostului de preteșe, m'a determinat la asemenea faptă, și poate vreo altă soră mă va urma și, din alte mijloace ce vor urma, să-mi folosească și mie pe viitor.

Iată ce am făcut eu în comuna mea: Văzând cum soțul meu, zi și noapte se frământa, ca sectanții din comunele vecine să nu străbată în parohie, m'am asociat la lupta comună. El, prin mijloacele de care a voit a se folosi, a format un comitet: «Comitetul păstrării credinții», care a dat roade destul de frumoase. Eu, în fruntea femeilor, am format un nou comitet: «Comitetul femeesc» și la 1 Octombrie 1926 au luat naștere frumoasele șezători religioase-culturale, care au durat până la 30 Martie 1927, rămânând a se redeschide la toamnă. Am observat că, dacă femeile le îndrumezi, le scoți din starea de amorțeală, au o înrăurire mai mare către Biserică decât bărbații și se adaptează mai repede la principiile bisericii. Ajutate de comitet, s'a observat că unele, ale căror bărbați erau bețivi, stricați, i-au prefăcut pe aceștia în oameni cinstiți.

De activitatea noastră, Protoieria din Câmpu-Lung, a luat cunoștință și, cu adresa nr. 329 din 31 Martie 1927, a lăudat acțiunea noastră.

Dacă comitetul preteșelor, de care amintiți, este un comitet cu darul de a servi biserica și neamul, iar pe de alta a ne ridica și pe noi preteșele din toropeala în care am zăcut, cu toată inima doresc să fiu înscrisă, cu dorul de a cunoaște mijloacele pentru a ajunge la scopul dorit. Dacă îmi este îngăduit, propun următoarele puncte:

1. Revista «Biserica Ortodoxă», fiind o revistă oficială, primită de toți preoții, să rezerve o singură filă, care să fie ocupată numai de articolele noastre.

2. Să se adune și preteșele pe centre, la țară cel puțin de 2 ori pe an, iar cele dela orașe de mai multe ori.

3. Comitetul central să facă un apel de înfrățire, să dispară dihononia dintre preteșe, care aduc daună în mersul activității soților.

4. Fiecare preteasă să facă câte un mic memoriu, de activitatea sa până în prezent.

Preteasa ECATERINA DRAGOMIRESCU
Parohia Capu-Piscului, jud. Muscel.

SUZANA

*Sub copaci în grădină,
După masă, la odihnă,
Se duceă odată
Suzana nevinovată.*

*Umbră deasă aci aveă,
Pe iarba se odihneă;
Aerul eră curat
Ca și sufletul curat.*

*Zgomot prin frunziș se face!
La ea doi bărbați, și pace
Cu cuvinte-o ispitesc,
De păcat îi pomenesc!*

*Atunci, plină de nădejdie,
Țipă tare: „E primejdie!”
Slugi îi vin în apărare,
Bărbații o părăsesc tare!*

*Nici soțul n'o ia pe seamă,
La judecată o chiamă!
Cei doi oameni au jurat,
C'au găsit-o în păcat!*

*Apoi, Daniil curată,
Știindu-o nevinovată,
Din nou cere judecată;
Pe martori ucide 'ndată!*

Preot NIC. I. Iancu
Bunești-Argeș

„Puternic“, ... „Puternice“... „Putere“... „Puterilor“, „Puterile“...

Iată atâtea expresiuni, care se aud în biserică, întrebuințate fiind toate, în acelaș moment liturgic, înainte de al patrulea Sf. Dumnezeule. Sunt unele biserici, în care se zice *Puternic* sau *Puternice*, altele în care se zice *Putere*, *Puterile* sau *Puterilor*.

Diversitatea aceasta, care atrage după sine și variațiunea sensului acestui cuvânt, în legătură cu scopul întrebuințării lui în acest moment liturgic, face de bună seamă, să ne întrebăm: E admisibilă oare această diversitate, fără a strica ceva din sensul și scopul, cu care această expresiune e fixată în serviciul liturgic? Numai la o singură și repede privire, e ușor să vezi, că nu e admisibilă. Una înseamnă *Puternic*, alta *Puternice*, alta *Putere*, alta *Puterilor* și alta *Puterile*.

Ceice zic *Puternic* socotesc, că rostul acestei expresiuni e să facă atenți pe ceice cântă «Sf. Dumnezeule», ca a patra oară să-l cânte «Puternic», fie că obosiseră și li se atrăgea atenția să fie încă cu putere, fie că a patra oară trebuia cântat mai sonor, căci alt rost nu s'ar putea găsi aci cuvântului «Puternic». În felul acesta, ei se apropie și de ceice zic «Putere», căci și aceștia gândesc la fel, recomandând corului sau străinii „Putere“ pentru al patrulea «sf. Dumnezeule». După unii, cam în aceeași direcție ar ținti și expresiunile: «Puterile» și «Puterilor». După alții însă, aceste cuvinte din urmă s'ar referi la *Puterile cerești*: Heruvimii și Serafimi. Și aceștia se impart în două: unii, cari zic că prin acest cuvânt se fac atenți credincioșii din biserică, că și «Puterile» cântă împreună cu noi «Sf. Dumnezeule»; și alții, cari zic, că al patrulea «Sf. Dumnezeule» îl cântăm «Puterilor îngerești». Altă expresiune întrebuințată tot aci e «Puternice», expresiune, care face să te gândești, că nu e vorba nici de «puterile fizice» ale celui ce cântă, nici de «Puterile îngerești» cărora li se cântă, și nici de «Puterile îngerești», care cântă cu noi, ci e vorba de faptul, că al patrulea Sf. Dumnezeule se cântă «Celui Puternic». «Ție, Puternice» și se cântă a patra oară Sf. Dumnezeule».

Se vede deci, că această expresiune a fost rău înțeleasă și nu se vede adevăratul scop, cu care e fixată în serviciul liturgic. Această lipsă de claritate a făcut să avem și atâtea expresiuni, pentru acelaș moment și cu scopuri felurite.

Care e adevăratul sens și adevărata rostire?

E foarte adevărat că, în textul liturgic, nu găsim această expresiune, ci găsim că se cântă: Cântarea cea întreit sfântă: *Ter sanctus* — ὁ τρι-σάγιον). Și conform acestei mențiuni, ar urma să avem numai de 3 ori Sf. Dumnezeule, nu și a patra oară. Totuși în uz este această între-

buițare. Ba ceva mai mult, în cărțile de cântări liturgice o găsim, sub forma «Putere», în Cântările sf. liturghii de d. Popescu-Pasărea și sub forma «Puternice», în Cântările sf. liturghii de P. S. Nifon. Urmează deci să ne interesăm de ea, întrucât azi o avem făcând parte din serviciul liturgic.

Urmărind de aproape și cu atenție desfășurarea serviciului liturgic, ținând, cu alte cuvinte, seamă de context și de locurile din Sf. Scriptură, în care găsim origina cântării «Sf. Dumnezeule», vedem clar despre care puteri este vorba: despre *puterile*, fizice ale omului sau despre *Puterile îngerești*?

Două sunt locurile în Sf. Scriptură unde găsim origina acestei întreit Sfântă cântări. ¹⁾ În Proorocul Isaia: «Văzut-am pe Domnul șezând pe un tron înalt.... Serafimii stăteau deasupra lui... și striga unul către altul și ziceau: Sfânt, Sfânt Sfânt este Iehova Dumnezeu, tot pământul este plin de măreția Lui» VI 1-3.—În Apocalips, iarăși avem: «Indată am fost în spirit și iată un tron era pus în cer și pe tron unul șezând, și împrejurul tronului patru fințe..., având fiecare din ele câte 6 aripi: odihnă nu au ziua și noaptea, zicând: Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu, care era, care este și care va fi.» IV. 2-8.

Momentul liturgic, în care se cântă «Sf. Dumnezeule, reprezintă tocmai această împrejurare biblică, tocmai acest tablou biblic și rugăciunile din liturghier ne scutesc de orice altă argumentare și interpretare în sprijinul afirmațiunii noastre. Aci mai putem adăoga și faptul că avem, în canonul «sfințirii apei celei mici», chiar numirea: «Cântarea cea îngerească» dată acestui imn: Sf. Dumnezeule.

Rugăciunea «intrării» dela si liturghie, spune: «Stăpâne, Doamne Dumnezeul nostru, Cela ce ai așezat în ceruri... oștile îngerilor și arhanghelilor spre slujba slavei Tale, fă împreună cu intrarea noastră să fie intrarea sf. îngeri, cari împreună cu noi slujesc și împreună măresc bunătatea Ta», iar în rugăciunea cântării celei întreit sfinte se zice: «Dumnezeule cel sfânt, carele întru sfinți te odihnești, cela ce cu glas întreit stânt ești laudat de Serafimi și slăvit de heruvimi,... primește și din gurile noastre ale celor păcătoși întreit sfânta cântare».

Rugăciunea din timpul când se cântă heruvimiceasca cântare, cuprinde pasagiul următor: «A sluji Ție lucru mare și înfricoșat este însăși puterilor cerești», numind, cu alte cuvinte, heruvimii și serafimii, îngerii și arhanghelii, *Puterile cerești*, pe care liturghisitorii și credincioșii din biserică le închipuesc în mod tainic și aduc și

1. Goar εὐχολόγιον.

ei ca și aceste puteri cerești lui Dumnezeu «întrăit sfânta cântare».

După ce ne ridicăm sus inimile, să mulțumim Domnului pentru darul și dragostea, pe care Dumnezeu și Tatăl, ni le-a arătat și ni le-a trimis prin Iisus Hristos. Rugându-se în taină, sfințitul liturghisitor, zice: «Mulțămim Ție pentru slujba aceasta— a sfintei liturghii—, pe care ai voit din mâinile noastre a o primi, deși stau înaintea Tă mii de arhangheli și zeci de mii de îngeri, heruvimi și serafimi, cari se înalță zburând». Apoi cu glas tare: *Cântare de biruință cântând, strigând, glas înălțând și grăind*, după care strana zice «Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin e cerul și pământul de mărirea Lui» Apoi se roagă iarăși în taină: «*Cu aceste fericite puteri și noi, iubitorule de oameni, strigăm și grăim: Sfânt ești și prea Sfânt, Tu și unul născut Fiul Tău și Duhul Tău cel sfânt...*» Din toate aceste locuri se vede și mai clar, că îngerii, arhangheli, heruvimii și serafimii sunt numiți cu numele generic de «Puterile cerești». Această numire o găsim și în alte momente în desfășurarea serviciului divin. În ectonia dela laude:» Că pre Tine te laudă toate puterile cerești»; în troparul învierii gl. I. «Puterile îngerești la mor-

mântul Tău...»; în ectenia dela sfințirea artoselor: «Mântuește Dumnezeule poporul tău.... cu apărările cinstitelor, cereștilor, netrupești puteri...» La liturghia mai înainte sfințită, în cântarea heruvimicească: «*Acum puterile cerești împreună cu noi nevăzut slujesc....*»

Iată, deci, că nu e vorba că a patra oară se cântă Sf. Dumnezeule «Celui puternic» — idee redată prin vocativul «Puternice!» și cu atât mai puțin nu poate fi vorba de «*puterile fizice*» cu care trebuie să se întrameze ceice cântă «Sf. Dumnezeule». Nu poate fi vorba nici de faptul că al patrulea Sf. Dumnezeule se cântă «Puterilor», întrucât nu ne permite această prezumție nici contextul rugăciunilor liturgice, nici cele două împrejurări biblice, care ne arată clar că această cântare o cântă tocmai aceste puteri cerești, nu loruși, ci lui Dumnezeu Savaot. Așa că adevărata întrebuintare a acestei expresiuni liturgice nu poate fi decât sub forma: «Puterile» în scopul de a face atenți pe credincioși că această «cântare îngerească» o cântă împreună cu noi, în mod tainic, mistic și «Puterile îngerești».

Preot CONST. M. PETRE,
Biserica Sf. Haralambie, Ploești

PE URMELE EPISCOPULUI MELCHISEDEC

La 6 kilometri de orașul Piatra-Neamț, dacă te duci pe valea Cuejdiului, și la trei kilometri de același oraș dacă te duci prin Valea Viei, se află satul *Gârcina*, locul de naștere al neuitatului Episcop Melchisedec.

Biserica din acel sat este destul de veche și e așezată în centrul satului, pe locul mai ridicat, așa că, cu dreptul, se poate spune că ea veghează cu ochiul său neadormit, de mamă bună și duioasă, asupra tuturor creștinilor așezați cu gospodăriile lor modeste în jurul ei. Nu știu dacă, cercetând mai cu deamănuntul trecutul ei, s'ar găsi că are vreo însemnătate din punct de vedere istoric și dacă ar fi legată de vreo citorie boierească.

Afară, în dreptul Sfântului Altar, este o cruce frumoasă, de marmoră albă, care ne spune că această modestă bisericuță are pentru noi, o deosebită însemnătate. În ea a slujit cu credință preotul Petrache Ștefănescu, tatăl marelui Melchisedec, fost Episcop al Ismailului și în urmă al Romanului.

Pe cruce se află următoarea inscripție, scrisă cu litere amestecate, chilirice și latine: *Roaba lui Dumnezeu Prezbitera Atanasia s'au săvârșit din viață la 22 Mai 1869.*

«Prezbitera Atanasia» e mama Episcopului

Melchisedec și soția vrednică a preotului Petrache căruia i-a ridicat 15 vlăstare!)

Despre preotul Petrache, nu se scrie nimic pe cruce, deoarece, după cum mi s'a spus de o bătrână, rudă cu Melchisedec, el a murit cu opt ani mai târziu decât soția sa și a fost înmormântat alături de ea. Astfel crucea a rămas să facă de strajă la căpătâiul amândurora, fără ca să se mai adaoge ceva la inscripția pomenită; iar mormântul lor comun, a fost împrejmuit cu un grilaj de fier, care e în bună stare și astăzi.

Cât timp a trăit Melchisedec, spune d. Institutur *T. Ionescu*, venea aproape în fiecare an pela casa părintească și prin biserica unde tatăl său slujise o viață întreagă și unde pioasa lui mamă îl ridicase de subțiori în frageda lui copilărie, ca să sărute sfintele Icoane. Făcea câte un parastas, cu multă evlavie, la mormântul părinților săi; se îngrija de starea bisericii și apoi se reîntorcea la scaunul episcopiei, unde îl așteptau atâtea ocupații de ordin religios, cultural și chiar politic, cărora le-a închinat cu plăcere mintea lui ageră și sănătoasă.

Se prea poate că unele reparații și unele îmbunătățiri la biserica din Gârcina să fi fost făcute

1. Vezi „Episcopul Melchisedec“ de C. Diculescu pag. 3.

sub îngrijirea și cu ajutorul lui, dar nu stă nimic scris în sensul acesta.

Mi s'a spus că în altar sunt câteva cărți și sfinte vase dăruite de el. Am căutat în mod fugitiv să le văd, dar n'am găsit nicio inscripție care să pomenească de numele lui.

Pe e cădelniță scrie: «*Această cădelniță am hărăzit-o bisericii din Comuna Gârcina. Ieronim Arhimandrit 1891*». Ieronim e un frate al lui Melchisedec, care, cași frații săi Mihai și Vasile, a îmbrăcat haina monahală.

Pe sfântul chivot e scrisă numai data de «1891 Mai 1», ceea ce înseamnă că și chivotul ar fi dăruit tot de arhimandritul Ieronim. Alte inscripții nu am mai găsit, dar nici nu mi-am putut permite să scociorăsc totul, că doară era în ziua cea mare a învierii Domnului, când am fost pe acolo.

Că o fi dăruit și Melchisedec Sf. vase și cărți

la această biserică, nici nu mai rămâne îndoială. Dar se vede că, din modestie, nu și-a mai pus numele pe ele. Și-a legat numele prea de multe opere mari în viața lui, pentruca să se mai poată gândi că ar fi de vreo însemnătate să și-l mai scrie și pe aceste lucruri mărunte.

Părăsind acest sat, care mi-a readus în minte întreg trecutul zbuciumat al bisericii și neamului nostru, din epoca Unirii Principatelor, la care a luat parte activă și Melchisedec, mă gândeam, ce fericiți ar fi preoții noștri de astăzi, cari ar ști să insufle atâta evlavie fiilor lor, încât, ca și preotul Petrache dela Gârcina, să-i hotărască, să se devoteze cu totul bisericii și culturii noastre naționale văzută prin prisma creștinească, așa după cum a fost marele Episcop Melchisedec Ștefănescu.

Ilie Gheorghită,

Directorul Cancelariei Sfintei Mitropolii a Moldovei

CAPELA ROMÂNEASCĂ DIN LIPSCA

Puțini au mai rămas dintre acei ce-și mai aduc aminte că am avut o capelă românească la Lipsca. S'au stins și ctitorii ei fundatori și clericii deservenți. A rămas astăzi numai amintirea acestei capele în domeniul istoriei noastre bisericesti.

Vom încerca a schița: *Imprejurările în care a luat ființă această capelă, durată și clericii ce au slujit într'nsa, dela întemeierea ei și până la desființare.*

I. *Imprejurările în care a luat ființă.*

Comerțul este o arteră importantă de mișcare a omenirii. Interesul comercial a făcut pe om, din timpurile uitate și până astăzi, să străbată centrele cele mai îndepărtate, neuitându-se la riscuri și pericole de tot felul. Odată cu marfa, pe care o vinde, comerciantul răspândea adesea, din loc în loc, și ideile nouă de credință și progres. Așa a fost rostul comerțului, în toate vremile.

Negustorii români, urmând acestei năzuințe, de timpuriu au legat raporturi comerciale cu multe orașe din apusul Europei. Cu deosebire, ei mergeau la marile târguri internaționale sau bâlciuri (iarmaroace), cari se țineau în felurite orașe însemnate din apus, unde desfăceau mărfuri din țară și cumpărau altele, care nu se găseau pe la noi. Căile lor comerciale se întindeau uneori până în orașele cele mai îndepărtate. Mai fervente însă erau legăturile comerciale cu orașele mai apropiate ca: Brașovul, Sibiu, Lemberg, Lipsca și alte orașe, vestite sub raportul comercial. Cu Lipsca, raporturile comerciale erau

statornice¹⁾ Din Lipsca aduceau negustorii români multe lucruri de manufactură, *lipscănie*, blăni, stoffe și colorii pentru vopsit²⁾. De aci și numele străzii *Lipscani*, cea mai de seamă stradă din capitala regatului nostru, sub raportul comercial și până astăzi. Cine a vizitat Lipsca își poate da seamă mai bine, cât de însemnat rol comercial, industrial și chiar cultural a avut acest oraș, pentru țările noastre, mai ales prin sec. 17 și al 18 și până la începutul celui de al doilea pătrar al secol. al XIX³⁾.

Traficul acesta am zis că se făcea, cu deosebire, cu ocazia așa ziselor târguri anuale (bâlciuri sau iarmaroace), cari se țineau de câte 2 și 3 ori pe an și durau câte o lună de zile, cel puțin.

Lipsa mijloacelor de comunicație și pericolele permanente ce trebuiau să înfrunte comercianții, în acele peregrinațiuni periodice, atât când plecau cu chimirul plin de bani, agonisiți din greu, cât și atunci când se întorceau, cu carele încărcate de mărfuri de valoare, făceau din acești neobosiți ostenitori, niște adevărați eroi. Ei erau sprijiniți și întăriți numai de sentimentul datoriei și de credința în Dumnezeu, pe cari o puneau

1. Sulzer: Geschichte des transalpinischen Daciens, vol. III, p. 426 și 429 sq.—Comp. N. Iorga: Negoțul și meșteșugurile în trecutul românesc, ed. Minerva, 1906, București, p. 139.—

2. N. Iorga: Istoria Comerțului românesc. 2 vol. 1926. București.

3. Hnrmuzachi: stud. și doc. XVI p. 1093, nr. MMXLI.— Pe la 1829, se încercase a se scoate și o foaie de reclamă: „Faimă a Lipscăi“, pentru a se face cunoscut târgul nemțesc al negustorilor din țară. Aceasta este prima foaie, în țara noastră, pe care n'a văzut-o nimeni, ieșind poate un singur număr.—N. Iorga: Neamul românesc XIII, Nr. 6—7 din 9 Martie 1918.

mai presus de toate. Nu plecau la drum, fără să-și facă semnul crucii, ca să-i păzească Dumnezeu de primejdii; iar când ajungeau la vetrele lor, mulțameau lui Dumnezeu că le-a ajutat să ajungă teferi.

Greutățile de călătorie pedeoparte, timpul lung ce se pune pentru alegerea mărturilor, pe de alta, făcea ca șederea lor în acest oraș să se prelungiască câteva săptămâni și uneori luni întregi: așa că aproape în permanență, se afla o colonie de români la Lipsca, afară bineînțeles de acei ce se așezaseră acolo statornic.

Târgul cel mare de primăvară, se ținea în acest oraș, tocmai de sfintele sărbători ale Paștelor, iar cel de toamnă, de sfinții arhangheli Mihail și Gavril și altul de anul nou. Negustorii români, cercetători statornici ai târgurilor dela Lipsca, simțiră nevoia — ca niște buni creștini ce erau — de a asculta sfintele slujbe și de a-și îndeplini datoriile lor creștinești, mai ales la niște zile mari ca sărbătorile Sf. Paști.

Neavând însă o biserică ortodoxă românească în Lipsca, și unii dintre neguțători fiind mai apropiați de greci, fie prin obârșia nașterii lor, fie prin faptul că mulți dintre dânșii înțelegeau ceva grecește — moștenire din epoca fanarioșilor — fie, în stârșit, pentru că aveau relațiuni vechi comerciale cu casele de negoț grecești, de timpuriu s'au alipit pe lângă capela grecească de acolo, învoindu-se cu epitropii ei, ca să ajute și dânșii la întreținerea capelei, cu cele de trebuință, cu condițiune însă ca să aibă dreptul de a se închină și a se îmbiserici și ei într'însa, atunci când vin pentru târgul dela Lipsca. Cunoscută fiind dărnicia românului — mai ales când este vorba de biserică — negustorii români, ajunseră, cu vremea, de întrețineau numai dânșii capela, fără însă ca să se bucure de avantajul sau mai bine zis de dreptul de a se oficia sfintele slujbe în limba românească, mai ales că unii dintre negustorii mai tineri nu mai înțelegeau de loc limba grecească.

Din pricina aceasta, de la o vreme, românii au început a murmura și a pretinde epitropilor capelei grecești, care le cereau obolul pentru întreținerea bisericii și a personalului ei slujitor, că ei *dau cu dragă inimă, ajutorul lor pentru sfânta biserică*, cer însă, în schimb, ca să se officieze măcar o parte din sfintele slujbe și în limba românească, nu numai în grecește.

Grecii la început nu voră să audă de aceasta. În cele din urmă însă au trebuit să cedeze. Nu găseau însă un preot care să știe și grecește și românește. La 1852, se deslegă și acest nod gordian, venind ca preot slujitor la capela din Lipsca arhimandritul român *Ghenadie Teposu*, un om cult și însuflețit de frumoase sentimente

patriotice, — care încălzise inimile multor patrioți ai anului 1848.

El pune începutul capelei românești din Lipsca *laolaltă cu cea grecească*, slujind în ambele limbi.

Acest cleric distins stă în capelă până în anul 1863, când este chemat în țară, pentru a îndeplini alte însărcinări ierarhice mai înalte.

II. Istoricul capelei.

Înainte însă de a se întoarce în patrie, el face un scurt istoric al acestei capele, ca unul ce o cunoștea de la întemeiere, cu toate peripecțiile înființării ei.

De aceia vom reproduce și noi acest istoric, aflat pe o condică a capelei, care astăzi nu mai există.

«În acest an (1852) — zice el — cu prilejul târgului de sărbătorile sfintelor Paști, veniseră mulți români la Lipsca. Înțelegându-se între dânșii, ei au spus grecilor că, dacă voiesc ca românii să mai contribuiască și pe viitor pentru întreținerea capelei, atunci să se aducă un preot cu cunoștință bună, atât de limba grecească, cât și de cea românească, spre a ține serviciul divin, într'amândouă aceste limbi și totdeodată să se supue și grecii la contribuția capelei; căci almintrelea ei (românii) se vor retrage dela capela grecească și-și vor face una românească. Grecii, văzând că fără români nu vor putea ține capela, numai cu cheltuelile lor, s'au învoit prin scris, la amândouă cererile românilor, și i-au însărcinat pe dânșii să aducă din țara românească un preot, cu cunoștințele cerute. Negustorii români, venind la București, cunoscându-mă pe mine, capabil a le împlini cererea mă cerură prin petițiune la mitropolitul Nifon, care hirotonisindu-mă confesor și arhimandrit, mă și concedie la 5 August 1852, încât la 20 ale aceleiași luni, fui și instalat în funcțiunea de preot la capela grecească din Lipsca.

Chiar dela întâia mea oficiere, grecii fură foarte mulțamiți, în ceea ce privea limba lor: iar în privința limbei române, cu toate înscrisurile ce dăduseră, nu întârziară a murmura, în dos, atât de tare, încât veneau toate la urechile mele. Eu însă mă făceam a nu auzi. Târgul de «Mihail» trecu cu pace. La Crăciun, românii, cari veniseră la târgul de anul nou, după observațiunea ce le făcui, îmi ziseră să pomenesc în biserică și pe mitropolitul și pe Domnul Țării Românești. Eu nu întârziară a pune în lucrare dreapta și legitima cerere a românilor, chiar a doua zi în care eră Crăciunul. Grecii, cum auziră numele mitropolitului și al domnitorului nostru, dimpreună cu al Patriarhului, al împăratului Rusiei și al regelui Greciei, se făcură foc și ieșiră din biserică, trăsând și plesnind. Abia eșii și eu și îndată mă citară la epitropie și mi ziseră,

cu o voce tremurândă de mânie, că am comis în biserică un păcat neiertat; iar eu le răspunsei surâzând, că nu mă cunosc atât de criminal înaintea oamenilor. Cum ai cutezat, strigară înfuriați, să pomenești pe Mitropolitul și pe Domnitorul Țării Românești, fără să ne întrebi pe noi? Au nu știi că, capela este grecească și că noi suntem epitropi? Stați Domnilor, le ziseiu, nu vă certați cu mine; ci cu cei ce m'au adus pe mine, căci ei mi-au comandat să adaog și acele două nume, zicând că au drepturi deopotrivă cu Dvs., și ieșind atară mă dusei la Domnul Hagi Tudorache și-i spusei toată tărășenia. El dimpreună cu ceilalți români se adunară în locuința mea, după prânz, și chemară acolo pe unul din epitropii greci și-i zise: Dacă ei nu se împacă, apoi românii vor deschide capela românească și vor lua acolo și pe preotul pe care l-au adus.

Grecii, după obiceiul lor, văzând că cu rezel nu pot birul, începură cu lingușiri, și a se ruga: cu *nene*, cu *dragă*, să rămâie lucrurile iar cum au fost până aci. Românii cum sunt și cam slabi de inimă și pe de altă parte, atrași și de relațiunile comerciale ce aveau cu grecii, îmi comandară să scot numele interpolate.

Văzând eu dar că cu această încercare nu putui izbuti să scot pe român de sub tributaria grecească, mă decisei a aștepta, până se va mai deștepta patriotismul și naționalismul în inima românilor, ca să poată să-mi înțeleagă dorința și voia.

Intre acestea, o mare neconfortitate sufeream din cauza costumului meu preotesc, sau mai bine a-și zice turcesc; căci cum ieșeam din casă, îndată mă vedeam excortat de copii și petrecut pretutindenea cu insulta infiltrată la germani «jidani leșesc». Pe de altă parte, știind eu din istoria bisericească, că până în secolul al 6-lea, preoții și episcopii nu se distingeau într'un nimic la costume de nimeni, și chiar după aceea, biserică n'a canonizat niciodată costumul preotesc, ci a lăsat pe fiecare a se purta cum va voi, numai să fie modest, spre a da mirenilor exemple de simplitate și nu de lux. Spre a putea dar ieși afară ca ceilalți oameni, mă determinaiu a mă învesmânta creștinește. Grecii se făcură oțet și-mi comandară cu ton de ciobagiu, să-mi reiau costumul.

După ce cu toate probele putincioase nu-i putui convinge, le ziseiu cu un ton bărbătesc, că eu sunt om liber și nimenea n'are dreptul asupra persoanei mele, atară numai, când voiu vieții scandalos, biserică are dreptul a mă destitui și din funcțiune și din preoție.

După ce veniră românii, Grecii se plânsură, că aș fi răsturnat toate dogmele bisericii și stăruiră să-mi reiau costumul. Românii însă, cu

toată neștiința lor, judecară drept și mă apărară. Dar d'aci înainte ura grecilor în contra chiar și a românilor deveni implacabilă și crescă ca o cucută până în vara anului 1857, când se revoltară de foc, smulgând cu vicleșug protocolul capelei din mâna epitropului ales de comună și proclamându-se ei, unul pe altul epitropi, adică doi aleseră pe ceilalți doi, fiindcă toți erau numai patru.

La târgul de Mihail 1857, după ce veniră românii, epitropul George Vukin, convoacă adunarea generală citând și pe rebeli să-și dea cuvântul despre purtarea lor.

După o dispută foarte furtunoasă, mai cu seamă din partea grecilor, cari ziceau că românii voesc să le usurpe capela, românii propuseră ca de acum capela să nu se mai numească grecească, ci *ortodoxă*. Aceasta înfurie pe greci, de a strigă: *usurpație, usurpație*, cu toate că un membru al magistrației, care eră de față, după declarațiile orale ale amândurora părților și după reciprocile înscrisuri ce făceau pe masă, recunoscu și declară propunerea românilor de foarte dreaptă. Dar, fiindcă grecii erau implacabili și stăruiau în descreerarea lor, românii făcură un protest, pe care îl decorară cu șazeci de subscripțiuni, căci în toamna aceea și în cea viitoare a fost cel mai mare număr de negustorii români ce a văzut Lipsca în viața ei, și-l înaintară la Ministerul Cultelor din Dresda, spre a decide. Grecii făcură din parte-le aceiași. Pe atunci, din întâmplare, Amalia, regina Greciei, se oprise câțva timp în Dresda. Grecii o rugară, cu cerul cu pământul, să mijlocească pentru dâșii la Minister și mai ales, la împelițatul lor zeu, la ambasadorul rusesc, ca acesta apoi să someze pe minister, în favoarea lor, ceace s'a și făcut.

Pe la finitul lui Decembrie, ministerul decide: *că capela din Lipsca, cu toate ale ei este proprietate numai acelor de naționalitate elenă; iar toți coreligionarii lor, de altă națiune, nu au a face nici o pretențiune*. Magistratul local, fără voia sa, tu constrâns a executa ordinul ministerial și a predă grecilor capela și capitalul ei, pe care românii, cu generozitatea lor, îl crescuseră dela 6000 la 12.000 talere; căci deși acest capital fusese la începutul venirii românilor la Lipsca de 12.000, dar mai pe urmă epitropul Theoharie îl reduse la 6000 și în scurt timp românii l'au ridicat iarăș la 12.000, fără ca grecii să contribuiască o lescaie. Noii epitropi, redându-mi cheile capelei, mă rugară să mai rămân la capelă până își vor aduce preoți greci. Eu le răspunsei că nu mi-am dat demisiunea la predecesorul lor. În dată scrisei D-lui Ghiță H. Tudorache toată împrejurarea și D-lui îmi răspunse, ca să mă retrag într'o locuință privată și să aștept venirea dumnealui la târgul de Paște—ceace am și făcut.

Atunci dar, la târgul de Paște 1858, d-l G. Hagi Tudorache, dimpreună cu toți românii, adunându-se în locuința mea, luai cuvântul și le arătai necesitatea de a fonda aci, în Lipsca, o capelă românească.

D. Ghiță Hagi Tudorache luă inițiativa zicând că pune una mie (1000) taleri, ca bază la înființarea unei capele române, în Lipsca. Toți se uniră la această întreprindere, cel puțin în față, căci pe din dos, unii lucrau în contra. Însă în seara aceea se și începu subscripțiunea în casă la d-l Ghiță Hagi Tudorache, subscriind după dumnealui, fiecare cât voi, după cum se vede din lista originală pusă aci la păstrare, încât toate subscripțiunile produsă aproape la 3000 taleri. Pe această sumă comuna o depuse în mâna d-lui Petre Popp care locuia atunci aci, însărcinându-l dimpreună cu mine, ca până la târgul de Mihail, să dăm capela gata, — ceeace cu ajutorul lui Dumnezeu, s'a și făcut.

La târgul «de Mihail» adunându-se toți românii în Lipsca și capela fiind gata, la 7 ale lunii Septembrie, am și sfințit-o. A doua zi românii adunându-se în adunare generală, aleseră dintre dânșii, drept epitropi ai capitalei, 7 bărbați, plini de zel patriotic, care se însărcinară pentru soarta viitorului capelei. Apoi procedară la corectarea și modificarea proiectului statutelor Capelei, pe care în duminica viitoare, le-au și sancționat, cu subscrierile dumnealor. Îndată după aceea epitropii deschiseră liste de subscripțiune, atât pentru ai noștrii, cât și pentru străini cu care dânșii erau în relațiuni comerciale, încât numai la acel târg se adună capelei un capitalaș mai mult de 3000 de taleri, care se depuse la d-l Hagi Tudorache, cu dobândă de 10 la sută pe an. Plini de bucurie și mândrie pentru fapta lor, plecară românii din Lipsca.

Inturnându-se românii în București, deteră o petițiune la guvern, cerându-i ajutor pentru edificarea unei biserici române în Lipsca și despre al căreia efect vom vorbi mai la vale.

Dar vai! ce catastrofe teribile aștepta pe cele mai însemnate case comerciale ale României și printre ce steiuri ascuțite aveă a trece frageda barcă a junei capele, căci abea trecură patru luni și teribila criză răsturnând colosala casă a lui Hagi Tudorache, zdruncină tot comerțul României. Dar capela? Ne întrebam unul pe altul cu d. P. Popp. Grecii, cari văzuseră cu cea mai mare indignațiune și gelozie nașterea capelei române, se bucurau acum și săltau, crezând-o ca și moartă.

Însă, după un an de suferință și de viață epurească, d. A. G. Golescu, venind la ministerul Cultelor și dând peste petițiunea neguțătorilor noștri, în care implorau ajutorul guvernului pentru edificarea unei biserici române în

Lipsca, în locul capelei, îmi scrise să-i trimit planul și devisul ce se va fi format, ca să știe ce dispozițiune să ia în privința aceasta. Eu care căutam cu lumânarea o astfel de ocaziune, îi răspunsei, că, deși românii negustori, în beția entuziasmului lor, au făcut guvernului o astfel de cerere, însă în Lipsca nu e trebuință de o biserică; căci este destul a se putea conserva capela deja înființată cu atâtea cheltueli și sudori românești, dar care e gata a se închide din cauza crizei comerciale, dacă guvernul nu-i va face o subvențiune anuală, cel puțin de 400 galbeni. Consiliul ministerial a aprobat cererea întocmai și camera a votat-o, în unanimitate și astfel dela 1861 s'a asigurat existența capelei.

Toate aceste fapte le-am scris cu cea mai mare imparțialitate și așa după cum s'au întâmplat.

Biserica noastră ortodoxă nefiind recunoscută, ci numai tolerată în Saxonia, concesiunea ce ni s'a dat de către municipalitatea acestui oraș, pentru înființarea capelei noastre a fost numai negativă și prin graiu. «Noi nu aflăm vre-o dificultate, ca să înființați dv. o capelă în Lipsca», însă ni s'a conces și dreptul de a exercita cele 3 acte religioase: botezul, cununia și înmormântarea.

Toate imaginile capelei cele în oleiu, sunt picturate de d. pictor Souschen, locuitor în Lipsca.

D. Nicolae de Voicovici, afară de cei 500 taleri ce se văd în listă, a mai dăruit capelei și stintele vase și bedernița.

Scrisei în Lipsca anul salvării 1863, luna Mai.

(ss) **Arhim. Ghenadie Tepoșu** 1)

Spre a se vedea sentimentele înălțătoare de cari erau însuflețiți comercianții noștri la acea epocă, reproducem aci, ca document: *statutele Capelei române din Lipsca și actul constitutiv*, care le precedează.

Acest act constitutiv începe astfel:

In numele sfintei, celei de o ființă și nedespărțitei Treimi.

Noi, neguțătorii români din Principatele Dunărene, cari venim în orașul Lipsca, pentru negoț, văzându-ne acum expulzați, cu nedreptate, dela pretinsa capelă grecească din acest oraș, care în spațiu de mai mult de 40 ani s'a ținut cu cheltuelile predecesorilor noștri și cu ale noastre, ne-am adunat cu toții în unire de cuget aici în orașul Lipsca, la anul mântuirii 1858 la târgul de Paște și am hotărât cu toții, a fonda aici o capelă ro-

1. Acest istoric a fost scris pe o condică a capelei astăzi perdută. D-l St. Petrescu, actualul secretar-casier al societății „Providența” spune că de această condică nu se mai știe de la moartea predecesorului său, Pandele C. Dobrescu, care însă o avea și din care la 1898, a publicat istoricul de mai sus în *Expunerea retrospectivă...* dare de seamă asupra soc. Providența. 1908. Bucureștil.

mână, ca să fie o mângâere sutletească, atât pentru junii noștri români ce studiază în țările acestea și cari lipsiți de brațele și de îngrijirea părintească, dobândesc prin aceasta, mângâerea cea mai mare, putând din când în când, a primi sfânta împărtășire și a auzi Dumnezeiasca slujbă, în limba noastră română, ca prin aceasta să nu uite în străinătate datinele părinților lor.

Totdeodată, pentru înființarea zisei capele au și contribuit, după putere și dispoziție, fiecare din noi, negustorii din Principatele Dunărene, din care contribuire până toamnă la târgul de „Mihail“ s'a și gătit capela și atunci adunându-ne noi toți, în Lipsca, la 7 ale lunii *Septembre, s'a sfințit*, asistând noi toți la această ceremonie solemnă.

A doua zi, după sfințirea bisericii, ne-am adunat noi toți, negustorii români în adunare generală, ca să hotărîm soarta viitorului capelei și am ales dintre noi epitropi, 7 bărbați, plini de râvnă religioasă și patriotică, cari s'au însărcinat a îngriji de interesele capelei și a lucra cu stăruință, în orașele respective, ca să formeze capelei un fond cuvenit, din a cărui dobândă să i se acopere cel puțin cheltuelile anuale.

Domnii epitropi ai capelei române cari s'au ales acum de obșteasca adunare sunt cei următori: Pentru București: d. Hagi Tudorache, d. Ilie Zamfirescu, d. Gheorghe Coengiopolu; pentru Craiova: d. Dimitrie Hagi Preda; pentru Ploești: d. Bănică Ion; pentru Focșani, d. Theodor Mandrea; cassier statornic în Lipsca d. Petre Popp.

Însă scopul nostru la fundarea acestei capele nu este numai religios, ci este totdeodată și filantropic și de aceea sperăm că toți românii, fie de orice clasă, vor aproba întreprinderea noastră și vor ajuta fiecare după putere și dispoziție, ca adunându-se cât mai curând fondul cerut, să putem, cu ajutorul lui Dumnezeu, a ne împlini și scopul facerii de bine, pe cum ne-am îndeplinit pe cel religios.

Scopul nostru filantropic este acesta: când va voi prea bunul Dumnezeu, — o de ar fi mai curând! — ca să se adune precum am zis, un fond cerut, atunci vom aduce ca cântăreți la capelă, după putere, vre-o câțiva juni, fără mijloace, a studia, ca, cu ocazia de a cânta la capelă ca să-și studieze, vre-o știință în școlile de aici și astfel după ce-și vor dobândi știința cuvenită, să se întoarcă de aici, din când în când câte un preot și câțiva juni cu știință, și în locul lor să se aducă alții, ca și prin mijlocul acesta să se înmulțească lumina științei în patria noastră.

Acesta fiind scopul și felul nostru, sperăm, că epitropii capelei noastre române, vor fi primiți de toți românii către cari se vor adresa, pentru scopul mai sus zis, cu cel mai mare entusiasm.

Și ca să încredințăm cu desăvârșire pe toți compatrioții noștri români, despre veritățile ce am arătat mai sus, noi publicăm împreună și statutele ce am așezat capelei noastre române din Lipsca, după cum urmează:

„Statutele capelei române din Lipsca“.

§ I. Capela română din Lipsca, fiind de ritul Bise-

ricii răsăritului și înființată numai de noi neguțătorii români din principatele Dunărene, stă deadreptul în relație bisericească cu sfânta Mitropolie din București fără însă ca sfânta Mitropolie să aibă dreptul a se atinge cât de puțin de averea și economia ei; care avere rămâne pentru totdeauna sub îngrijirea și vegherea corpului neguțătoresc din capitala București.

§ II. În această capelă română, limba domnitoare va fi cea națională, și prin urmare, preotul ei, cată a fi român și adus totdeodată din țara românească, fiind ales de epitropii capelei și recunoscut de mitropolitul din București.

§ III. Scopul capelei acesteia va fi îndoit. Mai de căpetenie, ca biserică zidită pre piatra sfinților apostoli ea va fi o mângâere sufletească pentru toți românii ce se vor afla în părțile locului acestuia; iar ca institut filantropic, ea va înlesni mijloacele, după puterea ei, la unul, la doi, sau și la mai mulți juni, fără mijloace, a căror funcțiune va fi de a cânta la capelă, ca să studieze în școlile de aici, și dobândindu-și știința cuvenită, să se întoarcă a o reproduce în patria noastră.

§ IV. Junii ce vor fi chemați ca cântăreți la această capelă și cari totdeodată au a urmă un studiu în școlile de aici, vor fi aleși totdeauna numai dintre junii ce nu au mijloace a studia aici. Dâșii vor fi aleși de epitropii timpului, în conglăsuire cu ceilalți, membri, dar fără a abuza de principiul propus.

§ V. Epitropii se vor alege totdeauna în Lipsca, la Târgul „de Mihail“, de majoritatea obșteștii adunări. Alegerea lor va fi pentru un termen hotărît, cât va găsi majoritatea adunării de cuviință.

§ VI. Epitropii se vor alege totdeauna numai dintre neguțătorii români din Principate, bărbați cu râvnă religioasă și patriotică, ca să îngrijească, cu stăruință și cu frica lui Dumnezeu, de interesele capelei ce li s'au încredințat.

§ VII. Pe câtă vreme se va afla un neguțător român, șezător în Lipsca, va fi chemat totdeauna a fi ales ca unul din epitropi, de se va găsi demn de acest post onorabil, ca să poată dâșul a îngriji mai de aproape de interesele capelei. Ceilalți epitropi, vor fi aleși din București și din alte orașe ale principatelor, totdeauna conform cu paragraful al șaselea.

§ VIII. Funcțiunea epitropilor consistă în a conserva totdeauna capela, în stare bună, și a îngriji de capitalul ei ce, cu ajutorul lui Dumnezeu, se va aduna pentru împlinirea scopului religios și filantropic. Ei vor îngriji cu stăruință ca capitalul capelei, să nu rămâe nici odată mort; ci din împotriva, ținta lor va fi a scoate dintr'însul cea mai mare dobândă putincioasă. Bani se vor da cu dobândă, la oricare negustor român, fără deosebire, numai cu un accept din Viena, primit de epitropi.

§ IX. Capitalul capelei ce se va afla, după vreme, se depune de obșteasca adunare, la dispoziția epitropilor, și ei au a îngriji de a-l împărți, cu dobândă, pe la membrii comunității române (după paragraful al șaptelea), în vremea târgului. Întâmplându-se însă ca să

rămâie o parte din capital nedată cu dobândă, atunci epitropii vor îngriji a-l asigura în loc, fie cu o dobândă și mai mică.

§ X. Dacă, cu ajutorul lui Dumnezeu, din dărnicia corpului neguțătoresc, sau din pietatea altor persoane iubitoare de fapte bune, ce ar dăruii capelei vre-o sumă însemnată, capitalul ei va crește atât de mult, încât să nu mai fie trebuință de a-l lua neguțătorii, cu o dobândă mai suită decât normală, atunci comunitatea română va îngriji, a cumpăra dintrânsul o proprietate pe numele capelei. (De va fi cu puțință în țara românească) ca să poată îndoitul scop al capelei să urmeze mai cu siguranță).

§ XI. Străini, de orice naționalitate și de orice religie, de vor dăruii vreun dar la capela română din Lipsca, n'au pentru aceasta aface nici un fel de pretenție la drepturile comunității române, ale acestei capele.

§ XII. Când vre-odată Românii nu vor mai veni în părțile locului acestuia, nici pentru negoț nici pentru studiu, nici locuitori români nu vor mai fi în Lipsca, încât capela română va fi de prisos în orașul acesta, atunci corpul neguțătoresc din Principate, va ridica din Lipsca lucrurile capelei și capitalul ei și-l vor transporta în București, și lucrurile bisericesti le vor dăruii la biserici sărace; iar din venitul capitalului, *se va înființa în București un institut*, sub protecția corpului neguțătoresc, în care limba domnitoare va fi cea națională, și se vor primi într'însul a se educa, ca mume de familie, numai fete de familie, române scărătate; ca astfel după ce capela română își va împlini scopul ei religios în străinătate, să-și urmeze scopul filantropic pentru totdeauna, în patrie.

§ XIII. Epitropii își vor da socoteală, la obșteasca adunare, în fiecare an la târgul „de Mihail“.

§ XIV. Toți neguțătorii din principatele dunărene se îndatorează, de bună voe, a plăti pentru capela lor, câte cinci groșite noi la fiecare cent de marfă ce cumpără din Lipsca, prin expeditorii dumnealor. Aceste groșite se vor primi dela expeditori, de epitropul ce va avea funcțiunea de cassier și se vor alătura la capitalul capelei române.

Aceste statute compuse din patrusprezece paragrafe, adunați fiind noi toți neguțătorii români în adunare generală și citindu-se în auzul tutulor, le-am aprobat, toți, într'un glas pe toate, și îndată le-am întărit cu însuși iscăliturile noastre. Iarăși, noi toți hotărîm, pentru prezent, și legăm pentru viitor, a se păzi toate aceste statute atât de noi, cât și de urmașii noștri, întru toate, *după literă și nestrămutat*. Iar dacă, în viitor, va cere trebuința a se mai adăoga pe lângă acești paragrafi vreunul sau și mai mulți paragrafi noi, după împrejurările timpului, atunci obșteasca adunare a aceluși timp, va avea dreptul a-i adăoga; însă totdeauna conform cu spiritul acestor statute, ce noi am așezat și am legat: însă acești patrusprezece paragrafi, rămân *întru toate neschimbați*, pentru totdeauna, ca să cunoască prezentul și viitorul, că am lucrat, mișcați numai de sentimentul de religie și de patriotizm.

(ss) *Haggi Theodorachy; Stefan Al. Panteli; G. Stef. Coenzopolu; Ilie Samfirescu & Co., Petre Popp; George Marin; Ion Radovici; Dimitrie Kaloy; Stancu R. Bechianu, Dimitrie I. Arhimandrescu; George N. Grigoriu-Romanati; Frații Athanasi Kaloy; Teodor Dimitriu; A. B. Dancooitz; Bănică Ioan; Ilie Doiciu; Matache S. Gabrovsky; Petre Enciulescu; Petrache Niculdeșcu; Teodor F. Coandă; Ștefan Popp & Preșbianu; Vasile Timotei & Co; Paraschiv Atanasiu; P. Mihail & G. Genovitz; Raicu Nicolae; Stamate Atanasiu; Petre Dimitriu; Gheorghe Toncovici; Gheorghe Nicolai; Ion Curelescu & Cordeli¹⁾.*

Pr. V. Pocitan

Profesor

SECETA

*Bate vântul, suflă 'ntr'una,
S'a dus toată udătura:
Verdeața se veștejește,
Iarba toată se înroșește!*

*Plânge câmpul și dumbrava,
Peste tot este otrava
Secetei ce se'ntărește;
Nici roua nu răcorește!*

*Plânge vita, plânge omul;
Plânge pasărea și pomul!
Plânge într'una tot norodul,
Căci se pierde întreg rodul!*

*Săteanul la plug tot mână,
Se trudește-o săptămână;
Fără spor la lucrul său,
Merge greu, se ară rău!*

*Păcătoși și vinovați
Suntem toți nemăsurați.
Iartă, Doamne-al Tău popor!
Fii de oameni iubitor!*

*Ceartă-ne cu bunătate,
Nu ne pierde cu dreptate;
Fie-Ți milă de făptură!
Dă-ne, Doamne, udătură!*

Preotul NIC. I. IANCU

Bunești-Argeș

1. Aceste statute au apărut și în revista bisericească „Predicatorul” Nr. 30 Septembrie 29, anul 1858. De sigur, Arhimandritul Ghenadie, superiorul capelii, care le alcătuiuse, era în relațiuni prietenești cu Protosinghelul Dionisie și cu Elie Benescu, cari redacta și această revistă, ce apărea în tipografia mitropolitului Nifon-București. Dar tot atunci au apărut ele și în format 16 folio, în Tipografia națională a lui Iosif Romanov et comp., 1858, sub titlul: „Statutele Capelei Române din Lipsca”, iar acum în urmă în: *Expunerea retrospectivă, dare de seamă a soc. „Providența”. 1908 București.*

TÂLCUIRE LA EVANGHELIA SFANTULUI MATEI¹⁾

CAP. III.

1. *In vremea aceia...* Această rostire e o formulă nehotărâtă, care înseamnă numai: pe când Iisus se afla la Nazaret. Arătarea precisă a timpului în care Ioan a început să propoveduiască se găsește la Sf. Luca (3, 1 și următoarele). Ioan este numit apoi Botezătorul, pentru că dădea botezul pocăinței (vezi Iosif Flaviu, Antichitățile evreești 18,5, 2). Despre nașterea lui și celelalte, vezi St. Luca 1, 25-30.

Pustia Iudeei se numește o largă fâșie de pământ (25—100 de kilom.), aproape nelocuită și nelucrată, care se întinde la răsărit de Ierusalim, dealungul Mării

2. Tema generală a propoveduirii Sfântului Ioan Botezătorul era nevoia pocăinței, ca pregătire pentru venirea apropiată a împărăției cerurilor.

Pocăiți-vă (μετανοεῖτε). Aceste cuvinte arată o ascunsă prefacere a sufletului, care cuprinde o adevărată prefacere a vieții.

Împărăția cerurilor. Această rostire e proprie Sfântului Matei. Ceilalți doi sinoptici și Sf. Ioan au, în locul acesta, *Împărăția lui Dumnezeu*, (în Sf. Matei numai de 4 ori). Totuși cele două rostiri au același înțeles și înseamnă împărăția pe care Mesia voia s'o întemeieze, după cum proorocii cei vechi vestiseră de mai nainte (Isaia 42, 1; 49, 8; Ieremia 3, 13-17; 23, 2-8; Ezechiel 11, 16-20; 34, 12-21; 36, 22-38; Osie 2, 12-24; Amos 9, 1-15; Miheia 2, 12-13; 3, 12 și urm.; Sofonie 3, 8-20 și altele).

Această împărăție, pe care, după Daniil, o va ridica cel Vechiu de zile și o va da Fiului Omului, pentru ca toate popoarele să-i slujască și să i se supuie, nu e alta decât Biserica, care cu dreptul se poate numi împărăția cerurilor sau împărăția lui Dumnezeu sau împărăția lui Iisus Hristos (Efeseni 5, 5; Coloseni 1, 13; 2 Timotei 4, 1; Apocalipsa 12, 10). În adevăr, cerească e obârșia ei, autoritatea, ierarhia, legea și învățătura ei; de Dumnezeu a fost întemeiată pe pământ și de Dumnezeu și-a primit tainele, cu care sfințește sufletele și către Dumnezeu îndrumează pe toți membrii ei.

Ioan vestește întemeierea acestei împărății ca apropiată. Totuși e probabil că cuvântul *împărăția cerurilor* slujea în vremea aceia pentru a însemna la popor marea prefacere politică a lucrurilor, pe care Evreii greșit credeau că trebuie s'o săvârșască Mesia. În chipul acesta, s'ar putea lămuri destul de bine cum propoveduirea lui Ioan Botezătorul a putut scutura pe Evrei și a trezi în ei atâta însuflețire. Totuși să se bage-de-seamă că Ioan Botezătorul, făcând din pocăința păcatelor condițiunea de căpetenie pentru a lua parte la noua împărăție, dădea vădit a se înțelege că împărăția lui Mesia nu era politică, nici vremelnică, ci sufletească, întru cât avea, ca cea mai de seamă țintă a ei, mântuirea și sfințirea sufletelor.

3. *Glasul celui ce strigă...* Cuvintele acestea sunt citate după traducerea Septuagintei. Isaia (40, 3-5) zău grăvește întoarcerea Evreilor din robia Babilonului sub cărmuirea Dumnezeului Slobozitor. Un crainic vestește această întoarcere și trebuie să tragă căile drepte și netede dealungul pustiei care desparte Palestina de Babilonia. Dar slobozirea Evreilor era o preînchipuire a slobozirii oamenilor din robia diavolului, săvârșită de Iisus Hristos. Ioan este crainicul care vestește pe Iisus și trebuie să facă drepte inimile oamenilor, întorcându-lă la Dumnezeu prin calea pocăinței.

4. *Acest Ioan avea îmbrăcămintea lui...* Aceasta era îmbrăcămintea și haina săracilor și a proorocilor (2 Împărați 1, 8; Zaharia 13, 4; Evrei 11, 34). Locustele mari din Răsărit sunt mâncate și astăzi, fierte în apă sau uscate la cuptor sau la soare. Regii Asiriei cereau astfel de hrană ca tribut dela popoarele supuse lor.

Mierea sălbatecă e produsul albinelor sălbatece, pusă în crăpăturile stâncilor sau ale pomilor. Ea se găsește din belșug în pustiile Iudeei.

Atunci erau aproape să se îplinească cele 70 de săptămâni ale lui Daniil și nădejdea mesianică se trezea cu atât mai mult în sânul poporului, la vestea ca un nou prooroc se arătase, după ce proorociile încetaseră odată cu Malahia. Toate acestea au ajuns a trezi o mare răscoală, care, dela capitală, s'a întins la toată Palestina și a mânat spre Ioan mulțimi nenumărate (Iosif Flaviu, Antichitățile evreești 18, 5).

6. *Se botezau...* Ioan boteza pe Iudei cufundându-i în apă. Acest rit simbolic era rânduit pentru a îmboldi pe oameni spre pocăință.

Mărturisirea păcatelor, care li se cerea, îi făcea să înțeleagă că erau păcătoși, iar cufundarea întregă în apă însemna trebuința unei curățiri, care să meargă până la cele mai ascunse adâncuri ale sufletului.

Acest botez era mai pre sus de felurile spălări pe care le întrebunțau Evreii pentru a se curăți de necurățiile legale (Leviticul 14, 8; 15, 5-6-22; 16, 24 și altele), dar era cu mult mai pre jos de botezul lui Iisus, pentru că nu dădea iertarea păcatelor, ci numai o însemna și o făgăduia acelor care se apropiu de el însuflețiți de o adevărată zdrobire de inimă.

7. *Și văzând pe mulți din farisei și din saducheii...* Fariseii și saducheii erau cele două tabere mai însemnate politico-religioase ale Evreilor. Obârșia lor se suie până la vremea când elenismul a căutat să pătrundă în poporul lui Israil (1 Macabei 1, 12-16; 2 Macabei 4, 7-9). Fariseii (pe evreiește *ferușim* adică *cei despărțiți*) erau cei ce urmau cu multă grijă legea lui Moisi și o mulțime de tradițiuni moștenite dela bătrâni. Erau porniți a crede în ursită, primeau credința în învierea viitoare, în nemurirea sufletelor, în ființa duhurilor și altele. Totuși, în vremea lui Iisus Hristos, religiunea lor ajunsese a fi numai o mărturisire cu buzele, de ochii oamenilor; dar mulțămărită unei sfințenii prefăcute, silinței de a învăța legea și a învăța și pe alții, se bu-

1. Vezi nr. pe Iunie a. c.

curau de multă trecere asupra poporului, cu atât mai mult, cu cât ei, din capul locului, erau protivnici stăpânirii Romanilor.

Protivnicii fariseilor erau saducheii (pe evreește *farisei*; *drepti* sau urmași ai lui *Sadoc*). Aceștia primeau numai legea scrisă, înlăturau toate tradițiunile și tăgăduiau învierea și ființa duhurilor. Erau puțin numeroși, dar, în schimb, era bogați și puternici, pentru că, dându-se de partea Romanilor, primeau dela ei însărcinările cele mai cinstite, slujbele cele mai bănoase. Boierii, bogații, preoții făceau parte din această tagmă.

Ioan numea pe farisei și pe saducheii: *pui de năpârci*, adică fii ticăloși din părinți nelegiuți (Isaia 59,5) și, fiindcă ei socoteau că sunt primiți la Dumnezeu și că de aceia nu au nevoie de pocăință, întrucât sunt fii ai lui Avraam,—îi întreabă: *cine v'a învățat?..* voind să spuie: nimenea nu v'a putut spune că veți scăpa de mânia ce va să fie, adică de mânia dumnezească la judecata pe care Dumnezeu o va face cu cei nelegiuți.

8. *Faceți deci roduri.* Dacă nu vor să fie aruncați în foc, ca pomii neroditori, să facă fapte care să arate că întoarcerea lor e din inimă.

9. *Părinte avem pe Avraam.* Pentru a căpăta mântuirea, nu ajunge să ne tragem din Avraam, ci trebuie să urmăm credința lui, supunerea și celelalte virtuți ale lui (Romani 4,11 și urm.; 9,6 și urm.). Dacă nu vă îngrijiți de aceasta, veți fi scoși din împărăția cerurilor. Prin aceasta însă nu se va micșora făgăduința făcută de Dumnezeu marelui Patriarh, fiindcă, prin atotputernicia sa, Dumnezeu își poate plăsmui urmași și din aceste petre ale pustiei și cu atât mai mult poate face din păgâni urmași ai credinței și ai făgăduințelor făcute lui.

10. *Că iată și securea zace la rădăcina pomului...* Mânia dumnezească e gata să izbucnească. Dacă nu se vor întoarce, soarta lor nu se mai poate schimba. Pomul care nu dă roadă bună va fi tăiat și aruncat în foc. Tot așa și ei vor fi osândiți la focul cel veșnic, dacă nu vor face roade de pocăință și de fapte bune.

11. *Eu vă botez pe voi cu apă....* Ioan Botezătorul mărturisește pe Iisus în fața tuturor, arătând că este mai pre jos decât Dânsul. El zice: Nu socotiți că eu sunt celce are să iacă judecata păcătoșilor. E adevărat că botezul meu îmboldește spre pocăință și a simți scârbă de păcat, dar nu împărtășește iertarea și ștergerea lor. Celce vine după mine e atât de mare față de mine, încât eu nu sunt vrednic nici să-i țin încălțămintele. A duce în mână sandalele în urma stăpânului, a le lega sau a le dezlega dela picioarele lui, era slujba robilor celor mai de rând, atât la Evrei, cât și la Romani și la Greci.

Acela vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc.. Botezul lui Iisus va împărtăși Sfântul Duh, adică darul care, ca focul, va arde păcatele, va curăți sufletul, va lumina mintea, va aprinde inima de dragoste sfântă. Totuși cuvintele lui Ioan Botezătorul nu trebuie să se mărginească numai la botezul lui Iisus, ci ele înseamnă, în de obște, largă revărsare a darurilor Sfântului Duh,

vestită de mult de prooroci (Isaia 43,3; Ezechiel 11,19; 36,26 și altele; Ioil 2,28; Zaharia 12,10) ca roadă a venirii lui Mesia (vezi Faptele Apostolilor 1,5; 10,44,48; 11,15-16). O arătare solemnă despre această revărsare a fost în ziua Cinzecimii, când Duhul Sfânt s'a scoborât asupra apostolilor în chip de limbi de foc.

12. *A cărui lopată este în mâna lui...* Printr'o zugrăvitură luată din lucrul plugăriei, Ioan, pentru a scutura sufletele mai viu, înfățișează pe Mesia în însăși săvârșirea judecării de apoi.

Aria sa e toată lumea, grâul de cules în grânar, adică în cer, sunt acei care au îmbrățișat și au împlinit învățătura lui; paiele însă, care au a fi arse în iad cu focul nestins, sunt necredincioșii și păcătoșii (vezi Matei 25,46; Marcu 9,43 și 48; Isaia 46,24).

13. *Atunci..* După ce Ioan a pregătit poporul prin cuvântul său, trezind în toți așteptarea lui Mesia, Iisus din Nazaret a venit la Iordan. Ioan Botezătorul încă nu-l văzuse, dar îndată ce a eșit l-a iveală, l-a cunoscut prin descoperire dumnezeiască.

14. *Iar Ioan îl oprea pe el...* Cunoscând sfințenia lui Iisus Hristos, Ioan nu credea că s'ar potrivi pentru el botezul pocăinței, care era rânduit numai pentru cei păcătoși. Ioan, mărturisind că are nevoie să fie botezat de Iisus, mai pomenește încă odată că acesta e mai presus de el și, în acelaș timp, dă să înțeleagă că acesta e cu adevărat acel care va trebui să boteze cu Duh Sfânt.

15. *Lasă acum...* Iisus nu mustră îndărătnicia lui Ioan de al boteza, ci îi zice numai: *lasă acum* să primesc botezul; încă n'a sosit clipa să-mi arăt dumnezeirea mea. Se cuvine și pentru mine și pentru tine să împlinim toată dreptatea, adică să facem tot eeiace place lui Dumnezeu.

Dumnezeu vrea ca Iisus să primească botezul lui Ioan, din aceeași pricină pentru care a voit să se supuie legii lui Moisi. Prin pilda sa, Iisus trebuia să îmboldească și pe alții a primi botezul lui Ioan, care era preînchipuire al celui pe care avea să-l așeze el, iar prin atingerea cu trupul său nepătat, voia să sfințească apa care trebuia să ajungă unealtă pentru sfințirea sufletelor. Se mai poate adăoga că Iisus, luând asupra sa păcatele noastre, era potrivit să se înfățișeze ca păcătos, primind botezul lui Ioan.

16. *Și iată, i s'au deschis lui cerurile..* Nu numai Iisus, ci și Ioan a fost martur al acestor fapte mai presus de fire (Ioan 1,34), și e destul de răspândită părerea că, la asemenea priveliște, a fost martur și poporul, care, după spusa Sfântului Luca (3,21) se afla de față (vezi Knabenbauer). Primind botezul, Iisus s'a înfățișat ca jertfă a păcatelor oamenilor și pentru aceasta îndată s'au arătat urmările pe care trebuie să le urzească rescumpărarea sa. Cercurile, închise după păcatul lui Adam, se deschid și Duhul Sfânt se scoboară în chip de porumb, simbol de pace și de împăcare.

Nu e de crezut că Duhul Sfânt n'ar fi locuit în Iisus Hristos mai înainte de botez, ci aceasta e numai în înțelesul că Iisus a fost vestit ca atare de glasul

Tatălui și prin aceasta a fost arătat oamenilor. Pogorârea Duhului Sfânt asupra Lui nu i-a împărtășit nimic ce n'ar fi avut mai înainte, ci numai l-a făcut cunoscut public înaintea oamenilor ca Mesia și Fiul al lui Dumnezeu.

17. *Acesta e Fiul meu cel iubit...* Aceste cuvinte se iau în înțelesul strâns al unei nașteri firești, prin care Iisus e adevăratul Fiul al lui Dumnezeu, deopotrivă și deoființă cu Tatăl. În adevăr, articolele, care în limba grecească se așează îndată înaintea cuvintelor *Fiul* și *Iubit* (*ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπτός*) dovedesc limpede că Tatăl nu vorbește de vreun fiu al său adoptiv, ci de singurul său Fiul natural și veșnic.

Că Mesia trebuia să fie Fiul lui Dumnezeu, fusese prezis în Psalmi (2,7; 109,3) și îngerul o vestise Sfintei Maria (Luca 1,35).

18. *Intru carele bine am voit...* Tatăl își găsește mulțămirea sa în Fiul, pentru că Fiul e icoana desăvârșită a lui Dumnezeu și a bunătății sale.

Toți Părinții au socotit că, la botezul lui Iisus, s'a săvârșit o arătare a Sfintei Treimi, în Tatăl care vorbește, în Fiul despre care se face mărturisirea și în Duhul Sfânt scoborât sub chipul de porumb. Botezul lui Iisus fiind apoi icoana botezului creștinesc, era potrivit ca el să se vadă la Iordan în chip simțit, adică să se vadă telul cum această taină lucrează în suflete, cum harul deschide porțile cerului și ne face fii adoptivi ai lui Dumnezeu, și în același timp voia să se arate partea pe care o iau cele trei persoane ale Sfintei Treimi, în numele cărora botezul este împărtășit.

CAPITOLUL IV

1. Tâlcuitorii își pun întrebarea dacă în aceste ispitiri ale lui Iisus se află chiar fapte petrecute. Sf. Ciprian (în *Sermo de Jejunio et tentatione Christi*), urmat de unii teologi și exegeți, socotea că diavolul s'ar fi înfățișat lui Iisus, nu în chip văzut și cuprins de simțuri, ci numai într'o vedenie închipuită, așa că Iisus ar fi fost dus pe templu și apoi pe munte de diavolul, numai cu închipuirea.

Totuși părerea protivnică, de care ținem și noi, e cât mai răspândită între teologii tradiționaliști. Într'adevăr, Maldonatus se întreabă: cum oare îngerii ar fi putut lua pe Iisus pe mâinile lor, ca să nu se lovească de peatră piciorul lui, dacă el numai cu închipuirea ar fi fost ispitit de diavolul ca să se arunce jos de pe templu?

Dar să se bage-de-seamă că aceste ispitiri veneau din afară, adică dela îmboldiri diavolești și nu dinăuntru, pentru că în Iisus nu erau patimi fără rânduială. Ba încă este prea adevărat că Iisus nici n'a iubit răul, nici nu s'a alăturat lui, ci, în vremea tuturor zbuciumărilor diavolului, și-a păstrat fără încetare deplină stăpânirea de sine însuși.

Atunci dus a fost... Indată ce a primit botezul, Iisus a fost dus de Duhul Sfânt, din valea Iordanului, înăuntrul pustiei. Locul unde El a suferit îmbulzirile diavolului este arătat de tradițiune în ținutul muntos și sălbatec care se întinde la apus de Ierihon, unde se ri-

dică un munte îngrozitor, înalt de 473 metri, care astăzi se numește al Patruzecimii.

Ca să se ispitească de diavolul... A ispiti înseamnă *a pune la încercare*, și deaceia încă, *a îmboldi*, *a ademeni*. Dumnezeu ispitește uneori, adică pune la încercare; diavolul ispitește împingând spre rău. Iisus a voit să fie ispitit de diavolul, pentru că să dobândească pentru noi darul de a înfrânge pe ispititor, pentru că să ne învețe că trebuie să ne luptăm împotriva lui cu armele postului și ale rugăciunii și să trezească în noi încrederea în milostivirea sa. (Evrei 4,15; 2,18).

2. După cum Moisi postise 40 de zile mai înainte de a primi legea, tot așa și Iisus, mai înainte de a începe propoveduirea Evangheliei, a voit să se supuié mai întâi acestui lung post, în timpul căruia El a fost răpit în prea înaltă contemplare. Dar trecând cele 40 de zile, firea și-a luat iar drepturile ei și El a simțit o foame aprigă.

3. *Și venind la dânsul ispititorul...* Ispititorul este Satana, care se înfățișează în chip văzut. El auzise glasul Părintelui și propoveduirea lui Ioan, care spuneau că Iisus este Mesia și Fiul lui Dumnezeu. În postul aspru de 40 de zile, diavolul văzuse ceva mai mult decât omenesc; dar, pe dealtă parte, văzându-l suferind foamea cea mai crâncenă, se îndoiește dacă El ar fi cu adevărat Mesia și Fiul lui Dumnezeu. Pentru a se încredința, îl îmboldește să-și dovedească dumnezeirea și chemarea sa, cu minuni mai presus de fire. După cum ispitise odată pe Eva prin lăcomie, așa acum ispitește pe Iisus.

4. Iisus răspunde trimițând la Scriptură. În locul pomenit (A doua Lege 8,3), Moisi spune poporului: (Dumnezeu) *te-a necăjit și te-a jlmănzit și te-a hrănit cu mană de care n'au știut părinții tăi, ca să-ți arate ție că nu numai cu pâine singură va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu*. Înțelesul acestor cuvinte este: Păstrarea vieții omului nu atârnă de pâine, ci de voința lui Dumnezeu, care poate s'o păstreze, scoțând hrană minunată cu cuvântul său plăsmuitor.

Diavolul a ispitit pe Iisus de a-și pune în slujba nevoilor sale personale puterea cu care este îmbrăcat, dar Iisus îi răspunde că poate avea deplină încredere în Dumnezeu, care nu va lipsi de a-i da cele trebuincioase.

5. *Atunci l-a dus*. (În grecește este întrebuițat prezentul *παράλαμβίνει*). Sfânta cetate a Ierusalimului, numită așa, pentru că era centrul slujbelor sfinte ale Evreilor (Isaia 48,2). Aripă a bisericii se numea partea cea mai înaltă a acestei zidiri. Poate că aici e vorba de cel mai înalt vârf a porții împărătești care se înălța în partea de miază-zi a templului, pe o stâncă râpoasă.

6. *Aruncă-te jos*. Iisus arătase o mare încredere în Dumnezeu. Diavolul ar voi acum să-L împingă a-și arăta această încredere, punându-se de bună voie în primejdie, cu siguranța că va fi apărat printr'o minune. Deaceia îl îndeamnă să săvârșească o minune zgomoasă, care nu ar fi lipsit de a zgudui pe Evreii care

l-ar fi recunoscut drept Mesia. Diavolul se sprijină pe autoritatea Scripturii, răsturnând înțelesul ei. E o ispită de mândrie și de deșărtăciune.

7. *Să nu ispitești...* Iisus răspunde dând adevărata tâlcuire a Scripturii. Dumnezeu are grijă de cei drești, care se găsesc în primejdie la îndeplinirea datoriilor lor, dar nu de acei cari se avântă cu îndrăsneală numai ca să puie la încercare bunătatea lui.

8. *L-a dus într'un munte înalt foarte...*

E cu neputință de lămurit care să fi fost acest munte. Lui Mesia i se făgăduiseră împărățiile pământului (Psalm 2,8; 71,8.11 ș. a.); dar el trebuia să le cucerească cu prețul umilințelor și pătimirilor (Isaia 49,4; 50,4.10 ș. a.). Diavolul furișează în gândul lui Iisus un mijloc mai ușor, adică acel al unei tocmeli cu răul. Se arată gata într'o asemenea împrejurare de a-l pune îndată în stăpânirea împărățiilor pământului, care sunt ale lui, ca ale stăpânitorului acestei lumi.

El nădăjduia poate că Iisus îi va spune: Aruncă-te tu și închină-te mie, că, eu sunt Dumnezeu; dar Iisus răspunzându-i: *Mergi înapoia mea, Satano* și celelalte, pe deoparte îi arată că el l-a cunoscut deplin cine este, iar pe de alta îl dezamăgește în așteptarea lui, nefăcându-l să înțeleagă cu siguranță, dacă el este Fiul lui Dumnezeu.

Acei cari tăgăduiesc că ispitirea a fost un fapt petrecut cu adevărat se sprijină mai cu seamă pe acest stih și spun că nu se află vreun munte de pe care s'ar putea vedea toate împărățiile pământului. Totuși se răspunde că sfântul Luca (4, 5) zicând că Satana i-a arătat lui Iisus *într'o clipeală de vreme* toate împărățiile pământului, lasă să se înțeleagă limpede că în această arătare a fost „ceva magic“ (Fillion). Se înțelege, diavolul n'a putut turbura închipuirea și simțurile lăuntrice ale lui Iisus; dar a putut să desfășoare în chip văzut, înaintea ochilor Mântuitorului, înfățișări despre aceste împărății etc. și, pentru a face mai ușoară de primit această desfășurare, l-a dus pe un munte înalt.

Aceasta a fost ispită de zgârcenie. Iisus a biruit astfel cele trei soiuri de ispită care cel mai mult târâie pe oameni spre rău: lăcomia, trufia și zgârcenia. Toate aceste ispiti urmăreau să puie pe Iisus în împotrivire cu Părintele, făcându-l să-și îplinească chemarea sa de Mesia uimind pe oameni prin fapte și minuni neobișnuite, în timp ce voința lui Dumnezeu era ca el să îndeplinească răscumpărarea prin umilință, pătimiri și moarte. Iisus, înlăturând îndemnările diavolului, se pune prin aceasta în împotrivire cu socotințele despre Mesia ale Evreilor, care așteptau o domnie politică și pământească, care să-i scape de robia Romei și să puie sub picioarele lor toate popoarele; și făcea să se înțeleagă că împărăția sa nu era din lumea aceasta și că el venea să slobozească pe oameni de robia păcatului.

11. Infrânt diavolul, câțiva îngeri s'au alăturat Lui și îi *slujeau*, poate aducându-i hrana de care avea trebuință.

12. *Ioan a fost prins* de Irod Antipa. (vezi și Luca

3, 19—20). Pricina se va arăta la capitolul 14, 3—4. Intre faptele povestite de Matei la stihurile 11—12, trebuie socotită o oarecare scurgere de vreme, în care timp trebuiesc puse faptele povestite de Ioan 1—19 până la 4—54. Călătoria în Galilea, pomenită aci de de Matei, este cea pe care Ioan a început s'o povestească în cap. 4, 1-3.

Totuși Iisus s'a retras în Galileia, ca într'un loc mai de adăpost, din Iudeia unde fariseii îi întindeau curse.

13. *Capernaum*. Deși nu e pomenit în V. Testament, totuși, pe vremea lui Iisus Hristos, era un oraș destul de însemnat. Așezat pe țărmul de apus al lacului Ghenisaret, era un însemnat târg de negoț, unde se afla și o casă de vamă și o garnizoană romană. Se crede că este, fie satul de azi *Tell-Hum*, fie *Han-Miniè*, depărtate unul de altul drum ca de un ceas. Capernaumului i se mai zice și Orașul Mării, pentru că este așezat pe țărmul lacului.

15. Și în acesta avem împlinirea unei proorocii. Locul din Isaia (9, 1—2) este pomenit după textul evreesc, lăsând la o parte unele cuvinte. Proorocul vestește laturei dela miază-noapte a Palestinei, pustiită de năvălirile asiriene, pe viitorul mântuitor. *Pământul Zavulonului etc.*, adică poporul din Zavulon și Neftalim; *spre mare*, în grecește *ὄδον θαλάσσης*, însemnează: spre mare (a Ghenisaretului) și arată așezarea geografică a celor două popoare. Cuvintele: *Dincolo de Iordan* trebuiesc luate despărțit, pentru a însemna ținutul așezat pe țărmul dela răsărit de Iordan, adică Pereia, unde Iisus a petrecut câțva timp din viața sa obștească.

Galileia neamurilor se numește partea dela miază noapte a Galileii, care se mărginește cu Siria și cu Fenicia. Se numia astfel, fiindcă într'însa locuiau mulți păgâni.

16. *Poporul* din cele patru ținuturi pomenite era încunjurat de întunerec adânc ca acel din locașul morților, când a văzut răsărind *lumina*, adică pe Mesia.

17. Lămurește care este lumina adusă de Mesia.

Iisus își începe propoveduirea cași Ioan Botezătorul, îndemnând la pocăință, fiindcă împărăția lui Dumnezeu s'a apropiat, și cu aceasta arată că singura cale pentru a face parte din această împărăție este schimbarea obiceiurilor, și se împotrivesc hotărât nădejdi greșite a Evreilor care așteptau o împărăție pământească.

18. Pentru a întemeia și răspândi împărăția Lui, Iisus își ia ca tovarăși câțiva Galileeni fără învățătură.

Marea Galileei sau a Tiberiadei e numit lacul Ghenisaret, unul din cele mai frumoase lacuri din lume, prin bogăția vegetațiunii și frumusețea locului. Are un chip lungăreț, cu o lungime cam de 21 kilometri, iar cea mai mare lărgime până la 12 km. și o adâncime dela 48—250 metri. Se află așezat la aproape 200 metri sub fața apelor Mediteranei. Locul e plin de pește, iar apele sale, de obicei liniștite, sunt turburate de furtuni aprige, deși scurte, când bat vânturile dela miază-noapte sau miază-zi.

A văzut pe doi frați... Nu e întâia dată când Iisus i-a văzut, dar alte dați chiar și vorbise cu ei. Simon,

Andrei, Iacov și Ioan fuseseră ucenici ai lui Ioan Botezătorul și învățaseră dela învățătorul lor că Iisus era Mesia. Ba se și apucaseră să-l urmeze, deși nu încă în chip deplin (Ioan 1, 35 și următoarele). *Simon, ce se numește Petru*. Acest nume îi fusese dat de Iisus întâia oară când l-a văzut (Ioan 1, 43).

19. *Veniți după Mine*. Ucenicii rabinilor umblau totdeauna cu învățătorii lor. Iisus pofteste pe cei doi frați să-l urmeze pe El ca învățător, și făcând un joc de cuvinte, după obiceiul răsăritenilor, cu privire la slujba lor de mai nainte, le făgăduiește că-i va chema să-și arunce plasa în Marea nemăsurată a omenirii, pentru a cuceri pe oameni la mântuire.

21. *Iacov... al lui Zevedei*, pentru a-l deosebi de Iacov cel mic, fiul lui Alfeu (10, 3). Să se bage-de-seama graba cu care acești întâi ucenici au ascultat de glasul lui Iisus.

23. Evanghelistul înmănușiază în puține cuvinte lucrarea lui Ioan în Galileia, înfățișându-l ca învățător care propoveduește și învață, și ca făcător-de-minuni, care săvârșește fapte uimitoare.

Adunările sau *sinagogile* erau clădiri, în cea mai mare parte, în patru colțuri și lungărețe, unde Evreii se adunau în zilele de Sâmbătă și în alte sărbători, pentru a se ruga și a citi cărțile sfinte. Cu învoiala capului adunării, oricine din cei de față putea lua cuvântul. De aceea Iisus se afla în împrejurări prielnice pentru a-și desfășura învățătura lui.

Obârșia sinagogilor este căutată în vremurile de după robia Babilonului și fuseseră clădite nu numai în orice oraș și sat din Palestina, ci oriunde se afla o ceată de Evrei (Vezi Vigouroux, *Le Nouveau Testament et les découvertes archéologiques*, p. 145 și următoarele).

24. *Siria* este provincia romană cu acest nume, în care se aflau mulți Evrei, mai cu seamă în Damasc și Antiohia.

Se numesc *indrăciți* ceice sunt stăpâniți de diavolul. Cu îngăduința lui Dumnezeu, duhul cel rău pune stăpânire uneori pe trupul omului și se slujește de el ca de o unealtă, mișcându-l după voia sa și făcându-l adese-ori să sufere groaznic. Indrăcirea aduce cu sine o ațătare nemăsurată și o zăpăcire adâncă în țesătura nervoasă și în toată întocmirea trupului omenesc și dă naștere deseori la neputințe precum: pierderea vederii (Mateiu 22,22), muștenia (Matei 9,32), nebunia turbată (Mateiu 11,8), boala copiilor (Matei 9,16-26). Aceste boale totuși pier numai-decât, îndată ce dracul a fost alungat.

În vremea din urmă, unii au tăgăduit că omul poate ajunge a fi stăpânit de diavolul. Indrăciții din vremea veche au fost socotiți bolnavi obișnuiți, spunându-se că numai din neștiința oamenilor suferința lor era pusă pe seama diavolului. Aceste spuse însă nu pot rămâne în picioare, pentru că Evangheliștii știu destul de bine să facă deosebire între îndrăcire și boalele obișnuite. (Matei 4,24; Marcu 1,32-34; Luca 6, 17-18).

Nu orice mut sau orb sau orice bântuit de boala copiilor este pentru dânșii un îndrăcit (Matei 9,32;

Marcu 7,32). La însuș acest stih 24, Sfântul Matei face bine deosebire între îndrăciți, de o parte, și epileptici, de altă parte. Acești din urmă sunt numiți lunatici, fiindcă se credea că boala îi apucă după schimbările lunii pe cer.

Totuși este adevărat că, în V. Testament, nu se vorbește de îndrăcire, afară poate numai dacă nu ne gândim la boala lui Saul. Dar scriitorii stinți vorbesc adese-ori despre diavol și ne dau destul să înțelegem puterea lui și dorința de a vătăma pe oameni. Vezi, de pildă, cărțile lui Iov și ale lui Tobie.

Cu toate acestea e adevărat că îndrăcirile par să fi fost mai numeroase în vremea Domnului și a Apostolilor. Dar trebuie să avem în vedere, de asemenea, că tot aceia era și vremea în care stricăciunea omenească era mai întinsă și în care lupta între bine și rău era mai aprigă. Palestina trebuie să fi fost locul cel mai bântuit de molima îndrăcirii, pentru că dracul se încorda cu cele din urmă opinteli, pentru ca să-și păstreze stăpânirea, iar Iisus își întemeia împărăție protivnică împărăției lui Satana. (Vezi Vigouroux, *Les Livres saints et la critique rationaliste*. Tom V., pag. 377, ed. 5).

25. *Decapoli* era o confederațiune din felurite orașe, așezate aproape toate dincolo de Iordan, dintre care cea mai de seamă era *Scitopolis*, iar celelalte *Gadara*, *Filadelfia*, *Pela*, *Dion*, *Canat* și altele.

Țara de dincolo de Iordan, este *Pereea*. Deci din toate părțile lumea alerga la Iisus.

din limba italiană, de
Arhim. SCRIBAN

MAMA UCIGAȘA

*E tânără, e frumoasă,
E bine, e sănătoasă!
Vine vremea să rodească,
Prunci să nască și să-i crească!*

*Spre a-și păstra tinerețea,
Spre a-și păstra frumusețea;
Făr' de griji ca să trăiască,
Se ferește ca să nască!*

*De muncă și greutate
Se ferește foarte, foarte!
Mai bine să se distreze,
Pruncii să și-i avorteze!*

*Cu mijloace stricătoare,
Incepe pruncii să-i omoare!
Mult greșește ucigașa!
Și la inimă vrăjmașa!*

*Uită mult această mamă,
Că cel rău la rău o 'ndeamnă!
Sângele nevinovat
Ii va strigă ne'ncetat!*

*Să nu fugi, o! bună, mamă!
De chemarea ta de seamă;
Căci și Maica Precurată
A născut Un Prunc odată!*

Preot NIC. I. IANCU
Bunești-Argeș

CRONICA BISERICIASCA

INTERNĂ

ȘEDINȚELE SFANTULUI SINOD

În primăvara acestui an, la 11 Mai, s'au deschis ședințele Sfântului Sinod, ale căror dezbateri, până la o expunere mai largă, le dăm aici într'un rezumat mai scurt.

În dimineața de 11 Mai, s'a făcut în catedrala Mitropoliei din București obișnuitul tedeum, după care membrii Sfântului Sinod au trecut în localul din curtea bisericii Antim.

Deschiderea ședinței s'au făcut sub prezidența Inalt Prea Sfinției Sale Patriarhului D. D. Dr. **MIRON**.

D. T. Cudalbu, ministrul de justiție și ad-interim la culte, în lipsa d-lui *V. Goldiș*, ministrul cultelor, care se afla la Roma, a citit mesagiul Regal de deschidere a sesiunii. Din partea ministerului cultelor, a luat parte la ședință d. *Stancu Brădișteanu*, directorul cultelor naționale.

S'a procedat la alegerea feluritelor comisiuni, cărora li s'au împărțit lucrările asupra cărora aveau să urmeze debateri în ședințele viitoare.

Printre aceste lucrări, se află și raportul comisiei instituită de Sf. Sinod pentru cercetarea învinuirilor aduse episcopului Ghenadie al Buzăului.

Înainte de închiderea ședinței, d. Cudalbu a arătat grija pe care guvernul din care face parte o poartă bisericii strămoșești, căreia îi făgăduiește tot sprijinul.

Patriarhul Miron a mulțămît în numele înalților prelați.

Ședința s'a ridicat la orele 1 d. a.

Ședința II, de Joi 12 Mai, s'a ținut sub prezidența I. P. S. Mitropolit *Pimen* al Moldovei. Discuția a urmat despre sectele religioase.

P. S. Episcop *Grigorie* al Aradului a depus un referat în care a cerut închiderea seminariului baptist din *Diciosânmartin*, care funcționează pe temeiul unei autorizări a ministerului cultelor, precum și a celorlalte seminarii baptiste.

Sf. Sinod s'a unit cu încheierile Prea Sfinției Sale.

Tot în această ședință, s'a citit și rezultatul anchetei, întreprinsă de o comisie a Sf. Sinod despre sectele religioase.

Ședința III s'a deschis Vineri, 13 Mai, la ceasurile 10 sub prezidența I. Prea Sfințitului Patriarh Miron.

Au continuat debaterile începute în ședința precedentă despre chestiunea sectelor religioase. S'a hotărât să se facă o nouă statistică a sectanților. Până atunci, Sinodul a adoptat rezoluțiile raportului Prea Sf. Sale Episcopului *Grigorie* al Aradului, care arată mijloacele de combatere a propagandei sectanților.

Din aceste mijloace, ierarhii vor putea să aleagă pe acelea pe care le vor găsi mai potrivite cu împrejurările locale.

Ședința de Sâmbătă, 14 Mai, s'a ținut sub prezidența I. P. S. Patriarh Miron.

S'a luat în discuție proiectul de lege pentru reorganizarea învățământului teologic, întocmit de o comisiune a Sfântului Sinod.

Au luat cuvântul I. P. S. Patriarh, I. P. S. mitropoliți *Nicolae*, *Nectarie*, P. S. Episcop *Grigorie* al Aradului și P. S. Arhiereu *Titu*.

Proiectul de lege, fiind prea lung, a fost redus la 30 de articole, rămânând să se dea o formă mai largă regulamentului.

S'a hotărât ca fiecare episcop să aibă sub cârmuirea sa școlile teologice din eparhia respectivă, renunțându-se la directoratul general al seminariilor.

S'a hotărât să nu se desființeze academiile teologice dela Arad și Caransebeș.

Discuțiile despre acest proiect vor continua în sesiunea din Iunie, după întoarcerea I. P. S. Patriarh Miron, din călătoria pe care-o va face la Ierusalim.

Sesiunea a fost prorogată până la 12 Iunie.

Ziua I. Luni, 20 Iunie a. c. s'a redeschis sesiunea Sfântului Sinod.

I. P. S. Sa Mitropolit *Pimen* al Moldovei a ținut o cuvântare omagială, din partea membrilor Sf. Sinod, pentru I. P. S. Patriarh Miron, care a reprezentat în mod strălucit Biserica românească în călătoria pe care a făcut-o la Ierusalim.

A răspuns Inalt Prea Sf. Sa Patriarhul, mulțămind pentru manifestația de simpatie ce i se face de membrii Sfântului Sinod.

P. S. Arhiereu *Tit* a citit apoi referatul privitor la acea călătorie. Discuția a urmat despre referat, hotărându-se, ca în toamnă Inalt Prea Sf. Patriarh să continue călătoriile pentru vizitarea bisericilor din Iugoslavia și Bulgaria.

S'a mai exprimat părerea, ca Biserica noastră să strângă legăturile cu toate bisericile ortodoxe din Răsărit.

Din partea ministerului cultelor, a fost de față d. *Stancu Brădișteanu*, secretar general.

Ziua II. Marți, 21 Iunie a. c., Membrii Sf. Sinod s'au întrunit din nou, sub prezidența Inalt Prea Sfinției Sale Patriarhului Miron.

S'au aprobat mai multe cărți de școală pentru învățământul religiei. În urmă s'au rezolvat unele chestiuni curente.

Ziua III. Miercuri, 22 Iunie a. c., au continuat debaterile Sfântului Sinod, sub prezidența Inalt Prea Sfinției Sale Patriarhului Miron.

S'a discutat chestiunea participării Bisericii noastre ortodoxe la congresul creștinesc ce se va ține la Lausanne.

Biserica noastră a fost poftită. Întrucât prin acest congres protestanții încearcă o apropiere de Biserica ortodoxă, Sf. Sinod a cercetat dacă este sau nu cazul de a lua parte.

Părerile membrilor Sfântului Sinod au fost împărțite.

Unii membri au fost de părere să nu se trimită la congres niciun reprezentant al Bisericii noastre, alții să se trimită un simplu informator, iar alții au susținut să se trimită o delegație compusă din cele mai reprezentative figuri ale Bisericii române ortodoxe.

O hotărâre definitivă nu s'a luat încă, urmând ca să se hotărască în altă ședință.

Ziua IV. Joi, 23 Iunie, Sf. Sinod și-a continuat debaterile sub prezidența Patriarhului Miron.

S'a început discuția generală despre reforma învățământului teologic. Proiectul a fost întocmit de o comisiune aleasă din sânul Sinodului.

Prelații și arhierzii ardeleni au cerut ca, în baza autonomiei sinodale, să se renunțe la organizarea, prin lege, a învățământului teologic, căci aceasta ar cere un vot al Parlamentului, și să se întocmească numai un regulament de către membrii Sinodului.

Ziua V. Vineri, 24 Iunie, la ceasurile 5 d. a., membrii sf-tului Sinod au discutat, în continuare, despre proiectul de reformă al învățământului teologic.

Au fost discuții și pentru și contra, despre feluritele articole din proiect.

S'a cerut înființarea Academiiilor teologice pe lângă fiecare eparhie ortodoxă, așa cum s'a admis, prin proiectul de concordat, ca la fiecare eparhie catolică să funcționeze câte o școală superioară teologică catolică. De asemenea, s'a cerut menținerea seminariilor teologice din vechiul regat. În ce privește învățământul teologic universitar, Sinodul a ridicat chestiunea numirii profesorilor teologi, care trebuie să fie de competența Sinodului. Pentru a se evita — pe această chestiune — neînțelegerea dintre Sinod și senatul universitar, s'a cerut să se stabilească, că numirile de profesori universitari teologi trebuiesc făcute numai de către Sinod.

Ședința s'a ridicat la ceasurile 8 seara.

Ziua VI. Sâmbătă, 25 Iunie, membrii Sfântului Sinod au rezolvat felurite chestiuni curente.

S'a discutat apoi apelul făcut de Mitropolitul Antonie al Kievului, în vremea de față refugiat la *Carlovăț*, în Jugoslavia, prin care Biserica noastră este rugată să potolească neînțelegerea iscată între acest ierarh și un arhiepiscop rus pribeag la Paris. S'a decis să se facă mijlocirile trebuincioase pentru împăcarea celor doi prelați.

La sfârșitul ședinței, d. *Al. Lapedatu*, ministrul cultelor, a citit mesagiul regal de închidere a sesiunii Sf. Sinod.

ADUNAREA GENERALĂ A SOC. CÂNTĂREȚILOR

Duminică, 14 Iulie c., s'a ținut în Ploiești adunarea generală a Societății Cântăreților Bisericești din țară. Fiind de față organele stăpânirii politicești din oraș, mulți preoți și cânteva sute de cântăreți, s'a slujit un tedeum la biserica *Sfinții Impărați*. Slujitori au fost preoții *C. A. Popescu*, *Gh. Dumitrescu* și *Burada*. Răspunsurile la slujbă au fost date de corul societății. La sfârșitul slujbei, a luat cuvântul d. *I. Popescu-*

Pasărea, vechiu profesor de muzica bisericească la amândouă seminariile din București, și a vorbit despre chemarea cântăreților bisericești, ca păstrători ai duiioasei muzici a Bisericii noastre. Păr. *C. A. Popescu* a vorbit despre lipsa de buni cântăreți bisericești. A spus că trebuie să se înființeze cât mai multe școale de cântăreți bisericești, fiindcă sunt prea puține numai câte una de eparhie.

Cei de față au trecut apoi în sala „Cooperativa”, unde s'au început debaterile adunării generale. Aci, d. *Gh. Comișel*, prezidentul Societății, a făcut o dare-de seamă despre mersul ei, arătând că ea a mers înainte cu pași sănătoși. Apoi s'a trecut la alegerea noului comitet și a fost ales tot d. *Comișel*.

Seara la 9, la teatrul „Cooperativa”, s'a dat o desfășurare artistică, în amintirea vestitului cântăreț bisericesc de odinioară *Anton Pan*. D. *Popescu-Pasărea* a arătat mai întâi ce a fost ființa lui *Anton Pan* ca om și în ce s'a cuprins lucrarea lui, cum el a pus adevăratele temelii pentru muzica bisericească dela noi. După aceea corul a cântat felurite bucăți, fiind cârmuit de d. *Comișel*.

DOI ANI DE MUNCĂ AI EPISCOPULUI ARADULUI

La 12 Iulie c., s'au împlinit 2 ani de când Prea Sf. Sa Episcopul *Grigorie* s'a suit pe scaunul vlădicesc al Aradului. Cu acest prilej, Prea Sf. Sa a dat o carte pastorală către preoții și credincioșii săi, pe care o citim în *Biserica și Școala*, revista eparhiei Aradului, din 10 Iulie 1927.

Din acea Pastorală, află că, în timp de 2 ani de zile, P. S. Episcop *Grigorie* a sfințit 28 de biserici, pentru zidirea cărora poporul dreptcredincios a cheltuit 15,000,000 de lei: a cercetat 118 parohii, ținând 118 predici; a tipărit multe cărți, primite cu laude de Mitropolitul dela Sibiu și de mai mulți episcopi; a putut vedea pe mulți creștini trecând la viața cuviincioasă, dela traiul fără cununie; a putut vedea întărirea adunărilor tineretului, a corurilor bisericești, creșterea mijloacelor pentru ajutarea săracilor, ba încă ridicându-se puteri rare între țărani noștri, precum e fapta cu *Nistor Miclea* din Mercina, care a înființat singur mai multe coruri și s'a dovedit a fi un bun alcătuitor de bucăți pentru cântări; apoi, în curgere de 2 ani, a împărțit în popor, fără plată, cărțile în preț de 400,000 de lei.

Iată o frumoasă socoteală, pentru o muncă bogată, săvârșită în așa scurtă vreme. Se cuvine să ne bucurăm, iar episcopul să fie felicitat.

DELA NOI LA ALȚII ȘI DELA ALȚII LA NOI

În presa bisericească de peste munți și în *Duminica Ortodoxă* dela noi, s'a făcut vorbă despre trecerea a doi învățători români din Maramureș dela noi la catolici. După cum cu dreptul spune *Duminica Ortodoxă*, despre ale cărei socotințe scrie și *Biserica și Școala* din Arad (10 Iulie c), trecerea aceasta nu are o însemnătate

religioasă, fiindcă e făcută din pricini de poftă trupească. Invățătorii aceștia voiau să se căsătorească cu tinere care le cereau să se facă papistași. Și ei au primit.

Tregerile pentru astfel pe pricini alcătuiesc un capitol deosebit al fapturii omenești, când el calcă în picioare cele mai sfinte lucruri, mânat numai de pofta cărnii. Câte lucruri s'au petrecut, și mai cumplite de cât acesta! N'au fost uciși copii de dorul femeilor vitrege! Nu a fost așa acum vreo 4 ani, tot peste munți, cu un copil descoperit, că fusese ani de zile crescut într'o ladă și se mărise acolo și-i intraseră picioarele în burtă, că nu avea unde le intinde, și nu putea vorbi și-și pierduse însușirile de om — toate de dorul unei bestii de mame vitrege! Și nu a fost asemenea acum vreo 3 ani în Basarabia, cu tatăl care și-a dus copiii în pădure să-i omoare, fiindcă așa cerea mama vitregă! Dacă simțirea așa de adâncă a tatălui către fii este desființată de orbirea cărnii, înțelegem în care tagmă de oameni intră cei doi învățători și din ce punct de vedere trebuiesc judecați.

Chestiunea nici pe departe nu este religioasă. De altfel și în paguba catolicilor s'a întâmplat nu de mult o ispravă mai ciudată. Un tânăr din Oradea-Mare, să fie numai vreo doi ani, s'a făcut evreu, ca să se poată căsători, iar după ce a trecut prin cerințele ritului evreiesc, fata n'a voit să-l mai ia.

De aceia Sfinții Părinți au biciuit atâta păcatul poftelor trupului.

Acuma însă su trecem la alt capitol, mai frumos, la oameni care au trecut la credință, nu la împlinirea poftelor trupului. După cum citim în pomenita *Biserica și Școala*, la Paștele din anul acesta a trecut la Biserica noastră, după îndemnul Părintelui *I. Nicorescu*, *Iacob Danțoș* din ținutul Aradului, bătrân de 70 de ani, care de 15 ani trăia între bapțiști. În noaptea învierii, a venit la biserica noastră, a luat sf. anaforă și a mărturisit că se leapădă de bapțiști. Asemenea a trecut la noi *Sida Henț* din *Macea*, căsătorită în *Curtici*. Atât la botez, cât și la cununie, a avut nași pe Păr. Nicorescu și soția sa. Asemenea *Sandu Șiclovian* s'a lepădat de bapțiști, după ce-l botezaseră și a venit la noi spunând că aici rămâne.

PAȘTELE IN 1928

De oarece nu toate Bisericile Ortodoxe se slujesc de calendarul îndreptat, așa ca să avem o pascalie primită pretutindenea, până la împlinirea acestui gol, urmează ca an cu an să se hotărască data când ținem Paștele. Nu că s'ar afla o dată nouă, ci să se spuie care e data cutărui an. Intru cât cele mai multe Biserici Ortodoxe țiu calendarul vechiu, pentruca să fim toți la fel, urmează că data Paștelui după vechea pascalie e cea pe care e mai propriu s'o avem în vedere. De aceia și Sf. Sinod al nostru, în sesiunea sa din urmă, din această primăvară, a luat următoarea hotărâre:

„Având în vedere hotărârea principială de îndreptarea calendarului și anume că, până la o înțelegere generală între toate Sfintele Biserici Ortodoxe, Sfintele Paști se vor sarbători la data vechiului calendar, hotărăște:

„In anul 1928, Sf. Paști se vor serba în ziua de *Duminică, 15 Aprilie*, după calendarul îndreptat, adică la corespondența lui 2 Aprilie după vechiul calendar“.

Unii tipăritori de calendare însă n'au așteptat ce va zice Sf. Sinod și au tipărit calendarul cu Paștele pe data de 8 Aprilie, adică după pascalia nouă. Acum trebuie să prefacă.

Adunarea misionarilor pentru Mânăstirea dela Făgăraș.

Am dat știrea că, din îmboldirea Maiestății Sale Reginei Maria a României, s'a luat hotărârea pentru zidirea unei frumoase mânăstiri în *Bucium*, Făgăraș¹⁾ în amintirea vitejilor căzuți în război, și căreia să i se zică *Mânăstirea Intregirii Neamului*. In scopul acesta, s'a întocmit o ceată de misionari și misionare care să lucreze pentru ducerea la îndeplinire a acestei izvodiri. Pentru împlinirea tuturor acestora, Vineri, 1 Iulie c., după ameazi, s'a ținut în localul școalei cântăreților dela Sf. Mitropolie a Ungrovlahiei adunarea comitetului de urzire a acestor lucrări.

Păr. Protosinghel *Teofil Ionescu* dela Mitropolie împreună cu Păr. *Ilarion Stoicescu* dela mânăstirea Cernica și alții, au săvârșit o slujbă religioasă, înălțând rugăciuni la cer pentru ducerea la bun sfârșit a lucrării începute.

Descriind rolul frumos ce-l are fiecare misionar în parte și toți la oaltă, Păr. Teofil a izbutit să inspire încredere și nădejdi de viitor tuturor celor de față.

A luat apoi cuvântul *D. Ion Vișianu*, prezidentul echipelor de misionari, care a mulțumit reprezentanților Patriarhului *Miron* pentru binecuvântarea dată și încurajarea insuflată vrednicilor misionari puși în slujba unui scop moral, creștinesc și patriotic.

D-sa a stăruit asupra datoriei ce o au misionarii de a răspunde scopului, cu conștiința împăcată că-și servesc neamul și patria. De asemenea, a pomenit de ajutorul pe care presa l-a dat în felurite rânduri, arătându-și credința că s'a croit o cale vrednică și care va trebui să ducă la rezultate frumoase, ca pildă de muncă, sânguință și patriotism.

Cel din urmă a vorbit d. inginer *Gion Demetrescu*, membru al comitetului central, care a dat pilde din trecutul nostru istoric, privitor la credința strămoșească și la puterea religiei creștine care alcătuiește temelia civilizației și prefacerii statului nostru.

După ce a mai dat unele explicații despre rostul inițiativei luate, d-sa a făcut apel la toți intelectualii intrați în echipele de misionari, pentru îndeplinirea întregii datorii.

In legătură cu aceasta, dăm și următoarea știre,

1. Alta decât cea plănuită de I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu.

despre o slujbă făcută chiar în locul unde va fi noua mânăstire în Bucium, Făgăraș, de către Păr. *Damascin Ghircoiaș*, parohul acelei comune. Sf. Sa a făcut slujbă pentru ducerea la bun sfârșit a înălțării Sfîr tei Mânăstiri „Intregirea Neamului“.

Au luat parte la ea intelectuali și fruntași ai satelor de prin împrejurimi.

Pe pitorescul loc unde se va înălța sfînta mânăstire în amintirea vitejilor cari și-au dat totul pentru unirea cea mare, s'a pus o inscripție înconjurată de drapele naționale.

S'a început adunarea materialelor trebuincioase pentru clădirea așezămîntului creștinesc din țara lui Negru Vodă

În curînd se va pune piatra de temelie. La această serbare, vor lua parte membrii Sfîntului Sinod, ai Familiei Regale, autoritățile civile și militare, delegații dela toate Mânăstirile de maici și călugări etc.

Sărbătorirea împlinirii a 35 de ani dela isprăvirea Seminariului Teologic din Chișinău

Absolvenții din anul 1891 ai Seminariului Teologic din Chișinău au sărbătorit Joi, 28 Aprilie a. c., cu mare podoabă, împlinirea a 35 de ani dela încheierea studiilor lor în acea școală.

La poftirile trimise de ceata de inițiatori, au răspuns 11 din 38 de absolvenți, din care 34 preoți. Din 38 de absolvenți, în răstimpul de 35 de ani, au murit 9, 5 se află azi în Rusia sovietică. Restul de 13, din felurite împrejurări, n'au venit la serbare.

La ceasurile 9, I. P. S. Arhiepiscop Gurie a slujit la Mitropolie Sf. Liturghie. Înalt Prea Sf. Sa a ținut o călduroasă cuvîntare, arătînd că ziua renașterii naționale a sosit și cei rămași în viață își pot desfășura mai rodnic activitatea lor pentru binele obștesc și pentru întărirea neamului românesc.

După sf. slujbă, foștii școlari au vizitat clasele seminariului Teologic.

De față la serbare au fost preoții: *Petre Cernăuțeanu*, *Nicanor Roșca*, *Vladimir Lati*, *Nicon Iacob*, *Iacob Munteanu*, *Gheorghe Muranevici*, *Alexandru Grozavu*, *Teodor Ivanov*, *Pavel Gacichevici*, *Petre Hohor* și *Andrei Manea* — subinspector la administrația financiară din Chișinău. Din foștii lor profesori, au fost de față Păr. *C. Popovici*, — rectorul Seminariului Teologic, și d-nii *I. M. Parhomovici* și *Atanasie N. Poleanschi*.

Întîlnirea foștilor eievi cu profesorii lor a dat la scene mișcătoare.

La ceasul 1, în localul seminariului, foștii elevi au luat o masă de obște, împreună cu profesorii lor.

La masă a luat parte, pe lângă alți poftiți, și I. P. S. Arhiepiscopul Gurie. S'au ținut mai multe cuvîntări.

Cu prilejul jubileului sărbătorit, absolvenții au hotărât să înființeze, cu mijloacele lor proprii, o bursă pentru un școlar sărac al Seminariului Teologic.

Hotărârea aceasta se va aduce la cunoștința celor cari au fost lipsă. Masa s'a încheiat la ceasurile 5.

O nouă dără în educarea seminariștilor. — În creșterea seminariștilor începe a prinde tot mai mult obîg pornirea de a-i îndemna pentru munca socială, a avea atingere cu mulțimea și a câștiga meșteșugul de a o putea înrâuri. Citim că această pornire și-a făcut și în seminariile din Basarabia. Astfel, din *România Nouă* (30 Martie 1927) aflăm că școlarii Seminariului Teologic dio Chișinău, sub cărmuirea Părintelui T. Rudiev, duc înainte lucrarea misionară începută de mai nainte și că Duminică, la 27 Martie a. c., au ținut a 10-a conferință religioasă în biserica Sf. Dumitru pe drumul Băcioilor. Au cuvîntat școlarul *A. Remezovski* și Păr. *P. Rudiev*, care a slujit și vecernia. S'au împărțit cruciulițe, cărticele de rugăciuni, dăruite de I. P. S. Arhiepiscop *Gurie* și alte lucruri de pietate. Biserica a fost înțesată de lume.

Serbarea împlinirii a 50 de ani de viață a Societății Clerului român „Ajutorul“ din București

În fiecare an, în ziua de 30 Iunie, Societatea Clerului român „Ajutorul“ din București își serbează patronul său, cu slujbă bisericească la biserica „Olari“, care e așezată aproape de localul Societății, cu cuvîntări și cu urări înveselite printr'o mică gustare adăogată cu câteva pahare de vin.

Anul acesta serbarea și-a căpătat o însemnătate deosebită, pentru că se îplineau 50 de ani de când înființază Societatea. Era în adevăr un fapt care merita cinstire deosebită, pentru că în Biserica noastră n'am avut întovărășiri pe care se ne putem bizui în lucrul nostru, afară de așezămîntul propriu zis al Bisericii, cu întocmirile ei. Este nevoie însă și de înființarea altor întocmiri, pentru împlinirea a fel de fel de trebuințe nouă, care se ivesc proaspăt în mijlocul neoprutei prefaceri a vieții. Societatea „Ajutorul“ a răspuns din plin acestei chemări, împlinind nu numai trebuințele pentru care s'a înființat, ci și multe altele nouă. Dela ceiace și-a luat chemarea să fie, adică o întovărășire pentru a ajuta familiile scăpătate ale preoților, ea mai ajuns a fi și un loc de adunare, de sfătuire și hotărâre în atâtea împrejurări deosebite care atingeau viața Bisericii și a clerului. Oricum, a fost vreo chestiune care să ațâțe sufletul preoțimii, ea găsea îndată locul de sfătuire la „casa ei“.

Societatea clerului a intrat azi în moravuri. Ne simțim cu dânsa ca cu ceva care face parte din viața noastră. Ne bizuim pe ea, ne slujim de ea. Avîndu-și local propriu, ea poate sta mulțămîtă de sine că are o chemare bine cunoscută și prețuită în sânul clerului.

Deci, după un trecut frumos, ea avea ce sărbători, la 30 Iunie din acest an, când preoții și pensionarii Societății s'au adunat în mare număr, pentru a cinsti acea zi.

După slujba dela biserica «Olari», toți cei adunați au trecut în localul Societății din Bulevardul Carol 77. Aci au fost de față Prea Stînții Arhierii *Platon Ploceșteanu* și *Titus Târgovișteanu*, vicarii Sfîntei Mitropolii, d. *Stancu Brădișteanu*, Director General în Ministerul

Cultelor și înfățișând pe d. Ministru al Cultelor, care n'a putut fi de față, Păr. Econ. *D. Georgescu*, președintele Societății clerului «Ajutorul», împodobit cu crucea și steaua de mare ofițer al decorațiunii Sfântului Mormânt, cum și o mare mulțime de preoți, cântăreți și credincioși îndeobște.

P. S. Platon a adus binecuvântarea Inalt Prea Sfințitului Patriarh *D. D. Dr. Miron*, însoțind-o cu cuvintele sale de bună urare, pentru o dată așa de însemnată din viața Societății „Ajutorul”; *P. S. Titu*, întors de curând dela Ierusalim, a vorbit despre datoriile noastre față de lipsurile constatate ale ortodoxiei în curgerea pomenitei călătorii și despre trebuința preoților noștri de a sta legați între ei prin duhul unirii frățești, ca să poată împlini aceste trebuințe ale ceasului.

Apoi a luat cuvântul Păr. Președinte *D. Georgescu*, care a mulțumit Inalt Prea Sfințitului Patriarh și celor doi vicari ai săi, pentru cuvintele rostite și urările iăcute, iar după aceea a citit o lungă dare-de-seamă despre întregul mers al Societății, pe care o publicăm și noi mai la vale. După Păr. *Georgescu*, a vorbit d. *St. Brădișteanu*, din partea Onoratului Ministeriu al Cultelor, arătând, în lungi desvoltări, datoria clerului nostru de a fi o închegare puternică aci, în Răsăritul creștinesc, pentru a sluji întreaga Biserică Ortodoxă. Cași *P. S. Titu*, d. *Brădișteanu* se simțea îndreptățit să scoată acest strigăt, pentru că și domnia sa fusese în amintita călătorie la Ierusalim și-și dădea seama căta nevoie are Biserica Ortodoxă de o preoțime luminată și bine întocmită către lucrul cel duhovnicesc. Deaceia și domnia sa a arătat răspunderea clipei de față și datoria de a lucra în frăție, cu puteri unite.

La urmă, a mai rostit câteva cuvinte Păr. *I. Constantinescu-Lucaci*. După aceasta a urmat o mică gustare, într'o atmosferă foarte frățească și însuflețită, după care adunarea s'a risipit către ceasurile 1 după amiază.

Iată acum și darea-de-seamă citită în adunare de Păr. Președinte *D. Georgescu*:

După jumătatea secolului al XIX, s'au început mari prefaceri în țara noastră. În ordinea politică, prefacerile au început să se cristalizeze prin alegerea lui *Alexandru I.* Cuza ca domn în amândouă principatele și prin unirea lor definitivă spre a forma o singură țară. Războiul independenței din 1877 și proclamarea regatului în 1881, au ridicat pe arena politică europeană o țară nouă la gurile Dunării, care avea să joace un rol important în viitor.

Dacă în ordinea politică s'au făcut progrese însemnate, în ordinea bisericească, chiar dela început s'au ivit greutăți și neînțelegeri. Cuza a voit să democratizeze biserica după modelul statutului șagunian. Biserica și țara nu erau pregătite pentru o asemenea democratizare. Din această cauză timp de aproape zece ani n'a fost liniște în Biserica română ortodoxă.

Prin legea sinodală din anul 1872, s'a dată o bază legală prefacerilor din Biserica și această bază legală a fost recunoscută de Patriarhia ecumenică ortodoxă tocmai în anul 1885, ridicând Biserica română la rangul de autocefală.

Legea sinodală din 1872 s'a ocupat numai de conducerea superioară a bisericii. Nu prevedea despre preoțimea de mir nimic altoeva, decât datoria canonică de s'apnere către chiriarh și administrația bisericească. Regulamentele făcute mai în urmă, pe baza legii sinodale, tot la asemenea obligațiuni se mărgineau, făcându-le și mai grele.

Ca situație materială, Biserica ortodoxă română sta rău.

Averile ei fuseseră secularizate, preoții lăsați la buna voință a enoriașilor, fără nicio siguranță pentru existența lor și a familiilor lor.

Cât timp preotul era în viață, își putea procura existența, prin sforțări de muncă la țarină, ori prin alte ocupațiuni lăaturalnice preoției. Nu ezit a spune că la noi, în București, au fost preoți, cari făceau pe birjarii și pot aduce mărturii oameni bătrâni, cari cunosc acest lucru.

Nenorocirea cea mare venea la moartea preotului. N'avea nici cu ce să-l înmormânteze. Soția și copiii rămâneau pe drumuri, ajungeau slugi, și trăiau din mila unora și altora, fără să-și poată croi o soartă mai bună în lume.

Nu voi susține că soarta majorității preoților români era mai bună înainte de 1864. Deși până atunci erau biserici și mănăstiri cu averi însemnate; de veniturile lor se foloseau conducătorii și străinii; iar preoții în marea majoritate tot în neagra sărăcie se zbăteau.

Ideea de asociație în țara românească era veche.

Meseriașii, neguțătorii și toate ramurile de activitate socială erau grupate în bresle și corporațiuni, cari aveau până și bisericile lor, construite de corporațiune. Pela jumătatea secolului XIX au început a se înjgheba și asociațiunile politice.

Este de mirare că preoții nu s'au gândit la formarea unei asociații preoțești decât după anul 1870.

Din cele ce au urmat, după constituirea soc. clerului român „Ajutorul” se constată că preoții nu s'au constituit în societăți din cauza lipsei de contact între ei și din cauză că nici superiorii lor nu voiau să fie o legătură strânsă între preoți.

Așa se găsea preoțimea română ortodoxă până în anul 1870

Inființarea societății clerului român „Ajutorul”.

După anul 1864, era multă neliniște și nesiguranță în Biserica. De atunci apar în rândurile preoțimei spirite mai independente, doritoare de a colabora la conducerea bisericii și de a se asocia preoții între ei, spre a putea mai ușor să-și îmbunătățească soarta.

În anul 1870, era în București Pr. *Grigore Musculeanu*, fire independentă și decis în acțiunile sale. Lângă el vin preoți mai tineri, între care era tânărul diacon *Petre Stancu*, ajuns în urmă Parterie Clinceni, fost mitropolit al Moldovei,

Aceștia încep să se adne pe ascuns, când la unul, când la altul, de multe ori în subteranele dela Biserica Radu Vodă, discutând și întocmind statutele pentru înființarea unei societăți preoțești.

Cei dela mitropolie au aflat și temându-și situațiunile, au pus în cunoștință pe mitropolitul de atunci *Nifon*, prezentând pe preoții doritori de a înființa o societate, ca răzvrățitori contra autorității canonice. Și atunci, cași acum ca și în toate timpurile, ceice se găsesc în slujbe supe-

rioare, mai ales când stau acolo prin voința stăpânului, nu pe baza capacității lor personale, s'au temut și se vor teme de orice mișcare sau grupare a acelor peste cari își exercită autoritatea.

Mitropolitul Nifon, care lucrase contra sinodului mixt general și a sinoadelor mixte eparhiale înființate de Cuza și le desființase, se temea de revenirea la trecut pe calea asociației între preoți. Deaceia a luat de bună șoapta subalternilor săi și a dispus să se ia măsuri contra preoților doritori de a se asocia. Din această cauză, lucrările pentru înființarea soc. clerului au fost amânate, dar nu părăsite.

Ele au fost reluate cu mai multă stăruință în anul 1876.

Atunci timpurile și oamenii se schimbaseră.

Biserica ortodoxă română se consolidase prin legea sinodală din 1872. Mitropolitul Primat era Calinic Miclescu, bărbat cu idei mai liberale, ca unul, care luase parte la mișcările unioniste din Moldova între anii 1857 — 1859.

La începutul anului 1877, țara era în fierbere din cauza războiului ruso-turc, la care domnitorul Carol și conducătorii luminați ai țării doreau să ia parte pe baza de înțelegere onorabilă cu Rușii contra Turcilor. Dorința s'a realizat la sfârșitul primăverii aceluiaș an, când armata noastră a trecut Dunărea și, pe câmpiile Bulgariei, dorobanțul român a pecetluit cu sângele lui independența țării.

În Decembrie 1876, aproape 100 de preoți s'au întrunit în București, au discutat și completat statutele întocmite în 1870. Adunarea preoților s'a redeschis în ziua de 17 Februarie 1877, în mai multe ședințe a discutat statutele și în ședința din 27 Februarie au fost votate, dându-i-se numele de „Societatea clerului român „Ajutorul“, cu sediul în București și cu posibilitatea de a înființa filiale în toate eparhiile și județele din țară. Președinte a fost ales Pr. Grigore Mușceleanu ajutat de un comitet.

Societatea a început să funcționeze regulat dela 1 Aprilie 1873; iar în ziua de 30 Iunie, acelaș an, și-a serbat pentru prima oară patronul la Soborul sfinților Apostoli.

Mitropolitul Calinic a admis funcționarea ei, fiind și primul ei donator; iar în anul următor, prin decretul domnului Nr. 2092 din 15 Septembrie 1878, au fost aprobate statutele ei. Prin urmare, înainte de începerea războiului nostru pentru neatârănare, societatea clerului român «Ajutorul» începuse să funcționeze.

Activitatea filantropică a Societății.

Scopul prim al societății era să dea ajutoare la cazuri de înmormântare, să ajute pe preoții infirmi, pe văduvele și orfanii de preoți. Societatea a luptat pentru strângerea fondurilor necesare și a dat ajutoare în limita posibilă.

Mijloacele erau însă puține, fiindcă numărul membrilor era mic, cotizația lunară era 1 leu de membru și donațiuni puține. Cu timpul, veniturile anuale au mai crescut și societatea și-a putut mai bine îndeplini scopul ei filantropic. În măsura trebuințelor, nici azi nu le poate satisface, ca să dea sume cu care o văduvă și un orfan de preot să se poată susține, fără a mai avea nevoie de alte mijloace.

Recunoașterea societății ca persoană morală.

Persoane caritabile s'au găsit, care să facă societății

donățiuni însemnate mai ales în timpurile acelea. Episcopul Buzăului Inocențiu Chițulescu lăsase societății clerului a zecea parte din venitul donațiunii făcute Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice. Venitul nu se putea încasa fiindcă soc. n'avea personalitate juridică.

Primăria Capitalei hotărâse să dea societății un loc în centrul orașului, unde să-și construiască local propriu. Societatea nu putea intra în posesiunea lui, din cauză că nu era persoană morală. De aceia comitetele societății au stărui să fie ridicată la rangul de persoană morală. Au avut mult de luptat până să-și ajungă scopul.

La serbarea patronilor societății din 30 Iunie 1893, au luat parte: Mitropolitul Primat Ghenadie Petrescu, ministrul de Culte Take Ionescu și primarul Capitalei Nicolae Gr. Filipescu; iar președintele societății fiind Preotul C. I. Ialomițeanu, înălțat mai în urmă la rangul de arhieru și apoi de episcop al Argeșului.

Mitropolitul, ministrul și primarul Capitalei și-au luat angajamentul să stăruiască și să propună un proiect de lege din inițiativă parlamentară ca soc. să fie recunoscută persoană morală. S'au ținut de vorbă și în anul 1895 soc. a fost declarată persoană morală, cum se găsește până azi.

Stăruințele pentru construirea unui local propriu al Societății.

Dela început s'a simțit nevoia pentru facerea unui local propriu al societății, dar nu erau nici mijloace nici loc.

Comitetele se adunau la unul din membri, de obicei la casier, unde se țineau banii și arhiva și unde era și cancelaria societății. Adunările anuale și serbarea patronului se făceau într'o sală din școala primară cea mai apropiată.

Din această cauză, sediul soc. se muta din an în an sau din trei în trei ani dintr'o parte a capitalei în alta. Pentru ținerea adunărilor, se iveau greutăți și trebuiau alergături spre a obține autorizația.

Comitetele din vreme căutau un loc mai la centru pentru localul societății. Erau biserici cu locuri virane mari, împrejur pe care le stăpânea statul. Au cerut diferite locuri, între care pe cel dela Biserica *Dintr'o zi*, azi biserica Albaneză, dar nu li s'a dat, cu toate că și azi acel loc este viran.¹⁾

Atunci comitetele s'au adresat Primăriei Capitalei, ca să dea societății un loc din cele rămase primăriei dela unele biserici. Nici această cerere n'a fost îndeplinită.

Mai în urmă, s'a cerut orice loc. Se hotărâse să se dea societății locul din spatele hotelului *de France*, pe care era și o casă care putea servi la început ca local al soc. Societatea însă nu era persoană morală și locului i s'a dat altă destinație.

Toemai în anul 1905, Primăria Capitalei, după îndelungate stăruințe ale președintelui societății, decedatului arhieru Calist Ialomițeanu, a dat locul pe care se găsește localul ei; iar în Martie 1906, a eșit decretul regal pentru primirea locului.

În toamna anului 1907, s'au început lucrările pentru construirea localului și s'au terminat în anul 1908. După

1. Acum a început pregătirea pentru niște zidiri, rămânând biserica fără nicio împrejmuire. — Nota A. S.

31 de ani dela înființare, societatea a putut să-și aibă localul propriu sau „păsărica rătăcitoare a putut să fie închisă în colivia ei“ după cum spunea Preotul Costea Enescu, unul dintre foștii ei președinți, la inaugurarea localului.

Banii pentru construirea sălii de ședință, cancelaria și locuința îngrijitorului s'au strâns printr'o loterie publică; iar casa din curtea locului s'a construit din fondurile donatorilor și din excedentele societății.

Activitatea Societății în afară de București.

Intre scopurile societății, era și acela de a înființa filiale în toate județele Mitropoliei Ungro-Vlahiei și în toate eparhiile din țară. Prin stăruința președinților și a comitetelor, s'au înființat filiale în toate județele din eparhia Mitropoliei Ungro-Vlahiei, afară de județul Ialomița și una în Râmnicul-Vâlcei.

La început, filialele mergeau bine și dezvoltau o intensă activitate economică și culturală. Unele și-au manifestat dorința de a deveni independente, cum a fost filiala din Ploești. De aceea a lucrat separat, a ajuns să fie recunoscută persoană morală, este bine situată și este pe cale a avea un local propriu în valoare de câteva milioane.

Societatea noastră se bucură că fosta ei fiică rivalizează în muncă și avere cu ea.

Celelalte filiale s'au desființat, unele înainte, iar altele după război; iar membrii lor au trecut la centrală.

Dacă ar fi fost mai multă stăruință și spirit de asociație între preoți, Soc. clerului român *Ajutorul* ar fi realizat de mult legătura sufletească între preoții din toată țara, care ar fi adus și ar aduce mult bine și preoțimei și Bisericii.

Activitatea culturală a Societății.

Pe lângă activitatea filantropică, societatea clerului român „Ajutorul“ a dezvoltat, chiar dela început, și o activitate culturală. Prin conferințe, se lămurau multe cestiuni pastorale și doctrinale. La conferințe luau parte sau concu-lucrau profesorii și studenții dela facultatea de teologie, după înființarea ei.

În anul 1880, sub președinția Econ. Nicolae D. Cezărescu, s'a înființat revista lunară „Consolatorul“. Tot atunci s'au pus bazele unei biblioteci a soc. sub conducerea Econ. Șt. Călinescu, profesor la seminarul Central și Nifon.

Revista n'a putut apare regulat decât după mulți ani în urmă, din cauza greutăților financiare.

După anul 1894 și în special din 1900, revista „Consolatorul“ luase un mare avânt, începuse să discute documentat și cu multă independență problemele culturale și religioase, raportul între stat și biserică, necesitatea conferințelor pastorale și a congreselor preoțești, etc.

Cuprinsul revistei „Consolatorul“ nu se mai potrivea cu titlul, de aceea i-s'a schimbat numele în „Amvonul“, sub care nume a apărut până la începutul războiului. După război, revista „Amvonul“ n'a mai putut reapare din cauza greutăților financiare.

Conferințe și discuțiuni de interes preoțesc s'au ținut și se țin la sediul societății. Pot zice că orice lucrare mai de seamă și orice mișcare între preoțime s'a început dela această societate.

Preoțimea Capitalei și a eparhiei nu poate să facă probă în fața lumii despre activitatea ei decât cu aceia ce se vede la această societate. În vechiul regat, numai trei societăți au local propriu și o înghebare mai veche: soc. noastră, cea din Pitești și cea dela Galați. După ele, vine cea din Ploești, care-și construște local.

În sala soc. clerului român „Ajutorul“, preoțimea din București s'a adunat și se adună spre a discuta despre nevoile ei; aci de multe ori autoritățile superioare au luat și iau contact cu preoții; tot în această sală, preoțimea a primit vizita, înainte de război, a locțiitorului Patriarhului ecumenic I. P. S. Ghermanos, care în vorbirea ținută atunci s'a rostit că societatea noastră este cea mai bine organizată din toată ortodoxia și că în această sală a ascultat muzică bisericească la fel cu cea dela patriarhia de Constantinopol.

În toamna anului 1925, am avut cinstea să primim în această sală pe Prea Fericitul Patriarh al Ierusalimului Damianos, însoțit de I. P. S. nostru Patriarh Miron, care a primit prima oară de Patriarh al Bisericii ortodoxe române.

Starea economică a Societății.

Din punctul de vedere economic, societatea n'a avut niciodată o stare înfloritoare, de oarece veniturile i-au fost mici și obligațiunile mari.

Numărul membrilor ei în loc să crească, a scăzut. Azi n'are regulați nici 200 membri.

La început, lipsurile și nesiguranța erau mai mult simțite de preoți. Ne având lefuri, n'aveau dreptul la pensii.

Oricât de mică era suma dată de Soc. la înmormântări, ea era suficientă pentru a suporta cheltuelile înmormântării. Ajutorul de 15 lei pe lună, dat unei preotese văduve sau unui orfan, îi asigura o pâine și o litră de brânză ori un litru de lapte pe zi, cu care putea trăi. Azi sumele s'au mărit. Dar nu însemnează o ușurare simțită față cu scumpetea.

Din cauză că preoții au, de bine de rău, asigurată o sumă lunară ca pensie, în caz de infirmitate și pe care o primesc soția și copiii în caz de moarte, nu mai socotesc necesar a se asocia, mai ales că, în cazuri nenorocite, primesc sume, care nu însemnează aproape nimic față cu scumpetea de azi. De aceea numărul membrilor societății se împuținează.

Cauza cea mai mare este însă, că preoțimii ortodoxe române îi lipsește spiritul de solidarizare ca corp. Ea stă răsleață și bătută de toate vânturile lăaturalnice intereselor bisericii și preoțimei.

Prin stăruințe din partea comitetelor și jertfe din partea membrilor, prin donațiuni și ajutoare din partea instituțiilor, societatea a putut să-și sporească averea și veniturile ei, în decursul timpului.

În anul 1879, când s'a încheiat primul bilanț al veniturilor și cheltuelilor, societatea dispunea de un capital de 4564 lei și 51 bani. Azi dispune de imobilele din curtea sediului ei, o casă renovată în str. Dobroteasa, un azil de bătrâne la Filaret și un capital de peste 600.000 lei în rentă de stat, cari toate dau un venit de 130.000 lei anual. Dacă n'ar fi legea excepțională pentru chiriași, societatea ar putea avea un venit și mai mare, ori ar putea înființa un cămin pentru studenții teologi, după cum are dorința.

Respectoasă recunoștință către fondatorii, înaintașii și sprijinitorii societății

După ce am făcut această expunere a dezvoltării și activității în timp de 50 de ani, datoria mă face să amintesc și pe aceia care au înființat-o și au lucrat pentru prosperarea ei. Pe cei mai vechi i-am găsit în acte, pe ceilalți îi am în memorie, fiindcă s'au împlinit 26 ani la 1 Aprilie trecut, de când, în mod activ, am luat parte la toate lucrările societății, ca membru în comitet, cu diferite însărcinări.

În anul 1878, au subscris statutele societății clerului român „Ajutorul” 79 membri fondatori. Dintre ei, mai sunt în viață azi cinci: Preotul Vasile Constantinescu, dela biserica Negustori; Econ. Gheorghe Floru, pensionar, Econ. Chiriac Bidoianu, parohul bisericii Silvestru, toți trei foști președinți ai societății, Econ. St. Tănăsescu, parohul bisericii Sf. Ștefan din Calea Călărășilor, fost secretar și membru în comitetele dela început, și Preotul Radu Marinescu dela Biserica Delea-Veche. Aceștia au avut fericirea să urmărească și să concluzeze pentru bunul mers al societății o jumătate de veac. Ei sunt mărturia vie a istoricului adevărat al societății noastre.

Nu pot să nu amintesc și pe președinții societății, cari nu mai sunt printre noi. Preotul Grigore Mușceleanu, primul președinte al societății (1877/1880); Econ. D. D. Cezărescu, numit la început N. Dimitrescu (1880-1882); Ec. Costea Enescu (1883-1884-1885); Preotul N. Pestreanu (1885-1887); Econ. Const. Dumitrescu, mort în Februarie a. c., a fost președinte în mai multe rânduri, începând din anul 1891. Cel care a condus societatea ca președinte peste 20 de ani și sub președinție căruia s'au înfăptuit cele mai de seamă acte ale ei, a fost preotul Const. Ialomițeanu, ales și chirotonit arhieru în anul 1899 ca locotenent al Mitropoliei Moldovei, luând de atunci numele de Calist I. Botoșăneanu; iar înainte de război a fost ales episcop al Argeșului. Dacă de numele arhierului Calist s'ar lega numai recunoașterea societății ca persoană morală și construirea localului societății, tot ar fi motiv ca amintirea lui să feseumpă membrilor societății.

Se cuvine ca acestor plecați din mijlocul nostru să le imităm dragostea ce ei au purtat acestui așezământ preoțesc. Fiind vorba de cei trecuți din viața pământească, voi aminti și pe aceia care au ajutat societatea cu donațiuni însemnate. Pe lângă Mitropolitul Calinic Miclescu, mai sunt arhierul Calist Stratonicias; episcopul Buzăului Inocențiu Chițulescu; Mitropolitul Ghenadie Petrescu; Mitropolitul Conon Arămescu-Donici; episcopul Constanței Ilarie Teodorescu; protopopul Teodor Economu; Preotul Ioniță Sărinăreanu; alți vlădici și preoți au ajutat societatea cu sume mai mici. Dintre mireni, au donat societății maiorul Traian Cioran 5000 lei, inginerul Const. Petrescu 20.000, Ilinca Boiangioaica 70.000 Sevastia Costescu azilul de bătrâne dela Filaret, lăsând și 100.000 lei în efecte pentru întreținerea azilului. O amintire pioasă merită și fostul episcop al Dunării de jos Nifon Niculescu prin stăruința căruia societatea noastră a fost pusă în posesia azilului Sevastia Costescu dela Filaret.

Terminând cu cei morți, voi aminti și de cei vii, cari ne-au ajutat și ne ajută materialmente și moralmente.

În primul rând, gândul nostru se îndreaptă către I. P. Sf. nostru Patriarh Dr. Miron Cristea. Dela început, I. P. Sf. a venit în mijlocul membrilor soc., le-a dat îndrumări și a făcut donațiuni soc. După cum I. P. Sf. Sa a ridicat prestigiul bisericii ortodoxe române, făcând să fie ridicată la rangul de Patriarhie, a ridicat și prestigiul societății noastre, făcând ca ea să fie vizitată de Prea Fericitul Patriarh al Ierusalimului, care a cinstit pe președintele ei cu ordinul Sf. Mormânt în gradul de mare ofițer.

În călătoria la locurile sfinte și în vizitele ce I. P. S. nostru Patriarh a făcut acum de curând patriarhiilor ortodoxe, a contribuit ca numele Bisericii noastre ortodoxe române cu clerul ei să fie cunoscut și cinstit de toată creștinătatea ortodoxă.

Sub conducerea înțeleaptă a I. P. S. Patriarh Miron, Mitropolitul Ungro-Vlahiei, care canoniceste, ocupa primul loc între mitropoliții Patriarhiei ecumenice în trecut, azi este egal în titluri și drepturi canonice cu Patriarhul ecumenic și cu toți patriarhii ortodocși.

Cinstea ce s'a dat și se dă primului ierarh al Bisericii noastre se resfrânge și asupra acestei societăți, fiindcă I. P. S. Sa este președintele de onoare și protectorul ei.

În numele societății, aduc I. P. S. Patriarh respectoase mulțumiri pentru interesul ce poartă acestei societăți.

Dela un timp, și autoritățile noastre au început să se intereseze de bunul mers al societății. În trecut, d. P. Gârboviceanu, ca administrator al Casei Bisericii, a dat soc. mijloace ca să-și procure mobilierul. D-nul Alex. Lapedstul, actualul Ministru al Cultelor și Artelor, a ajutat societatea ca să poată introduce electricitatea. Pentru reușita cererii noastre, a contribuit și d. St. Brădișteanu, actual secretar-general. Aceștia au fost în timpul primului ministeriat al d-lui Alex. Lapedatu. Socotim că aceiaș solicitudine va găsi societatea noastră și în viitor la d-sa. Pentru ce au făcut și ce vor putea să mai facă în viitor, mulțumim călduros d-lui Ministru Alex. Lapedatu și d-lui secretar-general St. Brădișteanu. Mulțumim și foștilor miniștri Octavian Goga, V. Goldiș și Dr. Ioan Lupăș pentru sprijinul ce au dat societății.

O deosebită solicitudine a găsit societatea noastră la Primăria Capitalei. Prin bunăvoința primarilor de pe timpuri, societatea își are azi localul ei. Dela un timp, conducătorii Primăriei cam neglijaseră societatea noastră.

După război însă la Primăria Capitalei s'a întâmplat un fenomen, a venit la Primărie un om nou. Era nou pentru noi, fiindcă, aproape nimeni nu-l cunoștea. Era nou, fiindcă deși tânăr, punea probleme noi în viața noastră bisericească și în activitatea societății clerului. Până la apariția acestui om, și la Primărie și la societatea noastră predominau partea materială. Omul nou punea în primul loc preocuparea de partea sufletească; iar partea materială o socotea numai ca mijloc de sprijinirea activității pentru înălțarea sufletească. Acest om nou, îl cunoașteți. Este d. Mihail Berceanu. D-na a dat o îndrumare nouă activității preoțești. Și lucru curios: A convins despre necesitatea unei asemenea îndrumări, nu numai pe noi, preoții, nu numai o mare parte din populația Capitalei, dar și pe cei mai mulți dela Primăria Capitalei și din conducătorii politice din țara noastră. Vor

mai fi unii sceptici, cari să-i mai zică «Maniacul religios dela Primărie». Vor ajunge însă toți să se convingă, că ceiace face d. Berceanu nu este o manie, ci o cerință a timpului.

Prin stăruința d-lui M. Berceanu, se reînnoiră și împodobiră bisericile Capitalei, se ridică din nou 5 biserici, se dezvoltă o activitate de moralizare cum nu s'a mai văzut în București.

De buna voință și ajutorul d-lui M. Berceanu, s'a folosit și societatea noastră. De aceia, în numele ei, îi aduc călduroase mulțumiri.

Merită mulțumirile noastre și d-na Alexandrina Gr. Cantacuzino, președinta „Soc. ortodoxe a femeilor române”. Domnia Sa totdeauna a fost în mijlocul nostru; a luat parte și chiar a inițiat multe din lucrările noastre, dându-ne sprijinul material în multe ocaziuni.

Mulțumesc tuturor societăților și oamenilor de bine cari, într'un fel sau altul, au dat sprijin societății noastre și în special, P. S. Episcop al Constanței Gherontie, pentru donațiunea făcută societății.

Înainte de a termina, gândul nostru să se îndrepteze către M. S. Regele Ferdinand I, care după patul de boală conduce cu atâta înțelepciune destinele noamului românesc. Să rugăm pe Dumnezeu să-i dăruiască sănătate și să ni-l țină întru mulți ani.

Să trăiască M. S. Regina Maria, priceputa și energica colaboratoare a M. S. Regelui Ferdinand I.

Trăiască dinastia română!

În al doilea rând, gândul nostru se îndreaptă către I. P. S. și Prea Fericitul Patriarh Dr. Miron Cristea, ocrotitorul societății noastre și speranța de mai bine a clerului ortodox Român. Să rugăm pe Dumnezeu să ni-l țină sănătos întru zile îndelungate.

Să trăiască, să crească și să înflorească Soc. Clerului român „Ajutorul“!

După aceasta, Păr. Prezident a citit o adresă cu o povestire despre trecut și cu urări de viitor a vrednicului de tot respectul Păr. Econ. Ch. Bidoianu, membru fondator al Societății și pe care o dăm, de asemenea, în cele ce urmează:

Prea Cucernice Părinte Președinte,

Situația preotului de mir în trecut devenise atât de critică, în cât disperat că nimeni nu se încumeta a pune umărul pentru a-i ușura povoaara ce apăsa asupra sa, în disperare, o mână de frați preoți de mir, pe la 1870, perzând răbdarea și văzând că starea devine din ce în ce mai rea, văzând că de mila poporului nu mai pot face față nevoilor zilnice, văzând că preotul era atât de lipsit și de desconsiderat, în cât la moarte trebuia să cerșească cu telerul spre a-l înmormânta, văzând mizeria în care văduva preoteasă și copiii înotau rămânând pe drumuri fără niciun adăpost și nevoiți a se băga la stăpân spre a nu peri de foame, o mână de preoți, zic s'au mișcat și au înjghebat o mică societate care n'a avut durată, căci superiorii ierarhi n'au privit-o cu ochii buni, și au înmormântat-o mai înainte de a-și începe activitatea.

Sămânța aruncată însă n'a pierit cu totul, căci prin în-

truniri secrete, în subsoluri, au continuat a se consfătuși și a lucra în scopul de a salva preoțimea de mir din starea mizeră în care înota. După multă luptă, prin pivnițe, subsoluri și locuințe izolate și depărtate, discutau și căutau modul prin care să poată scăpa preoțimea română de starea precară la care nu puțin contribuise și șefii bisericii, care nu ascultau plângerile preoților, din care cauză scădea și demnitatea Sf. Biserici.

În frunte cu Pr. Gr. Musculeanu; Partenie, fost diacon și mai târziu episcop și mitropolit; cu preoții C. Enescu; Călinescu, V. Constantinescu, L. Nestor. Floru, Barbu Nicolescu și alții, printre care mă aflam și eu ca diacon, s'a înjghebat din nou societatea Cl. R. »Ajutorul» din București și astfel, în 1877, s'a declarat constituită, alegând de președinte pe energicul și repauzatul întru fericire Gr. Musculeanu. Așa a putut să ia ființă și societatea noastră după urma căreia mult a trebuit să sufere inițiatorii acestei sf. instituții, al cărei jubileu de 50 de ani îl sărbătorim azi care cu ajutorul dat de donatori, de binevoitori și membrii ei a ajuns astăzi la o stare atât de înfloritoare, din venitul căreia multe văduve preotese sunt ajutate, iar membrii decedați înmormântați cu ajutorul primit dela această instituție sfântă pentru mine.

Mult aș fi dorit să iau parte la serbarea jubileului de 50 de ani, însă starea sănătății nepermițându-mi a fi în mijlocul Sfințiilor Voastre, căci din toți membri fondatori numai patru suntem în viață și aceștia (V. Constantinescu G. Florescu și Radu Bârsan) bătrâni și suferinzi, în cât niciunul n'a putut lua parte aci. Lipsesc cu trupul, dar cu sufletul sunt și vă rog să mă considerați în mijlocul frățiilor voastre. Mă bucur că din mic s'a ajuns la acest rezultat fericit care nu puțin a contribuit a ridica preoțimea și demnitatea sf. biserici care se perduse aproape cu totul.

Am lucrat și eu după putere și pricepere, însă cu toată inima pentru scopul sfânt al instituției. Am lucrat în calitate de secretar, de membru în comitet, de casier, de vice-președinte și de președinte, în care timp, în calitate de președinte, s'a și clădit un măreț locaș, în care societatea își serbează jubileul. Am ținut mult la unire, la dragoste și la ajutorarea celor lipsiți și nevoiași, și pentruca această instituție să meargă tot progresând, pe lângă biblioteca și alte donațiuni în numerar ce am mai făcut, am mai prevăzut în testamentul meu și o donație de douăzeci (20000) lei, în efecte și aceasta cu scop ca să se formeze un fond pentru a se mai clădi încă două camere pe localul din fund al sălei mari, spre a servi ca sale de recreație, de citit și de consultat. Aceasta mi-este ultima dorință și dacă milostivul Dumnezeu îmi va mai prelungi zilele, nu voi înceta de a lucra cu râvnă pentru consolidarea morală și materială a acestei instituții venită la timp și care nu puțin bine a făcut, și am ferma încrederea că și în viitor va face, pentru care călduros rog pe frații membri a se unii și a lucra tot cu aceiași dragoste și unire, căci așa făcând, prestigiul clerului va fi la înălțime și biserica va continua de a fi considerată ca bine făcătoarea neamului și credinței strămoșești. Aș avea multe de spus căci această societate a trecut prin multe peripeții, dar pe care cred

că le va arăta P. C. Părinte Președinte, asupra căruia cade această sarcină.

Ca membra fondator, nu pot termina de cât strigând din adâncul inimei mele : Trăiască și înflorească Societatea Clerului Român „Ajutorul” ! Trăiască prea fericitul și ocrotitorul nostru Patriarh Miron ! Trăiască membrii și binefăcătorii și susținătorii acestei folositoare și sf. instituțiunei !

Pr. CHIRIAC G. BIDOIANU
Membru fondator

Apoi s'a citit o adresă cu inimoase urări din partea Societății Studenților în teologie, care, spre cinstea lor, au ținut să nu rămâie reci față de o asemenea aniversare care trebuie să fie o bucurie a întregii noastre biserici, iată și adresele lor :

Prea Cucernice Părinte Președinte,

Studențimea Teologică din București ia parte cu tot sufletul la Aniversarea de o jumătate de secol de la înființarea Societății ce cu distinsă onoare conduceți.

Societatea Clerului Român : „Ajutorul” este una din marile forțe ale Sfintei noastre Biserici creștine-Naționale, care, prin activitatea ce a desfășurat și desfășoară, mulțumită energiei Prea Cucerniciei-Voastre, cât și membrilor ei cu oare ne putem mândri din toate punctele de vedere a tras o brazdă adâncă de îndreptare, în ogorul Sfintei Biserici a lui Hristos, a cărei temelie începuse să fie minată de numeroși vrășmași.

Speranțele noastre, a Studenților Teologi, cât și a tuturor creștinilor buni și adevărați Români, se îndreaptă întotdeauna către această Societate, oăreia îi urează spor la muncă întru mulți ani, spre binele țării și pentru ridicarea la adevăratul nivel de chemare al membrilor Bisericii conducătoare, așa cum dorește forurile înalte bisericesti, în frunte cu Sanctitatea Sa D. D. Miron, Patriarhul României Mari, și așa cum îi vrea întreaga suflare românească.

Studențimea Teologică din București, conducătorii de mâine ai Sfintei noastre Biserici, își ia prin noi angajamentul de a fi vrednici urmași ai Prea Cucerniciei-Voastre și ai onorațiilor membrii ai Asociației, atât prin vorba, cât și prin fapta lor, spre a duce la adevărata desăvârșire opera începută de unii și continuată de Prea Cucerniciile Voastre.

Președinte,
G. D. CLORAN

Secretar general,
OLIMP CACIULA

Cine râde la urmă râde mai bine.

Cititorii știu câte atacuri au fost aduse anul trecut și anul acesta Prea Sfințitului Episcop Ghenadie al Buzăului. După ce ele au răsunat în largul publicului, prin interpelări și ziare și au ajuns până înaintea Sfântului Sinod, aci s'au oprit, dovedindu-se netemeinicia lor, prin plâzmuiri vinovate de acte false.

Acum, ca încheiere a tuturor acestora, vine cuvântul celui care a fost nedreptățit, adică a însuși episcopului care cere dreptate. În această privință, citim o corespondență din orașul Buzău în ziarul *Viitorul* dela 5 Iulie c. :

Depunerea calomniatorilor P. S. Episcopului Ghenadie.

Este recentă încă în mintea cititorilor noștri campania de calomnii dusă de unii politicieni din partidul poporului contra P. S. Episcopul Ghenadie al Buzăului, calomnii cari au fost în întregime spulberate în fața Sfântului Sinod. În urma verdictului dat, P. S. S. s'a adresat justiției pentru calomniile ce i s'a adus, și în ziua de 1 Iulie d-nul judecător-instructor Aristide Niculescu, după ce împreună cu d-nul prim procuror al tribunalului au făcut o percheziție în comuna Mercei la domiciliul căpitanului Ghiță Vasile, fost pretor, și în Sărata-Monteoru, la Monaha Suzana Vieru, unde au găsit acte compromițătoare contra susnumiților autori ai falșurilor de care s'au servit cei cari au crezut că pot ponegri pe P. S. Sa Episcopul Ghenadie; în urma celor constatate de susnumiții, s'a emis mandate de arestare contra căpitanului de rezervă Ghiță Vasile, fost pretor, Emil Ionescu, secretarul preturei, și contra Monahiei Suzana Vieru. În ziua de 2 Iulie, tribunalul Buzău, compus din d-nii jude Kars-Tase, C. Papadopol și G. Popovici, au confirmat mandatele de arestare ale susnumiților acuzați, trimețând la arestul preventiv pe delinvenți.

Cerc cultural pe scară întinsă

Primum la redacție o foarte amănunțită programă despre adunarea Cercului Pastoral Târgul-Ivești, care urma să se fie în parohia Siliștea, satul Podoleni, jud. Tecuci în ziua de Duminecă 24 Iulie a. c. Sub 3 puncte : A B și C (slujba la biserică, masa și apoi adunarea la școală) sunt prevăzute o mulțime de mici lucruri ale adunării, care-ți fac impresiunea unei bune gospodării ca toate să fie prevăzute și bine împlinite.

Fiindcă trăim acum în vremea cercurilor pastorale, ar fi bine de văzut o astfel de programă, pentruca și alți cărmuitori de cercuri să aibă înainte un plan de lucru. Dacă noi am avea loc în acest număr, am reproduce-o. Dar o punem deoparte, pentru a ne folosi de ea în nr. viitor. Citind-o, cu jale însă descoperi un lucru : cât de puțin e stăpân omul pe cursul lucrurilor ! În adevăr, e prevăzut în programă ca, la sfârșitul slujbei, să se facă rugăciuni pentru însănătoșirea Regelui nostru. Și când colo, ziua plănuită pentru aceasta, cea de 24 Iulie, a fost ziua de înmormântare, de jale a întregii țări !

Așa fiind, oare s'a mai ținut cercul acela ? Mai degrabă credem că s'a amânat.

Arhim. SCRIBAN

EXTERNĂ

Spicuri din Presa Bisericească Franceză

Elveția. — Consistoriul din Geneva a discutat pentru a doua oară chestiunea pastoratului femeilor. Raportorul a propus ca „femeile necăsătorite sau văduve, care au titluri teologice universitare, să poată fi pastori ajutători și să poată fi chemate în acest scop de către parohii“. Deci să nu li se îngăduie a fi pastori titulari.

Cei mai mulți, dintre cei cari au vorbit în legătură cu propunerea aceasta, au arătat, că este nefiresc să îndemni pe femei a face studii universitare complete, cerute pentru a putea fi pastori, și în urmă să le refuzi dreptul de-a fi pastori, în înțelesul deplin al cuvântului.

Multora li s'a părut oarecum ciudat să li se ceară celibatul. Chestiunea pastoratului femeilor s'a lăsat să treacă printr'o a treia adunare a Consistoriului. Din dezbaterile ținute, se poate trage încheierea, că adunarea a fost mai mult sau mai puțin împotriva pastoratului întreg al femeilor.

Italia. — Ziarul *Il Giorno* (Ziua) din Neapole, pe care-l conduce scriitoarea Matilda Serao,¹⁾ ocupându-se de propaganda protestantă în „Neapole catolici“ scrie: „Mă mir că acești protestanți mai sunt încă îngăduiți în cetatea noastră catolică. Trebuie să-i alungăm cu orice preț, pentru că sunt elemente primejdioase pentru credința noastră catolică, cum și pricini de destrămarea patriei noastre. Ei nu răspândesc credința bună a lui Christos și Dumnezeu, ci pe cea putredă și stricată a lui Luther, Calvin, Zwingli și C-ie“.

Atacul împotriva protestanților se încheie prin această chemare: Catolici, Italieni, Fasciști, ridicați-vă împotriva acestor primejdioși aventurieri, cari au venit să pângărească scumpa noastră patrie catolică.

Evangile et Liberté 27 Aprilie 1927.

Ucraina. — Mișcarea protestantă în Ucraina pare a se întinde. Protestantismul a pus solid piciorul acolo. Oameni de seamă au trecut la această confesiune. Biserica romano-catolică nu mai poate deci să cheme în ajutor poliția și s'o îndemne a lua măsuri. În schimbună, dela înălțimea amvonului său împotriva răspânditorilor idealului (?) evanghelic. De curând a luat ființă „Liga împotriva ereziei“. Intr'un singur oraș, 400 de doamne s'au înscris în această ligă, ca să apere Biserica lor amenințată.

S'au organizat misiuni, cari să încerce readucerea la staul a celor «rătăciți». Intr'un sat, unde luase ființă o comunitate protestantă, 16 clerici au predicat împotriva „apostasiei“ vreme de 12 zile.

Atâtea silințe nu par să producă rezultatele așteptate. Catolicismul înregistrează zilnic mari pierderi. Numeroși ascultători se îngrămădesc la adunările evanghelice (protestant). Dar protestanții duc lipsă de predicatori.

Nici pe departe nu pot să răspundă la toate chemările ce le vin din întinsele ținuturi ale Poloniei de răsărit. Ei se folosesc, ca mijloc de propagandă, de „Jurnalul Evanghelic Ucrainean“, care iese de două ori pe lună — dela începutul anului — și care răspândește cu prisosință Sfintele Scripturi.

Se gândesc să înființeze un Institut pentru formarea evangheliștilor (predicatorilor) și să rânduiască stabili câte un pastor în 6 sate principale.

Protestantismul din lumea întreagă trebuie să aibă ochii ațintiți spre această mișcare plină de făgăduințe și s'o susțină cât mai bine cu putință.

Evangile et Liberté, 27 Aprilie 1927.

Africa. — *Biblia în Africa*. George Lammond, misionar în Kaleba, din Rodesia nordică, arată schimbările minunate ce se produc acolo prin cetirea Biblică.

În districtul Lonanga, acum 30 de ani, era un singur creștin. Azi, datorită Bibliei, sunt 6 „stațiuni“ (post de evanghelizare), 15.000 membri ai Bisericii, 10.000 creștini. Cinci șefi conduc Biserica. Unul dintre ei face în fiecare Duminică 10 mile (17 km.) pentru a se duce la biserică, și tot atâta ca să revină. Și deja a reușit ca să aducă la Biserică 80 de inși.

Anglia. *O nouă ediție a Noului Testament Grec*. Un grup de învățați, printre cari se găsesc Episcopul de Gloucester și profesorii Burkitt și Sonter s'au hotărât a tipări un text al Noului Testament, care să înlocuiască edițiunile lui Tischendorff, Wescott și Hort. Ziarul „Times“ deschide o subscripție în acest scop, care ar trebui să se urce la cel puțin 5000 de lire sterline.

Publicația aceasta este binevenită, deoarece, dela publicarea textului grec de către Tischendorff (1869—1872), au fost descoperite multe alte texte noi. Printre acestea, sunt manuscrisul însemnat cu litera W, care se găsește acum la Washington și care e tot așa de vechiu ca și Codex Alexandrinus din Muzeul Britanic, manuscrisul grec θ, găsit în Georgia, socotit din veacul al 9-lea și care cuprinde o parte din text foarte veche; manuscrisul Sinaiticus, descoperit de către D. Lewis în mănăstirea de pe muntele Sinai.

Se nădăjduiește ca, cu ajutorul acestor documente, să se reconstituie un text grec mai apropiat de manuscrisele primitive și mai exact, din punct de vedere critic, decât edițiunea lui Von Soden, apărută la Berlin în 1913, deoarece alegerea bucaților în această edițiune pare foarte puțin nepărtinitoare.

Evangile et Liberté, 8 Iunie 1927.

Anglia. — *Ramsay Mac Donald, citeț al Bibliei*. Postul de emiterie (Radio) din Londra transmite, în fiecare Duminică, un cult de seară, în cursul căruia se aude citirea unui capitol din Biblie. Dar s'a aflat,

1. Moartă la sfârșitul lui Iulie a. c. — Nota *Arhim. Scriban*

că Duminică, 13 Martie a. c., citețul nu era altul decât Sir Ramsay Mac Donald, fost prin ministru și șeful partidului socialist englez. El însuși ceruse să i-se acorde această *favoare*. Aceasta însă nu este pe gustul tuturor coreligionarilor săi politici. „*Liber Cugetătorul*“, ziar german, de pildă, publică, sub titlul de „Mac Donald, povestitor de legende“, un articol, în care îl ceartă „că e în stare de-atâta lipsă de gust“.

Evangile et Liberté, 18 Mai 1927.

Germania. — Chestiunea trecerilor dela catolicism la protestantism, și contrarul, este încontinuu la ordinea zilei. Catolicii au înființat o ligă pentru a susține pe noii convertiți și a-i apăra „împotriva boicotului firmelor protestante“. Ziarele, inspirate de această ligă, publică apeluri pentru strângere de fonduri, cu care să poată susține pe pastorii doritori de-a trece la catolicism, ceea ce ei ar face mai ușor, dacă ar fi asigurați că nu mor de foame, ei și familiile lor.

Drept răspuns la această «reclamă», ziarul „Germania evangelică“ dă cifrele următoare, pe care le ia din statisticile oficiale: Numărul protestanților trecuți la catolicism a fost de 7425 în 1923; 6953 în 1924; 6938 în 1925. Numărul catolicilor trecuți la protestanți a fost de 9547 în 1923; 10.880 în 1924 și 13.691 în 1925.

Cifrele acestea vorbesc mai mult decât orice comentariu. Trebuie adăugat că, după numărătoarea din 1925, în Germania sunt 1.150.000 persoane «fără religie», iar nu 4.800.000 cum au tipărit foile liber-cugetătoare după date născocite. În 1926, s'au reînscris încă 120.000 inși, târâți de mișcarea socialistă. „*In afară de Biserici*“.

Evangile et Liberté, 1 Iunie 1927.

Bulgaria. — Mai mult de 200.000 de bulgari au fost alungați din Tracia și din Macedonia, ținuturi alipite Greciei și Serbiei, despuiți de avutul lor și siliți, între anii 1920-1926, să se adăpostească în Bulgaria.

Dintre aceștia, mai mult de-o sută de mii, deși sunt adăpostiți acolo de mai mulți ani, sunt încă așezați în grajduri, în bordeie și colibe, fără lucru, trăind din mila altora, murind încet de frig, de foame și de boală.

La copii, bolile și moartea bântuesc îngrozitor.

Pe de altă parte, criza celor fără de lucru (șomaj) este și mai grea în Bulgaria decât în Anglia (45.000 de oameni fără de lucru la 295.000 de salariați). În agricultură nu este o stare mai bună.

Evangile et Liberté, 4 Mai 1927.

Germania. — *Impotriva Concordatului.* „Asociația Evanghelică“ (ligă pentru apărarea Protestantismului) a adunat mii de semnături în vederea unei uriașe petiții, prin care se cere împotrivirea la orice fel de concordat.

Pastoratul Femeilor. — Sinodul din Hamburg a hotărât, că femeile cu studii teologice să poată fi duhovnicii închisorilor de femei. Ele vor putea îngriji de partea sufletească a lor și să prezideze (oficieze) cultul. Nu vor putea administra tainele.

Sinodul a amânat răspunsul său la cererea de sfințire a unei femei-teolog, până ce îndatoririle temeilor-pastori vor fi arătate anume printr'o lege bisericească.

Evangile et Liberté, 11 Mai 1927.

Mersul Cooperăției în lume. — De 15 ani încocoș, Cooperăția a luat o dezvoltare foarte mare. „Uniunea Cooperativei Internaționale“ reprezintă 200.000 de societăți, împărțite pe 34 țări și grupând aproape 45 de milioane de familii. Dintre aceste cooperative, 80.000 sunt cooperative de consumație. Ele singure număra 36 de milioane de membri sau, cu familiile lor, mai mult de 140 milioane de inși.

În 1905, în toată lumea nu erau decât 18.000 cooperative cu 36.000.000 membri.

Cooperativele de consum au luat o dezvoltare mare mai ales în Anglia, leagănul ideii de cooperăție. Magazinele lor de „en-gros“ îndeestulează mai mult de 5.000.000 de familii, adică 45% din populație.

În Germania, numărul cooperativei era, în 1903, de 600.000; în 1925 erau 4.500.000. Sunt acolo azi 53.000 de cooperative de tot felul, vânzând alimente și lucruri la 7 — 8 milioane de familii.

FRANȚA. — *Depunerea legii, care cere certificatul de sănătate înainte de săvârșirea nunții.*

Profesorul Pinard, deputat de Sena, și mai mulți colegi de-ai săi, au depus un proiect de lege, prin care se cere, în mod obligatoriu, certificat de sănătate înainte de săvârșirea nunții. Orice cetățean francez, care vrea să se căsătorească, nu va putea să se înscrie în registrele de stare civilă decât numai dacă are certificat medical, dat din ajun, prin care să se arate că nu are niciun simptom deosebit de vreo boală contagioasă.

Germania. — În Germania se plănuiește construirea unor aeroplane uriașe și luxoase, numai din metal, în stare să ducă sute de oameni. Acești „monștri acrieni“ vor fi puși în mișcare de motoare de 10.000 cai putere.

Foi et Vie, 16 Februarie 1927

Rusia. — *Asociațiunea ateilor din Moscova și Internaționala liberei-cugetări.*

La Moscova s'a ținut o adunare a Asociațiunii ateilor la care au luat parte și delegațiuni de liberi-cugetători „proletari“ din diferite țări. Intrarea în sala de ședințe a acestor delegațiuni a fost întâmpinată de mulțime cu urale puternice.

Iaroslavski, luând cuvântul în numele ateilor din Uniunea Sovietelor, salută pe „confrații“ din Europa și amintește, că forțele ateie ale Uniunii cresc din zi în zi.

La milionul de membri al partidului comunist-bolșevic «cari sunt toți vrășmași cu jurământ ai oricărei religii», Iaroslavski adaugă 2 milioane de tineri atești și de tinere comuniste. La aceștia, se alătură tinerii vlăstare, ateii micuți de tot, pionerii cari au dus lupta înverșunată împotriva religiei, „chiar cu părinții lor“. Cu toate acestea, Iaroslavski crede că mai rămâne încă mult de făcut.

«Multe milioane de țărani se găsesc sub înrâurirea Bisericii. Religiuinea îi ține încă în umbra sa întunecoasă. Marele număr de naționalități, cari locuiesc în Uniunea Sovietică, dau naștere la un număr nesfârșit de culte. În afară de aceasta, mai sunt și diferite secte și asociațiuni religioase ca și filosofice. Acesta în-

seamnă că cea mai mare parte din greutate se află înaintea noastră“.

...„Ateii din Uniunea Sovietică întind mâna camarazilor din Apus, pentru a lupta împotriva veșnicului dușman al proletariatului: religia și biserica“.

Heinike, președintele delegațiunii internaționale a liber-cugetătorilor proletari, luând cuvântul, spune „că proletariatul numără 3 dușmani: militarismul, capitalismul și religia. Acesta din urmă e dușmanul cel mai rău, pentru că cei doi dintâi se reazimă pe ea, pentru a împila proletariatul.“

„Biserica învață supunerea, care este trebuincioasă capitaliștilor. Ea nu predică libertatea decât când îi este de folos, fiind gata să prigonească ea însăși pe vrășmașii săi într'un spirit de intoleranță cunoscută tuturor“.

Rusia. — *Lupta contra banditismului și-a destrăbălării moravurilor.*

De câțva timp, ziarele sovietice scriu coloane întregi asupra întinderii neliniștitoare a banditismului, sub felurile sale forme. Iar într'o ședință a Consiliului Comisarilor Federațiunii Ruse, reprezentantul comisariatului Internelor a citit un raport foarte îngrijitor asupra acestui „nou flagel“.

Din acest raport, reiese că banditismul a luat întindere foarte mare. Așa, în centrul muncitoresc Ivanovo-Voznesensk, cazurile de banditism au crescut dela 428 în anul 1923 la... 4438 în 1926. În ținutul Iaroslav numărul lor a crescut dela 7.617 în 1925, la 14.446 în 1926.

Banditismul în Rusia a ajuns «obicei de toate zilele». În cel dintâiu trimestru din 1925, au fost 15000 de cazuri de banditism în Federația Rusă; iar la Leningrad 12.000 în timp de 6 luni. În ținutul Voronej, au fost 7000 de urmăritori vreme numai de 8 luni. În Ucraina, în cursul anului acestuia, s'au înregistrat 33.000 de cazuri de banditism, mai ales la Kiev, Odesa, Harkov, Ecaterinoslav și în alte orașe.

Banditismul, care crește pe zi ce trece, face să tremure de groază țara întreagă. Tâlhariile la drumul mare, beția, violurile, incendiile, spargerea caselor, jefuirea locuințelor, nesiguranța femeilor ziua amiază mare — se repetă zilnic, semănând groază în populația orașelor și a satelor. ...Ici colo tabere se formează și se joacă „de-a războiul“ năpustiindu-se unii asupra altora cu lovituri de pumn. Încăerarea ține ceasuri.

Mai grozavă este lupta cu lovituri de pietre. Sute de „șampioni“, înarmați cu pietre, cu șurupuri, bucăți de fier, se luptă ceasuri întregi aruncându-și unii asupra altora aceste „arme“. Odată lupta sfârșită se numără răniții. Aceste fapte de dezordine și desfrâu sunt cântate și slăvite de literatura sovietică. Așa poetul Esenin proslăvește desfrâul și „loviturile“ apașilor.

Foi et Vie, 1 Decembrie 1926

Statele-Unite. — *Bunele nrmări ale opririi băuturilor spirtoase.*

„Oprirea alcoolului — spune un raport — a avut ca primă urmare scăderea, în proporție 74%, a nenorocirilor, pe care le pricinuieste de obicei alcoolismul.

Nebunia alcoolică mai ales a scăzut cu 2 treimi. Nu mai vezi case sărăcăcioase în America. Și nu e încă totul. De când s'au oprit băuturile, au încetat și casele de desfrâu, aducând cu aceasta scăderea primejdiei boalelor venerice, care odinioară amenințau viața națională.

Pierderile micșorându-se, au sporit câștigurile.

Dela oprirea băuturilor, casele de economie și-au sporit depozitele cu 400%. Numărul celor ce-au depus banii a crescut dela 10 milioane în 1916, la 40 de milioane în 1925. Sumele depuse au sporit dela 11 la 25 miliarde de dolari (4 trilioane, 250 de miliarde lei!).

În fiecare an se construiesc case în valoare de 1 miliard dolari. Într'un oraș, unde înainte de oprirea băuturilor, erau 86 de cârciumi și numai 1.446 case locuite de proprietarii lor, acum au dispărut cârciumile și casele sunt în număr de 4.872.

Numărul automobilelor a crescut cu 1530%, trecând dela 5.945.442 în 1919 la 17.591.941 în 1925.

Toată lumea a auzit vorbindu-se de Boverly, cartierul cel mai sărac din New-York și din lume, cartier pe care presa europeană avea obiceiul să-l descrie ca un iad, și unde poliția nu se încumeta să pătrundă chiar ziua amiază mare.

Acum mulțime de case, unde înainte vreme erau cârciumi, au fost schimbate în magazine de obiecte de lux și de preț (instrumente de muzică, mobile de preț, librării, săli de evangelizare), cartierul sărăciei s'a schimbat într'un oraș curat, unde lumea trăiește fericită și liniștită.

Foi et Vie, 1 Ianuarie 1927.

Transportul pe cale aeriană va fi mai eficient ca transportul pe cale ferată?

O societate americană de călători aeriană a făcut zilele trecute o experiență interesantă în această privință.

16 călători au făcut în aeroplan drumul New-York, Washigton și înapoi, plătind 13 dolari și 18 cenți de călător. Prețul acesta înfățișează o economie de 2 dolari și 40 de cenți în comparație cu costul de transport pe cale ferată. Și cum aeroplanul mergea cu o iuțea de 185 km. pe oră, trebuie socotit și economia de timp.

Se crede că reușita acestei experiențe va duce în Statele Unite, la înființarea unui număr însemnat de linii aeriene.

Foi et Vie, 16 Februarie 1927.

Un colț de viață în Statele Unite. — Un ziarist francez, Pizani, care a trăit mai mulți ani în Statele Unite, descrie impresiunile sale într'o lucrare din care noi vom lua câteva frânturi de amănunte.

Vaporul trage la țarm. Pizani are toate actele în regulă, dar deși e ziarist, ca să poată coborî pe uscat, declară că, la nevoie poate să se facă și strângător al rămășițelor de mâncare pe la casele oamenilor.

Șoferul taxi-ului care-l duce la hotel e român, portarul care-l primește la hotel e german. Slujnica este suedeză, băiatul care-l servește la restaurant e italian.. Singur proprietarul hotelului este american (iankeu).

New-York este cel mai mare oraș italian. Sunt acolo 1 milion de italieni. Nici în Roma, nici în Milian nu sunt atâția italieni. New-Yorkul numără 2.000.000 evrei

mai mulți decât locuitorii întregii Palestine. La 7 milioane de locuitori, băstinași sunt abia 2 milioane.

Hotelul are 19 etaje, cu 4000 de camere, 50 de slujnice (jupânese) 50 de feciori, 250 chelneri etc. Mai sunt aici bărbieri, manicuri, spălători, negri (în orchestră jazz-band), telefon, în fiecare cameră, ascensoare obișnuite (omnibus) și exprese, medici, dentiști, stenografi, un librar, un florar, o casa de schimb etc.

Viața americană este într'o neîntreruptă schimbare. Azi propășire, mâine faliment, ieri mai bogat, azi mai sărac. Mâine te vei deștepta poate din nou milionar sau mai sărac decât oricând.

„Uită-te la omul acela cărunt. Azi a intrat ca om de serviciu într'un birou (ca să golească coșurile de hârtii) în aceiași corporație, unde acum 3 săptămâni conducea 2000 de lucrători“.

....Americanul fuge de munca cu brațele. El preferă 20 de dolari pe săptămână ca funcționar (ampliat) în loc să ia 50 ca lucrător.

Instrucțiunea fiind gratuită și obligatorie, fiecare fiind instruit, vrea să fie intelectual. Pentru zece locuri de muncitori intelectuali, sunt mii de candidați. Lucrul se petrece dimpotrivă în lumea muncitorilor cu mână: multe locuri, puțini candidați. Intelectualul este umil înaintea șefului său, lucrătorul este îndrăzneț.

„Antreprenorul de clădiri este foarte îndatoritor față de mine — spunea un lucrător. Eu îi vorbesc cu mâinile în buzunar și pălăria pe cap. Mă port cu el cu nepăsarea unui lucrător manual, care se știe așteptat la eșirea sa din șantier, de 10 antreprenori concurenți“.

„James Smith, zidar, lucrează cu mânuși în mâini, câștigă 16 dolari pe zi, doar așezând cărămidă peste cărămidă. 16 dolari pe zi, sau 480 franci (2700 lei)! Intr'un an 150.000 franci! Cu toate acestea Smith nu face economii. E de mirat, cu atât mai mult cu cât viața în New-York nu este mai scumpă ca la Paris. Ceea ce-l costă mult e luxul: „automobil „Torpedo“, de cea mai bună marcă și ...femeia“.

...Pizani, hotărât să cunoască, câte puțin, toată societatea americană, intră ca servitor la stăpânul unui trust; la *regele armii* cu 125 dolari pe lună, locuință hrană și spălat. „Trei mii șapte sute cincizeci de franci, ca să port „livrea“! M'am ocupat cu multe îndeletniciri, netăgăduit mult mai onorabile, dar pricina nu mi-a adus 180 ludoviți de argint de buzunar pe lună“.

Palatul regelui — rege prin averea sa și prin puterea

pe care o are asupra a milioane de oameni — poartă numele de «Versailles». E cu adevărat castelul din Versailles, puțin mai mic.

„Casa regelui“, se alcătuește din 52 slujitori. Toată lumea mănâncă într'o foarte mare sală de mâncare, la mai multe mese. Nicio vorbă în tot timpul mesei.

Cele trei fiice ale acestui rege primesc fiecare câte 3000 de dolari pe lună. „Indatorate până în gât, împrumută bani în urmă de la slujnice“. „Când vreuna din ele voiește să vorbească singură cu tatăl său, trebuie să-i ceară audiență prin secretarul tatălui său, audiența care nu este totdeauna acordată“.

Cât privește soția regelui, bugetul său e așa de strâmt întocmit, încât, când vrea să-și cumpere o blană, înlocuiește notele de plată ale măcelarului sau băcanului, (Aici starea femeii este exact contrarul de ce este ea în casa unui lucrător!)

Legile sunt foarte severe. „Dacă cineva scuipă pe podeaua unui metro (tren electric sub pământ), poate să ia până la 6 luni de închisoare. Dacă cineva poartă necuviincios cu o femeie pe stradă, ia 2000 dolari amendă sau 60 de zile de muncă grea“.

Foi et Vie, 16 Februarie 1927.

Traducere de Ierom. NIFON CRIVEANU

Seriozitate în săvârșirea tainelor.—O telegramă din Berlin a agenției *Rador*, cu data de 9 Iulie, spune că Consistoriul bisericii evanghelice a destituit pe preotul *Taichmann* din Berlin, din pricină că acesta a slujit, acum câteva zile, o cununie în aeroplan.

Fapta aceasta a fost socotită cu un procedeu neacceptabil să micșoreze solemnitatea cununiei religioase. Cu drept cuvânt, zicem și noi.

Pățania nenorocită a unui mitropolit bulgar.—O telegramă din Sofia a agenției *Rador*, cu data de 12 Iulie, spune că Mitropolitul Maxim al eparhiei Lovcha din Bulgaria, a fost victima nenorocită a unei roți întâmplări, pe când făcea în automobil o inspecție în eparhia sa. Automobilul a căzut într'o răpă, omorând pe șofer și rănind greu pe mitropolit.

Biserica Ortodoxă la capătul lumii.—La Sidney, în Australia s'a pus temelie pentru cea întâi biserică ortodoxă în acel continent. E făcută de rușii pribegi.

Arhim. SCRIBAN

... Simțim că trebuie înjghebat frontul unitar al creștinilor. Simțim că rivalitățile confesionale pun în discuție, fac chiar problematice sforțări pline de râvnă, dar izolate, ale spiritului creștin.

CARTI, REVISTE, ZIARE

ASUPRA NUVELEI UNUI CLERIC

Părintele ieromonah Damian Stănoiu, a avut de cu-rând mulțumirea și cinstea de a-și vedea nuvela sa *In căutarea unei parohii*, tipărită chiar în fruntea în-semnatei reviste *Viața Românească*. Cu acest prilej, și celelalte reviste i-au adus mari laude, socotindu-l drept „un scriitor nou și de mare talent” și recunos-cându-i o „prodigioasă putere de observație”.

Un fapt însă ne pune în mirare. Și anume ne pune în mirare faptul, că *Universul literar*, ocupându-se de această nuvelă, face asupra-i următoarele obeervări, pe care eu le cred întemeiate.

„In vreme ce Patriarhia obținea dela Direcția Tea-trului Național, pentru motive de profilaxie religioasă scoaterea de pe afiș a lui *Păcală*, inocenta snoavă a d-lui Horia Furtună, — în două numere consecutive din *Viața Românească* și sub titlul *In căutarea unei pă-rohi*, ieromonahul *Damian Stănoiu*, publica un rechizitoriu la adresa întocmirilor bisericesti, a cărui au-tenticitate, chiar de n'ar fi întru totul adevădată, ar trebui considerată ca atare, atâta de vioaie și de savuroase sunt năravurile și metehnele, pe care paginile acestui surprinzător debut în lumea literilor, le dă la iveală. Morăvurile desvelite de autor sunt un rechizitor cu atât mai sever, cu cât artistul e mai perfect. Dacă pentru anecdotele lui Speranță nimeni nu avea de ce să se sinchisească, nu ne-ar surprinde instituirea unui index patriarhicesc, care să excomunică operele de artă sa-crilege. Și *In căutarea unei parohii* ar fi printre pri-mele ținute”.

Așa să fie oare? A scris oare ieromonahul Damian Stănoiu această nuvelă cu gândul de a face dintr'însa un rechizitoriu împotriva întocmirilor bisericesti? A voit oare Cuvioșia Sa să desvălească „năravurile și meteh-nele” clerului nostru? Eu nu cred, și îmi închipui că de aceeaș părere sunt toți cei cari citesc această sprin-tenă și atrăgătoare nuvelă fără gândul de a o găsi vrednică să fie pusă alături de „*Păcală*, inocenta (?) snoavă”, pe care Patriarhia a scos-o în sfârșit de pe afișul Teatrului Național.

Se pomenește, ce e dreptul, în această nuvelă de niște plocoane aduse unor fețe bisericesti de către să-tenii din Codirla, cari își închipuiau, că numai astfel vor dobândi mai curând un preot. Căci ei nu vroiau să creadă, că mai ales acum câțiva ani era la noi în țară o mare lipsă de preoți. Dar în afară de această singuratică aluziune la niște plocoane, nuvela părin-telui ieromonah Damian Stănoiu nu mai cuprinde nimic din ceea ce ne-ar da dreptul să o socotim ca un rechiz-itoriu la adresa, atât a metehnelor clerului nostru, cât și a întocmirilor noastre bisericesti. Mai de grabă îmi vine să crez, că dela început până la sfârșit autorul nu are de cât gândul de a ne arăta, că sub înrâurirea modernistelor curente din Biserică, până și poporenii de pela sate, în deosebi că nici nu mai înțeleg astăzi

unele rosturi și rândueli ale cinului nostru călugăresc, dar încă îi și pretind preotului în primul rând să fie și să se facă cu totul altceva decât îl îndeamnă și îi poruncește chemarea, sfânta lui chemare de slujitor al altarului. Să mă lămuresc.

Abia ajuns în satul Codirla, bietul ieromonah Artemie se vede întâmpinat de Dumitru Roată, delegatul satului, care după câteva minute de *bun sos*, îi face o pro-punere cât se poate de ciudată pentru un călugăr:

„Că d'aia ne rugămără cu toții să luați sfinția dum-neavoastră și postul de învățător, taică părinte, așa că unul să-l ia coana prioteasa.. c'așa a făcutără taica părintele din Vădeni.. Păi.. eu n'o să am preoteasă, tăculiță, — întrerupse Artemie nedumerit. — Dăstul de greu, taică părinte.. da 'uite că ești om tânăr, ș'o să-ți ia-i, c'am auzitără că acumălea o să se dea voe.. Mergem noi la Mitropolie și-ți scoatem voe, că ce nu poate un sat, când o vrea el!”.

Și tot atât de neștiutori în cele bisericesti ni se arată și sătenii din Gătița, cari, asmuțiți fiind de un netrebnic, — se întrebau așa în fața casei lui Artemie:

„Ce fel de popă, fără preoteasă? Unde s'a mai po-menit? Cum o să boteze el și-o să cunune, dacă n'are drept? Auzi d-ta, să păcălească un sat întreg! D'aia nu prea avea el curaj să se înfigă, că se știa cu musca pă căciulă..”

„Da ce-i, oameni buni? Ce s'a întâmplat? întrebă călugărul ivindu-se în ușă. Se făcu un răstimp de tă-cere, — Taică părinte, zise cam stingherit unul cu că-ciula mare, în sat se vorbește de sfinția ta că n'ai fi popă dăplin.. Auz că n'ai preuteasă.. — Preuteasă n'am da' asta nu înseamnă că nu sunt preot ca toți preoții. Că dacă n'ași fi fost, nu m'ar fi trimis părintele Di-rector la protopopu cu hârtie aci.

„Nu-l lăsați, mă, să vă tragă iar pe sfoară! — se auzi deodată un glas gros și răgușit. Era glasul unui vlăjgan mare din grămadă, care se vede că-i purta pe ceilalți de nas și-i ațâța să-l gonească pe Artemie din Gătița. Nu ne lăsăm noi să fim înșelați de orice că-lugăr depe drumuri! — urmă el. Nouă ne trebuie popă cu prioteasă!

„V'o fi trebuind tăculiță.. Să-l căutați și să-l găsiți cu preoteasă, că eu mă duc cu Dumnezeu de unde am venit. Când Artemie, turburat peste măsură, vru să intre în casă, un țăran, care stătuse mai la oparte, se apropie de el și-i șopti la ureche: Părinte, dacă vrei să te în-sori, am eu fată văduvă.. Are două pogoane de pă-mânt, o vacă, doi cai.. și v'o 15 oi rămase dela bărbatu'su, că are și copii.

„Duceți-vă la Dumnezeu, blestemaților! Atunci să mai vedeți voi popă.. când m'oi însura eu!”.

În sfârșit, și pe epitropul bisericii din Gătița autorul ni-l înfățișează cât se poate de nerespectuos și neîn-țelegător al celei mai de căpetenie îndatoriri ale unui călugăr.

„Protopopul îmi spunea, nene Dumitru, — că ați și făcut rost de casă. D'aia să n'ai nici o grijă. — Case berechet. Ai gloată multă? Sunt călugăr, n'am nici preteasă. — Așaaa! Păi că chiar spunea părintele protopopu, da uitasem: o să vă dau un călugăr d'aia.. Cu atât mai bine, o odae ți-ajunge, chiar de astăseară am să-ți caut. — Până dimineață oi sta la mine. — *Și ce ți-a venit să te faci călugăr?*”.

* * *

Dar nu e numai atât. În această nuvelă, nu împotriva întocmirilor noastre bisericesti se ridică ieromonahul Damian, ci împotriva modernei păreri, că nu poate fi cineva preot după rânduiala lui Melchisedec, dacă nu este și burdof de carte.

„S'au apucat Vlădicii să ia ignoranța din mânăstiri ca s'o trimită să lumineze satele!” îl înfruntă un protopop pe bietul Artemie.

Și mi se pare că autorul voea mai ales în această răspândită părere să o ia în răspăr. Căci, prea mult stărue asupra faptului, că până și oamenii de rând au ajuns astăzi să ceară preotului, nu să le fie numai un slujitor al altarului, ci să se învrednicească a săvârși pentru dânșii lucruri și însărcinări cu totul străine de chemarea preoției. — Așa, de pildă, iată ce fel de pretenții îi înșiră lui Artemie poporenii din Codirla :

„Numai sfinția dumneavoastră să vreți să stați acilea că noi vă îmbrățișăm cu totul, că e nevoe mare... ș'o să vă rugăm să umblați să ne faceți *parofie*, că e satul mare... Și să ne mai taci, taică părinte, uite vorbim acilea în favor de oameni, — să umblați să ne faceți, *comună*, c'avemără drept. — Și să ne mai faci și-o *bancă* că vrem să ne desfacem dă banga dela Gherghița... și s'avem și noi p'a noastră. Și să ne faci părințele c'așa ne rugăm cu toții, să ne mai faci și o *cumperativă*”.

Și ori pe unde a umblat bietul Artemie în căutarea unei parohii, tot cu asemenea cereri streine de chemarea preoției a fost întâmpinat. — Așa, de pildă, în satul *Podarii* din Maramureș, i se pune dinainte următoarea ciudată perspectivă:

„No, da doamnă preteasă aveți? N'am fiindcă sunt călugăr. — C'așa era și dom Bârsan, care s'o dus. — Și de ce a plecat el? D'apăi... nu l-o mai vrut birău și cu corătării, că nu știa a ține reghistrele. Da, rău o făcut de l-o îmburdat, că era tare om a lui Dumnezeu, că vinea la dânșul pentru cetanie lume dela tăte neamurile: și Unguri, și Nemți și greco-catolici. Și făcea sfânta liturghie de patru oare în săptămână, și se'rănea numai cu prescuri și cu apă, și focu în cuptior nu făcea nici batir în dziua de Bobotează.

„Că domn părintele Bârsan încă era bun, că nu bia holircă, că merea la omu beteag de-i cetea și-l preces-tuia; când îl cârcăiai, el era acasă în toate dzilele, că nu merea la târg, și nu se băga în politică. — Făcea slujbă la biserică de patru oare 'n săptămână, și nu se probozia cu oamenii și nu îmburda pe nimenea, când merea a-i citi, și nici batâr nu duhănea. — Da, numa'atât, că domn părintele Bârsan să purta în haine rele.. — No!

Ș'apoi nu știa Teologia și nici batâr cum se ține cântălară bisericii.

„Păi... dacă merge treaba p'așa, zise Artemie luându-și inima 'n dinți, — să vă spun dintru 'ntâiași dată, dom-nule primar, că nici eu n'am învățat teologia... și nici la cântălarie nu mă pricep, bat-o păcatele! — No, că asta nu-i bghine! Pântru ce-ai vint la noi, dacă nu știi?».

În sfârșit, pretutindenii se cere să facă cu totul altceva decât să slujească altarului și să îngrijască de sufletele dreptcredincioșilor.

„Așa, taică părinte, ne mulțumim că ai venitără la noi, — îi spun cei din Codirla, — că vremără să avem și noi un priot învățat, să ne ție *discursuri* la biserică și la mort, ca părinții dela Vădeni... și să umble și pentru noi...”.

La aceasta, bietul Artemie, scos din fire, izbucni către tovarășul său Averchie :

„Nu mi-e dat mie să fiu popă cu parohie, frate Averchie! zise Artemie, intrând pe ușa metocului. La oameni le trebuie popi învățați... și cu preotese... Apoi povesti lui Averchie toată întâmplarea cu Codirla.

„Să știți dela mine, — zise acesta scărpinându-se după ureche, că nu mai e mult până la sfârșitul lumii. Auzi dumneata, că popa în loc să-și vază de biserică așa ca un popă ce se află, — să s'apuce de alte comedii! Să țină popa *discursuri*! Da ce mai trebuie discursuri când a lăsat Dumnezeu Cazania? Să poftască un popă cât de învățat, să vorbească mai frumos de cum scrie la Cazanie, dacă-i dă mâna!... Și cam ce discurs să țină popa la mort? Ce, nu-l jelesc neamurile destul pe bietul mort? Să-i cânte el, popa, slujba înmormântării, toată câtă este în Molitfelnic, că-i ajunge mortului! Să știi de la mine, că în curând are să se îplinească Apocalipsul, părinte Artemie.

„Tot așa cred și eu frate. Că cine sunt „popii mincinoși”? Aștia care se bagă în toate daraverile și de biserică nu-și vād!...”.

Dar să ne oprim.

Ceeace am vroit să arăt este, că, dacă ar fi să căutăm tendințe în nuvela părintelui ieromonah Damian Stănoiu, — în nici un caz am putea spune, eă ea este — precum pretinde *Universul Literar*, — un rechizitoriu la adresa bătrânelor noastre întocmiri bisericesti. — Nu. Ea, — nu cu bine chibzuitele și înțeleptele rândueli ale așezământului nostru religios, vrea să se războiască, ci dimpotrivă, cu acel duh înnoitor al vremurilor, care a izbutit să zdruncine până și Biserica din temelile sale. Cu un cuvânt, — autorul ia în răspăr, nu întocmirile bisericesti și nici metehnele clerului, ci acea strâmbă judecată a lumii de astăzi, care a ajuns să le ceară călugărilor să se însoare, iar preoților de mir să facă orice în afară de slujba pentru care au fost hirotoniți. — Așa fiind, eu citind această nuvelă, — nu am răs, ci am rămăs pe gânduri. Căci, la drept vorbind, nu atât gloatele neștiutoare, cât mai ales unii din cei cu răspundere în Biserică, sunt bântuiți și chiar stăpâniți de asemenea rătăcirii.

În ziarul **Galații-Noi** din Galați (20 Iunie a. c.) Păr. *Petre Gh. Savin*, parohul parohiei *Jorăști* din județul Covurlui, dă la iveală o faptă de rea gospodărie, cum în satul *Zărnești* stau de putrezesc 1000 de bucăți de lemne de 7-8 metri lungime, dintr'o câtime mai mare, care a slujit la clădirea multor școale din jud. Covurlui și acum nu se găsește stăpân acelor lemne, și ele stau în bătaia ploilor și putrezesc. Cu toate veștile date și umbletele cheltuite la felurite organe ale stăpânirii, nimeni nu se mărturisește stăpân și să ia o măsură pentru ele.

Sunt multe materiale care se irosesc la noi în felul acesta. Să fie vreo 5 ani, d. *Ionescu-Șișești*, director în Ministerul Domeniilor, dădea de veste prin fostul ziar „Dacia”, despre multe materiale de fierărie, și nu așa departe de jud. Covurlui, ci chiar în preajma Bucureștiului nostru, pe la Șosea.

Păr. Savin, dând la iveală acest caz, dovedește simțul său de gospodar și om cu ochii ațintiți la multe treburi ale vieții practice.

Legea învățământului teologic, articol de d. *Nae Ionescu* în *Cuvântul* delă 22 Iunie a. c.

Ziarul *Cuvântul* e ziar de un soi nou, cum noi am dorit în țara românească. În adevăr, ne uitam până acum la ziarele noastre, ziare reci către biserică sau nepricepute față de treburile ei, chiar când, așa, teoretic, mărturiseau, la prilejuri mari, un interes mai viu către ea, — și ne ziceam că unde este ziarul care să urmărească treburile Bisericii cu pricepere și cu interes de fiecare clipă! Noi știam ce este *Journal de Genève* din Elveția din care, într'o vreme, traduceam multe pentru cititorii noștri din alte reviste (*Viitorul* d-lui Dr. Boroianu; *Neamul Românesc* al d-lui N. Iorga și altele) și ne ziceam că oare când vom avea un astfel de ziar în țara noastră? Căci în *Journal de Genève* găseai foarte des materii bisericești, chestiuni de politică bisericească, lucruri ale vieții bisericești care au intrare și putere și în lumea politică. Găseai foiletoane de seamă despre lucrări teologice, despre chestiuni care-și făceau drum în lumea ideilor teologice. Vedeai că la acel ziar scriu bărbați îndrumați în lumea ideilor și a vieții creștinești, și ne ziceam că greu are să ajungă lumea noastră să aibă astfel de ziare, fiindcă ea nu e introdusă în chestiunile religioase, nu le înțelege însemnătatea și trece rece pe lângă chestiuni pe care străinătatea le prețuiește astfel.

Mai curând însă de cât ne-am fi așteptat, iată totuși în țara românească, un ziar care, dacă nu e *Journal de Genève*, e totuși un ziar nou; oricum, alt tip decât ziarele noastre cunoscute și care, în chestiunea religioasă, merg toate pe aceiași urzeală. E vorba de ziarul *Cuvântul*, la care chestiunea religioasă a început a fi privită mai de aproape, mai cu interes, mai des. Pentru acest ziar, Biserica nu mai este ceva lăsat la o parte de grijile noastre și cu care ne întâlnim numai în treburi de suprafață ale vieții publice, ci un așezământ hotărâtor în viața națională a unui popor și de care trebuie să se ție seamă și să purtăm grijă.

Ziarul *Cuvântul*, de cum a eșit la iveală, a început a avea o rubrică deosebită, închinată treburilor bisericești, eșind odată pe săptămână sub numele de *Duminica*. Dar, afară de aceasta, mai găseai destul de des și alte articole și foiletoane închinare Bisericii sau religiunii în de obște.

Lucrul acesta însă se datorește, nu unei atmosfere schimbate în viața publică, din care ar urma că acest public cere materie religioasă, nu, ci aflării între redactori a câtorva bărbați care se simțeau mai legați de treburile bisericești sau de cugetarea religioasă.

Mai întâi a fost d. *Nichifor Crainic*, care, fiind teolog de al nostru, între materiile ce avea a le scrie la ziar, mai des și mai ușor îi veneau sub condei chestiuni din domeniul credinței sau din viața Bisericii. Mai puțin ca acesta, dar privind cu alipire de inimă această latură a ziarului, era *Pamfil Șeicaru*. Despre alți redactori, putem spune că se simțeau mai reci către laturea aceasta, cam cași redactorii delă celelalte ziare, din care pricină și vedeai uneori eșind la iveală atitudine cu totul nepotrivite cu atmosfera îndrumată creștinește a ziarului. Așa a fost urgia pomenită în vara anului trecut împotriva Părintelui Dr. *Simeon Popescu*, pe care l-a găsit vinovat că voia să vândă icoane așazămintelor atârătoare de Ministerul Instrucțiunii, ca și cum acesta ar fi fost un păcat și nu un merit, întru cât omul doar introducea icoane acolo unde nu erau. Cu toate acestea, cu cuvinte nepotrivite, care ocărau mai mult decât pe Păr. Simeon, s'a scos la iveală o atitudine ca și cum ar fi fost a altor ziare, nu cea care se întemeiease la *Cuvântul*.

S'au dus Nichifor Crainic și a venit în loc d. Nae Ionescu. Prin d-nea sa ținuta religioasă a ziarului a sporit și mai mult. Domnia sa foarte des pășește, în coloanele ziarului, cu materii din ramura noastră, încât am putea spune că acum suntem cu vechea dorință împlinită. În adevăr, iată-ne cu un ziar care arată toată grija către laturea religioasă a vieții, care se interesează de chestiunile de acest soi și care mărturisește Bisericii un interes pe care încă nu l-am văzut până acum în presa noastră decât numai la prilej de sărbători și de suprafață, cum am spus mai înainte.

Dar acum, când vedem că avem și noi, în sfârșit, un ziar de tiparul acesta, parcă nu ne este bucuria deplină. Ca și cu multe alte dorinți pe care le ai și dacă le vezi împlinite, nu ești împăcat, așa și aici. Ce ne mai lipsește? Dacă *Journal de Genève* avea pe *Julien de Narfon*, care scria cronici din lumea catolică și ne informa foarte bine din lumea Vaticanului și despre viața catolicismului francez, nu avem și noi acum pe d. Nae Ionescu?

Și totuși uite că bucuria noastră nu este așa de întregă precum ne așteptam să fie?

De ce?

Pentru că acum au eșit la iveală un nou soi de gânditori ai Bisericii sau mai bine gânditori pentru Biserică, fiindcă nu știm dacă Biserica se simte cu ei ca cu niște slujitori ai săi. Dacă e vorba de preoți și teologi, ei

nu prea sunt bucuroși cu scriitorii creștini dela *Cuvântul*, fiindcă prea adeseori acești scriitori nu scriu după gândirea noastră, ci ies la iveală cu niște gânduri și vederi care nu sunt nici cele ale ignoranților către lumea Bisericii cum i-am știut până acum, dar nu sunt nici călcători în urmele noastre ale celor ce slujim Biserica din starea de preoți sau de teologi.

Am putea spune că, prin ziarul *Cuvântul*, a eșit la iveală, în sânul Bisericii sau al teologiei noastre, o nouă tagmă de grăitori, cu o nouă teologie. Se înțelege, ei n'au să recunoască despre ei că au altă teologie decât a Bisericii, dar noi, pe de altă parte, iarăși, nu-i putem simți ca ai noștri, fiindcă ei, în multe chestiuni, iau o atitudine, care este cu totul protivnică vederilor noastre ale tuturor. Așa a fost, de pildă, în chestiunea Concordatului, în care, din coloanele *Cuvântului*, ni s'au aruncat grele ocări și s'a susținut un punct de vedere pe care niciunul din noi nu-l poate primi.

Articolul dela care ne-am luat prilej de a scrie toate acestea, ca introducere, pleacă tot din mijlocul acestei cete de grijulivi pentru Biserica noastră, care însă pornesc dela vederile lor proprii. Este vorba în el de învățământul teologic. Până acum, acest învățământ era dat mâna mirenilor, Biserica neavându-și mijlocul de a griji singură să puie oamenii pe care-i socoate potriviți ca să împărtășească acest învățământ. Prin noua lege de organizare a Bisericii, i se dă în seama ei să aibă ea cuvânt și priveghere deadreptul asupra felului în care se face predarea învățaturii teologice.

Se înțelege, nimenea nu poate tăgădui Bisericii acest drept. Teologia fiind însăși tâlcuirea și slujirea învățaturii ei, pe care Statul o cuprinde în învățământul său, fiindcă Biserica e dominantă în cuprinsul lui, acest învățământ de fapt e al ei și ea trebuie să poarte grijă de dânsul. Dacă ea și-a pierdut stăpânirea asupra lui și toate se petrec în cuprinsul acestui învățământ fără puterea ei de a hotărî, este un punct în care Biserica e răpită în drepturile ei.

Așa stau lucrurile ca principiu, deși în practică lucrurile nu sunt împlinite tocmai pe temeiul principiului, nu numai la noi, ci și aiurea. Căci principiul acesta este și mai viu simțit și urmărit în Biserica Romei, și cu toate acestea nici acolo nu este aplicat deplin, din pricina unui punct de vedere care se aude acum la noi, dar care s'a auzit mai mult de aiurea. Este vorba de ființarea facultăților de teologie în cuprinsul universităților. Universitatea înseamnă libertatea deplină a profesorului de a învăța ce rezultă din granița liberei sale cercetări și a neîngrăditei gândiri. Când zici teologie însă, zici mișcare în granița învățaturii Bisericii a cărei teologie o propui. Deci principiul acesta poate fi bun, dar în ce privește teologia, trebuie să se împace cu cellalt principiu, anume că teologia e a Bisericii.

Chestiunea aceasta a izbucnit ca un conflict în timpul luptei împotriva moderniștilor în Biserica Romei, prin anul 1905. Profesorul *Schnitzer*, dela facultatea de teologie catolică a universității din München, s'a amestecat în acea luptă, prin articole scrise în *Internatio-*

nale Monatsschrift și a sculat pe episcopi împotriva lui, care au oprit pe studenții din eparhia lor de a mai asculta cursurile unui astfel de profesor și au amenințat că nu vor hirotoni preoți pe astfel de studenți.

Chestiunea însă a rămas tot așa. Nu s'a rezolvat nici până astăzi și, după părerea noastră, nici nu se poate rezolva deplin. Ea atârână mai mult de bunul simț al oamenilor și de alipirea către Biserica a teologilor profesori. Căci această alipire poate fi uneori mai slabă, și atunci conflictul e gata; pe de altă parte, și autoritatea bisericească poate fi uneori din cale afară cu privegherea și cumpanirea părerilor, și atunci iarăși conflictul este gata. Trebuie să fie oameni înțelepți și luminați și de o parte și de alta, și atunci lucrurile merg fără ciocniri.

Iată un caz care ne poate sluji în mijlocul unei asemenea discuțiuni:

Catolicii au până azi un însemnat profesor de teologie, care e istoricul *Albert Ehrhardt*. El este un om de înaltă învățatură, o minte sprintenă și vie care face cinste învățământului teologic catolic. Și el s'a amestecat, odată cu *Schnitzer*, în lupta pe chestiunea modernismului, luând o atitudine care nu era pe placul autorității bisericești. (Amănuntele acestea se pot găsi în *Revista Teologică* din Sibiu, fiindcă noi le-am publicat prin 1906).

Printre altele, *Ehrhardt* se plângea de piedicile pe care autoritatea bisericească le pune studentilor lui. În internatul teologic al lor din Strassburg, li se dădeau studentilor ocupațiuni tocmai la orele de curs ale lui *Ehrhardt*, ca să nu se poată duce la cursurile lui.

Iată ce făcea autoritatea bisericească cu o priveghere care trecea măsura. Căci dacă învățatura lui *Ehrhardt* nu era bună, autoritatea n'avea decât să declare învățământul lui eretic și așa era o măsură pe față. Dar nu lua nicio măsură împotriva lui. *Ehrhardt* este un însemnat profesor până în ziua de azi, dar se luată față de dânsul măsuri pe dedesupt, prin porunci date studentilor.

Profesorul nu poate fi ținut într'un strâns țarc de gândire. E cu puțință ca părerii cari zbârlesc pe unii azi, când le aud, să găsească bună primire mâne. De aceea el cu dreptul își apără mișcarea sa fără îngrădire. Dar vezi că și el poate abuza. Noi înșine știm că, la facultatea noastră de teologie din București, când eram noi studenți, era un profesor care nu ținea deplin albia teologiei ortodoxe și l-am auzit spunând, în fața studenților, la un examen de licență, împotriva înalt Prea Sfințitului Mitropolit Pimen, pe atunci profesor de teologia dogmatică, că nu e adevărat că în Vechiul Testament se afirmă dogma Sfintei Treimi.

Se pot săvârși treceri peste măsură și de o parte și de alta și de aceea dezlegarea greutății nu este a spune: autoritatea să aibă aci puterea sau profesorul să aibă libertatea cercetării și gândirii, ci este în înțelepciunea oamenilor. Când și de o parte și de alta adevărații fruntași ai Bisericii, vor înțelege ei ce-i trebuie acestuia și vor fi într'o unitate de vederi, nu se înțeleg

cum ar putea fi ciocnire între o tabără a Bisericii sau alta.

Noi nu suntem la începutul unei astfel de chestiuni. Autoritatea bisericească a mai avut odată puterea de a priveghea asupra învățământului ei și a pierdut-o, fiindcă n'a pășit totdeauna cum se cuvenea. Când seminariile erau la începutul lor, autoritatea bisericească de multe ori le punea piedici și nu era bucuroasă de răspândirea învățaturii bisericești. Așa a fost pățit Seminarul „Veniamin“ din Iași cu Mitropolitul Meletie. Din greșeli ca acestea și altele ca acestea, cârmuirea bisericească și-a pierdut puterea asupra învățământului religios care era, firește, dreptul ei. Mai mult au sărit atunci mirenii în apărarea școalei bisericești.

Iată deci că greu chestiunii nu stă pe principiu, ci pe aplicarea lui. Aceasta însă nu se poate face ca la matematică, cu granițe trase perfect, ci atârnă de înălțimea sufletească a celor puși să aplice.

D. *Nae Ionescu* discută chestiunea principiului și se oprește aici. Principiul se înțelege, e greu de tăgăduit. E dreptul firesc al Bisericii să grijească de felul cum se împărtășește învățătura ei. Dar chestiunea nu se mărginește aci, cum am arătat.

Cași în multe alte chestiuni, și aci, d-nii dela *Cuvântul* sunt teoreticieni, care uneori o nemeresc foarte bine dar nu văd întreaga pozițiune a unei chestiuni.

Arhim. SCRIBAN

INSEMNARI MARUNTE

Stupari și agricultori. — Ce oameni sunt mai legați de viața de țară că plugarii, crescătorii de albine, de oi și de altele ca acestea. Și cu toate acestea oamenii acestor îndeletniciri tot țin să-și ia lustru dela oraș. Care e plugar, fuge de această numire și mai degrabă vrea să-și zică „agricultor“. Acuma aflăm că și crescătorii de albine nemeriseră odată o vorbă românească pentru îndeletnicirea lor și apoi au fugit de ea. Aveau mai înainte o tovărășie care-și zicea „Uniunea generală a stuparilor“. Vedeți, nemeriseră cuvântul „stupari“. Dar nu le-a plăcut, fiindcă avea prea mult mireasmă de țară și le trebuia dela oraș. Deci au înființat altă tovărășie și i-au zis: „Societatea centrală de apicultură din România“...

Poate că le-o merge mai bine de când sunt *apicultori* și nu mai sunt *stupari*!

În sfârșit, treabă dacă or face, că planurile lor sunt frumoase. Astfel, urmăreau; 1. să cuprindă într'o singură societate pe toți stuparii din România, care înainte erau împărțiți în multe societăți răzlețe și neputându-se apăra cu bună urmărire în toate nevoile lor; 2. Să capete desființarea dajdiei pe stupărit; 3. să capete scutire de vamă pentru toate uneltele de creștere ale albinelor, pe cari ar fi să le aducă din străinătate; 4. să scape de taxele de export la produsele stupăriei; să intre câte un stupar și în Camerele agricole județene; 6. să fie legături cu marii negustori pentru vinderea produselor albinăritului în străinătate, scăpând astfel de speculanți; 7. să scoată o revistă pentru creșterea albinelor; 8. să lupte pentru împrumutarea stuparilor.

Am dat aceste amănunte, fiindcă știm că noi avem preoți care se țin de creșterea albinelor, unii ajunși destul de departe în această ramură, precum este Păr. *Ionescu* din Valea-Mare, Muscel, Păr. *C. Gh. Vartolomei* din Putna, Păr. *Arhimandrit Martinian* din Mănăstirea *Căldărușani* și mulți alții. Unii vor fi știind de această societate, alții nu. De aceia le spunem că ea ființează și-și are sediul în București, strada Rotari 38, de unde pot culege mai multe lămuriri.

ȘTIRI

Numiri în Ministerul Cultelor și Artelor. — Prin Prin Inaltul Decret Regal nr. 74 din București 17 Ianuarie 1927, au fost numiți pe ziua de 1 Ianuarie 1927, domnii: *Ion Marin Sadoveanu* și *I. Teodorescu Sion*, în posturile de inspectori cl. I din Direcțiunea Artelor, Teatrelor și Literelor.

Congresul preoților din Oltenia. — Cine a citit despre congresul preoților din Oltenia la 30 Iunie și 1 Iulie, a trebuit să rămâie uimit văzând cât de mulți au fost: 600 de preoți! Când o singură eparhie poate face atâta, fără îndoială că e un mare lucru.

Noi nu avem loc pentru a scrie despre el chiar în acest număr, dar o vom face în nr. viitor.

Ce au discutat profesorii de teologie la Neamțu. — Noi am scris la vreme despre congresul profesorilor de teologie la Mănăstirea Neamțului în ziua de 28 Aprilie și următoarele: Acum dăm înșirarea pe puncte a chestiunilor discutate:

1. Învățământul teologic univarsitar.
2. Situația facultăților de teologie în biserica ortodoxă română.
3. Studiul caracterelor distinctive ale ortodoxiei.
4. Congresul teologilor ortodocși din toate țările.
5. O revistă ortodoxă internațională.
6. Lucrări pregătitoare în vederea unui sinod ecumenic.
7. Participarea la congresele interconfesionale universale.

Cântăreții bisericești față de serviciul militar. — În urma mijlocii cârmuirii bisericești, Ministerul de războiu, secția recrutării, a comunicat Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, cu adresa Nr. 23878/1927, că absolvenții școalelor de cântăreți de pe lângă Eparhiile Mitropoliilor și Episcopiiilor, an dreptul la serviciu cu termen redus, după cum se prevede în ordinul general Nr. 178 din 8 Decembrie 1926.

Îngrădirea limbii rusești în bisericile din Basarabia. — O știre din Iași, cu data de 13 Iulie c., spune că, în ce privește porțiunea din Basarabia supusă

Mitropoliei Moldovei, numeroși locuitori au cerut Inalt Prea Sfinției Sale Mitropolitului Pimen al Moldovei înlăturarea limbii rusești din bisericile basarabene care țin de Mitropolia dela Iași. În toate aceste comune, cei mai mulți locuitori sunt români. Cu toate acestea slujba se face, când în rusește, când în românește. După cererea locuitorilor, Mitropolia a hotărât ca limba rusească să se înlătore treptat din slujba Bisericii și să se păstreze numai unde sunt ruși și o cer.

Uniați osândiți pentru silnicii împotriva Bisericii Ortodoxe. — O telegramă din orașul *Deva* de peste munți vestește că tribunalul din *Hunedoara* a osândit pe 20 de săteni uniați, care au împedecat săvârșirea unei slujbe în biserica ortodoxă. Osânda a fost de 5 zile închisoare și o gloabă în bani.

Silnicii în alegeri asupra preoților. — Au mai fost cazuri când preoții au suferit din pricina silnicilor care se desfășoară cu prilej de alegeri. De data aceasta, citim că Preotul *Gh. Florea* din Vaslui, care a eșit ales deputat al taberei liberale, a fost lovit de candidatul averescan d. *Bastache*.

Ne pare rău aflând aceasta, întru cât noi cunoaștem pe d. *Bastache* ca bărbat bine crescut și cuviincios, din vremea când era șef de cabinet al ministerului cultelor *Const. Arion*. Iată însă ce molimă aduc alegerile că te poți lăsa tîrît până la astfel de fapte!

Preoții parlamentari. — De data aceasta, au eșit mulți mai puțini preoți ca în alte parlamente. În Basarabia niciunul. În România Veche, Păr. *Florea* din Vaslui; *Popescu D. Ioan* din Ilfov; Păr. *D. Turcu*, tot din Ilfov, Păr. *Popescu F. Ioan* din Craiova; Păr. *Ulescu* din Mehedinți; Peste munți, Păr. *Moldovanu* și Prot. *Borza* din Făgăraș.

Prefaceri în Statul parohiilor. — Prin hotărârea ministerială nr. 53, 974 din 2 Noembrie 1925, biserica filială *Sf. Nicolae* din cătunul *Capul Coastei*, comuna Gemenea, jud. Dâmbovița, a fost ridicată la treapta de parohie, purtând numele de parohia „Capul Coastei”. Plata personalului bisericesc s'a început a se face de la 1 Ianuarie 1926.

Prin hotărârea ministerială nr. 57, 780 din 26 Noembrie 1925, biserica filială *Sf. Ioan Botezătorul* din cătunul *Peșteana-de-Jos*, jud. Gorj, se ridică la treapta de biserică parohială, întrucât biserica parohiei *Valea-cu-apă* din comuna cu acelaș nume, de care ține biserica mai sus pomenită, se află în construcțiune din pricina dărâmării ei.

Prin hotărârea ministerială nr. 55, 499 din Noembrie 1925 și prin mijlocirea făcută de Sf. Episcopie a Buzăului prin adresa nr. 2596 din 1925, s'a făcut schimbarea numelor mai multor parohii din jud. Râmnicul-Sărat, precum mai jos se arată:

1. Parohia *Slobozia Mihălteni* se va numi pe viitor parohia *Mihălteni*; 2. Parohia *Socariciu* se va numi *Ni-*

colae Fleva; 3. Parohia *Târgul-Cucului* se va numi parohia *Plăinești*; 4. Parohia *Slobozia-Galbenu* se va numi parohia *Sătucul*; 5. Parohia *Zgărciții* se va numi parohia *Topliceni* și 6. Parohia *Costienii-de-Jos* se va numi pe viitor parohia *Ziduri*.

Prin hotărârea ministerială nr. 37, 155 din 16 Iulie 1925, parohia de azi *Mogoșești* din jud. Olt se desparte în două parohii, după cum mai jos arată:

1. Parohia *Jitaru* din comuna *Mogoșești*, Olt, având drept parohială biserica cu hramul *Nașterea Maicii Domnului*, și filială biserica *Sf. Nicolae* din cătunul *Olteni*;

2. Parohia *Mogoșești*, având drept parohială biserica *Sf. Dumitru* din satul *Grajdă* și filială biserica *Adormirea Maicii Domnului* din *Moșteni*.

Plata personalului s'a început a se face dela 1 Ianuarie 1926 dela care dată a fost trecută în buget.

Prin hotărârea ministerială nr. 48, 885, din Septembrie 1925, Parohia *Pogorârea Sf. Duh*, din comuna *Târgul-Frumos*, Iași, se desființează, iar biserica parohială se alipește, ca biserică filială, la parohia *Sf. Nicolae*. Enoriașii Parohiei desființate se împart precum mai jos se arată:

1. La Parohia *Sf. Nicolae* se alipesc enoriașii bisericii *Pogorârea Sfântului Duh*, începând dela barierea *Jorei* în araș, pe strada *Verdeanu*, pe amândouă părțile, până la întâlnirea cu strada *Vedeta* (*Viitorul*) și ținând înainta pe această stradă, numai partea dreaptă, până ce dă în strada *Dumbrava Roșie*;

2. La parohia *Cuvioasa Paraschiva* se alipesc enoriașii bisericii „*Pogorârea Sfântului Duh*” de pe stânga străzii *Vedeta* (*Viitorul*), împreună cu toată partea numită „*Mahalaua dela Deal*”.

Prin hotărâre ministerială¹⁾ din Decembrie 1926, se rânduieste ca Parohia *Dobroești*, fostă în comuna *Pantelimon-Dobroești*, se află de acum înainte în comuna *Principele Nicolae*; Parohia *Obileștii-Noi* din com. *I. C. Brătianu*, se va numi pe viitor „*I. C. Brătianu*”; Parohia *Cueni*, din com. *Mironești*, se va numi Parohia „*Mironești*”; Parohia *Mărcuța*, foastă în com. *Pantelimon-Dobroești*, se află azi în com. *Principele Nicolae*; Parohia *Negoești*, fostă în com. *Aprozi-Negoești*, se află acum în com. *Negoești*; Parohia *Copăcenii-de-Sus*, din com. *Regele Ferdinand I*, se va numi pe viitor Parohia „*Regele Ferdinand I*”; Parohia *Valea Roșie*, fostă în com. *Mitreni*, se află acum în com. *Valea Roșie*.

Prin hotărârea ministerială nr. 55.924 din Decembrie 1926, se înființează pe ziua de 1 Ianuarie 1927, în com. *Tăbărăști*, Buzău, o a doua Parohie, sub numele de *Tăbărăștii-Noi*, cu biserica parohială *Sf. Nicolae* și formată din satele *Tăbărăștii-Noi* și *Tăbărăștii-Vechi*, prin despărțire de satul *Gălbinești*, care rămâne și mai departe să formeze parohie aparte, sub numele de azi de *Tăbărăști*.

1. Comunicarea Ministeriului de Culte către noi nu-i dă numărul și nici județul în care se află aceste comune. — Nota A. S.

Prin hotărârea ministerială nr. 3263 din Ianuarie 1927, biserica filială cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* din satul *Clătești*, atârnată de parohia Mitreni, Ilfov, se ridică la treapta de parohie, purtând numele de *Clătești*.

Prin hotărârea ministerială nr. 3259 din 25 Ianuarie 1927, se înființează în jud. *Bihor*, eparhia *Orășii-Mari*, ou începere dela 1 Ianuarie 1927, o nouă parohie ortodoxă românească, cu numele *Biharia*. Se stabilește venitul curat al ei la suma de 15.600 de lei.

Prin hotărârea ministerială nr. 31.902 din Iulie 1926, satul *Poșta* atârnată de parohia *Cibilia*, Buzău, se dezlipește dela aceasta și se alipește la parohia *Beilic*, tot din jud. Buzău.

Prin hotărârea ministerială nr. 33.892, din anul 1926 satul *Rotari*, atârnată de parohia *Bărtăluși*, jud. Tutova se dezlipește dela aceasta și se alipește la parohia *Puești* din acelaș județ.

Asemenea, sub nr. 55924 din Decembrie 1926 s'a înființat, pe ziua de 1 Ianuarie 1927, în comuna *Tăbărăști*, din jud. Buzău, o a doua parohie, sub numirea de *Tăbărăștii-Noi*, cu biserica parohială *Sf. Nicolae* și formată din satele *Tăbărăștii-Noi* și *Tăbărăști-Vechi*, prin despărțire de satul *Gălbinești*, care rămâne și mai departe să formeze parohie aparte sub numele de azi de *Tăbărăști*.

Asemenea, prin hotărârea ministerială din nr. 53.504, din 9 Decembrie 1926, se rânduește ca parohia de azi *Ceaușești*, din jud. Argeș, să se desființeze, iar în locul ei se ridică la treapta de parohie biserica filială *Duminica Tuturor Sfinților* din satul *Oarja* comuna *Oarja*, cuprinzând satele *Ceaușești*, cu biserica filială *Duminica Tuturor Sfinților*, a fostei parohii *Ceaușești* și *Catanele* fără biserică.

Asemenea, prin hotărârea ministerială nr. 1948, din Ianuarie 1927, biserica parohială cu hramul *Sf. Nicolae*, din comuna *Vâlcelele*, atârnată de parohia *Crâmpotani*, jud. Argeș, se ridică la treapta de parohie, purtând numele de *Vâlcelele*. De această parohie va ținea biserică și satul *Brăteasca*.

Asemenea, prin hotărârea ministerială nr. 10.876 din Februarie 1926, biserica filială *Sfinții Voievozi* din comuna *Bărboiu*, atârnată de parohia *Grecești*, jud. Mehedinți, se dezlipește dela numita parohie și se declară biserică parohială, purtând numele de *Bărboiu*.

Asemenea, prin hotărârea ministerială nr. 49.215 din 1926, parohia *Grindeni* jud. Dolj, pe viitor va purta numele de parohia *Lișteava*. Din pricina aceasta, biserica *Sf. Nicolae* din *Lișteava* se ridică la treapta de parohială, iar biserica *Sf. Nicolae* din *Grindeni* rămâne ca filială a celei dintâi.

Asemenea, prin hotărârea ministerială nr. 47.999 din Octombrie 1926, se rânduește că satul *Odobasca*, cătun cu

biserica filială *Adormirea Maicii Domnului*, atârnată de parohia *Sluți*, jud. Râmnicul-Sărat, se dezlipește dela aceasta și se alipește la parohia *Cotești* din acelaș județ.

Medalieri. — Prin Inaltul Decret Regal nr. 73, dat în București, la 17 Ianuarie 1927, d. *Ioan Diannu*, profesor de limba latină la Seminariul Central din București, a fost cinstit cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I., pentru osârdia sa întrebuințată în învățământul bisericesc.

Asemenea, prin Decretul nr. 3754 din București, 16 Noembrie 1926, d. *D. Teodorescu*, fost profesor de muzică vocală la Seminariul „Central” din București și acum eșit la pensie, a fost cinstit cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I.

Asemenea, prin Decretul nr. 3754 din București, 16 Noembrie 1926, au fost cinșiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică*, pe temeiul sprijinului material dat sfintei biserici, următorii creștini:

Cl. I: doamna *Ștefania Diamandi*, proprietara moșiei *Rogoaza* din jud. Tecuci;

Cl. II: d-nii *Acatrinei P. Nicolae*, primar; *Isăcescu Vasile*, notar; *Petru Butnaru* și *Vasile Tinică*, toți din comuna *Mărgineni*, județul Neamțului.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 1499, dat în București la 27 Martie 1926, au fost cinșiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică*, următorii preoți și binecredincioși mireni, precum mai jos se arată:

Cl. I: d-nii: *Niculae Moise*, proprietar în *Copăceni-Mogoșești*; *Savu Faur*, negustor în *Crângu-Fundulea*; *Vasile Spandonide*, proprietar în *Preasna-Nouă* și *Dimitrie Grozdea*, proprietar în *Preasna-Nouă*.

Cl. II: Cucernicii preoți: *Teodor Drăghicescu*, Brănești; *Moise Bărbătescu*, Chirnogi; *Ștefan Popescu*, Crângu-Fundulea; *Gheorghe Rădulescu*, Hotarele; *Niculae Stăncescu*, I. C. Brătianu; *Sima P. Ion*, Izvoarele; *Ioan R. Popescu*, Preasna-Nouă; *Constantin Gr. Popescu*, Sohat; *Constantin Dobrescu*, Chirnogi; *Ion Gr. Popescu*, Cernica-Tânganu; *Constantin Prunescu*, Vasilați; *Alexandru Velescu*, Gurbănești; *Ion Negulescu*, Obilești; *Ioan C. Sachelarie*, Valea-Dragului; *Radu Popescu-Călcău*, preot-ajutător în Valea-Dragului; d-nii: *Pompiliu Anastasescu*, pictor, București; *Ion C. Niță*, cântăreț, Vasilați; *Dr. Nicolae Giulescu*, medic, Preasna-Nouă; *Aristide Rădulescu*, învățător, Preasna-Nouă; *Marin Voicilă*, episcop, Chirnogi; *Niculae Voiculescu*, revizor școlar, Vasilați și *Maria Mănescu*, proprietară, București.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 1501 din București, 27 Martie 1926, au fost cinșiți cu medalia *Răsplata muncii pentru Biserică*, Cl. I următorii Cucernici preoți din eparhia Romanului: *Gheorghe Manoliu*, Consilier Episcopesc, Protopop; *Melchisedec Mârza*, Revizor Ecclesiastic, paroh; *Ioan Tănăsescu-Dobrotă*, paroh, profesor de religie; *Ioan Vornicel*, director seminarial; *Grigorie Popescu*, misionar

eparhial, profesor; *Gheorghe Vlad*, profesor de seminar; diacon *Constantin Brăileanu*, subprotoieru, Focșani; *Anastasiu Stoenescu*; *Alexandru Cozma*, paroh, Bâlca-Coțofenești, județul Putna; d-nii: *Iorgu Gavriliu*, avocat, Focșani; *Anton Alaci*, mare proprietar, fost prefect al județului Putna; *Gavril Stoenescu*, notar, comuna Crucea de Jos, județul Putna; *Iordache Cristea*, agronom, comuna *Parava-Teiuș*, județul Putna.

Cl. II: Gheorghe Duhalmu, agronom, Teiuș-Putna.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 860 din București, 5 Martie 1926, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata muncii pentru Biserică*, următorii cetățeni creștini:

Cl. I: Păr. Nicolae Calea și d. *Teodor Petri*, învățător;

Cl. II: d-nii Dan Zaharia și *Vasile Petri Andrei*, curator al bisericii, toți din comuna *Hundorf*, județul *Târnavă-Mică*.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 922 din București, 8 Martie 1926, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* Cl. I următorii preoți și binecredincioși creștini: Părinții *Dumitru Popescu* din comuna *Doicești*; *Petre Popescu* din *Țâța*; *Nicolae Popescu-Țâța*; *Ilie Aldescu*, *Alexandru Popescu*, *N. Gr. Aramă* toți din *Târgoviște*; *Serghe Constantinescu* și *Isaia Popescu*, amândoi din *Pucioasa*; *Matei Popescu* din comuna *Ghergani*; *Brezeanu Radu* din comuna *Tătărei*; apoi domnii: *Nae Stănescu*, proprietar în comuna *Ghergani*; *Filip Stoicescu*, proprietar în comuna *Găești* și *N. Cotenescu*, com. *Dragodănești*, toți din județul *Dâmbovița*.

Asemenea, prin Inaltul Decret Regal din nr. 576 din București, 12 Februarie 1926, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* Cl. I următorii preoți și binecredincioși mireni: Părinții *D. Dumitrescu*, din com. *Băcălești* și *D. Călinescu* din com. *Gârdești*; d-nii *M. Preoțescu*, proprietar din com. *Balaci*; *Grigore Bunescu*, primar în comuna *Băsești*; *I. Odăgescu*, primar în comuna *Plopi-Slăvitești* și *Virgil Gabrielescu*, fost prefect al județului *Teleorman*.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 578 din București, 12 Februarie 1926, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* următorii preoți și binecredincioși mireni:

Cl. II: Păr. Nicodem Lozovanu din com. *Podoleni*; d. *Costache Filip*, plugar în comuna *Târzii* și d-na *Iulia Gh. Constantin*, proprietară în comuna *Târzii*.

Cl. III: Părinții Gheorghe Dumitrescu din comuna *Bohotin* și *Vasile Ionescu* din comuna *Fălcu*; d-nii *Vasile Gatu*, plugar în *Podoleni*; *Costică Botezatu*, plugar tot din *Podoleni*, *Ștefan Hlubă*, învățător în com. *Roșiești*; *Vasile Ifteni*, plugar din comuna *Stroești*; *Vasile Chelaru*, plugar în *Hoceni* și *Ștefan Romașcu*, plugar în com. *Târzii*, toți din eparhia *Hușilor*.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 1152 din București, 20 Martie 1926, următoarele persoane au fost cinstite cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică*:

Clasa I: D-nii Petre Cornean, prefectul de atunci al județului *Caras*; *Iuliu Vuia*, fost deputat, profesor în *Caransebeș*; Dr. *Virgil Budințean*, deputat sinodal și congresual; Păr. *Filip Pop*, profesor la liceul „*Traian Doda*“ din *Caransebeș*; Păr. *Dimitrie Soceneanțu*, profesor la liceul „*Traian Doda*“ din *Caransebeș*; d. *Silviu Verca*, pretor, conducătorul reuniunii de cântări din *Sacul*; d. *Dimitrie Sgaverdia*, asesor consistorial în *Caransebeș*; d. *Sabin Evuțian*, inspector școlar în *Timișoara*.

Cl. II: Păr. Gheorghe Vior în *Jidioara*; Păr. *Iulian Bălăgean* din *Măgul*; Păr. *Marin Vernichescu* din *Vârșiorova*; Păr. *Aurian Iana* din *Maidan*; d-nii *Vasile Lazăr*, proprietar în *Sălbăgel*; *Iosif Olariu*, director școlar în *Marga* și *Gheorghe Neamțu*, director școlar în *Caransebeș*, toți din județul *Caras-Severin*.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 675 din București, 19 Februarie 1926, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* Cl. I. d. *Ioan Inculeț*, ministrul *Basarabiei* și d-na *Ruxanda Inculeț*, născută *Cantacuzino Bașotă*, pentru marile servicii aduse Bisericii din *Basarabia* în toate împrejurările.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 1626 din București, 27 Martie 1926, Sf. Sa Păr. *Constantin Pricopescu* din com. *Priponești-de-Sus*, jud. *Tutova*, a fost cinstit cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 3756, din București, 16 Noembrie 1926, d. *Mihail Berceanu*, consilier al capitalei *București*, a fost cinstit cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică*, cl. I, pentru activitatea sa culturală bisericească.

MULȚĂMIRI

Sf. *Mitropolie a Moldovei și Sucevei* aduce călduroase mulțămiri binecredincioșilor creștini:

1. *Petrea Usturoi* și soției sale *Petronia*, pentru dania lor de 3000 de lei;

2. *I. Vasiliu*, *Andriescu*, *V. Mosor*, *I. V. Pașalău* și *V. Resmeriță*, pentru dania lor de câte 1000 de lei

3. *Anton Antoniu*, *I. Mosor*, *N. Simionescu* și *Gh. Vleoangă*, pentru dania lor de câte 500 de lei fiecare, și apoi alora care au dăruit între 100—300 de lei, cu care bani dela toți aceștia s'a îmbrăcat cu argint Icoana Maicei Domnului, din parohia *Humulești*, Jud. *Neamțu*.

Dumnezeu să-i bucure cu toate Milosteniile Sale.

Sf. *Mitropolie a Moldovei și Sucevei* aduce călduroase mulțămiri Părintelui Ieromonah *Visarion Baciu* din schitul *Tărăța* Jud. *Iași*, care a dăruit Sfintei Mănăstiri *Agafon* din Jud. *Botoșani* o *Evangelie* legată în metal aurit, care a costat 10.000 de lei, un rând de veșminte preoțești care au costat 16.000 de lei și a lucrat porțile cele mari de la intrarea mănăstirii, pentru care s'a cheltuit 4000 de lei.

Dumnezeu să-l răsplătească cu toate bunătățile Sale

Sf. Mitropolie a Moldovei și Sucevei aduce căldurose mulțămiri domnului d. *Mihail Atanasiu* și soției sale *Elena*, enoriași ai bisericii Sfinții 40 de Mucenici din orașul Iașii, pentru că au îmbrăcat cu pervazuri frumoase 5 Icoane ale acelei biserici, cheltuind suma de 2000 lei.

Dumnezeu să-i îngrădească cu toate ocrotirile Sale!

Epitropia bisericii Sf. *Spiridon* din Craiova aduce viile sale mulțumiri bunilor creștini mai jos însemnați, care, din ceasul cel dintâi, cu sufletul și cu fapta, s'au pus în slujba bisericii, punând mână dela mână sume bune, pentru repararea numitei biserici, după cum mai jos se arată :

d-na *Elena Duma* 20.000 de lei; d. *N. Dumitrescu-Crețu* 10,000; *N. Văcărescu* 7000; *Guță Amărăscu* 6000; *I. N. Dianu* 4000; inginer *Ivănescu* 3000; Dr. *A. Mețulescu* 2000; inginer *Stănculescu* 2000; *Constantin Pițurea* 2000; d-na *Eugenia Georoceanu* 2000; Păr. *Elefterie D. Marinescu* 1000; d-nii *Gavrilă Constantinescu* și *D. V. Samuelescu* câte 1000 de lei; d-na *Atena Ieftatopol* 1000 de lei; Păr. *Porumb* 500 de lei; d-na *Maria Constantinescu*; d. *I. Frasie* și d-na *I. Frasie* câte 500 de lei; Frații *Ieftatopol* 1000 de lei; d. *Petre Andreescu* 1000 de lei; d. *Iancu Ionescu* 500 de lei; apoi d-lui fost prefect al județului Dolj *Titi Popovici*, care a binevoit a dăruia, din bugetul județului, suma de 20,000 de lei; d-lui *Const. Pop*, fost primar al orașului Craiova, care a dăruit din bugetul comunei, suma de 40.000 de lei; Epitropiei bisericii „Sf. Treime“ din acel oraș, pentru dania sa de 3500 de lei;

asemenea, tuturor bunilor creștini, care au pus mână dela mână, până la împlinirea sumei de 150,665 de lei.

Dumnezeu să-i întărească în toate umbletele vieții lor!

Asemenea, bine-credinciosului creștin *Tofan C. An- doni*, pentru dania sa făcută aceleiași biserici, cuprinsă într'o perdea care a costat 2500 de lei.

Dumnezeu să-i încarce cu toate răsplătirile sale!

Consiliul parohial al parohiei *Bâlca-Coțofănești* aduce călduroase mulțămiri bine-credincioșilor creștini cari au făcut danii bisericilor din parohie, precum mai jos se arată :

Soților *Marioara* și *Alexandru Ionescu*, pentru un clopot de 28.000 de lei, cumpărat pentru Biserica Sf. *Gheorghe* din Coțofănești; Soților *Marina* și *Gh. Matei*, pentru un clopot de 1380 de lei, cumpărat pentru cimitirul bisericii din Coțofănești; d-nei *Ana Hagiu*, pentru îmbrăcarea bisericii Sf. *Gheorghe* cu lumânări de ceară curată la crăciun, în preț de 750 lei; d-nei *Agurița Mocanu*, pentru îmbrăcarea bisericii parohiale Sf. *Nicolae* din Bâlca cu lumânări de ceară la hram în preț de 500 de lei; d-nei *Marina Vasiloiu* din Coțofănești, pentru un covor de 4 mtr. și un prosop bun, dăruit bisericii Sf. *Nicolae*, care a fost prădată în noaptea spre 14 Octombrie 1926.

Dumnezeu să le dăruiască toate cele de tolos sule- telor și trupurilor!

Epitropia, membrii Consiliului parohial, Preotul paroh respectiv, împreună cu enoriașii satului *Rătești*, parohia Sfântului Ierarh *Nicolae Gura-Aninoasa*, din comuna *Târcov*, jud, Buzău aduce vii mulțămiri Cuviosului Ie- romonah *Iosaf Grigorescu*, care a procurat și dăruit bisericii parohiale Sf. Ierarh *Nicolae, Rătești*, parohia *Gura-Aninoasa*, un clopot, în locul celui spart, în gre- utate de 116 kilogr., care a costat 19.000 de lei, îm- preună cu așezarea lui.

Dumnezeu să-i răsplătească cu toate bunătățile Sale!

Parohia Bisericii *Pătroaia Dâmbovița* aduce viile sale mulțămiri d-lui *Ștefan Ionescu*, agronom din *Găești*, pentru fapta sa creștinească de a fi înzestrat biserica din localitate cu un rând de veșminte, lucrate în fir de aur, costând 15.000 de lei, cu prilejul Sfințelor Săr- bători ale Nașterii Domnului.

Dumnezeu să-l încarce cu toate darurile Sale.

D-nei *Maria Alexe* și *Stavăr Zalomide*, pentru o can- delă mare cu 4 lumini și alte 2 candelă, toate costând la un loc 5000 de lei.

Dumnezeu să-i dăruiască cu toate bunătățile sale!

Epitropia bisericii parohiale *Sfinții Voevozi* din *Ră- coasa*, Putna aduce viile sale mulțămiri bine-credincio- șilor creștini, care au înzestrat acea biserică cu mai multe lucruri sfinte trebuincioase pentru sf. slujbă, după cum mai jos se arată :

1. Sfinției Sale Părintelui Paroh *Ioan Șerban* și soției sale Presvitera *Maria*, pentru o dveră la ușile împără- tești, în preț de 1500 de lei și pentru o carte de pro- hod a Domnului Hristos, care a costat 58 de lei;
2. d-lui *Vasile Șerban Rain* și soției sale *Sanda*, pentru 12 minee scorțate, pe cele 12 luni ale anului, și care au costat 3600 de lei;
3. d-lui *Gheorghe C. Gândac*, pentru un triod care a costat 550 de lei;
4. d-lui *Co- man Ciolan*, pentru liturghia Sfântului Ioan, care a costat 140 de lei;
5. d-lui *Neculai Manole*, pentru un Ceaslov mare, care a costat 160 de lei;
6. *Vasile C. Dărmănescu*, pentru icoana hramului Sfinții Voevozi pe iconostas, care a costat 500 de lei;
7. d-nei *Dobra Dumitrache Negoescu*, pentru un epitrahil de stofă cu fir, care a costat 1000 de lei și
8. d-nei *Despa Rain*, pentru icoana Adormirii Maicii Domnului sculptată și pictată și care a costat în vremuri bune 400 de lei.

Dumnezeu să-i dăruiască cu toate darurile Sale cele cerești și pământești!

Epitropia Parohiei Sf. *Nicolae* din *Jugăr*, Muscel își rostește pe această cale viile sale mulț- miri d-lui *Iancu Pr. Petrescu*, cântăreț, și soției sale *Filofteia*, pentru dania lor făcută bisericii Sf. *Nicolae*, cuprinsă într'un sfeșnic mare împărătesc, de alamă plină, care a costat 14.000 de lei, și suma de 1500 de lei pentru cumpă- rarea unui rând de veșminte, și un epitrahil lucrat de casă, din material în preț de 500 de lei.

Dumnezeu să le ia în seamă darul și să fie căsnicia lor într'u sănătate și îndelungată înzilir!

Consiliul Parohial și Epitropii bisericii din comuna Mihai-Bravul „Dadilov“, jud. Vlașca, aduc viile lor mulțămiri bunelor creștine Ivana N. Bârsan și Dobrița Cristea I. Petcu, care, după îndemnul preotului locului I. P. Sachelarie, au cumpărat pentru acea biserică un epitaf, care a costat 1800 de lei.

Sf. Episcopie a Dunării-de-Jos aduce viile sale mulțămiri d-lui *Frumuzache Corciovei*, enoriaș din parohia II Gănești, Covurlui, care a cumpărat pentru biserică acelei parohii un rând de odăjdii preoțești, care au costat 25.000 de lei.

Dumnezeu să-l răsplătească din toate bunătățile Sale!

BAPTISMUL IN ROMÂNIA din punct de vedere istoric, național și religios.—Nr. 27-28 din «Biblioteca Creștinului Ortodox». Arad 1927, cârticică de 72 de pagini. Prețul 6 lei.

Mulți oameni dârzi or fi fost pe lume, dar și ca Episcopul Aradului, că nu-i slăbește de loc pe bapțiști! Mai scrie ce mai scrie Prea Sf. Sa, dar tot la baptism se întoarce. Nu e un rău, ci dimpotrivă. Stăruința într'o chestiune și într'un studiu e cea care poate duce la biruință. Imprăștierea mai degrabă pierde materia. Specializarea este o trebuință și P. S. Grigorie se dovedește ca un specialist în lupta contra baptismului.

Cârticica de față înseamnă stăruință în tema pe care și-a luat-o. Cuprinsul ei începe ca o convorbire între episcop și un predicator baptist venit la Prea Sf. Sa. Discuțiunea este condusă cu destulă vioiciune și meșteșug. Prea Sf. Sa pomenește nume și fapte de ale bapțiștilor. Probabil deci că, pe temeiul dialogului închipuit, sunt țesute multe fapte și persoane adevărate. La pag. 26, găsim dialogul continuând sub titlul „Pentru ce ungurii lătesc baptismul între români“. Dela pag. 50, el iar merge înainte sub numele „Poicăiții și Sf. Scriptură“. Dela 58, sub numele de „Intre Niceia și Budapesta“. Dela 61, sub titlul de: „Ceva despre botezul pruncilor“. Cu aceasta se încheie dialogul până la pag. 70. De aci înainte, mai merg câteva bucățele sub numele: 1., Ungurii, Americanii și baptismul; 2., Americanul Dr. Mullins și 3. Americanul Dr. Lewis.

E o cârticică vrednică de toată căutarea, prin sprinteneala scrisului, prin multele fapte pe care le cuprinde, prin felul natural și fără silnicie al expunerii. Se poate citi foarte ușor de orice știutor de carte. Cu 6 lei se poate face o mulțime de treabă.

Preotul *Emilian Căpitan*, **CINSTIREA PREA CURATEI FECIOARE MARIA.** — Nr. 29, din „Biblioteca Creștinului Ortodox“, Arad 1927, prețul 3 lei.

Tot cu prefață de Episcopul Aradului apare și această cârticică. De altele am pomenit în nr. trecut. Pe o înșirare de 20 pagini, Păr. Căpitan înfățișează, împotriva pocăiților, învățătura despre Sf. Fecioară Maria, și

anume veșnica ei feciorie. Aduce în sprijinul acestor învățături o mulțime de temeuri din Scriptură, toate bine și trainic dovedite.

RUGĂCIUNI pentru creștinii ortodoxi.—Nr. 25-26 din „Biblioteca Creștină Ortodoxă“. Arad 1917, Prețul 10 lei.

E o cârticică de 51 de pagini, frumos scortită cu pânză roșie. Poartă în frunte o scurtă prefață, scrisă de P. S. Episcop Grigorie al Aradului. Urmează rugăciunile obișnuite de dimineață, apoi rugăciuni pentru felurite împrejurări ale zilei, ale anului, și ale vieții. Mai găsim câteva din rugăciunile de înainte și după împărtășire, cum și alte rugăciuni. E o bună și folositoare culegere din Ceaslov și din alte cărți bisericești.

Nicolae T. Buzea, **SOCIALISMUL ȘI CREȘTINISMUL SOCIAL.** Chișinău 1926. Volum de format mare, în 8, de 316 pagini, fără arătare de preț.

Autorul acestei însemnate lucrări e fost seminarist la Iași și azi e profesor suplinitor la facultatea de drept din Iași și procuror pe lângă tribunalul de acolo. Această lucrare s'a publicat și în această revistă. Acum ea apare ca volum. Încă de când se tipărea la noi, a fost cunoscută și prețuită ca o scriere de mare însemnătate, care aduce o mulțime de lămuriri și date din mișcarea socială a creștinismului. E o scriere de mare interes, din care se pot culege multe temeuri pentru a prețuia taria socială a creștinismului.

Michel Vulpesco, **LES COUTUMES ROUMAINES PERIODIQUES.** Paris 1927. Volum în format mare, în 8, de 300 de pagini, cu o prefață de *A. Van Gennep* fără arătare de preț.

Cuprinde o arătare a feluritelor obiceiuri populare și religioase românești, scrise acum pentru înțelegerea străinilor. E un studiu migălos și amănunțit, dar foarte interesant, pentru că destăinuiește străinilor mulțimea și frumusețea datinilor noastre. Materialul este mai mult religios, pentru că obiceiurile noastre populare sunt întresute cu sărbătorile noastre.

D. Vulpescu e nepotul răposatului Episcop Sofronie, fost al Râmnicului, și locuiește în Paris din 1911. Momentan se află în țară. E viu intrat, prin glasul și studiile sale, în viața muzicală din Franca.

POȘTA REDACȚIEI

Domnului *T. Fistoleanu*, satul Rachtel, Plasa Isaccea, jud. Tulcea.

Povestirea părintelui *Gala Galaction* despre călătoria sa la Locurile Sfinte a început a se tipări în ziarul „Dimineața“, deta 17 Iulie, Duminică și apoi dearându-l în zilele următoare.

Arhim. SCRIBAN

Icoane mari foi volante mărimea 28/24

8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos), Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf. Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28

5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Domnului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru, Sfinții Voievozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M. Domnului și Sf. Spiridon.

● serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.

● singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton

mărimea 15/23

15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții Impărați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voievozi, Sfinții Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton

mărimea 23/35

30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voievozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Ioan Botezătorul, 23) Sf. Voevozi, 24) Sf. Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	13) Paraclisul sf. D-tru	138,—	100,—	80,—
2) Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	14) Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—
3) Cartea de Tedeum	153,—	115,—	100,—	15) Prohodul Domnului	138,—	100,—	80,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		80,—	—,—	16) Psaltirea . . .	250,—	220,—	
5) Catavasierul . . .	200,—	175,—	150,—	17) Panihida . . .	138,—	100,—	80,—
6) Ceaslovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	18) Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,—	100,—	80,—
7) Evhologiu . . .	710,—	650,—	590,—	19) Sluj. sf. Steagului	90,—	80,—	66,—
8) Evanghelia I. . .	770,—			20) Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—	80,—	66,—
9) Liturgia sf. Ioan gură de aur . . .	165,—	140,—	110,—	21) Sluj. Sf. Bisericii	150,—	135,—	115,—
10) Mineiul lunii Ianuarie	560,—	510,—	460,—	22) » Invierii . . .	190,—	160,—	130,—
11) Un volum Mineiu	"	"	"	23) Tipicul Bisericesc	250,—	200,—	150,—
12) Octoihul Mare . . .	770,—	680,—	650,—	24) Triodul . . .	770,—	680,—	650,—

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

Costul cărților, al icoanelor și imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda. Comanda poate fi făcută prin raport, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

Orice comandă de cărți imprimate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise anticipat prin mandat poștal, corespund comenzilor și dacă serviciul poștal funcționează regulat.

Librarii au drept să vândă cărți și icoane cu un profit de cel mult 25% peste costul din acest catalog.

Prețul de vânzare în librării și la colportori este stampilat de Tipografie pe fiecare carte și icoană

BISERICA APOSTOLICĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFÂNTULUI SINOD

CUPRINSUL

Insemnătatea studiilor de drept canonic	Pr. C. DRON
Apa vie (pozie)	Pr. NIC. I. IANCU
Izvoarele istoriei bisericești	STEFAN GR. BERECHET
Capela românească din Lipsca	Pr. Dr. V. POCITAN
Tălcuirea evangheliei dela Matei	Arhim. SCRIBAN
Mărunișuri	Econ. I. C. BELDIE
Vechiul catolicism și cel de al X-lea congres internațional vechi-catolic din Berna (2—4 Septembrie 1926)	Pr. STELIAN ILIESCU
Rătăcitul	Pr. N. HODOROABA
Din carnetul unui student teolog	ARISTIDE N. GEMĂMU
Cronica Bisericească	Pr. CORNELIU GRUMAZESCU,
Cărți, Reviste, Ziare	Arhim. SCRIBAN
Insemnări mărunte, Știri	Arhim. SCRIBAN

APĂRE LUNAR

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din: *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomeiu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: *Dr. D. G. Boroiannu*, *Dr. C. Chiricescu*, *Dr. V. G. Ispir*, *Econ. I. Popescu-Mălăești*, *Pr. Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Șesan*, *Dr. V. Tarnavschu*, *Dr. N. Cotos*; 3. *Pr. Cicerone Iordăchescu*, Iași, *Dr. Romulus Căndea*, Cernăuți. *Dr. Ioan Lușaș*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* și *d. St. Berechet*.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redactor, în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei, traducerile și recenziunile 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru însemnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa secretarului de redacție *Arhim. Scriban*, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor: *Prof. I. Mihălcescu*, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, *d. D. Sireteanu*, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor voi să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: *d-lui D. Sireteanu*, București, Sf. Sinod, Biserica Antim.

CARȚILE APARUTE IN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
1. Lazăr Diacul de <i>Fr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăiești, de <i>P. S. Nicodem.</i>	Lei 3,50.	0,50
2. Patimile Mântuitorului, de <i>Pr. Criveanu</i>	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de <i>A. V. P.</i>	" 6.—	1,50
3. Impotriva beției, de <i>I. P. S. Patriarh</i>	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,—
4. Două întâmplări minunate, de <i>Fr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)</i>	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,50
5. Durerea Vinerii celei mari, de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—	"	Alcoolismul, de <i>Dr. Nicolau.</i>	" 30.—	
6. Catechismul creștinismului ortodox, de <i>Pr. I. Mihălcescu.</i>	" 7,50.	"	Bucăți alese din Sf. Atanasie cel mare	" 40.—	
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist, de <i>Arhim. Scriban.</i>	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând cele mari cu 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un renume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic”, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri:

Icoane mari 62/47 c. m., lei 50 bucata, Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane mici, format c. poștală, lei 5 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. 8 (557).

August 1927

Direcțiunea revistei, care și-a dat și-și dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și folos munca preoțimii românești, roagă cu toată căldura râvnei sale pe toți cucernicii Preoți, să binevoiască a-și achita, atât rămășițele din 1923, 1924, 1925, 1926, cât și abonamentul pe întreg anul 1927, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura.

In nădejdea că cucernicii Părinți ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române vor înțelege că un abonament de 100 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA

INSEMNĂTATEA STUDIILOR DE DREPT CANONIC

Sunt lucruri de o covârșitoare însemnătate pentru viața noastră de toate zilele, al căror înțeles adânc însă nu este todeauna prezent minții noastre, din cauză că simțurile noastre, obișnuindu-se cu aceste lucruri, mintea nu mai face eforturi pentru a le pătrunde taina. Astfel, ele trec pe dinaintea noastră aproape neobservate, reflexia minții este nulă și, din această cauză, și actul de voință, care ar fi să urmeze ca o necesitate de neînlăturat, este nul.

Un exemplu aproape de mintea oricui va fi edificator. Câți creștini din zilele noastre reflectează la situația în care se găsesc prin actul botezului și câți din cei ce, botezându-se «întru Christos», s'au și îmbrăcat în haina învățătorei lui? Ne numim creștini, fără a reflecta mai adânc la situația ce ne creiază în realitate acest cuvânt, ceea ce a făcut pe un expastor protestant să spue despre creștinism, într'o carte de curând apărută, că cuvântul acesta e ca o piesă de argint care, trecând prin multe mâni, deși este făcută din metal bun, totuși cu timpul efigia Suveranului s'a șters sau, ca un omnibus care imbarcă orice fel de călători în schimbul unei mici contribuțiuni. «Cuvântul» «CREȘTIN», zice el, a servit de vehicul la fel de fel de idei. adesea foarte deosebite una de alta¹ și aceasta cu ajutorul unui mic obol aruncat la picioarele lui Christ».

În rândurile care urmează, vom încerca să lămurim chestiunea. În acest scop, vom arăta, că facem o mare greșală neglijând o știință care are menirea să ne dea îndurmări a căror însemnătate stă tocmai în valoarea lor practică și că însăși această valoare practică este câteodată greșit înțeleasă de unii.

Vom vorbi deci despre însemnătatea studiilor de drept Canonic.

Propunându-ne a face aceasta, va trebui să precizăm întâi noțiunea de *Drept*, apoi pe aceea de *Drept Canonic* și, în sfârșit, însemnătatea lui.

Scutesc pe cititori de povara unor citațiuni din autori celebri, cu privire la noțiunea de *Drept*. Aceasta fiindcă, în ultimă analiză, toți ajung la aceeași încheiere, că *Dreptul*, este o totalitate de norme care cărmuesc viața obștească. Ca urmare a acestei definiții, *Dreptul Canonic* este totalitatea regulilor care cărmuesc viața obștei creștine, adică a acelei părți a societății omenești, care a primit, ca regulă fundamentală de viață învățătura creștină.

În societate însă, acțiunile omenești se referă la autoritate, la semenii noștri și la noi înșine. În societatea creștină, acțiunile noastre, se referă și ele deci la autoritate, care este biserica, la semenii noștri creștini ortodoxi, sau și la alți oameni, și la noi înșine ca ființe care, trăind pe pământ, avem un scop bine determinat: perfecțiunea ființei noastre și apropierea ființei noastre și apropierea ei de creator sau, ceiace obișnuim a numi cu un cuvânt consacrat: *Mântuirea*. Știința care studiază aceste reguli se numește: *Drept Canonic*.

Aici trebuie să facem însă o mică paranteză. Canoniștii, și mai ales cei catolici, disting dreptul bisericesc de acel laic prin aceea că: «*Dreptul laic cuprinde tot ceea ce se raportează la bunurile pământești și la menținerea ordinii exterioare în societate, în timp ce dreptul bisericesc, regulează tot ceea ce se referă la posesiunea bunurilor cerești și la buna ordine în societatea religioasă, într'un cuvânt la sfințirea omului*»¹).

1. I. Blume: *Christianisme et Socialisme*, pag. 8-9 à l'Englantine Bruxelles 1926.

1. A Tilloy: *Traité théorique et pratique de Droit canonique*, 1, 13.

Ar urma deci că dreptul în sine are două sfere de acțiune, una: «regulând viața individuală în ordinea naturii și a puterii omului asupra lucrurilor acestei lumi»,¹⁾ și alta «care se referă la natura noastră stricată, căreia i se prescriu mijloace de regenerare și sfințire, care îngăduie omului să îndeplinească unirea cu Dumnezeu»²⁾. Ne permitem a crede că lucrul nu este tocmai așa, cu toată quasi-unanimitatea autorilor care-l susțin.

Sfera Dreptului Canonic nu este numai aceea a lucrurilor cerești, ci și a celor pământești. A fi creștin însemnează a duce aici pe pământ un anumit fel de viață, conform prescripțiilor evanghelice codificate de Biserică. Acest fel de viață nu se referă numai la mântuire, căci însăși mântuirea e determinată, în ultima analiză, de felul în care ne comparăm noi față de Dumnezeu, de aproapele și de noi înșine. Prin urmare întreaga noastră stare civilă, în situația de creștini, pretinde îndeplinirea unor reguli care trebuie aplicate în toate împrejurările vieții. Nu putem zice că, în calitate de creștini, avem o conduită și în calitate de membri ai societății, avem alta. Ar fi să ridicăm duplicitatea la rangul de principiu sau să sancționăm o eroare gravă, în domeniul psihologiei, aceea că eul nostru poate fi dublat.

Apoi viața pământească nu poate fi indiferentă Bisericii. Chiar dacă înțelegem această viață numai ca un timp de pregătire pentru viața veșnică, încă suntem datori ca omul să nu blesteme viața, ci să aibă posibilitatea ca luntrea cu care trecem dincolo de «Marea vieții», adică trupul acesta vremelnic să fie scutit de «viforul ispitelor», astfel ca această luntre să nu se izbească de stânci, care să o sfărâme și să înce odată cu ea și sufletele noastre necăjite.

Iată cât de frumos argumentează aceasta un scriitor catolic într-o carte admisă de Biserica Romei cu formula «Nihil obstat» și premiată de Academia Franceză: «Ar fi o greșală mare să se presupue că Iisus s'a dezinteresat de rest, adică «de tot ce nu avea legătură de împărăția lui «Dumnezeu în inimi. Venit pentru a desăvârși pe «om, Iisus l-a avut în vedere întreg, cu situația «pe care i-a destinat-o Providența, prin urmare «cu corp, destin social, trebuinți multiple, datorii «de tot felul și legăturile necesare. Impărăția cerurilor nu l-a făcut să piardă din vedere cu desăvârșire lumea pământească, după cum pe nedrept «îl învinuesc unii. De această lume el a avut «grijă, căci nimeni ca dânsul n'a știut mai bine, «că această lume este drumul pe care trebuie «să treci pentru a trece la împărăția cea de

sus... Este fals că religionea este o afacere pur «privată, că sfera sa de acțiune nu se întinde «dincolo de domeniul conștiinței și că, având «datoria de a ne inspira din învățăturile sale în «direcția vieții noastre lăuntrice, putem organiza «viața noastră publică, fără a ține seamă de «preceptele sale și de a ne conduce în politică, «și în chestiuni de ordin economic și social ca «și cum n'ar exista. Cu astfel de concepții, s'a «ajuns, sub pretext că trebuie «A da Cezarului «ce e al Cezarului», să laicizăm statul, societatea, «legile, instituțiile, învățământul, asistența; să se «facă din indiferentismul religios axiomă de guvernământ, să considerăm secularizarea tuturor «serviciilor publice, ca ceva la care trebuie să «se ajunga în mod natural, pe măsură ce omul se va desrobi de vechile prejudecăți «și va rupe cu vechile obiceiuri. Nu este îngăduit să ne sustragem de la înrăurirea Evangheliei în viața noastră civilă, cum nu este «permis în cea privată, căci omul nu se poate «dubla. Fără a confunda religionea cu lucrurile «acestei lumi și a supune acțiunii eclesiastice domeniul care nu sunt de resortul ei, trebuie totuși să recunoaștem că numai acela este creștin «întreg, care nu face din credința sa o taină a «conștiinței, ci un izvor de inspirație atât pentru «actele sale de cetățean, cât și pentru cele de «simplu particular»¹⁾.

Ce rezultă din cele de mai sus? Că Bisericii, ca autoritate, nu i este indiferentă viața civilă a omului. Ea trebuie să o normeze, să stabilească regulile pentru toate împrejurările vieții, să le aplice și să pedepsească pe infractori. Vechiul Testament e plin pe aceste norme, iar Mântuitorul a venit ca să le «plinească», nu să strice. Recunosc că normele de drept public care cărmuesc astăzi raporturile dintre oameni, se deosebesc de cele ale dreptului creștin. Din cauza unor împrejurări complicate și adânci, Biserica s'a retras în domeniul conștiinței și s'a mărginit să înrăurească numai acțiunile sufletești, ca fiind determinante pentru toate realizările. Dreptul canonic a suferit și el această înrăurire. Asta nu însemnează însă că acest Drept Creștin prin esență nu ar trebui să normeze viața în toate manifestările ei, nu numai în chestiunea mântuirii, ea însăși determinată de felul în care realizăm celelalte aspecte ale vieții omenești.

Chestiunea comportând o discuțiune mai adâncă, nu putem intra în amănunte. Credem că stăm în fața unei controverse juridice pe care am amintit-o în trecut și numai în măsura în care era necesar pentru lămurirea subiectului ce ne-am propus. Revenind la chestiunea însemnă-

1. Idem pag. 7.

2. Idem, idem...

1) L. Garriguet; *La valeur sociale de l'Evangile*, p. 39, 55-56.

tății studiilor de drept canonic, trebuie să spunem că această însemnătate rezultă, întâi, din importanța Dreptului în sine, ca știința care studiază regulile raporturilor dintre oameni.

Omul trăind în societate cu alți semeni ai lui și având interese deosebite de ale altora, precum și porniri vătămătoare altora, a trebuit să stabilească norme de conviețuire cu ceilalți oameni. Multe din aceste norme, omul le are în conștiință, sădite odată cu crearea lui, altele și le-a făcut din necesitate, iar altele din experiență. Pentru toate însă, el trebuie să aibă conștiința limpede că trebuie să le respecte, fiindcă numai așa conviețuirea socială este cu puțință. Desigur, oamenii trăiesc și se învoiesc între ei, chiar fără un studiu al normelor care-i conduc, dar nu e mai puțin adevărat că cunoașterea acestor norme duce la recunoașterea necesității lor și deci la recunoașterea respectului pe care fiecare om îl datorește legilor.

Autorii de drept laic motivează astfel utilitatea Dreptului:

«Dreptul se justifică», zice Julien Bonnacase, profesor la Facultatea juridică din Bordeaux, «atât din punct de vedere al existenței, cât și din punct de vedere logic, prin însăși funcțiunea sa. El nu este altceva de cât realizarea armoniei sociale. De sigur, manifestările concrete ale acestei armonii sunt susceptibile de variație la nesfârșit, dar ceea ce trebuie să notăm aici, este că viața socială nu se poate concepe fără *Drept*. El este condiția sa de existență, de oarece viața socială se întemeiază pe ordine și *Dreptul* prin definiție reprezintă ordinea. «Acesta este un fapt de pură rațiune». 1)

Chiar școala sociologică, care vede în Drept, nu un fapt de pură rațiune, ci un fapt sociologic sau pur material, pentru care „Conștiința și rațiunea nu sunt decât instincte selecționate în cursul veacurilor pentru utilitatea lor și exprimate într'un limbaj abstract“, recunoaște că Dreptul este o forță care normează activitatea socială, că este tot așa de vechi ca și societatea și că ideea de drept și ideea de societate sunt nedespărțite.

„Dreptul, scrie Cornil, este un element care împregnează mediul social, precum eterul umple spațiul. Existența Dreptului în mediul social n'are, bine înțeles, nimic îndoielnic. El este în mediul social precum oxigenul este în aer“.

Am citat aceste păreri, fiindcă ele vin de la oameni autorizați și cu experiență în materie și fiindcă părerile lor sprijină părerea noastră despre utilitatea cunoașterii normelor de conducere în societatea omenească. Dacă știința

dreptului ar fi mai cunoscută de marele public, dacă ea s'ar putea populariza și întipări în toate conștiințele, raporturile dintre oameni ar fi mai blânde, faptele penale s'ar împuțina, procesele ar ajunge tot mai rare, închisorile ar deveni pustii și inutile, ar dispărea poliția și însăși Justiția, ca instituție de aplicare a normelor de drept și a sancțiunilor pe care dreptul le prescrie, și-ar schimba rolul său coercitiv de astăzi și nu ar mai avea nevoie de un aparat așa mare și complicat pentru buna funcționare. Suprimând apoi atâtea instituții constrângătoare, s'ar suprima tot atâtea cheltuieli de prisos, care măresc bugetul statelor, apasă pe contribuabili până a-i desnădăjdi și provoacă greve cu caracter economic și social, Popularizarea științei dreptului ar tămădui apoi o sumedenie de altele ce există astăzi în societate, cu caracter moral. Este vorba de conflictele dintre oameni care nu se pot îndrepta prin sentințe ce se dau, căci aceste sentințe, chiar când sunt ideal de drepte, nu îmbunătățesc raporturile dintre împricinați, ci formează sămânța unui nou cortegiu de suferințe și nemulțămiri. Nu sentința rămasă definitivă a unui judecător termină conflictul dintre doi oameni, ci convingerea lor deplină despre ceiace este drept sau nedrept, legal, sau ilegal, îngăduit sau nu. Cunoscând Dreptul, pătrunzându-se de esența lui, oamenii ar înțelege și ar respecta proprietatea, s'ar feri să se ofenseze unul pe altul și ar evita o serie întreagă de lucruri care-i pun în conflict unul cu altul, din cauză că, conștient sau inconștient, ei calcă normele stabilite pentru bunul trai în societate

Cele spuse despre *Drept* în genere, se pot aplica perfect *Dreptului Canonic*. Dacă în citatele ce am făcut mai sus, ca și în celelalte considerații, ce au urmat, cetitorul ar înlocui cuvintele *Drept* cu *Dreptul Canonic* și *Societatea omenească* cu Biserica Creștină, ar avea în rezumat tot ceea ce se poate spune despre utilitatea studiilor de Drept Canonic. Ba poate că „*armonia socială*“ de care vorbește unul din autorii citați, ca fiind scopul final al dreptului în societate și „*oxigenul*“ cu care celălalt compară Dreptul, nicăieri nu se poate realiza mai desăvârșit decât în societatea creștină, unde Evanghelia este în adevăr oxigenul fără care lumea nu poate exista decât ca o monedă de metal bun, dar cu efigia ștearsă și deci fără valoare practică de schimb. În adevăr, dacă oamenii s'ar pătrunde mai adânc în sufletul lor că Biserica este o instituție cu caracter divin, infailibilă, care guvernează pe creștini, în vederea ordinii și armoniei de aici, precum și a mântuirii de dincolo, că ei, ca membri ai Societății creștine, au negreșit anumite datorii de îndeplinit, fără care situația lor de membri în această Societate, ca și față de

1. J. Bonnacase; *Introduction a l'Etude du droit*, pag. 17 Recueil Sirey. Paris, 1926.

Dumnezeu, se primejduiește, negreșit că aspectul creștinismului și deci al societății în genere ar fi altul. Creștinului de azi îi lipsește noțiunea exactă a situației lui, îi lipsește cea mai principală pârghie care să-l susțină în această situație și anume îi lipsește convingerea că, în calitatea lui de membru al societății creștine, are de îndeplinit, față de Dumnezeu, de aproapele și de sine, cu totul alte îndatoriri decât ceilalți oameni; îi lipsește noțiunea clară a *Dreptului Creștin*. Lucrul este evident, pentru cine analizează mai adânc manifestările vieții noastre, dar niciodată acest neajuns al organizației noastre creștine nu s'a vădit mai puternic decât atunci când au apărut sectele, care sunt pentru noi dovada unei stări morbide în Societatea Creștină. Creștinii sectanți sunt niște infractori și delinvenți ai *Dreptului Canonic*, oameni care au pierdut noțiunea de drept, pe baza căreia stau ca creștini, au pierdut „oxigenul“ care i-ar putea feri de asfixie. Noi îi combatem de obicei cu argumente din Dogmatică și Exegeză, dar oare nu ar putea fi combătuți mai cu succes cu argumente din domeniul *Dreptului Canonic*? În definitiv, greșala lor principală e că nu recunosc Biserica ca autoritate. Asta însemnează că tocmai o noțiune de drept este confuză în capul lor. Va trebui să le arătăm că Biserica este autoritatea, că principiul autorității este un stâlp care susține ordinea într-o societate organizată, unde membrii să poată trăi și să-și poată îndeplini celelalte datorii creștinești menite a duce la realizarea mântuirii; că față de această autoritate creștinul este dator ascultare, deoarece ea se întemeiază pe poruncile capului ei nevăzut, Domnul Iisus Christos, și așa mai departe. Cu o serie de dovezi logice din Domeniul *Dreptului*, întemeiate pe Sf. Scriptură, s'ar putea întoarce de la rătăcire acești oameni, zeloși de bine, dar în capul cărora multe noțiuni sunt falș proiectate.

Un mare canonist francez, zice, cu drept cuvânt, în această privință următoarele: «Pentru a face cunoscută și apreciată natura cărmuirii ierarhice, misiunea și disciplina Bisericii, vom reuși mai ușor cultivând studiile de drept canonic, decât făcând expuneri dogmatice de principii abstracte. De obicei oamenii arată puțin gust pentru metafizică; asta este pricina pentru care instituțiunile nu sunt apreciate în latura lor doctrinală sau speculativă. Dar când ele apar în latura pozitivă și practică, îmbrăcate într-o formă concretă, prezentate vieții omenești și îmbrățișând *Dreptul* într'un mănunchiu de reguli precise, atunci sunt înțelese mai ușor și de mai mulți. Lumea înclină spre ele, deoarece vede aplicarea lor bogată în rezultate, le înțelege mai bine, pentru că vede utilitatea lor sensibilă, le respectă pentru că

«constată forța lor tradițională de rezistență și de expansiune și puternica lor înrăurire în moravurile și deprinderile popoarelor. Acesta este desigur efectul pe care cunoștința dreptului bisericesc îl produce asupra a o mulțime de spirite. Ajunge să-l studieze cineva în principiu și în latura sa aplicativă, pentru a se convinge de eficacitatea și foloasele înrăuririi sale sociale». ¹⁾

Iată o părere autorizată care constată, ca și noi, că studiul *Dreptului Canonic* duce la aplicarea în viață a principiilor creștine.

Ereticii nu vor fi convinși decât foarte greu prin dialectică și prin mijloace cu caracter metafizic-speculativ. Dar punându-le înainte realitatea vieții, arătându-le primejdia anarhiei și a dezordinii, rezultată din călcarea regulilor elementare de *Drept*, care subsistă la orice societate constituită, este peste putință să nu întorcem la calea cea dreaptă pe acești rătăciți. Mijloacele speculative dau naștere la discuțiuni sterile, iar pentru chestiuni ce trec dincolo de simțurile noastre, domeniul acesta este nesfârșit, pe când proba practică, dovada luată din experiență, este o cale mai sigură și un mijloc mai precis de a determina o convingere. Dar în afară de aceste îndatoriri cu caracter general, sunt în *dreptul canonic*, diferite dispoziții cu caracter special, pe care creștinii le neglijează cu totul. Canoanele cuprind dispoziții și reguli pe care creștinul negreșit trebuie să le aplice în viață, dacă vrea să capete mântuire. Din nenorocire, aceste reguli nu numai că nu sunt aplicate, ci ele nu sunt nici cunoscute. Canoanele au căzut într-o așa desuetudine, încât nimeni nu mai are grija lor.

Și doară ele sunt niște cadre fixe și hotărâte înlăuntrul cărora trebuie să se miște viața creștină. Pe când legile civile angrenează pe om în toate împrejurările, legile bisericești—canoanele—nu sunt nici cunoscute, nici aplicate. Și atunci se înțelege lesne, de ce societatea în care trăim este din ce în ce mai puțin creștină, de ce aspectul sub care se prezintă este cu totul altul decât cel ce ar rezulta din aplicarea doctrinei evanghelice în viața noastră de toate zilele.

Ceeace am spus mai sus, nu se aplică numai creștinilor, se poate aplica chiar preoților. Nici ei nu cunosc regulile de drept care trebuie să guverneze biserica, care stabilesc raporturile dintre păstor și credincioși, dintre preoți și ierarhii lor, îndatoririle și drepturile preoțești ca liturghisitori, învățători și administratori, restricțiunile ce li se impun și pe care le calcă fără nicio jenă, în sfârșit o serie întreagă de norme pe care le stabilesc

1. A. Tilloy, op. cit. I. pag. XI.

canoanele, le studiază și le justifică dreptul canonic și le aplică Biserica. Sunt în canoane dispozițiuni de o înaltă valoare morală și de mare utilitate practică cu caracter etern, pe care le-au luat sinoadele ecumenice, și totuși ele sunt calculate cu o ușurință care primejduiește însăși ideia religioasă. Din acest punct de vedere, am putea să spunem că trăim într'un haos și mai mare.

Nimic nu poate fi zis pe mai bună dreptate și nimic nu reese mai evident din felul în care se manifestă Biserica, decât că ea funcționează în virtutea principiului inerției și a rezervelor de puteri pe care i le-a dat trecutul, dar fără conștiința contemporanilor în ce privește principiile care trebuie să stea la bază și care să guverneze raporturile dintre ea și credincioși.

Doamne, și câte probleme nu sunt de rezolvit! Unde te întorci, o lume care se mișcă altfel de cum trebuie, probleme care se dezleagă altfel de cum cere dreptatea, o viață care acționează după alte norme decât cele trâmbițate în Evanghelie.

Din cauza lipsei de interes pentru chestiunile de Drept Canonic, Biserica se găsește azi în situația că o mulțime de chestiuni care bat la poarta vremii stau fără soluții, sau fără soluția cea bună, adevărată, creștină, pe când alte chestiuni sunt soluționate în nepotrivire cu vremea, iar altele figurează în colecția canoanelor fără niciun interes actual. Studiul dreptului canonic ar fi născut interes pentru problemele bisericesti și ar fi adus progresul legislației eclesiastice.

Căci ceea ce lipsește preoțimei noastre, ca și creștinilor în genere, este conștiința superiorității Dreptului Creștin și mai ales încrederea în puterea de tămăduire a ranelor sociale de azi prin aplicarea acestui Drept.

Iată cât de frumos ne spune acest lucru autorul de Drept Canonic citat mai înainte:

Ce este acest drept creștin, a cărui inutilitate și sterilitate, spiritele prevenite sau dușmănoase o proclamă aprioric? Este dreptul marelui societăți creștine, căruia îi sunt supuși clericii și laicii creștini în ordinea mântuirii, după cum în ordinea temporală sunt supuși legilor sociale civile. Este dreptul evanghelic codificat de biserică și aplicat societății creștine cu ajutorul cărmuirii sale publice. Formulată în reguli precise de apostoli la originea creștinismului, în ce privește prescripțiunile cele mai principale, dezvoltat, după trebuințele timpului și schimbările survenite în moravuri, de urmașii lor și de sinoade, consfințit de Biserică ca autoritate infailibilă și păzitoare nestrictă, acest drept a străpuns lumea păgână și a regenerat-o. El și-a asimilat dreptul roman pe care l-a desfăcut de barbaria sa naturală și l-a curățit prin contactul cu Evanghelia. Mai târziu, el a inspirat codul politic al popoarelor creștine care au împrumutat din el legile cele mai înțelepte, mai umane,

și mai liberale; într'un cuvânt el a pătruns și transformat moravurile și a creat civilizația Europei. Tot ceea ce autoritatea publică are mai părintesc și războiul mai uman, tot ceea ce familia reconstituită pe baza Evangheliei prezintă mai armonios, mai mare și mai devotat, tot ceea ce membrii corpului social au câștigat în demnitate și legitimă independență, prin aplicarea principiului evanghelic de egalitatea cetățenilor între ei și înaintea lui Dumnezeu, tot ceea ce legislația modernă are mai rațional și mai echitabil, tot ceea ce procedura juridică oferă ca garanție și protecție pentru toți acuzații fără distincție de condiție; în sfârșit, toată această grămadă de instituțiuni și de legi care a creat în Europa o civilizație decât care, afară de cea din timpul lui Pericle și August, nu există alta asemănătoare, este opera Dreptului Creștin primit de popoare...

În sfera gospodăriei casnice, același principiu de egalitate a fost consfințit prin dreptul creștin.

Prescriind după Evanghelie restabilirea unității și indisolubitatea căsătoriei, acest drept a liberat femeia, a proclamat-o egală cu bărbatul și a scăpat-o de jugul rușinos al poligamiei. Astfel reabilitată în drepturi, nobila tovarășă a bărbatului primește de atunci respectul și demnitatea cuvenită ca soție și mamă, după ce timp de 40 secole a stat apăsată sub jugul și rușinea robiei...

Biserica a restabilit apoi adevărata noțiune de putere, de supunere și libertate, lovind cu aceeași anatema, în numele unui principiu superior și despotismul și revolta. În aceasta se deosebește Dreptul Creștin de falșul liberalism al zilelor noastre, care nu vorbește poporului decât de drepturi, lăsându-l în neștiință cu privire la datorii; care nu-i arată în reprezentanții puterii decât oameni și mandatarii revocabili prin capriciul celor ce i-au votat, și care prin aceasta distruge temelia respectului de autoritate și a obligației la supunere...

Aceste dovezi sunt suficiente pentru a dovedi că în drept și în fapt, înrâurirea legiurii bisericesti asupra indivizilor, ca și asupra popoarelor, a fost nu numai mântuitoare, ci și civilizatoare, că Dumnezeului creștin edictat de ea aparține onoarea și gloria de a fi găsit formula progresului politic și social...

Astfel, un studiu aprofundat al dreptului bisericesc ar avea ca rezultat natural, să pue în lumină adevăratele origini a civilizației europene, să înlăture un trecut calomniat prin ignoranță și rea credință, să restituie generației de azi noțiunea pierdută a dreptului și datoriei și să reamintească oamenilor politici condițiunile vitale care să armonizeze puterile și să realizeze pacea socială.

Acest lucru ar contribui încă să lumineze și să deslege unele probleme de azi desbătute între puterile publice și cetățeni, între puterea temporală și cea spirituală, între autoritate și supunere. El ar face pe oamenii de Stat să înțeleagă că, prin resursele sale morale și cu prescripțiunile dreptului său, Biserica este cea mai puternică pavază a ordinii sociale amintite și a puterii politice și că acțiunea sa nu poate fi împiedicată, fără a se lipsi de singura forță capabilă a întinerii

această societate bătrână, după cum a întinerit acum 19 veacuri lumea păgână.

Printre jurisperiți, magistrați și legislatorii timpului, sunt încă multe suflete superioare și tinere cărora le lipsește numai un studiu aprofundat al Dreptului Bisericesc pentru a-l înțelege și a-i aprecia însemnătatea. Cunoșcându-l mai bine ei ar fi înclinați să-l aplice și să-l interpreteze cu dreptate ¹⁾.

Iată, prin urmare, o mulțime de probleme din viața omenească unde aplicarea Dreptului Creștin ar aduce o schimbare în bine, Drept care, dacă nu se aplică, este din cauză că cei mai mulți nu-i cunosc principiile. Mai este oare nevoie să insistăm asupra răului ce decurge din acest neajuns? El este evident. Dacă alte norme din viață vor conduce viața creștină, alte rezultate vom dobândi. Aceste norme însă, înainte de a fi aplicate, trebuie cunoscute și de aci însemnătatea care trebuie să o dăm studiilor de drept canonic.

Nu putem termina această expunere, înainte de a veni cu un fapt chiar din Istoria Bisericii Române, care să evidențieze adevăritatea celor spuse de noi:

Toată lumea cunoaște «Statutul lui Șaguna». După revoluția dela 1846, Biserica ortodoxă din Ardeal a vrut să-și dea o organizație nouă, corespunzătoare timpului. Marele Șaguna, Mitropolitul Ardealului, alcătui un statut pe care-l supuse aprobării unui congres compus din 2/3 laici și 1/3 clerici. Statutul era întocmit pe baze canonice, dar congresul îl modifică și îi dădu cu totul altă fizionomie. Nefiind inițiați în principiile Dreptului Canonic, «membrii congresului nu s'au gândit o clipă la considerățiuni de ordin canonic bisericesc, care trebuiau să prezideze la crearea unei constituții a Bisericii, ci erau stăpâniți cu desăvârșire de preocupățiuni politice naționale». 1. Din această cauză, opera marelui ierarh eși cu imperfecțiuni, care i-au adus critici violente și în special învinuirea că este o lege «eterodoxă», precum spune învățatul Episcop Melchisedec, 2. și precum constată și d. Matei, în a le sale, «Contribuțiuni la Istoria Dreptului Bisericesc» ³⁾.

Acest statut a fost însă introdus în întreaga biserică ortodoxă din România. «Legea și Statutul pentru organizarea Bisericii ortodoxe române», votată de parlamentul Român și promulgată la 6 Mai 1926, este copia Statutului Organic din Ardeal.

Insuficiențele canonice din opera ce a servit de bază s'au strecurat și în legea cea nouă și astfel aplicarea ei întâmpină greutăți enorme,

din cauza prea multor corporațiuni ale căror atribuțiuni sunt imprecise sau contradictorii, precum și din cauză că principiul ierarhic este stânjenit în atribuțiunile sale.

Dacă parlamentul care a votat legea ar fi fost inițiat în materie canonică, legea ar fi fost ferită de asemenea insuficiențe și aplicarea ei s'ar fi făcut mai ușor și mai cu succes. Toți parlamentarii au fost oameni cu bună voință pentru biserică, dar în materia legislativă nu e suficientă buna voință, ci se cere competență și pregătire specială.

De altfel, în genere lumea noastră laică e plină de bună voință pentru interesele Bisericii. Nu lipsește decât puțină inițiere și pătrundere a principiilor canonice, pentruca să avem legi și instituții menite a ridica nivelul vieții morale și a face ca societatea românească să fie împregnată de spiritul creștin, realizând acea armonie socială despre care am vorbit la început și care este însăși rațiunea de a fi a Dreptului.

Pr. C. DRON

Membru în Eforia Centrală Bisericească, București

APA VIE

*Aici, în lume, e: durere,
Suferință, neplăcere!
Fericit omul să fie,
Să bea din apa cea vie!*

*Pe pământ: amărăciune,
Răutate, 'ntinăciune;
Apa e amestecată,
De păcate îngroșată!*

*Aci, vezi: furturi, hoșie,
Lene multă și beție;
Lux, mândrie, lăcomie,
O curată nebunie!*

*Vai! de cei ce se adapă
Din această proastă apă!
Apa lumii e 'nșelătoare,
Omului păgubitoare!*

*Ia' acolo! 'n Cartea-Sfântă,
Se găsește apă multă!
Apă vie, săltătoare,
De păcat curățitoare!*

*Este-al Domnului Cuvânt!
Din El bând numaidecât,
Omul nu mai însetează,
Fericirea și-o păstrează!*

Preot NIC I. IANCU

Bunești Argeș

1. A. Tilloy, op., cit. I XI.

2. I Matei, *Contribuțiuni la Istoria Dreptului Bisericesc* vol. I, p. 258-259.

3. Idem, pag. 262 și 265.

IZVOARELE ISTORIEI BISERICEȘTI *)

Alte Patriarhatului de Constantinople, dela căderea Imperiului Bizantin până astăzi. Critica lor

«*Histoire de l'église Grecque*», apărută în ediția II-a la Amsterdam la 1710. Ea-i scrisă de Ricaut, englez, secretarul legației engleze de pe lângă Poarta otomană prin anii 70 ai sec. XVII-lea. Nu se poate numi istorie bisericească, ci mai de grabă niște schițe asupra situației Grecilor de la finele acestui veac. Deosebirea între ea și ziarul de zi al lui Gerlach constă numai în modul de expunere și deosebirea de de cultură a celor doi autori. Folosul acestor două lucrări este similar, cu deosebirea că Ricaut crede că Turcii nu au fost așa de tirani față de Greci cum socotește Gerlach. El se întinde asupra chestiunilor privitoare la autoritatea patriarhului, respectul poporului față de cler, despre felurite obiceiuri religioase, despre relațiunile Grecilor față de romano-catolici, despre cultura creștină, despre superstiții. Are multă căldură față de poporul grecesc.

«*Neueste Beschreibung der Griechischen Christen in der Türkei*» (Cea mai nouă descriere a creștinilor greci în Turcia), tipărită în Berlin la 1737, este scrisă de Germanul Elssner, care a mai adăugat-o cu altă lucrare: *Fortsetzung der neuesten Beschreibung* = (Urmare a celei mai noi descrieri) tipărită tot la Berlin, după zece ani, adică în 1747. Deși autorul acestei cărți scrie la începutul veacului al XVIII-lea, totuși el vorbește despre un trecut nu tocmai depărtat. El nu a fost în Turcia, însă știrile din cărțile sale sunt date de un arhimandrit, Atanasie Dorostama, sosit în Germania și apoi în Elveția cu scrisoarea patriarhului Paisie (care a condus biserica constantinopolitană prin anii 1720) pentru a aduna milostenie ca să răscumere pe creștinii căzuți în robie. Elssner descrie întâișirea exterioară a arhimandritului Atanasie, laudându-i calitățile morale. În prefața cărții sale, scrie despre acest arhimandrit: «*Povestirea lui Atanasie despre starea de astăzi a Grecilor are toate semnele vrednice de credință. El este arhimandrit, prin urmare, este o persoană importantă pe lângă patriarh și de aceea poate comunica știri adevărate. Afară de aceasta, el este un bărbat care judecă bine, nu-i superstițios, serios temător de Dumnezeu, îi este frică de nedreptate și minciună.*» Cuprinsul cărții lui nu se depărtează de povestirea lui Gerlach și Ricaut. Povestirii lui Atanasie el i-a dat o formă sistematică. Nu se poate numi un izvor în înțelesul adevărat al cuvântului, totuși se poate folosi, deși autorul nu a văzut cu ochii săi faptele pe cari le descrie. Este necesară cercetarea ei.

*) Vezi nr. pe Iunie.

Izvoarele pentru secolul al XVIII-lea. Cunoscutul de noi Chesarie Daponte, afară de «Cronografie», a mai scris încă o lucrare intitulată: «*Κατάλογος ιστορικός ανδρών επισήμων*» (*Catalogul istoric al bărbaților însemnați*), dintre anii 1700-1784. Această lucrare a fost publicată tot de Satas în «Biblioteca greacă» în 1872¹⁾. Aici el descrie, prin fragmente luate din diferite părți, viața și activitatea bărbaților mireni și clerici, cari au trăit în perioada de vreme arătată. Ordinea în care sunt așezați în acest catalog este aceea a rangurilor lor. În primul rând, vin Patriarhii Constantinopolului, cu mari sărituri, adeseori de decenii. Apoi vin patriarhii de Alexandria etc. După aceia arhierii, ieromonahii, iereii, ierodiaconii și monahii. Trecând la cei din lumea profană, descrie împărații ruși, împărătesele, trăitoare în acest timp, domnii români, dragomanii și alții. S'ar crede că, din tot acest material, se poate pune temei pe ceva, dar, din nenorocire nu găsim nimic. Inserează în catalogul său operele acestor bărbați din amintire și nici nu le dă adevăratul cuprins al lor. Adesea ori viața descrisă a mai tuturor se termină prin rugăciuni ciudate, cum de ex.: «*Veșnica ta pomenire*», sau «*Slavă ție Doamne*». Pe Petru cel mare îl numește «*al doilea soare*». Cu greu s'ar putea spune că se poate pune bază pe acest material. Totuși el a fost editat de răposatul C. Erbiceanu în text paralel, pentru că în el se găsesc pe ici pe colea informațiuni, cari adaogă la istoria patriei române. Editarea lui s'a făcut de acesta împreună cu cartea Cronografiei, într'unul și acelaș volum. Cu toate acestea s'a găsit un neamț care să laude lucrarea lui Daponte²⁾.

„*Υπομνήματα ἑκκλησιαστικῆς ἱστορίας*“ (*Monumentele istoriei bisericești*), scrise de Serghie Macreos. Ele copriind spațiul de la 1750-1800. După biografia lui Satas, Macreos s'a născut la mijlocul secolului al XVIII-lea, la Furna. A studiat sub conducerea vestitului Eugeniu Bulgaris, la început în academia de la Atena, și apoi în școala de pe lângă patriarhia constantinopolitană. După terminarea studiilor sale, deveni profesor la aceiași școală din Constantinopol. A murit la adânci bătrânețe, la 1819. Lucrarea aceasta a fost publicată tot de Satas, în 1872, tot în «Biblioteca greacă»³⁾. Cartea este împărțită în 5 părți, dar această împărțire este o împărțire mecanică. Probabil că gândul autorului a fost ca, după fiecare parte, să dea lista patriarhilor

1. Vol. III. pp. 73-200.

2. In „Theologische Literaturzeitung“ 1893, pag. 424.

3. Vol. III, pp. 203-401. Observațiunea de la pp. 402-419.

și sultanilor despre care se vorbește în fiecare parte, ceia ce nu a făcut. Deși Satas este îmbătat de bucurie față de această carte, totuși istoricii moderni nu împărtășesc această bucurie a lui. Inceputul și sfârșitul nu au nicio legătură logică. Istoria lui Macreos este înșirarea faptelor patriarhilor de Constantinopol dealungul jumătății a doua a secolului al XVIII-lea. Descrierea vieții lor prea adesea se transformă în adevărate panegirice, din cari nu mai dispar expresiunile de «iubitor de virtute», «iubitor de dragoste» și «neiubitor de arginți». Mai toți patriarhii sunt la fel sub raportul faptelor, activității și vieții lor. Mai toți sunt, după el, «blânzi, nerăutăcioși, buni îngrijitori de suflete, învățători, neiubitori de arginți, iubea pe toți arhierii, pe toți arhonții, pe clericii și pe tot poporul». Are o valoare din punct de vedere al exactei precizări a anilor fiecărui patriarh. Afară de aceasta, ca profesor, nu uită să amintească cu bucurie despre patriarhii, care au ajutat chestiunea învățaturii. „Ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν εἰς δώδεκα“ = (*Douăsprezece cărți de istorie bisericească și politică*), scrise de Atanasie Comnen Ipsilantis, tipărită în Constantinopol, la 1870, medic de profesie, trăind în Constantinopol. Manuscrisul cărții lui a fost găsit în biblioteca metocului sinaitic din Cairo. Deși cartea are 12 cărți, totuși au fost tipărite numai cărțile: 8, 9, și 10, și nici acestea complet.

Nu s'au tipărit primele 7 cărți, pentru că cu ele se începe expunerea faptelor de la Iulius Cezar până la căderea Constantinopolului, cari nu au niciun interes. Nu s'au publicat nici cele două din urmă, 11 și 12, cari desigur conțineau fapte în urmarea cărții a 10-a, dar probabil că s'au pierdut. În cele tipărite deja, se povestesc faptele întâmplare de la căderea Bizanțului până prin anii 80 ai secolului al XVIII-lea. Cel mai mare interes îl are partea a doua din cartea 9-a și cartea 10-a, pentru că ele conțin fapte văzute de autor. Nici arhimandritul Gherman, editorul ei, nu este tocmai așa de încântat de cuprins. Ipsilantis este inferior lui Macreos. Ea este mai întâi politică și apoi bisericească.

«*Status praesens ecclesiae Graecae*» (*Starea prezentă a bisericii grecești*), scrisă de Alexandru Eladios, tipărită în 1714. Eladios s'a născut pe la mijlocul secolului al XVII-lea în Larisa din Tesalia. Fiind în Constantinopol, a intrat în slujbă unui lord englez, Paghet, reprezentantul Angliei acolo. A călătorit, la început însoțind pe lord prin Europa; apoi el singur prin Ungaria, Austria, Germania la Oxford, învățând limba engleză. Cartea, pentru pricini necunoscute, este dedicată lui Petru cel mare, căruia îi adăogă și portretul. Cartea este scrisă cu privire la lucruri aparținătoare veacului al XVIII-lea. Laudă șco-

lile grecești, dar nu putem crede că aceste școli puteau merita asemenea laude pe care i le aduce autorul. Școlile acestea sunt niște creațiuni închipuite, fiindcă tot el spune mai departe greaua situație materială a lor. Se vede că numai patriotismul ridicat al lui îl face să le laude. Laudă deasemenea obiceiurile Grecilor și principiile vieții lor de familie, dar vorbește despre ele ca și cum ar lauda într'o predică panegeric pe vreun răposat. Pe alocurea sunt lucruri de necrezut, când vorbește despre faptul că este bine de țara unde nu sunt tipografii, căci cu ele se fac multe abuzuri. Această carte, pentru micile informațiuni pline de miez, dacă este în mâini experimentate, poate aduce folos. Părerea lui despre Chiril Lucraris este de mare preț pentru știință.

Izvoarele pentru secolul al XIX-lea. În acest secol are loc desfacerea a două biserici ortodoxe de patriarhia constantinopolitană: biserica greacă și cea bulgară. Materialele, de sigur, se înmulțesc. Noi vom socoti ca materiale necesare pentru istoria acestei patriarhii, fie scrise în limba greacă, bulgară sau altă limbă numai pe acelea cari vor prezenta știri originale, informațiuni luate la fața locului, chiar în legătură cu aceste două biserici desfăcute de biserica mamă. În mulțimea de lucrări scrise cu privire la acest veac, avem de semnalat câteva lucrări foarte bune, cari îndeplinesc condițiunea necesară. Iată le:

«*Τριακονταετηρίς ἐκκλησιαστικῆ ἢ συνταγματικῆ ἱστορικῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν συμβέβηκόντων, ἀπὸ 1821 μέχρι 1852*» = (*Treizeci de ani bisericești sau descrierea istorică a evenimentelor istorice, dela 1821 până la 1852*) scrisă de Constantin Iconomos, publicată în Atena la 1864 și care vorbește de faptele întâmplare între 1780-1857. Autorul a participat la organizarea bisericii elene după despărțirea ei de patriarhia constantinopolitană (1822-1833) și de aceia scrie foarte mult despre patriarh, arhierii greci și viața bisericească a patriarhatului acestuia. Faptul că autorul este împotriva despărțirii bisericii elene de patriarhie, spre deosebire de alți scriitori, dă o și mai mare importanță acestui material documentar.

«*Das Griechische Volk in öffentlicher, kirchlicher Beziehung*» = (*Poporul grec în privința socială și bisericească*) în 3 volume, tipărit la Heidelberg în 1835, de germanul Maurer. Lucrarea aceasta este prețioasă, din foarte multe puncte de vedere. Autorul ei a fost regent în Grecia în timpul minorității prințului bavarez Otton, care fu declarat rege în 1833. În tot timpul cât a fost regent, a trăit în Atena. Izvoarele de care s'a folosit autorul nostru sunt știrile oficiale sau știrile adunate pe cale oficială sau informațiile primite dela persoane particulare, dar demne de credință. Cartea are importanța de prim izvor.

Ea vorbește despre faptele cari au precedat desfacerii bisericii elene de patriarhie, ceiace este de mare însemnătate. Opera lui Maurer este așa de valoroasă, încât toate lucrările cari au mai apărut după aceasta, cu privire la evenimentele întâmplătoare înainte și după ruperea legăturilor dintre patriarhie și biserica elenă, nu fac altceva decât repetă știrile date de Maurer înainte de ei. În ceia ce privește evenimentele bisericești, avem lucrări, cari ne redau toate evenimentele în amănunțime scrise în limba rusă, cum este: «*Sobranie mnenii i otzâvov Filareta mitropolita moskovskago po dielam pravoslavnoi țerkvi na Vostokie*» (Colecție de păreri și dări de seamă ale lui Filaret mitropolitul Moscovei privitoare la afacerile bisericești din Răsărit) apărută la Petersburg în anul 1886. Această lucrare, de un mare preț, este formată din documente, fragmente și păreri ale acestui mitropolit cu privire la întâmplările din sânul bisericii răsăritene în spațiul de la 1858 și 1867. Dealtfel lucruri interesante mai aflăm și în celelalte volume, întitulate: «*Sobranie mnenii Filareta*» = (Colecție de păreri ale lui Filaret) în legătură cu mersul treburilor bisericești.

Ar fi nedrept să trecem sub tăcere lucrarea grecofilului T. I. Filipov, întitulată: «*Sovremennâe țerkovnâe voprosâ*» = (Chestiuni bisericești contemporane) tipărită în Peterburg la 1882. Jumătate din ea este dedicată chestiunii neînțelegerii dintre patriarhia constantinopolitană și bisericile eleno-bulgară. Autorul aduce mai mult documente sau judecă rezemându-se pe ele. Cartea este scrisă, nu cu scopul de a critica, ci mai mult de a împăca.

Materialul ajutător pentru istoricul patriarhiei de Constantinopol poate sluji și ziarele de zi, notele personale, precum și lucrările scrise pe baza observațiilor personale scoase din călătoriile făcute de înșiși autorii acestor lucrări.

În fruntea tuturor acestor ostenitori, stă episcopul Porfirie Uspenskii, neobositul călător și studiitor al chestiunilor bisericești din Orient care și-a scris toate observațiile sale avute timp de mulți ani. A scris așa de mult, încât nu a putut tipări în cursul vieții sale tot cât a scris. Un adânc cunoscător al limbei grecești și latinești, nu a dat greș în niciuna din observațiile sale. Pe lângă prea multele sale lucrări atingătoare de chestiunea care ne interesează, a scris o lucrare, astăzi terminată de editat de Academia de știință din Peterburg, în 8 volume, care poartă sugestivul titlu de: «*Kniga moego bâtiea*» = (Cartea vieții mele). Era un grecofob grozav.

Alt osârduitor pe acest teren este și V. Grigorovici, care a scris: «*Ocerk puteșestviea po evropeiskoi Turzii*» = (Schită de călătorie prin

Turcia europeană) tipărită la Kazan în 1848, unde se pot găsi știri privitoare la școlile grecești și în deobște despre cultura greacă. C. N. Leontiev a scris niște povestiri pline de iscusință artistică, tipărite sub un titlu prea modest: «*Iz jizni hrstian v Turzii*» = (Din viața creștinilor din Turcia) în 3 vol., tipărită în Moscova la 1876. În carte nu-i niciun lucru spus de prisos, care, confruntat cu adevărul, să nu se adeverească în realitate. În sfârșit, avem și lucrarea arhimandritului Antonin Capustin, întitulată destul de modest: «*Potezdka v Rumeliiu*» = (Călătorie în Rumelia) editată la Peterburg în 1879 și: «*Iz Rumelii*» = (Din Rumelia) 1866, în cari se găsesc note lungi prețioase, caracterizate prin prospețimea lor și noutatea adusă. Până acum nu sunt cunoscute în știință.

Altă operă de colectare a izvoarelor pentru patriarhia constantinopolitană și întreaga viață bisericească din Răsărit este revista prea bogată și prea rodnică într'un așa de scurt timp: «*Pravoslavnâi palestinskii sbornik*» = (Colecția palestiniană ortodoxă), editat de Societatea rusă ortodoxă pentru Palestina. Până înaintea revoluției rusești, a editat peste 50 de volume, coprinzătoare de monumente istorice, care, pentru istoria patriarhiei din Constantinopol, sunt de o importanță capitală. Această societate a început să editeze abia din 1882 aceste monumente, care încep chiar din secolul al IV-lea. Materialele ei pot servi atât istoricului, care se ocupă de soarta istoriei dela veacul al IV-lea, ori dela căderea Constantinopolului. Iată noile izvoare pentru această epocă mai târzie pe care această societate le-a publicat:

1. «*Raskaz i puteșestvie k sveatâm miestam Daniila mitropolita Efesscago 1493—1499*» (= Povestire și călătorie la sfintele locuri ale lui Daniil mitropolitul Efesului), editată sub redacția lui Destunis.

2. «*Opisanie sveatoi Gorâ Sinaiskoi i ea okresnostei Paisiea Aghiapostolita mitropolita Rodskago*» = (Descrierea sfântului Munte a Sinaiului și a împrejurimilor lui, a Sfântului Apostol Paisie, mitropolitul Rodosului) între 1577—1592, redactată de Papadopulos și Destunis.

3. «*Hojodnie Trifona Korobeinikova*» = (Călătoria lui Trifon Corobeinikov) 1593—1596, sub redacția lui Loparev.

Avem apoi materiale pentru istoria patriarhatului de Ierusalim, între veacurile 16—19, traduse din grecește, lucrare făcută de Bezobrazov. Iată cam care sunt acele materiale:

1. «*Proskinitarii Arseniea Suhanova 1649-1653*», cu două suplimente ale aceluiaș autor, redactate de prof. Ivanovschii. Bănuirea Grecilor a silit pe autor să privegheze orice colț al vieții grecești,

prin care fapt informațiunile lui Arsene sunt de un folos și mai mare.

2. «*Opisanie turețkoi imperii*» = (*Descrierea imperiului turcesc*) între 1670—1686, sub redacția prof. Sârcu.

3. «*Stransvovania Vasiliea Grigorovicia-Bar-scago po sveatâm miestam Vostoca s 1723 po 1747 god*» (= *Călătoriile lui Vasile Grigorovici Baskii pe la sfintele locuri ale Răsăritului, dela 1723 și până la 1747*) în patru părți, cu 145 figuri, sub redacția lui Barsucov. Acesta este un monument pe care nu-l posedă Europa întreagă, când este vorba de viața launtrică a Greciei în secolul al XVIII-lea.

4. «*Opisanie puteșestviea otța Ignatiea v Tarigrad, ațonskuia Goru, sv. Semlitu i Eghipet 1766—1776*» = (*Descrierea călătoriei părintelui Ignatie în Tarigrad, sfântul Munte, Țara Sfântă și Egipt*) lucrarea lui Hitrovo.

5. «*Snoșeniea Ierusalimskih patriarhov s russkim pravitelistvom v 16—19 stolietieah*» = (*Relațiunile patriarhilor de Ierusalim cu guvernul rusesc în secolele 16—19*), opera lui Captarev.

6. «*Pravoslavie v sveatoi Zemlie*» = (*Ortodoxia în Țara sfântă*), altă lucrare a lui Hitrovo.

Edițiile acestei societăți fac cinste, sub raportul eleganței. Nu sunt cu nimic mai pre jos decât lucrările din apus.

Acestea sunt izvoarele de mână întâia, absolut trebuitoare istoricului, care dorește să pătrundă viața bisericii grecești din vremea arătată. Despre mulțimea cărților din literatura istorică, vom vorbi la fiecare lecție, în atingere cu subiectul ce-l vom desvolta. De această dată, ar fi împovăraător pentru mintea celor ce ascultă. Lucrurile bune se dau pe încetul și cu măsură.

Ștefan Gr. Berechet

CAPELA ROMÂNEASCĂ DIN LIPSCA*

Din cetirea acestor statute se vede gândul creștinesc și patriotic ce a călăuzit pe neguțătorii români la alcătuirea lor.

De sigur însă că steaua conducătoare la alcătuirea lor a fost arhimandritul Ghenadie Țepoșu, cel dintâi preot, superior al acestei capele.

III. Superiorii Capelei.

Urmărind pe clericii slujitori ai acestei capele, ne întrebăm mai întâi: Cine a fost arhimandritul Ghenadie Țepoșu?

1. Arhimandritul Ghenadie Țepoșu este născut, în satul Potoceni din Jud. Buzău, la 13 Aprilie 1813. El se trăgea dintr'o veche familie preotească. Tatăl său se numea Nicolae și mama sa Elena. Din botez primi numele de Gheorghe. De mic, rămâne orfan de tată. Mama sa, rămânând văduvă și fără avere, se retrage, împreună cu copilul Gheorghe și cu un alt băiat mai mărișor, la Câmpulung, unde avea un frate mai înstărit: Constantin Aninoșanu. Aci stătu văduva preoteasă Elena, până la sfârșitul vieții sale, care fu de scurtă durată, după moartea soțului ei.

La Aninoasa, — de unde se vede că se trăgea neamul și pronumele lui Const. Aninoșanu —, se afla un bărbat cu inimă nobile și cu avere frumoasă Daniil Cantarol, care ținea în arendă moșia Aninoasa și care nu avea copii. Văzând copiii orfani ai preotului din Potoceni, stând la un hiul lor Aninoșanu, Cantarol, ceru pe Gheorghe ca să-l crească el și să-l învețe carte,

mai ales că-i câștigase inima prin deșteptăciunea lui firească. Copilul Gheorghe stete cât stete la Aninoasa. Acolo însă, nefind de cât școală primară unde învățase să scrie și să cetească; iar el, voind a învăța carte mai superioară, cu toată părerea de rău a boierului Daniil și mai cu seamă a soției sale Sultana, îi părăsi și veni la București, unde auzise el că sunt școli mai înalte de învățătură.

Nu trecu multă vreme însă și — nu se știe prin ce împrejurări — tânărul Gheorghie fiind numai de 20 de ani, intră în monahism, luând numele de Ghenadie cu metania în Schitul Nifon, din Jud. Buzău. Aci se dete la studii, în liniște, inițiindu-se și în cunoștința limbii grecești, mult prețuită pe acele vremi. Distingându-se, în scurtă vreme după aceasta, fu hirotonit diacon de către Arhier. Timotei Troados, pe seama mănăstirii Sf. Ioan din Focșani. În curând îl găsim în București, la Udricani, unde era metohul zisei mănăstiri din Focșani. Câțiva ani după aceasta însă, la 1837, îl aflăm ocupând postul de cântăreț la mănăstirea Mărgineni din Jud. Dâmbovița, de unde, la 1840, vine din nou în București și este numit diacon la biserica Sf. Ioan cel mare, unde se servea grecește și unde era un dascăl vestit de elinește numit Feri. Aci dejugând într'un mediu favorabil de cultură și într'un cuib al elenismului, Ghenadie se desăvârși în cunoștința limbii eline, urmând și la școala publică a statului, *clasele umanioare*.

Sărguința sa la învățătură, talentele sale bisericesti și purtarea sa demnă, în scurtă vreme

*) Vezi nr. pe Iulie

Îl fac cunoscut în tot Bucureștiul. După câțiva ani, îl vedem chemat ca cântăreț la biserica vestită, *Sf. Ilie din Gorgani*, unde era ca episcop *Coengiopol, Starostele Lipscanilor* și în același timp *episcop al Capelii române de la Lipsca*, pe care o fundaseră și o întrețineau neguțătorii lipscani din țară la un loc cu neguțătorii greci de acolo.

Coengiopol, apreciind talentele bisericesti și cunoștințele bogate ale cântărețului de la biserica sa, înțelese că nimeni altul afară de dânsul, nu ar putea corespunde mai bine scopului celor urmăreau neguțătorii români de cât ierodiaconul Ghenadie. De aceea cu toții interveniră către Mitropolitul Nifon, ca să-l hirotonisească preot și să-l trimită la capela din Lipsca. Mitropolitul îl hirotonisi bucuros, cinstindu-l și cu rangul de Arhimandrit și astfel îl trimise ca superior, la capela din Lipsca.

La Lipsca, după prima slujbă pe care a oficiat-o, grecii, cari erau de față, l-au întrebat dacă nu cumva este grec de origină. El le răspunse că este român, trăit numai în țară și că, nici Dunărea n'a văzut-o. Aci, ca superior al capelei, se face iubit și respectat de toți, devotându-se cu totul studiului. Invăță bine limbile: elină, latină, greacă modernă, germană, franceză, italiană și ebraică, și studie cu temei, filozofia și teologia. Ajunsesse în relațiune intime cu bărbații savanți ai apusului și, vestindu-se prin talentul său oratoric extraordinar, era ascultat la sfintele slujbe și mai cu seamă la predicile sale, pline de elocință de către oratori distinși din localitate.

La 1863, părăsește Lipsca, nu se știe din ce motive, și se întoarce la București, unde fu numit superior al bisericii Sf. Gheorghe nou și predicator. Capitala țării noastre a avut atunci fericita ocaziune de a asculta pe un adevărat orator bisericesc. Ghenadie avea o ținută demnă și impunătoare, un ochiu sugestiv și pătrunzător, o limbă dulce și plină de farmec oratoric, o voce puternică, sonoră și pătrunzătoare, o dicțiune clară și atragătoare. Cu aceste însușiri alese, se împreună o cugetare profundă, dar dată pe înțelesul tuturor, un talent superior, secundat de o cultură clasică, cari făceau ca cuvintele sale, mai de preț ca șiragul de mărgăritare, să se imorime adânc, să miște și să cucerească inimile auditorilor.

Problemele cele mai grele filosofice și teologice ca și istorisirile cele mai simple din viața de toate zilele, prin meșteșugul oratoric al maestrului predicator, erau înfățișate în tablourile cele mai fascinătoare și expuse cu cea mai desăvârșită claritate. O independență absolută, — caracteristică spiritelor distinse și oratorilor mari ai clasicității, — un zel neîntrecut și o elocință fenomenală, făceau din Arhimandritul Ghenadie

un demn urmaș ai sfinților părinți și mari dascăli ai veacului de aur al creștinismului. Biserica Sf. Gheorghe-nou, cât e de spațioasă, — în toate duminicile și sărbătorile, era ticsită de lume. În cursul săptămânii, Bucureștenii vorbeau despre cuvântările lui Ghenadie, ca despre cel mai mare eveniment al zilei și pe toți îi auzeai îndemnându-se reciproc: «Să mergem duminică să ascultăm pe Ghenadie».

La 1864, Ghenadie este trimes locotenent al episcopiei din Buzău. Publicul bucureștean, care se deprinsese să-l asculte, simțea un gol și și manifesta regretul plecării din mijlocul lor a oratorului iubit, prin cuvintele:

La București ninge, plouă,
Iar la Buzău pică rouă.

Intr'adevăr, acum roua suavă a dulcelui cuvântător bisericesc picura la Buzău, unde Ghenadie, încă din primele zile ale păstoriei sale, atrăsese pe toți creștinii, cari veniau la episcopie ca să-i asculte cuvântările. Aci însă stete puțin, căci, spre sfârșitul aceluiaș an, fu ridicat la treapta de arhieru titular al episcopiei Romanului. În anul următor 1865, când s'au complectat locurile vacante de episcopi, Ghenadie a fost rânduit episcop al Argeșului, în locul lui Neofit Scriban, care a demisionat pe ziua de 15 Mai, protestând în contra numirii necanonice a episcopilor și mitropoliților și contra sinodului necanonic din 1864. Ghenadie alături, cu Melchisedec, sunt luferii conducători în discuțiunile sinoadelor din 1865 și 1867. La 1868, Ghenadie se retrage, demisionând dela eparhia Argeșului, din pricina unor acuzațiuni grele de imoralitate ce i se înscenaseră de către dușmanii săi, și se retrage în București, luându-și locuința în Calea Moșilor, în apropiere de biserica Sf. Gheorghe-nou, pe care o ilustrase, prin predicile sale, atunci când se întorsese de la Lipsca. Stătea într'o casă cam alături de unde astăzi este librăria Sfetea, retras cu desăvârșire, mângâindu-se numai cu studiul și meditațiunea.

În 1874, înființându-se revista „*Biserica Ortodoxă Română*“, ca jurnal oficial al Sfântului Sinod al bisericii noastre ortodoxe române, Ghenadie, fost Argeș sau «Argeșiu» cum îi zicea poporul, fu numit președinte al comitetului redactor, însărcinare pe care a îndeplinit-o cu competență deosebită, până la sfârșitul vieții sale.

Între acestea, în 1875, între 12—16 August, st. n. s'a ținut la Bonn, un congres al catolicilor vechi, cari, în urma decretării infailibilității papii în 1870, s'au despărțit de biserica papală și s'au organizat aparte sub numele de «*vechii catolici*», sub presidenția eruditului teolog Dr. Dollinger. În 1874, ei ținuseră un congres la Freiburg, la care au luat parte și reprezentanți ai Bisericii

ruse. Se luase înțelegere ca, în 1875, să se țină o conferință plenară la Bonn, cu reprezentanți din întreaga biserică ortodoxă, pentru unirea acestora cu biserica ortodoxă. Din partea bisericii noastre, au fost trimiși: Ghenadie Argeșiu și episcopul Melchisedec al Dunării de jos.

Conferențele particulare de la Grand Hôtel Royal, unde stăteau reprezentanții Bisericii române, le-a prezidat Ghenadie, reprezentând Biserica ortodoxă română, cu multă demnitate¹⁾.

La 1877, Aprilie, rămânând vacant postul de vicar al Sf. Mitropolii a Ungro-Vlahiei, prin demisiunea Arhiepiscopului Calist, Ghenadie Argeșiu a fost numit vicar, post pe care l-a ocupat până la moartea sa, întâmplată la 30 Noiembrie 1877, când a fost condus cu cinste la locul de odihnă, înmormântându-se în cimitirul mănăstirii Cernica între Mitropolitul Nifon și arhiepiscopul Ieronim Sevastias²⁾.

* * *

Arhiepiscopul Ghenadie a fost un bun bisericesc, cunoscător adânc al rânduelilor bisericii, un cântăreț vestit și un talentat predicator. Până în timpurile noastre, povestesc unii dintre ascultătorii săi, marele succes pe care-l avea Ghenadie, ca orator bisericesc.

Ca exemplu tipic, mulți dintre cei bisericesci, își amintesc de succesul desăvârșit pe care l-a produs predica și mai ales exordul predicii sale din Duminica lăsatului sec de carne, în care biserică ne înfățișează tabloul înfricoșatei judecăți.

În această Duminică, Ghenadie, — cu aer grav și cu pasul tacticos, — îndată după cetirea sfintei Evanghelii, urcându-se pe amvon, după ce privește o clipă lumea imensă care se grămădise în biserică Sf. Gheorghe-nou, din București, cu fața plină de grijă și seriozitate, cu ochii adânc pătrunzători, cu vocea sonoră și detunătoare, începe astfel cuvântarea sa (uitându-se în sus spre bolta bisericii).

„Văz cerul posomorându-se, soarele întunecându-se, luna roșindu-se, stelele dispărând de pe cer (apoi scoborându-și privirea în orizontul depărtat), văd oceanul imens, aud valurile buhuind cu furie, stâncile sunt dese și ascuțite, mie teamă de naufragiu: Munții răsunând cu tremur, pământul se cutremură, copacii se apleacă, pietrele se despică, mormintele se deschid. O consternație generală cuprinde toată natura, toate anunță o catastrofă generală.

Dar... în această tăcere tristă și obositoare, o

trâmbiță se aude, răsunând cu putere. E glasul Arhanghelului, care străbate până la marginile lumii, strigând: **Morților, sculați la judecată!**

Iadul face vacanță pentru un moment și sloboade pe cei legați ai săi. Sânul fericirii vecinice trimite sufletele dreptilor, trupurile omenești se formează, sufletele și iau vechea lor locuință.

O pădure imensă de oameni se ridică preste fața a tot pământul. Toți sunt amestecați: buni și răi se află împreună, ca grâul cu neghina.

Dar trâmbița sună, vocea Arhanghelului se întărește: **Veniți, veniți la judecată! La judecată?! zic cei ce stăpâniseră și judecaseră lumea! La judecată, noi cari am judecat pe alții?! Da! la judecată! răspund toți cei nedreptățiți și năpăstuiți! Acum a venit timpul ca să vă dați socoteala de ați ocupat, cu vrednicie sau cu nevrednicie, locul lui Dumnezeu, la judecată! Acum a sosit minutul de a primi fiecare, dreapta răplătire a faptelor sale. Cum! la judecată?! zic nedreptățitorii și răpitorii și ceilalți tăcători de rele. Da! la judecată, la judecată! răspunde Apostolul Pavel: Au nu v'am spus că cei ce nedreptățesc pe alții, nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu? Nu v'am spus eu mai dinainte, că nici ucigașii, nici curvarii, nici închinătorii de idoli, nici preacurvarii, nici cei ce se pângăresc împreună, nici furii, nici bețivii, nici iubitorii de argint, nici părătorii, nici răpitorii, nici batjocoritorii de cele sfinte, împărăția lui Dumnezeu nu o vor moșteni? Dar n'ați crezut, dar n'ați ascultat: Acum dar, mergeți la judecată. O posomorâre întunecoasă acopere toate fețele, o consternație profundă încleștează toate inimile, și, ochii tuturor se scaldă în lacrimi de căință; dar acum... e prea târziu!**

Dar iată o lumină mare se ivește pe cer. Ah! acesta este semnul arătării Fiului-Omului. Acesta este **prea cinstita cruce**, care se socotea la Iudei sminteală și la Elini nebunie. Aceasta este **crucea lui Hristos**, cea atât de înjurată și batjocurită, nu numai de către Iidovi, dar și de către cei mai mulți dintre creștini! Ea veni acum înaintea Judecătoului, ca să dea mărturie în contra lor¹⁾...

Din acest pasaj, se cunoaște întrucâtva talentul predicatorial al Arhimandritului Ghenadie. Zic «întru câtva», pentru că această cuvântare este cea ce s'a putut prinde în biserică de către stenografii Mureșanu și Cerchez, de oarece Ghenadie nu scria predicile sale mai nainte, ci le improviza. Și apoi este cunoscut tuturor, că efectul cel mare într'o predică nu-l produce numai fondul cuvântării, ci și forma, prezentarea oratorului, tonul, nuanțarea vocii și acțiunea. Pe Gură-de-aur, dacă-l citește cineva astăzi, nu-l mișcă așa de tare, cât

1. Bis. Ort. Rom. I, p. 389, 786, 942 și 949.

2. Notițele biografice despre Arhiepiscopul Ghenadie, fost Argeșiu, le-am împrumutat dintr'un manuscris aflat în dosarele Soc. „Providența” cu sediul în camera de comerț, scris la 1878 de Protoiereul C. Drăgănescu și trimis în copie acestei societăți de Pr. Al. Plopeanu din Focșani în 1907. Vezi și Diac. St. Călinescu în Bis. Ort. Rom. an. IV, No 4, 1877/78.

1. Vezi continuare în: Biserica Ortodoxă Română I, p. 270 sq

a mișcat pe auditorii săi, cari, cum ne istorisesc contimporanii—uitau că se află în biserică, și-l aplaudau, cu frenezie.

Această cuvântare este din epoca apogeului său. Mai târziu însă—prin diferitele împrejurări ale vieții lui—Ghenadie devenise prea aspru în cuvânt. Lumea însă tot îl asculta, entuziasmată de renumele mare pe care și-l făcuse.

* * *

Dela Ghenadie, ne-au rămas și câteva lucrări și anume: I. *Explicația Evangheliei din 1-a duminică a marelui post* (Ioan I, 43—45), rostită de Arhimandritul Ghenadie, în biserică sf. Gheorghenou, (După note stenografice), București, 1864, Tipografia St. Rasidescu.

II. *Evanghelia populară* sau sacra Scriptură a Noului Testament, tradusă după originalul elinesc și însoțită de argumente și de reflecțiuni morale, de Ghenadie, episcopul de Argeș. București, 1868.

III. *Albina muzicală*, cuprinzând... prosomiile (podobiile) celor 8 glasuri, făcute a se cânta întocmai ca în grecește și cântări serbătoreale din triod, penticostar, octoih și mineie. E o carte, pe note muzicale bisericești, cu o prefață în care se arată decadența muzicii bisericești și nevoia unei asemenea cărți. București, 1875.

IV. *Liturgica* sau explicația serviciului divin, 1877, București. Această lucrare a fost tipărită în anul morții sale. Aici se dă biografia sa, de către protoiereul C. Drăgănescu, despre care am pomenit mai sus.

Biblioteca sa a fost dăruită fostei *Bibliotecii Centrale*; care a trecut la Academia Română. Conține, într'un catalog aparte, 189 cărți, unele în mai multe volume. Toate sunt în nemțește și franțuzește, afară de două, precum și un manual de *liturgică* de Ghenadie Enăceanu, cari sunt în românește.

La Academie, deasupra cuierului din fața scării, pe cari te urci spre a intra în sala de lectură, se află un portret mare în ulei a acestui Arhieru, bine executat și bine păstrat, făcut de un pictor Constantinescu ¹⁾:

Arhimandritul Valerian Zamfirescu-Paladi

În locul Arhimandritului Ghenadie Țepoșu, a fost trimis la Lipsca, spre stârșitul anului 1863, Arhimandritul Valerian Zamfirescu-Paladi.

Cine era acest arhimandrit? Originar din Basarabia. De copil se duse la mănăstirea Noului

Neamț. Scurtă vreme după aceasta, trece în Moldova, împreună cu un frate al său mai mare — Alexandru. Amândoi sunt aduși de către trei călugări, rude de ale lor: *Inochentie, Sofronie și Gordie Strechie*, care, trecând Prutul, se așează în mănăstirea *Cozancea* din jud. Botoșani, cam între anii 1830—1832. Apoi, copilul Vasilie—căci așa se numea Valerian din botez — împreună au fratele său Alexandru, au învățat carte preotească. Alexandru se căsătorește cu fiica preotului Zamfir Bogățoiu — Ecaterina, și se face preot de sat. El însă, se ținu de monahii de mai sus, neamuri cu dânsul.

Neplăcându-le această mănăstire, cei trei călugări, împreună cu ucenicul Vasilie, între 1848—1850, se mutară la vestita mănăstire a Neamțului, ducând cu dâșii — după bune mărturii — câțiva saci cu carboave rusești, pe cari li aduseseră cu dâșii din Rusia. La Neamț, tânărul Vasilie se perfecționează în citire, cântare și rânduială bisericească, învățând în școala mănăstirească. Mai târziu, intră în monahism, luând numele de *Valerian*. Figură prezentabilă, deștept la minte și bun slujbaș bisericesc, în curând este hirotonisit ierodiacon și ieși din mănăstire. La început, fu ucenic devotat al defunctului ierarh Calinic Miclescu, care pe atunci era episcop de Huși. Il urmează la Iași și în urmă la București, ca mitropolit Primat. În urmă, se alipește pe lângă mitropolitul Iosif Gheorghian. Mai târziu a fost hirotonit ieromonah și onorat cu rangul de Arhimandrit. La 1863, Arhimandritul Ghenadie Țepoșu, fiind chemat în țară dela Lipsca spre a fi hirotonit Arhieru, Mitropolitul Ungro-Vlahiei găsi nemerit a trimite la Lipsca ca superior pe Arhimandritul Valerian, bărbat probat și cu distinse calități fizice, intelectuale și bisericești.

Și Arhimandritul Valerian n'a sflat fără lucru, ci a studiat cu mult zel, dobândind titlul de doctor în filosofie. Lucrarea sa de doctorat, în nemțește, este intitulată: *Das Verhältniss der Freiheit zum Naturalismus, von arhim. Valerian*. Leipzig, 1880.

Este un manuscris, scris cu mâna lui, foarte frumos. Cuprinde 303 pag. Din prima pagină expune tema pe care voiește a o trata și anume: Despre raportul dintre filosofia antesocratică și filosofia mai nouă, în ceia ce privește problema libertății voinței omenești, «Ueber das Verhältniss der vorsocratischen und neueren Philosophie zur Principfrage nach der menschlichen Willensfreiheit» ¹⁾.

Valerian stătu superior la Lipsca între anii 1864—1878, bucurându-se de o deosebită cinste și învățând nemțește ca un neamțu.

1. Acest portret multă vreme nu a avut nici o însemnare pe el, afară de numele pictorului Constantinescu. Acum însă după războiul mondial (1916-1918), murendu-se în dreptul sării care urcă la sala publică de lectură a bibliotecii, s'a pus identificarea că este al lui *Dionisie Romano*, fost episcop al Buzăului. Dl. A. Obedenaru însă, vechiu custode al Academiei, venit dela Biblioteca Centrală, susține că greșit i s'a pus această identificare; căci portretul este al lui *Ghenadie Argeșiu*.

1) Manuscriptul se găsește în posesia mea. Il voi depune la Academie, spre păstrare.

3. *Arhimandritul Partenie Clinceni*. În anul 1878, venise din Atena, dela studii, protosinghelul Partenie Clinceni. Acesta, voind a se desăvârși și în cultura apuseană, intervine prin organele în drept și cere a fi numit superior la Lipsca. Epitropia capelei române din Lipsca, cu sediul în București, face un raport către sf. mitropolie, semnat de către *Koenziopulos*, prin care recomandă ca superior la Lipsca pe protosinghelul *Parthenie S. Clinceni*, cerând totodată a fi onorat cu rangul de *arhimandrit* și duhovnic. Cu înaltul decret domnesc Nr. 1705 și ordinul ministerului Cultelor Nr. 6644 din 7 Iulie 1878, Partenie este întărit superior al capelei române din Lipsca și pleacă spre a-și ocupa postul¹⁾.

Ajungând la Lipsca, Partenie se prezintă lui Valerian, care stătea în Catharinenstrasse, 6, II. Aci se vede că era și capela. Partenie luase o cameră în apropiere, la Nr. 2, II Catharinenstrasse, până la instalarea în camerele presbiteriului. Arhimandritul Valerian se vede surprins de numirea unui nou superior în locul său. Se vede că nu fusese anunțat mai înainte. De aceea nu voește a-i da pe seamă capela și obiectele ei. Partenie cere Mitropolitului ca să intervină prin ministerul de externe, spre a putea fi instalat. Așa în Octombrie, Partenie scrie sf. Mitropolii că mi s'a predat pe seamă, mai întâi capela, apoi, una câte una, toate obiectele și camerele capelei, astfel că ieri m'am instalat definitiv la capelă». Arhimandritul Valerian s'a întors în țară²⁾.

În anul următor, prin August, Partenie arată Sf. Mitropolii că întreținerea capelei din Lipsca este numai de 1400 lei, din fondul fondatorilor și 4000 lei dela ministerul Cultelor, total 5400 lei — sumă cu totul insuficientă, așa că este pus în trista pozițiune de a nu se putea conforma întocmai: I) *Scopului* urmărit de sufletele pioase cari au fundat-o; II) *Locului* unde au fundat-o; III) *Pozițiunii* ce trebuie a ocupa și al IV) *Rolului* ce trebuie a reprezenta. Cere dar, prin sfânta Mitropolie și direct Ministerului Cultelor, ca să prevadă în bugetul anului 1880 o sumă de cel puțin pe jumătate cât a celei prevăzute pentru capela din Paris. Mai cere și un rând de veșminte preoțești. Dar nu este pentru cine se pregătește, ci pentru cine se nemerește. Prin Înaltul Decret Regal Nr. 575 din 23 Februarie 1880, Arhimandritul Partenie S. Clinceni este trecut, dela Capela din Lipsca, la Capela din Paris, în locul prea Cuviosului Arhimandrit

Calistrat Orleanu, ales arhieru cu titlul de «Bărlădeanu»; iar la Lipsca este trimis din nou Arhimandritul Valerian Z. Palade¹⁾.

Acest lucru îl însemnează Arhimandritul Parthenie în condica capelei din Lipsea, astăzi dispărută, la urma istoricului capelei de Arhim. Ghenadie Teppoșu, adăugând: «*Prea Cuviosului Arhimandrit Ghenadie Teppoșu — mai târziu locotenent de Buzău și apoi episcop de Argeș — a succedat prea cuviosul Arhimandrit Valerian, până la anul 1878, când a fost înlocuit cu subscrisul, care a rămas aci până la 1880, Martie I, prin transferarea, în aceeași calitate, la capela din Paris; iar în locul subscrisului a fost numit iarăș prea cuviosul Arhimandrit Valerian.*»

«Am notat acestea spre memorie, astăzi, anul 1880, 28 Februarie-11 Martie Lipsea.

(ss) Arhimandrit Parthenie

* * *

Arhimandritul Valerian se întoarce pentru a doua oară la Lipsca. Dar împrejurările de astă dată se schimbă cu totul. Neguțătorii, nu mai mergeau acum tocmai la Lipsca, ci puteau afla mai în apropiere, în alte centre, articolele de negoț, de cari aveau trebuință. Apoi, cu rapiditatea căilor ferate, chiar de se duceau pe acolo, plecau îndată ce-și isprăveau afacerile, așa că capela nu mai era frecventată de credincioși, ca în timpurile vechi.

Altă clasă de Români începea a merge acum mai des spre Lipsca. Erau studenții Români. Dar aceștia nu erau în așa mare număr și apoi nu erau ca neguțătorii, cu mijloace de a o putea întreține și cu dragostea ferbinte de a frecventa regulat biserica. De aceea capela avea foarte puțini credincioși; iar neguțătorii cari o întemeiază, nu se mai îngrijeau aproape cu desăvârșire de dânsa.

Dar să ascultăm cum descrie ultima soartă a acestei capele prea cuviosul *Arhimandrit Valerian*, care în amândouă rândurile a stat peste 16 ani ca preot slujitor și administrator al ei:

Cu suma acordată de către Ministerul de Culte, A. G. Goleșcu, și aprobată de Cameră: 400 de galbeni anual, s'a întreținut capela din Lipsca, cu personalul ei până în 1873, când Ministrul de Culte, *Chr. Tell*, reduce subvenția capelei, de la 400 #, la 4000 lei anual, tocmai când și proprietarul localului, în care se afla instalată capela, ridicase chiria dela 375, la 600 taleri pe an.

Dela această dată, încep dificultățile administrative și neînțelegeri între mine, care administram capela — zice prea Cuv. Arhim. Valerian —

1. Arhiva Sf. Mitropolii a Ungro-Vlahiei: Dosar Nr. 44/1878 Capela din Lipsea.

2. Arhiva Sf. Mitropolii a Ungro-Vlahiei. Dos. Nr. 44/1878. Capela din Lipsca.

1. Ibidem.

și Dl. Coengiopulos, comerciant din București „administratorul fondului capelei“.

Domnia sa trimitea din dobânda banilor *ce putea* și eu întrețineam capela de asemenea cum puteam. Aceasta a durat până la sârșitul anului 1874, când, mergând eu la București și arătându-le cum stau lucrurile, Dl. Coengiopul îmi făgădui că-mi va trimite regulat, 1400 lei anual, ca dobândă a fondului capelei — ceia ce a și făcut¹⁾.

Capela a avut, în realitate, epitropi numai 3 luni, cari funcționară de la 8—14 Septembrie 1858, dar cari, întorcându-se în București, nu mai reveniră la Lipsca, *în această cauză*, iar alți epitropi, cari conform statutelor (§ V) trebuiau să se aleagă totdeauna în Lipsca, la târgul „de Michaelis“, nu s’au mai ales niciodată. Așa că *de fapt* capela a fost administrată de către preoții slujitori, în măsura priceperii, a sârghișii și a mijloacelor de cari a dispus fiecare.

Singurul domn cu care mai corespundeam, zice Arhim. Valerian, era D. G. St. Coengiopulos, care însă nici el nu se mai iscălea epitrop.

Arhim. Valerian spune și condițiile ce i s’au pus, când a fost trimis pentru a doua oară ca superior la Lipsca, precum și suferințele ce le-a îndurat. În momentul plecării din București — zice el — mi se declară de către unul dintre domnii comercianți că, dacă nu voi subsemna un *contract pe doi ani*, nu mi se dau parale de drum. Semnând, pe lângă bani de drum, mi se dă și o scrisoare închisă către succesul meu (Arhim. Parthenie), pentruca să-mi elibereze cheltuelile bisericii până la 15 Mai acel an, ceia ce predecesorul meu, nu mi-a dat nici un ban. Ba a lăsat neplătite și contribuțiile pe 1879, pe care a trebuit să le plătesc eu. Cu trimiterea sumelor de întreținere din țară, iarăș am avut multe neplăceri. Așa, de la 14 Martie st. n. și până la 14 Decembrie, mi s’au trimis numai 1637 mărci, primiți și aceștia la 3 Iunie și din cari plătiind chiria până la 15 Noembrie și datoriile făcute până la 3 Iunie, mi-au mai rămas numai 275 mărci. La 15 Noembrie, nu mai putui plăti chiria capelei, ne mai trimițându mi-se nici bani și nici răspuns. Nu mai putui plăti nici dobânda banilor, pentru care ’mi depusesem cărțile amanet, când *m’au dat afară*, în 1878, zicând Mitropolia în ordinul ei «că după cererea Domnilor Epitropi, sunt descărcat de sarcina de preot al capelei».

1. Iordăchiță Toncovici, negușător român, a fost declarat cetățean de onoare al orașului Lipsca; iar Gh. M. Coengiopulos, mare negușător de lipscăne din București, a ajuns și „staroste de Iloscani“. V. D. Z. Furnică: *Din istoria comerțului la Români*, mai ales a *băcăniei* 1908, București p. 541 sqq. În această lucrare, este și o planșă, cu o vedere a catapetesmei foastei capele Române din Lipsca. v. p. 232; luată după o fotografie care este expusă în ramă în palatul Camerii de Comerț din București în camera de lângă *pinacotecă*, cu tablourile celor mai de seamă negușători industriali din trecut.

De aci urmă, pe de o parte ruina capelei, iar pe de alta, *vinderea bibliotecii mele*, pe care mi-o procurasem în timp de 12 ani. Am tot scris ca să-mi trimită d-nii Epitropi suma de 1200 lei, nu ca despăgubire, ci având în vedere timpul de serviciu, modul cum am fost înlăturat și purtarea ca-am avut-o; însă, nimic, nici un răspuns.

În fața acestor împrejurări critice, am fost nevoit a căuta și a mă muta în alt local, mai modest, la începutul unului 1881. Dar tot atunci, Ministerul Cultelor (prin adresa Nr. 1714 din 9 Februarie 1881) către Ministerul afacerilor străine, dispune **desființarea acestei capele**, zicând: «Având în vedere că la Lipsca nu se mai adună mulți Români pentru comerț, cu începere de la 1 Aprilie 1881, am suprimat din bugetul acestui ministeriu subvențiunea ce se da capelei Române de acolo, ceea ce s’a comunicat atât superiorului, cât și epitropiei respective».

Arhimandritul VALERIAN ZAMFIRESCU-PALADI
Ultimul superior al Capelei române ortodoxe din Lipsca

În urma acestei comunicări, d-nii Epitropi, prin petițiunea registrată la Nr. 1979, se roagă către ministerul Cultelor, ca prin mijlocirea ministrului plenipotențiar al țării, la Berlin, să dispună a se aduna argintăria și sfintele obiecte de valoare și a le trimite la București, pe adresa d-lui I. Zamfirescu, mare comerciant; iar cele de lemn și de puțină valoare să se vândă. Ministrul

nostru plenipotențiar din Berlin, conformându-se ordinului guvernului, delegă de d. Mauriciu Taubes, impieगत la direcțiunea regală a căilor ferate române din Berlin, spre a merge la Lipsca și a face inventarierea sfintelor odoare ale capelei și a obiectelor din locuința superiorului, vânzând pe cele mai ușoare; iar pe celelalte, trimitându-le în țară pe adresa indicată. Inventariul, împreună cu procesul-verbal iscălit de M. Taubes și de superior, se trimit ministerului de Culte, pe lângă adresa Ministerului afacerilor străine Nr. 7506 din 25/7 1881. Astfel s'a lichidat afacerea cu capela română din Lipsca; iar superiorul, Arhim. Valerian, s'a întors în țară, sărac și necăjit¹⁾

Ultimele zile ale Arhim. Valerian Z. Paladi.

Cu desființarea capelei din Lipsca, Arhimandritul Valerian se întoarce în țară.

În 1880, îl găsim ocupând un timp, postul onorific de «exarh al mănăstirilor din eparhia mitropoliei Ungro-Vlahiei». Mai târziu, a fost numit în modestul post de spiritual al Seminarului Central din București (cu ord. Minist. Cult. și Industr. Nr. 7415 din 24 Noembrie) pe ziua de 1 Noembrie 1893. Era o persoană de mare respect în fața elevilor și a profesorilor, impunându-se prin atitudinea sa venerabilă și prin cultura sa aleasă. Memoria sa a rămas și până astăzi printre seminariști, cari-l ascultau cu mult drag la conferințele ce le ținea.

Era mult apreciat în cercurile culte și chiar la palatul regal era poftit, din timp în timp. Fiind modest, prin firea și cultura sa deosebită, dar în acelaș timp, demn și independent, n'a înaintat mai sus pe scara ierarhiei noastre bisericești, ci a murit subit, simplu arhimandrit, la 20 Iulie 1895, fiind înmormântat la Mănăstirea Cernica, pe speșele ministerului de Culte, fiind absolut sărac. A fost condus până la mormânt, numai de către personalul Seminarului Central, care se afla în București pe timpul vacanței de vară. Seminarul Central era în casele Bălăceanului din fața bisericii Sf. Spiridon-nou. Toamna, când au sosit Seminariștii, n'au uai găsit pe bunul și învățatul lor părinte spiritual. Moștenitor, după moartea sa, s'a dovedit părintele Zamfirescu din Comuna Săveni, jud. Dorohoi²⁾, care venind la București a împărțit din lucrurile ce le-a găsit în camera pecetluită a răposatului său unchiu, pe la diferite persoane bisericești și laice; iar biblioteca și câteva odoare de preț le-a luat și le are și astăzi, în păstrarea sfinției sale.

1. V. Arhiva Minist. Af. străine. Dosar Nr. 16. *Capela Lipsca*, anul 1890—1884; petiția sa din 16/28 Martie 1881.

2. Sfinția Sa mi-a procurat parte dintre notițele biografice asupra Arhimandritului Valerian, precum și fotografia sa.

Institutul Providența.

Fondul capelei române din Lipsca, la 1881, când s'a desființat, era de 21.000 lei, în efecte funciare rurale 7⁰/₀, cari se aflau în păstrarea d-lui C. I. Zamfirescu. Sfintele odoare, cari și ele reprezentau o valoare reală, au fost expediate dela Lipsca, cu calea ferată, și primite la 16 Aprilie, acelaș an, tot de către d. C. I. Zamfirescu din București. «După mai multe constătuiri între membrii urmași ai fondatorilor desființatei capele — despre care nu există nici o urmă scrisă — găsim primul proces-verbal din 18/30 Pctombre 1881 al adunării generale, prin care se hotărăște:

1. Inființarea, cu din fondul de 21.000 lei, a unui: *Institut pentru ajutorarea comercianților și industriașilor scăpătați și în neputință de a mai munci*, căruia i se dăte numele de «*Providența*». Se alege un comitet provizoriu și se însărcinează d-l N. Mandrea cu pregătirea statutelor, pe cari să le prezinte unei adunări generale ulterioare.

2. Pentru satisfacerea art. 12 din statutele desființatei capele, se delegă o comisiune compusă din d-nii: P. Enciulescu, C. I. Zamfirescu și Stancu R. Becheanu, cu însărcinarea de a distribui la diferite biserici, obiectele sfinte sosite de la Lipsca.

În ședința de la 8 Ianuarie anul următor, 1882, această comisiune dă seama adunării generale de modul cum și-a îndeplinit mandatul. Anume: Bisericii din Comuna Pantelimon i s'a dăruit *tâmpla* completă, cu icoanele, precum și amvonul. Celelalte obiecte sfinte, precum: Icoană, odăjdii preoțești, potire, policandre, candelabre, etc., s'au împărțit, precum se găsește specificat în fiecare adeverință, bisericilor: Bărbătescu-Nou, Oțetari, Scaune, Sfântul Constantin din Calea Plevnei, Sfântul Nicolae Șelari, Capela Bulgărească din București, precum și Biserica Sf. Ilie din cătunu Pasărea, com. Piteasca plasa Dâmbovița, din Ilfov și biserica din plasa Târgșor, com. Târgșor, Prahova!

Adunarea generală din 3 Fevruarie acelaș an, (1882) ia cunoștință de statute, le dă forma definitivă și însărcinează pe d. N. Mandrea a interveni pe lângă guvern spre a obține aprobarea lor de M. S. Segele, după care numai se va putea face constituirea desăvârșită. La intervenirea d-lui Mandrea, Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, prin adresa sa din 13 Fevruarie 1882, comunică că M. S. Regele a binevoit a da *aprobarea* Sa statutelor Institutului, prin înv. decret cu Nr. 643 din aceeași zi și că s'a și dispus publicarea lor în „Monitorul Oficial”.

1. *Sf. Evanghelie* se află expusă într-o cutie cu geam, în muzeul marelui palat al Camerei de Comerț din București.

În statute nu se spune proveniența fondului din care a luat ființă institutul. Se arată în schimb scopul ce urmărește și anume: De a înființa aziluri pentru comercianții și industriașii lipsiți de mijloace și în neputință de a munci; b) De a da ajutoare bănești aceluși soi de negustori, ca și soțiilor și copiilor lor minori; c) De a le da ajutoare pentru cazuri de boală și îngropare; d) A li se ajuta fetele la măritiş și e) A se acorda ajutoare bănești sau stipendii, copiilor orfani sau lipsiți de mijloace, ai cărori părinți au fost comercianți sau industriași, spre a învăța comerțul sau o ramură industrială oarecare (art. 2)¹⁾.

La 29 Oct. același an (1882), se alege comitetul definitiv al institutului, compus din d-nii: *Petre Enciulescu, St. R. Becheanu, N. Mandrea, C. I. Zamfirescu, Iordache Toncovici, Ștefan Ioanide, Răducanu Ion, Ghiță Stănescu, Ioan Teodoru, Ioan Pencovici, Costache Eftimiu și C. A. Ionescu.* În ședința dela 11 Noemvrie, constituindu-se comitetul, se alege ca președinte d. N. Mandrea; iar ca vice-președinte d. P. Enciulescu, încă din această ședință începe a se manifesta, prin hotărârea ce se ia, de a se ridica din mâinile d-lui C. I. Zamfirescu fondul de 21.000 lei al *desființatei capele române din Lipsca*; a se cere d-lui T. Verra, suma de lei 1880, lăsată prin testament de regretatul B. Verra, tot cu destinație pentru capelă și a se depune ambele la Casa de Depuneri și consemnații, pe numele *Institutului de binefacere «Providența».*

Prin legea specială din 20 Aprilie 1887 publicată în Monit. Of. Nr. 33 din 17 Mai 1887, institutul dobândește și calitatea de persoană civilă (morală).

De aci înainte, își ia avântul și, sub conducerea înțeleaptă și neobosită a comitetelor cari s'au urmat, vedem nu numai averea Institutului măririndu-se neîncetat, dar și roadele lui întinzându-se tot mai mult și îmbrățișând un număr, din ce în ce mai mare de binefaceri²⁾.

La 1907, cu ocaziunea împlinirii a 25 de ani de la înființarea institutului «Providența», capitalul acestui institut ajunsese la o sumă destul de însemnată, având în deplină proprietate, moșia «Domnești» din jud. Ilfov, cumpărată de la G. Mavrache, — fosta proprietate a lui C. Săvulescu. Această moșie costase 360.000 lei și aducea un venit de circa 22,000 lei, în afară de tăierea periodică a pădurii. Mai avea și un teren, în suprafață de 3882 m. p. situat în Bulev. Maria, colț cu strada Viilor, care a fost cedat societății gratuit, de către Primăria Capitalei, în ședința consiliului comunal din 4 Octombrie 1895.

Așa că membrii societății putură a se bucura de roadele ostanelilor și a agonisirii lor, zicând în darea de seamă, că: «înființat, la anul 1882, cu un capital de 21.000 lei, Institutul «Providența» a putut, în timp de 25 ani de existență, distribui, numai în binefaceri, suma de lei 318,045, sporindu-și, în același timp, capitalul, la lei 440.000¹⁾».

Budgetul pe 1907, de la 1 Ianuarie și până la 31 Decembre, se soldează, la venituri și la cheltuieli, cu suma de 61,963,91; iar la 1912, ajunge la suma de 169,737.55, cu legatele G. Assan și T. Teoporescu. Din această sumă, pe lângă celelalte cheltuieli, s'au dat în acel an mici pensuni lunare de 5, 10, 15, 20, 25—30 lei (unul singur era cu 40 lei), la 187 persoane sărace, foști negustori sau din familii de negustori, cari au scăpatat, distribuindu-se aproape 30,000 lei; iar pentru anul 1913, s'au prevăzut 36,000 lei pentru ajutoare lunare.

După ultima dare-de-seamă tipărită pe 1926, a Institutului de binefacere *Providența*, cu sediul în Palatul Camerei de Comerț și de Industrie din București, potrivit raportului cenzorilor *Gh. Bediteanu, Z. Furnică și Al. I. Ionescu*, situația lui se prezintă astfel:

Venituri prevăzute	770.000
» încasate	754.250
Deficit	22.745
cheltuieli prevăzute	770.000
» efectuate	691.207
Excedent	85.793
De unde avem:	
Venituri realizate	754.255.81
Cheltuieli efectuate	691.207.50
Excedent real	63.04831

Proiectul de buget pe 1927 este de 994,670 lei.

Aci se mai arată I) imobile rurale și urbane ce le posedă II) 1 tablou cu numele generoșilor donatori, începând au M. S. Regele 5000 lei; Banca Națională 20.000 lei, și așa mai departe, cupinzând toate Băncile și Instituțiile principale din București; III) Lista membrilor și cotizația anuală cu care este înscris fiecare; IV) Lista pensionarilor Institutului pe anul 1926, cu sumele ce le primesc și anume: 233 a 50 lei lunar.

Consiliul de administrație al Institutului are de președinte pe *Gr. Alexandrescu*; vice-președite *C. I. Zamfirescu* și membri: *D. D. Bragadiru, G. N. Berevoianu, G. N. Căciulescu, D. Hagi Theodorachi, G. A. Lăzăreanu, Pavel Negreanu, Th. V. Orghidan, Sig. Prager, Ioan I. V. Socec și Chr. D. Staicovici. Director-Secretar, Ștefan Petrescu.*

Din această dare-de-seamă se vede că Insti-

1. Vezi Statutele Institutului de binefacere „Providența”. Tipografia Toma Basilescu. București 1905.

2. Expunerea retrospectivă etc. op. cit. p. 10—11.

1. Vezi: Expunere retrospectivă..... Darea-de-seamă Cons. de Administ. op. cit. p. 14.

tutul *Providența*, condus de floarea negustorilor români, împlinește un rol social, filantropic și creștinesc destul de trumos. Pe fiecare an, el prosperează, așa că, cu vremea, numărul binefacerilor ei vor crește tot mai mult aducând alinarea suferințelor la cât mai multe familii de negustori români, cari, prin vitregia împrejurărilor, au ajuns în stare de lipsă și suferință.

Incheiere. Din citirea istoricului capelei române din Lipsca și a Institutului *Providența* născut din fondurile rămase la desființarea acestei capele, în 1881, se desprind o serie de reflecțiuni și anume: I. Inceputul capelei ortodoxe române din Lipsca s'a pus de către negustorii români, cari umblau la târgurile anuale ce se țineau regulat în acel vestit oraș comercial al Germaniei. Imboldul flințării ei a fost sentimentul religios și patriotic de care erau însuflețiți negustorii români, — urmași ai epocii de deșteptare din anul 1848.

Mai de mult, ei se alipiseră pe lângă greci, cari aveau capela lor, plătind o cotizație fiecare către episcopii acelei capele. Cum însă numărul negustorilor români era cu mult mai mare ca al grecilor, capela grecească se întreținea mai mult de români, fără însă ca dânșii să aibă vreun drept. A fost firească, dela o vreme, ei să ceară episcopilor capelei grecești ca slujba să se facă în două limbi: grecește și românește, ceea ce grecii au trebuit să admită. Preoții greci însă nu știau românește, de aceea grecii au cerut negustorilor români ca să aducă ei un preot român care să știe și grecește, ceea ce s'a și făcut.

II. Cel dintâi preot român trimis la Lipsca a fost Arhim. Ghenadie Țepoșu, care sosește acolo în August, 1852. Incepând slujba, corespunde pe deplin așteptărilor tuturor, atât din partea românilor, cât și a grecilor. El însă era numit de mitropolitul Ungro-Vlahiei și, prin urmare, după canoane, trebuia să pomenească la sfintele slujbe, pe lângă patriarhul Constantinopolului, regele Greciei și țarul Rusiei — cum se pomenește până atunci — și pe chiriarhul său, mitropolitul Ungro-Vlahiei ca și pe domnitorul țării românești. Acest lucru însă grecii nu-l îngăduiră și de aci neînțelegeri și certe cari se termină cu părăsirea capelei grecești de către români.

III. La 1858, se pun bazele unei capele *proprie a Românilor*, în Catharinenstrasse 6, II, unde s'a găsit un imobil propriu. Tot aci stătea și superiorul, cu omul de serviciu al capelei, care firește ținea loc și de dascăl. Despre cântărețul capelei nu am aflat nicio urmă. Cunoșteam că capela avea icoane frumoase, pictate în ulei de către pictorul Souschen din Lipsca. Sfintele vase erau dăruite de către Nicolae de Voicovici, care mai dăruise superiorului și o bederniță. Mai cunoșteam că capela era înzestrată bogat cu toate

cele trebuitoare unui stânt locaș, știută fiind dărnicia românului față de biserică.

IV. Ca jurisdicțiune canonică, capela depindea de mitropolitul Ungro-Vlahiei din București, care însă nu avea alt drept decât acela de a recunoaște și întări pe preotul ales de către negustori.

V. Sub raportul economic, la început, capela s'a întreținut, din cotizațiile negustorilor români. După marea criză comercială însă, care răsturnă vestita casă de comerț a lui Hagi Tudorache și cu dânsa alte multe casse de comerț, negustorii au intervenit la Ministerul Cultelor A. G. Golescu, care a înscris în bugetul anului 1861, suma de 400 # pentru întreținerea acestei capele. Ea trece de aci înainte în bugetul Statului, alături de Capela din Paris.

La 1873, ministrul Cultelor Chr. Tell reduce suma de întreținere a capelei, dela 400 #, la 4000 lei. Dar tocmai atunci proprietarul imobilului în care se găsea capela ridicase chiria dela 375, la 600 taleri anual, punând în imposibilitate întreținerea capelei. Superiorul capelei, Valerian, este silit de împrejurări a veni la București, pentru a convinge pe starostele negustorilor, Coengiopulos, ca să nu lase capela în părăsire. Coengiopulos, convins, hotărăște a se trimite 1400 lei anual — dobânda fondului capelii și așa se mai îmbunătățește starea materială a capelei. La 1880, noul superior Arhim. Partenie, arată că suma ce acordă statul pentru întreținerea capelei era insuficientă și cere să i se acorde, cu începutul anului viitor, măcar pe $\frac{1}{2}$ cât se dădea pentru capela din Paris. Dar în zadar.

VI. La 1881, capela română se desființează. Ministerul Cultelor îi taie subvenția din buget; iar negustorii intervin, prin Ministerul de Externe și aduc în țară icoanele sfinte, pe care le împart în dar pela felurite biserici.

Desființându-se capela, se stinge și scopul înalt pe care-l urmăriseră fundatorii ei, adică «să se înlesnească mijloacele a 2—3 și mai mulți tineri, fără mijloace — a căror funcțiune va fi de a cânta la capelă — ca să studieze, în acelaș timp, în școlile de aci și, dobândindu-și știința cuvenită, să se întoarcă a o reproduce și în patria noastră». Intr'adevăr, dacă idealul urmărit de către negustorii români din 1858, s'ar fi realizat, țara și în special Biserica noastră ar fi avut, de atunci și până astăzi, o întreagă pleiadă de bărbați învățați: prelați, preoți și profesori, cari ar fi «reprodus în patria noastră» știința filozofică și teologică, din focarele de lumină ale vechii universități din Lipsca.

VII. Institutul *Providența*. Cu fondul capelei desființate, ce urmă să se facă? Ceiace spun statutele (§XII): «Un *institut*, sub protecția corpului „negustoresc, în care limba domnitoare să fie „cea națională, și în care să se primească a se

„educă ca mame de familie, numai tete de familie românești, scăpătate; ca astfel, după ce capela română își va fi împlinit scopul ei religios în străintate, să-și urmeze scopul filantropic, pentru totdeauna, în patrie».

Negustorii români din 1882 însă, — oameni practici ai lumii aceștia—s'au gândit mai mult la hrana trupului decât la cea a sufletului, înființând institutul de binefacere «Providența», căruia îi zic *institut*, numai pentru a conglăsi cu statutele de înființarea capelii. Altfel este o casă de ajutor a negustorilor și industriașilor scăpătați și în neputință de a munci, care s'ar fi putut înființa și fără fondul capelii.

Lucrând astfel, ei au călcat o dorință sfântă a înaintașilor lor, cari așa au chibzuit și au lăsat prin statute, pentru totdeauna. Intr'adevăr, iată ce zice partea finală a § XIV: «Noi toți, hotărâm pentru prezent și legăm pentru viitor a se păzi toate aceste statute, atât de noi, cât și de urmașii noștri întru toate, după literă și nestrămutat. Iar dacă, în viitor, va cere trebuința a se mai adăuga, pe lângă acești paragrafi, vre-unul sau și mai mulți paragrafi noi, după împrejurările timpului, atunci obșteasca adunare a aceluși timp, va avea dreptul a-i

adăuga, însă totdeauna, conform cu spiritul acestor statute, ce noi am așezat și am legat, iar acești patrusprezece paragrafi, rămân întru toate neschimbați, pentru totdeauna, ca să cunoască prezentul și viitorul, că am lucrat mișcați numai de sentimentul de religie și de patriotism».

Iată cuvinte frumoase și din adânc, ale străbunilor noștri, cari leagă așa de măreț trecutul cu prezentul și viitorul, prin dragostea cea fierbinte de religie și de țară și pe cari cuvinte, nimănui nu-i este îngăduit să le calce.

Soluțiunea nu-i alta, decât că sfatul negustoresc să înființeze un institut pentru creșterea și instrucțiunea fiicelor de negustori și industriași sărmani, împlinind voia înaintașilor lor.

În ceiace privește însă, capелеle noastre din străinătate, părerea noastră este, nu de a le desființa, ci de a le înmulți, înființând câte o capelă românească la Berlin, Oxford, Ierusalim și treptat-treptat, mai în toate centrele mari de cultură și civilizație, cu cari țara noastră mărită are legături mai strânse.

Pr. Dr. V. Pocitan
profesor

TALCUIREA EVANGHELIEI DELA MATEI ¹⁾

CAPITULUL V

Această cuvântare măreață, cuprinsă între un exordiu (5,1-2) și o pesorațiune (7,28-29), cuprinde un buchet desăvârșit din toată morala creștină, și este una din cele mai frumoase rostite de Mântuitorul. Iisus pomeneste mai întâi despre întocmirea sufletescă a împărăției sale și pornirile cari se cer pentru a face parte din ea (5,3-12); apoi vorbește despre însemnătatea chemării ucenicilor Săi în lume (5,13-16); apoi zugrăvește legătura în care se află El cu legea lui Moisi. N'a venit s'o desființeze, ci s'o îplinească și să o desăvârșească (5,17-48). Apoi se apucă a vorbi despre cele trebuincioase pentru a împlini legea după cuviință, adică despre gândul drept (6,1-18); despre desfacerea de lucrurile lumii (6,19-34); despre curăția inimii (7,1-6). Pentru a dobândi aceste lucruri, e de trebuință rugăciunea (7,7-11). Ca întregire a învățaturii sale, Iisus dă încă învățătura că trebuie să facem altora ceiace dorim să ni să facă nouă înșine, să ne lepădăm de noi înșine și să ne ferim de învățătorii cei mincinoși (7, 12—23); apoi face o încheiere cuvântării sale, numind fericit pe acel care va fi împlinit învățătura împărtășită și nefericit pe acel care o va fi disprețuit (7, 24—27).

După cum se vede, această cuvântare alcătuiește un mănunchiu organic bine orânduit. Dacă totuși ea va

fi fost rostită de Domnul într'o singură dată sau va fi datorită Evanghelistului, care ar fi întocmit-o, legând la un loc mai multe cuvântări spuse în felurite împrejurări, — e o întrebare în care tâlcuitorii n'au putut ajunge la o deplină înțelegere. Pare mai apropiată de adevăr socotința acelor (Knabenbauer, Baur, Fillion, Schanz, ș. a.) care socotesc că Domnul însuși, după ce a străbătut Galileia și și-a strâns pe cei dintâi ucenici, a voit să le dea o închegare a învățaturii sale, cu atât mai mult, cu cât o cuvântare foarte asemănătoare, dacă nu și cu totul la fel, este dată de Sf. Luca (6, 20 și următoarele). Temeiurile care se aduc împotriva nu au mare greutate, pentru că, dacă e adevărat că Sf. Matei înmănușează uneori tapte și spuse mai degrabă după șirul logic decât după cel cronologic, totuși nu se poate dovedi că ar face totdeauna așa. Și dacă e încă adevărat că mai multe din învățăturile cuprinse în această cuvântare sunt povestite de Sf. Marcu și de Sf. Luca, în alte împrejurări, trebuie să amintim că Domnul a trebuit să-și spuie de mai multe ori aceleași învățături, pentru că și ceice-l ascultau nu erau totdeauna aceiași după cum ne mărturisește Sf. Matei (5, 20; 18, 9; 5, 32; 19, 9; 6, 14; 18, 35, ș. a.

1. S'a suit în munte. În grecește, avem muntele articulat (τὸ ὄρος). După o tradițiune destul de veche, muntele Fericirilor ar fi Korun-Hatin care se ridică la 346 de metri peste fața apelor Mediteranei, cam la 8 km.,

1) Vezi nr. pe Iunie și Iulie, a. c.

spre meazănoapte-apus de Tiberiada. Se pare încă că, în vremea lui Ieronim, această tradițiune încă nu ființa, pentru că, după ce a înlăturat părerea celor ce căutau muntele Fericiiilor pe muntele Măslinilor, el spune că, după cum a aflat, acest munte trebuia să fie Taborul sau vreun alt munte din Galileia.

După cum Moisi se suise pe Sinai pentru a da popului evreiesc legea, tot așa Iisus, ca un nou legiuitor, se suie pe munte pentru a vesti oamenilor învățăturile sale.

2. *Fericiți cei săraci cu duhul.* Lumea numește fericiți pe cei ce se află în belșug de bogăție, Iisus însă, pentru a scoate la iveală împotrivirea care este între împărăția sa și lume, numește fericiți pe cei săraci. Cuvântul *săraci* trebuie luat în înțelesul său obișnuit, adică de oameni lipsiți de averi. Se adaugă însă *cu duhul*, pentru a arăta că nu sărăcia în ea însăși e primită la Dumnezeu, ci sărăcia care înseamnă o desfacere a inimii de lucrurile lumii și este urmarea darului Duhul Sfânt. *Săraci cu Duhul* sunt deci nu acei cari, după sfatul Mântuitorului, (19 — 21), se despoaie de bună voie de toate ca să-i urmeze Lui, ci încă și adevărații săraci, care-și duc cu răbdare sărăcia lor, precum și toți aceia care și-au desprins inima de bogății și de podoabe și nu-și pun fericirea în grămădire de comori (vezi Luca 6, 24; I Timotei 6, 9). Unii Părinți bisericești văd în *cei săraci cu duhul* pe cei umiliți cu inima, pe când mai mulți din tâlcuitorii din ziua de azi (Grimm, Rose, Schanz, Schegg și alții) înțeleg, prin această numire, pe cei care se socotesc săraci duhovnicește, adică având trebuință de ajutor dumnezeesc și doresc să ajungă în stăpânirea dreptății lui Dumnezeu. Înțelesul arătat de noi mai înainte e totuși mai răspândit printre Sfinții Părinți și nouă ni se pare mai deadreptul, pe când înțelesul scos de cei din urmă este mai ocolit și mai tors din cel deadreptul. Iisus sfărâmă astfel părerea evreiască despre o împărăție a lui Mesia întemeiată pe puterea pământească și arată cum disprețul bogățiilor e cea dintâi cerință pentru a avea parte de împărăția cerurilor.

Cei săraci cu duhul au un drept deosebit într'însa nu numai în viața viitoare, ci și în cea de față.

4. *Fericiți cei blânzi.* În cele mai multe manuscrise grecești și în traducerile cele vechi, această fericire, în loc de-a fi a doua, e a treia, și așa parte să fi fost locul pe care-l avea în cei vechi¹⁾.

Blânzi sunt acei cari, în întristările și în ocările pe cari le primesc, nu se lasă stăpâniți de mânie, ci cu răbdare și cu umilință, se supun orânduieilor Proniei Dumnezești, și iartă bucuroși, biruind prin dulceață silnicia apăsătorilor. *Vor moșteni pământul* (în grecește, *vor avea pământul ca moștenire*). Această făgăduință e luată din psalmul 36,11, unde se spune că cei blânzi se vor bucura de fericirea pregătită de Dumnezeu ale-

șilor săi, fericire preînchipuită în stăpânirea liniștită a pământului făgăduit, adică a Palestinei.

Deoarece pământul făgăduit Evreilor era o icoană a împărăției lui Mesia, rostirea de *a stăpâni pământul*, în gura lui Iisus, are înțelesul de a avea parte la împărăția lui Mesia.

5. *Ceice plâng.* (În grecește a doua fericire). Este o rostire generală, prin care se înțeleg toți ceice sunt triști și plâng, fie pentru păcatele lor înșiși, fie pentru ispitele și primejdiile care îi amenință, fie pentru dorința pe care o au după cer. Iisus făgăduiește acestora mângâierea împărăției lui Mesia, care li se va da nu numai în viața viitoare, când Dumnezeu va usca lacrimile lor (Apocalipsa 7,17), ci și aici, pe pământ. Mesia este înfățișat în Scriptură ca Marele mângâietor (Isaia 61,2; Luca 2,25; 4,16 ș. a.).

6. *Ceice flămânzesc și însetoșează de dreptate.* *Foamea și setea* înseamnă o dorință foarte vie. *Dreptatea* este desăvârșirea morală sau sfințenia, care se cuprinde în potrivirea voinței omului după voința lui Dumnezeu. Au foame și sete după această dreptate ceice doresc arzător să trăiască după legea lui Dumnezeu. Dorințele lor vor fi împlinite.

7. *Milostivi* sunt ceice au milă de nevoile altuia, fie duhovnicești, fie trupești, și care se silesc să ușureze, să ajute, să mângâie pe cei întristați și nenorociți. Dumnezeu va fi milostiv cu dânsii, făcându-i părtași la mântuirea lui Mesia.

8. *Curății cu inimă.* E o rostire biblică (Ps. 24,4) care se spune nu numai despre cei cu inima curată, ci, în deobște, despre inimile pe cari păcatul nu le-a pângărit. În deosebire de farisei, care căutau numai o curăție din afară (Marcu 7,3 ș. a.), Iisus vrea curățirea lăuntrică a inimii, care este socotită ca miezul vieții sufletești a omului. *Vor vedea pe Dumnezeu.* Această făgăduință se va îndeplini în întregime în viața viitoare, când omul va vedea pe Dumnezeu, fiind cuprins de fericirea acestei priveliști. Dar chiar și pe pământ, sufletul care se ține departe de păcat este mai în stare de a cunoaște pe Dumnezeu și a primi împărțășirile lui.

9. *Făcătorii de pace* (οἱ εἰρηνοποιοί) sunt acei cari nu numai iubesc pacea inimii lor, ci se silesc în tot chipul ca aceiași pace să domnească între Dumnezeu și oameni, precum și între oameni unul către altul. Aceștia se vor numi fiii ai lui Dumnezeu, pentru că Domnul e Dumnezeul păcii (2 Cor. 13,11).

10. *Cei gonii pentru dreptate.* În toate vremurile, cei drepti au trebuit să sufere prigoniri din partea apăsătorilor. Așa va fi și în împărăția lui Mesia pe pământ. Iisus numește fericiți nu fără deosebire, nu pe toți acei care sufăr din pricina dreptății, adică a binelui moral sau, mai în deobște, din pricina împărăției lui Mesia. Acestora li se făgăduiește aceiași răsplată ca și celor săraci cu duhul.

După cum se vede, tuturor fericirilor li se făgăduiește ca răsplată Impărăția cerurilor, dar sub o înfățișare deosebită. Ea este o împărăție pentru cei săraci, un pământ de un preț nemărginit pentru cei blânzi, o

1. În textul Sf. Sinod românesc, nu este așa, ci fericirea aceasta este a treia, deci ca și în vechile manuscrise grecești. În felul acesta, textul nostru este mai bun. — Nota traducătorului.

mângâiere pentru ceice plâng, o poftire pentru cei flămânzi și însetați, o vedere a lui Dumnezeu pentru cei curați cu inima, este numirea de fii ai lui Dumnezeu pentru cei pașnici și iarășio împărăție pentru cei prigoniiți.

„Pomul împărăției lui Dumnezeu își are rădăcinile lui în sărăcia Duhului și are ca tovarăș blândețea, crește prin lacrimile vărsate peste suferințele vieții de față și prin setea de dreptate. Mila, curăția inimii și dragostea de pace sunt florile și roadele ei. Insfârșit, ea își capătă tărie nouă, când este bătuită de furtuna prigonirii și a suferinței“. (Crampon).

11. *Fericiți veți fi.* Iisus aplică în chip deosebit învățătura de mai înainte la ucenicii săi. Ei nu trebuie să creadă că împărăția lui Dumnezeu va merge înainte fără nicio împotrivire din partea oamenilor. Ba încă ei înșiși, ca răspânditori ai acestei împărății, vor trebui să se aștepte la tot felul de prigoniri. Iisus îi îmboldește să sufere toate cu bucurie, pentru că toată suferința lor va fi răsplătită cu belșug în cer și pentru că, în felul acesta, vor ajunge a fi asemenea acelor mari bărbați cinstiți și prețuiți de toți, care au fost proorocii. Aceste cuvinte ale Mântuitorului, deși au fost spuse în deosebi ucenicilor, pot fi întinse asupra oricărui creștin.

13. Pentru a însufleți pe ucenicii Lui să sufere cu bucurie, Iisus îi face să înțeleagă însemnătatea vredniciei și chemării lor. Ei suut sarea, nu numai a Palestinei, ci a tot pământului. Sarea dă gust și împiedecă stricarea. Asemenea și ei, prin faptele și învățătura lor, trebuie să facă plăcuți lui Dumnezeu pe oamenii stricați și putregăiți și să ferească de stricăciune pe cei buni. Dar după cum sarea își pierde tăria ei și nu mai este de folos la nimic, tot așa, dacă ei nu vor ține seamă de învățătura lui Iisus, nu-și vor mai putea îndeplini chemarea, fiindcă nu este vreun alt mijloc pentru a dobândi mântuirea oamenilor, și de aceea vor fi alungați din împărăția cerurilor.

14. Ei mai sunt încă și lumina lunii, care e învăluită în negurile păcatului și ale neștiinței. Și trebuie să o lumineze cu pildele și cu învățătura lor. Prin alte două asemănări, le arată că ei nu se pot da la o parte dela această datorie care apasă asupra lor. Ei au fost așezați în locuri de mare cinste în împărăția lui Dumnezeu, și de aceea vrednicia lor trebuie puse în văzul tuturor, ca și o cetate clădită pe munte.

15. *Obroc* era un vas pentru măsurarea grâului și a altor semințe și cuprindea cam 8 1/2 litri. Iisus nu voiește ca ucenicii să ascundă zestrea primită, ci să o pună în întrebuințare.

16. Nu e destul să înveți bine; învățătura cea bună trebuie însoțită de fapte bune, pentru că și oamenii necredincioși, văzând o viață cum se cade, să fie siliți a aduce laudă lui Dumnezeu.

Iisus și Legea. — Israiliții credeau că dobândesc mântuirea, dar Iisus, după ce și-a arătat toată cinstea față de lege, spune verde că nu ajunge să o ții în felul cărturarilor și fariseilor, și arată cu pilde cum el împlinește și desăvârșește legea.

17. Cineva ar fi putut crede că Iisus, întemeind o nouă împărăție, ar voi să desființeze vechea lege. De aceea el vestește îndată că n'a venit să strice, adică să desființeze legea și proorocii (legea și proorocii cuprind tot vechiul Testament), ci să-i îplinească ori să-i ție în seamă și să-i ducă la desăvârșire.

Intr'adevăr, Iisus s'a supus în viața Lui la toate prescripțiunile legii și a îndeplinit tot ce se proorocise despre el; dar, în acelaș timp, a desăvârșit legea, curățind-o de toate tâlcuirile omenesti, care o făceau de nesuferit, și adăogând învățături nouă și dând putere de a le ținea.

18. *Până ce va trece cerul și pământul.* E un proverb care înseamnă: *niciodată*.

Nu va trece, adică ne va rămânea neîmplinită cea mai mică parte din lege.

Iota sau, mai bine, *iod* e slova cea mai mică din alfabetul evreiesc în scrierea pătrată; *cirta* (literal corn) e o mică trăsătură care se pune deasupra unor slove evreiești pentru a le deosebi una de alta. Și acesta e un chip de vorbire prin pilde, pentru a însemna o parte mică.

19. Deci acel care, cu purtarea și cu învățămintele lui, va călca una din aceste mici puncte ale legii, va avea locul cel mai din urmă în împărăția cerurilor, pe când locul întâi e păstrat pentru cel care le îplinește și învață ca să fie împlinite.

20. Intrarea în împărăția cerurilor atârână de împlinirea legii. În vremea aceea însă, cărturarii învățau legea, fariseii o țineau în cele din afară cu toată scumpătatea. Deci s'ar fi putut crede că ajunge s'o ții ca dâșii. Iisus înlătură acest fel de a vedea. *Dreptatea*, adică sfințenia creștinilor trebuie să fie mai desăvârșită, și de aceea, dacă fariseii și cărturarii sunt îmboldiți să ție legea, mânați de trufie și deșărtăciune, creștinii trebuie să fie împinși de adevărata iubire către Dumnezeu și aproapele.

21. *Uciderea*, Aci ni se dă cea dintâi pildă prin care ni se arată cum Iisus desăvârșește legea. *Auzit-ați...* Evreii se adunau la sinagogă în toate Sâmbetele pentru a asculta citirea legii. *Vinovat va fi judecării.* Aceste cuvinte nu se găsesc în Pantateuh cu însuși sunetul acesta, dar le găsim după înțeles (Eșirea 21, 12; Levitic 24, 17). *Judecata* era judecătoria compusă din 23 de judecători cari locuiau în fiecare oraș și judecau fără apel pricinile mici. Pentru pricinile mari, se dădea drept de apel la Sinedriu. Mânia în împărăția lui Dumnezeu e faptă vinovată care trece la cercetarea *judecării*.

22. *Iar eu zic vouă.* Iisus vorbește ca Fiu al lui Dumnezeu, și deaceia, deși legea veche a fost dată de Dumnezeu, El, prin însăși puterea Lui, îi adăogă porunci nouă și o schimbă. Dacă legea avea în vedere numai fapte din afară, Iisus urmărește și fapta dinăuntru și oprește nu numai uciderea, ci și mânia care este izvorul ei și orice fel de asprimi și ocări.

Cine va zice fratelui său „*vaca*“ adică secătură, neghiob, *vinovat va fi soborului*. Soborul (Sinedriu) era curtea de judecată cea mai înaltă la neamul evreiesc. Iși avea locul în Ierusalim și era alcătuit din 70 de

membri și un prezident. Judeca pricinile mai însemnate, precum idololatria unui trib, păcatele arhiereului și altele și dădea pedepse mai grele, precum, de pildă, uciderea cu petre. Membrii Sinedriului erau aleși dintre capii familiilor preoțești, dintre cărturari și căpeteniile poporului. *Nebune* în evreiește înseamnă ticălos, nelegiuit, blestemat de Dumnezeu (Psalm 13₁).

Gheena (pe evreiește *Ghe Hinom* sau *Ghe Ben Hinom*, *Valea lui Enom* sau *a fiilor lui Enom*) se numea o vale îngustă, așezată la mează-zi de Ierusalim, unde evreii idololatri ardeau pe oamenii aduși ca jertfă dumnezeilor mincinoși (cartea a patra a Impăraților 23₁₀) și unde, în vremurile cele din urmă, se îngrămădeau toate gunoarele orașului, spre a fi arse. Deoarece focul acolo ardea fără încetare, numele de *gheena focului* a ajuns să însemne focul iadului.

23—24. Iisus scoate de aci o urmare de cea mai mare însemnătate practică. În adevăr, dacă mânia și ocările sunt pedepsite atât de aspru în împărăția lui Dumnezeu, trebuie să te silești a trăi în pace cu aproapele tău; iar când s'a adus vre-o jignire, trebuie numai-decât să cauți împăcarea. Dumnezeu iubește așa de mult această împăcare, încât o dorește mai mult decât jertfa și voiește ca să se oprească până și fapta cea mai înaltă a religiei pentru a dobândi împăcarea.

Altarul de care se vorbește e acel al arderilor de tot, care se afla în curtea preoților, drept în fața clădirii templului.

25—26. Prin altă pildă scoasă din obiceiurile judecătorești, privitoare la plata datoriilor, Iisus arată cât de bine este ca să te împaci îndată cu aproapele tău jignit, mai înainte de a te înfățișa înaintea judecății lui Dumnezeu.

Impacă-te, adică mulțamește pe protivnicul tău cât ești cu dânsul pe drumul de mers la judecător.

Sluga este îndeplinitorul legii, în urma hotărârii judecătorului. *Codrântul* sau a patra parte dintr'un *as*, este un bănuț roman, prețuind ceva mai puțin de două parale.

27—28. **Preacurvia și pofa.** Fariseii, prin tradițiunile lor, slăbeau oprirea poruncii a șasea din lege, mărginind-o numai la fapta din afară, uitând astfel porunca a 10-a, care oprește și pornirile lăuntrice. Iisus spune verde că, nu numai fapta din afară, ci și privirea și dorința rea sunt vinovate. El retează astfel însăși rădăcina răului. Porunca a zecea spune: Să nu dorești *pe femeia altuia*. Iisus însă spune în chip cu mult mai larg: *Tot celce caută la femeie, poftindu-o pe ea*, oricare ar fi starea lui, este chiar de atunci vinovat de preacurvie. Iisus desăvârșește legea și aici.

29—30. Cuvintele lui Iisus sunt luate în înțeles ocolit. *Ochiul drept, mâna dreaptă*, înseamnă lucrurile cele mai scumpe și mai trebuincioase pe care le putem avea, de care însă trebuie să ne lipsim, când ele ne-ar fi pricinuirea apropiată de păcat. De aceea e o datorie a ne supune la orice lipsă, la orice jertfă, oricât de dureroasă ar fi, mai degrabă decât să intrăm în primejdia

de a săvârși păcatul, pentru că viața veșnică e un bine care merită dobândit cu orice preț.

31—32. **Despărțenia.** *S'a zis.* Cuvintele acestea nu sunt luate vorbă cu vorbă, ci sunt prefăcute puțin (a doua Lege 24₁). *Cartea de despărțenie* era o mică foaie pe care se scria că femeia e slobodă și se poate mărita din nou. Legea veche, din pricina vârtoșeniei inimii Evreilor, învoise despărțenia, dar cerea formalitatea cărții de despărțenie, pentru că bărbatul să mai stea puțin pe gânduri, mai înainte de a slobozi pe femeia lui.

32. *Iar eu zic vouă...* Iisus, cu marea sa putere, preface legea și în punctul acesta, desființând orice învoire de despărțenie. Tot celce-și lasă femeia sa, *o face să preacurvească* sau este pricina desfrâului pe care ea îl săvârșește, pentru că a împuternicit-o prin carte să se mărite din nou. Dar să se bage-de-seamă că, dacă femeia lăsată de bărbat cade în primejdia desfrâului, se înțelege că aceasta ne face să bănuim că legătura dintâi nu e ruptă și că ea, de și a fost lăsată, rămâne totuși soția legiuită a întâiului bărbat. Numai când s'ar fi întâmplat ca însăși soția să fi săvârșit o faptă de desfrâu, bărbatul n'ar fi fost vinovat lăsând-o. Chiar și atunci însă nu se dezleagă legătura cea dintâi, pentru că Iisus se rostește absolut și fără nicio excepțiune: *Cela ce va lua pe cea lăsată* (pentru orice pricină ar fi fost ea lăsată) *preacurvește*. Dealtfel, nu se poate crede că Iisus ar învoi pe cea desfrânată să se mărite din nou și nu pe cea nevinovată, pentru că aceasta ar însemna răsplata desfrâului și ațâțarea către ea.

Așa e și învățătura sfântului Pavel, care nu numai învață (I Corinteni 7,40; Romani 7,1-2) că legătura căsătoriei dăinuește până la moarte; ci zice și hotărât (I Corinteni 7,10-11) că e porunca Domnului, ca soția să nu se despartă de bărbat; iar unde s'ar fi despărțit, să rămâie nemăritată sau să se împace cu bărbatul ei. După cum se vede, apostolul nu îngăduie nicio excepțiune.

Femeia despărțită de bărbat pentru orice pricină, nu mai poate încheia altă căsătorie, câtă vreme acesta trăiește. Acum, deoarece în Legea (cea nouă bărbații și soțiile cu aceleași drepturi și datorii (I Corinteni 7,3. 4. 11), ceiace Iisus spune în cuvântarea sa despre bărbat cu privire la soție, are aceiași putere și pentru soție cu privire la bărbat; așa că nu este învoit nici unuia, nici altuia de a înfrânge legătura căsătoriei (Matei 19₉; Marcu, 10₁₁; Luca 16₁₈).

33. **Jurământul.** *Să nu juri strâmb...* Această citațiune nu e cuvânt cu cuvânt, ci e plămădită după mai multe texte (Eșirea 20,7; Leviticul 19,12; a doua Lege 5,11 și 23₂₁). *Să dai Domnului jurămintele tale...* adică îndeplinește ce ai făgăduit prin jurământ

34. *Să nu te juri nici decum.* E o oprire pe deantregul a jurământului făcut fără pricină. Intre membrii împărăției lui Mesia, trebuie să domnească o așa inimă deschisă și încredere a unora către alții, încât să poți fi crezut numai pe cuvânt. *Nici pe cer...* Iisus oprește pe urmașii săi de a face orice jurământ special sau

mai bine nu dă voie să se întrebuințeze formulele de jurământ obișnuite atunci. Fariseii și cărturarii învățau că, dacă te folosești de zicerile în care numele lui Dumnezeu nu este pomenit anume, nu te îndatorai cu nimic și puteai să nu ții cuvântul dat. Iisus înlătură această învățătură mincinoasă și arată că încă și atunci când te juri pe cer, pe pământ, tot numele lui Dumnezeu îl iei ca martur și deci juri pe el.

36. *Nici pe capul tău să te juri...* Oprește și jurământul cu blăstăm, în care unul își cheamă răul asupra lui însuși, dacă nu spune adevărul. Și aci, tot pe Dumnezeu îl strigi, pentru că omul e supus lui Dumnezeu în toate și are atât de puțină stăpânire pe capul lui, încât nu e în stare să facă negru un fir de păr alb.

37. *Fie cuvântul vostru: Așa, așa; nu, nu.* Prin cuvintele acestea, se rostește numai afirmarea sau tăgăduirea. *Ce este mai mult decât acestea dela cel rău este*, adică din neîncrederea unora și din reaua credință a altora. Iisus nu spune că jurământul ar fi un rău, pentru că el poate fi un bine în anumite împrejurări dar că izvorăște din lucru rău, pentru că nevoia de a jura pornește din slăbiciunea și nestatornicia omului.

Unii, prin *dela cel rău*, înțeleg pe diavolul. Această tâlcuire nu pare întemeiată, pentru că și Dumnezeu și apostolii au rostit jurăminte, despre care nu se poate spune că au izvorât dela diavolul, în timp ce se poate spune cu tot adevărul că jurămintele au izvorât din slăbiciunea și neîncrederea omului.

38. **Legea talionului.** *Ochi pentru ochi...* Aceasta era rânduiala codului penal din vremurile vechi, după care judecătorii își rosteau hotărârile lor (Eșirea 21,24; Leviticul 24,20; a doua Lege 19,21). Învățații Evrei o lărgiseră deschizând calea spre răzburările private. Iisus desăvârșește legea, punând într'însa iertarea.

39. *Să nu stați împotriva celui rău*, adică nu întoarceți rău pentru răul primit. Iisus voiește ca ucenicii săi să rabde nedreptățile, fără a se lăsa stăpâniți de mânie și fără dorința răzburării și să aibă duhul dulceții și al inimii bune. *De te va lovi cineva...* E un sfat, nu o poruncă. Iisus ne îndeamnă să avem răbdare în vătămrile care ni se aduc și oprește orice răzburare a unuia asupra altuia.

40. Pentru a păstra dragostea, e nevoie să fim gata a jerfi și bunuri materiale.

Haina, era un veșmânt larg sau o cămașă de in sau lână care se purta deadreptul pe trup.

Cămașa sau mantaua era o bucată de postav pătrat, care se înfășura pe trup în mai multe chipuri. Slujea încă și noaptea ca învelitoare. De aceea Legea (Eșirea 22,26) poruncește ca, mai înainte de apusul soarelui, să fie înapoiată celui care o dăse ca zălog. De obicei, Evreii nu întrebuințau decât aceste două feluri de îmbracaminte.

41. Dragostea ne îndeamnă să facem aceasta încă și către cei față de care n'am fi datori. Înțelesul acestui stih este: Dacă cineva te silește să porți o greutate sau să-i slujești drept călăuză într'o călătorie de o mie de pași, nu numai fă aceasta, ci făptuiește încă de două

ori mai mult decât ți se cere. Grecesul ἀγγαρεύειν (latinește *angariare*) se trage din limba persană, unde înseamnă, în înțeles propriu, *a trimite ca sol regesc*, iar în înțeles derivat, *a sili*, pentru că solul regesc, pentru a-și îndeplini însărcinarea sa, putea cere ajutorul oricui și să se slujească de orice, chiar și fără voia stăpânului.

42. Dragostea e milostivă; ea îndeplinește toate celui ce cere.

Să se bage-de-seamă că învățăturile cuprinse în stihurile 39—42 privesc legăturile dintre credincioși unul către altul, fără a se întinde la legăturile dintre ei și stăpânire și a le aduce vreo pagubă. Ele au putere de poruncă, întru cât opresc răzburarea dela om la om și ne poruncesc să avem răbdare, dar sunt numai sfaturi ca să răbdăm nedreptățile cu așa blândețe, încât să nu căutăm nici pedeapsa vinovaților în chipurile chipurile hotărâte de lege. Iisus însă nu oprește apărarea îndreptătită.

43. **Iubirea vrăjmașilor.** *Să iubești pe aproapele tău.* Această parte a poruncii e scoasă din Levitic 19,18 și este o poruncă a lui Dumnezeu; cealaltă parte: *să urăști pe vrăjmașul tău*, nu se găsește în Scriptură ci e o încheiere mincinoasă scoasă de învățații evrei care socoteau ca aproape al lor numai pe ceice țineau de poporul ales, iar pe toți străinii îi socoteau ca vrăjmași. Chiar și la păgâni, era de pomină ura Evreilor împotriva străinului. Tacit, *Historia* 5,8 îi numește: *Adversus omnes alios hostile genus.*

44. Iisus poruncește dragostea de vrăjmași: *Iubiți*, și vrea ca dragostea să se dovedească prin fapte: *Faceți bine*, dacă nu se pot face către ei binefaceri pământești, să se întrebuințeze către ei binefacerea duhovnicească: *rugăți-vă*. Mai înainte de: *faceți bine*, evanghelia grecească adaugă: *binecuvântați pe ceice vă blăstamă*. Porunca lui Iisus e grea de urmat, pentru aceia el propune câteva temeieri care trebuie să ușureze îndeplinirea ei.

45. *Ca să fiți fii...*, adică să fiți asemenea lui Dumnezeu, pe cât se poate; să fiți fiii Lui. Fiul trebuie să calce pe urmele părintelui său. Dumnezeu însă este atât de plin de bunătate, încât nu înlătură pe nimenea dela dragostea sa, ci pe toți îi încarcă de binefaceri. Pentru aceasta oamenii cari iubesc și fac bine se mărturisesc prin aceasta ca fii ai lui Dumnezeu.

46—47. Altă pricină care trebuie să îndemne pe creștini a fi cu dragoste către vrăjmașii lor este că ei sunt urmașii unei legi care îi pune cu mult mai presus de vameși și de păgâni. *Vameșii* erau slujbașii sau mărunții îndeplinitori ai străngerii dărilor în numele marilor arendași în felurile ținuturi supuse Romei. Din pricină că ei storceau bani și făceau multe apăsări, erau urâți de toți și mai cu seamă de Evrei, care îi priveau ca unelte ale cârmuirii străine.

48. Creștinii nu trebuie să facă ce făceau vameșii sau păgânii, ci oglinda faptei lor trebuie să fie Dumnezeu.

De aceia fiți desăvârșiți în dragoste, ca Dumnezeu care iubește pe prieteni și pe vrăjmași.

CAPITULUL VI.

1. In capitulul de mai nainte împotriva fariseilor, Iisus a arătat cum trebuie tâlcuită legea. Acum trece a arăta cum trebuie ea urmată.

Vrăjmaș al oricărei fapte bune este mărirea-deșartă. Pentru aceia El dă mai întâi o înștiințare obștească, pentruca ucenicii săi să fie cu ochii larg deschiși asupra primejdiei. *Luati aminte să nu faceți.* Nu osândește pilda bună, ci a face binele ca să capeți cinstea oamenilor. Cine face fapte bune de ochii omului nu dă nimic lui Dumnezeu și de aceia nici el nu va putea primi nimic dela Dumnezeu.

2. **Milostenia.** *Să nu trâmbețezi,* adică să nu umbli căutând să te vadă și alții. *Fățarnicii* sunt fariseii cari voiau să dea înțelege că ei caută mărirea lui Dumnezeu, pe când ei își căutau cinstea lor. *In adunări și în ulițe.* Sâmbăta se făcea în sinagogi strângerea milosteniilor. Fariseii îndeplineau aceasta, căutând ca fapta să se vadă în largul lumii. Ei ajungeau apoi adevărați comedianți când săvârșiau fapta milosteniei pe căi și în piețe, din pricina trufiei de care erau stăpâniți.

3—4. *Să nu fie stânga ta.* E un chip de vorbire hiperbolic și care înseamnă: De ar fi cu puțință, nici tu să nu știi tâpta ta. Răsplata trebuie așteptată numai dela Dumnezeu.

5. **Rugăciunea.** *Nu fii ca fățarnicii.* Fariseii aveau ceasuri hotărâte din zi pentru facerea rugăciunii, și ori unde s'ar fi găsit, se întorceau cu față spre Ierusalim și se rugau. Cu toate acestea căutau anume ca în aceste clipe hotărâte să se găsească în piețe sau la răspântiile drumurilor, ca să tie văzuți că se roagă. De obicei, Evreii se rugau stând în picioare, alteori însă se puneau în genunchi.

6. *Intră în camera ta.* Iisus nu oprește rugăciunea în fața altora, ci căutarea și deșărtăciunea de a voi să te arăți om care te rogi.

7. *Să nu grăiți multe* (βαρτολογῆν) înseamnă să nu bâlbâi, să nu tot spui ca o mașină aceleași lucruri. Rugăciunea e mai cu seamă o înălțare a minții către Dumnezeu, și Iisus nu oprește de a ne ruga vreme mai îndelungată și de a înoi de mai multe ori aceleași cereri, ci osândește pe acei care mărginesc rugăciunea în spunerea fără încetare tot a acelorași și acelorași lucruri, într'un șir anumit etc., cum făceau păgânii care, având a se ruga la atâția zei și zeițe, credeau că trebuie să-i pomenească pe toți. Avem pilde de astfel de rugăciuni păgânești în inscripțiunile religioase asiriene și egiptene, care sunt pomenite în cartea a treia a Impăraților 18,23, și anume rugăciunile preoților lui Baal, iar în Faptele Apostolilor 19,34 avem rugăciunile închinătorilor Diane.

8. Păgânii se rugau îndelung, fiind încredințați că Dumnezeu nu știe trebuințele lor, dacă ei nu i le-ar spune. Nu așa trebuie să se roage creștinii. Dumnezeu nu are trebuință de rugăciunile noastre, ca să știe de ce avem noi nevoie, ci vrea să-l rugăm, pentruca să ne dăm seamă de păcătoșenia noastră și de nimicul

ce suntem, și pentruca, prin umilință, să fim îmboldiți a primi cu mai mare folos darurile sale.

9. *Așa să vă rugați.* Iisus nu oprește să ne rugăm felurit, dar, în împotrivire cu rugăciunile nesfârșite ale păgânilor, dă un chip de rugăciune pe care Tertulian l-a numit „Buchetul întregii evanghelii“, în care învață ce trebuie să cerem lui Dumnezeu și ce încredere trebuie să avem în bunătatea sa.

Rugăciunea lui Iisus se cuprinde într'o strigare către Dumnezeu cu șapte cereri, dintre care cele dintâi 4 privesc pe Dumnezeu, iar celelalte pe noi înșine.

Tatăl nostru. Și în Vechiul Testament Dumnezeu era înfățișat uneori ca Tată, dar nu li se poruncia oamenilor să-l cheme cu acest nume. Era păstrat Noului Testament de a deschide taina însușirii de Tată a lui Dumnezeu și de a trezi în inimile noastre simțiri de fii, prin arătarea către noi a dovezii celei mai înalte despre dragostea de Dumnezeu, adică întruparea, patima și moartea lui Iisus Hristos. Dumnezeu este Tatăl nostru, pentrucă, mânat de dragostea sa, ne-a primit ca fii, făcându-ne părtași ai firii sale dumnezeiești. Il numim *Tatăl nostru*, pentru a ne aminti că suntem toți membri ai aceleiași familii și ai aceluiaș trup al cărui cap este Iisus, și pentru a înfățișa minții noastre datoria că trebuie să purtăm grijă unii de alții.

Carele ești în ceruri. Dumnezeu e pretutindenea. Totuși Sfânta Scriptură privește cerul ca scaunul lui Dumnezeu (Psalm 2,4) și locul arătării mării Lui.

Prin strigarea de *Tatăl nostru carele ești în ceruri*, noi ne căpătăm bunăvoința lui Dumnezeu, strigând către bunătatea și puterea sa, și ne îmboldim pe noi înșine spre încredere, pentrucă, zice St. Augustin: Ce oare nu va voi Dumnezeu să dea acelora cărora le-a îngăduit să fie fiii săi?

Sfințească-se numele tău. In graiul Bibliei, numele lui Dumnezeu este Dumnezeu însuși, întrucât ni se descopere și ni se arată nouă. Dumnezeu e sfânt, de aceia trebuiește mărturisit ca atare și a fi *sfințit*, adică preamărit. Deci a cere ca numele său să fie sfințit, e tot una cu a cere ca Dumnezeu să fie cunoscut, iubit și laudat de toți. Aceasta e ținta pe care Dumnezeu o urmărește în toate lucrările sale.

10. *Vie împărăția ta.* Impărăția lui Dumnezeu este împărăția mai presus de fire a darului său. Ea își va avea împlinirea sa deplină în cer, prin priveliștea fericirii, iar pe pământ se găsește cuprinsă în Biserică. Ca fii buni, cerem ca această împărăție să se înrădăcineze tot mai adânc în inimile oamenilor, și să fie trecute piedicile și înfrânte greutățile care se împotrivesc răspândirii ei pe acest pământ.

Unii tâlcuitori, urmând pe Tertulian, înțeleg prin chemarea împărăției lui Dumnezeu starea fericită de lucruri care va fi după a doua venire a lui Iisus Hristos, când cei buni vor fi despărțiți de cei răi.

Facă-se voia ta... Voința lui Dumnezeu se îndeplinește desăvârșit de îngeri în ceruri (Psalm 7,21; Evrei 1,14), și noi cerem ca poruncile lui Dumnezeu să fie urmate de oameni pe pământ cu aceiași desăvârșire.

11. După ce nê-a învățat despre mărirea lui Dumnezeu și ce urmărește El, Iisus ne învață să cugetăm la trebuințele noastre, și mai întâi să cerem cele de trebuință trupului nostru și apoi să cerem ce trebuie sufletului nostru.

Pânea noastră cea spre ființă, dă-ne-o nouă astăzi. Pânea noastră este hrana cea mai de rând a vieții noastre. Deci să cerem pânea noastră, cea menită de Dumnezeu pentru a păstra ființa noastră.

Cea spre ființă, adică cea care ne e de trebuință în fiecare zi pentru păstrarea vieții noastre. Cuvântul grecesc ἐπιούσιον (răspunzând rostirii românești: cea de trebuință vieții) se găsește întrebuintată numai în locul acesta și în sfântul Luca 11,3 în tot Noul Testament. Vechea traducere latinească Itala dă locul acesta și pe cel din Luca în latinește prin cuvântul *quotidianum*. Fer. Ieronim însă, îndreptând vechea traducere a Italei, a lăsat la Luca acest cuvânt de *quotidianum*, iar în locul de care vorbim la Sfântul Matei, a pus cuvântul *supersubstantialem*, prin care se arată pacea euharistică.

Cu privire la obârșia cuvântului ἐπιούσιον, tâlcuitorii nu se înțeleg. Unii (Origen, Sf. Ioan Gură de Aur și alții) îl socotesc că se trage dela ὄσια, în înțelesul de ființare, și tâlcuiesc: *Pânea cea de trebuință viețuirii noastre*. Această părere pare cea mai vrednică de a fi primită. Alții însă socotesc că se trage dela verbul ἐπιέναι, sau dela ἐπιέναι și-l tâlcuiesc prin: *vremea care vine*. Această vreme neputând fi ziua de mâne, fiindcă e înlăturată prin cuvântul de *astăzi*, fără doar și poate trebuie să fie vremea de față, și atunci avem înțelesul: Dă-ne astăzi pânea noastră pentru pânea care vine azi, cciace se rostește mai bine spunând: Dă-ne astăzi pânea noastră zilnică. Mulți dintre tâlcuitorii de astăzi, părăsind orice căutare etimologică, se îndreaptă către, cugetarea evreiască pe care Iisus o avea în vederea când rostea aceste cuvinte și lămuresc: Pânea trebuințe, noastre, adică pânea trebuincioasă hraniei noastre zilnice.

Să cerem pânea numai pentru azi, fiindcă Iisus vrea ca în toate zilele să mărturisim lipsa noastră și atâr narea noastră de Dumnezeu.

12. *Și ne iartă nouă greșalele noastre.* După ce ne-am gândit la viața trupului, să cerem cciace privește viața sufletului, adică iertarea păcatelor. Păcatele sunt datorii pe cari niciodată nu vom izbuti să le împlinim numai cu puterile noastre. De aceia avem nevoie ca ele să ne fie șterse. *Precum și noi iertăm*, iată o pricină în stare a mișca inima lui Dumnezeu ca să ne ierte și în acelaș timp chipul prin care vom putea dobândi iertarea păcatelor. Din punct de vedere a stării adevărate a textului, este mai bine să zicem: *Precum și noi am iertat*, fiindcă așa se găsește în cele mai bune manuscrise grecești (Vaticanul, Sinaiticul), ș. a.

13. Prin acest stih, cerem să fim păziți și apărați în viața cea mai presus de fire. *Nu ne duce în ispită.* Ispita este orice lucru care ne împinge spre primejdia păcătuirii. Să cerem dela Dumnezeu să îndepărteze dela noi orice îmboldire spre rău, fiindcă vrășmașul n'ar putea să ne ispitească dacă Dumnezeu nu i-ar îngădui.

Prin aceasta, noi nu cerem ca să nu fim ispitiți, ci să nu fim biruiți de ispită.

Ci ne izbăvește de cel rău. Această cerere e a tuturor. Noi cerem lui Dumnezeu să fim sloboziți de orice rău, fie trupesc, fie sufletesc. Unii părinți totuși, de pildă Sf. Ioan Gură-de-Aur, Sf. Grigorie al Nissei și unii tâlcuitori din ziua de azi, prin «cel rău» înțeleg pe diavolul.

14—15. Iisus lămurește condițiunea pusă la stihul 13 pentru iertarea păcatului, arătând că Dumnezeu nimic nu urăște mai mult la om, decât amintirea nedreptăților și răzbunarea și nimic nu iubește mai mult decât iertarea și dragostea irățească.

16. *Postul.* Iisus voiește ca, la săvârșirea faptelor noastre celor bune, să nu căutăm a avea marturi decât numai pe Dumnezeu și deaceia, după ce a arătat cum trebuie făcută milostenia și cum trebuie să ne rugăm, vorbește acum de chipul cum trebuie să postim.

Nu fiți ca fătarnicii. Legea veche porunca ținerea unui singur post, în ziua Impăcării (Leviticul 16,29...). În vremurile mai nouă, fuseseră rânduite și alte posturi. și fariseii obișnuiau să postească în fiecare Joie. Iisus încuviințează postul, nu vrea însă ca să urmărim fariseilor, care, în zilele de post, își făceau chipurile lor aproape de necunoscut, prin cenușa care o turnau pe cap, ca să atragă privirile oamenilor.

17. *Unge-ți capul tău.* E vorba aci de obiceiul din Palestina unde, la vreme de sărbători și de ospețe, oamenii obișnuiau să-și ungă capul (Luca 7,46).

19. **Desfacerea de bunurile pământului.** După ce a înștiințat pe ucenicii săi se ferească de mărirea-deșartă. Iisus caută să zmulgă din inima lor zgârcenia și prea multă grijă de lucrurile pământului.

Nu vă adunați comori. Comoara înseamnă aici orice lucru prețios. Răsăritenii obișnuiau să adune aur, argint, petre scumpe, haine bogate, covoare cu înfățișări vii, perne moi și altele. Toate aceste lucruri sunt primejduite; pe de o parte de rugină, care mănâncă metalele; pe de altă parte de molii, care rod hainele; apoi de hoți care sparg casele și pot fura totul. De aceia nu trebuie să căutate comorile pământului, care sunt atât de ușor de perduț, ci acele din cer, cari se cuprind în faptele bune. Meritul acestora se îngămădește la Dumnezeu, care va da la vremea sa o răsplată veșnică.

21. *Unde e comoara ta.* Aceasta este altă pricină pentru care trebuie să trăim desfăcuți de lucrurile lumii. Inima, adică mintea și voința, merg după comoară, și dacă aceasta este căutată în lucrurile pământului, inima va fi ca încleștată de pământ; dar dacă e căutată în cer, toate darurile noastre vor năzui spre cer, singurul loc unde vor putea fi saturate deplin.

22—23. **Ochiul lăuntric.** Iisus arată cum inima are cea mai mare însemnătate, fie dacă e vorba de săvârșit binele, fie dacă e vorba de săvârșit răul. Ochiul este ca lampa trupului, pentru că luminează în întregime. Dacă el e *limpede*, adică sănătos, toate mădularele care sunt luminate de el, lucrează cum trebuie; și se întâmplă dimpotrivă, dacă e bolnav. Deci dacă, din vreo pricină oarecare, ochiul nu dă lumină, celelalte mădulare, care

nu au lumină dela ele însele, vor trebui de nevoie să se găsească cuprinse în cele mai dese întunecimi. E ușor de văzut ce se găsește prin această asemănare. Ochiul omului e inima. Dacă inima e curată, adică desfăcută de lucrurile pământului și setoasă de lucrurile cerului, toată viața sufletească a omului va fi bună; dar dimpotrivă, dacă inima fuge de lumina credinței și disprețuește darul lui Dumnezeu și nu năzuește decât la lucrurile pământești, cât de rele vor fi atunci faptele sale, pentru că din inimă izvorăsc gândurile rele, dorințele rele și altele (Vezi cap. 15, 19).

24. *Nimenea nu poate sluji la doi domni.* Aceasta e dezvoltarea cugetării de mai nainte, anume că nu se pot îngrămădi în acelaș timp comori și în cer și pe pământ. Nimenea nu poate sluji, adică să fie rob a doi stăpâni, deoarece, prin însuși faptul că robul e numai al unui stăpân, nu poate avea la îndemână timpul său pentru a mai sluji și alt stăpân. Dacă ar fi împrejurarea să trebuiască a asculta de doi care poruncesc bunuri protivnice, ar trebui să se hotărăscă pentru unul sau pentru altul, și dacă va voi să mulțamească pe unul, va dezgusta pe cellalt.

Nu puteți sluji lui Dumnezeu și lui Mamona. Cuvântul Mamona e de obârșie haldeiană și înseamnă bogății. Ieronim arată că Iisus nu spune că, dacă ai bogății, prin această nu mai ești potrivit pentru slujba lui Dumnezeu, ci a sluji lor, adică a fi rolul bogăției.

25. **Nu vă grijiți ce veți mânca și ce veți bea, nici cu ce vă veți îmbrăca.** Iisus vrea ca ucenicii săi să se fie departe cu gândurile, chiar și de lucrurile cele mai trebuincioase.

Nu vă grijiți. Nu e iertat a cugeta și a ne îngriji de viitor, ci Iisus oprește prea marea însetare care se naște din neîncrederea în Dumnezeu și din alipirea nemăsurată către lucrurile pământului. El arată că Dumnezeu, dând ceiace e mai mult, adică viața și trupul, nu poate să ne lipsească de ceiace e mai puțin, adică hrana și îmbrăcămintea.

26. Dacă Dumnezeu poartă grijă de păsări, cum nu va purta de om, al cărui părinte este.

27. Arată că este de prisos să te îngrijești prea mult. Cuvântul grecesc μεριμνῶ înseamnă fiind îngrijit. Deci înțelesul este: *Cine din noi, frământându-se cu grija, poate să adaoge înălțimii sale (statului său) încă un cot?* Cuvântul grecesc ἡνυχία se poate da pe românește fie prin statură, fie prin zilele vieții. Mai degrabă este de luat acest din urmă înțeles. Iisus ne dă să înțelegem că, cu toată grija noastră, nu-ți poți prelungi viață peste hotarul pus de Dumnezeu.

Cotul este măsura aproape a unei jumătăți de metru.

Crinii câmpului sunt cei cari cresc dela sine, fără grija omului. Ar fi cu puțință să socotim că ei sunt florile numite anemone, care în Palestina au un color roșu și care sunt foarte răspândite în țară.

29. *Solomon* a întrecut pe toți regii Israilului prin îmbrăcămintea și strălucirea sa. Și cu toate acestea el, care umplea de uimire pe regina din Sava, nu era atât de bine îmbrăcat.

30 *Iarba câmpului.* Sunt crinii de care a vorbit. Sunt numiți astfel, pentru a arăta micul lor preț și că se trec iute. Dacă Dumnezeu totuși are atâta grijă de ei, cu cât mai mult va avea de oamenii cărora le-a dat pe însuși Fiul său? Li numește *puțin-credincioși*, pentru că prea marea grijă de lucrurile pământești isvorăște din lipsa încrederii în Providență.

31. *Acestea toate păgânii le caută*, care nu știu că Dumnezeu e Părintele lor și că știe toate trebuințele oamenilor. Care tată nu va voi să dea fiilor săi cele de trebuință?

32. *Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu.* Iisus arată de care lucruri creștinii trebuie să îngrijească mai mult. Înainte de toate, să caute *împărăția lui Dumnezeu*, adică lucrurile cerului, și *dreptatea sa*, adică acea stințenie a vieții cu care trebuie să fie îmbrăcați toți părtașii acelei împărății, iar toate celelalte vor urma, după cum lucrurile lăturașe urmează lucrului din temelie. Și în *Tatăl nostru* s'a spus: *Vie împărăția ta; și apoi: Pânea noastră dă-ne-o nouă astăzi.*

34. *Nu vă grijiți de ziua de mâne.* După ce a arătat Providența lui Dumnezeu, Iisus încheie că deaceia nu trebuie să ne îngrijim prea mult de ziua de *mâne*, adică de viitor. Ca întărire, mai aduce două temeuri: *Ziua de mâne* va avea vreme să cugete la ea, adică fiecărei zile îi ajunge muncirea pentru ea însăși și e lucru nebunesc să facem și mai greu necazul de astăzi, adăogând și pe al zilei de mâne. Și aici Iisus nu oprește de a cugeta la viitor, ci numai grija din cale afară, care ne împiedică de a urmări propria noastră sfințire.

CAPITULUL VII

După ce-a îmboldit pe ucenicii săi să fugă de mărirea deșartă și de alipirea nemăsurată de lucrurile acestei lumi, Iisus îi îndeamnă acum să stea departe de ispita de a bârfi și osândi toate faptele aproapelui, care era atunci una din apucăturile fariseilor.

1—2. *Nu judecați.* Judecata oprită e acea care se cuprinde în gândirea strâmbă despre aproapele nostru, fără temeinicie, tâlcuind cu negru faptele lui și osândindu-l din ură sau pismă. Iisus nu vrea să fim judecători aspri și nemernici ai aproapelui nostru, pentru că să putem merita milă și iertare în judecata lui Dumnezeu; fiindcă, așa cum vom judeca pe aproapele nostru, și Dumnezeu ne va judeca pe noi.

3—4. *Paiul... și bârna.* Prin aceste două asemănări, se arată contrazicerea celor ce, prefăcându-se că sunt însuflețiți de dorința binelui, biciuiesc micile scăpări ale aproapelui și nu se gândesc deloc a-și îndrepta cusururile lor care sunt foarte grele.

6. Și în fapta îndreptării, care uneori poate fi de trebuință, e nevoie de lucrat cu cumișenie, ca să nu se petreacă lucruri mai rele și să nu fie primejduite *cele sfinte*, adică adevărurile evangheliei, tainele și altele da a fi pângărite. În adevăr, sunt oameni neînștate de a prețui aceste lucruri și, a le încredința lor fără alegere, ar însemna să arunci mărgăritarele înaintea porcilor și cânilor. Aceste dobitoace cred că mărgăritarele ar fi

ceva de mâncat, și văzându-se dezamăgite, le calcă cu picioarele și apoi se întărită împotriva celor care le-au aruncat.

7. **Rugăciunea.** Nu vom putea împlini singuri datoriile înalte date nouă în această cuvântare. De aceia Iisus ne învață acum unde vom putea găsi tăria, vorbindu-ne despre trebuința de a ne ruga stăruitor. Din pricina aceasta, spune de trei ori, una după alta : cereți, căutați, bateți.

8. *Tot celce cere ia.* Rugăciunea e întotdeauna ascultată într'un chip sau în altul; dacă însă nu primim ceiace cerem, pricina e că, ori suntem nevrednici de a căpăta, ori că cerem lucruri vătămătoare bunei noastre stări duhovnicești, ori că nu ne rugăm cum trebuie. Totuși să se însemne că Iisus nu zice că vom dobândi îndată ceiace cerem, pentrucă, după cum arată Fer. Augustin, Dumnezeu uneori nu ne împlinește așa iute rugăciunile noastre, pentruca să prețuim mai mult darurile sale, iar cerându-le și căutându-le, să ne facem vrednici de a le primi.

9-11. Un părinte pământesc ascultă rugăciunea fiului și, dacă nu-i poate da ce cere acesta, niciodată nu-i va da o peatră, ceiace ar fi de prisos, și cu atât mai puțin un șarpe, care e vătămător. Deci dacă oamenii care sunt răi, fiindcă sunt născuți în păcat, știu să dea lucruri bune fiilor lor, cu cât mai mult Tatăl cel ceresc, care e numai bunătate și dragoste, va ști să dea oamenilor bunurile care îi sunt cerute.

12. **Cum trebuie să iubim pe aproapele.** Faceți și voi oamenilor... Iisus încheie cu un precept care cuprinde tot ce au spus legea și proorocii cu privire la legăturile dintre oameni. Acest precept are acelaș cuprins cași altul: Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși. Rabinul Hilel spunea: *Ceiace ție îți este urât, să nu faci nici aproapelui tău, fiindcă aceasta este toată legea.* Și păgânii au cunoscut acest mare principiu. Dar numai Iisus a putut, prin marea sa dulceață, să dea și toată puterea de a-l împlini.

13. *Ușa cea strâmtă. Intrați prin ușa cea strâmtă.* Pentru a intra în împărăția cerurilor, e trebuință de multă îndrăzneală, ca să poți trece peste pedecile care vor să te zădărnicească. Calea și ușa care duc la viață sunt strâmte, pentrucă firea noastră, plecată spre cele rele, numai cu mare greutate și cu grele jertfe poate dobândi pornirile vrednice care sunt temelie cea mai însemnată ca să poți avea parte la împărăția lui Dumnezeu. Viața perzaniei însă e largă, fiindcă patimile fără rânduială, ademenirile apucăturilor rele, momelele și pildele cele rele au o înrâurire nenorocită asupra sufletului nostru și târâie pe mulți în calea răului.

14. *Că strâmtă este ușa și îngustă calea,* Iisus a spus: „Dacă vrei să intri în viață, ține poruncile“. Ur-marea poruncilor însă e ușa cea strâmtă și calea cea îngustă care duc la împărăția cerurilor. Dar sunt mulți acei care calcă și desprețuiesc poruncile lui Dumnezeu și se lasă în brațele patimilor lor.

15. **Proorocii mincinoși.** *Păziți-vă de proorocii cei mincinoși.* Altă împotrivire, care poate împedeca intra-

rea în împărăția cerurilor, sunt proorocii cei mincinoși. Deși prin numele acesta sunt arătați mai cu seamă cărturarii și fariseii, totuși sunt însemnați, în de obște, și toți acei care, prin învățături mincinoase, prin uneltiri și înșelăciuni, caută să ducă în rătăcire pe alții (Faptele Apostolilor 20,29). Se înfățișează în haine de oaie, cași cum ar ținea de turma lui Iisus Hristos, fățărăsc sfințenia și umblă cu mișcări lingușitoare și pline de dulceață, dar de fapt sunt lupi care doresc să târâie sufletele la rău.

16. *Ii veți cunoaște.* Mijlocul de a-i cunoaște sunt roadele lor, adică viața pe care o duc, faptele pe care le fac și mai cu seamă urmările pe care învățăturile lor le aduc. Nelegiuirea și fățărnicia nu pot rămânea multă vreme fără a eși la iveală. Dumnezeu nu o îngăduie. După cum orice pom rodește o roadă anumită, după care cunoști felul lui, tot așa învățăturile rătăcite despre credință și purtare nu întârzie a-și arăta roadele lor nenorocite, care fac să se cunoască otrava care se ascunde într'însele.

18. Pomul cel bun și pomul cel rău sunt în deosebi învățătura adevărată și cea mincinoasă, dar mai pot însemna încă și pe învățătorul adevărului și pe cel al rătăcirii. Totuși să se bage-de-seamă că pomul nu-și poate schimba firea, pe când omul se poate face rău din bun și bun din rău. Pe de altă parte, omul se poate preface și să amăgească, deși, după cum s'a arătat, prefăcătoria și amăgirea nu pot dăinui mult, pentrucă, după cum zice Iisus (Luca 6,45): „din prisosința inimii grăiește gura“.

19. *Tot pomul...* Această groaznică amenințare privește lifta proorocilor mincinoși și pe cei care se alătură lor. Vor fi tăiați dela împărăția cerurilor și dați iocului.

21. *Nu ajunge să ne alipim de Iisus numai în cele din afară. Nu tot celce-mi zice mie Doamne! Doamne!* Nu e destul să spui că cineva este prooroc numai fiindcă întrebuințează numele lui Dumnezeu; după cum, de asemenea, nu ajunge să te ții în cele din afară de Iisus ca să te poți numi creștin, ci e de trebuință să urmezi învățătura lui în chip simțit. În locul acesta (21-23); Iisus numește pe Dumnezeu: *Tatăl meu*; spune despre sine că trebuie să fie numit *Domn* și se înfățișează pe el însuși ca Judecător care rostește hotărârea împotriva celor răi. Cu aceasta el se mărturișește pe sine ca adevărat Fiu al lui Dumnezeu.

22-23. *În ziua aceia,* adică la judecata de apoi, mulți și încă și proorocii cei mincinoși, se vor sprijini pe minunile făcute în numele lui Iisus Hristos, ca dovadă a credinței lor într'însul. Dar minunile și proorociile nu sunt o dovadă că acel care le face ar fi în bună primire înaintea lui Dumnezeu, ci sunt numai o întărire despre adevărul învățăturii propoveduite. Iisus îi va alunga dela sine, pentrucă nu au urmat poruncile lui și nu au fost adevărați ucenici ai lui.

24—25. Aceste stihuri cuprind încheierea întreagă a cuvântării. Iisus încheie cu o pildă, pentru a scoate la iveală ce însemnătate are a urma în viață învățăturile sale.

Și-a zidit casa sa pe peatră, adică pe o temelie care nu se zguduie de suflarea vânturilor și de vărșarea ploilor. Ploile, vândurile, râurile și altele înseamnă feluritele soiuri de ispite, la care poate fi supus omul.

26—27. Această pildă era foarte îmbolditoare pentru Evreii din Palestina, fiindcă ei erau obișnuiți să vadă adeseori casele lor ruinate de furtuni și de mânia vărșărilor de ape.

În încheierea cuvântării sale, Iisus vestește o ruină de neîndreptat tuturor acelor care, chiar având credință și încă făcând și minuni, nu urmează totuși învățătura lui prin faptele lor.

28—29. În aceste stihuri, evanghelistul arată urma adâncă lăsată în mulțime de cuvintele lui Iisus și dă pricina acestui fapt. Iisus nu învăța în felul cărturarilor și fariseilor, care nu făceau alta decât tâlcuiau legea, aplicând-o la împrejurările deosebite ale vieții și perzându-se adeseori în ușurătăți; ci vorbea ca legiutor îmbrăcat cu toată autoritatea, prefăcea și îmbunătățea legea, adăogând învățături nouă și amenințând cu moarte veșnică pe călcătorii ei.

Traducere din limba italiană, de
Arhim. SCRIBAN.

MĂRUNȚIȘURI

1. O propozițiune liturgică.

Să-i zic așa, deși este numai o frântură de propozițiune.

Credința noastră ortodoxă are o mare calitate: ea se învață nu numai din cuvântare, ci și din dulcea cântare bisericească. Slujba bisericească este o carte deschisă în care poate citi și cel care nu știe carte sau nu are obiceiul de a citi din ale bisericii. Se întâmplă însă câteodată că s'au strecurat oarecare erori, fie în traducere fie chiar în original. Când aceste erori sînt ne-supărătoare pentru dogmă și morală, pot trece neobservate, deși îndreptarea și revizuirea lor se impune.

Vom vorbi astăzi despre o propozițiune din slujba panhidei și anume la: *binecuvântări*.

Una din stihuri sună așa: „*Chipul mării Tale sînt, măcar deși port ranele păcatelor...*“.

M'a neliniștit acest „*ranele păcatelor*“, pus după „*chipul mării*“. În adevăr, omul este făcut după „*chipul*“ (Facerea 1, 26-27; 9, 6; Iacov 3, 9) lui Dumnezeu; iar ca să ne apropiem și mai mult de textul incriminat: „*chipul mării Tale sînt*“, vom aminti că Sf. Pavel amintește că omul „*este chipul și mărirea lui Dumnezeu*“ (1 Cor. 11, 7)! Omul acesta, făcut după „*chipul și asemănarea*“ lui Dumnezeu, a căzut în păcat (Facerea 3, 6), în așa numitul *păcat original*, de care nu scapă nimeni din cei născuți din femeie, afară de Domnul Hristos (Ioan 8, 46).

Domnul Hristos, venind în lume „*pentru noi și pentru a noastră mântuire*“, a devenit, în ochii și spiritul profetic al lui Ioan Botezătorul, „*mielul lui Dumnezeu cel ce ridică păcatul lumii*“ (Ioan 1, 29), adică *păcatul original*. *Păcatul original* se ridică omului renăscut „*prin apă și prin duh*“ (Ioan 3, 5), adică botezat, dar, totuși, rămân și asupra acestuia oarecare urmări ale *păcatului* (vezi Romani 7, 18-23; 8, 20).

Aceste urmări sînt ca niște semne ale unor

răni. Rănilor se trec, dar semnele lor rămân. Rana a vindecat-o „*mielul lui Dumnezeu*“, dar cu semnele ranelor a rămas să se lupte omul (vezi Rom. 7, 18-23). Să se lupte și să se roage Domnului ca să-l ajute în această luptă.

De aceste „*urmări ale păcatului*“ este vorba în „*ranele păcatelor*“, cum *greșit*, zice cântarea, în loc de „*ranele păcatului*“, care strică pe „*chipul mării*“ lui Dumnezeu. Am căutat în textul grecesc — ca să zic așa, textul original — și am găsit: «*εἰ καὶ στίγματα φέρω πταισμάτων* — măcar deși port ranele păcatelor». Cuvântul *στίγμα* vine dela *στίζω* — a imprima un semn cu un instrument ascuțit sau înroșit și înseamnă: semn — *piqûre* — în cazul nostru semnul pe care l-a lăsat păcatul original peste creștin. Deci expresiunea noastră ar trebui să sune așa: «*εἰ καὶ στίγματα φέρω πταίσματος* — măcar deși port ranele păcatului» (original).¹⁾

2. O traducere cu cântec.

Făcând lecțiuni de exegesă cu școlarii mei dela seminarul din Galați, cătuam adesea, poate mai mult pentru mine decât pentru ei, să-mi satur anumite dorinți pe care mi-le deschidea tâlcuirea. Făceam traducerea după originalul grecesc și urmăream textul ebraic în preparația mea. Așa, urmărind explicarea epistolei către Evrei, am dat la cap. 9 peste textul: «*Și pentru aceasta este (Iisus Hristos) mijlocitorul unui așezământ nou... căci unde este testament, acolo trebuie să fie vorba despre moartea celui ce face יְהוֹשֻׁעַ* testament» (9, 15-17). Traducerea ebraică este cea făcută de Friedrich Delitsch. M'am întrebat: de ce traducătorul nu pune cuvântul יְהוֹשֻׁעַ, corespunzător cuvântului *testament*, și pune grecescul *συνθήκη*, scris doar cu litere ebraice?

1. Nu suntem de părerea Părintelui Beldie. De oarece și originalul are tot „*ranele păcatelor*“, înseamnă că nu e vorba de *păcatul original*, ci de *păcatele obișnuite* ale omului.

Părerea că în epoca Testamentului Nou, în epoca în care scria Pavel, limbile își împrumutau cuvintele, merge numai până la un loc. Că, adică se poate că Pavel a împrumutat în locul citat — ca și la Galateni 3,15 — cuvântul *διαθήκη*, care circula ca bun pentru *testament* și între Evrei, în locul cuvântului ebraic *ברית*. Se poate. Și dacă textul ebraic ce avem înaintea ar fi vreun original paulin, nici nu am deschide vorba. Dar textul-traducerea Delitsch — este nou și deci bun era numai cuvântul *ברית*, mai ales dacă ne gândim că la Galateni 3,15, stă în legătură chiar cu Avraam cu care Dumnezeu a făcut o legătură *ברית* (Facerea 12,7; 13,15; 17,7; 22,18).

Acăsta este este cuvântul pe care ți-l dă paralelul verbal, acesta și nu *διαθήκη*.

Ei, atunci cum?

Friederich Delitsch era evreu de naștere. Și chiar atunci când s'a apucat să traducă N. T. în evreiește, nu a uitat vechea mândrie a poporului său — a poporului ales — în care singur Dumnezeu a făcut o legătură *ברית*; iar legătură făcută prin mijlocirea lui Iisus Hristos cu celelalte popoare poate fi o legătură de altă natură — *διαθήκη*.

3. Ce-a scris Mântuitorul?

A te încerca să afli ce a scris cineva pe nisip, este în adevăr o cercetare zadarnică. Dar a încerca să afli ce a scris Mântuitorul pe nisip, este o încercare care poate fi luată în seamă. Noi vom încerca o coniectură — adică o opinie întemeiată pe probabilități.

Sf. Evanghelist Ioan istorisește în cap. 8, 2—11 despre femeia cea păcătoasă și pârâșii ei: *Și-au adus la dânsa cărturarii și fariseii pe o femeie prinsă în curvie și, punând-o în mijloc, i-au zis: Învățătorule, pe această femeie am prins-o asupra faptului săvârșind curvie. Deci Moisi în lege ne-a orânduit ca să se ucidă cu petre unele ca acestea; dar tu ce zici? Aceasta o ziceau ispitindu-l, ca să aibă de ce să-l pârască. Iar Iisus plecându-se jos, scria pe pământ. Și urmând ei a-l întreba, s'a ridicat și le-a zis: «Celce este fără păcat dintre voi, acela întâi să arunce piatra asupra ei». Și iarăși, plecându-se jos, scria pe pământ.*

Moisi, pentru a stârpi uriciunile cananeice ale trupului, hotărâse pedeapsa cu moartea pentru cel ce va curvi (vezi Levitic. 20,10; Deuter. 22,22). Fariseii și cărturarii voiau să vada cum va aplica pe teren legea lui Moisi. Acela care a zis că

nu a venit să o desființeze legea lui Moisi ci să o îplinească (vezi Mat. 5,17).

Ceiece caracterizează pe Mântuitorul atunci când se află în legătură cu cei păcătoși este o nemăsurată milă, în concertul căreia găsește El cuvinte de răspuns.

Odată, la masă la Mateiu, care, de bucurie că a ajuns ucenic al Mântuitorului, dă un ospăț la care iau parte mulți vameși și păcătoși, pe lângă ucenici de ai săi, cărturarii îi impută, iar el le spune: «nu au trebuință de medici cei sănătoși, ci cei bolnavi. Mergeți dar de învățați ce însemnează: *milă voesc, iar nu jertfă*, că nu am venit să chem la pocăință pe ce drepti, ci pe cei păcătoși» (Mat. 9, 9-13).

Altădată aceiași cărturari și farisei îi impută că ucenicii lui zmulg spice și le mănâncă în zi de Sâmbătă. După ce le aduce aminte că și David la nevoia foamei a mâncat pâinile punerii înaintea feței Domnului (I Samuel 21,6), le spune: iar dacă ați fi știut ce însemnează: *milă voesc, iar nu jertfă*, nu ați fi osândit pe cei nevinovați (Mateiu 12,1-7).

Aceiași farisei și cărturari îi aduc și pe nenorocita roabă a trupului, a poftelor trupului. Și aici, ca și în cazurile de mai sus, ei vor să-l pue în conflict cu legea lui Moisi. El care știa ce este în om putea să-i înfrunte odată cu cuvintele: *Celce este fără de păcat între voi, acela mai întâi să arunce piatra asupra ei.* (Ioan 8,7). Desigur că nu acestea pot fi cuvintele scrise pe pământ. Ele sînt o înfruntare omenească făcută de Celce, fiind Dumnezeu, cunoștea starea morală a lor.

Cuvintele scrise pe pământ nu ar putea fi decât acelea care despart spiritul legii vechi de al celei noi. *Brevis est differentia Legis et Evangelii: timor et amor*, zice Fericitul Augustin. Ei bine, un cuvânt al dragostei evanghelice trebuie să se fi scris acolo, și încă un cuvânt pe care și fariseii — strașnici cercetători ai legii — trebuiau să-l știe. Cuvântul acela caracteriza Evanghelia și pe celce o adusesse în lume. Acel cuvânt nu poate fi decât amintitele cuvinte: *milă voesc, iar nu jertfă*.

Aceste cuvinte sunt din proorocul Hoseia, la care citim: «*Milă voesc, iar nu jertfă, cunoștință de Dumnezeu, mai mult decât olocauste*» (6,6) și sînt spuse tocmai cu ocazia înfierării nestatorniciei, *fățarniciei* și necuvioșiei din Israil.

Econ. I. C. BELDIE,

Paroh și Profesor în Galați.

VECHIUL CATOLICISM ȘI CEL DE AL X-lea CONGRES INTERNAȚIONAL VECHI-CATOLIC DIN BERNA (2—4 Septembrie 1926)

de Protopresbiterul DR. ȘTEFAN ȚANCOV
Decanul Facultății de Teologie din Sofia.

Fie ca, la sfârșit, să prezint câteva din impresiile mele generale, ce păstrez dela cel de al X-lea congres internațional, vechi-catolic (în deosebi din convorbirile mele particulare cu membrii mai marcanți ai acestui congres) și să fac anumite generalizări drept caracteristică pentru tot.

Cea mai generală și, în acelaș timp, cea mai adevărată și mai precisă definiție a catolicismului vechi este dată în însuși numele acestuia de «vechi-catolicism», adică, pe deoparte, este *catolicism* și, pe de alta, *vechi-catolicism*.

Care este acest vechi catolicism? Acesta nu este catolicismul papismului și nici cel al bisericii papale, ci este catolicismul vechei biserici *sobornicești, universale, catolice*. Fără îndoială, așa au înțeles catolicismul vechi toți reprezentanții primi, mai însemnați, ai acestuia. Dimpună cu dogma vaticană, ei au eliminat din catolicism și oricare alt element personal-papal, tot ce stătea în contradicție cu vechea Biserică universală. De aceea, drept principii generale ale acestui vechi catolicism, au fost puse, pe deoparte, principiul teoretic al lui Vincențiu de Lerin: *Id teneamus, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est*, iar, pe de alta, principiul de orientare concret: sunt catolice numai învățătura de credință, tradițiile, rânduiala cultică și organizatoare, care au existat în doctrina, în tradițiile, în cultul și în organizarea bisericii sinoadelor ecumenice din primele opt veacuri ale Biserici nedespărțite...

Dacă și întru cât totul se prezintă așa, orișicare dintre ortodocși are dreptul și datoria să-și pună întrebarea: ține oare catolicismul-vechi (în deosebi cel actual) cu energie și cu hotărâre la acest suflet al său: vechea catolicitate? Că vechea și primă generație a vechiului-catolicism a ținut întocmai la această catolicitate a sa, este o chestiune la care trebuie să se răspundă afirmativ (cu mici și neînsemnate excepții). Dar vechiul-catolicism mai nou și cel actual? Încă de acum douăzeci de ani, atât literatura teologică ortodoxă, cât și unele cercuri bisericesti ortodoxe oficiale, (de pildă, Sf. Sinod rus, Patriarhul Constantinopolitan Ioachim al III-lea) au prevenit că, în sânul generației vechi-catolice mai noi, își croise drum, treptat-treptat, păreri și sufluri protestante. Studiile mele (literare și direct personale) nu m'au convins, că se poate spune acest lucru, *în general*, pentru vechiul-catolicism. Cu regret însă trebuie să recunosc că stau și eu (și dela ultimul congres internațional vechi-catolic) sub

impresia, că, la *unii* din generația mai nouă, se observă cu adevărat în *unele* chestiuni, influențe protestante. Acest lucru trebuie să se spună, în deosebi, când ne gândim la chestinnea centrală și importantă pentru înțelegerea actuală, la concepția despre biserică, pe care o au anumiți vechi-catolici.

Este oare amenințat vechiul-catolicism, să fie inundat de protestantism? Într'o anumită proporție, în unele puncte și în unele ținuturi, poate că da. Am avut impresia, că o anumită parte din conducătorii vechilor-catolici nu-și dă destul de bine seama de ispita la care sunt expuși, în situația în care trebuie să acționeze: în primul rând, ca nu cumva, atrași în luptă împotriva *papismului* romano-catolic și împotriva atacurilor necreștine și îndârjite ale agenților romano-catolici, aceștia din urmă, să nu fie împinși fără voe împotriva pozițiilor catolicismului în general, adică să treacă de partea protestantismului; în al doilea rând, ca nu cumva, trăind într'o astfel de luptă continuă cu slujitorii papali, fiind încă puțini la număr și uitându-se dejur împrejur după ajutor lăaturalnic, să nu fie ispitiți de dispozițiile prietenești ale anumitor sfere protestante și, fără să vrea, să cadă în atmosfera protestantă. O a treia primejdie pentru vechiul-catolicism al vechilor-catolici actuali este tradiția veche-catolică, încă neîntărită la ei, și, într'o anumită măsură, micșorarea contingentului de ideologi și de forțe vii, învățate. În cele din urmă, trebuie să spun (aceasta ca o mică imputare la adresa ortodocșilor), că vechii-catolici actuali se găsesc într'o anumită izolare față de amicii firești cari profesază aceleași idei față de ortodocși.

Și, în ciuda tuturor acestor împrejurări, nu s'ar putea vorbi de o înclinare generală a vechiului-catolicism actual dela vechea sa catolicitate. Din convorbirile mele orale cu factorii mai însemnați și răspunzători ai vechilor catolici la congres, am rămas cu impresia îmbucurătoare, că tocmai acești factori, dimpună cu păturile mai numeroase vechi-catolice, stau sănătos și cu credincioșie pe fundamentul vechiului-catolicism. Dintre felurile biserici vechi-catolice, se vede că (precum în trecut, așa și astăzi) ține la acest fundament, în modul cel mai strâns, sănătos și lămurit — biserica veche-catolică olandeză; după ea vin: biserica elvețiană și noile biserici vechi-catolice slave.

Dealtfel, formarea și lățirea bisericilor vechi-catolice în mijlocul Polonilor, Croaților și, poate,

și în mijlocul Cehilor, alcătuește un *nou element* în viața și dezvoltarea vechiului catolicism. Este de așteptat o și mai favorabilă dezvoltare, care să privească și interiorul lui, adică curăția și activitatea vechii catoliciții.

Vechiului-catolicism actual (din cauza unui șir de cauze) *ii lipsește* activismul suficient și misionarismul. Dacă ar exista aceste elemente într'o măsură mai mare, Biserica ceho-slovacă națională ar lua altă dezvoltare, cu altă repeziciune. Acelaș lucru s'ar întâmpla și cu mișcarea veche-catolică în Polonia și Croația, ba poate și în alte țări catolice și protestante. Din acest punct de vedere, apare ca o nenorocire faptul că, la unele din torțele mai tinere ale vechiului-catolicism, actual, se observă un fel de quietism specific (și nu știu dacă acest fenomen nu este o influență a teologiei lui Bart, devenită acum la

modă în Germania). Pe de altă parte, este lucru îmbucurător că vechii-catolici actuali au conștiința clară despre ideea misionară și simt îndeajuns trebuința ei, din care pricină s'a și hotărât la congres, înființarea unei «Centrale de misionarism».

Acelaș congres a arătat forțele vii și proaspete ale vechilor-catolici. În fața vechiului-catolicism, stau încă încercări, cu atât mai mult, cu cât nu se observă o organizație încheată atât în interior, în fiecare biserică veche-catolică în parte, cât și, mai ales, între feluritele biserici vechi-catolice la un loc.

În această situație, biserica ortodoxă are o datorie, nu mică, față de vechiul-catolicism.

Traducere din bulgărește,
de Preotul STELIAN ILIESCU,
Parohul bisericii românești din Sofia

RĂTĂCITUL..

E noaptea Invierii. Într'o modestă căsuță din satul *Vasilcău*, din județul *Soroca*, o nevastă naltă și uscățivă, de 35 de ani, se frâsueie prin casă pentru a-și ascunde îngrijorarea din fața celor cinci copii. Cel mai măruț, de 15 ani, e gata îmbrăcat pentru a merge cu blidul la biserică, când va pleca megieșul de alături. În fiecare an, în această noapte slântă, mergea la Inviere, bărbatu-său, *Naum Pulbere*, iar acum *Tinița* trebuie sătrimită pe băiatul cel mai mare, de parc'ar fi și ea vădană... Ce vor zice gospodarii, când vor vedea că printre dâșii se așează cu blidul un băiat? Unde-i Naum? Să doarmă oare el ca un trântor tocmai de noaptea Invierii!!

Și gândul acesta o neliniștește și n'o lasă să-și găsească și ea aciulare ca ori-și-ce ființă în această noapte luminată... Obrajii i s'au îmbujorat și-i ard; tâmplele-i svâcnesc ca la un om bolnav... Copiii stau pe laiță înghesuiți unul în altul și cată întrebători la mama lor. Zice unul din ei, de 8 ani: — Mamă, da tata unde s'o dus de nu mai vine?...

— Ii dus la târg, dragul mamei, sa să vă cumpere încălțări nouă. Ii calea lungă dar, trebuie să chice el amuș...

* * *

Peste Naum Pulbere a dat un vânt rău Marți în Săptămâna Patimilor. A stat el nu de mult de vorbă cu'n grănicer de peste Nistru, desigur un sectant, și acela l-a îndemnat, ca să plece la Iași, unde poate face rost de bani... Și Naum, slab de Inger, a crezut.

Și-a lăsat gospodărioara și nevasta amărâtă în

pragul porții și el a pornit așa, ca un năuc într'o doară, la drum lung...

La buzunar și-a luat puținii bani de cheltuială, așa că n'a avut pentru tren. A luat-o și el dar, dela gara cea mai apropiată, tot înainte pe lângă linia trenului. Pe ici pe colo, l-au mai necăjit jandarmii și, mai cu trenul, mai pe jos, până când în cele din urmă s'a văzut ajuns la Iași...

* * *

În dimineața zilei de Paști, odihnindu-mă puțin după ce-am venit dela slujbă, m'am sculat și m'am dus să descui portița dela stradă. Prin crăpătura portiței uitându-mă în stradă, văd pe cineva lipit de portiță, de parcă l-ar fi lipit vântul. Nu zice nimic; tace. Poate-i un pungaș pe care l-a apucat ziua în mijlocul orașului! Îmi zic eu. Mă uit mai bine și văd că-i un biet român de la țară, care mă spiona cu ochii prin crăpătură, sfios și nu îndrăznia să spue un cuvânt.

Incep eu vorba: — «Hristos a înviat!» măi cumătre.

El tace.

— Pe cine cauți aici, măi omule?

— Mă rog, aici îi *Banca Neagră*?

— Care «Bancă Neagră», măi cumătre?

— Banca cea care dă parale dacă te dai cu dânsa...

— Da, de unde ești, măi creștine?

— Din județul Soroca, de pe Nistru.

— Din ce sat?

— Din Vasilcău.

— Ai vreo hârtie la mână?

— De bună seamă că am...

— Ian dă-le să le văd și eu...

— Hm !... Cum să ți le dau ? ! Dar dacă nu-i banca aici ?...

— Nu te teme, măi române ! Uită-te la mine, că doar eu îs preot și nu o liftă străină în care să n'ai încredere...

— Dă, îi fi, nu zăc, dar eu nu pot să-mi dau îndrepturile așa cu una cu două...

Văzând că așa, dela poartă, n'o scot la nici-un capăt, îi zic, deschizându-i: Vino înlăuntru, măi cumătre, că aici îi « Banca Neagră » !

Și țăranul, cam cu neîncredere, a intrat. L-am poftit în casă și s'a așezat pe-un scaun. După ce i-am dat să înghită o bucată de pască și am ciocnit cu el un ou roș și un pahar de vin, am început treptat-treptat să-l descos.

— Ei, acum cred că nu te mai temi de mine, ca adinioarea la poartă. Acum vezi, c'ai dat de Banca Neagră.; ian dă-mi să-ți văd hărțile, ca să putem sta de vorbă...

— Acum pot să ți le dau... Nu mă mai tem...

Și Naum Pulbere, un om înalt și subțire, de 35 de ani, nebărbierit, cu pantaloni, surtuc, pălărie și ciubote în picioare, vîrî mîna dreaptă în buzunarul de dedesupt al surtucului și scoase, din niște scoarțe vechi de carte, câteva acte pe care mi le întinse.

Erau mai multe mitrice din registru matricol, extracte de naștere, al său, al nevestei și ale copiilor.

— Ei, măi cumătre, acum să-mi spui verde, ce vînt te poartă pe la Iași ?

— Am spus c'am venit la Banca Neagră...

— De când ești plecat de-acasă ?

— De Marți.

— Și cum ți-ai lăsat casa ?

— Așa, în știrea lui Dumnezeu !...

— Când tot creștinul îi la casa lui la o zi ca asta, cum de horhăiești tu pe străzile Iașului, ca un câne a nimănu ?...

Nu ții dor de nevestă și copii ?

— Ce să fac amù, dac'am apucat pe drumu ista ?

— Cu cine au făcut ei sfânta Inviere ?

— Cu cine s'o facă ? Sunguri, ei în de ei...

— Și, de câte zile umbli pe-aici ?

— De trei zile.

— Și 'n acest timp n'ai dat de Banca Neagră ?

— Nu.

— Dece ?

— Pentrucă n'o vrut să mă îndrepte nimeni.

— Da, de cine ai întrebat tu ?

— Hei ! Dar de câți nu m'am rugat ca să-mi arăte drumul ista !...

Am stat la hală și am întrebat de unul și de altul. Unii râdău de mine și-mi spuneau că 's adventist ; unii că 's smintit ; alții strângeau din umeri și nu scoteau o vorbă. Am dat peste unul

mai acătărelea — credeam eu — și acela m'o îndreptat la Podul Roșu, că acolo am să dau de bancă...

— Și-ai găsit-o ?

— Nu. Am horhăit degeaba.

— Pe urmă ?

— Pe urmă, un altul m'o îndreptat să mă duc în spre abator, unde 's și iroplanele...

— Și-ai nimerit-o ?

— Ei, aș !...

— Și de-acolo, unde-ai luat-o ?...

— De-acolo m'a îndreptat unul în spre regia de titiun...

— Ș'acolo ce-ai făcut ?

— M'o găsit într'o crâșmă un moșneag, l-am cinstit cu'n sângeap două de rachiu ca să-mi spună unde-i banca, și el m'o luat la dânsu, ca să meargă mai pe urmă singur cu mine ca să mi-o arate unde-i.

— Unde-i mas astă noapte ?

— La el.

— N'ați fost la Înviere ?

— Nu.

— Dece ?

— O trimis un băiet. Pe mine m'o ținut cu dânsu. Toată noaptea m'o bodogănit, că el are icoane în casă, Sfânta Scriptură, ca să țin la biserică și câte altele.

Și ce-ați mai făcut ?

— O băut toată noaptea...

— Și d-ta cu dânsul ?

— Ce-am avut să fac, dacă nu puteam scăpa !

— Și cum de-ai ajuns la mine ?

— I-am dat în cele din urmă o sută de lei, c'am văzut eu, că fără de parale nu vrea nimenea să-mi spue drept, și el m'o adus până aici, la poartă, și m'a lăsat, spunându-mi: » *Iaca, aici îi Banca Neagră !...* »

Amù dă, știu eu, dac'am nimerit ori nu ? !...

— Și ce-ai auzit d-ta de banca asta ?

— Am auzit că ți dă bani, dacă treci la altă lege...

— Și d-ta ai vrea să te lepezi de legea în în care te-ai născut ?

— D'apoi, ce să fac ? Parcă de voie ? Nu ; ci de nevoie...

— Da, ce nevoie așa mare ai ?

— Apoi, iaca, pe la noi, de 4 ani nu se mai face pâne ! De 2 ani plătim cu 160 lei pudu de mălai...

— Da, pământ n'ai de loc ?

— Am avut, dar l-am vândut, ca să-mi cumpăr mălai la copilași.

— Și cu cât l-ai dat ?

— Amù doi ani am dat 5 disetine cu 4000 lei una și amu-i 14.000 disetina. Ba unul mi-o cerut chiar 20.000 lei ..

N'avem nici lemne pentru foc. Mă țin 200 lei pe săptămână numai lemnele.

— Ei, și zici că din pricina secetei și a sărăciei vrei să-ți schimbi credința din străbuni?

— Pâi, dar cum...? Decât atâta nacaz!..

— Da nu mai sunt oameni năcăjiți ca și d-ta?

— Dă, or mai ci ei, dar...

— Dar asta oare înseamnă că ei trebuie să se lepede de legea părinților lor?

— Ce am eu cu alții?!.. Eu tot îs păcătos, ori de-oi hi în legea asta, ori în alta!.. Că, de ce atâta nacaz? Eu amù, nu-s nici căne nici ogar... Trei zile să trăiesc, dar să știu bine că trăiesc acătărelea...

— Ei, și cam câți bani ai vrea d-ta de la Banca Neagră?

— Hm! Câți? Cât de mulți, că nu stracă...

— Și când îi ajunge în sat înapoi, ce-ai să faci?..

— Ce să fac?!.. Că numai să capăt eu bani, că mai așteaptă mai mulți gospodari să vină după mine...

Și Naum Pulbere stătea cu mâinile pe genunchi, îi ieșise puțin sânge în față și-mi vorbea răspicat și cu interes.

Imi părea un școlar, care se străduiește să spue lecția cât mai bine, pentruca profesorul să-i pue o notă mare...

Vorbă deschis, fără nicio teamă, căci era încredințat în inima sa că, în sfârșit, acum a dat și el de vestita bancă.

El era hotărât să facă pasul greu fără nicio părere de rău.

— Uite ce, cumătre Naum — îi zic eu — d-ta nu faci bine, ca să-ți schimbi legea pentru bani, că te-o bate Dumnezeu! Mai bine trage-ți de seamă. Te văd om sănătos; d-ta poți să-ți câștigi cu palmele o bucată de pâne și să-ți țâi casa... Parcă tot omul are și pământ?.. Dar dă!.. fiecare om își știe socotelile lui! Dacă d-ta ești hotărât și nu vezi înainte decât bani, atunci hai cu mine la directorul băncii, ca să te scrie la condică și să primești banii după care umbli setos de atâtea zile...

— Da, să megem...

Și am mers împreună în acea dimineață a Paștelor până la Mitropolie.

M'am dus la Prea Sf. Vicar Grigore Botoșăneanu și i-am expus întâmplarea, întovărășit fiind încă de un preot. În urmă, l-am chemat înlăuntru și pe rătăcitul Naum și i-am spus verde, că și de data asta n'a nimerit banca...

Naum a rămas plouat, ca un împricinat în fața judecății, când i se rostește hotărârea de osândă.

Părintește frățește, i s'a arătat prăpastia în spre care merge și a fost sfătuit să se întoarcă acasă la nevastă și copii și să fie și el creștin, în rând cu ceilalți gospodari.

I s'au strâns și bani de tren, rămânând, ca

P. S. Vicar să aducă acest fapt la cunoștința P. Sf. Episcop Visarion al Hotinului.

* * *

În zorii zilei de Paști, creștinii din Vasilcău, gospodari, femei, flăcăi, fete, copii, toți îmbrăcați în haine de sărbătoare, se întorc de la biserică, pâlcuri-pâlcuri, veseli și cu lumânări în mâni. Unde te întorci, n'auzi decât: «Hristos a înviat!» și răspunsul de «Adevărat a înviat!»...

De această zi, tot omul e la casa lui. Hargații și ciobanii din depărtare au tras la vatră, ca la un liman. Numai Naum Pulbere nu-i acasă. El lipsește, cași cei ce stau departe, la ocnă... În zadar nevastă-sa Tinița l-a așteptat toată noaptea, ca de la demobilizare, ca dintr'un lagăr de prizonieri, desființat cu plecarea celui din urmă...

Băiețelul cel mai mare intră pe poartă cu blidul sfințit și cu sfânta anaforă...

Bate în ușă și mamă-sa îi deschide abătută: — «Hristos o înviet» mamă.

— Adevărat o înviet! dragul mamei.

— Dar tata n'o mai venit?...

— Încă nu, până amu... El îi rătăcit pe undeva..

Și zicând acestea, își duse colțul grimelei la ochi..

— Mamă hăi, de ce plângi? Nu te copchilări!..

— Dacă la noi nu-s Paști, dragul mamei!..

Dac'aș hi vădană, nu mi-ar hi ciudă, dar așa?...

— Mamă, poate Domnul Hristos, care o înviet, să-l găsească pe tata cel rătăcit și să ni-l aducă acasă!..

— Să te-audă Dumnezeu, dragul mamei, să te-audă...

Și mama își îmbrățișă tremurând odrasla dragostei dintâi...

Ceilalți patru copii au auzit vorbă în prag și s'au trezit. Lampa e făcută mică pe prichiciul hornului înflorit cu brăulețe, iar candela de sub policioara cu icoane vechi, tremură ca o pleopă pe-o purpură de lacrimi, ca o rugăciune caldă de copil nevinovat...

— Ușa se deschide și Tinița intră în casă cu băiatul cel mare...

— «Hristos o înviet»! dragii mamei.

— Adivarat o înviet! mamă hăi, răspund ei în cor...

— Da tata încă n'o vinit?...

— Fiți liniștiți, l-aduce amuș Domnu Hristos, care o înviet, că el s'o fost rătăcit pe drum...

— Trebuie să fie pe la poarta țării!..

— Hai, treceți de vă spălați și veniți să mâncați natoră și pască sfințită...

Peste puțin timp, s'au pus la masă cu toții. Tinița ciocnește ouă roșii cu copiii săi, îmbărbătându-i și încercând să le ascundă lipsa vinovată a bărbatu-său.

Depart, pe străzile Iașului, ca un scăpat din arest, horhăește, fără niciun rost, un om cuprins

de gânduri rele... Pare un rătăcit. El n'are Paști, ca toți creștinii... Cu ochii turburi și lihnit de foame ca un câne alungat de stăpân, el se oprește cercetător la fiecare poartă.

E Naum Pulbere, care n'are tihnă ca și cei blestemați. El caută Banca Neagră ca să-i umple sânul

de bani, iar el să-și vândă în schimb credința din strămoși!...

Doamne, ferește pe oricine de asemenea gânduri negre, iar pe rătăcit întoarcă-l la calea cea dreaptă!...

Pr. N. HODOROABĂ, Iași

DIN CARNETUL UNUI STUDENT TEOLOG

Duminica Tomii. Astăzi sosesc în Capitală. De mâine, îndatoririle grele ale cărții își așteaptă iarăși rândul. În două săptămâni, s'au dus și sărbătorile Sfințelor Patimi și ale Sfintei Invieri, cele mai solemne zile de sărbătoriri religioase, când gândul simte nevoia de a se întoarce, chinuit mai mult ca oricând, spre realitatea tristă, tragic de nereligioasă a zilelor noastre, crud frământată de valorile pierzătoare ale necredinței și păcatului. Minunate prilejuri de meditații creștinești. Gândul și inima-mi sunt mai mult ca oricând grele de prezența lui Hristos, pe când adânc, din subconștient, simt mereu răbufnind, la inegale răstimpuri — dezgustul lecturii paginilor tăgăduitorului Drews¹⁾.

Când veacurile depun mărturie că adevărul, dreptatea, lumina, sublimul, au zdrobit cătușele, au înlăturat obrocul și au făcut cunoscută și posibilă fericirea după care însetă omenirea, cum de mai cutează oare spiritul răului — și mai mult: cum reușește să aducă la atâta orbire pe câte un sărman exemplar omenesc și nu fuge și acum strigând în fața Domnului: «ce este cu tine Iisuse, Fiul lui Dumnezeu? Venit-ai aici să ne chinuești mai înainte de timp? (Mateiu VIII₂₉)...»

Pe străzi se vând ziare. Cumpăr «Universul» pentru foaia culturală a Duminicii. Intr'un frumos articol, d. *Lascarov-Moldovanu*, cheamă pe Hristos în Universitate: «Hristos trebuie readus în Universitate... cu orice preț. Singur El va aduce echilibrul curățeniei sufletești, singura creatoare de valori naționale și umane. El va aduce pacea creatoare, izvorul înaltelor făpturi umane. Fără El, bate vânt de desumanizare, — aleargă negațiunea peste tot, se frământă neputința de creațiune»...

«Pacea creatoare!» Vai! De ar fi numai pentru atât și ce grabnic trebuie să cobori Doamne asupra sanctuarului culturii, care este una din puterile sufletului pe care l-ai dat nouă spre a fi demni fi ai Tăi! (Ioan I₁₂). Niciodată sufletul studențimii noastre n'a fost mai turburat, mai răscolit și mai bântuit de chinuri și zvârcoliri ale dezo-

rientării sufletești, ale scepticismului și blazării celei mai pustiitoare în fața atâtor desamăgiri materiale și morale în fragedele avânturi spre ideal, — ale atâtor probleme de conștiință — înmulțite după războiul cel mare, pentru rezolvirea cărora studențimea noastră se perde în contradicții și în situații haotice. Doamne Iisuse! Cobori și asupra Universității pacea Ta cea sfântă, pentru că astăzi ea e cerută și aicea! Oare când se va putea spune: Astăzi s'a făcut mântuire casei acesteia? (Luca XIX₉₋₁₀). Liniștește și întărește Doamne, sufletele studenților, acrite de neajunsuri, pline de ură, nedreptate și violențe față de semenii lor și mai ales: mult îndepărtate și mult înstreinate de Tine, Doamne! În ce superioară atmosferă spirituală trăiesc studenții Universităților engleze, cum era de pildă dramaturgul Bernard Shaw, care citea zilnic din Sf. Scriptură în grecește! Da! «Hristos trebuie readus în Universitate, cu orice preț»!....

Pe străzi, o forfotă neastoită te asurzește într'o larmă și mai mare ca 'n zilele de lucru. Se pare că, sub altă formă, și astăzi se fac afaceri, căci lumea aceasta grăbită nu cred să păsească în drum spre biserică.

Bucuros sunt că, rătăcind pe străzi în bătaia soarelui arzător de dimineață târzie — întâlnesc în cale-mi un măreț locaș de rugă.

Simt o sete arzătoare după graiul dulce al Sfintei Evanghelii, muzica îngerească a slujitorilor bisericii și un cuvânt măestrit și înțelept de explicare a Sf. Evanghelii cum obișnuște să aibă părintele paroh de aici. Cu o religiozitate impresionantă și cu o adâncă cucernicie, se roagă preotul: «Cu darul și cu îndurările și cu iubirea de oameni a Unuia născut Fiului Tău...» Și cred că orice preocupare lumească va fi fost distrat pe vreunul din asistenții acestei Sf. Slujbe, îi va fi fost imposibil să nu se fi simțit înălțat cu gândul spre cele cerești, când a gustat muzica chinonicului: «Astăzi tot trupul se veselește și se bucură...» Cu glas domol, cu glas blajin, părintele hrănește cu predica sa măiastră credința enoriașilor, a căror dreaptă păstorire i-a fost dată în grijă.

Suntem în Duminica Sfântului Apostol Toma

1. Filozoful din Karlsruhe, Germania, care spune că Hristos n'a existat. Dovediri împotriva lui, după Fr. W. Förster, vezi în *Ermeneutica mea*. — Nota *Arhim. Scriban*.

și, ca și el, căutăm să afirmăm, împreună cu predicatorul, certitudinile învierii lui Iisus.

1. Iisus este adevărul (Ioan XIV₁₆). El n'a venit în lume să mărturisească decât adevărul (Ioan XVIII₃₇). Pe Iisus nimenea nu l-a vădit nici de minciună și nici de păcat (Ioan VIII₄₅₋₄₆).

2. Iisus Hristos ne-a adus posibilitatea sfințirii (Evrei X₁₀). Prin cuvântul Lui ne putem sfinți (Ioan XVII₁₇).

3. Iisus Hristos este una cu Dumnezeu, El este însuși Dumnezeu (Ioan X₃₀; Ioan XII₄₄₋₄₅).

Iată dar, trei din strălucitele colonade pe cari se poate clădi templul credinței unui creștin în învierea lui Iisus Hristos: 1. Hristos adevărul, 2. Hristos garanția și realizatorul sfințirii, 3. Hristos Dumnezeu!...

Un ușurel foșnet în biserică. E lumea care a venit numai pentru predică și acum se duce, pe

când altă parte a asistenților, mai mică, de sigur, rămâne pentru întreaga slujbă. Imperturbabil, părintele știe că are aceste categorii de ascultători și-i lasă'n voia lor. El mai adaogă încă o a treia categorie la aceste două: pe cei cari vin la biserică spre a-și mulțumi numai simțul muzical.

Pe când noi știm că, din nenorocire, mai există, poate numai pe alocuri, și alte categorii de ascultători și enoriași...

Când m'am reîntors spre casă, eram odihnit, înălțat cu inima—și aveam o bună poftă de mâncare, pe lângă multă voieșie!

Slavă Ție Doamne, care ai binevoit așa, slavă Ție!

ARISTIDE N. GEAMĂNU
Student anul IV Teologic
Com. Iași-Gorj

Duminică, 1 Mai 1927, București

CRONICA BISERICICEASCA INTERNĂ

Cuvântarea înalt Prea Sfinției Sale Mitropolitului PIMEN al Moldovei, în Sfatul Țării, pentru pomenirea răposatului Rege FERDINAND I al României.

După moartea și înmormântarea mult jălitului Rege FERDINAND I al României, Parlamentul României a ținut o ședință solemnă, în Palatul Camerei Deputaților, în ziua de Luni, 25 Iulie a. c., întru pomenirea de curând adormitului Rege. Cu acest prilej, I. P. S. S. Mitropolitul **PIMEN** al Moldovei a ținut următoarea cuvântare, în care ochiul cititorului nu va întârzia să descopere puterea duișiei și zborul cuvântului însuflețit:

*Domnule Președinte,
Domnilor Senatori,*

Regele nostru iubit, Ferdinand I, în urma unei boli grele, a încetat din viață, părăsindu-ne, înainte de vreme, lăsând în urma Sa, jale și adâncă durere în toată țara.

Scurtă a fost vremea Domniei Lui; dar mari au fost faptele îndeplinite de El, cari vor rămâne deapărura, ca cea mai mare și mai strălucită epocă din istoria neamului nostru.

Aceste fapte istorice veșnic îl vor înălța, în fața generațiilor viitoare, glorificându-L, ca pe cel mai mare rege al tuturor românilor, veșnic pomenit, ca și Divul Traian dela Roma, întemeietorul statului latin pe meleagurile lăsate nouă moștenire, între Nistru, Tisa, Dunăre și Marea Neagră.

Suit pe Tronul țării, când marele războiu deja începuse, în urma morții moșului său, primul Rege Carol I, biruitorul dela Plevna, a condus armatele

române, în valurile războiului, în toiul celor mai grozave lupte, ca, prin foc și sabie, să îndeplinească idealul strămoșesc adică: unirea tuturor Românilor, dorință sfântă, așteptată de veacuri, ca un vis și destin, pus în sufletul neamului, de Dumnezeu părinților noștri.

Se știu marile greutăți prin care au trecut țara și armata noastră, la începutul războiului, când multe minți se îndoiau, de eșirea noastră cu bine, din acest războiu. M. S. Regele Ferdinand, deși părăsise capitala Regatului, fiind în pribegie la Iași, totuși, și în aceste momente grele, a fost de o neclintită credință, că vom ieși învingători, neîndoindu-se, nicio clipă, de biruința armatei noastre asupra vrăjmașilor. Era singurul — poate, — care, alături cu M. S. Regina, își păstrau tăria sufletească, în acele clipe groaznice, văzând, aproape cu siguranță, biruința, ce avea să vie.

Ca mitropolit al Moldovei, am fost chemat adesea la cartierul Regal, să dau informațiuni, despre îngrijirea ce se da în spitalele din Iași ostașilor răniți, aduși de pe front, și a celor bolnavi de tifosul exantematic, precum și despre invalizii așezați în echipe mari prin monastiri, a orfanilor din război și de numeroșii refugiați în Moldova din teritoriul ocupat, din Ardeal, Banat și Bucovina. Purta multă grijă, de soarta cea din urmă a ostașilor morți și felul înmormântării lor.

Cu multă emoție sufletească, îmi aduc aminte de grija ce avea marele și neuitatul nostru Rege Ferdinand de armata și poporul său, și câte nădejdi se născuse în sufletul Lui mare, că, prin unirea tuturor Românilor în o singură țară, se vor spori energiile, și puterile de muncă se vor înmulți. Aș întări și mai mult spusesele mele, de marele suflet ce a avut Regele nostru Ferdinand, dacă aș avea la îndemână, scri-

soarea Sa olografă, adresată mie, atrăgându-mi atenția, asupra datoriiilor ce ni se impuneau tuturor, în vremea aceea, pentru armată și popor. Regret că acea epistolă, scrisă de augusta Lui mână, împreună cu alte odoare scumpe, au fost trimise la Moscova, de unde, nu știu dacă le vom mai vedea.

Toate aceste grozavii nu influențau asupra marelui geniu al Regelui defunct, ci El urmărea cu satornicie și hotărâre neînfrântă, dorința întregului neam; adică: **unitatea neamului**, la care au năzuit voevozii noștri, în frunte cu Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, și pentru care moșii și strămoșii, în curgerea veacurilor, au suferit și s'au jertfit, până la împlinirea vremurilor care s'au realizat prin luptele vitejești, la Oituz, Mărăști și Mărășești.

Și câte multe japte mari va povesti istoria războiului întregirii neamului, săvârșite de neuitatul nostru Rege Ferdinand I!

Voi vorbi pe scurt de unele momente din viața noastră bisericească și anume: voi aminti că, prin unirea politică a tuturor Românilor într'un singur stat, „ROMÂNIA MARE“, s'a înfăptuit și unirea noastră într'o singură Biserică ortodoxă străbună, care, după dorința M. Sale, a fost ridicată la înalta demnitate de Biserică patriarhală.

Se împlinesc doi ani decând s'a sărbătorit la Iași amintirea a 1600 ani dela primul Sinod ecumenic și mai ales amintirea sinodului, ținut tot la Iași în 1642 pe vremea Voievodului Vasile Lupu și a marelui mitropolit Varlaam, cum și a sinodului, ținut tot la Iași, în 1600, pe vremea scurtei domnii a lui Mihai Viteazul, care venia la Iași ca biruitor al Ardealului.

Neuitată va rămâne, ședința festivă a Sfântului nostru Sinod, ținută în catedrala Mitropolitană din Iași, sub auspiciile M. Sale Regelui FERDINAND I, înconjurat de augusta sa familie, la care ședință, Majestatea Sa a ținut o foarte frumoasă și documentată cuvântare, arătând însemnătatea Bisericii noastre ortodoxe și legătura ce ea a păstrat în decursul veacurilor pentru neamul nostru românesc.

Iată ce am avut de spus, în ce privește Înalta considerație și dragoste, ce neuitatul nostru Rege Ferdinand a avut totdeauna pentru Biserica noastră ortodoxă națională, în vremea căruia s'au înființat mai multe episcopate și instituțiuni pentru cultura clerului.

Biserica noastră ortodoxă, prin Sf. Sinod și în numele întregii preoțimi, aduce omagiile cele mai profunde și mai pioase, memoriei marelui Rege Ferdinand I, plâns de tot poporul și condus la mormântul dela Curtea de Argeș, săpat în pământul țării Lui mărite, unde, se va odihni pentru vecie.

PATRIARHUL REGENT

În urma morții Regelui Ferdinand I al României, au intrat în vigoare prevederile legii pentru funcționarea regenței în România, pe tot timpul nevârstniciei Regelui Mihai, care nu are decât 6 ani. În această regență intră și

Patriarhul nostru Dr. **Mirôn**, care, din pricina aceasta, nu va mai exercita atribuțiunile administrației de patriarh, mitropolit și arhiepiscop. În vederea aceasta, parlamentul a votat o lege în cuprinderea următoare:

Lege privitoare la exercitarea atribuțiunilor și funcțiunilor administrative și judecătorești ale Înalt Prea Sfințitului Patriarh, pe timpul cât va face parte din Regență.

Toate atribuțiunile și funcțiunile administrative și judecătorești pe cari, potrivit legilor și regulamentelor bisericești în vigoare, e chemat să le îndeplinească Arhiepiscopul Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al României, se vor exercita pe tot timpul cât Înalt Prea Sfințitul Patriarh Dr. Miron Cristea va face parte din Regență, de către organele indicate de sus menționatele legi pentru cazul de lipsă a Înalt Prea Sfinției Sale și anume: pentru afacerile Patriarhiei și Mitropoliei, de Mitropoliții țării în ordinea canonică stabilită de legea pentru organizarea Bisericii ortodoxe române, iar pentru afacerile Arhiepiscopiei de către Vicarii arhiepiscopali.

CONGRESUL ASOCIAȚIUNILOR STUDENȚEȘTI CREȘTINE ÎN ROMANIA

Federațiunea Asociațiunilor creștine studențești din România își ține anul acesta congresul național la Bran, între 28 August și 6 Septembrie a. c.

Ea a fost înființată în 1922, la Satul-Lung de lângă Brașov. Federațiunea cuprinde trei asociațiuni: cea din București, cea din Iași și cea din Cluj.

Răspunzând nevoii de a se organiza și în latura religioasă, Federațiunea și-a ținut congresul său în fiecare an dela înființare. Toate aceste clipe de concentrare au cuprins două laturi: 1) O arătare a activității fiecărei Asociațiuni în parte; 2) o mărturisire de experiență pentru trecut și 3) o limpezire și orientare pentru viitor.

Oglindind luminile din toată lumea creștină, deci și de dincolo de granițele țării și îmboldindu-și propriile energii; începând dela valorile creștinești aflate pretuțindenea pentru a-și adânci confesiunea; cerând și dându-i ajutor, mișcarea religioasă în universitate a stat tot timpul ca o punte de trecere a spiritului studențimei dela mentalitatea universității către Biserică. Câștigându-și cu greu atenția și bunăvoința a celor ce o puteau ajuta și orienta și-a adâncit an cu an propria experiență.

Anul acesta, Congresul se înfățișază cu următorul program.

Motto: „Îngustă este calea ce duce la viață și puțini sunt ceice o află“.

Conferințe: P. S. Arhieru *Titu*, vicar al Sfintei Mitropolii din București, va vorbi despre Artă și religiozitate.

D. *Nichifor Crainic* despre Misticism.

D. prof. univ. *Nae Ionescu*: 1. despre Cult și dogmă; 2. despre *Evoluție și tradiție*.

Pr. *Gala Galaction*: 1. despre Taine; 2. despre Liturgicul creștin.

D. *Tavassy* profesor la universitatea din Cluj, despre convingerea și sfințirea Universului.

D. *Gonczy* profesor la universitatea din Cluj, Omul se poate naște creștin?

Discuții generale:

1. Viața creștină în Societate și în asceză. Problemă particulară: Profesia și Creștinismul.

2. Păcatul și iertarea.

Cercuri.

1. Evanghelia lui Ioan. Problema dragostei.

2. Predica de pe munte.

3. Epistola Sfântului Pavel către Coloseni.

4. Har și Lege.

Se vor face șezători, seara focuri în pădure. După Congres, o excursie în Bucegi: Cheile Ialomicioarei, Peștera Ialomicioarei și întoarcerea prin Sinaia. În timpul Congresului, se vor face plimbări și excursii mici prin împrejurimi.

Informații pentru hrană și găzduire.

Costul întreținerii pe zi 50—60 lei. Cei pe care strămtorarea mijloacelor i-ar împiedica să vie, sunt rugați să vestească Federația, pentru a li se face ușurări. Dacă se vor căpăta ușurări de prețuri pe. C. F. R., se va da de știre la timp. Ceice vor să beneficieze sunt rugați să se înscrie la sediul Federației, str. Popa Rusu 15, între orele 7—8, în fiecare seară. Plecarea în ceată din București, Sâmbătă 27 August, ora 6,10 dim. cu acceleratul. Găzduirea la gimnaziul din Bran.

Organizarea Ministeriului Cultelor.

Ministeriul nostru, al Bisericilor, ființează din cei dintâi ani după război, fiind adus în ființă de întâiul guvern Averescu, iar întâiul ministru al Cultelor a fost d. *Octavian Goga*. Expunerea de motive, citită în consiliul de miniștri, pentru înființarea acestui ministeriu, a fost alcătuită de însuși scriitorul acestor rânduri. Ni s'a cerut de d. Trancu-Iași, pe atunci ministru al muncii în guvernul averescan. Totuși ministeriul ființa fără o lege de întocmire a lui, ci numai în puterea unui decret-lege. De această dată însă, e vorbă să se alcătuiască o lege, care va fi adusă la toamnă înaintea Camerei și Senatului. În expunerea de motive a acestei legi, se spune că se urmărește înlăturarea risipei de slujbași, prin mai buna folosire a lor. Iată cum se va întocmi ministeriul:

Administrația centrală a ministerului se împarte în:

1. Direcțiunea cultelor naționale;
2. Direcțiunea cultelor minoritare;
3. Direcțiunea artelor, teatrelor și literelor;
4. Direcțiunea contabilității și biourilor;
5. Registratura și arhiva;
6. Comisiunea Monumentelor istorice;

Conducerea cultelor. Cultele au fost împărțite în două: cultele naționale și cele minoritare.

În întâia categorie, intră: Biserica *Ortodoxă* și Biserica

uniată, care, fiind amândouă Biserici românești, sunt numite Biserici naționale.

Culte minoritare cuprind două mari despărțiminte: cultele minoritare creștine: adică cultul catolic și cultele protestante etc., iar apoi cultele minoritare necreștine.

Societatea generală a teatrelor a fost înglobată în direcțiunea artelor și literelor.

S'a dat o însemnătate deosebită serviciului inventarierii averilor bisericești.

Această chestiune este strâns legată de sistemul viitor de plătire a clerului, care va trebui să fie cel al întregirii lefei (al congruei), și, în acest caz, spre a se da adaosul întregitor al Statului, va fi nevoie să se cunoască câtă avere au bisericile.

Un consiliu consultativ. *Se creiază un consiliu general împărțit pe secțiuni: secțiunea cultelor și secțiunea artelor, teatrelor și literelor, care va fi compus, afară de ministru și secretarul general, de persoanele cele mai competente în specialitățile respective.*

Acest consiliu general va fi chemat să-și dea avizul în toate chestiunile mai importante legate de acest minister.

Legea de organizare este pusă de acord cu legea de armonizare a salariilor, așa cum o pregătește d. Vintilă Brătianu, ministrul finanțelor.

Și alte proiecte la Culte. Afară de proiectul organizării ministeriului său, ministrul de azi al Cultelor, d. Al. Lepădatu, urmărește să mai facă și alte întocmiri, despre care aflăm din ziare (*Neamul*, 12 August c.). Astfel cetim că:

1. Se va veni cu un adaos la legea cultelor, în care se va prevedea Concordatul cu Vaticanul;

2. Se va alcătui un proiect de lege pentru plata clerului, care azi se face după vederi prea înguste;

3. Se va organiza învățământul bisericesc, după un proiect al Sfântului Sinod, care urmează a fi primit și de minister.

În ce privește Artele, se au în vedere următoarele puncte:

1. Reorganizarea, pe baze nouă, a învățământului artelor plastice.

2. Învățământul muzical.

3. Reorganizarea muzeelor și pinacotecelor Statului ori subvenționate de stat.

4. Revizuirea legii teatrelor, pentru a se acoperi toate lipsurile.

5. Construirea unui local pentru Opera Română.

6. Completarea lucrărilor pentru localuri de expoziții.

7. Instituirea consiliului literelor pe lângă Ministeriul Artelor.

Preoții la Vălenii-de-Munte.

Noi în fiecare an urmărim dacă preoții se duc să ia parte la ele sau să ajute cursurile de vară dela Vălenii-de-Munte. Aceste cursuri s'au ținut și anul acesta. Ar fi păcat ca o întocmire așa de vrednică să se oprească sau măcar să slăbească.

Dintre preoți, totdeauna au venit unii să se împărtașească din la aceste cursuri, iar uneori pentru a ținea cursuri ei înșiși. Nu știm de alții, dar știm că anul acesta, la acele cursuri, și-a făcut auzit cuvântul său Păr. Dr. N. Popescu, profesorul de istorie bisericească la teologia noastră din București, care și în alți ani a mai ținut astfel de cursuri.

Potrivit felului său, de a da nu materii de care lumea a mai auzit, ci căutând brazde proaspete, Păr. N. Popescu a vorbit în anul acesta la Vălenii-de-Munte despre *Societățile corale din România*. Se înțelege că, vorbind despre această materie, Păr. N. Popescu a intrat în mare măsură în zugrăvirea unei părți din lucrul Bisericii, fiindcă, deși corurile nu dau numai material religios, dar, în mare parte, ele lucrează pe ogorul Bisericii. Deci Sf. Sa, printr'un asemenea curs, a făcut treabă și pentru cultură și pentru artă și pentru Biserică.

Sf. Sa a spus că societățile corale s'au născut mai întâi peste munți și mai cu seamă în Banat. La frații de peste munți, muzica a fost mult cultivată, fiind ajutați de mediul muzical plăzmuț de elementul germanic conlocuitor.

Astăzi se poate observa că, dintre popoarele latine, noi avem cele mai bune societăți corale.

Intâia soc. corală românească a fost în Lugoj. Apoi s'a ivit în satul *Chizitau* un cor de plugari, care s'a păstrat din preot în preot și, la 1882, împlinise 25 ani de viață muzicală. Pe după 1900, ființau în Ardeal peste 20 de societăți corale românești.

Ce cântau aceste societăți corale? Nu muzică românească, ci cântau din repertorii german și italian, până la anul 1820. Cu ivirea maestrului *Gh. Dima*, repertoriul muzical se schimbă. Acesta, venind dela Brașov, s'a gândit să schimbe repertoriul, introducând cântece naționale românești, pe care le-a cules singur. El este acela care a naționalizat societățile corale. A avut fericitul prilej a da peste *D. Popovici*, un minunat executant; au dat împreună concerte. În Blaj a răsărit alt muzicant român, mai puțin înzestrat decât *Gh. Dima* și mai îndrăgostit de arta muzicală. Acesta era *Iacob Mureșanu*, fratele poetului Mureșanu. *Iacob Mureșanu* a condus, în administrația ardelenilor, 10 ani societatea corală. Alt muzicant este și *Nicu Popovici*.

La 1890, societățile corale din Sibiu și Brașov, conduse de *Dima*, își fac reputație și în „țară“, cântând în fața Regelui Carol I.

În 1906 toate corurile au fost chemate la București.

În acest timp, și Moldova dă un muzicant: pe *Gavriil Muzicescu*, care învăță ce putu la Ismail. N'avea cunoștințe muzicale cine știe ce, avea însă un rar talent în conducerea corurilor. Face la Iași cor bisericesc, culege și alcătuieste coruri țărănești. Culege și armonizează „Hai Ileană“, „Zis-a Badea“ și altele. Cu coruri de frumuseța acestora trece pe la Brașov, Caransebeș, etc. la 1890, și face o impresie covârșitoare asupra ardelenilor. A fost o clipă fericită de înfrățire a celor ce erau frați, dar lanțurile granițelor vitrege îi despărțeau. Lugojenii au rămas vrăjiți de corurile lui Muzicescu.

Atunci au trimis ei la Iași pe *Ion Vidu*, care era învățător, să studieze sub Muzicescu, unde a stat 2 ani.

Asemeni unui izvor care sfredeleşte pământul pentru a țâșni, a izbucnit talentul lui Vidu. El a scos în evidență frumuseța cântecului poporan. „Lugojana“, „Crișana“, „doina Munților“ sunt opere ce vor trăi cât va dăinui acest popor.

I. Vidu era președintele tuturor societăților corale din Ardeal. România liberă l-a cunoscut abia la 1900, prin societatea corală *Carmen*, înființată și condusă de *D. Kiriac*. El a pus în lucru întâi corurile din Ardeal ale lui Vidu. Corurile lui Vidu au fost la Ateneul Român un eveniment muzical. Expoziția din 1906 a fost o minune. Să vezi 2000 de cântăreți din Ardeal, cântând cele mai frumoase coruri. Neputându-și stăpâni un sentiment de profund respect față de regele Carol, care primea defilarea cântăreților, aceștia au izbucnit în urale. Această activitate a fost cea mai evidentă manifestare de dragoste și cea mai ușoară cale de unificare.

Societatea „Carmen“ are o activitate mai nouă. Astăzi cântecul, având admirabili executanți, e iubit dela rege și până la cel din urmă țăran.

Grație societăților corale, artiștilor muzicanți și executanților, arta noastră muzicală capătă avânt. Printr'o muzică devotată, o conducere de talent și datorită unui geniu ce va să răsară, muzica noastră se va înălța către sferele înalte, spre orizonturile universale, și atunci vom avea *muzica cultă românească*.

În alt curs, Păr. N. Popescu a vorbit despre muzica populară. Nu e o materie bisericească, ci o interesantă materie națională. Fiind lucrarea unui preot, noi ne simțim datori s'o dăm aici în rezumat, ca să știm ce lucrează unul din frații noștri.

În această nouă materie, Păr. N. Popescu s'a întrebat mai întâi: Cum s'a născut muzica țărănească? A spus că s'a născut din vorbirea sentimentală. La noi, a spus Sf. Sa, s'a făcut o greșală. S'a cules poezie fără muzică și aceasta fără poezie. Astfel s'au despărțit:

Dar să vedem cum se naște un cântec bătrânesc? a zis Sf. Sa, de pildă, un cântec haiducesc. Iată o scenă: noaptea coboară; pădurea pare mai înfloritoare. Fiecare copac e o taină. La focul dintr'o poiană, stau 3 tovarăși. În misterioasa tăcere a nopții, unul, bun povestitor, povestește despre haiducul Corbea. Mai multe sentimente se deslușesc în sufletul lor, povestirea devine declamatorie, glasul să ridică, toți trăiesc scena, cuvintele se potrivesc pe o muzică foarte simplă. Astfel se naște poezia și cântul deodată.

Dar un cântec ciobănesc cum se naște.

Dela Sf. Petru, mioarele, sterpele sînt duse în depărtare dela stână. Iată-l pe păstor pe cine știe ce culme. E noapte. Fiorul morții (pot fi atâtea pricini) și al singurătății îl stăpânește. Sentimentul izbucnește. Starea sufletească se repetă și „păcurarul“¹⁾ se trezește cântând:

1. Adică ciobanul. Peste munți el se numește și *păcurar*, dela latinescul *pecus*, turmă. — Nota A. S.

*Ciobănaș dela miori
Unde ți-a fost dat să mori.*

Dela Sf. Maria, turmele coboară chiar până la Dunăre și se ridică abia primăvara, la Sf. Constantin. Sentimentul despărțirii e puternic.

*La sfânta Maria Mare
Pornesc oile la vale
Și se duc și nu mai vin
Pân'la Sft. Constantin*

Un cântec, „pornitul oilor“, cântă întoarcerea. Sînt cântece fără cuvinte, în legătură cu viața de păstor, cum sînt „Pierderea oilor, Găsirea oilor. Pornitul oilor“ și altele, *cu care s'ar putea forma cea mai frumoasă simfonie a cântecelor poporane.*

Dar cântecele poporane mai cântă și dragostea. Pe Olt („râul viclean“), feciorul nu poate trece cu mândra lui și atunci:

*Oltule, Oltule
Seca-ți-ar pâraele
Să se vadă petrele
Ca să trec cu mândrele.*

Dunărea nu se poate trece decât fiind înghețată și atunci:

*Foaie verde viorea
Spune pui de turturea
Înghețată-i Dunărea,
Ca să trec la Cladova
Cu trei cai alătura*

Pe plain. E atîta vreme de cînd Ileana n'a mai dat pe la locurile cunoscute de demult. Dorul îl îndeamnă pe voinic să cânte cînd vede cărarea acoperită:

*Foaie verde sîmuleastră
Ileană poteca noastră
A făcut fînul de coasă.*

Dar ce nu face dragostea! Omul poate fi egoist și gelos.

La Horă:

*Ci ți-am-zis de-atîtea ori,
Să nu-ți faci ie cu flori
Să fii dragă la feciori.
Să te porți cu orce ie
Să-mi fii dragă numai mie.*

sau:

*Mândra mea cu părul galben
De dorul tău eu mă leagăn.*

Cum s'a păstrat muzica țărănească?

În mijlocul poporului. Pătura de sus n'a luat-o în seamă. Cînd i s'a dat oarecare atențiune, banalizarea ei a fost nefastă prin orășeni și lăutari.

Boierii noștri aveau muzică turcească. Lăutarul țigan e nou.

Muzica țărănească s'a ales tîrziu și s'a prelucrat. V. Alexandri nu e primul culegător. A fost alt scriitor

care, din fericire, a cules și poezia și muzica: Anton Pann.

Acesta avea notație bisericească. În cărciumile Bucureștiului, a cules dela țărani folklorul și muzica. Cine culege poezie fără muzică riscă să schimbe versul.

Ex. „Rujiță depe răzor“ a fost cules fără „u“ dela cuvîntul răzor. Dar melodia acestui cântec cere și pe „u“, care e o formă mult mai veche.

Sau alt cântec „Sus în vârful munților“. Pentru că la melodia acestui cântec mai trebuie o silabă versului, s'a adăogat „u“ dela „munților“.

Culegătorii muzicii din Ardeal:

Lugoj. I. Iancu a cules jocuri populare. Stefan Perianu a fost alt culegător de muzică populară.

În Maramureș, la 1870, se culege muzică populară. Dar o colecție sistematică de muzică populară a fost aceea tipărită la Viena.

Muzica țărănească rămîne cel mai rodnic isvor de inspirație și producție cea mai adînc românească a genialului poet anonim—poporul. Culegători care aveți dorul, pășiți în ogorul sufletului românesc și strîngeți comoara poeziei, la un loc cu „armonia“ muzicii, cît nu e prea tîrziu.

Păr. N. Popescu a mai vorbit, în altă conferință, și despre societățile corale din România Veche.

Adunarea generală a Asociației Cîntăreților Bisericești din Dâmbovița.

La 12 August c., s'a ținut în Tîrgoviște, la protoieria județului, adunarea generală anuală a «Asociației cîntăreților bisericești» din județul Dâmbovița. S'a slujit un Tedeum la catedrala „Curtea Domnească“. Erau de față Prefectul județului, Primarul orașului și protoiereii județului. Acolo au ținut cuvîntări: Protoiereul *Dumitru Popescu*, subprefectul *Mănescu* și cîntărețul *Florescu*. Adunarea a fost prezidată de preotul *Stelian Petrescu*.

S'au trimis telegrame de omagiu I. P. S. S. Patriarhului Miron, d-lui ministru al cultelor și societății „Sf. Ioan Cucuzel“ din București. S'a aprobat alăturarea Asociației la societatea „Sf. Ioan Cucuzel“ din Capitală. S'a hotărât construirea unui cămin al cîntăreților din jud. Dâmbovița, în Tîrgoviște. Toți cîntăreții au dăruit câte 500 lei pentru cămin. S'a dat descărcare vechiului comitet de gestiunea anului trecut. A fost ales tot vechiul comitet, în frunte cu preotul *Stelian Petrescu*.

Locuri vacante la seminarii

La seminariile teologice ale Statului sunt vacante următoarele locuri:

La Seminariul *Central* din București 30 burse și 10 solve; la Seminarul din *Iași* 35 locuri burse, dintre care 5 se vor ocupa fără concurs de școlari basarabeni; la Seminariul din *R.-Vâlcea* 25 locuri burse și 5 locuri solve; la Seminariul din *Argeș* 24 burse și 6 solve; la Seminariul din *Buzău* 25 burse și 10 solve; la Seminariul din *Galati* 30 burse și 5 solve; la Seminariul din *Huși* 20 burse și 10 solve; la Seminariul din *Roman* 25 burse

și 10 solve; la Seminariul din *Constanța* 30 burse dintre cari 5 se vor ocupa fără concurs de școlari din Cadrilater și 10 locuri solve; la Seminariul din *Dorohoi* 20 burse, 5 burse fără concurs pentru basarabeni și 15 pentru solve; la Seminariul din *Chișinău* 40 solve; la Seminariul din *Edineț* 30 burse; la Seminariul din *Ismail* 35 burse și 5 solve; la Seminariul din *Câmpulung* sunt vacante 40 locuri burse, dintre cari 20 pentru orfanii din orfelinate, aleși de consiliul central al societății O. O. R., 10 orfani de război aleși din orfanii dela domiciliu și 10 burse pentru orfanii de preoți.

Orfanii de război, pe lângă actele însemnate mai jos pentru seminariile Statului, trebuie să mai prezinte următoarele acte:

1. Foaia statistică model A. sau B., eliberată de filiala Societății Ocrotirea orfanilor de război căreia aparține orfanul; 2. Declarația din partea mamei sau a tatălui ori a filialei respective a Societății orfanilor de război, că va purta cheltuielile trebuincioase la instalarea orfanului, cât și cheltuielile pentru cărți, îmbrăcăminte și încălțăminte.

Orfanii de preoți vor prezenta, pe lângă actele de mai sus, și actul doveditor de moartea părintelui său preot.

La concurs, nu pot fi primiți decât fii de români, de religie creștină-ortodoxă de răsărit, cari vor face cereri la direcțiile seminariilor respective între 15 — 31 August.

Cererile vor fi însoțite de următoarele acte și vor fi iscălite de reprezentanții legali ai candidaților:

1. Extractul de naștere. Aspirantul să nu fie trecut de vârsta de 15 ani. 2. Act de vaccinare sau dovadă că a zăcut de vărsat. 3. Certificat dela parohie că a fost botezat în religia ortodoxă de răsărit. 4. Certificatul primăriei locale, prin care să se constate calitatea de fiu de român. 5. Certificat de absolvirea unei școli rurale sau urbane. 6. Certificat de bună purtare. 7. Certificat de situația materială a reprezentanților legali, eliberat de percepția locală.

Concursul începe la 5 Septembrie.

În întâia zi a concursului, aspiranții vor fi supuși unui examen medical, după care urmează examenul muzical. Cei primiți vor fi supuși la două feluri de probe: scrise și orale.

Aspiranții cari au dobândit media generală cel puțin 7 vor fi recomandați ministerului spre a fi admiși burseri sau solvenți în ordinea clasificării și în marginile locurilor vacante la fiecare seminar.

Mai sunt vacante în cl. V 86 de burse la seminarul *Sf. Grigore Decapolitul* din Craiova.

Aceste locuri se vor ocupa în telul următor:

Se vor primi fără concurs, pe baza calificățiilor școlilor respective, absolvenții școlilor normale din toată țara, iar prin concurs absolvenții a 4 clase de liceu, numai din eparhia Râmnicul, Noului Severin.

Concursul de primire în cl. V va consta din materiile făcute în clasa IV de liceu.

Cursurile de vară dela Mănăstirea Neamțului

Societatea de cultură religioasă socială „Solidaritatea”,

de sub direcțiunea d-lui senator Dr. *St. Bogdan*, a ținut și anul acesta cursuri la Mănăstirea Neamțului. Anul acesta e al 6-lea de când se țin vara astfel de cursuri la acea Mănăstire. Dar de data aceasta ele au fost mai puține ca în trecut. Deși s'a publicat prin ziare că au să vie multe obraze însemnate din lumea noastră culturală, mulți profesori de universitate, ba și un teolog englez, d. *Walker*, care va vorbi românește, de fapt, până la data când scriem, nu s'au ținut multe conferențe. Până la 15 August, vorbiseră numai d-nii: Dr. *Ștefan Bogdan*, prezidentul societății; Dr. *Șerban Ionescu*; *Ioan Gh. Savin*; *Arhim. Scriban*; Păr. Dr. *Laurențiu Busuioc* și d. *Lungulescu*, misionar cultural bisericesc în București Cursurile s'au început la 1 August și se încheie la 25, ceva mai amorțite ca până acum.

Cu privire la aceste cursuri ale *Solidarității*, găsim un interview al d-lui Dr. Ștefan Bogdan în *Dimineața* dela 18 August c. Domnia sa spune că, încă de acum 10 ani, împreună cu câțiva tineri profesori dela facultatea de teologie din București și cu alți prieteni, a găsit că este de trebuință, în țara noastră, o mișcare culturală în duh creștinesc, care să mai astâmpere patimile și valul de materialism iscat după război.

Ca o asemenea manifestare, a fost înființarea societății de cultură creștinească-socială *Solidaritatea*, care apoi a dus la înființarea cursurilor de vară dela Mănăstirea Neamțului. Aceste cursuri, care acum se află în al șaselea an, abia de anul trecut au început să-și zică „cursuri de universitate populare”, fiindcă la început au funcționat în chipuri mai modeste. Totuși, zicem noi, nouă ni se pare că cursurile de acum 3 ani, când nu purtau numele de universitare, erau ceva mai bogate decât cele de anul acesta, care-și zic „universitare”. Atunci am văzut profesori dela Cernăuți, (pe *V. Gheorghiu*, *Tarnavski*), de care acum n'am văzut niciunul.

Pentru anul acesta, zice Dr. Bogdan, cursurile s'au concentrat în jurul unei singure chestiuni: *Biserica și viața socială*.

Anul trecut, d. dr. Bogdan a vorbit despre *Știință și Credință* și zice cu acest prilej: „cred că am reușit să dovedesc științificește că, la baza credinței, este cel puțin tot atâta adevăr, ca la baza științelor pozitive. De sigur, mai mult decât la baza altor „ramuri de cunoștințe”.

Anul acesta, spune Dr. Bogdan mai la vale, clădim un cămin pentru profesorii ce țin cursuri la Mănăstirea Neamțului, și o sală de cursuri tocmai în tinda mănăstirii. Noi însă trebuie să adăogăm că nu s'a făcut niciuna, nici alta. „Solidaritatea” a cerut mănăstirii casele în care a locuit Vlădica Teodosie, fost al Romanului, dar mănăstirea nu s'a învoit să le dea. Cât despre sala de cursuri, n'am văzut și n'am auzit nimic la mănăstire. S'au ținut tot unde au fost și anul trecut.

Incheind, d. Dr. Bogdan vorbește despre colaboratorii săi și despre însemnătatea politice. Iată ce spune despre cei dintâi:

„Nu pot isprăvi fără a vă spune că tot secretul acestci

rodnice activități nu mi se datorește mie, ci colaboratorilor mei, dr. Ispir¹⁾ și mai ales celui mai tânăr dar celui mai bine preparat întru aceasta — și care pune și a pus dela început toată râvna și toată priceperea lui pentru reușita mișcării noastre. Vreau să numesc pe profesorul de morală dela Facultatea de teologie din București, d. dr. Șerban Ionescu, om atât de modest și cu atâta creștinească umilire de sine, încât, desigur, va fi nemulțumit de laudele ce eu, cu bună dreptate i le aduc astăzi.”

Despre politică spune :

„Cred însă azi profund că, oricărui om de cultură, de cinste, și de muncă, îi este impusă, cu întâietate, în zilele ce trăim, tot politica.

„Binele ce îl poți face neamului tău, în împrejurările de azi, e mai curând împlinit activând în politică și mai plin de mulțumire poți trece mai apoi în lumea dreptilor“.

Noi socotim acest din urmă punct de vedere cu totul greșit. Dacă toată lumea ar face politică, cine s'ar mai ținea de celelalte ramuri de viață ale țării. Politica e și ea o specialitate. Nu poți face în viață mai multe deodată, ci una și bună. Cine e om de politică să facă numai atâta. Altfel, faci politică, dar lași în paragină altele. Să ni se arate care om intrat în politică a ajuns să mai însemne ceva de seamă în ramura lui de temelie?

Dar este altceva și mai însemnat: Politica nu e ceva de-sine-stăător. Ea trăiește din puterea țării în celelalte ramuri de lucru. Dacă ai popor sărac și slăbit trupește și sufletește, dacă n'ai cultură, n'ai oameni în feluritele ramuri, n'ai industrie și negustorie națională, ce va însemna politica ta? De ce Anglia și Germania sunt tari? Fiindcă au ce le trebuie în toate ramurile de viață.

Deci deocamdată mai multă treabă și mai puțină politică, fiindcă unde nu e treabă, nu e nici politică. Fără noi, vai de voi!

Arhim. SCRIBAN

SEMINARIILE LA TREABĂ

Expedițiile misionare din jud. Covurlui.

Chestiunea sectelor nu trebuie să preocupe numai pe misionarul respectiv al Eparhiei care, după cum se știe, este însărcinat în chip special cu urmărirea acestor rătăciți de lege și cu abaterea lor dela drumul greșit pe care au apucat, ci, într'o largă măsură, trebuie ca toți păstorii de suflete să fie veghetori în activitatea lor și să-și apere turma de lupii hrăpitori, cari umblă, nesupărați de nimeni, prin toate meleagurile țării noastre.

Pătrunși de acest însemnat adevăr, cei în drept, care se ocupă cu treburile școlare ale învățământului religios din seminariile noastre teologice, au introdus în programa de studii și câteva ceasuri de știință religioasă aparte pentru combaterea sectelor, cursul zis de *sectologie*.

Dar una este a preda materia acestui curs de pe catedră;

1. Dar d. Ispir n'a venit anul acesta. Cine l-a supărat? — Nota A. S.

făcând numai istoric și teorie, și alta e de a merge la fața locului contaminat și de a lua contact cu rătăciții. Acolo se poate vedea urmarea celor învățate în clasă și tot acolo se poate constata puterea de cunoștință a sf. Scripturi și a mânăirii textelor trebuitoare combaterii învățăturilor rătăcite. Așa dar ne-am hotărât, cei dela Seminarul din Galați, ca să încercăm câteva expediții misionare, cu elevii clasei VII-a și VIII-a, în satele contaminate de adventism și baptism.

Ne-am ales localitatea cea mai infectată de boala adventismului în jud. Covurlui, și anume satul *Cuza Vodă* din parohia *Slobozia*, distanță de 10 km. de gara Independența de pe linia Galați-Tecuci.

În vederea acestui lucru, am luat măsuri pentru ducerea școlarilor și găzduirea lor la locul destinat, la care ni s'a răspuns cu multă bunăvoință de autoritățile din comuna respectivă. S'a mai luat dispoziții ca să fie lume cât de multă, atât dimineața la biserica unde avea să săvârșească sf. slujbă, cum și după masă, la școala unde urma să aibă loc discuțiunile echipei cu sectanții.

Cea dintâi descălecare a noastră s'a făcut în ziua de Duminică, 15 Mai 1927, plecând în dimineața acelei zile cu 25 de școlari, având în frunte pe Păr. Ștefan Cheorpec, profesor și subdirector, d-nii N. Sava și Em. Hogaș și scriitorul acestor rânduri, în calitate de profesor, spiritual și consilier referent al secției culturale de pe lângă sf. Episcopie a Dunării-de-Jos.

Ajunși, în satul Slobozia la timpul convenit pentru începerea Sf. Leturghii, (căci Cuza Vodă nu are biserică, deși e sat cu 150 locuitori), am slujit în sobor: *subscrisul*, ajutat de Părinții Ștefan Cheorpec și Buluc parohul local. Corul școlarilor a cântat răspunsurile liturgice frumos, destul de reușit după numărul lor. Lumea, care nu mai încăpea în biserică, asculta cu smerenie desfășurarea serviciului divin, care a fost foarte impunător.

La timpul convenit, s'a rostit predica de către școlarul de cl. VIII *Buhai Gh.*, având ca temă „tămăduirea boalilor trupești și sufletești prin credință și vieța creștinească“, în legătură cu pericopa evanghelică ce raporta vindecarea slăbănogului de către Mântuitorul. Așa s'au petrecut lucrurile dimineața la biserică. Era numai începutul lucrului nostru. După masă, trebuia dat ochii cu inamicul. Aproape toți școlarii nu mai avuseseră prilejul să discute cu vreun sectant. Din cauza aceasta, erau în mare fierbere, fiecare dând ochiri repezi prin cursul de sectologie și reamintindu-și textele trebuitoare pentru răsturnarea învățăturilor false. Toți erau pătrunși de un fior, ce nu le mai dădea răgaz de liniște, și se grăbeau cu pași repezi spre satul cu pricina.

Iată-ne și la locul cu pricina. La școală, lume multă, înăuntru și afară, la care se mai adăugase P. C. Protoiereu de Pechea, *Economul Aurel Constantinescu*, d-ra doctor de plasă *Novleanu*, d-nii învățători și mulți curioși din Tg.-Pechea, care erau în așteptarea noastră. Nu mai puțin erau de față și aproape toți adventiștii

din Cuza Vodă, în frunte cu conducătorul și predicatorul lor *Bobocea*.

Noi, cu școlarii, am luat loc pe scena din sala cea mare din școală, în fața noastră sectanții și apoi toată asistența și poporul care încăpuse, iar parte stăteau afară, întinzându-și capetele prin ferestrele deschise.

La un moment dat, se face o liniște mormântală. Subscrisul începe un cuvânt ocazional de introducere, ca unul ce fusesem misionarul eparhial și cunoșteam pe cine aveam în față. Cu mult zbulucium sufletesc, am înfățișat ascultătorilor clipele de groază prin care trec locuitorii fostului imperiu rusesc, care n'a putut fi cucerit nici de armatele lui Napoleon, nici de cele ale Germanilor sau aliaților, ci a fost sfărâmat numai de câțiva străini de neam și lege, prin înlăturarea credinței strămoșești.

Am adăugat că, dacă, noi, Românii, n'am putut fi biruiți cu armele, totuși suntem încercați de secte ca să fim destrămați sufletește și, prin urmare, să fim desființați ca stat și ca națiune.

Cuvintele mele au mers la inimă și au pregătit un teren dela început favorabil izbânzii noastre. Am dat, apoi, cuvântul elevului *Giuvelic* din clasa VIII-a, care și-a dezvoltat conferința sa, tratând despre *istoria sectelor la noi în țară*.

După ce a isprăvit, am anunțat celor de față că începem convorbirile cu sectanții. Emoție în întreaga sală și strângerea rândurilor tinerilor misionari, cari, cu sf. Scriptură în mână, având în mijloc pe profesorul lor de sectologie, d. Em. Hogaș, așteptau semnalul de începere a luptei.

Spectacolul era foarte mișcător. Iau conducerea discuțiilor, ca mai încercat în treburi de acestea, și anunț că vom vorbi despre două învățături din cele multe pe care le învață și mărturisesc sectanții și anume: a) *sf. Tradiție* și b) *Botezul copiilor*. Am cerut sectanților să ne aducă un text din sf. Scriptură, prin care să facă dovada că nu trebuie să primim și să credem în Tradiție. Tot așa și pentru nebotezarea copiilor.

Textul cerut de noi limpede și sigur, n'a putut fi adus, ci numai întortocheri și depășiri dela discuție cari au demascat celor de față ignoranța și slaba pregătire chiar a însuș zisului predicator. De ceilalți nu mai vorbim, căci unii nu știau nici carte, ceilalți au refuzat să intre în vorbă, ca să nu se încurce mai rău.

Întreaga sală izbucnea în urale ori-de-câte-ori sectanții erau înfundați. La urmă, cu toate aceste rezultate funeste pentru ei și după patru ceasuri de muncă încordată, au rămas în aceiaș încăpățănare, de care sunt călăuziți, că ei înțeleg să rămână așa cum se află, adică în rătăcire.

La discuție au luat parte activă toți școlarii, Păr. Ștefan Cheorpec, d. prof. Em. Hogaș și Păr. Protoiereu Constantinescu.

Lupta era câștigată, inamicul înfrânt și umilit, spectatorii mulțamiți, însuflețiți și înviorați. O brazdă adâncă a fost trasă în ogorul întelenit din cauza nepăsării a păstorului ce nu a depus mai multă râvnă în lucrarea

ogorului lui Hristos. Sau poate bătrânețele sale și lipsa pregătirii necesare ce se cere în asemenea timpuri au fost cauzele sporirii lucrului vrăjmaș, prin aruncarea neghinei în lanul de grâu? Se prea poate și asta. Noi atâta știm, că adventiștii din Cuza-Vodă au casă de rugăciune, lucrează neîncetat și-și sporesc numărul ne-supărați de nimeni în mijlocul unei parohii cu 800 capi de familie, care este păstorită de un singur preot bătrân și bolnav, dela care nu se mai poate cere mai mult.

Acest început de zdruncinare a lucrului vrăjmaș în ogorul Bisericii noastre a venit la timp, dar trebuiește continuat și repetat pentru a nu da răgaz vrăjmașului să se întărească și câștige puteri nouă.

Cu speranța aceasta, am părăsit satul, mulțamiți că am putut, pe deoparte să procurăm școlarii posibilitatea de a lucra și pe acest teren cu care se vor întâlni în viața lor de preoți, iar pe de altă parte să contribuim și noi cu ceva la opera de apărare a intereselor noastre pastorale în crușarea sufletelor de molipsirea bolilor sectare.

Pentru Duminică, 29 Mai, am ales altă parohie și cu alt soi de sectanți. Ne-am dus în satul *Lascăr Catargiu*, depărtare de 5 km. dela gara Șerbești, de pe linia Galați-Tecuci, în care se află o mică comunitate de bapțiști. În aceleași condiții, am mers cu un număr de peste 30 școlari din cl. VII-a și VIII-a, sub conducerea Păr. Ștefan Cheorpec, diacon Em. Hogaș, Econ. P. Savin, misionarul Eparhiei, și a subsemnatului.

În frumoasa și încăpătoarea biserică din sat, am slujit în sobor, scriitorul acestor rânduri, Păr. Ștef. Cheorpec, Econ. C. Tebeica, parohul local, și diaconul Em. Hogaș.

Ce păcat că lumea nu umplea talnica biserică, în care se oficia un impunător serviciu, iar școlarii cântau, în cor duioasele răspunsuri ale sf. Leturghii!

Păr. Misionar se dusesse la casa de rugăciune a papțiștilor, pentruca să fie de față la serviciul lor și să le asculte predica. Era cea dintâi atingere cu sectanții în noua sa calitate.

La biserică, a predicat școlarul *Andronescu P.* din cl. VIII-a, având ca temă „lumina adusă omenirii de către creștinism“, în legătură cu pericopa evanghelică ce ne raportase tămăduirea orbului din naștere de către Mântuitorul. Isprăvite cu rânduială cele dela biserică, s'a procedat după aceleași program, cași la Cuza-Vodă, adică la școala din sat, în fața lumii adunate. S'au provocat discuții, în urma cuvântului de deschidere rostit de păr. Misionar Ec. P. Savin care, în cuvinte pe graiul poporului, a arătat dragostea de neam și de lege de care trebuie să fim însușești întotdeauna, dar mai ales în timpurile de față, când avem mulți dușmani. Aici sectanții erau mai bine inițiați în ale scripturii, luând parte, pe lângă șeful lor, și alți doi-trei adventiști, la care însă școlarii au parat orice lovitură cu multă precizie. Într'un moment dat, au fost strânși cu ușa, încât spiritul asistenților se aprinsese și cât pe ce să deñatureze în conflicte violente.

Capetele ciomegilor începeau să iasă de sub sumane și cojoace. Noi nu am îngăduit astfel de procedee și

am arătat că „cu duhul blândeții“ trebuie să câștigăm pe cei pierduți, căci așa ne poruncește sf. Carte.

După o muncă de patru ore, în care a eșit la iveală tot avântul școlarilor și pregătirea lor, am luat-o „per pedes apostolorum“, refuzând căruțele ce ni se puseseră la îndemână, de oarece aveam tot timpul ca să prindem trenul de zece seara, care să ne ducă la Galați.

Pe drum, în mijlocul școlarilor, am făcut felurite reflexii asupra lucrului nostru din ziua aceea, mulțamiți și de data aceasta, că succesul cel mai frumos a încununat strădania noastră.

Școlarii, pe lângă satisfacția ce au avut-o, dar au prins și un mare curaj, avântându-se în luptă fără nicio sfială și înfruntând cu voinicie loviturile adversarilor.

Cei cari au părăsit școala își vor aduce aminte cu mult drag despre clipele mișcătoare și înălțătoare prin care au trecut, atunci când, din inspirația directorului lor, *Economul C. Todicescu*, și a tovarășilor săi de conducere și instruire, au fost duși la locul de primjdie, unde se urzește, de suflete perverse și otrăvite, dărămarea scumpei noastre credințe strămoșești și unde se pune la cale destrămarea sufletelor plăpânde și nevinovate ale credincioșilor ce formează Biserica neamului ce trăiește în România Mare...

Preotul CORNELIU GRUMAZESCU,
Profesor la Seminarul din Galați

INȘTIINȚARE

Facultatea Teologică din Chișinău în viitorul an școlar

Cursurile anului viitor universitar, 1927—1928, vor începe la 1 *Noemvrie*, cu studenți clerici și mireni, în anii: I, II și III.

Doritorii de fi studenți în anul I, cât și ceilalți studenți actuali, ca să fie admiși în numărul studenților din anul respectiv, trebuie să ceară Decanatului înscriere, adresând cerere timbrată cu 8 lei.

Inscrierile se fac numai între 1—5 *Octomvrie*. Ele se pot trimite prin poștă sau aduce personal.

Doritorii de a intra în anul I ca studenți sau studente vor alătura la petiție următoarele acte:

a) Actul de naștere și botez; b) Diploma de absolvire a unui Seminar Teologic, sau bacaloriatul — Secția Clasică, sau dela o școală secundară, echivalentă cu acestea. Absolvenții de liceu, secțiile modernă și reală, se înscriu provizoriu și condițional, de a depune la Stat, cuvenitul examen de diferență—Secția clasică; c) Recipisa unei percepții financiare, din care să se vadă că petiționarul a depus, pe seama Ministerului Instrucțiunii, suma de lei 30 drept taxă de înscriere în Facultate.

Notă.— Pentru preoți, din orice eparhie ar veni, nu li se cere, pentru a fi înscriși, învoire canonică dela Chiriarh.

Studenții actuali ai Facultății vor trimite numai petiția timbrată, arătând anul în care urmează a fi înscriși. Studenții dela celelalte Facultăți sau Academii Teologice din Țară, doritori a-și continua studiile la Chișinău, vor anexa la petiție, pe lângă actele de sub literele a. b. c.

și caetul despre studiile urmate și rezultatele obținute.

La prezentarea la cursuri, toți studenții vor depune o taxă de 400 (patru sute) lei pentru: taxă generală de cămin, frecvență, cartea de student, dând pentru aceasta și o fotografie, caetul de studii, bibliotecă, cauțiune s. a.

Examenele de toamnă, pentru ceice s'au prezentat în sesiunea de Iunie (la obiectele anului I, cât și la cele din anul II sau semilicență, se vor ține între 5 și 30 *Octomvrie* a. c. Ordinea lor va fi anunțată la vreme. Studenții cu corijențe, cât și ceice nu s'au înscris pentru examene în vară, sunt datori să petiționeze pe blanchete speciale dela Decanat, vărsând și taxa de examene. Studenții care s'au înscris, pentru examenele din sesiunea de vară, achitând și taxele, dar nu și-au dat toate examenele pentru cari s'au înscris, nu e nevoie să mai dea petiție, cea veche fiind valabilă. Studenții respinși în vară la unul din obiectele examenului de semilicență sunt respinși la toate acele obiecte și deci să se prezinte în toamnă din nou la examenul integral.

Burse. Facultatea va avea internat cu aproape 200 de locuri. Internatul oferă: patul cu saltea, locuință, masă, spălat și bae; rufăria de pat se aduce de studenți. Din aceste 200 locuri, 120 fiind burse, ele se vor ocupa prin examen special, care se va ține între 15—30 *Octomvrie*. Orice student, cleric sau mirean, care a făcut cerere de înscriere ca student la această facultate și i s'a aprobat, poate concura la bursă.

Pentru a fi înscriși la bursă, candidatul va trimite Decanatului, până la 10 *Octomvrie*: a) petiție timbrată; b) certificat de starea materială, eliberat de percepția respectivă; c) certificat de bună purtare, (dacă-i mirean), eliberat de parohul respectiv. Concursul se va ține în fața comisiunii de profesori, din materiile:

Pentru noii studenți, înscriși în anul I: *Dogmatica* și *ist. Bisericii Universale*, oral; iar la *Greacă* și *Franceză*, traducere în scris.

Pentru studenții înscriși în anul II: *Introducerea în Noul Test.; Ebraica* și *ist. Bisericii vechi*; toate numai oral.

Pentru studenții înscriși în anul III: *Exegeza Noului Test.* (cu greaca), *Ebraica* și *Ist. Bisericii Române*; toate numai oral.

Afară de bursieri, se vor primi și studenți interni, solvenți. Taxa anuală va fi de 10.000 (zece mii lei) care se va achita astfel: 4000 la intrarea în internat; 4000 la 8 Ianuarie și restul de 2000 lei la 22 Aprilie 1928.

Decanatul

Scurtă DARE-DE-SEAMĂ DESPRE mersul întâiului an universitar la FACULTATEA TEOLOGICĂ DIN CHIȘINĂU.

Facultatea Teologică din Chișinău, această primă instituție de înaltă cultură bisericească și națională în această latură a țării, și-a deschis larg porțile, pentru toții fii neamului nostru, în ziua de 9 *Noemvrie* 1926, când d. Profesor Dr. Teodor Popescu, a dezvoltat, în

fața studenților și a unui numeros public, lecția inaugurală cu subiectul „Istoria creștinismului ca istoria culturii“.

Pentru a se vedea necesitatea la care a răspuns crearea Facultății Teologice în Chișinău, vom arăta că, pe tabloul de înscrieri, figurează, în anul I: studenți înscriși regulat 138, plus 77 auditori, cari urmează să-și pună în regulă actele, ca să poată conta în rândul celor înscriși regulat; anul II, 350 cereri de înscrieri, deci un total de 565 de cereri de înscriere făcute de mirenj, clerici și femei. Notăm că, între cererile de înscriere în anul I, figurează, cereri de avocați, medici, agronomi, militari activi, comercialiști etc., ceice dovedește interesul ce Facultatea a deșteptat în toate straturile sociale, precum și faptul că studenții s'au adunat din toate laturile Țării, astfel că se văd la un loc, ardelenii cu dobrogenii, bănașenii cu bucovinenii, oltenii cu basarabenii etc.

Frecvența studenților a fost, mai mult sau mai puțin, regulată, ținând seamă de ocupația și necesitățile fiecărui. Totuși frecvența a fost multămitoare, datorită înlesnirii ce Facultatea a făcut, dând posibilitatea studenților veniți din afară ca, pentru mica sumă de 40 lei pe zi, să poată beneficia de adăpost în cămin, luminat, încălzit și masă. Pe lângă aceasta, Facultatea a funcționat cu un internat de 120 burse, date de Stat, Eparhie, I. P. S. Arhiepiscop *Gurie* și alte instituții.

Bursele acestea s'au împărțit studenților de către Decanat, care, la distribuirea lor, a ținut seamă de starea materială a fiecărui student în parte.

Deși fără o tradiție universitară, studențimea din Chișinău, în afară de ocupațiunile pur didactice, a dat o seamă de serbări cu caracter cultural, foarte reușite și, organizându-se în echipe de propagandă, a ținut șezători cu caracter religios și moral, în feluritele caractere mărginașe ale orașului și prin satele din împrejurimi, stârnind interesul norodului și dobândind frumoase rezultate morale.

Cursurile Facultății s'au suspendat în ziua de 31 Mai, iar la 6 Iunie, s'au început examenele de fine de an și semilicență. Iată, pe materii, rezultatul acestor morale.

Anul I. Istoria bisericii vechi. Inscrisi 66, prezențați 57 și toți reușiți. *Introducerea în Noul Testament.* Inscrisi 72, prezențați 63 și toți reușiți. *Arheologia Evreilor.* Inscrisi 69, prezențați 66 și toți reușiți. *Limba Ebraică.* Inscrisi 73, prezențați 69, dintre cari 4 căzuți și 65 reușiți. *Ermineutica.* Inscrisi 72, prezențați 68 și toți reușiți. *Patrologia.* Inscrisi 71, prezențați 64, dintre cari 8 respinși și 56 reușiți. *Istoria Artei Creștine.* Inscrisi 70 prezențați, 47, dintre cari 6 respinși și 41 reușiți.

Anul II. Examen anuale. Literatura religioasă modernă. Inscrisi 75, prezențați 53 și toți reușiți. *Filozofia.* Inscrisi 56, prezențați 22 și toți admiși. *Istoria literaturii române.* Inscrisi 78 de studenți, prezențați 47 și toți reușiți.

Examenul de Semi-Licență, anul II.

La acest examen, studenții au trebuit să răspundă din materiile: *Exegeza Noului Testament, Limba Ebraică,*

Istoria Bisericii Române și Introducerea în Vechiul Testament. S'au înscris 125 de studenți și s'au prezentat 105, dintre cari 2 au căzut, iar 103 au reușit.

Aceasta este pe scurt activitatea primului an al Facultății Teologice din Chișinău, care, bazată pe rezultatele modeste, dar sigure, așteaptă cu încredere viitorul, care să-i justifice cu prisosință rostul ce are de împlinit în această lature a scumpei noastre *Români*.

C. T.

CURSURI DE VARĂ PENTRU PREOȚI

În vara aceasta, au fost întocmite mai multe cursuri de vară pentru preoți. Dacă cele ale *Solidarității* dela Mănăstirea Neamțului au fost plănuite a fi ținute pentru toată lumea, acestea au fost puse la cale numai pentru preoți. Ele s'au ținut, unele la începutul lui August, altele mai spre sfârșitul lui.

I.

Cele dintâi s'au ținut în eparhia Hotinului, în orașul Bălți, unde se află reședința episcopiei, dela 1-5 August c. Au fost puse la cale de Prea Sf. Sa Episcopul *Visarion* al Hotinului, cu numele de cursuri misionare. Socoteala lor era ca să se dea preoților materiale pentru lupta cu sectanții. Pentru aceasta, au fost poftiți mai mulți preoți și profesori din afară de eparhie, pentru a veni să ție astfel de cursuri. Aceștia erau: Părinții Arhimandrit *Scriban* din București; Dr. *Vasile Gheorghiu* din Cernăuți, profesor la facultatea de teologie de acolo; Păr. *Gr. Pișculescu* și d. *C. Tomescu*, amândoi profesori la facultatea de teologie din Chișinău, și Păr. Econ. *Ioan Țincoca*, paroh și profesor în Iași. N'au venit însă toți cei poftiți, ci numai Păr. Arhim. *Scriban*, Dr. *Vasile Gheorghiu* și Păr. *Ioan Țincoca*.

Cursurile s'a ținut în una din încăperile Școalei Normale din Bălți, unde director este un fost seminarist dela Seminariul Central din București, d. *Cazacu*, care și-a dat toate silințele ca oaspeții să fie bine primiți, în localul cu care a avut mult de furcă pentru a-l pune în stare să funcționeze ca școală, fiindcă sub Ruși fusese local de depozit pentru rachiuri.

Deschiderea cursurilor s'a făcut în ziua de Luni, 1 August c., printr'un tedeum slujit de protoiereul Bălților, cu un preot și un diacon, după care Prea Sf. Sa Episcopul *Visarion* a ținut o cuvântare de bună începere, binecuvântând lucrările care aveau să urmeze. Apoi a vorbit Păr. Arhimandrit *Scriban*, într'o cuvântare mai lungă, arătând pozițiunea noastră față de sectanți și chipul de a lucra împotriva lor. Apoi a vorbit Păr. *Gheorghiu*, tâlcuind bucăți din Apocalipsă, de care se folosesc sectanții și răsturnând învățăturile lor. A urmat la cuvânt Păr. *Țincoca*, spunând câteva cuvinte de începere și citind apoi o bucată din scrierile Părintelui Dr. *Gr. Cristescu* din Sibiu.

Așa au urmat și celelalte zile. Marți a început Păr. *Gheorghiu*, tratând chestiunea împărăției de o mie de ani (hiliasmul,) de care se vorbește în Apocalipsă, aducând puncte de vedere nouă și însemnate în această chestiune, spunând că nu e bună traducerea care spunc

„o împărăție de o mie de ani”, ci acolo e vorba de ceva mult mai larg. Acel „o mie de ani” trebuie tradus cu „mii de ani”.

Păr. Arhim. Scriban a vorbit despre bapțiști, arătând că nu este un soi de bapțiști, ci foarte multe soiuri și, din pricina aceasta, nu au nicio unitate în ei înșiși.

De asemenea a vorbit Păr. Țincoca, din experiența sa pastorală, iar seara a citit bucăți pastorale.

A treia zi, a vorbit Păr. Gheorghiu despre botez, față cu pretențiunile unor sectanți că copiii nu trebuiesc botezați. Păr. Țincoca a citit un referat al său despre secte, care urmează să fie tipărit în această revistă. A urmat Păr. Arhim. Scriban cu adaosuri privitor la chestiunea botezului copiilor, arătând date de arheologie, după inscripțiuni, că, în cea mai adâncă vechime, creștinii își botezau copiii. Apoi a vorbit despre ierarhie.

Toate aceste conferențe n'au mers numai așa, în stare pasivă, ci ascultătorii, care erau peste 50 de preoți, puneau fel de fel de întrebări, își arătau nedumeriri și cereau lămuriri. Nu erau preoți care întâia oară acum auzeau de aceste lucruri, ci erau pătrunși de ele și numai voiau să aibă și mai multe amănunte și documentări. Se vedea că fuseseră frământați mult de sectanți și trebuiseră să se lupte cu ei.

În seara zilei a doua, Marți, la 2 August, am ascultat și o expunere a unuia din ei, Păr. *Scvoznicov*, tânăr preot, misionarul eparhiei și student la teologia din Cernăuți. Sf. Sa a citit un referat despre secte, lucrat la Cernăuți, și în care, după considerațiuni generale despre secte, urmărea să arăte starea sectelor în Basarabia și mai cu seamă în eparhia Hotinului. Păr. misionar *Scvoznicov* e rus. Părintele Arhim. Scriban însă, luînd cuvîntul îndată după citirea referatului, a lăudat buna vorbire românească a Părintelui vorbitor, care nu se putea cunoaște că e străin decât numai după accentul său deosebit în vorbă; iar apoi a mai adus alte lămuriri în legătură cu chestiunea.

În de obște, cursurile acestea s'au petrecut într'o atmosferă de mare voieșie și frăție.

O masă frățească gustată în ziua a treia, în frunte cu Episcopul Visarion, și la care a luat parte și prefectul județului, a fost prilej, prin cuvîntările rostite, pentru a se arăta simțirea acestei frății.

Nu se poate ca aceste cursuri să nu fi lăsat urme vii în suflete, prin apropierea inimilor, la care au contribuit mult, pe lângă protoiereul Bălților, și Păr. Arhim. *Melchisedec* și Păr. *Madan*, referent cultural.

II.

Alte cursuri au fost cele, de o mare noutate în țara noastră, pe care le-a orînduit Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor pentru prezidenții cercurilor pastorale. Acestea nu au fost cursuri propriu zise, ci o săptămână de zile petrecută în meditație și rugăciune, presărată cu tâlcuiri pioase din Sf. Scriptură. Ele au fost plănuite pentru a trezi mai mult viața lăuntrică, a face sufletele să se suie pe scările înalte ale împărtășirii vii cu Dumnezeu, a se încălzi pentru măreția vieții tainice, în care guști pățimaș simțiri ca ale sfinților și te faci mai strunit apoi a turna, din adâncul unui suflet înviorat, în inimile fraților tăi, în mijlocul cărora vei avea de lucrat.

Prezidenții cercurilor pastorale din întreaga eparhie a Mitropoliei au fost împărțiți în trei tabere și trimesi în trei localități deosebite: Una la Mănăstirea *Căldărușuni*, cu preoții din Muscel și Prahova, sub prezidența Părintilor *Dr. Marin Ionescu* și *I. Comana*, amândoi din București; alta cu preoții din Vlașca și Teleorman, la Mănăstirea *Cheia* din Prahova, sub prezidența Părintilor *Manea Popescu*, referent cultural al eparhiei, și Păr. *Petre Chiricuță*; iar a treia la *Predeal*, cu preoții din Dâmbovița și București, sub cârmuirea Părintelui Arhimandrit *Scriban* și a Părintelui *Toma Chiricuță*.

Această săptămână a durat dela 17 la 24 August și a fost cât se poate de bine gustată de toți preoții, deși îi lua pe timp de o săptămână dela treburile lor. Nimeni însă nu s'a plâns, ci s'au declarat fericiți. La capătul săptămânii, s'au spovedit și împărtășit, ducând cu dânsii cele mai frumoase simțiri din această săptămână de petrecere frățească în meditație și rugăciune.

Prea Sf. Arhiepiscop *Titu*, vicar al arhiepiscopiei, a venit la fiecare din aceste 2 tabere, câte 2 zile, pentru a vedea cum se lucrează. A fost mai întâi la *Cheia*, apoi la *Predeal* și de acolo la *Căldărușani*.

Lucrarea aceasta a fost prea frumoasă. Noi numai cât pomenim de ea aici, pentru a veni cu amănunte mai multe în nr. viitor.

Cine a plănuit-o însă merită felicitat de pe acum, ca pentru o lucrare după care unii din noi au dorit de multă vreme. Odată începută, ea nu mai trebuie lăsată.

Arhim. SCRIBAN

Vechea Evanghelie trebuie tradusă din nou în folosul rătăciților. Pentru ca Iisus să fie mereu viu în viața oamenilor și să fie veșnic de față, e de trebuință să-l înviezi din timp în timp, nu ca să-l zugrăvești după mode și pornirea zilei, ci ca să înfățișezi prin cuvinte nouă și prin apropieri cu vremea de față, adevărul său veșnic și istoria lui neclintită.

GIOVANNI PAPINI

EXTERNĂ

VIITORUL PRIMAT AL UNGARIEI

O telegramă din Budapesta a agenției **Ceps** aduce următoarea știre despre celce va fi viitorul primat al Ungariei: Nu sunt decât două săptămâni de când, în catacombele catedralei dela Estergom din Ungaria, a fost zidit mormântul peste răposatul cardinal Csernoch, fostul primat al Ungariei¹⁾.

Marea însemnătate pe care această slujbă religioasă o are în viața politică maghiară, silește cercurile competente să se ocupe cu chestiunea nouăi ocupări a scaunului de arhiepiscop, în fostul oraș de încoronare al domnitorilor maghiari.

Nu este nici o taină că, în această privință, s'au și început tratativele între Vatican și guvernul ungar. Ba ceva mai mult, nu e o taină că, împotriva tuturor presupunerilor, cele două părți nu se pot înțelege asupra persoanei noului primat.

Guvernul ungar ar voi să vadă pe scaunul arhiepiscopal din Esztergom pe episcopul Julius Glattfelder²⁾ pe când Vaticanul și-a ales încă în timpul vieții lui Csernoch, ca urmaș al acestuia, pe călugărul benedictin Justinian Georg Seredy, care trăiește de mai mulți ani la Roma.

Deosebirea de păreri a surprins la început ambele părți deopotrivă, de oarece fiecare aștepta ca cealaltă să cedeze. Când însă s'a văzut că lucrurile nu iau această cale, a început să se vorbească despre un compromis, al cărui obiect avea să fie actualul ministru al asistenței sociale, dr. Josef Vass, care este totodată locuitorul prezidentului de consiliu, contele Bethlen.

Acum se pare că tratativele au luat o întorsătură definitivă și că înțelegerea între guvernul ungar și Vatican se va încheia zilele acestea.

Ministrul de externe Valko a conferit zilele acestea mult timp cu nunțul papal la Budapesta, Cesare Orsenigo, și, din cercuri bine informate, se află că această convorbire a atins tocmai chestiunea ocupării scaunului dela Esztergom.

În ce privește persoana noului primat, guvernul maghiar ar îndeplini dorința Vaticanului, aprobând numirea benedictinului Seredy. Compensațiile ce le va primi în schimb, vor putea fi aflate mai târziu.

De altfel șovăirea guvernului unguresc nu trebuie luată atât de tragic și se poate explica ca o simplă manevră cu dedesupt politic, lucru care rezultă din faptul următor: noul arhiepiscop, ca și înaintașul său, e originar din ținuturile slovace. El s'a născut într'o mică comună a jupanatului Bratislava.

De aceia nu e lipsită de îndreptățire părerea că persoanele și cercurile cari se interesează mai mult de numirea lui, speră că persoana sa va fi un fel de legătură între elementele slovace și Biserica maghiară

și numirea sa ar fi un fel de simbol al unității regiunilor dioceseei, care, după despărțirea de fapt, cere și despărțirea de drept.

Intr'o astfel de situațiune, cu greu se poate crede în sinceritatea acțiunilor guvernului maghiar.

Primatul desemnat e încă un om relativ tânăr, căci s'a născut în anul 1884.

La 1901, a intrat în ordinul benedictinilor și a depus jurământul solemn. Demnitatea de preot a dobândit-o în anul 1908. Curând după aceea, a fost chemat la Roma.

Acolo trăiește de mai bine de zece ani, ocupând funcția de director al gimnaziului roman San Anselmo.

Pe lângă aceasta, e atașat la ambasada maghiară pe lângă Vatican, ca sfetnic în chestiuni religioase.

În sfârșit, e membru în „Comissione pontificale“, înființată de Papă pentru studiarea și lămurirea greșelilor strecurate în Biblie.

Sortii acestui călugăr sunt astfel mari și anumite cercuri încearcă să-i netezească calea, accentuând lărgimea sufletească și înaltul său simț pentru pacea culturală.

A. S.

Representantul Bisericii Bulgare la conferențele interconfesionale. După hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Bulgare și cu consimțământul guvernului, I. P. S. Ștefan, Mitropolitul Sofiei, a fost ales să reprezinte Biserica Bulgară la cele trei conferențe, care urmau să se țină în cursul acestei veri în Europa apuseană. I. P. S. Ștefan a plecat la 15 Iulie ca să ia parte la conferința din Londra și Winchester (Anglia), unde are a se trata despre „creștinismul practic“. Apoi va trece în Germania, la conferința ce are a se ține asupra creștinismului, care luptă pentru înfrățire și pace prin Biserică. După aceea va merge la însemnata conferință din Lausanne (Elveția), la care vor asista și Profesorii dela Facultatea de Teologie din Sofia: Protopresviterul Dr. St. Tancov și d. N.N. Glubocovschi și unde se va trata chestiunea unirii bisericilor. I. P. S. Ștefan a tipărit, în limba engleză, o expunere o temeiurilor ortodoxe, care trebuiesc luate în seamă la înfăptuirea unirii. Expunerea aceasta poartă titlul: «Fundamental condition for the unification of the christian churches, by the most reverend archbishop of Sofia Ștefan», și are următorul cuprins: 1. «Jesus Christ; 2. Salvation; 3. Human and Divine Law; 4. The Hierarchy; 5. The Sacraments; 6. Ordination; 7. Baptism; 8. Confirmation by anointing with Oil; 9. The Eucharist; 10. Marriage; 11. Repentance; 12. Healed through Anointing; 13. The Sacraments as Means of Salvation; 14. Ecclesiastical Legislation and church Government; 15. Conditions for the Spiritual Unification of Christianily; 16. About Campaign with the Nonorthodox Churches against the Dechristianising

1. Mort la 25 Iulie a. c.

2. Fost la noi în Banat. — Nota A. S.

of our Civilisation». I. P. S. Sa a fost onorat cu asemenea misiune însemnată nu pentru întâia oară. Inzestrat cu erudiția și tactul trebuitor, dânsul a îndeplinit cu vrednicie și alte misiuni și a câștigat nu puțini prieteni poporului Bulgar.

În ziua plecării, I. P. S. Sa a săvârșit o liturghie de bun rămas și un tedeum, cu care prilej a hirotonisit diacon pe Vasile P. Anghelov, funcționar în administrația bisericească, și a ridicat la rangul de econom pe protoiereul M. Brângev din Sofia, iar la sfârșit a ținut o aleasă cuvântare despre scopul plecării sale.

Din *Naroden Strajă*, Nr. 11, din 15 Iulie 1927.

Sfântul Munte al Atonului. În revista „Mir” din Sofia, 8 Iulie a. c. fascicula 8097, citim următoarele informațiuni importante asupra viitoarei organizațiuni a sf. Munte:

Ministerul de Externe al Greciei a întocmit, nu de mult, două proiecte de lege, care regulează raporturile dintre guvernul grecesc și republica teocratică sau monastirească a sf. Munte. În proiecte se înșiră și se întăresc drepturile și privilegiile deosebite ale administrației republicei monastirești. După acele proiecte de lege, sf. Munte al Atonului va alcătui o parte a statului grecesc autonomă din punct de vedere administrativ. De acum, partea duhovnicească a sf. Munte se pune sub autoritatea supremă a Patriarhiei ecumenice de Constantinopol. Fiecare din ceice se retrag din lume în sf. Munte trebuie să dobândească supușenia greacă, fără de care formalitate nu se pot primi acolo mici poslușnici, nici monahi.

Sf. Munte se va cârmui de cele 20 monastiri, între care e împărțită întreaga peninsulă atoniană și dela care nu poate fi luată. Înstrăinarea și schimbul de teritorii pe care-l au monastirile în prezent e absolut interzisă. Se interzice de asemenea de a se așeza în acele locuri cei de altă credință și shismaticii. Expunerea amănunțită a regulilor sf. Munte și a normelor de păzit se vor cuprinde în regulamentul sf. Munte, alcătuit și votat în adunarea reprezentanților celor 20 de monastiri, cu concursul reprezentantului statului, și apoi întărit de Patriarhia ecumenică și de parlamentul grecesc.

Patriarhia ecumenică are dreptul la supravegherea supremă a aplicării canoanelor și păzirea credinței, iar supravegherea administrativă o exercită statul, care are unică însărcinare de a păzi ordinea și siguranța. Această putere statul o exercită printr'un comisar sau guvernator grec civil, al cărui rang și atribuțiuni se vor stabili prin lege.

Comisarul grec este pus sub ordinele Ministerului de Interne. El are sub ordinele sale un detașament de jandarmi și personalul administrativ.

Tradus de Episcopul NICODEM,
fost Arhiepiscop al Basarabiei

Din *Țărcoven Vestnic*,
Nr. 28 din 16 Iulie 1927.

CE SE INTAMPLĂ ÎN BISERICA RUSEASCĂ?

1. **Biserica tihoniană.** — Înainte de moartea sa, care a fost la 7 Aprilie 1925, Patriarhul Tihon rânduise ca administrator al patriarhatului pe mitropolitul *Petru Krutițki*. Această alegere n'a fost pe placul unei mari părți a clerului și a credincioșilor, de oarece acest vechi funcționar laic al Sfântului Sinod era disprețuit, pentru că intrase târziu în rândurile clerului, adică abia în 1917.

Totuș, el o putut conduce Biserica, fără prea multe greutăți, până la sfârșitul anului 1925. Provocările ziarelor sovietice și în special ale gazetei *Izvestia* din Moscova, i-au creat o situație foarte șubredă. Episcopii dușmani ai mitropolitului Petru, hotărâți să nu mai facă parte din Biserica condusă de acest prelat, după ce în zadar îi ceruse o explicație, pentru că să pună capăt acuzărilor ce i se aduceau c'ar fi în unel-tire cu contra-revoluționarii, — au sfârșit, în ziua de 22 Decembrie 1925, prin alegerea unul înalt Consiliu bisericesc provizor, care să conducă Biserica, în lipsa administratorului, pe care autoritățile sovietice aveau să-l închidă, și în așteptarea convocării unui sinod național, care trebuia să aibă loc cel mai târziu la sfârșitul verii 1926.

Dar Mitropolitul Petru a rânduit un locșitor în persoana mitropolitului de Nijni-Novogrod anume Serghie Starogrodski. Autoritățile civile însă, l-au oprit să-și părăsească rezidența episcopală. El se considera cap provizor al Bisericii și deci excomunică înaltul Consiliu bisericesc care avea pretenția sa conducă Biserica.

La 1 Februarie 1926, arhiepiscopul Grigorie din Ecaterinburg, președintele acestui Consiliu, și episcopul Boris din Mojaisk, membri ai Adunării, s'au dus să viziteze pe mitropolitul Petru în închisoarea sa. Ei au dobândit un document care avea să le întărească puterea. Administratorul patriarhatului se plângea, întâi, de neînțelegerile cari sfâșie Biserica, pe urmă, văzând că șederea la Moscova a mitropolitului Serghie de Nijni-Novogrod era oprită, el era de părere ca administratorul patriarhal să fie înlocuit printr'o comisiune formată din trei membri: mitropoliții Nicolae al Vladimirului, Dimitrie al Tomskului și arhiepiscopul Grigore de Ecaterinburg, cărora el le recunoștea dreptul să adauge și alți prelați. Mitropolitul Serghie de Nijni-Novogrod a refuzat să recunoască această hotărâre, spunând că n'ar fi prezentând destule mărturii de adevăr și că mitropolitul Petru nu fusese deslușit destul de bine asupra stării religioase din Rusia. El adaogă că nu este de părere ca un consiliu să-l urmeze în starea de față a lucrurilor. Și ca urmare, mitropolitul Serghie refuză să renunțe la funcțiunea de administrator supleant al patriarhatului și ceru Consiliului înalt bisericesc să se dizolve.

Consiliul nu răspunse, însă căuta o cotitură ca să-și scoată dreptatea. Dobândește îngăduința dela autoritățile sovietice, ca să vină la Moscova mitropolitul Agatanghel de Iaroslav, care se bucura de o mare

considerație. Acestui prelat i se oferi prezența înaltului Consiliu bisericesc și titlul de administrator al patriarhatului.

Înșelat sau complice, Agatanghel primi, spunând că el proceda astfel, de oarece adevăratul administrator, Petru, era peste puțină ca să-și îndeplinească funcțiunea. În acest timp, el se schimbă cu desăvârșire și, în luna Septembrie, recunoscă pe mitropolitul Serghie al Nijni-Novgorodului ca singurul înlocuitor îndreptățit al mitropolitului Petru. Acest fapt a avut un mare răsunet printre credincioșii Bisericii tihoniene și vaza înaltului Consiliu Bisericesc a scăzut foarte mult. Totuși n'a fost dezarmat și pentru multă vreme unirea pare să fie compromisă. Serghie a fost închis de curând de către autoritățile sovietice, ceea ce făcu să sporească dezordinea treburilor bisericești din Rusia.

2. Neînțelegeri în ierarhia din pribegie. S'ar părea că prelații, cari conduc pe numeroșii ruși refugiați în diferitele țări ale Europei și până în America, păstrează o strânsă legătură între ei, pentru ca să dea o bună pildă credincioșilor lor. Nu este însă adevărat. În 1918, patriarhul Tihon rânduse doi exarhi, pe mitropolitul *Evloghie*, pentru Europa apuseană, și pe mitropolitul *Platon*, pentru America.

După fuga în masă, care urmă succesului câștigat de bolșevici asupra armatei albe, la începutul anului 1921, mai mulți episcopi, având în fruntea lor pe mitropolitul Antonie al Kievului, s'au așezat la Carlovăț, cu aprobarea guvernului jugoslav, și s'au constituit într'un sinod pentru ca să conducă pe credincioșii răspândiți în Europa și în America.

Acest fapt nu putea să fie pe placul celor doi mitropoliți *Evloghie* și *Platon*, care țineau autoritatea de singuri șefi ai Bisericii și au avut mai multe conflicte destul de grave.

Cearta a luat o înfățișare mai pronunțată în sinodul ținut la Carlovăț în ziua de 25 Iunie 1926. Ea începu printr'un atac destul de viu al mitropolitului *Evloghie* împotriva catehismului publicat de Antonie al Kievului, pe care îl acuză pe față că este monofizit.

Acest catehism afirmă, într'adevăr, că Domnul Nostru Iisus Hristos n'a suferit în realitate, erezie învățată odinioară de câțiva monofiziți ai veacurilor V și VI.

Cearta, începută asupra aceste chestiuni, a luat repede altă direcție: *neatârănarea celor doi exarhi ai Europei apusene și Americii față de sinodul din Carlovăț*. Mitropolitul *Platon*, sprijinindu-se pe mandatul care îi fusese încredințat de patriarhul Tihon, tăgăduia acestei adunări dreptul de a-i porunci.

Episcopul Serafim dela Lublin, venit din Bulgaria la Sinod, sprijini revendicările mitropolitului.

Urmă o dezbateră foarte aprinsă și mitropolitul *Platon* părăsi sala de ședință, bine înțeles urmat și de mitropolitul *Evloghie*. Mitropolitul Antonie vroia să-i excomunică, dar majoritatea Sinodului hotărî ca să dea un termen de o lună mitropolitului *Evloghie* și altul de două luni mitropolitului *Platon*, pentru ca să se supună adunării episcopilor ruși din străinătate.

Evloghie avea strânse legături cu protestanții dela Y. M. C. A., fiind acuzat că se oferă banii trebuitori pentru sprijinirea lucrărilor sale la Paris, dintre care erau: Institutul teologic și revista „*Glasul*”.

Se spune, deasemeni, despre catehismul publicat de dânsul, c'ar fi eretic. Însfârșit, se mai spunea că arhiepiscopul de Canterbury, Lordul Randall, a luat inițiativa ca să formeze în Anglia un capital cu care să vină în ajutorul episcopilor ruși din străinătate și mai cu seamă a Institutului teologic întemeiat la Paris de mitropolitul *Evloghie*.

Aceste felurite știri au mișcat mult sinodul, care a hotărît că Rușii trebuiau să rupă orice legătură cu Y. M. C. A. Publicațiile Institutului teologic din Paris să fie supuse cenzurii și se va stabili o supraveghere de aproape asupra tineretului rus din Franța și asupra lucrărilor săvârșite de mitropolitul *Evloghie*.

În „*Glasul*”, d. Nicolae Berdiaiev răspunse, pe răspunderea sa, prelaților din Carlovăț, printr'un articol violent.

„Vestitorul mișcării studentești a rușilor” a criticat cu tărie o carte publicată în Bulgaria din ordinul Sf. Sinod din Sofia, în care Y. M. C. A. este codamnată. Această carte a inspirat cu siguranță, hotărârea episcopilor din Carlovăț. Cât privește pe mitropolitul *Evloghie*, el a refuzat să se supună. El revendică chiar jurisdicția asupra rușilor așezați în Germania. Sinodul din Carlovăț a însărcinat pe episcopul Tihon pentru lucrul acesta în Mai 1924.

Acest prelat se stabilise la Berlin, însă o bună parte dintre credincioși s'au despărțit pe față de dânsul.

Nu de mult, sinodul a trimis mitropolitului *Evloghie* o scrisoare oficială în care purtarea sa era declarată anticanonică. Era rugat să nu mai stăruiască în încăpățânarea sa și să puie capăt acestor dureroase neînțelegeri.

La începutul lunii Fevruarie 1927, a fost dată în contra sa o sentința de depunere.

Se va supune? Este probabil că nu. În orice caz, chestiunea este lămurit pusă.

Cine are jurisdicția asupra rușilor din pribegie: sinodul din Carlovăț, a cărui autoritate atârnă numai de el însuși și cu care Biserica tihoniană din Rusia a rupt orice legătură, sau mitropoliții *Evloghie* și *Platon* întăriți cu o putere în regulă de patriarhul Tihon?

Din „*Les Nouvelles Religieuses*”,

tradus de Preotul CORNELIU M. GRUMAZESCU,
profesor la Seminarul din Galați.

M-rea Neamțului, August 1927.

Notă: Conflictul de care este vorba în rândurile de mai sus, a determinat sinodul episcopilor ruși refugiați și stabiliți la Carlovăț ca să se adreseze și sf. nostru Sinod care să fie ca un arbitru și să-și dea părerea de cazul de față. Corespondența aceasta a fost încredințată de a fi tradusă în românește. *P. S. Episcop Nicodem*, fostul arhiepiscop al Basa-

rabiei, care trăește retras în sf. monastire Neamțul. P. S. Sa a binevoit să-mi comunice că sinodul din Carlovăț nu are nicio dreptate atunci când voește să se erijeze în stăpân asupra autorității spirituale a celor doi Mitropoliți și chiar însăși ființa sa de sinod nu-și are canonicitatea cuvenită, nefiind recunoscut de Patriarhatul rus și cu care în prezent nu mai are nicio legătură. (*Traducătorul*).

Românii la Congresul creștinesc dela Lausanne

Intre 3 și 21 August a. c., s'a ținut în orașul *Lausanne* din Elveția, pe țărmul lacului Genevei, zis și lacul *Léman*, o însemnată adunare creștinească, la care au luat parte toate confesiunile creștinești, afară de Biserica Romei, care niciodată nu înțelege ședere la sfat cu alți creștini, ci numai supunere a lor către ea. Adunarea a fost pusă la cale de organizarea creștinească numita pe englezește, de unde a pornit (din America), *Faith and Order* (Credință și întocmire). S'au făcut pregătiri de mulți ani, s'au tot făcut amănări (trebuia să se fie încă din 1925), până când a venit vremea sa se fie.

Ea urmărea înțelegerea creștinilor cu privire la niște puncte ale credinței, în care toți să fie de aceleași păreri și să le primească. Prin urmare era vorba de găsirea unei temeli comune pentru credință, lucru, se înțelege, foarte greu, întru cât nu putea fi vorba de o prefacere și turnare într'un nou calup a credinței pe care o avem, ci numai de înfățișarea ei așa ca să poată fi primită de toți.

S'au întâlnit acolo peste 500 de delegați. Din partea Bisericii românești, Sf. Sinod delegase pe Prea Sfințitul *Titu*, vicar al Mitropoliei din București, și pe Păr. *Gala Galaction*. Dar, în clipele cele din urmă, s'a vestit prin ziare că acești delegați nu mai pleacă și că Președintele Sinodului a delegat grabnic pe I. P. S. Mitropolit *Nectarie*. Din pricina acestei schimbări însă în clipa cea mai din urmă, I. P. S. *Nectarie* a sosit la Congres cu oarecare întârziere, în ziua a cincea a lui. Mai erau însă trei Români, trimiși de I. P. S. Mitropolitul *Nicolae* dela Sibiiu și care plecaseră mai din vreme: Părinții *Trandafir Scorobeș*, referent în Mitropolia Sibiului, Dr. *Gr. Cristescu* profesor la Academia Teologică din Sibiiu și d. *N. Colan*, profesor la aceeași Academie.

Nu știm încă ce au lucrat Românii în congres. Vedem însă că publicațiunile străine pomenesc mai mult de ce au făcut alții. Astfel ziarul bisericesc *The Church Times* din Londra (5 August) scrie despre părerile Mitropolitului *Ștefan* al Sofiei, într'un lung articol pe care noi îl vom traduce. Din lucrările congresului, avem deja câteva și, între ele, găsim o broșură cu cuvântarea Mitropolitului *Atenei*, ținută la congres în ziua de 5 August și purtând titlul „Ființa Bisericii“. Și pe aceasta va trebui s'o traducem. Asemenea alta, a Mitropolitului sârb *Nicolae* din Ohrida, despre *Taine*.

Din lucrările Românilor, nu avem decât salutarea adresată congresului de I. P. S. Mitropolit *Nectarie*, pe care o găsim în Universul dela 18 August a. c., și pe care o dăm în cele ce urmează:

„Aduc salutul Patriarhiei ortodoxe române și doresc conferinței mondiale pentru unificarea bisericilor, succes deplin, pentru a putea ajunge la o unire a bisericilor creștine. Felicit pe convocatorii acestei conferințe și binecuvânt tendința lor. Din partea Patriarhiei ortodoxe române, al cărei delegat am onoarea a fi, rog a primi asigurarea, că toate hotărârile și propunerile conferinței mondiale vor fi bine studiate și chibzuite și după posibilitate luate în considerare.

Unirea și unitatea de vederi pe terenul bisericesc ar fi mijlocul cel mai bun pentru a asigura pacea și buna înțelegere între popoare. Toate bisericile au rugăciuni pentru pacea și unirea tuturor popoarelor și întreaga lume dorește să fie pacea și buna înțelegere întronată și asigurată.

Așa, iau cu plăcere parte la lucrările acestei conferințe mondiale, unde la un loc cu reprezentanții bisericilor ortodoxe ale celorlalte națiuni, pe cari îi aflu colaborând la această conferință, voi contribui și eu, ca această conferință să aibă succes și să aducă folos lumii“.

Aceste cuvinte au fost ascultate cu toată luarea-aminte și viu aplaudate.

Congresul democratic internațional pentru pace. — Sub acest nume, se adună, pentru a șaptea oară, congresul care luptă pentru pacea între popoare. Anul acesta el se adună dela 3 la 11 Sept. c. în orașul Würzburg din Germania. Celelalte congrese s'au ținut la *Paris* în 1921; *Viena* 1922; *Freiburg* din Marele Ducat de Baden în 1923; *Londra* 1924; *Luxemburg* 1925; *Bierville* 1926.

41 de neamuri au fost reprezentate la aceste congrese. Ele sunt adunări izvorâte din inspirațiune creștinească. Din pricina aceasta, și încep ele cu slujbă dumnezească, iar capul lor este *Marc Sangnier* din Paris, cunoscut deputat francez, catolic inimos și foarte osârduitor pentru mișcarea socială creștină. Despre el se găsesc mai multe în cartea mea *Evenimente actuale din Biserica Romei*, Sibiiu 1915, la capitulul „Osândirea *Sillon*-ului“.

Moartea Primatului Ungariei. — Agenția Rador a adus vestea că Primatul Ungariei, Cardinalul prinț *Czernoch*, a încetat din viață la 25 Iulie a. c., în vârstă de 75 de ani. La 29 ale lunii s'a făcut înmormântarea răposatului, fiind de față membrii înaltului cler, regentul *Horthy*, arhiducii *Iosif* și *Franz Iosef*, membrii guvernului, corpul diplomatic, președinții celor două Camere și alți dregători.

Papa a fost reprezentat prin nunțul papal *Cesare Orsenigo*. Rămășițele pământești au fost scoborite în cripta catedralei din *Estergom*, (vezi p. 494).

CARTI, REVISTE, ZIARE

Buletinul Eparhiei Argeşului, 1 și 15 Iulie 1927.

Acest buletin, care, de multe ori, la întâia aruncătură de ochi, din pricina marelui asemănări, ți se pare că e al eparhiei Huşilor, în nr. pomenit mai sus cuprinde, mai întâi 3 porunci ale Prea Sfințitului Episcop Nichita al Argeşului către preoții săi. În cea mai dintâi, li se spune că nu au voie să cunune oameni despărțiți civil, până ce despărțirea lor n'a fost săvârșită și de episcop, potrivit regulamentului de procedură disciplinară și judecătorească, iar apoi li se arată măsurile de întrebuintat față de astfel de cazuri; în a II li se spune să arate precis cum stau lucrurile, în cererile de scutire pentru pedecile de căsătorie; în a III li se spune să poarte haina Bisericească, pentru că, deși cam stingherește, dar e impunătoare și inspiră seriozitate. Porunca adaogă că s'a întins tot mai mult între preoți năravul de a umbla civil și că acest lucru este oprit, pe temeiul canonului 27 al Sinodului 6 ecumenic. Cine nu va ținea în seamă aceasta, va fi oprit de slujbă o săptămână.

După mai multe știri și publicări de concursuri, găsim în partea neoficială un art. cu titlul *Zelul pastoral*, după Abatele *Dubois*, de Păr. Icon. Dr. *P. Vintilescu*. În această bucată, pe mai mult de 4 pagini mari (folio), Păr. Vintilescu ne dă, după scriitorul francez, o expunere plină de viață și interes, care e un simțit capitol de pastorală: datoria preoților de a se ocupa de mântuirea sufletelor credincioșilor. Această frază pe care o rostim așa de ușor, fără a o simți prea adânc, iese la iveală plină de putere și căldură din rândurile pomenite. Tocmai fiindcă pastoralele citite de noi sunt atât de molâi, a și rămas ramura aceasta de învățătura teologică fără a se pune mult temei pe ea. Trebuie a se citi bucată dată de Păr. Vintilescu, pentru a se vedea câtă însuflețire se cuprinde și în acest studiu al pastoralei.

Sub titlul *Biserica și Legea de odihnă*, citim apoi iarăși unul din articolele cele pline de bun simț și de dreaptă cunoaștere a lucrurilor, scris de d. *M. Mihăileanu*, cunoscutul profesor din Pitești. Cugetarea domniei sale, în acest art., e următoarea:

De ce preoții se mai zbat să se ție în seamă legea odihnei de Duminică?

— Cum așa? vom zice noi.

— Apoi da, răspunde d. Mihăileanu omul, slobod dela slujba obișnuită în ziua de Duminică, tolosește oare această slobozenie? Ferit-a Sfântul! bisericile tot goale sunt, iar urmarea odihnei de Duminică este că oamenii umplu cârciumile și cafenelele, se țin de blestemății și-și golesc punga.

D. Mihăileanu scrie un mare adevăr. Cași știința de carte, care nu folosește, când nu e bine îndrumată, căci omul trebuie să citească lucruri cum se cade, nu fleacuri, tot așa și vremea slobodă de Duminică mai mult strică, dacă nu e întregită cu alte măsuri. Cu dreptul este să cerem ca odihna de Duminică să fie și să se ție. Dar să nu ne oprim aci. Legea odihnei trebuie să aibă un

adaos: munca noastră, a preoților și a creștinilor de a câștiga lumea moleșită sufletește și a o îndruma creștinește. Avem nevoie de o vreme când omul să ne fie la îndemână, pentru ca să poată veni la noi, să stăm de vorbă cu el. Fără aceasta însă, lucrurile sunt unde le arată d. Mihăileanu, cu atât de mare dreptate.

În sfârșit, mai găsim un art. reprodus din *Universul*, cu titlul „Cântecul la sate. Dela strană, spre sat“, scris de d. I. Gh. Savin. Autorul arată urmarea frumoasă a muzicii noastre bisericești asupra țăranului nostru și ridică cinstea îndreptățită a muzicii noastre bisericești pe care mulți o bârfesc.

Am semnalat și noi acest art. al d-lui Savin, în nr. pe Iunie al acestei reviste și ne pare bine că *Buletinul* dela Argeș, îl reproduce.

Tomis (ediție populară), Iulie 1927. An I, nr. I.

Revista eparhială *Tomis* dela Constanța vrea să-și întindă puterea de pătrundere. Pe lângă edițiunea obișnuită, care a început a apărea sub fostul episcop Ilarie, și apoi s'a înămolit puțin, după moartea sa, iar de anul trecut, apare din nou sub actualul Episcop Gherontie,—cârmuirea eparhiei a socotit de bine să tipărească și o edițiune menită pentru popor.

Nr. pomenit e cel dintâi din această serie.

În cele dintâi 4 pagini ale lui, se cuprinde cuvântul Prea Sfințitului Episcop *Gherontie* către săteni, în care le arată grija cârmuirii pentru îmbunătățirea stării lor și că, din însăși această grijă, iese și această cârtică cu bune învățături pentru ei.

Urmează Psalmul 23, dat cum se cade, cu cuvintele vechi ale Bibliei noastre; o scurtă arătare, pe o pagină, despre însemnătatea Sfintei Scripturi pentru credința și viața noastră; o bucată din Pildele lui Solomon; o povestire „Mare-i Dumnezeu“ din cartea cu povestiri creștinești a Părintelui *Trifa* din Sibiu; câteva cuvinte despre „Oastea Donului“, înghebera Părintelui *Trifa* împotriva beției, de care am scris și noi mai pe larg; altă povestire „Sf. Petre cu capre“, tot dela Păr. *Trifa*; două povestiri din cartea de morală a scriitorului acestor rânduri; două povestiri populare date de părintele *Mihail Rădulescu* din Ștefănești, Ialomița, după autori români, și, în sfârșit, o pagină și ceva cu întrebări și răspunsuri despre învățătura creștinească...

Această revistă e ca un *Neamul Românesc pentru popor* și și-a croit un drum vrednic de laudă.

VESTITORUL 1 Iulie-1-Septembrie 1927, organul eparhiei uniate al Orăzii-Mari, nr. 13-17.

Având multe de scris, *Vestitorul* din Oradea-Mare, oare altfel iese de 2 ori pe lună, a eșit acum pe 2 luni odată, în adevăr, la 15 și 16 Iunie a. c., Episcopia românească greco-uniată din Oradea-Mare și-a sărbătorit împlinirea a 150 de ani dela înființarea ei. S'au dat pentru acestora mari desfășurări sărbătorești în Oradea și deci și organul episcopiei, *Vestitorul*, avea multe de povestit.

Exemplarul de față se înfățișează frumos, bogat, prin dările-de-seamă largi despre serbare, neavând, afară de dările-de-seamă, decât un scurt articol și discursul episcopului catolic din Iași Dr. *Iacob Robu*. Numărul e împodobit și cu multe ilustrațiuni și e tipărit pe o hârtie bună.

Cu prilejul împlinirii celei 150 de ani, episcopia uniată dela Oradea a orânduit facerea unei excursiuni în Italia. De aceia începutul acestui exemplar dă amănunte despre chipul întocmirii acelei excursiuni, care va dura 18 zile.

Singurul articol al acestui exemplar, iscălit *P. T.*, vrea să arate însemnătatea episcopiei uniate din Oradea pentru trecutul neamului românesc, că ea a făcut mari isprăvi naționale, pe când Biserica ortodoxă de peste munți era pe mâna Sârbilor și nu putea face ce a făcut această episcopie uniată pentru apărarea neamului. Autorul spune că numai cele 2 principate de peste Carpați, adică noi, și Mitropolia Blajului au putut face pentru poporul nostru mai mult decât Episcopia Orăzii.

De aici încolo, autorul se așterne la polemică cu ziarele noastre ortodoxe de peste munți, care, precum *Telegraful Român* din Sibiu sau *Foaia Diecezană* din Caransebeș, au scris că „trecutul de 150 de ani al acestei dieceze (adică al Orăzii Mari) a fost zădarnic“, că „în lungul șir de Episcopi uniți istoria nu cunoaște o singură figură luminoasă“, că „ea n'a putut crea instituții de cultură“, că ea „anevoe găsește în trecutul ei bizar o justificare pentru viitor“ și altele.

Răspunsul autorului uniat la aceste graiuri ale foilor noastre ortodoxe de dincolo este că noi am căzut pe mâna Grecilor și Sârbilor și că orientarea noastră firească e spre Roma, care Romă, zicem noi, deocamdată se înțelege foarte bine cu Ungurii.

Din darea-de-seamă, aflăm că nunțul apostolic, Mons. *Dolci*, care a fost de față la serbare, a fost primit în oraș cu mare alai, de reprezentanții bisericilor catolice de autoritățile civile și militare, la bariera Aradului, unde primăria făcuse o poartă triumfală, în cinstea nunțului.

Mai la vale, dăm peste multe cuvântări înflăcărâte, în care cuvântători ca episcopul catolic din Iași, nunțul apostolic, Generalul *Dănilă Pop*, care se vede că e uniat, d. *Ion Bianu*, dela Academia Română, și alții, se întrec în laudele aduse credinței catolice și Românilor uniati, fiindcă ar fi de 2 ori romani, pe când mai bine ar fi, zicem noi, să fii odată și bine român și a nu te schimonosi după modele altora. Mai sunt uniati care-și țin formele ortodoxe, cum sunt Șirienii, dar ai noștri se pocesc după formele catolice.

Dar partea cea mai frumoasă este în telegramele pe care le citim la sfârșitul revistei pomenite, căci aci găsim telegrama Patriarhului nostru care răspunde astfel pofirii episcopului uniat din Oradea de a lua parte la serbare: „... orice bun român nu poate considera divizarea în două a sufletului etnic al poporului român prin sfâșierea confesională a Românilor din Ardeal de un eveniment norocos, ci de un succes al celor ce urmăreau slăbirea noastră...“. Aceste cuvinte au supărat pe uniati, care adaogă, la telegrama Patriarhului, tâl-

cuirea că uniația n'a slăbit neamul românesc ci l-a ridicat „la înălțimi de dragoste creștinească și de neam, ce nu i-o poate nega nici dușmanul leal și cu simț de dreptate“... Vorba ăluia: s'o creadă ei!

Iar P. S. Episcop Roman, vlădica ortodox dela Oradea, le scrie tăios: „... ziua ce o serbați e fatala zi de desbinare între frații de o lege și de un sânge. Eu nu pot prăznui această zi de dureroasă amintire. De aceia sunt nevoit cu regret a sta la o parte și a mă ruga la Dumnezeu să ridice dela neamul nostru blestemul diviziunii în două biserici și să ne redea unitatea bisericească în dreapta credință a strămoșilor noștri...“.

Aceste cuvinte vrednice ale Episcopului Roman a avut darul să scoată din țâțâni pe scriitorii dela *Vestitorul* care se revarsă în ocări grele asupra noastră și în deosebi asupra revistei *Legea Românească*, organul bisericesc ortodox din Oradea, pe care nu-l pot mistui, fiindcă a scris împotriva acestei serbari.

Cultura Poporului numerele din 22 Mai și 5 Iunie. București 1927.

Am scris despre această foaie culturală, mare ca un ziar, că dela Cluj s'a mutat la București și că iese, cași mai nainte, sub cârmuirea d-lui General *N. Petala*.

În nr. dela 22 Mai, găsim, ca materie bisericească, două tâlcuiri pentru popor a evangheliei Mironiștelor și a Slăbănogului, fiind mai mult o parafrază a evangheliilor. În nr. dela 5 Iunie, găsim o dare-de-seamă despre sărbătorirea lui *Petre Dulju*, la 29 Mai în București, Pomenim și noi de ea, fiindcă d. Dulfu a scris pentru popor și din învățăturile noastre creștinești. Astfel toată viața Domnului Hristos a scris-o în poezie și se găsește astfel un frumos volum sub titlul *Iisus Mântuitorul*, care are 3 edițiuni. Găsim apoi în pag. 3 tâlcuirea evangheliei din Duminica Orbului

Renașterea, Cluj, 1 Mai 1927.

Această foaie, care iese odată pe săptămână, e organul oficial al eparhiei Clujului. Din ea află că, în capitala Transilvaniei, Societatea Ortodoxă a Femeilor Române a orânduit să se ție acolo un șir de conferințe religioase. În nr. pomenit, găsim conferința Părintelui Dr. *Ioan Pașca*, profesor la Academia teologică ortodoxă din Cluj despre *Lupta împotriva relelor sociale*. Păr. Pașaa, pe cât știm, e fostul preot uniat care a trecut la Biserica noastră. Din această conferință, putem vede că Păr. Pașca e un bărbat cunoscător al chestiunilor sociale, pe care le tratează arătând leacul creștinesc față de greutățile vieții.

În acelaș număr, găsim arătări despre munca Episcopului Nicolae al Clujului pentru buna organizare a eparhiei sale și un articol împotriva Concordatului, în care se reproduce moțiunea dela adunarea preoților din București, ținută împotriva Concordatului, pe vremea când fostul ministru al Cultelor d. *V. Goldiș* spunea că nu e nicio primejdie a încheia un concordat cu Roma. Revista *Renașterea* apără părerile noastre, făcând cor cu toți ceice, ca râvnitori ortodocși, strigă împotriva unui asemenea act.

În nr. dela 22 Mai al acestei reviste, se aduce o salutare a Prea Sfinției Sale Episcopului *Visarion* dela Hotin, care, cu mai mulți însoțitori (20 de protopopi), a făcut o vizită orașului Cluj; găsim apoi un art.: *Hoc signo vinces*, pentru ziua Sfântului Constantin, arătându-se însemnătatea faptei Impăratului Constantin cu biruința prin cruce; un art. despre virtutea iubirii, scris de preotul militar *D. Coșeriu*, în care arată câte fapte însemnate a făcut creștinismul pentru societate, din îmboldul acestei virtuți, care e la temelie sa; găsim apoi o predică la Vinerea Patimilor de Profesorul *D. I. Vască*, în care descoperim desfășurări însuflețite despre Patima Domnului Hristos și biruința sa asupra morții.

În nr. dela 29 Mai, găsim o înfățișare de oarecare dezvoltare despre deschiderea Adunării eparhiale a Clujului, cu discursul Prea Sfințitului Episcop Nicolae la acel prilej și cu primirea făcută membrilor adunării la Palatul episcopal. Apoi avem un art. de *Nicolae Gavra*, despre *Inălțarea Domnului la cer*; un scurt articol, după *Tribuna*, despre înfigerea unei cruci, cu o inscripțiune făcută de Patriarhul nostru, la mormântul ostașilor români dela cimitirul din Viena, cu care prilej autoritățile austriace și oștirea austriacă au dat onoruri fraților noștri jertfiți în război. În sfârșit, avem o conferință, din șirul celor pomenite, ținute în Cluj la 27 Martie din acest an de Dr. *Andrei Buzdug*, profesor la Academia Teologică Ortodoxă din Cluj, despre *Adevăratul Drum*, care e credința, în care arată neputința învățaților științei pozitive de a ne arăta care e adevăratul drum al vieții. Din rubrica știrilor, aflăm că și studenții teologi din Cluj, după îndemnul profesorilor lor și a d-lui Dr. *D. Stanca*, au început a ține conferințe religioase în Cluj. Cea dintâi a fost ținută de studentul în teologie *N. Gavra* la Spitalul de femei de acolo despre *Femeia creștină și vremurile noastre*.

Nr. dela 5 Iunie al revistei este mai tot închinat debaterilor Adunării eparhiale. Afară de acestea, mai sunt două articole scurte: despre punerea petrei de temelie la biserica ortodoxă din Bistrița și despre venirea Generalului Berthelot la Cluj.

În nr. dela 17 Iulie, întâlnim un art., cu numele *Din lumea curentelor de idei*, în care autorul, Păr. *T. Ciuruș-senior*, polemizează cu scriitorul american *Charles W. Eliot*, a cărui conferință despre „Religia viitorului” a eșit în traducere românească. Această religie de viitor urmărește o religie fără dogme, fără cult, universală, în care omul va avea de toate și nu va avea nimic. Păr. *Ciuruș* arată bine zădărnicia unei asemenea încercări.

După sumarul ședințelor Sfântului Sinod, găsim apoi un art. împotriva serbărilor dela Oradea Mare cu aniversarea episcopiei uniate, de care am scris mai înainte.

Succesele literare ale unui preot

Și în nr. pe Iunie a. c. și în cel de pe Iulie a. c., am scris despre vorba multă, care s'a făcut în revistele li-

terare, despre o nuvelă a Părintelui Ieromonah *Damian Stănoiu* din București, apărută în revista *Viața Românească*. Toți ochii s'au îndreptat spre acest nou scriitor, pentru ei, cunoscut însă mai de mult de noi, și acum îi aduc laudele și mărturisirile că în persoana Cuvioșici Sale cu adevărat avem a face cu un mare scriitor.

După întâia nuvelă, Sf. Sa a mai publicat, tot în *Viața Românească*, și o a doua, care de mulți e socotită (mărturisirea d-lui *D. Pătrășcanu* către noi) ca și mai de preț decât cea dintâi. Numele acestei de a doua e *O anchetă*, în care se destăinuesc, cu mare măiestrie de povestitor, moravuri și *năravuri* din viața administrațiunii noastre bisericești. Iată acum ce scriu ziarele și revistele despre această a doua bucată a sa. În *Cuvântul* dela 2 August c. citim:

„Viața Românească” nr. 5, publică o savuroasă și neimitabilă nuvelă de *Damian Stănoiu*: „O anchetă”. Regretăm că nu putem cita nimic. De altfel lucrul ar fi fost cu neputință. Limba ieromonahului *Damian Stănoiu* amintește cel mai pur Hogaș și Sadoveanu. Amănuntele anchetei mănăstirești, minate de o sfioasă ironie sunt delicioase și desfătătoare.

Iată acum ce scrie *Universul Literar*, dela 24 Iulie a. c., ale cărui vederi și aprecieri le împărtășește și *Adevărul Literar* dela 31 Iulie a. c.:

Viața Românească, (XIX, 5, Maiu 1927).

Cetitorul își amintește de strălucitul debut literar al ieromonahului *Damian Stănoiu*, debut consemnat și în coloanele noastre. „În căutarea unei parohii”, comica odisee publicată tot în „Viața Românească”, întrunea însușiri de povestitor încercat, cu o ascutită băgare-de seamă la ipocriziile și cusururile omenești, întâmplări comice peste cari binecuvânta iertător, un zâmbet; de duhovnic sau de resemnat filosof, însă un zâmbet.

Satira ce se desprindea din lăuntru acestor moravuri monahicești, ne pune în fața unui scriitor, stăpân pe efecte, mai exact, nepăsător de efecte, un prețios observator, a cărui artă surprindea comicul la origine: în chiar viziunea firii omenești.

„O anchetă” — nuvelă cu care se deschide ultimul număr al revistei ieșene, continuă cu egală strălucire debutul ieromonahului *Damian Stănoiu*. Aceleaș moravuri monahicești aceleași însușiri de culoare a năravurilor, de sobrietate comică.

Starețul unei bogate mănăstiri, pârât administrației de sus, preîntâmpină o anchetă. Protopopul, defensorul ecleziastic și, pe deasupra, contabilul integru, cunosc o zi de prânzuri sardanapalice, preumblări pe lac și daruri alese la plecare. Frumusețea e că victimă a anchetei iese contabilul integru, care, necunoscător de moravuri și de bunătați rare, se lăcomește și a doua zi se întoarce fără anchetă, doar cu un raport improvizat de protopop și de defensor. Dar pe tema aceasta așa de comună câte scene agreabile, câte observațiuni, ce desvăluire obiectivă de sufilete și de ipocrizii. O admirabilă secțiune într'un somptuos stup de trântori lăfăindu-se în plăceri. Cu atât mai pro-

țios tablou cu cât alături de trântori apare într'un moment culminant al nuvelei și roiul călugărilor mizeri din mijlocul cărora pornise reclamația și cărora protopopul îmbuibat le administrează o aspră DOJAUĂ. Și totuși nu vă uitați la subiect. Cetiți povestirea, și vă veți convinge că ne aflăm în fața unui scriitor autentic. Iată de pildă o scenă, din nenumăratele, cu cari starețul repetă în vederea anchetei și muștrulește personalul stăreției. Vine la rând monahul Ruvinchelarul.

Urmează apoi o citațiune din nuvela *O anchetă*.

De asemenea, citim în *Viitorul* din 11 August c., sub titlul de *Un nou prozator român*:

Anul acesta au apărut în „Viața Românească“, câteva bucați în proză semnate c'un nume necunoscut publicisticii noastre literare.

S'a crezut mult timp și unii cred chiar și astăzi că sub numele lui *Damian Stănoiu*, se ascunde unul din scriitorii din generația acelor cari au încercat să pună romanul și nuvela românească pe același nivel cu al literaturilor străine.

S'a încercat stabilirea unei înrudiri de fond cu opera lui Creangă și unii, mai inventivi, au crezut că d. Sadoveanu, pentru a-și justifica adaptarea unor noi mijloace de tehnică literară, își ascunde numele, până ce se va dovedi că în adevăr d-sa a reușit să evolueze.

Spiritele critice cu mai multă pătrundere cari nu se mulțumesc ca în mod mecanic și conform unor anumite reguli să stabilească dependențe și influențe în creația literară, au fost totuși nedumerite în fața acestui nou prozator.

În adevăr, *Damian Stănoiu* există, continuă să scrie literatură, nu frecventează niciun cenaclu literar și stă de parte de cafeneaua literară, unde de obicei se crează și se distrug gloriile literare într'o singură zi.

Ultima bucată de proză apătută în coloanele revistei ieșene caracterizează definitiv genul în care acest scriitor, în formație încă — are mari posibilități de realizare.

Un humor specific românesc, așa cum izvorăște din însăși puterea de viață, lipsit de mecanismul pe cari unii îl fixează în desfășurarea acțiunilor literare, ca și cum viața ar fi măsurată cu milimetrul și humorul ar fi un nașcotic pe cari îl poți răspândi în cantități egale pe o anumită suprafață rece.

În „*O anchetă*“, acesta e titlul ultimei bucați a lui *Damian Stănoiu* — a fost realizat un colț din viața noastră mănăstirească, nu cu accente de romantism exagerat, ci așa cum oamenii trăiesc viața lor de toate zilele.

Ceeace apare însă ca o nesiguranță în expunere este posibilitatea de gradații a evenimentelor, pentruca prin armonia acestora, să fie bine definită acțiunea principală.

În viitoarele sale scrieri, autorul ar trebui să țină seamă mai mult de regulile limbei literare. Cu alte mici îndreptări, ce vor veni în cursul evoluției sale literare, noul prozator va ajunge desigur să dea cea mai importantă operă care îi va stabili definitiv locul în literatura română.

Toate revistele literare de seamă s'au mișcat, ca în fața unui eveniment literar, pentru eșirea la iveală, pe câmpul lor, al Părintelui *Damian*. Astfel, pe lângă revistele pomenite, mai putem cita și revista *Cele Trei*

Crișuri din Cluj, care scrie următoarele, în nr. ei din Iulie-August a. c.:

„A doua nuvelă semnată *Damian Stănoiu*, se întitulează „*O anchetă*, cu acțiunea tot în mediul nostru mănăstiresc. Cea dintâi contribuție, «*În căutarea unei parohii*», dovedea un prozator cu reale însușiri; nuvela de astăzi ne întărește convingerile: *Damian Stănoiu* știe să construiască situația, să înfățișeze caractere, dar, mai presus, știe să însuflețească anecdota printr'o formă stilistică remarcabilă“.

Ba încă s'a petrecut și ceva hazliu: Părintele *Damian* a ajuns și la „*Cărăbuș*“. În hazurile care se fac la acest teatru de vară din București, a fost auzit și numele Părintelui *Damian*, ceiace înseamnă că Sf. Sa, din pricina nuvelilor din *Viața Românească*, a ajuns acum un cunoscut scriitor.

Suntem încredințați că vom mai auzi încă de Sf. Sa și că va avea izbânzi și mai mari.

DESPRE O RECENZIE TRECUTĂ

Prea Cuvioase,

V'aș rămâne mult îndatorat dacă mi-ați publica în «*Biserica Ortodoxă*»¹⁾ aceste rânduri lămuritoare relativ la critica ce ați binevoit a face lucrării mele «*Creștinul în biserică*».

P. C. V. îmi reproșați că am dat textului înfățișarea de stihuri (versuri). Și *nu este*. Adevărat. Nici n'am avut intențiunea să dau liturghiei ritmul versului poetic, ceiace n'ar fi fost nici într'un chip util cauzei pentru care m'am ridicat eu. Așa dar, nici nu am scris, nici am zis: „am scris aceste cântece în stihuri“ pur și simplu. Ci am zis: „am scris în stihuri *muzicale*, ceiace mi se pare este altceva. Mai mult, am zis: „ținând cont de melodia liturghiei d-lui Chiriac am scris această liturghie în *stihuri muzicale*, adică, căutând, a scrie cuvintele cântărilor așa încât un rând de text să marcheze și un vers muzical din numita liturghie a d-lui Chiriac. Pentruca astfel cântărețul să știe că versul nu se rupe prin respirații nelalocul lor; un rând cuprinde o frântură de melodie care nu se poate amesteca cu melodia distinctă a rândului următor. Sunt versuri muzicale pe melodia d-lui Chiriac. Și unele expresiuni diferite ca de ex. „*viață 'ntreit Sfântă*“ ș. a. sunt exact pentru același motiv primite și redade de mine neschimbate. Sunt ale melodiei, care deocamdată, putem zice este singura care a primit o consacrare oficială, a d. Chiriac.

Și apoi forma de scriere a cântărilor în versuri (recunosc, lipsite de ritmul poetic, ceiace nu m'a preocupat de loc) — are partea ei practică, care ași fi dorit să fie oarecum relevantă ca atare.

În proză, ideia religioasă se află parcă strâmtorată în cercul celorlalte idei; și punctuația este adesea atât de greșit pusă, și mai greșit înțeleasă, adesea este ilusorie cântărețului de strană și diletantului care obicinuit cântă

1) Cum să nu publicăm? E o datorie să lași să aducă lămuriri pe omul despre care ai scris. — Nota A. S.

din Paști în Crăciun, în bisericile noastre. Ce are să facă atunci poporul, când ar vrea să cânte vreodată în bisericile noastre și azi, ca altădată?

Poporul care este așa de străin și puțin înțelegător pentru arta scrierii? Intr'un loc este o virgulă, într'alt loc nu este virgulă, nu este punct, dar melodia are pausa ei, care trebuie respectată în chip automat de către toți. Atunci trebuiesc inventate semne speciale pentru cântare? ¹⁾

Mai îndemănatec mi s'a părut și pentru a da distincțiune ideilor și pentru a marca variațiunile melodiilor religioase, forma versului alb, adică neritmat. Am păstrat neschimbată și urmarea ideilor în text și am deosebit locul unde numai se pot face pauzele și cuvenitele treceri dela un vers muzical la altul, ținând seamă de melodiile noastre bisericesti, vechi, clasice.

Și apoi am urmărit cu lucrarea mea un scop principal, care este satisfăcut în chip eminent. Anume: o *tâlmăcire, a Sf. Liturghii pentru popor.*

Este, e drept foarte sumară, dar oricum omul care se folosește de cartea aceasta, are în sub-text, pe fiecare pagină o explicație clasică, a celor mai principale momente din slujbă. Nu e și aceasta un merit care trebuie adăugat celorlalte eforturi ale mele și ale altora, de a face lumină ori, măcar, *a însăila* o parte către „mai bine“?

Incheiu, Prea Cuvioase, cu dorința expresă către P. C. Voastră, a binevoi a face loc în „Revistă“ articolului introductiv din «Creștinul în biserică» despre *cântarea poporului în biserică.* ²⁾ Este un articol de studiu, care aș dori să fie cunoscut fraților preoți și altfel, decât din auzite. Și dacă dintr'o sută de frați unul va fi lămurit pentru străduințele noastre — tot este un bine care se face și este de cuviință să facă.

Al Prea Cuvioșiei Voastre
mai mic frate în Christos
PREOTUL PETRE CHIRICUȚĂ

Cultura Neamului, ziar cultural săptămânal, Cluj.
15 August 1927.

În această foaie, închinată chestiunilor de cultură sufletească, se găsesc totdeauna materii tratate cu iubire de țară, de Biserică, privind mai cu seamă viața dela sate.

În nr. pomenit, găsim o corespondență din Slănicul Moldovei, în care citim despre impresiunea adusă de vestea că Regele Ferdinand a murit. Creștinii au aflat-o abia în biserică, căci a fost adusă de P. S. Episcop Gheron-

1. Nu, sunt tot semnele punctuașunii, fiindcă, și în vorbă și în cântare, ai logica cugetării, ale cărei pașiri le arăți prin semne. De aceia stihul muzical nu e ceva de-sine-stăit, ci trebuie să se întemeieze pe punctele și virgulele scrisului. Dacă textul nu le are, ca să fie cântarea seamă de ele, rău pentru cine le-a scris. Și sunt destui purtători de condei care nu știu a pune virgulele. D. Nae Ionescu, are un frumos foileton, în această privință, în „Cuvântul“ de acum vreo 3-4 luni. — Nota A. S.
2. Vom face-o și pe asta. — Nota A. S.

tie al Constanței, care a și slujit îndată un parastas, în acea zi de Sf. Ilie, întru pomenirea răposatului rege.

Cine a scris corespondența, a găsit un prilej de laudă pentru parohul bisericii, scriind că biserică sa a fost „singura care cea dintâi a ridicat rugi ferbinți pentru M. S. Regele Ferdinand-cel-Mare“.

Da de ce, mă rog, acest merit deosebit pentru biserică dela Slănic? Adică nu pretutindeni, îndată ce s'a aflat de moartea regelui, preoții au făcut rugăciuni pentru odihna sufletului său? Cei din Capitală, și, fără îndoială, și din multe alte localități apropiate, am aflat de moartea regelui chiar în dimineața de St. Ilie și, cum am aflat, am și făcut rugăciuni, într'un fel sau altul, pentru răposatul rege. Scriitorul acestor rânduri, care avea hramul bisericii sale și care se simțea stingherit, în veselie serbării, de tristețea veștii, a trebuit, în predică, să pomenească mai întâi de vestea năprasnică venită peste noi și despre care nu putem tăcea, și apoi să trecem la lucrarea noastră a serbării. Stârșind slujba și vorbind cu Păr. Econ. Gh. Negulescu, care e episcop la biserică mea și a luat parte la recepțiunea urmată după serbarc, întrebându-ne ce am făcut fiecare față de trista veste, mi-a spus că a făcut pomenire pentru răposatul rege. Fără îndoială, niciun preot nu putea să treacă peste un asemenea fapt. Atunci de ce să scoți meritul unuia singur pentru ceiace toți au făcut?

Dacă e vorba că sub „cea întâi biserică“ în care s'a făcut pomenirea trebuie să înțelegem bisericile din Slănic, să se știe că Slănicul nu are decât o biserică și atunci nu poate fi vorba de întâia între ale Slănicului. Acest „întâi“ rămâne între bisericile țării. Apoi dacă este așa, să ne slăbească corespondentul. Nu poate fi meritul deosebit al unuia pentru ceiace fiecare a făptuit dintr'un simț de datorie care se putea simți fără nicio greutate.

Fără îndoială, și în multe alte biserici a trebuit să fie o clipă de mare durere când întâia oară credincioșii auzeau numele Regelui Ferdinand pomenit la morți.

Așa se mai pomenea odată cu mari laude despre preoții care, în timpul Nemților, pomeneau numele Regelui Ferdinand în biserică. Oh Doamne! dar câți n'am făcut așa, ba și mai mult, strigând „să supuie sub picioarele lui pe tot vrăjmașul și protivnicul“ și nu ne-am mai văzut numele la ziare!

IRENIKON, Amay-Schootenhor (Belgia), Iulie 1927.
Un foarte interesant număr al acestei reviste de care am mai scris. Cum arătam și altă dată, ea este închinată urmării lucrurilor care se petrec în Biserică Ortodoxă, în vederea apropierei de ortodocși. Nr. acesta cuprinde reproducerea unui art. englezesc privitor la unire; altul cu titlul „Cum să ajungem la unire“ scris de Dr. Alfred von Martin, profesor la universitatea din Munchen; altul cu titlul „Nădejdi“ de monahul catolic Andre de Lilienfeld; altul despre Congresul din Lausanne și apoi o bogată cronică și multe recenzii.

Arhim. SCRIBAN

INSEMNARI MARUNTE

Lucrătorii pentru unitatea națională încă înainte vreme. — Multe chipuri mai are Biserica de a lucra pentru binele neamului! Iată unul pe care l-am descoperit acum:

Intrând zilele acestea în cabinetul de lucru al directorului general a contabilității din Ministerul Cultelor, ochii ne căzură pe o broșură scrisă cu slove cirilice și în care citeam: **Cântările Sfintei Liturghii, scrise pentru corurile sătești, după melodiile bisericesti tradiționale, de I. Popescu-Pasărea.** Am zis atunci:

— Ei uite, d. Pasărea și-a și tipărit bucățile sale cu cirilice, pentruca să poată umbla și în Basarabia!

Am socotit că e o carte nouă, eșită atunci, fiindcă n'o mai văzusem. Am și lăudat fapta, ca o bună ispravă, pentru a pătrunde mai ușor sufletește în Basarabia.

Dar când mă uit bine, cartea nu era de acum, ci din 1908, deci veche de aproape 20 de ani. Cu atât mai mult însă am prețuit munca d-lui Pasărea, dacă, încă din 1908, când oamenii noștri se gândeau prea puțin la Basarabia ca la un vis de apropiată unire, d-nia sa găsea chipul de a-și tipări lucrările cu cirilice și a le face să străbată peste Prut, iubirea către muzica bisericască, în care lucrează de multă vreme, nu i-a dat răgaz și l-a făcut să caute a trece și la alți frați ai noștri.

Descoperim târziu fapta aceasta, dar o scoatem la iveală acum și o încununăm cu tot ce i se cuvine ca laudă! Intr'însa vedem o cinstire a Bisericii noastre, fiindcă e întrebuințarea unui mijloc al Bisericii pentru a face apropiere între frați.

Nu știm dacă Păr. Dr. N. Popescu a pomenit de d. Popescu-Pasărea în cursurile sale din vara aceasta la Vălenii-de-Munte. Credem însă că trebuie socotit tot între cei care au lucrat pentru apropierea fraților și încă cu mijloacele cele mai scumpe nouă, din care unul este zestrea cântărilor noastre din Biserică.

... Și cei 117 episcopi? — Toată luna August, ziarele au răsunat de chestiunea osândirii la moarte în America a doi anarhiști italieni: *Sacco* și *Vanzetti*. Se înțelege, nu poate fi decât îmbucurător când vezi o lume întreagă strigând împotriva unei nedreptăți. E adevărat că noi încă nu știm dacă a fost nedreptate ori ba. Dar decă cineva crede că e nedreptate și se supune cugetului său cinstit, cerând să nu se facă o nelegiuire ucigându-se niște nevinovați, este o faptă care împodobește ființa unui om. Indată însă și se ridică întrebarea: Pe lume se făptuiesc atâtea nedreptăți, chiar sub ochii noștri. De ce oare lumea nu strigă și atunci? De ce sunt lăsați să pătimească oameni cu totul nevinovați, ba încă pentru credințele lor, care n'au făcut rău nimănui, și nu strigă nimenea în apărarea lor? Cum se mișcă lumea atât de aprig pentru doi osândiți și stă nepăsătoare față de chinul altora?

Ei vezi! aici e aici! De asta lumea stă nedumerită și se întreabă cu uimire: Oare să fie curata nedreptate care face pe mulți să se miște în împrejurarea cu *Sacco* și *Vanzetti*, ori mai este și altceva la mijloc? Negreșit că trebuie să mai fie și altceva. O tabără întreagă strigă

pentru doi din ai lor, și apoi sunt câștigați și alții de strigătele asurzitoare, ca să strige și ei. Se aude că și Papa și Mussolini, capul guvernului italian, au mijlocit pentru cei doi osândiți. Astfel nu se poate înțelege cum atâta zarvă pentru ducerea la moarte a celor doi.

O! dacă omenirea aceasta ar striga totdeauna când la mijloc e nedreptate! Dar nici feluritele tagme nu se mișcă atunci când unul din ai lor e nedreptățit. De obicei, oamenii nu se pun în zdruncin atât de ușor pentru nevoia altuia. Ca să vorbim de lucruri mai apropiate de noi, câți preoți s'au mișcat pentru lovirea suferită anul trecut într'o școală din București de Preotul *Antonescu* dela Băneasa, Ilfov, care apoi, la judecata dela Consiliul de război, a fost dovedit nevinovat și achitat? Numai un mirean, avocatul *Popescu Tudor*, s'a mișcat pentru el, l-a apărat strălucit înaintea judecății militare, în urma căreia a urmat hotărârea că preotul e nevinovat.

Așa și în largul lumii. După cum cu dreptate se rostește ziarul *Libertatea* din Orăștie (18 August c.), care scrie despre treaba cu *Sacco* și *Vanzetti*, de ce nu se scrie ceva și despre cei 117 episcopi ruși care pătimesc chinuri de moarte sub ochii noștri?

Că or fi Evreii vinovați de asta, după cum scrie *Libertatea* se poate, dar nu știm. Nici Papa, nici Mussolini însă nu sunt Evrei. Oricare o fi pricina, fapta rămâne urâtă și nenorocită. Și acum citiți mai departe ce scrie *Libertatea* despre cei 117 episcopi ruși:

„Ziarele din Riga, oraș la capul despre Miazănoapte a Rusiei, au adus de curând un șir întreg de amănunte izbitoare, despre viața ce o duc în Rusia 117 Episcopi creștini, ruși. Iaca ce spun acele știri:

„Azi se află în Rusia 117 Episcopi, parte aruncați în închisoare, parte deportați, parte închiși oarecum în curțile lor, sub paza poliției... Orice scrisoare ce ei trimit sau le vine de undeva, e cetită întâi de poliție,—ca a celor în arest.

„Deportarea se face pe câte 3 ani; iar Mitropoliții *Ciril*, *Arsenie*, *Nicanor* și alți mulți sunt deportați pe viață!

„40 de episcopi, puși sub aspră pază în curțile lor, sunt datori a se înfățișa în fiecare 15 zile odată la capul poliției, ca să-i arate că e aci și e supus..

„In locurile unde sunt deportați trăind foarte rău, mulți Episcopi au cerut câte-o slujbă, fie oât de proastă, numai să poată câștiga ceva și să le treacă amarele zile mai ușor.. Așa Episcopul *Gleb* s'a făcut portar la o casă de oaspeți. Episcopii *Amvrosie* și *Alexie* sunt păzitori la câmp, alții sunt bucătari, — care ce a putut găsi de lucru..

„Cei din temniți apoi — vai de zilele lor.

„Pentru ce „crime“? Pentru *credința pentru biserică lor*, către legea cinstitoare de D-zeu și de drepturile creștinului de a și scuti familia și ce e a lui..

„Dar, iubite cetitor, auzit-ai sau cetit-ai undeva că s'a ridicat codrul de foi sau marile Societăți pentru apărarea „drepturilor omului“ sau Papa dela Roma, pentru acești adevărați mucenici ai unei credințe sfinte, cinstite, urmăritoare a învățăturilor lui D-zeu?!“.

D. N. Iorga despre creștinism. — Ni s'a vorbit cu multă însuflețire despre cursul d-lui N. Iorga la Vălenii-de-Munte în vara aceasta, în care a vorbit despre democrație. Ni s'a povestit că domnia sa a adus alte lumini și alt înțeles acestei idei și aplicării ei, de care se vorbește atât de des în ziua de azi. Cu acest prilej însă aflăm că d. N. Iorga a vorbit și despre creștinism, cugetări pe care găsim de interes să le împărtășim și cititorilor noștri. Le luăm din ziarul *Galății-Noi*, (18 August c.) în care le descoperim :

„La un moment dat, apare creștinismul, care a adus în imperiu anarhia. A distrus, dar a avut ce lăsa în loc. A venit o vreme când sclavul să fie învățătorul stăpânului său. Dumnezeu nu este un motiv de luptă, ci o mare putere de pace.

Originea creștinismului este India ¹⁾ unde a fost cea mai înaltă doctrină religioasă: budismul. Legea nouă s'a răspândit repede. Clasele desmoștenite, plebea, sclavii au fost terenul în care s'au înrădăcinat învățăturile „fiului lui David“. Dar au fost și familii aristocratice, în sânul cărora creștinismul s'a introdus. Primele cărți ale nouăi religii au fost scrise în greceasca vulgară, pe cari n'au știut-o traduce cărturarii, în latinește. Creștinii primitivi erau dușmani ai statului român. Însă dădeau «Cezarului ce este al Cezarului». Durerile Romei îi lăseau indiferenți. Bunătatea lor însă era destul de mare pentru a îmbunătăți ceea ce săvârșea nepăsarea. Este o greșală când credem că acele catacombe ale creștinilor erau ascunse ²⁾. Dar ele nu puteau fi săpate în locurile publice. În curte însă (pe baza dreptului privat roman), era liber oricine să facă ce voește, fără a supăra pe nimeni. Astfel aceste catacombe erau știute de toți. În aceste catacombe își puneau averile în comun săvârșind agapele prin slujba diaconilor.

Astfel, în suferința claselor de jos pornite către libertate a pătruns creștinismul, ca element creator al marilor democrații medievale.

Creștinismul rămâne o mare biruință spirituală asupra lumii materiale. Creștinul putea zice: „eu însumi sunt stăpân pe conștiințe. Aici am un refugiu din societate care mă persecută. În mijlocul chinurilor, din suflet sfidez lumea, rămânând curat și neatins în ceea ce am dumnezeesc și nemuritor».

Locul odihnei vlădicești la vreme de vară.—

În multe locuri s'or fi odihnind vara vlădiciei noștri, dar unele din ele se învrednicesc de mai multă căutare vlădicească decât altele. Mitropolitul *Pimen* al Moldovei se duce totdeauna la Govora, Mitropolitul *Nicolae* uneori la Călimănești. Dar mai rar o localitate ca Slănicul Moldovei, în care să găsești deodată 4 vlădici veniți la odihna verei ! După

1. Această vedere a d-lui Iorga n'o împărtășim și n'o împărtășește nimenea în lumea învățaților. S'a afirmat, dar niciodată nu s'a putut dovedi, că Iisus ar fi avut vreodată vreo legătură cu India. Această părere, și dacă s'a ivit, a perit, și azi nu mai este împărtășită de nimenea. Ne mirăm că o găsim la d. N. Iorga. — Nota Arhim. *Scriban*.

2. D'apoi dacă nu erau ascunse, de ce erau pe sub pământ? Catacombele Sfântului Calist în jurul Romei se întind pe nu mai puțin de 14 kilometri pe sub pământ. Și când prigonitorii au descoperit că creștinii se ascundeau în ele, nu le-au zidit, omorând în ele pe creștini? — Nota Arhim. *Scriban*.

cum citim în *Cultura Neamului* (18 August c.), acolo au stat în vara aceasta Prea Sfinții Episcopi *Gherontic* al Constanței, *Cozma* al Dunării-de-jos, *Iacov* al Hușilor, și Arhiepiscopul *Ilarion* al eparhiei Romanului. Deosebit de vlădici, au fost foarte mulți preoți: *Arșic* și *Todicescu* din Galați; Diacon Dr. *Ioan Luca* din Bacău, însoțit de un cor al său; *A. C. Cozma* și *Pascu* din jud. Putna; *Munteanu* din Severin și *Neicu* din Caliacra.

Predicați și căpătați.— Pe cât înțelegem din corespondența dela Slănic, din ziarul săptămânal *Cultura Poporului* (18 August c.), de care pomenim și în alte părți ale acestei reviste, în acea localitate se află nu de mult preot Păr. *Munteanu*, care, la acest nume, își mai anină o coadă: „Muntmarg“, grea de rostit și străină la privit, ca un adaos prea ciudat la un nume românesc. Dar Sf. Sa se vede că-și caută bine de treburile parohiei, fiindcă citim, în ziarul pomenit, de mai multe danii făcute bisericii sale, din care despre una citim că a fost făcută de d-na *Eugenia Secară* și familia *Gh. Rincazievici* din Bacău. Această danie, cuprinsă în patru icoane, poartă inscripțiunea: „Donate bisericii Sf. Ilie din Slănic, în considerația și dragostea tânărului, preot Munteanu¹⁾, care vorbește foarte frumos“.

Iată că Părintele Munteanu a impresionat lumea prin cuvântul său și i-a câștigat inima să capete pentru biserică. Corespondentul din Slănic al ziarului *Cultura Poporului*, care scrie acestea, adaogă despre străduința prin predică a Părintelui Munteanu :

„Amvonul bisericii ortodoxe din Slănicul-Moldovei a fost criticat — mulți ani de-arândul — învinuindu-l de tăcere. De data aceasta, amvonul a început să vorbească prin predicile pâr. paroh Munteanu-Muntmarg, care predică în fiecare sârbătoare și la fiecare ocazie prielnică. Se impunea ca în Slănicul-Moldovei biserica ortodoxă să se afirme“.

Pomenim și de alte danii făcute acelei biserici și de care citim tot acolo: familia *Pandrea* din Brăila a dăruit 2000 de lei pentru suflarea cu aur și argint a odoarelor dela Sf. Proscomidie; d-na Dr. *Nicolescu* din Roman a dăruit o foarte frumoasă perdea pentru iconostas și d-na Colonel *Stregescu*, a dăruit 2 policandre frumoase pentru Sf. Masă (trebuie să fie sfeșnice, căci cum policandre la Sf. Masă?)

Blestemația plăjilor. — În loc de a-și căuta de sănătate, oamenii prefac în locuri de blestemație și pe acele în care trebuie să-și vadă numai de căutarea trupului. Și înainte de război citeam că stațiunile de băi sunt locuri de desfătări ușuratece și am scris și atunci prin *Viitorul* d-lui Boroianu și un lung articol în *Revista Teologică* din Sibiu în 1916. Lucrurile se înrăutățesc. Duminică la 21 August, am predicat despre „Omul în cinste fiind, n'a priceput...“, cuvinte din Psalmi îmboldit de știrea că, în stațiunile de băi, se joacă strașnic în cărți. D. *Vintilă Brătianu*, ministrul finanțelor, a desființat jocul de stoar-

1. Iată că lumea n'a mai scris „Muntmarg“, căci se încurcă săraca într'un nume care-i sună așa de neromânesc. De unde și l-o fi scos Păr. Munteanu?

cere a banilor dela Constanța, dar au rămas altele și încă multe blestemații. Astfel citim în *Universul* dela 19 August c., sub titlul „Plăji ori Plăgi“:

„Modestele „plăji“, destinate căutării sănătății celor cari au nevoie de helioterapie pentru complectarea tratamentului balnear, au ajuns, grație dispariției bunului simț, adevărate „plăgi“, locuri de destrăbălare și de corupție, unde inconștiența și ticăloșia morală se resfață. Un militar superior, urât impresionat de nerușinarea celor cari își fac un mijloc odios de distracție, incomodând cu privirile și comentariile lor bietele femei și copiii, cari trebuie să stea pe plaje spre a-și îngriji sănătatea, ne scrie în această privință și se întreabă nedumerit, cum autoritățile locale și cele superioare nu găsesec că ticăloșia morală de pe plaje trebuie înlăturată, întrucât alminteri „plăjile“, devenite „plăgi“ ale vieții sociale, trebuiesc ocolite, ca locuri de desfrâu. La ce mai folosește truda părinților de a da o bună educație copiilor lor, când într'o lună de ședere pe plajă, copiii și femeile cinstite trebuie să audă cele mai idioate și revoltătoare glume și comentarii din partea lipsiților de bun simț adunați acolo?“.

ȘTIRI

Iar lupta pentru apărarea Duminicii. — Greu intră oamenii în rânduală. Nu se dau la brazdă să fie Duminica. Din această pricină, Societatea „Generală“ a funcționarilor comerciali din București s'a plâns din nou ministerului muncii că repaosul duminical nu e ținut în seamă în orașele: Roman, Focșani, Tecuci, Chișinău, Iași, Bârlad, Brăila, Dorohoi, Botoșani, Galați, Târgoviște, Craiova, T.-Severin, Giurgiu, Corabia, Pitești, Constanța și Oltenița.

În aceste localități, magazinele și birourile sunt deschise toată ziua, în cursul săptămânii, iar Duminica, după bunul plac al patronilor.

Ministerul muncii a făcut mijlociri la ministeriul de interne pentru a lua măsuri să se fie dispozițiunile repaosului duminical. Deasemeni, ministeriul muncii a dat o circulară inspectoratelor respective de a se aplica legea.

Subscriptionea pentru mănăstirea Brâncoveanului din Făgăraș. — Noi tot am adus la știrea cititorilor noștri cum merge strângerea de mijloace pentru zidirea mănăstirii Brâncoveanului în Făgăraș. Din *Telegraful Român* (9 August c.), aflăm că până acum s'au strâns 2,387,800 lei.

Turc creștinat. — La 14 August c., s'a săvârșit în *Jariștea*, Putna, cu mare alai, botezul turcului *Asan Husein* din Constantinopol. La acest act, au luat parte cele mai însemnate obraze ale locului, d-nii *Mihalache R. Nedelcu*, proprietar în *Jariștea*, și *Mihail M. Nedelcu*, judecător în ocolul Odobești, care au slujit ca nași. Botezul a fost săvârșit de Păr. Sachelar *St. Gheorghiu*. De față au fost d. *V. D. Vașilache*, deputat, cum și bătrânii satului și vechi luptători din Războiul Neatârării.

Jalea pentru Rege. — Ofițerii sunt oprți de a dansa timp de 6 săptămâni dela moartea Regelui Ferdinand. Foarte bine! Așa trebuiesc ținute zilele de mare jale. Degeaba unii (*Cuvântul*, 17 August c.), zic că acest răstimp trebuia să fie mai scurt. Nu ajunge oă unii nu țin nimic? Dovadă ce spune tot ziarul pomenit ou nunta în stradă la Câmpina în ziua înmormântării Regelui.

Ceice au scris împotriva Episcopului Buzăului. — Am scris că ceice au lucrat împotriva Prea Sfințitului Episcop *Ghenadie* dela Buzău au fost luați la socoteală pe calea judecătii. Intre ei și d. *Gogu Iliescu*, fost senator averescan. Acum aflăm că d-nia sa a făcut cerere la Inalta Curte de Casație pentru strămutarea procesului și că Inalta Curte a admis cererea și a strămutat instrucția la tribunalul Prahova.

Un prefect în ajutorul bisericilor. — În ziarul *Galații Noi* (14 August c.), citim despre noul prefect al Covurluiului d. *Prodrom*.

„Bisericile din Covurlui au simțit mâna darnică a fostului prefect Gh. Onose. D. Prodrom, omul bisericii, a trecut în programul său de prefect al Covurlui, terminarea bisericilor începute din județ, repararea celor vechi și clădirea altora acolo unde nevoia cere, Fonduri aparte a prevăzut și pentru Casa Domnului“.

Studentii și Biserica. — În luna aceasta, s'au ținut 2 congrese studențești, unul la Râmnicul-Vâlci și altul la Mănăstirea Neamțului. În amândouă, studenții au făcut mărturisiri că stau cu toată munca lor în slujba credinței strămoșești. Despre cel dintâi, citim că studenții urmăresc „accentuarea laturei religioase în desfășurarea acestei activități prin erearea unor echipe de misionari studenți și prin concursul dat preoțimii Oltene într'un fel de ligă pentru răspândirea cooperației, ca astfel să înlăturăm pe intermediari și spoliatori și a face astfel posibilă înflorirea economică a țărânimii“. (*Cuvântul*).

Munca pastorală la Iași. — Munca pentru evanghelizarea poporului, destul de vie în eparhia Ungro-vlahiei, se întinde și aiurea. Astfel citim în ziarul *Opinia* din Iași (13 Aug. c.):

„Pentru începerea unei acțiuni pastorale mai intense, în legătură cu educația religioasă-morală a poporului, cu deosebire în cartierele marginase ale orașului, Protoiereul Niculea, a convocat preoțimea orașului la o consfătuire pentru Vineri, 12 August după amiază, pentru a se stabili un plan comun de acțiune, fixându-se programul de lucru ce are de îndeplinit fiecare“.

Duminica zi de odihnă la Turci. — Toate ziarele au semnalat vestea tegrifului că Turcii au înlocuit Vinerea, care la ei era ziua odihnei, cu Duminica noastră. Nu se pot despărți nici ei de șirul vieții obștești și simt trebuința de a se potrivi în întocmiri cu creștinii.

Sărbătorirea unui preot. — Preotul *Budescu* dela Biserica Maica Precista din Pitești, împlinind 50 de ani de activitate preoțească, a fost sărbătorit de întregul cler.

Pomenirea fostului Mitropolit Ghenadie. — Au trecut 9 ani dela moartea fostului Mitropolit Primaț *Ghenadie*, care fusese înlăturat din scaunul Mitropoliei în 1897. Duminică, la 29 August c., urmează să se slujească un parastas la Mânăstirea Căldărușani, pentru pomenirea sa.

Mitropolitul Ghenadie n'a fost uitat nici mai nainte, fiindcă s'a întocmit un comitet care a pus o frumoasă cruce de peatră pe mormântul său. Din comitet fac parte: Păr. Arhimandrit *Iustin Șerbănescu*, inspectorul mânăstirilor din eparhia Ungrovlahiei; Păr. *Filaret Pamfil*, starețul sfintei mânăstirii Căldărușani; d-nii *Gogu Roșianu*, care a pornit ideia parastasului, și *Const. G. Dobrescu*, prezidentul Cercului comercial. La parastas va lua parte și un delegat al Sfintei Mitropolii.

Înființare de parohii. — Prin hotărârile d-lui Ministru al Cultelor nr. 26,220 și 26,221, din 4 Iunie 1927, se înființează parohiile *Balta Sărată* și *Zlata* din jud. Teleorman, cea dintâi atârnatore de parohia *Dorobanțu*, prin ridicarea la treapta de parohie a bisericii Sf. Dumitru din satul cu acelaș nume, și a doua atârnatore de parohia *Dracea*, prin ridicarea la rangul de parohie a bisericii filiale Sf. Dumitru din satul Zlata, care ține de această parohie, cu satul Florica.

Prin hotărârea Ministeriului Cultelor nr. 13.331, din Martie 1927, în care e vorba de ridicarea Bisericii filiale *Adormirea Maicii Domnului* din Colibași, Romanați, la treapta de parohială, se rânduește și ca în comuna Independența din jud. Covurlui, să se înființeze o a doua parohie, care va purta numele de *Independența II*.

(Oamenii și așa nu pot rosti numele de „Independența“ și-i zic „Ipidentia“, dar încă acum când vor avea a doua oară acest nume!... Nu se pot găsi nume mai ușoare de rostit?)

Prin hotărârea ministerială nr. 13545, din luna Martie 1926, s'a înființat o parohie în stațiunea climaterică *Predeal*.

Prin hotărârea ministerială nr. 13328, din luna Martie 1926, s'a înființat a doua parohie în comuna Risipiți, Dolj, purtând numele de *Risipiți a II-a*.

Prin hotărârea ministerială nr. 1750/1927, s'a înființat, pe ziua de 1 Ianuarie 1927, o parohie cu numele *Cariacica*, în comuna cu acelaș nume din județul Ismail, prin ridicarea bisericii filiale la treapta de parohială.

Prin hotărârea ministerială nr. 7276/1927, s'a înființat, pe ziua de 1 Ianuarie 1927, o nouă parohie în județul Prahova, cu numele *Românești*, prin ridicarea la treapta de parohială a bisericii filiale cu hramul Sf. Nicolae, din satul Românești, atârnatore de comuna Borecnești. La această parohie, se alipește și satul Pușcași, atârnatore de comuna Petroșani din acelaș județ.

Prin hotărârea ministerială nr. 8091, din 22 Fevruarie 1927, s'au înființat, pe ziua de 1 Ianuarie 1927, următoarele parohii nouă:

1. In comuna *Buda* din jud. Ilfov, prin ridicarea la treapta de parohială a bisericii filiale *Sf. Nicolae* din satul Drăgănești, cuprinzând satele Drăgănescu și Poșta;

2. In comuna *Mihăilești*, jud. Vlașca, prin ridicarea la treapta de parohială a bisericii filiale *Sfinții Voevozi* din satul Mihăilești, așezată în laturea numită Costin și Tufa; și

3. In comuna *Crovu*, județul Vlașca, prin ridicarea la treapta de parohială a bisericii filiale *Sf. Nicolae*, atârnatore de parohia *Copaciu* din comuna cu același nume.

Prin hotărârea ministerială nr. 7264/1927, s'a înființat, pe ziua de 1 Ianuarie 1927, parohia ortodoxă românească *Hamba* din județul Sibiu.

Prin hotărârea ministerială nr. 7244/1927, s'a înființat, în eparhia ortodoxă românească din Cluj parohia *Chețani II* în județul Turda.

Numiri și înaintări la Ministerul Cultelor. — Prin hotărârea ministerială nr. 32167 din Iulie 1926, d. *A. Ghițescu* a fost numit în postul de inginer hotarnic, care era slobod în Ministeriul Cultelor.

Prin hotărârea ministerială nr. 6816/1927, d-nii *V. Broșteanu*, *Atanasie Popescu* și *Anton Pepa*, foști subdirectori cl. III, 1) se înaintează, cu începere dela 1 Ianuarie 1927, în posturile de subdirectori cl. I, prevăzute în bugetele anului 1927, și anume d. *V. Broșteanu* la Direcțiunea Artelor, Teatrelor și Literelor, iar ceilalți 2 la direcțiunea cultelor minoritare.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 6818/1927, d. *I. Atanasescu* se numește pe ziua de 1 Ianuarie 1927 în postul slobod de arhitect cl. I la Comisiunea Monumentelor Istorice de pe lângă Ministeriul Cultelor. Prin art. 2 al aceluși decret, d. *Scarlat Cocorăscu*, Inspector general cl. I. în Ministeriul Cultelor și Artelor, a fost înaintat, pe ziua de 1 Ianuarie 1927, în postul de director general cl. I al Opere, Române, păstrându-și toate drepturile câștigate.

Prin hotărârea Onoratului Ministeriu al Cultelor nr. 34719 din 5 August 1926, d. *Ioan Gr. Popescu*, șef de biurou principal cl. I în Ministeriul Cultelor și Artelor, a fost înaintat în postul de casier central al Operei, pe ziua de 1 August 1926.

Medalieri. — Prin Inaltul Decret Regal nr. 1755, dat în Scrobite, la 3 Iunie 1927, au fost cinstite cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* următoarele persoane, și anume:

Cl. I: d-nii Locot.-Colonel *T. Carapancea*, prim-comisar regal, și căpitan *Dan Pascu*, comisar regal pe lângă Corpul 2 de Armată;

Cl. II: Sfințiile Lor Părinții *Dimitrie Popovici* dela

1. Trebuie să fie cl. II, căci nu era să treacă dela cl. III la I — Nota A. S.

Băile Herculane; *Iona Grozăvescu*, din Cornereva și *Ilie Pepa* din Armeniș (eparhia Caransebeșului), pentru serviciile aduse Sfintei Biserici.

Asemenea, prin Decretul nr. 1638, din București, 25 Mai 1927, a fost cinstit cu medalia «Răsplata muncii pentru biserică» cl. I. d. *Vasile Georgescu*, prezidentul comitetului pentru restaurarea bisericii parohiale din comuna Ghirdoveni, Prahova, pentru stăruința sa ca să se restaureze biserica.

Asemenea, prin Decretul nr. 1640, din București, 25 Mai 1927, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I. următorii preoți și binecredincioși creștini:

Părinții *Gh. Sălcescu* și *M. Dumitrescu*; d-nii colonel *D. Ciovică* din București și Pictorul *D. Belizarie* pentru sprijinul dat la ridicarea bisericii din comuna Vulcana-Pandele, Dâmbovița.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 3500 din Sinaia, 28 Oct. 1925, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. II d-nii *Z. Gherstanschi*, profesor; *Z. Zavaicinschi*, judecător de ocol, și *C. Chebac* din Edineți, jud. Hotin, pentru activitatea lor culturală-religioasă și patriotică.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 3509 din Sinaia, 28 Oct. 1926, a fost cinstit cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I d. *Ioan Marcu*, învățător pensionar din comuna *Bocșa-Montană* de peste munți, pentru munca sa în ogorul învățaturii religioase.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 3503 din Sinaia, 20 Oct. 1926, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata muncii pentru Biserică* cl. I d-nii: *Ioan Georgescu*, pe atunci prefect al județului Caliacra; *Teodor Ieremia*, subprefect în jud. Caliacra; Colonel *Dimitrie Petrescu*, pe atunci prezidentul Comisiunii interimare din Bazargic; *Leonida Cariofilis*, pe atunci prezidentul Comisiunii interimare din Balci și *Constantin Caranfil*, polițaiul orașului Bazargic.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 3505, dat în Sinaia, la 28 Oct. 1926, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I. d. *Ioan Brumă*, avocat în Roman, iar cu cl. II. Păr. *Gheorghe O. Popescu*, parohul parohiei din Jiblea, Argeș, pentru serviciile aduse Bisericii.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 3511, dat în Sinaia la 28 Oct. 1926, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I. Păr. *Pavel Manta* și Primnotarul *Iosif Baba* din comuna *Vinga*, jud. Timiș-Torontal, pentru munca lor de a ridica o nouă biserică în acea localitate.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 3512, dat în Sinaia la 28 Octomvrie 1926, a fost cinstită cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I. d-na *Aspasia Dr. Șandru*, profesoară și directoare la liceul ortodox de fete din Cernăuți, pentru râvna și munca sa întrebuintată în folosul bisericii.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 3577, dat în București, la 1 Ianuarie 1926,¹⁾ a fost cinstit cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I. Sf. Sa Păr. *Badea Predescu* dela biserica Sf. Filofteia din Ploești, pentru munca sa în folosul Bisericii, desfășurată în curgere de 48 de ani.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 186/1927, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică*:

Cl. I: Păr. *Nicolae Z. Ionescu* dela parohia *Gornetu Cricov*, Prahova, și d-nii *Grigore Cristea Nicolae* din Moreni, Prahova, și *Florea Ioan Lupu* din Grădinile, Romanați;

Cl. II.: d-nii *Petre N. Udrescu*; *Năstase G. Călin*; *Dincă Vasile*; *Petre Negulescu* *Petre N. Ionescu* și *Ioan Burducea*, enoriași ai parohiei *Gornetu-Gricov*, Prahova.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 72 din 1927, a fost cinstit cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. 2 d. *Gheorghe Goagă*, cântăreț al II-lea la biserica parohiei Sf. Treime din Târgul-Oaia, Bacău.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 71 din 1927, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I Sfinții Lor Părinții *Nicolae Manoliu*, *Gh. Dumitrescu* și d-nii *Gh. Teodorescu*, *Gh. Ionescu*, *I. Bacivanu*, *Gh. Chioroglu* și *P. Ghermetciu*, toți din Turtucaia.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 4077 din București, 22 Decembrie 1926, a fost cinstit cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I d. *Dr. I. Nistor*, profesor universitar în Cernăuți și ministru în guvernul de acum, pentru însemnatele servicii aduse Bisericii.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 4034 din București 20 Decembrie 1926, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică*, cl. 2, d-nii *Petrache Altângiu*, negustor și proprietar; *Costache Ilăș*, patron-meseriaș și proprietar; *Hagi Ioan Ștefănescu*, proprietar și rentier; *Dimitrie Mitescu*, avocat; *Constantin Mitescu*, avocat; *Dumitru Nanu*, șeful serviciului stării civile și *Sterea Codescu*, mare negustor.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 1719, dat în Scrobiște, la 2 Iunie 1927, au fost cinstiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* preoții și mirenii mai jos însemnați, după cum se arată în cele următoare:

Cl. I.: Sfinții Lor Părinții *Constantin Șesan*, paroh în Burla, Bucovina și Eoon. *P. Stratulescu*, parohul parohiei din Murgeni; apoi d-nii *Gh. Coman Năstase*, enoriaș din parohia Telega II, Prahova; *Mihail Gh. Tomescu*, directorul Băncii Podgorenilor din Panciu, Putna; *Dr. Iuliu Coste*, fost prefect al Timiș-Torontalului; *Petre Crăciun-*

1. Deși în comunicarea Onoratului Ministeriu al Cultelor e anul 1926, credem însă că trebuie să fie 1927, fiindcă vedem în decret nr. mai mare decât cel dela lunile din urmă ale anului 1926 ori, mai degrabă, nu e luna Ianuarie, ci una din cele din urmă ale anului 1926. — Nota A. S.

nescu, pretor¹⁾ al plășii Buziaș din Banat (Timiș-Torontal) și Valeriu Boleanțu subprefect al Timiș-Torontalului.

Cl. II: d-nii Gh. Ciobanu, învățător în Murgeni, Tutova, și Ioan Ursu din Mânăstireni, Cluj.

Cl. III: d. Ilie Caia Haneș din Telecul Bicazului, Neamțu, pentru serviciile aduse Bisericii.

Schimbări în statul parohiilor. — Prin hotărârea Ministrului Cultelor, nr. 32,002 din 9 Iulie 1927, parohia *Alimpești*, cu hramul „Cuvioasa Paraschiva“ din jud. Gorj, va avea pe viitor ca hram *Adormirea Maicii Domnului*, în locul celui numit mai sus.

Prin hotărârea Onoratului Ministru al Cultelor nr. 29534 din 21 Iunie 1927, biserica filială *Adormirea Maicii Domnului* din comuna *Rubla* se deslipește dela parohia Bălțați, jud. Râmnicul Sărat, și se ridică la treapta de parohie, purtând numele de *Rubla*.

Asemenea, prin hotărârea nr. 33516 din 19 Iulie 1927, biserica filială cu hramul Sf. Haralambie din parohia *Potlogeni*, jud. Romanați, se declară parohială, iar biserica cu hramul *Sf. Nicolae*, foastă parohială, rămâne filială a acesteia.

Asemenea, prin hotărârea nr. 30312 din 27 Iunie 1927, se rânduește ca biserica filială *Buna-Vestire* din comuna *Grigoreni*, să se deslipească dela parohia *Scorțeni* jud. Bacău și se ridică la treapta de parohială, purtând numele de „Grigoreni“.

Asemenea, prin hotărârea nr. 29759 din 23 Iunie 1927, satul Mândra cu biserica filială *Sf. Nicolae*, se deslipește dela parohia *Ciocești*, jud. Teleorman și se alipește la parohia Malu din acelaș județ.

Asemenea, prin hotărârea nr. 30536, din 28 Iunie 1927, biserica filială cu hramul *Sf. Dumitru* din cătunul *Băbiciu* jud. Romanați, se deslipește dela parohia Băbiciu și se ridică la treapta de parohială, purtând numele de *Băbiciu*, iar parohia Băbiciu, cu hramul *Sfinții Voevozi*, rămâne ca filială a celei de mai sus.

Asemenea, prin hotărârea nr. 33515, din 19 Iulie 1927, biserica nouă din parohia *Băduleasa*²⁾ se declară parohială, iar biserica cu hramul *40 de Mucenici*, foastă parohială, rămânând mai departe paraclis de cimitir.

Asemenea, prin hotărârea nr. 24119, din 26 Mai 1926, biserica filială *Sf. Dumitru* din satul *Sabașa*, se deslipește dela parohia Borea, jud. Neamțu, și se ridică la treapta de parohie, purtând numele de „Sabașa“, și va cuprinde și satul *Pârâul-Pânteii*, cu biserica filială Sf. Ioan Botezătorul, atârnat de parohia Popești, care se desfin-

țează. Desființându-se parohia Popești, se alipește la parohia *Dreptu*, iar satul *Pârâul Fagului* se alipește la parohia *Gal* din acelaș județ.

Asemenea, prin hotărârea nr. 30311 din 27 Iunie 1927, biserica filială *Nașterea Maicii Domnului* din Satul *Lespezi*, se deslipește dela parohia Homocea, jud. Tecuci, și se ridică la treapta de parohială, purtând numele de *Lespezi*.

Prin hotărârea ministerială nr. 55767 din Octomvrie 1926, parohia *Ceaușești*, din comuna Oarja, jud. Argeș, se va numi pe viitor parohia *Oarja*, cuprinzând satele Oarja, cu biserica parohială *Duminica Tuturor Sfinților*; Ceaușești ou biserica filială *Duminica Tuturor Sfinților*, și Catanele, care nu are biserică.

Prin hotărârea ministerială nr. 8093/1927, parohia *Deveselu* din jud. Romanați se va numi pe viitor parohia *Comana*, având ca parohială biserica filială *Sf. Nicolae* din comuna Comana, iar ca filială biserica parohială de acum din Deveselu.

Prin hotărârea ministerială nr. 6880/1927, satul de coloniști dintre stațiile de cale ferată Cucuteni și Movileni din jud. Iași, de pe linia ferată Iași-Dorohi, se alipește la parohia Românești, din comuna Podu-Iloaei, jud. Iași.

Prin hotărârea ministerială nr. 7263/1927, se înființează, în eparhia Oradea, cu începere dela 1 Ianuarie 1927, o nouă parohie ortodoxă românească: „II Beiuș“ în județul Bihor. Prin art. 2 al hotărârii, venitul curat al parohiei se statornicește la suma de 868 de lei.

Prin hotărârea ministerială nr. 13327 din 1926, biserica filială cu hramul *Sfinții Apostoli Petru și Pavel* din satul *Viașu*, atârnat de parohia Bucura jud. Mehedinți, se deslipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de *Viașu*.

Prin hotărârea ministerială nr. 13331, din Martie 1926, biserica filială cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* din satul *Colibași*, atârnat de parohia Strejeștii-de-jos, jud. Romanați, se deslipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de *Colibași*.

Prin hotărârea ministerială nr. 13329, din Martie 1926, biserica filială cu hramul *Adormirea Maicii Domnului*, din satul *Dragomireștii-din-vale*, atârnat de parohia Dragomireștii-din-Deal, jud. Ilfov, se deslipește dela aceasta și se declară parohială, numindu-se pe viitor *Dragomireștii-din-Vale*.

Prin hotărârea ministerială nr. 13325 din anul 1926, biserica filială Sf. Dumitru din orașul *Tecuci* se declară parohială, având ca filială biserica Sfinții Voevozi-Noi, prin deslipire dela biserica Sfinții Voevozi-Vechi.

Prin hotărârea ministerială nr. 658 din Februarie 1926 cătunul *Olteni*, cu biserica filială Sf. Nicolae, se deslipește

1. Am îndreptat noi „pretor“, pentru că în comunicarea Ministeriului către noi era „preot“. Fiind vorba de plasă, nu poate fi vorba decât de pretor.—Nota A. S.

2. Teleorman?... comunicarea Ministeriului Cultelor nu ne spune care județ. Noi știm o Băduleasă în Teleorman. O fi acela? — Nota A. S.

dela parohia Jitaru, comuna Mogoșești jud. Olt, și se alipește la vechea parohie Mogoșești din acelaș județ.

Prin hotărârea nr. 16140 din București luna Martie 1926, biserica filială cu hramul Cuvioasa Paraschiva din satul *Catanele*, atârător de parohia Pădureți jud. Argeș, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, numindu-se de acum înainte *Catanele Ciești*.

Prin hotărârea ministerială nr. 21117/1926, satul *Hunești* din Bucovina, trecând prin noua lege administrativă la jud. Fălticeni (numit până la acea lege Suceava), se alipește la parohia *Uncești* din acel județ.

Prin hotărârea ministerială nr. 20,070/1926, biserica cu hramul Sf. Gheorghe, atârătoare de parohia Leu, jud. Romanai se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, luând, de aci înainte numele de *Leu IV*.

Prin hotărârea ministerială nr. 21578/1926, parohia *Mierlești* din jud. Olt se va numi de acum înainte parohia *Schitul Greci* (în comuna Schitul Greci) și va cuprinde satele *Greci* cu biserica filială Sfinții Voevozi; *Moșteni*, cu biserica filială Sf. Ioan Botezătorul, și *Lisa* fără biserică.

Prin hotărârea ministerială nr. 18223 din 15 Aprilie 1926, cătunul *Gura Bâscii*, atârător de parohia *Măruntșu*, jud. Buzău, se dezlipește de aceasta și se alipește la parohia *Cislău* din acel județ.

Prin hotărârea ministerială nr. 13326 din 6 Martie 1926, biserica filială cu hramul Sf. Gheorghe din satul *Erghevița*, atârător de parohia Bistrița, jud. Mehedinți, se dezlipește dela aceasta și se alipește la parohia Dedovița din acel județ, purtând pe viitor numele de *Poroina-Erghevița*.

Prin hotărârea ministerială nr. 15461, din București 26 Martie 1926, biserica filială cu hramul Sfinții Ingeri din cătunul Săpunari, atârător de parohia Sf. Nicolae-Drăgutești, jud. Argeș, se ridică la treapta de parohială, iar biserica parohială, împreună cu biserica foastei mânăstiri Cotmeana, rămân ca biserici filiale la acea dintâi, care, pe viitor se va numi *Săpunari*, în loc de Drăgutești.

Prin hotărârea ministerială nr. 15,963¹⁾ din București, 26 Martie 1926, biserica filială cu hramul *Inălțarea Domnului* din cătunul Țuțuleștii-Noi, atârător de parohia Gălășești, jud. Argeș, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de *Țuțuleștii-Noi*.

Prin hotărârea ministerială nr. 15462, din București, 26 Martie 1926, biserica filială cu hramul Sf. Nicolae din satul Boroști, atârător de parohia Bărăștii-de-Ceptura, jud. Olt, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de *Boroști*.

Prin hotărârea ministerială nr. 16,960, din Martie 1926, biserica filială cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* din satul *Măgura*, atârător de parohia Mierlești, jud. Olt, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, primind numele de *Măgura*. De această parohie ține satul *Catanele*.

Prin hotărârea ministerială nr. 15962, din Martie 1926, biserica filială cu hramul Sf. Nicolae, din satul Brăteștii-de-sus, atârător de parohia Cazaci, jud. Dâmbovița, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, purtând, de acum înainte, numele de Brăteștii-de-Sus. De această parohie vor ținea și satele Adunați și Bungetu.

Prin hotărârea ministerială nr. 13330, din Martie 1926, biserica filială cu hramul *Duminica Tuturor Sfinților* din satul Petroșița, atârător [de parohia și comuna Petroșița, jud. Dâmbovița, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, numindu-se pe viitor Petroșița II.

Prin hotărârea ministerială nr. 15959 din luna Martie 1926, biserica filială cu hramul Sf. Nicolae din cătunul Săloioara, atârător de parohia *Smeeni*, jud. Buzău, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de Săloioara. La această nouă parohie, se alipește și biserica filială cu hramul Sf. Nicolae din cătunul Moisica, prin dezlipire dela parohia *Smeeni*.

Prin hotărârea ministerială nr. 13,332, din 6 Martie 1926, biserica filială cu hramul Sf. Nicolae și Cuvioasa Paraschiva din comuna Comoara, atârătoare de parohia Călugăru, jud. Vlașca, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de *Comoara*.

Biserica filială cu hramul Sfinții Voevozi din cătunul Oncești, atârător de parohia Ghizdaru jud. Vlașca, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de Oncești.

Prin hotărârea ministerială nr. 21579 din 8 Mai 1926, parohiile *Drăgănești*, *Ciupelnița* și *Cornurile* din jud. Prahova, se prefac în felul următor:

1. Parohia *Drăgănești* va cuprinde pe viitor satele: *Drăgănești*, cu biserica parohială Sf. Nicolae, având și o biserică particulară cu hramul Sfinții Impărați; *Băvăitarul*, cu biserica filială Sf. Ioan Botezătorul, și satul Meri, fără biserică;

2. Parohia *Cornurile-de-Jos* se contopește cu satul Belciugu, se dezlipește dela parohia Drăgănești, purtând pe viitor numele de parohia Belciugu, cu biserica parohială *Adormirea Maicii Domnului* și biserica filială Cuvioasa Paraschiva din satul Cornurile-de-Jos, foastă parohială;

3. Parohia *Ciupelnița*, pe lângă bisericile pe care le are acum, va cuprinde și satul Cornurile-de-Sus, cu biserica filială Inălțarea Domnului, prin dezlipire dela foasta parohie Cornurile-de Jos.

Prin hotărârea ministerială nr. 15961, din București, 27 Martie 1926, biserica filială cu hramul Maicii Domnului ¹⁾

1, Nu șim de poate fi exact nr. acesta, fiindcă [cu acest nr. mai este o hotărâre mai la vale. — Nota A. S.

1. Comunicarea Ministeriului nu lămurește care sărbătoare a Maicii Domnului. — Nota A. S.

din satul *Zărnești*, atârnat de parohia *Cacaleți* jud. Argeș, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de *Zărnești*.

Prin hotărârea Onoratului Ministeriu al Cultelor nr. 15963, din București, 26 Martie 1926, biserica filială cu hramul *Adormirea* din cătunul *Fărcășanca*, atârnat de parohia *Amărăști* jud. Dolj, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de *Fărcășanca*. De această parohie țin și satele *Amărăști* și *Băicanul*.

Prin hotărârea Onoratului Ministeriu al Cultelor nr. 16139, din București, din 27 Martie 1926, biserica filială cu hramul *Sf. Dumitru* din comuna *Regina Elisaveta*, atârnat de parohia *Făgăraș* jud. Tulcea, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de *Regina Elisaveta*.

Prin hotărârea onoratului Ministeriu al Cultelor nr. 16138/1926, biserica filială cu hramul *Sf. Nicolae* din comuna *Tătăruși*, atârnat de parohia *Tătăruși*, județul *Fălțiceni*, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de *Tătăruși II*.

Prin hotărârea ministerială nr. 26782, din luna Iunie 1926, parohia *Fărcășanca* jud. Dolj, înființată prin hotărârea nr. 15963 din 1 Aprilie 1926, va cuprinde și jumătate din satul *Fărcăș*.

Prin hotărârea Onoratului Ministeriu de Culte nr. 8092 din acest an 1927, satul *Cacaleți*, comuna *Rădulești*, județul *Ialomița*, se dezlipește dela parohia *Rădulești* și se alipește la parohia *Armășești* din acelaș județ.

Prin hotărârea ministerială nr. 2807 din 10 Ianuarie 1927, parohia de azi *Adunații de Geormane* din comuna cu acelaș nume, Jud. Dolj, pe viitor va purta numele de *Bratovoiești*.

Prin hotărârea ministerială nr. 40573 din Septemvrie 1926, se rânduiește ca enoriașii cătunului *Măldărești*, atârnat în cele bisericești de parohia *Vârleni* jud. Vâlcea, să se alipească la parohia *Măciuca-Bocșa*.

Prin hotărârea ministerială nr. 36419/1926, satul *Boureni* se alipește la parohia *Sodomeni-Broșteni*, desființându-se numele parohiei *Boureni*; vor alcătui cu toatele o singură parohie cu reședința la *Sodomeni* ¹⁾.

La Satul *Brătești*, care se dezlipește dela parohia *Sodomeni*, se alipește satul *Soci*, foastă filială a parohiei *Boureni*, și amândouă aceste sate, *Brătești* și *Soci*, vor alcătui o singură parohie, în locul parohiei *Boureni*, cu reședința în satul său ²⁾.

Schitul *Boureni* se păstrează despărțit.

Prin hotărârea Onoratului Ministeriu de Culte nr. 6879 din 15 Fevruarie 1927, se rânduiește ca parohia *Trestiana*, având biserica cu hramul *Nașterea Domnului*, alipită la orașul *Dorohoi*, să rămâie cu aceleași hotare, cași în trecut

la care însă se mai adaogă alătura încă un număr de 100 de capi de familie din parohia *Ștefan cel Mare*, și anume toată partea din parohia *Ștefan cel Mare* învecinată cu parohia *Trestiana*, până la linia ferată *Dorohoi-Iași*, începând dela rampa căii ferate din strada *Costică Stroici*, formând în total 320 de capi de familie.

Parohia *Ștefan cel Mare*, cu hramul bisericii *Sf. Ierarh Nicolae*, va rămânea pe viitor mărginită, în spre parohia *Trestiana*, cu linia ferată *Dorohoi-Iași*, începând dela rampa căii ferate din strada *Costică Stroici*, iar cealalte hotare vor rămânea neschimbate, alcătuint în totul 460 de capi de familie.

Parohia *Vârcolici*, cu hramul bisericii *Adormirea Maicii Domnului*, va rămânea neschimbată în hotarele ei, afară de schimbarea că toată latura dreaptă a străzii *Gherghel* va trece la parohia *Grigore Ghica-Vodă*, în toată lungimea ei, spre cimitirul *Eternitatea*, rămânând amândouă laturile străzii la parohia *Grigore Ghica-Vodă*, iar peste podul *Buhăi* se alipesc la parohia *Vârgolici* așa zisele loturalipite prin noua lege administrativă și alcătuint în totul 340 de capi de familie.

Parohia *Grigore Ghica Vodă*, cu hramul bisericii *Adormirea Maicii Domnului*, va rămânea în vechile ei hotare, alăturându-i-se numai partea dreaptă a străzii *Gherghel*, intrând toată strada *Gherghel*, până la cimitirul *Eternitatea* în parohia *Grigore Ghica-Vodă* și cuprinzând în totul 338 de capi de familie.

MULȚĂMIRI

St. Episcopie a *Râmnicului*, *Noul Severin*, își rostește, pe această cale, viile sale mulțămiri enoriașilor mai jos însemnați, pentru daniile lor către biserica din parohia *Fântâna-Banului*, Dolj, precum se arată în cele ce urmează.

1. *Constantin Călinescu*, care a dăruit un pogon de pământ pentru cimitir; 2. *Gh. Deliu* ^{1/2} de pogon tot pentru cimitir; 3. *Dumitru Oprea*, pentru dania sa de 8.300 lei; 4. *Ioan St. Cățea*, pentru 1000 de lei; 5. *Dumitru D. Al. Mirii*, 600 de lei; *Ioan T. Stănculescu*. 650 lei; 7. *Ecaterina C. D. Oprea* 520 lei; 8. *Maria Deliu*, 500 de lei; 9. *Gh. Oncică* 500 de lei; 10. *Gh. Ghiburosu*, 500 de lei; 11. *Ioana M. Pansa*, 500 de lei; 12. *Stan Pr. Amza*, 500 de lei și *Constantin Călinescu*, 400 de lei.

Dumnezeu să-i sprijine în toate umbletele lor.

Epitropia Parohiei *Sfinții Apostoli* din *Zimnicea* aduce vii mulțămiri binecredincioșilor creștini *Petre Iliescu* și soției sale *Florica*, care au dăruit acestei biserici o evanghelie ferecată cu argint, și d-lui *Vasile Țigăneșteanu*, care a dăruit aceleiași biserici un rând de procovețe ce au costat 2000 de lei.

Dumnezeu să-i încunjure cu toate apărările Sale!

Epitropia bisericii *Podu-Iloaei* din jud. Iași aduce viile sale mulțămiri binecredincioșilor creștini mai jos

1. Comunicarea Ministeriului nu spune în ce județ. — Nota A. S.
2. Nu este limpede arătat care e „satul său”. — Nota A. S.

însemnați, care au avut dragoste și au dăruit bisericii lucrurile arătate în cele ce urmează:

1. d-lui *Nicolae Dorohoi*, pentru un acoperemânt pe Sf. Masă, de stofă bună, în preț de 5000 de lei; 2. d-lui *Const. Costin*, pentru un clopot care a costat 25.000 de lei; 3. d-lui *Gh. Daderlat*, pentru un Sfânt Aer, pictat cu ciucuri de fir, și un sfeșnic mare de metal nichelat cu 3 lumânări mari și 8 mici împrejur, toate costând 3600 de lei; 4. Părintelui *Gh. Lăzărescu* și d-lor *I. Gociman*, *V. Filipescu*, *D. Daderlat*, *Clara Lăzărescu*, *Șerban Lăzărescu*, *Petru Stavila*, *Nistor Gherasim* și *Maria Botez*, care au cumpărat din Chișinău pentru numita biserică o cruce mare a Răstignirii Mântuitorului, cu pedestal, înaltă de 3½ metri, având, într-o lature icoana Maicii Domnului, iar în alta pe *Maria Magdalena*, toate costând 12.600 de lei; d-nei *Clara Lăzărescu*, pentru 2 perdele de atlas la icoanele împărătești, brodate cu fir de mătase, în preț de 3200 de lei; 6. d-nei *Antoaneta Costinescu*, pentru o icoană a Maicii Domnului, poleită cu aur, și o perdea la acea icoană, toate în preț de 3500 lei; 7. d-nei *Floarea Lăzărescu*, pentru un covor de lână, în preț de 1000 de lei; 8. binecredincioaselor creștine *Ruxanda Lăzărescu*, și *Catinca Vacarin*, pentru 5 metri de macat, în preț de 480 de lei; asemenea creștinelor *Elena Corban* și *Profira Pușcașu*, pentru 2 lăicere de cânepă, boite, în preț de 400 de lei; 10. d-lui *Gh. Bosângeanu*, pentru un sfeșnic cu 3 lumini, în preț de 300 de lei; 11. enoriașei *Maria Bălănuță*, pentru un lăicer ales cu lănuți, 400 de lei; 13. enoriașei *Catinca Iordăchescu*, pentru 3 metri de macat 150 de lei.

Dumnezeu să le ție în seamă darul inimii curate și să umple casele lor de bunătăți!

Epitropia bisericii parohiale *Sf. Nicolae* din comuna *Peretu*, județul *Teleorman*, aduce viile sale mulțămiri d-lui *Iancu Papiu*, proprietarul moșiei *Peretu*, care, de bună voia sa, a dăruit bisericii un steag pe care l-a cumpărat cu 2700 de lei; asemenea mulțamește adânc d-lui *Radu Petrescu*, industriaș, care a dăruit aceleiași biserici două icoane mari împărătești, care au costat 4000 de lei.

Dumnezeu să ia în seamă darul și să le răsplătească însutit!

Sf. Episcopie a *Râmnicului, Noul Severin*, aduce viile sale mulțămiri d-lui *V. Voiculescu* din *Frătești*, județul *Gorj*, pentru însemnata sa danie, făcută bisericii din acea localitate, în sumă 200.000 de lei.

Dumnezeu să-l răsplătească din toată bogăția darurilor sale.

Sf. Episcopie a *Râmnicului, Noul Severin*, aduce viile sale mulțămiri d-lui *Mitu Păun* și soției sale *Olga*, cu locuința în *București*, strada *General Eustațiu*, 10, pentru că au dăruit bisericii din comuna *Scăești*, *Dolj*, un rând de veșminte brodate cu fir și care au costat 20.000 de lei: un culion de lumânări pentru policandre

și o masă de brad pentru noii botezați, care au costat cam 1500 de lei.

Dumnezeu să-i încarce cu toate bunătățile Sale!

Sf. Episcopie a *Râmnicului, Noul Severin*, aduce toate mulțămirile sale d-lui *C. Bălănescu*, fost primar al orașului *Târgul-Jiu*, pentru sprijinul dat bisericii în felul următor:

Încă de acum 4 ani, a pus la îndemână o încăpere largă și sănătoasă în palatul Primăriei, pentru cancelaria protoieriei *Gorj*, dând fără plată, lumină, căldură, și făcând și reparațiunile de trebuință;

A pus la îndemna adunărilor preoțești marea sală de primire a Primăriei; oridecâteoriși s'a cerut, fără nicio plată, pe când alte societăți au plătit;

A dăruit 16.000 de lei Societății preoțești *Renășterea* făgăduind pe totdeauna tot sprijinul său cu sufletul și cu mijloacele pământești.

Aceiași grijă a arătat-o și catedralei orașului *Târgul-Jiu*, unde e consilier parohial.

Dumnezeu să-l sprijine în toate lucrările sale și să-l învrednicească de toate fericirile!

Sf. Episcopie a *Râmnicului, Noul Severin*, aduce viile sale mulțămiri bunilor creștini care au ajutat biserica *Sf. Ioan Botezătorul* din *Corabia* și anume: d-lui *Ioan Teodorescu*, care i-a dăruit 1200 de lei; 2. Familiei *M. Drăguinea*, care i-a făcut dar un steag în preț de 2400 de lei; 3. Familiei *Mitică Cuicu*, pentru o masă de lemn și un preș de lână, în preț de 950 de lei; 4. d-lui *Gh. M. Nicolescu*, pentru o sobă *Godin* prețaluită la 2400 de lei; 5. Familiei *P. Budorea*, pentru 2 sfeșnice care au costat 1000 de lei; 6. Familiei *Anghel Florescu*, pentru 2 scaune de lemn și o față de masă, prețaluite la 1500 de lei, și Familiei *Alexandru St. Truică*, pentru o față de masă orientală în cost de 500 de lei.

Dumnezeu să-i ferească de toată reaua întâmplare și să umple casele lor de bunătăți!

Sf. Episcopie a *Râmnicului, Noul Severin*, aduce viile sale mulțămiri d-lui *Ioan M. Grigorescu*, proprietar din orașul *Craiova*, pentru dania sa bănească, făcută bisericii din comuna *Urzicuța*, *Dolj*, în sumă de 100.000 de lei, în titluri de rentă cu 5% garanție de Stat, din venitul căreia se se întreține biserica cu orice va avea trebuință.

Dumnezeu să-i ajute cu izbândire în toate lucrările sale!

Sf. Episcopie a *Râmnicului, Noul Severin*, aduce viile sale mulțămiri d-lui *Ion C. Bratiloveanu*, șef de vamă la *Oradea Mare*, pentru dania sa făcută bisericii *Sfinții Voevozi* din suburbia *Târnița* comuna *Baia-de-Aramă*, *Mehedinți*, cuprinsă într'un clopot care a costat 20.000 de lei, un policandru cumpărat cu 15.000 de lei, o sfântă *Evangelie*, ferecată și împodobită frumos în metal, care a costat 10.000 de lei și încă un ajutor în bani în sumă de 20.000 de lei.

Dumnezeu să-l încarce cu toate darurile Sale!

Consiliul parohial și epitropia bisericii *Adormirea Maicii Domnului* din *Mizil*, jud. Buzău, aduc vii mulțămiri tuturor enoriașilor din zisa parohie, care cu bună voință au subscris suma de 15 000 de lei pentru cumpărarea unui rând de odăjdii; asemenea, d-lui *Nae Georgescu* și soției sale *Filoteia*, care au dăruit bisericii un rând de cununii de argint în preț de 3000 de lei; Părintelui Iconom *Dimitrie Popescu*, ajutor dela această biserică și soției sale *Maria*, care au luat asupra lor cheltuiala a îmbrăca cu argint icoana sfântului Nicolae, plătind suma de 35.000 de lei; d-lui *Gheorghe Dinescu* și soției sale, care au luat asupra lor cheltuiala de a îmbrăca cu argint icoana împărătească a Domnului nostru Iisus Hristos, plătind suma de 30.000 de lei; doamnei *Steliana Gh. Șerbănescu*, care a luat asupra sa cheltuiala de a îmbrăca cu argint icoana împărătească a Maicii Domnului, plătind suma de 30.000 de lei; d-lui *Vasile Jecov* și soției sale *Gherghina*, care au dăruit bisericii două tocure poleite cu aur, unul având icoana sfântului Mina și altul a Cuvioasei Paraschiva.

Dumnezeu să răsplătească din darurile Sale pe toți darnicii către casa Sa!

Sf. *Episcopie a Constanței* își arată viile sale mulțămiri locuitorilor mai jos arătați din *Gargalâcul-mic*, Constanța, pentru dania lor, făcută bisericii din acel sat, după cum urmează: 1 d-lui *Peniu Dobre* și soției sale *Marina*, pentru un întreg rând de odăjdii preoțești, prețuind 13.500 de lei; 2. d-lui *Tudor Nicola* și soției sale *Velica*, pentru o Sf. Evanghelie, ferecată în metal suflat cu argint și care a costat 5000 de lei; 3. d-lui *Gheorghe Dobre* și soției sale *Maria*, pentru un rând de acopereminte care au costat 2300 de lei; 4. d-lui *Peiu Verban* și soției sale *Rusa*, din satul *Caraharman*, pentru o păreche de cununii care a costat 2000 de lei.

Dumnezeu să-i adăpostească sub scutul apărării Sale!

BIBLIOGRAFII

NOUL TESTAMENT, tradus din limba grecească de Părintele *Grigorie Pișculescu* (Gala Galaction), tipărit de *Institutul Biblic*, cu un cuvânt de însoțire scris de Inalt Prea Sf. Sa D. D. Dr. **MIRON**, Patriarhul României, și cu un adaos la sfârșit, scris de Păr. Dr. *N. Popescu*, care a făcut corectura tipografică a cărții. E tipărit pe o hârtie foarte bună, cu o slovă plăcută, în formatul cărților în 8. Costă 70 de lei broșată și 100 de lei scorțită.

Despre această carte trebuie să se vorbească mult, fiindcă e o mare noutate și, ca orice noutate, trezește păreri de îmbrățișare, dar și protivnice. Noi simțim toată plăcerea pentru eșirea la iveală a cărții de mult așteptate, dar nu ascundem că nu ne învoim cu multe ale ei. Vom avea prilejul să vorbim pe îndelete în alt număr.

Dr. *Sebastian Stauca*, **CARMEN SAECULARE**, *Preoțimea română din Ardeal în slujba idealului național*, conferință ținută la 5 Martie 1927 la Universitatea din Cluj, în cuprinsul șirului de conferințe întocmite a se ținea în Cluj, de Societatea Ortodoxă a Femeilor Române. Cluj, fără arătare de an, deși anul e acesta. Broșură de 20 de pagini, în formatul cărților de școală. Nu-și spune prețul.

Const. R. Crișan, **CÂNTAREA MÂNTUIRII MELE**. *Poem în 18 psalmi*. Volum de 157 de pagini, în formatul cărților de școală. Moinești (Baeu) 1927. Prețul 45 de lei.

E un volum frumos tipărit, de neașteptat pentru un orașel ca Moinești, Autorul a tipărit bucăți și în această revistă. Judecând după închinarea cu care însoțește exemplarul trimes nouă, înțelege că autorul e preot. Deci face ce fac mulți preoți, intrați cu scrisul lor între mireni, că nu vor să iscălească „preot”. Volum scris cu tehnică literatură, despre care avem să vorbim mai târziu.

STUDI RUMENI, vol. de 164 de pagini în 8, supliment semestrial la revista italiană *l'Europa Orientale* pe Iunie 1927. Roma 1927. Prețul 8 lire italiene.

Acest număr e închinat numai chestiunilor și autorilor români și e volumul I din acest soi de studii. Întâiul articol, scris de *C. Tagliavini*, cuprinde chestiuni de istorie literară românească. În al doilea, avem un art. al răposatului *V. Pârvan*, despre Concepțiunea istorică a lumii; apoi alt art. de *Matteo Bartoli*, despre Individualitatea bine hotărnicită a limbii românești; *M. Ortiz*, despre Evul mediu românesc; *A. Marcu*, despre Vasile Alexandri și Italia; *C. Tagliavini*,: Scurte tâlcuiuri la Eminescu: apoi Revista revistelor și recenzii.

Sunt multe lucruri de învățat din acest număr al *Studiilor românești*.

A apărut **BRAZDA**, revistă populară culturală, organ al Ateneului popular „Prahova”, sub direcțiunea d-lui Dr. **P. Tomoșoiu**. Cuprinde articole cu sfaturi și învățături despre hrană, plante, sănătate, gospodărie și un art. religios, despre datoria de a iubi pe Hristos, scris de Păr. *Petre Constantin* din Ploești. Revista e lunară, are 24 de pagini format 8, dar păstrează taina în care oraș își are redacția. Ne spune numai că e în strada Golești 26. Bănuim însă că e în Ploești. Abonamentul 50 de lei pe an.

POȘTA REDACȚIEI

Sfinției Sale Părintelui **Gh. Verșescu**. Peatra-Neamțu.

Am primit art. Sfinției Voastre „Răsplata ostenelelor noastre” și l-am dat în tipar pe Septembrie c.

Sfinției sale Părintelui **C. Munteanu**. Dorohoi.

Am primit și articolul Sfinției Voastre «Profesorii de religie în învățământul secundar» și l-am dat la tipar pe Sept. De nu va încăpea. rămâne pe Octombrie a. c.

Arhim. SCRIBAN

Icoane mari foi volante mărimea 28/24

8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos), Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, St. Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28

5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Domnului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru, Sfinții Voievozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M. Domnului și Sf. Spiridon.

• serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.

• singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton

mărimea 15/23

15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții Impărați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voievozi, Sfinții Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton

mărimea 23/35

30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voievozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf. Teodor Strafilat, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Ioan Botezătorul, 23) Sf. Voevozi, 24) Sf. Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	13) Paraclisul sf. D-tru	138,—	100,—	80,—
2) Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	14) Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—
3) Cartea de Tedeum	153,—	115,—	100,—	15) Prohodul Domnului	138,—	100,—	80,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		80,—	—,—	16) Psaltirea . . .	250,—	220,—	
5) Catavasierul . . .	200,—	175,—	150,—	17) Panihida . . .	138,—	100,—	80,—
6) Ceaslovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	18) Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,—	100,—	80,—
7) Evhologiu . . .	710,—	650,—	590,—	19) Sluj. sf. Steagului	90,—	80,—	66,—
8) Evanghelia I. . .	770,—			20) Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—	80,—	66,—
9) Liturgia sf. Ioan gură de aur . . .	165,—	140,—	110,—	21) Sluj. Sf. Bisericii	150,—	135,—	115,—
10) Mineiul lunii Ianuarie	560,—	510,—	460,—	22) » Invierii . . .	190,—	160,—	130,—
11) Un volum Mineiu	„	„	„	23) Tipicul Bisericesc	250,—	200,—	150,—
12) Octoihul Mare . . .	770,—	680,—	650,—	24) Triodul . . .	770,—	680,—	650,—

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

Costul cărților, al icoanelor și imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda. Comanda poate fi făcută prin raport, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

Orice comandă de cărți imprimate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise anticipat prin mandat poștal, corespund comenzilor și dacă serviciul poștal funcționează regulat.

Librării au drept să vândă cărți și icoane cu un profit de cel mult 25% peste costul din acest catalog.

Prețul de vânzare în librării și la colportori este stampilat de Tipografie pe fiecare carte și icoană

ROMÂNIA

PORTRETI I D E SAIE NAIPOAI D ATRIA N...

RISEREA ARTADUNA ROMANA

LUMINA DE LA RASARIT

REVISTA SFANTULUI SINOD

CUPRINSUL:

Două capitule de morală	Pr. VALERIU IORDĂCHESCU
Convorbiri despre Dumnezeu și despre dreptatea dumnezească	Episcopul NICODEM
Rutenii unguri de odinioară și sugrumarea lor de Maghiari prin unirea cu Roma	Prof. Dr. GH. CIUHANDU
Spre curmarea unui proces	M. MIHĂILEANU
Dogma despre sfințirea omului	Pr. I. MIHĂLCEȘCU
Tălcuirea Sfintei Evanghelii dela Matei	Arhim. SCRIBAN
Răsplata ostanelilor noastre	Pr. GH. VERȘESCU
„Fără țăriia credinșii nu se face nimic“	Pr. G. I. BEȘCHEA
Cronica Bisericească	Mitr. PIMEN, Pr. ȘTEFAN FLORESCU, Pr. CONST. M. PETRE, Arhim. SCRIBAN, Pr. N. HODOROABĂ
Cărți, Reviste, Ziare	Arhim. SCRIBAN
Insemnări mărunte, Știri	Arhim. SCRIBAN

APARE LUNAR

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomeiu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: *Dr. D. G. Boroianu*, *Dr. C. Chiricescu*, *Dr. V. G. Ispir*, *Econ. I. Popescu-Mălăești*, *Pr. Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Șesan*, *Dr. V. Tarnavschi*, *Dr. N. Cotos*; 3. *Pr. Cicerone Iordăchescu*, Iași, *Dr. Romulus Căndea*, Cernăuți. *Dr. Ioan Lupaș*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* și *d. St. Berechet*.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redactor, în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei, traduceri și recenziunile 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru însemnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa secretarului de redacție *Arhim. Scriban*, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor *Prof. I. Mihălcescu*, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, *d. D. Sireteanu*, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor voi să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: *d-lui D. Sireteanu*, București, Sf. Sinod, Biserica Antim.

CARȚILE APARUTE ÎN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
1. Lazăr Diacul de <i>Pr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăiești, de <i>P. S. Nicodem.</i>	Lei 3,50.	0,50
2. Patimile Mântuitorului, de <i>Pr. Criveanu</i>	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de <i>A. V. P.</i>	" 6.—	1,50
3. Impotriva beției, de <i>I. P. S. Patriarh</i>	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,—
4. Două Intâmplări minunate, de <i>Fr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)</i>	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,50
5. Durerea Vinerii celei mari, de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—	"	Alcoolismul, de <i>Dr. Nicolau.</i>	" 30.—	
6. Catehismul creștinismului ortodox, de <i>Pr. I. Mihălcescu.</i>	" 7,50.	"	Bucăți alese din Sf. Atanasie cel mare	" 40.—	
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist, de <i>Arhim. Scriban.</i>	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând cele mari cu 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un renume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic”, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri:

Icoane mari 62/47 c. m., lei 50 bucata, Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane mici, format c. poștală, lei 5 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. 9 (558).

Septembrie 1927

Direcțiunea revistei, care și-a dat și-și dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și folos munca preoțimii românești, roagă cu toată căldura râvnei sale pe toți cucernicii Preoți, să binevoiască a-și achita, atât rămășițele din 1923, 1924, 1925, 1926, cât și abonamentul pe întreg anul 1927, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura.

In nădejdea că cucernicii Părinți ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române vor înțelege că un abonament de 100 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA

DOUĂ CAPITULE DE MORALĂ

MORALA ȘI METAFIZICA.

Este fapt necontestat că toți oamenii, chiar și cei mai primitivi, după constatările etnografice au, cel puțin în mod implicit, noțiunea despre ceiace se cuvine să fie făcut și ceiace nu se cuvine, noțiunea care nu concide la ei cu utilul și vătămătorul. Această noțiune indică o calitate inerentă faptelor, în puterea căreia ele se impun prin ele înșile, independent de orice altă considerație de util sau vătămător. Credința aceasta constituie o dată primitivă și imediată și cuprinde implicit noțiunea unui ideal și a unui imperativ.

Negreșit, atât noțiunea de ideal, cât și cea de imperativ, nu devin explicite decât paralel cu progresul cunoștințelor și al împrejurărilor. Ele sunt mai întâi trăite, iar cercetările de a le explica pot da naștere la interpretări eronate, dovadă istoria numeroaselor sisteme de morală. De asemenea, determinarea pozitivă a ceiace se cuvine și a ceiace nu se cuvine, a ceiace este licit și ilicit, variază cu locul, timpul și împrejurările.

Dar oricât de eloquente ar fi aceste variațiuni, este evident, că dacă nu toți oamenii și în toate timpurile au atribuit acelaș conținut pozitiv datoriei, apoi toți oamenii au avut și au această noțiune despre datorie, pe care n'au confundat-o nici cu utilul nici cu plăcutul, cu toate variațiunile moravurilor și ale cunoștințelor.

Oricum, noțiunile de ideal și de imperativ se găsesc amestecate, mai mult sau mai puțin confuz, în practica tuturor oamenilor, și ele pot fi socotite drept caracteristice morale ale speciei omenești.

Care este explicațiunea acestui fapt caracteristic al acțiunii omenești?

Două sunt soluțiile care s'au propus, pentru a da seamă despre el:

Sau conceptul acesta de ideal imperativ (datoria morală) este un ideal produs al spiritului nostru individual sau colectiv; sau el reprezintă o realitate suprasensibilă și supraconceptuală, pe care spiritul nostru nu o creiază singur, ci o constată cel puțin în mod confuz din contactul cu această realitate.

În primul caz, el este o iluzie; în al doilea caz, avem a face cu o percepție.

Positivismul, sub toate formele lui, susține prima explicațiune. Pentru el, dreptul este o simplă convenție, iar binele un idol fabricat de om, înaintea căruia el se prostornează ca în fața unei puteri misterioase.

Mai cu seamă spiritul colectiv, care a produs ideea de bine și de datorie, explică suficient și autoritatea și obiectivitatea sub care ni se înfățișează aceste idei, care obiectivitate, în fond nu este reală, ci factice și halucinatorie.

Dar această explicațiune este cu totul insuficientă; în loc să explice faptul moral, ea îl mutilează.

Idealul moral în adevăr ni se prezintă nu numai ca un fapt, ci în acelaș timp ca o valoare, ca o normă, ca o obligațiune.

De unde-i provine această calitate?

Poate dela o putere exterioară lui, poate dela colectivitate, al cărei instinct de viață se deghizează în conștiința individului sub forma unui imperativ ce se exercită aparent din profunzimile persoanei, pe când în realitate el reprezintă în noi, necesitățile acestui instinct de viață colectivă?

Dar explicațiunea aceasta întâmpină o obiecțiune decisivă și anume: nu numai că imperativul moral al persoanei umane nu se suprapune exact pe necesitățile colectivității într'un moment dat, dar în multe cazuri acest ideal imperativ

al individului, cenzurează, judecă, comandă și chiar cârmuește idealul colectivității.

Deci, în bună logică, este imposibil să explici imperativul idealului moral prin necesitățile vieții colective, ci mai degrabă aceste din urmă, sub anumite limite, se lasă dirijate de cel dintâi.

Dacă morala nu este creațiune omenească, nici colectivă, nici individuală, rezultă că ea este expresia umană, deci relativă, a unei realități supra-umane și oarecum absolută.

Idealul moral obligator este ireductibil.

Idealul ne depășește; el ne este, într'un sens, interior, întrucât el este tipul, pe care avem a-l realiza; în alt sens, el ne este exterior, întrucât nu noi l-am creat și nu depinde de noi, ci noi de el.

Obligativitatea lui, nu provine dintr'o constrângere exterioară și nici din una interioară, ci din propia lui însușire de principiu regulator al voinții noastre libere.

Morala astfel înțeleasă implică o metafizică. Adeziunea voinții la un ideal, implică adeziunea spiritului nostru la realitatea acestui ideal.

A afirma binele care trebuie îndeplinit, înseamnă a afirma binele existând.

Dar aici se pune întrebarea: care din aceste două afirmațiuni servește de temelie celeilalte?

Kant susține că morala este fundamentul metafizicei.

Afirmațiunea este neacceptabilă, întrucât ea substituie voința ființei. Dar voința însăși, înainte de a se afirma ca voință, trebuie să existe, deci ea nu-i inteligibilă decât în funcție de ființă, care este deci primordială. Nu poți vroi, până când mai întâi nu ești. Așa dar ființa, obiectul metafizicii, primează voința, principiu moralei, deci metafizica explică morala.

Datoria nu există, dacă binele nu există.

A afirma că binele nu este cunoscut întru nimic de rațiunea speculativă, ci este un simplu postulat al rațiunii practice, înseamnă a compromite iremediabil afirmațiunea binelui și deci a datoriei, întrucât omul nu va putea niciodată despărți în două rațiunea sa și nici nu va recunoaște valoarea și autoritatea vre-unui ideal pe care rațiunea sa nu-l cunoaște. Nu imperativul fondează idealul, ci idealul, fondează imperativul.

Formula: *trebuie să faci aceasta pentru că trebuie*, este și irațională și ineficace; și este ineficace, tocmai fiindcă nu este rațională.

Sub ce lumină strălucitoare însă ne apare formula: *trebuie să faci aceasta pentru că este bine*, deci conformă cu idealul?

Ea este eficace; ea este inteligibilă. Dar ea presupune, anterioritatea logică a ființei față de voință (acțiune); ea implică primatul metafizicei, pe care se întemeiază morala, și nu viceversa.

Binele se impune pentru că există; el este

legea obligativității noastre morale, deci fundamentul datoriei morale.

Dar această lege nu-i arbitrară. În acest caz, ea s'ar impune omului din afară, și n'am putea-o cunoaște decât printr'o revelație exterioară, ce-iace ar însemna că morala se întemeiază pe religia pozitivă, ce-iace nu-i cazul.

Morala se întemeiază pe religie, este drept, dar nu pe religia pozitivă, ci pe religia naturală; care este esențialmente rațională.

Intrucât natura noastră este rațională, adică are capacitatea specifică de a cunoaște supra-sensibilul și întrucât între obiectele cunoștinții noastre cel mai fundamental este «ființa» și întru cât, ființa inteligibilă — nu senzibilă — constituie, sub raportul binelui, datoria, obligativitatea morală, adică legea acțiunii noastre voluntare, întru atât legea morală este o lege a naturii noastre raționale.

MORALA SOCIOLOGICA ȘI RAȚIUNEA INEFICACITĂȚII EI.

Oricâtă strălucire ar înfățișa personalitatea incontestabilă a fundatorului moralei sociologice Durkheim, oricât prestigiu ar exercita numele său asupra contemporanilor, morala sociologică nu poate desrădăcina din conștiinți, credința quasi-instinctivă că noțiunile, care alcătuiesc structura moralei naturale — binele, datoria, responsabilitatea — cuprind în ele ceva absolut.

În opoziție cu această convingere, sprijinită pe datele nezguduite ale senzului comun, morala sociologică pretinde, că justiția ca și adevărul sunt esențial relative, conștiința morală nefiind altceva, după ea, decât ecoul conștiinții sociale variabilă și ea după necesitățile momentului.

Binele moral este în ochii ei, ce-iace societatea comandă. Dar societatea comandă prin legi și opinie publică, deci, în ultima analiză, legile și opiniunea publică, constituie ultima autoritate în morală.

Sociologii pretind că și studiul moralei, ca și a altor științe a trecut prin cele trei faze: teologică, metafizică și pozitivă.

În faza pozitivă, cea sociologică — faptele morale se studiază științific și obiectiv, degajând din ele legi și constituind astfel o adevărată știință a moravurilor, ale cărui aplicațiuni practice vor forma: arta morală rațională.

Morala sociologică deci se divide în știința moravurilor și în arta morală rațională. Știința, zic ei, nu se ocupă decât de ce-iace este, nu de ce-iace trebuie să fie.

Din acest punct de vedere, morala filosofică, rațională, nu poate fi o știință, pentru că dacă ea, reducând regulele morale la principiu lor, s'ar putea numi știință; în schimb în această

postură ea nu prescrie nimic, deci nu-i morală, adică nu se ocupă cu *ceiace trebuie să fie*.

Pe de altă parte, întrucât această morală filosofică ne prescrie reguli, s'ar putea numi morală indicându-ne *ceiace trebuie să fie* — dar atunci ea neindicându-ne *ceiace este*, nu poate fi numită știință.

La această afirmațiune observăm, că și morala filosofică se împarte în morala teoretică și morală aplicată și că deci și această morală comportă o știință și o artă rațională, care-i este aplicațiunea. Știința aci este cercetarea principiilor, adică a fundamentului psihologic al moralei; arta este totalul aplicațiunilor acestor principii la problemele vieții. Adică odată idealul degajat, rămâne de determinat, care sunt mijloacele de a realiza acest ideal în diversele împrejurări de viață.

Presupunând că analiza psihologică, ne arată că numai aceia ne apare moral, care contribuie la fericirea altora sau a societății, va rămâne să stabilim prin ce mijloace practice, vom putea contribui la această fericire în familie, nație, omenire etc.

Filosofii deci, pentru care morala teoretică constă în stabilirea fundamentului psihologic al moralei, nu procedează mai puțin științific decât sociologii, dimpotrivă.

Psihologia de fapt este în măsură să ne conducă la un fundament ultim metafizic, teologic sau chiar sociologic al moralei, dar ea nu-l presupune dela început, întrucât punctul de plecare al ei este în domeniul faptelor de conștiință, deci al fenomenelor.

Punctul de vedere sociologic însă, în studiul faptelor morale implică postulate de ordin metafizic, care sunt afirmate sau subînțelese chiar dela începutul cercetării.

Două sunt obiecțiunile de căpetenie care se aduc moralei sociologice.

1. Nu este adevărat, că morala este esențial socială.

De fapt, moralitatea noastră, nu constă în a lucra conform cu viața grupului social căruia aparținem, ci în a lucra în conformitate cu conștiința noastră. Simpla conformitate a noastră cu regula morală, constituie legalitatea, nu moralitatea, cum observase Kant.

Stoicismul și creștinismul au exprimat de mult această idee, că cineva nu lucrează moralmente bine, de cât când intenția îi este morală, adică în acord deplin cu idealul său personal. Chiar când acțiunea cuiva este în perfect acord cu voința grupului, ea nu este morală, decât dacă e îndeplinită cu conștiința valorii ei și din cauza ei. Tocmai datorită faptului că idealul meu personal este indispensabil moralității mele, eu mă simt capabil să mă fac judecătorul moralei pozitive.

Așa dar conștiința morală, netiind ecoul conștiinței colective, nu poate fi studiată și găsită în aceasta din urmă. Moralitatea fiind rezultatul conformității voinții noastre cu idealul nostru, este închisă în forul nostru interior și scapă științei moravurilor. Esențial subiectivă, nu poate cădea în sfera unei științe care studiază fenomene obiective. Numai introspecțiunea îi poate determina condițiile.

Drept consecință, cunoștința despre *ceiace trebuie să facem*, nu ne poate fi relevată de studiul obiectiv al moralei, de judecățile colectivității, ci de către conștiința noastră.

2. În *ceiace* privește norma, trebuie cunoscut că orice artă rațională necesită principii de apreciere. Intre știință și artă se interpune un ideal, care este o aspirațiune, voință de a realiza un scop.

Cum vor justifica sociologii trecerea dela știință, la arta morală rațională?

Poate că instinctul de viață a societății este resortul determinând norma, care făurește în morală pe «trebuie» înfățișat conștiinții noastre ca un imperativ și care face, ca tot ce apare drept condiție necesară a vieții, să devie eo ipso regulă imperativă de conduită.

Dar afirmând aceasta, se face din viață un ideal și deci intervine în morală factorul psihologic prin instinctul de conservare. În acest caz, condițiile de conservare și perpetuare a vieții fiind *ceiace* noi numim util, se face din utilitate principiul de apreciere a acțiunilor noastre. Iată-ne ajunși la morala filosofică definită utilitarism.

Mai mult; acțiunile vitale, fie ele individuale fie sociale, nu se îndeplinesc după prescripțiile artei morale raționale, ele sunt reacțiuni, care se desfășoară cu preciziunea și rapiditatea actului reflex. Aprecierea unei acțiuni nu intervine, decât în situațiuni, în care este dată puțința alegerii între mai multe alternative.

În asemenea cazuri, aprecierea nu se face numai din punctul de vedere utilitar, căci interesul social este conceput în diferite chipuri, după diversele valori, care se atribue scopurilor. Idealul de viață se schimbă dela popor la popor și dela epocă la epocă; altul era acest ideal la poporul elen, altul la cel roman, altul în evul mediu și altul în timpurile noastre.

Durkheim, consideră ca fapt admis, că toate silințele noastre trebuie să grăbească evoluția necesară și că deci acesta este criteriul, principiul de apreciere al acțiunilor noastre.

Dar aceasta este o simplă supoziție, care se sprijină pe postulatul metafizic al progresului real și continuu. În realitate însă există generații, ale căror interese nu sunt aceleași, *ceiace* obligă generațiile prezente, să cerceteze în ce

măsură ele trebuie să sacrifice interesele lor în folosul generațiilor viitoare.

Aci din nou apare necesitatea unui criteriu de apreciere.

Arta rațională, pe care sociologii vor s'o substituie moralei raționale, este un concept contradictoriu. Orice artă implică puțința de a lucra asupra unei materii date și prin urmare postulează independența voinții față de acea materie.

Dacă există o artă de a fabrica aeroplane, se datorește faptului că inginerul este liber de a alege materialele necesare și a le întrebuința în modul, care i se pare mai nimerit.

Aci, ca și în toate artele, cunoștința legilor naturii, poate da naștere la imperative practice, pentru că evenimentele, care sunt supuse acestor imperative sunt afară de mine și voința mea ascultă de alte legi.

Dar cazul este cu totul altfel, când evenimentele sunt în mine, căci atunci voința mea face și ea parte din aceste evenimente și deci este supusă aceluiași legi.

Noi putem afirma fără îndoială, că cunoștința legilor conștiinței noastre ne dă puterea de a lucra asupra acestei conștiinți, dar cu condiția de a recunoaște că acțiunea aceasta este independentă de legile conștiinței și a cunoaște indeterminismul fortului mintal și motor.

Dar sociologul care recunoaște determinismul riguros al fenomenelor sociale, nu poate admite, că un efort colectiv, poate rupe acest determinism, schimbând cursul istoriei, care prin ipoteză este fatal.

Tocmai aci sociologia cade într'o contradicție inevitabilă și care constă: în a socoti în același timp cursul evenimentelor ca determinat de mai înainte pentru că-i previzibil și ca nedeterminat întrucât se poate modifica.

Un astronom poate prezice o eclipsă, pentru că fenomenul este total independent de voința sa; el este complet determinat și deci determinabil în timp și spațiu. Dacă ar depinde de voința astronomului, să producă ori să oprească evenimentul, el n'ar mai fi previzibil ci numai posibil. Când este vorba însă de fabricat un aeroplan, fabricația depinde de fabricant; pentru aceasta ea nu este sigură, ci numai posibilă.

Legile fizice, de cunoașterea cărora depinde fabricația, nu se referă la un fenomen viitor situat în cutare moment de timp și cutare timp în spațiu, de mai înainte determinate, cum se produce o eclipsă într'un loc și timp determinat; aceste legi se referă la fenomene, care se repetă identic, făcând abstracție de timpul și spațiul determinat.

Sociologul pretinde a prevedea evenimentele ca astronomul și a lucra asupra lor ca fizicianul.

El pretinde a prevedea viitorul ca riguros determinat și a-l putea modifica în același timp.

Pretenție nerealizabilă, întrucât determinismul absolut echivalează cu fatalismul.

O artă rațională în materie socială nu este conceptibilă decât dacă se admite un anumit determinism în fenomenele sociale.

Previziunea evenimentelor nu este exclusă, dar ea este redusă numai la previziunea posibilității.

Dar sociologii încep prin a afirma că viitorul societății este previzibil, fiind riguros determinat, condiție necesară ca să-și întemeieze știința și sfârșesc prin a pretinde, că acest viitor stă în puterea noastră de a-l modifica, spre a-și întemeia politica.

Sociologia prin urmare nu poate furniza cu propriile sale puteri un fundament moralei.

O morală filozofică rațională se impune.

În ce constă ea?

Fiind admis că știința are drept obiect cercetarea a ceiace este, iar arta prescrie ceiace trebuie să se facă spre a se atinge un scop determinat, cum se poate realiza trecerea dela știință la artă, pe care trecere sociologia n'a putut-o realiza?

Greutatea se rezolvă plasându-ne din punctul de vedere psihologic.

Știința, cercetarea a ceiace este, are de stabilit condițiile psihologice în care moralitatea este realizată în fapt. Este de resortul psihologiei să arate cum din capacitatea noastră de a simți plăcere și durere, de a ne aminti trecutul, de a ne imagina viitorul, cum din facultățile noastre de abstracție și generalizare, din emoțiile noastre, din pasiunile noastre, din simpatia noastră, din dorința noastră de a exista, pot ieși noțiuni ca binele și răul, noțiuni și sentimente ca dreptul și datoria, sentimente ca satisfacția de sine și remușcarea.

Prin aceasta, noi dobândim conștiința celor mai înalte aspirațiuni ale noastre și ni se creiază astfel principiul de apreciere căutat.

Arta rațională, găsind astfel un ideal oferit sforțărilor sale, nu mai are decât să caute mijloacele prin care acest ideal va fi realizat, creând regulile de acțiune.

Judecata, creând știința, ne face să cunoaștem ceiace este în realitate, sau ceiace este posibil; voința ne descopere, prin conștiința ce noi o avem despre ea, ceiace noi vroim să fie, adică ceiace trebuie să fie. Datoria nu ne poate fi descoperită decât prin conștiința în acțiune. Noțiunea unui imperativ, nu poate fi degajată decât prin analiza psihologică a voinții; noțiunea imperativului moral, nu poate naște decât din intuiția voinții noastre celei mai bune.

Psihologia deci și nu sociologia, ne poate oferi un principiu de apreciațiune, pentru că ea singură, prin intuiția voinții, ne poate descoperi datoria.

Pr. VALERIU IORDACHESCU

Preotul GR. PETROV.

CONVORBIRI

DESPRE DUMNEZEU ȘI DESPRE DREPTATEA DUMNEZEEASCA

I.

Despre Dumnezeu.

«Pe Dumnezeu nu l-a văzut nimenea nicio-dată», se spune în Evanghelie (Ioan I, 18), și cu toate acestea credința în Dumnezeu trăiește la toți oamenii. Încă de mult, istoricul Plutarh, un vechiu scriitor grec, care a călătorit mult și a văzut multe și felurite țări și popoare, scria: «Cutreierați tot pământul și veți vedea multe și felurite lucruri: veți vedea așezări omenești fără niciun fel de legi; veți găsi oameni, cari nu știu ce-s banii; veți întâlni orașe fără ziduri și neamuri întregi fără locuințe, dar nicăiri nu veți găsi țară sau popor, la care să nu fie altare și jertfelnice și unde să nu se aducă jertfe și să nu se înalțe rugăciuni către Dumnezeu».

Pe ce se întemeiază această credință obștească a oamenilor în Dumnezeu? — Mai întâiu de toate, pe simțul nemijlocit, pe simțul religios înăscut.

De bună seamă, fiecare știe dela sine, că privirea fixă a altuia, îndreptată asupra noastră, ne face s'o simțim. Ședem și citim sau suntem ocupați cu ceva, sau stăm de vorbă, și deodată simțim o neliniște în noi. Atunci, fără voce, ne întoarcem, ne ridicăm ochii și vedem, că cineva se uită țintă la noi, silindu-ne oarecum cu privirea să răspundem și noi la fel.

Sunt cazuri, când simțim sau presimțim încă și mai viu prezența altuia, pe care nu-l vedem. Oamenii, cari intră întâmplător într'o mare încăpere întunecoasă, sub influența impresiunii produse de frică sau de altceva, ghicesc fără greș de este sau nu este cineva acolo împreună cu ei, cu toată liniștea și întunerecul desăvârșit ce domnește împrejur. Nimenea nu se vede, nici nu se aude, dar totuși se simte că este cineva.

Așa-i și toată omenirea aici pe pământ. Noi vedem numai lumea ce ne înconjoară; dar inima simte, că este cineva mai presus de lume, că noi, aici pe pământ, nu suntem singuri, că asupra noastră sunt îndreptate din depărtare privirile statornice ale cuiva, și oamenii pretutindenea se uită împrejur și caută Ființa nevăzută, dar simțită.

Studierea lumii, cunoașterea naturii ce ne înconjoară încredințează încă și mai mult pe om că, de îndată ce ființează această lume, minunat întocmită, ființează neapărat și Acela, Care a făcut toate acestea.

De obicei, se crede că știința, studiul naturii și, îndeobște, mintea omenească luminată zdrun-

cină și dărâmă credința. Aceasta e o mare greșală. Mintea cu adevărat luminată nu e dușmanul credinței, ci sprijinul și făclia ei. Luați credinței mintea, și ea își va perde prețul ei cel mare, va deveni credință oarbă: ea nu va mai fi atunci credință, ci superstiție.

Credința în Dumnezeu poate să o tăgăduiască numai o cultură superficială, care numai abea s'a atins cu buzele de marginea paharului științei și cu o naivă încredere în sine, își închipue că, de acolo înainte, toate-i sunt limpezi, toate-i sunt accesibile, toate-i sunt cunoscute. Iar adevărata cultură, care e întemeiată pe cunoașterea tainei cerului și a pământului, pe lămurirea legilor naturii, aduce neapărat pe om la Dumnezeu. Studiarea cărții celei necuprinse a lui Dumnezeu, al căruia nume e universul, silește pe cei mai mari învățați ca, în fiecare pagină și în fiecare rând din această carte, în mișcarea lumilor cerești și în viața celui mai mic gândăcel, — să vadă limpede întipărit numele Făcătorului.

Vestitul învățat englez, marele cugetător Bacon, părintele științelor experimentale, spune că problema adevăratei științe și filosofii trebuie să se cuprindă în aceia, ca omenirea să ajungă priceperea deplină a Făcătorului și că mijlocul cel mai bun pentru aceasta, după Sfânta Scriptură, este studiul experimental al lumii. Și aceste cuvinte ale lui Bacon sunt cu atât mai limpezi, pentru orice cugetător serios, cu cât e mai adâncă mintea lui, cu cât sunt mai întinse cunoștințele lui.

Luați, de pildă, pe Newton, care a lămurit legile mișcării tuturor lumilor din univers. Ceilalți învățați mari nu găsesc destule cuvinte, ca să-l proslăvească. Dar însuși acest mare Newton zice despre sine următoarele: «Nu știu cum mă socoate pe mine lumea; mie însă mi se pare că sunt un copil, care se plimbă pe malul mării și adună petricele lucioase și scoici frumoase, în timp ce marele ocean ascunde adânc adevărul de ochii lui». Așa de modest cugeta despre sine marele geniu al minții și al științei, iar față de Dumnezeire, dimpotrivă, el se arăta așa de respectuos, încât nici chiar pe uliță nu rostea numele lui Dumnezeu fără să-și descopere capul.

Cunoscutul matematician și naturalist Ampère, care a creat o nouă știință: Electrodinamica, în una din scrisorile sale, dă unui tânăr sfatul următor: «Ferește-te de a te mai ocupa exclusiv cu știința, cum ai făcut până acum. Învață, studiază cele pământești: aceasta-i datoria

omului de știință ; dar la lumea văzută să te uiți cu un ochiu, iar pe celălalt să-l ațintești neconținut asupra luminii celei veșnice. Cu o mână cercetează natura, iar cu cealaltă țin' te bine de poala veșmântului lui Dumnezeu, cum se ține un copil de haina tatălui său ! »

Pildele lui *Newton, Kepler, Galileu, Ampère, Liebig, Pasteur* și ale multor altor stele luminoase ale minții și științei ne dovedesc lămurit, că la ateism duce numai știința superficială, numai semidoctismul, iar știința serioasă, adevărata știință, duce pe om la Dumnezeu. Dar inima și mintea omenească pot numai să spună și să dovedească existența lui Dumnezeu ; mai departe însă nu pot merge. Ele nu pot să ghicească taina ființei dumnezeiești. A cunoaște pe Dumnezeu, nu-i e dat omului.

Ale lui Dumnezeu numai Dumnezeu le știe ; iar omul poate ști numai cele omenești.

Cu mult înainte de nașterea lui Hristos, era în Sicilia un domnitor cu numele *Hieron*. Acesta avea la curtea sa o mulțime de înțelepți, între care era îndeosebi vestit un oarecarele Simonide.

Odată Hieron îl chemă pē acesta și-i zise :

— Simonide, multe îndatoriri mi-ai făcut tu mie ! Ori cu ce nedumerire am alergat eu la tine, tu întotdeauna mi-ai dat sfaturi înțelepte și mi-ai limpezit toate. Deci încordează-ți înțelepciunea și-mi lămurește : Ce este Dumnezeu ?

— Grea întrebare îmi dai, măria ta, zise Simonide. La ea nu se poate răspunde deodată. Îngăduie-mi două-trei zile să mă gândesc.

— Bine, se învoi Hieron.

Trecură două zile. Simonide veni la domnitor. Hieron aștepta cu nerăbdare lămurirea. Dar înțeleptul, în loc de răspuns, mai cere patru zile de gândire :

— Grea întrebare, zise Simonide.

— Știu că e grea, răspuse Hieron. De aceea ți-am și dat-o ție, că e ghicitură adâncă. De era mai ușoară, aș fi cerut s'o deslege altul... Mergi și te gândește !

Trecură și aceste patru zile. Simonide cere din nou amânare.

— Mai îngăduie-mi încă vre-o opt zile, Măria ta ! Hieron încreți din sprincene.

— Tu glumești, Simonide ! zise el. Ai cerut două zile, apoi patru ; acum ceri opt. După acestea de bună seamă ai să ceri 16, după aceea 32. Dar când mi-aduci tu răspunsul ?

— Ai ghicit, Măria ta, răspuse liniștit Simonide. Dacă treceau cele opt zile, eu aveam să cer 16, apoi 32 și mai departe 64, și așa mai departe, mereu de două ori mai mult. Iar în ce privește răspunsul, apoi eu ți l-am și dat.

— Cum mi l-ai dat ? întrebă mirat Hieron. Tu până acuma nu mi-ai spus nimic despre Dumnezeu, ci numai ai tot cerut mereu soroace nouă.

— Apoi iaca, tocmai acesta e răspunsul meu zise Simonide. Întrebarea Măriei Tale trece peste puterile oricărui înțelept. Cu cât te gândești mai mult la ea, cu atât pricepi mai puțin : ți se cer mereu multe zile de cugetare. Întrebarea aceasta e ca un munte. Când te uiți de departe nu ți se pare așa mare ; dar cu cât te apropii mai mult de el, cu atât se înalță și crește, și tu înaintea lui te simți așa de mic, de neînsemnat și de nimica ! Și apoi, dacă un munte nu-l poți apuca și cuprinde cu mâna, cum atunci voești, Măria Ta, să cuprinzi cu mintea pe Acela, Care a făcut muntele, și pe om și toată lumea asta ?

Atunci a priceput Hieron cuvintele lui Simonide, și, ridicând smerit ochii spre cer a zis :

— Da, Dumnezeu e neajuns și necuprins de minte.

Cunoscutul scriitor bisericesc, fericitul Augustin, istorisește despre sine o împrejurare la fel. El a scris multe cărți pentru lămurirea credinței și vieții creștine, și-și puse în gând să scrie și o carte despre Dumnezeu. Se și apucă de lucru. Disdedimineață se așază la masa de scris. Scrise titlul cărții : **Despre Dumnezeu**, și începu să se gândească, cum [să lămurească mai bine oamenilor ce este Dumnezeu. Se gândi el mult și bine, își încordă mintea, dar nu ieșea nimica. În cele din urmă, Augustin obosi gândindu-se. Începu să-l doară capul. Atunci ieși pe malul mării să se răcorească.

Pe când mergea el pe nisipul moale și se gândea la planul său, deodată i se înfățișă următoarea priveliște : un copilaș făcuse pe mal o gropiță în nisip, căra cu un hârb de oală apă din mare și o turna în gropiță.

— Ce faci tu aicea, dragă copilaș ? întrebă Augustin mirat.

— Iaca, am făcut o gropiță și acum vreau să car aicea toată apa din mare, răspuse copilul, continuându-și lucrul său.

Augustin zâmbi și trecu înainte, zicându-și :

— Ce naivi sunt copiii ! Cât de puțin pricep ei lucrurile ! Iacă, de pildă, copilașul acesta crede să care cu un hârb de oală toată apa din mare în gropița lui mică cât un pumn.

Gândurile lui Augustin reveniră apoi la planurile lui. Dar de data asta îi trecu prin cap o cugetare :

— Dar oare nu sunt și eu un copil la fel cu acesta ? Eu cu mintea mea cea slabă vreau să apuc și să dau altora lămurită toată esența ființei celei nemărginite a Dumnezeirei. Omului celui mic nu-i e dat să încapă pe Marele Dumnezeu ; pentru el e destul ca el, micul, să se plece înaintea Celui mare, să se lase în voia lui și să se silească a cunoaște acea voe și a o împlini în viață.

II.

Despre voia lui Dumnezeu.

În anul 1846, s'a descoperit o nouă planetă, Neptun. Și a fost descoperită într'un chip neobișnuit, în cabinetul unui învățat, la o masă de scris. Cu 25 de ani mai înainte, fusese observată altă planetă — Uranus. Se calculase calea mișcării ei și se urmărea mersul. Se observară însă abateri neașteptate. Învățații erau nedumeriți. Atunci un franțuz oarecare, anume *Laverrier*, bănuie, că dincolo de Uranus trebuie să fie altă planetă, care, prin atracția sa, înrăurește asupra lui Uranus și-l face să se abată dela calea presupusă de învățați.

Laverrier, în 1845, se apucă de socoteli și curând stabili mărimea și locul noii planete, necunoscute până atunci. La Berlin, unde se găsea și o hartă mai bună a cerului și o lunetă mai bună pentru cercetări, începură să caute la locul indicat pe bolta cerească planeta presupusă, și în adevăr o și găsiră.

Ce exactitate e, va să zică, în mișcările lumilor cerești, dacă cei cunoscători pot în acea clipă să găsească, în oceanul ceresc, orice stea care plutește pe dânsul! Cât de exact, va să zică, merg toate după legile odată pentru totdeauna puse! Și acestor legi e supusă toată viața cosmică, mare ori mică, viața soarelui și a Oceanului, viața firicelului de iarbă și a picăturii de apă. În uriașa mașină cosmică, fiecare piuliță, șurubaș și zimțișor e supus Minții Supreme. În Evanghelie se zice, că, fără voia lui Dumnezeu, chiar niciun fir de păr nu cade din capul omului.

Dacă aceasta e așa, atunci pentruce pe pământ între oameni sunt atâtea neorânduiele, pentruce viața noastră câteodată e atât de ne-suferit de grea? Răspunsul ni-l dă un vechi înțelept, anume Epictet. El zice: «Dumnezeu a făcut pe oameni pentru bucurie și fericire, iar nu pentru durere și suferințe. Dacă însă oamenii sunt nefericiți, de aceasta sunt vinovați ei: ei, va să zică, nu-și potrivesc viața lor cu voia cea înțeleaptă a Făcătorului».

În viață e ca și-ntr'un cor. Cântarea merge bine și glasurile sună armonios, dacă coriștii păstrează tonul dat de dirijor și urmează măsura și regulile date de dânsul.

Corăbiei i se arată direcția și i se dă drum în acea direcție. Dacă i se va păzi bine cârma, va ajunge cu bine în port. Iar dacă se va abate din cale, atunci se poate să se împotmolească, să se atingă de stâncile de sub apă, sau să se sfărâme de cele de pe coastă. Așa-i și'n viața omenească.

Omul e slobod să se poarte cum îi place. El poate să plutească în dreapta și în stânga și să se învârtă în toate părțile. El singur își alege

și-și croiește drumul vieții, dar fericirea călătoriei va fi numai atunci sigură, dacă această cale coincide cu calea voii lui Dumnezeu.

Dacă un drum de fer se construiește după toate regulile tehnice: se face terasamentul bine, se pun traverse tari, șinele nouă se prind bine de traverse, locomotiva și vagoanele sunt în regulă și mașinistul de nădejde, atunci trenul nu va deraia niciodată și nicio nenorocire nu i se va întâmpla. Dacă însă toate se fac de mântuială, se pun traversele pe pământul gol și se nesocotesc până și cele mai obișnuite reguli de construcție, atunci neapărat trebuie să se întâmple nenorocirea. Toate își au regulile lor; orice lucru își are legea sa și, nesocotindu-le, nu se poate să scapi nepedepsit. Tot așa-i și'n viața omenească.

Precum dacă, în loc de mâncare sănătoasă, înghiți rugumătură de ferestrău, pământ, pietre și năsip, nu se poate să nu-ți strici stomacul și să nu-ți zdruncini sănătatea, tot așa nu se poate să trăiești după capriciile tale și să te hrănești cu rău și cu nedreptate, fără să nu-ți strici viața și să nu-ți vatămi sufletul. Viața lumii merge după legile Făcătorului; viața omului trebuie să răspundă voinței lui Dumnezeu. De aceea cea mai înaltă înțelepciune a omului nu stă în aceea, ca să afle toate tainele vieții cerului și a pământului, ci în aceea mai întâiu de toate, ca să priceapă scopul vieții noastre, să priceapă care-i voia lui Dumnezeu; de aceea și zice Mântuitorul: *Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui* (Matei VI, 33).

Dar unde să căutăm această dreptate? Cine poate spune omului care e voia lui Dumnezeu?

Știința lămurește omului, cum lumea și oamenii trăiesc fizicește, iar cum omul trebuie să trăiască duhovnicește, ce trebuie să facă, ca să-și zidească binele obștesc și al său, — aceasta știința nu e în stare să o spună. Aceasta ne-o lămurește religia. Ea ne arată celece Dumnezeu ne-a descoperit despre Sine și despre voința Sa.

În orașul de căpetenie al Danemarcei, Copenhaga, în catedrala se află o statuie foarte frumos lucrată: Un înger stă în genunchi cu o scoică mare în mâni. Ochii lui sunt îndreptați rugător spre cer. Scoica e goală. Ingerul așteaptă să i-o umple Dumnezeu.

Scoica aceea e simbolul sufletului omenesc. Sufletul omenesc primește ploaia harului, ploaia adevărului, adevărata înțelepciune dela Dumnezeu.

Înțelepciunea sa, descoperirea sa Domnul o trimite, și o trimite din belșug tuturor oamenilor, dar nu toți o pot primi. Peste o țară fără apă, iată trece o ploaie torențială. Ploaia binecuvântată curge peste tot în valuri, dar vlaga dătătoare de viață n'o adună toți cu îndestulare.

Unii o adună în câni mari, alții în ciubere, iar alții în oale. Așa dară provizia de apă nu va fi la toți deopotrivă.

Nici înțelepciunea dumnezească n'o primesc toți deopotrivă. Soarele pe cer luminează viu, și trimite razele din belșug pretutindena; dar prin casele oamenilor lumina nu e deopotrivă, ci e în măsură deosebită, potrivit cu aceea, cum sunt ferestrele, prin care au a străbate razele soarelui în casă. Unele ferestre sunt de sticlă, altele de hârtie unsă, altele de beșică de vacă, iar altele, deși sunt de sticlă, dar au câte un strat gros de praf pe ele. Afară e lumină strălucitoare, iar în casă e întunec, câteodată chiar destul de des.

În întunec însă lucrul iese rău; iei ce nu trebuie, ba pui unde nu se cade, ba strici ceva, ba însuși te lovești de ceva, ba răstorni ceva. Și așa toate merg anapoda, și toată pricina e numai întunecul.

Și iaca, acum se înțelege, pentrucă în viața noastră e atâta neorânduială și încurcătură. Noi trăim în întunec: nu vedem lămurit voia lui Dumnezeu; adesea nu înțelegem ce e bine și ce e rău; nu putem deosebi ce-i voia lui Dumnezeu și ce-i capriciul nostru. Mântuitorul zice: *Vă rătăciți, neștiind Scripturile nici puterea lui Dumnezeu.*

Capul și inima oamenilor n'au fost cuprinse de gândurile și grijile de a găsi adevărata cale a vieții; oamenii s'au uitat cu totul la altă ceva și au prăpădit drumul; s'au înfundat în așa desis, unde câteodată nu mai străbate nicio rază de lumină dumnezească. Pădure, pădure neagră e împrejur: pădurea nedreptății, a fărâdelegii, a desfrâului și a tot felul de rău.

Trebuie ieșit din această pădure; nu trebuie a mai înainta într'însa, ci a căuta ieșirea, luminisuri, trebuie a căuta cu stăruință drumul.

Astăzi viața pentru cei mai mulți din noi este o căruță grea, pe care noi o tragem dela leagăn până la mormânt. Înhamându-ne la ea, noi tragem scâlțați în sudoare, gâfâim, cădem și ne afundăm în noroi. Toate acestea ni se întâmplă, pentrucă nu mergem pe drumul, pe care trebuie. Prin mocirla scufundătoare și prin desisul nestrăbătut, drumul nu se poate să nu fie rău, glodos și povârnit. Acolo căruța nu se poate să nu se sfarme, să nu se afunde până la butuci, să nu se oprească. Trebuie să schimbăm drumul, să alegem altul nou, neted, fără găuri, tare și de nădejde. Trebuie să ne regulăm amintrelea și regula de viață. La drum au mare însemnătate și hamurile și uneltele de înhamat. Dacă ele nu-s bine potrivit, strâng la gât, rod pielea. De aceea Mântuitorul zice: *«Luați jugul meu peste voi și vă învățați dela mine... că jugul meu este bun și sarcina mea ușoară».* (Mat. 11, 29-30).

Când ne rătăcim prin pădure și nu putem să ieșim singuri la drum, începem a răcni și a chiui, să vedem nu cumva ne va răspunde cineva. Tot așa-i și în viață; noi toți ne-am rătăcit dela calea cea dreaptă, toți adesea nu știm încotro mergem. Trebuie să strigăm pe cineva în ajutor. Acest ajutor nu ni-l poate da, decât Mântuitorul. El ne chiamă la Dânsul, pe noi, cei rătăciți și osteniți, zicând: *«Veniți la Mine toți cei împovărați și osteniți și Eu vă voi odihni».*

Să mergem dară la Dânsul și să începem a trăi viața Lui!

III.

Hristos este Mântuitorul

Betleemul, micul orașel iudeu, era afundat în somn. O noapte senină de miazăzi se lăsase peste câmpii și învâlea pământul în acoperământul său întunecos. Numai în depărtare licărea o flacăra de foc. Acolo erau ciobani, care străjuiau pe câmpie împrejurul turmelor lor. Pretutindena era liniște mare. Numai din când în când se auzea câte un lătrat de câne, sau sberetul somnoros al vreunei oi. Deodată, în înălțimile cele mai presus de stele ale cerului, se revarsă o cântare răsunătoare îngerească, — era cântarea păcii, a dragostei și a iertării. În astfel de împrejurare s'a născut, acum 19 veacuri și mai bine, Hristos, Fiul lui Dumnezeu, s'a pogorât pe pământ dreptatea Dumnezească.

Pentru Pruncul Hristos nu s'a găsit loc în casă. Cel dintâiu adăpost al lui a fost o peșteră, unde se adăposteau oile la vreme rea, iar leagăn i-au fost ieslele, în care să dădea mâncare vitelor. Acum acea peșteră e bogat împodobită. Pe jos e așternută marmoră lustruită; bolțile sunt acoperite cu mătasă; de sus atârnă numeroase candelă de aur și de argint: dar peștera n'a câștigat nimic prin aceste podoabe. Ea e scumpă pentru creștini, nu pentru strălucirea aceasta, ci pentru că aicea s'a pogorât pe pământ Dreptatea Dumnezească. Această Dreptate n'are nevoie de împodobiri externe. Ea e frumoasă în sine însăși. De aceea Fiul lui Dumnezeu a și venit la oameni sub chipul Fiului săracei Fecioare Maria, s'a născut în peșteră și apoi n'a avut unde să-și plece capul. Cui îi trebuia avere sau slavă lumească, acela n'avea ce căuta la Iisus; iar cine avea nevoie de adevăr, acela se va duce după el și la «presupusul» fiu al teslarului Iosif.

La ieslele Mântuitorului au mers să se închine mai întâi niște ciobani săraci, apoi înțelepții unor țări depărtate, magii, cari i-au adus daruri: aur, tămâie și smirnă. Este o povestire foarte mișcătoare despre un al patrulea mag, Artaban, despre care în evanghelie nu se spune niciun cuvânt. Povestirea spune că acest înțelept, vă-

zând o stea strălucitoare pe cer, a venit deasemenea să se închine Pruncului Hristos. Deaceea a vândut el toate palatele și moșiile sale și a cumpărat trei pietre scumpe minunat de frumoase și de rari. Trebuia să plece cu ceilalți. Se grăbea. Nu mai rămăsese decât câteva ceasuri. Artaban merse printr'o pădure și găsi acolo un evreu leșinat, cuprins fiind de friguri grele. Ce să facă? Să rămâe cu bolnavul? Dar, în cazul acesta, rămânea de tovarăși: aceia pot să plece singuri; să lase pe bolnav fără ajutor? Dar nu-l lasă conștiința. Artaban stătu mult pe gânduri, dar în cele din urmă birui mila.

— Tu însuși ești iubire, — zise în gând Artaban către Impăratul celce se născuse. Nu se poate ca cineva să-ți slujească, neavând dragoste în inimă.

Au trecut multe ceasuri până ce bolnavul s'a înviorat. Iară după ameză: ca să mai ajungă pe prieteni, era târziu. Bolnavul cu toate acestea liniști pe Artaban: «Eu nu știu de s'a născut Mesia; dar dacă s'a născut, apoi numai în Betleem. Lasă tovarășii să se ducă. Tu tocmește-ți singur o caravană și pleacă deadreptul la Betleem». Artaban așa și făcu: vându o piatră, luă pe ea o sumedenie de bani și, tocmindu-și caravană, plecă la Betleem. Curând sosi acolo. Dar fu prea târziu. Maria cu Iisus plecase în Egipt, iar pe ulițele Betleemului era un măcel strașnic. Soldații lui Irod ucideau copiii. Gasda, unde se oprise Artaban, era mama unui copil și se ruga să i-l scape. Ne mai dându-și seama ce face, de milă, Artaban scoase a doua piatră și o dădu comandantului detașamentului de soldați, ca acesta să cruțe pe copilul femeii, gazda lui Artaban. Îi mai rămase o singură piatră. Cu ea Magul străbătu multe țări în căutarea Regelui dreptății. Pretutindenea era multă durere, suferință și boale, și Artaban ajuta pe toți: pe unul cu un cuvânt bun, pe altul cu bani dela piatra dintâi, altuia cu cunoștințele sale doftoricești. Intre acestea, trecură treizeci și mai bine de ani. Atunci auzi Artaban de Iisus Hristos în Iudeea și zise:

— El e: Mă duc să mă închin Lui și să-i duc cea din urmă piatră scumpă.

Sosi Artaban în Ierusalim. Tocmai atunci pe Iisus Hristos îl duceau spre Golgota.

— Iar am întârziat! — exclamă el plin de amărăciune, și aleargă spre locul patimilor. Drumul îi fu întrețiat de niște soldați. Aceștia duceau o fată de o mare frumusețe. Ea se aruncă înaintea lui Artaban și-i cuprinse picioarele cu brațele sale, rugându-l cu lacrimi:

— Dumnezeu te-a scos înaintea mea! Tu, după haină, ești un compatriot al meu; eu sunt singură aicea și pentru niște datorii ale tatălui meu, care a murit, vor să mă vândă rușinei.

Scapă-mă! Afară de tine n'am alt ajutor.

Inima lui Artaban se strânse de durere.

— Va să zică nu Ți-a trebuit darul meu, Doamne, zise el, dar mi-o trimiți pe aceasta. Fie voia Ta!

Și a dat Artaban și piatra cea de pe urmă. În vremea asta, s'a cutremurat pământul; casele s'au zguduit; din brăul de sus al unei case vecine s'a desprins o piatră și lovi pe Artaban. În cele depe urmă clipe ale lui, i se arătă în vedenie Regele dreptății cel mult căutat și-i zise:

— Adevărul adevărat îți grăesc: tot cece ai făcut tu unuia din trații cei mai mici ai mei, mie ai făcut.

Și a murit Artaban, vesel că a găsit și el pe Mântuitorul și că au fost primite și darurile lui.

Trecuseră dela ziua nașterii 30 de ani. Iisus Hristos s'a botezat în Iordan, și iacă noi îl vedem în post și rugăciune în pustiu. Imprejur liniște și deplină singurătate. Depărtările ard de zăduf. Hristos Mântuitorul stă afundat în cugtare: Colo, departe de pustiu, inimile omenești sunt strâmtorate și zdrobite de rău și nedreptate și trebuesc întărite. Duhul răutății se încearcă să abată pe Fiul lui Dumnezeu dela propoveduirea Evangheliei iubirei oamenilor. El îi propoțește neizbutire în încercarea de a supune pe oameni prin mângâierile iubirii și frumusețea binelui, și-i arată alte mijloace pentru atragerea ucenicilor, îi propune serviciile sale spre a-i supune toată lumea, cu condiția numai să-l asculte pe dânsul, pe duhul răutății, și să i se închine lui. Mântuitorul răspunse, că numai lui Dumnezeu singur se cuvine închinăciune și numai Lui trebuie a-i sluji. Atunci l-a lăsat diavolul și iată îngeri au venit și i-au slujit Lui.

Orice împreunare a binelui cu răul este respinsă. Răului și nedreptății li se declară război, dar nu spre viață, ci spre moarte. Fiul lui Dumnezeu merge în lume să sfărâme capul șarpelui. Deasupra pământului încep a se aprinde zorile dreptății Dumnezești, se apropie ziua triumfului binelui.

Propoveduirea împărăției lui Dumnezeu se începe. Iisus Hristos străbate orașele și satele, propoveduind Evanghelia dreptății. Țărmlul mării, piatra dela fântână, piscul de munte din mijlocul câmpiilor verzi, pridvoarele de marmoră ale templului lui Solomon, sinagoga sărăcăcioasă și sofrageria vameșului și a fariseului — sunt deopotrivă amvoane minunate pentru chemarea oamenilor la pocăință, la o nouă viață, la zidirea împărăției lui Dumnezeu în lăuntru fiecăruia. Mulțimile poporului sunt pururea împrejurul Lui. Cei însetați de dreptate, cei cu duhul întristați și suferinzi la trup aleargă cu sete la Dânsul. Cuvintele Lui pline de dragoste fermecătoare și privirile-i pline de milă și de iertare deplină,

aduc bucurie miilor de suflete chinute și oboșite de viață. Popoarele-L binecuvintează, Proorocii îl numesc și-L cinstesc ca pe Fiul lui Dumnezeu. La rând cu acestea, crește zavistia și ura cărturarilor și a fariseilor. Aceștia pândesc orice pas al Lui și-i vânează fiecare vorbă; îl clevetesc și îl bârfesc și, înslârșit, îl osândesc la moarte.

Sosesc astfel zilele patimilor. Mielul lui Dumnezeu merge la junghiere. Ierusalimul în sărbătoare îi trimite gloatele spre întâmpinare. Se aud strigăte entuziaste, ramurile de palmier flutură în aer, calea e așternută cu haine luminate, iar Iisus, cu întristarea pe față, cu lacrimi în ochi, privește poporul.

Popor întunecat și vrednic de milă! El vine să-i mântuiască de răul nedreptății, iar el așteaptă să-l mântuiască de răul stăpânirii romane. El nu pricepe că nu-i jug mai grozav, ca jugul răului și al nedreptății.

Și iacă acest rău și nedreptate triumfă întru totul. Iisus e răstignit pe Golgota. Cărturarii și fariseii îl hulesc. Săvârșitu-s'a!... El e fără suflare; îl pun în mormânt, prăvăl deasupra piatră grea și pun peceți. Răul și-a arătat toată puterea sa. Dar tot acum s'a arătat și toată neputința lui și s'a arătat toată măreția dreptății Dumnezești: pe Golgota tâlharul a crezut în Hristos, iar suțatul roman, văzând toate cele ce s'au făcut, a zis: «cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta!» (Mat. XXVII, 54). Iar după aceea, a treia zi piatra a fost răsturnată și legăturile rupte: Hristos a înviat. Adevărul a triumfat, a biruit răutatea și a ieșit chiar și din mormânt. De aceea și zice Mântuitorul: «Cunoașteți adevărul, și adevărul vă va face pe voi slobozi!»

Mănăstirea Neamțului.

Traducere din rusește, de
Episcopul **NICODEM**,
fost Arhiepiscop al Basarabiei

RUTENII UNGURI DE ODINIOARA ȘI SUGRUMAREA LOR DE MAGHIARI PRIN UNIREA CU ROMA *)

D. Stări din biserica ruteană în pragul războiului mondial ¹⁾

I. „Sf. unire“ duce pe Ruteni pe drumul Golgotei politice-naționale.

Cuprinsul: Episcopii ruteni: *instrumente ale politicianismului maghiar.* — *Episcopul Firczák Gyula dela Ungvar.*

Cler pastoral și intelectuali, maghiarizați. Popor de heloți politici. — *O șicanare a Rutenilor din Maramureș.*

Desperarea Rutenilor și gândul lor la ortodoxie. — *Rutenii ungari mai demoralizați decât cei din Polonia.* — *Rutenii unguri cer scutul Ortodocșilor din Ungaria.* — *Ei cer sprijinul bisericii rusești.* — *Mișcări «schismatice» printre Ruteni.* — *Reacțiunea patriotică a clerului rutean.* — *Persecutarea lor și răsunetul din Rusia.* — *Mișcarea «schismatică» în lumina maghiară.* — *Investigații pe la schismatici și un publicist ungar.* — *Guvern și justiție maghiară în acțiune.* — *Jandarmerie și miliție, la perchiziții.* — *Guvernul maghiar fericește pe Ruteni cu «Fabiola» și cu povești.*

Din celece le-am văzut până aci, e foarte lămurit, cum chestiunea religioasă a «unirii» Rutenilor ungari de odinioară s'a prefăcut în chestiune de ordin politic și de profit etnic al Maghiarismului. Nici nu era de mirat, că se va ajunge la acest rezultat politic, nefast pentru Ruteni: de a fi mânați înainte, din pleasna biciului ierarhiei catolice-maghiare, pe drumul unei

Golgote naționale fără nădejdea unei învieri. Această lentă decapitare politică și națională, cum am văzut-o, începea cu actul unirii lor care-i aruncă, în chipul unor sclavi, la picioarele Habsburgilor, mai apoi la ale Ungurilor. Cești din urmă, cari aveau să trăgă întreg folosul acestei înfiorătoare tragedii, s'au și îngrijit, ca, pentru mai bună reușită a acestui sistem politic de decapitare cu ajutorul religiei, să le maghiarizeze singura școală teologică a episcopiei rutene, seminarul din Ungvar, unde au avut de a suferi chinuri sufletești și mulți tineri români uniți, trimiși să studieze acolo și să se inspire de patriotism maghiar.

Intre atari împrejurări, clerul pastoral al Rutenilor era cel mai credincios satelit al administrației politice ungurești, chiar și când era vorba nu numai de jupuirea Rutenilor, ci și de suprimarea intereselor lor naționale.

Să vedem, în câteva trăsături măcar, atitudinea clerului rutean în mijlocul credincioșilor săi.

La dignitatea de episcop rutean la Muncaciu ori Eperjes, nu s'a putut înălța niciun om cu adevărate sentimente bune pentru popor și cu destul curaj în suflet pentru a se opune curențului menționat de desființare. Episcopii ruteni trebuiau să întrunească, în toate vremurile două condiții capitale: să fie un necondiționat aderent al dogmelor Romei și un devotat, până la extrema uitare de neamul său, față cu ierarhia catolică-maghiară și cu guvernării politice din Budapesta. De aceea episcopii uniți ai Rutenilor ¹⁾

*) Vezi Nr. din Mai 1927.

1. Capitolul acesta, perzându-și din actualitatea de odinioară, îl redau sub titlu nou și în formă prescurtată.

1. Tot așa și unii episcopi uniți dela Gherla, Oradea și Lugoj

au fost, în aceiași vreme și instrumentele cele mai servile ale politicianismului unguresc, dimpreună cu întreg clerul ce le-a fost subandonat. Această atârnare față cu puterea statului a mers atât de departe, încât s'au găsit episcopi, cari să facă întrebuițare de limba liturgică ungurească în biserică și după aceea limbă fusese interzisă de către Papalitate la 1896. Râvna patriotică maghiară, prin care se desființa politicește un neam întreg la adăpostul unirii cu Roma, era mai covârșitoare decât severa disciplină a Romei, care e neîndurată în cazurile de inobediță. Dar Roma, deși bine informată deapururi în toate chestiile ce o privesc în lumea întreagă, — tăcea, astădată, fiind vorba de o pradă, care avea să-i scape din mână în clipa, când ea va scăpa din jugul politic-cultural unguresc.

Atari episcopi ruteni, de o extremă uitare de sine, au fost, între alții, episcopul *Valyi Iános*, din Eperjes și comilonul său *Firczak Gyula* din Ungvár¹⁾. Cest din urmă s'a încumătat, cu prilejul pelerinajului unguresc la Roma în 1900, să se înfățișeze acolo, cu un memoriu și cu o cuvântare gata a sa, către papa Leon XIII, spre a-i cere — la patru ani după oprirea limbei liturgice ungurești — aprobarea acesteia.

Episcopul *Firczak Gyula* — numele încă îl trădează, că e un renegat rutean — a trecut în opinia publică maghiară ca un «adevărat episcop maghiar, anumit ca *maghiarizatorul credincioșilor săi, în preponderanță slavi de limbă, dar buni patrioți...*». În cinstea lui «patriotică», se spune, că ordinul papal pentru oprirea limbei ungurești din biserici n'a fost nici măcar publicat în dieceza unită de Muncaci și că «opinia publică maghiară dela dânsul așteaptă orânduirea legală a liturghiei maghiare»²⁾.

Episcopul acesta, într'o vestită pastorală a sa dela ocuparea scaunului episcopesc, *făgăduise deschis chiar maghiarizarea Rutenilor din dieceza sa*. Promisiunea și-a împlinit-o în parte, prin aceea că, în școlile g.-catolice rutene, cari până la dânsul aveau limba de predare ruteană în eparhia sa, a *introdus limba de propunere maghiară*. Tot dânsul, cum spuneam, deși primise ordinul papal de suprimarea limbei liturgice maghiare, se face la 1900 interpretul oral al aceleiași limbi, înaintea papei Leon XIII.

La inaugurarea unei școale populare din Hajdu-Dorogh, acelaș episcop, pontificând în limba slavonă, a admis toate răspunsurile liturghiei pe ungurește, iar ceremonialul înființării școalei l-a făcut numai în ungurește. În uitarea de sine, mersese până să făgăduiască schimbarea, prin a sa singură autoritate, a calendarului oriental

cu acel apusean, încă de la 1 Septembrie 1910. N'a făcut-o însă, se zice, din cauză de boală¹⁾.

Am spicuit aci, dintr'un singur număr de ziar unguresc, câteva informații foarte caracteristice despre episcopul *Firczak Gyula*.

În asemenea cadre, de ucigătoare pestilență sub raportul național, a decurs activitatea și a celorlalți episcopi ruteni uniți din întreg cursul vremii,—și foarte regretabil, din punct de vedere românesc, că asemenea uitări de sine din biserica unită ruteană și-au avut repercusiunile și în biserică, învecinată, a uniților noștri.

Și astfel s'a dovedit, că și *la Ruteni, aceea ce se numia, cu o numire eufemistică și atât de atrăgătoare, de «unire» religioasă, nu era în afirmarea sa, altceva decât o meteahnă politică: O cursă și un instrument de ucidere națională și de desființarea lentă a unui popor, care a avut norocul slab de a călca în această rea urmă a «unirii» cu străinii, fără să aibă măcar o cât de mică rezervă națională de conaționali ortodocși.*

Stricăciunea pornea de sus, dela culmea ierarhiei rutene, cari erau cei doi episcopi, în jos spre clerul pastoral.

Sub cărmuirea duhovnicească a atâtor episcopi, cari ajutau desființarea națională a propriilor fii sufletești, nu se putea altfel, decât ca și *clerul pastoral* să urmeze aceleași vinovate cărări. Acest cler a ajuns să fie cea mai mare pacoste pe capul bieților Ruteni.

Dăm cuvântul, unui maghiar, care a studiat chestiunea ruteană în fața locului. Din descrierea publicistului maghiar Aradi Victor,³⁾ vom putea înțelege și soarta ticăloasă a poporului rutean g.-catolic, ai căruia intelectuali încă au apucat în deceniile din urmă calea maghiarizării de bună voie. Stările nenorocite ale Rutenilor, dânsul le descoase într'o publicație mare ungurească⁴⁾ din Budapesta, din care împrumutăm după cum urmează:

«*Intelectualii Rutenilor s'au contopit cu desăvârșire în maghiarime și cu o deosebită plăcere își neagă originea ruteană. Acea mică parte de popor, care știe scrie și ceti, încă e pe calea de contopire. Marea mulțime a analfabeților e pasivă, trăește în o absolută oprinare și n'are conștiința națională. Printre Ruteni, conștiința națională trăiește în secret, d'abia numai în câțiva lucrători, cari au dat ochi cu America.*»

«Situția Rutenimei din regatul ungar e ab-

1. Societatea de propagandă culturală și catolică „Szent István” din Budapesta scosese în pragul războiului mondial, calendare în cari sărbătorile orientale erau fixate cu data lor în calendarul gregorian.

2. Dânsul a scris și o broșură maghiară, sub titlul românesc „Catarina Doamna noastră”, în termeni foarte simpatici și juși, despre Catarina Varga dela 1848.

3. Rev. *Huszadik Század*, 1913, nr. 9-10.

1. La Gherla: Szabó Iános, la Lugoj: Olteán Iános.

2. *Posti Hirlap* din 17 Iunie 1911, articolul: Egymagyar püspök — Un episcop maghiar.

aduc bucurie miilor de suflete chinuite și obosite de viață. Popoarele-L binecuvintează, Proorocii îl numesc și-L cinstesc ca pe Fiul lui Dumnezeu. La rând cu acestea, crește zavistia și ura cărturarilor și a fariseilor. Aceștia pândesc orice pas al Lui și-i vânează fiecare vorbă; îl clevetesc și îl bârfesc și, înfârșit, îl osândesc la moarte.

Sosesc astfel zilele patimilor. Mielul lui Dumnezeu merge la junghiere. Ierusalimul în sărbătoare îi trimite gloatele spre întâmpinare. Se aud strigăte entuziaste, ramurile de palmier flutură în aer, calea e așternută cu haine luminate, iar Iisus, cu întristarea pe față, cu lacrimi în ochi, privește poporul.

Popor întunecat și vrednic de milă! El vine să-i mântuiască de răul nedreptății, iar el așteaptă să-l mântuiască de răul stăpânirii romane. El nu pricepe că nu-i jug mai grozav, ca jugul răului și al nedreptății.

Și iacă acest rău și nedreptate triumfă întru totul. Iisus e răstignit pe Golgota. Cărturarii și fariseii îl hulesc. Săvârșitu-s'a!... El e fără suflare; îl pun în mormânt, prăvăl deasupra piatră grea și pun peceți. Răul și-a arătat toată puterea sa. Dar tot acum s'a arătat și toată neputința lui și s'a arătat toată măreția dreptății Dumnezeiești: pe Golgota tâlharul a crezut în Hristos, iar suțatul roman, văzând toate cele ce s'au făcut, a zis: «cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta!» (Mat. XXVII, 54). Iar după aceea, a treia zi piatra a fost răsturnată și legăturile rupte: Hristos a înviat. Adevărul a triumfat, a biruit răutatea și a ieșit chiar și din mormânt. De aceea și zice Mântuitorul: «Cunoașteți adevărul, și adevărul vă va face pe voi slobozi!»

Mănăstirea Neamțului.

Traducere din rusește, de
Episcopul **NICODEM**,
fost Arhiepiscop al Basarabiei

RUTENII UNGURI DE ODINIOARA ȘI SUGRUMAREA LOR DE MAGHIARI PRIN UNIREA CU ROMA *)

D. Stări din biserica ruteană în pragul războiului mondial ¹⁾

I. „Sf. unire“ duce pe Ruteni pe drumul Golgotei politice-naționale.

Cuprinsul: Episcopii ruteni: *instrumente ale politicianismului maghiar.* — *Episcopul Firczák Gyula dela Ungvar.*

Cler pastoral și intelectuali, maghiarizați. Popor de heloți politici. — *O șicanare a Rutenilor din Maramureș.*

Desperarea Rutenilor și gândul lor la ortodoxie. — *Rutenii ungari mai demoralizați decât cei din Polonia.* — *Rutenii unguri cer scutul Ortodocșilor din Ungaria.* — *Ei cer sprijinul bisericii rusești.* — *Mișcări «schismatice» printre Ruteni.* — *Reacțiunea patriotică a clerului rutean.* — *Persecutarea lor și răsunetul din Rusia.* — *Mișcarea «schismatică» în lumina maghiară.* — *Investigații pe la schismatici și un publicist ungar.* — *Guvern și justiție maghiară în acțiune.* — *Jandarmerie și miliție, la percheziti.* — *Guvernul maghiar fericește pe Ruteni cu «Fabiola» și cu povești.*

Din celece le-am văzut până aci, e foarte lămurit, cum chestiunea religioasă a «unirii» Rutenilor ungari de odinioară s'a prefăcut în chestiune de ordin politic și de profit etnic al Maghiarismului. Nici nu era de mirat, că se va ajunge la acest rezultat politic, nefast pentru Ruteni: de a fi mânați înainte, din pleasna biciului ierarhiei catolice-maghiare, pe drumul unei

Golgote naționale fără nădejdea unei învieri. Această lentă decapitare politică și națională, cum am văzut-o, începea cu actul unirii lor care-i aruncă, în chipul unor sclavi, la picioarele Habsburgilor, mai apoi la ale Ungurilor. Cești din urmă, cari aveau să trăgă întreg folosul acestei înfiorătoare tragedii, s'au și îngrijit, ca, pentru mai bună reușită a acestui sistem politic de decapitare cu ajutorul religiei, să le maghiarizeze singura școală teologică a episcopiei rutene, seminarul din Ungvar, unde au avut de a suferi chinuri sufletești și mulți tineri români uniți, trimiși să studieze acolo și să se inspire de patriotism maghiar.

Intre atari împrejurări, clerul pastoral al Rutenilor era cel mai credincios satelit al administrației politice ungurești, chiar și când eră vorba nu numai de jupuirea Rutenilor, ci și de suprimarea intereselor lor naționale.

Să vedem, în câteva trăsături măcar, atitudinea clerului rutean în mijlocul credincioșilor săi.

La dignitatea de episcop rutean la Muncaci ori Eperjes, nu s'a putut înălța niciun om cu adevărate sentimente bune pentru popor și cu destul curaj în suflet pentru a se opune curentului menționat de desființare. Episcopii ruteni trebuiau să întrunească, în toate vremurile două condiții capitale: să fie un necondiționat aderent al dogmelor Romei și un devotat, până la extrema uitare de neamul său, față cu ierarhia catolică-maghiară și cu guvernarea politică din Budapesta. De aceea episcopii uniți ai Rutenilor ¹⁾

*) Vezi Nr. din Mai 1927.

1. Capitoul acesta, perzându-și din actualitatea de odinioară, îl redau sub titlu nou și în formă prescurtată.

1. Tot așa și unii episcopi uniți dela Gherla, Oradea și Lugoj

au fost, în aceiași vreme și instrumentele cele mai servile ale politicianismului unguresc, împreună cu întreg clerul ce le-a fost subandonat. Această atârnare față cu puterea statului a mers atât de departe, încât s'au găsit episcopi, cari să facă întrebuițare de limba liturgică ungurească în biserică și după aceea limbă fusese interzisă de către Papalitate la 1896. Râvna patriotică maghiară, prin care se desființa politicește un neam întreg la adăpostul unirii cu Roma, era mai covârșitoare decât severa disciplină a Romei, care e neîndurată în cazurile de inobediță. Dar Roma, deși bine informată deapururi în toate chestiile ce o privesc în lumea întreagă, — tăceă, astădată, fiind vorba de o pradă, care avea să-i scape din mână în clipa, când ea va scăpa din jugul politic-cultural unguresc.

Atari episcopi ruteni, de o extremă uitare de sine, au fost, între alții, episcopul *Valyi Iános*, din Eperjes și comilitonul său *Firczak Gyula* din Ungvár¹⁾. Cest din urmă s'a încumătat, cu prilejul pelerinajului unguresc la Roma în 1900, să se înfățișeze acolo, cu un memoriu și cu o cuvântare gata a sa, către papa Leon XIII, spre a-i cere — la patru ani după oprirea limbei liturgice ungurești — aprobarea acesteia.

Episcopul *Firczak Gyula* — numele încă îl trădează, că e un renegat rutean — a trecut în opinia publică maghiară ca un «adevărat episcop maghiar, anumit ca *maghiarizatorul credincioșilor săi, în preponderanță slavi de limbă, dar buni patrioți...*». În cinstea lui «patriotică», se spune, că ordinul papal pentru oprirea limbei ungurești din biserici n'a fost nici măcar publicat în dieceza unită de Muncaciu și că «opinia publică maghiară dela dânsul așteaptă orânduirea legală a liturghiei maghiare»²⁾.

Episcopul acesta, într'o vestită pastorală a sa dela ocuparea scaunului episcopesc, *făgăduise deschis chiar maghiarizarea Rutenilor din dieceza sa*. Promisiunea și-a împlinit-o în parte, prin aceea că, în școlile g.-catolice rutene, cari până la dânsul aveau limba de predare ruteană în eparhia sa, a *introdus limba de propunere maghiară*. Tot dânsul, cum spuneam, deși primise ordinul papal de suprimarea limbei liturgice maghiare, se face la 1900 interpretul oral al aceleiași limbi, înaintea papei Leon XIII.

La inaugurarea unei școale populare din Hajdu-Dorogh, acelaș episcop, pontificând în limba slavonă, a admis toate răspunsurile liturghiei pe ungurește, iar ceremonialul înființării școalei l-a făcut numai în ungurește. În uitarea de sine, mersese până să făgăduiască schimbarea, prin a sa singură autoritate, a calendarului oriental

cu acel apusean, încă de la 1 Septembrie 1910. N'a făcut-o însă, se zice, din cauză de boală¹⁾.

Am spicuit aci, dintr'un singur număr de ziar unguresc, câteva informații foarte caracteristice despre episcopul *Firczak Gyula*.

În asemenea cadre, de ucigătoare pestilență sub raportul național, a decurs activitatea și a celorlalți episcopi ruteni uniți din întreg cursul vremii,—și foarte regretabil, din punct de vedere românesc, că asemenea uitări de sine din biserică unită ruteană și-au avut repercusiunile și în biserică, învecinată, a uniților noștri.

Și astfel s'a dovedit, că și la Ruteni, *aceeace se numia, cu o numire eufemistică și atât de atrăgătoare, de «unire» religioasă, nu era în afirmarea sa, altceva decât o meteahnă politică: O cursă și un instrument de ucidere națională și de desființarea lentă a unui popor, care a avut norocul slab de a călca în această rea urmă a «unirii» cu străinii, fără să aibă măcar o cât de mică rezervă națională de conaționalii ortodocși.*

Stricăciunea pornea de sus, dela culmea ierarhiei rutene, cari erau cei doi episcopi, în jos spre clerul pastoral.

Sub cărmuirea duhovnicească a atâtor episcopi, cari ajutau desființarea națională a propriilor fii sufletești, nu se putea altfel, decât ca și *clerul pastoral* să urmeze aceleași vinovate cărări. Acest cler a ajuns să fie cea mai mare pacoste pe capul bieților Ruteni.

Dăm cuvântul, unui maghiar, care a studiat chestiunea ruteană în fața locului. Din descrierea publicistului maghiar Aradi Victor,³⁾ vom putea înțelege și soarta ticăloasă a poporului rutean g.-catolic, ai căruia intelectuali încă au apucat în deceniile din urmă calea maghiarizării de bună voie. Stările nenorocite ale Rutenilor, dânsul le descoase într'o publicație mare ungurească⁴⁾ din Budapesta, din care împrumutăm după cum urmează:

«Intelectualii Rutenilor s'au contopit cu desăvârșire în maghiarime și cu o deosebită plăcere își neagă originea ruteană. Acea mică parte de popor, care știe scrie și ceti, încă e pe calea de contopire. Marea mulțime a analfabeților e pasivă, trăește în o absolută oprinare și n'are conștiința națională. Printre Ruteni, conștiința națională trăiește în secret, d'abia numai în câțiva lucrători, cari au dat ochi cu America».

«Situația Rutenimei din regatul ungar e ab-

1. La Gherla: Szabó Iános, la Lugoj: Olteán Iános.

2. *Posti Hírlap* din 17 Iunie 1911, articolul: *Egymagyar püspök* — Un episcop maghiar.

1. Societatea de propagandă culturală și catolică „Szent István” din Budapesta scosese în pragul războiului mondial, calendare în cari sărbătorile orientale erau fixate cu data lor în calendarul gregorian.

2. Dânsul a scris și o broșură maghiară, sub titlul românesc „Catarina Doamna noastră”, în termeni foarte simpatici și juști, despre Catarina Varga dela 1848.

3. *Rev. Huszadik Század*, 1913, nr. 9-10.

solut desperată, iar cei ce se ocupă de chestia ruteană, în partea lor covârșitoare, sunt de acord, că poporul nostru rutean e în agonie.

«O parte din Rusia, aflătoare în corpul Ungariei, e de așa fel, cum nu se găsește nici în țara cnotei. E un organ bolnav, care face de batjocură capabilitatea administrației maghiare și răspândește o statornică infecție»¹⁾.

«Până pe la anii 1870, Rutenii au trăit în pace, între referințe ordonate. Intelectualii lor s'au contopit în maghiarism și înainte de aceea, dar nu s'au rupt cu desăvârșire de cătră popor și nu s'au întors în contra lui. Invăpăierea șovinistă a anilor 1870 însă a schimbat situația. În răstimpul acesta, au suferit mult naționalitățile din Ungaria, iar deosebit față de Rutenii înrudiți cu Rușii antipatia a fost mare. Intelectualii ruteni își temeau situația privilegiată, își negau originea ruteană și râvniău la «merite patriotice». Rutenimea nu are biserică națională, ca de ex. Românii, și astfel poporul nu a găsit sprijin nici chiar la preoțimea greco-catolică. De aici devastarea, care a devenit și mai tristă pe vremea imigrării, încontinuu crescândă, a cazarilor (jidanii de peste graniță). Administrația, intelectualii săi proprii, *preoțimea și cazarimea și-au dat mâna în contra Rutenilor*, iar aceștia în curând scapătă la cea mai întunecoasă epocă de iobagi. Prin machinațiuni la cartea de cadastru, prin uzură și cu ajutor de martori falși, i-au tras de sub picioare vatra, pe care o lucră astăzi, în mare parte, pe a treia parte de câștig; în speșele de procese i-a trecut contingentul de vite, pe cari dealtfel ea (Rutenimea) le cultivă și mai departe, însă laptele și vițelul i-l ia noul stăpân. În urma sărăcirii generale, Ruteanul nu e în stare nici să se hrănească normal și s'a dedat rachiului, care ține locul nutrimentului. «Politica de contopire», d'abia de două decenii; l-a strivit la pământ pe acest popor nenorocit.

«Dar pe lângă o cultură inferioară nu e de tot insuportabilă nici sclăvia; marea mulțime de analfați a Rutenilor s'au acomodat oareșicum împrejurărilor schimbate. Numai un singur lucru nu l-au putut suporta: *despoiarea prin preoți*. Preoți ruteni greco-catolici se mărturisesc de maghiari șoveni, iar aceasta o dovedesc așa, că în orice chestiune, se salvează partea contrară poporului. Ei cearcă să aibă cu deosebire grațiile autorităților administrative, iar pentru serviciile lor, își capătă răsplata. *Administrația încă îi sprijinește față cu poporul*, și aceasta este explicația: cum de preoții satelor de Ruteni, săraci până la cerșetorie, în mare parte își adună averi.

«Preoții ruteni își primesc plata, clădirile eco-

nomice și pământul de roadă, dela biserică. Amăsurat împrejurărilor, ei ar putea trăi foarte bine și numai din aceste, deoarece și aceste înseamnă în măsură medie 4000 cor. Către aceasta mai vine congrua, cu care statul întregeste dotația preotului la suma de 1600 cor. Raportul specific dintre 4000 — 1600 cor. să nu surprindă pe nimeni, deoarece *aici nu e vorba de matematică, ci de administrație*. Da, suma de 4000 cor. o întregeste statul la 1600 cor. dar așa, că mai are, la mijloc, un rol și pretorele, și aici iese la iveală mai întâi, cât de prețioasă este pentru preot prietenia pretorelui. Pretorele estimează venitul real de 4000 cor. — să zicem — în 400 cor. și, pe baza aceasta, guvernul dă «adaus» de 1200 cor. Buna starea preotului rutean este asigurată prin congruă, dar după stat vine rândul la popor, iar *preotul rutean, cu ajutorul pretorelui, își despoaie groaznic credincioșii...*

Nu mai continuăm. Cele spuse sunt deajuns pentru a ilustra, că clerul pastoral rutean — după pilda clerului rutean superior, rătăcitor în apele politicianismului maghiar — a ajuns să se potrivească de minune cuvintele proorocului Ezechiel¹⁾: *Voi mâncați grăsimea și vă îmbrăcați cu lână; junghiați oile cele îngrășate, dar turma nu o păstoriți. Pe cele slabe nu le întăriți, pe cele bolnave nu le vindecați, pe cele cu picioare frânte nu le legați, pe cele fugărite nu le întoarceți, și nici nu căutați pe cele rătăcite, ci le stăpâniți cu silă și asprime. Și ele se împrăstie, căci n'au păstor, și ajung de mâncare tuturor fiarelor câmpului și se împrăstie... Căci păstorii numai pe sine se păstoresc, dar oile mele nu le păstoresc...*

Trădat și aservit politicianismului și administrației maghiare și căzut victimă propriilor săi factori duhovnicești, poporul rutean a ajuns în timpul din urmă până și de mila ungurilor. Cităm un caz caracteristic:

Rutenii — acest popor de cerșetori — din comitatul Maramureș — aducător de câștiguri de milioane pentru stat — aveau, încă dela principii ardeleni, un privilegiu, de a folosi liber fântânile sărate din comitat.

La anul 1910, spre a spori venitele de sare, ale statului, guvernul a alcătuit un nou regulament, prin care «pe acești oameni nenorociți i-a despoiat formal de apa sărată, pe care până aci o aveau gratuit lângă cartofii lor», așa că d'aci încolo, au trebuit sau să-și mănânce cartofii nesărați, sau să cumpere pe bani scumpi sarea dela statul maghiar».

Un pretor din părțile locului a zis, între altele: Regulamentul privitor la apa sărată e rău... în chipul acesta se ruinează total în comitat creșterea vitelor. Dacă țăranul (prostul) duce multă

1) Aradi Victor citează acest pasaj din foaia politică: „Az Est”, 1910, Dec. 24, sub titlul „A ruthen kéréds”.

1) XXXIV. 3-6 și 8.

apă, îl amendează; dacă duce puțină, și atunci. De duce multă, pentru transgresiunea de a fi scurtat venitul statului; dacă puțină — pentru bănuiala de a fi vândut din ea pe drum¹⁾.

Robiți politicește și din punct de vedere cultural-național prin propria lor biserică și împinși sub raport economic în brațele celei mai negre mizerii, Rutenii din Ungaria au început, încă de mai nainte, a emigra cu deosebire în America, iar în anii din urmă — sub asprele lovituri, îndurate chiar și dela clerul său — s'au gândit să revină la vechea religie, a părinților lor, de mai înainte de „unire“.

Rutenii unguri nu au fost în stare și nici că s'au gândit vreodată să facă ceea ce au făcut de ex., mai de curând, frații lor din Austria.

Aceștia, în Duminică de 17/30 Decembrie 1913, au aranjat, nu la sine acasă, în Polonia, ci în St. Petresburg, capitala Rusiei, o demonstrație cu tendință antiaustriacă. Acolo s'au întrunit Rutenii din Polonia, în frunte cu mai mulți deputați ruteni din Reichrath-ul Austriei, asistând și dignitari înalți de ai bisericii rusești, dimpreună cu unii deputați din Duma rusească. La întrunirea de protestare, au luat cuvânt mai mulți inși: Presidentul Bobrinski să-i fi salutată pre cei sosiți, ca pre frați luptători pentru ortodoxie; un țăran rutean din Galiția, deputatul austriac Gluskievicz, care ar fi zis, că Rutenii de altă dată se întorc către Rusia pentru întâia oară, strigând: suntem flămânzi; iar deputatul rus Rakovicz ar fi întrebat în adunarea de protestare: când, oare, își va pleca Rusia, la urma urmelor, urechia la plângerile Rutenilor poloni?²⁾

În vremea aceea, mai puțin de un an înainte de începerea războiului mondial, chestiunea ruteană, atât din Polonia cât și din Ungaria, ieșea tot mai mult la iveală în opinia mondială³⁾. Dar Rutenii noștri, în starea lor de degenerare la care au fost împinși de biserică sa greco-catolică asociată cu puterea de Stat ungar, nu erau capabili de niciun act de energie morală sau politică. Ei însă — înțelegem țăranii ruteni — *instinctiv* simțiau: de unde li-a venit primejdia și, tot prin instinct, căutau să înlăture pacostea de pe capul poporului rutean, *prin gândul de revenire la ortodoxie*.

Ei s'au și adresat, mai întâi, patriarhiei sârbești din Carloviț, încă pe vremea fostului pa-

triarh Brancovici, spre a le înlesni ieșirea din legăturile bisericii greco-catolice și de a se întoarce mai ușor la vechea lor ortodoxie.

Chestiunea a fost încredințată, de patriarh, episcopului de Buda, care și-a trimis omul de încredere, pe Gherasim Petrovici, la fața locului, spre a pregăti lucrurile pentru trecerea Rutenilor. Poporul l-a și primit ca pe eliberatorul său, iar administrația era incapabilă față de Gh. Petrovici, pe când preoțimea a văzut cu înfiorare cât de mare este la poporul rutean pofta de „schismă“. Dar toată treaba a rămas baltă, în urma alergării și jalbelor cunoscutului episcop rutean maghiarofil Firczak Gryula, la Viena, care, la rândul său, a știut ce să facă pentruca episcopul Budei — de altfel un devotat ungarilor până la slugărnice — să-și recheme omul dintre Ruteni. „În curând ungarilor“ au descoperit „că schisma a fost pusă la cale de mână muscălească, iar pe ceice au trecut dela unire i-au pedepsit aspru, pe motiv de «infidelitate» către patrie. Persecuția brutală a înfrânt poporul, iar trecerile au încetat o vreme¹⁾).

În desperarea lor, Rutenii s'au adresat din nou patriarhiei Sârbești, pe vremea patriarhului Bogdanovici, dar fără de vr'un rezultat. De înțeles, căci Bogdanovici fusese ridicat în scaunul patriarhal nu fără de angajamente speciale către ungarilor.

Și numai după ce au experiat nenorociri Rutenii, că nu pot să-și realizeze prin biserică ortodoxă sârbească din regatul ungar dorința de revenire la legea veche a părinților, au trimis din sânul lor țărani deștepți, cari făcând formele de întoarcere la ortodoxie, și-au câștigat învățătură și chirotonie în Rusia, pentruca, întorși acasă, să pornească opera de convertire a fraților lor. „E așa de naturală hotărârea aceasta, încât numai administrația maghiară s'a putut împedeca de dânsa“. ²⁾

„La urma urmelor, ³⁾ Rutenii au încercat rezolvirea chestiunii aici acasă cu ajutorul bisericilor greco-orientale sârbești și românești, și nu dânsii sunt de vină, că toate aceste încercări au rămas fără de rezultat. Ei s'au întors către biserică rusească numai după ce s'au rupt firele încercărilor acasă și numai după sbuciumare de decenii. Dar nici atunci nu au adus aici preoți rusești. Câțiva țărani ruteni mai înțelepți, însuflețiți, s'au dus în mănăstiri rusești, au trecut la ortodoxie, au învățat principiile fundamentale ale bisericii greco-orientale, s'au sfințit de misionari și, întorcându-se acasă, s'au pus în fruntea mișcării. Rutenii s'au întors la ortodoxie cu sutele și în

1. A se vedea gazeta ungară *Pesti Hirlap* dela 13 Dec. 1913, sub titlul: Hogy bányik a kormany a ruthén néppel? Cum tratează guvernul pe Ruteni?

2. *Pesti Hirlap* din 2. Decembrie 1913.

3. După contele Wladimir Bobrinski, principele Paul Sapielha și W. I. Birbeck (*Times*: april, mai și dec. 1912), oprinerea Rutenilor din Galiția și raportul lor față cu preoții și cu administrația politică se aseamănă în multe privințe cu soarta Rutenilor din Ungaria, cu deosebirea că oprinerea în Polonia nu e atât de intensă și poporul nu e atât de degenerat, ca la noi (în Ungaria de atunci): *Rev. Huszadik Század*, I. c.

1. *Aradi Victor*, în *Huszadik Század*, I. c.

2. *Arad*: V. I. c.

3. *Reluăm* firul povestirii după d. *Aradi Victor*, I. c.

scurtă vreme s'a clătinat din temelie puterea preoților ruteni.

„În cazul acesta, mișcarea s'a întărit mai întâi în comitatul Bereg. Palay András, comitele suprem, și vice-comitele Gulacsy Istvan au raportat guvernului, încă în 1911, că în popor se observă o mișcare „foarte suspectă“, că adecă greco-catolicii «dintr'o dată vreau să devină greco-orientali. Trec la legea rusească și, pe lângă limba lor, se întorc și cu religia către Rusia». Pe atunci, nu au îndrăsnit d'ocamdată să aplice mijloace mai energice față cu cei convertiți, ci s'au mulțămît, numai cu persecuția pe cale administrativă.»

«În zilele prime ale mobilizării rusești, provocată de războiul balcanic, împrejurările s'au schimbat radical. În pripă mare au descoperit opera de «mâna muscălească»; preoți ruteni, sub prezidiul episcopului Papp Antal, au ținut o întrunire în Ungvar și au făcut adresă urgentă către guvern, cerându-i suprimarea mișcării schismatice «atât de primejdioasă pentru patrie». Au și propus soluția: Pe baza celei mai minuțioase investigații, trebuie să se confiscă orice carte, broșură sau publicație promovătoare de schismă; să se refuze transportul poștal și pe tren al acestora, iar „*vinovații să fie loviți cu simțite pedepse în bani*“.

Persecuția împotriva Rutenilor doritori de a se întoarce la ortodoxie începe în curând. Răsunetul persecuției se aude în curând până în Rusia¹⁾, iar acasă și se procedează împotriva lor cu cele mai drastice și neumane mijloace.

Se prea poate, ca informațiile ajunse în Rusia despre această prigonire a Rutenilor să fie exagerate în parte; în orice caz însă ele au depășit limita civilizației de azi. Pentru a nu fi învinuiți de exagerare și de părtinire, dăm cuvânt publicistului maghiar²⁾.

«S'a și pornit» cea mai minuțioasă investigație³⁾, iar geandarmeria în scurtă vreme [a confiscat cărți de rugăciuni, liturghiere și foi volante, de ar umplea câțiva saci. Autoritățile le-au examinat cu d'a graba pe toate și încurând a descoperit «tendența contrară statului». Liturghierele adecă erau din Rusia și, *ca la oricare carte rusească*

1. Dăm aceste informații după gazetele ungurești:

Ziarul rusesc „*Novoie Vremia*“, în numărul său din 21 Martie 1913, scrie un lung articol despre Rutenii din Ungaria trecuți la ortodoxie. Se spune în acel articol, că în comuna *Iza* din comitatul Maramureș, jandarmii au legat în lanțuri pe trei sute de Ruteni trecuți la ortodoxie, și că i-au bătut d'a lungul drumului, de li-a trebuit ajutor medical, iar unii au și murit de bătaie.

În comuna *Lipce* o femeie chiar a murit în mâinile însălbăteciților jandarmi. Pe bărbați i-au legat de lemne sau de pari, așa că picioarele nu le ajungeau la pământ, iar dacă victima își perdea conștiința, vărsau apă pe capul ei și apoi continuau cu chinuirea. De pe unsprezece fete au rupt veșmintele și, goale, le-au alungat într'un afluent al Tisei, unde au stat două ceasuri d'a rândul, până în brâu, în apă rece ca sloiul, apoi au fost conduse la închisoare.

2. Aradi Victor, l. c.

3. Cum propunea clerul rutean.

de liturghie, pe foaia dinaintea titlului eră emblema rusească; iar d'asupra ei inscripția rusească: «Rugați-vă pentru țarul». În cărțile de rugăciuni, erau o sumă de rugăciuni rusești, pentru sănătatea familiei țarului, pentru biruința armelor rusești. Se înțelege, Rutenii au devenit schismatici nu spre a-l adora pe țarul, ci pentru ca să se elibereze de preoții—*vampiri* ai săi. Autoritățile însă au privit chestiunea cu alți ochi și au dres treaba ca și «lesa—majestate». Baronul Pecényi Zsigmond, comitele suprem din Maramureș, a înaintat cu mare grabă chestiunea la Ministeriul de justiție și a cerut dispoziții speciale.

Ministeriul de justiție a și apreciat temerile comitetului suprem, mai bine zis: a apreciat «meritele patriotice» ale preoților ruteni. Sfera de activitate a procuraturii regești, respectiv a tribunalului regesc din Sighetul-Marmației a extins-o ministrul, în chestiunile de schismă și lesa-majestate, peste întreg teritoriul comitetelor Maramureș, Bereg, Ung, Ugocea și Șaroș, instituind comisiune specială de investigație... Comisiunea a umblat de-a-rândul prin comunele rutene, a făcut perchiziții și dețineri cu duimul, și în curând a ieșit la iveală și aceea, că la mișcarea schismatică ia parte nu numai țărănimea maghiară greco-catolică supusă preoților ruteni, ci și mulți țărani maghiari de baștină și de nobilitate maghiară. Noi credem că aceștia mai încurând sunt *ruteni maghiarizați*, de cât maghiari de baștină greco-catolici. Maghiari greco-catolici n'au existat niciodată și nicăiri. Asta este numai o supoziție a istoriografiei și politicii ungurești. Această împrejurare însă nu a proiectat lumină în căpătâșurile polițiale, cari, cu o asprime neîmblânzită, și-au continuat perzecuția».

«...Geandarmeria nu a fost în stare, numai singură, să execute hărțuiala groaznică, ci a trebuit ca patrurile de geandarmerie să le întărească cu soldați. Fapte și aceea, că pe schismatici, legați în lanțuri, îi duceau în închisorile procuraturii unde, de asemenea în lanțuri fiind, așteptau pertractarea principală, în care procuratura ridică în contra lor acuză de lesa-majestate, pe baza §§-ilor 127, 129, 132, din articolul de lege V, dela 1878. Și, în sfârșit, e foarte trist, că toate ziarele maghiare au însoțit cu osanale activitatea comisiunii de investigație.

«Dar guvernul a aflat, că nici această drastică rezolvare nu poate fi definitivă, de aceea s'a decis, totuși, să facă ceva pentru acest popor nenorocit. A și pus o sumă mai considerabilă la dispoziția episcopului Papp Antal, ca să urnească printre Ruteni o acțiune culturală. Activitatea de un an a avut de rezultat tipărirea, d'abia, alor două broșuri în limbă ruteană: *Fabiola* lui Wiseman și poveștile călugărului Augustin Volosin...»

În chipul acesta ne edifică D. Aradi Victor asupra sorții Rutenilor.

Sărman popor rutean, câtă batjocură pe tine și ce crudă nefericire, pentrucă, părăsindu-și legea părinților și intrând în jugul religiei străine, te-ai ajuns blăstămul biblic: «Vai celuice este singur, adecă nu are o rezervă de conaționali, fie și necatolici, când cade, că nu este cine să-l ridice»!

«Unirea Rutenilor îi împingeă pe aceștia pe drumul unei Golgote naționale, fără nădejdea învierii, ci numai de a fi răstigniți pe crucea intereselor politice ungurești și a câștigului material, pe care-l storceă de pe pelea acestui popor

propriii săi păstori sufletești, preoții «Vampiri», cum li s'a zis.

«Unirea» cu Roma eră, cum se vede, pentru crud încercatul popor rutean, *nu un mijloc de «salvare» națională, cum ni se strigă în urechi din anumite părți despre unirea unei părți de Români cu aceeași Roma străină pentru noi, ci eră o funie, blagoslovită de autoritatea Romei și pusă în mâna politică a statului ungar, pentru a desființa orientalismul religios, ce mai rămăsese Rutenilor, și pentru a-i târi pe aceștia în statul maghiarizării!*

Prof. Dr. GH. CIUHANDU,
Referent episcopesc în Arad.

SPRE CŪRMAREA UNUI PROCES

Tot în această revistă, în numărul de pe Iulie a. c., Părintele I. Răuțescu, din Dragosloavele-Muscel, după ce, cu ajutorul unor vechi documente de acum 100—200 de ani, ne arată cât de întins era pe vremuri la poporeni obiceiul de a da preoților *sărindare*, își încheie astfel spusele:

„Cu 5—6 sărindare din cursul unui an, un preot putea foarte bine să-și îndestuleze aproape toate nevoile. Cetitorii preoți, pot acum compara starea din timpurile de față, cu cea din trecut, după cele ce am arătat mai sus“.

Și, drept să spun, mie mi se pare foarte de crezut această afirmare, dacă luăm în seamă, că: „Dintr'o dată deslușită de Părintele Răuțescu, se poate vedea că, în 1793, costul unui *sărindar* era egal cu al unei junci fătătoare sau, în mijlociu, 10 lei. Trebuie avut în vedere, că atunci banii erau foarte scumpi, comparativ cu trecutul, ar trebui dar un sărindar să fie plătit astăzi cam cu 4000 lei“. Numai astfel ne putem lămuri, cum după cele arătate în această diată scrisă la 1793, se găseau, numai în satul Rucăr, și puteau să trăiască fără niciun ajutor dela Stat nu mai puțin de cinci fețe bisericești, și anume: Popa Simion, scriitorul actului, precum și martorii: Popa Coman, Popa Savu, Popa Niculae și Diaconul Vlad.

Ei bine, spre mirarea multora, în pagina imediat următoare a aceluiași număr din această revistă, alt preot și anume Păr. Gh. Jemănean din Cobâlnea jud. Soroca, face, dinpotrivă, niște propuneri, prin cari Sf. Sa, pur și simplu, cată să îngroape vechile obiceiuri, scoase la iveală tot aci și oarecum lăudate de Păr. Răuțescu.

„Să fim sinceri, scrie Păr. Jemănean. Noi aproape am pierdut pe parohienii noștri. Nu mai avem la dânsii nici iubire frățească. Și această dragoste nu poate să fie acolo, unde interesele noastre comune-religioase sunt strâns îmbinate cu cele materiale. Preotul ortodox nici un pas nu face pentru parohienii săi, fără ca să nu fie

plătit. Precum cultul, așa și trebuințele religioase, preotul le săvârșește pentru plată. Aici este cauza prăpăstiei, ce s'a creat între preot și credincioși, aici este cauza dezastrului moral din Biserica noastră ortodoxă“. Drept aceea, Părintele Jemănean, sprijinindu-se pe această credință, socotește că a găsit leacul „dezastrului moral din Biserica noastră ortodoxă“, propunând următoarele:

„Formele învechite, prin care se întreține clerul ortodox sunt prea vulgare pentru vremurile noastre. Trebuie să isprăvim cu venitul parohiei. El este un lucru josnic pentru păstor. Este o anomalie! Apostolul spiritului lui Hristos și, în acelaș timp, încasator de bani pentru apostolatul său!“

Înțelegeți! Documentele din trecut ne arată că, pe vremuri, preoții izbuteau, pedeoparte să-și umple bisericile cu drept-credincioși, iar pe de alta să trăiască în belșug fără niciun ajutor bănesc dela Stat și îngrămădiți câte 4—5 într'o singură comună, iar astăzi unii, după ce constată „dezastrul moral din Biserica noastră ortodoxă“, își închipuesc că toate în Biserică se vor îndrepta și merge de minune „numai atunci, când preotul va fi plătit de Stat cu salar suficient pentru viață și nu va mai încasa niciun leu dela parohieni pentru munca sa“.

În zadar, aiurea și aci s'au scris atâtea spre înlăturarea unei asemenea rătăcirii. În zadar Părintele Arhimandrit Scriban, într'o notă sub cele propuse de preotul basarabean, făcea observarea și întrebarea: „Oare acesta să fie răul, că preotul e plătit de parohieni? Dar câți preoți plățiți și totuși în toată cinstea? Altă scăzăminte să nu fie, că acesta nu e păcat“ În zadar tot trecutul Bisericii noastre, mergând mână în mână cu cel mai elementar bun simț ne arată că: „nici ceice primesc pentru slujbele sfinte, nu cred că le vând, precum nici ceice dau pentru ele

nu cred că le plătesc“ In zadar, cred, s'ar mai scrie în astă privință.

Deaceea îmi închipui că s'ar mai limpezi lucrurile cu privire la taxele epitrahilului, numai dacă, spre încercare, s'ar hotărî ca 5—6 dintre preoții, cari le învinovătesc de tot „dezastrul moral din Biserica noastră ortodoxă“, să fie plătiți de Stat, de pildă cu vre-o 20—25 mii lei lunar, pentru a putea astfel să-și exercite în toată voia apostolatul, scutiți fiind cu totul de „josnicul, învechitul și vulgarul“ venit al epitrahilului. Credem, că piedici serioase nu s'ar ridica în drumul unei asemenea propuneri, cari pentru datinile Bisericii noastre, n'ar fi prea turburătoare, precum nici pentru visteria țării, nu ar fi prea apăsătoare. Printr'o astfel de încercare însă, mai bine și mai repede decât prin zeci și sute de articole de reviste, s'ar vădi, cât sunt de șubrede și de neîntemeiate toate învinuirile ce se aruncă de unii asupra bietelor taxe ale epitrahilului.

Iar verdictul ce s'ar da într'un asemenea caz, ar pune în sfârșit capăt oricărei discuțiuni și nedumeriri în astă privință.

M. MIHAILEANU,
Profesor, Pitești

VENIȚI...

*In serile când umbra păcatului o simți
Cum se strecoară rece pe-a sufletului punți,
In serile acelea, când soarele-i apus
S'aud chemări din țara iubirii lui Isus.
Pe-aripele 'nserării tremurător șoptesc:
— Ierusalimul iartă pe ceice se căesc,*

*— Veniți, căci pe alee de portocali și mirt
— Se văd și-acuma pașii sandalelor lui Christ
— Veniți, căci în adâncul grădinelor și-acum
— I-aceiași veche pace și-acelaș sfânt parfum
— Și cerul și acuma e tot așa senin
— I-aceiași dulce umbră sub ramuri de măslin.*

*— Vă așteptam—șiragul—vostru de 'nchinători
— Pe drumurile noastre pe-aleele cu flori
— Și-am agățat la poarta sfintelor amintiri
— Ghirlande împletite din crini și trandafiri.*

.
.

*Pe-aripile 'nserării Soliile șoptesc:
— Ierusalimul iartă pe ceice se căesc.*

Preot CLAUDIUS PETROVICI.
Fălticeni-Moldova.

DUREREA UNEI MAME

*„De ce plângi maică, de ce plângi?
Îți curg pe față în broboane,
Atâtea lacrimi... să le strângi,
S'ar face mii și milioane...“*

*O! bunul meu întrebător!...
Aveam un singur copilăș
Credeam că 'mi va fi următor
In nume, stare și 'n sălaș.*

*Ca și la ochii mei din cap
Țineam la dânsul... îl iubeam.
Oricând eram gata să-l scap,
De întâmplări... și ce nu-i dam!*

*Numai de-al morței scârbos braț,
Copilul n'a putut să scape...
L-a prins cum prinzi pasărea în laț.
Din cupa ei vrea să-l adape...*

*Sărmanu-a-fost așa de bun!...
Cât l-am cătat! Dar într'o zi,
Mă doare inima când spun,
Băiatul meu se ofili.*

*Din zi în zi el s'a uscat
Ca și verdeața pe toloacă..
Când soarele-i înferbântat,
De jocul razelor ce-l joacă..*

*Oh! cum copilul mi s'a stins!
Ferbinte era 'n mine dorul..
Iar sufletul tot mai aprins
Să-și vadă mare pușorul.*

*Ce am gândit și ce-i acum...
Doru-mi-e viu... copilul mort..
Inima arde.. se face scrum.
Ah! cum durerea s'o suport?!..*

*„Prea mult de ce te întristezi?
Copilul tău nu-i mort, e viu...
Cu ochii sufletești nu vezi,
Că viața nu 'ncape 'n sicriu?“*

*Privește moartea 'n cimitir!...
Sunt multe gropi ce înfioară..
Ce-i trup în lume îi dă bir.
Sufletul însă, nu-l omoară...“*

Pr. MINA GASPAR
Botoșani

DOGMA DESPRE SFINȚIREA OMULUI

SFANTA TAINĂ A SFINTEI ÎMPĂRTĂȘIRII

Prezența reală a Mântuitorului în sfânta euharistie. În sfânta împărtășire este de față în chip real însuș Domnul și Mântuitorul nostru Isus Cristos, sub forma pâinii și a vinului.

Aceasta se vede limpede din Sfânta Scriptură, din Sfânta Tradițiune și din practica bisericii noastre ortodoxe.

În Sfânta Scriptură și anume în Sfânta Evanghelie dela Ioan, Mântuitorul vorbește în două rânduri destul de amănunțit și foarte lămurit despre prezența sa reală în sfânta euharistie.

Cel dintâi prilej cu care vorbește despre aceasta este atunci când a făgăduit sfânta împărtășire și cel de al doilea când a așezat-o ca taină.

Făgăduind că va da oamenilor împărtășirea cu trupul său, Mântuitorul zice: *«Eu sunt pâinea cea vie, care s'a pogorit din cer. De va mânca cineva din pâinea aceasta, va fi viu în veci și pâinea pe care Eu voi da-o este trupul meu, pe care Eu îl voi da pentru viața lumii»* (Ioan 6,51).

Că Domnul Isus făgăduiește să dea trupul Său spre mâncare, nu mai încapă nici o îndoială. Dovada cea mai puternică pentru aceasta este — pe lângă înțelesul limpede al cuvintelor — faptul, că înșiși iudeii, cărora Mântuitorul li se adresează, au înțeles că este vorba de mâncarea trupului real al Domnului și s'au scandalizat, zicându-și între ei: *«Cum poate Acesta să ne dea trupul său să-l mâncăm?»* (versul 52), la care Mântuitorul răspunde întărind și mai mult ceea ce zisese întâi: *«Amin, Amin, grăeșc vouă: De nu veți mânca trupul Fiului Omului și de nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață în voi. Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua de apoi. Că trupul meu este cu adevărat mâncare și sângele meu cu adevărat băutură»* (vers 53-55). Mai departe Mântuitorul arată legătura mistică dintre sine și cel ce se împărtășește cu trupul său, zicând: *«Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu petrece în mine și eu în el»* (vers 56) și: *«Aceasta este pâinea, care s'a pogorit din cer... Cel ce va mânca pâinea aceasta, va fi viu în veac»* (vers. 58).

Din toate aceste cuvinte reiese limpede, că Mântuitorul vorbește aci de o adevărată mâncare a trupului său și de o adevărată băutură a sângelui său. Așa au înțeles cuvintele sale nu numai iudeii, cari erau de față și cari, cum am văzut mai sus, s'au scandalizat de aceasta, ci și ucenicii săi, cari deasemenea nu l-au putut înțelege și se mirau, zicând: *«Greu este cuvântul acesta. Cine poate să-l înțeleagă?»* (vers 60).

Așa au înțeles, însfârșit, aceste cuvinte și toți sfinții părinți, cari s'au ocupat cu interpretarea lor, ca un: Irineu, Origen, Ciprian, Atanasie cel Mare, Ioan Gurădeaur, Ciril al Ierusalimului, Ambroziu, Ieronim, Augustin ș. a. precum și sinoadele ecumenice III și VII. Este de ajuns să cităm în acest scop pe sfântul Ion Damasceanul, care zice: *„Pâinea și vinul nu sunt o închipuire a trupului și sângelui lui Cristos (ferească sfântul) ci îndumnezeitul trup al Domnului însuș, căci Domnul însuș, a zis: Acesta este trupul meu, iar nu închipuire a trupului meu, ci trup, și nu închipuire a sângelui, ci sânge»...* (Despre Credința ortodoxă IV₁₁₃).

Nu pot fi nicidecum înțelese în mod figurat cuvintele acestea ale Domnului, pentru că în sens figurat expresia *«a mânca trupul cuiva»* înseamnă: *a face rău cuiva, a calomnia, a vorbi de rău pe cineva*, (vezi psalmul 26,2; Iov 19,22; Mihea 3,3; Galateni 5,15) și ar fi cel mai mare nonsens să zicem, că Mântuitorul făgăduiește viața de veci celor ce-L calomniază sau bârfesc.

Asemeni și la cina cea de taină — cel de al doilea prilej cu care Mântuitorul lămurește prezența sa reală în sfânta euharistie — El, luând pâinea și trângând-o, a dat-o sfinților apostoli, zicând: *„Luați, mâncați, acesta este trupul meu”*. Asemenea și despre pahar a zis: *«Beți dintr'acesta toți. Acesta este sângele meu, al legii cei nouă, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor»* (Matei 26,22-28, Marcu 14,22-24, Luca 22,19,20).

Aci este absolut limpede că Mântuitorul oferă ucenicilor însuș trupul său spre mâncare și însuș sângele său spre băutură, trup și sânge înfățișate — iar nu închipuite numai — în aceea clipă prin pâine și vin.

De o înțelegere metaforică a acestor cuvinte în intențiunea Mântuitorului nu poate fi nici într'un caz vorba aci, pentru mai multe motive:

a) Este o regulă elementară de Ermineutică după care cuvintele oricărui text trebuie luate în înțelesul lor propriu, în înțelesul pe care ele îl au în chip firesc și numai dacă înțelesul literar este inacceptabil, avem dreptul să recurgem la înțelesul figurat. Aci însă nu se opune nici o rațiune serioasă ca să nu luăm cuvintele acestea în sens propriu, ci, dimpotrivă, rațiuni foarte puternice ne impun aceasta.

b) Mântuitorul rostește aceste cuvinte cu câteva ceasuri înainte de patimile sale, le rostește într'un timp când încetase de a mai vorbi în parabole (Ioan 16,29), le rostește în cercul res-

trâns al ucenicilor săi, pe cari-i numește prietenii săi (Ioan 15_{14,15}), le rostește prin urmare într'o împrejurare în care nu putea vorbi figurat, ci trebuia să numească lucrurile pe adevăratul lor nume, ca să nu dea loc la înțelegerea greșită a unei taine așa de însemnate ca aceasta, pe care o institue prin aceste cuvinte.

c) Legea veche sau legea lui Moise căreia Mântuitorul îi spune aci legea nouă, consfințită prin vărsarea sângelui său — fusese întărită prin stropire cu sânge de animal (Eșire 24₈). Ea era totodată numai o preînchipuire a legii cei nouă, ca atare și sângele prin care ea fusese întărită preînchipuia un sânge, care trebuia să fie superior și real sau adevărat, cum a și fost sângele Dumnezeu Omului Isus, iar nu numai un simbol oarecare al sângelui.

d) De păcatul strămoșesc și de urmările lui trebuia izbăvit nu numai sufletul, ci și trupul omului și ca atare sfânta euharistie, care este și repetirea jertfei de pe cruce a Mântuitorului, trebuie să cuprindă în ea — sub forma pâinii și a vinului — însuș trupul și sângele Domnului, care, intrând în trupul nostru, ni-l sfințesc.

e) Numai pentru că vinul dela cina cea de taină a înfățișat într'adevăr sângele Mântuitorului, a putut zice Domnul despre el: «Acesta este sângele meu, al legii cea nouă, care pentru mulți se varsă...», căci vinul euharistic nu s'a vărsat și nu se varsă, ci numai sângele Mântuitorului s'a vărsat pe sfânta cruce.

În sens propriu a luat cuvintele Mântuitorului sfinții apostoli și în acest sens le-au transmis urmașilor. Sfântul apostol Pavel, după ce raportează ceea ce a auzit din gura celorlalți apostoli, cari fuseseră de față la cina cea de taină — și cele ce el raportează se potrivesc în totul cu cele istorisite de sinoptici — adaogă: «Drept aceea, ori cine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi trupului și sângelui Domnului. Deci, să se cerceteze omul pe sine și numai așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci, cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, mănâncă și bea judecată împotriva sa, pentru că nesocotește trupul Domnului (I Corinteni 11₂₇₋₂₉). Cum ar fi putut scrie sfântul Pavel aceste cuvinte de prevenire și de dojană pentru cei ce se împărtășesc fără pregătirea trebuitoare, dacă n'ar fi fost adânc convins, că cel ce se împărtășește, primește în casa sufletului său însuș trupul și sângele Domnului?

Sfinții părinți și învățători ai bisericii din toate timpurile au văzut deasemeni în elementele euharistice prezența reală a Mântuitorului. Pentru deplină încredințare, să ascultăm mărturiile celor mai vechi și ale celor mai de seamă dintre ei:

Sfântul Ignatie episcopul Antiohiei, ucenicul sfântului evanghelist Ioan, vorbind de docheți,

zice: «Ei se abțin dela euharistie și dela rugăciune, pentru că nu mărturisesc, că euharistia este trupul lui Isus Cristos, care a pățimit pentru păcatele noastre și pe care Tatăl l-a înviat prin a sa bunătate» (Epistola către Smirneni, 7).

Sfântul Justin Filosoful și Martirul, după ce vorbește de sfințirea pâinii și a vinului, zice: «Această hrană noi o numim euharistie. Nu este îngăduit nimănui să se împărtășiască din ea, dacă nu mărturisește credința noastră, dacă nu s'a curățit și renăscut prin botez și dacă nu trăește potrivit legii lui Isus Cristos. De altfel, noi nu le luăm ca o pâine obișnuită și ca o băutură obișnuită, ci, cum prin cuvântul lui Dumnezeu, Cuvântul s'a făcut trup și a luat trup și sânge pentru mântuirea noastră, tot astfel ni s'a dat învățătura, că această hrană, care, printr'o transformare, hrănește trupul și sângele nostru, fiind sfințită prin rugăciune și prin harul Cuvântului, este trupul și sângele însuș al lui Isus întrupat. Căci apostolii, în Evangheliile pe care ei înșiși le-au scris, ne spun, că Mântuitorul le-a poruncit să facă ceea ce a făcut el, când a luat pâinea și, mulțumind, a zis: Să faceți aceasta spre pomenirea mea: Acesta este trupul meu. Asemeni a luat și paharul și a zis: Acesta este sângele meu». (Apologia I, 46).

Sfântul Irineu zice: „Isus Cristos, luând ceea ce din fire este pâine, a binecuvântat-o și a mulțumit, zicând: Acesta este trupul meu. Asemeni, a luat și potirul și a mărturisit, că este sângele său, învățând astfel jertfa cea nouă a Noului Testament, pe care biserica a primit-o dela apostoli și o predică în toată lumea“, (Adversus Haereses, IV, 17). Altădată, combătând pe ereticii, cari tăgăduesc dumnezeirea lui Cristos, zice: «Cum deci se vor încredința ei, că pâinea binecuvântată este trupul Mântuitorului lor, iar paharul sângele lui, dacă zic, că El nu este nicidecum Fiul Creatorului lumii?» (Ibidem, 18), și adaogă: «Cum îndrăznesc ei să zică, cum că trupul va putrezi și nu va mai învia, când el s'a hrănit cu trupul și cu sângele Domnului? Căci, precum pâinea, care este din pământ, după ce se invoacă Dumnezeu, nu mai este pâine obișnuită, ci euharistie, constând din două părți, una pământescă și alta cerească, tot astfel și trupurile noastre, primind euharistia, nu mai sunt stricăcioase, pentru că au nădejdea învierii (Ibidem, 5).

Tertulian scrie: Luând pâine, Mântuitorul nostru a făcut-o trupul său, zicând: Aceasta este trupul meu». (Adversus Marcionem 40), iar altă dată, vorbind de cei ce se apropie nepregătiți de sfânta euharistie, seamănă nelegiuirea lor cu a iudeilor, cari au răstignit pe Domnul, și zice: «Iudeii au ridicat o singură dată mâinile asupra lui Cristos, iar aceștia îi sfășie trupul în fiecare zi», (De idololatria 7).

Origen zice: «Nu vă alipiți de sângele animalelor, ci învățați mai bine a cunoaște sângele Cuvântului și ascultați ce zice El însuși: Acesta este sângele meu, care pentru voi se varsă, spre iertarea păcatelor. Cine este introdus în mistere, cunoaște trupul și sângele lui Dumnezeu Cuvântul. Nu stăruim deci asupra lucrurilor cunoscute de cei neinițiați». Și cu toată paza cu care el trebuia să vorbească despre sfintele taine în fața celor neinițiați, el scrie către Cels, că pâinea adusă la altar se preface, prin binecuvântare, într'un trup sfințit: «După ce am adresat rugăciunile și mulțumirile voastre Făcătorului a toate, mâncăm pâinile oferite, care s'au făcut sau au devenit, prin rugăciune, un anumit trup, care, prin sfințenia sa, are proprietatea de a sfinți pe cei ce-l primesc cu vrednicie» (Contra lui Cels, VIII). «Când primiți sfânta hrană—zice el altădată—și aceste bucate nesticăcioase, când gustați din pâinea și din paharul vieții, mâncați și beți trupul și sângele Domnului. Atunci Domnul intră sub acoperământul vostru. Voi trebuie dar să vă smeriți și să ziceți, ca sutașul: Doamne nu sunt vrednic să intri în casa mea».

Sfântul Ciprian la apropierea unei persecuțiuni îndeamnă pe credincioși să se pregătească de martiriu, împărtășindu-se în fie care zi cu sângele Domnului, pentru ca astfel și ei să fie gata să-și verse sângele pentru credință (Epistola 48). El muștră pe cei cari s'au lepădat de Cristos, de frica persecuțiunii și după aceea se apropie de sfânta împărtășire, fără să fi făcut penitență. «Dau năvală la trupul Domnului—zice el—ceea ce este o adevărată silnicie asupra trupului și sângelui său, păcătuiind astfel cu gura și cu mâinile față de Dumnezeu mai mult decât au păcătuit tăgăduind pe Domnul» (Epistola 57). «Ce nelegiuire—scrie Firmilian vrednicului episcop—ce nesocotință din partea acelor îndrăzneți, cari, usurpând împărtășirea înainte de a-și fi mărturisit păcatele și spălat întinăciunea în baia bisericii, primesc trupul și sângele Domnului, când este scris: Ori cine va mânca această pâine și va bea cu nevrednicie paharul Domnului, va fi vinovat față de trupul și sângele Domnului» (în epistola 85 a sf. Ciprian).

Sfântul Dionisie Alexandreanul demonstrează împotriva lui Pavel de Samosata, că «sângele dătător de viață al Domnului Cristos nu este stricăcios, pentru că nu este sângele unui om muritor ca noi, ci sângele prea sfânt al lui Isus, este nu izvor de plăceri pentru cei ce au fericirea să se împărtășiască din el».

Sfântul Macarie cel Mare se exprimă: «In sfânta euharistie nu este chipul trupului nici imagina sângelui, cum au pretins unele spirite, ci este cu adevărat trupul și sângele lui Cristos (Apologia contra lui Teostene).

Aceste mărturii, provenind dela părinți și scriitori din primele trei veacuri sunt deosebit de prețioase prin vechimea lor. Ele dovedesc peremptoriu, că biserica a crezut și învățat, că Domnul Cristos este prezent în chip real în elementele euharistice. Mărturiile ce urmează provin dela părinți și scriitori bisericești din veacul de aur al bisericii și din cele următoare și sunt tot așa de prețioase prin corectitatea expunerii lor, prin căldura cu care sunt susținute și prin marea lor bogăție în amănunte.

Incepem cu mărturisirea sfinților și dumnezeștilor părinți, cari au luat parte la sinodul I ecumenic, ținut la Niceea, în anul 325. «Pe sfânta masă nu trebuie să vedem numai pâinea și vinul proaducerii, ci înălțând duhul nostru, să înțelegem cu credință, că acolo se află mielul lui Dumnezeu, cel ce ridică păcatele lumii, adus jefă de preot și, primind trupul și prețiosul său sânge, să credem că sunt simboale ale învierii noastre», (Ghelasie al Cizicului, în Comentarul asupra actelor sinodului din Niceea 31, 5).

Să ascultăm apoi pe sfântul Ciril de Ierusalim, care zice auditorilor săi, după ce a citat locurile privitoare la sfânta euharistie din sfântul apostol Pavel: «Când însuși Isus Cristos a zis de pâinea ce ținea în mâini: Acesta este trupul meu, cine va îndrăzni să nă creadă? Și când însuși a asigurat și a zis despre pahar: Acesta este sângele meu, cine va îndrăzni să se îndoiască și să zică, cum că acesta nu este sângele său? La Cana în Galileea, El a schimbat cândva apa în vin numai prin cuvântul său și să nu merite să-l credem pe cuvânt, că a schimbat vinul în sânge? Dacă, poftit la o nuntă trupească, a făcut acea strălucită minune, fără ca cineva să o fi așteptat, nu trebuie să recunoaștem cu atât mai mult, că a dat prietenilor mirelui ceresc trupul său spre mâncare și sângele său spre băutură? Pentru care trebuie să credem, că primim acestea ca adevăratul trup și sânge, al lui Cristos. Căci, sub chipul pâinii, El vă dă trupul său, iar sub chipul vinului sângele său, ca împărtășindu-vă din acest trup și sânge, să vă faceți un trup și sânge cu El...

Vă conjur dar, fraților, să nu le socotiți ca pâine obicinuită sau ca vin obicinuit, pentru că ele sunt trupul și sângele lui Cristos, după propriile sale cuvinte. Și cu toate că simțurile nu ni le prezintă ca atare, credința să vă convingă că este așa. Nu judecați lucrul după gust, ci credința să vă facă să credeți cu siguranță deplină, că v'ați învrednicit să vă împărtășiți cu trupul și cu sângele lui Cristos... Sufletul vostru să se bucure în Domnul, fiind convins ca de un lucru foarte sigur, că ceea ce pare ochilor noștri pâine, nu este pâine, deși gustul o judecă astfel, ci este trupul lui Isus Cristos. Și ceea ce pare

ochilor noștri vin, nu este vin, deși gustulao socotește vin, ci este sângele lui Isus Cristos». (Cateheza 22).

Sfântul Grigore de Nisa zice: «Cred cu drept cuvânt, că pâinea, sfințită prin cuvântul lui Dumnezeu se schimbă în trupul lui Dumnezeu Cuvântul, căci această pâine se sfințește — cum zice Apostolul — prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune, nu așa fel că devine trupul Cuvântului când se mănâncă, ci se schimbă într-o clipă prin cuvânt în trupul lui Isus Cristos, cum a zis El însuși: Acesta este trupul meu», (Marele cuvânt catehetic).

Sfântul Ambrozie al Milanului, adresându-se neofitilor, zice: «Luați seama, vă rog, voi cei ce trebuie să vă împărtășiți acum, care este superioară: hrana pe care Dumnezeu a dat-o israeliților în pntie, numită și pâinea ingerilor, sau trupul Isus Cristos, care este trupul a însuși Celui ce este viața? Mana care a căzut din cer sau ceea ce este mai presus de cer?... Apă a curs din stâncă pentru israeliți, dar pentru voi curge din însuși Isus Cristos... Hrana și băutura vechei Legi erau numai închipuiri și umbre, dar hrana și băutura de care vorbim noi sunt adevărul. Dacă ceea ce admirați era numai umbră, cu cât mai mare trebuie să fie lucrul a cărui umbră vă pare atât de minunată! Lumina este mai bună de cât umbra, adevărul decât închipuirea și trupul Făcătorului cerului decât mana care a căzut din cer. Dar veți zice, poate: Cum mă încredințezi că este trupul lui Cristos ceea ce primesc, căci eu văd altceva? Aceasta vreau s'o dovedesc. Ne stau la îndemână o mulțime de exemple, ca să arătăm că ceea ce se primește din sfântul altar nu este nici decum ceea ce s'a făcut de natură, ci ceea ce s'a sfințit prin binecuvântare și că binecuvântarea este mai puternică decât natura, pentrucă ea schimbă însăși natura. Moise ținea în mână un baston, pe care-l aruncă jos și se făcu șarpe. Apoi, apucând șarpele de coadă, bastonul își luă forma și natura dintâi... Dacă simpla binecuvântare a unui om a avut puterea să schimbe natura, ce să zicem de binecuvântarea dumnezească, în care însăși cuvintele Mântuitorului lucrează tot ce se face acolo? Căci taina pe care o primiți, s'a săvârșit prin cuvintele lui Isus Cristos. Dacă cuvântul lui Ilie a putut face să se coboare foc din cer, cuvântul lui Isus Cristos să nu poată schimba firea lucrurilor create? Ați citit în istoria creării lumii, că Dumnezeu a vorbit și toate lucrurile s'au făcut și a poruncit și s'au creat. Dacă deci cuvântul lui Isus Cristos a putut face din nimic ceea ce nu era încă, nu va putea el schimba în alte firi cele ce există deja, fiindcă nu se poate tăgădui, că este mai greu a da ființă lucrurilor care n'au ființă, decât a schimba firea celor ce au

ființă. Dar pentru ce recurgem la asemănări? Să ne slujim de exemplele pe care Dumnezeu însuși ni le procură și să stabilim adevărul tainei sfinte euharistii prin exemplul întrupării Mântuirului. Nașterea lui Isus Cristos din sfânta Fecioară Maria a urmat cursul obișnuit al firii? Este afară de îndoială, că ordinea firească n'a jost observată, fiindcă omul n'a avut nici o parte la această naștere. Este deci împotrivă, că a fost împotriva ordinii firești, ca o fecioară să fie mamă. Trupul pe care noi îl proaducem în această sfântă taină este acelaș care s'a născut din Fecioara Maria. Pentru ce căutați dar ordinea firească în proaducerea trupului lui Isus Cristos în euharistie, când este împotriva ordinii firești, că acelaș Mântuitor s'a născut dintr'o fecioară? Adevăratul trup al lui Isus Cristos a fost răstignit și îngropat. Aci avem dar într'adevăr taina trupului. Isus Cristos însuși a zis: Acesta este trupul meu. Înainte de sfințirea care se face cu cuvintele cerești, se dă acestuia un alt nume, iar după sfințire se numește trupul lui Isus Cristos. El zice asemenea: Acesta este sângele meu. Înainte de sfințire se numește altfel ceea ce este în potir, iar după sfințire se numește sângele lui Cristos. Și când vi se dă, voi răspundeți „Amin“, adică „adevărat“. Credeți dar cu adevărat din inimă ceea ce mărturisiti cu gura și simțimintele voastre lăuntrice să fie la fel cu cuvintele voastre“, (Despre sfintele taine, 8).

Magistral este sfântul Ioan Gurădeaur. «Să ne supunem deci lui Dumnezeu în toate lucrurile, zice el. Să nu-l contrazicem chiar când ceea ce ne poruncește el pare că e protivnic ideilor și vederilor noastre. Cuvântul său trebuie preferat simțurilor și gândurilor noastre. Să aplicăm acum acest principiu la sfintele taine. Să nu ne uităm la ceea ce se înfățișează ochilor noștri, ci la cuvântul său, căci el nu este supus greșelii, pe când simțurile noastre sunt expuse amăgirii. Fiindcă deci Cuvântul zice: Acesta este trupul meu, să ne supunem, să credem și să vedem acest trup cu ochii sufletului, căci Isus Cristos nu ne-a dat nimic sensibil, ci, sub lucruri sensibile, ne înfățișează ceea ce se poate vedea numai cu duhul. Sunt atâția în timpul de față cari zic: Aș vrea să văd chipul, înfățișarea, veșmintele lui Cristos. Iată că le vedeți, că vă atingeți chiar de El, că-L mâncați. Vreți să-I vedeți veșmintele și El vi se dă pe sine însuși, nu numai ca să-L vedeți, ci și ca să-L pipăiți, să-L mâncați, să-L primiți înlăuntrul vostru... Nemulțumit numai că s'a făcut om, că a suferit batjocuri, El a vrut încă să se amestece și să se uniască cu voi, așa fel ca să fiți un singur trup cu el și nu numai prin credință, ci efectiv și în realitate. Acel de care ingerii se cutremură văzându-L, din cauza strălucirii ce radiază persoana sa, ne hrănește cu ființa sa. Amestecăm ființa noastră cu a lui și ne facem

un singur trup, o singură carne cu El. Cine va povesti minunile Domnului? Cine va vesti cum se cuvîne laudele sale? Ce păstor și-a hrănit vreodată oile cu propria sa carne? Și ce vorbesc de păstor? Mamele însăși își dau câteodată copiii la doici streine, iar El nu suferă ca ai săi să fie tratați așa, ci îi nutrește El însuși, cu propriul său sânge, și-i alipește... Isus Cristos, care odinioară făcu aceste minuni la cina luată cu apostolii săi, este același care face și azi aceleași minuni, Noi suntem slujitorii săi, iar El sfințește cele puse înaintea și le schimbă în trupul și sângele său (Omilia 82 asupra lui Matei).

Sfântul Ciril al Alexandriei și părinții adunați la sinodul local din Alexandria, ținut în anul 430, se exprimă astfel în epistola către Nestorie: «Noi aducem în biserică o jertfă nesângeroasă, ne apropiem de binecuvîntarea mistică și ne sfințim, împărtășindu-ne cu sfântul trup și cu prețiosul sânge al lui Isus Cristos. Răscumpărătorul tuturor. Căci noi nu mâncăm trupul său ca un trup de rând, nici ca al unui om sfințit sau unit cu Cuvântul unit prin vrednicia sa, ci ca adevăratul trup al Cuvântului, care s'a făcut om pentru mântuirea noastră».

Fericitul Ieronim zice asemeni: «Este atât de mare deosebire între pâinile punerii înainte și trupul lui Isus, ca între umbră și lumină, ca între imagină și adevăr, ca între chipurile lucrurilor viitoare și ceea ce era înfățișat în aceste chipuri». (Comentar asupra cap. I din epistola către Titu). Iar altădată zice: «Înțelegem că pâinea pe care a frânt-o Mântuitorul și a dat-o ucenicilor săi, este trupul Mântuitorului nostru, pentru că El însuși zice: Acesta este trupul meu. Moise n'a dat adevărata pâine, ci aceasta a dat-o Domnul Isus, care a sezut la cină și este însuși cina, care a mâncat și este mâncat», (Epistola către Hedibia).

Un alt apusean, fericitul Augustin, zice: «Noi primim cu inimă și cu gură credincioasă pe Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni, pe Isus Cristos, Dumnezeu și om, care ne dă trupul său să-l mâncăm și sângele său să-l bem, deși pare mult mai groaznic să mănânci carnea cuiwa decât să-l ucizi și să bei sânge omenesc decât să-l verși» (Cartea II împotriva dușmanului Regii și al proorocilor). Altă dată, tâlcuind cuvintele: Era purtat în mâinile sale, din cartea I a Regilor, zice: «Cum ar putea face aceasta un om? Și cine o poate înțelege, traților? Cine, oare este omul, care să se poată purta pe sine însuși în mâini? Ori ce om poate fi purtat de mâinile altuia și nimeni nu poate fi purtat de însăși mâinile sale. Nu vedem, cum s'ar putea înțelege aceasta literal despre David, dar despre Isus Cristos, da. El era purtat de propriile sale mâini, când a frânt pâinea și a zis: Acesta este trupul meu.

Căci atunci purta în mâini trupul său», (Cuvîntarea asupra psalmului 33).

Trecem peste mulți alți părinți și scriitori bisericești și ne oprim la cel din urmă părinte al bisericii din răsărit, la sfântul Ioan Damasceanul, care, în celebra sa Dogmatică, a avut prilejul să se rostiască de mai multe ori în această chestiune. Astfel, el zice odată: «Dacă cuvântul lui Dumnezeu este eficace; dacă Domnul a făcut tot ce a voit; dacă a zis: «Să se facă lumină» și lumina s'a făcut, «Să se facă tărie» și tăria s'a făcut; dacă cerurile s'au făcut prin Cuvântul gurii sale și toată tăria lor prin suflarea gurii Lui; dacă, cerul și pământul, apa, focul, aerul și tot ce este bun în lume s'au făcut prin cuvântul lui Dumnezeu, cum a fost făcut și omul, această minunată creatură; dacă Cuvântul lui Dumnezeu s'a făcut om, pentru că așa a voit, și dacă El a luat trup din curatul și neprihănitul sânge al mamei sale, pururea Fecioara, pentru ce n'ar putea face din pâine trupul său și din vin, amestecat cu apă, sângele său? La început, Dumnezeu a zis: «Să producă pământul iarbă verde» și, fiind udat de ploile cerului, el produce iarbă în toate zilele, prin puterea și productivitatea acestui cuvânt. Tot Dumnezeu zice: «Acesta este trupul meu» și «Acesta este sângele meu», (Expunerea credinței ortodoxe, cartea IV, cap. 13). Altă dată el zice: «Pâinea și vinul nu sunt nicidecum închipuirea trupului și a sângelui lui Isus Cristos, țerească Dumnezeu! ci însuși trupul lui Isus Cristos, unit cu dumnezeirea. El n'a zis: «Acesta este închipuirea trupului meu», ci «Acesta este trupul meu».... Dacă unii, ca de pildă sfântul Vasile, au numit pâinea și vinul preînchipuire sau imagini ori figuri ale trupului și sângelui lui Isus Cristos, n'au zis aceasta despre pâine și vin după sfințire, ci înainte de sfințirea lor», (Ibidem).

Părinții sinodului VII ecumenic, au aprobat scrisoarea diaconului Epifaniu, în care se zice: «Nici unul din apostoli sau din iluștrii părinți, cari sunt ca niște trâmbețe ale Sfântului Duh, n'a numit închipuire a trupului lui Isus Cristos jertfa nesângerată, care se săvârșește spre aducerea aminte de patimile și de toate tainele sale. Căci Domnul nu i-a învățat să vorbească astfel nici să mărturisiască această credință, ci le zice în Evanghelie: «Dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți intra în împărăția cerurilor. Cine mănâncă trupul meu și bea sângele meu rămâne în mine și Eu în el. Și luând pâinea și binecuvîntându-o, a frânt-o și a zis: «Luați, mâncați, acesta este trupul meu». Asemenea, luând și paharul și binecuvîntându-l, a zis: «Beți dintr'acesta toți. Acesta este sângele meu, al legii noi, carele s'a vărsat pentru mulți spre iertarea păcatelor».

El n'a zis: «Luați și mâncați aceasta este închipuirea trupului meu...» Este dar limpede, că nici Mântuitorul, nici apostolii, nici sfinții părinți, n'au numit imagină jertfa nesângeroasă, pe care o aduce preotul, ci au numit-o însuș trupul și însuș sângele Domnului. Elementele euharistice se numesc preînchipuiri sau antitipuri înainte de a fi sfințite, dar după sfințire se numesc, sunt și se mărturisesc trup și sânge», (Labbe, VIII, col. 837).

Interesant este și ceea ce spune sfântul Nichifor, patriarhul Constantinopolului, la începutul veacului IX: *«Cine nu se va minuna de nebunia și de nestatornicia iconoclastului? Adineaori mărturisirea, că ne împărtășim cu adevăratul trup al lui Isus Cristos și acum dă împărtășirii numele de imagină. Se poate închipui o mai mare nerozie decât aceasta, de a zice despre acelaș lucru că este cu adevărat trupul lui Cristos și tot odată că este imagina lui? Noi nu numim nicidecum aceste daruri imagini sau figuri, cu toate că se săvârșesc în chip simbolic, ci însuș trupul lui Cristos cel unit cu dumnezeirea. Et însuș a zis: «Dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi». Și acesta l-a dat ucenicilor săi, zicând: «Luați și mâncați trupul meu», iar nu închipuirea trupului meu. Căci, precum el a luat trup din sfânta Fecioară și — dacă este îngăduit să lămurim aceste lucruri printr'o asemănare omească — precum pâinea și vinul, amestecat cu apă, se prefac în chip firesc în trup și în sânge în cei ce le mănâncă și beau, și nu se fac un trup deosebit, tot astfel aceste elemente, se prefac în chip suprafiresc, prin rugăciunea preotului și prin coborârea Sfântului Duh peste ele, în trupul și sângele lui Isus Cristos. Aceasta cuprinde rugăciunea preotului și nu înțelegem prin aceasta, că ar fi două trupuri, ci credem că este unul și acelaș trup. Dacă elementele tainei sunt numite uneori preînchipuiri sau figuri, li se dă acest nume înainte de sfințire, iar nu după aceea» (Antirretic II).*

Mărturiile părinților și scriitorilor bisericești citate până aci și care s'ar putea înmulți la nesfârșit, sunt o dovadă convingătoare, că biserica din cele dintâi opt veacuri a păstrat și a apărat împotriva protivnicilor învățătura despre prezența reală a Mântuitorului în euharistie, așa cum a primit-o moșterire dela sfinții apostoli.

* * *

În cursul veacurilor următoare, biserica a păstrat asemeni și a apărat cu hotărâre acest sfânt patrimoniu. Astfel, când călugărul Berengar de Tours, (în a doua jumătate a veacului XI) tăgădui prezența reală a Mântuitorului în sfânta euharistie, se ridică împotriva lui întreaga biserică din apus,

se ținură mai multe sinoade și rătăcirea berengariană fu condamnată, iar mai târziu, când reformatorii Luther, Calvin, Zwingli și urmașii lor atacară din nou învățătura despre prezența reală, ambele biserici — atât cea papală, cât și cea ortodoxă, care erau acum despărțite — au uitat de ceea ce le deosebia și au osândit într'un glas aiurările reformatilor. Biserica papală a făcut aceasta în sinodul din Trident, iar cea ortodoxă mai întâi prin glasul autorizat al patriarhului Ieremia al Constantinopolului, în răspunsurile sale către teologii protestanți, iar mai târziu, când otrava protestantă s'a strecurat în Mărturisirea de credință a lui Ciril Lucaris, prin deciziunile sinoadelor din Iași și din Ierusalim, întemeiate pe Mărturisirile de credință ale vrednicilor ierarhi, mitropolitul Petre Movilă al Chieului și patriarhul Dositei al Ierusalimului. Până astăzi a rămas neclintit acordul între biserica papală și cea ortodoxă privitor la acest punct de credință, ceea ce însemnează că învățătura despre prezența reală n'a putut lua naștere după despărțirea bisericilor (1054)—pentru că în acest caz, dacă s'ar fi ivit în răsărit, n'ar fi primit-o apusul, iar dacă s'ar fi ivit în apus, n'ar fi îmbrățișat-o răsăritul — ci a fost o moștenire comună primită dela Mântuitorul, transmisă de sfinții apostoli și păstrată de biserica primelor opt veacuri.

Credința, de totdeauna a bisericii în prezența reală a Domnului în sfânta euharistie se vede și din rugăciunile ce premerg și urmează sfințirii elementelor euharistice și din felul cum se primește de credincioși sfânta împărtășire. Toate liturgiile — și se știe că origina lor se ridică până la sfinții apostoli, căci avem o liturghie dela sfântul evanghelist Marcu — au asemenea rugăciuni. Cităm câteva din liturghia sfântului Ioan Gurădeaur, ca cea mai des întrebuințată în biserica noastră ortodoxă. În rugăcinea dinainte de imnul heruvimic, preotul rostește, între altele, și cuvintele: *«...Indestulează-mă cu puterea Sfântului tău Duh, ca, îmbrăcat fiind cu darul profeției, să stau înaintea sfintei tale mese acesteea și să jertjesc sfântul și prea curatul tău trup și sânge»*. Înainte de a se împărtăși, preotul face mărturisirea: *«...Încă cred, că acesta este însuș prea curat trupul tău și acesta este însuș scump sângele tău»*, iar când se împărtășește zice: *«Cinstitul și prea sfântul trup al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Isus Cristos, se dă mie preotului (cutare), spre iertarea păcatelor și spre viața de veci»*, și *«Mă împărtășesc eu, preotul (cutare), cu cinstitul și sfântul sânge al Domnului, Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Cristos, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci»*. În sfârșit, după ce s'a împărtășit, preotul mulțumește sfintei Fecioare, zicând: *«...Mulțumesc ție, că m'ai învrednicit pe mine, nevrednicul,*

a fi părtaș prea curatului trup și scumpului sânge al Fiului tău». Aceste rugăciuni arată că întotdeauna cei ce au săvârșit și cei ce au primit sfânta împărtășire au crezut neclintit, că se împărtășesc cu însuș trupul și sângele Domnului, cu alte cuvinte că Domnul este de față în chip real în pâinea și vinul euharistic.

Respectul și venerațiunea deosebită cu care credincioșii au primit și primesc sfânta împărtășire sunt asemeni o dovadă de înalta sfințenie a acestei sfinte taine și că cel ce o primește se împărtășește cu adevăratul trup și sânge al lui Isus Cristos, cum o spunea deja la sfârșitul veacului IV sfântul Ciril al Ierusalimului auditorilor săi: «Apropiindu-te, să nu mergi cu mâinile întinse, nici cu degetele răsfirate, ci pune mâna stângă ca tron celei drepte, ca cea care are să primiască pe împăratul și încovoind palma, primește trupul lui Cristos, răspunzând «Amin». Și după ce ți-ai sfințit ochii de primirea sfântului trup, înghite-l, luând seama să nu se risipiască vre-o părticică dintr'însul, că, de vei lăsa să-ți cadă ceva jos, să socotești că ai pierde un membru; căci spune-mi, te rog, dacă ți-ar da cineva niște praf de aur, n'ai avea mare grijă să nu se piardă nimic din el și să fii astfel în pagubă? Nu vei lua dar seama cu atât mai vărtos, să nu-ți cadă ceva jos, fie și numai o fărâmitură, din ceea ce este cu mult mai scump decât aurul și decât pietrele scumpe? Iar după împărtășirea cu trupul lui Cristos, apropie-te și de potirul sângelui, nu cu mâinile întinse, ci plin de sfială și de respect, ca să te sfințești bând și din sânge și zicând «Amin». Și cât timp încă buzele îți vor mai fi umede de el, atinge-l cu cu degetele și sfințește cu ea ochii și fruntea și celelalte organe ale simțurilor. În sfârșit, așteptând rugăciunea (preotului), mulțumește lui Dumnezeu, care te-a învrednicit să fii părtaș unei taine atât de mari», (Cateheza V mistagogică).

În sfârșit, acuzațiunea pe care păgânii o aduceau creștinilor din primele veacuri, că ei, în adunările lor secrete, ar înjunghia și mânca un copil, este iarăș o dovadă strălucită, că și atunci exista credința că, în sfânta euharistie, creștinul primește adevăratul trup și sânge al Mântuitorului, lucru pe care păgânii neînțelegându-l, socotiau pe creștini mâncători de copii.

Despre chipul în care este de față cu adevărat sau real Domnul Cristos în sfânta euharistie, biserica noastră și cea romano-catolică, urmând exemplul sfinților părinți, învață, că aceasta se face prin **transsubstanțiatune sau prefacere**, că adică, prin rugăciunea preotului și prin chemarea și venirea Sfântului Duh, pâinea și vinul se prefac în însuș trupul și sângele Domnului, rămânând din ele numai forma din afară sau înfățișarea de pâine și de vin.

Aceasta reiese limpede din cuvintele Mântuitorului prin care a așezat această sfântă taină, căci, deși El avea în sfintele sale mâini pâine și vin, n'a zis: «Această pâine este trupul meu», sau «Acest vin este sângele meu», ci despre pâine a zis: «Acesta este trupul meu» și despre vin: «Acesta este sângele meu», fără să mai pomeniască numele pâinii și al vinului, ceea ce însemnează că ele nu mai existau decât ca înfățișare, iar locul lor îl luaseră trupul și sângele Domnului.

La tel au învățat și sfinții părinți, cum se vede din multe din citațiunile de mai sus și în deosebi dintr'ale sfinților Ciril al Ierusalimului, Grigore de Nisa, Ion Damasceanul și Nichifor, precum și din următoarele: «Nu omul face ca cele puse înainte să se schimbe în trupul și sângele lui Christos, ci însuș Cristos, care s'a răstignit pentru noi — zice sfântul Ioan Gurădeaur. Locul lui îl ține preotul, care rostește acele cuvinte, iar puterea și harul vin dela Dumnezeu. «Acesta este trupul meu», zice el. Acest cuvânt preface cele puse înainte», (Omilia I despre trădarea lui Iuda). „Nu orice pâine — zice fericitul Augustin — ci pâinea care primește binecuvântarea lui Cristos, se face trupul Lui“ (Cuvântarea 234), iar sfântul Ioan Damasceanu zice: „Sfânta Fecioară a întrebat pe îngerul, care-i vestise taina întrupării: „Cum va fi aceasta, căci nu știu de bărbat?“ și îngerul i-a răspuns: „Duhul Sfânt se va pogori asupra ta și puterea Celui Prea Înalt te va umbri“. Asemenea și voi întrebați: „Cum se face pâinea trupul lui Cristos și vinul, amestecat cu apă, sângele Lui?“ Vă răspund, că intervine Sfântul Duh și face lucruri care sunt mai presus de cuvântul și de cugetul nostru... Acest trup este cel care s'a unit într'adevăr cu dumnezeirea, acelaș care s'a născut din sfânta Fecioara. Nu că trupul care s'a înălțat la cer s'ar pogori acum, ci pâinea și vinul se schimbă în trupul și sângele lui Dumnezeu-Omul. Dacă vreți să știți, cum se face aceasta, vă este de ajuns să auziți, că se face prin Sfântul Duh, cum prin acelaș Sfânt Duh, Mântuitorul a luat trup din sângele Sfintei Fecioare, mama sa. Nu putem cunoaște altceva în această taină decât, că cuvântul lui Dumnezeu este adevărat și atotputernic și că felul în care se săvârșește este mai presus de priceperea omenească. Totuș, se poate zice, că, precum pâinea care slujește de hrană omului și vinul, amestecat cu apă, care-i sprvește de băutură, se prefac în substanța trupului și a sângelui său, tot astfel, prin chemarea și venirea Sfântului Duh, pâinea și vinul, amestecat cu apă, se prefac în trupul și în sângele Domnului, într'un chip cu totul supranatural“, (Expunerea credinței ortodoxe, cartea IV, cap. 13).

Că elementele euharistice se transsubstanțiază sau prefac în trupul și sângele Domnului, este un adevăr pe care trebuie să-l primim, să-l credem și să-l mărturisim, pentru că rezultă limpede din cuvintele Mântuitorului și din învățătura

sfinților părinți și a bisericii de mai târziu, cum se învederează din ritualul tainei sfintei euharistii, dar cum anume se face transsubstanțierea este mai presus de puterea de pricepere a minții noastre, cum auzirăm pe sfântul Ioan Damasceanu și o mărturisesc și alți părinți bisericești. „A întreba „Cum?“ este ceva cu totul jidovesc, zice sfântul Ciril al Alexandriei, și pricina celui din urmă chin, căci sunt vinovați de nelegiuirile cele mai grele, cei cari îndrăznesc să atace pe Prea Înaltul Creator al tuturor lucrurilor, prin necredința lor, și cari cutează să pună întrebarea „Cum?“ față de cele ce El vrea să facă. Spiritul necioplit și nespus leapădă ca neobicinuit, tot ce stă mai presus de puterea sa de pricepere. Indrăzneala sa oarbă îl duce la mândrie nebună... Iudeii trebuiau să primiască fără șovăire cuvintele Mântuitorului, a cărui virtute divină i-o admiraseră de mai multe ori, ca și neînvinga lui putere asupra naturii, pe care o arătase prin minunile sale. Și totuș, iată-i punând lui Dumnezeu nebuneasca întrebare „Cum?“ ca și cum nu și-ar fi dat seama, că acest fel de a vorbi este o blasfemie, fiindcă Dumnezeu are puterea de a face tot ce voește... De ce stărui, o iudeule, în întrebarea ta „cum?“

La rândul meu te-aș întreba: Cum s'a schimbat în șarpe toiagul lui Moise? Cum s'au prefăcut apele în sânge? Trebuia dar să crezi în Isus Cristos și în cuvintele sale, iar nu să strigi nesocotit și îndrăzneț: Cum poate acesta să ne dea trupul lui să-l mâncăm?... Noi, primind dumnezeieștile taine, să avem credință scutită de ori ce ciudățenie. Iată, ce trebuie, iar nu să tot întrebați „Cum?“ la cele ce se spun aci», (Cartea VI asupra sfântului Ioan, cap. 6)... „De ce vă munciți—zice sfântul Ioan Gură-deaur—să adânciți ceea ce n'are fund? De ce căutați să înțelegeți ceea ce nu se poate înțelege? De ce voiți să pătrundeți ceea ce nu se poate pătrunde? Să nu pretindem a judeca cu mintea lucrurile dumnezeiești, nici a le supune legilor și necesităților firii. Să credem lui Dumnezeu în toate lucrurile și să nu i ne împotrivism nicidecum, chiar dacă ceea ce ne spune pare protivnic cugetărilor și văzului nostru. Autoritatea cuvintelor sale asupra noastră să fie mai mare ca a ochilor și a cugetărilor noastre. Astfel dar, pentru că cuvântul său zice: „Acesta este trupul meu“, să fim convinși de aceasta, s'o credem și să privim cu ochii minții“, (Omilia 6 asupra sfântului Ioan)... Cel ce este înzestrat cu ochiul credinței — zice sfântul Ejrem Sirul — vede pe Dumnezeu lămurit și cu credință deplină și sigură mănâncă trupul sfânt și bea sângele mielului neprihănit, jără să se dedea la întrebări zadarnice asupra acestei sfinte și dumnezeiești învățături... Pentru ce să cauți a pătrunde ceea ce nu se poate pătrunde? Dacă adâncești cu îndrăzneală, nu meriți numele de credincios, ci de îndrăzneț. Fii deci inocent și supus. Împărtășește-te cu trupul neprihănit și cu sângele Mântuitorului cu credința deplină și sigură că mă-

nânci mielul întreg, căci tainele lui Cristos sunt loc nestins. Ferește-te de a le scruta cu îndrăzneală, ca nu împărtășindu-te cu ele, să fii mistuit de foc... Eu, neputând înțelege cu mintea tainele lui Cristos, nu îndrăznesc să merg mai departe, nici nu îndrăznesc să ating adâncimea acestor adânci și sfinte taine, iar dacă aș voi să vorbesc despre ele mai cu îndrăzneală, nu le-aș pricepe mai bine. Aș fi un îndrăzneț, bătând aerul cu zadarnicele și nefolositoarele mele efortări, căci aerul nu poate fi prins din cauza rarității sale și aceste sfinte adorabile, înfricoșate taine sunt mai presus de puterile spiritului meu“, (Cuvântare împotriva dorinței de a adânci natura lui Dumnezeu).

Ideea de transsubstanțiere o găsim dar la sfinții părinți, cari o exprimă prin cuvintele: μεταβάλλεσθαι, γίγνεσθαι. μεταποιεῖσθαι, μεταρρυθμίσεις, μεταποιήσις, μεταστοιχείωσις și prin corespunzătoarele lor latinești: *transferi*, *converti*. *commutatio*, *conversio*, *transelementatio*, pe când termenul special *transsubstantiatio* și corespunzătorul său grecesc μετασσίωσις s'au format mai târziu și anume: *transsubstantiatio* s'a întrebuintat întâiaș dată de sinodul IV din Lateran (1215), după care a fost admis de sinodul din Trident și a devenit apoi curent în teologia romano-catolică, iar μετασσίωσις se întâlnește întâia oară în traducerea greacă a unei mărturisiri de credință a împăratul Mihail VIII Paleologu, din anul 1267, redactată în latinește de papa Clement VI, spre a servi ca formulă de unire a bisericii ortodoxe cu cea papală (vezi Pierre Batiffol, *L'Eucharistie, la présence réelle et la transsubstantiation*, pag. 497, nota 1). Dintre ortodocși a întrebuintat acest termen mai întâi Patriarhul Ghenadie Scolarul, apoi Petru Movilă și Patriarhul Dositei, în Mărturisirile lor de credință.

Crearea așa de târziu a acestui termen special pentru designarea ideii de prefacere a elementelor euharistice nu însemnează totuș, cum pretind protestanții, că și dogma pe care el o exprimă datează tot de atunci. Noțiunea de transsubstanțiere există dela începutul bisericii creștine iar cuvântul adecvat pentru exprimarea ei s'a găsit mai târziu, cum a fost cazul și cu noțiunile și termenii de: simbol, Sfânta Treime, biserică, pastorală, omiletică, etc.

Urmările prezenței reale a Mântuitorului în sfânta euharistie sunt:

a) Domnul este de față în sfânta euharistie nu numai cu trupul și cu sângele, ci și cu sufletul și cu dumnezeirea, adică cu întreaga sa ființă, constând din cele două naturi: dumnezească și omenească, și care, precum au fost unite și nedespărțite în timpul vieții sale pământești, așa sunt și aci. Dacă Mântuitorul n'ar fi prezent în sfânta euharistie cu toată ființa sa, împărtășirea n'ar putea avea minunatele efecte

pe care le are, fiindcă ar fi participare numai la o parte din ființa lui, la cea mai puțin însemnată și El însuși n'ar fi putut zice: «*Celce mănâncă trupul meu și bea sângele meu, petrece întru mine și Eu întru el*», Căci petrecerea s'ar mărgini în acest caz numai la trupul și la sângele Lui, iar de o sălășuire a Domnului în noi, după împărtășire, n'ar putea fi vorba. De aceea noi credem, cum zice sfântul Efrem Sirul că «*măncăm Mielul întreg, care prin îndurarea sa își alege în noi locuință*». (Op. cit.).

b) Pâinea și vinul, odată prefăcute în trupul și sângele Domnului, nu se prefac din nou în pâine și vin, dacă nu sunt date credincioșilor — cum învață protestanții — ci rămân trupul și sângele Domnului cât timp ele există. Aci stă, între altele, sublimitatea acestei sfinte taine că — pe când celelalte sfinte taine există ca atare numai în momentul săvârșirii lor de către preot și al primirii de către credincioși, iar după aceea încetează, rămânând numai efectele lor, sfânta euharistie durează, Domnul este continuu de față atât cât durează pâinea și vinul binecuvântate.

Aceasta reiese din însăși cuvintele Mântuitorului, cere zice: «*Acesta este trupul meu*» și «*Acesta este sângele meu*», înainte de a fi dat sfinților apostoli pâinea și vinul euharistic și din întreaga literatură patristică, în care se vorbește numai despre prefacerea pâinii și a vinului în trupul și sângele Domnului și nu se pomenește nicăieri și niciodată de prefacerea din nou a trupului și sângelui Domnului în pâine și vin. De aceea, în biserica veche se trimetea, prin diaconi, sfânta împărtășire creștinilor bolnavi, penitenților, celor din închisori și tuturor celor, din binecuvântate pricini, nu puteau lua parte la săvârșirea tainei și se luau de credincioși sfintele taine din biserici, spre a le păstra în casele lor, sau spre a le purta cu ei în călătorii, iar asceții le păstrau cu ei în pustie, ca să se poată împărtăși cu ele la numite timpuri. De aceea, în biserica noastră și cea papală, s'a păstrat întotdeauna și se păstrează sfânta împărtășire în vase sfinte, pe sfântul altar, pentru împărtășirea celor bolnavi. De aceea, în biserica noastră, se săvârșește liturghia zisă mai înainte sfințită, cu elementele euharistice sfințite la o liturghie a Marelui Vasile sau a lui Gurădeaur dintr'o zi de mai înainte. De aceea, biserica papală — mergând fără îndoială prea departe — a înființat societăți sau congregațiuni pioase, ai căror membri fac cu rândul de gardă, zi și noapte, prin altare, ca să țină de urât (!) Domnului euharistic.

c) Domnul Cristos este întreg în fie ce particică, oricât de mică, a pâinii și vinului euharistic, pentru că ființa sa nu poate fi împărțită. Ceea ce se împarte, când se dă credincioșilor sfânta împărtășire, este numai înfățișarea din

afară, aparența pâinii și a vinului, iar nicidecum ființa Domnului, așa că ori cine se împărtășește cu o bucătică de pâine și cu câteva picături de vin sfințit, se împărtășește cu Cristos întreg.

Acest adevăr dogmatic este exprimat cu multă claritate în următoarele cuvinte din liturghia sfântului Ioan Gurădeaur: «*Sfărâmă-se și se împarte Mielul lui Dumnezeu, cel ce se sfărâmă și nu se desparte, cel ce pururea se mănâncă și niciodată nu se sfârșește și pe cei ce se împărtășesc îi sfințește*».

d) Trupul și sângele lui Cristos este totdeauna și pretutindeni unul și același, întreg și nedăspărțit, în fie care pâine și vin euharistic, cu toate că în același timp se pot săvârși mii și milioane de liturghii în diferite locuri. Adevărul acesta îl exprimă patriarhul Dositei, în Mărturisirea sa, prin următoarele cuvinte: «*Deși în unul și același timp se săvârșesc multe liturghii în lumea creștină, nu sunt totuși mai multe trupuri ale lui Cristos, ci unul și același Cristos este prezent în adevăr și real. Unul este trupul și unul este sângele lui în toate bisericile. Și aceasta nu pentru că trupul Domnului, care se află în cer, s'ar pogori pe altare, ci pentru că pâinea proaducerii, pregătită anume în toate bisericile, și, după sfințire, prefăcută și transsubstanțiată, se face una și aceeași cu trupul din cer al Domnului, căci Domnul totdeauna are un singur trup, iar nu mai multe în diferite locuri. Pentru aceea, taina aceasta, după socotința comună, este cea mai minunată dintre toate și se pricepe numai prin credință, iar nu prin judecățile înțelepciunii omenești*», (Decretul 17).

e) Pâinea și vinul euharistic, înfățișând în chip real pe însuși Domnul și Mântuitorul nostru Isus Cristos, în deplinătatea ființei sale, se cuvine să primiască dela noi aceeași închinare dumnezească pe care o dăm persoanei Mântuitorului. Despre această închinare găsim frumoase cuvinte și îndemnuri la sfinții părinți. Iată, d. p. ce zice sfântul Ioan Gurădeaur: «*Trupul acesta l-au adorat magii când era culcat în esle. Oamenii neștiutori într'ale pietății și streini, părăsindu-și patria și vetrele caselor, au mers cale lungă și sosind s'au închinat cu frică și cu cutremur. Să facem și noi la fel, să facem ca acești streini, noi, cari suntem cetățenii cerului. Ei îl aflară într'o peșteră și în esle și fără să vază nimic din ceea ce vedeți voi astăzi, s'au apropiat și s'au închinat cu frică, iar voi nu-l vedeți în iesle, ci în altar... Voi nu vedeți, în el numai trupul, ci cunoașteți și toată puterea sa și economia mântuirii, cunoașteți tot ce a răcut el, fiind introduși cu îngrijire în toate tainele*», (Omilia 25 asupra epistolei I către Corinteni). Explicând cuvintele: «*Și vă închinați așternutului picioarelor lui, că sfânt este*», din psalmul 98, fericitul Augustin zice: „*Cui avem să ne închinăm?*

Așternutului picioarelor lui... Vedeți dar, fraților, cui ne poruncește să ne închinăm. Și în alt loc al Scripturii zice: «Cerul este scaunul meu, iar pământul este așternut picioarelor mele». Așa dar ne poruncește să ne închinăm pământului? Cum însă vom putea să ne închinăm pământului, când Scriptura spune lămurit: «Domnului Dumnezeuului tău să te închini?... Nu știu ce să fac. Mă tem să mă închin pământului, ca să nu mă osândească Cel ce a făcut cerul și pământul. Mă tem însă să nu mă închin așternutului picioarelor Domnului meu, pentru că psalmul îmi spune: «Închinați-vă așternutului picioarelor lui». Neștiind ce să fac, mă întorc la Christos, căci voia lui o caut, și aflu cum se poate închina omul pământului fără impietate, de oare ce El a luat pământ din pământ, căci trupul este pământ, iar Domnul a luat trup din trupul Mariei și cu trupul acela a umblat pe pământ și chiar trupul acela ni l-a dat să-l mâncăm, ca să ne mântuim. Nimeni însă nu mănâncă trupul acela înainte de a i se fi închinat. Am aflat dar cum să mă închin unui astfel de așternut al picioarelor Domnului și nu numai că nu păcătuim închinându-i-ne, ci păcătuim, dacă nu i ne închinăm». Comentând aceleași cuvinte, sfântul Ambroziu zice asemenea: «Prin cuvântul așternut se înțelege pământul, iar prin cuvântul pământ se înțelege trupul lui Iisus Cristos, căruia îi dăm azi închinare dumnezească în sfânta euharistie...» Intemeiată pe aceste și alte asemenea cuvinte sfinte, biserica noastră ortodoxă învață prin rostul mitropolitului Petru Movilă: «Noi trebuie să cinstim și să ne închinăm sfintei euharistii, așa precum însuși Mântuitorul Iisus Christos, (Mărturisirea ortodoxă, răspuns la întrebarea 56).

* * *

Protestanții în genere au despre sfânta euharistie păreri care se depărtează de adevăr.

Ei pot fi împărțiți în două grupe: de o parte luteranii, cari admit prezența reală, dar nu prin transsubstanțiere, și de altă parte Calvin, Zwingli și alții, cari învață alte rătăcirii.

Luther învață, că: «Sacramentul altarului este trupul și sângele Domnului Iisus Christos în și sub pâine și vin, așezat și dat nouă, credincioșilor, prin cuvântul lui Cristos, spre mâncare și băutură,» (Catechismul cel mare)). Felul acesta de prezență reală se numește prin consubstanțiațiune sau prin înpănare, pentru că admite că trupul și sângele Domnului sunt într-o adevăr de față în sfânta euharistie, dar numai alături de pâine și de vin, sau împreună cu ele, care rămân și mai departe neschimbate.

La această părere greșită a ajuns el dela analogia dintre sfânta euharistie și întruparea Domnului. Precum după întrupare, Mântuitorul a

avut în persoana sa două firi — dumnezească și omenească — tot astfel și în taina sfinte euharistii, trupul și sângele Domnului stau alături sau împreună cu pâinea și cu vinul. Cuvintele: «Acesta este trupul meu...» și «Acesta este sângele meu...» sunt echivalente cu cuvintele: «Și Cuvântul trup s'a făcut», care nu însemnează, că firea dumnezească a Mântuitorului a încetat să existe, când El a luat fire omenească. În virtutea comunicării însușirilor celor două naturi în persoana Mântuitorului (comunicatio idiomatum), trupul său poate fi în pâinea și vinul euharistic sfințite în fie care biserică și totodată și în cer, pentru că, prin însușirea dumnezească ce i s'a comunicat, este mai presus de timp și spațiu, este adică veșnic și pretutindeni.

Analogia aceasta însă nu se referă la sfânta euharistie și nu era nevoie să se recurgă la asemenea subtilități teologice, când avem cuvintele exprese și arhilămurite ale Mântuitorului: «Acesta este trupul meu...» și «Acesta este sângele meu...» pe care sfinții apostoli, sfinții părinți și întreaga biserică dinainte de Luther le interpretaseră în sensul prezenței reale prin transsubstanțiațiune.

Despre trupul euharistic al Domnului, Luther învață mai departe, că nu este de carne sau material, ci spiritual și are puterea de a face spiritual, viu și etern trupul creștinilor cari se împărtășesc cu el. Totuși, el se mănâncă cu gura, iar nu numai cu spiritul, dar într'un chip suprafiresc și eeresc, și este primit ca atare atât de cei buni cât și de cei răi: de cei dintâi spre fericire, de cei de al doilea spre judecată și osândă. Aceasta o exprimă Luther în următoarele cuvinte: «Prin împărtășirea cu trupul și sângele Domnului se dobândește iertarea păcatelor și viața de veci. Aceasta ne-o arată cuvintele: «Dat pentru voi» și «Vărsat spre iertarea păcatelor» că adică, prin aceste cuvinte, ni se dă în sacrament iertarea păcatelor, viață și fericire. Pentru că unde este iertarea păcatelor, este și viață și fericire», (Catechismul cel mic). Și viața și fericirea veșnică primesc nu numai sufletul, ci și trupul: «Trupul, care mănâncă trupul lui Cristos, trebuie să aibă și el folosul său, care este că va trăi în veci și la ziua de apoi va învia spre fericirea eternă. Aceasta este puterea ascunsă și folosul pe care le are trupul nostru din trupul lui Cristos, în euharistie», (Interpretarea epistolei către Corinteni).

Zwingli învață că sfânta euharistie nu este altceva decât comemorarea cinei cei de taină, adică a ultimului ospăț al Domnului cu ucenicii săi. A vorbi despre o gustare spirituală sau despre un trup spiritual este nu numai contra rațiunii, ci și contra credinței, care se întărește numai prin primirea Sfântului Duh, iar nu prin gustare de pâine și vin. De altfel, adevăratul

trup al lui Cristos este biserica. Dacă am admite, că în euharistie este adevăratul trup al lui Cristos, împărtășindu-ne cu el, ar însemna că suntem canibali. Sfânta Scriptură nu știe nimic despre o gustere a trupului lui Cristos. După ea, Cristos este într'adevăr pretutindeni ca Dumnezeu, iar cu trupul se află în ceruri, deadreapta Tatălui. Cum ar putea fi dar prezent deodată în mii de locuri pe pământ? Aceasta ar fi încontra-zicere cu firea trupului. «Τὸ σῶμα μου» din cuvintele de instituire se referă la trupul răstignit, de aceea în euharistie n'avem să ne gândim la trupul transformat sau spiritualizat al lui Cristos. După însăși cuvintele Mântuitorului dela Ioan (6,68), carnea nu este de nici un folos, căci mâncată, ea produce tot carne, iar nu credință. A mânca dar trupul lui Cristos, nu ne-ar fi de folos. Ce privește iertarea păcatelor, ea se dobândește prin credința în Isus, la ce ar mai servi dar prezența reală în euharistie? Cuvintele de instituire trebuie deci luate în sens tropic și anume: sau εὐχὴ trebuie tradus cu «însemnează, închipuiește» sau σῶμα trebuie luat în înțelesul de «simbolul trupului meu».

Cum vedem, Zwingli este un raționalist lipsit cu totul de pietate, care interpretează cuvintele Domnului dela cina cea de taină în chip cu totul arbitrar, căci, dacă sunt locuri în Sfânta Scriptură în care εὐχὴ are înțelesul pe care i-l dă el, aci el nu poate avea alt înțeles decât cel pe care i l-a dat Mântuitorul. Cât despre obiecțiunea, că, dacă am mânca trupul Domnului, am fi canibali, și că el n'ar putea fi prezent în acelaș timp în mai multe locuri, observăm că Zwingli uită cu totul de comunicatio idiomatum, care ne dă cheia înțelegerii până la un punct a ceea ce pare paradox în această sfântă taină.

Sublimitatea acestei sfinte taine este însă așa de impunătoare, că și Zwingli recunoaște, că poate fi vorba de o prezență a trupului și sângelui Domnului în euharistie, dar numai *fidei contemplatione*. Când ne gândim adică, cumcă Fiul lui Dumnezeu s'a îmbrăcat în trup și a pățimit și a murit pentru noi, reprezentându-ne cu chipul aceasta, prin credință, fructele morții sale, putem zice că mâncăm trupul lui Cristos și bem sângele lui. În acest caz avem o *prezență sacramentală și misterioasă* a trupului lui Cristos în sfânta cină. Se poate vorbi chiar și de o *mâncare spirituală* a trupului lui Cristos, prin care se înțelege a tinde cu mintea și cu spiritul spre bunătatea lui Dumnezeu către noi prin Isus Cristos, (*Fidei Expositio*). Ori de câte ori spiritul ne este stăpânit de asemenea idei și inima pătrunsă de asemenea sentimente, gustăm duhovnicește trupul lui Cristos, pe care îl putem gusta și sacramental. Aceasta se face, dacă, săvârșind sfânta cină, ne ducem în mintea la Celce a instituit-o și la ser-

viciile ce El a adus pentru noi și dacă ne înălțăm inima prin comunitatea frățească și prin credința pe care o mărturisim (Ibidem). În sfârșit, Zwingli, în felul său de a privi lucrurile, are și ideea că cei nebuni mănâncă trupul Domnului spre osândirea lor. «*Sustin — zice el — că în chip impropriu mănâncă trupul lui Cristos și acei cari primesc sacramentul văzut sau simbolul public, dar n'au credință în inimi. Aceștia cheamă asupra-le judecata, adică răzbunarea lui Dumnezeu, pentru că n'au trupul lui Cristos în cinstea în care se cuvine să-l aibă cei pioși, adică tot misterul întrupării și al suferințelor lui Cristos și însăși biserica sa*». (Ibidem).

Numele de *comunicare* îl merită sfânta euharistie, după Zwingli, pentru că prin ea mărturisim că vrem să formăm un singur trup cu cei mântuiți, iar *euharistie* se numește, pentru că este și solemnitate de mulțumire adusă lui Dumnezeu.

În general privite, părerile lui Zwingli sunt așa de departe de spiritul Evangheliei, că se poate pune întrebarea. dacă ele mai sunt creștine.

Calvin ține calea de mijloc între Luther și Zwingli. Pâinea și vinul nu sunt simple simboale, ci semne alături de care grația dumnezească exercită acțiunea sa de întărire a credinței. Ele garantează uniunea mistică a credincioșilor cu Isus Cristos și înfățișează trupul lui nu numai ca unul ce s'a jertfit pentru noi, ci și întrucât, în virtutea acestei jertfe, este un nutriment al sufletului nostru. În acest înțeles, pâinea și vinul sunt «*instrumente prin care ni se împarte trupul și sângele Domnului, simboale, care înfățișează și ojeră trupul Domnului*» (*Institutio* IV, 17.₁₁). Aceste expresiuni nu ne dau dreptul să conchidem că pâinea și vinul euharistic ar fi purtătoarele sau vehiculele trupului și sângele lui Cristos. ci numai garanții pentru acestea, fiindcă Cristos exercită influența sa asupra oamenilor numai prin spiritul său. Împărtășirea cu trupul Domnului nu este totuș ceva intelectual, ca la Zwingli, ci real. După cum nu privirea, ci mâncarea pâinii hrănește trupul, tot astfel și sufletul trebuie să primiască pe Cristos în realitate, pentru a dobândi viața cerească. Credința nu face taina, ci e numai gura curată cu care se primește. Trupul euharistic al lui Cristos nu este numai material, cum susține Zwingli, adică numai cel care s'a răstignit pe cruce, ci și spiritualizat, peamărit și transformat, cum este după înviere și cum se află în ceruri deadreapta Tatălui (ca la Luther). Sub forma dintâi, el ne comunică iertarea de păcate, sub a doua viață și fericire. Substanța euharistiei este Isus Cristos ca persoană istorică și ca Fiu al lui Dumnezeu, Răscumpărător al omenirii și Biruitorul morții, cu trupul și cu sufletul și cu toate darurile sale spirituale. Nu trebuie să ne împărtășim numai

cu spiritul, ci și cu trupul lui, care este dătător de viață, căci prin el infiltrează Cristos în noi viața spirituală. Cum ne împărtășim cu trupul lui Cristos, care se află în ceruri de dreapta Tatălui? La aceasta Calvin dă un îndoit răspuns: Sau creștinul se înalță cu spiritul la cer — *oculis animaque in coelum evehit* — sau Cristos se poartă din cer pe pământ. Ca ilustrare a puținții credinciosului de a se înalța cu spiritul la cer, Calvin citează cazul sfântului arhidiacon Ștefan, care, deși cu trupul pe pământ, a primit puterea de a străbate cerurile cu spiritul și a vedea pe Dumnezeu. Tocmai acesta este rolul sacramentelor, de a fi ca o scară, pe care sufletul se înalță, prin credință, la ceruri, unde, prin mijlocirea Sfântului Duh, se pune, în comunicare cu Cristos.

Prin împărtășirea puterii de viață din trupul preamărit al lui Cristos din ceruri, Calvin nu înțelege un simplu proces psihologic, o potențare subiectivă a credinței, un avânt sufletesc, ci o împărtășire reală cu substanța trupului și a sân-

gelui lui Cristos. Pentru a arăta că această onto cu puțință, cu toate că trupul Domnului, ontologic în ceruri, el se servește de asemănarea cu nourele, care trimit pământului, dimpreună cu ruzele sale, și o parte din substanța ce-l compune.

Coborârea lui Cristos din cer în euharistie se face prin Sfântul Duh, care împărtășește vigoarea și puterea vivificatoare a trupului lui glorios.

Sacramentul este eficace numai pentru și în cei aleși. Cei reprobați nu primesc trupul lui Cristos, pentru că n'au credință, ci se împărtășesc cu simplă pâine și vin.

Cum se vede din această expunere și învățătura lui Calvin este o țesătură de rătăcirii, care sunt într-o măsură mai puțin grave decât ale lui Zwingli.

Sectele ieșite din protestantism n'au o învățătură bine definită despre sfânta împărtășire în genere și în deosebi despre prezența Domnului în elementele euharistice, iar unele se apropie de Zwingli, ori chiar îl întrec în nesocotința lor.

Preotul I. MIHALCESCU

TÂLCUIREA SFINTEI EVANGHELII DELA MATEI¹⁾

Leprosul curățit, 1-4.— *Sluga sutașului*, 5-13.— *Soacra lui Petru*, 14-15.— *Indrăciții vindecați*, 16-17.— *Ce suflet trebuie să ai pentruca să fi ucenic*, 18-22.— *Potolirea furtunii*, 23-27.— *Indrăciții din Gherasa*.

După ce a arătat pe Iisus ca învățător și legiuitor al Impărăției lui Dumnezeu (V-VII), evanghelistul se apucă să arate în el pe făcătorul de minuni, căruia îi sunt supuse toate puterile firii și care a venit în lume ca să vindece toate neputințele noastre. În scopul acesta, el strânge la un loc, în capitulele 8 și 9, zece minuni săvârșite în felurite timpuri, după cât se vede din Sf. Marcu și Sf. Luca, și prin aceasta ne arată că el urmează mai degrabă un șir logic decât unul cronologic.

2. *Un lepros*. Lepra e o boală groaznică, pricinuită de înmulțirea unui microb deosebit (*bacillus leprae*) în țesăturile organice. După ce a cuprins pielea, puțin câte puțin pătrunde în cărnuri și le roade în așa fel, că bieții bolnavi rămân desfigurați. Lepra a fost mărturisită totdeauna ca boală lipicioasă, și legea veche luase toate măsurile pentru a feri poporul de atingerea cu leproșii (Leviticul XIII și XIV).

Deși în vechime ea era de obicei fără leac, totuși erau și soiuri de lepră mai blândă, când vindecarea era cu puțință. În astfel de împrejurări însă, leprosul, mai înainte de a putea fi primit iarăși în tovărășia oamenilor, trebuia să se înfățișeze înaintea preotului, care avea căderea să judece dacă el era vindecat cu adevărat.

Se închină lui, adică s'a aruncat la pământ, la picioarele lui Iisus, zicând: *de vei vrea, poți să mă curățești*.

Lepra îți aduce stare de necurăție urmărită de lege. A fi curățit de ea, se rostea la Evrei prin cuvintele: *a fi curățit*.

4. *Vezi, nimănui să nu spui...* Iisus nu vrea să se facă vorbă despre minune, pentruca să se ferească de mișcarea turburătoare a poporului. În adevăr, Evreii erau plini de gândul despre un Mesia pământesc, care să vie să-i slobozească de jugul Romei și, dacă știrea despre minunile lui Iisus s'ar fi răspândit împotriva poruncii lui, era de temut că ei ar fi găsit în aceasta un imbold mai mult pentru a fi întăriți în cugetarea lor greșită. În oprirea lui Iisus, se poate vedea încă și o pildă de umilință vrednică de urmat.

Du darul. Legea porunca (Levitic 14, 10-21) ca leprosul vindecat, dacă era bogat, să aducă dar lui Dumnezeu doi miei, o oaie, două turturele sau porumbei, fără pată, și o câțime de făină și de untdelemn; dacă însă era sărac, ajungea să aducă un miel și două turturele sau doi porumbei și o mai mică măsură de făină și de untdelemn.

Intru mărturie lor. Faptul că Iisus ar fi vindecat pe lepros ar fi fost pentru preoți o mărturie sau o dovadă că Iisus era Mesia cel trimis de Dumnezeu. Sfinții Părinți au văzut în lepră un chip al păcatului, iar în porunca de a se înfățișa preoților, o aluziune către păcatul mărturisirii.

5. *Sutaș* se cheamă comandantul peste o sută de soldați. Sutașul de care e vorba aici se pare că era în slujba lui Irod Antipa, care domnea atunci peste Galileia. Din stihul 10, se vede că el nu era Evreu, ci păgân. Din faptul însă că mai marii Evreilor poartă

1. Vezi Nr. pe Iunie, Iulie și August 1927.

grijă de el, iar, pe de altă parte, din faptul că el clădise o sinagogă pentru ei (Luca 7, 5), se poate trage încheierea că el ar fi fost un prozelit.

7. Cât de mare a fost bunătatea și îmbrățișarea lui Iisus că a voit să-i dea cu mult mai mult decât cerea!

8. Ce măreție în credința și umilința acestui păgân și ostăș! El se mărturisește păcătos și deci nevrednic de a primi pe Iisus în casa sa. Dar în același timp mărturisește că Iisus poate toate cu puterea cuvântului său. Cuvintele sutașului sunt pomenite de Biserică în rugăciunile pentru primirea Sfintei împărtășiri.

9. *Că și eu sunt om supt stăpânire.* Cu o dovedire scoasă din însăși starea lui de sutaș, întărește că Iisus poate să vindece pe sluga lui numai cu un cuvânt. Dacă eu, măcar că sunt supus lui Irod și apoi încă și tribunului și altora, și totuși soldații pe care-i am supt mână se supun poruncilor mele, cu cât mai mult, Doamne, ție și se vor supune toate lucrurile!

10. *S'a minunat.* Minunarea se poate afla în Iisus nu în însușirea sa de Dumnezeu, ci ca om și după știința pe care teologii o numesc dobândită sau experimentală.

11—12. Aceste două stihuri se află numai în Sf. Matei. În credința sutașului, avem o gustare din credința păgânilor, și Iisus își ia de aici prilej pentru a vesti credința păgânilor și lepădarea Evreilor. Fericirea dreptilor este asemănată în Scriptură cu desfătările unui ospăț (Isaia 25,6-8; Psalmi 35,7), și dacă Iisus se slujește chiar de această asemănare, o face pentru a spune că păgânii vor veni *dela Răsărit și dela Apus*, adică din toate laturile lumii, și se vor așeza la masă, adică vor fi părtași la aceiași fericire cu sfinții cei mai vestiți din V. Testament; pe când *fiii împărăției*, adică Evreii, care s'au născut ca mădulare ale poporului lui Dumnezeu și care, prin aceasta, ar fi avut un drept deosebit în împărăția cerurilor, vor fi *aruncați în întunerecul cel mai din afară*. La Evrei, ospetele se făceau seara, în odăi mult luminate. De aceia și ospățul mesianic este arătat ca și cum s'ar desfășura în mijlocul celei mai vii lumini. Din pricina aceasta, cei care nu sunt primiți se află în întunerecul din afară care înconjoară încăperea ospățului. A fi înlăturat dela ospățul mesianic, este tot una cu a fi trimes în iad. Plângerea și scrâșnirea dinților înseamnă feluritele pedepse și des-nădejdea în care vor cădea cei osândiți.

14. Petru era de loc din Betsaida (Ioan 1,45), dar avea casă și la Capernaum, ținută poate cu chirie, sau fiind a soacrei sale, care zăcea în pat, cuprinsă de friguri tari. Iisus a vindecat-o îndată ce a intrat.

15. În ce privește pe îndrăciți, vezi la 4,34.

17. *Acesta neputințele noastre a luat...* Cuvintele acestea sunt din Isaia și sunt luate după textul evreiesc. Proorocul vestește că Iisus a luat asupra sa durerile și suferințele meritate de noi și pe care ar fi trebuit să le pătimim noi. Prin cuvintele proorocului, evanghelistul arată pricina pentru care Iisus tămăduia toate neputințele. Iisus a luat asupra sa să ispășească vinovățiile noastre, care sunt pricina boalelor noastre, și

pentru aceasta El ne poate slobozi de ele. Multele vindecări săvârșite de Iisus asupra a tot felul de bolnavi arată totuși că El e acel care ispășește păcatele noastre și îmbunează pe Dumnezeu pentru păcatele noastre.

18. Iisus, nevoind să stârnească însuflețire pentru lucrurile pământești în inima mulțimii, poruncește ucenicilor să treacă pe cellalt țărm al lacului Ghenisaret.

19. *Voi să merg după tine oriunde...*, adică vreau să mă fac ucenicul tău. Unii Sfinți Părinți și scriitorii creștini (Ioan Gură de Aur, Ieronim, Beda și alții) socotesc că acest cărturar ar fi fost îmboldit să vie la Iisus cu cerere de a fi primit între ucenicii lui, din dorința de a dobândi avuții. Văzând că Iisus se află în cinstea poporului, nădăjduia că ar avea de primit mari daruri și cerea să fie părtaș la ele.

20. *Vulpile au vizuini.* Iisus răspunde urmând gândul cărturarului: Cum vrei tu să-mi urmezi ca să dobândești averi, când eu n'am unde să-mi plec capul? adică sunt lipsit până și de lucrurile cele mai trebuincioase de care nu sunt lipsite nici dobitoacele?

Fiul omului. Aici avem întâia oară când Iisus își dă această numire, pe care și-o dă de 78 de ori în cele 4 evanghelii și pe care alții nu i-o dau. Pentru a ști care e înțelesul acestei rostiri, trebuie să citim cap. 26,64 și Ioan 5,27, unde Iisus, dându-și numirea aceasta, are în vedere locul din Daniil 7,13. Proorocul Daniil însă, prin rostirea *Fiul omului*, arată limpede pe Mesia. De aceia Iisus, luându-și numirea aceasta, arăta celor ce cunoșteau scrierile proorocului că el era Mesia cel făgăduit.

21. *Să îngrop pe tatăl meu.* La Evrei, îngroparea se făcea chiar în ziua morții. A îngropa pe tatăl mort, era pentru fii una din cele mai mari datorii. Ucenicul cere un scurt răgaz ca să poată îndeplini o faptă sfântă.

22. *Lasă morții...* E un joc de cuvinte din vorbirea evreiască și el înseamnă: Lasă pe cei care sunt morți cu duhul și care caută lucrurile muritoare și trecătoare să poarte grijă de cei morți cu trupul; tu caută lucrurile veșnice și vino după mine. Dumnezeu e stăpânul cel mai de sus și datorii pe care le avem către el sunt mai înalte decât acele pe care le avem către tată sau mamă. De aceia, de se întâmplă ca ele să se ciocnească, trebuie să urmăm pe cele mai înalte.

David Smith zice că și în cuvintele *dă-mi voie întâi să mă duc să îngrop pe tatăl meu* trebuie să vedem o zicere evreiască pe care trebuie s'o luăm în înțelesul: îngăduie-mi o scurtă amânare. Iisus răspunde: Lasă pe cei morți cu duhul să-și îngroape morții lor, adică să alerge la astfel de scăpări (Revised Bible 1903, p. 142).

Sf. Matei nu așează faptele povestite în șirul în care ele s'au petrecut. Furtuna de care evanghelistul vorbește aici s'a petrecut în împrejurările arătate de Marcu 4,35 și de Luca 8,22.

Vifor mare. Lacul Ghenisaretului, din pricina așezării lui, e supus la furtuni puternice, care se iscă din suflarea vânturilor tari care ridică apele. Ucenicii, deși

deprinși cu mânia lacului, sunt cuprinși de zbucium și aproape desnădăjduiesc de a mai putea scăpa. De aceia cer ajutorul lui Iisus.

27. Iar oamenii se mirau. Impreună cu luntrea în care se afla Iisus, mai erau și altele, după cum putem înțelege din Marcu, 4,40. Atât ucenicii, cât și toți ceilalți, s'au minunat de puterea lui Iisus, cu atât mai mult, cu cât niciun proroc nu săvârșise niciodată vreo minune ca aceasta și Mântuitorul nu întrebuițase nicio rugăciune, ci numai poruncise vânturilor să înceteze și îndată a fost ascultat.

28. *In laturea Gherghesenilor.* Manuscriptele grecești nu dau la fel numele localității în care Iisus s'a dat jos din corabie. În adevăr, unii o numesc țara Γαδαρηῶν, alții Γερρσηῶν iar alții Γερασσηῶν. Această citire din urmă, care e cea a Vulgatei și a traducerii sahidice, e poate cea mai adevărată. În adevăr, aici nu poate fi vorba de *Gadara* (azi *Um keis*), pe atunci capitala Pereei, așezată la vreo 10 kilometri spre partea de miază-zi și răsărit a lacului; nici de *Gerasa* (azi *Dieraș*), oraș din Decapoli, pentru că era așezat la vreo 60 de kilometri spre partea de mează-zi și răsărit a lacului; și nici de *Gherghesa*, oraș despre care nu găsim nicio urmă decât numai la Origen. Dar toate ne fac să credem că localitatea pomenită trebuie căutată pe țărmul de răsărit al lacului, în fața Capernaumului, pe locul unde se ridică niște ruine, numite de Beduini *Kersa* sau *Gersa* (Revue Biblique 1795, p. 512—522 și altele).

L-au întâmpinat doi îndrăciți. Sf. Marcu 5,1-20 și Sf. Luca 8,26, izbiți de faptul minunat că unul din acești îndrăciți avea într'însul o mulțime de draci, vorbesc numai de acesta, trecând sub tăcere pe cellalt, de care vorbește aci Matei. Indrăciții locuiau afară de oraș, în peștere largi și încăpătoare, săpate în munți care slujeau și ca morminte.

29. Venirea lui Iisus încurcă pe draci. De aceia ei întreabă ce au de desfăcut cu el, fiindcă Iisus trebuie să pornească ceva asupra lor. Până la ziua judecării, Dumnezeu îngăduie ca dracii să poată încă ispiti pe oameni și să se bucure de oarecare slobozenie, și aceasta e un fel de ușurare a pedepselor lor. Dar după judecată, Dumnezeu îi va îngrași în iad și va domni singur peste lume. Atunci vor crește pedepsele dracilor, pentru că nu vor mai putea vătăma pe oameni. Dracii numesc pe Iisus „Fiul lui Dumnezeu“, arătând prin aceasta că-l mărturisesc ca Domn al lor.

30. *O turmă de porci.* Porcii erau la Evrei dobitoace necurate, deci se vede că turma era a vreunui păgân care trăia amestecat printre Evreii din Decapoli.

31. *Dă-ne voie să ne ducem în turma cea de porci.* Neputând face rău oamenilor, ei cer să poată păgubi lucrurile lor și așa, pe de o parte, arată ura pe care o au asupra noastră, pe de alta, mărturisesc puterea lui Iisus.

32. Lângă Kersa, se află un munte a cărui coastă se scoboară în lac drept în jos. Depe aceasta porcii s'au aruncat în apă, ne mai putând să se împotrivescă învâlmășelii stârnite într'inșii de năvala dracilor.

În acest iapt, avem o dovadă foarte tare împotriva aceluia care tăgăduiesc că dracul poate intra în om și văd în aceasta numai niște fapte nervoase. Cum e cu putință însă ca boala dela un om să treacă deodată în dobitoace?

Afară de aceasta, să se bage-de-seamă că Dumnezeu e stăpânul a toate și, după cum în taina înțelepciunii și dreptății sale, îngăduie uneori ca molima să ucidă multe dobitoace, tot așa a putut învoi uciderea atâtor porci prin diavol, fără să calce niciun drept de stăpânire. Dacă stăpânii erau Evrei, după cum socotesc unii, atunci călcau legea, crescând dobitoace necurate, iar învoirea dată de Iisus diavolului ar putea fi privită ca o dreaptă pedeapsă.

34. Locuitorii din Kersa nu primesc darul făcut lor de Iisus, de teama pagubelor pământești care li s'ar fi putut întâmpla.

CAPITOLUL IX.

Slăbănogul vindecat, 1-8. — Chemarea Sfântului Matei, 9-13. — Postul, 14-17. — Fiica lui Iair și femeia bolnavă de scurgerea sângelui, 18-26. — Cei doi orbi, 27-31. — Mutul, 32-34. — Iisus propoveduiește în Galileia, 35—37.

1. *In cetatea sa*, adică în Capernaum, după cum arată lămurit Sf. Marcu 2,11 și St. Luca 5,18. Acest oraș este numit al lui Iisus, fiindcă El locuia obișnuit acolo, după ce și-a început propoveduirea sa.

3. *Și văzând Iisus credința lor.* Cât de mare a fost credința lor, se poate vedea din amănuntele date de Sf. Marcu 1,12 și de Sf. Luca 5,17-26. În fața lui Iisus, slăbănogul își amintește de păcatele lui, care fuseseră pricina boalei sale, și s'a simțit întristat; iar Iisus, care citea în inima lui, i-a spus: *Iartă-ți-se fie păcatele tale*, și așa l-a vindecat mai întâi de boala sutletului, și apoi de cea a trupului.

4. *Acesta hulește*, adică își atribuie o putere care este numai a lui Dumnezeu singur (Eșirea 34,7; Isaia 43,25). Ceilalți sinoptici au: Cine poate ierta păcatele fără numai unul Dumnezeu?

5. *Și văzând gândurile lor.* Iisus arată că cunoaște gândurile lor, ceiace este numai puterea lui Dumnezeu, și-i mustră: *Pentru ce cugetați cele viclene?* Voi, învâțați ai legii, ar trebui mai întâi să cercetați și să vă încredințați dacă lucrurile sunt așa cum gândiți voi.

6. Omul nu poate face nici una, nici alta. Dumnezeu însă poate face totul. Deci dacă Iisus trezește puterile trupești slăbănogite ale omului, prin singură puterea sa, el e Dumnezeu și, ca atare, poate ierta și păcatele.

7. *Fiul omului* (vezi 8,20) *pe pământ.* Cărturarii credeau că numai Dumnezeu are puterea de a ierta păcatele și că el o întrebuițează în cer. Iisus dovedește, prin faptă, că și El, stând pe pământ, are această putere. Să se bage-de-seamă puterea deosebită pe care o au cele trei cuvinte poruncitoare: *scoală-te, ia-ți patul și umblă* și tăria cuvântului lui Iisus care se împlinește numaidecât.

8. Evanghelistul arată mișcarea trezită în suflete do

minune. Poporul, cum se întâmplă totdeauna cu faptele peste fire, se spăimântă văzând un om care ierta păcatele. Iisus li se părea ca un om ca toți oamenii sau cel mult ca un prooroc. Deci privitorii nu înțeleseseră puterea minunii săvârșite de El ca o dovadă pentru dumnezeirea Lui. Totuși trebuie însemnat că poporul izbucnește în laude către Dumnezeu în fața acestei minuni, pe când cărturarii și fariseii se închid într-o tăcere chibzuită.

9. Iisus e atât de bun, față de cei păcătoși, că nu numai le iartă păcatele, ci îi cheamă și să fie ucenici ai săi, cu toate ocările fariseilor. (Vezi Marcu 2,13-22; Luca 5,27-39).

Trecând de acolo, adică din casa unde vindecase pe slăbănog, a văzut un om care ședea la scaunul vămilor, priveghind ca să ia plățile. *Ce se numea Matei.* Ceilalți doi evangheliști îl numesc *Levi*. Totuși nu e îndoială că la tustrei sinopticii cele două nume arată pe aceeași persoană, care îndeplinește aceeași slujbă de vameș și a cărei chemare s'a petrecut în împrejurări la fel, adică după minunea slăbănogului și mai înainte de vorbirea despre post. La Evrei, multe persoane purtau două nume.

10. *Și când ședea el în casa lui Matei,* care voise să-i mulțamească dându-i un mare ospăț și poftind la el mulți prieteni ai săi (vezi Marcu și Luca la locul citat).

11. *Au zis ucenicilor lui.* Fariseii ar fi simțit scârbă să se așeze la masă cu vameșii, și de aceea se miră și se arată turburați de felul de a lucra al lui Iisus. Neîndrăznind să-l întrebe deadreptul, au întrebat pe ucenicii săi.

12. *N'au trebuință cei sănătoși de dojtor.* Medicul trebuie să se afle lângă cei bolnavi, și Iisus, venind ca să tămăduiască neputințele păcatului, trebuie să se afle printre cei păcătoși.

13. *Mergând, învățați.* Fel de a vorbi, prin care rabinii trezeau luare-aminte.

Milă vreau. Aceste cuvinte sunt din proorocul Osio 6,6 și înseamnă că Dumnezeu vrea mai bine bunătatea și bunăvoința către aproapele nostru decât jertfa, adică mai degrabă îmbrățișarea decât închinarea din afară lipsită de dragoste, cum era cea a fariseilor trufași și mândri. Cu acest răspuns, Iisus arată că, cu toată însuflețirea lor pentru lege, ei n'o știu și calcă una din cele mai însemnate porunci ale ei.

N'am venit să chem pe cei dreپți. Dacă fariseii ar cunoaște legea, ar ști că Mesia trebuie să vie pentru a împăca pe cei păcătoși cu Dumnezeu și pentru a-i chema la mântuire. Pricina întrupării Fiului lui Dumnezeu a fost de a mântui pe cei păcătoși.

14. *Atunci au venit la dansul ucenicii lui Ioan.* Aceștia erau cam nemulțumiți pentru faima lui Iisus și, sprijiniți de farisei, pun întrebarea despre post (vezi Marcu 2,18 și Ioan 3,26). Se pare că ospățul dat de Sf. Matei s'a ținut Luni sau Marți, zile în care fariseii obișnuiau să postească. Intr-o astfel de împrejurare, se înțelege mai bine întrebarea trufașă pe care ei o

pun lui Iisus, cași cum ar voi să spuie: Nu poate fi altfel, pentru că noi suntem sfinți, pe când ucenicii tăi nu sunt.

15. *Fiii nunții* (în grecește *vot τοῦ νυμφῶνος*, tradus după slovă: *fii ai odăii de nuntă*). Acest nume se dădea acelor care se duceau să ia pe logodnică dela părinții ei și s'o ducă la casa soțului, luând apoi parte la toate veseliile care se desfășurau. Invățații legii voiau ca, în toată săptămâna nunții, să se facă mare sărbătoare și să nu se postească nici în ziua sărbătorii Impăcării, dacă nunta s'ar fi întâmplat în vremea aceea. Iisus însă e soțul. El a venit în lume pentru a lega de sine toate sufletele prin legătura credinței și dragostei. Deci, câtă vreme el e de față între ucenicii săi, cum ar putea aceștia să postească, fiindcă postul e doar semn de tristeță? Iisus nu desființează postul. Și ucenicii săi vor posti, când li se va lua soțul, adică după patima și moartea sa.

16—17. Iisus arată, prin două asemănări, că ucenicii lui nu trebuie să postească în vremea când sunt cu Iisus. Ei țin acum de o nouă stare de lucruri, adică de împărăția evangheliei, care nu poate fi mărginită la mplinirile din afară ale vechii legi, care era lege de robie, făcută pentru un singur popor, și mult mai puțin se poate împăca cu socotințele greșite și cu poruncile fariseilor. Dacă o haină roasă se cârpește cu o bucată de postav nou (adică încă nelucrat), acest postav nou, când este băgat la apă, se strânge și trage din cellalt. Cei vechi obișnuiau să păstreze vinul în burdufuri de piele de capră, de cămilă sau de măgar. *Vin nou* e mustul, care trebuie încă să mai fiarbă. Se înțelege însă că, dacă mustul se pune în burdufuri vechi, fierberea e face să crape și se perde și burduful și vinul.

18. Cele două fapte: femeia cu scurgerea sângelui și fiica lui Iair sunt povestite la Marcu 5,21-43 și Luca 8,40-56 după cea cu îndrăciții din Gherasa.

Un boier oarecare, adică un cap al sinagogii, numit Iair, cum se află la Marcu și Luca.

Fiica mea (nu avea decât 12 ani) *a murit.* În clipa când Iair se ruga de Iisus, fiica lui era pe moarte. Ea însă a murit mai înainte ca Iisus să ajungă acolo. Sf. Matei, dorind să fie mai scurt, lasă o parte toate amănuntele care se găsesc în Sf. Marcu și Sf. Luca. El dă numai trăsăturile generale ale faptului.

Ci venind, pune mâna ta. Nu are credința sutașului, crede însă că ajunge ca Iisus să puie mâna pentru a învia pe fiica moartă.

20. Această boală aducea cu sine starea de necurăție de care pomenea legea (Leviticul 15,25) și de aceea femeia cu scurgerea sângelui nu îndrăznește să se înfățișeze înaintea lui Iisus, ci nădăduiește să se vindece fără a fi văzută de cineva.

Poala hainei lui sau mai bine, *ciucurii.* Prin acest nume, se înseamnă unul din cele patru colțuri ale mantiei. La cele patru colțuri ale ei, se aflau niște ciucuri de lână albă, pe care Evreii trebuiau să-i poarte. Ciucurii le aminteau de poruncile lui Dumnezeu (Numerii 15,38; A doua Lege 22,12).

21-22. Dacă ea credea că se va vindeca numai de se va atinge de haina lui Iisus, înseamnă că avea o credință foarte vie. Mântuitorul, arătând că știe ce se petrece în sufletul ei, vrea s'o răsplătească tămăduind-o numai-decât.

23. În Răsărit, era obiceiul ca, în jurul mortului, să fie chemați cântători din fluiet, femei și tete, care să strige și să se tânguiască și să cânte cântece de jale. Mulțimea care făcea zgomot era ceata rudelor, a prietenilor și alții.

24. *Fecioara n'a murit* în felul în care credea mulțimea. *Ci doarme*. Moartea este un somn mai mult sau mai puțin lung, din care ne vom trezi la învierea viitoare.

25. *A luat-o de mână*, cum se obișnuiește a se face când vrei să trezești pe cineva care doarme. Iisus arată că el este stăpânul vieții și al morții.

27. Acest fapt e povestit numai de Sf. Matei. Cei doi orbi auziseră vorbindu-se de Iisus și de minunile lui și, plini de încredere, strigau: Fiul lui David, miluește-ne pre noi! *Fiu al lui David*, în chipul cel mai desăvârșit, era Mesia (vezi **12, 24**; **22, 42**). Deci orbii îl mărturiseau ca atare.

28. *Iar după ce au mers în casă*. Această casă era cea a lui Petru din Capernaum. Mai înainte de a-i vindeca, Iisus vrea dela ei o faptă de credință și numai după ce au săvârșit-o, el îi ascultă și le împlinește cererea.

30. *Vedeți, nimeni să nu știe*. Vezi despre aceasta la **8, 4**.

31. Ei n'au putut să-și înfrâneze însuflețirea mulțămirii lor și au călcat porunca lui Iisus, socotind poate că oprirea la care îi supunea Iisus izvora numai din umilinta Mântuitorului; iar pe de altă parte, faptul că acum vedeau, pe când mai înainte erau orbi, nu putea rămânea ascuns.

32. *Un om mut îndrăcit*. Acesta era mut, nu din lipsă organică, ci pentru că fusese cuprins de diavol.

33. Poporul se minunează de mulțimea minunilor și de iuțea și felul cum sunt săvârșite.

34. Deosebire vie între mulțimea norodului și farisei. Aceștia nu pot fâgădui fapta, dar caută o lămurire răutăcioasă, care să șteargă cinstea lui Iisus și să-l înfățișeze ca un nemernic, care are legături cu diavolul. (vezi și **12, 22**).

35. *Străbătea... propoveduind... și vindecând*. Prin aceste cuvinte, se arată cele două laturi ale slujirii lui Iisus. El luminează mintea și aprinde inima și, în același timp, vindecă neputințele trupului.

36. Iisus are ca tovarăși pe ucenicii lui, pentru că ei să fie marturi ai stării morale nenorocite a poporului. Poporul lui Dumnezeu adeseori este asemănat cu o turmă (Isaia **43, 11**; Ezechiel **34, 4-11-23**); starea sa era foarte tristă. Mulțimea era necăjită *εσκολυμένοι* (după slovă, *despoiată*) de puterea stăpânirii și rătăcită, *εριμύνοι*, adică fără putere, ca oile lipsite de grija păstorului, de oarece capii ei, adică fariseii și cărturarii, nu le dau o învățătură sănătoasă, ci umblă să-i fie departe de evanghelie prin bârfeală și meșteșugiri nemernice.

37. Mulțimea este un seceriș bogat, care stă rău, pentru că nu sunt lucrători care să-l culeagă. Puțini erau cei care în adevăr căutau binele sufletesc al poporului lui Israil.

38. *Rugați*. Imboldește pe ucenici să poarte grijă de sănătatea sufletească a mulțimii. Dar cel dintâi lucru pe care trebuie să-l facă este să se roage, pentru că păstorii cei buni sunt un dar al *stăpânului secerișului*, adică a lui Dumnezeu Tatăl (vezi Ioan **15, 1**).

Traducere din I. Italiană, de
Arhim. SCRIBAN

INDRAZNIȚI!

„Și lumea toată va cunoaște
„Că sânteți ucenicii mei,
„Când pacea veți iubi-o pururi,
„Când fi-va dragoste 'ntre voi.

„In lume veți avea necazuri,
„Dar îndrăzniți neconținut,
„Voi nu uitați că fii îmi sânteți
„Și lumea eu am biruit“.

Așa pe ucenici adesea
Duios Isus îi învăța ;
Și nu s'a auzit vreodată
Mai blândă voce ca a sa.

Iar când de pe pământ la ceruri
Stăpânul lumii s'a 'nălțat,
Apostolii pășesc în lume
Și predică neîncetat.

Erau huliți, scupați în față,
Bătuți, sălbatec chinuiți,
In temniți aruncați, în fiare,
Și chiar de rude crud loviți.

Iar ei puțini, săraci și singuri
Streini la toți... în lumea rea
Grăiau cuvânt... căci din adâncuri,
Un glas puternic 'i 'ndrumă :

In lume veți avea necazuri
Dar, îndrăzniți neconținut,
Voi nu uitați că fii îmi sânteți
Și lumea eu am biruit.

Iar azi popoare 'ntregi urmează
Invățătura lui Isus,
Ingenuchiază 'n fața Crucii,
Ce mântuirea ne-a adus!

RĂSPLATA OSTENELILOR NOASTRE

Imprejurările critice și condițiile grele de viață, prin care trece preotul ortodox român astăzi, îl silesc, mai mult decât în trecut, să-și cerceteze bine situația lui și a familiei, a prezentului, dar mai ales a viitorului, îmbrobodit de norii nesigurății, și să-și asigure pe ai lui la un adăpost mai scutit de vijeliile întâmplătoare ale vremurilor.

De aceia, cu toată filozofia necruțătoare a lui Carlyle din «Eroii», de a rămâne la postul tău, în ciuda greutăților, cu care te zbuciumi, unii preoți se văd nevoiți să se permute în alte parohii, cu alte perspective, mai promițătoare și cu mijloace mai lesnicioase de trai, iar alții să se îndrepte spre orașe, la ivirea vreunei vacanțe, când titlul lor universitar le îngăduie acest drept, socotindu-se, de către toți, permutarea nu ca o dezertare dela datorie, ci ca o păstrare a aceluiaș post de până atunci, dar mai întărit, prin un curaj de muncă mărit.

Permutarea unui preot, pe lângă părerea de rău firească despărțirii turmei de păstorul ei, oricât de bine să fi fost păstorită, oricât de bune să fi fost legăturile între preot și popor, mai are darul scoaterei la iveală și a unor scăderi sufletești de ale păstoritorilor, care până atunci mocneau în ascuns, ca scânteile sub spuza cenușei, întocmai după cum ploaia viforoasă ridică la suprafața celei mai limpede și mai cristaline ape mocirla, nisipul și toate necurățeniile întâmplătoare din fundul ei. Manifestarea acestor scăderi sufletești atârnă, după oameni și împrejurări, de respectul pentru persoana preotului. Fericit când pleacă din mijlocul poporului, fără să fi luat cunoștință personal de ele, direct de la enoriași, descurajat și nedumerit când i se aruncă în față, drept mulțămire pentru conducerea lor, aceste drojdii ale sufletului credincioșilor mărginiți pe care le constată. Acestea nu puțin amărăsc viața de jertfă a preoților pentru fiii lor duhovnicești.

I. Nemulțămiri din partea enoriașilor.

1. Țăranii și îngustimea vederilor lor, socotesc pe preotul lor, cu cât le-a fost mai săritor la necazurile lor și mai la dispoziția nevoilor lor sufletești, cu atât mai mult ca pe o slugă a lor, căreia nu-i îngăduit să plece din serviciu, până nu va aduce tot el mai întâi alt preot. Intocmai situația unui argat: nu-i dai voie să părăsească slujba până ce nu-ți aduce alt argat, concepție care nici la argați nu se mai poate aplica, azi, în timpurile acestea de civilizație și libertate.

Nu puțin a rămas surprins un preot la această obiecțiune, cu prilejul permutării lui din sat. Drept omul cel mai de aproape al său, venind la spovedit — unul din cele mai sublime mo-

mente din viața unui creștin — în ziua luării preotului de rămas bun dela enoriași, chiar în biserică, unde mai înainte cu câteva minute aceștia plângeau, primele lui cuvinte, înainte de a se așeza în genunchi, au fost muștrarea preotului: «Așa dovedești Sf. Ta, Părinte, dragostea pentru popor, lăsându-l în părăsire, plecând fără să fi adus alt preot?»

2. Nu este de chip să se permute un preot dintr'o parohie, fără ca să nu fie interpretat pasul lui ca făcut din motive de îmbogățit pe spinarea poporului și datorită concursului acestuia. «Îi dă mâna Părintelui acum să se ducă dela noi, după ce a făcut bogăție din sudoarea mânilor noastre...». Numai Dumnezeu știe cât muncește mai întâi preotul cu brațele lui și ale celor din casă pentru agoniseala existenței, căci, dacă ar fi rămas nădejdea la brațele enoriașilor, trebuia murgul să mai pască multă vreme iarba de pe cele râpi și ponoare, pentru bruma de avere ce poate strânge un biet slujitor al Domnului.

În viața liniștită și patriarhală de țară, fie în regiunile bogate în grâne la câmp, în vinuri și pometuri la deal, în exploatarea de păduri și industria lemnului la munte, oamenii cumiți și harnici au puțină să-și înjghebeze trumoase gospodării și să ajungă în situații înfloritoare. În multe părți însă, crășmele, cu tot alaiul lor de neajunsuri, absorb câștigul muncitorilor și storc vraga lor de viață, cu toată lupta susținută de biserică și școală împotriva beției și celorlalte scăderi morale ale poporului, precum și dezvoltarea spiritului de economie. Poporul, neascultător și îndărătnic, urăște pe cel cuminte și harnic, care se ridică prin mijloace cinstite deasupra nemernicilor¹⁾.

3. «Ori unde te vei duce, mai bine ca la noi vei găsi». În închipuirea care și-o fac despre localitățile lor de baștină, țăranii cred că bine ca la ei în sat nu se mai poate găsi nicăieri, ceiace dovedește un puternic instinct conservator al poporului nostru românesc. Aceasta este o strălucită însușire a Românului. Dar când, dela ideile lor bune despre satul lor, trec la ideile bune despre dâșii, se preface în scădere sufletească, iar cine o nutrește, ba mai mult chiar, caută s'o impună și altora, cu al căror scop de viață nu se potrivește, atunci țăranii ajung de râs, ca să nu zic caraghioși.

Binele atârnă de puterea de muncă și vrednicie a omului. Imprejurările în care această

1. Mare adevăr, care se simte și la cei mai luminați. — Nota A. S.

putere de muncă ajunge productivă, variază, pot fi prielnice sau neprielnice. Individul are a se aeomoda mediului și a-și potrivi energiile lui roditoare după condițiunile și împrejurările cerute.

În materie de activitate pastorală, schimbările acestor condiții de muncă sigur că vor reclama trecere oarecare de timp, până la familiarizarea cu noul mediu, în care preotul ajunge prin permutare, dar odată activitatea începută pe noul tărâm, își crește făgaș propriu să meargă la izbândă.

4. Dar șerpii încălziți la sânul tău, abia după ce i-ai părăsit încep să-și ridice capul și să te înțepe. Lingușitorii se strâng în jurul noului preot și «*toate micile defecte, ce 'ntr'un mod fatale legate-s de o mână de pământ*» (Eminescu) și le explotează și le măresc ca la un microscop, în fața noului păstor, ca să-și atragă simpatia acestuia, hulind pe cel dus și sfātuindu-l ca să nu urmeze calea aceluia. În fruntea acestor lingușitori, pălimarii și dascălii țin recordul mișelesc al celei mai murdare și mai josnice situații. «Iată, așa preot ne trebuie nouă, nu ca cel care s'a dus...» Noul preot n'a dat nicio dovadă de vrednicie pastorală, în cazul când e nou hironit, și tot e mai bun decât cel îmbătrânit în via Domnului și apreciat în repetate rânduri și în diferite ramuri de activitate de către cei chemați să se pronunțe asupra activității lui!

II. Nemulțămiri din partea urmașului în preoție.

Cântărirea nedreaptă a preotului de către partea de țărâtime inconștientă și subalternii lui slugarnici și lipsiți de caracter, cu tot convoiul lor de critice, nu împruținează întru nimic meritele unor fapte săvârșite, dar îndurerează sufletul luptătorului cinstit pentru triumful bisericeii. Mai multă mâhnire strecoară în inima preotului dus atitudinea rigidă a noului preot față de roadele eloquente ale activității înaintașului său, desconsiderarea și micșorarea operei lui.

Casa parohială mare, încăpătoare, un palat între cocioabele din jurul ei, nu este bună. Ba dușumelele-s uzate, ba perețele e putred, câte teie de curmeie, ca să întunece meritele celui care a ridicat-o din nimic, cum sunt bisericile sărace dela țară și mai ales cum a fost situația tuturor după război.

Gardurile împrejmuitoare trebuiau făcute altfel, biserica, cimitirul, plantația altoilor, casa de prăznuire, totul lasă de dorit, ca și cum viața înaintașului preot ar fi însemnat o furtună prin toată averea mobilă și imobilă a bisericeii.

Băieți tineri, ieșiți acum de pe băncile universității, neînzestrați îndestulător dela natură cu puteri sufletești de aprigi luptători pentru furtunoasa luptă a vieții din școala aceasta mare a lumii, ca să-și ascundă această neîndestulare în fața nouăi cărți, care pentru prima oară li se deschide acum în fața ochilor, painjeniți de slovele tipărite „Casa

vieții pastorală la țară”, rămânând surprinși,—Încep să scârție de nemulțămire pe toate cărările, luând-o cu starea materială și sfârșind cu cea morală a parohiei, găsindu-le numai lipsuri, de care numai înaintașul preot este răspunzător.

Deprinși din orașele în care și-au făcut studiile numai cu trotuare uscate, cu familii de societate, cu distracții pe alese și uitând prea degrabă drumurile pline de noroi până în butucul roții, în care și-au trăit copilăria și vacanțele școlare, când se trezesc deodată, ei, cei sclivisiți, înmănușați, rași și pudrați în haină lungă preoțească, în fața drumurilor colțuroase și desfundate de țară, în fața monotoniei și a pustietății, întrerupte numai de cântecul cocoșilor și lătratul câinilor,—îi apucă amețea de ciudă și singurătate.

Pentru că viața de țară acesta-i, oricât ai protesta împotriva condițiilor ei de desvoltare, de aceia acești «*frisch gebackene Priestern*»¹⁾, protestează împotriva activității înaintașilor lor, ca doar își vor crea ei o atmosferă mai favorabilă în popor, chiar dela început încurajați și de ceata mișeilor și derbedeilor, care îi linguesc, pentru ca mâne să-i muște, cum astăzi se pricep să lovească în meritele fostului lor stăpân.

Și atunci firesc se desprinde următoarea întrebare: «Să mai muncească preotul cu râvnă și cu abuegație în via Domnului, când permutarea lui întâmplătoare dintr'o parohie, cerută de el, îi răscolește tot sufletul lui idealist de misionar?»

Cele arătate aici nu sunt întâmplare numai unui preot, ci oglindesc situațiile atâtor păstori duhovnicești muncitori, a căror activitate a fost aspru criticată din motive anumite, ci trădează anumită mentalitate și din partea unor enoriași și din partea unor frați întru Hristos.

Un preot, pătruns de fiorul tainic al sfințeniei misiunii lui, lucrează îndemnat numai de înboldul conștiinței împlinirii datoriei lui. Avansări, ranguri și onoruri nici nu visează. Sufletele înflăcărare n'au nevoie de înboldiri din afară. Premiile și bomboanele sunt pentru copii. Pentru un luptător, mulțămirea conștiinței lui și răsplata lui Dumnezeu. Dar să fie micșorat de ai lui.

Aceasta țintesc dușmanii bisericeii. Dar oamenii mici de suflet să nu uite că sufletele înflăcărare de focul sfânt al împlinirii datoriei nu-și perd vremea aplecându-și urechile la soaptele vânturilor. Hristos și biserica Sa reîmpropătează veșnic puterile zdruncinate de critici, întăresc curajul și călăuzesc mințile luptătorilor spre culmile cele mai înalte și mai neprihănite ale idealismului creștin, cu veșnica lozincă:

Înainte, mereu înainte!

Pr. GH. VERȘESCU
Piatra-Neamț

1. „Preoți proaspăt ieșiți din oală” — tradus de A. S.

„FARA TARIA CREDINȚII NU SE FACE NIMIC“

Conducătorii popoarelor s'au străduit și se străduesc, în vremile de față, să vindece rănilile adânci pe care le-a lăsat războiul. Și nu rareori străduințele lor s'au arătat pline de roadă. Multe însă din aceste răni, pe care războiul trecut le-a lăsat în viața noroadelor, sângerează încă. Altele chiar iau, din ce în ce, o înfățișare mai gravă. Astfel, dezechilibrul moral, produs de măcelul omenesc, de care ne amintim ca de un vis urât, continuă a fi rana veșnic cangrenată. E fapt dovedit că răutățile pe lume au crescut spăimântător acum, după războiu. Sufletul omenesc, sălbătecit la vederea sângelui ce a curs atâta, în luptele în care omul devenise o fiară, nu s'a recules încă. Ba par'că cruzimea, ura, dușmănia aprinsă, covârșesc pe omul de astăzi. „Homo homini lupus“, dictonul atât de cunoscut, își câștigă zi de zi tot mai mulți adepți. Porunca blândului Mântuitor din Nazaret: „Iubiți-vă unii pe alții“ sună azi în urechile unei lumi învrăjbite și roase de tot felul de patimi... Triste și dureroase constatări...

Pentru mulți însă, chestiuni ca acestea sunt fără vreo importanță deosebită. „Milă creștină... iubire evanghelică... credință... au fost când va... Azi, în secolul tuturor invențiilor, când oceanele nu mai despart continentele, când pământul, apă, aierul sunt străbătute cu iuțea uimitoare de omul ajuns atâtea stăpânitor, altele vor fi preocupările lumi. Minte să nu mai fie oprită în zborul ei de prejudecățile religioase. Morala e numai întru atâta admisibilă, întrucât asigură omului un traiu mai lesnicios mai comod...“

Și mulți, foarte mulți dintre așa ziși „intelectuali“, propoveduiesc idei ca acestea, socotind că pot da astfel, o largă contribuție la reforma moravurilor omenești... Aici e răul ce cangrenează rana imoralității, de care azi suferă neamul nostru. A spus-o apostolul culturii românești, învățatul a cărui știință e admirată de pionii culturii occidentale, profesorul Nicolaie Iorga; a spus-o la deschiderea cursurilor dela Vălenii-de-Munte, în anul acesta.

„Intre alte rele de care suferim noi, românii, unul, care constituie o adevărată nenorocire, constă în aceia că avem prea mulți oameni, cari se cred culți, pe când în realitate sunt departe de a fi ceea ce ei pretind“ (Ziarul „Adevărul“ de Sâmbătă, 17 Iulie 1927). Acestea sunt cuvintele pe care marele istoric le-a rostit la Văleni. Pe „culții“ superficiali, savantul N. Iorga voește „a-i pune în contact cu viața propriu zis intelectuală“.

Credința nu oprește progresul societății, dimpotrivă, îl ajută. Credința dă posibilitate de dezvoltare armonică tuturor facultăților sufletești.

Să se lumineze mintea, dar, în aceeași măsură, să se cultive și inima. Simțimintele de umanitate, de cinste, de dreptate sunt semnele adevăratei civilizații. Iar acestea toate își au izvorul într'o credință vie și puternică a fiilor Bisericii. Credința însă trebuiește întărită, căci ea e reazimul sigur al unei națiuni.

„Fără tăria credinții, nu se face nimic“, a spus savantul nostru prof. N. Iorga, în conferința sa la deschiderea pomenitelor cursuri.

Cultura va risipi ignoranța, dar imoralitatea nu. Și atâta cât imoralitatea va crește, progresul realizat pe orice tărâm e „casa clădită pe nisip“ din Evanghelie.

Imoralitatea va fi isgonită de pe ogorul sufletelor de credința în Dumnezeu păcii, al blândeții, al milii, al dragostei, Iisus Hristos, „prin rana căruia, noi toți ne-am vindecat“.

Preotul G. I. BEȘCHEA,
Mărăcineni-Buzău.

ȚIE DOAMNE!

*Din neant m'ai scos, mi-ai dat viață,
M'ai îmbrăcat cu chipul Tău.
Părinte-mi ești și Domn deodată,
Și viața mea de Tine dată
O pun acum pe-altarul Tău.*

*Tu, jertfa mea, primește-o, Doamne,
Căci e pornită din adânc
De suflet, care Te dorește
Și după Tine năzuește:
Al sufletului meu adânc*

*Dintru al Tău, al Tău, firește
Spre Tine năzue mereu;
Ție mă rog acum: coboară
Ca porumbelul care zboară,
Așează-Te 'n sufletul meu.*

*Trudirea mea de pân'acuma:
Casă clădită pe nisip;
S'adun avere pământescă?
Averea mea e cea cerească
O alta? Nu, în nici un chip.*

.....
.....
.....

*Ceva mai scump n'am decât viața,
Talantul care mi l-ai dat;
Să-l îmulțesc cum se cuvine,
Alături, vreau, numai de Tine;
Fii pururi binecuvântat!*

OI. M. P.

CRONICA BISERICESCA

INTERNĂ

Patriarhul Regent felicitat de Patriarhul Ecumenic

Vestea că Patriarhul României a ajuns a fi regent al tronului românesc se înțelege că a trebuit să umple de bucurie pe marii ierarhi ai Bisericii Ortodoxe, care au trebuit să vadă în aceasta marea prețuire a unui frate al lor și tovarăș de lucru la cârmuirea Bisericii lui Hristos. Cel dintâi care a simțit aceasta, ca un act doveditor de marea vază de care se bucură Patriarhul României, a fost Intru tot Prea Sfântul Patriarh Ecumenic **Vasile III** al Constantinopolului, care, prin scrisoarea cu nr. 1928 din acest an, după ce vestește despre ~~parastasul~~ săvârșit în biserica Patriarhiei din Constantinopol pentru răposatul Rege Ferdinand, trimite Patriarhului nostru urările următoare pentru suirea sa pe scaunul Regentei:

Ex. Sa însărcinatul de afaceri al legațiunii române din Constantinopol ni-a comunicat și numirea Prea-

fericirii Voastre mult dorite, ca membru în consiliul de Regență, de care numire era cu neputință să nu auzim decât cu o deosebită plăcere atât Pentru Dragostea din toată inima către persoana Preafericirii Voastre iubită nouă, cât și pentru cinstea, care s'a făcut întregii biserici (Răsăritene) prin această distincțiune.

Așadar cu plăcere ne grăbim, prin această scrisoare frățească, să transmitem Sanctității Voastre iubite Nouă, călduroase felicitări pentru această înaltă cinste, urându-vă, atât Sanctității Voastre, cât și întregii Inalte Regențe, toată binecuvântarea și succes întru îndeplinirea înaltelor îndatoriri, ce apasă asupra ei, spre binele Statului Român, cel de Dumnezeu păzit, și a piosului popor român.

SĂRBATORIREA UNEI BISERICI ȘI A UNUI PREOT

În Galați, ființează o biserică, în jurul căreia, de mulți ani de zile, se desfășură o largă activitate pentru răspândirea învățaturii, printr'un cămin cultural alăturat și printr'un lung șir de conferențe care se țin acolo an cu an. Noi totdeauna am pomenit de ele. E vorba de biserica „Sfinții Impărați“, în sânul și în jurul căreia vrednicul ei paroh, Păr. Econ. *Ludovic Cozma* desfășură acea frumoasă activitate.

Anul acesta, la 14 Septembrie c., se va face o măreață sărbătoare în Galați, în urma înnoirii bisericii, prin reparațiuni care au costat 600.000 de lei și care o împodobesc frumos, după cei 70 de ani de când ființează ea. De asemenea, Păr. *Ludovic Cozma* împlinește 20 de ani de preoție, plini de acea frumoasă muncă pastorală care a însemnat o vrednică noutate în orașul Galați și în țară.

Pentru a cinsti toate acestea, se va face, în pomenita zi de 14 Septembrie, o slujbă măreață pentru deschiderea bisericii, iar după amiază se va ține o ședință solemnă la căminul cultural „Sfinții Impărați“, la care vor vorbi felurite delegați și truntași ai orașului Galați.

În scopul acesta, au fost poftite la acea serbare multe persoane din lumea noastră culturală și bisericască: I. P. S. Mitropolit al Moldovei, P. S. Episcop *Nicodem* dela Mănăstirea Neamțului, P. S. Episcop *Cozma* din Galați, Păr. Arhim. *Scriban* și alții. I. P. S. Mitropolit *Pimen* al Moldovei, sub păstoria căruia, ca episcop al Dunării-de-jos, s'a pornit acea frumoasă lucrare din jurul bisericii Sfinții Impărați, a trimis următorul răspuns în urma poftirii primite:

Onorate Părinte Ludovic,

Scrisoarea prin care mă invitați la serbarea de redeschidere a bisericii Sf. Impărați, pentru care acum 20 de ani, ca Episcop al Dunării de jos, v'am sfințit preot, foarte mult m'a bucurat-

Cu drag mi-aduc aminte de acele vremuri, când, cu voi toți împreună, preoți, tineri și bătrâni, din care mulți nu mai sunt printre noi, ne sfătuiam și lucram împreună, pentru luminarea poporului și îndrumarea lui pe calea binelui.

Atunci s'au înființat așezăminte culturale și filantropice, ca: conferințe pastorale, cercuri culturale, societatea „Solidaritatea“ pentru ajutorarea reciprocă preoțească și băncile populare, pentru dezvoltarea vieții economice a sătenilor noștri.

De toate acestea ne-am osîrduit, mai ales pentru județele de dincolo de Dunăre, Dobrogea veche, unde viața românească trebuia atunci cât mai mult introdusă și întărită pe calea culturală și cea economică socială.

Cei șapte ani de episcopat m'au legat adânc sufletește de iubitul nostru popor din acea parte a țării, pentru încrederea ce mi-a arătat și dragostea ce a purtat, pentru credința și Biserica noastră.

Nu voi uita deosebită stimă și înalta considerație ce mi s'a arătat din partea noroadelor de alt neam și de altă credință, din meleagurile Dobrogei, alipită prin războiul din 1877, la statul nostru românesc, purtat cu vitejie de armatele noastre, în Bulgaria, în amintirea cărui război, s'a ridicat din temelie, în orașul Galați, frumoasa catedrală Episcopală, patronată de primul Rege al României Carol I.

Mulțumindu-vă pentru invitație, regret că nu pot veni, fiind reținut de alte afaceri și vă rog să arătați P. S. Episcop salutările mele cordiale, iar bunilor creștini și cetățeni gălățeni, să le comunicați dragostea mea desăvârșită, asigurându-i, că nu voi uita niciodată frumoasele vremuri, când trăiam împreună.

Dumnezeu fie cu voi!

PIMEN

Mitropolitul Moldovei

M-rea Văratecu, 22 August 1927.

Societate studențească creștină în Basarabia.

Basarabia având acum un început de universitate, prin facultatea de teologie din Chișinău, înființată anul trecut, se începe și înființare de societăți studențești în ținutul nostru de peste Prut. Cea întâi societate de acest fel e Societatea „Vasile Conta” a studenților creștini din Basarabia.

Pe lângă scopurile curat studențești, societatea aceasta și-a luat ca țintă și o întinsă activitate pentru răspândirea învățaturii, precum: întemeiere de biblioteci prin sate și orașe, conferențe culturale și religioase printre sătenii și orașenii dela marginile orașelor și satelor. De asemenea, pentru a ajuta pe țărani, Societatea „Vasile Conta” urmărește să înființeze un biou de informațiuni pentru ei, care să-i îndrumeze în feluritele lor treburi.

Societatea și-a alcătuit următorul comitet: *M. Cercel*, președinte; *M. Băleanu* și *O. Constantinescu*, vice-președinți; *C. Gureanu*, casier; *V. Brânzei*, contabil; *C. Mitru*, bibliotecar; *Gh. Uță* și *T. Uzun*, secretari, iar *I. Huștin*, *E. Marandici* și *I. Socolov*, supleanți.

Toate bune, dar această societate, care-și zice „creștină”, de ce și-a luat numele de „Vasile Conta”, care, precum se știe, numai cugetare creștină n'a avut, ci a fost unul din vajnicii propagatori ai materialismului la noi? Să citească studenții scrierile lui și să vadă.

Nu găseau ei atâtea nume de sfinți sau de voievozi creștini de pus unei societăți creștinești!

Căminul «Solidarității».

Ziarele au adus știrea că cercul de studii social-creștine „Solidaritatea”, care în fiecare an ține cursuri de vară la Mănăstirea Neamțului, își va clădi un cămin la acea mănăstire, pentru profesorii universitari. Când se va face lucrul, nu știm, dar dacă se va face, va fi un lucru îmbucurător, fiindcă mănăstirea se va îmbogăți cu încă un așezământ de cultură. Credem însă că lucrul se va face, fiindcă d. Dr. *St. Bogdan*, președintele «Solidarității», a fost la Prea Sfințitul *Nicodem*, într'o scurtă oprire de automobil, pentru un sfert de ceas, la Mănăstirea Neamțului, în dimineața zilei de 31 August a. c., și acolo a spus Prea Sfințitului că în curând vrea să puie temelie căminului „Solidarității” la acea Mănăstire, având pentru aceasta binecuvântarea înalt Preasfințitului Mitropolit **PIMEN**.

Știrea din *Universul* (30 August 1927) însă nu e adevărată când adaogă că, tot cu prilejul punerii pietrei de temelie, se vor ține conferențe și la Mănăstirea Agapia. Aceasta nu poate fi, pentru că șirul conferențelor s'a închis de mult, iar la Agapia nu s'a ținut niciuna. Dacă punerea temeliei căminului s'ar fi făcut în perioada până la 14 August, când s'a ținut cea din urmă conferință la Mănăstirea Neamțului, ar fi mers. Dar așa, punerea temeliei e treabă de viitor, de care noi ne vom bucura oricând se va face. Planul este ca acel cămin să se clădească în fața seminarului, la intrarea în mănăstire.

Știrea din *Universul* spune încă mai mult, că, la sfârșitul lui August, se vor închide cursurile „Solidarității” și se va face o excursiune pe Bistrița, Nici cu aceasta însă n'a fost nimic. Dr. Bogdan a spus Prea Sfințitului

Nicodem, în acea scurtă întâlnire, că nu vor mai face nicio închidere.

Biserica cea plină.

Știam de multă vreme Biserica „Barnovschi” dela Iași, biserică cu ziduri de cetate, îmbrăcate întotdeauna în albul varului curat, la care mă duceam să văd pe un preot la care țineam (Păr. *Păun*, pensionar în Iași), dar biserică goală de credincioși, ca multe biserici din ziua de azi, mai ales în orașul Iașului, unde, când pășești, toate ți se par amorțite... și cântatul cocoșilor, și foșnetul copacilor și vorba oamenilor și aerul văzduhului. Credința stă și ea toropită și, ori pe unde umblu, nicăieri nu-mi par bisericile mai tăcute și mai neumbulate ca ale Iașului.

Dar la „Barnovschi” a venit un preot tânăr, Păr. *P. Chirica*, preot cu metode misionare deprinse într'un lucru lung aiurea — și biserica azi nu mai este goală, ci mulți au venit să ne mărturisească ce plină este azi acea Biserică.

Ceiece noi știam de aiurea, vine acum să ne întârească ziarul *Opinia* din Iași (28 Iulie a. c.), care ne povestește despre slujba parastasului, făcută în biserica Barnovschi, Duminică 24 Iulie, la ceasurile 5 după amiază, când în toată țara s'au făcut slujbe de pomenire pentru răposatul Rege Ferdinand, în clipa scoborârii lui în locașul de veci. Ziarul *Opinia* scrie: „Biserica era arhiplină de un public ales. În timpul parastasului, toți cei de față plâneau.

„După parastas, Păr. P. Chirica, timp de un ceas și jum., a ținut o bogată și impresionantă cuvântare despre viața și opera Marelui dispărut, evocând anii copilăriei prințului Ferdinand pe plaiurile Rinului, evocând anii tinereții lui, împlețiți cu florile pământului românesc...

„Impresionante până la lacrimi au fost pasagiile citite din cuvântările Regelui Ferdinand, care au fost ținute a) la suirea pe tron ca rege; b) la declararea războiului; c) la întoarcerea în București; d) la încoronare, și ultimele cuvinte din testament ca creștin și român. La sfârșitul cuvântării, s'a cântat veșnica pomenire de creștini amestecată cu valul de lacrimi ce nu putea fi stăpânit“.

Cu plăcere cuprindem aceste rânduri, bucurându-ne de munca harnică și rodnică a unui preot.

Un organ de luptă împotriva beției.

În România avem acum o înjghebare anume întocmită pentru a duce lupta împotriva beției. E vorba de societatea numită „Temperanța”, care-și putea zice mai bine pe românește „Cumpătarea“.

Această societate a înaintat de curând un memoriu tuturor miniștrilor în parte, în care arată mijloacele cele mai bune pentru a feri lumea dela țară de a mai cădea pradă acestui prăpăd național.

Memoriul arată, mai întâi, în 10 puncte, urmările nenorocite ale beției. Spune că, în țara noastră, se cheltuiesc pe an 16 miliarde de lei pentru beție, adică 40% din veniturile Statului sau 50% din câtă marfă trimete țara peste graniță.

Ni sè aduc la cunoștință date foarte însemnate culese de *Liga mondială împotriva beției*, care lucrează în Statele-Unite. Această Ligă ne dă știri privitoare la mai multe țări din Europa și America. Astfel aflăm că în Finlanda, la 50 de familii care nu beau băuturi spirtoase, proporțiunea copiilor slabi se ridică numai la 1,3 ‰, pe când tot acolo, în familiile în care se beau rachiri, numărul copiilor slabi sunt 8,2 ‰.

Mai încolo, ni se desvăluște marea primejdie pentru viitorul unui neam prin femeile bețive. Copiii născuți din aceste femei mor în mult mai mare număr decât ceilalți. Făcându-se socoteală cu 120 de femei bețive, s'a găsit că, la 444 de copii ai lor, au murit, la întâia naștere, 33,7 ‰, deci o treime din copii au murit. Această stare a mers înrăutățindu-se până la a șasea naștere, copiii ajungând să moară până la 72 ‰, adică două treimi din nașteri.

Spăimântătoare sunt și cifrele care arată cum beția subrezește sănătatea neamului. Oftica este în mare parte urmarea beției. Astfel, 149 de oameni, care au băut numai din când în când, au avut copiii ofticoși în măsură de 8,7 ‰, iar 60 de bețivi au un număr de copii ofticoși de 29,7 ‰.

Din cercetările statistice, urmează că 50-80 ‰ din bețivi dau în oftică. Acum, dacă s'ar face o cercetare câți sufăr de piept în România, acest număr ar trebui sporit, fiindcă la noi se mai adaogă faptul nenorocit că țărânul se hrănește rău, ceiace ajută oftica.

Cercetările spun mai încolo că 70 ‰ din ucigașii care zac în închisorile Germaniei și-au săvârșit nelegiuirea lor din beție.

Afară de oftică, și alte boale sunt ajutate de beție. Astfel s'a găsit că, din copiii a 53 de bețivi, 18 ‰ au fost epileptici, tâmpiți sau cu nervi prăpădiți. Apoi, în ce privește alte boale, la 569 de bețivi, 125 erau bolnavi de stomah, 29 de ficat, iar 171 de dambla.

Memoriul cuprinde date îngrozitoare și în ce privește moartea copiilor și a bețivilor. Arată apoi cu bună dovadă cum Statul s'ar putea despăgubi de pierderile suferite, dacă ar opri desfacerea băturilor spirtoase. Și la noi s'ar putea opri toate băuturile spirtoase, ca și în America. Societatea „Temperanța” cere ca această oprire să se facă numai-decât, în ce privește rachiu, iar țuica să se oprească în răstimp de 3—5 ani.

Memoriul propune să se exproprieze cele 245 de fabrici de spirt aflătoare în țară, tot așa cum au fost expropriați proprietarii rurali, și apoi să se monopolizeze câteva fabrici de spirt, în scopul fabricării alcoolului, pentru nevoile industriale.

Avem în țară cam 340,000 proprietari, cu întinderi de 230,000 de hectare de pruni. Dacă s'ar încuraja industria de uscare a prunelor, așa cum a făcut ministerul de industrie și comerț în anii 1908—1910, și s'ar încuraja industria magiunului (povidlei), prin ușurări de transport și scutirea totală a taxelor de export, s'ar ajunge să se desființeze fabricarea țuicii în curs de 3—5 ani.

Pentru împlinirea acestei dorințe, care ar însemna o

adevărată răsturnare socială, ar mai fi nevoie de urcarea treptată, an cu an, a taxei pe țuică. În felul acesta, s'ar putea ajunge la totala desființare a fabricației rachiuului, fără ca statul să lovească prin aceasta în traiul celor 340,000 locuitori ce se îndeletnicesc cu fabricarea țuicii. Soiurile de pruni existente și care dau prunele cele mai bune pentru fabricarea țuicii, ar putea fi altoite din nou de echipe de altoitori, plătite de stat.

Obiecțiunea cea mai temeinică și anume aceia a înlocuirii marilor venituri, pe care statul le trage din industria alcoolului, e zdrobită de datele arătate în memoriu. Golul ce s'ar face în buget, înfățișat prin cifra de 291,244,000 de lei ar putea fi acoperit: din urcarea de 5 ori a taxelor pe vin și pe bere, din spirtul denaturat pentru scopuri industriale, dintr'o urcare cu 10 la sută a tutunului și a celorlalte produse ale Regiei Statului și în sfârșit, prin menținerea în anii dintâi a taxei pe țuică mărită de 6 ori.

Dacă s'ar pune în practică acest sistem, am mai dobândi încă și un venit, de peste un miliard de lei.

Acum, oricine poate înțelege că din acest venit, atât de însemnat, Statul ar putea contribui cu cel puțin 200 milioane lei pe an pentru a sprijini societățile care luptă împotriva beției.

Memoriul mai cere guvernului să desființeze marea număr de cârciumi. Azi avem o cârciumă la 340 locuitori sau la 80 familii, însemnând un total de 52.796 cârciumi!

Cuprinsul acestui memoriu, rezumat aci, și de d. E. S. *Comoară* în *Adevărul* dela 7 Sept. c., trebuie să ajungă la cunoștința preoților, pentru a nu înceta nici ei această vrednică luptă.

Comisiile pentru primirea concurenților în seminarii.

Ministeriul Cultelor a numit următoarele comisiuni de examinare pentru primirea în seminarii a tinerilor doritori de preoție:

La Seminarul Central din *București*: Păr. Econom P. *Partenie*, directorul seminarului; d-nii: *Constantin Lăzărescu*, *Andronic*, *Georgescu-Breazu* și Dr. V. *Oprescu*, profesori ai școlii;

La Seminarul „*Veniamin*” din Iași: Păr. Econ. *Cicerone Iordăchescu*, director, d-nii: *Iorgu Iordan*, *Grigore Gheorghiu*, Gh. *Dimitriu* și Dr. *Botez*;

La Seminarul din Galați: Păr. Econ. C. *Todicescu*, director, d-nii: Gh. *Munteanu*, Gr. *Popescu*, *Cernicanu* și Dr. *Măcelaru*;

La Seminarul din Roman: Păr. I. I. *Vornicel*, director, d-nii: A. *Iepure*, *Popescu-Făurei*, *Const. Popa* și Dr. A. *Bădărău*;

La Seminarul din Curtea-de-Argeș: Păr. M. *Chiriță*, director, d-nii: Nic. *Ștefănescu*, Păr. C. *Diaconescu*, *Ioan Apreotesei* și Dr. *Ivănceanu*;

La Seminarul din Constanța: Păr. *Iulian Constantinescu*, director, d-nii: *Haralamb Ciocan*, M. *Papastopol*, A. *Niculescu*, și Dr. Gh. *Rădulescu*;

La Seminariul din Chişinău: Păr. *Serghie Bejan*, director, d-nii: *T. Suruceanu*, *A. Bobeica*, *D. Cadea* și Dr. *Zaharianov*;

La Seminariul din Ismail: Păr. *Gh. Vlad*, director, d-nii: *I. Bucur*, *A. Melin*, *Al. Iacovler* și Dr. *Sebastian Teodorescu*;

La Seminariul «Nifon»: Păr. Ieromonah *Nifon Criveanu*, director, d-nii: *Oct. Lugoşanu*, *Em. Stoenescu*, *I. Popescu-Pasărea* și Dr. *Mihăilescu*;

La Seminarul din R.-Vâlcea: Păr. *Const. Grigore*, director, d-nii: *N. Angelescu*, *Preda Antonescu*, *Diacon Mardale* și Dr. *Nisipescu*;

La Seminariul din Buzău: Păr. *C. Minculescu*, director, d-nii: *D. Mărăcineanu*, *Stancu*, *C. Ţepuş* și Dr. *Paraschivescu*;

La Seminariul din Huşi: Păr. *I. Negoită*, director, d-nii: *V. Racoviţă*, *I. Popescu*, *C. Palade* și Dr. *Teodoru*;

La Seminariul din Craiova: Păr. *Grig. Popescu-Breasta*, director, d-nii: *D. Teodorescu*, *D. Rădulescu*, Păr. *Elefterie Marinescu* și Dr. *Căpruciu*;

La Seminariul din Dorohoi: Păr. *D. Furtună*, director, d-nii: *Eugen Nicolau*, *Gh. Săvescu*, *Ciocârlan* și Dr. *Petrovici*;

La Seminariul din Edineţi: d. *Şt. Eftimescu*¹⁾, d-nii: *Virgil Mironescu*, *Z. Gherstanschi*, *Al. Popescu* și Dr. *N. Bornhaupt*;

La Seminariul din Câmpulung: Păr. *Isaia Niculescu*, director, Pr. *N. Bănăţeanu*, Păr. *Străfalogea Bucur*, Păr. *Cotenescu* și Dr. căpitan *Ionescu*.

A. S.

Impresii și învățăminte dela Mănăstirea Cheia.

În ziua de 16 August a. c., Președinții Cercurilor Pastorale și Protopopii din Eparhia de Dumnezeu păzită a Bucureștilor, s'au întrunit, din îndemnul lipsit de impunere, al Inaltei Chiriarii, în localul Școalei de cântăreți din București.

În cuvinte alese, calde și convingătoare, Prea Sfințitul Vicar Tit ne arată scopul urmărit: Când vom ajunge să numărăm cu zecile — cum alte popoare numără cu sutele — aceste săptămâni de reculegere sufletească, vom fi făcut un pas de titan spre desăvârșire. V'am chemat, pe cei aleși între aleși, elita preoțimei din Eparhie, ca departe de sgomotul și frământarea lumii plină de patimi și ispite, la trei Sfinte Mănăstiri: Predeal, Căldărușani și Cheia, să ne retragem mai adânc în noi înșine, timp de o săptămână, să ne îndepărtăm mai mult de păcat și să ne apropiem de Dumnezeu. Vom merge să ne recreăm o săptămână, să ne cunoaștem mai bine unii pe alții, să ne comunicăm gândurile și necazurile, să ne întărim unii pe alții, spre

1. La toate seminarile, președintele e directorul seminarului și e cel din fruntea comisiei în lista aceasta. Numai la seminarul din Edineți președintele a fost numit d. *Ștefan Eftimescu*, inspector general al Ministeriului Cultelor, din pricină că directorul seminarului Păr. *N. Georgescu*, a demisionat chiar în vremea aceasta. — Nota A. S.

a fi mai puternici în lupta cu ispititorul lumii, diavolul. Din veac și până în veac, Satana luptă pentru perpetuarea și intensificarea răului în lume. În orice timp și în orice loc, ispita te urmărește. Chiar în fața Sfântului Altar, gândurile rele îți întunecă seninătatea. Deaceia trebuie să luptăm din greu, căci dușmanul e cu atât mai îndărătnic, cu cât luptă e mai dârză.

Mergeți acum pe Muntele „Taborului“, în aerul curat al munților și în singurătatea atât de necesară oamenilor de drumuri noi și îndrumători de viață nouă. Vă duceți acolo și deschizându-vă Domnului sufletul vostru, veți regreta poate clipa reîntoarcerii. Veți prefera ca acolo, sus, în creierii munților, să faceți câte o colibă de fiecare și să fiți mai aproape de Dumnezeu. Dar deacolo, depe Muntele „Schimbării la față“, depe Muntele „Transfigurării“, vă recheamă marea agitată a lumii, să fiți busolă mântuitoare poporului șovăelnic în credință. „Binecuvântarea I. P. S. Patriarh și a mea să vă călăuzească pașii către locul acesta al purificării sufletești“.

A vorbit apoi Părintele *Manea Popescu*, Consilier referent, despre importanța acestei retrageri sufletești și despre mijloacele materiale puse la dispoziție de Inalta Chiriarchie.

În dimineața zilei de 17 August, fiecare grup a pornit către locul destinat, Noi, grupul Cheia, pornit-am în zborul trenului, prin frumoasele ținuturi ale Prahovei, sub părinteasca oblăduire a P. S. Tit și Părintelui *Manea Popescu*. După o mică gustare, luată la ultima stație Măneci, am pornit, în trăsuri purtate de viguroși cai de munte. Drumul suie și coboară, strecurându-se ca un șarpe prin sălbatică ținuturi cu neînchipuite frumuseți. Aci orizontul se închide, formând o vale îngustă, deasupra căreia se întinde o fâșie de cer albastru, aci se deschide zarea, lăsând libertate ochiului să pătrundă până departe, peste întinsul pădurilor.

Trecem pe lângă „Măgurile“ cu brazi, pe la „Valea Orășii“ cu minunatul zid tăiat în stâncă de puternica mână a naturii, unde spumegă furios zburdalnicul Teleajen, care, izbindu-se de pereții stâncoși, produce un zgomot caracteristic. Trecem pe lângă Dealul *Baștii*, pe lângă *Nebunaș*, cu stânca lui vestită, pe lângă culmi acoperite cu fag, în josul cărora se îndoiește mesteacănul alb, pe lângă stânci uriașe, cari amenință cu prăbușirea, și pe lângă adânci văi clocotitoare. În sfârșit, apare ca un punct de foc în imensitatea ținutului sălbatic: Mănăstirea de maici *Suzana*.

După un scurt popas, în timpul căruia se oficiază vecernia, în prezența P. S. Tit, pornim către Cheia.

Deoparte și dealta, cum și înainte, până departe în zare, culmile se înalță ca turlele unei mărețe catedrale: catedrala neamului românesc. Apoi valea se deschide larg, într'o frumoasă depresiune subcarpatică. E Cheia. Câteva case în drăguțul stil românesc, câteva vile, dintre cari se distinge vila *Becescu Silvan*, compun singuraticul cuib al Cheenilor. Către Răsărit, sub culmile pleșuve ale *Zăganului*, se ridică falnică, Mănăstirea Cheia, ca o sentinelă neadormită, la poarta sufletului omenesc.

Venirea la Cheia a produs o excelentă impresie asupra locuitorilor și vilegiaturiiștilor din acest liniștit ungher de țară. În furnicarul Bucureștilor, prezența celor 150 fruntași ai Preoțimeii, deabia dacă va fi fost observată. Puțini călători lipsiți de grabă, vor fi zvârlit întrebarea: Ce-i cu preoții? Iar vreun congres cu problematic rezultat? Dar Cheenii simpli, însă curați la suflet, au primit ca pe o revărsare a harului Dumnezeuesc venirea celor 40 de preoți. Joi, ziua I, a întrecut pe celelalte în mari clipe de înălțare sufletească. Sfânta Liturghie a fost oficiată frumos și plină de mireasmă duhovnicească de Pr. *Manea Popescu*, Referent, *Ștefan Popescu*, Protopop de Alexandria, și *N. Popescu-Ogretin*, Președintele Cercului „Teleajen”. A predicat Părintele *P. Chiricuță*, explicând pericopa zilei. Niște oameni simpli au fost Apostolii, dar au cucerit lumea prin învățătura mântuitoare. Dar lumea i-a primit rău și răutatea le-a fost pururea împotriva. Asemenea și nouă lumea ne va fi împotriva, pentru că lumea urăște tot ce nu e în spiritul său, în spiritul veacului. Dar „îndrăzniți, eu am biruit lumea”, așa glăsuiește Mântuitorul nouă și tuturor slujitorilor săi, până la sfârșitul veacurilor. Secerișul e foarte mult și secerători puțini.

A vorbit apoi, în Paraclisul Mănăstirei, cu nespusă duioșie, Părintele Manea Popescu, despre cel mai întunecos moment de înjosire omenească, vânzarea lui Iuda. Știa Mântuitorul cum, când și de cine va fi vândut și adeseori se rugase ca ispita să treacă, dela Apostoli. Dar fiul pierzării, care purta punga apostolilor, încet-încet, se lasă cuprins de diavolul. Încă decând se revoltase pentru vărsarea mirului mult prețios pe picioarele lui Isus, Satan i se strecurase în suflet. Dar la Cina cea de taină, când Domnul spune „unul dintre voi mă va vinde și acela e căruia îi voi întinde pâinea”, după ce îi zice, plin de tristeță adâncă, «ce vrei să faci, fă mai degrabă», Iuda, în urma cumplitei lupte interne între devotament și trădare, era cu totul în stăpânirea Satanei. Niciodată Mântuitorul nu i-a dat pe față criminala intenție, sperând poate în îndreptare. Dar îndreptare nu a fost și cel necuprins de lume, a fost vândut pe 30 de arginți.

Sunt 20 de veacuri de atunci și, prin faptele noastre nevrednice, vindem neconținut pe Mântuitorul, ca vânzătorul de odinioară al mântuirii noastre.

Ca o întărire a celor spuse, ia cuvântul Prea Sfințitul Tit, care blând, mângâios și cu totul plin de convingere vorbește despre Satan ispititorul.

Satan a ispit pe Eva, Satan a ispitit pe Sfinți în decursul vremii, Satan ¹⁾ cuprinde inima lui Iuda și Satan ispitește chiar pe Mântuitorul după îndelungatul Său post.

Satan ispitește cu mult mai puternic pe aleșii Domnului, pentru că cei credincioși îi stau lui împotriva. Un Preot tânăr și plin de credință, a plecat în amurg la

un sat vecin, pentru duhovnicească nevoie. A părăsit însă șoseaua și a luat-o pe o potecă, dar s'a rătăcit. Zdrobit de oboseală, s'a așezat pe o piatră să se odihnească. O persoană străină, cu ochi de foc, s'a apropiat de el și, în curgere de câteva clipe, întunecat-a mintea Preotului, răscolindu-i sufletul și aprinzând într'însul neiertătoare și pătimase dorințe. Atunci văzduhul s'a cutremurat de un sălbatic răs triumfător și cuvinte de trăznet au fost zvârlite în noapte: „Ceialți sunt ai noștri, noi pe sfinți îi vrem”! Era Satana pierzătorul. Povestea e poveste, dar e cu multă greutate în rostul vieții noastre pământești. Când ispita ne urmărește la fiecare pas, e o datorie sfântă a noastră ca, în curgerea acestor zile, să căutăm înfrângerea urzitorului răutății și ispitei: Satana.

Celelalte zile s'au petrecut asemenea celei dintâi: în meditații, explicare de texte evanghelice, în laude și cântări duhovnicești. În fiecare zi s'a oficiat sfânta Liturghie, urmată de predică. Au predicat: Păr. Manea Popescu, Pr. Chiricuță, *I. Stănescu*, Protopop de Vlașca, și *Serpoianu*. S'au făcut interesante explicări biblice, s'au executat cântări religioase și s'au făcut frumoase excursii prin munții din jurul mănăstirei. Cea mai frumoasă a fost excursia la Bratocea. Luând cursul Teleajenului în sus, am început urcarea. La fiecare pas, trebuia să admiri minuni de frumusețe, nefăcute de mână omenească. Stânci enorme păreau gata a se desprinde închizând cărarea, arbori giganti păreau că ating cerul cu vârfurile pierdute în nori și câte o pietricică pornită din înălțimi amețitoare, coborâ cu iuțea de fulger, spre a se stărâma de albia stâncoasă a spumegosului Teleajen. Trecut-am pe sub legendara stâncă a lui Mihai, retezată ca de spada unui titan furios. Se zice că, voind marele Mihai să treacă munții, un balaur a prăvălit o stâncă în cale. Dar o lovitură de trăsnit a neînfricatului Român spintecă muntele, deschizând cărarea. Din cumplită lovitură, unul din capetele balaurului fiind retezat, din adâncimea muntelui unde s'a ascuns balaurul, a pornit să curgă un pârâiaș de apă sulfuroasă. Deaceea, lângă stânca lui Mihai curge neîntrerupt la vale o șuviță de apă gălbue, adeseori gustată de vilegiaturiiști.

Suișul e greu, mai ales pentru locuitorii șesului, neobișnuiți cu asemenea urcări anevoioase. Totuși voința învinge oboseala și vârful muntelui Bratocea este cucerit. Printre cei dintâi, a sosit Păr. Manea Popescu. De acolo, de sus, o frumoasă priveliște se deschide înaintea ochilor. Este culmea de pe care se văd satele ardene, până hăt departe, de unde poți privi în voe amfiteatrul natural al Țării Românești. Este culmea în josul căreia pasc turmele bacilor liniștiți. Este culmea matoră, ca toate celelalte, la vijelioasele lupte din sângerosul războiu de întregire, purtate în aceste ținuturi stâncoase.

Câteva clipe am stat sus pe înălțime și par'că a început din mii de guri să se înfiripe o poveste tristă ca nenorocirea. Fiecare arbore și fiecare stâncă spunea câte o poveste și povestea era aceeași: zbuciumul și

1. Ce tot aveți, fraților, de ziceți *Satan*, când la Evanghelie e *Satana*? Și așa e lepădare de vechea limbă bisericească. Întră deprinderea de a ne lua după alții, în loc de a ne lua după ale noastre, Asemenea, mulți încep a zice, și mai cu seamă a scrie, *Christi*, în loc de *Hristos*. — Nota A. S.

jertfele celor ce s'au stins aici, în vremuri pline de restriște. Și ridicând privirile, ca o muștrare pentru dezinteresarea noastră de cei rămași în urmă, văzut-am din vârf de culmi până la ceruri, desenându-se un mare semn de întrebare.

Sâmbătă, 20 August, am străbătut distanța de 8 kilometri pe jos, dela Cheia la Suzana, unde am asistat la vocernia săvârșită acolo. Înălțător a cântat maica *Irina*, dar nespus de duios, corect și plin de cea mai sfântă mireasmă duhovnicească a fost cântecul Maicii *Agatia*. Simțiai cum cântecul acesta, izvorât dintr'un suflet închinat altarului, se revarsă ca un balsam peste sufletele încătușate de pământeștile obezi, simțiai cum ușor te înalți către zărilor sublimului pe această divină seară, apropiindu-te mai mult de Dumnezeu.

Duminică, 21 August, toți Protopopii, din ambele județe Vlașca și Teleorman, au oficiat sfânta Liturghie în prezența unui numeros auditor, parte Cheeni, parte vizitatori. Serviciul a decurs frumos și înălțător de suflete. A predicat cu verva-i cunoscută Pr. *I. Popescu*, Protopop de Teleorman. Predica sa a fost un pârâu de apă vie pentru credincioși, izborât din slova cărților bătrâne.

S'a oficiat parastas pentru fiii neamului, ale căror oase înălbit-au câmpul atâtor vestite bătlăii. S'a oficiat mezonoptica, împreună cu călugării, distingându-se la cântare Pr. *Florian Dragnea*, Teleorman, și *I. Popescu-Cucuteni*, Vlașca, care a executat acolo, în cetatea păcii, în miezul de noapte liniștită, o admirabilă slavă, neștearsă multă vreme din mintea celor ce au fost de față. Au mai predicat Păr. *Chiricuță*, despre taina mărturisirei, iar Păr. *Manea Popescu* despre sfânta taină sfințitoare a cuminecăturii.

Și ca o pecetie dumnezească a petrecerii noastre în pustia curățitoare, ne-am mărturisit și ne-am cuminecat după plinirea zilelor de reculegere. S'au exprimat și câteva deziderate dintre cari cele mai principale sunt:

1. Aprofundarea Bibliei de fiecare preot.
2. Reeditarea și traducerea din autori vestiți, a marilor opere teologice.
3. Acordarea gradației de merit tuturor Președinților de cercuri Pastorale.
4. Editarea unui organ specific preoțesc și
5. Retragerea preoților din partidele politice și formarea unui bloc puternic de care să țină seama politicienii.

Și încă un deziderat, exprimat de noi în convorbirile intime, cu toată dragostea sufletului nostru: Să fi avut în mijlocul nostru, afară de P. S. S. Tit și Părintele *Manea Popescu*, și pe I. P. Cuviosul Părinte *Arhim. Scriban*, Păr. Dr. *Mihălcescu* și Păr. *Galaction*. Duhovniceasca bucurie ar fi fost mai deplină.

Când pendula vremii arătat-a clipa plecării noastre din locurile acestea devenite dragi, deși regretând, am coborât la vale cu sufletul mai ușor, mai împăcați cu noi înșine și mai puternici în lupta cu întunerecul—Petrecerea împreună, a făcut să ne cunoaștem, să ne prețuim, să ne iubim și să ne întărim unul pe altul

pentru că jos, în haotica vale a lumii, urlă Satana la răspântii.

Fericită a fost ideea Prea Sfințitului Tit și de Domnul ca acest lăudabil început să aducă rodul așteptat de cel ce i-a dat ființă.

Pr. ȘTEFAN FLORESCU
Tătăraștii de Sus, Teleorman

În ceiace privește felul cum au mers treburile cu acest tel de îndeletniciri în aceiași vreme la Mănăstirea Căldărușani, reproducem după ziarul *Propășirea* (Ploiești 5 Sept. 1927) următorul articol al Părintelui *Petre Constantin* din Ploiești.

Centru de perfecționare duhovnicească la Mănăstirea Căldărușani

Autoritățile superioare bisericesti din Eparhia Bucureștilor, în dorința de a face din corpul preoțesc cele mai devotate, mai hotărâte și mai rodnice elemente de muncă idealistă în ogorul lui Hristos, au rânduit să pună începutul așa numitelor „Săptămâni de retragere“, care în apus se practică de zeci de ani. Preoții acolo de mult sunt luați câte o săptămână pe an, din mijlocul poporului și așezați în câte o mănăstire, unde, departe de orice ocupațiune, de orice amestec cu lumea și cu treburile lumii, stau numai în legătură cu cele duhovnicești. La noi, în România, acum pentru prima oară s'a încercat acest program de perfecționare duhovnicească. Un număr de 150 de preoți, 20 Protopopi și 180 de Proistoși, Președinți de cercuri pastorale, au fost împărțiți în trei centre: Mănăstirea Cheia, Predeal și Căldărușani. Preoții din Ilfov și Dâmbovița au fost trimiși la Predeal, cei din Vlașca și Teleorman la Cheia, iar cei din Prahova și Muscel la Căldărușani.

Timp de o săptămână, la Căldărușani s'au făcut exerciții de pietate, meditații religioase, susținute cu multă căldură și ou multă competență, de Părintele Profesor Dr. *Marin Ionescu*, președintele acestui centru—numit de noi și stareț cultural pentru această săptămână de închinoviere voluntară al celor 36 de preoți de mir, cari au mers la Căldărușani. Așezați aci, cucernicii preoți de mir, s'au supus în totul și de bună voie rigorilor mănăstirești. Programul era următorul:

Slujbă în biserică în fiecare zi între orele 12—2 noaptea, 7—10 dimineața și 4—5 după prânz. Niciodată nu am înțeles ee rost au cuvintele rostite la fiecare chilie la ora 12 noaptea: „Vremea cântării, ceasul rugăciunii“ decât în această săptămână. Intrați în biserică, unii dintre preoți liturghiseau, alții cântau la strană, și în fiecare zi predica câte unul. Între orele 10—12 dimineața, se țineau meditații religioase și conferințe. Dela 5—7 după vecernie, urmau discuțiuni asupra cercurilor pastorale, pentru a se găsi mijloacele cele mai practice și cu rezultate cât mai rodnice pentru opera de luminare, evanghelizare și moralizare, pe care o urmăresc aceste cercuri. Încât, după o săptămână de viețuire duhovnicească, fiecare a plecat mai hotărât pentru lucrul Domnului. Și aceasta trebuie să ne bucure, căci „Seceriș este mult..“ și ce e mai greu e că lanurile sunt culcate la pământ și încurcate de vânturile rele ale decadenței veacului acestuia.

A fost o săptămână de mai multă apropiere de Domnul Iisus. El zisese cândva: „Cine iubește pe tată și pe mamă... sau pe fiu, sau pe fiică mai mult decât pe Mine, nu este de Mine vrednic“ și prin această „retragere“ s'a încercat să se arate că, la glasul poruncii vremii, preoții sunt gata să lase gospodărie, casă, fii și fiice și să iubească mai mult pe Domnul, făcându-se prin aceasta vrednici de El și de misiunea, căreia și-au închinat viața.

Săptămâna de retragere s'a terminat prin slajba Sf. Lerturghii săvârșită de P. S. Vicar Tit. Simedrea, înconjurat de un sobor de preoți.

Impresionant a fost momentul — pentru prima oară — când toți acești 36 de preoți, dupăce anterior se spovedise fiecare, au venit și s'au împărtășit cu sfintele taine administrate de P. S. Tit. Fiori de cutremurare sfântă, pe care și-o provoacă totdeauna solemnitatea neobișnuită și mulțimea, învălnia pe fiecare. Toate inimile băteau la fel, toate mințile cugetau la fel, toate sufletele urcau același drum. Era o singură preocupare, o singură privire. Iisus Hristos real în trup și în sânge devenia oaspele sfânt și sfințitor al fiecărui din noi.

Putem afirma cu convingere, că a fost o săptămână de mare folos sufletesc și nu putem decât să mulțumim celor ce s'au gândit să ne procure acest mijloc de hrană duhovnicească, pentru a ne întări cât mai mult pentru lupta de evanghelizare și moralizare a maselor românești.

Pr. CONST. M. PETRE

Uriciunea pustiirii în România.

Universul dela 19 Sept. a. c. ne-a adus urâta veste că cuptorul pentru arderea morților e aproape gata și că el va fi pus în lucru la 15 Octomvrie a. c. în București. Știrea vine însoțită de fel de fel de date, de toate amănuntele cum se va desfășura această urâtă înfăptuire de ardere a celor morți.

Dar urzitorii cuptorului de ardere, care au voit să dea în știrea lumii datele acestea, se arată stăpâniți de o largă orbire și scurtime de vederi, ca să nu zicem mai mult. Ei spun că au orânduit încăperi pentru slujba religioasă, pentru preoți, paraclis pentru așezarea mortului, cași cum noi toți atâta am aștepta, să avem cuptorul gata și să ne ducem acolo cu slujba, să avem toate gătite pentru primirea și slujba noastră.

Dar ei nu se întrebă cu ce ochi privim noi toate aceste oferte ale lor. Căci un astfel de cuptor în țara noastră înseamnă o nelegiuită noutate, o grea abatere din obiceiurile noastre, pe care preoții nu numai nu trebuie s'o primească, ci trebuie să facă cea mai vie propagandă împotriva ei.

Aceasta e acum o adevărată uriciune a pustiirii, care vine și se așază în mijlocul nostru fără nicio trebuință, și fără niciun folos, iar toate sporovăielile sprijinitorilor cu care își însoțesc vinderea mărtii, sunt fără niciun temei. E și aceasta o treabă care vrea să înlocuiască pe altele la câștigarea paralelor.

Căci spun Dumnealor că săvârșirea întregii solemnități va costa până 3500 de lei. Dar omul nu bagă-

de-seamă că aci nu e vorba de toată zăhăiala înmormântării, ci numai de ardere, și i se pare atunci că scapă mai ieftin cu arderea decât cu înmormântarea. Dar e o înșelare amară. Căci cei cu arderea, ca să nu scoale împotriva lor pe cei care fac înmormântarea acum, zic că ei nu se ating de nimica și lasă toate precum au fost, numai că nu mai pun trupul mort în pământ, Apoi atunci, dacă dricarii rămân la loc, cu ducerea mortului la cuptor, tot așa după cum mai nainte îl duceau la groapă; dacă coroanele se vor ivi ca și mai nainte, să împodobească dricul; dacă șiragul de trăsuri nu se va împușina; dacă slujba bisericească va fi aceeași; — care este împușinarea de cheltueli? la niciuna. Căci marea cheltuială e cea cu dricarii și trăsurile. Dacă aceasta nu se desființează, nu e nimic că în loc de groapă duci pe mort la cuptor.

Deci cheltuelile rămân toate în picioare și oamenii care citesc cele despre ardere sunt numai îmbățați cu apă chioară.

Dar citim o știre mai îndrăzneță: „Vor fi încenușați toți aceia, cari mor prin spitale sau aiurea și cari n'au familii și nici puțința de a li se face înmormântări din averea lor, cari azi sunt înmormântați de primărie. In modul acesta nu se mai ocupă în cimitire o porțiune de teren destul de însemnată“.

Cine mă rog, dă dreptul ca, în țara cu religiunea creștină ortodoxă dominantă, să umbli cu trupul mortului după capul tău? In religiunea noastră nu ființează decât îngropăciunea, ca fel de ducere a mortului la odihna cea veșnică. Atunci cum se poate că, în țara cu această religiune, vine cineva și decretează: cutare soi de morți vor fi duși la foc? Dar dacă aceia vor fi de religiunea noastră? Pot fi morții noștri tratați altfel decât după rânduielele noastre?

Vezi ciudățenia faptului: Pentru gospodăria unei localități, avem primăria. Primăria își zice că e *comuna*, adică e însăși obștea oamenilor din localitate, care lucrează prin câțiva din ai lor. Obștea oamenilor însă sunt în București, în cea mai mare parte, creștinii ortodocși. Atunci cum înfățișătorii obștii, adică organele primăriei, își îngăduie să spuie că ei vor arde morții? Cine le-a dat lor dreptul acesta? Un reprezentant nu lucrează după capul lui, ci după vederile și simțirile celor pe care îi înfățișază. Apoi cine din sânul obștei Bucureștiului i-a însărcinat să spuie că vor duce pe morți la foc? Aceasta e protivnic simțirii obștești. Și dacă ei vor spune că înfățișează nu numai pe ortodocși, ci și pe alții, de alte confesiuni și religiuni, noi le vom spune: dar nici după simțirea acelora nu este să ardeți morții, fiindcă și ei au tot îngropăciunea. Fie catolicii, fie protestanții, fie Evreii, fie mahomedanii, toți au numai îngroparea. Atunci pentru cine arderea? Pentru o mână de zvăpăiați, care nu au nicio credință și care vor să facă ce fac aiurea alții fără credință și care sunt gata să primească orice noutate ca să fie în rând cu lumea? Adică cum? pentru o ceată de oameni care vor să facă cutare lucru, urmează să-l impui altora?

Dacă au cheful pentru dumnealor, îi privește. Pră-

jească-se cât le-o plăcea! Dar nu au dreptul să hotărască a fi arși cei care au nenorocirea de a muri fără rude prin spitale. Aceia s'au născut și ei într'o religie și nu pot fi tratați după moarte decât după rânduielile religiei lor.

Prin urmare, cele ce citim că se vor face prin cuptorul pentru morți sunt îndrăzneli neîngăduite și care trebuiesc scuturate cu asprime.

Ei se laudă că, prin îngropare, se răpește mult loc și sunt mari foloasele pe care le aduce arderea. Noi însă spunem că atunci când iei lucrurile de-a fira-păr, nu găsești niciun folos. Ba dimpotrivă. Nu voim să întindem aici prea mult discuțiunea, dar am putea să ne măsurăm cucei care sprijină arderea, cum ne-am mai măsurat, și am putea vedea că nu rămâne în picioare nimic din ce spun dumnealor. De altfel, vom face noi această răfuială treptat-treptat și în scris. Pentru acum, voim să mai spunem un lucru:

Preoții trebuie să-și apere vechile lor așezăminte și, împreună cu preoții, toți creștinii. Cuptorul pentru morți este o noutate care răstoarnă una din cele mai vechi rânduieli ale noastre. Noi ne facem o fală că am păstrat neatins toate așezămintele trecutului și că Biserica este un așezământ păstrător al datinilor și credințelor, așezământ care nu se ia după toate vînturile. După cum ne oțărâm împotriva sectanților care vin și strică învățăturile și rânduielile noastre, așa trebuie să ne oțărâm împotriva tuturor acestor înoinți care strică o așezare a sufletului nostru. Căci toate aceste înoinți nu se mărginesc numai la atâta că, în locul unui lucru vechiu, ai pus altul nou, cași cum ai înlocui într'o casă un scaun prin altul; cași cum ai pune lumină electrică în locul lămpii cu petrol. Nu. Sunt chestiuni în care intră sufletul în joc. Faci școala de a tot schimba azi una, mâine alta și a nu te mai simți legat de trecut. Apoi aceasta e o primejdie. E școala nenorocită de a răpi sufletului statornicia. Însă Biserica nu se poate învoi și nu poate face aceasta. Ea însăși este un trecut. Apoi în trecutul ei găsim că, atunci când Biserica a pășit în sânul omenirii, în lumea greco-romană, ea a găsit între oameni arderea morților. Biserica însă a desființat acest obicei, cum se vede în catacombe, unde creștinii își înmormântau pe morții lor. Apoi dacă Biserica a făcut odată lucrul acesta, dacă ea a găsit pe lume acest obicei pe care l-a desființat la închinătorii ei; dacă ea a găsit că aceasta nu se potrivește cu învățăturile ei, atunci pentru ce să ne întoarcem la ceiace Biserica a desființat odată? N'a făcut bine ce a făcut atunci?

Deci a arde pe morții noștri înseamnă a înfiera Biserica și a spune că a făcut rău ce a făcut odată.

Iată pentru ce preoții și toți creștinii trebuie să stea cu toată dârjenia împotriva acestei înoinți. Nu cumva unul dintre noi să se ademenească după vorbe că e igienă, că e curățenie, că trebuie să fim cu progresul; nu cumva să avem slăbiciunea de a zice totdeauna ca cei mari și a căuta să ne aflăm în unitate de faptuire cu ei. Nu cumva vreunii dintre noi să se găsească în

felul acesta și să primească chemarea de a sfinți cup-torul.

Vremea e scurtă. Se vestește că e pentru 15 Octombrie. Trebuie să se știe că toți cei care vor lua parte la o asemenea deschidere vor fi ființe care se despart ușor de ale lor din vechi și care nu țin viu de vechile așezăminte ale Bisericii. Pentru cine se va duce acolo, va fi un rău certificat pentru simțirea lui creștinească.

Deși cei cu arderea se tot laudă cu răspândirea acestui obicei în străinătate, să se știe că aceasta o fac tocmai cei care ușor aruncă tradițiunile peste gard. O fac protestanții, care, cași aceasta, au aruncat multe și cu care noi nu voim să ne aflăm pe aceiași linie față de tradițiune. Dar nici la ei nu merge așa iute. Eu, găsind acest obicei în Suedia, acum 2 ani la congresul creștinesc dela Stockholm, am spus unui episcop al lor că nu-mi place lucrul acesta, pe care-l găsesc în țara lor. Mi-a spus că nici la ei nu e mare vâlvă pentru ardere și că oamenii întrebunțează mai mult tot îngropăciunea. De aceia noi privim ca un neadevăr ceia-ce citim la ziar, că:

„In țările apusene, încenușarea a luat o dezvoltare foarte mare, în termen mediu, încenușările ating 50 la sută din totalul deceselor“.

Și la urma urmei, facă la ei. Noi suntem ortodocși și ținem la ale noastre din vechi, mult mai mult decât țin protestanții sau chiar catolicii. Pentru noi, va fi o nouă dovadă de alipire la așezămintele noastre, când vom păstra ce avem și vom privi cu ochi răi și cu ținută foarte protivnică ceia-ce se face.

Deci încheind, frați preoți, să fim cu ochii crunți spre această nouă uriciune, care vine să mărturisească ce ușor unii din ai noștri se leapădă de vechile obiceiuri. Afară cu ele și niciun deget pentru ele!

Preoții trebuie să refuze de a face înmormântarea unuia care e dus la ardere, căci ar fi culmea ca eu să cânt „iar pentru călcarea poruncii iarăși *m'ai întors în pământ*“, iar el, chiar în ochii mei, să calce cuvintele slujbei mele. Cine nu-mi respectă slujba, n'are ce căuta la ea și nu are pentru ce s'o ceară. Ar fi o ciudată făptură de preot acel care ar face slujba în înseși încăperile cuptorului, cum poftesc oamenii care au ridicat între noi această uriciune.

Puié-și ei morții lor la frigare, ai noștri merg la groapă!

Locurile slobode la internatul teologic din București

Pentru anul școlar 1927—28, sunt vacante 16 burse (întreținere întreagă) la Internatul teologic din București, str. Radu-Vodă, 24.

Aceste burse se acordă prin concurs, care se va ține între 5 și 15 Octombrie în localul Internatului.

Concursul se ține numai pentru anii I și II.

Condițiunile de admitere la concurs sunt:

Pentru anul I, candidatul să fie absolvent cu diplomă de seminar sau cu diplomă de liceu, secția clasică.

Pentru anul al II-lea: Să fi terminat cu succes studiile anului I al facultății de teologie.

Concursul se va da din materiile școlilor la care candidații au urmat.

Nu se vor primi la concurs decât tineri, cari se dedică studiului teologic, cu obligația scrisă că se vor hirotoni preoți, cel mai târziu în termen de 5 ani de la obținerea licenței și vor intra în serviciul Bisericii ortodoxe. În caz contrar, vor restitui Patriarhiei toate cheltuelile făcute cu întreținerea lor în internat.

Studentii admiși nu vor putea avea niciun fel de funcțiune plătită.

Cererile de concurs însoțite de dovada lipsei de mijloace se vor înainta direcțiunii internatului până la 5 Octombrie a. c.

Muzeu bisericesc în Bălți

Prea Sf. Sa Episcopul *Visarion* al Hotinului, care a făcut multe îmbunătățiri în eparhia sa, de care vom scrie, se silește acum să întemeieze în orașul său de reședință, Bălți, un muzeu în care să adune toate rămășițele istorice din Basarabia de sus, vrednice de a fi păstrate. Se vor aduce și păstra acolo antichitățile din județele Bălți, Soroca și Hotin.

În locul întâi vor fi puse antichitățile religioase bisericesti.

În bisericile nord-basarabene, sunt numeroase cărți vechi, veșminte, icoane și lucruri de o valoare istorică neprețuită. Toate acestea vor fi ridicate dela biserici și aduse la muzeu, spre păstrare.

Pe lângă muzeu, se va înființa un comitet, cu chemarea de a apăra și restabili clădirile bisericesti vechi, recunoscute ca monumente istorice.

Muzeul, după planul urzitorului, va avea un foarte însemnat rol cultural și istorico-național în acest colț al României Mari.

Noi știm de un preot basarabean, care avea un frumos muzeu în casa sa. E preotul din *Româncăuți* din nordul Basarabiei. L-am găsit odată prin București, plângându-se că ofițeri de ai noștri i-ar fi înstrăinat din lucrurile muzeului și venea să se plângă lui Tache Ionescu, care trăia pe atunci.

CĂLUGAR FARMACIST

La Mănăstirea Neamțului, funcționează o farmacie cărmuită de un călugăr, Păr. *Iov*. Ea e foarte bine înzestrată și mai bine mănuită de Păr. *Iov*, care a învățat timp de 6 ani meșteșugul leacurilor. Farmacia aceasta e de foarte mare folos nu numai călugărilor, ci și tuturor călătorilor care se adăpostesc la mănăstire pe vremea verei. Unii din ei, neîncrezători în priceperea unui călugăr de a căuta și întocmi leacurile scrise de medic, au primit răspunsul dela Dr. *Tănăsescu*, profesor la universitatea din Iași, adăpostit și d-nia sa la Neamțu pe timpul acestei veri, că rețetele medicilor se îndeplinesc la farmacia Mănăstirii Neamțului mai conștiincios decât la farmaciile din orașe.

Ne pare bine că am putut auzi aceste aprecieri și despre

farmacia unei mănăstiri și despre Păr. *Iov*, care este un foarte tăcut și umilit călugăr, neîndrăznind nici să privească lumea în față.

A. S

† Preotul Constantin Răileanu

Au fost timpuri când județul Dorohoi dădea tribut morții din rândurile preoției numai câte un preot la 1—2 ani. În vremurile din urmă însă, și anume, începând cu anul 1926, coasa morții a secerat fără milă — ca o adevărată epidemie — prin linia de front a preoției dorohoiene. Așa, la 20 Aprilie 1926, moare preotul *Ioan Teodoru* dela parohia *Viișoara*; la 10 August preotul *N. Tomaziu* din *Grămești*; la 28 August preotul încă tânăr *D. Hadârcă* dela *Alba*; la 29 Decembrie, acelaș an, pr. *M. Măndulescu* dela *Lișna*; la 31 Ianuarie 1927, pr. *I. Lefter* din *Dobronăuți*, în Martie pr. *Gh. Ștefănescu-Sârbi*, la 22 Aprilie pr. *I. Ștefănescu-Cristinești*, la 9 Mai pr. *Aristotel Popescu* dela *Horodiștea* și ceva mai în urmă, pr. octogenar *N. Alixăndrescu* din *Mihăileni*. În mai puțin de un an și jumătate dar, au murit 10 preoți. Deplângem cu lacrimi sincere și frățești, pe acei cari au cinstit haina preoțească și au luptat cu râvnă în întelenitul ogor al bisericii noastre, culegând roade de pe urma muncii lor.

Din mijlocul preoției dorohoiene, s'a desprins însă tot în luna Mai și un frunțas al ei: preotul *C. Răileanu*, a căruia moarte a lăsat un gol simțit nu numai în rândurile preoților dorohoieni, ci și în cel al Eparhiei Moldovei și Sucevei și, aș putea spune, și în marea masă a preoției noastre. Un bărbat plăcut la înfățișare, înalt, bine legat, cu părul blond în plete lungi, strâns la ceafă după tradiția preoților bătrâni, cu barba blondă mare, cu fața smadă, cu ochii limpezi, albaștri, visători, cu fruntea lată brăzdată într-o parte de o cută adâncă provenită dintr'un accident. Absolvent al Seminarului „*Veniamin*“ din seria anului 1901—1902, nepotul vlădicăi *Varlaam Răileanu*, a fost câțva timp pedagog la seminarul unde învățase, iar apoi preoțindu-se, s'a așezat într'o parohie de frontieră, pe *Molnița*, la *Locovița* din *Dorohoi*, de unde a putut urma cu înlesnire cursurile dela Facultatea de Teologie din *Cernăuți*, pe care a absolvit-o, luându-și licența mai târziu la *București*.

Războiul îl prinde preot în *Hilișeul Vârnav*, de unde a trecut apoi în *Pomârla*, în locul cumnatului său, pr. *Econom Cozma Petrovici*, ales vicar al Mitropoliei din *Iași* în 1923. Aici a păstorit până la sfârșitul vieții.

Nu se putea ca un preot de talia lui, să nu facă parte și din corpul profesoral al liceului „*Anastasia Bașota*“. A suplinit acolo multă vreme catedra de religie și cea de filosofie, fiind iubit și apreciat de tot corpul profesoral, pentru priceperea și tactul său pedagogic.

În politică a urmat crezului naționalist al d-lui *Iorga* și a fost ales deputat în primul parlament al României Mari. Cercul preoțesc din *Darabani* l-a trimis la Adunarea eparhială, iar aceasta îl alesese membru supleant al consistorului apelativ, de pe lângă Mitropolia Moldovei.

Preotul *Răileanu* a fost un om înzestrat cu reale calități. Era din fire inteligent. Atât la conferințele anuale

preoțești cât și în întruniri, cercuri culturale sau disenționj particulare, în chestiunile de discutat, el găsea numaidecât soluțiile cele mai potrivite și dădea imediat, fără sforțări, replica și răspunsul cel drept. Bun, blând și nobil la suflet, el era totuși un temperament de luptător, vioi, priceput și neadmițând tranzacțiuni în chestiunile de credință și de ordine morală. Slujitor cuvios al celor sfinte, c'un aer de austeritate monahală, el era un adevărat apostol, care își iubea poporării, încurajând virtutea și biciuind viciul. Era apoi un cântăreț cu simț artistic, căci în seminar a fost și dirijor de cor. Era și un bun vorbitor. A iubit satul, și ca dovadă e faptul, că nu s'a despărțit de el.

A iubit și continuat tradiția vechilor și patriarhalelor cămine preoțești, căci a lăsat în urmă nu *doi, ci zece copii!*...

* * *

În ziua de 21 Mai, înainte de amiază, în ziua Sf. Impărați Constantin și Elena, departe de parohie, de casa și copilașii săi, doborât de o boală necruțătoare și care îl chinuia de mai mult timp, preotul Răileanu a închis ochii pentru totdeauna între zidurile sanatoriului Dr. Țaicu din Iași... De ziua sa onomastică, în loc să primească felicitările soției și ale copiilor săi; ale rudelor, colegilor și prietenilor, el a primit vizita înfricoșată și prea timpurie a morții, care l-a doborât la pământ, fără milă, ca pe-un stejar, în plină tinerețe. În biserică 40 de sfinți, l-am văzut în sicriu, biruit de moarte: rece, amuțit, cu ochii închiși. Adormise cu fața senină a apostolului care și-a făcut toată datoria și resemnat, ca un soldat ce cade pe poziție, după ce și-a consumat toată muniția...

* * *

Cu preotul Răileanu, preoțimea a pierdut un element de elită. Corpul său neînsuflețit a fost dus și depus în catedrala din Dorohoi, iar apoi într'o afluență de lume cum nu s'a mai pomenit acolo, cortegiul, urmând sicriul și pe cei 40 de preoți investmântați, s'a îndreptat în spre Pomârla, unde îl aștepta tot norodul de acolo și din satele învecinate. Toate autoritățile din Dorohoi, au luat parte la prohod. S'au ținut cuvântări mișcătoare atât în oraș cât și la Pomârla. L-a plâns nemângăiata mamă; l-a plâns soția cu inima zdrobită; l-au plâns cei 10 copii rămași orfani de tată; l-au plâns rudele, prietenii, cunoscuții și elevii liceului. L-au plâns preoții și toți enoriașii... Lângă biserică lui An. Bașotă odihnește un preot, răpit de tânăra dintre noi. Să-i păstrăm recunoștința, că-l pomenim în rugăciunile noastre și să nu-l uităm, căci el ne-a *cinstit haina*, și aceasta, în timpul nostru, e mult.

Odihnește, frate de apostolat, în pace! Domnul să te răsplătească cu răsplata ce-o păstrează pentru slugile sale credincioase.

Pr. N. HODOROABA

ISTORICUL CONCORDATULUI ROMANESC

Nici nu-l avem și vorbim de un istoric al lui. Și totuși cu dreptate, fiindcă, până a-l avea, sunt mai întâi urzelile lui.

Nici nu eram România Mare și se plănuia oarece în privința aceasta. Noi am citit ceva încă din 1915, în revista italiană *Eco del Pontificato* din Roma. Apoi am tradus bucata în 1916 și am voit s'o tipărim. Dar începuse războiul și cenzura n'a voit să-i dea drumul în tipar. O găsim însă acum între hârtiile noastre și socotim că e bine să-i dăm drumul acum, pentru a se cunoaște cele dintâi începuturi ale Concordatului care se pregătește. Deci dăm mai la vale, cu titlul de atunci, ce tradusesem noi în 1916:

PREGĂTIREA UNUI CONCORDAT ÎNTRE ROMÂNIA ȘI VATICAN

Revista *Eco del Pontificato* din Roma ne aduce următoarea știre surprinzătoare:

Muncită de gândul de a da cuceririlor sale din Transilvania o așezare grabnică și durabilă, România se pregătește să înceapă tratări directe cu Vaticanul, pentru încheierea unui concordat. El va trebui să învoiască Guvernului din București de a vesti la un milion și jumătate de catolici de rit uniat, care locuiesc în ținuturile supuse cuceririi, că eredințele lor religioase vor fi respectate și că, pe acest teren, nu vor avea nimic de ce să le pară rău, din Austria care e gata să apuie. Prin acest fapt, și cei șaptezeci de mii de catolici, cari trăiesc în România, vor primi un statut legal, care până acum le lipsește.

„Ideia unui concordat cu Roma circulase de mai multe ori la București, sub domnia Regelui Carol. Dar niciodată nu s'a făcut vreo încercare serioasă pentru a o preface în fapt. Fostul suveran, catolic din naștere, pus să domnească peste o populațiune ortodoxă, fusese totdeauna ținut în loc de a strânge legături cu Sf. Scaun, de teama de a nu fi învinuit că vrea să sădească în țară religiunea sa. Cu toate acestea, încă de pe când era în viață și fiind Brătianu cap al guvernului, într'o călătorie făcută la Roma înainte de război, primul ministru a avut mijlocul de a pipăi terenul și de a discuta în Vatican despre aceste lucruri

Afară de aceasta, puțini știu că, în tăcuta și înțeleapta pregătire pentru a intra în război, Brătianu nu a trecut cu vederea această latură a chestiunii. Pentru a fi încredințat de pornirile Vaticanului, îndată ce a ajuns în ținuturile locuite de populațiunile catolice din Transilvania, el a trimis la Roma, spre sfârșitul anului trecut, pe Părintele Lucaci, cea mai mare personalitate bisericească din ținuturile de rescumpărat, care se afla și în fruntea celei mai însemnate organizațiuni cu năzuințe spre Transilvania.

Așezându-se în București, încă de când s'au pornit cele dintâi începuturi ale intrării României în luptă, pentru grăbirea căreia el a desfășurat un apostolat arzător, Păr. Lucaci a avut însărcinarea de a face cunoscut Pontificelui din Roma că, în cazul unei alipiri a Transilvaniei la România, aceasta nu s'ar gândi de loc să desființeze Biserica românească unită, ci că i-ar rânduie aceiași stare și aceleași drepturi de cari se bucură și Biserica ortodoxă românească. Mai mult încă, cași cum ar fi vrut să dea o cheazășie adevărată despre hotărârile sale, Cabinetul din Bu-

curești s'a hotărât să rânduiască pentru cler și pentru episcopii din Biserica uniată a României aceleași lefuri dela Stat pentru cler și episcopi, cași în Biserica ortodoxă.

Intemeiați pe aceste precedente, nu e nicio îndoială că tratările pentru încheierea concordatului românesc vor

merge iute și vor ajunge la sfârșit bun. Austria, înfrântă acum trei ani, în împotrivirea ei față de concordatul austriac, nu va putea sta la luptă cu România.

Arhim. SCRIBAN

EXTERNĂ

CE A FOST LA LAUSANNE

La 3 August a. c., s'a deschis la *Lausanne*, în Elveția, marea adunare creștinească pusă la cale de către însemnata înjghebare creștinească numită *Faith and Order*, care lucrează de mai mulți ani pentru unirea Bisericilor și care tratează chestiunea aceasta din latura dogmatică, pe când alte întocmiri se ocupă de ea din alte laturi. Așa a fost *Life and Work*, cu adunarea ei, de acum 2 ani, în Stockholm, care trata chestiunea din latura practică.

Noi am mai scris despre chestiunea aceasta în nr. trecut și ne apucăm să scriem acum mai pe larg, fiindcă de acum înainte este de povestit despre grosul lucrărilor acelei vestite adunări. De oarece, dintre Românii care au fost acolo, celce s'a apucat să scrie este Păr. *Trandafir Scorobeț*, referent mitropolitan în Sibiiu, culegem și noi datele după ceiace Sf. Sa s'a apucat să le scrie în *Telegraful Român* din Sibiiu, în 4 numere care ne stau înainte: 61, 62-63, 64-65 și 66-67.

Sub titlul „In zarea Ecumenicității“, Sf. Sa face mai întâi o introducere, în nr. dela 26 August a. c. (61), în care pomește de strigătele către unirea Bisericilor, care s'au auzit în vremea noastră (al Patriarhului din Constantinopol, în 1920, și al episcopilor anglicani, din palatul primaților Angliei, *Lambeth* în Londra, tot de atunci). Arată cum dezbinările ivite în sânul Bisericii au fost păgubitoare pentru creștinism.

„Reformațiunea a avut consecințe funeste. Adevăruri parțiale au fost scoase din angrenajul lor, au fost exagerate, devenind astfel semiadevăruri și erezii, și orice organizație, clădită pe astfel de teme, a născut o shismă.

„Viața organică, spre a fi reală, e nevoită să cercezeze din timp în timp escrescențele, inconsistente cu baza existenței ei.

„Această acțiune și-a impus-o Conferența de credință și organizație din Lausanne după șapte ani de pregătire asiduă.

„Opera conferenței a fost de caracter sintetic și inclusiv, iar nu exclusiv.

„Rolul Bisericii ortodoxe în această conferență a fost de a expune principiile, în baza cărora Biserica lui Hristos s'a păstrat una și indivizibilă, vreme de una mie de ani.

„Misiunea ei a fost secundată de Biserica anglicană, spre a demonstra că „Unitatea trupului și spiritului“ nu este un sens difuz de bunăvoință, ci sinteza unor

adevăruri antagonice și încorporarea lor într'un singur organ de mântuire.

În al doilea nr. (62-63 din 2 Sept. c.), Păr. Scorobeț ne spune cum s'a început Conferența dela Lausanne. S'a săvârșit mai întâi o măreață slujbă dumnezeiască la catedrala protestantă de lângă universitate. „Cei 500 de membri ai Conferenței aveau locuri rezervate în interiorul vastei catedrale. Public numeros ocupase galeriile catedralei. La orgă s'a executat din *Messia*, după care s'au cântat psalmi în limba franceză. Pastorul catedralei, Dr. Secrestan, a anunțat că predica ocazională o va rosti Episcopul Brent din America“.

Episcopul Brent e un bărbat prea cunoscut în lumea creștinească de azi și cel care a luat cârmuirea organizațiunii *Faith and Order* după mult jălita moarte a lui *Robert Gardiner*, care a murit acum 3 ani și era sufletul acestei mișcări. Episcopul Brent se găsește de față la toate marile adunări ale creștinătății și l-am cunoscut și noi acum 2 ani în Stockholm.

Scriind despre el, Părintele Scorobeț spune că Episcopul Brent „e un ierarh cu mare trecere, care în iarna trecută și-a serbat jubileul de 25 de ani de arhierie“. El și-a început slujirea preoțească cu Episcopul Philips Brooks din Boston, despre care Părintele Scorobeț spune că a fost „cel mai mare predicator american din veacul trecut, supranumit profetul iubirii“.

Continuând despre Episcopul Brent, Păr. Scorobeț spune că acesta a fost urmărit în tot lungul muncii sale preoțești și misionare „de o viziune profetică cuprinzând în activitatea sa idealul evanghelic fără îngrădiri confesionale“. Vederile sale sunt că orice ramură creștinească trebuie să caute a ajunge sobornicească-ecumenică, deoarece Domnul Hristos și-a vărsat sângele pentru toată omenirea și toate alcătuirile omeniești sunt menite a ajunge să facă parte din împărăția lui Dumnezeu pe pământ.

De aici încolo, lăsăm pe însuși Păr. Scorobeț să ne arate ce a vorbit Episcopul Brent și ce a mai urmat în tratările Conferenței:

«Aprigul apostol creștin urcând amvonul, a început rostind cuvintele: „Domnului să ne rugăm!“ la ceea ce publicul a răspuns: „Doamne miluește-ne!“ A citit pasagiul din Sf. Ioan Cap. XVIII v. 20 — 23. De la Reformație încoace e primul episcop, îmbrăcat într'un sacos purpuriu și cu cruce pe piept, care cheamă pe pe creștini la unire. Lămurește scopul întrunirii Conferenței. Desbinările din sânul creștinilor întunecă is-

toria, încercările de unire sunt raze luminoase. Când acestea vor isbuti, lumina, în care a strălucit Biserica primelor veacuri, va încunjura sfânta Societate. Ca fiii luminei să procedăm la lucrările noastre. Duhul sfânt să ne prefacă în organele Lui spre a înlătura piedicile pe cari puterile omenești nu sunt în stare a le birui!

«După terminarea slujbei divine, membrii conferenței s'au întrunit în aula universității. Spațioasa sală festivă e pictată artistic. Pe plafon sunt tablouri alegorice: Omul primitiv în evoluția sa din barbarie către cultură trece prin Poarta creștinismului. Cei patru evangheliști îi arată pe Mielul lui Dumnezeu, pironit pe lemnul Crucii. Jertfa de pe cruce și judecata din urmă sunt cei doi poli ai vieții omenești. În aula au salutată Conferența reprezentanții autorităților federale, precum și reprezentanții delegației luteranilor continentali, prin Dr. Elert, I. P. S. Mitropolit Germanos în numele delegațiilor ortodocși, Arhiepiscopul de Armagh în numele anglicanilor și Dr. Choisy în numele hughenotilor francezi. A răspuns tuturor Episcopul Brent, președintele Conferenței.

«După prânz, a urmat Constituirea definitivă a Conferenței.

«Cele trei zile următoare sunt destinate punctelor din program: 1. Solia Bisericii în lume: Sf. Evanghelie. 2. Ființa Bisericii și 3. Simbolul Credinții.

«S'au ținut câte două ședințe pe zi, una înainte și alta după prânz. Fiecare ședință începea și sfârșea cu cântări din psalmi din cartea: *Communio*.

«Subiectele erau tratate în linii generale de câte doi referenți, după care urmau alți patru referenți cu tratate analitice. În ședințele de după prânz, se rezumau cele desfășurate în ședința de dimineață și începeau discuția, obiecțiunile.

«S'a avut în vedere ca, la fiecare teză, să se expună, prin referenți destoinici, concepția *ecumenică* și cea protestantă. Din partea Ortodocșilor, s'au distins: Profesorul Glubokovski și Mitropolitul Atenei, care, neputând fi de față, și-a trimis operatul său, pe care l-a citit profesorul Alivisatos. Din partea Anglicanilor, s'au distins: Episcopul Dr. Gore, Dr. Temple și Episcopul Dr. Headlam. Din partea Germanilor: prof. Dr. Deissmann. Iar din America, Dr. P. Cadman.

«Prima Duminecă a Conferenței a fost destinată serviciilor religioase, în toate bisericile din localitate, cu rugăciuni și predici în scopul unirii. În catedrala protestantă a predicat Arhiepiscopul N. Söderblom, în fața unui public imens. La biserica anglicană, a slujit și predicat Episcopul Gore. În biserica greacă, a slujit prof. Balanos de la Atena. Erau de față Ierarhii ort.: Mitropolitul Germanos, Londra; Mitropolitul Dionisie al Poloniei; Episcopul Nicolae al Ochridei; I. P. S. Nectarie al Bucovinei, cu cei trei sibieni, patru Episcopi anglicani; profesorul Bulgacov din Paris și profesorul Heiler din Marburg, precum și numeroși membri ai Coloniei grecești din Lausanne.

«Luni, Marți și Miercuri din săptămâna a doua a Conferenței au fost ședințe pe secții.

«Referenții secțiilor au fost: Dr. Deissman, Dr. Brown și canonicul Tatlow.

«În ședințele secțiilor, s'a distins venerabilul canonic Dr. Douglas, Arhiepiscopul Dr. Gregg, Dr. Gore, profesorul Arseniev și Bulgacov, reprezentând concepția ortodoxă-anglicană, asemănătoare într'olaltă, dar diferită de cea protestantă. Protestanții își dau seama de necesitatea unității vizibile a Bisericii lui Hristos.

«Ca organ vizibil, Biserica trebuie să poseadă anume semne spre a putea fi cunoscută de oameni:

«a) posesiunea și recunoașterea Cuvântului lui Dumnezeu, prin Sf. Scriptură și propoveduirea Bisericii;

«b) mărturisirea credinții, descoperite și întrupate în Iisus Hristos;

«c) Admiterea tainelor;

«d) Ierarhia;

«e) Cultul.

«Toate acestea sunt instrumente întru ridicarea Trupului lui Isus spre unirea credincioșilor în credință și dragoste.

«Biserica permanentizează Incarnația. Prin ea se transmite solia lui Hristos. Sfânta Evanghelie e darul lui Dumnezeu pentru înnoirea omenirii, corupte de păcat și de moarte.

«În secția Credeurilor se evidențiază contraste. Valurile discuțiilor se sbat între doi țărături: Concepția statică și cea dinamică a adevărului.

«Trinitarii expun argumente, de care s'au înfrânt îndrăzneți cugetători în toate vremile.

«Dar argumentele nu pleacă din tabere de adversari. Se recunosc că toți sunt cercetători ai adevărului și numai acesta are să biruiască.

«Misiunea referenților, cari au să fixeze rezultatele lucrărilor din secții, nu este ușoară.

«Aceste concluzii urmează a fi debătute în ședințele plenare. Pentru aceste ședințe, sunt rezervate și subiectele: Preoția și Tainele».

Radiofonia în slujba Bisericii. — Citim în *Illustration* (Paris 13 Aug. a. c.) că „În 1916, cuvântările Părintelui Sanson au fost transmise prin teatrafon, iar din cele dintâi luni ale anului 1927, a fost răspândit un adevărat *carême* (predici pentru Postul Mare), compus anume pentru telegrafia fără sârmă. Nu s'a mai întâmplat însă până acum, credem noi, ca însuși un episcop să-și trimeată pe această cale cele dintâi cuvinte ale lui către credincioșii săi. Fapta însă s'a petrecut la Tuluza, unde Monseniorul Vielle, numit de curând episcop de Almira și vicar apostolic al Rabatului, a citit credincioșilor săi, chiar în seara hirotoniei sale, o adevărată epistolă pastorală înaintea microforului.

„Laudă unuia singur Dumnezeu“, începu el, după formula cu care începe orice act oficial în protectoratul nostru¹⁾. El înfățișă apoi în scurt fazele operei

1. Adică în Maroc, care este supus protectoratului Franței. — Nota A. S.

civilizatoare săvârșite acolo de căpeteniile militare și civile, precum și de misionari.

Monseniorul Vielle, care face parte din ordinul franciscanilor, este și el un vechiu misionar.

El a stat 18 ani în China, unde munca sa neîncetată, devotamentul său către lucrările de propagandă și iubire de oameni i-au adus cea mai frumoasă distincțiune chineză: Spicul de aur. Foarte îmbrățișător către ideile de progres (după cum o dovedește și fapta sa din urmă), el a înființat în provincia Șantung o tipografie și un ziar franțuzesc.

Perderile catolicilor în Austria. — Din câte State catolice sunt în Europa, n'a fost unul mai fanatic catolic, în care catolicii să fie mai la largul lor, ca Austria. Doar Spania să se fi ținut la aceiași treaptă. Cu toate acestea, după război, Biserica Romei încearcă grele pierderi în Austria, căci mulți catolici ies din sânul ei. Cu toate laudele Romei că alții intră în sânul ei, foarte mulți sunt care o părăsesc.

Iată acum câteva cifre în această privință: În anul 1923, au plecat din Biserica Romei în Austria 22,231 de persoane. Anul trecut s'au declarat de confesiune liberă 14,000 de persoane. Anul acesta, numărul liber-cugetătorilor a crescut uimitor. Numai la Viena s'au declarat fără confesiune aproape 15.000 de persoane.

În același timp, a crescut și numărul copiilor din școli cari s'au înscris fără confesiune. În anul școlar 1922-23, au fost, la școlile din Viena, 106 copii fără confesiune. În anul școlar trecut, numărul lor a ajuns la 2.640.

Ziarul săptămânal basarabean **Cuvântul moldovenesc** (11 Sept. a. c.), ne aduce știrea că Mitropolitul rus *Serghie* din Nijni-Novgorod, «care a dus până acuma o luptă împotriva bolșevicilor, a dat acum o proclamație prin care chiamă la supunere și ascultare, față de autoritățile sovietice, pe toți credincioșii».

E greu de socotit ca mitropolitul să fi dat această proclamație de bună voie. Ziarul pomenit adaogă însă că această proclamație, de va fi fost dată de bună voie, fără îndoială că va aduce multă apă la moara bolșevicilor ruși.

Tot în această proclamație, mitropolitul cere clerului refugiat rus să recunoască și el stăpânirea bolșevică din Rusia, amenințând că altfel acest cler va fi excomunicat din sânul Bisericii rusești.

Proclamația e iscălită, pe lângă Mitropolitul *Serghie*, și de alți cinci episcopi. A. S.

SCRISORI DIN IERUSALIM cu privire la călătoria Patriarhului nostru la Locurile Sfinte.

În nr. de pe Iunie a. c. al acestei reviste, am arătat râvna cu care s'a străduit o maică româncă, *Porfirie*, de a deschis la mănăstirea *sfinții Arhangeli*, din Sfânta Cetate a Ierusalimului, un *paraclis românesc*. În anul acesta, Patriarhul nostru, *Dr. Miron*, astăzi membru

în locotenența regală, a făcut o călătorie în răsărit, spre a întoarce vizita celorlalți patriarhi ai ortodoxiei, cari au luat parte, prin delegații lor, la serbările investiturii și întronării primului patriarh al Românelor. Această maică, într'o primă scrisoare, arată *pregătirile ce se făceau în Ierusalim, în vederea primirii patriarhului nostru*.

Ne dă relații și despre închinătorii români, cari au fost la Ierusalim anul acesta, cu prilejul prăznuirii Sfințelor Paști. Tot aci ni se spune că, la Sfintele Paști, *Sfânta Lumină a venit la timp*, spre bucuria deplină a credincioșilor.

O chestiune de mare însemnătate în Ierusalim și în toată Palestina este chestiunea *apei*, care aci se adună în cisterne de piatră din ploaie; nefiind izvoare ca la noi. Ei bine, cu satisfacție deplină, scrie maica noastră că, în anul acesta, o să fie apă din belșug; fiindcă a plouat destul. Ba a fost și zăpadă, vreo 8 zile, astă iarnă; lucru rar prin acele locuri.

Iată cum descrie maica *Porfirie* aceste lucruri, în stilul său simplu și plin de cucernicie:

Sfânta Cetate a Ierusalimului, Mai 15 stil vechi, 1927.

Hristos a nviat și la mulți ani să ajungeți; cu bine, cu sănătate, cu toate cele dorite de Sfinția Voastră și cu mântuire de păcate. Amin.

Cinstite părinte Vasile!

Mai întâi de toate, primiți, ou întreaga familie a Sfinției Voastre, multe blagoslovenii sfinte dela Sfintele morminte: Dela al Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și dela al Maicii Domnului cea milostivă și depe la toate sfintele mănăstiri și închinăciuni depe unde v'a făcut Domnul parte de v'ați închinat. Iar din partea mea păcătoasa, primiți, prea cinstite părinte, mii și milioane de sărutări de mâini, cu mult respect, cu multă smerenie și cu multe închinăciuni, cu plecăciune până la pământ. Amin.

Cinstite părinte Vasile! Află că am primit scrisoarea sfinției tale și m'am bucurat foarte mult, văzând oă nu m'ai dat uitării ci-mi scrii, din când în când. Bodaproste, cinstite părinte, și mă rog bunului și milostivului Dumnezeu, să te scrie și pe sfinția ta în ceata tuturor dreptilor, în împărăția Sa cea cerească. Amin.

Cinstite părinte Vasile! Eu sunt sigură oă, cum nu mă uiți de-mi scrii, tot așa nu mă uiți a mă pomeni când slujești sfânta leturghie. Și eu la fel. Te pomenesc pe sfinția ta totdeauna la sfintele leturghii care se săvârșesc neîncetat în sfintele biserici, depe mormântul Domnului nostru Iisus Hristos și al Maicii Domnului și depe la toate sfintele mănăstiri pe unde mă duc de port pomelnicile ce se pomenesc, în fiecare zi.

Cinstite părinte Vasile! Află că la sfintele paști, în anul acesta, n'am avut norocul din anul trecut, ca să avem vreun preot din România. Am avut un singur călugăr dela sfânta mănăstire a **Neamțului**, și 8 maici dela **Țigănești** și 3 maici dela sf. mănăstire **Pasărea** și 3 dela sf. mănăstire **Agapia** și un om din Constanța și 2 femei sărace din Moldova și 5 domni din București și 1 din Ploești. Atâția români au fost anul acesta.

Sfânta lumină a venit la timp. Slavă lui Dumnezeu și Maicii Domnului cea milostivă. Lume a fost tare multă, la sfintele Paști; venită din toată lumea asta. Timpul este tare bun. *Avem apă destulă, slavă Domnului, că astă iarnă a plouat din belșug. Ba vre o 8 zile a nins și zăpadă.*

Aioi, la sfânta patriarhie, au făcut o pregătire tare frumoasă, că pe ziua de luni, la 17 Mai, stil vechiu, așteaptă pe patriarhul nostru din București. Au regulat și la Sfântul Mormânt al Domnului. Au pus candelă din cele mari, ca la sfintele praznice cele mari. In fine, o să-i facă o primire tare frumoasă patriarhului nostru din București. Starețul Sfântului Mormânt al Domnului Hristos a murit. A așezat pe altul. O ce bine mi-ar părea când ai putea veni și sfinția ta cu patriarhul nostru. Să te văz, aș crede că văd chiar pe Dumnezeu. Alte noutăți nu știu nimica, cinstite și multe respectate părinte Vasile. Mă rog să faci bine și să mă ierți, dacă am scris ceva greșit. Rog pe bunul Dumnezeu să vă dăruiască sănătate și mântuire de păcate, că aceia este mai bună decât toate. Amin.

A sfinției tale, supusă, cu respect, vă sărut mâinile, cu multă evlavie. *Maica Porfirie monahia* păcătoasa.

* * *

In o a doua scrisoare, maica Porfirie descrie chipul în care a fost primit Patriarhul Românilor la Ierusalim, sfintele slujbe pe care le-a săvârșit, în limba românească; bucuria nesfârșită pe care a avut-o dânsa primind pe I. P. S. patriarh în însăși chilia sa și făgăduința dată de a stăruia ca să avem și noi Români, la Ierusalim, o biserică românească și eventual un cămin, unde să se adăpostească călătorii români ce vor voi să viziteze Locurile Sfinte.

Iată și această scrisoare:

Sfânta Cetate Ierusalimul, 13 Iunie stil vechi, 1927.

Prea Cinstite părinte Vasile!

Mai întâi de toate, primiți dela sfintele morminte, multe blagoslovenii sfinte și depe la toate sfintele mănăstiri și sfinte închinăciuni de pe unde v'a ajutat bunul Dumnezeu de v'ați închinat. Iar dela mine, primiți mii și milioane de sărutări de mâini, cu multă smerenie și cu metanii până la pământ. Amin.

O Doamne, prea mult cinstite părinte Vasile, cine poate să spue bucuria cea mare pe care o am avut, când a voit bunul Dumnezeu de a venit și prea fericitul nostru patriarh din București, Miron, cu Domnul Gogu, nepotul sfinției Lui și cu un arhiereu și cu toți Domnii cari au fost! Toți erau plini de evlavie față de sfintele locuri și față de sfintele lucruri depe la sfintele mănăstirii din aceste locuri.

Cinstite Părinte Vasile, au slujit două sfinte leturghii românește: Una prea fericitul Patriarh la sfânta Golgota, în ziua de sfânta Înălțare a Domnului nostru Iisus Hristos pe stilul vechiu, și una P. S. Arhiereu, care a fost cu prea fericitul patriarh Miron, noaptea la Sfântul Mormânt al Domnului, tot româ-

nește. O Doamne, da ce frumos au mai slujit! Mi-au rămas în sufletul meu, ca scump suvenir, neuitat până la moarte. Au făcut și un parastas, tare frumos, pomenind pe toți eroii cari au răposat pe câmpul de război, Dumnezeu să-i ierte! Au făcut și o dezlegare mare pentru toți creștinii cei răposafi din tot locul și apoi a spus prea fericitul patriarh Miron un cuvânt, tare frumos. După ce au terminat cu sfânta liturghie și cu sfântul parastas, cu ochii plini de lacrimi, au dat slava lui Dumnezeu că le-a ajutat ca să săvârșească sfânta liturghie și sfântul parastas, chiar în acel loc sfânt, unde și-a vărsat Domnul Hristos sfântul Lui sânge pentru păcatele noastre, atunci când a fost răstignit pe sfânta cruce. In fine, cinstite părinte Vasile, a fost tare frumos și tare bine i-au primit toți, în frunte cu prea fericitul patriarh de aci Damianos. Lumea era strânsă la sfântul Mormânt ca cum să strânge la Sfintele Paști, pentru Sfânta Lumină.

Au făcut rugăciuni și pentru sănătatea regelui nostru. În sfârșit, a fost tare frumos, păcat că n'ai fost și sfinția ta, în suita Inalt Prea Sfinției Sale.

Cinstite Părinte Vasile! *Prea fericitul patriarh ne-a promis că o să stăruiască ca să se facă și pentru noi Români ceva aici la sfântul Ierusalim, lucru care ne-a bucurat foarte mult. A fost prea fericitul Patriarh al nostru și la mine, în chilia mea, la sfinții Arhangheli, și era cu domnii cari-l însoțeau.*

Cinstite părinte Vasile! Vă zic bogdaproste, de mii de ori, pentru darul care mi l-ați trimis prin Domnul secretar cel bun și cu frică de Dumnezeu (e vorba de D-l Stancu Brădișteanu, director general al cultelor din ministerul cultelor și artelor), și rog pe bunul Dumnezeu ca să vă dea plată cerească și toate cele dorite de Sfinția D-voastră; că de nu-mi trimiteai Sfinția ta scrisoarea prin Domnul secretar, eu poate că n'aveam fericită ocazie ca să fac cunoștință cu D-lor. Bogdaproste, pentru toate, cinstite părinte Vasile. V'am trimis și eu un pachețel, prin D-l secretar, cred că l-ați primit până acum. Amin.

Vă sărut mâinile de mii de ori, Cinstite părinte Vasile și scumpul nostru frate în Domnul. A sfinției Voastre soră în Domnul: *Maica Porfirie monahia...*

Pr. V. POCITAN
Profesor, București

Arderea morților în Germania și Austria. — După cum citim în „la Croix“ (Paris, 24 Aug. 1927), în Germania sunt 76 de cuptoare pentru arderea morților. In ele au fost arși până acum 342.375 de morți, din care 40.066 anul trecut, anul în care au fost arși cei mai mulți morți. In Austria nu era voie pentru arderea morților înainte de război și pentru aceasta ceice aveau a fi arși erau trimeși la Gotha, în Germania. Acum sunt și în Austria două cuptoare: Unul la Viena și altul la Steyr. Părtașii acestei idei cer și un al treilea. Propagandă pentru ardere face francmasoneria.

Să le fie de cap!

Veche peșteră creștină.— Citim în *le Journal* (Paris, 11 Aug. a. c.) că „O peșteră a fost descoperită într'un loc pustiu, între Ierusalim și Ierihon, care a fost locuită în veacul al 5-lea de pustnicul Teostistus și ai cărei pereți sunt acoperiți de zugrăveli. Ele înfățișează fapte din viața lui Iisus Hristos și sunt socotite drept cele mai vechi din era creștinească.

Moartea Primatului Spaniei.— Acum o lună de zile (sfârșitul lui Iulie a. c.) a murit Primatul Ungariei, iar după o lună, telegraful (agenția *Ceps*) ne aduce vestea, pe ziua de 26 Aug. a. c., că arhiepiscopul de Toledo, Primatul Bisericii catolice spaniole, a încetat din viață.

Nunțiu papal în Cehoslovacia.— O telegramă a agenției *Ceps*, cu data dela sfârșitul lui August a. c. aduce vestea că, în urma tratativelor dintre Vatican și republica cehoslovacă, Vaticanul va trimite din nou la Praga, un nunțiu papal. Se știe că, în urma plecării nunțului Marmaggi, acum doi ani, ca protest împotriva participării guvernului cehoslovac la sărbătorirea lui Ioan Hus, relațiile dintre republica cehoslovacă și Vatican s'au întrerupt.

Candidatul pentru nunțiu papal la Praga este socotit legatul papal la Kovno, Monseniorul *Alois Faidutti*. Acesta s'a născut în 1861 la *Scrutto*, în Italia, a studiat teologia la Viena și a fost profesor la Gorica. Până la revoluția cehă, reprezenta județele Cormona și Gradiška în sfatul împărătesc austriac.

Luptele religioase în India.— În toată curgerea anului trecut, telegraful a adus vești de ciocniri sângeroase între mahomedani și hinduși în India. Ele n'au încetat nici în curgerea acestui an, căci iată o telegramă din Londra, a agenției *Rador*, cu data de 2 Sept. c., care aduce vestea din Calcuta, capitala Indiei, că o ciocnire sângeroasă s'a produs la Barelli, în cursul unei procesiuni religioase, unde mahomedanii au atacat pe hinduși. Poliția a fost silită să se amestece pentru aducerea rânduiei. În urma ciocnirilor, sunt 13 morți și 96 răniți.

Ca totdeauna în astfel de ciocniri, mahomedanii sunt cei care atacă pe hinduși. Se cunoaște duhul certăreț al închinătorilor acestei religii.

O nouă întocmire a bibliotecii Vaticanului.

În *la Croix* din 20 Aug. a. c., citim, după *Osservatore Romano*, că „cei din Vatican s'au apucat să dea o nouă întocmire vestitei biblioteci a Vaticanului, folosindu-se de sistemul cel mai nou. Această întreprindere, care cuprinde multe greutăți și va costa mulți bani, va dura mulți ani, dar pe urmă ea va îngădui învățaților din toate neamurile să tragă cele mai mari foloase din comorile nesecate ale Bibliotecii.

„Așezământul pentru pace Carnegie și-a oferit sprijinul său bănesc în scopul acesta. Mai multe sfătuiri s'au ținut și se vor ține la Roma și la Washington, pentru a studia și a găsi îmbunătățirile tehnice cele mai de seamă și care s'ar potrivi cel mai bine“.

Episcop împotriva modelului femeștii de azi.

Și în străinătate și la noi, s'a scris despre episcopi care au luat măsuri ca să nu mai fie permise în biserică femeile cu îmbrăcăminte necuviincioasă. Acum vine vestea despre un episcop ceva mai dârz, care nu s'a mărginit numai la vorbe, ci a pășit și la fapte de asprime împotriva femeilor cu îmbrăcăminte deochiată. Această veste ne-o aduce acum *Journal de Genève*, care spune despre episcopul orașului *Plaisance* din Franța, că, având de săvârșit taina mir-ungerii (confirmarea, cum îi zic catolicii) asupra unor fete, nu a dat voie la 6 nașe să ia parte la slujbă, ci a dat poruncă să fie scoase din biserică, fiindcă nu erau «destul de îmbrăcate».

Noul primat al Ungariei. — Cu toate știrile care au fost până acum despre viitorul primat al Ungariei și despre persoanele de care se credea că se vor înălța la acea treaptă, merge însă și vestea că primat în Strigoniu, scaunul vlădicesc al primaților Ungariei, va ajunge un episcop ungar din România, contele Gustav Majlath, episcopul catolic ungar din Alba-Iulia. Dar, după cum citim în *Cuvântul* (25 Sept. a. c.), episcopul, întrebat de d. ministru *I. G. Duca*, dacă e adevărat că va ajunge primat, contele Majlath a răspuns:

„Nu plec, rămân al Ardealului, al cărui mire sunt. Legătura cu Ardealul meu scump este pentru întreaga viață“.

Arhim. SCRIBAN

Când toate învățăturile dezlănțuite pe pământ ar sufla în toate laturile, dacă Adevărul plătește cu persoana lui, îi faci o nedreptate îndoindu-te de puterea lui. Și dacă el se ia piept la piept cu minciuna, într'o asemenea întâlnire, dacă ea este dreaptă, s'a văzut vreodată Adevărul dând înapoi? Nici o silă nu are puterea răsturnărilor aduse de el.

Căci cine nu știe că, după cel Atot-Puternic, Adevărul este puterea cea mai de sus? Pentru a birui, el n'are trebuință nici de diplomație, nici de stratageme, nici de proptele. Astea sunt armele de care se slujește minciuna pentru a se împotrivi puterii Adevărului.

MILTON

citat după *G. Tyrrell*,
„dela Caribda la Scila“.

CARTI, REVISTE, ZIARE

The hundred and twenty-third REPORT OF THE BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY.

(Al 113-lea Raport al Societății Biblice Britanice și străine). Londra 1927.

În volumul gros de 632 de pagini, mai mare în format decât cărțile noastre de școală, avem darea-de-seamă pe larg despre felul cum au mers treburile Societății Biblice Britanice în toată lumea pe timp de un an. În fiecare an, în luna Mai, Societatea Biblică își ține congresul ei anual, după care urmează publicarea dării-de-seamă despre ce s'a lucrat în curgerea unui an de zile.

Dela 1804, anul înființării ei, Soc. și-a publicat 113 astfel de dări-de-seamă, care sunt adevărate cărți, de două degete de groase, care-ți împodobesc biblioteca. Volumul pe care-l avem înaintea este cea din urmă darea-de-seamă, adică al 113-lea volum dela înființare. Despre cuprinsul lui, este mult de scris, fiindcă sunt felurite întrebări care ne interesează în legătură cu lucrarea Societății Biblice. Mai întâi, trebuie să ne intereseze starea în deobște a răspândirii Bibliei pe întinsul pământului. Al doilea, trebuie să ne intereseze cum stau lucrurile cu ea în România noastră. Al treilea, trebuie să ne intereseze cum stă răspândirea Bibliei în țările vecine cu noi, precum Bulgaria, Serbia, Ungaria. Este chipul să faci o cântăreală și să-ți dai seamă dacă ele stau mai bine ca noi și să tragem încheierile cele de trebuință.

Apoi iată ce găsim aci, mai întâi în ce privește treburile Societății Biblice și răspândirea Bibliei ei pe rotogolul pământului:

Ea are ca prezident pe *Ducele de Connaught*, din familia regească a Angliei, iar ca vice-prezidenți are peste 150 de persoane, dintre cei mai de sus fruntași ai societății engleze, înfățișători ai nobilimii și ai episcopatului. Între aceștia, arhiepiscopul de Canterbury, primatul Angliei și mulți arhiepiscopi, episcopi și apoi alți înalți dregători ai Statului și mulți lorzi.

Între membrii de onoare străini, găsim și pe unii ortodocși. Astfel este Patriarhul din Constantinopol, episcopul sârb *Nicolae Velimirovici* al Ohridei, bărbat cu legături strânse în lumea englezească, apoi d. *Kedomil Mijatovici*, fost ministru sârb în Londra.

În curgerea celui din urmă an al Societății, adică Mai 1926—Mai 1927, Societatea a tipărit 10.128.087 de exemplare biblice, care trebuiesc socotite astfel: 1.13.6123 Biblii întregi; 1.219.997 exemplare din Noul Testament și 7.771.967 de cărți răslețe ale Bibliei, precum evangheliile sau alte cărți ale Bibliei tipărite una câte una. Căci trebuie știut că, deși Societatea a tradus Biblia în sute de limbi, dar nu se află tradusă Biblia întreagă în fiecare limbă, ci se traduce mai întâi o evanghelie, apoi alta, apoi toate evangheliile la un loc, apoi Noul Testament și numai după aceea se ajunge a se traduce Biblia întreagă. Deci nu fiecare limbă are în cuprinsul ei întreaga Biblie, ci numai părți din ea sau Noul Te-

stament. Până acum câțiva ani, de pildă, se afla Noul Testament în esperanto, de anul acesta avem și întreaga Biblie în această limbă.

Dacă luăm exemplarele de Biblie cu grămada, atunci găsim că, în anul trecut, s'au tipărit cu 324,646 de bucăți mai puține decât în 1925-1926. Însă aceasta nu ne dă starea adevărată, dacă privim numai numerele luate cu totul. Căci numerele acestea nu au tărie deopotrivă. Trebuie să vedem cum stăm cu grosul bucăților: Bibliile și Noul Testament; este scădere în numărul acestora? Descreșterea a fost în volumele mici, S'au tipărit cu 366.642 mai puține ca în anii 1925-26. iar Biblii mai puține cu 16,198, pe când Noul Testament s'a tipărit cu 58.000 mai multe ca în anul trecut.

Acum, din acest număr de peste 10.000.000 de bucăți, peste 1.500.000 au fost răspândite în Europa; 438.000 în Africa; 412.000 în Canada; 159.703 în Australia; 25.762 în Noua Zeelandă; 436.000 în America de Sud și în India apuseană (cu o creștere, în aceasta din urmă, de 22.000); 869.000 în India (cu un spor de 26.000); 194.000 în insulele malaieze și în India olandeză (cu un spor de 36.000); 236.000 în Japonia (cu o scădere de 11.000); 640.000 în Coreia (cu un spor de 28.000); iar numărul cel mare, mai mare ca în Europa, este în China, cu 4.142.000, totuși însă cu 119.000 mai puține bucăți ca anul trecut. La 5 bucăți care au fost răspândite pe lungul și latul pământului, zice Raportul, 2 trebuiesc socotite că au fost puse în mâinile locuitorilor Chinei.

Dela întemeierea Societății până acum, ea a răspândit peste 375.000.000 de exemplare biblice, din care aproape 107.350.000 în limba engleză.

Veniturile Societății au fost, în anul trecut, de 396.344 de lire engleze, iar cheltuielile de 412.654, adică a avut cheltuieli peste venituri 16.310.

La traducerea Bibliei, în curgerea anului trecut, s'au adăugat încă 14 traduceri nouă, în limbi care n'au mai avut cuvântul lui Dumnezeu în cuvintele lor. La fiecare 26 de zile ale anului, s'a adăugat o traducere nouă. La începutul veacului 19, Societatea tradusesă Biblia, sau bucăți din ea, în 363 de limbi; azi o are tradusă în 593 de limbi, în întregime sau bucăți din ea. Totuși nu trebuie socotit că atâtea sunt toate traduceri ale Bibliei. E vorba numai de traduceri ale Societății Biblice din Londra. Dar mai sunt și alte societăți, nu însemnate ca aceasta, dar care totuși fac bună treabă. Cu munca tuturor, Biblia sau părți din ea se află tradusă în peste 700 de limbi.

Biblia întreagă o avem în 144 de limbi, Noul Testament în alte 138, iar în 311 limbi se află cel puțin o carte întreagă din Biblie.

Din cele 14 limbi, în care bucăți din Biblie au ieșit întâia oară în anul 1926-27, 9 din acestea sunt în Africa; 1 în China, 1 în America de Sud și 3 în Oceania.

În întregime, Biblia a ieșit anul acesta în 5 limbi

nouă; N. Testament în întregime întâia oară într'un dialect al limbii *Ijo* din ținutul fluviului Niger din Africa.

Ne putem opri la aceste date de ordin general, deși darea de seamă cuprinde încă foarte multe date însemnate, care s'ar putea scoate pas cu pas și aduce la cunoștința cititorilor noștri. Socotim însă că pentru acum ajung aceste date, pentru a veni cu altele într'un număr viitor și trecem la cele despre România.

În curgerea anului trecut, s'au împrăștiat în Țara românească 86.862 de exemplare biblice, din care 17.716 Biblii întregi; 31.870 Noul Testament și 37.676 cărți răslețe din Biblie. În 1925, s'au vândut cu 8.992 mai multe exemplare biblice decât anul trecut, iar în 1924 cu 12.459 mai mult. Deci răzbaterea Bibliei în Țara românească a fost mai slabă în anul cel mai din urmă decât în ceilalți doi ani trecuți. De altfel tot așa s'a petrecut și în Bulgaria și în Grecia.

În paginile închinete României, darea-de-seamă ne dă mai întâi o introducere, apoi vreo 30 de rânduri cu numele de „Renașterea studiului Biblic“, apoi o bucată, în care ni se arată măsura în care Biblia a străbătut în Țara românească și, în sfârșit, o expunere despre întâmplările cu vânzarea Bibliei la noi.

Toate acestea ar trebui traduse în întregime. Noi vom da acum ce vom putea, rămânând să traducem pe viitor ceia ce nu va putea să încapă acum.

Să dăm bucata în care se vorbește despre nașterea studiilor biblice la noi. Iată ce scrie autorul acestei dări de seamă:

„În timpul celor din urmă 15 ani (sau aproape 15) s'a putut vedea o creștere statornică a interesului pentru Biblie, interes care, mai cu seamă în cei 5 ani din urmă, pare să se fi întărit și adâncit. Nu numai că în poporul de rând se bagă de seamă o mișcare hotărâtă către mai buna cunoaștere a Bibliei, ci și din partea clerului se văd ici și colo încercări serioase de a face pe mireni să ajungă la o mai bună cunoaștere a Scripturii. În timpul celor din urmă 18 luni, am avut o traducere a Noului Testament, care s'a tipărit în Moldova ¹⁾, pe când alta, cu totul deosebită și fără legătură cu cea dintâi, a văzut lumină în Transilvania. Traducerea moldovenească a ieșit din Tipografia unei vechi mănăstiri românești; traducerea din Transilvania iese din condeiul unui învățat romano-catolic din orașul Oradea-Mare, înainte de război. Ceva mai mult, Arhimandritul Scriban a publicat de curând în București o atrăgătoare *Armonie a celor 4 Evanghelii* ²⁾ pe când un învățat evreu, d. K. Drimer, a dat la iveală, în fascicule separate, traduceri nouă și revizuite a felurite cărți din Vechiul Testament.

„Afară de toate acestea un scriitor popular din București se află la muncă grea ca să ne dea o traducere

a Noului Testament, ¹⁾ care, după cum spun prietenii lui, va lua locul vechii traduceri românești sinodale, despre care chiar în cercurile rigurose ortodoxe se spune că o traducere greoaie. Obșnuitul preot de parohie privește încă cu ochi răi pe credincioșii lui care umblă cu Noul Testament. Nu toți preoții însă sunt obscuranțiști. De curând, de pildă, episcopia Olteniei a cumpărat dela depozitul Societății Biblice din București 1000 de bucăți Noul Testament și 2000 de Biblii românești“.

CAHIERS de la RECONCILIATION. Paris. Iunie 1927.

Aceasta e o revistă lunară, de 20 de pagini, în formatul cărților de școală, străbătută de simțul creștinesc. Ea arată ideia păcii în legăturile dintre popoare și caută s'o sprijine în felurite țări. În fiecare număr avem informațiuni despre pătrunderea acestei idei și despre ajutorul pe care-l primește dela credința creștină. Deci avem în ea, lună cu lună, date de preț despre ajutorul dat de creștinism pentru ideia păcii.

În numărul acesta, ni se arată situațiunea creștină din China. Se știe că acolo au fost turburări și că misionarii au avut de suferit. Ni se lămurește însă că Chinezii, afară de câțiva zvăpăiați și de unele idei materialiste și bolșevice care-și fac drum și acolo prin propagande nemernice împotriva vieții statornice, nu sunt împotriva creștinismului, ci doresc o biserică națională și un tratament mai potrivit din partea europenilor. Creștinii chinezi au venit înșiși la Șangai, rugând pe misionari să nu plece și să lucreze mai departe în China, că nu li se va întâmpla nimic.

Cultura, revista Asociațiunii Generale a Cântăreților Bisericești din România. Mai—Iunie, București 1927.

Această modestă revistă își duce tăcută drumul său de strângere a cântăreților într'un mănunchi. De atâta vreme lucrează ea. Parcă nu ne vine a crede când citim pe înveliș că se află în al 15-lea an de viață.

În numărul pomenit, găsim mai întâi un articol al prezidentului filialei cântăreților din Constanța. Articolul poartă titlul: „Unul singur“. În el este vorba despre Părintele Const. Popescu din Constanța, pe care autorul, D. Diaconu, îl ridică în slăvi ca prieten al cântăreților. Pomenește de sprijinul de care cântăreții s'au bucurat din partea sa, pe vremea când Păr. Popescu era revizor al eparhiei Constanței, și de lărgimea sa de inimă de a da cântăreților mai mult decât li se cuvine din veniturile epitrahilului.

După acest articol, găsim raportul școlii de cântăreți din București către Sfânta Mitropolie a Ungrovlahiei. Găsim aci că școala a funcționat cu 59 de elevi, împărțiți în trei clase. Raportul a fost alcătuit de Părintele Protosinghel Teofil Ionescu, directorul școlii de cântăreți, și se află într'insul o mulțime de propuneri

1. Trebuie să fie vorba de traducerea Noului Testament făcută de Prea Sf. Sa Episcopul Nicodem la Mănăstirea Neamțului.—Nota Arhim. Scriban.

2. E vorba de cartea mea „cele 4 Evanghelii în un singură“.—Nota A. S.

1. Trebuie să fie traducerea Părintelui Gala Galaction, care a și ieșit.—Nota A. S.

vrednice de a fi luate în seamă, pentru a pregăti mai bine pe cântăreți, față de greul vieții, și a ridica vaza lor.

Intr'un articol mai scurt, „De ce mă fac cântăreț?“, d. Barbu G. Ioan, absolvent al școlii de cântăreți din București, arată, în cuvinte duiioase, de ce-i place să fie cântăreț. Din copilărie a iubit cântarea bisericii și aceasta i-a intrat în sânge.

In articolul „Adunarea Generală a Centralei“, d. G. D. Olaru scrie despre adunarea generală a societății cântăreților, care s'a ținut în București la 9 Iunie a. c. S'au discutat chestiuni mai generale ale Bisericii și apoi mai multe chestiuni care privesc mai viu pe cântăreți: Să nu mai fie supuși atotputerniciei preoților, să li se dea din veniturile Epitrahilului și altele. Veniturile asociațiunii pe 1926 au fost de 86.422 de lei și 10 bani, iar cheltuelile de 54.603 de lei și 50 de bani.

Sub titlul „Alegerile parlamentare“, sub iscălitura „Un cântăreț“, citim tânguirea că d. *Popescu-Pasărea* nu și-a avut numele pe lista candidaților la alegerile din Iulie. Când avem peste 10 mii de cântăreți, întocmiți în filiale în 32 de județe din vechiul regat, cum se poate, se întreabă autorul ca atâția cântăreți să nu aibă în parlament măcar un înfățișător al lor?

Pe o pagină urmează apoi „Bilanțul Centralei pe anul 1926“, pe care însă, noi nu-l putem numi bilanț, ci *monolanț*, fiindcă, pentruca o socoteală să se poată numi bilanț, trebuie să aibă 2 laturi, pe când în ceia ce aci se numește bilanț găsim numai o înșirare de cotizații ale filialelor. Bilanț este ceia ce citim mai la vale sub titlul „Bilanțul filialelor“ unde cu adevărat avem bilanț, fiindcă de o parte se află veniturile, de alta cheltuelile.

După un proces-verbal al delegației cântăreților la congresul din Râmnicul-Vâlcea, revista se încheie cu art. „De ce nu progresăm?“ de d. P. Ionescu, cântăreț. Domnia sa se plânge de lipsa de solidaritate a cântăreților.

Revista nu-și orânduiește materia cum se cade. Lucruri gospodărești, precum dări-de-seamă, procese-verbale, în loc să fie la sfârșit, le găsești în cuprinsul revistei, iar articolele le găsești la sfârșit. Revista nu are cronică, nici știri din viața cântăreților.

Dumitru Stănescu, VECHELE EPISCOPII LA ROMÂNII, volum de 95 de pag. în formatul cărților de școală, tipărit de editura „Ancora“. București 1927.

D. Profesor *Em. C. Grigoraș* primește cu mare în-suflețire eșirea la iveală a acestei cărți, pe care o ridică în slăvi într'un foileton din *Adevărul* (20 Septembrie a. c.).

D. Stănescu, cunoscutul profesor de religie din București și autorul cărții de care e vorba, spune că noi am fi avut episcopi înainte de veacul XIV, cea mai veche dată când găsim episcopi la noi după date știute. D-nea sa se servește de actele Patriarhiei din Constantinopol și ale sinoadelor, după colecțiunea lui Har-duin, pentru a spune că am fi avut episcopi și în veac. IV și în al VII. Citează ca fiindând episcopia Argeșului, pe care o găsește cu numele de *Arkiș*.

Dar era oare Argeșul românesc?

Tot în *Adevărul*, într'un număr cu vreo 3 zile mai vechi, d. *Nicolae Argeș* făcea haz de teoriile celor care se slujesc de numele Doamnei Calinichia, pentru a spune că acesta e nume de călugăriță și deci aceasta este *Ana*, soția cutărui domnitor dela întemeierea principatului Munteniei. Soția sa Ana s'ar fi călugărit apoi sub numele de Calinichia.

Aceasta este însă teoria d-lui Stănescu, măcar că d. Nicolae Argeș nu-i dă numele.

La depărtare de 3 zile, unul îl zellemisește, și altul îl laudă...

Câte mai sunt de făcut! — In ziarul *Universul* dela 20 Aug. a. c., se află chipul frumos a unei noi biserici ortodoxe din comuna *Ceica*, jud. Bihor de peste munți, încunjurată însă de o expunere care scoate la iveală multe întristări. Am apucat de am făcut biserică în *Ceica*, dar toate celelalte confesiuni, prin vechea îngrijire de ele a Ungurilor, stau mult mai bine ca noi, fiindcă bisericile lor sunt înzestrate cu de toate, preoții lor îndestulați, iar ai noștri în lipsă. In plasa *Ceica*, avem biserici gata să cadă pe credincioși, deși avem ortodocși destul de numeroși. Dacă undeva Ungurii aveau 100 de catolici, îngrijeau de ei mult mai bine decât de 600 de ortodocși. In plasa *Ceica*, cu 29 de parohii ortodoxe, nu avem decât 10 preoți. Deci ne bucurăm pentru ridicarea bisericii din *Ceica*, dar trebuie să lucrăm pentru a avea și bucuria mai mare a împlinirii tuturor lipsurilor.

Revista Sfinților. — In Franța se tipărește lunar, de puțină vreme, o revistă cu numele *Revista Sfinților* („Revue des Saints“), care tipărește în fiecare lună mai multe vieți ale sfinților. Costă 1 franc numărul, iar abonamentul este de 12 franci franceji pe an. Revista e tipărită de așezământul numit *la Bonne Presse* („Presa cea bună“).

In Franța, s'a organizat pentru luna August trecut a 59-a călătorie pentru închinare în Țara Sfântă. Cu acest prilej, călătorii au fost sfătuiți să-și cumpere și să citească o carte nouă despre locurile Țării Sfinte: **Au pays du Christ** (In ținuturile lui Hristos) de Monseniorul *Landrieux*, edițiune nouă și adusă până la zi, având 676 de pag. format mare, cu 250 de fotografii și 60 de desenuri. Prețul 50 de franci franceji.

Setea de învățătură în Băsarabia. — In *Universul* dela 10 Sept. c., un frumos art., cu constatări foarte îmbucurătoare despre setea de a se cultiva a moldovenilor din ținutul Ismailului. Zidesc școli mărețe și citesc pe capete.

Revista străină despre arta noastră religioasă. — Revista „Costruire“ din Roma publică un foarte documentat articol, despre biserica din Vatra Molda-viței, ilustrat cu două frumoase clișee și precedat de o

erudită introducere despre vechea artă religioasă moldovenească, datorit d-lui prof. *Claudin Isopescu* dela Universitatea din Roma.

Tot d-nia sa publică în ziarul „Il Lavoro d'Italia” din Roma, organul Corporațiunilor fasciste, un interesant articol „Chilia de piatră, a unui pustnic român”, ilustrat cu clișeu chiliei lui Daniil Sihastru din Putna.

„**Dați-le voi să mănânce**”. — În *Universul*, se tipărește, în fiecare săptămână, o „pagină culturală, cu învățături pentru suflet, la care scriu mai cu seamă organele de propagandă ale așezământului de luminare a minții „Principele Carol”.

De curând a început a scrie aci și păr. *C. Dron*, membru în Eforia Centrală Bisericească.

Sub titlul de mai sus, Sf. Sa scrie în nr. dela 15 Aug. a. c., al *Universului* spunând că preoții nu trebuie să lase poporul „să plece în orașele și satele ispitelor, unde, în loc de a-și agonisi cele trebuitoare pentru trai, vor cădea în mlaștina poftelor urâte și a năzuințelor ucigătoare de suflet și de trup”.

Petre V. Haneș, **Istoria literaturii românești**, ed. 2. București, editura „Ancora”, 1927, Prețul 100 de lei.

Sunt unele cărți pe care, dacă le deschizi, nu-ți mai vine să le lași din mână. Așa e aceasta. Purtându-ne cu pricepere și farmec peste lanurile scrisului românesc din trecut, în care, mai cu seamă pentru slujitorii Bisericii, se află atâta material de interes, ca celce, în mare măsură, a fost lucrat de înaintașii lor, găsim și laturi mai proaspete și foarte vrednice de cunoscut. Deși, cu trecerea vremii, oamenii Bisericii n'au mai rămas în fruntea purtătorilor de condei, totuși, din cartea profesorului bucureștean Haneș, ni se destăinuiesc chipuri de oameni bisericești care nu trebuie să rămâie ascunse de noi. Astfel găsim povestită aci viața preotului basarabean *Mateevici*, mort tânăr în 1918, în vârsta de abia 30 de ani, urzitorul celui mai frumos imn pentru limba românească, bărbatul care ar fi însemnat mult pentru biserică și țară, dacă i-ar fi fost dat să mai trăiască. Din aceiași carte, aflăm date de interes despre *N. Filimon* și *Anton Pann*, care au fost dascăli de biserică, deci tot bărbați din ceata slujitorilor noștri.

Ia Revue Hebdomadaire, 30 Iulie 1927. Paris.

În această revistă, găsim un art. de *Gr. Maclacov*, cu titlul „Biserica rusească sub domnia Sovietelor”. În el ni se spune că bolșevicii au luat moaștele Sfinților din bisericile rusești, le-au dat pe mâna medicilor să vadă dacă sunt cu adevărat moaște și nu păpuși mincinoase. Autorul, deși nu urmărește a apăra Biserica, totuși mărturisește că astfel de nelegiuiri au fost întovărășite de adevărate minuni. Au fost cazuri de moarte năprasnică venită asupra profanatorilor, și ele nu sunt tăgăduite nici de bolșevici. Tot așa unii au înebunit. „Se povestește că medicul care făcuse autopsia trupului

Sfântului Iosafat din Belgrad a orbit a doua zi după cercetare”.

Deși duse în muzee, moaștele suntenerate chiar și acolo.

„Dacă credincioșii, împruținați mult dela anul 1918 încoace, păreau sfiicioși, temători, îngroziiți de valul de nepăsare religioasă, ca între străini, și păreau chiar și perduți în vijelia revoluționară, prigonirea a trezit în ei activitatea, o simțire către apostolat și dorința tare de a lupta pentru apărarea Bisericii lor. Această dorință, care s'a manifestat mai întâi prin protestări destul de energice din partea ortodocșilor prigoniți, a întărit organismul bisericesc și a ridicat îndrăzneala clerului, care s'a văzut sprijinit de simpatiile credincioșilor. Mitropolitul Veniamin¹⁾, a cărui moarte cucernică și vitejească, va rămânea totdeauna ca una din cele mai frumoase pilde de mucenicie creștinească, a scris, cu câteva zile mai înainte de uciderea lui (15 August 1922): „...Nu „Veniaminii” sunt ceice mântuie Biserica, ci Hristos. Pentru mântuirea Bisericii, nu trebuie să ne cruțăm pe noi înșine și mai puțin încă trebuie, să jertfim Biserica intereselor noastre. Suntem în vremea judecării. Oamenii se jertfesc pentru pricini politice. Noi, creștinii, dacă avem o fărâma de credință în Hristos și în viața veșnică, trebuie să ne dovedim credința până la moarte”.

Patriarhul Tihon, cunoscut ca un ierarh cu totul blând și modest, a uimit, prin ținuta sa vrednică, tribunalul revoluționar, înaintea căruia a trebuit să pășească, în calitate de martor, în procesul zis „al celor 54 de preoți”.

Bolșevicii însă și-au dat îndată seamă că lupta lor împotriva religiei, dusă cu grosolănia cu care au înfăptuit-o, mulțămind în totul instinctele sălbatice ale mulțimii demoralizate, ajunseseră la rezultate protivnice programului lor ateu pe care au vrut să-l ajungă.

Astfel al 13-lea congres bolșevic ținut la Moscova în anul 1924, hotărî să se schimbe metoda propagandei atee. „Centrul propagandei”, cetim în procesul-verbal al congresului, „trebuie transportat în școală și în bibliotecile satelor, organizate sub privegherea partidului. Trebuie, de asemeni, să luăm seama de a nu jigni sentimentul religios, pe care numai o muncă metodică de mai multe zecimi de ani ar putea să-l înfrângă.

Immormântarea Patriarhului Tihon, mort la 19 Ianuarie 1925, a fost un mare eveniment în viața ortodoxilor rusești. Slujba măreață a ținut de dimineață și până la ceasurile 7 seara. O procesiune de 5 Mitropoliți, 63 de Episcopi și 100 de preoți, întovărășiți de o mulțime enormă, urma sicriul. Și toate astea au fost încuviințate de guvern, care mai înainte niciodată n'ar fi îngăduit o slujbă atât de impunătoare.

De curând se vestea că sechestrul pus pe marea mănăstire a lui Alexandru Nevski din Petrograd a fost ridicat și că această clădire a fost înapoiată călugărilor. De asemenea, moaștele sfântului lor patron au fost

1. Al Petropadului. — Nota A. S.

strămutate, cu multă pompă, dela muzeu, la locul unde ele se odihneau până la vremea faimoaselor expertize din 1919.

Această încuviințare de a relua cultul Sfântului Alexandru, a cărui luptă împotriva cavalerilor Ietoni a fost dese ori interpretată ca o manifestare anti-catolică, se poate explica prin oare-care dorință de a precumpăni activitatea catolică în Rusia, manifestată în deosebi prin mai multe călătorii succesive ale Monseniorului d'Herbigny, prezidentul Institutului Oriental din Roma.

Ori-ce-ar fi, această măsură a constituit un progres important în lupta Bisericii și s'ar fi putut vorbi chiar și de o biruință hotărâtoare, dacă prigonirea sistematică, dusă împotriva înalților dregători ai ierarhiei ortodoxe, n'ar fi sfârșit definitiv puterea centrală a Bisericii ortodoxe rusești și dacă, pe de altă parte, constituțiunea administrativă a acestei puteri n'ar favoriza, din nefericire, numeroase diviziuni de care vrăjmașii religiei naționale nu pot decât să se bucure.

Arhim. SCRIBAN

INSEMNARI MARUNTE

Cine strică. — Ne aducem aminte (să fie vreo 2 ani de zile) că locuitorii din comuna *Arbora*, Bucovina, au trimis o scrisoare cu mulțămiri și urări de sănătate înalt Prea sfințitului Mitropolit *PIMEN* al Moldovei, pentru străduința sa în Senat și în largul țării de a pune o stavilă beției în țara românească. Va să zică niște săteni priveau cu bucurie mișcarea păstorilor lor, pentru a înfrâna rostogolirea în nenorocire care se deschide prin beție. Ce folos însă că unele organe ale cârmuirii stau mai pe jos de chemarea lor și, în loc de a da ajutor, ele singure ajută beția! Căci iată ce citim în *Universul* din 10 Sept. c., în folositoarea rubrică «Propuneri și dorinți», care s'a deschis de curând la acel ziar și în care citești pe fiecare zi glasuri din public:

Un evreu a cerut în Fevruarie din acest an să deschidă crișmă în comuna *Arbora* de care am pomenit. Dar nu i-a dat voie prefectul de atunci. A venit însă guvern nou cu prefect nou, și prefectul de acum a dat voie lui *Isidor Grünfeld* să deschidă crișma. Dar a dat această învoire călcând rânduiala, fiindcă prefectul e dator să ceară părerea autorității comunale. Totuși n'a cerut și a făcut ce a vrut după capul său.

În cazul cu cererea dela început a evreului, primăria și cu parohia numai-decât au făcut împotrivire, și prefectul a ascultat. A doua oară nu. Dar și evreul s'a mișcat iute. Se vede că știa că, de data aceasta, izbândește. Și așa; cu toate că este o regulă că crișma trebuie să fie la o depărtare bună de biserică, deși noua crișmă va fi numai la 28 de metri de biserică și zgomotul bețiilor se va auzi în biserică, totuși evreul a rămas biruitor prin învoirea unui prefect.

Se vede că așa suntem osândiți noi, ca întotdeauna să avem de îndurat încălcările cuiva. Căci sub guvernul căzut era prefectul dela Roman care călca legea odihnei din ziua Duminicii, prin învoiala de chefuri care erau îngăduite până în poarta episcopiei. S'a scris despre aceasta amănunțit prin ziare. Acum belea cu alt prefect, aiurea!

Ce folos că unul ține frâul, dacă altul vine și strică!

E frumos însă că primăria din *Arbora* nu se lasă. A făcut întâmpinare la Ministeriul de Interne, în care citim ce ruină se aduce în acea comună prin băutura spirtoaselor.

Auziți... în 1926, s'au băut în *Arbora* 19.397 litri de

spirt, pe când vin numai 1123 litri. Va să zică vinul, care e mult mai puțin vătămător și care se bea cu apă, sifon etc., e întrecut așa de mult prin băutura otrăvitoare a spirtului! Bere se bea 15,150 de litri. Dar, după cum vedem, chiar socotită cu vinul la un loc și încă nu ajunge numărul de litri ai spirtului. Și stați, că spirtul nu e singur. Se mai beau 770 de litri rom, 255 de litri licheor (subțiri oameni trebuie să mai fie, dacă într'un sat beau atâta licheor!) și 15 litri de coniac.

Pentru atâtea băuturi, oamenii cheltuiesc 2,370,520 de lei la o populațiune de 6000 de locuitori, ceiace face 395 de lei de cap, adică, după cum zice întâmpinarea primăriei către Ministeriul de interne, mai mult decât toate birurile către Stat, județ, comună la un loc!

Și când se bea atâta la acea comună, nici populațiunea românească nu se poate înmulți. Sporul este numai de $\frac{1}{2}\%$ pe an. Ar trebui 200 de ani pentruca poporul românesc din acea comună să se poată înmulți.

În *Arbora* se află 19 familii de evrei, iar din acestea 7 țin crișme. În total, numărul crișmelor din *Arbora* sunt de 9.

Noi însă, față de aceste lucruri triste, ne simțim mângâiați prin ținuta dârză și vrednică a primarului *Ioan Grecu* din *Arbora* și-i vestim numele, ca să i-l știe toți și să i-l rostească cu laude. Incheiem cu cuvintele sale bărbătești și inimoase, care-i fac cinste, din recursul către Ministeriul de Interne:

„Pentru aceste motive facem recurs împotriva aprobării de a exercita concesiunea de băuturi spirtoase în casa nr. 165 și rugăm, Domnule Ministru, ca având în vedere pericolul național al alcoolismului propagat mai cu seamă de evrei, considerându-se opintirile ce se fac din toate părțile, în deosebi de ministeriul muncii și ocrotirilor sociale, prin Casa Sănătății, pentru stăvilirea acestei patimi, să dispuneți respingerea cererii d-lui *Isidor Grünfeld* pentru exercitarea concesiunii de băuturi spirtoase în casa nr. 165 din *Arbora*, situată vis-à-vis de biserică Sf. Treimi“.

Despre aceasta scrie și *Cuvântul* dela 2 Septembrie c., sub titlul „Între cârciumă și prefectură“, adăugând că pomenita crișmă a fost așezată numai la 18 metri depărtare de biserică.

Prețul tâlcuirii. — În mijlocul nostru se petrec fapte pe care multă lume le vede, dar nu le judecă la fel. De multe ori vezi judecata pornită pe o dâră, în care tot mai mulți se bagă, fără însă ca fapta să poată fi socotită numai în felul acela. De câte ori, nu ești ispitit să zici: „Vai, da strâmb o mai iau oamenii! Unde e fapta și unde e adevărata tâlcuire a ei!“ De aceia te doare inima pentru puțină pătrundere a lucrurilor și dacă dorești ceva lumii acesteia, între altele, îi dorești și mai multă temeinicie în judecată.

Înainte noastră stă acum lungă discuțiune din ziare despre furăturile dela „Monitorul Oficial“, în care înalți funcționari ar fi încurcați, iar unul, Tomescu, s'a și sinucis. Odată ce s'au pornit descoperirile și cei luați la cercetare de judecători au fost închiși, a început ploaia de denunțuri împotriva lor și a faptelor săvârșite. Ziarul *Universul*, într'un art. de fond, constată această colaborare a publicului cu cercetarea judecătorilor, dar spune cu dreptate: O! dacă această ajutare s'ar fi făcut din vreme! De ce lumea, dacă știa acestea, tăcea?

Apoi aici e cheia lucrului, care ne duce pe noi să judecăm însemnătatea morală a acestor denunțuri, să cercetăm prin ele o înfățișare a moralei sociale și să vedem dacă tâlcuirea oamenilor e adevărată. Căci tocmai fapta cu care mulți se felicitează! nouă ne pare un lucru de mârșăvie a acelei lumi, care iese la iveală tocmai cu prilejul unor astfel de dezvăluiri.

Mă rog, fapta e faptă; e bună sau rea. Sufletul tău trebuie să ia o atitudine față de dânsa. Dacă oamenii vin cu denunțuri, înseamnă că le știau. Dar dacă le e scârbă de ele, de ce tăceau?

Apoi vezi, asta e buba noastră. Oamenii, de fapt, nu se scârbesc. După cum în viața materială stau alături cu grâmezile de gunoaie și nu se turbură când oamenii primăriei mătură străzile la ameazi și nu se sinchisesc de atâtea păcătoșenii și urâțenii ale vieții, tot așa și în viața morală, nu se prea înădușă de matrapazlăcurile oamenilor. Le știi și tac.

Atunci de unde toată sărirea aceasta pentru a da pe față unele laturi ale hoțiilor?

Nu din scârba de fapte, fiindcă le-au știut și le-au tăcut. Chiar nici acum, nu le dau pe față decât pe furiș. Fac denunțuri, dar nu le iscălesc.

Este o înfățișare a sufletului multora ca, atunci când se petrece ceva, să se alătore și ei, una, ca să se afle în treabă și, al doilea, ca să fie și ei acolo unde sunt îndreptați ochii tuturor. E egoismul de a crede că se încarcă și ei de o însemnătate mai deosebită. În acestea se ascund de multe ori răutăți și răzbunări. Cât ești în picioare, își scot pălăria înaintea ta; cum ai căzut, pe el mă!

Din pricina aceasta denunțurile nu se pot lua în seamă decât cu mare grijă.

Ziarul *Adevărul* (7 Sept. c.), oprindu-se puțin asupra acestor desvăluiri din partea publicului, le privește ca un fericit semn al vremii, anume că lumea vine să dea ajutor la descoperirea hoțiilor. E însă un fel de a vedea, o tâlcuire a denunțurilor. Dar sunt denunțurile cu adevărat un dor al inimii de a ajuta cercetările stăpânirii?

Din pricinile arătate, noi nu o credem. Socotim minoasă tâlcuirea *Adevărului*. Pe lângă durerea că s'au descoperit mari hoții, denunțurile, cum se fac de obicei, după ce un fapt se descopere, sunt o nouă durere: dovadă despre răutatea și lasitatea lumii. Nu e o lature îmbucurătoare, și noi, dacă avem de 'dres ceva în privința aceasta, e de a învăța pe oameni să se scârbească de însăși fapta rea și nelalocul ei, îndată ce au cunoscut-o, și a se oțărî împotriva ei, dar nu a se mișca numai după ce șivoiul s'a pornit.

Mare lucru este a tâlcui exact. Altfel, vezi lucrul, dar îl vezi greșit și-l îmbraci într'o haină mincinoasă.

Cu câte lucruri nu se întâmplă așa! Una este a-l avea înainte, dar alta e a ști să tragi încheieri din ele!

Alte păcate împotriva Bisericii. — Așa după cum este isprava discutată mai sus cu slobozenia dată unui evreu de a deschide crișmă într'un sat care mai avea crișme berechet și nu mai voia una nouă, ispravă din care se vede cum unii din cei mari, care ar trebui se dea altă pildă și să aibă altă priveghere în treburile țării, totuși păcătuesc urât împotriva ei.

Iată o faptă nouă de acest soi în *Universul* dela 5 Sept. c. Este vorba de cunoscuta întâmplare nenorocită cu aprinderea unei fântâni de gaz dela *Moreni*, care nu s'a putut stinge decât după 11 zile de ardere.

Câți nu vor fi trecut pe lângă vestea focului dând din umeri, cum am trecut și noi, fără a ști ce durere bisericască se ascunde acolo! Dar am aflat de aceasta prin rândurile pomenite din *Universul* și pe ele voim să le tâlcuim puțin aici.

Fântâna cu focul este a Societății „Sospiro“. De ce Societatea și-o fi luat acest nume, nu știu. Dar îmi pun întrebarea, fiindcă e un nume ciudat și care se adeverește în necazurile pe care ni le face nouă cu fântâna aprinsă. În adevăr, „sospiro“ e cuvânt italianesc și înseamnă, pe românește, „suspîn“. Se vede că e sortită să ne aducă suspine, dacă și-a luat acest nume. Și suspine au fost și în sânul ei, căci a avut procese, de care se citea des în ziare, cu închiderea inginerului Bacalu.

Dar să lăsăm asta și să vedem acum de suspînul nostru.

Când s'a săpat fântâna dela *Moreni*, preotul locului, Păr. *Popescu* și cu locuitorii s'au împotrivit, arătând că locul fântânii e prea aproape de biserică și că lucrările societății încercuesc biserică până acolo că sonda plănuită ajunge până la 28 de metri de biserică și e prea aproape de cimitir.

După multe umblete și stăruințe, Păr. *Popescu* a găsit ascultare la Ministeriul Industriei. S'a făgăduit că se va ținea seamă de depărtarea care trebuie ținută de biserică și cimitir. Și au venit în comună prefectul de atunci al Prahovei, d. *Spirea Sorescu*, azi senator al Prahovei, apoi medicul primar, d. Dr. *D. Popescu* și maiorul de jandarmi de atunci. Și s'au încredințat de dreptatea plănigerii și societatea a fost oprită de a-și mai face fântâna la 28 de metri de biserică și a fost mutată la 80 de metri. 600 de locuitori au fost de față când a venit cercetarea și și-au arătat jalea ca lângă oimintirul lor, unde rugăciunile se ridicau cucernice în mijlocul fîmului de

tămâie, alătura de acestea se auzeau și cuvintele fără simț cucernic ale lucrătorilor dela fântână.

Lucrările ou mutarea fântânii la 80 de metri au început și se făceau și în ziua de Duminică în apropiată vecinătate cu biserică, bocănind și pocnind, parcă anume să facă în ciudă credincioșilor.

Apoi și mutarea fântânii numai la 80 de metri a fost o grozăvie. Căci asta e fântâna care s'a aprins, turburând totul în jurul ei.

Asta trebuia în preajma unei biserici?

Intr'o parte crișma, în alta fântâna ou păcură.

Dar cine strică?

Mai mult estetica decât morala. — Intr'un art. din *Adevărul* (6 Sept. c.), cu titlul „Pe plajă“, iscălit Y și care trebuie să fie Dr. Y, care scrie la *Adevărul*, d-nia sa spune ce a văzut pe plaja dela Tekirghiol: bărbați și femei desbrăcați deabinelea, fără nicio pășare și stând astfel în vederea tuturor, pentrucă „locurile acestea de pe plajă sunt absolut neîngrădite și toată lumea poate trece liber prin ele“.

„Când am traversat, cu colegul meu, aceste plăji, trecea în acelaș timp prin ele o familie compusă din bărbat, femei și copii. Era un spectacol pur și simplu desgustător poate nu atâta din punct de vedere... moral (nu-mi place nici odată să fac pe moralistul), ci din punct de vedere... estetic“.

Apoi aici e aici, că punem morala pe al zecelea plan. Te scârbești de lucruri, dar numai din punct de vedere estetic.

Oamenii însă fără rușine de pe plaja dela Tekirghiol stau cum stau, fiindcă s'au subrezit în materie de morală, nu de estetică.

Dacă începem a nu ne mai interesa de morală și ne e rușine să vorbim în numele ei, vedem ce vedem.

Atunci de ce ne mai plângem?

E mai de preț estetica decât morala?

Cum cade necazul pe om! — La puține zile după înmormântarea Regelui Ferdinand, am văzut, mai întâi în ziarul *Cuvântul*, cuvinte aspre împotriva protopopului ortodox din Oradea-Mare, pe temeiul că n'ar fi săvârșit cu toată strălucirea parastasul pentru odihna sufletului răposatului rege. Se trăgea încheierea că Sf. Sa n'ar fi destul de inimos în îndeplinirea datoriilor naționale și că a arătat lipsă de pietate la clipa de adâncă jale a unei țări întregi.

Cu părere de rău am citit aceste cuvinte, fiindcă noi cunoaștem pe Păr. Protopop *Horvat* și știm ce fel de suflet are. Ne dădeam seama că a spune despre Sf. Sa astfel de cuvinte, nu putea fi decât o greșită tâlcuire despre un suflet care nu-și destăinuște însușirile sale din capul locului. Dar citind acele cuvinte ne-am zis că avem în ele una din judecățile pripite, ca multe care se rostesc în ziua de azi, unde toți umblă la goană, și că nu face să ne mai oprim asupra lor.

Iată însă că n'a fost numai atât. După întâile rânduri mânișoare, au urmat altele; după *Cuvântul*, s'au apucat să scrie și alte ziare; după câteva păreri de reporter, am văzut că și alții se scoală împotriva protopopului.

Un articol mai lung în această privință, eșit sub titlul „Ciudata atitudine a unui protoereu“ în *Universul* (19 Sept. c.), scrie mai amănunțit despre această chestiune, arătând și în ce se cuprind învinuirile aduse Părintelui Protopop. Aici sunt mai multe decât în *Cuvântul*. Acolo i se impută că n'a ținut predică la parastas, aici i se impută că a slujit ca pentru un om sărac, scurtând slujba și neînfrățind-o cu toată puterea ei.

Citind acestea mai pe larg, nu ne-am minunat de ușurința cu care sunt învinuiți oamenii, că o știm, ci de adevărată năpastă care poate cădea pe capul unui om. Căci învinuirile, luate la cercetat, ridică cu totul alte chestiuni, dar nu rămâne în picioare niciuna. Avem pur și simplu felul cum românii din regat judecă despre slujba unui preot de dincolo. Știm că nu le place, dar aceasta o poți lua ca măsură de osândă pentru unul ca și cum ar fi fapta lui?

Din art. din *Universul*, se vede că ceice hărțuiesc pe Păr. Horvat sunt mai cu seamă frați de ai noștri din Regat. Apoi sunt ei în pozițiune de a judeca amănuntele unei slujbe: cât să fie de scurtă și cât de lungă?

Ce a făcut Păr. Horvat e ce se face pretutindenea, și în toată ortodoxia. Slujbele se fac mai scurte. Numai la mănăstiri parastasul se face cât e în carte.

Vorba de „slujbă scurtă ca pentru un om sărac“ e o nerozie. Căci slujbe scurte cer tocmai bogații, chiar și la înmormântări, ca să nu fie ținute mult. Săracii mai degrabă vor slujbă lungă.

Cât privește imputarea că Păr. Horvat n'a ținut cuvântare la parastas, de! nu este o poruncă rituală să se ție o asemenea cuvântare. La un asemenea prilej, era bine. Dar nu e poruncă a cărții. Câți vor fi fost care, de asemenea, n'au ținut! De ce atunci să cazi cu năpasta pe unul?

Ne simțim datorii să nu tăcem în cazul Părintelui Horvat, care e un vrednic preot, și să spunem că merită toată stima și îmbrățișarea. Scrie acestea scurt și pe fugă, dar avem de spus multe altele și aici și aiurea.

Urzire frumoasă pentru înmulțirea poporului la noi. — E o tânguire care se aude de mult și des la noi că Românii se înmulțesc greu, fiindcă mulți copii mor de mici. De aceea, mai cu seamă acum, după ce ne-am încheiat într'un singur trup național, având în sânul nostru multe neamuri, trebuie să ne înmulțim ca să ne putem păstra o mare superioritate numerică asupra lor. Față de o asemenea stare, e o faptă frumoasă cea pe care o citim, săvârșită de un preot ajutat de doi creștini: In comuna *Slon* din Prahova, preotul paroh, Păr. *Ioan Șt. Vasilescu*, ajutat de locuitorii *Marin Anghelescu* și *Pavel Dumitrescu*, au luat hotărârea să facă concurs și să dea răsplăți de 1000, 500 și 200 de lei mamelor ale căror copii, la un an după naștere, vor fi găsiți sănătoși și bine dezvoltăți. Concursul urma să se ție la 20 Iulie trecut și trebuia să fie de față și doctorul de plasă. Nu știm cum a urmat concursul, gândul însă este vrednic de laudă și e un fapt prin care se arată cum cugetarea creștinească, prin slujitorii ei, ajută neamului. Aceasta e o dovadă, pe lângă atâtea altele, că biserica e o putere socială și deci

că o societate își face ei bine ținând seamă de Biserică și urmând îndrumărilor ei.

Din darea-de-seamă pe care o citim în *Propășirea* din Ploești (18 Iulie a. c.) despre încheierea anului școlar, la școala primară din Slon, Prahova, înțelegem că Păr. I. Șt. Vasilescu trebuie să fie un simțit cârmuitor sufletesc în comuna sa, căci și la școala, unde e diriginte, se vede că a fost fruntea serbării, prin rolul pe care l-a avut.

Se pare că în Prahova acesta este un obicei, căci, din altă dare-de-seamă, cea despre serbarea împlinirii a 70 de ani dela înființarea școlii din *Telega*-Prahova, se vede că acea serbare a fost dusă mai mult de preoți, între care Păr. I. *Zinculescu* a avut mare rol la desfășurarea acelei serbări.

Vraja clopotelor. — Cineva (G. Spina) care a fost în vara aceasta la Mănăstirea Văratec, scrie în ziarul *Opinia* din Iași (28 Iulie a. c.) despre întipărirea puternică pe care i-o lasă în suflet dangătul clopotelor:

„Iată, clopotele au început să sune. De departe, ecoul unui cântec lumesc se stinge inutil sub puternica armonie a glasurilor de aramă coborând din turnul mănăstirii; și ascultăm, prieteni buni de o clipă, armonia glasurilor de aramă, și sufletul nostru se pătrunde de atâtea taine în ceasurile acestea de seară minunată; tremură în noi atâtea fibre cari n'au fost trezite niciodată, că ne surprindem deodată aproape credincioși, noi cari de mult am pierdut credința.

Dacă clopotele obișnuite ale Văratecului pot stârni în noi atâtea vie simțire, dar încă niște clopote îmbinate frumos în meșteșugită armonie, ca la mănăstirea Neamțului! O! sunt o frumoasă podoabă clopotele și de multe ori ne-am simțit mai însuflețiți, mai înduioșați sub năvalnica lor sunare.

Urmarea unui jurământ strâmb. — În *Gazeta Satelor* (1 Aprilie—1 Mai a. c.), ziar care iese de 2 ori pe lună în Jorăști, Covurlui, sub cârmuirea Părintelui *Petru G. Savin*, citim următoarea povestire, dată de Păr. *Econ. D. Furtună*, directorul Seminarului din Dorohoi, și petrecută în toamna anului 1923 în satul Sârbi din județul Dorohoi:

Locuitorul *Grigorie Ciobanu* avea în casă niște parale puse de-oparte, ascunse într'un caiet, în care omul își făcea unele însemnări.

Intr'o bună zi, un vecin al său, *Dumitru Crețu*, a văzut cum băiatul Gheorghe, fiul altui vecin, a intrat în casa lui Grigore Ciobanu. Și-a închipuit că n'a intrat cu gând bun, dar ce a făcut acolo n'a știut. Lui Grigore Ciobanu însă i-au perit banii și oricât i-a căutat, nu i-a găsit. Atunci a întrebat pe băiat:

— Măi Gheorghe, n'ai luat tu banii?

— Ferească Dumnezeu! a fost răspunsul băiatului.

— Uite, te-a văzut Dumitru Crețu, cum ai intrat atunci în casa mea...

Dar hoțul a tăgăduit înainte-

Și a trecut o bucată de vreme, până ce păgubașul a văzut într'o zi la cârciumă pe tatăl lui Gheorghe bând și vese-

lindu-se. Când acolo, ce să vezi? În mâna chefliului, ouietul lui Ciobanu! Acesta puse mâna pe el. Insemnările lui erau acolo. Dar hoțul tăgăduia înainte. Au sosit și alți prieteni „de pahar“, în acea clipă, și bietul Grigorie Ciobanu n'a izbutit să-și capete banii și dreptatea.

Ce să facă el atunci?

Spun oamenii că s'au dus repede după Gheorghe, i-a arătat cum tatăl său îi bea acuma banii în cârciumă și l-a rugat să jure, pentru cea din urmă oară, dacă nu este el hoțul.

Și Gheorghe a jurat pe caii dela căruță.

„Nu știu ce rugăciune a făcut Grigore Ciobanu, spune Păr. Furtună, căci singur sub cerul liber, s'a închinat în seara aceea lui Dumnezeu — și până a dona zi a pierit un cal al băiatului.

„La trei zile a pierit și cellalt cal“.

„Mult s'a mirat satul de această întâmplare și o povestesc oamenii din Sârbi până în ziua de astăzi“.

ȘTIRI

SPRE LUAREA-AMINTE A PROFESORILOR DE RELIGIUNE

cu privire la **NOUL TESTAMENT** tradus de Păr. Grigorie Pișculescu (*Gala Galaction*).

Cârmuirea administrativă a INSTITUTULUI BIBLIC roagă pe **Cucernicii Părinți**, profesori de religie la seminariile teologice sau la școlile secundare, să recomande școlărilor lor **NOUL TESTAMENT** tradus de Păr. Dr. *Grigore Pișculescu* (*Gala Galaction*) și ieșit la lumina tiparului în editura *Institutului Biblic*.

Prețul unui exemplar broșat este de 70 lei, iar îmbrăcat în pânză și cu scoarțele moi, 100 de lei.

Toate comenzile trebuiesc făcute la **INSTITUTUL BIBLIC**, Palatul Sfântului Sinod din curtea bisericii „Antim“, București.

La comenzile mai mari de 5 bucăți, se face un scăzământ de 20% din preț.

Contrabandă cu veșminte de slujbă evreești.—

Universul dela 12 Septembrie o. aduce știrea că, la vama poștei din București, s'a descoperit că, de multă vreme, se aduceau, ascunse în cărți, veșminte pentru slujba religioasă evreiască (talusuri), lucrate din mătăsuri scumpe și pentru care ar fi fost de plătit foarte multă vamă. Inșelăciunea s'a descoperit și acum s'a început urmărirea.

Slujbă religioasă săvârșită cu veșminte scoase în întrebuințarea obștească prin înșelăciune!..

Altă nelegiuire a bolșevicilor.— O telegramă a agenției Ceps, cuprinsă în *Universul*, tot dela 12 Septembrie o., spune că bolșevicii au dat unui grădinar biserica Mănăstirii Cozlov din guvernământul Tambov pentru a așeza acolo un muzeu de plante.

Clădire pentru Facultatea de teologie din București.— Dintr'un interviu dat de Ministrul Instrucțiunii, d. Dr. Anghelescu, ziarului *Universul*, aflăm că Ministerul Instrucțiunii va clădi un local deosebit pentru Facultatea de teologie, lângă noul local al universității.

Director de seminar demisionat.— Păr. *N. Georgescu*, directorul seminariului din Edineți, care se afla, de câțva timp, în ceartă cu episcopul său, Prea Sf. *Visarion* dela Bălți, a demisionat din această slujbă.

Numire nouă la direcțiunea unui seminar.— La seminariul „Gavriil Bănulescu” din Chișinău a fost numit director Păr. *Serghie Bejan*, redactor al revistei noastre.

Prefect în ajutorul Bisericii.— Aflăm din ziarul săptămânal *Căminul* din Focșani (1 Sept. c.) că Prefectul județului Mehedinți a pus la îndemâna Părintelui Protoiereu al aceluia județ suma de 50.000 de lei pentru cumpărare de cărți.

Frumoasă fapsă și care spune mult despre cugetarea dreaptă și zborul inimii unui cărmuitor de județ în România.

Preot rănit de un perceptor.— Citim în *Universul* dela 20 Aug. a. c. că preotul *Constantin Dobrescu* din Chirnogi, Ilfov, a fost lovit cu cuțitul de mai multe ori în cap de perceptorul *Ștefan Ionescu* din acea comună, în urma unei certe. Grav rănit, preotul a fost dus la spitalul din Oltenița, iar vărsătorul de sânge s'a făcut nevăzut.

Sat fără preot.— *Universul* dela 12 Septembrie c., înseamnă ca un fapt deosebit la rubrica nouă „Propuneri și Dorinți”, oă satul Ferbinți-târg din Ilfov n'are preot. Iha! câte sate fără preot!

Preot medaliat pentru vite frumoase.— La expoziția zootehnică din *Băilești*, Dolj, între alții, a fost răsplătit cu medalia de argint și Păr. *M. Segărceanu* din acel județ.

Moartea unui profesor de seminar.— A murit *Vucol Dornescu*, bătrân profesor pensionar al Seminarului din Roman. A predat multă vreme muzica bisericească, scoțând multe șiruri de preoți, formați în tainele muzicii bisericești a Răsăritului. Școlarii săi erau tari la muzică, întrecând pe ai altor seminarii.

Cu o zi înainte murise soția sa și au fost înmormântați odată.

Tragedie în familia unui Preot.— Multe știri feroase ne vin pe fiecare zi, dar iată una care le întrece pe celelalte: Un fiu ucide pe tatăl său, preot în Urdari, Gorj. Grozăvia s'a petrecut în ziua de 22 Sept. a. c. Preotul, Păr. *Morărețu*, a fost ucis cu 3 gloanțe de fiul său, pe care-l mustra, fiindcă nici nu învăța și nici nu voia să se apuce de muncă.

Intreg județul este outremurat de grozăvia faptei și moartea dureroasă a preotului.

Danie episcopescă.— Prea Sf. Sa. Episcopul *Visarion* al Hotinului, a dăruit suma de 100.000 de lei și tot materialul lemnos de trebuință pentru lucrări și îmbunătățiri la mănăstirea *Dobrușa* din Soroca.

E frumos că se fac astfel de jertfe pentru câte o mănăstire, fiindcă sunt altele care se ruinează. Astfel citim în *Viitorul* din 25 Sept. a. c. că se ruinează mănăstirea *Teodorenii* de lângă *Burdujeni*. Ea de mult nu mai este mănăstire și acum i se duc și zidurile.

Balurile înfrânate.— O știre care ne bucură este înțelegerea în care lucrează Prefectura Poliției din București cu autoritatea bisericească pentru apărarea cuviinței și înfrânarea petrecerilor cu baluri la orice vreme. Astfel aflăm că, în vremea înțelegerii cu Sf. Mitropolie, Prefectura Poliției din București nu va libera învoiri de baluri mascate sau deschise, matineuri sau serate dansante etc., decât în carnaval. În timpul postului, sunt cu desăvârșire oprite asemenea petreceri, fie că ar fi ele organizate de societăți de binefaceri, culturale, naționale, etc., fie de proprietarii sau antreprenorii sălilor de dans sau diferitelor localuri de consumație, ca: restaurante, cafenele, varietouri, berării, bodegi, cărciumi, școale de dans, etc.

Lămurire.— *D. M. N. Pacu*, profesor pensionar și avocat în Galați, a citit în nr. nostru trecut, la cronica bisericească internă, pag. 486, cuvintele noastre despre cursurile Părintelui Dr. *N. Popescu* în vara aceasta la *Vălenii-de-Munte*. Păr. *N. Popescu* spunea despre răposatul *Gavriil Muzicescu*: „învăță puțin la *Ismail*; n'avea cunoștinți muzicale cine știe ce, avea însă un rar talent în conducerea corurilor”.

Despre această judecată, d. *Pacu* spune:

«Partea din urmă este exactă, întâia nu. *Muzicescu* în adevăr a învățat întâi la *Ismail*, de unde era originar și unde a fost și profesor seminarial. S'a perfecționat însă la conservatorul din *Petrograd*, unde a fost trimis de marele ierarh *Melhisedec* al *Dunării de jos*, iar după terminarea studiilor înalte, a fost numit profesor la conservatorul din *Iasi* și conducător al corului mitropolitan, unde s'a ilustrat.

„Acesta-i adevărul.”

Prefect pentru zidire de biserici.— În ziarul *Viitorul* (20 Sept. a. c.), citim despre planul de lucru al prefectului din *Ialomița*. În mijlocul unei întinse programe culturale, despre biserici citim:

„Chestiunea bisericească formează pentru județul *Ialomița*, una din cele mai grele probleme. Lipsa acestor sfinte locașuri, fiind mult simțită, în multe comune s'au rezervat clădiri particulare, amenajate ca biserici, dar improvizarea lor, departe de a fi fericită, produce prejudicii morale imense. În programul de activitate al d-lui prefect *Popescu*, figurează, în primul loc, și clădirea bisericilor.

Preot urgisit, fiindcă nu ține vechiul calendar.— Consiliul eparhial al Mitropoliei *Moldovei*, în ședința sa dela 17 ale acestei luni, a avut de descuscat învinuirea adusă Preotului *Nicolae Copai* din jud. *Neamțu* că n'ar

voi să îndeplinească slujbele bisericești pe care i le cer oamenii. S'a aflat însă că oamenii îi cereau slujbe după vechiul calendar și pe acestea preotul nu voia să le săvârșească. De aceea a fost slobozit de vina sa.

Comisiunile pentru examenele de absolvire la seminarii. — Ministeriul Cultelor a numit următoarele comisiuni pentru examenul de absolvire la seminarii:

Seminariul Central din București: Pr. Econ. P. Partenie, directorul seminariului, președinte; Arhimandrit I. Scriban; I. N. Dianu; C. Lăzărescu și Gh. Buzescu, membri.

Seminariul Veniamin din Iași: Dr. D. Boroianu președinte; Pr. Cicerone Iordăchescu, directorul seminariului, Iorgu Iordan; Pr. D. Iordăchescu și D. Miron, membri.

Seminariul teologic din Chișinău: Pr. Grigore Pișculescu, președinte; Pr. S. Bejan, directorul seminariului; V. Popovici și Hr. Dăscălescu, membri.

Preot muncind cu brațele pentru biserică sa.—

Din ziarul *Galații-Noi* din Galați (12 Iunie a. o.) aflăm că Păr. Diaconescu dela Biserica Sf. Modest din Galați, voind să-și înființeze un cor la biserică, n'avea un loc potrivit pentru cor, fiindcă biserică nu avea *cafes* (în Muntenia se zice *pod*). Atunci s'a apucat, împreună cu paracliserul, de lucrul lemnăriei și, cu câteva mii de lei, cioplind, bătând cuie și ferecând, a ajuns să aibă *cafes*, iar acum are și cor. Aici însă iar un lucru care te umple de frumoasă mirare: corul e alcătuit din școlari ai școalei de meserii, adică din băeți nedeprinși cu lucrul mai subțire al cântării. Și totuși lucrurile merg azi strună, corul fiind cârmuit de un meșter al școalei de meserii. Față de acestea, ziarul scrie că oamenii care vin la biserică se miră și se întreabă cum din niște băeți care bat cu ciocanul, poate ieși atâta pregătire și duioșie?

Cei mai nenorociți fără preot. — Ziarul *Universul* (18 Sept. c.) scrie că, la închisoarea Doftana, întemnițării care mor sunt înmormântați fără preot.

Cu drept cuvânt, ziarul adaogă că acest caz este „deosebit de grav, cu atât mai mult că se petrece tocmai acolo de unde preoții n'ar trebui să lipsească.

Despre chestiunea aceasta, cu alte amănunte, scrie și *Cuvântul* dela 20 Sept. c. E vorba că închisoarea a numit preot, dar nu poate funcționa, iar cei chemați de aiurea nu vor să vie, știind că închisoarea are preot.

Trebuie o orânduire.

Cercurile pastorale din București. — La 2 Octombrie a. c., cercurile pastorale din București își încep din nou munca lor de răspândire a învățăturilor creștinești, care a fost întreruptă pe timpul lunilor de vară.

Școlarii bapțiști în școlile normale. — Până acum, școlarii bapțiști nu erau primiți în școlile normale de învățători. O știre ieșită acum în toate ziarele spune că Ministerul Instrucțiunii a dat voie să poată fi primiți între

școlari și acest soi de creștini. E întrebarea însă acum, când acești școlari vor ajunge învățători, cine va preda religiunea pentru copiii cari sunt ortodocși, căci, după cum se știe, predarea acestei ramuri de învățătură se face tot de învățători, nu de preoți?

A avea și învățători bapțiști, este a avea un nou prilej de încercături în buna umblare a mașinei școalelor școlare.

Adventismul la Căile Ferate. Din ziarul *Cuvântul* (4 Sept. c.), aflăm că, în slujba Căilor Ferate, se află un șef de biuro, d. N. Jelescu, care e adventist. Acesta, folosindu-se de umblarea slobodă pe toate liniile, sub cenciul că umblă pentru treburile slujbei, făcea propagandă în toată țara. Fapta aceasta, constatată de preoți, a fost adusă la cunoștința direcțiunii generale a Căilor Ferate și a Ministeriului Cultelor.

Munca pentru răspândirea învățăturii. — La 30 August a. c., sub prezidenția d-lui Ministru al Instrucțiunii Dr. C. Angelescu, s'a ținut la Casa Școalelor o adunare cu prefeții tuturor județelor, în care ministrul le-a cerut acestora să ajute la crearea unei atmosfere culturale în țară. Aceasta pentru înfăptuirea programei culturale pe care partidul liberal a luat-o asupra sa în cunoscutul banchet dela Eforie de acum câteva luni.

Strângerea mijloacelor pentru mănăstirea Brâncoveanului. — Urmărim cu plăcere, în *Telegraful Român* din Sibiu, cum se tot suie suma de bani pentru zidirea Mănăstirii Brâncoveanului din Sâmbăta-de-Sus, Făgăraș. Vestea cea mai nouă despre această sumă este că ea s'a ridicat până la 2 milioane $\frac{1}{2}$: 2.492.659.

Taina omului. — Cele 2 volume dintâi ale *Istoriei Bisericești Universale*, traduse de I. P. S. Mitropolit Atanasie dela Mănăstirea Cernica, s'au tipărit cu oarecare încetineală și târăgănire, fie că tipărirea s'a făcut în București, fie la Mănăstirea Cernica. Acum se află sub tipar al III-lea volum, la Cernica. Dar cu tipărirea acestuia I. P. S. Mitropolit Atanasie e foarte împăcat, fiindcă merge strună.

Care să fie pricina? Să i-o spunem noi: Cârmuitor la Tipografia Cernicăi se află acum d. Gh. Moraru, bărbat cu mari însușiri în meșteșugul său tipografic, cu cuget de om inimos și cinstit și de care am fost prea mulțămiiți când ne slujea la lucrul acestei reviste la Tipografia Cărților Bisericești. Cu părere-de-rău l-am văzut plecând la Cernica, dar ne bucurăm auzind că mulțămeste acolo pe I. P. S. Atanasie.

Omul schimbă lucrurile.

Prefaceri în statul parohiilor. — Prin hotărârea d-lui ministru al Cultelor nr. 87.210 a. c., parohiile *Antimova* și *Vișchia* din jud. Durostor se prefac într-o singură parohie, cu reședința în Antimova. În locul desființatei parohii Vișchioi, se înființează parohia *Gârbița*, de care va ține și satul Gârbița.

Prin hotărârea aceluiaș minister, nr. 36.571 din a. c., se desființează parohia *Acadânlar* cu hramul *Sfinții Arhangheli* jud. Durostor, iar satele care formau această parohie se alipesc la parohia Cercovna, care este în apropiere. În locul desființatei parohii Acadânlar, se înființează parohia *Bugeac* în acelaș județ.

Prin hotărârea aceluiaș minister, nr. 35.984 din 1927, satul Clăcași, care ține de parohia *Clăcași*, jud. Argeș, se dezlipește dela această și se alipește la parohia Cuca din acelaș județ.

Prin hotărârea aceluiași minister, nr. 35.983 din 1927, *Pisculeni* cu biserica *Bădeni* din parohia Tisău II, se alipește, dela 1 Ianuarie 1927, la parohia vecină Tisău I, jud. Buzău. Hotarul despărțitor între aceste două parohii îl va alcătui pe viitor kilometrul 19, până unde se întinde satul Piscului.

Prin hotărârea aceluiaș minister, nr. 35.982 din 1927, biserica filială cu hramul *Sfinții Voevozi* din satul Chior-dani, se dezlipește dela parohia *Corbi*, jud. Argeș și se alipește la parohia Măcăi, acelaș județ.

Prin hotărârea aceluiaș minister, nr. 35.225, din 1927, satul *Balta Plopului* se dezlipește dela parohia *Stâlpu*, jud. Buzău, și se alipește la parohia vecină Lipia II acelaș județ, cu începere dela 1 Aprilie 1927.

Inspekțiile Episcopului oștirii. — În luna Iunie a. c., P. S. Episcopul oștirii Dr. *Ioan* a făcut inspekții trupelor din garnizoanele următoare: În 9, la Bacău; în 10, la Piatra-Neamț; în 11 și 12, la Roman; 13 și 14, la Cernăuți; în 15 la Lipcani; 16 la Oenița; în 17 și 18, la Bălți; în 19 și 20, la Iași; în 21 la Vaslui.

Indreptare. — Păr. *Ștefănescu*, paroh în com. *Jugur* Muscel ne scrie că greșit am scris numele comunei sale *Jugăr*, în nr. pe Iulie a. c., pag. 447 a acestei reviste, și că nu este în comună locuitorul *Ion Pr. Petrescu* cântăreț.

Indată ce aflăm cum trebuie, îndreptăm. Noi însă dăm numele așa cum ne vin dela Ministeriul Cultelor.

Alt director la Seminariul din Buzău. — Păr. *Gr. Minculescu*, preot în Buzău și profesor la seminariul de acolo, a fost numit director al acelei școale, pe ziua de 1 August a. c., în locul Părintelui Diacon *Marinescu*, demisionat.

Și la Roman director nou. — La seminariul „Sf. Gheorghe” din Roman a fost numit director din nou Păr. *I. Vornicel*, care a fost și mai înainte, în locul Părintelui *Vlad*, profesor la acel seminar și trecut acum director la seminariul din Ismail.

Numire de preot la biserică armenească. — Preotul *Manuc Jaghițian* a fost numit paroh al bisericii armenesti din Tulcea.

Preot director de gimnaziu. — Păr. *Econ. Dărângă* a fost din nou numit director al Gimnaziului de băeți din *Târgul Frumos (Universul)*, 28 August a. c. zice că din Târgoviște, în locul Părintelui *Victor Diaconescu*, care a murit în Iunie a. c. în București. Păr. *Dărângă* a mai fost director la acel gimnaziu și mai înainte.

Foc la o mănăstire. — La începutul acestei luni, a izbucnit un foc la Mănăstirea *Răciula* din jud. Lăpușna Basarabia. Nașterea lui se datorește lipsel de grijă a unei călugărițe, Maica *Eftimia Ciobanu*, care s'a suit în pod ou o lumânare aprinsă și, din nebagare-de-seamă, au luat foc niște scânduri. Focul s'a întins îndată și biata călugăriță nici n'a mai putut scăpa, ci a fost arsă. Abia după câteva ceasuri de trudă, focul a putut fi stăvilit.

Protoiereu pentru un scriitor. — Păr. Protopop *Ilie Cercul* din *Priboeni* Muscel e prezidentul comitetului pentru ridicarea unui bust jălitului scriitor *C. Rădulescu-Codin*, fost revizor al județului Muscel, și cere să i se trimeată listele răspândite în acest scop pentru strângerea de mijloace, la reședința sa din Priboeni.

Cucernicii Preoți care vor lua parte la Congresul preoțesc dela 18—19 Oct., sunt rugați a nu pleca din București până ce nu se vor opri la librăria „Pavel Suru” din calea Victoriei inzeștrată cu tot ce s'a scris și se găsește la noi în ramura religioasă și morala și în literatura românească.

Librăria se află peste drum de biserica Albă, Calea Victoriei 73.

MULȚĂMIRI

Sf. Episcopie a *Dunării-de-jos* aduce vii mulțămiri următorilor enoriași din parohia *Pechea*, Covurlui, care au făcut danie bisericii Adormirea Maicii Domnului din acea parohie lucrurile mai jos arătate:

1. D-lui *Alecu D. Serea* și soției sale *Ioana*, pentru un sfeșnic de alamă, în preț de 5000 de lei; 2. d-lui *Ioan Grosu* și soției sale *Irina*, pentru un policandru ce a costat 14000 de lei; 3. d-lui *Simion Voicu* pentru o scară în două părți și o sinie, în preț de 3000 de lei. Dumnezeu să-i aibă în Sfânta Sa pază!

Sf. Episcopie à *Râmnicului, Noul Severin*, aduce vii mulțămiri d-lor *Const. Sonei* din comuna *Scăpău* și *D. Gruescu* din *Turnul-Severin*, pentru dania lor de 10,500 lei ca să se cumpere un clopot la biserica parohială din *Scăpău, Mehedinți*.

Dumnezeu să-i încarce cu toate bunătățile Sale!

Aceiași Sfântă Episcopie își rostește caldele sale mulțămiri d-lui *Constantin Constantinescu* din comuna *Lăpușata, Vâlcea*, pentru dania sa de 15,000 de lei, ca să se învelească biserica filială «Intrarea în biserică» din satul *Sărulești*.

Dumnezeu să-l aibă în sfânta Sa pază!

Aceiași Sfântă Episcopie mulțamește călduros d-nei *Smaranda A. Săulescu* și soțului său *Antonie Săulescu* din *Târgul-Jiu*, pentru dania lor, cuprinsă într'un rând întreg de veșminte preoțești, făcută bisericii *Sf. Treime* din satul *Răchiți*, veșminte care au costat 25,000 de lei.

Dumnezeu să-i sprijine în toate umbletele lor!

Sfânta Episcopie a *Constanței* aduce viile sale mulțămiri d-nei *Ioana I. Dragomir*, văduvă din com. *Ștefănești*, Ialomița, pentru dania sa făcută bisericii parohiale din acea comună și care se cuprinde într'un hectar $\frac{1}{2}$ de pământ de plugărie și 3570 de metri pătrați în vatra satului, pentru a clădi pe el o casă parohială.

Dumnezeu s'o răsplătească din toate comorile Sale!

Sf. Episcopie a *Dunării-de-Jos* aduce vii mulțămiri creștinilor **Măriuța, Manoil, Pandelescu și Mărioara Gh. Nicoară** din *Cudalbi*, Covurlui, parohia I Cudalbi, pentru dania făcută bisericii din zisa parohie, cuprinsă în 40 de prăjini de loc de plugărie în folosul bisericii.

Dumnezeu să le răsplătească însutit!

Sf. Mitropolie a *Moldovei și Sucevei* aduce călduroase mulțămiri d-ilor *Mihail Corbu* din Peatra-Neamțu pentru suma de 10,000 de lei, cu care a binevoit să vie în ajutor la zidirea bisericii din *Sfinții Voevozi* din parohia *Girov*, județul Neamțu.

Dumnezeu să-l miluiască cu toate dăruelile Sale!

Sf. Mitropolie a *Moldovei* aduce vii mulțămiri 1. d-lui *Nicolae Comoniță*, mare proprietar din orașul Peatra-Neamțu (Mărăței), cuprinsă în suma de 10,000 de lei bani gheață, ca să cumpere cărți de slujbă și să se facă și alte îmbunătățiri la acea biserică; 2. d-lui *Grigore Brânză*, tot din Peatra Neamțu, pentru că a dăruit suma de 2000 de lei ca să se facă o perdea la Maica Domnului.

Dumnezeu să-i bucure cu toate ajutorările Sale!

Sf. Mitropolie a *Moldovei* își mărturisește pe această cale viile sale mulțămiri Părintelui *Daniil Maxim*, preot al bisericii românești ortodoxe din *Dyzart*, Statul *Saskatchewan* din Canada, cum și Părintelui *Teofil Maxim*, preot al bisericii românești ortodoxe din orașul *Regina*, acelaș stat, din Canada, America-de-Nord, pentru dania lor făcută bisericii *Sf. Gheorghe* din *Dyzart*: un clopot care a costat 252 de dolari, adică vre-o 50.000 de lei.

Dumnezeu să-i răsplătească cu toate milosteniile Sale!

Tot Sf. Mitropolie a *Moldovei* aduce vii mulțămiri d-lui *Dimitrie V. Susan* din satul *Cârnăeni*, parohia *Țigănași*, Iași, pentru fapta sa creștinească de a fi dăruit bisericii din acea parohie un rând întreg de veșminte preoțești.

Dumnezeu să-l dăruiască cu toate bunătățile Sale!

Sf. Mitropolie a *Moldovei* aduce toate mulțămirile sale obștei credincioșilor din parohia *Gulia*, jud. Păl-ceni, care au dăruit bisericii din acea parohie două steaguri pentru procesiuni, în preț de 5000 de lei; asemenea săteanului *Gh. Melinte* din aceeași parohie, care a dăruit o perdea de in curat cu fir de mătase pentru icoana Maicii Domnului, cum și un acoperământ la icoană, de aceeași calitate, amândouă în preț de 3000 de lei; asemenea d-lui *Ioan Murgoci*, care a dăruit acelei Biserici o păreche de cununii de metal aurit, în preț de 2000 de lei.

Dumnezeu să-i aibă în stânta Sa pază!

Sf. Mitropolie a *Moldovei* aduce vii mulțămiri bine credincioșilor creștini și creștine din parohia *Cândești*, Jud. Neamțu, pentru felurite danii făcute bisericii parohiale din acea parohie, precum mai jos se arată:

1. d-șoarei *Raluca Preot Damașcanu*, pentru plățirea a 1500 de lei, ca să se aurească Sf. Potir, și pentru o perdea de pluș la ușile împărătești, prețuind 800 de lei.

2. d-șoarei *Georgeta Bordenț*, învățătoare, care a făcut danie o perdea de 1000 de lei, la icoana Maicii Domnului;

3. d-lui *I. G. Năsiescu* și soției sale, pentru că au făcut o poartă de lemn la garda bisericii;

4. d-lui *Constantin Gușă* și soției sale, locuitori în *Buhuș*, pentru dania unei cutii de tuci, prețuind 500 de lei.

5. d-lui *N. Cristea* din *Piatra-Neamț*, pentru c'a îmbrăcat cu ramă și sticlă, în preț de 500 de lei, tabloul vitejilor căzuți în război.

Dumnezeu să-i învrednicească de toate bunătățile Sale!

Sf. Mitropolie a *Moldovei* aduce vii mulțămiri locuitorilor *Gheorghe Barbu* cu soția sa *Elena* și *Grigore Stoica* cu soția sa *Maria*, pentru dania de un rând de veșminte bisericesti, prețuind 8000 de lei, făcută bisericii filiale din *Zagavia*, parohia *Bădeni*, jud. Iași, iar locuitorului *Gheorghe Gușă* pentru un molitvelnic.

Asemenea, locuitorului *Constantin Pleașcă*, cu soția sa *Elena*, pentru dania unei părechi de cununii, suflute cu argint, prețuind 550 de lei, făcută bisericii parohiale din *Bădeni*.

Asemenea, locuitorului *Vasile a Babei* și soției sale *Ecaterina*, pentru dania unei părechi de cununii, suflute cu aur, prețuind 750 de lei.

Asemenea și femeiei *Domnica Gușă*, pentru un Pentecostar.

Dumnezeu să-i încarce cu toate milostivirile Sale!

Sf. Mitropolie a *Moldovei și Sucevei* aduce mulțămiri obștești d-ilor *N. P. a Catrinei*, primarul comunei *Mărgineni*; *I. Popovici*; *Teodor a Catrinei*; *I. I. Cucoară*; *P. Butnaru*, învățător; *V. V. Tinică*; *V. Isăcescu*; *I. Țiganașu*; *Gh. P. Nedelcu*; *I. C. Lazăr*; *Gh. Săndulache*; *I. N. Constantin*; *Th. Unchiu*; *T. Gânga*; *I. Mustață*; *Gh. Darie*; *Gh. Bostan*; *I. Irimia Radu* și *I. Rotaru*, toți din comuna *Mărgineni*, Jud. Neamțul

care au dăruit dela 5000 de lei în sus, dând și ajutorul lor spiritual pentru reparația bisericii parohiale din parohia Mărgineni.

Dumnezeu să-i învrednicească de toate darurile Sale!

Epitropia bisericii «Logofătul Ioan Tăutu» din *Băli-neștii-Grămești*, Dorohoi, aduce vii mulțămiri binecredincioșilor creștini mai jos însemnați, care au pus mână dela mână, ca să cumpere icoane, podoabe și veșminte trebuitoare numitei biserici, în anii 1926 — 1927, după cum arătăm în cele ce urmează :

D-lui *Elisei Dărăbăneanu*, care a jăruit bisericii un serafim în preț de 1000 de lei și 500 de lei pentru cumpărare de veșminte; d-lui avocat *Dumitru Cutie*, care a dăruit 1000 de lei pentru veșminte; enoriașului *Teodor Chinariu*, pentru 1000 de lei la veșminte; *H. I. Hristea*, pentru un serafim de 3000 lei; apoi altor 70 de locuitori care au dat câte 100 lei pentru împlinirea sumei de 10.000 lei la cumpărare de veșminte. Asemenea, pe lângă fapta de mai sus, Epitropia mulțamește călduros d-lui avocat *Cutie*, pentru că s'a străduit cu dregerea acoperământului bisericii și întreținerea ei cu lumânări, pe a sa cheltuială, cum și d-lui *Elizei Dărăbăneanu*, care, ca învățător local și epitrop. a lucrat din tot sufletul pentru înfăptuirea celor de mai sus. Asemenea, se aduc mulțămiri Părintelui Ieromonah *Antița David*, care a pus rânduială în biserică, a întocmit arhiva și a făcut minunată curățenie în biserică, cu înseși brațele sale.

Dumnezeu să-i dăruiască cu toate milele și bunătățile Sale!

Epitropia Parohiei *Dobreni* din Dobreni-Câmpurelu, Ilfov își rostește viile sale mulțămiri 1. tuturor enoriașilor parohiei pentru dania sumei de 14,000 de lei, cu care au ajutat să se cumpere un rând de veșminte preoțești, care au costat 20,000 de lei; 2. enoriașilor *Gheorghe Popa*, *Păun Florea*, *Micu N. Anton* și moștenitorilor răposatului *Păun Călin*, care au cumpărat pentru biserică o pereche de sfeșnice împărătești mari de alamă și care au costat 19,000 de lei; 3. femeii *Tinca Bolintineanu* care a cumpărat pentru Sf. biserică 3 perdeli de catifea pentru icoanele dela catapeteasmă și a îmbrăcat din nou Sf. Evanghelie, tot în catifea.

Dumnezeu să-i răsplătească din toate bogățiile Sale!

Epitropia bisericii *Sf. Treime* din *Urziceni*, Ialomița aduce viile sale mulțămiri următorilor binecredincioși creștini, pentru daniile făcute acelei biserici, precum mai jos se arată: d-lui *Ioan Găvănescu*, pentru un sfeșnic mare cu 7 lumini și o candelă, în preț de 6000 de lei; d-lui *Dimitrie Mareș* și soției sale *Despa*, pentru o icoană de argint și o candelă care au costat 4000 de lei; d-lui *Costică Nicolescu Balcă* și soției sale *Maria* pentru un epitrahil și o candelă care au costat 3000 de lei; d-lor *Aron Valeriu*, *Valeriu Goșman*, *Gogu Mihăilescu*, *Nicola Stoicescu*, *Teodor Atanasiu*, *Mihalache Petrescu*, *Niță Ichim*, *Maria Alexe* și

Stavăr Zolomide, pentru o candelă cu 4 lumini și alte 2 candelă, care toate au costat 5000 de lei.

Dumnezeu să-i învrednicească de toate bunătățile cele cerești și pământești!

D. Mihail Păcleanu, proprietar și ministru al României în Suedia și Statele nordice, a dăruit suma de 170.000 de lei pentru săvârșirea picturii înăuntrul bisericii *Sf. Nicolae-Vechi*, parohia *Precista* din orașul *Focșani*. Onor Ministeriu al Cultelor îi aduce calde mulțămiri pentru această danie isvorâtă din simțire creștinească și românească.

Dumnezeu să-l ție întru mulți și sănătoși ani!

Danii pentru biserica „Sfinții Impărați” din Galați. — Pomenim în acest nr. despre reparațiunile făcute la biserica „Sfinții Impărați” din Galați și despre sărbătorirea care urma să se facă acolo pe ziua de 14 Sept. c. In nr. viitor vom face și o dare-de-seamă mai pe larg despre chipul cum s'a desfășurat acea sărbătorire. Pentru acuma, voim să dăm numele acelor care au făcut danii pentru acele reparațiuni.

Păr. Econ. *Ludovic Cozma* și soția sa *Lucreția* au dăruit 40.000 de lei pentru tipărirea istoricului bisericii, care a și eșit de sub tipar.

D. Mihail Drumea și soția sa *Ana* au dat 20.000 de lei pentru introducerea electricității în biserică.

Câte 5000 de lei au dat: *Sterea* și *Eugenia Codescu*; *Apostol* și *Eliza Popa*; *Alexandru* și *Teodosia Lupescu*; *Simion Gheorghiu*; *Ion* și *Eufrosina Miron*; *Elena* și *Const. Gârbea*.

Câte 3000 de lei au dat: Din închirierea Salei de conferințe, din subvenția corului, *Eleonora* și *Const. Botez*.

Câte 2000 de lei au dat: *Maria*, *Elena*, *Sofia* și *Constanța Stoica*; *Adam Chirilă*; *Maria* și *Dumitru Mircan*; *Maria* și *Ion Tineu*; *Aneta* și *Vasile Miron*.

Câte 1500 de lei au dat: P. S. Episcop *Cozma*; *Vasile* și *Dumitru Damian* cu fiii; *Maria* și *Const. Lemnar*; *Alexandru* și *Vasilichia Ifrim*.

Câte 1000 de lei au dat: *Maria* și *Vasilichița Prodrom*; *Jacques Zaharia*; *Ioana Cercel*; *Dumitru* și *Aristița Panaitescu*; *Maria* și *Dumitru Ganea*; *Gh. Onosă*, căruțaș; *Paraschiv Dumitru*; *Moise* și *Etty Nachmanovici*¹⁾; *Teodor* și *Ion Capek*; *Polixenia* și *Nicolae Iordăchescu*; *Cosma Kadonici*, avocat; *Maria* și lt.-col. *C. Ulianu*; *Pavel* și *Lucreția Ionescu*; *Vasile* și *Elena Constantinescu*; *Ilcica Hrisopopol*; *S. Diaconescu*.

Câte 600 de lei au dat: *Fănel* și *Florica*, *Dumitru* și *Elena Chebac*; *Stoica Avram*; *Alexandru* și *Zoița Ștefănescu*.

Câte 500 de lei au dat: *Ionită* și *Maria Petrescu*; *Anghel* și *Iancu Ivanov*; *Neculai* și *Smaranda Prundiș*; *Iftemi* și *Ecaterina Caban*; *Cassandra Damian* cu fiii; *Andrei*, *Aftinia*, *Năstase*, *Tudorița*, *Spiridon* și *Sanda Penișor*; *Constantin* și *Tudosia*, *Alexandru*,

1. Danie dela Evreu la biserică creștină!... Nota A. S.

Victoria și Neculai Patrașcu; Terpsihore și Hristache Vasiliu; Elena și C. Antonescu; Profira și Th. Petcu; Dumitru și Andronica Chiriac; Banca Națională (succursala Galați); Iordana și Anastase Popescu; Săftica și Vasile Stănescu; Tudorache Gheorghiu; Paraschiv Catană și Florica; Maria și Petru Kirilov; Domnica și Ion, Ștefan Constantin; Ștefan Lamaret; Elena și Const. Nazare; Anton Ganciu; Ilie și Săftica Mural.

Câte 200 de lei au dat: *Elena și Marin Mihăilescu; Anghel Axinte; Dumitru și Maranda Gheorghe; Eufrosina Vasiliu; Ana Macri; Ion și Păuna Varlam; Spiru și Ecaterina Gheorghiu; Dumitru și Elena Teodorescu; Gh. și Maria Olărașu; Gh. Necula; Ion și Dumitra; Frații Macarie; Mihai și Eftimița Damian.*

Total 151.200 lei.

Se mai primesc ajutoare pentru acoperirea sumei de 70.000 lei ce se mai datorează pentru reparațiile bisericii parohiale.

BIBLIOGRAFIE

Alexandre Boldur, LA BESSARABIE et les relations russo-roumaines (La Question Bessarabienne et le Droit International) Paris, librăria J. Gamber, rue Danton 7, 1927, fără arătare de preț.

O. Tafrali, INDRUMĂRI CULTURALE, Artă, Istorie, Chestiuni sociale. București, la „Cartea Românească”, 1927, fără arătare de preț.

Volum în format mare, folio, pe hârtie velină, cu ilustrațiuni, având 152 de pagini. Pe lângă materia culturală în deobște, preoții și teologii pot găsi în această carte și multe materii de interes special. În capitulele „Arta veche românească” și „Din cultura și arta bizantină”, se găsește foarte mult material religios, care a fost publicat bucată cu bucată în multe foile toane din ziarul *Viitorul*.

Scrisul d-lui Tafrali trebuie urmărit de noi de aproape, fiindcă totdeauna se revarsă spre laturea religioasă. Cine dorește să-l cunoască mai de aproape poate citi cartea sa despre *Istoria Artelor*, ed. 2. 1925 și *le Trésor byzantin et roumain du monastère de Poutna*. Paris 1925.

Pr. *Ioan Mihălcescu SFÂNTA EVANGHELIE DE LA MATEI*, din nou tâlmăcită și din nou tâlcuită pentru popor, ed. 2. București, 1927.

Volumaș în 16, în care $\frac{1}{2}$ de pagină e textul evangheliei, iar altă $\frac{1}{2}$, cu slove mai mici e tâlcuire.

Deci e o lucrare de mare trebuință, întru cât a avea un text însoțit de tâlcuiri este ceva care ne lipsește de multă vreme.

Pr. Dr. *Marin Ionescu, MERINDE DUHOVNI-CEASCĂ*. Volum de aproape 400 de pag., în formatul cărților de școală. București 1927. Prețul 100 de lei. Se cere la autor, bis. Cuibu cu Barză, București.

Economul *Petre G. Savin, JERTFA DE PAȘTI*. Schițe moralizatoare. Nr. 4 din „Biblioteca Eparhială” a eparhiei Dunării-de-Jos. Volum în 12 (mai mic decât formatul cărților de școală), de 79 de pagini, cu o prefață de Păr. *Corneliu Grumăzescu*, consilier referent în eparhia Dunării-de-Jos pentru partea culturală. Galați 1927. Prețul 20 de lei. Se poate cere dela Secțiunea culturală a Sfintei Episcopii a Dunării-de-Jos, Galați.

Economul **Ludovic Cosma, ISTORICUL BISE- RII ȘI PAROHIEI „SF. IMPĂRAȚI” DIN GALAȚI** (1857-1927). Volum în 8 mare (mai mare decât cărțile de școală) de 144 de pagini. Galați 1927. Fără arătare de preț.

Simeon Reli (preot), **ORAȘUL SIRET** în vremuri de demult. Volum de 168 de pagini în format mare în 8. Cernăuți, 1927, fără arătare de preț.

Preotul *Grivas D. Cruceanu, MINUNILE ICOANEI MAICEI DOMNULUI*. Cărțică de 32 de pagini, în formatul cărților de școală. București 1927. Prețul 10 lei. Se găsește la **Editura Românească, G. Iliescu**, București, Oborul-Nou 19 bis.

În această lucrare, e vorba de minunile icoanei făcătoare de minuni *Evangelistria* din insula *Tinos*, Grecia. E o bună citire pentru viața cucernică și sporul în simțirea duhovnicească.

Arhimandritul *Mitrofor Meletie Nicuță, ISTORIA SFINTEI MONASTIRI NEAMȚU în timpul marelui război 1916-1918*. Broșură de 21 de pagini, format mare în 8, tipărită în tipografia Sfintei Mănăstiri a Neamțului în acest an 1927. Prețul 6 lei.

C. Rădulescu-Motru, DEMAGOGIA ȘCOLARĂ, Scopul Școlii secundare. Primenirea clasei conducătoare. Propaganda culturală. Broșură de 19 pagini, în 8. București 1927. Prețul 3 lei.

Academia Română, RAPORT asupra lucrărilor făcute în anul 1926-27 de **I. Bianu**. Broșură în 8 de 24 pag. București 1927.

Constantin N. Tomescu, **I. Catagrafia Basarabiei din 1817. I. Țănutul Hotinului.**

II. Catagrafia numerică din Moldova, Valahia și Basarabia din 1810. Volum în 8, de 64 pag. Chișinău, 1927, fără arătare de preț.

D. Tomescu, pe lângă slujba dela Arhiepiscopia Chișinăului, mai este, de curând, și profesor suplitor la teologia din Chișinău. Luându-și ramura istoriei, s'a pus acum pe lucru în cuprinsul ei. Deci cartea pomenită face parte din roadele muncii pe noul drum, pe care și l-a luat Tomescu.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui *Mina Gaspar*, Botoșani.

S'a primit și stă bine. În curând vede lumina.

Arhim. SCRIBAN

Icoane mari foi volante mărimea 28/24

8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos), Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf. Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28

5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Domnului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru, Sfinții Voievozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M. Domnului și Sf. Spiridon.

● serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.

● singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe saten pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton

mărimea 15/23

15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții Impărați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voievozi, Sfinții Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton

mărimea 23/35

30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voievozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu icoane în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Ioan Botezătorul, 23) Sf. Voevozi, 24) Sf. Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	13) Paraclisul sf. D-tru	138,—	100,—	80,—
2) Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	14) Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—
3) Cartea de Tedeum	153,—	115,—	100,—	15) Prohodul Domnului	138,—	100,—	80,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		80,—	—,—	16) Psaltirea . . .	250,—	220,—	
5) Catavasierul . . .	200,—	175,—	150,—	17) Panihida . . .	138,—	100,—	80,—
6) Ceaslovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	18) Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,—	100,—	80,—
7) Evhologiu . . .	710,—	650,—	590,—	19) Sluj. sf. Steagului	90,—	80,—	66,—
8) Evanghelia I. . .	770,—			20) Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—	80,—	66,—
9) Liturgia sf. Ioan gură de aur . . .	165,—	140,—	110,—	21) Sluj. Sf. Bisericii	150,—	135,—	115,—
10) Mineiul lunii Ianuarie	560,—	510,—	460,—	22) » Invierii . . .	190,—	160,—	130,—
11) Un volum Mineiu	"	"	"	23) Tipicul Bisericesc	250,—	200,—	150,—
12) Octoihul Mare . . .	770,—	680,—	650,—	24) Triodul . . .	770,—	680,—	650,—

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

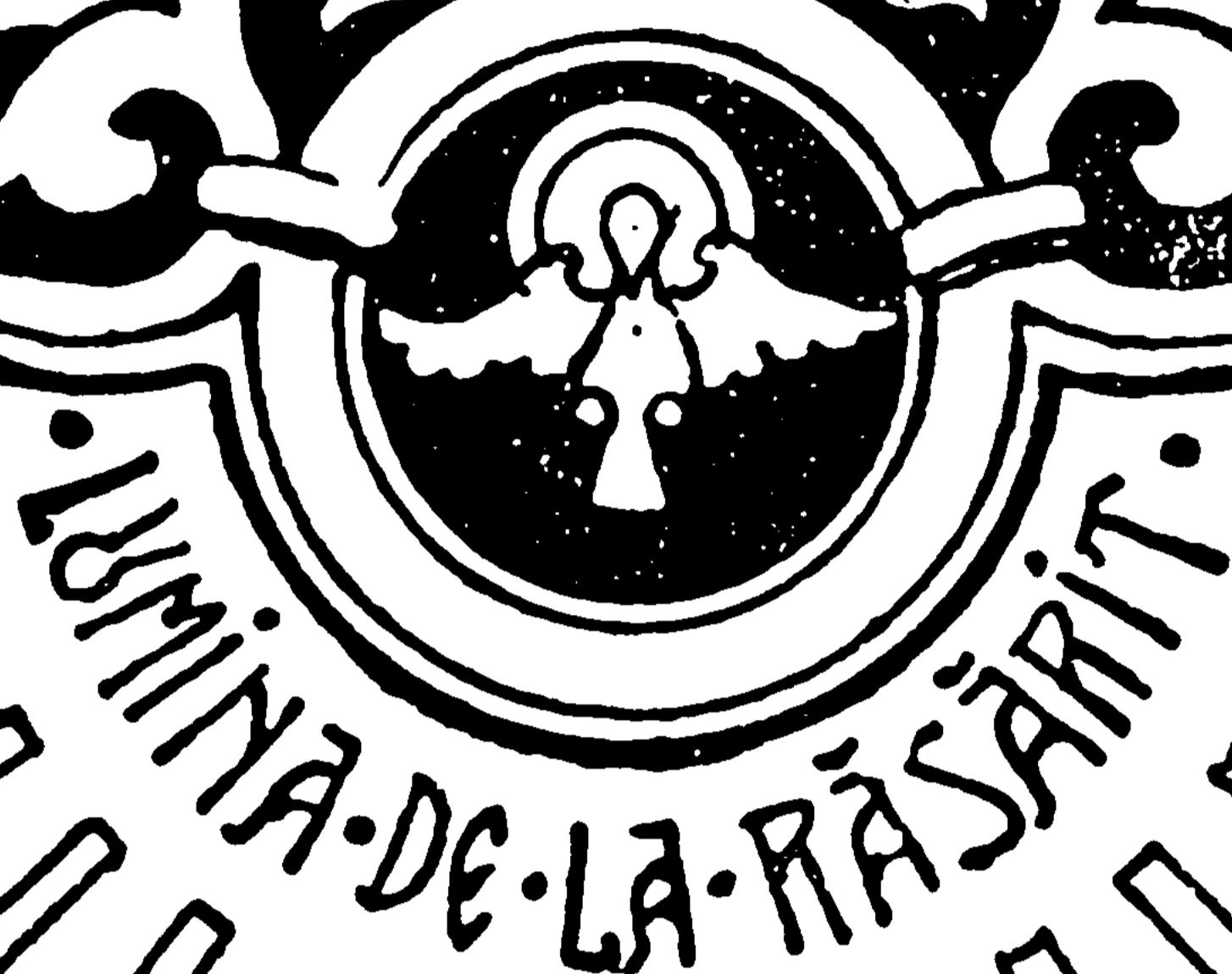
Costul cărților, al icoanelor și imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda. Comanda poate fi făcută prin raport, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

Orice comandă de cărți imprimate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise anticipat prin mandat poștal, corespund comenzilor și dacă serviciul poștal funcționează regulat.

Librării au drept să vândă cărți și icoane cu un profit de cel mult 25% peste costul din acest catalog.

Prețul de vânzare în librării și la colportori este stampilat de Tipografie pe fiecare carte și icoană

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFÂNTULUI SINOD

CUPRINSUL:

Dovezile raționale pentru existența lui Dumnezeu . . .	IOAN GH. SAVIN
Convorbiri despre Dumnezeu și despre dreptatea dumnezească . . .	Episcopul NICODEM
Tălcuirea Sfintei Evanghelii dela Matei	Arhim. SCRIBAN
Milenium	Iconom I. C. BELDIE
Cum a înviat Domnul	G. RACOVEANU
Profesorii de religie în învățământul secundar	Pr. C. MUNTEANU
Documente privitoare la M-stirea C-lung, Bădeni, Stoenești	Pr. I. RAUȚESCU
Părerii cu privire la intensificarea propagandei culturale	Icon. M. M. IONESCU
Spicuiți filosofice din scrierile lui Soloviev	BABCENCO BORIS
Când sună toaca	Pr. N. HODOROABA
Cronica Bisericească	Protoereu Gh. NICULEA, Ic. M. M. IONESCU Pr. Gh. VERȘESCU, Pr. DEM. N. POPESCU, Pr. CORNELIU M. GRUMAZESCU, Arh. SCRIBAN.
Cărți, Reviste, Ziare	Arhim. SCRIBAN
Insemnări mărunte, Știri	Arhim. SCRIBAN

APĂRE LUNAR

PORTRETUL I. P. S. SALE MIRON, PATRIARHUL ROMÂNIEI 1920

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomeiu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: *Dr. D. G. Boroiannu*, *Dr. C. Chiricescu*, *Dr. V. G. Ispir*, *Econ. I. Popescu-Mălăești*, *Pr. Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Șesan*, *Dr. V. Tarnavschi*, *Dr. N. Cotos*; 3. *Pr. Cicerone Iordăchescu*, Iași, *Dr. Romulus Căndea*, Cernăuți. *Dr. Ioan Lupaș*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* și *d. St. Berechet*.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redactor, în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei, traduceri și recenzii 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru însemnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa secretarului de redacție *Arhim. Scriban*, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor *Prof. I. Mihălcescu*, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, *d. D. Sireteanu*, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor voi să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.
1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: *d-lui D. Sireteanu*, București, Sf. Sinod, Biserica Antim.

CARȚILE APARUTE ÎN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
1. Lazăr Diacul de <i>Fr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăești, de <i>P. S. Nicodem.</i>	Lei 3,50.	0,50
2. Patimile Mântuitorului, de <i>Pr. Criveanu</i>	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de <i>A. V. P.</i>	" 6.—	1,50
3. Impotriva beției, de <i>I. P. S. Patriarh</i>	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,—
4. Două Intâmplări minunate, de <i>Fr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)</i>	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,50
5. Durerea Vinerii celei mari, de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—	"	Alcoolismul, de <i>Dr. Nicolau.</i>	" 30.—	
6. Catehismul creștinismului ortodox, de <i>Pr. I. Mihălcescu.</i>	" 7,50.	"	Bucăți alese din Sf. Atanasie cel mare	" 40.—	
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist, de <i>Arhim. Scriban.</i>	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând cele mari cu 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un renume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimare la Munchen în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic”, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri:

Icoane mari 62/47 c. m., lei 50 bucata, Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane mici, format c. poștală, lei 5 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. 10 (559).

Octombrie 1927

Direcțiunea revistei, care și-a dat și-și dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și folos munca preoșimii românești, roagă, cu toată căldura râvnei sale, pe toți cucernicii Preoți, să binevoiască a-și achita, atât rămășițele din 1923, 1924, 1925, 1926, cât și abonamentul pe întreg anul 1927, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura.

In nădejdea că cucernicii Părinți ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române vor înțelege că un abonament de 100 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA

DOVEZILE RAȚIONALE PENTRU EXISTENȚA LUI DUMNEZEU

Credința religioasă este un fapt sufletesc primar și original. Ea nu este un *produs psihologic* — complex derivat din alte stări sufletești, cum nu este nici un *produs logic* — simplu postulat al cugetării noastre.

Ea nu este un produs al minții, nici unul al experienței câștigate în timp, ci este organic dată și indisolubil legată cu însăși structura noastră sufletească. «*Har și dar*», după tainica așezare a economiei divine, psihologicește ea este *element primordial și fundamental*¹⁾ al ființei noastre sufletești.

Ea nu a început *cândva* ca «*formă mintală*»²⁾ sau «*metafizică populară*»³⁾ pentru a satisface «*cerințele explicative*» ale unei concepții generale despre lume, după cum nu este un *fenomen social al colectivității*⁴⁾ sau *tendința «sociomorfică» de a concepe lumea ca un tot social*⁵⁾.

«*Personală*»⁶⁾ «*primară*»⁷⁾ «*reală*»⁸⁾ și «*irațională*»⁹⁾, *credința* a ființat dintru început ca fenomen sufletesc «*distinct și specific*»¹⁰⁾, țintind, dincolo de ins și umanitate, la stabilirea unui raport cu «*realitatea supraindividuală*»¹¹⁾ cu su-

*prasensibilul și invizibilul*¹⁾, cu *absolutul*²⁾; caracterizări care toate consună cu definiția de o lapidară sinteză a Sf. Apostol Pavel, care numește credința: *adeverirea celor nevăzute* (Evrei 11, 1).

Expresiunea acestui raport, în forma sa subiectivă sau obiectivă, e ceea ce numim în genere: **religie**,³⁾ care nu este altceva decât «*sinteza desăvârșită a celor mai înalte funcțiuni ale sufletului, puse în serviciul a două idei: ideea de Dumnezeu și legătura omului cu El*»⁴⁾.

Căci în această sinteză constă în parte însuși «*specificul*» sufletesc al fenomenului religios. El nu este de natură numai intelectuală, cum nu este numai de natură sentimentală sau voluntară, cum vor să-l prezinte diferitele sisteme raționaliste, sentimentalistice sau voluntariste, care *cred că religia se poate construi prin vreo ipoteză oarecare*⁵⁾. Conținând în sine dela origine toate aceste elemente ale vieții sufletești, ea pune *acest tot* în raport cu divinitatea, aceasta fiind însăși legitimitatea ei de a fi. «*Fără vre-unul din aceste momente, religiunea nu ar fi deplină. Ea poate trăi și redusă la unul sau altul din aceste momente, dar aceasta nu este adevărata ei viață. Deplină nu se găsește decât în religiunea creștină, care cere omului să iubească pe Dumnezeu din toată inima sa, din toată virtutea sa (voința) și din tot cugetul său*»⁶⁾. Deci, în acest raport al omului față de Dumnezeu, sunt angajate toate stările lui sufletești: intelect, sentiment și voință.

1. H. Delacroix, *La religion et la Foi*, 1922, Avant-propos, p. 9.

2. Max Müller, *Ursprung und Entwicklung der Religion*, p. 24.

3. Auguste Comte, cu cele trei faze ale dezvoltării cugetării umane: teologică, metafizică și pozitivistă. De asemenea, și Ed. von Hartmann în „*Religion der Zukunft*“, consideră religia ca „*filosofia mulțimii*“.

4. Em. Durkheim, *Les formes élémentaires de la vie religieuse*.

5. M. Guyau, *L'irreligion de l'avenir*.

6. William James, *L'expérience religieuse*, trad. franceză de Abauzit, p. 109.

7. Wilhelm Bruhn în „*Zeitschrift für Theologie und Kirche*“ 1921, p. 4-5.

8. Charles Hauter, *Religion et Réalité*, Strasburg, 1922, p. 9.

9. Fernand Ménégoz, *Trois problèmes de Philosophie religieuse* în „*Revue d'histoire et de Philosophie religieuse*“. Strasburg, An. II Nr. 1, p. 47-53. „*Irațional*“ e luat aci în sensul de „*a-rațional*“, adică fără niciun ingredient logic, nota caracteristică a realităților imediate sufletești. În această privință, vezi și Bergson, *Essai sur les données immédiates de la Conscience*.

10. Ernst Troeltsch, *Psychologie und Erkenntnistheorie in der Religionswissenschaft* p. 35-36

11. H. Delacroix, op. cit., p. IX din „*avant. propos*“.

1. William James, op. cit. cap. III, *Realité de l'Invisible*.

2. Auguste Sabatier, *Esquisse d'une Philosophie de la Religion*, p. 24. „*Schleiermacher: „Reden“ și „Glaubenslehre*“.

3. Pr. I. Mihălcescu: *Curs de Teologie fundamentală*. Partea I: Origina și ființa religiunii. 1925 pag. 8.

4. Pr. I. Mihălcescu, op. cit. p. 42-43. Religiunea ca sinteză a celor mai înalte funcțiuni sufletești — vezi și la W. Windelband, *Präludien*, pag. II, cap. „*Das Heilige*“.

5. Charles Hauter, *Religion et Réalité*, p. 9 „*Religiunea nu s'a născut prin darul rațiunii și poate trăi și fără sprijinul ei, prin virtutea aceleiași forțe prin care s'a născut în conștiința umană*“.

6. I. Mihălcescu, op. cit. p. 43.

Dumnezeu trebuie cunoscut, sentimentul de filială dependență față de El trebuie simțit și voia Lui trebuie îndeplinită. «Punctul de plecare» însă al oricărei religii «este cunoașterea lui Dumnezeu, a raportului ce trebuie să fie între El și om și a condițiilor în care trebuie să se aducă la îndeplinire acest raport de către om»¹⁾. Deci în primul rând, ceea ce interesează în religie este cunoașterea ființei divine, de această cunoaștere depinzând natura și posibilitatea oricărui raport între divinitate și om, adică existența obiectivă și subiectivă a religiei. Simpla *postulare* a divinității nu e suficientă, cel puțin pentru o religie pozitivă. Conceptele metafizice despre un «absolut» sau «un infinit», acel x al lui Schleiermacher, «Infinit al lui Carrière sau «Nemărginit negativ» al lui Max Müller, «Absolutul» lui Hegel sau «Ordinea morală» a lui Fichte, «Substanța» lui Spinoza, ca și «Idealul regulativ» al lui Kant, «Umanitatea» lui Comte sau «Frumosul» lui Ruskin — sunt simple construcții filosofice care nu au nimic comun cu religionea. Ele nu fac decât să utilizeze în chip impropriu noțiunea de Dumnezeu, care implică o *realitate pozitivă*, pentru niște abstracțiuni goale de orice conținut și ca atare lipsite de orice înțeles. «Căci ori există un Dumnezeu personal — Creator al lumii și Proniator al ei — și atunci se poate vorbi de religie, sau nu există de fel, și atunci singura atitudine posibilă și corectă e ateismul fățiș. Toate celelalte formule sunt sau deghizări lașe sau denaturări și utilizări nepermise de termeni și concepte din domenii diferite»²⁾. Pentru religie, Dumnezeu este o realitate pozitivă, căci religionea n'a zis niciodată «*există un Dumnezeu*» ci întotdeauna «*acesta este Dumnezeu*»³⁾, exprimând prin aceasta, atât realitatea pozitivă a Ființei divine, cât și raportul de dependență personală față de Ea. Pentru filosofie, problema divinității se poate opri numai la acest act al postularii, făcând din ideea de Dumnezeu un simplu concept *limitativ*, cu care se încheie realitatea; pentru religie ea este elementul originar și activ, cu care *începe realitatea*, Dumnezeu fiind suprema realitate. Acolo unde liniile cugetării filosofice subțiate se strâng și aproape se sting într'o *ultimă formulă transcendentă*, vagă și eterată, se deschid, într'o nouă perspectivă, liniile clare și precise ale *unei alte realități transcendente, lumea religiei, «împărăția lui Dumnezeu»*. Ea nu mai este acel probabil x al cugetării fi-

losofice, ci «e calea, adevărul și viața», pentru omul animat de sentimentul religios, suprema și singura realitate «prin care totul ține și viază». Dacă acest adevăr e valabil pentru orice religie în genere, firește în măsură cu poziția ce o au față de puritatea ideii divine, el e cu atât mai evident pentru religiunea deplinei realizări a economiei divine, care e Creștinismul, care ne dă «cea mai perfectă cunoaștere despre Dumnezeu, despre om și a raportului ce trebuie să domnească între ei»¹⁾.

Pentru a vesti pe Dumnezeul *cel viu* în locul *ne-cunoscutului Dumnezeu* — înfruntă Apostolul Pavel areopagul filosofilor atenieni, în numele Mântuitorului care statornicise: «Aceasta este viața de veci, ca să te cunoască pe tine unul Dumnezeu adevărat, și pe acela pe care l-ai trimis, pe Iisus Hristos».

Cunoașterea lui Dumnezeu este deci prima cerință a oricărei religii — și mai ales a creștinismului. Cunoașterea lui Dumnezeu presupune însă, în primul rând, existența Lui, căci a cunoaște ceva ce nu există, e un non-senz. Problema cunoașterii lui Dumnezeu se confundă deci cu problema existenței Lui. Se confundă și se complică. Fie că puțini sunt aceia care au ceva de obiectat când e vorba de cunoașterea lui Dumnezeu, sunt mulți aceia care-i tăgăduesc existența, sau mai corect zis, puțința cunoașterii acestei existențe.

Și nu numai dintre cei nereligioși, ci și de atâtea dintre cei ce nutresc o credință religioasă, fie liberă, fie aparținând unei confesiuni pozitive — creștinismului chiar. Clerici și atei, liber-cugetători și creștini de o profundă viață religioasă, teologi și filosofi se întâlnesc în această părere, deși pornesc din deosebite, sau complet opuse, puncte de vedere. Conform acestora, unii tăgăduiesc *posibilitatea*, alții *necesitatea*, iar alții *utilitatea* acestei cunoașteri. Cei dintâi sunt, în cea mai mare parte, *oameni de știință pozitivă* sau filosofi înrudiți cu pozitivismul critic sau metafizic; cei din a doua categorie sunt *misticii*, protestanți sau catolici, cei din a treia categorie sunt în cea mai mare parte *teologi protestanți*. Deci *pozitivismul* sau *agnosticismul*, *misticismul* și *protestantismul* sunt cele trei surse capitale din care pornesc obiecțiunile contra cunoașterii lui Dumnezeu în genere și în special contra existenței lui. *Materialismul* baronului de Holbach — cu al său «Système de la nature» 1770 — și La Mettrie cu «L'homme machine» 1781, ca și *Senzualismul* unui Condillac — 1775-1780 — (Traité des sensations), Helvetius («De l'esprit» 1848) și Charles Bonnet, nu contează. Nici cel al *enciclopediștilor pre-kantieni* (Diderot și D'Alembert) nici cel al na-

1. I. Mihălcescu. Curs de Teologie fundamentală part. I p. 43.

2. Dr. Max Heinze, în „Grundriss der Geschichte der Philosophie“ B. III p. 137. Această remarcă a autorului vestitului „Grundriss“ conține în sine o reținută revoltă a unui spirit ponderat și corect contra abuzului și denaturării de termeni și concepte în diferite sisteme filosofice. Remarca e făcută în legătură cu ateismul lui Spinoza pe care admiratorii lui voiau, prin acest procedeu, să-l scoată deist, ba chiar teist pur.

3. I. Mihălcescu op. cit. p. 75.

1. I. Mihălcescu, op. cit. p. 21.

turaliștilor post—kantieni (K. Vögt, Wagner și Moleschott).

Materialismul n'a contat niciodată, nici pentru știință nici pentru filosofie, cu tot sgomotul ce s'a făcut în jurul său. Diletanți pentru știință, irelevanți pentru filosofie, materialiștii au vulgarizat doar, în senz propriu și peiorativ — datele uneia și principiile alteia, în detrimentul amândurora și cu singura țintă: discreditul religiei; aceasta rămânând indemnă însă față de toate aceste atacuri, deși *voltairianismul* crease în anumite masse și pentru o îndestul de lungă durată, o atmosferă ostilă religiei ¹⁾.

O poziție *aparte* și totuși *centrală* în această problemă deține *criticismul kantian*.

Pornind dela scepticismul lui Hume și empirismul lui Locke, el restrânge marginile posibile ale cunoașterii numai la lumea experienței sensibile a fenomenelor. Cugetarea noastră legată de formele sensibile ale intuiției: timp și spațiu și de *categoriile* inteligenței, valabile numai în cercul fenomenelor, nu poate depăși aceste limite, nu poate cunoaște «lucrurile în sine», ci numai fenomenele lor. «Absolutul» și «necontingentul» este intangibil și incognoscibil pentru inteligența noastră. Chiar dacă, din punct de vedere metodologic, rațiunea postulează o ființă supremă, aceasta e un simplu ideal, un principiu regulativ, un concept pur metodologic pentru încheierea într'un tot sintetic a fenomenelor, și nu o realitate. *Dumnezeu* astfel postulat, e o ficțiune, un concept gol de orice conținut constitutiv, un *ideal*, dar nu o realitate. Existența e posibilă numai în lumea fenomenelor — date în timp și spațiu, și nu are niciun înțeles în lumea «absolutului», care e dincolo de timp și spațiu. Cuvântul «există» alăturat de ideea de Dumnezeu, indică o simplă poziție logico—formală, un raport între subiect și predicat și nu un predicat real în sens existențial.

Teoretic Dumnezeu nu se poate cunoaște. Intrucât însă, din punct de vedere moral, existența lui Dumnezeu este absolut necesară — *nu ca ideal, ci ca realitate*, această existență nu se poate obține decât prin «ridicarea», prin înlăturarea lumii rațiunii teoretice și înlocuirea ei cu alta, cerută de rațiunea practică. «A trebuit să suprim știința — zice Kant — pentru a face loc credinței» ²⁾.

În cadrul acestor *restricțiuni* teoretice, Kant supune unei amănunțite critici 3 din cele 5 argumente socotite drept clasice și folosite de teologi și filosofi în sprijinul dovedirii existenței

lui Dumnezeu, conchizând la invalabilitatea lor și ca atare la imposibilitatea teoretică a oricărei cunoașteri a lui Dumnezeu.

Că teza kantianismului e greșită, o arată însuși sistemul său, care nu a putut învinge *dualismul* care-i stă la bază, cu toate încercările făcute în acest sens. De aceea a înțelege pe Kant înseamnă «a-l depăși», cum spun adeptii lui din mișcarea filosofică actuală, neo-kantienii. Și *a-l depăși*, înseamnă tocmai *a păși* dincolo de marginile puse capacității noastre de cunoaștere, spre a netezi antinomiile lăsate nerezolvate de el și a umplea *acel gol* lăsat între cele două lumi: *cea fenomenală* și *cea inteligibilă*, cea a *aparenței* și cea a *realității*. Fiindcă el singur spune: a vorbi despre ceva care apare, *φαίνόμενον*, fără a exista *ceea* ce apare, *νοούμενον*, ar fi absurd. ¹⁾

Însă a afirma că acest ceva *există* și totuși nu poate fi cunoscut, e tot așa de absurd, fiindcă, dacă nu s'ar cunoaște, nici n'ar putea exista, cunoașterea fiind condiția neapărată a existenței, după însuși principiile «critice» ale «rațiunii pure».

Întreg sistemul filosofic al lui Kant se razimă pe realitatea acestei lumi invizibile, de caracter «inteligibil», de care depinde lumea fenomenală; «*întorsătura copernicană*» ²⁾ din «critica rațiunii pure» e de natură pur metodologică, cu toată geniala ei însemnătate pentru mișcarea filosofică. Dacă această *realitate* e totuși o *ficțiune*, o simplă *idee care pare numai* ³⁾ a fi o realitate — atunci întreg sistemul filosofic kantian se razimă pe o ficțiune. Acesta e tragicul în care se zbate cugetarea kantiană și de aceea Kant însuși se simte obligat a sta-tornici, prin intermediul «rațiunii practice», ceea ce credea că-i interzice «rațiunea teoretică», sau de a repune, prin ajutorul *dialecticeii*, ceea ce dărâmasese, cu ajutorul *analiticii*, în aceiași «critică a rațiunii pure», clădind cu «rațiunea» ceea ce distrusese cu «intelența».

Chiar legile apriorice ale sensibilității și inteligenței, care prezidează și *crează* lumea fenomenalității, depășesc această regiune și vorbesc tot atât de mult de *realitatea* transcendenței pe cât vorbea de contingenta experienței; așa că și aici, limitând cunoașterea la experiență, prin însuși aceasta, o depășim, trecând în lumea *apriorică* a transcendenței. Din această dualitate a filosofiei kantiane, a rezultat și îndoitul fel de repercutare a ei în filosofia postkantiană. Unii,

¹ Kritik der reinen Vernunft, Vorrede p. 28.

² „Die Kopernikanische Wendung....“ numește Kant transpunerea „obiectivității“ obiectelor în subiect, făcând, din obiectivitate, o categorie logică și făcând ca obiectele să se conducă după legile cugetării și nu cugetarea după obiecte. Așa după cum Copernicus imaginase metoda sa de a face ca pământul să se miște și să lase cerul în pace“, cum zice Kant. Kritik d. r. V., Vor., II Ausgabe. p. 22.

³ „Als ob“.

1. Și pe nedrept, cel puțin în ce privește problema noastră. Voltaire era partizan al cunoașterii existenței lui Dumnezeu prin argumentele: cosmologic și cel teleologic. Scepticismul și mai ales anticatolicismul său au făcut din el figura reprezentativă a unui curent cărula propriu zis — el nu-i aparține.

2. Kritik der reinen Vernunft, Ed, Erdmann Einleitung, p. 30.

afirmând necesitatea întregă a *absolutului* și creând acele grandioase sisteme de metafizică a unui Schelling și Hegel, alții rămânând strâns pitiți sub linia trasă experienței și ignorând orice altă realitate dincolo de această experiență. Cei dintâi creând utopic o lume fantastică a *idealismului*, cei din urmă stăruind timizi sau comozi în brațele *agnosticismului*. Ambele direcții însă cu aceleași funeste urmări pentru problema religiei: Idealismul extrem și utopic al hegelianismului a adus cu sine o reacțiune a realismului critic — de care s'au resimțit și speculațiunile teologice — ele fiind supuse aceleiași aversiuni pentru orice metafizică¹⁾, iar agnosticismul *metodologic* s'a transformat în unul *metafizic*, tăgăduind nu numai puțința de cunoaștere a ceea ce nu e «experiența sensibilă», ci și orice realitate dincolo de această limită — așa cum îl vedem evoluând dela Hamilton până la Spencer și reprezentanții pozitivismului²⁾.

Hamilton mărginește puțința cunoașterii numai asupra fenomenelor finite — orice cunoștință nefiind altceva de cât un raport între lucrurile finite, fie în parte, fie în totalitatea lor (conceptul sintezei la Kant), fără a putea depăși această limită. Despre *infini*t și *absolut* nu se poate avea decât o convingere religioasă — morală (rațiunea practică la Kant) De aceea lucrurile divine sunt obiect al revelației și nu al cunoașterii; ele sunt *necognoscibile*, dar tocmai de aceea și *inatacabile*³⁾.

Prin aceasta, se credea chiar că se poate asigura o situație inexpugnabilă realităților religioase scoțându-le din sfera oricăror atacuri de natură teoretică. Nu poți nega acolo unde ca știință nu ai dreptul a afirma. E cunoscuta poziție agnostică cu care s'a operat, un timp, și în domeniul teologiei, făcându-se din *interdicția teoretică* a cunoașterii ființei divine un adăpost comod al *reveriiilor mistice* sau al *renunțărilor practice*.

Și mai accentuată apare teza agnosticismului la *Herbert Spencer*. La renunțarea teoretică în cunoașterea supra-sensibilului, el adaugă și o atitudine de *ignorare* sau *indiferență* față de «absolutul» religios. Nimic mai firesc pentru sistemul său evoluționist⁴⁾ după care divinitatea nu

1. Dr. V. Găină: Despre argumentele pentru existența lui Dumnezeu. In revista *Candela*..... p. 433.

2. W. Windelband, „Lehrbuch der Geschichte der Philosophie“, p. 535.

3. W. Windelband, „Lehrbuch der Geschichte der Philosophie“, p. 535.

4. Herbert Spencer (1820-1903) nu e propriu zis reprezentantul tipic al agnosticismului. Nici termenul și nici teoria nu-i aparțin. Intemeietor al agnosticismului e cunoscutul naturalist Huxley (1825-1893), dela care avem și termenul de *agnostic*. Tot la el găsim și distincția între agnosticismul metodologic și cel metafizic, el însuși, ca și Hamilton, aparținând primei direcții. Caracteristica sistemului spencerian este evoluționismul și, consequent acestui sistem, el este agnostic în senz metafizic. Influența mai mare din punct de vedere filosofic exercitată de Spencer, a făcut ca și agnosticismul să apară legat mai mult de numele lui decât de a celorlalți agnostici.

e decât o formă derivată și social evoluată din cultul morților și al strămoșilor¹⁾, «Absolutul», pentru Spencer, este *incognoscibil*, aceasta e teza principală cu care își începe primul capitol al „Filosofiei sintetice“²⁾. Filosofia, ca și religia, au căutat în zadar să determine prin noțiuni aceea ce este «nedeterminabil»³⁾. Rolul și puterea cunoașterii e redusă numai la *interpretarea* fenomenelor. «Filosofiei îi revine sarcina de a sintetiza într'un tot rezultatul acestor interpretări, renunțând la orice poate fi dincolo de aceste limite. Rolul și meritul religiei este de a întreține doar conștiința despre aceste *necognoscibil*, a cărei realitate nu e cunoscută și nu poate fi cunoscut nici odată⁴⁾. De aceea orice tendință de cunoaștere a religiei constituie în sine însăși o contradicție. Această teză a agnosticismului absolut este aceea pe care o concentrează cunoscutul fiziolog *Du Bois-Raymond* în faimoasele sale formule: *ignoramus* și *ignorabimus*⁵⁾. Totul e redus la lumea finită și relativă a fenomenelor. Inseși legile cugetării, cu caracterul lor *aprioric*, nu sunt decât un produs al evoluției și al heredității asigurate pe seama *speciei* și nu a individului⁶⁾. In acest singur senz se mai poate vorbi de «aprioritatea» lor. Prin această ultimă consecință a evoluționismului spencerian, orice urme de *transcendență*, pe care le conținea încă agnosticismul metodologic ca și cel kantian, sunt suprimate, Spencer adoptând întru totul teza *relativismului pozitivist* al lui Auguste Comte.

Pozitivismul lui Comte, constituie latura extremă a agnosticismului. Conform lui, nu numai că cunoștința omenească e redusă la simpla stabilire a raporturilor dintre fenomene, dar îndărătul acestor fenomene nu mai există *nimic altceva*, care să constituie un *necunoscut*. Totul se reduce la ceea ce este dat în fenomene. Cauze, forțe sau forme apriorice ale cugetării trebuiesc eliminate din domeniul pozitiv al realității și al cunoștinței⁷⁾.

«Singurul principiu absolut al pozitivismului este că nu există nimic absolut și *totul este relativ*»⁸⁾. In cazul acesta, nu se mai poate vorbi de posibilitatea sau imposibilitatea cunoașterii unei realități supra-sensibile, deoarece aceasta nici nu există. *Agnosticismul metodologic de până acum e transformat în unul metafizic*. Renunțării și ignorării i se adaugă formula categorică a negării. Teologia și filosofia sunt forme perimate ale evoluției cugetării umane, care a trecut

1. Dr. I. Mihălcescu, Ființa și origina religiei, op. cit., p. 47.

2. Richard Falckenberg: *Geschichte der n. Philosophie*, p. 522.

3. W. Windelband *Lehrbuch* op. cit. p. 551.

4. Richard Falckenberg, op. cit., p. 523.

5. Du Bois-Reymond, *Ueber die Grenze der Naturerkenntniss*, p. 40 și următoarele.

6. W. Windelband, *Lehrbuch*, op. cit. p. 552.

7. R. Eisler, *Philosophisches Wörterbuch*, B. III p. 1039.

8. W. Windelband, *Lehrbuch*, op. cit., p. 546.

prin aceste două stări primitive, pentru a ajunge la starea a treia, cea *pozitivă*, în care predomină știința, «a cărei menire este de a vedea pentru a prevedea, de a porni dela date, spre a descoperi legile¹⁾. Însă dacă «a ști e a prevedea», religia și metafizica cred că pot să prevadă totul fără să fie obligate să vadă ceva²⁾. Religia, ca și filosofia, mai dăinuesc în virtutea legii inerției; singura care rămâne e știința și pentru ea nu există «necunoscut» sau «absolut», fiindcă, în afară de «coexistență» și «corelativitate», *nu există nimic*.

Aceste consecințe nihiliste ale pozitivismului realist, au fost abandonate de însuși întemeietorul lor, care, negând orice «obiect» pentru posibilitatea religiei, a terminat prin a institui el însuși o religie a umanității, al cărei cult se grupează în jurul umanității zeificate: «*le Grande Etre*». Contra acestui nihilism realist, a reacționat pozitivismul însuși, întronând în sânul său o direcție *idealistă*, care, excluzând metafizica din domeniul științelor speciale pozitive, o postulează ca *integrare*³⁾ a datelor generale ale acestor științe, pentru cunoașterea întregii realități.

Astfel că agnosticismul, chiar în cea mai avansată poziție a sa, se neagă pe sine însuși, recunoscând dreptul și putința cunoașterii unei realități și dincolo de limita, metodologic admisă, pentru știința pozitivă.

Tot ca o formă a agnosticismului, se prezintă și teza *psihologistă a pragmatismului*.

Ea e reprezentată prin *William James* și școala pragmatistă americană, care, considerând religionea ca *intuiția directă* a „invizibilului“, nu mai poate fi loc pentru altă formă de cunoaștere.

„Ceeace religionea pretinde a ne da — zice *William James*⁴⁾ — e întotdeauna experiența unei realități divine, cu care noi intrăm în relație directă. Dacă astfel de intuiții nu se susțin prin ele însele, niciun alt raționament abstract nu le poate da sprijinul care le lipsește. Grație conceptelor se pot doar clasă și defini faptele; nu se pot însă produce nici nu se poate marca caracterul lor individual. Rămâne întotdeauna un nu știu ce intim, pe care numai sentimentul îl poate sesiza“.

Și tot *William James*, în alt loc, «Dacă cunoștința despre Dumnezeu ar fi să se reducă la acel conglomerat de termeni abstracti, școlile teologice ar fi poate înfloritoare, dar adevărata religie va fi dispărut din sufletul omenesc. Ceea ce face să trăiască religia e altceva decât definițiile abstracte. Sistemele teologice nu sunt decât formațiuni secundare; ele se suprapun doar *in-*

tuiției invizibilului, acestei comunicații cu divinul, din care am văzut atâtea exemple, și care se reînoiesc la infinit în sufletele simple¹⁾».

Cu aceasta însă am intrat în domeniul *intuiționismului mistic*, din care de altfel *James* ca și mulți din cei care se ocupă cu problema religioasă, și cei americani în deosebi, își aleg materialul experimental pentru determinarea și fixarea fenomenului religios.

Misticismul e o a doua formă generală și multiplă sub care se refugiază acei ce tăgăduiesc putința cunoașterii raționale a ființei divine.

Mistica a și apărut în sânul teologiei ca o reacțiune contra abuzului raționalist la care se dedă scolastica în problemele de credință. Ea nu neagă direct această cunoaștere, ci refuză numai de a o încredința puterilor noastre intelectuale. Cunoașterea pe această cale, chiar dacă ar fi posibilă, e și *inutilă și ineficace*. Dela *Dionisios Areopagitul* și până la *Meister Eckhart*, e aceiași tendință de a *cuprinde* pe «*cel necuprins*» pe alte căi decât cele ale rațiunii. *Augustin* însuși era torturat de această sete după *altă* cunoaștere, în fața răspunsului mut, pe care rațiunea i-l dădea întrebărilor sale. «*Quaere super nos*» i se răspundea din afară, «*excelsior*» i se striga din năuntru, până la singurul și sigurul răspuns al repausului în însăși ființa divină: «*Inquietum est cor meum donec requiescat in te, Domine*».

Contra aceluiaș abuz al supra-raționalizării, se ridicase și *Duns Scotus*, proclamând *primatul voinței* față de cel al rațiunii în cunoașterea adecuată a ființei divine. «*Voluntas superior est intellectu*» statornicea *Scotus*, cu un vădit ascuțiș polemic față de *Thomas de Aquino*. Mijloacele rațiunii sunt aride și insuficiente pentru cunoașterea ființei divine, care trebuie să fie cea caldă și totală contopire — *unio mystica* — cea «*visio intellectualis*», de care vorbea *Hugo de St. Victor*, sau cea «*indumnezeire a omului prin contopirea cu Dumnezeu*», cum cerea *Meister Eckhart*²⁾.

Aceste urmări absurde, la care duce misticismul, denotă ele înșile falsitatea punctului său de plecare.

Toată această stare de contemplare sau de extaz e o stare de *trăire* și nu una de *cunoaștere*. Orice act mistic constituie un moment psihologic, de experiență pur personală, posibilă în anume momente, sau poate în un singur moment în viață, rezervat unora dintre credincioși și nu tututor. Sf. Apostol *Pavel* a fost ridicat «o singură dată în al treilea cer», (2 Cor. 12,₂), și însuși marele maestru al misticei filosofice, *Plotin*, s'a învrednicit o singură dată de această favoare a exta-

1. Oswald Külpe, *Einleitung in die Philosophie*, p. 24.

2. Oswald Külpe, *Einleitung in die Philosophie*, p. 24.

3. Eisler, op. cit., p. 1039 B. III.

4. William James „L'expérience religieuse“, p. 381.

1. William James, op. cit. p. 376.

2. Paul Deussen, *Allgemeine Geschichte der Philosophie*, p. 452, *Freut Euch mit mir, Herr, nun bin ich Gott geworden*“, scrie lui *Eckhart* una din adeptele sale mistice.

zului. Dar pentru ceilalți, cărora nu li-i îngăduită această rară și supremă favoare? Rămân ei lipsiți de cunoașterea ființei divine? Dar și pentru cei ce s'au bucurat de acest rar moment al contemplației — în ce stare de cunoaștere rămânei după aceasta? Fiindcă dacă cunoașterea lui Dumnezeu nu e posibilă decât sub această formă, ea nu se poate păstra și nici nu poate trece sub o alta, cum ar fi cea intelectual-logică. Misticismul ducă nu numai la cel mai anarhic individualism, dar, consequent, la cel mai cras agnosticism.

Născut dintr'un protest, trăește din o eroare. Protestul a fost contra raționalizării actului viu al credinței, eroarea a fost și este confuzia făcută între starea psihologică a subiectului în actul de credință și obiectul către care se îndreaptă acest act: Dumnezeu. Cunoașterea lui nu e posibilă decât sub formele și legile care constituie orice act de cunoaștere: *rațiunea*. Căci fără ea, *cunoașterea* nu poate fi posibilă.

E greșala fundamentală care stă la baza intuționismului, fie cel al contemplației mistice a lui Plotin, fie cel al «intuiției imediate» a lui Bergson. «Lumea mistice e lumea *inconștientului*¹⁾» și tocmai de aceea nu se poate vorbi de o *cunoaștere mistică*, fără a comite o flagrantă contradicție. Aceasta e adevărat, fie că e vorba de realitatea divină și supra sensibilă, fie că e vorba de realitatea sensibilă și imediată. «Orice sesizare a realității conține, prin chiar acest act, o funcție logico-teoretică»²⁾, deci e un act de cunoaștere rațională. Misticismul, valabil ca atitudine de pietate personală și exercitare spirituală, se vădește a fi o fundamentală eroare când vrea să se prezinte și ca act de cunoaștere a ființei divine. Intre altele, și din motivul că această cunoaștere ne-a fost *revelată* și nu e nevoie de actul personal de extaz al credincioșilor pentru a cunoaște pe această cale ființa divină. Iar prin actul revelației ni s'a dat *atât și cât* trebuie să cunoaștem din tainica-i Ființă.

Dar tocmai din acest fapt al revelației se ridică o nouă dificultate pentru problema cunoașterii lui Dumnezeu. «Avem revelația divină cuprinsă în Sf. Scriptură» și nu mai avem nevoie de argumente raționale pentru a ajunge la cunoașterea existenței lui Dumnezeu — zic teologii *revelaționiști* sau *fideiști*³⁾. Obiecțiune justă, numai că ea este valabilă, atât cât este valabilă, numai pentru credincioși; iar rostul argumentelor raționale aduse în sprijinul adevărurilor revelate e să convingă și să aducă la calea credinței și pe cei necredincioși, pentru care

taina Sf. Scripturi stă închisă și necunoscută. Nici pentru aceștia nu este nevoie de argumente raționale, răspund teologii *tradiționaliști*¹⁾, fiindcă, în afară de revelațiunea scrisă a Sf. Scripturi, există *tradiția unei revelațiuni primordiale* care lucrează în toți, spre a-i aduce la cunoașterea și mărturisirea existenței lui Dumnezeu²⁾.

Faptul că deși există această revelație primordială și totuși sunt și necredincioși care neagă ființa divină, arată că e nevoie de mijlocirea rațiunii pentru a evidenția adevărul acestei revelațiuni, așa că această obiecție e mai degrabă în folosul necesității dovedirii pe care rațională a existenței lui Dumnezeu, decât contra ei.

În fine, alții cred de prisos orice argumentare pentru existența lui Dumnezeu, unii din ei fiindcă: *ideea de Dumnezeu e înăscută* în sufletul omului, iar alții fiindcă *ideea de adevăr e înăscută* în firea omului — și Dumnezeu fiind adevărul însuși, iar adevărul impunându-se de sine însuși, nu mai are nevoie de altă demonstrare. Aceștia sunt *inneiștii*³⁾, adepți ai teoriilor ideilor înăscute — și, dela Sf. Ioan Damaschinul și până la Descartes, această părere a fost curentă în lumea teologică ca și cea filosofică. Răspunsul și acum e tot același, pe care Thomas de Aquino îl dădea Sf. Ioan Damaschinul: «Cognoscere Deum esse in aliquo communi sub quodam confusione est nobis naturaliter, sed hoc non est simpliciter cognoscere Deum esse...»⁴⁾.

Teoria decartică a ideilor înăscute, în lupta cu empirismul extrem, a trebuit să cedeze locul — în filosofia modernă — unei alte păreri: aceleia a predispozițiilor originare sufletești, care condiționează și facilitează anumite adevăruri și legi generale și supraindividuale ale spiritului nostru. Intre acestea, e și ideea de Dumnezeu, ca simplu germen în desvoltare, «sub quodam confusione» cum zicea de Aquino, ceea ce nu înseamnă încă adevărata cunoaștere despre Dumnezeu, pentru care trebuiesc eforturile rațiunii în plină cunoștință și desvoltare.

În ce privește a doua formă a *inneismului*, aceea a *adevărului înăscut*⁵⁾, după care «*veritas judex sui ipsius et erroris*», în care caz adevărul existenței cunoașterii lui Dumnezeu se impune de sine însuși, în virtutea verității sale, ea e contrazisă de realitatea faptelor. Sunt atâția care nu cred în Dumnezeu sau cred în el în chip cu totul nedemn pentru ființa divină, făcându-l corp sau piatră, cum de mult remarcase Aristot și pe urmele lui o accentua de Aquino.

Tot ca o manifestare a unei atitudini mistice,

1. Fritz Münch : Erlebniss und Geltung, p. 22.
2. Emil Lask : Logik der Philosophie, p. 49.
3. Garrigou Lagrange : Dictionnaire apologétique : Cap. Dieu, pag. 940.

1. Dr. V. Găină „Argumentul cosmologic și teologic“ în Revista „Candela“ pag. 437.
2. Dr. V. Găină, idem.
3. Garrigou Lagrange, op. cit., capitol Dieu.
4. La Pensée de Saint Thomas, de Gonzalez Truc. 54.
5. Dr. V. Găină, op. cit., Revista Candela, p. 436.

se înfățișează și partizanii «filosofiei credinței», reprezentată în special prin Friederich Jacobi, care cred că nu se poate argumenta despre cunoașterea ființei și existenței divine, întru cât asupra acestui punct orice demonstrare e imposibilă. A demonstra — zice Jacobi, înseamnă a deduce un adevăr inferior din altul superior. A demonstra existența lui Dumnezeu, înseamnă a-l deduce pe Dumnezeu din altceva superior lui ceea ce e absurd, deci o demonstrare nu e posibilă¹⁾.

Pentru cunoașterea lui Dumnezeu, rămâne deschisă și posibilă numai *calea credinței*. Orice încercare de a pătrunde pe calea științei—spre tainele credinței, e fatală. «Căci chiar cine după inima sa e creștin, trebuie să fie după minte păgân și orice încercare de a strecura în minte lumina ce vine dela inimă, eșuiază, fiindcă lumina se stinge²⁾.

«Știința—zice Jacobi—adică cugetarea demonstrabilă, e după ființa sa dominată de determinismul mecanic al necesității spinoziste și e în interesul științei ca să nu existe un Dumnezeu»; — mai mai mult încă, «un Dumnezeu care ar fi știut, n'ar mai fi Dumnezeu»³⁾. Știința demonstrabilă însă oferă numai o cunoaștere *mijlocită* și relativă. Cunoașterea *nemijlocită* o dă numai *credința* care nu are nevoie de dovezi, ea *fiind una* cu obiectul cunoașterii⁴⁾.

Aceasta înseamnă însă trecere în misticism, explicabil la Jacobi ca o reacțiune față de criticismul „nihilist” kantian, din care nu se putea ieși decât pe aceste două căi, după Jacobi: sau a cădea în panteismul determinist al spinozismului, sau a se ridica prin puterea credinței nemijlocite către realitățile supra-sensibile. Misticismul său explică și tendința sa ostilă raționalismului. Dar teza sa, privitoare la imposibilitatea de a putea *demonstra* existența ființei divine, se reazimă pe o *voită* eroare în definirea actului demonstrației.

Căci a demonstra nu înseamnă numai a *deduce* dintr'un adevăr superior unul inferior, ci și a *induce* din cazuri particulare adevăruri superioare și generale. Nu numai trecerea dela cauză la efect constituie procesul unei demonstrații, ci și dela efect la cauză. Dacă obiecțiunea lui Jacobi ar fi adevărată, ea ar privi numai singurul argumentul ontologic, care se folosește de calea deductivă și nu și celelalte argumente, care folosesc calea inductivă. Și în al doilea rând: Cunoașterea unui obiect nu înseamnă însăși *producerea ființei* acelui obiect. Ființa sau realitatea în sine a unui obiect

e una și cunoașterea lui e alta. Căile cunoașterii pot fi multe, realitatea e una. Sunt taine necunoscute, dar necunoașterea lor nu înseamnă și neexistența lor. Jacobi însă era sub directa influență a lui Kant, care metodologic sau critic, redusese «obiectivitatea» obiectelor la actul de cunoaștere, fără însă a tăgădui prin aceasta «*realitatea în sine*». «Jacobi trece cu vederea», cum foarte just observă Dr. V. Găină¹⁾, «că în această chestiune nu e vorba de realizarea lui Dumnezeu, ci numai de cunoașterea lui, pe baza realității, care, dacă există Dumnezeu, trebuie să fie dela dânsul și să ducă la dânsul».

Tot ca o formă a misticismului se prezintă și *ontologismul*, care învață că existența absolută, Dumnezeu, nu poate fi cunoscut decât prin propria sa idee, care *nemijlocit* se revelează în în spiritul nostru. Inițiatorul, în timpurile mai nouă a acestei teorii este italianul Vincenzo Gioberti (1801—1852), dela care avem și termenul de *ontologism* și care nu e decât o reînviere a vechiului *ocasionalism al* cartezianului Nicolas Malebranche. Gioberti își concentrează sistemul în formula *L'ente crea l'esistente* — ființa creează existența¹⁾. Potrivit acestei doctrine, chiar lucrurile finite, existențele, nu pot fi cunoscute decât prin intuiția lor în cel ce le-a creat, în ființa divină creatoare. Din această experiență psihologică, trebuie să derive orice cunoștință logică sau, după expresia ontologiștilor, «ordinea psihologică trebuie să premerge ordinea logică»; deci avem de a face cu o întoarcere către psihologism. Ontologismul e supus aceluiași obiecțiuni, ca și misticismul și psihologismul în genere, fiindcă, pe de o parte, o intuiție directă a absolutului nu este îngăduită, și chiar dacă ar fi posibilă, ea nu constituie un act de cunoaștere, ci cel mult unul de experiență personală, care are nevoie de legile logice ale cugetării, deci ale rațiunii, pentru a putea fi exprimat și obiectivizat. Prin răspândirea însă ce a găsit-o ontologismul între unii teologi catolici și mai ales prin apropierea și confuzia ce s'a făcut între ontologism și argumentarea ontologică, în jurul lui s'a încins o largă dispută în sânul Bisericii catolice, dând naștere unei condamnări speciale din partea Vaticanului, la un loc cu *fideismul și inneismul*¹⁾.

Ioan Gh. Savin

Profesor-suplinitor la Facultatea de teologie din Chișinău, Inspector General în Ministerul Cultelor.

1. Dr. V. Găină, op. cit. Revista «Candela» p. 445 și Pr. I. Mi-hălcescu: „Existența lui Dumnezeu” prelegeri universitare.

2. Jacobi—către Hamann: citat după Windelband, *Lehrbuch* p. 481.

3. W. Windelband: *Lehrbuch*, op. cit., p. 481.

4. W. Windelband: *Lehrbuch*, op. cit., p. 481.

1. Dr. V. Găină, op. cit., p. 446 Revista „Candela”.

2. R. Falckenberg, *Geschichte der neueren Philosophie*, p. 493.

1. Garrigou Lagrange, op. cit., capit. *Dieu*, p. 946.

Preotul GR. PETROV.

CONVORBIRI

DESPRE DUMNEZEU ȘI DESPRE DREPTATEA DUMNEZEEASCA

IV

Dreptatea Dumnezească¹⁾

Când privești din depărtare prin negură, e greu să deosebești ce e înaintea ta; nu știi nici chiar de e un stâlp sau un om. Dacă însă mergi mai aproape, atunci vezi, că e om. Dar cine-i anume, nu poți să deosebești. Și numai dacă mergi chiar la el, vezi bine toate trăsăturile feței lui. Acelaș lucru se petrece și când e vorba să înțelegi dreptatea dumnezească. Înaintea noastră a tuturor se întinde înaintea ochilor negura deasă a nedreptății omenești, și trebuie să te uiți mult și țintiș, ca să poți deosebi bine prin ea adevărul dumnezeesc. Unul și acelaș adevăr dumnezeesc din depărtare și de aproape se poate părea diferit. Hristos Mântuitorul a văzut limpede adevărul dumnezeesc în întregime și l-a arătat oamenilor de aproape, iar cărturarii și fariseii l-au văzut de departe, și lor li s'a părut, că Iisus Hristos dă ca dreptate dumnezească cu totul alt ceva. Ei îl învinuiau că El ar fi schimbând legea lui Moisi, ar fi stricând învățătura proorocilor. De aceea Iisus le răspunde:

— Să nu socotiți, că am venit să stric legea și proorocii; N'am venit să stric, ci să împlinesc. (Matei V, 17).

Pe suprafețe mari se întind straturi de nisipuri purtătoare de aur. Nisipișul purtător de aur e așezat în straturi, puse unele peste altele, și cu cât săpi mai adânc, cu atât dai de straturi cu mai mult aur. Dacă în stratul de deasupra, din 1000 kilograme nisip, se capătă cinci grame de aur, apoi în al doilea se capătă 10-15 grame, în al treilea 50, în al patrulea 200, și așa mai departe. Când însă minele se lucrează grosolan, barbar, atunci se lucrează cum se lucrează stratul de deasupra și se părăsește. Merg în altă parte. Așa au făcut și cărturarii cu dreptatea Dumnezească, dată lor în legea lui Moisi și în învățătura proorocilor. Ei au apucat repede cele de deasupra legii și au socotit că atâta-i tot. Mântuitorul a zis că aceasta-i o greșală; trebuie a pătrunde mai adânc, trebuie a cerceta mai bine dreptatea dumnezească. Precum în miezul nopții, pe un cer înstelat, când îți arunci puțin ochii, vezi puține stele, dar dacă-ți încordezi privirile asupra aceluiaș cer, vezi că în depărtare, după stelele cele mai apropiate, sunt nenumărate mulțimi de stele. Și dacă te mai uiți

încă odată și mai încordat, se arată privirilor tale că mulțimi după mulțimi de stele ard în adânc ca niște sclipiri albastrui. Iată, asemenea focuri sclipitoare ale dreptății dumnezești voește și Mântuitorul să arate oamenilor celor scurți la vedere în lege și în prooroci. El n'a venit să strice, să schimbe dreptatea și adevărul dat prin Moisi și prin prooroci, ci să-l desvelească și să-l arate în toată măreția și strălucirea lui, să-l îplinească în întregime. A-l strica nu se poate. El e veșnic. Lumea se va prăbuși, dar adevărul Dumnezeesc va sta, și dacă cineva îl va știrbi cât de puțin, acela însuși va fi mic; iar cine va împlini măcar cât de puțin din acest adevăr și, va învăța pe altul să facă la fel, acela mare se va chema întru împărăția cerurilor.

Dar a te mărgini pentru totdeauna la acest puțin, nu se poate. Priceperea adevărului dumnezeesc de către cărturari și farisei era foarte săracă, superficială; pe ea era cu neputință de întemeiat în oameni o adevărată viețuire dumnezească. Trebuia mers mai departe în priceperea adevărului.

— Dacă dreptatea voastră, — a zis Mântuitorul, — dacă priceperea adevărului de către voi nu va întrece dreptatea cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor.

Și ca pildă de chipul superficial cum fariseii pricepeau dreptatea dumnezească și în același timp arătând cum trebuiau s'o priceapă ucenicii lui Hristos, Mântuitorul zice mai departe:

— Ați auzit că s'a zis celor de demult: să nu ucizi; iar celce va ucide, va fi vinovat de dat judecății (Eșire XX, 13). Eu însă vă zic, că tot celce se va mânia degeaba pe fratele său, va fi vinovat de dat judecății, iar cine-i va zice racă, va fi vinovat de dat Sinedriului, iar cel ce-i va zice nebunule, va fi vinovat de dat gheenei focului.

Dreptatea Dumnezească spune: «să nu ucizi; iar celce va ucide, va fi vinovat de dat judecății». Iudeii înțelegeau porunca aceasta ca o garantare a existenței trupești a aproapelui, prosperitatea lui externă. În capitolul XXI din cartea Eșirea, se prevăd cu o uimitoare amănunțime tot felul de vătămări ce s'ar putea aduce trupului aproapelui:

— De va lovi cineva un om și va muri, acela să fie dat morții, — se zice acolo. — Iar dacă uciderea s'a făcut din greșală, vinovatul va putea scăpa în unul din orașele de adăpost. Dacă însă va ucide cineva pe aproapele său cu bună știință,

1. Vezi nr. pe Septembrie a. c.

acela și dela altar se va lua și se va pedepsi. Dacă cineva la sfadă rău în bătae va pricinui altuia lovituri grele, acela trebuie să plătească despăgubire celui care a suferit pentru întreruperea dela lucru și să-i dea de cheltuială pentru leuire. Dacă însă-i va pricinui vreo ciuntire: ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte; mână pentru mână, picior pentru picior; arsură pentru arsură; rană pentru rană; vânătae pentru vânătae. Pricinuirea indirectă a morții și aceea se pedepsește cu moarte. Dacă cineva are un bou care împunge și nu-l ține legat, și el va împunge vreun om, stăpânul lui va plăti cu viața lui».

Astfel până la cele mai mici amănunțimi se arată cum trebuie să fie apărata buna-stare trupească a aproapelui. Dar aceasta, negreșit, nu era totul. Omul nu se alcătuește numai din trup. Pe el poți să-l lovești cu cuvântul mai dureros decât cu sabia, cu piatra sau cu pumnul. Grijă de întregimea trupului, e pătura de deasupra a legii, trebuie să mergem mai adânc: trebuie să păzim vrednicia morală a omului, să respectăm persoana lui. De aceea Mântuitorul și adaogă:

— Iară Eu vă zic, că tot celce se mânia degeaba pe fratele său, e vinovat de dat judecății; iar cine va zice fratelui său «raca», e vinovat de dat Sinedriului; iar cine-i va zice «nebunule», acela-i vinovat de dat focului gheenei.

Aici ni se arată trei feluri de călcări a dreptății Dumnezeiești, și pentru ele se hotărăsc trei feluri de pedepse: la început e mai mică, apoi mai mare, și în sfârșit cea mai mare. Întâia treaptă de păcătuire împotriva persoanei aproapelui e înjosirea nemeritată a omului, fie și numai cu gândul. Dacă eu, fără temeuri îndestulătoare, socot pe altul mai rău decât mine, mă mânia pe el fără temei, îl osândesc în gândul meu degeaba, pentru aceasta eu singur mă fac vinovat de judecată, îmi atrag asupra-mi osândă. Injosind persoana altuia, chiar fără să știe alții, mă înjosesc pe mine însumi.

«Iar celce va zice fratelui său «raca», va fi vinovat de dat Sinedriului», adică, de data asta, nu judecății personale, ci judecății obștești. Cuvântul «raca» este siriatic și, cum e arătat în Evanghelie sub linie, înseamnă «om de nimica». Dar sf. Ioan Gurădeaur, marele tâlcuitor al Sinteii Scripturi, însuși fiind de neam sirian, zice: «cuvântul «raca» nu înseamnă o jignire mare. El exprimă numai oarecare dispreț sau nerespect al unuia față de altul». Mai exact «raca» s'ar da în limba noastră cel mai nimerit prin cuvântul: «măi!» sau: «Ei, mă!» adică arată un raport de dispreț al nostru față de altul. Și atunci căpătăm următorul înțeles: numai personal în sineți ai înjosit pe altul, și prin aceea și-ai înjosit persoana ta, și-ai atras osândă. Dacă însă această nenorocire a ta față de aproapele se

arată în afară, în public, dacă tu ai dat celui disprețuit să înțeleagă disprețul tău prin acel «raca», prin acel «ei măi», prin aceasta tu însuși te-ai înjosit în public, și deci ești supus judecății obștești, sinedriului, adunării.

«Iar cine-i va zice «prostule», acela e vinovat de dat gheenei focului». Gheena focului se numește aicea una din văile de lângă Ierusalim, valea Ghenom. În valea aceasta evreii cândva, în vremea regilor celor necredincioși, aduceau jertfă copii vii idolului Moloh. Cu timpul, idolul a fost sfărâmat, dar grozava amintire a rămas, dându-se văii numele Ghenom. Ea a ajuns locul murdăriilor, unde se scotea și se arunca gunoiul și toate lucrurile netrebnice din oraș. Și pentruca acestea, putrezind, să nu facă locul de nesuferit și să arunce și asupra orașului miros urât, acestor gunoae li se dădea veșnic foc și în valea aceea fumegau mereu gunoaele. Din această pricină, Ghenom sau Gheena a început a se numi gheena focului sau focul gheenei. Și atunci cuvintele Evangheliei capătă următorul înțeles: «dacă cineva va pune pe aproapele său nu numai mai prejos de sine, ci mai prejos și decât toți oamenii, numindu-l «prostule», asemănându-l cu dobitoacele, prin aceasta și pe sine se pune mai prejos decât toți oamenii, asemănându-se cu gunoiul moral, cu lepădăturile omenirii, al căror loc e în valea Ghenom, în Gheena focului».

De aicea vedem, că Mântuitorul, lămurind porunca «să nu ucizi», cerea nu numai cruțarea ființei trupesti a omului, ci încă și mai mult: respectul către persoana lui morală. Omul pentru om trebuie să fie ceva sfânt. El e biserica vie a lui Dumnezeu (I Corint. III, 16), icoana vie a lui Dumnezeu (Fac. I, 26).

Când nouă ni se întâmplă să fim în curtea împărătească și să umblăm printre comorile de artă, cât de băgători-de-seamă suntem și cât de mult ne păzim, ca să nu lovim, să nu prăvălim și să nu stricăm ceva. Când însă umblăm printre oameni, printre aceste făpturi iscusite ale mâinii lui Dumnezeu, în acest măreț palat, care e lumea, punem cât mai bine în funcție coatele și pumnii și, fără nicio sfială, repezim pe toți ceice se întâmplă înaintea noastră. Nu pricepem, va să zică, dreptatea lui Dumnezeu. Cuvintele le știm, le rostim pe de rost, ba și altora le repetăm, iar ce înseamnă ele în întregime, nu pricepem. Înaintea ochilor noștri e negură deasă: nu-i mai zărim bine nici măcar chipul ei. Trebuie să eșim de sub negura cea deasă, trebuie să ne apropiem mai mult de lumina dreptății Dumnezeiești.

V.

Cei dintâi pași.

Intr'o mare încăpere, au stat multă vreme un mare număr de oameni. Din pricina respirației

și a asudării lor, aerul s'a stricat. În cameră e miros greu și zăpușală; numai cu greu poți respira. E neapărată nevoie să deschizi ferestrele și ușile, să dai drumul să intre aer curat. Dar ca să faci asta, e nevoie mai întâi să simți și să înțelegi că aerul e stricat. Intrați noaptea în dormitoarele internatelor, ale aresturilor, ale căzărnilor și în orice dormitor, unde dorm mulți; pășiți iarna în casa de locuit a țăranului, unde stau îngrămădiți la un loc și oamenii, și vițeeii, și porceii, și niscaiva găini,... omul nedeprins nici nu poate răsufla, iar săteanul și cu ai lui sunt chiar mulțămiiți că-s mai mulți, pentrucă-i mai cald, zic ei.

Tot așa e și în viață. Generațiile de oameni au urmat unele după altele, ca valurile pe mare, au ridicat din adâncurile sufletului tot felul de mâl și de necurătenie și au aruncat toate acestea în viață; au rădicat munți de rău; au expirat atâta rău și nedreptate, încât câteodată te înăbuși. Omul nedeprins nu mai poate respira, iar cei mai mulți dintre oameni s'au deprins cu duhoarea asta, sunt mulțămiiți și se încântă de viața lor.

Cel întâi lucru ce trebuie făcut e să te trezești, să-ți dai seama, să te simți, să-ți vii în sine, să pricepi că nu se poate trăi în duhoare, că omul are nevoie de aer curat și că acest aer curat ne lipsește: suntem săraci de el. Cu aceasta și începe Mântuitorul. Cel dintâi cuvânt, pe care l-a spus el poporului, în propoveduirea sa de pe munte, a fost cuvântul despre sărăcia duhovnicească a oamenilor. Fericiți cei săraci cu duhul, a zis El, că a lor este împărăția cerurilor (Mat. V,3).

Oamenii caută fericirea, voesc să trăiască după dreptate, cred să întemeieze împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Au ei oare pentru aceasta destul «duh»? Le ajung lor oare puterile lăuntrice pentru acest lucru? Pe stânca goală nu cresc flori; dintr'o cană goală nu poți bea apă, și niciun meșter nu va putea zidi palat împărătesc din noroi. Pentru toate trebuie material potrivit. Avem noi oare destul bine sau viață bună în noi? E destul de solid oare lăuntru nostru? Suntem noi oare destoinici să zidim împărăția lui Dumnezeu în oameni? Unii arbori sunt falnici și întru câtva freamătă mândru ramurile lor verzi, — dar când te apropii, sunt scorburoși, toată inima li-e putegăiță și copacul nu e bun de nimica. Avem va să zică astfel de pădure. Arborii sunt mulți, dar clădirea nu poate înainta. Apoi trebuie să ne facem socotelele cum se cuvine; să vedem care ni e capitalul cu care avem să lucrăm în viață; trebuie să aflăm, ne vor ajunge oare mijloacele ca să zidim împărăția lui Dumnezeu în oameni? Această socoteală ne va arăta, că în noi numai mândrie e destulă, iar valoare adevărată numai tare puțină, adesea numai un bănuț și încă și acela șters. Cu vorba

noi toți frângem și stejarii, iar în faptă niciun pai nu putem îndoi. Astfel iese că, de fapt, noi la bine suntem slabi cu duhul, neputincioși, ca și cum am fi loviți de dambla. Ne închipuim că suntem uriași, iar de fapt suntem mai slabi decât slăbănogul cel care zăcea de 38 de ani în nemișcare. Sunt unii din noi care toată viața n'am mișcat nici măcar un deget pentru lucrul Domnului.

Dar boala, slăbiciunea omului e numai o jumătate de nenorocire: omul caută să se lecuiească, să ducă viață regulată, și sănătatea poate reveni. Dar nenorocirea mare e, când omul se socoate sănătos și nici să audă nu vrea de lecuire, de o schimbare a vieții. Aci cu nimic nu se mai poate ajuta. Merge omul prin mocirlă; cu cât înaintează, cu atâta se afundă mai tare și socoate că acesta-i drumul cel mai sigur. Negreșit, mai curând sau mai târziu, el va fi înghițit cu totul de tină. Pentru dânsul, ar fi fost, dacă nu o deplină mântuire, cel puțin un început. Dacă chiar dela început s'ar fi oprit măcar, ar fi priceput că nu cunoaște drumul adevărat, ci a plecat așa, cu ochii închiși. Când bolnavul va pricepe că el e bolnav, atunci, deși nu e sigur, dar totuși e probabil că va începe a se lecuie. De aceea a și zis: «Ferice, halal de aceia, cari au priceput la timp, că sunt săraci cu duhul, sunt săraci de bine și de dreptate, că aceia vor putea să găsească Impărăția lui Dumnezeu.»

Cea mai mare nenorocire în viață nu-i aceea, că oamenii fac rău și că viața e plină de nedreptate. Grozavă e nepăsarea oarbă a oamenilor față de dreptate, mulțămirea de sine, mândria cu starea sa. Oamenii s'au deprins cu duhoarea morală și stau liniștiți într'insa. Ferice dară de aceia, care se vor simți înăbușiți în starea asta, și care vor cunoaște că le lipsește aerul în piept: unii ca aceștia nu vor voi să mai rămână în duhoare, ci se vor simți atrași spre largul dumnezeesc. Va să zică, a pricepe sărăcia vieții, a-ți da sama de sărăcia ta duhovnicească, aceasta e mare lucru. Aceasta-i începutul reacției, cel dintâi pas către o viață nouă și luminată.

Al doilea pas e să simți, să te doară, să plângi amar sărăcia ta duhovnicească, sărăcia ta morală. Noi de aceea și trăim adesea așa de greu, pentrucă ne raportăm foarte ușuratec către sărăcia noastră lăuntrică. Dar de ni se întâmplă să ne pierdem starea materială, averea, slujba, sănătatea, pe oamenii de aproape și scumpi, atunci ne întristăm, ne sbatem și plângem. Când însă an cu an pierdem nevinovăția copilărească și curățenia sufletului, ne zdruncinăm conștiința, ne lipsim de cele mai bune simțiminte, idealuri și tendințe, noi ne raportăm către asemenea pierderi cele mai de multe ori cu inimă ușoară, ca și cum nu ne-am despărți de ele ca de ceva

intim și scump inimii noastre, ci ca de ceva străin și neînsemnat.

În Moscova, în galeria Tretiakovski, se afla un tablou foarte interesant. El înfățișază un câmp mare. Pe câmpul acela zac prin iarbă nenumărate trupuri, ciopârțite în chip sălbatec de un dușman crud. Unele trupuri sunt fără cap, fără nas, fără buze, fără urechi; altele sunt desbrăcate și, în sfârșit, multe au pielea sfârtică.

Câmpul acesta, semănat cu trupuri, mie totdeauna mi-a adus aminte de viața celor mai mulți din noi. Cu cât privești mai departe în urmă spre tinerețe, cu atât vezi mai multe idealuri pierdute, mai multe tendințe luminate omorâte. Cât de cumplit le-a ciopârțit și le-a profanat viața cu mâna sa crudă și sălbatecă! Cândva ele erau vii, ne treceau pela nas o fericire curată și luminată, iar acum au perit. Când îți aduci aminte de ele, te simți par'că într'un cimitir, unde or încotro te întorci, nu vezi decât cruci și morminte, iar sub ele, sub fiecare dintr'însele sunt îngropate numai «Planuri frumoase și idealuri luminoase».

Și încă ferice de omul, care, privind îndărăt spre aceste morminte scumpe a planurilor frumoase și a idealurilor luminoase pierdute, caută la ele cu ochii înrouați de lacrimi. În unul ca acela, va să zică, n'a perit încă totul. Lacrima arzătoare de jale însuși și pentru sărăcia duhului tău, va muia noroiul aruncat de viață pe inimă și va îndulci și va încălzi sufletul cel răcit de gerul păcatului. Omului va începe să-i fie jale de trecutul bun de altădată. El va fi atras cătră dreptatea de mult uitată și, se poate întâmpla, ca el dela trebile sale omenești cele de nimica va căni lucrul Domnului și-și va găsi într'însul odihna sufletului și cea mai mare mângăere. De aceea și zice Mântuitorul.

— Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângăei!

VI.

Fericiți cei blânzi.

Dacă oamenii sunt săraci cu duhul și dacă viața lor e așa, încât trebuie să o deplângi, dacă ei nu se pot ținea în fața judecății dreptății dumnezeiești și dacă nu pot răspunde la cerințele ei, apoi atunci pot ei oare să fie viguroși și pretențioși față de alții? Ei singuri au nevoie de milă și compătimire, și de aceea trebuie să fim și noi blânzi și îndurători față de aproapele. Noi toți, ca pe un câmp de războiu, suntem răniți, torturați de viață, toți suntem bolnavi la suflet, la toți trebuie să ne raportăm unii către alții cu iubire, cu cruțare și cu băgare-de-seamă. Noi toți, ca și cel rănit de tâlhar în cale, de care ne vorbește Evanghelia, avem nevoie de un

samarinean milostiv și Evanghelia ne și îndeamnă la astfel de raport unul către altul. «Fiți blânzi, — ni se zice — Ferice de cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul».

A fi blând nu înseamnă, cu toate acestea, nepăsător, a-ți încrucișa mâinile și a te supune răului, să te lași în deplina lui putere. Nu, blândeța este cel mai înalt eroism, este puterea capabilă nu numai de a birui pe dușman, ci și moralicește a-l reface, a-l schimba, a-l face prieten, este puterea capabilă să prefacă răul în bine.

În viața Sf. Macarie Egipteanul, se istorisește cum el odată se ducea în pustia sa cu un ucenic tânăr. Drumul mergea spre miază-zi. Tânărul ucenic mergea la oarecare depărtare înaintea starețului său și deodată, la o cotitură, întâlni un preot păgân.

În lături, sluga dracului! strigă la el tânărul peste măsură de mânios.

Preotul idolesc se mâniă și lovi din toate puterile cu toiagul pe celce-l jignise. Tânărul căzu în nesimțire la pământ. La o cotitură, preotul întâlni pe însuși Macarie. Plăcutul lui Dumnezeu, fără să aștepte să fie salutat, zise el însuși: «Dumnezeu într'ajutor, scumpe frate! Dumnezeu să-ți dăruiască călătorie fericită!» Preotul fu umilit și uimit de o asemenea salutare: el știa că Sf. Macarie era creștin.

— Dar eu sunt păgân—zise el cătră monah.— Cum de mă numești frate? Afară de aceasta, eu chiar acum am lovit cu toiagul pe ucenicul tău. Imi mai urezi tu și după aceasta călătorie bună?

— Acum cu atât mai mult îți doresc drum bun, cu cât văd că tu mergi pe drum greșit, pe drumul răutății și al răzburării. Iar că te numesc frate, este de aceea, pentru că noi toți avem un singur tată, pe Domnul, iar noi suntem toți copiii lui, și între noi frați.

Vorbele bătrânului au robit pe păgân. Acesta a stat mult de vorbă cu Sf. Macarie, iar apoi s'a botezat. În lume oamenii se poartă grosolan, cu sălbătăcie. Ei altă putere, o putere mai înaltă, puterea binelui și iubirei, puterea mângâierii blânde și a grijei duioase de altul, nu cunosc. De aceea trebuie să li se arăte această putere, și Mântuitorul de aceea a și trimis pe ucenicii săi în lume.

— Iată, Eu vă trimit ca pe niște oi în mijlocul lupilor, — zice el. — Fiți înțelepți ca șerpii (adică pătrundeți cu cugetul în toate părțile și manifestările vieții și nu treceți cu vederea nici cel mai mic și mai neînsemnat lucru), dar fiți și nevinovați cu porumbeii (Mat. X, 16).

În grecește, în locul cuvântului nevinovat, stă cuvântul «akereos» = neamestecat, fără amestecătură, tot de un fel, simplu, dintr'o bucată, dintr'o singură materie. Aceasta însemnează că, în toate fenomenele vieții, cu toate manifestările

ei pline de răutate, de nedreptate și de neleguire, ucenicul lui Hristos, totdeauna, pretutindena și în totul trebuie să fie la fel: blând, dator să lucreze pretutindena cu blândeță plin de iubire. Mântuitorul tuturor ucenicilor și pentru totdeauna le-a spus scurt și limpede: «Invățați-vă dela mine că sunt blând și smerit cu inima» (Mat. XI, 29).

A ne teme, că în cazul acesta, din cauza unei desăvârșite și depline blândețe evanghelice, răul ar putea să te întărească, să birue și să dârâme dreptatea, iubirea și binele, nu avem motive. În sufletul omului se află semințele simțimentelor celor bune și ale celor rele. Viața omenească s'a aranjat așa că răul are toată lărgimea în inimă, iar binele întimpină pedici în creșterea sa, Semințele binelui, amorfesc și nu înfloresc. Trebuie trezit acest bine amorțit în oameni. Trebuie lucrat așa, ca toate cele bune și științe din om, care stau nemișcate și amorțite să le înviem, să le încălzim cu iubirea, să le stropim cu apa cea vie a dreptății dumnezeiești, și să le dăm îngrijirea cea mai delicată și mai plină de duiosie.

Prin camerele cele mari de locuit adese se așează plante și flori naturale. Acestea servesc numai pentru podabă. Plantele și florile naturale aduc mare folos: ele curăță aerul. Oamenii când respiră, dau afară din plămâni acid carbonic și sorb oxigen. Acidul carbonic strică, otrăvește aerul. Într'un aer, care are prea mult acid carbonic, omul moare. Și iacă, aicea sunt de folos plantele și florile. Ele sorb din aer acidul carbonic și dau afară oxigen. Și în viață e nevoie de un astfel de proces, de o asemenea lucrare. Unii oameni scot din ei răul și nedreptatea, otrăvesc viața «cu acid carbonic». Alții trebuie să curețe aerul, ca niște plante vii, și să dea «oxigen curat»; ca răspuns la urletul de fiară și la clănțanitul din dinți al lupilor, să aducă cântarea blândă a păcii, a iubirii și înțelegerii. Această cântare va înăbuși în oameni răutatea și neprietenia, va deștepta în ei cele mai luminoase simțiri și va învăța să chieime cu putere și cu glas puternic de Evanghelist la Impărăția lui Dumnezeu. De aceea și zice Mântuitorul:

«Feriți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul!».

VII.

Ferice de ceice flămânzesc și însetează de dreptate!

«Fiți blânzi», învață Iisus Hristos, — dar blânzi numai cu oamenii; iar cu răul din oameni nu se poate face prietenie. Pretutindena și totdeauna, atât în noi, cât și în alții, trebuie să căutăm dreptatea, și mai întâi de toate dreptatea. Fără

dreptate, viața omenească nu e viață, ci trai de jigănie. Fără dreptate, omul se gândește numai la saț și la căldură, pierde vrednicia de om, se preface în animal, în dobitoc urât. Ferice dară de acela, care n'a pierdut gustul dreptății, care tinde spre dânsa, ca firicelul de iarbă spre soare! «Ferice de ceice flămânzesc și însetează de dreptate, — zice Hristos Mântuitorul, — că aceia se vor sătura!» Ferice de ceice caută adevărul, cum cel flămând caută pâne și cum cel însetat umblă după apă.

Când noi căutăm vreun lucru, îl căutăm ce-l căutăm și apoi îl uităm. Iar când cel flămând caută pâne, el nu uită foamea sa până nu se satură, și pentru dânsul în timpul acela o bucățică de pâne sau o mână de poame sunt mai scumpe decât grămezile de aur și decât toate onorurile. Vă aduceți aminte de istorioara, cum un arab a pierdut calul prin pustie, și a trebuit să meargă pe jos, iar provizie de mâncare nu avea. Dela o vreme, începu să-l chinuiască foamea. Slăbi și acum de abea se mai târaia. Deodată, la oare-care depărtare, pe o grămadă de nisip, văzu înegrind un sac. Atunci bietul arab se aruncă asupra lui, deslegă sacul, privi într'însul și-l aruncă cu ciudă la pământ: în sac era aur, iar el crezuse că vor fi finice, fructe uscate. Oferă flămândului sau însetatului spre alegere mâncare și apă sau moșii, palate, ranguri, putere și mărire,—el de toate se va lepăda, numai să se sature și să-și potolească setea. Ferice dară de aceia, cari iacă, așa, mai pre sus de toate în viață, mai presus de bogăție, de onoruri și de putere, vor pune dreptatea.

Noi vorbim mult de dreptate și ne turburăm că nu-i; dar cheltuitu-s'au oare multă putere și sirguintă, ca ea să fie? Milioane de oameni muncesc în fiecare zi, de dimineața până seara, fără să-și tragă sufletul, ca să-și câștige hrana: unii își încovoie spinarea la plug, alții își rup pieptul la țesut; unii aruncă mreșile în mare, alții bat cu ciocanul la gignea înăbușitoare. Pentru câștig, oamenii se afundă după mărgăritare în adâncurile oceanului, se agățară pe stâncile ameșitoare după pele scumpă de ied, se vâra ca guzganii adânc în pământ, scoțând aur, argint și cărbune. Dar aceste milioane de oameni cheltuesc ei oare măcar de un milion de ori mai puțin muncă, pentru a dobândi aurul dreptății dumnezeiești și mărgăritarele iubirii creștine? Mii de învățați cu mari strămtorări și privațiuni, străbat pustiurile fără apă, trec mările înviforate, se agățară pe malurile prăpăstioase ale munților, ca să afle, cum trăsesc acolo popoarele necunoscute. Dar sunt oare la noi multe minți mari, care măcar stând pe loc, să se afunde în cugetări, ca să afle cum am putea să ne ducem viața mai bine? Noi am studiat compoziția

soarelui, am aflat însușirile și natura celor mai depărtate stele, și adesea nu putem să spunem, care e natura fundamentală a adevărului, care sunt însușirile lui.

Dacă noi toate grijile noastre și toată vremea le vom închina în întregime dobitocului din grajd, verzei din grădină, pâinei din ogor și mrejelor dela boltă, de sine se înțelege, că copiii de acasă vor fi uitați și nu vom putea să ne lăudăm cu dânșii. Așa e părăsit la noi și adevărul vieții; nici cu el nu ne vom putea lăuda. De aceea e și grea viața la noi și toate merg anapoda.

Uitați-vă la viața celor mai culti oameni și a celor mai civilizate popoare. Cât de sus stă acolo știința! Ce legi înțelepte! Câte bogății se îngrămădesc în mâinile lor! Iar în viață e o nerânduială desăvârșită. Un popor strămtorează și jăfuește pe vecini; ca să se îmbogățească cu aur și pietre scumpe, varsă în chip criminal sângele fraților. Altul s'a înarmat din cap până în picioare, ca un ariciu, cu o coamă de oțel și, uitând pe Hristos și porunca lui de dragoste și iertare, trimite la păgâni oștirile sale să ardă totul, să străpungă și să taie fără cruțare. În altă țară, feluritele națiuni, ce o locuiesc, se mănâncă drept ca niște fiare; aiurea partidele opuse se dedau la toate josniciile și crimele, numai și numai ca să doboare pe adversar. Pretutindenea e sfadă, ură și silnicie. Pricina însă e una: Nu e dreptate în oameni. Celelalte toate sunt, dar nu e dreptate în oameni și nu e pace și înțelegere în viață. Nici la noi, negreșit, nu e mai bine.

În Evanghelia după Luca, se istorisește, cum odată au venit oarecari la Iisus și i-au spus despre Galileenii, al căror sânge Irod l-au amestecat cu jertfele lor. La aceasta, Iisus le-a răspuns: «Socotiți voi oare, că Galileenii aceia erau mai păcătoși decât toți Galileenii, de au perit așa? Nu. *Dar vă spun: de nu vă veți pocăi, toți veți peri așa.* Sau poate socotiți, că cei optsprezece oameni, peste cari a căzut turnul din Siloam și i-a ucis erau mai vinovați decât toți ceice trăesc în Ierusalim? Nu. Dar vă zic: *de nu vă veți pocăi, toți veți peri așa.*

Aceste cuvinte se potrivesc foarte bine și cu starea noastră. La alte popoare e rău, dar ele nu-s mai păcătoase decât noi. De nu ne vom pocăi, toți vom peri ca și acelea.

Din an în an, viața la noi se face tot mai grea. Poporul sărăcește. Pământul nu rodește. Câștig e mai puțin. Nerânduielele sporesc. Toate aceste neajunsuri, chiar și sărăcirea pământului,

toate vin de acolo, că nu căutăm mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui. Noi, dimpotrivă, căutăm mai întâi de toate ceea ce trebuie căutat mai pe urmă, ce trebuie să ni se adaoge apoi. Trebuie mai întâi sădit mărunțul, și apoi să căutăm mere; noi însă cu sete și grabă rupem mere și socotim că alți meri vor crește singuri.

La uitați-vă cum se poartă oamenii cu pământul, cu darurile mamei, care ne hrănește. Aceste daruri sunt furate și jefuite în tot felul. Ogoarele sunt arate și iar arate mereu fără cruțare, fără răgaz, până când se sleesc și încețază a mai rodi. Atunci sunt părăsite; ele au ajuns netrebnice, niște pământuri sterpe, iar oamenii caută locuri nouă. Acolo fac același lucru.

Pădurile se taie fără milă. Unde nu de mult fremătau păduri seculare, acolo adesea n'ai de unde tăia o nuia. Din pricina tăierii pădurilor, seacă râurile, se ponorăsc dealurile și se prefac în deșert ținuturi întregi. Peștele se pescuește hoștește, ca și cum n'ar fi pescari la pescuit, ci hoți la furat. Se aruncă dinamită, se ucide peștele deavalma și mic și mare, se stârpește. Când se pescuește cu plasa, se alege cel bun, și cel mărunț nu se dă înapoi în râu sau în baltă, ci se aruncă pe maluri de piere. Apoi nimeni nu pescuește cât trebuie, ci cât poate, și adesea rămân grămezi întregi de se strică. De ce toate acestea? De aceea, că nu este dreptate în oameni. Dacă oamenii nu trăesc după conștiință, ci după pântec, nesățioși, dacă om pentru om e numai lup, atunci ei, negreșit, și la darurile mamei natura se vor raporta numai ca niște lupi: să rupă de unde vor putea o bucată cât mai bună și să fugă la o nouă pradă. Oamenii fără dreptatea dumnezească în inimă se uită la viață, ca la un jaf obștesc: cine pe care poate, acela pe acelaș înghite. Ei nu pricep, că toată lumea este un trup mare al lui Dumnezeu, că toată viața omenească trebuie să fie o neîntreruptă slujire lui Dumnezeu cu duhul și cu adevărul, că inima noastră este sfânta sfintelor, tronul lui Dumnezeu, unde, ca într'o candelă, trebuie să ardă ziua și noaptea, fără a se mai stinge, dreptatea dumnezească. Ferice de ceice caută această dreptate, cum caută cel flămând pâinea: Acela o va găsi și se va sătura de ea.

Traducere din rusește de
Episcopul **NICODEM**,
fost Arhiepiscop al Basarabiei

Ce a stricat societatea, prin ce are mai rău, trebuie să dreagă prin ce are mai bun.

N. IORGA,

în „Neamul Românesc”, 14 Octomvrie 1927.

TALCUIREA SFINTEI EVANGHELII DELA MATEI¹⁾

CAPITULUL X.

Alegerea celor 12 Apostoli 1-4.— Invățături date pentru propoveduirea în Galileia 5-15.— Invățături pentru propoveduirea în lume după Cinzecime, 16-23.— In-drumări date tuturor propoveduitorilor, 24-42.

1. *Și chemând pe cei 12 ucenici ai săi.* Sf. Matei nu vorbește despre chemarea apostolilor, ci o presupune (Marcu 3₁₄; Luca 6₁₃). Aceștia sunt 12, după cum 12 erau și fiii lui Iacov, din care s'a născut poporul evreesc. Iisus le dă mari puteri, ca să le fie lor ca niște scrisori de adevărire în mijlocul lumii, pentruca să-și poată sprijini propoveduirea lor prin minuni.

2. *Apostoli*, adică trimeși, soli. Iisus a dat aceste nume la 12 oameni, aleși dintre ucenicii săi (Luca 6₁₂₋₁₃), cărora le-a încredințat chemarea de a răspândi Biserica și a propovedui evanghelia în toată lumea.

Catalogul apostolilor, afară de Sfântul Matei, ne mai este dat și de sfântul Marcu 3₁₆; de Sf. Luca 6₁₄; și de Faptele Apostolilor 1₁₃. În toate acestea, cel dintâi e pomenit Sf. Petru, la locul de frunte; iar cel din urmă Iuda vânzătorul. În toate cataloagele, apostolii sunt împărțiți în 3 cete, fiecare de câte 4. Fiecare ceată cuprinde totdeauna aceleași 4 nume, deși nu totdeauna în același șir: 1. Petru, Andrei, Iacov cel Mare și Ioan; 2. Filip, Vartolomei, Toma și Matei; 3. Iacov cel mic, Simon, Tadeu și Iuda.

Cel dintâi... Petru. Se numește cel dintâi, nu pentru că ar fi fost chemat cel dintâi la apostolat, fiindcă de această cinste s'a învrednicit Andrei (Ioan 1₄₀), ci pentru că era fruntea, sau după cum se rostește Sf. Ioan Gură-de-Aur, cel dintâi din ceata apostolilor.

În evanghelia și în Faptele Apostolilor, se găsește cea mai largă tâlcuire a acestor cuvinte (Matei 16₁₆ și următoarele; 17_{1,6,24}; 19₂₇; Marcu 1₁₆; 8₂₉₋₃₂ și altele; Luca 8₄₅; 9₃₂; 22₃₁₋₃₂; Ioan 1₄₂; 20₂; 21₁₅; Faptele Apost. 1₁₅; 2₁₄; 5₃; 8₁₄; 10₅; 15₁₇ și altele). *Andrei*, nume grecesc, ca și *Filip*. *Petru* și *Andrei* erau din Betsaida.

Iacov, zis cel Mare, fiul lui Zevedei. Împreună cu Petru și cu fratele său Ioan, îndeplineau lucrul de pescari. Chemat la apostolie între cei dintâi, a fost unul dintre iubiții Domnului și, după ce a propoveduit evanghelia în Iudeia și Samaria, a fost ucis în Ierusalim, la vremea sărbătorii Paștelui, în anul 44, din porunca lui Irod Agripa. A fost cel dintâi apostol care a întărit credința cu sângele său. (Matei 17₁; Marcu 1₂₀; 3₁₇; 5₃₇; 10₃₅; Luca 6₁₄; 9_{28,54}; Fapte Apost. 1₁₃).

Ioan, fratele lui. A fost ucenicul prea iubit al Mântuitorului, scriitorul evangheliei a 4-a, a celor 3 epistole și-a Apocalipsei. A fost chemat la apostolie împreună cu Andrei și a fost și cel din urmă dintre Apostoli, murind la Efes la sfârșitul veacului I. (Matei 4₂₁;

17₁; 26₃₇; Marcu 1₁₉₋₂₉; 3₁₇; 5₃₇; 9₁; 10₃₅; 13₃; 14₃₃; Luca 5₁₀; 8₁₅; 9_{28,49,54}; 22₈; Ioan 1₃₇; 13₂₃; 18₁₅; 19₂₆; 20₂; 21_{7,20}; Fapte Apost. 1₁₃; 3₁₋₁₁; 4_{13,19}; 8₁₄).

Filip, s'a născut la Betsaida și a fost printre cei dintâi chemat la apostolie (Ioan 1₄₃; 8_{5,7}; 12₂₀₋₂₂; 14₉₈).

Vartolomei. Pe evreiește *Bar-Tolmai*, fiul lui Tolmai. Se pare că acesta e una și aceeași persoană cu Natanael, cel dus la Iisus de Filip, cu care e pus alături în cataloagele apostolilor (vezi Ioan 1₄₅ și următoarele; 22₂). Era de loc din Gana Galileei.

Toma. Pe evreiește *Teom*, geamăn, iar pe grecește $\Delta\delta\upsilon\mu\omicron\varsigma$. A rămas de pomină necredința sa la învierea lui Iisus (Ioan 14₁₅; 20₂₄₋₂₉).

Matei e evanghelistul nostru, a cărui venire la credință a fost povestită în cap. 9₉. El nu se ascunde, ci umilit își mărturisește calitatea sa de vameș. Mai avea și numele de Levi și era fiul lui Alfeu (Marcu 2₁₄; Luca 5₂₇₋₂₉).

Iacov al lui Alfeu, zis încă și cel Mic. (Tatăl său se numea *Alfeu* sau *Cleopa* sau *Klopa*, rostiri felurite ale aceluiaș nume). Era ruda Domnului și avea un loc foarte însemnat în vechea Biserică, fiind cel dintâi episcop al Ierusalimului. E autorul epistolei care-i poartă numele (Marcu 15₄₀; Faptele Apostolilor 9₂₇; 12₇; 15₁₃ și următoarele; 21₁₈ și urm.).

Tadeu, Felurite manuscrite grecești au numele de $\Lambda\epsilon\beta\beta\alpha\iota\omicron\varsigma$, Lebeu. Numele dela început al acestui apostol era Iuda, cum îl numesc ceilalți evangheliști. Se pare că numele al doilea de Tadeu sau Lebeu i-a fost dat pentru a-l deosebi de Iuda Vânzătorul. Era fratele lui Iacov cel Mic și de aceea era și el rudă cu Iisus (Luca 6₁₆; Fapt. Apost. 1₁₃).

4. *Simon Cananitul*. Numit astfel, nu pentru că ar fi fost de loc din Cana, ci pentru că ținea de ceata Zeloșilor, care arătau o mare aprindere pentru ținerea legii și pedepseau călcările ei. Sf. Luca, în adevăr (6₁₆), îl numește Zelotul. Numele de Cananitul se trage dela evreiescul *kana*, care înseamnă om plin de înfocare.

Iuda Iscarioteanul, adică din Kariot, sat care ținea de tribul lui Iuda (Iosua 15₂₅). Și-a vândut pe învățătorul său și a sfârșit spânzurându-se cu un ștreang (Matei 26_{14-16,47-50}; 27₃₋₈; Marcu 16_{7,10-11,20-21,43-45}; Luca 22₃₋₆; Ioan 6₇₁₋₇₂; 13_{2,21-30}; 18₂₋₅; Fapte Apost. 1₁₅₋₂₀; și altele).

5. Această măreață cuvântare către apostoli se poate împărți în trei părți. *Cea dintâi* 5₁₅, deși dacă privim la spiritul ei, se poate aplica la toate timpurile; cu toate acestea, în ea însăși, e mai deaproape îndreptată numai către apostolii, ținând spre chemarea lor de atunci în Galileia. *A doua* 16₂₃ are în vedere chemarea pe care apostolii ar fi avut s'o îndeplinească în lume după ce ar fi primit Duhul Sfânt. *A treia* 24₄₂ se potrivește pentru toți propoveduitorii evangheliei care vor veni după apostoli.

1. Vezi nr. pe Septembrie 1927.

In calea păgânilor să nu mergeți. După cum chemarea sa și-a îndeplinit-o aproape numai printre evrei, tot așa a voit Iisus ca și apostolii săi, măcar câtva timp, să propoveduiască evanghelia numai în orașele evreești.

Evreii erau poporul ales de Dumnezeu ca păzitor al făgăduințelor sale și ei păstrează ideea despre adevăratul Dumnezeu și nădejdea trainică despre Liberatorul viitor dealungul veacurilor, în mijlocul idololatriei răspândite pretutindeni. Deaceea era mai mult decât drept ca lor să li-se aducă mântuirea mesianică și, numai după ce ei ai fi lepădat-o, să fie chemați păgânii pentru a fi altoiți pe vechiul trunchi al Israelului. Pe de altă parte, Iisus nu voia, la începutul propoveduirii sale, să stârneasă împotriviri care n'ar fi întârziat să se nască între păgâni și evrei. Totuși, la vreme vor cădea toate barierele și păgânii vor fi primiți la binefacerile evangheliei, la fel cu Evreii (Romani 1_{,16} și următoarele)

Samariteni se numeau locuitorii Samariei. Ei erau urmașii a felurite popoare, duse acolo după sfărâmarea împărăției lui Israel în vremea năvălirilor asiriene, și amestecați apoi cu Evreii. Se închinau aceluiași Dumnezeu cași Evreii, dar aveau un templu deosebit pe muntele Garizim, și deaceea erau urâți și desprețuiți de Evrei, ca shizmatici. (4 Impărați 17_{,24}; Ioan 4_{,20}; Luca 9_{,52}; 10_{,53} și următoarele.

8. *Pe cei bolnavi vindecați.* Ca întărire a propoveduirii lor, le dă puterea de a face minuni, pentruca, prin binefacerile pământești, să poată dobândi sufletele oamenilor și totodată să dovedească dumnezeirea chemării lor.

In dar dați. Slujitorii lui Dumnezeu nu trebuie să se folosească de darurile Sfântului Duh pentru a se îmbogăți. Nu ei sunt stăpânii acestor daruri, și deaceia nu trebuie să facă negoț cu ele. Apostolul trebuie să se ferească până și de umbra zgârceniei și să caute mărirea lui Dumnezeu.

9. *Să nu aveți bani în brăiele voastre.* În graiul grecesc, avem mai de grabă înțelesul: *Să nu dobândiți*, adică să nu primiți nimic dela cei către care propoveduiți. Răsăritenii obișnuiesc să-și poarte banii la brâu sau într'o pungă prinsă de brâu.

Nici traistă în cale. E vorba de traista în care se puneau merindele și care se purta după gât. *Nici două haine*, adică una îmbrăcată și alta de schimb; *nici încălțăminte* de schimb. Totuși, la sfântul Marcu (6, 8-9), Domnul învoiește apostolilor săi să poarte sandale și toiag. Această părută contrazicere se lămuirește, fie în înțelesul arătat mai sus, adică spunând că Matei vorbește de încălțăminte de schimb și de toiagul oamenilor bogăți, — în timp ce Marcu vorbește de sandalele și toiagul oamenilor săraci; fie că evangheliștii, mai mult decât cuvântul material al lui Iisus, ar fi voit să ne dea înțelesul lui, cum era răspândit prin tradițiune și prin propoveduirea apostolică.

Acum, în ce privește înțelesul, cei doi evangheliști se potrivesc de minune, fiindcă, atât unul, cât și celălalt, vor să spuie că Iisus a poruncit apostolilor să

nu ia cu ei decât ce e de trebuință, lăsând orice prisos (*Knabenbauer, Fillion, Crampon*, și alții); pentrucă, dacă lucrătorului i se datorește plata, și ei, ca lucrători ai lui Dumnezeu, vor primi ce li-se cuvine.

11. Intrând într'un oraș necunoscut, nu trebuie să ceară găzduire dela oricine, ci să caute o persoană cinstită, pentruca vrednicia și tăria propoveduirii să nu fie mânjită de numele rău al celui care-i găzduiește.

12. *Pace casei acesteia.* Aceste cuvinte lipsesc în textul grecesc. Se găsesc însă rostite după înțeles în cuvintele: *să-i urați*, pentrucă salutarea obișnuită la Evrei era tocmai această urare de pace. (Facerea 43_{,23}; Judecători 19_{,20} și altele).

13. Dacă locuitorii ei sunt iubitori de pace, adică de bunurile mesianice, acestea li se vor da; iar dacă se împotrivesc harului lui Dumnezeu, pacea cerută se va întoarce la voi, adică nu va avea lucrarea pe care ar fi trebuit s'o rodească și va rămânea la îndemâna voastră pentru a o da altora. Iisus deschide ochii apostolilor, cu privire la neîncrederea care s'ar putea naște în inima lor, văzând uneori că propovedania lor n'are roadă.

14. *Scuturați praful.* Rabinii porunceau Evreilor să scuture praful de pe picioarele lor, când veneau în Palestina din orașele păgânești. Prin această faptă simbolică, au arătat că cutare casă sau oraș e necurat și că nu mai au niciun amestec cu ele și asupra lor se aruncă toată răspunderea pentru purtarea lor.

15. Pedepsa hotărâtă pentru orașul care nu vrea propoveduirea apostolilor va fi mai grea decât cea a Sodomei și Gomorei, pentrucă acela e mai vinovat, odată ce a auzit propoveduirea și a văzut minunile pe care nu le-au văzut cele două nefericite orașe sfărâmate de Dumnezeu pentru păcatele lor (Facerea 19_{,24}).

16. Incepe partea de cuvântare care privește propoveduirea apostolilor în toată lumea. Ei se vor găsi în fața a mii de primejdii, ca oile în mijlocul lupilor. De aceia trebuie să întrebuițeze orice măsură ca să nu primejduiască propoveduirea lor și să fie înțelepți ca șarpele, care e socotit ca simbol al înțelepciunii. Totuși înțelepciunea trebuincioasă pentru a scăpa de primejdii trebuie să fie însoțită de nevinovăția simbolizată în porumbel, căci dacă nu, atunci e viclenie.

Curăția inimii pe care trebuie s'o aibă apostolii e aceia de a nu da celor răi prilej de a vătama și de a nu se răzbuna pentru nedreptăți.

17. *Soboare*, în grecește *συνέδρια* înseamnă curțile de judecăți din orașe și sate. (vezi în privința aceasta nota dela 5, 21). *Intru adunările lor vă vor bate pe voi.* Capul sinogogii putea rosti pedeapsa biciuirii care se cuprindea în 39 de lovituri. Dar dreptul de a osândi la biciuire de moarte îl aveau numai judecătorii cei mai înalți.

18. *Inaintea domnilor și împăraților.* Vor fi târați și la judecățile păgânilor, în fruntea căror se aflau guvernatorii romani, precum proconsulii, propretorii, procuratorii sau regii. Atunci, atât Evreii, cât și păgânii vor fi martori ai credinței și statorniciei apostolilor și vor auzi vestindu-se adevărul evangheliei, așa că nu

vor avea nicio pricină de iertare înaintea judecării lui Dumnezeu și vor ști că Dumnezeu le-a vestit și lor învățătura sa.

19—20. *Nu vă grijii.* Nu vă neliniștiți cugetând la chipul de a vă apăra. Voi sunteți acolo pentru lucrările lui Dumnezeu și *Duhul Tatălui*, adică Duhul Sfânt, va vorbi în voi.

21—22. Vor fi sfărâmate și legăturile mai strânse ale firii și cele de sânge. Însăși iubirea firească se va prefăce în ură și atunci ce mirare că vei fi urât de toți? Dar pentru a avea răsplata, e nevoie să fii statornic până la moarte în mărturisirea credinței. Istoria mucenicilor arată că cuvintele lui Iisus s'au adeverit pe deplin.

23. *Fugiți în cealaltă.* Trebuind să întemeieze împărăția lui Dumnezeu pe pamânt, să nu-și primejduiască degeaba viața lor. De aceea, dacă prigonirea izbucnește într'un loc, să nu se teamă. Dar după ce au întemeiat o biserică undeva, să meargă aiurea și să întemeieze altele. Așa au făcut apostolii (Faptele Apost. 8, 4; 13, 51 și altele).

Până când va veni Fiul Omului. Două tâlcuiri mai de seamă se pot da despre aceste cuvinte. După unii, aici ar fi vorba despre cea din urmă venire a Fiului Omului pentru judecata de apoi, și atunci înțelesul cuvintelor lui Iisus ar fi acestea: Voi nu veți isprăvi de propovedit în orașele lui Israil, adică nu numai în Palestina, ci în toate orașele unde se găsesc israiliți (și deci la toți Evteii împrăștiați printre păgâni), când judecata din urmă va și veni. Deci Iisus ar vesti ceiace se află spus limpede în Sf. Pavel (Romani 11, 25), anume că israiliții împrăștiați nu vor veni cu grămada la evanghelie decât după ce mai întâi va fi creștinată mulțimea păgânilor, și de aceea evanghelizarea lor va dăinui până la judecată. De această tâlcuire se țin Sf. Ilarie, Origen, Beda, Silveira, Maldonatus, Alapide, Schanz, Knabenbauer, Rose și alții.

Alții însă arată că, în graiul Bibliei, orice eșire la iveală a dreptății prea înalte a lui Iisus Hristos se numește *venirea Fiului Omului*. Acum, dacă este vreun fapt în istorie, în care, mai presus de orice, s'a arătat dreptatea lui Iisus, fără îndoială acesta e sfărâmarea Ierusalimului și a neamului evreesc, petrecută la 40 de ani după această cuvântare, adică la anul 70. Deci, după această tâlcuire, Iisus ar vesti apostolilor că, mai înainte de a fi propovedit în Palestina, se va face dreptate împotriva Evreilor îndărătnici și prigonitori ai evangheliei. Aceasta e părerea lui Calmet, Reischl, Fillion, Vigouroux, Mansel, Crampon și alții, pe care o urmăm și noi, pentru că ni se pare că am cam silui textul, dacă, prin *cetățile lui Israil*, am înțelege lege pe toți Evreii din lume, după cum susține părerea întâia.

Trebuie încă să pomenim și de părerea altor tâlcuitori, care, prin *venirea Fiului Omului*, înțelegi învierea lui Iisus Hristos.

24. Aici începe partea de îndrumări date către toți propoveduitorii evangheliei. Dacă învățătorul lor Iisus Hristos a fost urât și prigonit, ei nu vor putea să

aștepte decât ură și prigonire. Cu toate acestea o mare mângâiere de a fi asemenea lui Iisus Hristos și a avea parte la soarta sa.

25. *Veelzebub.* Fariseii dădeau acest nume lui Satan, mai marele dracilor, și spuneau că Iisus alunga duhurile rele cu puterea lui (Matei 12, 24; Marcu 3, 22; Luca 11, 15). Luat după etimologie, *Veelzebub* înseamnă dumnezeul muștelor și se întrebuița pentru a însemna cu el pe Baal sau dumnezeul-soare, închinat ca apărător de muște de către Filistenii în Acaron (4 Impărați 1). În grecește, în locul lui *Veelzebub*, se citește: *Veelzevul*'), care înseamnă *domnul locuinței* (adică al iadului) sau dumnezeul gunoiului.

26. *Nimic nu este acoperit...* Ei nu trebuie să se teamă pentru dâșii, pentru că adevărul învățaturii lui Hristos nu va întârzia să-și facă drum, și atunci puterea lor va fi cunoscută de toți și toți vor simți scârbă pentru nedreptatea săvârșită de prigonitorii lor.

27. *Să propoveduiți deasupra caselor...* Evanghelia pe care eu o vestesc într'un mic colț al Palestinei e aproape un lucru făcut între noi. Voi însă va trebui s'o propoveduiți în toată lumea, și ceiace vă spun acum *la ureche*, adică în patru ochi, voi spuneți-o *pe acoperișuri*, adică în auzul tuturor, pentru că să poată fi auzit de toți. În Răsărit, acoperișurile caselor sunt făcute drepte și de pe ele poți umbla și vorbi ușor celor ce trec pe cale.

28. Prin temerea de judecățile lui Dumnezeu, să alunge dela ei orice frică de oameni. Pătimirile din partea oamenilor sunt trecătoare. Cel mult pot să ucidă trupul, dar chinurile pe care Dumnezeu le va da celor care vor fi mai pre jos de chemarea lor sunt veșnice și, după învierea dela sfârșitul lumii, vor cuprinde și sufletul și trupul. Despre *Gheena*, vezi la cap. 5, 29.

29—31. *Două păsări pentru un ban.* Banul acesta era *asul*, un bănuț roman care prețuia cam 7 parale.

Apostolii trebuie să se încreadă în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, care, dacă grijește până și de păsărica de puțină însemnătate, dacă știe până și numărul perilor din capul nostru, nu va lipsi de a avea cea mai mare grijă de ei și a-i păzi.

32. *Tot celce mă va mărturisi.* Tot celce, prin cuvinte sau prin fapte, va da mărturie despre mine și despre învățătura mea înaintea oamenilor, îl voi mărturisi și eu, adică îl voi recunoaște ca ucenic al meu, nu numai înaintea oamenilor, ci și înaintea lui Dumnezeu și va avea parte la moștenirea mea.

34. *N'am venit să pun pace.* Iisus e domnul păcii, dar pentru a-și așeza domnia sa, el trebuie să sfărâme împărăția Satanei și a patimilor omenești. Pentru a ajunge la acest capăt, e de trebuință sabia sau războiul. Pe de altă parte, învățătura sa fiind protivnică lumii, stârnește ură și împotriviri, așa că lumea însăși și apoi fiecare oraș și familie ajunge să se afle împăr-

1. Cum e, după grecește, în Biblia noastră românească.— Nota traducătorului.

șită în două tabere: unii cred, iar alții rămân necredincioși, și în această împărțire, este o pricină de neninire și de război. Deci va fi adeseori de trebuință să te lepezi de iubirile cele mai scumpe, de legăturile cele mai firești, pentru a rămâne credincios lui Iisus Hristos.

38. *Celce nu va lua crucea sa.* Spunând aceasta, e limpede că Iisus are în vedere obiceiul de atunci din Impărăția romană, care silea pe cei osândiți să poarte pe umerii lor crucea ca unealtă a osândeii lor. El vrea să spue că, pentru a fi ucenicii ai săi, e de trebuință să primească bucuros a răbda orice chin, fie chiar și moartea cea mai ticăloasă. În aceste cuvinte ale Mântuitorului, aproape toți tâlcuitorii văd o depărtată arătare către felul de moarte pe care avea a-l pătimi El.

Palmer în *Expository Times* (Ianuarie 1902) a dat o nouă explicare acestei fraze *a lua crucea*. El arată că cuvântul *σταυρός*, tradus aici prin *cruce*, are înțelesu mai general de *trunchi de copac*, și deaceia, mai mult decât o unealtă de chinuire, ar putea să însemne orice bucată de lemn nelucrat. Acum, Iisus a rostit aceste cuvinte în Galileia și, lângă Cezareea lui Filip apostolii aveau sub ochi lungi șiruri de lucrători muncind toată ziua să scoboare din munți și să ducă mari trunchiuri de copaci până la apa Iordanului sau a lacului Ghenisaret și să fie încărcate acolo. De aceia el s'ar fi slujit de o asemănare luată dintr'un meșteșug atât de aspru și obositor, pentru a face să se înțeleagă că cine voia să fie ucenicul său trebuia să fie gata în fiecare zi de a se supune celor mai mari jertfe. (vezi *Revue Biblique*, 1903, p. 473). Oricum ar fi cu această nouă lămurire, e neîndoelnic că cuvintele lui Iisus au dobândit pentru noi o însemnare mult mai limpede, prin faptul că El cu adevărat a purtat crucea pe umerii lui. Noi suntem încredințați, că, la rostirea lor, Iisus se gândea la jertfa sa de pe cruce.

39. *Celce și-a aflat sufletul său îl va perde peel.* În noi este o viață îndoită: una pe care am putea-o numi materială și vremelnică, și alta duhovnicească și veșnică. Iisus vrea să spue: Acel care, pentru a-și păstra viața sa vremelnică, se leapădă de mine și de învățăătura sa, își perde viața veșnică; iar acel care, pus să aleagă între lepădarea de mine sau viața sa pământescă, înfruntă moartea cu îndrăzneală, acela va afla viața veșnică.

40 Puțin mai sus vorbise de pedepsele hotărâte pentru acei cari n'ar fi voit să primească pe apostoli. Acum arată răsplățile care așteaptă pe cei care-i vor primi.

Celce vă primește pe voi pe mine mă primește. Cine ajută pe un prooroc ca atare, adică pe unul care vorbește în numele lui Dumnezeu, va primi aceiași plată ca și proorocul. Tot așa, cine primește pe un drept ca drept, va avea aceiași răsplată cași dreptul. Din aceste cuvinte, se poate înțelege că, în împărăția lui Mesia, vor fi felurite trepte de vrednicie și de merit.

42. Nu numai darul primit, ci și orișice slujbă făcută apostolilor ca atare va avea plata sa. *Acești mici* sunt apostolii pe care-i avea împrejur, numiți astfel, pen-

trucă erau neînsemnați prin nașterea lor și prin sărăcie. *Un pahar de apă rece* în Răsărit, unde căldurile sunt din cale afară, înseamnă nu o faptă prea mărunță, ci o slujbă de seamă făcută călătorului.

CAPITULUL XI.

Iisus și ucenicii lui Ioan Botezătorul, 1-6. — Lauda adusă lui Ioan Botezătorul, 7-10. — Însemnătatea Impărăției cerurilor, 11-15. — Necredința Evreilor, 16-19. Imputări aduse orașelor nepocăite, 20-24. — Rescumpărarea, 25-30.

1. *În cetățile lor*, adică în orașele Galileei, de unde erau toți sau aproape toți apostolii.

2. *Din închisoare.* Închisoarea în care era întemnițat Sf. Ioan Botezătorul se afla la Maheronte (astăzi Makaur), la răsărit de Marea Moartă, în Pereia (vezi nota 4-12; 14, 1 și următoarele). Intemnițatii ușor puteau vorbi cu prietenii lor. De aceia Ioan a putut afla, prin ucenicii săi, despre faptele, adică despre minunile lui Iisus,

3. *Cela ce vine*, adică celce trebuie să vie. În grecește avem cuvântul *ὁ ἐρχόμενος*, ceiace înseamnă cum este în textul nostru: *celce vine*. Dar prin această numire Evreii înțelegeau pe Mesia.

Ioan a trimes această solie, nu pentru că ar fi început să se îndoiască cu privire la mesianitatea lui Iisus, despre care fusese încredințat printr'un semn de sus (Ioan 1, 33-34), ci pentru că voia să încredințeze și pe ucenicii lui, care erau cam mâniați împotriva Mântuitorului (9, 14; Ioan 3, 29), ca să recunoască și ei că El era cu adevărat Mesia.

S'ar mai putea da și altă lămurire. Chemarea Sfântului Ioan a fost de a face pe oameni să cunoască pe Iisus ca Mesia. Deoarece însă, aflându-se la închisoare, el nu-și mai putea îndeplini această chemare prin propoveduire, a voit ca, prin mijlocul ucenicilor săi, să dea lui Iisus un prilej de a spune limpede poporului că El era Mesia.

4-5. *Mergând, spuneți.* Drept răspuns, Iisus pomeneste de faptele sale, fiindcă acelea sunt care vestesc că El e Mesia (Ioan 5, 28). *Orbii văd...* Acestea sunt faptele pe care Mesia trebuia să le săvârșească după spusa lui Isaia 35, 5 și urm. *Morții se scoală.* Cu puțin mai înainte de această solie, Iisus înviase pe fiul văduvei din Nain (Luca 7, 11 și urm.). *Săracilor [vine se vestește,* adică li se propoveduiește evanghelia, fiindcă evanghelia înseamnă *vestea bună*. Și acesta e unul din semnele lui Mesia, după cum se vede din Isaia 61, 1: „Domnul m'a uns a propovedui săracilor“.

6. *Fericit este celce...* Aceasta e poate o imputare tăcută către ucenicii Sfântului Ioan, care se mâniaseră pentru că văzuseră pe Iisus mâncând și vorbind cu păcătoșii. Totuși ni se pare că cuvintele lui Iisus au o însemnare mai largă și vor să spuie: Fericit este acel a cărui credință nu este clătinată de umilința și sărăcia mea și mai cu seamă de viitoarea mea patimă și moarte.

7. Aceia care au ascultat solia Sfântului Ioan, fără a ști pricina care-l îmboldise s'o trimeată, ar fi putut

crede că el, după ce a dat mărturie măreață despre Iisus Hristos, arătându-l drept Mesia, ar fi acum turburat de îndoieli. Iisus însă arată cum această bănuială nu răspunde adevărului și laudă statornicia și traiul aspru al Înainte-Mergătorului și, în același timp, muștră mulțimea că, după ce a alergat să asculte propoveduirea lui Ioan, nu a dat credință mărturisirii lui.

Trestie clătită de vânt. Pe malurile Iordanului e stu-făriș mult. Cu toate acestea, cuvântul *trestie* e luat aci în înțeles figurat, adică înseamnă un om ușor și nestatornic în gândurile lui. Fără îndoială, nu așa a fost Ioan.

8. *Om îmbrăcat în haine moi.* Poate ați venit la pustie ca să vedeți un om cu viață moleșită? Fără îndoială, nu. Pe cei moleșiți trebuie să-i cauți în curțile regilor. Iisus laudă asprimea vieții lui Ioan.

9. *Au prooroc?* Evreii eșiseră la pustie tocmai fiindcă socoteau pe Ioan drept un prooroc. Iisus spune însă că e nu numai prooroc, ci și mai mult decât prooroc, pentru că el a fost vestit de mai nainte de către Proorocul Malahia 3,1. Cuvintele acestea, luate din Malahia, nu sunt spuse după slovă, ci după înțeles și seamănă mai mult cu textul evreiesc decât cu cel grecesc. Iehova vestește lui Mesia că va trimite un înger (vestitor) ca să-i pregătească drumul. Acest vestitor nu numai a prezis pe Iisus ca ceilalți prooroci vechi, ci l-a arătat cu degetul și celor din vremea sa. De aceea el e mai mare decât toți proorocii.

11. *Intre cei născuți din femei...* E o rostire evreiască, prin care se înțeleg oamenii în de obște (Iov 14,1). Ioan este privit aici ca cel mai din urmă și cel mai însemnat înfățișător al Vechiului Testament. Iisus vestește că, între toți bărbații din vechime, ridicați de Dumnezeu, adică întăriți cu o chemare deosebită, Ioan e cel mai mare, pentru că, pe când celorlalți li s'a încredințat să preînchipuie și să prevestească pe Rescumpărătorul viitor, lui i s'a păstrat ca să-l arate pe față. După cum se vede, în aceste cuvinte nu se are în vedere sfințenia personală a lui Ioan, ci măreția chemării lui și vrednicia sa de Înainte-Mergător.

Dar în noua rânduală de lucruri întemeiată de Iisus Hristos, cel mai mic prin vrednicia și slujba sa e mai mare decât Ioan, pentru că așa de mult înălțimea și strălucirea Legii celei noi o întrece pe cea veche. În adevăr, prin Iisus, noi ne-am făcut fii ai lui Dumnezeu și am fost ridicați la marea cinste de a fi hrăniți cu trupul și cu sângele lui Dumnezeu însuși.

De aceea cuvintele lui Iisus au un înțeles general și au rostul de a scoate la lumină înălțimea împărăției sale peste vechea rânduală de lucruri.

Unii Părinți și mulți tâlcuitori resfrâng asupra lui Iisus Hristos însuși cuvintele: *cel mai mic în împărăția cerurilor* și le tâlcuiesc așa: Iisus Hristos, deși mai mic cu vârsta, și abia începându-și propoveduirea sa după Ioan, totuși e mai mare decât el. Cu dreptul însă spune Maldonatus că, dacă ar fi voit să vorbească de el, Iisus ar fi spus mai limpede că era mai mare decât Ioan, după cum vedem că a făcut în împrejura-

rea povestită la cap, 12,41-42: „Iată, mai mult decât Iona aici“ și „Iată, mai mult decât Solomon aici“.

12. *Din zilele lui Ioan.* Dela vremea când Ioan Botezătorul și-a început propoveduirea lui, împărăția cerurilor se dobândește cu puterea (în grecește βιάς και, adică se ia la năvală), pentru că Evreii, scuturați de cuvintele Botezătorului, se repezeau cu grămada să primească botezul pocăinței, însetând să se facă cetățeni ai nouăi împărății, care prin aceasta ajunge ca o pradă a celor care o iau cu puterea. Aceste cuvinte din urmă rostesc foarte bine mișcarea stârnită în tot poporul de propoveduirea lui Ioan.

Unii tâlcuitori iau cuvântul βιάς και în înțelesul rău de a apăsa cu sila. Cuvintele lui Iisus ar avea atunci următoarea însemnare: Din zilele lui Ioan, împărăția cerurilor e apăsată de silă, adică e obiect de prigoniri, de urmăriri și de clevetiri din partea cărturarilor și fariseilor, care o zmulg cu sila dela ceice ar voi să intre într'însa. Aceasta s'ar potrivi cu ce se spune la cap. 23,15; „Vai vouă cărturarilor și fariseilor fățarnici, că închideți împărăția cerurilor înaintea oamenilor; că voi nu intrați nici pe ceice vor să intre nu-i lăsați“. Înțelesul dintâi însă răspunde mai bine contextului.

13. Pricina pentru care împărăția cerurilor a ajuns a fi ținta atâtor silințe și dorințe din partea Evreilor, este pentru că legea și proorocii, adică tot Vechiul Testament până la Ioan au vestit-o numai ca viitoare, pe când Botezătorul o vestește ca fiind de față.

14. Evreii, întemeiați pe locul din proorocul Malahia 4,5, credeau că, mai înainte de venirea lui Mesia, ar trebui să se petreacă venirea lui Ilie. Deși, drept vorbind, proorocul vestește acolo despre a doua venire a lui Iisus Hristos, proorocia însă e adevărată în oarecare chip și la cea dintâi venire a sa, prin venirea lui Ioan, care a fost trimes să se arate în felul și cu chipul lucrării lui Ilie, spre a pregăti calea lui Mesia (Luca 1,17). Iisus spunând: *de voiți să primiți...*, lasă limpede să se înțeleagă că Ioan nu e Ilie în înțelesul cel adevărat, ci numai în înțeles închipuit sau întru cât el e înainte-mergător de acum, după cum Ilie va fi înainte-mergător când Domnul va veni să judece lumea.

15. Fel de vorbire prin proverb, care slujește a îmboldi luarea-aminte către ce s'a spus.

16-19. Insuflețirea stârnită de propoveduirea lui Ioan Botezătorul a fost de scurtă dăinuire, pentru că poporul, târât de șoaptele și de învățăturile mincinoase ale cărturarilor și fariseilor, n'a voit de loc să vadă în Iisus Hristos pe Mesia. În fața unei încăpățănări atât de mari, Iisus se întreabă cu cine trebuie să asemene *neamul acesta*, adică pe oamenii din vremea sa, și răspunde cu o asemănare scoasă din jocurile copiilor, care vor să maimuțarească ce au văzut că fac oamenii mari, jucându-se și ei de-anunta sau de-a îngropăciunea. Copiii sunt împărțiți în două cete: unii șed și cântă din fluer, după cum se obișnuia la nunți, și poftesc pe ceilalți să joace, iar aceștia nu vor; atunci cei dintâi cântă cântece triste, ca la îngropăciune, și poftesc pe ceilalți să plângă; dar aceștia nici așa nu vor să se miște.

Două explicațiuni au fost date pentru această asemănare. După unii, ceata copiilor care șed ar înfățișa pe Evrei, care, dela Ioan, care ducea viață aspră și pocăită, voiau mai puține posturi și mai puțină asprime, iar dela Iisus, care ducea o viață obișnuită, voiau mai multe posturi și mai multă asprime și-l numeau mîncău și băutor, și pentru că nici Ioan, nici Iisus nu se potriveau gusturilor lor neîntemeiate, îi osândeau pe amândoi și nu dădeau credință cuvintelor lor.

După alții, ceata copiilor care șed ar înfățișa pe Iisus și pe Ioan, care, cu toate silințele lor, nici pe calea vieții aspre și a pocăinței, nici prin pilda unei vieți mai obișnuite, n'au izbutit să zguduie deplin sufletul Evreilor. Dimpotrivă, în felul de viață deosebit dus de Iisus și de Ioan, căutau clenciuri ca să nu asculte de cuvintele lor. Această din urmă explicare se potrivește mai bine cu ceiace Iisus spune la stihurile 18 și 19

Și s'a îndreptat înțelepciunea dela fiii săi. Dar cu toate socotelile greșite ale Evreilor, *înțelepciunea*, care a voit ca împărăția lui Mesia să fie ridicată în chipuri felurite de Ioan și de Iisus, a fost *îndreptată*, adică a fost recunoscută ca cea mai bună și admirată ca atare *de fiii săi*. Cuvintele „fii ai înțelepciunii“ sunt un fel de rostire al limbii evreiești și înseamnă „cei înțelepți“. Intre aceștia, fără îndoială, erau socotiți ucenicii lui Iisus și toți acei care cred în el. Vezi Luca 7,29-30.

20. Această imputare către cele trei orașe este așezată de Sf. Luca (10,18-16) ceva mai târziu, spre sfârșitul lucrării Domnului în Galileia, îndată după trimiterea celor 72 de apostoli. Totul ne face să credem că șirul faptelor din Sf. Luca este cel cronologic, numai dacă nu suntem de părerea lui Augustin, care spune că Iisus ar fi rostit-o de două ori și în împrejurări felurite.

21. *Corazin*, oraș mic, de care nu se găsește pomenire în Vechiul Testament și care azi e numai ruine. Ele se numesc *Keraze* și zac la trei kilometri mai sus de Capernaum.

Betsaida (casa pescuirii), oraș mic din Galileia, așezat pe țărmul apusean al lacului Ghenisaret, nu departe de Capernaum. Era locul de naștere al lui Petru, Andrei și Filip.

Tirul și Sidonul. Două orașe care au fost capitale ale Feniciei unul după altul. Așezate amândouă pe țărmul Mării Mediterane, erau înfloritoare prin negoțul lor, dar erau vestite și prin viața moleșită și stricată a locuitorilor lor.

In sac și în cenușă. Postavul aspru (pe evreiește *sak*), era o haină grosolană, făcută ca un sac și care se îmbrăca la vreme de jale mare (2 Impărați 13,19 și altele). Răsăritenii mai obișnuiau, în semn de tristeță, de a șede pe pământ și a-și turna cenușă pe cap. (Ieremia 6,23; Ioan 3,6).

22. La judecata de apoi, starea locuitorilor din Tir și Sidon va fi mai ușoară decât cea a celor din Corazin și Betsaida, pentru că acestea au desprețuit daruri și lumini mai mici.

23. *Și tu, Capernaume*. Vezi 4,13. Mai puternică este mustrarea împotriva acestui oraș, care, deși a primit

daruri mai mari, nu se sinchisește de loc, și de aceea e asemănată cu Sodoma (Facerea 12,3; 18,20), oraș păcătos din cale afară. Cerul și iadul sunt cele două extreme. Capernaumul, neluător-aminte la propoveduirea și la minunile lui Iisus, nu se gândește decât să-și dobândească mai multe bogății și un nume mai mare. De aceea nu numai va avea ceiace caută, ci va fi aruncat în iad, adică va fi osândit la uitare și la nemernicie. Cuvintele lui Iisus s'au adeverit din plin. Vechiul Capernaum azi nu mai este decât o grămadă de ruine.

25. Această măreață cuvântare a lui Iisus este pomenită de Sf. Luca la clipa când ucenicii trimiși la propoveduire se întorc (10,21). Arătarea din Sf. Matei: *într'acea vreme* e foarte nehotărâtă. Iisus mulțamește Tatălui său, pentru că a îngăduit ca să fie ascunse de pricepuții și înțelepții lumii, adică de fariseii și cărturarilor trufași și îngâmfați, adâncurile învățaturii evanghelice, adică tainele Intrupării și Rescumpărării, iar în schimb, să fie arătate copiilor și mai cu seamă apostolilor și ucenicilor care sunt numiți copii pentru curăția inimii lor și pentru ușurința cu care se lăsau cârmuiți și învățați de Iisus, fără a se umfla de ei înșiși. Cei mari și înțelepții lumii au lepădat evanghelia, cei mici și umiliți au primit-o, pentru că înțelepciunea lumească nu e îndestulătoare ca să cunoști ascunsurile lui Dumnezeu, și Iisus mulțamește Tatălui pentru aceasta.

26. *Așa a fost*. Aceste cuvinte înseamnă: Da, Părinte, îți mulțamesc, pentru că s'a împlinit ceiace a plăcut voinței tale.

27. *Toate îmi sunt date mie dela Tatăl meu*. Iisus, ca Dumnezeu, primește, prin nașterea din veci dela Tatăl, firea dumnezească, cu toate desăvârșirile ei, și este în totul deopotrivă cu el; dar încă și ca om a primit el dela Tatăl toată puterea (Matei 28,18; Ioan 3,35; 13,3 și altele), pentru a întemeia împărăția cerurilor pe pământ și a urma planurile lui Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor.

Nimenea nu cunoaște desăvârșit pe Fiul decât numai Tatăl; dar, la rândul său, și Tatăl nu este cunoscut desăvârșit decât de Fiul. Tatăl și Fiul sunt însă cu totul deopotrivă. Fiul poate împărtăși cui voiește cunoștința pe care o are despre Tatăl, pentru că el e singurul mijlocitor prin care noi putem merge la Tatăl. Să se bage-de-seamă că, în acest stih, se atribuie Fiului descoperirea care, la stihul 25, fusese pusă pe seama Tatălui, prin care se dovedește desăvârșita unitate de voință și de sfat între Tatăl și Fiul și că sunt cu totul deopotrivă, așa că, după cum Tatăl a descoperit ale sale cui a voit, tot așa Fiul își poate face descoperirea sa cui voiește.

Aceste stihuri sunt atât de înalte, încât ai putea spune că sunt din evanghelia a patra, dacă n'ai ști neîndoielnic că sunt dela Sf. Matei.

28. *Veniți la mine*. Iisus dorește să aibă ucenici vrednici de a primi descoperirile sale și de aceea pofteste să alătore la sine pe toți care sunt *osteniți și în-*

sărcinați, fie de apăsarea vinelor lor înșiși, fie de încercările și întristările vieții, fie în chip deosebit, de rânduelile puse de cărturari, și, în deobște cheamă pe toți acei care-și dau seamă de mizeria lor. El le făgăduiește să-i scape de acestea, pentru că, în învățăturile sale și în darul său, vor găsi leac pentru toate relele lor și totodată pacea și liniștea (vezi Isaia 61, 1-3).

29. *Luați jugul meu peste voi.* Numirea de «jugul» aici e o asemănare din învățătura rabinilor, prin care se rostește îndrumarea, disciplina și altele (vezi Apocalipsa lui Baruh, 41, 2), iar fraza *a lua jugul asupra sa* înseamnă a mărturisi, a primi stăpânirea și învățătura unui învățător. Deci Iisus vorbește aici despre învățătura sa. *Învățați dela mine*, adică: faceți-vă ucenicii mei. *Că sunt blând și smerit cu inima.* Se arată aici însușirile pe care Iisus le are pentru a fi învățător. El nu e apăsător și aspru, ci plin de dulceață și de bunătate, care nu se arată numai pe vârful limbii, ci sunt adânc înrădăcinate în inimă.

Este o părere care, în cuvintele: *că sunt blând și smerit cu inima* ar voi să vadă virtuțile care trebuiesc învățate dela Iisus Hristos, adică blândețea și umilința

inimii. Dar această părere, după cum bine a spus Fillion în tâlcuirea sa despre lucrul acesta, e nestăruie aproape părăsită, pentru că îngustează prea mult cuprinderea lui Iisus Hristos și nu răspunde contextului atât de bine.

30. *Că jugul meu este bun...* Acestea sunt chipuri de rostire evreiască care ne arată aici cât de ușoare sunt învățăturile și poruncile lui Iisus. În adevăr, acestea sunt porunci ale unui Părinte care iubește nemăsurat pe fiii săi și care le dă și puterea de a le urma. Dacă este ceva greu pentru firea noastră stricată, zice Fer. Augustin, nimic totuși nu e greu, când la mijloc e iubirea. Pe de altă parte, dacă avem în vedere nenumăratele porunci și tradițiuni cu care erau împovorați Evreii, cum și pedepsele aspre pământești fulgerate împotriva călcătorilor legii vechi și foarte marea greutate pe care o avem de a fi din nou primiți la Dumnezeu când cădem în vre-o vină, înțelegem cum legea lui Iisus Hristos cu adevărat poate fi numit un jug ușor.

Tradus din limba Italiană, de

Arhim. SCRIBAN

M I L E N I U M

Învățătura Mântuitorului ni s'a păstrat scrisă de către Sfinții Evangheliști în cele patru evanghelii și în alte locuri din Noul Testament. Dar nu tot ce a învățat El a rămas scris și, ce e mai mult, cât a rămas nescris nu este o parte neînsemnată (vezi Ioan 20, 30; 21, 25).

Toată grija Mântuitorului a fost ca să facă pe oameni «*Fii și moștenitori ai Împărăției Cerurilor*», renăscuți prin apă și prin duh (Ioan 3, 3), recunoscuți unul pe altul prin semnul iubirii (Ioan 13, 35) și arvonți Împărăției lui Dumnezeu prin aceia că, așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât și pe Fiul Său l'a dat, ca tot cel ce va crede în El să nu piară și să aibă viața veșnică (Ioan 3, 16).

O mare parte din învățătura despre Împărăția lui Dumnezeu a trebuit să sufere în întâlnirea învățăturii acesteia cu mintea omenească și cu sentimentele evreilor cărora mai ales (vezi Matei 15, 24) li se predica această învățătură.

Un popas de acestea este și învățătura *despre o împărăție de o mie de ani a Mântuitorului după sfârșitul lumii*, sau așa numitul *mileniu* despre care ne vom ocupa în cele ce urmează.

Pentru a se înțelege întrucâtva care este senzul domniei de 1000 de ani de care este vorba în capitolul 20 din Apocalips și mai ales rătăcirea formată pe baza acestui loc, s'o luăm puțin mai pe departe.

Sfârșitul vieții totdeauna a pus întrebare ori

și cărui om. Deschizătura mormântului îl înfiora și deacea îl făcea să filosofeze și să-și caute răspuns la întrebarea ce și-o pune. Acest răspuns era de multe ori în legătură cu aspirațiuni ce-l trudeau dinainte pe om. De aceia cei săraci vor lua Împărăția Cerurilor, ceice plâng se vor mângâia, cei flămânzi și însetați se vor sătura, etc. (Matei 6, 3-12). Asemenea cu aceștia era tot neamul Evreesc din timpul Mântuitorului, care era sub jugul roman și căruia îi trebuia fericirea liberării de sub acest jug și traiul sub un Împărat al lor. Deacea, când Mântuitorul vine în lume și se mărturisește drept Mesia ce-l prezis, atunci credința lor o văd întruchipată în El. Vor să-l facă împărat (Ioan 6, 15), iar între ucenici, Iacov și Ioan, îi cer scaunele de frunte într'o astfel de împărăție (Matei 20, 21; Marcu 10, 37), a căreia cunoștințe evreii puteau s'o aibă din profesia lui Daniel (7, 13-14), înțeleasă potrivit nevoilor naționale, prin care trecea neamul lui Israil.

Mântuitorul, însă, învață lumea, lumea toată, și trimite în largul ei pe ucenicii săi să predice evanghelia (Matei 26, 13; Marcu 16, 15), spunându-le și aceia că împărăția sa nu este din lumea aceasta (Ioan 16, 36).

Lucrul acesta întrista mai ales pe evrei, pe evreii cei aflați sub stăpânirea străină și înșelați adeseori de Pseudomesii, care mai mult îi expuneau nenorocirilor politice, fără a putea căpăta

măcar un singur succes politic și național. Era în ultimele zile ale petrecerii Mântuitorului între ucenicii săi, și aceștia nu se puteau desbăra de ideile grosolane ale nației lor despre împărăția Mesianică.

Mântuitorul nu vestise o împărăție a sa în lumea aceasta, apostolii la fel. Aceia însă, care venise lipași¹⁾ ai Mântuitorului dintre Iudei, aceia mai păstrau încă credința într-o viitoare împărăție Mesianică, mai mult sau mai puțin pământească. Cererea «*Vie împărăția ta*» (Matei 6, 9) era în sensul unei înnoiri sufletești, care avea să se săvârșească ἐν τὸς ὁμῶν, înlăuntrul vostru, deoarece «*împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru*» (Luca 17, 21).

Vederile pământești ale poporului iudeu, ale celui mai conservator popor, nu puteau fi trecute cu vederea de iudeo-creștini — sau cel puțin nu de toți. Ei așteptau împlinirea lor. Le-a venit în ajutor făgăduința Mântuitorului că va veni iarăși și chiar ne spune semnele ce vor preceda această venire (Matei 24, 4-51).

Nădejdea lor de a avea o împărăție pământească sub conducerea lui Mesia s'a izbit de atâtea și atâtea înfrângeri, dar n'a dispărut.

În profeția lui Daniel (9, 25, 27) — a cărei precizie este uimitoare — evreii au socotit săptămânile de ani în săptămâni iobele, făcând un angajament pe care istoria îl refuză (Macarie, *Introducerea în Teologie*, pag. 194). Pentru că nu puteau avea sub Iisus Hristos Domnia dorită de dânșii, au îndelungat această dorință pentru venirea a doua, când el va domni cu ei 1000 de ani în Ierusalim, cu toți dreptii, în mijlocul unor bucurii ca în Paradis. Timpul se va scurge, va veni învierea generală, a doua înviere a dreptilor, cu veșnica fericire sau nefericire — acesta ar fi mileniul.

Rătăcirea aceasta a Iudeilor nu a întârziat să se arate. Eusebiu istoricul (Ist. bis. VIII, 25) ne arată că chiar ereticul Cerint predica o împărăție de 1000 de ani, ai cărei membri se vor bucura de fericiri simțitoare, care vor satisface toate poftetele cărnii. În vederea aceasta, el alcătui și un apocalips apocrif.

Se pare că ideia mileniului o aveau și ebioniții.

Chiar dacă sub o formă mai îndulcită, totuși mileniul a găsit apărători și printre părinții și scriitorii veacurilor primare.

Așa Papia al Ierapoli, ucenicul Sf. Ioan, în ἐξήγησις τῶν λογίων κυριακῶν, învăța — după Eusebiu, Ist. bis. III, 39 — în a patra carte a operii sale, că mileniul este o doctrină apostolică, din care cauză Eusebiu îl numește φῶδρα γὰρ τοῦ μικροῦς ὄν τὸν νοῦν, bocciu la cap, ca unul care

nu pricepea sensul figurat al spuselor apostolilor ci le ia literal, deși altă dată îl numește λογιώτατος.

Însuși Sf. Barnaba, în epistola sa (cap. 15), zice: «(Dumnezeu) a făcut lumea în șase zile»; aceasta înseamnă că va sfârși toate în 6000 de ani, căci, pentru el, o zi este ca 1000 de ani; el declară singur: vedeți, ziua aceasta e ca 1000 de ani. Deasemenea, dragii mei, totul va fi sfârșit în șase zile, adică în 6000 de ani și în ziua a șaptea se va odihni. Adică: atunci când Fiul va veni și va pune hotar domniei domnului lumii aceștia, când va judeca pe cei păcătoși, va schimba soarele și luna, atunci se va odihni a șaptea zi în fericire.» Aceiași ideie despre mileniu, deși puțin mai acoperită, dar totuși destul de evidentă. Nu ne apare la el cuvântul, dar ne apare sfera noțiunii pe care o cuprinde cuvântul.

Dacă Barnaba expune mai acoperit această idee, apoi *Justin Martirul și Filosoful* (mort la 165) profesează cu toată inima această credință. În *cum Tryphone* (dial. 80), la întrebarea ce cred creștinii despre mileniu, adică împărăția de 1000 de ani a lui Hristos, Justin răspunde: «eu nu-s așa de nefericit, încât să vorbesc altceva decât ceia ce cred. V'am declarat deja că aș crede cu mulți alții că lucrul va fi în felul cum este cunoscut între voi, dar că ar fi mulți creștini de o doctrină curată și religioasă care nu ar fi de această părere. Căci am susținut că așa zișii creștini care sunt, de fapt, atei șieretici păcătoși, învață doctrine blasfematoare, atee și nebune. Dacă veți găsi pe unii ca aceștia, fălindu-se că-s creștini, nu-i credeți în aceasta, ci ocărăsc pe Dumnezeul lui Avraam, Isaac și Iacov și susțin că nu ar fi învieră, ci că sufletele sunt în cer aproape moarte, nu-i țineți de adevărați creștini (pe unii ca aceștia). Pentru mine și creștinii deplini ortodoxi știm că va fi o înviere a trupului și o domnie de 1000 ani în Ierusalimul rezidit, înfrumusețat și mărit, astfel precum anunță profetul Ezechiel, Isaia și ceilalți»... Mai departe, Justin arată și citează pe Isaia (65, 17-25) și Apocalipsul lui Ioan. Explicând locul din Apocalips privitor la mileniu, adaugă că învierea generală și judecata universală nu vor avea loc decât la sfârșitul domniei de 1000 ani. De altfel ideile hiliaste ale lui Justin se deosebesc mult de ale celorlalți eretici. Toți credeau că Domnul va mânca și va bea cu ai săi în această împărăție a fericirii. El, însă, nu pune fericirea în satisfacerea unei beatitudini pământești, ci ferește în mod precis această împărăție de 1000 ani de plăcerile cărnei (în dialog 81). Dela Justin, se mai vede că erau în această epocă creștini cari nu împărtășeau ideile hiliastice, lucru pe care zadarnic l-am căuta la apologeții acestei epoci ca: Tațian, Atenagora și Teofil.

Pare că ideile hiliaste se răspândiseră în Asia

1) Nu e greșală de tipar, ci așa e în manuscris. Noi însă nu înțelegem acest cuvânt. — Nota A. S.

citerioară își anume în locurile unde învățase Papia și în care se răsfrâta montanismul cu învățăturile lui hiliaste.

De aci a pornit și Irineu, ucenicul lui Policarp. El, în timpul persecuției lui Marcu Aureliu, es afla în Galia, lângă Potin, episcopul Lyonului. Deci și el va avea aceste idei hiliaste. El consideră mileniul ca pe o perioadă de preparație și curățire, în vederea unei fericiri mai perfecte. El invoacă autoritatea lui Isaia, Iezechiel și Daniil din V. T. și din cel Nou pe Matei 26, 26; Romani 8, 19 și Apocalipsa, apoi pe Papia. Dar niciodată nu-i zice pe nume «acestui imperiu în care Hristos, după venirea sa, va domni cu cei drepti în viață».

Tot el mărturisește că această chestiune este contrazisă de acei cari trec ca ortodoxi. El mai crede că sufletele dreptilor, în loc de a trece în cer și a vedea pe Dumnezeu față către față, după moarte și judecata particulară, așteaptă învierea generală într'un loc intermediar, afară de martiri (*Alzog, Patrologie Paris, 1877, pag. 153*).

Învățătura aceasta a sa a depus-o în cartea sa *Adversus Haereses*. Nu trebuie însă să uităm că el a ajuns aici din cauza luptei sale în contra gnosticilor. Această doctrină a mileniului îi permitea să-i combată și să restabilească noțiunea exactă a răscumpărării omului. În adevăr, e drept că Adam cel vechiu caută să continue lucrul său în omenirea decăzută, dar cine ar putea nega că societatea omenească și pământul pe care îl locuiește nu ar putea fi prefăcut într'un adevărat rai pământesc dacă creștinismul ar ajunge să se împlinească între oamenii care cer mereu: «*Tatăl nostru ..vie împărăția ta*» (Matei 6,9).

Irineu credea că atunci când imperiul roman va fi distrus și după ce Antihrist va fi domnit trei ani și jumătate, va domni Domnul împreună cu mucenicii înviați și cu cei credincioși timp de 1000 ani în fericiri pământești, va reconstrui Ierusalimul, pentru a domni acolo peste toate puterile. La sfârșitul acestei domnii, Satan va încerca din nou să ridice popoarele subjugate de Hristos și aleșii săi, va porni chiar război în contra Ierusalimului, dar va fi biruit și legat. Numai după aceea va veni sfârșitul lumii, învierea a doua și judecata universală.

Cu toate că această învățatură greșită găsisse în Irineu un stâlp capabil și autorizat, ea nu putu să-și ia un avânt, căci chiar un ucenic al lui Irineu, *Preotul Caius din Roma*, combate cu putere această doctrină, mai ales atunci când sectele montaniste căutau să înșele lumea exploatand-o. Din fragmentele păstrate la Eusebiu (Ist. bis. III, 28 și la Ieronim) a operei lui Caius, se vede că acesta lua pe Cerint ca începătorul acestei erezii, pe care montaniștii au lămurit-o mai mult. Cu toate că *Tertulian* a sus-

ținut-o în opera sa *de fidelium și contra Marcionem*, totuși rătăcirea a fost combătută cu putere de către depozitarii și moștenitorii adevărați ai Mântuitorului, a căror învățatură era bazată pe Sf. Scriptură și susținută cu suficiente temeiuri din ea.

Printre adversarii hiliasmului, vom pune în primul rând pe *Origen* care, potrivit vederilor sale filozofice, în care materia era un simplu înveliș al spiritului, ținea de absurdă o asemenea credință. În opera sa *περί αρχών*, el numea *sclavi ai pământului* pe acei care așteptau o domnie pământească a Domnului. Dar chiar teoriile alegorice ale lui Origen dau ocazie episcopului egiptean *Nepos de Arsenoe* să scrie opera sa *ἑλεγγος ἀλεγοριστῶν*, în care justifică nădejde hiliaștilor. Nepos a fost mai norocos. El a găsit destui lipași în Egipt. *Dionisie cel Mare al Alexandriei*, ucenicul lui Origen, combate pe Nepos și alcătuiește în contra lui o carte *περί τῶν ἐπαγγελιῶν*.

Dionisie a mers dincolo de granița unei apărări ortodoxe. Pentru a spulbera explicațiile biblice ale hiliaștilor, el spune că Apocalipsa nu este opera evanghelistului Ioan (Eusebiu, Ist. bis. VII, 25) și o atribuie altui Ioan, acela de care se vorbește în Acta (4, 6) că a luat parte la cercetarea făcută contra lui Petru și Ioan.

Ca apărător al hiliasmului, mai întâlnim pe *Victorin, episcop de Pettau* († 303), care a scris în vederea aceasta *Scholia in Apocalipsin Ioannis apostoli* și *Lactanțiu* († 330), care apăra rătăcirea în *Institutiones divinarum* (VIII, 14-25).

Odată cu încetarea prescripțiilor în contra creștinilor, această rătăcire pierde puțin câte puțin din succesul ce ar fi putut să aibă. Doar apolinariștii mai ridică chestiunea, și nenorocul lor este că găsesc paznici buni ai Bisericii în Vasile cel Mare și Grigore de Nazianz în Răsărit, iar în Apus pe Augustin. Cu ocazia acestei lupte, se lămurește și chestiunea de bază: *Rătăcirea unei împărății de 1000 ani nu-și are temei biblic*.

Augustin (de *Civitate Dei* XX,7) arată că, dacă o privire superficială asupra locului din Apocalips ar putea să dea drept hiliaștilor să vorbească, totuși ei n'au dreptate, de oarece, prin împărăția de 1000 ani a Apocalipsului, se înțelege, nu o domnie viitoare a Domnului, ci chiar cea prezentă, adică Biserica militantă și cea triumfătoare, una pe pământ și alta în cer.

Toată învățătura mileniului (*mille annos*) sau a hiliasmului (*χίλια ἔτη*) se bazează pe capitulul 20 din Apocalips. Iată ce cetim acolo «*Și am văzut înger pogorându-se din cer, având cheia adâncului, și lanț mare în mâna lui. Și a pus pe dracu, pe șarpele cel vechiu, care este diavolul și satana, și l-a legat 1000 de ani și l-a băgat în adânc și l-a închis și a sigilat deasupra lui ca să nu mai înșele*

pe națiuni până se va împlini 1000 de ani și după aceea trebuie să se deslege puțin.

«Și am văzut tronuri și a șezut pe ele și judecată i s'a dat și am văzut sufletele celor tăiați pentru mărturia lui Iisus și pentru cuvântul lui Dumnezeu și care nu s'au închinat fiarei, nici chipului ei, nici nu a luat semnul ei pe fruntea lor și pe mâna lor și au viețuit și au trăit cu Hristos 1000 de ani. Iar ceilalți morți nu au înviat, până nu s'a sfârșit 1000 de ani. Aceasta este învierea cea dintâi.

„Fericit și sfânt este cel ce are parte în învierea cea dintâi. Peste unii ca aceștia moartea cea de a doua nu mai are putere și vor fi preoți ai lui Dumnezeu și ai lui Hristos și vor domni cu el 1000 de ani».

Acesta este textul care a dat de lucru în tot timpul istoriei Bisericii, cu mici întreruperi.

Să vedem care este înțelesul lui:

1. Un înger se coboară din cer, având în mâna lui cheia adâncului și un lanț mare prinde pe diavolul și îl leagă 1000 ani. Il bagă în adânc, îl închide și îl sigilează ca să nu mai înșele neamurile în timp de 1000 ani, apoi se deslegă puțin.

Acești 1000 de ani în imperiul biblic arată îndeosebi un timp lung și nedeterminat, precum citim: **O mie de ani înaintea ta sunt ca ziua de ieri care a trecut și** (și mai scurtă) **ca o strajă a nopții** (Ps. 90,4) sau **înaintea Domnului, o zi este ca 1000 de ani și o mie de ani ca o zi** (2 Petru 3,8). Nici nu ar putea fi vorba de un înțeles literar, deoarece înțelesul literar într-o carte profetică este cam rar—și aceasta desigur că este o economie dumnezească.

Cine poate fi îngerul care, pogorându-se din cer, face atâtea isprăvi pentru binele omului? Ar putea fi Domnul Hristos (Apoc. 1-12) care are toată puterea în cer și pe pământ (Matei 28,19). El a venit în lume și a avut luptă cu diavolul (Matei 4,1-11; 10,1; 12,42; Marcu 1,23-27; 3,11; 5,2-13; 7,25; 9,17-25; Luca 7,21; 8,2; 9,39,13,11 etc. (și l-a mustrat și l-a învins și l-a supus și chiar l-a aruncat în adâncul mării cu porcii Gadarenilor.

Pe cât timp? pe 1000 ani, adică pe timp îndelungat și nedeterminat, timp care se începe cu «*acel pocăiți-vă că s'a apropiat împărăția cerurilor*» (Matei 4-17), se continuă cu viața creștină dusă de toți cei ce vor purta semnul lui Hristos: Iubirea (Ioan 13,35) în prezența lui, în toate zilele, până la sfârșitul veacului (Matei 28-20) și cu atât mai mult după aceea. În mod parabolic, zice chiar Mântuitorul: *Cum poate cineva să intre în casa celui tare și să prade vasele lui, de nu va lega mai întâi pe cel tare?* (Matei 12-29) și pentru ceice trăesc viața creștină diavolul este un legat, iar ei, vase alese, sunt luate de Domnul pentru împărăția lui. Diavolul este complect legat pentru acela care este *isbăvit de cel viclean* (Matei 3,13)

Legarea aceasta este de luat în sensul moral. Diavolul stă la pândă să sară pe un creștin pentru a-l perde, dar creștinul face legea Domnului și diavolul se scutură și se cutremură în locul de pândă, pentru că nu are ce ataca.

El este ca legat.

Iar la urmă va fi dezlegat puțin. Mântuitorul, în capitolul 24 la Matei, arată semnele venirii celei de a doua oară a sa la judecată. Întru aceasta se arată și o desordine grozavă. De această desordine desigur că se va folosi diavolul care se va simți ca deslegat, dar puțin, pentru că Fiul Omului va veni, ordinea se va face pentru a se prezenta întreaga omenire la judecată.

Cele cuprinse în versetul 1,3 par a vorbi despre biserica luptătoare, de creștinii aflați în trup și care, totuși, dacă sunt în deplină legătură cu Domnul, se simt ca neatinși de rău.

Domnia mesianică sau împărăția lui Dumnezeu se începe în lumea aceasta, dar ea se realizează deplin numai în lumea cealaltă.

Dacă în împărăția lui Dumnezeu din lumea aceasta se văd acestea, apoi în lumea cealaltă se văd lucruri neasemănat mai mari.

La v. 4, ne întâlnim cu neputința de a ști cine sunt personagiile care primesc puterea de a judeca. Pe tronuri știm că șade cel vechiu de zile, al cărui vestmânt este alb ca omătul și perii capului ca lâna cea curată (Daniil 7,9-22). Apoi, în ziua renașterii, Fiul Omului va șede pe tronul mărirei Sale și, împreună cu el, vor sta apostolii pe 12 scaune, judecând pe cele 12 seminții ale lui Israil (Matei 19-29; Luca 22-30). Cei aleși ai Domnului vor judeca (1 Corinteni 6-2,) împreună cu Domnul. Printre aceștia, desigur că va lua loc de frunte aceia care și-au dat și viața pentru Domnul, lăsând de o parte bunurile materiale (Matei 19,28-29; Apocalips 6,9). Deși în altă parte în Apocalips (4,4) se vorbește de 24 bătrâni cari asistă la judecată, totuși aici este aluzie la promisiunile Domnului, făcute Apostolilor, de a judeca pe cele 12 seminții ale lui Israil (Matei 19,28; Luca 22,30; 1 Corinteni 6,3).

Ei vor judeca pe cei cari s'au închinat fiarei sau chipului ei sau cari au purtat semnul ei pe frunte sau pe umeri. Această fiară, de care este vorba aici, se mai amintește de 20 ori (11,7; 13,1,3,4,11,12,15; 17,14,9; 15,2; 16,13; 17,3,8,11,13,17; 19,19-20; 20,4,10), apare ca o ființă cunoscută cititorului. În capitolul 13 și 17, închipuește pe Antihrist. Ideia ar fi că, la sfârșitul lumii va avea loc, între cei ai lui Dumnezeu și cei ai diavolului, o luptă decisivă, care se va sfârși prin înfrângerea fiarei.

Cei cari nu s'au închinat fiarei vor domni cu Hristos 1000 ani, adică un timp îndelungat.

Unde va fi această domnie: În cer sau pe pământ? Ea va fi în cer sau pe pământ, după

cum în cadrul vederii noastre intră cei morți Biserica triumfătoare (sau cei vii) Biserica luptătoare.

În cazul când intră cei vii, înseamnă că cei care luptă pentru Hristos și mor pentru el, privesc încă din lumea aceasta cu bucurie ziua judecării lor, întocmai ca un om nevinovat care ar apărea în fața unei judecări. În viață fiind, ei nu se simt angajați prin păcate în oastea păcatului, căci ei fac parte din cei ce domnesc cu Christos. Pentru ei, ușa mormântului este doar o ușă care-i duce dintr'o cameră în alta. Ei sunt tot ai lui Hristos, tot în timpul domniei lui, a domniei celei îndelungate.

În versetul 5, se spune că cei morți nu au înviat până nu s'au sfârșit cei 1000 ani.

Morții sunt de 2 feluri: Morți morali și morți fizici. Insuși Apocal. spune (3,2): «*știu faptele tale: ai nume că trăești, dar ești mort*», adică, din cauza păcatelor, căci *cei cari sunt morți în Hristos sunt perduți* (1 Cor. 15,18), *Trupul este mort din cauza păcatului* (Rom. 8,10), *iar cei drepti vor trăi chiar când ar fi morți* (Ioan 11,25).

Cei morți în păcate, deci, nu vor învia până nu se va sfârși mie de ani—viața aceasta, care este în adevăr lungă, dar al căreia sfârșit zi și ceas nimeni nu-l știe (Matei 24,36,44,50; Luca 12, 40,46). Zic «nu vor învia», în sensul că nu li se va hotărâ, prin judecată particulară, soarta. Ei vor trebui să aștepte, să plângă, să se chinuiască și să-și aștepte mântuirea dela Hristos la ziua judecării de apoi. Aceasta îi soarta celor păcătoși. Cei drepti trec prin ușa morții la viață și de pe pământ la cer, la fericirea aceia pe care *ochiul nu a văzut-o și urechea nu a auzit-o și nici la inima omului nu s'a suit...* (1 Cor. 2,9).

Starea de trezie în care se află creștinul încă din viața aceasta, stare de trezie și de bucurie duhovnicească, o numește apocalipsul: *Invierea cea dintâi—ἀδτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη*.

Chiar în vers. 6, Ioan țerește pe cei ce au parte în învierea cea dintâi, pentru că peste ei moartea cea de a doua nu mai are putere.

Două morți? Da, desigur, însă în sensul în care am vorbit mai sus: moartea morală și moartea fizică. Pentru cel care, fiind aflat în păcate, este ca un mort moral — prima moarte deci a lui. Pentru unul ca acesta, timpul până la judecata viitoare este foarte îndelungat — 1000 ani. Pentru cel care nu se află în păcate, îi se

continuă după spusa apostolului că, *cel ce a murit păcatului, odată a murit, iar cel ce viază, lui Dumnezeu viază* (Romani 6,10). Unul ca acesta se va socoti ca un apropiat lui Dumnezeu—ca un preot a lui — și deaceia va fi cu Domnul un timp îndelungat.

Ca o mie de ani — ca un timp îndelungat — este socotită plăcerea duhovnicească a celor care încep, încă din lumea aceasta, să se bucure de răsplata faptelor bune ce-au făcut.

Ar mai rămânea de răspuns la o întrebare: De unde s'au ales Iudeii și rătăciții din creștinism cu ideia împărăției de 1000 ani, înțeleasă ca o împărăție cu plăceri lumești?

Proorocul Isaia (65,17,25) profețește despre «*Ceruri nouă și pământuri nouă*», în care «*Leul și mielul vor paște împreună și leul va mânca paie cu boul etc*». Pe aceste cuvinte Iustin Martirul le aduce la acele din Apocalips: «*Și leopardul se va odihni împreună cu iedul, vitelul și puiul leului și vitele îngrășate vor fi la un loc...*» (Isaia 11,1-12,6; și în alte locuri: 30,31,54,58; Iezechil 37 și Daniil 7 și 12). Pe toate acestea *le va paște doar un copil* (Isaia 11,6), adică Iisus Hristos în timpul celor 1000 ani. Dar locurile respective vorbesc mai toate despre liniștea, pacea și fericirea împărăției mesianice și nici decum de o împărăție a lui Iisus Hristos înțeleasă așa de grosolan.

Hiliaștii se mai simt încurcați și din cauza că se spune (vers. 7) când se va împlini acea mie de ani se va deslega Satan¹⁾ din închisoare.

În zadar, Satan pentru mulțimea credincioșilor este ca și legat. După îndelungată vreme însă, la sfârșitul lumii, Satan va putea să dea un ultim și desperat asalt și poate că va trage la sine pe careva din cei cari ar mai putea să cadă. Atunci va ieși el să înșele națiunile din cele patru părți ale pământului: și va umbla ca un leu răcnind, să caute pe cine să apuce²⁾.

Explicarea locurilor din Biblie pe baza locurilor paralele este adeseori suficientă ca să înfrângă explicarea pe care în timpul de față o mai au o parte din sectele protestante zise și milenare sau hiliaste.

Econom, I. C. BELDIE

Galati, 6 Mai 1927.

1. Spune Satan ori Satana? — Nota A. S.

2. *Apocalypse*, traduction et commentaire par Th. Calmes, 1907 Paris.

NOUL TESTAMENT, minuuata traducere a părintelui *Grigorie Pișculescu*, (Gala Galaction), nu trebuie să lipsească din casa nici unui creștin. Preoții sunt datori să-l împrăștie în popor. Se cere la Institutul Biblic, palatul Sf. Sinod (bis. Antim). — Broșat 70 lei, legat în pânză 100 lei.

„MINEIUL“ pe luna Noembrie se află în curs de tipărire și va apare în primele zile ale Lunei Noembrie.

CUM A INVIAT DOMNUL

Noul Testament nu ne dă nicio explicație despre chipul cum a înviat Domnul. Sfinții evangheliști Marcu, Luca și Ioan ne înfățișează un moment ulterior celui al ieșirii din groapă: nu ne vorbesc de străjari și de cutremur, nici de modul în care a fost prăvălită piatra și mai ales de scopul acestei prăvăliri. Numai în Mateiu 28,8 avem un loc foarte prețios, din care putem deduce cum a fost învierea Domnului.

Din amănunțita descriere a acelor întâmplări într'un moment dat; mai exact: din ce nu spune că s'a întâmplat în acel moment, Sfântul Mateiu ne lasă să înțelegem cum a fost învierea.

El ne relatează că, făcându-se cutremur mare, îngerul Domnului, pogorându-se din cer și venind, a prăvălit piatra de pe ușă și a șezut pe ea. Privirea lui era ca fulgerul și îmbrăcămintea lui albă ca zăpada. Și de frica Lui s'au cutremurat ceice păzeau și s'au făcut ca niște morți. Și îngerula zis femeilor: nu vă temeți; știu că pe Iisus cel răstignit căutați: nu este aici, s'a sculat precum a zis (ἡγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν).

Constatăm că Sf. Mateiu, care descrie cu atâta lux de amănunte cele ce se petrec în acel moment (descrie până și îmbrăcămintea îngerului), n'are niciun cuvânt pentru a înfățișa tocmai ce eră mai de preț: biruitoarea ieșire a Domnului din groapă. *El nu afirmă că în acel moment Domnul iese din mormânt*, ci spune numai că îngerul, după ce prăvălește piatra și se așează pe ea, zice femeilor: nu este aici, s'a sculat precum a zis.

Lipsa oricărei atestări despre ieșirea Domnului din groapă în acel moment, precum și întrebuințarea lui ἡγέρθη, ne dau dreptul să bănuim că Domnul n'a înviat în clipa în care îngerul prăvălește piatra. Și dacă n'a înviat în clipa aceea, urmează că:

1. *A înviat pe când piatra era încă pe ușa mormântului* (fiindcă, la prăvălirea ei, mormântul eră gol).

2. *Inviind înainte de prăvălirea pietrii, ostașii nu L-au văzut ieșind din groapă* (fiindcă ei se fac ca niște morți când îngerul prăvălește piatra).

Acest adevăr eră prea cunoscut primilor creștini. El s'a păstrat din veac în veac, prin tradiție orală, până când Sf. Ioan Damaschin alcătuește (în veacul VIII) Octoihul și Pentecostarul, turnând, în forme neîntrecute, dumnezeiești imne, inspirate dela adevărul ce și pe vremea lui umplea cerul și pământul.

Imnografia noastră bisericească, prea adesea neluată în seamă, mărturisește, la tot pasul, măreția actului învierii. Stihira II peasna 6 a canonului Invierii, spune:

«Păzind pecețile întregi Christoase, ai înviat din mormânt, Cea ce n'ai stricat cheile Fecioarei întru a Ta naștere».

Stihira I Laude glas. 5:

«Pecetluit fiind mormântul de cei fără-de-lege, ai ieșit din mormânt precum Te-ai născut din Născătoarea de Dumnezeu; n'au cunoscut cum Te-ai întrupat, îngerii Tăi cei fără de trup; n'au simțit când ai înviat, ostașii cei ce Te-au străjuit».

Stihira I Laude Dum. Tomii, deasemenea:

«Precum după înfricoșată scularea Ta cea din mormânt pecețile mormântului nu le-ai stricat, așa, ușile fiind încuiate, ai intrat la prea slăviții Tăi apostoli».

Chipul învierii Domnului stă în strânsă legătură cu explicația intrării prin ușile încuiate și cu minunea nașterii ce păstrează fecioria Maicii.

E și logic ca lucrurile să se fi petrecut astfel: aveà oare Mântuitorul nevoie de prăvălirea pietrii pentru a putea ieși din mormânt? El, a doua față a Dumnezeirii, El, a căruia putere nu cunoaște margini, să fi fost împiedecat de greutatea unei pietre și de pecețile ei?

Trebuie ca cea mai de seamă minune a Sa să se înfăptuiască și în chipul cel mai minunat.

Dar atunci la ce a venit îngerul să prăvălească piatra?

Ca ostașii și femeile să vadă că Mântuitorul a ieșit din mormânt și, văzând, să creadă și să vestească lumii că a înviat Domnul sfărâmând moartea.

* * *

Impotriva acestei explicații s'ar părea că stă dârză iconografia.

Intr'adevăr, chipul în care, pretutindeni, este redată scena învierii, pare că desminte iconografia și Scriptura. În acelaș tablou, putem vedea pe înger prăvălind piatra, Mântuitorul ieșind din groapă, ostașii căzuți la pământ, femeile venind cu miruri și, în fund, aurora — spre a preciza timpul.

Icoana însă nu ne poate redă momentele unei acțiuni în desfășurarea lor succesivă. În acelaș cadru ea ni le prezintă pe toate, ca și când s'ar fi petrecut simultan.

În cazul nostru: avem și prăvălirea pietrii și ieșirea Domnului. Care s'a întâmplat mai întâiu? Icoana nu poate răspunde. Răspunde iconografia, lasă să se înțeleagă Evanghelia:

Domnul a ieșit din mormânt păzind pecețile întregi, ca să se vadă mărirea Lui; apoi îngerul a prăvălit piatra, ca să arate că un mormânt nu poate încăpea pe cel neîncăput.

Dealtfel, pentru explicații de asemenea natură, nu trebuie făcut apel la iconografie: rostul ei e altul; ea nu e ținută să ne înfățișeze cu exactitate cele întâmplate.

Câteva exemple:

În tabloul ce reprezintă Adormirea Maicii Domnului, printre «apostolii dela margini» adunați în jurul Maicii Sfințe, în satul Ghetsimani, vedem adesea pe doi din ei împodobiți cu mitră, vestminte și cârjă ce nu se deosebesc întru nimic de cele ale arhierilor din vremea zugăvirii tabloului. Putem oare afirma că Sf. Apostoli Petru și Pavel aveau asemenea podoabe? Aci pictorul, pentru a înlesni înțelegerea lucrurilor, a transpus în atmosfera vremii o întâmplare din veacul apostolic.

Grija de instructiv o vedem și în tabloul ce înfățișează arătarea la cei 10 și lui Toma. Toma are degetul înfipt în coasta Mântuitorului. Evanghelia relatează că, arătându-i-Se, Mântuitorul, cu blândă mustrare, invită pe Toma cel ce nu crezuse, să vină și să verifice adevărul, cu degetul; iar Toma, cu sufletul plin de căință, nu mai poate îngâna decât: Domnul meu și Dumnezeul meu! Evanghelia nu spune dacă Toma a mai recurs ori nu la nemernicul mijloc de încredințare: această verificare, în împrejurarea arătată, constituie o imposibilitate psihologică.

G. RACOVEANU,
licențiat în teologie

PROFESORII DE RELIGIE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SECUNDAR

Pentru o regenerare morală și intelectuală de care se simte tot mai mult nevoie, privirile se îndreaptă cu grijă spre învățământ. Se urzesc încercări de reformă, cântărind puterea de contribuție a fiecărui obiect în formarea de personalități active și cinstitute și căutând directive nouă de concentrare în totalul întregului învățământ.

În mijlocul acestor preocupări, trebuie adusă în discuție și chestiunea obiectului religiei, atât de organele oficiale chemate a îndemna învățământul, cât mai ales de Biserică, pentru că aceasta intră în una din principalele sale datorii.

S'a discutat, dar nu ar fi de prisos a se mai vorbi de rolul religiei în învățământ. Criterii sănătoase de mănuire a cunoștințelor și o apreciere dreaptă a vieții, nimeni nu poate da mai bine și real ca religia. Dacă acest lucru nu este direct și în totul recunoscut, căci ne sperie încă imaginea școlii evului mediu, apoi, indirect și sub alte aspecte, el începe să fie admis.

Se ridică multe chestiuni în legătură cu întreg învățământul religios, începând dela școlile primare, trecând la cele secundare și normale și nelăsând fără discuții nici cele speciale, teologice, seminarii, academii și facultăți de teologie. Chestiuni de programe, de metode, de profesori care merită studii serioase și cât mai multe păreri afară de cele oficiale....

Învățământul secundar, prin care trece întreaga masă a intelectualilor, are nevoie, în deosebi, de mai multă atenție și grijă. Se pune în prezent pentru acest învățământ, dar nu fără legătură cu cel primar și special, în afară de chestiunea programelor, aceia a profesorilor de religie. Cine și în ce condiții trebuie să predea religia?

Dacă la unele școli secundare și chiar seminarii, în vechime erau profesori de religie mireni, apoi în prezent au rămas foarte puțini, căci noile dispoziții au impus ca religia să fie predată de preoți hirotoniți pe seama unei parohii. Și cu drept cuvânt, Biserica are misiunea și dreptul de a învăța adevărurile divine și ei deci îi revine și datoria de a predă învățământul religios. Aceiași preoți, prin care se săvârșește opera sfințitoare a Bisericii, după o specială pregătire și selecționare, erau numiți profesori de religie.

În ultimul timp, s'a format altă părere, care a ajuns să figureze într'un anteproiect de reformă a învățământului secundar și să fie susținut, în afară de Ministerul Instrucțiunii, și de o parte din conducătorii Bisericii. Profesorii de religie să fie preoți, însă nu tot preoții liturghisitori, ci un fel de preoți aparte, fără biserică și numai profesori.

Motivul pare a fi credința că celce are și Biserică și e și profesor ar neglija una în paguba celeilalte. Ideia pare a veni din Ardeal. Lăsând la o parte orice subiectivitate și interese personale ce ar avea unii în această chestiune, să vedem cum stă ea în principiu și față de interesul învățământului.

Mântuirea, pe care Domnul Hristos a adus-o omenirii și a lăsat-o ca datorie Bisericii, a îndeplinit-o prin darea înaltelor Sale învățături, prin sfințirea sacrificiului său și conducerea către o împărăție a binelui; învățare, sfințire și conducere. Acestea sunt mijloacele absolut necesare pentru ridicarea omenirii și vor fi în orice vreme luminarea puterii celei mai înalte din om, rațiunea, apropierea ajutorului puterii divine prin sfințire și deprinderea voinței de a practica binele. Ele

nu se pot despărți și, dupăcum s'au întrunit toate în persoana Mântuitorului, tot așa le-a lăsat întregi și urmașilor Săi ce i-a instituit la conducerea Bisericii: „Mergând *învățați* toate neamurile, *botezându-le* în numele Tatălui, al Fiului și Sfântului Duh, *învățându-i să păzească* toate câte-am poruncit vouă“.

Credincioasă acestei porunci, practica bisericii a legat de noțiunea de preot toate aceste îndatoriri. Ceice erau sfințiți a îndeplini tainele bisericii aceia și învățau.

A vesti adevărurile dumnezeiești e un drept pe care biserica ortodoxă, sprijinită pe porunca Mântuitorului și pe motive raționale bine întemeiate, l-a dat preotului care și sfințește. În acest cadru intră și predarea învățământului religios. Nu e fără urmări dăunătoare o împărțire a muncii pe acest teren.

Predica își capătă mai multă tărie când vine prin gura celui ce sfințește. Astfel sună cuvântul Domnului în ușile altarului sau dupăce ai oficiat un serviciu bisericesc decât când e rostit departe de biserică și de cătră celce iar se poate apropiă de altar. Se asociază atunci mai activ însuși simțământul religios, cași întreaga ființă, atât a preotului, cât și a credinciosului. În ușile altarului sau după ce te-ai atins de cele sfinte, întreg sufletul tău ca preot e pus în mișcare și ceice vestești se ridică la înălțimea de predică, cuvântul Domnului, adevăr ce scoboară de dincolo de greșalele omenești, dela divinitate.

A hotări acum ca în școală celce învață adevărurile divine să nu fie preot sfințitor, în apropiere veșnică de cele sfinte, ar fi o inovație care ar lunecă să altereze noțiunea misiunii preoțești.

Aceasta dealtfel se atinge și în situația noilor funcțiuni bisericești, pentru care se cer și preoți fără biserică. Se vor creă un fel de preoți speciali, o nouă treaptă în preoție, cari se vor uita cu milă la ceice merg cu cartea subțioară pe vreme reă și de necazuri în casa nevoiașului. Preoții ce vor fi dispensați de serviciile parohiei, vor privi de sus și cu compătimire pe ceice, prin mijlocul străzii, vor merge ducând în ceremonie mortul săracului la cimitir, cum se cam întâmplă și acum. Se va aduce atunci pe nesimțite o desconsiderare actelor pur bisericești care merită mai mult respect. Nu mi se pare a fi preot deplin acel ce nu va servi Domnului în biserică și nu va face rugăciuni în casele credincioșilor pentru chemarea ajutorului divin, după cum, iarăși, nu-și săvârșește întreaga sa misiune acel, ce pe lângă cultul divin, nu va îndeplini și celelalte două porunci de a învăța și conduce. Chiar de e chemat a lucra pentru un moment în afară de parohie, un preot nu trebuie considerat un moment despărțit de biserică sa prin care e legat de Hristos pe viață. Să ne aducem aminte că este

un canon uitat care cere ca un preot ce nu se va împărtași două săptămâni, să fie îndepărtat.

Se poate să cunoști și să înveți bine cele ale credinței, sau să lucrezi cu mult folos pentru biserică, dar prin aceasta numai, nu ești preot. E desigur lucru însemnat în misiunea de preot de a învăța, dar nu totul în Biserica ortodoxă. În cea protestantă da.

De altfel, din punct de vedere canonic, nu știu dacă un preot, afară de cei misionari, poate fi hirotonit altfel decât pe seama unei parohii.

S'a invocat, pentru a susține despărțirea profesorului de religie de biserică, citatul din stihul cap. 6,²⁴ a Evangheliei după Mateiu: «Nimeni nu poate sluji la doi domni». Dar a învăța adevărul creștin în școală și a îndeplini serviciul divin creștin, nu sunt două lucruri opuse, două principii contradictorii, așa cum e înțelesul aceluși citat, ci două lucrări cari duc la aceiaș țintă, care se complinesc, fiind unite de Mântuitorul și practica Bisericii.

Totul e deci ca aceste lucrări să nu se stingherească și să nu sufere una din cauza celeilalte.

În această privință, cazul ar fi mai mult la preoții învățători sau institutori cari, trebuind să fie în fiecare zi câte cinci ore de clasă și cu alte multe îndatoriri, sunt siliți să neglijeze una sau alta. Catedra de religie anume s'a micșorat în școlile secundare la zece ore, pentru a nu împiedecă pe preotul profesor de a îngriji și de parohie. Și cred că se pot rândui zece ore într'o săptămână în care să te duci la școală fără să stingherești ceva. Profesorii mai vechi de religie ar putea face o mărturisire în această privință. Și la școală tot pentru parohie lucrezi, pentru a hrăni și desvoltă simțământul religios al tineretului, așa că nu poate fi vorba de o stingherire dela lucru pentru parohia ce și s'a încredințat.

S'ar putea micșora încă mai mult numărul orelor dintr'o catedră de religie, dându-se atunci o fericită ocazie, ca toți preoții pregătiți dintr'un oraș, din parohiile unde locuiesc elevii, să fie în legătură cu școala și să lucreze cu puteri unite aici. S'ar putea apoi, dacă pentru felurite motive această soluție nu e practică, să se micșoreze cercul parohiei profesorului de religie sau să fie făcuți ajutători de parohi cum sunt cooperatorii în Bucovina, dar nici într'un caz, socot, că nu i se poate rupe legătura cu o biserică.

Chestiunea se mai lovește și de alte piedice.

A face ca celce predă învățătura religioasă să nu o poată exprima și sub forma de cult, înseamnă a da loc unei periculoase despărțiri între principiu și formă, chiar în momentul cel mai critic al formării sentimentului religios. De va predă cât de frumos profesorul de religie, dar de nu va avea ocazie în biserică și în familie să dea vieță învățăturilor sale sub forma de

cult, se va ajunge să se vadă una în principiile creștine și alta în cultul creștin. A-i lua profesorului de religie biserica și a-l lăsa să servească numai când va putea fi îngăduit de câte un paroh, înseamnă a-i lua mijlocul cel mai puternic pentru activarea învățăturilor lui.

Chiar de s'ar propune soluția de a se face câte un paraclis pe lângă fiecare liceu, unde să slujească profesorul de religie și să-și aducă școlarii săi, lucru foarte greu de îndeplinit, nu se va salva acest rău decât pe jumătate și mai mult s'ar artificializa lucrul decât să se îmbunătățească. Învățătura creștină trebuie să se altoiască vieții întregi, și individuale și familiare și sociale. Ea se predă și se prinde mai bine în felurite momente religioase ale credincioșilor: botez, nuntă, moarte, și dacă preotul profesor nu va avea aceste ocazii la îndemână, i se va pune o piedică în urmărirea scopului său de formare a unei credințe vii creștine. Va fi redusă predarea religiei mai mult la un intelectualism general, ceiace e cu desăvârșire păgubitor.

În acelaș fel se privește lucrul și din punct de vedere pedagogic. Se știe că una din preocupările cele mai de seamă ce se recomandă în predare este aceia a activismului, adică a căuta, prin toate mijloacele, să faci ceva viu din cuno-

ștințele ce le predai și să provoci ocazia de a le activa vieții, căci acesta este adevăratul lor rost. Căzusem în păcatul pedantismului cu multe cunoștințe și teorii departe de viață și cu puține sau rele influențe asupra ei, și deaceia s'a ridicat această reacțiune, care cere să faci să apară ca o necesitate a vieții cunoștințele ce le predai și în acest sens să le clasezi și să le valorifici. Și când toate științele au această străduință, religiei, care prin excelență trebuie să fie o știință vie, cum să-i iei sau în, orice caz, să-i stingherești mijloacele active de predare atât de natural legate de ființa ei?

În această latură și în aceia a situației față de ceilalți profesori ca și a mijloacelor de pregătire, toate de o deosebită însemnătate, chestiunea profesorilor de religie în învățământul secundar merită mai mult discutată și de Biserică și de Stat.

Reforme de îndreptare a învățământului religios nu trebuie să fie pripite, ci călăuzite de normele drepte ale Bisericii și de principii pedagogice sănătoase, pentru a nu se ajunge la rezultate care să arunce ponoase asupra celei mai necesare puteri pentru binele omenirii, credința în Domnul Hristos.

Prof. C. MUNTEANU
Dorohoiu

Documente privitoare la Mănăstirea Câmpulung și satele Bădeni și Stoenesti

Orașul Câmpulung din județul Muscel, reședința celor dintâi voievozi munteni, este socotit de toți istoricii, ca una dintre cele mai vechi așezări românești, dela poalele Carpaților munteni.

Până în timpul domniei lui Nicolae Alexandru Voevod (1352-1364), se află în acest oraș, o biserică mai mică, poate chiar de lemn, în care se îngropaseră înaintașii săi.¹⁾ Nicolae Alexandru Basarab înzestrează Câmpulungul, cu o nouă biserică, de zid, în care a fost și îngropat în luna Noemvrie 1364. Piatra mormântală, scrisă în limba slavonă, arată locul odihnei marelui voevod.

Biserica s'a păstrat în bună stare, aproape 300 de ani. Din cauza vechimei și a unui cutremur, s'a surpat până în temelie, în anul 1628. După 7 ani, adică în 1635, când era pe tronul Țării Românești Mateiu Basarab, a început a se zidi pe aceiași temelie și cu aceleași pietre, altă biserică, care a fost isprăvită în anul 1639.

Noul ctitor, Mateiu Basarab, transformă biserică în mănăstire de călugări. Mănăstirea Câmpulung, cu hramul Adormirii Născătoarei de Dumnezeu,

chiar din timpul domniei acestui mare voevod, a devenit un însemnat centru de activitate religioasă, culturală și literară.

Prin hrisovul din 10 aprilie 7156 (=1647)¹⁾, Matei Vodă întărește stăpânirea mănăstirii asupra satelor Bădești și Groșani și-i face și alte însemnate dării, între care și jumătate din venitul vămii Rucăr și Dragoslavele.

Domnii cari urmează în scaun, întăresc și ei daniile voevodului, iar credincioșii mai avuți se silesc să-i urmeze pilda. Având venituri însemnate, mănăstirea izbutește să întemeieze o tipografie, în care se tipăresc cărți slovenști și românești, chiar din timpul domniei lui Matei Vodă. Tot pe lângă această mănăstire, începe să funcționeze și cea dintâi școală domnească, în care învățau carte călugării, feciorii de boieri și chiar sărăcimea, căreia i se făceau multe înlesniri.

* * *

Încă din timpul domniei ctitorului Mateiu Vodă, mănăstirea începe să primească felurite dării,

1. Ion C. Filitti, *Negru Vodă*, Acad. Rom. București 1924 pag. 19.

1. Manuscrisul Acad. Rom. 3683.

mai ales în munții din împrejurimile orașului. Având mari cirezi de vite, se folosește ea însăși de o parte din munții dăruți, iar pe alții îi da cu arendă.

Dela niște donatori ale căror nume nu le-am putut afla, pela 1660, Mănăstirea Câmpulung, primește ca danie jumătate din muntele Priseaca și două părți din muntele Răteiu. Acești munți se află în satul Bădeni, situat în partea de N. E. a județului Muscel, la o depărtare cam de 20 km., de orașul Câmpulung.

La niște locuitori din acest sat, se păstrează numeroase documente, din care se pot vedea legăturile călugărilor mănăstirii cu «megiașii» din Bădeni, în veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea.

Cel mai vechiu document are data de 5 Mai 1662. În acel an, sătenii din Bădeni cer Divanului țării hotărnicia proprietății lor, spre a-și deosebi astfel părțile lor, de proprietatea mănăstirii.

În acest scop, sunt orânduți 24 de boieri hotarnici, cari dau sătenilor cartea de hotărnicie de mai jos:

† Adecă noi 25 de boeri, anume: Lăudat comis d(ir) Vlădești, i Tudor păh(arnic) d. Juguru i Vlaicu log(ofăt) i Costandin i Dragul d. Mihăești i Stanciul d. Beleți i Radu post.(elnic) i Radul Haiducul d. Contești i Vlaicu log. d. Lerești i Preda păh(arnic) i Oancea post. d. Brătiani i Bratul post. d. Bătiești i Stoica log. d. Nămăești i Oprea al lui Raico d. Albești i Stan Lupul d. Suslănești i Radu Jumăra i Badea Toacă d. Stoenști i Lazăr d. Dolgopol i Răinea i Franța ¹⁾ i Nica Catalu d. Boteni i Crăciun d. Berivoești i Iane log. d. Văleni i Dragomir, împreună cu dumnealui al doilea port. Teodosie hotarnicu, dat-am cartea noastră de hotărnicie la mâna megiașilor ot Bădeni.

Ales-am partea megiașilor, *despre mănăstire*, jumătate din sat, din câmp, la Muscel, împietrite; însă peste Dâmboviță, apa lui Strede, hotaru Până în obârșie și cu muntele ce să chiamă Priseaca, cu toate locurile câte sunt de arătură și de coasă, preste tot, până în apa lui Strede. Și iar le-am mai ales *în muntele mănăstirii Răteiu, mănăstirea doua părți* și megiașii o parte și cu voia *părinților* și a megiașilor și fără de nici o silă s'au (in)voit.

Intr'aceia noi, acești 24 de boieri, care am fost luați „prin răvașe domnești cu dum(nea)lui al doilea portar, „(hotarâm), ca să le fie lor moșie de folos și de hrană, „cu pace, lor feciorilor și nepoților, în veac; că așa „am ailat noi cu sufletele noastre. Și mai jos ne-am „pus pecetile și iscăliturile ca să crează.

pis mța mai 5 vă leat 7170 (=1662).

Semnături:

Mihai log., Crăciun, Vlaicu, Andrei, Coman, Dima, Radul, Filip, Franța Arsenie, Stan, Iane log. To(a)că, Oancea, Preda, Stoica.

1. Acești doi locuitori câmpulungeni, după nume, par a fi Germani; în Câmpulung, fiind de biserica catolică, au fost în veacurile trecute mulți locuitori de neam german.

Cartea aceasta de hotărnicie, veche de 265 ani, se păstrează și astăzi în bună stare. Dintr'însa se poate vedea că hotărnicia s'a făcut atât cu voia sătenilor, cât și a părinților, adică a călugărilor mănăstirii.

* * *

Câtva timp mai târziu, călugării, pe lângă partea mănăstirii cuprinsă în hotărnicie, au mai cotropit, sau, cum se zicea pe acele vremuri, *au împresurat* și alte părți de moșie, din moșul numit Balea. Nepoții acestuia au avut multe neînțelegeri cu călugării și, neputându-se împăca, au dat jalbă la Divanul țării, în timpul domniei lui Brâncoveanu. Călugării n'au voit însă să se înfățișeze înaintea Divanului și deaceia Domnul a făcut carte domnească către județii orașului Câmpulung, către neguțatori și către megiașii bătrâni din împrejurimi, ca să cerceteze pricina și să dea dreptatea cui o are.

Aceștia s'au adunat cu toții în ziua de 23 Iulie 7221=(1713), au cercetat cu amănunțime zapisele mănăstirii și ale jăluitoților și, după ce s'au încredințat de adevăr, au dat această carte de judecată:

† Noi, județii din Câmpulung, împreună și cu neguțatorii de aici, împreună și cu alți megiași bătrâni, *împrejurenici* moșiilor ale megiașilor dă la Bădeni, care mai jos ne vom iscăli, anume, dat-am cartea noastră dă judecată la mâna lui Coman și a lui Ion, feciorii unchia(șu)lui Mihăilă Inășăscul ot Dragoslavele precum să s(ă) știe că, având ei multă gâlceavă cu călugării dela Mănăstirea Câmpulungului pentru moșiile moșu-său Balii dela Bădeni, pentru că muma lor au fost fată Balii și din seminția ei să află și, vrând să-și caute moșiile, (pentru) că au fost împresurate de călugări și mergând *la egumen, la popa Vasile cel bătrân*, și-au cerut ca să le slobozească moșiile, să și le ție ei, dar călugării n'au vrut.

Și ei, dacă au văzut că nu le slobozesc moșiile, i-au sorocit [să meargă înaintea Divanului, la Măria Sa Vodă și iar n'au vrut să meargă.

Și mergând Coman și Ion la Domnie și jăluindu-să pentru moșii, cum li s'au împresurat de călugări, le-au făcut carte domnească la județii dela Câmpulung și la neguțatori și la megiașii bătrâni, *împrejurenici* ¹⁾ moșiilor, cari știu moșiile și hota(re)le.

Și, viind cu cartea domnească, ne strânse pe toți, pe cum am văzut și porunca domnească și i-am judecat cu călugării. Și văzui zapisele și ale unora și ale altora și i-am luat sama cu amăruntul și nu s'au găsit Bădenii, nici un ban datori la călugări. Numai s'au găsit un zapis, dela un ruptaș din Bădeni, anume Zaharia, care au făcut un loc zălog la mănăstire, drept lei 12 și acel loc au fost în fața Brății. Și așa le-am ales noi judecata:

Să-și caute călugării banii la cine i-au dat, pentru

1. termen dispărut astăzi din vorbire.

că acel om n'au avut nici o treabă cu moșia și, fiind călugării moșiile megiașilor din Bădeni mai mult de 20 de ani, iar noi așa le-am ales judecata, să întoarcă călugării venitul moșiilor de an câte zece lei. Să dea banii fără de gâlceavă și moșiile să le fie slobode, să nu mai tinză călugării la moșiile megiașilor din Bădeni nici un pas de picior.

Să aibă a și le țină ei, pe cum le-au pomenit ei, dela părinții lor. Iar Coman și Ion să aibă a-și căuta moșiile moșusău Balii, din toate moșiile Bădenilor, din trei părți o parte, împreună cu feciorii lui unchiaș Stan Dec, din tot hotaru; din siliște, din izlaz, din munți, din păduri, din câmp, din livezi, din apă, adică vaduri de moară. Din tot, să aibă a-și țină Coman și Ion, cu feciorii lui unchiaș Dec, din trei părți, o parte, care s'au numit partea moșu-său Balii.

Iar călugării să nu mai aibă a să sculă asupra lui Coman și a lui Ioan, ca să-i mai apuce de moșiile megiașilor din Bădeni, să fie și închinați ughi 10 gloabă, înaintea Divanului. Iar pentru ve(ni)tul moșiilor ce sau zis mai sus, din 20 de ani, de nu-i vor da de voie, să aibă a-i chema la Divanul Măriei Sale, ca să dea banii fără de voia lor, pentrucă așa s'au ales lor judecata. Drept aceea, le-am dat această carte la mâna lui Coman și a lui Ion, ca să fie de mare credință pe cum le-am ales de(la) judecată.

Iulie 23 // 7221 (= 1713)

- † Eu Cârștea județul ot Dolgopol
- † Eu Radu județul.... ot tam
- † Nica starostea dă negustori ot tam
- † Eu unchiaș Stan Grămadă ot Stoenști
- † Eu unchiaș Vlad Rădici ot tam
- † Eu unchiaș Gheorghe Cață ot Bogătești
- † Eu Radu Borja ot Dragoslavele
- † Eu unchiaș Coman Purțu ot tam
- † Eu unchiaș Cârștea ot Bădeni
- † Eu unchiaș Stan Dec ot tam
- † Eu Andrei ot tam
- † Eu Radu Pușcașu ot tam

Din cele de mai sus, se poate vedea cât de amănunțit s'a cercetat neînțelegerea și cât de dreaptă s'a dat această carte de judecată. Călugării au trebuit dar să despăgubească pe cei doi frați, cărora le cotropise pământul și 'n acelaș timp, să plătească și 10 galbeni, Divanului țării.

* * *

Birurile grele ce trebuiau să plătească sătenii odată cu începutul domniei Fanarioșilor, făceau pe mulți să se împrumute de bani. Cei aflați în diferite nevoi, aleargau uneori la alți consăteni mai avuți, iar alteori, chiar la egumenul Mănăstirii Câmpulung. Pe deoparte pentru încredințarea achitării datoriei, iar pe de altă, ca dobândă la suma împrumutată, se puneau zalog câte un petec de pământ.

În 1718, un sătean din Bădeni se împrumută cu șase taleri sau lei, la egumenul mănăstirii numit Teofan. Pentru aceasta îi pune zalog o bună parte din muntele Priseaca, unde și mănăstirea stăpâna jumătate. Zapisul de zalogire are următorul cuprins:

† Adec eu Stoica, feciorul unchiașului Stan Dec, den sat din Bădeni, dat-am zapisul meu ca să fie de bună credință, *la mâna sfinției sale, părintelui Teofan, egumenul sfintei Mănăstiri Câmpulungul*, precum să, să știe că, i-am pus zalog la sfinția sa un codru de loc, anume, clinul din Valea Stănișoarei, până în Valea Armăsariului, însă din obârșia Văii Stănișoarei, până în obârșia Văii Armăsarului și în jos, până în livezi, în luncă, și în sus, pe marginea livezilor, până în Valea Brusturilor, ca să are unde ar fi loc de arătură și să o pască cu toată vita sfintei mănăstiri, precum scrie zapisul muntelui Priseaca, iar până în obârșia Văii Stănișoarei și în obârșia Văii Armăsarului.

Și cât vom țină noi banii, să aibă și sfinția sa a țină această moșie, iar când vom da noi banii, să ne fie moșia slobodă. Și o am pus zalog drept bani gata tl 6. Și pentru credință mi-am pus degetul mai jos, ca să crează.

Oct. 26 // 7227 (= 1718)

Eu Stoică snă Stan Dec
Teodosie diacon martor
Eu Oancea brat Rădici martor

Datornicul, achitând suma împrumutată dela egumen, și-a primit înapoi zapisul de zalogire, care se păstrează în original și astăzi.

* * *

La începutul anului 1719, alți 4 săteni merg la acelaș egumen Teofan și-și zalogesc și ei părțile lor din muntele Priseaca, pe 9 lei sau taleri, după cum se poate vedea din zapisul de mai jos:

† Adec eu Radul feciorul lui Stoian, nepotul unchiașului Nedelco ot Bădenii, den preun cu Pătru, feciorul Cârștii și cu nepotu-mieu Pavel Oancea i Stan, dat-am zapisul nostru ca să fie de bun(ă) credință la mâna sfinției sale, părintelui egumenului chir Teofan al sfintei Mănăstiri Câmpulungul, precum să se știe că am pus un picior de munte, Priseaca, zalog, anume Piscul Țintii, până în vale, în livezi, precum merge marginea, până în obârșia Văii Stănișoarei. *Să aibă sfinția sa părintele și tot săborul Sfintei Mănăstiri*, a stăpâni cu bună pace, până când vom da noi banii, să ne fie moșia slobodă. Însă o am pus pe tl 9 și am luat toți bani în mâinile noastre. Și pentru credință, ne-am pus deagitele mai jos, ca să crează.

Febr. 20 // 7227 (= 1719)

Eu Radu nepot lui Nedelco ot Bădeni
Eu Pătru, cu Pavel
Eu Oancea snă Stan Cioc. Eu Stan brat ego
Eu unchiașul Manta
Eu Stoica Dec

Cu 27 ani mai târziu, adică în 1746 mai mulți locuitori din satul vecin, Stoenеști¹⁾, ca să scape «de satarana foarte mare ce le-a venit dela curte», merg la egumenul de atunci al Mănăstirii Câmpulung, de se împrumută cu 37 lei. Pentru aceasta zălogesc și ei mai multe proprietăți. Termenul zălogirii a fost foarte scurt, numai dela 1 april 1746, până la Sfântul Dumitru (26 oct) acelaș an. Plătind egumeniului datoria la termen, și-au primit înapoi zăpisiul de zălogire, care se păstrează și astăzi, având următorul cuprins:

† Adică noi moșneanii din Stoenеști, anume: Micu Boiaru și cu frate-meu Coman, eu Stan Măcriș și eu Vlad cu Mihăil Bârlinghia și eu Radul Bragă, cu Ștefan Călugărul și eu Coman și Vlad, feciorii lui Rădici și eu Lupu Hălăbae cu frate-meu Stan și cu Gane, nepot lui Stan și eu Alexandru, dat-am acest zăpis al nostru ca să fie de mare credință, la mâna sfinției sale părintelui... *igumenul dela Mănăstirea Câmpulungului*, precum să se știe că, *viindu-ne o satară foarte mare dela curte*²⁾, pe noi pe sat, deci noi am dat o o samă de bani, iar o samă n'am avut de unde-i da. Am venit la sfinția Sa de ne-am rugat și ne-au făcu bine de ne-au dat bani gata tl. 37 până la S-tu Dumitru, ca să dăm la zi toți banii. Și pentru că ne-au făcut Sfinția Sa acest *mare bine*, noi i-am pus zălog: Plaiul de peste Dâmbovița, cu Posada, cu Plopișu, cu Zmeuretu și din Fântânea am zălogit, ce nu sânt zălogite pela alții.

Aceia să-și țină zăloagile cu pace, că noi acelea, nu le-am zălogit. Și cât vom ținea noi banii sfinției sale, să ție sfinția sa această moșie, cu bună pace; să are, să cosască, să pască cu vitele, cum îi va fi voia. Iar când îi vom da banii, să ne fie moșia slobodă și pentru credință ne-am pumele și degetele mai jos, ca să crează.

avr. 1 lt. 7254 (= 1746)

Urmează apoi iscăliturile tuturor.

* * *

Sătenii din Bădeni mai pun zălog, după 1750, tot la Mănăstirea Câmpulungul, partea ce le mai rămăsese din muntale Răteiu, pe taleri 50. Egumenul mănăstirii, Dosoteiu, încearcă să cotopească partea sătenilor din Bădeni, dar aceștia cer înfățișare înaintea ispravnicilor, unde sunt cercetate cu amănuntul sineturile, sau actele din amândouă părțile. Aceasta se poate vedea din următoarea adevărință, cu data de 12 Iunie 1775.

Adec eu Isariu Dec, feciorul Stoichi Dec d (în) Bădeni, dat-am această adevărință a mea la mâna acestor oameni, anume: Voicu i Stan i Radu Andreoiu, pentru ca să fie de bună credință veri la ce judecată ar fi,

1. Astăzi comuna Stoenеști, din care face parte și satul Bădeni.

2. Adică dela curtea domnească.

pentru că, având noi a ne scoate niște moșii, ce au fost zălogite la Mănăstirea Câmpulungul, și eșind înaintea dum(nea)lor boerilor ispravnici, înfățișându-se zăpisele, dar *din zăpisele părintelui eg(umen) Dosoteiu Câmpulungeanu*, ne-au scos un zăpis, care [acel zăpis ce-l arată, noi nu-l știm, nici îl ținem în seamă, că, într'acesta zice, precum că ar fi un munte, anume Răteiu, vândut stătător.

Și, dupăcum răspunde într'aceiaș zăpis, nici de cum nu iaste așa, că eu, Isariu Dec, acest mai sus numit, acum mă aflu om de opt zeci de ani și au trăit și taică-meu ani 100 și noi acest cuvânt nu l-am aflat făcut. Noi numai așa știm, că acest munte mai sus numit, este pus zălog pe tl 50, dupăcum răspunde în zăpisiul ce avem; asemenea și mătușa anume Ioana, muma lui Stan Bădeanu, ce a fost fâmeie lui Petru Bădeanu, asemenea adeverează că, acești oameni mai sus numiți, s'au dus cu acești lt 50 de și-au scos acel munte prin știrea dum(nea)lor ispravnicilor și de când s'au scos acest munte, sunt 2 ani și Sfinția Sa ne ține muntele.

Și ne-am pus și degetile mai jos ca să crează.

Eu Isariu Dec d(in) Bădeni adeverez.

Eu Ioana d(in) Bădeni după cum știu adeverez.

Și am scris eu Stoica citețul, nepotul popii Iacov Duțul d(in) Stoenеști cu zisa lui Isariu și a Ioanii.

Iunie 12 lt 1775.

* * *

Intr'o jalbă din 1825, adresată Domnului Grigorie Ghica, locuitorul Gheorghe Badea din satul Bădeni, spune următoarele:

Prea înălțate Doamne,

Cu mare plângere jăluiesc milostivirii Măriei Tale, pentru dum(nea)lui Nicolae Rucăreanu dela Câmpulung, Jud Muscel că, un munte anume Priseaca, *eră zălogit la Sfânta Mănăstire Câmpulungul dă moșii noștri*, apoi, *intrând în judecată părinții noștri, au scos muntele dela numita mănăstire*, iar zălog, l-au pus la numitul boer, pe dobânda banilor.

Arată apoi că boerul Rucăreanu a încercat cu telurite meșteșuguri, să cotopească muntele și încheie astfel:

„Și când acolo, (adică la ispravnicat) nu voiu fi odihnit, să viu sorocit la luminatul Divan ca să-mi aflu dreptatea, căci numitul umblă să-mi hrăpească moșioara ce o am coborită din moș în moș, *dă la Negru Vodă*, și să mă lase cu 6 copii pe drumuri. Și ce-o fi mila Măriei Tale“.

* * *

Din actele reproduse mai sus, putem vedea că adeseori egumenii Mănăstirii Câmpulung împrumutau cu bani pe sătenii din împrejurimi. Cei împrumutați erau îndatoriți să pună zălog proprietățile lor până la achitarea datoriei. Folosința

proprietății până la achitare, aducea mănăstirii venituri destul de însemnate. Aceasta ținea loc de dobândă. Neapărat că era o faptă cu adevărat creștinească aceea de a ajuta bănește pe ceice se aflau în nevoi. Adeseori însă ieșiau la iveală și unele slăbiciuni omenești.

Unii egumeni, după cum rezultă din documentele de mai sus, încercau să cotopească din proprietățile sătenilor, din care pricină s'au ivit și multe Judecăți.

Cei mai mulți însă ajutau cu banii mănăstirii pe cei ce se aflau în felurite nevoi, din dorința curată de a face binele. Când primeau înapoi

banii împrumutați, sloboziau moșiile zălogite.

Mănăstirea Câmpulung a strălucit în veacurile trecute, printr'o activitate destul de rodnică pe teren religios-moral, cultural și literar.

Documentele reduse mai sus, privitoare la satele Bădeni și Stoenesti, ne descopăr și o altă latură de activitate, adică aceea de a ajuta bănește pe ceice alergau la ajutorul său, din cauza greutăților traiului de pe acele vremuri, provenite, fie din lipsuri de tot felul, fie din birurile prea grele, pe care trebuiau să le plătească strămoșii noștri.

Preot I. RĂUȚESCU
Dragoslavele jud. Muscel

PARERI CU PRIVIRE LA INTENSIFICAREA PROPAGANDEI CULTURALE SCRISE: METODA ȘI FORMA PUBLICAȚIILOR. CUPRINSUL LOR.

Acolo unde s'a dezvoltat gustul cititului, propaganda culturală scrisă se poate face ușor, sub conducerea factorilor intelectuali și morali din sat. Pentru intensificarea propagandei, ne putem servi de publicațiile ce se tipăresc de felurite asociațiuni religioase și școlare, ba chiar și particulare, cu aprobarea Sfântului Sinod sau a altor instituții bisericești ori școlare.

În fiecare parohie, să fie o bibliotecă, pusă sub directa conducere a parohului, care va împărți cărțile la sfârșitul serviciului religios, sau în alt timp, având un registru de cititori. Se va ține seamă că cititorii să citească ceice pot ușor înțelege. Deasemenea, se va avea în vedere, la inspecție, numărul cititorilor, iar rezultatul se va consemna în procesul-verbal de inspecție al parohiei. Suntem de părere ca cititorii mai multor cărți să fie răsplățiți prin premii.

Aceste premii se vor da cu o deosebită atențiune, la solemnități publice, precum la ședința unui cerc preoțesc etc. După trei ani de propagandă progresivă, parohul va alcătui odare-de-seamă, pe care o va supune consiliului parohial și adunării parohiale, cu constatările și propunerile ce vor avea de făcut.

Se va stărui, în tot cazul, ca preoții harnici și meritoși să fie răsplățiți prin o primă, așa zisă, de răsplată pentru activitatea culturală.

Înaintările în învățământ se iau și pe baza cunoștințelor, dar se ține seamă și de activitatea culturală. Să se ceară însuși preotului să răspundă la anumite chestiuni. Se vor distribui nu numai brevete ori ranguri onorifice, ci și oarecari recompense materiale, fie în bani sau cărți, ori alte obiecte, procurate prin ajutorul unor contribuțiuni generale, prevăzute în bugetul parohial, sub: *fond de propagandă culturală*.

Tot astfel se poate lucra și unde e mai puțin dezvoltat gustul de citit, cu adaosul că aici ne

este necesar, numai decât școala. Ne vom pune în legătură cu școala. Vom face șezători. Sunt anumite broșuri foarte nimerite pentru aceste ocazii. După ce am pornit la drum, cel puțin un an, prin mai multe șezători, urmăm calea bibliotecii, cum am arătat mai sus.

În ceice privește forma publicațiilor, e de preferat formatul de buzunar cu coperta tare și cu o ilustrație în text. Cuprinsul să fie mai mult din cărțile cultului bisericesc, d. p.: o rugăciune la felurite ocaziuni, însoțită de interpretări. Se pot lua și din Evhologiu, cum, spre ex.: Rugăciune la neplouare, la Pogorârea Duhului Sfânt, din rugăciunile pentru Sf. Masluri ș. a.

Deasemenea, din ceaslov, psalmi potriviți, foarte sugestivi și instructivi: Ps. 50, ps. 102 ș. a. Chiar și din coprinsul Sf. liturghii: «Nimeni din ceice se leagă cu poftele și cu desfătările trupești nu este vrednic...». Din rugăciunile dela rânduiala Sf. Impărtășiri, iarăși se pot tipări.

Pe de altă parte, se vor mai putea tipări istorioare din viețile sfinților ori din Istoria Neamului: modele de dărnicie: Doamna Despina, Regina Elisaveta (Mama răniților) ș. a. Astfel se va desvolta sentimentul iubirii de patrie, dragostea de biserică și de școală.

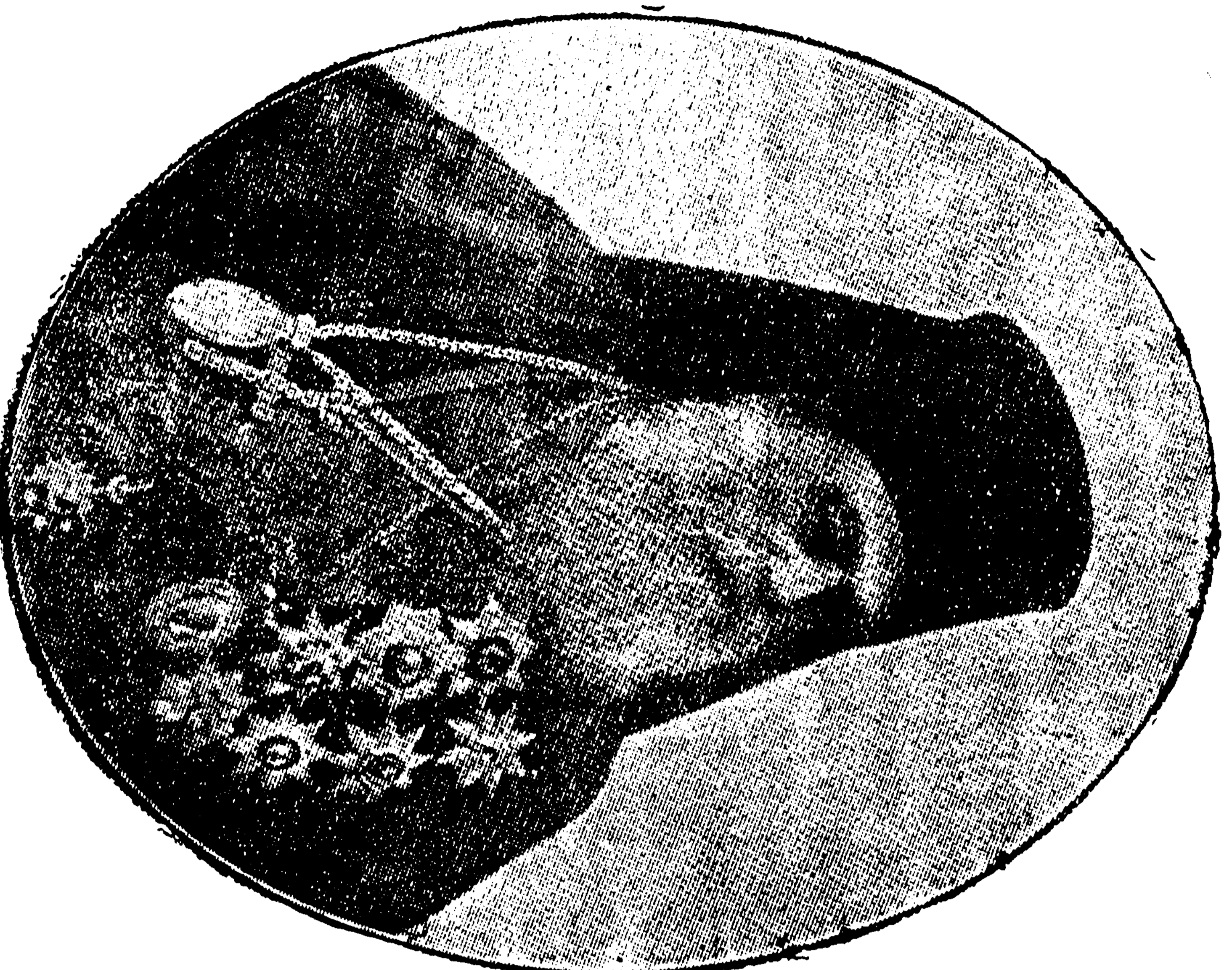
Nu se vor neglija unele reguli de bună purtare în familie, în societate, diverse îndatoriri cetățenești, reguli igienice etc., puse în acord cu Sf. Scriptură. De pildă. «Spălarea Picioarelor», exemplu de umilință și de curățenie. Rugăciunile ce se citesc după 40 zile la femeia lehoză, se pot interpreta și ca igienă și sănătate. Cu această ocazie și cu altele, dându-se atențiunea cuvenită rugăciunilor, se naște, pe nesimțite, un imbold firesc pentru respectarea lucrurilor sfinte.

Dar câte sunt de scris, încât, eu cred că s'ar schimba mult fața satelor noastre, pornind în

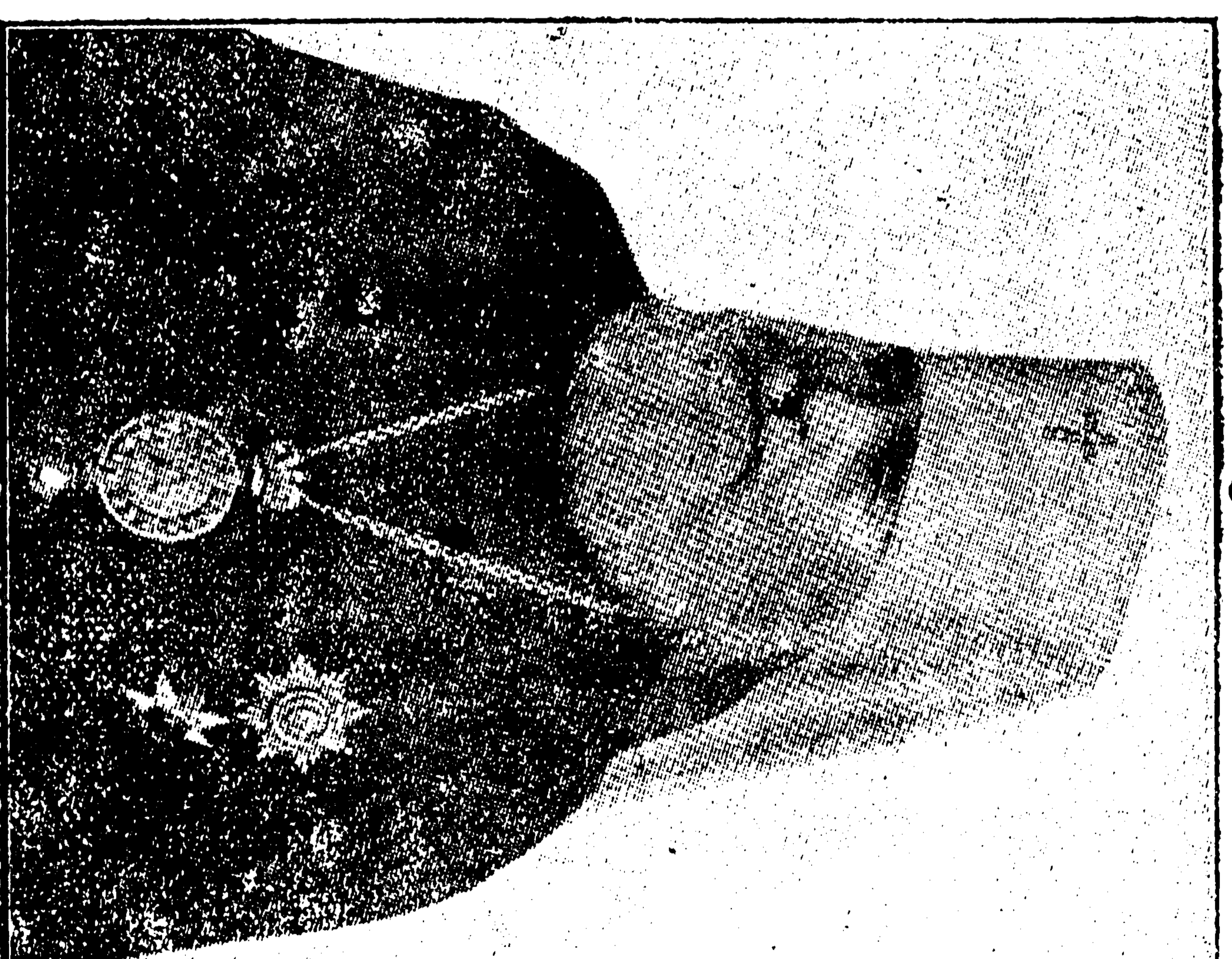
această direcție. Poporul e setos de cultură, însă să vadă, în ceiace citește, că se vorbește de credința, obiceiurile, religia lui și vom vedea cum ni se umplu bisericile de credincioși. Patriarhul cu acestea, vom întreține cultul cu cântări eât mai plăcute și cu înfeles de citire asupra

strotelor și imnelor religioase. Vom da atențiune și celor mai elementare lucruri, la care observăm atențiunea poporului. În toate acestea, preotul cel dintâi să fie exemplu, în tot locul, ca văzând poporul, să-l urmeze cu toată evlavie și respectul cuvenit. Icon. M. M. IONESCU *Cosîeni, R.-Sărnat*

CHIPURI DE IERARHI DIN BISERICA ORTODOXĂ

Patriarhul IOACHIM III al Constantinopolului,
mort în 1912

Mitropolitul ANTONIE al Petersburgului,
mort în 1912

PREOTII LA CAPACITATEA DE RELIGIE

După cum se știe, preoții licențiați în teologie, cari se prezintă la examenul de capacitate la religie, sunt obligați să dea examen și la limba română, ca specialitate secundară, scris și oral, după ce deja, în timpul cât au făcut cursurile teologice, au fost obligați, deasemenea, să urmăze și câteva cursuri dela facultatea de litere și filosofie, între cari și o parte din specialitățile limbii române. Și desigur: aceasta, pe deoparte, în vederea culturii generale ce trebuie s'o aibă preotul licențiat în teologie și viitor preot; iar pe de altă parte, în vederea completării catedrei sale cu ore de limba română, în caz când el nu ar avea ore destule de religie, eum se întâmplă în multe cazuri.

Și cu toate acestea sunt preoți cu examenul de capacitate mai ales pela gimnaziile nou, înființate, cari, neavând ore suficiente de religie, nu li se dă spre completare orele de limba română la cari au dreptul, fie că nu's libere, fie că nu este bunăvoință; iar în altă parte decât în acea unde-și au parohia, nu le dă legea

drept, din care cauză ei rămân fără catedră completă ani deiarândul și sunt expuși chiar să-și piardă dreptul dobândit prin examenul de capacitate după 6 ani de zile, ceea ce nu e plăcut nimănui.

Socot că e o datorie imperioasă se se dea preoților profesori spre completarea catedrei de Religie, câteva ore de limba română, dacă sunt vacante ori se pot face; iar dacă nu, atunci să li se dea ore de religie la o școală dintr'o localitate vecină, știut fiind că sunt școli în localități diferite, dar foarte aproape una de alta. Și dacă nici aceasta nu e posibil pentru preoți, atunci trebuie ca, în conformitate cu dispozițiunile art. 37 lit. F. din legea învățământului secundar, să li se completeze catedra cu ore de religie tot dela aceeași școală, fie ore de cult, fie ore de educație morală, de care se simte mare nevoie în școli și care, completare s'a și făcut deja în unele părți. Astfel s'ar dezlega chestiunea profesorilor de religie cu catedră ne-completă.

Spicuri filosofice din scrierile lui Soloviov¹⁾

Sunt 27 ani dela moartea unui fin-cugetător rus, care e de mare valoare pentru biserica noastră creștină — Vladimir Soloviov. El explică multe probleme din domeniul teologic. Cu ajutorul filosofiei, Soloviov a izbutit să facă mai înțelese multe chestiuni teologice. Meritul lui mai de seamă este că el dă un aspect religios nu numai acolo unde lucrurile vin direct în atingere cu temele teologice, ci și acolo unde obiectele se rezolvă din laturea pur practică sau pur filosofică. Deaceia operele lui și sunt importante pentru studiul teologiei, fiindcă din ele curge principiul liber al unirii-rațiunii și a credinței, începând cu «Procesul mitologic în păgânătatea antică»; «Lectură despre Dumnezeu-omul»; «Sensul vieții din punct de vedere creștinesc» (un comentariu filosofic relativ la *λόγος*); «Ebreismul și chestiunea creștinească»; «Bazele religioase ale vieții»; «Dezvoltarea dogmatică a Bisericii în legătură cu chestiunea unirii Bisericilor»; «Despre societate și împărăția creștinească»; «Filosofia istoriei biblice», etc., și terminând cu: «Istoria și viitorul teocrației-cercetarea căii istorico-universale către viața adevărată», (această operă e neterminată), «Critica începuturilor abstracte» și altele. În toate se observă principiul sus-amintit.

Pentru a putea avea o idee despre acest cugetător, vom reda câteva cugetări din scrierile lui:

«... În niciun fel de relațiune, nu se pot pune, zice Soloviov, limite între începuturile pozitive sau religioase și abstracte sau filosofice, între credință și rațiune — în realitatea lor. Nu există o credință, care să nu fie unită cu gândirea rațională și nici o cercetare abstractă, care n'ar presupune credință. Deosebindu-se clar în esență și punctul lor de plecare, sistemele pozitive-religioase și abstracte științifice și doctrinele în adevărata lor dezvoltare și realizare concretă, imanent se pătrund reciproc, legându-se diferit între sine.

Dela sine se înțelege, că această legătură nu numai nu le poate împiedica în dezvoltarea lor, dar nici în opunerea fenomenelor lor particulare. Din altă parte, această legătură lăuntrică, garantează posibilitatea unei sinteze, în care aceste principii să se afle într'un echilibru și armonie perfectă, păstrând totuși deosebirea sa.

Baza potențială, pentru o astfel de sinteză, constă în aceia că unul și același conținut poate fi în același timp (însă numai din diferite părți) ca: obiect pentru credință religioasă și contemplare mistică, tot așa și ca obiect de cugetare vrednică și cercetare științifică.

În fiecare obiect, trebuie deosebite urmă-

toarele trei părți: a) existența substanțială, adică realitatea internă (esența lui proprie); b) esența lui generală; acele însușiri și determinări generale și indispensabile, cari alcătuiesc condițiile logice ale existenței lui, sau acele condiții, în care e posibilă cugetarea lui; și c) realitatea lui exterioară, vizibilă, manifestările lui, adică existența pentru altul. Astfel zis, noi distingem fiecare obiect ca: existent, ca fiind cugetat și ca acel care acționează.

E evident că adevărata existență a obiectului, realitatea lui interioară se poate adevăra numai prin credință sau acceptarea mistică, care corespunde principiului religios; cugetarea obiectului aparține filosofiei, și realitatea exterioară a fenomenelor lui — aparține științelor experimentale.

Tot așa de clar se vede, că acestea trei părți nu se exclud mai pe alta, ba din contră: numai unirea lor poate alcătui adevărul întreg al obiectului; deci numai sinteza armonică a științelor: religioase, filosofice și experimentale alcătuiesc starea normală a vieții noastre cugetătoare, și în afară de ea, niciunul, care tinde către adevărul întregit, nu va putea găsi satisfacție¹⁾. Într'o astfel de sinteză și constă sistemul teologiei libere, a cărui reprezentant se arată V. Soloviov.

«Natura omului, spune Soloviov, căutând să analizeze cele precedente, așa cum este, reprezintă trei forme fundamentale ale existenței: sentimentul, cugetarea și voința activă. Fiecare din ele au câte două părți: una absolut personală, alta generală.

Sentimentul separat, pur subiectiv, cugetarea singurită sau fantazie fără un obiect general-indispensabil, și în fine pofta animalică nemijlocită — toate acestea nu pot servi ca începuturi organizatoare sau ca factori ai vieții generale omenesti; însemnătatea începuturilor pozitive pentru această cugetare, poate avea numai sentimentul, care tinde să întărească starea sa nemijlocită prin expresiunea lui obiectivă: numai cugetarea care tinde către un anumit conținut a obiectului; numai voința, care are în vedere scopurile generale definite; cu alte cuvinte se poate spune astfel că natura trebuie să aibă: sentimentul, care să aibă ca obiect frumsețea pozitivă, cugetarea, care are ca obiect adevărul obiectiv, voința, care are ca obiect binele obiectiv²⁾.

Din acești trei factori, ca prim început nemijlocit a vieții comune, este voința. Ca început organizator al lumii — voința se definește prin trei raporturi fundamentale; și deaceia ca expri-

1. Acest articol e o prelucrare a prof. Mirtov, folosindu-mă și de original.

1. Critica început. abstracte 14—15.
2. Idem — 399—400.

mare, îi servesc trei forme a uniunii comune: lumea economică, lumea politică sau statul și lumea spirituală sau duhovnicească (biserica).

A doua sferă a vieții universale omenești—sfera științei, ca și prima—se manifestă în trei forme. Omul, în acțiunea sa de cunoaștere, poate avea în vedere sau: bogăția cunoștințelor de fapte, culese prin observare sau cu experiență din lumea exterioară și din viața omenească; sau perfecțiunea cunoștinței formale, adică corectitudinea logică sau întregirea, ori conținutul absolut; astfel el poate avea în vedere: sau adevărul material, faptic; sau adevărul formal logic, sau adevărul absolut.

Cercul cunoștințelor, în care predomină conținutul empiric, aparține adevărului material și formează așa numita știință pozitivă.

Știința, de finitivă mai ales, prin principiile generale și care are în vedere mai mult perfecțiunea logică sau adevărul formal formează filosofia abstractă; și în fine, știința care are ca prim obiect și punct de plecare esența absolută, formează teologia.

În știința pozitivă, centrul a toate — e faptul real; în filosofia abstractă ideea generală; și în teologie — ființa absolută¹⁾.

Ultima sferă fundamentală a existenței omenești e sfera simțului, privită nu din partea subiectivă, ci pe atât cât ea primește o expunere obiectivă generală. Ca o manifestare a simțului, servesc: pictura tehnică, pictura estetică și mistică. Adevărata frumusețe poate fi numai în lumea ideală, în lumea supranaturală și supraomenească, unde există de sine.

Raportul creator al simțului omenească, față de transcendență se numește mistică.

«O astfel de asemănare a misticeii cu arta — zice Soloviov — se poate privi ca un paradox, raportul părându-se neclar. Însă nimeni nu se va îngreui a admite între mistică și artă următoarele trăsături generale: a) și una și alta au ca bază simțul (iar nu cunoștința sau voința activă); b) și una și alta au ca armă sau mijloc închipuirea sau fantazia (iar nu gândirea sau activitatea exterioară); c) și una și alta presupun în subiectul său inspirația extaziată (iar nu conștiința liniștită). Nu mai puțin îndoelnic rămâne, că mistică și arta au putut fi numai manifestări diferite sau trepte a unuia și aceluiaș fapt artistic. Și rămâne îndoelnic, fiindcă misticeii, de obicei; i se atribue însemnătate numai subiectivă, negându-i-se capacitatea la o exprimare și realizare tot așa de precisă și obiectivă, care incontestabil, aparține artei. Dar aceasta este o rătăcire provenită din cauză că aproape nimeni nu știe ce-i în adevăr mistică; așa încât pentru mulți, însăși numirea aceasta s'a făcut ca sinonim a tot ce este neclar și neînțeles (ce e și firesc).

Cu toate că sfera misticeii, nu numai că singură

posedă o claritate, dar și totul numai ea le poate face clare — în urma acestui fapt, pentru cei slab și cu ochi neînarmați, lumina ei e nesuferită și-i cufundă în întunerecul absolut¹⁾.

Astfel, fiecare formă a vieții omenești în genere are trei trepte, din care locul cel mai înalt aparține acelei, care are un raport imediat cu absolutul. Așa în sfera voinții—«prima treaptă—societatea economică are însemnătatea materială după preferință; a doua—societatea politică reprezintă cu preferință un caracter formal; și, în fine, a treia—societatea spirituală, trebuie să aibă însemnătatea absolută. Prima este baza exterioară, a doua este mijlocul și numa a treia este scopul... Fericirea nu depinde nici de ceea ce se capătă prin lumea exterioară, și nici din activitatea cumpătată și rațională a omului însuși. Ea (fericirea) se determină cu astfel de începuturi, cari se află peste limita, atât a naturii, cât și a lumii omenești; și numai o astfel de societate, care se bazează nemijlocit pe aceste tendinți către începuturi necondiționate, poate avea ca problemă directă binele omului în întregime și absolutul lui²⁾.

«La fel și în sfera științei»:

Știința pozitivă dă fiecărei științe baza materială; filosofia îi însușește o formă logică; iar teologia primește un conținut absolut și un scop suprem... Adevărul prezent obiectiv, ce compune scopul cunoașterii noastre, nu se dă dela sine, și nici din observarea reală, externă; pe care se sprijină știința pozitivă și care poate părea numai o iluzie a simțurilor; ea nu se dă nici cu rațiunea pură, pe care se bazează filosofia abstractă și care poate părea ca numai o formă subiectivă. Acest anumit adevăr, trebuie să se determine independent de realitatea externă și începuturi ale rațiunii, dar cu începutul prim absolut a tot ce există, ce și constituie obiectul teologiei. Numai acest început comunică adevăratul sens și însemnătate, atât ideilor filosofice, cât și faptelor științei, fără care—primele, se arată ca o formă simplă, iar a doilea — un material indiferent³⁾,

Acelaș loc pe care îl ocupă teologia și societatea spirituală în sferile sale—în sfera creațiunii, aparține misticeii... Trebuie însemnat, adaogă Soloviov, că, din toate cele 3 sfere generale, însemnătatea supremă aparține sferei creatoare; și fiindcă în această sferă primul loc îl ocupă mistică, apoi ea și are însemnătatea unui început suprem a întregii vieți a organismelor omenești, ce și e înțeles, fiindcă în mistică această viață se află într'o legătură nemijlocită și foarte strânsă cu realitatea primului început absolut, cu viața dumnezească⁴⁾.

BABCENCO BORIS,
Student teolog-Cornăuți

1. Critica încep, abstr. pag. 403.

1. Idem. 405-408.
2. Idem. 402.
3. Idem. 405-4051
4. Idem. 403.

CAND SUNA TOACA...

Străveche toacă din vremuri de demult, întunecate, asfințite!...

Pe când creștinismul era încă în fașă, în copilăria lui, te-au născocit creștinii buni, ca pe un imn, ca pe-o rugăciune ce urmează și înalță sufletele către cerul albastru și plin de stele...

Tu te-ai născut în vremuri sfinte și pline de strălucire... Credința creștină era în floare; învățătura Domnului Hristos se răspândea de către sfinții părinții cu multă însuflețire; creștinii se socotiau frați, se iubeau cu adevărat, împărțiau averile lor la săraci, nesiliți de nimeni și mergeau bucuroși chiar și la moarte pentru credință și Evanghelie, nedorind altceva, în timpul chinurilor, decât unirea cu Hristos și dobândirea vieții și fericirii veșnice...

Slăvite vremuri de bărbăție creștinească când sporea numărul martirilor și cu el și credința în Hristos cel înviat din morți!...

Tu te-ai născut în zi frumoasă din lemn curat...

Din lemnele uscate așezate chit, ochiul creștinului cucernic l-a ales pe cel mai drept, pe cel mai curat, pe cel mai uscat...

Cu barda lui tăioasă, ți-a dat forma unei scânduri și te-a lustruit... Spre margine te-a sfredelit în două locuri prin care a trecut o frânghie scurtă, te-a atârnat de-un cui mai gros, te-a lovit cu'n lemn să vadă ce sunet scoți, s'a descoperit, și-a făcut semnul sfintei cruci, îngânând: «*Dumnezeu să ajute e bună toaca!... Dumnezeu fie lăudat*»...

—Toacă bună, lemn ales!... Frumos rost ți-au dat din început creștinii buni, născocitorii tăi, cari te-au merit pentru sfintele slujbe, pentru Casa Domnului... În ceas bun te-au botezat... Preoți înveșmântați s'au rugat pentru tăria ta, te-au însemnat cu semnul crucii, te-au stropit cu aghiazmă, te-au sfințit și te-au așezat cu cinste la loc sus, lângă altarul de jertfă și de rugăciune, ca pe-o icoană cu chip de sfânt, în clopotnița bisericii.

La vremea slujbei, în zori de zi, sau în miez de noapte, cu sială a început să te lovească cu ciocanul un dascăl bătrân și cucernic, după ce mai întâi se descoperise și își făcuse în șir trei cruci mari...

Și atunci, ca un copil nou născut, care pentru prima dată vede lumina zilei și scoate primul strigăt îngânat cu glasul de durere al mamei, așa și tu ai scos îndată sfios și feciorelnic glas de chemare la slujbă, la jertfa cea fără de sânge.

Trecut-a de-atunci veac după veac, înmulțindu-s'au bisericile cu miile prin satele și orașele împărățiilor de pe întinsul pământului, iar tu ai

fost așezată sus, fie în turla bisericii, fie în clopotnița de alături.

După cum nu-i biserică astăzi — vorbim de ortodoxi — căreia să-i lipsească semnul biruinței, drapelul creștinătății, crucea de pe vârful turlei, sau prapurile și felinarele întrebuintate la înmormântări și procesiuni, tot așa nu este undeva vreo biserică, care să nu te aibă și pe tine, toacă cu glas neschimbat...

Ca o mireasă cuminte, tu stai retrasă de pădurea în care te-ai născut și'n care trăiesc și cresc nestingheriți până într'o zi, scoborătorii tineri din aceiași seminție cu tine...

Ca o călugăriță tânără și cu gânduri curate, încinsă în vâlul fecioriei pentru mirele Hristos și care se nevoiește mereu întru rugăciune în mănăstirea din inima codrului, tot așa și tu te rogi adesea, chiemând pe creștini la închinare, din cuibul tău ascuns și sfânt...

—Toacă scumpă, mireasă cinstită!... În clopotnița bisericii, tu nu cunoști urâtul, căci ai un mire alături: *clopotul*. Vă țineți de urât unul la altul.

Cântul tău, câteodată cu înflorituri, uneori mai domol, altedăți mai apăsător, se îngână cu glasul de metalul clopotului.

Când preotul începe, în duminici și sărbători slujba la altar, tu întâi vestești satul și apoi glasul de aramă al clopotului, cu toarta ferecată în grinzi de stejar tare sau de fier trecut prin foc...

Când preoții încep în spre asfințit vecernia în biserici, iar a doua zi dimineața slujba utreniei și a sfintei liturghii, tu te trezești, mireasă, ca dintr'un somn greu și-ți cânti povestea neîntinatei tale vieți... Glasul mirelui tău te urmează îndată, duios și sincer...

Numai la Paști glasurile voastre răsună deodată, pentru că bucuria Invierii este neîntrecută; ea este minunea tuturor minunilor și „*al praznicelor praznic și sărbătoarea sărbătorilor*“.

Când vântul umblă otocol prin sărăcăcioasa voastră casă fără ferestre și nemobilată, atunci de sus, ca un zmeu cu coada, clopotul atinge fața ta în semn de desmierdare cu frânghia lustruită și noduroasă de care îl trag copiii... Tu nu te superi, dar rușinoasă ai vrea să taci... Vântul poznaș, însă, te mișcă și pe tine și atingi ușor cu marginile, ca cu niște aripi, zidul vechiu, răspunzând astfel în șoaptă mirelui care îți înțelege suferința tăinuită cu îndărătnicie...

Cu două ciocănele ușoare de lemn, ca cu două ouă roșii, bătrânul „*oservitor*“ al bisericii, *palamarul*, îți desmiardă fața, lovindu-te cu milă, cruțându-te. Numai când îl năcăjesc băieții din sat sau când urcă scările cu inima plină de mânie, te lovește mai tare și nu știe de niciun soi de păsuială...

Ca orice meșteșug, și „*tocatul*“ cere ucenicie. Și dascălul cel mare este tot palamarul ori, în lipsa lui, «*moș dascălul*», trecut și el la început prin treapta cea mai de jos a slujitorilor bisericești.

Dar neîntrecut te bat pe tine, toacă de fier, la mânăstiri, călugării și călugărițele. Aceștia au atâta îndemânare, încât fac din glasul tău o adevărată bucată de muzică pusă pe note pe care pelerinii o admiră și pe care n'o mai pot uită...

În liniștea nopții, când începe slujba „*Miezonopticeii*“, glasul tău scoală din somn până și pe shimnicii albiți de ani și cu auzul slăbit, iar ecoul lui se pierde departe, în tănuitele poieni ale codrului adormit...

—Toacă ascunsă, lemn binecuvântat!...

Glasul tău e trâmbiță de chemare la sfânta slujbă...

Creștini plini de evlavie, când îl aud, ori unde s'ar află, în casă, în ogradă, pe drum sau pe ogor, se descopăr îndată, privesc spre cer oftând și se înseamnă cu semnul sfintei cruci.

Tu miști inimile credincioșilor și le smulgi o clipă gândurile dela cele pământești. La vecernie, tu vestești încetarea lucrului, apropierea sărbătorilor, aducătoare de bucurii, dătătoare de odihnă mult așteptată și bine meritată.

Când strigi tu cu glasul tău peste sat, creștinii parcă văd dinaintea ochilor lor chipul bisericii și al preotului și își amintesc că au și ei o lege de ținut cu porunci care trebuiesc cunoscute și puse în faptă în scurtul sbucium al acestei vieți...

Glasul tău pare că are în el ceva din curățenia și sfințenia vremurilor apostolice... Înmoaie inimile împietrite, deșteaptă cugetele adormite, usucă vrajba, sporește credința și dragostea între frați și îndeamnă pe fiii bisericii pe cărarea dreptății, pe calea adevăratei mântuirii.

Tu deschizi ochii unei armate de creștini, tu descreștești frunțile, tu grăbești tictacul inimilor simțitoare și picuri în ele un doftoricesc balsam, pe care nicio farmacie pământească nu ni-l poate procura...

Tu nu jălești, nici știi ce-i plânsul... Tu nu oftezi după morți, nici îi duci la groapă, ca tovarășul tău de sihăstrie, clopotul...

Păsul tău încearcă să-l afle doar bietul pălimar, care de mic, de jumătate de veac, îți alintă fața uscată și lucie cu ciocănelele rotunjite și ușoare ca niște mingi de gumă...

Cu tine el stă adesea de vorbă, de parc' ai fi o ființă vie. În vremuri de furtună și de grele cumpeni, el urcă aici, să sune clopotul „*cel de piatră*“ ca să alunge grindina; aici, în fața ta, el îngână rugăciuni și strote scurte din Scriptură...

De câte ori nu și-a lipit el fața sa aspră de tine și n'a zis așa, cu ochii înrouați:

„*Sfântă toacă, oare cine te-o mai „bate”, după ce-oi închide eu ochii ?!*“

În nopțile întunecoase și fioroase, când în cimitir pășesc strigoii cu pași de uriași printre mormintele răzlețe cu țărâna duplită și crucile plecate ca'n spre rugăciune, se isbesc în tine liliecii — șoarecii cari au mâncat anaforă dela Paști—, stâncile, cioarele și bufnițele somnoroase, care își au cuibul sub strașina sihăstriei tale atât de invidiată...

Cu marginile lovești atunci păreții, te legeni puțin și scoți un gemăt ușor și neînțeles...

—Toacă ușoară atârnată într'un cui ca o icoană!

Te-ai subțiat la mijloc. Ai rămas groasă numai de-un deget. Treptat, treptat, și s'a măcinat lemnul, și s'a subțiat fruntea; dar și ciocănelele s'au ros... Cozile li s'au schimbat adesea, încolo au rămas aceleași...

Ai împlinit un veac decând stai nemișcată în chilia ta, de când nu te-a mai dat nimeni jos... Numai frânghia și s'a mai înlocuit, ea care te atârnă de cuiul gros de fier, formând un triunghi cu baza mare.

—Toacă îmbâtrânită, roasă, bătută de vânt, stropită de ploii și de ninsoare!...

Pe ici pe colo, ai pete de aramă. În nopțile de denii din Postul Mare și vara când veneau cumpenele, pălimarul lipia lumânarea subțire de fruntea ta și trăgea clopotul de nădejde, iar tu-i serviai de candelă... Se trecea una, aprindea alta și, câteodată, clipocind între soroace, ca santinela neschimbată după trecerea rondului, lăsă mucul să te ardă...

Ca niște pistrui cât linte stau picăturile de ceară pe obrazul tău uscat și supt...

Clopotniță ascunsă în cerc de brazi înalți! Pentru clopote și toacă te-au zidit credincioșii... Fără ele, tu n'ai avea rost...

Înlăuntrul tău stă toaca, ca oarecând în sfânta sfintelor dela templu, toiagul lui Aaron ce odrăslise în chip minunat...

Ziua, ca o binecuvântare cerească, te stropesc razele soarelui încet, duios, cu dărnicie...

—Toacă iubită, de tine ni-s legate amintirile copilăriei noastre!...

Așezată dela podea cam la înălțimea umerilor unui stat de om, noi luam ciocănelele depe fereastra clopotniței sau din cotlonul unde le ascundea moș palamarul de răul nostru, ne suiam pe-un scăunel mic sfredelit și cam șchiop — în care cândva se înfingeau lumânările și se așeza înaintea icoanei al căreia hram se sărbă—, așa fel ca să ajungem cu nasul în dreptul tău și, începeam a ciocăni, la slujbe, când moș palamarul era în toane bune... Și ciocăneam rău de tot, că îngânam ciocănele; dar mie mi se părea că stau sus pe biserică... Urechea dascălului nostru nu putea suferi această profanare a toacei, se

apropia mânios de mine, îmi înșfăcă ciocanele și începea să-i zică el, de-i umblau ciocanele ca două titirezuri...

«Uite-așa se bate toaca, măi băiete! Când te-i învăță și tu să o bați acătărelea, atunci numai să vii și să pui mâna pe ciocane... Haide, mișcă-te încolo, măi gbibirdic împelițat...»

Și noi, copiii, ne uitam la el, ca la un moș bun de tot înaintea lui Dumnezeu și credeam, că el fi cel mai de seamă om de pe pământ, că știe așa de bine să bată toaca...

Ii furam jocul mânilor, bătând și noi cu mâile noastre în deșert, la spatele lui, ca să nu ne vadă că-l îngânăm...

Și, la casa pământescă, în copilăria noastră, câți din noi n'am bătut ceasuri și zile întregi cu bețele în scânduri, ca să ne învățăm a bate toaca!...

* * *

—Toacă bătrână din clopotnița satului meu!
A trecut mai bine de un sfert de veac nu te-am mai „bătut“, decând nu te-am mai văzut!...

Mai porți tu oare iscălitura mea cu dată ghemuită într'un colț?... N'o vor fi șters oare fulgii de zăpadă și stropii de ploaie?... Și tu mai stai oare tot la locul cel de cinste?...

Dar, parcă văd în clopotniță o toacă nouă!... Pe tine te-au crăpat dascălii cei noi și te văd pe oblonul deschis, în podul bisericii că stai la un loc cu sfeșnice, felinare și prapuri vechi, stricate și aruncate ca date la reformă... Printre voi, fire de busuioc, pomelnice înegrite, mucuri de lumânări și, praf din bielșug...

Tu nu fi supărată!... Vremea cu mâna ei și moartea nemiloasă, cu timpul, pe toți ne dă la o parte și alții ne iau locul... Așa-i vrerea lui Dumnezeu... Așa-i legea firii...

Dar, cum aș vrea, o toacă sfântă, ca din tine să-mi facă o cruce și, mâne, când se va așterne deasupra-mi țărâna și uitarea, tu să-mi străjuești mormântul părăsit și, în picăturile de ploaie ce-ți vor spăla fața, tu să plângi cântecul tău de altădată și copilăria mea legată de tine și îngropată la picioarele tale... O, toacă sfântă! Cândva tu vei cunoaște focul, iar eu putreziciunea...

Pr. N. HODOROABĂ
Iași

CRONICA BISERICIASCA INTERNĂ

SFINȚIREA MONUMENTULUI BISERICII DIN POPĂUȚI-BOTOȘANI, CTITORIA LUI ȘTEFAN CEL MARE

Duminică, 2 Octomvrie a. c., orașul Botoșani a fost în mare sărbătoare. Biserica Popăuților, întemeiată de Voevodul Ștefan cel Mare la 1496 și care, în curgerea vremurilor, își pierduse strălucitoarea ei podoabă, pictura ei minunată, s'a întors la vechia ei glorie. Cu multă grijă, biserica a fost înoită și pictura ei spălată sub supravegherea Comisiunii Monumentelor istorice.

I. P. S. Mitropolit al Moldovei a ținut să dea un deosebit fast slujbei de învoire a bisericii, săvârșind personal sfințirea ei, poftind la această însemnată solemnitate și pe Sanctitatea Sa Patriarhul-regent Miron.

În acest scop, I. P. S. Mitropolit a sosit în Botoșani de Sâmbătă seara, însoțit de conferențiarul de istoria artei, d. Profesor I. D. Ștefănescu, fiind primit de clerul și autoritățile botoșănene.

Patriarhul Miron a sosit Duminică dimineața, fiind întâmpinat la Pașcani de delegatul Mitropoliei Moldovei, Protoiereul Niculea, care l-a însoțit până la Botoșani. Înaltul regent a fost primit cu onoruri regale, fiind de față autoritățile civile și militare ale orașului. După discursul de bună venire a primarului orașului, Înaltul Regent, Patriarhul Miron, a răspuns că de mult dorea să viziteze părțile din nordul Moldovei și în special Botoșanii și astăzi, datorită I. P. S. Pimen, Mitropolitul Moldovei, are bucuria să-și vadă dorința împlinită.

Încadrat apoi de un escadron de roșiori și urmat de un impunător cortegiu, Sanctitatea Sa sosește la biserica Popăuți, unde este întâmpinat de I. P. S. Mitropolitul Pimen, cu care se îmbrățișează.

Se înconjoară, după obiceiul sfințirii, mai întâi biserica și apoi se intră în lăuntru, unde Sanctitatea Sa, ia loc în tron, iar I. P. S. Mitropolitul slujește Sf. Liturghie.

În această zi, a avut loc punerea petrei fundamentale.

La ciasurile 11, să săvârșește în, curtea bisericii, în mijlocul poporului, parastasul pentru pomenirea ctitorului bisericii, „Voivodul Ștefan cel Mare“, după care I. P. S. Mitropolit Pimen, într'o cuvântare mișcătoare, salută pe Patriarh și face un istoric al strălucitei ctitorii, amintind de Voevodul Ștefan, apărătorul creștinătății și al neamului și de obiceiul lui de a înălța câte o biserică după fiecare izbândă, semn al puternicei lui credințe în Dumnezeu și pavază a neamului în orice nevoi.

În frumoasa sa cuvântare, Înaltul Regent, Patriarhul Miron, subliniază însemnătatea Bisericii și chemarea preoților, arătând rolul biruitor al credinței întru apărarea și propășirea neamului românesc.

Sanctitatea Sa sfătuește părintește mulțimea de mii de oameni care îl ascultă să se inspire în totdeauna dela exemplul Marelui Voevod Ștefan și din tot gloriosul său trecut și arată că singura noastră cale de mântuire este drumul cel bătut de veacuri de înaintașii și marii noștri voievozi cari cu spada au biruit duș-

manii, iar prin credință în Dumnezeu au întărit sufletul neamului. Voivodul Stefan, supra-numit atletul creștinătății, simbolizează îndeajuns aceste mari virtuți și în ele preoțimea este chemată să crească generațiile viitoare ale neamului.

În aceleași virtuți, spune Sanctitatea Sa, nădăjduesc să cresc, ca părinte duhovnicesc, în greaua sarcină și răspândirea temporală ce am ca Regent, și pe tânărul nostru rege Mihail I.

Poporul numeros a ascultat cu multă evlavie și emoție cuvântările celor doi mari ierarhi, rămânând adânc mișcat.

I. P. S. Mitropolit Pimen înmânează apoi Prea Sfințitului Titu Vicarul Patriarhiei, documentul de mai jos, care cuprinde istoricul bisericii și care se citește de P. S. Sa în auzul tuturor și apoi se semnează de Patriarh, Mitropolit și celelalte autorități.

Iată cuprinsul acestui document:

Act de reînnoirea Bisericii Sf Nicolae din orașul Botoșani.

Această biserică, cu hramul Sf. Ierarh Nicolae, ctitoria lui Ștefan cel Mare, supranumită biserică din Popăuți, a fost zidită la 1496.

Interiorul bisericii a fost restaurat de două ori: întâia oară în veacul al XVI-lea, când s'au deschis ferestrele cele mari din pronaos, și a doua oară pe timpul lui Mihai Racoviță, la 1752, când s'a desființat peretele care despărțea pronaosul de naos și s'a înlocuit cu arcul cel mare care se vede azi.

O mare restaurare exterioară a bisericii s'a făcut pe vremea neuitatului Rege Carol I, în timpul cărei fericite domnii, s'au restaurat multe din bisericile monumentale care împodobesc țara noastră, rămase dela vechii, voievozi.

Precum se știe însă, pictura acestei biserici, cași a celorlalte ctitorii ale lui Ștefan cel Mare, din cauza vremurilor și a altor împrejurări, a fost deteriorată.

În o așa rea stare, se găsea și această biserică, până nu de mult, când, în anul 1926, în timpul glorioasei domnii a regretatului Rege Ferdinand I, și în al nouălea an, după marele război, s'a început lucrarea de restaurare a picturii, cu binecuvântarea Mitropoliei Moldovei și sub auspiciile Comisiunii Monumentelor Istorice, de către pictorii St. Stroiny și V. Galin, sub directa priveghere și îndrumare a d-lui I. Mihail, Pictorul Comisiunii Monumentelor Istorice.

Și azi, Duminică 2 Octombrie, anul mântuirii 1927, în primul an al proclamării M. S. Regelui Mihail I al României, s'a redeschis această biserică, luând parte mult popor, la slujba religioasă, săvârșită de I. P. S. Mitropolit Pimen al Moldovei, față fiind I. P. S. Miron, Patriarh al României și membru al Inaltei Regențe; Prim-Ministru fiind D-l Ion I. C. Brăteanu¹⁾; Ministrul al Cultelor D-l Al. Lapedatu,

Prefect al Județului Botoșani D-l Demostene Vizanti, Protopop Ec. Al. Simionescu și Primar al Orașului D-l Ramiro Savinescu.

Drept care s'a întocmit acest document în trei exemplare, spre știrea celor ce vor veni după noi.

(Urmează iscăliturile).

După terminarea solemnității sfințirii bisericii, se formează un important cortegiu care conduce pe Înălții Ierarhi la Catedrala orașului Botoșani, unde se oficiază un scurt polihroniu.

Înalții oaspeți iau parte apoi la un banchet oferit de autorități la Prefectura județului, unde se țin mai multe toasturi, de Patriarh, Mitropolit și primarul orașului.

Cele câteva ceasuri libere până la plecarea trenului sunt petrecute în vizitarea instituțiilor din oraș și a mănăstirii Agafton, unde se pune piatra fundamentală a atelierului de covoare. Înaintea plecării, are loc un ceai oferit de d. Savinescu, după care, la orele 7 seara, Înălții Ierarhi părăsesc orașul Botoșani, cu cele mai frumoase impresii și lăsând în urmă amintirea unei zile mari de bucurie.

Profolereul Gh. NICULEA
Iași.

AȘEZĂMINTELE CULTURALE ALE PREOȚILOR Inițierea unui ateneu popular în Iași

Dacă ar pune cineva întrebarea: Care e nota caracteristică a preoțimii de azi în Țara românească, se înțelege că nu fiecare s'ar putea opri la aceiași trăsătură din înfățișările cu care preoții se înfățișază înaintea ochilor privitorilor. Dar îmi închipui totuși că nu puțini vor fi aceia care vor găsi că, la foarte mulți preoți din ziua de azi, se găsește năzuința de a înzestra parohiile lor cu clădiri pentru luminarea poporului. După ce își îngrijesc de bisericile lor și le înzestreză, cum se vede urmărind cineva tot ce se publică în această revistă la capitulul „Mulțămiri“, grija multora este să pășească mai departe și să încunjure biserică cu așezăminte, din mijlocul cărora să se reverse activitatea Bisericii asupra mulțimii.

Dacă am vorbi de București, am găsi aici, fiind de multă vreme, așezămintele și munca aprigă care se desfășură din sânul bisericii Căramidarii-de-Jos, prin râvna neobosită a vrednicului ei paroh Păr. Econ. Gh. Păunescu. Apoi un așezământ de mare măsură se ridică prin munca preoților ei, Econ. Rădulescu și Gh. Popescu, la biserică Dichiu, care s'a înzestrat cu un ateneu impunător, și încă această dâră e în curs.

Iată acum dela Iași, după o veste mai veche că se va face, ne vine vestea că s'a și făcut. Căci la 21 August din acest an, s'a pus peatra de temelie pentru o clopotniță la biserică Sf. Haralambie, care însă va fi nu numai clopotniță, ci va avea în jur tot felul de clădiri, cu săli mari pentru luminarea poporului (sala de conferințe de 21 de metri lungime pe 9 lățime). Acestea, prin râvna vrednicului ei paroh, Păr. Protopop Iașului Gh. Niculea. Dăm aici, în ce urmează, actul de temelie, în urma sfințirii dela 21 August a. c.

1. Toți moldovenii zic „Brăteanu“; numele primului-ministru însă nu e „Brăteanu“, ci „Brătianu“. — Nota A. S.

ACT DE TEMELIE

Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sf. Duh, pusu-s'au temelile acestei Clopotnițe, cu clădirile sale din jur, cum și a casei de luminare și educare a poporânilor din părțile de sus ale Iașilor, în ale sale năzuinți creștinești și românești.

Clădirile acestea se înalță pe locul sfintei și dumnezeieștii biserici cu hramul marelui mucenic Haralambie, carea dintru început a fost urzită și întemeiată de fericitul întru pomenire Gheorghe a lui Leon-dari din Ioanina, zis și Tufecchi Bașa, (șef armunier) carele în anul 1804 a înălțat, în mahalaua Muntenimii de mijloc, pe locul mormintelor turcilor, — astăzi pronumită Sărăria, — acest frumos locaș, pentru iertarea păcatelor săvârșite cu omorârea fratelui său, Haralamb Haiducul din porunca domnitorului Constantin Ipsilante Voevod, pentru liniștea norodului și a țării de bântuelile sale haiducești.

Se zidește această clădire sub domnia Regelui minor Mihai I, Regele tuturor românilor, în Inalta Regență fiind: Principele Nicolae, Sanctitatea Sa Patriarhul Miron Cristea și Gheorghe Buzdugan; Mitropolit al Moldovei și Sucevei I. P. S. S. D. D. Pimen Georgescu, Locotenent de Patriarh; Prim-Ministru al țării d. I. I. C. Brătianu; Ministru al Cultelor și Artelor Alexandru Lapedatu; Președintele comisiei interimare a Municipiului Iași Osvald Racoviță; prin vrednicia și stăruința neobosită a Preotului paroh al bisericii Sf. Haralambie și Protopop al orașului Iași, Economul Gheorghe Niculea; a Epitropilor bisericii: Teodosie Motăș, Profesor Ioan Tufescu și Căpitan Grigore Dumbrăvescu și a comitetului parohial compus din d-nii: Căpitan Corjescu, Dumitru I. Istrate, Mihai Teodoreanu, Savel Grosu, Cristea Pascalide, I. C. Tăzlăoanu, Colonel Leon Popovici, Paraschiv Scutariu, Avocat I. Mihailescu, Căpitan Țară Lungă, Mihail Simionescu, Gh. Davidescu, Const. Popescu, Matei Gafencu și D. Dumitriu; după planul făcut de Arhitectul comunii d. Grumăzescu G. și care se execută de către societatea de construcții moldovenești condusă de d-nii ingineri Negruzi și Cernătescu.

Cu recunoștință, pomenim că aceste clădiri s'au putut începe cu ajutorul bănesc al D-lor: Ioan Petrovici, fost ministru al instrucțiunii publice; Grigore Trancu-Iași, fost ministru al muncii și ocrotirilor sociale; I. Lupaș, fost ministru al sănătății și asistenței sociale, Const. Meissner, fost ministru al lucrărilor publice; Vasile Goldiș, fost ministru al cultelor și Artelor; Const. Toma, Senator, fost primar al Iașilor; Ioan Axinte, fost prefect de județ; N. Petrea, fost primar al Iașilor și a altor buni și pioși creștini, slujind aceasta de pilduire și pentru mulți alți binefăcători și drept-credincioși creștini.

Iar mâne, când cele trei clopote ale fericitului întru pomenire Ctitor Gheorghe Leon-dari vor suna din înălțimea clopotniței ce va stăpâni vederea întregului oraș, chemând pe credincioși la rugăciune, voi toți, mari și

mici, să ziceți cu glas tare: Facă Domnul Dumnezeu ca sufletul ctitorilor și tuturor binefăcătorilor și sprîjinitorilor acestui Sft. așezământ de lumină și de înălțare sufletească să fie pomenite de-a-pururi în împărăția cerurilor, pentru slava lui Dumnezeu. Amin. Scrisu-s'au acest act de temelie în anul mântuirii dela Hristos una mie nouă sute două zeci și șapte, luna August 21 zile.

Dela cercul central preoțese „Știubeiu“ din jud. Râmnicul-Sărat.

Un războiu de arme s'a terminat. Acum e un alt războiu, cu mult mai decisiv ca cel dintâi, pentru consolidarea și conservarea pozițiilor și pentru înlăturarea și spulberarea unor anumite concepțiuni și mentalități vechi nejustificate, dar, otrăvitoare. Acest războiu cere, neapărat ostași înarmați cu Duhul lui Hristos.

Cei mai de seamă ostași sunt *preoții și învățătorii*. Armele lor sunt *inima și puterea de convingere*.

Și au plecat la luptă tineri și bătrâni, întocmiți pe plutoane și divizii. Plutoanele sunt cercurile preoțești, iar diviziile sunt conferențele generale pe Eparhii. Cu arsenalul munițiilor, din zorii zilei, se pornesc acești atleți ai lui Hristos și se duc zeci de km., pentru a rezista ofensivei diavolului.

Cum se începe acțiunea? Trâmbița, e clopotul bisericii.

Comandamentul superior, cu subalternii în linie de bătae, încep atacul pe toate fronturile. Lupta se sfârșește cu biruința creștinismului.

Iată acum și un Buletin de pe acest fel de front:

În Duminica din 18 Sept. a. c., când ziua se îngâna cu noaptea și luna, pe furiș, arunca palidele raze, Păr. T. Popescu, președintele cercului „Știubeiu“ din jud. Râmnicul-Sărat, plecase cu munițiunile sfinte și cu tezaurul inimii de neobosit luptător apostol și acum se îndreaptă cu pași grăbiți spre meleagurile din Costieni, unde odinioară tusese rezistență cu puști, mitraliere și tunuri ale vitejei armate române. Debarcă la Tronul Sfânt al supra-cerescului Părinte. Aici e întâmpinat de preotul parohiei, scriitorul acestor rânduri. După un sfert de oră, iată sosește și preotul N. Oprîșan din parohia Obidiți și îndată își face intrarea și verhovnicul V. Grigorescu-Sihlea, care, cu o răbdare demnă de adevărat apostol, a plecat cu trăsura disdedimineată, pentru că avea de străbătut, 30 de km. aproape și, cu toate că distanța ce ne separă, e atât de mare, totuși pe Sf. Sa, nu l-a putut opri nimic în loc, căci, „Venind eu pentru Evanghelia lui Hristos și ușă mare fiind deschisă mie prin Domnul, n'am avut odihnă cu duhul meu, neaflând pe Tit, fratele meu“. (2 Corint. 2, 12-13).

* * *

Biserica, așezată în centrul parohiei, la răscrucea drumurilor din sat, se înalță falnică în văzduh. Clopotele vestesc pe credincioși ce pare că nu mai sfârșesc a veni. Cu toate că biserica e destul de mare, față de numărul credincioșilor adunați, devenise neîncăpătoare.

Cu câteva zile înainte, se vestise tot poporul că va fi „mare ziua aceia“. De aceia și autoritățile din comună: Invățători, Primar, Notar, Șef de post ș. a., au dat toată atenția acestei solemnități, luând parte la sfânta Liturghie. Răspunsurile au fost date de corul cântăreților din Cerc, atingând momente sublime, mai ales în partea finală.

Predica a fost rostită de Păr. paroh M. Ionescu, care a tâlcuit ce însemnează a ne lua Crucea și a lămurit ce înțelegem prin cuvintele „Cine va vrăa să-și mântuiască sufletul, perde-l-va pre el; iar cine-și va perde sufletul său pentru Mine și pentru evanghelie, acela îl va mântui pre el“ (Marcu 78, 35). Sf. Sa a arătat cum ne putem mântui. Dezvoltând tema pe un ton natural, a reușit să pună, în fața credincioșilor, un tablou sugestiv de felul sufletelor din om, spunând că omul are două feluri de suflete: „Unul pe care-l perdem, când vrem să-l mântuim, și altul îl mântuim, când îl perdem pe cel dintâi“. (N. R. B. an. IX 1—3. T. Păcescu) ¹⁾. A stăruiat asupra sufletului cu valoare veșnică, pe care suntem datori să-l curățim și să-l prețuim. Această curățire se face prin „arderea patimilor din noi“ și așa se sălășluște în el harul Domnului și trăește în veșnicie. Predica a fost viu și foarte atent ascultată, încât citeai în fețele tuturor o ușurare sufletească și o mulțumire, cum rar se poate vedea.

După terminarea sfintei liturghii, s'a săvârșit un parastas pentru „Eroii“ din parohie, făcându-se pomenire și pentru *Marele Erou Regele Ferdinand I.* În genunchi cu toții și cu ochii scăldați în lacrimi, sub bolta sfântă, ne-am îndreptat rugile fierbinți către Atot-Puternicul, cerând coborârea Harului Sfânt peste robii Săi.

Cu această ocaziune, remarcăm cuvântarea patriotică a Păr. T. Popescu, care într'un entuziasm de nedescris a scos în relief datoria ce avem cu toții de a ne iubi patria, ca cel mai de preț bun ce ne-au lăsat „Eroii“. Păr. Teodosie, cu verva-i cunoscută și prin inspirația Duhului, a reușit pe deplin să transporte întreaga asistență, dela cele pământeste, la cele cerești. Poporul și-a dat perfect seamă că are o sfântă datorie de a-și apăra patria, prin faptul că arătau în fiecare clipă, prin semnul sfintei cruci, să ne-o aperse Dumnezeu.

Tot așa de sublim a fost părintele Teodosie și în partea II-a la ședință, când a luat din nou cuvântul, venind cu o nouă bogăție de idei, așternute pe un fond religios de fapte reale, din viața de toate zilele. Exprimându-și mulțumirea de bună primire ce parohienii au dovedit, încheie Păr. V. Grigorescu-Sihlea, vorbind despre Biserică, aducând vorbitoare exemple din viața istorică a Neamului nostru, care a fost pildă de jertfă pentru Biserică. Păr. Sihlea, deși înaintat în vârstă, dar totuși viguros și energic, a făcut o prea plăcută impresie poporului. „Intru miros de bună mireasmă“ religioasă ne-a întreținut corul cântăreților cu cântări religioase, patriotice, din colecția de cântări a d-lui Popescu-Pasărea.

Constatăm că poporul ține foarte mult să asculte cântări, imnuri religioase patriotice.

Astfel au luat sfârșit aceste clipe de entuziasm religios-patriotic, care a început la orele 6 1/2 și s'a terminat la ora 12 1/2, în cea mai desăvârșită mulțumire. Masa s'a oferit întregului personal bisericesc al cercului de către Păr. paroh local. În timpul acesta, s'au discutat chestiuni, cu privire la viitoarea ședință, încheindu-se cuvenitul proces-verbal.

Iată dar o dare-de-seamă dela un cerc preoțesc, din care constatăm că scopul acestor cercuri se poate atinge, cu condițiunea ca reprezentanții religiei să se recruteze totdeauna din pătura cea mai devotată servirei lui Hristos, căci numai astfel vom putea reuși să *consacrăm și să înălțăm partea superioară din noi înșine*, adică „de a spiritualiza omenirea, de a o îndruma și păstra neclintită din drumul perfecțiunii morale“ ¹⁾.

Iconom M. M. IONESCU,
Paroh și Invățător în Costenii R.-Sărat

O mare sărbătorire bisericească în Galați.

Galații, cu toate că este un oraș curat negustoresc, din care cauză ai crede că nu mai luptă pentru bunurile materiale, totuși dovedește un mare interes și pentru viața bisericească, care ia dezvoltare din ce în ce mai mare, pe toate tărâmurile. Din când în când, avem de înregistrat evenimente destul de însemnate, datorită strădaniei preoților și sprijinului credincioșilor, cari îi urmează la toate întreprinderile ce se pun la cale din inițiativa lor.

În cursul lunii Septembrie, și anume în ziua de 14 — sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci — o parte a orașului dunărean a trăit clipe de frumoase și mișcătoare manifestări religioase, cu prilejul sfințirii bisericii Sfinții Impărați și a jubileului parohului ei, care au fost împreunate în ziua mai sus arătată.

Intr'adevăr, după o radicală restaurare a sus numite biserici — ce se înalță mândră pe dealul dinspre apus a orașului — și care numără 70 de ani dela zidirea ei (1857—1927), s'a făcut sfințirea acestui sf. locaș printr'o măreață slujbă.

Deasemeni, preotul bisericii, *Econ. Ludovic Cosma*, care împlinea acum 20 de ani de vrednică și rodnică păstorie în acest cartier al Galaților, și-a serbat acest jubileu odată cu redeschiderea bisericii care, sub îngrijirea sa, a avut trei reparațiuni, din care, aceasta din urmă, este cea mai serioasă.

Era deci pregătită o mare sărbătorire la care au fost poțiti oaspeți aleși ca I. P. S. Mitropolit *Pimen* al Moldovei, ²⁾ fost episcop al Eparhiei Dunării-de Jos, sub care păr. L. Cosma și-a început apostolatul său; I. P. S. *Nicodem*, fostul Arhiepiscop al Basarabiei, acum trăind retras la M-rea Neamțului, care a fost protectorul și sfătuitorul de bine al păr. Cosma; apoi P. S. Episcopi

1. Dela Turda, *Războiu și civilizație*.

2. I. P. S. Pimen a răspuns printr'o scrisoare publicată în ziarul „Galații Noi“ 2/IX. Dar am publicat-o și noi aci, în nr. pe Sept. a. c. al revistei.—Nota A. S.

1. Da crezi că toți cititorii au să priceapă că N. R. B. e *Nova Revistă Bisericească*? De ce nu pui întreg? — Nota A. S.

Vartolomei al Olteniei și *Visarion Puiu* al Hotinului, ca unia cari au avut roluri frumoase pe vremuri la episcopia Galaților și cari, pe atunci, au dat mână de ajutor la încercările idealiste ce le făcea tânărul preot Cosma în parohia condusă de sf. sa.

Din toți cei mai sus pomeniți, au răspuns prin prezența în persoană numai I. P. S. Nicodem, care a venit, în acest scop, tocmai din sânul munților Neamțului, unde trăește ca un adevărat patriarh din vremurile binecuvântate de Dumnezeu. Ceilalți invitați au răspuns, fie prin delegați, fie prin telegrame sau scrisori, care s'au adus la cunoștință celor cari îi așteptau cu multă dragoste și dorință.

Slujba premergătoare a sfințirii sf. locaș a început prin slujirea Vecerniei și Utreniei făcându-se privighere până seara târziu, care a fost oficiată de I. P. S. Nicodem, P. S. Cosma, episcopul locului, încunjurați de 12 preoți și 2 diaconi.

Cântările, atât la Vecernie, cât și la Utrenie, au fost executate de corul coloniei ruse refugiate, sub conducerea dibace a d-lui colonel de stat major rus, *Rudolf Mitrofan*, care au impresionat foarte mult pe credincioși. Se știe că la noi corurile bisericesti nu pot cânta la serviciile acestea, ci numai la liturghie, încât slujba de seara a fost frumoasă ca și aceia de adoua zi, prin această contribuție corală, care a înlocuit obișnuita cântare a stranelor.

A doua zi dimineața, s'a săvârșit sfânta și dumnezeiască Liturghie de aceiași slujitori cari serviseră de cu seară.

Printre preoți se observă figura bătrânului nonagenar, Economul *Const. Știubei* din Iași; apoi, Păr. Econ. I. P. *Țincoca* tot din Iași; Păr. *Petre Chiricuță* din București; Păr. Ec. *Al. Cosma* dela Bâlca-Coțofănești, (Putna); a Protoiereului Brăilei *Ec. Perianu* și o parte din clericii gălățeni, (Preoții *Todicescu, Bădărică, Costin, Filip* ș. a.)

Slujba se desfășoară pompoasă, impunătoare, mișcătoare și solemnă. Cei doi Vlădici, în mijlocul celor 12 preoți și cu ajutorul celor doi diaconi (*Chesarie* și *Ghenadie*), dau toată splendoarea acestui sobor, care nu se prea poate vedea oricând și oriunde.

Corul sf. Episcopii, sub conducerea pricepută a d-lui profesor *I. Antoniu*, se întrece în darea răspunsurilor, iar credincioșii rămân înmărmuriți de cele ce văd și aud.

Sf. Liturghie isprăvită, urmează Parastasul pentru ctitori, miluitori și ostenitorii locașului sfințit, la care se adaugă Cuvântul P. S. Episcop Cosma, care face un panegiric a celor care au știut să-și întrebuințeze bine chiverniseala averilor și s'au făcut pomeniți prin ajutarea sf. biserici; aduce laude păr. Cosma, preotul dela sf. Impărați, care împlinește 20 ani de o frumoasă lucrare pastorală, în urma căreia s'au realizat fapte frumoase pentru biserică, școală și gospodăria parohiei. Li urează mulți ani, tot așa de rodnici, pentru a fi pildă la cei ce-l vor urma.

După cuvântul P. S. Episcop Cosma, se slujește un Polihroniu, pentru sănătatea și propășirea Familiei Re-

gale, Episcopatului și Clerului și Poporului, la caro corul cântă îndelungat: „Mulți ani trăiască“.

După masă, la orele 5 seara, în lăuntru bisericii, are loc ședința festivă, în care se sărbătorește parohul ei, Economul Ludovic Cosma. Lume destul de multă și din toate straturile: preoți, profesori, avocați, militari, funcționari, meseriași și poporării din cartier.

Biserica este frumos luminată, datorită nouăi instalații de electricitate. În fața Catapetezmei, la o masă, iau loc: I. P. S. Nicodem, având la dreapta pe P. C. Econ. C. Știubei, iar la stânga pe Păr. Ec. L. Cosma. *) Corul episcopal deschide ședința, prin cântarea imnului religios „Cuvine-se cu adevărat“, după care I. P. S. Nicodem, care prezidează ședința, ia cuvântul.

I. P. S. Sa vorbește despre însemnătatea zilei care prezintă două clipe de seamă: *una*, în cinstea sf. și de-viață-făcătoarei Cruci, și *alta*, sărbătorirea preotului L. Cosma, păstorul parohiei sf. Impărați. Expune pe larg îndatoririle ce au creștinii de a se preocupa de sufletul care este partea nobilă a lui corpul nostru. Pentru ajungerea mântuirii, recomandă urmarea cu sfințenie a poruncilor bisericii. Sfătuește pe toți de a renunța la lux, băutură și tutun, căci, din economiile realizate prin reducerea acestor articole de prisos și vătămătoare ale bugetului fiecăruia, se pot face multe fapte de caritate creștină. Vorbind de Păr. Cosma, spune că-l consideră ca pe un fiu sufletesc adevărat, pe care l-a ajutat și i-a dat sprijinul să dobândească parohia la care se află, stăruind pe lângă Episcopul de atunci ca să fie preferat. Are mulțămirea suletească să constate, acum ca și în trecut, că nu s'a înșelat în nădejdiile ce și-a pus în cel ales de I. P. S. Sa, căruia îi dorește alți 20 de ani de lucru bun și sănătos în via Domnului, pentru a ne da prilej de alt jubileu, tot așa de măreț ca și cel de astăzi. Apoi I. P. S. Sa binecuvântează adunarea ce stă de față la această sărbătorire și îmbrățișează pe cel sărbătorit.

2. D-l Dr. *Begnescu*, în numele Căminului Cultural Sf. Impărați, al cărui președinte este, expune, cu multe amănunte, activitatea rodnică a Păr. Cosma. D-sa declară că, oricâte cuvinte ar rosti, în împrejurarea de față, nu sunt de ajuns ca să arate ce a făcut Păr. Cosma pentru biserică și parohia Sf. Impărați.

3. D-l D. V. *Țoni*, fost deputat, în calitatea sa de Misionar al Fundației «Principele Carol», de care depind și Căminul Sf. Impărați, aduce frumoase elogii Păr. Cosma. D-sa spune că sf.-sa a fost un idealist care a pus în uimire pe toți, pentru că a izbutit să facă lucruri pe cari alții le credeau ca peste putință. Mai declară că dela Păr. Cosma, mulți au învățat să lupte și să învingă greutăți cari la început li se păreau că nu pot fi răsturnate din loc.

4. Păr. Econ. I. *Țincoca*, vorbește în două calități:

a) În numele I. P. S. Mitropolit Pimen, care l-a însărcinat să aducă binecuvântările I. P. Sale Păr. Cosma, precum și cuvântul că își aduce cu plăcere aminte

*) P. S. Episcop *Cosma* a lipsit, din cauză că a trebuit să participe la înmormântarea deputatului G. Caranfil.

despre sf. sa, care lucra activ, din cei dintâi ani ai preoției sale; b) în numele său personal, ca. prieten, de care îi leagă amintiri plăcute, făcându-i calde urări și pentru viitor, pentruca să înfăptuiască cât mai multe fapte vrednice.

5. Păr. *Al. Cosma*, fratele sărbătoritului, face o apologie a apostolatului creștin, la care s'a înjugat o parte din preoțimea de astăzi. Cu toate că unii preoți nu sunt încurajați și stimulați de cei în drept, cu toate că sunt lăsați să lupte cu propriile lor puteri, totuși acest lucru nu trebuie să descurajeze pe nimeni, căci fiecare are un stăpân mult mai mare și cărui numai lui îi slujește și acela este Hristos. Pe acela trebuie să-l cunoaștem de stăpân și în fața Sa să dăm seama de ce am lucrat.

Aduce adânci și recunoscătoare mulțămiri I. P. S. Nicodem, protectorul iubit al celor doi frați preoți Cosma, și-l asigură și pe viitor de profunda lor venerație.

6. Păr. *Ludovic Cosma*, foarte mișcat de cele rostite privitor la persoana sa, mulțamește tuturor pentru felul cum au pus în evidență modesta sa lucrare preoțească și n'are cuvinte de ajuns ca fiecăruia în parte să-i răspundă pentru urările aduse. Făgăduiește că și de acum înainte va fi un zelos lucrător în ogorul lui Hristos.

Ședința festivă este ridicată la orele 7 jum., după ce corul a mai intonat câteva concerte religioase foarte armonios și măestrit executate.

Seara, la orele 9, în sala de conferințe a Căminului, care este alături de casa parohială, s'a dat un ospăț la care au luat parte peste 100 de persoane. Din numeroșii meseni, observ pe: I. P. S. Nicodem; P. C. Economi: C. Știubei; I. Țincoca; L. Cosma cu d-na; Al. Cosma; I. Beldie cu d-na; Corneliu Grumăzescu cu d-na; Costin cu d-na; Protoiereu Perianu (Brăila); I. Bădărică; Petre Chiricuță; apoi d-nii dr. Begnescu cu d-na; prof. S. Buzdugan cu d-na; D. V. Țoni; Jac Zaharia, prim-ajutor de Primar al Galaților; d. I. Burbea cu d-na, directorul ziarului „Galații Noi”; prof. dr. Velichi; profesor I. Antoniu și mulți alții, al căror nume ne scapă din minte.

Și cu acest prilej, s'au spus cuvinte frumoase pentru d-na și păr. Cosma de către următorii:

1. Păr. *Corneliu Grumăzescu*, în numele P. S. Episcop Cosma, care fiind prea obosit (din cauza serviciului înmormântării deputatului G. Caranfil, la care a trebuit să servească), n'a putut să ia parte la această agapă. Sf. Sa a vorbit și în numele său personal, zicând că admiră de multă vreme pe Păr. Cosma și-i mulțamește pentru atențiunea ce i-a acordat-o, învățându-l să țină conferințe la Sf. Impărați. Ureează mulți ani și bogăți în lucrări frumoase, de a fi pildă preoției ce se ridică în urmă și care trebuie să fie însuflețită de munca rodnică a predecesorilor.

3. Păr. *Petre Chiricuță* (Buc.), ca fost ajutor la biserica Sf. Impărați, recunoaște că, dacă s'a avântat cu atâta elan în lupta pentru triumful evangheliei lui Hristos în masele poporului, apoi, în mare parte, se datorește pildei vii a parohului său, care i-a fost ca un adevărat frate și care i-a deschis calea celor dintâi pași

în direcția aceasta. Istorisește clipele anevoioase și pline de răspundere pe care le are preotul creștin și îndeamnă pe toți cei de față de a fi alături de biserică și slujitorii ei.

3. *D-1 Manole Mârza*, prezidentul societății meseriașilor, cu sediul în parohia Sf. Impărați, povestește cum a cunoscut pe păr. L. Cosma și ce ajutor au avut meseriașii dela Sf. Sa. Pune în legătură toată activitatea pastorală cu cele cuprinse în lucrarea scriitorului Potapenko, intitulată «In slujba adevărată». Totodată, citește versuri alcătuite de d-sa în cinstea d-nei și Păr. Cosma și a tuturor instituțiilor din parohie, cari și-au văzut ființa prin îndemnul, stăruința și munca acestor doi soți, vrednici slujitori ai legii lui Hristos.

4. Păr. *Ec. I. Beldie* ridică paharul în sănătatea d-nei Lucia Cosma, inimoasă și vrednică tovarășă de apostolat a preotului dela Sf. Impărați. Sf. Sa amintește când soțul căzuse în disgrația Stăpânului duhovnicesc, de pe vremuri¹⁾, prin niște uneltiri rău înțelese și aceia care-l încuraja și-l îndemna să meargă mai departe cu lucru ce-l începuse, a fost numai buna lui soție, care-l secondează până în prezent cu o destoinicie nemai auzită, și datorită acestei neprețuite jertte, este iubită ca o adevărată maică în întreg cartierul.

5. *D-1 D. V. Țoni*, scoate la lumină optimismul Păr. Cosma și tăria în lucrul început, pe care nu l-a lăsat în drum, cum fac din obișnuință cei mai mulți, ci l-a dus mai departe, fiind acumaproa pe culmea muntelui, de unde privește îndărăt cu mulțămire, văzând atâtea lucruri bune rămase în urma acestei călătorii pline de izbândă.

6. Păr. *I. Bădărică*, reamintește o întâlnire ce a avut loc între cei doi baci ai Galaților: Păr. Cosma din deal și sf. sa din vale (Bădălan). Ambii au muncit cu spor, căci roadele se cunosc. Pe când socialismul era în floare, în cartierul Bădălanului, zidurile bisericii fiind lovite cu ouă clocite, preoții fluerați și morții îngropați fără slujbă și înfășurați cu steagul roșu, sf. sa printr'o storțare cumplită, a întors inimile și sufletele celor cari erau considerați ca pierduți pentru neam și lege făcându-i cei mai buni creștini ai bisericii noastre. Tot așa și Păr. Cosma, a brăzdat întunericul care cuprinsese parohia din deal, încât astăzi stau la lumină atâtea opere vrednice de pomenit.

7. *D-1 Jac Zaharia*, prim-ajutor de primar, recunoaște munca depusă de Păr. Cosma, și rămâne mulțămit de ultimele lucrări ce s'au făcut la biserica Sf. Impărați, la care Primăria a contribuit cu suma de 158.690 lei. Ii place să creadă că, la toate bisericile, se vor face îmbunătățiri, pentruca locașurile lui Hristos, ale cărui percepte minunate se citesc mereu de slujitorii săi, să fie cât mai împodobite și mai vrednice de asemenea obstinație.

În timpul, acesta Păr. Corneliu Grumăzescu citește mai multe telegrame și scrisori, cari au fost primite de sărbătorit din partea d-lor: prof. *N. Iorga*; *Trancu-Iași*;

1) E vorba de vremea episcopatului răposatului episcop *Nifon*.

fost ministru; *I. Prodrom*, prefectul de Covurlui; prof. *C. Tomescu* dela Chişinău, ş. a.

8. Păr. *Ec. Lud. Cosma*, răspunde tuturor pentru urările primite şi făgăduieşte că le va mai da prilejul — dacă bunul Dumnezeu îi va îngădui — să-i mai poftască la un jubileu şi o sărbătorire ca aceasta.

9. *I. P. S. Nicodem*, ca încheiere şi pentru ridicarea mesenilor dela ospăţ, spune câteva cuvinte, în care aminteşte că, acum 20 ani, a fost sădit un pom. Udat şi îngrijit la vreme, a crescut frumos în văzul tuturor şi a dat roade pe care cu toţii au fericirea să le guste acum. Nădăjduieşte că pomul va continua multă vreme să rodească, iar cei din jurul lui se vor bucura şi mai mult de lucrul acesta.

Dă binecuvântarea obişnuită, în urma căreia toţi se împrăştie pe la căminurile lor.

Astfel s'a desfăşurat frumosul program al acestei sărbătoriri, care, pentru multă vreme, va rămânea în mintea şi inima acelor cari au avut parte s'o vadă.

Galăţi, 18 Sept. 1927.

Unul care a fost de faţă

Cum ştiu catolicii să se apere de măsurile Statului.

Suntem în vremea când se tot vorbeşte de Concordatu! nostru cu Roma. Se spune că s'ar fi încheiat, că e şi iscălit de către d-nii *Penescu* şi *Goldiş*, din partea noastră, şi de Cardinalul *Gasparri*, din partea Vaticanului. Se afirmă că interesele noastre sunt apărate, că altfel nu-l iscălea un ortodox mărturisit ca d. *Goldiş*.

O ti. Totuşi noi vedem că organele Romei ştiu să se strecoare şi să-şi apere interesele lor, vâslind bine chiar printre legile noastre, aşa că vor şti ei şi de acum înainte să-şi ducă meşter treburile lor.

Iată ce aflăm acum:

Catolicii noştri de peste munţi s'au plâns împotriva legii învăţământului particular, întocmită de d. ministru *Angelescu*, că aceasta îi sileşte să introducă limba românească drept limbă de predare în şcoalele particulare cârmuite de ordinele călugăreşti catolice.

Măsura aceasta, atât d. ministru *Angelescu*, cât şi organele şcolare, o îndreptăteau prin faptul că şi legiuirea italiană şi cea franceză şi ungurească prevăd, pentru aceste şcoli, ca limbă de predare, *limba statului*, care la noi este cea românească.

Minoritarii, faţă de această argumentare, arătau că, într'adevăr, aşa este scrisul legilor citate, dar nu şi duhul lor, întrucât condiţiile speciale ale Italiei, Franţei şi Ungariei sunt altele decât ale României. Anume, acolo limba statului este una şi aceeaşi cu a minorităţii catolice, nu ca la noi unde se deosebeşte.

Plângerile minoritarilor au rămas neascultate de parlament la votarea legii. Nu tot astfel însă a procedat Vaticanul, căruia i s'a adresat minoritatea noastră catolică. Dar fiindcă n'a putut lua nicio hotărâre directă, a luat măsura ca, de acum înainte, ordinele călugăreşti de amândouă sexele ale catolicilor, cari depindeau di-

rect de Roma, să fie supuse episcopilor în ale căror diocese se află.

În urma acestei măsuri, şcolile acestor ordine urmează a fi considerate drept şcoli confesionale, a căror limbă de predare nu mai este limba statului cum prevede art. 37 al legii învăţământului particular, ci limba confesiunii respective, cum prevede art 15 al amintitei legi.

Aşa dar decizia Papei, anulează de fapt o dispoziţie a legii d-lui *Angelescu*.

Ştiu ei catolicii să se strecoare, şi pe noi să ne lase păgubaşi... Au să se lase ei cu concordatul!..

Intrunirea Consiliului Central Bisericesc.

Vineri seara, la 23 Sept. a. c., s'a ținut o şedinţă deosebită a Consiliului Central Bisericesc, sub prezenţa Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit **PIMEN** al Moldovei. La această şedinţă au luat parte d-nii miniştri *Al. Lapedatu* al Cultelor şi *I. Nistor*; P. S. S. Arhiepiscopul *Platon*, vicar al Mitropoliei din Bucureşti; d. *C. Toma*, senator de Iaşi şi membrii Consiliului Central, Părinţii: *Econ. Gh. Negulescu*; *Dr. I. Crăciunescu*; *V. Iordăchescu*; *Comârzan*; *Vespasian Răut*; *C. Dron* şi *Dr. I. Mateiu*.

I. P. S. Mitr. Pimen a făcut cunoscut că Patriarhu *Miron* fiind însărcinat să îndeplinească demnitatea de regent, pe baza unei legi organice, lucrările acestui consiliu urmează să fie prezidate de mitropolitul Moldovei.

După aceasta, Consiliul a discutat următoarele chestiuni: proiectul de buget al Bisericii pe anul 1928, care urmează a fi înaintat Ministerului de culte spre a fi înglobat în bugetul acestui departament; apoi chestiunea pământurilor care au trecut din administraţia ministerului de culte în aceea a Consiliului Central Bisericesc.

S'a hotărât să se'ceară ministerului ca fondurile speciale din dani şi legate să fie date Consiliului Central, conform legii de organizare unitară a Bisericii Ortodoxe.

S'au luat în discuţie regulamentul pentru funcţionarea Consiliului central, proiectul de regulament al casei de credit, economie şi ajutor a clerului şi proiectul de regulament pentru casa de asigurare a imobilelor bisericesti. Acestea au fost date spre cercetarea unor comisiuni, spre a fi puse în discuţia Congresului Naţional Bisericesc.

Membrii consiliului s'au ocupat în urmă de chestiunea sporirii fondurilor Patriarhiei printr'o contribuţie benevolă a credincioşilor pe calea colectării în zilele de Paşte.

Această colectă se va face în toate bisericile, cu aprobarea chiriarhilor respectivi.

Consiliul a hotărât apoi alegerea a doi efori, în locul d-lor *Stelian Popescu* şi *Petre Gârboviceanu*, demisionaţi.

Şedinţa s'a ridicat la orele 8.

Moartea consilierului eparhial Tomoioagă din Bucovina.

Intâia oară s'a auzit la noi de Păr. *Ioan Tomoioagă* din Cernăuţi, când a fost vorba ca Sf. Sinod să aleagă

mai mulți candidați pentru locul de episcop al oștirii, prin 1920. A fost pus pe listă și Păr. Tomoioagă, care fusese preot militar. Precum se știe, n'a fost întărit el, ci răposatul protopop Saftu din Brașov.

În tot timpul de atunci încoace, Păr. Tomoioagă a fost consilier eparhial în cârmuirea Mitropoliei Bucovinei. Acum veni vestea tristă că a încetat din viață în Viena. S'a dus acolo la o expoziție de mostre, ca Moșii noștri la București. Cu acel prilej, s'a dus la medici să-i cerceteze sănătatea. Aceștia i-au spus că suferă de rinichi și că trebuie să se supună grabnic la operație. Rezultatul a fost că a murit din operație, așa că la Cernăuți a sosit vestea telegrafică din Viena despre încetarea sa din viață, iar la 19 Sept. ea a fost trimisă tot telegrafic la București.

El moare la vârsta de 53 de ani, după o viață de pustnic. Căci n'a fost fericit în căsnicie, ci la 3 luni după căsătorie, s'a despărțit de soție și a trăit în lumea gândurilor.

Ceice l-au cunoscut, simt părerea de rău că s'a lăsat operat, fiindcă spun că o putea duce cu boala, că nu avea înfățișarea omului bolnav.

Disparația Sfinției Sale lasă o jale neștearsă în inima acelor ce i-au cunoscut cinstea-i exemplară și nobleța-i sufletească.

Viața i-a fost plină de dureri, atât fizice cât și morale, suportate cu o adevărată resemnare creștinescă.

Cine l-a cunoscut nu va uita niciodată figura blândă și statura nobilă, care părea că pluteste departe de micimile acestei vieți. Pe noi, bucureștenii, nu prea ne prețuia, fiindcă spunea că suntem oameni de vorbe goale. Așa ne-o fi cunoscut.

Dumnezeu să-l așeze în rândul dreptilor și să-l răsplătească pentru viața de jertfă pe care a dus-o!

Exemplul de viață morală și spirituală să fie și altora cârma de putere a unei munci harnice și neobosite
Încă odată, fie-i numele pomenit cu cinste!

Ce le mai trebuie Concordat?

Catolicii își orânduiesc destul de bine treburile lor în țara noastră și fără să aibă concordat. Astfel ei au căpătat de curând drepturi destul de mari pentru școlile lor de peste munți cârmuite de călugării franciscani. Într'o audiență pe care episcopul catolic ungur din Alba-Iulia, Conte *Gustav Majlath* a avut-o în luna Septembrie la ministrul nostru de instrucțiune, d. Dr. Angelescu, a căpătat dela acesta dreptul de școală publică pentru școala de fete din Sibiu, care e a ordinului franciscanilor; pentru școala catolică din Petroșani; pentru școala civilă din Sibiu și liceul de fete din Brașov. D. Ministru Angelescu a mai făgăduit episcopului că va dezlega mulțămitor pentru catolici chestiunea dreptului de școli publice a tuturor școlilor care țin de ordinul franciscanilor. De asemenea, a hotărât ca școlile confesionale, care încă n'au căpătat dreptul de școli publice, să se poată deschide anul acesta. Numai dreptul ca profesori unguri, fără examen de limba românească,

să poată preda limba și istoria românească nu l-a dobândit episcopul, dar încolo, peste ce nădăjduia.

Și le mai trebuie concordat?

Uite câte capătă și fără el! ..

Deschiderea ateneelor bisericesti și în alte orașe.

La începutul acestei luni (2 Oct.), cercurile pastorale din București, și-au început din nou lucrul lor pe care-l încetaseră în luna Iunie. Acum ele lucrează în toi, cu o programă de materii care e plănuită pentru 3 luni.

Dar nu numai în București s'a început acest lucru. În eparhii care nu au întocmirea celei dela București, în ce privește cercurile pastorale, s'a început, de asemenea, lucrul pentru învățătura sfântă, în întocmiri cărora aiurea li se zice și atenee. Unul din acestea, destul de însemnat, despre care am mai scris noi, este cel de pe lângă biserica *Sfânta Vineri* din Galați, înființat și cârmuit de către vrednicul și harnicul ei paroh, Păr. Econom Stavrofor *David Popescu*. În luna aceasta, s'a început lucrul pentru propoveduirea învățăturii creștinești și la acea biserică, în ziua de 14 ale lunii, când s'a prăznuit și hramul acelei biserici, cu multă strălucire, prin slujba săvârșită de Prea Sf. Sa Episcopul *Cozma* al Dunării-de-Jos. Predica a fost rostită de Păr. *C. Grumăzescu*, referentul cultural al eparhiei. Cu acest prilej, s'a adus la cunoștință că, din ziua hramului și prin acea predică, se socotește deschisă seria de conterețe prin care acel ateneu religios intră într'al treilea an de viață.

Ziarul *Galații-Noi* din Galați, scriind (14 Oct. c.) despre hramul bisericii „Sf. Vineri” și ateneul ei, pomeneste și de persoanele care i-au dat ajutor prin cuvântările lor. Între acestea, găsim pomenite o mulțime de persoane din bărbații luminați ai orașului. Clerici găsim între ele numai pe Păr. *David Popescu*, iar ca persoane mai legate de Biserică, prin trecutul și prezentul lor, găsim pomeniți de d-nii *M. N. Pacu* și *I. Măgură*, amândoi foști parlamentari, cel dintâi fost profesor de seminar, azi pensionar și scriitor de multe cărți bisericesti, cel din urmă fost predicator bisericesc în Dobrogea. Dintre persoanele care locuiesc aiurea și au ajutat ateneul prin cuvântări, găsim pomenit pe Arhim. *Scriban*.

O sfințire de Biserică cu mare sărbătoare.

Sfințirile de biserici sunt totdeauna prilejuri de sărbătoare, care-și fac simțită puterea lor peste multe sate apropiate de cel cu biserică.

Dar între aceste sfințiri, una mai altfel și care trebuie pomenită în deosebi, este cea din comuna *Radvanu*, Ilfov, săvârșită Duminică, la 2 Oct. c.

Ceice la această biserică își lasă o întipărire mai adâncă în suflet, este mărimea și podoaba ei. Locuitorii, îmboldiți și ajutați simțitor de propretarul *Jean Kirițescu* și de deputatul *Toma Dobrescu* s'au întovărășit la un lucru sfânt, au făcut jertfe mari și au ridicat un

locaș de închinare cum nu se află nici în orașe, o adevărată catedrală care ar face cinste oriunde.

În țara noastră, deși se zidesc multe biserici, dar nu sunt de măsura impunătoare pe care a găsim în străinătate. Bisericile prea mici sunt ca strivite în mase de alte clădiri mai mari, încât nici turnurile nu mai pot trece deasupra acoperișurilor marilor clădiri. Aceasta e o scădere, o lipsă prin care ele nu pot lăsa asupra sufletelor Intipărirea covârșitoare a măreției.

Biserica din Radovanu este o fericită abatere și de aceia și trebuie să pomenim de ea în deosebi. Și sfințirea ei a fost de o strălucire care se cuvenea în totul pentru o așa clădire.

A venit multă lume din București, iar slujba a fost săvârșită cu mare măiestrie și frumusețe de Prea Sf. Sa Arhiepiscopul *Platon*, vicar al sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei. La sfârșitul slujbei, Prea Sf. Sa a ținut o cuvântare, în care a arătat însemnătatea locașului dumnezeesc pentru buna creștere și învățarea sufletelor. A rostit mulțămiri, din partea Înalt Prea Sfințitului Patriarh, celor ce s'au ostenit cu ridicarea sfântului locaș.

A urmat apoi o masă de obște într-o atmosferă prietenească. Aci cel dintâi a luat cuvântul P. S. Arhiepiscopul *Platon*, îndemnând pe poporeni, dar mai ales pe intelectuali, să urmeze pilda d-lor *Jean Kirilescu* și *Toma Dobrescu*.

Au vorbit apoi: d. *Gh. Nazarie*, șeful de cabinet al d-lui ministru *I. G. Duca*. D. *I. I. Niculescu-Dorobanțu*, senator și fost prefect al jud. Ilfov, care a scos în relief fapta laudabilă a locuitorilor din Radovanu, cari numai cu umilul lor bănuț, au putut ridica o biserică atât de frumoasă, fală a județului Ilfov. Deasemenea, a pomenit cu laude de meritele pe cari le au la săvârșirea acestei opere d-nii *Jean Kirilescu* și *Toma Dobrescu*.

Au mai vorbit apoi d-nii *Popescu-Voevoda*, subprefect; *P. Ghiță*; Păr. Econ. *P. Partene*, directorul Seminarului Central din București; *N. Tănăsescu*; *Popescu*; *St. Voiculescu*; *N. Stănescu Soare*; *Toma Dobrescu* și la urmă d. *Jean Kirilescu*, care a răspuns mulțămind tuturor care i-au dat sprijinul lor.

Sărbătoarea s'a terminat către seară, într-o caldă atmosferă de prietenie și înălțare sufletească.

Să adăogăm acum că sătenii au dat 6.000.000 de lei pentru ridicarea acestei biserici, dar că costul bisericii se ridică la vreo 15.000.000, fiindcă cele 6.000.000 au slujit numai pentru împodobirea bisericii și plata meșterilor, pe când materialele și munca cea grea le-au dat tot țărani. Ei au făcut cărămidă pe loc, ei au făcut toate cărăturile.

Conferențele pastorale din eparhia Mitropoliei Moldovei

Marti, la 4 Octomvrie c., s'au deschis, în eparhia Mitropoliei Moldovei, conferențele pastorale anuale. În orașul Iași, deschiderea s'a făcut printr'un Tedeum, după care Înalt Prea Sf. Sa Mitropolitul **PIMEN** al Moldovei a ținut o cuvântare celor de față. A pomenit

mai întâi de persoana regelui Ferdinand, trocut de curând la cele veșnice, iar apoi a făcut o expunere cu privire la dezvoltarea sentimentului religios și la propaganda pentru combaterea alcoolismului.

În ședința de după amiază, s'au început debaterile. S'a discutat despre chemarea și lucrarea preotului întru îndeplinirea serviciilor religioase, la care discuție au luat parte feluriti preoți.

S'a făcut apoi rezumatul debaterilor de către preoții *Ionescu*, *Stănescu* și Protoiereul *Niculea*.

Seara s'a ținut la Mitropolie o ședință a consiliului eparhial, prezidată de I. P. S. S. Mitropolit *Pimen*. S'au discutat felurite chestiuni religioase și bisericesti.

A doua zi, dimineață, preoții au luat parte la Mitropolie la parastasul obișnuit de un an, pentru preoții răposați din această eparhie. În urmă s'a ținut o ședință cu toți membrii societății clerului ieșan „Ocrotirea”, în care s'a discutat chestiunea căminului preoțesc din Iași.

Conferențele au continuat și a doua zi.

Preotul Hrisant Dăscălescu.

Natura simțitoare a unui suflet bogat înzestrat, orice formă ar îmbrăca, cași izvorul de sub pământ, iese la lumina făgașului ei, croit de izbucnirea puterilor ei. O fire poetică poate îmbrăca haina militară, veșmântul preoțesc, se poate adăposti sub acoperișul oricărei profesii, pentru câștigarea materialnicei existențe, avântul ei însă creator nu poate fi stânjenit de nicio piedică, oricât de protivnică ar fi.

Una din aceste firi a avut Hrisant Dăscălescu, care, deși preot de țară, dar totuși, prin talentul său, după prizma prtn care a întrezărit viața, a tras o brazdă adâncă, deși puțin cunoscută de marele public, în ogorul literelor, pe lângă celelalte brazde îmbelșugate, din țarina duhovnicească a misiunii lui.

Preot literat este o ipoteză necunoscută până în timpurile din urmă. Elementul preoțesc considerat bun numai pentru slujbele de ritual și cel mult apreciat ca un oarecare factor social, a trezit mirare și vădită curiozitate în cetatea artei, consacrată oamenilor cu totul de altă pregătire. Iată însă pe *Gala Galaction*, hirotonisit preot la bătrânețe, și pe preotul ardelean *Agârbiceanu* încă înainte de războiu,¹⁾ deschizând drum nou și altor confrăți, pe care timiditatea și stângăcia neîmpăcării aparente dintre sacerdoțiul altarului și oficierea în templul artelor îi țineau în umbră.

Din numărul mic al preoților, care au bătătorit această cale nouă, face parte și preotul *Hrisant Dăscălescu*.

În scurtul timp de 5 ani ai preoției sale, a desăvârșit o rodnică activitate literară. Pe lângă scrisul său din revistele literare: *Ramuri*, *Drum drept*, *Convorbiri literare*, *Duminica Poporului* etc..., a publicat un volum cu versuri pentru copii, împrejurările critice prin care

1. Pune și pe Păr. *P. Partenie* al nostru dela București, directorul dela „Central” și mai sunt și alții (*Const. Crișanu* din Moleștii, Bacău). — Nota A. S.

a trecut împedecându-l să-și publice și celelalte trei volume, rămase în manuscrise și anume: un volum de povestiri pentru copii, pus acum sub tipar și premiat de *Cartea Românească*, alt volum de epigrame din timpul războiului, cu titlul „Granate” și alt volum cu poezii și proză.

Această lucrare aduce un merit deosebit unui preot absolvent de seminar și trăitor lângă glia strămoșească și e o mândrie a clerului, din care a făcut parte.

D. S. Mehedinți i-a apreciat calitățile, i-a publicat articolele, exprimându-și părerile de rău în „Dumineca poporului” după moarte lui, a cântărețului vecerniilor de seară, a seninătății sufletului și temperamentului scrisului lui.

Talentul lui îmbelșugat, ocupația lui îngăduitoare și cu alte îndeletniciri, mai ales artistice, și zelul pentru activitatea literară ar mai fi dat la lumină multe alte scrieri, de o valoare tot mai pronunțată, dacă moartea nu l-ar fi răpit prea de timpuriu, în plină productivitate a puterilor lui sufletești.

Societatea noastră însă, nebăgătoare în seamă de valorile din sânul ei, care, prin indiferența ei condamnată la orice afirmare a unei personalități, ofilește originalitățile și răpune vitalitatea, în loc să o ridice și s'o ajute în dezvoltarea și rodirea ei, a lăsat în părăsire și uitare și pe acest interpret al sufletului de copil, al durerilor războiului și al bunătății țaranului român. Viața lui plină de întâmplări neprevăzute, unele mai dureroase ca altele, l'au împedecat să-și vadă infiripate în broșuri tipărite bructale ostenețelor lui, apropiindu-l prea curând de mormânt.

Acum, după cinci ani de la moartea lui, o datorie colegială de frate în Hristos mă face să-l amintesc, cu care ocazie țin să-i dau și câte-va note biografice.

S'a născut în satul *Broșteni* din jud. Roman, în anu 1893, din părinți învățători. Școala primară a făcut-o în satul său natal, iar seminarul la Iași, unde a mai urmat și a dat examenul în doi ani la Facultatea de Drept.

A funcționat ca preot la Dărmănești, lângă Piatra, un an și ceva, iar la Podoleni, acest județ, patru ani.

În timpul războiului, i-a murit soția *Voichița*, născută *Romanescu*, și o fetiță de 4 ani, *Eugenia*. În anul 1922, a murit și el și este îngropat cu toți ai lui în cavoul familiei socrului său Preotul *Romanescu*, în satul *Români*, din com. *Siliștea*, acest județ.

De la dânsul, a rămas numai un băiat, Eugen, acum în clasa IV-a primară, în îngrijirea Părintelui *St. Romanescu*, fost Președintele Camerei agricole a jud. Neamț și cumnat cu preotul literat.

Eu personal-am cunoscut încă din seminar, cu câțiva ani mai în urma mea, ca un băiat cuminte, retras și sânguitor la învățătură. Acelaș l-am văzut și în societate, mai mult tăcut decât vorbăreț, muncitor și îngrijit de preocupările lui misionare și literare.

Deși voinic și bine dezvoltat fizicește, însă fața lui palidă îți spunea apropiatul grabnic al sfârșitului lui.

Fie ca aceste cuvinte să servească de o slabă mân-

gâere pentru urmașii lui și de mustrare pentru societate, ca să se arate mai atentă pentru energiile deosebite din sânul ei.

Preot GH. VERȘESCU
Peatra-Neamțu.

Apelul Societății Ortodoxe pentru înzestrarea catedralei din Cluj.

După ce Românii au ajuns stăpâni ai Transilvaniei, s'au apucat să clădească o frumoasă catedrală ortodoxă în însăși inima acestui ținut, adică în Cluj, care e capitala ei. Până atunci, nu aveau decât o biată bisericuță în acest oraș, dosită așa, ca să nu dea Ungurul cu ochii de ea și să se mânie că mai suntem și noi pe acolo. Acum însă o măreață catedrală ortodoxă românească se înalță în mijlocul Clujului, la care se tot lucrează pentru a fi isprăvită deplin. În curând va trebui să fie dată în întrebuințarea zilnică a slujbelor. Dar dacă e gata ca zidire, mai are nevoie de multe înzestrări cu lucruri sfinte și podoabe trebuincioase slujbelor. De aceea Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, Filiala Cluj, prin scrisul prezidentei Filialei, d-na *Popescu-Voitești*, îndreaptă un apel către toți Românii și bunii creștini, ca să dăruiască acestei catedrale ce vor putea, ca lucruri sau bani, pentru înzestrarea numitei catedrale, precum: lucruri de artă, perdele, perne, covoare, monete de aur sau argint și orice sume de bani. Pentru că materialele țesute trebuie să se armonizeze cu interiorul catedralei, ele vor trebui să aibă o anumită înfățișare și, în această privință (adică privitor la covoare, material de pânzărie), trebuiesc cerute lămuriri comitetului Societății Ortodoxe din Cluj.

„Adresăm un apel călduros, zice Societatea, către toate surorile din întreg cuprinsul României Mari și le rugăm fierbinte să ne ajute să putem realiza scopul ce urmărim, de a împodobi acest sfânt Altar după asemănarea celui dela Curtea de Argeș, a cărui Evanghelie este lucrată de însăși mâna primei Regine a României, Regina Elisabeta, — a bisericii Trei Ierarhi și sfântul Nicolae din Iași și a bisericii Domnița Bălașa din București, pentru a dovedi lumii creștine că din sufletul femeii române nu s'a stins flacăra sfântă a credinței strămoșești.

„Să ne strângem în jurul Arhierelui nostru, care muncește din straja dimineții până în seară¹⁾ și să-i dăm mâna de ajutor, ca să nu cadă în luptă sub povara greutăților.

„Dacă Dumnezeu e cu noi, cine e împotriva noastră!”

Darurile de lucruri trebuiesc trimise pe numele prezidentei: d-na Elena Popescu-Voitești, Cluj, strada Elisabeta 12, iar banii la Banca „Albina” Cluj, pe numele Societății Ortodoxe.

1. „Până în noapte” e la cartea sfântă, că a ei rostirea aceasta. — Nota A. S.

Supărarea unui vicar sârb din România.

În urma împărțirii pământurilor, între feluritele State, după marele război, au rămas Români la Sârbi și Sârbi la Români. Așa se face că avem pe pământul nostru, în Banat, o episcopie sârbească în Timișoara, pe care o cârmuește un vicar, Păr. Ștefan Nicolici, și este cercetată din când în când, de episcopul titular *Gheorghe Letici*, care locuiește în Serbia, dar are rude și în România, chiar între Români. După multe nemulțămiri și tratative, s'a ajuns în vara aceasta la o înțelegere între guvernul românesc și cel sârbesc, ca să putem îngriji noi de Românii noștri din Serbia, iar ei de Sârbii lor din Banat. Dr. *Petre Ionescu* și *Moise Enciu* din Ministeriul Cultelor au lucrat în această chestiune cu o comisiune sârbească la Belgrad în vara de curând trecută, și s'a ajuns la o înțelegere, ca și noi să putem vedea de școlile și bisericile noastre și să avem un vicar la Sârbi. Se înțelege, tot așa erau rânduite măsuri pentruca și Sârbii să poată îngriji de ai lor de la noi. Dar pentru aceasta s'a supărat cineva: vicarul Ștefan Nicolici din Timișoara, care a demisionat din această slujbă, pe ziua de 1 Octomvrie c., pe temeiul că nici Sf. Sa și nici Comitetul școlar sârbesc nu au fost consultați la încheierea convențiunii culturale dintre România și Iugoslavia. Sf. Sa este supărat mai ales pentru faptul că, în urma acestei înțelegeri, Biserica sârbească nu va mai putea susține școli confesionale, pentrucă statul sârbesc s'a obligat să înființeze pentru sârbi școli minoritare de stat.

Sărbătorirea a 25 de ani de activitate a I. P. S. Arhiepiscop GURIE.

La 16 Septemvrie a. c., s'au împlinit 25 de ani de când I. P. S. Arhiepiscop Gurie al Basarabiei slujește Domnului și poporului românesc. De aceia preoțimea din Chișinău a ținut să sărbătorească cu mare strălucire această fericită dată.

Serbarea a început în numita zi, dela ceasurile 8 dim., prin slujirea Sfintei Liturghii în catedrala orașului săvârșită de vicarul arhiepiscopiei, Prea Sfințitul Arhieru *Dionisie*, înconjurat de clerul orașului, La ceasurile 11, s'a slujit un Tedeum, la care au luat parte d. General *Scărișoreanu*, comandantul corpului 3 de armată, primarul orașului, d. *Gherman Pântea*, reprezentanți ai autorităților locale, civile și militare, precum și numeroase delegațiuni.

După Tedeum, Părintele *Popovici* a ținut o mișcătoare cuvântare, laudând activitatea creștinească și națională a sărbătoritului arhiepiscop.

După aceasta, I. P. S. Gurie a primit felicitări din partea a numeroase delegațiuni și anume: din partea consiliului eparhial, a armatei, a consiliului comunal, a facultății de teologie, a clerului luteran, grecesc și catolic, etc.

Cu acest prilej, Înalt Prea Sfântului Arhiepiscop Gurie i s'au făcut daruri de preț.

După felicitări, s'au servit gustări, în timpul cărora s'a rostit multe toasturi, iar primăria a hotărât ca o stradă din Chișinău să poarte numele Arhiepiscopului Gurie.

Ne alăturăm și noi tuturor acestor urări strigând: Întru mulți ani, Stăpâne!

Poate iar se pornește curentul împotriva beției.

În ședința Camerei Deputaților dela 18 Mai a. c., fostul ministru d. Garofild a cerut luarea în discuțiune a legii împotriva beției și s'a discutat o bucată și legea a fost votată. Dar schimbându-se guvernul de atunci, nu se mai aude de ea acum.

În *Universul* dela 1 Mai a. c., era un articol în care se vorbea de mișcarea *Ligii antialcoolice* împotriva beției. Citeam atunci, între altele, că „s'a hotărât propaganda în centrul Moldovei. Ca urmare, Duminică 1 Mai a. c., un mare meeting anti-alcolic va avea loc în orașul Roman în sala *Modern*, la care meeting vor lua cuvântul intelectualii orașului, avocați, medici, învățători, preoți, precum și P. S. S. Episcopul *Lucian* al Romanului.“

Dar uite că au trecut și acestea și iar nu s'a mai auzit nimic.

Din nou am auzit acum că I. P. S. Mitropolit *Pimen* al Moldovei a ridicat iar această chestiune, la conferențele pastorale din Iași, de care pomenim în acest număr.

Bine face că tot ridică această chestiune ca să nu adoarmă. Înalt Prea Sf. Sa e un agitator în chestiunea aceasta și i se cuvine toată lauda.

Dar spre bucuria noastră, mesagiul pentru deschiderea Corpurilor legiuitoare în această lună pomeneste de măsurile pentru înfrânarea beției, lucru de care foarte ne bucurăm. Se vede că este scoaterea iar la lumină, mai prefăcută, a legii din Mai.

Un lung articol din *Viitorul* vorbește de chestiunea aceasta.

O săptămână de reculegere la Predeal.

Am scris, în nr. pe August și Sept. a.c., despre ce s'a lucrat în săptămâna de viață meditativă pe care au trăit-o unii preoți din eparhia Ungrovlahiei în a doua 1/2 a lunii August la Mănăstirile Cheia și Căldărușani. Nu am dat încă ceva mai amănunțit despre cum s'a petrecut acea săptămână la Predeal. Dăm acum și aceasta, după foaia bisericească Clerul Dâmboviței (15 Oct. c.) sub titlul de mai sus :

În năzuință spre mai bine a bisericii, pe care Înaltul nostru Stăpân și sfinții credincioși o doresc din tot sufletul, și o apropiere sufletească între preoții acestei de Dumnezeu păzite Arhi-Episcopii, s'a găsit că este bine, ca, în cursul lunii August, să se adune o parte dintre preoții merituosi ai acestui județ Ilfov pentru o săptămână de reculegere la Predeal.

Ca ori-și-ce început, când întrezărești numai, dar nu ești sigur de realitate, s'a hotărât chemarea numai a președinților de cercuri pastorale și poate că mulți dintre toți preoții acestui județ au rămas mârniți că nu s'au învrednicit și ei a face parte din rândul acestora, răsplătindu-li-se barem cu atâta râvna de toate zilele, pe care o pun ei pe altarul patriei și al bisericii.

O săptămână pe reculegere! O săptămână de uitare și lepădare de toate grija cealumească! O săptămână de uitare de cei dragi ai tăi și de aducerea aminte de viața de internat! O săptămână de uitare chiar de eul tău personal, petrecut numai în meditațiuni rugăciuni și cântări dnmnezești! O săptămână de înălțare sufletească prin adâncimile și simțitele predici ale Prea Sf. Vicar Titus Simedrea și ale Prea. Cuv. Arhim. Iulius Scriban!

O săptămână de adevărat misticism, de contemplare cu Dumnezeu, de renaștere morală!

O Doamne! Cum se schimbă vremurile! Cine ar mai fi crezut, ceia ce eu doream și prin scris odinioară, ca să vină așa de repede aceste timpuri, ca Vlădiciei noastre să petreacă împreună cu noi în aceleași meditațiuni, în aceiași reculegere sufletească, ca Stăpânul să fie alături de slugă, căci așa eram noi socotiți mai înainte, deși eram tetrapodul scaunelor episcopale!

S'a împlinit și cu noi, cu această ocaziune, proorocia lui Isaia: „Lupul și mielul vor păște împreună, leul va mânca pae cu boul“ (Isaia IV 25).¹⁾

Porniți o parte cu trenul prin București, iar alta cu automobilul prin Pietroșița-Sinaia, după ce făcusem primirea și ospătarea în Târgoviște a d-lui profesor N. Iorga și a cursiștilor dela Văleni, ne-am întâlnit cu toții la Școala Normală a orfanelor din Predeal, unde am fost găzduiți.

În după amiaza zilei de 18 August, am luat contact cu toții, hotărându-se ce să facem a doua zi. Ne-am ferit de un program fix ca de o himeră, fiind sătui de atâtea programe bine rânduite, dar fără rezultate practice... fie ele și analitice... și totuși ne-am băgat și noi în program.

Am primit și vizita inopinată a d-lui M. Berceanu un mare bine-voitor al bisericii, care ne-a vorbit frumos,

Săvârșirea Sfintei Leturghii se efectua de către un cuvios ieromonah, care, cu ochii albaștri, știnși de anii mulți petrecuți pe piatra bisericii, dar cu o ardoare și blândețe în chip, te impresiona și-ți atrăgea întreaga ta ființă numai către Dumnezeu.

Au urmat apoi trei predici, ținute pe rând de Prea Cuv. Arhimandrit Iulius Scriban. Mi-ar fi greu și mă simt prea mic, ca să redăm o parte din cele predicate. Fără vre-o laudă sau lingușire, căci nu-mi stă în caracter, toți au rămas fascinați, transportați în altă lume. Îl cunoscusem și-l audiasem ca neîntrecut

conferențiar, dar nu avusesem fericirea să-l aud predicând.

Înălțimea de cugetare pusă alături de viața reală, rostire măiastră mișcându-ți sufletul și întregul organism până la lacrimi și o electrizare a privirei, încât, fără să vrei, te apropii de dânsul, căci predica o ținea sub policantru.

Dar rugăciunile spontane, cu care erau întreșesute predicile? Simțea și tu pe deplin fiorul acestora...

În prima predică a avut ca moto: „Ridicat-am ochii „mei ia munți de unde va veni ajutorul meu. Ajutorul „meu este dela Domnul, Cel ce a făcut lumea și pământul“ (Psalm 120, 1-2).

După ce arată cum David, urmărit fiind de fiul său Avesalon, a rostit și a făcut acest psalm, printr'o adorabilă comparație, arată și venirea noastră în aceste înălțimi ale Predealului, unde nu se putea alege un loc mai bun de reculegere. Accentuiază despre sușurile vieții, pe care să căutăm a le câștiga față de luptele ce stau împotriva și în totdeauna, după ce te-ai ridicat pe o treaptă a vieții, odihnindu-te și reflectând asupra celor rămase în urma ta, să cauți a te urca pe altă treaptă și astfel întreaga ta viață să fie numai un urcuș moral, pentru a putea atinge înălțimi de care vorbește cântătorul de psalmi David.

Trece apoi la o adorabilă comparație între preoția V. Testament și a N. Testament, arătând că în V. Testament preotul, care era mai mult sacrificatorul, se deosebia de profetul, care erae clar văzătorul și îndemnătorul poporului, pe când în N. Testament, preotul întrunește și trebuie să fie în acelaș timp și profetul turmei sale, nu numai ritualismul, ci și conducătorul și îndreptătorul poporului lui.

În a doua predică, a dezvoltat tema, că numai în *Cartea sfântă a neamului, în Biblie*, găsim tot binele toată îndrumarea, întreaga deslegare a vieții pământești cu toate bucuriile și întristările ei.

O bogăție de citate la toate cele argumentare, cum numai singur P. C. Sa le posedă și știe să le arunce cu multă îndemănare.

În a treia predică, pe care a ținut-o Sâmbătă, ne-a vorbit despre cultul morților, pentru care a fost consacrată această zi. A făcut o apologie a morții față de viață, care este așa de scurtă, arătând că, dacă în omenire sunt un miliard și șase sute de milioane de suflete și din acestea mor pe fiecare minut câte 70 și când întreagă această generație după 50—60 ani nu va mai fi, căci alta îi va lua locul, căci ea va merge să mărească numărul regimentelor de morți dela întemeierea lumii, și când cei vii sunt așa de puțini față de numărul cel mare al morților, apoi este o datorie din partea noastră ca să ne pregătim și să ne cultivăm cu ideea morții, căci atunci moartea nu ne va mai înfricoșa.

Duminică ne-a predicat P. S. Vicar despre pericopa evangheliei cu lunatecul însănoșit, scoțând în evidență credința ce trebuie să ne stăpânească în tot momentul și locul biciuind și relele necredinței.

1. Nu prea e bună exegesa această, Părinte Dolcești, că doar nu suntem cu vlădicii ca lupul și mielul sau leul și boul. — Nota A. S.

Pe cât de înălţaţi sufleteşte am rămas prin aceste predici, pe atât de umiliţi noi sârmani, cari mai îndrăsnim să urcăm treptele amvonului, pe care strălucesc aceste figuri.

După predica P. S. Vicar, a urmat un parastas pentru memoria defunctului Rege Ferdinand I şi a eroilor morţi pentru întregirea neamului. Intreg Predealul s'a mişcat cu această ocaziune, iar armata aflată acolo, împreună cu muzica militară, a însoţit convoiul până la cîmîntirul, în care sunt îngropaţi eroii, cari au căzut la aceste împrejurimi, aşezat într-o mică pajişte înconjurată de o colină de brazi şi bine îngrijită, fiecare erou avându-şi cruce de piatră aşezată la capul lui. Aci a vorbit destul de mişcător P. C. Protopop din Bucureşti Moisiu, iar P. C. Protopop de Ilfov Popianu, din darurile sale bogate, a înmănat d-lui Comandant local una mie lei, pentru soldaţii cari au participat la această ceremonie.

Atât la slujba sfintei Ieturgii, cât şi cu această ocaziune, corul preoţilor Dâmboviţeni a fost la înălţimea de totdeauna, atrăgând admiraţia tuturor.

Intre orele 10 $\frac{1}{2}$ a. m. şi 1 p. m. şi între 3-6 p. m., se face exegesa din textul biblic, pe pajiştile din împrejurimi, deci în mijlocul naturii, preoţii impunând de cele mai multeori versetele cele mai grele şi în legătură cu cele susţinute de adventişti, precum şi discearea subiectelor date pentru conferinţele pastorale. Când discuţiunile ajungeau mai aprinse, ne uniam frăţeşte după povaţa P. S. Vicar cântând: „Cu noi este Dumnezeu“... şi „Apărătoarei Doamne“. Părintele Toma Chiricuţă s'a achitat conştiincios de greaua însărcinare se i se încredinţase.

Dela 6—8, vizitau în grupuri împrejurimile, corul secundând, cu cântările lui armonioase, această petrecere a fraţilor împreună, iar după masa de seară se cânta, pe lângă podobii, şi axionul Născ. de Dumnezeu.

Luni seata ne-am ispoveduit, iar Marţi ne-am împărtăşit cu toţii, cutremuraţi fiind de primirea acestui mărgăritar scump, mai cu seamă când așa de frumos şi mişcător ne predicase părintele Toma Chiricuţă despre Sf. Taine.

A urmat apoi masa de despărţire, care s'a transformat într'un imn de mulţumire şi gloriificare în cinstea P. C. Arhimandrit Iulius Scriban, care cu atâta tact şi înţelepciune ne-a condus pe noi în această săptămână de reculegere la Predeal.

S'au spus cu-această ocazie cuvinte cu mult tâlc mai de toţi, între care şi sub-semnatul, fără a se mai schimba una caldă şi alta rece, ca în cursul săptămânei, *despărţindu-ne uniţi în gânduri şi simţiri*.

Nu m-aş simţi satisfăcut cu această mică dare de seamă, dacă nu aş aduce respectoasele mele mulţumiri şi ale fraţilor Dâmboviţeni părintelui Popian, care, căutând la strămtarea buzunarului nostru şi la sărăcia pungii, ne-a venit în ajutor, contribuind cu o bună parte la acoperirea cheltuelilor, desigur că şi cu consimţământul fraţilor Ilfoveni.

Cinste şi recunoştinţă iniţiatorilor acestei săptămâni

de reculegere, rugând pe bunul Dumnezeu ca, la anul viitor, să fim împreună cât mai mulţi.

Preot. DEM. N. POPESCU-Dolceşti

Comemorarea lui Anton Pann

Implinindu-se un veac decând Anton Pann, marele cântăreţ şi poet popular, trecând munţii într'o aventură romantică, a cântat în strana bisericii Sf. Nicolae din Braşov, cântăreţii bisericeşti, sub conducerea d-lui I. Popescu-Pasărea, au sărbătorit acest centenar în ziua de 29 Septembrie a. c., printr'o Liturghie şi un parastas, slujit în numita biserică, întru pomenirea nemuritorului Anton Pann.

Pentru întâia dată, biserică Sf. Nicolae Prund din Braşov întruneşte la olaltă clerul ortodox din localitate, preoţi şi cantori cu ochii în lacrimi de bucurie, cântând împreună cu elita cântărească din vechiul regat, compoziţiile celui pomenit. Părticipă cântăreţi din Dolj, Vâlcea, Teleorman, Prahova, Vlaşca, Muscel, Buzău, R.-Sărat, Brăila, Ialomiţa, Constanţa, Covurlui, Bacău, Vaslui, Dorohoi, etc., toţi membri ai Asociaţiei Generale a cântăreţilor bisericeşti din ţară. Serviciul divin este oficiat de Păr. Dr. *Stinghe*, Protopopul *Hociota* şi Protosinghelul *Teofil*, directorul şcolii de cântăreţi de pe lângă Sf. Patriarhie.

Dela orele 9—12 dimineaţa, au fost cu adevărat momente de mare înălţare sufletească. Anton Pann, trecut în cealaltă viaţă de câteva decenii, parcă privea cu mulţumire la urmaşii săi vrednici şi la operele strădaniei sale, opere ce cresc şi înfloresc în această ţară pe care el a iubit-o atât.

Cuvântarea rostită în biserică de Protosinghelul Teofil şi accentul sau sonor, călugăresc, fac ca din ochii tuturor să cadă lacrimi.

Nu se pot descrie impresiile simţite în momentul când, ridicându-se coliva comemorativă de către atâtea sute de mâini tremurânde, s'a cântat la unison acea „Veşnica pomenire“ tradiţională.

A urmat apoi un moment de reculegere, când fiecare, gustând din colivă, parcă se împărtăşea cu o părticică din zelul şi devotamentul lui Anton Pann pentru Biserica şi Neamul Românesc.

Masa luată în comun la restaurantul „Maior-Mura“, toasturile ridicate de Preşedintele Popescu-Pasărea, de marele prieten al cântăreţilor d. St. Brădişteanu, delegatul Ministerului Cultelor, etc, completează programul de dimineaţă al sărbătorii.

După amiază, la orele 3—7, s'a ținut şedinţa delegaţilor Asociaţiei, iar seara Festivalul Anton Pann, în sala liceului „Şaguna“. Aci, în prezenţa Congresiştilor, a corpului profesoral al Liceului, a autorităţilor locale şi a unei alese asistenţe, d. Popescu-Pasărea şi-a ținut interesantă conferinţa: „Rolul lui Anton Pann în muzica bisericească şi în muzica populară“, ilustrată cu compoziţiile sărbătoritului şi executate cu însufleţire de corul cântăreţilor bisericeşti.

Conferinţa aceasta fiind de o însemnătate deosebită, se va publica în înregime în nr. viitor. REP.

EXTERNĂ

Bolșevismul «la luptă cu cerul»

Bolșevismul, care predică comunismul marxist în toată lumea, adaptat și de Lenin la renumita „Didac-a Proletariatului“, atacă, pe tață, principiile cele mai sănătoase ale civilizației. Materialismul său întreg distruge noțiunile de „Drept“ și de „Datorie“, rupe legăturile sociale și caută, mai întâi, să sece izvorul divin, al autorității întregi care se bucură de acest nume vrednic.

Programul de luptă al acestui război, pornit împotriva lui Dumnezeu, este arătat în publicațiunile sovietice, cum sunt ziarul „Fără Dumnezeu“ și broșura de propagandă „In luptă cu Cerul“. Din ziua de 14. Noembrie 1913, însuși Lenin a fixat teoria acestui atac, într'o scrisoare adresată scriitorului Maxim Gorki:

«Orice zeu, oricât de ideal ar fi el, este o minciună în țările cele mai liberale, poporul este prostit, și lucrătorii la fel, de ideea unui Dumnezeu curat, spiritual alcătuit numai din duh.

«Ca orice idee religioasă, închipuirea unui Dumnezeu este o bătae-de-joc îngăduită și adesea, este primită de burghezimea democratică. Ea reprezintă rușinea cea mai periculoasă, boala cea mai uricioasă».

Foarte de curând, comisarul poporului dela departamentul instrucțiunii publice, Lunacearski, a hotărât aplicarea unor dogme asemănătoare cu cele de mai sus: «Noi urâm creștinismul și pe creștini. Chiar cei mai buni dintre dâșii, trebuie socotiți ca cei mai înverșunați dușmani ai comunismului. Dragostea creștinismului este o piedică în întinderea revoluției. Jos iubirea de aproapele! Ceace ne trebuie, este ura. Trebuie să învățăm ca să urâm și, cu acest lucru, vom cuceri lumea». In baza acestei hotărâri grozave, a izbucnit o prigonire care, după Teroarea Jacobină, se numără printre cele mai înfricoșate din câte le cunoaște istoria.

Pentruca să înăbușe conștiințele creștine, să încătușeze libertatea sufletească și să predea, pe omul îndobitocit, slujirii celor mai josnice patimi, s'a alergat la mijloacele cele mai prielnice și la chinurile cele mai grozave.

Este bine să cunoaștem cele mai însemnate mișcări și dedesubturile acestei tragedii negre, căci nenorocirile Rusiei amenință astăzi toate popoarele și primejdia va dăinui chiar după despresurarea Kremlinului, deoarece avem credința că Răul a prins pretutindeni rădăcini adânci.

I. Vechiul Imperiu rusesc numără aproape 15 milioane de catolici și 140 milioane de ortodocși.

Astăzi, în cuprinsul Republicei Uniunii Sovietelor, nu sunt mai mult de 2 milioane catolici. După revoluția din 1917, ei erau reprezentați de către Episcopii Ciepliack și Butkiewici. *) Aduși în fața Tribunalului revoluționar, cei doi episcopi au fost osândiți la moarte. Pedepsa cejiu dintâi a fost schimbată în urmă, în

* Arhiepiscopul Rop din Mohilev, rămas în Polonia, a scăpat de persecuție.

10 ani de închisoare. Al doilea însă a fost executat în chipul cel mai barbar, cu toată intervenirea Sf. Scaun și revolta lumii catolice. 11 preoți au fost osândiți odată cu ei.

Clerul ortodox a avut, deasemeni, aceeaș soartă.

Peste tot, «frontul dușmanilor lui Dumnezeu» îndreaptă un asalt furios. Nu este vorba numai de o «despărțire a bisericii de Stat» ci de nimicirea acestor două așezăminte.

In Rusia europeană s'au omorât aproape 9.000 de clerici, dintre cari 30 sunt episcopi și mitropoliți. Numărul preoților închiși și exilați, în Siberia sau pe țărmurile Mării Albe, este cu mult mai mare. In 1925, 65 de arhiepiscopi și alți clerici erau întrebuințați la munci grele și chinuți prin torturi fizice și morale nespuse de mari.

Dacă patriarhul Tihon a scăpat să nu fie ucis prin alarma lumii civilizate, în schimb mitropolitul Veniamin al Petrogradului a fost împușcat, cu toate că predate Sovietelor obiectele cele mai de valoare ale Bisericii. Deasemeni se mai cunoaște fotografia cadavrului cu nasul tăiat al arhiepiscopului Platon, înconjurat de de ostateci tot așa de mutilați.

Din punct de vedere material, au fost jefuite 763 de monastiri (până în 1922) și nenumărate biserici. Cupa războiului, dus împotriva lui Dumnezeu, se umpluse.

Din punct de vedere spiritual, grozăvia regimului n'a putut să influențeze marea mulțime a poporului. Tradiția religioasă n'a fost desființată și fără îndoială, spectacolul bolșevismului va contribui cu tărie să realizeze mari nădejdi. . . . Dar dictatorii sovietici își urmăresc îndeaproape înfăptuirea planurilor, înlăturând orice piedică le-ar sta în cale.

Din clerul ortodox au fost recrutați oameni de încredere — sau înșelători de necrezut — cari au format o *Biserică Vie*, la fel cu biserica catolică constituțională din Franța din anul 1793. Această biserică roșie este născută-moartă, pentrucă ea fraternizează cu dușmanii încarnați ai oricărei idei religioase: Canonizând pe Lenin, ea a isprăvit prin a se judeca și condamna singură.

II. Se mai vorbește iarăși ca Dumnezeu să fie persecutat și să se osândească orice idee religioasă, urmărind-o până în fundul inimii și făcând-o să dispară din cunoștințele care se formează.

Al XIII-lea congres al Partidului Comunist (1924) a formulat următoarea hotărâre:

«§§ 3.--Trebuie să sfârșim cu măsurile administrative prin cari se închid bisericile, moscheele sau sinagogile. Propaganda contra religiunii la sate trebuie să îmbrace caracterul unei explicări curat materialiste a fenomenelor naturii cu care țăranul vine în atingere ca: grindină, ploaie, secetă insectele rău-făcătoare felul pământului. Toate acestea trebuiesc înfățișate din punctul de vedere al luptei ce se duce contra religiunii.

„Trebuie, ca în totdeauna, să procedăm cu prudență,

conformându-ne unui plan bine stabilit. Trebuie să educăm în chip sistematic, populațiile prin toate mijloacele de învățământ și numai în școală și prin școală.

«§§ 4.—Școlile și salele de conferințe din sate sunt acelea care trebuie să servească la această propagandă.

«Trebuie să se aibă în vedere ca sentimentul religios să fie izgonit de pretutindeni, care lucru, însă, nu va fi cu puțință decât după zeci de ani de educație pro- tivnică religioasă.»

Acest amestec de îndrăzneală fără margini și fățărnicie bolnăvicioasă, acest asasinat pe încetul, acest ateism crâș al Statului, a cărui dictatură se răsfrânge asupra celor slabi, asupra celor cari au un drept sfințit—toate aceste manevre calculate slujesc să așeze familia înaintea școlii.

Pentru pedagogii sovietici, mijlocul tradițional în care elevii se ridică, este familia care, hrănindu-i din inimă, din suflet ca și din trup, îi formează ca dușmanii cei mai primejdioși.

Au născut un anumit sistem de «educație», pentru ca să înlăture influențele naturale. De altfel, ei socotesc pe copil ca o cifră, un animal bun pentru orice experiență: lovindu-se de una, vor începe cu alta, căci izovorul omenesc este nesecat. În fața părinților, sunt puși propagandiști încercați, cari deșteaptă «îndoială și con- trazicere» în mintea încă crudă:

«Rugăciuni neascultate—explică ei—, plângeri amare îndreptate către Dumnezeu, iată origina dramei care se joacă în sufletul copilului...»

„Iată pentru ce, un mijloc din cele mai bune în educația antireligioasă, îi va forma convingerea că rugăciunile nu au niciun rezultat. Copilul, care ajunge la convingerea că nu e nevoie să te mai rogi, de oarece orice rugă- ciune rămâne fără niciun rezultat, acest copil a încetat să mai creadă».

Pedagogii bolșevici au strâns pe micii tovarăși în cete speciale—*Pionerii Roșii*—și instruiți de monitorii *Tineretului Comunist*. Și, deasemeni, acești conferențieri ai satului, care trebuie să se «amestece cu viața țăranilor fără să se îndoiască, nu pot face să se cunoască dintr'untâi punctul lor de vedere» pentru a înlătura «compromiterea lucrului lor».

Familia de almintretea, este o supraviețuire «burgheză». Școala, școala roșie este aceia care formează celula — mamă a lumii nouă și în care se concetrează otrava bolșevică.

Până la «grădinile de copii», micii copii sunt încon- jurăți de ateii. Vrâsta lor tânără este folosită pentru «a produce desgustul pentru religie», punând în fața acesteia «știința» materialistă, vârand în cap ideia că «religiunea plină de imoralități, n'a făcut decât să înăbușească, să înșele și să strice lumea».

Cărțile de școală și învățământul întreg țintesc la acest sfârșit:

„Lupta trebuie să îmbrace un caracter general. Pro- gramele și manualele școlare trebuie să fie schimbate într'un sens anti-religios. Schimbarea trebuie făcută nu numai în disciplinile care sunt în legătură cu religiu-

nea ci, deasemeni, în toate ramurile învățământului: matematici, literatură, etc.

Publicațiunile pentru copii și revistele pedagogice trebuie să inspire de acelaș duh necreștinesc.

8 Sept. 1924

Din „*Les nouvelles religieuses*”
de: Preotul CORNELIU M. GRUMĂZESCU
Profesor la Sem. Teol. din Galați

Nunțul papal din Paris.— S'a tot spus prin ziare, la sfârșitul lui Septembrie și începutul acestei luni, că Monseniorul *Maglione*, nunțul papal la Paris, va fi înlocuit. Acum se vestește tot din Paris, prin agenția Havas, că nu e vorba acolo de înlocuirea nunțului și că, dimpotrivă, Mons. *Maglione* era așteptat acolo.

300 de ani dela moartea lui Bossuet.— La 23 Octombrie c., s'a sărbătorit în Franța, la Meaux, 300 de ani dela moartea vestitului predicator francez Bossuet. Academia Franceză a fost reprezentată prin prelatul catolic Monseniorul Baudrillart, membru al Academiei Franceze.

Ce soi de preot!...— În Ungaria, se discută acum cazul unui preot catolic cu numele *Boross*, care a fost mai înainte într'o mulțime de slujbe puțin potrivite cu preoția. O bucată de vreme a fost agent secret al poliției din Budapesta. În timpul războiului, a fost spion militar. În 1922, a eșit la pensie, după ce, un timp, a mai fost funcționar de minister. În 1925, a trecut, cu toată familia, la ritul greco-catolic și s'a mutat în Iugoslavia. Acolo a dat un examen de teologie și anul trecut a fost sfințit preot. Dar slujba din Iugoslavia ne- părându-i-se prea bună, s'a hotărât să treacă din nou la ritul romano-catolic. A izbutit, prin mijlocirea nun- țului papal *Cesare Orsenigo* din Budapesta. S'a dus la Roma și aci a căpătat învățătură despre deosebirea dintre ritul greco-catolic și cel romano-catolic. Titluri de școli nu i s'au cerut, fiindcă el s'a înfățișat cu ca- litatea de preot. Dar după ce i s'a recunoscut titlul de preot romano-catolic, a cerut să fie înaintat, pe temeiul că la greco-catolici a fost protopop.

După aceasta, s'a întors la Budapesta și a slujit la una din cele mai de seamă catedrale.

Faptul acesta a stârnit o mare vâlvă și chestiunea a ajuns înaintea Ministerului Cultelor, care s'a adresat Nunțului papal pentru unele explicații. Situația este destul de supărătoare, deoarece Nunțul a constatat un șir de fapte nepotrivite cu funcțiunile lui *Boross* în Biserica romano-catolică. S'a mai constatat că *Boross* avea să fie numit peste puțin timp prelat. Desfășurarea acestei afaceri este așteptată la Budapesta cu multă în- cordare.

Episcop ortodox osândit la moarte.— Se mai întâmplă și aiurea decât în Rusia: în Albania. Capul guvernului albanez trecut era Episcopul *Fan* (*Ștefan Noli*, fost pe vremuri, ca mirean, și prin București, iar apoi preot la albanezii din America, unde a făcut ne- ghiobia de a se sfinți singur episcop. Dar mai târziu a ajuns episcop prin hirotonie canonică și a putut îi

și ministru prezident în Albania. După răsvrătirile din acea țară, a fugit în Italia, și cârmuirea mohamedană albaneză de acum se vede că se simte stingherită de uneltiri de ale celor răsturnați și fugiți. E vorba de un manifest, iscălit de mai mulți, cu Episcopul Fan Noli în frunte, prin care protestează împotriva cârmuirii de azi din Albania. O telegramă din Viëna vestește acum că tribunalul excepțional albanez din Tirana a osândit la moarte pe toți cei iscăliți, deci și pe Episcopul Fan Noli. Ei se află însă toți în străinătate și osândirea nu-i poate atinge. Intre ei, om cu calitate bisericească se mai află și *Kiamil Balla*, profesor de teologie.

Seminariul Sf. Atanasie din Alexandria

Dintre feluritele lucrări, puse în picioare de Inalt Prea Sf. Sa Patriarhul Alexandriei de când a ajuns Patriarh, nici una nu pare mai plină de făgăduințe ca Seminariul de creștere a tinerilor pentru preoție, care a fost deschis în luna Octomvrie din anul trecut și despre care s'a publicat o dare-de-seamă în revista „Πάνταυος“ din 24 Iunie a. c. În timpul anului școlar care s'a încheiat la Iunie, 19 școlari au intrat ca să-și urmeze cursurile într'însul. Din acești școlari, 12 au fost greci, iar 7 de limbă arabă (sirieni).

Programa de studii, printre multe alte obiecte, cuprinde muzica, atât cea bizantină cât și cea europeană, urmând din aceasta că școlarii au putut întocmi un cor, care să cânte la biserica Patriarhiei, în toate Duminicile și sărbătorile mari. În vremea slobodă, ei muncesc în largile grădini ale Seminarului.

Seminariul este cârmuit de un comitet, al cărui prezident este arhiepiscopul Nubiei, care a vizitat Anglia în 1925, a luat apoi parte la congresul creștinesc dela Stockholm, însoțind pe Patriarhul Fotie al Alexandriei. La încheierea anului școlar în Iunie a.

c., patriarhul a ținut o cuvântare seminariștilor, în care, între altele, a spus: „Aici, la adăpostul Sfântului Atanasie, în liniște, cu răbdare, cum se cuvine pentru munca cea serioasă, s'au pus temelii pentru munca de înviorare a Bisericii și de înnoire a comunității noastre prin ea. Bucuria noastră este cu atât mai mare, cu cât vedem că noi putem fi folositori deasemenea și bisericilor vecine a Ierusalimului și Antiohiei. Anul acesta am avut 5 școlari dela scaunul Antiohiei. În cursul anului viitor, după știri pe care le-am primit, se pare că vom avea aci de două ori mai mulți astfel de școlari. Noi păstrăm, deasemenea, locuri pentru biserica din Ierusalim, dar Sinodul nostru a hotărât să pue la dispoziție locuri atât pentru biserica coptică, cât și pentru cea etiopiană, cu care e cea mai serioasă dorință a Patriarhului și a Sinodului ca legăturile noastre să ajungă a fi tot mai strânse și mai prietenești, până ce, prin darul lui Dumnezeu și puterea Sfântului Duh, vom putea ajunge și la unitatea credinței și la împărtășirea Duhului Sfânt. Pentru că, dacă dorim unirea creștinătății apusene cu Biserica noastră și, dorind astfel, lucrăm și luăm parte la Congresele pentru unire, cu cât mai mult trebuie să dorim unirea cu mlădițele creștinătății din Răsărit, ale căror deosebiri de ortodoxie, când sunt cercetate cu duhul dragostei, nu sunt mai grele de deslegat decât cele ale apusului“. Dând drumul școlarilor să plece la casele lor, Inalt Prea Sf. Sa a spus: „Vă duceți la familiile voastre ca să cheltuiți vremea vacanței cu ai voștri. Prin bunele voastre purtări și vorbiri înțelepte, recomandați-vă pe voi și pe Mama voastră duhovnicească. Doamne, pazește-i întru numele Tău!“ (din *The CHRISTIAN EAST* Sept. 1927).

Arhim. SCRIBAN

CARTI, REVISTE, ZIARE

Școala și Biserica. — În numărul de pe August a. c. al revistei „Lamura“, d. profesor universitar I. Simionescu scrie un interesant articol: „Învieria bisericii prin școală“. D-sa începe prin a constata influența binefăcătoare a bisericii asupra sufletului omenesc, spunând:

„Biserica îți dă măcar gândul micimii tale față de veșnicie. Prin aceasta, te chiamă la realitate. Tot ce e patimă se topește ca lumânarea de ceară din fața icoanelor. Cât de puțin să te stăpânească gândul, din biserică ieșind, te simți altul, sufletește mai curățit“.

Și mai departe povestește cum, la hramul unei biserici, răspunsurile în cor la leturghie, date de copiii dela școală, „au procurat clipe destul de dese de înălțare“. Biserica era plină de lume, iar cântările copiilor „păreau a fi glasuri îngerești“. Biserica și școala lucrau împreună, iar rezultatele erau uimitoare.

Porbind de aici, d. profesor Simionescu își dezvoltă

articolul său arătând ce foloase reale s'ar aduce societății, „dacă între biserică și școală ar fi o legătură mai sinceră, ținându-se seamă de rostul lor, nu de raporturile dintre preot și învățător“.

Cele scrise în articolul „Înviorarea bisericii prin școală“ sunt adevăruri cari s'au mai spus, poate cu mai puțină competență și claritate.

Școala și Biserica se complectează una pe alta în opera lor de educație. Una luminează mintea, cealaltă înobilează inima. Școala se străduiește să gonească din suflet ignoranța, iar Biserica luptă să alunge imoralitatea, amândouă urmărind un scop unic: înălțarea omului.

Articolul d-lui profesor universitar I. Simionescu e o chemare, când zice: „Pentru aceasta se cere, pe deoparte, înțelegerea nevoii sufletești a credinții din partea învățătorului, se cere o pătrundere mai adâncă a preotului pentru slujba sa, iar înainte de orice o ar-

monie deplăpă între cei doi factori activi în adunarea mulțimii către alte orizonturi, potrivite timpului... E nevoie de multă abnegare din partea tuturor... Trebuie să ne unim cu toții, pentruca pe cât mai repede cu putință, să înlăturăm negura ce zace asupra mulțimii“.

Mă întreb câți din cei cari vor citi articolul se vor pătrunde de adevărurile cuprinse în el? Câți vor lua hotărârea neșovăelnică de a porni la lucru? Căci de atâtea ori s'a scris, arătându-se foloasele reale pe care societatea le-ar avea prin colaborarea sinceră dintre cele două instituții: Școala și Biserica. În atâtea rânduri, preoții și învățătorii au fost îndemnați să lase la o parte neînțelegerile mărunte și să lucreze împreună la luminarea masselor. Și totuși, atâtea îndemnuri s'au irosit fără a putea schimba prea mult o stare de lucruri care ar merita mai multe atenție. Sunt rare cazurile, când cele două instituții, prin reprezentanții lor, lucrează de comun acord. Nu rare ori școala s'a arătat protivnică bisericii. Oare nu s'au auzit glasuri de învățători cari au cerut scoaterea din programul de studii a învățământului religios, chiar prin revista „Lamura“, în care citim acum articolul: „Invierea bisericii prin școală“

Ne bucurăm că azi un bărbat cu autoritate și cultură superioară, constată „îmbunătățirea grabnică a stării morale, culturale, prin conlucrarea dintre preot și învățător“.

Și dorim ca scrisul său să nu fie „glasul celui ce strigă în pustie“, ci un glas de trezire la munca grea, dar plină de roadă a luminării poporului.

Pr. G. I. BEȘCHEA
Mărăcineni-Buzău

Cuvinte bune despre un preot. — În ziarul *Galații-Noi*, (28 Sept. a. c.) se pot citi cuvinte de multă laudă pentru Păr. Econ. *Gheorghe N. Gafton* din *Puțeni*, Tecuci, care a îmbătrânit în cuviincioasa slujire a Domnului și și-a ridicat o numeroasă familie de oameni vrednici care-i fac cinste.

Articol dela noi aiurea. — În 2 numere dearândul, s'a reproduș în ziarul *Neamul Românesc* (4 și 5 Oct. c) art. nostru din cronica bisericească pe Aug. a. c. „Preoții la Vălenii-de-Munte“, în care făceam o dare-de-seamă despre cursurile Părintelui Dr. N. Popescu la Vălenii-de-Munte în vara aceasta. Numai arătarea de unde e luat nu e dată bine în *Neamul Românesc*, căci scrie că e din „Cronica Bisericească“, parcă ar fi un ziar, cu acest nume, când e din cronica bisericească a revistei *Biserica Ortodoxă Română*. Dar că să pomenim și noi pe cei de care ne-am folosit, trebuie să spunem că datele le-am luat din ziarul *Galații-Noi*, în care a scris cineva despre ce a fost la Vălenii-de-Munte.

Căminul, revistă creștină pentru familii Iunie 1927.

Această revistă, începută a se tipări în Galați încă de pe când Părintele Petre Chiricuță se afla acolo și o cârmuia cu inimă, se află acum în anul III și merge înainte cu spor. În acest nr., avem mai întâi un art.

«Ierusalimul și Moscova», de Păr. *Grumăzescu*, despre nelegiuirile pe care bolșevicii le-au făcut împotriva Bisericii. Sf. Sa a scris și în revista noastră multe din aceste chestiuni, așa că nu mai înșirăm din nou ce cuprinde articolul. Art. «Creștinismul și războiul», e rezumatul unei conferențe a Părintelui *Todicescu*, directorul seminarului din Galați, de care am pomenit și noi aici, ca de un fapt nou, în lucrarea preoților. Rezumarea e făcută de diaconul *Emanoil Hogaș*. În art. „În lumea florilor“, adică în Mai-Iunie, scris de Păr. Econ. *Const. Andrei*, referent la episcopia din Galați. Sf. Sa face frumoase considerațiuni despre cuvintele Mântuitorului cu crinii câmpului. În art. „Prietenii nedoriți“, Păr. Diacon *Hogaș* scrie împotriva sectanților care se pripășesc la noi. În „Dumnezeu este o realitate“, Păr. *Beldie* scrie rânduri de apologetică creștină împotriva materialismului. Urmează un art. al d-lui *M. N. Pacu* vechi, scriitor bisericesc, despre multe lucruri de îndreptat în biserica noastră. Pentru însemnătatea practică a observărilor sale, îl dăm aici în întregime:

Lucruri de îndreptat în biserică. — *Nu arareori, în viața mea, și verbal și înscris, am constatat neorânduiala și indisciplina poporului la serviciile noastre divine publice, fie cele săvârșite în biserici, fie aiurea.*

Inchinătorii din bisericile noastre ortodoxe nu-și dau seamă de cele mai multe ori de locul unde se găsesc, de citirile și cântările, ce se execută. Vin și mai ales din biserică când nu trebuie; se mișcă cu tropot, aprind lumânările pe la icoane și stau de vorbă chiar în momentele cele mai importante și mai vrednice de liniște și încordare pioasă; uneori stau într'o ținută cu totul nepotrivită de Casa Domnului, cu mâinile îndărăt sau picior peste picior; se urcă la stranele arhieresti și domnești; se așează jemeile unde trebuie să steie bărbații și vice-versa, cu toate instrucțiunile afișate în unele biserici; se îmbulzesc fără socoteală când se împărtășesc, când iau anaforă, la eșirea cu sfințele daruri și alte împrejurări; cei mai tineri și chiar copiii nu țin seamă de cei bătrâni și slabi, etc. etc.

Nu mai vorbesc de ce se întâmplă în curtea și în preajma bisericilor, mai ales la sărbătorile mari, în săptămâna Patimilor și la Paști. Obiceiul cu pocnitorile, obicei cu nimic justificat, dacă n'ar fi fost nenorocirile repetate în Galați din acest an, ar fi continuat ca și în trecut.

D'apoi detestabila și neînfrânata lăcomie a fabricanților de lumânări bisericești, cari le falsifică în mod scandalos, în dauna sănătății poporului și a podoabei bisericești!

Chiar deprinderea de a da daruri la biserică, așa zisele liturghii, cu timp și fără timp, ciocnind la ușile laterale din stânga iconostasului și întrerupând pe preotul oficianț dela cele mai esențiale lucrări liturgice, — este destul de criticabilă și jignitoare bunului mers al serviciului divin...

Cum s'ar putea înlătura aceste neajunsuri, cari ne pegradează așa de mult credința strămoșească?

După a noastră smerită părere, iată principalele măsuri de îndreptare:

1) *Negreșit, primul mijloc de îndreptare este cuvântul și autoritatea mai accentuată din partea străjărilor și slujitorilor bisericești, adică a clerului de orice grad.*

Preoții sunt educatorii de toată viața a poporănilor lor. La orice ocazie, în public și în particular, nu trebuie să piardă din vedere aceasta. Și, dacă sunt de mare folos predicile cu orice alt cuprins religios și moral, nu-i mai puțin adevărat însă că tot așa de mare folos, dacă nu și mai mare, ar aduce închinătorilor și cuvântările cu subiecte liturgice, adică explicative ale serviciilor rituale bisericești. Intreaga dogmatică și morală creștină se reprezintă intuitiv și auditiv în ciclul anual al sărbătorilor bisericești și a tot ce se petrece în biserică. Numai să fie înțeleasă și simțită de poporul credincios. Iar pentru aceasta, poporul se cere ca să fie cu luare-aminte, ascultător și disciplinat; iar preotul să fie conștient, să explice tot ce trebuie și să nu permită ca cuvântul său să fie desconsiderat. La nevoie chiar, dacă mijloacele morale sunt neîndestulătoare pentru buna ordine în biserică și în jurul ei, legea luminează însă pune la îndemâna preoților și mijloacele coercitive materiale pentru cei neînțelegători și îndărătnici. (Codul penal art. 209 și urm.)

2) *De mare folos ar fi în același scop introducerea cărților mici de rugăciuni pentru creștinii închinători. Aceștia atunci, adică la serviciile divine, ar fi ocupați sufletește și ar urmări cu atenție tot ce se face în biserică. Închinătorii ar fi ei înșiși participanți efectivi, așa zicând, la cele ce se petrec în casa Domnului, ar fi feriți de ispita convorbirilor și gesturilor nepermise; într'un cuvânt, orice grijă luminează ar fi lepădată, când ne găsim în Biserică și în fața lui Dumnezeu, așa cum ne învață una din cele mai însemnate cântări liturgice (Hervicul).*

Se știe că, la începutul creștinătății, toți închinătorii participau în cor la serviciile divine. Chiar mărturisirea păcatelor se făcea în public. Pe urmă însă s'au înlăturat aceste obiceiuri; rolul cântării și al citirii îl are numai clerul sfințit și nesfințit. Dar participarea credincioșilor prin citirea în taină a rugilor liturgice s'a continuat: în alte biserici, ca cea catolică și protestantă, mai mult; la biserică ortodoxă mai puțin. De pildă, la frații noștri Români ortodocși din Bucovina și Ardeal, cărțile de rugăciuni pentru particulari sunt introduse și răspândite de mult. În vechiul regat, Sf. Sinod, după îndemnul și inițiativa fericitului întru amintire mare ierarh și academician Melchisedec Ștefănescu, fostul episcop al Dunării-de-JcS și al Romanului—editase asemenea cărți de rugăciuni¹ cu foarte mare îngrijire, dar, din nefericire, nu s'a făcut destulă propagandă pentru întrebuințarea lor.

Astăzi, în Biserică Dominantă a României Intregite este foarte de dorit ca bunul obicei al cărților de rugăciuni pentru familiile Ortodoxe să fie cât mai răspândit. Asemenea cărți, frumos tipărite și legate la Tipografia Sf.

Sinod, să se distribuie și ca premiișcolarilor silitori de ambele sexe.

3) *Tot în legătură cu buna ordine și ținută, n'ar fi rău să se introducă în bisericiile noastre și băncile pentru închinători. Multă neorânduială produce și starea actuală care permite mișcarea de colopână colo, apropierea de prieteni și cunoscuți, deci turburarea liniștii și a seninătății, ce trebuie să domnească la serviciile divine.*

Să nu ni se obiecteze că avem stranele laterale. Acestea sunt cu totul neîndestulătoare pentru popor; ele servesc pentru puținii primi-ocupanți; restul mulțimei stă în picioare. Asemenea, să înlăturăm scrupulul că băncile și scaunele, existând la catolici și protestanți, cum și la alte rituri, nu s'ar cuveni să le avem și noi ortodocșii. Ce este bun se cuvine să fie împrumutat de oriunde. Ș'apoi existența băncilor datează încă din veacurile primitive ale creștinătății, când Biserica era în totul unitară. Istoricul bisericesc Eusebie spune că Constantin Cel Mare a poruncit să se construiască în biserică, nu numai stranele: împărătească și arhierescă (episcopală), ci și bănci sau lavițe pentru popor (v. Liturgica de Ghenadie, fost episcop de Argeș p. 33).

De altfel băncile și lavițele în biserici există și astăzi la frații noștri români greco orientali din Transilvania și nimenea n'a îndrăznit a le face vre-o imputare asupra ortodoxismului lor din aceasta cauză. Bine înțeles că șederea în bănci, ca și în stranele de azi, implică obligarea închinătorilor d'a le părăsi și a se rădica în picioare sau a sta în genunchi la momentele cele mai importante ale serviciilor religioase (citirea pericopei evanghelice, eșirea cu Sf. Daruri, cântările Pre Tine Te lăudăm, Axionul etc.)

Să nu ni se zică iarăși că Biserica este conservatoare și nu se cuvine a introduce inovațiuni. Conservatoare da, în cele dogmatice și imutabile; în ale disciplinei, însă, și în bună rânduială, orice măsură dictată de nevoile raționale ale timpului este bine venită.

Dealtminterlea, introducerea băncilor în biserici nu e de cât o revenire la timpurile primare creștine, cum, am spus mai sus.

Ș'apoi exemplul de acomodare după nevoile raționale ale timpului îl avem chiar în Biserica noastră. Bunăoară amvonul de azi, soala veche de unde se țin predicile și se citește Evanghelia, era în vechime în mijlocul Bisericii, cum se vede și acum pe la bisericile din Rusia. Aceasta însă nu era practic nici potrivit cuviinței, de oare-ce predicatorul sau cetitorul evanghelic, stând la mijlocul și cu fața spre altar, fără voe se găsea cu spatele spre poporul dindărăt. Mult mai bine, mai cuviincios și mai practic este amvonul actual, rădăcat în partea superioară stângă a bisericești, de unde se poate cuvânta mai lesne și mai frumos și pentru casa Domnului și pentru ascultători.¹⁾

1. Nu e practic nici așa, multenerate Domnule Pacu, pentru că amvonul nostru este prea sus și trebuie să privești pe oameni în cap, iar ei își strâmbă gâturile și obosesc uitându-se la tine. — Nota A. S.

4) *In privința lumânărilor de ceară curată, este absolută nevoie ca fabricațiunea și vânzarea lor să fie monopolul Bisericii. Cu starea actuală, nu mai merge. Iar, dacă nu se poate găsi ceară curată îndestulătoare, mai bine lumină și lumânări de altă substanță, potrivită pentru asemenea destinație. Lumina electrică introdusă în unele biserici, este bine venită; dar nu se poate generaliza. Osebit de asta, ea nu poate fi utilizată pentru prosfora particulară a închinătorilor.*

5) *Să se interzică în mod absolut deranjarea preotului liturghisitor cu darurile ce se aduc la biserică.*

Pentru acest scop și într'un anumit timp, să fie însărcinat sau un coleg neocupat al preotului ofician, dacă este, sau un cleric inferior, sau să se depue darurile (liturghiile) într'un loc cunoscut și cu pomelnicile respective, pentruca, de aici, să fie luate din când în când spre cele de cuviință. In fine, să se facă ceva logic și să se înlăture spectacolul neplăcut de astăzi.

Ne permitem a atrage luarea-aminte a celor în drept și a-i ruga stăruitor să îndrepteze neajunsurile semnalate aici, fie prin măsurile propuse de noi, fie prin altele, dacă acestea nu sunt eficace.

Galați, 15 Iunie 1917

M. N. PACU

Profesor onorar și avocat

Sacrificiul religios ca principiu al liturghiei, studiu dogmatico-liturgic, de Icon. Dr. *P. Vintilescu*, 1927, prețul 40 lei. Dacă, până mai acum câțiva ani, sprijinit pe faptul că-l cunoșteam pe Păr. Vintilescu de când ne-am început studiile teologice, sprijinit pe discuțiile prilejite de conferințe sau întâmplătoare, puteam să afirm că este cel mai învățat preot al eparhiei noastre, astăzi, după apariția celor 7—8 cărți și broșuri în care-și dovedește specializarea într'o disciplină cu desăvârșire neglijată la noi — ba chiar desconsiderată, din pricina chipului cum ne-a fost expusă și predată — cu o mulțumire justificabilă, iau prilej să afirm că Păr. Vintilescu a trecut acum în rândul foarte pușinilor clerici și teologi învățați ai Bisericii noastre.

Cu toate că cele mai multe lucrări ale Păr. Vintilescu poartă data anului 1926, ele sunt însă rodul a preocupări vechi, încă de pe când, proaspăt eșit din școală, luase loc în redacția revistei *Adevărul bisericesc*. In cei 15 ani de serioase preocupări și studii în această direcție, întrerupt numai de vremea războiului — prin articole care uneori iau extindere de studii și monografii ca *Preotul în literatura noastră* 1916, o lucrare care, de n'ar fi fost ciontată, rezumată, din pricini de economie editorială, ar fi fost unică în literatura noastră (cum de altfel și este) prin expunerea unei concepții superioare și amploarea cunoștințelor într'un domeniu unde un teolog nu prea simte nevoie să se rătăcească; *In chestiunea bisericască* (1912), unde se vedește, nu numai un proiund cunoscător al stării preotului (Păr. Vintilescu a fost doar preot de sat), ci și un puternic temperament de luptă, un scriitor plin de curaj, într'o vreme când

cutezarea era grabnic înăbușită, cum și în celelalte articole și broșuri apărute, Păr. Vintilescu a rămas un cărturar pasionat.

Năvala de cărți din ultimul timp și mai cu seamă seriozitatea lor științifică surprinde pe toți care nu l-au cunoscut și care nu știu că sunt realizări târzii ale unor studii și preocupări de peste un deceniu.

In lucrarea aceasta, ca și în *Cultul și Ereziiile*, ne dovedește strânsa legătură între cult și dogmă.

Din studiul liturgic, prin larga-i înțelegere, face o armă de luptă apologetică împotriva celorlalte confesiuni. Mai mult încă, Păr. Vintilescu crede că disciplina aceasta, așa de neglijată și mărginită la copilărești tâlmăciri a mișcărilor și diverselor ierurgii—se poate transforma, cum și este firesc să fie, într'o disciplină care, pentru ortodoxie să fie fundamentală. In cult sunt cristalizări ale ideologiei și concepțiilor teologice.

Intr'un domeniu în care, în chip special la noi, și chiar în întreaga ortodoxie, nu s'au prea prefăcut cercetări¹⁾, se vedește destul de bine înarmat, prin cunoașterea limbilor clasice pentru sprijinirea vederilor sale cu citate din sfinții părinți și dascăli ai Bisericii.

O dare-de-seamă asupra lucrării este ușurată de resumatul făcut capitolelor în cuprins.

Pare că și mai bine ar fi fost ca rezumarea aceasta a ideilor să fi stat în fruntea capitolelor respective.

Un procedeu găsit ca bun de atâția scriitori mari și aproape generalizat în apus, nu atinge întru nimic meritul lucrării și originalitatea ce [stă în firul principal al cugetării.

Pentru a dovedi că «Liturghia reprezintă o jertfă reală și adevărată» (Cap. I) împotriva teologiei protestante ce susține că, în primele veacuri, cina a fost concepută numai ca un sacrificiu exclusiv spiritual și că numai ulterior Biserica a accentuat ideia rescumpărării—o concepțiune magică în aprecierea sacrificiului Mântuitorului—că ar fi un tip cultural inferior, o magie teurgică, infiltrată din vechile mistere, din practicile templului iudaic (cap. 8), ni s'aduc la îndemână, cu un lux copleșitor, dovezi din sf. Scriptură, că Mântuitorul a instituit cina ca jertfă reală, că Apostolii au înțeles astfel și au săvârșit sacrificiul; din întreagă literatură și mai cu seamă din vechile liturghii a celor trei veacuri, când aici nu era vorba de dogmatizare—și chiar arta catacombelor, prin simbolismul ei, ne arată care a fost cugetarea primilor creștini.

Actul de cult este materializarea sentimentului ce ne leagă de Dumnezeu, iar sacrificiul reprezintă cea mai înaltă formă de cult, că lui Dumnezeu îi place să fie închinat în „duh și în adevăr“, că jertfa ce-i trebuie lui este „duhul umilit și inima înfrântă și smerită“—este drept, dar cum omul nu este înger, actele cultului intern tind cu necesitate absolută să se obiectiveze în afară prin torme, să se concretizeze cu ajutorul elementelor din creațiunea materială (pag. 28).

Dacă se poate zice că rugăciunea este o jertfă, că

1. Ba s'au făcut la Ruși, dar cine le știe la noi! — Nota A. S.

viața noastră morală și lepădarea de toate poftele este o jertfă, — cea mai desăvârșită jertfă rămâne însă tot jertfa lui Iisus Christos pe altar. Aci El însuși se oferă jertfă de mulțumire pentru noi și noi jertfim împreună cu El, căci ni s'a dat nouă — bogăție neprețuită spre a-l aduce celui prea Înalt ca mulțumită în cântări (pag. 36).

Orce jertfă în trecut avea caracterul ispășitor. Prin ceiace fusese ispășit, el trebuia să-și răscumpere păcatul. Prin aceasta, își vădea conștiința stării lui în păcat. Această conștiință a făcut pe om să nu se mai mulțumească cu jertfe obișnuite, ci să întrevadă una mult mai curată. Dorința unui Răscumpărător ajunsese universală. Și la „Plinirea vremii“ El s'a și adus jertfă unică sa pentru totdeauna pe Golgota. Cum însă Mântuitorul nu putea lăsa pe „ucenici orfani“, le-a făgăduit prezența, și până la sfârșitul veacurilor (pag. 49). El a rămas între noi ca jertfă statornică. Pe când pe cruce s'a jertfit în chip sângeros odată, pe altar, prin mâinile și limba preotului, se jertfește nesângeros, jertfă curată, El și biserica Lui, corpul lui mistic. Deosebire ar fi dar între aceste două jertfe. Că pe când cea dintâi pe Golgota a fost dureroasă, aceasta este proaducerea umanității sale sub forma pâinii și a omului. Iar cu El odată ne aduce și pe noi, sfințind prin rugăciune și pe cei vii și cei morți, iar prin cominicare numai pe cei vii (pag. 60).

În ultimul capitol, *Ideia sacrificială ca principiu în cultul marilor confesiuni creștine*, autorul se dovedește nu numai un profund cunoscător al teologiei creștine a simbolului, ci și un spirit neîntrecut de apologet. După ce arată concordanța dintre biserici cu privire la ideea sacrificială din liturghie, dovedește în chip admirabil contrazicerile protestanților. Înălăturând ideea de jertfă și accentuând cu deosebire asupra rugăciunii (chiar Luther și Melancton dau acestei rugăciuni caracterul de sacrificiu), mai târziu contrazicerile, firește, se țin lanț. Înălăturând preoția, au înălăturat și *cina*. Înălăturând cina, au trebuit să înlătore doctrina eficacității jertfei de pe cruce. De aci debandada în cugetarea protestantă, unii ajungând la un liberalism ateu, iar alții la un misticism exagerat și la un bigotism sau un fanatism feroce. Intoarcerea tot mai vădită către cultul euharistic, recunoașterea tot mai frecventă a frumuseții cultului ortodox, arată pe protestanții sinceri jinduind după o stare ceva mai disciplinată, mai consecventă cu evanghelia și practica veche. Arată apoi superioritatea concepției ortodoxe față de cea catolică, depărtată de altfel numai dintr'o nevoie impusă de apariția și lupta ce a trebuit să ducă împotriva protestantismului.

Cu bună dreptate, observă Prof. Vasile Băncilă în *Gândirea* nr. 7-8, că, în ce privește contribuția la clădirea unei culturi românești, locul cel mai prizărit îl ocupă literatura teologică. Mai tot ce-a apărut, dela un timp, n'a fost și nu este decât „maculatură doctorală“, pentru a justifica pretențiile la catedrele dela Facultatea de Teologie ce rămân an de an vacante. Și apoi că nici odată n'ar fi fost o vreme mai prielnică pentru o recoltă mai bogată pe acest tărâm. Peste tot se simte o sete înfrigurată față de chestiunile religioase. Inte-

lectualii se simt dezorientați și nu găsesc „unde să-și plece capul“. Orcât ar fi el o imitație a mișcărilor din apus, interesul ce se dă evangheliei și mai apoi chiar caracterului ortodox al credinței noastre în cercurile studentești, este un fapt care trebuie să bucure. Dar el, dacă nu-i promovată de noi, teologii, de biserică, nu însemnează ca și de aci înainte să-l neglijăm. Pentru pătura aceasta ce era pierdută pentru biserică, prin indiferentismul ei și de foarte multe ori prin atitudine vrăjmășască, azi, când se vede dispusă către cuvântul lui Dumnezeu, mi se pare că cel mai bun mijloc de a-i întări zelul nu este altul decât cartea. Cartea bine scrisă.

Dar mai toate cărțile eșite în ultimul timp din pana Păr. Vintilescu sînt pare că strălucite de gândul acesta de propagandă, de dumerire a acestor doritori de-a afla în ce *constă ortodoxia noastră*. Faptul însă cel mai necesar după ce lucrul cel greu a fost făcut, este ca această carte ajungă în mâna a cât mai mulți cititori.

Am avut prilejul să fac parte dintr'un *cerc de studii creștine*, în care m'au surprins ideile și problemele aduse în discuție. Este netăgăduită influența marilor gânditori și poeți convertiți la catolicism (convertiți din starea lor de indiferență) ca Jacques Maritain, Henri Massis, Jean Cocteau, Paul Claudel, Arthur Rimbaud și rușilor Nicolae Berdiaiev, Serghie Bulgacov. Grijă noastră este însă ca, folosind renașterea aceasta religioasă, să îndrumăm spiritele în sens ortodox.

De aceia cred că nu-i suficient numai să se atragă atenția asupra unei cărți bune, ci să se și găsească mijloacele cele mai eficace pentru ca această carte să fie pusă la îndemnâna cititorului. N'avem un serviciu de propagandă. N'avem o presă care să țipe în ochii cititorilor în fiecare zi cu litere mari cărțile ce apar. N'avem o editură care să știe jertfi pentru tipărirea în zeci de mii de exemplare. Fără de aceasta, cărțile cele bune rămân „făclie sub obroc“. Revistele noastre, buletinele eparhiale, intrând numai în casă de preot, rămâind întotdeauna necitite, nu pot fi socotite ca un organ de reclamă și recomandare. De-odată nu găsesc mai nimerit decât ca școlile noastre teologice, seminariile îndeosebi, să-și înscrie în bugetul lor, care dă excedent de milioane cum se lăuda — și-l lăudăm și noi — Păr. Grigore dela Râmnic — o sumă cât mai mărișoară, din care să se dea elevilor daruri în timpul anului, atunci când excelează, fie la învățătură fie prin aptitudini, daruri cari s'ar cuprinde în cărți de acestea de edificare ortodoxă ca ale Păr. Vintilescu (accentuez îndeosebi asupra vol. *Cultul și Ezeziile. Sacerdotiul creștin și sacrificiul religios*). Știu că fiecare comitet face daruri și scutiri cari se urcă la sume respectabile, îmi pare însă că alocarea unei sume de 70—80 de mii de lei și chiar o sută de mii nu-i exagerată de loc. Ori-cât ar fi de necesare zidurile și proprietățile, pentru elev însă rămân trainic numai grija ce-ai avut de sufletul lui. Acest lucru s'ar putea realiza imediat și ar însemna un pas hotărâtor în încurajarea literaturii teologice. Este

un păcat mare ca să lăsăm și pe viitorii luminători fără opera scriitorilor noștri bisericești. Păcat și pentru ei, păcat însă și pentru munca, râvna și jertfa, pentrucă-i vorba de jertfa ce-o fac scriitorii.

Pentru înviorarea entuziasmului pastoral. Prof. Dr. Gr. Cristescu. Sibiu, 1926. Prețul 30 lei.

Părintele Cristescu este de 3 ani profesor la Academia Teologică din Sibiu, în literatura religioasă este însă între cei mai productivi scriitori, de zecă ani încoace, debutând ca seminarist, ca teolog apoi ca diacon. Când fusese la Buzău, scrisul său, din ce în ce mai original, a atras atenția îndeosebi a laicilor cari se uită peste umăr la noi. Nu m'am mirat de loc de deosebita atenție ce i-a dat învățatul Episcop Prea Sf. Vartolomei, când îl luă ca profesor de l. greacă. la Seminarul din Craiova.

Mititel la statură, cu fața bălană rotundă, o fărâmă de bărbuță, cu niște ochi vii, adăpostiți după ochelari — fără pic de ortodoxie în înfățișare — cât ce prinzi vorbă cu el, simți că ai un om întreg înainte-ți. Dacă firea i-a dat numai o fărâmă de corp, a fost însă destul de darnică cu spiritul. Părintele Cristescu este un talent, un talent unic în literatura noastră. Ar trebui cineva să-i citească seria de articole și meditații adunate în volumul Capernaume — Capernaume! pentru ca să guste plin chipul nou de întruchipare în grai a unei amintiri și cugetări religioase. Pentruca să fac portretul deplin și să înfățișez în chip credincios această personalitate ce s'a afirmat, în literatura noastră religioasă, în chip definitiv, ar trebui să mă ocup de toate volumele sale (12 deja până la acesta de care ne ocupăm), ar trebui să facem un studiu iterar. Nu renunț la gândul acesta, de sigur, ci-l amân numai pentru o dată mai târzie, nu pentrucă aș aștepta vreo operă prin care să-și cristalizeze în chip definitiv talentul nici pentrucă n'aș avea material suficient pentru acest studiu, ci pentrucă n'am avut încă răgazul necesar. Mă ocup numai de cărțuia de față (64 pag.), pentrucă am găsit, la începutul ei, o lecție către elevii săi, lecție care justifică nu numai titlul cărții, ci care ne înfățișează însuși tipul și personalitatea autorului.

O dorință are Păr. Cristescu: „De a-mi smulge fășii vii din ceia ce este mai curat în inima mea și puteri din ceea ce este mai cald în iubirea ei pentru voi, care să fie lumină și căldură statornică în sfânta noastră chemare... ..pilduirile vieții noastre personale au verificat de multe ori avânturile sincerității noastre... dar... desăvârșirile categorice și imperative n'au putut fi totuși atinse și realizate integral prin sforțările noastre. „Entuziasmul teofil pentru realizarea tipului sintetic al misionarului, al taumaturgului creștin în omenire, iată idealul suprem al teologiei.

Erudiția teologică este sterilă și primejdioasă, dacă nu este subordonată țintelor sociologice ale Evangheliei lui Iisus Christos. Este literă care asasinază spiritul, este surogat care amăgește și desperează inima, este

trufie care zămislește și perpetuiază în lume noțiunea satanică și fariseismul impenitent.

„Sinceritate creștină! Din tine crește, înflorește și rodește în lume consecvența morală a vieții omenești pe acest pământ — „Iar tu fă-ți corabie din lemne neputrezitoare!...“

Este un crez rostit cu căldură și entuziasm, este un crez care nu s'a mărginit a fi spus sărbătorește în fața elevilor studenți gata să pâșască la datorie, ci un crez cu putere determinatoare la acte și realizări, de și spune că „sarcina aceasta este pentru umeri atletici și pentru suflete cu experiența crucii, vie și permanentă“. O dovedește simpatia de care se bucură ca profesor — o dovedește râvna cu care urcă așa de des amvonul unde predică, poate chiar mai frumos de cât scrie, și peste tot o dovedesc ieșirile sale în diferite centre din Ardeal, pentru a ține conferințe, din care una avem și în volumul acesta, „Misiunea creștină a femeii române în zilele noastre, ținută, îmi pare, la Arad.

Pentru tratarea temei (Fac. IV, 14), aduce cinci frânturi de citate din Epist. Sf. Ap. Pavel, asupra cărora ne îmbie să medităm alături de studenții săi. Ni se poruncește: «Să aveți mintea lui Hristos (I. Cor. II, 16). A avea „mintea lui Hristos“, înseamnă a trăi clipă de clipă în contact cu dumnezeirea adică a trăi o viață de perpetuă revelație și de profundă interioritate. Creștinul care are «mintea lui Hristos» are o superioară receptivitate spirituală. El își integrează continuu misterul, prin rugăciune și prin Sf. Taine și are o repulsiune spontană față de ingredientele „înțelepciunii lumii“, care pentru el este „nebunie“. Înțelepciunea „fiilor veacului“ are numai o valoare de oportunitate în strategia intereselor egoiste și pământești ale vieții vremelnice. A avea „mintea lui Hristos“, înseamnă a avea darul de a selecționa valorile, adică de a distinge valorile absolute de valorile contingente.

Acesta este imperativul categoric și clasic al adevăratei culturi care urmărește acea utilitate spirituală pe care noi o numim *sfințenie*...

Intellectualismul este unilateral și degenerază inevitabil în scepticism și utilism moral.

Cele cinci meditații sunt cu neputință de redat fraza trebuie redată întocmai. Orice schimbare denaturează sensul. Păr. Cristescu are un stil care a scandalizat pe foarte mulți dintre clerici. Și-a auzit critice foarte tăioase și răutăcioase. Trebuie să citești fraza cu atenție și un pic de încordare. Că deși Păr. Cristescu scrie că intelectualismul este unilateral și ne duce inevitabil în *scepticism și nihilism moral*, toate meditațiile sale sunt scrise numai pentru intelectuali. Și ceia ce-i mai mult, către intelectuali care țin contact continuu cu literatura. Că dacă oricine va putea înțelege că „Poștele necuviincioase ne umplu ființa cu forfota lor diabolică, iar idealul sfințeniei asfințește degrabă în pâclele tuturor desnădejdiilor“ (pag. 18), trebuie să fii deprins cu figura literară, pentruca să sesizezi sensul frazei.“ Satan găsește în conștiința noastră vaste terenuri virane, din care-și face cu meșteșug și pe nesimțite tot

atâtea forturi pentru izbânzile păcatului. Cât de slabă este forța noastră de rezistență față de geniul lui strategic și față de nenumăratele lui curse“ (pag. 18).

„Atâtea ideologii subversive care ne vrăjesc și ne câștigă adeziunea nu-s inspirate de Lucifer?“

Iar pentruca să înțelegi fraza următoare, trebuie neapărat să fii și teolog, dar și intelectual, mai degrabă inteligent. Euharistizarea vieții credincioșilor noștri va avea ca urmare imediată scăderea numărului acelui absurd tip de creștin, care este în realitate un tip de necreștin, a creștinului de nume, adică a creștinului antieuharistic, fie din indiferență, fie din inconștiență, și în același timp sporirea adevăraților creștini, nu a celor creștini ce-și zic „adevărați“ sau „înaintanți“ și cari se cred atât de „mântuiți“, încât încearcă să dogmatizeze pedant împietatea și trufia lor religioasă ca să-și justifice oarecum apostasia lor euharistică și incorigibilele lor anarhii exegetice“.

Citiți numai meditația „Cine ne va despărți de dragostea lui Hristos?“ (Rom. VIII, 35) și veți vedea cu câtă măiestrie utilizează citatele și expresiile scripturistice. Un mozaic unde pietre, sticlă, cristal și aur sunt orânduite cu minunată abilitate, pentru a ne da tablouri vii și imagini sugestionate. „Și corabia vieții voastre durată din „*lemne neputrezitoare*“ va pluti fără primejdii pe crestele de valuri ale lumii aceștia spre limanurile veșnice unde nu ajung de cât cei *ce-au avut mintea lui Hristos, cei ce au cunoscut că Hristos este între ei, cei ce s'au sfințit, cei ce-au surpat sminteaia crucii* (Gal. 5 11) și cei *ce nu s'au despărțit de dragostea lui Hristos*.

„Și acum la luptă! Nu zăboviți!

„Luați-vă crucea și după Mântuitorul!

„E la poartă! V'așteaptă!... Ii auziți chemarea?...“ Este încheerea scurtă, sacadată, ca niște lovituri de ciocan pe acioaia conștiinței noastre. Procedeu de predicator protestant — tudorism, ar zice or ce ordodox care nu îndrăznește să calce disciplina calapoadelor vechi. Este drept că Păr. Cristescu ș'a depărtat cam prea mult de Cazanie și chiar de didahiile lui Antim Ivireanul. Dar dacă ortodocșii de astăzi, care-ți măsoară părul la ceafă și-ți scrutează lungimea spențărului și lărgimea mânelor, ar fi trăit pe vremea lui Antim Ivireanul, sunt sigur că l'ar fi excomunicat și osândit ca un stricător de datini și nedisciplinat. Adică să am iertare că l'au și caterisit și chiar scos din călugărie.¹⁾ Sunt sigur că primejdia aceasta nu paște nici decum pe Păr. Cristescu. Să citim numai cele cinci meditații pregătitoare pentru primirea adevărului învierii: „Ca la un tâlhar!“

„Cu câteva zile înainte, copiii Ierusalimului îi ieșiră înainte cu stâlpi fragede ca sufletele lor și cu cântări entuziaste: Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului!“...

„Era o dimineață plină de soare.

„In întreaga fire svâcnea plăcerea de a trăi...“

„Măslinii freamătă în adierile line ale nopții. Cei trei ucenici dorm duși.

„Mântuitorul se roagă pentru inimile oamenilor reci și tari ca și piatra pe care-și pleacă fruntea îmbrobodată de sânge...“

„Muntele vuesește. Lumini nestatornice străpung întunerecul. Șoapte se deslușesc undeva aproape. Se'nbulzesc gloate cu pași ușori, pe furiș, după o călăuză îndemânatică, după Iuda. El are vioiciuni de reptilă.

„De odată, dintr'o săritură, e lângă Mântuitorul: «Bucură-te Invățătorule!» Tabloul e sugestiv și plin de mișcare. Urmărești înfrigurat desfășurarea pe care deja o știi din Evanghelie—înviorată prin punerea aceasta în scenă fără prea mult artificiu.“

Iar în a doua „*Nu cunosc pe omul acesta*“, în care Petru, victima temperamentului său pripit minte, minte ca să scape. Era o minciună convențională, să amăgească slugile ca să poată fi aproape de Mântuitorul. Era o tactică ingenioasă pentru oricine, nu însă pentru un apostol ce-și promisese *viața* Domnului. De ce-și feria *viața* prin cele trei lepădări?

«Eroarea tacticei lui Petru s'a perpetuat pare ma repede de cât mărturisirile lui de certitudine. De Hristos nu te poți apropia denegându-l. Acest lucru nu l'a înțeles Petru. A fi aproape de persoana fizică a unui prieten presupune a nu fi departe de inima lui. Iar dacă, pentru a rămâne legat sufletește de el, și se cere jertfa distanței fizice, fie, aceasta este mai ușor de accentuat și de suportat...»

Altitudinile vieții spirituale nu le ating de cât conștiințele cari rezistă eroic în curțile lui Pilat, chiar când ele se încălzesc o clipă lângă vreascurile aprinse de argații vulgari și mediocri, adică acele conștiințe care pot răspunde răspicat: „Da, și eu sunt dintre ucenicii omului acestuia, îl iubesc, îl cunosc și voi muri pentru El...“ pentru că dragostea mea pentru El «nici odată nu cade!»

„Câte concesiuni nu facem noi, apostolii Evangheliei, servitorilor păgânismului din acest veac. In cugetare, în atitudini¹⁾ și în inițiative!.. Din aproape toate orientările vieții noastre zise moderne, se desprinde ca un ecou sensul renegării lui Petru, *nu cunoaștem pe omul acesta*.

...Și creștinismul nostru se desfigurează, se anemiează pe măsura în care apostasia ne desfigurează și ne anemiează sufletul. Lipsa de succes misionar? E urmarea lipsei de entuziasm misionar. Iar aceasta se naște din oportunismul nostru spiritual și economic, din zigzagurile îndoelilor noastre dogmatice, din acomodările noastre sistematice și duse până la pierderea oricărei individualități morale la gusturile și vorbele celor cari nu slujesc lui Dumnezeu²⁾ și nu se pleacă sfintelor și izbăvitoarelor poveri ale crucii lui Iisus Hristos... In vorbele și în acțiunile acestor păstori, puteți subînțelege:

1. Oare nu și în chestiunea, pomenită mai sus, cu îmbrăcăminte și Antim Ivireanul, este tot o concesiune făcută lumii, ca să fim asemenea ei? — Nota A. S.

2. Câtă dreptate are scriitorul acestor cuvinte! Dar să-i admirăm numai stilul, jar încolo „tuși, rași și frizași“? — Nota A. S.

1. Pentru asta l-au scos? — Nota A. S.

reeditându-se formula de oportunism a lui Petru: *nu cunoaştem pe omul acesta...*"

Şi acum încă o frază, două din a treia meditație: *Stat crux dum voluitur orbis:*

«Peste veacuri de întunec în minți și în cugetare, peste munți de aur și neînțelegeri în inimi și în acțiuni și peste satanismul tuturor negațiunilor spirituale ale lumii de ieri și de azi și de mâine, a străluminat și străluminează în proporții de incendiu cosmic Crucea sfântă a sfințirii vieții prin jertfa Domnului și Mântuitorului nostru... Dar nu mai continuu. Aceste poeme trebuesc citite în tihnă, în răgaz și liniște a spiritului, pentru a te predispune la înțelegerea multor lucruri. Căci dacă ai dispoziția necesară, cuvintele puțin obișnuite în literatura noastră nu-ți jenează de loc urechia. Ele cad ca formula cea mai nimerită pentru închegarea gândului. Cuvântul are farmecul lui, dar are și sfera lui de înțeles. Imaginea nu are nici decum plenitudine, dacă nu găsește vorba cea mai potrivită. Știu că am să supăr pe mulți care nu se pot deprinde cu stilul acesta.

Asta va fi câtă vreme va fi o neînțelegere de formă. Noi sîntem inexistenți în fața laicilor intelectuali. Și pentru că ei nu ne cunosc, dar și pentru că noi am renunțat de mult a sparge ghiața indiferentismului lor. Ne trebuie și o literatură religioasă în genul acesta, Păr. Cristescu este mai întâi poet și apoi teolog, este un artist, un entusiast. „Bine, dar nu văd decât frază, pe care, dacă o storci, nu iese nimic, nicio idee“, îmi obiecta deunăzi un coleg. Am luat atunci cu prietenul o poezie, la întâmplare, din Eminescu, *La o stea*, și am citit-o. „Acum desbracă ideea de forma în care o îmbracă poetul“!... Ce mai rămâne?

Firește că puțin. Adevărul este simplu de tot. Dar sensibilitatea noastră tocită, anesteziată de mulțimea patimilor, cere formule din ce în ce mai noi, mai tari, pentru ca să fie mișcată pentru ca să vibreze. Păcatul cel mare însă al Păr. Cristescu este că a năzuit spre o catedră universitară și încă spre una de Omiletică și de Catehetică. Pentru asta trebuie să fii numai un savant pururea încrunțat, cu un maldăr de fișe la

dreapta și cu un altul la stînga, din care să închorbălezi¹⁾ cărți cu subsoluri de-o palmă, cu contribuția literaturii universale. De îndată însă ce sufletul tău, hrănit cu hrană duhovnicească, a asimilat complet, de îndată ce, ca dintr'un acumulator încărcat, la punerea în contact, dă scântee de lumină proprie, atunci, atunci numai ești ortodox, pentru că n'ai feștilă... la lumânarea de ceară să iertați la lampa electrică.

De îndată însă ce catedra se va fi ocupat cu vreun savant ce-a scris acum, prilejit de vacanța catedrei, câteva Tomuri de »maculatură doctorală« sau după ce se va fi găsit unul chiar și fără această recomandare formală, dar cu una și mai elegantă recomandația politică, atunci...

Pân'atunci și chiar după aceia îmi fac datoria de-a recomanda cărțile Păr. Cristescu tuturor cari au nevoie în zilele acestea de strâmtorare, de sprijin moral la lucru.

Pr. DUMINICA N. IONESCU

În **Propășirea** din Ploiești, într'un număr mai vechiu (9 Maiu a. c.), pe care nu vreau să-l las nepomenit, Păr. *Petre Constantin* din Ploiești, în bucata „Sărmană Mânăstire, duhul tău a murit“, scrie lucruri dureroase despre poftele cu care unii vizitatori vin acum la mânăstiri, mai mult ca să petreacă, decât să se răcorească sufletește. Aceasta a simțit-o Păr. P. Constantin ducându-se la Mânăstirea Ghighiu de lângă Ploiești la hramul din anul acesta. Spune cuvinte rupte din inimă și care cer să se aducă îndreptare. Impinsă de nevoie, mânăstirea „e silită să închirieze locuri pentru petreceri și să tolereze chiar aceste petreceri spre a câștiga câteva mii de lei în scopul refacerii sale materiale, dar spre pierderea sa morală.

„Cred, zice Sf. Sa, că ar fi mult mai cuminte și cu rezultate neprețuite, dacă nu s'ar mai îngădui aceste petreceri la mânăstiri, iar cei cari vin acolo, să se ducă numai pentru mulțumirea sufletească, de a găsi acolo *limanul mântuirii*“.

Arhim. SCRIBAN

INSEMNARI MARUNTE

Ideia creștină din filmul Atlantida.— În București, s'a desfășurat, în vara aceasta, un film cu numele *Atlantida*. El e țesut pe o cugetare morală creștinească și care e următoarea:

Un frate dintr'o mânăstire catolică, simțindu-se îmboldit de a cutreiera prin lume, părăsi mânăstirea, cu învoirea starețului, pentru a face descoperiri științifice. El plecă întovărășit de un prieten al său, un căpitan, pentru a cerceta rotogolul pământului. Întâmplarea îi duse în insula *Atlantida*, care era cărmuită de regina *Antineia*, femeie luxoasă și crudă, care ducea la peire pe toți ceice cădeau în mre-

jele ei. Acești doi tineri, ajunși pe această insulă necunoscută, se văd introduși într'un palat tainic, în felul unui labirint, și de unde, odată intrat, nu mai putea ieși.

Apoi această capricioasă femeie, care nu se hrănea decât cu victimele omenești ce nu se puteau împotrivi farmecelor drăceștei ei frumuseți, avea ciudată plăcere de a băga leșurile foștilor ei adoratori într'o bae de bronz, care-i prefăcea în statui. Așa că, în palatul ei, exista o galerie, în care erau expuse toate statuetele acelor ce se închinaseră odată

1. Așa scrie autorul. Nu e greșală de tipar. — Nota A. S.

frumuseții ei. Acești doi prieteni, înștiințați de toate aceste taine și știind pericolul ce-i amenința, își așteptau cu resemnare soarta. Și iată că regina își exprimă într-o zi dorința de a face cunoștința acestor necunoscuți, sigură dinainte că-i va vedea și pe ei figurând odată între statuetele de bronz. Și iată-i apărând în fața periculoasei femei, căreia nimeni nu i-a stat împotriva vreodată. Căpitanul slab, ca orice ființă omenească, dezarmat în fața curselor ce ne întinde ispita, cade fermecat de veninul drăcesc ce curgea din această făptură perversă și doritoare de plăceri. Acest nenorocit, simțindu-se înfrânt, își știa dinainte soarta: va muri istovit de patima otrăvitoare, de care era cuprins oricine privea în ochii întunecați ai reginei, și apoi va sta și el alături de statuetele de bronz. Regina, mulțumită de biruința ei, se adresează spre fostul frate, careși lăsase mânăstirea pentru dragostea de știință. Ea îl primește și-i zâmbește, apoi, văzându-l nesimțitor frumuseții ei, încearcă toate mijloacele ei perverse pentru a-l ferma.

Totul însă fu zadarnic. Atmosfera mânăstirească în care trăise, îi făurise un suflet de oțel, care sfidează ispita, cu tot cortegiul ei de minciuni ademenitoare. Ochii lui pătrunzători, care au stat aplecați ani de zile asupra cărților sfinte, știură să vadă în această ființă, unealta diavolului.

Cine a contemplat pe Hristos, alege ușor ce e al lui de ce e al vrăjmașului. Tăria acestui om zdrobi mândria acestei femei, și ea, biruitoarea de altă dată, căzu înfrântă la rândul ei. Inima ei împetrită începu să bată pentru întâia oară pentru tânărul frate. Însă mândria ei fu mai mare ca dragostea. Împotrivirea lui o exasperă și ea urzi un plan de răzbunare. Folosindu-se de patima oarbă ce inspirase nenorocitului căpitan, ea-l împinse să-șiucidă prietenul care muri de-o lovitură de ciocan în frunte. Această faptă uricioasă deschise ochii căpitanului asupra josniciei actului său și după ce încercă să ucidă pe regină fugi din acel palat călăuzit de o sclavă.

Trecură ani de zile, dar farmecul frumoasei Antinea îl urmărea pretutindeni, îi anihilase voința, îi întunecase mintea. Și, într-un moment de deznădejde, dându-și seamă de mizeria sufletului său, în timp ce prietenul său protivnic în fața păcatului se odihnea întru Domnul, el își îndreptă pașii spre fatala regină, conștient că moartea-i va fi răsplata.

Vedem, în acest subiect, imaginea slăbiciunii omenești. Într'adevăr, mare e mizeria omului ce crede că poate lupta singur în viață. Ispita ne pândește la orice clipă și numai celce e unit cu Dumnezeu o poate privi senin și rece, Grozavă e viața acelor care, neavând cărma credinței, se lasă mânați de patimile omenești și a căror răsplată e peirea veșnică. Și frumoasă e viața acelor care, cu ochii țintiți asupra lui Hristos, sunt la adăpostul patimilor uci-gătoare care-i abat dela viața veșnică.

O lumânare pentru 5000 de ani.— De unde o mai scoase și pe asta Păr. *Cruceanu*, care totdeauna găsește tot vești rare? Căci Sf. Sa o publică și pe aceasta, cu lumânarea pentru 5000 de ani, în ziarul *Ardealul* din Brașov, cu data de 16 Oct. c. Fiind însă un lucru așa de mirat, să-l punem și noi aici.

E vorba de o lumânare care să ardă 24 de ceasuri în-

tr'un an, pentru pomenirea marelui maestra muzical *Carusso* care a murit de puțini ani. O fabrică italiană s'a apucată, acum să lucreze o lumânare cum n'a mai fost, comandată de un orfelinat, care se bucura de o subvenție anuală de 100.000 de lire italiene pe an din partea lui *Carusso*. Această lumânare cu un diametru de 1 metru $\frac{1}{2}$ și înaltă de 5 metri, va arde într-o biserică din Neapol, la Moșii catolici (sărbătorea *Toussaint*, 1 Noemv.)

La fabricarea ei, se vor întrebuința 500 de kilogr. de ceară. Pe partea de jos a ei vor fi scrise numele tuturor copiilor cari au subscris pentru această făclie; ea va avea și zugrăveli.

S'a socotit cât va arde ea și s'a găsit că va arde 120 de mii de ceasuri sau treizeci de ani și șapte luni. Acum de oarece ea nu va fi aprinsă decât 24 ceasuri pe an, făclia va dura nu mai puțin de 5000 ani.

Dar se va mai ști atunci de *Carusso*, întreabă Păr. *Cruceanu*?

ȘTIRI

Asociațiunea Femeilor creștine la lucru.— În ziua de 13 Oct. c., s'a deschis o cantină pentru muncitori, pe Splaiul Mihai-Vodă din București. Ea a fost pusă la cale și adusă în ființă de Asociațiunea Femeilor creștine, ajutată și de Ministerul Ocrotirilor sociale. De față la deschidere au fost d. Dr. N. Lupu, ministrul ocrotirilor sociale, d-na Maria Filipescu, prezidenta Asociațiunii Femeilor creștine și multe persoane de seamă din Ministerul Muncii.

Nu merg mulți la Palestina.— După o statistică pe care o publică Ministerul Muncii, în care se găsesc date despre câți străini și Români ies și se întorc în România, aflăm că, în anul 1926, au emigrat dela noi în Palestina 824 de persoane (se înțelege, Evrei). Dar în același an s'au întors 154. Deci nu se duc prea mulți, iar unii se întorc.

Nou vicar mitropolitan.— Părintele Arhimandrit Dr. *Vasile Stan*, directorul Școlii Normale din Sibiu, a fost numit, de I. P. S. Mitropolit *Nicolae*, vicar al Mitropoliei Sibiului, care slujbă este fără titular dela moartea răposatului Arhimandrit Dr. *Ilarion Pușcariu*.

Preoți profesori la licee militare.— Intre profesorii numiți în toamna aceasta în corpul profesoral al liceelor militare, găsim și doi preoți: 1. pe Păr. *Cicerone Iordăchescu*, director și profesor la Seminariul „Veniamin” din Iași, la ceasurile vacante de limba engleză dela Liceul Militar din Iași și 2. Păr. *Iulius Bucur*, de confesiune greco-catolic, la ceasurile vacante de religie dela Liceul Militar din Târgul-Mureș.

Față de această numire din urmă însă, ne întrebăm: Cine predă credința ortodoxă la Liceul Militar din Târgul-Mureș? Căci n'o fi doar un uniat care s'o predea pentru ortodocși...

Preot protestant trecut la ortodoxie.— Din ziarul din Braşov *Ardealul* (12 Iunie a. c.), aflăm că preotul reformat *Ştefan Csutak*, din comuna *Micfalău*, jud. Trei-Scaune, şi-a părăsit de curând religia, trecând la ortodoxie, cu întreaga sa familie: soţie şi 2 fetiţe.

Astăzi părintele *Ştefan*, vorbeşte şi vesteşte cuvântul lui Dumnezeu în graiul românesc, românilor din *Micfalău*.

Concurs pentru muzica bisericească.— Societatea Ortodoxă Naţională a Femeilor Române face cunoscut că concursul de muzică bisericească, organizat de societate pentru luna Octomvrie 1927, s'a amânat pentru începutul lunii Noemvrie 1927. Doritorii pot adresa lucrările până la 31 Octomvrie 1927, în Str. Principatele Unite 63.

Suntem informaţi însă că Societatea nu mai ţine seamă de normele acestui concurs, stabilite la Mitropolie într'o şedinţă cu vie discuţiune, prezidată de Patriarh. Ne pare rău şi ne vom împotrivi.

Directorul Seminariului din Edineţi.— Ni se aduce la cunoştinţă că, în urma demisiunii Părintelui *N. Georgescu*, director al Seminariului din Edineţi va fi numit Păr. *Corneliu Grumăzescu*, referentul cultural al eparhiei Dunării-de-jos şi colaborator al revistei noastre. În locul său, la cârma culturală a eparhiei, ar veni Păr. *A. C. Cozma* din *Bâlca-Coţofăneşti*, Patna.

Preot revizor şcolar.— Preotul *I. Iamandi* din *Buzău* a fost delegat revizor şcolar pentru lucrul manual şi muzica vocală la şcolile primare din regiunea a IX-a şcolară *Buzău*.

Adunarea ierarhilor basarabeni.— În ziua de 5 Octomvrie c., s'a deschis în Chişinău adunarea episcopilor din Basarabia, la care iau parte Prea Sfinţii Episcopi *Iustinian* al Ismailului şi *Visarion* al Bălţilor, sub prezenţa Inalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop *Gurie* al Chişinăului.

Pomenirea unui episcop român uniat.— La 2 Octomvrie c., s'a făcut în satul *Recea* de peste munţi, lângă *Baia Mare*, o serbare de pomenire pentru împlinirea a 100 de ani dela naşterea fostului episcop român uniat al Orăzii-Mari, *Mihail Pavel*, care a fost sprijinitor al şcolilor româneşti. El s'a născut în ziua de 6 Septemvrie, 1827 iar serbarea de acum s'a făcut cu aproape o lună de zile mai târziu dela împlinirea acelei date. Această pomenire a fost pusă la cale de Prea Sfinţiile Lor Episcopii români uniati *Traian Frenţiu* al Orăzii şi *Iuliu Hossu* al Gherlei. Au vorbit la serbare Episcopul *Iuliu*; Canonicele Dr. *Macavei*; Generalul *Moşoiu*; profesorul *Const. Pavel*, fost prefect; Dr. *Gheorghe Hetcon*, directorul liceului „Gh. Şincai” din *Baia-Mare*; deputatul *Gavril Tripon* şi primarul satului. A urmat un ospăţ îmbelşugat.

Prefaceri în statul parohiilor.— Prin hotărârea Onoratului Ministeriu al Cultelor, cu nr. 18738, din 2 Mai 1927, satul *Galita* se dezlipeşte dela parohia *Canlu*, jud. Durostor, şi se alipeşte la biserica filială *Gârliţa*, atârnată de parohia *Esechioi* din acelaş judeţ.

Prin hotărârea ministerială nr. 22348, din 18 Mai 1927, biserica filială *Sfinţii Voevozi* din satul *Tomozei*, comuna *Onceşti*, jud. Tecuci, se ridică la treapta de parohie, purtând numele de *Tomozei* şi va cuprinde satele: *Tomozei*, *Valea Boului* şi *Gorgheşti*, cu biserica filială *Sfinţii Voevozi*, prin dezlipire dela parohiile *Bărboasa* şi *Onceştii-Noi*.

Prin hotărârea ministerială nr. 20196, din 6 Mai 1927, biserica filială „*Izvorul Tămăduirii*”, atârnată de parohia *Tismana*, jud. Gorj, se ridică la treapta de parohială, în locul bisericii parohiale *Bunavestire*, care rămâne ca biserică filială.

Medalieri.— Prin Inaltul Decret Regal nr. 1118, din Bucureşti, 20 Aprilie 1927, au fost cinstiţi cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I. Păr. Diacon Dr. *Ioan Luca*, profesor în *Bacău*, şi d. *D. Râşcanu*, institutor în comuna *Ţifu, Tutova*, pentru munca lor rodnică desfăşurată pe teren bisericesc.

MULŢĂMIRI

Sf. Episcopie a *Râmnicului, Noul-Severin*, aduce multe mulţămiri d-lui *Ştefan Stoianovici* şi soţiei sale *Ecaterina*, din oraşul *Calafat*, care au dăruit bisericii *Sf. Nicolae* din acel oraş un clopot care a costat 60.000 de lei.

Dumnezeu să-i răsplătească cu toate milele sale!

Sf. Episcopie a *Râmnicului, Noul-Severin*, aduce viile sale mulţămiri d-lor *Dumitru Dumitriu* şi *Gh. Daravinga* din comuna *Pătulele-Mehedinţi*, pentru dania lor făcută bisericii *Sf. Gheorghe* din acea comună, cuprinsă într'o evanghelie, frumos legată cu metal şi care a costat 6000 de lei.

Dumnezeu să-i încarce cu toate darurile Sale!

Sf. Episcopie a *Râmnicului, Noul-Severin*, aduce toata mulţămirea sa d-nei *Maria Maior Minculescu* din *Craiova*, pentru dania sa făcută bisericii *Sf. Ilie* din acel oraş, cuprinsă în următoarele lucruri: 1. Toate sfintele vase trebuincioase la Proscomidie, care au costat 6.100 de lei; 2. Un rând de acopereminte pentru sfintele vase, costând şi acestea alte 7.000 de lei; 3. Un acoperemânt pentru iconostas, în preţ de 5000 de lei; 4. două sfeşnice pentru iconostas, costând 5000 de lei; 5. două sfeşnice cu câte o lumina, pentru *Sf. Masă*, în preţ de 2000 de lei şi două pernele brodate.

Dumnezeu s'o răsplătească din toate comorile Sale!

Sf. Episcopie a *Râmnicului, Noul-Severin* aduce vii mulțămiri bunilor creștini mai jos însemnați, care au făcut danii Sfintei Mânăstiri *Govora-Vâlcea*, după cum mai jos se arată:

1. D-lui *Ioan Căruntu* și soției sale *Elena* din Turnul-Severin pentru dania cuprinsă într'un polican-dru de alamă în preț de 18.000 de lei; 2. d-lui *Gri-gore Năstase*, tot din Turnul-Severin, strada Traian 126, pentru dania sa, un clopot mic, în preț de 2000 de lei.

Dumnezeu să-i aibă în sf. Sa pază!

Epitropia Parohiei *Bălteni*, plasa Ghergani, jud. Dâmbovița, aduce vii mulțămiri d-lui *Ioan Adrian* și soției sale *Sevasta*, enoriași ai acestei parohii, pentru dania lor, cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Invierii Domnului din acest an, făcută acestei biserici, cuprinsă într'o sfântă evanghelie ferecată cu argint, al cărei preț, din vrednică umilința creștinească, darnicii creștini nu l-au spus.

Dumnezeu să umple de bunătăți casa lor!

Consiliul și Epitropia bisericii din comuna *Fuchenii* jud. Muscel aduc vii mulțămiri: 1. D-lui *Maier Guță Pușoiu* din Câmpulung, pentru dania sa făcută acelei biserici, și anume: 2 sfeșnice mari, măestrit lucrate, cu un rând de lumânări; 2. d-lui *Bucur Găleşanu*, tot din Câmpulung, pentru o frumoasă față de masă, ca să împodobească Sf. Prestol; 3. asemenea enoriașilor zisei comune, pentru că, după îndemnul Părintelui Paroh, au cumpărat o Sf. Evanghelie, îmbrăcată toată în metal alb argintat, prețuind 1615 lei.

Dumnezeu să-i sprijine cu toate apărările Sale!

Epitropia Parohiei *Rădulești*, comuna Rădulești, jud. Ialomița, aduce vii mulțămiri d-lui *Stanciu N. Cazacu*, negustor din aceeași comună, pentru că, după îndemnul Părintelui *Alexandru I. Micșunescu*, a dăruit bisericii acelei parohii un clopot de 125 kgr., care a costat 16.000 de lei; asemenea și pentru suma de 200 de lei, dăruită pentru suflarea cristelniței bisericii cu aluminu.

Dumnezeu să-l mulțamească cu toate binefacerile Sale!

Epitropia Parohiei *Nașterea Maicii Domnului* din comuna *Colți*, jud. Buzău, aduce vii mulțămiri enoriașilor și credincioșilor din acea comună însemnați mai jos, pentru că, după stăruința Părintelui Ieromonah *Laurențiu Bărbuță*, au pus mână dela mână pentru cumpărarea de lucruri trebuincioase (cărți, lucruri sfinte) slujbelor acelei biserici, după cum mai jos se arată:

Pentru biserica „*Nașterea Maicii Domnului*“, d-lor: 1. *Dumitru I. Stanciu*, care a dăruit o evanghelie ce a costat 600 de lei; 2. *Ioan I. Stanciu*, pentru un apostol, 550 de lei; 3. *Gheorghe I. Stanciu*, un Triod, 650 de lei; 4. *Ene V. Stan*, un Octoih mare, 480 lei; 5. *Ion A. Frățiloiu*, un Moliftelnic și o Panahidă, 700 lei; 6. *Ion Gh. Oprea*, un Ceaslov mic, 180 lei; 7. *Neculai*

Nedelcu, un Aghiazmatar, 350 lei; 8. *Petre Roman*, un Catavasier, 200 lei; 9. *Dumitru Gădiuță*, un Pentocostar și o Cazanie, 880 lei; 10. *Petre Neacșu*, una Psaltire, 220 lei; 11. *Nicolae Rădulescu*, una „Slujba Invierii“, 100 lei; 12. *Neculai Zaharia și Ștefan Vâlcu*, o carte de Predici, 300 lei; 13. *Petre Dlmian și Oprea Brătianu*, o Cădelniță, 1350 lei; 14. *Gheorghe Zaharia*, una Cruce pe Sfânta Masă, 1350 lei.

Asemenea, pentru o îmbrăcăminte la Sf. Masă, în preț de 600 de lei, la care următoarele creștine au dat fiecare câte 40 lei; 1. *Maria E. State*; 2. *Anica C. Brânzea*; 3. *Stana St. Cristian*; 4. *Maria I. Jugănar*; 5. *Filofteia Gr. Kiriace*; 6. *Maria N. Rădulescu*; 7. *Ioana St. Ene*; 8. *Ioana Gh. Brătianu*; 9. *Ana I. Ioan*; 10. *Maria D. Bratosin*; 11. *Constanda St. Bratosin*; 12. *Ana O. Dragomir*; 13. *Niță F. Dumitru*; 14. *Maria F. Roman*; 15. *Maria St. Ilie*.

Pentru biserica filială „*Aluniș*“, cu hramul „*Tăierea Capului Sfântului Ioan*“, d-lor: 1. *Toma Leontescu*, pentru un Moliftelnic, 600 de lei; 2. *Ștefan Nicolae*, una carte de Predici, 300 lei.

Pentru o Cădelniță în valoare de 1360 lei, au dat: 1. *Grigore Andrei*, 300 lei; 2. *Dămitru Șelaru*, 300 lei; 3. *Iordache Florescu*, 100 lei; 4. *Dumitru C. Untea*, 100 lei; 5. *Dumitru Diaconu*, 200 lei; 6. *Ion Filipoiu*, 200 de lei; 7. *Ioana T. Mircea*, 20 lei; 8. *Moise C. Badea*, 40 lei; 9. *Ilinca Gh. Popescu*, și 50 lei; și 10. *Ana M. Anton*, 50 lei.

Epitropia Parohiei „*Adormirea Maicii Domnului*“ din Târgul-Neamțului, aduce vii mulțămiri următorilor enoriași, cari au pus mână dela mână pentru repararea făcută bisericii în vara aceasta. Lucrările au costat 250.000 de lei, în care s'au cuprins: întărirea zidurilor, acoperitul cu tablă, boitul și altele. Pentru săvârșirea lor, au dat d-nii: *D. Zamvel*, epitrop, 2750 lei; *D. Calapod*, epitrop, 5000 de lei; Primăria orașului 2000 lei; Cooperativa *Mihăești* 100.000 de lei; *C. Trofin*; *I. Trofin*; *C. Boureanu*; *Gh. Chirilescu*; *V. Grumăzescu* și alții câte 1000 lei; *W. Wilke*; *Dr. Al. Bondescu*, Avocat *Iosif Iordăchescu* și alți enoriași câte 500 lei.

Domnul *Ion Bejan*, cântăreț bisericesc din satul *Agapia*, a dăruit bisericii *Adormirea* din Târgul-Neamțului un rând de veșminte în valoare de lei 15.000.

Enoriașii au mai făcut în biserică îmbunătățiri, aducând covoare (acopereminte), au îmbrăcat o icoană cu argint și alte îmbunătățiri.

Dumnezeu să le stea în ajutor și să-i dăruiască cu toate bogățiile sale.

Epitropia Parohiei *Asica-de-Sus II*, jud. Romanați aduce vii mulțămiri d-lui *Vladu Nița* din comuna *Asica-de-Sus, Vlădueni, Romanați* pentru fapta sa creștinească de a fi cumpărat, pentru biserica din acea parohie, un rând întreg de odăjdii preoțești de mătase, care au costat 10.000 de lei, cum și o sf. Evanghelie legată cu piele și care a costat 1000 de lei.

Dumnezeu să-l apere cu toate ocrotirile Sale!

BIBLIOGRAFIE

Prof. Dr. **Vasile Gheorghiu**, **SF. EVANGHELIE DUPA MATEIU cu comentariu**, volumul II, capitulele 6—16, scriere de 256 de pagini, format mare în 8. Cernăuți 1927. Prețul 160 de lei de cerut la autor în Cernăuți strada Mitropolitul Silvestru 4.

E continuarea celui alt volum, eșit acum 2 ani, a învățatului profesor de N. Test. dela teologia noastră din Cernăuți. Până vom scrie mai amănunțit despre ea, o salutăm văzând-o și o recomandăm cititorilor, fiindcă numele autorului e o cheazășie a însemnătății. Ca preț, nu e prea mult, fiindcă 1. e o carte specială, deci fără mare răspândire, 2, are o hârtie foarte bună.

Preotul **Anton Anghelescu**, profesor Brăila, **UN AN PRINTRE PROTESTANȚI**. Brăila 1927. Cărticică de 63 de pag., în formatul cărților de școală. Prețul 35 de lei.

Părintele Anghelescu, tânăr preot din Brăila, a fost un an bursier al Bisericii noastre la Montpellier în Franca și scrie acum ce a văzut și simțit acolo.

Preotul **N. Donos**, **MODELE de CUVÂNTĂRI BISERICEȘTI**, Traducere, Volum de 90 de pag., în formatul cărților de școală. Huși 1927, fără arătare de preț.

Păr. Donos e profesor la seminariul din Huși și de mult traducere bucăți din Sfinții Părinți ca să aibă material de lucru cu școlarii săi. A tipărit mal multe în revista eparhiei, iar acum le scoate în volum.

Iconom Dr. **Petre Vintilescu**, **DOUA IMNE INGEREȘTI IN LITURGHIE, imnul heruvimic și imnul serafimic**. Volum. de 74 de pagini, în formatul cărților de școală. Pitești, 1927.

O interesantă lucrare, din râvna des dovedită prin scris de Păr. Autor.

Pr. **Ioan N. Ionescu**, **PARASTASELE**, rostul lor dogmatic. Volum. de 73 de pag., în formatul cărților de școală. București, 1927. Prețul 14 lei. Se găsește la autor la Biserica *Amza*, București.

Chestiune foarte puțin cercetată, pe care autorul și-a luat sarcina frumoasă de a o descurca.

Ieromonahul **Antonie Harghel**, **FRAȚII DOMNULUI IISUS HRISTOS** (comentariu asupra teoriilor vechii și nouă). Studiu apologetic, de 32 de pag., în formatul cărților de școală. Chișinău, 1927.

Păr. Ierom. Antonie vine cu o contribuțiune ortodoxă, după izvoare rusești, la această controversată chestiune. Avem să vorbim și noi de ea.

ANUARUL Seminariului Teologic „Sf. Grigore Decapolitul“ din Craiova, pe anii școlari 1922—1920, alcătuit sub îngrijirea Părintelui Iconom *Gr. Popescu Breasta*, directorul seminariului. Volum de 138 de pag. în format mare, în 8. Craiova 1927.

T. Lugojan, Trei volume de muzică bisericească pe note lineare: **LA VECERNIE** (75 de lei); **LA UTRE-NIE** (60 de lei); **LA LITURGHIE** (20 de lei). Cele 2 dintâi ed. 3. Arad 1927, la Tipografia Diecezană.

A apărut noul **Curs de gospodărie**, în conformitate cu programele în ființă, pentru școlile secundare profesionale și normale, de doamna *Lucreția Dumitrescu-Aldem*, foastă directoare a Institutului *Oteteleșanu* (Măgurele), de lângă București. București 1927.

Deși manualul de care pomenim nu intră în cadrul unei reviste bisericești, totuși îl recomandăm, ca fiind una dintre cele mai folositoare cărți în știința gospodăriei, pentru doamnele preotese, precum și pentru fiicele preoților, având numeroase sfaturi practice. Gospodăria preotului trebuie să fie strună și de aceia pomenim și de aceste cărți folositoare.

Acest curs, care cuprinde 3 volume, este pus în slujba școlilor, începând dela clasa IV și până la clasa VIII, colecția completă. Cel întâi volum (cl. V) are 96 de pag. și costă 55 de lei. Al doilea (cl. VI) 132 pag. 65 de lei. Al treilea (cl. VII și VIII) 253 de pag.—100 de lei.

Citind fiecare acest studiu, va căuta și culege lucruri bune de cunoscut și aplicat în gospodăria sa.

Aducem laudă pentru munca harnică și stăruința ce doamna *Lucreția Dumitrescu-Aldem* ne dă prin aceste cărți, pe care le pune la îndemâna publicului doritor de a și le procura.

CĂTRE COLABORATORII NOȘTRII

Primim cu plăcere spre a publica aici material de cronică, adică dări-de-seamă despre sfințiri de biserici, cercuri pastorale, conferențe preoțești, lucrări din viața eparhiilor și tot ce privește mersul vieții bisericești.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui *C. Popescu*, com. Cioranca, Buzău.

Adeverim primirea poștalei cu tânguirea do lipna nu merelor Sept. 1925 și Iulie 1927. Am adus aceluia în cunoștința d-lui Sireteanu și veți fi împăcat.

Arhim. SORIHAN

Icoane mari foi volante mărimea 28/24
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos), Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, St. Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Domnului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru, Sfinții Voievozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M. Domnului și Sf. Spiridon.

● *serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.*
 ● *singură icoană lei 700.*

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton
 mărimea 15/23
15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții Impărați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voievozi, Sfinții Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton
 mărimea 23/35
30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voievozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf. Teodor Strătilat, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Voevozi, 23) Sfânta Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	14) Noul Testament, Editura Institutului Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction)		100,—	
2) Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	15) Octoihul Mare . . .	770,—	680,—	650,—
3) Cartea de Tedeum . . .	153,—	115,—	100,—	16) Paraclisul sf. D-tru . . .	138,—	100,—	80,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		80,—	—,—	17) Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—
5) Catavasierul . . .	200,—	175,—	150,—	18) Prohodul Domnului . . .	138,—	100,—	80,—
6) Ceaslovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	19) Psaltirea . . .	250,—	220,—	
7) Dumnezeștile liturghii	310,—	280,—		20) Panihida	138,—	100,—	80,—
8) Evhologiu	710,—	650,—	590,—	21) Rânduiala Ridicării Panighiei	138,—	100,—	80,—
9) Evanghelia I.	770,—			22) Sluj. sf. Steagului	90,—	80,—	66,—
10) Liturghia sf. Ioan gură de aur	165,—	140,—	110,—	23) Rând. Sf. Steagului unei școli	90,—	80,—	66,—
11) Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I		225,—	200,—	24) Sluj. Sf. Bisericii	150,—	135,—	115,—
				25) » Invierii	190,—	160,—	130,—
				26) Tipicul Bisericesc	250,—	200,—	150,—
12) Mineiul luni Ianuarie	560,—	510,—	460,—	27) Triodul	770,—	680,—	650,—
13) » » Iunie	560,—	510,—					

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

Costul cărților, al icoanelor și imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda. Comanda poate fi făcută prin raport, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

Orice comandă de cărți imprimate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise anticipat prin mandat poștal, corespund comenzilor și dacă serviciul poștal funcționează regulat.

LIBRARII ȘI ORICE REVANZĂTORI SUNT OBLIGAȚI A VINDE CĂRȚILE CU PREȚURILE DIN ACEST CATALOG

Biserica Ortodoxă Română

LUMINA DE LA RĂSĂRIT

REVISTA SFÂNTULUI SİNOD

CUPRINSUL:

Convorbiri despre Dumnezeu și despre dreptatea Dum- nezească	Episcopul NICODEM
Dovezile raționale pentru existența lui Dumnezeu	IOAN GH. SAVIN
Religia creștină izvorătoare de energii	Pr. GH. VERȘESCU
Capela românească din Baden-Baden	Pr. C. POCITAN
Rutenii unguri de odinioară și sugrumarea lor de Ma- ghiari prin unirea cu Roma	Protopop Dr. GH. CIUHANDU
Problema violenței în lumina învățăturii evanghelice	G. RACOVEANU
Toși să cânte în biserică?	M. MIHĂILEANU
Tălcuirea Sfintei Evanghelii dela Matei	Arhim. SCRIBAN
Rolul Bisericii în stațiunile Balneare și Climaterice	M. N. PACU
Cronica Bisericească	PIMEN, † NICOLAE, Pr. M. HODOBOABA, ȘTEFAN MALANZUR, Pr. M. RADULESCU, Econ. ALEX. ROȘA- NESCU, Protos. Dr. IUSTIN SUCIU, Arhim. SCRIBAN.
Cărți, Reviste, Ziare	Arhim. SCRIBAN
Insemnări mărunte, Știri	Arhim. SCRIBAN

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXA ROMÂNĂ se compune din *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomeiu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: *Dr. D. G. Boroiannu*, *Dr. C. Chiricescu*, *Dr. V. G. Ispir*, *Econ. I. Popescu-Mălăești*, *Pr. Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Șesan*, *Dr. V. Tarnavschi*, *Dr. N. Cotos*; 3. *Pr. Cicerone Iordăchescu*, Iași, *Dr. Romulus Căndea*, Cernăuți. *Dr. Ioan Lupăș*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* și *d. St. Berechet*.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redactor, în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei, traducerile și recenziunile 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru însemnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimete pe adresa secretarului de redacție *Arhim. Scriban*, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor *Prof. I. Mihălcescu*, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, *d. D. Sireteanu*, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim

Revista se trimete tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor voi să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: *d-lui D. Sireteanu*, București, Sf. Sinod, Biserica Antim.

CARȚILE APARUTE ÎN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
1. Lazăr Diacul de <i>Pr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăiești, de <i>P. S. Nicodem.</i>	Lei 3,50.	0,50
2. Patimile Mântuitorului, de <i>Pr. Criveanu</i>	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de <i>A. V. P.</i>	" 6.—	1,50
3. Impotriva beției, de <i>I. P. S. Patriarh</i>	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,—
4. Două întâmplări minunate, de <i>Fr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)</i>	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,50
5. Durerea Vinerii celei mari, de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—	"	Alcoolismul, de <i>Dr. Nicolau.</i>	" 30.—	
6. Catehismul creștinismului ortodox, de <i>Pr. I. Mihălcescu.</i>	" 7,50.	"	Bucăți alese din Sf. Atanasie cel mare	" 40.—	
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist, de <i>Arhim. Scriban.</i>	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând cele mari cu 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un renume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimare la München în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic”, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri:

Icoanemari 62/47 c. m., lei 50 bucata, Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane mici, format c. poștală, lei 5 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. II (560).

Noemvrie 1927

Direcțiunea revistei, care și-a dat și-si dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și folos munca preoșimii românești, roagă, cu toată căldura râvnei sale, pe toți cucernicii Preoți, să binevoiască a-și achita, atât rămășițele din 1923, 1924, 1925, 1926, cât și abonamentul pe întreg anul 1927, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura.

In nădejdea că cucernicii Părinți ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române vor înțelege că un abonament de 100 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA

Preotul GR. PETROV.

CONVORBIRI

DESPRE DUMNEZEU ȘI DESPRE DREPTATEA DUMNEZEEASCA

VIII.

Ferice de cei milostivi! ¹⁾

Dacă nouă înșine, mai înainte de toate și mai mult decât orce, ne trebuie în viață dreptate, apoi și altora cu nimic nu le putem arăta mai mare milă decât arătându-le calea spre dreptate. Această poruncă despre milă, despre grija duioasă din toată inima pentru fratele nostru mai mic cel întunecat, trebuie cu deosebire luată în samă la noi. Pretutindenea e încă mult întunerec; pretutindenea trebuie încă multă lumină a dreptății dumnezeiești: dar la noi acestea trebuiesc mai mult decât orunde aiurea. Poporului nostru i-a căzut un sort deși frumos, dar greu. Pus de Providență la hotarul dintre două lumi — între Răsărit și Apus,—el a fost digul, de care s'au lovit toate hoardele popoarelor sălbatece ale Asiei și Nordului: goții, hunii, vandalii, pecenegii, cumanii, tătarii, ungurii, turcii. În timp ce popoarele din apusul Europei: Nemții, Francezii, Englezii și alții la spatele nostru și-au făcut în liniște școli, muzee, universități, au învățat și s'au dezvoltat, noi, pe câmpul de luptă cu sabia în mână și cu pieptul, am înfrânt oardelē barbare. Popoarele înaintate ale Europei ne socotesc pe noi înapoiși. Dar și noi, fără pic de sfială, le putem zice: «da, noi suntem înapoiși; voi sunteți mai luminați decât noi; dar nici noi n'am adus mai puțin serviciu culturii; noi v'am adăpostit pe voi cu noi înșine». Ar fi foarte interesant de știut, ce-ar fi azi Europa, dacă oardele de tătari s'ar fi preumblat, nu prin șesurile și văile Dunării-de-jos, ale Prutului, Nistrului și Siretului,

ci pe șesurile Elbei, Rinului și Senei? Mai aveare-ar oare puțința cei de acolo să se laude față de noi? Țara aceasta a trecut o școală grea. După cum ciocanul greu făurește oțelul tare, așa și ea, sub loviturile grele ale soartei, s'a întărit. Construcția ei pe dinăfară e terminată și ea s'a încheșat acum într'un stat puternic și unitar. De acum trebuie să se înceapă lucrările lăuntrice. Adânc în taințele sufletului poporului, stau ascunse comorile minunate ale minții și inimii lui. Dar până acum ele tot mai dorm somnul adânc și greu, sunt acoperite de o scoarță groasă a întunerecului intelectual și moral și, pentruca acest aur al sufletului poporului și perlele minții lui să fie scoase la lumină, trebuie muncă multă și grea. Sufletul poporului, nostru este o perlă minunată, dăruită de Dumnezeu, dar această perlă stă aruncată, zace în praf. Ea trebuie curățită, șlefuită și atunci ea va scânteia în mii de ape și lumini orbitoare. Deocamdată însă poporul, satul, fratele nostru cel mai mic ne amintește pe săracul Lazăr la poarta bogatului din pilda evanghelică. Noi, frații lui cei mai mari, oamenii științei, ai condeiului, ai culturii, în comparație cu poporul, ne ospătam strălucit, ne îmbrăcăm în porfira științei, în visonul artei. La îndemâna noastră prin orașe ne stă electricitatea, telefonul, telegraful, teatrele, muzeele și bibliotecile, iar acolo, în fundurile satului, acolo e întunerec secular. Acolo, la pragul culturii noastre, poporul, ca săracul Lazăr, zace în zdrențe și puroi. E obosit, zdrobit, bolnav cu sufletu!. Câte lacrimi n'a înghițit! Câte gemete n'a înăbușit el în pieptul său! Nu degeaba și cântecul lui e așa de trăgănat și jalnic, de-ți strânge, de-ți sfășie inima. De aceea și petrecerea poporului nu e o

1. Vezi nr. pe Septemvrie și Octomvrie a. c.

bucurie lină și liniștită, ci adesea e un fel de beție sălbatică, rămânând ca un râu ce-și iese din maluri și se revarsă ca un puhoi. De aceea se și zice de multe ori: țăranul nostru e cuminte, dar are un nărav rău... bea mult, bea până înnebunește; cade pe drumuri și prin șanțuri; ți-i rușine să te uiți la el. Be ia în popor e nenumărată, se zice de obicei; dar oare necazurile lui cine le-a măsurat? Rachiul ticăloșește pe țăran; dar oare amărăciunile nu-l nenorocesc? De aceea, în loc de-a învinui mereu pe țăran, e mult mai de folos a-l învăța, a-i arăta drumul cel bun. A izbăvi pe popor din întunec, a-i arăta calea luminii, a-l scoate la largul dreptății dumnezeiești, e lucru și mare și sfânt. Aceasta e una din cele mai mari date ale fraților lui mai vrâstnici. Poporul a sărăcit ca gospodar, e întunecat la minte și necioplit la suflet. El are multe rane dureroase și așteaptă mereu un vindecător făcător de minuni.

Am citit cândva undeva o povestire despre sfântul Pantelimon Tămăduitorul: «Umbla odată Pintilie Tămăduitorul pe câmpul plin cu ploi; ierburile și florile-i veneau până la brâu; și toate ierburile-i făceau loc și florile se închinau înaintea lui. El cunoștea puterile ascunse într'însele și știa care-i bună și care-i otrăvită. Foiță cu foiță, adună el din cele bune, în al său sacuț le pune, și pentru frații săi cei bolnavi leacuri tămăduitoare fierbe. Sfinte Pintilie, ai și de noi milă! Din zămurile ierburilor tămăduitoare, toarnă și'n ranele noastre cele usturătoare, în ranele inimii noastre bolnave. Căci sunt printre noi mii cu sufletul mutilat, altul la minte bolnav, întunecat; sunt și surzi și muți; sunt și fără vedere și cu otrăvă rea adăpați, — ajută tuturor cu ierburile tale!»

Un astfel de Pintilie Tămăduitorul pentru popor, cu fratele nostru mai mic cel întunecat, poate fi oricare din ceice muncesc în ogorul cultural: păstorul duhovnicesc, credincios chemării sale, sămânând cu osârdie semințele cele curate ale învățaturii lui Hristos; învățătorul și învățătoarea din sat, medicul de plasă și doftoreasa, agentul sanitar și moașa, notarul cinstit al comunii, primarul înțelept și oricine stă în mijlocul mulțimii cu un depozit mai mare decât al ei de lumină intelectuală și în genere sufletească. Înaintea voastră, bunilor Pintilii, e și câmpul larg cu flori tămăduitoare și mulțimea celorce sufăr de tot felul de boale. Aprovizați-vă și voi înși-vă cu lumină și duceți-o și în toate unghiurile întunecate! Cunoștințele mai înainte câștigate, noile cărți ce vă cad, cuvântările înflăcărâte și îndemnul la munca frățască să fie pentru voi flori și ierburi vindecătoare: Câte-o foiță din cele bune numai adunând și doftorie pentru frații voștri suferinzi ferbând — turnați în rana cea usturătoare a sufletului poporului, ca un ulei alinător.

Lucrul de căpetenie în cazul acesta, nu-i numai să învățați pe copii carte, să faceți slujba exact și să lecuiți cu luare-aminte. În cazul acesta, lucrul de frunte e să te apropii de popor cu duioșie, să-i ușurezi necazul și cu iubire să te raportezi omenos către grijile și nevoile lui. Învățătoarea și moașa să fie o prietenă bună, de care fiecare femeie să se apropie fără sfială, să-i spue toate păsurile ei, ca unei surori. Învățătorul să învețe pe școlari nu numai cum să așeze bine cuvintele în propozițiune, ci și să-i deprindă și cum să se poarte bine în viață. Doftorul să nu scape niciun prilej să petreacă când trebuie, toată noaptea la căpătâiul bolnavului, care se zbate în chinurile boalei; a doua zi, poate va fi obosit, după o noapte întreagă de neodihnă și nu va putea face multă treabă, dar în schimb va rămânea neșters în inimile întregului sat, în care va întipări adânc o mare povară de iubire creștinească. Pretorul, primarul și notarul să fie bine minte cuvintele spuse de Hristos Mântuitorul ucenicilor săi: «Voi știți, că împărații păgânilor domnesc peste dânșii și cei mai mari le stăpânesc; la voi însă să nu fie așa. Ci celce va voi să fie la voi mai mare, să vă fie slugă; și cine va vrea ca să fie la voi întâi, să vă fie rob. Pentru că și Fiul omului n'a venit ca să-i slujească lui alții, ci ca să slujască El altora».

În popor, prin târguri și prin sate, veacuri întregi au lucrat *puterile întunerecului*; de aceea și e întunec acolo. De vor merge în popor puteri bune și luminoase, se va face și acolo lumină. Și câtă lumină își vor agonisi și sieși, acești Pintilii tămăduitori! Pentru iubirea și mila lor de frații lor mai mici întunecați, le va zâmbi și lor viața cu bunătate și milă, le va aduce multă bucurie pentru munca grea, ce vor depune în taină în acel mediu întunecat și posomorât al satului. Căci Mântuitorul zice: Ferice de cei milostivi, că aceia se vor milui!

IX

Ferice de cei curați la inimă.

Cine trăește ca lupii, urlă ca lupii, — zice înțelepciunea poporului. Și în adevăr, ia stați câteva ceasuri între arome, și neapărat veți miroși și voi a arome; sau ia ședeți mai multor într'o farmacie, or într'un depozit de gaz sau da naftalină și numaidecât veți miroși a doftorii sau a naftalină; sau dacă stați în grajd or vă apucați să cărați gunoi putred, numaidecât veți miroși a gunoi. Acelaș lucru se petrece și în viața sufletului. Cu ce lucru te îndeletnicești, între ce fel de oameni petreci viața, potrivit cu acela sau cu aceia capeți un caracter sau altul. Inima omului din naștere e ca un ogor arat, dar nesemănat. Pe ogorul arat ero-

ște apoi ceea ce vrea omul, sau ceea ce seamănă el, sau ceea ce aduc vânturile din toate părțile. Așa e și cu inima omului. La războiul unde se țese viața omului, lucrează trei lucrători: Dumnezeu, omul însuși și mediul înconjurător sau oamenii de primprejur. Dumnezeu pune urzeala și bătătura, pânza însăși, iar omul, sub influența oamenilor ce-l înconjoară și a medicului, pune sau face alesăturile. Înfațișarea generală a vieții se capătă treptat, cu vremea: ea se tot formează dela începutul vieții până la sfârșitul ei. Orice întâlnire fugitivă, orice convorbire cu oricine, citirea unei cărți, auzirea unui cuvânt din întâmplare dela altul sau de noi scăpat, — toate lasă în suflet urma lor, închipuește pe pânza vieții o anumită alesătură, o anumită trăsătură. Și potrivit cu coloare de care vor fi cele mai multe alesături și trăsături, de acea coloare se va părea și pânza. De vor fi cele mai multe alesături de coloare roșie, pânza va avea aspect roșu; de vor fi mai multe alesături și vrăste albe, pânza va avea înfațișare deschisă; de vor fi alesăturile mai mult negre, pânza va avea o înfațișare închisă, întunecată.

Dacă omul se ocupă cu pământul, dacă-și pune toată inima și munca în gospodărie, — din el va ieși un agricultor încercat, un priceput gospodar.

De e omul robit de mecanică, de născocirea de mașini, — va născoci tot felul de minunății, tot felul de invențiuni folositoare și uimitoare. De se apucă omul de industrie, de comerț, de știință sau de artă, — din el va ieși un bun industriaș, un iscusit comerciant, un mare învățat, un rar artist. Dar orice spor și isbândă ar avea fiecare în afacerea, căreia s'a dat, de mai înainte se poate spune, că priceperea *deplină* sau cel puțin *o bună parte* a adevărului cu greu se va întâlni la ei: sufletul lor e plin cu alte cugetări, cu cugetările lor, cu grijile lor. Dacă soarele nu pătrunde în casă, nu printr'o sticlă aurită, ci colorată sau închistrită cu desene și zugrăvele, — apoi oricât de frumoase ar fi asemenea geamuri, înlăuntru totuși nu va fi destulă lumină. Așa e și cu lăuntru omului. E mare deosebire: socoate oare omul să pătrundă în sufletul lui cât mai multă lumină, sau se îngrijește mai mult de frumusețea ferestrelor și de desenele de pe geamuri?

Biblia, cartea cuvântului lui Dumnezeu despre viață, a fost data evreilor, unui popor mic, sărac și prin nimic alta însemnat. Pentru ce aceasta? Pentru ce descoperirea cea mai mare posibilă a dreptății dumnezeiești n'a fost dată altor popoare, cari au fost vestite prin propășirea lor în științe și arte, prin propășirea lor în legiuri înțelepte? Răspunsul nu e greu. Cei mai de seamă oameni ai tuturor celorlalte popoare s'au sîrguit,

mai întâi de toate, nu ca în viața lor *lăuntrică* să fie mai luminat, ci ca ei pe *din afară* să fie frumoși. Puterile sufletului tuturor oamenilor celor mai aleși ai vechimii, afară de evrei, au fost îndreptate *mai cu seamă* asupra exteriorului. Ei au studiat lumea și au creat, au făurit știința, au reprodus frumusețea lumii exterioare și au creat arta; au regulat și ordonat viața *externă* a oamenilor și au creat dreptul, jurisprudența. Pentru priceperea dreptății *lăuntrice* a vieții, pentru înțelegerea dreptății binelui și iubirii, a dreptății dumnezeiești, lor nu le-a mai rămas vreme, nici vlagă. Evreii, negreșit nu toți, ci iarăși numai cei mai buni, s'au dat cu totul, nu la studierea și cunoașterea *externă* a frumuseții lumii, ci la cunoașterea *lăuntrică* a dreptății dumnezeiești. Ei ziceau: «Cum e dorit cerbul de cursurile de apă, cum însetează cerbul la vreme de arșița de isvorul de apă, așa te doare sufletul meu pe tine, Dumnezeule!» Sufletul lor cu nimic nu li era plin, inima li era slobodă, și lumina dreptății dumnezeiești străbătea în ele prin sticlă curată. De aceea și zice Mântuitorul: «Ferice de aceia, care în viață caută mai întâi de toate dreptate, cum caută cel flămând pânea! Ferice de aceia, care fac și cu alții milă mare, ducându-le aceiaș dreptate! Lucru luminat fac unii ca aceștia, deaceia și în sufletul lor va fi din ce în ce mai luminos.

Ei, prin fereastra cea curată a inimii, vor vedea bine dreptatea dumnezească, cât li e cu puțință; vor cunoaște pe Dumnezeu, care este însăși iubirea, însăși Sfințenia, însuși Adevărul. Ferice de cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu!»

În viața noastră se cultivă puțin dreptatea dumnezească. Pricina acestui lucru nu e că noi n'am vrea să o vedem. Nu, căci câteodată noi o căutăm, ci pur și simplu, pentru că noi nu o putem vedea. Când limba omului, din cauza boalei, s'a acoperit cu un strat gros, el nu mai poate deosebi gustul mâncării și băuturii; când nările nasului sunt la fel acoperite, omul nu poate simți mirosul lucrurilor. Tot așa și cu o inimă necurată, e greu de cunoscut dreptatea. Acum câțiva ani, departe de noi, dincolo de ocean, într'un ostrov singuratic, a murit în chinuri grele, printre leproși, un preot misionar, și el însuși lepros, Damian Weste. El s'a dus acolo de bună voe, om sănătos și plin de viață fiind, și și-a sacrificat viața pentru niște bolnavi nefericiți, străia de el după sânge, dar apropiați și scumpi în Hristos. Despre isprăvile lui Damian, vorbește cu mari laude în Londra un pastor cu numele Chapman. Damian era catolic după credință, iar Chapman era protestant. Din această pricină, un oarecare Maclur, secretarul societății protestante din Londra, a făcut lui Chapman,

În numele societății, aspră observație, pentru că acesta a vorbit de bine despre un om de altă credință. Protestantul Chapman, după părerea lui Maclur, trebuia chiar să-l urască pe Damian, pentru că acesta era de altă credință. Trebuia să sape prăpastia, iar nu s'o astupe. Maclur, negreșit, nu se preface aicea; el crede, că cuvintele lui sunt adevăr, că el înțelege drept dreptatea dumnezească. Dar e neîndoelnic, că Maclur, deși privește la dreptatea dumnezească, apoi debunăseamă privește, nu prin o sticlă curată, ci prin o bășică de han. Și cât de adesea noi cu toții privim la dreptatea Dumnezească asemenea lui Maclur, prin niște ferestre întunecate, prin niște sticle murdare. Dar dacă voim să vedem dreptatea curată, trebuie să curățim fereastra inimii. Numai cei cu inimă curată vor vedea pe Dumnezeu.

În orașele mari, unde oamenii trăesc îngrămădiți, rar se întâmplă să vezi cerul curat. Valuri dese de praț și fum, de respirațiunile oamenilor și de evaporațiunile depe necurățirile orașului, se întind cu ceață albăstrie deasupra ulițelor și piețelor. Oamenii cari trăesc acolo, sunt palizi, slabi și bolnăvicioși. Ca să îndrepte de boală pe asemenea oameni, doctorii îi trimit la aer curat, la malurile mării, la munți, la largurile câmpurilor. Intocma așa-i și în viața noastră. Dacă tot răul și nedreptățile omenești s'ar ridica ca o negură deasupra lumii, ce nor negru și amenințător ar acoperi tot cerul și cum ar dispărea deodată din vedere soarele dreptății! Trebuie măcar pentru un timp să ieșim din îngrămădeala de oameni, trebuie măcar din când în când să fim singuri numai cu Dumnezeu, să respirăm alt aer, decât acela pe care-l respiră cei mai mulți dintre oameni.

Noi ne cunoaștem foarte rău pe noi înșine. Rar ne privim adâncul inimii noastre, rar urmărim de sunt sau nu curate ferestrele sufletului. Se zice: «sufletul străin e întunerec». Dacă cugetăm, așa, atunci și inima proprie pentru mulți e o pădure întunecoasă. Noi în viață ne învărtim ne sucim, ca o volbură pe o surcică. De aceea nu e de mirare, că în sufletul nostru toate sunt tulburi. Trebuie măcar pentru un timp să ne oprim, să cugetăm, să ne desmetim în interiorul nostru. Apa, oricât de turbure și de plină de mâl ar fi ea, se va limpezi: toată turbureala și mâlul se vor lăsa la fund, și în undele curate se poate reflecta și cerul senin și soarele curat. Și va fi încă și mai bine, dacă această apă, după limpezire, o vom și filtra. Pe lângă râurile mari, sunt multe fabrici, uzine, sate și orașe. Toate acestea murdăresc apa prin fel-de-fel de aruncături, și râul cu cât înaintează, cu atât devine mai turbure; apa lui e rea de băut, e vătămătoare. Ca să o curețe, oamenii o filtrează,

o trec printr'un strat gros curățitor de cărbuni și nisip. Viața omenească e și ea un râu și, cu cât înaintează, oamenii o murdăresc mereu. Voiți să vedeți cursurile vieții curate, trebuie să le filtrați. Treceți cugetele și simțirile voastre prin Evanghelie, deprindeți-vă a prețui lucrurile omenești, cum le-a prețuit Iisus Hristos, și atunci și voi și viața voastră veți deveni mai curați.

Cel murdar poate murdări și pe cel curat și, pentru a spăla noroiul după altul, trebuie ca tu însuși să ai mâinile curate. De aceea, dacă așteptați zile senine pentru patrie, dacă vă gândiți la vremurile acelea, când să strălucească pe pământ dreptatea dumnezească, faceți-vă și înșivă curați și curățiți și pe alții. Mântuitorul zice: «Ferice de cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu!».

X.

Ferice de făcătorii de pace.

Odată un tânăr oarecare s'a apropiat de Iisus și l-a rugat: «Învățătorule, zi fratelui meu, ca să-mi dea partea ce mi se cuvine din averea părintească!» Iisus însă i-a răspuns: «Cine m'a pus pe mine judecător peste voi?»

Dacă Mântuitorul s'ar fi făcut judecător celor doi frați, dacă ar fi intervenit și ar fi curmat *chestiunea dată*, procesul despre moștenire, apoi, în cazul cel mai bun, s'ar fi liniștit. Aceasta ar fi fost o pace exterioară; în inima fraților însă ar fi rămas tot așa, cum, fuseseră mai înainte. Fratele cel mai mare, la prilej potrivit, n'ar fi stat la gânduri să răpească bunul străin; iar cel mai mic n'ar fi conținut a se mânia pe oblăduitorii aceluia, n'ar fi dobândit însușirea de a uita jignirile și de a se deprinde cu paguba. Răului i s'ar fi tăiat numai vlăstarii dela fața pământului, iar rădăcinile ar fi rămas întregi; și el ar fi putut da mereu vlăstare noi.

Se întâmplă ca incendiul să fie stins pe deasupra cu apă, iar dedesubt, sub cenușă, trăește încă focul și, după o vreme, flacăra poate izbucni cu o nouă putere. Se întâmplă, de asemenea, ca glonte să pătrundă adânc în trup și să se herăstruiască acolo. El e învăluit de grăsime, rana se tămăduie și poate să se piardă orice urmă a ei; dar înăuntru durerea se simte din când în când: glonte spune mereu că e acolo. Tot așa se petrece și cu diferitele neorândueli, certuri și dușmăni dntre oameni. Să oprești izbucnirea lor în afară, e puțin lucru. Pacea de dinafară, aceasta chiar nici nu-i o pace; aceasta e un armistițiu, o crăpătură acoperită cu tencuială. Lui Iisus Hristos îi trebuia împăcarea lăuntrică a celor doi frați. Lui îi trebuia nu ca ei, în cazul dat, să-și termine atacarea lor cu pace, ci ca între ei pretutindenea și totdeauna să fie pace,

și nu o pace externă, numai după aparență, cu cărbunele aprins sub spuză, ci o pace lăuntrică, deplină, — așa încât și rădăcina răului vechiu să nu rămâe. O astfel de pace a și venit să aducă pe pământ Fiul lui Dumnezeu și multă pace de aceasta le trebuie oamenilor. Oamenii se dușmănesc unii pe alții; popor cu popor se dușmănește; religie cu religie se dușmănește; înfârșit, adesea ne luptăm noi cu noi înșine și nu avem pace cu conștiința noastră. Tot celce va turna în acest foc de dușmănie obștească măcar o picătură de apă stângătoare, celce va arunca în prăpastia ce desparte pe oameni măcar o mână de țărână, pentru a o astupa, va arăta oamenilor o mare binefacere. Unul ca acela va face tocmai opera pe care a făcut însuși Iisus, Fiul lui Dumnezeu: va face pace pe pământ. De aceea se și zice: Ferice de făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.

Era odată în Grecia veche un înțelept, care nu-și avea adăpostul său, ci umbla pe la casele altora, și cel mai adesea se ducea unde afla că sunt neînțelegeri. Mergea, de pildă, unde se sfădeau frații, unde se certau prietenii sau bărbatul cu femeia și nu se înțelegeau; asculta pe toți în deosebi, și se apuca să liniștească pe fiecare aparte.

— Trebuie să te împaci, — zicea el. — De te zgării singur sau altul îți face o sgârietură, dar oricum ar fi, nu lași doară rana să se înrăiască, ci pui numai decât un bleastur. Ți rupi cumva o haină scumpă, și nu o arunci, ci cauți să coși binișor spărtura, ca nici să nu se cunoască. Trebuie să coși, să vindeci și prietenia ruptă sau rănită, și trebuie să o lecuești cât mai repede, ca rana să nu se cangreneze. Cum se așează muștele pe rană și aduc necurătenie pe ea, așa, și la orice ceartă a oamenilor, deaproape se găsesc amatori să ducă dela unul la altul tot felul de necurăție și să învenineze și mai rău rana deschisă. Nu amâna luciul, mergi și te împacă mai repede, — zicea de obicei înțeleptul către cel obijduit.

— Cum? Eu trebuie să merg să mă împac? — întreba mirat acela? El m'a obijduit pe mine, și tot eu să mă duc întâi să mă împac?

— Da, tu! — răspundea liniștit înțeleptul. Obijduitorului poate îi e rușine, el poate socoti că tu nu-i vei primi propunerea de împăcare; iar ție ți-e ușor; tu n'ai nevoie să ceri iertare; ție nu ți-e rușine să mergi și să-i întinzi mâna frățeste, și să zici: «Multe se întâmplă în viață. Ne-am aprins. Hai să ne împăcăm și să dăm uitării cele petrecute».

Obijduitul se învoia. Atunci înțeleptul se ducea la obijduitor și-l liniștea.

Când arde focul, începea el, nu e vreme de aflat cine e vinovat de incendiu. Atunci trebuie

să alergi să pui mâna și să stingi focul, și trebuie să faci asta cât mai repede, ca să nu se întindă pojarul. Privește, arde prietenia ta cea veche cu cutare, hai s'o stângem, hai să facem pace!

— Eu m'aș duce, răspundea obijduitorul, că, drept să-ți spun, și conștiința mă turbură. M'am aprins; poate-am spus mai mult decât trebuie. Dar mă tem că-mi va întoarce spatele; va râde de mine.

— Ei, de asta răspund eu: nu se va întâmpla așa ceva, îl liniștea înțeleptul. Obijduitul și el însuși vrea să se împace. Iată-l, chiar vine la tine.

Și se împăcau astfel cei certați. Și multe certuri a potolit astfel înțeleptul. Oamenii pretutindenea erau bucuroși de el; pretutindenea era întâmpinat ca un oaspe a lui Dumnezeu. Dacă și în viața noastră s'ar întâlni astfel de oameni, care să lecuiască sgârieturile și ranele noastre sufletești și neînțelegerile, viața s'ar face mult mai dulce. Dar a face vrajbă, a duce noroiul și necurătenii, a purta tot felul de intrigi din casă în casă, se găsesc muți amatori harnici, iar a vâri pacea între oameni, nu se vede aproape nimic. Ferice dar de o sută de ori de făcătorii-de-pace, că unii ca aceștia cu adevărat sunt fiii lui Dumnezeu printre copiii răutății și ai urii.

Un lucru însă și mai mare și mai sfânt fac aceia, cari duc duhul păcii nu numai în raporturile dintre persoane singurite, ci în raporturile dintre popoare întregi.

Răposatul, Mitropolit al Kievului, Platon, un om cu o inimă de aur și cu suflet creștin, în timpul șederii sale la Petrograd pentru lucrările sf. Sinod, a slujit odată la Catedrala Sf Isaac. Acolo, în timpul slujbei, veni atuncea un călător englez și, aflând că slujește mitropolitul, își ceru voie să stea mai aproape, ca să vadă mai bine slujba. După slujbă, englezul, printr'un tâlmaciu, ceru mitropolitului binecuvântare. Mitropolitul binecuvântându-l, îi zise:

— Noi amândoi suntem oameni cari aparținem la țări deosebite, suntem de credințe deosebite, vorbim în limbi deosebite, dar eu cred tare, că acele gârdulețe, pe care noi, oamenii, ni le-am făcut între noi, nu se înalță până la Dumnezeu, și că El din înălțimea cerurilor privește cu aceiași dragoste la toți oamenii, la toate popoarele, la toate țările. În numele acestui Dumnezeu al dragostei, închee Mitropolitul, te și binecuvintez eu acum.

Cuvinte de aur! Deosebirea de țară, deosebirea după culoarea pielii, deosebirea de limbă și obiceiuri, — toate acestea sunt numai niște gârdulețe, pe cari singuri le-am făcut între noi și care nu ajung până la cer; și cu toate acestea cât de puternice se par acestea aici pe pământ, cât de nestrăbătut despart ele popor

de popor! Francezii urăsc pe Nemți, Englezii nu iubesc pe Ruși; Rușii urăsc și pe Nemți și pe Englezi. Toți oamenii, copiii Tatălui ceresc, trebuie să trăiască ca frații, dar ei trăesc ca dușmanii. Pacea trebuie sădită în popor; trebuie să ne rugăm pentru pacea a toată lumea; oamenilor din copilărie trebuie să li se însufle că noi toți suntem frați.

Ioan cel cumplit, arătând la degetele mâinii sale, zice: «Iată, acesta-i fiul Teodor, această-i femeea lui, nora Irina, — iar istalalt e fratele ei Boris. Oricare deget l-aș tăia, deopotrivă doare; pe orcare l-aș obijdui, de fiecare mi-e jale». Tot așa pot fi socotite pe degete toate popoarele; iaca, acesta-i rus; iaca, acesta-i neamț; iaca acesta-i chinez. Orcare deget l-ai tăia, toate dor deopotrivă; orice copil obijduești, mamei îi este deopotrivă jale; orcare popor suferă, Tatăl tuturor poartă grijă de el.

A stărâma aceste gărdulețe dintre oameni, pe

care le-a ridicat răutatea noastră, a apropia pe toți oamenii din toate țările, e lucru mare și sfânt, care așteaptă făcătorii-de-pace. Deaceea însuflați tuturor pretutindenea, că toate popoarele sunt o singură familie a lui Dumnezeu și că, a jigni pe un străin, înseamnă a jigni un frate și a mârni pe Tatăl tuturor. Insuflați aceasta cu deosebire copiilor, ca oamenii noi să aducă cu ei în viață, idei și simțiminte noi. Invățații să iubească Patria, dar să nu le spuneti să urască pe dușmani. Hristos, Fiul lui Dumnezeu, cu cuvântul a potolit furtuna mării; voi cu cuvântul iubirii potoliți ura dintre oameni. Aduceți pace oamenilor, fiți făcători de pace pe pământ. «Fericite de făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema».

Traducere din rusește, de
Episcopul **NICODEM**,
fost Arhiepiscop al Basarabiei

DOVEZILE NAȚIONALE PENTRU EXISTENȚA LUI DUMNEZEU¹⁾

Și, în sfârșit, a treia serie de obiecțiuni contra probelor raționale în dovedirea existenței și cunoașterii lui Dumnezeu se ridică din lagărul protestantismului, sub motivul *inutilității* acestei cunoașteri. Argumentele raționale, zic partizanii acestui punct de vedere, sunt pentru *credincioși inutile*, pentru că aceștia cred și fără ele, iar pentru *necredincioși ineficace*, fiindcă nu-i conving. Altfel n'ar exista atei, cu toată savanta trudă desfășurată în decursul timpului pentru cunoașterea și convingerea acestora.

Argumentarea apologetică nu are aceiaș stringență ca demonstrarea matematică, bunăoară. Dovezile matematice nu le infirmă nimeni, odată ce au fost produse, ceea ce nu e cazul cu cele apologetice. Pentru «credincioși», ajunge credința lor, pentru «necredincioși», se opune tocmai necredința lor.

E drept că, pentru credincios, credința sa e primul și cel mai temeinic fundament pentru cunoașterea ființei divine. Dar aceasta nu înseamnă că dovezile raționale sunt inutile. Cuvântul Evangheliei: «Cred Doamne, ajută necredinței mele» (Marcu — cap. IX vers. 24) — sunt mărturie pentru această. Cea mai caldă credință trebuie ajutată, și prin revelația supranaturală a grației divine, ca și prin revelația naturală a rațiunii umane.

Credința personală este subiectivă, adesea neclară și mereu supusă conflictelor cu celelalte elemente componente ale sufletului nostru. Ea trebuie să-și capete o formă obiectivă, precisă, prin forme

logice, pusă în concordanță cu întreg complexul ființei noastre. E adevărat că, prin nicio demonstrare științifică nu se poate descoperi sau inventa ideea de Dumnezeu. Această idee este în sufletul nostru ca un dar al grației divine. «Punctul de plecare al oricărei argumentări pentru existența lui Dumnezeu, îl formează ideea de Dumnezeu care se află în sufletul nostru. Dar nu de aceea vîm să argumentăm existența lui Dumnezeu, pentru că nu avem nicio idee despre Dumnezeu, ci tocmai pentru că avem o astfel de idee. Menirea argumentelor pentru existența lui Dumnezeu însă nu e de a afla, de a inventa ideea de Dumnezeu, ci e cu totul alta... Ele voesc să mijlocească cugetării, prin operațiuni logice, o idee determinată și clară despre Dumnezeu, concepută de spirit într'o formă clară și determinată», zice Dr. V. Găină, în studiul său despre necesitatea argumentelor raționale pentru dovedirea existenței lui Dumnezeu.¹⁾ Și tot el, citând pe Luthard, Nietzsche, Roderfeld și Kuhn, cunoscuți dogmatişti, adaogă: «Argumentele pentru existența lui Dumnezeu, deși nu află ideea de Dumnezeu, ceea ce nici nu este menirea lor, contribuie la determinarea, clarificarea și întărirea ei, arătând cum află ea mărturii în toate direcțiile privirii fizice, etice și istorice a lumii»²⁾.

«Credința» nu este singurul element care se sălășluește în sufletul omului și nici nu este un fenomen izolat. Ea trebuie să pună datele ei în

1. Vezi nr. pe Octomvrie 1927.

1. Dr. V. Găină, studiu citat, Revista „Candela” p. 509–150.
2. Dr. V. Găină ot. cit. p. 511.

legătură și concordanță cu toate celelalte elemente, stabilind acea armonie interioară, eliminând contradicțiile posibile între credință și rațiune, între datele interne și cele externe ale sufletului nostru.

Această operă de armonizare și sintetizare e de natură logică, ordonatoare, și constituie contribuția științifică pe care teologia o aduce faptului inerent și primordial al credinții. E aportul științei față de credință. Și foarte just constată Ulrici, în studiul său «Gott und Natur»: «Teologia modernă, care se leapădă cu atâta ușurință de argumentele pentru existența lui Dumnezeu, nu numai că încetează de a fi știință, dar nimește în fond credința și religia».

Credința, cu tot caracterul ei specific și original, stă în o anumită dependență față de celelalte elemente ale vieții noastre sufletești, care alcătuiesc ceea ce denumim: *cultură*. Aici acționează elementul rațional, alături de cel emoțional sau volițional, fiecare influențându-se și condiționându-se. Ar putea «credința» singură să se păstreze într'o stare de completă izolare? «În special pentru credincioșii mai luminați, care sunt deprinși a-și da seama de orice lucru, e necesar a-și sprijini și pe baze raționale obiectul credinței lor. Credința, fără motive raționale, este cu puțință numai pentru omul cu totul incult. Cel ce posedă o oarecare cultură trebuie să-și cerceteze. «Credo quia absurdum» a lui Tertulian este un paradox, pe care el cel dintâiu l-a contrazis.¹⁾

Dar dovada cea mai eloquentă că argumentele raționale nu pot fi considerate ca inutile chiar pentru credincioși e faptul că înșiși Sfinții Părinți, începând din timpurile cele mai vechi ale creștinismului și până la scriitorii și reprezentanții autorizați ai Bisericii din cele mai noi timpuri, au făcut uz de aceste argumente. Și nu numai polemic, față de necredincioși și adversarii credinții creștine, ci și pentru lămurirea și întărirea propriilor lor credincioși. Clement Alexandrinul, Sf. Atanasie, Sf. Vasile și Grigore, Sf. Ion Damaschinul, Tertulian și Fericitul Augustin, toată ceata de apologeți, părinți și scriitori bisericesti au folosit argumentele raționale în sprijinul credinței creștine.²⁾ Abuzul scolastic al catolicismului a dus la o firească reacțiune contra «raționalizării» credinței, reacțiune care s'a repercutat mai ales în lumea protestantă, până la tăgăduirea completă a luminilor rațiunii.

Căci unii din ei nu numai că socotesc aceste argumente inutile, dar le declară deadreptul *valdămătoare dreptei și bune credinți*. «Credința își ajunge sie-și și ea nu are nevoie de știința sau de luminile rațiunii». Credința, religiozitatea,

își poartă în sine toată garanția siguranței sale, pe care nu i-o poate răpi nicio teologie¹⁾, zice cunoscutul teolog protestant, profesor al universității din Halle, *Paul Wernle*. Nu i-o poate răpi și nici nu i-o poate întări. «Religiozitatea este, în toate cazurile, în deosebire de orice știință, *viață cu Dumnezeu*, și anume o astfel de viață, care nu este rezultatul unui proces de cugetare, ci e născută dintr'o cu totul altă necesitate interioară... Adevărata credință n'a trăit niciodată din grația științei și acolo unde știința a distrus o, ea nu a existat niciodată». «Istoria creștinismului nu arată o decădere a religiei paralel cu creșterea științei și invers, nici vre-o întărire a credinții în epoca de înflorire a dovezilor pentru existența lui Dumnezeu, ci creșterea sau scăderea credinței se produce potrivit altor legi, proprii ei».²⁾ De aceea *Pietismului* protestant îi repugnă orice fel de *apologetică*. «Rațiunea omului nu poate și nici nu trebuie să priceapă ceva din Evanghelie, a cărui adevăr depinde numai din darul Sf. Spirit. Orice apologetică va duce întotdeauna la tăgăduirea minunilor și a tainelor credinței. De aceea un Ritschl a fost adversar al oricărei apologetice»³⁾. Totuși Wernle însuși recunoaște că aceste tendințe extreme ale protestantismului sunt eronate și că direcția *ortodoxă* a protestantismului este singura îndreptățită, recunoscând dreptul și meritul rațiunii «de a fi pentru credință cel puțin anticamera din care să se deschidă ușa care duce în sanctuarul Evangheliei.»⁴⁾ Dar această anticameră a protestantismului nu e decât vechea formulă a scolastice *«ratio praeambula fidei»*, cum o definește de Aquino. Și niciodată contribuția rațiunii în problema cunoașterii ființei divine nu a însemnat mai mult decât atât. Fiindcă tainicele lucruri ale credinței adevărate le-a rostit revelația și grația divină. Rațiunea a ajutat numai în marginile puțințelor ei această înțelegere. Exagerările scolastice, care credeau și încercase chiar contrariul, au fost întotdeauna respinse și de buna rațiune și de autoritatea Bisericii. De aceea și teama protestanților că această *raționalizare* a credinței este vătămătoare pentru suflet, este nefundată. Căci se zice: Tendința de a cunoaște prin rațiune tainele credinței este în detrimentul religiei, fiindcă face pe om încrezător în forțele sale și zmulgând credinței vâlul de taină și mister, îi răpește și spontaneitatea și acea lature mistică de fior pentru

1. Pr. I. Mihalcescu, Prelegeri universitare de Dogmatică Fundamentală.

2. Macarie, Introducerea în Teologia Ortodoxă, p., 20-25.

1. Paul Wernle: Einführung in das Theologische Studium 2-te Auflage, p. 10.

2. Paul Wernle, op. cit., p. 10.

3. Paul Wernle op. cit. 267.

4. Paul Wernle: Einführung in das Theologische Studium p. 267.

ființa divină¹⁾. Obiecțiunea este nejustificată, fiindcă, pe de o parte, rațiunea nu poate și nici nu pretinde a da cunoașterea deplină a ființei divine, iar fiorul mistic rămâne întreg, fie că cunoaștem deplin, fie în parte ființa divină, el făcând parte, din însăși esența religiei. Unde nu este acest fior, nu este religie. Dar existența lui nu poate fi condiționată de necunoașterea ființei divine. Această cunoaștere e o poruncă divină ea însăși, și unde încetează rațiunea, începe cunoașterea descoperirii celei peste fire a revelației.

Această atitudine ostilă față de rațiune e o rămășiță a kantianismului în sânul protestantismului. Kant spune că cunoașterea rațională a ființei divine ar fi dăunătoare pentru libertatea noastră morală, căci, dacă l-am cunoaște în adevăr pe Dumnezeu și i-am ști voia lui, am face în chip absolut binele și nu am mai avea latitudinea greșelii și deci a *libertății* alegerii. Pentru agnosticismul teoretic kantian, acest desiderat poate fi valabil, dar nu și pentru religia creștină, unde a cunoaște pe Dumnezeu, e poruncă divină: «Eu pentru aceasta am venit în lume ca să mă cunoașteți pe mine și pe cel ce m'a trimis pe mine — unul adevăratul Dumnezeu».

E drept însă că, pentru credincioși, argumentele raționale vin în urma celor descoperite prin puterea revelației. Importanța lor însă e cu mult mai mare când e vorba de necredincioși. Una din preocupările apologetice din toate timpurile a fost tocmai aceasta de a aduce prin argumente raționale pe cei necredincioși la adevărata credință. Acest lucru îl voia și Anselm cu argumentul său ontologic, adică vroia să găsească o dovadă rațională atât de puternică și de absolută, încât să convingă despre existența lui Dumnezeu și pe «nebulă care zice în inima sa că nu este Dumnezeu»...

Dar și această influență li se contestă. Acesta e încă unul din motivele aduse în sprijinul inutilității acestor argumente. Dacă, pentru credincioși ele sunt inutile sau chiar dăunătoare, *pentru necredincioși sunt neputincioase*. Niciun ateu nu a fost adus la credință pe calea argumentelor raționale. Marile convertiri se fac pe cale de intuiție sau de bruscă schimbare de viață interioară²⁾.

Afirmațiunile din urmă cel puțin sunt în mare parte gratuite. Ele provin din oficina psiholo-

gică, după care sunt luate în considerare, ca acte de convertire numai cazurile caracteristice, de o intensă emotivitate, de «*febră religioasă*», cum le denumește James. De sigur, cazuri caracteristice, interesante pentru laboratorul de psihologie dar nu în aceiași măsură și pentru religie, pentru care subiectele religioase se consideră după alte criterii. Căci tot cazuri de convertire sunt și atâtea exemplare dintre oamenii de știință exactă, deprinși a mînu mai ales arma rațiunii, care, datorită luminilor acestei rațiuni, și-au menținut sau și-au recăpătat credința sau, la sfârșitul carierei lor, au trebuit și ei «să suprimă știința, pentru a face loc credinței», spre a repeta și aici zisa lui Kant. Dacă aceste procese s'au desfășurat lent și liniștit, fără a prezenta simptome zguduitoare, caracteristice «*febrei religioase*», spre a putea fi înregistrate de anchetele psihologice, nu sunt mai puțin *realități* ca și celelalte, datorite însă luminilor rațiunii și nu bruscelor revoluții interne. Câți naturaliști, fiziologi, chimiști, fizicieni, matematicieni, istorici și filosofi n'au venit sau revenit la credință prin chiar dovezile raționale pe care li le ofereau științele lor! Numele lor sunt banal de cunoscute, pentru a le mai cita aici. Căci nu trebuie să se confunde partizanii *scientismului* cu reprezentanții științei. Acești din urmă, un Poincaré, Bergson, Boutroux, sau Paul Bourget, oameni de știință exactă, filosofi sau literați, în debaterile recente dela Academia franceză, unde fiecare și-a făcut bilanțul festiv al științei și conștiinței lor, «au distrus iremediabil sofisma după care ceace este în afară de domeniul științei este inexistent. Rupând cadrul strâmt al fanatismului științific, ei n'au diminuat știința, dar au detronat «*scientismul*»¹⁾. Și *acesta* este iremediabil ateist. Față de acest ateism, singurul de altfel posibil, orice argumentare nu e valabilă, fie ea a științelor pozitive, fie ea a teologiei raționale. Un astfel de ateu se crede înăscut ca atare și lipsa de credință o consideră el însuși ca un «*vițiu fundamental*» pe care singur și-l detestă ca o «*monstruo-zitate*». Imprumut aceste caracterizări din cartea scrisă asupra ateismului de Felix Le Dantec²⁾, carte care cuprinde o confesiune și o încercare de justificare a ateismului modern.

«Sunt ateu cum sunt Breton, cum cineva este blond sau brun, fără să o fi voit», zice Le Dantec. «Oricât scotocesc amintirile mele, nu găsesc în ele ideea de Dumnezeu³⁾. Aceasta este o infirmitate, o *monstruo-zitate* chiar.»⁴⁾ Dar sunt astfel de infirmități, cu care sunt înzestrați unii oameni,

1. M. Rivière, Le Dogme dela Redemption. „Anselm de Canterbury încearcă în faimosul său tratat „Cur deus homo“ să dovedească rațional necesitatea întrupării și a expiației Prin aceasta, el acordă prea mare importanță rațiunii. Dar ceea ce este mai grav este iluzia ce-și face de a ajunge pe această cale la o dovadă absolută, care ar fi, în caz:l când ar putea fi realizată, ruina misterului însuși. p. 100-101.

2. William James, *L'expérience religieuse*, cap. *La conversion*; și Raoul Allier, *la Psychologie de la conversion chez les peuples non-civilisés*, 2 vol. 1925.

1. P. Lobstein „L'apologétique chérétienne devant la conscience moderne“, în *Revue d'histoire et de philosophie religieuse*, an IV, Nr. 4 p. 361, Strassburg.

2. Felix Le Dantec, „L'Athéisme“. Paris, Flammarion.

3. Le Dantec „L'Athéisme“, p. 10.

4. Le Dantec „L'Athéisme“, p. 94.

«erori fundamentale» care aparțin totuși ființei lor, cum le aparține gura, nasul sau urechea¹⁾. Astfel de ființe lucrează instinctiv, după natura lor, și se supun conștiinței lor, fără a întreba dacă conștiința lor se acordă cu logica²⁾. Pentru astfel de atei, firește, nu vor avea nicio eficacitate argumentele despre existența lui Dumnezeu, dar nu din cauza *insuficienței argumentației*, ci din cauza *infirmității* ateilor. Fiindcă, dacă în oricare alt domeniu trebuie să te apropii cu oarecare simpatie și pregătire pentru a-l înțelege, cu atât mai mult este necesar acest lucru când e vorba de credința religioasă.

«Adevărurile religioase, pentru a fi înțelese, trebuiesc privite din interior, așa cum sunt privite picturile-vitrailuri ale catedralelor; pentru a le aprecia frumusețea, ele trebuiesc contemplate de dinăuntru, și nu din afară», cum așa de frumos și sugestiv exprimă acest lucru *Pierre Dieterlen*, citat de *Lobstein*. Contrar, nu vor vedea decât luciul gol și opac al ferestrei, cum văd și ateistii în religie, fiindcă nu vor să vadă lucrurile din partea interioară a lor. Deci vina nu stă în lipsa de stringență demonstrativă care caracterizează argumentele teologice, în deosebire de celelalte argumente, cum ar fi cele matematice bunăoară. Căci și aceasta e una din obiecțiile care se aduc acestor argumente³⁾. A compara însă argumentele pentru existența lui Dumnezeu cu cele matematice și a deduce de aici o probă pentru insuficiența lor demonstrativă, e o greșală. Fiindcă demonstrația matematică este unică în apodicticitatea ei, de care nu beneficiază nicio altă știință. Atunci ar trebui să se aplice același criteriu și pentru celelalte științe. Ceeace nu e cazul.

Demonstrația matematică se bazează, în primul rând, pe intuiția spațială, care este numai ei caracteristică și cu toate acestea ea conține în sine o serie de ficțiuni și contradicții care pun în îndoială multe din afirmațiile ei. Insuși caracterul ei de absolută apodicticitate a trebuit să sufere anumite corectări, și cei mai autorizați reprezentanți ai ei, un *Poincaré* și *Einstein*, vorbesc astăzi de caracterul «relativ» a adevărilor matematice. Dar chiar în afară de aceste considerațiuni, este celălalt fapt notoriu, că cea mai mare parte din științele exacte folosesc alte metode de demonstrație decât cele ale matematicii. Și nu e vorba numai de «metoda inductivă» a celor mai multe dintre ele, ci de noile tendințe ale metodei *vitaliste* și a celei *organice*, ca să nu vorbim de metoda *ideografică*⁴⁾ a istoriei sau de cea *sintetică* a filosofiei. «Mate-

maticismul»¹⁾ preconizat de Kant și încercat de unii reprezentanți ai științelor exacte, s'a dovedit a fi impropriu pentru știință în genere. Respectând legile cugetării și folosind datele experienței internă și externe, argumentarea în problemele teologice are aceeași putere demonstrativă ca și în oricare altă știință. De reprobat este numai abuzul în folosirea acestei argumentări. Și de abuz nu a fost scutită procedura teologică, mai ales cea din evul mediu. De fapt, în acest abuz își au origina cele mai multe din obiecțiile cu care ne-am ocupat. De aici și natura lor mai mult polemică-subiectivă decât obiectiv-logică. În evul mediu, sub domnia nediscutată a scolastice, se ajunsese la un fel de savantă și fantastică «*ars combinatoria*», după care orice adevăr de credință se putea, *trebuia chiar*, să fie dovedit prin rațiune. Dela formula lui *Anselm*: «*credo ut intelligam*», și până la cea a lui *Petrus Lombardus*; «*intelligo ut credam*», raportul dintre credință și rațiune se schimbese în chip diametral opus în favoarea rațiunii. Conform acestui din urmă principiu, orice adevăr de credință trebuia înțeles prin rațiune, pentru ca apoi să poată fi crezut —, principiu dus la extrem de acea cabalistică fantastică a unui *Raymundus Lullus*, care credea că, prin ajutorul celor șapte cercuri magice, putea să deslege orice taină de credință sau de știință. În felul acesta, se ajunsese în scolastică la un fel de artificială supra-raționalizare a credinții, ceea ce a trezit, pe deoparte puternica reacțiune a *misticii*, iar pe de altă parte, a dus la complectul discredit al scolastice și la disolvarea ei, în pragul Renașterii și al Reformei. Și exagerările din o parte, au dus la exagerări contrare, în cealaltă parte. Dela atotputernicia rațiunii, s'a ajuns la eliminarea ei. Prin același proces a trecut și problema dovedirii raționale a existenței lui Dumnezeu. Dela cele 6561 de argumente raționale, folosite în decursul evului mediu în sprijinul dovedirii acestei existențe, după numărătoarea iezuitului *Atanasie Kircher* (1680)²⁾, s'a ajuns la repudiarea oricărui argument. De drept, Biserica oficială, prin reprezentanții ei autorizați, fie cea catolică, fie cea ortodoxă, n'a împărțit niciodată aceste exagerațiuni, mărginindu-se la cele cinci argumente clasice, și anume: argumentul istoric, cosmologic, fizico-teologic sau teleologic, moral și cel ontologic. Diferiți dogmatisti și apologeti scad sau înmulțesc acest număr, adoptând și criteriile diferite de clasificare³⁾. Kant însuși nu recunoaște decât

1. Le Dantec „l'Athéisme“, p. 98.

2. Le Dantec „l'Athéisme“, p. 99.

3. Dr. V. Găină op. cit. p. 5.

4. W. Windelband, Präludien B. II, Geschichte und Natur-Wissenschaft.

1. Kant, sub mirajul astronomiei newtoniene, declarase că atâtea știință cuprinde fiecare disciplină decât matematică dispune.

2. După Dr. V. Găină, studiul citat p. 562.

3. Enumerarea lor și diferitele clasificări la Dr. V. Găină, op. cit. p. 664 și Pr. Dr. I. Mihălcescu, prelegeri universitare, cap. Existența lui Dumnezeu.

îndreptățirea a trei din aceste argumente, cel teleologic, cel cosmologic și cel ontologic, excluzând pe cel istoric și pe cel moral.

„Sunt posibile numai trei dovezi despre existența lui Dumnezeu pe cale rațională“ zice Kant¹⁾ „Prima dovadă este cea fizico-teologică, a doua cea cosmologică, a treia cea ontologică. Mai multe nu sunt și nici nu pot să fie“. Din cele cinci argumente admise în genere de apologetica creștină, patru din ele, cel istoric, moral cosmologic și teleologic sunt de dată veche, folosite și de Sf. Părinți și înainte de ei de filozofii elini și romani, și rămase, în diferite variante, în uzul tuturor dogmatiştilor și apologetilor. Argumentul ontologic e de dată mai nouă, datându-și origina dela Anselm de Canterbury (1033-1109), întemeietorul scolastice, deși urme despre el găsim și la fericitul Augustin, ca și în vechea filozofie elină, la Eleați și în deosebi la Plato. Totuși acest argument a fost și este mult discutat și mulți teologi nu-i admit valabilitatea. În Thomas de Aquino, argumentul ontologic a avut un hotărât adversar, fapt care a dus chiar la condamnarea lui formală de către Biserica catolică²⁾. Conciliul din Vatican statornicește, prin enciclica «Dei filius» că cunoașterea rațională a lui Dumnezeu e posibilă, dar numai în chip *aposterioric*: „e rebus creatis certo cognosci potest“. Argumentarea apriorică de care se folosește argumentul ontologic nu e admisă, și ca atare argumentul ontologic e respins. Cu toată această respingere, el a continuat să aibă numeroși partizani și în sânul Bisericii catolice, dar mai ales s'a bucurat de o deosebită vază în lumea filozofică. Lucrul e explicabil, forma lui apriorică convenind atât raționalismului Descartes-Leibniz, cât și idealismului hegelian, direcțiile filozofice în care el a fost cu deosebire cultivat. Dar tocmai acest „apriorism“ i-a creiat poziția critică din sânul teologiei. Argumentul ontologic deduce, din ideea ce o avem despre Dumnezeu, existența lui, procedeu care, dacă implică dificultăți logice, poate crea și dificultăți teologice, fie înlesnind misticismul, fie presupunând ontologismul. De aceea, în Biserica catolică, a biruit «prudența» lui de Aquino, respingând valabilitatea tezei lui Anselm, cu toată cinstea de care părințele scolastice se bucură în sânul ei.

În teologia ortodoxă, nu e o atitudine precisă față de argumentul ontologic. Teologii ruși ca Macarie³⁾ și Silvestru de Canev,⁴⁾ citează acest argument și îl și acceptă, dar mai mult sub latura lui psihologică, decât logică. Dintre români, regretatul Dr. V. Găină, profesor de apo-

logetică la Cernăuți, în studiul pe care l-am citat, «Despre argumentul cosmologic și teleologic», acordă argumentului ontologic o importanță secundară, atât din cauza «forme sale din cale afară de abstractă», cât și din cauza «erorii logice ce o conține în a considera existența drept o calitate».

Părintele profesor I. Mihalcescu, titularul de dogmatică dela Facultatea teologică din București, în prelegerile sale universitare, socoate argumentul ontologic între argumentele principale, condiționând însă puterea lui de convingere de legătura și sprijinul celorlalte argumente. Ambele restricțiuni sunt îndreptățite. Totuși în ambele cazuri valoarea intrinsecă a argumentului ontologic apare oarecum scăzută. «Clasicismul» său e datorit mai mult vechimei și faimei de care s'a bucurat în decursul istoriei decât propriei valori care-i revine. Cred că i se face o nedreptate și o reabilitare se impune. Obiecțiile care i se aduc se raportă la vițiile de formulare la unul sau altul din reprezentanții săi Anselm, Descartes sau Hegel. Dar deasupra acestor scăderi, argumentul ontologic are un adânc fond de adevăr și mai ales o superioară putere de demonstrație, care lipsește celorlalte argumente și face tăria specifică a argumentului ontologic.

Ioan Gh. Savin

Profesor-suplinitor la Facultatea de teologie
din Chișinău, Inspector General în
Ministerul Cultelor.

L A Z A R

La poartă, la om bogat,
Stă jos, pe gunoaie,
Lazăr gol și nemâncat,
Lăcrămând șiroaie!

Acum bogatul stă la masă:
Mănâncă, bea, se veselește:
Nici-o grije nu-l apasă,
La sărac nu se gândește.

Zadarnic Lazăr tot așteaptă!
Măcar-o fărămitură,
Cel bogat să îi trimeată,
Ca să bag'e'n gură!

Ah! ce inimă de piatră
Are cel bogat!
Nicidecum nu bagă'n seamă
Pe bietul sărac!

Raiul capătă săracul,
Fără murmur suferind;
Iadul capătă bogatul,
Pe sărac nemiluind!

Preot NIC. I. IANCU.
Bunești-Argeș.

1. Kant „Kritik der reinen Vernunft“ ed, Erdmann p. 457-458.
2. Garrigou-Lagrange: in „Dictionnaire Apologétique“, cap. Dieu
3. „Introducerea în Teologia ortodoxă“ p. 24.
4. Dogmatica Ortodoxă, 3 volume,

NB. — Articolul de față formează capitolul introductiv al unui studiu mai larg despre argumentul ontologic.

RELIGIA CREȘTINĂ IZVORĂTOARE DE ENERGII

1. Atacurile dușmanilor

Dușmanii creștinismului, păgânii din vechime, ateii și necredincioșii dealungul timpurilor și de astăzi, toți neisprăviții și întârziații pe căile culturii adevărate, învățați care nu cunosc învățătura lui Hristos sau nu se pot împăca de fel cu principiile de credință ale religiei creștine, răstălmăcind, trunchind și slujind înțelesul ei adânc, se agață cu răutate și inconștiență de unele ziceri izolate din Sf. Scriptură și de alte stări anormale din viața creștină, ca să dovedească caracterul de inerție, de inactivitate, de negație, al creștinismului, opritor în loc sau dușman al civilizației, să-i dea lovitura de grație și să-l doboare.

Dela consiliile superioare ale învățământului, care au și împuținat orele de religie în școlile secundare, la organele administrative, care desconsideră biserica¹⁾, grupând pe slujitorii ei printre categoriile de slujbași, cu mult inferiori lor în cultură și în pregătire profesională, până la anonimii societății, disprețuitorii clerului și bârfitorii acestor modești și idealști muncitori în via Domnului, toți, printr'o înțelegere unanimă și tacită, recunosc inutilitatea Bisericii, dispensarea serviciilor ei și aruncarea în muzeul de vechituri a unei doctrine, căreia știința profană prea ușor îi poate substitui serviciile ei atotputernice, pozitive și miraculoase. Ca să desființeze Biserica, ei lovesc în doctrina pe care se rezimă ea; căzând temelia, dela sine urmează că se va prăbuși clădirea însăși.

2. Creștinismul este antisocial.

Ideile mai atacate de ei și mai înfățișate ca antisociale și care au dat naștere în sânul creștinismului unor curente aparte, dintre care unele cu caracter de erezie, sunt: sărăcia, umilința și dezarmarea înaintea vrăjmașului, rugăciunea interpretată ca inactivitate și concretizată prin monahism, desconsiderarea trupului și trebuințelor lui, prin îngrijirea prea mare numai de suflet, zădărnicierea preocupărilor științifice prin concentrarea gândurilor numai la problemele metafizice și mărginirea vieții sufletești în cadrul unei religii numai de minuni, de simboale și intervenții supranaturale. Din desmembrarea dela sânul Bisericii a unor fii ai ei rătăciți pe căile întunecate ale ereziilor, ei găsesc cele mai puternice argumente în susținerea tezelor arătate.

Advntismul, cu refuzul jurământului militar: inochentismul, cu sărăciile lui, pe de o parte; călugărisul, cu lipsa de activitate socială și

concentrarea grijilor numai asupra datoriilor sufletului; presupusul conflict dintre credință și știință; mentalitatea păturii populare asupra unei religii reduse numai la forme și la cult extern și așteptarea bunurilor materiale și morale numai din bunătatea cerească, fără conlucrarea omului, pe de altă parte,—procură dușmanilor noștri cel mai bogat material de argumentare în formularea acuzațiilor lor.

Neînțelegerile învățaților asupra unor adevăruri științifice nu le văd, interpretarea în mai multe chipuri a acelorași legi nu le zăresc, de răutatea cu care se aruncă ei asupra unor oameni și instituții cu roluri sociale, dovedite folositoare și de nelipsit de mii de ani, ei nu-și dau seama, iar a discuta, de scăderile din viața lor particulară, socot un sacrilegiu din partea celor atacați de ei.

Bârna din ochiul lor n'o văd, ci caută să găsească pete și în soare, în care, dacă nu le găsesc, le scornesc, numai ca să-și ajungă la scop. Pitici care se măsoară cu uriași! Religia creștină, cu toate atacurile îndreptate contra ei, a supraviețuit și va continua să trăiască dealungul veacurilor, în ciuda tuturor aprigilor ei dușmani.

3. Sărăcia

Creștinismul este religia sărăciei. Hristos condamnă adunarea de averi pământești și condiționează fericirea omului numai de sărăcie.

Felul acesta de argumentare trădează vădita intenționare de a răstălmăci cu răutate cuvintele Domnului.

Concepțiunile lumii păgâne și chiar mozaice despre viață erau așa de materialiste, încât nu se putea închipui o viață morală mai aleasă, o grijă specială de trebuințele sufletești decât tot prin prizma acestor vederi.

Ca să descătușeze rațiunea omenească de legăturile puternice ale acestor înțelesuri despre viață, a trebuit să vină Mântuitorul Hristos cu învățături înalte, mai presus de preocupările mărunte și materiale obișnuite ale acestei lumi, ca să dea puțință sufletului a se avânta în sferele senine ale unui idealism sănătos și lucrativ. Imbuibarea pântecelui, cu urmările ei nenorocite, grija numai de înmulțirea averilor, în paguba sufletului, niciodată n'ar fi putut urni din locul nesimțirii și nesocotirii celor sufletești o societate putredă de patimi și imoralități.

De aceia Mântuitorul Hristos recomandă sărăcia, atunci ca și acum, acelor, care întrebunțează bogățiile lor, nu spre mântuirea sufletului, ci spre peirea lui.

Creștinismul nu este religia sărăciei materiale, ci a sărăciei morale, în înțelesul sărăciei de păcate,

1. Vezi Dr. N. C. Paulescu „Cele patru palimi”, 1921.

de deprinderi rele, de patimi. Creștinismul nu disprețuește averea, ci o folosește în scopurile umanitare de binefaceri și milostenie. Astfel înțeles, el nu tinde la destrămarea societății, ci la închegarea și prosperitatea ei.

4. Ezeziile.

Fanaticii religioși, oameni care în viața lor au suferit lovituri morale, pot rătăci, neînțelegând Scripturile, și în chestia sărăciei materiale și în interpretarea altor principii de învățătură creștină, cum au și mai rătăcit din veacurile primare ale plămădirii doctrinei Mântuitorului Hristos; însă ezeziile lor nu pot întuneca adevăratul ei înțeles, nici nu pot desființa practica și tradiția milenară, alcătuite odată cu propoveduirea credinței creștine, după cum norii nu sunt în stare să întunece lumina soarelui decât în treacăt, nici vânturile nu reușesc să prăbușească clădirile zidite adânc, pe temelie trainică, după spusele Domnului.

Din punct de vedere social, în adevăr, ezeziile înseamnă slăbirea coeziunii sociale, care trebuie să existe între membrii societății. Dar cu ce este vinovată o familie, din sânul căreia se ridică uneori și câte un vlăstar nevrednic, cu toată educația îngrijită din casa părintească și cheltuelile făcute pentru cultivarea lui în școlile cu renume? Ce vină se poate aduce Statului, care pune la îndemâna tuturor cetățenilor mijloacele cele mai potrivite pentru buna lor viață în armonie, dacă din sânul lor se desprind unele elemente protivnice, criminale sau anarhiste?

Deci, de anormalizarea credinței sau moralității unora dintre creștini, nu poate fi atacată și făcută răspunzătoare însăși doctrina de bază a creștinismului sau Biserica lui, care, prin toate mijloacele, își dă silințele să lumineze și să conducă pe fiii săi pe căile adevărate și drepte, care merg la propășire și la mântuirea sufletelor. Ba, judecând după realitățile văzute, apariția sectelor prezintă în mod indirect un singur bun pentru biserică și fiii ei sufletești: bisericii îi pricinuește o revizuire mai amănunțită a învățăturilor ei, o luptă mai dâră pentru explicarea și apărarea doctrinei, iar dreptcredincioșilor ei fii le deșteaptă un interes mai accentat pentru principiile lor de credință și o silință frățească mai creștinească pentru strângerea rândurilor ortodoxilor și apărarea dreptei credințe împotriva rătăciților.

5. Umilința și dezarmarea.

Umlința și dezarmarea înaintea vrăjmașului, zic protivnicii religiei noastre, sunt comandamentele negative, care duc la împușinarea vitalității unui popor, la slăbirea virtuților lui vitejești în concertul altor popoare, iar între indivizi la condamnarea

lor la o viață de lăncezeală, de neproductivitate, de sleirea puterilor și nimicirea lor.

Creștinismul însă, cunoscut și pătruns în adevăratul lui înțeles, nu după versete răzlețe, ci după totalitatea doctrinei lui, se înfățișază cu totul sub alte colori: din capul locului el pornește cu o luptă aprigă împotriva celui mai înfricoșat dușman al omului, diavolul și uneltirile lui, luptă care angajază viața sufletească a lui, sub toate manifestările, în continuitate, fără răgaz și fără șovăire. «*Eu sunt calea, adevărul și viața*», zice Mântuitorul, «*Celce va crede întru mine viu va fi în veac*». Invățătura Sa nu duce la moarte, ca Nirvana Budismului, ci la viața veșnică.

Poruncile date apostolilor și ucenicilor sunt expresia celei mai neostoite activități în folosul și al individului și al societății. «*Mergeți, predicați, botezați, lucrați, luptați, îndrăzniți, biruiți, cereți, căutați, muștrați, legați, deslegați, fiți milostivi, fiți desăvârșiți*» etc. toate aceste îndemnuri izvorăsc din umilința firii omenești, duc la îngenuncherea individului în fața marilor probleme ale vieții ori la oțelirea puterilor lui de muncă, de luptă și de apărare?

»Nu vă îndoiiți, nu vă spăimântați, nu vă temeți, nu ascundeți talantul vostru, nu stați cu mâinile supuse în piață așteptând de lucru până la amiază», acestea lasă pe om în neactivitate? Acestea îi nesocotesc înclinările bune înăscute în firea lui, sau i le trezesc la lucru, îl îmbărbătează și-l susțin în învălmășagul unei vieți zbuciumate de greutate și de ispite?

«*In lume necaz veți avea, ci îndrăzniți, Eu am biruit lumea*» (Ioan XVII₃₃) este cea mai încurajatoare și ziditoare poruncă asupra luptei vieții, în care Mântuitorul singur se dă de exemplu. Cum ar putea cineva de bună credință și îndestulătoare cunoștințe să acuze de nelucrare o religiune îmbolditoare spre o rodnică activitate individuală și socială, sufletească și materială, decât când este orbit de patima urii și îngâmării, a încrederii prea mari numai în puteri proprii, cu excluderea oricărei intervenții supranaturale?

Un adevărat filozof al timpului nostru, d. C. Rădulescu-Motru, profesor universitar, iată ce scrie în această privință, în lucrarea sa, premiată de Academia Română: «*Puterea sufletească*»: «*Creștinismul a fost pentru omenire o totală și adâncă renaștere sufletească, un botez regenerativ. El a purificat omenirea de păcatetele trecutului și a împlântat în locul acestora motive noi de activitate. A deprins pe om cu lupta cea mai grea de dus, lupta cu sine însuși. A dezvoltat simțul prevederii; a întregit forțe de cucerire a omenirii prin chemarea tuturor în rândurile societății! El a însemnat, în istoria omenirii, momentul celei mai intense încordări!*»

6. Călugărismul.

Călugărismul, întemeiat pe învățăturile creștine despre post și rugăciune, reprezintă disprețul societății. El încurajază lipsa de activitate, lenea și creiază o categorie de oameni, care numai consumă, fără să producă, și care se sustrage dela toate îndatoririle societății și ale Statului.

Viața monahală însă se sprijină, din punct de vedere sufletesc, pe înclinația lăuntrică a unor oameni către singurătate și cugetare; din punct de vedere fizic, pe lipsa unor aptitudini sociale la unii, iar din punct de vedere moral, pe dorința de perfecțiune morală, cu putințe de îndeplinire numai în locurile retrase și sub adăpostul locașurilor sfinte.

Dacă este drept ca individul să trăiască după împrejurările, care crede el că-i sunt mai prielnice pentru viața lui, de ce am refuza acest drept altora, însuflețiți de gândurile și intențiile cele mai curate și mai morale? Nu disprețul societății îi îndreaptă spre mănăstiri, ci tocmai dorința de a nu fi o povară pentru societate îi izolează, ca în liniște și singurătate, să-și caute de suflet și de cele vremelnice ale acestei vieți.

Canoanele Sf. Părinți privitoare la viața monahilor numai lenea n'o încurajează. Îndeplinite în litera și spiritul lor, ele desvoltă o activitate rodnică, specifică scopului și vieții schimnice, căreia s'au dedat monahii. Istoria este martoră de această activitate. Cronicile în cuprinsul mănăstirilor s'au scris. Tiparnițele cele mai vechi și mai lucrătoare din mănăstiri și-au luat tînță. Astăzi atelierile, orfelinatele de copii, azilurile de bătrâni fabricile de lumânări dovedesc viața activă a mănăstirilor¹).

Toate cele trebuitoare traiului monahii și le procură singuri. Ei nu se folosesc din roadele societății decât de acele articole, pe care și membrii societății nu și le pot procura decât din negoț. Restul, tot ce stă în puterea brațelor de muncă, și le agonisesc singuri, ba încă desfac ei din produsele muncii lor, produsele atelierelor și fabricilor de lumânări din mănăstirile lor, iar avantajele oferite de ei vizitatorilor și oaspeților din timpul verii pentru liniște, aer și odihnă întrec orice critică aruncată asupra lor cu răutate²).

7. Desconsiderarea trupului.

Creștinismul, cu preocupările lui numai de suflet, duce la desconsiderarea, nesocotirea, ne-

glijarea trupului și trebuințelor lui, dându-se pentru aceasta de exemplu poporul pe jos, atât de îndărătnic îngrijirilor igienice și medicale.

Această afirmație am auzit-o chiar eu dela mai mulți doctori, vrăjmași ai preoților și rugăciunilor, din cauza redusei lor clientele din pătura de jos a credinții poporului în puterea vindecătoare a Bisericii.

Înlăturând partea interesată din această discuție desinteresată, răspundem că religia creștină consideră tot atât de mult trupurile ca și sufletele. Trupurile sunt organele prin care sufletele își pot îndeplini datoriile lor aici pe pământ. Cum își vor putea îndeplini aceste obligații prin mijlocul unor trupuri schilave și neputincioase?

Ce figură ar fi putut face în lume Mântuitorul Hristos, apostolii, ucenicii și toții ierarhii cu preoții bisericilor dealungul veacurilor, dacă și-ar fi neglijat trupurile? Mediul propoveduirilor n'a fost numai sărăcimea, ci și clasele burgheze și aristocrația. Ar fi fost ei ascultați și primiți în căminele lor, dacă și-ar fi neglijat trupurile?

Din sânul bisericii s'au deprins unii care practicau și medicina. Evanghelistul Luca era și medic și câți alții dealungul vremurilor? În timpurile mai proaspete, cine n'a auzit de cura lui Kneipp, care totuși a fost preot catolic?

Sf. Apostol Pavel îndeamnă la respectul și îngrijirea trupului, numindu-l sălaș al Stântului Duh și zicând: *Nimenea nici odinioară nu-și urăște trupul său, ci-l hrănește și-l îngrijește.*

Creștinismul n'a desființat îngrijirea trupului, ci a condamnat numai prea marea preocupare de trup, care dăinuia la păgâni, împinsă până la extrem prin un fel de cult al trupului omenesc, dovadă statuile formelor pline, la care se închinau prin împodobirea lui cu diferite găтели scumpe. În scopul desfrânărilor și orgiilor, la care vor să se întoarcă unii creștini, în special creștine, ale timpurilor de față, fapte care răpeau primilor creștini timpul trebuințelor pentru îngrijirea și a sufletului, atât de multă vreme neglijat.

Biserica întotdeauna a avut grija să învețe pe credincioși și să le atragă atenția asupra datoriilor către trup, dela îndeplinirea cărora atârnă buna dispoziție sufletească spre săvârșirea faptelor bune, după zicătoarea latină: *«Mens sana in corpore sano».*

Spitalul Sfântului Vasilie cel Mare¹) și toate spitalele de până astăzi din spiritul religiei creștine de iubirea și compătimirea aproapelui s'au întemeiat și tot pe această doctrină se reazimă și acum, ca să se poată vedea cât mai datoresc Medicina și Higiena Creștinismului și învățăturilor lui. Fără desvoltarea altruismului, aprins

1. Ziarul Universul din anul acesta. „Viața activă în mănăstiri” de Ap. D. Culea, 1927. (Când citezi ziarul, pune și ziua. *Nota A. S.*)

2. Ocările aduce monahismului pentru nelucrare sunt foarte relative. Se aud și ocări protivnice, că de ce se lucrează și se produc mărfuri, care fac concurență pe piață? Știm cazul acesta din Spania, unde negustorii ridicau plângeri împotriva unor mănăstiri că lucrează și produc marfă lefțină. Oamenii le critică după cum sunt interesele lor. Și criticile sunt egoiste.— *Nota A. S.*

1. Fundația Vasiliană din Cezareia Capadochiei.

și întreținut de principiile creștine, Medicina nu și-ar fi atins apogeul ei de azi.

Iar ca să explicăm și mai clar rezerva popoului față de avantajile științei medicale, trebuie să spunem, că nu îngrijirea numai de suflet și neglijarea trupului îl face să nu alerge la doctor în caz de boală, ci sărăcia lui față de pretențiile medicilor îl silesc să recurgă la mijloacele mai puțin costisitoare, dar mai apropiate de concepțiile lor tradiționale, spre a se putea vindeca.

8. Presupusul conflict între religie și știință.

Presupusul conflict între religie și știință, înțelegându-se religia creștină, chiar afirmându-se și accentuându-se această religie, este trâmbițat tot numai de aceeași categorie de oameni neisprăviți în ale științei. Toți marii cugetători și inventatori au fost cei mai religioși oameni, iar serviciile aduse științei de religia creștină dealungul veacurilor sunt fapte istorice asupra cărora nu se poate trece cu ușurință. D. C. Rădulescu-Motru, în lucrarea sa amintită «Puterea sufletească», spune lucrul acesta: «Câți oameni de știință exactă nu sunt și astăzi pe deplin convinși de atributele lui Dumnezeu Tatăl? Cât îi împiedică oare aceste convingeri în activitatea lor? Intre astronomi mai ales sunt foarte mulți religioși; a modificat ceva din calculele lor?» D. I. Găvănescul, alt mare cugetător al Românilor, profesor de filozofie la Universitatea din Iași, în lucrarea sa «Etica» din 1922, care cuprinde prelegerile sale universitare, vorbind despre religia creștină, nenumită în locul de care vorbim, dar subînțeleasă din expunerea dogmelor ei fundamentale: Dumnezeu și nemurirea sufletului și din alte amănunte următoare, se exprimă astfel:

»Nu ne ascundem simpatia pentru o concepție menită a da avânt moral omeniției, a susține speranța realizării aspirațiilor ei celor mai înalte». (pag. 29).

După o cucernică admirație pentru seninătatea și liniștea sufletească a credincioșilor în aceste adevăruri eterne creștine, comentează astfel:

«Nu are cine vrea, această fericită filozofie idilică. Și nu toți câți au avut-o au păstrat-o. Dar mulți din cei cari au pierdut-o, au regretat-o, iar unii s'au întors, pe căi îndepărtate și adesea grele și sucite, către lumina ei întăritoare*.

«Nu-i o impietate s'o distrugi, acolo unde se află?»

Se zărește aici vre-un conflict, vre-un proces

sufletesc între cugetarea creștinului devotat lui Dumnezeu și între credințele științifice ale unui filozof consumat?

În privința serviciilor aduse științei de religia creștină, rămân memorabile cuvintele d-lui Rădulescu-Motru: *Creștinismul înseamnă pentru cultura omenească un plus puternic spre o viață mai largă și mai intensă. Prin concepțiunea unei ordine ideale, opusă ordinei de pe pământ, el a trezit în suflete o încordare, din care au rezultat motive de activitate, necunoscute celor vechi. A trezit în conștiința omenească, prin îndatorirea impusă sufletului de a se pregăti pentru judecata finală, înțelegerea menirii istorice, și prin aceasta a îndreptat cercetările științifice. Legile de dezvoltare ale sufletului au cerut o confirmare în sistemul legilor de dezvoltare ale naturii întregi; și din această confirmare, rezultat treptat înlocuirea preocupățiunii de a cunoaște substanțialitatea lucrurilor, găsită la baza științei antice, cu preocupățiunea de a cunoaște cauzalitatea lor, sau legile după care fenomenele naturii se desfășoară în timp. Cu această nouă direcție, activitatea științifică este adusă să pregătească cultura moderne caracterul său esențial: acela de a fi un mijloc de prevedere».*

....«Lupta pentru idei este necunoscută lumii antice. Numai biserica creștină, prin doctrina ei despre «Cuvântul», a implântat în mijlocul societății omenești forța de sugestiune a ideilor și dragostea luptei pentru idei».

Plecând dela axioma «Legile acestei lumi sunt legile lui Dumnezeu, bărbații de știință încep să iscodească legile care s'ar împăca cu atributele divinității. Din această străduință, se produsese câteva postulate conducătoare: Legile naturii urmară să fie simple; să fie armonice ca și Dumnezeirea. Și nu numai legile naturii noastre, ci și legile naturii organice. Societatea oamenilor, precum și gruparea atomelor materiale, trebuia să urmeze după niște legi universale și necesare, căci numai astfel se realizează în ele planul admis de divinitate. Ce nu corespunde postulatelor fixate în armonie cu atributele divinității se înlătură ca reprobabil, ca eronat. Astfel știința nouă găsește în concepțiunea divinității creștine țaria postulatelor sale conducătoare».

Iată cuvinte citate anume din scrierile unor filozofi, nu ale unor teologi, care ar putea fi bănuți de părtinire.

9. Religia creștină abundă de forme și simbole.

Altă acuzație adusă de necredincioși creștinismului, în special religiei creștine ortodoxe,

* Cazul cu întoarcerea la credință. Intre alții și a lui Giovanni Papini. (Istoria lui Hristos).

* „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul” (Ioan I₁).

este că doctrina ei se perde în formele și simboalele, care abundă în ritualul bisericesc. Poporul se oprește la suprafața acestor aparențe, cu o notă de poezie în ele, dar din dosul căroră spiritul creștin lânțezește și nu mai are putere să acționeze asupra sufletului omenesc.

Formulele și simboalele însă, în Biserica noastră, au un rol bine hotărât. Prin ele, doctrina creștină se face mai înțeleasă, ajunge la expresie, se concretizează adevărurile abstracte și nepătrunse cu ușurință de mintea omenească. După cum, la popoarele orientale, parabolele fac mai apropiabilă înțelegerea unor fapte, după cum la noi proverbele încheagă în expresii scurte adevăruri adânci, tot astfel în Biserică, feluritele acte ale cultului, desfășurarea Sfintei Liturghii, săvârșirea tainelor și cadrul mistic în care se produc, trezesc în sufletele credincioșilor amintirile sfinte din viața Sf. Treimi, a Mântuitorului Hristos, a Sfintei Fecioare Mariei și a mucenicilor creștinismului, odată cu evlavia adâncă în fața acestei înprospătări a memoriilor creștinești, cu înțelegerea învățăturilor înalte ale Divinului Învățător, pe lângă harul dumnezeesc nevăzut, coborât de sus în chip văzut, culminat în corpul și sângele Domnului Hristos din Sf. Euharistie.

Rolul tainelor și simboalelor este comunicarea creștinilor cu Dumnezeu, prin împărtășirea cu harul divin, trăinicia doctrinei creștine, popularizarea ei și îndreptarea creștinilor, prin cât mai atrăgătoare mijloace, către Biserică și întărirea lor sufletească în esența doctrinei creștine.

Rostul și însemnătatea simboalelor sunt bine lămurite, afară de teologi, și de unii laici, recunoscuți ca devotați¹⁾ fii ai bisericeii, precum d. Dr. Ni. C. Paulescu, profesor universitar din București, care, în scrierea sa «Cele patru patimi», arată Biserica și cultul creștin ca cel mai recomandabil leac împotriva patimilor, și de același filozof, amintit mai sus, d. C. Rădulescu-Motru, în aceeași lucrare pomenită, cu ocazia documentării înrăuririi continue și indispensabile a religiei asupra științei, în termenii următori:

Vorbind în contra definițiunii religiei, redusă de F. Buisson la o vagă aspirațiune a omului spre divinitate — divinitate care poate fi un idol, un zeu sau un Dumnezeu creștin — arată că «numai corpul religiunii, dogmele, instituțiunile, ritualul etc. stabilesc o deosebire între trecut și viitor, acestea introduc motive noi de activitate, dau ritmul încordărei. Aspirațiunea vagă spre divinitate este incapabilă să producă emoțiuni puternice, care să determine schimbări de perspectivă. În ea, totul se confundă și se diluiază. Ea este sturca potrivită sentimentelor de admirație

și de liniște visătoare. Dogmele, instituțiunile, ritualul etc., corpul religiunii, cu un cuvânt, în el stă mișcarea, de aici pornesc îndemnările pentru schimbările sociale. Religiunea, redusă numai la sufletul său — la sufletul în înțelesul dat de Buisson — ar fi planat prea sus și n'ar fi agitat de loc lumea muritorilor. Ea ar fi chiar inutilă, alături de știință, artă și morală, care a avut ca și dânsa, în toate timpurile, același fond de aspirațiune spre ideal».

10. Zădărnicierea preocupărilor științifice de către cele religioase.

Aceasta este o acuzațiune care s'a putut aduce unor împrejurări cu caracter temporal, iar nu permanent. Apariția creștinismului pe arena lumii, a trebuit să provoace pentru un moment o stagnare a acestor speculațiuni, în spiritul doctrinei lor întortocheate, din cauza luminii creștinismului, care aducea deslegarea dorită și așteptată tuturor chestiunilor celor mai însemnate la ordinea zilei.

Precum o lumină puternică absoarbe toate luminile mai mici întâlnite în calea ei, astfel lumina strălucitoare a nouăi învățături, prin rezolvarea marilor probleme ale vieții, aducea dela sine anihilarea acelor cercetări științifice, metafizice, morale, filozofice, sociale, care au fost dovedite și împlinite atât de simplu și de mareș prin doctrina creștină și idealul moral, trăit în persoana Divinului Descoperitor al adevărului și al sfinților săi urmași, apostoli și mucenici.

Cu lămurirea și sintetizarea învățăturilor creștine în sinoadele provinciale și ecumenice și cu predicarea lor de către conducătorii bisericilor, știința profană își ia avântul ei iarăș de mai înainte, de astădată într'o mai largă măsură, fiind folosite cuceririle religioase, metodele ei tocmai pentru dezvoltarea studiilor religioase.

Cu acestea, știința profană progresează și lasă în urma știința religioasă, așa că astăzi a repeta și aplica timpurilor prezente o acuzațiune firească timpurilor cu vechime de mii de ani, este o ironie și înseamnă tăgăduirea realității văzute și înțelese și de cei mai simpli oameni.

11. Creștinul așteaptă totul de sus.

Fatalitatea, caracteristică orientalismului nostru, este atribuită, de dușmanii credinței religioase, spiritului religiei creștine. Religia creștină, zic ei, duce pe om la neîngrijirea de viitor, dezvoltă în el simțul neprevederii, îl face nepăsător în fața urgentelor probleme ale vieții. Expresiile populare «Cum a da Dumnezeu, cum a vrea Dumnezeu, cum s'a îndura Dumnezeu» caracterizează, această lipsă de energie, deci însușirile negative ale religiei creștine, cauzele înapoierii

1. Nu prea devotat, fiindcă susține catolicismul, împotriva Bisericii Ortodoxe. — Nota A. S.

masselor populare, trădează substratul sufletesc înapoiat al majorității din clasele mijlocii și culte ale societății creștine. Omul așteaptă deagata, să-i cadă de sus roadele necesare existenței, fără conlucrarea puterilor lui.

În această privință însă, trebuie să facem întâi o deosebire între firea popoarelor orientale și înțelesul doctrinei creștine. Una este firea lor, altul este spiritul religiei creștine. Popoarele creștine din Apusul Europei, superioare în civilizație celor din Orient, dovedesc tocmai contrariul acuzațiilor; nu religiei creștine se datorește înapoierea orientalilor, ci firii lor visătoare, concepțiilor fataliste asupra vieții, în afară de credințele religioase, cu care n'au comun nimic, ci dimpotrivă cu care se războiesc din răzputeri.

Doctrina creștină, altoită pe asemenea concepții, infiltrate în sufletul individului, moștenite și transmise din generație în generație, le combat și susține contrariul lor. Unde au fost cultivate mai cu ardoare magia, alchimia, oracolele, superstițiile, vrăjitoria, fachirismul, decât în Asia tuturor credințelor ușoare, fără umbră de discernământ din partea adeptilor, tocmai din cauza firii lor moleșite, de a se lăsa în voia soartei și a speculanților credulității? Dovadă este că și astăzi numărul creștinilor din Asia meridională este cu mult mai scăzut decât în Europa și America, fie din lipsă de misionari, dar și din firea orientală, opusă spiritului activ al religiei creștine, de luptă, de muncă și de progres, cu care vreau să se împace «dolce-farnienții», budiștii, brahmaniștii, caravanele pustiu-rilor, adoratorii soarelui și stelelor, închinătorii pagodelor, consumatorii opium-lui etc...

Dacă acesta ar fi fost spiritul religiei creștine, atunci și popoarele din Apusul Europei ar fi lăncezit în ignoranță și nelucrare. Progresul lor următor însă își găsește deslegarea tocmai în îndemnurile religiei creștine la luptă și la propășire, îndemnuri și porunci, despre care s'a amintit la punctul 5 al acestui articol.

12. Incheiere.

«Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece» (Matei 24₃₅) a zis Mântuitorul Hristos. De aceia în van se zbat dușmanii noștri ca să zdruncine temelia religiei creștine, iar valurile mânioase ale lor se prăbușesc neputincioase de această temelie, care este însuși Hristos.

Zicătoarea românească: «De când lumea a bătut vântul și va bate cât va trăi pământul» se potrivește și vânturilor năprasnice ale necredinței și urei contra creștinismului, care a avut dușmani încă din leagăn și de ei nu va fi scutit nicio dată. Dar fiindcă uraganele înseși rămân nepu-

tincioase față de greutatea pământului, așa se spulberă în vânt și toate atacurile dușmanilor de adâncimea doctrinei creștine, pentru că *Hristos este cu noi în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28₂₀).

Preot GH. VERȘESCU
Piatra-Neamțu.

† FERDINAND I

Fericit ai fost O! Rege!

Dintr'o mie Te alege.

Domnia Ți-a fost bogată,

Cu mari fapte 'ncununată!

Eri luași sceptrul de domnie,

Cu grijă și bucurie,

Neamul nostru l-ai iubit,

Pentru el ai suferit!

Rupt-ai lanțul umilirii

Și din ghiarele peirii

Ai scăpat p'ai noștri frați,

Peste Prut, peste Carpați!

Dumnezeu Te-a 'nvrednicit:

Cu mari jertfe—ai făurit

România—Țară Mare—

Dela Tisa până 'la Mare.

Intotdeauna, cu blândețe,

'n zile bune și 'n tristețe,

Ai veghiat la cârma Țării;

N'ai să fii Tu dat uitării!

Ne doare mult, O! Părinte!

Lipsă Ta grozav se simte!

În tot locul sunt suspine:

Cui ne lași acum, Stăpâne?

Acum toată Țara plânge,

Șiroae de lacrimi curge

Scumpei Tale României;

Cui lăsași pe-ai Săi copii?

Neamul tot îngenunchiază,

Mic și mare lăcrămează;

În inimile tuturor

Ai lăsat un mare gol!

Dumnezeu Cel Sfânt și Mare

Pe Tine, O! Rege Mare!

Cu dreptii Te fericească

Sus, în patria cerească!

Preot NIC. I. IANCU
Bunești-Argeș

CAPELA ROMÂNEASCĂ DIN BADEN-BADEN

Introducere. — Vești îngrijitoare ne vin din Baden-Baden. Se perde Capela Sturdza. Se perde acel suvenir scump de pietate, acel locaş de veşnică odihnă a uneia dintre familiile domnitoare din cele mai de seamă din Moldova. Am perdut capela din Lipsca, o perdem acum şi pe aceasta. Dar nu se poate! Ar fi o pagubă prea mare. Ar fi un adevărat sacrilegiu.

Capela românească din Baden-Baden este un monument de mare valoare pentru noi românii, din toate punctele de vedere; iar în special, sub raportul artistic, este o probă de artă românească.

Vor fi mulți poate, care nu o cunosc și de aceia nu dau chestiunii toată importanța. Pentru acest motiv, mi-am propus a-i schița istoricul, pe scurt, pentruca ceice pot să vadă și să nu piardă un minut, ci să ia măsurile de salvare, cât mai curând.

În nădejdea că glasul meu va fi auzit, scriu aceste rânduri, ca să audă autoritățile în drept.

Să audă Onor. Comisiunea Monumentelor istorice. Să audă urmașii familiei fostului domnitor Mihail Sturdza. Să audă *Printul Sturdza dela Dieppe* și în deosebi prințesa *Olga Sturdza*, acea minte aleasă și inimă simțitoare, vestită în toată țara, prin spiritul ei de inițiativă și prin virtuțile creștinești de cari este împodobită. Scriu să audă foștii clerici, cari au slujit la acest sfânt locaş, toți în situații alese în Biserica noastră și în societate, și să dea alarma. Scriu, în sfârșit, ca să audă întreg consiliul eparhial al mitropoliei Moldovei și Sucevei, în frunte cu I. P. S. S. Mitropolitul *Pimen* astăzi *locotenent patriarhal* de care ține canoniceste această sfântă biserică.

Cunosc râvna, înțelepciunea și trecerea pe care o are I. P. S. Sa înaintea înaltului guvern și a Înaltei Regențe și de aceia nu mă îndoiesc că glasul meu va fi auzit.

Cu aceste cuvinte trec la *istoricul capelei*¹⁾.

1. *Situațiunea.* Pe calea ferată München-Strassburg-Paris, la o depărtare, ca de un ceas de Karlsruhe și Strassburg, se află stația Oos, numită după războiul mondial *Baden-Oos*. De aci, pe o linie ferată specială, în cel mult 10 minute, ești în *Baden-Baden*, frumoasa capitală a marelui ducat de Baden.²⁾

De o parte și de alta a râului Oos, care merge aproape paralel cu calea ferată, se întinde satul, cu același nume, care se unește cu Baden-Baden. Dela gara orașului, cum mergi spre centru, dacă îți arunci ochii spre dreapta, vezi o biserică mă-

reață, pe un deal. Este capela ortodoxă a prințului *Mihail Sturdza*, fostul domnitor al Moldovei (1834—1849). Te urci pe niște trepte și pe alei frumoase cu flori, în zigzaguri, până ajungi deasupra. Aleea principală este mai largă și se numește *Michaelstrasse*. Când ai ajuns sus, te pomenești într'un parc, frumos plantat, cu arbuști, brazi și rotunde de flori. Cea mai frumoasă panoramă a orașului, și se desfășoară înaintea ochilor. În vale, vezi mișcarea orașului, piața și hotelurile luxoase, frumos împodobite cu flori. Până sus pe coaste, șerpuesc tramvaiele electrice și vehicule, purtând pe pasageri. Se vede orașul întreg, așezat pe vale; iar vile frumoase ridicându-se pe coaste și culmile lăturalnice, dând orașului forma unui castron. Nu te mai sature de a admira frumusețea locurilor.

În mijlocul parcului, se înalță majestos *capela*, zidită în stilul bisericilor noastre românești. În fața ei spre pădure, este *presbiteriul*, cu etaj și casa portarului, în față, în același corp. Dacă te uiți bine, se pare că platoul acesta este anume tăiat din munte și netezit, cu destinația de a se ridica pe dânsul biserică.

Terenul întreg, împreună cu muntele, la poalele căruia se înalță capela, are o întindere de 22.441 m. p. Numai platoul propriu zis, cu capela de pe dânsul, are 2186 m. p., iar al presbiteriului 630 m. p.

Din parcul capelei, aleele de promenadă se ridică în sus, pe muntele *Friesenberg*, până la *Friesenberghöhe*, la o înălțime de 287 m. deasupra nivelului mării. După numele noului stăpân, muntele acesta își schimbă denumirea în *Michaëlsberg*. Pe marginile aleiei principale, se văd, din distanță în distanță, tulpine de copaci groși, retezați la o înălțime de aproape 1 m. și scobite pe dinăuntru. Fac serviciul de coșuri fixe, pentru a arunca călătorii în ele hârtiile uzate (*für papierabfälle*). Cu chipul acesta, curățenia este păstrată, sub rigoarea legilor. Din aleea principală, alte alee se respiră, în toate direcțiunile. E cea mai plăcută promenadă a vizitatorilor străini, cari, pe timpul verii, sunt destul de numeroși.

2. *Împrejurările în cari s'a zidit capela.* Fi-rește! Puțini dintre români cunosc capela aceasta; fiindcă ea este așezată într'un oraș, mai la o parte de linia principală a drumului ce duce către Paris. Dar și dintre acei cari au văzut-o, nu toți știu împrejurările în cari s'a ridicat. În scurtul timp cât am poposit, în vreo două rânduri aci, oprindu-mă pentru odihnă, din calea spre Paris, am putut afla următoarele:

1. Nu înțeleg de ce atât biserici noastre din Paris, cât și celei din Baden-Baden, li se zice „capele“. În limbă străină, capelă înseamnă bisericușă, paraclis, iar pe românește capelă înseamnă pălărie. Deci mai bine: biserică rom. din Baden-Baden. — *Nota A, S.*

2. Capitala e Karlsruhe. — *Nota A, S.*

Domnitorul Mihail Sturza, după scoaterea lui din domnie—amărit de intrigile boierilor și silit de împrejurări,—s'a retras, împreună cu toată familia, în străinătate¹⁾. A fost câțva timp la Viena și apoi s'a așezat statornic la Paris, unde a cumpărat un palat frumos, în rue Varenne, 73. Aci a locuit, până la încetarea sa din viață, la 1884, Apr. 26/8, Mai 2²⁾. Se știe că el a fost foarte bogat³⁾.

Pe timpul verei obișnuia a merge la Sorrente (Anglia) și mai ales la *Baden-Baden*, oraș așezat într-o pozițiune pitorească, în localitatea climaterică și balneară, de primul rang, a Germaniei. Aici se adunau multe familii nobile din Germania, Franța și din alte părți ale lumii, deși petreceau sezonul verii. Mihail Sturza își avea vila lui, în vale, unde este astăzi vila *Ștefania*. Cu deosebire, prințului Sturdza junior, îi plăcea mult această localitate. Din pricina aceasta, își manifestase adesea dorința, către tatăl său, că mult i-ar plăcea să aibă un palat, în această localitate favorită.

Tatăl său ținea la dansul foarte mult, mai ales că era un elev eminent al liceului Bonaparte⁴⁾. Și firește, îi făgăduiește. Ce se întâmplă însă? Omul propune, dar Dumnezeu dispune. Tânărul prinț Mihail moare, în ziua de 8 Iunie 1863, în vârstă de 17 ani⁵⁾. Tatăl său, zdrobit de durere, în loc de palat, ridică această bise-

1. Despre ieșirea lui din țară, povestește V. A. Ureche, Ist. școalelor, III, 1894, București, p. 1) următoarele: M. Sturdza domnind împreună cu Rușii și cu holera, a prelungit în urma mișcării din 1848, o efemeră și o tristă domnie, până la 13 Mai 1849, când a plecat din Iași spre Focșani, sub cuvânt de revizuire în țară. El aflase cele ce se petrecuseră la conferința dintre Ruși și Turci, începută în Februarie și terminată în Aprilie 1849. Știa că Gr. Ghica va fi numit domn în Moldova iar Barbu Știrbei în țara Muntenească și deci, din Focșani, merse direct la Viena, spre a nu se mai întoarce. Un martor ocular, la plecarea sa din Iași, scrie: Și astăzi văd în curtea palatului domnesc, strada Lozonski, trăsurile pentru plecare, garda sub arme și câteva mueri bătrâne, puse cu plată, să se bocească, pe când, din câteva trăsuri, cari se opriseră în piațeta din fața hotelului Ghimșu, câșiva tineri — câși mai rămăseseră neexilați la 1848 — fluerau din răspuțeri, în minutele când trecea pe dinaintea lor, trăsura cu domnitorul. Va să zică, știa toată lumea, că nu la o călătorie de inspecție în țară, ci de finit de domnie, pleca M. Sturdza.

2. Acest palat a rămas moștenire prințului Gorceacof, gine-rile său. În 1905, când l'a vizitat scriitorul acestor rânduri, era închiriat unui american *Ogden Mills*. Starea palatului, cu aten-ansele și parcul de prin prejur era foarte puțin îngrijită, ca casa închiriată.

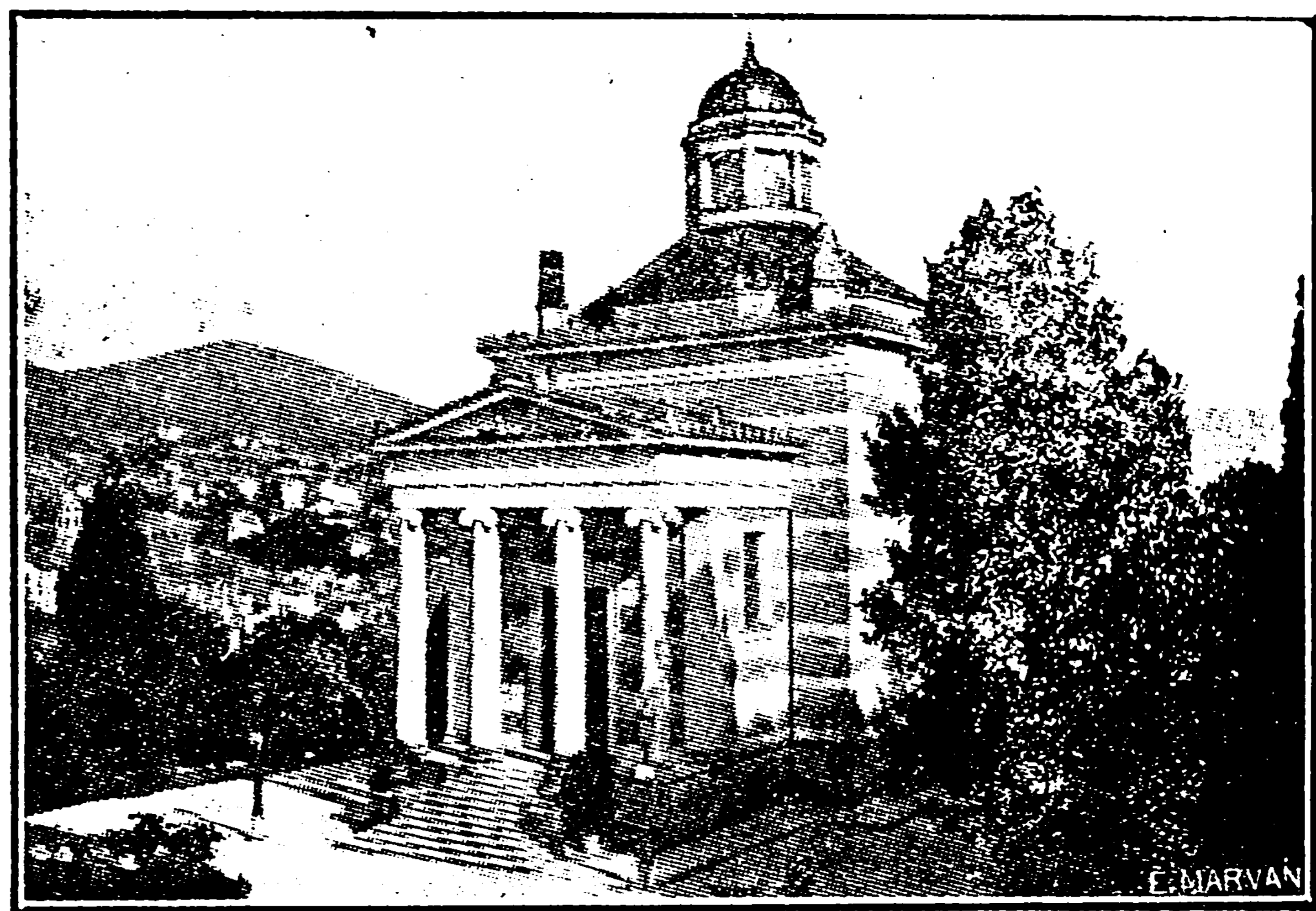
3. Unii zic că ar li luat bani mulți dela Evrei, dându-le în schimb voie să intre în țară. Adevărul e însă că moștenise și dela părinții săi, marele logofăt Grigorie Sturdza și mama sa Maria, născută prințul Calimaki, și în urmă o înmulțise prin căsătorie, cu cele două soții ale sale, ambele din familii bogate și prin chibzuința sa gospodărească, recunoscută de toți.

4. Prințul Mihail Sturza a fost căsătorit de 2 ori. Din prima căsătorie cu Elena Rosetti, fiica marelui logofăt Mihail Rosetti, a avut doi fii: Dumitru și Grigore Sturdza. A doua oară s'a căsătorit cu prințesa Smaragda Vogorides, fiica prințului de Samos. Din aceasta căsătorie, a avut o fiică, Maria, căsătorită cu prințul Constantin Gorceacof, fost cancelar al Rusiei, și un fiu, Mihail († 1863). Vezi: Mihail Sturdza, fostul domn al Moldovei (1834—1849). Iași. 1874,—Comp. și Alexandre A. C. Sturdza: Règne de Michel Sturdza... Paris, 1907, p. 37 sq. și 125 sq.

5. În memoria lui, Mihail Sturdza lasă liceului Bonaparte din Paris, 1000 fr. anual, pentru a se da unui elev silit și sărac; iar spitalului din Baden-Baden și orfelinatului din Lichtenthal însemnate danii, cari perpetuiază memoria fiului său și astăzi.

rică măreață, cu hramul sfinților, mai mari voievozi Mihail și Gavriil, dedesubtul cărcia, sub altar, zidește bolta unde așează rămășițele pământești ale iubitului său fiu și mai în urmă au fost depuse și ale familiei sale! Biserica a fost începută îndată după încetarea din viață a prințului junior, în 1863 și a fost gata în 1866, când s'a și sfințit, cu mare ceremonial. A costat 2 milioane mărci. Cu ocazia sfințirii, arhimandritul grec Chairiotis, pronunțând o alocuțiune, termină cu aceste cuvinte: «Que ce sanctuaire reste donc comme un monument vivant pour perpétuer de siècle en siècle, la memoire de votre attachement à la Foi et au Culte, dont vos illustres ancêtres furent toujours les plus fidels soutiens et auxquels vous-même ne cessez de vouez la ferveur de votre âme et les moyens de votre fortune. Vezi: Alexandre A. C. Sturdza: Règne de Michel Stourdza. 1907, Paris, p. 126.

3. **Descrierea Capelei.** Privită în exterior, capela Sturdza este foarte impunătoare. Un monument arhitectonic de toată frumusețea. Se vede din depărtare, din toate părțile orașului, ca o podoabă artistică, ca o încoronare a frumuseții parcului. Construcțiunea ei este de zid, albă, cu brăie de cărămidă roșie, până sus la acoperiș. Soclul este de piatră tare. Până astăzi arată bătrâni, în dosul muntelui, mina din care s'a scos piatra. Tinda este deschisă și susținută pe 4 colonade de marmoră, cizelate sus, cu ornamente, executate artistic, printre cari se văd sullate în aur literele grecești Α și Ω. Aceste litere strălucesc și pe ușa mare dela intrare, în exterior, încu-drând monograma fericitului ctitor fundator. Bi-

CAPELA STURDZA DIN BADEN-BADEN.

serica este ridicată sus dela suprafața pământului. Te urci pe 12 trepte de marmoră, ca să ajunghi în tindă. Construcție foarte solidă, lucrată de cei mai renumiți maeștri, sub ochii principelui fundator, ca să fie loc de pomenire și veșnică odihnă pentru rămășițele pământești ale familiei fostului părinte și gospodar al Moldovei. Are o

singură turlă rotundă, în forma turelor bisericilor noastre. E așezată chiar în dreptul altarului, poleită pe deasupra cu aur, care strălucește în depărtare. N'are clopotniță, nici clopote. Liniște profundă. Din partea muntelui se deschide o ușă, supt altar. Pe trepte de marmoră te cobori în boltă, jos, unde sunt rămășițele pământești ale ctitorilor.

In interior, cum deschizi ușa, strașnic ferecată în fier, o minune de artă ți se înfățișează. Nu te pricepi, unde să-ți concentrezi privirea mai întâi. În față, se înalță catapeteazma, sculptată în lemn de stejar, după datina vechilor noastre biserici domnești. Icoanele, bogate, îmbrăcate în argint, suflate cu aur. Inscricții grecești și latinești, în toate părțile. Fericiții ctitori, în tablouri, pictate de mâini maestre și sculpturi în marmoră albă, cu arătarea numelor artiștilor celebri cari le-au executat.

Deasupra un policandru mare, de bronz masiv, cu multe lumini, atârnat de bolta mare, cu lanț gros și puternice verigi de fer¹⁾. Pe jos, cu marmoră colorată, figuri de o simetrie perfectă. Multe odoare de argint. O Evanghelie, artistic legată în argint, suflată cu aur și pietre prețioase. Cărți grecești de ritual, frumos legate. Câteva rânduri de odăjdii, de mare preț. Unele rămase dela fericiții ctitori, altele dăruite mai târziu de principesa Tațiana Gagarin și de alte familii nobile pioase, ruși și români. Un adevărat tezaur de obiecte, sfinte vase și odoare de mare preț, așa cum numai dărnicia domnitorilor noștri, din trecut, știă să hărăzească, la bisericile fondate de ei. Atât portretele, cât și odoarele, sunt întovărășite de inscripții, în limbile clasice: greacă și latină²⁾ și anume:

Sus, deasupra ușei mari dela intrare, în interiorul bisericii, se află trei inscripții, închise: Cea din mijloc într'un patrulater, de formă dreptunghiulară, și cele două laterale, în două patrulatere trapeze.

Inscripțiile laterale sunt în latinește: iar cea dela mijloc în grecește. *Inscripția laterală dela dreapta este următoarea:*

1. Acest policandru, după unele știri, ar fi căzut jos și s'ar fi spart sau a fost înstrăinat de către portarul invalid, numit după război. Vezi Arhim. Scriban în: Biserica Ortodoxă Română. 1924, p. 164. *E adevărat că așa am scris, după spusa altora, dar vizitând biserica de curând, la 15 Noemv. a. c., am văzut policandrul la locul lui.* — Nota A. S.

2. Prințul Mihai Sturdza era bărbat cult. El știa grecește și latinește. Invățase dela fostul său dascăl, călugărul francez Lhommé, loren, originar din Lunéville, care emigrase din Franța, din timpul revoluției franceze și venise în Iași. Dintre limbile moderne, afară de limba lui maternă, vorbea și scria greaca modernă, franceza, germana, rusa și ceva italienește și englezește. Vezi *Genealogia familiei Sturza sau Turza* cu arborul spiței și cu stema ei... Iași. 1842.

Regnante
D. Friderico Badensium Magno Duce
Serenissimo
Opus Inchoatum est A. D. MDCCCIXIV.
Perfectum A. D. MDCCCLXVI.
Invenit
Leo de Klenze Monacensis
Extruxit
Georgius Dollmann
Monacensis».

Cea dela stânga este:

In operae partem vocati de erigendo
Exornando condecorando sacello
Eximie meriti sunt
Rinaldus Rinaldi Romanus
Gabriel Iulius Thomas Parisiensis
Alsenus Sickiner Monacensis
Sculptores

La dreapta ușei, în locul ctitoricesc, se află chipul în ulei al domnitorului Mihail Sturdza, în picioare, cu mantaua princiară pe umeri, cu coroana domnească așezată pe o măsuță, având sub coroană, destăcut, *planul pe pământ* al capelei; iar fostul domnitor, cu degetul arătător al mâinei stângi, arată pe plan. Dedesupt se află armele familiei Sturdza, cu inscripția:

S. A. Le Prince *Michel Stourdza*, prince regnant de 1834-1849, Proclamé, par l'acte de Mars 1842, de l'assemblée générale de Moldavie: *Père et Bienfaiteur de son Pays*, a fondé cet édifice pieux. 1863-1866».

La stânga ușei, se află portretul prințesei, tot în picioare, cu mâinile strânse la piept și cu fața înaintea unui tetrapod, pe care este o carte; iar în spatele ei se află planul *lateral* al bisericii. Dedesupt are inscripția:

„S. A. la Princesse *Smaragda Vogorides*, épouse du Prince Michel Stourdza, fondatrice de cette église, en commémoration d'une perte irréparable».

Imediat ce înaintezi, pe pereții laterali ai bisericii, *la dreapta*, se află portretul Principelui Mihail Sturdza, pictat în culori, cu inscripția: Le prince Michel Stourdza, né le 31 Décembre 1846, a rendu sa belle âme à Dieu, le 30 Juin, 1863. Ce monument funéraire, consacré au culte de l'Eglise d'Orient, a été erigé pour honorer sa mémoire.

La stânga se află portretul prințesei Gorceacof, cu o inscripție a numelui său.

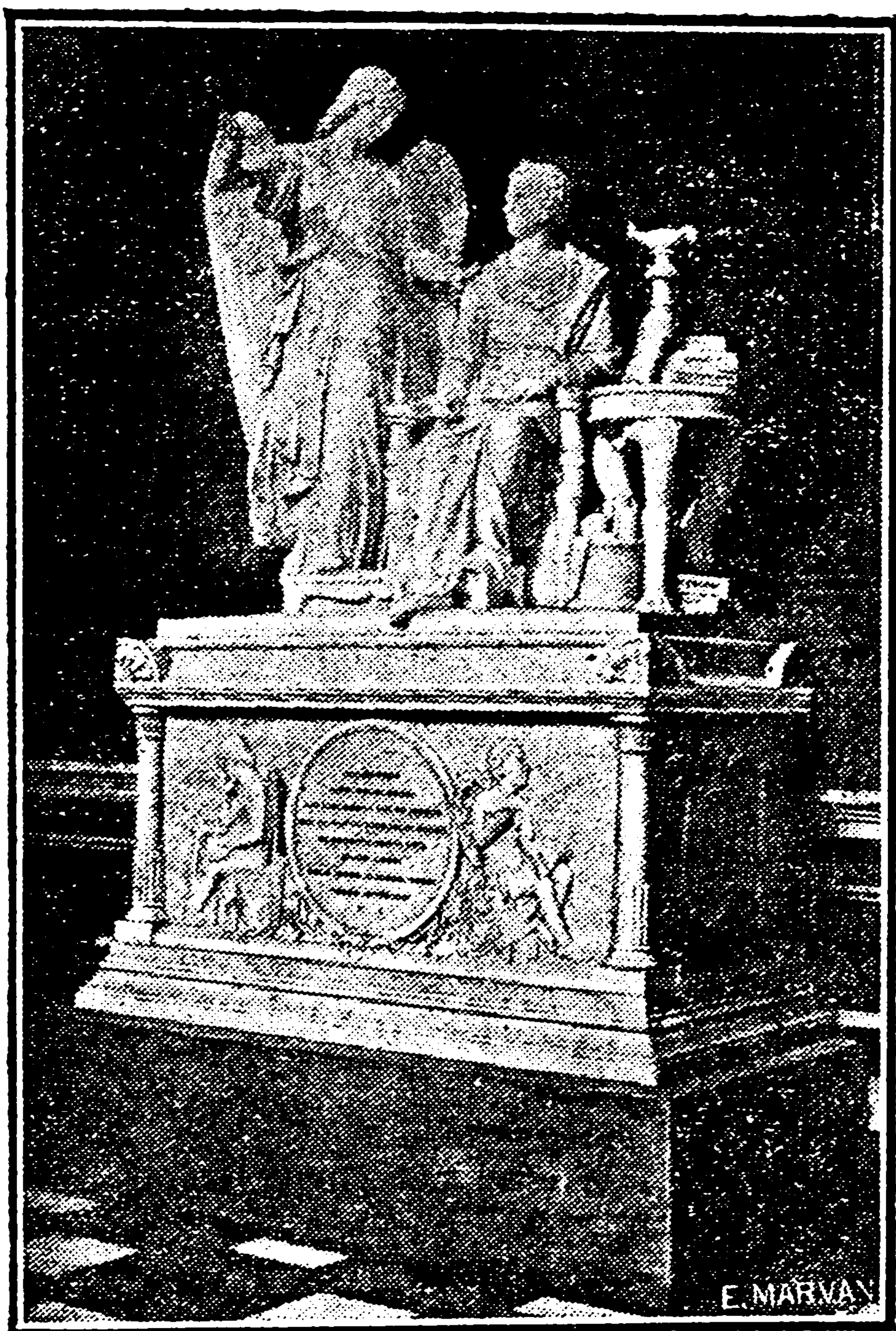
* * *

În sânul bisericii, în partea stângă, spre perețele bisericii, se află monumentul ctitoricesc, un sarcofaj, în marmoră albă, având deasupra, *la mijloc o Pietă* încoronată; stând în picioare cu

o cruce mare apostolică în mâini; iar de o parte și de alta, așezați pe scaune: prințesa, cu mâna dreaptă la piept și cea stângă lăsată în jos și prințul, îmbrăcat în haina de împărat roman.

Pe monument se află următoarele inscripții și anume: Pe partea dreaptă a momentului, sus pe pedestalul, așezat deasupra altui pedestal, de jos, scrie: *Gabriel I. Thomas, Paris 1688.*

**Guilelmus Hauschild, Andreas Müller
Augustus Schulze
Monacenses
pictores.**

Monumentul din Biserica Sturdza Baden-Baden.

La mijloc e următoarea inscripție:

Ὡς Θεέ Δέχθῃ ἐν τῆς εὐσπλαγκνία τοῦτον τον ναον εις λειτουργίαν τῶν προς ερχομενων σοι ανεγερθεντα καρδια απαγαμυθητων γονεων, τούτε ηγεμονος Μιχαηλ Στοῦρδζα καὶ τῆς Δομνας Σμαραγδας Στοῦρδζα, τῶ γένει Πριγκιπεσας Βογορίδη, ανεθειο τον ιερον τοῦτον οἶκον τῆ μνήμη του φιλότατου υιοῦ πρίγκιπος Μιχαηλ Στοῦρδζα. γενηθεντος εν Ιασίω τῆ 19/31 δεκεμβρίου 1846 καὶ ποβιωσαντος εν Παρισίοις 18/30 Ιουνίου 1863.

Προσδεξε Δέσποτα Παντοκράτωρ τὰς δεῆσεις τοῦ εις τὰς οὐρανίους μόνας ανακληθέντος ἵνα τοῦ πτηνῶματος τοῦ χρονου ἐλευσομένου, αἱ τεθλεμμένα τῶν γονέων ψυχὰί μένωσιν ἀχωριστοι μετ' αὐτοῦ ἐν τῆ μέλλουση μακαρία ἐκείνη ζωῆ, ὡς αἱ καρδίαι αὐτῶν εὐρίσκονται ἐν τη παρουση ἀδιάλυτως συνδεδυμέναι

O Dumnezeule! Primește, în milostivirea ta, Biserica aceasta, pentru slujba acelor cari vin la

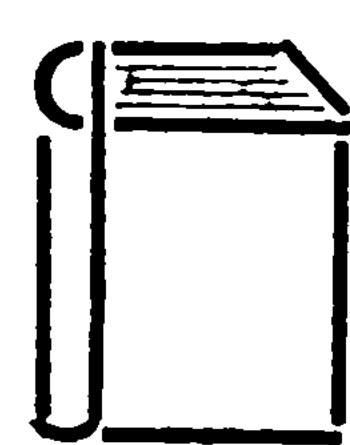
tine, clădită, prin inima părinților nemângiați, a Voevodului Mihail Sturdza și a Doamnei Smaragda Sturdza născută Vogoridi și consacrat acest sfânt locaș, în memoria prea iubitului lor fiu, principele Mihail Sturdza, născut la Iași, în 19/31 Decembrie 1846 și decedat la Paris în 18/30, Iunie 1863.

Primește, Stăpâne, Atotputernice, rugăciunile aceluia care a fost chemat în locașurile cerești, pentruca, atunci când va veni împlinirea timpului, inimile întristate ale părinților să rămâie nedespărțite de el, în viața viitoare, fericită, cum sunt în această (viață) legate, *fără deslegare.*

Puțin mai jos, scrie:

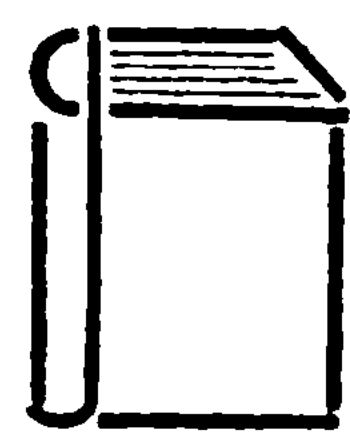
*S. A. Le Prince Michel Stourdza, né à Iassy
le XIV Avril MDCCXCIV.*

Mai sus ceva, pe cotorul unei cărți închise, făcută în marmoră și rezemată în picioare:

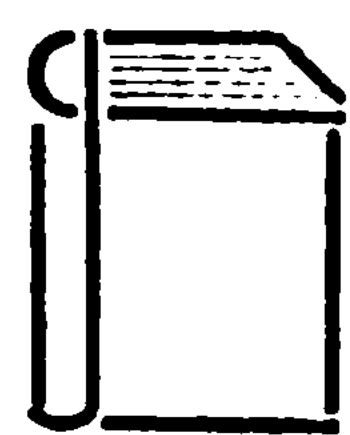
*Lois, Decrets et ordonnances
pendant un règne de 15 ans.
De 1834 à 1849.*

Pe alte două cărți, tot în marmoră închise, așezate una peste alta. Pe cea de sus scrie:

Code civile de Moldavie 1817;

iar pe cea de jos:

Règlement organique 1830.

Pe partea stângă a monumentului, se află inscripția:

*S. A. La Princesse
Smaragda Stourdza
née à Iassy
le XV Novembre
MDCCCXV.*

La mijlocul monumentului, spre ușa bisericii, se află inscripția:

*A l'amour maternel
aux vertus de S. A. la Princesse
Smaragda-Stourdza
née Princesse Vogorides.*

* * *

La dreapta se află *monumentul prințului*; tot în marmoră albă, reprezentând doi tineri scoși în relief, cu aripi îngerești (doi îngeri), stând jos pe un pedestal, cu o carte deschisă, pe o liră. Cu mâna dreaptă își susțin fruntea capului. Cel din stânga, a scris, cu condeiul pe care-l are în mână, pe un pergament în marmoră:

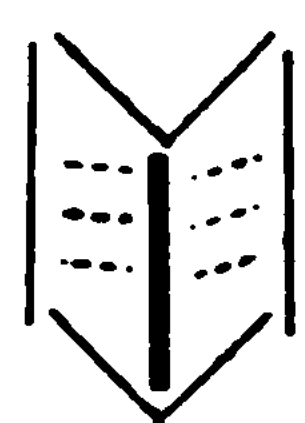
1863, 30 Iuin,
4^h 45^m du matin.

Sus se află Prințul junior, așezat pe un scaun roman, care pe un pergament a scris:

30 Iunie 1863.

La dreapta se află o tânără fecioară, înaripată, cu o sârmă aurită pe cap, care cu o mână atinge pe prinț pe umărul stâng; iar cu cealaltă arată spre monumentul părinților săi din partea stângă.

Pe o carte deschisă, prințul scrie:

Aeneid. Lib. VI.
...si qua fata aspera rumpas
Tu Marcellus eris.

În dosul cărții deschise sunt așezate alte trei cărți, una peste alta și pe cotorul lor legat, scrie: *Ὅμηρος, Bossuet, Ευαγγέλιον θεῖον*; iar mai jos, alte două, puse tot una peste alta: *Klopstock, Milton.*

La dreapta și la stânga monumentului prințului, se află marca țării Moldovei, având deasupra coroana, dedesubt capul de bour, o stea, sabia pusă cu o ramură verde alături și leul cu inscripția: *Utroque clarescere pulchrum.*

Pe pedestalul al doilea de sus al monumentului prințului, în fața de la mijloc, spre biserică, scrie:

Filio dilectissimo
Principi. Michaeli. Stourdza.
Nato. Iassii. Moldaviae XXXI Dec.
MDCCLXVI.
Morte cita Praerepto Parisiis XXX Iun.
MDCCLXIII.
Hoc monumentum perpetui iuctus.
Principes Altissimi
Michael Stourdza et Smaragda Vogorides
Parentes inconsolabiles
P. C.

Pe placa din dreapta, spre altar, dedesubtul monumentului, scrie:

Rinaldo Rinaldi I. Roma 1866.

Pe o icoană la dreapta, în nartică, scrie: βίβλος ζωής.

Lângă monumentul Prințului, spre altar, pe peretele bisericii, se află o placă aurită, cu scrisoarea următoare, trimisă de către direcțiunea liceului Bonaparte, unde studia Prințul junior, scrisă frumos, caligrafic:

«Lycée Impérial Bonaparte
Paris, le 3 Juillet. 1863.

Prince,

Le coup si imprévu hélas! et si terrible qui vient de frapper Votre Altesse, a eu un douleu-

reux retentissement au Lycée Bonaparte; permettez moi de vous en apporter ici le triste témoignage.

Jamais élève ne mérita mieux que le Prince Michel Stourdza, votre fils, l'attachement de ses professeurs et de ses condisciples, par les dons de l'intelligence unis à l'amour du devoir.

Pendant l'année entière son heureuse application n'avait cessé d'obtenir le suffrage de ses maîtres; nous nous promettions de récompenser bientôt ces succès..., et voilà que nous devons mêler nos regrets et nos larmes au vôtres! A une telle affliction les hommes n'ont pas de consolation à opposer, nous le savons. Prince! Recevez, du moins, l'expression de la douleur commune, répondant à votre douleur paternelle et à celle de votre famille.

Veillez y joindre l'hommage du profond respect avec lequel j'ai l'honneur d'être,

de Votre Altesse

le très humble et très obéissant serviteur,

*Le Proviseur,
Forneron.

* * *

Pe icoanele dela catapeteasmă se află inscripții grecești și anume:

Pe icoana Mântuitorului:

Δεῦτε πρός με με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι κ' αὐτῶ ἀναπαύσω ὑμᾶς ¹⁾.

La Sf. Athanasie: Πολάκις καὶ αὐτὶς τρεπόμεθα πρὸς σε ²⁾.

La Sf. Grigorie: Θεὸς ἅγιος ὁ ὢν ἐν τοῖς ἁγίοις ὁ τρισάγιος ³⁾.

La Sf. Vasile: Ἄξιός οὐδεὶς τῶν συνδεδεμένων σαρκικοῖς δεσμοῖς ⁴⁾.

La Sf. Ioan Chrisostom: Θεὸς, Θεὸς ἡμῶν δὸς ἡμῖν εἰς τροφήν ἄρτον τον οὐρανιον ⁵⁾.

La Sfânta Treime: Ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν εμοῖ ἐστὶ ⁶⁾.

In Cupolă, la dreapta și la stânga: Μακάριοι οἱ πενθοῦντες ὅτι αὐτοὶ παρακληθῆσονται ⁷⁾.

Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ διὰ αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται ⁸⁾.

Pe pârte în dreapta, la buna vestire: Ἰδοῦ ἡ δοῦλη Κυρίου γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμα σοῦ ⁹⁾.

1. Veniți către mine toți cei osteniți și însărcinați și eu vă voi odihni pe voi.

2. Adesea și iarăși ne întoarcem spre tine.

3. Dumnezeu sfânt cel ce ești între sfinți, întreit sfânt.

4. Nimeni dintre cei legați cu legături trupești, nu este vrednic de ea.

5. Dumnezeuule, Dumnezeul nostru, dă-ne nouă pâinea cea cerească.

6. Eu întru Tatăl și Tatăl întru mine este.

7. Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia.

8. Fericiți cei curași cu inima că aceia vor vedea pe Dumnezeu.

9. Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău.

La nașterea Domnului: Δόξα ἐν ὑψηστοῖς θεῶν καὶ ἐπὶ γῆς¹⁾.

La Botezul Domnului: Οὗτος ἐστὶν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπῆτός²⁾

La învierea ficet: Αναχωρεῖτε, οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθέβη³⁾.

4. *Cavoul.* Pe o ușă din afară, în partea din spre munte, se poate vedea cavoul cu sicriile ctitorilor, chiar sub altar. Te scobori pe câteva trepte de marmoră. Aci, în interior, deasupra ușei, în cavou, pe peretele din mijloc, se află marca țării Moldovei: O coroană deasupra și dedesubt, la dreapta, o stea cu un cap de bour dedesubt și la stânga un leu, în două picioare cu un buzdugan, pe care-l ține cu labele de dinainte. Dedesubt scrie: *Utroque clarescere pulchrum*; adică steaua strălucește, boul puterea și leul vitejia. Traducerea ar fi dar: *Pe amândouă căile să strălucești, este frumos.* Deasupra ușei dela intrarea în cavou, se află icoana: Pogorirea lui Iisus depe cruce.

In cavou se află: La mijloc, o candelă, drapele moldovenești, marca țării Moldovei și o icoană deasupra: A doua venire la judecată a Mântuitorului, cu crucea'n mână și îngerii cu trâmbițele, chemând lumea la judecata cea înfricoșată. Dedesubt, inițialele: A și Ω.

În partea stângă, pe un pedestal, se află o icoană veche de lemn de cedru, aurită pe din afară, în forma unei catapeteasme în miniatură, care se deschide în două părți: De o parte se află monograma: *M. S.* și jos inscripția: «Prin sârga rolului Asaki»; iar pe cealaltă, cu cirilice: «Michai Grigoriu Sturdza, V. V. Domnul și părintele Moldovei». Pe pedestale, puțin ridicate de pe asfaltul de jos, se află patru coșciuge închise, în care sunt trupurile ctitoricești: a Domnitorului Mihail Sturdza, a soției sale Smaragda, născută Vogorides, a prințului Mihail Sturdza și a prințesei Maria Gorceacoff, născută Sturdza la 1848 și moartă în Aprilie 1905, în vârstă de 57 ani. În sfârșit, pe peretele dela intrarea în cavou, pe dinăuntru, se află câteva icoane așezate în formă de cruce. Cavoul este impunător și bine întreținut.

Pe puntea de jos a sarcofagiului scrie: *Ci-gît la dépouille mortelle de S. A. S. le prince Michel Stourdza, né a Iassy le 27 Avril 1794, décédé à Paris le 8 Mai 1884. Prince régnant de Moldavie de 1834 à 1849, proclamé à l'unanimité par l'Assemblée générale de son pays, en mars 1842: Bienfaiteur et père de sa patrie.*

5. *Limba de slujbă și numirea Capelei.* Slujba bisericească s'a făcut în grecește și de către

clerici greci, dela sfințirea acestei capele și până la încetarea din viață a fericitilor ctitori. Principesa Smaragda, fiind de origină greacă (Vogorides) influență asupra soțului ei. Dar și soțului său îi plăcea slujba în grecește, fiind deprinsă urechea, încă din copilărie, când asista la slujbele pompoase pe cari le săvârșeau călugării greci în Moldova. Cărțile de ritual grecești se păstrează și astăzi la Capelă.

Din pricina aceasta, și capelei i se zicea, în deobște: *Capela grecească.* Pe peretele ei însă era inscripția, în litere mari aurite: *Chapelle Michel Stourdza.* Păr. Cicerone Iordăchescu, într'o scrisoare a sa, din 1912, zice: «Am rugat pe comisiune, ca să se facă, în locul inscripției franțuzești: *Chapelle Michel Stourdza,* cum era înainte inscripția, în litere aurite mari, pe peretele dinspre oraș: *Rumänische Kapelle Stourdza*»).

O deosebită atențiune are fericitul ctitor fondator și pentru coreligionarii ruși. În instrucțiunile sale către clerici slujitori, se prevede, ca să fie pomeniți la sfintele slujbe: Împăratul, împărăteasa și marele Duce moștenitor al tronului imperiului rusesc. Mai mult: Preoții ruși cari vor fi la Baden au voie să facă slujba în *rusește.* Mulțămită acestor dispozițiuni, multe familii nobile rusești, au frecventat această capelă și i-au făcut daruri de mare preț.

Cu prilejul împlinirii a 50 ani dela fundarea acelei capele, preotul Cicerone Iordăchescu, cere a se decoră și îngrijitorul capelii *Wilhelm Schaub,* conștiincios în îndeplinirea datoriilor sale. În Decembrie, cere medaliera și a lui *Carol Friedrich Groos,* prim-secretar; căci fusese decorat întregul consiliu de administrație și anume:

Lang, consilier superior Gubernial, cu ordinul Coroana României, în gradul de Comandor.

Fieser, primarul din Baden-Baden, cu ordinul Coroana României, în gradul de Comandor.

Meyer, consilier, cu steaua României, în gradul de Ofițer.

Schreiber, secretar, cu ordinul Coroana României, în gradul de Cavaler.²⁾

6. **Preoții slujitori ai Capelei.** Serviciul divin s'a făcut multă vreme în grecește, deaceia și primii preoți deservenți au fost greci. Cel dintâi preot a fost *Georgeos Rumeliotis.* Grec din Rumelia. A servit la capelă până la anul 1875.

2. Arhimandritul *Grigorios Kalfoglus,* care servește până în 1883.

În toamna anului 1882, fericitul ctitor, Mihail Sturdza, supune biserica întemeiată de dânsul, pentru odihna vecinică a familiei sale, jurisdicțiunii canonice a mitropoliei Moldovei și Sucevei. De aci înainte începe seria preoților români, trimiși de către mitropoliții Moldovei. Cel din

1. Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ.

2. Acesta este fiul meu cel iubit.

3. Bucurați-vă, că fiica n'a murit, ci Doarme.

1. Arhiva mitropoliei Moldovei. Dosar 27/912.

2. Arhiva Mitropoliei Moldovei. Dosar 48/911; 27/912 și 27/913

tâi preot român este: 3. Arhimandritul *Nectarie Lușcanu*, care servește la capelă până la 1892.

4. Arhimandritul *Teofilact Dinu*, slujitor capelei dela 1892—1903. A fost bun preot, lăudat către arhimandritul Scriban de către Principesa Tatiana Gagarin.

5. Arhimandritul *Ieremia Iliescu* până la 1904.

P. C. Arhim. IEREMIA ILIESCU

6. Arhimandritul *Iulius Scriban* până la 1 Mai 1909¹⁾, când demisionează. Se numește din nou arhimandritul Ieremia Iliescu, până la găsirea unei persoane potrivite de a ocupa acest post.²⁾

7. La 1 Octombrie 1909 a fost detașat sachelariul *Cicerone Iordăchescu*, preot la catedrala mitropolitană din Iași³⁾. Este cel dintâi preot de mir⁴⁾ numit la această Capelă. Intr'o scrisoare a sa din 7 Decembrie 1912, spune că a dobândit dela un necunoscut 2000 mk., pentru auritul capelei. În total avea 7000 mk., pentru acest scop. El stă până la 1 Octombrie 1913, când este chemat în țară, spre a se trimite altul.

A fost detașat Economul Stavrofor *Gheorghe Brănișteanu*, preot la catedrala mitropolitană a Iașilor, lăsând de suplinitor la Iași pe ieromonahul Pangrație Fasolă. Comisiunea ceruse numirea unui

1. Arhim. Iulius Scriban este astăzi arhimandrit mitrofor, slujitor la biserica Kalenderu din București; Profesor la seminariul Central și secretar al revistei oficiale a sf. Sinod: „Biserica Ortodoxă Română”.

2. Dosarul Mitropoliei—Iași 27/913.

3. Dosarul Mitropoliei—Iași 25/909. Păr. Cicerone Iordăchescu este astăzi profesor și director al Seminarului „Veniamin Costachi” și profesor de limba engleză la școala militară din Iași.

4. Nu, și cel întâi preot grec era tot preot de mir, cu treapta de econom.—Nota A. S.

ieromonah; dar, erà prea târziu, numirea părintelui Brănișteanu se făcuse¹⁾. Părintele Brănișteanu stă până la războiul din 1916, când vine în țară și altul nu s'a mai trimis, din pricina relațiilor politice înăsprite, dintre țara noastră și Germania și mai în urmă rupte prin războiul din (1916—1919).

* * *

7. **Diaconi.** Cel întâi diacon al capelei a fost: Ierodiaconul *Ambrosie Bosinceanu*, până la 1869.

2. Ierodiaconul *Pahomie Stoiculescu* până la 1869.

3. Ierodiac. *Teoctist Marcoci*, până la 1881.

4. Ierodiac. *Gavriil Iatrudakis*, grec, până la 1883.

5. Ierodiac. *Ieremia Iliescu* până la 1887.

6. Ierodiac. *Pantelimon Petrescu* până la 1891.

P. C. Arhim. JULIUS SCRIBAN

Câtva timp a mai fost iarăș Teoctist Marcoci și apoi iarăș Ieremia Iliescu, până la 1895.

7. Ierodiaconul *Cristofor Diaconescu*²⁾ prin 1902

1. Dosarul Mitropoliei Moldovii 27/914.

2. A fost ierodiacon, slujitor la biserica Sturdza din comuna Miclăușeni, Jud. Roman până în primăvara aces'ui an, când a fost hirotonit preot și rânduit ieromonah slujitor la comuna Șchela, de unde a fost permutat în satul Oborogeni, comuna Cuza-Vodă, jud. Roman.

și apoi diaconul *I. Popescu-Mălăești*, care cere un concediu de 3 luni, cu începere dela 10 Ianuarie 1903. Pleacă în țară, înainte de aprobarea concediului. Nu i se aprobă concediul decât până la finele luni Ianuarie. El însă își dă demisia, cerând și cartea canonică, spre a se permuta în eparhia mitropoliei Ungro-Vlahiei. Obținuse titlul de doctor în filosofie, secția limbilor semitice dela Strassburg¹⁾.

8. In locul vacant e hirotonit și numit diacon, licențiatul în teologie, *Pantelimon Opreanu*²⁾. Administrația se opune la primirea lui. Mitropolia însă îl susține și rămâne diacon.

9. Prin 1908, e numit, în locul pâr. *Opreanu*, ierodiaconul, licențiat în teologie, *Partenie Alexandrescu*³⁾. In 1909 prințul *Sturdza* dela Dieppe (Franța) scrie mitropoliei Moldovei, că «diaconul însărcinat cu sfânta slujbă la capela familiei mele din Baden-Baden, lipsește mai tot timpul din acel oraș, cerând «a ordonă ca, pe viitor, slujba pe care diaconul o are la această capelă, să fie îndeplinită regulat». Mitropolitul cere relațiuni superiorului, care (raport. Nr. 42 din 18/31 August 1909) răspunde: „Numitul ierodiacon este prea adevărat, că din sâmbăta pogoririi Sfântului Duh—când a venit dela Paris—este în Baden-Baden și n'a lipsit decât dela un serviciu, până acum. Insa în serviciu este cu totul neîndemânatec, nu știe datoria de diacon, nu știe datoria călugărească.»

La primirea acestui răspuns, mitropolitul dă ordin a fi oprit de la săvârșirea celor preotești, dându-se în judecata consistoriului mitropolitan. Diaconul însă își dă demisia din diaconat, în primele zile ale luni Septembrie și pe la 20 ale aceleiași luni, declară că iese din cinul monahal. Ca urmare, a fost socotit scos afară din tagma monahală și deci s'a închis și orice urmărire asupra lui. Pe 1 Octomvrie, a fost șters din statul mănăstirii Neamțului, de unde fusese detașat la Baden-Baden⁴⁾.

10. In locul vacant, mitropolia vroia a numi, pe diaconul *C. Sandovici* din Dorohoi. Acesta însă refuză, din motive de familie. Se numește pâr. *C. Provian*, licențiat în teologie și student la München, pe 1 Decemvrie 1909. Își ia postul în primire înainte de Crăciun⁵⁾. In 1914, pâr. *Provian* vine în țară. Comisiunea intervine la

mitropolie, cerând desființarea postului de diacon, din motive de economie. Mitropolia aprobă, dar numai pentru un an¹⁾.

* * *

8. *Cântăreți*. Până la 1868, a fost un grec ca canonarh. Apoi alt grec *Atanasie Calfoglus*, după care este trimis fratele *Vasile* din mănăstirea *Cozancea*,²⁾ care stă până pe la 1872. Dela 1872 încoace, a fost *Ioan Teodorescu*,³⁾ originar din comuna *Mihăileni*, Județul *Dorohoi*. Căsătorindu-se acolo, a condus și corul, înființat cu elemente recrutate dintre germani, dela 1892 și până la război, când s'a închis capela. Astăzi nu știm, dacă mai trăiește, căci nu mai e în *Baden-Baden*.⁴⁾

9. *Dependența canonică*. Până în 1882, capela era condusă de ctitorii fondatori cari angajau singuri pe servitorii bisericești. In acest an, prințul *Mihail Sturdza*, găsindu-se la sfârșitul vieții sale, adresează Mitropolitului Moldovei o scrisoare cerându-i, a o lua supt a sa conducere canonică, ca unul ce a fost domnitor al Moldovei, având dreptul de a numi după moartea sa, pe slujitorii bisericii, la cererea comisiunii de conducere a Capelii. Mitropolitul acceptă⁵⁾.

I. *Epistola* Înălțimei Sale principelui *Mihail Grigoriu Sturdza*, cu data de 20 August (2 Septembrie st. n.), 1882 din *Baden-Baden*.

Inalt Prea Sfinției Sale Arhiepiscopului și Mitropolitului Moldovei și Sucevei D. D. Iosif Naniescu.

Eminență!

Dorind a asigura pentru totdeauna serviciul religios în capela ce am zidit la *Baden-Baden*, cu hramul sfântului *Arhanghel Mihail*, și în memoria prea iubitului și mult regretatului meu fiu, Principele *Mihail*, pentru a servi de loc de înmormântare membrilor familiei mele, am constituit, prin act notariat, autorizat și aprobat de guvernul Majestății Sale Impăratul Germaniei, o rentă anuală și perpetuă, pentru a întâmpina toate cheltuețele cultului, în această capelă și a întreține un preot, un diacon și un anagnost (sacristain) de religiunea ortodoxă a României.

Prin acelaș act, s'a instituit o comisiune dintre membrii municipalității de *Baden-Baden*, care în viitor, va avea grijă de a administra renta con-

1. Astăzi este preot paroh al bisericii *Cotroceni* și profesor de limba Ebraică, „Introducerea și Exegeza V. Testament, la Facultatea de Teologie din București.

2. Astăzi este preot la biserica de pe lângă Spitalul *Colțea* și profesor de religie la școala evanghelică din București.

3. Arhiv. Mitropoliei Moldovei Dosarul Nr. 15908.

4. Arhiva Mitrop. Mold. Dos. 100-909, Era fiu sufletesc al fostului mitropolit al Moldovei, *Partenie Clinceni*. Nici astăzi nu se mai știe de urma lui. — Ba da, e la Paris. — Nota A. S.

5. Dos. mitropoliei Mold. No. 25/909.

1. Dos. mitr. Mold. No, 27/914. Pâr. *Provian* a încetat din viață când era director al seminariului din *Buzău*.

2. Arhiva Mtr. Mold. Dos. No. 15/908.

3. Arh. Mitrop. Mold. Dos. 27/913.

4) A murit. — Nota A. S.

5. Iată corespondența urmată între prinț și Mitropolitul Moldovei:

stituită de mine și de a priveghea executarea neștrămutată a dispozițiilor cuprinse în zisul act.

Pe lângă acestea, pentru a înlesni acestei comisiuni numirea și alegerea persoanelor bisericesti și pentru a dovedi devotamentul meu de fiu al bisericii Moldovei, *patria mea*, am hotărât ca această capelă să fie pusă *în perpetuitate*, sub jurisdicțiunea Înalt Prea Sfinției Sale arhiepiscopului și metropolit al Moldovei, cu reședința în Iași, care va avea dreptul, după săvârșirea din viață și a soției mele, Principesa Smaragda Sturdza, de a recomanda și a numi—în urma cererii comisiunii administrative din Baden Baden — persoanele bisericesti al cărora post ar deveni vacant.

Sper că Eminenția Voastră, spre pomenirea unui Domn, care a avut osebita onoare a guvernă Moldova, în timp de mai mult de cincisprezece ani, va binevoi prin al său formalnic răspuns, a încuviința aceasta din urmă dispozițiune, în favoarea unei Capele ortodoxe și Moldave, ce este considerată ca unul din monumentele cele mai însemnate ale Germaniei.

Bine voiți, vă rog, a primi asigurarea sentimentelor mele prioase și a'mi acorda binecuvântarea arhipăstorească, după care rămân al Eminenței voastre, cu toată evlavie.

(ss) M. STURDZA]

* * *

II. Răspunsul I. P. S. S. mitropolitului Moldovei și Sucevei *D. D. Iosif*, către Înălțimea sa, fostul Domn, Mihail Grigoriu Sturdza, din 6 Octombrie 1882.

* * *

Înălțimei sale Principelui Mihai Grigorie Sturdza.

Prea înălțate Doamne!

Epistola Măriei Tale, cu data de 20 August (2 Septembrie st. n.) anul curent 1882, din Baden-Baden, am primit-o cu cea mai simțitoare mulțumire sufletească, și nu putem îndestul să lăudăm atât dispozițiunile așezământului ce ați făcut, spre asigurarea existenței, pentru totdeauna a Capelei ce ați zidit la Baden-Baden, cu Hramul Sf. Arhanghel Mihail, și întreținerea serviciului, cu toate cheltuețele necesare cultului Ortodox, în această Capelă, cât și simțimintele de pietate religioasă și de respectul patriei mume, *Moldova*, pe care Măria Ta, ca Domn Român, ai guvernat-o în timp de mai mulți ani, cu multă autoritate și probat patriotism. Astfel, chiar și punerea acestei Capele, *în perpetuitate*, sub jurisdicțiunea arhiepiscopului și mitropolitului Moldovei, este încă o probă învederată, că simțământul iubirei de patrie și al pietății religioase, moștenire strămoșească, v'a inspirat și condus în regularea

constituirei comisiunii dintre membrii municipalității din Baden-Baden, care va avea grija și datoria de a administra renta constituită și asigurată, prin act notariat autorisit și aprobat de guvernul Majestății Sale Impăratului Germaniei, pentru cheltuelile cultului și întreținerea clerului, trebuitor la această capelă, ce este considerată ca unul din momentele cele mai însemnate ale Germaniei; cum prin menționata epistolă, bine voiți a ne face cunoscut. Asemenea, pentru alegerea, numirea și recomandarea persoanelor bisericesti, la serviciul acestei capele, de către mitropolitul Moldovei, către comisiunea membrilor municipalității din Baden-Baden, conform dorinții Măriei Tale, această dispozițiune emanând din dreptul canonic al jurisdicțiunii bisericesti, Noi credem de a noastră datorie duhovnicească a primi și a executa această pioasă dorință sufletească a unui Domn Român și bine credincios creștin ortodox și suntem pe deplin convinși că și *urmașii noștri*, la scaunul mitropoliei Moldovei, vor urmă asemenea, pentru *de apururea pomenire a numelui Măriei Tale*, împreună cu toată ilustra familiei...

Dar, fiindcă în societatea omenească, de multe ori din mici cauze sunt pretexte, să întâmplă neînțelegeri și conflicte, cari după împrejurări, pot să devie și vătămătoare, mai ales în cestiuni de rit între eterodoxi, ne permitem, Măria Ta, a vă atrage atențiunea asupra unui asemenea presupus incident, care s'ar întâmplă între comisiunea membrilor municipalității din Baden-Baden, cu clerul dela Capela Măriei Tale și mitropolitul Moldovei: când, spre exemplu, acea comisiune ar voi, poate, pe nedrept, să elimineze pe vreunul din clerici, sau să mențină pe vreun altul, despre care mitropolitul s'ar fi încredințat că ar fi abătut dela datoriile lui, ale serviciului bisericesc cum și al caracterului de cleric ortodox, în străinătate. Cine ar fi chemat a se pronunța într'un asemenea caz, care ar da ocaziune de conflict între comisiunea municipalității din Baden-Baden cu Mitropolitul Moldovei?...

Căci noi credem, că este bine, ca mitropoliții Moldovii să nu poată avea nici cea mai mică ocaziune de neînțelegeri sau conflicte cu eterodoxii din străinătate.

Înțelepciunea Măriei Tale, este îndestulă ca să găsească mijlocul a se putea preveni de a nu se întâmplă asemenea neplăcute cazuri. Această observațiune Ne-am permis a o face în interesul cel mai curat al bunii ordine și al siguranței urmării regulate a dispozițiilor deja așezate, prin actul constituirei menționatei comisiuni, spre a atrage atențiunea Măriei Tale asupra unei asemenea eventualități, în cazul când nu ar fi prevăzută în acel act, pe care Noi nu-l cunoaștem.

În cât privește dispozițiunile comunicate Nouă, prin epistola Măriei Tale; mai sus citată, care face obiectul acestui răspuns al Nostru, pentru capela dela Baden-Baden, încă odată repetând consimțământul Nostru ca mitropolit al Moldovii, vă rugăm¹⁾, Prea Înălțate, Doamne, să bine voiți a primi încredințarea înaltei stime ce vă purtăm împreună cu arhierasca Noastră binecuvântare, cu care rămânem.

Al Măriei Tale, pentru amândouă fericirile doritor și către Dumnezeu smerit rugător

IOSIF

Mitropolitul Moldovei

Comitetul de conducere. Fondul de întreținere.

Sub raportul administrativ, Capela a fost pusă sub conducerea unui comitet, compus din prefectul orașului Baden-Baden, prim-primarul, preotul Capelei și doi membri, din consiliul comunal.

Fondul Capelei era de 385.000 mărci, din al căruia venit urmă a se plăti preotului 280 franci lunar; diaconului și canonicului câte 200 lei lunar.

Dar, pentru o completă tratare a chestiunii, dăm actele de fundațiune, în *original, cu traducerea lor în românește*:

Pr. C. Pocitan

RUTENII UNGURI DE ODINIOARA ȘI SUGRUMAREA LOR DE UNGURI PRIN UNIREA CU ROMA^{*)}

2. Procesul religios și politic al Rutenilor (1913) și câteva stări de mai apoi (1917-17).

Cuprinsul: *Acuza* și cuprinsul ei; Inceputurile acțiunii schismatice. Kabalyuk, Bobrinski, Gerowski. Acțiunea lui Kabalyuk. Tipărituri confiscate și cuprinsul lor.

In fața judecării: Crăciunul din 1913 al Rutenilor. Osânda rostită asupra împričinaților. Ținuta preotului rutean ortodox Alexie Kabalyuk.

Un Preot român ort. printre Ruteni: Constatări despre Clerul rutean unit. Râvna poporului rutean pentru ortodoxie.

* * *

Suntem în toamna anului 1913, în pragul procesului monstru, aruncat în gâtul bieților Ruteni. După îndelungate iscodiri, în sfârșit, actul de acuză eră terminat. Publicistica ungurească din luna Octomvrie jubila și-și făcea patriotica plăcere de a da, în rezumat destul de minuțios, actul de acuză ce cuprindea 52 pagini de tipar.

Il reproducem după o gazetă ungurească²⁾.

Acuzați sunt 94 de inși, pentru agitație împotriva națiunii maghiare, a confesiunii g.-catolice și a clasei preoțești g.-catolice.

După actul de acuză, mișcarea schismatică s'a format, în 1913, în comuna Iza din Maramureș și în Nagylucska din Bereg. Cea dintâi mișcare de acest fel ivită în Iza, poate fi redusă la activitatea și scrierile preotului Panslov Ioan Rakovski, răposat pela 1885, precum și la foile volante (ca ceea intitulată „Unde trebuie căutat adevărul?”) sosite de prin America. Apostolul ortodoxiei în Nagylucska a fost Gheorghe Rubiș, răposat la 1911.

1, Vezi această corespondență în Revista teologică. Iași, II No. 15 și Bis. Ort. Rom. 1884 p. 543 sq. Comp. Dosarul mitrop. Moldovei 1909 și Dosarul No. 27/914.

*) Vezi nr. din Septemvrie 1927.

2. *Pesti Hirlep* din 1. Octombrie 1913, subtitlul „A skizmatikus mozgalom monstre före” Procesul monștru pentru mișcarea schismatică.

Cei luați sub acuză au mai fost pedepsiți pentru agitație, în 1904.

În Iza, până la 1909, a fost liniște numai la aparență, deoarece religia ortodoxă a fost cultivată și pe mai departe, în ascuns. Personajul de căpetenie în acțiunea de acum este Alexie Kabalyuk.

În decursul cercetărilor, s'a dovedit că organizatorii și sprijinatorii materiali ai ultimei schisme au fost nepoții lui Dobranszki Adolf, cunoscut pentru sentimentele sale panslave: medicul Dr. Gerowski Roman, inginerul Gerowski Gheorghe și avocatul Dr. Gerowski Alexie, toți supuși austriaci din Cernăuți.

Părtaș la acțiunea fraților Gerowski au fost: contele *Bobrinski* Vladimir, presidentul «ligei populare rusești pentru bunăstarea poporului», apoi amintita ligă dimpreună cu călugării de pe muntele Atos, din Kiew, Moscova, S.-Petersburg, Odessa, Iablosiu și Cholm; episcopii Evloghie din Cholm și Antoniu din Zatomerodinskii cari au dăruit lui Kabalyuk, spre distribuire, cărțile de rugăciuni și de serviciu dumnezeesc rusești, dimpreună cu foi volante. Aceștia au îndemnat totodată, prin mijlocirea fraților Gerowski, ca fii și fete de Ruteni din Ungaria să fie plasați prin mănăstirile rusești din Cholm și Iablosiu, pentruca acolo să se formeze de preoți și călugărițe, spre a desvoltă activitate în noua biserică ruteană, ce e a se organiza în Ungaria.

Ca un moment important în mișcarea ruteană se socotește cunoștința legată de Gerowski Alexie, în vara anului 1905, în casa protopopului, g.-catolic *Bacsinski István*, cu Kabalyuk. Cel din urmă, un notoric «agitator», fusese lucrător de lemn în pădure și a ajuns, prin mijlocirea și sprijinul lui Al. Gerowski, în Rusia, în Ierusalim, mai apoi pe Muntele Atos, în mănăstirea călugărilor ruși. De aici s'a întors acasă și, cași călugăr de Atos și ca om de încredere al contelui *Bobrinski* și al fraților Gerowski, și-a început, în satele din Maramureș, Ugocea și Bereg, acțiunea pentru lățirea religiei rusești; în Iza, Nagylucska. Pela *Mária-Pócs*, *Bicsad*, *Huszbaranya*, *Nagykomját*, tot atâtea locuri de pelerinaj,

a ajuns în contact cu creștini de prin comitatele Ugocea, Bereg și Maramurăș, câștigând conlucrători pentru propagarea religiei „rusești“...

Intors de prin călătoriile sale prin Rusia, travestit uneori ca jidov din Polonia, își cerceta credincioșii îmbărbătându-i.

La 1911 în Nagylucaka, la 1912 în Iza, a sfințit, ca preot-călugăr, casele de rugăciune improvizate pentru ortodocși, li-a ridicat crucea, întreită, care este considerată ca insigne a statului rusesc (?), și li-a făcut slujbe religioase. În curând a început să țină adunări secrete, agitând împotriva preoților g.-catolici și a națiunii maghiare și a instituțiilor de stat; a cetit cărți și volante, dela frații Gerowski și din America, lășindu-le și printre ceilalți Ruteni.

Dintre tipăriturile confiscate, se scoate în relief, ca cea mai lășită, «*Ruskaia Pravda*» — Dreptatea rusească — în care se agită în contra maghiarizării Rutenilor unguri și a polonizării celor din Galiția. Numitul ziar rusesc spune — și avea toată dreptatea — între altele: Grele zile trăesc Rutenii din Ungaria și Galiția. Ni-se răpesc numele slave și vechea noastră credință, scrisoarea rusească, cărțile noastre și întreaga noastră cultură... Și toate aceste se întâmplă în afară de orice lege. Legile sancționate de regele ne îngăduie să rămânem ruteni, să profesăm credința dreptmăritoare (Ortodoxă), să putem scrie cu caractere cirilice și să cetim cărți slave. Pe noi ne persecută deopotrivă, în Austria și în Ungaria...

Actul de acuză indică și câteva tipărituri rusești de propagandă religioasă ortodoxă: „Credința și biserica“, „Lupta pentru credința ortodoxă în Ungaria“ „Apel către creștinii drept-credincioșii în chestiunea calendarului vechiu și a celui nou“. Calomniile urite împotriva lor se varsă numai iac' așa, din aceste tipărituri cari îl seduc ușor pe „credulul și prostul¹⁾ popor“.

Maghiarii, se zice mai departe în aceeași gazetă rusească, vreau să strice națiunea rutenă, s'o maghiarizeze și de aceea le strică credința și biserica. Școala încă li-o maghiarizează, pentruca băeții de Ruteni să învețe numai ungurește și să uite limba rutenă. *Invățătorii, preoții și episcopii, toți sunt cumpărați cu bani maghiari; — cu toții stau, nu în serviciul lui Dumnezeu, ci în al statului maghiar și cu toții ajută să se strice credința lui Hristos, biserica lui Dumnezeu și poporul rutenă. Gazetele (ungurești) scriu, se zice mai departe, că maghiarii vor ca, dela Paștile viitoare, să introducă calendarul nou: pentruca în viitor să nu mai ținem sărbătorile noastre²⁾, ci sărbătorile*

1. Intrebăm: Acest popor nu s'a luminat din desful prin unirea „cu Roma și prin contactul cu civilizația maghiară“ nici după mai mult ca 250 ani dela unire?

2. Schimbarea calendarului o făgăduise chiar episcopul Firczák Gyula (*Pesti Hirlap* din 17 Iunie 1911). — Însăși foaia rutenă *Nauka* (Știința) din Ungvár, sediul episcopiei, încă a scris articole de astfel, pregătind (?) poporul pentru schimbarea calendarului oriental cu cel apusean. — „Unificarea calendarului“ în acest sens „este o chestie de un pur și altruist patriotism“, scrie *Pesti Hirlap* din 25 Dec. 1913, sub titlul „Egyesítjük a naptárakat“ — Ne unificăm calendarele.

calvinești și papistășești. Voi locuiți pe pământ rusesc, în care se odihnesc osemintele martirilor voștri, și să nu îndrăzniți a cedă sfântul pământ și națiunea rutenă dușmanilor voștri: jidovilor și maghiarilor, ... Pe voi v'au făcut cerșitori, iar acum vreau să vă despoaie de credința voastră, să vă facă catolici, pentru ca apoi să vă maghiarizeze».

În acele tipărituri se află și îndemnarea, că fiecare Rutenă e dator ca, odată măcar, în viața lui să pelegrineze la Kiew.

În foaia volantă «*Unde trebuie căutat adevărul?*» se războiește împotriva preoților uniți și a uniților. În Ungaria — zice volanta — episcopii maghiari tocmai așa-i persecută pe Rutenii ortodocși, ca cei poloni în Polonia. În acest chip au reușit episcopii maghiari ca, din 1000 preoți ruteni, să câștige pe vr'o 70 inși pentru unirea dela Ungvár, prin tăgăduinți amăgitoare. Pe ceilalți apoi, în decurs de 100 ani, i-au constrâns prin torturi, închisoare și prigoniri, ca să-și renege biserica strămoșească. Dar nu numai credința și biserica și-au renegat, ci și naționalitatea. Deja îi maghiarizează; în școale nu-i lasă să învețe rutenește. Le culeg pruncii și-i fac de ocară. Preoții nu-și iubesc însuși sângele lor, ci vânează numai după grațiile papei și ale maghiarilor; acestora li se închină, maghiarii papistași apoi îi măgulesc pe față, iar pe dos rîd de ei și-i numesc cu popor cu tot „rutenă prost“. Din această pricină, sârmanul popor e rămas îndărăt, neștiutor, se sfiște și înclină spre religie străină. Emigrează, în grupe mari, în America și în Rusia.

Scrierea agitatorică a *contelui Bobrinski*, deasemenea, e o lectură plăcută a schismaticilor. Și el îi înjură pe maghiari. Cauza rusească este expusă celei mai grele persecuții, între Rutenii din Ungaria, unde intelectualii și clerul sunt terorizați de autoritățile maghiare. Ungurii îi maltratează pe Ruteni și astfel aceștia, în desperarea lor, doresc să intre în țară Moscalul și să-i gonească pe Maghiari. Pe ceice au cutezat să se împotrivescă maghiarizării, i-au ruinat materialicește.

De sine înțeles, că colaboratorii schismei și-au împrietenit adepții cu toate ideile și doctrinele arătate mai sus.

Terminăm aci cu rezumarea cuprinsului actului de acuză împotriva Rutenilor. Acest act judecătoresc ni arată: ce bine erau informate cercurile oficiale externe despre stările din Ungaria. Dar acest act ne reîmprospetează și *povestea* trăită acum de Ruteni, a lupului din deal, și a mielului din vale, căruia hăpsînul de lup îi puneă vină, că-i tulbură apa!

Organul de publicistică maghiar, după care reproducem conținutul de mai sus al acuzei, află de bine să pună și guvernelor ungurești o vină, — și încă: ce mai vină! — că nu s'au îngrijit, că sârmanul popor rutenă să fie instruit despre ceea ce este «patria maghiară» — ca și când nu tocmai aceasta îi-o spunea clerul unit și înde-

lungata lor suferință, încununată acum prin procesul de care vorbim.

Procesul-monstru — s'ar putea zice și: monstruos — al Rutenilor, s'a început la 29 Decembrie stil nou 1913, câteva zile înainte de Crăciunul oriental, care era și al Rutenilor uniți.

Cei învinuiți nu se putea să nu fie osândiți de justiția ungurească, și au și fost osândiți, cu o draconică asprime...

Din cei 89 acuzați, dintre cari mare parte au stat în închisoare preventivă îndelungată, 32 de Ruteni au fost osândiți, în total, la aproape 40 de ani închisoare!

Preotul ortodox rutean *Alexe Kabalyuk*, primul acuzat, a dovedit, cu prilejul publicării sentinței de osândă, o frumoasă ținută. «*Locul unde se face dreptate — zicea el înaintea judecătorilor săi — este sfânt, ca o biserică. Dar e și mai sfânt decât aceasta, deoarece aici se face dreptate; aici avem un proces religios, aici suntem credincioși și eu sunt preot. Și în această biserică jur, că sunt nevinovat, n'am săvârșit nimic împotriva patriei mele. Tot ce am făcut, am făcut numai pentru religiunea noastră, și de aceea, în chestiunea aceasta, Hristos va rosti judecata din urmă, (Acuzații erump în plâns, președintele admoniază pe Kabalyuk să vorbească mai pe scurt. El urmează:) Ori și cum sună sentința, noi ne împăcăm cu toate. Dacă trebuie să suferim, vom suferi pentru o cauză sfântă. Am umblat trei continente, am fost în America; și când am aflat, că credincioșii mei au ajuns în strâmtoare și m'am întors acasă, m'a adus acasă iubirea de patrie... Dacă suferă turma, locul păstorului e de asemenea în mijlocul celorce sufăr. Colo, sus, se știe că în inimele noastre arde numai dorința de a ne împăca viața sufletească, iubirea de patrie, și nici decât nu arde flacăra urei împotriva religiei...»¹).*

Câtă distanță motală dela preoții ruteni, uniți și maghiarizați, și până la acest preot ruten ortodox și fără multă învățătură !!

Aș putea să închei destul de bine, acest capitol, cu care se termină nepretențioasa mea lucrare de acum doisprezece ani, prin următoarea exclamare: *Cine ar fi crezut atunci, că dela procesul, în care preotul ortodox Alexie Kabalyuk invocă judecata Domnului Iisus Hristos, vor trece d'abia câteva luni până la începutul războiului mondial, și că vor trece mai puțin ca cinci ani până la vremea, când Habsburgii și Ungurii, cari sub pretextul religiei au făcut atâtea și atâtea victime politice, să fie desființați politicește?!...*

* * *

1. *Aradi Victor*: A ruten skizmazor. Bpest. 74-75. Citez acum, cred, a doua oară, din acest autor, a căruia lucrare, vrednică de toată atenția, cuprinde multe detalii și n'o aveam la mână, când mi-am gătit lucrarea de față. Am făcut, mai la început, o citare din ea, — după încheierea lucrării mele.

Prin procesul religios pomenit, s'a răpit, ce e drept, pe o vreme, libertatea celor osândiți la închisoare și s'au băgat în răcori cei mai slabi de inger dintre Ruteni. Atâta a fost întreg rezultatul politic și religios, realizat de către cercurile oficiale ale bisericii g.-cat rutene, cari au sculat autoritățile politice și justiția ungurească în capul propriilor lor fii duhovnicești. În ce privește însă masa mare a credincioșilor din popor, în a căror cuget înviase deja dorința de reîntoarcerea la ortodoxie, «preoții-vampiri», cu ceata de codași ai administrației politice, nu puteau schimba nimic.

În această privință, sunt caracteristic comunicările, pe cari ni le-a făcut un preot mai tânăr, *Virgil Nistor* din Sibiu, din vremea când făcea serviciu preoțesc în armata austro-ungară, în anii 1917-18, tocmai în ținutul Rutenilor g. catolici.

Sf. Sa încă a avut prilejul să se convingă despre prăpastia adâncă dintre generația veche de preoți ruteni, în stângere, și între generația nouă. În Ostvösfalva, nu departe de Huszt (azi în Polonia) a întâlnit, în Martie 1917, un preot g. cat., rutean de peste 80 de ani, singurul cu barbă în acele părți, care, după ce l-a primit prietenește pe preotul ortodox, a început să plângă ca un copil durerea că ai săi s'au depărtat dela adevărata legă (ortodoxă) și dela obiceiurile răsăritene. Se văiera, cum episcopul g.-cat. din Ungăr, prin un *simpliciter ordin* cu amenințare de destituire, a introdus calendarul apusean în limba ungurească. Bătrânul osândia aspru generația nouă de preoți; între cari era și fiul și capelanul său, cari vorbea ungurește în familie. Bătrânul preot, în care mai trăiau amintirile religioase de odinioară, i-a pus preotului nostru ortodox la dispoziție până și biserica sa parohială, ca să slujească în ea, lucru pe care preoții tineri nu-l făceau. Acest lucru, al slujirei ortodoxe într'o biserică uniată ruteană, a fost împedat mai ales în comuna Iza, pe care o cunoaștem deja ca centru de propagandă ortodoxă.

Tot atât de prevenitori s'au arătat și protopopii ruteni de generație veche, cel dela Hust (de vr'o 80 ani) și din Bocicăul-Mare. Cel din Hust încă și-a pus biserica la dispoziția preotului ortodox (1917), până nu a primit în acelaș an un capelan, plin de râvnă maghiaro-unionistă, care l-a denunțat pe protopopul la episcopie, de unde a venit apoi ordinul de opreliște, de a se mai cedă bisericile unite pentru slujbe ortodoxe.

Reținem aceste fapte, ca tot atâtea dovezi, că procesul religios rutean pentru schismă nu-și putuse ajunge rezultatul intenționat nici măcar în sânul clerului rutean, în mijlocul cărui mai trăiau suflete, cari înțelegeau, că neagra nenorocire, ce-i paște pe Ruteni, li-a venit peste cap — prin

spărtura unirii cu Roma și Ungurii, și doreau din tot cugetul lor o restaurare în sânul ortodoxiei.

Despre aceeași înțelegere dădea dovadă și poporul rutean de prin satele cu ruteni uniți, pe unde ajunsese părintele V. Nistor. Așa de pildă la Lunca (în Maramureș), în joia Paștilor din 1918, foarte mulți ruteni, cari auziseră că e preot «pravoslavnic», i-au cerut să-i spovedească și cuminece, zicând că și dâșii sunt «pravoslavnici». Acelaș lucru i-s'a repetit și în comuna Bocicăul-mare. Dar, în lipsă de jurisdicție canonică și pentru a evita neplăceri, pe cari le înțezăria, a trebuit să-i refuze pe bieții oameni. Se și făcuse, împotriva preotului român ortodox, cât și împotriva celui alt preot ortodox sârbesc, care încă serviă la armată, un denunț din partea pretorelui și a vicecomitelui (subprefectul) județului — cerberii politice ungurești — că «unii preoți gr.-orientali fac agitație printre gr.-catolicii ruteni, ca să nu respecte sărbătorile după calendarul nou...». Neputându-li-se face astfel Rutenilor servicii ortodoxe, în Sâmbăta Paștilor ortodoxe din acelaș an, mai mulți țărani au cerut, ca măcar să li-se binecuvânteze mâncările: ouă, brânză, carne, vin, grâu, etc. Expedientul pentru împăcarea bieților creștini s'a găsit: bucatele au fost aduse în ziua de Paști la preotul ortodox de cătră soldați plasați pe la familiile rutene.

Cerberii poliției ungurești și ai bisericii rutene maghiarizate, vedeau bine, că poporul nu este de partea lor. Și pentru a-l zădărnici în năzuința cu orice preț de a ascultă de St. Paști serviciu religios ortodox, iată ce i-s'a întâmplat preotului nostru. În înțelegere cu superiorii dela armată, preotul ortodox fixase ora 7 pentru începerea serviciului divin, într'o grădină pe marginea Tisei. Eră de prevăzut, că se vor apropiă și bieții Ruteni de locul slujbei. De aceea, prim-pretorele, la ordinul prefectului, a intervenit la comandamentul militar, ca serviciul divin ortodox să fie amânat pe ora 9 — stând preotul, în așteptare, îmbrăcat în ornate, dela ora 7 — iar locul de rugăciune să fie încunjurat cu 20 soldați și 20 jandarmi înarmați, cu destinația de a izolă dela serviciul religios pe oricine nu ar aparține armatei. Se înțelege, la cele două intrări în grădină, erau deajuns 2 soldați (sau jandarmi). Dar așa se vede, paza mare aveă în vedere să-i terorizeze pe bieții Ruteni, cărora nu li se da voie să poată circula nici măcar pe vr'o stradă mai apropiată, „ca astfel să nu se pericliteze greco-catolicismul“, spuse părintele V. Nistor.

Putem face și aci o localizare: *Procesul politic pentru schismă nu a putut să supprime în sufletul lui — ci, poate, cel mult numai să potențeze — năzuința, de a lăpădă firma străină, a unității, care i-a fost impusă în mod meșteșugit, și pe care o purtau pe obrazul lor numai elementele*

uitate de sine și de neamul lor, cari erau clerul și intelectualii ruteni, catolicizați și maghiarizați. De aceea, îndată ce Rutenii au scăpat de coșmarul puterii politice ungurești și au ajuns la libertatea politică din zilele noastre, unirea a început a se destrămă. Dar totuși, curentul de revenire la ortodoxie nu a prins în măsură suficientă, din două motive: că *Rutenilor le lipsiă pătura de intelectuali cu destulă înțelegere duhovnicească și națională în suflet, și că — în deosebire de stările din Ardealul nostru — reacțiunea ruteană nu se sprijineă și pe o fracțiune de frați, liberi politicește sau cel puțin sufletește sau bisericicește, aflători în țară sau peste frontierele ei de atunci.* Și astfel se adevereă, ca un blăstăm greu, dictonul biblic pus în fruntea studiului nostru: «Vai celuiace este singur când cade, că nu are cine să-l ridice!» (Eclesiast: IV. 10).

De fapt, în întreg răstimpul luptelor politice ale «naționaliștilor» din fosta Ungarie, dar nici mai târziu la surparea monarhiei Austro-Ungare, «Românii fruntași», — cari au căutat legături și cu nefericiți Ruteni uniți — «n'au găsit un singur intelectual rutean, care să se angajeze împreună cu noi și cu celelalte naționalități pentru a demască și împiedică maghiarizarea pe toată linia a bietului popor rutean din fosta Ungarie»¹⁾.

Așa-și făcea biserica gr.-cat. ruteană maghiarizată, rosturile de călău politic și național al propriilor săi fii duhovnicești, spre gloria Catholicismului și spre câștigul Maghiarismului.

Protopop Dr. GH. CIUHANDU,
Consilier referent în episcopia Aradului

PREOȚIE SFÂNTĂ

*Dela Domnul am luat
Preoție sfântă:
Și spre Dânsul ne'ncetat
Sufletu-mi s'avântă.*

*Grea, spinoasă-i calea mea
Și menirea-i mare.....
.....Dar pe cei răi voi putea
Să-i îndrept eu oare?*

*A'ndrepta pe păcătos.....
.....Vrednică chiemare!
Dar cât e de-anevoios!
Ce grea încercare!*

*Omul e plecat spre rău
Minte, 'nșală, fură
Și de vrei, din drumul său,
Să-l abați te'njură.*

*Ci eu tot voi încerca
Să aduc la bine,
Pe ce-l care'n viața sa
Umblă'n căi străine.*

*Drumul mi-l va lumina
Cel Atot puternic;
Către el se va'ndrepta
Gândul meu cucernic.*

Pr. G. I. BEȘCHEA,
Mărăcineni, Buzău.

1. România și Vaticanul, în discursul I. P. Sf. Mitropolit Primate, ținut la 6/19 Febr. București 1921, pag. 11.

PROBLEMA VIOLENȚEI ÎN LUMINA ÎNVĂȚĂTURII EVANGHELICE

„μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ.“
Mat. v. 39.

Leo Tolstoi mărturisește că, în tragicul său zbucium, cercetând Noul-Testament, stăruința lui rămânea adesea asupra locului din Sf. Matei, unde e redată «predica de pe munte» și, în ciuda trumuseții morale a acestei glorificări a suferinței, încerca acelaș sentiment de nesatisfacție: înțelesul acestor cuvinte ale lui Dumnezeu nu era pentru el destul de limpede; era aci prea multă renunțare, aproape imposibilă, necorespunzătoare firii omenești — era însăși nimicirea vieții. Și după îndoieli și dureri multe, deodată i se face lumină în minte și află cheia întregii învățături, în cap. V, 39: «auzita-ți că s'a zis: ochiu pentru ochiu și dinte pentru dinte. Iar Eu zic vouă: să nu stați împotriva celui rău; ci, de te va lovi cineva peste fața obrazului cea dreaptă, întoarce-i lui și pre cealaltă; și celui ce voește să se judece cu tine și să-ți ia haina ta, lasă-i lui și cămașa. Și cel ce te va sili pre tine o milă de loc, mergi cu el două (Matei 5, 38-41).

Descoperind că centrul de greutate al întregului stă în porunca: nu vă împotriviți celui rău, absurdul pe care-l văzuse, până aci, în sfaturile Mântuitorului, dispăre; acum Tolstoi înțelege, că El nu îndeamnă pe oameni «să-și pună obrazul la bătaie», ci cerea dela ei să nu se împotrivească răului și, neîmpotrivindu-se, era cu putință să sufere¹⁾.

Neînțelegerea de care vorbește Tolstoi o întâlnim și în broșura profesorului Fr. Spitta: «Der Krieg und das neue Testament»²⁾. Spitta vrea să arate că nici Iisus n'a trăit învățătura dată de El altora, fiindcă, atunci când servitorul arhierelui l-a lovit, în loc să întoarcă și celălalt obraz, a zis: «de am grăit rău, mărturisește de rău; de am grăit bine, ce mă bați?» (Ioan 18, 22-23).

Nevrând să înțeleagă ușoara exagerare făcută cu scopul de a reliefa mai bine un adevăr (exagerare pe care, de altfel, o întâlnim adesea în Evanghelie), Spitta atribuie, în mod gratuit, absurdul, învățăturii Mântuitorului, adăogând la această neînțelegere, încă una: aceia a protestului, în care el vede infirmarea poruncii despre neîmpotrivire, în înțelesul unei totale absențe a încercării de infierare a răului, a oricărui protest. Și tocmai de aceia greșește.

Învățătura Mântuitorului nu este condiționată resemnare în fața răului. Învățătura Lui este luptă aprigă. Dar această luptă trebuie înțeleasă într'un anumit fel.

O anumită violență, ne este chiar recomandată de Mântuitorul. Dar nu violența materială: fructele acesteia sunt rele.

Ne recomandă însă violența de limbaj; și aceasta cu însemnate amendamente: se ține seama de substratul acestei violențe. Adresându-se cărturarilor și fariseilor, El le zice: «Șerpi și pui de năpârci; cum veți scăpa de judecata gheenei?» (Matei 23, 33).

E, fără îndoială, un limbaj violent.

Sf. Apostol al neamurilor scrie lui Timotei: «muștră, ceartă, îndeamnă, cu toată îndelunga răbdare și cu învățătura» (2 Tim. 4, 2), sau: «cu blândețe certând pe cei ce stau împotriva» (2 Tim. 2, 25). Măhnirea, grija pentru mântuirea celor certați, dragostea pentru ei și lipsa oricărui interes personal — apărarea învățăturii, iată caracterele acestei unice abateri dela porunca neîmpotrivirii; abatere aparentă, fiindcă, în fond, ea contribuie la realizarea aceluiaș scop, ca și porunca neînfirabilă a neîmpotrivirii, nefiind decât o splendidă întregire a acesteia, din punct de vedere al scopului vizat: *diminuarea răului*.

Referindu-se la principiul neîmpotrivirii, Giovanni Papini spune¹⁾ că nu sunt decât 3 chipuri de a răspunde la violență: *răsbunarea, fuga, calea arătată de Iisus*.

a) Prima este legea barbară a talionului, care, înnobilită și ascunsă în coduri, domină încă în relațiunile zilnice dintre indivizi. Legea talionului poate fi o ușurare bestială pentru primul vătămat; dar, în loc de a împușina, *sporește răul*.

b) Fuga, nu este o eșire mai fericită. Adversarul își sporește curajul, în fața celui ce și-l ascunde. Teama de răsbunare poate opri, uneori, brațul celui infuriat, însă fuga celui atacat, îndeamnă la urmărire. Slăbiciunea unuia, încurajează sălbătecia celuilalt. Și aici răul *naște rău*.

c) Singura cale, în ciuda aparentei ei absurdități, este cea impusă de Iisus. Procedând în conformitate cu învățătura Lui, înseamnă a curmă răul din rădăcină. Adversarul, care prevede împotrivirea sau fuga celui lovit, rămâne umilit în fața lui. S'ar fi așteptat la orice, numai la aceasta nu. Nemișcarea celui lovit îi îngheață turbarea. Nu-l poate învinui de provocare, fiindcă nu răspunde la lovire; de frică, deasemenea, nu fiindcă acela e gata să primească și a doua lovitură.

Această atitudine uimește (ca orice lucru neobișnuit) sufletele cele mai de rând; face pe bestie să simtă că un astfel de om e mai mult decât om. Și bestia, pe care n'o ațâță decât rezistența ori fuga, se oprește sfioasă în fața

1. *In ce constă credința mea*, București, editura Socec, 1924, pag. 10 - 14.

2. J. H. Ed. Heitz, Strassburg, 1915, pag. 8.

1. *Histoire du Christ*, Paris, Payot 1925, pag. 96 și urm.

acestei forțe noi, pe care n'o cunoaște și care-l uluiește.

Firește că nu e lucru ușor să urmezi această poruncă a Mântuitorului; e nevoie aci de o puternică stăpânire de sine. Dar El n'a spus niciodată că e cu puțință să-L urmăm, fără aspre renunțări; fără crâncene și continui lupte; fără renegarea vechiului Adam și nașterea omului nou (Ioan 3,6). Este, fără îndoială, o sarcină ingrătă. Instinctul de conservare este cel mai puternic dintre toate instinctele ce ne stăpânesc. Lașitate, infamie, crimă, — dela nimic nu ne dăm în lături, când e în joc pumnul de lut ce ne îmbracă, și deaceia porunca pentru neîmpotrivire repugnă adânc firii noastre.

«Inșă Iisus a venit în lume pentru ca firea noastră să ajungă să disprețuiască ceea ce odinioară îi făcea plăcere și să iubească ceea ce odinioară îi repugnă. Orice cuvânt pe care-L rostește, presupune această totală reînnoire a spiritului uman. Contrazice fără frică, cele mai înrădăcinate instincte și cele mai obișnuite înclinațiuni ale noastre... Inșă cine este cu Iisus, este împotriva firii vechi, bestiale și se trudește pentru biruința firii îngerești. Restul e vorbărie și praf»¹⁾.

Impotriva rezolvării, în acest chip, a problemei, se ridică inșă zdrobitoarea majoritate a celor cari, în fond, sânt partizanii legii talionului. Și căutând în Evanghelie un exemplu, din care să-și facă un îndemn, îl găsesc. În întreaga expunere a învățaturii și faptelor Mântuitorului, se găsește un caz precis de violență materială: Mântuitorul însuși lovește. Sf. Ioan Evanghelistul spune că, urcându-se la templu, Mântuitorul, scandalizat de profanarea Casei Domnului, «*făcând biciu de streanguri, pe toți i-a scos din biserică: oile și boii; și schimbătorilor a vărsat banii și mesele le-a răsturnat*» (Cap. 2,15).

Iată, spun partizanii violenței, că nici El nu S'a mai putut stăpâni, când ticăloșia oamenilor întrecuse orice măsură. S'ar putea oare pretinde mai mult dela noi muritorii? Mai prudenți, alții au căutat să precizeze lucrurile. Justificate, zic ei, sânt numai acele acte de violență cari sânt comise, nu pentru interese personale, ci pentru, sau în interesul Divinității. Mântuitorul a suferit cu drag palme, batjocuri, chinuri, moarte și n'a pus mâna pe biciu: persoana Lui era în joc. Când inșă neguțătorii au păcătuit împotriva Legii, El nu i-a cruțat. Concluzie: atunci când persoana, interesele noastre, sânt în joc, nu ne este iertat să reacționăm la violență; când «interesul» Divinității e în joc, orice act de violență nu este îngăduit și singură intenția curată este suficientă a transforma acest act într'un act de creștin. Inșă cum adeseori «interesul» Divinității este în-

teles greșit, putem noi oare să investim cu pecetea creștinismului tot cortegiul de nebunii rezultat din reaua înțelegere a voinții divine? *Se face confuzie între păcat iertat și faptă creștinească — două lucruri cu totul deosebite.*

Dar să admitem că toți oamenii ar fi în măsură a cunoaște ce este plăcut și ce este neplăcut lui Dumnezeu. Ce ne îndreptățește inșă pe noi ca să întrebuițăm lovirea — cu rezultatul ei probabil: moartea — spre a pleda cauza divinității? Biciuirea dela Templu? O întâmplare relatată de Sf. Ioan Evanghelistul (8,3-11) are darul să pună capăt neînțelegerii.

Se spune acolo că, venind Mântuitorul din muntele Măslinilor și intrând la Templu, cărturarilor și fariseilor au adus la El o femeie, pe care o prinseseră păcătuiind și amintindu-i că, pentru o astfel de faptă, legea lui Moisi le poruncește s'o ucidă cu pietre,—îi cer și Lui părerea. El le răspunde că pot s'o ucidă, inșă începutul să-l facă cel ce este *fără de păcat*. Și auzind ei aceasta, s'au turișat, unul câte unul, fiindcă fără de păcat nu se găsea nimeni. Și întorcându-se spre femeie, Iisus a iertat-o, spunându-i să nu mai păcătuiască de aci încolo.

Reținem din această povestire *condiția* pe care trebuie s'o îndeplinească răsbunătorul — cel ce apără Legea cu piatra: *să fie fără de păcat*. Și Biserica învață că «nu este om care să fie viu și să nu greșească»; *Numai El este fără de păcat*. Deodată se face lumină în jurul faptei petrecute la templu: El, Dumnezeuul cerului și al pământului, Stăpânul vieții și al morții, El supremul judecător, *El, cel fără de păcat, Și-a putut permite ca și în timpul petrecerii Sale printre noi, în trup, să plătească, într'o împrejurare, unor ticăloși, după faptele lor: era numai o anticipare, un «acont» asupra răsplătii întregi pe care aveau s'o primească, pentru tot ce făcuseră în viață, la înfricoșata judecată.*

«Lipsa oricărui păcat», condiție pe care o cere dela cei ce cu obraznicie inconștientă vor să-l uzurpe drepturile de unic răsplătitor, această condiție îi rezervă definitiv dreptul; iar pe noi ne trimite către singura noastră chemare: a trăi învățătura Lui, învățatură ce n'are nevoie nici de mușchii, nici de baionetele noastre spre a putea «stă» și pentru problema ce ne interesează, această învățatură își găsește expresia fidelă în porunca: «nu stați împotriva celui rău», adică: *nu răspundeți la violență cu violență.*

LEGITIMA APARARE

Nu vă împotriviți.

(Mat. V-39)

De am grăit rău, mărturisește;
De am grăit bine, ce mă bați?
(Ioan 18,22)

1. Papini op. cit. pag. 100-101.

Aceste două atitudini limitează câmpul acțiunii

noastre, în cazul când am fi atacați. Depășirea lor, înseamnă nesocotirea învățaturii evanghelice. Una, se referă la violența materială și nu ne-o îngăduie, spre a nu sporî răul. Cealaltă, privește dreptul de înfierare a răului și duce către acelaș scop: *împiedicarea sporirii răului*. Una, întregeste în chip admirabil pe cealaltă. Numai împreună pot duce la realizarea scopului sfânt: *diminuarea răului*.

Intr'o astfel de atmosferă exegetică, nu e loc pentru «legitima apărare», așa cum ea e înțeleasă îndeobște.

In concluzie: *învățătura evanghelică, nu admite «legitima apărare»*.

Pentru arhitectura acestei învățături, legitima apărare este un motiv ce ține de alt stil. Toată splendoarea ei s'ar anula prin introducerea în citadelă a acestui cal troian: «legitima apărare». Învățătura evanghelică nu cunoaște altă apărare decât cea făcută în spiritul ripostei Mântuitorului: «de am grăit rău mărturisește; de am grăit bine, ce mă bați?»

G. RACOVEANU,
Licențiat în Teologie

TOTI SĂ CÂNTE ÎN BISERICĂ?

Mulți își pun astăzi întrebarea: Este bine să cânte poporul Sf. Liturghie în biserică?

Și lucru foarte curios, după a mea părere, este, că cei ce-și pun această întrebare ni se arată preocupați mai numai de chestiunea, dacă ortodoxismul nostru ar îngădui cântarea în comun a dreptcredincioșilor. De aceea, pe mulți îi vezi trudindu-se să ne încredințeze, că și în cele dintâi vremuri ale creștinismului, nu numai un glas din strană, ci toate glasurile din biserică li răspundeau preotului, înălțând laolaltă cântece de slavă lui Dumnezeu.

Ca și cum, chiar dacă n'ar mai fi nici o îndoială asupra acestei chestiuni, — nu ar mai rămânea totuși în picioare întrebarea: Nu suntem oare prea pretențioși, când le cerem astăzi dreptcredincioșilor să ajungă să cânte mulțumitor cântările bisericesti? Ca și cum, nu atât justificare acestei măsuri, cât mai ales punerea ei în aplicare ar trebui să ne preocupe în primul rând!

Căci un lucru n'ar trebui pierdut din vedere: anume că creștinii de astăzi, cei atât de copleșiți și de absorbiți de lumeștile griji ale complicatei vieți moderne, nici pe departe nu se pot asemăna cu dreptcredincioșii de pe vremea creștinismului primar, care-și petreceau zilele mai numai în rugăciune și în credință. Oare dreptcredincioșii (?) noștri de astăzi vor putea ei și vor vroi să-și însușească mulțumitor anevoioasele melodii ale cântărilor bisericesti? Oare este de închipuit, că astăzi, când până și cei cari mai cercetează biserică nu mai cunosc cu deamănuntul mersul și desfășurarea Sfintelor slujbe religioase, vor ști să nimerească totdeauna răspunsurile trebuitoare? Această atât de dorită cântare în comun nu ar stârni ea, măcar din când în când regretabile confuziuni și încurcături?

Intrucât sigur este, că în fiecă biserică drept credincioșii nu sunt și nu vor fi, nici aceiași, nici în acelaș număr, urmează dela sine că la darea răspunsurilor, nici ezitățile, nici nepotrivirile nu

vor lua sfârșit. Și totuși, cât de grăbiți suntem, Dumnezeule, să trecem peste neplăcuta realitate, ori de câte ori vrem să dăm măcar o cât de șubredă biruință părerilor, ce ni sunt dragi! Cu câtă înfrigurare astăzi depănăm în fuga mare până și chestiunile, pe care s'ar cuveni să le cercetăm numai în tihnă și pe'ndelete!

Știu bine, că celor de mai sus întâmpinări ale mele, unii se și grăbesc să-mi răspundă: Fii fără grije în privința chestiunii dacă dreptcredincioșii astăzi vor mai putea să-și însușească *anevoioasele* melodii ale cântărilor bisericesti. Am și luat măsuri, pentru ca aceste melodii să nu mai fie anevoioase: În acest scop, am și tipărit și răspândit alcătuirii de coruri cât mai simplificate, mai ușurate de orice greutate, și deci cât mai la îndemâna tuturor. În acest sens își face mărturisirea și Ieromonahul Teofil Ionescu, protopsaltul Sf. Patriarhii, care ne spune:

«Am primit cu multă plăcere invitația casei Mischonzniky, ca să cânt câteva cântece religioase *ușoare spre a fi popularizate*, fiind ferm convins față de nepăsarea produsă de vitregiile vremii, că voi reuși să-mi împlinesc prima și ultima dorință a vieții mele de român și creștin ortodox, ca toți să cânte în biserică, pentru sporirea evlaviei».

Cum se vede, vroind să-i facă pe «toți să cânte, spre sporirea evlaviei», unii clerici cred că lupta cu «vitregiile vremii», dacă își pun în gând să tot pipernicească nivelul cântărilor noastre bisericesti, simplificându-le, și ușurându-le până la puterea de însușire și executare a tuturor creștinilor adunați, unul dela răsărit și altul dela apus. Cu chipul acesta, se nădăjduiește să se facă de tot netrebuincioși bieții cântăreți bisericesti, cari, ca și diligența de pe vremuri, ar trebui curând-curând să dispară. Cât de ciudată, mi se pare mie, Dumnezeule, părerea aceasta, mai ales când este susținută, până și de directorii școalelor de cântăreți.

De cât, eu înfruntând și de astă dată duhul cel «lacom de înnoituri»¹⁾ al vremurilor de față, — îmi iau voia să întreb: Oare își va mai putea împlini muzica înalta-i chemare cu ajutorul unor asemenea cântări, pe deoparte cu totul simplificate și neînflorite, iar pe de alta în chip fatal cu stângăcie și fără farmec executate? Oare este de nădăjduit, că astăzi, când în toate direcțiile stăpânește crescândă diviziune a muncii — lumea, care atât de ahtiată este de coruri, cântând ca la operă, — se va lăsa să fie atrasă și subjugată de o atât de searbădă și de puțin pretențioasă muzică bisericească?

1. Ce bine faci de-l înfrunți! — Nota A. S.

Este de crezut că nu.

De aceea socotesc că de neapărata trebuință este ca încercarea cântărilor în comun să fie deocamdată îngăduită numai câtorva dintre preoți, și anume celor mai dornici de schimbări. Iar rezultatele ar trebui controlate pe îndelete și fără acel nestăpânit entuziasm, care, vrând-nevrând, te îndeamnă la părtinire.

Căci încă odată: În această chestiune trebuie în primul rând să ne preocupe și întrebarea, dacă această cântare în comun s'ar putea executa măcar în chip mediocru, — și fără a zdruncina și mai mult scăzuta credință religioasă de la noi.

M. MIHĂILEANU,
Profesor-Pitești

TALCUIREA SFINTEI EVANGHELII DELA MATEI¹⁾

CAPITULUL XII.

Spicele de grâu și Sâmbăta, 1-9. — *Mâna uscată*, 10-14. — *Dulceața și umilința lui Iisus*, 15-21. — *Iisus și Veelezevul*, 22-30. — *Păcatul împotriva Duhului Sfânt*, 31-37. — *Mustrări împotriva fariseilor; semnul lui Ionă*, 38-42. — *Diavolul care se întoarce*, 43-45. — *Familia lui Iisus*, 46-50.

În acest capitol, evanghelistul înmănușiază cinci fapte, care dovedesc cu câtă dreptate tainele împărăției lui Dumnezeu au fost ascunse celor înțelepți, adică fariseilor, pe temeiul neîncetatei împotriviri pe care o făceau lui Iisus. Faptele sunt următoarele: Spicele rupte în ziua Sâmbetei 1-8; vindecarea mâinii uscate, 9-13; Iisus amenințat cu moartea, 14-21; vindecarea îndrăcitului, 22-37; Cererea unui semn din cer, 38-45; (vezi Marcu II 23-28; Luca VI 1-5). Într'însele se vede limpede cât de mult apăsarea legii lui Iisus este mai ușoară decât tradițiunile și inima acră a fariseilor.

1. *Sâmbăta*. Legea odihnei în ziua Sâmbetei era ea aspră prin ea însăși; nu îngăduia, de pildă, nici să aprinzi focul (Eșirea 34-21); dar fariseii o făcuseră de nesuferit prin tradițiunile lor, oprind până și de a face sau dezlega un nod, de a presăra sare peste mâncări și altele, și de aici își luau deseori pricină de a se împotrivi lui Iisus Hristos. În împrejurarea de față, legea oprea secerișul în ziua Sâmbetei (Eșirea XX, 10), și ei adăogaseră că, într'o asemenea zi, nu era îngăduit să culeagă spice, și deaceia, văzând pe ucenici că culeg spice, îndată îi învinuesc pentru călcarea legii.

Să se bage-de-seamă că legea (Eșire 23-25); învoia hotărât celui care trecea printr'un câmp și-i era foame, să culeagă spice de mâncare.

3-4. Iisus dă dreptate faptei ucenicilor săi, arătându-le, prin pilda lui David, că purtarealor nu e pro-

tivnică Scripturii. Ba încă David și tovarășii săi au făcut ceva mai mult (I Impărați 21,1 și următoarele).

El a intrat în casa lui Dumnezeu, adică în Cortul Sfânt, care atunci se afla la Nob, și a mâncat *pânile punerii-înainte*. Așa se chemau la Evrei 12 pâni, pentru că se puneau 6 de o parte și 6 de alta, pe o masă de aur înaintea altarului, ca o închinare veșnică a celor 12 seminții ale lui Israil. Trebuiau schimbate în fiecare Sâmbătă și să fie mâncate de preoți într'un loc sfânt. Dacă deci arhiereul Ahimeleh n'a imputat lui David, (că a mâncat pâinile punerii-înainte), fiindcă foamea îl acoperea cu iertare, pentru că fariseii îndrăzneau să învinuiască pe ucenicii lui Iisus că foamea îi silea să culeagă spice?

5. *Preoții în biserică spurcă Sâmbăta...* Legea odihnei din ziua Sâmbetei nu se întinde și asupra templului, unde preoții omorau dobitoacele, le jupuiau, le puneau pe grătare ferbinți și altele.

6. *Mai mare decât biserică este aici*. Se vede bine că Iisus vorbește despre el însuși și vestește dumnezeirea și mesianitatea sa. El e stăpânul Templului, iar ucenicii săi îndeplinesc o slujbă mai de cinste și mai sfântă decât cea pe care preoții o îndeplinesc în templu, pentru că templul nu este decât casa lui Dumnezeu, pe când în Iisus Hristos, după rostirea Sfântului Pavel (Coloseni 2-9), locuște dumnezeirea cu însăși ființa sa.

7. *Milă voiesc, iar nu jertfă*. Cuvintele acestea sunt din Proorocul Osie 6-6 și au mai fost pomenite odată (vezi cap. 9-13). Din ele se trage ncheierea că e mai bine să faci o faptă de milostenie ajutând pe un om, decât să faci o jertfă. Dacă fariseii ar fi cunoscut duhul Scripturii, nu ar fi îndrăznit niciodată să învinuiască pe ucenicii lui Iisus, pentru că foamea îi silise să culeagă spice.

8. *Că Fiul Omului domn este și al Sâmbetei*. Vezi cap. 8-20. Iisus adaogă un temei de încheiere și foarte greu la cântar, care trebuia să aducă pe farisei la tăcere.

1. Vezi nr. pe Iunie-Octombrie a. c.

El e stăpânul Sâmbetei, al lui prin urmare e dreptul de a tâlcui și, dacă ar fi fost împrejurarea, chiar de a desființa legea Sâmbetei. Ucenicii au cules spice cu învoirea Sa. Cine are dreptul să-i mustre?

Să se bage-de-seamă că Sâmbăta e ziua Domnului și deaceia, dacă Iisus se numește Stăpân al Sâmbetei, în așa fel ca s'o poată întrebuința după plac, cu aceasta vestește că El este Dumnezeu.

10. *Un om cu mâna uscată*, adică lovită de dambă.

Fariseii încep să întrebe pe Iisus, dacă e îngăduit să-l vindece. Ținându-se de tradițiunile lor, nu era îngăduit să îngrijească de bolnavi Sâmbăta, afară de împrejurarea când ar fi fost primejdie de moarte (pentru că, spuneau, a tămădui înseamnă a lucra. Deaceia învățau că nu puteai pune la loc un picior rupt, nici să torni apă proaspătă pe o încheietură scrintită.

11-12. A Doua Lege 22-4, învoia să ajuți a scoate din groapă Sâmbăta pe dobitocul care ar fi căzut într'însa. Iisus scoate din aceasta o dovedire *ad hominem*: dacă e îngăduit Sâmbăta să faci bine unui dobitoc, cu cât mai mult va fi îngăduit să faci bine unui om!

13. Iisus le răpește orice chip de cârtire. Ei nu puteau spune că a vorbi înseamnă a lucra; de aceia, printr'un singur cuvânt, dă acelu nenorocit sloboda folosire a mâinii, și, prin această minune, mai arată că El este cu adevărat Stăpânul Sâmbetei.

14. Cu cât Iisus s'a arătat mai milostiv către oameni, cu atâta mai mare este ura fariseilor împotriva Lui. Deaceia încep a se sfătui cum să-l omoare și Iisus, cunoscând gândurile lor, ca să nu-i ațâțe încă și mai mult, fiindcă încă nu sosise ceasul său, se retrage lângă locul Ghenisaretului (Marcu 37).

16. *Ca să nu-l facă pe el arătat*, pentruca să nu stârnească ura fariseilor.

17-19. In purtarea lui Iisus, plină de dulceață și de blândețe, evanghelistul arată adevărată o proorocie a lui Isaia (42, 1-4). Locul acesta din Isaia este luat după înțeles, iar nu după slovă, și se depărtează de o potrivă și de textul grecesc și de cel evreiesc. Proorocul arată pe Dumnezeu vorbind și zugrăvește felul de a fi al lui Iisus Hristos. Iată *pruncul meu*. Iisus a luat chipul robului și cu toate acestea este bine-plăcutul lui Dumnezeu plin de duhul său. (Ca întregire a acestei părți a proorocirii, vezi cap. 3, 12-18). El trebuie să vestească neamurilor, adică păgânilor, ceiace e drept, adică adevărata religione, Evanghelia. Nu va stârni certuri, nu va avea neînțelegeri; ci va fi plin de blândețe și bunătate, departe de orice poftă de a se arăta lumii și de orice trufie.

Trestie zdrobită nu va frânge... Trestia zdrobită și inul aprins care fumează înseamnă feluritele tagme de oamenii întristați și păcătoși, față de care Iisus se arată plin de milă, ajutându-i în toate felurile și îmboldindu-i să nădăjduiască iertarea, până acolo încât, prin bunătatea și îmbrățișarea sa, să ducă la biruința dreptății, adică a evangheliei în orice loc și Dumnezeu să domnească pretutindeni.

21. *Și intru numele lui neamurile nu vor nă-*

dăjdui. Aceste cuvinte din urmă sunt luate după Septuaginta. In textul evreiesc însă se citește: Insulele, (adică popoarele păgâne care locuiesc în insulele și țărmurile Mediteranei) vor nădăjdui în legea sa. Înțelesul e același, fiindcă, atât într'un text, cât și în cellalt, se vestește că venirea păgânilor la evanghelie e trebuincioasă pentru biruința ei și că mântuirea săvârșită de Iisus se întinde asupra tuturor popoarelor.

22. *Orb și mut* din pricina îndrăcirii. Iisus face trei minuni prin una singură: alungă pe diavol, dă vederea și dezleagă limba. Tot așa se lucrează și în fiecare zi prin convertirea credincioșilor. Se alungă dracul, se primește lumina

23. *Fiul lui David* e tot una cu Mesia. Minunea zgomotoasă săvârșită de Iisus stârnește însuflețirea mulțimii și-i zmulge acest strigăt de credință. Dar fariseii caută îndată să-l înăbușe și, neputând tăgădui fapta, vor să arate că Iisus are, dela mai marele dracilor, puterea de a scăpa pe îndrăciți de boala lor.

24. *Veelzevul*. Așa găsim numirea mai-marelui dracilor în textul grecesc, cași la cap. 10, 25.

25—26. Iisus arată minciuna învinuirii care i se aduce de farisei. Dacă el ar avea dela satana puterea de a alunga dracii, atunci ar trebui să spunem că Satana însuși lucrează cu Iisus la sfărâmarea împărăției sale și că izbește în el însuși, gonindu-se pe sine din stăpânirea lui, ceiace e cugetare fără minte.

27. *Feciorii voștri...* Această rostire e un evreism, care înseamnă *ucenicii voștri*. La Evrei, erau așa numiții exorciști, care uneori alungau dracii chemând numele lui Dumnezeu (vezi Marcu 9-37; Fapt. Apost. 19-13; apoi Iosif Flaviu, *Antichitățile evreiești* 8, 2—5; *Războiul iudaic* 7-6 și altele). Iisus întreabă: Dacă eu alung dracii cu puterea Satanei, ucenicii voștri, adică fariseii, cu puterea cui îi alungă? Și dacă în ucenicii voștri recunoașteți puterea lui Dumnezeu, pentru ce nu voiți s'o recunoașteți în mine? Deci ei vor fi judecătorii voștri, făcând cunoscut tuturor nedreapta părtinire pe care o întrebuințați față pe mine.

28. Duhul lui Dumnezeu este virtutea, puterea lui Dumnezeu. Iisus trage o încheiere de cea mai mare însemnătate, adică: Dacă eu alung dracii cu puterea lui Dumnezeu, e neîndoielnic că puterea diavolului începe a se prăbuși și că a venit împărăția lui Dumnezeu. Ajunge să citim evangheliile, pentru a vedea ce putere exercita Iisus asupra dracilor și cum aceștia tremurau înaintea sa și-l rugau să nu-i chinuiască.

29. Cine vrea să intre într'o casă pentru a o prăda, trebuie mai întâi să dezarmeze pe cel tare care o păzește. In împrejurarea de față, cel tare e Satana, iar casa sa e împărăția pe care o are pe pământ; prada lui sunt oamenii ajunși a fi robii săi. Iisus însă intră acum slobod în împărăția acestuia și-i zmulge din mână prada prin scoaterea lui din cei îndrăciți. Prin aceasta, Domnul arată limpede că cel tare e și pus în lanțuri și împărăția lui Dumnezeu a venit peste a lui.

Din aceste cuvinte ale lui Iisus, se vede bine că împărăția lui Dumnezeu nu este numai ceva care ar

veni la sfârșitul lumii (eshatologică), cum zice Loisy; ci, afară de faza eshatologică sau dela capătul lucrurilor, trebuie să socotim că mai este și o fază începătoare care se îndeplinește pe pământ și care și-a avut începutul odată cu săvârșirea lucrării lui Iisus pe pământ în fața mulțimii și care nu va înceta a se răspândi până la sfârșitul lumii.

30. *Cel ce nu este cu mine.* După ce a mărturisit că el e Mesia și că întemeierea împărăției sale e și gata îndeplinită, Iisus ne învață, printr'o zicere puternică, despre ținuta pe care trebuie s'o avem față de dânsul. Nu putem sta nepăsători. Cine nu lucrează cu Iisus la răspândirea împărăției sale, e ca și cum s'ar împotrivi lui și caută să-i sfărîme lucrarea. Cu aceste cuvinte, Iisus îmboldește mulțimile să părăsească pe farisei și să se strângă împrejurul lui.

31. *Pentru aceasta grăiesc vouă...* Deci mulțimea să nu urmeze fariseilor, desprețuind lucrarea lui Dumnezeu și punând săvârșirea ei pe socoteala diavolului, pentru că, dacă tot păcatul se poate ierta, nu e tot așa și cu hula care, prin aceasta, se aduce Duhului Sfânt.

Hula împotriva Duhului Sfânt e fapta acelor care nu numai închid ochii împotriva faptelor lui Dumnezeu, ci le înlătură cu încăpățănare, punându-le în seama diavolului, voind astfel să puie pe aceiași treaptă pe Duhul Sfânt și pe duhul cel rău. Acesta era păcatul fariseilor.

Nu se va ierta, adică cu greu se va putea căpăta iertarea acestui păcat, nu pentru că puterea lui Dumnezeu ar fi mărginită sau că Biserica n'ar avea puterea s'o ierte (e articol de credință că Biserica poate ierta toate păcatele, fără deosebire); ci pentru că acest păcat e fără iertare și are în el o răutate protivnică iertării. În adevăr, acel care dă „pe seama diavolului faptele de bunătate și de milostivire ale lui Dumnezeu, în oarecare chip, face din Dumnezeu un diavol, după cum spune Sf. Atanasie și, mai mult încă, se apucă să lupte împotriva bunătății însăși al cărei dar este întoarcerea inimii și pocăința“ (Martini).

32. *Oricine va zice cuvânt împotriva Fiului Omului.* A păcătui împotriva Fiului Omului înseamnă a se scandaliza de umilința și slăbiciunea sa, a-l socoti mai pre jos de ce este el. Un asemenea păcat poate avea oarecare pricină de iertare în neștiința minții noastre și de aceea va fi iertat. Astfel Iisus se roagă pe cruce pentru vrăjmașii săi. *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac.* Totuși această pricină de iertare nu se găsește în păcatul împotriva Duhului Sfânt, care de aceea este declarat că nu merită iertare.

Nici în veacul de acum, nici în cel ce va să vie. Deci sunt păcate care, dacă nu sunt iertate pe pământ (în veacul acesta), se iartă apoi în altă viață, în răstimpul până a nu ajunge la judecata de apoi, cum au arătat bărbații însemnați ai Bisericii: Augustin, Sf. Grigorie Dialogul, Beda Venerabilis și alții. Dar sunt și păcate care, nefiind iertate pe pământ, nu se mai iartă nici în altă viață, ceiace dovedește veșnicia chinurilor iadului.

33. Prin aceste cuvinte, Iisus arată cât de protivnic este însuși bunului simț felul de a lucra al fariseilor care, deși mărturiseau ca bune fapte făcute de el, spun neau totuși că el era rău și în legături cu Satana.

Prin pomul de care este vorba aci, se înțelege Iisus. Rodele lui sunt minunile și mai cu seamă alungarea dracilor. Deci dacă acestea sunt bune, cum va putea fi rău pomul care le zămislește? și cum va putea fi osândit?

34. *Pui de năpârci* vezi cap. 3, 7. *Cum puteți grăditi cele bune...* Fiind voi plini de nedreptate, cum e puțință să vorbiți bine de mine și de faptele mele?

35. *Comoară* la obârșie înseamnă loc de adăpos și aici are acest înțeles.

36. *Cuvântul deșert* e acel care nu aduce niciun folos nici pentru cine-l spune, nici pentru cine-l ascultă. Dacă deci omul va da socoteală și pentru acest cuvânt, c socoteală grozavă se va da pentru hulele rostite de farisei?

37. Dacă cuvântul dovedește bunătatea sau răutatea inimii și dacă va trebui să dăm cea mai amănunțită socoteală și de vorbele pe care le rostim, e lămurit că vor ajunge chiar și numai vorbele pentru că prin ele omul să fie declarat drept sau să fie osândit ca nedrept.

38. *Invățătorule...* Deși după înfățișare fariseii ce o minune, la dreptul vorbind însă ei întind o cursă lui Iisus. Minunile săvârșite încă nu ajung pentru ei să le dovedească adevărul că Iisus este Mesia. De aceea ei vor o minune covârșitoare, care să izbească simțurile lor, un semn din cer (Luca 11, 16), adică ceva care să se petreacă în cer, cum ar fi întunecarea soarelui, scăpărarea unui fulger, un car de ioc, ca acela al lui Ilie sau altele. Dar Iisus nu-și săvârșește minunile sale pentru a sătura setea oamenilor după lucruri noi și pentru a trezi în ei o minunare stearpă, ci pentru a veni în ajutorul suferințelor lor și a-i aduce, prin mijlocul bunurilor pământești, la credința în trimeterea sa dela Dumnezeu.

39. *Neamul viclean.* Aceste cuvinte sunt îndreptate către Evreii care trăiau în timpul lui Iisus Hristos. Surzumiți astfel pentru că erau nelegiuți și necredincioși către legământul încheiat cu Dumnezeu. Semnul cerului nu le va fi dat, dar li se făgăduiește în viitor un semn mai zguduitor, adică acel al proorocului Iona (Iona 1 și urm.)

40. După cum Iona, eșit viu din fundul adâncului după trei zile, a fost un semn minunat și viu pentru Nineviteni, tot așa Iisus, înviat din morți după trei zile va fi un semn pentru Evreii care vor avea, în învierea lui, dovada cea mai plină de încredințare că el era Dumnezeu și Mesia Răscumpărătorul.

Evreii au înțeles bine cuvintele lui Iisus și, în vremea Patimei, și-au adus aminte de ele (Matei 27, 63) și au căpătat dreptul ca mormântul să fie păzit de străjă.

Trei zile și trei nopți. Fraza *zi și noapte* se întrebuința la Evrei pentru a însemna ziua civilă de 24 de ceasuri, fie că era întreagă, fie numai în parte. Iisus Hristos, fiind îngropat în seara de Vineri și neînviat

decât Duminică dimineața, a stat deci în mormânt trei zile și trei nopți, după socoteala de atunci a Evreilor.

Bărbații nineviteni vor fi pârâșii care vor face să fie osândiți Evreii din vremea lui Iisus, fiindcă ei, deși păgâni, au crezut într'un străin ca Iona, care propoveduia ruina cetății lor, fără ca să fi făcut minuni; pe când Evreii nu voiau să creadă în Iisus, care nu era numai un prooroc ca Ioan, ci e Fiul lui Dumnezeu care vestește o împărăție nouă și face neîncetate minuni pentru a adevăra învățătura sa.

42. *Impărăteasa dela meazăzi*, adică din Saba, provincie a Arabiei fericite, la meazăzi de Iudeia, s'a pornit la o lungă călătorie, pentruca să audă înțelepciunea lui Solomon, care era numai un om muritor (3 Impărăți 10,₁₁ și următoarele; 2 Cronice 9,₁ și urm.); în timp ce Evreii leapădă înțelepciunea aceluia care e mai mult decât Solomon, pentrucă e Fiul lui Dumnezeu. Totuși împărăteasa din Saba se va scula și ea să mătrurisească împotriva Evreilor în ziua judecării.

43-45. Fariseii luaseră pricină de a bârbi împotriva lui Iisus Hristos, pentrucă el scosese pe diavol dintr'un îndrăcit (stih. 22-24) și Iisus, în legătură cu fapta aceasta, arată care va fi soarta Evreilor care nu vor crede în cuvântul lui nici după ce le va fi dat dovada semnului lui Iona, adică învierea sa. Ei vor cădea tot mai mult în puterea diavolului.

Printr'o pildă scurtă, Iisus înfățișează pe diavol ca un om care, luat cu deasila să-și părăsească locuința sa, umblă rătăcind prin locuri pustii, căutând o nouă locuință, și negăsind, se întoarce la casa cea veche, din care a fost scos, și găsind-o goală, adică nepăzită și neapărată, ba ceva mai mult: împodobită și curățită, adică pe cât se poate mai potrivită pentru scopul lui, cheamă în ajutor pe alți șapte tovarăși și face o încercare din cele mai încordate pentru a pune din nou stăpânire pe ea. Dacă izbândește în planul lui, atunci omul care mai înainte era stăpânit numai de un diavol, va ajunge să fie stăpânit de mai mulți, și așa starea din urmă a aceluia om va ajunge a fi mai rea decât mai înainte. În de obște, prin aceasta Domnul vrea să ne spuie că omul venit la credință, dacă se întoarce din nou la starea veche, de obicei atunci ajunge a fi mai rău decât mai înainte.

Așa va fi și acestui neam viclean. Diavolul a început a fi alungat din mijlocul poporului evreiesc prin mijlocul legii date de Dumnezeu și prin proorocii trimise de dânsul. Dar jugul lui a fost scurtat în chip cumplit, mai cu seamă prin propoveduirea Sfântului Ioan Botezătorul și prin lucrarea lui Iisus și a apostolilor. Cu toate acestea Evreii s'au arătat necredincioși către darul lui Dumnezeu și, orbiți de vederile lor rătăcite, cu toate că primiseră botezul pocăinței dela Ioan, n'au voit să cunoască pe Iisus ca Mesia și de aceia au căzut din nou sub stăpânirea Satanei, încăpățânați mai mult ca oricând în viclenia lor.

46. *Frații lui.* La Evrei, se numeau frați încă și verii și rudele mai depărtate. Iisus nu avea frați în înțelesul de azi al acestui cuvânt, fiindcă Sf. Maria a fost pururea fecioară (vezi 13,₃₅).

Stau afară, adică afară din casa unde Iisus se afla atunci, încunjurat de o mulțime care-l îngrămădea (Marcu 3,₂₀).

48-50. În răspunsul său, Iisus învață că treburile lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor trebuie să treacă înaintea plecaciunii datorite părinților. El învață atunci mulțimea și nu era potrivit să fie abătut dela munca sa cea atât de rodnică, pentru a da ascultare părinților. În acelaș timp, Iisus dă să înțeleagă că, pentru dânsul, are mai mult preț rudenia sufletească, cuprinsă în împlinirea voiei lui Dumnezeu, decât rudenia materială, întemeiată pe legăturile de sânge.

Venind El pe lume pentru a face voia lui Dumnezeu, privește ca rudele sale duhovnicești pe acei care împlinesc și urmează aceiași voință a lui Dumnezeu.

Deci Iisus nu se leapădă de mama sa, Sf. Maria, nici nu o lipsește de cinstirea care i se cuvine ca mamă, ci o privește numai în legăturile ei firești către dânsul. Pe de altă parte, de oarece ea a fost făptura care a îndeplinit voia lui Dumnezeu în chipul cel mai desăvârșit, urmarea este că tot ea e cea care e legată de Iisus mai mult decât toți prin legătura duhovnicească.

Tradus din limba Italiană, de

Arhim. SCRIBAN

Mai cu seamă să lăsăm simțirilor pe care le străbate omul în viața religioasă, tot înțelesul lor lăuntric, chiar dacă ne duce la enigme! Căci tocmai aceste enigme poate că sunt de cea mai mare însemnătate pentru cunoașterea adevărului.

ADOLF REINACH,

în *Gesammelte Scripten*, p. XXIV.

Rolul Bisericii în stațiunile Balneare și Climaterice

Și la noi, ca pretutindenea aiurea, se află, în principalele stațiuni balneare și climaterice, locașuri de închinare și de reculegere religioasă pentru creștini. La Slănicul Moldovei, la Govora, Mehadia, Bușteni etc., fără a vorbi de Sinaia, sunt asemenea locașuri. Firește, bisericile acestea servesc în mod permanent și, în primul rând, pentru populațiunea locală; dar nu-i mai puțin adevărat că ele sunt de mare folos sufletesc și pentru vizitatorii ocazionali ai stațiunilor. Se duc oamenii la băi și la stațiunile de aer curat pentru întremare, odihnă și sănătate trupească. Niciodată însă nu trebuie să se uite adevărul că sănătatea trupului nu valorează nimica fără fără cea a sufletului. Ambele trebuie îngrijite concomitent și armonice, așa că vechea zicătoare pedagogică *mens sana in corpore sano* se poate aplica și aici. Și se aplică cu drept cuvânt; căci Biserica Creștină totdeauna a fost socotită ca o mamă duioasă, care își crește și conduce pe fiii săi, de orice vârstă sex și condiție socială, pe calea dreptei credințe în Dumnezeu și a virtuții.

Negreșit, oriunde se află creștinul, este ținut a-și îndeplini datoriile sale religioase. Dar de multe ori neglijează aceste datorii, pretextând absorbirea în ocupațiunile și nevoile vieții. Pretextul acesta însă este cu totul înlăturat la stațiunile climaterice și balneare, deoarece atunci e vacanță sau suspendare voluntară de la ocupațiile obicinuite. S'ar putea chiar susține că cultivarea sentimentului religios se poate face la asemenea stațiuni mai bine chiar decât în alte părți și ocaziuni.

Și cum că este așa, stă faptul, pe care îl poate adevăra orice frecuentator al stațiunilor balneare și climaterice, că, ori-de-câte-ori se fac servicii divine publice la aceste stațiuni, bisericile respective sunt pline de închinători, cei mai mulți dintre vizitatori.

Această laudabilă năzuință a închinătorilor însă trebuie încurajată și sprijinită. Cum? Prin îngrijirea cât mai mare a locașurilor sfinte, *dar mai ales printr'un personal bisericesc cât mai select*. Cine nu știe că omul sfințește locul și ori-ce instincte atâta valorează cât valorează cei ce serverc ei! Acest adevăr este învederat și la biserică, ca și la școală, ca și la orice așezământ public și privat. Acolo unde personalul este la înălțimea misiunii lui, totul înflorește și propășește. Din contra, nu este decât vegetare și regres, când conducătorii unei instituțiuni sunt inferiori și nevrednici.

În realitate însă, în ce privește stațiunile noastre balneare și climaterice, lucrurile bisericesti nu prea merg bine. De pildă, la Govora din jud.

Râmnicu-Vâlcea, una din stațiunile cele mai importante și mai vizitate ale Țării, unde am fost cu familia în cei doi ani din urmă, ca preot deservent acolo era vara trecută un călugăr de rând dela Monastirea istorică cu acelaș nume, iar vara aceasta un tânăr de curând hirotonisit. Și unul și altul făceau serviciul divin neregulat; iar în unele duminici și sărbători nu se oficia niciun serviciu liturgic, așa că lumea se întorcea amărâtă de la biserică închisă sau fără preot.

În timp de aproape o lună, cât am stat în vara trecută la Govora, tânărul preot de aici n'a oficiat decât de două ori. Nici chiar la serbarea *Tăierea Capului Sf. Ioan* (29 August) nu s'a slujit liturgia, deși biserică are hramul Sf. Ioan Botezătorul și serbarea-i una din cele mai însemnate și mai instructive ale omului. Motivele lipsei preotului govorean dela datorie erau sau participarea lui la cercul cultural bisericesc din vecinătate, sau chemarea la Episcopie spre perfecționare în practica bisericască.

Temeinice motive fără contestare; dar în nici un caz nu trebuie lăsată biserică din Govora fără preot, fie chiar dacă s'ar fi făcut apel pentru suplinire la clericii aflați în vilegiatură la aceste băi.

Adăugăm încă că tânărul preot titular de la această stațiune balneară, neavând experiență îndestulătoare, era stângaci în mișcările sale sacerdotale, ca orice începător, și *nu l-am auzit niciodată predicând*. În schimb, la serbarea *Adormirii Maicii Domnului* (15 August), a citit vreo sută de pomelnice, la ieșirea cu sfințele daruri, cu toate numele din ele și cu rostirea formulei știute după fiecare pomelnic.

Și numele din pomelnice erau mai toate de ale vizitatorilor și familiilor lor, ceea ce dovedește grija acestora și de cele sufletești.

Față cu cele arătate mai sus, se impune o îndreptare neîntârziată. Personalul deservent de la bisericile stațiunilor balneare și climaterice trebuie să fie ales cu mare îngrijire. Socotim chiar că, pe timpul verei, n'ar fi rău să se detașeze aici preoții cei mai de seamă din Țară. Așa zișii *misionari*, cum se numesc de cât-va timp unii preoți, ar avea o întrebuintare nemerită aici; mai ales că la băi vin vizitatori de toate confesiunile și chiar necredincioși. Niște misionari buni predicatori au putea să atragă la biserică creștină ortodoxă chiar pe ceice nu aparțin ei sau au credinți rătăcite.

Supunem respectuos aceste observații organelor înalte bisericesti și, în deosebi, prea sfinților conducători ai eparhiilor unde se găsesc stațiunile balneare și climaterice.

Galați, 1927.

M. N. PACU,
Profesor onorar și avocat.

CRONICA BISERICESCA

INTERNĂ

TEXTUL DECALOGULUI după hotărârea Sfântului Sinod.

În ședința sa din 25 Iunie 1927, Sf. Sinod a hotărît că textul Decalogului (celor 10 Porunci) să fie în felul în care-l dăm aici mai jos și așa să se întrebuițeze ca text normativ în cărțile școlare.

I. Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău, să nu ai alți Dumnezei afară de mine.

II. Să nu-ți faci ție chip cioplit, nici vreo altă asemănare a lucrurilor care sunt în cer sus sau jos pe pământ și din câte sunt în ape sub pământ; să nu te închini lor, nici să servești lor.

III. Să nu iei numele Domnului Dumnezeuul tău în deșert.

IV. Adu-ți aminte de ziua de odihnă, ca s'o sfințești pe ea. Șase zile să lucrezi, iar a șaptea te odihnește, căci este ziua Domnului Dumnezeuului tău.

V. Cinsteste pe tatăl și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe pământ.

VI. Să nu ucizi.

VII. Să nu fii desfrânat.

VIII. Să nu furi.

IX. Să nu mărturisești strâmb asupra aproapelui tău.

X. Să nu poștești soția aproapelui tău, nici casa lui, nici țarina lui, nici sluga lui, și nici oricâte sunt ale aproapelui tău.

Cruciata împotriva beției.

Ce păcat că lumea noastră bisericească nu se scoală mai viu la luptă împotriva beției! Ce mare chestiune, ce cinste pe preoți, când s'ar arunca vânjos în vârtoarea aceasta, ce măreție pe Biserică, atunci când organele ei ar duce la izbăvire sănătatea țării de acest prăpăd! De ce să fie medicii și alți bărbați ceice se războiesc, iar preoții să rămâie în urmă? Abia rar vezi din rândurile noastre câte o zvâcnire și mai de loc câte o izbucnire. De ce preoții s'au simțit mult mai ademeniți să intre în lupta pentru cooperare și mai puțin pentru aceasta? E ceva mântuitor, care nu trebuie să ne scape. Noi suntem cei dintâi chemați. Să se laude alții că au mântuit ei țara de nenorocire? A noastră să fie cinstea.

La urma urmei, mântuie-o cine-o putea, numai s'o mântuie. Adevărul este însă că nimenea nu poate decât numai preoții. Ce a făcut preotul *Trifa* de peste munți n'a făcut nimenea. Este o luptă care cu drept cuvânt s'ar putea numi *cruciata* și care nu se poate duce decât numai pătimaș, împins de puterile ascunse pe care numai mistica religioasă le poate stârni și hrăni. Trebuie înverșunarea pe care numai patima o poate da și care nu poate țâșni decât de unde a țâșnit și

aiurea: din dârjenia cu care credința înverșunează pe om a duce lupta pentru drepturile lui Dumnezeu în lume.

Unul singur este în țara românească, în rândurile noastre, care nu depune steagul în chestiunea aceasta și care îl tot fâlfâie din când în când. E Mitropolitul **PIMEN** al Moldovei, care, cum am arătat în nr. trecut al acestei reviste, la conferențele pastorale începute anul acesta la Iași în ziua de 4 Oct. a. c., din nou a pomenit de această chestiune, stârnind pe preoți să înțească lupta.

Iată că acum se mai vestește ceva: din nou congres împotriva beției care avea să se ție în zilele de 7, 8 și 9 Noemv. la Cernăuți. Vor lipsi preoții de acolo, cum au mai lipsit și dela altele? Ar fi mare păcat și scăparea celor mai fericite prilejuri, prin care putem fâlfâi înaintea oamenilor steagul puterii noastre. Oh, o țară întreagă s'ar putea scula, ațâțată de noi.

Să nădăjduim că atâtea strigăte nu vor suna în gol. Iată că deocamdată se strigă. I. P. S. Mitropolit Pimen dorește ca această luptă să se desfășoare mai din plin, cu o stăruință neoprită. Înalt Prea Sfinția Sa vrea o organizare și o alăturare mai largă la chestiunea aceasta. În acest scop, își trimite stăruințele sale către toți eparhioții țării, recomandând lucrările societății *Temperanța*, care lucrează în țara noastră împotriva beției și care pune la cale și congresele împotriva ei.

Avem în mână acum un act din cele prin care se dorește ducerea cu stăruință a acestei lupte și care este răspunsul Mitropolitului Sibiiului la cuvintele îndemnătoare ale Mitropolitului Pimen al Moldovei. Din el se vede că e vorba de o cruciată care se pune la cale și despre care noi spunem: Dă Doamne ca ea să vie cât mai curând! Până atunci, dăm, în cele ce urmează, actul pomenit, adică răspunsul Mitropolitului *Nicolae* către Mitropolitul Moldovei ca prezident al Sfântului Sinod. Răspunsul dela Sibiu e sub nr. 9292 din acest an, iar adresa Mitropolitului Pimen, dată dela Sf. Sinod, are nr. 305 din acest an. Iată răspunsul, înregistrat la Sf. Sinod la nr. 432 din 1927:

Rezoluția din 20 Octomvrie 1927.

Cu deosebită mulțumire luăm cunoștință și am siguranța că, din această cruciată, preoțimea va ieși biruitoare și țara îi va fi recunoscătoare.

(ss) *Pimen.*

Înalt Prea Sfinția Voastră,

Avem onoare a vă aduce la cunoștință, că suntem în posesia adresei cu Nr. 305, din 28 Septemvrie 1927, în chestia combaterii alcoolismului.

Ne bucurăm, că în contra înfricoșatului flagel, se pornește cruciata de mult așteptată și arătăm că și preoțimea noastră își va face datoria.

Broșura Societății „Temperanța” merită să fie răspândită în cercuri cât mai largi, pentru a trezi mulțimile primejduite de cea mai cumplită robie.

Mulțumindu-Vă pentru serviciile ce aduceți Bisericii și poporului nostru în pornirea unei cruciate în contra alcoolismului, Vă rog, Inalt Prea Sfințite, să primiți ale noastre întru Hristos îmbrățișări.

(ss) † **NICOLAE**

Arhiepiscop și Mitropolit

Sibiu, la 12 Octombrie 1927.

CUVANTAREA

P. Sf. Episcop GRIGORIE al Aradului, la Congresul preoțesc din Lugoj din 10 Noembrie 1927.

Prea Cucernici Părinți,

Noi, cari suntem slujitori ai lui Hristos și ispravnici ai tainelor lui Dumnezeu, în vâltorile acestei lumi, am fi poate ispitiți să credem că ajunge să predicăm altora, iar nouă să nu ni se predice. Cei cu asemenea socotinți să-și aducă aminte de Mitropolitul Antim Ivireanul, care, în predicile sale, mustra și pe preoții neglijenți. Dar mai bine să ne aducem-aminte de unele cuvinte ale Sf. Apostol Pavel. Acest apostol zice către guvernatorul Felix: «Drept aceea mă și străduesc să am față de Dumnezeu și de oameni un cuget pururea fără vină» (Fapte, 24,16).

Dar să luăm unele cuvinte ale Sf. Evanghelist Ioan: „Iubiților, de nu ne va arăta pe noi vinovați inima noastră, îndrăznire avem către Dumnezeu” (I Ioan 3,21). Prin urmare preotul să-și dea seama cum își îndeplinește rolul de slujitor al lui Hristos și ispravnic al tainelor lui Dumnezeu. Căci zice proorocul Ieremia: «Blestemat este celce face lucrurile Domnului cu lene» (48, 10).

Lucrurile Domnului se pot săvârși nu numai cu lene ci cu nepăsare, cu scop de câștig, cu indiferență, ba se pot lua în derâdere. Mare păcat săvârșește preotul neglijent, mai ales în legătură cu taina Sf. Euharistii. Cel neglijent comite greșală și chiar greu păcat față de această taină, mai ales din trei puncte de vedere:

1. Preotul neglijent păcătuiește împotriva iubirii divine nemărginite.

Inchipuiți-vă că un rege pământesc și-ar deschide porțile palatului cu scopul ca și cei mai umili să poată intra și să stea cu regele la masă! Inchipuiți-vă că unul din slujbașii regelui ar ține calea celor chemați de rege și numai cu greu li-ar da voie să intre. Ce ați zice de un asemenea slujbaș? Că el nu iubește pe rege, că nesocotește inima lui bună. Ei bine, astfel procedează și preotul care nu administrează taina sfintei împărtășiri cu destulă vrednicie. Căci Hristos este de față în taină, dar slujitorul nevrednic oarecum ar voi să oprească darul ce se dă prin taină și vatamă iubirea nemărginită a lui Dumnezeu.

Nu uita deci, preotule, și nu nesocoti iubirea divină. Mântuitorul, sub chipul pâinii și a vinului, voiește să

fie de față în toate locurile unde sunt oameni, spre a-i cerceta, și a-i hrăni cu hrană divină. Iisus voește ca, la orice timp, să fie între noi ca să-l primim. Și preotul e cel mai fericit că, în taina Cuminicăturii, ține în mâinile Sale pe Mântuitorul la altar; e mai fericit decât Simeon, care numai odată a ținut pe Iisus în brațe, dar e cel mai nefericit preotul, dacă săvârșește taina cu nevrednicie.

Fericit era Zacheu că a primit pe Iisus în casa sa și a stat cu El la masă, dar mai fericit e preotul că poate aduce pe Iisus în fiecare zi pe Sf. Altar. De aici se poate vedea însă și nefericirea preotului care aduce pe Iisus cu nevrednicie.

2. Adevăratul preot își dă seama că, în taina Sf. Cuminicături, cinstește și puterea nemărginită a lui Dumnezeu. Sfântul Ambrozie zice că mari minuni a săvârșit Dumnezeu când a făcut lumina, când a făcut să răsară iarbă din sânul pământului, dar iață că același Dumnezeu zice la binecuvântarea pâinei și a vinului: «acesta este trupul meu, acesta este sângele meu». Aceasta este cea mai mare minune din care fiecare creștin se împărtășește. Dacă Dumnezeu ar crea milioane de oameni ca din senin, dacă ar crea cer și pământ nou, totuși prefacerea pâinei și a vinului în sângele și trupul Domnului este mai mare minune. El, Atotputernicul, la dorința noastră, se coboară din cer și ne hrănește în Sf. Euharistie. Iată dar că orice gând necurat, orice nevrednicie a preotului, umblă să nesocotească puterea nemărginită a lui Dumnezeu.

Sf. Ioan Gură de Aur, în cartea a treia despre preoție, zice că, prin preoți, creștinii mănâncă trupul și beau sângele Domnului și zice apoi că, prin acest dar și prin alte daruri ale celorlalte taine, preotul este mai puternic decât un monarh asupra supușilor săi. Același sfânt părinte arată că mare e răspunderea preoților în legătură cu această putere.

3. Dar mai este pentru preot o mare răspundere față de cei cari vin să se împărtășească. Prin lene, neglijă sau prin mânie, putem scandaliza pe credincioși. Mulți credincioși se vor feri a se cumineca din mâinile preoților pe care îi socotesc nevrednici. Ei nu vor înțelege că venirea darului nu atârână dela starea personală a preotului. Ei nu cunosc toți cuvintele dela Tit. (3, 5): „Nu din lucrurile cele întru dreptate care am făcut noi, ci după a Lui milă ne-a mântuit pe noi».

Preotul slab de înger va îndepărta pe creștini, iar cel bun va face pe credincioși să se cuminece cât mai des, cum făceau creștinii din veacurile primare ale creștinismului.

De aceea e bine, ca preotul fie el cel mai bun, să aibă în vedere toate acestea. Sf. Pavel zicea că el este cel dintâi păcătos (I. Tim. 1,15). Așa să zicem și noi și niciodată să nu ne credem prea buni ca preoți. Atunci ne vom feri mai bine de căderi. Și mai este ceva. Să nu ne gândim că prin Sf. Impărtășanie se dă credincioșilor merinde sufletească trainică, durabilă, care le păstrează darurile suprafirești. Așa cugetând nu vom păcătui.

Cea mai mare dorință a mea, în aceste clipe, este ca să nu ne zică Domnul nici unuia, ca lui Iuda: „Preotule, ai inimă să te apropii de mine și mă vinzi cu o sărutare!” Să nu rostim cuvinte sfinte cu buze păcătoase, ca să ne deosebim de Iudeii cari batjocoreau și scuipau pe Mântuitorul. Să nu călcăm cu picioarele Sf. Cumincătură, să nu prefacem paharul binecuvântării în pahar al mâniei cerești. Noi toți, cari ne-am adunat la acest congres, desigur, suntem pătrunși de aceste adevăruri, dar cuvintele prin cari le-am reamintit ne vor face să fim și mai convinși de adevărul că preotul adevărat va avea viață veșnică. *Amin!*

CUVANTAREA

Arhimandritului SCRIBAN, la inaugurarea localului Școlii primare și de meserii din Tâncăbești, în ziua de 2 Octombrie 1927.

Domnilor Miniștri,¹⁾

Doamnelor și Domnilor,

Privind cineva cum, rând pe rând, acest sat se înzestrea cu clădiri și așezăminte care urmăresc înarmarea și buna îndrumare a sufletului locuitorilor, pe calea vieții vrednice, cinștite și prea-înălțate, își dă seama că aici este o minte care țintește spre încheierea unor stări sufletești și a unei așezări materiale care să fie cheazăia adevăratei înaintări naționale. Fericiți trebuie să fie locuitorii care se văd înzestrați, pe lângă biserică nouă, adăogată acum și cu o casă parohială, care să lege pe preot mai mult de satul lor, apoi cu monument vestitor în inima satului de jertfele lui pentru războiul vâjnoasei opintiri naționale, — încă acum și cu o clădire de școală care, precum se vede nu este numai ceiace se știe obișnuit printr'o asemenea clădire, ci un măreț palat, de vie încordare a unei munci dârze, din care să se urmărească fără răgaz picurarea pe sufletul sătenilor a darurilor învățaturii și fără a sta pe băncile școlii și în vremea plecării de pe băncile ei. Impodobirea ei cu cămara cărților care trebuie să umble în mâna oamenilor și cu podoabele de chipuri ale bărbaților vrednici pe care i-am avut și cu înfățișarea stărilor vii și mișcătoare din trecutul acestui neam, apoi cu încăperile pentru învățarea bunelor meșteșuguri sunt tot atâtea adaosuri, pe lângă lucrul curat al școlăriei, prin care această clădire avea nevoie de lărgimea cu care să se înfățișeze în măreția de astăzi și cu care să treacă dincolo de granița unei zidiri pentru treburile curat școlare. Și nu suntem la capătul acestor minunate înzestrări, pentru că și alte așezăminte sunt pe calea urzirii de a se înălța în fața clădirii, a cărei stăpânire ne-a adunat astăzi aci, pentru ca încă să crească adaosurile de așezăminte, prin care să crească și mai trainic pânza lucrării naționale care să îndeplinește astăzi aci.

Dacă ne întrebăm acum: De unde toate acestea,

pentru ca acest sat să se învrednicească de așa îngrijire și așa dăruire cu lucrări care să cârmuiască pe locuitorii săi către viața cea înțeleaptă cu sutlelul și cu trupul? — vom răspunde că, înainte de toate, este prea-înalta iubire de oameni care face minuni și apoi o chibzuială înțeleaptă despre rostul vieții, care te îndatorează, una, să nu trăiești numai pentru tine și al doilea, ca tu, celce ai pășit sus pe căile învățaturii și ale buneii stări, să te simți cu răspundere către frații tăi mai mici și mai neluminați, ca și mintea lor să se limpezească și inima lor să se înalțe. Aceasta este chemarea adevăratei cetățenii care simte pentru nevoile cele mari ale țării.

Dar în mijlocul acestei simțiri, prin care de îndelungă vreme vedem satul acesta că este îmbrățișat de un gând înalt, vine un imbold al durerii, care încă și mai mult pornește inima proprietarului *C. I. Băicoianu*, căci domnia sa este inima care încercuiește satul cu o vrednică îngrijire, un imbold al durerii, zic, a venit peste d. Băicoianu și vrednica sa soție, care și mai mult a aprins în sufletele lor flacăra iubirii de oameni

Greu încercați în sânul unei familii mânate de gânduri sfinte, în stări de acelea prin care întristarea mai degrabă moleșește pe om și-l scârbește și-i răpește avântul către înalte săvârșiri, — în sufletul lor această durere s'a dezlegat altfel. Lipsiți de fiul unor mari nădejdi și a unor făgăduințe pe care și începuseră a le gusta, ei și-au înecat amarul îmbrățișând mai larg marea familie a cetățenilor, sorbind mângâierea binelu săvârșit. Și iată, de aci izvorăște această măreață clădire, într-o amintirea și purtând numele fiului prea iubit. Ea va fi însă temelie, pentru vestirea unor fapte care rămân și care nu lasă să moară știrea despre sufletele care nu trebuiesc uitate.

Și așa, Domnilor, se dezleagă în chipul cel mai duios și mai rodnic lovitură simțită așa de tăios în familia Băicoianu prin trecerea din această viață a fiului bogat înzestrat cu marile daruri ale vrednicei străbateri prin mulțimea oamenilor.

O! mai sunt tainele sufletelor! Intristarea pe unii îi doboară. Nu sunt puțini aceia care ridică cuvântul de cârtire împotriva lui Dumnezeu, pentru lovitură suferită. Alții cad în viața păcătoasă, amorțindu-și gândirea care-i chinuiește și căutând uitarea în sorbirea vișului.

Este însă și o înaltă dezlegare, dezlegarea sufletelor vrednice, pe care eu o voi numi *rodnică întristare*. Este cea care a bătuit în sânul familiei Băicoianu și care a adus la înduioșătoarea sărbătoare de azi. Dacă, între lacrimile lor, soții Băicoianu au fost lipsiți de odorul iubirii, și-au zis unul către altul: Hai atunci să iubim și mai mult! și iată, în locul fiului lor, au iubit un sat întreg și l-au dăruit cu această podoabă.

Facă Dumnezeu ca, după cum cei buni încercați au simțit mai târziu mângâierea meritată, așa și fapta vrednică din familia Băicoianu să le aducă seceriș bogat de mare mulțămire pentru ce au făptuit și mângâierea pe care oamenii credinței creștinești tot o capătă, pe o cale sau alta. Iar fiului prea iubit să-i don

1. D-nii Miniștri Dr. Angelescu și Dumitriu.

Dumnezeu sălăşluirea în locaşurile luminii, de unde să ocrotească ceea ce, din iubire către el, din rodnică întristare, s'a săvârşit atât de mare. *Amin!*

Incerări pentru unificarea protestantis- mului în România.

Gândul de a face una singură din mai multe întocmiri bisericesti de aceeaşi limbă şi credinţă nu ne-a venit numai nouă. Dacă, din atâtea întocmiri bisericesti româneşti ortodoxe, câte aveau Românii înainte de război, am făcut, în România Mare, o singură întocmire şi cu o singură lege de cârmuire, şi alte întocmiri creştine din aceeaşi ţară s'au gândit că e bine să facă la fel. Aşa s'au chibzuit Nemţii noştri din Transilvania şi cu cei din Basarabia. Dacă sunt acum în aceeaşi ţară, de ce să fie cu două Biserici deosebite şi nu una şi singură, mai tare decât două Biserici mărunte? Aşa s'au gândit cei doi capi ai celor 2 Biserici, Episcopul luteran *Teutsch* din Sibiu şi arhipastorul *Hasse*, cârmuitorul Bisericii reformate din *Tarutino*, Basarabia. Deşi unul luteran şi altul reformat, dar în fond aceeaşi Biserică protestantă, s'au sfătuit să se închege într'o singură Biserică, sub cârmuirea episcopului din Sibiu, iar Biserică reformată din Basarabia să ajungă numai ca un protopopiat al episcopului din Sibiu.

Zis, dar nu şi făcut. Căci şi poporul mai are de spus un cuvânt, şi acesta nu se învoieşte. Nemţii reformaţi din Basarabia nu vor să se pue sub atârănarea celor din Transilvania. O adunare avea să se ţie în *Tarutino*, la 23 Oct. a. c., în care Nemţii din Basarabia să-şi aleagă delegaţii care să fie trimeşi în consistoriul bisericesc protestant central din Sibiu, iar alegătorii care nu voiau să primească înţelegerea pentru unificarea celor 2 Biserici, urma să fie declaraţi sectanţi. Nu ştim dacă această adunare s'a ţinut, dar se ştie că ameninţarea cu înfierarea ca sectanţi n'a prins. Protestanţii din Basarabia au venit la Bucureşti, s'au plâns la Ministeriul Cultelor şi s'au întors încurajaţi că nu au a se teme de nimic. Guvernul nu împărtăşeşte gândul Nemţilor de a se topi în una.

Aici stau lucrurile. Nemţii din Basarabia nu vor să-şi peardă neatârănarea lor bisericescă şi aşa fiind, se înţelege că vor rămânea cum sunt. A. S.

† PREOTUL CONSTANTIN PAUN

După o boală lungă şi grea, şi-a dat obşteşcul sfârşit, în sălaşul său din faţa bisericii Barnovschi, economul stavrofor Constantin Păun. Ca dintr'o colivie, sufletul său a sburat înspre zările senine, albastre, înspre cămările cereşti, către care el de mult râvnea... S'a descătuşat suspinând, iar trupul său a mai rămas printre noi, după datini, pentruca mâni, să se înfrăţească deapururi cu ţărâna din cetatea păcii.. L'am văzut astăzi în biserică *Sf. Ioan Gură de Aur*. Senin şi rece, supus şi resemnat... Ascultător a fost până la moarte... Cunoscătorii şi foştii lui poporâni, veneau pe rând, câte unul, se închinau şi rămâneau tăcuţi

lângă trupul său neînsufleţit, aşezând pe patrafirul întins flori de toamnă, modeste semne de recunoştinţă.

Cu preotul Constantin Păun dispăre o figură binecuvântată a Iaşului şi un vrednic apostol din generaţia veche a preoţilor buni, cu duh creştinesc şi cu chemare preoţească. L'a chemat Domnul la sine în al 74-lea an al vieţii. A slujit cu credinţă şi dragoste altarul Domnului: 4 ani ca diacon la biserică 40 de sfinţi, şi 52 de ani ca preot paroh la biserică *Barnovschi*; deci 56 de ani de servire continuă!.. Am putea spune o viaţă de om!..

De statură înaltă, cu prestanţă în serviciu, plăcut la înfăţişare, cu căldură în vorbă. A fost un preot care şi-a iubit familia, căci a dat societăţii copii buni, cari îi fac cinste.

A fost un suflet bun şi ales, căci se trăgea din viaţă preoţească, cu rădăcini în judeţul Botoşani. Fecior de catihet, fiul preotului N. Păun, fost preot de regiment, cu râvnă pentru unirea dela 1859, — s'a născut în Bârlad.

A fost un preot blând şi modest, care a înţeles bine cuvintele Mântuitorului: „*Luaţi jugul meu preste voi şi vă învăţaţi dela mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre. Că jugul meu este bun şi sarcina mea uşoară*“ (Matei XI, 29-30).

Le-a înţeles, pe deplin, căci, în jurul numelui său şi al servirii sale, el niciodată n'a făcut vreun soi de reclamă, care, dacă poate ar cadra în parte, cu alte slujiri omeneşti, în niciun caz însă cu misiunea preoţească. El înţelegea că biserică trebuie să fie numai un sanctuar şi serviciul divin o taină sfântă, iar celelalte ierurgii bisericesti — căci naufragiile vieţii sunt multe şi felurite — le oficia conştiincios şi discret.

Era un preot plin de credinţă şi adevărată cucernicie, căci la rugăciuni puneă multă căldură. Niciodată nu era grăbit. Era convins că, pentru cele sfinte, nu se încapă grabă. Acei cari l-au văzut slujind, ştiu aceasta.

Sub arhipăstoria răposatului mitropolit Iosif Nănescu, a ocupat 27 de ani postul de sub-director al cancelariei mitropolitane, lucrând cu venerabilul preot C. Ştiubei, care era director. A muncit în administraţie. A muncit şi pe tărâmul economic, căci 32 de ani a fost membru în comisia de control şi în consiliul de administraţie la „*Prima Societate de Economie*“ din Iaşi.

A fost un preot harnic, cinstit, plin de demnitate cu relaţii în lumea bună, bine văzut şi apreciat în cercul profesorilor secundari şi chiar universitari. Pentru vremea sa aceasta era mult.

În rândul preoţimei, moartea sa lasă un gol care se va simţi.

Domnul care l-a chemat la sine, să-i răsplătească trudnicul apostolat, odihnindu-i sufletul în locul cel luminat „de unde a fugit durerea, întristarea şi suspinul“...

O scrisoare despre «Cine strică»

Prea Cucernice Părinte Arhimandrit!

Citind în Nr. 9 al revistei noastre „Biserica Ortodoxă Română“ din Septembrie 1927, pe pag. 567. între „Insemnări mărunte“, sub titlul „Cine strică“, despre starea lucrurilor privitoare la flagelul poporului nostru, și anume al beției, în comuna Arbore (Bucovina), îmi permit de a Vă comunica despre cazul asemănător în parohia *Dihtineț*, jud. Rădăuți, Bucovina, rugându-Vă de a-l publica în prețuita revistă „Biserica Ortodoxă Română“.

Spre a pune stabilă beției, am înaintat, la 8 Martie 1927, Ministerului de Interne, Consiliului Eparhial și Inspectoratului școlar din Cernăuți, următoarea întâmpinare:

„Subsemnatul parohiat comunică, cumcă locuitorul de aici *Moses Gottlieb* a primit dela Prefectura Rădăuți, fără cunoștința și aprobarea consiliului comunal, concesiunea pentru deschiderea unei cârciumi în această localitate, în depărtare dela școală numai vr'o 10 m., iară dela biserică cam 30 metri.

„Bazându-se pe faptul, că aici există amu două concesiuni, și pe care legea pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase rurale și măsuri în contra beției din 6-7 Martie 1909 cu modificările din 27/3 1909, 21/3 1910, 6/5 1911 și 1/5 1914, și anume cap. II, art. 6., aliniatul 3., care sună: „Nicio cârciumă nouă nu se poate înființa într'o rază de 100 metri în jurul bisericii sau școlii“, subsemnatul parohiat se adresează cu rugămintea, de a lua măsurile cuvenite, ca să i-se oprească numitului cât de curând deschiderea unei cârmui, cu atâta mai mult, că i-s'a respins în anul 1924 cererea pentru acordarea unei concesiuni de cârșmărit în comuna Dihtineț, precum subsemnatul parohiat s'a înștiințat cu ordinul Preaveneratului Consistoriu arhiepiscop ortodox al Bucovinei din 17 Faur 1 Martie 1924 Nr. 1172.

„In baza hotărârilor unanime, atât ale epitropiei bisericesti, ale consiliului parohial, cât și ale comitetului școlar din loc, o asemenea cerere s'a înaintat atât Ministerului de Interne, cât și Consiliului Eparhial și Inspectoratului școlar din Cernăuți. Ștefan Malanczuk m. p. paroh ortodox or. și prezidentul comitetului școlar“.

Așteptând din partea numitelor autorități în zadar o acțiune în chestie, ba neprimind chiar niciun răspuns, ne-am adresat la 11 Mai 1927 către comisarul superior al Basarabiei și Bucovinei Dl. General Rășcanu, cu memoriul următor: „Excelența Voastră! Dintre multe ilegalități, care se comit în țara noastră, este și nedreptatea strigătoare la cэр și anume acordarea concesiiei de cârșmărit în depărtare dela școală numai vr'o 10 m., iară dela biserică cam 30 m., conferită lui P. Gottlieb de către Prefectura Rădăuți data 14 Faur 1927 Nr. 2, fără cunoștința și aprobarea consiliului comunal, în contra legii pentru monopolul vânzării băuturilor spirtoase rurale și măsuri în contra beției din 6-7 Martie 1909, cap. II, art. 6., aliniatul 3., care sună:

„Nicio cârciumă nouă nu se poate înființa într'o rază de 100 metri în jurul bisericii sau școlii“.

„Bazându-se pe legea citată și pe faptul, că în comuna Dihtineț cu 1.800 suflete existau atunci două concesiuni,—de prezent numărul lor s'a ridicat în sus la patru,—subsemnatul consiliu parohial a înaintat la 8 Martie 1927 Ministerului de Interne la București și Consiliului Eparhial la Cernăuți, iară comitetul școlar din loc Inspectoratului școlar din Cernăuți un protest în contra călcării numitei legi, cu rugămintea de a lua măsurile cuvenite, ca să i se oprească numitului cât de curând deschiderea unei cârciumi, cu atât mai mult, că i s'a respins în a. 1924 cererea pentru acordarea unei concesiuni de cârșmărit în Dihtineț.

«Acest protest a rămas până în prezent fără un succes și fără rezultat, în schimb numitul concesionar a deschis încă înainte de sf. Paști cârciuma sa otrăvitoare și demoralizatoare, aninând chiar o firmă pe casa sa cu inscripția: „Concesiunea. P. Gottlieb“.

«De însemnat este, că în ziua de 6 Maiu a. c., când cea mai mare parte a hușanilor¹⁾ îndărătnici a sărbătorit, spre mare părere de rău, amintirea sf. Gheorghe după calendarul cel vechiu, dedându-se la băuturi și dansuri, cu toate că numitul concesionar a trebuit să aibă știre de telegrama Excelenței Voastre, cu care Excelența voastră ați binevoit a dispune închiderea tuturor cârciumilor, a ținut cârșma sa deschisă cu băuturi și lăutari, și a fost nevoie de intervenția șefului de secție din Putila, ca menționata cârciumă să fie închisă pentru un moment și anume până la plecarea numitului șef de secție din Dihtineț, iară după plecarea lui s'a prourmat cu băuturile și dansurile!

„Predându-se în aceiași vreme în școala peste drum învățământul școlar, Excelența Voastră Vă puteți închipui, cât de nefavorabil și demoralizător înrăurește pe tineretul școlar apropierea cârșmei!

„Excelența Voastră!“

„In desnădejdea noastră, avem onoarea de a recurge, atât la inima Voastră nobilă, cât și la cunoscuta Voastră energie și voie bună adresându-ne cu rugămintea respectuoasă, ca să binevoiți de a salva comuna, biserica și școala noastră din ghiarele alcoolismului și ale demoralizării.

„Primiți, Prea Stimate D-le General, asigurarea venerațiunii noastre celei mai profunde și respectuoase.

„Pentru consiliul parohial și comitetul școlii din Dihtineț.

„Ștefan Malanczuk m. p. paroh ortodox or. și președinte comitetului școlar“.

De însemnat este, că până în prezent, n'avem, nici dela numitele autorități, nici dela d. General Rășcanu niciun

1. Un neam de locuitori deosebiți ai Bucovinei.—Nota Arhim. SCRIBAN.

răspuns, iară menționatul cârciumar tresaltă de bucurie demoralizând populațiunea noastră cu otrava sa.

Sapientii sat!

ȘTEFAN MALANCZUK
paroh ort. or. din Dihtineț,
jud. Rădăuți, Bucovina.

Dihtineț, la 22 Octomvrie 1927.

Cuvântul nostru

Când mulți se întreabă: Oare ce ar avea de făcut Asociațiunea Generală a Preoților și dacă un asemenea așezământ ar răspunde unei trebuințe, răspundem: Iată, la unele ca acestea e chemarea ei. Când preotul nu poate lupta cu singurele sale puteri, să lupte în ceată. Altfel ești unul singur cu slugile Satanei din Țara Românească și altfel în oastea organizată a lui Hristos. Politica nu știe de unul, dar știe de mulți. Cazul din Dihtineț e de luat pe mână de Asociațiunea Generală a Preoților. Lupta împotriva beției e cea mai însemnată chestiune din România de azi, prin care preoții se pot sui la cele mai înalte merite naționale.

Indreptare și adăogare.

Păr. Icon. Stavrofor I. Crăciun din Valea-Rea, Bacău ne scrie că am dat greșit numele comunei și al județului său în nr. pe Mai a. c. al acestei reviste, în care am scris despre sărbătorirea Sfinției Sale pentru 50 de ani de preoție și a fratelui său de slujbă, Păr. Iancu Ionescu, pentru 46 de ani de slujbă. Noi scrisesem că lucrurile s'au petrecut în jud. Neamțu. Dar lucrul mai însemnat nu este acesta, că am greșit un nume de comună și județ, pe care n'am avut mijloacele de a le afla mai exact, ci că Părintele I. Crăciun, aducându-ne la cunoștință greșala, ne împărtășește și toate știrile despre lungul vieții sale de păstor, plin de o mănoasă muncă de preot.

Hirotonit la 12 Martie 1877, și-a reparat biserica satului în anul 1879. În 1894, i s'a dat la parohie satul *Albile*, cu biserică mult minunată. Dar în 1895 a reparat-o, a legat-o cu fer pe dinăuntru și pe dinafară, a întărit-o cu 4 picioare spre meazănoapte, a înzestrat-o cu tot mobilierul de trebuință și cu lucrurile de slujbă și a fost sfințită, prin binecuvântarea Prea Sfințitului episcop de atunci Gherasim, de către Protopopul *Arghir Goagă* din Târgul Ocna.

În 1912, și-a prefăcut cu totul biserica din satul parohia Valea-Rea, lungind-o cu 7 metri spre apus, făcând Sf. Masă din peatră, pardosind biserica din nou cu scânduri groase, făcând catapiteazmă din lemn săpat și zugrăvit, adăogând încă un turn, cumpărând un clopot mare, făcând bisericii un pridvor și înzestrând-o cu lucrurile de trebuință slujbei și tolosirii închinătorilor. Aceasta s'a sfințit atunci, cu binecuvântarea Episcopului Teodosie, de către protopopul care este și azi, Păr. *Teodor Zota*.

A înființat 2 cimitire: unul în satul *Scăriga*, la care a cumpărat clopot, veșminte, prapuri și cadelniță, l-a împrejmuțit cu sârmă și copaci; altul în satul *Tazlău*,

sat nou, până deunăzi fără biserică, pentru înființarea căruia a muncit mult și Păr. Crăciun. Improprietărit aci și avându-și locuința și gospodăria în el, s'a pus pe lucru pentru a dăruia satul și cu biserică. Aceasta s'a zidit în 300 de zile, între anii 1922-23.

La zidirea ei, Păr. Crăciun și-a dat partea sa, care a fost de 124,000 de lei, fiind în frunte cu dăruirea și la toate celelalte lucrări pomenite.

Dacă la acestea la adăogăm o activitate amănunțită pentru a sădi credința în popor și a-labate dela relele obiceiuri, câștigând sufletele și ținându-le strâns lipite de Biserică, ne dăm seamă că avem în Sf. Sa 50 de ani de muncă rodnică și de pildă în sânul Bisericii care cu dreptul a fost sărbătorită în luna Mai.

Un gând care-l muncește pe Părintele Crăciun și în care găsim că are toată dreptatea este că oare de ce nu i se dă sărbătorii Sf. Treimi toată însemnatatea? de ce, dacă ea vine după Cinzecime, e socotită că o poți lăsa în părăsire, încât mulți preoți nici nu mai fac slujbă pentru ea? Ba încă nici cărțile bisericești nu cuprind prea mult cu privire la această sărbătoare. De aceea Sf. Sa, găsind o carte mai veche, din Kiev, cu data de 1863, cuprinzând *Acatistul Sfintei Trăimi*, prin stăruința sa, s'a tipărit în anul 1915. Acum însă cartea ne mai găsimu-se, Sf. Sa a făcut cerere către Patriarhul nostru pentru noua ei tipărire.

Iată o viață stăpănită de gândul cel duhovnicesc, închinată Domnului și care nu încetează de a fi statornic în calea sa.

Drepturi pentru școalele catolice la noi.

Am scris, în nr. pe Septemvrie al acestei reviste, cum catolicii știu să înduplece autoritățile noastre ca să capete azi un drept, mâne altul și că o duc destul de bine, fără să-și mai capete alte drepturi prin Concordat. Acum citim că mai multe astfel de școale au căpătat felurite drepturi dela Ministeriul Instrucțiunii, precum: au drept de școale publice școala civilă romano-catolică din Sibiiu și Școala Normală din Sibiiu a călugărilor franciscani. De asemenea s'a dat drept de funcționare (fără drept de școlă publică) școalei comerciale romano-catolice din Sibiiu, școalei civile romano-catolice de fete din Timișoara și liceului german particular romano-catolic din Timișoara.

O nouă biserică românească ortodoxă în Timișoara.

Înainte de război, în toată Timișoara și în Banatul românesc se găseau numai câteva biserici ortodoxe românești, față de celelalte biserici. După război, o singură biserică românească, din mahalaua *Fabricului*, slujește drept catedrală, a funcționat regulat, iar astăzi e prefăcută din temelie, și este cea mai căutată de credincioșii Bisericii ortodoxe.

Simțindu-se cât mai mult nevoie și de alte biserici românești, în circumscripțiunea *Iosefin*, adică în mahalaua *Principele Mircea*, o seamă de oameni buni români, au

luat inițiativa și au ridicat un locaș de închinare în acest cartier românesc, așa că, în ziua de 7 Noemvrie, urma să se facă sfințirea ei. În acest scop, a fost poftit și P. S. S. Episcopul *Grigorie* al Aradului.

Cu acest prilej, se vor mai sfinți și alte biserici românești, din județul Timiș-Torontal. E încă o dovadă că românii bănățeni țin la biserica noastră strămoșească.

A. S.

Cele întâi roade ale Seminariului din Dorohoi.

Vineri, 14 Octomvrie 1927, a avut loc instalarea ca preot în parohia Dobrânăuți (Hapăi) din jud. Dorohoi, a noului hirotonit D. Hasgan, meritos și prim absolvent dela Seminariul Teologic-Ortodox «Pimen Mitropolitul» din Dorohoi.

Păr. Director Econ. D. Furtună a luat parte cu corul și cu d-nii profesori. Deasemenă și d. Prefect al județului, — avocat Ioan Capră — cel mai cald apărător și iubitor sprijinitor al intereselor bisericești.

Păr. Protoiereu Econ. Dr. D. Grigorescu, a citit decretul I. P. S. Arhiepiscop și Mitropolit Pimen al Moldovei și Sucevei pentru instalare și a vorbit, adresându-se cu sfaturi părintești și de adâncă înțelepciune atât noului hirotonit, cât și poporului.

La fel a vorbit Păr. Director, arătându-și mulțămirea mare ce-o simțește în momentul când vede că Seminarul, pentru a cărei înființare a stăruit și pe care conduce, a dat elemente preoțești de valoare învățătorului D. Hasgan, care a făcut cinste școlii și de care este încredințat că va face cinste și bisericii.

Corul a dat răspunsurile la serviciul divin oficiat în sobor cu preoții: V. Enache din of. Câmpului, D. Hasgan și A. Frăsinei.

La Masă a vorbit frumos d. prefect Capră, fost coleg și prieten cu Păr. Hasgan încă de pe timpuri bune — dinaintea războiului — și a făgăduit tot sprijinul bisericii și Păr. Hasgan.

Păr. Hasgan a vorbit și la biserică, enoriașilor și la masa oaspeților, în chip pregătit și emoționat, arătându-și programul de activitate ce dorește să-l urmeze în viitor aici, unde, din nefericire, ogorul creștinesc se găsește greu înțelinit.

Sfințirea temeliei bisericii din com. Ulmu.

Sâmbătă, 1 Octomvrie, a. c., P. S. Episcop *Gherontie* al Constanței a pornit spre comuna Ulmu din jud. Ialomița. În stația Ciulnița, i-au eșit întru întâmpinare Păr. Revizor bisericesc *Gh. Ionescu* și Păr. Inspector misionar *S. Dobrescu* și împreună au continuat drumul până în stația Lehliu, unde preoții din împrejurimi și primarul com. Ulmu le-au eșit întru întâmpinare. Cu două automobile, Prea Sfinția Sa, cu suita au pornit înspre Ulmu. În drum, au vizitat bisericile din com. *Lupșanu* și *Plevna*.

La 12¹/₂ au sosit în Ulmu și au tras la biserică

veche, unde a fost primit de preotul respectiv, cu Crucea și Evanghelia, de Prea Cucernicul Protopop al Călărașilor *Dumitru Dobre* și alți preoți.

După cetirea polihroniului, Păr. Baicu a dat raportul, căruia i-a răspuns Prea Sfinția Sa: „Viu pentru a treia oară în com. Ulmu. Cu această ocazie, am venit pentru un mare act din viața Ulmenilor și anume să facem rugăciuni lui Dumnezeu, ca să binecuvinteze locul și temelia bisericii ce i se pune început azi în com. Ulmu. Localul băncii populare și cooperativei satești, monumentul eroilor Ulmeni și falnica școală, toate construcții bune și frumoase, îmi dau nădejde că și biserica ce se va înălța alături de aceste instituții va fi terminată cât de curând și va adăoga încă ceva nou la puterea de muncă și unire a Ulmenilor.

Prea Sfinția Sa a rostit apoi, că la orele 5 după masă se va sluji Vecernia, Sfințirea Artoselor și Privighere, iar Duminică dimineața se va oficia Sf. Liturghie și Sfințirea Apei, acolo unde se face noul locaș de rugă în com. Ulmu.

După masă, Prea Sf. Episcop și-a exprimat dorința a vizita și comuna *Mănăstirea* din jud. Ilfov, depărtare de 5—6 km. de Ulmu. În drum, Prea Sf. Sa a făcut vizită canonică la biserică din Boșneagu. O biserică veche, zidită de Banul *Grigore Ghica Basarab* și *Elisaveta Balaș*, pictată de *Elisei* monahul în anul 1853. Această biserică a fost mănăstire călugărească și odoarele ei, cruci și alte lucruri, dovedesc că e zidită cu mult înainte de anul 1853. Intre sfintele vase se află și un potir, cu următoarea inscripție: „Dăruit în anul 1853 de Simion Anghelache, împreună cu Maica Malka și soția sa Agati“. Pictura acestei biserici este destul de frumoasă, astfel că o refacere a ei și îndobititul cu șervete sunt de prisos — observă Prea Sf. Sa. De aci, pe șosea sădită de o parte și de alta cu sălcii, care taie lacul Moștistea în două, mergem la com. Mănăstirea. Biserica și în deosebi turla, zidite de Matei Basarab și restaurată de Regele Carol în anul al 30-lea al domniei Sale, predomină împrejurările. În fața bisericii, stă falnic monumentul eroilor Mănăstireni, iar alături, spre Răsărit, se află palatul d-lui Carol Caraiman.

Duminică dimineața, la orele 9, s'a început Sf. Liturghie, cu un fast aproape dumnezeesc, așa cum Prea Sfințitul nostru Episcop știe.

La eșirea cu „Vohodul“, Prea Sfinția Sa a hirotesit în economi pe cucernicii preoți: *Iosif Bălțeanu*, *Făurei Barbu Ștefănescu*, *Lehliu* și *Mih. Rădulescu*, Ștefănești

A fost cu adevărat înălțător, storcând lacrimi tuturor asistenților, hirotonia în preot a seminaristului *Martin Constantin*, pe seama bisericii Osman Facă din jud. Constanța.

Predica s'a ținut de către Prea Sfințitul Episcop și are ca temă: „Milostenia“. La sfârșitul cuvântării, Prea Sf. Sa a rostit că d. Invățător din Ulmu, *Păun* și d. *I. Vasilescu* tot din Ulmu, dau lei 300.000, bani cu care să se facă tâmpla la sculptorul Babic.

La serviciu, ia parte și d. Prefect al județului: *Ioan*

Popescu, însoțit de administratorul plășii. Prea Sfinția Sa Episcopul hirotisește în economi stavrofori pe Cucernicii preoți: *V. R. Popescu-Ciocănești* și *Dumitru Popescu*, Mihai Viteazu, după care se citește un parastas în amintirea eroilor ostași ulmeni.

În procesiune apoi, Prea Sf. Sa, Clerul și toți enoriașii merg la locul unde se va clădi noua Biserică. Într-o liniște impresionantă, se cântă „Impărate Ceresc“, după care se face sfințirea apei, Untdelemnului și Infigerea Sf. Cruci pe locul unde va fi prestolul. S'au stropit cu apă sfințită șanțurile de temelie, suprafața terenului unde va fi biserica și apoi, iar în procesiune, mergem la monumentul eroilor, pentru ruga de *Veșnică pomenire* a eroilor ulmeni.

Aci ia cuvântul d. Prefect al județului, Prea Sfințitul Episcop, Locot.-Colonel *Nicolescu*, membru în comitetul de construcție al bisericii, și alții, îndemnând pe Ulmeni a suporta orice jertfă materială, ca biserica să fie terminată.

Se mai vestește încă o danie, și anume d. Stănescu, negustor din Călărași, Ialomița, făgăduiește a procura policandrul pentru biserică, lucru pentru care Prea Sf. Episcop îi mulțumește.

Masa s'a servit în sala „casei de cetire Preot *T. Dobrescu*“, unde s'a închinat pentru M. S. Regele Mihai, Membrii Inaltei Regențe, Inaltul Guvern, pentru întreg neamul românesc și apoi pentru cetățenii Ulmeni.

Mulțamiți sufletește de asemenea rari sărbători, am pornit la cuibul nostru, cu gândul la Dumnezeu ca pilda Ulmenilor să fie imitată cât de multe sate, cari zac în întunec, căci spune „Cartea Cărților“: Binecuvintează Doamne pe cei ce iubesc podoaba casei tale“.

Pr. M. RĂDULESCU
Ștefănești-Ialomița

Se umple un gol și se repară o greșală.

Cuvintele unui om al școlii despre însemnătatea religiei în școală.

„Se muncește mai puțin ca înainte de război și se pretinde mai mult; cinstea nu mai e o virtute; respectul legii și ordinei nu mai impune; respectul autorității a dispărut; cincisprezece cereri adresate autorităților superioare, cer nerespectarea legilor; etc.

Acestea sunt constatări pe care, cu tristețe și îngrijorare, le face d. Inspector general școlar *Alex. Gheorghiu*, la o întrunire didactică, a învățătorilor din partea muntoasă a județului Neamț, relativ la starea morală a societății de azi.

„Acestea sunt roadele lipsei, totale, de educație morală în școli“, zice d. Gheorghiu cu mare dreptate. „A venit timpul să ne reculegem și să reparăm această mare mare greșală. Școala trebuie să formeze mai cu seamă moralul viitorilor cetățeni; nu numai intelectual“.

Iar ca mijloc pentru atingerea acestui scop, recomandă, cu toată căldura sufletului de om cinstit și încercat: „strămășca religioasă creștină și morala ei, cari au dat dovadă, în tot trecutul neamului nostru,

„că este mijlocul cel mai sigur, de-a forma adevărate „caractere bune și cetățeni desăvârșiți“.

„Misiunea învățătorului este frumoasă, dar răspunderea foarte mare, căci el formează caracterul și moralitatea cetățenilor de mâni. Viitorul țării este — așa zicând — în mâna învățătorilor. Creșteți dar copiii în „credința strămoșască, în iubire de adevăr și dreptate și în respectul legii și autorităților“.

„Aceasta este voința însuși a Domnului Ministru *Angelescu*, a zis d. Gheorghiu“.

Cât de mângâietor vor răsuna aceste îndemnuri, în inima celor ce întotdeauna au prețuit și recomandat morala religioasă creștină și credința în Dumnezeu, ca cele mai bune și mai complete mijloace de educație a omului.

Câtă mulțumire sufletească cred că simt toți acei cari au susținut cu tenacitate studiul religiei și moralei religioase în școli, acum când înșiși oamenii școlii prețuesc așa de mult și așa de drept, acest minunat mijloc de educație și când însuși Ministrul școlilor „o dorește“.

Câtă bucurie avem noi, părinții școlarii, cari simțeau în mod dureros lipsa educației morale și religioase a copiilor noștri în școli, când vedem că autoritățile școlare s'au convins, că în directiva, pe care școlile noastre o dau noilor generații, este un gol; iar ca urmare, s'au hotărât, în sfârșit, să repare o greșală¹⁾, cu urmări așa de rele pentru viața noastră socială și pentru însuși viitorul țării noastre.

Să nădăjduim că noua directivă în educația copiilor, va avea în școli izbânda dorită de toți ceice iubesc cu adevărat poporul și patria și că învățătorii vor fi la înălțimea încrederii și nădejilor, ce părinții copiilor și întreaga națiune își pun în ei, dând cea mai mare atențiune educației morale-religioase a tineretului școlăresc, căci aceasta este adevărata și cea mai tare temelie a vieții sociale, recunoscută în sfârșit de toți, ca singura nădejde de vindecare a boalelor sociale de care suferim.

Bine a zis Psalmistul: „Domnul este întărirea mea, „scăparea mea și izbăvitorul meu“.

Econ. ALEX. ROMANESCU
Paroh în Grințieș, jud. Neamț

Sfințirea Bisericii din Timișoara-Elisabeta.

Duminică, 6 Noemvrie c., s'a săvârșit în Timișoara sfințirea bisericii înnoite din cartierul Elisabeta (Maiere). Spre îndeplinirea acestui act de însemnătate, a sosit acolo Sâmbătă dimineața, cu trenul dinspre Arad, P. S. Sa Păr. Episcop Dr. *Grigorie*, cu sinodia Sa: Protosinghelul Dr. *Iustin Suciu*, consilierul referent bisericesc *Mihai Păcățianu* și diaconul *V. Guleș*. A fost

1. Dar vă rog să urmăriți dacă dorința mărturisită a ajuns a lua și făptură în viața de toate zilele a școlitor. Cuvântări se rostesc multe, dar în amănunt lucrurile nu se schimbă. E foarte greu până ce toți cei mici urmează îndrumările celui mare. Cu repaosul duminical avem și lege și tot se calcă așa de afurisit. — Nota A. S.

primit la gara Domnița Ileana, cu toată iubirea, de către membrii consiliilor parohiale din Timișoara, în frunte cu protopresviterul Dr. *Patrichie Țiucra* și cu primarul orașului *Lucian Georgevici*. Acestei iubiri fiești i-a dat rostire cuvântarea de bună venire a Părintelui Protopresviter Dr. *P. Țiucra*.

Găzduit în casa primitoare a d-lui Dr. Lucian Georgevici, P. S. Sa a plecat Sâmbătă în vizitații canonice prin parohiile învecinate, iar a doua zi, Duminică, a săvârșit sfințirea bisericii din Timișoara-Elisabeta, punându-și înaltele daruri în slujba de învoire a sufletelor.

Această biserică, deși numai înnoită, a fost vrednică de a fi din nou sfințită de un episcop, căci farmecă cu interiorul ei splendid, cu pictura ei murală și decorativă, cu sculptura și cu obiectele ei de artă, și astfel cu sufletul de jertfă al credincioșilor ei.

Ceeace formează adevărata frumusețe și înalta valoare artistică a acestei biserici, este pictura iconostasului și a boltiturii, făcută în felul celui dela biserică ort. rom. din Vinga, dar tavanul este înzestrat mai bogat, deși în dimensiuni mai mici, cu mai multe scene din viața Mântuitorului. Picturile sunt săvârșite în tehnica de frescă și în stilul bizantin. Colorile sunt expresive și celea obișnuite în stilul bisericesc. Pictura iconostasului și a boltiturii, prin farmecul și bogăția colorilor de frescă, prin variația și armonia ornamentelor, prin compoziția tablourilor, prin seninătatea și expresia fețelor și prin înfățișarea potrivită a îmbrăcămintelor, este plăcută și cuceritoare și ne arată pe pictorul desăvârșit, care, prin această operă, și-a câștigat un titlu de glorie în orașul Timișoara. Această zugrăvire, atât din punct de vedere al tehnicei, cât și din punct de vedere artistic, nu lasă nimic de dorit. Studiile speciale de artă bisericească românească ale pictorului, precum și cunoștințele lui solide în această materie, au aflat un bun teren de aplicare la biserică din Timișoara-Elisabeta.

La pictura decorativă, pe lângă ornamentica bizantină, sunt foarte plăcut aplicate și motivele noastre românești împrumutate din țesăturile bănațene. Cu tot dreptul, putem afirma, că d. profesor pictor *Iulian Toader* din Arad se dovedește un demn urmaș al lui *O. Șmighelschi*, la care și-a început cariera în anul 1905, avându-l colaborator la pictura catedralei din Sibiu. Suntem mulțumiți că avem în eparhia noastră pe d. profesor Toader, ca întreprinzător de astfel de lucrări artistice și că nu suntem avizați de străini. Pictura templei o încadrează o sculptură artistică, compusă din motive vechi bizantine și forme din ornamentica țărănească. Toate obiectele și mobilele sacre sunt prevăzute cu o sculptură bine studiată și sunt aranjate cu multă pricepere. Sculptura iconostasului și a mobilierului intern este opera d-lui Dumitrescu Felix din Craiova. Multă surprindere și impresie plăcută ne fac cele trei candelabre prevăzute bogat cu becuri electrice. Candelabrul din mijlocul bisericii este o podoabă, atât în construcție, cât și în bogata ornamentică bizantină lucrată din metal. Crucea de deasupra iconosta-

stasului este în jur decorată cu becuri electrice, stâlpii pereților încă sunt împodobiți cu cruciulițe orientale transparente de electru. Aceste decoruri se întregesc cu obiecte frumoase și de mare preț, cum este baldahinul, praporii, etc.

Ni se desfată ochii în acest cadru strălucit și privilegiata măreață câștigă și cu odăjdile arhieresti cele noi, întâia oară îmbrăcate la această slujbă, precum câștigă și cu frumusețea cu care P. S. Sa Episcopul Grigorie săvârșește sf. slujbă de sfințire a Bisericii și de Liturghie, fiind înconjurat de un sobor preoțesc compus de 7 preoți și 4 diaconi, și anume de P. C. S. Iustin I. Suciuc, de Sfințiile lor protopresviterii Dr. *Gheorghe Ciuhandu*, *Mihai Păcățianu*; de preoții: *Gavril Selejanu*, *David Voniga*, *Traian Golumba* și *Ioan Imbroane*; de protodiaconul *Sabin Evuțian* și de diaconii *Vichentie Guleș*, *Ignatie Raica* și *C. Mureșan*.

Era deosebit de variat și impresionant serviciul divin cu îmbrăcarea prestolului, cu încunjurările bisericii și cu sfințirile preoțești, cari s'au făcut, fiind sfințit întru preot și duhovnic diaconul Cornel Mureșanu, iar întru ceteț, subdiacon și apoi diacon candidatul de preoție Dimitrie Săbău. Sfânta slujbă era înălțată și de pătrunzătoarele răspunsuri la ectenii date de corul atât de desăvârșit în artă „Doina“, condus de d. Drăgoi; a înălțat-o în deosebi predica arhierescă despre însemnătatea bisericii ca loc de rugăciune, o cuvântare aleasă, luminoasă, care a lăsat impresii adânci. Plăcut a impresionat cuvântarea părintelui Selejan, carele a mulțămit Prea Sf. Sale, pentru osteneala și contribuțiune la măreția serbării, și tuturor dăruitorilor bisericii, în rândul întâi d-lui inspector *Ștefan Toth*, căruia i-se datorește planul renovării și conducerea lucrărilor de restaurare. A mulțămit și autorităților sprijinitoare, consiliului parohial și comitetului bisericesc de doamne, neobosite în dăruire și de adunări de daruri pe seama bisericii. Atât comitetul bisericesc de doamne, în frunte cu prezidenta Dr. Al. Marta, cât și consiliul parohial din cartierul Elisabetin au ținut să se prezinte Prea Sfinției Sale.

Bucuriei pentru actul sfințirii i s'a dat o demnă rostire prin banchetul de peste una sută de tacâmuri, bine aranjat în restaurantul *Elit*, la care au luat parte, în frunte cu P. S. Sa și sinodia, autoritățile și membrii tuturor consiliilor parohiale precum și mulți credincioși fruntași timișoreni, dovedind o rară armonie sufletească. La banchet, au rostit toasturi următoarele persoane: P. S. Sa, pentru Rege; Dr. *Patrichie Țiucra* pentru autoritățile de acum și de sub fostul guvern, la care toast a răspuns fostul prefect Dr. *Bogdan*. Apoi inspectorul școlar *Sabin Evuțian*, pentru unitatea sufletescă; parohul Selejan pentru consiliul parohial din Timișoara-Elisabeta și în deosebi pentru d-nii *Sabin Evuțian* și *Ștefan Toth*; *Alex. Balaș* pentru *Ștefan Toth*; *Stan Dobroviascu*, directorul băncii Naționale, pentru zidirea unei biserici ort. române în Timișoara-Cetate, și profesorul paroh *Ioan Imbroane* pentru românismul din Timișoara.

După banchet, întreaga asistență grăbește la deschiderea expoziției de artă țărănească, aranjată în sala festivă a școlii superioare de comerț, unde sunt expuse broderii și țesături, costume, modele, albume, creștături în lemn și altele. Expoziția a deschis-o profesorul octogenar din Sibiu, d. *Dimitrie Comșa*, prin o cuvântare viu ascultată, arătând însemnătatea artei țărănești române. P. S. Sa episcopul Grigorie, printr'o cuvântare avântată, apreciază meritele profesorului Dimitrie Comșa la adunarea creațiilor artei țărănești și ale industriei de casă și dă acestei inițiative românești binecuvântarea Sa. La urmă, a ținut o conferință prețioasă și la nivel înalt, profesorul și conferențiarul Ioan Ștefănescu din București, despre dezvoltarea artei țărănești române, arătând cinstea ce i s'a arătat în străinătate, în deosebi la expoziția din Luvru, unde, dintre 23 de obiecte mai prețioase de artă, șase erau românești. P. S. Sa, urmat de cei de față, cercetează apoi obiectele expuse, fiind condus de doamna Dr. Avram Imbroane, aranjatoarea, precum și de domnii profesori Dim. Comșa și Ștefănescu.

Astfel prea importantul act de sfințire bisericească, însoțit și de altă manifestare a culturii naționale, va rămânea un neuitat act de reculegere sufletească în viața iubiților timișoreni, atât de doritori de înaintare pe toate terenele. Le dorim și mai departe ajutorul bunului Dumnezeu, pentru a-și continua munca de înălțare a Bisericii strămoșești și a neamului, susținând și mărinind prestigiul mândrei capitale a Banatului nostru.

Protosinghelul Dr. IUSTIN SUCIU.

Arad, 9 Noembrie 1927.

Impresii și învățăminte dela Predeal.

Anul acesta, în luna August, printr'o inspirație de sus a autorităților superioare bisericești, preoții președinți de cercuri, în frunte cu protopopii din Eparhia Bucureștilor, au fost orânduși să pună început așa numitelor „săptămâni de reculegere sufletească”. Potrivit acestei dorinți, toții cei mai de sus au răspuns cu multă dragoste, cu multă căldură și, pe ziua de 16 August 1927, ora 5. p. m., toții s'au întrunit în localul școlii de cântăreți din București.

Aci, Prea Sfințitul Vicar Tit, ca un înger trimis de sus în veșminte albe, cu un glas dulce, bine-voitor și frățesc, arată scopul urmat prin aceasta săptămână de reculegere sufletească, zicând: V'am chemat, frați preoți, întâi pe cei aleși, ca, părăsind pentru o săptămână lumea plină de patimi și de ispite, în mijlocul căreia vă străduiți a răspândi învățătura lui Hristos pentru binele și fericirea omenirii, din lumea în care, împinși de nevoile Sf. Voastre ca oameni, vă identificați în multe clipe din viața Sf. Voastre cu lumea materială și deci poate aveți de multe ori slăbiciunea de a fi ispitiți de diavol, ca în această săptămână de reculegere sufletească, să ne retragem în noi înșine, să uităm o clipă nevoile materiale și să cugetăm la Dumnezeu și numai la Dumnezeu.

S'a comunicat apoi fiecăruia unde e orânduit. Noi,

cei din Jud. Ilfov și Dâmbovița, am fost rânduiți la Predeal. În dimineața zilei de 17 August deci, în sborul trenului, am pornit din Gara de Nord, într'un, vagon special, în care nu ne găseam decât de-ai noștri, sub conducerea părintească a Prea Sfințitului Arhim. Scriban, ajutat de preotul Toma Chiricuță din București. După o mică pauză la Ploești, trenul începu din nou să sboare pe frumoasa și pitoreasca vale a Prahovei. Nu ne mai săturam, privind frumoasele priveliști ce ni se perindau prin față în fuga trenului. În sfârșit, ne vedem ajunși la Predeal, cam pela ora 2 și jumătate. Rânduiți a locui în localul școlii normale de fete, orfane de război, ne-am transportat aci cu autobuzele ce făceau cursele prin aceste localități climaterice Aci, prin grija părintească a superiorilor noștri, masa era gata, preparată și rânduită de trei doamne, membre în societatea Ortodoxă «Miron Cristea», care se oferise a găti și a servi masa gratis, pe tot timpul cât colonia de preoți va rămâne aci. Pentru buna-voință ce au avut de a-și da obolul pe această cale, nu puteam decât să le mulțumim și să le aducem laude, căci vrednice sunt de membre ale societății ortodoxe din care fac parte...

După masă ne-am odihnit puțin, ca după un drum lung, și apoi cu toți ne-am dus la poalele unui munte, așezându-ne pe iarbă verde, și moale la umbra falnicilor brazi ce îmbracă munți noștri. Dela început am simțit în piepturile noastre aerul curat și ozonat de munte. Și în acest aer curat, Prea Sfințitul Arhim. Scriban, ca un păstor în mijlocul turmei sale — căci ca un păstor semăna prin toiagul lung pe care-l poartă, ca și prin înălțimea corpului său ce ne întrecea pe toții — cu un glas sonor de bas pune în discuție o pericopă din Sf. Evanghelie, stăruind în a se da acestora toate adevăratul înțeles al Sf. Scripturi și nu a aluneca, prin interpretări greșite, ca diferitele secte ce răsar în mijlocul nostru tocmai din această officină prin interpretări greșite...

Tot în această zi, s'a fixat, și un program, bineînțeles oral, de felul cum avem să ne petrecem această săptămână de reculegere sufletească. S'a stabilit, ca dimineața să mergă la biserică. Mănăstirea Predeal, unde vom lua parte la slujba și după săvârșirea căreia se va ține câte o predică. Toți dornici de a asculta frumoasele și convingătoare predici ale Prea Sfințitului Arhim. Scriban, am hotărât ca, câteva zile la rând, să vorbească numai părintele Scriban, ca să ne adăpăm din destul din cuvântările sale, și așa s'a și făcut. Parcă îl văd și acum, cu lungul toiag în mână, cu mâner de fildeș¹⁾, înalt, bine-făcut, cu glasul sonor de bas, spunându-și predicile în mijlocul bisericii, într'o liniște ca de mormânt, mai mult ca învățături, venite depe catedra unei școli de înaltă învățatură pentru pătrunderea înțelesului adevărat al Sf. Scripturi. Și era natural a-și ține predicile în chipul acesta, căci, ca auditor, avea un număr de 50 de preoți, deja învățatori și răspânditori ai Scripturii. După slujbă mergeau cu toții la poalele muntelui ce ne putea adăposti cu umbra brazilor săi și începeau

1. Ba era de argint. — Nota A. S.

interesante explicări biblice. Pentru acestea era sortit părintele Toma Chiricuță din București, un preot cu o vastă cultură și bun explicator. Se luau în discuție de regulă cele mai grele texte evanghelice și mai ales cele interpretate greșit de sectele ce mișună în mijlocul ortodoxiei. S'a dovedit, cu această ocazie, că explicarea textelor evanghelice trebuie pornită nu numai din minte, ci și din inimă.

De ești convins până în adâncul inimii de adevărata credință, apoi explicarea textelor evanghelice, decurge parcă dela sine în adevăratul lor înțeles. Numai cu mintea, mai ales în această epocă de superficială cultură —făcând excepție de cei adevărat culti—nu se poate explica evanghelia. Se impune deci ca, pe lângă cultivarea minții omului, să i se cultive și inima.

Și așa se urma în fie-care zi slujba la biserică, predica, explicări biblice și chiar cântări religioase executate în cor în mijlocul frumoasei naturi și care parcă acum părea mai însuflețită, adăpostind în mijlocul ei pe răspânditorii învățaturii adevăratului stăpân care ne-a creat pe toți. S'a făcut însă și excursii pe munții din împrejurimi, ca și prin localitățile din apropiere, îndemnați mai ales de valorosul și inimosul protopop al Circ. I Ilfov, Iconomul N. Popian, care înveselea mult grupul de preoți prin glumele și apropourile ce le arunca din când în când la adresa vorbitorilor și care totdeauna erau bine venite. Așa dar, într'o după amiază în două sau trei autobuze, am vizitat Brașovul, oraș modern, cu străzi largi și curate și care, mai presus de alte multe orașe, se bucură de un aer curat, fiind la poalele munților. Am vizitat fabrica de sticlărie din Azuga, de unde fie-care ne-am cumpărat câte ceva ca amintire. Frumoasa și cocheta Sinaia, locuința de vară a familiei noastre domnitoare, și Buștenii, cari se respiră pe valea Prahovei, la poalele unor munți atât de înalți, în cât vârfurile lor se pierd în nori. E o priveliște de care nu ne mai săturam privindu-o.

Duminică, 21 Aug., de față fiind și Prea Sfințitul Vicar Tit, s'a oficiat Sf. Liturghie în sobor de 10 preoți, o slujbă impunătoare și înălțătoare de suflete. La slujbă, au luat parte un număr mare de credincioși și pentru care biserica fiind neîncăpătoare, mulți ascultau pela ferestre. După slujbă, a predicat Prea Sfințitul Vicar Tit, vorbind despre post și rugăciune, care, cu vorba-i dulce, melodioasă, sfătuitoare, a făcut de s'a stricurat în inima tuturor îndemnul acesta la post și rugăciune. După aceea s'a făcut parastas pentru eroii neamului, de față fiind mulți ofițeri din regimentul de munte, și în urmă, într'un cortegiu impunător, în frunte cu muzica militară, am mers la cimitirul eroilor ce se așterne pe valea Râșnova. Acolea a vorbit părintele protopop Moisiu din București, care, într'o cuvântare însuflețită, a arătat meritele și vitejia celor care se odihnesc în liniște, pe această, vale străjuți de falnici brazi ai munților care-i înconjoară.

Ca terminare a acestei săptămâni de reculegere sufletească, ne-am spovedit cu toții celui mai bătrân preot dintre noi și apoi ne-am împărtășit, ca acum, înarmați

cu trupul și cu sângele Domnului Nostru Iisus Hristos, să putem pași cu pașii siguri în parohiile noastre, ca să rămânem stăncă neclintită în mijlocul curentului vijelios al sectanților ce caută să lovească ortodoxismul, întărindu-ne și mai mult în lupta de moralizare și evanghelizare a poporului.

Nu putem decât să aducem cele mai calde și mai sincere mulțumiri, Prea Sfințitului Vicar Tit, dela care, pe cât am auzit, este pornită această fericită idee.

Dea Domnul ca acest început să fie fără sfârșit.

Preotul IOAN COMĂNESCU

Com. Drăgoești — Ilfov.

Din viața Seminariului „Sf. Andrei” din Galați.

În ziua de Duminică, 30 Octomvrie a. c., s'a ținut în Galați, în localul seminariului, adunarea generală a administrațiunii școlare, în fruntea căreia se atleă comitetul școlar. Adunarea a fost prezidată de *M. N. Pacu*, fost profesor al Seminariului, ales prezident de adunare pentru această împrejurare, în locul d-lui *I. Măgură*, prezidentul comitetului, care lipsea din oraș.

Pășind în fruntea adunării, d. Pacu a mulțămît pentru cinstea care i s'a făcut și apoi a pășit la îndrumarea lucrărilor. A pus mai întâi să se citească raportul comitetului școlar al seminariului, către adunarea generală, pe anul școlar 1926-27. Pe urmă d. *Grigorie Popescu*, cenzor al comitetului, a citit procesul-verbal al cenzorilor, iar apoi s'a pășit la votarea bugetului pe anul școlar 1927-28.

Pe lângă procesul-verbal, d. Gr. Popescu și-a mai făcut câteva aprecieri ale sale, despre felul cum au fost mânuiți banii comitetului. A spus că a găsit toate în regulă, că banii au fost întrebuințați cu chibzuință, rămânând în casa școlii bani gheață în sumă de 1,354,976 lei, pe când alte școli au ieșit cu dicitate.

Luând cuvântul d. Pacu, d-nia sa a spus că raportul comitetului școlar este o frumoasă și interesantă descriere a vieții Seminarului pe un an de zile, din toate punctele de vedere. D-nia sa propune tipărirea acestui raport și, în cuvinte mișcătoare, dă îndemnuri ca și pe viitor școala să urmeze pe drumul pe care este pusă. „Eu care iubesc această școală, a spus d-nia sa, fiindu-i multă vreme profesor, când văd progresul ce face și cum este condusă, pot spune ca dreptul Simeon: *Acum slobozești pe robul tău, Stăpâne, că au văzut ochii mei mântuirea ta.*

După aceasta, d. V. Ionescu, arhitect, a dat câteva deslușiri, cu privire la zidirile care se vor continua în vara viitoare și care se vor ridica din economiile anului trecut și a celui curgător, urmând ca seminariul să poată ajunge a avea în viitor o *clădire* de internat, care să răspundă tuturor trebuințelor.

Adunarea a dat apoi însărcinare comitetului școlar să cerceteze planurile pentru noile zidiri și să pășeaască la ducerea lor înainte.

Cu acestea încheindu-se lucrările, d. Pacu a mulță-

mit membrilor adunării și a declarat adunarea închisă. A urmat apoi, în cancelaria școlii, o gustare frățească săvârșită în cea mai deplină veselie.

Bărbierii pentru odihna Duminicală.

Deși sunt mulți bărbieri care cer să poată lucra Duminica și despre care am și scris noi aici, dar aceia sunt patronii, adică stăpânii. Lucrătorii însă, care sunt mai numeroși, sunt potriviți. Au fost încordări și ciocniri între unii și alții ca, de pildă, în Galați. Simțindu-se acum că patronii bărbieri ar umbla cu un memoriu către Cameră și Senat ca să capete dreptul de a lucra Duminică dimineața, Asociațiunea bărbierilor din *Baia Mare* de peste munți a făcut un memoriu potrivit în care scrie că atât membrii acelei asociațiuni, cât și mulți alții din întreaga țară, nu sunt de aceea părere și nu se învoiesc de loc cu cele cuprinse în memoriul celor ce vor călcarea Duminicii. Asociațiunea pune în memoriul ei tonul creștinesc și se sprijină pe socotința creștinească pentruca odihna duminicală să rămăie neatinsă. Iată cum își încheie ea memoriul ei:

Subsemnata grupă din această branșă în numele ei și al multor mii din întreaga țară, nu consimțim nici de cum cu dâșii și cele cuprinse în acel memorandum. Protestăm în contra acestei tendințe anticreștinești și dorim ca, din considerațiuni religioase mai înalte, în interesul patriei și a cetățenilor ei creștini și pe viitor să se mențină neștirbit repaosul duminical, așa precum este el astăzi în vigoare. Pretindem că acei cari înfrâng acest repaus duminical să fie aspru pedepsiți. In

această direcțiune cerem cu insistență sprijinul binevoitor al dv. România Mare este o țară creștină, unde necinstirea zilei Duminicii nu se poate tolera. Nerespectarea repaosului duminical este egală cu batjocorirea, ba chiar usurparea creștinismului. *Kovats Francis*, prezident, Egli Iosif, secretar,.

Iată ce frumos creștinește scriu niște unguri!

Mijloacele de trai ale cântăreților.

Se știe că aceste mijloace sunt mai pre jos de cele mai scăzute trebuințe ale unui om. Intr'un chip însă mai izbitor ca aiurea neîndestularea acestor mijloace e arătată de cântăreții din *Doftana*, Bacău, care scriu:

„Avem leafa 490 lei pe lună, adică lei 16, bani 30 pe zi. Când luna are 31 zile, nu ne vine nici atât. Dăm un premiu cui va putea să ne învețe cum să trăim în aceste condiții? Dar din suma aceasta se mai scad: 360 lei anual la fisc, 60 cotizațiile cercului pastoral, 80 abonament la «Cronica Romanului». Ce rămâne? Pentru a ajunge la această situație, am făcut și școala de cântăreți bisericești. Gardiștii de stradă nu fac școală specială și au mult mai mult, cel puțin pot trăi. Ni se va recomanda să recurgem și la alte funcții Unde? La sate? Dacă posturile de secretar și factor sunt ocupate, nu mai e nicio nădejde. De aci, demoralizare. Indrăznim să întrebăm: oare e bine să fii demoralizat, când îndeplinești un serviciu, unde moralul e mai mult de cât orice? Dacă se neglijează ai bisericii, biserica nu pierde.

Arhim. SCRIBAN

EXTERNĂ

IMPRESII DE LA UN JUBILEU

Aniversarea de 50 de ani a Facultății de Teologie protestantă din Paris.

Facultatea liberă de teologie protestantă din Paris și-a serbat, în zilele de 9 și 10 Noembrie din acest an, împlinirea a 50 de ani de la întemeiere. În Parisul unde manifestările acestea jubiliare iau proporții grandioase, chiar când nu pornesc din inițiativă oficială, sărbătoarea aceasta, din micul local al facultății din Boulev. Arago, este de proporțiuni măsurate. Nici nu poate fi altfel. E o sărbătoare ce privește o lume restrânsă — protestanții francezi — și încă una ce privește cultura teologică. Sala festivă însă este plină. Pe estradă, iau loc profesorii facultății ce încadrează delegații institutelor de înaltă cultură ce-au binevoit să ia parte, și ai facultăților similare din țară și străinătate. Toți poartă pitorescul și tradiționalul costum academic în negru, cu mătase stânjinie, cu bandă aruncată pe spate, învrâstată de trei dungi de hermină, sau al universității ce reprezintă. În primul rând, a luat loc și

Păr. Arhimandrit *Iuliu Scriban*, delegat al Bisericii ortodoxe române, în portul aspru, complet negru, cu camilată, al monahului de răsărit. Ședința solemnă, sub președenția Rectorului Universității din Paris d. *Charlety*, odată deschisă, iau cunântul, începând cu Decanul Raoul Allier, toți cei cari se socotesc îndreptățiți să spună un cuvânt de urare acestei instituții și oamenilor ce-o reprezintă.

Profesorul de istorie bisericească John Vienot arată ce-a dat această facultate științei și culturii franceze, în general, și protestantismului în special; că principiul conducător al acestei facultăți a fost deplina libertate în cercetare și exprimare. „Știința fără libertate n'are autoritate“. După delegatul Patriarhiei din Constantinopol, vorbește P. Cuv. Sa Păr. Arhimandrit Iuliu Scriban. Intr'adevăr impresionant a fost momentul când P. Cuv. Sa, ca delegat și al guvernului român, aduce pentru Decan Coroana României în gradul de mare ofițer și i-o agață la piept. Decanul are lacrimi în ochi, P. Cuv. Sa, devine simpatic în toată sala. «C'est charmant l'évêque»; „mais il est rigolo“; „Maintenant, il

peut dépasser les trois minutes".¹⁾ Și desigur Păr. Scriban, până să lege la gât cordonul decorației, a trecut, cu câteva secunde peste cele trei minute rânduite pentru cuvântare. Fețele și atitudinile solemne și încordate se mai luminau și se mai destinseră. Delegatul Facultății din Montreal aduce salutul culturii franceze strămutată peste ocean în Canada. Sever și avântat vorbește delegatul ungar din Budapesta, iar cel din Copenhaga, ca un curtean din vremea lui Carol Quintul, citește, trindindu-se să pronunțe cât mai corect. Cele trei curente ale protestantismului din Olanda sunt reprezentate prin învățatul *Lindeborn*, rectorul universității din Groeningen, protestantismul liberal; *Eidemaus*, de la univ. din Leiden, curentul mijlociu; iar Calvinismul ortodox prin prof. *Aaldeis* de la universitatea liberă din Amsterdam. Prin delegații a două universități, vorbește Suedia.

Elveția își revendică pe Calvin. Prin glasul reprezentanților facultăților de la Bâle (ce se laudă cu umaniștii săi, cu prima ediție a Noului Testament și cu găzduirea lui Calvin), Berna, Geneva și Lausanne, cea mai veche facultate de teologie protestantă; *Neuchâtel*, prin prof. de istorie *Britel*, care se mândrește cu vitalitatea și puterea de viață a protestantismului.

Niciun delegat din Germania. Se vede că nici la teologi creștinismul n'a putut sparge carapacea naționalismului furios.

La Templul din Saint-Honoré, lângă Louvre, după un serviciu religios cu rugăciuni și meditații prilejite de acest jubileu, vorbește cel mai reputat predicator protestant, *Marc Boegner*. Plecând de la pasagiul din I Cor. XII 4—11 și 28—30; «Au doară toți sunt apostoli, au doară toți sunt prooroci, *toți sunt învățători?*» am putut auzi o predică cu o veritabilă inspirație ortodoxă. Se vede bine că și protestanții își dau seama unde a dus libertatea și desmățarea cugetării în afară de autoritatea bisericii. Nu toți sunt dascăli, de sigur, și nu tuturor li-i dat să pătrundă Cuvântul Domnului și deci să se erijeze în tâlmăcitori ai lui. Apostolii au făcut ucenicia trei ani și mai bine și nu toți au avut temperamentul lui Iacov, tenacitatea lui Petru, entuziasmul lui Ioan și râvna lui Pavel. Și bieții adventiști, după ce învață pe de rost câteva locuri din Scriptura V. Testament, cu privire la Sâmbătă sau alte năzăreli, uită să cugete mai mult la cuvintele Sf. Ap. Pavel din Corințeni, arătat, mai sus, din Romani cap. XII. 4—12 și din Efeseni IV. 4—12.

A doua zi au avut loc recepțiile delegaților la rectorul universității, la Președintele consiliului municipal și la Președintele republicei. Desigur, o atenție dată de oficialitate sărbătorii facultății de teologie a spiritului

1. „E plăcut episcopul“ (lumea credea că-s episcop); „Da știi că are haz“; „Ei, acum poate trece peste cele 3 minute“. Aflat era îngădui să vorbești, numai 3 minute, și eu nu puteam să fac, numai în atâta vreme, câte aveam de vorbit: în numele Patriarhului; a Societății Ortodoxe și despre decorația pe care s'o și agăț la gâtul celui sărbătorit. A trebuit să renunș la citirea unei adrese (a Societății Ortodoxe), de care numai am pomenit. M'am despăgubit însă la banchețul de a doua zi seara, unde am vorbit mai pe larg și am citit adresa.— Nota Arhim. Scriban.

protestant ce a dus la revoluția cea mare, dar mai cu seamă delegaților veniți mai toți din țări amice sau țări cari caută prietenia Franței, cum e Ungaria.

S'a sărbătorit o instituție de înaltă cultură, dar mai cu seamă un arsenal unde se călesc temperamente pentru lupta și susținerea protestantismului. Cu toată truda ce-și dau de la o vreme de-a intra în legătură cu celelalte biserici, protestanții nu se vor mai întoarce la matcă. Biserica română a înțeles lucrul acesta și de aceea nici nu-și pierde vremea în discuțiuni și întrețineri care nu duc la niciun rezultat. Biserica noastră și celelalte biserici ortodoxe au răspuns întotdeauna la chemarea celor câțiva utopiști care desigur pot fi de bună credință.

Nu este rău desigur să stăm în cât mai strânsă legătură cu creștinătatea, dar mă gândesc numai că uneori prietenii prea strânse aduc turburare. Pilda lui Ciril Lucaris este îndeajuns de vorbitoare. Și că am putea noi, de dragul unei împăcări, renunța la ceva din moștenirea ce avem, e de ajuns să ne gândim la câtă turburare și zăticnire a făcut schimbarea calendarului.¹⁾

Dacă și noi am luat parte la această sărbătorire, cred că n'am făcut-o nici pentruca să laudăm sau să aplaudăm spiritul ce, de la Reformă încoace, a fărâmițat Biserica lui Christos și care a împins cercetarea în domeniul biblic până la negarea ori cărei seriozități a Scripturii și înfățișarea ei ca o înșiruire sau o colecție de picturi; nici pentruca protestantismul a dat lovituri doborâtoare catolicismului cu care noi întotdeauna am avut de-a ne disputa tărâmul. Astăzi, interesul nostru național ne silește să legăm cât mai strâns soarta noastră de a Franței. Păr. Arhimandrit Iuliu Scriban, cu drept cuvânt, își revendică meritul de-a fi făcut ceiace oficialitatea politică sau bisericească n'a făcut²⁾. Până la război, teologii noștri ce porneau aiurea, mergeau, dacă nu la Ruși sau Greci, la Germani. Astăzi însă toți vin în Franța. Ca o urmare a prieteniei Prea Cuv. Sale cu Decanul Raoul Allier, s'a oferit prima bursă unui teolog român aici la Paris și exemplul a fost urmat apoi de facultățile din Montpellier și din Strasbourg. Avem acum raporturi strânse și pe tărâmul religios. Raporturile acestea însă trebuiesc bine definite.

Chiar în ce privește acordarea burselor pentru studenții români, mai cu seamă acum, după ce am văzut strâmtoarea în care stau și am auzit cât de greu își întrețin școlile, chiar dacă prof. Britel spune cu mândrie „*câtă vreme vor exista adevărate biserici evanghelice, vor găsi întotdeauna putere să-și susție școlile de înaltă cultură*“, cred că trebuie să fim cu mai multă rezervă. Darul ce ni se face este frumos și ne onorează. Dar atâta vreme cât biserica noastră este a celor 15

1. Asta e foarte adevărat. Indreptarea calendarului e un semn cât de primejdios este a te apuca să schimbi. — Nota A. S.

2. Eu, e adevărat, că am pornit lucrul prin călătoria mea în Anglia în 1921, când am avut o întrevedere cu d. Raoul Allier în Paris și i-am dat ideea legăturilor cu Franța și pe calea religioasă și îndemnând plecarea primilor studenți într'acolo. Restul l-au făcut alții, mai mari ca mine și în proporțiuni tot mai largi, până în ziua de azi. Eu am pus o petricică, ei pun acum blocuri mari.— Nota A. S.

milioane de români, atâta vreme când statul suportă toată întreținerea ei, mi se pare că este nepotrivit cu demnitatea noastră să primim darul de la o biserică ce se sbate sub povara multor greutăți. Să primim bucuros a trimite teologi ca să urmeze și să se instruiască aci, dar nu trebuie să năzuim spre puținul lor.

Mult mai bine m'aș fi simțit în mijlocul lor la această serbare, când nu m'aș fi simțit cu nimic dator și când decorația dată ar fi venit ca o recunoaștere a unor merite¹⁾ și ca o înaltă grație din partea oficialității noastre. Mi se pare că am putea ține mai mult la demnitatea noastră. Ce adică? nu-i în stare Biserica noastră patriarhală să-și întrețină cu burse 20—30 de teologi în străinătate? Nu-i destul că ne înfruptăm din masa culturii lor teologice? să mai întindem mâna și după bucățica de pâine ce o câștigă cu greu și pentru studenții lor?²⁾ Biserica noastră, pentru demnitatea ei, pentru cinstea țării, pentruca și studenții să se simtă bine aici, să verse întreagă întreținerea pentru bursierii români. Sunt sigur că Decanul Allier s'ar bucura nu mai puțin. Iar pentru ceilalți studenți și profesori de la alte facultăți și institute, s'ar putea face un cămin lângă Capela română și sub supravegherea lui, după cum s'ar putea face de asemenea și în celelalte centre universitare.

Prof. Preot DUMINICĂ N. IONESCU

STAREA RELIGIOASĂ IN RUSIA

I. Felurile bisericii rusești.

În vremea de față, nu-i cu puțină ca să vorbești despre o *Biserică rusească*, ci despre mai multe biserici. Dela sinodul care s'a ținut la Moscova, în luna Mai 1923, și care a depus din treaptă pe patriarhul Tihon, dezbinarea s'a înfipt pentru totdeauna în sânul vechii Biserici ortodoxe rusești, așa cum exista înainte de venirea regimului sovietic.

Fără îndoială, înainte de anul 1923, se petrecuseră mai multe dezbinări parțiale, se iviseră un fel de mici biserici „roșii”; dar care nu prea au trăit, cum trăiesc cele roșii, așa că, în timpul de față, au rămas din ele abia câteva rămășițe.

Nu se mai vorbește, de pildă, de „Biserica veche Apostolică”, de „Biserica liberă a lucrătorilor” și, dacă s'a făcut amintire încă de „Biserica vie”, care a luat ființă în anul 1922, care a fost, pentru o clipă, așa de vestită,—este pentru faptul că ea se stinge sub cârmuirea căpeteniei ei *Vladimir Krasnițkii*.

„Biserica Renașterii treburilor bisericesti” a ținut un Sinod la Moscova în Octombrie 1925, și capul ei episcopul *Antonin*, tipul prelatului bolșevic, a rostit,

1. Apoi n'a fost recunoașterea meritelor d-lui Allier și, prin el, a facultății? — Nota A. S.

2. Că Biserica noastră e bine să-și întrețină singură studenții ei, se înțelege, nu poate fi nimeni împotriva. Dar că ne înfrupăm dela masa unei facultăți sărace, parcă nu e așa, fiindcă statul francez sprijină cu subvenții aceste silințe ale facultății, ca să înțrețină influența franceză în străinătate. Deci facultatea nu suferă și-și face merite față de stat — Nota A. S.

atunci o cuvântare furioasă împotriva celor cari nu voiau să meargă sub steagul său roșu. Însă discursul său n'a avut niciun rezultat. Episcopul *Antonin* e urmat, din ce în ce, de mai puțini. Trupele sale s'au topit ca zăpada de căldura soarelui și ceilalți păstoriți, despre care va fi vorba, nu-l mai atacă: dovadă că dacă „Renașterea bisericescă” n'a fost încă înmormântată, ea se află foarte aproape de ceasul cel din urmă.

De la sinodul dela Moscova ținut în anul 1923, la care s'au adunat reprezentanții feluritelor grupări revoluționare sau reformate, însă în care supușii patriarhului Tihon au refuzat ca să ia parte, a eșit o majoritate curat îndreptată spre stânga, primind guvernul stabilit și despărțirea Bisericii de Stat, arătându-se dușmănoasă înflințării patriarhatului și favorabilă pentru reformele radicale în domeniul disciplinei și liturgiei. Dintre aceste reforme, ținea foarte mult această majoritate la două: a) *desființarea obligațiunii celibatului pentru episcopi* și b) *autorizația pentru preoții văduvi de a se recăsători*.

Sinodul dela Moscova a consfințit, cu de la sine putere, aceste două reforme însemnate. Dintr'odată, dorințele seculare ale clerului inferior, ale *clerului alb*, cum i se spune în Rusia, au fost împlinite. Aceste hotărâri erau în directă contradicție cu legislația sinodului Trulan (691).

Patriarhul Tihon a condamnat acest sinod înovator iar sinodul răspunde printr'o sentință de depunere a patriarhului. Lucru curios însă: Patriarhul de Constantinopol, care era atunci *Grigorie VII*, chemat ca să se pronunțe între cele două partide, se declară în favoarea sinodului. Precăderea Fanarului n'a schimbat de atunci, nimic cursul lucrurilor. Cu toate că nu se vorbește nimic, totuși ar putea, să se producă chiar un scandal în sânul „Ortodoxiei”.

Acest sprijin moral, dat înnoitorilor de către patriarhatul ecumenic, n'a contribuit puțin la succesul lor. Ei s'au organizat, pe rând, într'un grup compact și disciplinat, sub conducerea unui arhiepiscop învățat, cu numele de *Alexandru Ivanovici Wedenskii*, care, cu toate că este căsătorit, a primit sfințirea de arhiepiscop în ziua de 6 Mai 1923.

Noua Biserică se chiamă „Biserica Înnoirii ortodoxe” și așteaptă să fie considerată ca singura Biserică ortodoxă rusă.

Partizanii săi se numesc „Inoitori”. Autoritatea cea mai înaltă este *Sfântul Sinod al Bisericii ortodoxe rusă*, din care fac parte 18 episcopi, preoți și mireni.

Inoitorii sunt dușmani hotărâți ai patriarhatului și ai puterii personale unui singur primat. Ei văd, în această formă de conducere, un fel de papism, pentrucă ea este protivnică *soborului sau principiului sinodal*. Soborul, pentru ei, este una din părțile cele mai însemnate ale adevăratei Biserici.

Primirea, cu inima deschisă, a regimului sovietic și dezinteresarea de orice politică omenească; forma sinodală a înaltului guvern bisericesc; îngăduința episcopatului pentru preoții căsătoriți și libertatea dată

clericilor văduvi de a se recăsători; citirea Epistolelor și evangheliei la liturghie în limba rusă; introducerea noului calendar; primirea în biserică numai a creștinilor conștienți și convinși, în locul obiceiului care deschidea ușa unei mase ignorante sau neținând la creștinism decât numai de formă; nevoia recunoscută de a face reforme nouă în ritualul și legislația canonică, — toate acestea sunt cele mai însemnate puncte cari caracterizează *Biserica înnoirii ortodoxe* față de *Biserica tihoniană*, care se laudă cu patriarhul Tihon, mort la april 1925, și care nu i-a dat încă un urmaș. În timp ce Biserica Înnoirii întrupează pornirile clerului alb, Biserica tihoniană reprezintă Biserica veche rusă, aceia care era pe vremea țarismului, cu deosebirea că respinge forma sinodală introdusă de Petru-cel-mare și primește restabilirea patriarhatului din Moscova, votat de marele sinod pan-rus ținut în anul 1917. De asemenea, se alătură de guvernul stabilit și se desparte pe față de Biserica rusă a *Risipirii*, care rămâne credincioasă, cel puțin prin reprezentanții săi cei mai de seamă, cauzei Romanovilor și visează la reîntronarea monarhică.

Însă această alipire este într'adevăr sinceră? Înnoitorii pretind că nu și poate că n'au nicio vină. Este foarte greu să iubești Sovietele cu o dragoste sinceră și s'ar putea, tot așa de bine, de a se ridica bănueli asupra cinstei adânci a Înnoitorilor înșiși. Aici, desigur, avem un proces de pornire, care ascunde un necaz. Este o bănuială că Tihonienii primesc în Biserică o masă de oameni ignoranți și fără nicio convingere hotărâtă, numai pentru ca să sporească numărul poporânilor.

Această stare de lucruri ne arată, foarte simplu că marea masă a poporului „ortodox“, aceia care n'a trecut la ateismul oficial, rămâne credincioasă episcopatului monastic și celibatar, adică, cum se mai spune, *clerului negru* și totdeodată, încearcă, cu oarecare scârbă, să se supună episcopilor căsătoriți.

Schimbarea sărbătorilor, prin introducerea noului calendar, a trebuit să tulbure mai mult sufletele simple. Zgomotul noilor reforme au zdruncinat un popor foarte legat de slujbele tradiționale, care sunt așa de lungi. Adăugați, la aceasta, că Tihonienii faci câteodată să circule pe socoteala adversarilor zvonuri, ciudate.

Vara trecută, mitropolitul *Alexandru Vedenskii* se găsea în vizită canonică la Vladivostoc. Aici a slujit în chip solemn Sf. Liturghie și iată că, la sfârșitul slujbei, un domn, într'o ținută elegantă, înaintă și întrebă foarte serios: «Când începe baletul?» Mirarea celor de față a fost mare. „Da, Domnilor, stăruie necunoscutul, voiți să-mi spuneți când începe baletul?“

Poftit ca să se explice, străinul a declarat că venea dela Harbin și că acolo, toate gazetele anunțaseră că mitropolitul *Vasile* (din ierarhia Înnoitorilor, titularul Vladivostocului) trebuia să execute, în biserică, după liturghie, un balet după ultimul repertoriu.

Biserica tihoniană formează, cu toată siguranța,

marea majoritate a ortodocșilor din Rusia. Bănuiește că fraternizează cu cei din pribegie și că nutrește simpatii pentru regimul țarist, ea are de suferit din partea guvernului sovietic.

Bolșevicii continuă să o trateze cu dușmănie și, dacă persecuția nu-i întotdeauna furioasă, este pentru faptul rezistenței tăcute a credincioșilor, cari nu îndrăznesc să izbească cu mai multă furie, și pentru a înlătura mișcările masei populare.

La moartea patriarhului Tihon (8 april 1925), conducerea Bisericii rusești a trecut în mâinile mitropolitului Petru Krutișkii, desemnat ca administrator de către patriarhul defunct. Mitropolitul Petru a fost închis în Decembrie 1925, pentru „uneltiri revoluționare“ și a transmis, împuternicirile sale mitropolitului *Serghe Starogorodskii* care n'a putut să se ducă la Moscova și a trebuit să rămână în eparhia sa, în urma unui ordin al guvernului. El a fost pus la închisoare, la sfârșitul anului 1926, pentru că refuzase să excomunică clerul rus aflat în pribegie.

Nenumărați urmași, ca mitropoliții *Iosif* din Leningrad, *Corneliu* și *Tadeu* au avut aceeași soartă. Puterea era exercitată în luna Martie, de către arhiepiscopul *Serafim*.

Biserica tihoniană nu s'a bucurat chiar de o unitate în propria sa organizație. Un partid așa de puternic format din prelați dușmani ai conducerii personale a unuia singur, a organizat un înalt Consiliu bisericesc pentru a conduce Biserica, așteptând să fie regulată succesiunea patriarhului Tihon. Un sinod plănuiește pentru toamna anului 1926, cu scopul de a discuta această serioasă chestiune, n'a putut să se întrunească și lucrul acesta n'a putut decât să sporească neînțelegera.

Înaltul Consiliu bisericesc a intrat în conflict cu nenumărați administratori numiți pe timp de un an și cari nu par să se demită din funcțiunile pe care le-au uzurpat.

Cele două Biserici nu se tratează cu blândețe.

Înoitorii denumesc pe membrii bisericii tihoniane cu poreclă de *Staroțerkovnihi*, adică partizani ai vechii Biserici, sau *clerici bătrâncioși*. La rândul lor, acestora le place să vorbească despre *Biserica albă și roșie* și aplică Înnoitorilor sentința canonică și liturgică ca și *rascolnicilor*. Adică ei sfințesc din nou bisericile sfințite de aceștia, botează și miruesc din nou pe Înnoitorii cari se convertesc la ortodoxie, și supune clerul Înnoitor la pocăință publică.

Înoitorii protestează, cu energie contra acestor măsuri grozave și nelegiuite, invocând vechile canoane; făcând atenție pe Tihonieni că sunt tot așa de ortodocși ca și ei; că ceace îi desparte nu-i decât ceva de ordin canonic sau ritual și care nu privește doctrinal.

Ei, cel puțin, sunt mai liniștiți și nu au părere. Ei suspină după unirea celor două ierarhii și au făcut, deja, mai multe demersuri, cari, însă, au fost respinse. Aceste amănunte le luăm din Revista sinodului lor, care se află în al doilea an al apariției.

Dușmănia tăcută, care exista de multă vreme, între clerul negru și clerul alb, s'a mărit între cele două ierarhii rivale, a Inoitorilor și Tihonienilor. Faptul acesta dă schizmei caracterul său de gravitate și-i asigură o durată lungă.

Alt principiu, cel etnic și naționalist, a dat naștere unei a treia biserici însemnate, „Biserica ortodoxă pan-ukraniană“, care poruncește credincioșilor săi din regiunea bogată ukraniană, populată de cel puțin trei milioane de locuitori. Ea a început într'un chip curios, în Octombrie 1921, la sinodul pan-ukranian întrunit în catedrala Sf. Sofia din Kiew.

La bază, ea este reformată, presbiteriană și democratică, și se pare a fi în raporturi bune cu „Biserica Inoirii eclesiastice“.

Primul episcop al acestei Biserici, a fost arhiepiscopul *Vasile Lipkiovsky*, care a primit hirotonia în ziua de 23 Oct. 1921, prin punerea mâinilor a 30 de preoți și mireni, cari erau de față la sinod. În zadar s'a căutat un episcop pentru săvârșirea slujbei de hirotonie. Și cum trebuia, numai decât, să se pună bazele și să se organizeze cadrele unei Biserici naționale, s'a hotărât ca să constituie episcopatul prin elul acesta, condamnat de teologia și toată tradiția bisericească. S'a numit această biserică, „Biserica auto-sfințiților“.

Aceasta, n'a împiedicat să aibă rezultat pentru că a ațâțat sentimentul național. Numindu-se mereu ortodoxă și invocând cele 7 sinoade economice, ea a zis *rămas bun* legislației lor învechite, impunând căsătoria episcopilor și încuviințând recăsătorirea preoților văduvi, introducând limba ukraniană ca limbă litur-

gică și dând un loc destul de mare laicilor în administrația bisericească și în alegerea slujbelor bisericești.

Această Biserică curioasă avea în 1923,—25 de episcopi de speța lui *Lipkiovskii* și 3000 de parohii. Neînțelegerea s'a născut în sânul ei, prin ivirea unui arhiepiscop cu numele de *Tarnovskii*, în Oct. 1925, care imediat a dobândit un mare număr de partizani.

Mai mult încă, în acelaș timp, sinodul Inoirii bisericești, întrunit la Moscova, a recunoscut neatârhnarea unei Biserici ukraniene, reprezentată prin episcopi pătimiși de principiile Inoirii.

Atât cât se poate închipui, această Biserică ukraniană a Inoirii are un viitor.

În Ianuarie 1926, această biserică numără 2 mitropoliți, 9 arhiepiscopi și 24 episcopi, cinci scaune fiind vacante. Printre prelații în funcțiune, numai trei erau căsătoriți. Tihonenii sunt foarte păstrători ai datinelor și foarte zăbavnici, pentru că să aibă vreun succes în această regiune, în care marea forță o formează sentimentul național. Neputând încă să dobândească neatârhnarea politică, Ukranienii voesc să aibă cel puțin neatârhnarea religioasă; și despărțirea Bisericii de Stat a slujit la împlinirea planului lor.

Sovietele au băgat-de-seamă mai târziu și au încercat, în zadar, prin diferite mijloace, de a împiedica formarea unei Biserici naționale.

Traducere din „*Les Nouvelles religieuses*“,
de Preotul CORNELIU M. GRUMĂZESCU,
Prof. și Referent episcopesc în Galați.

26 Oct. 1927.

Sf. M. M. Dimitrie.

CARTI, REVISTE, ZIARE

Două imne îngerești în Liturghie, Imnul heruvimic și imnul serafimic de Icon. Dr. *Petre Vintilescu*, Tipografia artistică P. Mitu. Pitești 1927. 74 pagini Preț 30 lei.

Dintru început, autorul ne arată cum primii creștini, deși își vor fi adus din sinagogă, pentru preamărirea Fiului lui Dumnezeu, imne și psalmi „în cari se cântaseră perfecțiunile divine, ajutorul dat și făgăduințele făcute de Dumnezeu poporului Iudeu, ce reprezentau un material foarte bogat de multiformă experiență religioasă, în care vibrează accentele unei simțiri religioase intense, delicate și în cele mai variate și subtile nuanțe“ (pag. 9),—totuși dogma mântuirii în Christos din sf. Euharistie căută să fie izvor de noi întruchipări a pietății și entuziasmului. Deosebirea între rugăciunile și imnele ce se cântau în sinagogă și cele ce acum se cântau în biserică trebuia să fie din ce în ce mai mare. Raportul de filiațiune în creștinism este mult mai strâns. Creștinul se simte mai aproape de Tatăl și sentimentul prezenței lui Dumnezeu este condițiunea răinicii unei vieți spirituale mistice. Sf. Euharistie în-

deosebi dă un avânt necunoscut și creiază o specială dispoziție de spirit, ce a inspirat imnele creștine. În clipa săvârșirii, creștinul se simte în concertul îngerilor ce slujesc pe Dumnezeu. Această culme a vieții spirituale se vadește mai ales în cele două imne îngerești din Liturghie: *Carii pre Heruvimi* și *Sfânt, Sfânt, Sfânt...* Omul ridicat să îplinească, chiar din viața aceasta, slujba cetelor îngerești.

Vechimea imnului Heruvimic „Carii pre Heruvimi“, ce are încă două variante în liturghia Sf. Vasile cel Mare și în liturghia înainte sfințită, ne este arătată cu un belșug de probe și cu un spirit de pătrundere și discernere ce dă lucrării de față o valoare științifică neîntrecută în acest domeniu. Această cântare este legată de Vohodul cel mare sau ieșirea preotului cu sfințele Daruri. Ritul care, la început, era foarte simplu, căpătă cu vremea o dezvoltare și o pompă potrivită caracterului înalt de sfințenie al liturghiei. Se deosebire dar, încă din vreme, trei momente: aducerea darurilor la proscomidie transportarea lor de aci în procesiune la sf. masă și sfințirea lor. În tot cursul acestei evoluții

firești, s'au adăogat imnele și rugăciunile ce le auzim până astăzi. Totuși imnul heruvimic, deși în forma obșinuită, este introdus sub împăratul Iustin al II-lea, după cum spune Cedren, într'o formă mai primitivă, este mult mai vechi. Ba, dat fiindcă mai toate cântările, până să fie primite în serviciul public al sf. liturghii își făceau un stagiou de așteptare, nici această parte trebuie să nu fi fost scutită de a se supune obiceiului. El nu aducea o notă de spiritualitate necunoscută bisericii primitive, ci numai o formă nouă a unor idei și simțiminte ce le vedem exprimate și în liturghia Sfântului Apostol Iacov.

În comentariu, justifică mai întâi titlul acestui imn, care, deși nu-i cântat de Heruvimi, totuși i se zice *Heruvic*. „Rânduit să se cânte după încheerea liturghiei catehumenilor, în care predomină elementul didactic,... imnul provocă pe credincioși, introduși în misterul deplin al credinței creștine, să ia aminte și să se concentreze asupra desfășurării acțiunii liturgice în care printr'o comemorare gradată, se ajunge la prezența mistică a lui Iisus, la reproducerea operii sale mântuitoare și la comunicarea cu El^a. Această concentrare făcea să li se *ascută simțirea* și s'o spiritualizeze, s'o ridice la așa înălțime, încât să cânte: (Noi cei) *cari pe Heruvimi cu taină inchipuim...* Deci să se simtă și purificați ca îngerii, dar și în slujba ce-o fac ei.

De ce se ia ca tip dintre îngeri Heruvimii, când întrețita cântare o aduc serafimii? De sigur, pentru a fi logici cu reprezentarea ce și-o făceau despre Heruvimi, cari, *ca niște copii*, încunjură și slujesc pe Domnul. Starea aceasta de spiritualitate, în care se concepe biserica, nu-i o chestiune de moment — pentru întâmpinarea sf. Daruri, ci o condițiune pentru tot timpul sf. liturghii. De aceia și îndemnul: «Toată grija cea lumească să o lepădăm». În sfortărea noastră de purificare, trebuie mai întâi a curăți cele din lăuntru, *să ne debarasăm de preocupările ce ne-ar împiedica să ne concentrăm asupra lucrurilor divine* (pag. 44).

În ultimul pasaj, creștinul, astfel pregătit, preamărește pe «Împăratul tuturor» *cel nevăzut și încunjurat de cetele îngerești*, pe care-l simte de față, nu numai în chip mistic, după cuvântul Lui, ci real, în sfintele Taine.

În partea a doua a cărții, în care se ocupă de imnul serafimic, autorul, pentru a ne menține în aceeași ordine de idei, începe prin a ne tălmăci cuprinsul acestui imn. Dacă *imnul heruvimic ne-a provocat la o stare de abstracțiune, imnul serafimic este expresiunea unei sublime emoțiuni de bucurie isvorită din credință, din presentimentul sigur al imediatei prezențe a Mântuitorului* (pag. 54). Pentru aceasta cântările de Aliluia nu mai sunt îndestulătoare, graiul omenesc își însușește și cuvintele de care se slujesc Serafimii ca să laude pe Domnul, „*Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot!*“... din legea veche, ca și cuvintele copiilor curați ca îngerii cu care întâmpina pe Mântuitorul la intrarea în Ierusalim: *Osana întru cei dintru înălțime...* din sf. Evanghelie. Deși imnul este închinat sf. Treimi, cuvântul *Osana* pare nedespărțit de persoana Mântuito-

rului. Pierzându-și înțelesul primitiv, chiar cel cu care copiii îl întâmpinaseră este o exclamare de bucurie, de triumf în prezența Mântuitorului în sf. Euharistie. „Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului!“ pot cânta în aceeași simțire înaltă spirituală, în aceleași accente, în care se slăvește isvorul și săvârșitorul sfințeniei, puterea și biruința Lui asupra morții, bunătatea și milostenia lui fără margini (pag. 65)—și îngerii—serafimi și oamenii. Acest imn face parte din cele mai vechi piese ale liturghiei. Și va fi fost cântat chiar din primele zile ale bisericii. *Aluziunile din Didahiile celor 12 Apostoli*, amintirea ce se vede în *întâia ep. a lui Clement Romanul către Corinteni*, a pasagiului din Vechiul Testament, pot constitui o probă. Clement Alexandrinul și Origen îl amintesc deasemenea, deși în formă sumară, și mai apoi mai toți părinții din secolul IV. Imnul are caracter creștin dintru început, deși, în partea lui primă este format dintr'un citat din Vechiul Testament. El este o dovadă de înaltă spiritualitate, în care s'a conceput și s'a înălțat imnologi, creștină, ca fructul credinței și al unei sfortări de perfecțiune a simțirii, pentru a dobândi capacitatea intuirii marilor mistere din liturghie (pag. 74).

Cu un aparat de documentare extrem de bogat; ajunge la concluziuni cu totul originale, din care cea cu privire la vechimea imnului serafimic poate sta chiar împotriva celui mai mare și mai autorizat liturgist, Dom Cabrol, cum și a lui Dom Cagin, cari susțin că alcătuirea acestui imn se datorește papei Sixt I (119-128). Iar cu privire la fixarea celei mai vechi forme a imnului Heruvimic, este împotriva lui Adr. Fortescue care susține că varianta din liturghia mai-înainte-sfințită ar fi cea mai veche. În afară de aceasta, înțelesul ce stabilește cuvântului de heruvim moștenit din Ebraică cu însemnarea *ca copiii* (în felul copiilor) și nu cu sensul din aramaică sau chaldee (plugar, săpător, tare puternic, taur sau de la verbul Carev a se apropia, — e ceva bine documentat.

Stilul în care scrie părintele Vintilescu și sentimentul ce-ți trezește când citești constituie încă o latură asupra căreia trebuie să insistăm.

Fraza cumpănită și bine măsurată, de-o claritate care pune în rândul scriitorilor de cea mai înaltă valoare. Problemele liturgice ce vin sau isvorăsc din doctrina creștină, le tratează cu o competență și cu o siguranță care face să vedem în Păr. Vintilescu nu numai un învățat de mare valoare și viitor, dar care te face să te simți totdeauna în atmosferă curat ortodoxă. E singurul scriitor, dintre cei care se așează în ultimul timp, care nu s'a lăsat înrâurit nici de procedeele protestante —, protestantizante, nici de stilul ce caută efect cu orice preț

De altfel volumele deja apărute: «Cultul și ereziile», «O propoziție liturgică» și «Diptice și pomelnice» ne dădeau îndestule garanții de metoda strict științifică ce păstăpânește, pentruca să ne putem aștepta la această lucrare ce e cea mai bună în literatura liturgică a noastră, după cât cunoaștem.

Făgăduiala ce ne-o face în precuvântare, de a ne da

un studiu integral al sf. liturghii, nu va întârzia, cred, să se realizeze. Numai lucrările ce întâmplător am văzut că sunt pe cale a-și căpăta forma definitivă, de-ar mai apărea, și încă ar fi suficient să-i asigure un loc de cinste în literatura bisericească și între cercetătorii serioși ai bisericii noastre.

Mai are Păr. Vintilescu un dar deosebit de a alege probleme și de a le formula, care nu numai că ne deschide ochii asupra problemei liturgice, dar câștigă pe jumătate simpatia noastră față de rezolvarea lor.

Cartea a apărut într-o foarte îngrijită formă, tipar lămurit, literă frumoasă hârtie aproape neobișnuită după război. Îți face impresia că, vorbind de imnele cuprinse în sf. liturghie, deprins ca sacerdot când liturghisește, șă-și îmbrăce odăjdii cât mai fine și ornate cât mai scumpe, a căutat să-și îmbrăce și cugetarea în cea mai elegantă formă și s'o investească și cu cel mai frumos scutec.

De sigur, nu va scăpa studenților teologi, cari vor găsi o minunată ușurare în studiile lor.

Pr. DUMINICĂ N. IONESCU
Paris

Seminariștii la alte facultăți.— În ziarul „Galații Noi“ dela 3 Iunie c. și în cel dela 4 Iunie, Păr. Al. Dumitrașcu se plânge că abia licențiaților în teologie li s'a dat dreptul de a se înscrie la alte facultăți și nu și seminariștilor. În nr. dela 4 Iunie c., continuă spunând că se învață destulă carte în Seminar și că nu poate fi cazul de a echivala seminariul cu liceul, ci liceul cu seminariul, cuvânt spus mai înainte în *Cuvântul* și de d. Nichifor Crainic.

Sf. Sa apoi continuă pe aceeași temă și în nr. dela 16 Iunie c.

Ziarul „Cuvântul“ și preoții vrăjmași Concordatului.— În *Cuvântul* (31 Oct. a. c.), alte cuvinte împotriva preoților care nu sufăr Concordatul cu Roma și care n'ar voi ca Statul să mai facă legi și pentru confesiunile aflătoare la noi. Este un cârcel de ocări, pe lângă clădările cu care d. Nae Ionescu, ne-a încărcat și mai nainte.

În alt articol, alaltuia, tot în *Cuvântul*, cuvinte aspre împotriva călugărilor din Schitul Maicii Domnului de de lângă Cetatea-Albă.

IDEIA pedagogică-literară. București, Iulie-August 1927.

Intreg acest nr. dublu al revistei școlare **Ideia** este închinat sărbătoririi d-lui Profesor P. Dulfu, cu prilejul ieșirii sale la pensie dela catedrele de pedagogie dela Școala Normală de învățători și dela Azilul „Elena Doamna“ din București. În vremea din urmă a scrisului său, d. Dulfu și-a întrebuițat condeiul și pentru a sluji gândurile creștinești, prin cartea sa *Iisus Mântuitorul*, în care toată viața Domnului e scrisă în poezie. Această latură a ostenelelor d-lui Dulfu a fost tratată în ziarul săptămânal *Cultura Poporului* din București.

De acolo o reproduce *Ideia* și fiindcă e partea pe care trebuie s'o cunoaștem și noi, o reproducem aici după *Ideia* în cele ce urmează:

În sfârșit, ne vom ocupa de „Iisus Mântuitorul“ și de „Dumnezeu și oamenii“, două lucrări apărute în ultimii ani, cari prezintă un interes cu atât mai deosebit, cu cât simbolizează o firească și cuminte întoarcere la credință.

Fenomenul s'a manifestat și din nevoia nni reazăm sufletesc, pe care-l caută, neconținut, omenirea însângerată de dezastrele ultimului războiu european; de aceea a avut un caracter aproape general și a marcat o nouă întărire a cultului divinității.

Au fost într'adevăr, prea mari încercările ultimului deceniu; aripa morții și-a fluturat răcoarea prea aproape de noi, pentru ca să nu redeștepte în omenirea îngenunchiată materialismului, teama evlavioasă de cea unică și neperi-toare substanță care e la începutul oricărei vieți.

Astfel, și la noi, cu toate aparențele contrarii, sentimentul religios a căpătat cea forță de înnoire de care avea nevoie, pentru menținerea echilibrului sufletesc al unei societăți supuse tuturor ispitelor veacului nostru.

Dovada, că nu analizăm un fenomen aparte, un fenomen lipsit de orice legătură cu întreaga noastră stare de după războiu, sunt lucrările premiate de Academie ale părintelui Hodoroabă, care fac cinste literaturii noastre postbelice, — dar și admirabilele scrieri ale d-lor M. Sadoveanu și D. D. Pătrășcanu, cari au desăvârșit două volume despre viețile sfinților.

D-nul P. Dulfu, cu virtuozitatea versului său, a înțeles să cânte și Vechiul Testament și viața și învățăturile Mântuitorului, în ritmul popular, atât de potrivit ușoarei lor răspândiri în masele populare.

În „*Cuvântul înainte*“, care precedează cele 79 de poezii ale volumului „*Iisus Mântuitorul*“, d-sa scrie:

„Cei ce cată fericirea
„Vor găsi—ca nicăirea —
„În viața lui curată,
„O 'ndrumare—adevărată.
„Iară voi cari îndurați
„În viaț' aci cât stați,
„Pe nedrept, ca El, durere;
„Voi... găsi-veți mângâere“—

Acea mângâere pe care nu ne-o mai poate da decât credința cea adevărată.

Citirea și răspândirea amândoror acestor lucrări vor folosi mai cu seamă sătenilor noștri, cărora le va înlesni cunoașterea mai amănunțită a vieții, a pildelor și a învățăturilor Mântuitorului. Religiozitatea satelor, se știe, a fost și ea în trecut scut puternic, pentru păstrarea românismului, împotriva năvălirilor păgâne.

Clipa, 30 Octomvrie și 13 Noemvrie 1927.

Sub acest nume, se tipărește în București o foaie literară, săptămânală, în 4 pagini, cu o înfățișare plăcută prin tiparul bun și hârtia velină pe care o întrebuițează. E împodobită și cu multe ilustrațiuni

(8 în acest număr) afară de unele frumoase și fine vignete.

În nr. pomenit, ca materie bisericească avem chemarea Reginei Maria pentru zidirea Mănăstirii din Bucium, Făgăraș, și o știre despre sfințirea bisericii din Cătrunești-Mâineasca, Ilfov.

În cealaltă materie, găsim un art. despre d. N. Iorga de d. Petre I. Ghiață, profesor la Seminariul Central din București; altul despre Pictorul Verona de directorul administrativ al revistei d. I. Vițianu, apoi despre poezia *Epigonii* a lui Eminescu de d. Constantin Goran, care era într-o vreme pedagog la Seminariul "Nifon".

În nr. dela 13 Noemvrie, nu avem nicio materie bisericească, dar avem alte materii, despre cinematograful în România, care este arătat ca mult mai slab decât ce este în străinătate și departe de ce ar trebui să fie; un art. de Petre I. Ghiață despre d. I. I. Niculescu-Dorobanțu, fostul prefect al Ilfovului, pe care-l numește „un caracter”; o pagină plină, despre sculptorul Spiridon Georgescu, scrisă de d. Vițianu; apoi cronici teatrale, muzicale, interviewuri și altele. Dar tot este ceva și pentru noi: un articol cuprinzător al d-lui Goran, în care pune în contrast progresele tehnico-mecanice din ziua de azi, față de valul de nefericire abătut asupra omenirii. D-nea sa se întreabă: „Unde vom ajunge cu atâta progres?” Și răspunde. „Civilizația noastră ne înăbușește într'un cadru, strălucitor, ne ridică spre înălțimi... dar ne face mai răi... Ce ne-a făcut știința? Mai întâiu a căutat să stingă din suflete isvorul credinței, să îngroape candela de aur care făcea pe om să se simtă aproape de Dumnezeu.

«Rezultatul?.. Omul este mai nefericit ca oricând, omul simte mai mult ca întotdeauna nevoe de balsamul credinței într'un veac pustit de filozofie, de știință și de... civilizație.

«Răsboalele își îndeplinesc opera fără teamă de filozofie și știința este un auxiliar strălucit al jocurilor nevinovate terestre, de pe urma cărora rămâne un cor de țipete să străpungă văzduhul.

«...Va veni o vreme când, înspăimântați de progres, de civilizație și minciunile veacului, vom căuta adăpost la umbra credinței nemuritoare...

«Va veni o vreme când vom blestema invențiile diabolice, când vom dărâma cu ură statuile pe scopul cărora îngenunchem orbiți de tablourile false.

«Ne vom vrea mai buni, mai prietenoși, mai înțelegători; o vorbă bună, frățească, va părea mai important decât un avion sau o mașină...

«...De abia atunci, poate, va începe adevărata civilizație...»

Sunt rânduri simțite, rânduri de observațiuni proprii și parcă are dreptate.

RĂSĂRITUL, București, Octomvie 1927.

În București, nu departe de redacția noastră, se află și redacția revistei *Răsăritul*, care iese lunar. Într'însa, în fiecare număr, găsești materii de folos sufleteș și o năzuință de a ține seamă de viața religioasă și morală. De am avea mai multă vreme la îndemână, de multe ori am discuta din materiile cuprinse în ea, pe care le găsim destul de interesante.

În nr. din Octomvie a. c., se ocupă și de revista noastră, despre care citim:

„Cea mai de seamă revistă a ortodoxiei!” apare cu o bogată colaborare și cu o foarte interesantă contribuție a Părintelui Arhimandrit Scriban, căruia îi revine tot meritul de a prezenta, în însemnările mărunte, întreaga mișcare bisericească.

„Cu totul interesant am găsit studiul Părintelui Mihălcescu: „Dogma despre sfințirea omului”, din numărul depe Septembrie. Sf. Sa, cu posibilitățile pe care le are în materie de dogmă, ne vorbește despre prezența reală a Mântuitorului în sfânta euharistie, înlăturând—cu argumente scripturistice și patristice—teoria înțelegerii metaforice a pâinii și vinului pentru împărtășanie. Autorul arată și concepția protestantă (Luther), care nu admite transubstanțierea, ci cel mult consubstanțierea (împănarea), adică prezența Mântuitorului, dar numai alături de pâine și de vin, sau împreună cu ele, care rămân și mai departe neschimbate. Zwingli crede în împărtășirea spirituală, iar Calvin ține calea de mijloc între Luther și Zwingli. Părintele Mihălcescu face o caldă apologie a urmărilor prezenței reale a Mântuitorului în sfânta euharistie.”

1. *Glasul Monahilor* e de altă părere.—Nota A. S.

Câți oameni care se țin înzestrați cu o minte setoasă de a cunoaște, cu o învățatură adâncă, cu știință istorică, nu par a se sinchisi de loc să dezlege problema, să limpezească întrebarea, să cerceteze taina aceasta : Dumnezeu arătat-s'a cu adevărat lumii lui Iisus Hristos? Iisus Hristos este Dumnezeu ?

Această părută lipsă a dorinței de a cunoaște față de faptul istoric care domină totul și care se sprijină pe mărturiile cele mai limpezi, mai autentice și mai neîntrerupte, este cel puțin uimitor. El dovedește o pornire ciudată sau o nepăsare neliniștitoare față de laturea *dumnezească* a existenței.

HENRY de PULLY

în la *Dininité de Jésus-Christ*, Paris, 1924.

INSEMNARI MARUNTE

Ce dă Domnul și ce face omul. — Dumnezeu a dat poame și omului i-a dat minte, ca să poată întrebuința bine roadele pământului și să se poată hrăni cu ele și să aibă astfel o cuviincioasă agoniseală a vieții.

Mere frumoase se fac în județele din Transilvania: Satu Mare, Sălaj, Bihor și Maramureș. Oamenii le vindeau cu preț bun. Dar anul acesta, fiindcă n'au avut cumpărători, le-au prefăcut în rachiu. La atâta i-a dus mintea, pe când le puteau păstra sau face magiun (povidlă) și să se hrănească. Până și copiii au început să se afume cu rachiul dat de Dumnezeu ca mere!

Ce dăruiește Domnul și ce isprăvește omul! Unde nu e cap, vai de picioare! Dar ce chemare pentru Biserică de a înzdrăveni capul și a face pe oameni să înțeleagă și să prețuiască darul Domnului și altfel să-l folosească!

Amănunte despre asta vezi în *Universul* dela 21 Noemvrie p. 8.

Când grijim de arderea morților. — După o scrisoare din care o bucată se poate citi în prețioasa rubrică „Propuneri și dorinți“ din *Universul* dela 21 Noemvrie a. c., se vede că locuitorii din mahalaua Sf. Dumitru Tei (Șoseaua Colentina) se plâng de halul de murdărie care se află în mahalaua lor.

De! dacă banii trebuiesc dați pentru cuptorul de arderea morților, pe temei că așa cere igiena, nu mai ajung banii pentru cealaltă igienă a arderii gunoaielor.

Preotesele la treabă. — Până acum am scris no despre capitulul „Seminariile la treabă“. Acum putem înființa un capitul nou, sub titlul „Preotesele la treabă“. Căci pe lângă că preotesele au eșit întâia oară pe teren, luând parte, într'un chip foarte original și frumos, la congresul preoților din acest an, prin nota senină a audițiunii muzicale dela Cercul Militar și prin gustarea lor de meștere gospodine, cu care au înveselit congresul peste acrilele stărnite de înverșunările dintre preoți, — dar pentru întâia oară dăm peste o foaie culturală și cu simț creștinesc cârmuită de o preoteasă. Aruncându-ne ochii pe *Foaia Interesantă*, care iese, ca adaos literar, la ziarul *Libertatea* din Orăștie a Părintelui *Moța* de peste munți, băgăm-de-seamă că această foaie literară e redactată de d-na *Maria Moța*, cum citim în fruntea ei. Cine este însă această d-nă *Maria Moța*? Deși nu avem date precise, dar credem că nu poate fi decât soția Părintelui *Moța*. Căci cine să fie cu acest nume în acelaș oraș, și cine să cârmuiască cu acelaș nume o foaie a părintelui *Moța* decât numai soția sa. Până nu ni se va face dovada protivnică, noi așa credem.

Apoi este un lucru frumos și îmbucurător că, în sânul preoteselor, încep a se ridica asemenea puteri de care Biserica nu are decât a se bucura. Ne aflăm în fața unui fapt nou care trebuie salutat ca atare, fiindcă înseamnă scularea la viață și întărirea rândurilor noastre prin încă o tabără de puteri, pe care avem tot dreptul să le dorim cât mai gata la treabă.

Noi credem că ne aflăm în fața multor soațe cu bunăvoință, care așteaptă numai clipa de a eși și ele la lucrul cel folositor. Abia au eșit, cu prilejul congresului, și au trezit atâta plăcere, iar nouă ne-a dat dovada ce comoară de inimi avem în mijlocul nostru. Suntem încredințați că în curând vom avea și alte manifestări a acestor tabere de slujitoare creștine.

Noi suntem datori să le mulțămim pentru clipa de dulceață pe care ne-au adus-o cu prilejul congresului și să fericiim în deosebi pe acele care au avut acest vrednic gând și l-au pus în lucru și ne-au trimes cuvântul lor de deosebită poftire. Și fiindcă poftirea primită de noi purta un nume, ne simțim datori să-l și pomenim cu toată lauda pe care o merită: e d-na preoteasă *Efrosina Dr. Nicolae Popescu*, pe care o știm cât e de modestă, de inimoasă la lucrurile noastre și cât se cinstește cu numele de preoteasă. Să știe că, făcând ce a făcut, împreună cu vrednicele sale tovarășe, a călcat pe undrum al buneii rodire viitoare, prin care vor avea partea lor în împlânzirea legăturilor dintre preoți și pornirea lor pe o cale de mai frățească închegare,

Cinste vouă, surori sfinte, și tot înainte!

Alți vrăjmași ai Duminicii. — Ia noi ar trebu alcătuită o rubrică anume, cu titlul „vrăjmașii Duminicii“ căci, Doamne, mulți mai sunt cei ce-o calcă! Vezi înseși organele stăpânirii, că iau măsuri cu totul protivnice luării în seamă a acestei zile. După câte avem, în această privință, în nr. de față al revistei, iată acum altă știre, din *Universul* dela 20 Noemv. a. c.:

Funcționarii dela prefectura din Cernăuți se plâng că sunt siliți să se ducă la slujbă și în ziua Duminicii și la sărbători.

Ce Dumnezeu! și la Cernăuți așa? Tot asemenea făceau sub Nemți?

Intorcându-ne dela Paris prin Berlin, doi străini stăteau de vorbă în tren, în străbaterea lui prin Polonia spre granița românească. Vorbeau despre România și găseau în țara noastră o mulțime de scăzăminte. Unul spunea că partea care a fost sub Austria și acum e bine, și intrând și stând în Bucovina, nu te simți că ai fi în România.

Cu toate că noi nu putem ști dacă în Bucovina te simți cași în vechia Austrie și cu toate că nu ne-am bucura dacă ar fi ca în Bucovina să nu te simți că ești în România și deși nici nu credem că este așa, dar oricum, zicem că ce era bun în Austria, trebuie să se păstreze.

Apoi dacă odihna Duminicii este călcată în Cernăuți de însăși porunca prefectului, înseamnă că nu este în Austria ce era la Austriaci, dar fără ca această schimbare să fie o cinste pentru noi. În Apus Duminica este ținută în seamă, fiindcă e o măsură civilizată, și dacă Austriacii o aveau, trebuie s'o ținem. Nu trebuie ca străinii să poată spune că am stricat bunele așezăminte ale civilizațiunii creștine, care cuprinde cinstirea Domnului, prin ținerea zilei Sale, și cinstirea omului, prin necălcare a zilei de odihnă, care trebuie ținută în seamă ca un drept al fiecărui om.

Ș T I R I

MOARTEA PRIMULUI MINISTRU AL ROMÂNIEI.

Spre uimirea tuturor, într'un chip cu totul neașteptat și fulgerător, Joi, la 24 Noemvrie a. c., a încetat din viață primul ministru al României, d. **Ioan I. C. Brătianu**. Om falnic și, după socotința omenească, bărbat care avea să mai slujească țara încă ani și ani, o boală fără veste feroasă, l-a răpus numai în câteva zile, lăsând un gol și mișcând viu inimile, pentru trecerea sa așa de iute din această viață, când se afla în culmea tăriei sale de cărmuitor al țării și în plină stăpânire a puterilor sale. Numele său rămâne legat de marele război prin care am trecut și care a dus la încheierea Românilor într'o singură țară. A trecut spre veșnicie așa de curând după Regele Ferdinand, cași cum a voit Dumnezeu ca ceice au făcut marea unire a Românilor, să nu fie despărțiți prea mult prin hotarul dintre o viață și alta.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Congresul Asociației Generale a clerului. —

În zilele de 19 și 20 Octomvrie a. c., s'a ținut în București, în sala Fundației Universitare „Carol I” congresul Asociației Generale a clerului, pentru alegerea noului comitet și discutarea urmărilor legii autonomiei bisericesti. S'a deschis prin cuvântarea Înalt Prea Sfințitului Patriarh D. D. Dr. **MIRON**, fiind de față și d. Ministru al Cultelor *Al. Lapedatu* și delegați ai organizațiilor preoțești din Basarabia, Păr. Gucișna de peste munți (Păr. Dr. *Gh. Ciuhandu*). Au vorbit, afară de Patriarh, Păr. *I. Popescu-Mălăești*, președintele Asociației; d. avocat *Popescu Tudor*; d. *St. Brădișteanu*, din partea ministerului Cultelor; Păr. Diacon Profesor *Al. Constantinescu*, despre legea autonomiei; Păr. Arhim. *I. Scriban* și delegații. A fost ales un nou comitet al Asociației, în urma unor discuțiuni aprinse, cărmuite cu multă energie și îndemănare de Păr. *Gucișna* din Chișinău. Președinte al Asociației a fost ales Păr. Dr. *I. Mihălcescu*, decanul Facultății de teologie din București și primul redactor al revistei noastre.

Adunarea misionarilor din România. —

Misionarii eparhiilor din întreaga țară aveau a se întruni în București în localul Sfântului Sinod, în zilele de 9 și 10 Noembrie a. c. De fapt, n'au venit decât 4-5 misionari.

Societatea studenților teologi din Cernăuți. —

În urma votului adunării generale din 3 Noemvrie a. c., societatea **Academia ortodoxă** a studenților teologi din Cernăuți și-a ales comitetul după cum urmează:

Președinte	d. <i>Moțoc Dimitrie</i> ,	student an. 4;
Viceprez.	„ <i>Țătu Gheorghe</i> ,	„ „ 4;
Secretar I	„ <i>Zabolotniuc Const.</i>	„ „ 2;

Secretar II	„ <i>Brumă Mihai</i>	„ „ 4
Casier	„ <i>Mărăscu D-trie</i>	„ „ 2;
Bibliotecar	„ <i>Volosciuc</i>	„ „ 3;
Controlor	„ <i>Butnariu Nic.</i>	„ „ 4;
Econom	„ <i>Brăteanu Andrei</i>	„ „ 2;
Prez. soc. literare	„ <i>Țătu Gheorghe</i>	„ „ 4;
„ „ mnzicale	„ <i>Iercoșan Tiberiu</i>	„ „ 4;
„ „ revizuitoare	„ <i>Gherasimescu Toma</i>	„ „ 4.

Faptă frumoasă.—D. Sublocotenent *Sebastian Chinie*, împreună cu d. *Virgil Dumitrescu*, intendent la cimitirul „Reînvierea” din București, au pus o candelă mare, Duminică, 13 Noemvrie a. c., la monumentul oștenilor căzuți în război din comuna *Bunești* jud. Argeș. Această candelă va arde zi și noapte pentru cei cari și-au jertfit viața pe altarul Țării.

Cu acest prilej, s'a slujit și un parastas pentru viteji, punându-se pe moment și o frumoasă ounună.

Vrednicia unui călugăr. —

Ieromonahul *Nicodim Măndiță*, slujitor la o parohie rurală din județul Alba-Transilvania, a înființat, în casa părinților săi, din comuna *Bunești* jud. Argeș, o librărie. Pe lângă cărți de rugăciuni, cruci și icoane, se găsesc acolo de vânzare multe cărți religioase și morale, de mult folos pentru popor. Între altele, găsim: *Noul Testament* tradus de Părintele *Pișculescu*; *Biblia Sfântului Sinod*, multe tipărituri dela Mănăstirea Neamțului cărțile Părintelui *Trifa* din Sibiu; ale Părintelui Arhim. *Scriban*; Dr. *Mihălcescu* și alții.

După îndemnul preoților din parohie, cineva, din casa părintească a acestui călugăr, vine Duminică și Sărbătorile, cu cărți la Biserică și le vinde credincioșilor. În timp ce mulți bani îi aruncă omul pe nimicuri, e bine să dea ceva și pentru hrana sufletului său.

Învățători folositori bisericii. —

Marți, 22 Noemvrie a. c., învățătorii argeșeni au fost convocați la o școală primară din Curtea-de-Argeș. Aoi, d. *Victor Protopopescu*, inspector școlar, pe lângă alte comunicări de ordine, a pus îndatorire tuturor învățătorilor ca să aibă cor și să cânte în Biserică. „În Transilvania, zice Domnia Sa, dacă s'a păstrat vie conștiința națională, se datorește Bisericii”. „Acolo învățătorul cântă și la strană”.

Oh! bine că începe lumea a vedea mai bine ce a putut și ce poate Biserica. (Această știre și cele 2 de mai sus, date de Păr. *N. Iancu*, *Bunești*, Argeș).

Medalieri. — Prin Înaltul Decret Regal nr. 439 din București, 21 Februarie 1927, au fost cinstite cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* următoarele persoane;

Clasa I: Păr. *Dumitru Dumitrescu*; d. *Corneliu I. Maiorescu*, judecător-președinte; d. Inginer *N. Pisiota*, proprietar; *Mihail P. Herăscu*, primar.

Clasa II: d-nii *Dragomirescu*, grefier; *Ioan Stănescu*, secretar-comunal; *Nae Popescu* și *Vasile Popescu*.

Clasa III: d-nii *Tudor Dumitru*; *Duță Tiliță*; *Marin Tiliță*; *Anton Dăcu*; *Candea Gh. Barbu* și *Marin I. Croitoru*, pentru sprijinul dat la clădirea și înfrumusețarea bisericii din parohia *Poenarii-Burchi*, Prahova.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 436 din București, 21 Februarie 1927, au fost cinstite cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* următoarele persoane;

Clasa I: Sfinții Lor Părinții *V. Pascal; I. Popovici; Mihai Tablan; Atanasie Vasilescu; Lazăr Chiriac; Petre Simionescu; I. Bucevschi.*

Clasa II: Păr. *V. Bălușel*, din Sf. Episcopie a Romanului, pentru osteneala cheltuită cu ridicarea Bisericii¹⁾.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 4035 din București, 20 Decembrie 1926, următoarele persoane au fost răsplătite cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică*, pentru serviciile aduse bisericii.

Clasa I: Sf. Sa Păr. Econom Stavrofor *Constantin Ghidiu*, paroh în Isacova, jud. Orhei, d. *Dumitru Bârsan*, proprietar în București.

Clasa II: Părintelui *Nicolae Ștefănescu* paroh în *Hilișeni-Gafencu*, jud. Dorohoi.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 641 din București, 4 Martie 1927, a fost cinstit cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I. d. *Ion Marila*, revizor școlar în Lugoj, pentru munca sa desfășurată pe tărâmul religios.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 639 din București, 4 Martie 1927, au fost cinstite cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* următoarele persoane:

Clasa I: d-nii *Ioan Gheorghiu*, judecătorul ocolului Țibănești jud. Vaslui; *Vasile Păduraru* din Căndești-Neamțu; *Luca Iordănescu, Tănase Mocanu și Mihail Predescu* din comuna Telega-Prahova, pentru sprijinul moral și material dat sfintei Biserici.

Prin Inaltul Decret Regal nr. 2928 din București, 7 Octombrie 1927, au fost cinstite cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* următoarele persoane:

Clasa I: Păr. *Demetriu Cupșa*, paroh român uniat în com. *Feldioara*, jud. Cluj, și **Cl. III** următorilor locuitori din aceeași comună: *Iosif Morușan; Maței Derob; Virtic Todor; Simeon Istrati; Maței Câmpan; Ioan Istrati; Iosif Morușan; Vasilică Cătinean; Ioan Cătinean; Monorcan Simeon; Alexandru Pop și Ioan Hanca.*

Numire de vicar mitropolitan. — Prin Inaltul Decret Regal nr. 2929, din București 7 Octombrie 1927, Prea Cuvioșia Sa Păr. Arhimandrit Dr. *Vasile Stan* din Sibiu a fost întărit ca vicar al Sfintei Mitropolii Ortodoxe a Sibiului, pe ziua de 1 Octombrie 1927.

Prefaceri în statul parohiilor.—Prin hotărârea Onoratului Ministeriu al Cultelor nr. 10358 din 4 Martie 1927, enoria filială *Stătinicu*, atârnată de parohia *Strehaia*, se alipește din nou la parohia *Băltanele, Mehedinți*, dela care a fost dezlipită în 1919.

1. Știrea Ministerului Cultelor nu spune de ridicarea cărei biserici e vorba. — Nota A. S.

Din porunca Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei nr. 4588 din 23 August 1926, sediul parohiei din comuna *Posești, Prahova*, care se afla mai înainte în cătunul *Bodești*, a fost mutat la biserica „Adormirea Maicii Domnului“ din *Posești*.

Prin hotărârea Onoratului Ministeriu al Cultelor nr. 12852, din 18 Martie 1927, biserica filială cu hramul *Cuvioasa Paraschiva* din comuna *Știrbei-Vodă*, atârnată de parohia *Găujani*, jud. Vlașca, se dezlipește dela aceasta și se ridică la treapta de parohie, purtând numele de *Știrbei-Vodă*.

Prin hotărârea Onoratului Ministeriu al Cultelor nr. 12408 din 15 Martie 1927, satul *Slobozia*, atârnată de parohia *Stolniceni-Ghițescu*, jud. Fălticeni, se dezlipește dela aceasta și se alipește la parohia *Sirețel*, acelaș județ.

Prin hotărârea Onoratului Ministeriu al Cultelor nr. 14653 din 29 Martie 1927, biserica filială cu hramul Sf. Ioan, Botezătorul din comuna *Ștefan-cel-Mare*, atârnată de parohia *Glavacioc*, jud. Vlașca, se dezlipește dela aceasta și se declară parohială, purtând numele de „*Ștefan-cel-Mare*“.

Prin hotărârea Onoratului Ministeriu al Cultelor nr. 14074, dlu 24 Martie 1927, biserica parohială *Dâra II* cu hramul *Cuvioasa Paraschiva* din comuna *Șarânga*, jud. Buzău, va purta pe viitor numele de *Șarânga II*.

Prin hotărârea ministerială nr. 37,705 din a. 1927, parohia nou înființată *Zlata* din comuna *Firica*, Teleorman, va purta pe viitor numele de *Florica*.

MULȚĂMIRI

Epitropia parohiei din comuna *Valea-Măcrișului* jud. Ialomița, aduce vii mulțămiri locuitorilor mai jos însemnați, care, după îndemnul preotului locului, Păr. *Longin Topor*, au făcut bisericii din acea comună următoarele danii:

1. *Ioan Dan* a dăruit 4250 de lei pentru cumpărarea unei dvere la ușile împărătești; 2. *Ioan Trăistaru* 3225 de lei pentru o cruce de botez, icoane praznicare, iar 1000 de lei tot din aceștia pentru veșminte; 3. *Gheorghe Vișan* 875 de lei pentru un epitrahil; 4. *Barbu Dan* 575 de lei pentru o păreche de cununii; 5. *Nae Ceaușescu* 150 pentru o linguriță; 6. *Dumitru Anton* 20 pentru căldărușa cu apă sfințită; 7. *Dumitru Gheorghe, Ioan Vasile, Ștefan Ioniță, Vasile Marin, Dumitru Tudorache, Costică Mioară, Răducan Zaharia, Tudor Trandafir, Gheorghe Cristea, Radu Lazăr, Ion N. Vasile, Ghiță Ioniță, Ilie Leca Alexandru G. Matei*, pentru dania de câte 500 de lei, din partea fiecăruia, ca să se cumpere câte o icoană a praznicelor împărătești. Asemenea aduce mulțumiri tuturor enoriașilor la un loc, pentru că au pus mână dela mână, strângând 18.500 de lei cu care au cumpărat veșminte de slujbă.

Dumnezeu să-i bucure pe toți cu bună izbândă și rodnicie în toate lucrările lor!

Epitropia Parohiei *Mânzătești* din jud. Iași, aduce vii mulțămiri bunilor creștini din satele purohiei *Mânzătești*, *Cristeș.i* și *Coada Stâncii*, pentrucă, îmboldiți de preotul lor, Păr. Arhim. *Mina Prodan*, au făcut mai multe danii pentru înzestrarea bisericii parohiale după cum se arată în cele ce urmează:

I. Din satul **Mânzătești**:

1. Arhim. *Mina Prodan* a dăruit odăjdii, icoana Maicii Domnului, o evangheliie, a ajutat bănește școala și corul bisericii și a dat încă 1000 de lei pentru trebuințele bisericii, în total 17.000 de lei;

2. *Ioan N. Roșu* a dăruit o evangheliie, o cruce, un ibric, odăjdii și încă 200 de lei, în total 7200 lei; 3. *Ioan Buruiană* a dăruit o evangheliie, o cruce, o carte, odăjdii în preț de 500 lei, pentru felurite trebuințe, 200 lei, în total 6700 lei; 4. *Teodor Luca*, o evangheliie, un ceaslov, Sfinte vase, apoi odăjdii în preț de 500 lei, pentru trebuințele bisericii 100 lei, în total 9100 lei; 5—6 *Gheorghe Sandu*, împreună cu *Nicolae Sandu*, au îmbrăcat amândoi Sfânta Masă, fiecare a mai dăruit pentru nevoile bisericii câte 100 lei, iar *Nicolae Sandu* a dăruit și 200 lei pentru odăjdii, în total au dăruit 4500 lei; 7. *Gheorghe* și *Victoria Roșu*, au dăruit un Sfeșnic și un covor, 100 lei pentru trebuințele bisericii, în total 1100 lei; 8. *Ioan Panaite*, a dăruit un covor, un prosop, 150 de lei pentru felurite nevoi ale bisericii, în total 1950 de lei; 9. *Catinca T. Petrea*, a suflat cu argint Sf. Cruce, cecece a costat 300 de lei; 10. *Gheorghe Limbău*, a dăruit două mese, două scaune, 50 de lei pentru trebuințele bisericii, toate costând 1250 de lei; 11. *Gheorghe Zbârnea* a cheltuit pentru spoitul cristelniței, a dat 200 de lei pentru odăjdii, 150 lei pentru felurite trebuințe ale bisericii, în total 600 de lei; 12. *Ioan Nacu* a cumpărat un sfeșnic în preț de 500 de lei; 13. *Costache Roșu* a legat o carte, a dat 300 lei pentru odăjdii, 50 lei pentru alte nevoi ale bisericii, în total 550 lei; 14. *Gheorghe Pascal* a dat pentru legat o carte, 100 lei pentru odăjdii, în total 300 lei; 15. *Gheorghe Ștefurac*, pentru legatul a două cărți, 100 lei pentru odăjdii, 170 lei pentru nevoile bisericii, în total 520 lei; 16. *Vasile Ichim* a dat pentru legat o carte, apoi un prosop, veșminte și pentru trebuințele bisericii, în total 750 de lei; 17. *Gheorghe Hreapcă*, pentru legatul unei cărți și alte nevoi ale bisericii, în total 250 lei; 18. *Teodor Buruiană* a purtat cheltuiala pentru o poartă cu lacăt, odăjdii și alte nevoi, în total 1250 de lei; 19. *Vasile Hreapcă*, pentru un lăicer, odăjdii pentru nevoile bisericii, în total 550 de lei; 20. *Th. Copăceanu*, pentru un prosop care a costat 100 lei, 200 de lei pentru odăjdii, 50 de lei pentru nevoile bisericii, în total suma de lei 350; 21. *Constantin V. Andrieșu* a dăruit un prosop și 50 de lei pentru trebuințele bisericii, în total 150 de lei; 22. *Gh. L. Zbârnea* a dat un lăicer care a costat 300 de lei, pentru odăjdii a dăruit 500 lei, iar pentru felurite trebuințe a dăruit 150 lei, în total 950 lei; 23. *Ioan L.*

Zbârnea a dat un scaun care a costat 100 de lei; 24. *Ioan Bambu*, a dăruit pentru odăjdii suma de lei 500 și pentru nevoile bisericii 170 de lei; 25. *Gheorghe Roșu* și *Vasile Gh. I. Miron* au dăruit câte 500 de lei pentru odăjdii și câte 170 lei pentru alte treburi ale bisericii; 27. *Anton Atanasiu* a dăruit 600 de lei pentru odăjdii și 150 pentru trebuințele bisericii; 28. *Costache A. Grigoroae* și *Maria D. Roșu* au dăruit câte 400 de lei pentru odăjdii și câte 150 lei pentru nevoile bisericii; 29. *Ștefan Bambu* a dăruit 300 lei pentru odăjdii și 100 de lei pentru nevoile bisericii; 30. *Vasile Pamfil*, *Gheorghe V. Andrieșu*, *Gheorghe Panțireanu*, *Costică Barnea* și *Nicolae Panaite* au dăruit câte 200 lei pentru odăjdii și câte 50 lei pentru nevoile bisericii, în total câte 250 lei fiecare; 31. *Petrache Ștefurac*, a dăruit 300 lei pentru odăjdii și 60 de lei pentru alte nevoi ale bisericii; 32. *Ioan Crăciun* a dăruit 200 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru biserică; 33. *Vasile I. G. Andrieșu* și *Nicolae V. Nichită* au dăruit câte 200 lei pentru odăjdii și câte 150 lei pentru felurite nevoi ale bisericii; 34. *Ștefan Irimia* a dăruit pentru odăjdii suma de 200 lei; *Adam Zbârnea* a dăruit 150 lei pentru odăjdii și 150 lei pentru trebuințele bisericii; 36. *Toader Stârpă* a dăruit 100 lei pentru odăjdii; 38. *Vasile T. Stârpă*, a dăruit 100 lei pentru odăjdii și 50 lei pentru trebuințele bisericii; 37. deasemenea și *Costache Prăpeliță* a făcut aceleași danii; 38. *Catinca Panțireanu*, *Domnica Usturoi*, *Elena Ștefurac*, *Sava Zacornea*, precum și *Gheorghe Calfa*, *Petrache Coteț*, *Vasile Parfenie*, *Vasile Roșu*, *Toader Golăescu* și *Ioan S. Andrieșu*, au dăruit câte 100 lei pentru odăjdii; 39. *Catinca Onică*, *Gherghina Răcleanu* și *Năstăsia Coteț* au dăruit câte 100 lei pentru odăjdii și câte 50 lei pentru trebuințele bisericii; 40. *Gheorghe P. Andrieșu* și *Vasile Jirebea* au dăruit câte 200 lei pentru odăjdii; 41. *Vasile Limbău* și *Vasile A. Mihăescu* au dăruit câte 200 lei pentru odăjdii și câte 100 lei pentru felurite trebuințe ale bisericii; 42. *Simion A. Babei* a dăruit 200 lei pentru odăjdii și 50 de lei pentru alte trebuințe ale bisericii; 43. *Gheorghe A. Grigoroae*, *Vasile Păduraru*, *Ioan Ștefurac*, *Dumitru Mardarie*, *Simion Aftenu*, *Toader Balaur* și *Gheorghe Pipoșu*, au dăruit câte 150 lei pentru trebuințele bisericii; 44. asemenea și *Nicolae Ștefurac*, a dat 100 de lei pentru acelaș scop; 45. *Alexandru Zavloski*, a dat 500 de lei pentru odăjdii și 250 de lei pentru trebuințele bisericii; 46. *Maria A. Mihăilescu*, *Catinca Balaur*, *Vasile Păduraru*, *Ioan Cibotoru*, *Mihai Rotaru* au dăruit 70 de lei pentru acelaș scop; 47. *Toader Irimia* a dat 70 de lei pentru acelaș scop; 48. asemenea *Elena Gh. Miron*, *Gheorghe Mititelu*, *Petrache Tufoareanu* și *Toader Panțireanu* câte 50 lei pentru nevoile bisericii; 49. Păr. Arhim. *Mina Prodan*, pomenit și la început, a mai dat o cutie și 14 tablouri toate în preț de 1540 de lei; 50. asemenea și alții au mai făcut danii mai mici, închipuind astfel la un loc suma de lei 1000.

În total, din comuna *Mânzătești*, s'au făcut danii în preț de lei 72 000.

II. din satul *Cristești*.

1. *Profira Surugiu* a dăruit suma de 1200 lei pentru odăjdii; 2. *Gheorghe Gh. Căruntu* a dăruit suma de 1000 lei tot pentru odăjdii; 3. au mai dăruit pentru odăjdii câte 600 lei următorii: *Ion Manolache, Nicolae Cerbu*; 4. câte 500 lei au dăruit: *Gheorghe Ciobanu Costache Bălan, Const. Tărămboacă, Ion N. Rață, Vasile Curlea, Costache Cotare, Alex. Ciupercă, Petrea Timofte, Vasile Surugiu și Ștefan Dănilă*; 5. au dăruit câte 400 lei următorii; *Gheorghe Tărămboacă, Gheorghe Surugiu și Domnica Roșu*; 5. tot câte 500 lei au mai dăruit și: *Ion Pintiliuc, Nicolae Căruntu și Ion Căruntu*; 7. au dăruit câte 300 lei: *Frusina Tărămboacă, Nicolae Rață, Catinca Grădinaru, Alex. Timofte și V. Z. Căruntu*; 8. câte 200 lei au mai dăruit următorii: *Maria Gh. Rață, Maria Roșu Maria D. Rață, Vasile Boșaru, Vasile Bălan, Ștefan Pomârleanu, I. C. Rață, Maria Știrbulac și Gheorghe Vasiliu*; 9. *Gheorghe Bombică și Vasile Hacıu* au dăruit câte 100 lei. Toate aceste sume, care se ridică la 14.000 lei, au fost dăruite de enoriași pentru odăjdii și pentru împrejmuirea cimitirului; au mai dăruit toți enoriașii parohiei la un loc suma de 8.400 de lei; iar pentru casa parohială suma de 7000 lei. În total 30.000 de lei.

III. din satul *Coada Stâncii*.

1. *Gheorghe Crășmarul* a cumpărat îmbrăcămintea Sfintei Mese, care a costat 3000 lei, o masă de lemn împreună cu fața de pe ea, care a costat 200 lei pentru împrejmuirea bisericii a dăruit 100 lei; pentru odăjdii 200 lei; pentru icoana Maicii Domnului, 200 lei, în total 3800 lei, în care se cuprinde și 100 lei pentru Casa Parohială; 2. *Ion Cantacuz* a cumpărat un triod (700 lei), un scaun și o masă (300 lei), pentru împrejmuirea bisericii a dăruit 100 lei, pentru icoana Maicii Domnului 400 lei, iar pentru casa parohială 100 lei, în total 1600 de lei; 3. *Ion Gh. Pântea* a dăruit o Evanghelie, la împrejmuirea bisericii a dăruit 100 lei; pentru odăjdii 200 lei, pentru icoana Maicii Domnului 500 lei și pentru Casa Parohială 250 lei, în total 2050 de lei; 4. *D-nul Vasile Baran* a dăruit dvera dela ușile împărătești, care a costat 750 lei, pentru împrejmuirea bisericii a dăruit 100 de lei, pentru odăjdii a dăruit 150 lei, pentru icoana Maicii Domnului 200 lei, iar pentru Casa Parohială 120 lei, în total 1320 de lei; 5. *D-nul Ion Gh. Antohi* a dăruit un sfeșnic de lemn, care a costat 500 lei, pentru împrejmuirea bisericii a dăruit 20 de lei, pentru odăjdii a dăruit 50 lei, pentru icoana Maicii Domnului a dat 100 lei, iar pentru Casa Parohială a dat 80 lei, în total a dăruit 750 de lei; 6. *Const. V. Ciobanu* a dăruit o cruce de chiparos ce a costat 500 lei; a mai dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii și 100 lei pentru Casa Parohială; 7. *Gheorghe*

Nichita a dăruit o copie de argint în valoare de 200 lei, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 100 lei pentru odăjdii, 1000 lei pentru icoana Maicii Domnului și 100 lei pentru Casa Parohială, în total 1500 de lei; 8. *Ștefan Gh. Ciobanu*, a dăruit o linguriță de argint care a costat 200 lei, a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 100 lei pentru odăjdii, 100 lei pentru Casa Parohială și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului, în total 700 de lei; 9. *Iordache Caleț* a cumpărat un ibric de argint în preț de 500 lei, a dat 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 300 lei pentru odăjdii, 500 lei pentru icoana Maicii Domnului și 100 lei pentru Casa Parohială, în total 1500 lei; 10. *Nicolae Trifan*, a legat o carte care a costat 220 lei, a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, a dăruit 150 lei pentru odăjdii, a mai dat 1000 lei pentru icoana Maicii Domnului și 230 lei pentru Casa Parohială, în total 1700 de lei; 11. *Vasile Iftimie*, a legat o carte ce a costat 200 lei, a ajutat pentru împrejmuirea bisericii cu 100 lei, pentru odăjdii a dăruit 100 lei, pentru icoana Maicii Domnului a dăruit tot 100 de lei, iar pentru Casa Parohială a mai dăruit 100 de lei, în total 600 de lei; 12. *Dumitru Ursulesei*, a cumpărat o tabla pentru anaforă care a costat 200 lei, a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 200 lei pentru odăjdii, 100 lei pentru icoana Maicii Domnului și 200 lei pentru Casa Parohială; 13. *Mihail I. Pântea*, a cumpărat un Aghiazmatar în preț de 200 de lei, a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii, 150 lei pentru icoana Maicii Domnului și 100 lei pentru Casa Parohială, în total 700 de lei; 14. *Gheorghe Ciortana*, a dăruit o masă de lemn care a costat 200 de lei, pentru împrejmuirea bisericii a dăruit 100 lei, pentru odăjdii a dăruit 200 lei, pentru icoana Maicii Domnului a dăruit 500 lei, iar pentru Casa Parohială a mai dăruit 100 lei, în total 1100 lei; 15. *Nicolae Pântea*, a plătit pentru spoitul Cristeluței 250 lei, a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, a dăruit 150 lei pentru odăjdii, pentru icoana Maicii Domnului a dăruit 200 lei, în total 700 de lei; 16. *Nicolae Țurcare* a dăruit o cutie pentru Sf. Mir care a costat 300 lei, pentru împrejmuirea bisericii a dăruit 100 lei, iar pentru icoana Maicii Domnului a dăruit 100 lei; 17. *Ion Filipescu* a dăruit suma de 2900 lei pentru odăjdii; 18. *Const. Musceleanu* a dăruit 1000 lei pentru împrejmuirea bisericii; 19. *Nicolae Delin* a donat 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 200 lei pentru odăjdii, 500 lei pentru icoana Maicii Domnului și 100 lei pentru Casa Parohială; 20. *Gh. Ciortan Tapalagă*, a dăruit suma de 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 200 lei pentru odăjdii, 500 lei pentru icoana Maicii Domnului; 21. *Ion Țurcaru*, a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 200 lei pentru odăjdii, 500 lei pentru icoana Maicii Domnului și 100 lei pentru Casa Parohială; 22. *Gheorghe Vicol* a dăruit 150 lei pentru odăjdii și 500 lei pentru icoana Maicii Domnului; 23. *Vasile Antohi* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea

bisericii, 150 lei pentru odăjdii, 300 lei pentru icoana Maicii Domnului și 100 lei pentru Casa Parohială; 24. *Teodor Luca* a dăruit 500 lei pentru icoana Maicii Domnului; 25. *Vasile Cantacuz*, a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii, 300 lei pentru icoana Maicii Domnului și 100 lei pentru Casa Parohială; 26. *Pavel A. Pachitei* a dăruit suma de 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 200 lei pentru Odăjdii, 300 pentru icoana Maicii Domnului și 200 lei pentru Casa Parohială; 27. *Marghioala Păduraru* a dăruit pentru Casa parohială 70 de lei, pentru odăjdii 50 lei și pentru icoana Maicii Domnului 200 de lei; 28. *Petru Munteanu* a dăruit câte 100 lei pentru Casa Parohială și împrejmuirea bisericii și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 29. *Vasile M. Gălbău* a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 30. *Alexandru Cercel* a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 31. *Nicolae Săndulescu* a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 32. *Costache Ursu* câte 100 lei pentru Casa Parohială împrejmuirea bisericii și pentru odăjdii, iar pentru icoana Maicii Domnului a dăruit 200 lei; 33. *Orfanii Dumitru Deliu* au dăruit câte 100 lei pentru Casa Parohială, împrejmuirea bisericii și odăjdii, iar pentru icoana Maicii Domnului au dăruit 200 lei; 34. *Dumitru Antohi* a dăruit 120 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 35. *Petru A. Pachitei* a dăruit suma de 100 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 36. *Nicolae Nechita* a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 37. *Ioan V. Pântea* a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 38. *Gheorghe D. Ciobotaru*, a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 200 lei pentru odăjdii și 250 lei pentru icoana Maicii Domnului; 39. *Grigore Coțac* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii și 200 pentru icoana Maicii Domnului; 40. *Simion G. Simion* a dăruit 100 lei pentru odăjdii și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 41. *Vasile G. Pântea* a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 42. *Ioan Iosub* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 43. *Dumitru Ciobotaru* a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii și 200 lei pentru icoana Maicii Domnului; 44. *Costică Gh. Pântea* a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii și 200

lei pentru icoana Maicii Domnului; 45. *Marla V. Gălbău* a dăruit 150 lei pentru Casa Parohială, 50 lei pentru împrejmuirea bisericii, 100 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru icoana Maicii Domnului; 46. *Grigore Păduraru* a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru odăjdii și 200 de lei pentru icoana Maicii Domnului; 47. *Cristea P. Antohi*, a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru icoana Maicii Domnului; 48. *Safta Gh. Ciortan* a dăruit 120 lei pentru Casa Parohială, 50 lei pentru împrejmuirea bisericii, 100 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru icoana Maicii Domnului; 49. *Maria Gh. Irinei* a dăruit 100 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru Icoana Maicii Domnului; 50. *Smaranda Th. Iftimie* a dăruit 40 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 100 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru icoana Maicii Domnului; 51. *Marghioala A Vădanei* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 120 lei pentru Casa Parohială, 100 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru icoana Maicii Domnului; 52. *Safta Gh. Pântea* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 100 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru icoana Maicii Domnului; 53. *Vasile Baron*, a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 100 lei pentru odăjdii. 100 lei pentru icoana Maicii Domnului și 120 lei pentru Casa Parohială; 54. *Nicolae D. Pavel* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 100 lei pentru odăjdii, 200 lei pentru icoana Maicii Domnului și 100 lei pentru Casa Parohială; 55. *Anton Ciobotaru* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii și 100 lei pentru icoana Maicii Domnului; 56. *Nicolae Antohie* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea Bisericii, 150 lei pentru odăjdii, 100 lei pentru icoana Maicii Domnului și 150 pentru Casa Parohială; 57. *Frusina V. Ciobanu*, a dăruit 100 lei pentru odăjdii, 100 lei pentru icoana Maicii Domnului și 100 lei pentru Casa Parohială; 58. *Gheorghe N. Gălbău* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, și 200 lei pentru Casa Parohială; 59. *Maria P. Barare* a dăruit 60 lei pentru împrejmuirea bisericii și 100 lei pentru icoana Maicii Domnului; 60. *Gheorghe Pântea* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii, 100 lei pentru icoana Maicii Domnului și 250 lei pentru Casa Parohială; 61. *Anica I. Deliu* a dăruit 50 lei pentru împrejmuirea bisericii, 200 lei pentru icoana Maicii Domnului și 100 lei pentru Casa Parohială; 62. *Gheorghe C. Barare* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii și 100 lei pentru icoana Maicii Domnului; 63. *Pavel Pântea* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 100 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru icoana Maicii Domnului; 64. *Ioana Gh. Săndulescu* a dăruit 50 lei pentru odăjdii, 100 lei pentru icoana Maicii Domnului și 100 lei pentru Casa parohială; 65. *Dumitru Săndulescu* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 100 lei pentru odăjdii și 150 lei pentru icoana Maicii Domnului; 66. *Cezar Ocheană* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii

și 100 lei pentru odăjdii; 67. *Vasile Dumitrașcu* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii și 100 lei odăjdii; 68. *Gheorghe A. Pachifă* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru icoana Maicii Domnului; 69. *Nicolae Th. Ieftimie* a dăruit 50 lei pentru odăjdii și 20 lei pentru Casa Parohială; 70. *Catinca V. Munteanu* a dăruit 60 lei pentru Casa Parohială; 71. *Niculae Pachifescu* a dăruit 80 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru Casa Parohială; 72. *Gheorghe Iosub* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 100 lei pentru odăjdii, 100 lei pentru Casa Parohială; 73. *Nicolae Pipoșu* a dăruit 50 lei pentru împrejmuirea bisericii și 100 lei pentru Casa Parohială; 74. *Gheorghe Gh. Ciobanu* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii, 150 lei pentru odăjdii și 100 lei pentru Casa Parohială; 75. *Vasile Glavan* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii și 100 lei pentru Casa Parohială; 76. *Nicolae P. Barare* a dăruit 100 lei pentru Casa Parohială; 77. *Vasile Nichita* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii 200 lei pentru odăjdii și 120 lei pentru Casa Parohială; 78. *Dumitru Cantacuz* a dăruit 100 lei pentru împrejmuirea bisericii; 79. Au dăruit câte 100 de lei pentru Casa Parohială, următorii: *Vasile Deliu, Gheorghe P. Barare Anton Țurcanu, Dumitru Gh. Ștefan, Vasile Coteș și Catinca C. Culeșca*; 80. *Sava Zacornea*, a dăruit 100 lei pentru odăjdii; 81. Au dăruit câte 100 lei pentru icoana Maicii Domnului următorii: *Dumitru Cazacu, Sava A. Vădanei, Vasile și Victoria Morariu* (amândoi au dăruit 100 lei), *Petre V. Gălbău, Ioan Ieftimie și Gheorghe Ciobotaru*; 82. *Costache Cazacu*, a dăruit 50 lei pentru icoana Maicii Domnului; 83. Felurite danii mici, s'au ridicat până la suma de 700 lei;

În total, din satul Coda Stâncii s'au strâns danii în suma de 50.000 lei.

Dumnezeu să le facă parte de bunătățile pământului și de fericirea dreptilor în ceruri!

Parohia „*Nașterea Maicii Domnului*“ din com. *Bila*, Teleorman, aduce vii mulțămiri d-lui *N. G. Cantacuzino*, din București, care a dăruit locul pe care se zidește biserica, precum și onoratei direcțiuni a Regiei Monopolurilor Statului, care, după stăruința d-lui Inginer *I. Marinescu*, subinspector la depozitul de tutun *Ghimpați* Vlașca, a ajutat parohia cu suma de 10.000 de lei.

Dumnezeu să le dăruiască din darurile Sale cele bogate!

Parohia *Cârlomănești* Tutova, aduce vii mulțămiri ctitorilor *Francina și Mihai Bally*, pentru că au reparat cu cheltuiala lor biserica filială *Sf. Nicolae* din această parohie, înzestrând-o cu toate cele de trebuință slujbelor, care biserică s'a sfințit pe ziua de 5 August a. c., de Păr. Protoiereu al județului, înconjurat de 5 preoți.

Asemenea mulțumește d-lui Colonel Dr. *Ioan Ghinea*

și familiei *Gh. I. Ghinea*, pentru dania lor făcută bisericii parohiale: O peatră de marmoră, pe care s'au săpat, în slove de aur, numele de botez și familie al tuturor vitejilor oșteni căzuți pe câmpul de luptă pentru țară în războaiele din 1877-78; 1913 și 1916-1918, care peatră s'a așezat în perețele dinspre meazănoapte al bisericii „*Adormirea*“.

Dumnezeu să-i aibă în sfânta Sa pază, în toate împrejurările vieții lor.

Onor! Ministeriu al Cultelor și Artelor își rostește prin aceasta viile sale mulțămiri d-lui Colonel *Ioan Roșcu*, cu locuința în București, bulevardul Schitu-Măgureanu, pentru dania unui rând de veșminte făcută bisericii *Sf. Cruce* din com. *Odobești*.

BIBLIOGRAFIE

Preot Prof. Dr. *Gh. I. Ghia*, **EPISTOLA SFÂNTULUI IUDA**, introducere și comentariu, Craiova, editura „*Ramuri*“. Volum de 87 de pagini, în formatul cărților de școală, prețul 36 de lei.

Autorul e cunoscutul preot și profesor din Craiova, Păr. *Ghia*, care și până acum a publicat studii de seamă precum despre *Impărăția lui Dumnezeu*, despre *Sf. Ioan Botezătorul* și altele. În aceasta, cititorii vor găsi destule lucruri care să-i intereseze, precum despre frații lui Iisus. Jumătate e discuțiune despre epistolă; jumătate tâlcuire.

Economul *Cicerone Iordăchescu*, **Teoria judecării**, studiu logico-epistimologic. Partea I. *Premize*, Iași 1927. Volum de material condensat, în formatul cărților de școală, 104 pag. prețul 80 de lei.

Preot *C. Dron*, **Idealul Creștin și slujitorii lui**. Volum de 96 de pagini, în formatul cărților de școală București 1927, prețul 50 de lei.

Dr. *Radovan N. Kazimirovici* (profesor universitar la Belgrad), **Situația actuală de drept bisericesc a Bisericilor ortodoxe răsăritene** (supliment la **Dreptul Bisericesc oriental** de Dr. *Nicodem Milaș*, ed. 3 Belgrad), traducere de *Uroș Kovincici*, protoiereu ortodox sârbesc al Aradului; și Dr. *Nicolae Popovici*, prof. la Academia teologică din Arad. Arad, 1927, Tipografia Ortodoxă Arhidiecezană din Arad. Volum de 115 pag., format mare în 8, prețul 45 de lei.

TRANSILVANIA, Sibiu Octomvrie-Noemvrie 1927, nr. 10-11, an. 59, volum bogat, de aproape 200 de pag. al acestei plăcute reviste, organul societății culturale *Astra* de peste munți. În București se găsește la librăria *Pavel Suru*, Calea Victoriei 85. Prețul acestui nr. dublu e 30 lei.

REVISTA TEOLOGICĂ, Sibiu, Noembrie, 1927. nr. 11. Are studii însemnate, despre care trebuie scris.

Simeon Reli: **Inceputurile Catolicismului austriac în Bucovina**. *Studiu istoric bisericesc din trecutul Bucovinii*, după acte și documente, Cernăuți 1928, 19 pag. format în 8, fără arătare de preț.

SCRISUL ROMÂNESC, Craiova, Noembrie 1927 nr. 1, revistă nouă de literatură și cultură, în format ca al publicațiilor Academiei Române. Nr. acesta 104 pag. Abonamentul pentru preoți 240 de lei pe an.

World Study of Jesus Christ, *Yonth's eternal quest and God's reply* (studiul din lume despre Iisus Hristos, năzuința veșnică a tinerimii și răspunsul lui Dumnezeu), publicațiune a Comitetului Tinerilor Creștini, seria pentru cei vrâstnici, cârticică în 12 de 87 de pag.

Dom *Franco de Wyels*, **Un Pionier anglo-catholique de l'Union** (Un începător al unirii cu Roma din tabăra anglo-catolică), publicațiune a revistei catolice belgiene *Irenikon*, nr. 9 al colecțiunii cu acest soi de tipărire. *Prieure d'Amay sur Meuse*, Belgia, 1927, fără arătare de preț.

ARHIVA, Iași, Iulie-Octombrie 1927, nr. 3-4.

Aceasta e vechea și însemnata revistă dela Iași care se află în al 34-lea an al tipăririi ei, având studii de preț și multe știri și date din ramura istoriei și a cercetărilor despre limbă.

Lewis Wallace, **CRAII DELA RĂSĂRIT**, Povestire despre nașterea lui Hristos, din literatura americană, traducere românească de **Arhim. Scriban**, nr. 1131 din Biblioteca pentru toți, prețul 6 lei.

Preotul *G. V. Sușnea*, **DEGETUL LUI DUMNEZEU**, povestiri morale. Huși 1927, cârticică de 61 de pag., prețul 16 lei la autor în Huși, la Sf. Episcopie.

St. Bezdechi (prof. univ. Cluj), **Antologia liricilor greci**, nr. 2 din Publicațiunile de studii clasice ale universității din Cluj, volum de 151 de pag., în formatul cărților de școală, Cluj, 1927, fără arătare de preț.

Jean Bremond, **les Pères du Désert**, 2 volume în formatul cărților de școală, amândouă 580 de pag., cu trimeterea arătării prețului în catalog, ed. 2. Paris, librăria Gabalda, 1927.

Compte-Rendu sur la Conférence Chrétienne de Winchester (Angleterre), **20-23 juillet 1927**. Dare-de-seamă despre Conferența Creștinească din Winchester, Anglia, între 20 și 23 Iulie 1927), broșură de 40 de pag. în 8, cuprinzând procesele-verbale ale celor lucrate în acea conferență, la care au luat parte și ortodocșii.

Preotul *Iosif Trifa* (Sibiu), **Oglinda inimii omului**, Sibiu, 1927; 80 de pagini format în 8, prețul (foarte ieftin) de 15 lei.

Acelaș, **INTRĂȚI ÎN OASTEA DOMNULUI ISUS**, ediția 2, carte foarte însemnată pentru mântuirea de beție, de care noi am scris anul acesta, carte cu izbândă că în așa scurtă vreme are edițiunea a II. Are 152 de pagini de înfățișare măreață și multe chipuri. Sibiu 1927, prețul (foarte ieftin) de 40 de lei.

Calendare creștinești. E foarte bun și cu bogat material, în chip de carte, cel dela Sibiu, **Calendarul Bunului Creștin** al Arhiepiscopiei Sibiului. Despre el mai avem de scris. Ca foaie este frumos tipărit, prețul 5 lei, al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și de asemenea bine tipărit, cu chipul Regelui, al Sfintei Episcopii a Buzăului, 4 lei foaia.

Dumineca Ortodoxă, București 6 și 13 Noembrie 1927, An. 10, nr. 11-12. E o revistă prețioasă de pietate creștinească. Cuprinde totdeauna tâlcuiri ale Sfintei Scripturi, lucrate de Păr. Dr. *I. Popescu-Mălăești*, directorul revistei. În nr. acesta, tâlcuiește locul din evanghelie după Ioan: *Dacă umblă cineva ziua, nu se poticnește* (care însă în textul Noului Testament al Sfântului Sinod sună ceva mai deosebit); apoi o *meditațiune* despre viața lăuntrică de P. S. Arhiepiscop *Titu*; o poezie de scriitorul *Cridim*; „o foaie de zestre din 1822“ de Păr. *I. Răușescu*, care scrie și la noi; tâlcuirea poruncii 8 și 9 a Bisericii de Diaconul *Al. Constantinescu* din București; despre feminism, de studentul *Neagu*; „dreptatea lui Dumnezeu“ de studentul *Soare*; «ce ne învață pădurea» de Inginerul *Aurelian Ionescu*; «Puntea de scăpare» (în foileton) de Prof. *I. Mihăileanu*, Pitești; Știri, cuprinde mult material sănătos și e prea vrednică de a fi răspândită.

Protopop Dr. *Ștefan Cioroianu*, **Despre Rugăciune** Arad, 1927, cârticică de 21 pagini, fiind nr. 33 din *Biblioteca Creștinului Ortodox* care se tipărește în Arad, cu prețul de 3 lei numărul.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui *Ilie Popescu*, Posești, Prahova.

Cred că te-am împăcat. Acum ai știrea cu schimbarea reședinței parohiei.

Părintelui *G. I. Beșchea*, Mărăcineni-Buzău.

E foarte frumos articolul pe care ni l-ați trimis despre poetul preot (care nu vrea să spuie că e preot) *Constantin R. Crișan*, cu lucrarea sa „Cântarea Mântuirii mele“. L-am dat în tipar pe Decembrie a. c.

Arhim. SCRIBAN

CĂRȚILE DE RITUAL, LITERATURĂ BISERICESCĂ, ICOANE ȘI IMPRIMATE
CE SE AFLĂ DE VÂNZARE LA TIP. CĂRȚILOR BISERICEȘTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCUREȘTI

VALABIL DELA 1 OCTOMBRIE 1927

Cărți noi de ritual broșate	LEI B.		LEI B.
1. Arhieraticonul	150,-	Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. I broșată	125,-
2. Acatistul Sf. Spiridon	5,-	" II	150,-
3. Apostolul	500,-	53. Istoria Prădiciei Ia Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa	50,-
4. Aghiazmatarul	200,-	54. Legea Organică a Sf. Sinod	4,-
5. Carte de Tedeum	40,-	55. Mărturisirea Ortodoxă	40,-
6. Catavasierul	70,-	56. Neagoe Basarab și Sf. Nifon	5,-
7. Carte de rugăciuni pentru tot Românul	20,-	57. Schitul Crasna, de Al. Ștetulescu	20,-
8. Ceaslovul mic	100,-	58. Studiu despre Ierarhie	5,-
9. Dumnezeștile liturghii	160,-	59. Vrei să fii înțelept?	20,-
10. Evanghelia	350,-	60. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	60,-
11. Evhologiu (Molitvenic)	450,-	61. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Ep. de Cancev trad. de Pr. Negoii, III, IV și V a lei 75 vol. =	225,-
12. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35,-	62. Curs de Teologie Fundamentală de Pr. Dr. I. Mi- hălcescu vol I și II, a 30 lei vol.	60,-
13. Mineiul unei luni	350,-	63. Pe urmele lui Christos de Pr. G. Petrov trad. de Episc. Nic. Munteanu	45,-
14. Mineiul pe luna lunie	310,-	64. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu	18,-
15. Noul Testament, ediția Sf. Mănăstiri Neamțu	50,-	65. Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex, trad. de Pr. I. Negoiaș și N. Donos	45,-
16. Noul Testament, Ediția Inst. Bibl. ort. rom. tradus de Pări tele Grigorie (Gala Galaction)	70,-	66. Predici pentru toate Duminicile și sărbătorile bi- sericești de Pr. Ic. I. Mălăescu vol. I.	50,-
17. Octoihul Mare	500,-	67. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosif Gheorghian	60,-
18. Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25,-	68. Istoria Bisericească Evagrie, prescurtare din Istoria de Filostrog și de Teodor Citețul, trad de I. P. S. S. Iosif Gheorghian	60,-
19. Paraclisul și Acatistul Cuvioasei Paraschiva	20,-	69. Papalitatea sau Roma în raporturile sale cu Bise- rica orientală, de Vladimir Guettée, trad de I. P. S. S. Iosif Gheorghian	60,-
20. Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15,-		
21. Psaltirea	100,-		
22. Pentecostarul	350,-		
23. Prohodul Domnului	7,-		
24. Panahida	25,-		
25. Rânduiala Proskomidiei (tablou)	20,-		
26. Rânduiala Ridicării Panaghiei	20,-		
27. Slujba Sfințirii Steagului	10,-		
28. Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10,-		
29. Slujba Invierii	40,-		
30. Tipicul Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15,-		
31. Triodul	500,-		
32. Tipicul Bisericesc	100,-		
		Cărți de muzică bisericească	
		70. Anastasimatar	25,-
		Imprimate și registre de contabilitate	
		71. Un stat pentru Protoerii	3,-
		72. Un stat rural	2,-
		73. Un stat parohial	3,-
		74. Un stat simplu pentru Mănăstiri	2,-
		75. Un stat mijloc pentru Mănăstiri	2,-
		76. Un carnet cu 50 certificate de botez	50,-
		77. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50,-
		78. O serie mare registre de contabilitate compusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăși, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borde- rouri	96,-
		79. Un singur registru mare de partizi	20,-
		80. " " " " " plăși	20,-
		81. " " " " " încasări	20,-
		82. O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăși, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79,-
		83. Un singur registru mic de partizi	15,-
		84. " " " " " plăși	15,-
		85. " " " " " încasări	15,-
		86. Un compt	4,-
		87. Un Buget	4,-
		88. Un Borderou	1,-
		89. O copertă (mapă)	2,-
		90. Un registru pentru înscrierea botezaților	80,-
		91. " " " " " căsătoriților	80,-
		92. " " " " " înmormântaților	80,-
		93. " " " " " de intrarea hârtiilor	75,-
		94. " " " " " de eșirea hârtiilor	75,-
		95. Condică de expediție	50,-

Icoane mari foi volante mărimea 28/24
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
 Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
 Sf. împărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
 Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
 tezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, St. Gheor-
 ghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormi-
 rea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții împărați, Maica Dom-
 nului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
 Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții A-
 postoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna
 Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
 Sfinții Voievozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M.
 Domnului și Sf. Spiridon.

● *serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe
 lemn, mărimea 35/24, lei 7000.*
 ● *singură icoană lei 700.*

Cel patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de
 biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton
 mărimea 15/23
15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica
 Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții îm-
 părați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voievozi, Sfinții
 Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul,
 Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Bo-
 tezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și
 Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton
 mărimea 23/35
30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Ve-
 stire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. îm-
 părați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi,
 Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voievozi, Adormirea
 Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf.
 Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire,
 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf.
 Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos),
 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf.
 împărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi,
 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Voevozi, 23) Sfânta
 Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	14) Noul Testament, Editura Institutului Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction)		100,—	
2) Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	15) Octoihul Mare . . .	770,—	680,—	650,—
3) Cartea de Tedeum . . .	153,—	115,—	100,—	16) Paraclisul sf. D-tru	138,—	100,—	80,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		80,—	—,—	17) Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—
5) Catavasierul . . .	200,—	175,—	150,—	18) Prohodul Domnului	138,—	100,—	80,—
6) Ceaslovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	19) Psaltirea . . .	250,—	220,—	
7) Dumnezeștile litur- ghii	310,—	280,—		20) Panihida	138,—	100,—	80,—
8) Evhologiu	710,—	650,—	590,—	21) Rânduiala Ridicării Panighiei	138,—	100,—	80,—
9) Evanghelia I.	770,—			22) Sluj. sf. Steagului	90,—	80,—	66,—
10) Liturgia sf. Ioan gură de aur	165,—	140,—	110,—	23) Rând. Sf. Steagului unei școli	90,—	80,—	66,—
11) Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I	225,—	200,—		24) Sluj. Sf. Bisericii	150,—	135,—	115,—
	250,—	225,—		25) > Invierii	190,—	160,—	130,—
12) Mineiul luni Ianuarie	560,—	510,—	460,—	26) Tipicul Bisericesc	250,—	200,—	150,—
13) > > Iunie	560,—	510,—		27) Triodul	770,—	680,—	650,—

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

Costul cărților, al icoanelor și imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda.
 Comanda poate fi făcută prin raport, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

Orice comandă de cărți imprimate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise
 anticipat prin mandat poștal, corespund comenzilor și dacă serviciul poștal funcționează regulat.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFÂNTULUI SINOD

CUPRINSUL:

La nașterea Domnului	Arhim. SCRIBAN
Convorbiri despre Dumnezeu și despre dreptatea Dumnezească	Episcopul NICODEM
Dogma despre sfințirea omului	Pr. I. MIHĂLCESCU
Rutenii unguri de odinioară și sugrumarea lor de Maghiari prin unirea cu Roma	Protopop Dr. GH. CIUHANDU
Capela românească din Baden-Baden	Pr. Dr. VASILE POCITAN
Botezul copiilor	Arhim. SCRIBAN
Ce spune Sf. Apostol Pavel despre a doua venire?	Economul I. C. BELDIE
Refacerea morală	Pr. IOAN CRĂCIUN
Munca unui Episcop	SIMION STANCA
Înapoi spre altar!	Pr. SEBASTIAN MUJA
Cronica Bisericească	† PIMEN, Arhim. SCRIBAN
Cărți, Reviste, Ziare	Arhim. SCRIBAN
Insemnări mărunte, Știri	Arhim. SCRIBAN

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din *I. P. S. Patriarh Dr. MIRON CRISTEA*, Președinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomeiu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihălcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: *Dr. D. G. Boroiannu*, *Dr. C. Chiricescu*, *Dr. V. G. Ispir*, *Econ. I. Popescu-Mălăești*, *Pr. Dr. Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Șesan*, *Dr. V. Tarnavschi*, *Dr. N. Cotos*; 3. *Pr. Cicerone Iordăchescu*, Iași, *Dr. Romulus Căndea*, Cernăuți. *Dr. Ioan Lușaș*, *Dr. St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu* și *d. St. Berechet*.

Se primesc spre publicare și articole dela alte persoane decât dela Comitetul redactor, în condițiunile următoare:

Articolele originale se vor plăti cu 1000 de lei coala în formatul de față al revistei, traducerile și recenziunile 800 de lei, cronicile și răspunsurile 600 de lei.

Articolele care au fost publicate mai întâi aiurea și care se vor reproduce pentru însemnătatea lor și de această revistă, nu se plătesc.

Toate articolele trebuiesc scrise citeț și fără «va urma».

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa secretarului de redacție *Arhim. Scriban*, București, str. Antim (localul Sf. Sinod) sau pe a primului-redactor *Prof. I. Mihălcescu*, București, Biserica Amzei. — Piața Amzei.

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa secretarului administrativ al revistei, *d. D. Sireteanu*, București, localul Sfântului Sinod, la biserica Antim

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare care vor voi să li se trimeată trebuie să se adreseze administrațiunii.

ABONAMENTUL

1 an 100 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr 10 lei.

Toate abonamentele se trimet secretarului administrativ: d-lui *D. Sireteanu*, București, Sf. Sinod, Biserica Antim.

CARȚILE APARUTE ÎN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC

	se vinde	rabat		se vinde	rabat
1. Lazăr Diacul de <i>Pr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	1,50	8. Ce să crezi și cum să trăiești, de <i>P. S. Nicodem.</i>	Lei 3,50.	0,50
2. Patimile Mântuitorului, de <i>Pr. Criveanu</i>	" 5.—	"	9. Povestiri folositoare pentru popor. de <i>A. V. P.</i>	" 6.—	1,50
3. Impotriva beției, de <i>I. P. S. Patriarh</i>	" 5.—	"	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române.	" 12.—	2,—
4. Două întâmplări minunate, de <i>Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)</i>	" 5.—	"	11. Paraclisul I și al II al Maicii Domnului	" 5.—	1,50
5. Durerea Vinerii celei mari, de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—	"	Alcoolismul, de <i>Dr. Nicolau.</i>	" 30.—	
6. Catechismul creștinismului ortodox, de <i>Pr. I. Mihălcescu.</i>	" 7,50.	"	Bucăți alese din Sf. Atanasie cel mare	" 40.—	
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist, de <i>Arhim. Scriban.</i>	" 15,00.	3.—			

Rabatul se acordă numai la comenziile cari trec de 25 exemplare.

Icoanele ce se află de vânzare la Institut, sunt cele editate de Tipografia Cărților Bisericești și se vând cele mari cu 8 lei exemplarul, dându-se 1 leu rabat, cele mijlocii 5,50 lei exemplarul, având 1 leu rabat, iar cele format carte poștală, cu 2 lei, dela care se oprește 0,25 lei rabat.

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un renume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimare la München în condițiuni tehnice superioare au sosit în țară și se află de vânzare la „Institutul Biblic”, Palatul Sfântului Sinod, cu următoarele prețuri:

Icoane mari 62/47 c. m., lei 50 bucata, Icoane mijlocii 42/25 c. m., lei 30 bucata, Icoane mici, format c. poștală, lei 5 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria II. Anul XLV. Nr. 12 (561).

Decembrie 1927

Direcțiunea revistei, care și-a dat și-și dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și folos munca preoțimii românești, roagă, cu toată căldura râvnei sale, pe toți cucernicii Preoți, să binevoiască a-și achita, atât rămășițele din 1923, 1924, 1925, 1926, cât și abonamentul pe întreg anul 1927, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura.

In nădejdea că cucernicii Părinți ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române vor înțelege că un abonament de 100 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor ascultă, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA

LA NAȘTEREA DOMNULUI

Cu adevărat, mare este taina creștinătății! Dumnezeu s'a arătat în trup, s'a îndreptat în Duhul, s'a văzut de îngeri, s'a propovăduit întru neamuri, s'a crezut în lume, s'a înălțat întru slavă.

I Timotei 3, 16.

I.

S'ar putea vreodată ca discuțiunile privitoare la Iisus Hristos să se încheie sau să nu aibă a vorbi despre El decât numai rari cercetători ai trecutului? Nu. Nu, din pricină că cuvintele de mai sus ale Sfântului Pavel cuprind un mare adevăr, pe cale de neîncetată împlinire.

Prin Hristos, noi ne aflăm înaintea unui fapt care e în plin curs și în săvârșire neoprită. Dacă El, pe de o parte, este un fapt al trecutului, pe de alta, însă este neîncetat prezent și va fi pe totdeauna și al viitorului. Căci trecutul a văzut o parte din lucrul lui Hristos și prin Hristos, iar noi îl vedem îndeplinindu-se înainte și alții încă îl vor vedea după noi. În adevăr, scrisul Sfântului Pavel ne arată în fapta lui Hristos o neîmpedată pășire înainte, din treaptă în treaptă, ca o măreață lucrare care se dezbobocește și tot uimește prin laturile bogate pe care le arată și care are a se dezboboci și de acum înainte. Dacă, în această priveliște, avem așternută înaintea noastră și încheierea ei, întru cât ni se spune că Domnul s'a înălțat întru slavă, nu ni se arată însă și trepte de îndeplinire, care nu ajung la capătul lor și prin desfășurarea cărora creștinismul sau, și mai frumos zis, «taina creștinătății», e tot vie

înaintea noastră și tot pe cale de îndeplinire? Aceste trepte sunt cuprinse în cuvintele care spun că Hristos s'a propovăduit întru neamuri și s'a crezut în lume.

Apostolul începe mai întâi dela un sâmbure: *Mare este taina creștinătății.* Această taină este arătarea Domnului în trup, adică ivirea lui Dumnezeu pe pământ între noi în chipul cel omenesc și pornind, în această înfățișare, lucrul cel greu al câștigării inimii omului și al mântuirii lui. Dela acest sâmbure, avem ca un grăunte care tot încolțește și rodește, și el este acela care, ca un steag, e tot desfășurat înaintea mulțimii și el tot înflorește și rodește.

Iată pentru ce creștinismul e tot viu, tot înaintea ochilor noștri și tot frământând viața noastră, pentru a o face să dospească și să-și ia cursul către Dumnezeu.

Dacă ne-am opri acum, pentru a sta de vorbă despre fiecare din popasurile prin care Sf. Pavel arată că lucrul lui Hristos s'a îndeplinit în lume, precum că *s'a arătat în trup, s'a îndreptat în Duhul* și celelalte, fără îndoială că fiecare din ele ne dă cel mai larg prilej de vorbă și despre fiecare din aceste scurte propozițiuni se pot face mari dezvoltări teologice. Dacă, mai mult, am lua întreg acest stih, cu atâtea arătări despre Domnul Hristos și cu atâtea priveliști ale ființei Sale, nici vorbă că s'ar putea alcătui un întreg tratat teologic. Înțelegerea creștinească are nesfârșită învățătură de cules din acest scurt stih.

Dar toate acestea pleacă dela acest singur fapt, că Dumnezeu s'a arătat în trup. Deci dela aceasta întâi ar trebui să plece orice discuțiune.

Ca mișcarea stârnită la fața apei de aruncarea unei petre, unde cercurile de apă se tot largesc în jurul locului de cădere, așa e și cu chestiunea întrupării Domnului. Dela îmbrăcarea în haina trupului omenesc, începi a vedea lucrarea Duhului, mărturia îngerilor, propovăduirea între popoare, primirea credinței în Fiul de către lumea care a ascultat vestirea despre El, și apoi înălțarea Sa la cer.

Deci întruparea este începutul dela care trebuie să pornească cercetarea noastră. Ea, mai întâi, și capătă dela Pavel numirea de *taină a creștinătății*, deși cealaltă, care urmează, nu sunt mai puțin taine, pentru că sunt săvârșite cu puterea lui Dumnezeu.

II.

De ce însă numim întruparea taină a creștinătății, ca ceva numai al ei? Oare numai creștinătatea are în învățăturile ei lauda că e stăpână a tainelor? Nu sunt și alte religii care să vorbească de lucrări ale zeilor lor, ca pășind în mijlocul oamenilor, ca îndeplinind fapte printre oameni? Și nu este mărturia aceasta a multor religii despre ele însele, un mijloc de bârfire împotriva religiei noastre, pentru a se spune că fiecare religie se laudă și deci nici religia creștină nu poate avea dreptul la mai multă ascultare decât altele?

O! e o mare deosebire, vom răspunde. Căci în oricare altă religie, toate aceste mărturii, pe care ele și le dau singure, sunt numai înghebari mitologice. Nu e niciuna faptă a istoriei. Despre niciun zeu nu se poate spune că ar fi venit el însuși între oameni să mărturisească despre el și să fi vorbit cineva cu el. Sunt numai povestiri ale închipuirii.

Cu Hristos însă nu a fost așa. El a fost persoană istorică și însuși a mărturisit despre Sine. Apoi dacă Iisus Hristos a fost un chip al istoriei, care a trăit cu oamenii și a propovăduit și lumea L-a cunoscut, ei iată, această omenire a auzit dela El lucruri pe care nu le-a mai auzit dela nimenea. Căci

niciun om n'a îndrăznit să spuie despre El ceiace Hristos a spus despre Dânsul, că este însuși Fiul lui Dumnezeu celui viu și să primească, în această însușire, mărturia oamenilor despre El. Ca să spuie zeii despre ei că sunt dumnezei, da, asta a mai fost în alte religii. Dar ca să spună aceasta cineva care n'a fost închipuire ca zeii, ci ființă venită pe pământ în chipul nostru omenesc, nu s'a mai întâmplat decât numai cu Hristos, fiindcă, oricât de îndrăzneț și de trufaș este omul și oricât, în unele religii, însuși regele era socotit zeu (la Asirieni, la Romani), totuși nimenea nu s'a încumetat să spuie despre el că e zeu. Ba se povestește despre acel împărat roman, pe care-l lingușau mulți, că aflându-se pe malul mării și fiind stropit de un val de apă, le-a zis: mincinoșilor, nu vedeți că sunt om ca voi, că marea nu ține seamă de mine!

Aici e marea deosebire. Ceiace niciun om n'a îndrăznit să spuie despre el, Hristos a îndrăznit, dovadă că El nu e din aluatul nostru. De aceia cu adevărat mare este taina creștinătății, fiindcă avem a face aici cu lucruri unice, care stau în marea lor izolare în mijlocul istoriei. Cu dreptul este aci prilej de a spune: *Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale și niciun cuvânt nu este de ajuns spre a spune lauda minunilor Tale!* Apostolul Pavel avea toată îndreptățirea să strige cu uimire, în scrisoarea către ucenicul său Timotei, că *mare este taina creștinătății*, și după dânsul, noi cu toții trebuie să ne minunăm de alcătuirea uimitoare, a creștinismului, că are la temelie această mare taină a lui Dumnezeu făcut om.

De aceia acum, când din nou pășim a sărbători această aniversare fără păreche, întruparea Domnului și venirea lui în mijlocul nostru, să înfigem adânc privirile în stihul lui Pavel, pentru a pătrunde tot adâncul lui, a ne hrăni cu el, a-l face aluat de vie meditare pentru noi și de inimoasă propovăduire pentru frații noștri.

Acest stih este o comoară care cuprinde toată teologia și pentru aceia el trebuie să scânteieze cu cele mai vii lumini, înaintea ochilor noștri de creștini care urmărim ale noastre și ne hrănim cu ele.

Arhim. SCRIBAN

Preotul GR. PETROV.

CONVORBIRI**DESPRE DUMNEZEU ȘI DESPRE DREPTATEA DUMNEZEASCĂ.**

XI

Ferice de cei izgoniți pentru dreptate ¹⁾

În Paris trăia, acum câțiva ani, un artist, care lucra statuia «Adevărul». El voia să reprezinte adevărul sub chipul unei femei așa, încât el să se poată recunoaște deodată, numai după trăsăturile curate și luminoase ale feței, și, la vederea ei, privitorul însuși să se simtă mai curat la inimă și mai curat la suflet. A lucrat multă vreme la statuia aceea. Lucra ce lucra, nu era mulțămît cu lucru și strica; apoi lucra din nou. În timpul acela, i se făceau comenzi scumpe. Dar el era absorbit cu totul de munca sa; nu se gândea decât la «Adevărul» său. Pentru aceasta, el se uita pe sine. Trăia undeva, într'o mansardă, adică într'un pod. Mânca numai să nu moară de foame și adesea nu avea cu ce să facă foc. Însfârșit, lucrarea fu isprăvită. Artistul izbutește să-și întrupeze ideia sa în lut. «Adevărul» stătea înaintea lui în toată curăția și în toată frumusețea lui neprihănită. Artistul era mulțămît de sine; săvârșise munca poruncită de Dumnezeu. Atunci el își aminti, că zilele din urmă nu ieșise deloc din cameră: soba nu era de mult încălzită, iar afară se lăsase frig. Să se răpeadă undeva, să ceară puține lemne sau cărbuni, era târziu. Fu nevoit să aștepte până adouazi. Până atuncea însă, lutul proaspăt și jilav putea să înghețe, să crape și să piară statuia. Atunci artistul desbracă haina de pe sine, înfășură cu băgare de seamă Adevărul, îl împodobi de sus până jos, iar el tremurând, se culcă în pat aproape gol. Dimineața au venit prietenii. Desfășurară statuia. Ea umplu de admirație pe toți. Iar artistul, în timpul acesta zăcea, mort în patul său. El înghețase, dar fața lui exprima o mare bucurie. Înghețând, el nu simțise durerile frigului. El se bucura numai că a creat și a apărât Adevărul.

Când omul e cuprins de un gând oarecare și de oarecare grijă, el uită toate celelalte: poate multă vreme să nu mănânce, să nu bea să nu bage-in-seamă durerile. Zgârcitul, care tremură pentru fiecare ban, poate să moară de foame pe lada plină cu aur. Ostașul, în lupta pentru patrie, nu simte ranele de moarte. Deșteptându-se o clipă, cu horcăitul morții în gât, el întreabă: cine a biruit? Și când i se spune

că biruința e de partea a lor lui, cu bucurie scoate cel din urmă oftat de ușurare.

Arhimede, un mare învățat al vechimii, în clipele celor depe urmă lupte pe străzile orașului său, când se hotărâse cu desăvârșire soarta țării lui, ședea pe nisip și se îndeletnicea cu socotelele sale de știință. Când un soldat roman, cu sabia plină de sânge, se năpusti în camera sa și-l întrebă de nume (căci se poruncise ca Arhimede să nu fie atins), Arhimede fu îngrijorat, ca nu cumva soldatul să-i strice cu picioarele calculele sale de pe nisip. De aceea el îmbrânci pe soldat, zicându-i: «Să nu atingi lucrarea mea!» Pentru Arhimede, adevărul științific era mai scump decât viața. De aceea e cu totul înțeles, că adevărul dreptății dumnezeiești pentru oameni poate fi deasemenea mai scump decât belșugul, averea și sănătatea, mai scump decât însăși viața. Evanghelia zice: Împărăția cerurilor e asemenea unui negustor, care caută mărgăritare bune și care, găsind un mărgăritar de mare preț, s'a dus și a vândut toate câte avea și l-a cumpărat (Mat. XIII, 45—46).

Priviți la gropnițele vechilor mucenici creștini. În ele odihnesc trupuri mutilate în timpul torturilor, sfâșiate de fiare, arse pe ruguri, și între miile de închipuiri sfinte, de pe pereții acestor gropnițe, nu se vede nici cea mai mică aluzie la amărăciunile din viața răposaților, nici la grozăviile morții lor. Pretutindenea sunt închipuiți porumbei blânzi, păstori buni, melul, crini, vițe de vie, spice coapte și altele.

Se vede că suferințele și moartea pentru adevărul evanghelic nu înspăimântau pe creștini. Ei cunoșteau cuvântul lui Hristos, că Împărăția lui Dumnezeu se ia cu puterea, cu mare osteneală și cu multe jertfe se dobândește și că o dobândesc numai ceice se silesc (Mat. XI, 12). De aceea cu liniște își jertfeau viața pentru izbânda dreptății dumnezeiești. Ei credeau cu tărie, că pot fi uciși, dar că adevărul nu moare și că prețul fiecărei lacrimi vărsate pentru Împărăția lui Dumnezeu și fiecare picătură de sudoare cuprinde pentru dânsa o nouă cunună și aceasta răsplătea însutit ostenele lor, le dădea putere pentru o muncă nouă, pentru jertfe nouă în numele Împărăției lui Dumnezeu între oameni.

Aceeași muncă, aceleași ostenele și aceleași jertfe stau în față astăzi fiecăruia lucrător al Împărăției lui Dumnezeu, fiecăruia din ceice slujesc sau care vor să slujească dreptatea dumnezească pe pământ. Dreptatea și minciuna, binele și răul,

1. Vezi nr. pe Septembrie, Octombrie și Noiembrie a. c.

ca lumina și întunerecul, ca gheața și focul, nu pot să sălășluească laolaltă. Unul tinde să nimicască pe celălalt. Binele lucrează descoperit, pe cale cinstită; se silește să înțeleptească pe oameni cu cuvânt sincer și din inimă; deșteaptă conștiința adormită a oamenilor prin chemări călduroase la dreptatea dumnezească. Răul, dimpotrivă, tinde să stingă în germene orice început bun, orice cugetare sănătoasă; el nu alege mijloacele; unde se poate, lucrează cu silnicia; unde nu prinde aceasta, aleargă la șiretenie, la lingușire, la amăgire; în caz extrem, se mulțamește cu o minciună josnică, cu o clevetire murdară, cu o glumă jignitoare, cu o luare-în-răs grosolană. Aduceți-vă aminte de Evanghelie. Mântuitorul abea se născuse, dreptatea dumnezească abea se pogorâse pe pământ, și răul încearcă prin Irod să piardă această dreptate din leagăn. Trec apoi 30 de ani, Iisus, prin post și rugăciune, se pregătește să înceapă lucrul mântuirii oamenilor; dar duhul răului, prin felurite mijloace, prin viclenie și ispită, se încearcă să-l abată dela calea lui Dumnezeu. Când Iisus începe a învăța, râd de Dânsul, îl numesc Belzebul (Mat. XII, 24); zic că el nu e evreu, ci Samaritan, că are drac. Așa e calea dreptății, a binelui, a iubirii și a acelor care slujesc acestora și lucrează în numele lor. Așa a fost, așa este și așa, se pare, va fi totdeauna. Mântuitorul a spus ucenicilor săi: «așa au prigunit pe proorocii ceice au fost înainte de voi, așa mă prigonesc pe mine, așa vă vor prigoni și pe voi».

Cei bolnavi de ochi nu pot suferi lumina soarelui; ei se supără, când cineva le pune înaintea ochilor o lumină vie. Ceice dorm somn greu nu le place să-i deștepte cineva. În buimăceala somnului, ei se mânia, înjură, sar la bătae. Cu toate acestea, când împrejur arde, noi nu ne mai uităm la supărarea celor dorm; ne silim să-i deșteptăm, chiar, dacă ei ne-ar îmbrânci dela dânsii. Vrea copilul să primească o doftorie amară, dar folositoare pentru sănătatea lui, sau nu vrea, ci cu strâmbături și plâns se împotrivește, — doctorul nu contenește a i-o da mereu, până încetează boala. Așa trebuie a lucra și în viață, în lupta cu răul, fără a ne tulbura de întâmpinarea dușmănoasă din partea sa.

Calea vieții oamenilor e acoperită de spini ghimpoși ai nedreptății. Răutățile omenești, desfrâul și nelegiuirea, ca o pădure întunecoasă, ca un desiș de neștrăbătut, ne tae drumul către Dumnezeu, către dragostea și dreptatea Lui, către întemeierea Împărăției lui Dumnezeu pe pământ. Trebuie ca cineva în acest desiș întunecos să deschidă drumul spre dreptatea dumnezească, să tae și să curețe spini ghimpați. Dar fără trudă și zgârieturi, această treabă nu se poate face. Ba te lovește dureros câte o creangă, ba te

anini în câte un ciot, ba se înfig adânc în carne unii spini ascuțiți.

Când, în timp de război, în lupte năvalnice, e vorba să se ia cu asalt vreo întăritură a dușmanului, apărută cu șanț adânc și ziduri înalte, luptătorii din primele rânduri cad biruiți, răniți de moarte sau uciși. În schimb, pe trupurile eroilor căzuți, rândurile din urmă, ca pe niște trepte, se sue asupra întăriturii, o iau și distrug puterea răului. Pe pământ se duce neconținut un război, războiul între bine și rău, și noi, ucenicii lui Hristos Mântuitorul, suntem chemați, ca sub comanda cerului și în numele biruinței dreptății dumnezești, să ducem lupta cu răul și minciuna. Nu vă temeți, dar, de sgârieturi, de rane și schilodiri; nu vă temeți de ironiile mușcatoare și de clevetirile răului. Urcându-vă pe coastele poncișe ale muntelui, fără poticniri, fără căderi și fără zgârieturi, nu se poate; de sus poate să se desprindă vreo piatră și să se rostogolească asupra voastră, lovindu-vă dureros. Toate acestea sunt cu puțință, dar toate acestea nu pot să ne oprească. Prinzându-ne bine de fiecare colț de stâncă, de fiecare tufar, de iarbă, și de orice ne iese înainte, urcați-vă tot mai sus, înaintați spre soare, spre lumină, spre dreptatea dumnezească, și de acolo, din vârful dreptății dumnezești, strigați celorce stau jos: «sculați-vă din mocirla de jos, din umbră, din negură, de sub norii cei groși și plumburii și veniți încoace! Aici e mai aproape de cer, aici aerul e mai curat, pieptul răsuflă mai ușor; aici sufletul se simte mai bine!».

Ferice de voi, când vă vor prigoni jos, când, în timpul suișului vostru, vă vor huli și vă vor defăima și în tot felul vă vor grăi de rău pe nedreptul pentru dreptatea lui Hristos. Bucurați-vă și vă veseliți! Că așa au prigunit și pe proorocii, ceice au fost înainte de voi.

XII.

Cel mai mic lucru.

În Evanghelia lui Luca, capul XVI, întâlnim o pildă despre un econom nedrept. Pilda aceasta pe mulți îi tulbură, îi pune în nedumerire.

Acolo se zice, că economul nedrept risipea averea stăpânului său și, când a fost prins, a chemat pe datornicii stăpânului său și le-a poruncit să prefacă zapisurile cu datorii: cine datora 100 să micșoreze la 50 sau la 80. După aceea Evanghelia spune: „și a lăudat Domnul pe econom, că înțelepțește a făcut“. Iar în încheiere Mântuitorul adaogă: „Și eu vă zic: faceți-vă prieteni din bogăția nedreaptă, ca ei, când veți să-răci, să vă primească în lăcașurile cele veșnice“.

„Faceți-vă prieteni din bogăția nedreaptă, — iată cuvintele, care turbură pe cititorii Evan-

gheliei și în care se află totodată cheia pentru priceperea pildei. Ce-i bogăția nedreaptă? În capul XII al Evangheliei lui Luca, se află altă pildă și anume despre bogatul nepriceput. Acesta avu într'un an roada mare în țarinele sale și nu avea unde să mai pună pâinea. El nu se gândi nici decum la alții, ci își zise: „Am bunătați pentru mulți ani; voi mânca și voi bea și mă voi veseli“. Dar noaptea, în somn, Domnul îi zise: „Am să-ți iau sufletul și ai să mori; și acestea toate ale cui vor fi?“ Apoi Evanghelia adaogă: „Așa se întâmplă cu cel ce-și adună sieși comori, iar nu se îmbogățește în Dumnezeu (Luca XII, 17-21).

Inseamnă, că se poate îmbogăți în două feluri: în sine, pentru pântecul său, și în Dumnezeu, cu dreptate dumnezească. Unul aleargă după putere, cinste, belșug, nume; acesta toate însușirile le cheltuește pentru sine. El poate nici rău nu face nimica; dar tot păcatul lui stă în aceea că el nici bine nu face, nu face nimic. Pe proprietatea sa cheltuește el multă muncă și mari sforțări, iar pentru lucrul Domnului nu-și mai mișcă niciun deget. Acesta se îmbogățește întru sine. Altul toată viața se gândește la dreptatea dumnezească, lucrează pentru izbânda iubirii între oameni. El însuși n'are, poate, nici măcar un ungher să-și plece capul, n'are, poate, nicio coajă de pâine, dar casa lui Dumnezeu din inimile oamenilor el o împodobește minunat, grăunțele de grâu evanghelic le seamănă din belșug în sufletele oamenilor. Sărac pentru sine, el neconținut se îmbogățește în Dumnezeu.

Dar cum ne îmbogățim noi oare? Noi cu toții suntem economi ai casei lui Dumnezeu. Domnul, stăpânul lumii, ne trimete în viață, ca la moșia sa, ca s'o punem la cale, s'o îngrijim. Și cui slujim noi oare? Semănăm și cultivăm noi oare dreptatea, sau întocmim gospodăria noastră pământească, folosindu-ne de darurile lui Dumnezeu, ce ne sunt date pentru lucrările Domnului? Când va veni vremea, ce socoteală vom da noi oare Stăpânului? Căci doară sunt în viață cazuri, când suntem zguduți așa, încât pierd din suflet orice negură, cum pierd amețala din capul unui bețiv. Atunci ești silit să te gândești, să-ți cercetezi orice pas și să-ți dai seama de toată viața. Păcat numai că uneori noi dormim așa de adânc, încât nu ne putem trezi deodată; pe unii i-au cuprins grăsimea așa, că cu greu se ajunge la carne curată, la suflet viu. Păcat că, de cele mai multe ori, numai cu greu ne venim în fire. Incercați-vă să învățați carte la 50 sau 60 de ani. Ceeace un copil prinde glumind, voi veți putea prinde numai cu mari osteneli: creerii nu mai sunt aceeași, au îmbătrânit, ba și degetele s'au sfărogit: în loc de buchi, fac laba găștii. După cum trupul cu

vremea își pierde elasticitatea, așa și sufletul își pierde frăgezimea și impresionabilitatea. Cu cât e mai târziu, cu atât e mai greu de a te înfrânge pe sineți, a începe o nouă viață. Când bucata de fier se răcește, nu i se mai poate da cu ciocanul forma dorită. De aceea economul din pildă, la gândul socotelelor, zice: «Ce voi face? să prășesc nu știu, să cer de pomană, mi-e rușine». Să înceapă o nouă viață era acum târziu pentru el. Nu mai avea însușirile trebuitoare pentru aceasta; toată bogăția sufletului, darurile dumnezeiești, erau cheltuite; să mai facă el însuși vreun bine, nu mai era în stare.

La oameni e atâta rău îngrămădit în viață, așa grămadă de tot felul de nedreptate s'a strâns, că se cere multă muncă și multe sforțări, pentru a curăți toate acestea și să dai de binele curat. Economul nu mai avea puterea pentru aceasta: el le cheltuse, și de aceea spune de-a dreptul: «Să prășesc nu pot». Să ceară milostenie, după asemenea risipă nebunească, să alege la nevoie către Acela, spre care până acum tot timpul stătuse cu spatele, îi era rușine. Ce era de făcut? Unde să-și caute mântuirea? Unde se putea găsi măcar o pietricică, de care să se sprijine, măcar un firicel de iarbă, de care să se prindă? Sfârșitul pildei ne și dă răspuns la aceste întrebări: ea ne arată nouă, ca unor economi nedrepti ce suntem, ultima scăpare, ne întinde „paiul“, de care să ne apucăm.

Unele povești evanghelice ne arată cele mai înalte cerințe, de pildă: «fiți desăvârșiți, cum e desăvârșit Tatăl vostru cel ceresc» (Mat. 8.49); altele, dimpotrivă, ne arată limita, mai jos decât care nu e cu putință să te cobori; arată hotarul, peste care trecându-se, nu mai e nicio urmă de lumină: se întinde întunericul deplin. Să lămurim prin o pildă: apostolul Pavel scrie: «neconținut vă rugați», să aveți în voi neconținut dispoziția de a vă ruga, toată viața voastră să fie o neîntreruptă slujire lui Dumnezeu și dreptății lui pe pământ. Aceasta e cea mai înaltă cerință impusă creștinilor. Vechilor evrei li se dăduse alta: „șase zile fă-ți toate trebile tale, iar ziua a șaptea, sâmbata, este a Domnului Dumnezeului tău». Șase zile ție și una Domnului Dumnezeu numai una. Acesta e cel din urmă hotar. Dacă omul nici aceasta nu va păzi, înseamnă că el nu se mai prinde de Dumnezeu nici printr'un paiu. Iacă, o asemenea cerință din cele mai mici ne arată și pilda de care ne ocupăm. Insuși economu a intrat într'o asemenea strâmtoare, de unde nu mai vede nicio ieșire. Cu toate acestea el și aici poate aduce un serviciu binelui; el poate preveni pe alții ca să nu apuce și ei pe calea lui, care l-a adus aicea. Lucrul cel mai grozav la noi e că omul se vâără singur în răul vieții și trage și pe alții după dânsul.

Cea mai înaltă datorie a ucenicului lui Hristos e ca el însuși să facă și, prin aceea, și pe altul să-l învețe a face voia lui Dumnezeu. Dacă însă el nu poate fi călăuză și puterile nu-l ajută să meargă înainte, să fie cel puțin un far pentru ceice rătăcesc în întuneric, un semnal de foc pe înălțimile dreptății dumnezeiești, dacă nu cu fapta, cel puțin cu cuvântul, cu îndemnul călduros la bine să trezească conștiința oamenilor. Dar se poate întâmpla ca omul, asemenea economului din pilda evanghelică, să nu aibă putere nici să facă binele, nici să îndemne la bine. Atunci ce-i de făcut? Mai e oare atunci omul bun de ceva în viața lui Dumnezeu? «Da mai e», răspunde pilda. *Dacă el nu poate spori binele, cel puțin să micșoreze răul*; atunci el cel puțin prin experiența sa amară să prevină pe alții ca să nu apuce pe această cale, care l-a adus pe el la acest sfârșit grozav.

Intr'o poveste populară, se spun de un sat unde s'au făcut bucate, iar pe aiurea era foamete. Fericiții aceștia făceau plăcinte, umpleau covasă, se veseleau. Un unchiuș bătrân, Tudose, îl oprea, zicând: „nu trebuie acum nici rachiu, nici covasă să bei, nici plăcinte gustoase să mâncați, ci trebuie să vă doară mai mult inima pentru vecini“. Bărbații mai tineri și băetani se supărau. „Nu trebuie, zici; dar când erai tânăr ce făceai? Ți-aduci aminte? Atunci acestea trebuiau?“

— Mi-aduc aminte, fraților, zise Tudose.—Urît am mai trăit! Să nu trăiți și voi cum am trăit eu. Să trăiți mai frumos, ca oamenii să nu aibă a-și aminti nimica rău despre voi... Nu trăiți după pilda mea, zise Tudose. Să nu aveți și voi această listă lungă de datorii către Dumnezeu, pe care o am eu. E greu de purtat în spinare. Siliți-vă, ca ea să fie cât mai scurtă. Voi singuri puteți judeca după pilda mea de bine să trăiești în întinăciune. Singur ți-e greață să te uiți la sineți. Depărtați-vă la vreme de rău. Până când se poate, până sufletul nu s'a îndobitocit, micșorați lista datoriilor voastre către stăpânul de casă, aruncați povara de pe suflet, siliți-vă să scăpați de slăbiciunile voastre.

În asemenea listă, zise Tudose, sunt o sută de măsuri de nedreptate; leapădă măcar jumătate din ele, să rămână numai 50. Poate nu ești în stare să faci chiar acum acest lucru? — zicea el altuia. Atunci treci de la o sută cel puțin la 80. Cu un pas de te depărtezi de rău, tot ești mai aproape de Dumnezeu.

Cu chipul acesta, din viața sa nedreaptă, Tudose a făcut o lecție bună pentru alții. Faptele bune ale acestora vor fi mijlocitori, prieteni buni și rugător la Dumnezeu pentru Tudose.

Așa dară aflați ce-i voia lui Dumnezeu. Aflând-o, serviți acestei voințe și învățați și pe alții să

facă asta: Dacă însă nu puteți fi implinitori dreptății lui Dumnezeu, fiți măcar vestitorii ei: „mergând, propovăduiți, că s'a apropiat împărăția lui Dumnezeu“. În cazul cel mai rău, împiedecați măcar pe aproapele dela rău. Dacă nu sporiți voi bogăția dreptății în lume, dacă nu înmulțiți binele, apoi cel puțin, prin bogăția nedreptății, prin experiența amară a vieții voastre celei rele, siliți-vă să imputinați răul. Aduceți măcar cât de puțin folos operei dumnezeiești pe pământ.

Traducere din rusește, de
Episcopul **NICODEM**,
fost Arhiepiscop al Basarabiei

LA STAULUL DIN BETLEEM

*Umil.. într'un staul de vite
Stăpânul Atoate
Coboară din slăvi negrăite
Să ierte păcate.*

*Și iată s'aude deodată
Cântare cerească
Iar cete de îngeri s'arată
Lui să-I slujească!*

*Și noaptea se schimbă 'n lumină
— Lumină curată —
Plutește pe bolta senină
O stea minunată.*

*Păstorii din preajmă cu frică
La staul s'adună
Și-aci văd pe celce ridică
Greșala străbună.*

*Din țările lor depărtate,
Aduși de-o chiamare,
Trei magi vin cu daruri bogate
La sfânta întrupare.*

*Și îngerii, magii, păstorii
Cu toții se'nchină,
Celui Ce-I Tată 'ndurării
Și lumii lumină!*

*Alături de dânșii, creștine,
Mergi de te pleacă,
Acelui Ce prunc pentru tine
A vrut să se facă!*

Pr. G. I. BEȘCHEA
Mărăcineni-Buzău.

Decembrie 1927

DOGMA DESPRE SFINȚIREA OMULUI

SFANTA TAINĂ A SFINTEI ÎMPĂRTĂȘIRII

Efectele sfinteii euharistii. Sfânta euharistie este hrană duhovnicească, adică ea este pentru suflet ceea ce este hrana materială pentru trup. Aceasta o spune însuși Mântuitorul când zice: «*Trupul meu este adevărată mâncare și sângele meu este adevărată băutură*» (Ioan 6,56). Deosebirea este numai că, pe când hrana materială se transformă în însuși trupul celui ce o consumă, se face una cu el, sfânta euharistie schimbă trupul și întreaga ființă a celui ce o primește cu vrednicie în chipul și asemănarea Celui ce se mănâncă, adică a lui Cristos Domnul, sau ne face «*părtași dumnezeieștii firi*», cum zice sfântul apostol Petru (II, 1,4).

Sfânta euharistie unește în chip mistic pe om cu Cristos, păstrând și desăvârșind, hrănind și întărind astfel întreaga sa viață spirituală. Prin primirea sfinteii împărtășiri se produce imediat o unire fizică cu pâinea și vinul euharistic, sau mai exact cu Cristos, care este întâișit prin ele. Unirea aceasta fizică este însă numai preludiul și primul pas către unirea sacramentală, mistică, spirituală și supranaturală cu Isus Cristos, prin dragoste, în înțelesul că unirea harică de până aci a creștinului cu Cristos, se întărește, se sporește și se desăvârșește.

De oarece Isus Cristos este Dumnezeu și Mântuitorul nostru, unirea cu El, prin taina sfinteii euharistii, este unirea cu izvorul tuturor harurilor și se resimte în toată viața și ființa noastră. De aceea, sfânta euharistie mai are și alte efecte și anume:

a) Curăță de păcate și întărește în virtute, pregătind către viața de veci, cum zice Mântuitorul: «*Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu are viață veșnică*». În această privință sfântul Ioan Gurădeaur zice: «*Cristos a dat trupul său tuturor spre mâncare, ca hrănindu-ne cu el, să lepădăm trupul cel dintâi mort și să ne facem vrednici de viața veșnică*». (Omilia 24 la epistola I către Corinteni) «*Primim trupul lui Cristos — zice sfântul Ambrosie — ca să ne facem părtași vieții de veci*» (Comentariu la Luca X, 49).

b) Incredințează că vom învia cu trupul la judecata viitoare și că vom trăi în veci, cum iarăși zice Mântuitorul: «*Pâinea ce se coboară din cer este aceea, din care, dacă mănâncă cineva, nu mai moare. Eu sunt pâinea cea vie, care s'a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci*» (Ioan 6,50,51) și «*Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu are viață veșnică și eu îl voi învia la ziua cea de apoi*», (Ioan 6,54). Sfinții părinți spun același lucru destul de lă-

murit. «*Euharistia este un medicament al nemuririi și un remediu ca să nu murim, ci să trăim neîncetat în Cristos*», zice sfântul Ignatie (epistola către Efeseni 20). «*Trupurile noastre nu mai sunt supuse pieirii, dacă se împărtășesc cu sfânta euharistie, căci au nădejdea învierii*», zice, sfântul Irineu (Adversus Haereses IV, 18,5). «*Precum apa care din fire e rece — zice sfântul Ciril al Alexandriei — dacă se pune la foc, începe să se încălziască și să clocotiască, împărtășindu-se de puterea focului, tot astfel și trupurile noastre, care din fire sunt trândave, dacă primesc sfânta euharistie cu vrednicie, se împărtășesc din firea trupului viu al Mântuitorului și nu vor rămânea în stricăciune, ci vor învia, precum a zis Domnul Cristos: Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu, are viața de veci și eu îl voi învia în ziua cea de apoi*» (Comentar asupra lui Ioan 1,4).

c) Întărește în ispite și ferește de păcate, căci — cum se zice în Mărturisirea Ortodoxă — «*vrăjmașul sufletului nu îndrăznește să tacă vre un rău aceluia în care vede că petrece Cristos*» (Răspuns la întrebarea 107).

Aceste efecte le are sfânta euharistie numai în sufletul celor ce o primesc cu vrednicie, adică în acei cari s'au pregătit sufletește și trupește pentru primirea ei. În cei ce n'o primesc cu pregătirea cuvenită, ea nu numai că n'are aceste efecte salutare, ci dimpotrivă, le pricinuește mustrare din partea propriului lor cuget și osândă dela Dumnezeu, după cuvântul sfântului apostol Pavel: «*Cine, cu nevrednicie, mănâncă pâinea sau bea paharul Domnului, vinovat va fi de trupul și de sângele Domnului. Cerceteze-se deci omul pe sine și (numai) așa să mănânce din această pâine și să bea din acest pahar, căci cine mănâncă și bea cu nevrednicie, nesocotind trupul Domnului, judecată sieși mănâncă și bea* (I Cor. 11,27-29).

Săvârșitorul acestei taine ca și al oricărei alte sfinte taine este preotul și episcopul. Sfinților apostoli le-a poruncit Mântuitorul la cina cea de taină zicând: «*Aceasta să faceți întru pomenirea mea*» (Luca 22,19), de aceea numai episcopii și preoții, ca urmași ai lor direcți, în privința sacramentală, pot săvârși această dumnezească taină. Potrivit practicii din timpul sfinților apostoli și din veacurile primare, împărțirea sfinteii euharistii la credincioși se poate face, în cazuri de nevoie, și de către diaconi, dar numai cu învoirea preotului și a episcopului. Laicii nu se pot împărtași singuri. Obiceiul care se practica în timpul persecuțiilor din primele veacuri, ca creștinii să păstreze sfânta euharistie,

pentru a se putea împărtăși singuri în caz când ar fi fost amenințați cu moartea de către persecutori, a încetat odată cu persecuțiunile. Părinții bisericești și dispozițiuni sinodale confirmă practica de azi a bisericii.

Primitorii sfintei euharistii sunt toți creștinii, cari nu sunt excomunicați din sânul bisericii ori opriți dela primirea acestei sfinte taine de către duhovnic pentru păcatele lor, cari n'au căzut în erezie sau shismă și care nu s'au lepădat de credința creștină. Biserica îndeamnă pe fiii săi să se împărtășească cât mai des cu acest nutriment al nemuririi și-i obligă s'o facă în cele patru posturi ale anului sau cel puțin în sfântul și marele post (Mărturisirea ortodoxă, răspunsul la întrebarea 90). Aceasta este necesar, pentru dobândirea vieții de veci, căci zice Mântuitorul: «*Amin, amin grădesc vouă, de nu veți mânca trupul Fiului Omului și de nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață întru voi. Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu are viață veșnică și eu îl voi învia în ziua cea de apoi*» (Ioan 6,53,54).

Potrivit poruncii Mântuitorului dela cina cea de taină: «*Aceasta s'o faceți întru pomenirea mea*» (Luca 22,19) și învățaturii sfântului apostol Pavel, că *ori decâte ori se mănâncă pâinea și se bea paharul euharistic, se vestește moartea Domnului până la venirea lui* (I Corinteni 11,26), primii creștini se împărtășiau zilnic (Faptele Apostolilor 2,42,46). Cu timpul, slăbind râvna pentru cele sfinte, credincioșii au început să se împărtășească mai rar, pentru ca, în zilele noastre, să le vie greu să se împărtășească de patru ori sau chiar și numai odată pe an.

Având în vedere cuvintele Mântuitorului de mai sus (Ioan 6,53,54), efectele acestei sfinte taine și îndemnul bisericii (Mărturisirea ortodoxă, răspunsul la întrebarea 90), orice creștin are absolută nevoie să primiască sfânta împărtășire. Dela această îndatorire nu pot face excepție nici pruncii. În vechime așa se și proceda de întreaga biserică, căci iată ce zic *Constituțiunile apostolice*: «*Episcopul să împărtășească apoi pe preoți, diaconi... după aceea pe copii și în sfârșit întreg poporul, după rânduiala*» (VIII. 13). Asemeni și *fericitul Augustin* zice categoric: «*Va îndrăzni oare cineva să zică, cum că această hotărâre (adică: «De nu veți mânca trupul Fiului Omului și de nu veți bea sângele lui...») nu privește și pe copii și că ei ar putea avea viață în ei, fără să se împărtășească cu trupul și cu sângele Domnului ?*». (De peccatorum meritis I, 20).

Biserica noastră ortodoxă, următoare și păstrătoare credincioasă a învățaturii și practicii ecumenice, a împărtășit și împărtășește și pe copii și prunci cu sfântul trup și sânge al Domnului, pe când biserica romano-catolică și, după ea, și cea protestantă, s'au abătut dela această prac-

tică. Un însemnat dogmatist papistas recunoaște că «*mai înainte se da adeseori sfânta împărtășire și pruncilor îndată după botez*». (Simar, Lehrbuch der Dogmatik, vol. II, pag. 869) și istoria bisericească ne încredințează, că practica împărtășirii copiilor a fost observată și în apus până în veacul XII. Astfel în scrierea *Ordo Romanus*, compusă în veacul IX, se dă următoarea instrucțiune: «*De prunci trebuie să se poarte grijă, ca, după ce au primit botezul, să nu mănânce ceva sau să fie lăptați, de cât în caz de mare nevoie, până ce nu vor fi împărtășiiți cu sfântul trup al Domnului*». Pentru justificarea acestei abateri dela practica bisericii vechi, teologii romano-catolici învață, că primirea sfintei împărtășiri nu este indispensabilă pentru mântuire și că cel ce se împărtășește trebuie să-și dea seama de însemnătatea acestei sfinte taine; dar din prima parte a susținerii lor urmează, că sfânta împărtășire nu este necesară nici pentru adulți, iar din a doua, că nici botezul n'ar trebui administrat copiilor.

Pentru ca primirea sfintei împărtășiri să fie de folos sufletesc celui ce o primește și să producă efect mântuitor, se cere dela cei în vârstă ca mai întâi să-și mărturisiască păcatele la duhovnic și să impliniască epitimia dată de el, să postiască, să se roage, să se împace cu dușmanii și să facă tot felul de fapte bune, iar când se apropie de sfânta cuminicătură să nu fi mâncat sau băut ceva și s'o facă cu toate evlavie și smerenia, știind că au să primiască în cortul lor de lut pe Impăratul împăraților și Domnul domnilor, pe însuși Dumnezeu. După primirea sfintei împărtășiri se cere iarăș, ca să petreacă restul zilei în rugăciuni de mulțumire, în meditație și deplină liniște sufletească, departe de ori ce sgomot și desfătări lumești. Cel ce nu face aceasta, nu numai că se lipsește de efectul mântuitor al acestei sfinte taine, ci își asumă mare răspundere înaintea lui Dumnezeu și se face vinovat de primirea cu ușurătate și și nesocotire a trupului Domnului, lucru de care previne sfântul apostol Pavel prin cuvintele: «*Cine cu nevrednicie mănâncă pâinea sau bea paharul Domnului, vinovat va fi de trupul și de sângele Domnului. Să se cerceteze deci omul pe sine și (numai) așa să mănânce din această pâine și să bea din acest pahar, căci cine mănâncă și bea cu nevrednicie, mănâncă și bea osândă sieși, pentru că nesocotește trupul Domnului*» (I Corinteni 11,27-29).

În frumoase și mișcătoare cuvinte previne sfântul *Ioan Gurăde Aur* pe cei ce se împărtășesc cu nevrednicie de osânda ce-i așteaptă: «*Trebuie să fiți totdeauna cu băgarede seamă, căci nu sunt mici chinurile ce așteaptă pe cei ce se împărtășesc cu nevrednicie. Adu-ți aminte cât de*

mult te mâinii pe trădătorul Iuda și pe cei cari au răstignit pe Cristos. Ai grijă dar să nu te faci și tu vinovat de trupul și de sângele lui Cristos. Aceia au ucis sfântul trup, iar tu, după atâtea binefaceri, îl primește cu sufletul întinat? Căci El nu s'a mulțumit, că s'a tăcut om, că a fost bătut și s'a jertfit, ci se împreună și se amestecă cu noi nu numai prin credință, ci făcându-ne trupul său cu adevărat. Cât de curat trebuie să fie dar cel ce se bucură de o asemenea jertfă? Cu cât trebuie să fie mai curată decât razele soarelui mâna ce frânge acest trup, gura ce se umple de focul duhovnicesc, limba ce se udă de înfricoșatul sânge? Gândește-te în ce cinste te afli, la ce masă stai! Cu Cel de care se cutremură îngerii văzându-l, cu Cel la care nu îndrăznesc să se uite fără frică de strălucirea ce împrăstie, cu Acela ne nutrim noi, cu Acela ne amestecăm și ne-am făcut un trup și o carne. Spun acestea și vouă celor ce vă împărtășiți și celor ce împărtășesc, căci trebuie să vă spun, ca să împărțiți aceste daruri cu mare băgare-de-seamă, pentru că mare osândă vă așteaptă de veți lăsa să se apropie de masa aceasta vre un nevrednic pe care-l cunoașteți... Dacă și s'ar fi incredințat să păzești un izvor limpede pentru turmă și ai vedea apropiindu-se o oare cu gura plină de tină, ai lăsa-o să turbure izvorul? Dar tu nu ești pus să păzești un izvor de apă, ci unul de sânge și de duh și dacă vei vedea că se apropie vreunii întinați de păcate mai urâte decât pământul și tina și nu te vei mânia și nu-i vei opri, ce îndreptățire vei avea?... Dacă n'ai curaj, spune-mi mie și eu nu voi îngădui o astfel de îndrăzneală. Mai bine să-mi pierd viața decât să dau sângele Domnului unui nevrednic. Mai bine să mi se verse sângele decât să dau unui nepregătit înfricoșatul sânge» (Omilia 82 la Matei).

Cu privire la felul împărtășirii, biserica noastră împărtășește pe toți creștinii și cu trupul și cu sângele Domnului. Biserica romano-catolică s'a abătut și dela această practică, căci, de prin veacul XIII, ea nu mai împărtășește pe laici de cât cu trupul, rezervând preoților liturghisitori împărtășirea atât cu trupul cât și cu sângele Domnului. Pretextele care se invoacă pentru justificarea acestei inovațiuni sunt: a) Pericolul de a se vărsa sângele Domnului; b) Greutatea de a se păstra vinul mai mult timp în țările calde și lipsa lui în cele friguroase; c) Antipatia ce au unii oameni contra vinului și neputința de a-l bea etc.

Falsitatea acestei practici rezultă din următoarele:

a) Mântuitorul a instituit sfânta euharistie sub forma pâinii și a vinului, a împărtășit pe sfinții apostoli sub ambele forme și le-a poruncit ca tot așa să facă întru pomenirea sa, fără să adauge că numai urmașii lor să se împărtășiască cu ambele forme, iar laicii numai cu una. După ce a zis:

«Luați, mâncați, acesta este trupul meu», El a adăugat «Beți dintru acesta toți. Acesta este sângele meu»...

b) Mântuitorul a pus ca condițiune a dobândirii vieții de veci împărtășirea cu ambele forme, iar nu numai cu una, căci zice: «Amin, amin grăesc vouă, de nu veți mânca trupul Fiului Omului și de nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață întru voi. Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu are viața veșnică și eu îl voi învia în ziua cea de apoi, căci trupul meu este adevărată mâncare și sângele meu adevărată băutură. Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu rămâne întru mine și eu întru el» (Ioan 6, 53-56).

c) Din timpul sfinților apostoli și până în veacul XIII, biserica de pretutindeni a împărtășit pe credincioși cu ambele forme. Sfântul apostol Pavel zice: «Nu puteți bea paharul Domnului și paharul demonilor (idolilor). Nu puteți lua parte la masa Domnului și la masa demonilor» (I Cor. 10, 21), de unde reiese că credincioșilor se da și potirul, iar nu numai pâinea euharistică.

Cu toate că motivele invocate de teologii romano-catolici pentru retragerea potirului laicilor au existat și înainte de veacul XIII, totuși biserica nu s'a abătut dela practica veche, pe care noi o ținem și azi. Și este de notat că pe când, în alte privințe, protestanții au păstrat unele doctrine și practici romano-catolice, în acest punct s'au depărtat de catolici și s'au întors la practica bisericii vechi. Ba chiar una din cele dintâi și mai vechi cauze de nemulțumire împotriva bisericii romane, cauze care au provocat mai târziu reforma, este împărtășirea laicilor sub o singură formă.

Temeiurile doctrinale ale bisericii papale pentru împărtășirea laicilor numai sub o formă sunt următoarele:

1. Cuvintele Domnului dela cina cea de taină: «Beți dintru aceasta toți..» s'ar referi numai la sfinții apostoli și deci numai urmașii lor — episcopii și preoții — ar avea dreptul să se împărtășiască cu ambele forme, iar nu și laicii.

Această argumentare este însă cu desăvârșire falsă, pentru că și din pâinea euharistică s'au împărtășit tot numai sfinții apostoli — singurii de altfel cari au luat parte împreună ca Mântuitorul la cina cea de taină și atunci — după logica papistașilor — ar urma că această sfântă taină a fost instituită numai pentru clerici. Afară de aceasta, Mântuitorul a dat o mulțime de porunci, care, la prima vedere, s'ar părea că privesc numai pe sfinții apostoli, dar care totuși au în vedere pe toți creștinii. Să luăm numai una din ele: «Poruncă nouă vă dau, ca unul pe altul să vă iubiți. După cum v'am iubit eu, așa să vă iubiți și voi unul pe altul»... (Ioan 13, 34). Ar fi cu neputință ca această poruncă a dragostei reciproce și față de toți să fi fost dată numai

sfinților apostoli. Netăgăduit, că sfinții apostoli au înțeles pe Mântuitorul mai bine decât teologii romano-catolici și sfinții apostoli au învățat și au împărtășit pe credincioși sub ambele forme.

2. Unde este trupul Domnului acolo este și sângele lui, pentru că trupul Mântuitorului Cristos în sfânta euharistie nu este mort, ci viu, iar în trup viu este și sânge. Prin urmare — zic teologii romani — laicii, primind pâinea euharistică, primesc împreună cu ea și sângele Domnului.

Prin aceasta, teologii romani recunosc indirect necesitatea împărtășirii laicilor și cu sângele Domnului, cu care și susțin că se împărtășesc de fapt sub anemica formă a oblatelor. În ceea ce privește afirmarea lor, că în trup este cuprins și sângele, desigur că nu vor tăgădui, că și Mântuitorul a știut aceasta și încă neasemănat mai bine decât ei și totuși instituit și rânduit ca sfânta împărtășire să se facă sub ambele forme. Dacă admitem apoi argumentarea lor, avem tot dreptul să ne întrebăm și să-i întrebăm și pe ei: Pentru ce se mai împărtășesc preoții lor încă odată cu sângele Domnului, sub forma vinului, dacă el este cuprins în pâine?

Că această practică a bisericii papale este o inovațiune și o rătăcire și că împărtășirea numai sub o formă nu este deplină, au recunoscut-o chiar unii din papii lor mai vechi, ca d. p. papa *Ghelasiu*, care zice: «*Am aflat, că unii se mulțumesc numai cu partea cea sfântă a sfântului trup și se abțin dela paharul sfântului sânge. Nu știu din ce credință deșartă se adapă aceștia de se mărginesc pe sine astfel, dar trebuie ori să primiască taina întreagă, ori să nu fie nicidecum primiți la ea, pentru că despărțirea uneia și celeleș taine nu se poate face fără o mare profanare a lucrului celui sfânt*» (Apud Gratianum).

3. Ambele biserici, atât cea de răsărit cât și cea de apus, săvârșesc în postul mare liturghia mai nainte sfințită, la care credincioșii se împărtășesc numai cu sfântul trup, susțin mai departe teologii romani.

Dar aceasta nu-i adevărat, pentru că, în ce privește cel puțin biserica noastră, sfântul agnăț ce se păstrează pentru liturghia mai nainte sfințită dela liturghia sfântului Ioan Gurădeaur sau a sfântului Vasile, se îmbibează în vin, așa că el cuprinde și sângele Domnului și deci credincioșii se împărtășesc și la această sfântă liturghie cu ambele forme.

4. În biserica veche și chiar azi bolnavii s'ar împărtăși — zic ei mai departe — numai cu trupul Domnului, iar, în veacurile primare, creștinii purtau adesea cu ei sfintele taine, le păstrau prin case, iar eremiții în pustie și toți se împărtășiau numai cu sfântul trup.

Nici aceasta nu este adevărat, căci, în biserica noastră, bolnavii se împărtășesc sub ambele forme.

Tot astfel se făcea și în biserica veche și tot sub ambele forme se păstra sau purta de creștinii și de eremiții din primele veacuri, ceea ce recunosc unii dintre teologii papali, ca Baroniul și cardinalul Bona. Deci și atunci sfânta împărtășire se da tot sub ambele forme. Dacă în unele cazuri se vor fi împărtășit sau se vor mai fi împărtășind încă bolnavii numai cu sfântul trup, aceasta ar fi numai o excepție, care nu poate fi transformată în regulă și nici în asemenea cazuri n'avem de aface cu împărtășirea numai sub o formă, pentru că pâinea euharistică, destinată bolnavilor, se îmbibează în vin, când se sfințește, așa că împărtășirea se face, și în aceste cazuri, tot sub ambele forme.

5. În sfârșit — se mai susține — că pruncii s'ar împărtăși de noi, ortodocșii, numai cu sângele Domnului. Dar nici aceasta nu este adevărat, pentru că în vinul euharistic, ce se dă pruncilor, sunt și părțile din sfântul trup.

Sfânta euharistie ca jertfă.

Noțiunea jertfei euharistice. Prin jertfă în genere se înțelege o ofrandă ce noi facem lui Dumnezeu ca semn al dependenței și al ascultării noastre de dânsul. Lucrul ce se aduce ca jertfă trebuie nimicit sau consumat, pentru ca să se exprime astfel absoluta dependență a omului de Dumnezeu. Acest fel de jertfă se numește *de laudă* sau *latreutică*, afară de care ea mai poate fi și *de cerere* și *de mulțumire*. Și prin aceste din urmă feluri de jertfă se recunoaște suveranitatea absolută a lui Dumnezeu și dependența noastră de el, de aceea și acestea sunt jertfe în înțelesul strâns al cuvântului.

Biserica noastră învață, de acord în acest punct cu biserica romano-catolică și contrar de protestanți, că euharistia nu este numai sfântă taină, ci și jertfă adevărată, în care se aduc ca jertfă trupul și sângele Domnului, sub forma pâinii și a vinului. Astfel, citim în Mărturisirea ortodoxă «*Această sfântă taină se aduce în loc de jertfă pentru toți creștinii ortodocși vii și morți, întru nădejdea învierii și a vieții de veci, jertfă care nu se va sfârși până la judecata de apoi... ea milostivește și îndură pe Dumnezeu pentru păcatele oamenilor vii și morți. Pentru aceea nu se săvârșește nici o liturghie în care să nu se aducă lui Dumnezeu rugăciuni și daruri pentru păcatele noastre*» (Răspuns la întrebarea 107).

Rațiunea instituirii acestei sfinte și dumnezeiești jertfe este următoarea:

Mântuitorul Cristos este arhieru veșnic, sau după rânduiala lui Melhisedec, cum îl numește sfântul apostol Pavel în epistola către Evrei (7,17,21,24,25). Ca atare, El înlocuiește preoția Vechiului Testament, care a avut caracter provi-

zoriu, și poate să sfințiască și desăvârșiască toți oamenii. Prin moartea sa pe cruce, El a răscumpărat pe oameni și i-a împăcat cu Dumnezeu, dar înălțându-se la cer, El trebuia să lase o preoție văzută, care să aducă și mai departe o jertfă văzută, de care oamenii au neapărată trebuință, din cauza slăbiciunii firii lor. Această jertfă văzută și preoție văzută le-a instituit Domnul la cina cea de taină și anume jertfa prin cuvintele: «*Luați, mâncați. Acesta este trupul meu, care se frânge pentru voi, spre iertarea păcatelor*» și «*Beți dintr'acesta toți. Acesta este sângele meu... care pentru voi și pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor*»; iar preoția prin cuvintele: «*Aceasta s'o faceți întru pomenirea mea*».

Pâinea și vinul, care înfățișează aci trupul și sângele Domnului, au fost aduse, în Vechiul Testament, ca jertfă lui Dumnezeu, de către Melhisedec, care se numia «*preot al Celui Prea Înalt*» (Facere 14,₁₈). Mântuitorul, fiind preot după rânduiala lui Melhisedec, a adus lui Dumnezeu jertfă trupul său, sub forma pâinii și a vinului și, fiind preot veșnic, aduce această jertfă — prin preoți — până la sfârșitul veacurilor.

Instituirea acestei jertfe nesângerate a prezis-o proorocul Maleahi, care zice. «*Nu este dragostea mea în voi, zice Domnul atotțitorul și nu voi mai primi jertfe din mâinile voastre, căci dela răsăritul soarelui și până la apus se preamărește numele meu între popoare și în tot locul se va aduce numelui meu tămâe și jertfă curată, căci mare este numele meu între popoare*» (1,_{10,11}). Jertfa curată de care se vorbește aci nu pot fi jertfele evreești, căci despre acestea zice Domnul, că-i sunt neplăcute. Nu poate fi nici jertfa de laudă, care constă în rugăciune și în fapte bune, pentru că acest fel de jertfă e vechiu ca și lumea, iar proorocul vorbește de o jertfă cu totul nouă și totodată și externă, văzută. Nu poate fi nici jertfa de cruce a Mântuitorului, mai întâi, pentru că proorocul prezice o jertfă de fructe (*minhà*), iar nu o jertfă sângerată și al doilea, pentru că el zice, că această jertfă se va aduce «*în tot locul*», pecând jertfa de cruce a Mântuitorului s'a adus într'un singur loc, pe Golgota. Singura jertfă la care se poate referi această proorocie este jertfa euharistică. Așa au explicat acest pasagiu și părinții bisericești, ca: *Sfinții Justin* (Dialogul cu Trifon 41), *Irineu* (Adversus Haereses VI,₁₇), *Ioan Gurădeaur* (Comentar la psalmul 95), *fericiții Augustin* (De Civitate Dei, cartea XVIII,₃₅) și *Teodoret* (Comentar la Maleahi) 1,₁₁), *sfântul Ioan Damaschin* (Dogmatica 14) și alții.

Așa au învățat și sfinții apostoli. Astfel, sfântul apostol Pavel scrie Corintenilor: «*Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm, nu este oare împărtășirea sângelui lui Cristos? Pâinea pe care o frângem, nu este oare împărtășirea trupului*

*lui Cristos? Fiindcă o pâine este, un trup suntem și noi cei mulți, căci toți ne împărtășim dintr'o pâine. Priviți la Israelul cel trupesc. Cei cari mănâncă jertfele nu sunt părtași altarului? Deci, ce spun eu? Că ce s'a jertfit pentru idol este ceva? Sau că idolul este ceva? Nicidecum, ci spun, că cele ce jertfesc păgânii, jertfesc demonilor și nu lui Dumnezeu și nu voesc ca voi să fiți părtași cu demonii. Nu puteți bea paharul Domnului și paharul demonilor. Nu vă puteți împărtăși din masa Domnului și din masa demonilor» (1 Corinteni 10,₁₆₋₂₁). E limpede, că în aceste cuvinte nu este vorba de masa sau de mâncarea obicinuită, ci de masa la care se bea paharul Domnului și de cea la care se bea paharul demonilor, sau, cu alte cuvinte, de altarul pe care se aduce jertfă lui Dumnezeu și de cel pe care se aduce jertfă demonilor, ori de masa la care se binecuvintează paharul binecuvântării și de altarul pe care israeliții aduceau jertfele lor. Că masa de care este vorba aci este tot una cu altarul, o spune și mai limpede acelaș sfânt apostol în epistola către evrei: «*Avem altar dintru care nu au dreptul să mănânce cei ce slujesc cortului*» (Evrei 13,₁₀). Aci e lămurit vorba de un altar și de o victimă, din care iudeii n'aveau dreptul să mănânce. Care altul ar putea fi acest altar decât sfântul prestol, și care alta ar putea fi jertfa, dacă nu Isus Cristos euharistic?*

Părinții bisericești recuosc asemeni jertfa euharistică. În dialogul cu iudeul Trifon, *sfântul Justin Martirul* zice: «*Despre jertfa noastră, care se aduc în ori ce loc, adică despre pâinea și vinul euharistic, a prezis deja proorocul Maleahi, că noi vom celebra în tot locul sfântul nume, pe care voi îi profanați*». *Sfântul Irineu* spune că, Mântuitorul, instituind sfânta euharistie «*a învățat jertfa cea nouă a Noului Testament, pe care biserica a primit-o dela apostoli și o predică în toată lumea*» (Adversus Haereses IV,₁₈). *Sfântul Clement Alexandrinul* zice: «*Melhisedec, regele Salimului și preotul Dumnezeului celui prea înalt, a oferit pâine și vin sfințite, ca închipuire a euharistiei*» (Stromata IV). «*Cine a fost preot al Dumnezeului celui prea înalt — se întreabă sfântul Ciprian — mai mult decât Domnul nostru Isus Cristos, care a oferit lui Dumnezeu-Tatăl ceea ce oferise Melhisedec, adică, pâine și vin, sau trupul și sângele său?... Isus Cristos, Domnul și Dumnezeu nostru, este el însuș marele preot al lui Dumnezeu-Tatăl și se oferă întâi pe sine ca jertfă Tatălui și aceasta a poruncit să se facă spre pomenirea sa. Preotul ține dar într'adevăr locul lui Cristos, face ceea ce a făcut Isus Cristos, și aduce în biserică jertfă adevărată și deplină lui Dumnezeu-Tatăl» (Epistolele 13 și 14). *Sfântul Ciril al Ierusalimului*, în explicațiunea ce dă neofitilor asupra sfintei liturghii, zice: «*...Noi**

rugăm pe Dumnezeu să trimeată pe Sfântul Duh, spre a face ca pâinea să se transforme în trupul lui Isus Cristos, iar vinul în sângele lui, căci ori ce primește înrăurirea sfântului Duh se sfințește și se schimbă în altă substanță. După ce se sfârșește aducerea jertfei duhovnicești și se încheie cea nesângeroasă ce se dă lui Dumnezeu, prin pâinea expierii, ne rugăm pentru pacea tuturor bisericilor, pentru pacea lumii, pentru regi...» (Cateheza 23). «Isus Cristos—zice sfântul Ioan Gurădeaur—a poruncit să fie jertfit el însuș în locul animalelor ce se jertfiau în Legea veche» (Comentar asupra cap. I din Evanghelia dela Luca). În fine, fericitul Augustin, ca să nu mai cităm și pe alții, zice: «Cel ce jertfește este el însuș jertfă și a voit ca taina, care se săvârșește zilnic, să fie iertfa bisericii... Această jertfă, care este jertfă adevărată, a fost preînchipuită de vechile jertfe ale oamenilor sfinți... Față de această jertfă supremă și adevărată au încetat toate jertfele false» (De civitate Dei X,20).

Ceeace au afirmat individual sfinții părinți, au confirmat-o cu toții în sfintele sinoade. Astfel, sinodul I ecumenic statornicește: «Nici regula nici obiceiul nu îngăduie, ca cei cari au puterea de a jertfi să primiască trupul lui Cristos dela cei cari n'au puterea de a jertfi» (canonul 18), iar părinții dela sinodul III ecumenic declară: «Noi săvârșim în biserică jertfa nesângeroasă, sfântă și de viață dătătoare și credem că trupul și prețiosul sânge sunt însuș trupul și sângele Cuvântului, care dă viață tuturor». Scrisoarea sinodală către Nestorie).

La probele de până aci, scoase din Sfânta Scriptură, din învățătura sfinților părinți și a sinoadelor bisericii, este de adăogat încă o probă: credința generală și neschimbată a bisericii, că sfânta euharistie este jertfă adevărată. Această credință se află în diferitele liturghii practicate în biserică, a căror origină se urcă — precum este știut — până la sfinții apostoli.

Astfel—după ce se pun elementele euharistice pe sfânta masă, înainte de rostirea Crezului — preotul rostește, la săvârșirea liturghiei sfântului Ioan Gurădeaur, următoarea rugăciune: «Doamne Dumnezeule, atotțiitorule... învrednicește-ne să-ți aducem daruri și jertfe duhovnicești... învrednicește-ne, să aflăm har înaintea ta, ca să-ți fie bineprimită jertfa noastră...» Asemeni, la sfințirea sfintelor daruri, preotul se roagă, zicând: «Încă aducem ție această slujbă cuvântătoare și fără de sânge și cerem și ne rugăm și ne cucerim...» În sfârșit, prin cuvintele: «Se sfărâmă și se împarte Mielul lui Dumnezeu...» pe care le rostește preotul când frânge sfânta pâine, se arată că «slujba cuvântătoare și fără de sânge» este Mielul lui Dumnezeu sau Isus Cristos.

Icoane și jertfelnice aflate în catacombe dovedesc

că creștinii primelor veacuri priviau sfânta euharistie ca jertfă.

Jertfa euharistică este jertfă adevărată, pentru că întrunește toate elementele care constituie jertfa și anume: *victima*, care este Isus Cristos, sub forma pâinii și a vinului, *jertfitorul*, care este tot Isus Cristos, reprezentant de preotul liturghisitor și *Dumnezeu*, căruia i se aduce jertfa în numele și pentru păcatele oamenilor.

Raportul dintre jertfa euharistică și jertfa de pe cruce a Mântuitorului. Jertfa euharistică este în esența sa aceeași cu jertfa de pe cruce, căci victima, care se jertfește în jertfa euharistică, este același Miel al lui Dumnezeu, care s'a răstignit pe cruce pentru păcatele lumii. Același trup care s'a răstignit pe cruce, același sânge care a curs pe Golgota, se înjunghie și se varsă și astăzi, sub forma pâinii și a vinului. Săvârșitorul, care s'a adus atunci jertfă pe sine însuș, este cel ce aduce și acum jertfa euharistică, numai că n'o face el însuș, ci preotul, ca reprezentant al său. Jertfa liturgică este dar o repetire a jertfei de pe cruce, este în totul identică cu aceea, iar nicidecum o simplă închipuire sau comemorare a ei. Nu este altă jertfă ce se aduce neconținut pe altarele bisericilor de pretutindeni, ci aceeași care s'a adus odată de marele arhieru Isus Cristos. Totuș ele se deosebesc una de alta, mai întâi prin aceea, că pe cruce s'a jertfit trupul omenesc al lui Isus Cristos, pe când în euharistie se jertfește sub chipul pâinii și al vinului. Pe cruce, Domnul a pățimit, și-a vărsat sângele și a murit, pe când în sfânta euharistie el, fiind jertfit sub forma pâinii și a vinului, nu suferă, nu-și varsă sângele și nu moare. De aceea, jertfa euharistică se cheamă „*jertfă nesângeroasă și fără de patimi*“. Prin jertfa de pe cruce s'a satisfăcut majestatea dumnezească jignită prin păcat și s'a efectuat răscumpărarea omenirii, pe când prin jertfa euharistică se iartă păcatele și se aplică meritele jertfei de pe cruce numai aceluia pentru cari ea se aduce și cari o primesc cu vrednicie. Jertfa de pe cruce s'a adus o singură dată, pe când jertfa euharistică s'a adus până acum de ne-numărate ori în toate bisericile lumii și va continua a se aduce până la sfârșitul veacului. În fine, în jertfa de pe cruce, Mântuitorul s'a adus singur pe sine jertfă, pe când la jertfa euharistică ia parte și biserică.

Jertfa euharistică este identică și cu jertfa adusă de Mântuitorul la cina cea de taină. Deosebirea dintre ele este că una preînchipuia jertfa de pe cruce, pe când cealaltă o repetă. Aceea a fost preînchipuită de jertfele Legii vechi, iar aceasta o închipuește iarăș pe aceea. Acolo, Cristos Domnul, care aducea și se aducea jertfă, o făcea el însuș și era îmbrăcat în trup muritor, aci se jertfește prin preot și este nemuritor și cu trupul.

Esența jertfei euharistice. Actul prin care se efectuează jertfa euharistică este consacrarea sau sfințirea pâinii și a vinului proaduse, și aceasta are loc în clipa când se cheamă de preot harul sfințitor al Sfântului Duh. Atunci sfântul trup al Domnului se desparte de prețiosul său sânge, căci pâinea se preface aparte în trupul său și vinul iarăș aparte în sângele său, ca să se ofere după aceea spre mâncare credincioșilor, ca trupul și sângele dumnezeiești victime, ca adevărata materie a acestei jertfe specifice. Frângerea stântului agneț și împărțirea sunt acte sau momente care urmează actului jertfei sau jertfei însăș, pentru că frângerea sfântului agneț închipuește împărțirea victimei, iar împărțirea ține locul ospățului ce urma după sacrificii, atunci când ele constau din animale. Dacă în actul consacrării nu se nimicește trupul Domnului, care se jertfește, ci numai se desparte de sânge, aceasta provine de acolo, că nimicirea trupului fizic al Domnului s'a făcut odată pe cruce, iar acum, când se repetă jertfa de pe cruce, nimicirea se face, în chip sacramental, sub forma pâinii și a vinului.

Efectele jertfei euharistice. Jertfa euharistică sau liturgică, fiind împlinirea tuturor jertfelor dinaintea de creștinism, înfașurarea mistică-reală și repetirea la infinit a jertfei de pe cruce a Mântuitorului și identică cu ea, cum și jertfa Noului Testament, instituită de însuș Dumnezeu, are ca ori ce jertfă caracter latreutic, euharistic, propitiator și impetrator, adică este jertfă de laudă, de mulțumire, de împăcare și de cerere. Deosebirea ei de celelalte jertfe stă numai în aceea, că ea, fiind jertfă de sine a Dumnezeu-Omului, este jertfă desăvârșită, jertfă prin excelență și ca atare posedă acest caracter în chip absolut.

Sfânta euharistie este jertfă de laudă și de mulțumire, pentru că prin ea se recunoaște suveranitatea absolută a lui Dumnezeu asupra tuturor fapturilor, iar Isus Cristos se jertfește în ea ca omagiul cel mai desăvârșit ce se poate aduce majestății supreme în semn de nesfârșită laudă și recunoștință pentru nenumăratele și neprețuitele daruri ce bunătatea sa varsă neîntrerupt asupra noastră. Pentru aceasta, înainte de sfințirea sfintelor daruri, preotul se roagă în taină zicând: „*Cu vrednicie și cu dreptate este a-ți cânta, pe tine a te binecuvânta, pe tine a te lăuda, ție a-ți mulțumi, ție a ne închina în tot locul stăpânirii tale... Pentru toate acestea mulțumim ție și unuia născut Fiului tău și Duhului tău celui sfânt, pentru toate care le știm și care nu le știm, pentru facerile de bine cele arătate și cele nearătate ce s'au făcut spre noi. Mulțumim ție și pentru slujba aceasta, pe care ai voit a o primi din mâinile noastre...*“ (Liturghia sf. Ioan Gurădeaur). Iar când se sfințesc sfintele

daruri, corul sau credincioșii cântă: „*Pe tine te lăudăm, pe tine te binecuvântăm. Ție îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm ție, Dumnezeul nostru*“. Asemenea rugăciuni și cântări se găsesc și în liturghiile mai vechi, iar sfântul Iustin, Martirul, vorbind de sfințirea sfintelor daruri, zice: „*Iar cel mai mare, luând pâinea și vinul, își înalță glasul în numele Fiului și al Sfântului Duh spre lauda și slava Părintelui tuturor și-i mulțumește îndeosebi, că a binevoit a ne hărăzi aceste daruri*“ (Apologia I, 85).

Jertfă de împăcare este sfânta euharistie atât pentru vii cât și pentru morți, fiindcă ea este identică cu jertfa de pe Golgota, prin care omul s'a împăcat cu Dumnezeu. Ca atare și prin jertfa euharistică se mijlocește împăcarea omului cu Dumnezeu. Aceasta se vede din cuvintele Mântuitorului dela cina cea de taină: „*Luați măncați, acesta este trupul meu, care se frânge pentru voi, spre iertarea păcatelor*“ și „*Beți dintr'aceasta toți, acesta este sângele meu... care pentru voi și pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor*“. Părinți și scriitori bisericești vechi, ca Irineu, Iustin Martirul, Tertulian, Ciprian, Augustin, Ciril al Ierusalimului, Ioan Gurădeaur și alții dau mărturie, că sfânta euharistie se aducea ca jertfă pentru vii și pentru morți și o numesc jertfă expiatoare. Să auzim d. p. pe sfântul Ioan Gurădeaur, care zice: „*Nu în zadar pomenim noi pe cei morți înainte de sfințirea sfintelor daruri, și apropiindu-ne de sfânta masă, cerem ca Mielul proaducerii, care ridică păcatele lumii, să le ajute. Nu în zadar săvârșitorul de cele sfinte, stând înaintea altarului, pe care se săvârșește înfricoșata taină, se roagă pentru cei ce au adormit în Isus Cristos și pentru cei ce săvârșesc pomenirea lor... Deci, să nu ne lenevim a veni în ajutorul celor ce nu mai sunt, ci să ne rugăm pentru ei, căci aci avem o jertfă curățitoare pentru toată lumea. De aceea ne și rugăm pentru toată lumea și rostim numele celor răposați, împreună cu numele ucenicilor, mărturisitorilor și pustnicilor*“ (Omilia 41 asupra epistolei I către Corinteni). De asemeni, în toate liturghiile sunt rugăciuni, în care sfânta euharistie este numită jertfă de împăcare. Așa d. p. în liturghia sfântului Ioan Gurădeaur — ca să cităm numai dintr'una — în rugăciunea ce rostește preotul după ce pune dumnezeieștile daruri pe sfânta masă, se zice: „*Doamne Dumnezeule atotțitorule... fă-ne pe noi vrednici să-ți aducem daruri și jertfe duhovnicești pentru păcatele noastre și pentru neștiința poporului*“.

Jertfă de cerere, în sfârșit, este sfânta euharistie, pentru că ea, împăcându-ne cu Dumnezeu, ne poate câștiga și alte bunuri, atât spirituale cât și materiale din cele care stau în legătură cu mântuirea noastră, ca d. p. sănătate, pace, bunăstare, etc. De

aceea, după săvârșirea sfintei euharistii, biserica se roagă pentru conducătorii bisericii și ai statului, pentru toți dreptcredincioșii creștini, pentru cei ce călătoresc, pentru cei neputincioși, pentru cei robiți, săraci etc. În aceste rugăciuni, ea își asociază pe sfinții și bineplăcuții lui Dumnezeu, pe cari îi roagă să intervină și ei cu rugăciunile lor, pentru ca cererile ei să fie împlinite, cum zice sfântul Ciril al Ierusalimului: „După săvârșirea jertfei duhovnicești și nesângeroase, ne rugăm în această jertfă de împăcare, pentru pacea bisericii, pentru prosperarea lumii, pentru împărați, ostași și tovarăși de arme, pentru cei slabi și neputincioși și în general pentru cei ce au nevoie de ajutor” (Cateheza V mistagogică). Pentru acest cuvânt, aducerea sfintei jertfe, adică serviciul liturgic, precede de regulă rugăciunilor obștești de cerere, ea d. p. în timp de războiu, de secetă, de inundații, de epidemii etc.

Roadele jertfei euharistice, adică harul dumnezeesc ce se împărtășește prin această lucrare sfântă, sunt de trei feluri:

Unele sunt cele pe care le au toți membrii bisericii luptătoare, vii și morți, pentru că jertfa euharistică se aduce în numele întregii biserici și pentru toți credincioșii. Se împărtășesc în deosebi de aceste roade creștinii, cari iau parte la săvârșirea sfintei liturghii, și deci și a jertfei liturgice, cu toată umilința și evlavie convenită.

Altele sunt cele pe care le câștigă preotul slujitor, dacă slujește cu vrednicie și cuviință.

Altele sunt, în fine, roadele pe care le au cei pentru cari se aduce în mod special sfânta jertfă, fie ei vii și de față, ori absenți sau morți.

Preotul I. MIHĂLCESCU

DESPRE CE ȘOPTESC MORMINTELE? *)

*Apusul se'neacă în valuri de sânge,
Amurgul în scutece 'nfășură drumul
Și ultimul zgomot departe se stânge
În zarea cernită și plină de fumul
Albastru... și focul în vetre se stânge*

*Din cōrtu-i de aur coboară măiastră
Și valu-i întinde tainica noapte
Sclipesc mii de stele pe haina-i albastră,
Lumina s'așterne pe vale și 'n șoapte
Ușoare se tângue lunca sihastră*

*Săgeți de lumină alunec prin ramuri
Pe culme se vede albind cimitirul:
Copaci mișcă crengile — regrele flamuri —
Sălbatece flori își tremur' potirul
Și miros se 'nalță ca smirna în hramuri.*

*Negrice de vremuri pe triste morminte
Spre cer 'nalță brațele — cruci fără număr
La luna cu chipul sfios și cuminte —
Par mâinile scoase afar' pân' la umăr
A celor ce dorm în tăcute morminte.*

*Și luna în vraja ei dulce cuprinde:
Capela cu turllele albe din zare
Și 'ntreg cimitirul cu triste morminte...
Iar crucile negre ca mâini rugătoare
Cernita durere o șoptesc făr' cuvinte:*

*„Suntem părăsite“, o gingașe floare
Nu crește sădită în neagra țărână
Inscripția-i ștearsă de ploi și ninsoare
Și peste morminte uitarea-i stăpână —
E lege să fie uitați morții oare?*

*Nu turbură nimeni locașul de pace,
Din ochi plânși o lacrimă nu se desprinde...
Doar veșteda frunză din ram se desface
Cătându-și și dânsa loc printre morminte,
Incolo — tăcere adâncă și — pace.*

*Nici rugă ferbinte cu fum de tămâie
Să facă să fie țărâna ușoară,
Nici candelă-arzându-ne la căpătâie
Să'nchipue sufletul nostru ce zboară
Și nu vrea în lanțuri rōbit să rămâie.*

*Când clopotul sună a noastră-adormire,
O, ce muritor își aduce aminte
Cu lacrimi vechi ferbinți, cu adâncă jelire
De cei adormiți în tăcute morminte
Cântându-le: „veșnica lor pomenire“?*

*Și cine întinde o cupă cu apă
De sufletul celor ce zac în țărână?
Și pe călătoru 'nsetat îl adapă
Un taler săracului pune în mână?
Copilul desculț dela crivăț îl scapă?*

*Uitare... uitare... doar palida lună
Din cerul albastru cu drag ne întinde
Prin crengi de mătase de raze cunună,
Imprăstie flori de argint pe morminte
Și mici licurici printre ierburi aprinde.*

*Zefirul zburdalnic prohodul ne cântă,
Copaci singuratici prieteni ni-s nouă:
Când zorile roșii în za se 'nvestmântă
Pe ramuri le tremură lacrimi de rouă
Asupra-ne crengile-și pleacă și cântă*

*Iar voi muritorii, ce'n viață petreceți
Odraslele celor ce dorm în morminte
Pe-alături, în urmă lăsându-ne, treceți,
Voi nu știți răsade să puneți cuminte
Și 'n pulberea gliei 'n genunchi să purcedeți*

*Negrice de vremuri pe triste morminte
Spre cer îndreptate stau cruci fără număr,
La luna cu chipul sfios și cuminte
Par mâinile scoase afar' pân' la umăr
A celor ce dorm în tăcute morminte*

*Și luna pe creste când gata-i s'apue
Mormintelor triste trimite sărutul;
Cu vraja dulce le mângâie lutul,
Apoi, în palatu-i de aur se 'nucie,
O ultimă rază dispăre și nu e.*

Pr. ANTON LUȚCAN
Lunga-Soroca

*) Temă pentru conferințele generale în Eparhia Hotinului.

RUTENII UNGURI DE ODINIOARA ȘI SUGRUMAREA LOR DE UNGURI PRIN UNIREA CU ROMA*)

E. O încheiere și o tâlcuire

Cuprins: *Cum combate «Unirea» dela Blaj?*
— *Ce are «Unirea» pe suflet?* «*Vai celuice este singur când cade*»...

În paginile de până aci ale studiului nostru, așa credem, am dat dovezi suficiente despre rostul disolvant al unirii Rutenilor cu Roma și că înfiorătoarea lor tragedie politică-națională a fost numai urmarea firească a legământului duhovnicesc străin, cu Maghiarii prin Roma sau cu Roma prin ierarhia ungurească, ceea ce duce la acelaș rezultat fatal.

Studiul acesta este de a se considera numai ca un tratat *introdactiv* pentru alte materii de un interes mai apropiat de viața noastră românească, materii pe cari am început deja să le publicăm¹⁾ subtitlul «Din trecutul catolicismului în Ardealul românesc».

Când examinăm, de asemeni, pe bază de isvoare maghiare și germane, romano-catolice și uniete, situația dogmatică a uniației din Ardeal, deși nu ajunsesem să punem în toată golătatea ei teza consecințelor politice de înstrăinarea națională a elementului *românesc* prin uniație, ne așteptăm, din partea unieților noștri, la o combatere cu acelaș arsenal de informație serioasă. *Dar combaterea n'a urmat nici până azi.* În schimb, însă, conaționalii noștri unieți dela Blaj s'au aprins de mânie îndată după apariția primei noastre comunicări în «Biserica Ortodoxă Română» din luna Februarie 1927 despre stările din biserica unită *ruteană*. Și-au încins numai decât condeiul în veninul sarcasmelor și înțepăturilor²⁾, singura lor armă de combaterea dovezilor noastre despre Ruteni. Și pentruca, dragă Doamne, combaterea să fie și mai năprasnică, se descarcă asupra noastră printr'un *anonym* sub pseudonimul de „Preotul ortodox“.

Metodul acesta specific al Blajului—de a zeflemiza în loc de a lucra cu dovezi și de a ignora aceea ce-ți este datoria să combați dacă ai o convingere—ne silește ca, împotriva obiceiului nostru de a evita polemicile sterpe, să stăm nițel de vorbă fie și cu pretinsul «preot ortodox», care nu poate să fie decât o fabricație a redacției «Unirei», datoare a răspunde pentru inapțiile ce publică.

S'apucăm așa dar firul vorbei.

Noi am pus chestiunea Rutenilor în mod foarte

obiectiv și întemeiați pe isvoare de informație reală, cari obligau la o discuție obiectivă; iar «Unirea» dela Blaj răspunde cu acuzația de «aberații anticreștine», ce am fi săvârșit *vorbind de rău un cult absolut creștin*, care are în România, după cea mai recentă statistică oficială, 5,380,000 de mii de suflete, în majoritate Români. (E vorba de toți catolicii din România, și catolicii și gr.-catolicii de toate limbile, — totuși o cifră exagerată!)

Cu câtă îndreptățire și mai ales cu câtă logică ni se face această imputare, se vede din două vorbe: că ni se atribue de a fi vorbit de rău «*un cult absolut creștin*», în vreme ce noi nu am scris împotriva vr'unui cult, ci numai am demascat și înfierat o **crimă politică-națională săvârșită** de tovărășia Catolicismului și a Maghiarismului deopotrivă, *împotriva unui nefericit popor tocmai la adăpostul religiei și prin mijlocirea unui legământ religios—unația—impus prin vicleșug și silnicie.*

«Unirea» dela Blaj are un interes de a se face că nu înțelege, pentrucă, la din contră, ar trebui să steie cinstit de vorbă, la discuții obiective despre Ruteni și, mai ales, să suporte consecinți la fel și în ce privește „Unirea“ printre Români. Dar să-i întrebăm pe redactorii „Unirii“ dela Blaj două lucruri:

*Când Rutenii ortodocși ai veacului XVII și XVIII erau schingiuiți formal pentru a primi „Unirea“ cu Roma, nu se săvârșeau oare cu adevărat „aberații anticreștine“? Ori doar „cultul“ ortodox al Rutenilor de atunci nu era „absolut creștin“ și el? Dar nici redactorii „Unirii“ și nici purtătorii de condei ai bisericii unite române n'au scris nici un singur cuvânt de muștrare la adresa celor ce, în acea vreme, siluiau conștiințele bieților Ruteni. Nu; pentrucă acea **crimă, sub raport religios, corespundea intereselor catolicismului** atât de mult îndrăgit de-a pururi de Blajul oficial și de blăjenii unieți.*

*Iar când, în veacul XIX, aceiași bieți Ruteni, unieți pe acea vreme, erau trecuți prin sabia maghiarizării de către propriii lor păstori duhovnicești, biserica uniată a Românilor, care și aroagă insolent și în mod exclusiv pentru sine paternitatea naționalismului românesc, deasemeni nu a avut un cuvântel, de milă și de îmbărbătare națională, către coreligionarii săi Ruteni, și și mai puțin un cuvântel de înfierare a crimei politice, ce se săvârșia împotriva acelor Ruteni, sub raport politic-național, prin mijlocirea religiei. Nu; pentrucă acea **crimă politică slujea intereselor Catolicismului**, suprapus și în biserica unietă română d'asupra interesului de existență națională.*

*) Vezi nr. din Noemvrie 1927.

1. Vezi „Biserica Ortodoxă Română“, București, anul 1924, pag. 73-77; 137-141 și 257-263.

2. Vezi „Unirea“ dela Blaj, nr. 17 din 23 Aprilie 1927, sub titlul „Aberații anticreștine“.

«Unirea» dela Blaj și intelectualii bisericești uniești dela noi n'au văzut niciodată «aberația anticreștină», a politicei religioase și a celei de stat care ucideă poporul rutean sub amândouă formele de căpetenie: în viața sufletească și națională, ci numai d'abia acum se trezește să facă imputări acelor, cari și-au luat curajul și osteneala de a studia și a da de gol politica anticreștină și antinațională a statului ungar, care a semănat și în sânul poporului românesc ardelean *sămânța morții naționale*, care e legământul religios al «unirei» sufletești cu străinii.

Evident, deci, de ce n'au unieștii noștri curajul să privească în față problema ce au pus. Pentru că, dacă ar avea o conștiință națională neprihănită, ar trebui să-și pună cenușe pe cap, să se lepede de legăturile cu străinii și să restabilească vechea unitate religioasă și bisericească, tăria de odinioară a Neamului românesc și pârghia consolidării viitoare a Statului român.

În loc de această atitudine însă, «unieștii» noștri dela Blaj și de oriunde, sunt gata de a face cu totul altceva: de a-și păstra și pe mai departe atitudinile lor de până aci: de răslețire de către propriul lor Neam și de solidarizare cu elementele neromânești, de cari îi leagă religia lor nouă. Toată viața politică și religioasă a Ardealului ajuns sub imperiu românesc dă, de zece ani încoaci, dovada limpede a acestor atitudini de răsvrătire și de disolidarizare a unieștilor noștri. Lucrul acesta, iată cum îl mărturisesc ei înșiși, și prin cuvintele puse în gura fictivului «preot ortodox»: „Vrem măcar o conlucrare cu *uniștii* Români, Ruteni, *de orice neam ar fi uniștii* din cuprinsul țării noastre...“¹⁾ Și tot atunci se spune: „Nu ne mai interesează(?), ce au făcut cu noi, cu Rutenii, Habsburgii și însuși sf. Părinte al Curiei romane...“ Iar aceste enunțări cari încheie cu apoteosarea puterii juridictionale a Papei, repetăm, sunt puse în gura unui „preot ortodox“ fabricat de redacția „Unirei“, pentru a face efect în acest chip, în lipsa dovezilor contrare cu cari ni-au rămas datori de atâta vreme bunii conaționali „catolici de rit grec“ din redacția „Unirii“...

Dar, drept dovadă că stau în față unei fabricații de redacție chemată a masca neputința unei împotriviri pe temeuri reale, mai adăogăm o vorbă: „Preotul ortodox“ al „Unirii“ dela Blaj are pretenția de a mă cunoaște. „L-am văzut — zice despre mine — la congresul preoțesc dela Iași. Moale ca o veche sfită de catifea dintr'un mohorât costum de paresimi. Dulce și mlădios în glas ca ortodoxia fanarului. Sfios și nedecis în atitudinea P. C. Sale de reprezentant autorizat al Șagunismului autonomist²⁾. Purtând

întipărite adânc în integralismul ortodoxiei P. C. Sale numele milenare ale asupririi ungurești“¹⁾

Acesta este, mai întâi de toate, limbajul uniet dela Blaj, și nu al unui „preot ortodox“, oricât ar fi el de unitofil! Dar să se știe și următorul lucru despre măsura iubirii de adevăr a „Unirii“: La Iași nu s'a ținut, cu știrea mea, niciun „congres preoțesc“, la care aș fi putut participa eu, și mai puțin „preotul ortodox“ al „Unirii“. Mai mult chiar: spre regretul ce trebuie să-l mărturisesc deschis, n'am avut nici măcar plăcerea de a fi fost vr'odată la Iași. Și-atunci, evident, redactorii „Unirii“, cari operează cu ficțiunea „preotului ortodox“, mai sufăr și de o halucinație, de a mă fi văzut cineva pe la Iași.

M'am simțit dator, cu îngăduința cetitorului, să stau de vorbă în această privință cu „Unirea“ dela Blaj, care — ut aliquid dixisse videatur — nu-și dă seama de ceace vorbește, fie adevăr ori halucinație aceea pune în coloanele sale... Dar, oare, dacă m'ar vedeă vr'odată cineva pe la Blaj, ce halucinație ar mai avea?...

Văzurăm, așa dar, metoda de combatere al „Unirii“ dela Blaj. Îi mulțămim și pentru atâta lămurire, deoarece mi-a servit prilejul de a-i cunoaște încă odată sensibilitatea hipercatolică atunci, când vorbești, după vorba românului, de funie în casa spânzuratului.

În realitate, în casa catolicismului ungar, unația pentru Ruteni n'a fost altceva decât mijlocul de a-i înălța, ca funia pe cel spânzurat. Și cum Românii nordici din ținutul subcarpatin încă au dus o viață nenorocită sub raport național în cele din urmă două veacuri petrecute în legătură cu ierarhia ruteană, e evident motivul sensibilității «Unirii» și scopul ei de a ne teroriză în prealabil și de a ne reduce la tăcere înainte de a mai vorbi și despre unirea Românilor subcarpatini, supuși juridicției episcopului rutean.

Nu ne vom lăsa, așadar, terorizați ci, deastădată, vom da un singur caz, tipic în felul său, despre umilirea ce a trebuit s'o îndure un român greco-catolic, în anul Domnului 1917, sub juridicția ierarhiei rutene maghiarizate dela Ungvár. Cazul ni l-a comunicat Sf. Sa părintele Virgil Nistor dela Jibău, din vremea serviciului său ca preot ortodox în armata austro-ungară.

Eră prin luna Aprilie 1917. Atunci murise românul greco-catolic *Alexe Dan* de Apșa, șeful ocolului silvic din Huszt, frate cu judecătorul Vasile Dan dela Sibiu, acest din urmă bun cunoscut al părintelui V. Nistor. Fratele răposatului doreă slujbă de înmormântare românească, prin preotul nostru uniat. Protopopul greco-catolic și rutean, însă, a refuzat de a-și da învoirea încă

1. „Unirea“ l. c.

1. „Unirea“ l. c.

și din acel motiv, că fusese deja sesizată administrația politică. D'abia numai la casa mortului s'a putut cânta prohodul românesc; dar înmormântarea a făcut-o însuși protopopul rutean, asistat de un alt preot rutean greco-catolic, și de superiorul mănăstirii rutene uniate din Huszt-baramga Góvris Kelemen, un român greco-catolic reneșat. Serviciul religios s'a făcut în slavonește, dar ecteniile și evanghelia au fost spuse pe *ungurește*, spre scandalizarea ofițerilor români austro-ungari de față la acea înmormântare. Și se mai spune, că, atunci când unii membri ai familiei răposatului au cerut să li se aducă preoți români unieți dela Sighetul Marmației pentru înmormântare, între ceice au protestat alături de preoții ruteni maghiarizați, s'au aflat și unii din nepoții răposatului, între cari și d. Dr. G. Dan, prim pretore — în România Mare.

Acest caz, ce pare a fi izolat, e numai exemplificarea unui fenomen general din viața Românilor unieți, rămași sub ascultarea ierarhiei rutene maghiarizate, supusă și ea, până la sfârșitul războiului mondial, arhiepiscopului romano-catolic și maghiar dela Strigoniu.

Dar nu vrem să anticipăm din celece vor forma obiectul studiului nostru viitor. Ne mulțămim numai să indicăm această jalnică stare de lucruri, cari așa de mult trebuie să o jeneze pe «Unirea» dela Blaj, care se bate pe pept cu naționalismul românesc, integral și exclusiv reclamat pentru sine și pentru ai săi.

Drept încheiere a studiului nostru despre Rutenii unieți din fosta Ungarie, revenim, la «motto»-ul ce am pus în fruntea acestui studiu: «*Vai celui ce este singur când cade, că nu este altul să-l ridice*» (Eclesiast, IV, 10). Mai rar să se fi realizat, într'un chip așa de tragic ca în viața Rutenilor, acest dicton biblic!

Ei, *potignind cu toții în mrejele catolicismului, s'au găsit dintr'odată cu toții desrădăcinați sufletește și mânați, din pleasna biciului catolicismului, în staulul Maghiarismului.*

Faptul acesta, de o claritate isbitoare, nu poate fi tăgăduit.

Dar tot astfel zace în logica lucrurilor, că, dacă în sânul acestui nenorocit popor ar fi rămas o fracțiune ortodoxă reprezentând ideea de rezistență națională ruteană, nu vor fi ajuns la fatalul rezultat ce am înfățișat. În acest caz, fracțiunea ortodoxă ruteană ar fi avut puțința — întocmai cași fracțiunea ortodoxă română din Ardeal! — să privească și dincolo de piscurile Carpaților, pentru a prinde, dela frații lor ortodocși, inspirații și nădejdea de mai bine pentru viitorul lor național.

Dar tocmai această posibilitate au voit Habsburgii și Ungurii s'o evite atunci, când i-au si-

luit pe *toți* Rutenii să se unească, după cum, în Ardeal, au mobilizat toate forțele de cari au dispus, până și tunurile generalului Bucov, împotriva bisericilor și mănăstirilor ortodoxe ardelenene, cari reprezentau o forță morală, a ortodoxiei, și ideea unei rezistențe politice naționale.

Dacă în Ardeal politica austriacă ar fi răzbit să desființeze ortodoxia, ar fi fost vai și-amar și de soarta politică a Ardealului, că ar fi intrat și în rândurile Românilor pe de-a'ntregul pestilența uniației și a maghiarizării, iar Blajul oficial, mai uniat de cât românesc în întreg răstimpul de 200 ani, nu s'ar fi putut ridica, sub raportul național românesc, mult mai pe sus de Ungvárul rutean și unit, potignit în mrejele maghiarizării.

De înțeles, deci, că *gloria națională, câtă o are metropola de azi a conașionarilor noștri unieți, nu are să și-o mulțămescă catolicismului său ultrașovin din toate vremurile, ci concursului de împrejurări externe, între cari locul de căpetenie îl țin două fapte: neizbutirea puterii politice de a-i trece pe toți Românii, prin «unirea» cu Roma, în jugul Maghiarismului și: covârșitoarea preponderanță numerică și morală a Românilor ardeleni rămași ortodocși, carinu priveau spre unguri și nu erau supuși, ca toți unieții români, până la 1853, primatului ungar și catolic dela Strigoniu, ci își păstrau și pe mai departe posibilele legături sufletești cu frații din Principatele-Române.*

Dar să lăsăm aceste considerații, să le desfășurăm mai târziu, și să încheiem vorba despre Ruteni. Indată ce a căzut, la 1918, jugul politic ungar și cu el și coșmarul catolicismului de pe sufletul bieților Ruteni, aceștia încă *au început a se desmeteci și a reveni la tradiționala lor ortodoxie.* Indată după eliberarea lor la 1918, curentul îndrăzneț din pragul războiului mondial pentru revenire la ortodoxie a prins consistență. Astăzi în Rusia sub-carpatină, cum i se zice teritorului rutean de care ne-am ocupat și care-și are organizația sa politică proprie pe bază de autonomie națională în cadrele statului Cehoslovac, numără *cel puțin 200 de mii de ortodocși.* Ei și-au primit ajutor moral dela patriarhia ortodoxă sârbească și și-au constituit și un consistor spiritual provizor, al lor propriu, în Huszt și munca pentru organizarea acestei tineri Biserici ortodoxe care răsare din cenușa suferințelor sale de aproape trei veacuri, este în curs de desfășurare¹). A răsărit steaua bieților Ruteni, când dreptatea dumnezească i-a fript pe cei doi mari nelegiuți: Habsburgii și Maghiarismul, care-i călcaseră în picioare.

Dar nu numai printre Ruteni, ci și printre

1. Dr. R. N. Kazimirovici: „Situația actuală de drept bisericesc a Bisericilor ortodoxe răsăritene” traducere din sârbește de U. Kovincici și Dr. M. Popovici, Arad 1927, pag. 84-85.

Românii din aceleași părți, uniți cu Roma, încă s'a ivit un puternic curent de revenire la sânul Bisericii ortodoxe. În Maramureș, unde încă în ultimile decenii ale stăpânirii ungurești s'au făcut treceri la ortodoxia românească în ciuda măsurilor administrației politice și a guvernului ungar, precum și în județul Satu-mare, aveam deja mai multe sate de unieți români reveniți la ortodoxie...

Un apropos! În menționatul său articol, „Unirea“

de la Blaj ne luă în nume de rău pentru că, la începutul studiului de față, spuneau, că Dumnezeu și dreptatea istoriei ni i-au luat din cărcă pe Habsburgi și pe Maghiari, și că mai rămâne problema Papismului de rezolvat. Nimic mai ușor decât aceasta, dacă *curentul popular* ce a prins între Ruteni și Români nordici, *își va face cursul său.*

Și-avem nădejdea tare și neclintită, că și-l va face!

(Sfârșit)

Protopop, Dr. GH. CIUHANDU,
Referent în Consistoriul episcopiei din Arad.

CAPELA ROMÂNEASCĂ DIN BADEN-BADEN

Tribunalul Marelui Ducat de Baden

Orașul Baden, Secția II.

Uricul de fundație al așezământului

Înălțimii Sale Prințului Mihail Sturdza și a Prea Înălțatei Sale soții, Alteța Sa, Princesa Smaragda, născută Princesa Vogoride, 1867.

Făcut în orașul Baden, la douăzeci și nouă August, una mie opt sute șasezeci și șapte, în fața Noastră, Wilhelm Grimm, din orașul Baden, grefier al Tribunalului din Marele Ducat Baden, fiind prezenți:

1. Domnul August de Göler, Șambelan al Marelui Ducat și Director al Municipalității orașului Baden și
2. Domnul Sörger, primar și staroste al brutarilor, din orașul Baden, ambii apăruți astăzi ca martori.

1. Înălțimea Sa, Prințul Mihail Sturdza și Prea Înălțata soție, Alteța Sa, Princesa Smaragda, născută Princesa Vogoride, locuind aici (în orașul Baden).

2. Domnul literat August Wilke, tot din orașul Baden, ca translator jurat pentru limba franceză, chemat anume de Prinți la facerea acestui act, fiindcă ei însuși nu se pot exprima în limba nemțească; aceștia, ca și martorii, cunoscuți personal mie, grefierului Tribunalului.

Înălțimea Sa și Princesa Sturdza au binevoit să ia, prin mijlocirea d-lui Wilke, următoarele dispozițiuni spre a fi întărite, în mod public, cari îndată s'au și înregistrat, în limba franceză și germană.

Înălțimea Sa, Prințul Mihail Sturdza cu soția, Alteța Sa Princesa Smaragda, născută Vogoride, au dispus să zidească aici (în orașul Baden) o capelă, cu ocazia morții, în Paris, la 30 Iunie 1863, a fiului lor celui mai tânăr, Prințul Mihail Sturdza, care (capelă) să fie spre eterna lui amintire și să poarte numele de „Capela Sturdza“, cu destinația ca aceasta să servească de cavou al familiei princiare Sturdza și serviciul divin să se săvârșească după ritul greco-oriental, capelă zidită pe înclinarea muntelui de dindărătul salonului de cură din orașul Baden, care teren, în întindere de 7 Morgen²⁾, s'a cumpărat de fondator din domeniul aparținător Marelui Ducat de Baden, numit mai înainte „Friesenberg“.

Spre îndeplinirea acestui scop și spre permanenta întreținere a capelei Sturdza, Alteța Sa, Prințul Mihail Sturdza și soția, Alteța Sa Princesa Sturdza s'au ho-

Grossh Amtsgericht Baden

Stadt Baden, Abth. II.

Stiftungsurkunde

Sr. Durchlaucht des Herrn Fürsten Michael Sturdza u. Hochdesselben Gemahlin Ihre Durchlaucht die Frau Fürstin Smaragda geb. Prinzessin Vogorides, 1867.

Geschehen zu Baden am neun u. zwanzigsten August eintausend achthundert sieben u. sechzig.

Vor mir, dem Grossh. Gerichtsnotar des Amtsgerichts Baden Wilhelm Grimm wohnhaft in Baden in Gegenwart:

1. des Grossh. Kammerherrn u. Stadtdirectors, Herrn Aug. Freiherrn v. Göler u.

2. des Herrn August Sörger, Bürgers u. Bäckermeisters, Beide von hier als zeugen, sind heute erschienen:

1. Seine Durchlaucht der Fürst Michael Stourdza m. Hochdesselben Gemahlin Ihre Durchlaucht die Frau Fürstin Smaragda geb. Prinzessin Vogorides dahier wohnhaft.

2. Herr Literat August Wilke ebenfalls dahier wohnhaft, als beeidigter Dolmetscher der französischen Sprache, von den fürstlichen Comparenten zu diesem Akt berufen, weil sie sich selbst in der deutschen Sprache nicht erklären können; sämtliche mir, dem Gerichtsnotar sowie die zeugen persönlich bekannt.

Seine Durchlaucht der Herr Fürst u. die Frau Fürstin Stourdza haben durch Vermittlung des Herrn Wilke folgende Dispositionen zur öffentlichen Berukundung vortragen lassen, die sofort in französischer u. deutscher Sprache aufgenommen worden sind:

Seine Durchlaucht der Fürst Michael Stourdza u. dessen Gemahlin Ihre Durchlaucht die Frau Fürstin Smaragda geb. Prinzessin Vogorides haben aus Anlass des mit dem 30. Iuni 1863 zu Paris erfolgten des ihres jüngsten Sohnes, des Prinzen Michael Stourdza, zum bleibenden Andenken an denselben auf dem hinter der Trinkhalle dahier gelegenen, früher dem Grossh. Badfondgehörigen, von dem Stifter erworbenen ca. sieben Morgen grossen Terrain, genannt der vordere Friesenberg, eine Kapelle erbauen lassen, welche den Namen „Stourdza Kapelle“ trägt mit der Bestimmung, dass dieselbe als Erbbegräbniss der fürstlichen Familie Stourdza dienen u. darin Gottesdienst nach griechisch-orientalischem Ritus abgehalten werden solle.

Zur Durchführung dieses Zweckes u. zu bleibenden Erhaltung der Stourdza Kapelle für ewige zeiten haben Sich Ihre Durchlaucht der Herr Fürst u. die Frau Fürstin Stourdza entschlossen, eine für jetzt u. alle Zeiten

1) Vezi această corespondență în „Revista teologică“, Iași, II, No. 15 și „Biserica Ortodoxă Română“, 1884, p. 543 sq., Comp. Dosarul 1909 și Dosarul No. 27/914.

2. Ein Morgen = 2 Hectare și 10 aril.

tărit să întemeeze o fundațiune statornică și singură acum și pentru eternitate, sub următoarele condiții, cari sunt exprimate în uricul de față al fundației.

§. 1.

Fundațiunea de față, după voința exprimată de Inaltul fundator, poartă numele de: „Fundațiunea Prințului Mihail Sturdza“ și cuprinde:

I. Bunuri imobile (nemișcătoare).

1. Capela Sturdza, zidită între anii 1863-1866, pe muntele numit mai nainte Friesenberg, actualmente Michaëlsberg.

2. Casa parohială, zidită tot acolo.

3. Parcul aparținând capelei, grădina cu întreaga plantațiune și aleiele cumpărate toate de ilustrul fundator.

II. Bunuri mobile (mișcătoare).

1. Intreaga colecțiune de obiecte necesare serviciului divin, care se află în sus numita capelă: Icoane, Statui și sfeșnice, precum și toate obiectele necesare serviciului divin și cari o împodobesc, în special: sfintele vase, cărțile de rugăciune (de ritual), odăjdii (veșminte), ornamentele etc.

2. Intreg mobilierul și obiectele de gospodărie, cari se află în casa parohială, întrucât acestea nu sunt proprietate a preoților ce se succed sau a altor servitori bisericești, cari locuesc într'însa.

III. Capitaluri.

Afară de aceste bunuri imobile și mobile, ilustrii fundatori, mai fixează pentru vecinica întreținere a capelei (după cum se specifică mai jos) și a săvârșirii serviciului divin, pentru totdeauna și pentru plata necesară personalului — un capital de 169.000 florini (gulden) sau 362,142 franci și 86 centime, procentul cărui capital să se întrebuințeze pentru scopul de mai sus, conform bugetului, aci alăturat, sub litera A.

§. 2.

Obiectele conținute în § 1 sub aliniat I, II și III formează averea fundației, care rămâne neatinsă și sub nici un pretext nu poate fi întrebuințată la altceva decât numai scopului, fundației aici specificat.

§. 3.

Ilustrii fundatori vor plăti capitalul fixat în § 1 sub al. III de îndată ce fundația va primi recunoașterea din partea suveranului respectiv; totuși fundatorii vor beneficia de procentele capitalului, cât timp vor trăi (bine înțeles) cu condiția ca ei însuși să preîntâmpine cheltuelile și impozitele, pentru sus amintita capelă. La moartea unuia din soți, cel rămas în viață trebuie să renunțe la dreptul de a mai beneficia de procentele mai sus amintite, dela care dată toate drepturile și datoriile din prezentul act de fundație trec la consiliul de administrație, după cum se specifică în § 6.

§. 4.

Capitalul de fundație, conform voinței ilustrului fundator, trebuie plasat în obligațiuni de 5 % ale Ducatului Baden, cari urmează să fie înscrise pe numele

gültige u. verbindliche Stiftung unter den nachstehenden Bedingungen zu machen, welche in gegenwärtiger Stiftungs-Urkunde ausgedrückt sind.

§ 1.

Die gegenwärtige Stiftung trägt den Namen „Fürst Michael Stourdza Stiftung“ u. hat nach dem ausdrücklichen Willen der hohen Stifter zu umfassen:

I. Liegenschaften.

1. Die in den Jahren 1863-1866 auf dem vorderen Friesenberg, jetzt Michaelsberg neu erbaute Kapelle Stourdza.

2. Das ebendasselbst erbaute Pfarrhaus;

3. Den zur Kapelle gehörigen von den hohen Stiftern käuflich erworbenen Park oder Garten mit sämtlichen dazugehörigen Anlagen u. Pflanzungen.

II. Fahrnissgegenstände.

1. Sämtliche in der obengenannten Kapelle befindlichen Einrichtungsgegenstände: Bilder, Statuen u. Leuchter, sowie aller zum Gottesdienst u. zur Ausschmückung daselbst dienenden Gegenstände, besonders die heiligen Gefässe, Gebetbücher, Messgewänder, Ornamente, etc.

2. Sämtliche in dem Pfarrgebäude befindlichen Mobilen u. Einrichtungsgegenstände aller Art, soweit solche nicht Eigentum des jeweiligen Geistlichen oder der andern Bediensteten sind, welche daselbst wohnen.

III. Kapitalien.

Ausser diesen Liegenschaften u. Fahrnissgegenständen bestimmen die hohen Stifter für die bleibende (: uniten näher bezeichnete) Unterhaltung derselben sowie für Abhaltung des Gottesdienstes in der obengenannten Kapelle für alle Zeiten u. die Bezahlung des hiezu erforderlichen Personals ein Kapital von 169.000 Gulden oder 362.142 Franken 86 centimes, dessen Zinsen zu dem obenerwähnten Zwecke nach dem beiliegenden Budget sub lit. A. verwendet werden sollen.

§. 2

Die im § 1 sub Ziff. I. II. u. III. aufgeführten Gegenstände bilden das Stiftungsvermögen, welches unversehrt erhalten u. unter keinem Vorwand zu ändern als zu den hier genannten Stiftungszwecken verwendet werden soll.

§. 3

Die hohen Stifter werden das sub §. 1 ziffer III. bestimmte Kapital, nachdem die Stiftung die landesherrliche Genehmigung erhalten hat, zwar sofort einzahlen, behalten sich aber den Genuss der Zinsen aus demselben für ihre Lebzeiten bevor, unter der (: selbstverständlichen) Bedingung, dass Sie selber die nothwendigen Ausgaben und Lasten für die mehrerwähnte Kapelle bestreiten. Bei dem Ableben des Einen der beiden Ehegatten soll der Ueberlebende das Recht haben, auf den Genuss der ebengenannten Zinsen zu verzichten, und sollen von diesem Zeitpunkte ab alle Rechten u. Pflichten aus gegenwärtiger Stiftung an den in § 6 erwähnten Verwaltungsrath übergehen.

§. 4

Das Stiftungskapital soll nach dem Willen der hohen Stifter in Badischen Staatsobligationen zu fünf Procent

II. Pentru serviciul divin.

	Cheltueli anuale			
	Fr.	B.	Florini	Heleri
1. Pentru prescuri	30			
2. „ 120 gărăfioare de vin a 60 bani fiecare	70			
3. Pentru 3 pfunzi de tămâie a a 2 ¹ / ₂ fr. pfundul!)	7	50		
	107	50	50	

III. Pentru luminatul Capelei

	Cheltueli anuale			
	Fr.	B.	Florini	Heleri
1. Pentru 120 pfunzi lumânări de ceară albă a 3 fr. fiecare . .	360			
2. Pentru 200 măsuri de unt- delemn curat, pentru candelă, in- clusiv arderea vecinică a două candle, dintre care una în altar și alta în criptă	150			
3. Cinci cutii pentru candelă .	5			
	515		240.20	

IV. Pentru încălzitul Capelei.

	Cheltueli anuale			
	Fr.	B.	Florini	Heleri
1. Pentru 120 zentneri ²⁾ cărbuni de piatră pentru încălzitul caloriferelor în lunile Noemvrie, Decemvrie, Ianuarie, Fevruarie și Martie	240			
2. Pentru șase saci mangal, trebuitor la aprinderea cădelnițelor	12			
3. Pentru un stânjen de lemne de brad, necesare la ațâțarea fo- cului la încălzirea caloriferelor . .	30			
4. Pentru ștersul și curățitul coșurilor dela calorifere	10			
	292		136	16

V. Pentru întreținerea curățeniei în Capelă.

	Cheltueli anuale			
	Fr.	Bani	Florini	Helleri
1. Pentru măhuri, perii, bureți și cârpe	50		23	20
Suma cheltuelilor din Cap. IV	292		136	16
„ „ „ „ III	515		240	20
„ „ „ „ II	107	50	50	10
„ „ „ „ I	11484		5359	12
Total	12.448	50.5809		18

VI. Pentru întreținerea în bună stare a zidăriei
Capelei, pentru obiectele necesare serviciului divin:
cărți, sf. vase, veșminte, etc., precum și pentru
— întreținerea casei parohiale.

	Cheltueli anuale			
	Fr.	B.	Florini	Helleri
Pentru toate acestea se soco- tește anual suma de 3214 fr. și 28 sau suma rotundă de	3215		1500	

1) Un pfund e ¹/₂ de kgr.—Nota A. Scriban.

2) Un zentner e 50 de kgr.—Nota A. Scriban.

II. Für den Gottesdienst.

	Jährlicher Aufwand.			
	Frcs	Ctms	Gulden	Hr.
1. für geweihtes Brod	30			
2. „ 120 halbe Flaschen Wein à 60 Ctms.	70			
3. „ 3 Pfund Weihrauch à 2 ¹ / ₂ Frcs	7	50		
	107	50	50	10

III. Für Beleuchtung der Kapelle.

	Jährlicher Aufwand			
	Frcs	Ctms	Gulden	Hr.
1. für 120 Pfund Kerzen von weissem Wachs à 3 Frcs	360			
2. „ 200 Schoppen gereigni- tes Lampenöl	150			
(:einschließlich der Unterhal- tung der beiden ewigen Lichte, von denen eines in dem Sanctua- rium, das andere in der Crypta zu brennen hat:)				
3. für 5 Büchsen Lampendochte	5			
	515	—	240	20

IV. Für die Heizung der Kapelle.

	Jährlicher Aufwand			
	Frcs	Ctms	Gulden	Hr.
1. für 120 Zentner Steinkohlen (:zur Heizung des Calorifen während der Monate November, Dezemb. Januar, Februar u. März:)	240	—		
2. für 6 Säcke Holzkohlen zum Aufeuern des Weihrauchgefässes.	12	—		
3. für ein Klafter Tannenholz zum Aufeuern des Calorifers . . .	30	—		
4. für den Kaminfeger, Reini- gung des Calorifers	10	—		
	292	—	136	16

V. Für Reinhaltung der Kapelle.

	Jährlicher Aufwand			
	Frcs	Ctms	Gulden	Hr.
1. für Besen, Bürsten, Schwäm- men und Handtücher	50	—	23	20
Uebertrag, Ausgaben sub Ca- pitel IV.	292	—	136	16
III.	515	—	240	20
II.	107	50	50	10
I.	11484	—	5359	12
Summa	12448	50	5809	18

VI. Für die bauliche Unterhaltung der Kapelle und
der zum Gottesdienst erforderlichen Gegenstände, Bü-
cher, Gefässe, Messgewänder sl. sl. sowie des dazu ge-
hörigen Pfarrhauses.

	Jährlicher Aufwand			
	Frcs	Ctms	Gulden	Hr.
Hiefür wird die jährliche Summe von 3214 frcs 28 ctms oder die Summe von	3215		1500	

VII. Cheltueli anuale:

	Fr.	B	Florini	Helleri
1. Pentru întreținerea aleiilor	350		163	20
2. " " " parcului și a grădinei	250		116	40
3. Pentru întreținerea conductelor de apă	128		60	60
	<u>3943</u>	60	18	40

De observat că, dacă cheltuelile însemnate sub Cap. VI și VII nu sunt necesare în vreun an, atunci suma prevăzută pentru reparațiuni, în capitolele menționate, se capitalizează. Cu toate acestea, consiliul de Administrație poate dispune de prisosul unui an, să acopere cheltuelile neprevăzute din alți ani, așa ca sub niciun pretext, să nu să poată atinge capitalul.

VIII. Cheltuelile necesare pentru administrația Fundației.

	Cheltueli anuale			
	Fr.	B.	Florini	Helleri
1. Leafa contabilului	642	85	300	
2. Cheltueli de cancelarie	107	14	50	
3. Verificarea conturilor	107	15	50	
	<u>857</u>	13	400	

IX. Cheltueli:

	Cheltueli anuale			
	Fr.	B.	Florini	Helleri
Pentru asigurare contra arderii bisericii, a casei parohiale, dări către comună și stat pentru casa parohială, cheltueli ocazionale p. primire de oaspeți, întreaga sumă:	857	13	400	
Pentru acoperirea cheltuelilor de mai sus, prevăzute în tablou s'a fixat de ilustrul fundator un capital, în rentă de 5%, repartizat în modul următor:				
Pentru acoperirea cheltuelilor sub Cap. I. până la Cap. V. inclusiv, procentele de 5809 florini și 18 helleri sau suma rotundă de 5810 florini, la capitalul depus de			116.200	
Pentru cheltuelile de sub Cap. VI și VII, procentele de 1840 florini, la capitalul depus de			36.800	
Pentru cheltuelile de sub Cap. VIII, procentele de 400 florini la capitalul depus de			8000	
Pentru cheltuelile de sub Cap. IX, procentele de 400 florini la capitalul depus de			8000	
Suma totală a fundației = capitalul depus			<u>169.000</u>	
pentru cheltuelile anuale de 8405 florini.				

Acest plan de buget s'a cetit Înălțimii sale Prințului Mihail Sturdza și Înălțimii Sale Princesei Sturdza, în traducerea franceză, făcută de d. Wilde, translator jurat, aprobat și subscris în prezența subsemnatului grefier al Tribunalului și a celor doi martori, cum urmează:

(ss) M. Sturdza
 (ss) P-sse S. Sturdza.
 Martori: { (ss) August Baron de Goeler
 Directorul Municipality orașului Baden
 (ss) August Soerger
 (ss) W. Grimm

VII. Jährlicher Aufwand

	Frcs	Ctms	Gulden	Hr.
Für die Unterhaltung des Weges	350	—	163	20
Für die Unterhaltung des Parkes und Gartens	250	—	116	40
Für die Unterhaltung der Brunnenleitung	128	60	60	—
	<u>3943</u>	60	1840	—

Hiebei wird bestimmt, dass die sub Capitel VI. u. VII. bezeichneten Ausgabsposten, wenn sie in einem Jahre nicht nötig werden, zur Voraussicht der unter denselben Capiteln VI. und VII. bezeichneten Reparaturen capitalisirt werden müssen. Jedoch steht es dem Verwaltungsrath zu, im Falle der Unzulänglichkeit der in einem der eben besagten Capiteln bestimmten Renten Summe, das Deficit aus den Ueberschüssen eines anderm Capitls zu decken, so jedoch, dass in Keinem Fall das Capital selbst angegriffen werden darf.

VIII. Ausgaben für die Verwaltung der Stiftung.

	Jährlicher Aufwand			
	Frcs	Ctms	Gulden	Hr.
1. Gehalt des Rechners	642	85	300	—
2. Büreaukosten	107	14	50	—
3. Rechnungsabhör	107	14	50	—
	<u>857</u>	13	400	—

IX. Ausgaben für Brandversicherungsbeiträge:

für Kirche u. Pfarrhaus, Staats- u. Gemeindesteuer für das Pfarrhaus; für etwaige Einquartirungslasten zusammen Jährlich	857	13	400	—
Unter Zugrundelegung des vorseitigen Ausgabe-Verzeichnisses, wird daher von den hohen Stiftern ein zu fünf Procent verzinsliches Capital bestimmt und zwar zur Bestreitung der Auslagen sub Capitel I. bis incl. V. mit 5809 fl. 18 slr. oder und 5810 fl. ein Capital von			116.200	—
für die Auslagen sub Capitel VI. u. VII mit 1840 fl. ein Capital von 36.800 fl.			36.800	—
für die Auslagen sub Capitel VIII mit 400 fl. ein Capital von			8000	—
für die Auslagen sub Capitel IX. mit 400 fl. ein Capital von			8000	—
			<u>169.000</u>	—

Summe des ganzen Stiftungs-Capitals für den jährlichen Aufwand von 8450 fl.

Dieses Verzeichniss wurde heute von Seiner Durchlaucht des Herrn Fürsten Stourdza und Ihrer Durchlaucht der Frau Fürstin Stourdza auf vorlesen und durch Uebersetzung des Herrn Wilke beeidigten Dolmetschers in die französische Sprache in Gegenwart des unterzeichneten Gerichtsnotars und der unterzeichneten zwei Zeugen genehmigt u. unterschrieben, wie folgt:

Gez. M. Stourdza
 „ Psse. S. Stourdza
 „ Wilke

Die Zeugen:
 Gez. August Frhrv. Goeler
 Stadtdirector.
 „ August Soerger

Gez. W. Grimm

Litera B.

Copie de pe *instrucțiunile privitoare la preoții Capellei Sturdza din Baden*, relativ la poziția și îndatoririle lor, față de coreligionarii lor Ruși, cari vor locui sau numai vor petrece temporal în orașul Baden.

Sf. Sale Preotului meu dela Capela Sturdza, care este situată pe muntele Sf. Mihail, în orașul Baden și care este pusă sub adumbrirea arhanghelului Mihail.

Art. 1. Sf. Voastră știți, că serviciile dumnezeiești ale cultului nostru trebuie să fie celebrate acum și pentru eternitate în limba grecească sau cea moldovenească. Tuturor coreligionarilor mei le veți îngădui să asiste la serviciul divin și la diferite ceremonii religioase și să-și înalțe rugăciunile lor către Dumnezeu în tot timpul anului, în capela Sturdza.

Cu toate acestea, fiindcă această capelă este o proprietate pur particulară și destinată de cavou al familiei, nu poate sub nicio însemnare de drept, să devină biserică parohială a vre unei comunități religioase

Părintele CICERONE IORDACHESCU

Superior între anii 1909-1912

Art. 2. La fiecare liturghie trebuie să se pomenească augustele nume ale Majestății Sale Împăratului Rusiei, ale Majestății Sale Împărătesei și al Alteței Sale Marelui moștenitor al tronului Rusiei.

Art. 3. Dispozițiile preînsemnate în art. 1 sunt supuse numai în următoarele cazuri la modificări:

a) Când coreligionarii mei ruși de aici (din orașul Baden) vor avea preoți, cari să locuiască în acest oraș, aceștia să fie îndreptățiți, în înțelegere cu cei dela capelă, să officieze o liturghie în limba rusească la serbarea Nașterii Majestății Sale Împăratului Rusiei, a Onomasticii Majestății Sale Împărătesei, a Înălțimilor lor imperiale și a Prinților moștenitori ai Rusiei.

b) În cazul când vre o Alteță Imperială, membru al familiei împărătești din Rusia, se oprește din călătorie în orașul Baden și ar pofti să asiste la celebrarea unei liturghii în limba rusă, Sfinția Ta te vei înțelege, pe dată, cu preoții ruși, cu privire la săvârșirea acestei liturghii.

Art. 4. Fiindcă coriștii dela capela mea sunt angajați numai pentru ore și zile numite; iar cântările le cântă în limba greacă, pot coreligionarii mei ruși, când prevăd prescripțiunile art. 3, să cânte rusește.

Litera B.

Abschrift der Instruktion für den Priester der Kapelle Stourdza in Baden über seine Stellung und Obliegenheit bezüglich der russischen Glaubensgenossen, die sich in Baden aufhalten oder aufhalten werden.

An meinen bei der Kapelle Stourdza-die auf dem St. Michelsberg zu Baden gelegenen und unter die Anrufung des Erzengels Michael gestellt ist, — fungirenden Priester (Aumonier:).

Art. 1. Sie wissen, dass der Gottesdienst nach unserem Cultus in griechischer oder moldauischer Sprache für jetzt und alle Zeiten gefeiert werden muss. Allen meinen Glaubensgenossen steht es zu, den Gebeten und gottesdienstlichen Handlungen in der Kapelle anzuwohnen und dasselbst ihre Andacht zu den verschiedenen Zeiten des Jahres zu verrichten.

Gleichwohl kann diese Kapelle, die reines Privateigenthum und als Familien Erbbegräbniss bestimmt ist, niemals und unter keinerlei Rechtstitel, die Pfarrkirche irgend einer Kirchengemeinschaft werden.

Art. 2. Bei jeder Messe müssen die erlauchten Namen Seiner Majestät des Kaisers von Russland, und Ihre Majestät der Kaiserin und Seiner Kaiserlichen Hoheit des Grossfürsten Thronfolgers von Russland erwähnt werden.

Art. 3. Die in Artikel eingetragenen Bestimmungen erleiden in folgenden Fällen eine Aenderung:

a) Wenn meine russische Glaubensgenossen dahier einen hier wohnenden russischen Priester haben, so sollen sie befugt sein in Benehmen mit Ihnen eine Messe in russischer Sprache lesen zu lassen, zur Feier der Geburt, des Patronfestes und der Thronbesteigung und Krönung Seiner Majestät des Kaisers sowie des Geburtstages und Patronfestes Ihrer Majestät der Kaiserin und Seiner Kaiserlichen Hoheit des Grossfürsten Thronfolger von Russland.

b) Für den Fall dass ein erlauchtes Mitglied der russischen Kaiserfamilie auf der Reise sich vorübergehend hier in Baden aufhalten und einer russischen Messe beizuwohnen wünschte, werden Sie Sich sofort mit dem russischen Priester wegen Abhaltung dieser Messe verständigen.

Art. 4. Da die bei meiner Kapelle angestellten Chorsänger auf bestimmte Tage und Stunden angestellt sind und die Messe in griechischer Sprache singen, so haben meine russischen Glaubensgenossen im Falle des Artikel drei ihre Chorsänger selbst zu stellen.

Art. 5. Auf Verlangen der Eltern, werden Sie die Taufe von deren Kinder nach orthodoxen Ritus vornehmen und die Vornahme dieses kirchlichen Actes in das dazu bestimmte Register und mit den vorgeschriebenen Förmlichkeiten eintragen.

Art. 6. Im Falle eine Trauung nach russischem Ritus verlangt wird, werden Sie die Einsegnung nur

Art. 5. La cererea părinților, vei săvârși Sfinția Ta botezul, asupra copiilor acestora, după ritul ortodox, trecând numele în registrul de botezați, cu toate formalitățile prescrise întru aceasta.

Art. 6. In cazul când se ivește vreo căsătorie după ritul rusesc, nu o vei putea săvârși de cât numai atunci când viitorii soți îți vor prezenta certificatul oficial de căsătorie, investit cu legalizarea consulatului rusesc, acreditat pe lângă curtea Marelui Duce de Baden din Karlsruhe, după care vei trece Sf. Ta numele căsătoriților într'un anumit registru, cu formalitățile prescrise întru aceasta.

Art. 7. Tot astfel vei proceda Sf. Ta și la ceremonialul înmormântărilor coreligionarilor mei. Totuși îți este Sf. Tale în totul oprit a primi vre un sicriu cu cadavru în el, în criptă, fie chiar numai temporar, fiind totdeauna atent asupra faptului că Capela Sturdza este un cavou al familiei, fiindu-ți, cu desăvârșire interzis, Sf. Tale a îngădui vreo înmormântare pe locul și împrejurimile cari aparțin Capelei.

In aceasta constă voința mea, pe care Sfinția Ta o vei observa, cu mare stricteță, neabătându-te, dela ea, sub nici un pretext.

Aceste instrucțiuni trebuiesc adăogate între condițiile actului de fundație, ca o parte întregitoare principală a fundației Prințului M. Sturdza, făcută în orașul Baden.

Baden, 1 Noemvrie 1866,

(ss) *M. Sturdza* ¹⁾.

dann vornehmen, wenn Ihnen die künftigen Ehegatten eine schriftliche officielle Ermächtigung hiezu von Seiten der kaiserlich russischen Gesandtschaft bei dem Grossherzoglichen Hofe von Karlsruhe vorzeigen und Sie werden dann die Vornahme der kirchlichen Trauung in das dazu bestimmte Buch mit den vorgeschriebenen Förmlichkeiten eintragen.

Art. 7. Ebenso werden Sie auf Verlangen das kirchliche Begräbniss meiner Glaubensgenossen vornehmen, jedoch ist Ihnen dabei, mit Rücksicht darauf, dass die Kapelle Stourdza ein Familienbegräbniss ist, ausdrücklich verboten, die Erlaubniss zu irgendeiner Beerdiung in dem zur Kapelle gehörigen Grund und Boden zu ertheilen, oder zu gestatten, dass unter irgend welchem Vorwande in der Kapelle oder Krypta ein Sarg mit einer Leiche, wenn auch nur vorübergehend aufgestellt werde. Hieran geschieht mein Wille, dem Sie strengstens nachzuachten und von dem Sie unter Keinem Vorwand abzugehen haben.

Diese Instruktion soll als ein wesentlicher Bestandtheil der Bedingungen der Urkunde beigefügt werden, unter welchen die Fürst Michael Stourdza stiftung in der Stadt Baden gemacht werden wird.

Baden, Am 1. November, 1866.

Gez. *M. Stourdza*

INCHEIERE

Inchelere.—Din istoricul acestei capele și din actul de fundație, se vede marea dragoste de care au fost însuflețiți fericiții ctitori, când au întemeiat acest locaș dumnezeiesc. Cu gândul la ceasul din urmă și la Moldova lor iubită, s'au străduit și au înălțat o măreață biserică românească, într'o pozițiune încântătoare a unuia dintre orașele cele mai frumoase ale Germaniei.

Artiștii cei mai distinși ai timpului, din Italia, țara artelor, din Franța și din alte părți au contribuit, cu talentul lor, la împodobirea și decorarea acestui măreț templu al credinței strămoșești. Materialul de construcție, de asemenea, a fost adus din Italia și de aiurea, fiind transportat, cu grijă, supraveghind însuș ctitorul fondator, ca să fie din cel mai ales. Aur, din belșug, s'a cheltuit cu construirea acestei capele.

Când au ajuns la isprăvirea ei, au sfințit-o, cu mare ceremonial, bucurându-se de măreția și frumusețea ei, ca și oarecând împăratul Solomon. Mai târziu ceva, voind a-i asigura existența pe totdeauna, înțeleptul prinț o supuse jurisdicțiunii canonice a mitropoliei Moldovei și Sucevei, cu îndatorirea mitropoliților de pe vremuri, să rânduiască preoți, diaconi și cântăreți și să poarte grija de îndeplinirea voinței marelui ctitor fondator, în ceiace privește slujba bisericească.

Cu o grijă uimitoare, prin anexele la actul de fundațiune, fostul domnitor al Moldovei a prevăzut și cele mai mici lucruri, de trebuință la

întreținerea capelei, a presbiteriului și la săvârșirea sfintei liturghii, ca: prescuri, gărăfioare de vin și tămâie; surcele de lemn de brad pentru aprinsul focului la calorifere; 6 saci cu mangal pe an, trebuitor la aprinsul cădelnițelor; până și mături, perii, bureți și cârpe de șters praful.

De atunci și până la războiul mondial, lucrurile au mers întocmai, după dorința fericiților ctitori. Slujba s'a săvârșit, regulat, luând parte și grecii și rușii la sfintele slujbe, pe lângă români, aflați prin acele locuri, fiind singura capelă ortodoxă în acele părți ale Germaniei¹⁾.

In afară de aceasta, o întreagă pleiadă de clerici români, slujitori la această capelă, au făcut și studii superioare pe la Universitățile din apropiere, așa că, la întoarcerea lor în țară, au folosit Bisericii și învățământului superior teologic, ajungând unii profesori la seminarii; iar alții la universitate.

Aceste motive sunt suficiente pentru a determina organele în drept, ca să ia măsurile de rigoare, pentru redeschiderea capelei românești din Baden-Baden, cât mai curând. Pe zi ce trece, ea se ruinează²⁾. Să se ia măsurile de salvarea ei, de urgență, pentruca, cu trecerea vremii, să nu fie prea târziu.

Pr. Dr. Vasile Pocitan

1) Mai târziu s'a zidit biserica rusească, așezată chiar în orașul Baden-Baden.—Nota A. S.

2) Aceasta e și mai adevărat acum, când nu e o lună de zile de când am văzut-o din nou, la 16 Noemvrie a. c.—Nota A. S.

BOTEZUL COPILOR

I.

Botezul întemeiat pe Scriptură.

Astăzi, după ce mulți sectanți au venit în țara noastră și au răspândit învățături protivnice vechii învățături creștine a Răsăritului, nu mai este o chestiune nouă, nici grea, a găsi locurile din Sf. Scriptură, prin care să se răstoarne părerea acelor care se îndărătnicesc a spune că nu putem boteza decât numai pe oamenii în vârstă și că, pe temeiul acesta, copiii trebuiesc botezați a doua oară.

Mai întâi, ce este botezul? Este ștergerea petei cu care toți ne-am născut, adică păcatul lui Adam. Aceasta însă nu e o învățatură eșită târziu în Biserică și despre care sectanții ar putea spune că este un, fapt izvorât din socotințe care nu erau pe vremea Mântuitorului sau a apostolilor. Nu. Aceasta e o învățatură curat biblică, pentru că Sf. Apostol Pavel spune (I. Cor. 15, 2) că *toți oamenii mor în Adam*: Dacă toți mor în Adam și, fiind urmași ai lui, suntem moștenitori și ai păcarului lui, care este calea de a ne curăți și a ajunge la slobozenia Duhului?

Dacă toți mor în Adam, Domnul Hristos ne-a adus chipul de a ne naște din nou, prin urmare de a ajunge la această slobozenie, căci a spus către Nicodem (Ioan 3, 5): *De nu se va naște cineva din apă și din Duh nu va putea să intre întru împărăția lui Dumnezeu*.

Acesta însă e locul clasic al botezului pentru orice om, dela care nimenea nu se poate scuti. Pentru că cineva să se nască din nou, trebuie să se nască din apă și din Duh, adică să se boteze. Dacă nimenea nu este scutit de aceasta, înseamnă că nici copiii și deci urmează că nu numai oamenii în vârstă au a se boteza, ci toți.

Sectanții baptiști au simțit toată greutatea acestui loc din Sf. Scriptură și de aceea au căutat să înlăture puterea lui. Au spus că aci nu este vorbă de apa botezului, ci e numai vorbire figurată a lui Iisus, însemnând numai cuvântul lui Dumnezeu, cu care adeseori apa e asemănată în Scriptură.

Aceasta însă nu poate sta în picioare, pentru că Iisus cu adevărat așează un botez prin apă, și Nicodem a trebuit să înțeleagă foarte bine despre ce este vorba atunci, fiindcă în acea vreme era în știrea tuturor Evreilor botezul lui Ioan. Iar Ioan botează, după cum singur spune, numai cu apă, spre pocăință, pecând Iisus va boteza cu Duh Sfânt și cu foc. Numai despre acest botez se putea spune că dă nașterea din nou și că sloboade de păcatul lui Adam.

Dacă n'ar fi fost așa, Sf. Pavel n'ar fi scris

către Tit (3, 5) că *ne-a mântuit prin baia nașterii cei de a doua*. Deci acesta este al doilea loc hotărâtor despre botez, ca trebuincios pentru toți, fiindcă îl arată cea întâi unealtă pentru mântuire. Fără botez, nu poate fi mântuire

Dar atunci se ridică întrebarea: Dacă este așa, dacă botezul nu se poate ocoli cu niciun preț, — și aceasta o mărturisesc și sectanții, atunci cum se poate să nu fie botezați și copiii? Căci ei pot muri, și după cum se știe, copiii mor foarte mulți în vârstă fragedă; atunci cum se va face cu ei? Nu se vor mântui, pentru că n'au fost botezați? Și dacă ei nu se pot boteza, pentru că nu sunt vârstnici, urmează că nu se vor mântui.

Aici însă stă împotriva sectanților al treilea loc. Sf. Pavel zice la 1 Timotei 2, 4 că *Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuie și la cunoștința adevărului să vie*. Cum însă va putea fi aceasta, dacă nu vom boteza și pe copii? Dacă fără botez nu poate fi mântuire, căci nu poți intra în împărăția lui Dumnezeu fără trecerea prin baia botezului; dacă însă pe copil îl lași fără botez și el în vremea aceasta poate muri, — nu înseamnă că a lăsa pe copii fără botez e o împotrivire față de voința lui Dumnezeu, care vrea ca toți oamenii să se mântuie?

Acum, trebuința acestui botez, din vremea Sfintei Scripturi, era simțită atât de adânc și așa de absolut, încât, de se întâmplă ca cineva să moară nebotezat, eșise la Corinteni obiceiul, de care se vorbește la 1 Corinteni 15, 29, de a face botez pentru altul, adică în locul celor morți care nu fuseseră botezați. Oricât de greșită era această credință, ea e însă o dovadă de învățatura care domnea atunci despre botez, că nu se poate ocoli botezul cu niciun preț. Urmează deci că prin nimic nu se vede cum copilul putea fi lăsat fără a fi botezat.

II.

Condițiunile botezului

Este foarte adevărat că noi, până aici, am pomenit numai de locurile în care botezul este arătat ca ceva indispensabil, când e vorba de mântuire, fără a se pomeni de vre-o condițiune de primirea lui. Sectanții însă vin și ne arată alte locuri, din care scot încheierea că botezul cere anumite condițiuni pentru a fi primit. Copiii însă, zic ei, nu îndeplinesc aceste condițiuni și atunci urmează că ei nu pot fi botezați, ci numai oamenii vârstnici. Punctul lor de temelie este că Mântuitorul spune (Marcu 16, 16): *Cela ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cela ce nu va crede se va osândi*. Va să zică trebuie mai întâi să crezi și apoi să te botezi, să capeți o

oarecare instrucțiune religioasă, prin care să-ți dai seama de ceace se cuprinde în credința pe care ai primit-o. Cum poate îndeplini copilul însă această condițiune? El este prea mic pentru a învăța, pentru a-și da seamă, și atunci trebuie lăsat până la vârsta coaptă pentru a fi botezat. Și iarăși, tot Mântuitorul spune la Matei 28, 19: *Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și învățându-le să păzească toate câte am poruncit vouă.* Iată, deci, zic sectanții, că botezului trebuie să-i premerge credința și că, după însăși învățătura Sfintei Scripturi, nu poți duce pe cineva la botez fără a-l fi învățat mai întâi să creadă. Pe aceasta își și întemeiază ei practica de a boteza din nou pe ceice fuseseră botezați de copii. La acestea apoi mai aduc și alte locuri din Scriptură, în care se arată că todeauna, când e vorba de botezare, mai întâi se face o lucrare asupra omului, o primire a credinței, o scuturare de pleava păcatelor, o lucrare de pocăire, și numai după aceia se dă botezul. Așa este, de pildă, locul din Faptele Apostolilor 2, 28.

Fără îndoială, așa vedem procedându-se în vremea apostolilor. Dar acesta nu e un temei împotriva botezului copiilor, ci numai o urmare a faptului că toți ceice veneau la botez atunci, la începutul ființării Bisericii, erau oamenii vârstnici și trebuiau mai întâi a fi îndemnați pe căile credinții și apoi a fi botezați. Și așa s'a lucrat apoi todeauna când a fost vorba de primirea acestora în Biserică. Dar chestiunea copiilor a fost o chestiune nouă, pe de o parte în înțelesul că ceice se botezau aveau ei înșiși copii; pe de altă parte, în înțelesul că ceice se botezaseră au putut avea copii după aceea.

Atunci ce trebuia să facă Biserica?

Aici vine chestiunea citatelor de mai înainte, că copiii trebuiesc duși și ei la botez, pentru că au și ei ceva care trebuie să li se șteargă. E păcatul dela Adam, la care cu toți suntem părtași, după învățătura Sfântului Pavel dela Romani 5, 12-19 și, asemenea, din epistola către Evrei 2, 14-17, că copiii s'au făcut și ei părtași trupului și sângelui, adică pângăririi care vine asupra noastră prin însăși atârănarea noastră de Adam. Deci dacă racila pe care o purtăm cu toții din naștere trebuie ștearsă, nu se vede cum ar fi putut fi scutiți copii de aceasta.

În fața acestui lucru aflându-se cei dintâi păstori ai creștinătății, au trebuit să boteze și pe copii și nu se vede de loc că ar fi făcut o abatere dela această măsură pentru ei ori că ar fi așteptat până ce ei să poată ajunge la vârsta de a primi credința.

Dar chestiunea aceasta, a primirii credinței, trebuie înțeleasă în tot rostul ei. Dacă oamenii vârstnici veneau la botez, se înțelege că veneau

cu o stare anterioară creștinătății, cu credințe străine și de multe ori protivnice. Trebuiau înlăturate acestea, pentru ca să intre starea cea nouă. Dar copilul ce credință avea mai nainte, pe care să o înlătore înainte de a veni la botez? Niciuna. Și apoi ce avea de pocăit ca păcate personale? Nimic. Urmează că ei erau găsiți tocmai în starea omului pocăit de păcatele sale, adică lepădat de ce a făcut și prin urmare vrednic de a primi botezul.

Iată o situație pe care Biserica a dezlegat-o mai înțelepțește decât o dezleagă azi sectanții. Căci dacă toți trebuie botezați, din pricina păcatului original, fiindcă nu este alt chip de unire cu Dumnezeu, după cuvântul *Câți în Hristos v'ați botezat în Hristos v'ați și mbrăcat* (Galateni 3, 27), urmează că e o situațiune care nu poate găsi altă dezlegare. Dacă sectanții ne întreabă pe noi cum de botezăm fără ca copiii să aibă credința, și noi îi putem întreba: Dar voi cum îi lăsați nebotezați, când ei pot muri și a rămânea atunci fără legătura cu Dumnezeu pe care numai botezul o dă?

Procedarea înțeleaptă a Bisericii în această privință se vede în aceia că a așezat rânduiala ca copiii să aibă nași, adică, afară de părinți, persoane care să poarte grijă de creșterea în credință. Starea aceasta nu putea găsi o dezlegare mai bună.

III.

Graiul faptelor.

Acum, față de această arătare teoretică, dacă venim la fapte, este oare adevărat că copiii au fost botezați în sânul creștinătății, din începutul începuturilor?

O asemenea întrebare ne face să trecem, dela încheieri logice, la înșeși faptele. Faptele acestea le vom găsi mai cu seamă în istoria bisericească. Acolo ni se va arăta că, în sânul creștinătății, copiii au fost duși de mici la botez, chiar la câteva zile după naștere. Deci deși sectanții pretind că botezarea copiilor este o scornitură târzie și că dela început nu se află un botez al copiilor, totuși adevărul este că, după cum tăierea-împrejur se făcea curând după naștere, tot așa s'a socotit că și botezul, care a luat locul tăierii-împrejur, trebuie săvârșit fără întârziere. Prin urmare, față de contestarea care este între noi și sectanți, dacă ne întrebăm cum s'au rostit în aceasta cei dintâi creștini, găsim că, fără nicio îndoială, ei au înțeles poruncile Domnului în felul în care se face fără abatere în Biserică, până în ziua de azi. În această privință, noi ne aflăm pe linia dreaptă a celor dintâi creștini.

În Scriptură e adevărat că nu ni se vorbește de botezul copiilor deadreptul, pentru că atunci nu era vorba decât de propoveduire și de ascul-

tarea celor vârstnici, care o aveau și care puteau cere să intre în noua credință. Dar această chestiune aduce cu sine și pe a doua; ce să se facă cu copiii? Deci dacă nu ni se spune nimic de dreptul ce e de făcut cu ei, nu se găsește nimic însă prin care să se arate că acest botez nu trebuie făcut. Dimpotrivă, încheerile sunt toate că el trebuie făcut și că s'a făcut. Astfel n'avem decât că luăm toate locurile acelea din Faptele Apostolilor în care ni se vorbește de cele dintâi mulțimi botezate. Aceștia erau cu miile. Oare între ele nu erau să se afle și copii?

În această privință, citim în Faptele Apostolilor (16, 14-15) despre o femeie anume Lidia, de care se spune că s'a botezat *ea și toată casa ei*. Oare aceasta nu înseamnă că au fost botezați și copiii din casă?

Și tot la acelaș capitol (stihul 33), se vorbește de temnicierul care s'a botezat cu toți ai lui. Și, de asemenea, la cap. 18, 8 citim despre Crisp, mai marele sinagogii, care a crezut cu toată casa lui și urmează că s'a botezat. Și la Corinteni 1, 16 Sf. Pavel spune că a botezat casa lui Stefana.

Oare în toate aceste locuri, unde s'au săvârșit atâtea botezuri, se poate să nu fi fost și copii care au fost botezați?

Prin urmare toate aceste arătări dovedesc că mult mai puternică este pozițiunea noastră decât a sectanților, pe însăși baza Sfintei Scripturi și pe înseși faptele.

Dacă acum însă facem numai un pas mai departe, spre vremea Sfinților Părinți, dar încă foarte aproape de Sf. Scriptură, găsim întocmai starea pe care o deducem din Sf. Scriptură, ceiace înseamnă că viața și orânduiele creștinilor au început a se desfășura așa cum se porniseră ele din vremea Sfintei Scripturi. Aci avem locuri cu adevărat minunate și frumoase și care sunt partea nouă în tratari de asemenea fel la noi, pentru că despre locurile din Sf. Scriptură s'a mai scris și sunt la îndemână destule tratate, dar despre temeiurile din istoria bisericească mai puțin, și acestea sunt tocmai faptele crude pe care le putem aduce împotriva sectanților.

Astfel *Iustin Martirul*, în apologia sa a II (1, 15) scrie că, în vremea sa, erau creștini, bărbați și femei, bătrâni de câte 60 și 70 de ani, care fuseseră ucenici ai Domnului din însăși copilăria lor. Acum, să tâlcuim puțin acest loc. Sf. Iustin Martirul a trăit pe la jumătatea veacului II. Dacă, pe vremea sa, erau oameni care trăiau în credința creștinească de 60 și 70 de ani, înseamnă că aceștia fuseseră botezați de copii, pe vremea încă a veacului I, adică atunci când trăiau unii din apostoli. Nu sunt cuvintele acestea o dovadă că copiii erau botezați chiar în vremea aceia îndepărtată?

Nu mai vorbim despre alte locuri dela Sf. Iustin, în care se află doctrina despre botez, legată de cea a păcatului dela Adam, precum tot în apologia II sau în Dialogul cu Trifon, care se găsesc arătate pe larg în volumul I al *Antichităților creștine de Bingham*.

Să venim însă acum la *Tertulian*, care a scris lucrarea *de Baptismo*, adică despre Botez. Acesta e arătat că un scriitor protivnic botezului copiilor. Dar tocmai această împotrivire a sa dovedește că botezul ființă. Căci el își arată părerea sa personală că botezul ar trebui săvârșit mai târziu. Aceasta însă tocmai arată că practica obișnuită era alta. Afară de aceasta, el nu aduce niciun temei apostolic împotriva botezării copiilor, ceiace, fără îndoială, ar fi făcut, dacă Biserica veche ar fi fost și ea protivnică.

Foarte categoric este în această privință *Irineu*, care s'a născut pe la sfârșitul veacului I și a scris pe la 176, fiind ucenicul Sfântului Policarp, celce însuși a fost ucenicul Sfântului Ioan Evangelistul. Deci Policarp este un martur vrednic al obiceiurilor din vremurile cele mai depărtate. În cartea sa *Adversus Haereses*, pe lângă teoria generală despre botez, ca trebuincios pentru toți pentru a șterge păcatul lui Adam, el mai spune: „Hristos a venit să mântuiască pe toți oamenii, pe prunci și pe cei mici și pe copii și pe tineri și pe bătrâni (*infantes et parvulos et pueros et seniores*). De aceia a venit în toate vârstele: făcându-se prunc pentru prunci și sfințind pe prunci, mic pentru cei mici și sfințind însăși vârsta pe care aceștia o aveau.

Dar vom înșira toate locurile de care se poate pomeni în această privință? Oh! ele ocupă 17 coloane dese la Bingham, cu mult mai mult decât avem noi vreme și loc pentru o asemenea tratare. Dacă aceasta s'ar traduce, ar da cel mai larg material pentru chestiunea noastră, cu mult mai mult decât este astăzi curent printre noi. Vom spune numai că Origen, în Omilia sa VIII la Levitic, spune că nimenea, chiar de ar trăi numai o zi, nu poate fi scutit de păcat și că trebuie botezat. Origen, e adevărat, nu e Sfânt Părinte, dar trăiește în vremea Părinților. Ciprian însă este Sfânt Părinte și, în unire cu un sinod de 70 de episcopi, scrie lui *Fidus*, episcop care-l întreba despre botezul copiilor, că nu numai dela 8 zile înainte se poate boteza copilul, ci chiar îndată după naștere.

IV.

Botezul copiilor după inscripțiuni.

Este însă, în această privință, un capitol cu totul nou și care nu s'a tratat până acum: este botezul copiilor după inscripțiuni, adică ce ne destăinuesc inscripțiunile în această chestiune

Aceasta face parte din studiul arheologiei creștine, studiu care nu se predă în facultățile noastre de teologie. El ne oferă însă date în această privință, fiindcă ne arată însăși practica vie a creștinilor în vremurile cele mai îndepărtate.

Astfel însemnatul arheolog italian *Marucchi*, care a studiat inscripțiunile din vechile cimitiie creștine din Roma, ne dă următoarele date în această privință: «O inscripțiune săpată pe un mormânt de copil ne mărturisește că el era creștin, ceiace dovedește, zice *Marucchi*, că încă de atunci găsim obiceiul de a boteza copii». Și îndată după aceasta, dă însăși inscripțiunea, care e următoarea: *qui cum soldu* (în loc de *solidu*) *amatus fuisset a majore sua et vidit hunc, mortum constitutum esse, petirit de aeclesia*¹⁾ *ut fidelis de seculo recessisset* (care fiind iubit cu căldură de mama sa și aceasta înțelegând că copilul nu are multe zile, a cerut dela Biserică să fie trecut la credință (adică să fie botezat) și așa să plece din lumea aceasta).

Tot de acolo, iată inscripțiunea de pe mormântul unui copil botezat «in extremis, zice *Marucchi*, adică atunci când ea gata să moară: *Tyche dulcis vixit anno uno, mensibus X, dieb(us) XV, accepit VIII K... reddidit die SS.*, cutare copil a trăit un an, 10 luni și 15 zile, a primit darul de sus și și-a dat sufletul către Domnul în însăși ziua când a fost botezat (ss = *supra-scripta*)²⁾.

În inscripțiunile date de alți autori, iată ce găsim:

Marangoni, în *Acta Sancti Victoris*, ne dă următoarea inscripțiune: *Urcia Florentina fidelis in pace vixit an. V, mes. VII, dies VIII*, adică: *Urcia Florentina* a fost botezată cu pace (*fidelis* este formula care se dă pentru cei botezați) și a trăit cinci ani, 8 luni și 8 zile.

În cimitirul din *Chiusi*, Italia, se găsește următoarea peatră dela mormântul unui copil: *Melitus infans christaeanus fidelis*, adică: Pruncul *Melitus* botezat creștin.

Altă inscripțiune ne vorbește despre mormântul unui copil de 3 ani. Despre acesta ne spune că a trăit 3 ani, 3 luni și 3 zile și se întrebuințează formula grecească *πίστη ἐτετέλησεν* — s'a sfârșit în credință, adică fiind botezat.

Intr'altă inscripțiune, se face o deosebire între cel care a murit numai ca neofit, adică gătit spre botez, și altul care a apucat să-l primească. Astfel citim: *Hic requiescunt duo fratres innocentes, Constantius Neophytus, qui vixit annis octo m. II, d. VII; Iustus fidelis qui vixit annis*

VII, adică: *Aci odihnesc doi frați nevinovați, Constantius neofitul, care a trăit 8 ani, 2 luni și 7 zile, și Iustus, botezat, care a trăit 7 ani.*

O inscripțiune foarte de seamă, pe care ne-o dă *Giovani Battista de Rossi*, care a făcut însemnate studii despre antichitățile creștine, în cartea sa *Inscriptiones Christianae Urbis Romae*, este următoarea: *Fidelis quiescis in pace qui vixit an., m. IV d. (epositus) VI Kal. VIII Oct. Antonio et Bvagrío, adică: Se odihnește în pace celce a trăit un an și 4 luni și a fost îngropat la 6 ale calendelor lui Octomvrie. Celelalte două nume care urmează trebuie să fie părinții copilului. Inscripțiunea aceasta e din anul 382.*

În muzeul din Lateran (Roma) se găsește următoarea inscripțiune grecească: *Πιστὸς ἐκ πιστῶν Ζώσιμος κείμε ζῆσας ἐτεσιν ἑ. μὴ ἡ ἡμέ (ραις) ἑ.*, adică: Botezat din părinți botezați, zace aici *Zosim*, care a trăit 2 ani, 8 luni și 25 de zile¹⁾.

Toate aceste inscripțiuni sunt din vremea foarte veche, din veacurile 2-4, așa că avem a face cu arătări dela începutul creștinismului și vedem, prin ele, cum se lucră între creștini chiar dela început.

Această constatare, după inscripțiuni, și cu altele care se culeg pe celelalte căi arătate, dovedesc pe ce temei tare stă rânduiala Bisericii de a boteza pe copii și cât greșesc bapțiștii împotriva acestei rânduiei.

Arhîm. SCRIBAN

DUMNEZEU

Pe Dumnezeu nu-L poți vedea vreodată.
Deși-l prezent oricând în preajma ta
...Cu ochi trupești pe-al Veșniciei Tată
Nu-L poți vedea oricât L-ai căuta...

El este nevăzut privirii noastre
Dar totuși 'L'ntelegi oricând, de vrei;
Aruncă-ți doar privirea înspre Astre
Și El va străluci în ochii tăi...

Pe Dumnezeu nu-L vezi, ci-L simți creștine
Când fapta bună știi s'o săvârșești...
Il simți pe Dumnezeu că e în tine,
Când Lui tu inima i-o dăruiești.

O! când de ghiață inima ta este
Cum vei putea atunci să-L înțelegi,
Tu, care crezi că Viața-i o poveste
Și săvârșești mereu fărădelegi?!

Pe Dumnezeu nu-L vezi, ci-L simți, creștine
Când pentru alții știi să te jertfești...
Il simți pe Dumnezeu că e în tine,
Când fapta bună știi s'o săvârșești...

Pr. G. I. BEȘCHEA
Mărăcineni-Buzău

1. Cititorul să nu se mire că nu e aceasta ortografia cuvântului latinesc *ecclesia*. În inscripțiuni se găsesc și greșeli, fiindcă nu foși ceice le săpau erau și oameni de carte. Cași azi.

2. Vezi *Eléments d'Archeologie chrétienne*, Roma-Paris 1906, vol. I, ed. 2, pag. 197 - 198.

1. Vezi Charles W. Bennett, *Christian Archaeology*, ed. 4, New-York, 1898, pag. 449 și 597.

CE SPUNE SF. APOSTOL PAUL DESPRE A DOUA VENIRE ?

În clipa când Mântuitorul Hristos se înălța la cer și norul îl ascunsese de privirea sfinților săi ucenici, doi îngeri, în veșminte albe, au stătut înaintea lor și le-au spus: Bărbați Galileeni, de ce stați cu privirea la cer? Acest Iisus, pe care l-ați văzut înălțându-se de la voi la cer, iarăși va veni, precum l-ați văzut mergând la cer¹⁾. Această înălțare la cer era pentru ca acolo să I se dea Domnia, mărirea și regatul și El să domnească peste toate popoarele, națiunile și limbile cu o domnie care va fi veșnică și al căreia regat nu se va sfârâma²⁾, însemna șederea deadreapta Tatălui. Dar Mântuitorul iarăși va să vie cu mărirea să judece viii și morții, precum mai înainte a făgăduit³⁾; când amenințător, când duios, ca o mângâiere pentru ucenicii ce aveau în curând să rămâie fără El⁴⁾.

Despre această a doua venire a Sa, Apostolii cunoșteau semnele ce o vor preceda și destule amănunte asupra marelui eveniment. Totuși nu tot ce știau ei dela Mântuitorul s'a păstrat scris în cele patru Evanghelii. Au rămas încă multe⁵⁾, care nu s'au scris acolo și pe care le-au amintit apostolii în scrierile lor, sau le-au lăsat nescrise în marele depozit al Sfintei Tradițiuni.

Apostolul Paul, însă, nu era de față la toate acestea și el nu le-a învățat dela cei de mai înainte Apostoli ai Domnului⁶⁾; nu dela oameni sau prin om, ci prin Iisus Hristos și Dumnezeu Tatăl⁷⁾, prin descoperirea lui Iisus Hristos⁸⁾. Să vedem ce i s'a descoperit lui privitor la acest mare eveniment și, deci, *ce spune El despre a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos*.

În epistola care, cronologiceste, deschide șirul epistolelor pauline, în epistola I-a către Tesaloniceni, vorbește El despre *parusia Domnului*. Chiar motivul care-l silește s'o scrie este neliniștea Tesalonicenilor din cauza aceasta. Paul fusese în mijlocul lor în a doua călătorie a sa misionară. Cu această ocazie, le descoperă și lămurește că Hristos trebuia să pătumească și să învieze din morți⁹⁾. Dar Iudeii din Tesalonic care nu credeau, s'au umplut de pizmă și au întărit cetatea¹⁰⁾. De abia Paul parcursese drumul prin Bereia și Atena până la Corint, și aici și primește informațiuni prin Timotei și Silvan despre cele ce se întâmplase în Tesalonic. De îndată le și scrie în numele său, a lui Timotei și Silvan o epistolă despre cele ce se întâmplase în Tesalonic. Mai întâi îi laudă că s'au făcut

pildă celor din Macedonia și Ahaia¹⁾, și apoi, ca și cum ar vrea să continue cuvântarea sa de când era cu dânșii²⁾, le arată „că, dacă credem că Iisus a murit și a înviat, așa și pre cei adormiți în Iisus Dumnezeu îi va aduce împreună cu El. Acestea vorbim vouă după cuvântul Domnului, că noi, cei vii, care vom fi rămași până la venirea Domnului, nu vom întrece pe cei adormiți³⁾”.

După învățătura Mântuitorului, morții vor învia atunci când va veni El a doua oară — lucru nepriceput de Iudei. Această învățătură a lui Paul în Tesalonic provocase nedumerire între Tesaloniceni — mai ales din cauza instigației Iudeilor. Nedumerirea înrădăcinase între ei ideea că Hristos va veni cât se poate de curând cu Sfinții Săi⁴⁾. Ca rege victorios, va nimici pe toți dușmanii Săi și după aceea va pune începutul unei împărății pământești plină de pace și fericire. Durerea Tesalonicenilor era că nu știau care va fi soarta celor răposați: nu cumva, adică, aceștia să fie lipsiți de această fericire! Apostolul îi liniștește. Le risipește oarecari îndoeli și le aduce aminte de cum va fi venirea a doua și cum să se pregătească pentru ea.

Apostolul introduce chestiunea cu o cunoscută formulă a Sa: «*Nu voiesc să nu știți*»⁵⁾, care are sensul: nu vreau să vă ascund, sau: vreau să știți acest lucru, în cazul de față: soarta răposaților din Tesalonic. Tesalonicenii să nu se întristeze ca păgânii care nu cred în înviere. Că morții lor vor învia, au probă în învierea lui Hristos, care «a murit și a înviat» și «așa și Dumnezeu pre cei adormiți prin Iisus îi va aduce împreună cu el»⁶⁾, și vor lua parte la darul prezenței Lui, deoarece El este capul, iar Ei membrele aceluiaș corp: Biserica creștină⁷⁾.

Hrisostom și alți explicatori socotesc că atunci când Paul spune: Zicem aceasta într'un cuvânt al Domnului, sau pe temeiul unui cuvânt al Său, nu ar fi numai o aluzie la cele spuse de Domnul în această chestiune⁸⁾, ci la ceva care i s'a descoperit Lui, în mod deosebit ca o taină⁹⁾. Din expresia *ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες*, «că noi cei vii», s'ar părea că Paul socotia venirea Domnului foarte apropiată — în chiar timpul cât trăia El, deoarece și El se numără la cei vii, în viață, când va veni Hristos. Prin «*noi cei vii*», El înțelege pe acei care se vor afla în viață la venirea Domnului și nici decum pe El și contemporanii săi — lucru ce se și înțelege dacă am citi *ἡμεῖς... οἱ*

1) Acta 1, 10-11. — 2) Sf. Daniil 7, 13-14. — 3) Matei 16, 27; 24, 30; 26, 64; Marcu 8, 38; 13, 26; Luca 9, 26; 21, 27. — 4) Ioan 14, 3; — 5) Ioan 20, 30; 21, 25. — 6) Galat. 1, 16. — 7) Galat. 1, 1. — 8) Galat. 1, 12. — 9) Acta 17, 3. 10) — Acta 17, 5.

1) 1 Tesalon. 1, 7. — 2) Acta 17, 3. — 3) Tesalon. 4, 15. — 4) 1 Tesalon. 3, 13. — 5) Cf. Romani 1, 13; 1 Cor. 12, 1. — 6) 1 Tes. 4, 14. — 7) 1 Cor. 12, 27. Efes. 1, 22; 4, 22; Colos. 1, 22. — 8) Mat. 24, 31. — 9) 2 Cor. 15, 51. 2 Cor. 12, 1 etc.

περιλειπομένοι — adică noi aceia care vom fi rămași în viață sau mai bine zis, cei care se vor afla în viață la venirea Domnului. Paul nu putea să puie hotar de timp pentru un eveniment despre care nici îngerii din cer nu știu mai mult¹⁾, iar pentru om nu era decât cuvântul: *privelgiați și vă rugați, că nu știți ziua sau ceasul în care va veni Fiul Omului*²⁾. Că venirea Domnului este mai mult sau mai puțin apropiată, acest lucru îl arată Paul ca necunoscut. Și El îndeamnă pe Tesaloniceni ca să fie pregătiți: întăriți în inimile lor și fără prihană înaintea lui Dumnezeu³⁾, pentru dies illa subito ventura.

Domnul însuși spune că ziua aceia va veni pe neștiute și pe neașteptate, cum vine furtul⁴⁾, deaceia și Paul scrie Tesalonicenilor că «despre vremi și ani nu aveți nevoie să vă scriu, pentru că voi înșivă știți că ziua Domnului ca un furt noaptea va veni. Când vor zice pace și liniște, atunci fără de veste vine peste dânșii peirea ca și durerea peste ceiace are în pânțele și nu vor scăpa»⁵⁾. Venirea a doua va fi. Dar omul nu poate să fixeze nici data în mare, ca vreme χρόνος: secol, an, lună, zi, și nici în mic, ca timp, καιρός: an, lună, zi, ceas, pentru că nu se cuvine a ști timpurile pe care Domnul le-a păstrat pentru Sine⁶⁾. Deaceia chiar ziua aceia se numește „Ziua Domnului” יהוה יום⁷⁾, ἡμέρα κυρίου, ziua când El va domni ca judecător, dând răsplată pentru bine și pedepsind răul.

O înțelegere ad litteram a cuvintelor «ca un furt noaptea», care este o simplă metaforă, a făcut loc părerii că venirea Domnului va fi în timpul nopții și anume în noaptea Paștelui, de unde ar veni (după *Lactantiu* și *Jerolim*) origina privigherilor sau a deniilor, iar la poporul nostru credința că în noaptea Paștelor se deschide cerul.

Teodoret spune: Foarte folositoare este pilda cu ceiace are în pânțele. Că și femeia grea știe că poartă sămânța, dar nu știe vremea durerilor... Veacul de acum poartă germele creaturii noi, dar, la stârșitul zilelor, vor începe durerile nașterii, după care vine crearea din nou a omenirii peste tot și a naturei⁸⁾. Pe cei necredincioși îi poate apuca ziua aceea nepregătiți, dar nu trebuie să fie nepregătiți și fiii luminei⁹⁾.

Tesalonicenii, oameni materiali ca în orice port, ar fi dorit, ca Paul să le arate semnele ce vor preceda această venire. Paul nu le arătase acest lucru. Ei continuă să fie neliniștiți. Paul, aflând de aceasta, le scrie a doua epistolă.

Acum le arată din nou că venirea nu este apropiată și că, mai înainte de «venirea Dom-

nului și unirea noastră cu Dânsul»¹⁾, va fi «apostasie» și venirea «omului păcatului, a fiului pierzării, împotrivorul care se înalță peste tot ce se cheamă Dumnezeu sau lucru de închinare, încât se așează pe sine în biserica lui Dumnezeu, crătându-se pe sine că ar fi Dumnezeu»²⁾.

Paul accentuează aici două evenimente ce vor preceda venirea Domnului: *Apostasia* și *venirea lui Antihrist*. Apostasia este lepădarea credinței hotărâte și învățate de biserică. „In zilele de apoi se vor abate unii dela credință, luând-amine la spiritele cele înșelătoare și la învățăturile demonilor, ale celor ce cu fățarnicie vorbesc minciuni”³⁾. Această lepădare, însă, poate apărea în oricare moment istoric, și istoria, chiar, a înregistrat cu lux de amănunte acest lucru. Persecuțiunile aduc defecțiuni dela credință, cultura la tel și, doar, nu știi care moment este prielnic credinței în Dumnezeu. Unul și acelaș suflet poate cădea și se poate ridica de mai multe ori⁴⁾ Apostasia ar fi, deci, numai un semn general și ea va fi, mai bine zis, urmarea naturală cauzată de ivirea profeților mincinoși, care se ivise și în Tesalonic, în numele lui Paul, și amăgesc⁵⁾, în numele filosofiei și a credinței deșarte, după tradițiunea oamenilor, după elementele lumii și nu după Hristos⁶⁾, sau sub cuvânt de umilință și adorare de înger îngâmfându-se de mintea lor trupească⁷⁾ sau în alt chip⁸⁾.

Dela Arie la Luther, de aici la revoluția franceză și apoi la cea bolșevică, în fiecare an s’au înregistrat defecțiuni dela credință. Prin apostasie, vom înțelege mai întâi, o lepădare totală, după ce va fi, o răspândire totală.

Antihristul se amintește pentru prima oară, cu acest nume, ὁ ἀντιχρίστος, la Ioan, în epistolele sale, înțelegându-se prin aceasta un pseudoprofet, pseudoînvățător⁹⁾ și tăgăduitor al lui Hristos¹⁰⁾. Paul îl numește ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀνομίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπολείας—omul fără-de-legii, fiul păcatului¹¹⁾, deci el va fi un om, și nu satan îmbrăcat în corp omenesc. Va fi unul și nu o colecțiune de necredincioși și persecutori¹²⁾. El nu se confundă cu antemergătorii săi, care vor fi mulți și cu felurite mijloace de răutate, stricând pacea lumii. Mai înainte de a fi Antihrist „fiul pierzării”, va fi „omul fără de legii”, care nu va gândi, nu va lucra, și nu va trăi decât pentru a păcătui el și a face și pe alții să păcătuiască. Numele de ὁ υἱὸς τῆς ἀπολείας—fiul pierzării¹³⁾ îl dă Mântuitorul lui Iuda și după înțelesul timpului înseamnă demn de pierzare și hotărât pentru pierzare. Este foarte nimerită ascendența paulină în care acest Antihrist se numește mai întâi „om al

1) Mat. 24, 36. — 2) Mat. 24, 42; 25, 13; Marcu 13, 33; Luca 21, 36. — 3) 1 Tesal. 3, 13. — 4) Matei 24, 43. — 5) 1 Tesalon. 4, 1-3. — 6) Acta 1, 7. — 7) Isaia 2, 12; Iezech. 13, 5; Ioil 1, 15. 2, 11. — 8) Cf. Romani 8, 22 seq. — 9) 1 Tesalon. 5, 4.

1) 2 Tesalon. 2, 1. — 2) 2 Tesalon. 2, 3, 4. — 3) I. Timotei 4, 1. 4) Cp. Luca 15, 18; — 5) 2 Tesal. 2, 3; Matei 24, 4; Efes; 5, 6; 6) Colos. 2, 8; — 7) Colos. 2, 18; — 8) 2 Tesalon. 2, 3; — 9) 1. Ioan 2, 18; 4, 13; Cp. 2 Petru. 2, 1; — 10) 1. Ioan 2, 22; — 11) 2. Tesal. 2, 3; 12) Cum vor să vadă unii; cp. 1. Ioan 2, 18; — 13) Ioan 17, 12.

„păcatului“ și mai apoi „fiul pierzării“: efectul pierzării are drept cauză păcatul.

Neorânduiala din apropiata venire a Mântuitorului va schimba și legile naturii poruncite sau îngăduite omului. Invățătorii mincinoși vor opri a se însura, vor ordona a se reținea de bucatele pe care Dumnezeu le-a făcut spre gustarea celor ce cred și cunosc adevărul, căci toată făptura lui Dumnezeu este bună, nimic nu este de lepădat, care se ia cu mulțămintă, căci se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciuni¹⁾. Cele spuse aici nu pot avea aplicare la monahism sau la postitori, deoarece apostolul vorbește de cei cari înșală. Dar un monah sau ajunător nu este un înșelător. Apostolul arată pe acei care pe dinafară apar cinstiți, iar înăuntrul lor sunt complect răi. Aci e vorba de acei care, ca Esei și Terapeuții, se abțin dela căsătorie sau ca Saturnin, Marcion și Encratiții opresc căsătoria și mâncarea de carne, punând sub blestem întreaga natură. Paul singur spune în altă parte: de te-ai căsătorit nu ai păcătuit și de s'a măritat fecioara nu a păcătuit²⁾ și nimeni să nu vă condamne pentru mâncare sau băutură³⁾ și celace mănâncă să nu desprețuiască pe acel ce nu mănâncă și cela ce nu mănâncă să nu judece pe cel ce mănâncă⁴⁾.

Paul scriind Romanilor, le arată și care va fi soarta lui Israel, a poporului ales în legătură cu venirea Domnului. Nu vreau să nu știți voi, fraților, taina aceasta ca să nu fiți înțelepți la voi înșivă, că împietrirea Israilului în parte s'a făcut până când va fi intrat plenitudinea popoarelor și astfel întreg Israilul se va mântui precum este scris: Va veni din Sion cel care ne scapă, El va întoarce nedreptățile lui Iacob. Și aceasta este legătura mea cu dânșii: când voi lua dela dânșii păcatele lor⁵⁾. Paul a fost obiectul unei descoperiri și El le-o comunică cititorilor săi, pentruca nu cumva ei să-și facă vreo părere deosebită de adevărata părere întemeiată pe propria lor înțelepciune. Această descoperire este că împietrirea poporului Evreesc, față de Mântuitorul, este numai în parte, deoarece mulți dintre Evrei trec și acum la creștinism. Această împietrire, chiar pentru cealaltă parte, nu este definitivă, ci numai pânăla vremea când toate celelalte neamuri vor fi intrat în sânul Bisericii lui Hristos. Prin τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν, plenitudinea neamurilor, însemnează neamurile în totalitatea lor, adică toate neamurile pământului, dar nu spune dacă și în totalitatea membrilor lor. Când deci «se va predica această evanghelie la toată zidirea, spre mărturie la toate popoarele»⁶⁾ se va face convertirea lui Israil și apoi va fi

sfârșitul¹⁾. Paul ia în ajutor profeția²⁾. Judeii au rămas departe de Evanghelie, dar ei sunt iubiți de Dumnezeu din cauza părinților lor³⁾; ramurile copacului dumnezeesc s'au frânt pentruca să mă altoiesc cu neamul păgân⁴⁾. Prin convertirea lui Israil, nu vom înțelege pe fiecare Israilitean în parte și nici totalitatea tuturor membrilor din toate timpurile, ceea ce este o imposibilitate fizică, ci poporul lui Israil ca unitate etnică. Deci stau departe de adevăr acei care cred în desființarea națiunilor și care explică cuvintele «o turmă și un păstor»⁵⁾ în sensul unei unități în care s'au asimilat toate națiunile. Poporul lui Israil rămâne mărturie pentru creștinism până în preajma venirii celei de a doua a Mântuitorului. Atunci se vor întoarce la creștinism toate popoarele, se va întoarce și neamul lui Israil și lumea întreagă va fi o turmă peste care va domni ca păstor însuși Domnul Hristos.

La venirea Domnului, lumea va fi în strâmtorări, «de vreme ce drept este la Dumnezeu să răsplătească cu necaz celor ce vă necăjesc pe voi și vouă, celor necăjiți, să vă dea odihnă cu noi la descoperirea Domnului Iisus din cer cu îngerii puterii lui, în văpaie de foc care va izbândi celor ce nu cunosc pe Dumnezeu și celor ce nu ascultă de Evanghelia Domnului Nostru Iisus»⁶⁾. Aceste strâmtorări și necazuri vor fi desigur manifestate prin rășboaie, foamete, ciumă, cutremur de pământ, uri diavolești, între acei ce ar trebui să fie prieteni și fel de fel de catastrofe pe care mintea omenească nici măcar nu și le poate închipui.

Scopul venirii a doua a Mântuitorului este „Ca să răsplătească fiecăruia după faptele sale: Celor ce prin răbdare în fapte bune căutăm mărire și onoare și nemurire: Viața eternă; iar celor prigonitori care nu se supun adevărului, ci nedreptății: Mânie și urgie, necaz și strâmtorare..“⁷⁾. Paul numește ziua judecății o zi de mânie⁸⁾, în care se va da fiecăruia după faptele sale⁹⁾, deci și o zi a dreptății, o zi a Domnului¹⁰⁾.

La această zi, însuși Domnul se va pogorâ din cer cu îngerii puterii sale¹¹⁾ într'o strigare în vocea Arhanghelului și în trâmbița lui Dumnezeu,¹²⁾ ca „să se facă minunat întru toți cei ce au crezut“¹³⁾. Domnul va veni înconjurat de Sfinții îngeri, care vor și executa puterea Lui. Ziua judecății este de așa natură, că «insuși Domnul», în persoană va veni să facă dreptatea. Cuvântul „Strigare“ arată că porunca Domnului va fi ca a unui comandant spre oștirea sa: spre

1) 1 Timotei 4, 1-5; - 2) 1 Cor. 7, 28, 36, 38; - 3) Colos. 2, 16; - 4) Rom. 4, 3; - 5) Romani 11, 25-26 citând pe Isaia; - 6) Matei 24, 14; cp. 28. 10.

1) Matei 24, 14. - 2) Isaia 59, 20; 27, 9 cp.; Ps. 14,7; Ierem. 31, 33-34; - 3) Rom. 11, 11; - 4) Rom. 11, 19; - 5) Ioan 10, 16 cp.; Iezech. 37, 22; - 6) 1. Tesal. 1.6-8. - 7) 1 Cor. 14, 22; - 8) Rom. 2.6-9; 2 Cor. 5, 10; 9) Cf. Ps. 62, 13; Prov. 24, 12; 1 Tes. 1, 10; - 10) Cf. Not. 16, 27; Ier. 17, 10; 82, 19; - 11) 1. Cor. 1-8; 5, 5; 2 Cor. 1, 14; Filip. 1, 6, 10; 2, 16; - 12) 2 Tes. 1, 7; - 13) 1 Tes. 4, 16.

imediată și sigură executare: îngerii vor trâmbița și morții se vor scula ¹⁾).

Pentru noi, creștinii, care trudim sub greutatea zilei și ne osândim sub poftetele trupului nostru neputincios și a sufletului nostru osârduitor, nu ne rămâne alta decât să ne rugăm cu cuvintele lui Paul: „Dă-ne nouă, Doamne, ca să aflăm milă dela tine în acea zi“ ²⁾ a venirii Tale celei de a doua! ³⁾.

Economul I. C. BELDIE

Galati, 23 Mai, 1927.

Bibliografie: Dr. V. Gheorghiu. Epistola către Romani, Cernăuți; Dr. I. Olariu: Epistolele S. Apostol Pavel, Caransebeș 1910 și 1913; Maunoury: Commentaire sur les epîtres de Saint Paul, Paris, 1882, etc, La Sainte Bible... commentée... par. L.-Cl. Fillion. 8 ed. Tome VIII. Paris. 1925.

Tânguirea Sfântului Grigore de Nazianz

*Viața mi-e 'ntristată,
Lacrimi curg șiroae;
Moartea iar s'arată,
Inima mi-o taie!*

*Celce viața toată
Mi-a fost prea iubit,
Vasile de-altădată,
Acum i-adormit!*

*Foarte rău îmi merge,
Sunt nefericit!
Am pierdut părinte,
Mamă ce-am iubit!*

*Perdut-am pe Cezar,
Acum pe Vasile!
Cu chin și amar
Petrec aste zile!*

*M'a lăsat puterea,
Trupul mi-e slăbit;
Am pierdut vederea,
Bătrân gârbovit!*

*Mult mă îngrozește:
Cea singurătate!
Lumea m'ocolește,
Fără de dreptate!*

*Biserica-i sărmană,
Lupii s'a 'nmulțit;
Nu-s părtași de seamă,
Credința pierit!*

*Noaptea se coboară,
Nicăiri lumină;
Christos doarme iară,
Păstorii-s de vină!
Aprindeți lumina!
Mergem la peire!
Altfel mântuirea,
Moartea-i pentru mine!*

Preotul NIC. IANCU
Bunești-Arge

ALTARE VECHI....

*Altare vechi, altare sfinte,
La voi mă duce Duh ceresc;
Altare vechi, altare sfinte,
Eu rog pe bunul meu Părinte,
Să 'nnalțe neamul românesc!*

*Pe-aici au fost, în vremuri grele,
Ascunse moaște de eroi;
Pe-aici au fost, în vremuri grele,
Sclipiri de arme și oțete,
Și crunt, și'nfricoșat război....*

*Cădea în lupte inamicul,
Și alergă prin văi și lunci;
Cădea în lupte inamicul,
Mi-l urmărea, cu zor, voinicul,
Și-l osânda la aspre munci..*

*La neamul meu să nu mai vină,
Pământul românesc călcând;
La neamul meu să nu mai vină,
Cu spada 'n vânt, cu pușca plină,
Căci vor plecà pământ mîncând..*

*Altare vechi, ocrotitoare,
La voi ne-am dus, în cel trecut;
Altare vechi, ocrotitoare,
A sufletelor noastre floare,
In glas de clopot a crescut;*

*Și ne-a rămas, credinții pază,
Și firii noastre talisman;
Și a rămas, credinții pază,
Când noaptea grijii ne 'ntristează
Și bate vânt dela dușman.*

*Hristos ne cheamă, blând, la sine,
Și norii grijilor dispar;
Hristos ne cheamă blând la sine,
Și 'n viitorul ce-l deține,
Va fi al vieții noastre Far.*

Protopop ALEX. MUNTEANU,
fost senator,
Răcăjdeni, Jud. Caraș.

1) 2 Tes. 1. 10. – 2) 1 Corint. 15, 52. – 3) 2 Timotei 1. 18.

REFACEREA MORALĂ

Din atitudinea oamenilor cu răspundere în trebile obștești și din manifestările unor șefi de partide și credințe politice, se constată, pe fiecare zi, că această țară trece azi prin cea mai acută criză a autorității și, mai presus, prin criza lipsei de răspundere, față de tot ce e sfânt și moral în organizația instituțiilor noastre de stat.

Se aduc acuze necontrolate împotriva celor dela conducerea statului și a instituțiilor publice. Se trece peste orice simț de răspundere, uitându-și cei ce ridică asemenea acuze, că în multe cazuri ar putea fi întoarse chiar împotriva celor ce le debitează în serviciul altora.

Cauza acestor stări credem că trebuie căutată în împrejurarea că aproape în toate chestiunile de interes public este vorba, mai întâiu de toate, de satisfacerea intereselor personale, în dauna intereselor obștești.

Pentru viitorul neamului și pentru consolidarea acestei țări, întregită cu atâtea jertfe, se pune întrebarea: ce trebuie să se facă pentru tămăduirea acestor rele și acestei crize, ce pare a sdruncina și sufletul mulțimei care a stat până acum departe de astfel de trământări politice și sociale. La această întrebare, răspunsul cel mai potrivit este că numai refacerea morală a societății este singura operă care ne așteaptă pe toți la lucru, în noul stat român, și care e și cea dintâi condiție pentru a ieși biruitori din toate încercările vremii de azi. *«Cugetătorul, moralistul și scriitorul — pe ei li dorim în fruntea armatei constructive pentruca, organizând sufletul, să ușureze munca».*

Este doar cunoscut principiul că baza unui stat e vrednica morală, care și ea, la rândul ei, nu se poate întemeia decât pe morala creștină; adică pe învățăturile date de creștinism pentru călăuzirea omului în viață. Printre propoveditorii legii și moralei creștine, locul cel dintâiu îl ocupă și trebuie să-l ocupe preoțimea creștină — fără deosebire de confesiune.

Pentruca acești slujitori ai lui Hristos să-și ajungă sublimul scop, întru propoveduirea adevărului și a dreptății, e nevoie ca ei să fie aleși dintre elementele cele mai bune ale societății.

Biserica și statul român au datoria să conlucre împreună la alegerea și susținerea tinerilor cari se dedică chemării preoțești. Preotul zilelor noastre și în deosebi preotul român trebuie să fie un adevărat misionar în mijlocul poporului. Statul, precum și Biserica, trebuie să dea preoțimii române tot sprijinul moral și material, — dar nu în forma și măsura în care s'a dat până acum.

Fruntașii de astăzi ai vieții noastre politice, cu puține excepții, nu numai că nu dau sprijinul

moral slujitorilor altarului, dar caută, pe diferite căi, să le micșoreze vaza și autoritatea în fața societății, din singurul motiv că nu pot împărtăși fără murmur părerile lor politice.

În asemenea împrejurări, nu e de mirare dacă instituțiunile destinate pentru creșterea viitorilor preoți, nu vor fi cercetate sau vor fi umplute numai de elemente slăbuțe, cari nu și-au găsit alt drum în viață, elemente cari, determinând preoții, nu vor putea face față greutăților cari li se pun în cale de multiplele încercări anti-creștinești și antinaționale. Să nu se mire nimeni când, peste vreo 10 ani, altarele bisericilor vor fi părăsite sau vor fi ocupate, la trebuință, de preoți fără pregătirea ce o cer dela ei Biserica și societatea.

Întreb acum pe cei puternici azi: către cine se vor mai adresa în cazuri de tulburări interne sau în alte stări critice, unde numai cu puterea cuvântului, rostit de pe amvon, se pot face adevărate minuni, căci poporul încă nu e destul de conștient de datorințele sale față de noua organizație a statului?

Să nu se creadă că, prin rezolvirea reformei agrare, s'a mântuit țara. Pe lângă această reformă, poporul trebuie luminat. Se cere o reformare a sufletului, o adevărată refacere morală, și numai atunci putem nădăjdui că omenirea își va veni în fire. Această reformă morală trebuie să înceapă de jos în sus, așa fel ca, la conducerea trebilor publice, să poată ajunge numai oameni cu frica de Dumnezeu și cu simțul de datorie și iubire față de aproapele său, muncind cu dragoste pentru binele țării, al neamului, al legii și al gliei strămoșești.

Întăriți și sprijiniți deci acei factori, cari pot conlucra la refacerea sufletească a mulțimii. În primul rând guvernul țării și toți factorii în cădere să pună la adăpostul grijilor zilnice pe preoți, pe profesori și pe scriitori, căci aceste trei categorii de oameni au, în primul rând, chemarea să refacă sufletele, atât ale celor nevârșnici, cât și a celor mari, dând țării cetățeni iubitori de ordine, oameni de caracter, oameni muncitori și, mai presus de toate, oameni de moralitate.

E timpul suprem ca oamenii de inimă, cu situațiuni înalte, să înțeleagă și să reacționeze, făcând în toate direcțiunile selecțiunea morală între cei puși în fruntea slujbașilor de Stat, Biserica și Școală. Acum, și nu mai târziu, se cere dela noi toți clerici și mireni, ca fiecare, în cercul nostru de activitate, să trecem dela vorbe la fapte, lucrând pentru dreptate și păzind hotarele legii, și atunci ne vom bucura împreună de rodul ostanelilor noastre.

Ca o ilustrare a stării sufletești a creștinilor de azi, să servească constatarea făcută de către marele predicator indian *Sadhou Sundar Singh*, în cuvântările ținute în Elveția: «*In țările păgâne, am văzut oameni cari se închină la idoli, dar în aceste țări,¹⁾ am văzut oameni cari se îndumnezeesc singuri. Ei se îngrijesc neconținut de*

bani, de afaceri și necinstesc numele lui Iisus Hristos. Deaceia vor fi pedepsiți mai aspru decât cei din țările păgâne». Iată sentința unui născut păgân, devenit, prin rugăciune și stăruință, cel mai ascultător ucenic al evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Pr. IOAN CRACIUN
Șpring—Sibiu.

MUNCA UNUI EPISCOP

În eparhia Aradului, bântuită și incolțită de diferite secte religioase, biserica noastră muncește și reacționează după un program precis și bine definit. P. S. S. Episcopul Dr. *Grigorie* îndeplinește acolo, la granițele de vest ale patriei, un îndoit rol: și religios și național, căci la aceste granițe ne izbesc mai aprig valorile dușmane.

Pericolul e destul de amenințător, pentru că acțiunea tuturor sectelor se întâlnește într'un punct comun: distrugerea bisericii și, prin ea, disoluția patriei române, făurită cu atâtea jertfe.

În opera sa de renaștere religioasă și națională, Prea Sfințitul dela Arad folosește cele mai nouă metode de pastorație: readucerea credincioșilor la cunoașterea și înțelegerea învățăturilor profesate de biserica noastră. O adevărată școală evanghelică națională. Mijloacele sunt: puterea cuvântului și ajutorul slovei tipărite. Stăpân pe tezaurul învățăturilor creștine, precum și pe ereziile sectare, acest distins și neobosit prelat străbate orașele, satele și cele mai îndepărtate cătune ale eparhiei sale. În curs de doi ani și ceva, a cercetat 160 de comune, chiar jumătate din eparhia Aradului, un record pe care nu l-a ajuns încă niciun episcop în România-Mare.

Și pe unde străbate lăasă în urma sa un potop și valuri de lumină, căci, cu vraja cuvântului său, răscolește cele mai adânci fibre ale sufletului. În cele 160 de vizitații canonice, a sfințit 30 de biserici din nou edificate și, prin 160 cuvântări maestre, a împărtășit poporului setos de lumină dulceața învățăturilor creștine. A chemat

poporul român la o nouă viață creștină și românească, dovedind că temelia patriei noastre a fost în trecut și va fi și în viitor biserica românească. L-am văzut, într'o vizitație canonică, cuvântând și împărțind populației cărți de propagandă religioasă. L-am văzut cercetând acasă pe cei suferinzi și necăjiți. Poporul îl încunjura ca pe un sol mântuitor. Bărbați, femei, copii și moșnegi își lăsau casele și uneltele de lucru și petreceau plângând pe cel venit la ei în numele Domnului.

În răstimpul scurt de când păstorește P. S. Grigorie, au eșit, de sub teascurile tipografiei episcopoești din Arad, peste jumătate milion de broșuri din «Biblioteca Creștinului Ortodox». Toate pregătite ori revizuite de Episcopul Aradului, cu competența omului specialist în materie de sectologie, pe care de multe ori îl găsesc zorile zilei muncind la masa vlădicească. Aceste cărțicele sunt citite și reclamate de lumea creștină cu multă insistență și formează o făclie luminoasă în mâinile creștinilor. Dovadă manifestărilor religioase din eparhia Aradului, dovadă bucuria mare cu care este sărbătorit acest vrednic Ierarh de eparhioții săi. Dovadă mulțimea de biserici școale și case culturale, ce se ridică și se înalță la îndemnul P. S. Sale. Dar avem și alte rezultate îmbucurătoare: zilnic înregistrăm reveniri dela sectari la biserica-mamă. Deci Poporul Român poate munci liniștit în patria întregită, căci, în Episcopul Dr. Grigorie avem, la granița dinspre Tisa, o santinelă care muncește și veghiază.

1. Adică în Europa.— *Nota A. S.*

SIMION STANCA
Consilier eparhial

Nerăbdarea e totdeauna lipsită de înțelepciune și de priceperea la lucru. Ea nu cunoaște oamenii și nu-i face mai buni. Nu îndeplinește nimic bun, ci face mult rău.

Răbdarea însă face lucru deplin. Noi nu putem face minuni ca Iisus, dar putem întrebuița răbdarea, și ea zămislește între oameni roade care aproape sunt minuni. Ea dă vrednicie, cucerește inimile, are asupra ei binecuvântarea crucii, fără care nu se poate face nimic.

MAURICE MESCHLER
În JÉSUS, Paris, 1920, p. 52

IN APOI SPRE ALTAR!

Frumoasă e menirea ta, apostol al lumii! Tu ești pus de Creator, în mijlocul unei mulțimi credule și puțin statornice, neîncetat amenințată să cadă sub prada ispitelor înverșunate. Tu ești orînduit să-ți ridici glasul tău în tot locul și timpul, strigând tuturor pasiunilor omenesci: „Inapoi satano!”. Tu ești chemat de sus, ca, stând în centrul unor patimi și defăimări lumești, să înfrunți toate acestea spre folosul tău personal și, sfătuind pe alții spre drumul luminii, să-ți poți dobândi autoritatea de care simți atâta nevoie, în aceste timpuri sărăcite de orice virtuți binefăcătoare.

Tu ești rânduit să formezi un zăgaz puternic, din piatră de diamant, ca să poți ține piept vrăjmașilor ce vor să roadă stâlpii pe care se reazimă întreaga omenire. Privește însă, în jurul tău! Vezi roadele muncii tale! Uite-te la viața omenirii, care ți-e încredințată! Lupti din răsputeri, îți frământă mintea, în zile și nopți nedormite, să născocesci felurite chipuri de muncă, pentru a abate omenirea dela relele apucături, și totuși, de privești înapoi, e aceiași ca și înainte.

În zori de zi, unul a răpus pe altul cu cuțitul în plină stradă, la țară, fiul netrebnic a dat cu focuri de revolver în însăși tatăl său; în cafele și alte localuri, damele cu țigări în gură, umplu văzduhul cu fumul lor înăbușitor. Aruncându-ți ochii pe ziare, mai întâi te isbesc fraudele dela diverse instituții; primării, prefecturi, divizii *de armată*, până când și în Biserică, au năpădit să-ți răpească odoarele sfinte. Trenurile nu-și mai țin calea lor, din cauza acarilor bețivi; pe drum, nu îndrăznești să pleci fără armă, din cauza jefuitorilor nemernici. Crime, sinucideri la tot pasul. O tempora! O mores!

Viață fără scop, muncă fără rezultat, un haos nemărginit ni se deschide înainte. Deoparte invențiunii uriașe, ce într'o clipă pot distruge omenirea, de altă parte, beții de patimi oribile, care împreună lucrând, pot pregăti îndată sfârșitul.

A înlătura acestea toate, e scopul tău și, pentru a-l îndeplini, grăbește înapoi, spre altar. Acolo e Duh de viață dătător; acolo poporul se îmbie cu virtuți sfinte; acolo i se curăță conștiința de apucături viclene. Acolo este Dumnezeu și, stând aproape de El, își recapătă chipul pe care îl avusese la început. Nu te înhâmă la jugul politiceii militante! Nu-ți lăsa tiii sufletești

să cadă în prada politiceii discordante, ci, adunându-i pe toți sub umbrarul din curtea Bisericii, după înălțătoarea slujbă dumnezeiască, arată-le lor, ceiace nu știu, învață-i ceiace nu învață, ceeace nu înțeleg, fă-i să cunoască calea pe care ei vor a merge. Aruncă din viața ta, o fărâamă în viața lor, fă-i să te recunoască de părinte îndrumător, de frate sprijinitor, și atunci, cunoscându-ți faptele, să te urmeze. La glasul tău din fața sf. mese, să răsară scânteii de lumină, iar la cuvântul tău, din amorul sf. Locaș, să se cutremure până și stâncele de piatră.

Creștinul să iasă afară plin de viață și de duh, iar tu să rămâi fericit și plin de acelaș duh ca și creștinul. Iată scopul vieții! Nu-ți face, din nenorocita luptă politică, un mijloc de constrângere pentru cei slabi; nu-i apăsă, căci pe tine singur te vei apăsă. De vei fi îmbrățișat vreo funcțiune în stat, nu impune subalternilor să-ți împărtășească ideile politice, pe care ei nu vor să le înțeleagă; iar dacă au nevoie de vreun sprijin, oteră-l, fără întârziere, fără plată, fără ură și părtinire, ci cu dragoste și respect.

Dragostea e o scânteie divină. Ea e în stare să liniștească și să aducă la pace, cele mai crude răsboaie; poate să potoloască valurile de ambiții, să înlătore vițiile și să îmbogățească cu virtuți neperitoare, mintea sbuciumată a omului de azi.

Unde ești apostol al luminii? Ai închis ochii să nu mai vezi ce-i în jurul tău? Te-ai făcut tovarăș de luptă cu politicianii de azi? Ai uitat scopul tău?

Revino. Fii ștreajă neadormită la căpătâiul virtuților creștine. Intoarce-ți privirea spre altar și deacolo glăsuește adevărul turburat de atâta vreme. Muștră cu vreme și fără timp, pe monstrii zilelor de azi, ce asupresc poporul, storcându-le și ultima picătură de voință. Lovește cu sabia cuvântului pe distrugătorii dragostei creștine; pe mizerabilii ce nu recunosc în dragoste, decât patima dușmăniei dintre oameni. Fă din altarul ce ție îți este încredințat de Providență, un loc de repaos și liniște spirituală pentru sărmanii muritori, cari, căzuți sub vitregia vremurilor și asupriți de atotputernicii zilei, nu așteaptă decât un salvator, care să-i îmbrățișeze cu inima deschisă și, prin mijlocirea sfântului sanctuar, să se apropie de speranța divină.

Pr. SEBASTAIN MUJA,
Paroh în Rovinari-Gorj

CRONICA BISERICESCĂ

INTERNĂ

PROIECT DE REGULAMENT PENTRU FUNCTIONAREA CONSILIULUI CENTRAL BISERICESC

CAPITOLUL I.

Consiliul Central Bisericesc și alcătuirea lui.

Art. 1. — Consiliul Central Bisericesc este organul superior administrativ pentru afacerile întregii Biserici ortodoxe din Patriarhia Română, și totodată organul executiv al Sf. Sinod și al Congresului Național Bisericesc. (Art. 14 și 15 din Statut și 7 din Lege).

Art. 2. — Consiliul Central Bisericesc se compune din 15 membri aleși de către Congresul Național Bisericesc — câte 3 din fiecare Mitropolie —, în proporția de 2 mireni și un cleric. (Art. 15. din Statut).

Art. 3. — Membrii mireni sunt onorifici și aleși pe 6 ani, ei pot fi realeși; iar membrii clerici, cari formează delegațiunea permanentă a Consiliului Central vor fi salariați (Art. 15 din Statut).

Art. 4. — După un an de probă, membrii clerici vor fi declarați stabili (definitivi) printr'o decizie a Președintelui. (Art. 15 din Statut).

Art. 5. — Președinte al Consiliului Central este Patriarhul, în lipsa Sa, președinția o au Mitropoliții în ordinea arătată la Art. 2 din lege și, în cazul când și aceștia lipsesc, un delegat al Înalt Prea Sfințitului Patriarh. (Art. 16 din Statut).

Art. 6. — Consiliul Central Bisericesc lucrează în ședințe plenare convocate de Președinte odată la 2 luni sau ori de câte ori este nevoie.

Pentruca hotărârile Consiliului Central Bisericesc să fie valabile, se cere ca la ședința să fie prezenți cel puțin 8 membri din cei 15 în afară de Președinte.

Art. 7. — Mitropoliții, Episcopii, cum și membrii Eforiei, pot lua parte la ședințele Consiliului Central Bisericesc cu vot deliberativ (consultativ) asupra chestiunilor dela ordinea zilei; însă hotărârile valabile se iau cu majoritatea voturilor membrilor Consiliului. (Art. 17 din Statut).

Art. 8. — Lipsa dela ședințele Consiliului a unuia din membrii săi trebuie motivată către Președinte, care supune cazul deciziei Consiliului.

Art. 9. — Președintele convoacă la ședințele Consiliului pe toți membrii cu 10 zile înainte, sau telegrafic cu 5 zile înainte de ziua ședinței.

Art. 10. — Membrii Consiliului și Eforiei — pentru timpul când sunt chemați la ședințe — au dreptul la plata transportului cu trenul cl. I.

(dus și întors) și o diurnă egală cu aceia a parlamentarilor.

Art. 11. — Membrii Consiliului Central și ai Eforiei sunt moralmente obligați să primească orice însărcinare ce li s'ar da de către Președinte sau de către Consiliu în legătură cu atribuțiunile acestuia, după Legile și Regulamentele bisericești în vigoare.

CAPITOLUL II.

Atribuțiile Consiliului Central Bisericesc.

Art. 12. — Consiliul Central Bisericesc ca organ executiv al Sf. Sinod și al Congresului Național Bisericesc în afacerile: *Administrative, Culturale, Fundaționale și Epitropești* (economice), are următoarele atribuțiuni: (Art. 7 din Lege și 14 din Statut).

A.

Administrative.

a) Aduce la îndeplinire toate hotărârile Sf. Sinod și ale Congresului Național Bisericesc în conformitate cu Legea și Statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române.

b) Supraveghează ca Legea, Statutul și toate regulamentele privitoare la organizarea Bisericii Ortodoxe Române, să se aplice în întregime în toată Biserica, luând măsuri contra celor neșpuși: persoane sau corporațiuni.

c) Ia dispoziții pentru convocarea Congresului Național Bisericesc și se îngrijește ca Eparhiile să completeze vacanțele eventuale din Congres.

d) În caz de vacanță numește pentru restul perioadei legale pe cei 2 membri ai Eforiei, sub rezerva ratificării Congresului Național Bisericesc.

e) Recomandă Președintelui pe funcționarii Consiliului Central și Eforiei spre aprobare.

f) Exerciță disciplina supremă asupra membrilor săi, a funcționarilor Consiliului și ai Eforiei.

g) Decide în toate chestiunile mixte sau în conflictele de competență ce s'ar ivi, între diferitele corporațiuni bisericești înființate prin Lege și Statut și cari, i-ar fi trimise de către Președintele Sf. Sinod, Eforiei, ori de către organele interesate.

h) La cererea motivată delegă unui alt Consiliu Eparhial, rezolvarea chestiunilor importante în care membrii Consiliului respectiv s'au dovedit a fi direct interesați.

i) Alcătuește proiecte de regulamente pentru aplicarea Legii și Statutului și le supune discuțiunii și votării Congresului Național Bisericesc.

j) Alcătuește regulamente pentru disciplina interioară a funcționarilor Consiliului și ai Eforiei,

cum și Regulamentul de ședință al Consiliului, și le dă aprobarea.

h) Examinează înainte de punerea în aplicare toate regulamentele de orice natură, întocmite de organele și corporațiunile bisericești din cuprinsul Bisericii Române, spre a le pune în concordanță cu Legea, Statutul și Regulamentele generale ale Congresului Național Bisericesc.

B.

CULTURALE.

I. Invățământul teologic.

a) Consiliul Central Bisericesc în condițiunile stabilite de legile și regulamentele bisericești colaborează la organizarea, îndrumarea și controlul învățământului teologic (Academii, Institute Teologice, Seminarii și Școli de Cântăreți).

b) Colaborează în aceleași condițiuni la alcătuirea regulamentelor de disciplină interioară în internatele școlilor teologice.

c) Supraveghează aplicarea dispozițiilor Legii și Statutului la numirea profesorilor la școlile teologice și în caz de abatere ia măsurile prevăzute în regulamentul de față.

d) Exerciță în numele Sf. Sinod și al Congresului Național Bisericesc inspecția supremă asupra tuturor Institutelor teologice indicate sub punctul a lit. B. luând măsurile dictate de împrejurări potrivit cu dispozițiunile legilor și ale regulamentelor.

e) Ca organ executiv al Sf. Sinod colaborează printr'un delegat încomisiunea pentru controlul și aprobarea cărților didactice pentru școlile teologice.

f) Colaborează în aceeași calitate ca organ executiv al Sf. Sinod în Comisiunile pentru examenul de capacitate al profesorilor dela școlile teologice.

g) Tipărește în limita fondurilor disponibile lucrări originale s'au traduceri cu caracter științific, religios sau literar-religios de însemnătate deosebită.

h) Va putea sprijini înființarea unei reviste cu caracter teologic-didactic, în care să se oglindească viața și activitatea tuturor institutelor de educație religioasă ale Bisericii Ortodoxe Române.

i) În limita fondurilor disponibile distribuie licențiatilor în teologie burse și ajutoare pentru studii în străinătate pe baza recomandărilor făcute de către Facultățile și Academii Teologice.

2. Invățământul religios în școlile Publice și particulare.

(Primare și Secundare)

a) Consiliul Central Bisericesc în calitate de organ executiv al Sf. Sinod colaborează la examinarea programelor și a cărților didactice ale în-

vățământului religios ortodox din toate școlile publice și particulare (primare, secundare și profesionale) prezentându-le spre aprobare Sf. Sinod.

b) Priveghează ca la numirea profesorilor de religie dela toate școlile secundare și profesionale publice și particulare să se respecte dispozițiile Art. 144 sec. d. lit. h. din Statut.

c) Eventualele abateri cu privire la numirile profesorilor de religie vor fi examinate la cererea celor în drept de către Consiliul Central Bisericesc care va lua măsurile prevăzute de Legile și Regulamentele bisericești.

d) Exerciță suprema inspecție asupra învățământului religios primar, asupra profesorilor de religie dela școlile secundare și profesionale, publice și particulare.

C.

ECONOMICE.

a) Consiliul Central Bisericesc administrează prin Eforie averea comună mobilă și imobilă a Bisericii Ortodoxe Române.

b) Execută hotărârile Congresului Național Bisericesc cu privire la destinația și modul de întreținere a averii mobile și imobile a întregii Biserici, precum: clădirile, pământurile și vetrele schiturilor, mănăstirilor și bisericilor desființate.

c) Hotărăște felul întrebuințării veniturilor ce vor rezulta pentru biserică în general prin legate și donațiuni sau legi.

d) Hotărăște felul întrebuințării veniturilor ce vor rezulta din contribuțiile stabilite de Congresul Național Bisericesc, din economiile realizate de Eforie ca și din cotele pe cari Congresul Național le va stabili asupra averii fiecărei Eparhii aparte, în folosul general al Bisericii.

e) Hotărăște felul întrebuințării veniturilor provenite din acele bunuri și fonduri cari au fost administrate până acum de către Casa Bisericii — respectiv Ministerul de Culte — și cari, din cauza dispozițiilor testamentare sau actelor de fundație nu pot fi atribuite vre unei parohii sau eparhii.

f) Hotărăște felul întrebuințării excedentelor bugetare ale fondului bisericesc ortodox român din Bucovina, care conform Art. 41 din Lege și Art. 6 al. e. din Regulamentul Eforiei, revin fondului comun al Bisericii.

g) În caz de deficit, Consiliul Central Bisericesc e obligat în baza Art. 21 din Lege a interveni către Ministerul de Culte pentru acoperirea deficitelor constatate în Bugetele Eparhiilor.

h) Exerciță control direct asupra modului cum Eforia își îndeplinește atribuțiunile de administrare și control pe care le prescrie Legea, Statutul și Regulamentele bisericești.

i) Aprobă bugetul general al Bisericii Ortodoxe Române care se întocmește de Eforie, atât cel al fondurilor proprii bisericești cât și cel al venitu-

rilor și cheltuelilor provenite din subvenția dela Stat.

7) Hotărăște asupra destinației și repartitiei sumelor globale din bugetul aprobat de Stat, pentru construcții, reparații, burse, ajutoare: etc.

8) Prin bugetul anual hotărăște repartitia și destinația fondurilor proprii ale Bisericii.

l) Aprobă în condițiunile ce se vor specifica prin Regulamentul special cerut de Art. 29 din Lege, vânzarea imobilelor bisericesti.

m) Numește comisiunile pentru ținerea licitațiilor privitoare la arendarea, închirierea concesiunea și în genere exploatarea lucrurilor bisericesti și aprobă rezultatul licitațiilor care trec de suma de 100.000 lei. (Art. 9 al. h. din Regulamentul Eforiei).

n) În înțelegere cu Sf. Sinod hotărăște modul de administrare prin Eforie a Tipografiei Cărților Bisericești din București. (Art. 6. al. f. din Regulamentul Eforiei).

o) Aprobă investirea de către Eforie a capitalului disponibil în construcții de imobile, cumpărare de terenuri, păduri, efecte de Stat, acțiuni, diferite exploatari, etc. (Art. 6. al. o. din Regulamentul Eforiei).

p) Dispune ca Eforia să alcătuească inventarul întregii averi mobile și imobile a Bisericii, ținându-l la curent cu modificările ce ar interveni în situația acestei averi.

q) Aprobă donațiile și legatele cari s'au face pe seama sa și în folosul fie general al Bisericii, fie în folosul a diferite biserici și schituri din țară și străinătate de sub jurisdicția canonică respectivă.

Donațiunile și legatele făcute prin Consiliul Central Bisericesc trec în administrarea instituției respective conform Art. 17 din Regulamentul Eforiei.

r) Decide asupra întrebuințării veniturilor provenite din donații și legate făcute Bisericii în genere, când acestea nu au vre-o destinație specială și nu trec de 2 milioane lei; iară dacă trec peste această sumă, cere aprobarea Congresului Național Bisericesc. (Art. 8 din Reg. Eforiei).

s) Decide dacă o donație sau legat fără destinație, trebuie administrat de organele de administrație ordinară ori de o administrație specială, în care caz Consiliul institue această administrație.

t) Donațiile în bani făcute întregii Biserici se vor administra de către Consiliul Central Bisericesc prin Eforie; iar dacă o donație e făcută pentru o anumită biserică, acea donație se va administra de Consiliul Central Bisericesc prin Eforie în folosul bisericii respective, — dacă actul de danie prevede aceasta.

u) Consiliul Central Bisericesc aprobă regulamentele de funcționare a Cassei de Asigurare a

imobilelor bisericesti și a Cassei de Credit, Economic și ajutor a personalului bisericesc, precum și alte regulamente cu caracter economic.

CAPITOLUL III.

3. Atribuțiuni judecătorești ale Consiliului Central Bisericesc.

Art. 14. — Consiliul Central Bisericesc pentru a-și putea îndeplini funcțiunea de organ executiv al Sf. Sinod și al Congresului Național Bisericesc, exercită și acțiuni judecătorești.

a) Cercetează apelurile făcute în termen de 14 zile de către consiliile sau epitropiile parohiale și protopopești împotriva sentinței de dizolvare, dată de către Consiliul Eparhial în baza Art. 12 din Regulamentul pentru administrarea afacerilor epitropești în Parohii și prin Chiriarhul respectiv le trimite Adunării Eparhiale spre a decide.

b) Judecă în apel sentințele date de Consiliile eparhiale împotriva epitropiilor sau Consiliilor parohiale și protopopești, pentru restituirea daunelor.

Apelul trebuie făcut de cei interesați în termen de 14 zile dela pronunțarea sentinței.

c) Judecă în apel sentințele date de către Consiliul Eparhial contra membrilor secției economice a Eparhiei respective, pentru daunele cauzate în averea Eparhiei prin neglijență sau icorectitudine, ori în aceia a protopopiatelor și a parohiilor prin neglijența controlului și inspecțiunii. Apelul trebuie făcut în termen de 14 zile dela primirea sentinței de cei interesați.

d) În caz când Consiliul Central Bisericesc constată prin acțiunea sa de control sau prin vre-o reclamație venită dela vre-un particular sau for bisericesc că consiliile eparhiale s'ar fi abătut ori interpretează greșit legile și regulamentele bisericesti, în atare caz abaterea se va aduce la cunoștința Chiriarhului de către Consiliul Central Bisericesc spre a se lua măsurile cuvenite ca ordinea legală să fie respectată.

Dacă intervenția Chiriarhului nu va da rezultatul dorit, Consiliul Central Bisericesc va deferi cazul Congresului Național Bisericesc.

CAPITOLUL IV.

Delegația permanentă a Consiliului Central Bisericesc și atribuțiile ei.

Art. 15. — Cei 5 membri salariați în frunte cu Patriarhul sau locțiitorul Său constitue Delegația permanentă a Consiliului Central Bisericesc. (Art. 15 din Statut). Eforii vor lua parte în mod obligatoriu la ședințele Delegației permanente.

Art. 16. — Delegația permanentă lucrează în numele și pentru Consiliul Central Bisericesc

potrivit însărcinărilor ce i se dau prin acest regulament.

Atribuțiile Consiliului Central se îndeplinesc prin trei secțiuni: *Administrativă, Culturală și Economică.*

La secția Administrativă vor fi doi Consilieri și anume: unul pentru chestiuni generale de administrație și altul pentru chestiunile privitoare la serviciul tehnic și contencios.

La secția Culturală va fi un singur Consilier Referent.

La secția Economică vor fi doi Consilieri Referenți și anume: unul pentru secția bunurilor și comptabilitate și altul pentru Casa de Credit, Casa de Asigurări, Tipografia Cărților Bisericești și fondul pentru clădiri de biserici și casa parohială (Art. 24 al. i. j. l. și m. din Statut).

Art. 17. — Delegația permanentă are conducerea, supravegherea și controlul direct al întregii administrații centrale, Consiliu și Eforie, îngrijindu-se de buna lor funcționare.

Art. 18. — În atingerea scopului indicat în articolul de mai sus, urmărește locurile și examinează referatele, dispune expedierea chestiunilor curente; iar cele speciale și acelea cari implică răspunderi mai mari sau angajează bugetul în măsură considerabilă, le supune spre dezbateră și decideră Consiliului Central Bisericesc.

Art. 19. — Delegația permanentă, controlează aplicarea exactă a bugetului, aprobă ordonanțarea salariilor și cheltuelilor materiale în cadrul prevederilor bugetare și potrivit necesităților constatate, cere situațiunea financiară în fiecare lună.

Art. 20. — Fiecare membru în parte al Delegațiunii permanente, este îndreptățit să ceară dela orice serviciu lămuriri și referate, ori de câte ori are nevoie de ele în îndeplinirea obligațiilor sale de Consilier.

Art. 21. — Lucrările serviciilor centrale privitoare la aplicarea bugetului general al Bisericii, la administrarea averilor, sunt puse sub răspunderea Eforiilor cari semnează referatele supunându-le spre aprobarea Delegației permanente prin Referenții economici.

Art. 22. — Ori de câte ori va fi nevoie de detașeri temporale de funcționarii Consiliului la alte servicii de administrație Bisericească din București, Președintele va încuviința.

Art. 23. — Iniințări și suprimări de posturi, stabilirea sau schimbarea titlurilor de funcțiuni și în genere orice propuneri privitoare la organizarea administrației centrale vor fi supuse de către Delegația permanentă spre hotărâre Consiliului Central.

Art. 24. — Delegația permanentă se îngrijește de convocarea Consiliului Central Bisericesc în ședințe ordinare și extraordinare, fixând ordinea de zi și pregătind referatele tuturor chestiunilor cari au să fie dezbătute.

Art. 25. — Delegația permanentă va lucra, întrunită cel puțin odată pe săptămână pentru rezolvarea chestiunilor de interes general.

Art. 26. — Toată corespondența și actele ce emană dela serviciile centrale ale Bisericii Ortodoxe Române, Consiliu și Eforie, vor fi semnate de Președinte sau delegatul său și contrasemnate de către Consilierul Referent respectiv sau de către unul din Efori în ce privește chestiunile economice.

Art. 27. — Propunerile pentru numirea funcționarilor din serviciile centrale ale Bisericii Ortodoxe Române — Consiliu și Eforie —, vor fi prezentate Consiliului Central Bisericesc de către delegația permanentă.

Art. 28. — Numirea și înlăturarea oamenilor de serviciu e de atribuția exclusivă a Directorului de Cancelarie.

Art. 29. — Până la stabilirea unui regulament general, disciplina și judecata tuturor funcționarilor dela Consiliu și Eforie, o are în instanța primă Delegația permanentă. Deciziunile ei pot fi atacate cu recurs în ultima instanță la Consiliul Central Bisericesc.

Art. 30. — Delegația permanentă are căderea să acorde funcționarilor concedii până la 30 zile cu aprobarea Președintelui.

Concediile mai lungi pentru caz de boală sau pentru alte împrejurări excepționale se acordă de către Consiliul Central.

CAPITOLUL V.

Cancelaria serviciilor centrale ale Patriarhiei Române.

Art. 31. — Serviciile centrale ale Bisericii, Ortodoxe Române — Consiliu central și Eforia, — vor avea o singură cancelarie, o singură registratură și o singură arhivă cu funcționari trebuincioși.

Art. 32. — Arhiva va fi formată după cele 5 Mitropolii, având trei secțiuni; administrativă culturală și economică.

În afară de aceste trei secțiuni va mai fi și o a patra cu chestiuni de interes general și mixt privitoare la întreaga Biserică.

Art. 33. — Cancelaria serviciilor centrale ale Bisericii Ortodoxe Române stă sub conducerea unui Director general, care are răspunderea directă de bunul mers al lucrărilor față de Delegația permanentă și Eforie.

Art. 34. — Cancelaria va avea următoarele servicii:

a) Serviciul Bunurilor și fondurilor speciale, care are în atribuțiunile sale administrarea bunurilor ce aparțin Bisericii, fondul general Bisericesc și al fondurilor provenite din donațiuni și legate.

b) Serviciul contabilității și casieriei, care are în atribuțiunile sale încasarea veniturilor și ordonarea cheltuelilor de personal și material; ținerea registrelor de contabilitate, controlul și urmărirea depunerii actelor justificative; stabilirea sumelor cu cari Statul vine anual în ajutorul Bisericii; primirea și înregistrarea depozitelor și garanțiilor; încheierea comptului pe gestiune, etc.

Serviciul contabilității va avea un biou al veniturilor, un biou de ordonare și un casier; de aceste biserici va depinde și:

c) O casă de Credit, Economie și Ajutor a personalului bisericesc, care are în atribuțiunile sale acordarea de împrumuturi și ajutorarea membrilor ei, fructificarea economiilor și crearea fondurilor de împrumuturi pentru construcții de biserici, case parohiale, reparațiuni, etc. precum și Casa de Asigurări.

d) De acest serviciu deasemenea va depinde și Tipografia Cărților Bisericești cu atelierile pendinte de ea.

e) Un serviciu de contencios pentru susținerea proceselor cari privesc interese generale ale Bisericii Ortodoxe Române.

f) Un serviciu tehnic pentru construcțiuni și reparațiuni, controlul planurilor și devizelor pentru construcții de biserici, capele, case parohiale, etc.

g) Un serviciu al statistice generale bisericesti și al personalului.

Art. 35. — Funcționarii Consiliului Central ca și ai Eforiei vor fi plătiți ca și colegii lor de acelaș grad din celelalte administrații publice și se vor bucura de toate drepturile prevăzute în Statutul Funcționarilor Publici.

Art. 36. — Orele de Cancelarie vor fi fixate de către Delegația permanentă cu aprobarea Președintelui.

Art. 37. — Nici o hârtie nu poate ieși din Cancelaria Consiliului, fără să poarte un număr de ordine la esire, ștampila Consiliului, iscălitura Președintelui și a Consilierului Referent sau Eforului. Se exceptează cazurile pentru cari Președintele ar delega pe Consilierul Referent sau Efor, să iscălească din ordinul Său; în acest din urmă caz, contrasemnează directorul Cancelariei.

Art. 38. — Funcționarii Consiliului Central și Eforiei, sunt datori să-și îndeplinească necondiționat obligațiunile funcțiunii lor în conformitate cu dispozițiile acestui regulament și cu ordinul superior. În caz contrar se fac posibili de penalitățile prevăzute în regulamentul de disciplină.

CAPITOLUL VI.

Despre Ședințele Consiliului Central.

Art. 39. — Membrii Consiliului Central se convoacă în ședințe de către Președinte odată la două luni sau de câte ori Președintele găsește că

este necesar, după propunerea delegației permanente.

Art. 40. — Pentru fiecare ședință, cei 5 Consilieri Referenți vor prezenta Președintelui chestiunile cari urmează a fi pus la ordinea de zi. Președintele alege pe cele mai urgente și dispune alcătuirea ordinea de zi.

Art. 41. — Pentru fiecare chestiune de pe ordinea de zi a ședinței Consiliului se va face un referat de către Consilierul respectiv.

Referatul va cuprinde succint părțile esențiale ale chestiunii și va prepune o soluție care se va discuta de Consiliu.

Art. 42. — La deschiderea ședinței se citește de către Directorul Cancelariei procesul-vrebai al ședinței anterioare.

Oricare membru al Consiliului are drept să ceară rectificarea sumarului ședinței precedente, iar majoritatea aprobă sau nu.

Art. 43. — După citirea sumarului ședinței precedente și aprobarea lui să intră în ordinea de zi.

Art. 44. — Președintele acordă cuvântul tuturor membrilor în ordinea în care sunt înscriși.

Art. 45. — Discuțiunea trebuie să fie: cuviincioasă, obiectivă și în chestie. Intrebuințarea expresiunilor nepotrivite ca și atacurile personale nu sunt îngăduite.

Cel ce recunoaște aceste condițiuni, după prima atragere a atențiunii din partea Președintelui, pierde dreptul la cuvânt.

Art. 46. — Președintele poate acorda unui membru de două ori cuvântul în aceeaș chestiune. După ce a acordat cuvântul tuturor celor ce l-au cerut și Președintele crede că chestiunea este lămurită, o pune la vot. Deciziunea se ia cu majoritatea voturilor membrilor prezenți. În caz de paritate votul Președintelui decide.

Art. 47. — La fiecare ședință directorul Cancelariei îndeplinește funcțiunea de secretar fiind obligat să consemneze succint, dar fidel în procesul-verbal, chestiunile discutate, persoanele cari au luat cuvântul, opiniunile exprimate de fiecare cu motivele aduse în sprijin și soluțiunea votată.

Redactarea procesului-verbal al ședinței se face de către directorul Cancelariei cu aprobarea Președintelui.

Art. 48. — Ori care membru al Consiliului are dreptul să ceară să-și revadă opiniunea exprimată de dânsul, pentru a fi trecut în procesul-verbal.

Art. 49. — Membrii Consiliului Central nu pot participa la ședințele Consiliului în cazurile indicate de Art. 174 din Statut.

Art. 50. — Procesele-verbale ale ședințelor Consiliului Central după ce au fost votate de Consiliu și semnate de Președinte se păstrează la Cancelaria Consiliului, executându-se de către

fiecare Referent deciziile din procesule-verbale cari privesc atribuțiunile sale. În cazurile când ședința a fost prezidată de delegatul Președintelui, hotărârile luate vor fi supuse la cunoștința Președintelui și apoi executate.

Art. 51. — În caz când deciziunile dela ordinea zilei nu au putut fi rezolvite într'o singură ședință. Președintele poate decide ținerea încă a unei sau mai multor ședințe.

Art. 52. — Dacă la convocarea unei ședințe când n'a răspuns numărul de cel puțin 8 membri ai Consiliului în afară de Președinte, Mitropoliți și Episcopi, Președintele amână ședința pe altă dată.

Art. 53. — Nu este îngăduit, a se aduce în discuția Consiliului alte chestiuni decât cele prevăzute în ordinea de zi, afară de cazuri grave, sau când acele chestiuni, prezintă o înrudire apropiată cu cele din ordinea de zi. În tot cazul, se cere aprobarea Președintelui.

Art. 54. — Când se simte nevoie, la propunerea unui membru și cu aprobarea Președintelui, se pot chema la ședințele Consiliului Central persoane de specialitate. Ele vor avea numai vot consultativ.

Art. 55. — În cazul când în discuțiunea unei chestiuni nu se poate ajunge la o soluție. Președintele poate amâna soluționarea pe altă dată.

Art. 56. — La ședințele Consiliului Central, în cari se vor discuta chestiuni de ordin financiar și economic vor participa și membrii Eforiei. Ei vor putea fi chemați de către Președinte, să participe și la alte ședințe. În amândouă cazurile ei au votat consultativ.

Art. 57. — Președintele va putea rezolva singur unele chestiuni cari prin natura lor reclamă urgență, însă le va supune ratificării Consiliului Central la cea dintâi ședință a lui.

Art. 58. — Toate dispozițiunile contrare prezentului Regulament sunt și rămâne abrogate.

Art. 59. — Prezentul Regulament intră în vigoare în mod provizoriu de azi 5 Noembrie 1927; iar definitiv după ce va fi votat de către Congresul Național Bisericesc.

Prezentul Regulament s'a votat cu unanimitate de votări de către Consiliul Central Bisericesc în ziua sa dela 3 Noembrie 1927.

Președinte,

† **PIMEN**, Mitropolitul Moldovei

Secretarul ședinței,

Pr. GEORGE I. NEGULESCU

Congresul preoțesc al Asociației „A. Șaguna“ a Clerului din mitropolia ortodoxă a Ardealului.

Cuvântul de deschidere al președintelui
Dr. Gh. Ciuhandu.

*Prea Sf. Părinte Episcop,
Prea Cinstiții noștri Oaspeți,
Prea Cucernici Părinți și Frați,*

Sf. Dionisie Aeropaghitul își începe remarcabila sa scriere „Despre Ierarhie“ cu următoarele cuvinte, adresate presviterului Timotei:

„Ierarhia noastră, prea iubite fiule Timotei, este lucru al științei, al activității și al desăvârșirii, cari odihnesc întru Dumnezeu și isvorăsc dela Dânsul și conduc la Dânsul“.

Aceste cuvinte, pline de tainic înțeles și de puternic îndemn către slujirea celor sfinte, le socotesc eu de foarte potrivite pentru a redă, lapidar, senzul și semnatura acestui al VIII-lea Congres al Preoțimeii din Mitropolia, Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului.

Înainte de a Vă vorbi despre cele datornice slujirei noastre duhovnicești, Preoțimea întrunită în acest Congres își dă seama, că dacă azi avem un stat național, ocrotitor al Bisericii și legii noastre străbune, acest triumf avem să-i mulțămim—după Dumnezeu—Aceluia, Care a fost Marele, eroicul și loialul Rege *Ferdinand I*, realizatorul idealului nostru politic-național. [Conștiința publică a neamului și a țării noastre și întreaga lume din afară știu, iar istoria noastră și cea universală vor mărturisi peste veacuri: cine a fost și ce a făcut acest neîntrecut Domnitor și restaurator al Poporului Român.

Și dacă a fost vrerea lui Dumnezeu, ca Dânsul să ne părăsească înainte de vreme, ne exprimăm durerea și îngrijorarea prin cuvintele proorocului Ieremia (Plângeri: V. 16): „Căzut-a cununa capului nostru“. De aceea, prosternându-ne înaintea atotcovârșitoarei voinți a lui Dumnezeu, pomenim cu laudă numele acestui Drept (Prov. X. 8.) al lui Dumnezeu și restaurator al Neamului nostru. Și ca datornic prinos, al cugetelor și al buzelor noastre, să înălțăm, acum și în viitor, osârdnice rugăciuni către Părintele luminilor, ca sufletul Regelui *Ferdinand I*, să-L primească întru ale Sale cerești lăcașuri, cu Dreptii să-L numere și ca pomenirea Lui și mărețele Sale fapte să rămână între noi pildă și cheazășie neclătită până la sfârșitul veacurilor.

Dar gândul nostru grăbește a-se înălța, cucernic și cu omagială supunere, către treptele Tronului României, pe care Grația Divină și Voința Națională au ridicat, drept urmaș legiuit, pe Majestatea Sa Regele *Mihai I*.

Gloriei, ce împodobește din trecut Tronul regal, i-s'a adăogă, ca o nouă și puțin obișnuită podoabă, înge-reasca curăție a unui fraged Copil-Rege.

Ca slujitori ai sfintelor Altare și ca cei mai loiali supuși ai Majestății Sale, să ne rugăm, într'un cuget și într'o simțire, ca Domnul să-i hărăzească a crește

și a Se întări cu Duhul (Ev. Luca II 40.); să-L întâmpine cu binecuvântările bunătății; să pună pe capul Lui cununa de piatră scumpă a virtuții, alături de strălucita Coroană de oțel a glorioșilor Săi Înaintași.

La mulți ani!

* * *

Să ne întoarcem acum privirile la problemele rezervate Congresului nostru, căruia i-s'a dat denotațiunea de Congres *liturgic*.

Noțiunea de „liturg” are semnificația de slujitor sau lucrător al celor sfinte, în care direcție culminează chemarea preoțască, pentru sfințirea oamenilor și pentru conducerea lor la Dumnezeu. Sub acest unghiu, e prea adevărat și expresiv cuvântul sfântului Dionisie Areopaghitul, că Ierarhia isvorăște dela Dumnezeu și conduce la Dumnezeu.

Congresul nostru se va ocupa așa dar de găsirea metoadelor, cum să se promoveze, mai întâi în sufletele noastre—ale preoților—conștiința aceasta liturgică, adică de lucrători ai celor sfinte, și apoi: cum această conștiință să fie stimulată, pentru a fi cât mai rodnică și efectivă.

Metodele ni-le indică însuși Sfântul Dionisie: *știința și activitatea* pentru realizarea obiectivului misiunii preoțești, care este desăvârșirea creștinilor sub raportul moral-spiritual și conducerea lor la Dumnezeu.

În conformitate cu acestea, sunt fixate disertațiile acestui Congres despre „Esența Cultului ortodox” și despre „Atitudinea liturgică a preotului”.

Congresul nostru vrea, prin urmare, să deie prilej fiecărui slujitor ortodox la Altar, a-și revizui concepția despre misiunea sa de lucrător al celor sfinte în mijlocu, furioaselor valuri de brutal materialism, și de vinovat hedonism sau cult al plăcerilor, Vrea să trezească sau cel puțin să intensifice conștiința misiunii liturgice duhovnicești a Clerului și să facem să ne pătrundem, cu toții și tot mai mult, de darul preoției, ce ni-sa așezat în suflete prin hirotonie; să sporim în cugetele noastre știința despre acest dar, să sporim îndemnul, și metodele de a-l pune în acțiune, pentruca *din această reconfortare morală a cugetului preoțesc să poată răsări mai ușor, drept rod, conducerea către Dumnezeu a sufletelor*, ce ni-s-au dat în grije și pentru cari avem să răspundem și în această viață și în viața de apoi.

Va trebui la tot cazul ca, în centrul acestei auto-disciplinări de ordin spiritual a Clerului, să se pună—mai mult ori mai puțin discutat în public—problema de disciplină ierarhică: de a ne familiariza cu gândul că *preotul din lume este dator a trăi, și el, și pentru rugăciune*, nu numai în clipele sale de reculegere sufletească personală și nu numai în slujirile sale publice, ci apropiindu-se de împlinirea tot mai conștientă a vechilor pravili—cam uitate și intrelăsate pe aiurea—cu privire la pregătirea canonică a preotului în pragul slujirei fiecărei sfinte liturghii.

* * *

Ne-am întrunit, Ven. Congres, de data aceasta, nu numai pentru a iscodi și pune în lucrare stimulenții duhovnicești pentru slujirea noastră preoțască ce ni s'a dat dela Dumnezeu, ci și pentru a ne da seama de lucrările noastre ca Asociație, îndeplinite dela Congresul din urmă, ținut anul trecut la Timișoara.

Rapoartele ce se vor prezenta mă dispensează dela orice expunere în prealabil. Atâta numai dacă anticip, că veți afla din ele despre frumoase stăruințe din partea Clerului, încununate de rezultate vrednice de toată lauda. Dar veți afla și despre unele lipsuri, de activitate și chiar de organizare, în unele părți ale mitropoliei. Eu, personal, regret foarte mult aceste lipsuri, pentru a cărora înlăturare sunt gata oricând să mă despărțesc desituația mea de președinte al Asociației Clerului.

Congresul național-bisericesc dela Sibiu, ținut în 1924, precum și cel din toamnă aceasta, au subliniat activitatea Asociației noastre, aceea ce o accentuez aici cu gândul și cu dorința ferbinte, de a vedea cât mai decurând încetând lipsurile de cari pomenii.

Mărturisesc sus și tare, în deplin acord cu oficialitatea Bisericii noastre sfinte, că de munca organizată de Preoțime, în această Asociație avem trebuință nu numai noi, Preoții, ca profesioniști—dacă mi-se poate îngădui această formă de exprimare—, ci și însași sf. Biserică a noastră, pentru sporirea energiilor noastre bisericesti interne și pentru apărarea sfintei Biserici în afară.

Iată, două cazuri actuale dovedind această afirmațiune.

* * *

Între scopurile Asociației Clerului este și acela, de a cultiva colegialitatea cu cei de stare cu noi și ca, prin contactul în cadrele organizației noastre, să ne cultivăm reciproc prin pilduitoarea viață și activitate a celor mai buni dintre noi.

Un preot de acest superior calibru, ca viață și slujirea Bisericii și Neamului, ca păstor duhovnicesc de model, muncitor și îndrumător și cu condeiul, trăiește în mijlocul nostru, în acest oraș. E protopopol Lugojului, P. C. Sa părintele *Dr. Gheorghe Popovici*.

În 14 Noembrie, împlinește 40 ani de slujire la sf. Altar și în administrația bisericască, remarcându-se ca un sănătos și viguros îndrumător de suflete, precum și în domeniul istoriei Neamului și Bisericii noastre. Am fi dorit, dar, din motive tehnice nu s'a putut, să amânăm Congresul nostru, pentruca iubileul acestui Venerabil Preot să-l fi încadrat într'un chip și mai deosebit în lucrările acestui Congres. Suntem însă fericiți, că putem face măcar aceea ce facem: că-l sărbătorim azi pentru vredniciile sale, pentru cinstea și munca P. C. Sale, cari sunt o pildă vie și edificatoare pentru întreaga Biserică Românească.

Prinosului ce-i aducem, îi adăogăm urări de viață lungă acestui Preot, care a împlinit dumnezeescul cuvânt al sfântului Apostol Pavel, de a fi avut el însuși, „credință și bună știință” și de a se fi făcut pe sine ostentor „în cuvânt și în învățătură” (I. Tim. I. 19. și V.17).

Să trăiască la mulți ani!

Dar, Asociația Clerului mai are, pe lângă datoria cultivării membrilor săi, și o datorie, de a-și spune cuvântul în toate chestiile de interes bisericesc. Sunt tocmai la ordinea de zi proiectul de lege relativ la regimul nou al Cultelor și chestiunea Concordatului cu Vaticanul.

Noi, cași Congres, ni-am mai spus cuvântul în aceste două chestiuni, prin moțiunea noastră din Congresul dela Oradea, din 1924. Va trebui s-o facem și acum fiind vorba nu numai de crearea unui echilibru între Cultele din țară și de remediarea unui trecut mașter pentru Biserica Ortodoxă, ci și de a stabili și întoarce înapoi *valul unui potrivnic curent extern, politic și ecclesiastic*, care vrea să ne aservească.

Cuvântul nostru, răspicat și hotărât, trebuie să răsune astădată din acest centru al Banatului, încă și din acel motiv special, că chiar aci, în Banat și în acest Lugoj, unde ne-a desbinat sufletește străinismul ce ne asaltează și astăzi, avem de a formulă cele mai categorice revendicări de unitate a vieții românești și cele mai neșovăitoare acțiuni de urmat pentru restabilirea uniții noastre sufletești: religioase și politice.

* * *

În acest semn, de reconfortare a conștiinței noastre ierarhice și de acționare în folosul sfintei Biserici, fiind ntrunit Congresul de față, ne servește drept mângâiere și încurajare, că vedem între noi atâția reprezentanți ai deosebitelor oficialități și atâția oameni de bine cărora, tuturora, le datorăm toată afecția sufletelor noastre.

De aceea am distinsa onoare să salut în mijlocul nostru, întâi de toate, pe Sf. Sa părintele Episcop Grigorie al Aradului (a urmat apoi salutul la adresa oficialităților și oaspeților).

Iar acum, după cum se cuvine în acest Congres liturgic, să înălțăm cu toții, către Părintele luminilor, o rugăciune preoțească din liturghia mozarabică, ce se săvârșea în sudul Galiei vechi, în vremi depărtate:

„Intru umilința sufletului meu vreau să mă apropiu de Tine; voiu să-Ți grăiesc Ție, fiindcă mi-ai dăruit mare încredere în puterea Ta. Așa dar Tu, Fiule al lui David, care ai descoperit misterii și ai venit la noi în trup, deschide cu cheia Crucii Tale tainele inimii mele; trimite pe unul din Serafinii Tăi, carele cu carbunele cel aprins, luat de pe Altarul Tău, să curățească întinatele mele buze, să depărteze norii din inima mea, și să-mi deie a învăța, pentruca limba mea ceea trebuitoare folosului de aproapelui, să nu cadă în rătăcire, ci necurmat să răsune întru lauda adevărului. Prin Tine, Dumnezeu meu, carele trăești și stăpânești în veac“.

Declar deschis acest al 8-lea Gongres preoțesc din mitropolie.

Protopop Dr. GH. CIUHANDU,
Consilier referent eparhial, Arad

Cum s'a încheiat Expoziția dela Sf. Mânăstire Cozia.

La Mânăstirea Cozia din jud. Vâlcea, de mai mulți ani, se scot la priveală înaintea închinătorilor și petre-

cătorilor și trecătorilor din vară, lucrurile săvârșite în mai multe mânăstiri din Oltenia. Ce a fost cu lucrurile înfățișate anul acesta, ne arată încheerea care urmează:

Proces Verbal.

Astăzi 30 August, 1927.

Subsemnații: Arhim. *Efrem Enăcescu*, Președintele Eforiei mânăstirilor din Oltenia, și membrii comitetului expoziției din Sf. Mânăstire Cozia, Ierom. *Ieronim Bolintani*, Ierod. *Miron Rotaru* și monahia *Fevronia Miclăuși*, ne-am întâlnit în sala expoziției, conform regulilor stabilite, pentru a constata rezultatul obținut la încheerea ei pe anul în curs.

Au expus lucrări următoarele mânăstiri de călugărițe: *Sărăcinești*; *Hurezi*; *Dintr'un Lemn*; *Bistrița* (seminarul de călugărițe); precum și următoarele mânăstiri de călugări: *Cozia*; *Frăsinei* și *Govora*:

1. Dela Sf. mânăstire *Sărăcinești*, s'au primit: covoare, țesături, vestminte preoțești, cusături și tricotaș în valoare de lei 205.330 din care s'a vândut pentru suma de lei 140.370.

2. Dela Sf. mânăstire *Hurezi*, s'au primit și s'a vândut covoare în valoare de lei 30.300.

3. Dela Sf. mânăstire *Dintr'un Lemn*, s'au primit: covoare și țesături în valoare de lei 68.140 din care s'au vândut pentru suma de lei 8.180.

4. Dela Sf. mânăstire *Bistrița* (Seminarul de călugărițe), s'au primit: covoare, cusături, casete și icoane montate, toate reținute mai dinainte, în valoare de lei 34.450.

5. Dela Sf. mânăstire *Cozia*, s'au primit sculpturi în lemn și picturi în valoare de lei 235.449, din care s'a vândut pentru suma de lei 163.450.

Dela Sf. mânăstire *Frăsinei*, s'au primit obiecte de strungărie, sculpuri și cruci în valoare de lei 7.695; din care s'a vândut pentru suma de lei 4.480.

7. Dela Sf. mânăstire *Govora* s'au primit picturi în valoare de lei 8.400, din care s'a vândut pentru suma de lei 3.200.

Obiectele prezentate s'au ridicat la valoarea de lei 589.765 din care s'au vândut pentru suma de lei 384.430.

Potrivit înțelegerii stabilite la deschiderea expoziției, s'au reținut din toate vânzările suma de lei 13.353, pentru facerea cheltuelilor necesare.

Astfel, din suma reținută s'a dat monahiei *Fevronia Miclăuș* și d-lui *Ioan Popescu* 400 lei ca salar pentru serviciul de îngrijitori și vânzători în sala de expoziție, iar restul de lei 9.353 s'a rezervat pentru înzestrarea sălilor de expoziție cu cele necesare, precum și pentru cheltuelile de reprezentare.

Această sumă s'a încredințat cuv. Ierom. *Ieronim Bolintani*, pentru a executa cele ce va hotărâ comitetul expoziției pentru anul viitor.

Drept care s'a dresat ¹⁾ prezentul proces-verbal în dublu

1. Numai dobitoacele se „dreseză“ și ceice le „dreseză“ se numesc „dresori“; procesele verbale se *încheie* sau se *întocmesc*. Nu vă uitați că așa zic judecătorii! Limba lor!... vai de ea!..
Nota Arhim. *Scriban*.

exemplar, din care unul se va înainta Sf. Episcopii, iar altul se va reține la dosarul Eforiei.

Președintele Eforiei. — (ss) Arhim, EFREM

Membrii Comitetului } (ss) I. Bollfani
expoziției } (ss) Miron Rotaru
 } (ss) Fevronia Mielauș

p. Conformitate,
CONST. IONESCU

Inceperea lucrării religioase și culturale în Galați.

În timpul de iarnă, când cei dintâi fulgi de zăpadă au căzut și când neaua albă, pe zi ce trece, acoperă, câmpiile, satele și orașele, la gura sobei se strâng ai casei și, stând de vorbă sau cetind vre-o foaie sau carte, își petrec ceasurile de odihnă în clipe mai alese. Tot așa, dar în chip mai larg, în adunările ce le fac așezămintele ce și-au luat ființă pe lângă bisericile noastre, cu numele de „cămine“ sau „atenee“, se strâng cei doritori de lumina minții și curățenia sufletului, ca să audă lucruri nouă și dătătoare de viață din gura oamenilor de carte și pentruca să trăiască clipe mai senine și mai înalte din viața lor. Pe tot întinsul țării, acest avânt de moralitate și de învățătură și-a luat un frumos zbor, care, dacă va merge tot așa, va atinge zările ale mai înalte.

Șin Galații noștri, metropola comerțului și al afacerilor de negoț, duhul cărții și al evlaviei și-a aprins candela cu începutul lunii Decembrie, prin conferințele și predicile ce au început în chip solemn la Soc. „V. A. Ureche“, „Universitatea Populară“, Căminul „Sf. Impărați“ și Ateneul „Sf. Vineri“. (Soc. „Solidaritatea“ a clerului eparhial, care era să înceapă și ea, s'a lăsat după Crăciun). Mișcările culturale și religioase, manifestate de preoțimea gălățeană, ne interesează mai de aproape și deci asupra lor vom stăru, rămânând ca de celelalte să ne preocupăm pentru altă dată.

În aceeași zi, adică Duminică, 11 Decembrie a. c., au purces la lucru: Ateneul „Sf. Vineri“ intrând în al 4-lea an, iar Căminul „Sf. Impărați“ în al 16-lea an de activitate.

Totodată, s'a cerut puterea și harul lui Dumnezeu ca să întărească lucrările „Universității Populare“, ai cărei profesori au fost de față la slujba ce s'a făcut în biserica Cuvioasa Paraschiva. Sf. Leturghie a fost săvârșită de Economistul *David Popescu*, ajutat de scriitorul acestor rânduri, cântând răspunsurile corul d-lui *M. Fulger*, institutor. Slujba s'a desfășurat foarte solemn, cu toată pompa cuvenită, încât cei de față, cari umpleau biserica, au ascultat-o într'o plăcută atmosferă de reculegere sufletească. La timpul cuvenit, a predicat Păr. Econ. *Ștefan Arșic*, directorul lic. „V. Alexandri“, care a folosit coprintul evangheliei ca o lămurire a lucrului ce începeau instituțiile culturale din Galați. Ospățul cultural, care se întinde în toată Moldova de jos și sudul Basarabiei, cheamă pe toți la participare.

Părintele predicator, isprăvindu-și cuvântul, a urmat la rând Păr. David Popescu, prezidentul „Ateneului

religios“ de pe lângă biserica „Sf. Vineri“, al cărui vrednic paroh este. Sf. Sa, a zis, printre altele, că, după cum Cuv. Paraschiva a ocrotit Moldova de hoardele dușmane, scăpând-o dela ocupație, tot așa va sprijini munca oamenilor de bine, cari și-au pus în gând să educe și să cultive masele poporului din josul Moldovei și din sudul Basarabiei pentruca neamul nostru să fie pus, astfel, la adăpost, de orice stricăciune, care i-ar vătăma credința și neamul.

După isprăvirea sf. Slujbe, s'a slujit un Polihroniu pentru sănătatea tuturor factorilor culturali cari și-au pus puterile lor în serviciul bisericii și școalei pentru neam, după care cei de față s'au împrăștiat fie care la ale sale. După amiază, la orele 3, la Căminul Sf. Impărați, trebuia să conferențieze d. *N. Bațaria*, care aveă să vină dela București, dar care a perdut trenul. În locul său, a vorbit d. *Gr. Vâja*, avocat, despre „Exportul Cultural“. D-sa a spus frumoase chestiuni, care au fost foarte bine apreciate de auditori, întrucât au fost expuse foarte clar și foarte documentat.

A urmat producția muzicală și declamativă a elevilor seminarului Sf. Andrei.

Dăm, mai la vale, programul pe tot anul al conferințelor ce vor fi tratate la Căminul „Sf. Impărați“ și Ateneul „Sf. Vineri“, după cum urmează.

Preotul CORNELIU GRUMĂZESCU

Conferențele pe 1927—1928 la Căminul Cultural al bisericii „Sfinții Impărați“ din Galați

De un lung șir de ani, se țin conferințe culturale la biserica „Sfinții Impărați“ din Galați, cea păstorită cu vrednicie de parohul ei, Păr. Econ. *Ludovic Cozma* din Galați. Pentru anul acesta și cel viitor, se vor ținea următoarele conferințe, prezident al Căminului fiind un iubitor de cultură d. Dr. *Florin Begnescu*:

1. Duminică, 11 Decembrie 1927, d. *N. Bațaria* publicist, **Subiect rezervat**;
2. Duminică, 18 Decembrie 1927, d. *I. Simionescu* profesor universitar Iași, **Subiect rezervat**;
3. Luni, 26 Decembrie (a 2-a zi de Crăciun) d. *N. Lenguceanu* avocat Galați, **„Ideia Națională“**;
4. Duminică 1 Ianuarie 1928, d. *C. Z. Buzdugan* avocat Galați, **„Poezia noastră de după război“**;
5. Duminică, 8 Ianuarie 1928, *Arhim. I. Scriban*, **Ce poate preotul**;
6. Duminică, 15 Ianuarie 1928, *Pr. A. Cosma* Bălca-Putna, **Subiect rezervat**;
7. Duminică, 22 Ianuarie 1928 d. *Alexandru Bogdan* profesor, **Criminalitatea la Copii**;
8. Duminică, 29 Ianuarie 1928, d. *I. Geringher* prof. **Neculai Bălcescu și Opera lui**;
9. Duminică, 5 Februarie 1928, d. *Grigore Vâja*, avocat, **Exportul Cultural**;
10. Duminică, 12 Februarie 1928, *Pr. C. Grumăzescu*, profesor, **Pacificarea popoarelor**;

11. Duminică, 19 Februarie 1928, d. *Mihail Cotlaru* profesor, **Făuritorii României Intregite**;

12. Duminică, 26 Februarie 1928, d. *C. Calmuschi*, profesor, **Puterile de viață ale neamului**;

13. Duminică, 4 Martie 1928, d. *I. Totolici*, profesor, **Națiune și Naționalism**;

14. Duminică, 11 Martie 1928, d. *I. Biber*, profesor, **Ereditate și Educație**;

15. Duminică, 18 Martie 1928, *Pr. C. Todicescu*, directorul Seminarului din Galați, **Numindu-ne Creștini, ce obligații ni se impun?**;

16. Duminică, 25 Martie 1928, d. *Gh. Lăzărescu*, profesor, **Săraci în țară bogată!**;

N. B. Conferențele vor fi însoțite de felurite producțiuni ale școlărilor secundari din Galați și ale altor cercuri și persoane, pentru care se vor întocmi programe anume.

SERBARILE

organizate de Filialele Parohiale ale Societății Ortodoxe Naționale a Femellor Române în București.

6 Decembrie. — Parohia «Popa Chițu», prezintă d-na Pilidi, *Bal de copii*, tombolă la Athénée Palace. Intrarea 180 lei, ora 4 p. m.

17 Decembrie. — *Concert religios* la Biserica Sf. Spiridon, organizat de Parohiile „Visarion” și Lucaci. Intrarea 60 lei, ora 4 p. m.

A 2-a Duminică din Ianuarie. — Parohia „Olari», prezintă d-na Victoria Voiculescu, *bal* la...

Ianuarie? — Parohia „Cărămidarii de Jos”, prezintă d-ra Irina Bărbulescu. Va da o serbare populară la Grădina de Copii „Iulian Oprescu” și un cinematograf cu d-na Maria Georgescu, prezidenta Parohiei Sf. Ilie Rahova.

Februarie? — Parohiile «Olari» și „Lucaci”, sub prezidenția d-nelor Zefira și Victoria Voiculescu vor da o premieră la teatru...

Februarie? — Parohia «Sf. Apostoli», sub prezidenția d-nei Petrovici, va da la d-na Radovici, concerte festivaluri a 100 lei intrarea.

CONFERENCELE

organizate de Societatea Ortodoxă Națională a Femellor Române la Fundațiunea „Carol” din București, ora 3¹/₂ p. m. pe anul 1927—1928.

11 Decembrie. — Principesa Alexandrina **Cantacuzino**: *Politica culturală.*

18 Decembrie. — Arhimandrit **Scriban**: *Marii scriitori convertiți.*

15 Ianuarie. — D. **M. Berceanu**: *Creștinismul în noua orientare culturală.*

22 Ianuarie. — D-na **Calipso Botez**: *Rolul familiei și al societății în viața religioasă și culturală.*

29 Ianuarie. — Prof. C. **Caracostea**: *Evanghelia în literatura română.*

5, Februarie. — D. **Popescu Tudor**: *Familia ca factor cultural.*

12 Februarie. — D. profesor universitar **Taşcă**: *Temă ce se va vesti mai târziu.*

Sfințirea bisericii din comuna Săpata-de-Sus, Argeș

Încă de multă vreme se simțea nevoie aci de un local de biserică, mai mare, mai falnic și mai impunător.

Cel vechiu eră micuț, sărăcăcios și aproape dărăpănat. În inimile tuturor enoriașilor, simțiam clocotind dorul, de a se închină lui Dumnezeu într'un local vrednic de slava Sa.

Și am pornit-o cu toții, într'o zi mare (Sf. Dumitru 1925), strângând pe loc câteva zeci de mii de lei.

După câteva luni, prin Aprilie 1926, s'a dărâmat vechiul local până la temelie, începându-se construirea celui nou, mult mai mare și mai măreț. Numai într'un an și jumătate, s'a terminat întreaga lucrare, numai cu cheltuiala ienoriașilor (vreo 160 familii), fără liste de subscripție sau pantahuze, care, după părerea noastră, ar fi lungit boala. Fără a fi oameni tocmai înstăriți, și-au sacrificat până și vitele din bătaură, pentru a-și da obolul lor la construirea noului locaș dumnezeesc.

Bucuria lor (enoriașilor) a fost de nedescris în ziua de 8 Noembrie, 1927 (Sf. Arhangheli), când P. S. Episcop al Argeșului, D. D. Nichita, a pășit în sat pentru stințire.

Ingenunchiați și cu lacrimi în ochi, au întâmpinat pe P. S. Episcop, înconjurat de clerul episcopal.

Parcă și Dumnezeu s'a arătat a fi primit osârdua lor, încununând această zi cu un soare dulce și cu o frumoasă vreme de toamnă.

Încă de dimineață a început a curge în valuri, spre noul locaș, mulțime multă de lume, pe jos și în căruțe de prin toate satele vecine, și chiar mai depărtate. Niciodată Comuna Săpata nu a cunoscut vreo sărbătoare mai mare pentru ea; niciodată n'a simțit atâta fior în sânul ei.

Dupăce, cu multă pompă și deosebit fast, s'a săvârșit sfințirea și Sf. Liturghie, P. S. Episcop a cuvântat popoului, laudând pe enoriași, pentru râvna lor și în acelaș timp, amintindu-le, că nu e destul a clădi biserică ci trebuie a o și frecventă regulat. Staturile P. S. Sale au căzut ca roua din cer pe pământul dogorit; au pătruns până'n sângele și oasele celor ce, cu multă smerenie, sorbiau cuvântul său. În acelaș timp, atară în curtea bisericii, predică Părintele consilier referent *C. Bărănescu*, în fața unei mări de oameni, îndemnând a muncă și jertfă pentru credință și biserică.

A urmat apoi o masă de obște, la care a vorbit P. S. Episcop, Păr. *I. T. Nicolescu* din Pitești; d. Colonel *Traian Pascal*, proprietar în Comună, care, prin propria sa cheltuială, a refăcut și altă biserică în Comună, care se va sfinți în vara viitoare. A răspuns Păr. paroh *Constantin Țicu*, mulțumind tuturor pentru dragostea arătată.

Până la moarte nu se va stinge din mintea tuturor celor ce au asistat amintirea acestei frumoase sărbători.

Ce se poate lucra la un cerc pastoral

Am mai dat odată știri, tot anul acesta, despre ce se lucrează în cercul pastoral cârmuit de Păr. Econ. *Al. Cristea* din Târgul-Ivești, Tecuci. Și măcar că primim, din când în când, cârăieli din partea „binevoitorilor” Părintelui Cristea, că ce facem atâta reclamă unui paroh care se laudă cu o muncă fără ființă, totuși noi socotim de datoria noastră să pomenim aci de veștile care ne vin, fiindcă nu ne putem închipui că se pot întrebuița nume de preoți și trimete programe poligrafiate, cu fixări de locuri, timpuri și mai cu seamă întrebuițări de nume de persoane, iar la adică nu fie nimic. Dacă sunt păcălit eu de departe, cum sunt păcăliți cei de aproape, căci doar și ei văd aceeași programă?

Deci noi credem că ne aflăm în fața unei înjghebăr adevărate de muncă cinstită și de aceia socotim că e bine să arătăm înaintea tuturor preoților un fel de lucru plănit și îndeplinit în Tg.-Ivești, la care am fost poftit și eu, fără a mă putea duce.

Ia să vedem cum și-au urzit ei lucrul:

Programul pastoral Tg. Ivești ce se va ține în parohia Tg. Ivești, Duminică 11 Decembrie 1927

A.

1. Sâmbătă, 10 Decembrie ora 3¹/₂, vecernia și litia oficiată de parohul respectiv.

2. Duminică, 11 Decembrie, începutul Utreniei și a proscomidiei, ora 8 dimineața, de Preotul *D. Turcu*, care este și predicator, și cu Preotul *Ene Pavel*.

3. Acatistul Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Christos, ora 9 dimineața.

4. Sfânta Liturghie va începe ora 9¹/₂, oficiată în sobor de toți Cucernicii preoți ai Cercului, împreună cu Conducătorul, aducându-și fiecare odăjdiile necesare.

5. Răspunsurile se vor da de Corul Cântăreților Cercului, combinat cu Corul bisericii și al Școalei.

6. Predica se va ține de parohul parohiei Grivița *D. Turcu*, cu referire la Duminica XXVIII-a și a Sfinților Strămoși.

7. Parastas pentru Eroii căzuți pe câmpul de onoare din parohie și Te-deum de mulțămire.

8. În timpul primirii Sfintei Anafore, se va ține ședința intimă, stabilindu-se datele ținerii Cercurilor în anul 1928.

B.

9. Între orele 12—1¹/₂, masa frățească.

C.

10. La ora 1¹/₂ fix, se va deschide ședința publică în localul Școalei prin cântarea rugăciunii „Impărate Ceresc”, executat de Corul Cântăreților, după Idome-lariul de *D. Suceveanu*.

11. Va vorbi Păr. Protoiereu și Păr. Misionar.

12. Parohul respectiv va desvolta conferința despre *Căsătorie*.

13. Corul va cânta „Deșteaptă-te Creștine”.

14. Păr. Conducător va distribui cărți folositoare de suflet, încredințându-le membrilor consiliului parohial și Epitropilor pentru a fi date doritorilor de mântuire sufletească, anunțând viitorul Cerc în anul 1928 la *Diecheni*, Duminică, 29 Ianuarie.

15. Citește adresa Nr. 1564 a Asociației *Cultul Patriei* și împarte prețioasele broșuri. Lămuriri asupra Asociației Cultul Patriei

16. Urmează Cercul Cultural Invățătoresc, cu o prea frumoasă piesă de teatru, întocmită de Invățătorul *I. Petică*.

Este de dorit a fi prezenți toți frații preoți, luând parte la slujbă, parastas, etc., fiind închiderea anului, cu care ocazie se vor stabili conferențiarilor și predicatorilor, cine și unde vor ținea cuvântări în cursul anului 1928; asemenea, vor da aprobare conturilor Cercului pe anul curent și aprobarea bugetului pe anul viitor.

În stația Ivești, veți găsi trăsuri la dispoziție la trenurile de 9 și 10 dimineața.

Duminică, 4 și Marți, 6 Decembrie, înștiințați poporul în biserică, că la 11 Decembrie slujiți în sobor la Ivești și poftiți-i să vă urmeze, care are voință și dragoste.

Cine are Potir de poleit și alte lucrări de argintărie să aducă, fiind aici meșterul argintar *D. Popescu*, care lucrează argintăria bisericii din Tg.-Ivești.

Conducătorul Cercului și paroh,
Icon. A. CRISTEA,

Dela Cercul Pastoral «Tătărăștii de Sus»

La marginea de nord a jud. Telenorman, la hotarul Argeșului, se întinde comuna *Purcăreni*. Departe de orice centru, departe de gară, departe de oraș, locuitorii acestei comuni sunt de o simplitate patriarhală, dar cu sufletul mai aproape de Dumnezeu. Mai multă cinste, mai mult respect și mai multă iubire împodobesc liniștita lor viață. Și aceasta întărește convingerea unora, că în primitivitate e mai multă omenie și mai multă fericire, decât acolo unde cultura și civilizația sunt numai la suprafață. Cu cât omul se înalță spre vârful piramidei sociale, cu atât zburciul minții sale e mai puternic, dorințele sunt mai multe și mai accentuate, nemulțumirea de rostul său și de împrejurările vieții e mai pronunțată și fericirea sboară tot mai sus, către culmile intangibile ale necunoscutului. În această comună a Purcărenilor, s'a ținut ședința Cercului Pastoral «Tătărăștii de Sus», Teleorman, de sub prezidența Părintelui *Ștefan Florescu*, în ziua de 30 Octombrie 1927.

Sfânta slujbă a fost săvârșită de soborul preoților din cerc, frumos, mișcător și înălțător de suflete, iar răspunsurile au fost date, cu toată preciziunea, de cântăreții cercului, cari, ca întotdeauna, au executat frumoase cântări, pline de mireasmă duhovnicească.

Predica a fost rostită de Pr. *Marin Stănescu*. În cuvinte calde și convingătoare, Sf. Sa explică credincioșilor însemnătatea credinței în viața individului ca și a popoarelor. Din vremuri străvechi, credința o fost covârșitoarea putere care duce pe om la bine și fericire, după cum necredința îl duce la zburciul și întunec.

Contra dușmanilor văzuți și nevăzuți, nu-i altă pavază mai puternică decât credința cea adevărată. Credința înaintașilor noștri a fost mult mai înaltă și mai ferbinte. Deaceea Dumnezeu a fost mai aproape de ei, fiindu-le neconținut ajutor întru necazuri.

Predica a fost însoțită de citate din Sf. Scriptură.

După slujirea parastasului, Păr. Ștefan Florescu vorbește despre neprecupețita jertfă a celor jertfiți pentru țară. Precum Biserica se razimă pe sufletele și jertfa celor uciși pentru puternica lor mărturisire, așa neamul nostru se sprijină pe vitejia și credința atâtor mii de flăcăi căzuți pe câmpul nenumăratelor bătălii. Războiul mondial a îndoliat aproape fiecare familie, dar în fiecare familie a întărit mai mult mândria națională, că fiecare a contribuit cu ceva la plămădirea sufletului românesc. Din valuri de sânge cald și țărâna stropită cu sudori de foc, s'a plămădit sufletul nostru național.

Dacă suntem așa cum suntem azi, e datorită acelor jertfiți pe altarul Sfânt al țării. Osemintele lor sunt dedesubtul jertfelnicului națiunii românești. Să nu-i plângem. Eroii nu se plâng. Să-i cinstim și să-i urmăm. Dar numai cu vorba nu le slăvim amintirea. Pe valul lumii zbuciumat, sunt atâtea văduve și atâția orfani, Alungând mizeria, secând lacrimile și înseninând întunecatul lor trai, așa slăvim amintirea celorce sălășluiesc sus, în cerurile albastre, în lumea celor fără de prihană. După masă, la ora 2¹/₂, a fost ședință publică în localul școlii.

Cântăreții au intonat, împreună cu Preoții, „Tatăl Nostru”, apoi Păr. Florescu deschide ședința prin câteva cuvinte sfătuitoare. Daruri mari ne-a dat Puternicul nostru Creator, înzestrând pe om cu ele de când i-a dat ființă. Darurile acestea însă le risipim azi ca întotdeauna, în fapte netrebnice. Răbdarea Domnului nu are sfârșit. El așteaptă întoarcerea până când se stinge lumina vieții noastre pe pământ. Unde mergem? când ne întoarcem? iată ce ar trebui să turbure sufletul nostru plin de nepăsare. Mai ales azi, sufletul s'a întunecat adânc. Invidia ne roade mult sufletește. Geme sufletul de frământări și nu-și găsește odihnă, când vecinul e mai bine, sau când mai înalte daruri i-au fost hărăzite lui de Cel de sus.

În tăcerea neturburată a nopții, sau pe viscol grozav cete fioroase de oameni pierduți sufletește dau lovituri scâldate'n sânge și adeseori rămase 'nvăluite în ceață. Alcoolismul e groznicul dușman, care sapă mormântul neamului. Și mormântul acesta se deschide cu atât mai înflorător, cu cât lucrează mai în umbră mâna evreului rătăcitor, care, otrăvind poporul cu băuturi îmbibate cu vitriol și alte otrăvuri fulgerătoare, voește să aprindă pe cerul țării noastre soarele stinsului Canaan.

Și nu vedem pericolul. Ba părăsind vechile obiceiuri, pline de sănătate sufletească, am lăsat frumosul nostru port național și, urmând moda orașelor, umplem buzunarele odinioară zdrențoșilor „pumunteni”, îmbrăcându-ne în cea mai ordinară stambă a răuvoitorilor streini.

Când, în 1920, în India, o țară departe de țara noastră, marele revoluționar Gandy a fost osândit de

Englezi, poporul, altădată cutremurat de cuvântul său plin de tărie, n'a protestat, nu s'a revoltat. O protestare mută a fost răspunsul. Întreaga populație a început să lucreze cele trebuincioase, pentru a nu mai primi nimic dela străinii de neam și lege.

Țara noastră are toate bogățiile din lume, e cea mai binecuvântată dintre toate țările lăsate de Domnul pe pământ. Dar bogățiile acestea nu le folosim noi, ci străinii. Ce bine ar fi să voim cu toții ca bogățiile noastre să le folosim noi înșine, transformate de noi în obiecte necesare! E destul să pomenim de Grigore Ghica Vodă care vine în divan îmbrăcat în haine de postav românesc.

Limba ni se schimonosește, credința se clatină, frumoasele obiceiuri se pierd și portul se părăsește cu încetul, spre bucuria dușmanilor. Dar pierzând acestea, pierdem tăria și însușirile de neam pe pământ și degrabă ne ștergem numele din Istoria popoarelor pământului.

Păr. R. Popescu face o scurtă aplicare a parabolei neghinelor. Schițând în linii generale parabola, printre altele spune:

Cină duhovnicească făcut-am noi astăzi și v'am chemat și pe D-voastră la ea. Mulți s'au scuzat, asemeni pildei din evanghelie, dar mulți au și venit. Vremurile sunt grele și greu s'a schimbat sufletul nostru tăcându-se aproape de nerecunoscut. Neghina a copleșit grâul, partea bună a sufletului. Fărădelegile ne-au întunecat, pe Dumnezeu l-am alungat din cămăruța odinioară curată a inimii, ne sbatem complit în multe feluri de păcate, ne invidiem, ne urâm, ne înșelăm, ne furăm și ne sfâșiem unul pe altul mai grozav decât crudele fiare sălbatice. Satana a zvârlit neghină multă și teren prielnic a găsit pentru dezvoltare. S'o zmulgem până mai este vreme. Iată, dincolo de hotarele vremilor, stă dreptul judecător cu lopată de foc în mână și vai de cei ce în fapte bune vor fi ușori ca pleava. Veșnic nestinsul foc, întunericul cel mai dedesubt și amarnica scrâșnire a dinților va fi eterna parte a lor.

Corul cântăreților execută câteva bucăți religioase. Cu voce sfredelitoare de inimi, au făcut profundă impresie asupra poporului. Simțiai cum muzica aceasta liniștită, tainică și blândă ca șopotul de ape și ca freământul de codru, deschide inimile, legându-le mai puternic cu dumnezeirea. Pentru câteva clipe, grija lumească s'a lăsat departe și sufletul celor prezenți s'a înălțat pe aripi ușoare, către semnul cerului fără de prihană.

Apoi subsemnatul mulțumește poporului pentru nețarmurita dragoste cu care a îmbrățișat venirea preoților în comună. Dorește ca sfaturile auzite să se sape adânc pe lepedea inimii lor și să dea roadă însutită, unul pe altul întărind-se în bine și adevăr.

După o pribegire în întuneric, parcă un curent de revenire și primenire sufletească își face loc în masele adânci ale poporului. Golul sufletesc e observat și lumina credinței alungă încet-încet pustiitorul duh al necredinței.

Amurgul înserării se coboară greoiu peste sat, când

am pornit fiecare către ale sale. Câte o lumină începea să se aprindă în depărtare, așa cum în sufletele ascultătorilor, sfioasă, o luminiță a început să pâlpâe, ca o frântură de fulger zvârlit în adâncul unei nopți întunecate.

Pr. ȘTEFAN FLORESCU

Sfințirea bisericii din parohia Pravila, Jud. Soroca.

Ziua de Duminică, 6 Noemvrie, a. c., a fost zi de mare sărbătoare creștinească și națională pentru creștinii din com. *Pravila*, jud. Soroca și din satele vecine. Cu o deosebită solemnitate, s'a făcut sfințirea bisericii reparate din această comună. Solemnitatea s'a desfășurat în felul următor: De cu seară s'a săvârșit slujba Privegherei de mai mulți preoți, iar a doua zi dimineața s'a făcut sfințirea și ridicarea crucilor bisericii, pe când părintele Protoiereu al clerului, *Dionisie Iavorschi*, plecase în întâmpinarea Prea Sfințitului *Visarion*, Episcopul Hotinului, care avea să sosească dimineața cu trenul și să coboare în stația Mărculești.

Vlădica sosind, însoțit de Păr. *Vl. Dimitriu*, protoiereul orașului Bălți, și păr. *Mihail Madan*, consilier eparhial, împreună cu corul Episcopiei, a fost întâmpinat în stația Mărculești, de Prea Cucernicul Protoiereu al cercului 5-Soroca, de autoritățile civile, în frunte cu d. Pretor *Georgescu* și de călăreții trimiși din comuna Pravila, în care comună Prea Sfințitul sosea ca un oaspe scump, așteptat fiind de toată suflarea moldovenească a acestui sat. S'a alcătuit un impunător cortegiu, compus din trăsurile ce transportau pe rarii oaspeți, iar clopotele bisericii din Lunga, sat învecinat cu stația Mărculești, a dat de veste punerea cortegiului în mișcare. Trecând prin Lunga, P. S. Episcop a făcut vizită de 5 minute, bisericii acestui sat, apoi a plecat spre Pravila, fiind de departe salutat de sunetele clopotelor dela biserica reparată. În întâmpinarea Prea Sfințitului, poporul a ieșit cu prapure bisericesti, iar preotul locului Păr. *Petre Gheorghian*, a închinat tradiționala pâne și sare. S'a început rânduiala sfințirii bisericii, răspunsurile fiind date de către corul Episcopiei, sub conducerea maestrului de muzică, diaconul *Haricotov*. Rânduiala sfințirii fiind isprăvită, cu o deosebită însuflețire, în fața unui mare număr de credincioși, cam la 5.000, că nu încăpeau în curtea bisericii, s'a început Sf. Liturghie. Un mare sobor de preoți, în frunte cu Vlădica, înălțau rugăcuni sincere către Atotputernicul pentru biserica aceasta, împodobită ca o mireasă dumnezeiască de ctitorii ei. În timpul Liturghiei, a fost hirotonit în diacon fratele *Teofilact* dela schitul Bocancea, jud. Bălți. Rânduiala hirotoniei, făcută în văzul credincioșilor, a impresionat mult. Despre taina hirotoniei, a predicat Păr. Protoiereu *Vl. Dimitriu*. După Liturghie, Prea Sfințitul, înconjurat de cler, a ieșit la Te-deum, care s'a făcut sub cerul liber. Și soarele, care nu-și arătase fața până în această zi, acum vărsa de sus razele binecuvântării peste capetele descoperite ale miilor de creștini-

În tăcerea cucernică a mulțimii, Păr. Paroh, adresându-se Prea Sfințitului, a citit cam acestea:

„Biserica este aceia, care a păstrat neschimbate trăsăturile noastre naționale. Preoții, fără să fie siliți de cineva, au păstrat comorile limbii și idealurile unității noastre naționale în citirile vechilor cărți. Cercetați cărțile acestei biserici și veți găsi ediții dela București, Brașov, Buzău, Râmnic. Sub scoarțele scorojite de vreme, sub picăturile de ceară picate pe rândurile slovelor, zac nădejdiile și lacrimile generațiilor trecute. Astăzi ne bucurăm că vă vedem în mijlocul nostru. Prin glasul meu, primiți recunoștința sinceră a mea și a parohienilor mei, că ați venit la a noastră bucurie și mare sărbătoare“. Prea Sfințitul Episcop a răspuns cam în cuvintele acestea:

Nu poate să fie bucurie mai mare pentru un Episcop decât aceia când vede că credincioșii săi se îngrijesc de împodobirea sfintelor lui Dumnezeu biserici. Deși războiul a trecut, relele lui însă n'au trecut. Viața e plină de multe neajunsuri. Cu toate acestea văd fapte vrednice ca aceia a împodobirii bisericii ce stă mândră în fața noastră. Mă bucur și de acel mare număr de creștinii veniți de prin alte sate, nu în dor de-a petrece, ci în dor de a lua parte la această bucurie duhovnicească. Se bucură parohienii, se bucură creștinii, se bucură Dumnezeu. Toate se bucură. Ieri era vânt și ploaie, astăzi se varsă asupra noastră razele soarelui ca din porunca lui Dumnezeu. În vremea aceasta, de grea stare materială pentru munca ce a depus spre împodobirea acestui locaș dumnezeesc, ridic pe parohul acestei biserici la treapta de protoiereu. Mulțămesc parohienilor, ctitorilor, precum și tuturor creștinilor adunați de prin alte sate în număr așa de mare la această sărbătoare.

„A urmat polihroniu pentru rege, armată, clerul local și pentru toți creștinii veniți la această slujbă. Apoi, binecuvântând masa întinsă de parohieni, Preasfințitul a trecut în casa parohială, unde Păr. Petre Gheorghian, parohul bisericii, a oferit o agapă frățească, la care a luat parte Preasfințitul cu preoții și reprezentanții autorităților civile. S'a putut observa, cu această ocazie, legăturile simple, lipsite de duhul greu al oficialității dintre episcop și preot și devotamentul sincer al acestor din urmă pentru Vlădica lor. Preasfințitul, interesându-se de viața gospodărească a părintelui paroh, a vizitat stupăria sistematică a acestuia, precum și atelierul cu motor pentru fabricarea stupilor. Rămânând încântat de cele găsite în această parohie, care are o biserică frumoasă și bogat înzestrată, casă parohială ca o casă dela oraș și parohienii ei blânzi, ascultători și darnici pentru cele bisericesti, pela orele 4 p. m. P. S. Episcop a plecat să viziteze schitul Șerbești. Iar la ora 7, înapoindu-se, a plecat de aci cu trenul de seară la reședința Episcopală din Bălți, lăsând în sufletele celor ce l-au privit, și l-au auzit slujind și vorbind, bogate și neșterse impresii.

A. L-n.

† NECROLOG

Seara, la 14 Octomvrie a. c., după un șir de suferinți gale, a încetat din viață în Chișinău, misionarul eparhial *Alexandru Tim. Scvoznicov*, în vârstă de 64 ani.

Elevul vestitului misionar sinodul din Rusia Arhimandritul *Pavel Prusschi*, răposatul, timp de 17 ani, a lucrat pe ogorul misiei ortodoxe în Caucaz. Apoi, în timpul, când mișcarea inochentistă a ajuns în Basarabia la apogeu, după propunerea Arhiepiscopului *Serăfim Cicagov*, a fost mutat, de Sinodul rus, la Chișinău, în calitate de misionar eparhial al Arhiepiscopiei Chișinăului și Hotinului și a făcut servicii Bisericii basarabene lucrând la stingerea văpăii inochentiste. Ultimul timp răposatul a figurat ca misionar al Eparhiei Hotinului.

Sub guvernarea rusească, el a colaborat aproape la toate revistele teologice din centrele mari ale Rusiei de odinioară. Are o mulțime de scrieri publicate din do-

meniul sectologiei, din care foarte multe s'au tipărit în Basarabia. În Februarie 1927, fiind paralizat, a îndurat un șir de suferinți mari; în luna Octomvrie a. c., a răcit, căpătând pneumonie în formă grea, iar peste câteva zile aceasta trecu în pleurita purulentă.

Fiind operat, peste câteva zile de chinuri insuportabile, trecu către Domnul, în ziua de Sf. Paraschiva.

Un sobor de preoți orășeni, în frunte cu păr. Iconom Stavrofor *Ioan Andronic*, președintele Consiliului Eparhial, a săvârșit rânduiala îngropării rămășițelor pământești ale aceluia, care toată viața, plină de zbucium și străduințe, a fost santinela credincioasă a Bisericii lui Hristos.

Inmormântarea s'a săvârșit Duminică, 16 Octomvrie, după sf. liturghie săvârșită în biserica *Alexandru Nevschi* dela cimitirul ortodox din Chișinău.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

EXTERNĂ

STAREA RELIGIOASĂ ÎN RUSIA*)

I.

În afară de Biserica tihoniană, Biserica Reînnoirii și Biserica Panukrainiană, mai există în Rusia alte două Biserici episcopale cu hirotonia validă, adică Biserica starovieră a ierarhiei Bielokrinița, care durează din 1846, și Biserica Starovieră a *Biglopopovților* cari au ca cel dintâi episcop pe Nicolae, episcop de Saratov. Se știe că partida cea mai sănătoasă a raskolnicilor ruși, — cari s'au despărțit de biserica oficială, cu prilejul reformelor liturgice, în timpul patriarhul Nikon în veac. 17, s'a constituit ceia ce se numea în Rusia *Popovcina*, adică ceata shizmaticilor care a păstrat preoția și care n'a avut multă vreme ca slujitori ai cultului decât pe preoții transfugi dela ortodoxia niconiană. Până la 1846, *Popovții* nu formau decât o simplă sectă și li se dădea porecla generală de *Biglopopovți*, preoți fugiți.

În 1846, cea mai mare parte din ei s'au rânduit sub ascultarea episcopului Ambroziu, mitropolitul Bosniei, depus de patriarhul ecumenic, care se refugie la Bielokrinița, în Austro-Ungaria și hirotoni un număr oarecare de episcopi pentru Starovierii din Rusia.

Astfel și-a luat ființă ierarhia zisă Bielokrinița.

În acest timp, un număr oarecare de *Popovți*, cari păstrau îndoială asupra validității hirotoniilor săvârșite de Ambroziu, și chiar asupra validității propriului său botez (căci el a fost, se pare, botezat prin stropire și nu prin cufundare) au refuzat să asculte de noua ierarhie și au urmat mai departe să fie *Biglopopovți*. Aceștia au fost cei ce cu bună dreptate, au avut fru-

moasa soartă ca să vadă venind la ei un episcop cu totul adevărat, pe Nicolae al Saratovului. Bielokriniții par să fi avut oarecare invidie de chilipirul vechilor lor confrăți și, din luna Septemvrie trecut, în timpul sinodului lor întrunit la Moscova, ei au început cu dâșnil discuțiunii în vederea unirii tuturor *Popovților*. Discuțiunea a fost tare și de o parte și de alta și s'a ocupat cu calitățile respective ale întemeietorilor celor două ierarhii, Ambroziu din Bosnia și Nicolae al Saratovului.

Cei ai lui Nicolae au pus rivalilor lor șase chestiuni, la care trebuia să răspundă prin documente scrise

Acei ai lui Ambroziu au formulat 14 întrebări lămuritoare, privitoare la Nicolae. *Biglopopovții* par să fi făcut dovadă de mai multă obiectivitate și logică în timpul discuțiunii decât ceilalți.

Ei au adus toate documentele pe care le-a procurat cancelaria Sf. Sinod, chiar acele cari le erau neprielnice. Cele două partide, de altfel, n'au putut ajunge să se înțeleagă, Bielokriniții nevoind să admită altă ierarhie validă decât pe a lor, și *Biglopopovții*, cari aveau un episcop mai canonic, nu se zoreau de a face pasul hotărâtor pentru ca să asigure durata ierarhiei lor. Această ierarhie ei o voiau scutită de orice pată care ar fi putut naște bănueli pentru o ortodoxie foarte subtilă. Astfel ei au respins să primească pe arhiepiscopul Andrei Uhtom, pentru că el a călcat rânduiala prevăzută pentru primirea eterodocșilor, ungându-se singur cu Sf. Mir și săvârșind asupra sa rânduiala întrebuițată pentru încorporarea acestora la Biserica ortodoxă oficială.

Lista Bisericilor rusești nu este încă completă. Trebuie să adăugăm Biserica celor *risipiți* în toată lumea, a căror număr se ridică aproape la două mi-

*) Vezi nr. trecut.

lloane. Starea sa canonică n'a fost niciodată limpede și înțelegerea este departe de a domni între membrii săi. Ea a sfârșit prin a se constitui într'un fel de autocefalie, sub conducerea unui sinod cu reședința la Carlovăț și prezidat de mitropolitul Kievului, Antonle Hrapovițki. La sinodul din Carlovăț, din 1921, această biserică s'a declarat credincioasă dinastiei Romanovilor și a recunoscut ca pretendent legitim la tronul Rusiei pe marele duce Nicolae Nicolaevici. Acest *credo* politic a sfârșit prin a încurca și pe celelalte Biserici rusești, în care intra și Biserica tihoniană, cu care, în acest timp, rămâne în înțelegere în ceea ce privește credința, disciplina și liturghia.

Patriarhul Tihon, în testamentul său, care înzadar nu a fost recunoscut ca al său, a desaprobat scopurile politice ale Bisericii din pribegie care a avut drept rezultat să agraveze situația ortodocșilor din Rusia. Există o ruptură, deasemeni, între această Biserică și patriarhatul ecumenic a cărui vină este că face opoziție organizației sale și că recunoaște Biserica Innoirii. În vremea de față, trebuie chiar să vorbim de existența mai multor Biserici rusești din pribegie. La ultimul sinod din Carlovăț, s'au întâmplat neînțelegeri serioase printre episcopii pribegi. Trei Biserici deosebite sunt pe cale de a se forma: Biserica antonină, Biserica evloghină și Biserica platoniană, după numele celor trei prelați: *Antonie, Evloghie și Platon*.

Cea dintâi cauză a shizmei a fost învinovățirea de erezie îndreptată împotriva mitropolitului Antonie care, în catehismul său publicat la Carlovăț în 1924, respinge doctrina ortodoxă despre păcatul strămoșesc și rolul izbăvitor al morții lui Iisus Hristos pe cruce. Ca al doilea motiv al acestui mic rascol, se dau păreri ultramonarhiste și autocratice ale aceluiași Antonie. Mitropoliții Evloghie și Platon au declarat că se scot de sub atârănarea sinodului acestuia, care, ceva mai mult, are vina să fie prezidat de un prelat bănuit de erezie și partizan al autocrației; și deci ei au proclamat autonomia Bisericii lor respective. Evloghie și Platon, sprijinindu-se pe delegația care le-o dăduse odinioară patriarhul Tihon, s'au declarat că șefi spirituali ai Rușilor aflați în pribegie, primul pentru Europa apuseană, al doilea pentru America.

Mitropolitul Evloghie refuză să se supună hotărârii de depunere îndreptată contra sa de sinodul din Carlovăț. El nu s'a lăsat mișcat de citația care i-a fost trimisă pentru a se prezenta în fața unui tribunal bisericesc format din acei egali cu el. Probabil că el se sprijinește pe marea majoritate a credincioșilor, pe care purtările aspre ale mitropolitului Antonie i-a supărat de multă vreme. Numirea episcopului Tihon, făcută în 1924, pentru a conduce pe Rușii din Germania, a fost foarte rău primită. Ce se va întâmpla cu bătrânul arhiepiscop al Finlandei care a fost rânduit pentru ca să înlocuiască pe Evloghie la Paris?

Shizma s'a așezat, pe totdeauna, între cei din pribegie cari ar avea, totuș o mare nevoie de înțelegere și uniune.

II

Ierarhia Bisericii Innoirii

Din 1924, Sovietele au schimbat puțin din metoda folosită în lupta lor împotriva oricărei religii. În locul forței brutale, au instituit propaganda intelectuală prin școală, cărți, broșuri, fotografii, conferințe. După ce au impus, prin forță, legi mârșave și cicălitoare, au lăsat, în sfârșit, bisericilor oarecare libertate. Bucuria lor, de altfel, a fost mare, când au văzut pe dușmanii lor deslipind vechea ortodoxie din timpul țarilor și fărâmițându-o în mai multe ierarhii dușmane. Ierarhia, care pare să se fi folosit din această jumătate de libertate și care a desfășurat cea mai mare activitate este „Biserica Inoirii ortodoxe”. Nu numai că ea a deschis un Institut teologic la Leningrad și o Academie bisericească la Moscova, dar încă a început să publice o revistă, care reamintește pe vechiul *Vestitor bisericesc* al Academiei din Petrograd și care poartă cu drept cuvânt titlul: *Vestitorul Sf. Sinod al Bisericii ortodoxe rusești*.

Vestitorul Sf. Sinod din Moscova (Nr. 12—13 din 1926) dă lista episcopilor supuși Inoirii, cu scurte lămuriri biografice pentru fiecare din ei. Acești episcopi sunt în număr de 136, din cari 119 în activitate, iar 17 retrași sau demisionați. Printre ei, 44 sunt căsătoriți, 49 sunt văduvi, 39 sunt călugări vechi și unul singur este arătat ca fiind celibatar. Această singură statistică este de ajuns să arate că suntem în fața Bisericii clerului alb. Ea ar putea, deasemeni, să facă să se creadă că Inoirea este în descreștere. Anul trecut ea număra 200 de episcopi. Astăzi ea nu arată decât 119 în activitate.

Nu-i nimic. Această scădere se explică prin faptul că Biserica înnoitoare a Ucrainei a fost recunoscută ca autonomă și că nu se mai ocupă de ea în statistici. În adevăr, niciun scaun episcopal din regiunea ucraniană nu este arătat în lista noastră. Ar fi de puțină însemnătate să reproducem acest *pomelnic* în întregime. Să ne mulțămim de a da numele mitropoliților și a mitropoliilor sau a eparhiilor.

Partida cea mai însemnată a Inoirii este pusă sub autoritatea imediată a Sf. Sinod și care coprinde aproape toată Rusia din Europa, afară de Ucraina. Se socotesc 8 mitropoliți, 23 arhiepiscopi și 26 episcopi. Președintele sinodului este mitropolitul Leningradului și al provinciei din Nord-Est, *Veniamin*, numit în viața lumească Vasile Antonovici Muratovski. Născut în 1856, intră de bună voie în viața călugărească, a studiat la Academia teologică din Kazan, unde, în sfârșit, a fost și preot și fu numit episcop la Iamburg, la 26 Octomvrie 1897. După Iamburg, a ocupat pe rând scaunele dela Gdov (10 Iulie 1901), Kaluga (31 Dec. 1910), Simbirsk (1 Mai 1915 cu titlu de arhiepiscop, începând de la 13 Iulie 1920), Riazan (Sept. 1923), Iaroslav, cu titlul de mitropolit (8 Ian. 1924) și, în sfârșit, la Leningrad, dela 9 Sept. 1925.

Mitropolitul Moscovei, directorul secțiunii adminis-

trative a Sf. sinod, se numește *Serafim* (Sergiu Semenovici Rugentsco), născut în 1876, călugăr, școlar al Academiei teologice din Petrograd și al Institutului arheologic din acelaș oraș, magistrul în teologie și membru activ al Institutului arheologic.

La început a fost preot în eparhia Petrogradului, apoi a fost numit episcop la 12 Mai 1918 și, pe rând, a trecut la scaunele următoare.

Mihailov, în eparhia Riazan; Miron, în eparhia Vladimir (Mai 1910); Vladimir, cu titlu de arhiepiscop (Oct. 1922). El a devenit mitropolit ai Moscovei în Oct. 1924. O lună după aceea, i s'a încredințat mitropolia de nord din Caucazia. Din Octombrie 1925, până la Iulie 1926, a condus eparhia Saratov. La această din urmă dată, s'a reîntors la Moscova.

Adevăratul șef, și deasemeni, se poate zice, întemeietorul Inoirii, este tânărul mitropolit *Alexandru Ivanovici Wedenski*, născut în 1889, căsătorit, doctor în teologie, școlar al Universității din Petrograd, apoi preot la biserica Zaharivskaia în acelaș oraș. Sfințit episcop la 6 Mai 1923, a condus eparhia Moscovei până în primăvara anului 1924. De atunci, a devenit membru al Sf. Sinod, prezidentul secției culturale cu titlul de apărător-evangelist, fără scaun hotărât. Este un conferențiar de seamă, cu expunerea ușoară și aleasă și marele *patron* al Bisericii sale. Vara trecută a făcut o lungă călătorie, străbătând parohiile Inoirii, dela Pskov până la Vladivostok și Habarovsk.

Ceilalți mitropoliți, supuși nemijlocit Sf. Sinod sunt:

1. Mitropolitul Voronejului, *Corneliu* (Constantin Constantinovici Popov), născut în 1874, călugăr, fost școlar al Academiei din Kazan, episcop dela 5 Iulie 1915; a făcut slujbă la șase episcopii, înainte de a veni pe scaunul episcopiei Voronej, în 1926.

2. Mitropolitul Kazanului și Sviapului, *Alexie* (Dimitrie Vladimirovici Bajenov), născut în 1872. Călugăr, fost școlar al Academiei din Petrograd, întâi rector al Seminarului din Cernigov, apoi episcop în 1913; a trecut pe la cinci episcopii înainte de a fi numit la Kazan în 1924.

3. Mitropolitul de Nijegorod, *Ierotei* Pomeranțev, născut în 1876, călugăr, a urmat cursurile Academiei din Petrograd, a fost rectorul Seminarului din acest oraș, înainte de a fi numit episcop la Iuriev, apoi arhiepiscop la Ivano-Vezrem, mitropolit la Kazan, dela 27 Aprilie 1926.

4. Mitropolitul Tașkentului, *Nicolae* Vladimirovici Fedotov, născut în 1866, văduv, fost elev al Facultății de istorie și filologie dela Universitatea din Varșovia, fost conducător al parohiei ortodoxe din Bari, Italia, episcop din 1922, a trecut pe la patru episcopii, înainte de a primi eparhia Tașkentului, la 20 Martie 1924.

5. Mitropolitul de Tula, *Vitalie* (Vladimir Teodorovici Wedenski) născut în 1870, călugăr, arhimandrit în 1919, episcop din 1920, mitropolit de Tula, dela 16 Aprilie 1922.

Afară de partida sinodală, de care vom vorbi, Biserica Inoirii coprinde alte opt provincii sau mitropolii

a căror nume iată-le, aici mai jos, împreună cu cele ale mitropolitului sau arhiepiscopului, care ocupă scaunul principal al fiecăria din ele:

1. *Sf. Sinod ortodox al Rusiei albe*, cu 5 episcopi (3 căsătoriți și 2 văduvi). Mitropolitul, cu titlul al Rusiei albe, este *Iosif* Pavlovici Kretșetovici, născut în 1873, elev al Academiei teologice din Moscova, căsătorit, numit episcop la 20 Iunie 1923, a ocupat până acum trei episcopii.

2. *Direcția bisericească regională din Extremul-Orient*, cu șase prelați, din care 5 căsătoriți și unul văduv. Mitropolitul Vladivostokului, *Vasile* Petrovici Smilov, este născut în 1869, și-a făcut studiile teologice la Seminarul din Samara, a fost preot misionar înainte de a fi ridicat la episcopat, la 6 Ianuarie 1923. El este dintre cei căsătoriți.

3. *Direcția bisericească regională din Crimeia*, cu trei episcopi (un călugăr, un căsătorit și un văduv). Călugărul este *Alexie* (Anatolie Alexandrovici) Zama-riev, care poartă titlu de metropolit al Crimeii. Este născut în 1855, și a făcut studiile la Academia teologică din Moscova. A fost ales, mai întâi, arhiepiscop al clerului militar de uscat și apoi a trecut pe la patru episcopii din 1921.

4. *Direcțiunea bisericească regională din Transcaucazia*, cu 2 titulari, 2 văduvi, ocupă episcopiiile din Baku și Suhum. Mitropolitul Bakului, *Petru* Petrovici Serghiev, s'a născut în 1879, a urmat în tinerețe, Universitățile din Inriev și Voronej. Mai întâi misionar al eparhiei Voronejului, a avut timpul să cinstească un scaun de episcop, patru de arhiepiscop și, în sfârșit, un scaun de mitropolit, dela alegerea sa la episcopat, care nu datează decât dela 23 Martie 1923.

5. *Direcția bisericească regională din Nord-Est*, care, nu numără mai puțin de 14 arhiepiscopii sau episcopii. Dintre titulari, 6 sunt căsătoriți, 5 văduvi, 2 călugări, unul este socotit ca celibatar. Cel mai însemnat dintre acești prelați, arhiepiscopul de Arhanghel, *Mihail* Iosifovici Trubin, se socotește printre cei căsătoriți.

S'a născut în 1893. La început misionar, a fost numit episcop la 11 Iulie 1923 și a trecut pela patru scaune episcopale, înainte de a ajung la Arhanghelsk.

6. *Mitropolia din nordul Caucazului*, cu 9 episcopi, din care 4 căsătoriți, 2 văduvi, 3 călugări. Mitropolitul *Constantin* Constantinovici Spaski poartă titlu de Rostov și al Caucaziei de meazănoapte. Născut în 1863, a fost mai întâi inspector al Seminarului din Odesa, înainte de a ajunge episcop în Aprilie 1923. A ocupat, mai înainte, scaunele din Nicolaiev Kursk.

7. *Mitropolia din Siberia*, cu 12 episcopi, din care 11 căsătoriți și un călugăr. Mitropolitul poartă titlu al Novonicolaievului și al Siberiei și se numește *Petru* Teodorovici Blinov, născut în 1893, căsătorit, fost școlar al Seminarului din Tomsk, episcop dela 8 Octombrie 1922.

8. *Mitropolia din Urali*, cu 11 episcopi, din care unul căsătorit, 7 văduvi și 3 călugări. Cel mai însemnat dintre dânsii este arhiepiscopul din Irbit, *Nicano-*

Nicolaievici Poromasev, născut în 1864, văduv, fost școlar al Academiei din Kazan, fost arhipresbiter al Catedralei din Perm, episcop dela 17 Decembrie 1922, întâi episcop la Ecaterinburg, arhiepiscop de Irbit fiind din 1924.

Ceace ne isbește, în această înșirare de episcopi ai Inoirii, este veșnica strămutare de la un scaun la altul. Regimul țarist cunoștea, deasemeni, acest abuz; episcopii fiind mutați la fel ca funcționarii civili și foarte multe din aceste schimbări erau adevărate înaintări pentru prelați care erau binevăzuți la curtea imperială. Inșă totuși era mai multă statornicie decât la Inoitori. Cui se datorește iușimea acestor strămutări la aceștia din urmă? Fără îndoială că atât peripețiile luptei cu Tihonierii, cât și ambițiunea candidaților; poate și nemulțămirea poporănilor cari, parcă nu iubesc pe episcopii căsătoriți.

III.

Tihonienii și patriarhii răsăriteni

Faptul că Tihonienii n'au izbutit încă ca să aibă un urmaș al Patriarhului Tihon, constituie o piedică de a se păstra o unitate în rândurile lor. Se vorbește, deja, de două partide ce se dușmănesc și cari își dispută întâietatea în unele eparhii: partida arhiepiscopului *Grigore*, prezidentul înaltului Consiliu bisericesc provizoriu, numit la 22 Decembrie 1922, și partida vicarului patriarhal *Serghie* Starogorodski, mitropolitul Nijni-Novgorodului.

Mitropolitul Serghie se bucură de foarte multă influență și poate fi considerat, în vremea-de-față, ca adevăratul șef al Bisericii tihoniene.

Atât timp cât patriarhul Constantinopolei și arhiepiscopul din Sinai au fost singurii cari au recunoscut Biserica Inoirii, Tihonienii au continuat să pomenescă la slujbele sfinte pe patriarhii răsăriteni. Inșă, când au aflat despre părăsirea patriarhului Damian al Ierusalimului, dând binecuvantarea Inoitorilor, mare le-a fost tulburarea și mânia.

Unii n'au voit întâi să creadă adevărul acestui document, inșă au trebuit să se convingă de faptul acesta, când s'a arătat poporului originalul în catedralele din Kazan și sf. Andrei din Leningrad. Mitropolitul tihonian, din acest din urmă oraș, *Iosif Petrovi*, numit de curând de către mitropolitul Serghie, n'a stat la gânduri atunci de a trimite bisericilor o circulară ca să se oprească pomenirea patriarhilor. Acest ordin, totuș, a fost rău primit în unele locuri pe care revista Inoitorilor le numește «stânga» *tihoniană*.

In fața furtunii, mitropolitul Iosif a fost silit să revină asupra hotărârii sale. El a declarat că lasă libertatea fiecărei comunități de credincioși ca să judece ortodoxia patriarhilor din răsărit de a-i pomeni sau de a-i trece sub tăcere. Apoi, după ce a mai slujit o singură dată, a părăsit Leningradul, lăsând ca vicar pe episcopul Gavriil, pe care unii îl recunosc, alții nu.

Îl trebuia să se reîntoarcă în Octombrie. Nu s'a mai înolat. Inoitorii au câștigat, din această stare

de lucruri, două parohii dela mahala, în frunte cu clerul respectiv:

La Moscova, Tihonienii, deasemeni, au încetat de a mai pomeni pe patriarhi, ceea ce înseamnă o mare izbândă pentru Inoitori. Cei dintâi sunt loviți de atitudinea Grecilor din Rusia în privința Bisericii Inoirii. Aceasta de curând, a dat tuturor comunităților și bisericilor grecești așezate pe pământul Sovietelor, dreptul de autonomie, cu îngăduința de a pomeni la siujbe pe patriarhul Constantinopolei Vasile al III-lea.

Unii conducători ai acestor Biserici au înțeles pe dos acest drept și s'au folosit nu numai pentruca să se strecoare dela legea sovietică ce privește averile și imobilele bisericesti, dar chiar pentru a rupe legăturile frățești cu Inoitorii și a se întoarce de partea Tihonienilor.

Pus în curent cu starea această a lucrurilor, reprezentantul patriarhului Ecumenic și al arhiepiscopului din Sinai, depe lângă sinodul Reinoirii, — arhimandritul Vasile Dimopulos —, a scris sinodului, cu data de 20 Oct. 1926, o scrisoare pentru a-i aduce la cunoștiință că el a trimis o circulară tuturor comunităților grecești și conducătorilor Bisericilor, în scopul de a împărștia neînțelegerile și de a pune toate lucrurile la punct. Această circulară amintește conducătorilor bisericilor grecești din Rusia „că ei se găsesc nu în Grecia, nici la Constantinopole, nici în alt stat, ci în țara Sovietelor și, prin urmare, ei sunt supuși legilor stabilite de acest guvern. Li se arată, deasemeni, primjdia ce există pentru ei, dacă vor rupe legăturile cu sinodul Inoirii pentruca să se dea de partea *Bătrânilor Clerici* (Tihonieni), a caror atitudine politică este bine cunoscută. Își vor atrage asupra capului urmările unei astfel de *politici*, fiind dezaprobați de patriarhul ecumenic, care nu încetează să repete emigranților din Constantinopole și de aiurea că Biserica nu trebuie să se amestece în viața politică a statului*.

IV

Activitatea sectelor

Rusia, se știe, este țara sectelor celor mai multe și mai curioase. Prigonite sub vechiul regim, ele au primit revoluția sovietică ca o eliberare. Despărșirea Bisericii de Stat, departe de a le pricinui vreun rău, le-a îngăduit să se arate la lumina zilei și să se întindă. Deasemeni, Inoitorii, cași Tihonienii, au de furcă cu ele și de învățat o metodă nouă de combatere, căci vechea *misiune internă*, pe care Biserica oficială din vremea țarilor o folosea, avea apucături cari, adesea, se apropiau mai mult de cele ale poliției decât ale Evangheliei. Sectele protestante și iudaizante pretutindeni au succes. Li se recunoaște o știință a Scripturilor puțin obișnuită și pentru a lupta cu ele pe terenul discuției biblice, este nevoie de o pregătire serioasă.

Singura sectă a Bapțiștilor, a căror începuturi în Rusia datează cam dela anul 1860, nu numără mai puțin de un milion de aderenți *botezați*, în vremea

de față, fără să socotim prozelești cari încă n'au primit botezul. Bapțiștii ruși sunt împărțiți în 3000 de comunități, cu 3669 predicatori, 1103 case de rugăciune, 580 preoți și 1400 alți conducători și predicatori. În fruntea lor, se află *Sovietul Alianței Bapțiștilor*, care se trudește, în această clipă, să organizeze toate comunitățile într'un singur corp. După Statele-Unite, care numără mai mult de 8 milioane, Rusia este țara care are cel mai mare număr de Bapțiști. Datorită ajutoarelor ce primesc dela confrății lor ruși și mai cu seamă dela *Uniunea Bapțiștilor din lume*, sectarii aleargă la propagandă prin presă într'o măsură care nu poate fi ajunsă în prezent de Bisericile ortodoxe.

La Leningrad, *creștinii evanghelici* au deschis cursuri de teologie, cari, în timpul anului 1925/26, au fost urmate de 50 de școlari.

Institutul teologic al Inoirii n'a întrunit mai mult. Materiile învățate au fost următoarele: Introducerea în Vechiul și Noul Testament, dogmatica evanghelică, vorbirea sfântă, exegeza amănunțită a câtorva cărți sfinte, apologetica cu istoria comparată a religiunilor, muzica și pastorală, istoria bisericească și limba greacă. Bapțiștii se pregătesc să meargă pe urmele Evangheliștilor și alcătuiesc un program [de trei ani de studii teologice, în care științele biblice vor ocupa cel dintâi loc.

Advențiștii au deasemeni cursuri de predici și deja

au format o ceată de predicatori. Invățământul lor se deosebește prin claritate, logică și caracter științific.

Nu avem noi-*bezpopovți*, nici alte secte mistice sau raționaliste. Nu trebuie să uităm nici propaganda sovietelor în folosul ateismului. Dacă regimul de față dăinuește încă câțiva ani, se poate închipui ce va deveni Rusia creștină. Ea va fi, cu siguranță, foarte îndepărtată de vechea ortodoxie bizantină pe care țarii au apărut-o cu toată puterea lor împotriva atacurilor din afară și dinnăuntru.

Iosif de Maistre *), care a scris că „dacă împăratul Rusiei ar retrace deodată mâna puternică care o ține întinsă asupra religiunii, dacă ar renunța la ministrul său ce-l reprezintă în sinod; dacă ar îngădui preoților săi din toate categoriile să predice, să scrie și să discute cum ei s'ar pricepe, într'o clipă ar vedea religiunea dispărând ca un fum. În câțiva ani, simbolul ar fi pus în teze și în curând, în cântece“.

Profeția se va îndeplini?

Traducere din „*Les Nouvelles religieuses*“,
de Preotul CORNELIU M. GRUMĂZESCU,
Prof. și Referent episcopesc la Galați.

*) Filosof religios și partizan al infalibilității papilor și omnipotenței lor, autor a numeroase lucrări. Apără principiile de autoritate în materile de politică și religune. (Nota trad.)

CARTI, REVISTE, ZIARE

NOUL TESTAMENT AL PREA SFINȚITULUI NICODEM

Prea Sfințitul Nicodem a dat la lumină *Noul Testament*, îndeplinind cu aceasta o mare cerință a vremii.

Sectele, apărute la noi mai mult după război, învinovătesc Biserica Ortodoxă și pe slujitorii ei, că nu pun la îndămâna credincioșilor învățătura Mântuitorului Hristos din sfânta Evanghelie și pretind că îndeplinesc ei această lipsă, dând slobozenie tuturor, ca să cetească și să explice cuvântul Domnului din Evanghelie, așa precum fiecare pricepe și are interesul să explice.

Noul Testament a fost și până acuma la dispozițiunea ori-și-cui și cel ce-ar fi voit, îl putea ușor găsi. Dacă această carte nu e cetită în popor, pricina nu e că ar fi ascunsă de cineva, ci că poporul n'are dragostea de a ceti și de aceia, în timpurile de față, se pune atâta interes de către binevoitorii cultivării poporului, ca să desvolte acest gust de a ceti cărțile folositoare. Pe pătura poporului nostru cu oarecare cultură, cât și pe iubitorii de carte ai neamului nostru, nu i-a interesat cetirea Noului Testament și de aceia, cu drept cuvânt, această carte, atât de trebuitoare pentru educarea religioasă și moralizarea poporului, este foarte puțin cetită de poporul românesc.

De după război încoace, oamenii cărții din țara noastră au constatat că se cetește astăzi mai puțin de cât acum 10—15 ani, iar ce se cetește, în mare parte, este proză care ațâță felurite senzații, iar literatura științifică și cea moralizatoare e căutată mai puțin.

Conștiința românească, văzând aceasta, a început o adevărată cruciadă împotriva întunecului minții și de aceia vedem atâta grijă pentru înmulțirea școlilor, a căminurilor culturale, a universităților populare, cu un cuvânt a intensificării culturii în popor.

Biserica ortodoxă românească a găsit că nu trebuie să rămâie mai în urmă cu această pornire și de aceia atâtea tipografii scot astăzi felurite cărți moralizatoare pentru popor.

Cea dintâi carte, ce trebuia pusă la îndămâna poporului, era desigur Noul Testament, cu stilul îndreptat după felul de rostire al limbii românești de azi.

În edițiile vechi, sunt cuvinte azi aproape neînțelese, iar construcția propoziției și a frazei, pe unele locuri, e cu totul nepotrivită cu cerințele gramaticii.

Prea Sfințitul *Nicodem* a căutat să îndrepte acest gol în ediția nouă a Noului Testament.

După mine, P. S. Sa a izbutit în parte să facă aceasta. Cu toate acestea cartea are multe de îndreptat. În cele ce urmează, voi căuta să semnalez greșelile. Voi

Începe cu cele de ortografie și punctuație, voi urma cu construcțiile rele a multor propozițiuni, cu întrebuițarea de cuvinte fără rost și la urmă voi arăta interpretările greșite, toate acestea numai la cei 4 Evangheliști.

Noul Testament este cartea ce va trebui să fie cât mai mult cetită, însă pentru aceasta va trebui să corespundă în totul cerințelor unei cărți bine alcătuite și fără greșeli. Dacă până acuma s'a neglijat de ase îndrepta stilul Noului Testament, de aci înainte, o carte cu pretenția de a fi transpusă pe adevărata și actuala cugetare românească, trebuie să răspundă cerințelor gramaticii românești.

Dacă un intelectual ar avea dorința să citească Noul Testament al Prea Sf. Nicodem, de la început va fi izbit de întrebuițarea unei punctuații curioase și ar putea să fie cuprins de impresia că cugetarea bisericească nu poate fi scrisă de cât într'o limbă ca toamnă cu totul deosebită de limba oficială românească.

1. Incep cu întrebuițarea virgulei.

a) Autorul pune și virgula și conjuncția și în acelaș loc pentru legătură.

La Ev. Matei 1-24: „Sculându-se Iosif din somn, a făcut cum îi poruncise îngerul Domnului, și a luat pe femeia sa“. După vorba Domnului, pune și. Aici nu trebuie virgula, de oare ce este legătura și.

Această greșală este repetată în cei 4 Evangheliști de cel puțin 500 ori.

b) La enumerări este repătată conjuncția și, punând și virgula.

Ev. Matei 27-51, 52, 53: „Și iată catapiteasma bisericii s'a rupt în două de sus până jos, și pământul s'a cutremurat, și petrele s'au despiciat, și mormânturile s'au deschis; și multe trupuri ale sfinților reposați au înviat; și eșind din morminte etc“.

După gramatică, aceste 6 propozițiuni, pentru că se numără, se pune după fiecare din ele virgula, iar legătura și numai la penultima enumerare¹⁾.

La Ev. Marcu 11-27: „s'au apropiat de Dânsul arhierii și cărturarilor și bătrânii și I-au zis“.

După vorbele arhierii și cărturarilor trebuie virgula iar legătura și numai bătrânii.

Această greșală se poate vedea în cel puțin 100 locuri.

Regula întrebuițării virgulei la cazurile de mai sus este că, acolo unde se pune virgula, nu mai începe și, iar la enumerări, se pune virgula după toate cuvintele sau propozițiunile ce se enumără și numai după penultima enumerare se pune conjuncția și.

2. Două puncte și punct virgula.

Prea Sf. traducător pune greșit două puncte în mai multe locuri.

1. Fiind vorba de limbă, să nu se supere Păr. Tomaziu să-l discut și eu unele laturi din acest art. Să citească proza aceea, pe care eu i-o las neatinsă, și să vadă că nu e bună.

Ce e rostirea aceasta, ca a țărănilor și mahalagiilor fără mlaclere în vorbă: „...aceste... propozițiuni... se pune după fiecare din ele...“? După socoteala graiului îngrădit în strunirile limbii, întregă frază trebuie dată așa: „Din punctul de vedere al gramaticii, după fiecare din aceste 6 propozițiuni, trebuie pusă virgula, fiindcă avem a face cu o numărare, iar legătura și trebuie pusă numai la penultimul inel al înșirării. — Nota A. S.

La Ev. Matei 23-28: „dreptatea, mila și credința: acestea trebuia să le faceți“. Aci nu se enumără nimic, ca să trebuiască două-puncte; aci trebuie punct-virgula.

Tot așa la Ev. Matei 24-27, Matei 25-9.

La Ev. Luca 5-28: „Ce este mai lesne: A zice: și se iartă păcatele tale“. Aci trebuie scris: „Ce este mai lesne de zis: și se iartă păcatele tale“; nu trebuie nici două puncte¹⁾ după lesne, nici să se scrie cu A după două puncte.

Ev. Luca 19-81: „Și de vă va întreba cineva: la ce-l deslegați? Să-i spuneți așa, că Domnul are trebuință de el“.

În această frază sunt 5 greșeli: nelipsitul și n're loc; două puncte nu trebuiesc și nici semnul întrebării, căci aci Mântuitorul spune celor doi ucenici ce să răspundă, când îi va întreba cineva despre lucrarea ce trebuiau să facă; în loc de semnul întrebării trebuie virgula; Să-i trebuie de scris cu literă mică, iar vorba așa trebuie suprimată.

În felul în care e scrisă fraza de mai sus, s'ar părea că cei 2 ucenici erau prea mărginiți, ca Mântuitorul să fie nevoit să le pună în gură și întrebarea ce trebuia să li se adreseze și răspunsul ce trebuiau să dea.

Această frază trebuie refăcută astfel: „De vă va întreba cineva, la ce-l deslegați, să-i spuneți, că Domnul are trebuință de el“.

Tot așa nu trebuiesc două puncte, ci punct: Ev. Luca 5-84, Ev. Ioan 10-82 la mijlocul versetului, iar la Ev. Ioan 17-9 trebuie punct virgula.

Punctuația punct virgula o văd întrebuițată în multe locuri la sfârșitul versetelor. În aceeași privință, aș fi de părere ca toată proza N. T. să fie scrisă cu punctuația cerută de gramatica română, iar numărul versetului să se pună tot la locul în care a fost până acum.

La Ev. Ioan 3,1: „Era însă printre farisei un om, numele căruia era Nicodem; un fruntaș al Iudeilor. Un fruntaș al Iudeilor este atribuit opozițional al substantivului Nicodem, care trebuie despărțit prin virgula, nu prin punct virgula.

3). Apostroful și trăsura de despărțire.

În privința întrebuițării apostrofului și a trăsăturii de despărțire, P. S. Nicodem are foarte curioase greșeli

a) La Ev. Matei 2-11: „întrând în casă..... 'I-au adus daruri.

Pune apostrof înainte de I, presupunând c'ar lipsi i, forma scurtă a pronumelui personal dela persoana III singular dela dativul lui, așa că trebuie scris „I-a adus daruri“.

Tot așa scrie 'I-a zis, 'I-a răspuns, în loc de I-a zis și I-a răspuns.

b) Ev. Matei 4-8; «Apoi 'L-a dus iară diavolul“.

Traducătorul presupune că lipsește i de la il și de aceea pune apostrof.

1) Nu e greșală cu 2 puncte după lesne, că așa e și în grecește, adică acolo te oprești să întreb ce este mai ușor: a zice una sau a zice cealaltă? Și iarăși, înțelesul iese bine și dacă pui 2 puncte unde zice Păr. Tomaziu. — Nota A. S.

Aci e tot forma scurtă a pronumelui personal de persoana III de la acuzativul *pe el* (l). așa că trebuie scris *L-a* dus.

c). Ev. Matei 4-3: „Apoi *L-a* dus..... și *arătând-'I* toate împărățiile lumii“.

În acelaș loc și *trăsătura de despărțire și apostrof!*

Aci e tot *I*, forma scurtă a pronumelui personal *lui*, deci nu trebuie apostrof, căci nu lipsește nimic.

Cuvintele de mai sus trebuiesc scrise: *I-au adus, L-a dus, arătându-I*, de oare ce la pronunțare se aud ca și cum ar fi un singur cuvânt, dar în scriere, fiindcă sunt câte două cuvinte, se despărțesc prin trăsătura de despărțire.

d). Ev. Matei 8-25: «Atuncea s'au apropiat ucenicii lui de Dânsul și *deșteptându-'L*, au zis».

Acelaș caz ca mai sus; atâta mai mult că apostroful acum a pus după cuvântul *deșteptându*, de la care cuvânt nu știu ce s'ar fi presupus c'ar lipsi. Acelaș caz ca acuzativul *pe el*; deci trebuie scris *deșteptându-L*.

Ev. Matei 4-9: „Toate acestea *'Ţi* le voi da Ţie“.

Înainte lui *'Ţi* nu trebuie apostrof, căci nu lipsește *î* dela *îŢi*; aci e forma scurtă a pronumelui personal de persoana II singular a dativului *Ţie* (Ţi).

f). Ev. Matei 7-21: „Nu tot *celce-'Mi* zice Doamne“. Apostroful e pus în zadar, căci nu lipsește *î* de la *îmi*. Aci e forma scurtă a pronumelui personal de persoana I singular a dativului *mie* (mi), deci trebuie scris *celce-Mi*.

g). Ev. Matei 7-24: „Deci, pe tot cel ce aude..., care *'şi-a* zidit casa pe peatră“.

Aci *şi* este forma scurtă a pronumelui reflexiv *îşi*, deci se scrie *şi-a*.

h). Ev. Matei 8-20: „Și Iisus i-a zis:, iar Fiul omului n'are unde *să-'şi* plece capul“.

Mai întâi se observă că traducătorul pune apostrof la cuvântul *să*, în loc să-l puie înainte lui *şi*, de unde presupune c'ar lipsi *î*. Aci e *şi* forma scurtă a pronumelui reflexiv *îşi*, deci trebuie de scris *să-'şi*.

Tot așa la Ev. Matei 8-22: »Iisus însă i-a răspuns: *să-'şi* îngroape morții lor».

În decursul traducerii acestui evanghelist, greșelile de mai sus și alte asemenea lor sunt repetate de nenumărate ori, culmea ajungând la Ev. Matei 27-26-36.

Printre aceste multe greșeli a întrebuițării apostrofului și a trăsuri de despărțire, se găsesc și puține cuvinte, unde aceste semne sunt bine întrebuițate. Aceasta dovedește nesiguranța traducătorului în regulile gramaticale.

De aci înainte, mă voi ocupa de construcția propozițiilor și întrebuițarea cuvintelor fără rost.

Prea Sf. traducător întrebuițează conjuncția *și* în cele mai multe locuri fără niciun rost. Eu am găsit pe *și* întrebuițat în zadar în cei 4 evangheliști de 1417 ori! 1.

Din pricina întrebuițării lui *și*, s'a greșit și construcția multor propoziții.

După sintaxa română, o propozițiune trebuie să în-

1) Apoi așa e fraza evreiască. Acest *și* trebuie să rămâie acolo, fiindcă cu el se face cel mai ușor fel de frază. — Nota A. S.

ceapă cu subiectul și dacă nu urmează un atribut sau mai multe, se pune predicatul.

Foarte multe propozițiuni însă din N. T. încep cu predicatul urmat de subiect și de aceia între ele cea favorizată e conjucția *și*.

La Ev. Matei 4-23: „Și a străbătut Iisus toată Galileea“. Dacă această propozițiune e prefăcută după regulile sintactice, cu subiectul la început, înaintea predicatului, aceasta se va ceti: „Iisus a străbătut toată Galileea“.

Eu am prefăcut cu asemenea procedare mai mult de 200 propozițiuni 1).

Ev. Matei 4-24: «Și s'a dus vestea despre el în toată Siria».

Și trebuie suprimat, subiectul pus la locul lui și atunci se capătă propozițiunea bună: «Vestea despre El s'a dus în toată Siria».

Ev. Matei 13-14: „Și se îplinește cu dâșii proorocia lui Isaia“ refăcută: „Cu dâșii se îplinește proorocia lui Isaia“.

Ev. Matei 13-33: „Și le-a mai spus încă o pildă, se preface: «încă o pildă le-a mai spus».

Ev. Matei 26-19: „Și au făcut ucenicii cum le poruncise Iisus“ trebuie să se prefacă: „Ucenicii au făcut cum le poruncise Iisus».

La Ev. Marcu 1-27: «Și s'au spăimântat toți» trebuie: „Toți s'au spăimântat“ 2).

Așa urmează la toți evangheliștii, unde se pot găsi nenumărate greșeli de acest fel.

Proza N. T. datând de atâta vreme, a ajuns cu această construcție până azi. Prin o nouă transpunere conformă cu cerințele limbei, N. T. ar trebui refăcut. Atunci această scriere ar apărea mai ușoară de înțeles s'ar căpăta acea atracție, care o procură cetirea unei bune scrieri, îndeplinind cerințele limbei.

Conjucția *și* apare în fruntea a foarte multor propozițiuni, chiar când acestea sunt bine construite.

La Ev. Matei 6-5 stă scris: „Și când te rogi, nu fii ca fățarnicii“.

Ce caută aci conjucția *și* la începutul propozițiunii? 3) Nu s'ar putea zice că, fiind o urmare a învățaturii Mântuitorului, care se continuă de la începutul cap. 6, conjucția *și* s'a pus ca să arate această continuitate.

N'ar trebui deasemenea să se încerce a se demonstra că conjucția *și* se pune la început ca o întărire a ideii, căci ideea apare tare și înțeleasă fără *și*. Cât de bine sună, cetind după vers. 4 începutul vers. 5: „Când te rogi, nu fii ca fățarnicii“.

Cetitorul acestui capitol poate așa de ușor înțelege că în el se vorbește de la început despre milostenie, apoi despre rugăciune și în urmă pentru post.

Ev. Matei 7-22: „Oare n'am făcut noi mulțime de

1. Rău ai făcut. Așa a făcut Cornilescu și ce urât sună la ureche! — Nota A. S.

2. Nu simți singur că fraza Vlădicăi se leagă mai sprinten cu cele de mai înainte? — A. S.

3. Ce caută? Își caută slujba ei în limbă, căci *și* nu este numai legătură, ci și adversativă, deopotrivă cu *iar*, având încă și alte întrebuițări. Acolo e foarte la locul ei. — Nota A. S.

minuni în numele Tău? Și atunci le voi spune". De ce și?

La Ev. Ioan 6-19: „Deci plutind ei... au văzut pe Iisus mergând pe mare și apropiindu-se de luntre și s'au spăimântat». 1) De ce și s'au spăimântat? Așa de bine este ca să se pună numai virgula după luntre.

Ev. Ioan 6-58: „Astfel este pâinea ce s'a pogorât din ceriu; și cel ce va mânca...". Cât de bine sună fără și iar punctuația punct-virgula e pusă la locul ei.

Ev. Ioan 19-5: „Și a eșit Iisus afară... și Pilat le-a zis: Iată omul! Și când L-au văzut arhierii...". Cât de bine se pronunță fără și!

De asemenea greșeli e plină cartea N. T. Insemnându-mi-le, am împetrișat cartea.

În multe locuri conjucția și în loc să se suprimă, se poate înlocui cu alte conjucții sau vorbe.

Așa se poate înlocui cu pronumele *care*; cu conjucțiile *căci, iar, dacă, deci*; cu adverbele *apoi, în urmă după aceia, acolo, aici, atunci, asemenea*.

În multe locuri am înlocuit pe și cu una din aceste vorbe

Conjucția și e pusă hiar în fruntea multor capitole

Așa, la Ev. Matei e pusă în fruntea capitolelor 5, 8, 10, 11, 19, 22 și 24.

Se începe o idee nouă, cum e un capitol; se începe și o propozițiune la începutul capitolului și cu toate acestea ambele încep cu și.

Prea Sf. traducător, în loc să se silească a începe capitolul cu o propozițiune principală, îl începe cu și, făcând totodată și altă încălcare a gramaticii, începând capitolul, fără să puie subiectul.

Începutul capitolului 8 din Ev. Matei: „Și pogorându-se El din munte, urmat de mulțime de popor“.

E drept că subiectul e pronumele *El*, dar cine este acest *El*? Noi cetitorii N. T. cunoaștem cine este El, mai ales că-i scris cu literă mare.

Un profan de N. T. dacă ar lua cartea 'n mână, ar deschide-o la cap. 8 din Ev. Matei și ar începe a ceti, neînțelegând cine este El, ar trebui să cetească sfârșitul cap. 7, ca să afle despre cine este vorba²⁾.

De aceia cap. 8 ar trebui să înceapă: „Pogorându-se Iisus din munte“, suprimând totodată și pe adorabilul și³⁾.

Tot așa cap. 10 și 16 sunt lipsite de subiectul Iisus.

La Ev. Marcu, cap. 2 începe fără subiectul Iisus.

Ev. Marcu 3-2: „Unii însă îl pândeau să vadă de-1 va vindeca sâmbăta „și mai departe 3-4:“ iar către dânșii a zis... Ei însă tăceau. Și căutând la dânșii cu mânie“.

Iată un period de fraze cu 4 subiecte exprimate prin pronume, fără să se știe în locul căror nume au fost puse. Abia la 3-8 se vede că subiectul și substantivul înlocuit prin pronumele de mai sus e substantivul *fariseii*⁴⁾.

Ev. Marcu 4-4: „Și s'a întâmplat când sămăna că

una a căzut lângă cale“. Mai departe e pusă de 3 ori *alta* până la 4-9. Aceste 4 pronume țin locul unui nume, care trebuie ghicit. Acel nume e *sămânță*.

În cap. 4 subiectul Iisus nu-i pus întreg în capitolul. Dacă ar ceti un profan acest capitol, ar înțelege totul în el, însă n'ar ști cine e autorul întregii învățăturii din acesta¹⁾.

Tot așa încep cap. 5, 7, 12, 13 14 fără a pune în primele propozițiuni numele lui Iisus, care grăește sau face minuni,

În Ev. Luca, de subiectul Iisus sunt lipsite cap. 9, 14, 16, 17, 18, 20, 22, 23.

La fel este cap. 10 din Ev. Ioan.

La enumerări și în perioade, și se pune înaintea fiecărei enumerări, cât și înaintea tuturor propozițiilor, cari formează acele perioade.

La Ev. Matei 15-37: „și au mâncat toți, și s'au săturat, și au adunat rămășițe șapte coșuri pline de sfărâmturi“. Acest period se poate reface: „toți au mâncat, s'au săturat și au adunat rămășițe șapte coșuri pline de sfărâmturi“.

Tot așa la Ev. Matei 16-21 și repetat de 6 ori, Ev. Matei 21-38. 24-9, 10, 11 și 12 cu o înșirare de 8 și.

La Ev. Marcu 8, 25 10, 33, 34, 12, 30.

La Ev. Luca 8, 51, 9, 22, 13, 29, 14, 26, 18, 32, 33, 34, 19, 43, 44, 21, 71, 21, 16, 17.

La Ev. Ioan 2, 14 sună: „și a găsit biserică pe vânzătorii de boi și de oi și de porumbei și pe schimbătorii de bani șezând. Și făcând biciu de frânghie a alungat din biserică pe toți și oile și boii; și banii schimbătorilor i-a risipit și mesele le-a răsturnat“.

O furtună de și! Apoi la Ev. Ioan 10, 31, 4, 10, 12, 16.

Regula gramaticală pentru enunțări este că, după fiecare enunțare se pune virgula, iar înaintea ultimei enunțări se pune conjucția și; la enumerarea propozițiilor dintr'un period se pune virgula după fiecare din ele, dacă sunt simple și punct-virgula, dacă sunt dezvoltate, iar înaintea ultimei propozițiuni se pune conjucția și.

Tot ca și, se repetă conjucția iar.

La Ev. Matei 13, 5-8; 13, 20-23; la Ev. Marcu 10, 82; la Ev. Luca 2, 21-22; 4, 38, 39; 15, 30, 31; la Ev. Ioan 8, 8.

Conjucția *dară* se repetă la Ev. Luca 4, 24, 25.

Conjucția *și iarăși* repetată de 3 ori la Ev. Matei 13, 44-47.

Conjucția *însă* repetată la Ev. Ioan 7, 10. Această conjucție arată o împotrivire. De multe ori e pusă fără ca textul să arate această împotrivire.

La Ev. Matei 22, 30: „Arătați-Mi banul cu care se face plata birului! Și ei I-au adus un dinar. El *însă* le-a zis“. 2).

Ar trebui *însă*, dacă lui Iisus nu I-ar fi plăcut faptul că I-a adus acel ban. Lui Iisus tocmai că I-a plăcut acest fapt, de oarece se interesează mai departe a cui

1) Da, aici de prisos și. Poate să fie o scăpare de vedere la tipar. Nicio ureche românească nu-l poate primi. — Nota A. S.

2) Iare greșești, Părinte Recensent! Ce vrei să faci dacă așa e textul în original? Vrei ca traducătorul să-l schimbe dela el? Se înțelege că trebuie să citești stârșitul capitolului 7, ca să afli ce e la 8. Nu e asta regula *contextului* din ermeneutică? — Nota A. S.

3) În de loc. E bine cum este. — Nota A. S.

4) Apoi cui faci proces prin această critică? traducătorului? Nici de cum, ci evanghelistului Matei. Așa a scris el. — Nota A. S.

1) Și a cui e vina? a traducătorului? N'a scris evanghelistul așa? — Nota A. S.

2) Eu mă leg de alta: mai frumos era *banul dajdiei* din vechea traducere, în loc de *de plata birului*. — Nota A. S.

chip poartă banul. De aceia trebuie zis: „*Atunci* el le-a zis“.

La Ev. Marcu 1,6: „Ioan *însă* era îmbrăcat în haină de păr de cămilă“. Aci trebuie suprimat cu totul *însă*. N'are nici un rost ca să se arăte o contradicție: textul ne arată exact cum era Ioan îmbrăcat.

La Ev. Luca 15,9-10: „bucurați-vă împreună cu mine, că am găsit dragma care o perdusem. Vă zic *însă*, că așa și înaintea îngerilor lui Dumnezeu se face bucurie pentru un păcătos ce se pocăește“.

Contrațicere nu-i, ca să se pună *însă*. Acolo trebuie scris: „De aceia vă zic“.

Conjuncția *căci* se repetă de 3 ori la Ev. Luca 6,43,44.

La Ev. Ioan 8,22. Uneori *căci* e pus fără să trebuiască.

La Ev. Matei 2,1 începe așa: „*Căci* împărăția cerurilor este asemenea unui gospodar“. Capitolul acesta începe cu *căci* și dacă ar fi măcar o urmare a celor spuse mai înainte, *însă* cap. 20 începe cu totul o idee nouă.

Conjuncția *că* se repetă la Ev. Ioan 7,3.

Tot așa se repetă unele vorbe. Ev. Matei 25,22: „Venit-a asemenea și cel ce luase doi *talanti* și a zis: „Stăpâne, doi *talanti* mi-ai dat, iată alți doi *talanti* am aștigat cu ei“. Cuvântul *talanti* dela urmă poate fi suprimat, *căci* fraza se poate înțelege și fără acest cuvânt.

Tot cel care-și va da osteneala să cerceteze însemnările de mai sus, cât și tot N. T., să facă suprimări și înlocuiri, va căpăta text ușor și plăcut la pronunțare

Cele mai multe din conjuncțiile de mai sus se pot suprima loc de verbul *ia înapoi*, ca și cum *i* ar fi pronume.

Ev. Luca 16,6; „*i-ați* înscrisul tău“ în loc de verbul *ia* (a lua) și pronumele *ți* (al tău) *ia-ți înscrisul tău*.

Ev. Ioan 1-51: „deacum *ve-ți* vedea cerul deschis“ în loc de verbul *veți vedea*.

Ev. Ioan 14-28: „*a-ți* auzit în loc de perfectul compus al verbului *ați auzit*“.

Ev. Ioan 21-10: „*a-ți* prins acuma“ în loc de *ați prins acuma*.¹⁾

Asemenea se găsesc și altfel de greșeli.

La Ev. Matei 12-3: „când a flămânzit el și *ce-i* cu dânsul“. Aci e pronumele demonstrativ la plural *cei* de la cel, cea.

Ev. Matei 19-21: „*dute* de-ți vinde averile tale în loc de *du-te* de-ți vinde averile tale, *căci* aveam imperativul verbului a se duce *du* și pronumele personal pers. II *te*“.

Ev. Matei 20-15: „*S'au* poate ochiul tău e pismătareț“. *S'au* nu e pronumele *se* de la care ar *lipsi e*; aci e conjuncția *sau*.

Ev. Marcu 6-23: „*i-ți* voi da“; aci e forma lungă a pronumelui personal de pers. II singular a dativului *îți* voi da.

Ev. Matei 24-51: „*și-îl* va face partaș cu fațarnicii“. Aci avem conjuncția *și* apoi pronumele *îl*. Sau trebuie scris *și-l* sau *și îl*, *căci* sunt 2 cuvinte.

Tot așa cele două cuvinte *ți-se* de la Ev. Luca 12-30 se scriu fără trăsătură de despărțire¹⁾.

Ev. Luca 15-28: „Dar eșind tatăl lui, *la* chemat“. Aci nu e prepoziția *la*, ci pronumele *pe el-l* și verbul *a chemat*, deci se scrie *l-a chemat*.

Ev. Luca 16-3: „a cere *mii* rușine“. Aci avem pronumele *mi* și verbul auxiliar *este*, prescurtat *e, i*. Deci *mii rușine* însemnează *îmi este rușine* și se scrie prescurtat: *mi-i rușine*.

Autorul pune apostrof, unde nu lipsește nimic.

Ev. Matei 21-31: „*Răspuns'au* cel dintâi“. Fiind două cuvinte și cetindu-se ca unul singur, la scris se despărțesc prin trăsătura de despărțire: *răspuns-a* cel dintâi.

Ev. Luca 6-49: „când a *lovi'o* apa, în loc de *lovit-o*“.

Ev. Ioan 15,26: „pe care Eu *v'il* voi trimite de la Tatăl“. Aici avem pronumele *vouă, vi* și *pe el, l*, deci trebuie scris *vi-l voi trimite* de la Tatăl. Pronumele *nouă*, scurtat *ne* e scris *ni*.²⁾

Ev. Marcu 10,35: „dorim ca ce-*Ți* vom cere să *ni* faci“, trebuie scris *să ne faci*.

Ev. Luca 13,25: „Doamne, Doamne, deschide-*ni!*“

Ev. Ioan 14,9: „Și cum zici Tu: arată-*ni* pe Tatăl“ Cuvintele de mai sus trebuiesc scrise: *deschide-ne, arată-ne*.

Dacă apostroful a fost întrebuințat greșit și din belșug la Ev. Matei, de multe ori nu-i pus, unde trebuie.

Ev. Ioan 8,49: „Răspuns-a Iisus: Eu *nu am* drac“ în loc de *n'am*, ca să se cetească mai ușor.

Ev. Ioan 8-57: „Nici cinci zeci de ani *nu ai*“ în loc de *n'ai*.

Ev. Ioan 14,2: „iar de nu *ar-fi*“ în loc de *n'ar fi*. Trăsătura de despărțire a fost pusă fără rost. Tot în text se mai găsesc și alte cuvinte scrise rău.

Așa: *orce, orunde* în loc de *orice, oriunde*³⁾.

Traducătorul scrie cuvântul ținut cu Ț la Ev. Marcu 7,24: „S'a dus în *Ținutul* Tirului“. Ținut e substantiv comun și se scrie *ținut*; *Tirului* e substantiv propriu, care se scrie cu literă mare.

Ev. Luca 15,32: „*Se* cădea *însă* să ne bucurăm“. Se scris cu literă mare, deși urmează după punct virgulă *Viu a semnala unele interpretări greșite*.

La Ev. Matei 5,22: „iar cel *ce-i* va zice: nebunule, va fi vinovat de dat *gheenei focului*“.

Gheenă însemnează *iad*, iar ca manifestare, *gheena* conține *focul* nestins.

Gheena are foc, *focul* n'are *gheenă*. *Focul* este atributul *gheenei*, iar când zicem: *gheenei focului*, însem-

1. Asta nu e greșală. Așa trebuie, fără trăsătură. *Mi se va spune* e fără trăsătură, că se rostesc despărțit; *mi-e cald* e cu trăsătură, că se rostesc ca un cuvânt. — Nota A. S.

2. Ca d. N. Iorga, — Nota A. S.

3. Asta nu e greșală, așa se aude cuvântul, fără *i* și *atunci*, cine vrea să scrie fonetic așa trebuie să scrie. Noi din obicei scriem *orice, oriunde*, dar nimenea nu rostește așa. Nu se poate face vină omului care scrie cum se aude, pentru că acesta e un foarte sănătos principiu de scriere. — Nota A. S.

1. Astea sunt, în adevăr, urâte greșeli, dar acel Nou Testament are atâtea greșeli de tipar, încât noi nu credem că le-a săvârșit însuși Vlădica Nicodem, care doar nu scrie așa, în atâtea alte scrieri ale sale. — Nota A. S.

nează că atributul focului este gheena, ceea ce nu-i adevărat. De aceea trebuie de zis *focul gheenei* adică în focul din gheenă, nu în gheenă din foc¹⁾.

Ev. Matei 10,²⁸ se zice gheenă. Deci iadul se mai zice și gheenă, nu foc; focul e numai manifestarea gheenei.

Iadul e supranumit gheenă și la Ev. Matei 23,¹⁵. La Ev. Matei 5,²⁹: „Și iarăși ați auzit, că s'a zis celor dedemult: *Să nu-ți calci jurământul*“. Porunca Mântuitorului în privința jurământului este: *Să nu juri strâmb*.

Este deosebire între aceste două formule. Conținutul porunsei „să nu juri strâmb“ e mult mai larg de cât conținutul lui „să nu-ți calci jurământul“. Cineva în viața lui poate să nu facă niciun jurământ față de cineva și atunci nu poate cădea în păcatul de a-l călca; altul poate face un jurământ și totodată ține socoteală, să nu-l calce.

Ocaziunile de a jura sunt multe și sunt mulți oameni, cari jură strâmb din diferite interese. De aceștia a avut mai multă grijă Mântuitorul și le-a adresat formula „să nu juri strâmb“. De altminterlea și în dcaalog și în Evanghelie este întrebuițată ultima formulă.

La Ev. Matei 8,⁸: Doamne, nu sunt vrednic să intri *sub acoperământul meu*; cât de bine ar fi de zis „în casa mea“).

Ev. Matei 8,¹²: „acolo va fi plânset și *scrâșnire de dinți*“ mai bine *scrâșnirea dinților*, căci cele două cuvinte, „de dinți“ nu se pronunță bine.

Ev. Matei 9,⁴: „Iar Iisus *văzând* gândurile lor“. Gândurile nu se văd, se pricep, se înțeleg, chiar pentru Mântuitorul.

Ev. Matei 11,⁵: „orbii văd și ologii umblă, leproșii se curăță și surzii aud; morții învie și *săracii binevestesc*“.

Prin acest period Mântuitorul vestește pe Ioan ceea face pentru orbi, ologi, leproși, surzi morți și săraci. Spune deci lui Ioan că binevestește săracilor, căci de aceștia cărturarii vechi n'aveau grijă, iar Mântuitorul tocmai acestora le-a arătat mai mare interes. Deci greșit se zice că „săracii binevestesc. Nu săracii binevesteau, ci Mântuitorul le aducea și lor vestea mântuirii.

Deci „*săracilor bine se vestește*“ precum e în toate Evangheliile.²⁾

Ev. Matei 12,⁵: „Sau n'ați cetit în lege că sâmbăta preoții în biserică *desleagă* sâmbăta“.

În Ediția Sf. Sinod este *spurcă* sâmbăta, care trebuia să fie înlocuită cu *au voie să lucreze*³⁾.

Ev. Matei 14,¹³: „Și auzind Iisus *ce zice Irod de Dânsul*“. Dacă cetim vers. 12, vedem zicându-se acolo că ucenicii lui Ioan au venit, i-au luat trupul, l-au în-

gropat și apoi s'au dus de au vestit pe Iisus. Mai departe: *Și Iisus auzind* nu ce zice Irod de Dânsul, ci despre faptul că Ioan a fost ucis¹⁾.

E drept, că la începutul cap. 14 se spune că Irod Tetrarhul auzind vestea despre Iisus, zicea către slujitorii săi, că Ioan Botezătorul s'a sculat din morți, dar vers. 13 este o urmare a vers. 12, unde se spune că ucenicii lui Ioan, care auzind aceasta, a plecat de acolo la un loc pustiu. Iisus s'o fi îngrijind de faptul că Ioan a fost ucis de Irod, de aceea vers. 13 trebuie refăcut: „Auzind Iisus despre moartea lui Ioan“.

Aceasta auzise Iisus, acest fapt putea să-L îngrijească și nu cuvintele lui Irod de la începutul cap. 14, care n'au nimic amenințator în ele²⁾.

Ev. Matei 16,¹⁶: „Tu ești Hristosul, Fiul *Dumnezeului celui viu*“, cuvinte greu de pronunțat; trebuie refăcut ca în ediția Sf. Sinod „*Fiul lui Dumnezeu cel viu*“.

Ev. Marcu 3,²⁸: „toate păcatele și hulele ori câte vor huli, se vor ierta *fiilor oamenilor*“. Aceste din urmă două cuvinte fiind la dativ și terminate cu *lor*, sunt greu de pronunțat. De aceea ar trebui refăcute: „toate păcatele și hulele ori câte vor huli *fiii oamenilor*, li se vor ierta“.

Ev. Matei 21,³⁰: „și acela răspunzând, a zis: eu mă duc, *doamne* și nu s'a dus“.

Nu poate fi înlocuit *doamne*, modul de adresare din vechime a copilului către tatăl său, cu domnule, mod de adresare rece, oficial și actual. Copilul se adresează tatălui său ca și lui Dumnezeu cu vorba doamne și înlocuind această vorbă cu domnule, arătăm cu aceasta prea mare răceală și independență a fiului de părintele său.

Dacă s'a avut în vedere ca să se facă deosebire între modul de adresare către Dumnezeu și către părinte, putea foarte bine să fie întrebuițată vorba „*tată*“.

Ev. Matei 25,³². „și-i va despărți pe unii de alții, cum desparte păstorul *oile de iezi*“.

Acu e vorba de judecata viitoare. Judecătorul ceresc va despărți sufletele bune de cele rele așa precum desparte păstorul *oile de capre, nu de iezi*.

Oile sunt animale blânde, bune ca și sufletele celor buni iar caprele sunt neastâmpărate, stricătoare, pentru care lucru judecătorul ceresc aseamănă cu ele pe cei răi.

Oile nu stau la un loc nici cu mei, nici cu iezi

1. Nu e adevărat. Irod vorbește de Iisus, că-l socotește drept Ioan Botezătorul înviat din morți. Dacă în stihul 12 e vorba de Ioan Botezătorul, asta nu înseamnă că plecarea lui Iisus are ca pricină vestea ucenicilor Sfântului Ioan, fiindcă vestea ucenicilor și plecarea lui Iisus stau alături numai în povestirea evanghelistului, nu în șirul cronologic al faptelor. Insuși evanghelistul dă povestirea cu uciderea lui Ioan nu ca ceva legat de plecarea lui Iisus, ci ca înfățișarea unui fapt mai vechi, povestit aici pentru a dumeri pe cititor ce e cu vorba lui Iod că Ioan este Iisus sculat din morți. Și se înțelege, trebuie să arate că Ioan fusese omorât și de aceea îl putea crede înviat. Dar când Irod a spus vorba aceasta, era o bucată de vreme dela uciderea lui Ioan. Iisus auzind că acum a pus ochii pe el, pleacă aiurea, ca să nu-i dea prilej să facă o silnicie asupra lui, ca asupra lui Ioan. — Nota A. S.

2. Apoi, dacă nu era amenințat, de ce Iisus pleacă? Ce neliniște îl putea aduce numai vestea că Ioan a fost omorât? Nu acela că același lucru îl poate amenința și pe El? — Nota A. S.

1. Ei, păcatele mele, d'apoi așa e în evangheliile: εἰς γέενναν τοῦ πυρός—în gheena focului! Voiți să îndreptăm evangheliile? Nota A. S.

2. Apoi vezi că e bine să te lei după alte evangheliile? De ce te legi cu atâta urgle de *și*, care este în evangheliile, nu numai cu roși de legătură între cugetări?—Nota A. S.

3. Nici așa nu e bine, fiindcă nu răspunde originalului, ci mai curând *calcă sâmbăta*. — Nota A. S.

Odată ce miei și iezii sunt înțărcați, se despart de oi și de capre, nu numai iezii ci și miei. Dacă un păstor are multe oi și capre, desparte oile de capre, căci acestea nu se potrivesc de loc cu oile la pășune.

De aceia judecătorul ceresc va despărți pe cei buni de cei răi, precum păstorul desparte oile blânde de caprele neastâmpărate.

Ar fi un nonsens ca asemănarea să se facă cu oile și iezii. Judecata viitoare va despărți sufletele nu după vrâstă, ci după purtarea lor din viață; ea va despărți oamenii buni de cei răi, nu oamenii buni de copiii răi—oile de iezi.

Ev. Matei 26-52: „Atunci Iisus i-a zis:” *Intoarce sabia ta la locul ei*». Expresia românească, cunoscută de toată lumea ar fi: *pune, vârstă* sabia ta la locul sau *vârstă sabia în teacă*.

Ev. Matei 27-29: „Bucură-te, *regele* Iudeilor”. Peste tot, în toate edițiile stă scris *împăratul Iudeilor*, după cum și autorul întrebuintează această denumire la vers. 42. De ce deosebire?

Ev. Matei 27-61: «Și era acolo Maria Magdalina și o *altă Marie*». Așa dar cineva nehotărât, neștiut, o femeie oarecare, pe care o chema Maria. Ei bine, nu-i așa! Aceasta era *cealaltă Marie*, precum vedem scris și la cap. 28,1 o anumită Marie, — *Maria, mama lui Iacob și a lui Iosie*—dela cap. 27-56.

Ev. Matei 18-6: „Veniți de vedeți locul, unde *a zăcut* Domnul”. A zăcut ar trebui înlocuit cu „*a fost îngropat*”, ca sensul să fie priceput și de cei mai puțin pricepuți, căci Mântuitorul a fost îngropat ca toți morții de pe vremea aceia.

Tot așa la Ev. Marcu 5-40: «Și a intrat (Iisus) unde *zăcea* copila». In loc de *zăcea*, trebuie zis unde *era moartă*.

Ev. Matei 16-3: *gâci*, trebuie înlocuit cu *ghici* dela ghicitoare.

Ev. Matei 17-3 cât și în toate locurile: *Moisă* în loc de *Moisi*, nume cunoscut până acuma.

Ev. Matei 22-17: *Chesar* trebuie înlocuit cu *împărat*. Chesar devenise un renume, către care râvniau toți împărații romani și se supranumiau așa, ceea ce nu poate ști tot cetitorul acestei cărți.

Ev. Matei 26-71: Iisus *Nazoreul*. In toate edițiile știu de *Nazarineanul*, așa de plăcut la auz și cunoscut.

Ev. Marcu 6-35 spune că bolnavii erau aduși pe *năsălii*. În spitale bolnavii se duc pe *targă* iar în edițiile vechi se vorbește de *paturi*. Denumirea de *năsălii* o găsim la morți.

Ev. Marcu 10-40: „iar a ședea deadreapta Mea și deastânga Mea *nu-Mi este îngăduit a da* decât acelora, pentru care s'a gătit”.

Prin felul acesta de exprimare se înțelege că Mântuitorul n'are voie să dea locurile cerute decât celor pentru care s'a gătit, nevrând să precizeze, cine ar fi aceia.

In celelalte ediții stă scris: «*nu este al Meu a da*,

1. Ghicitoare e numai la Munteni. La Moldoveni e *găcitoare*. Deci nu e rău a *gâci*. — Nota A. S.

ci celor pentru care s'a gătit». Prin aceste cuvinte Mântuitorul spune celor 2 ucenici, că împărțirea locurilor în împărăția cerească nu e treaba sa; această împărțire o a făcut Tatăl din ceruri.

Ev. Marcu 10-42: „Știți, că cei ce se socotesc că sunt *prinți* ai popoarelor, domnesc peste ele”. Nici într'o ediție nu se găsește numirea de prinț, ci *domni*, cu înțelesul de *regi, împărați*. Aceștia stăpânesc popoarele, prinții sunt cei ce așteaptă să devie stăpânitori. Apoi denumirea aceasta de prinț, nici nu era cunoscută atunci.

Ev. Marcu 10-51: „Și *răspunzându-i* Iisus, i-a zis”. Nimeni nu întrebese pe Iisus, ca El să răspundă. Orbul cerea să fie vindecat și Iisus l-a întrebat, ce voește să-i facă? Deci vers. 51 ar trebui așa: *Iisus ntrebându-l*, i-a zis 1).

Ev. Marcu 11-26: „Iar dacă voi nu veți ierta, nici Tatăl vostru care *șade* în ceruri”. Vorba *șade* se potrivește pentru noi oamenii, pentru ceva mărginit, nu pentru Tatăl ceresc, care *nu șade* în ceruri, ci e pretutindeni 2).

Ev. Marcu 12-14: „*dajdie Chesarului*” trebuie vorbele: „*bir împăratului*” 3).

In multe locuri, unde se spune că ucenicii ședea în casă, Prea Sf. Nicodem adaugă: *la cină*.

Ucenicii, cari erau și ei preocupați de învățătura Mântuitorului, s'ar fi putut aduna într'o casă nu numai decât la cină, ci ca să vorbească, să se sfătuiască.

La Ev. Luca 2-20: „Slăvind pe Dumnezeu pentru toate cele ce *auziseră* și *văzuseră*, după cum li se *spusese*”.

Aceste 3 verbe la mai-mult-ca-perfect sunt greu de pronunțat în repetare. Sensul rămâne același și pronunțarea devine ușoară, dacă s'ar zice: Slăvind pe Dumnezeu pentru toate cele ce *au auzit* și *văzut*, după cum li *s'au spus*”.

Ev. Luca 2,22: „Iar când s'au împlinit zilele curăției, *lor*, după legea lui Moisi, Iosif și Maria au adus pe prunc la Ierusalim”.

Necurată, din pricina nașterii, era considerată Maria nu Iosif și Maria. Impreună au adus pe prunc la templu, dar nu amândoi erau necurați. Deci trebuie zis: „zilele curăției *ei*”.

Ev. Luca 11,1: „Iar odată *întâmplându-se* să se roage Iisus singur”.

Toată opera învățătoare și mântuitoare a lui Iisus este o lucrare continuă. El umbla mereu și-și îndeplinea misiunea lucrând în diferite sensuri. Așa că nu din întâmplare s'a rugat odată; aci evanghelistul vrea să arate că pe când se ruga, unul din ucenici l-a cerut să-i învețe și pe ei să se roage. Deci textul ar trebui îndreptat: „Iar odată, pe când se ruga Iisus singur”.

Ev. Luca 16,22: „Și *întâmplându-se* să moară săracul”.

1. Așa e după socoteala limbii românești. Dar putem șterge cu totul felul limbii biblice? și ar fi bine? — Nota A. S.

2. Dar la Psalme nu e: *Domnul celce locuiește în ceruri* va rade de dâșii? — Nota A. S.

3. Doamne, Doamne! cum fugi de vechea limbă românească! Dar de ce nu e bun *dajdie*? — Nota A. S.

Săracul n'a murit din întâmplare; el a murit de mizerie, când i-a venit vremea. Traducătorul se silește a înlocui pe *a fost* cu întâmplându-se.

Ev. Luca 12,20: Dar cele ce ai gătit, *ale cui vor fi?*¹. Mai bine ar fi: „*cui vor rămânea?*“ Mult mai inteligibil e așa și mai ales impresionant!

Ev. Luca 18,5: „Insă pentru că văduva aceasta mi-a duce supărare, o voi izbăvi, ca în sfârșit să nu mai vie să-mi *bată obrazul*“. Expresie necunoscută; cea dreaptă este „*să nu-mi bată capul*“ și după alte ediții „*să nu mă supere*“.

Ev. Luca 19,4: „și alergând înainte, s'a suit într'un *sicomor*“. Prea Sf. Nicodem explică sensul cuvântului sicomor că e un *copac* cu roadele ca ale smochinului. Nicăeri n'am auzit de sicomor¹) ci numai de *dud*, *smochin*; apoi sicomorul, dacă face roade, nu-i *copac*, ci *pom*.

Ev. Luca 19,22: „Iar stăpânul i-a zis: *din gura ta te voi judeca*“. Expresie neînțeleasă; mult mai bine „*din vorbele tale*“ te voi judeca.

Ev. Luca 21,29: „Uitați-vă la smochin și la tot arborele: Când sunt *imbobociți*“ Pomii fac boboci cari nu-s altceva decât petalele florilor învelite în sepale. Arborii nu înfloresc, ci înfrunzesc primăvara. S'a schimbat cuvântul *înfrunzesc* din celelalte ediții cu *imbobocesc*.

Primăvara se arată atunci când încep să înfrunzească toți pomii și arborii, căci despre toți aceștia se vorbește mai sus. De aceia versetul de mai sus ar trebui îndreptat: „*când încep să înfrunzească*“.

Ev. Luca 22,58: „Și tu ești *din ei*“. Acesta trebuie refăcut: „Și tu ești *dintre ei*“, căci aici se arată ordinea.

Ev. Luca 23,32: „Și duceau împreună cu El *alți* doi făcători de rele“, ceea ce însemnează că și Iisus era făcător de rele! Pronumele *alți* trebuie suprimat, ca să nu se aducă o așa insultă Mântuitorului!

Ev. Ioan 1,15,27 și 30: „Cel ce vine după mine, *a ajuns să fie înaintea mea* în loc de „*mai înainte de cât mine s'a făcut*“. Nu înțeleg cum au putut fi puse cuvintele acelea, în locul acestora. Ce însemnează: a ajuns să fie înaintea mea?

Ev. Ioan 3,11: Și în alte 20 locuri dela acest evanghelist se zice: *adevărul adevărat îți grăesc*“. Este și adevăr neadevărat? Amin-amin însemnând „*așa să fie*“, s'ar putea foarte bine înlocui cu *adevărat*. De aceia, în loc să se zică *adevărul vă zic* sau *adevărul adevărat*, ar trebui zis: *adevărat*. Cele de mai sus ar trebui redactate: „*Adevărat îți grăesc*“.

Ev. Ioan 5,17 și 19 se întrebunțează cuvintele: *răspunzând Iisus*, fără ca cineva să-L întrebe. Ele trebuie înlocuite cu *zicând* sau *a zis*.

Ev. Ioan 7,24: „Nu judecați după înfățișare, ci judecați după dreptate“.

Cum e scrisă această frază n'are alt înțeles decât

că Mântuitorul recunoaște că Iudeii nu judecă după înfățișare, ci judecă după dreptate¹).

De aceia, sau trebuie pus la urma acestei fraze semnul strigărei, al poruncii, ca să se înțeleagă că Mântuitorul, văzând cum judecă Iudeii, i-a invitat cu asprime, să nu judece după înfățișare ci să judece după dreptate; sau cele 2 propozițiuni din fraza de mai sus trebuiesc așezate una în locul alteia.

Deci trebuie scris: „Nu judecați după înfățișare, ci judecați după dreptate!“.

Sau: „Nu judecați după dreptate, ci judecați după înfățișare“, fără a pune la urmă vre-un semn.

Ev. Ioan 18,3: „Deci Iuda, luând *un pluton* de ostași“. In celelalte ediții există cuvântul *oaste*, nehotărât. E mult mai exactă întrebunțarea acestui cuvânt, căci deși din vers 12 aflăm că oastea numără peste o mie, întrebunțarea cuvântului pluton n'are rost, deoarece denumirea de pluton e actuală; plutonul nu se compune din 1000 oameni și apoi cu această denumire mulți s'ar încurcă, crezând că armata și pe acea vreme avea aceleași formațiuni.

Denumirile tehnice militarești, mai ales când nu corespund exactității, n'au ce căuta în expunerea evangheliștilor.

Ev. Ioan 19,37: „Și iarăși altă Scriptură zice: *Vedea-vor pe-Acela*, pe care L-au împuns“.

Crucificatorii Mântuitorului nu credeau că El este fiul lui Dumnezeu. De aceia, prin cuvintele proorociei de mai sus, Evanghelistul vrea să spue că Iudeii se vor convinge îndată de necredința lor. Față de evenimentele extraordinare ce se vor produce cu moartea și învierea Mântuitorului, aceia se vor încredința de Dumnezeu celui crucificat.

Deaceia textul de mai sus trebuie schimbat astfel: „*Vedea-vor îndată, pe cine au împuns!*“ Cu introducerea pronumelui „*pe Acela*“, traducătorul dă sensul, că Iudeii vor vedea cândva sau chiar atunci pe Iisus Hristos.

Prea Sf. Nicodem întrebunțează cuvântul *luntre*, în loc de *corabie*.

Ucenicii umblau pe mare, iar aci ușor s'ar fi putut răsturna cu o luntre. Luntrea nu poate duce atâția oameni, câți erau ucenicii și apoi la o furtună, aceasta n'ar fi putut rezista, după cum s'a întâmplat atunci, când Mântuitorul a liniștit marea și nici n'ar fi avut loc să doarmă în luntre pe căpătâi, fiind în ea și ucenicii săi.

La Ev. Ioan 21,8 se spune că Mântuitorul a poruncit ucenicilor ca să arunce mreja pentru pescuit în partea dreaptă a *luntrei*; iar la Ev. Ioan 21,8 că ceilalți ucenici au venit cu *luntrea*, ca să tragă mreja cu pește.

In celelalte ediții se [spune că ucenicii au aruncat mreja deadreapta *corabiei*, iar ca să ajute la scoaterea mrejei, ce se îngreuiase de pește, ceilalți ucenici au venit cu *corăbioara*. E o deosebire între corabia mare

1. Apoi a cui e vina, dacă n'ai auzit? Ia deschide evanghelia grecească! — Nota A. S.

2. Așa e în grecește. — Nota A. S.

1) Ba nu urmează asta, că *judecați* e Imperativ. Iisus le poruncește să nu judece după înfățișare, fiindcă așa judecă și nu e bine. — Nota A. S.

cu care umblau ucenicii pe mare și între una mică, cu care au putut da ajutorul cerut.

Astăzi vapoarele și corăbiile au bărci de salvare; în chipul acesta trebuie înțeleasă relațiunea dintre corabie și luntre¹⁾.

Deci denumirea de luntre trebuie suprimată și înlocuită cu *corabie*, iar corăbioarei i s'ar putea zice *luntre*.

În textul evangheliștilor se găsesc multe cuvinte com-puse, neîntrebuințate în gramatică și în scrierea ordinară.

Așa la Ev. Matei 9,²⁰ *pelaspate*, 16,⁵ *deaceeaparte*, 23,¹⁶ *maidesus*, 23,²⁵ *pedinăuntru*; Ev. Marcu 10,³² *laoparte*; Ev. 18,³⁸ *atreiază*; Ev. Ioan 1,³⁹ *adonazi*, 9,²⁴ *adonaoară*.

Nu știu din ce pricină se găsesc câte două, trei și patru capitole la un loc, ceea ce îngreuiază aflarea unuia din aceste capitole.

Așa se găsesc la Ev. Matei cap. 5, 6 și 7 la un loc, 19 și 20, 24 și 25; la Ev. Ioan cap. 13, 14, 15 și 16 iarăși la un loc.

Se mai găsesc versete schimbate. La Ev. Matei 23 vers 13 și 14 sunt schimbate unul în locul celuilalt.

Cu cele arătate până aci, am terminat în cea mai mare parte cu diferitele greșeli ale traducerei celor 4 Evangheliști.

Cum această carte are tendința a se introduce pre-tutindeni ca să fie cetită de toți, la o nouă ediție are o neapărată trebuință să i se refacă textul ca să fie accesibilă ori și cui.

Hârtia din această carte e de proastă calitate și nu-i chip să faci o însemnare pe ea cu cerneală, căci se lățește imediat. Asemenea lucru a pățit și autorul, căci din pricina hârtiei proaste, lui *i*, prin lățirea cernelii, i s'a unit punctul de deasupra cu corpul literei și a eșit *l* (*l*) iar *l* (*l*) de multe ori a eșit *I* (*I*).

Noul Testament e cartea, care trebuie introdusă în popor, Prețul de 50 lei exemplarul e prea ridicat.

Tot Noul Testament, ediția Sf. Sinod și legată în pânză costă numai 25 lei.

Preot T. TOMAZIU
Păltiniș-Dorohoi

INSEMNARI MARUNTE

Biserica automobil. — Biserici în vagoane de cale ferată erau; aveau Rușii. Acum iată și automobile. Dar încă ce automobile? de cele cu care se făcea contrabandă de spirit în America. Ziarul *Universul* dela 25 Noemv. a. c. ne dă chipul unei biserici, despre care ne spune că e un automobil cu care se făcea contrabanda pomenită. Un preot american, cu numele Laurențiu, a făcut din el biserică. Cu el umblă și face slujbe pe unde nu sunt biserici.

Mănăstirea plutitoare. — În *Foaia Interesantă* (1 Dec. 1927) din Orăștie citim că, mai înainte de războiul cel Mare, obștia mănăstirească din Sf. Munte Atos își avea o mănăstire plutitoare, adică o corabie cu biserică și viață mănăstirească în ea. Ea slujea pentru a duce în tot Răsăritul și în Rusia Sf. Mir care se făcea aici.

De aici, el era trimis, cu pază bună, în felurite țări și chiar în Ierusalim, cu corabia aceea deosebită.

Corabia era văpsită toată negru și în față avea o cruce mare albă, care se vedea până departe-departede în zare. Căpitanul conducător al corabiei, ea și marinarii, erau toți călugări, și lăuntru corabiei era o sfântă și strălucită Mănăstire. Niciun picior de femeie nu putea să se urce pe acea corabie-mănăstire, (așa precum nicio femeie nu poate intra și călca într'un altar sfințit și folosit pentru sfânta slujbă).

Era vestită pe mări Corabia-mănăstire, și celelalte corăbii ce o întâlneau pe mare, o salutau în chip de închinare.

Dar dela război încoace, lumea nu mai știe de această Corabie-mănăstire... Nu se mai vede pe mări. N'o mai fi

1. Chestiunea stă cu totul altfel. E bine să zicem *corabie*, fiindcă așa e în vechea traducere, dar după adevăr era mai degrabă *luntre*. O corabie nu se poate duce cu vâslele de 12 oameni. Ia te du la Galași și vezi de este corabie s'o poți duce cu vâslele Luntrile merg și pe mare, în apropierea coastelor, iar Marea Galileei nu era o mare, ci un lac cât Brateșul nostru dela Galași, numai mai adâncă. — Nota A. S.

având cui duce sfântul Mir, căci uriașa Rusia e călcată sub călcăie de Evrei, cari ar alunga corabia sfântă dela țării ei, iar la Ierusalim poate nu se mai trimite.

Războiul, care a cufundat atâtea din bunele rândueli de mai nainte, să fi scufundat și sfânta Corabie-Mănăstire? Sau sfântul Munte și-o păstrează pentru vremuri mai bune?

Ș T I R I

Jubileul Prea Sfințitului Roman. — P. S. S. Episcopului Roman al *Orăzii-Mari* a împlinit 75 de ani de viață în ziua de 6 Decembrie a. c. 50 din acești lungi ani au fost cheltuiți cu râvnă în slujba Școlii, Bisericii și întregii vieți românești. Pentru această a fost sărbătorit cu drag în orașul reședinței sale, de către poporul și autoritățile românești. Cu acești prilej, foaia eparhială a Orăzii, *Legea Românească*, a scos un frumos număr de sărbătoare, împodobit cu chipul Episcopului Roman într'o adevărată înfățișare de sfânt.

Apărăți Duminica. — Prefectul județului Covurlui a cerut Ministeriului Justiției ca bărbieriile să poată sta deschise și Duminicile până la 12, adică tocmai la vremea slujbei, tocmai prefectul lăudat de noi că ajută bisericile de pe moșia sa din Covurlui. Ministeriul Justiției a răspuns că nu se poate călca legea odihnei din ziua Duminicii, dar că bărbierii, să mijlocească, prin corporațiunea lor, pentru schimbarea legii în punctul acesta.

Atâta ar mai trebui! Abia căpătat punctul acesta de viață oivilizată acum 2 ani, iar azi să-l călcăm! Dar aceasta dovedește că reformele bune așa de greu se oapătă și atât de anevoios se pot păstra în mijlocul unei lumi nărvite.

Câtă trebuință are Duminica de apărătorii!

Profesorii facultății de teologie din Chișinău.—

Facultatea de teologie din Chișinău, înființată în 1925, a funcționat până acum numai cu profesori suplinitori. La sfârșitul lunii Noemvrie a. c., senatul universitar al universității din Iași, de care ține facultatea de teologie dela Chișinău, s'a întrunit pentru a recomanda profesori titulari. Au fost recomandați: Arhim. *Scriban* pentru pastorală și omiletică; Păr. *Gr. Pișculescu*, Noul Testament; Econ. *Valeriu Iordăchescu* morala creștină; *Ioan Gh. Savin*, apologetica; Econ. *Cicerone Iordăchescu*, istoria bisericească și patrologia; Econ. *D. Popescu-Moșoaia*, liturgica și catehetica; Păr. *Dr. Vasile Radu*, Vechiul Testament; d. *C. Tomescu*, istoria Bisericii Românești; d. *D. Constantinescu*, arhitectura bisericească; d. *Nichifor Crainic*, literatura creștină și *I. Fedeleș*, filozofia. Până în clipa când scriem, aceste recomandări n'au fost încă întărite de minister.

Moartea Protopopului Gheorghe Popovici. —

Noi tocmai ne găteam să scriem despre sărbătorirea Protopopului român ortodox *Gheorghe Popovici* din Lugoj, care împlinise 40 de ani de muncă în slujba Bisericii și a fost sărbătorit pentru aceasta, cu prilejul congresului societății preoțești „*Andrei Șaguna*“, care s'a ținut de curând în acel oraș. Simțeam o vie bucurie pentru aceasta, fiindcă eu cunoșteam pe Părintele Protopop ca un bărbat de toată vrednicia în Biserica noastră, când ne ajunse trista veste că a murit pe neașteptate în vârstă de 66 de ani și a fost înmormântat Joi, 28 Decemvrie a. c., Răposatul era o foarte luminoasă figură între românii de peste Carpați. Era doctor în teologie dela Cernăuți, iar după întregirea României, ajunsese vice-prezident al Senatului. Perderea sa este o însemnată pagubă pentru românii bănățeni și pentru întreaga Biserică românească.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Jubileu de societate preoțească. —

Societatea preoțească „*Solidaritatea*“ din Galați urma să-și serbeze la 29 Dec. a. c. jubileul de 25 de ani dela înființare. Neputând veni și preoții dela Tulcea, din pricina grelei călătorii pe Dunare, această serbare a fost amânată pentru o dată care se va vesti mai târziu.

Lucrări pentru catehizare în eparhia Dunării-

de-Jos.—In eparhia Dunării-de-Jos, P. S. Episcop *D. D. Cozma* a luat măsura ca în fiecare parohie să se strângă mijloacele de trebuință pentru clădirea încăperilor în care să se facă cursuri de catehizare. In scopul acesta, a trimes poruncă tuturor preoților ca să înceapă a lucra fiecare în parohia sa.

De peste graniță.

India țară de lupte religioase.—In India s'au dezlănțuit grele lupte religioase, prin ciocniri între mohamedani și hinduși care țin de doi ani de zile. Acum vine o știre nouă, care se telegrafiază din Londra, prin agenția telegrafică *Rador*, cu data de 28 Octomvrie a. c., prin care se spune că aceste ciocniri merg spre împăcare.

La Calcuta, capitala Indiei, s'a ținut o consfătuire între căpeteniile mohamedane și hinduiste din toată India, spre a discuta pricinile certei și a ajunge la o înțelegere. S'a ajuns la hotărârea de a se opri pe viitor orice convertire silită. Dar cine făcea asta, ne întrebăm noi? Vom răspunde că, fără îndoială, mohamedanii, fiindcă aceștia au religiunea cea mai neîngăduitoare și gâlcevitoare.

Prelat ungar cardinal.—Călugărul benedictin *Iustin*

Seredy, numit deunăzi primat al Ungariei, a fost ridicat de curând la treapta de cardinal. Capul guvernului, Conte *Bethlen*, l-a felicitat prin telegramă în Roma, unde noul cardinal se află, făgăduindu-i tot sprijinul guvernului.

Concordatul Albaniei cu Vaticanul.—O telegramă

a agenției *Rador*, cu data de 27 Decemvrie a. c., ne aduce vestea că guvernul Albaniei a trimis o solie la Vatican, pentru a trata încheierea unui concordat. Atâta numai că dela solie până la încheiere, mai va. Nici cu concordatul nostru n'a ieșit și credem că nici nu va ieși.

MULȚĂMIRI

Sf. Mitropolie a *Moldovei* vestește viile mulțămiri pe pe care Prea Cuvioasa Maică *Evpraxia Macri*, stareța Sfintei Mănăstiri *Agapia* din jud. Neamțu le aduce persoanelor și așezămintelor mai jos însemnate, pentru daniile făcute în scopul clădirei sfintei Mănăstiri, până la 15 Octombrie 1927, precum mai jos se arată:

	<u>L e i</u>
Maiestatea Sa Regina <i>Maria</i>	10000
Ministeriul Școalelor și Invățaturii.	30000
D. <i>Manolescu-Strunga</i> , deputat, Roman.	20000
D. <i>V. Vasilachi</i> , deputat al Putnei.	10000
<i>Banca Națională</i> a României.	5000
D. <i>Const. Sturdza</i> , deputat, Cristești.	5000
Ministeriul Dreptății și Judecăților.	3000
Senatul, prin d. Colonel <i>Butescu</i>	3000
Direcțiunea Generală a C. F. R.	2000
„ Regiei Monopolului Statului	1000
D-na și D. Dr. <i>Nelepcu</i> , Buzău.	2000
D. Dr. <i>Garoiu</i> , București.	1000
D. Dr. <i>Florescu</i> , Brăila.	1000
Părintele Arhim. <i>Mina Prodan</i> , Marele eclesiarh al Sfintei Mănăstiri a Neamțului.	2000
Prea Cuvioasa Maică <i>Evpraxia Demi</i> , fostă stareță a Agapiei.	2000
Maica <i>Natalia Livescu</i>	1000
„ <i>Olimpiada Fluture</i>	1000
„ <i>Agafia Velase</i>	1000
„ <i>Evghenia Dolt</i>	1000
„ <i>Arcadia Păncescu</i>	1000
Danii dela mănăstirea Bistrița	600
Total una sută două mii șase sute lei danii	<u>102.600</u>

STAREȚA,

(ss) **Evpraxia Macri**

Sf. Episcopie a *Dunării-de-Jos* aduce vii mulțămiri persoanelor mai jos însemnate care au dăruit bisericii parohiale Sf. *Ierarh Spiridon* din Galați lucrurile arătate la numele fiecăruia, cum se arată în cele ce urmează:

1. d. *Sterea Codescu*, negustor, care a dăruit un sfeșnic de alamă, plin, în preț de 26.000 de lei; 2. d-na *Despina Stanciu* un rând întreg de odăjdii, în preț de 25.000 de lei; 3. d. *Vasile Caranfil*, pentru un epitaf cu pervazul lui, în preț de 22.000 de lei; 4. d. *Ioan Antonescu*, pentru o candelă mare, care a costat 5000 de lei; 5. d-na *Maria P. Morfi*, care a dăruit 2500 de lei pentru cumpărarea unui covoraș și a unei fețe de masă.

Dumnezeu să-i binecuvinteze și să-i ferească de toată reaua întâmplare!

BIBLIOGRAFIE

Foaie parohială. — Dela 1 Oct. a. c., se tipărește în București o foaie parohială nouă: *Curierul parohial al Bisericii Amza*. Aceasta e a treia foaie parohială în București, după *Foaia parohiei*, scoasă de Păr. *Econ. I. Mușețeanu*, parohul bisericii „Cărămidarii de sus” din București, și *Vestea bună*, organul parohiei Sf. *Vineri-Gara*. Era și o a patra foaie parohială în parohia Sf. *Treime-Teiu*, dar nu mai apare, și iarăși nu mai auzim de a cincea, a parohiei Sf. *Ioan-Moși*.

Prof. *Harry Em. Fosdick*, **Conștiința creștină și războiul**, traducere de preotul *Corneliu Grumăzescu*. Cărticică de 24 de pagini, în formatul cărților de școală. Galați, 1927, prețul 10 lei.

Econ. G. Georgescu-Silvestru, **Cuvinte sufletești**. Cărticică în 16 de 16 pag. București, 1927, se dă în dar.

Alexe Mănciulescu, **Paradoxa Săculască**. Cărticică de 41 de pag., în formatul cărților de școală, Iași, 1927, fără arătare de preț.

THE NEW NEAR EAST, Decembrie 1927.

Aceasta e revista lunară a organizației creștinești americane *The Golden Rule* (Regula de Aur, adică iubirea creștinească, drept cea mai însemnată regulă a vieții omenești), care poartă grijă de copiii rămași fără părinți în Asia Mică și Mesopotamia, pe urma marelui război. Ca și alte numere, și acesta arată minuni ale dragostei de aproapele, prin scurte articole și multe ilustrații din Răsărit.

Victor Popescu, **JERTFĂ DE SEARĂ**. *Meditațiuni religioase*. București 1927. Prețul 75 de lei la autor, Internatul Teologic, București, str. Radu Vodă 24.

O duioasă lucrare a acestui tânăr teolog întors de de curând dela Paris.

Pr. N. Hodoroabă, **GEORGE ENESCU**. Contribuțiuni la cunoașterea vieții sale, cu 16 clișee în text Iași 1928. Volum de 64 de pagini în formatul cărților de școală, prețul 40 de lei.

GÂNDUL NOSTRU, Istă lunară de artă și literatură, director d. *Sandu Teleajen*. Iași, Noemvrie 1927, format în 8, 24 pag. de număr.

În acest număr se scrie amănunțit și frumos despre revista noastră. Iată un crâmpel:

Biserica Ortodoxă Română. — Seria II. An. 45 Nr. 19.

„Nu mică mi-a fost surpriza, când mâna unui prieten Ieșan, mi-a pus sub ochi *Revista Sfântului Sinod*, ajunsă în al 45-lea an de apariție și slujită de scrisul celor mai proeminente personalități ale Bisericii și gândirii noastre Ortodoxe creștine. Imi repetam în mine țifra și nu știam ce să cred: *Patruzeci și cinci de ani de apariție*..

Am început apoi să răsfoesc paginile bogate și civilizate tipărite.

Cu fiecare pagină întoarsă, sufletul meu îmbracă haină de sărbătoare. Așa dar, ortodoxismul nostru *viază!*... Departe de noi, undeva, în umbră. Il vrem, alături de noi, aproape în lumină. Să nu se teamă că nu-l vom înțelege.

Mai încolo, reproduce o bucată din art. *Toaca* al Părintelui *Hodoroabă*, publicat în nr. pe Oct. a. c. al acestei reviste.

TOMIS, Octomvrie 1927, nr. 10.

Aceasta e revista eparhiei Constanței, cuprinzând în acest număr o bucată cu titlul *Jertfa de seară* de d. *Victor Popescu*, teologul nostru studiat la Paris și care, împreună cu alte bucăți, a eșit și în volum, tot cu titlul **Jertfa de seară**, de cuprins foarte duios și mișcător pentru suflet, volum vrednic a fi în orice casă creștinească; cuprinde apoi o bucată de *Econ. Iulian Constantinescu*, despre cinstirea Sfintei Fecioare; cuvântarea Prea Sfințitului Episcop *Gherontie*, la deschiderea adunării Eparhiale din Constanța, 25 Sept. 1927; cercetare despre cărțile d-lui Teodor Popescu, prof. la teologia din București, tot de d. *Victor Popescu*; despre „Criza de autoritate și politică în biserică” de Păr. Dr. *Marin Ionescu* (art. luat după ziarul „Glasul Monahilor”); despre sfințirea bisericii din *Ulmu-Ialomița*, cronică pe care o avem și în această revistă, fără greșelile de ortografie din *Tomis*, căci nu se scrie «eroii Ulmeni», ci «ulmeni»; apoi acte oficiale și știri — în totul un număr foarte simpatic și cu material bun.

URMÂND PE DOMNUL, Traducere de Preotul *D. C. Vișan* din Gorj. Volum de 303 pagini format în 12 (mai mic ca al cărților de școală, tipărit cu cheltuiala Părintelui *N. Runceanu* dela biserica Sf. *Vineri-Herasca* din București. București 1927, prețul 30 de lei.

Numai cât pomenim de această lucrare foarte simpatică și bine făcută, cât se poate judeca în grabă. E din cale afară de ieftină și deci trebuie răspândită.

A eșit de sub tiparul Mănăstirii Cernica al III-lea volum al **ISTORIEI BISERICESTI** de **Eusebiu Popovici**, tradus pe românește de I. P. S. S. **ATANASIE**, fost Mitropolit Primat. Vom scrie despre acest nou volum mai amănunțit, cași despre vol. II.

Arhim. SCRIBAN

CĂRȚILE DE RITUAL, LITERATURĂ BISERICESCĂ, ICOANE ȘI IMPRIMATE
CE SE AFLĂ DE VÂNZARE LA TIP. CĂRȚILOR BISERICEȘTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCUREȘTI

VALABIL DELA 1 OCTOMBRIE 1927

Cărți noi de ritual broșate	LEI B.		LEI B.
1. Arhieraticonul	150,-	Afanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat,	
2. Acatistul Sf. Spiridon	5,-	vol. I broșată	125,-
3. Apostolul	500,-	" II "	150,-
4. Aghiazmatarul	200,-	" III "	120,-
5. Carte de Tedeum	40,-	53. Istoria Prădicii Ia Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa	50,-
6. Cafavasierul	70,-	54. Legea Organică a Sf. Sinod	4,-
7. Carte de rugăciuni pentru tot Românul	20,-	55. Mărturisirea Ortodoxă	40,-
8. Ceaslovul mic	100,-	56. Neagoș Basarab și Sf. Nifon	5,-
9. Dumnezeștile liturghii	160,-	57. Schitul Crasna, de Al. Ștefulescu	20,-
10. Evanghelia	350,-	58. Studiu despre Ierarhie	5,-
11. Evhologiu (Molitvenic)	450,-	59. Vrei să fii înțelept?	20,-
12. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35,-	60. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	60,-
13. Mineiul luni Ianuarie	350,-	61. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Ep. de	
14. Mineiul pe luna Iunie	310,-	Cancev trad. de Pr. Negoși, III, IV și V	225,-
15. Noul Testament, ediția Sf. Mănăstiri Neamțu	50,-	a lei 75 vol. =	
16. Noul Testament, Ediția Inst. Bibl. ort. rom. tradus de		62. Curs de Teologie Fundamentală de Pr. Dr. I. Mi-	60,-
Părințele Grigorie (Gala Galaction)	70,-	hălcescu vol I și II, a 30 lei vol.	
17. Octoihul Mare	500,-	63. Pe urmele lui Christos de Pr. G. Petrov trad. de	45,-
18. Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25,-	Episc. Nic. Munteanu	18,-
19. Paraclisul și Acatistul Cuvioasei Paraschiva	20,-	64. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu	45,-
20. Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15,-	65. Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex, trad.	50,-
21. Psaltirea	100,-	de Pr. I. Negoși și N. Donos	
22. Pentostarul	350,-	66. Predici pentru toate Duminicile și sărbătorile bi-	60,-
23. Prohodul Domnului	7,-	sericești de Pr. Ic. I. Mălăescu vol. I.	
24. Panahida	25,-	67. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S.	60,-
25. Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20,-	Iosif Gheorghian	
26. Rânduiala Ridicării Panaghiei	20,-	68. Istoria Bisericească Evagrie, prescurtare din Istoria	60,-
27. Slujba Sfințirii Steagului	10,-	de Filostrog și de Teodor Citețul, trad de I. P.	
28. Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S.		S. S. Iosif Gheorghian	60,-
Iacov Bărlădeanu	10,-	69. Papalitatea sau Roma în raporturile sale cu Bise-	
29. Slujba Invierii	40,-	rica orientală, de Vladimir Guettée, trad de I. P.	60,-
30. Tipicul Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15,-	S. S. Iosif Gheorghian	
31. Triodul	500,-		
32. Tipicul Bisericesc	100,-		
		Cărți de muzică bisericească	
		70. Anastasimatar	25,-
Cărți vechi de ritual			
33. Biblia Ediția de Buzău Vol. III, Vol. V	10,-	imprimate și registre de contabilitate	
34. Carte de Tedeum ediția de Buzău	3,50	71. Un stat pentru Protoerii	3,-
		72. Un stat rural	2,-
Cărți de rugăciuni		73. Un stat parohial	3,-
35. Pâine spre ființă calitatea II broșată	7,-	74. Un stat simplu pentru Mănăstiri	2,-
36. " " " " " II cartonată	12,-	75. Un stat mijloc pentru Mănăstiri	2,-
37. " " " " " III broșată	5,-	76. Un carnet cu 50 certificate de botez	50,-
38. " " " " " III cartonată	10,-	77. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50,-
		78. O serie mare registre de contabilitate compusă	
Cărți de literatură bisericească, broșate		din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăși, 1 reg. încasări,	96,-
39. Activitatea preoșilor în campania 1916-1918 de Ec.		3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borde-	
C. Nazare, 1921	15,-	rouri	20,-
40. Adventismul din punct de vedere biblic, rațional		79. Un singur registru mare de partizi	20,-
și moral-practic, de Pr. D. Georgescu	25,-	80. " " " " " plăși	20,-
41. Autocefalia Bisericii Române	5,-	81. " " " " " încasări	20,-
42. Biserica Ortodoxă și cultele străine	30,-	82. O serie mică registre de contabilitate compusă	
43. Biserici cu averi proprii	40,-	dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăși,	79,-
44. " " " " " (legată în pânză)	75,-	1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5	
45. Biserica Stavropoleos	10,-	coperte	15,-
46. Cassa Bisericii	75,-	83. Un singur registru mic de partizi	15,-
47. Contribuții la Istoria Dreptului Bisericesc, de D-l		84. " " " " " plăși	15,-
Dr. I. Matei	75,-	85. " " " " " încasări	15,-
48. Calendarul pe toți anii	50,-	86. Un compt	4,-
49. Comentariile epistolei către Evrei traduse după Sf.		87. Un Buget	4,-
Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasie	70,-	88. Un Borderou	1,-
50. Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Mitrop. Primat		89. O copertă (mapă)	2,-
Dr. Miron Cristea	50,-		
51. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus		90. Un registru pentru înscrierea botezaților	80,-
Hristos, de Melhisedec	25,-	91. " " " " " căsătoriilor	80,-
52. Istoria Bisericească Universală și Statistica Biseri-		92. " " " " " înmormântaților	80,-
cească, de Eusebiu Popovici traducere de		93. " " " " " de intrarea hârtiilor	75,-
		94. " " " " " de eșirea hârtiilor	75,-
		95. Condică de expediție	50,-

S'au pus sub tipar: Mineiele pe lunile Noembrie și Decembrie

Icoane mari foi volante mărimea 28/24

8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos), Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf. Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28

5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Domnului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sfânta Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru, Sfinții Voievozi, Sfântul Nicolae, Adormirea M. Domnului și Sf. Spiridon.

● *serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.*

● *singură icoană lei 700.*

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton

mărimea 15/23

15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții Impărați, Sfinții Apostoli, Sfinții Voievozi, Sfinții Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii Domnului și Sf. Spiridon.

Icoane mari, aplicate pe carton

mărimea 23/35

30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului, Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sfinții Voievozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, à 2 lei buc.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor, 6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului și 10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12) Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Domnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16) Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae, 19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf. Spiridon, 22) Sf. Voevozi, 23) Sfânta Paraschiva.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză hârtie Lei B.
1) Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	14) Noul Testament, Editura Institutului Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction)		100,—	
2) Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	15) Octoihul Mare . . .	770,—	680,—	650,—
3) Cartea de Tedeum . . .	153,—	115,—	100,—	16) Paraclisul sf. D-tru . . .	138,—	100,—	80,—
4) Cartea de rugăciuni pentru tot Românul . . .		80,—	—,—	17) Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—
5) Catavasierul . . .	200,—	175,—	150,—	18) Prohodul Domnului . . .	138,—	100,—	80,—
6) Ceaslovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	19) Psaltirea . . .	250,—	220,—	
7) Dumnezeștile liturghii	310,—	280,—		20) Panihida	138,—	100,—	80,—
8) Evhologiu	710,—	650,—	590,—	21) Rânduiala Ridicării Panighiei	138,—	100,—	80,—
9) Evanghelia I.	770,—			22) Sluj. sf. Steagului	90,—	80,—	66,—
10) Liturghia sf. Ioan gură de aur	165,—	140,—	110,—	23) Rând. Sf. Steagului unei școli	90,—	80,—	66,—
11) Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I	225,—	200,—		24) Sluj. Sf. Bisericii	150,—	135,—	115,—
				25) » Invierii	190,—	160,—	130,—
12) Mineiul luni Ianuarie	560,—	510,—	460,—	26) Tipicul Bisericesc	250,—	200,—	150,—
13) » » Iunie	560,—	510,—		27) Triodul	770,—	680,—	650,—

INSTRUCȚIUNI DE COMANDĂ

Costul cărților, al icoanelor și imprimatelor se va trimite prin mandat poștal odată cu comanda. Comanda poate fi făcută prin raport, scrisoare sau pe cuponul mandatului.

Orice comandă de cărți imprimate și icoane se execută numai atunci când sumele trimise anticipat prin mandat poștal, corespund comenzilor și dacă serviciul postal funcționează regulat.

LIBRARIILE ȘI ORICE REVANZĂTORI SUNT OBLIGAȚI A VINDE CĂRȚILE CU PREȚURILE DIN ACEST CATALOG

PORTRETUL I. P. S. SALE MIRON, PATRIARHUL ROMÂNIEI, LEI 20